UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII AEVI
ACADEMIARUM CONSOCIATARUM AUSPICIIS
ET CONSILIO EDITUM

ARISTOTELES LATINUS

EDITIONI CURANDAE PRAESIDET

L. MINIO-PALUELLO

XXVI 1-3

FASCICULUS PRIMUS

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

LEIDEN
E. J. BRILL

1974

ARISTOTELES LATINUS

XXVI 1-3

FASCICULUS PRIMUS

ETHICA NICOMACHEA

Praefatio

QUAM CONSCRIPSIT

RENATUS ANTONIUS GAUTHIER

LEIDEN
E. J. BRILL

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

1974

ARISTOTELES LATINUS : Vol. XXVI.1-3 :
ETHICA NICOMACHEA

Ce volume sera publié en cinq fascicules contenant respectivement :

premier fascicule : Introduction pour le volume entier ;

deuxième » : Première traduction des livres II et III (' Ethica Vetus ') et ce qui reste d'une deuxième traduction de l'ouvrage entier (' Ethica Nova ', ' Ethica Borghesiana ' Ethica Hoferiana ') ;

troisième » : Texte pur, originaire, de la version complète due à Robert Grosseteste ;

quatrième » : Texte révisé de la version de Grosseteste ;

cinquième » : Indices Verborum (latin-grec et grec-latin) de tous les textes.

This volume will be published in five fascicules, i.e. :

first fascicule : General introduction ;

second » : Oldest translation of books II and III (* Ethica Vetus ', and what remains of the second oldest, complete, translation (' Ethica Nova ', ' Ethica Borghesiana ', ' Ethica Hoferiana ') ;

third » : Complete version by Robert Grosseteste (original text) ;

fourth » : Revised text of Grosseteste's version ;

fifth » : Indices Verborum (Latin-Greek and Greek-Latin) of all the texts.

L. S.

Huius seriei volumen XXVI.1-3 Ethicorum Nicomacheorum latine e graeco sermone aetate media redditorum textus omnes editori nostro notos continet in quinque fasciculos divisum quorum singuli haec amplectuntur :

primus — Praefationem (= pp. l-ccxx) ;

secundus — Translationem Antiquissimam librorum II et III (' Ethicam Veterem '), una cum Translationis Antiquioris libro I (' Ethica Nova ') et reliquiis ceterorum librorum Hoferianis ac Borghesianis (= pp. 1-136) ;

tertius — Translationis Roberti Grosseteste Lincolniensis f Libri Ethicorum ') textum purum (= pp. 137-370) ;

quartus — Translationis eiusdem Lincolniensis textum ab ignoto quodam recognitum eumque late vulgatum (= pp. 371-588);

quintus — Indices verborum latino-graecum et graeco-latinum (=pp. 589-751).

L. M.-P.

INDEX SIGLORUM

Codicum descriptiones inveniuntur in praef., p. xvi-xx (V = Ethica Vetus), 1 ix-1 x h (N = Ethica Nova), cx (Nb = Ethica Borghesiana), cxv (Nh = Ethica Hoferiana) c 1 ii-c 1 x v iii (L1, L2, Rp, Rt = Lincoln., recensiones pura, corrupta et recognita)

Aj	Rp	Assis. 280
Ap	V N	Patav. Ant. XVII.370
Aw	N	Abrinc. 232
	V	Abrinc. 232
Bq	KP	Basil. F.I.30
Bz	V	Brux.1986-95
Cc	L1	Cusanus181
Cf	Rp	Cantabr. Fitzw. CMF 14
Ci	L2	Vat. Chis. E.VII.225
Cw	L1	Cantabr. Dom. P. 116
Db	L1	Dubi. C.2.8
By	VN	Paris. B.N. lat. 11116
Eo	L1	Eton.122
Ff	L1 Rp	Flor. Laur. LXXIX.13
Fh	L1	Flor. Nat. CS I.V.21
Hr	T,2N>'	Cantabr.(Am.) Hof.
Jo	Rp	Venet. 2488
Kc	VN	Laudun. 435bis
Kd	V	Laudun. 461
Kf	VN	Paris. B.N. lat. 6576
Ki	VNRp	Paris. Ars. 812
Kj	VN	Vat. Lat. 3070
Kk	V N	Cantabr. S.Joh. 120
Km	V	Cremii. 123
Kn	V	Claustron. 1098
Kp	N	Bern. A 91
Kr	V N	Cremif. 123
Ks	L1	Paris. Ars. 698
Kt	L1	Paris. B.N. lat. 16582
Ku	L1	Paris. B.N. lat. 17832
Kv	L2	Paris. B.N. lat. 12954
Kw	Rp	Paris. B.N. lat. 16584
Kx	Rp	Paris. B.N. lat. 17810
Ky	L2	Cracov. 50I
Lc	Rp	Lips. 1336
Lo	VN	Lond. B.M.Reg. 12.D.XIV
Lx	N	Lond. B.M.Reg. 12.F.XIX
Ly	N	Lond. B.M.Reg. 12.D.II
My	V N	Monae, clm. 9678
Na	L1	Neapol. VIII.G.4
NI	L2	Neapol. VIH.G.27
No	V N	Norimberg. Cent. V.59
Oa	V	Oxon. Bodl. Auct. F.5.29
Oc	V	Oxon. C.C.C. in
Ok	L1	Oxon. Ball. 116
Oq	L1	Oxon. Omn. An. 84
Or	V	Oxon. Bodl. Rawl, D 893
Os	V	Oxon. Bodl. Seld. s. 24
Ou	L2	Vat. Ottob. 2524
Pf	VN	Paris. B.N. lat. 6293
Pl	VN	Vat. Pal. 986
Pt	VN	Vat. Pal. 988
Pw	Rp	Vat. Pal. ion
Pz	VN	Paris. Maz. 3470
Qo	V	Flor. Laur. S.Cr. VIII d.6
Qf	V	Flor. Laur. S.Cr. XIII s.12
Qg	L2	Abrinc. 222
Qh	V	Paris, B.N. lat. 8802
Qi	VN	Carolop. 39
Qj	VN	Audom. 620
Qk	VN	Audom. 625
Qi	VN	Paris. B.N. lat. 6569
Qm	VN	Paris. B.N. lat. 12950
Qn	VN	Paris. B.N. lat. 13937
Q°	VN	Vindoc. 171
QP	VN	Berol. lat. Qu. 341
Qi	VN	Cantabr. Gonv. 341 /537
Q?	VN	Cantabr. Gonv. 458 /396
0«	VN	Cantabr. Gonv. 494 /263
0®	VN	Erford. Ampl. Fol. 39
Qw	V N	Flor. Laur. Ashb. 1557
Qx	VN	Laudun. 433
Qy	VN	Audom. 598
Qz	VN	Paris. B.N. lat. 3572
Rf	L2	Rotom. I.40
Rh	V N,Nb	Vat. Borgh. 108
Rh	L1	Remens. 876
Se	URp	Hispal. 82.1.5
Sh	Rp	Plag. 22 Cpl 21
St	L1	Stockh. V.a.3
Tc	L1	Tolet. 95.14
Tp	Rt	Tolet. 47.9
Tu	Rp	Turon. 685
Ue	L1	Venet. 3215
Ut	L1	Vat. Lat. 2171
Vk	Rp	Vindoc. 105
Fj	N	Vindob. Nat. 234
Wo	N	Guelferb. 577 Helmst.
Wq	VN	Vindob. Nat. 2370
Yg	V	Vat. gr. 1342
Ym	V N	Yalens. Marst. 11
Yt	L2	Vat. Lat. 2995
Yu	L2 Rt	Vat. Lat. 2996

PROOEMIUM

En habes, Lector Benevole, Ethicorum Nicomacheorum textus omnes et totos — quatenus quidem ad hunc diem detecti sunt — quales ad verba mentemque Aristotelis ante saeculum decimum quintum latine redditi fuerunt, nunc primum ad artis criticae regulas editos. Quot libros sive graecos sive latinos'per decennia fere duo editor noster tractaverit ad textus recognoscendos et restituendos, quantam et qualem operam huic muneri explendo dederit singula quaeque quinque fasciculorum pagina patefacit. Mihi tamen pauca hic addere liceat ne memoria pereat virorum duum qui primi studuerunt ut Ethica haec in Aristotelis Latini serie formam dignam haberent, et qui in Aristotele Latino promovendo inter primos fuerunt : Conceptum Marchesi Siculum dico et Aetium Franceschini Tridentinum.

Marchesi, doctrina exemplo consilio Remigii Sabbadini, magistri primum deinde et soceri, fructus et instinctus, latinis et graecis litteris per saecula decimum tertium, quartum, quintum in Italia renatis studium et operam conferens, quibus Ethicorum Aristotelicorum textibus usus esset Dantis Alighierii magister Brunettus indagavit ; latiusque rem persecutus inter alia primus Ethicam Veterem et Novam a.D. mcmiv edendas curavit. Quod si docendi munera et impatiens frenorum curiositas ad fere innumera alia vel edenda vel conscribenda compulerunt, eum spes non fefellit plura conferendi ut Ethicorum historia latina cognosceretur ; in eo itaque studio discipulos nonnullos Patavii — quam sibi secundam agnovit patriam — apud universitatem amicos adscivit, quorum amarissimus fuit et ad hunc diem, non obstante magistri obitu, amantissimus est Aetius Franceschini. Inde factum est quod a.D. mcmxxx, quo primum Academiarum Consociatarum Consilium ad Aristotelem Latinum edendum viros doctos selegit, Conceptus Marchesi, in hanc rem advocatus, sibi in societatem Aetium Franceschini addidit ut simul Ethica Nicomachea ederent eique suasit ut Roberti Grossaetestae translationes omnes indagaret. Eodem anno —

Marchesi auctore — electus est Franceschini qui codices aristotélicos latinos per totam Italiam perquireret, inspiceret, describeret, et eodem Marchesi consulente eius editionem Ethicae Veteris et Novae revisere et Grossaetestae integram translationem e libris manu scriptis transcribere coepit. Opere de Roberto interprete et recensione codicum italicorum a.D. mcmxxxiv perfectis, Franceschini usque ad annum infaustum Mcmxl, inter munera multa et onera gravia, suis editionibus aristotelicis parandis studuit et discipulis nunc suis necnon amico cuidam quondam condiscipulo hortandis, ut Latino Aristoteli operam darent. In hoc magister noster Marchesi quantum potuit adiuvit, sed praepotentium iniquitas his etiam rebus obstare valuit. Bello furente ambo periculum vitae adeuntes animum et vires in libertatem servandam intenderunt ; armis denique pacatis, mirabili cum amore fraterno et concorditer ad civitatem restituendam operati sunt, alter Mediolanensem universitatem catholicam regendo et in illa docendo, alter in extrema Senatus italici parte pro communi aequalique omnium iure verbis, politica arte, purissimo corde usque ad mortem (a.D. mcmxlvii) pugnando. Quamvis saepius valetudine infirmior, in Aristotelis Latini studio et opera procedere conatus est Franceschini ; etenim e consiliariis fuit in Academiis Consociatis, et Aristotelis ipsius Latini praeses a.D. mcml-mcmli ; nonnulla etiam usque ad annum mcmlvi de rebus nostris scripsit et aliquid edidit. Sed, post quam anno mcmlix exeunte ad novam vitam editionum aristotelicarum series redacta est, Aetius, timens ne labor Ethicorum edendorum per multos annos intermissus numquam vel sero nimis a se resumi posset, quamvis dolentissimus obstare noluit quominus pars haec a Renato Gauthier ederetur. Hoc ergo opus ad finem nunc demum perductum amico gratum fore sperq ; grates certe hoc loco ipse illi ago et — si fas est — communi magistro vita defuncto, quorum exemplo motus Aristotelem Latinum adivi, post quadraginta fere annos hodie relicturus.

Oxoniae, Id. Nov. mcmlxxiii. L. M.-P.

TABULA

FASCICULI PRIMI

Index siglorum vi

Prooemium ..... vu

Praefatio ix

Capitulum I : De translatione antiquissima librorum II et III sive ' Ethica Vetere ' (V) xvi

1. De codicibus recensendis xvi
2. De codicibus recte aestimandis xxi
   De codicibus melioris notae : xxi — De duabus classibus codicum : De priore classe *AyYg* : xxvm — De altera classe *OsQh* : xxxn — De codicibus deterioribus : xxxvi — Adfinitates codicum : x l ii .....
3. De codice Graeco ab Ethicae veteris interprete usurpato x l iii
4. De interpretis adnotationibus ..... l i
5. De Ethica vetere nescimus a quo saec. xnex. confecta . . l v

Capitulum II : De translatione antiquiore (IV) .... l v iii

A. De translatione libri I sive ' Ethica Nova ' *(Nn)*.. l v iii

1. De codicibus recensendis ..... l v iii
2. De codicibus recte aestimandis .....' ..... l x ii
   De codicibus melioris notae : l x ii — De codicum adfinitatibus : De codicibus *VqQvQi* : l x ix — De codicibus *QpYm* : l x x i — De codicum classe *QoQwMyRhin-* et *QwMyRh***- : l x x v — De codicibus deterioribus : l x x x i — De archetypi mendis : xc — Adfinitates codicum : xcv
3. De codice Graeco ab Ethicae novae interprete usurpato .. xcvi
4. De interpretis adnotationibus civ

B. De librorum II-X reliquiis..... cx

1. De Ethica Borghesiana (Nb) cx
   De Ethicae Borghesianae testibus : cx — De codice Graeco ab interprete usurpato : exi — De interpretis adnotationibus : cxiv
2. De Ethica Hoferiana (Nh) cxv
   Quae ratio Ethicae Hoferianae cum Ethica nova intercedat : cxvi — De Ethica vetere ab Ethicae Hoferianae

interprete recognita : cxx — De Ethica Hoferiana cum Borghesiana comparanda : cxxiv — De aliis librorum Ulex.-X reliquiis : cxxv — De codice Graeco ab Ethicae Hoferianae interprete usurpato : cxxvm — De Ethicae Hoferianae aetate et origine : cxxix

3. De translationis Antiquioris aliis reliquiis cxxxiv

De paucis verbis in codicibus *Yg* et *St* adservatis : cxxxiv — De verbis apud Michaelem Scotum adservatis cxxxv

C. De translationis antiquioris interprete..... CXXXVIII

De alio translationis Antiquioris interpreto et alio Antiquissimae : cxxxvni — De Michaele Scoto translationis Antiquioris interprete c. annos 1215-1220 : cxlii

Appendix : De particulis librorum I et III ab Hermanno Alemanno ex Arabico translatis .. CXLVII

Capitulum III : De translatione Lincolniensi sive de Libro Ethicorum a Roberto Grosseteste translato CLII

A. De Libri Ethicorum codicibus CLII

1. De codicibus manu scriptis recensendis CLII
2. De antiquioribus editionibus CLXIX

B. De translationis Lincolniensis recensione pura *(L1)* CLXXI

1. De codicibus recensionis ***L1*** recensendis CLXXI
2. De codicibus recensionis ***L1*** in classes distribuendis CLXXIV

De classe *CwFhUt(Eo)* : clxxiv — De exemplari Parisiaco in 60 pecias partito (Lp) : clxxvi — De classe *NaDb* : CLXXIX — De classe *StTc* : clxxx — De classe *KtUeOk* : clxxxi — De classe *Ff, Montispr.* : clxxxii — De classe *Vat.Pal.lat.lO17,Vat.lat.21O4,Vigovn.F.63'^-* : clxxxhi---- De libro episcopi : clxxxiv — Stemma codicum : clxxxvi

3. De translationibus antiquioribus a Roberto recognitis ... CLXXXVII
4. De codicibus Graecis a Roberto Grosseteste usurpatis ... CXCV
5. De ipsius Robert! Grosseteste Notulis cc
6. De translatione Lincolniensi c. 1246-47 absoluta CCI

C. De translationis Lincolniensis editione minore (**L2**) CCI

De recensionis L2 codicibus recensendis : cci — De codicibus recensionis L2 in classes distribuendis : ccm — De codicibus contaminatis : ccv — De recensionis ***L2*** codicibus recte aestimandis : ccvm — De recensionis ***L2*** origine et aetate : ccix — Stemma codicum : ccx.

D. De translationis Lincolniensis recensione recognita (R) CCXI

i. De recensione Parisiaca ***(Rp)*** CCXI

De exemplaribus Parisiacis (Kp1,8,4 et ***Rp3***) : ccxi — De exemplaris antiquioris Rp1,2,4 testibus : ccxm — De codicibus ab exemplari ***Rp3*** descriptis : ccxiv — De

codicibus recensionis Parisiacae in classes distribuendis : In pecia i : ccxv — In peciis 2-17 : ccxix

2. De recensione Toletana (Rt) ..... ccxxin
3. De antiquioribus editionibus in classes distribuendis ccxxv
   De classe Parisiaca : ccxxvi — De classe Veneta : ccxxix
4. De Libri Ethicorum recogniti notis..... ccxxxi
   De Libro Ethicorum ab uno atque eodem viro docto recognito : ccxxxil — De recensione L2 Libri Ethicorum recogniti fundamento : ccxxxil — De correctionibus viri docti supra versus vel in marginibus adpositis : ccxxxin — De codicibus Graecis a viro docto qui Librum Ethicorum recognovit usurpatis : ccxxxv
5. De Libro Ethicorum a nescio quo viro docto recognito .. ccxxxix
6. De Libro Ethicorum recognito edendo..... ccxlvi

Indices praefationis ccxlix

1. Translationum loci qui in praefatione fusius explicantur ccxlix
2. Nomina scriptorum qui in praefatione laudantur ccl

Errata ccliii

PRAEFATIO

PRAEFATIO

Cum iam diu inter homines peritos constaret Ethicorum Nicomacheorum libros II et III e Graeco sermone in Latinum translatos in publicum saeculo XII exeunte vulgatos esse, post demum, saeculo XIII ineunte, librum I (quae propterea Ethicorum Nicomacheorum particulae iam ante medium saeculum XIII prior Ethica vetus, altera Ethica nova vocatae sunt) [1], nuperque certiores nos fecerit A. Pelzer [2] librorum VII et VIII particulas in latinum translatas adservari in codice Vaticano Borghesiano 108 (quas particulas idcirco G. Lacombe [3] Ethicam Borghesianam vocavit), modo librorum II-X pauca verba, a translatione aliqua ignota mutuata, in codice Cantabrigiensi (Amer.) Hoferiano Typ233H praesertim adservata comperi, quae verba translationis antiquioris perfectae reliquias esse conieci [4]. A prima igitur translatione antiquissima saeculo XII exeunte confecta eaque imperfecta, cum ex libris II et III tantum constet (haec est Ethica vetus, quam siglo ***V*** designabo), distinguendam esse duxi secundam translationem antiquiorem saeculo XIII ineunte confectam et hanc aliquo modo perfectam, cuius tamen tantum supersunt liber I, qui sub nomine Ethicae novae late divulgatus est, et librorum II-X reliquiae, hae sunt particulae longiores librorum VII et VIII quae Ethica Borghesiana vocantur nec non pauca verba librorum II-X quae in codice Hoferiano praesertim adservantur : omnes enim hae

1 Vide C, Marchesi, *L'Etica Nicomachea nella tradizione latina Medievale (Documenti ed Appunii)*, Messina 1904.

2 A. Pelzer, *Les versions latines des ouvrages de morale conservés sous le nom d'Aristote en usage au XIIIe siècle* (« Revue Néo-scolastique de Philosophie » XXIII, 1921, pp. 316-341, 378-412, praecipue pp. 329-335 ; quod opusculum typis denuo mandatum est in A. Pelzer, *Études d'histoire littéraire sur la scolastique médiévale,* Louvain-Paris 1964, pp, 120-187, vide praecipue pp. 135-141)-

3 G. Lacombe..., *Aristoteles Latinus : Codices I,* Romae 1939, p. 67.

4 R. A. Gauthier, *Arnoul de Provence et la doctrine de la fronesis, vertu mystique suprême* («Revue du Moyen Age Latin» XIX, 1963, pp. 129-170; vide praecipue p. 135 cum adn. 21).

particulae unius atque eiusdem translationis perfectae membra dispersa esse videntur (quas ideo omnes siglo *N* designabo). Tertia denique Ethicorum Nicomacheorum translatio est illa quae Translatio Lincolniensis dicitur, hic est Liber Ethicorum a Roberto Grosseteste episcopo Lincolniensi saeculo XIII medio translatus. Cuius tamen in codicibus complures recensiones inveniuntur : auctoritate praecipua est illa recensio pura quae sola vera Roberti verba servavit (quam siglo *L1* designabo), sed multo vulgatiores fuerunt diversae recensiones Libri Ethicorum a Roberto olim translati, iam autem ab ignaris amanuensibus corrupti, quarum praecipua (quam siglo L2 designabo) a quodam viro docto ad normam duorum codicum Graecorum recognita fuit[1] (quae recensio recognita siglo *R* designatur).

Proinde de tribus translationibus ordine tractemus oportet : i. De Translatione Antiquissima (F) ; 2. De Translatione Antiquiore *(N)* ; 3. De Translationis Lincolniensis, a) recensione pura (L1), b) recensione corrupta (L2) et eadem tandem recognita *(R)*.

CAPITULUM I

DE TRANSLATIONE ANTIQUISSIMA

librorum II et III sive f Ethica vetere '

i. De codicibus recensendis

Ethicam veterem ex toto vel ex parte adservant codices quadraginta octo, quos infra enumerabimus.

Litterae vel signa in marginibus adposita haec significant :

ft ~ Ethicam veterem totam contuli
f = Ethicae veteris librum I (Eth. Nie. II) contuli
* = codicem ipsum inspexi
O = photographiis maioribus usus sum
= photographiis minoribus usus sum

[1] Haec recensio recognita anno 1934 a v.d. Aetio Franceschini reperta est ; vide E. Franceschini, *Aristotele nel Medioevo Latino* (« Atti del IX Congresso Nazionale Ital. di Filosofía, Padova 20-23 Settembre 1934, XII », Padova 1935, p. 13) ; vide insuper *infra* p. ccxxxix.

Uniuscuiusque codicis descriptioni, uncis quadratis inclusum, numerum adieci quo, in huius corporis primis voluminibus, quae « Aristoteles Latinus : Codices » inscribuntur, codex signatus est (signa superposita significant : 1 = Pars prior ; 2*= Pars posterior ;s = Supplementa altera) x.

tt *Ay* 1. Abrincbnsis, bibi, municipalis, 232, f. 82r-8g'f, ex monasterio S. Michaelis in Periculo Maris : saec. xriex. [A.L.1 408] O

\+ *Qy* 2. Audomarbnsis, bibi, municipalis, 598, f. 239r-25oT, ex monasterio S. Bertini Audomarensi : saec. xmex. [A.L.1 426] ‹p

*t *Qi* 3. Audomarbnsis, bibi, municipalis, 620, f. I58v-i73v, ex monasterio S. Bertini Audomarensi : saec. xiii. [A.L.1 430] ‹p

*t *Qk* 4. Audomarbnsis, bibi, municipalis, 625, f. 23r-32v : saec. xm, manu Anglica exaratus, ex monasterio S. Bertini Audomarensi. [A.L.1 432] ‹p

f *Qp* 5. Berolinensis, bibi. Germanicae publicae, lat. Qu. 341, f. 38r~5or, a librario Germanico, ut videtur, exaratus : saec. xmex. [A.L.1 822!

Eadem manu atque Ethica nova quae superius habetur ; inscriptio, f. 38» : «Incipit liber secundus ethicorum»; I. 42* : «Incipit tercius » ; f. 4&v : « Incipit quartus » (36.23 ‹ Quoniam »). ‹p

t B? 6. Bruxellbnsis, bibi, regiae, 1986-95 (2905), f. 28gr-295v, manu Gallica exaratus : saec. xm. [A.L.1 168]

Explicit ex abrupto 25.1 «magis autem assimulantur» (in A.L., verbum « Nova » corrigendum est in « vetus »). ‹p

t 07 7- Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 341/537, f. 190'-2ior : saec. xmex. [A.L.1 226] ‹p

t *Qr* 8. Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 458/396, f. 72'-8gv : saec. xm'»-, olim abbatis monasterii de Begeham, ordinis Premonstratensis [A.L.1 229! ‹p

f *Qs* 9. Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 494/263, f. ig8r-2ior : saec. xiuex. [A.L.1 236] ‹p

f *Kk* 10. Cantabrigiensis, bibi. Collegii S. Johannis, 120, L i86ra-igirt> : saec. xmex. [A.L.8 2037] ‹p

Excerpta tantum.

*f *Qi* n. Carolopolitanus, bibi, municipalis, 39, f. I4iv-i52'' : saec. xm, ex monasterio Bellavallensi ordinis Premonstratensis. [A.L.1 465] ‹p

f *Kn* 12. Claustroneoburgensis, bibi, monasterii, 1098, f. 3iva-32vb : saec. xiii [A.L.1 51]

Continet tantum initium libri, a duobus librariis exaratum, quorum prior scripsit f. 3iv (5.4-7.15 «intendere»), alter vero f. 32 (7.15-II.13 «philosophantes »).

ft *Km* 13. Cremifanensis, bibi, monasterii, 123, f. io8v-n6v : saec. xm [A.L.1 52] ‹p

1 G. Lacombe, A. Birkenmajer, M. Dulong, Aet. Franceschini, L. Minio-Paluello, *Aristoteles Latinus. Codices.* Pars prior, Romae 1939 (2a ed. Bruges-Paris 1957) ‹ Pars posterior, Cantabrigiae 1955 ; Supplementa altera, Bruges-Paris 1961.

f *Kr* 14. Cremifanensis, bibi, monasterii, 123, f. 238r-249r : saec. xm [A.L.l 52]
Alia manu haec folia et f. 108-116 (cf. cod. sup.) scripta sunt et duorum codicum qui non nisi casu coniuncti sunt partes esse videntur.

f *Qv* 15. Erfordiensis, bibi, urbicae, Amplon. Fol. 39, f. 209v-285r : saec. xmex-, a librario Parisino exaratus, e libraria Collegii Portae caeli Erfordiensis. [A.L.l 873]

f *Qw* 16. Florentinus, bibi. Mediceo-Laurentianae, Ashburnham 1557, f. 2Or-5ir : saec. xinex. [A.L.2 1331]

tf *Qe* *17-* Florentinus, bibi. Mediceo-Laurentianae, S. Crucis VIII dext. 6, f. 325r_337r (sign. 336-348 antiquiore computatione) : saec. xm. [A.L.2 1353]
In descriptione A.L., delendum est verbum «mutilus» (adnotatio quam in summo f. 32s|· scriptam legimus intellegenda est sic : « Hic deficit principium istius libri » [hoc est Ethica nova])

tt *Qf* 1^- Florentinus, bibi. Mediceo-Laurentianae, S. Crucis XIII sin. 12, f. I4iv-i54v : saec. xm [A.L.l 1373]

*f *Qx* 19. Laudunensis, bibi, municipalis, 433, f. 233r-247v : saec. xniex-, ex bibi, ecclesiae cathedralis B. Mariae Laudunensis. [A.L.l 484]

*f *Kc* 20. Laudunensis, bibi, municipalis, 435bis, f. i63r-i68r : saec. xm, ex bibi, ecclesiae cathedralis B. Mariae Laudunensis. [A.L.l 487]
Continet tantum Ethicae veteris librum I (= Eth. Nie. II), sed integrum (5.4 « Dupplici » - 22.16 « inueniemus. Explicit»; cum folii i68r duae partes vacent, librarius librum II (Eth. Nie. III) de industria omisisse videtur.

♦f *Kd* 21. Laudunensis, bibi, municipalis, 461, f. 55ra-6ova : saec. xm, ex bibi. ecclesiae cathedralis B. Mariae Laudunensis. [A.L. deest]
Continet tantum excerpta ex Ethica vetere. Inscriptio : « Incipit de libro Aristotilis de ethicis. Duplici...»; subscriptio :«... ad puerilia peccata, transferimus. Explicit de ethicis».

f *Lo* 22. Londinensis, musei Britannici, Regius 12.D.XIV, f. I52v-i57r: saec. xmex-, e « claustro Roffensi » [Rochester]. [A.L.M 312]

23. Mellicensis, bibi, monasterii, 839 (olim 916 Q.53), f- 2i2v : saec. xiv. [A.L.§ 2018]

f *Mv* 24. Monacensis, bibi, publicae Bavaricae, clm. 9678, f. I7V~3OV : saec. xm, ex bibi, monasterii S. Petri in superiore Altaich [Oberaltaïch] [A.L.l 1045]
In descriptione A.L., legendum est : 3. Ethica nova, f. Í2r-i7v. 3bis Ethica vetus *{ed. brevior),* f. I7V-3OV.

I *No* 25. Norimbergensis, bibi, municipalis, Cent. V, 59, f. 2Ó3r-275v : saec. xm. [A.L.l 1091]
Post ultima verba Ethicae veteris (in ed. breviore) « ad puerilia peccata transferimus », adpositi sunt ultimi versus libri III Eth. Nic. iga34-bi8 «habent... hec igitur nobis dicta sint de temperancia », sed manu posteriore et in translatione Lincolniensi.

Oa 26. Oxoniensis, bibi. Bodleianae, Auct. F. 5. 29, f. i59r_I73v : saec. xm, a librario Anglico exaratus. [A.L.l 322]

ff *Or* *'i'].* Oxoniensis, bibi. Bodleianae, Rawlinsouianus D 893, f. i28r : saec. xm, a librario Anglico exaratus. [A.L.l 337]

Continet septem et viginti ultimos versus Ethicae veteris **(47.**17-48.17 ' esse, non autem nomen habet... ad puerilia peccata transferimus »). Subscriptio : « finis Monomachie siue ethice Aristotilis 'i.

tt *Os* 28. Oxoniensis, bibi. Bodleianae, Seldenianus sup. 24, f. 27v-4Ov : saec. xiiex-, a librario Anglico exaratus ; ex monasterio S. Albani. [A.L.1 340]

tt *Ou* 29. Oxoniensis, bibi. Collegii Corporis Christi, m, f. 28rr-294v : saec. xm. [A.L.1 358]

*t *Ki* 30. Parisinos, bibi. Arsenalis, 812, f. gv–nr : saec. xinex-, a librario Gallico exaratus ; ex conventu Parisiens! ordinis fratrum heremitarum S. Augustini. [A.L.1s 513]

Codex verba Ethicae veteris habet usque ad tria prima verba versus vicesimi secundi folii nr «Ideo oportet agi» (= 8.19-20), postea autem verba Libri ethicorum ab anonymo recognitum (in recensione Parisiaca **Rp).** a verbis « qualiter confestim ex iuuenibus » **(= 399.7).** Ci. infra, p. l.x-I.xi.

*t 31. Parisinos, bibi. Mazarineae, 3470, f. 204r-282va : saec. xm, a librario Gallico exaratus. [A.L.1 532]

*t *Qz* 32. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 3572, f. 2c>4r-2o8r : saec. xmex- [A.L.1 541]

*t *Pf* 33. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 6293, f. I53v-i7or : saec. xmex- [A.L.1 550]

*t *Ql* 34. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 6569, f. 34T-43V : saec. xiiimed-, a librario Gallico exaratus. [A.L.1 591]

*t 35- Parisinos, bibi, nationalis, 6576, f. *iy2v-iyy'r* : saec. xm, a librario Anglico exaratus. [A.L.1 593]

Explicit ex abrupto post verba «Circa uerum igitur» **(18.6).**

*tt *Qh* 36. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 8802, f. 27r-40r : saec. xmin-, a librario Anglico exaratus. Codex fuit « publicae Bibliothecae Academiae Oxoniensis », nec non Francisci Babington (t 1563), Thomae Allen (f 1632), Kenelmi Digby (f 1665) qui eum in Galliam transportavisse videtur, denique Rogerii de Gaignières qui eum bibliothecae Regiae anno 1711 legavit, in quam ingressus est post eius mortem, anno 1715. [A.L.1 613]

*t *Oy* 37. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 11116, f. 1321-140" : saec. xm, ex conventu Augustinorum S. Dionysii Remensi. [A.L.1 616]

Explicit ex abrupto post verba « dominus non inebriandi » (enim w.), **34.1-2.**

*t *Qm* 38. Parisinos, bibi, nationalis, lat. 12950, f. mv-i25r : saec. xm, ex monasterio S. Germani de Pratis. [A.L.1 622]

*t *Qn* 39- Parisinos, bibi, nationalis, lat. 13937, f. I02r-i76v : saec. xm, ex monasterio S. Germani de Pratis. [A.L.1 629]

t *Ap* 40. Patavinos, bibi. Antonianae, XVII, 370, f. A-B : saec. xmex' **[A.L.2** 1503]

Ethica vetus in editione longiore (usque ad verbum « ideo », **130.**14) continetur in foliis loco integumenti codici additis A (init.) et B (final.), quae folia olim plicata unum fasciculum quattuor foliorum constituebant ; nunc autem hoc ordine legenda sunt : Bv sup., Br

sup., Ar sup., Av sup., Av inf., Ar inf., Br inf., Bv inf. ; in f. Bv sup. multa verba legi non possunt.

*t *Rh* 41. Vaticanus, bibi. Apostolicae, Borghesianus 108, f. 203r-282v : saec. Xinex-. a librario Gallico exaratus. [A.L.M 1728]

*t *W* 42. Vaticanus, bibi. Apostolicae, Palatinus lat. 986, f. ipiMpS7 : saec. xmex-, a librario Italico exaratus. [A.L,2 1772]

In f. igir-i94v habentur verba Ethicae veteris usque ad. 21.15 « a magis contrario » ; desunt a 21.15 « quemadmodum et Calipso » usque ad 34.8 « pocionibus » ; deinde legenda sunt folia 198, 197, 196 et I95r, in quibus habentur verba Ethicae veteris a 34.9 «et in talibus » usque ad finem.

*t 43. Vaticanus, bibi. Apostolicae, Palatinus lat. 988, f. 223r-236r : saec. xni. [A.L.2 1774]

A duobus librariis (Germanicis, ut videtur) exaratus, quorum prior usque ad f. 228r8 « fientis » (21.23), alter a verbis «quidem quo ad nos « (pro « circa nos », 21.23) scripsit.

tt 44- Vaticanus, bibi. Apostolicae, Vaticanus graecus 1342, f. 35r-48r, in marginibus et inter versus : saec. xiiiex-, a librario Italico exaratus. [A.L. : deest] O

Codex f. 28r-97r Ethicorum Nicomacheorum verba Graeca saec. XIII med. vel ex. scripta continet et ab editoribus textus Graeci Ethicorum siglo Pü designatur ; in marginibus et inter versus foliorum 35r-35v adposita sunt Ethicae veteris multa verba a 5.5 « intellectualis » usque ad 6.22 « attribuere » ; deinde in marginibus f. 35V"3ÓV textus integer a 6.22 « secundum » usque ad 11.3 « adveniunt » ; denique in marginibus f. 37r-38r textus integer a 11.13 «Quid est virtus» usque ad 15.4-5 «circa hec unq» (pro «inq<uam>»), postremo inter versus f. 38v~48r scripta sunt pauca tantum verba Ethicae veteris, quorum ultimum est «puerilia» (48.17).

Kj 45. Vaticanus, bibi. Apostolicae, Vaticanus lat. 3070, f. 43v~47v : saec. xin, alibrario Italico exaratus *. [A.L.2 1886]

Explicit ex abrupto post verba « Cuius exterius principium et nil conferente» (25.12).

I *Wq* 46. ViNDOBONENSis, bibi, nationalis Austriacae, 2370, f. i46r-i55v : saec. xniex- [A.L.1 114]

*t *Qo* 47. ViNDOCiNENSis, bibi, municipalis, 171, f. I72r-i83r : saec. xni. [A.L.1 784]

f *Ym* 48. Yalensis sive Neo-Portuensis, bibi. Marstonianae, 11, f. 57r-66r : saec. xniex., longis lineis a librario Germanico, ut videtur, exaratus ; ex monasterio Montis S. Georgii (= St-Georgenberg, nunc Fiecht in Austria). [A.L.S 2013]

1 Codicem *Kj* saeculo XII-XIII scriptum esse adseveravit *Aristoteles Latinus. Codices.* Pars posterior, n. 1186 ; codex tamen saeculo XII exeunte vel XIII ineunte scriptus esse vix potest, cum eadem manu exaratam praebeat Ethicam novam, quae non nisi saeculo XIII ineunte (circa annos 1215-1220 ?) confecta esse videtur (vide *infra,* pp. cxlh-cxlvii), et insuper Ethicae veteris et Ethicae novae verba iam vitiosiora habeat.

Codices praeterea duo, qui in huius corporis catalogo codicum Aristotelicorum latinorum recensiti erant, deperditi sunt (Magdeburgensis, Gymnasii Ecclesiae cathedralis, 165, saec. XIII, A.L. 1,31000 ; Mettensis, bibi, municipalis, 269, saec. XIII, A.L.1,3 491).

2. De CODICIBUS RECTE AESTIMANDIS

De codicibus melioris notae

Ex superiore indice apparet, Ethicae veteris codices antiquiores esse codices *Ay* et *Os,* qui saeculo XII exeunte scripti sunt ; proxime quos ponendus est codex *Qh,* qui 'saeculo XIII ineunte scriptus est. Sed, quod maius est, codices *AyOsQh* non solum aetate, sed etiam auctoritate aliis antecellunt ; quorum tamen auctoritatem adsequitur codex *Yg,* qui, etsi tempore in postremis est, integritate emendatorum verborum in principibus est habendus.

Codices ergo *AyYgOsQh* melioris notae esse satis ostendunt loci haud pauci in quibus cum Ethicorum Nicomacheorum verbis quorum testes sunt codices Graeci, praecipue codex Ob (cuius classis fuit codex quo Ethicae veteris interpres usus est '), consentiunt, ceteris pluribus vel etiam omnibus dissentientibus. Exempli gratia infra adieram insigniores secundi libri locos qui eius rei sunt signa :

Numeris paginae et versus huius editionis significantur ; signa significant : [ ] locus in codice deest ; * vera verba non loco posita vel aliter paululum adulterata habet codex post cuius siglum stellula ponitur (variarum lectionum quae in nonnullis codicibus manu recentiore adpositae sunt rationem non duxi).

5.17 quidem *Kf*KkQjQq\ om.* horum *Ay[Yg]Os KfKkKrQnQw Wq]* eorum[2] 6.3 quidem *Ay[Yg]OsQh NoOaPtPzQkQyQpYm] om.* 6.18 habet *Ay[Yg]Os LoQnJ om.* 6.24 set multum *AyYgOsQh Dy*KdKfKm*LoPf* Qr*Qj* **7.9** et[2] *AyYgOs Dÿ] om.* **7.14** aliqua *AyYgOs KfPf*Qr*PtQjQm\ om.* 8.5 his *AyYgOs KmPtQjQn\ om.* (eisdem *suppi. QlQpYm)* manifestis *AyYg*OsQh KiKmKnOaPtPzQeQfQiQjQsQvQz]* -tum, -te, *etc.* 8.6 Fit *AyYgOsQh Bz*Oc*KfKjMyQeQi*Qp*YmQkQyQjPfQrQvQzWq]* Qui 8.7 potest hec *AyYgOsQh KcKfQlQj*Qp*Ym*QsRh] inv.* 8.13-14 Qui quidem *Ay Yg*OsQh KcPfQeQf*QoQz]* Quisquis, Quicumque, Qui 9.17 connutritur *Ay YgOs KkKnOaPzQeQkQyQvWq]* comittitur, *etc.* difficile *AyYgOs BzOcKcKf*

1 Vide *infra,* pp. x1 iii-1 i.

2 Gr. *τουτεῦν* ; Ethicae veteris interpres pronomen Graecum *otiros* pronomine Latino « hic » centies quinquagies reddidit, pronomine « is » semel tantum.

*KrPlPtQjQlQnQoQp*Ym*QqQwQxQzRhWq]* -illime, -illimum 9.20 esse *AyYg OsQh KmPtQeQsQvQz'l* est, est esse, *etc.* 9.21 operacionibus *AyYgOs BzOcKf KkPtQjQlQpYmQxWq] + vdi* male*AyYgOs KkOaOc*PlPtQjQlQpYmQz] + ve* 9.22 *velAyYgOs KfOaPt]oin. (etKrQj)* **10.**4 Qui quidem enim *Ay[Yg]OsQh BzOcLoQiQlQoQx'l* Qui quidem, Qui, Et quidem, Et enim qui, *etc.* **10.**15 quod *AyYgOsQh KcMyPtQeQz* (quidem *K?*Qj*y] om.* **10.**18 ea qualiter *AyYgOs ApDyKdKfOaQjQlQpYmQm]* equaliter, qualiter, *etc.* **10.**19 si *AyYgOsQh KnQz]* set, set si, nisi, *etc.* **11.**1 potest *AyOsQh KcKdKfKmKnLoNoPzQeQf QjQ^QyQvQwQz-* prodest **11.2** Que *AyYgOsQh KcKfKjKnMyOaPtPzQeQi QnQ<?Q%]* Quia, Quasi, Quod et1 *AyOsQh KfKjMyOaPlPzQeQfQjQlQnQsQv QyQs] om.* II.3 igitur *Ay[Yg]Os KfWq] om.* **11.**5 et2 *Ay[Yg]Os BzDy KjKnLoMyNoQeQiQkQyQq*Qv*QxQzRh*] om.* **11.8** hec quidem *Ay^Yg^OsQh KmPlPzQkQyQwRhQxQzWq\ inv.* **11.**25 neque1 *Ay[Yg]Qh KfKmKrMyQe QfQiQmQsQxQz] om.* 12-3 neque2 *AyYgOs KcKdWq]* et, set, vel **12.8** Ad hec *AyYgOs DyKfKmOaPfQrPzQeQiQkQyQmQnRh]* Adhuc quidem *Ay*Yg OsQh Kc*Kf*KmPtQfQv*Qx*Qz~* quasdam, quasdam... quidem **12.**16 est *Ay OsQh KdKfKkKmOaQiQqQvQz'] non loco, om.,* sit **12.**17 sic *Ay[Yg]OsQh Kd KjKkQxQzWq~\ post* dicere, *om.* **12.**23 hoc *AyYgOsQh PlWq\ post in* omnibus, *om.* **12.24** hominis *AyYgOs ApDyKmKrQjQlQpQqWq]* omnis **12.**25 bene *AyOsQh Kc^Kf^KrNoOcPfPlQeQiQkQyQlQnQwRhQxQz*] bonum, bonum ... bene, unde suum *AyOs ApKfNoOcPlQeQzWq*] post* opus, *om.* **13.6** et *Ay* [Yg]Os]om.1 **13.9** mnas^ij/Os *QeQwi* minas, uncias, micas, *etc.* **13.**10 mnas *AyOs]* minas, uncias, *etc.* 13.19 autem *AyYgOs KvMyQmQnQoQpQrWq'] om.* (vero *Qs)* 2 **14.2** virtutis *AyOsQh BzKf*KrNoPtPzQeQfQkQyQsQvQx]* virtus **14.5** dirigitur *Ay YgQh KfQfQlQr*] diligitur **14.**7 quidem *AyOsQh Kc*KfKk No*OaOcPt*PzQkQyQm*QnQvQxQzWq*] om.* est *AyYgOs* DyKdKmPt*Ql* **om.** **14.8** infiniti *AyYgOsQh BzKdKfKmNoQeQfQiQmQqQvQz RK]* -tum, -te, *etc.* **14.**9 finiti *AyYgOs_Qh\ BzKdKfKmNoPt*QeQf*QiQmQq QvQwRhQz]* -tum, -te **14.**12 virtutis *AyYgOsQh KcKfKmOcQfQiQjQkQv QzJ* virtus enim *AyYg*OsQh Kf*KjKkKmPl*QeQkQyQlQrQv*QxQzRh'] om.* **14.15** Que *AyYgOsQh BzPzQeQmQn*Qz]* quo **15.2** in *AyYgOs[Qh]] om.* **I5.4** est] *AyYgOsQh BzDy*KfKj*KmPtQfQi*Qk*Qy*QlQvQx]* enim **15.**4-5 in quam *AyOsQh Km* (inquam ut *Ky*Qf*Qi*Y* unquam ut, nunquam ut, *etc.* **16.**17 vanausia *Ay[Yg]Os KmQx]* evacinasia, vaunasia, *etc.* **16.**18 micropre-pia *Ay\Yg}Os*Qh*Km*Qp*Ym** micropeia, *etc.* 16.19 Quo *Ay[Yg]Os]* Quo-modo I6.22 chaunotis *Ay*[Yg]OsQh Ap*OcPzQl*Qv*]* caunotis, *etc.* **17.3** eam *Ay[Yg]OsQh KoOaPfQfQjQmQnQoQwQx]* ea, ad eam, *etc.* **17.**17 qui-dem *Ay[Yg]OsQh ApBzKfKjKmPlPt*PzQe*QiQk*QyQvWq*] om.* **18.**1 et .4y[Yg]Os0A QAQs] om. **18.**13 agríeos *Ay[Yg]Os* Kk*Pf*Pl*Qj*J* agricolus, -culus, *etc.* agrikia *Ay[Yg]Os* Kk*Pf*Pt*PzQf*Qj*]* agricolia, -cola, *etc.* **18.**15 qui ut JyfYgJOs *Kc* prout, qui prout, *etc.* **18.**18 adulator *AyYgOs QkQyKj*Qj*Ql*~* blanditorum, -tor 18.22 non *Ay[Yg]OsQh BzKmNoOaPl PzQeQmYm\ om.* **19.6** qui *Ay[Yg]OsQh DyKmNoPfQfWq*] que* indigne *Ay[Yg]Os ByKmLoPtQeQfQjQmWqJ indigni* **19.**11 dicitur *Ay[Yg]Os ApDy* KjMyPf*Q/Qq*QmQwRK\ om.* 20.28 ferri *Ay[Yg]Os QfBz*Oc2]* facti **21.3-4** quidem igitur *Ay[Yg]Os ApKrLoOaQeQl*QmQo\ inv.* **21.**9 unoquoque Jj/[Yg]Os *KcKrQmQoQqQsQwRhQz'] unaquaque **21.**15 Calipso^yfYgJOi^/? *KmLo*OcPfQl*Qm*QpYmQoQqQrQvQxQz'] Calepso 21.16 procella *Ay[Yg]Os Qm]* procellis extra *AyYgOsQh OcQeJ* extrahere, extra hunc, *etc.* prohi-

1 Gr. re ; vide Indicem Latino-graecum, s.v. « et ».

2 In adnotatione Latina fase, secundi, lege 19 (pro 20).

be *Ay¥g*OsQh QeKj*Km*Lo*My*Ql*]* iubet **22.4** maxime *Ay[Yg~]Os Qm]* magis

Igitur in 77 locis quos investigavi, germana Ethicae veteris verba, quae vera esse apparent ex hoc quod Ethicorum Nicomacheorum verbis Graecis respondent, habent codices :

Numerus prior locos indicat ubi codex vera verba habet, alter (inter uncos positus) locos in quibus codex vera verba habet, sed non loco posita vel paululum adulterata, quae in indice superiore signo* notantur.

Ay	75(4-2) = 77	1 mo %]	*Oa*	14 =14	ftS.r %]
Os	7i(+ 4) = 75	[97.4 %]	*No*	I2(+i) = I3	[16,8 %]
yg	331+3) = 36/46	[78,2 %]	*Pf*	8(+5) = i3	[16,8 %]
Qh	37(+I) = 38/75	[51 %]	*Qi*	n(+2) = i3	[16,8 %]
Kf	24(+ 5) = 29/6	[47.5 %]	*pi*	g(4-2) = ri/7-	fi6,6 %]
Kk	rr = 12/32	[34.3 %]	*Bz*	10(42) = 12	[15.5 %]
Qo	25(+ d = 26	[33.7 %]	*Oc*	IO(+2) = IZ	[15,5 %)
Km	24Í + 2) = 2Ó	[33.7 %]	*Kc*	9(+3) = i2	[15.5 %)
Qo	2I(+i) = 23	[29.8 %]	*Kz*	9(+3) = i2	1*5.5 %)
Qi	r7(+5) = 22	[28,5 %]	*Q"*	ir(+ r) = i2	[15,5 %)
pt	I5(+ 5) = 20	[25,9 %]	*Dy*	8(4-3) = !!	[14.2 %]
Kd	9 = 9/35	[25.7 %]	*Kj*	8(+3) = h	[14.2 %]
Qi	I2(+ 7) = I9	[24.6 %]	*Rk*	io(+l) = n	[14.2 %]
Q«	I5(+4) = I9	[24,6 %]	*Qw*	10 = 10	[12,9%]
Qf	i4(+4) = i8	[23.3 %]	*QP*	7(+ 3) = io	[12,9 %]
Wq	*4(4-4) =18	[23,3 %1	*Ym*	8(+ 2) = IO	[12,9 %J
Qm	I5(+ 2) = I7	[22 %]	*Lo*	7f + 2)= 9	[11,6 %]
Qx	i6(+i) = I7	[22 %]	*Qo*	9 = 9	[11.6 %]
Kn	6 = 6/28	(21,4%]	*Ap*	7(4-1)= 8	[10,6 %]
Qh	i5(+i) = i6	[20,7 %]■	*My*	7(4-1)= 8	[10,6 %]
Pz	15 =15	[19,4 %]	*Qo*	7(+ i)= 8	[10,6 %]
Qi	I2(+3) = I5	[19.4 %]	*Qo*	5(4-3)= 8	[10,6 %]
Qy	I4(+i) = i5	[19.4 %]	*Ki*	I = I /12	1 8,3 %]

Ut tamen de codicum auctoritate aequius iudicemus, non omittamus oportet locos in quibus ex contrario codices pauci, sed praesertim *Yg*, cum verbis Graecis Ethicorum Nicomacheorum consentiunt, codicibus *AyOsQh* ceterisque dissentientibus. Quos locos infra enumerabo :

Prius verba Ethicae veteris prout in hac editione habentur indicimus, deinde post signum J verba Graeco congruentia quae in codice *Yg* vel aliis scripta legi possunt. Quid reliqua signa significent, dictum est p. xxi.

5.IO in nobis fit] nobis Infit *Yg* : nobis insit *Pl* : insit nobis *Qo* 5.n assuescitur] aliter *praem. Yg 1* deorsum natura] natura deorsum *Yg KnPlRhWq*

1 Verbum «aliter» (ûAAujç) omittunt *AyOsKdKJLoOaPf*; «vere» (aliquotiens in « nature », etc. corruptum) supplent ceteri codices (etiam, ut videtur, *Qhl* ; « vere » erasit et eius loco « aliter » scripsit manus recentior), sed suo Marte ; nulla enim est causa cur coniciamus eos in Graeco *àÀgf)â>s* legisse.

5.12 milies] decies milies *Yg* 6.10 Similiter] + autem (8è *NbP1KbPbMb* : 8l) *ObLb) [Yg]ApPtQo* autem] enim et *[Yg]Oa:* enim *tantum DyKdKjKrPtQiQw* **6.16** Facientes] + autem *DyKiOcQkQyQpYm* l 6.24 sic2] + bene (? ; etî- *KbPb : evOvs cett.) Yg* 7.3 domine] 4- sunt proprie et (cccti *Kvpiai nal) Yg* ' sunt *tantum add. ante* domine g/gm, *post KfMyQjQsQwWq* 7.4-5 Secundum igitur] quidem igitur secundum (ro *pèv o$v Kara) Yg* 7.10 ea autem que in] ea que autem in que *(rd* 8' eï *rats) Yg* 7.12 tocius sermone] toto sermone *Yg* : omni sermone *LoPIQm* ' et omni sermone *QhQiQv* **7.16** etsi talis sit] et sit si *{legendum* si sit) talis *Yg* 7.20 Superflua enim] enim superflua *(rá* r« *ydp vireppáXXovra) Yg* 7.21 utique (89 Ob)] autem (Se *ceti.) KcKiKrQlQq* 7.22 potus] *etpraem. Yg KiKjQo* vel] et *Yg DyOcQpYmQs* 7.23 Com- mensuratus autem] autem commensuratus *(rd 8è avpperpa) Yg* facit ... sal- vat] faciunt ... salvant *Yg* 2 igitur] 4- et *Yg* 7.27 semotus est] semotus *(dneyopevos) YgPfQvQy* **8.1** omnes] omnem *(nâaav Kb) LoQv* **8.2** enim] autem (8e *KbPb) KcKkKmQjQlQnQvRh* **8.5** manifestis] -tioribus *Yg* **8.8** ex removeri enim] ex enim remocione *(sk re ydp tov dneyeadai) Yg 8.21 vel] et Yg DyPlQlQoQs* 8.26 Medicine autem] autem medicine (at 8e *larpeiat) Yg* 8.27 et2] *om. DyKfQkQyQlQnQoQrQs* **9.**g malicia autem] autem malicia (l7 8¿ *KaKÍa) YgQq* **9,ii** que] -¡- existentibus *(dvrajv ante rájv ObL°NbP2Mb) Yg* 9.12-13 hec quidem omnia (ravra *pèv irdvra ObLbKbPb* Mb)] hec omnia quidem hec *(cf. navra pev ravra* NbF2) *Yg* : hec omnia quidem *QeQv* **9.21** vel2 (9 Z,b)] et (/cat *ObP2KbP**›) *Yg* **10.**1 Circa difficillimum autem] circa autem dif. *(nept* 8¿ to *yaXendirepov) Yg Pl* **10.**9 iusta quidem] quidem iusta *(rd pev bi- nata} Yg* 3 *ApDyLoKnQeQlQvQwQzWq* **10.**16 in1 (eirl ObEbMb)] et in *(ent re NbP2KbPb) Yg* 10.20 set 4- et *Yg OaQkQyQn* **10.**21 si3 *(edv* Mb)] et si (/cal èàv *ObLbW>P2 : edv Kat KbPb) Yg* 4 KjKnNoPfQrPIPtQiQkQyQnRh* IO.22-23 habendum artes] artes habendum *Yg QpYm* **12.5** veK] et *Yg Ap* KcKjOaOcPfPtQjQlQnWq* **12.9** Secundum virtutes autem] secundum autem virtutes *Yg NoQjQpYmWq* **12.**11 quia possumus] posse (rep *búvaadat) Yg* **12.14** diximus] 4- autem *[Yg] ApKdKjKyOaPIPtQjQlQpYmQmQoQsQxWq* 12.20 manifestius] -tum *Yg KjPt* 13.6 accipimus] accipiunt *Yg Qm* I3.7 medium] -|- est *Yg DyPzQm* : 4- et Os **13.**18 auferendum] 4- est *Yg BzQo : estpraem. Km* **13.**19 superfluitas] 4- quidem *PfQqQs 14.2* autem] 4- et *Yg ApDyBzKrPIPtPzQjQs* **14.**4 superfluitas quidem] quidem super- fluitas fi) *pèv vnepftoXrf) Yg* **14.5** Medium autem] autem medium (ró 8« *péaov) Yg*5 **14.21** significat] significans *Yg Qq* **15.2** *et] non (? ov% : ovbf codd.} Yg* deficiencias] -cie *Yg ApKmQjQpYm* **15.**10 non est] *post* (ri) fortitu- dinis [Yg] *PI* **21.19** mala] malorum [Yg] *Q-mWq* : malarum *Os* **21.26** ma- gis] maxime [Yg] *DyQq* **22.**1 et nos pati] pati et nos [Yg] *KjKmMyQfQjQqQs* **22.**8-9 qui parum quidem] qui quidem parum [Yg] *KjKrQeQf*: quidem qui pa- rum *QhQz*

1 Verbum «autem» (Sè) *om. AyYg MyQmWq Qz* ; « enim » arbitratu suo supplent cett.

2 Gr. *noteî* ... sed post subiectum pluralis numeri neutri generis *rd avpperpa* (an in superiore loco legendum « autem commensurata » ?)

3 Forsitan in 10.10 pro « et casta », quod habet Yg, exemplum quo usus est habuerit « autem casta » *{rd* 8¿ crw^pova) ; cf. *infra,* adn. 5.

4 Verbum « et » tantum habet Yg, omissis tamen verbis superioribus « propter hec, tercium autem si » ; verba « propter hec » omittit etiam *Ay,* sed forsitan supplenda sint verba : « «(tercium autem si) et », quod verbis Graecis codicis *Pb* congrueret.

5 Verbum « autem » *in « et » correxit Yg2* ; cf. *supra,* adn. 3.

Apparet ergo in 58 locis qui supra recensiti sunt codicem *Yg* cum verbis Graecis Ethicorum Nicomacheorum plerumque consentire (43 perfecte + 1 quodam modo = 44 ; deest 8 in locis ; a Graeco dissentit 6 in locis), alios autem non nisi raro ; cum Graeco enim consentiunt :

Yg consentiente (44) : *Pl* 5 (42) : *DyQjWq 5* : *KjPtQpYmQs* 4 : *Qm* 2 (42) : *ApQo* 3 (+ 1) : *KnPfQnQy* 3 : *Ki* 1 /20 (reliqui loci desunt) : *Ql* 2 (41) : *BzNoOa OcPzQkQqQrQwRh* 2 : *Qv* I (+2) : *KmLoQeQi* **1(41):** *KcKJKrMyQz* 1 : *KdKk QfQz* o.

Yg absente (8) : *Kj* 3 (4 1) : *PtKr* **2(41):** *ApOaPlQfQjQmQoQqQsWq* 2 : *Dy 1* (41) : *KmMyQeQlQpYmQx* r : *KcKdQiQw* (1) : *cett.* o.

Yg dissentiente (6) : *Ql* 3 : *Ki* 2 /4 : *DyKcOcQkQnQqQvQy* 2 : *KfKkKmKrLoPf QjQoQpYmQrQsRh* 1 : *cett.* o.

Accedit illud etiam quod non nullis in locis codex *Yg* verba Graeca Ethicorum Nicomacheorum aliis verbis reddit, quae tamen verbis Graecis pariter respondent, velut :

O4a24 oiarrep *oi aypoi/eoi* 8.1 **ut** ruricole] qu^emadmodum s>iluestres *Yg* (? de lectione dubius sum) O4az8 *viro ι μν a.vrá¡v* 8.4 ab eisdem ipsis] per eadem i<psa> *Yg* O5ai6 eyepcro **10.8** genita est] fit *Yg* O5b2o rà ... *ytvóp¿va* II.14 ea que ••• fiunt] facta *Yg* o8b2 *órt* t o i? *av^aívovaiv* **19.**5 in his que accidunt] in accidentibus *Yg* oga2 Apaavr-ij? **20,**16 procacitas] audacia *Yg* 09a15 *euKarâ^opot* **20.28** habiliores ferri] labiliores *Yg* 09b12 *cv K€<l>aXaia)* **22.3** in capitulo] summarie *Yg*

Non sane praetereundum est quod codex *Yg* simul et verba Latina Ethicae veteris in marginibus vel inter versus, et verba Graeca Ethicorum Nicomacheorum in media pagina habet ; potuit ergo verba Latina Graecis verbis accomodare, cum praesertim librarium qui verba Latina scripsit litteras Graecas aliquantulum scivisse ex hoc appareat quod quando verba Latina inter versus scribit, ea loco fere scribitl. Re quidem vera paucis in locis librarius verba Latina Ethicae veteris, quae verbis Graecis respondebant, sed qualia erant in codice quo interpres usus est (qui eiusdem classis ac codex Ob erat), verbis Graecis quae in suo codice habentur (qui unus atque idem codex siglo Pb, quando de verbis Graecis agitur, et siglo *Yg*, quando de Latinis, designatur), accommodavisse videtur, velut :

6.16 fimus *post* iniusti (Ob)] *post* (15) hominibus *(Pb¬ Yg* 8.22-23 Pas' siones et actus (Obj) actus et passiones *(P'>) Yg* **10.**14 quid et gramaticale

1 Notandum tamen quod verbum **15.**10 « indigentie » supra verbum *oqazi vnepfloXijs* **(= 15.**T4 «superfluitatis») scriptum est, cancellatum tamen, an priore vel recentiore manu, non liquet.

(ι i Kai *ypap,p,a.?i.Kov* Ob)] quid gramaticale aliquid *(of. nal ypap,pa.TιKÓv ι i* _Pb) *Yg* II.17 odium amiciciam (Ol̄)] amiciciam odium. (Fb) *Yg* **14.**13 mali autem omnifariam (<9b)] omnifarie autem mali *(Pb) Yg*

Pluribus tamen in locis librarius verba Latina ad normam verborum Graecorum sui codicis non correxit, et litteras Graecas, etsi ad intelligendum quibus verbis Graecis verba Latina Ethicae veteris responderent satis, ad ea tamen emendanda vel ad varias lectiones codicis Pb in Latinum sermonem convertendas parum scivisse videtur, quod maxime apparet quando supra verbum Graecum codicis Pb verbum Latinum quod verbum alterius codicis reddebat, vel etiam exempli mendum, scribit, velut :

vero
O3bi5 *p¿y* (vide 6.15-16 : « vero » ex linea 16, pro (15) « quidem ») O4a¿3 habet
¿iroXavcov (vide 7.27: «habet» verbo codicis Mb *exóp.evos* respondere videtur) inanes
O7a3© *Koivorepot* (vide **15.**18 :« inanes » verbo codicis Ob *KevÚTepoi* respondet; emissione
in Pb *κοι-* in *κ€-* manu recentiore correctum esse videtur) 07613 *irpoatpeaei* (vide 16.9 : « emissione » verbo ceterorum codicum *Trpoeaei* respondet) o8b8 disputantes
StcAo/xevoi (vide 19.**II** :« disputantes » respondere videtur verbo *biaXeyóp,evoi,* quod habet codex *Mb)*

Nec praetermittendum est codicem *Yg* aliqua omisisse, spatio vacuo relicto, velut :

9.17 ideo difficile *** hanc passionem (repellere cum.) **13.ii-i2** vel parum * ♦* enim parum (Miloni quidem *om.)*

Quod signum esse videtur, librarium qui codicem *Yg* descripsit eum e quodam codice, cuius verba hic illic legere non potuit, exscripsisse, nec ad ea verba ex verbis Graecis quae ante oculos habebat supplenda suffecisse L

Ex quibus omnibus conligi potest librarium qui codicem *Yg* descripsit Ethicae veteris verba fere non correxisse, sed e quo-

1 Verba codicis *Yg* aliorumque verbis Graecis congruentia quandoque eadem sunt ac verba libri Ethicorum a Roberto Grosseteste translati ; ne tamen translationem Lincolniensem ad Ethicae veteris verba corrigenda eos adhibuisse putemus, hoc prohibemur quod ii et translatio Lincolniensis non concurrunt nisi in lectionibus minoris momenti, cum iisdem in locis translatio Lincolniensis varias lectiones maioris momenti praebeat, velut : 6.16 Facientes + autem : Operantes autem *L* **164.14** 7.3 ut] et ut *Yg* : et huius *L* **165.2** 7.23-24 Sic igitur in castitate] Sic igitur et in castitate *Yg* : Ita igitur et in temperancia *L* 165.21 8.20-21 ut gaudeant vel tristantur] ut gaudeant et tristantur *Yg* : Quare et gaudere et tristari *L* **166.**13 **10.**20 set si qui operatur] set et si qui operatur *Yg* : set et si operans *L* **168.**2 12.26 sic erit manifestius, si inspexerimus] hic erit manifestum, si inspexerimus *Yg* : hic erit manifestum, *si* speculati fuerimus *L* I69.24.

dam antiquo exemplo religiosissime exscripsisse, quod etiam comprobatur eo quod codex *Yg* cum codice *Ay* saepius stat, ut infra (p. xxvin-xxix) ostendemus.

Ut tamen rationem adieramus, cur codex *Yg* nonnumquam verbis Graecis artius adhaereat, veri similius nobis videtur conicere Ethicae veteris interpretem adversaria prius neglegenter scripsisse, in quibus (forsitan inter versus codicis Graeci) Ethica Nicomachea verbum e verbo exprimeret, quorum adversariorum testis est codex *Yg,* deinde adversariorum inconditum dicendi genus, Latinum praecipue verborum ordinem restituendo (vide 7.4-5, IO· 20.23 8.26 **9.9** IO.9 **14.5),** perpolivisse, cuius libri perpoliti testes sunt ceteri codices. Quod si, dum librum Latiniorem redderet, a verbis Graecis aliquótiens imprudens interpres discessit, nihilominus tamen ut authentica habenda sunt libri perpoliti verba, quem ipse scriptor postremo elaboravit et ad edendum praeparavit.

Verum tamen, etsi codex *Yg* archetypo propior videtur, ceteri codices qui cum Graeco paucis in locis stant, codicibus *AyOsQh* distantibus, archetypo propiores non videntur, immo ab eo remotiores. Aut enim, cum mendis scateant, casu cum Graeco consentiunt (nec mirum, cum de particulis quae tam in Graecis quam in Latinis codicibus omitti, addi vel confundi solent, velut *καί,* 8e, 84, *γάρ,* « et », « enim », « igitur », « autem », vide inter locos quos supra p. xxiv adtuli 6.10,16 7.21 8.2,27, plerumque agatur) 1, aut contaminata sunt. Ut enim codices non nullos contaminatos esse credamus, adducemur si animadverterimus eos non nullis in locis lectiones conflatas habere, velut :

5.13 eorum. *AyOsQh* ■*multi* : aliorum *YgQmKcPfQr* : aliorum eorum *Ym* **8.6** Fit *AyYgOsQh pauci* : Qui *KmOaQf multi* : fit. Qui *BzOcQi* : qui ... fit *Ym* 9.20 esse *AyYgOsQh pauci* : est *OaQf multi* : est esse *KfLoQoQqQx* : est ... esse *KjMyQlQ-nQpYm* **10.**13 supponente *AyYgQh plerique* : apponente *Os* : supponente vel apponente *BzDy* **10.**17 in *AyYgOsQhKmQfQz* : nichil

1 Casu codices deteriores cum Graeco consentire ex hoc apparet quod saepius non cum codice Ob, cuius classis fuit codex quo Ethicae veteris interpres usus est, sed cum aliis consentiunt; sic 6.10, post «Similiter» supplent «autem» cum *N^P^K^P^M^* (Se), quamvis ObLb habeant Si) ; 7.21 pro « utique », quod verbo codicis Ob 8l) respondet, habent «autem», quod verbo Se ceterorum codicum respondet ; 8.2 pro « enim » (γὰρ Ob) habent « autem », (Sè _KbPb) ; non ergo germana Ethicae veteris verba habent (nec verba ad normam alterius codicis Graeci recognita, cum varias lectiones maioris momenti non habeant).

KjOa multi : nichil in *BzOc* : vel *QrNo* : vel in *Dy* **10.**19 si *AyYgOsQh KnQz* : set *KmBzOc plerique* : set si *Qx* **12.8** quidem passiones *YgOsQh pauci* : passiones quidem *AyKcKfQvQx* : quasdam passiones *OaQe multi* : passiones quasdam *KjQs* : quasdam passiones quidem *BzOcQo* **12.**25 bene *AyOsQh nonnulli* : bonum *YgOa multi* : bonum ... bene *Km* **13.**11 forsitan et hoc *Ay(Yg)OsQh multi* : et hoc forsitan *OaKcQv pauci* : et hoc forsitan et hoc *QkQy* **14.15** que *AyYgOsQh pauci* : quo *KmOaOc plerique* : que quo *Qn* 15.4 est *AyYgOsQh pauci* : enim *QeOaOc multi* : est enim *KjQi* : enim est *Dy* : enim... est *My* **15.13** defeccio *AyOsQh plerique* : indigencia *OcQo* : indigencia defeccio *Dy* **16.**15 enim *AyOsQh multi* : quidem *OaQfLoNoQkQr* : quidem enim *PzQn* 17.21 autem *AyKmQfBzOc pauci (deest Os)* : aliter *Qh LoNoPIPzQeQp* : autem aliter *QjQkQyQmQq* : autem et aliter *Qz* : aliter autem *Ym* : aliter quidem *Pt* : aliter quoniam *Kj* **17.**24 in lusu *AyOsQh plerique* : circa lusum *Oa* : in usu *ApPzQfQo* : in usum lusum *Qn* **17.**24 autem *AyOaPlQeQoQs* : quidem *OsQh cett.* : autem quidem *Qm* **18.**13 agríeos (-cus) et ... agrikia (-cia) *AyOsQj* : agricolus et agricolia *Qh plerique* : agricus vel agricolus et ... agricolia *PI* : agricolus et... agricolia vel agricus et agricia *PfKk* **18.**18 adulator *AyYgOsQkQy* : blanditor(um) *Qh plerique* : blanditor vel adulator *KjQjQl* **21.**3-4 quidem igitur *AyOs nonnulli* : igitur quidem *Qh plerique* : igitur quid *PtPzQnQw(Qr)* : quidem igitur quid *Ql* **21.16** prohibe *Ay(Yg)OsQhQe* : prohibet *Kj* : prohibere *KmLoMyQl* : iubet *OaQf Bz plerique* : prohibere iubet *Oc*

Ex quibus apparet lectiones conflatas habere codices :

BzOcDyQnYm 4 : *Kj* 3 (4-i) : *Ql* 3 : *MyQkQyQiQjQmQoQx* 2 : *PfKk* unam, sed insignem (I8.13)

qui omnes contaminati videntur. De ceteris, qui unam tantum lectionem conflatam habent, dubitari potest an contaminati sint ; hi sunt *KfKmLoPzQpQz.*

Haec satis ostendunt codices *AyYgOsQh* melioris notae codices habendos esse ; de his autem qui ad eos propius accedunt, postquam de codicum classibus actum erit, rectius iudicemus.

De duabus classibus codicum

De priore classe AyYg

Pro certo adfirmare licet codices *AyYg* ex uno atque eodem exemplo pendere et ex his duobus priorem classem codicum fieri, cum haud paucis in locis simul stent, quos infra recensebo :

vel operantes

5.18 tradimus] traducimus *AyYg* 5.21 agentes *Os* : operantes *AyYg* : agentes *cett.* 6.16 Facientes *AyYg MyQmWqQz* : ¿-enim, autem, vero *cett.* 6.26 gracia est] est gracia (+ est *Yg) AyYg* 7.7 autem] *om. AyYg BzOc* 7.8 ea que *om. {suppi, s.l. Ay) AyYg* necessario *super*

certitudinaliter *Ay, ante,* et *Yg* : *om. cett.* 7.12 qui] quam (+ quidem *Yg) AyYg* 8.8 removeri] remocione *AyYg* 8.12 poterimus] possumus *AyYg BzOcKiKmLoPfQvQfQiQIQoQsQvQxWq* : possimus *KcKn* 8.16 et] *om. AyYg* 8.19 autem *om. AyYg KdKiNoPlQnQpYmQz* 8.23 omnem ... passionem et omnem actum *AyYg QlQnQqQx*: omni ... passioni et omni actui *cett.* 8.25 per] propter *AyYg KjKmOa* hec *AyYg* : hec + ad invicem *cett.* **9.13** autem] *om. AyYg* est2] *om. AyYg KjKkMyQnQo QpYmQqQr* IO.20 qui *AyYg* : quidem *Qh* : quis *cett.* prius] primum *AyYg* **13.5** autem] *om. AyYg KfQfQiQmQoQsQv* : vero *KcLoPt* **14.4** et indigencia *AyYg Qn* : defectio vero *Os* : et defectio (-tus) *Qh plerique* **14.6** est igitur] *inv. AyYg BzMyQfQlQrQw* : igitur *om. Oc.* **14.**17 vero] autem *AyYg DyQm* : quidem *My* 15.19 concordari] considerari (-re *1Yg) AyYg* 21.27 plebis senes] senes plebis *AyYg DyKcNoQz* **22.**9 excedit (-ens *Yg) AyY'g* : secedit (cecidit, recedit) *OsQh plerique*

Communes igitur lectiones 26 habent *AyYg,* quarum habent etiam codices

Ki 2 /12 : *Qn* 4 : *My* 3 (4-1) : *BzQfQlQmQoQrQz* 3 : *Oc* 2 (4-1) : *DyKjKmNoQi QpYmQqQsQxQvWq* 2 : *Kk* 1 /16 : *KcKdKfLoOaPfPlQw* I : *cett.* o

Sed, quod maius est, lectiones communes non solum haud paucas, sed etiam insignes habent codices *AyYg,* sive cum Graeco consentiunt (velut 8.25 « hec » **10.**20 **22.**9), sive a Graeco dissentiunt (velut **15.**19), ceteri vero codices cum eis communes lectiones habent non nisi paucas easque nullius fere momenti (praeter codicem *Qn* qui cum *AyYg* communem lectionem unam insignem, 14.4, habet), et tales quales ex fortuita concursione mendorum quae diversi librarii separatim commiserunt accidisse possunt. Sequitur ut codices *Ay* et *Yg* inter se cognati appareant, hi autem qui cum eis plures lectiones communes habent, velut *KiQnMy,* eis quodam modo adfines aut potius ab eis contaminati esse possint, ceteri vero non nisi casu cum eis aliquotiens stent.

Eadem concludemus, si lectiones proprias codicis *Ay,* quas alii pauci etiam habent, inspexerimus, velut :

5.12 eum] *post* quis *Ay KdKi* 6.7 non bene hoc] hoc non bene *Ay KcKmMyPfQrPtQfQiQnQsQv* : hoc bene non *BzKdKfOaQpYmQqQwQxWq* : hoc non *Dy* 6.17 fortes ... timidi] *inv. Ay MyQm* 6.20 quidem] vero *AyLo* : autem *Qo* 8.27 ut et] *inv. Ay QjQpYm* : etiam ut *Pt* : et *om. plerique 9,7* Supponitur] -natur *Ay BzOcPfPIPtQeQlQmQnQpYmQqQxWq* 9.10 adhuc] *om. Ay Qm (suppi, s.l. Ay}* **10.**21 propter hec] *om. Ay QkQy (pro* propter hec tercium autem si *tantum* et *hab. Yg}* **11.6** quod *Ay QjQmQzOa* : *om. PlQoQy* : quoniam *cett. (deest Yg}* **11.8** bonus] iustus *(exp.)* bonus *Ay* : iustus *QwWq* **11.**24 quidem] *om. Ay KcKkKrNoPIPtQiQj QlQpYmQmQoQq* **12.**23 hoc] *om. Ay ApDyKcKfKrLoMyOaQlQkQyQoQpYm QsQx (suppi, s.l. Ay)* **13.**9 comedere] 4- est *Ay ApPfQrPlQx* **13.15** quod2

om. Ay MyQj {suppi, s.l. Ay) **14.23** suscipit] *post* passio *Ay Qz* **15.i** hec] *om. Ay QhlDyKr :* ista *Yg* **15.**16 et *Ay KvNoPzQf:* in, et in, etiam *cett.* **15.17** enim] *om. Ay DyKkQfQjQmQs* **16.**2 in2] *om. Ay BzOa QfQwRh* **16.**14 dispositiones] posi- *Ay QhKdQeQfQi* **16.**20 autem] *om. Ay KdKfMyOcQpYmQqQv. : ante* inhonorem *KvQe :* quidem *LoOa* **17.16** vocabimus] dicemus *Ay Lo* **17.24** autem *Ay OaPlQeQoQs :* quidem *OsQh plevique :* autem quidem *Qm* **18.**10 quod *Ay KjLoOaOcPlPt QmQqQs :* qui, que, *etc. cett.* **18.**16 qui2 *Ay QmQsQwRhQx :* quod, ita quod, que, *etc. cett.* 20.22 esse] *om. Ay KkKrLoOaQnMyPfQjQz : non loco hab. KmNoOcPtQlQpYmQkQyQsQwRh* **21.**10 omnis] + est *Ay DyMyQlQqQr* 21.12 quantum ... quando] *inv. Ay ApKcPtQlQnQf* 21.21 et ipsi] *post* habiles *Ay KjQz : om. BzMy* **22.7** quidem] *om. Ay KrMyPtQjQnQpYmQe QwRh*

Igitur ex 30 lectionibus propriis codicis *Ay* quas recensuimus, habent codices :

Mjy 8 (+1) : *Kd* 3/10 : *Qm* 8 : *Ki 1 /4 : Qj* 7 : *Pt* 6 (+ 1) : *KfKrOaQqQsYm* 6 : *Kk 3/15 : PlQlQnQp* 5 : *DyKcLoPfQeQwQxQz* 4 : *ApOcQiQoQvRh* 3 : *Bz 2* (+1) : *KfKjNoQhQkQyQvWq* 2 : *KmPz 1 : Kn* o

Quo confirmatur (vide p. xxix) paucos codices, imprimis *MyQmKi,* quodam modo, sive ex eadem stirpe pendent, seu potius ab ea contaminati sunt (cf. p. xxvm) codici *Ay* aliquantulum adfines esse, ceteros vero cum *Ay* non nisi casu rarius congruere.

Restat ut postremo lectiones proprias codicis *Yg,* quas pauci alii codices etiam habent, recenseamus :

5.8 assuetudine1] consuetudine *Yg DyKdKfKkNoQkQyQzRh* 5.9 quoniam] quod *Yg ApKjLoQoQqQy :* quia *Qk* 5.12 assuescetur] -citur *Yg KcKkKmKrLoMyOaQiQkQyQoQqQrQsQwQzWq :* -cit *KdKf* 5.13 eorum] aliorum *Yg KcPfQmQr :* aliorum eorum *Ym* 6.13 non sic haberet] sic non esset *YgMy* 6.15 hominibus] omnibus *YgOc* 6.24 difíert] differunt *YgApQn* 7.23 *et* auget] *om. Yg KkNoOaPz* 8.17 enim1] *om. YgKkPf* 8.27 a] in *YgMy* 9.i est] *om. YgKm* 9.2 habet] habent *Yg KrQpYmQx* vero] *om. Yg Qhl NoOcQeQpYm :* autem *KcKj MyQmQq* **9.5** inpassiones] et passiones *YgQn :* ut pas- *Kc* **9.**10 eis] hiis *Yg MyQmWqOcQjQlQnQpYmQkQyQoQqQvRh* **9.**14 autem] *om. Yg Qh KjMyOcQeQkQyQnQq* delectationem] -nes *Yg KcKnKrMyNoQp* 9.20 igitur] *om. YgKfKrQm* **10.**1 dicit] dixit *Yg KjMyPfQrQpYmQqQz : om. OsQh* **10.8** et] *om. Yg KcKr* **10.**14 et1] *om. Yg ApDyBzOcKcKj KmKvMyQmPlQjQpYmQqQvQwWq* **10.**20 si] *om. YgOc* **11.**1 aut] vel *YgQn* **11.**19 potencias] potestas *YgQv :* positas *Qm* 12.2 quidem *om. Yg KkPlQiQnQpYmWq* **12.**19 eius] suum *YgAp* 12.21 autem] *om. Yg MyOcPfQrPzQeQkQyQnQpYmQq* et1] *om. Yg OcPtQjWq* et2] *om. Yg ApKcKfKjOaOcPfQrQeQlQpYmQsWq* 12.25 bene] bonum *Yg ApDyKmMyOaQjQpYmQrQvWq : bonum non loco BzKjLoPtQfQmQoQqQs* suum] *om. YgDyKm* **13.**11 forsitan] forsan *Yg OaQmQn* accepturo] *om. YgApQo* 13.22 et] *om. Yg ApKjKkKvQjQpYmQsQwRhQx* **14.1** et3] *om. Yg DyKcQq* **14.6** aliqua] *om. YgP/QrQs* **14.7** modis]

om. YgKd **14.9** ideo *et] inv. Yg PfQq : om. Kc : et om. Kk* 17.24 lusu] ludo *Yg MyQm*

Ergo ex 39 lectionibus propriis codicis *Yg* quas recensuimus, habent codices :

Kk 6 /18 : *My* 11 : *Qp* io : *Ym* 9 (4- 1) : *OcQr* 9 : *ApQq* 8 : *KcPfQnWq* 7 : *KjQm* 6 : *Kr 5* (+1) : *DyKmOaQj* 5 : *Kd* 2 /17 : *NoQeQHQyQs* 4 : *KfQoQwQz* 3 : *LoPIPzQhQiQvQxRh* 2 : *Kn* 1 /23 : *BzPtQl* 1 : *QfKiOs* o

Ut tamen horum numerorum aestimationem rectius ineamus, recordemur oportet codicem *Yg* plus quam 100 lectiones proprias habere, quarum communes cum eo alii codices non habent nisi has quae in codicibus neglegentia amanuensium accidere solent (praeter codicem *My* qui cum *Yg* unam lectionem insignem — 6.13 — communem habet), quod eo notabilius videtur quo plures lectiones insignes habet *Yg*. Etsi enim in scribendo *Yg* neglegentia saepius labitur, ita ut unam litteram, syllabam vel vocem peccet (velut cum « illiberabilis » pro I6.10 « illiberalis », aut «intellectibilis» pro **18.**18 « indelectabilis » scribit), vel unum aut pauca verba omittat, maioris tamen momenti lectiones proprias habet, quarum non nullas iam commemoravimus \ has autem in aliis codicibus numquam scriptas legimus. Notatione dignae sunt imprimis variae lectiones codicis *Yg* quae nequaquam inanes esse videntur, immo laboris interpretis monumenta, velut cum praeverbium omittitur :

7.17 inspiciendum (^€<opTjT€ov)] spiciendum **13.2** quod ... removetur (ro ... ¿7re\op)] quod ... movetur *Yg* **14.**18 quoniam ... deficiunt (rcp ... *eAAeiTTi-ov)] quoniam ... faciunt primo Yg* (deficiunt *s.l. corr.]* **15.**19 suscipiendum *(Xi)TT€ov)] suspiciendum Os* : spiciendum *Yg*

cuius rei etiam alii codices testes sunt :

12.19 perficit (airoTÓUi)] facit *primo Ay (s.l. corr.)* **16.**14 disposiciones (¿had/trets)] positiones *primo AyQe, KdQfQhQi* (dis *suppi, s.l. AyQe}*

Ex contrario bis praeverbium non omittitur, sed suppletur, et semel in aliud mutatur :

7.14 incidunt (tTiTTTci)] subcadunt *Yg* (cadunt *Qs}* **8.15** qui ... tristatur (o ... *axOóixGvos)] qui ... contristatur Yg* **18.**7 ficcio (TrpoaTrotijati)] afficcio *Yg*

1 Vide *supra,* p. xxv. Hic mentionem etiam facere possumus quarundam variarum lectionum, quae etsi menda esse videntur, tamen manifestiores sunt nec in ullo alio codice inveniuntur, velut : 9.7 ut] quomodo 9.16 delectabile] dulce *(cf.* **43.19)** 9.22 quemadmodum] sicut **13.2** ab utraque extremitatum] ab extremis 13.23 operaciones] actus.

Quae omnia testificari videntur Ethicae veteris interpretem in adversariis suis solitum esse verborum compositorum primo radicem ponere, deinde praeverbium aptare, aut saltem elementa separare.

Cum ergo harum lectionum insigniorum, quae codicem *Yg* in codicibus singularem faciunt, prope nullam alii habeant, lectiones minoris momenti cum *Yg* aliquotiens communes alios habere non nisi casu accidisse veri similius videtur.

Ex quibus omnibus pauca concludi possunt de auctoritate classis *AyYg*. Postquam codices *Ay* et *Os* cum aetate tum maxime eorum cum Graeco convenientia (p. xxi-xxm) ceteros longe multumque superare apparuit, apparuit insuper (p. xxix) codices *AyYg* germana Ethicae veteris verba, cum verbis Graecis Ethicorum Nicomacheorum congruentia, tribus minimum in locis (8.25 « hec », IO.20 **22.p)** ambo servavisse, separarim autem verbis Graecis Ethicorum propius accedere *Yg* circiter 44 in locis (p. xxiii-xxv), *Ay* vero saltem 8 in locis, quorum quattuor **(15.**16 **17.24 18.**10,16), in quibus cum *Ay* stant pauci alii codices, iam commemoravimus (p. xxx), quattuor autem, in quibus *Ay* solus vera Ethicae veteris verba verbis Graecis convenientia adtestatur, nunc indicamus :

16.18 microprepia *(juKpoTTpéirçta) Ay (deest Yg)* : -pepia, -peiac^W. **17.2** quid (n Ob) *Ay (deest Yg)* : quidem *OsQh plerique* : *om. non nulli* **18.**3 iniurianda (i/rexra) *Ay (deest Yg)* : iniuriandum *OsQh cett.* **19.**7 hunc (rourov) *Ay {deest Yg)* : hô (= homo) *Os* : hoc *vel* hic *cett.*

Patet ergo codices *AyYg e* quodam hyparchetypo *y* pendere, quod archetypo proxime accedebat. Quin etiam coniectare ausim illud hyparchetypum e codice autographo interpretis statim continuoque exscriptum esse et librarium qui id confecit ex autographo exscripsisse tam adversaria interpretis quam eius librum perpolitum, unde effectum est ut codices *Ay* et *Yg,* inter se cetero cognatissimi, saepius tamen in diversas lectiones, quarum utraque interpretis esse videtur, distraherentur.

De altera classe OsQh

De codice Os

Alterius codicum classis principem esse codicem *Os* iam apparuit, cui ut propiores codices reperiamus, varias lectiones codicis *Os,* quas alii pauci etiam habent, primo recenseamus :

5.21 Virtutes] Virtutem *Os KdKfKkQn* prius] *s.l. Os ; om. KdKfQs* 6.16 fimus] fiunt *Os ApDyQmQnQqQxQz* : sunt *Kk* 7.7 habet] habeat *Os DyKjKmLoMyQmQeQnQsQxRh* 7.10 sermones] -nem *OsKf* 7.12 tocius sermone] *inv. Os Bz*Oc*DyKiKmKnNoOaPzQqQsQwRhWq* 7.14-15 eos semper] *inv. Os KjLoMyPtQjQpYmQsQz* 7.16 et1] *om. Os DyKcKiKjKrLo MyPIPtQeQjQnQoQpRhWq* 7.20 enim] *om. Os QoQp* 7.26 omnino] *om. Os DyKkKrMyOaPzQeQjQnQoQpYmQs (deest Kf)* 8.18 quidem *Os KcKfQhQkQyQz : om. cett.* 8.27 ut et *Os KfQl* : et ut, ut *cett.* 9.3 has] eas *Os DyKfKjLoMyQmPfQrPtQjQlQpYmQfQnQoQqQs* 9.9 contrarium] -riorum *Os QlQpQrQx* 9.12 tristi] triste *Os QeQh* : tristicie *KfRh* **9.17** repellere hanc] *inv. Os KcPt* : hac est repellere *Bz* **10.**1 dicit] *om. OsKf QhWq* IO.9 oportet] + et *Os KdKfPtQjQpYm*QkQy* **10.**11 iusti... casti] *inv. Os KdKfKrQs** **10.**13 alio] alios *Os Kf*: alias *Kd* supponente] apponente *Os Kd* : supponente vel apponente *BzDy* **10.**21 propter *Os BzKdKf*: prêter *Qh plerique : om. Ay pauci* **11.**24-25 Passiones ... virtutes] *inv. Os KdKkWq* **12.**11 enim om. *Os KfQfQkQyQq* . **12.**13 fimus *Os ApBzOcKmKfKkKrPfQrQeQhQjQnQyQzRh* : sumus *cett.* **12.**23 Si] Set *Os KfOcQy* **13.2** quidem *Os ApDyKdKfKjKmKrOcPfQrQiQlQqQxQzWq : om. cett.* **14.3** passiones ... operaciones] *inv. Os KcKfLoMyNoPfQrQiQs QzWq* 14.6 aliqua est igitur *Os DyKfKmKrNoPzQeQjQkQyQnQvQx* : alia est igitur, igitur est aliqua, *etc. cett.* 14.11 malicie quidem] *inv. Os ApBz OcKcKjNoPIPtQjQlQs* : quidem *om. MyQmWqPzQpYmQr* 14.23 suscipit operado] *inv. Os ApKc* **15.**10 non est] *post* (11) castitatis *Os ApQq* I5.18 autem] vero *Os KfKkMyQmNoOcQjQrQxQz* **15.19** enim] autem *Os Kc*Kf*Qk* **15.21** quidem igitur] *inv. Os KmQh* 15.22 superhabundancium] -ciam *Os MyOaQeQiQkQy* : -dans *Qx* 15.23 autem *Os OaQfQiQq Qy* : enim *cett.* **15.**24 autem2] *om. Os ApQfQkQyQmQnQoQv* **16.8** autem1] vero *Os ApNoQqQy* **16.**9 enim] *om. Os ApKcKdLoMyQmNoPlQfQz* I6.10 quidem *Os DyKfKrLoOcPtQhQkQyQqQv : om. cett.* **16.**14 autem] *om. Os ApDyPf* **16.**18 microprepia *Ay* : micropepia *Os KmQpYm* : nucipepia *Qh* : micropeia, metropeia *plerique* **17.**18 inirascibilis] iras- *Os ApBzOcKmOaPlQeQfQiQjQmQvRhWq* **17.**19 inirascibilitas] iras- *Os BzKjNoQeQiQjQv* **18.6** quidem *Os DyKdQkQyQl : non loco, vel om. cett.* **I8.21** virtus quidem] *inv. Os BzKcKdPtQeQfQmQnQpYmQwRh* : quidem *om. KjKkMyNoPfQiQjQoQz* **19.**5 quidem] autem *Os DyMyQmWqNoQnQwRh : om. BzOcKjKrPtQjQpYmQiQoQrQx* 19.20 in2] *om. Os DyKkNoPfPIPtQfQo QpQqQsQx* 19.22 et] *om. Os ApKkKmPfQoQqQrQsQwRhQx* **20.**7 ab invicem] *om. OsMy* **20.**15 quidem] autem *Qs DyKcOcQhQjQpYmQkQy QmWq* **20.19** que] *om. Os ApPfPlQhQmQn* **20.**25 igitur] *om. Os ApMyWqOcPlQnQpYmQr : non loco DyNoQoQq* **20.**26-27 qualiter — sumus] *om. Os OcQm* **21.**3 est] esse *OsQf* **21.8** sufficienter] *post* dictum est (et *Os) Os MyQmPtQjQpYmQo* **21.**17 est magis] *inv. Os ApMyNo Qz* : maius est *DyKm* : est *om. Qh* **21.**19 malorum *QmWq* : malarum *Os* : mala (est) *cett.* 2I.24 peccare *OsQm* : peccando *s.l. Os, AyQh plerique* : peccato *pauci* **22.6** quantum] in *praem. Osl KcPtQjQpYmQeQiWq* **22.9** vituperatur] -|- vel *OsQm* **22.**11 et] *om. OsLo* 22.12 et] *om. OsQs*

Ex his igitur 64 variis lectionibus codicis *Os,* habent alii codices :

Kd **II** (+1) /26 : *Kf* 19 (H-I) /45 : *Qm* x6 : *Ap* 15 : *Kk* 7 (+1) /28 : *DyMyQp* 14 : *QnQy 13* : *Ki* 2 /**n** : *QjWq* 12 : *KcNoPtQeQqQs* 11 : *OcQk* 10 : *KmQfYm* 9

(+1) : *QhQz* 9 : *Rh* 8 (+1) : *KjLoPfQoQx* 8 -.*P*^/57 : *KrQiQr* 7 ¹ *Ql* 6 : *BzOaQv* 5 : *Qw* 4 : *Pz* 3 : *Kn* i /22

Propiores ergo codici *Os* sunt codices *KdKf,* qui etiam inter se cognati esse videntur, ut ex communibus lectionibus quae insequuntur patebit :

5.IO natura1] + tantum *KdKf* natura2] *ex.pvaem. KdKf* **5.14** assuescetur] insuescitur *KdKf* **5.**18 sensibus] sensibilibus *KdKfKcPfQeQfQl QnQi* 6.14 et] *om. KdKfPIPfQr* **10.**9 iusta quidem] et iusta *KdKf* **10.**ii si] et si *KdKfWq* (et *Pt* : qui *Ap* : *om. KcQfQl)* **10.**13 casu] cavere *KdKf*

Ex quo effectum est ut codices *KdKf,* utpote ex eodem optimo exemplo atque *Os* pendentes (potius quam ex ipso *Os,* cuius plures lectiones proprias non habent), quamquam aliquibus mediis interiectis, vera Ethicae veteris verba saepius servarent, praesertim codex *Kf,* qui inter codices melioris notae quintum locum obtinet (vide p. xxm).

Quandam etiam cum codice *Os* cognationem habere videntur non nulli alii codices, imprimis *Ap, Kk, Dy,* nec non *Qm* et *My,* quos tamen contaminatos esse iam vidimus (p. x x v iii, xxx).

De codice Qh

Cum autem complures codices, in quorum numero est codex *Qh,* qui inter codices melioris notae post codices *AyYgOs* quartum locum obtinet (vide p. x x iii), a codice *Os* distare videantur, necesse videtur sub alterius classis archetypo *z* duo minimum aut potius tria hyparchetypa ponere, *z'* e quo pendet *Os* codicesque ei adfines, z" e quo pendet *Qh,* nec non *z"',* e quo pendere videtur codex *Oa* (vide infra p. x l i). Nunc ergo ad codicis *Qh* adfinitates declarandas, adieram lectiones quas in libro II codex *Qh* cum paucis aliis communes habet :

5.16 perfectis] perfectas *Qh KvMy* : perfectus *Qm* **5.**18 postea autem actus] post cum actu *Qh* : postea cum actus *Qe* : post tamen actus *Wq* 6.12 fabri fiunt] *inv. Qh DyKkKm My*QmPfQrQeQfQlQvRh* . 6.13 esset] etiam *Qh PtPz* : eciam ... esset *Qz* : *om. KmQeQvQw* 6.19 quidem *om. Qh KcKi KjKrLoMyQmQiQkQyQs* autem] et *QhKi* 7.12 tocius] et omni *Qh QiQv* : omni *LoPlQm* : *om. QeQo* 7.25 omnia fugit] *inv. QhBzOcQxRh* 8.4 ab eisdem ipsis] ab ipsis hisdem (hiis-, is-, eis-) *QhDyKjKkMyPfPtPzQeQf QiRh* 8.5 et1] *om. Qh DyKcKiKmKnKrLoNoOaPfQrPzQfRh* 8.14 hoc] + in *QhKj* : *in praem. QnWq* 9.2 vero] *om. Qh Yg NoOcQeQpYm* 9.3 fugiendo] in *praem. Qh BzOcDyKfKrMyNoOaPfQrQfQlQqQvQxQzWq* 9.5 inpassiones] in personas si omnes *Qh*^*-Qel* **9.**10 et] *om. Qh DyKjLoOaOcQlQm*

QnQqWq enim] autem QA *ApDyBzOcKkLoNoPfQvQfQoQpYm* **9.**12 inconferente] non conferente *Qh Bz Oc*KjKmLoMyOaQkQyQoQpYmQsQvQwQx* : non inconferente *Os* 9.13 bonus] *om. Qh KmKrPfQeQz* 9.14 magis] *post* delectacionem *Qh QkQy* autem] *om. Qh Yg KjMyOcQeQkQnQq* 9.16 et] *om. Qh KfKkKvPlWq* 9.22 autem] et *Qh PfQvQf* **10.**5. est virtus] *inv. Qh QiQl* **10.6** et3] *om. Qh DyKmLoOaQfQiQmQpYmQqQsQwRh* **10.8** genita] generata *Qh BzOcKmQkQy QmAQqQx* **10.**15 secundum eam] sit causa *QhQe* **10.**18 ea qualiter] equaliter *Qh KcNoQe* **10.**22 autem] 4- quidem *Qh KmQfQx* **11.**9 philosophari] perhiberi *QhQe* : probari *Dy* **II.12** neque **illi]** *inv. Qh ApKfKjLoMyPtQkQyQoQx* **11.**24 ad] *om. Qh ApDyKcKrLoPfQvQnQqQwRhQzWq* 12.2 et quoniam] *inv. QhKm* : *om. Qm Qq* : et *om. OcQoQx* laudamur] laudabimur *Qh ApKcKfNoOaPfQvPIPzQeQjQk QyQiQmQvQwRhQz* **12.**7 voluntates quedam] *inv. QhKj* **12.**12-13 potentes quidem] *inv. Qh KcKfPIPtQvQz* **12.**19 habens] habet et *QhKm Qx* : habet *OaPtQkQyWq* **13-15** quod rei] pro re *Qh L0Q0* **13.26** est] *om. Qh DyKrMyOcPtQiQkQyQoQrQz* **14.**1 quod] quidem *Qh KfKjKm NoQlQz* : quid *Wq* : *obsc. Qf* **14.**4 est] *om. Qh KfKmPfQfQnQoQqQsQx* **14.9** dirigere] diligere *Qhl BzPtQj* **15.**9 superfluitatis1] -tas *Qhl MyPz QiQl* 15-23 autem] *om. Qh DyKfKmOcQeQpYmQvQz* **16.**13 contenti] continenti *Qhl QoWq* de] *om. QhQz* **16.**19 dicetur] dicendum *Qh PtQz* : dicemus *QjQkQy* 17.5 autem qui] quidem *QhQe* : quidem qui *KfOcQz* : qui quidem *Qx* : qui *multi* 17.6 qui] quod *Qh KmPzQeQv* : quidem *Kf* 17.13 modum] *om. Qh BzOcKfKmKrNoPzQeQiQoQvQwRhWq* : *non loco KjMyQmPfPlQsQz* 17.21 autem] aliter *Qh LoNoPlPzQeQp* : autem aliter *QjQkQyQqQmQz* : aliter autem *Ym* ; aliter quidem *Pt* : aliter quoniam *Kj* enim] et enim *Qh KmKrMyQmOaPfQeQfQjQpYmQq* 17.23 sunt] *om. Qh KjLoOaPlQjQmQz* (quidem sunt *om. QpYmQr)* 18.3 neque recta] *om. Qh BzOcKfKmPtPzQeQvQxQzWq* : *non loco KrNoPfPlQqQs* 18.4 milita] + et *Qh QzWq* **18.**9 yron] yracio (irascio) *Qh KrPtQeQsQx* : irato *Km* : irrisio *Kk* : yron vel yracio *Pf* **18.**12 Qui2] Quod *Qh QeQv* **18.**14 quod] que *Qh KdPIQeQfQiQvQxQz* : quid *Os* : quidem *BzKrQkl* : que quidem *Qh2 Qy* : qui An? : quam *NoWq* **18.**16 Qui1] Quod *Qh KmQeQvQiPz* qui2] que *Qh KmQeQfQv* **18.**18 adulator] blanditorum *Qh BzKmPzQeQf* : blanditor *plerique* Qui] Quod *Qh PzQeQv* **18.**20 his] aliis *Qh DyKmOcQfQi QkQyQlQqQv* ' *eis QeQiQz* 19.r omnia] ad *praem. Qh2 DyKdKvMyOcPlQe QiQkQyQjQlQqQvQ** **19.17** enim] autem *Qh KjKmPfQj* **19.i8** autem] *om. Qh^Qzl* **19.20** et1] vel *Qh Oc* : velud *KkQe* **20.**1 incontinentem] con- *Qhl ApPzQq* **20.**7 medium] -|- contrarietas *Qh2 BzOcPlQe Qf*QiQoQx* **20.11** autem] quidem *QhQz* : *om. BzQe* 20.22 dissimilius] -lis *Qh KjKm MyPfQrPzQeQfQiQlQoQnQvQzWq* **20.**23 discedunt] descendunt *Qh ApDy KmQj* : decedunt *Qv* **20.**25 hec] *om. Qhl BzOcDyPIPtQeQiQjQlQpYmQoQq QsQvQwRhQxWq* **21.**7 quod] que *QhQz* **21.**15 a] autem *QhQe* **21.17** est] *om. Qh PtQmQwRh* 21.21 enim] autem *Qh BzOcDyKjKrMyPt QeQfQlQoQqQrQvQxWq* **22.1** eam] *om. Qhl BzLoNoQiQrRh* **22.8** autem] *om. Qh KjMyNoQpYm* **22.**8-9 qui parum quidem] quidem qui parum *QhQz* **22.13** sensu] sensum *Qh KmKjPzQx (jAp)*

Igitur ex 80 lectionibus propriis codicis *Qh,* habent etiam alii codices :

Qe 31 (+ 1) : *Km* 24 (+1) : *Ki* 3/11 : *Qv* 20 (+1) : *Qz* 19 (+3) : Oc 18 (+ 1) : 0« 17 : *QfQx* 16 (+ 1) : *Kf* 10 (+ 1) /53 : *Kj* i5 (+ 1) : *DyPz* 15 : *My* 14 (+ 1) :

PfQi I3 (+ i) : *BzKr* 13 : *Wq* 12 (+3) : *Pt* 12 (+2) : *Lo* 12 fq-i) : *Qo* 12 : *Qr* ii (+1) :*NoQlRh* XI : *Qk* 10 (+3) : *Qy* 9 (+3) : *Qm* 9 (+2) : *PlQp* 9 (+1) : *Kk* 4 (+2) /46 : *Ym* 8 (+2) : *OaQj* 8 (+1) : *Qw* 8 : *ApKcQs* 6 : *Kd* 2 /27 : *Qn* 5 : *Kn* i /30 : *Yg* 2

Proximum ergo codici *Qh* codicem *Qe* superiores variae lectiones ostendunt, praesertim cum solus cum *Qh* non nullas insignes lectiones communes habeat *Qe* **(9.5 10.25 11.9 17,5 21.15)** 1 ; si adiunxerimus codicem *Qe* multas varias lectiones proprias habere, iure coniciemus codicem *Qe* e codice *Qh* pendere, sed non nullis mediis interiectis, qui multis in locis verba codicis *Qh* correxerunt aut corruperunt. Ex contrario, codices *Km, Qz* nec non *Qf,* qui quandam adfinitatem cum *Qh* habent et varias lectiones proprias pauciores habent, non e codice *Qh,* sed potius ex eodem exemplo atque *Qh* pendere videntur ; ex quo etiam effectum est ut vera Ethicorum verba saepius servarent (vide p. XXIII).

De codicibus deterioribus.

Deteriores merito vocandi sunt ceteri codices omnes, non tantum quia a veris Ethicorum Nicomacheorum verbis longius recedunt, sed praesertim quia ex archetypo Ethicae veteris pluribus mediis interpositis pendere videntur, quod ex hoc maxime apparet quod eorum complures inter se sunt coniuncti.

Notatione etiam dignum est complures codices, praesertim *BzLoPfQnQoQrQsQwWq,* partim cum uno codice, partim cum alio stare, ita ut ex duobus vel etiam tribus exemplis pendere videantur, non tamen ex uno exemplari in pecias partito (vide *infra,* p. c l x x v i-c l x x ix et c c x i-c c x x iii) ; nullos enim in codicibus peciarum numeros aliave signa inveni, nec ullum exstat monumentum quo comprobatur Ethicae veteris exemplar inter exemplaria in pecias partita quae stationarii Universitatis Parisiensis aliarumque Universitatum amanuensibus locabant.

Nec praetereundum est codices deteriores saepius contaminatos esse (vide *supra,* p. xxvii-xxvm), cuius rei ipsi codices qui supersunt sunt testes : multi enim secunda (vel etiam prima)

1 In 9.5 verbum « inpassiones » perperam disiunctum est : « in pas si ónes», unde : « in personas si omnes » ; in codice *Qh* verba « si omnes » correcta sunt, ı primo in «seniores» («se» supra rasuram, « niores » supra versum), deinde in margine in « semotiones » (? an legendum « semotiores ») ; in *Qe* verba expuncta sunt et in margine correcta in « inpassiones ».

manu aliorum codicum varias lectiones in marginibus vel inter versus habent. Ex quo efficitur ut rationes quae inter eos intercedunt saepius adeo implicatissimae sint ut vix explicari possint (quod iam superius apparuit).

Cum insuper ad vera Ethicae veteris verba recuperanda codices deteriores nullius auxilii sint, mihi visum est, postquam codicum adfinitates diligentissime perscrutatus sum, pauca hic sufficere de codicum classibus dicere, omissis plerisque variis lectionibus quas ad eas inveniendas collegeram.

De codicibus cum Os quadam adfinitate coniunctis.

Praeter codices *KdKf,* quos codici *Os* proximos'esse diximus (p. xxxiv), cum codice *Os* quadam longinquiore cognatione coniunctae sunt duae familiae codicum inter se cognatorum ; hi sunt *ApDy,* *Lo* et *KjMyQm*.

Codices *Qm* et *My* a codicibus *AyYg* contaminatos esse (p. xxx-xxxi), sed codici *Os* propiores esse (p. xxxiv) iam dixi ; codices autem *KjMyQm* inter se artius cohaerere ostendunt variae lectiones quas communes habent : 84 varias lectiones recensui quas 2 minimum e tribus codicibus *KjMyQm* habent (cum paucis aliis) ; ex his habent *KjMyQm* 12, *KjMy* 31, *KjQm* 10, *MyQm* 31, ergo in summa *KjMy* 43, *MyQm* 43, *KjQm* 22 (ceteri multo minus).

Codices *ApDy* codici *Os* propius accedere iam apparuit (p. xxxiv) ; inter se autem cognati sunt et eis adfinis est in prima parte libri secundi (circiter usque ad 11.13) codex *Lo,* qui in media parte libri (II.24-I6.4) codicibus *BzQo* similior est *[infra,* p. x l), et in ultima parte **(16.6-22.**16) codicibus *OaQn [infra,* p. x l ii).

De codicibus QjQpYm Pt Ql,Qn

Forsitan possint ex hyparchetypo *z'* etiam pendere codices inter se cognati *QjQpYm Pt Ql,Qn*, qui cum codice *Os* quandam similitudinem habent (vide p. xxxm), a codice vero *Qh* distant (vide p. xxxvi) ; sed iam contaminati sunt (p. x x v iii) et mendis adeo scatent ut de eorum origine certum inveniri non possit.

Ex 127 lectionibus huius familiae propriis quas recensui, habent codices *QpYm* 100, codex *Qj* 99, *Pt* 58 (sed a **18.**18 « indelectabilis », 22/30), *Ql* 51, *Qn* 24 (sed 19/62 usque ad

12.22). Artius autem inter se cohaerent codices *QjQpYm,* quibus remissius adnectuntur codex *Pt* (codici *Qj* propior), et codices ÇZ,Çwln-, inter se similiores.

Coniunctissimi autem inter se sunt codices *QpYm,* qui innumerabiles varias lectiones communes soli habent, quarum notabiliores infra liceat adferre :

5.5 multum 4- quidem **5.12** sursum2 *om.* 5.15 prêter] per 5.16 autem] tamen, 5.17 natura] per assuetudinem *(exp.}* naturam *Qp* : per naturam *Ym* 6.6 quidem] enim 6.14 Sic 4- ergo 6.23 habitus] diversi *pvaem.* 6.24 sic2] non 7.1 sciamus 4- tantum 7.2 proficuum] profiscuum 7.3 quomodo 4- sit 7.12 tocius] operis *pvaem.* 7.14 incidunt] talia *pvaem.* 7.i6 gubernatione] egritudine et *pvaem.* 7.20 videmus *om.* 7.23 commensuratus] com (cum *Qp}* autem mensuratur 7.27 semotus est] deficit 8.5 his] eisdem habitibus 8.9 voluptatibus] luxuria 8.15-16 et qui quidem] quicumque enim 8.26 medicine autem] que **9.i** innata est] anima *pvaem. (add. Qj}* **9.14** animalibus] et omnibus *pvaem.* **10.8** operatur] et quomodo operatur per hec (per hec *ante* operatur *Ym}* **10.**14 erit gramaticus *post* (15) gramatice **IO.18** igitur] autem **10.**19 illa] ita **10.**22-23 habendum artes] operantur artes habendum 11.2-3 iusta ... casta *inv.* 11.4-6 lustus§ — operantur *om.* II.12 curati] curantes 11.19 autem 4- has 11.20 potentes 4- dicimur **12.5** vel] aut secundum **12.**14 diximus] dictum autem est **12.**18-19 id et bene habens] id est bene habentem 12.22 et bonum *om.* **12.**28 quidem] idem **13.**19 bonum] quodlibet *pvaem.* **13**.22 medii utique erit inspectrix] medii. Erit igitur inspectrix medii virtus 14.9 Ideo et hoc] Et hoc ideo quale 14.20 invenit] invenit et conservat (**4-** et invenit *Qp}* **14.**24 enim 4- opera **15.2** ipsa 4- simpliciter **15.23** innominatus (est)] 4* ut est fortis **16.7** liberalitas] vocatur *pvaem.* **16.8** prodigalitas] vocantur *pvaem.* **16.**12 et 4- bene **17.**7-8 Innominate autem et disposiciones] 4- honoris parvi *(post* Innominate *Ym}* **18.**1 *et* **19.8** ut] nec **20.6** quam 4- extremorum **20.**13 magis contraria *post* discedunt **20.**16 timor 4- magis que est **20.**19 Quoniam] propter **21.1** decorem] insensibilitatem Hec *om.* 21.2 incontincncia 4- que est 21.8 difficile 4- nobis 22.6 determinandum] considerandum

De codicibus cum QhQe coniunctis.

De codice Qv.

Proximum codici *Qh* esse codicem *Qe* iam vidimus (p. xxxvi), codici autem *Qe* propior apparet codex *Qv,* qui e 89 variis lectionibus codicis *Qe* propriis quas recensui, 41 habet, et ideo ex eodem exemplo ac *Qe* proxime pendere videtur, non autem ex ipso codice *Qe,* cum quasdam varias lectiones codicis *Qh* habeat quas iam non habet *Qe* (vide p. xxxiv-xxxv : **7.12 12.12-13** I8.20 **20.23).**

De codicibus QwRh

Post codicem *Qv,* proximi codici *Qe* apparent, a verbo **11.**7 « nullus », codices *QwRh,* qui ab hoc verbo etiam inter se coniunctissimi sunt. In codice enim *Qw* cum verbis **11.**7 « nullus futurus (+ iustus) est », f. 24r, incipit novus fasciculus, qui ab alio exemplo ac superior descriptus esse videtur, cum fasciculus superior in imo folio 23v ut prima insequentis fasciculi verba praescripserit « nullus futurus est » (sine « iustus »). Ab hoc ergo loco codices *QwRh* simul fere stant, ut ex variis lectionibus quas codices *QwRh* soli communes habent usque ad finem libri II satis apparet :

12.20 oculum bonum *inv.* 12.24 homo] habens 13.9 si cui *QwRh* : sicut, si est, si *cett.* **14.3** indigencia ... medium *inv.* **14.**25 inverecundia, invidia] in invidia inverecundia **15.**1 similia *ante* omnia **15.**4 est *om.* 15.7 et1 ... et2 ... et3] vel ... vel ... vel 15.8 et1 ... et2] vel ... vel 15.1i et2] vel I5.15 et] vel 15.19 oportet autem *inv.* in *om.* 17.4 desiderare honorem *inv.* 17.18 autem1 *om.* 17.21 enim] quidem **18.**17 emolumenti] causa *praem.* **18.**19 et] vel **20.6** quam 4- extremis *QwRh*2 **20.18** duas + has **21.**13 omnis + hominis 21.20 magis *om.* 21.21 oportet + ad accipiendum medium **21.**23 autem + illius ad quod apti nati sumus

Quod si addiderimus solos codices *QwRh* communes habere cum codice *Qe* quasdam varias lectiones insignes, velut :

12.22 ascendentem] assidentem **13.8** arithmeticam proportionem *inv.* **13**.22 inspectrix] aspectrix **14.**7 multis modis est] contingit multis modis *QeQwRh* : multis modis contingit *Qr* : est *om. Qh plerique* **14.**18 hee2] ille

conicere poterimus codices *QwRh,* etsi compluribus mediis interiectis, e codice *Qe* pendere.

De codicibus OcBzQx"|-, *BzQoLo*|"'"'-, *BzQrQsWq'*|'-

Ad codices *QhQe* propius etiam accedit codex *Oc,* qui cum codice *Bz* usque ad 12.28, et aliquo modo cum codice *Qx* usque ad **9.21** coniunctus est, ut ex sequentibus variis lectionibus sat patebit :

5.12 sursum ferri] *inv. OcBzQx S.ig* Non] Neque *OcBzQx Qs* **6.5** Legislatores enim] Latores enim legis *Oc* : Latores *BzQx Wq* : Legis enim latores *multi* 6.15 fimus] *ante* hii *Yg OcBz* 6.20 vero *om. OcBz* 7.n stans] constans *OcBz Km* 7.12 sana] circa *praem. OcBz* 8.2 enim] + et *OcBzQx* **9.6** quoniam] + et *OcBzQx* **9.9** autem2] *om. OcBz* **9.15** sequitur] *om. OcBz Kc* **9.19** hii2] illi *OcBzQx* magis ... minus] *inv. BzQx* **10.**12 in ar-

tibus sic] sic in anguibus *Oc1* : sic in artibus O_g*B_z **10.**22 Hec autem] + omnia tria *OcBz*

Sed post 12.28 codex *Bz* cum *Oc* iam non stat, stant autem aliquo modo simul in media parte libri II (II.24-I6.4) codices *BzQoLo,* et in ultima parte **(16.4-22.**16) codices *BzQrQsWq.*

De codicibus PfQr'"

Post codicem *Oc,* similior est codici *Qe* (non autem codici *Qh)* codex *Pf,* qui in initio libri II usque ad **13.**11 « multum » simillimus est codici *Qr* : in hac enim parte 24 varias lectiones communes soli habent *PfQr* :

5.10 natura2] utra PP/1,^/ 5.i6 autem] quidem 5.20 e converso] sensum 6.14 habet] est 7.7 prius] primum 7.14 aliqua incidunt *inv.* **8.**n et2 *om.* **8.25** per *om.* **9.4** aliter 4- aut **9.6** set] si 9.7 quot + eciam (4- et *Wq)* 9.16 delectabile] delectado *marg. Pf, in textu Qr (om. in textu Pf)* **10.**2 Quare *om.* **10.8** dictum est *om.* **10.**10 iustos] iusti **10.**20 quidem] quam **10.**22 ad alias] alia ad **11.**i parum aut nichil] nichil vel parum *Pf*: velparumQ/ **11.**2-3 iusta et casta adveniunt] iuste et caste iusta proveniunt **11.**13-14 est virtus *inv.* II.17 odium... amorem *inv.* **12.**7 voluntate + est virtus in aliquo 12.28 vero2] quidem **13.**n forsitan et hoc] hoc forsitan

Communes autem cum paucis aliis codicibus varias lectiones habent 28, quarum non plus quam 5 communes cum eis ceteri habent, nempe casu.

Sed a 13.li « accepturo », codex *Qr* cum codice *Pf* iam non stat : animadvertendum est cum hoc verbo in codice *Qr* novum fasciculum initium capere (in imo folio 75v praescripta sunt prima verba insequentis folii *76l* : « accepturo vel parum »), qui ab eodem librario scriptus est, sed ex novo exemplo exscriptus esse videtur.

De codicibus QkQy

Codices *QkQy* artissima propinquitate coniunctos esse patet ex variis lectionibus quas in libro II communes soli habent :

5.13 ignis] mag *Qk* : magnis *Qy* 5,i6 assuetudinem] consuetudinem 5.18 ferimus] afferimus 8.20 Plato 4- et (etiam) 9.13 directus] dilectus 9.16 autem *om.* **10.**13 et casu] gramatice. hoc autem est si secundum eam facere et casu *marg. Qk, in textu Qy* **10.**15 gramática] gramaticacam (!) **11.**3 et caste *om.* **11.**10 aliquid facientes *inv.* egrotantibus + et **11.**22 bene + quidem **11.**23 medie] media *(vel* medici ?) **12.20** bonum] bene 12.23 bellantes] pugnantes utique *om.*

12.24 utique] itaque 12.26 manifestius] manifestissimus **12.**27 est] sit **13-3** et] aliquid atque **13.**5 decem multa] + decem **13.**7 autem] enim 13.8 arithmeticam (arisme- *plerique)}* artis medicinam proporcionen! 4- est **13.9** nos + hoc .X. mnas] extincias (!) **13.11** forsitan et hoc] et hoc *pvaem.* accepturo] accipiendum. **13.**16 perficit] proficiat 13.21 quemadmodum et natura *ante* virtus 13.23 passiones + eius 14.8 existimant] examinantur 14.10 facile *om.* diverti] converti 14.20 et3] *om.* 15.1 furtum] futurum 15.4 est bonum *inv.* 15.7 attribuere] ambulare 15.16 set -f- medietas 15.22 medietas + et **16.**4 autem *om.* **17.**7 Innominate] Ignorante **17.**10 quando + medium **17.20** quidem] autem **17.21** omnes] omnia **I8.11** eutrapelus] eutrepelus eutrapelia] eutropelia **18.**12 vomolochia] vomosochia vomolochus] vomonologus 18.13 agrikia] agricolo 19.8 tristari] instari 19.**n** de utraque] utique disputantes] deputantes 19.13 Tribus] et tribus **20.**3 medium + et **20.**9 ad medium] a medio **20.**14 opponuntur] oppositum . **20.**16 existens (extremis Qy)] + set incontinencia superhabundancia existens **20.**20 proximius] propinquius 21.17 peccatum] peccant 21.19 navigationem] naviganti 21.20 magis 4- peccatum **21.**20-21 Intendere autem oportet] Oportet autem intendere omnino **21.**24 seiungentes] semen agentes 22.2 uocem] nomine 22-4 forsan hoc] et hoc forsitan 22.6 nos] et nos 22.8 quandoque] quando 22.11 determinare] determinanda 22.13 ostendit] oportet

Si autem varias lectiones investigaverimus quas *QkQy* cum paucis aliis codicibus communes habent, non plus quam 9/69 quosdam codices *(MyQpRK)* habere inveniemus, et tales quales casu accidere solent. Patet ergo codices *QkQy* suam viam maxima ex parte persequi.

Cum autem tam a codice *Os* quam a codicibus *QhQe* distent, utrum ex hyparchetypo *z'* an *z"* pendeant non liquet, praesertim cum contaminatos eos esse viderimus (p. xxvm). Veri similius tamen est eos e duobus exemplis pendere, quorum unum simile erat codici *Os* (vide *supra* p. xxvm : **18.**18) et alterum codici *Qh,* ex quo effectum est ut utriusque multa menda propria tollerent.

De codicibus OaNoPzKn'n· et OaNoPzLoQn||'-

Codex *Oa* a codice *Os* (vide p. xxxiv) et a codice *Qh* (vide p. xxxvi) longius abest (codicis etiam *Qe* omnium dissimilis est) et paucis in locis vera Ethicae veteris verba cum verbis Graecis congruentia servavisse videtur (vide *supra* p. xxiv : 6.10 «enim et »). Veri similius ergo est eum e tertio hyparchetypo *z'"* pendere.

Cum codice *Oa* coniuncti sunt in prima parte libri II (5.4-II.16) codices *NoPz* nec non codex *Kn* (usque ad **11.**13 : codex

hic desinit, vide p. xvii), in ultima autem parte (**16.6-22.**16) codices *NoPzLoQn,* sed non nisi quadam longinqua similitudine.

* * *

Tempus est ut ea quae de codicum adfinitate diffusius dixi sub uno aspectu ponam ; memorandum tamen est formam quae sequitur non esse verum stemma, quoniam codicum origo et stirps saepius ignorantur ; satis habui adfinitatum similitudinumque descriptionem et imaginem adumbrare h

Adfinitates codicum Ethicae veteris
(Liber II)

---------codex ex exemplo originem ducit
-------- codex ex exemplo mediis interiectis pendet
.....codex ab exemplo contaminatus est
lineis includuntur familiae codicum

x Etsi adfinitates codicum in libro II in hac forma expressi, tamen in ea inclusi codicem *Or,* codici *Qh* proximum, qui non nisi 27 ultimos versus libri III continet.

3. De codice Graeco ab Ethicae veteris interprete usurpato

Quamquam Ethicorum Nicomacheorum codices Graeci plus quam centum nuper recensiti sunt [1], eorum quattuor tantum, hi sunt *KbLbMbOb, ex* toto ab Immanuele Bekkero olim conlati sunt [2], quorum unus tantum, hic est codex *Kb,* post Bekkerum a Rud. Schoellio [3] et a W. Ashburnero [4] accuratius conlatus est. Primo ergo aspectu, Immanuelis Bekkeri apparatum inspicienti apparet codicem Graecum quo Ethicae veteris interpres usus est codici *Ob* proximum esse, cuius tamen menda nonnulla non habet, quod non est mirum, cum codex Ob non nisi saeculo XIV scriptus sit, codex vero quo Ethicae veteris interpres usus est ante saeculum XII exiens scriptus sit.

Quoniam autem codices *Lb, Mb* et praesertim Ob ab Immanuele Bekkero neglegentius conlati sunt, ex quo effectum est ut codicum classes nonnumquam minus apparerent, et, quod nobis maius est, quaedam Ethicae veteris verba, quae propriae codicis *Ob* lectioni respondent, quam tamen lectionem I. Bekkerus non adnotaverat, a 'quibusdam perperam correcta sint[5],

1 Cf. A. Wartelle, *Inventaire des manuscrits grecs d'Aristote et de ses commentateurs* {«Collection d'études anciennes... Guillaume Budé»), Paris 1963; D. Harlfinger et J. Wiesner, *Die griechischen Handschriften des Aristoteles und seiner Kommentatoren. Ergdnzungen und Berichtigungen zum Inventaire von A. Wartelle* («Scriptorium» 18, 1964, pp. 238-257).

2 *Aristoteles Graece* ex recensione Immanuelis Bekkeri edidit Academia regia Borussica, vol. alterum, Berolini 1831 (typis denuo mandatum : *Aristotelis Opera...* ed. altera quam curavit O. Gigon, vol. alterum, Berolini i960).

3 Cf. Fr. Susemihlii *ad editorem epistula critica* (in G. Ramsauer, *Aristotelis Ethica Nicomachea,* Lipsiae 1878, pp. 730-740) ; Fr. Susemihl, *Aristotelis Ethica Nicomachea,* Lipsiae 1880 (typis denuo sine ulla mutatione mandata, 1882, 1887), p. vi ; lectiones Rudolfi. Schoellii in adnotatione critica editionis Susemihlii insertae sunt (editionis Susemihlianae ed. altera, 1903, et tertia, 1912, ab O. Apelt adulteratae, editori Ethicae veteris minimo usui sunt, cum Susemihlii adnotatio critica ab O. Apelt pessime detruncata sit).

4 W. Ashburner, *Studies in the Text of the Nicomachean Ethics, II* (y The Journal of Hellenic Studies» XXXVII, 1917, pp. 31-55).

5 Vide H. P. F. Mercken, *Aristoteles over de menselijke volkomenheid. Boeken I en II van de Nikomachische etiek met de kommentaren van Eustraiius en een 'Anonymus in de latijnse vertaling van Grosseteste,* Brussel 1964, qui (in opere ceterum egregio) « ex graeco » codicum AbAfbLb perperam in « quaedam et ad » (p. 198,75-76) correxit verba **17.2** « quid et circa », quibus Ethicae veteris interpres verba codicis Ob recte reddiderat (cf. *infra,* p. xlv), quamquam haec verba,

opportunum mihi visum est codicis quo Ethicae veteris interpres usus est cognationes adfinitatesque diligentius exquirere. Quo ergo clarius huius codicis locum ordinemque videamus, verba Latina Ethicae veteris cum verbis Graecis septem codicum Graecorum comparavi[1]. Hi sunt :

Kb = Florentinus Laurentianus LXXXI, n, f. 15r-38v : saec. X.
Lb = Parisinus graecus 1854, f. 17v-49r : saec. XII.
Mb = Venetus Marcianus graecus fondo antico 213, f. 45r-61v : circa annum 1467.
= Venetus Marcianus graecus class. IV, cod. 53, f. 91r-97r : saec. XII.
Ob = Florentinus Riccardianus 46, f. 12v-25v : saec. XIV.
Pb = Vaticanus graecus 1342, f. 35r-48r : saec. XIII.
P2 — Parisinus Coislin. 161, f. 40v-55v : saec. XIV.

Sed, cum codices Graeci aliis in libris aliter in classes distribuantur, separatim de libro II et de libro III agemus.

De libro II

In libro II codicum Graecorum prima classis *II*l codicibus *K'"PbMb* constituitur, secunda vero ZZ2 codicibus Z,bOb, classis denique media codicibus *NbP2*. Codex ergo quo Ethicae veteris interpres usus est, classis LbOb est et codici quidem *O°* proximus. Quod ex sequentibus tabulis apparebit.

i. Loci in quibus Ethica vetus cum classe *LbOb* stat.

5.12 eum (c>3a22 *avrov ObLbNb*) : *om. ceti.* 6.1 artibus aliis (o3a32 *râ>v Tcxvcüv -raw aXXaiv ObLb*) : ι «>ν âXXcov *cett.* 6.3 igitur (O3a34 *ObLb*] : Sè *cett. (om. Mb)* 6.16 fimus (O3bi6 *hic ObLb*) : *ante* (15) hii *ceti.* 6.26 neque (O3b2y ovSe ObLb) : *ov cett.* 8.1 insensibilis (O4a24 *avatad-q-Tos ObLb*) : + rts *cett.* 8.22 si (O4bi3 *el ObLbP2Mb*] : *at Kb* : d *at NbPb* 8.22-23 passiones ... actus (O4^4 *ObLbP2Mb*) : *inv. cett.* **9.14** enim (O4b34 *yàp ObLb*) : re *yàp cett.* **10.**14 si quid et gramaticale (o5a'4 *¿áv τε κο.1 ypap.-*

ab Ethica vetere mutuata, **173.25,** ipse Robertus in Rotula, **173.39,** explicaverat.

1 Quam conlationem iam perfeceram quando E. Mioni, *Aristotelis codices graeci qui in bibliothecis Venetis adservantur* (« Miscellanea erudita « VI), Patavii 1958, pp. 87-88 et 101-102, nos docuit pro codice *Mb* substituendum esse codicem Ga, a quo codex *Mb* descriptus est. Vide insuper quae scripsi, R. A. Gauthier, *Aristote. L'Éthique à Nicomaque,* t. I, Première partie, Intr., Louvain-Paris 1970, pp. 310-311, de codice Vb.

partKov ObLb) : *¿àv (+ Kai* KbPb) *yp.* t i *cett.* **10.**16 in1 (05326 *¿iri ObLbMb]* : €7l‹c re *cett.* **10.**18 ea (o5a28 *avrá* ObZ.b) : *ravrá cett.* **10.**21 si volens (o5a3i-32 *¿àv irpoaipovpevos* ObLbNbE2) : xai *-rrpoaipovpevos Kb* : *Kal ¿àv irpoaipovp.çvos* Pb : *¿àv iTp. Kal irp. Mb* **11.2** et ex (05124 *Kai ¿k ObLb)* : *¿k cett.* II.17 odium amicitiam (05622 *l¿*caos- ‹*f*›*tXíav ObLb)* : *inv. cett.* **12.**29 secundum2 (o6a28 *nati' ObLb)* : *irpos cett.* 13.6 equaliter (o6a34 tocos' C*bZ,&ATbP2) : iero) *cett.* 14.1-2 est virtutis (06622 eort *tt)$ aperijs ObLbMb)* : *¿ni ríjs àpe-*ttJs *P2 (pm.* 2Vb) : *¿*‹*ynv ¿ni r-fc àperijs KbPb* **14.6** est igitur (06627 *¿anv àpa ObLb) -.inv. cett.* (eorip *om. P2)* **14.**13 mali autem omnifariam Í06635 *kokoi* 8e *iravTobairats ObLb)* : *ir. 8è k. cett.* **16.**13 hoc2 (07615 *avrov ObLb)* : avrwv *cett.* 17.20-21 et communionem (o8aio «al *Koivatvlav ObLbPzMb]* : *om. cett.* **18.**x6 qui2 (o8a28 q ObEb) : et *cett.* **18.**17 Qui (o8a2p o ObLb) : *et cett.* **19.13** utique (08611 *8r/ ObLb)* : Sè *cett.* **20.**14 magus (09a1 *p.aX-Xov hic ObLb]* : *ante* in his *Kb* : *ante* quidem *NbP2Mb* : *om. Pb* **21.**7-8 in operacioni6us et in passionibus (oga23 *¿v raîs irpàÇeai. Kal roîç irádeat ObLb)* : *¿v roís nádeai Kal (+ ¿v Kb) rats irpá^eat cett.* **21.**10 utique (oça26 *8r¡ ObLb]* : Se *cett.* **21.16** Sic. A (oga32 cus *rov ObLb]* : rov rov *Kb* : t o *rov cett.* 21.21 ad que et (0962 *npos à Kal ObLbKbPb)* : *Kal irpo$ â .Ml'* : *Kal npo$ a Kal NbP2* 22.5 et1 (09615 *Kal ObLbKbPb)* : *om. cett.*

2. Loci in quibus Ethica vetus cum Ob et quibusdam aliis stat.

5.17 adveniunt (O3a26 *napayiverai Ob, cow. Lb, NbPbKbPb]* : *ireptyiverai pr.m.Lb, Mb* 6.18 ea que1 (03618 *rà Ob. s.l.Lb, KbPb)* : *om. in textu Lb, Mb* 7.2 est scrutari (03629 *¿an* ‹*TK€$aaf)ai ObPbNbP2)* : *¿maKCipaaOat Lb* : tjv *OKeipaoSai Kb* : *àv* e??] *(jKÓpaadat Mb* **13.2** utraque (o6a3O *¿Karépov Ob NbP2KbPb)* : *eKarspcov LbMb* **13.9** mnas (o6br *p.vâs ObNbPz)* : *p.vaî LbMb* : *p.val KbPb* **15.12** extremorum (o7a23 *aKpcov ObNbP2)* : *aKpov LbKb (om. Mb)* **17-3** eam (07626 *avrr¡v ObNbP2)* : *avry LbPb* : *avri] pr.m.Kb, avrr¡ corr.Kb,Mb* **17-4** existentem (07627 *ovaav ObNbP2)* : *ovaa LbKbPbMb* **17.21** differunt (o8aio *8ia*‹/›*¿povai ObNbP2)* : *8ta*‹*j*›*epovaai cett.* **19.**18 magnum (o8bi6 *p.*‹=*ya ObMb, s.l.P2)* : *ov cett.*

3. Loci in quibus Ethica vetus cum Ob solo stat.

7.21 utique (O4ai6 8l7 Ob) : 8e *cett.* **9.3-4** quando non oportet (04622 ore *ov* 8eîOb) : + i? *ov* ôeî *cett.* 9.13 est2 (04634 *¿an Ob)* : *om. cett.* **11.**7 fit (05610 *ylvcrai* Ob) : + *Kal ¿k tov rà aco(f*›*pova o aiv*‹*f*›*pu*›*v cett.* **13.13** et2 (0665 *Kal* Ob) : *om. cett.* **15.7 e^4** (O7aig *Kal* Ob) : *etvai cett.* **15.**18 inanes (o7a3O *Kcvcvnpoi* Ob) : *Kotvorepoi cett.* **17.2** ha6et quid (07625 *eyet n* Ob) : e%et riç *LbKbPbMb* : *¿yctv nvà NbP2* 17.2 circa2 (07626 Trepe *Ob)* : *irpos ceit.* 17.9-10 Et nos autem est quando medium philotimum vocamus, est autem quando aphilotimum (o7632-o8ai *Kal i]p.eís* 8e *¿anv ort rov p,¿aov* ‹*piXónfj,ov KaXovpLív, can* 8' ore *a*‹*f*›*iXônp,ov Ob)* : *Kal ripiéis ¿anv ore ¿-rraivoup.ev rov* ‹*f*›*tXónp.ov Kb* : *Kal* ly/zeî? *eanv ore rov p.¿aov ¿iraivoíip.€v fftiXori/iov, cari* ôè ore *á*‹*l*›*iXónp.ov Mb* : *Kal ypsîç 8e can fiev ore* t o p *pÀaov* ‹*f*›*kXonp.QV KaXovp.ev, can* Se ore *¿*‹*piX0np,ov* [4- *Kal canv ore p.ev ¿iraivovp,ev rov* ‹*j*›*iXón[j,ov, ean* 8' ore t o p *at/uXoriffiov marg.] Lb, haec omnia in textu NbP2Pb* **17.**23 quoniam hee quidem sunt (o8ai2 on *at pev etoi* Ob) : *on r¡ p,¿v ¿on LbNbP2Mb* : *r¡ p.¿v on ¿art KbPb*

I9.17 opponuntur (o8bi4 *¿vtikeivtui [+ evavríai]* Ob) : *evavríai elulv cett.* 20.5 Sic (o8b2ó oí™ Ob) : + 8' *cett.* 21.8 Ideo (oga24 8l0 Ob) : 4- *nal cett.* **21.10** accipere (oga25 Aaj&fr Ob) : *om. cett.*

4. Menda codicis *Ob*
quae Ethica vetus non habet E

I2.3 non (O5b32 *ov cett.')* : oi?8e Ob **14.**7 Adhuc (o6b28 «1 [+ 8è AP] *cett.]* : on *Ob* **I9.17** Opponuntur (o8bï4 *¿.vrÍKeivrai)* : *avrÍKetvrai ¿vavríai Ob* : *evavTÍa.1 elaív cett.* (veram stirpis lectionem servavisse videtur Ethica vetus, lectionem autem conflatam habere Ob).

5. Loci in quibus Ethica vetus
a codice Ob dissentit et cum aliis consentit.

7.x6 in2 (o4ag *em PzMb)* : *om. cett.* 7.27 qui ... habet (O4a23 ó ... *l¿€vos Mb)* : 6 ... *à-rroXavcov* *9.11* que (O4b3i róA *KbPb)* : que + existentibus *Yg (ovtüiv TÔ›v cett.]* 9.21 vel2 (O5a7 7 Lb) : et *Yg (waï.* ObP2AbPb) : *r¡ ¡ccd NbMb* IO.21 hec (o5a32 ravra *KbPb)* : aura *cett.* si («àp *Mb)* : kcu *èàv ObLbNbP2* : *èàv «al KbPb* **11.**7 futurus est (05b! l /xcAAt/ctcic 2VbPz/PPb) : peA^aeie *cett.* 12.21 autem (oóaig 8è Nb) : *om. cett.* etl («ai P2) : *om. cett.* 13.20 si autem (oóbi3 *el* 8' 0t *KbPb)* : ei 8l7 *ot ObMb ; oí* 8' *LbNbPz* **16.8** autem2 (07b! l 8¿ *Kb)* : 8¿ *avras Ob* : 8' *¿avràs NbPz* : 8e aurais· *Mb* : 8' *¿aurais LbPb* 16.12 in1 (07b14 *ev Mb] : om. cett.* **17.**l1 in (o8a2 *¿v cett.)* : *om. ObLbPb* 19.li disputantes (o8b8 ScaAeyo/xevoi AP) : SieAopeuoi *cett.* 2O.14 opponuntur (oçai *avriKCivrai LbPbMb) : avrÎKiirai cett.* **21.**l6 suadet (oga32 *TTapatveî KbPb)* : Trapijuei *cett.*

De libro III

In libro III codicum Graecorum prima classis I7l codicibus KbPbOb constituitur, secunda vero I72 codicibus *LbMb,* classis denique media codicibus *NbP2.* Codex ergo quo Ethicae veteris interpres usus est, primae classis est, sed codici Ob propior. Quod ex sequentibus tabulis apparebit.

i. Loci in quibus Ethica vetus
cum classe *KbPbOb* stat.

24.2 voluntarium ... involuntarium (ioai4) : *inv. LbMb* **24.13** excedunt (ioa25 *wrcpreivei)* : *ante* Quedam *LbMb* *25.6-y* omnes omnia (robii

l Animadvertendum est I. Bekkerum in adnotatione critica codici *Ob* quasdam lectiones tacite vel etiam diserte perperam attribuisse, velut : 04a! *-n-paKTüjv in textu Bekkerus : tTpaKTccuv KbLbMbin apparatu',* re vera *irpatcrcov* habent codices ?PP2, *npa-Krétov* codices *ObLbKbPbMb,* nec non Ethica vetus 7.8 « facienda » ; o6b5 *p.èv* om Ob adnotavit Bekkerus in apparatu ; re vera *p¿v* habet Ob ; na22 /lia *in textu, ftcaíov NbOb in apparatu Bekkerus* ; re vera *fila,* habent codices ObLblVbP27ïbPbMbl /liaiou habet editio Aldina.

ιιÓvτgs iravra) ; *inv. (navres navres* Fa) **25.**9 autem (10613 8¿) : 8l7 *IPMb* 25.19 sit (10623 effTw) : carai *LbMb* ***26.3*** et2 (**nar** *Kal)* : *om. PbLbMb* **26.26** vel2 (na25 *r¡ KbObMb)* : **+ 8l'** *cett.* **29.13** nichil (i2ai4 *ovOév)* ı + *eanv LbMb* 29.19-20 consiliaretur aliquis (i2a2o *fiov-Xevaair' av* rts) : *av ns ft. LbMb* 30.22 que (12615 *ιlvoiv)* : *vivos LbMb* **33.7** igitur (13613 apa) : carat *PbLbMb* **33.**18 ipsi causa (13624-25 *avrol ainot)* : *inv.* £bMb 33.20 Quecumque autem (i3b2Ó *koltoi oaa)* : *koltoi npos a N*P2* : *Kaíroi npos ova LbMh* 33.22 quodcumque aliud (l3b29 *onovv* aAAo) : *inv. NbP*LbMb* **34.4** autem (14a! 8c) : 8l7 *LbMh* **34.5** ens (l4a2 *ov)* : *post* non ignorare LbMb *(om. Nb)* **34.14** stuprantem incontinentem (i4ai2 *¿KoXaaralvovra ¿KoXaarov)* : *inv. LbMb* **34.23-24** non adhuc (i4a2i ov/cctı) : *ovk LbMb* **35.3** inbecillitatem (i4a25 aaflcvctav *KbOb)* : + /cat ata^oç *P^N^P^U3* : -|- aîa^oy *Mb* 35.20 et bene (14610-11 *kol to* cí) : to 8c cv *LbMb* 36.13 medietas et habitus (14627 *p.ea¿T-qs Kat* e£ts *KbOb)* : *l¿eaÓTr¡T¿s eiaiv Kai on* cfctç *cett.* **36.14** quoniaml (14628 ort) : *Kal praem. NbP2LbMb* **37.1** manifestum factum est (I5a7 ^avcpov yeycVj/rat) : *Kal npo-Tçpov eïpyrai NbP2LbMb* **37.4** quidem (i5aio *pev KbOb)* : *om. cett.* (isag-io 8to — *kokó om. N*)* **37.8** enim (i5ai3 yap) : *om. LbMb* **37.**10 aliquid simile (i5ai6 *n opotov)* : *inv. LbMb* **37.15 in** (i5a2o *iv)* : *om. LbMb* 37.17 mulieres *(152122 yvvaÎKas)* : *yvvaÎKa NbP2LbMb* 37.20 Terribilior (i5a2Ó *cf. t^o^epotrepov KhPbOb)* '.^o^epcorarov *(-tos Mb) NbP2LbMb* 37.23 egritudinibus (i5a29 *vóaois KbOb)* : *ev praem. cett.* 38.12 Quod (1569 *to KbPbOb, sec.m.Mb)* ' *tio pr.m.Mb*\ rd *cett.* **38.**16 virtutibus (15613 *rats operáis KbOb)* : *tt)s aperas cett. (etiam rec.m. marg. Kb)* 38.22 etl (i5bi8 /cat) : *om. LbMb* **39.14** his (15633 *tovtois)* : *tovtoí LbMb* **39.20** hec (i6a4 *ravra KbPbOb,pr.m. Mb)* : *ravra cett.* **40.**11 et fortes (i6a2i *Kal ol ¿vépeloi KbOb)* : *ol* 8c ávSpcíot *cett.* **41.**5 fortitudo (1664 ávSpcia) : *tis LbMb, s.l.P2* disciplinam (1665 *éniarTii¿T)v KbObMb)* : + etvat *PbP2Lb (om. Nb)* **4I.7** nova (1667 *Katva KhPh.pr.m.Qh.Mh)* : *kcv¿ cett.* **41.**10 et custodire et percutere (16610 /cat *if>vXá£aa9ai Kal narά^ai KbPbObNb, sec.m.Lb)* : *om. cett.* 41.22 ferunt (16624 ^¿poucnv) : *énitf>épovaiv NbP2* : *avafápovatv LbMb, s.l.P2* **42.7** in2 (16633 ev) ' om· Lb7Ub **42,8** fortitudo (16634 *¿vbpela KbOb, sec.m.Lb)* : ¿rSpeta *cett.* 42.12 operantur (i7a2 SpcSatv) : + *ov &r¡ ovv (om. P2Mb) eanv* ávSpcta ra 8t' aAyijSovoç ?? *0vp,ov €^Xavvóp.e.va rrpos rov Ktvbvvov PhNhpzLhMh* 42.15 bellicosi *(17^.7 p.áyip.01)* : *p.axóp.evoi praem. P2LbMb* 42.20 primitus dicta sunt (i7ai2 *irpórepov eip-qp.€va)* : *rrpoeipi)-p.éva NbP2LbMb* 42.21 optimi (i7ai3 *Kpanaroi)* : *Kpelrrovs NhP2LbMb* **44.14** similiter (17626 *op-olios)* : + *ry àvbpela P2LbMb* est : *ante* circa tristicias *NbP2LbMb* eisdem ipsis *(roïs avroîs)* : *tovtots NhP2LbMb* **44.15** mmc (17628 *vvv)* : *om. LbMb* **44.**16 et corporales et animales (17628-29 *Kal al-ou)p,aTtKal Kal al i^vx^Kat)* : *ai t/iv^iKat Kal ai (om. Mb) acvp.aTiKal* ?7bP2LbAfb 45.8 vel (i8ai2 *r¡)* : *Kal NbP2LbMb* 45.12 in (i8ai6 *cf.* <w8' *¿v KbOb)* : ovôè *cett.* **45.18** igitur (i8a23 : *om· LbMb* **45.25-46.1** Filoxenus [et] Eurixius (ï8a32 *(/nXôÇevos o epvgios* [o *om. NbP2* : *evÇios pr.m.Kbf)* : *om. LbMb* **46.**12 indigens (18610 ó *evSeys)* : *orav èvberjs ij NbP2LbMb* **46.15** natürale (18613 <l>vaiK¿v *PbOb)* : *Kal praem. cett.* 46.28 si (18626 et) : *irrl LbMb* et *èrrl Pb* **46.29** quam2 (18627 ' *om· NbP2LbMb* **47-4** Neque incontinens (18630 ou8' *aKÓXaaros)* : *¿KÓXaaros 8c P2LbMb* *47.7* absencia (18633 *tt¡ ¿rrovaía KbOb)* : -|- /cat rá) *¿rréxeadai cett.* 48-9 facile (i9a25 *p¿8iov)* : *paov N^P^Lh* **48.17 et** (T9a34 *<«) : om· P2LbMb*

2. Loci in quibus Ethica vetus cum Ob et quibusdam aliis stat.

23.18 aliquid (ioa8 rt ObNbP2) : *om. cett.* **24.17** indicare (10329 to *Kpîvai.)* : *SiaKpîvat KbMb* *25.6* sic (lobio *ovra)* **Ob?¿bP2)** : *avrá> cett.* **25.8** delectabile (iobi2 77SÔ Ob2Vb) : 4- Kai *KaXov* AbPb : + 7] 70 *KaXov* P2LWb **27.12** operaciones autem (lib2 ai 8¿ *irpágets)* : Jiare *Kal* <u *TrpâÇecs* AbPb **28.6** per (nbi8 8tà *Ob, s.l.Nb, P2, rec.Kb)* : *Kara pr.m.K^tP^L^M*ll : *om. pr.m.Nb* 28.22 opinioni (i2ax 8o£i?) : Sófei Jfb : *Kal 8O^ LbMb* **29.**9 eligere bona **(i2ag** *TTpoacpeZadac ra* **aptura)** '. **7Tpoatpeîa0a.t re aptora JfbPb** *TrpoatpeîaOal* **re lVbP2** 29.12 hoc (i2ai2 70VT0) : *raura KbPb* 29.24 natura (12325 <£u<7€i) : *Kal praem.* KbPb sive3 (eir€ (?bWb) : om. 7<b : *y cett.* **30.**3 per nos nichil (12330 *8l T]p.ct]v ovdév O^N^P2, sec.m.Lb)* : *ovOev* St' *qpcbv KbPb* : *7]p,â>v ovOév pr.m.Lb* : *ovOèv qpâ>v Mb* **30.4** operabilibus (12331 *TrpaKTwv)* : *Kal praem. K*P** **31.24** eorum que (13310 iw) : *¿k praem. KbPbMb* **32.8** alii autem aliter (13321 aAA<p 8' aAAtos) : a-AAl co8' aAAws Nb : aAAo 8' aAAu> JibPb **32**.22 autem.l (13b! 8«) : *ovv KbPbLb* : *yovv* JkTb **33.15** quorum (i3b2O <5i>) : *aw Kal KbNbP2* : *a>v* 8è *Asp.* : *om.* **Pb** **35.13** mala facere (i4b4 *KaKa ttolcÍv)* : *KaKoiToteîv KbPbLbMh* **36.**9 fini (i4b21 **r£** *reXei PbOb)* : r<p reAeicp Kb : *çv rep TeXet NbP2, sec.m.Lb* : *el pr¡ ¿v rcp réXet LbMb* **36.13** in (l4b27 *ev* PbÛb) : *om. cett.* **36.**18 singularium autem (15a! *ra>v* 8è *Ka0' eKaerra* Ob *vel TÓJV kg.6' CKaara* 8e Pb, *sec.m.P2,sec.m.Lb)* : ko.0' «xam Se KbLb : tójv Se xaG' *eKaara* 8è *Mb* : *om. NbP2* 37.15 liberales (15320 *¿Xevdepioi)* : *eXevdepot* 7íbMb **39.4** utique (i5b23 817) : 8è KbP2Z,bA7b **39.**19 contrarius (1633 *¿vavrlos)* I *evavrtojs* A'bLb 39.20 quidem (1634 *pèv* PbOb) : 4- *o$v cett.* **40.**16 boni (i6a28 *KaXov)* : Sta *praem.* **41.**23-24 qui ... feruntur (x6b24~25 01 ... *(frepóptevot* : *(rà êrjpla ...) fiepopeva KbPbLbMb* 42.14 autem1 (lyaô 8è ObP2Mb) : 8-q *cett.* **43.16** et (17b! «at PbOb) : *om. cett.* **43.22** utique (i7b7 Sl7 *ObNbP2)* : 8¿ *LbMb* : Si) *KbPb, sec.m.Lb* **44.22** talibus (i7b34 tciJf *ToiovTQjv PbOb)* : *To)v ruyovrcov cett.* **45.**9 desiderabilium (x8ai3 «tti-*Ovp,T)T<Zv PbOb,sec.m.Nb,P2)* : *eirtdvp.qp.drajv Kb* : *€iTi0vp.ia>v NhLbMb* **46.26** aut non ut oportet (x8b24 *rj py* ai? 8eî *ObNbP2)* : l7 *p-q rj M Kb* : *rj py bec r¡* a> (4- *pr[Mb] 8et* LbAfb : *7] Pb* 46.28 in (i8b25 *¿v PbOb)* : *eviois cett.*

3. Loci in quibus Ethica vetus cum Ob solo stat.

24.17 qualibus (10330 *ttoíov Ob)* : *ttolov cett.* **25-5** ea que delectabilia (iobg rà *rfica Ob)* : 4~ ^a*t KaXà NbP2* : 4" *Kal rà. KaXà hic KbPb, ante* lobio *Trávra Mb* : *rà KaXà Kal praem. Lb* **27.7** (IIa32 Kai ^b) ' KaL an^ involuntaria *Kb* : *om. cett.* **29.15** eligendum (12314 *npoaiperéov Ob)* : *Trpoatperóv cett.* 3O.17 non credimus enim (I2bio *¿.TuaTovpev yáp* ob) : *amorouvres cett.* **32.15** existentibus (13328 *ovatv* (9b) : *om. cett.* **32.20** existons (13333 *ivv Ob, sec.m.Lb)* : *ov {in versu* 13332 to *airovbaîov pro* o *axrovbatos) Kb* : *om. cett.* **36.6** si (i4bi9 *el Ob)* : l7 *cett.* 37.22 non (15328 *ov Ob)* : où8è *cett.* **39.12** iste (i5b3i oíros Ob) : *ovra)s KbPb* : *ovtojs ovtos cett.* 39.13 Quapropter (i5b32 8to *Ob)* : 4- *Kal cett.* 41.4 autem (i6b3 8e Ob) : + *Kal cett.* 41.8 autem (i6b8 8' Ob) : 8i) *cett.* *45.*11 his (i8ai5 *tovtois Ob) potius quam rocovrocs cett.* (vide Indicem Latino-graecum, s.v. hic, talis) huic (i8ai6 *Tovrip Ob, sec.m.Lb)* : *tovtojv cett.* **46.**16 quedam quibusdam (i8bi4 evia Tl<rïM Ob) : *evicts* arra *eialv Pb* : *evia xraa-tv cett.* **46.22** gastrides (iSbiq

yaaTpcSts Anonymus, p. 172,15 ; *cf. yavTpces* Ob, *Asp.,* p. 91,19) ' yaorpt/zapyoi *cett.* 47.24 vel (iqaió *rj (?b) :* + *npos cett.*

4. Loci in quibus Ethica vetus cum stat.

23.9 violencia (09635 *fila.* Kb) : *ficaca ceti.* 25-5 cogunt (lobio *avay/ca^ec* Eb) : *avayKaletv cett.* **28.l6** sani sumus (11628 *vyialvopcev KbP™) :* uyta- *vovp.€v cett.* 31.21 id (i3a6 *avTo ante* 20 in antecedentem *KbPb) : avTov cett. (avTov edd.)* 43.26 tristabitur (17611 *Xwrfcerai Kb, s.l.P2) : Xvirrj earac PbObNh : Xvitcü oa. PWM >*

5. Menda codicis Ob quae Ethica vetus non habet.

24.4 autem (loaiy 8') : t' *Ob* **26.**11 autem (na8 *LbP2] non loco KbPb) :* **re Ob** : *om. NbMb* **36.13** et genus (14626-27 *tó tç yévos NbP2LbMb) :* to *y¿vos* .Kl3 : *tov&* tbs Pb* : to **re** *d>$* Ob 45.16 autem (i8a22 8') : *om. ObN, pr.m.P2* 46.25 in (i8b23 tój) : to *ObMb {om. Nb)* 46.26 in (18623 tû) ; to *ObNb* 46.29 et (18627 xai) : *om. Ob* 47.21 neque2 (i9ai4 ovt' *Kb, vel* oiîæ *PbNbP2LbMb)* : om 3'

6. Loci in quibus Ethica vetus a codice Ob dissentit et cum aliis consentit.

28.15 volumus (11628 *fiovXóiieda Mb) :* 4- /xèv *cett.* **32.23** autem (1363 ôè *Mb) :* 8l7 *cett.* **33.4-5** et si non operari — in nobis2 (13610-11 *Kat el to p/rj irparrtcv — €\ƒ' rjp-îv : om. KbPbOb* **(33.4** malum existens *etiam om. Kb]* **34.6** aliquis (i4a3 *tt$ N^P2, ante èartv Pb] : om. cett.* **34.7** taies (i4a4 *ToiovTovs LbMb) : tocovtov cett.* **34.21** accipere (i4ai8 *Xafieîv O1O2B1B2) : fiaXeîv codd.* **35.13** nullus (1463 /ujBek) : gif, oùfleis *KbPbOb* **36.12** dictum est (14626 etpT/Tac *P2Mb) :* -|- *-rjpiv cett.* (l7 *p*v Kb)* **36.14** etl (14628 jcai 06Vb) : *om. cett.* 37.22 si (i5a2g *et Php^P2] : tj LbMb : om. KbOb* **38.1** qui (i5a32 *atPbNbP2) : om. cett. circa, (-rrepc Pb) : napa cett.* **38.2** autem (I5a33 8e *Mb) : 8rj cett.* **38.7** circa (1563 *nepe Pb,pr.m.Mb): Trapa, cett.* **38.15** suffert (15612 *vnopevet PbNbP2) : viropcveî cett.* 40.12 Polidamas (i6a23 *ïloXvbâpas Pb, pr.m.Lb) : ITovXvSâpas cett.* **40.19** in tantum quod (i6a3i *oaep) : oaoc KbPbOb* **42.6** timere (16632 *^ofieîaOac LbMb) :* 8ià to *praem. cett.* 47.6 tristiciam (18632 *rrjv Xvtttjv Mb) :* 4- 8è *cett.* 47.23 Quecumque (içaiô *ocra PbNbPzLbMb, marg. Ob] :* a *KbOb* 47.25 cupit (igai? *opéyerac P2) :* ope^erat *cett.*

De interpretis codice Graeco codici **Ob** *coniunctissimo.*

Patet ergo codicem quo Ethicae veteris interpres usus est codici Ob coniunctissimum esse, quod maxime demonstratur eo quod Ethicae veteris exemplum Graecum ut codex Ob classem mutat, cum in libro II sit secundae classis, in III autem primae

classis, sed etiam confirmatur eo quod Ethica vetus cum codice *Ob* solo saepius stat (quindecies in libro II, octo decies in libro III).

De interpretis in scribendo libertate.

Ut tamen de codice Graeco ab Ethicae veteris interprete usurpato probe indicemus, animadvertendum est interpretem, etsi plerumque verbum pro verbo reddidit, quandam tamen libertatem tenuisse. Ne ergo codici Graeco imputemur lectiones quae interpretis licentiae de verbis Latinis tribuendae sunt, quae frequentius sibi permisit interpres adnotare non inutile est.

Quaedam verba (de particulis velut *av, ye, re* taceo), quae forsitan redundare putaverit, plus quam semel omisit, non solum *τις* (vide Indicem Graeco latinum, s.v.), sed etiam alia, velut : 25.26 « dicitur » (iob3o jSoiiÀerai *Xéyeaôai)* ; 32.21 « fit » (i3a34 *eoiKC ytveadai)* ; 46.25 « Eorum ... qui talia diligunt » (i8b22 *τινων ... piXoroiovraiv Xeyop.iv<uv).* Ex contrario quaedam claritatis causa supplevit velut **44.**25 « circa », quod deest in Graeco i8a2, sed ex versu superiore i8ai suppletur ; similiter pro pronominibus nomina substituit : 38.17 « ea que non terribilia ac si terribilia timere » (I5bi4-I5 *ra p.ij pofiepà ws roiavra po^eîaÔai)* ; 46.22 « implentes ventrem» (i8b2o *mtypovvres avrqv).* De gradibus comparationis parum sollicitus, pro absolutis comparativis aut superlativis (vel e converso) saepius usus est, velut : 8.5 « manifestis » (o4a3o *pavepwrépwv),* sed **12.26** « manifestius » (o6a25 *pavepóv ;* vide tamen in adnotatione lectiones codicis *Yg) ;* 9.22 et **10.**l «difficillimum» (o5a7,9 *yaXeirwrepov) ;* **15.**l8 « inanes » (oya^o *Kevarrepoi).* Plus quam semel ponitur singularis numerus pro plurali, velut : **43.9** «dictum est» (iya27 *ecpr/vrai) ;* 46.14-15 « eundem ipsum» (i8bl2 râv *avTciiv).* In coniugatione quoque interpres saepius haesit, ponens praesens tempus pro futuro, velut : 12.25 « reddit » (o6a24 ¿iroSióaei) ; **13.10** « iubet » (o6b2 *Trpoará¡ei) ;* **35.15** « esse » (i4b5 ecrendai), aut ex contrario futurum pro praesenti, velut 30.26 « erit » (i2b20 *¿<jriv) ;* **35.17** « erit » (I4b8 *canv) ;* similiter posuit praesens pro imperfecto, velut **14.8** « existimant » (o6b3o *eiKaljov),* perfectum pro praesenti : **5.**2l «accepimus2» (O3a3i *Xapflávop.ev) ;* **13.20** et **21.20** «diximus» (06613 et ogbi *Xéyop.ev),* pro imperativo indicativum **10.8** «dictum est» (O5ai7 *eipifadai).*

Ex quibus patet verba Latina ad verba Graeca reddenda ab interprete liberius adhibita casu cum quibusdam variis lectionibus Graecis concurrere potuisse, velut : 8.1 et **41.**5 *{ns* om. ; vide *supra* p. xliv et xlvii) ; **21.16** «suadet» (**p.** xlvi) ; **28.16** «sani sumus» (p. xlix) ; 88.15 «suffert» et 47.25 «cupit» (p. xlix).

De interpretis codice Graeco auctoritate.

Etsi, ut par est, interpretis vitia codici Graeco quo usus est non imputamur, certum est hunc codicem menda propria habuisse (quae in adnotatione Graeca adnotabo) ; proprium tamen pondus eum habere hoc significatur quod codicis Ob nonnulla menda non habet et cum optimae notae codice Kh plus quam semel stat, praesertim in libro III (ter cum *Kb* solo, semel cum XbPb), e quo merito concluditur eum cum antiquiorem, tum maxime locupletiorem testem esse stirpis e qua pendet codex Ob.

4. De interpretis adnotationibus

Cum codices melioris notae *AyYg* et *OsQh,* qui non solum ipsius interpretis authentico exemplo proximi esse, sed etiam ex ipso separatim pendere videntur, cum duarum codicum classium species et capita esse appareant, quasdam adnotationes communes habeant, has certe ipsius interpretis esse iam veri simile est. Ipsum re vera interpretem verba Ethicorum Nicomacheorum a se translata adnotatione ampliore muniisse confirmabitur, si harum adnotationum multas ita cum Ethicae veteris verbis coniunctas esse animadverterimus, ut sine eis haec verba plerumque vix intelligi possint.

Mos est enim interpretis ut Aristotelis verba Graeca iisdem verbis Latinis reddat, ita ut Ethicae veteris verba Latina saepius obscura evadant, praesertim cum verbis Latinis eandem formam grammaticalem interpres conservet quam verba Graeca habent, etiam si haec forma a consuetudine sermonis Latini abhorreat. Quae ne legentium incommodo fierent, verborum obscuritati ipse interpres occurrere curavit, adnotationes adponendo quae dubitationes tollerent. Quod facillime et simplicissime fit, dum supra verba obscura adponitur formae grammaticalis definitio : «nominativus», «accusativus» (6.15), «genitivus» **(28.14 31.**16 **32.1,23 35.12,15).** Aliis tamen modis casus et genus saepe determinantur. Latinum enim casum (forsitan sermonum vernaculorum consuetudini indulgens) praepositione superscripta interpres determinat, velut : 36.2,4 « natura[per] » (quod intellegendum est : « natura, hoc est per naturam » ; 39-4 « fine[per] » ; 39.6 « intimiditate[in] ». Identidem etiam ad casus et genera determinanda interpres adhibuit verba « res » et « homo », velut : 28.4 « tristis[rei] » (quo verbum « tristis » genetivi casus esse indicatur) ; 29.6 « cuius[rei] » (quo

verbum «cuius» neutri generis esse indicatur); 38.13-14, 20-21 **40.**l ces res « audacia « (quo verbum « audacia » pluralis numeri neutri generis esse hominis hominis homini indicatur); **21.**io «omnis»; **24.**io «mali»; 32.12 «bono»; **34.13** «in- hominis hominem hominis hominis sensibilis»; **35.**i6 «habentem»; **40.**4 «fortis»; **42.24** «Fortis». Aliter tollitur obscuritas quam in sermone Latino habet infinitivum quod loco gerundii ponitur ad infinitivum Graecum cum articulo reddendum, studii velut : **34.5** «studere enim domini» (i4a3 *rov yàp empcXrffijvai, Kvpcot).*

Quandoque etiam, forma grammaticali sermonis Graeci in textu retenta, formam grammaticalem quam Latinitas exigeret in adnotatione interpretem adposuisse videtur. Nam plus quam semel dativum casum, quo Graeci uti solent post ¿'770/10.l vel *ιακοΧονθέω,* in textu conservavisse videtur, sed tamen accusativum, cum quo verbum Latinum « sequor » construitur, in adnotatione adposuisse (unde effectum est ut codices de omnem passionem omnem actum forma dubitarent), velut : 8.23 « omni autem passioni et omni actui omnes sequitur» ; 9.15 «omnibus qui sub voluntate, sequitur». Cum quibus quos talem comparandum est : **34.25** «quibus et iniuriamur » ; **43.20** «Tali enim maxime vivere dignum ».

Interdum etiam pronominis relativi duas formas posuit interpres, hanc quam habebat in Graeco et hanc quam antecedentis nominis genus quos exigebat in sermone Latino, velut: 11.21 «Habitus... secundum quas» (05625-26 efetç ... *KaO* as)* **39.2** «Finis ... quod secundum habitum» vel qui (15620-21 *τεΧοs ... το Kara rr¡v ç£w).*

Simul denique posuit interpres infinitivum, quod habebat sermo Graecus, et gerundium, quod exigebat sermo Latinus : **21.**24 « seiun- cando gentes ... a peccare » (0965-6 *aTráyovres rov dp,aprdv€t,v).*

Notatione tandem digna est adnotatio qua verbum activum « cogere » completur ut forma passiva *àvayKaadrjvai* recte reddatur : **24.14** « Quedam ut fiant ... non est cogere » (ioa26 ¿vta. ... *ουκ ecrrw dvayKaaOrjvat)* ; ne interpreti formam passivam neglexisse obiciamus, intellegendum est vocem « cogere ut fiant » quoddam passivum periphrasticum constituere.

Non solum interpretis esse videntur adnotationes quae formas grammaticales determinant et ideo ad verba translata intellegenda necessariae sunt, sed etiam adnotationes quae vim verborum definiunt coacervando compluria vocabula latina ut quid valeat unum atque idem verbum Graecum melius significetur, vel ut multiplex vis unius verbi Graeci illustretur. Quas adnotationes a viro sermonis Graeci haud ignaro scriptas esse saepius divicias habent vel determinan- patet, velut : **19.6** « bene agunt » (0863-4 eu *irparrovaiv)* ; **20.**13 « diffiniun- tur dubitamus vel organa tur » (08634 *opí£ovrai)* ; **30.9** « litigamus » (1262 Scora^o/xev) ; **31.8** « instru- vel convertentes menta» (12629 ra *opyava)* ; 33.19 «instigantes» (13626 *TTpoTpéi/jovres)* 34.7 auctores vel eliget « causa » (I4a4 *ainoi)* ; cf. 35.12-13 **36.**10 ; 35.17 « volet » (i4b8 acp^aerai); vel racio .i. cives **36.15** « sermo » (i4b29 Aóyos) ; **41.**17 « civilia » (l6bi8 *rà* ... TroAmxà).

Sed maximi momenti sunt adnotationes quibus quid valeant verba Graeca quae transcripserat, ipse interpres significavit, hae sunt :

I6.17 apirocalia : infinita bonitas **16.**18 microprepia : parvificencia I6.22 chaunotis : demencia **17.6** philotimos : amans honorem aphilotimos : non amans honorem **18.**9 yron : delusor **18.**11 eutrapelus : gaudens 18.12 vomolochia : derisio vomolochus : derisor 18.13 agríeos : ruricola **18.23** catoplex : admirans **19-3** nemesis : emulacio epicherecakie : gaudii in malis **19.**5 nemesiticus : emulator **19.**7 epicherecacus : gaudens in malis **27.14** proereseos : preiudicio vel electione **27.16** proeresis : electio **27.**19 proeresi : electione 35.21 ufuia : bona nativitas 37.9 methaphoram : abusivam translacionem 38.1 monarchis : regibus 46.22 gastrides : ventrem diligentes

Nec praetereundae sunt adnotationes quae varias lectiones codicum Graecorum indicare videntur, velut : **14.**4 « defectio vero » (o6b25-26 âe eAAeti/ftç Mb) : «et indigencia» (/cat *Ϋ) cXAcu/jis ceit.)* ; **41.**7 «nova» (lóby /«uva : « extranea » (? ; cf. *K€vá N^P^L*, sec.m.O^}.*

Non nichil etiam ad vera Ethicae veteris verba restituenda intellexisse confert, interpretis adnotationes quibusdam in locis statim ab origine in textum obrepsisse. Exempli causa primo adferam **10.**12, ubi particulam graecam *yi,* quae hic, ut saepius apud Aristotelem, difficultatis quae in versibus superioribus exposita est solutionem inducit, interpres coniunctione Latina « vel » reddidù se videtur, sed verbum « vel », quod in sermone Latino hanc particulae Graecae *ι¡* significationem vix habebat, adnotatione superscripta explicavisse « Solucio », quod tamen non prescripsit, sed tantum per notam scripsit « Sol' », ita ut archetypum haberet : « Sol' Vel » ; hinc effectum est ut haberent codices *Ay* : « Vel sci », *Os* : « Sol' », *YgQh* : « Vel », plerique autem deteriores : « Set » ; animadvertendum tamen est particulam *rj,* quando solucionem inducit, coniunctione « set » postea quater **(27.3 29.**18 **33.**11 45.23) interpretem reddidisse (bis eam omisit : 37.19,23), unde, si mavis, conicere potes interpretem re vera :« Set Vel » scripsisse. Similiter in **21.**19 genetivum partitivum accusativo reddidisse videtur interpres (quod saepius fecit), sed supra versum genetivum Graeco consentaneum adposuisse, ita ut pro oqa35 *rûv k(tkjjv* in archetypo haberetur : « orum mala », ex quo effectum est ut codices *AyQh* nec non plerique deteriores haberent « mala » (« est » perperam addunt *Qh* nec non codices deteriores), codex vero *Os* « malarum », quod in «malorum» correxerunt codices *QmWq,* sed suo Marte, ut videtur. Postremo, ne longum sit, unum tantum locum commemorabo, ubi pro verbis Graecis iobi3-i4 ¿AAà /z\ ? *av-rov ^vOr^parov ovra* in codicibus scriptum legimus : 25.9-10 « set non se ipsum habilem ut capiatur a talibus se ipsum reddentem » ; verba « se ipsum reddentem », quae verbo Graeco ovra non respondent, emendare poterimus si coniecerimus in textum obrepsisse adnotationem « se ipsum re(sume) », supra versum adpositam ad ostendendum verbum « entem » coniunctum esse cum

verbis « se ipsum », ante verba « habilem ut capiatur a talibus » positis, se ipsum re.
ita ut archetypum haberet : « entem » L

Etsi pleraeque adnotationum quas in codicibus melioris notae scriptas legimus interpretis esse videntur, tamen legentium commodi causa eas tantum in textum supra versum inserui quae ad Ethicae veteris verba intellegenda necessariae sunt, et ideo libro haud alienae putandae sunt, cum ipsi libro ita inhaereant ut ab eo seiungi non possint ; eas autem quae non nisi interpretationes et complementa ab ipsis Aristotelis verbis remotiora addunt, et ideo libro extraneae aestimari possunt, in appendicem **(49-61)** relegavi. Quarum tamen pleraeque ab interprete et ipsae scriptae esse videntur, velut cum versus Homeri cuius prima tantum verba Aristoteles adtulerat lóaaó vît' e/zeto, reliquis omissis *(^o^evfjt.evos ικετο vrjas* (Iliadis VIII, 149), plenam interpretationem interpres posuit : 58.21 « Titides me + timens ad naves secessit » (« secessit ad naves » habet *Qh,* forsitan recte).

Interpretis quoque esse crediderim litteras et varia signa (••, ", etc.) quibus verborum ordo vel conexio praesertim in codice *Ay* notantur. Quamquam enim, praeter codicem *Ay,* solus codex *Oa* haec signa semel **(60.**26) habet, tamen semel atque iterum menda codicum *OsQh* ex hoc provenire videntur quod haec signa, quae scripta in eorum exemplo legebant, non intellexerunt, velut in **50.3,6 51.**24 **56.1.**

Sed haec hactenus ; sat est ostendisse adnotationes interpretis ad librum Ethicae veteris maxime pertinere [1].

1 Verbo « resume » plus quam semel hoc modo usus est Robertus Grosseteste, vide **256.25 279-5.**

2 Silentio praeteriri possunt adnotationes quae in codicibus deterioribus inveniuntur, sive in marginibus aut supra versus, sive etiam in textu insertae. Ne tamen quosdam codices Ethicae veteris ad normam cuiusdam codicis Graeci verba recognita habere arbitremur, memorandum est magistros artium, qui pueros prima litterarum elementa docebant, ad verba Latina (etiam omnibus eruditis nota) interpretanda verba idem significancia in lectionibus proposuisse, ex quo effectum est ut in textum obreperent variae lectiones quae obscuritate scripturae explicari non possunt. Exempli gratia adieram has codicis *Qe* varias lectiones : **7.1** set] imo **10.**11 quemadmodum] ut **19.**18 sic] ita 21.2 propter hoc] ideo 21.12 qualiter] quomodo **26.**10 Manifestum] Palam **40.20** id operantur] hoc faciunt *(etiam hab. s.l. Km)* **44.**10 dicamus] pertranseamus **47.13** valde] multum 47.14 reliqua] alia.

5. De Ethica vetere nescimus a quo, saeculo XII exeunte, confecta

Ethicam veterem saeculo XII exeunte scriptam esse pro certo habere possumus [1], cum eam iam habeant duo codices saeculo XII exeunte scripti, hi sunt codices *Ay* et *Os* (vide *supra,* p. xvu et xix). Codex vero *Ay,* qui antiquior esse videtur, nunc in bibliotheca Abrincensi adservatur, sed olim fuit bibliothecae monasterii Sancti Michaelis in Periculo Maris, et, quamvis non in monasterii scriptorio, tamen in monasterii vicinia scriptus esse videtur [2] ; veri simile ergo videtur Ethicam veterem, cum non nullis Aristotelis operibus aliis, a Montis Sancti Michaelis monachis in lucem editam esse, ex quo tamen de eius origine nihil augurari possumus : monachos enim Montis Sancti Michaelis illis temporibus codices non nullos a monachis Montis Gargani accepisse scimus [3] ; nihil ergo impedit, quin codex *Ay* a quodam codice ex Italia meridionali adlato descriptus sit, cum praesertim codex *Yg,* qui codici *Ay* coniunctissimus est, in Italia scriptus sit, sed non nisi saeculo XIII exeunte. Codex autem *Os* pars est codicis qui saeculo XIII ineunte in monasterio Sancti Albani e compluribus codicibus diversis compactus est, quae pars manu Anglica circa annum 1200 exarata esse videtur [4] ; in Britannia quoque maiore saeculo XIII ineunte exaratus est codex *Qh* (vide *supra,* p. xix), et postea ibidem loci scripti sunt

1 Boethio Ethicam veterem attribuendam esse temere coniecit C. Marchesi, *L'Etica Nicomachea nella tradizione latina Medievale (Documenti ed Appunti),* Messina 1904, pp. 29-32, cuius vestigiis ingressi sunt, quamvis dubie, A. Pelzer, *Les versions latines...* in *Études d'histoire littéraire sur la scolastique médiévale* (« Philosophes médiévaux » VIII), Louvain-Paris 1964, p. 131, et M. Cappuyns, *Boèce* (« Diet, d'hist. et de Géogr. eccl. », t. IX, Paris 1937, col. 367). Re vera de Boethio silere possumus, cum eum Aristotelis non nisi opera logica convertisse constet, cf. L. Minio-Paluello, *Les traductions et les commentaires aristotéliciens de Boèce* («Studia Patrística», vol. II, in «Texte u. Untersuchungen », LXIV, Berlin 1957), pp. 358-365.

2 Vide C. Viola, *Aristote au Mont Saint-Michel* («Millénaire monastique du Mont Saint-Michel, II. Vie Montoise et rayonnement intellectuel», sous la direction de R. Foreville..., Paris 1967), p. 304.

3 Vide M. Mathieu, *Le manuscrit* 162 *d'Avranches et l'édition princeps des Gesta Roberti Wiscardi de Guillaume d'Apulie* (« Byzantion » XXIV, 1954), pp. 124-125.

4 Vide M. Th. (l'Alverny, *Avicenna latinus. V* (« Arch, d'hist. doctr. et litt. du Moyen Age » XXXII, 40e année, 1965, Paris 1966), pp. 280-282.

codices *Kf,* codici *Os* proximus, *Or,* codici *Qh* proximus, nec non codex *Oa* : altera ergo codicum classis tota pendere videtur ex quodam exemplo Anglico, quod tamen et ipsum forsitan ex Italia quidam monachi asportavissent.

Codices *Ay et Os* antiquissimos Ethicae veteris testes esse constat. Commenticia enim sunt testimonia scriptorum qui Ethicam veterem saeculo XII laudavisse feruntur : Ioannes Saresberiensis circa annos 1157-1160 a Cicerone, A. Gellio et Macrobio ea quae de Aristotelis ethica disseruit didicit [1] ; Burgundio Pisanus circiter 1173 non de Ethicis Nicomacheis Aristotelis, sed de Arithmeticis Nicomachi Geraseni loquitur, et in sermone quem Placentinus mense octobri anni 1186 habuit, verba quibus Ethica vetus laudatur aliena verba esse videntur multo post interposita [2].

Restat ergo ut, praeter codices *Ay* et *Os,* antiquissimum forte Ethicae veteris testimonium adierant Glossae in Decretum sine nomine in Gallia scriptae ante annum 1210, quae in codice Ebroicensi, bibliothecae municipalis 106, f. I20r-i35v, adservantur[3] : « De voluntaria et involuntaria actione habetur in secundo libro ethice aristotilis » (f. 132™, in marg, sup.) ; « ... nec enim sunt simpliciter nolencium, nec simpliciter volencium [quae metu fiunt], set involuntaria per se, voluntaria quantum ad aliquid vel ut nunc, ut dicit aristotiles » (f. 132™, in marg. ext. ; vide 24.22-25.1) ; « Unde aristotiles in ethicis : ebrio duplices debentur maledictiones » (f. I33rb, in marg. sup. ; vide 33.24-34.1) ; « delectaciones enim nature nostre familiares sunt et nobis conutriuntur ex puericia, ut ait aristotiles » (f. I33rb, in marg. ext. ; vide 9.16-17) ; animadvertendum est decretistam librum III Ethicorum sub nomine libri « secundi » laudare, quo confirmatur eum Ethicam veterem solam cognovisse. Paulo vero post, alter decretista, Laurentius Hispanus, qui ante 1215 Bononiae Apparatum ad Decretum confecit, et ipse

1 Vide A. Schneider, *Die abendlandische Spekulation des zwolften Jahrhunderts in ihrem Verhàltnis zur aristotelischen und jüdisch-arabischen Philosophie* («Beitrâge z. Gesch. d. Philos, d. Mittelalters » XVII,4, Münster i. W. 1915), pp. 67-70.

2 Vide R. A. Gauthier, *Aristote. L'Éthique à Nicomaque,* t. I, Première partie, In.tr., Louvain 1970, p. 112, adn. 90.

3 Cf. S. Kuttner, *Repertorium der Kanonistik* (1140-1234). *Prodromus corporis Glossarum. I* (« Studi e testi» LXXI), Città dei Vaticano 1937, p. 36.

Ethicam veterem adfert cum de actionibus coactione factis agit, quae dici solent non voluntariae « supple : simpliciter. Aristotiles tamen contradicit in ethicis, quia opera coactorum non sunt voluntaria simpliciter, voluntaria autem secundum quid » (vide **24.5-6)** L Eodem fere tempore, Alexander Nequam in libro qui Speculum speculationum inscribitur, circa annum 1213 confecto, Ethicam veterem bis laudavit[1], et Alfredus Anglicus, in eo libro qui De motu cordis inscribitur, quem circiter annos 1210-1215 « ad magistrum magnum Alexandrum Nequam » misit, verba Ethicae veteris ter adtulit ; bis enim definitionem violenti, auctoris nomine reticito, laudat : « Violentum vero dicimus cuius exterius est principium nichil conferente vim passo » (vide 25.11-13), et semel Aristotelem sub nomine « Ethici » laudat : « Ethicus enim in anima tria fieri opinatur : potentiam, passionem, habitum» (vide **11.**14-15) [3].

Usum ergo edicto consecravisse videtur mense augusto anni 1215 Robertus de Courson, cardinalis legatus, qui, cum rationem lecturarum in facultate artium Lutetiae Parisiorum habendarum ediceret, praescripsit : « Non legant in festivis diebus nisi philosophos et rhetoricas, et quadruvialia, et barbarismum, et

1 Cf. S. Kuttner, *Kanonistische Schuldlehre von Gratian bis auf die Dekretalen Gregors IX* (« Studi e testi » LXXV), Città del Vaticano 1935, p. 49.

2 Vide D. A. Callus, *Introduction of Aristotelian Learning to Oxford* (« Proceedings of the British Academy, vol. XXIX», communicated Nov. 1943), London s.a., p. 10. In eo libro qui De naturis rerum inscribitur, circa annos 1197-1204 confecto, Alexander Nequam sub nomine Aristotelis quasdam sententias morales laudat : « O quam compendiose tangit istos Aristoteles ; ambitiosos, inquit, liberales esse oportet » ; « ut docet Aristoteles, omnis arrogans odiosus est» (ed. Th. Wright, London 1863, pp. 321 et 343) ; quarum ultima non Aristotelis, sed Libri Proverbiorum XVI,5 :« Abominatio Domini est omnis arrogans », aut potius Ciceronis est : « omnis arrogantia odiosa est » *(In Q. Caecilium divinatio,* c. XI § 36 ; ed. Müller, Lipsiae 1894, M. Tulli Ciceronis Scripta... Partis II vol. I, p. 110,12-13), ab Augustino tamen laudata est quasi « cuiusdam saecularis auctoris verba » *(In loannis euangelium* LVIII.3 ; P.L. 35, 1793) ; prima quoque, si de re magis quam de verbis curamus, familiaris est scriptoribus latinis qui in « largitores » invehunt.

3 Cf. Cl. Baeumker, *Die Stellung des Alfred von Sareshel (Alfredus Anglicus) und seiner Schrift De motu cordis in der Wissenschaft des beginnenden XIII. Jahrhunderts* (« Sitzungsber. d. kôn. Bayer. Ak. d. W., Philos.-philol. u. hist. Kl., 1913,9»), München 1913, p. 47; Id., *Des Alfred von Sareshel (Alfredus 'Anglicus) Schrift De motu cordis* («Beitrage z. Gesch. d. Philos, d. Mittelalters » XXIII,1-2), Münster i.W. 1923, pp. 36, 54 et 90. In hoc ultimo opere librum De motu cordis circa annum 1210 potius quam circa annum 1215 confectum esse existimavit vir doctus (p. VII, adn. 4).

ethicam, si placet, et quartum topichorum »1 ; nam « ethica », quam exponi permisit, Ethica vetus esse videtur. Nil mirum ergo si post annum 1215 Ethica vetus a theologis saepius laudatur, a Guidone de Orchellis circa annos 1215-1220 semel : « Teste enim Aristotele, in virtute scire parum operatur, velle autem omne » (vide IO.23-II.2) 2, sed a Guillelmo Antessiodurensi circiter annos 1220-1225 plus quam vicies (notatione dignum est Guillelmum non verba codicum antiquiorum *AyOs,* sed iam verba codicis *Qh* et codicum deteriorum habere) 3.

CAPITULUM II

DE TRANSLATIONE ANTIQUIORE

A

DE TRANSLATIONE LIBRI I
sive ' Ethica nova '

i. De codicibus recensendis

Librum primum Ethicorum Nicomacheorum in latinum sermonem primum translatum seu Ethicam novam ex toto vel ex parte adservant codices quadraginta, quos infra enumerabo.

1 Cf. H. Denifle et Aem. Chatelain, *Chartularium Universitatis Parisiensis,* t. I, Parisiis 1889, p. 78.

2 Vide D. et O. Van den Eynde, *Guidonis de Orchellis Tractatus de Sacramentis et eius Summa de sacramentis et officiis Ecclesiae,* St. Bonaventure, N.Y., 1953, p. 140 ; L. Hödl, *Die Geschichte der scholastischen Literatur und der Théologie der Schlüsselgewalt.* 1. *Teil* («Beitrage z. Gesch. d. Philos, u. Theol. des Mittelalters » XXXVIII, 4), Münster West. 1960, p. 367.

3 Guillelmus Antessiodurensis, *Summa aurea,* lib. II, tr. XX, c. 2, q. 2 (cod. Paris, B.N. lat. 15739, f. 83™ ; ed. Pigouchet, Paris 1500, f. 78ra) : « ... si alicuius commodi causa, *blanditor* » (vide **18.**18 cum adn. latina) ; cf. etiam ed. Pigouchet, *fi.* 63'% 8ort›, 9orb, 97™, 97rb, **iOirt›**, 126™, I20vb(bis), i29ra, T3ora, i54Vd, I55vh› **i6iva**, 181ra, **i8iva**, i82rb, i84rb'va, i89rt›, i92va, 205™, *20$™.*

Litterae vel signa in marginibus adposita haec significant :

tt = Ethicam novam totam (vel partem quam habet codex) contuli.
* = codicem ipsum inspexi.
= photographiis minoribus usus sum.

Uniuscuiusque codicis descriptioni, uncis quadratis inclusum, adieci numerum quo in huius corporis primis voluminibus, quae « Aristoteles Latinus. Codices », inscribuntur, codex signatus est (signa superposita significant : 1 = Pars prior ; 2 = Pars posterior ; s = Supplementa altera).

ft *Aw* 1. Abrincensis, bibi, munie., 232, f. 73r-77r : saec. XIII, ex monasterio S. Michaelis in Periculo Maris. [A.L.1 408] ◊
Haec codicis pars alia manp et alio tempore scripta est atque illa quae Ethicam veterem continet, cf. supra, p. xvir, et re vera alius est codex, quem propterea alio siglo designavi.

**]]Qy* 2. Audomarensis, bibi, munie., 598, f. 25ir-257r : saec. XIIIex-, ex monasterio S. Bertini Audomarensi. [A.L.1 426] ◊
Eadem manus exaratus est atque Ethica vetus, quae superius habetur ; inscriptio : « Incipit nova ethica ».

***tt** *Qj* 3- Audomarensis, bibi, munie., 620, f. 1r–1v : saec. XIII, ex monasterio S. Bertini Audomarensi. [A.L.1 430] *p*
Unum tantum folium alicuius codicis perditi, quod codici huic ut antefolium adpositum est ; Ethicae novae (alia manu atque Ethica vetus quae in fine codicis habetur scriptae) finem praebet, ab 89.12 « ad eos quodeumque » ; subscriptio : « Explicit nova ethica aristotilis quam transtulit magister michael scotus de greco eloquio In Latinum ».

***tt** *Qk* 4. Audomarensis, bibi, munie., 625, f. 18v-23r: saec. XIII, manu Anglica exaratus, ex monasterio S. Bertini Audomarensi. [A.L.1 432]
Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; subscriptio : « explicit primus liber monostice aristotilis ».

tf *Kp* 5. Bernensis, bibi, urbicae, A 91, f. 2r–10r duodecimae partis codicis, a librario Gallico exaratus, saec. XIII. [A.L.2 1151]

tt *QP* b. Berolinensis, bibl. Germ. Pubi., lat. Qu. 341, f. 3ir-37v (antiquiore computatione 32-38 in imis fol. sign.), a librario Germanico, ut videtur, exaratus, saec. XIIIex. [A.L.1 822] ◊

tt *Q<l* 7- Cantabrigiensis, Coll. Gonv. et Caii, 341/537, f. 180^190^ : saec. XIIIex. [A.L.1 226] ◊
Ethica nova eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur longis lineis scripta est.

tt *Qr* 8· Cantabrigiensis, Coll. Gonv. et Caii, 458 /396, f. 63r~72r, olim Abbatis deBegeham (= Bayham, Sussex), saec. XIIIex· [A.L.1 *22g]* ◊
Inscriptio manu saec. XV : Liber Eticorum novus ; subscriptio : « Explicit » [+ manu saec. XV : « liber Eticorum Novum » (!)].

tt *Qs* 9. Cantabrigiensis, Coll. Gonv. et Caii, 494/263, f. 2iov-2i6v, a librario Anglico exaratus, saec. XIIIex· [A.L.1 236] ◊

Ethica nova eadem manu atque Ethica vetus quae in superioribus fol. habetur scripta est ; subscriptio : « Explicit primus liber Ethicorum ».

tt *Kk* 10. Cantabrigiensis, Coll. S. Johannis, 120 (olim E. 17), f. i84™-i86ra, saec. XIIIex. [A.L.S 2037]
Excerpta tantum.

*tt *Qi* 11. Carolopolitanus, bibi, munie., 39, f. I34r-I4ir (fol. in codice sign. non sunt et in A.L. false computata), saec. XIII. [A.L.l 465]
Subscriptio : « Explicit primus liber monochie Aristotilis ».

ft *Kr* 12. Cremifanensis, bibi, monasterii, 123, f. 23iv-238r : saec. XIII. [A.L.l 52]
Eadem manu scripta est atque Ethica vetus quae insequitur.

tt *Qv* 13. Erfordiensis, bibi, urbicae, Ampl. Fol. 39, f. 2Óor-2ógr : saec. XIIIex· [A.L.l 873]

tt *Qw* 14. Florentinus, bibi. Laur., Ashburnham 1557, f. 5r-i8v : saec. XIIIex [A.L? 1331]
Eadem manu atque Ethica vetus quae sequitur ; subscriptio Ethicae novae : « Explicit ethica nova ».

ff *Wo* 15. Guelferbytanus, bibi, ducalis, 577 Helmst., f. I48r-I5iv, a librario Gallico exaratus : saec. XIII. [A.L.l 942]
Subscriptio : « Explicit L. Ius Philosophie moralis ».

tts 16. Laudunensis, bibi, munie., 433, f. 225r-233r : saec. XIIF* [A.L.l 484]

*ttAV 17. Laudunensis, bibi, munie,, 435bts, f. I55r-ió2r: saec. XIII. [A.L.l 487]
Subscriptio : « Explicit Nova ethica ».

tt ¿y 18. Londinensis, mus. Britann., Regius 12. D. II, f. 209»' : saec. XIII. [A.L.l 311]
Librarius 25 tantum Ethicae novae versus descripsit (usque ad **66.7** « cognicio eius»), ceteris de industria omissis (cum f. 2ogv non nisi adnotationes logicas habeat).

ttio ig. Londinensis, mus. Britann., Regius 12. D. XIV, f. i5Or-i52r, saec. XIIIex [A.L.l,5 312^

tt 20. Londinensis, mus. Britann., Regius 12. F. XIX, postfolium : saec. XIII. [A.L.l 316J
Duo folia cuiusdam Ethicae novae codicis, quae habent Aristotelis verba a 84.g « propter spem », ad 94.9 « plantativum ».

tt *My* 21. Monacensis, bibi. pubi. Bavaricae, clm. 9678, f. i2r-i7v : saec. XIII. [A.L.l 10451

ff *No* 22. Norimbergensis, bibi, munie., Cent. V, 59, f. *z^^r-¿b2x* : saec. XIII. [A.L,l 1091]
Inscriptio (rubr.) : « L. 1 nove eticorum » /in summo folio : « nove etice »).

*tf *Ki* 23. Parisinus, bibi. Arsenalis, 812, f. 5V-9V : saec. XIIIex· [A.L.LS 513J
Codex, f.ir-93v, librum Ethicorum a Roberto Grosseteste translatum et ab Anonymo recognitum ab exemplari parisiaco descripsit ; sed quia exemplaris Parisiaci peciam secundam habere forsitan non potuerit, librarius, post peciam primam perfectam completamque, f. 5vlin. 14 « felicitatem omnia existere », Aristotelis verba a quodam Ethicae novae et veteris codice descripsit ; codex ergo finem Ethicae

novae (a 80.15 « subhiisque dicta sunt, f. 5V lin. 14) et initium Ethicae veteris usque ad 8.20 (cf. *supra,* p. xix) habet ; deinde vero librarius a pecia tertia textus recogniti Aristotelis verba rursus descripsit (quae pecia a 8.12 « Signum » incipit, sed librarius per imprudentiam Ethicam veterem paulo ultra scribere perrexit).

*tt *Pz* 24. Parisinus, bibi. Mazar., 3470, f. 282vb-293va ; saec. XIII. ‹ℓ› [A.L.1 532;

Eadem manu atque Ethica vetus quae superius habetur.

*tt *Qz* 25. Parisinus, bibl. nation., lat. 3572, f. 2O2r-2O4r : saec. XIIIex. ‹ℓ› [A.L.1 54L

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; subscriptio : « Explicit Nova Ethica ».

*tt *Pf* 26. Parisinus, bibl. nation., lat. 6293, f. I44r-i53r : saec. XIIIex. ‹ℓ› [A.L.1 550I

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; inscriptio : « Liber primus ».

* tt *Ql* 27. Parisinus, bibl. nation., lat. 6569, f. 2gr~34r, a librario Gallico exaratus : saec. Xnimed. ‹ℓ› [A.L.1 591]

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; subscriptio : « Explicit liber Nove ethice ».

*tt *Kf* 28. Parisinus, bibl. nation., lat. 6576, f. i63v-i72r, a librario Anglico exaratus : saec. XIII. *f* [A.L.1 593]

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; inscriptio : « Incipit liber ethicorum » ; subscriptio : « Explicit primus liber Eticorum Aristotilis ».

*tt Av 29- Parisinus, bibl. nation., lat. 11116, f. I24r-i3iv : saec. XIII. *f* [A.L.1 616J

*tt2w 30. Parisinus, bibl. nation., lat. 12950, f. iO3r-mr : saec. XIII. *f* [A.L.1 622]

*ttÔw 31. Parisinus, bibl. nation., lat. 13937, f. i55r-i6zT : saec. XIII. ƒ› [A.L.1 629]

32. Patavinus, bibi. Anton., XVII, 370, f. Bv sup, col. a : saec. XIIIex. ƒ› [A.L.2 1503]

Hab. tantum 24 ultimas lineas Ethicae novae, a **94.2** « autem in anima nichil minus » ; cf. *supra,* pp. xix-xx.

*tt^ 33. Vaticanus, bibi. Apostol., Borgh. 108, f. 252r-202r : saec. XIIIex. ‹ℓ› [A.L.M 1728]

Alia manu scripta est Ethica nova, alia Ethica vetus quae sequitur et alia Ethica Borghesiana (cf. *infra,* p. cx). De alia translatione de fine nove ethice, vide *infra* pp. cxlviii-cli.

*tt^ 34. Vaticanus, bibi. Apostol., Palat, lat. 986, f. i85r-i9ov, a librario Italico exaratus : saec. XIIIex. ‹ℓ› [A.L.2 1772]

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur ; inscriptio : « Incipit primus liber ethicorum » ; subscriptio : « Explicit primus liber».

* tt 35. Vaticanus, bibi. Apostol., Palat, lat. 988, f. 2i6r-222v : saec. XIII ‹ƒ [A.L.2 1774]

Eadem manu ac prior pais Ethicae veteris quae insequitur (cf. *supra,* p. xx) ; subscriptio : « Explicit primus liber ethicorum. Deo gratias ».

*tt *Kj* 36 Vaticanus, bibi. Apostol., Vat. lat. 3070, f. 38r~43r, a librario Italico exaratus : saec. XIII. *f* [A.L.2 1886]

ft *Vi* 37- Vindobonbnsis, bibl. nation., 234, f. a librario Hispanico, ut ‹/› videtur, exaratus : saec. XIII. [A.L.l 96]

Explicit ex abrupto post verba « directus est magis» (84.12) ; inscriptio : « Incipit primus liber ethice aristotilis phylosophi » ; in marginibus, sed ipsius librarii manu, adpositae sunt non nullae correctiones et adnotationes (nota «di. » divisiones textus indicat).

38. Vindobonbnsis, bibl. nation., 2370, f. i56r-i6ov : saec. XIII'||· [A.L.l 114]

Eadem manu atque Ethica vetus quae superius habetur.

*tt *Q*° 39- VINDOCINENSIS, bibi, munie., 171, f. i66r-i72r, a librario Gallico festinanter exaratus, saec. XIII. [A.L.l 784]

In hoc codice non nisi casu compacta sunt non nulla Aristotelis opera nec non Commentatorum, quae alia et alia manu alio et alio tempore scripta sunt ; eadem tamen manu scripta est Ethica nova atque Ethica vetus quae insequitur (animadvertendum est duobus minimum in locis, **79.2** ante « Meminisse », et **81.16** ante « Pluribus », verbum « país » interpositum divisionem textus indicare) ; inscriptio, manu posteriore : « Hic est liber ethice nove ».

tt 40. Yalensis sive Neo-Portuen$is, bibi. Marstonianae, 11, f. 52r-57r, ‹/› longis lineis a librario Germanico, ut videtur, exaratus : saec. XIIIex· [A.L.$ 2013]

Eadem manu atque Ethica vetus quae insequitur.

Codex praeterea unus, qui in huius corporis catalogo codicum Aristotelicorum Latinorum recensitus erat, deperditus est, hic est codex Mettensis, bibi, municipalis, 269, saec. XIII (A.L.x,s49i).

2. De codicibus recte aestimandis

De codicibus melioris notae.

Ad codices melioris notae reperiendos, omnes locos recensui in quibus pauci tantum codices cum Ethicorum Nicomacheorum verbis consentiunt, quorum testes sunt codices Graeci et praecipue codex *Ob,* cuius classis fuit codex quo Ethicae novae interpres usus est (vide *infra,* p. xcvi-c).

In libri priore parte (65.1-84.12).

Cum tamen codex *Vq,* qui optimus esse apparebit, post verba 84.12 « directus est magis » (pro « magnis ») desit, separatim priorem Ethicae novae partem (65.1-84.12), quam habet codex *Vq,* et alteram partem (84.12-95.6), pro qua codex *Vq* deest, investigandas esse duxi. Hos igitur locos in priore parte recensui (correctiones secunda manu adpositas neglexi ; de signis, vide quae *supra,* p. xxi, praenotavi) :

65.10 artibus *KpKrPzQo* : actibus *cett.* **65.15** hec *KpQlQr* : hee *cett.* **65.**16 et] *om. Wo* **65.**i8 sunt *Qv LoQxQyRh* : *post* desiderabiliores *Aw KjQlQpYm:* autem, *vel om. cett.* **66.i** sequitur *VqQv PtQqQrQy* ¹ secuntur *cett.* esse fines *Qp* : *inv. cett.* (fines *om. Ym)* **66.3** quis *VqQv AwKcKpKrLoLyMyRhPlPzWqQiQmQnQsQyWo* : *om. cett.* est *QpYm* : *om. cett.* 66.7 Ara *KfKpKrLoPfPIQnQpQsQxQyQzWq* : Drâ *Qvl* : *obsc. Dyl* : Ac, Quare, *etc. cett.* 66.11 autem utique *QkQw* : autem *KcKp* : utique *cett.* 66.12 esse *AwDyKfKpPIPtQpYmQrQwQyWo* : *om. cett.* 66.14 quo *Kp PzQpYm* : *ante* usque *Qk* : *om. cett.* enim] autem *Qo (om. QlQrQw)* **66.16** Utentem *VqQw* : Utilitatem *cett.* **66.17** autem *QwQx* : + et *cett.* 66.19-20 idem est uni *VqDy* : idem uni *PtQr* : uni idem est, uni et eidem, *etc., cett.* 67.1 Supposicio *Vq* : Supposito *cett.* 67.2 Dicetur *LoQoQpYm* : Dicitur *cett.* 67.3 sic] *om. K/Pl* 67.5 scrutatur *Vq NoQpYmQrQs Wo* : -bitur *cett.* **67.**10 et2 *Wo* : *om. cett.* **67.**11 concludere *VqQv LoPtQoQwQpQrQyRhWo* : + vel concludens *Qm* : + vel concludit *Wq* : -dunt, -dit *cett.* et placere *Kp* : et placare *Vq NoQz* : explicare, et explicare *cett.* **67.19** enim *KjKrPz* : + ex *Vq* : + est *cett.* **68.3** incontinentibus *Qn* : incontingentibus *cett.* **68.4** utile *QlRhYm* : *non loco Qv* : *om. cett.* **68.5** quid *Kp* : quod *cett.* **68.9** quid] quidem *VqQv MyQmQo* : quod *cett.* **68.10** felicitatem *QmQo* : -tatis, -tas *cett.* **68.11** multi et] multis *VqQvKjQo Wo* : multi *PIQlQs* : multum, *etc., cett.* 68.13 altercantur *PIPzQoQwQqQrQx WoYm:* alterantur *cett.* qui *VqQr* : quidem, quia *cett.* 68.19 multa hec *Vq AwDyKpPlQmQrQwQxQyWo* : *inv. cett.* 68.20 bona *KcKpQw* : bonum, boni *cett.* 68.21 opiniones *VqQv DyPtQmQoQwMyRhQrQsQyWo* : hee *praem. cett.* est] esse *Vq* : sunt + est *Qv* : sunt + esse *QsLo*Qx** : sunt *cett.* **69.3** ad] que *pvaem. KfPzQiQlQx* **69.4 est** iter *DyKc KfKjKpKrLo*NoPfPlPtPzQnQxWq* : est omni, est enim, iter esset, *etc., cett.* 69.5 vel (aut) *AwKfNoPfPtPzQkQlQpYm* : et *cett.* quidem igitur *VqQv MyRhPlQqWo* : igitur quidem *QoQy* : quidem *LoPtQw* : igitur, autem, *om. cett.* **69.8** instructum esse bene *LoPlQy* : instructum bene esse, *etc., cett.* **69.10** hocl *QkQlQoQwMyRhQz* : *om. cett.* **69.13** vere optimus *MyRhQlQp* : vere *non loco cett.* **69.14** obaudit (hoc *praem., sed exp.) Qk* : hoc audit *cett.* **69.**16 Nos *VqQv QmQrQy* : Nunc *cett.* dicimus *Vq QmQr* : dicemus *AwQzWo* : ad id dicimus *Qn* : dicimus id *Qy* : dicemus ad id *Kf* : id dicamus *Pf* : ad id, *etc., cett.* **70.2** Qui *Vq Qy* : quia *Qq* : *om. cett.* **70.**3 enim *Pt* : autem *cett.* **70-5** Qui] *Vq Qw* : Quin *Qy* : Quidam *IQr* : *om. cett.* quidem igitur *NoQsQpYm* : quidem, quidem enim, *etc., cett.* **70.**7 grati autem *Vq, ¿Qvl* : graciantur, gloriantur, *etc., cett.* **70.8** auctores *Vq Qr* : autores vel haustores *Qm* : austores, haustores *cett.* vite pene *KfKkPzWqQxQz* : *inv., vel* vite *non loco, cett.* **70.13** credant *VqQv DyNoPfQpYmQrQsQwMy RhQxQzWo* : credamus *cett.* **70.13** enim *KfKjKkKrQiQlQrQz* : **4-** et *cett.* **70.15** melior *Vq KfLo* : melius *cett.* **70.**17 inperfeccior *Qv AwLoPtQyWo* : -fecciora, -fectorum *cett.* **70.**18 habentem *Vq PtQoQrWo* : habentes *cett.* **70.20** posicionem *KpPzWqWo* : pôm *DyKcKfLoNoPtQmQs* : pocionem, potationem *cett.* **71.1** est *KpQxQn* : *post* contemplativa *KcWo* : *om. cett.* **71.10** esse *post* et oportere *Qv* : *om. cett.* pro salute *Pt* : persolute, persolvere, absolute *cett.* **71.**14 numerorum *VqQv DyKfLoPzQoQpYmQqWo* : neruorum *Qy* : numero *Qr* : numerum *cett.* ydeam *QpYm*\ ydeas *VqQv DyLoPzQoQqQsQy* : ydearum ideas *Qm* : *om. QrWq* : ydearum *cett.* **72.3** solo *KjKpKrNoPtQlQnQyQzWq* : solum *cett.* **72.4** quoniam *Kr* : quidem *Qv* : quedam *Wo* : quid *Dy* : que *Qn* : *om. cett.* **72.9** volunt *KjKrQlQwMy RhQzYmWo* : voluit, voluerit *cett.* **72.**10 si in per se homine] semper se homine *Vq* : si per se hominis *QvNoQm* : semper enim de homine *cett.* (semper

enim *om. QpYm)* **72,**12 differunt *VqQv DyKjKrPtQiQmQnQoQwQqQy* : dif fert *cett.* ita *QpYm* : *om. celt.* num ara] rara *Vq* : nunc *QP* : non *cett.* (vel *praem. Qv* : *om. DyKfLoQoQqRhYm)* **72.13** perpetuum essendo *VqLo* : perpetuando, perpetuum eundo *cett.* si *Vq PtQr* : sicut, set *cett.* **72.15** Pithagorici *Vq PIPtQnQw* : *Pita-,* Picta- *cett.* **72.**16 quos *VqKjKr:* quod, quid, quidem, *etc., cett.* **73.6** ab utilibus que secundum se *Qw* : que sec. se ab u. *KjQkQl* : sec. se ab u. *MyRh* : que ab u. sec. se *cett.* 73.7 unam *Ql* : *post* ydeam *Pf* : *om. cett.* **73.**9 voluptates *QwRhQz* : voluptas *cett.* **73.10** quidem] *om. KpNoQr* **73.**11 bonis *VqQv* : bona, bonum *cett.* **73.**12 prêter *Qv AwMyRhPt* : prêter ... vel propter *Qi* : propter *cett.* ydeam *Aw* : ydeas *cett.* **73.14** apparere *VqQv KcKfLoMyRhQmQoQqQrQsQxWo* : aptare, adaptare, *etc., cett.* **73.**17 quid *Ql* : quod, *vel om., cett.* unam *QvNoQsPzWqQiQlQmQwQy* : primam *QvWo* : unam et piimam *Kj*LoPlQo Qq* : *om. cett.* **74.5** erit philosophie *QlQo* : erit proferre *?Qm* : *inv. cett.* **74.6** separabilej + ipsum quod ... secundum se *Qk* **74.**7 tale queritur] tale quare *VqQvQo* : queritur tale qua *Qk* : tale quale *cett,* **74.8** esse *loco Qw* : *non loco, vel om., cett.* **74.12** bonum *PIQsYm* : bene *cett.* **74.**16 cognoscens *Qv QqQwMyRh* : -centes *cett.* **75.**1 Quid *Aw* : Quod *cett.* **75.8** non *QpYm* : *om. cett.* **75.**10 hoc *LoPf* : *non loco NoQsQpYm* : hec *Qq* : illud *Kc* : illud *non loco Qz* : *om. cett.* 75.14 perfectum *Vq* : -tius, -tus *cett.* **76.1** autarchia *VqQvAw* : aucharchia *Qi* : auchichia *Qm* : atarchia *Dy* : eutarchia, *etc., cett.* **76.7** procedet *Vq PtQqQsWo* : procederet *LoYm* : procedit *cett.* **76.9** Tale *DyKjQlQnRh* : Talem *cett.* **76.12** supei augmentado *Qv LoPIQp* : superagmentario *Qo* : -tato *cett.* 77.1 autem *KfLoPlPtPz WqQlQpYmQoQq* : *om., vel* tamen *suppl., cett.* **77-3** structori *VqQv QoQs* : -ris, -rum *cett.* omni artifici *VqQv Kc-Qo* : omnis artifici *Qm* : ideo artifici *Qs* : omnis artificis *cett.* 77.6 eius *Ql* : *om. cett. 11.q* quidem *QqQz* : *non loco, vel om., cett.* **77.9** pedis *KfNoPzQzWoYm* : pedes *cett.* **77.15** et2 *QnQwMyRh* : quod *Qr* : *om. cett.* **77.17** aliqua *QoQpYmWo* : aliquam *cett.* autem *Kp* : quidem *cett.* quidem *QpYm* : *om. cett.* **78.2** hec videtur *QpYmQw* : *inv. cett. 78.4* generi *QvPl* : gracia (gfa£n> gñi) *VqQiQy* : generis *cett.* **78.6** quidem *QvQmQyWo* : Quod *VqKpQoQr* : huius quidem, huius, *etc., cett. 78.q* autem2 *Vq KkKpPIPzQoQrQxQz* : *om. cett.* hanc] + autem *KjPlWg* **78.**9 bonum *Qv AwKpMyRhNoPfQnQpYmQqQs* : + et *cett.* 78.14 neque1 *QoQz* : *post* beatum *MyRh* : *post* felicem *KjKkLoPlQk QpYmQqQw* : *om. cett.* **79.**1 cooperator *Qv KcNoQy* : conparator, operator *cett.* **79.2** apponere *KfNoPfQrQx* : apposicione, a principio *cett. (obsc. nonnulli)* **79.**3-4 non similiter in omnibus *AwQlQqWq* : non in o. s., *etc., cett. 79.q* utilis *Qz* : utile *cett.* **79.**9 Non *Vq KcPzQiQnQr* : Nunc *cett.* **79.13** Principiorum] 4- autem *Pz* hec quidem *AwNo* : quidem hec, quidem, hec *ceti.* **80.**1 commanifesta *VqQv KrLoNoPtQiQkQnQoQqQsQx* : cum eo manifesta, manifesta *cett.* quesitorum *VqQv AwDyKjNoPIPtQk QmQoQyWo* : que secuntur, que sciuntur *cett.* **80.**3 conclusione *Vq Aw KfLoPlPt*QiQkQmQnQoQpYm*Wo* : -nibus *cett.* et *QpYm: om. cett.* **80.**4 enim *AwLoQiQv* : *post* omnia *QpYm* : cui *cett.* **80.**5 bonis *AwPtQlQP YmQn* : bono *cett.* **80.**7 sunt] *om. KcMyRhQkQpYmQq* **80.8** ponimus *QlQz* : opponimus, apponimus *cett.* **80.**9 veterem entem *QqQwMyRh* : ////// *Kc^PPQo** : veterum, vere entem, veteratam, *etc., cett.* **80.**11 de *Vq* : dum *cett.* **80.**12 bonis] bonorum *Kp* enim] autem *Qk* **80.**13 felicem *Vq KcKjKpKrPlQiQkQpQsQwMyRhQy* : felicem esse *AwQr* : felicitatem *cett.* **80.14** felicitas] *om. Pz* **80.**20 Neutros] de rte ut°3 *Vq* : ne utro3 *Qil* : /eut// *Qol* : de utroque *cett.* **80.**21 quidem] «]- igitur Qs

81.1 omnem *Kj* : communem *cett.* **81.**4 et in *QiQk* : in, vel in, velud *cett.* quidem *DyKpQxQwMyRh* : quidem *vel* quod *post* contingit, *vel om., cett.* **8I.10** fiunt *MyQnQpYm* : sunt *KpQx* : sunt vel fiunt *cett.* **81.**15 que *PIQnRh* : que sunt *Pl* : *om. cett.* **81.**18 delectabilia§ *VqQv KcKjKpQxLoQi QkQmQn* : delectabilia simpliciter *Aw* : bona delectabilia *Qz* ; de delectabili *Qy* : bona, eligibilia *cett.* **81.**19 virtutem *QoNoRh* : virtutes *cett.* **81.**23 utique *post* nullus *Pf\ ante* nullus, *vel om., cett.* 82.7 bonum] -|- vero *Ql* **82.8** optat *DyKfKjPfPIPzWqQlQpYmQnQrQwMyRh* : oporteat *Aw* : oportet *cett.* **82.9** operacionibus optimis] *inv. Kc* **82.**11 autem tamen *VqQv* LoNoQoQsQy* : autem tunc, autem non, autem, tamen *cett.* 82.12 operari bona] *inv. No* : bonum operari *Ki* **82.14** per] *om. KiKjPfPtQmQrQsWq* enim] autem *KkPzWq [om. QpYmQq)* **82.**18 optimi *QpYmQy* : filii *praem. vel add. cett.* **82.19** videtur *KjKkQlQp YmQz* : videbitur *cett.* **88.4** advenit *QkQqQsQwMyRhQyWq* : adinvenit, advenire, *etc., cett.* deorum *KiKpQxQiWo* : de eorum *Vq QmQnQy* : de ... eorum *Qw* : decorum, dictorum *cett.* **83.10** quid *KpQx* : quidem, *etc., cett.* **83.12** et] *om. KkQwMyRh* 83.15 autem] + et *KcKiMyRh* **83.**18 erit utique] *inv. QiQoQwWq* **83.19** enim *Qv*AwKjKpPf*QpYmQwQzWq* : autem, *om., cett.* **84.7** causam *post* est *VqQv*KiLo*Qo* : *post* hanc *cett.* **84.9** Indiget *QxYm* : indigens *Qr* : indigent *No* : Indigni *cett.* **84.**10 quidem] *om. AwDyKcKkKp LxMyRhPlQiQkQm Wq*

Ergo in 166 locis quos investigavi, lectiones quae cum Ethicorum Nicomacheorum verbis Graecis perfecte consentiunt (quas primo numerabo) vel eis proxime accedunt (quas secundo inter uncos rotundos numerabo) habent codices :

Vq 41(3-14) = 55
Qv 26(4-14) = 40
QP 32(4- 5) = 37
Ym 31(4- 6) = 37
Qo 25(4-10) = 35
0® 28(4- 5) = 33
27(4- 3) = 30
Qy 2i(4- 9) = 30
Kp 26(4- 3) = 29
Qr 25(4- 4) = 29
Wo 25(4- 4) = 29
Lo 20(4- 8) = 28
Pl 24(4- 2) = 26

My 21(4- 4) = 25
Ql 22(4- 3) = 25
Qm 14(4-11) = 25
Pt I9(+ 5) = 24
Qs I7(+ 7) = 24
Aw i8(-j- 4) = 22
Kj i6(-|- 6) = 22
No 18(4- 4) = 22
Qn 18(4- 4) = 22
Qq i6(4- 5) = 21
*Q** 19(4- 2) = 21
Pz 19(4- i) = 20
Qi 15(4- 4) = 19

QA 15(4-4) = m
02 15(4-4) = 19
Kf 16(4-2) = x8
Wq 17(4-1) = 18
Dy 12(4-5) = 17
Kc i3(+4) = *17*
Pf io (4-3) = 13
Kr i i (4-i) = 12
Ki 5(4-1) = 6/29
Kk 7(4-1) = 8
Ly 1/9
Lx i /2
ApQj : *desunt*

Patet ergo in hac priore parte verbis Graecis Ethicorum Nicomacheorum propius accedere codicem *Vq,* post eum autem codicem *Qv,* quem ei cognatum esse videbimus *(infra,* pp. 1 x ix - l x x i) ; animadvertendum est etiam codicem *Qi* lectiones cum Graeco congruentes habere 8/115 usque ad **78.13, a 78.13 vero** 11/49] nec mirum, nam eum ab hoc loco codici *Vq* proximum esse ostendam (pp. 1 x x -l x x i).

In secunda parte libri **(84.12-95.6).**

Antequam tamen de codicum auctoritate dicere instituo, locos ubi pauci tantum codices cum Graeco consentiunt in secunda parte libri recensebo :

84.15 miserabiliter] mirabiliter *KiLoQnWoYm* : mirabitur *cett.* **85.**1 cum morietur *Qk* : com moritur *Ym* : cum motur *KfLxQlQnQy* : commonetur *cett.* **85.2** dicentibus] dicent de *Lo* : dicit de, *etc., cett.* 85.8 et] *KcMyNoQp Ym* : *om. cett.* 86.13 autem2 *DyKfPfPzQlQnQpQv* : *om. cett.* **85.14 Pa'** tres *Qy* : patrem, partem *cett.* esse eos *QpYm* : *inv. cett.* **85.19** inspicietur *AwKpLoQiQnWo* : inspiciendum *cett.* **86.1** quomodo *QlQi* : QÜ0 *Qs* : quoniam, quando, quod, questio *cett. {obsc. nonnulli)* **86.15** hiiLoQz *Wq* : hiis *cett,* **86.16** quia *KcKpMyPtQlQnQiQkQsQvQz* : et quia *Qp* : qui *KiPz* : que *Kf*; et *cett.* et continuissime] et certissime et continuissime *Qo* : et u'issime *Wo* : et certissime *cett.* **86.17** eis *Qi* : ea *cett.* **87.1** bonus *Pl* : bonis *cett.* **87.2** quadrangulus *DyLoPtQnQwWoWq* : *obsc. PlQl Qz* : -lis, -lum *cett.* prosperitatum *PfQq* : *obsc. KrLoWq* : -tatis *cett.* **87.4** fiencia *KfKrLxQkQvQyWq* : sciencia *cett.* **87.7** contingencia *Qv* : -gere *cett.* **87.**9 fert quis *AwQw* : *inv. cett.* **88.2** Priamicis] pro amicis *AwPtQiQn* : pro paucis, in paucis, paucis *cett.* **88.6** et2] *om. AwQkQnYm* magnorum et bonorum *Qq* : *inv. cett.* **88.7** consiliator (-solator *KfPzf]* conservator *Qp* : auxiliator *Ym* dicere felicem *MyPf*: dicere eum felicem *Wq* : *inv. cett.* **88.8** exterioribus] 4- bonis *Ki* **89-3** typo forsitan *Qz* : *inv. cett.* **89.4** utique *LoPf*: 4- eciam *Qo* : 4- est *cett.* **89.**11 si et *Qz* : *inv. cett.* **89.13** quid *LoPfPzWqQz* : quidem, quod, quoddam, *etc., cett.* **89.14** non2 *KjKrPtQiQnQoQpQvQzWo* : *om. cett.* **89.**16 prosperitates *Kf*: -tatibus *cett.* **90.1** felices2 *AwKrQn*QoQvWo* : *om. KcKjQlQwMyRhQz* : infelices *ceti.* contrarium] *om. Qr* **90.**11 ad nos *KiNoPtQnQrQvQy* : ad eos, ad deos *cett.* **90.12** fiunt] sunt *KpMyRh* : *om. Qw* : non sunt *cett.* relacionem *QoQwQp* : -nes *cett.* **90.14** et2 *AwKrLxPIPtPzQiQjQqQv* : *om. cett.* **90.19** virilitates *Ql* : -tem *cett.* laudari *QwQz* : laudare *cett.* **91.2** enim *Qz* : est *cett. {om. KcQy)* virtutis *KjNoQlQpYmQwMyRhQz* : *om. Qv* : virtus *cett.* autem1] enim *NoQr* **'91.6** autem *DyKfKpPlQlWo* : 4- et *cett.* **91.10** anime *DyKpQxNoPfQrQsWq* : *post* actus *KcKfQyLx* : aut, ut, *om., cett.* **91.12** civilis *Qv* : civil' *QyWo* : civilem, -le, *cett.* **91.**13 legum *DyQo*Qy* : legi, legis *cett.* **92.1** quomodo *QiQz* : quando, questionem, *etc., cett.* 92.2 oculos *KiKjKrQoQrQv* : oculorum *cett.* 92.2 medicaturum] medicatorum *AwKiKjKrPzQmQoQrQvQw* : -torem *ceti.* **92.13** quod *PlQo*QvQzWo* : quid, quidem, que *cett.* **93.1** nutritis *Qr* : nutritivis. *etc., cett.* quis utique *KjQoQw* : *inv. cett.* **93.2** autem] enim *Pf* **93.3** quidem *LoNoPf*QsQpQx* : *om. cett.* **93.5** operari maxime *Lx* : *inv. cett,* **93.8** vel] et *No* : atque *?Qs* **93.13** quedam natura *KcKjLxPfQsQwWq* : quidam natura quedam *Kr* : natura quedam, natura *cett.* 93.15 anime *loco Qs* : *non loco cett.* **93.**20 et *QoQwMyRhQr* : *om. cett.* 94.4 Quomodo *QoQvQy* : et quomodo *Pz* : Quando, *etc., cett.* differt *Qr* : condidisset, *etc., cett.* autem2 *QwRh, IKr* : enim *ceti.* **94.**n universaliter] *om. DyQw MyRh* 94.14 irracionabile *DyKcLoPtQmQpYm* : *obsc. Aw* : irascibile *ceti.*

Igitur in 64 locis quos investigavi, lectiones quae cum Graeco perfecte consentiunt vel ei propius accedunt, habent codices (lectiones obscuras neglexi) :

Qv 12(4-1) = 13 ; *Qo* 7(+4) = **II** ; *Qw* io(+i) = **II** ; *Qz* **II** ; *Qp* 9(4.1) = 10 ; *PfQr* 8(4-1) = 9 ; *LoQn* 7(4-2) = 9 ; *Wo* 6(4-2) = 8 ; *DyMyNo* 7 ; *PlQiWq* 6(4-1) = 7 ; *AmKrYm* 5(4-2) = 7 Í *Ql* 6 ; *KjQsQy* 5(4-1) = 6 ; *Kf* 4(4-2) = 6 ; *KiPz* 3(+3) = 6 i *KpRh* 5 ; *KcLx* 4(4-1) = 5 ; *PIQkQq* 4 ; *Qm* 1(4-2) = 3 ; *Qx* 2 ; *Qj* i /35 ; *ApKk* o ; *(VqLy desunt).*

Patet ergo codicem *Qv,* qui in priore parte a codice *Vq* secundus erat, in altera parte, codice *Vq* absente, primum locum obtinere ; hos autem sequuntur in priore parte codices *QpYmQoQw,* in altera parte codices *QoQwQzQp.*

Amplius tamen addendum est quod, si lectiones non tantum numeraverimus, sed etiam ponderaverimus, horum codicum praestantia clarius apparebit. Constat enim codicem *Vq* veras lectiones habere insigniores, velut 66.16 «Utentem» (cum solo codice *Qw)* ; 70.7 " grati autem » (forsitan cum prima manu codicis *Qv)* ; **70.8** « auctores » (cum *Qs* et quodam modo *Qm)* ; 80.1i «de». In hoc ultimo loco interpres verbis Latinis 80.11-12 « de circa animam fit, et non exterioribus bonis », genetivum partitivum Graecum perfecte reddidit (verbo « bonis » post « exterioribus » traiecto) : 98619-20 ι <3i› *Tropi pvx^v àyadôw yíverai Kai ov râ›v ¿κι ¿$* ; sed pro «de», quod solus habet *Vq,* amanuenses scripserunt « dum » (forsitan quia archetypum habebat notam « d' », quae utrumque significat), ita ut locus obscurus evaderet ; conici tamen potest codicem *Kp* alicuius adnotationis, qua ipse interpres genetivum Graecum significaverat, partem servavisse : habet enim « dum » et « exterioribus », sed pro « bonis », « bonorum » ; unde conici potest interpretem scripsisse :

« de circa animam fit, et non exterioribus rum bonis bonorum »

Quod si ex optimo exemplo codicem *Vq* pendere constat, constat etiam ipsum exemplum verba interpretis iam paululum depravata habuisse, quae tamen sedulo descripsit *Vq.* Exempli gratia adieram 72. 10 :

96335		*¿vnep*	ev7€	avro-		*avdpdurat*
72.10	*scr.*	si	in	per	se	homine
	Vq	se	m	per	se	homine
	QvNoQm	si		per	se	hominis
	plerique	se	m	per 4- enim de		homine

Verba archetypi aliquantulum corrupta (« semper » pro « si in per »), quamvis sensu carerent, codex *Vq* religiose servavisse

videtur, quae ceteri emendare suo Marte temptaverunt : *Qv NoQm* merito restituerunt « si », sed non « in », unde « homine » in « hominis » corruperunt ; codices plerique addiderunt « enim » post « semper », et « se » perperam correxerunt in « de », ita ut sententia clara fieret : « semper enim de homine una et eadem racio est », sed ab Aristotelis verbis Graecis longe remota. Similia possunt dici de 72.12, ubi *Vq* habet « rara », unde conicere possumus archetypum habuisse « ara », vel de **68.ii**, ubi *VqQv KjQoWo* habent « multis », unde conieci « multi et » (nota qua scribi solet «et» saepe speciem praebet litterae s).

De quibusdam tamen lectionibus dubitari potest sintne verorum interpretis verborum vestigia : in **88.7** plerique codices habent « consiliator », quod Aristotelis verbo Graeco oiai3 *éirifôoXos* non respondet (etiamsi codex interpretis habuerit *¿irífiovÁos)* ; codex autem *Qp* habet « conservator », quod iam vim verbi *èn-r/floXos* (« possessor ») melius reddit ; codex autem *Ym* habet « auxiliator » ; nescio an conicere ausim archetypum verba Latina habuisse quae vim verbi Graeci plene reddidissent : « comparator[acquisitor] », quibus verbis Latinis ad beatitudinis adeptionem exprimendam usi erant Cyprianus et Augustinus [1].

Ex contrario non nullae lectiones quae primo aspectu cum Graeco consentire videntur, nullius fere momenti sunt, cum casu accidisse possint. In **66.1,** codex *Qp* solus verborum Graecorum ordinem, servavisse videtur : « esse fines » (gqaiy *eîvai rà réXrp* ; sed codex *Ym,* codici *Qp* coniunctissimus, verbum « fines » omittit, merito ergo suspicari possumus verbum « fines », in codicum *QpYm* stirpe omissum, codicem *Qp* supplevisse, casu eodem ordine atque in Graeco. Similiter in **91.2** pro « autem1 » codices *NoQr* scripserunt « enim » (orb32 yàp) ; sed saepius « enim » pro « autem » hi codices scripserunt, velut in eodem versu pro « autem2 » (8') perperam habent « enim » (cum *PfQsWq)* : lectionem ergo « enim » pro « autem1 » neglegendam esse iudicavi. Non nullas autem lectiones in textum recepi, quae tamen non nisi librarii haud ignari coniecturae esse videntur, velut **65.10** « artibus », 66.14 « quo », *etc.*

Sed haec sufficiant ; antequam enim codicum excellentiam praecise definimus, de codicum adfinitatibus dicendum est.

1 Augustinus, *Sermo yyi* viii 7 (PL 38 col. 1388) : « Huius ergo (vitae aeternae) amatores martyres fuerunt et huius vitae acquisitores sunt » ; Cyprianus, *Liber de opere et eleemosynis,* 7 (PL 4 col. 631 A) : « comparatorem salutis aeternae ».

De codicum adfinitatibus.

De codicibus VqQv,Qi.

Codices *VqQv* non solum ceteris praestare, sed etiam inter se quodam modo coniunctos esse ex locis quos infra enumerabo apparebit \

65-7 enim *om. Vq DyKfLyMyQnQzQl** 65.9 quoddam] quidam *IVq1* quedam *Vq2KrQk* 65.11 quidem *Vq\A wKcLyPfQkQlQoQqQrQwMy* : quidem enim, enim *cett.* 65.18 sunt] autem *Vq AwDyKcKfKpKrLyMyNoPt QiQmQnQrQsQzWo* 66.4 et *om. VqQz* aliud] illud *VqLy* 66.6 quod] autem *VqQv KcKrQyWo* : autem quoniam *AwDyKjLoNoPlQo* 66.7 incrementum] incessum *VqPl* : ingressum *Kj* 66.10 quidj quidem *VqQy* 66.12 esse *om. VqNoQlRh* 66.21 et2 *om. VqKpNoQpQs* 67.1 quidem *post* 2 hec *VqQv* 67.4 non *om. Vq KjQiQnQoQrYm* 67.6 habentl] hanc *VqKr* : habeant *QvAw* : habent vel habeant *Kc* 68.9 quid] quidem *VqQv MyQmQo* : quicquid *Pt* : quod *ceil.* 68.10 igitur] sibi *VqQv DyKc KrLoPIPtPzQiQmQoWoWq* 68.11 bene autem *inv. VqQy* 68.14 enim *om. VqQv AwDyKcQkQlQmQqQwMyRhQxQyWoWq* 68.19 autem *om. VqQv DyKjQkQmQpQqRh* 68.21 igitur] sibi 69.3 enim om. *Vq KjNoPz* 69.9 bonis] + autem *Vq AwKpLoQoQwMyRhQvQyWo* civilibus] cuilibet *Vq DyQk* : quilibet *Kp* : cuib3 *Qm* 70.1 enim] autem *Vq Kf KjPtPzWqQlQiQo* : *vero Qz* 70.2 *et2] om. Vq DyKfKpQvQsQx* 70.3 diligunt] -gent *VqQy* 70-7 magistratuum *Vq KkQqQsWo* : magistrativum *Qv* : magistrancium *cett.* 70.17 Videtur1] Videntur *Vq KcKjKpMyPlQkQl QoQs* autem] + non *VqQv DyKjKpLoMyRhNoQkQrQy* inperfeccior] -ciora *Vq KjKpPl* (-ctorum *plerique}* 71.2 in sequentibus *post* faciemus *VqQn* 71.3 queritur] queruntur *VqKjPtQiQw-.* querunt *QpYm* 71-5 diliguntur] -getur *VqQv AwPlQi* : -gentur *KpLoPfPtQnOpQxWoWq* : -gitur *Pz* : *obsc. Ym* 71.10 pro salute] persolute *VqQv AwKfKjLoPzQmQoQw MyRhQsQy (variant cett.)* 71.12 Qui autem] Quia *VqAw:* quia qui *My* : qui *Rh* 71.13 faciebant] 4- et *VqDyKrQk* 71.17 in1] *om. VqQv AwKrLoQrQy* 71.18 mensuratum] mensuratur *VqQv* : quod mensuratur *KcNoQoQpYm* 72.9 quid] quod *Vq DyKjKrPtQiQkQlQoQpQrWoWq* 72.15 de ipso] *om. VqQz* 73.3 autl] et aut *VqQv AwDyNoPzQiQkQm*Qs* : et *multi* 73.3 custoditiva] custodia *Vq AwKrQnQr* : custodiam *QoQz* 73.9 scire ... videre] *inv. VqQl* 74.15 proficiet] perficiet *Vq AwKcKjKrQi QkQnQqQwQxQzWoWq* 74,21 Rursus] Rursum *Vq AwKcNoQlQpYmQrQs QxWq* autem] 4- et *Vq KfKjKrLoPlQkQxQz* 75-3 Quare] Queritur *Vq* : Queretur *Kc* 75.3-4 utique erit] *inv. VqQl* 75.7 puta *VqQv Mo:* utputa *cett.* 75.15 autem *Vq KfKjKkKrPlQi*QkQnQwWq* : vero,

1 De quibusdam locis dubitari potest, velut de 65.9 ¹ forsitan codicis *Vq* prior scriptio fuerit « quidam », quod Graeco congruere videtur, cum re vera verbum *riva* ad verbum *reX-q* referatur : « fines circa operaciones quidam », si codex *Vq* ante « quedam » cum ceteris non interpunxisset, nec post « quedam » verbum « autem » adposuisset ; quae cum ita sint, probabilius videtur verbum *tiv¿* ad 94a6 *epya* retulisse interpretem et numerum singularem cum plurali commutavisse : « quoddam ... opus » (cf. 65.8 « opus aliquod » pro *epya nvi).*

om., cett. 75.18 quidem] *om. VqDyKcKfKpNoPfPtPzWqQlQpYmQy : now loco QkQwQz* 76.3 et2] *om. Vg DyKcKjKpKrPzQiQkQoQpQwQyWo* uxore *Vq KcKfQlQnQpYmQxQzWo :* uxori *cett.* 76.4 homo (horum *plerique)] om. VqDyPfQo* 76.7 procedet *Vq PiQqQrQsWo :* -deret *LoYm :* -dit *cett.* sufficiens] superficies *VqQv* 77.4 quorum] cui *VqPl* **77.16** que] cm. *VqDyKcKkKpNoPtQiQmQqQsQwMyRhQx* **77-iy** habentis] habens *Vq KcKfKjPfPlQlQqQrQz* **78.3-4 aut nOn** sine ratione] *om. Vq PtQmQvQz* **78.4** inquimus] inquirimus *VqQv2 KrNoMyRhPzQyWq* : -remus *Kc* : -ramus *QpQq* **78.6** quidem] Quod *Vq KpQoQr* enim] est enim *VqQv QmQoQrQy* : enim est *AwKjKkKpKzPlPtQqQsQwQxWoWq* 78.8 accionem ... operacionem] *inv. VqNo* **78.**9 bene] -f- et *VqQw* : et *praem. Qk* **78.13** uer] uiuer *VqQv1 Qi** : uiuere, in uere, nidum, *etc.,* **78.**16 primitus] prius sciri *Vq* : prius scire *Qi* : prius *Qk* rescribere] describere *VqDyQk:* subscribere *Qi* **78.**17 disponere] ponere *VqQi* **78.**18 habent] habet *VqQv PzQiQmQoQr* **79.**1 cooperator] conparator *Vq Kr PlPtQiQkQmQnQwMyRhQz :* conpertor *Qq :* temperator *Qs* unde] unum *VqQiQk* **79.6** tector] rethor *Vq KjKpKvNoPIPtQpQqQs :* retor *KcQr :* retrahor *Aw* 79.7 quidem enim] *inv. VqQiQkQw* **79.**11 puta *Vq KrPlQiQnQvQy* : utputa *cett.* **79.12** aliquid] + est *Vq KrNoQnQoQrQyW0 Ym* + esse *AwQzKf:* esse *post* primum *Ql* 79.15 temptandum] remicandum *VqQv, IQo1 :* reminiscendum *AwKjKpKrPfPzQiQmQnQoQpYmQrQs QxQzWo* **8O.7** sunt *post* principaliora *VqQv KrLoNoPlPiPzQiQmQnQoQy* 8O.8-9 bene utique] *inv. Vq DyKcKpQlQoQrQwQx* **80.**21 in quid] inquit *VgQvQiQkQy* **81.4** quidem] quod *post* contingit *Vq KjKrLoQiQoQy* **81.**13 ad] *om. Vg QqQyQz :* id ad *om. Qr* **81.**24 eum] enim *VqQi* **82.3** Quin immoj Quoniam enim *Vq1* : Quoniam enim in uno *Qo* : Quoniam autem *VqzQiQk* **82.8** optat] oportet *VqQvQiQk KcKpKiKrNoPtQmQoQqQsQxQy QzWo* : oporteat *Aw* **82.12** enim] *om. VqQvQiQk DyLoMyPtQmQoQyWo* **82.15** coinquinant] quoinquirant *VqQv, IQo1* nobilitate] -tem *VqQv, ?Qil\ ÏQo1, .KjWo* pulcritudine] -nem *VqQvQi, ?Qo1, KjLo* **83-9** vel] et *Vq K/KjKpQpYmQwRhQxQz* **83.17** Maximum ... optimum] Maximam ... optimam *VqQv KiNoPz* **83.**18 autem] utique *VqKrQp* **83.19** enim] *om. VqQiQk LoMyRhPlPzQnQx* **84.6** possibile] inpossibile *VqQz* **84.8** nondum] non *VqQy*

Igitur ex 95 variis lectionibus quas codex *Vq* cum paucis communes habet, habent codices :

0» 26(4-3) = 29	*Dy* 18(4-1) = 19	*Wo* I4(+i) = 15	Qx 11(4-1) = 12
Qi 27Í+2) = 29	*Qm* 14(4-4) = i8	*Ql* I3(+i) = 14	*KJ* = 11
00 22(4-6) = *28*	*Kp* *15Í. + 2)* = 17	*Qn* *I3Í + I)* = 14	*Rh* = 10
Qk 23(4-2) = 25	*No* 16(4-1) = 17	*Lo* 12(4-2) = 14	*Wq* = 9
Kr 22(-+1) = 23	Aœ 131+3) = i6	*QP* ri(+3) = 14	*Ym* 61+3) = 9
Qr 191+3) = 22	02 14(4-2) = 16	*Qw* = 13	*Pf* 4Í+1) = 5
Kj 20(4-1) = 21	P/ = 15	*Pz* 12(4-1) = 13	*Py* 4/8
Qy =21	*My* 14(4-1) = 15	0§ 12(4-1) = 13	*Kk* 3/41
Kc isl+s) = zo	*Pl* 141+1) = 15	0? 11(4-1) = 12	*Ki* 2/16

Patet ergo propiores codici *Vq* esse codices *Qv et Qi* (cui adfinis est in altera parte codex *Qk,* vide *infra* p. 1 x x iv), ita tamen ut in priore parte **(65.1-78.9)** propior sit codex *Qv,* in altera autem

(78.i3-84.i2) propior codex *Qi* ; lectiones enim cum *Vq* communes habent in priore parte : *Qv* 18 /65, *Qk* 15 /65, *Qi* 12 /65, in altera autem : *Qi* 17/30, *Qv* 11/30, *Qk* 10/30; adde quod in eadem altera parte lectiones cum Graeco congruentes habet codex *Qi* ir/49, codices vero *Vq* 9/49 et *Qv* 7/49 (vide *supra,* pp. 1 x iv -1 x v). Conici ergo potest codices *Vq, Qv, et* pro **78.13-84**.12 *Qi,* ex eodem hyparchetypo %' pendere.

De codicibus QpYm.

Nunc autem de codicibus *QpYm* agendum est, qui post codices *VqQv* veras lectiones, quae cum Graeco consentiunt, plurimas habent (vide *supra,* p. 1 x v), sed etiam falsis lectionibus, quae a Graeco abhorrent, scatent, quod mirum non est, si ex exemplari melioris notae, sed multis exemplis interpositis, pendunt. Quoniam autem eos inter se coniunctissimos esse iam ostendi (vide *supra,* p. xxxvm), omissis lectionibus quas soli habent, has lectiones recensebo quas cum paucis communes habent :

65.8 sunt fines *inv. QpYm MyRh* 65.9 in bus *post* melius *QpYm Wo* 65.1i quidem] enim *QpYm DyKfKkPzWqQiQmQy* : quidem enim *multi* autem] enim *QpYmKpQs** 65.13 autem] enim *QpŸmQl AwQv* aliqua *om. QpYm QsQwMyWq* virtute + sunt *QpYmQl AwKfKjKpQkNoQx* 65.17 alie + sunt *QpYm Pl* 65.i8 sunt *post* desiderabiliores *QpYmQlKj* ipsis + sunt *QpYm DyKfKjNoPzWqQxQz* enim] autem *QpYmQl* 66.4 vero] autem *QpYmQl KcKrLoQmQvQx* 66.6 quod *QpYmQl QkQwMy Rh* : autem, quoniam *cett.* utique erit *ante* quod *QpYm KjNoQsPfQq PtQw* 66.9 adipiscemur] -cuntur *QpYmQlPl* : -centur *KpNoQsQoQnQrQz* 66.19 erit *om. QpYmQs* idem] eidem *YmQl KfKjPlQkQsQwQxQyQzWo* : eidem idem *Qp* : eisdem *Qv* 66.20 maius] magis *QpYm DyKfWoWq* 67.1-2 quidem igitur] igitur quod *QpYm MyRhPlQr* 67.4 non similiter *post* dicuntur *QpYm* Kj* 67.5 scrutatur *QpYm NoQsQrVqWo* : -bitur *cett.* 67.6 et -|- enim *QpYm NoPfQkQqQs** 67.6-7 multis contingunt *inv. Qp Ym KjPf*Pl*Qk*QqQs* 67.9 et| *om.QpYm KrNoPzQkQwMy* 67.11 et placere] et explicare *QpYmQl AwKfKjPIPtQsWo* . 67.13 rei natura *inv. QpYmQl AwKfKjNoPJPIPzQkQoQqQsWo* 67.i8 Ideoque] Idcirco *QpYm KjNoQs* 67.18-19 puer proprius] puer purus *QpYmWq* : puerperus proprius *Kp* : puer proprius vel (et *Aw)* purus *AwKcQm* 67.19 vitam -|- sunt *QpYmQl KpNoPfPzQkQoQqQs* 67.20 has] eas *QpYm NoPfQq* 67.23 moribus] in*praem. QpYm AwKfKjKpNoPfQqQkQnQvQyQz* 68.3 desideria] desiderabilia *QpYmQl KcKjKrNoPfPIPtPzQiQkQnQs* : delectabilia *Wq* 68.6 in tantum 4- nobis *QpYmQk* 68.8-9 civilem desiderare *inv. QpYm Ql DyKjPzWqQiQkQn* 68.9 operacionum bonum *inv. QpYm NoPfPzWq QkQs** 68.10 a pluribus] ab omnibus *QpYmQl* KfKjKkKpKrNoPfPIPzWq QsQx* 68.18 magnum quid] scienciam (-as *Ym) praem. QpYm** : *add. Qk* 68.18 dicentes *om. QpYmKj* 68.19 multa hec *inv. QpYmQl KcKfKjKr LoMyRhPfPzWqQiQkQoQqQsQv* 69.4 quemadmodum 4- et *QpYmQk* 69.5 vel *QpYm KfNoPfPtPzWqQk* : aut *AwQl* : et *cett.* 69.5 igitur] ergo

QpYmQk **69.6** a] hiis *QpKjPtQk* : ab hiis *YmQnQp2Qk2* : hiis a *Kr* : hiis *post* cognitis *NoQs* quidem enim *inv. QpYmQk* **69.**7 incipiendum + est *QpYm AwDyKfNoQsPfPIPzWqQkQmQxQyQz* **69.**10 quia] est *praem. QpYm KcKfKjKrNoQsPfPzWqQkQmQoQwQx* et *om. QpYmQl Aw KfKvNoQsPzWqQw* **69.**11 indigebimus] -gemus *Ym KfKjKpNoQsPfQkQm QwQyQz* : -geremus *QpKr* habet] est *QpYm KcKjKpKvLoNoQsPfQqPlPz QiQn* : habet ... est *PiQm* **69.14** qui + a *QpYmQl DyKcKkKpPfPzWqQi QkQmQnQoQwQqQsW0* **70.**1 ex vita (et vitam)] secundum vitam *QpYmQk* **70.4** que3 + dicitur *QpYm AwNoPfPzWqQkQx* **70.**5 igitur *QpYm NoQs* : enim, *om., celt.* videntur + ut qui quidem *QpYm* : -f- qui quidem *NoQsQk* : quidem *post* pecudum *Kj, post* vitam *Pl* 70.5-6 pecudum vitam *inv. QpYmQl KcLoNoQsPIQkQw* 70.6 quia] et *QpYm QwMyPh* 70.9 autem *om. QpYm KcKjQw* 70.12 aufertur] affertur *QpYmQk* 70.14 et2 *om. QpYmQk Kc* 70.19 infortunatum.] -ti *QpYm MyRhPfPzQmQn* : -tos *LoQkQq* ita] ista *QpYmQl KfLoMyRhQkQqQyWq* **71.**3 non 4- sunt *QpYmQl KfKkKrNoQsPfPzQkQmQrQxQzWo* utile] utiles *QpYm AwKfKpLoNoQsPzQoQxRh* **71.**4 existimabit] estimabit *QpYmQl QrRh* : extimabit *DyKj* 71.8 questio fiat *inv. QpYm KjKpKvPlQn* 71.9 utique forsitan *inv. QpYm KfKjNoQs*PfPl* **71.**10 pro salute] absolute *QpYmQl KcKpKrPlQnQv* : per absolute *DyPfQqQx* **71.**14 Idcircol Tdeoque *QpYmQlQw* 71.18 mensuratum] quod (quo *Qp}* mensuratur *Qp*Ym KcNoQo* : mensuratur *VqQv* quod utile] ut mediocre et equale *Qp* : ut medicine et quale *Ym* : ut quod est utile mediocre vel equale *Ql* **72.**1 et alia talia *om. QpYm MyRkQn* 72.5 quedam] *post* doctrina *QpYm NoQsPf Qq* : *om. Ql DyKcKfKpQnQr* **72.**10 per se1 + bonum *QpYm KfPfPzWq QqW0* 72.12 hoc *om. QpYm KjQxQz* **73.**1 bono *post* **72.**16 de omni *QpYmQl KfPzQwMyRhWo* dixerunt aútem] bona autem dixerunt *QpYm LoQqQw* : dixerunt autem bona *Ql* : dixerunt bona autem *Qo* : dixerunt enim bona *Qz* **73.5** altera] -rum *QpYm AwKj* **73.8** utique *om. QpYmQz* et *om. QpYmQl KcKfPfPzQk* **73.**10 quid *om. QpYm KjKpLoPtQkQnQvQw MyRh* **73.1i** bonis] bonum *QpYm AwKcKfLoPfQz* Quid *om. QpYm DyKjPIQmWq* **73.**12 erit 4- quidem *QpYrnQn-.* quidem *pvaem, Qz* **73.13** boni] bona *QpYm MyRhQsQyWo* : bona boni *Qw* **73.14** apparere] aptare *QpYmQl AwDyKjKpKvNoPfPIPtPzQiQnQzWq* **73.15** que + est *QpYmQl KcKfKjKrNoQsPfPIPtPzQiQkQnQq* **73.**17 quid *om. QpYmKc* **73.18** utique *om. QpYm KcKjWq* **74.2** enim *om. QpYm LoPfQsQy* **74.5** alius utique *inv. QpYm KjQi* **74.8** Forsitan alicui *inv. QpYm KfKjKr NoQsPlQiQnQwQz* **74.**11 Probabilitatem 4- enim *QpYmQo* **74.**18 quidem *om. QpYmQl DyKcKpPtPzWqQi* ita *om. QpYm KjKpWq* : *non loco NoQoQx* **74.18** scrutari 4- ut *QpYmQx* **74.19** que 4- est *QpYmQl KfNoPIPzWqQiQn* **74.**21 Rursus] Rursum *QpYmQl AwKcNoQsQrQxWqVq* 74.22 enim *om. QpYmQl MyRhQxQy* *75.y* eligimus quedam *inv. QpYm PfWo* : quosdam eligimus *MyRhPzWq* : quedam eligimus quod *Qw* divicias] propter *praem. QpYmQl KcKjPtQiQkQqQsQyWq* 75.8 manifestum + est *QpYmQl* 75.9 optimus 4- est *QpYm KfLoWq* 75.12-13 propter aliud eligibile [est] eorum] est eorum que (quod *Ql{Qs}* propter aliud eligibile (-lia *Qp}* *QpYmQINoQs* **75.**18 eligimus *ante* (17) et omnem virtutem *QpYmQz* (intelligimus *Ym1}* quidem et] *om. QpYmQl DyKcKfKpNoPfPt QwQy* **75.21** et *om. QpYm KfQoWq* **76-3** vitam solitarem] vita solitaria *QpYm*Ql* (salutatoria *Ym1,* salutaria *Ym2)* **76.3** uxore *QpYmQl KcKfQnQxQzVqWo* : uxori *cett.* **76.6** propagines *QpYmQl NoQi* : propinquos, *etc., cett.* **76.10** autem *om. QpYm DyKfKjWq* **76.12** adicitur] superadditur *QpYm* : superadicitur *QlQn* : supraadicitur *KfNoQsQz*

77.1 autem *QpYmQl KfLoPIPtPzWqQoQq : om. cett.* **77-5** ita] itaque *Qp YmQl MyPtQn** videbitur] videtur *QpYmQl KfPl* **77.6** est *om. Qp YmQn* 77.7 quidem *om. QpYmQl DyKfKjKpPzWqQiQkQrQv* 77.10 videtur] videntur *QpYmQl QqQz* 77.11 utique| *om. QpYm KcKfKr* hoc *om. QpYmKr : post* utique erit *PzWq* 77.12 quidem *om. QpYmQl* DyKcKp* *KkQoQw*QzWq* esse *om. QpYmQl AwKcNoQsQrMyRh* et arboribus] homini*praem. QpYmPz* : hominibus *praem. KcKfQqWq, add. Qo* *77.15* utique *om. QpYmQl KfKrQnQwMyRh* erit + vita *QpYmQw* : vita *alio loco KjWq* 77.16 utique] itaque *QpYmQl KjKpQxPtQkVq* : itaque utique *Qn* 77.17 aliqua *QpYm Q0W0* : aliquam *cett.* 78.3 anime accio *inv. QpYm Ql KfKrLo* 78.5 studiosi citharist*e* *inv. QpYm No* : boni citaristes studiosi *Qo* 78.7 hominis *ante* vitam *Qp NoQs : post* vitam *Ym* 78.9 bonum *QpYm AwKpMyRhNoQsPfQnQqQv* : + et *cett.* 78.12 et2 om. *QpYm* **78.14** ícelicem -|- neque *QpYmQl KjKkLoPIQkQqQw* 78.15 bonum quidem] enim bonum *QpYmQz* : enim bonum quidem *QqWo* **78.18** talium + enim *QpYmQl* vel] et *QpYm DyKcNoPfQxWq* **79.1** cooperator] operator *QpYmQt AwDyKfKpQxLoPfPzWqQoWo* 79.2 Omnis] Omne *QpYmQl AwKfKjKpQxPIPzWqQsQy* : omnes *Qv* apponere (apposicione)] + indiget *QpYmQl KfNoQsPfQqQyWq* : indiget *praem. DyLo* 79.4 subiectam] substancie *QpYm QnQrWo* 79.8 eundem] hunc *QpYmQl* **79.9** operibus] in *praem. QpYmQl KfLoNoQsPfPzWqQqQw* **79.10** in omnibus + querendum *QpYm DyKcKpQxQq* : + inquirendum *Ql* : querendum *post* similiter *KfKjPfWq* . **79.1-2** primum ... principium *inv. QpYmKcWo* 79.15 temptandum] reminiscendum *QpYm AwKjKpKrPfPzQiQmQnQoQrQsQx* *QzWo* innata] necessaria *QpYmQl KcKjKpQxPlQiQkQnWq* **80.1** commanifesta] cum eo manifesta *QpYmQl AwPfMy*Rh* : in eo manifesta *Qw* : manifesta ... cum eo *Qz* quesitorum] que sequntur *QpYm KcKfKrLoQnQq* : que sunt *QlKpQxPfQrQs* : que sciuntur *QwMyRh* **80.3** conclusione *Qp Aw KfLoPIPtQiQkQmQnVqWo* : colleccione *Ym* : conclusionibus *cett.* **80.5** bonis *QpYmQl AwPtQn* : bono *cett.* **80.**7 sunt *om. QpYm KcMyRhQkQq* **80.**10 et *om. QpYmKcNoQs* quod *om. QpYmQl AwKcNoQsPtQiQwMyRh* **80.11** anime + sunt *QpYmQl KfNoQsQwMyRhQy* ita] itaque *QpYmQl KcPt* **80.19** autem| *om. QpYm MyRh* **80.**20 autem *om. QpYm PIWo* **80.21** et *om. QpYmKfNo* **81.**r communem] esse *praem. QpYmQl Aw DyKiPIPzQiQkQoQqQs : add. QwMyRh* **81.**4 actu] in *praem. QpYmQl KiQqQvQwRh* **81.**5 puta] utputa *QpYm DyKcKfKkLoPfWqQrPzQqQw* **81.10** que] qui *QpYm DyKiKkLoPfWqQiQkQwRhQz* fiunt *QpYmMyQn* : sunt vel fiunt *cett.* **81.11** vita eorum *inv. QpYm KrQkQn* : horum vita *Qi* **81.12** enim] est *QpYmQlDyKkNo* : enim est *KcKfKiPfQqQs* **81.13** puta] utputa *QpYm KiLoPfWqQrPzQqQy* **81.**18 delectabilia2] bona *QpYmQl DyKkNoQsPfWqQrPzQq* : bona delectabilia *Qz* **81.**19 et hiis] et in hiis *QpYm KpQxNoQkQo* : in hiis *Ql AwPt* 81.23 operacionibus] operibus *QpYm KfPf* nullus *om. QpYm MyRh* **82.1** liberalibus] in *praem. QpYmQl AwPfWqQrQv* : in liberis *KkQz* operacionibus] operibus *QpYmKj* **82.6** hec *om. QpYm KjPzQk* **82.8** vero] autem *QpYmKf* **82.9** operacionibus] in *praem. QpYm* : in operibus *Qz* optimis] bonis et optimis *Qp Ym* : bonis optimis *Qn* : bonis *My* **82,14** et| *om. QpYm AwKcKkQnQoQz* enim *om. QpYmQq* 82.15 pulcritudine] et *praem. QpYm KfKiKrNo QnQz* 82.17 vel solitarius *om. QpYmKf* **82.1**8 filii2 *om. QpYmQy* **82.19** videtur *QpYmQl KjKkQz* ; videbitur *cett.* **82.20-83.1** prosperitatem .... felicitatem *inv. QpYmQl KiKjNoQsQoQwMyRh* **83-4** advenit] -nireQ/>Y>w *DyKjKpKrPfQzQmQnQrQx* et *om. QpYmQl KkPtQqQwWq* **83.5** bominibus] in *praem. QpYmQl KiKkQsQwMyRh* : inest *Qq* **83.7** utique

om. QpYm KcKfKjKpQxPzQiQkQnQyWq alterius erit *inv. QpYmDy KcKfKpPfQiQkQnQxWoWq* **83.**9 vel] et *QpYm KfKjKpQxQwRhQzVq* **83.li** utique *om. QpYm KpKrQiQnWq* **83.13** est ita *om. QpYm:* est *om. KjKpQnQwQx* **83.14** racionabile] et *praem. QpYm KfKiNoQsPlQqWq* **84.1** cooperativa] operativa *QpYm KiNoQqQr* **84.2** hiis *om. QpYm AwNo* **84.4** bonos cives *inv. QpYm QiWo* **84.5** igitur] enim *QpYmKj* equum] equus *QpYmQl AwKoKfKiKkNoQsQiQkQqQzWq* **84.**7 est *om. QpYm Kj KkKrNoPtQkQmQnQrQwRhQz* **84.8** dicuntur *post* autem *QpYm KpQx MyRhNoQsPtPzQqQrQz* : *post* spem *LoQw* **84.9** et *om. Qp Ym NoQqQrQz* **84.10** et vita perfecta *om. QpYmDy.*

Igitur ex 200 lectionibus codicum *QpYm* quas recensui, habent codices :

QP	196(4-4) = 200	*Qi*	37(4-6) = 43	*Qi*	27(41) = 28
Ym	194(4-6) = 200	*Kc*	38(4-4) = 42	*Lo*	2i(43) = 24
Qi	67(+9) = 76	*O'*	33(4-5) = 38	*Pt*	22(42) = 24
Kf	58(4-6) = 64	*KP*	3i(4-3) = 34	*Qo*	28(45) = 23
No	58(4-6) = 64	*Qz*	26(47) = 33	*Wo*	22(41) = 23
Qs	4714-9) = 56	*Rh*	30(42) = 32	*Q?*	19(42) = 21
Kj	50(4-5) = 55	*My*	28(43) = 31	*Qy*	= 18
Wq	48(4-7) = 55	*Qx*	27(44) = 31	*Qm*	13(4-2) = 15
Qk	49(4-3) = 52	*4^27(43)*	= 3°	*Qo*	9(43) = 12
Pf	43(4-4) = 47	*Pl*	28(42) = 30	*Vi*	6(4i) == 7
Pz	4d4-3) = 44	*Dy*	24(44) = 28	*Ki*	11/46 = 47/2
Qn	37(4-6) = 43	*Kr*	26(42) = 28	*Kk*	17/78 = 43/2

Ex his ergo patet codicibus *QpYm* nullum codicem propinqua similitudine coniunctum esse, sed eis longinqua similitudine coniunctos esse nonnullos codices, et in primis *QkiTi·* et *QI.*

Primum enim animadvertendum est in priore libri parte **(65.1-71.3)** codicibus *QpYm* propiorem esse codicem *Qk,* cum ex 62 lectionibus codicum *QpYm* quas in hac parte recensui 34 (= 54,8 %) habeat, in altera autem parte tantum 18 /138 (= 13 %). Si addiderimus codicem *Qk* in ultima parte libri codici *Qi* proximum esse, cum ex 51 lectionibus codicis *Qi* quas in hac parte **(77.12-84.**12) investigavi, codex *Qk* 39 (= 76,4 %) habeat, in priore autem parte 31 /90 tantum (= 34,4 %), merito coniciemus codicem *Qk* contaminatum esse et ex duobus codicibus pendere, quorum unus codicibus *QpYm,* alter codici *Qi* coniuncti erant (quod confirmant lectiones conflatae quibus codex *Qk* scatet).

Post codicem *Qkín-,* codicibus *QpYm* proximus apparet codex *QI,* qui ex 200 lectionibus codicum *QpYm* quas recensui habet 76 (= 38 %) ; memorandum est iam in Ethica vetere codicem *QI* codicibus *QpYm* cognatum apparuisse (cf. p. xxxvn) ; codex

tamen *QI* quandam quoque longinquiorem similitudinem habet cum codicibus *QoQw, ex* quo conici potest eum contaminatum esse aut potius ex quodam hyparchetypo pendere quod erat medium inter *QpYm* et *QoQw*.

De ceteris codicibus qui cum *QpYm* quandam similitudinem habent pauca dicemus cum de codicibus deterioribus agemus.

De codicum classe QoQwMyRh'n· et QwMyRhP-.

Quoniam a codicibus *VqQv* et *QpYm* codices *Qo* et *Qw* inter codices melioris notae tertium locum obtinent (vide p. 1 x v), de his codicibus nunc agendum est, et primo de codice *Qo,* qui secundum codices *Qv* et *Qi* codici *Vq* proximus est (vide p. 1 x x). Codex ergo *Qo* in tres partes dividi potest.

In prima parte **(65.1-73.13),** codex *Qo* codici *Qw* cognatus est. Nam ex 108 lectionibus codicis *Qo* quas in hac parte investigavi, habent codices : *Qw* 56 (= 51,8 %), *QI* 36 (33,3 %), *Pz* 32, *MyVq* 29, *KjLoQq* 28, *KpRh* 27, *QrWqYm* 26, *PIPtQkQs* 25, *KfNo* 24, *DyQv* 23, *Kc* 22, *Pf 21, QpQmQz* 20, *KrQi* 19, *AwQn* 18, *QxQyWo* 17 (A'A 4, *Ly* 3/12).

In secunda parte **(73.13-84.**12), codex *Qo* codici *Vq* similior est, longinquiore tamen similitudine. Nam ex no lectionibus quas in hac parte investigavi, habent codices : *Vq* 34 (= 31 %), *Pz* 30, *QvQw* 26, *QiQl* 24, *LoMyQm* 22, *KcNoPlYm* 21, *KjQp* 20, *QyQzlVq* 19, *DyKrQr* 18, *KpPtQk QqRh* 17, *KfQs* 16, *Wo* 15, *Aw* 14, *Qx* 13, *Qn* 12, *Pf* 10 *(Kk* 13, *Ki* 9/37). Animadvertendum tamen est quibusdam in locis priorem codicis *Qo* scriptionem erasam esse, quam non nisi coniectura codicis *Vq* lectionem fuisse suspicatus sum. In **79.15,** prioris lectionis litterae « ////andum» legi possunt, posteriore autem manu scriptum est « reminiscendum» (quam lectionem plqrique codices habent), ex quo conici potest priorem scriptionem codicis *Qo* codicum *VqQv* lectionem difficiliorem « remicandum » fuisse, potius quam quorundam codicum lectionem faciliorem « temptandum », quam cur in « reminiscendum » corrector adulteraret causa non erat. In **80.**20, prioris lectionis legi non possunt nisi litterae « / eut / », posteriore autem manu scriptum est « Deut°q3 » (= « De utroque »), quae est omnium fere codicum lectio, ex quo conici potest priorem scriptionem codicis *Qo* veram lectionem « neutros » fuisse, cuius lectionis codices *Vq* et *Qi* quodam modo testes sunt (vide p. 1 x iv). In **82.1** prioris lectionis nihil legi potest, posteriore autem manu scriptum est « coïqu'nât » (= «coinquinant»), quae est omnium fere codicum lectio, ex quo conici potest codicem *Qo* primo habuisse « quoïq'rât » (= « quoinquirant »), quam lectionem habent codices *VqQv*. Aliis etiam in locis (quorum rationem non duxi), prior scriptio codicis *Qo* obscurior est, velut in 83.4 ubi legi potest « ad/////1 », posteriore autem manu scriptum est « aduenіat » (prior lectio fuisse potest « adiuenit » = « adinuenit », quod habet codex *Vq) ;* in 80.9 prior scriptio legi non potest, posteriore

autem manu scriptum est « ueteratâ » (= «veteratam»), ex quo conici potest priorem scriptionem fuisse « uenerâdâ » (=« venerandam »), quae est lectio codicis *Pz,* potius quam « veterum », quae est lectio codicis *Vq,* aut « veterem entem », quae est vera lectio.

In tertia parte **(84.12-95.6),** codex *Qo* longinquiore quadam similitudine ad codices *Ql, Qy* et *Ym* accedit. Nam ex 93 lectionibus codicis *Qo* quas in hac parte investigavi, habent codices : *QlQyYm* 26 (= 28 %), *PlQv* 25, *QrWo* 24, *KiLoQp* 22, *KjPtPzQx* 20, *NoQiQnQs* 19, *KpKrPf* 18, *KcQk* 17, *AwQw* 16, *Kf* 15, *Qm* 14, *DyQq* 13, *QzMy* 11, *Wq* 10, *Rh* 9 *(Kk* 6, *Kx* 8/93, Ô78/49, *Ap* 3/11).

Postea de codice *Qw* dicendum est, qui in duas partes dividi potest.

In priore parte **(65.1-73.**13), codex *Qw* cognatus est non solum codici *Qo,* ut iam dixi, sed etiam codicibus *MyRh.* Nam ex 152 lectionibus codicis *Qw* quas in hac parte investigavi, habent codices : *Qo* 56 (= 36,8 %), *My* 45, *Rh* 44, *Ql* 36, *Ym* 31, *QpKp* 30, *Qq* 28, *Qr* 27, *KjQkQsQxQz* 25, *Pz* 22, *NoPfPIPtQyWoWq* 21, *KcKfLo* 20, *Qm* 19, *Vq* 18, *Qn* 16, *Dy* 15, *AwQiQv* 13, *Kr* 12 *(Kk* 6, *Ly* 2/17).

In altera autem parte **(73.13-95.6),** codex *Qw* codici *Qo* iam non cognatus est, sed codicibus *MyRh,* et praesertim codici *Rh,* coniunctior. Nam ex 300 lectionibus codicis *Qw* quas in hac parte investigavi, habent codices : *Rh* 159 (= 53 %), *My* 133, *Kj* 90, *Ql* 71, *Qp* 60, *Kf* 57, *Ym* 55, *NoQz* 53. Kc 48. 46, *Pf* 43. *KpQoQr* 42, *Qn* 41, *Kr* 40, *QkQm* 38, *Pz* 37. *Qx* 35> *DyPIPt* 32, *AwQi* 31, *Lo* 28, *Vq* 12/136, *Qy* 26, *Wo* 25, *Qv* 16 *(Ap* ŕ/15, *Kk* 26, *Ki* 31 /102, *Lx* 13/138, *Qj* 8/73).

Denique de codicibus *MyRh* dicendum est, qui inter se coniunctissimi sunt, sed quia codex *Rh* codici *Qw* proximus apparuit, de eo maiori curae fuit mihi. Igitur ex 305 lectionibus codicis *Rh* quas in **65.1-84.12** investigavi, habent codices :

My 273 (= 89,5 %), *Qw* 124 (= 40,6 %), *Ql* 55, *Qz* 51, *Qp* 48, *Wq* 45, *QqYm* 44, *Qx* 43. *Kj* 42- *Kp* 40, *Qo* 39, *Qs* 38, *No* 37, *KcQkQn* 36, *KfPf* 35, *Qm* 33, *LoPtPz* 32, *QyWo* 31, *Aw* 30, *Dy* 29, *Pl* 28, *Qv* 27, *KrQi* 26, *Vq* 24, *Qr* 23 *(Kk 20, Ki* 9/56, *Ly* 2/16).

De classe QoQwMyRhi" **(65.1-73.13).**

Postquam de codicum *QoQwMyRh* affinitatibus summatim locutus sum, oportet nunc, quo clarius huius classis rationem et ordinem videamus, eius lectiones adferre. Et primo pro priore parte **(65.1-73.13)** lectiones quas habent duo minimum e codicibus *Qo, Qw* et *MyRh* (quos pro uno duxi) recensebo :

65.5 boni alicuius *inv, QwMyRh PzWqQlQx* **65.6** optant) desiderant *QoQw* **65.9** melius *ante* actibus *QwMyRh KjNoPzWqQiQk* existit]

consistit *QoQw LyWq* 65.n quidem *QoQwMy AwKcLyPfQkQlQqQrVq* : quidem enim, enim *cett.* sanitas] est *praem. QwMy DvPlQs* : *add. QpYm* 65.12 yconomice + vero *QoQw PIQx* 65.13 aliqua *om. QwMy QpYmQsWq* 65.14 factrix] fractrix *QwRh KrQiWq* 65.18 sunt *om. QoQw PfPIPzWqQkQq* 66.3 quis *om. QoQw DyKfKjNoPfQqPtQkQlQpYmQrQxQz* 66.6 quod *QwMyRh QkQlQpYm* : autem, quoniam *cett.* 66.7 Ara] Ac *QoQwMyRh KjWoYm* 66.18 qui *om. QoQwPzWq* 66.19-20 et idem est uni] uni idem est *QoMyRh LoNoPjQq*PzWqQm* 66.20 civitatis] civitas *Qo^QwRh2 KfKjNoQsPfQqQpQx* et3 *om. QwMyRh KjPfQq* 66.21 enim *QoMyRh AwKjNoPtPzWqQiQmQpQxQzVq* : ei *Qv, pauci* : *om. QwYm, multi* maius] magis *QwMy AwPzWqQiQqQs* 67.1-2 quidem igitur *QoQw AwKfLoPtQiQk QnQsQy* : igitur quidem, quidem, igitur *cett.* 67.2 autem *om. QoQw Dy KpKrQnQq* utique *QwRh KpNoQpYmQyWd* : *om. My QlPzWq* : itaque *cett.* 67.8 quidem *post* (9) de talibus *QoQw* : *ante* de talibus *My* 67.11 concludere *QoQwRh LoPtQrQvQyVqWo* : + vel concludens *Qm* ; 4- vel concludit *Wq:* -dunt, -dit *cett.* 67.15 placere] placare *QwRh* 67.16 quel quod *QwMyRh KcPtQz* 67.19 vitam + sunt *QoQw KpNoQsPfQqPzQhQl QpYm* **67.20** et] *QoMyRh KcKfKpKrLoPlQlQmQsQxQyQzVq* : *om. cett.* 68.2 inutilis *post* cognitio *QoQw KfKjPfQqQsQz* 68.6 proposuimus *QoQwRh KfKjKpNo*QsPfPlPzQmQnQpQyVq* : posuimus, possumus *cett.* 68.9 quid] quidem *QoMy VqQvQm* : quod *cett.* omnium summum *inv. QwMyRhQl Qq* : omnium *om. QoQs* 68.13 altercantur (-eant *Qo) Qo*Qw PIPzQqQrQxWo Ym:* alternantur *Kc* : alterantur *cett.* 68.13 multi + multa *QwMyRh:* multa multi *KcQn:* multa ... multi *Aw* 68.14 enim *om. QwMyRh Aw DyKcQkQlQmQqQxQyVqQvWoWq* quidom. *QoQwMyRh K/KjKpNoPf PlPzWqQkQmQnQpYm* **68.15** divicias ... honorem *inv. QoQw Dy* **68.19** multa hec *inv. QoMyRh KcKfKjKrLo PpPzWqQiQkQlQpYmQqQsQv* **68.20** quod hiis omnibus] omnibus quod hiis *Qo* : quod omnibus hiis *MyRh Qs* causa est *inv. QwMyRh* bona *Qw KcKp* : boni *MyRh* : bonum *cett.* **68.21** sunt *(pro* scrutari)] *post* opiniones *QoQw* : *ante* igitur *MyRh* : *post* igitur *VqLoQrQx* : *post* forte *cett.* opiniones *QoQwMyRh DyPtQmQrQsQy VqQvWo* : hee *praem. cett.* 69.4 an] et *QoMyRh* est iter] idem iter *Qo* : idem iter esset *QwMyRh* : iter esset *Aw* : idem interest interesset *Qy* quemadmodum] est (4- et *Rh)* enim *praem. QwMyRh* LoQmQqQsQyWoQv* 69.5 quidem *QwMyRh LoPIPtQqVqQv* : *post* igitur *QoQy* : *om. cett.* 69.8 instructum esse bene] bene instructum esse *QoQw AwKpKp*PzWq*QiQlQmQq* 69.9 bonis + autem *QoQwMyRh AwKpLoQrQyVqWo* 69.10 enim -f- est *(post* hoc *Qo) Qo*Qw KcKpKjKrNoQsPpPzWqQkQmQpYmQx* hoc quia *QoQw QkQlWo* : hoc *MyRh Qz* : quia *cett.* hoc videtur] hec videntur *QoQw PtQr* 69.li talis] talia *QoQw QlQv* 69.14 qui] 4- a *QoQw DyKcKkKpPfPzWqQi QkQlQpYmQmQnQqQsWo* : quia *MyRh Qz* dicenti] dicentibus *QoDyKk KpLoQq* : discentibus *Qr* : docentibus *Qw* : docente *MyRh KcQn* 69.16 dicimus] revertamur ad id *Qo Qx* : revertendum ad id *MyRh* : revertendum *non loco Qw* : ad id *plerique* 70.3 excellentes 4- scilicet *QoQw Ql* 70.4 dicta est] dicta sunt *My DyKpQrQvWq* : dicte sunt *Qw* 70.6 quia] et *QwMyRh QpYm* 70.9 bonum *post* magis *QoQwMyRh Qz* : bonum magis bonum *Kr* 70.17 Videtur|] Videntur *QoMy KcKjKpPIQkQÏQs Vq* 70.19 mala] multa *praem. QwMyRh* 71.3 enim] autem *QoQw KcQl* 71-4 fines -|- enim *QoQw KcKpKrLoNoQsPIPtPzWqQkQmQnQqQrQyVqQvYm* quis utique] utique quis *Qo KpPlQlQq* : utique cuius *Qw* : utique prius quis *Qs* 71-5 Videtur] Videntur *QoQwMyRh KcKpNoPIPtQlQnQpQqQxVqWd* 71.8 nobis questio *inv. QoQw KfLoQlQy* 71.9 utique *om.' QoQw QiQlWoWq* 71.10 et| *om. QoQw KpPzWqQrYm* pro salute] persolute *QoQwMyRh*

AwKfKjLoPzQmQsQyVqQv **71.**14 numerorum ydeam (-as)] numerum ydearum *QwMyRh AwKjKpKvNoPfPIPtQiQkQlQxQz* : numerum ydearum ideas *Qm* : numerorum ydearum *Kf*: numerum ydeas *Qs* 71.15 etl *om. Q°QW AwKfKpLoQkQlQpQq* 71.15-16 in quali + et in quanto *QwMyRh Qy* 7I.18 utile + est *QoQw NoPzWq* *72.2* utiquel *ante* (1) quod non *QoMyRh KcPIQlQvQx* : *om. Qw KfKpPzWqQiQzYm* unum] unumquodque *QoQw LoNoPtQlQvQz* utique2 *om. QoMy KpLoNoPtQvQyQz* 72.4 una + est *QoQw KpPfPIPzQlQxQz* 72-5 utique] quidem *QoQw Ql* 72.8 medicinalis *om. QwMyRh AwKpPIQnQxQz* 72.9 autem1 *om. QwMyRh DyNo* volunt *QwMyRh KjKvQlQzWoYm* : voluit, *etc., cett.* *72.12* differunt *QoQw DyKjKrPtQiQmQnQqQy VqQv* : differt *cett.* 72.12-13 Ara tameni *om. QoRhDyKfQpYm* 72.13 neque2 *om. QwMy KpKrNoPfQrQsQxQz** **72.16** quos] qui *QoQwMyRh DyLoQsQxQzYm* et *om. QoQw KfKjKpNoPf PIPzQiQpYmWo* **73.**1 bono *post* **72.**16 de omni *QwMyRh RfPzQlQpYmWo* dixerunt autem] dixerunt bona autem *Qo* : Bona autem dixerunt *Qw LoQp YmQq* : dixerunt autem bona *Ql* : dixerunt enim bona *Qz* *73.2* diliguntur -|- bona *QwMyRh* 73.8 aut *om. QwRh KcKjLoPfPzWqQx* et] ut *QoQwMyRh KjLoQx* **73.9** voluptates *QwRh Qz* : voluptas *cett.* **73.**10 quid *om. QwMyRh KjKpLoPiQkQnQpYmQv* **73,**12 Quapropter] Quare *QoQw* *et om. QoQw QrQx*

Igitur ex 97 lectionibus quas recensui **(69.**14 «dicenti» pro duabus lectionibus reputavi : -tibus *QoQw* ; do- *QwMyRh)* habent codices :

(1) *QoQw* 34 : *Qo* 32(4-2) = 34 ; *Qw* 31 (+3) = 34 ; *Ql* I3(+1) = 14 : Q? 13. *Pz* ii, *KfKpWq* 9, *QrYm* 8, *LoNoPfPlPt* 7, *QkQpQsQx* 6, *DyKjQiQz* 5, *KcKrQmQnQy* 4, *AwQvWo* 3, *Vq* 2, *Kk* 1 /9, *Ly* 1 /5.

(2) *QoMyRh* 11 : *Qo* io (-|-i) = ri ; *My* 10, *Rh* 7, *VqQvKcLoPzQlQmQs* 4, *KfKjKpNoPlQqQxQzWq* 3, *KyPfPiQiQkQpYmQy* 2, *AwDy* 1, *cett.* o

(3) *QwMyRh* 52 : *Qw* 51(4-1) = 52 ; *Rh* 37(4-8) = 45 ; W 371+7) = 44: *Qo* i6(+ í) = 21 ; *Qs* 13, *KjQzWoYm* 12. *KpQlQpQyWq* 11, *LoQqQzVq* 10, *AwKcNoPfPzQkQm* 9, *Qn* 8, *DyKJPIPtQrQv* 7, *KrQi* 5 *(Kk* 1 /14, *Ly* 1 /8).

In summa autem ex 97 lectionibus classis *QoQwMyRh*|"- habent codices :

Qw 86, Qo 66, *My* 54, *Rh* 53, *Ql* 29, *Qq* 26, *Pz* 24, *KpQsWq* 23, *Ym-* 22, *LoQz* 21, *Kj* 20, *KfNoQp* 19, *PfQz* 18, *KcPlQkQmQy* 17, *PlVq* 16, *QrWo* 15, *Qv* 14, *AwDy* 13, *QiQn* 12, *Kr* 11 *(Ly* 2 /13, *Kk* 2 /25).

Etsi ergo codices *QoQwMyRh*|"- unam classem constituere constat, implicata tamen sunt vincula propinquitatis quibus coniuncti sunt ; conici forsitan possit codicem maxime *Qw* in hac parte contaminatum esse, eo quod eius exemplar, quod classis *QwMyRh* erat, ad normam alicuius codicis codici *Qo* cognati correctum est.

De classe QwMyRh'"- (73.13-95.6).

Nunc pro altera parte (73.13-95.6) lectiones quas habent duo minimum e codicibus *Qw* et *MyRh* (exclusis lectionibus quas habent soli *MyRh'}* recensebo :

73.13 boni] bona boni *Qw* : bona *MyRh QpYmQsQyWo* **74.i** equivocis] eque *QwMyRh KcNoPlQmQnQoQpQvQy* : eque esse, esse eque *cett.* esse] sunt *Qw2MyRh* *74.6* et *om. QwMyRh KcKrNoQsPzWqQiQlQmQoQqQv* (est *etiam MyRh}* 74.7 neque] non est neque *Qw* : non est *MyRh* **74.**ii Probabilitatem + autem *QwMyRh KcKjKpKrNoQsPfWqQlQqQrQx* **74.**i6 cognoscens *QwMyRh QqQv* : -centes *cett.* **74.**21 revertamur 4-et *QwMyRh* **75.2** igitur] utique *QwMyRh* **75.3** est finis *inv. QwMyRh KjQl* **75-7** eligimus quedam (quosdam)] *inv. MyRh PfPzWqQpYmWo* : quedam eligimus quod *Qw* **75.12** propter *QwMyRh KfKkKrNoQlQpYmQrQsQzWq* : per *cett.* **75.19** et -|- hec *QwMyRh* **75.**21 ex *om. QwMy KcKjPIPtQl* **76.4** civilis -f- est *QwMyRh Kf* *76.5* enim 4- se *QwMy, s.l. Rh (prima manu)* *76.8* effectum] affectum *QwMyRh KjQsQzWo* **76.**10 omnium] *post* eligibilissimam *Qw* : *om. MyRh AwKfPlWq* 76.13 quod 4~ in se *QwMyRh* quid *om. QwMyRh KjKkKpPlQlQz* 76.15 dicere *om. QwMyRh* 77.1 quid1 *om. QwMyRh KpQkQsYm* 77.5 et2 *om. QwMyRh AwQkQqQz* 77.6-7 igitur tectoris quidem] quidem igitur tectoris *QwMyRh NoPIPtQnQxQyVqWo* : igitur quidem tectoris *AwLoQo* 77.7 e^J aut *QwMyRh Ql* 77.11-12 utique erit *inv. QwMyRh Qz* 77.13 autem *om. QwMyRh AwKp* igitur] sibi *QwMyRh* 77.15 utique *om. QwMyRh KfKrQlQpYmQn* Videtur autem] Universaliter autem videtur *QwMyRh* et2 *QwMyRh Qn* : quod *Qr* : *om. cett.* 77.16 bovi] homini *QwMyRh Aw*PlQz* que *om. QwMyRh KcKkKpQxNoQsQiQmQqVq* **77.**18 obaudiens *QwMyRh DyKjKkKrPlQnQoQxVqWq* : hoc audiens *Qr* : obediens *cett.* **78.**1 habens 4-racionem *Qw2MyRh KkQz* 78.7 ita *om. QwMyRh Ql* opus 4~ et *QwMyRh* 78.14 beatum et felicem 4- neque *Qw KjKkLoPlQkQlQpYmQq* : neque *post* beatum *MyRh, ante QoQz* 78.15 bonum quidem sic] autem sic bonum *QwMy* : autem bonum sic *PzQl* : bonum autem sic *Kj* : quidem sic bonum *Qv* **76.**16 postea *om. QwMyRh AwQnQz* **79.**1 cooperator] conparator *QwMyRh Kj*KrPlPtQiQkQmQnQzVq* : conpertor *Qq* **79.2** enim 4- ars *Qw2My2Rh Wo* apponere] a principio *QwMyRh KpPtQoQzWo* **79.11** quod est *om. Qw KcKfKjLoPJPtQmQrQy* : quod est aliquid *om. MyRh Wo* 79.12 set] secundum *QwMyRh Ql* 79.12* principium 4- ut quod *QwMyRh* : 4- ut *cett.* **79.15** temptandum *QwMyRh KfLoPIPtQlQq* : remicandum, reminiscendum, conandum *cett.* innata] utilia *QwMyRh AwDyKfKrLoNo PfPtPz QmQoQqQsQvQyQzWo* **80.**1 commanifesta] cum eo manifesta *MyRh AwPlQlQpYm* : in eo manifesta *Qw* : manifesta ... cum eo *Qz* quesitorum] que sciuntur *QwMyRh* **80.**5 bonis *om. QwMyRh* **80.**g veterem entem *QwMyRh Qq* : veterem *Kj* : veterum *Vq* ; vere entem, veteratam, *etc., cett.* **80.**10 quod *om. QwMyRh AwPtQiQlQoWq* : et quod *om. NoQsQp* : autem et quod *om. KcYm* **80.**11 anime 4- sunt *QwMyRh DyKfNoQsQpYm Qy* : sunt *ante* anime *KkPzWqQq* finis] fines *QwMyRh Lo* **80.**15 querunt] querimus *QwMyRh KkQlQz* **80.**17 quid] quod *QwMy DyKjLoNoQsPL QiQkQmQoQqVqQvW0* : quidem, que, aliquod *cett.* **80.**20 racionabile 4-est *Qw DyKcKfQqQsWq* : -fi set est *MyRh* **81.**1 esse *post* communem *QwMyRh* : *ante* communem *vel* virtutem *cett.* **81.**4 in] vel *praem. QwMy*

KfKjQp : velud/mi^ra. *Qv* actu] in *praem. QwRh KiQlQpYmQqQv* quidem *loco QwMyRh DyKpQx* : *non loco, om., cett.* **81.**io que] qui sunt *QwRh Kk* : qui *My*2 *DyKiLoPfWqQiQkQpYmQz* **82.1** autem *om. QwMyRh KcKiKjKkPfQyQz* **82.7** bonum] -f- quod *QwMyRhKi* : 4- vero quod *QI* : 4- quia *Qx* : 4- et *No* 82.8 optat *QwMyRh DyKfKjPfPIPzWqQlQpYmQr* : oporteat *A w* : oportet *cett.* **82.9** hec *om. QwMyRh A wKiQi* **82.17** autem *om. QwMyRh PzWqQs* : autem forsitan minus *om. Qk* **82.**18 minus + felicem *QwRh* : **4-** felix *QI* : **4-** est felix *Aw* : *p* dicitur felix *Kc* vel2] et *QwRh No* **82.20-83.1** prosperitatem ... felicitatem *inv. QwMyRh KiKjNoQsQlQpYmQo* **83.4** advenit *QwMyRh QkQqQsQyWq* : adinvenit, advenire, *etc., cett.* **83-5** hominibus] in *praem. QwMyRh KiKkQpYmQs* : est in *QI* : inest *Qq* et *om. QwMyRh KkKpQlQpYmQz* **83.9** vel] et *QwRh KfKjKpQxQpYmQzVq* **83.**11 autem ora. *QwMyRh KcKj*KkPfQo QrQz **83.12** omnibus] in *praem. QwRh* et ora. *QwMyRh Kk* **83.14** si] set *QwMyRh KpQxPfYm* **83.15** optima habere *inv. QwRh QnQq* **83.**18 et ora. *QwRh KfKiKrPlQiQrQx* **84.7** est ora. *QwRh KjKkKrNoPtQi QkQmQnQpYmQrQz* **84.9** beatificantur] -cari *QwRh* **84.12** eum] autem *QwRh* : autem eum *Qw*2 *QlQqQv* : enim, enim eum *plerique* **84.14** fortunis 4- quilibet *QwRh* **84.**16 hominum *om. QwMyRh KrPtPzQmQxQy Qz** utique ora. *QwMyRh Qp*YmQz** **85.2** aliter] aliquis *QwMyRh QlQz* **85.3** neque] non *QwMyRh KfKrLoPzQkQlQnQqQrQxQyWo* Solon (solum)] autem *QwRh* : autem solum *My* **85.4** infallaciter] infallibiliter *Qw*2*MyRh AwKfKiKkNoPzWqQkQnQqQyQz*Wo* 85.15 et2 om. *QwMyRh AwDyKrPIPtPzWqQkQmQpYmWo* **85.**16 fiet] fiat *QwMyRh NoQiQk* **85.19** utique ora. *QwMyRh NoPtQmQpYm* : enim utique ora. *AwKjQz* nunc *om. MyRh AwPz* : *post* quesitum est *Qw* 85.20 unumquemque *QwRh KcKfKjKpQxPzQiQkQ-nYm* : unumquodque *cett.* **86.4** et1] quia *QwMyRh QkQy* **86.5** recirculari] reluctari *QwMyRh PzKc*Qp*Qr** : eluctari *Kj* **86.6** Manifestum + ergo *QwRh* : + igitur *KkNoQkQlWq* 86.7 dicemus] diceremus *QwMyRh* 86.7-8 quendam felicem *inv. QwMyRh DyKjKrLxPtQiQkQmQnQrQs* 86.8 has + igitur *Qw* : **4-** ergo *MyRh* **86.16** permanentissime] *praem. QwRh* : *add. Qz* 86.18 ea] eam *QwMyRh AwKjNoPfPIPzQkQnQpYmQqQzWo* **87.**1 vel] et *QwRh KcPfPtPzWqQiQk QpYwPQqQsQz* : vel maxime ora. *MyQm* omnino ora. *QwMyRh PtPzQm* bonus] in bonis *QwMy* : bonis *plerique* **87.4** quidem ora. *QwMyRh KiKkKpQnQpYm* 87.5 beaciorem vitam *inv. QwMyRh KrLxNoPtQiQkQl QPQmQrQs* hec ora. *QwRh KcKrNoPtQmQrQz* 87.6 et] si *QwMyRh* **87.8** bonum] bonus *QwRh KrQmQx* : bonis *My* **88.6** in eodem ora. *QwMyRh DyKcKiKrNoPtPzQlQmQzWq** **88.9** set + in *QwRh KcKk* perfecta vita *inv. QwMyRh KfKjKrLoLxNoQsPtQiQkQmQr* **88.13** autem 4- ita *QwMyRh KfKjKrLxNoQsPtQiQkQrQzWq* **88.18** multis *QwMyRh A wKfKp PfQn* : iustis *Ki* : multas, multorum, *etc., cett.* habentibus ... accidentibus *inv. QwMyRh KcKfKjLxQiQkQs* : actibus ... habentibus *KrPtQr* : actus ... habentibus vel accidentibus *Qm* **89.6** que] ea que *QwRh* **89.**n autem 4- et *QwRh KcLx* **89.**16 quid videntur ora. *QwMyRh* **90.**1 felices2 ora. *QwMyRh KcKj* : fiant non felices ora. *Qz* **90-7** et1 *QwMyRh DyKfKkQlQq* : *om. cett.* **90.9** habendo] in*praem. QwRh QpYm* **90.**10 et1 *om. QwMyRh* **90.li** relati *QwMyRh DyKfKiKpLoLxNoQmQpYmQrQxQz* : delati *cett.* **90.16** optimorum 4- unumquodque *QwMyRh Lo* **90.**17 quemadmodum 4- et *QwMyRh QpYmQs* quid *post* (18) melius *QwMyRh* **91.2** virtutis *QwMyRh KjNoQlQpYmQz* : virtus *cett.* **91.3** corporalium] corporum *MyRh PtQn* : corporum corporalium *Qw* **91.6** habere] se *praem. QwRh Kc*KiQl QnQq **9Ï.IO** anime] ut *QwMyRh KiPIPtPzQl* : aut *AwKjKrLxQkWo* : aut

animi *Qi* : /// *Qo* **91.13** hanc + enim *QwRh* **91.**21 habent] se *pvaem. QwRh KcKfNoQsPfWqQlQpYmQqQyQz* **92.**7 habet] se habent *QwMy, Rh^z* : habent *DyKfKjPIQmQpYmQy* **92.**10 utrum *om. QwMyRh KiKjPl QjQlQoQyWo* 92.13 quod *om. QwRh* *92.15* autem + plantativum *QwRh KpQxLo* Talem autem] Dico autem talem *QwMyRh* **93-3** quedara] quidem *QwMy KiKrQjQq* (quedara *post* humana *suppi. Qw)* **93-5** id est virtus hec *om. QwMyRh Dy*QmQr* **93.6** manifestum *om. QwMyRh* **93.7** dimidium (-dio)] in dimidio *QwMyRh* **93.n** sufficienter + dictum sit *QwRh* : + dictum est *Kc* **93.13** anime *om. QwMyRh Ql* **93.15** anime *post* quod *QwRh KcKvPf recte] recta. QwMyRh PzQpYmQr* **93.**16 quid *om. QwMyRh AwKjPIQnQqQz* **93.**19 movere] moveri *QwMyRh KjNo QjQkQl* contrarium] in *praem. QwMyRh LoQr* 93.20 et in anima *QwMyRh QoQr* : est in anima *Ki* : aut in anima *No* : que in anima *Kc* : in anima *cett.* ita *ante* et in anima *QwMyRh KcKi* **93.**21 quod] quo *QwMyRh DyKcKfQnWo*Wq* **94.4** autem? *QwRh, ?Kv* : enim *cett.* **94.6** racioni *QwMyRh DyKfNoQsPfQnQpYm* : + et *cett.* **94.7** est] et *QwMyRh Qm* 94.8 utique] itaque *QwMyRh KfKjKpQxNoPIQlQmQnQoQrQvQyQz* 94.14 et] *om. QwRh Qn* et? *om. QwRh Kc* **94.**16 et *om. QwMyRh ApKcKjKvPtQi QkQj* : et quod *om. Qm* 95.5 quos *QwMyRh Ql*

Igitur ex 162 lectionibus classis *QwMyRh* quas in hac altera parte libri investigavi, habent codices :

Qm	151(4-11)	=	162	*Kr*	22(4-3)	=	25	*Q**	i5(+i)	=	16
Rh	I49Í+ 7)	=	156	*Qm*	23(4-2)	=	25	*Qy*	I4(+2)	=	16
My	I22Í+ 7)	=	129	*Qz*	23(+2)	=	25	*Wo*	i2(+4)	=	16
Qi	34(+ 5)	=	39	*Pt.*	23(+i)	=	24	*Pf*	h H-i)	=	15
Qz	28(+ 9)	=	37	*Qn*		=	23	*Lo*	12(4-2)	=	14
Kj	28(+ 8)	=	36	*Qr*	I9(+4)	=	23	*Qo*	12(4-2)	=	14
QP	27Í+ 6)	=	33	*Pl*	2O(+Z)	=	21	*Vq*	6(+i)	=	7/84
Ym	28(4- 5)	=	33	*Wq*	I7Í+4)		21	*Qv*	8(4-2)	=	10
No	271+ 4)	=	31	*Pz*	I8(4-2)	=	20	*Kk*	18(4-2)	=	20 /72
Kc	23(+ 6)	=	29	*Aw*	i4(+5)		T9	*Ki*	I7(+2)	=	T9 /106
	28(4- i)	=	29	*Qi*	17(4-2)	=	19	*Ap*		=	1/8
e?	24(+ 3)	=	27	*Dy*	T4(+3)	- -	x7	*Lx*		·	8/80
Qk	22(4- 4)	=	26	*Kp*		=	17	*Q?*		—	4/42

Patet ergo codices *QwMyRh* in hac parte coniunctissimos esse classemque singularem constituere, de cuius proprietate dubitari non potest, ceterosque codices ab hac classe distare ; nam ex lectionibus codicis *Qw* habet *Rh* g6 %, *My* yg %, codex vero *Ql,* qui ad eos propius accedit, 24 % tantum.

De codicibus deterioribus.

Sed de codicibus melioris notae, *VqQv, QpYm, QoQw,* hactenus ; ceteros codices omnes, qui a Graeco longius absunt, deteriores habui.

De codicibus KpQxLo.

Praetermisso codice *Qy* (de quo dicam *infra,* pp. 1 x x x v ii-1 x x x v iii), nunc ergo agendum est de codice *Kp,* qui inter codices deteriores Graeco propius accedit (cf. p. 1 x v) ; animadvertendum tamen est codicem *Kp* solum vel cum paucis nullam lectionem cum Graeco congruentem insigniorem habere, sed tales tantum quales casu vel emendatione facili accidere potuerunt, velut : 65.10 « artibus » ; 65.15 « hec » ; 67.n « et placere » ; 68.5 « quid » ; 71.1 « est » ; 73.10 « quidem *om.* » ; 77.17 « autem » ; 83.10 « quid ». Codici autem *Kp* in parte coniuncti sunt codices *Qx* et *Lo.* Codices enim *KpQxLo* in partes quattuor dividi possunt :

In prima parte **(65.1-72.**7) codices *Kp, Qx* et *Lo* inter se coniuncti non sunt. Nam ex 81 lectionibus codicis *Kp* quas in hac parte recensui, habent codices *PzQp* 22, *Ql* 19, *Qn* 18, *PfWq 17, KjQkQoQwQxYm* 16, *KcNo* 15, *KfQmQr* 14, *LoQqQs* 13, ceteri pauciores tantum. Ex 53 vero lectionibus codicis *Qx,* habent codices *Wq* 22, *Pz* 21, *KpNo* 16, *Kf* 15, *Ql* 13, *KcQkQpYm* 12, *KjLoPf* 11, ceteri pauciores. Denique ex 45 lectionibus codicis *Lo* habent *Kr* 14, *Ql* 14, *KfKp* 13, *NoPzQqWq* 12, *Qx* 11, ceteri pauciores.

In secunda parte **(72.8-83.**13) codices *KpQx* simul stant, non autem codex *Lo.* Nam ex 84 lectionibus codicis *Kp* quas in hac parte investigavi, habent codices : *Qx* 79(4-2) = 81 ; *Kf* 19, *Dy* 17, *Ql* 15, *Pf* 13, *MyQqWq* 12, *QzRhYm* 11, *Qr* 10, *LoNoQp* 9, ceteri pauciores tantum. Exempli gratia adieram lectiones quas communes habent codices *KpQx* soli (vel cum uno alio tantum) :

73.13 se 0Wl- **73.14** apparere] adaptare (aptare *multi]* **74.**18 scrutari] proscrutari *Kp* : perscrutari *Qx* 74.22 aliud 4-bonum 75.15 felicitas *post* maxime esse **75.**16 numquam] non **76.14** existens finis *inv. KpQx Ql* **77.17** hoc 4- est *KpQx* **78.8** vero] enim 78.17 bene] vere 79-7 utile] quod *praem.* est *post* quale quid 79-9 faciendum + est 79.10 similiter *om. KpQx Pl* 79.14 alia autem] aut alia **79.17** 'ergo] igitur 80-7 dicimus *ante* sunt **80.**16 autem1] vero *KpQx Qz* **80.**17 esse videtur] enim videntur *KpQx Lo* **80.**19 autem2] *om. KpQx Wo* **80.20** viri *ante* pauci **80.**21 plurima directa esse] recte plurima 81.8 fortissimi] fortes 81.10 in vita *ante* (9) eorum *(utv. Wo)* fiunt] sunt *KpQx* **81.**19 delectabiles] -lia *KpQx Qw* **81**.22 delectatur] operatur 82.2 utique erunt *inv.* **82.**10 esse felicitatem *inv.* 82.20 indigere] indigentem quidam *om. KpQx Qk* **83.9** advenit] **4-** cum *Kp* : **4-** tamen *Qx*

In tertia parte **(84.1-89.6)** codices *Kp* et *Qx* iam non simul stant, sed codices *Kp, Qx* et *Lo* quadam longinquiore similitudine coniuncti sunt. Namque ex 25 lectionibus codicis *Kp,* habent *Pl* 13, *QxLoQp* io, *WqYm* 9, *KfPf* 8, *QqQr 7,* ceteri pauciores ; ex 35 lectionibus codicis *Qx,* habent *Lo* 14, *Kf* 13, *Ym* 12, *Pl* n, *DyKp* 10, *PfPzQp* 9, *QwQr* 8, ceteri pauciores ;

denique ex 38 lectionibus codicis *Lo* habent *QpYmQx* 14, *KjQrQy* 11, *KpPf* io, *DyKiQoW0* 9, ceteri pauciores.

In quarta tandem parte **(89.8-95.6)** codices *KpQxLo* inter se coniunctissimi sunt. Nam ex 51 lectionibus quas in hac parte investigavi, habent codices : *Kp* 49, *Qx* 46, *Lo* 44 ; *PzQy* 8, *KcKiQsQvQzYm 7, DyLxPfQpQr 6, MyPlQlQoRhWq* 5, *AwNoQjQqQwWo* 4, *KfQmQn* 3, *KrQiQk* 2, *Pi i, Kj* o *{Kk* 3). Exempli gratia adferam lectiones quas communes habent *KpQxLo* soli (vel cum uno alio tantum) :

89.14 non2 *ante* tale *KpQxLo Qy* **90.**4 est *om.* magis honorabilium *inv. KpQxLo Qz* **90.**19 significare *om.* **91-3** corporalium -|- sunt **91.8** et causam *post* bonorum **91.**9 quid *om.* **91.**10 perfectam] perfectissimam *KpQxLo Lx* 91.li melius *post* de felicitate *KpQxLo Pf* 91.12 secundum] circa *KpQxLo No* veritatem *om. KpLo* (doctrinam *post* civilem *suppi. Kp)* **91.**14 horum] huius *KpQx* : huiusmodi *Lo* . **91.**18 scrutandum] non simpliciter *{inv. Qx) praem.* **91.**20 anime actum] actum dicere *KpQx* (actum animi *Lo)* **92.**9 eius *om. KpQxLo Lx* **93-7** dimidium vite] vite dimidio **93.**17 innatum + et **94.3** quid] quiddam quod **94.4-5** hoc irracionabile *inv.* **94.**11 secundum id] set si **95.3** dicimus *om.* **95.5** dicimus *om. KpQxLo Dy*

De codicibus qui cum VqQvQi sunt coniuncti.

Complures codices cum codicibus *VqQvQi* quandam longinquam similitudinem habere videntur, potius tamen cum *Qv et Qi* quam cum *Vq.* Nam ex 66 lectionibus codicis *Qv* quam in **65.1-84.**i2 investigavi, habent codices *Pz* ig, *Ql* i8, *Pf* 17, *LoQmQrWq* 15, *KfNo* 14, *Kc* 13, *AwMyQs* 12, *QoQqQi* 11, *DyWo* 10, ceteri pauciores ; ex 141 vero lectionibus codicis *Qi* quas in eadem parte recensui, habent codices *Qk* 70, *Wq* 61, *Pz* 60, *Ql* 36, *KcYm* 30, *Qp* 29, *KfNoQn* 28, *Kj* 26, *KrQz* 25, *Qw* 24, *KpQq* 23, *Pt* 22, *QmQs* 21, *MyPl* 20, ceteri pauciores. Si codicem *Qk* praetereamus (quem iam vidimus coniunctum esse in initio libri codicibus *QpYm,* postea vero coniunctissimum codici *Qi,* vide p. 1 x x iv) nec non codicem *Ql* (vide pp. 1 x x iv -l x x v), restat ut propiores appareant codici *Qv* codices *Pz* et *Pf* (qui a codice *Vq* longe absunt, vide p. 1 x x), codici autem *Qi* codices *WqPz,* quos inter se coniunctos esse videbimus, et quibus adnectuntur quidam alii codices qui iis, quamvis varie et in parte tantum, cognati sunt. Qui omnes e quodam hyparchetypo secundario *x',* codicibus *QvQi* cognato, pendere videntur.

De codicibus PfQq"', NoQs, WqPzia-, Qr^Ki.

In initio libri **(65.1-68.2)** codici *Pf* proximus est codex *Qq,* ut ex lectionibus quae insequuntur patebit :

65.6 optant] appetunt *PfQq NoQs PzWq KcKjKrLyQkQnQx* : optant vel appetunt *Qm* 65.7 videtur] esse *praem. PfQq NoQs KjQkQmQy* finium *ante* quedam *PfQq Qs PzWq QiQkQnQx* 65.9 autem] enim *PfQq NoQs* existit *ante* in hiis *PfQq Qs Qx* 65.**n** autem *om. PfQq NoQs KjQkQl* 65.18 sunt *om. PfQq PzWq KjPlQkQlQpYmQoQw* hiis *om. PfQq Qs Qr* 66.2 quid] aliquid *PfQq NoQs KcKfKjKrQkQo* 66.3 Si] Sic *PfQq No KpPIPtQnQoQp* operatorum] -cionum *PfQq NoQs Pz KfKjKkKpLyPIPt QkQnQoQv* 66.6 utique erit *ante* quod hic *PfQq NoQs KjPtQkQpYmQw* 66.10 illud quid *inv. PfQq NoQs* PzWq KfMyRh* 66.12 videtur] esse *praem. PfQq NoQs PzWq KfQm* Quas] Quem *PfQq Qs AwKrQiWo* 66.18 utique *ante* finis *PfQq NoQs Qk* qui] quidem *PfQq NoQs KfQpYm* 66.20 maius -f autem *PfQq No AwKpMyRhPlQmQnQxQyQz* : 4- quidem *Kf* civitatis] civitas *PfQq NoQs KfKjQpQwQx* et] *om. PfQq KjQwMyRh* 66.21 enim] ei *PfQq Lo*QvWi* : eidem *Qy* 67.3 manifestabitur] -tatur *PfQq Qm* 67.6 et 4- enim *PfQq NoQs* QkQpYm* 67.6-y multis contingunt (-gent *Pf) inv. Pf*Qq Qs KjPlQkQpYm* **67.***g* igitur *om. PfQq Pz Kp* dicentes 4- talia *PfQq* 67.12 utile 4- est *PfQq PzWq LoQp* 67.13 secundum] super *PfQq Qs* rei natura *inv. PfQq NoQs Pz AwKf*KjPlQkQlQp YmQoWo* 67.18 omnia -j- est *PfQq No Wq KcKfKjKk* 67.19 vitam 4- sunt *PfQq NoQs Pz KpQkQlQpYmQoQw* 67.20 has] eas *PfQq No QpYm* 67.23 moribus] in *praem. PfQq No AwKfKjKpQkQnQpYmQvQyQz* 68.1 vivit] vivunt *PfQq NoQs PzWq KkQkQpQz* persequitur] -quuntur *PfQq No PzWq QkQpQz* 68.2 inutilis *post* hec cognicio *PfQq Qs KfKjQoQwQz*

Ex 36 lectionibus quas in hac parte recensui, habent ergo codices *PfQq* 36, *Qs* 23, *No* 22, *Qk* 18, *Qp* 15, *Kj* 14, *Pz* 12, ***Kf*****n**, *WqYm* o, *PlQo* 7, *K-bQwQn 6, QmQxQyQz* 5, *AwKcQlQv* 4, *MyPtKrRhWo* 3, *LoQi* 2, *Qr* 1, *Dy* o *(Kk* 3, *Ly* 2).

Post codicem *Qq,* propiores in hac parte codici ***Pf*** apparuerunt codices *NoQs,* qui re vera codici ***Pf*** cognati sunt in prima et in ultima parte libri, non autem in media. Et enim ex 282 lectionibus codicis ***Pf*** quas recensui, habent :

	65.1-72.13	**72.14-89.3**	**89.4-95.6**
No:	41/78(52,2%)	26/159(16,3%)	24/45 (53 %)
Qs :	43/78 (54 %)	24/159(15 %)	20/45(44%)

Ex quo iam patet codices *NoQs* inter se coniunctos esse, quod confirmant lectiones quas communes habent (etiam in parte in qua a codice ***Pf*** discedunt), quarum has exempli gratia adferam :

68.8 exoptat] adoptat 72.14 una] uno *NoQs Kc* 73.15 eam] racionem *praem. NoQs KcQm* 74.1 aut] vel 74.9 enim] in *NoQs Qz* (enim *post* exemplum *suppl. Qs)* 74.15 aut] et 75.2 reliqua ... operantur *inv.* 75.20 nullus eliget *post* (21) gratia 76.4 universis amicis *inv. NoQs Qq* 76.9 felicitatem existimamus *inv. NoQs DyKf* 77.**n** opus aliquod *inv. NoQs KfMyRhPtQiQm* 78.6 quidem] quidem huius quidem *NoQs* : quidem huius *Kc* : huius quidem *multi* 78.15 enim] autem

Mo *QI* : ante *Qs* **80.**5 tripliciter| et malo *praem. No, add. QsYm* (dupliciter et malo *Qy)* **80.**13 bona vita aliqua] aliqua vita bona *NoQs KfPIPiQmWq* 8I.17 bonum] bona *NoQs KiQqQr* 82.16 multum enim *inv. NoQs LoQw* **84.10** transmutaciones] transsumpciones *NoQs QkQp* 85.5 quidem et hoc] hoc et quidem *No* : et hoc et quidem *Qs* 86.15 enim] autem *NoQs Kj* **87.12** beatorum] bonorum *NoQs KfLxPtYm* : bonorum et beatorum *Qp* **87.13** omnes existimamus *inv. NoQs KjPtQlQrQwYm**

Etsi in initio libri **(65.1-68.2)** codici *Pf* propius accedunt codices *Qq* et *NoQs,* postea codici *Pf* proximus est codex *Wq* ; in fine autem libri **(80.16-95.6)** secundum codicem *Wq* codici *Pf* proximus est codex *Qr.* Separatim ergo agemus de media parte libri **(68.3-80.**13) et de ultima parte **(80.16-95.6).**

In media parte libri **(68.3-8O.13)** ex no lectionibus codicis *Pf* quas recensui, habent codices *Wq* 68, *Pz* 58, *Kf* 44, *Qs* 34, *Qp* 31, *No* 30, *QpYm* 28, *QI zy.AwKp* 23, *Qm* 22, *KjQx* 21, *Qz* 20, *Kc* 19, *QkQy* 18, *KrLo* 17, *Qw* 16, *DyPtQn* 13, *QrQv* 12, *Qi* n, *My* 10, *PIRhWo* 9, *Qo* 8 *(Kk* 9). Animadvertendum insuper est codicem *Pz,* qui cum codice *Wq* usque ad 78.4 simul stat, etiam codici *Pf* in hac parte proximum esse, deinde vero tam a codice *Pf* quam a codice *Wq* abesse ; namque ex lectionibus codicis *Pf* quas recensui, habent

	68.3-78.4	**78.4-80.13**
Wq-.	52/86(60 %)	16/24(66,6%)
pz.	51/86(59,2%)	7/24(29,1%)

Quamquam autem codices *PzWq* a **68.3** tantum codici *Pf* adnectuntur, tamen ab initio libri usque ad 78-4 inter se coniunctissimi sunt ; nam in hac parte lectiones communes habent 74, quarum communes cum iis habent *Pf* 41, *Kf* 18, *NoQp* 17, *Qx* 14, *QkQlQq* 13, *QmQsYm* 12, *KjQz* 10, ceteri pauciores. Exempli gratia has adieram :

65.7 quidem *om. PzWq Qv* autem] vero *PzWqLy* 65.15 sunt *ante,* (14) alie *PzWq Qx* 66.17 ñnes + enim harum 66.1 secuntur] que *praem.* 67.14 recipit] respicit *PzWqKp* *67.*23 aut] et *PzWq Qx* **69.6** autem] quidem *PzWq Lo* quidem *om. PzWqKp* **70.14** et] + etiam 71.7 autem + sit 74.8 videtur *ante* forsitan (forsan) 74.n sermo 4- iste. Idem *PzWq* : 4- iste *KjQl* : + idem *Pf* videtur autem *inv.* **75.2** unicuique 4-hoc est *PzWq Pf* **75.6** videntur fines *inv. PzWqPf* 75.7 divicias 4- eligimus 75.8 quod] quoniam *PzWq Qm* sunt omnes] hee res omnes sunt *PzWq* : sunt omnes hee res *Kj* **76.2** dicimus] esse dicitur **77.li** hoc *post* (12) erit **77.12** commune esse *post* videtur

In ultima denique parte libri **(80.IÔ-95.6)** codici P/proximus manet codex *Wq,* sed ad eos prope accedit codex *Qr* ; nam ex

132 lectionibus codicum *PfWqQr* quas in hac parte recensui, habent codices *Pf* 128, *Wq* 79, *Qr* 58, *KfNo* 36, *Qs* 33, *Ym* 28, *Kc* 27, *Dy* 26, *KpQq* 25, *Qp* 23, *KiPzQz* 21, *Lo* 20, *AwQvQx* 19, ceteri pauciores. Exempli gratia has adieram :

80.21 *esse]* *contingit praem. PfWqQr* : ab ipsis contingit *praem. Pz* **81.**7 operabitur in hiis *PfWqQr Ql* **81.**14 vero] autem *PfWq Qw* **81.**15 iusta + et iniusta *PfWq* **81.**17 quia] quoniam *PfQr* non natura] innata *PfWq* : non natura innata *Qr* **81.**18 que secundum *ante* (19) operaciones *PfWqQr A w* **81.**22 est] erit *PfWqQr* **82.4** horum + erit *PfQr* : erit *praem. Qq* **82.n** exterioribus bonis *inv. PfQr Qq* *82.iq* forsitan] forsan *PfWq* **82.**20 quidam *ante* in idem *PfWq* **83.**11 possibile] posse *Pf*Qr* **84.13** Priamo] primo *PfQr* **85.9** Questiones et hec] Et hec questiones *PfWq Kf* **85.19** forsitan enim] forsan *PfWq* **86.15** enim. *om. PfWq* 87.17 Eodem] et *praem. WqQr* **88.3** neque1] non *PfWq* **88.18** habentibus ... accidentibus] accidencium ... habentibus *PfWq No-,* habentibus ... accidencium *Qq* (4- vel accidencium *Kr^}* **89.3** forsitan] forsan *PfWq Qn* **89.7** unamquamque *post* deficientes *PfQr No* **90.**15 deos *om. PfQr* **91.2** autem8] enim *PfWqQr NoQs* **91.8** omnia *om. PfQr My* **91.**12-13 circa hanc *post* (13) maxime *PfQr No* **91.**16 est hec scrutacio] hec scrutacio fuerit *PfWqQr NoQs* **91.**18 scrutandum] non qualibet *praem. PfQr Qs* **92.6** autem 4- et *PfWq* **93.**18 autem -j- et *PfWq Qq* dissolute paraletice *inv. PfWq NoQs Qo* **93.**19 particule] partes *praem. PfWq No Lo* **94.2** Forsitan] Forsan *PfWq* **94.4** hoc 4- quod *est PfWq No* **94.6** forsitan] forsan *PfWq* **94.**19 intellectuales] intellectivas *PfQr No My* autem] quidem *PfQr Qs* **95.5** laudabiles 4- sunt *PfQr NoQs KfQn*

Quoniam autem codici *Pf* in ultima parte codex *Qr* prope accedit, hic etiam animadvertendum est codicis *Qr,* saltem a **83.14,** similior esse codicem *Ki* (qui Ethicae novae verba a **80.15** habet) ; nam ex 131 lectionibus codicis *Ki* quas recensui, habent *Qr* 49 (a 83.14 autem 45/95 = 47,3 %), *Qq* 27, *Qj* 13/53. *Kc* 29, *Ym* 27, *NoQlQpQw* 24, *Pf* 23, *KfLoQs* 22, *QzQo* 21, *PzMyWq* 20, ceteri pauciores.

Eidem familiae adnumerandus esse videtur codex *Qj,* qui verba Ethicae novae ab **89.12** habet ; nam ex 60 lectionibus codicis *Qj* quas recensui, habent *No* 21 (35 %), *Qk* 20, *PtQlQq* 18, *Aw 17, PzQsWq* 16, *LoPfQnQr* 15, *KiQi* 14, *KjPlQvQz* 12, *DyKcKfQpYmQmMy* 11, *KrQo* 10, *RhWo* 9, *Qw* 8, *KpQx* 7 *(Kk* 8, *Lx* 6/53, *Ap* 2/10).

De codicibus Qm, Kc, Kf, Dy, Pl et Qv-

Ad superiorem classem quadam similitudine etsi longinquiore adnectuntur codices *Qm, Kc* et *Kf,* quibus adfines sunt codices *Dy, Pl* et *Qy.*

Multiplicis propinquitatis vinculis codex *Qm* coniunctus est in priore parte **(65.1-76.14)** cum codice *Wq,* in altera parte cum codice *Pt,* in toto autem libro cum codicibus *VqQv* (nec non cum codice *Qy).* Et enim in priore parte ex 114 lectionibus codicis *Qm* quas investigavi, habent *Wq* 43 (37,7 %), *Pz* 38, *NoPf* 34, *Qy* 33, *Qq* 31, *Qv* 30, *VqQo* 29, *KfQs* 28, *Aw* 26, *Qi* 25, *KjKpKrLoMyRhPt* 24 (21 %), *KcQwQx* 23, *QkQpQr* 21, *Pl* 20, *DyQz* 19, *WoYm* 18, *Qn* 15, *Ql* 15 ; in altera autem parte, ex 74 lectionibus quas in **76.15-84.**12 investigavi, habent codices *Pt* 29 (39 %), *Qi* 22, *VqQv* 21, *No 20, My* 19 *KpQsRhWo* 18, *KfQoQy* 17, *DyKrQr* 16, *LoQqQz* 15, *Kj* 14, *KcPzQn* 13, *PlQkQlQx* 12, *AwPfQw* ii, *WqYm* 9 (12 %), *Qp* 5. Ex quo conici potest codicem *Qm* contaminatum esse, quod multis lectionibus conflatis quas habet codex *Qm* confirmatur, velut :

65.6 oaptant vel appetunt *Qm* (vide supra p. 1 x x x iv) **66.21** Amabile] Alibi *Vq* : Alii ... vel amabile *Qm* **67.**11 concludere vel concludens *Qm* (vide supra p. Lxxvii) 67.18-19 puer proprius vel purus (vide p. 1 x x i) **71.**14 numerum ydearum ideas (vide p. 1 x x v iii) **73.ç** quedam et honores] quidem et honores *PtQwQz* : quidem et honores quedam *Qm* **77.3** omni artifici] omnis artifici (!) (vide p. 1 x iv) **80.**5 tripliciter] dupliciter *Qy* : dupliciter vel tripliciter *Qm*

Codici denique *Wq* adfinis est codex *Kc* ; nam ex 185 lectionibus codicis *Kc* quas in **65.1-84.12** investigavi, habent codices *Wq* 63 (34 %), *Pz* 59, *Kf* 57. *Qk* 56, *QP* 54. *Ql* 53. *Dy* 51, *Ym* 50, *Pf* 48, *Kj* 47, *Qq* 46, *Kr* 42, *QoQwQi* 41, *No* 40, *KpQs* 39, *Qx* 38, *LoQnQrQz* 36, *Qm* 35, *AwMyPtVq* 33, TfA 31, *Qy* 30, *PlQv* 27, *Wo* 26, *(Kk* 23, *Ki* 6/42).

Tandem adfinis est codici *Wq* codex *Kf,* cum ex 280 lectionibus codicis *Kf* quas in **65.1-84.12** investigavi habeant codices *Wq* 92(32,8 %), *Pz* 86, *Qp* 80, *Ql* 79, *Ym* 75, *Pf* 74, *No* 71, *Qs* 66, *Qq* 60, *Kj* 59, *Qx* 58, *KcKp* 57, *Pl* 56, *DyQy* 55, *Lo* 53, *Qw* 52, *Qz* 50, *Aw* 46, *Qm* 45, *Qk* 44, *Qn* 42, *Qr* 41, *Wo* 40, *Qi* 39, *Qo* 38, *KrRh* 37, *My* 34, *Pt* 32, *Qv* 29, *Vq* 25 *(Kk* 37, *Ki* 8/51, *Ly* 6/11).

Codici autem *Kf* quadam longinquiore similitudine coniuncti sunt codices *Pl* et *Dy.* Et primum codex *Pl* : nam ex 137 lectionibus codicis *Pl* quas in **65.1-84.12** recensui, habent codices *Kf* 56 (40,8 %), *Kj* 45, P2 42, *Qp* 41, *Kp* 38, *QsYm* 36, *QlQx* 34, *QkWq* 33, *QnQo* 32, *Qi* 31, *No* 30, *KcPf* 28, *Qw* 27, *Pt* 26, *Qr* 25, *AwQq* 24, *Kr* 23, *LoQmQz* 22, *Wo* 20, *Dy* 19, *Qy* 18, *MyRhVq* 17, *Qv* 14 *(Kk* 14, *Ki* 4, *Ly* 1, *Lx* 1). Deinde similis est codicis *Kf* codex *Dy* ; nam ex 176 lectionibus codicis *Dy* quas in **65.1-84.12** investigavi habent codices *Kf* 55 (31,2 %), *Wq* 51, *Kc* 45, *Pz* 41, *Kp* 39, *QkQlQm* 35, *PfQpQrQx* 34, *Qq* 32, *QoYm* 31, *Qy* 29, *Lo* 28, *My* 26, *QsQwQzWo* 25, *No* 24, *QiQvRh* 23, *Kj* 22, *Kr* 21, *PlVq* 19, *AwPt* 18, *Qn* 17 *(Kk* 19, *Ki* 6, *Ly* 3/10).

Implicatiores sunt adfinitates codicis *Qy,* qui codicibus *Kf, Vq* et *Qm* cognatus esse videtur. Namque ex 199 lectionibus codicis *Qy* quas

investigavi in **65.**1-84.12, habent codices *Kf* 55 (27,6 %), 1/551, *Qm* 50, *No* 45, *Wq* 44, *LoQsQv* 43, *Pz* 42, *KjQq* 41, *AwPf* 40, *Qo* 39, *KpQkQrQx* 38, *KcWo* 36, *Qw* 33, *Kr* 32, *QpRh* 31, *PIQzYm* 30, *DyMyQl* 29, *Pt* 28, *Qn* 27, *Qi* 25 *(Kk* 15, *Ki* 6/33, *Ly* 4/13).

Quo collocandus sit codex *Ly,* qui Ethicae novae 25 tantum primos versus habet (65.1-66.7), dubium est; attamen notandum est ex 13 lectionibus codicis *Ly* habere *Vq, Kc, Kf, PzWq* et *Qn* 5, ceteros pauciores, insigniores autem esse lectiones quas *Ly* communes habet cum *Vq* et *PzWq,* velut 66.4 aliud] illud *LyVq* ; *65.7* autem] vero *Ly PzWq.*

De codicibus qui cum QlQpYm quodam modo sunt coniuncti.

Postquam de codicibus qui cum classe *VqQv* quodam modo coniuncti sunt egimus, restat ut de codicibus qui quodam modo cum classe *QlQpYm* coniuncti sunt tractemus.

De codicibus Kj, Qn, Kr (Lx, Ap).

Et primo de codicibus qui cum *QpYm* sunt coniuncti, quorum primus est codex *Kj.* Nam ex 230 lectionibus codicis *Kj* quas investigavi, habent codices *Qp* 74, *Ym* 68, *Qw* 63, *KrPz* 57, *Kf* 55, *Ql* 54, *Qk* 53, *Kc* 51, *QnWq* 50, *Qs* 49. *KP* 48, *NoPl* 47, *Pf* 46, *QiQq* 45, *Qo* 43, *Qx* 41, *Pt* 40, *Qz* 36, *Vq* 34, *Rh* 33, *MyQy* 32, *Qm* 30, *Qr* 29, *Dy* 27, *AwLo* 26, *Wo* 22, *Qv* 21 *(Kk* 19, *Ki* 6/38, *Ly* 4/17). Communiter ergo codex *Kj* similior est codicum *Qp* (32,1 %) et *Ym,* sed in alia et alia parte similior est aliorum codicum. Et enim in priore parte similior est codicum *NoQs, Kf, PfQq'N Qk* et *Kr;* nam in **65.1-70.2** lectiones communes cum *No* habet 31/71 (= 43,6 %) ; cum *Qs* 27 = 38,4 %), cum *Kf zg/71 (=* 41 %) ; in **65.1-68.2** lectiones communes cum *Pf* habet 16/42 (= 38 % ; cum *Qq* 15 /42) ; in **65.1-69.**ii lectiones communes cum *Qk* habet 24/63 (= 38 %) ; tandem in 68.18-73.2 lectiones communes cum *Kr* habet 25/50 (50%; in **65.1-68.**17, 20 % ; in **73.2-84.12,** 17 %). In altera autem parte, codex *Kj* similior est codicis *Qw,* cum in **75.19-84.12** lectiones communes cum *Qw* habeat 34/84 (= 40,4 % ; in **65.**1-75.15, 19,8 %). Ex quibus conici potest codicem *Kj* contaminatum esse.

Codex etiam *Qn* codicum *QpYm* similior est. Nam ex 169 lectionibus codicis *Qn* quas investigavi, habent codices *Qp* 59 (34,9 %), *Kp* 55, *Ym* 51, *Kj* 50, *Kr* 47, *Qi* 44, *Qz* 43, *QkQl* 41, *Pl* 40, *KfWq* 39, *Kc* 37, *PzQx* 36, *PfPt* 35, *No* 33, *Rh* 32, *MyQwQq* 31, *Aw* 30, *QoVq* 29, *Dy* 26, *OrQs* 24, *Wo* 23, *Qm zz, Lo* 19, *Qy* x8, *Qv* 15 *(Kk* 14, *Ki* 3, *Ly* 5 /7). Sed in priore parte libri, codex *Qn* similior est codicum *Kj, Kp, NoQs* et *PfQqiil·* ; nam in **65.1-73.**18 lectiones communes cum *Kj* habet 21/44 (=47.7%; in **73.i9-84.i2,** 23,2 %), cum *Kp* 35/80 (=43,7%; in **70.16-84.**12, 22,3 %) ; in 65.i-69.ii lectiones communes habet cum *No* 10/36 (= 27,7 % ; in 69.i2-84.i2, 18,7 %), cum *Qs* 12/36 (= 33,3 % ; in **69.i2-84.i2,** 9 %), cum *Pf* 12 /36 (= 33,3 % ; in **69.**12-84.12, 18,7 %), cum *Qq* 9/36 (= 25 % ; in **69.**12-84.12, 16,5 %).

Superest ut de codice *Kr* loquar, qui cum superioribus codicibus *Kj* et *Qn* coniunctus est. Nam ex 148 lectionibus codicis *Kr* quas recensui, habent codices *Kj* 57 (= 38,3 %), *Qn* 47, *Kc* 44, *QiWq* 40, *No* 39, *Qm* 38, *QP 37, vi* 35, *Pz* 34, *plQs* 32, *KpLoQk* 31, *KfQoQqQxQzYm* 30, *PtQl* 28, *AwPfvj, Qw* 26, *QrQy* 25, *Dy* 21, *Wo* 20, *Qv* 19, *My* 18, *Rh* 17 *(Ki* 6/24, *Kk* 10, *Ly* 3/9). Addendum tamen est in priore parte libri codicem *Kr* codici *Lo* coniunctiorem esse, cum ex 43 lectionibus quas in **65.1-70.2** recensui habeat *Lo* 15 (= 34,8 % ; in **70.2-84.**12, 15,2 %).

Codici *Kr* adiungendus videtur codicis fragmentum *Lx* ; nam in parte **84.9-94.9** quam solam habet *Lx,* 65 lectiones recensui (multis in locis codex *Lx legi* non potest ; de locis obscuris rationem non habui), e quibus habent codices *Kr* 23 (= 35 %), *Ym* 22, *NoPtQi* 21, *Kk* 10/32, *QkMyRh* 20, *Kp* 19, *QpQrQz* 18, *Qj* 7/26, *AwKfPzQmQw 17, KiKjPl* 16, *QsQy 15, LoQl* 14, *PfWq* 13, *KcQxWo* 12, *QnQq* 11, *DyQo* 10, *Qv* 8 *(Vq* 1/2).

Forsitan ad codicem *Kr* adnectitur quoque codex *Ap,* qui Ethicae novae 24 tantum versus **(94.2-95.6)** habet ; nam ex 14 lectionibus codicis *Ap* habent *KjKrQlYmQrQs* 5, ceteri pauciores, harum autem insigniores sunt eae quas cum *Kr* communes habet.

De codicibus Qq, Pt, Wo, QzKkAw.

Quidam autem codices non cum codicibus *QpYm,* sed cum codice *Ql* quodam modo coniuncti sunt.

Quorum primus est codex *Qq,* saltem a **68.7** (in **65.1-68.2** codex *Qq* conjunctissimus est codici *Pf,* vide pp. 1 x x x iii-1 x x x iv) ; nam ex 170 lectionibus codicis *Qq* quas investigavi, habent codices *Ql* 60 (35,2 %), *Wq* 47, *Qs* 45, *Kf* 43, *Pz* 42, *Pf* 41, *QwYm* 39, *LoNoQp* 38, *Dy* 35, *Rh* 33, *Kc* 31, *Kj* 30, *Kp* 29, *Qz* 28, *QoQkQrWo* 26, *Qi* 23, *PtQm* 22, *KrQx* 21, *AwQn* 19, *Qv* 18, *Pl* 17, *Vq* 16 ; quodam modo etiam similis codicis *Qq* videtur esse in media parte libri codex Ki, qui in **80.15-95.6** ex 43 lectionibus codicis *Qq* habet **16** (37,4 %) ; ex lectionibus autem 131 codicis *Ki* habet *Qq* in **8O.15-85.9,** 17/49 (34,6 %), in **85.10-95.6,** 10/82 (12 %), et praesertim in fine libri codex *Ki* propius est codici *Qr* (vide p. 1 x x x v i).

Deinde adnumerandus est codex *Pt,* saltem a 76.14. Et enim ex 126 lectionibus codicis *Pt* quas investigavi, habent codices *Ql* 41 **(65.1-76.13,** 21/75 = 28%; **76.14-84.12,** 20/51 = 39,2%); *Qm* 34 **(65.i-76.i3,** 15/75 = 20 % ; 76.i4-84.i2, 19/51 = 37,2 % ; vide p. 1 x x x v ii) ; *Qp* 34, *Qi* 33, *KjNo* 32, *Ym* 30, *PlQn* 29, *Qs* 28, *KcPz 27, KfKp* 26, *QkWq* 25, *My* 24, *QqQzQo* 23, *QrQwVq* 22, *PfQvWo* 20, *Rh* 18, *AwLoQy* 17, *DyKr* 16, *Qx* 15 *(Kk* 9, *Ki* 4/17, *Ly* 2/8).

Denique nominandus est codex *Wo.* Nam ex 154 lectionibus codicis *Wo* quas recensui, habent codices *Kf* 40, *Ql* 39, *Ym* 36, *QpQkQq* 34, *QrQy* 32, *Qw* 30, *MyPtWq* 29, *PlQzVq* 28, *AwKpPzQo* 27, *DyKcLoQiQv* 26, *Qs* 25, *Rh* 24, *Pf* 23, *Qm* 22, *NoQn* 21, *KjQx* 19, *Kr* 17 *(Kk* 12, *Ki* 4/24, *Ly* i/7)-

Postremo commemorandus est codex *Qz,* cui quodam modo coniuncti sunt codices *Aw* et *Kk.* Namque ex 197 lectionibus codicis *Qz* quas investigavi, habent codices *Kk* 54/101 (53,4 %), *Aw* 42 (21,3 %), *Ql* 41,

Kf 36, *PzQw* 34, *Ym* 33, *Rh* 32, *MyPf* 31, *KpWq* 30, *Qp* 27, *NoQkQnQs* 25, *KcKjQiQrQx* 24, *Qo* 23, *Qq* 22, *Qy* 21, *Wo* 19, *DyPl* 18, *LoQm* 15, *KrPt* 14, *Qv* 8, *Vq* 1 *(Ki* 7/47). Ex contrario ex 124 lectionibus codicis *Kk* quas recensui, habent codices *Qz* 54 (43,5 %), *Wq* 36, *Kf* 35, *Pz* 30, *QlQw* 28, *KcPfQs* 27, *Qq* 25, *Qp* 24, *Qk* 23, *Ym* 22, *DyQr* 21, *KjKp* 20, *No* 19, *Rh* 18, *Qo 17, QxQy* 16, *My* 15, *PlQmQn* 14, *KrQiWo* 13, *Au>* 12, *Pt* ii, *LoVq* 7, *Qv* 5 *(Ly* 2/4, *Ki* 12/46). Tandem ex 116 lectionibus codicis *Aw* quas investigavi, habent codices *Qz* 42 (36,2 %), *KfPf* 29, *Ym* 27, *Qp* 25, *Ql* 24, *Wq* 23, *PzRh* 21, *MyQk* 19, *NoQi* 18, *Kp* 17, *Qs* 16, *PlQmQoQq* 15, *Kj* 14, *LoQnQw* 13, *KrQx* 12, *KcQv* 11, *DyWo* 9, *Pt* 6 *(Kk* 11/57, *Ki* 5/25).

De archetypi mendis.

Omnes Ethicae novae codices ab uno archetypo, ab interpretis sincero libro iam remoto, ortos esse ostendunt lectiones falsae quas habent omnes. Insigniora ergo menda quibus archetypum scatebat !, nec non coniecturae quibus ea tollere conatus sum (et quas quorundam codicum librarii iam fecerant), recensebo :

		Archetypum	Coniecturae
9432	*ç(/)tea6ai*	65-5 operatrix esse	optatrix esse *(Krl)**
94322	*ovv*	**66.7** sibi	igitur *(Kf)*
94a22	*TTpos* t o p /Scop	**66.7** adiunctam	ad vitam
94a2Ó	*KvpitiiTarijs*	**66.11** principalis esse	principalissime
94b3	*prjropiK^v*	**66.15** theoricam	rethoricam (rectoriam *Qp)*
94b4	*raïs Xotirats*	**66.16** reliquimus	reliquis (ÇWQy2)
94bï2	*V7TOK€lp,€Vr¡V*	**67-3** substanciam	subiectam *(PfQq Qk2)*
94b24	*€7Tl Toaovrov*	**67.12** interius	in tantum
95a4	¿KoAouityriKoy w p	**67.21** insecutores	insecutor ens
953.5	a/covaerai	**67.21** audientes	audiet *(cf.* audient *My)*
9539	¿Kparéacp	**68.3** incontingentibus	incontinentibus *(Qn)*
95al4	*Kal avaXapovres*	**68.7** de re sumentes	et resumentes
95b!3	*ávifa*	**69.**16 videtur	vir
95bi5	*€K* t û j p /3ia>p	**70.1** et vita	ex vita
963.3	*cyKVKXiots*	**70.21** euchidiis	enchicliis
9636	*piatos*	**71.2** violenter (-t')	violentus (-t9)
96314	ciri *acor-qplq.*	**71**.10 persolute	pro salute *(Pt)*
96a!6	*oatov*	**71.12** scienciis	sanctum
96328	*Tl*	**72.2** quod	quid (QiQA2)
96a28	*Kal*	**72.2** ad	et
96335	€477€p €PT< *avToavdptirrra)*	**72.10** semper se homine	si in per se homine
96b27	opwpvpo4s	**74.1** eque 2	equivocis

1 Archetypi menda puto lectiones quas habent omnes codices, aut etiam lectiones quas habent pauci codices, sed a quibus menda aliorum codicum orta esse videntur.

2 Veri simile est archetypi librarium verbum « equivocis » legere non potuisse, et forsitan scripserit tantum « equ*** » spatio vacuo relicto, ex quo effectum

ç6b35	*tyreirai*	**74.7** quare	queritur
97a22	*ι ¿ον irpa.KTu)v*	**75.3** operacionum	operatorum
97bll	*0 dvOpiüTTOS. TOVTCÛV*	**76.4** horum horum	homo. Horum
97^33	oiv	**77.11** sibi	igitur (?K/,<2¿3)
97b34	*à<f>opL<JT€ov*	**77.13** existimandum	exterminandu m
g8ai8	*Zap*	78.13 uíuer 1	uer
g8a23	*o xpévos*	**78.18** tempore	tempus
98a33	*aTTCLLrrjTGov*	**79.10** relinquendum	requirendum
99a!	*Kadevèovri*	**81.**5 dormire enim	dormienti
ggâ.2	*¿¿¡epyr/KOTi*	**81.6** occasio	occioso
99ai3		**81.**18 sunt (st)	natura (ñ)
99a22	ayatfcu	**82.3** bene	bone
99a25	d-j/AcaKov	**82.**7 dialeticum	diliacum
99b11	*8à)prip.a*	**83.5** doctrina	dorima
99b2i	ûjç *otóv T€*	83.14-15 inpossibile	ut possibile
99b22	*lT€l/>VK€V*	83.15 non innata 2	innata <sunt>
ooa4	8eî	**84.9** indigni	indiget *(QxYm Qo2)*
ooa/	*p.eyàXais*	**84.12** magis	magnis
ooaq	*¿QAíüs*	**84.15** mirabiliter	miserabiliter
ooaio	*iroTcpov*	**84.15** Verum	Vtrum
OOaiO	*àvdpd)iTa)V*	**84.**16 bonum	hominum
ooaii	*EôXwva*	**84.17** solucionem	Solonem
ooai2	*apá ye*	**85.1** non	num
OOai2	*€7T€l8à.V ¿TToddvT]*	**85.1** commonetur	cum morietur *(Qk, Ym*)*
ooai3	toc? Aeyovatv	**85.2** dicent de	dicentibus
ooai5	JSo Aíuj'	**85.3** solum	Solon
OOb3	*avaKVKÀeïaôai*	**86.5** regulari (?)	recirculari
oobi7	acrcov *Tov*	86.17 cum (cu)	causa cur (câ cu)
oobi7	*yîveaOat*	**86.17** sit	ht
oob35	*TTpà^et,* rà *pior/rà*	**87.12** operabilia	operabitur odibilia
Oia2	*€K Tcîjv virapxôvTojv*	**87.14** existentibus	ex existentibus
Oia8	irpca/zc/cac?	**88.2** pro amicis	Priamicis
oiaio	*viro p,eyàXa>v*	**88.4** magis	a magnis

est ut verba « a casu equ » spatio vacuo relicto omitteret *Vq,* « a casu eque » scriberent *QvQoQwMyRhQpKcNoPlQmQnQy,* « a casu esse eque », vel « a casu eque esse » supplerent ceteri.

1 Veri simile est exemplar, a quo archetypi librarius Ethicae novae verba descripsit, habuisse notam « u' », quo significat « uer », quam notam cum archetypi librarius primo falso « ui », deinde vere legisset « uer », sed priorem scriptionem delere oblitus esset, archetypum lectionem conflatam habuit « ui uer », quam religiose conservavit codex *Vq* (et forsitan etiam habuerit *Qv1,* in quo post « ui » complures litterae deletae sunt) ; quam cum intellectu careret, codices correxerunt in « uiuet » *(Qi),* « uidit » *{QrQy),* «in uere » *{Kf),* «nidum» *{plerique),* unde lectiones conflatae originem duxerunt « in uere non facit nidum » *(Lo),* « uiuere non facit nidum » *{Qn),* etc.

2 Verbum « non » a librario qui archetypum confecit additum esse videtur ut cum verbo iam corrupto « inpossibile » (pro 83.14-15 « ut possibile ») sententia congrueret : « inpossibile est optima habere non innata », potius quam a corruptione verbi « sunt » originem duxisse ; <sunt> ergo non ante, sed post «innata» supplevi (cf. «innata sunt», 79.15 84.1 87.5-6; «innatum est», 77.8 **93.12** ; «innatum esse», **90.9).**

oia24	Se	88.18 ducit (duc)	autem (aut)
oia2Ó	*ùtaipeîv*	89.2 g' videre	dividere
Oia35	TOUS *K€Kf¿TlKÓTa.$*	89.10 eos qui differunt	eos qui defecerunt
oib6	*ai tvirpaÇlai*	89.16 prosperitatibus	prosperitates *(KfKc1Lo2)*
oibzo	*yiveadai*	90.12 non sunt	fiunt (non *om. KpMyRh)*
oib24	*fcioTCiTovs*	90.15 dignissimos	divinissimos
oibjo	*Tov deov*	91.1 dictum (dem)	deum
oza8	*àXydtiav*	91.12 virtutem	veritatem
O2a8	*7T€irovT)<j9ai*	91.13 studiose	studuisse
O2aq	*fiovXerai*	9I.13 videtur	vult
O2ai7	8«	91.21 animi anime 1	autem anime
O2aig	*depairevGovra.*	92.2 medicatorum	medicaturum
O2a23	*OecopyTCov*	92.6 Contemplantur	Contemplandum
O2a28	*iroTcpov*	92.10 ut	utrum
O2blO	*yivçrat*	93.10 sunt	fiunt
O2bl9	*pàpta*	93.19 particularum	particule
O2b22	t o *rrapa<f>çpôp.€vov*	93.21-94.1 quod deferantur	quod defertur
O2b34	*vov6¿t t]ljis*	94.14 uisio	iussio
O2b34	*€7TtTÍp.7)(Jl$*	94.14 terminado it'-)	criminacio (cl-)
°3a3	*T°v irarpos*	94.17 par, pat (— parum, pater)	patris

Patet ergo archetypi menda a notis ambiguis 2 vel a litteris male scriptis originem plerumque habere et coniecturis facilibus et manifestis fere tolli posse.

De interpretis in scribendo libertate.

Tametsi mendis scatet archetypum, nihilo minus Ethicae novae editori cavendum est ne verba inconsulte et temere mutet, quae reapse ab Aristotelis verbis Graecis vel saltem a puriore latinitate abhorrere videntur, sed ipsius interpretis licentia scribendi aut etiam imperitia.

1 Lectiones «animi anime« *(Qo^Pt),* «anime animi» *(AwKjPlQj),* «animi animi» *(Lo),* «anime anime» *(QrNoQs)* habent pauci tantum codices, sed prius verbum «animi» vel «anime» a nota ambigua ortum esse videtur («aii» vel «aie», pro «aü» vel «aüt») ; cf. 91.io, ubi pro «anime» codices *AwKjKvLo*l *QkQoiWo* habent «aut» vel «autem» («aü»), codices *KiPIPtPzQlQwMyRh* «ut», verbum om. *QvQpQ2KkQjQ?tQqQy,* «anime» rest. cett. (lectionem conflatam «autem animi» hab. *Qi).*

2 Memorandum est non nulla verba notis scribi quae facile confundi possunt, velut «et» notis & (quod legi potest «q'» = «quod», vel «d'» = «de») et *z* (quod potest legi «in»), verbum «autem» nota «au» (quod potest legi «qñ» = «quando»), verbum «igitur» nota «gl» (quod potest legi «s'» = «sibi»), etc. ; notas ambiguas quibus formae pronominis «qui» (et compositorum «quidam», «quicumque», etc.) fere scribuntur neglexi ; in memoria tamen semper habendum est formas «qui», «quid», «quod», «quidem», etc. in archetypo obscure scriptas, librarios saepius confudisse.

Praetereo quod ipse interpres, ut Ethicae veteris interpres (vide p. L), numerum singularem pro plurali saepius posuit, velut 65.8-9 « opus aliquod ... opus » (94S5-6 *epya riva ... ra ¿pya}* ; 67.15 « demonstracionem» (94627 ¿TroSei^ei?) ; **70.**l «ex vita» (951315 *ck tow ftuuv)* ; aut ex contrario pluralem pro singulari, velut **67.**l «gentibus» (94610 *eOvet)* ; 67.17 «singula» (95a! *Kaô* ckcujtov)* ; **67.23** «moribus» (952-7 *ro rflos}* ; **69.1** « aliquas raciones » (95a3o riva Xoyov) ; quod praesens tempus posuit pro futuro, velut **86.18** « existit » (oobi8 uTrdpfet) ; **87-5** « faciunt »(00626 77oi7)CT6i), ex quo fortasse effectum est ut futurum iuxta praesens positum omitteret 88.13 «existunt» (oia2o uvrap^et xat *virâp^t)* ; quod de gradibus comparationis parum curat : **67.1** et **90.**17 «divinum» (94bio et oib27 *Oetorepov)* ; **68.21** «inane» (95a29 *pcaTaiorepov)* ; **80.**7 «principaliora» (98bi5 *KvptcúraTa)* ; **83.6** «melius» (99bi3 *ftéAriarov),* et alia talia. Animadvertendum etiam est interpretem plus quam semel casum rectum aut accusativum pro genetivo partitivo posuisse, velut 66.15 «virtutes» (94b2 *raw &uvap,€O)v)* ; **89.4** « ea que ... infortunia » (o l a28 *rdv ... arvyTjpbaTcov)* ; **92.14** « Irracionabile » (o2a32 *rov aXóyov)* ; **93.6** « Hec » (o2b2 *ravr-qs).*

Notatione dignior esse videtur inscitia qua ipse interpres, mea quidem sententia, genetivum absolutum sermonis Graeci accusativo absoluto reddidit : 66.16-17 «Utentem autem hanc ... legem iubentem » (9464-5) *Xpu)pÆVT}s* 8e *ravTTjs ... vop.oOerovcrrjs')',* inscitia dico, sed illius aetatis hominibus haud insolita, cum accusativus absolutus iam usitatissimus saeculo VI esset apud Gregorium Turonensem, cuius libros Mediae aetatis viri adsidue pervolutare numquam cessaverunt[1].

Inopia autem verborum interpres quaedam omisisse videtur, velut **69.3** « quesivit hoc » (95a32 ^-n-opet *tovto ketI* ejuret); cum enim utrumque verbum Graecum *airopco)* (vel 8ia7ropetu) et uno verbo Latino « quero » interpres redderet (vide Indicem Graeco-latinum, s.v.), verbo «quesivit » iam ad reddendum ^7rdpei adhibito, alterum verbum quo redderet non habuit. Similiter in **82.5,** loco duorum verborum Graecorum 99a24 *apLorov ... Kal* «áXAtarov, unum verbum Latinum habemus «Optimum » : uno enim verbo Latino « optimus » interpres utrumque verbum Graecum *dpioros* et *ko.XXtjtos* reddebat (vide Indicem s.v.).

[1] De accusativo absoluto, qui in inscriptionibus iam saeculo III exeunte, apud scriptores autem saeculo V exeunte apparuit, cf. F. Horn, *Zur Geschichte der absoluten Partizipialkonstruktionen im Lateinischen,* Lund 1918, pp. 79-87 ; Y. M. Biese, *Der spatlateinische Akkusativus absolutus und Verwandtes,* Helsinki 1928 ; de accusativo absoluto apud Gregorium Turonensem, vide M. Bonnet, *Le latin de Grégoire de Tours,* Paris 1890, pp. 561-564; apud scriptores praesertim litúrgicos, vide D. Norberg, *Manuel pratique de latin médiéval,* Paris 1968, pp. 39 et 144-145. Accusativum absolutum medii aevi grammatici non ignoraverunt, quamquam talem accusativum se numquam invenisse adseveravit Petrus Helias : « Dixerunt ergo quidam quia *nos* ibi est absolutus accusativus et a nullo regitur ; sicut enim ablativus quandoque absolute ponitur, sic et accusativus. Quod autem accusativus absolute ponatur, hoc numquam inveni » (laud, a Ch. Thurot, *Extraits de divers manuscrits latins pour servir à l'histoire des doctrines grammaticales au Moyen âge,* Paris 1869, p. 309 ; cf. *ibid.,* p. 247, adn. 3 ; pp. 305, 308).

Pauca etiam dicenda sunt de verbis quae suffixo -ivus terminantur. Inter omnes enim constat haec nomina, apud classicos scriptores rariora, progrediente tempore, praesertim ad nomina graeca in *-ικος* reddenda, semper plura ficta esse x. Quibus tamen Ethicae novae interpres, quem ad modum et Ethicae veteris interpres 1, non abutitur ; cuius in talibus nominibus novandis moderatio apparebit, si eam nimiae luxuriei Roberti Grosseteste comparaverimus. His enim novem (quorum duo classica erant) utitur Ethicae novae interpres :

70.4 contemplativus (95big *Büjpt¡t ikÓs),* iam apud Senecam ; **84.**i cooperativus (99628 awepyoç ; sed **79.i** cooperator), iam apud Boethium; **73.3** custoditivus (96611 <¿vÁaKTtK-ó?) ; **73.2** íactivus (qóbn ttoc^tikôç) ; 77.14 et **93.il** nutritivas (98a! et O2bii *OperrriKos)* ; **66.16** et **77.**16 operativos (94b4 et 98a$ *TrpaKTiKÔs),* iam apud Augustinum ; **92.14** et **94.9** plantativus (o2a32 et O2b29 <j>vTiK¿$) ; **73.3** prohibitivus (9Óbi2 *kojXvtikôs)* ; **72.**l tempus tempestivum (9Óa2Ó *Kaipós),* «tempestivus» iam apud Ciceronem.

Pluribus tamen in locis ne nomina in -ivus vel nova pariat vel iam partis utatur temperat Ethicae novae interpres :

q8a2 *aiaOrjTiKÓs N77.i*< ± sensibilis: **L 150.28** sensitivus; O3a3 *aKovartKos* **N 94.17** audibilis : *L* **162.**9 auditivus; ç8ai *av^TiKÓs* N 77.14 vegetabilis: *L* **150.28** augmentativus ; 9Óa34 *yvp.vavTt.Kri N* **72.**9 ginnastica : *L* **147.9** exercitativa (exercitativus iam apud Boethium) ; O3a5,6 *8iavor¡riKÓ$* IV **94.**19 et **95.**l intellectualis: **£254.14,15 255.2 329.9** intellectivus (iam apud Boethium); 99bq *èdia-ros* N83.2 assuescibilis : £ 287.26 assuefactivus ; 99b3 *ev8at.povi.K0s N* **82.16** felix **:£ 357.23** felicitativus ; 94626 et O2b33 *padrjpaTiKÓs* IV **67.**14 et **94.13** mathematicus: **£ 262.10** disciplinativus ; 94a8 *vaviHffiK^* N65.n-i2 navium constructura: **£141.13** navifactiva ; O2b3o *opeKTtKÓs* IV**84.**10 desiderabilis : £ **162.1** appetibilis, **255.1** appetitivus ; 95b22 *ttpclktikos N* **70.8** auctor : **£256.17** activus (vide Indicem, s.v.), iam apud Senecam; 99631, ooa2, oib32 *irpaKTiKos N84.5,8* **91.2** operator: £ **155.**14,18 **159.**ag *s.l.* operativus (vide Indicem s.v. et supra lin. 12) ; 94a!! *xa^vo'TT0LrriKV N* **65.14** frenorum factrix : **£ I4I.16** frenifactiva

Quae commemoravisse oportebat ne aliquando in verbis interpretis offendamus, velut in verbo 70.8 « auctores » (« au » pro « a » modus scri-

1 Vide J. Breitmeyer, *Le suffixe latin -iuus* (Thèse de la Faculté des Lettres de Genève, Thèse n° 67), Genève 1933 ; ex 533 nominibus suffixo -ivus terminatis quae J. Breitmeyer recensuit, 54 ante Christum, 479 post Christum ficta sunt (quorum 124 saeculo VI).

2 Apud Ethicae veteris interpretem invenitur « adiectivus », **46.1**l ; sed notanda sunt ; 04633 *¿papTr¡nK¿s* 9.13 peccans **(£167.4** peccativus) ; 13a!! *povXevTtKos* **31.25** consiliabilis (£ consiliativas, vide Indicem, s.v.); O3ai4,i5 *8iavor)TtK0s* 5.4,5 intellectualis (£ intellectivus, vide Indicem, s.v.); 04633 *Ka.Top0(üTtK¿s* 9.13 directus **(£ 167.3** directivos) ; 05624 *-rraO^TiKos* **11.**19 passibilis (£ passivus **353.13)** ; 06636 *TTpoatperiKÓs* **14.14** voluntarius **(£171-7** electivus) ; 15630 *TTpofjTrot-rjTtKos* **39.11** fictor **(£221.9** simulativus) ; 06615,28, oga22 *aroxacrTiKTi* **13.22 14.6 21.7** inspectrix (£ 170.17,27 **177-3** coniectatrix, sed **I7O.17** (s.l.) **260.26** coniectativus) ; 17630 *^Xjtikos elp.l* **44.**18 amo **(£197.i** amativus sum); 1264 *xPWaTiaTlKV* **30.**11 negociacio **(£185.13** negociativa). De Ethica Borghesiana et aliis librorum IV-X reliquiis, vide *infra* pp. cxxxn et cxxxiv.

bendi est illis temporibus frequentissimus : codex Ethicae novae *Qz* pro « actus » fere scribit « auctus ») : « auctores », non « activi », verbum est cui favet mos interpretis. Similiter in 65.12 «constructura» in «constructiva» corrigere timeo ne velit quis, quod contra morem consuetudinemque interpretis esset et alioqui sine causa : nam, si verbum « constructivus » a Boethio iam fictum erat, nomen « constructura » et ipsum non insolitum fuisse testatur, praeter codicem Bononiensem (saeculo IX exaratum) epistularum Augustini \ sermonis Gallici usus, in quo verbum « constructure » usitatum erat[1].

Adfinitates codicum Ethicae NOVAE

Liber interpretis

__ Archetypum corruptum

Qm *Qy*

Quid significent diversae lineae, dictum est p. x l ii.

1 Cf. *Thesaurus linguae Latinae,* s.v. Constructura (t. IV col. 547). Animadvertendum tamen est *Thesaurum* in epistula Augustini 187,33, scripsisse « constructuram » et adnotavisse « structuram *deti.* » ; contra A. Goldbacher, S. *Augustini Epistulae (Pars IV)* («CSEL LVII », Vindobonae-Lipsiae 1911, p. m), verbum «structuram» in textu posuit et lectionem «constructuram» in adnotatione relegavit, quae tamen est codicis Bononiensis 58, 125, de quo ipse A. Goldbacher, *ibid., Pars V* («CSEL LVIII », Vindobonae-Lipsiae 1923, p. XXXV) scripsit : « qui codex cum inter ceteros praestantia excellat, tum in ep. 187 unus omnium integerrima Augustini verba conservasse videtur».

2 Vide Fr. Godefroy, *Dictionnaire de l'ancienne langue française... du IXe au XVe siècle,* s.v. Constructure (t. II col. 259a ; t. IX col. 170b).

De Ethicae novae verbis restitutis.

Quid huc addi potest, nisi quod, cum Ethicae novae verba iam in archetypo corrupta essent, et in codicibus, praeterquam in paucis quorum optimi sunt *VqQv* (quorum tamen *Vq* pro altera parte deest), semper corruptiora evaderint, Ethicae novae editio multas habet cautiones ? Haec duo minimum semper in mente habere legentis curam non effugiat : primo, verba quae in textu posuit editor saepius non nisi coniecturas esse ; secundo, verba quae Mediae aetatis viri et in primis magistri artium legerunt et explanaverunt saepius non in textu, sed in adnotatione requirenda esse.

3. De codice Graeco ab Ethicae novae interprete usurpato

Quem ad modum in Ethica vetere feci, ad codicem Graecum quo interpres Ethicae novae usus est reperiendum, septem codices Graecos Ethicorum Nicomacheorum contuli, hi sunt codices *KE, L>, Mb, Nb, Ob, Pb* et P2 (vide *supra,* p. xliv).

Hic tamen animadvertendum est quinque prima folia codicis *Ob* manu posteriore refecta esse (quae ergo siglo *rec.Ob* designabo), ita ut in foliis ir-5v manu posteriore scripta habeamus Aristotelis verba a 94a! usque ad gyazS : *SfjXov ùs om* Atti *Ttávra,* in folio autem 7r (folium 6 vacat) germanus codex Ob initium capiat a versu q6b6 : *avrov, riOévres* ; versus ergo qóbó-97a28 codex bis habet, ff. 4V-5V manu recentiore, et ff. 7r-7v manu antiquiore scriptos. Recte autem monuit nos Fr. Susemihl[1] veri simile esse librarium qui folia 1-5 denuo scripsit, ea ex ipso codice Ob, qui tum etiam integer erat, exscripsisse, eo quod prima codicis folia madore pessumdata iam vix legi poterant (nunc etiam summa pars folii 7 et complurium foliorum quae insequuntur difficilis lectu evasa est) ; folia ergo refecta foliorum deperditorum codicis Ob locum tenere possunt, caute tamen utenda sunt, ut infra ostendam (p. c).

1 Fr. Susemihl, *Die Bekkerschen Handschriften der Nikomachischen Ethik* («Neue Jahrbücher für Philologie und Pâdagogik, 48" anno, t. 117 » = « Jahrbücher für Classische Philologie, 24o anno», 1878), pp. 629-631.

In libro I Ethicorum Nicomacheorum codicum Graecorum prima classis I71 codicibus *K^PbMb* constituitur, secunda vero classis 772 codicibus £bOb, classis denique intermedia codicibus *NbP2.* Codex ergo quo Ethicae novae interpres usus est, quem ad modum codex quo usus erat Ethicae veteris interpres, est classis £bOb, et codici quidem *Ob* proximus. Quod ex tabulis quae sequuntur apparebit.

i. Loci in quibus Ethica nova cum classe LbOb stat.

67.li unumquodque (94023 *çKaorov* Lb, *ree.* Ob, *NbP2) :* e/eaora KbPbMb **68.20** causa est (95az8 Lb, *rec.Ob, NbP2) : post* bona *KbPbMb* **70.**13 bonos esse (95627-28 Lb, *rec.Ob, NhP2) : inv. KbPbMb* **73-5** bonum (96613 *LbObNbP2) : rayada KbPbMb, s.l. P2* **73.11** utique aliquis (96619) : *inv. KbPbMb* **74.6** et (g5b32) : *om. KbPbMb* quod (ro) : x-at J<bPbMb **74.li** habet quandam (97a4) : *inv. KbPbMb* **74.14** omnes artifices (97a7) : *inv. KbPbMb* 75.2 unicuique (97ai8 *¿k¢cjtt¡ LbOb) : cett. (etiam corr.* Lb) **75.7** alia (g7a26) : erepov *KbPbMb* **75.13** propter hoc (97a32 8ià TOÛ0') : 8i' *avrà KhPb* 75.15 autem (97a34 8') : 8^ *16.3* uxore (97bio ywatw) : *yvvaiÇl KhPbMb* **77.6** opus aliquod (97628 *epyov ri LbOb) : inv. cett.* **77.16** utique (g8a3 8l7) : 8è **JPMb 79.17** er8° (9867 ouv) : *yàp KbPb* **80.**10 philosophis (98618 *«ptAocrópatv LbOb) : PcXouoff/fovvrajv cett. (om. Pb)* **82.8** vero (gga28 8' *LbOb)* : 8¿ *cdt-* **82.**20 quidam (ggb8 ívlοí) : *erepoi KbPb* **83.2** vel2 (ggbg *q) : q Kai KbMŋNbP~* **83.**10 optimum (99617 *âptarov LbOb) : + etvai cett. (post ^aíverat Mh)* **84.13** Heroicis (ooa8) : *rpaüKOÎs KbMb, s.l. P2* **87.2** utique (00622 *&q LbOb)* : 8e *cett.* **88.16** in nihilum (oia22 το p.iySoTtow LbOb) : το *p,èv [LqZoriovv cett.* **89.9** sic (oia34 *ravrq LPOb)* : hanc *(ravrqv cett.)* **90-5** autem (01612 8< *LbOb)* i *àq cett.* **90.8** opera et acciones (01615) : *inv. KbPb* **90.**20 melius (01629 *Kpçïrrov) : Kpçlrrajv KbMb* **91.**9 si (o2a5 *£i LbOb) : ê-n-ei cett.* **9I.13** cives bonos (o2ag) : *inv. KbPb* **91.**16 hec scrutacio (02ai2) : l? *oKepiç (¿7rícTK€l/HS Pb) avrq KbPbMbNbP2* **92.6** autem (o2a23 8è) : Si) *KbNbP2 (fl€id-pqréov1— ÿvxys °m·* -Pb) **93.12** autem (02613 *MbN^P2* **93.14** Continentis ... incontinentis (02614 LbOb) : *inv. cett.* **94.**16 igitur (O3a2 apa *LbOb)* : êoTat *KbPbNbP2 : earat apa Mb*

2. Loci in quibus Ethica nova cum codice *Lb* stat.

66.12 autem et Íg4a27 8è *Kat q Lb)* : 8' *q* (8è *q) KbPbMbNbP2, rec.Ob* **68.16** quidem (95a24 *pèv Lb) : p¿v yàp KbPbMbNbP2, rec.Ob* **69.4** in stadiis (9561 *cm raïv ara^iatv Lb) : çy râ› araàlcp K^P^M^N^P2, rec.Ob 69-5* igitur (9562 *Lb) ! yàp KbPbMbNbP2, rec.Ob* 69.13 a se ipso (95610 aimp *LbPbMb) : avreos pr.m. Kb : avros corr. Kb, NbP2, rec.Ob* intelligit *(yoéet Lb) : vo-qari KbPbNbP2, rec.Ob : vo-qaei Mb* **70.12** aufertur (95626 Lb) : *+ eïvat KbPbMbNbP2, rec.Ob* 70.13 querere (95627 *fyT£tv Lb) : RhphMhNhP2, rec.Ob* (vide Indicem Graeco-latinum, s.v.) **71.8** questio (góai2 *rqs ^qr-qaetus Lb) : rijs roiavrr)S ¡¿qr-qasajs KbPbMbNbP2t rec.Ob* 72.7 quidem (qóa32 *p¿y Lb) ; p¿v yàp KbPbMbNbP2, rec.Ob 72.14* diuturnius

Íg6b4 *TToAvxpovia>T€pov IP)* : *TroXvxpóviov K^P^M^N^P2, rec.Ob* **76.6** amicos amicorum (97613 £b) : *inv. celt.* **78.2** principalior (g8a6 *Kvpuarepa* Lb) : *Kvpiárcpov ceti.* **83.**18 autem erit (99625 8' *dv* cfy *IP)* : Se rt Kb : 8' *i'gtI cett.*

3. Loci in quibus Ethica nova cum codice Ob et aliis quibusdam stat.

65.4 et2 (94a! *Kal rec.Ob, NbPzMb)* : *om. cett.* **65.n** fines (94a8 ra t ¿Ai? *rec.Ob, NbP2KPPbMb)* : *Kal praem.* Lb quidem *{pèv rec.Obt Mb)* : + *yàp cett.* *67.Ii* autem (94622 S¿ *rec.Ob, NbP2)* : *8y cett.* **67.19** operacionum (95a3 *irpa&uiv rec.Ob,* A^>P2ÆbPb) : *irpay^áruiv LbMb* **68.7** etl (95ai4 *Kal ree.* Ob, NbP2) : *om. cett.* 68.9 bonum (95ai7 *áyaOóv rec.Ob, NbP2PbMb)* : *dyaôcèv IPKP* 68-13 que (95a2O rty *rec.Ob* Nb) : *n cett.* 68.21 igitur (95a28 oíy *rec.Ob, NPP2)* : *pev praem. cett.* **69.2** nos (95a3i i/pa? *rec.Ob,* NbP2NbPb) : ¿/xas *IPMb* **69.8** consuetudinibus (9564 *eBeatv rec.Ob, corr. Nb,* P2KbPb) : *edveaiv pr.m. Nb* : *-ifteuiv LbMb, corr.* Ob **69.**16 dicimus (95bi4 Aeyo/xei/ *rec. Ob,* NbP2Pb) : Aeyco/xev *IPKbMb* **73.**17 commune quid (96625 *koivóv n)* : *inv. Mb* : *om.* Lb **76.8** eligibilem (97615 *atperov CPIPPh)* : *apKiov Kal praem. IPNbP2* : *Kal dpKiov add. Mb* **77.xo-ix** hec omnia (97632 *ravra irdvra O^M^)* ' *ravra om.* Lb : *inv. cett.* 78.8 operacionem (98ai3 *TrpâÇiv ObP2Mb)* : *irpâÇçis cett.* **8O.2** autem (9869 Se *ObKP)* : Si) PbMb : *8¡ Kal* LbNbP2 **8O.5** autem (98612 8¿ *ObMh}* : 87) *cett.* **80.6** corpus (98614 *aúpa)* : *aupara IPKb* **80.**14 dicitur (98622 *eipr¡rai)* : *¿an IP* **80.21** in (98629 ¿Tri ObNbP2Mb) : «y *pr.m. Kb* : *ev corr. Kb, PbIP* (vide Ashburner, p. 41) **8O.21** et (98629 «at) ; i) «at *IP* : l) Pb : *obsc. Kb* (vide Ashburner, p. 41) 8I.20 utique (ggai5 Si)) : S¿ *Lb* : *8r¡* Si) *P2* : Se *8r¡ Mb* 83.4-5 deorum est (99611) : *inv. IPKbPb* **86.2** quando (ooa34 ore) : on *IP* **86.16** permanentissime (00615 *povipúrarai)* : *povtpúrepai IPKbMb, s.l. P2* : *om.* Pb **88.6** in eodem (oxai3 *ev* rauró) ObP2) : *ev avrw cett.* 92.1-2 de anima (o2aig Trcpt *tfivxrjs ObKb)* : *irepl i/iuxvv ceii·* (vide Indicem Latino-graecum s.v. de, circa)

4. Loci in quibus Ethica nova cum codice Ob solo stat.

67.16-17 optimus iudex est (94628 *ayaSos Kptrqs ¿an rec.Ob)* : *¿arlv* àyafloy «ptrijs *cett.* **72.IÓ-73.I** de omni sermones fecerunt bono (96610 *rrepl iravros* tovç *Xóyovs (iroieïyaôat ¿yaOov Ob,* f. 7r) : *âyaffov post navrés cett. {etiam rec.Ob,* f. 4r) : *Pipfpjôai pro iroteîadai rec.Ob, IPNbP2* **76.2** enim (9768 *yàp Ob)* : 8' *cett.* **76.13'14** et per se sufficiens. Videtur felicitas (97620 «at *avrapKcç <j>alverat* l7 *evSaipovla* Ob) : *Palverai ante Kal avrapKes cett.* **77.1** est (97623 *¿an Ob)* : *¿anv* en *cett.* **78.12** et (g8ax8 «ai Ob) : *om. cett.* **78.13** utique (g8axg Si) Ob) : Se *LbKbPbMb* : *Kal NbP2* **80.**1 esse tocius (9867 *t-lvai* tou *iravroç Ob)* etvat *om. Lb* : *tov* iravro? *cîvai cett.* **80.**18 vero (98626 8« Ob) : S¿ *Kal cett.* **81.ro** bene (gga6 «aAa>s Ob) : *opôâs cett.* **81.**21 quandam (ggax6 *nvd Ob)* : *tijv* **82.13** per2 (ggbi Stà <9b) : «ai Stà K^P^M^A'^P2 , *Twv Lb* **83.x6** que2 (99623 Tà *Ob)* : *om. cett.* **8L7** causam (ooa2 *rrjv alnav hic Ob)* : *ante* neque *cett.* **85.1** num (ooai2 *¿pá ye Ob)* : *&pá ye Kat MbNb P2* : apa *ye Kal LbKbPb* 88.12 et2 (oxaig «ai Ob) : *om. cett.* 92.12 duo (o2a3O Svo Ob) : + ¿ariv *cett.* **95.x** fronesim et intelligenciam (03a5-6 *ppó-VTjaiv Kal avvtatv* Ob) : *inv. cett. (avveatv Kal om. Mb)*

5. Menda codicis Ob quae Ethica nova non habet b

67.9-10 grosse — dicentes (94b20-22 7ra.xvAû>$ — *Xeyovras)* : *om. rec. Ob, Nb* 67.17-18 simpliciter — edoctus (9531-2 a-n-Aujs — •n-ç-îrai.Sevp.A'os) : *om. rec. Ob* **72.1** loco (96327 *TOTrai)* : *rai ιιον rec. Ob, NbPz* **72.13** erit (9664 *carat.)* : *spatium trium liti, rec- Ob* **90.**18 autem (01627 Se) : *yàp Ob* : *om. Nb* **92-5** cognicionem (02322 yytotnv) ' flcpaircíav Ob **93.21-94.1** quod defertur (O2b22 *ιο TTaparffcpopcvov)* ' *ιο Trcptfapopevov Ob*

6. Loci in quibus Ethica nova a codice *Ob* dissentit et cum aliis paucis consentit.

65.8 circa2 (9435 *nepl Pb)* : *irapà cett.* **65.**17 utique (94314 *8r¡ Mb)* : 8e *cett.* **67.**16 enim (94627 *yàp Mb)* : 8e *cett.* **68.7** Dicamus (953-14 Ae- *yuipev Kb, pr.m.* Pb) : Acyo/xev *cett.* 69.it habet suscipiet (9567 Aá/3oi *Pb)* : *€%ci r¡ Xáftoi cett.* **69.13** Ysiodum (95bg τον *'Hatobov Mb)* : *rojv 'HaióSov cett.* **70.13** enim (95b28 *yàp Mb)* : *yovv cett.* **72.5** erit (96a$i *cty Kb)* : *yv cett.* 75.5 hoc1 (97324 *rovro MhP2)* ; ro *avro LbObNbPb* : *ravrov (v dei.) Kb* **76-4** civilis (97b!! ττοÂît ckoç *Mb)* : -rroAirt/cov *cett.* **77.**15 hec (9832 *avrr¡)* : *avTTj ObKb 7&.]* vitam quandam opus (98313 *Çorfv riva cpyov P!l0)* : *epyov lurqv riva cett.* 79.8 vero (98332 8c *Mb)* : *877 cett.* 79.14 alia (9864 aAAai MbP2] : *κqX praem. cett.* **81.8** utique (9933 8ι) *Mb)* : **8'** *cett.* in (ev *M*)* : *om. cett.* **81.**19 delectabiles (99314 *rftciai Mb)* : 4- *Kal cett.* **82.3** et bone et optime (99322 *Kal ayadal re* [ye PbP2] *Kal KaXal* A7bP2PbPb) : *yc ayadal Kal KaXal Mb* : *Kal (pm. Lb) KaXal ye Kal ayadal LbOb* **82-7** bonum (99327 *Xtpcrrov Mb)* : 4- 8¿ ro Lb : + 8' *cett.* **84.3** ipsa (99630 *aMj Kb)* : *avr-q cett.* **84.12** directus est (ooa6 *cvdvvovvra Nb)* : ev[a0]evovvra *(ad rec. m. sup. ras.) Kb* (vide Ashburner, p. 41) : *evd-qvovvra cett.* **86.2** vere dicitur (00335 *aXydeverat- Mb)* : *¿X-qdevaerai cett.* **86.7** et (oob6 *Mb, pr. m.* P2) : -J- *rráXiv* **89.**10 inquirendo (01335 Tc? *Siairopeíadai corr. Nb)* : *ro 8. cett.* **92.4** Medicorum autem (02321 *TÚV* 8' *larpíov Kb)* : *Kal rcHv* 8' *larpatv Pb* : *Kal ra>v larpátv* (p 8e LbQbATb) *cett.*

Ex his conligi potest codicem Graecum quo Ethicae novae interpres praecipue usus est (nam forsitan quodam alio codice nonnumquam usus sit, vide *infra* p. cxix) codici Ob coniunctissimum fuisse ; et enim hunc secundae classis 772 fuisse patet, cum lectiones communes codicum LbOb in 36 locis habeat (§ 1), sed codici Ob propinquiorem fuisse, cum, quando codex Ob a codice Lb dissentit, lectiones codicis Oh habeat, sive codici Ob

1 Animadvertendum est Bekkerum codici Ob non null3 menda perperam attribuisse, velut : 9732 *Pia¿p.cda cum cett. Ob* — **74.**io sciemus : *olaôpçda H&, rec.* Ob 9733 *enirev&p.eda cum cett. Ob* = **74.**io inveniemus : emrevf*a>p.€0a rec. Ob* 97317 *aXXo cum cett. Ob* = **75.**1 aliud : *àXXy H*,rec.Ob* 98333 oùSè *cum cett. Ob* = *79.10* neque 99b22 rà *cum cett. Ob* = **83.**16 que1 9çb23 ra = **83.**16 que2 oiaig /xaKapiovs *èpovptv cum cett.* (αΐρ–Ob = 88.12-13 beatos dicemus.

et aliis quibusdam communes sunt (28 in locis, § 3), sive etiam codici Ob solo propriae sunt (18 in locis, §4).

Codex tamen Graecus quo Ethicae novae interpres usus est auctoritatem suam habere videtur. Nam, quamquam multa menda propria habuisse videtur, quorum 14 eadem ac menda codicis *Mb* sunt, quod tamen non nisi casu accidisse videtur, eo quod in utroque codice eadem verba omissa vel confusa sunt quae librariorum neglegentia omitti vel confundi solent (velut *yáp,* Se, 8tj ; vide § 6), tamen codicis Ob non nulla menda propria non habet (§5).

Praesertim autem in versibus gqar-góbó, quos codex *Ob* non nisi manu recentiore scriptos in foliis refectis 1-5 habet, lectionum germanarum quas authenticus codex *Ob* antiquiore manu scriptas in foliis hodie deperditis olim habebat, Ethica nova locuples testis esse videtur. Namque lectiones proprias codicis *Lb* (vide § 2) in gqar-góbó undecim, in g6b6-O3aio tres tantum Ethica nova habet, menda autem propria codicis Ob quattuor in gqai-góbó, tria tantum in g6b6-O3aio (vide § 5) Ethica nova non habet. Ex quo conici potest quindecim in locis germanas lectiones codicis *Ob* antiquioris, a recentiore manu in foliis refectis adulteratas, Ethicam novam retinuisse. Sic igitur in auctoritate foliorum refectorum codicis Ob rectius aestimanda, Ethica nova nos iuvat : nos enim docere videtur librarium qui folia 1-5 codicis *Ob* denuo conscripsit, ea ex codice Ob antiquiore re vera exscripsisse (vide praesertim gqbafi, *supra* § 4), sed verba codicis Ob antiquioris ad normam cuiusdam codicis classis *NbP*2 (et codicis quidem *Ha* similioris, vide g/aa, gyary, *supra* § 5 cum adn. 1) correxisse. Quae observavisse pro editoribus verborum Graecorum Ethicorum Nicomacheorum cuiusdam momenti esse videtur.

4. De interpretis adnotationibus

De explicationibus alienis.

Me sane non fugit in Ethicae novae codicibus multas adnotationes adpositas esse, quae non sunt interpretis, sed explanatorum recentiorum, de quibus Ethicae novae editor non curat.

Pro re comperta habemus eas in primis adnotationes interpretis non esse, quae Ethicae novae non vera sed iam corrupta verba explicant. Exempli gratia duos adferam locos.

In 70.21 pro «in enchicliis » (góaq *¿v roîs èyKVKXiois),* quod vera scriptura est, cum littera graeca κ ante vocalem i litteris latinis « ch » fere redderetur (cf. **76.1** « autarchia = *avrápKeia),* ne littera dura c sono dulci pronuntietur (ut ante vocales i et e iam fieri solebat, vide p. cxxxviii, cum adn. i), codices fere scribunt « in euchidiis », cuius nominis corrupti complures codices enodationem supra versus adponunt, velut : « in libro Platonis de bonis formis » *(QnQr* ; cf. *Ym)* ; « in libris de formis bonis » (Ço) ; « in libro scripto de bonis formis salutis » *(Pf)* ; « in libro de formis [+ composito a Platone *Pt]* » *(PtQw)* ; «in libro de bonitate [bonis *Kp*\ formarum » *(KpNoPz)* ; « in libro de comparatione bonitatis formarum » (Qw). Quae omnia ex explanationibus magistrorum artium in commentariis quae in Ethicam novam scripserunt emanare videntur. Scriptum enim legimus in commentario Parisiaco : « in euchidiis, hoc est in illis libris in quibus determinatur de formis rerum, que forma sit melior altera ; et dicitur euchidiis, ab eu quod est bonum, et idos, quod est forma, quasi liber de bonitate formarum » (cod. Paris. B.N. lat. 3804 A, f. 14irb). Et in commentario Roberti Kilwardby quod fertur : « in euchidiis, hoc est in libro de bonitate formarum, ubi forme comparantur ad invicem secundum bonitates, quem, ut dicunt, Socrates composuit ; et dicitur ab eu, quod est bonum, et ydos, quod est forma » (cod. Cantabr. Domus Petri 206, f. 288rb ; Prag. Univ. **III F** 10, f. 4rb ; cf. *Kf,* f. i65r in marg. inf., ubi tamen legitur « quem dicunt philosophi Platonem composuisse »). Lectio tamen varians quam habent codices *QrMyRh* : « in eucheridiis » (« eucherdiis » *Qw)* locum aperuit aliae enodationi cuius locuples testis est codex *Pz* in adnotatione quam scriptam legimus in margine interiore f. 284vb ; postquam enim Roberti Kilwardby enodationem laudavit, addit explanator : « alia tamen littera est ' eucherediis ' ; et tunc dicitur ab eu, quod est bonum, et chere, salus, et ydos, forma, quasi liber de formis bonis ad salutem pertinentibus, quem composuit Socrates » ; cuius enodationis vestigia praebent codices *KrPfQn,* ad quorum normam « salus » et « salutem » scripsi, pro « sanum » et « sanitatem » codicis *Pz* : « chere » enim Graece est yaîpe, quod « salutem (dico) » significat ; patet enodationem a viro Graecis litteris parum docto fictam esse.

In **84.17,** Pr0 « secundum Solonem », codices habent « secundum solucionem », quod complures codices explicant : « id est

(+ post *Ql}* dissolutionem anime a corpore » *{QoQwRhQlQpNoPz},* vel « corporis et anime » *{Kp}.* In commentario autem Florentino legimus : « id est cum solvitur anima a corpore » (cod. Florent. Nat. Conv. Soppr. G IV 853, f. z6rb ; Oxon. Bodl. MS. lat. mise, c. 71, f. 22ra), et in commentario Roberti Kilwardby quod fertur : « secundum dissolucionem anime et corporis » (cod. Cantabr. Domus Petri 206, f. 2p2rb ; Prag. Univ. III F 10, f. 8va ; cf. *Kf,* f. i6gr, in marg. inf.).

Huiusmodi autem falsas adnotationes praetereundas putavi, cum ad Ethicae novae verba restauranda nullius momenti sint, pauca tamen dicenda sunt de aliquibus adnotationibus quae, quamquam falsae, in textum irrepserunt.

In **71**.12, cum verum interpretis verbum « sanctum » (góaró *oatov)* iam in archetypo in « sciendis » corruptum esset, ita ut verba remanerent : « Ambobus enim entibus amicis sciendis magis honorare veritatem » (quae verba habent codices *VqQpYmQwMyAwQzDyQn ;* « conciis » habet *Wo ;* « est » post «magis» addunt *QnQzWo),* sententiam obscuratam diversis modis explicare conati sunt magistri artium. In commentario enim Florentino legimus : « Ambobus enim, nobis scilicet et Platonicis, entibus amicis, id est cum simus amici invicem nos et Platonici, magis oportet honorare veritatem in sciendis, supple quam eos ; vel scienciis, id est viris scientibus qui ponunt contrarium veritati » (cod. Florent. Nat Conv. Soppr. G IV 853, f- 13ra ; Oxon. Bodl. MS. lat. mise. c. 71, f. 11va) ; cuius interpretationis vestigia varie habent Ethicae novae codices : supra verbum « ambobus » habent codices *QiQn* « me et Platone », ante « scienciis » praemittunt « in » *PlQk'¿,* supra « scienciis » vero habet « scilicet ipsis scientibus » *Qi,* post « magis » addunt «oportet» Ço2Ç&2, post «honorare» *QlYnP,* supra «honorare» *Rh.* Qui sint ambo amici, aliter tamen interpretatus est commentarium Parisiacum : « Ambobus amicis scienciis, hoc est entibus ambobus amicis, id est per li ' amicis ' tangit Platonicos, per li ' scienciis ' Pictagoricos ; magis honorare veritatem, id est magis oportet honorare veritatem quam opiniones amicorum errantes » (cod. Paris. B.N. lat. 3804 A, f. i42vb) ; cuius interpretationis vestigium habet codex *Qo,* qui supra « ambobus » addit : « scilicet Plato et Pitagoras ». Aliam tamen duplicem viam secuti sunt codices plerique. Quidam enim ante « scientiis » praemittunt « et » *{QiQlAQIRhQzKfr* : « scienciis et amicis » *tr. Qo},*

ita ut ambae res de quibus loquitur Aristoteles sint amici et scientiae, quae amicis praeponendae sunt, nam veritas est veritas scientiae (« scientiae » supra « veritatem » addit *Qp).* Plures autem ex contrario ante « scienciis » praemittunt « veritate et » *(DyIKcKfKpQxKrNoQsPfQqPtPzWqQmQvQy* ; « scienciis et veritate » *tr. Lo),* ita ut duae res sint veritas et « scientiae », hoc est homines scientes (« scientes » pro « scienciis » habet *Qm),* quibus praeponenda est veritas.

In **76.6,** cum Aristotelis verba 97bi2 *τους γονεῖς καὶ* τους *ἀπογόνους,* quae veri simile est corrupta iam in Graeco esse, quoniam non *γονεῖς,* sed *ἀπογόνους,* vel quem ad modum fecit Aspasius[1], *γον¿α>ν γονεῖς* scribendum esset, interpres pulchre redditus esset : « propatoras et propagines », pauci tantum pagatores codices vera interpretis verba diversis modis conservaverunt, in eorum autem locum plerique unum verbum subposuerunt « propinquos », quod adnotatio quaedam fuisse videtur qua interpretis verba rariora verbo usitatiore explicabantur, falsissima tamen, cum Aristoteles in hoc loco non de parentibus propinquioribus, sed remotioribus loquebatur, quod cum acute perspexisset interpres, de industria verbum *γονέῖς* non verbis « parentes », ut 76.3, vel « patres », ut 85.14,18, reddidit, quae parentes propinquiores designare possent, sed apud scriptores ecclesiasticos religiose perquisivit aptissima verba ad parentes remotiores significandos, « propator », « propagator »[2], quibus concinne respondet « propago » (potius quam « pronepos », ut **88.16).**

In 77.17, omnes codices, praeter *MyRhQk,* post verba « Huius autem » supplent « vite », quod facere non potuit interpres, cum verbo « Huius » redditum sit pronomen masculini generis *ΤουΤου,* « vita » autem in hoc loco sit nomen feminini generis (vide 78.14 « vitam » = 98a! (<»r¡v).

Denique in **81.ro,** pro verbo Graeco 9pa7 *γιγνόμενα.* habent codices, praeter *QpYmMyQn,* qui recte (sed forte suo Marte)

1 Aspasii, *In Ethica Nicomachea quae supersunt commentaria* (« Comm. in Aristotelem Graeca, vol. XIX, Pars i »), Berolini 1889, p. 16, 24 ; *γονεῖς γονέων* scribendum putavit H. Rassow, *Forschungen Uber die Nikomachische Ethik des Aristoteles,* Weimar 1874, p. m, cui plausit J. Burnet, *The Ethics of Aristotle,* London 1900, p. 33.

2 Vide A. Blaise, *Dictionnaire Latin-français des auteurs chrétiens,* 2a ed., Turnhout 1962, s.v.

omittunt « sunt vel », et *KpQx,* qui perperam omittunt « vel fiunt », lectionem conflatam « sunt vel fiunt » ; manifestum est verba « sunt vel » adnotationem esse amanuensis (et eius quidem, ut videtur, qui archetypum confecit), qui de verbo «fiunt» ambigue scripto dubitabat.

De ipsius interpretis annotationibus.

Restat tamen ut in codicibus in textu inserta legimus verba quae Aristotelis non sunt, sed ipsius interpretis adnotationes fuisse videntur. Quod maxime apparebit si perspexerimus harum adnotationum non nullas re vera adnotationes esse Graecas ab interprete translatas.

In 93.15-16 scriptum legimus :« recte enim et optima deprecatur sermo » ; verbo « sermo » vox Graeca *¿ Xóyos,* a quodam explanatore verbis Aristotelis addita, reddita esse videtur, cum praesertim loco verbi « sermo » verbum « racio » scripserit Robertus Grosseteste **(161.**15), quod eiusdem vocis ó Aóyos- alia interpretatio esse videtur.

In 79.12-14, in codicibus scriptum legimus :« set quod est aliquid primum et principium [+ ut : Inferiores genas omne animal movet]. Principiorum hec quidem inductione contemplantur, hec autem sensibus...». Statim apparet verba :« ut : Inferiores genas omne animal movet », cuiusdam viri docti adnotationem esse, quae tamen in textum non loco inserta est, cum re vera verba quae insequuntur illustret, exemplum adferendo principiorum quae inductione reperiuntur. Sed, quod maius est, haec adnotatio e Graeco ab interprete translata esse videtur, cum Aristotelis verbis in libris De animalibus quasi respondeat : *Kivel* âè *rmvra. Tn.* £<2<x ιι)ν *Karcudev yévvv (De hist, animal.,* I, 11, 4921123), vel : *Kiveîrai* 8è *roîs p.èv âXXoïs* **υ***ƒοις anaaiv rj Karcudev uiaycóv (ibid.,* **III,** *J,* 5l6a23-24), vel : *rn. ¡J.iv ovv* aÀÀo. *navra Kiveí rqv aiayóva rr¡v taí-roj (De part, animal.,* IV, **ir,** 69164-5), quae in fibris De animalibus a Michaele Scoto ex Arabico sermone translatis his verbis reddita sunt : « Et omnia animalia movent mandibulam inferiorem », vel : « Et omne animal movet mandibulam inferiorem », vel : « Omne animal movet mandibulam inferiorem » (cod. Scorial. f. III. 22, f. 4ta, **n**va, 74ra), in libro autem De historiis animalium a Guillelmo de Moerbeke e Graeco translato : « Movent autem omnia animalia inferiorem mandibulam », vel : « Movetur autem aliis quidem

animalibus omnibus que de subtus (mandibula) » (cod. Tolet. Cap. 47/10, f. g6va, ii4Ib). Patet igitur Ethicae novae interpretem iisdem fere verbis Aristotelis verba ac Michaelem Scotum reddidisse, nisi quod verbum Graecum *yéws* non verbo « mandibula », sed verbo « genae » reddidit (forsitan quia verbo Graeco consonabat), quod est hominis purioris Latinitatis ignari, cum verbum « genae », quod re vera malas vel palpebras significat, pro « mandibula » vel « maxilla » ad verba Graeca *aiayatv* vel *yews* reddenda scriptores ecclesiastici, velut Tertullianus et Hieronymus, primi adhibuerint

Saepius tamen suo Marte interpres ad Aristotelis verba a se translata adnotationes adposuisse videtur, aliis atque aliis causis, et primo, quem ad modum et Ethicae veteris interpres fecerat (vide pp. 1 i-1 ii), ut ambiguitatem verborum Latinorum solveret, velut cum voces Graecas *r|* *ttoXitik^* et ó *ttoXitikos* eodem verbo Latino « civilis » reddidisset, verba « doctrina » vel « ars » aut « homo », quibus etiam casus patefit, adponendo :

67.18 civilis [doctrine] (95a2 *rf)$* *ttoXetik^* **84.3** civilis ... [doctrine] (99b29 ri?? *TToXiriKrjs)* **92.4** civilis [ars] (O2a2i *-fl* *ttoXitik'q)* **92.**i civilem [hominem] (o2ai8 *rov ttoXitikov)*

Quibus perspectis, conici potest in 78.17, ubi omnes codices pro verbo graeco q8a22 *travros* habent « hominis », interpretem hominis « omnis » scripsisse.

Quandoque etiam, quem ad modum et Ethicae veteris interpres (vide p. Lil), Ethicae novae interpres duplicem grammaticalem verborum Latinorum formam proposuisse videtur, eam quam in Graeco habebant et eam quam exigebat Latinitas :

quosdam alios
75-7 quedam propter alia [scii, fines] (9ya20 riva *81' crepa* [scii. reA^J
vel multorum vel accidencium
88.18 Multis ... accidentibus (oia25 *iroXXwv ... tojv avpfiacvovTUiv)*

Interpretis quoque esse videntur adnotationes quae unius verbi Graeci duplicem interpretationem proponunt, utpote quae hominis sint qui vim verborum Graecorum non ignorabat, etsi de interpretatione nonnumquam dubitabat, velut de interpretatione verbi *poivf]* :

1 Vide *Thesaurum linguae Latinae,* t. IV, *2,* coi. 1763,64 ; coi. 1764,47-50.

66.7 incrementum *plerique'.* incessum *VqP*Λ incursum *Hr, s.l. Kr* : ingressum *Kj, s.l. Pl* : augmentum *QlWo* (**94a23** auxilium **79.17** influxum (**g8b6** vel extensionem *poirqv)* 87-4 influxionem (00625 *poirqv)* **89.5** influxum (oia29 *porrqv)*

Quarum duplicium interpretationum adieram exempla :

primam **73.17** unam (96625 *p.la.v)* vel convenire **74.2** proficere (96628 *avvreXtfv)* **76.6** propagatores habundancia patoras (97612 yowi?) 76.12 superaugmentacio (97618 *virepox^)* 87.7 ac" contingenda vel insensibilitatem cidencia (00628 *(jvpflatvovTa)* 87.10 indolorositatem (00632 *dvaXyijeriav)* vel iniuriis plenum **88.4** iniusticiis (oiaio **92.7** ad plurimum (o2a25 ¿n-i *irXeov)*

Maximi etiam momenti sunt adnotationes quibus quid valeant verba Graeca quae transcripserat, Ethicae novae interpres, quem ad modum et Ethicae veteris interpres (vide p. l iii), significavit :

id est eligenda id est certe Num id est per se sufficienda **65.5** proheresis **66.7** Ara 72.12 Ara **76.**l autarchia id est superscripcio id est in circumflexo linee sapiendam **82.7** epigrama 92.12 in periferia 94.19 sophiam prudenciam **95.1** fronesim

Concedendum sane est has adnotationes, praeter eas quae in textum utcumque irrepserunt **(72.12 76.**r **92.12),** in paucis tantum codicibus servatas esse. Quin tamen ipsius interpretis sint, non dubitabimus si in memoria habuerimus Ethicae veteris huiusmodi adnotationes saepius non nisi in optimae notae codicibus *AyOs* adservatas esse, in aliis autem fere deesse. Interpretis tamen eas esse, his argumentis confirmabo.

In **66.7,** interpretationis verbi « ara » testis est codicum classis *QpYmQl,* diversis tamen modis. In codice enim *Qp,* qui verum interpretis verbum « ara » in textu habet, verbi interpretatio : « id est certe », supra versum habetur ; codex vero *Ym* pro « ara » in textu habet « ac » ; sed in margine hanc adnotationem ipsius librarii manu scriptam legimus : « *ac* etc. alia translacio habet lara (l), <et> idem est quod certe»; in codice denique *Ql,* qui pro « ara » in textu habet « quare », supra versum habetur adnotatio : « vel hara, id est certe vel set ». Praeterea, huius interpretationis testis est codex *Qy,* qui in margine habet adnotationem : « Nota, ara grece, latine certe dicitur ». Sed insuper huius interpretationis testem habemus commentarium in Ethicam novam quod Roberti Kilwardby fertur : « *Ara sibi coniuncta* etc... et hec est *ara sibi ; et* est ara coniunccio greca

denotans certitudinem ; quidam autem libri habent quare » (cod. Cantabr. Domus Petri 206, f. 286rb ; Prag. Univ. III F 10, f. 2rb), cuius verba in margine habet codex *Kp* : « ara est coniunccio greca denotans certitudinem », nec non quodam modo codex *Kc* : « Et ponitur hic ara greca coniunccio pro si, et denotat hic certitudinem », in quo tamen, quem ad modum in codice *Ql,* vera nominis interpretatio cum falsa commixta est, cuius non nulli codices varie testes sunt : « Ara, pro set » *(QvDy)* ; « Ara, id est si » *(s.l. Kc)* ; « Ara, pro et » *(Pz).* Quae falsa interpretatio ostendit quantum interest inter interpretem sermonis Graeci peritum et explanatorem huius ignarum.

Similiter in **82.7** vocis «secundum... epigrama» duplicem interpretationem in codicibus legimus, unam veram quae ex interpretis adnotatione in codice *Wo* adservata : «id est superscriptio », emanavisse videtur, et a commentario, ut aiunt, Florentino laudatur : « secundum epigrama, id est superscriptionem » (cod. Florent. Nat. Conv. Soppr. G IV 853, f. 23rb ; Oxon. Bodl. MS. lat. mise. c. 71, f. igva), alteram autem quae nihil aliud est quam hominis linguae Graecae expertis commentum : « id est secundum superficialem rationem » *(s.l. Qp* ; cf. *marg. Rh),* vel :« secundum racionem probabilem tantum» *(s.l. Ql),* quae omnia et similia e commentario Roberti Kilwardby quod fertur emanavisse videntur. Hoc enim commentarium, postquam commemoravit Aristotelem ostendisse in felicitate tria convenire, quod est iustissimum, quod est suave (sic enim cum *QlQw* pro « sanum » legit) et quod est delectabilissimum, addidit non determinata (hoc est conclusa, sic namque verbum interpretis intellexit) esse haec secundum « dialeticum » (sic cum codicibus pro « diliacum » legit) epigrama, « id est secundum solam apparentem probabilitatem ; intendit enim per epigrama superficialem apparenciam ; et dicitur ab epi, quod est supra, et grama, quod est littera sive scriptura ; et intendit per hoc quod non solum superficie tenus concluditur dicta conveniencia (conclusio *Cantabr., Kp),* set per racionem veram et subtilem » (cod. Cantabr. Domus Petri 206, f. 291™ ; Prag. Univ. III F 10, f. 7vb ; *Kp,* s.l. et in marg. ; cf. *Kf,* in marg. inf.). Utramque autem interpretationem, et veram interpretis et falsam explanatoris, quidam codices commiscuerunt, velut in margine *Qp* : « epygrama dicitur ab epi, quod est supra, et grama, quod est scriptio, quasi superscriptio vel superficialitas ».

In **94.19-95.1,** Ethicae novae verba : (Dicimus) «sophiam (sapiendam) quidem et fronesim (prudenciam) et intelligenciam intellectuales » (virtutes), ego restitui; codices enim habent tantum :« sapiendam... fronesim... ». Sed iam circiter annos 1220-1225 Guillelmus Antessiodurensis in libro qui Summa aurea inscribitur scribebat : « Aristotiles dividit virtutes intellectuales in sophiam, intelligenciam, fronesim... », eorumque verborum interpretationem postea addebat tamquam si sua esset ; si enim de interpretatione verbi « sophia » non dubitat : « sophia idem quod sapiencia », cautius tamen et non nisi dubie verbi « fronesis » interpretationem proposuit : « fronesis debet esse prudencia » ; nec mirum si verborum Graecorum vim Guillelmus scivit, cum inter omnes constet viros ut temporibus illis doctos, ut iam Alanus de Insulis, bene nosse idem esse sophia et sapientia, fronesis et prudentia. Circa autem annos 1233-1239, loannes Rupellensis in libro qui Tractatus de divisione multiplici potenciarum anime inscribitur, postquam verba Guillelmi Antessiodurensis laudavit, addidit : « Unde alia translacio ponit prudenciam » [1] ; quae « alia translacio » nihil aliud esse videtur quam ipsius Ethicae novae interpretis adnotatio, quam loannes in quodam codice Ethicae novae supra versum positam legit [2]. Veri simile ergo est in utrisque locis utraque verba interpretem posuisse, nomina transcripta « sophiam » et « fronesim » in textu, supra versum autem eorum interpretationem « sapienciam » et « prudenciam » ; imperitia autem amanuensium perierunt in priore loco verbum Graecum « sophiam », quem solus Guillemus servavit, in altero

1 Guillelmus Antessiodurensis, *Summa aurea,* Lib. III, tract. XI, cap. 6, qu. 3, *arg.* in opp. 4 (vide *infra,* p. cxlv) ; cf. R. A. Gauthier, *Arnoul de Provence et la doctrine de la fronesis, vertu mystique suprême* (« Revue du Moyen Age Latin » XIX, 1963), pp. 158-161 ; P. Michaud-Quantin, *Jean de la Rochelle. Tractatus de divisione multiplici potentiarum animae. Texte critique avec introduction, notes et tables* (« Textes philosophiques du Moyen. Age » XI), Paris 1964, pp. 23 et 159.

2 Si loannis Tractatus circa annos 1233-1239 scriptus est, ut P. Michaud-Quantin putat *(op. laud.,* p. 23), «alia translacio» quam laudat loannes non potest esse Ethica Borghesiana, ut idem putat (p. 159, adn. a), aut potius « alia translacio de fine nove ethice », 129.3, quae ut infra ostendam (pp. cxlix-cli), post annos 1240-1244 edita est. Aut ergo loannes Tractatum post annum 1244 scripsit (et forsitan laudaverit translationem Hispanicam, haec est commentarium Averrois), aut, quod mihi magis placet, voce «alia translacio» loannes, ut fieri solebat, adnotationem interpretis significavit.

autem verbi Graeci interpretatio « prudentia », cuius solus Ioannes est testis.

Pauca denique dicenda sunt de adnotationibus quibus interpres continuationem seriemque sententiarum explanare conatus est, praesertim de his quae, in textum perperam insertae, verorum verborum interpretis corruptioni locum aperuerunt, velut :

Solucio
77.8 Aut quemadmodum...

Verbum « solucio » tribus tantum litteris « sol' », ut fieri solebat, scriptum esse videtur, unde effectum est ut plerique codices legerent : « Aut solum quemadmodum » : « solum » enim tribus iisdem litteris notatur.

sol.
85.20 ex illo. Si oportet finem videre...

Plerique codices legerunt : « ex illo soluto », sed forsitan legendum sit cum *Qv* « Solucio », quod ad verba quae insequuntur : « Si oportet finem videre... », referendum esset.

questio
86.1 quomodo non inconveniens...

Variant codices, vel quia verbum « quomodo » nota ambigua (qô aut aliquid huiusmodi) scriptum erat, aut potius quia interpres vim interrogativam adverbii « quomodo », supra versum adnotando « questio », declaravit.

condit
94.4 nichil differt. Racione autem...

Interpres supra versum adnotavisse videtur « condit », hoc est « concludit », quod ad verba quae insequuntur : « Racione autem... » referendum erat ; adnotatio autem in textum ante « differt » irrepsisse videtur, ex quo effectum est ut codices legerent : « condidisset ».

Extremum illud est ut adnotationes interpretis supra versum primo scriptas esse hoc confirmem quod, quamquam in textu codices eas inseruerunt, saepius tamen locum mutant, velut :

70.9 Videtur autem superficietenus [hoc] esse [bonum] magis : hoc *ante* superficietenus *Ql* ! bonum *post* magis *QoQwMyRhQz* : bonum magis bonum *Kr* 71.8 etsi obvia [nobis] questio : nobis *post* questio *KfLoQlQoQwQy, om. KcQr* 78.15 Oportet enim [sic] forsitan : sic *post* forsitan *DyKpQxNoQqQy, om. MyRh* (sic forsitan *om. Qz)* 79.1 Unde et [ed esse] arcium facta sunt additamenta : ad esse *ante* arcium *QpYmPfQqWq, post* arcium *QkQo* : ad arcium esse *Kf* : esse *tantum post* arcium *VqQvKcKpQxKrLoNoPIPt PzQiQmQn QzWo, ante Qy* : ad esse *pro* esse *ante* Unde *Ql* : *om. AwDyKjQvQsQwMyRh* 79.3 Meminisse autem et predictorum [in omnibus] oportet : in omnibus *ante* et predictorum *Vq, post* oportet *KjQz* 80.7 que circa animam [sunt] principaliora dicimus : sunt *post* principaliora *VqQvKrLoNoPlPtPzQiQmQnQoQy, om. QpYmKcMyRhQkQq* 81.1 Dicentibus quidem [esse] virtutem communem : esse *post* virtutem *AwDyKiPIPzQiQkQlQpYmQoQqQs, post* communem *QwMyRh* 81.2 secundum ipsam [rem] accio : rem *ante* ipsam

VqDyKcKfLoPlQiQlQzRhWo, om. MyQp : ipsam remoctionem Qn? : ipsam *om. AwKiQkQnQq* 82.2 Si autem [et in hiis] ita : et rata (in hiis *om.) Vq* : et in hiis *om. Qo* : et *om. NoPzQiQkQwQv* 86.10 indiget hiis [exterioribus] humana vita : exterioribus *ante* humana *QoQwKcKiKkLxPzQn, post* humana *cett.* (humana *om. Kf)* 95.5-6 habituum autem eos qui laudabiles virtutes dicimus [et intellectuales] : *an scribendum* « eos qui laudabiles [etiam intellectuales] virtutes dicimus » ?

B

DE LIBRORUM II-X RELIQUIIS

i. De Ethica Borghesiana

De Ethicae Borghesianae testibus.

Ethicorum Nicomacheorum librorum VII et VIII reliquiae quae Ethica Borghesiana vocantur in uno tantum codice adservatae sunt, hic est codex

Rh Vaticanus, bibi. Apostolicae, Borghesianus 108, f. 283r-28gr : saec. XIH'*', a librario Gallico exaratus. [A.L.2.8 1728]
Cum liber VIII in versu 57617 imperfectus desinat, animadvertendum est in summo f. 28gr tres tantum versus et unum verbum scripta esse reliquumque folium vacare ; veri simile ergo est exemplar, a quo librarius interpretis verba descripsit, iam imperfectum fuisse.

Sed praeter hunc, Ethicae Borghesianae locupletissimum testem habemus S. Albertum, qui iam ante annum 1240 libri VII (quem librum octavum vocat) pauca verba in Tractatu de natura boni adtulit, deinde in Summa de quatuor coequevis et in commentario quod scripsit In I Sententiarum, pauca verba libri VII et libri VIII, tandem circa annum 1243 in eo libro qui De bono inscribitur libri VII excerpta in codice Borghesiano adservata maxima ex parte et ad verbum quidem fere laudavit [1], ex quo efficitur ut in hac parte codicis instar habeamus :

a Alberti Magni... *De bono.* Primum ediderunt H. Kühle, C. Feckes, B. Geyer, W. Kiibel (« S. doctoris Ecclesiae Alberti Magni... Opera

1 Vide O. Lottin, *Saint Albert le Grand et VÉthique à Nicomaque* («Ans der Geisteswelt des Mittelalters » in « Beitrâge z. Gesch. d. Philos, u. Theol. d. Mittelalters » Suppl. Bd III, i), Monasterii, 1935, pp. 611-626 ; eiusdem articuli recensio recognita invenitur in *Psychologie et morale aux XIIe et XIIIe siècles,'* t. VI, Gembloux i960, pp. 315-331.

Omnia edenda... instruenda curavit Institutum Alberti Magni Coloniense... », t. XXVIII), Monasterii Westfalorum 1951.

Qui haudquaquam spernendus auctor aestimandus est, cum compluribus in locis vera interpretis verba Latina, utpote quae Aristotelis verbis Graecis respondeant, vel interpretis aut sermonis Latini usu commendentur, solus servavisse videatur, velut :

IO7.18 qui (46331 ó) **a** : si fíA persequitur a ; prosequitur AA (vide Indicem Latino-graecum, s.v. persequor) **107.**19 logismon (46333 *hoycapov) Ci* : legismon *Rh* **108.**7 Furores a : fuores *Rh* **109.**10 enim (49325 *yáp) CL* : autem *Rh* **109.**18 kyprogetios (49616 *Kwnpoyevovs)* a : boiptogenos *Rh* (« kiprogenus » scripsi ; saltem priorem vocabuli partem veram habet Albertus)

De codice Graeco ab interprete usurpato.

Maxime tamen ad Ethicae Borghesianae verba stabilienda interest perspicere, cuius classis sit codex Graecus quo interpres usus est, cum praesertim hic codex alicuius classis sit, quae ab Ethicorum Nicomacheorum editoribus fere neglecta est, haec est classis *NbP2*.

In libri VII reliquiis.

Quod primo in libro VII ostendam, in quo codicum classis prima I7l e codicibus XbE›bAfb constat, classis vero secunda *II2* e codicibus LbOh, inter has autem media est classis *NbP2* (Quid significent sigla, dictum est p. x l iv).

i . Loci in quibus Ethica Borghesiana cum *NbP2* et quibusdam aliis stat.

106.20 neque (45321 Oi!8è) : oùSè *yàp LbOb, s.l. P2 : ov yàp Mb* **107.ig** utique (46332 *àv) : om. pr.m. Kb, Mb* **108.**21 et (48334 *Kal) : om. KbMb* **109.6** autem (48633 8è) : *om. KbPbMb* **109.**13 circ3 iussionem (49328 *T-ijs irpoora^eais) : rr)s Trpá^cws MhQb* **109.20** quis non (50328 rts *p-q) : p-<) Tis LbOb* IIO.5 Qui (5°b3 os) : *<hs Mb* **110.**13 autem2 (50617 8è) : *yàp LbOb* **110.16** enim (5139 *yàp) : om. KbPbMb* **110.**19 qui (5164 *oí) : Kai Mb* opinioni (5165 *ιι¡* 8ó£^) : *om. Mb* **110.**20 utpote (5166 *otov)* : 0Ï *KhphQh, corr. Lb* **111.**2 utputa (5167 olor) : *û/arrep LbOb* ***111.9*** quid (51621 *ri) : om. LbOb* **111.**20 emmene (52332 **ruerai**) : **112.**3 vero (52613 8è) : *yàp Ob* **112.7 eam** (52617 *rrp›) : rfj KbPbMb, corr. Lb* **112.8** intelligere quid (52618 *voijaal n) : inv. Ob* **112.**11 quia2 (52621 *Sri) : ιι1 LbOb* 112.20 autem (5367 8') : re *KbOb : om. Mb (rqv — κοι-hvec om. Lb)* **113.6** videre (5468 ro *ôpâv) : + Kal Mb*

2. Loci in quibus Ethica Borghesiana cum NbP2 solis stat.

a. cum *NbP2.*

108.18 etJ (48a3o *Kal* NbP2) : *om. cett.* **109.2** assuetis (48b3O *¿(ht,op.¿vo¡s NbP2, s.l. Ob) : yvfiva^vois KbPbMb : ifip^opévois LbOb* **HI.**9 operatur (5ib2i *TTpaTTow NbP2) : + out' KbPb : + y MbLbOb, s.l. P2*

b. cum *Nb.*

IIO-I4 puericia (¿obiy *irai&ía. pr.m.* Aib) : TrcuSia *cett. (etiam corr. Nb)* 111.14 Anexandridis (52a22 *'AveiiavSpi&rjs pr.m.* TVl3) : *'AÀcÇavSpl&ïjS corr. Nb, Mb : 'AvaÇavfy/i&qs cett.*

c. cum *P2.*

108.16 possidentur (48a29 *Kparovvrai P2KbPb) : aKparowrat cett.* **110.**l iratus (5oa3o *opy^ópevos P2Mb) : el praem. LbOb* (percusserit — iratus *om. NbKbPb)* 111.15 consiliata est (52a23 *èftovXcvoev P2) : eftovXevero LbOb : ¿fiovÁtro cett.*

3. Loci in quibus Ethica Borghesiana a *NbP2* dissentit et cum aliis quibusdam consentit.

107.22 amplius bibere (40a35 *eri -nlvetv PbLbOb] : èrmrlveiv P2KbMb, corr. Ob (orav — el p,èv om. Nb)* **107.23** non (46b! pi? *pr.m. Pb, LbOb) : om. NbP2Kb Mb, eras. corr. Pb* **109.19** froneonton (49bi8 *^poveóvroiv Mb) : ^povtovros cett.* **110.i** et si (5oa2Q *«al el* (9bAfb) : *Kal NbP2KbPb* : íj *et Lb* **110.**3 qui multi (50b! *oí iroXXol Ml3) : Kal add. NbP2KbPb, praem. LbOb* **110.**19 sunt2 (5ib5 *elalv Kb) : Ptcrt* 8è *NbPbLbOb : om. P2Mb* **112.12** Amplius (52b22 *ên* Mb) : *on cett.*

In libro VIII (55a3-57bi7).

Deinde de libro VIII agendum est, in quo codicum classis prior *II*l e codicibus *KbP'aOb,* quibus quodam modo adnumerandus est codex Lb, constat ; classem vero alteram IT2 Fr. Susemihl e codice Mb, translatione Lincolniensi a Fabro Stapulensi edita et editione Aldina constituit, ego autem e codicibus *MbNbP2* eam constituere malui.

i. Loci in quibus Ethica Borghesiana cum classe MW»P2 stat.

114.7 utique eliget (5535 *&v IXotro MbJ\,'P2j : inv. cett.* **114.IJ** auxilium **(55ai4 /So^eia Af»,** *corr.* **A'h,** *corr. P2) : fio^ec pr.m. Nb, pr.m. P2 : cett.* **II4.18** ad generatum ei quod genuit (55317 *irpos to ye7evrVp.émv* r<û *yewPjaam) : rrpos to yewrjrrav* rû *IP1* **115.7** inimicam (55326 *: êxSpav Kb, corr. Lb, corr. Nb* **115.ro** autem (55329 8') : re *ObLb* **115.12** quidam (55331 *ënoe) : m KbOb, pr.m. Lb* **115.15** quecumque (55335 *oaa MbNbP2) : to cett.* **116.8** et (55615 Ka¡) : *om. ObLb* **II6.9** manifestum (55bi7 *<t>avep¿v MbNbP'¿¡ ; post* de hiis *cett.* II6.12 diligibilia (55620

MbA7b**P**2**P**b) : *fJnX-qrov cett.* **116.**15 sibi (55623 ? avrw ; *cf.* a¿rd *M^N^P^P^*) : *om. cett.* **116.**16 et1 (55623 *Kal MbNbP2) ; om. cett.* 117.6-7 species amicicie (5Óa7 ciSt¡ *rà rx¡s fnXías M^N^P2) : Ta tt¡s* ^lAtas *ciïrq cett.* 117.24 fit aliud (5ba22 yiverat dAAo MbNb**P**2) : *inv. cett.* **118.**1 neque (5óa27 oüSè) : *om.* <y°U> **118.**16-17 in invicem volunt (5668 àAA-^Aotç *ftovXovTai* MbNb**P**2**P**b) : *inv. cett. (f- avv à. Kb)* **118.**17 boni autem (5669 ayafloi 8') : *om. ObLb* **119.1** oportet amicis (56619 Set roî? ^l'Aoiç MbÀ^»P2) : *inv. cett.* **119.5** similia (56622 ojuota) : d^otot JCb**P**b, *s.l. P2* **119.5**-6 delectabile simpliciter (56623 778l) cíttAcüs-) : *inv. ObLb* 119.8 enim (56625 *yàp)* : + *elaiv ObLP* II9.17 hec (56634 raura) : *om. KbObLb* 119.20 tales (570.2 rotouro1) : ofrrot J<b**P**bOb qui (57a3 ot) : *om. rec.* **P**b 1 119.21 permanent (5744 Sta^evovatv) : *pbévovaiv KbOb* equale *(to ïaov MbNbP2) : to avto cett.* **119**.22 eodem (57a5 *tov avrov) : tovtov Ob, pr.m. Lb* **119.26** delectabilis (57aio iJSeta) : *ante* forma KbObLb, *rec. Pb* **120.**7 ad invicem esse (57ai7 dAAijAots etvac) *'.inv. ObLP* 120.20 et2 (57a3O xat) : *om.* Ob 120.23 quid (57^33 ri *MbNbP2, rec. Pb) : om. cett.* **120.**25 delectacionem (57a35 t¡Sv *MbN^P2, rec. Pb)* : Stà to t¡JSv *cett.* **121.1** quia (5765 tój) : ró *ObLb* **121.8** videtur oblivionem facere (57612 So/ceî *XyOrjv itotecv)* : So/cet *post Xr¡9r¡v K°, post rroteiv Ob* **121.**13 quidem (57617 *p,èv) : om. KbObLP*

2. Loci in quibus Ethica Borghesiana non cum omnibus codicibus classis 772 consentit.

. Loci in quibus ab *Mb* dissentit.

114.6 valde necessarium (55a4 *avayKaiorarov)* : -orán) 7l^b amicis (55a5 </>lXaw) : *faXlas Mb* **114.**11 Aut (55ag *ty ; Kai Mb* **114.12** fallacior (55aio *CTria^aXeaTCpa) : ¿a^aXearépa Mb, corr. Lb* **114.13** reliquis (55an *Xotnals) : aXXats Mb* **115.6** maxime (55a25 ^aAtara) : /xaAAov *Mb* **115.10** filadlos (55a29 ^tAo</>íAovs-) : *píXovs MbKbOb* **116.**11 vel ... aut (55bi9 7) 77) : *Kal ... xai Mb* **116.**23 velle (55629 ^ovXeaQat) : /JovAcuccrflat *Mb, pr.m. Nb* **116.**24 oportere velle (55631 /JouAeaflat) : Set *fiovXevtadal MbPb* (8eîf *corr.* Mb) 117.2 hii (5632 *ovtoi) : om. Mb* **117.**2-4 amicos — ad invicem (5Óa2~4 *fáXous* — àAA^Aotç) : *om.* **118.**12 amoris (5663 *rfjs epcDTtK-rjs) : rots èpcorLKoîs Mb, pr.m. P2, marg. Nb* **118.**22 et3 (56614 *Kal) om. KPP^O^* (**118.**22-23 et3 — invicem *om. Mb)* **118.**23 boni enim simpliciter et delectabiles (56615 *ol ayaQol yàp (y-à.* Lb) dirAcu? *Kal r¡8ets N^P^Ph) : Kal yàp àirXâts ol (om. Pb) ayadol* 77Sets *KbPbOb (deest Mb, cf. adn. sup.)* **119.6** utique (56623 87)) : 8¿ Mb **119.li** utique (56628 817) : Set *M^P^L0* **119.**17 et (56634 Kai) : *om.* **119.21** et in hiis (57a3 *Kal ev tovtois) : ¿v tots* 7010VT01? Mb **I2O.14** enim (57a^5 *yàp)* : 8« Mb **120.**19 quidem oportet dicere (57a29 *p,èv* Set Acyeiv) : 8eî *Xéyeiv Mb* : Aeyetv *pcèv* Set *KbOb* **121.1** autem (5765 Sc) : *yàp* Mb

. Loci in quibus a MbP2 dissentit.

II5.13 autem (55a32 8è) : + *Kal MbP2* **119-**19 habet (57a! *: v-napxet MbP2*

. 1 Memoria habendum est in exemplari codicum **P**bCc compluria folia defuisse, ex quo effectum est ut in iis Aristotelis verba ab antiquiore manu omissa, a recentiore manu suppleta sint ; in Pb recentior manus scripsit in f. 76r-8ir Aristotelis verba a *570.3 ayaffol* ad 61619 *ovTa.*

c. Loci in quibus cum AH' solo consentit.

115-5 student (55324 *amvSáíovatv* AP>) : *anovSá^eiv NbP2 cum celt.* **117.21** autem (56319 8è Mb) : 877 *NbP2 cum cett.* II9.24 diligens (5737 *èpâiv* Aíb) : *opov N^P2 cum cett.*

3. Loci in quibus Ethica Borghesiana a *MbNbP2* dissentit et cum aliis consentit.

115.6 enim (55325 yip ObLb) ; 8è *cett.* **117.6** autem (5637 8s Pb) : 84 KbObLb : yip *MhNbP2* **117.**26 amicicia videtur (56324 *<fuVla 8ok¿í PbObLb) : inv. cett.* **118.2** neque (56328 oùôè 7<b) : ovSè 8ι/ *celt.* (817 *post npoaiéov-rai M!*lî **II8.4** spem (56330 eAm'Sa **A'b)** : *èA-nlSas cett.* **118.**12 delectacionem (5662 *Lb)* : St' *praem. cett.* **118.**25 que tales (56617 at rot-*avrai ? pr.m.* Ob) : rotavrat *Pb, sec.m.* Ob : at aurai *MhNbP2Lb* : avrat Ab **119.14** enim (5^32 *ya.p)* : oiv *M^N^P2* 120.12 ab eo (57322 u-zt' *avrov) : úfi avTov Kb : vit' avrcov MbN^>P2* 120.22 simile (57332 *ofj.ot.ov ObLb, rec. Cc)* : *ofioióv ri MbNbP2Kb, rec.* Pb **120**.26 set (57335 aAAà ObZ.b, *rec.* Cc) : rà MbVV 3Kb, *rec.* Fb

Ex his igitur patet Ethicae Borghesianae interpretem codice Graeco usum esse qui codicibus *NbP2* proximus erat.

Quod ad codicis *Rh* auctoritatem aestimamdam non nullius momenti est. Cum enim Ethicae Borghesianae verba quae in codice *Rh* (nec non pro parte apud Albertum) adservantur verbis Graecis Ethicorum Nicomacheorum quae codices *NbP2* habent fere respondeant, codex Borghesianus verborum interpretis sat religiosus testis aestimandus est, cui fidem habere possumus, praeterquam paucis in locis in quibus librarius neglegentia peccavit. Cuius tamen menda plerumque facile corrigi possunt, velut in **117.13** pro «minimos », quod habet *Rh,* scribendum esse videtur « mimos » (56ai3 tous- *eiiTparréAovs)* et in **119**.22 pro « minus » similiter « mimis » (57a6 *roís eiirpatréXois).*

De interpretis adnotationibus

Pauca tandem dicenda sunt de adnotationibus quae manu currenti inter versus et in marginibus codicis *Rh* adpositae sunt.

Quem ad modum in Ethica vetere et in Ethica nova feci, ipsius interpretis esse putavi non solum adnotationes quibus verba Graeca in textu transcripta recte interpretantur (quae interpretis esse maxime patet in **109.**18-19, cum et transcriptionis et interpretationis testis et Albertus sit), sed etiam adnotationes quae alicuius verbi vel alteram interpretationem proponunt vel formam grammaticalem declarant (velut in **113.12** : « motus »).

genetivi casus

Alias autem adnotationes, etsi eiusdem librarii manu scriptae sunt, explanatoris cuiusdam recentioris esse duxi, quod maxime patet cum verba interpretis iam corrupta, quamvis intellectu carerent, explanator exponere conatus est (velut in **114.**18, ubi explanator non verum interpretis verbum « genuit », sed verbum corruptum « gemini » exposuit ; vide adnotationem latinam ad **114.**18-19).

2. De Ethica Hoferiana

Iam pridem animadverterat v.d. G. Lacombe codicem Hoferianum 24 (qui nunc est Cantabrigiensis Amer., bibi. Hoferianae, Typ233H), Librum Ethicorum a Roberto Grosseteste translatum praebere, « cuius libri primi versio est contaminata cum Ethica nova »1. Quem codicem cum diligentius perspexerim, translationem Lincolniensem in eo contaminatam esse comperi non solum in libro primo cum Ethica nova, sed etiam in libris II-III cum Ethica vetere et in libris VII-VIII cum Ethica Borghesiana atque adeo in aliis Libri Ethicorum particulis cum quadam translatione ad id tempus ignota. Editoris ergo interpretationum Latinarum Ethicorum Nicomacheorum maxime interest hanc Ethicam « Hoferianam » quam bona cum venia legentium vocare velim, utpote quae in solo codice Hoferiano inveniatur, pressius definire. Codex ergo qui eam quodam modo habet est :

Hr Cantabrigiensis (Amer.), bibi. Hoferianae, Typ233H, f. i7rll-58ra : saec. XIIIex-, a librario Italico exaratus. [A.L.1.3 16]

Sed Ethicam Hoferianam constituunt hae tantum lectiones quarum codex *Hr* solus testis est, quas ut reperiamus memoria tenendum est codicem *Hr* translationis Lincolniensis verba habere non germana, prout habentur in codicibus melioris notae qui huius translationis editionem maiorem *Ll* praebent,

1 *Aristoteles Latinus. Codices, Pars Prior,* Romae 1939, p- 243, n. 16 ; cuius tamen descriptio corrigenda est : vide *Illuminated and Calligraphic Manuscripts. Harvard College Library,* Cambridge (Mass.) 1935, p. 15 ; *Aristoteles Latinus. Codices. Supplementa altera,* Bruges-Paris 1961, p. 49 ; quorum tamen prior codicem circa 1280 scriptum esse perperam coniecit, cum in eodem codice eadem manu scripta legamus Aristotelis quae feruntur Oeconomica in Latinum translata, quae post 1280 translata esse videntur.

sed iam aliquantulum adulterata, prout habentur in codicibus deterioribus qui editionem minorem ***L2*** praebent (vide *infra,* pp. cci-ccx) ; non ergo lectiones huius classis ***L2*** propriae, sed quae re vera codicis *Hr* sunt propriae, ad Ethicam Hoferianam constituendam, retinendae sunt 1.

Quo autem rectius de Ethica Hoferiana iudicemus, oportet primum eam cum Ethica nova, Ethica vetere et Ethica Borghesiana conferre.

Quae ratio Ethicae Hofrrianae cum Ethica nova intercedat.

Ad Ethicam Hoferianam cum Ethica nova comparandam, omnes lectiones Ethicae Hoferianae in libro I infra recensebo, eas ac lectiones Ethicae novae et Translationis Lincolniensis inter se conferendo :

2Vn = Ethica nova ; Nh = Ethica Hoferiana ; *L* = Translatio Lincolniensis ; *L2* = eiusdem editio minor ; R = eiusdem recensio recognita. * stellulam praemisi lectionibus quae in adnotatione Latina inveniuntur ; litteris inclinatis scripsi lectiones Ethicae novae quas habent codices deteriores (vide *infra,* p. cxvin) ; grandioribus litteris scripsi lectiones quae cum verbis Graecis quodam modo concinunt.

65.4 operacio 7Vnh : actus *L* **141.5** 65.5 alicuius *Nn* : aliquod *Nh*: quoddam *L* **141.6** **65.5** Ideoque NIIII : Ideo *L* **141.6** **65**.6 enunciant **Nn** : enuntiat NII : enunciaverunt £ **141.6** **65.6** autem 2VIIII : vero **£141.8** **65-7** actus NIIII : operaciones *L* **141.**9 **65-7** autem N101 : vero **£141.9** 65.8 circa hos : prefer has £ 141.9 opus aliquod NIIII : opera quedam £ circa2 Nnh : prêter *L* **141.**10 **65.9** *existit melius* 2Vnh : meliora existunt **£ 141.10-11** actibus opus Nnh : operacionibus opera £ **141.**11 **65.**11 fines N1131 : et fines **£ 141.**13 medicine : medicinalis £ **141.**13 65.12 yconomice **N**1131 : **4-**vero **£141.14** 65.13 aliqua TVI131: quadam **£141.15** 65.16 et A'nh : *om. L* 141.18 65.17 altera NIIII : alteris £ 141.18 66.1 secuntur NIIII : persequuntur **£141.20** actus Nnh : operaciones **£142.i** ipsos *Nn* : eos *Nh* : ipsas **£142.i** operacionum *Nnh* : actuum **£142.i**

1 Rationem non habui codicum perpaucorum translationis Lincolniensis qui cum Ethica nova raro consentiunt, vel casu vel quia contaminati sunt, quorum praecipuus est codex Luneburgensis (vide *infra* p. c l x x x iii) ; exempli gratia lectiones adferam quas communes cum Ethica nova habet in 94a!-95bi3 : 94a! operacio Nn : actus £ : operacio actus *Lun.* 94a2i vanum *Lun.* : vacuum £ 94bio gentibus 2Vn *Lun.* : genti £ 94b24 interius *Na (codd.) Lun.* : in tantum £ 94525-26 Par enim peccatum *Nn* : Proximum enim £ : Proximum peccatum enim *Lun.* 94b28-95ai Singula igitur doctus *Nn* : Secundum unumquodque igitur eruditus £ : Singula vero qui circa singula doctus *Lun.* 95a2 edoctus *Lun.* : eruditus £ 9524 insecutores *Na (codd.)* : secutor existens £ : insecutor *Lun.* 953.8 quia ... vivunt et prosecuntur *Ñ\Qp*PfQqNo*QsPzWqQz) Lun.* : propter ... vivere et persequi £.

66.2 hos *Nn* : os *pr.m.,* hos *corr.* **iVh** : has *L* **142.2** *aliquid* : quiddam *L* **142.2** **66.3** *finis* (quis *om.)* : aliquis finis *L* **142.3** **66.3** ♦operationum **Nnh** l operabilium *L* **142.3** se **N**llll : ipsum *L* **142.3** **66.4** aliud Nllll : alterum *L* **142.**4 optamus N**ll : desideramus *L* **142.4** **66.5** procederet Nllll : procedit *L* **142.5** vanum Nllll : vacuum *L* **142.5** **66.6** ♦autem *(pro* quod) *Nnh* : quoniam **L 142.6** **66.7** incrementum + *vel incursum* **Nnh** : incrementum *L* **142.**7 **66.9** ita Nllll : sic *L* **142.**10 **66.10** typo : figuraliter *L* **142.**10 suscipere **N**llll : accipere *L* **66.11** Videtur *N03l* : Videbitur *L* **142.12** *autem *om. Nnh* : autem *L* ♦principalis esse **Nnh** : principalissime *L* **66.12** autem **N**l* : utique **L 142.13** *videtur civilis* (et que *om.) N*l^ : et civilis apparet *L* *utiles N*l^ : debitum est *L* **142.14** **66.14** ipsa Nllll : hec *L 142.15* enim Nllll : autem *L* **142.**16 clarissimas *N*l* : preciosissimas **L 142.**16 **66.15** esse 7Vnh : existentes **L 142.**16 **66.16** autem *Nllll* : vero **L 142.**18 operativis 2Vnh : practicis *L* **66.17** legem iubentem *Nntl* : legemponente *L* **142.**19 **66.18** fines Nnh : eos L 142.20 66.21 custodire 2Vnh : salvare L 142.23 *maius TVnh : melius L 142.24 67.1 autem Nllll : vero L 142.24 68.10 *ab omnibus Nnh : a plurimis *L* **144.**l **68.16** aliud1 Nnh : aliter *L* **144.6** : aliud *R* **377.23** **69.ro** principium *Na* : sufficit 7Vh : principium *L* **144.25** videtur *Nn* : videatur Nh : *om. L* **144.**25 : appareat *R* **378.12** **69.n** non indigemus *Nn* : non indigebit 2Vh : *om.* **L 144.25** : nichil opus erit R **378.12** ideo **Nn** : propter quid 7Vh : *om. L* : eo quod propter quid *R* **378.12** **69.12** facile Nllll : faciliter *L* **144.26** **69.13** qui a se ipso omnia intelligit *N03l* : *om. L* **144.28** : qui ipse omnia intellexerit *R* **378.14-15** **69.14** bene **N**llll : *om. L* **144.28** : bene **R 378.15** **69.15** ipse Nnb : ipsemet *L* **145.1** **70.**18 etl Nnh : vel **L 145.**25 : et *Rp* **379.9** **71.6** quidem igitur Nnh : quidem *L* **146.1i** : autem *L2R* **379.**18 **71.**15 constituerunt Nnh : constituebant *L* **146.**18 **72.7** quidem **Nnh** : quidem enim *L* **147.8** **72.8** et mensurati in cibo quidem medicinalis (quidem *om. Na)* **2Vnh** : et *(ceteris omissis) L* **147.**9 **73.1i** *bona Nnh : bonorum *L* **148.**4 **76.2** se solo *Nn* : ipso solo 2Vn : ipsi soli **L 150.3** *78.4 *generi(s) *Nn* : gener *pr.m.,* genere *sec.m. Nh* : *om. L* **151-4** : genere **R 384.6** **80.6** corpus Nnh : corpora *L* **152.**16 **81.**18 tales *Nnh* : talia *L* **153.19:** tales *Rp* **386.17** **82.9** hec existunt : existunt hec **L 154.5** **83.10** *optimum *Nn* : optimum esse *Nn* : optimum *L* **154.31** **83.16** communem 7Vnh : omnem *L* **155.5** **89.9** sic *Nn* : hanc Nh : ita *L* **158.**19 **89.17 et** infortunia, talia autem 2Vn : et male operaciones, tales autem : *om. L* **158.26** : et infortunia, talia autem **R 391.20** **90.1** et tam magna *Nn* : et tam magne *Nh* : et tam magna **L** 158.26 92.5-6 *om,* : Contemplandum autem et civili de anima Nh : *om. L* **I6O.17** Contemplandum itaque et civili de anima **R 393.14**

Igitur ex 80 lectionibus quas codex *Hr* contra ceteros codices suae classis L2 habet, 70 quodam modo cum lectionibus Ethicae novae conveniunt. Ex quo conici potest in exemplari, a quo codex *Hr* descriptus est, verba translationis Lincolniensis ad normam cuiusdam codicis Ethicae novae a quodam viro docto correcta esse

1 Exemplar codicis *Hr* dico a viro docto correctum esse ; nam librarium codicis *Hr,* etsi pulchre scribebat, tamen sermonis Latini prorsus ignarum

Qui codex codici *Kj* similis fuisse videtur, ut ex variis lectionibus quas infra fusius explicabo sat apparet :

65-9 melius existit] *inv. Kj MyRhNoPzQiQk* **66.2** quid] aliquid *KjKc KfKrNoQsPfQqQkQo* **66.3** quis om. *Kj DyKfNoPfQqPtQkQlQpY-mQoQwQr QxQz* **66.3** operatorum] operationum *Kj DyKfKkKpLyNoQsPfQqPlPtPzQk QnQoQv* **66.6** quod] autem *VqQv KcKrQyWo* : autem quoniam *Kj AwDy L0N0PIQ0* **66.7** incrementum] + vel incursum *s.l. Kr* : incessum *VqPl* 66.12 et que civilis videtur] et que videtur civilis *Kj QnQz* : videtur civilis *QI* 66.12 utile] utiles *KfPlQlQpQnQr* 68.10 a pluribus] ab omnibus *Kj KfKk KpKrNoPIPzQkQlQpYmQx* 73.11 bonis] bona *Kj pierique*

Quod, autem codex *Hr* paucis in locis (de his taceo quae mera neglegentia amanuensis peccavisse videtur, velut 65.6 « enuntiat » pro « enunciant ») ab Ethica nova discedit, varie explicatur.

Non nullis enim in locis, ipse vir doctus qui ad normam cuiusdam codicis Ethicae novae verba recensionis L2 translationis Lincolniensis correxit, lectiones contaminatas finxisse videtur. In 65.5, cum translatio Lincolniensis haberet : « bonum quoddam appetere videtur », codices vero Ethicae novae verba iam corrupta : « boni alicuius operatrix esse videtur », vir doctus pro verbis corruptis « operatrix esse » merito ac iure maluit Roberti Grosseteste verbum « appetere » ; sed cum pronomini « quidam », quo usus erat Robertus, pronomen « aliquis », quod habebat Ethica vetus, substituere vellet (quod plus quam semel fecit, vide 65.5 «opus aliquod», 65.13 «aliqua», 66.2 «aliquid»), scribere debuit «bonum *aliquod* appetere videtur». Similiter in 76.2, cum ***L*** haberet « ipsi soli », Nn vero « se solo », scripsit « ipso solo ».

Pleraeque autem lectiones propriae codicis *Hr* non sunt viri docti qui verba Latina cum verbis Latinis conferebat, sed interpretis qui ipsa verba Graeca in sermonem Latinum vertebat.

In 69.li verbo « indigebit » verbum Graecum 95b6 *Trpoa8er¡aei* redditum esse videtur, quod forsitan ipse interpres Latinitatis

fuisse sat ostendunt innumerabilia menda quibus codex scatet. Praeterea, vir doctus qui exemplar correxit, postquam translationis Lincolniensis recensionem *L2* cum Ethica nova (ceterisque translationis Antiquioris particulis) contulerat, et translationis Antiquioris non nullas lectiones in textum inseruerat (rarius in marginibus adnotaverat), denuo textum sic constitutum cum quodam codice recensionis recognitae translationis Lincolniensis 2? contulit, cuius lectiones tamen non in textum inseruit, sed in marginibus adnotavit ; ex quo effectum est ut in codice *Hr* ipsius librarii manu scriptas in marginibus habeamus lectiones recensionis recognitae (quas neglexi), rarissime tantum lectiones translationis Antiquioris (vide p. cxx, 7.13 ; **105.22).**

gracia in « indigebimus » postea correxit. In 72.8 verbum « quidem » et in 92.5-6 verba « Contemplandum autem et civili de anima », tam ab Ethica nova quam a translatione Lincolniensi omissa, verbis Graecis Aristotelis respondent, et talibus quidam qualia ea habebat codex quo Ethicae novae interpres usus est. Nam in 92-5 verbum « autem » verbo Graeco 8è respondet, quod habet codex Ob (cum LbMb) ; verba autem *decoprpHov* âè *Kal T<p ιιοχιιικS) Trepl </>vxvs* omittit codex *Pb,* quem secutus est Robertus Grosseteste ; recensio denique recognita ***R*** verba supplevit, sed e quodam codice primae vel mediae classis, habet enim pro « autem » verbum « itaque », quod verbo Graeco *8r¡* respondet, quod habent codices *KbNbP2.*

Quibusdam tamen in locis lectiones codicis *Hr* lectionibus Graecis respondere videntur codicum primae classis, cum lectiones Ethicae novae et Roberti Grosseteste lectionibus codicum secundae classis respondeant. De **69.10** dubium est, cum lectio codicis *Hr* « sufficit » verbo Graeco 95b6 respondeat, quod nullius classis proprium est, sed pro àpx!? varia lectio proponitur in quibusdam codicibus utriusque classis *(rec. Kb, marg. Pb, Mb, corr. Lb, marg. H^.* In **83.10** in dubium vocari potest utrum « esse » suo Marte supplevit quidam amanuensis an interpres ex verbo Graeco *ggbiy eîvtu (KbPbNbP2, post* videtur *Mb : om. LbOb).* Sed in **89.**9 lectio codicis *Hr* « hanc » sine dubio respondet lectioni Graecae oia34 *ravrrjv (KbPbMb),* cum lectiones Ethicae novae « sic » et Roberti « ita » respondeant lectioni *ravry (LbObNbP2)*

Quibusdam tandem in locis lectiones codicis *Hr* eorundem verborum Graecorum aliam interpretationem proponunt : **66.1** « eos » (94ai6 aùràç) pro « ipsos » (scii, actus) vel « ipsas » (scii, operationes) ; **69.**11 « propter quid » (95b/ roû Sióri) pro « ideo » ; 89.17 «male operationes» pro «infortunia» (oib7 ai ¿iwiraftai), unde in **89.17-90.1** habemus : « tales autem et tam magne » pro « talia autem et tam magna ».

Ex quibus tamen non efficitur et cogitur ut ex Ethicae novae recensione recognita aut etiam e quadam alia interpretatione codex *Hr* pendeat : veri similius enim est ipsum Ethicae novae interpretem varias lectiones et interpretationes adnotavisse, quem ad modum et fecerat Ethicae veteris interpres, cuius tamen adnotationes codices, praeter paucos optimae notae et praesertim *AyOs,* fere neglexerunt (vide *supra* pp. 1 i-1 iv) ;

conici ergo potest codicem Ethicae novae quo usus est vir doctus, qui verba translationis Lincolniensis in exemplari codicis *Hr* correxit, adnotationes ipsius interpretis Ethicae novae, ab aliis codicibus neglectas, religiosius servavisse.

Quod ex hoc confirmatur quod Robertus Grosseteste scripsit 158.25-26 : « bone (seu prosperitates) operaciones » ; veri simile ergo est vera Ethicae novae interpretis verba in 89.r6-90.i fuisse : « prosperitates (bone operaciones) amicorum, similiter autem et infortunia (male operaciones), talis autem et tam magna(es) »: elegantissime veram verborum oib6-7 *emrpa.i;ta.i ... Svoirpa^iat vim* in textu, supra versum autem eorum enodationem interpres posuit.

De Ethica vetere ab Ethicae Hoferianae interprete recognita.

Ad Ethicam Hoferianam cum Ethica vetere comparandam, lectiones quibus codex *Hr* a classe La recedit infra recensebo, eas cum Ethica vetere et translatione Lincolniensi conferendo.

V = Ethica Vetus ; Nh = Ethica Hoferiana ; de ceteris signis, vide quae praenotavi p. cxvi.

7.13 singularibus ***V***; al. singularibus ***marg.*** 2Vh : singulis ***L*** **165.**10 7.15 semper ***VNh*** : ***om.*** **L 165.12** : semper **JÎ 398.7** **8.1** ***om.*** ***V*** : quidam ***Nh*** **99.4** : ***om.*** ***L*** : *quis ***Rt*** **398.20** 8.13 vel ***V:*** aut 7Vh **99-5** : vel ***L*** **166.**7 **9.4** talia ***V:*** hec **Nh99.6:** ***om.*** **L 166.**24 **9.**16 Adhuc ***V:*** Amplius **7Vh99-7:** Adhuc ***L*** 167.6 9.18 contemporaneam VNh : concorporatam ***L*** 167.8 **IO.14** erit ***VNh*** : ***om.*** ***L*** **167.26** etl ***VNh*** : ***om.*** ***L*** **10.**22 inmutabiliter ***VNh*** : inmobiliter ***L*** **168.**4 **11.**25 non ***VNb*** ; neque **L169.I** **13.**4 deficit ***V*** : + ab eo quod oportet 2Vh **99.**8-9 : deficit ***L*** **169-31** **14.2** virtutis ***VNh*** : in virtute ***L*** **170.22** 14.21 quid est esse ***V*** : quid erat esse **7Vh99.io** : quid est esse **L 171.**15 **16.5** nec isti nomen invenerunt ***V*** : neque nomine sunt sortiti neque isti **7Vh99.n** : et isti nomine non sunt sortiti ***L*** **173.**8-9 **16.5** Sint ... insensibiles ***V*** : Sit ... insensibilis **Nh99.n-i2** : Sint ... insensibiles **L 173.**9 **16.**17 apirocalia ***VNh*** : appeirokalia ***L*** **173.**19 **16.**18-19 Differunt — liberalitatem ***V*** : ***om.*** **99.**13 : Dif. — lib. ***L*** **173.20** **18.**4 ut ***V*** : quemadmodum 2Vh99.i4: quod **L 174.19** **18.**9 yronia et yron ***VNh*** : eironia et eiron ***L*** **174.**23 **18.**13 *agricus ... agrikia ***VNh*** : agroicos ... agroikia **L 175.1** **I8.22** in his hic quidem dicitur ***VNh*** ; in hiis dicitur quidem ***L*** **175.8** : in hiis ***om. L2, suppi, loco Rt, non loco Rp 407.8*** **19-3** epicherecakie ***VNh*** : epichairekakie L175.ii 19.7 epicherecacus K1Vll : epichairekakus ***L*** **175.14** 20.26 innati sumus ***V*** : habemus Nh : **99.15** : nati sumus ***L*** **176.**27 qualiter ***VNh*** : aliqualiter ***L*** **176.28** : ***om. L2*** **408.**23* **23.4** circa **IA'l':** et ***praem. L*** **179.5** **23.**9 violencia ***VN'~'*** : violenta ***L*** **179. n** aut **FlVh** : vel ***L*** **23.10** per : propter ***L*** 179.ii **23.n** aut ***VN**** : vel ***L*** **179.13** **23.i8** aliquid accidit ***V*** : contingit IV» **99.**17: aliquid accidit ***L*** **179.**19 **25.**16 tristatur ***VNh*** : tristatus **L181.ii** 25.17 tristatur ***VNh*** : tristatus ***L*** **181.**13 **25.19** alius **VN»** : alter **L 181.**14 **26.6** quid et circa quid ***V*** : quid circa

quid 7Vh **99.18** : quid et circa quid *L* **182.1** **26.11** Quid autem *V* : quando **7Vh 99.**rg : Quod autem *L* **182.**5 **26.**13 Eschilus (-cilius Nh) **VNh** : Aischyli *L* **182.**7 26.27 nullum adhuc *V*; nullum Nh99.2o ; nullum adhuc *L* **182.22** **28.**16 sani sumus *VNh* : sani erimus *L* **183.2g** felices esse *V:* felicitare 2VM00.I : felices esse *L* **183.2g** 28.20 quam *V:* aut 7Vh **100.2** : et2 *L* **184.3** 28.22 idem *VNh* : non idem *L* **184.5** **29.**l vel *V* : aut *Nh* **100.**3 : vel *L* **184.6** 29.2 sumus *V* : scimus : sumus £ **184.7** **29.8** Et videntur **F:** Videntur autem Nll **100.**4 : Et videntur E **184.13** **29.9** eligere **FNh** : et *praem. L* **184.**13 **29.26** alias *V* : aliud et 2V**h100.5** : alias **L 185.2** siccitatibus *V* : vaporibus **100.6** : siccitatibus **L 185.2** **30.14** artes *V* : artes ... et Opiniones **Nh 100.**7 : artes *L* **185.**15 **31.**18 Quod enim *V* : Id enim quod **Nh 100.8:** Quod enim *L* I86.13-14 **31.**21 id *V:* ipsum **100.**g : ipsius *L* **186.**16 : ipsum **R 417.2** **32.**7 dicunt **FNh** : dicentibus *L* I86.26 **32.8** aliter **FNh** : aliud *L* **187.**3 33.12 generatorem *VNh* ; genitorem *L* **188.**5 35.5 Ei autem qui *V* : Cui autem (Cui *scr.* : Qui *Hr)* **NMOO.io;** Eum autem qui **L 189.**14-15 **35.**16 quo *V* : <in> quantum **Nh100.n:** quo **L 189.**25 **36.**9 *fine V(Rh) Nh* : si non in fine **L 190.7** : in fine *L2R* **420.17** **36.14** operatores *V* : operativi **Nh100.i2:** operatores **L I9O.13** : operative et *R* **420.23** **36.15** voluntarii *VNh* : voluntarie *L* **I9O.14** **36.**18 Singularium autem *V* : Secundum singula *Nh* **100.**13 : *om. L* **190.17** : eorum que secundum singula autem **R 420.27** **37.**l manifestum factum est *V* : et prius dictum est. Manifestum autem fit 2Vh **100.**14 : et prius dictum est *L* **190.**23-24 **37-4** omnia *VNh* : omnes *L* **191.2** **37.8** decens *V* : modestus **Nh 100.**15 : decens *L* **191.6** 37.13 nequel *V* : non autem IVll IOO.16 : neque L191.ro: non L2R421.i6 propter se ipsum *V:* per nos **100.**16 : propter se ipsum *L* **191.**10 37.21 mortuo *VNh* : mortuis *L* **191.17** 37.22 sí *V* : que **100.**17 : *om. L* **191.**19 37.28-29 Talis [mors] ... que *V* : Tales [flavaroi] ... qui 2V**h100.i8** : Tales [mortes] ... que *L* 191.20 : Tales ... qui *Rp* **421.**26-27 38.12 Que ... differunt *V(Qh) Nh* : Quod ... differt *L* **191.**31-32 **39.2** quod (+ *s.l.* vel qui) *V* : quod 7Vh : qui *L* **192.**10 **39-3** Talis [finis] *V* : tale [t¿ téXos] **Nh 100.**19 : Talis *L* **192.n** **40.**14 Titides *V* : Tibtides (b *exp.)* Nh : Tideides **L 193.**14 **41.2** et **59.**3 foveas (+ *s.l.* civitatum) *V* : murorum foveas **100.**20 : muros foveas *L* **193.22** **41.**5 fortitudo *V* : 4- quedam 2Vh **100.21** : fortitudo *L* **193.25** **42.**9 tendere *V* : moveri **Nh 100.**22 : *om. L* **194.24** **42.n** a pascuis *VNh* : a pascua *L* **194.25** **42.13** fortitudo *V:* fortia **7VMOO.23:** fortitudo **L 195.2** **42.24** Que videntur *V:* apparenda **NUOl.i:** non apparencia *L* **195.12** **42.25** etl *VNh* : vel *L* **195.12** **43.24** ea *V* : ipsa **Nh 101.**2 : hee *L* **196.**xr **44.**10 autem *VNh* : *om. L* **196.24** **44.n** autem *VNh* : enim *L* **196.24** **44.16** Determinentur *V:* Dividantur **Nh101.3:** Determinentur *(+ s.l.* seu dividantur) *L* **196.28** **44.18** horum *V* : hoc JVll **101.4** : horum *L* **197.**l 45.li huic *V* : horum Nll **101.5** : huic *L* **197.**19 desiderabilia *V* : concupiscibilia *Nh* IOI.5: concupiscibile **L 197.20** **46.**l piscium vorator *V:* pulmentarius *Nh* **101.6** : pulmentivorax *L* **198.3** : pultivorax **L2R 428.1** **47.**r gaudent FNh : om. L 199.2 : gaudent R **428.28** 47.25 cupit (-iet Yg) *V:* concupiscet NMOI.7 : appetet *L* **199.20**

Igitur ex 91 lectionibus codicis *Hr* quae ab L2 dissentiunt, 43 cum Ethica vetere conveniunt, 48 autem codicis *Hr* propriae sunt, ex quo iam apparet rationem quae inter Ethicam Hoferianam et Ethicam veterem intercedit aliam esse atque eam quae

inter Ethicam Hoferianam et Ethicam novam. Quae ratio nunc definienda est.

Primo ergo patet multis in locis lectiones codicis *Hr* interpretis esse qui quodam codice Graeco usus est. Non nullis enim in locis lectio codicis *Hr* verbis Graecis aptius respondet : in **99.ro** imperfectum imperfecto « erat » redditur ; in I5ai8 in codicibus Graecis scriptum legimus S¿, quod codex *Hr* ad verbum reddit 100.16 «non autem» (editores vero scribunt *i¿r¡8é,* quod legisse videtur Ethicae veteris interpres 37.13 « neque[1] ») ; similiter in **100.**5 Ethicae Hoferianae interpres verba distinxit T2a2Ó á'XAo re, quae verbis « aliud et » reddidit, cum Ethicae veteris interpres legisset á'AAore, quod verbo **29.26** « alias » reddiderat. Adde quod in **100.**18 et 19 formam grammaticalem sermonis Graeci, quamvis a sermone Latino abhorreat, retinuit interpres.

Sedecim minimum in locis lectiones codicis *Hr* lectionibus variis codicum Graecorum respondent :

99.4 quidam (04^25 *ns KbPbMbNbP2) ; om.* 99.ii neque nomine sunt sortiti neque isti (oyby-S ov8' ovo/xaros rerv^Kaatv ov8' *ot τοῖοντοι KbPb)* : ov8' *ovToi ovóp,aTO$ TervxyKacnv ceti.* 99.11-12 Sit ... insensibilis (oya8 ... *avaifj&qTOS* Kb) : eo-Ttvaav ... *¿.vaiad^Toi cett.* 99.13 parvificencia (oyb2O *Kb)* : + Sia^qoovCTi S' *a&rai raiv¹irepi ryv ¿AevQepiOTqra cett.* 99.15 habemus (oqaij €^o/x€v *KbPb)* : *ΤΤ€<f>vKap.€ν cett. (etiam Pb qui utramque lectionem habet)* 99.17 contingit *(av^aívcc KbPbMbLb)* : *τι praem. NbP2Ob* 99.i8 quid circa quid (na4 *rl -nepl rl Kb)* : r/ *Kal 'rrepl rl cett.* **99.19** quando (ria8 ore Ob) : Ó 8e *P2L.b* : ó 8e *pr.m. Kb* : o 8t* *corr. Kb, Pb* 99.20 nullum (na2ó *Kb)* : 4- *eri cett.* IOO.4 Videntur autem (iza8 Sokovox 8¿ *KbPb)* : So/covaí re *cett.* IOO.7 Opiniones (i2b7 raç 86£a? JVb, *sup. ras. sec. m. Lb, Aspasius,* p. 72,28) : raj *réxvas cett. l* **IOO.9** ipsum (i3a6 *avro KbPb)* : avrov *cett.* **100.**13 secundum singula (15a! *KaO' €Kaara KbLb)* : *τωv praem. PbObMb* : *om. NbP2* IOO.16 per nos (153.18 8i' *avrcov Mb)* : 8l' avrov *cett.* **IOO.21** quedam (1664 *ns LbMb, s.l. P2).: om. cett.* **101.**5 horum (i8ai6 rovrwv *KbPbNbP2LbMb)* : rovroj *Ob, see. m. Lb*

Non nullis tamen in locis lectiones codicis *Hr* variantibus Graecis respondere videntur quas in codicibus non repperi, et

[1] In codice *Hr* verba « artes quam disciplinas et opiniones magis circa » in textu omissa in margine ipsius librarii manu suppleta sunt ; codex *Yt,* qui et ipse est classis *L2,* post « disciplinas » addit « vel opiniones », quae tamen verba alii codices classis L2 quos inspexi non habent. Veri simile est adnotationem « vel opiniones » exemplar horum codicum in margine habuisse, quae postea in textum non loco inserta est ; quae nihilominus ex translatione Antiquiore provenire debet, cum recensionem *L2* ad normam cuiusdam codicis Graeci non correctam esse pateat (vide *infra,* p. ccix).

forsitan propriae essent codicis Graeci quo interpres Ethicae Hoferianae usus est :

99.8 ab eo quod oportet (o6a32 ? *ιον* Séovroj ; *cf.* oya^ : *om. codd.* **100.**3 scimus (i2a2 ? cerati') : *€<jp,€v codd.* **100.6** vaporibus (i2a2Ó ? ¿ϋt/χύív) : *avxp.û>v codd.* **IOO.14** autem fit (isay ? Sè *ytverai)* : *yçyévryrat KbPbOb* (verba Ethicae veteris 37.1 « manifestum factum est » verbis *codicum HbPbOb* </>*avepov yeyévyrat* respondent, verba autem translationis Lincolniensis **190.**23-24 « et prius dictum est » verbis codicum *NbP2LbMb Kal Trpôrçpov eïprjrac,* sed lectionem conflatam quam habet *Hr,* habent etiam non nulli codices Graeci : *Kal -n-pórepov etpyrai <^ávepav yàp yeyévTjTai (P-B^-B2, Aid.)* **100.**17 que (i5a2Ç> ? *p ; cf.* ?] *LbMb)* : *cl PbNbP2 : om. KbOb* **100.**23 fortia (i?a5 ? ¿vSpeîa) : *àv8p<da codd.* (cf. **42.8** fortitudo *V* = Iób34 àvSpeia *KbOb, sec.m. Lb* : fortes *L* 194.23 = avSpeîa *LbMb)* **IOI.4** hoc (iyb3O ? tout ai coniecit Scaliger) : *τονΐοιν codd.*

Interpres ergo Ethicae Hoferianae usus esse videtur codice Graeco qui codici *Kb* similis erat. Nam in libri II quinque locis consentit cum *Kb* 5, cum *Pb* 2(41), cum *MbNbP2* [1] ; *in* libri III duodecim locis stat cum *Kb* 8, *Pb* 6, *Ob* 3, *LbMb* 4, *Nb, sec.m. P2, sec.m. Lb* 1. Cum Ethicae veteris interpres codice Graeco usus esset qui codici *Ob* erat simillimus, ex hoc iam suspicari possumus alium esse interpretem Ethicae Hoferianae et Ethicae veteris.

Quod confirmabitur si locos inspexerimus in quibus eorundem verborum aliam interpretationem Ethica Hoferiana proponit. Nam in **99.7,** Pro verbo « Adhuc », quo Ethicae veteris interpres particulam Graecam **m** reddere solet, Ethica Hoferiana habet « Amplius », quo eadem particula in Ethica nova et in Ethica Borghesiana fere redditur. Similiter in **100.**15 verbum Graecum I5ai3 *¿TTietKris* non ut in Ethica vetere verbo « decens », sed ut in Ethica Borghesiana verbo « modestus » redditur (vide Indicem Latino-graecum. s.v.).

Si addiderimus multas Ethicae veteris lectiones, non solum communes (velut 7.15 « semper », **10.**14 «erit», etc.), sed etiam singulares (velut 9.18 « contemporaneam ») Ethicam Hoferianam retinuisse, adducemur ut coniciamus eundem interpretem qui Ethicam novam et Ethicam Borghesianam confecit, quem alium esse ostendam atque Ethicae veteris interpretem (vide pp. g x x x v iii-c x l ii), Ethicam veterem ad normam cuiusdam codicis Graeci codici *Kb* cognati recognovisse, e qua recensione retractata Ethicae veteris pendet in libris II-III Ethica Hoferiana

[1] Rationem non habui adnotationum cuiusdam explanatoris quae in textum codicis *Hr* perperam insertae sunt, velut: 16V23 «Fortis autem non talis 4-sunt (— autem *s.l.)* alisqui furiosi et ideo fortes reputantur tamen non sunt set aliquid habent fortitudinis»; iya8 «propter passionem + inpetuosum » (!).

De Ethica Hoferiana cum Borghesiana comparanda.

Quem ad modum in libro I Ethicam Hoferianam nihil aliud esse ostendi quam translationem Lincolniensem ad normam cuiusdam Ethicae novae codicis a quodam viro docto correctam, ita etiam in librorum VII-VIII particulis ex quibus Ethica Borghesiana constat, Ethica Hoferiana nihil aliud esse videtur quam translatio Lincolniensis ad normam cuiusdam codicis Ethicae Borghesianae a viro docto correcta. Lectiones enim quae in his particulis Ethicam Hoferianam insigniunt sunt hae :

Rh = codex Borghesianus ; * = verba Ethicae Borghesianae quae habet Albertus (vide *supra,* p. cx) ; *Hr* = codex Hoferianus

IO7.14 et si *Rh* : et si et *Hr* : si et **L 274.1** **108.**17 qui *RhHr* : *om. L* **279.**¿5 **IO9.3** quidem2 *RhHr-. om.* **L 281.6** **109.10** enim ‹Ɪ : autem *RhHr:* enim L 282.10 **109.**10 quid racionis *RhHr:* secundum quid racionem £282.10 IO9.13 circa iussionem *Rh* ℅ : et in iussione *Hr* : in accione £ 282.12 109.18 et ton cestón *ser.* : et contestón *Rh* : en keston ℅ : et cestum et variam *Hr* : et variam **£283.6** IIO.4 delicie *Rh* : delicies *Hr* : delicia £ 285.20 **112.12** delectationum *RhHr* : delectabilium **£ 292.1** **116.**18 quod est *Rh* : quod ens *Hr:* ens **£300.13** **118.**23 simpliciter et *RhHr* : et simpliciter **£302.13** 1 I9.3-4 Huic autem omnia existunt que dicta sunt secundum se *Rh* : Huic autem omnia existunt. dicta Hr : *om. L* 302.19 : Huic autem omnia existunt dicta secundum se ipsos **ℝ** 524.15-16 I2O.3 voluptatibus *Rh* : amativis *Hr* : amabilibus **£303.19** **121.12** neque *Rh* : non autem *Hr* : neque **£305-3**

Igitur ex 14 lectionibus Ethicae Hoferianae, 6 cum Ethica Borghesiana prorsus conveniunt (108.17 109.3 109.ro «autem» cum *Rh,* et «quid racionis», 112.12 118.23), quattuor autem lectiones conflatae esse videntur, quae viro docto qui Ethicam Borghesianam cum translatione Lincolniensi contulit (aut etiam ipsi librario codicis *Hr)* attribui possunt. In **107.**14, « et » ante « si » ex Ethica Borghesiana additum est, sed « et », quod Lincolniensis post «si» habebat, non deletum est. In 109.13, verbum « iussio » ab Ethica Borghesiana vir doctus mutuatus est, sed constructioni Lincolniensi aptavit ; verbum « et » indicare videtur virum doctum in margine vel supra versum adnotavisse : «in accione (+ et: in iussione)». In 109.18 ad interpretationem Lincolniensem « et variam », transcriptionem Borghesianam « et cestum » vir doctus adposuit, aut potius transcriptionem Borghesianam, quam supra versus vir doctus scripserat, librarius in textum perperam inseruit. In **116.**18, ex Ethica Borghesiana « quod », sed e translatione Lincolniensi «ens» retinuit. De duobus locis dubitari potest : in **110.**4,

utrum lectio « delicies » alia interpretatio sit an mendum, et ideo utrum interpreti an librario tribuenda sit, non liquet ; in 119.3-4, utrum ex Ethica Borghesiana an e recensione recognita translationis Lincolniensis verba a Roberto Grosseteste omissa suppleta sint, primo aspectu non apparet, cum praesertim verba imperfecte suppleta sint, veri tamen similius est virum doctum consuetudine sua translationem Lincolniensem cum Borghesiana hic quoque contulisse.

Lectiones autem duae quas codex *Hr* proprias habet, non obstant quin interpretem Ethicae Hoferianae et Ethicae Borghesianae unum atque eundem esse conicimaus. In **121.12** Ethica Hoferiana, ut saepius fecit, verba ϕν 3è distinxit, et in **120.3** eiusdem verbi aliam interpretationem proposuit (haud spernendam, cum verbum epuinxos Ethica Borghesiana semel verbo « voluptas » hic reddidit, alibi autem verbis « amator » et « amor », Robertus vero semel hic verbo « amabilis », alibi autem ter verbo « amativus », vide Indicem Latino-graecum, s.v.). Conici enim potest, quem ad modum et pro Ethica nova feci (vide pp. cxix-cxx), ipsum Ethicae Borghesianae interpretem varias lectiones proposuisse in adnotationibus quas codex *Rh* neglegentia omisit, quarum autem vestigia in codice *Hr* habemus.

De aliis librorum reliquiis.

Postquam cum translationis Antiquioris particulis quae supersunt Ethicam Hoferianam comparavimus, de ea in illis Libri Ethicorum particulis in quibus translatio Antiquior deest, probius iudicare possumus C

Primo Ethicam Hoferianam ex interpretatione e Graeco facta pendere constat. Et enim multis in locis verba a translatione Lincolniensi omissa e Graeco supplet, vel varias codicum Graecorum lectiones alias ac translatio Lincolniensis transfert, aut etiam eadem verba Graeca verbis Latinis aptioribus reddit. Exempli gratia hos locos insigniores adferam :

IOI.8-9 secundum — concupiscibile (19^4-15 «ara — *cett.}* : *om.* L2OI.7 (-^b) IOI.12 iuvat (2ia2Q : amat **L 206.**12: prodest

1 Difficilius est inventu quae lectiones in his particulis Ethicam Hoferianam vere constituant, cum praesertim codicis *Hr* librarius inscitia et neglegentia multa peccaverit ; cavendum est ne e mendis librarii translationis Antiquioris reliquias fingamus (quod tamen timeo ne hic illic fecerim) ; multa ergo neglexi quae verba codicis accuratius scrutanti forsitan interpretis esse appareant.

R 434 17 **101**.20 picgnokindinus (24b/ *itukvokív&vvos cett.}* : microkindinos *(/LiKpoKivbwo? KbPb, marg.* O'3) **¿214.15** **102.**4 quis (26334 ns) : *om. L* **219-5** **102.8** vituperandum (27329 *ipcKróv codd.)* : fugiendum (? ‹/›*&uktov)* **¿221.17** **103-5** dolo deductio (3137 *boXo-naría* A'b) : servi scduccio (8ouAa7rarta *cett.)* **¿231.15** **103-7** inequalis (31311 *ávívov codd.)* : iniusti (? aSt/cou) **¿231.21** IO3.12-13 Quamvis ita componatur iustc coniungit que (3168-9 *Kav* ovtos' *crvvTedfj, èt'Kaicos avvbvàÇci. r/ cett.}* : *om.* ¿ 232.24 (AZb) : et si sic componat, iuste coniungit *R* **459.4** **103.**24 eius quod B (33625 to0 *B}* : domus *(tís oikíels Pb)* **¿ 239-4** **104.**S urbanitates (35^4 *TToAcretac cett.}* : urbanitas (^cAtreta A'bP2) **¿242.15** **104.**10 quia quando operatum est iniustificacio ‹est› (35311* ort [ri A'b^ *orav TTpaxdrj ábÍKT]p,a to-rív cett.)* : *om.* **¿242.24** (P2AP) **104.17** quidem (36631 *pxv KbPbXbt post ovk àôiKeîcett.)* : *om. L* **247.13** **105.2** maiorem quantum offensionem (3862 ? oaov *npoarrracapa}* : maiorem egritudinem offensione pedis *j¿ëíf&*› *voaov irpoamai‹jp.a.To$ codd.}* **¿251-9** **105.**13 totaliter (40328 óAo›? ¿bP2A/b) : totum (oAov A'bPbOb, *om.* 7‹b) *L* **257.**13 **105.**15 lithurgum (41310 *AiOovpyov)* : latomum **¿259.ro** 105.22 honoramus viros in omnibus reputatos (4236 rc/icù/xev *àviïpas t èv ttoAci vop.l^op.ev [? Traen .vop.id9opÁvov$\/* :* *om.* **¿262.3** *[codd.)* **106.2** quod circa prudentes (4238 ro *irepl rov?* ‹/›*povip.ovs P*|›) : hos prudentes esse *(ro tovtovs ‹f¡povíp.ovs eevat cett.)* *L* **262.5** **106.6** velocitate (4263 *ra-XurfjTOs marg. P*|, Mb)* : velox quid (rayv *n cett.) L 263.12* **106.**21 bonus erit (45329 ? *aya0o$* $) : admirantur (àya‹70ô›ai *codd.) L 271.19* **107.**9 alios (45617 €T«povs *cett.)* : aliter (erepwç *corr. Nb, Mb) L 272.21* : alteros **R 495.15** **IO8.11** aliquis (47615 ? *tts) : om. L* **278.2** (tt/? *codd.)* **109.8** solum (49313 *pAvov)* : *om.* **¿ 281.22** **112.**14 indigentis existentis (5331-2 eVSeoûs- *ova-qs cett.)* : indigente *(fv&eoverqs KbPb)* **¿292.19** **113.**4 non per delectacionem (54a5 ? /Xl7 St' *rftovrjs)* : neque delectacio *(/a1jS' 7780^77 codd.)* ¿ 295.21 **I2I.18** Superatus (59314 *vTrepexó^vos)* : Superexccllens *L* **309.14** : Supercxcessus *R* **530.12** **122.9** Que quidem enim patris (60624 7 *p,èv yàp -narpos)* : Patris quidem enim **¿314.4** **122.**17-18 dependet autem *(-qpT-qrai* Se *rec. Pb ; cf. 7¡pTT¡cj0ai* Se Ob¿b) : et dependere *(kíi qpr^adai cett.)* **¿316.**19 **123.2** Simula6at (6565 *TTpoaçTTOicÍTo)* : simulet **¿327.i8** **123-5** set (68626 ? ¿AAà) : alia **(aAAa** *codd.)* **¿335.25** **123-7** superflui (70627 Treptepyot) : perscrutatores **¿340.2o:** distractivi *R* **560.**5 **123.14** confesse (72621 o/xoAoyov^evtos·): confessum est **¿346.21** **123.**17 tale utique et quod circa delectationem contingit esse (73328 *tocoutov — etvai)* : *om.* **¿348.24** **123.21** virtutes (74310 ? *dperai)* : eligi6iles *(aiperal codd.)* **¿350.23** **124.1** plantarum (76334 ‹*pvT‹2v cett.}* : piante *(f›vrov Pb* : *desunt KbNb) L* **357.6** **124.8** operado (7767 l7 *evepyeia ceti.)* : operaciones (ai *evépyeiai corr. Pz, Lb) L359.25* **124.12** tali existente operacione (78626* *roiavrris ovar¡$* rijs *evçpyeias ObMbPz)* : *om. L 363.y (cett.)* **124.19** igitur (8ibn *apa)* : quoniam **¿369.23**

Consulto praeterii locos haud paucos in quibus Ethica Hoferiana cum recensione recognita translationis Lincolniensis ***R*** consentit ; quod saepius casu accidere potuit (cf. *infra,* pp. ccxxxvi-ccxxxvn). Non est ergo causa cur suspicemur virum doctum, qui verba recensionis **1**2 translationis Lincolniensis in

1 Notatione dignum est hunc Euripidis versum (fr. 788 Nauck2) ab Aristotele omissum non nisi a Dione Chrysostomo, Or. 59,1, et Stobaeo *Anth.* III xxix 15 (ed. Hense, t. III, p. 629) adservatum esse.

codice *Hr* adservata correxit, e duobus fontibus hausisse, e translatione Antiquiore et e recensione recognita translationis Lincolniensis ; immo vero ab una translatione Antiquiore, Hoferianam quam vocamus, omnes lectiones, quibus ab **L2** discedit, mutuatus est.

Pauca addenda sunt de quibusdam lectionibus variis quae prima facie nugatoriae videntur, re vera tamen maximi sunt momenti, cum non solum Ethicae Hoferianae interpretem Aristotelis verba e Graeco in Latinum vertere, sed etiam eum cum Ethicae novae et Borghesianae (nec non et Ethicae veteris) interprete convenire, et a Roberto Grosseteste dissentire ostendant : patet enim Ethicae Hoferianae interpretem in verbis Graecis transcribendis rationem institutam observare qua litteris Latinis illius aetatis pronuntiatio Graeca notatur, quod et faciebant Ethicae veteris et Ethicae novae Borghesianaeque interpretes, Roberti autem mos esse singulis litteris Graecis litteras Latinas congruentes, etsi alium sonum tunc habebant, substituere. Cuius rei haec exempla adieram :

aypiot, (28ag) : agrij *Hr* **102.**15 : agrioi **L 223.13** *¿KpifSoSiKaios* (38a!): acri(v)odikeos **H/ 104.24** : acribodikaios **£249.25** *¿7re1.poKa.Xia* (07619 22a3i) : apirocalia **V7Vh16.i7** (vide *supra,* p. cxx), *Hr* **101.**16 : ap(p)eirokalia *L* **173.19 208.**24 *avrápKeta (773-27)* ' autarkia Hr **124.6** *(cf.* autarchia *ND* **76.**l) : autarkeia *L* **359.12** *fia.va.vvia* (07619 22a3i) : vanausia *V* **16.17,** *Hr* **101.**16 : banausia *L* **173.**19 **208.**24 *fiávavaos* (23axg) : vanausus *Hr* **101.**18 : banausus **L 2II.7** *ftavKoiravoupyoi* **(27627)** : vascopanurgi (vaf-?)Hr **102.**13 : baukopanurgoi L 222.17 *balfM0Jv* (6gb8) : demon *Hr* 123.6: daimon L 337.16 *betvovs* (44a27 45619 58a32) : dinos *Hr* **106.**13 **107.**10 **121.**16 : deinos **£269.5** 272.23 **307.8** âepor^s- (44615): dinotes *Hr* **106.**14 : demotes **£269.31** 8ι?-*fiOKparia* (60620) : dimocratia *Hr* **122-7** : democratia **£313.25**) *-Hav* (60617) ' dimocratiam *Hr* **122.6** : democratiam **£313.23;** -riatç (6169): dimocratiis *Hr* **122.15** : democratiis **£316.**10 ; *0l ... b-quoKpariKol (313.27)* : qui ... secundum dimocratiam *Hr* **103.**9 : democratic! **£232.n** *blxaiov* (32a3i) : dikeon *Hr* **103.21:** dikaion **£ 235.1** *SiKaioirpáyT]p.a (333.12,20):* dikeopragima *Hr* 104.ii,I2 : dikaiopragema **£242.25 243.3** *emeiK-qs -Kes* (3763,4 72611) : epijkes 21/ 104.20,21 123.12: epieikes £248.21,23 346.10; *-Kearepov* (3761) : magis epijkes *Hr* **104.**19 : magis epieikes **£ 248.**20 ; *ol* Ô$ *vtto tάv ¿irieiKOiv* (59a22) ; Qui vero <ab> epijkis *Hr* 121.21 : Ab epieikibus autem **£310.6-7;** emetfcovy (37a3i) : epijcus Hr **104.**18 *(cf.* **106.**10 cum adn.: 43à2O epijkeus *Hr* 43a23 epijkeos *Hr,* quae lectiones conflatae videntur) : in 37a3i genetivum Graecum ablativo reddit Robertus « epieike » **248.15,** sed genetivum habet 37626 43a2o, 23 : epieikeos **£249.17 265.14 266.3** (rationem non habui multorum locorum in quibus *Hr* ei in i tantum correxit) *eraipiK-q -Kfj* redditur dativo (6ia25 61635) ' eterice *Hr* 122.12 (in 122.20 verbum corruptum est) : etairike £315.16 **317.13** ; ablativo (62axo) : eterica *Hr* 122.21 : etairica £317.22 ; *-Krjv* (6xbi2) : etericam *Hr* **122.**16 : etairicam **£ 316.**15 ; cf. **341.**16 ; *eralpos -pov* (6oa5 62a32) : eterum *Hr 122.2,22* : etairum **£312.1 318.**17 ; *-pot* (61635) : eteri *Hr* **122.20** : etairi £317.12; *-tpois* (6oa2) eteris Hr **122.1** : etairis **£311.28** *XtQovpyóv*

(4iaio) : lithurgum *Hr* **105.15** : (latomum *L* **259.**io), *mpMor* **IJtbii).** pilicon Hr **104.**z : pelicon **L241.IZ** woXireía -reías (8ibl4) : pohtia *Hr* 124.20: politeia *L* **369.20** , -re.wv (8it>7) : politiarum *Hr* 124.18 : politeiarum *L* **369.19** *IloXvKXeiTov* (4ian) : Policliton *Hr* **105.15** : Policleiton *L* **259.10 0«8iav** (4iaio) : Phidian *Hr* **105.15** : Pheidian *L* **259.10** (4lb29) : chirotechne *Hr* **105.**zo : cheirotechne *L* **261.**i8

Firmae ergo leges quas in verbis Graecis transcribendis interpres sibi imposuit fere hae sunt : = v ; κ = c (praeterquam ante *e* et i, ubi, ne suaviter littera sonet ut mos iam erat \ litteris ch vel k transcribitur) ; ι*ι*, υ, *ei, oi* = i (i et y non distinguuntur) ; ov = u ; at = e. Adde tamen quod in verbis transcriptis exitus casualis saepius non transcribitur, sed verbo transcripto exitus casualis Latinus accommodatur, velut in verbo « dinos », pro *Seivovs,* exitus Graecus casus accusativi generis pluralis *-ovs* non transcribitur (quod esset -us), sed ei substituitur exitus latinus congruens -os. Quod fere faciunt Ethicae veteris et Ethicae novae Borghesianaeque interpretes, velut :

filofilos **115.10** eunos 2Vb **116.**25 philotimi, -mum **F 17.**8,**10** epicherecakie *V* **19.**3 Meropa *V* **26.15** Niova **Nb108.2i** Empedocleus **Nb 115.22** Siphocleus -clei **Nb 107.**15 **111.6** Philoctito **Nb 107.**16

De codice Graeco ab Ethicae Hoferianae interprete usurpato.

Deinde animadvertendum est singulis in libris singulo codice Graeco, vel certe duobus codicibus Graecis, Ethicam Hoferianam similiorem esse, ut ex adnotatione Graeca qua eius verba instruxi sat apparet. Si enim quotiens cum singulis codicibus Graecis Ethica Hoferiana stet computaverimus, inveniemus :

Lib. IV, in 10 locis : 6, *D> 4, N»* 3, 0» 3, P2 2, P» 1, A» 1 ; ergo Ethica Hoferiana similior esse videtur secundae classis et codicis quidem huius classis Mb.

Lib. V, in 14 locis : P» 10, K» 9, 0» 8, N» 8, P® 5, *Ifi 3,* *3* ; ergo Ethica Hoferiana similior est primae classis H»P»0», et in hac classe codicis P».

Lib. VI, in 12 locis : 0» 7, ¿b 6| Kb5(+l)> pb4(+l)j *Mt,* 5> *P*2 Nt> j . ergo Ethica Hoferiana similior esse videtur secundae classis D>0», et codicis quidem huius classis Ob.

Lib. VII in 9 locis : V» 7, P2 5, £» 5(+1), p» 5, 0„ 3(+1), b Ethica Hoferiana similior esse videtur classis N»P2, et codicis quidem huius classis N», quem ad modum et Ethica Borghesiana.

! Vide nescio cuius *Liber artis tectorie,* apud Ch. Thurot, *op. laud. (supra,* p. xcm, adn. 1), p. *77* ; Parisius de Altedo, *Orthographia, ibid.,* p. Mi. ?

Lib. VIII, in 5 locis : P2 41 A/b 2> *Mb 3j* £b3(+1); Oü3(+i), *3, pb 3* I parum est ad decisionem.

Lib. X, in 14 locis : O» 8, P27(+i), Lb 6, P>6, *K** 4/xo, M» 4, V» 2 /7 ; Ethica Hoferiana similior esse videtur prioris classis et codicis quidem huius classis O», sed etiam aliquam similitudinem habet cum codice alterius classis *P2* (ipsa tamen codicum Graecorum divisio non clara est).

Veri simile ergo videtur Ethicae Hoferianae interpretem ad verba Aristotelis transferenda codicem Graecum adhibuisse qui proximus erat in libris II-III (vide *supra* pp. cxxil-cxxin) et in libro V codicibus XbPb, in libris VI et X codici Ob, in libris VII(-VIII) codicibus *N*>Pf* in libro denique IV codici Mb, forsitan autem et alterum codicem Graecum in manibus habuisse. Similiter vero Ethicae novae interpres codice usus est qui codicis Ob simillimus erat, Ethicae autem Borghesianae interpres codice qui codicum *NbP2* classis erat, forsitan autem et alterum codicem in manibus habuerint, cum hic illic cum codicibus alterius classis stent ; notatione etiam dignum est Ethicam Borghesianam in 111.14 supra versum habere lectionem codicum suae classis *N0?** «nulla» (52a2i ov8ew), sed in textu lectionem codicum *KbPb (ovèév),* quem ad modum et Ethica nova paucas habet duplices lectiones, quarum una a codicibus Ethicae novae, altera a codice *Hr* adservata est (vide *supra,* pp. cxix-cxx).

De Ethicae Hoferianae aetate et origine.

Reliquum est ut de Ethicae Hoferianae aetate et origine agemus. Etsi enim codex Hoferianus non ante saeculum XIII confectum scriptus esse videtur, tamen Ethica Hoferiana saeculo XIII ineunte scripta esse videtur.

Alias iam ostendi sanctum Thomam in Sententia libri Ethicorum quam circa annos 1271-1272 Lutetiae Parisiorum confecit, eam quodam modo cognovisse 1. Sed, quod maius est, sanctus Albertus in Lectura quam in Ethica circa annos 1250-1252 Coloniae Agrippinensi habuit, eam iam laudare videtur. Nam, postquam in libro IV translationem Lincolniensem versus 2ib3 exposuit : « et unde vel qualiter dent, *confestim eis differt* »

1 Vide Sancti Thomae de Aquino, *Sententia libri Ethicorum* (« Opera omnia iussu Leonis XIII P.M. edita» XLVII.1), Romae X969, Praef., pp. 229*-23x*: auctor ergo mihi fuit Thomas ut quasdam codicis *Hr* lectiones, quamquam Graeco primo aspectu non respondent. Antiquiori translationi tribuerem, velut **105.1** « primo », quod habet et Thomas, *Sent.* V i7, 115.

(L 206.2o), addidit : « Alia littera melius habet *nichil eis differt* » (cod. Vat. lat. 722, f. 56TM ; Cantabr., Bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 510/388, f. 46vb). Et re vera codices Graeci habent ovâèv («nichil»), pro quo Robertas Grosseteste legisse videtur *evôùs* (« confestim »). Cum autem pro comperto habeamus Albertum translationis Lincolniensis recensionem recognitam hoc tempore cognoscere non potuisse, quae verba « nichil eis differt » restituit, restat ut eum translationem Antiquiorem laudavisse concludamus, cuius et Ethica Hoferiana **101.**13 testis est ; cui conclusioni non obstat verbum « ipsis », quod pro « eis » habet Ethica Hoferiana, cum librarii aut etiam interpretis usus fluctuans fuisse videatur (vide p. cxxxn).

Praeterea, ipsius Ethicae Hoferianae verba eam Lincolniensi antiquiorem esse confirmant, utpote quae antiquitatem saepius redoleant.

Nam plus quam semel verba Graeca imperite conversa aetatem ostendunt cuius viri docti haud magnum usum in verbis Graecis transferendis habebant. Sed certe in genetivo Graeco transferendo interpres saepius haesitavit, unde effectum est ut genetivum inscite conservaret ubi Latinitas exegisset ablativum absolutum : 112.14 <nature> « non indigentis existentis » (53a! *rfjs* <^úcr«oí *ovK ¿vSeovs ovar/s) ;* in codice *Hr* verbum « nature » omissum est, neglegentia librarii, ut videtur ; eandem dubitationem in genetivo transferendo invenimus in Ethica vetere 32.23-24 et in Ethica nova 88.18. Similiter Ethicae Hoferianae interpres genetivum retinuit post comparativum, pro Latino casu : 112.16 (melius) « finem generacionis » (53ag *ftéXriov ... ro rcXos rfjs •yev¿aecos),* vel post verbum «recedere», pro «ab» cum ablativo : 122.23 « recedere ... supereccelentis » (63)323 *àirocTTTjvai ... vmpfiaXXovTos).* Quibus adnumerandus est genetivus transcriptus post praepositionem «de» : **104.**18 « De ... epijcus » (37a3i *rrepl ... rov emeiKovs),* quod iam fecerat Ethicae veteris interpres : **19.**3 « De nemeseos » ; **27.14** « de proereseos ».

Semel, quia ad res designandas quas ille felix aetas nesciebat vocabula non habebat, circumlocutione uti coactus est, pluribus verbis explicando quod Graeci uno exprimebant : **103.**9-10 « qui ... secundum dimocratiam ... qui ... secundum aristocratiam » (3ia27-29 *oí ... 8-r¡p.oKpa.TiKoí ... oí ... àpiaroKpariKol)* ; temporibus autem Roberti Grosseteste et Guillelmi de Moerbeke verborum « democraticus » et « aristocraticus » usus iam invaluerat.

Saepius etiam, etsi verborum Graecorum vim interpres quodam modo tenuit, tamen non eam quae artis vel loci propria erat, sed eam quae vulgaris aut communis. Sic verbum Graecum 2ib22 yAio-ypoy in **101.**14 verbo Latino (quod tamen non nisi apud Augustinum et illius aetatis scriptores invenitur) « viscosus » redditur, quo re vera pristina vocabuli Graeci vis exprimitur, non autem propria vis quam apud Aristotelem in Ethicis habet (quam Robertus Grosseteste verbo Latino proprio «tenax» pulchre reddidit). In **101.**17 verbum Graecum 23ai5 *rifjbrj* verbo Latino « honor » redditur, quae re vera una est vocabuli significatio et usitatior quidem apud Aristotelem in Ethicis, sed non est vis verbo subiecta in hoc Aristotelis loco, quam Robertus Grosseteste verbo Latino « pretium » aptius reddidit. Similiter in **102.**18 verbum 28b24 *8ó^a* verbo Latino « gloria » redditur, cum hic significet « opinio », ut Robertus Grosseteste iure reddidit. In 34b24, apud Aristotelem legimus verbum *‹firi‹/›tap.ará›8T]s,* de quo interpretes dubitavisse non est mirum, cum verbum hapax legomenon sit ; eorum tamen dubitationem melius intellegemus, si animadverterimus verbum

a quo deducta sunt verba *dtrjddcoj,*

sic in léxico Graeco-latino saeculo XIII exeunte confecto interpretatum esse : « *i/ñij‹/›os* m. numerus et sentencia » (cod. Londin,, College of Arms, Ms. Arundel n. 9, f. 54ra) ; verbum ergo *ii-rifal¿aT‹¿8-r]s* verbo « numeralis » reddidit Ethica Hoferiana **104.3,** verbo autem «sententialis» translatio Lincolniensis **241.28,** quod sine dubio verior interpretatio est. Nam, etsi plenam vocabuli Graeci vim non adsecutus est Robertus (verbum hoc genus decretorum notat quibus Athenis populus in ecclesia certa negotia ad tempus decernebat), tamen verbum « sententialis », ceteroqui perquam rarum, ad iudicia quae iudices sententiam dicendo pronuntiant designanda concinne transtulit : « sententialia » enim exponunt Albertus : « que scilicet ex re indicata habent virtutem » (cod. Vat. lat. 722, f. g2rb), Thomas : «sentencie a iudicibus date» *(Sent, libri Eth.,* V12, 98-99), Nicolaus Oresme : « sentences des arbitres » vel « arrés de parlement » *(Le livre de Ethiques d'Aristote,* ed. A. D. Menut, New York 1940, p. 304), quibus nihil, in illius aetatis institutis, institutorum Graecorum similius erat.

Non solum autem apud Ethicae Hoferianae interpretem verborum usus antiquitatem redolet, sed etiam cum Ethicae

novae Borghesianaeque interpretis usu convenit. Quod in verbis frequentioribus maxime apparet :

N" = Ethica Hoferiana ; *Nn* = Ethica nova ; = Ethica Borghesiana ; = locus a Michaele Scoto laudatus ; *V* = Ethica vetus ; *L* = translatio Lincolniensis ¡verba aliarum translationum quae *L* retinuit non computavi) ; **R** = eiusdem recensio recognita ; numeri quotiens verbum in opere designato inveniatur indicant (locos invenies in Indice Latino-graeco).

airos hic 2V» 2, IV" 5, *Nfj*, P8, I7 ; ille IV" 4, *V* 1 ; is N111, *N"* 21, lVb 12, *V* 46. L 7 ; ipse N» 5, n, ¡yt 4i *v* 27, *L* c. 360, R 3.

èrrçi quoniam **Nb** 8, **IV"** 1. **N»** 2, *V* 10, *L* o, *R 1* ; quia *L* 57 ; cum **R** 2.

érepos alius Nh 2, N" 9, Nb 2, *V* 12, *L* 3 ; alter IV" 3, *V* I, *L* c. 140, R 4.

In amplius **N"** 2, **N"** 8, **N" n,** *V* 1, *L* 1 ; adhuc **N"** 1, **Nb** 1, *V* 26, **I72.H1;** cf. ovKerr, non amplius Nb 1 ; non adhuc *V 1, L* 7.

ij aut IVb 13, IV" 24, *Nb* 18, F 57, R 4 ; vel Nn 24, IV» 5, *V* 45, *L* plus quam 450.

orav quando 7Vb 2, IVb 1, F 7, L 27 ; quandoquidem Nb 1 ; cum Nb I, L 50.

ori quia *Nh* 2, IV" 2, NJ 8, ¿2, R 2 ; quod Nh 1, IV" 4, *V* 5, R 2 ; quasi N" 2 ; quoniam N" 9, IV» 4, F 51, L 225.

ovrios ita N"2, N" 26, ZVb 7, L 2l ; sic IV" 1, F 37, *L 115, R* 1.

ris quidam IV" 6, N» 24, 7V" 12, *Nm* I, *V g, L* 164 ; aliqui -od, aliquis -a -id AP>I, N"2i, 7Vb 4, V 37, L 174.

Jh ens 1V»2, IV" 12. IVb7, V15, L57, **Ri** l existens N'«2, N"i, Nb2, V28, *L*142.

Sed etiam in quibusdam verbis transferendis cum translatione Antiquiore Ethica Hoferiana convenire videtur, velut :

¿TTiciK-qs modestus Nn i, Nb 3, *L* 1, *R 1* iustus Nn 1 ; decens *V 1* ; mansuetus *L* i, moderatus *L 2,* studiosus L 15.

cpáw concupisco Nb 1, 2Vb 2 ; opto Nn 1 ; desidero *L* 2 ; amo Nb 1, *L* 9 ; diligo **Nbi.**

gvyevÉia nobilitas Nh i, N«i ; generis nobilitas L 1 ; cf. TrpóaTrraia/xa offensio **Nb** i, offensio pedis *L 1* (ex contrario ttAclet/ error Nn 1, *L* 2, error viarum Nb 1).

é$lep.ai desidero Nb 1, **Nni,** Nb 1, **Fi, L3;** concupisco Nn2, Nb 2 ; opto *Nn* i ; optatrix sum *Nn* 1 ; appeto *L* 36.

¡jLotxeta adulterium Nh 1, *V* 1 ; mechia *L* 1 ; cf. /¿oiyos- adulter *V* 1, mechus *L* 2 ; adultero(r) *V* 1, *L 1* ; mechor *L* 6.

voiyrutos intellectualis Nb 1 ; intellectivus *L* 1 ; cf. *^avo^xós* intellectualis 7Vn2, *V* ; intellectivus L 4.

TrpoffTrotT/Tt/rc? fictivus Nh 1, fictor *V* 1, simulativus *L* 1 ; cf. 77^00770/^^ ficcio **Vi,** simulado **Li;** *^potr-rrol^a* ficcio **Li;** *vpouiroihp*™. simulo **NM, L** 2, fingo(r) *L* 5. Notatione tamen dignum est Ethicam Hoferianam hic et in **120.**3* « amativus », ad verba graeca in -ckqs transferenda verba latina in -ivus adhibuisse, quae apud translationem Antiquiorem rariora sunt quam apud Robertum Grosseteste h

1 Vide *supra* pp. xciv-xcv. Addenda sunt in Ethica Borghesiana : 45b! 1 *¿Ktrra-ıtk6$* **107.6** excedens (L excessivus, egressivus) ; 45611, 4bai7, 5165 c/k/lacvctikd? **107.5** morans, **107.**13 morabilis, **110.**19 inmorans (L inmansivus, permansivus) ; 56bi *¿pwTiKÓs* **II8.11** amator (L amativus) ; 55a28, 57614 *$1X1x6$* **115.9** amicabilis, **121.10** diligibilis (**L** amativus, amicativus) ; nec non 52621 *fiXafapós* **112.1**l nocibilis *(L* nocivus) ; 48633 *vo<n]ffj.aTa)8cú$* **109.6** egre *(L* egrotative).

poirq influxus Nh i, 2Vn 2 ; influxio NQ i ; incursus 2Vh i, *Na* i ; incrementum *Nn* i ; extensio Nn i ; auxilium 7Vn i, *L* i ; inclinatio *L* 3. De interpretatione verbi *poinj* Ethicae novae interpres diu dubitavisse videtur, sed tandem aliis verbum « influxus » praeposuisse (vide p. cvi), quod et habet Ethica Hoferiana 123.10; quod casu accidisse vix potest, cum praesertim verbum «influxus» perquam rarum sit et in significatione quam hic habere videtur vix inveniatur L

Non sane id celatum volo, quod Ethica Hoferiana in aliquibus verbis prope singularis est aut etiam cum translatione Lincolniensi convenit, velut :

<in> quantum ATh l **(100.**11) ; quae interpretatio non invenitur in Ethicis, sed certe apud Iacobum Venetum, in Physica Vaticana et apud Guillelmum de Moerbeke.

Sto propter quod l **(101.8),** *L* 108 ; ideoque 4, Nb 4, *V* 1 ; idcirco *Nn l* ; ideo F 12, *L* 5 ; et ideo *V* 3 ; quapropter *V* 2.

Sum propter quid Nb l **(69.n),** *R* 1 ; ideo *Nn l* ; quia *L* 3.

oXcüç totaliter l **(105.13), E** 34 (26 *in textu,* 8 s.Z.) ; universaliter *Nn* 10, Nbi, F8,Ri.

TToXiTcta politia jVh 2, L 9 ; politeia *L* 2 ; urbanitas 2Vh 1, L6; civilitas *V* 3. Sed animadvertendum est verbum *Trohirela* in Ethica nova Borghesianaque deesse, et tamen Robertum Grosseteste ipsum adseveravisse utraque verba et «civilitas» (quod habet Ethica vetus), et «urbanitas» (quod habet Ethica Hoferiana) apud eos qui ante eum Aristotelis verba transtulerunt in usum fuisse : « Politeia dicitur a polis, quod est civitas. Pro quo nomine translatores ponunt hoc nomen urbanitas vel civilitas » (Ks, f. irb, in marg. sup. ; *Oq, i.* iovb, in marg. inf. ; *St,* f. ir, in marg. inf.).

aa>(/>p<oi' temperatus 2Vh l **(101.8),** *L* 52 ; sed in hoc verbo interpretando antiquiores interpretes haesisse videntur (vide *infra,* p. cxlii).

ws sicut *Nh* i, *Nn* i, *L* i, R r ; ut 1, 2Vn 7, Nb 5, F 37, *L c.* 200, *R* 4 ; quia Nn i ; velud *Nn* l ; ac si *V* 3 ; quasi *V* 4 ; quemadmodum *V* 2 (saepius om. Nn et *V,* vide Indicem Graeco-latinum, s.v.)

Quae singularia minus nos offendent, si animadverterimus Ethicae novae Borghesianaeque interpretem, quem ad modum et Ethicae veteris interpres, in usu verborum non constantem esse, immo orationem saepius variare.

l Cf. *Thesaurus linguae Latinae,* t. VII, coi. 1472 ; similiter haec verbi « influxio » significatio apud scriptores Latinos usque ad saeculum VI non invenitur *ibid.* ; sed huius verborum «influxus» et «influxio» significationis testis est usus sermonis Gallici, cf. Godefroy, *op. laud, (supra,* p. xcv, adn. 2), t. IV, col. 580b, s.v. influx, influxion. Animadvertendum est Robertum Grosseteste in Notula quam de verbo « ropin » interpretando scripsit, ed. Mercken, *op. laud, (supra* p. XLiu, adn. 5), pp. 21-22, ad verbum *porr-q* reddendum multa nomina Latina proposuisse praeter « incrementum », quod in Ethica nova legebat (« auxilium », « adiutorium », «inclinatio», «momentum», «motus», «utilitas»), inter quae tamen verba «influxus» vel «influxio» non numeravit.

3. De translationis Antiquioris aliis reliquiis

De paucis verbis in codicibus Yg et St adservatis.

In codice Yg.

De codice *Yg* iam supra egi, cum maximi momenti sit ad verba Ethicae veteris stabilienda (vide pp. xx et xxm-xxvii). Hic autem addendum est codicem *Yg* in libri IV versu 2^29 supra verba Graeca TrappTjaia.arijs' et *KaTafipov-q-riKos* eorum interpretationem scripsisse :« fiducialis » et «contemptor» (vide **101.**21). Quae verba translationis Antiquioris esse possunt, cum praesertim ad verbum in *-ikos* transferendum non adhibitum sit verbum in -ivus quod Robertus Grosseteste consuetudine sua in hoc loco habet « contemptivus », sed « contemptor », quod mos est et consuetudo antiquiorum interpretum (vide pp. xciv-xcv et cxxxii).

In codice St.

Infra autem agemus de codice *St,* qui translationem Lincolniensem cum notulis Episcopi praebet (vide pp. clxxx-clxxxi). Hic vero animadvertendum est codicem *St* in 55ai2-i3, supra verba translationis Lincolniensis 298.13 : «ad inpeccabile », manu ipsius librarii qui et notulas Roberti Grosseteste hoc modo adnotavit, adnotavisse : « vel ad non peccandum, secundum aliam translationem » (f. I43rb). Cum autem haec « alia translatio » nihil aliud sit nisi Ethica Borghesiana **(114.**rq.), quam sic patet librarium in manibus habuisse, ex hoc adducimur ut, quando paulo post in ipso textu codicis *St* aliqua verba scripta legimus quae a translatione Lincolniensi abhorrent, ea translationi Antiquiori, cuius Ethica Borghesiana est pars, attribuamus, cum praesertim haec ipsa verba antiquitatem redoleant.

Haec enim sunt pro 6oaig *Oiacrdirrjs* « saltator », pro 6oa2O *èpavicrrqs* « histrio » et pro 6oa33 *rlpcripa* « honor » *(St,* f. 152™ ; vide **122.3-5).** Hunc ultimum locum huic loco Ethicae Hoferianae **(101.**17) comparare possumus ubi *rip/ri* eodem verbo Latino « honor » redditum est (vide *supra* p. cxxxi), cum hic et illic Robertus Grosseteste ad verba ri/x?) et *rip.t]p,a* reddenda idem verbum Latinum « pretium » aptius adhibuerit. Verba autem

« saltator » et « histrio » verba sunt communia quae antiquioris interpretis usui plane respondent (comparari potest in Ethica Borghesiana **117.13** et **119.22** « mimus » pro 50ai3 et 57a6 *evTpárreXos),* sed quibus Robertus Grosseteste propria verba substituere conatus est, quae si invenire non potuit, transcripsit, pro « saltator » novans « conchoreans », pro « histrio » transcribens « eranista » (ut pro « minus », « eutrapelos ») 4.

De verbis apud Michaelem Scotum adservatis.

Iam pridem v.d. Ch. H. Haskins nos docuit, Michaelem Scotum in eo libro qui Liber introductorius inscribitur decem librorum Ethicorum Nicomacheorum interpretationem cognovisse 2, quae tamen translatio Lincolniensis esse non potest, oum haec non ante annos 1246-1247 confecta sit, Michaelis autem Liber introductorius circa annos 1228-1235 conscriptus sit, quoniam Michael ante annum 1236 diem supremum obiisse constat3. Ad translationis ergo Antiquioris libri Ethicorum pleniorem notitiam multum interest verba Michaelis attente scrutari, quae in his codicibus adservantur 4 :

P = Parisinus, bibliothecae nationalis, n.a.l. 1401, qui, circa annum 1279 a librario Italico scriptus, melioris notae est.

1 Cf. O2br *èpflpvois* **Nn 93.r** infantibus : *L* **161.***r* embrionibus ; 32328 8i\a *Nh* **103.20** dupliciter: *L* **324.**19 dicha; 0335 *avvetnv Na* **95.**r intelligenciam : *L* **I62.13** intellectum, sed **265.6** synesis (vide ipsius Roberti ad hunc locum Notulam). In translatione Lincolniensi **211.**10 verbo «histrio» redditur 23322 *¿pavLarys* : veri simile est hoc esse translationis Antiquioris verbum a Roberto servatum ; similiter in 6obi9 verba *èv râ> ripr/parc* verbis 313.24 " ln honoracione » redduntur, quae esse possunt ipsa verba translationis Antiquioris, vel verba translationis Antiquioris « in honore » imperfecte correcta *(R* **534.12*** perfecte correxit : « in precio »).

2 Ch. H. Haskins, *Studies in the History of Mediaeval Science* (« Harvard Historical Studies» XXVII), Cambridge (Mass.) 1924 (2a ed. 1927), p. 284, adn. 78.

3 Cf. J. Wood Brown, *An Enquiry into the Life and Legend of Michael Scot,* Edinburgh 1897, pp. 164 cum adn. 5, et 176 ; Ch. H. Haskins, *op. laud.,* pp. 276-277 ; L. Thorndike, *Michael Scot,* London and Edinburgh 1965, pp. 38-39-

4 Vide L. Thorndike, *Manuscripts of Michael Scot's Liber introductorius* (« Didascaliae. Studies in Honor of Anselm M. Albareda», New York 1961, PP- 425"447) › in codice Scorialensi f. III. 8, altera prooemii pars, in qua Michael Ethica Nicomachea laudat, per reliquum opus dispertitur (cf. *ibid.,* p. 433) ; sed codicem non inspexi et utrum loci in quibus Michael Ethica laudat in eo inveniantur, nescio.

M = Monacensis, bibliothecae publicae Bavaricae, Clm. 10268, qui, ante XIV saeculum medium a librario Italico scriptus, verba Michaelis alienis verbis interpositis iam vitiata praebet.

O = Oxoniensis, bibliothecae Bodleianae, Bodl. 266, saeculo XV scriptus, qui, etsi a codice Monacensi non est descriptus, tamen ei coniunctus esse videtur.

His ergo fere verbis Michael Ethica Nicomachea in Latinum conversa laudare videtur :

« Ethica est scientia moralis, quam reperitur compillavisse Aristoteles, cuius liber sic intitulatur : *Ethicorum nicomachiorum Aristotelis liber primus incipit,* et sunt 10 libri cuius primus ita incipit : *Omnis ars et omnis doctrina* etc. Post quem et super quo alii multi opera clarius fundaverunt » *[P,* f. 37rb ; *M, f.* i8vb ; *O,* f. 24™).

«... cum hec ars faciat hominem scientem multa et reddat eum famosum sciencie secretorum apud ignaros et idiotas, quod non est parum. Unde Aristoteles in libro Ethicorum : *Desideratur ars propter aliud* » [VI, 2, ii39bi~4] (P, f. 33va ; M, f. i6ra ; *O,* f. 20rb).

«Alius dixit : Ars est finitum infinitorum compendium. Alius dixit: *Ars est quidam habitus cum experta ratione veritatis factivus* [VI, 4, 1140 a 20-21], *que nonfallit* [VI, 3, 113^16-17] » (P, f. 32vb ; *M,* f. I5va; *O,* f. 20ra).

« Unde Philosophus : Posita causa ponitur effectus. Et alibi : *Sapienda est scienda et intellectus* [VI, 7, 114^2-3] principii, medii et finis» (P, f. 34va ; *M,* f. i6va ; *O, i.* 21ra).

1 Alceles *P* : Alfylis *MO* 8 ars *ser.* : res *codd.* 10 compendium] + Aristoteles quidem dixit : Ars est principium in alio et natura est ipsum principium [Met. iO7oa7-8 ; Media, Paris. B.N. lat. 6325, f. 27iva] ... *MO* 10 Alius dixit] alibi quidem dixit *MO* 11 Ars — factivus] *bis (primo* veritatis *om.) MO*

Quin autem haec non Michaelis propria, sed aliena verba a quodam viro docto post eius mortem ex translatione Lincolniensi interpolata putemus, hoc prohibemur quod, praeterquam quod in codice melioris notae *P* iam inveniuntur, Aristotelis verba a Michaele laudari videntur in quadam interpretatione quae a translatione Lincolniensi differt.

Inscriptio ipsa «Ethicorum nicomachiorum Aristotelis » inscriptioni graecae *'ApiaToréXovs 'HOik&v* AiK-op-ayeutw aptius respondet quam inscriptio translationis Lincolniensis : « Aristotilis moralium ad Nicomachum », cum Michael nominis «Aristoteles» veram formam, quae non nisi raro apud illius aetatis scriptores invenitur \

1 Vide quae scripsi in S. Thomae de Aquino, *Sententia libri Ethicorum* («Opera omnia»... XLVII, 1), Praef., p. 192*.

retinuisse videatur (eam quidem habet codex *P* in lin. I, deinde cum ceteris obscure nomen scribit), Robertus autem formam consuetam « Aristotiles » usurpat[1] ; verbum « ethicorum », quod Robertus interpretavit « moralium », Michael transcripsit, sicut et transcripsit verbum « nicomachiorum », quod Robertus explicavit « ad Nicomachum » ; verum est Robertum in commentario verba « Hthica » et « nicomachia » posuisse [2], sed veri simile non est ea e commentario ad inscriptionem restituendam quendam virum doctum eruisse.

In versibus 8-g, Michael laudavisse videtur Aristotelis verba in libro VI, 3gbr-4 (potius quam in libro I, gqai-2), dummodo verbum « res », quod habent codices, in « ars » corrigamus : in hac enim prooemii particula Michael, ante quam artem per se delectabilem esse ostendit, eam ad aliud esse utilem ostendere nititur ; sententia ergo : « Desideratur *res* propter aliud » nec loco congruit nec Aristotelea esse videtur, sed communis et vulgaris, ne dicam nugatoria ; sententia autem : « Desideratur *ars* propter aliud » in locum plane accommodatur et, quamquam ad verbum non est Aristotelis, tamen sententiam Aristotelis in 3gbi-4 breviter expromit (ubi re vera non de arte, sed de factione agitur, quam tamen ab arte dirigi docuit Aristoteles). Sed certe verbum « desidero » interpretis antiquioris esse videtur potius quam Roberti, qui huic verbo communi verbum proprium «appeto» maluit.

In definitione artis transferenda (lin. 11-12), interpretem quem laudat Michael aliam ac translationem Lincolniensem **257.5-6** : « Ars ... habitus quidam cum racione vera factivus est » interpretationem verborum Aristotelis 4oa20-2i *rj* ... ... *ê£is ns fiera Xoyov àXrfiovs rroi/rfriK-q èariv* proposuisse videtur. Nam genetivum *àXrfdovs* cum nomine ttoîtjtikt) coniunctum esse recte perspexit : « veritatis factivus », quod Robertus cum nomine *Xóyov* perperam coniunxit : « cum ratione vera ». Verbum autem « experta », quod apud Aristotelem deest, a Michaele interpositum esse potest, ut commemoraret Aristotelem in fine secundi libri Posteriorum Analeticorum (iooa6-8), ex experimento esse artis principium docuisse [3]. Verba vero « que

1 Sic habent codices Roberti ; perperam « Aristoteles » scripsit Mercken, *op. laud,* (vide *supra* p. xliii, adn. 5), p. 104 ; etc.

2 Perperam « Nicomachea » scripsit Mercken, *op. laud.,* p. 5, 06, 15 ; codices enim habent « nicomachia ».

3 Cf. Translatio Iacobi, ed. L. Minio-Paluello, *Aristoteles Latinus* IV, 1-4, *Analytica Posteriora,* Bruges-Paris, 1969, pp. 105-106. — Forsitan S. Albertus

non fallit » doctrinam commemorant quam Aristoteles paulo ante nos docuit, dum artem inter habitus quibus verum dicimus numeravit et non inter hos quibus contingit nos fallere (Sia-*pevbeadai,* 3gbig-i7 ; cf. qiag-q, ubi tamen inter habitus quibus verum dicimus et numquam fallimus ars non numeratur).

In definitione tandem sapientiae (lin. 15), animadvertendum est ante « sciencia » coniunctionem «et» (qib3 *Kal),* quam habet Robertus cum codicibus Graecis AbPbMbNb, interpretationem quam laudat Michael omisisse cum codicibus Graecis ‹9bLbP2 ; atqui iam vidimus (p. cxxvm) Ethicam Hoferianam in hoc libro VI cum codice *Ob* convenire.

Non est ergo cur librum Michaelis alienis verbis interpositis vitiatum esse suspicemur, immo constare videtur eum decem librorum Ethicorum Nicomacheorum translationem Antiquiorem ante 1235 cognovisse, ad cuius librum VI, ut par fuit, quoniam de artis natura tractabat de qua Aristoteles in hoc libro agebat, praecipuo studio incubuit.

C

DE TRANSLATIONIS ANTIQUIORIS INTERPRETE

De alio translationis Antiquioris interprete et alio Antiquissimae.

Cum olim ahum Ethicae veteris et alium Ethicae novae interpretem esse, illum vetustiorem, hunc recentiorem viri docti suspicati sint[1], nuper cl. vir L. Minio-Paluello unum atque eundem interpretem antiquiorem Ethicorum Nicomacheorum

quoque translationem Antiquiorem laudaverit in commentario quod scripsit in libellum Dionysii qui fertur De caelesti Hierarchia (cf. H. Dondatne, *Date du Commentaire de la Hiérarchie céleste de saint Albert le Grand,* « Rech. de théol. anc. et méd. » XX, 1953, p. 320) : « Ars dicitur habitus factivus cum ratione *certa* » ; « Ars est habitus factivus cum ratione *veri* » (ed. Borgnet, t. XIV, pp. 82b et 424b) ; « certa » enim pro « experta » et « veri » pro « veritatis » posita esse possunt (k veri » verum verbum interpretis antiquioris esse potest) ; sed horum locorum editio critica desideratur.

1 Vide A. Jourdain, *Recherches critiques sur l'âge et l'origine des traductions latines d'Aristote...,* nouvelle éd.... par Ch. Jourdain. Paris 1843, pp. 77 et 179 ; C. Marchesi, *op. laud,* (videp. xv, adn. 1), pp. 30-32 ; quos secuti sunt Cl. Baeumker, M. Grabmann, A. Pelzer, etc.

translationem completam confecisse, cuius membra dispersa sunt Ethica vetus, Ethica nova et Ethica Borghesiana, coniecit[1]*. Optime quidem hic, quod translationem Antiquiorem completam fuisse dixit, cuius completae translationis partes quae exstant sunt non solum Ethica nova et Ethica Borghesiana, sed etiam Ethica Hoferiana, vel, ut melius dicam, Ethicae veteris recognitae et librorum III ex-X reliquiae quae in non nullis testibus, quorum praecipuus est codex Hoferianus, adservantur. Sed alium fuisse Ethicae veteris interpretem et hunc vetustiorem, iure, mea quidem sententia, veteres tenuerant.

Non sane infitias eo quin in quibusdam verbis frequentioribus transferendis Ethicae novae, Borghesianae Hoferianaeque interpres cum Ethicae veteris interprete (nec non cum Roberto Grosseteste) conveniat, velut :

Quid significent litterae et numeri, dictum est *supra,* p. cxxxn.

yáp enim. *V* 207, *NR 105, Nb* 80 ; quoniam *V 1* (autem *V* 8, *Nn* 9, Nb 2 ; quidem *V* i ; igitur *V 2* ; quae codicum vel Graecorum vel Latinorum menda esse possunt) ; *L* enim c. 1000

ye om. V 16, NQ 15 ; utique 7Vn 2.

877 utique *V* 36, Nn 22, Nb 8, Nh 3, *L* 180 ; igitur *V* 3, *L* 1, *R* 8 ; quidem Nn 1.

TrXrjv prêter *V 2, NR* 1 ; nisi *V* 2 ; nisi quod *V* 1 (cf. ttAijv «i nisi Nn 1) ; set tamen *V* 1 (tamen 1 ? cf. **122.**10*)

re et *V* 14, Nn 4, 7, 2Vh 1, *L* 88 ; que N" i, *L* 29, R 6 (enim A'h 1) ; saepius *om. VNL,* vide Indicem Graeco-Latinum, s.v.

dwn-ep quemadmodum F20, *Nn6,* 2Vb 14, Nh 1, L 135 ; ut F8, Nn4, L4; sicut F r ; quasi Nn 1.

Sed in aliis verbis frequentioribus transferendis Ethicae novae, Borghesianae Hoferianaeque interpres et Ethicae veteris interpres inter se differunt, velut :

av om. V47, No 8; utique *V* 9, *Nn* 43, Nb 14, *L c.* 330, *R* 7 ; quidem *V* 3, Nb r ; potest i.

Sto ideo F 12, L 5 ; et ideo F 3 ; quapropter F 2 ; ideoque F 1, 4, Nb 4 ; idcirco Nn i ; propter quod 1, L 108.

ert adhuc F 26, 7Vn 1, Nb 1, £ 72, *R* 1 (cf. ov/cen, non adhuc F 2, *L* 7) ; amplius *V* i, Nn 8, Nb 11, Nh 2 (cf. non amplius N"111) ; *{in summa* adhuc F 27, *L yg, N* 2 ; amplius F 1, *L* 1, A7 22).

7 vel *V* (lib. II) 23, F (lib. III) 22, Nn 24, Nb 5, £ c. 450 ; aut F (lib. II) 6, F (lib. III) 51, Nn 24, Nb 18, Nh 13 *(in summa N* 55), *R* 4.

1 L. Minio-Paluello, *Note sull'Aristotele latino medievale,* VII (« Rivista di filosofía neo-scolastica » XLIV, 1952), p. 486, adn. 3 ; Id., *laeobus Veneticus Grecus : Canonist and Translator of Aristotle* («Traditio» VIII, 1952), p. 279, adn. 28 , Id., *Aristoteles Latinus. Codices. Pars Posterior,* Cantabrigiae 1955, p. 788.

0i0t' verbi gracia R 41 ; utputa Nn (usque ad 96b17) 5, Nb 2, *Lç.* ı *ut t* Nb i ; puta Nn (a 97a6) 7, 8 *(in summa* utputa, utpote, puta TV 23) *r T-* quemadmodum V 1, Nb r ; velud 2Vn 1. ° ' 133 '

ori quoniam *V* 51, Nn (a ooa26) g, Nb 4, *L* 225 ; quod ^5, Nn (usgua ad q8bl8) 4j i, R 2 ; si *V* 1 ; quia N" 2, Nb 8, Nh 2, *L 2, R 2* ; quasi Nn 2 ,ı *summa N* quoniam 13, quia 12)

ouTOis sic F 37 (ci. ourotvi sic *V* 2), NM, *L* 115, R 1 ; ita Nn 26, Nb 7 Nh *L 21 (in summa* sic *V* 39, Ni; ita *N* 35).

<77rouôaîos bonus *V* 9 ; studiosus Nn 8, Nb 4, *L* 59.

<f>i¡p,í aio *V* 2 ; dico *V* 10, Nn 1, Nb 1 ; inquio *V* 3, Nn *4, Nb 8.*

áj v existons *V* (usque ad lobio) 17, *V* (a lobio) 11, Ntti, NM, NM, *L 142* ı ens F (a lobio) 15, Nn 12, Nb 7, N* 2, *L* 57, *R 1* ; qui est F 5, N" 2, NM : esse F 1, NM *(in summa* existons F 28, N 5 ; ens F 15, N 21).

ùJcTTf quare F 3, Nn 4, Nb 1, *L 71* ; quoniam F 1 ; quapropter Nn 2, *L* i ; quod *Nn* i ; ut F 4, Nn 2, Nb i, L 5.

Igitur, etiamsi unum atque eundem interpretem Ethicam veterem et Ethicam novam, Borghesianam Hoferianamque confecisse contendere vellemus, concedere saltem deberemus eum Ethicam novam, haec est liber I, post Ethicam veterem, haec est libri II-III, transtulisse : veri simile enim non est unum atque eundem interpretem particulam *áv* primo in libro I verbo « utique » fere reddidisse, deinde in libris II-III fere omisisse, et iterum in libris VII-VIII verbo « utique » reddidisse, similiterque usum bis mutavisse in verbis <t i, o i o v, o v t w s, <hv, *cmovSaîos* reddendis. Sed veri similius est duos usus duos interpretes denuntiare.

Quod confirmat duorum interpretum in usu verborum rariorum varietas. Verum sane est unius atque eiusdem interpretis orationem firmam et stabilem non esse, praesertim cum propria philosophiae moralis verba fixa etiam tum non essent ; exempli gratia adferre liceat verbum *vnepftoXri,* quod Ethica vetus primo reddidit «superfluitas» (usque ad 15.15:19, postea 3), deinde « superhabundancia » (a **16.**3 : 12), aut vocem ı o *xpr/acpov,* quam Ethica Borghesiana reddidit primo « utile », deinde (a **120.**b) «questus» (vide indicem Latino-Graecum, s.v.). Attamen Ethica nova, Borghesiana Hoferianaque maiorem dissimilitudinem ab Ethica vetere habere videntur, inter se autem similitudinem quandam, ut in verbis quae sequuntur apparebit :

¿yaffós bonus *V* 18, .V" II, Al" 19, *Nb 2* ; optimus N" 5, N» *2.*

ípoiKos agríeos *V* 1 ; ruricola *V* 2 ; rusticus N» 1.

áyui ago *V* 2 ; duco *V* 1 ; instruo *N" 1.*

átSios eternalis *V* r ; sempiternalis *V* 1 ; perpetuus N» 1.

alpéopai volo *V 6* ; eligo *V* 6, N>' 5, N» I ; opto N" 2 ; aipea.i voluntas *V* 2 ; aíptrós voluntarius 1'3 lectus *V* 1 ; eligibilis *N"* 4 ; *comp.* eligencior *V* 1 ;

eligibilior *Nn 2* ; desiderabilior *Nn* i ; *superi,* eligibilissimus 1 ; *-npoalpeais* proeresis *V* 5 ; proheresis Nn 2 ; voluntas *V* 2 ; preiudicium *V* 1 ; eligencia *V* 14, *Nn* i *(s.l.)* ; electio *V* 5, *Nn* 1 ; *irpoaipen/cos'* voluntarius *Vi (in summa,* volo, *etc.* V 14, *N numquam).*

aKo'Aaæros incontinens *V* 24 (cf. a/coAaaia incontinencia *V* 10 ; *aKoXaaralvuj* incontinens sum *V* 1) ; fornicator 7Vb 3 ; luxuriosus N13!.

dAAà /ztjv set *Vi;* quin immo Nn 1.

dAAore alias *V* 1 ; aliquando Nb 1.

dXvTTos sine tristicia *V* 1 ; non tristis 2Vb 1.

dvbpaTTobwbrjs contemptibilis *V* 1 ; voluptuosus *V* 1 ; bestialis *Nn* 1 (quae interpretatio verior est), *L* 1 ; servilis *L* 3.

audéveta. inbecillitas *V* 1 ; infirmitas 2Vb 1.

drqu/a inhonor *V* 1 ; convicium 1 (cf. 0dyo$-).

^*iKvvp-t* ostendo *V* 2 ; demonstro Nn 1 {cf. *dno-,* ¿y- demonstro 2).

8eiva. (ra) pericula *V* 4 ; timenda *V* 1 ; odibilia Nn t.

SijAócü ostendo *V* 1 ; manifesto Nh 1 (cf. Seimpi).

8wa.p,t$ potencia *V* 4 ; virtus *V* 1, *Nn* 6 ; vis Nn 1

€K<LT€pos alter *V* 2 ; uterque V3; alteruter Nb5.

¿vipyeia actus *V* 6, N" 17, *Nb* 3 : accio jyn 4 . operado *V* 2, JV" 1, *Nh 2* ; cf Trpúíw actus *V2* ; accio *N'* 1 ; operacio *V* 38, N« 17, N» 4, *Nb* 1 *(i„ summa* ' accio *N* 6, *V numquam).*

tvrip.o$ honoratus *V i ;* clarus Nn i.

arrepo» induco *V* i ; infero 2Vn i,

evTpaTTcXos eutrapelus *V* i ; mimus Nb 2.

desidero Fi, AT-i, Nb i, Nh i ; opto N" i ; optatrix sum N» r ' concupisco Nn 2, Nb 2.

¿Mi delectado *V* 34, N- 2, Nh 18, Nh 2 ; voluptas *V* (o4a-b) 6 N» 7 N» 4 ' leticia N»6 (cf. ró leticia r) ; dulcis *V* 1 ; delectabilis V24 N" o 7Vb 26 ; letabilis Nb i. ^>9,

rfiiKos consuetudinalis *V* 6 ; moralis V2 (s.Z.), Nn 2

17/acrra nequaquam Vi; minime Nnr.

■*qpçpa* quiete *V* r ; parum r.

taTpiKT) medicina *V2, Nn* 1 (g4a8) ; medicinalis Nn 4 (a Qôatt).

Káp,vai egroto *V* 1 ; laboro Nb 1.

Kotvcüvéüj communico *V 2, Nn 1* ; participo Arn 2

Koidfyù fero *V* i ; affero *V* 1 ; induco *Nn* 1

Aiav multum *V* 1 ; valde Nn *it* jyb

p,avdávcü disco *V3;* addisco N»i.

p,7)vvco demonstro *V 1* ; significo 2Vn 2

odiosus *V* i ; odibilis 2Vn 1 frf ; *ICI. Troios* derisorius *V* 1 ; densibilis Nn u veo? luvems *V* i ; puer N" 2, *N»* 1 ; adolescens ,Vb r

o'ppzúo tendo *V* 1 ; moveor Nb 1 ; procedo N» 1.

opp-q motus *V* i ; promocio Nn i

■*uevla* inopia *V* 3 ; penuria Nb 1

ttA^ttoj percucio *V* 1 ; ulcero 7Vb j ; vuinero jyh

-íroXiTiK'q (y) civilitas *V* 1 (cf. Quintilianus II xv 25, qui eodem verbo transfert verbum Platonis, Gorg. 463 D 2) ; civilis Nn 7 ; TToAirtxôç (ó) civis *V* i ; civilis Nn3-

ttoAAúk1s sepe *V* 3 ; multociens Vq N"4, Nb 1.

*irpoaridi)^* addo *V* i ; adicio *V* 1,]Vn 1 ; appono Nn 2, Nb

TTpórepov primitus *V* 3 ; prius *V* 3, 4, Nb 1.

ieTe V T' N" 1 : Pene Nn 2.

castus *V 22* ; constans *V* 2 ; honestus Nn 2 ; sobrius 1 ' continens Nb i *(s.L)* ; temperatus Nh 1 ; *aa)<f>ponvvT]* castitas *V* 10 ; pudicicia *V* 1 (s /) ' honestas IVn 1 ; *aa>(f>p0vcos* caste *V 1.*

t «« 7(i) pono *V* i ; ordino *Nn 1.*

TCKvov natus *V* 2, Nb 1 ; ñlius Nn 2.

TotovToç talis *V* 54, Nn 26, N!' 13, 7Vh 3 ; hic *V* 15, Nn 2, Nb 3, 1 *(in summa* : hic *V* 27,7 % ; *N* 14,2 %).

rvyyava) contingo *V* 3 ; invenio *V* 5 (cf- *ciri-* invenio *V* 1, JÇn . frabeo *y I* Nn2 ; adipiscor NQ 2 ; o quicumque *V* 1 ; quilibet Nn 3 (T¿ Tv^ovra alia F i ; que apponuntur *V* 1).

</>aívop,a.L videor *V* 31, Nn 33, 2Vb 3 ; appareo Nb 3, *Nh* 1.

(lhXotolovtos (o) is qui talia diligit *V* ; amicus talium 7Vn 1.

tf>póvip,os sapiens *V* 1, Nn 1 (cf. *€p.$pcov* sapiens 2Vn 1) ; prudens Nb 1 (cf. *<f>povéujv* prudens *Nb* 1) ; *<f>pôveais* fronesis *Nn* 1 ; sapiencia *Nn* 1 ; prudencia Nn 2.

Xaipoj gaudeo *V* 13 ; delector *V* 1, *Nn* 3 ; letor F 9, Nb 5.

«/royos vituperado *V 2* ; convicium *Nn* T (cf. an/xia).

Quibus in verbis differentiis confirmatur quod iam denuntiabat in fortuna differentia librorum. Namque disparia fata habuerunt libelli, cum Ethicae veteris verba incorrupta in duobus codicibus saeculi XII exeuntis adserventur, Ethicae autem novae non nisi corrupta verba habeant codices saeculi XIII, qui omnes ex uno pessimo archetypo pendent, Ethicaeque Borghesianae et Hoferianae verba non sint nisi reliquiae ab exitio maioris partis libri uno tantum codice vix tandem vindicatae. Cum praesertim Ethicae veteris codices optimae notae *Ay* et *Os* ex duobus hyparchetypis pendere videantur quorum utrumque interpretis libro proximum erat, veri simile non est utrumque, si integer fuisset liber, eum detruncavisse. Ergo pro re comperta habeo translationem Antiquissimam, quae Ethica vetus dicitur, statim a prima origine non nisi ex libris II et III constitisse, translationem autem Antiquiorem interpretationem Libri Ethicorum serius complevisse Ethicam veterem retractando et libros I et IIIex-X primum transferendo, quae tamen translatio Antiquior infelici casu maxima ex parte periit.

De Michaele Scoto, translationis Antiquioris interprete, circa annos 1215-1220.

Abhinc quadraginta annis apud viros doctos mos invaluit ut Ethicam novam sine nomine traditam esse dicant. Quod falsum est, quoniam sub nomine Michaelis Scoti in codice *Qj,* hic est codex Audomarensis, bibliothecae municipalis, 620 (vide *supra,* p. I ix), traditur, cuius codicis testimonium ventilari et disputari certe potuit et debuit, cum praesertim codex *Qj*

inter codices deteriores numerandus sit (vide p. lxxxvi), sed non reiectum est, re consulta et explorata, quod iustum esset, immo indicta causa mera neglegentia praeteritum est : id enim nescierunt C. Marchesi et A. Pelzer [1], et, mirabile dictu ! neglexit G. Lacombe [2], quorum vestigiis omnes postea ingressi sunt. A pristino ergo eius statu rem repetamus oportet.

Primo ergo ante legentium oculos ponenda est codicis Audomarensis subscriptio, quam ipse codicis librarius post Ethicam novam completam saeculo XIII scripsit :

« Explicit nova ethica Aristotilis quam transtulit magister michael scotus de greco eloquio In Latinum ».

Quae subscriptio iam anno 1861 a M. Michelant in lucem edita est [3].

Nihil habet in se haec subscriptio cur nobis in falsitatis suspicionem veniat, attamen inanissimis de causis eam J. Wood Brown in dubium vocavit : quia inscriptiones vel subscriptiones non nullorum librorum a Michaele Scoto ex Arabico in Latinum sermonem conversorum pro « ex arabico » falso habent « ex graeco », inepte coniecit (quod iam forsitan fecisset, sed obscurius, F. Wüstenfeld)[4], pro « ex Graeco » legendum esse etiam hic : « ex arabico » : atqui Michael ex Arabico Ethica non transtulisse ostenditur[5]. Quid ad rem, cum Ethicam novam ex Graeco conversam esse pateat ? Similiter sine causa, sed a J. Wood Brown in errorem inductus, codicis Audomarensis subscriptionem suspectam habuit P. Mandonnet[6]. Rectius tandem et temperatius huius subscriptionis confirmationem desiderari animadvertit M. Grabmann[7].

1 In operibus iam laudatis, *supra* p. xv, adn. 1 et 2.

2 In descriptione codicis Audomarensis 620, *Aristoteles Latinus. Codices Pars Prior,* Romae 1939, p. 448, n. 430 (cf. p. 67).

3 *Catalogue général des manuscrits des bibliothèques publiques des départements* (Série in-40), t. III, Paris 1861, p. 272.

4 F. Wüstenfeld, *Die Übersetzungen Arabischer Werke in das Lateinische seit dem XI. Jahrhundert* (« Abhandlungen der K. Gesellschaft der W. zu Gottingen » XXII), Gottingen 1877, p. 106.

5 J. Wood Brown, *op. laud, (supra* p. cxxxv, adn. 3), pp. 133-134.

6 P. Mandonnet, *Siger de Brabant et l'averroïsme latin au XIII6 siècle. I16 Partie. Étude critique,* 2me éd., Louvain 1911, p. 14, in adn., et 24, adn. 3.

7 M. Grabmann, *Forschungen über die lateinischen Aristotelesübersetzungen des XIII. Jahrhunderts* («Beitrage z. Gesch. d. Philos, d. Mittelalters » XVII, 5-6), Münster i. W., 1916, p. 217.

Firmamento tamen iam non carebat codicis Audomarensis subscriptio, cum primo in scriptorum maioris Britanniae summario Gippeswici anno 1548 edito, et deinde in scriptorum maioris Britanniae ampliori catalogo Basileae anno 1557 edito Ioannes Baleus inter Michaelis Scoti opera numeravit : « In Ethica Aristotelis li. X » [1], quam mentionem ab eo descripsit Ioannes Pitseus : « In Aristotelis ethica Libros decem » [2]. Perperam enim A. et C. Jourdain adseveraverunt «li. X», quod scripserat Baleus, in « lib. I » Pitseum correxisse [3], cum apud Pitseum perscriptum legimus « libros decem » ; quorum tamen errore fultus J. M. A. Vacant Ethicam novam Michaelis Scoti opus esse coniecit [4]. Set, etsi Michaeli Scoto non interpretationem primi libri, sed commentarium in decem libros Ethicorum Baleus attribuit, tamen ex inscriptione cuiusdam codicis, qui librum primum Ethicorum, hic est Ethica nova, sub nomine Michaelis Scoti habebat, eius error provenisse potest [5].

Levi sane momento hoc firmamentum aestimari potest, sed maius aliquod et firmius nunc habemus : iam enim vidimus Ethicam novam partem esse cuiusdam Ethicorum Nicomacheorum ex Graeco in Latinum interpretationis completae, quam, inter omnes viros doctos saeculi XIII ineuntis, solus Michael Scotus cognovisse, et perfecte quidem cognovisse videtur (vide *supra,* pp. cxxxv-cxxxvm), quod ex se intellegitur, si hanc interpretationem ipse confecerat !

Cui favet etiam aetas, in qua Ethica nova apparuit, cum omnium illius aetatis scriptorum qui Ethicam novam laudaverunt, primus fuerit Guillelmus Antessiodurensis, in Summa aurea quam circiter annos 1220-1225 confecit [6], qui tamen,

1 John Bale, *Illustrium maioris Britanniae scriptorum, hoc est Angliae, Cambriae ac Scotiae Summarium... ad annum M.D.XLVIII,* Gippeswici 1548, f. i2or ; Id., *Scriptorum illustrium maioris Brytannig, quam nunc Angliam et Scotiam uocant : Catalogus,* Basileae MDLVII, p. 352.

2 Ioannis Pitsei Angli, S. Theologiae doctoris Liverdvni in Lotharingia decani, *Relationum historicarum de Rebus Anglicis tomus primus,* Parisiis M.DC.XIX, p. 375.

3 Vide *op. laud, (supra* p. cxxxviii, adn. 1), p. 127.

4 J. M. A. Vacant, *Les versions latines de la Morale à Nicomaque antérieures au XVe siècle* (« Revue des sciences ecclésiastiques » LI [sixième série, t. I], premier semestre 1885), pp. 470-471.

5 Baleum codicem inspexisse qui translationem Antiquiorem *completam* sub nomine Michaelis Scoti habebat conicere non ausim.

6 Cf. D. et O. Van den Eynde, *op. laud, (supra,* p. lviii, adn. 2), pp. XL-XLI ; PP. Collegii S. Bonaventurae, *Magistri Alexandri de Hales Glossa in*

cum Ethicam veterem iam diu notam plus quam vicies laudet, Ethicam novam, utpote quae modo ad eum pervenisset et etiam num vix ab eo nota esset, semel tantum (vel bis) laudat :

« Item. Aristotiles dividit virtutes intellectuales in sophiam, intelligenciam, fronesim ; intelligencia autem idem est quod intellectus, sophia idem quod sapiencia ; ergo prêter sapienciam et intellectum ponit Aristotiles terciam virtutem intellectualem, scilicet fronesim, que debet esse prudencia spiritus, et ita tria sunt dona contemplativa... Ad illud quod obicitur de auctoritate Aristotilis dicimus quod Aristotiles vocavit fronesim virtutem intellectualem, quoniam aliquando dirigit motus interiores sicut dictum est, et quia multum necessaria est contemplativis ad abigendum muscas ne perdant suavitatem unguenti »x.

quatuor libros Sententiarum Petri Lombardi. IV. In librum quartum, Quaracchi (Florentiae) 1957, p. 26*, adn. 4 ; Id., *Magistri Alexandri de Hales Questiones disputatae, 'antequam esset frater'. I. Quaestiones 1-33,* Quaracchi (Florentiae) i960, p. 36*, adn. i, qui Summam auream in lucem editam esse circiter annos 1220-1221 existimant; O. Lottin, *Bulletin de théol. anc. et méd.,* VI, 1950-53, p. 341, n° 1158 ; VII, 1954-57, P- 689, n° 2618 ; Id., *Psychologie et morale aux XIIe et XIIIe siècles, t. VI,* Gembloux i960, p. 109, adn. 2, qui Summam auream circa annos 1220-1225 confectam esse tenet ; W. H. Principe, *William of Auxerre's Theology of the Hypostatic Union* («Pont. Institute of Mediaeval Studies. Studies and Texts » 7), Toronto 1963, p. 158, adn. 28, qui, quamquam eorum unum argumentum evertit, Patribus Collegii S. Bonaventurae favet ; W. Breuning, *Die hypostatische Union in der Théologie Wilhelms von Azixerre, Hugos von St. Cher und Rolands von Cremona* (« Trierer theologische Studien » 11), Trier 1962, p. 5 ; Id., *Wilhelm v. Auxerre* (« Lexikon f. Theol. u. Kirche » X, Freiburg 1965, col. 1128), qui Summam circa 1222-1225 scriptam esse putat; tandem J. Ribaillier (« Dictionnaire de Spiritualité » VI, Paris 1967, col. 1195), qui cautissime Summam circa 1215-1229 confectam esse scribit.

l Guillelmus Antessiodurensis, *Summa aurea,* lib. III, tr. XI, cap. 6, qu. 3, arg. in opp. 4 et resp. ad 4 (cod. Paris. B.N. lat. 15739, f. 2oira-rb ; ed. Pigouchet, Paris 1501, f. igora-rb ; ed. Régnault, s.a., f. 209™). — Alterum Ethicae novae locum, hic est 66.6 « optime enunciant bonum, quod omnia optant », Guillelmum laudavisse suspicatus est E. Filthaut, *Roland von Cremona O.P. und die Anfcinge der Scholastik im Predigerorden. Ein Beitrag zur Geistesgeschichte der alteren Dominikaner,* Vechta i.O. 1936, p. 65 ; legimus enim apud Guillelmum : « Bonum autem est quod omnia optant, sicut dicit Augustinus » (lib. II, tr. VII, cap. 1 ; ed. Pigouchet, f. 52™) ; apud Augustinum haec verba ego non inveni, sed sententiam Augustini non esse adseverare non ausim ; et iterum : «Boetius dicit. Bonum est quod ab omnibus desideratur... sive quod omnes exoptant » (III, tr. II, q. 11 ; f. i26rb) ; re vera « ab omnibus desiderari bonum » dixit Boethius, De consolatione Philosophiae, IV, pr. 2 (PL 63 col. 792 A) ; in memoria etiam habendus est locus Aristotelis in Topicis, III, 1, n6a2o (ed. L. Minio-Paluello, *Aristoteles Latinus,* V, Bruxelles-Paris 1969, p. 50.19) : « omnia enim bonum appetunt » ; restat ut verbum saltem « optant » proprium Ethicae novae esse videatur. — Non autem Ethicam novam, sed Topica V, 6, 136b!! et VI, 6, I45a3o-3i (ed. L. Minio-Paluello, *op. laud.,* pp. **106.25-107.1** et **129.12**) laudare videtur Guillelmus in his locis :« Prudentia

Maximi momenti est hic Guillelmi locus, cum non solum verum Aristotelis verbum in 94.19 «sophiam » solus servavisse videatur (vide *supra,* pp. cvm-cix), sed etiam aetatis Ethicae novae nos certiores faciat x.

Si ergo Ethica nova paulo ante annos 1220-1225 apparuit, in curriculo vitae Michaelis Scoti optime inseritur. Michaelem enim scimus «in 18a die veneris augusti hora tertia... anno incarnationis Ihesu Christi 1217 » Toleti fuisse, ubi translationem ex Arabico libri Al-Bitruji De motibus celorum complevit, in anno autem 1220 XII kal. novembr. (= 21a octobris) die mercurii iam Bononiae fuisse 2. Si recordati erimus Ethicae novae codicem melioris notae *Vq* (vide *supra,* p. 1 x ii) a librario Hispanico fortasse exaratum esse (sed forte cum codice in Hispania exarato compactus tantum est, cum ornatu, qui Hispanicum et Arabicum modum sapit, altera codicis pars quae Ethicam novam habet careat), conicere poterimus Michaelem in Hispania Ethica Nicomachea convertisse. Sed, cum ex Graeco eam converterit, veri similius est eum in Italia hoc opus aggressum esse. Michael enim, etsi Arabica et Hebraica lingua sat eruditus fuit, tamen ad libros Arabos et Hebraeos

virtus est que consistit in vi rationabili, sicut dicit beatus Gregorius, et etiam Aristoteles » (II, tr. XXIX, qu. i ; f. qivb) ; « Item fides est in vi rationabili sive intellectu, et similiter prudentia, ut dicit Aristoteles » (III, tr. II, cap. 2, qu. 2 ; f. i29rb).

1 Viros doctos qui, ut R. M. Martin, *Œuvres de Robert de Melun,* t. III, *Senientie,* vol. 1, Louvain 1947, P- 2^9, verba Aristotelis in libro primo Ethicorum scriptores saeculi XII laudavisse suspicati sunt, pio silentio praetereundos esse duxi. — Quoniam autem Ethica nova non nisi in melioris notae codice *Vq* « primus liber ethice » inscribitur, iuvat nos illius aetatis scriptores adferre qui laudant Aristotelem « in fine primi ethice », ut Alexander de Hales (cf. *Mag. Alexandri de Hales Glossa in quatuor libros Sententiarum Petri Lombardi.* III. *In librum tertium,* Quaracchi, Florentiae, 1954, P- I®2» redactione L ; lin. 15, an legend, «primi»; vide 93.15-16), vel «in fine primi ethicorum», ut loannes a Rupella (cf. P. Michaud-Quantin, *op. laud, [supra,* p. cvin, adn. 1], PP- 99« 102 « P- 73 vero «in ethicis» = Ethica vetus, I4a32), aut «in primo ethicorum », ut Rolandus Cremonensis et loannes Rupellensis (cf. E. Filthaut, *op. laud,* [in adn. sup.], pp. 64-65 ; P. Michaud-Quantin, *op. laud.,* pp. 179, i8i, 184).

2 Cf. Fr. J. Carmody, *Al-Bitrûjî. De motibus celorum. Critical Edition of the Latin Translation of Michael Scot,* Berkeley and Los Angeles 1952, p. 150; M. R. James, *A Descriptive Catalogue of the Manuscripts in the Library of Gonville and Caius College,* vol. 1, Cambridge 1907, pp. 112-113 ; *Aristoteles Latinus, codices. Pars Posterior,* Cantabrigiae 1955, p. 1051 ; L. Thorndike, *A History of Magic and Experimental Science,* vol. II, New York 1958 (5a ed.), p. 311 cum adn. 3 et 4 ; Ch. H. Haskins, *op. laud, {supra,* p. cxxxv, adn. 2), pp. 273-274.

transferendos socios sibi adscivit clericos Hispanos, qui linguae Arabicae periti erant, velut Abuteum, qui eum in libro Al-Bitruji transferendo adiuvit, aut etiam viros Hebraeos, velut illum Andream ludaeum cui honorem librorum sub nomine Michaeli conversorum Rogerius Bacon tribuit[1]. Veri simile est igitur Michaelem ad Ethica Nicomachea ex Graeco transferenda socium sibi adscivisse quendam virum linguae Graecae peritum, quem in Italia facilius reperire potuit.

Set tamen mirabitur quis, si Michael, qui praeter Ethica non nisi ex Arabico vel Hebraico libros convertit, morem consuetudinemque mutare potuit (pro libro tamen quem ipse summis laudibus ad caelum extulit, cum sit fundamentum illius scientiae moralis quae nobilior est ceteris, et cui supponitur ars astrológica, quae et ipsa est quasi tota moralis) [2]. Controversiam diiudicare non ausim et amplius pronuntiare malo : adhuc sub iudice lis est ! Interim tamen dum aliquid novi habeamus, nihil obstat quominus subscriptioni codicis Audomarensis quae sat firmis argumentis comprobata est, fidem adiungamus.

APPENDIX

DE PARTICULIS LIBRORUM I ET III AB HERMANNO ALEMANNO EX ARABICO TRANSLATIS

Iam olim v.d. C. Marchesi, quamquam verba in quibusdam codicibus addita edidit, nihilominus verbo 48.17 « transferimus » Ethicam veterem finiri iure ac merito existimavit [3]. Postea tamen A. Pelzer haec addita verba Ethicam veterem complere et codices, qui ea omittunt, imperfectos esse contendit, cumque libri I et libri III particulas, ab Ethica nova et ab Ethica vetere

1 Fr. Roger! Bacon, *Compendium studii philosophiae,* c. 8 Opera quaedam hactenus inedita» vol. i, ed. J. S. Brewer, London 1859, p. 472) ¡«Similiter Michael Scotus ascripsit sibi translationes multas. Sed certum est quod Andreas quidam Judaeus plus laboravit in his. Unde Michael, sicut Heremannus retulit, nec scivit scientias neque linguas ». Cf. E. Nolan et S. A. Hirsch, *The Greek Grammar of Roger Bacon...,* Cambridge 1902, pp. XLIX-LHI ; Ch. H. Haskins, *op. laud.,* pp. 282 et 284 cum adn. 79 ; Fr. J. Carmody, *op. laud.,* p. 17; L. Thorndike, *Michael Scot,* p. 30.

2 *Liber introductorius,* loco primo laud, *supra* p. cxxxvi.

3 C. Marchesi, *op. laud, (supra,* p. xv, adn. 1), pp. xxv-xxvi.

omissas vel ab eis discrepantes in codice Borghesiano 108 invenisset, perperam concludit has particulas reliquias esse quarundam interpretationum Graeco-latinarum[1]. Ante quam eas non ex Graeco, sed ex Arabico ad Hermanno Alemanno translatas esse paucis verbis ostendo, codices in quibus adservantur recensebo.

Particulae ergo libri I uno codice adservantur, hic est :

Rh[2]* Vaticanus, bibi. Apostolicae, Borghesianus 108, in marginibus f. 254r, 25&r, 26 it, et in f. 2&2r-v : saec. XIIIex-, secunda manu additae.' [A.L.2,8 1728]

Particula autem extrema libri III, quae hanc editionem constituit quae a G. Lacombe « editio longior » Ethicae veteris vocata est [2], his codicibus adservatur :

Qy 1. Audomarbnsis, bibi, municipalis, 598, f. 25ov-25ir : saec. XIIIex. [A.L.1 426]

Qp 2. Bbrolinbnsis, bibi. Germanicae publicae, lat. Qu. 341, f. 5o1 : saec. XIIIex. [A.L.1 822]

Qq 3. Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 341/537, f. 2ior : saec. XIIIex- [A.L.1 226]
Verba addita Ethicam veterem sine intervallo insequuntur et eadem manu scripta sunt, sed praeponitur inscriptio : « Nova translacio vel vetus noviter edita ».

Qr 4. Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 458/396, f. 89v : saec. XIIIex. [A.L.1 229]
Subscriptio : « Explicit liber eticorum veterum »

Qs 5. Cantabrigiensis, bibi. Collegii Gonvillae et Caii, 494/263, f. 2ior : saec. XIIIex. [A.L.1 236]

Kk 6. Cantabrigiensis, bibi. Collegii S. Johannis, 120, f. igorb-va | saec. XIII»1. [A.L.8 2037]
Excerpta.

Qv 7. Erfordiensis, bibi, urbicae, Amplon. Fol. 39, f. 285r : saec. XIIIex. [A.L.1 873]
Post Ethicae veteris ultimum verbum **48.**17 « transferimus », manu ipsius librarii scriptum legimus « Explicit », quod tamen verbum expunctum est et manu ipsius librarii addita est particula **130.4-131.**4 « Habet — dictum sit », ad quam scribendam librarius marginem inferioiem adhibere debuit, quamvis compressis lineis.

Qw 8. Florentinus, bibi. Mediceo-Laurentianae, Ashburnham 1557, f. 5ir-v : saec. XIIIex- [A.L.2 1331J
Subscriptio : « Explicit ethica aristotilis. verum est ».

1 A. Pelzer, *op. laud, (supra,* p. xv, adn. 2), praecipue pp. 325 61333 (130 et 139 alterius editionis).

2 *Aristoteles Latinus. Codices. Pars Prior,* p. 67 (particula extrema libri III edita est pp. 154-155).

Qx *g.* Laudunensis, bibl. municipalis, 433, f. 247V ; saec XIIIell. [A.L.1 484]

Lo 10. Londinensis, Musei Britannici, Regius 12.D.XIV, f. i57r : saec. XIIIell [A.L.1,8 312]

Qz ii. Parisinus, bibl. nationalis, lat. 3572, f. 2o8r : saec. XIIIell. [A.L.1 541]

Pf 12. Parisinus, bibl. nationalis, lat. 6293, f. i7or-v : saec. XIIIell. [A.L.1 550]

Ap 13. Patavinus, bibl. Antonianae, XVII, 370, f. Bv inf. (cf. *supra,* p. xix), usque ad **130.**14 « ideo » : saec. XIIIex [A.L.2 1503]

Rh 14. Vaticanus, bibl. Apostolicae, Borghesianus 108, f. 282v : saec. XIILx. [A,L 2›s 1728]

Pl 15. Vaticanus, bibl. Apostolicae, Palatinus lat. 986, f. i95r : saec. XIIIex. [A.L.2 1772]

Post ultimum verbum Ethicae veteris **48.17** « transferimus », scriptum ipsius librarii manu legimus « Explicit » ; nihilominus eiusdem libraiii manu scripta sine intervallo insequuntur verba addita **130.4-131.**4 « Habent — dictum sit in tantum » ; subscriptio (alia manu, ut videtur) : « Explicit quaitus thoethicorum ».

Wq 16. Vindobonensis, bibi, nationalis Austriacae, 2370, f. I55v:saec. XIIIPx. [A.L.1114]

Ym 17. Yalensis sive Neo-Portuensis, bibi.Marstonianae, n, f. 66r : saec. XIIIex. [A.L.S 2013]

Subscriptio : « Explicit liber ethicorum ».

Quamquam ergo in omnibus his septendecim codicibus verba addita sine intervallo Ethicam veterem insequuntur et eadem manu atque ea scripta sunt, tamen tres codices, hi sunt *QqQvPl,* diversis modis testantur ea addita esse libro iam completo.

De particularum additarum aetate et origine.

Etsi libri I et, libri III particulae disparia fata habuerunt, cum libri I particulas solus codex *Rh,* libri autem III particulam extremam cum *Rh* sedecim alii codices habeant, attamen in aetate et origine pares et aequales sunt.

Statim enim apparet eas non e Graeco translatas esse, cum Aristotelis verba Graeca non iisdem verbis Latinis reddant, sed multo licentius quam illis temporibus fieri solebat, quam licentiam mirari desinemus si animadverterimus verba Latina harum particularum propria eadem esse atque ea quibus usus est Hermannus Alemannus in Libro Nicomachie, hoc est in commentario Averrois in Ethica Nicomachea cuius interpretationem ex Arabico complevit die 3a iunii 1240 Toleti, nec non in Summa Alexandrinorum, hoc est in summario Ethicorum

cuius interpretationem ex Arabico perfecit die 8a aprilis 1243 vel 1244 (in anno notando variant codices) Quod sat apparebit inspicienti particulas operum Hermanni particulis additis libri I et III respondentes quas edidi **(132.8-135.**18).

Verba ergo quae communia habent particulae additae librorum I et III cum libris ab Hermanno ex Arabico translatis multo plura sunt quam quae casu explicari possint, cum praesertim quedam singularia sint (« redargutio » **128.**16 **133.31 134.8;** «hebetabunt» **130.**14 **135.12),** vel integrae sententiae hic et illic eadem inveniantur («actus... desiderii suum simile augmentât» **130.**13 **134.**40). Unum tantum est, quod potest quaeri, utrum particulae additae librorum I et III cuidam librario tribuendae sint qui libros ab Hermanno translatos excerpsit, aut potius ipsi Hermanno ?

Quae dubitatio tolletur, si libri I primam praecipue particulam (I27.5-8) et libri III extremam particulam **(130.4-131.**4) accuratius inspexerimus. Etsi enim hae particulae verba communia habent cum Libro Nicomachie et cum Summa Alexandrinorum ab Hermanno translatis, propius tamen ad ipsa verba Aristotelis in Ethicis accedunt, non ad verbum quidem reddita, sed per circuitus ea libertate quae inveniri solet in interpretationibus Arabo-latinis ; conici ergo potest ipsum Hermannum in manibus habuisse interpretationem Arabicam libri Ethicorum (cuius hodie non nisi altera pars adservatur) [1], quam cum contulisset cum quodam codice Ethicae novae et veteris, quae in eis supplenda vel corrigenda duxit, ex Arabico supplevit et correxit ; non enim est causa cur coniciamus Hermannum ex Arabico Librum Ethicorum integrum transtulisse, sed tantum adnotationes quas in suo codice Ethicae novae et veteris adposuit.

Restat tamen ut quidam librarii ex adnotationibus Hermanni (quae forsitan multo plures essent) eas excerpserint quas in codicibus Ethicae novae et veteris additas legimus, aliter tamen et aliter. Nam, si libri III particulae extremae verba in septendecim codicibus adservata ex uno archetypo e codice Hermanni diligentius exscripo pendere videntur, librarius qui in solo codice *Rh* libri I particulas ab Hermanno translatas adnotavit eas miscuit adnotationibus cuius origo prorsus alia est. De adnotatione quam in summo margine exteriore f. 256v codicis

1 Vide quae scripsi, *op. laud, (supra,* p. x1iv, adn. i), pp. 108-111 et 114.
2 Vide quae scripsi, *op. laud.,* p. 108.

Rh scriptam legimus taceo : « alia littera, omne enim deficiens apposicione indiget » ; in hac enim non « alia translacio », sed « alia littera » laudatur, haec est lectio varians quam habent multi Ethicae novae codices (vide 79.2 cum adn., nec non *supra,* p. lxxiii) ; verbo « littera » librarius consulto usus esse videtur. Sed in imo margine exteriore f. 270v scriptam legimus hanc ad Ethicam veterem (36.18-19) adnotationem : « Quantum enim habitus augeatur per unamquamque aposicionem incognitum est. hec est alia translacio » ; atqui haec « alia translacio » nihil aliud est quam ipsius Ethicae veteris adnotatio (vide **56**.21-23), cuius tamen verba librarius codicis *Rh* iam corrupta adfert x. Religiosius nihilominus tres primas libri I particulas (I27.5-13) e libro Hermanni excerptas exscripsit librarius, sed aliter iudicandum esse videtur de alia translatione « de fine nove ethice » : hic enim adnotationes Hermanni in textum cuiusdam pessimi Ethicae novae codicis (codici *Kj* quodam modo cognati) inscitissime insertas esse patet, ut sat ostendit adnotatio qua hanc particulam instruxi.

Quae de harum particularum aetate et origine forsitan prolixius dixi, haud tamen parvi momenti esse videntur, cum in id prodesse possint ut de aetate quorundam operum quae Ethicae veteris « editionem longiorem » laudant probius iudicemus : haec enim, ut commentarium in Ethicam novam et veterem Roberti Kilwardby quod fertur, Compendium philosophiae[2] nec non quaedam Tabula Ethicae novae et veteris [3], post annos 1240-1244 scripta sunt.

1 Pro «aposicionem», A. Pelzer, *op. laud.,* p. 333 (139 alterius editionis), legit « operationem », quae lectio verior esset (vide 56.22) ; sed codex habere videtur, ni fallor, «apone» (=« aposicionem »), non «opone» (=« operationem »).

2 Vide quae scripsi, *op. laud.,* pp. 117 et 119.

3 De hac Tabula, vide quae scripsi in Praefatione libri S. Thomae de Aquino, *Tabula libri Ethicorum* (« Opera omnia iussu Leonis XIII P.M. edita » XLVIII B, Romae 1971), p. B 56a. Particula addita libri III laudatur in huius Tabulae codice Pisano, bibi. Catherinianae Seminarii, 124, f. 1rb, s.v. (H)Abitus : «Quod actus augmentant suum habitum. 4.XJ » (**131.**13) ; f. 3b, s.v. Delectacio : « Quod in hiis maxime excedunt pueri, et quod insaciabilis est eorum appetitus non utenti intellectu, etc. et ebetant racionem. 4.X.f » et s.v. Desiderium : « Quod desideria forcia et magna ebetant racionem. 4.X.f » (131.9-14) ; f. 8r, s.v. Puer : «...quod a puericia transumptum est nomen incontinencie et quod bonum removetur ab utrisque. 4-X.e ; et talibus oportet penam infligi et quare. § Quod pueri magno desiderio vivunt et excedunt in huiusmodi nisi doctoribus obediant. 4-X.e ; ubi nota quando dicetur obediens et disciplinabilis» (**131.**5-7,16).

CAPITULUM III

DE TRANSLATIONE LINCOLNIENSI
sive
De Libro Ethicorum a Roberto Grosseteste translato.

A
DE LIBRI ETHICORUM CODICIBUS

i. De codicibus manu scriptis recensendis.

Cum non nisi postquam Libri Ethicorum codices iam pro parte G. Lacombe recensuerat, v.d. Aetius Franceschini Librum Ethicorum a Roberto Grosseteste translatum nescimus a quo aliquantulum recognitum esse ostenderit, codices fere trecentos qui Librum Ethicorum habent in classes non distribuit, sed confuse tantum (quod fieri quidem necesse forsitan fuerit, cum diversae recensiones saepius contaminatae sint ita ut inter se vix differant) recensuit Aristoteles Latinus. Cuius indicem hic breviter comprehendam, antequam de diversis Libri Ethicorum recensionibus separatim agam.

Litterae vel signa in marginibus adposita haec significant:

Aj = sigla quibus ad codices insigniores desigandos usus sum
tt = Librum Ethicorum ex toto contuli
f = Librum Ethicorum ex parte contuli

De ceteris litteris vel signis, vide quae praenotavi supra, pp. xvi-xvu.

i. Abredonensis, bibi. Univ., 263, pars II : saec. XV. [A.L.1 218]

*t *Qg* 2. Abrincensis, bibi, munie., 222, f. ir-7ôv : saec. XIIIex.
Recensio L2. [A.L.1 402]

tt *Aj* 3. Assisiensis, bibi, comm., 280, f. 79r-i45v : saec. XIIIex.
Recensio *Rp*. [A.L.2 1256]

4. Assisiensis, bibi, comm., 282, f. ii3r-i82v : saec. XIV.
[A.L.2 1258]

t 5- Atrebatensis, bibi, munie., 542 (617), f. ir-42v : saec. XIIIe
Recensio *Rp* [A.L.1 415]

6. Atrebatensis, bibl. munie., 856 (330), f. ir-56v : saec. XIVln·
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 418]

7. Audomarensis, bibi, munie., 593, f. ir-65r : saec. XIIIex.
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 423]

8. Audomarensis, bibi, munie., 594, f. ir-Ô5v : saec. XIV.
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 424]

9. Audomarensis, bibi, munio., 598, i- 259r-3I5r ; saec XIIIex.
Recensio Ll. [A.L.l 426]

10. Audomarensis, bibl. munie., 619, f. Ir-i34v : saec. XIII'x.
Recensio ***L2*** contaminata. jj 429]

11. Augustanus, bibi, pubi., CXXXVII, f. i8-zv-23i' *(expl. ex abrupto in libro IV)* : sec. XV. [A.L.l 788J

12. Avenionensis, bibi, munie., 1074, f. tr-73v *(inc. ex abrupto* 4O6.5 : « est quando ») : saec. XIV. [A.L.l 441] ‹|›
Recensio ***Rp*** (contaminata ?).

t 13. Baltimorensis, bibi. Walter, s.n., f. 7r-io7r : saec. XIV.
Recensio ***L2*** et ***Rp*** (a 527.17). [A.L.l 4J
Inter f. 10 et 11, desunt 4 folia, et ideo Aristotelis verba a 382.27 « se sufficienda » ad 390.20 « sufficienter di- ».

14. Bambergensis, bibi, pubi., Class. 58-IV, f. 2r-i5ov : saec. XV. [A.L.l 796]

t 15. Barcinonensis, bibi. Univ., 290, f. ir-iO4' (a **401.6** «fit» *usque ad* **574.19** « amicicias ») : saec. XIV. [A.L.S 2128] ‹|›
Recensio Ll contaminata.

t 16. Basilebnsis, bibi. Univ., F. I. 10, f. 2r-94v : saec. XV. *i*
Recensio **Rp.** [A.L.2 1126]

tt *Bq* 17. Basilebnsis, bibi. Univ., F. I. 30, f. 65r-i39r : saec. XIIIex.
Recensio **Rp.** [A.L.2 1133]

18. Basileensis, bibi. Univ., F. II. 3, f. 78r-i56r : saec. XV. [A.L.2 1136]

19. Basileensis, bibi. Univ., F. II. 14, f. 77r-i55v : saec. XV. [A.L.2 1138]

20. Basileensis, bibi. Univ., F. II. 17, f. i6gr-2O7v *(libri IV-X tantum)* : saec. XIIIex. [A.L.2 1140]

t 21. Basileensis, bibi. Univ., F. II. 19, f. 5ir-uor: saec. XIV. ‹|›
Recensio **Rp.** [A.L.2 1142]

22. Bergomensis, bibi, comm., *jT. V.* 7, f. ir-36v : saec. XIV. [A.L.2 1271]

23. Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Fol. 40, f. io3r-i97r *(priores VI libri)* : saec. XV8X· [A.L.1.8 802]

t 24. Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Fol. 572, f. ir-6ir : saec. XIV|"- *i*
Recensio **Rp.** [A.L.1.8 808]

t 25. Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Fol. 652, f. 3r-i6ir : saec. XV.
Recensio ***L2*** contaminata. [A.L.1.8 811]

t 26. Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Fol. 774, f. 2r-307r : saec. XVex·
Recensio **Rp.** [A.L.1.8 815]

t 27. Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Fol. 781, f. ir-93r : saec. XVex· *i*
Recensio ***L2*** contaminata. [A.L.1.8 816]

28. Bononiensis, Coll. Hispan., 163, f. ir-42r *(libri I-V usque ad* 33b6, *etliberXa* 76a2j) : saec. XIViu. [A.L.2 1275]

t 29. Bononiensis, bibl. Univ., lat. 1119 (2252). f- ir-i°9v : saec. XIV.
Recensio ***Rp.*** [A.L.2 1283]

30. Bononiensis, bibi. Univ., lat. 1150 (2295), f. 6i'-io 6' : saec. XIVlll. [A.L.2 1284]

*t 31. Bononiensis Oceanensis, bibi, munie., no, f. 3r-48°: saec. XIVin. ф
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 450]

t 32. Brugensis, bibi, pubi., 203, f. ii5r-23ov; saec. XIIIex. ф
Recensio **L2** contaminata. [A.L.l 151]
Inter f. 185 et 186, desunt 13 folia (id est ultimum f. sexti senionis et integer septimus senio) et ideo Aristotelis verba a VI, **491.**17 « set alterius» ad VII, **513.8** «prave. Ad-».

33. Brugensis, bibi, pubi., 357, f. ir-63v : saec. XIIIex. [A.L.l 152]

34. Brugensis, bibi, pubi., 518, f. ir-64r : saec. XIV. [A.L.l 160]
Recensio ***Rp.***

*t 35. Burdigalensis, bibi, munie., 418, f. Ir-ii4' *(incipit ex abrupto lib. II,* 396.12 « innatis ») : saec. XIV. [A.L.l 452]
Recensio ***Rp.***

36. Caesaraugustanus, bibi. Capituli, 19-88 : saec. XIV. [A.L.S 2129]

t 37. Caesaraugustanus, bibi. Capituli, 43-13, f- ir-48 *(incipit ex abrupto in lib. II,* 404.27 « set et inhiis » ; desunt *Aristotelis verba a* 409.20 « tempus » *usque ad* 414.27 « dividitur ») : saec. XIV. [A.L.S 2130] ф
Recensio contaminata.

*t 38. Cameracensis, bibi, munie., 314, f. ir-86v, a librario Parisiaco exaratus : saec. XIIIex. [A.L.l 457J
Recensio ***Rp.***

t 39. Cameracensis, bibi, munie. 921, f. 2r-37r : saec. XIIIcx.-XIV>n-
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 460]

40. Campil il iensis, bibi, monast., 152, f. ir-75r : saec. XIV. [A.L,l 39]

t 41. Campil il iensis, bibi, monast., 155, f. 2r-mv : saec. XIVin. ф
Recensio ***Rp.*** [A.L.l 41]

42. Cantabrigiensis, bibi. Aulae Val. Mariae, 130, f. 7ir-n6v : saec. XIV". [A.L.l 219]
Recensio ***Rp*** *(?)*.

43. Cantabrigiensis, Coll. Gonv. et Caii, 289/273, f. i62r-20ir : saec. XIVin. [A.L.l 225]
Recensio ***Rp*** *(?)*.

44- Cantabrigiensis, Domus Petri, 57, f. 65r-io8r (olim Pars II, f, jr. 44') : saec. XIV. [A.L.l 249]
Recensio ***Rp*** *(?)*.

tt *Cw* 45. Cantabrigiensis, Domus Petri, 116, f. I3r-24ir : saec. XIIIex.
Recensio ***L1***. [A.L.l 252]

tt *Cf* 46. Cantabrigiensis, bibi. Musei Fitzwill., C.F.M. 14, f. ir-48' : saec. XIVln. [A.L.2 1908]
Recensio ***Rp.***

ft *Hr* Cantabrigiensis (Amer.), bibl. Hofer., Typ233H, f. I7r-58r ; saec. XIII". [A.L.l,» l6j
Recensio **L2** contaminata.

48. Carolsruhensis, bibl. Badensis, Reichenauer 22 (chart, cod.), f. 2r-I7ôr : saec. XV. [A.L.1 829]

49- Casinensis, bibl. monast., 10, pp. 1-312 : saec. XIV. [A.L.2 1310] £
Recensio ***Rp.***

5°- Casinensis, bibl. monast., 524, pp. 1-129 : saec. XIV. [A.L.2 1311]

51. Coloczensis, bibl. Eccl. metrop., 97, f. 59r-97v : saec. XIIIex ‹|›
Recensio ***Rp.*** [A.L.8 2140]

52. Cracoviensis, bibl. Czartoryskianae, 2060, pp. ia-i28a : saec. XIVll'- [A.L.5 2171]
Codicem descripsit P. Czartoryski, *Le ms. 2060 de la bibliothèque Czartoiyski de Cracovie...* (« Mediaevalia philosophica Polonorum » X, 1961), pp. 22-24.

t 53- Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 501, f. 2r-67v : saec. XIIIex -XlV'n- ‹|›
Recensio L2. [A.L.2»8 1660]

t 54. Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 502, *f.* 2r-i2iv : saec. XIVex- ‹|›
Recensio ***Rp*** contaminata. [A.L.M 1661]

55- Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 504, f. 40ir-522v : saec. XV. [A.L.M 1663]

56. Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 513, f. ir-44r : saec. XVin- [A.L.2.5 1670]
Incipit ex abrupto in lib. III, **417.15** « voluntabile », sed usque ad finem pergit (in A.L. delenda sunt verba « desinit mutilus in priore libri IV parte »).

57. Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 714, f. 2r-86v : saec. XVin- [A.L.M 1679]

58. Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 6585/IV, f. ir-36v *(lib. I-V,* **462.**21 '(quod ipsius ») : saec. XVe1- [A.L.M 2174]

59. Cremonensis, bibl. publ., 159, f. 33v-79v : saec. XIV. [A.L. 2146]

t Cc 60. Cosanus, bibl. Hospitalis, 181, *i.* H-iqSl' : saec. XIIIex- [A.L.1 840] ‹|›
Recensio **Ll.**

t 61. Cusanus, bibl. Hospitalis, 182, f. 64r-ii5r: saec. XIIIex-XIVin
Recensio ***Rp.*** [A.L.1 841]

62. Darmstadiensis, bibl. Hassiacae, 687, f. ir-i26r : saec. XV. [A.L? 847]

63. Dertus/ensjs, bibl. capit., 241, f. ir-i34r : saec. XIII. [A.L.2 1179]

64. Dresdensis, bibl. Saxonicae, Db. 79, f. ir-86r : saec. XV *(expl, in principio libri VI).* [A.L.1 849]

•f-f *Db* 65. Dublinensis, bibl. coll. S. Trinitatis, C. 2.8, f. ir-73v : saec. XIIIex- *p*
Recensio *Ll.* [deest in A.L.]
Incipit ex abrupto in lib. VII, **284.9-285.12** (f. ir-v) ; inter f. 1 et 2 desunt pauca folia : f. 2 et sq. habentur Aristotelis verba a **291.1** usque ad finem libri VII ; inter f. 7 et 8 desunt pauca folia et ideo Aristotelis verba ab initio libri VIII usque ad **300.**25 « sibi ipsis » ; inter f. 10 et 11 desunt pauca folia et ideo Aristotelis verba a **304.18** usque ad **307.24.**

66. Eichstettensis, bibl. pubi., 145, Part. II, f. ir-79v : saec. XIVex- [A.L.1 850]

67. Eichstettensis, bibl. pubi., 469, f. io8r-i9or : saec. XVex- (1473). [A.L? 851]

t 68. Er f o r d i e n s i s, bibl. urbicae, Ampl. Fol. 24, f. ir-34r : saec. XIIIex-XIV¡“. [A.L.1 860]
Recensio *Rp*.

69. Er f o r d i e n s i s, bibl. urbicae, Ampl. Fol. 25, f. ir-8or : saec. XIIIe*.-XIVln- [A.L.1 861]

70. Er f o r d i e n s i s, bibl. urbicae, Ampl. Fol. 35, f. 4Ov-6sr : saec. XIVex· [A.L.1 871]

71. Er f o r d i e n s i s, bibl. urbicae, Ampl. Fol. 367, f. 9ir-i29T : saec. XIVin· [A.L.1 889]

72. Er l a n g e n s i s, hibl. Univ., 200, f. ir-64r : saec. XIIIex-XIVin' [A.L.1 918]

ft *Eo* *73.* Et o n e n s i s, bibl. collegii, 122, f. ir-223v : saec. XIIIell' [A.L.1 281]
Recensio **L1**.

f 74. Et o n e n s i s, bibl. collegii, 129, f. ir-67v : saec. XIIIe!t-XIVin- [A.L.1 282]
Recensio *Rp* (corr. marg, ex rec. L1).

f *Ff* 75. Fl o r e n t i n u s, bibl. Laur., Plut. LXXIX, 13, f. ir-376v : saec. XIIIex-XIVin- [A.L? 1318]
Recensio *L1*. Libri tamen V recensionis L1 cum commentario Anonymi codex *Ff* initium, f. I2or et sq., et finem, f. i4&v et sq., tantum habet ; medium autem librum quintum, a **454.3** « Videtur » ad **473.9** ¶ set timere et », sine commentario in recensione *Rp*, f. i34v-I40r, habet. Librum vero VI bis habet, f. I72rt,-i8ovb sine commentario (posteriore manu in marginibus adposita sunt excerpta Sententiae S. Thomae) in recensione *Rp*, deinde vero cum commentario Eustratii in recensione *L1*.

¶ 76. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., Ashburnham 1557, f. 54r-i53v ' saec. *(Lib. IV-X)*. [A.L.2 1331]
Recensio *L2*.

77. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., Conv. Soppr. 95, f. 97r-i6iv : saec. XIV [A.L? 1334]

I 78. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., Gadd. Plut. LXXXIX Sup. 44, f. ir-123* : saec. XIIIex· [A.L? 1339]
Recensio *Rp*.

79. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., S. Crucis Plut. XII Sin. 7, f. 76r-i42v : saec. XIVln· [A.L.2 1363J

80. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., S. Crucis Plut. XII Sin. 9, f. 4r-7ir f saec. XIV'n< [A.L.2 I3&4j

81. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., S. Crucis Plut. XIII Sin. 6, f. 77r-I24v *(explicit ex abrupto* **368.1** « medi<ci> ») : saec. XIIIex· [A.L? 1367J

82. Fl o r e n t i n u s, bibi. Laur., S. Crucis Plut. XIII Sin. n, f. io5r-i8ov : saec. XIIIex· [A.L? 1374]

83. Fl o r e n t i n u s, bibi. nat. centr., II. IV. 159, *f. I'-uy* : saec. XIVex· [A.L? 1394:

j 84. Fl o r e n t i n u s, bibi. nat. centr., Conv. Soppr. A. 5.2769, f. ir~47r : saec. XIV. [A.L? 1397]
Recensio *Rp* contaminata.

85. Fl o r e n t i n u s, bibi. nat. centr., Conv. Soppr. G.V. 1290, f. ir-73v : saec. XIV. [A.L? 1402]

f-f *Fh* 86. Florentinus, bibl. nat. centr., Conv. Soppr. I. V. 21, f. i'-227v : saec. XIII. [A.L.2 r4°8] ℘

Recensio **L1**.

87. Florentinus, bibl. Riccard., in, f. ir-52v *(inc. ex abrupto tn lib. III,* lias « puta instrumento ») : saec. XIV [A.L.2 1418]

I 88. Florentinus, bibl. Riccard., 113, f. ir-03v : saec. XIIIex-XIVm. [A.L.2 1419]

Recensio **Rp.**

89. Fuldensis, bibl. Fuldensis, C. 14 b, f. >r-i8ov : saec. XVr5' [A.L.l 926]

90. Genuensis, bibl. civicae Berio, m.r. VI/3/16, f. ir-87v : saec. XIV. [A.L.2,8 1425]

91. Guelferbytanus, bibl. ducalis, 488 Helnist., f. ir-20r *(incipit ex abrupto in lib. VII,* 12) : saec. XIVl'l' [A.L.l 941]

92. Guelferbytanus, bibl. ducalis, 593 Helmst., f. ir-47r : saec. XIV. [A.L.l 943]

93. Hafniensis, bibl. regiae, Thott 300 fol., f. 2r-i25v : saec. XV (1456). [A.L.l 398J

94. Halensis, bibl. Univ., Yg. 4°. 30, f. i45l-235" : saec. XIV-XV. [A.L.l 948]

95. Harburgensis, bibl. principis Ottingen-Wallenstein, II lat. 1, fol. 6, f. 35v-nor : saec. XIVe*- [A.L.1.8 1003]

96. Harburgensis, bibl. principis Ottingen-Wallenstein, II lat. 1, fol. m, f. 8r-i2or : saec. XV. [A.L.8 2100]

97. Hispalensis, bibl. Colombinae, 7.5.14, f. 2r-i85r : saec. XIV. [A.L? 1184]

ff *Se* 98. Hispalensis, bibl. Colombinae, 82.1.5, f- ir-9ir : saec. XIII et XIV. [A.L.2,5 1186] *p*

(Adn. in A.L.8 delenda est : codex est bibl. Colombinae).

Ex duobus codicibus codex compactus est :

I. f. ir-6ova (6 fase.) et 7gr-88"b (unus fase.) : lib. 1-V et X, ab in. ad 77an (expl. ex abrupto in comm. Michaelis) : saec. XIIIe*. Recensio L1.

II. f. 6ira-78rai2 (vacant 78rt>-78v ; 5 fase. 1-41 4. 52) et Sçra-çirb ; Lib. VI-IX et X, a *773.12* : saec. XTV.

Recensio **Rp.**

99. Holkhamicus, bibl. comitum Leicestriensium, 446, f. 1-66 : saec. XIVin- [A.L.l 284]

100. Laudunensis, bibl. munie., 432, f. 53r-nor: saec. XIIIe*- Recensio L1 (usque ad 18a) et **Rp** (a 18b). [A.L.l 483]

101. Leodiensis, bibl. Univ., 339, f. i>--82r : saec. XV (1448). [A.L.l 178]

tt ic 102. Lipsiensis, bibl. Univ., 1336, f. ir-56v :saec. XIIIe*- [A.L.l 961] ℘

Recensio **Rp.**

t 103. Lipsiensis, bibl. Univ., 1337, f- ir-6ov :saec. XIVU [A.L.l 962] ℘

Recensio **Rp**

t 104. Lipsiensis, bibl. Univ., 1338. f. 25r-62v; saec. XIVin- [A.L.l 963] ℘

Recensio **Rp**

105. Lipsiensis, bibl. Univ., 1378, f. ir.58r (inc in lib . gaec XIVin. [A.L.l 978]

106. Lipsiensis, bibl. L'niv., 1398, f. 2r-7v et i4r-32v *(expi. ex abrupto in lib. II,* 7) : saec. XV. [A.L.l 986]

107. Lipsiensis, bibl. L'niv., 1437, f. 168 : saec. XV« (1493)- [A.L.l 993]

108. Lipsiensis, bibl. Univ., 1442, f. iv-i5ór : saec. XIV. [A.L.l.5 995]
Recensio ***Rp.***
In A.L.l pro « XIII » et « longis lineis ▮ scribendum est « XIV » et « binis columnis » ; in A.L.5 adnotatio delenda est, cum codex nuper repertus sit.

109. Londinensis, mus. Britann., Harleianus 3396, f. ir-n8r : saec. XV.
Recensio ***Rp (?).*** 'A.L.l 301]

110. Londinensis, mus. Britann., Harleianus 5004. I. 2r-Ó4v : saec. XIV.
Recensio ***Rp3.*** [A.L.l 304]

in. Lubecensis, bibl. urbicae, Ms. Philos. 15, f. ir-i2v *(lib. I-III, IX'*-X)* : saec. XIV. [A.L.l.5 999]

t 112. Lunaburgensis, bibl. Consilii, Theol. 2° 85, f. ir-i2gr : saec. XV (1438). [A.L.M 1924J
Recensio contaminata (Ll A ***Rp*** -r Eth. nova) ; vide *supra,* p. cxvr, adn. i).

113. Magdeburgensis, Gymnasii Eccl. cathedr., 201, f. 245r-38g : saec. XV. [A.L.l.5 1001]

114. Matritensis, bibl. nat., 1413, f. I3r 57" : saec. XIV»l- [A.L.2 1191]

t 115. Matritensis, bibl. nat., 6400, f. ir-i32v : saec. XV. [A.L 2 1201]
Recensio contaminata ***(Rp3*** H- **Ll ?).**

t 116 Matritensis, bibl nat, 6442, f 2r-54r : saec. XIIIex- [A.L.8 1202]
Recensio ***Ll.***

t 117. Mediolanensis, bibl. Ambr., A. 204. Inf., f. ir-86v : saec. XIV.
Recensio **L2.** [A.L.2 1433]

t 118. Mediolanensis, bibl. Ambr., D.103. Sup., f. ir-03v : saec. XIV. [A.L.2 1438]
Recensio ***Ll*** in f. i-3v (= **141-150.21),** deinde recensio ***Rp***

t 119. Mediolanensis, bibl. Ambr., F. 141. Sup., f. ir-68r : saec. XIV.
Recensio ***Rp.*** [A.L.2 1444]

120. Mediolanensis, bibl. Ambr., H. 102. Sup., f. ir-io2v : saec. XIV. [A.L.2 1447]
Recensio ***Rp.*** Notatur pecia octava, f. 43r, in marg. ext.

121. Mediolanensis, bibl. Ambr., R. 50. Sup., f. ir-83r : saec. XV (i4°8). [A.L.2 1454]

122. Mellicensis, bibl. monast., 1930 (olim 846 P. 36), f. io8r-i84r *(explicit in fine libri VI)* : saec. XV. [A.L,1.5 63]

123. Moguntinus, bibl. munie., 542, f. ir-ioiv : saec. XV (1447). [A.L.l xoo8]

124. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 130, f. ir-ii2r : saec. XV. [A.L.l 1014]

t 125. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 4147, f. ir-X74v : saec. XV.
Recensio ***Ll*** contaminata. [A.L. : deestj

126. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 7436, f. I36r-2o8r *(expl. ex abrupto in lib. VIII,* 12) : saec. XV. [A.L.l 1033]

127. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 14092, f. ir-ioq1 : saec. XV. [A.L.1 1052]

t 128. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 16101, f. io6v-i52r : saec. XIIIex–XIVin. [A.L.1 1064]
Recensio I? contaminata.

t 129. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 22381, f. gr-igór : saec. XV.
Recensio ***Rp*** contaminata. [A.L.1 1077]

130. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, Clm. 27106, f. 69r–n8v *(libri I-V)* : saec. XV. [A.L.1 1084]

131. Monacensis, mus. nat. Bavarici, 1663, f. ir-77v : saec. XV. [A.L.8 2112]

*t 132. Montepessulanus, bibl. facult. medic., H 228, f. rr-95v : saec. XIV.
Recensio ***Rp3***. [A.L.2 1921]

t 133. Montisprandonensis, bibl. conv. S. Iacobi de Marchia, 15, f. ir-i66r : saec. XIV“. [A.L.2 1464]
Recensio ***L1***.

tt *Na* 134. Neapolitanus, bibl. nat., VIII. G. 4, f. ir-227v : saec. XIIIex.
Recensio ***L1***. [A.L.2 1488]

135. Neapolitanus, bibl. nat., VIII. G. 11, f. ir-48v : saec. XIV. [A.L.2 1489]

t 136. Neapolitanus, bibl. nat., VIII. G. 25, f. rr-i25v : saec. XIV.
Recensio ***Rp.*** [A.L.2 1490]

f *Nl* 137. Neapolitanus, bibl. nat., VIII. G. 27, f. ir-5OT : saec. XIVin.
Recensio ***L2***. [A.L.2 1491]
Post tertium fasciculum (is 2s 3s), hoc est post f. 24’, desunt duo.ut videtur, fasciculi (in imo f. 24V prima verba fasciculi qui olim in codice integro insequebatur deleta sunt et posteriore manu adpositum primum verbum fasciculi qui nunc insequitur), et ideo desunt Aristotelis verba a IV, **448.**7-8 « et operacionibus » usque ad VII, **494.6** « ad bestialitatem » ; praeterea in fase, quinto foliorum ordo conturbatus sic restituendus est : 33,35,36,34,39,37,38,40 : denique in f. 34r“27 post ultimum verbum c. 5 libri VIII : « alienum » (531.28), sequitur sine intervallo primum verbum c. 7 «In communicatione » **(536.24),** omisso capitulo 6.

138. Neapolitanus, bibl. nat., VIII. G. 92, f. Ir-j4r : saec. XIVin. (**I3I5**)- [A.L.2 1492]

139. Neo-Eboracensis, bibl. Columbianae, Plimpton 17, f. 3r-88r : saec. XIVe*- (1393 ?)■ [A.L.1,8 I?]
Recensio ***Rp.***

t 140. Norimbergensis, bibl. munie.. Cent. III. 98, f. 3^791 ; saec. XIV.
Recensio L2. [A L 1 1086]

t 141. Norimbergensis, bibl. munie., Cent. V. 12, f. 3r-i53r · saec XIV.
Recensio ***L1***. [A L 1 1088]

142. Oenipontanus, bibl. Univ., 157, f. : saec. XIV (1366). [A.L.8 2019]

143. Oxoniensis, bibl. Bodl., Canon, lat. class. 174, f. p.yov : saec XIV
Recensio ***Rp3***. [A.L.1 ' 324]

t *Ok* 144. Oxoniensis, bibl. Coli. Balliol., 116, f. 3r-266v ; saec XIIIe*-
Recensio L1. [A.L.1 348]

145. Oxoniensis, bibl. Coll. Balliol., 277, f. I46r-ig2v *(explicit ex abrupto)* : saec. XIIIex. [A.L.l 357]

■ff *Oq* 146. Oxoniensis, bibl. Coll. Omnium Animarum, 84, f. iov-24Or : saec. XIII«. [A.L.l 374] *p*

Recensio L1.

Vide quae scripsi, S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia... » XLVII.i), Romae 1969, Praef., p. 24*.

147. Oxoniensis, bibl. Coll. Oriel., 25, f. ir-78r : saec. XIV**- [A.L.l 376]

148. Papiensis, bibi. Univ., Aldini 557, f. ir-&7v : saec. XV. [A.L.2 1499]

*tf7<s 149. Parisinus, bibi. Arsenalis, 698, f. 3r-i55v : saec. XIIIex-XIVin. [A.L.l 504] *p*

Recensio *L1*.

Ex duabus partibus constat :

I. f. sr-6ov a librario Anglico exarata sunt, qui ipse in marginibus Roberti Notulas adposuit.

II. i. 6ir-i55v ab altero librario Anglico exarata sunt, sed notulas Roberti in marginibus adposuit manu currenti tertius librarius Anglicus.

(De tertia parte, f. 156-163, vide *infra,* p. c l x v iii).

Ante singula capitula, sed saepius non loco, rubricator miniatis litteris inseruit Roberti Grosseteste Summae in Ethica capitula.

*j 150. Parisinus, bibi. Arsenalis, 699, f. 3ir-49r : saec. XIV. [A.L.l 505]

Recensio *Rp* contaminata.

*f 151. Parisinus, bibi. Arsenalis, 812, f. ir~93v : saec. XIIIex. [A.L.l,5 513]

Recensio *Rp*.

Vide *supra,* pp. l x -l x i.

ϕ- 152. Parisinus, bibi. Arsenalis, 813, f. ir-i77v : saec. XIII-XV (?). [A.L.l 514]

Recensio *Rp*.

*t I53- Parisinus, bibi. Mazar., 3463, f. ir-82v : saec. XIIIex-XIVin. [A.L.l 526]

Recensio *Rp*.

*f 154. Parisinus, bibi. Mazar., 3482, f. ir-28ov ; saec. XIV. [A.L.$ 2061] *f»*

Recensio *Rp*.

*t 155. Parisinus, bibi, nat., lat. 6298, f. i82r-2iiv *(expl. ex abrupto in lib. X,* **564**.20 « multorum » + « Videntur igitur » *in imo f.)* : saec. XIV.

Recensio *Rp* contaminata. [A.L.l 554]

*f 156. Parisinus, bibi, nat., lat. 6304, f. ir-io8r : saec. XIVin. [A.L.l 559] $

Recensio *Rp*.

*f 157. Parisinus, bibi, nat., lat. 6305, f. ir-6ov : saec. XIIIex. [A.L.l 560] ϕ

Recensio *Rp3*.

*t 158. Parisinus, bibi, nat.,lat. 6306, f. ir-79r ; saec. XIV. [A.L.l 561] ϕ

Recensio *Rp**

159. Parisinus, bibi, nat., lat. 6307, f. ir-5ov : saec. XIIIex. [A.L.l 562] *p*

Recensio *Rp*.

*f 160. Parisinus, bibi, nat., lat. 6308, f. if-60v : saec. XIIIex-XIVin. [A.L.l 563]

Recensio *Rp*.

*f 161. Parisinus, bibi, nat., lat. 6314, f. ir-i25r (w. w *lM*>. 99bi8 « erit autem ») : saec. XV. [A.L.l 564]

Recensio *Rp* contaminata.

I 162. Parisinus, bibl. nat., lat. 6458, f. ir-29iv ; saec. XIV. [A.L.l 584]
Recensio L1.

I 163. Parisinus, bibl. nat., lat. 6459, f. iv-i59r : saec xVin- (1401).
Recensio *Up*. [A.L. : deest]
Cf. Ch. Samaran et R. Marichal, *Catalogue des manuscrits en écriture latine portant des indications de date, de lieu ou de copiste...*, t. II, Paris 1962, p. 345. Librarius tamen Henricus de Myrlaer, etsi « oriundus de Gravia », in Italia librum scripsisse videtur, nam librum decimum scribere incepit die 25a Julii 1401 « penes Brixiam », complevit vero die 12a decembris 1401. Cf. f. i40r, 159^ et i6or.

I 164. Parisinus, bibi, nat., lat. 6754, f. ir-85r : saec. XIIIex· [A.L.l 598]
Recensio *Rp*.

◆f 165. Parisinus, bibi, nat., lat. 7695 A, f. 54r-8g⁷ : saec. XIV. [À.I..l 609] ◊fi
Recensio *Rp*.

JJKv 166. Parisinus, bibi, nat., lat. 12954, f. 30r-i45L saec. XIIIex-rA.L.l 626] *f*
Recensio L2.

f 167. Parisinus, bibi, nat., lat. 14383, f. 8v-i57r : saec. XV (1428).
Recensio *Rp*. [A.L.S 2075]
In marginibus secundi commentarii S. Alberti in Ethicam, adpositus est Aristotelis textus : f. 8va : *Hic incipit textus ethice...* ; f. I57r : *Explicit textus ethicorum, scriptus a quodam religioso de sancto victore par. et completus a.d. millesimo quadringentesimo xxvii° februari idus septimo* [die 7a feb. 1428, st. mod.].

f 168. Parisinus, bibi, nat., lat. 14695, i. ir-63r : saec. XIVin·
Recensio *Rp*. [A.L.l 636]

f 169. Parisinus, bibi, nat., lat. 14710, f. 2r-2i2r *[explicit ex abrupto in lib. IX,* 67bi7 «Benefactores autem ») : saec. XV (1409).
Recensio *Rp* contaminata. [A.L.S 2076]
In marginibus secundi commentarii S. Alberti in Ethicam.

j 170. Parisinus, bibi, nat., lat. 16086, i. ir-54v : saec. XIVini· (ante 1310).
Recensio *Rp3*. [A.L.l 662]

j- 171. Parisinus, bibi, nat., lat. 16090, f. 6ir-io8r : saec. XIV (ante 1360).
Recensio *Rp3*. [A.L.l 665]

ff *Kt* 172. Parisinu-, bibi, nat., lat. 16582, f. ir-329v : saec. XIIIex -XIVID
Recensio *L1*. [A.L.l 692]

f 173. Parisinus, bibi, nat., lat. 16583, f. 2r-73v : saec. XIIIex·
Recensio *Rp* contaminata. [A.L.l 693]
Saepius glossae in textum insertae sunt, velut 377.28 :« essendi bonum.] *Glosa,* formaliter sicut dicebant non effective, quia sic esset ipse deus et bene dixissent » (cf. Albertus, *Lectura,* ed. Coi., t. XIV, p. 16, 16-20) ; 378.7 : «a cognitis] *Glosa,* que sunt consuetudines vivencium civiliter » (eadem glossa in cod. Rem. 863 nec non in marg. cod. Paris. B.N. lat. 14695).

JJAw 174. Parisinus, bibi, nat., lat. 16584, f. ir-68r : saec. XIIIex· ◊fi
Exemplar parisiacum *Rp3*. [A.L.l 694]

tt-Kx 175. Parisinus, bibi, nat., lat. 17810, f. ir-6ov : saec. XIIIex· ◊
Recensio *Rp*. [A.L.l 713]

jjKw 176. Parisinus, bibi, nat., lat. 17832, f. ir-283T (+ 3i8T-v = *locus p*
lib. VI omissus f. i6iv) : saec. XIIIex-XIVin· [A.L.l 714]
Recensio L1.

177. Parisinus, bibl. nat., nouv. acq. lat., 633, f. ir-58v : saec. XIV.
Recensio ***Rp3***. [A.L.1 720]

178. Parisinos, bibl. S. Genovefae, 257, f. 3r-i84' : saec. XV.
Recensio ***Rp3*** contaminata. [AL1 724^

179. Parisinos, bibl. Univ., 570, f. I4r-i2gr : saec. XV«- (i486).
Recensio ***Rp.*** [A.L.1 730]

180. Parmensis, bibl. Palatinae,Fondo Parmense Palat. 65, f. 3r-86v : saec. XIVln. [A.L.2 1501]
Recensio ***Rp.***

181. Patavinos, bibi. Anton., Scaff. XX. 456, f. ir-g8r : saec. XIV.
Recensio L2 contaminata. [AL.2 1509]

182. Patavinus, bibi, capituli, C. 54, f. ir-Ô5v : saec. XIV. [A.L.2 1514]

183. Patavinus, bibi. Univ., 679, f. ir-7or : saec. XIV. [A.L.2 1518]
Recensio ***Rp.***

184. Patavinos, bibi. Univ., 788, f. ir-84' : saec. XlVin- [A.L.2 1520]
Recensio ***Rp.***

185. Plagensis, bibi, monast., 22 Cpl. 21, f. ir-50r : saec. XIIIex-XIVin.
Recensio ***Rp*** [A.L.1 71]

186. Pragensis, bibi. Capit., L. XLVI/i, i. ir-66v : saec. XIVin.
[A.L.1 188]

187. Pragensis, bibi. Capit., L. XLVI/2, f. ir-66r : saec. XIVex.
Commentarium est Alberti de Saxonia. [A.L.1 189]

188. Pragensis, bibi. univ. (olim. Roudniciensis, bibi, principis Lobkowitz), VI. Fc. 31, pp. ir-232 *[paululum de initio et penultimum fol. desunt)* : saec. XV. [A.L.1[3]-^- 214]

189. Princetoniensis, bibi. Univ. (olim Baltimorensis, bibi. Garrettianae), s.n., f. 4r-7ov : saec. XIVin. [A.L.M 1]

190. Pupiensis, bibi, comm., 14, f. 3r-67v : saec. XIVin. [A.L.2 1532]
Recensio ***L2*** contaminata.

191. Pupiensis, bibi, comm., 146, f. ir-79v: saec. XIV. [A.L.2 1534]

192. Remensis, bibi, munie., 863, f. ir-69v : saec. XIV. [A.L.1 734]
Recensio contaminata.
Saepius glossae in textum insertae sunt (ci. *supra* cod. 173). Notatione digna videtur adnotatio quam scriptam legimus, f. 03v : « Textus ethicorum quem correxit de verbo ad verbum et in. quo legit bone memorie magister Lambertus de marchia ». De quo cf. *Chart. Univ. Par.*, III, n. 1386, 1387, 1421 et praesertim p. 253, in Rotulo nacionis Gallicane (a.d. 1378-79) : « Lamberto Colini de Marchia, presb., bac. in theol., nuper [1370] rectori Univ. Paris., qui pluribus annis rexit in art. fac., legitque librum Ethicorum — de can. eccl. Lingonens. ».

193. Remensis, bibi, munie., 876, f. ir-iÓ4v : saec. XIII^-XIV'n.
Recensio ***L1***. [A.L.1 741]

194. Rochestriensis, bibi. Hospitalis Mayo, s.n. : saec. XIV (1365). [A.L?>Add. A17]

195. Rotomagensis, bibi, munie., I. 40 (922), f. ir~77v : saec. XIIImed. (c. 1260). [A.L.1 745]
Recensio ***L2***.
Primi folii non nisi fragmentum inferioris partis exstat, ideo Aris-

totelis verba non nisi ex parte habentur a 375.18 : « Horum e... ipsas esse fines... Si utique est aliquis... », integra autem habentur a 377.19 « operari » (f. 2r). Inter f. 53 et 54, deest unum f. et ideo Aristotelis verba a VII, **518.3** «et queruntur» ad VIII, **521.14** « Desiderare autem ».

*t 196. Rotomagknsis, bibi, munie., I. 39 (923), f. ir-7iv : saec. XIIIex-XIV'". [A.L.l 746]
Recensio ***Rp.***

197. Salamanticbns is, bibi. Univ. 2705 (olim Matritensis, bibi. Palatii, 130), f. ir-78r : saec. XIII. [A.L.M 1206]

198. Sangallensis, bibi, monast., 859, pp. 143-162 *(expl. in lib. X med.)* : saec. XV. [A.L.2 1167]

199. Scorialensis, bibl. monast., V. III. 21, f. n6r-i84v : saec. XIV. [A.L.2 1227]

t 200. Seitenstettensis, bibi, monast., 43, f. ir-68v : saec. XIV. $
Recensio L1 recensione «**P3** contaminata. [A.L.1/8 79]
Post f. 12 deest unus fasciculus, et ideo Aristotelis verba a III, **181.2** «horum enim gracia» (quae tamen habentur in imo f. I2V) ad IV, **210.8** «magnificus».

201. Senensis, bibi, comm., G.VII.54, f. 3r-95r : saec. XV. [A.L.2 1560]

f 202. Senensis, bibi, comm., H.VI.i, f. ir-75v : saec. XIVex.
Recensio contaminata ***(L1 + Rp3)***. [A.L.2 1561]

f 203. Senensis, bibi, comm., H.VI.4, f. ir-44v : saec. XIV. [A.L.2 1564] ф
Recensio ***Rp***

f 204. Senensis, bibl. comm., L.III.17, f. ir-96v : saec. XIVin- ф
Recensio ***Rp.*** [A.L.2 1567]
Codex a duobus librariis exaratus est, quorum prior Gallicus f. ir-i2v (unum senionem) scripsit, alter vero Italicus f. I3r'96 scripsit, uterque autem ad normam cuiusdam codicis recensionis ***Rp;*** alius denique librarius Italicus saec. XIV codicem correxisse videtur ad normam cuiusdam codicis recensionis L1 (cf. praesertim f. 3V, 4 ult. lin., nec non f. inscriptio operis). Ad Aristotelis verba Latina stabilienda, codex nullius est momenti.

ff 205. Stockholmensis, bibi, reg., V.a.2, f. 8r-i4iv : saec. XV. [A.L.2 1700J

ff *St* 206. Stockholmensis, bibl. reg., V.a.3, f. ir-205r : saec. XIII. ‹£
Recensio L1. [A.L.2 1701]

207. Stuttgardinus, bibi. Wurtembergicae, Theol. Fol. 125, f. ir-i3iv : saec. XV (1442). [A.L.1 1103]

f 208. Sublacensis, bibl. monast., XXIV, f. i22r-248r *(lib. V,* **462.2** « Videbitur autem aliquibus » *usque, ad finem)* : saec. XV. ф
Recensio ***Rp*** contaminata. [A.L.2 1569]
Translatio lib. I-V, **461.**23, f. 2r-i2ov, est Leonardi Aretini ; commentarium vero videtur esse Guidonis Ariminensis (f. ir-i7r), deinde a fine libri II Geraldi Odonis.

f 209. Tarraconensis, bibi, prov., 98, f. if-iOOv : saec. XIV. **O**
Recensio ***Rp*** (sec.m.corr. ex rec. **Ll**). [A.L.2 1228]

210. Taurinensis, bibi, nat., D.V.33, pp. i-175 : gaec. XIV. [A.L.2 1572]

211. Taurinensis, bibl. nat., E.III.20, f. 48r-io8v : saec. XIV. [A.L.2 1573]

t 212. Tirasonensis, bibl. Capit., 71, f. Ir-i22r : saec. XIV. [A.L. : deest] ℘
Recensio L2
Codex correctus est secunda manu in marg, ad normam cuiusdam codicis recensionis ***Rp,*** deinde adpositum est in marginibus commentarium « secundum mentem domini magistri Geraldi Odonis », manu fr. G. Aldomar, O.F.M., de provincia Aragonie et de custodia Ilerde et de conventu Cervarie, « quod perfectum fuit in crastina octabarum beati antonij ordinis nostri... a.d. M° CCC° LXX° » [= 21 juin 1370] (f- i22r et I23v).

fj- *Tp* 213. Toletanus, bibi. Capit., 47.9, f- 2r-96r *(neglegentia librarius* 18 *ult. lin. a587.*18 *omisit; post ultimum verbum* f. 961b « conscriptionibus » f. 96v *vacat}* : saec. XIIIex- (c. 1279). [A.L.2 1230] ℘
Recensio ***Rt.***

ff *Tc* *214.* Toletanus, bibi. Capit., 95.14, f. ir-239r : saec. XIIIex- (c. 1279 a Petro de Bafuinhe, clerico Baionensi, Viterbio scriptus). ℘
Recensio L1. [A.L.2 1243]

*t 215. Tolosanus, bibi, munie., 733, f. 45r-78r : saec. XIIIex-XIVin- ÿ
Recensio ***RP*** [A.L.1 752]

⬅f 216. Trecensis, bibi, munie., 575, f. ir-6or : saec. Xine*~XIVin- ℘
Recensio ***Rp3.*** [A.L.1 756]

*f 217. Trecensis, bibi, munie., 1340, f. ir~40v : saec. XIIIex-XIVin-
Recensio ***Rp3.*** [A.L.1 760]
Post f. 32, desunt non nulli fasciculi et ideo Aristotelis verba a **490** 21 « et precipit », usque ad 555.25-26 « non inmanifestum et » ; f. 40vb : « Explicit liber Ethycorum nove translationis. Sint omnes certi quod noblet sumque roberti ».

j- 218. Tudertinus, bibi, comm., 97, f. ir-ioiv : saec. XIIIex.
Codex ex tribus partibus constat : [A.L.2 1585J
I. f. ir-34r (34v vacat) = lib. I-III : Recensio ***Rp.***
II. f. 35r-62v (duae partes f. 62v vac.) = lib. IV-VI : Recensio L2.
III. f. 63r-ioiv — lib. VII-X : Recensio L2.

f 219. Tudertinus, bibi, comm., 152, f. ir-69r : saec. XIIIex-XIVin- ℘
Recensio ***Rp.*** [A.L,2 1586]

**Tu* 220. Turonensis, bibi, munie., 685, f. ir-63v : saec. XIIIex-
Recensio ***Rp.*** [A.L.1 774I

*f 221. Turonensis, bibi, munie., 743, f. ir-83v : saec. XIV. [A.L.1 778]
Recensio ***Rp.***

222. Upperv illensis, bibi. Mellonanae, s.n., f. 1-86 : saec. XIV. [A.L.8 A. 19]

223. Upsalensis, bibl. reg. Univ., C.603, f. Ir iI9v : saec. XV. [A.L.2 1706]

224. Urbaniensis, bibi. Univ., X.f.881/A.8.XL, f. ir-32r : saec. XIVin- [A.L.1 20]

225. Valentinensis, bibi. Capit., 70 (olim 32), f. 5r-99v : saec. XIV-XV, [A.L.2.8 1247]

t 226. Valentinensis, bibi. Capit., 211 (olim 74), f. 2r-998 : saec. XIVin- ℗
Recensio ***Rp.*** [A.L.2.8 1248]

t 227. Varsoviensis, bibl. Univ., 10 (olim 2217), f. Iv-I57v ' saec. XIV. ℘
Recensio *Rp-* [A.L.* 2176]
Explanatio est Sententia S. Thomae.

* 228. Vaticanus, arch. Basilicae S. Petri, H.*53,* f. ir-78v : saec. XIII.
Recensio L2. [A.L.2 1716]

*f *Ci* 229. Vaticanus, bibi. Apóstol., Chisianus E.VII.225, f. 11-951 : saec.XIII. ℘
Recensio *L2,* [A.L.2 1749]
Commentarium excerptum est ex Lectura S. Alberti.

* 230. Vaticanus, bibi. Apóstol., Ottob. lat. 2214, f. ir-88v : saec. XIIIe*-
Recensio *L1.* **[A.L.2** 1767]

*t *Ou* 231. Vaticanus, bibi. Apóstol., Ottob. lat. 2524, f. ioir-i4ov : saec. ℘
XIII. [A.L.2 1770]
Recensio *L2.*
Quattuor fasciculis constat (i10 210 310 410) ; expl. ex abrupto 560.11-12 :« set intermedium omne quo [rundam determinatum *in imo /.*] » ; deest unus fase, et ideo Aristotelis verba a 560.12 ad finem.

232. Vaticanus, bibi. Apóstol., Palat, lat. ion, f. ir-j8v : saec. XIIIe»- ℘
XIV"-. [A.L.2 1781]
Recensio *Rp.*

*j 233. Vaticanus, tibi. Aposto!., Palat, lat. 1012, f. ir-58r : saec. XIVin- ℘
Recensio **Rp.** [A.L.2 1782]

* 234. Vaticanus, bibi. Apóstol., Palat, lat. 1016, f. 3r-44r : saec. XIV.
Recensio **Rp8.** [A.L.2 1783]

t 235. Vaticanus, bibi. Apóstol., Palat, lat. 1017, f. 11-79 : saec. XIII-
XIV. [A.L.2 1784]
Recensio *L1.*

* 236. Vaticanus, bibi. Aposto!., Palat, lat. 1020, f. 2r-u8T *(lib. I-VI)* :
saec. XV. [A.L.2 1785]
Recensio **Rp.**

f 237. Vaticanus, bibi. Apóstol., Urbin. lat. 222, f. 2r-223r : saec. XVe- ℘
(1481). [A.L.2 1815]
Recensio *L1.*

*f 238. Vaticanus, bibi. Apóstol., Urbin. lat. 1325, f. ir-97v : saec. XIV.
Recensio *L1* [A.L.2 1819]

»f 239. Vaticanus, bibi. Apóstol., Vat. lat. 2091, f. i35r-i83r : saec. XIII-
XIV. [A.L.2 1848]
Recensio **Rp.**

* 240. Vaticanus, bibi. Apóstol., Vat. lat. 2097, f. *ir-yjv* : saec. XIV.
Recensio **Rp.** [A.L.2 1851]

241. Vaticanus, bibi. Apóstol., Vat. lat. 2104, f. ir-66r : saec. XIV.
[A.L.2 1852]
Recensio *L1* (fol. 1-8 ; vide *infra,* p. c l x x x iii) et L1 contaminata recensione *Rp* (f. 9-66).
F. 9-66 ab uno librario Italico exarata sunt, sed primus fasciculus (f. 1-8) ab alio librario Italico (forsitan postquam germanus codicis primus fasciculus deperditus est) scriptus est.

Ut 242. Vaticanus, bibi. Apostol., Vat. lat. 2171, f. ir-2iiv: saec. NIIIex-
Recensio L1. [A.L? 1859}

243. Vaticanus, bibl. Apóstol., Vat. lat. 2994, f. ir-5ir : saec. XIV. Recensio ***Rp.*** [A.L.2 1881]

ft *Yt* 244. Vaticanus, bibl. Apóstol., Vat. lat. 2995, f. 6r-&3r : saec. XIV'n. Recensio L2. [A.L.2 1882]

tfYw 245. Vaticanus, bibl. Apóstol., Vat. lat. 2996, f. : saec. XIVln- ‹/› Recensio ***L2*** contaminata cum ***Rt.*** [A.L.2 1883]
Vide quae scripsi, S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia... » XLVII.i), Romae 1969, Praef., pp. 39*-40*, 43*-45*-

tf *Jo* 246. Venetus, bibi. S. Marci, 2488 (Lat. VI.43), f. ir-55v : saec. XIV. Recensio ***Rp3.*** [A.L.M 1603]

247. Venetus, bibi. S. Marci, 2527 (Lat. VI.39), f. 5r-&4v : saec. XIV. [A.L.M 1600]

248. Venetus, bibi. S. Marci, 2590 (Lat. VI.42), f. rr-54v : saec. XIV. [A.L.M 1602]

249. Venetus, bibi. S. Marci, 2846 (Lat. VI.44), f. ir-35r : saec. XIV. [A.L.M 1604]

f *Ue* 250. Venetus, bibi. S. Marci, 3215 (Lat. VI.122), f. ir-204? : saec. XIIIe'.- ‹/› XIVlll- [A.L.M 1616]
Recensio ***L1.***

251. Venetus, bibi. S. Marci, 3341 (Lat. VI.41), f. ir-i3iv : saec. XIV. [A.L.2.8 1601]

f 252. Vigorniensis, bibi. Capit., F.63, f. ir-47r : saec. XIIIe'-XIVin- ‹/› (ante 1305). [A.L.1.8 386]
Codex 12 binionibus constat (duo f. numero 30 signata sunt, *First 30* et *Second 30)* ; inter f. 16 et 17 deest unus binio, et ideo Aristotelis verba a **208.**28 « cus autem scienti » ad **227.4** « puta ». Etsi ab uno librario exaratus est, tamen ex duobus exemplaribus :
I. f. ir-35r = lib. I-VIII, 540.26 : Recensio ***L1*** ;
II. f. 35v-47r -- lib. VIII, **541.2** ad finem : Recensio ***Rp.***

253. Vigorniensis, bibi. Capit., F.169, f. 6or-i54v : saec. XIV'°- [A.L.1 391]

254. Vindobonensis, bibi, nat., 52, f. I28r-i88v : saec. XIVe'- [A.L.1 85]

255. Vindobonensis, bibi, nat., 87, f. 223r-275r : saec. XIV. [A.L.1 87]

f 256. Vindobonensis, bibi, nat., 2327, *f.* ir-iO5v : saec. XIIIe'-XIV'n- Recensio ***L1.*** [A.L.1 108]
Lib. I-VI, 266.3 "recta autem veri » ; deest ex abrupto in comm. Eustratii «que non oportet» (p. 373,19).

f 257. Vindobonensis, bibi, nat., 2362, f. ir-43r:saec. XIV. ‹/› Recensio Rp3. [A.L.1 113]

258. Vindobonensis, bibi, nat., 4029, f. ir-jov *(explicit ex abrupto)* : saec. XVln- [A.L.1 130]

259. Vindobonensis, bibi, nat., 5341, *I. iv-n¿r* : saec. XIVe'- (die Veneris 3a martii 1385). [A.L.1 138]

'ffVA 260. Vindocinensis, bibi, munie., 105, *f.* ir-78r : saec. XIIIe'-XIVin- Recensio ***Rp.*** [A.L.1 780]
F. 27l›is et 40M8 signata non sunt.

261. Volaterranus, bibl. Guarnaccianae, 6366 (LVII.8.5), f. 227»-267' *(incipit ex abrupto III,* 13l57 «nobis operari») : saec. XIV. [A.L.2 1656]

262. Vratislaviensis, bibl. Univ., IV.F.29, Pars I, f. rr-io5v *(inc. ex abrupto lib. 1*,1) : saec. XV. [A.L.1.5 1114]

263. Vratislaviensis, bibl. Univ., IV.Q.49, f. ir.j6ov : saec. XV. [A.L.1.5 mg]

264. WiNDSHEMENSis, bibl. Consilii, 104, f. 25ir-294v *(lib. I-V tantum)* : saec. XVin- (c. 1415). [A.L. : deest]
Recensio ***Rp*** *(?)*.
Cf. E. Stahleder, *Die Handschriften der Augustiner-Eremiten und Weltgeistlichen in der ehemaligen Reichsstadt Windsheim,* Wurzburg 1963, pp. 186-189.

f 265. Zagrebiensis, bibl. Capit., MR.14, f. ir-i24v : saec. XIVln- ‹|›
Recensio L2 contaminata. [A.L.2 1657]

f 266. Zwettlensis, bibl. monast., 318, f. ir-56' : saec. XIV ‹b
Recensio ***L2***. [A.L.1 143]

Separatim recenseo quosdam codices qui Libri Ethicorum non nisi particulas minutas habent, hi sunt :

267. Bloomingtonensis, bibl. Univ. Indianae, s.n. : saec. XV.
Unum folium continens lib. V, 37bi7-38bi6. [A.L.5 A.13]

f 268. Brugensis, bibi. sem. maioris, 29/50, f. 3V-14V : saec. XIV. ‹fi
Recensio ***Rp3***. [A.L. : deest]
In marginibus comm. Henrici Alemanni adposita sunt Aristotelis verba lib. I cap. 1-4 (**375.4-381.27** « in tantum dictum est »).

j 269. Cantabrigiensis, bibl. Coll. S. Johannis, 120 (olim E.17), Pars quarta, f. igiv-i95v : saec. XIIIell- [A.L.5 2037] ‹|›
Recensio L1.
Librorum VI-X excerpta breviora.

f 270. Carolsruhensis, bibi. Badensis, St. Blasien 57, Pars II, f. I5r-53r : saec. XVel- [A.L.1 830] ‹|›
Recensio ***Rp****.
Textus in comm. anonymo insertus est ; expl. ex abrupto **389.22** « maxime continue vivere ».

I 271. Fabrianensis, bibi, comm., Fragmenta B.187 (Ferini 95) : saec. XIHex- [A.L.S 2148] ‹|›
Recensio ***L2***.
Duo folia Aristotelis verba habentia a V, **466.13** «hec, isti fiunt tyrampni » ad finem libri V, 477.6 « secundum modum hunc ».

272. Maldonensis, bibi. Plumensis, inter fragm. codicum, 2 ff. : saec. XIV. [A.L.2 1953]

273. Oxoniensis, bibi. Bodl., AA.45.Jur. : 2 ff. : saec. XIV. [A.L.2 1957]

274. Oxoniensis, bibi. coli. Aenei Nasi, Latham M.1.1, unum folium: saec. XIV. [A.L.2 1966]

275. Oxoniensis, bibi. coli. Mariae Magdalenae, d.3.5, unum folium : saec. XIIIell- [A.L.2 1982]

276. Oxoniensis, bibl. coll. Pembrokensis, *U.9.f.(i8), 2ff. lib. I : saec. XIII-XIV. [A.L.2 1996]

*f 277. Parisinus, bibl. Mazar., 3473, f. I59vb-i6iva : saec. XIIIex-XIVin. Recensio **L1**. [A.L.1 534]
Librarius scribendi finem fecit in comm. Eustratii « inexperienciam » (ed. Mercken, p. 38,66) ; media col. i6iva et col. i6ivb vacant ; textus Aristotelis hab. a **141.1** ad **143.22** «persequi singula».

*f 278. Parisinus, bibi, nat., lat. 6327, f. ir-5v : saec. XIV. [A.L.1 574]
Recensio **L1**.
A **358.15** «virtutem» ad finem

*f 279. Parisinus (olim Attigolensis), bibi. conv. S. Iacobi fratrum praed., s.n. : saec. XIV, [A.L.1,5 447]
Recensio ***Rp3***.
Unum folium, quod Aristotelis verba habebat a 406-3 « innominate » ad 411.1 «laudantur, quando », sed cuius pars ext. et inf. abscisa est et ideo desunt in imo f. 2 vel 3 versus et in lat. unum vel duo verba in fine (f. irb) vel initio (f. rva) versuum.

Codicibus tandem Libri Ethicorum addendus esse videtur codex quidam, cuius tamen accuratam descriptionem non habeo :

280. Vratislaviensis, bibi. Univ. Zbiór Milicha 69/1444, f. 148'-2giv : saec. XV, [A.L. : deest]
f. 2Qiv : Et in hoc terminatur textus Ethice arlis completus per me Donatum Cluge de Rwswen (?) in lypczk anno d. 1420 (?) feria quarta post festum... (?).

Codices autem quinque vel sex deperditi sunt, hi sunt : Caesaraugustanus, bibi. Capit., 60-26, saec. XV (utrum Roberti Grosseteste an Leonardi Aretini aut alterius translationem haberet, in dubium vocari potest) [A.L.§ 2I3OA] ; Mauritioburgensis, bibi. Secundogeniturae, Qu. 1, saec. XV [A.L.§ A.22] ; Novarisensis, bibi, monast., A.IX.38, saec. XV [A.L.L§ Add. 181] ; Oenipontanus, bibi, monast. Wiltensis, s.n., saec. XV [A.L.1'§ 68] ; Stralsundensis, Arch. Consilii, ms. 3 Bibi. Eccl. S. Nicolai [A.L.§ A.24] ; Turonensis, bibi, munie., 742, saec. XIVin [A.L.1'§ 777].

Quidam tandem codices Libri Ethicorum a Roberto Grosseteste translati nihil habent, quos de industria praeterii, velut : Bostoniensis, bibi. Chapinianae, s.n. [A.L.§ A.25], qui librum Ethicorum a Leonardo Aretino translatum habet ; Olomucensis, Archivi publici, 536, saec. XIIIex' [A.L.1-§ 182], cuius librarius scribendi finem fecit ante medium commentarii Eustratii prologum, f. irb : « manu habet de...» (ed. Mercken, p. 3, 64), f. iv vacante ; Parisinus, bibi. Arsenalis, 698, i. i56r-163v, in quo quaternione (cum codice Parisino, bibi. Arsen.,

698, f. 1-155, perperam compacto) pars habetur commentarii Michaelis Ephesini in V Ethicorum, sine textu ; Senensis, bibl. comm., H.VI.3, saec. XIV [A.L.21563], qui Sententiam S. Thomae habet, sine Aristotelis textu.

2. De antiquioribus editionibus.

Cum Liber Ethicorum a Roberto Grosseteste translatus typis saepius mandatus sit, nullius tamen momenti ad eius verba restituenda hae editiones sint, non nisi antiquiores hic breviter recenseo :

G.W. = Gesamtkatalog der Wiegendrucke

f 1. Lutetiae Parisiorum, circa 1476 : sine editoris nomine. [G.W. 2375]
Recensio ***Rp³*** contaminata.

f 2. Lovanii, 1476 : apud Konradum Braem. [G.W. 2360]
Recensio ***Rp³***

f 3. Venetiis, 1481 : apud Octavianum Scotum (cum commentario Gualtherii Burlaei). [G.W. 5778]
Recensio ***L²*** contaminata.

f 4. Venetiis, 1484 [die 3a februarii 1483 *st.ven.* = 1484 *st. mod.*] : apud Andream Torresanum et Bartholomaeum de Blavis, cura Nicoleti Verniae (Aristoteles. Opera, lat. cum Averrois comm., t. III, 2). [G.W. 2337]

4bis. Eadem, foliis aliter dispositis et cum alio registro. [G.W. 2338]
Recensio ***Rp³***

f 5. Coloniae Agr., 1491 : apud Henricum Quentell (cum Questionibus Johannis Versoris). [Hain 16053]

f 5bis. Coloniae, 1494 [Reproductio photographica, Francofurti, 1967]. Superioris imago. [Hain 16054]

5ter. Coloniae, 1497- [Hain 16055]
Recensio ***Rp****

t 6. Lutetiae Parisiorum, circa 1491-1496 : per Andream Bocard pro Johanne Petit. [G.W. 2377]
Exstat Lutetiae Parisiorum in bibi. nat. sub sign. *Rés. m.R. 66* ; ante 1497 confecta est, cum editio Fabri Stapulensis ex ea pendeat, cf. *infra,* pp. ccxxvn-ccxxix.

J 6bis. Lutetiae Parisiorum, 1500 [die 26a septembris] : per Andream Bocard pro Johanne Petit. Imago superioris. [G.W. 2378]
Recensio ***Rp³*** contaminata.

7. Lutetiae Parisiorum, 1496 [die 12a maii] : per Andream Bocard pro Angleberto, Johanne et Godefredo de Marnef (cum Questionibus super sex libros Ethicorum Aristotelis Petri Tartareti).
Cf. D. Reichling, *Appendices ad Hainii-Copingeri Repertorium bibliographicum. Additiones et emendationes.* Fase. VI, n. 1877.

f 7bis. Rotomagi, 1498 [die 7a maii) : per Johannem Le Bourgeoys pro Roberto Mace. Imago superioris.

*f 7ter. Lutetiae Parisiorum, 1498 [die 12" maii ?] : per Andream Bocard. Imago editionis 7.

yauater Lutetiae Parisiorum, s.d. [circa 1505] : per Johannem Lambert pro Dionysio Roce. Imago superioris, sed mendis vitiata.

In his editionibus inserta sunt tantum excerpta textus lib. I-VI Aristotelis, ex editione 1, ut videtur.

Recensio ***Rp³*** contaminata.

◆f 8. Lutetiae Parisiorum, 1497 [die 12a aprilis] : apud Johannem Higman et Wolfgangum Hopyl, cura Fabri Stapulensis. [G.W. 2359]

Recensio ***Rp³*** contaminata.

9. Lipsiae, 1498 : apud Wolfgangum Stôckel. [G.W. 2376]

*f 10. Venetiis, 1500 [die 14a julii] : per Simonem de Luere pro Andrea Torresano (cum Sententia et Expositione cum questionibus Geraldi Odonis). [Hain 11969]

Recensio ***Rp³***.

◆f n. Venetiis, 1500 [die 4a septembris] : per Simonem de Luere pro Andrea Torresano (cum expositione GualteriBurlei).[G.W. 5779]

Recensio ***L²*** recensione ***Rp³*** contaminata.

◆f 12. Venetiis, 1505 [die 7a martii] : per Bonetum Locatellum pro heredibus Octaviani Scoti, cura fr. Eugenii Bruti, O.P. (cum Sententia S. Thomae).

Recensio ***L²*** recensione ***Rp³*** contaminata.

*t Venetiis, 1519 [die 13a februarii ; *an si. ven* = 1520 *st. mod.* ?] : apud Lucantonium de Giunta, cura fr. PauJini Turchii de Luca, O.P. (cum Sententia S. Thomae).

Recensio L² recensione ***Rp³*** contaminata.

De duabus superioribus editionibus, cf. S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia...» XLVII.i), Romae 1969, Praef., pp. 55*,51*.

Alias autem editiones praetereo, quae nihil aliud sunt quam superiorum imagines ; textus Ethicorum editionis 6 typis denuo mandatus est Lutetiae Parisiorum, 1509, Per Antonium Bonemere pro Dionysio Roce [Index Aureliensis, Prima Pars A/6, n. *107.782] ; editio 8, haec est Fabri Stapulensis, typis saepius mandata est : Lutetiae Parisiorum, per Wolfgangum Hopyl, 1502 [LA. *107.698], per Henricum Stephanum, 1505 [LA. *107.725], 1510 [I.A. *107.793], 1516 [I.A. *107.837 ; add. Paris Mazar., 3617 (4)] ; per Simonem de Colines, 1528 [die 3a julii ; cum haec editio anno 1526 incepta sit, inscriptio modo habet 1526, cf. I.A. *107.896, modo 1527, cf. I.A. *107.900, sed una atque eadem est editio], 1535 [I.A. *107.947], 1542 [I.A. *108.047], nec non, ut videtur, Friburgi Brisgoiae, 1541 [I.A. *108.014] ; editio II denuo typis mandata est (cum paucis correctionibus) Venetiis, 1521 ; editio ta.idem 13, haec est Paulini de Luca cum S. Thomae Sententi i, saepius typis mandata est (cum non

nullis mendis aut correctionibus) : Venetiis, 1531, i539> 1563. Romae 1570, Venetiis 1593-94 et 1595, Antwerpiae 1612, Lutetiae Parisiorum 1644 (eadem cum alia inscriptione, 1660), Parmae 1867, Lutetiae Parisiorum 1875 et 1889, Taurini 1934, Neo Eboraci 1949, Taurini-Romae 1949 ; cf. S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia...» XLVII, 1), Romae 1969, Praei., pp. 5i*-56*.

B

DE TRANSLATIONIS LINCOLNIENSIS RECENSIONE PURA (Ll)

1. De codicibus recensionis *Ll* recensendis.

Inter omnes constat Robertum Grosseteste, Lincolniensem episcopum, non solum Librum Ethicorum in Latinum transtulisse, sed etiam quaedam in Aristotelis Ethica Nicomachea commentaria Graeca, quibus tandem proprias adnexuit notulas. Editionem ergo maiorem translationis Loncolniensis eam vocamus quae Lincolniensis episcopi opus triplex, vel saltem duplex (hoc est Liber Ethicorum et commentaria Graeca in Latinum translata ; nam Notulas Lincolnienses saepius codices neglexerunt) habet, cuius editionis maioris testes sunt 22 codices, hi sunt :

1. *Cw* = Cantabr., bibi. Domus Petri, 116.
2. *Db* = Dublinensis, bibl. Coll. S. Trinitatis, C.2.8.
3. *Eo* = Etonensis, bibi. Coli., 122.
4. *Ff* — Florentinus, Laur., Plut. LXXIX, 13.
5. *Fh* = Florentinus, Nat. centr., Conv. Soppr. I.V.21.
6. *Se* = Hispalensis, bibi. Columb., 82.1.5.
7. Montisprandonensis, bibi. conv. S. Jacobi de Marchia, 15.
8. *Fla* = Neapolitanus, bibi, nat., VIII.G.4.
9. *Ok* = Oxoniensis, bibi. Coli. Balliol., 116.
10. *Oq* = Oxoniensis, bibi. Coli, omnium Animarum, 84.
11. *Ks* = Parisinus, bibi. Arsenalis, 698.
12. Parisinus, bibi, nat., lat. 6458.
13. *Kt* = Parisinus, bibi, nat., lat. 16582.
14. *Ku* = Parisinus, bibi, nat., lat. 17832.
15. *Rk* = Remensis, bibi, munie., 876.
16. *St* = Stockholmensis, bibi, reg., V.a.3.
17. *Tc* = Toletanus, bibi. Capit., 95.14.
18. Vaticanus, bibi. Apostol., Crbin. lat. 222.

19. *Ut* — Vaticanus, bibl. Apostol., Vat. lat. 2171.
20. *Ue* = Venetus, bibi. S. Marci, 3215.
21. Vindobonensis, bibi, nat., 2327.
22. Parisinus, bibi. Mazar., 3473 *(fragmentum).*

Quibus tamen codicibus addendi sunt, quantum ad Librum Ethicorum pertinet, non nulli codices qui, etsi Librum Ethicorum sine commentariis Graecis a Roberto Grosseteste translatis habent, nihilo minus Libri Ethicorum eandem recensionem ac superiores habent, hi sunt :

23. Audomarensis, bibi, munie., 598.
24. Barcinonensis, bibi. Univ., 290.
25. *Cc* = Cusanus, bibi. Hospitalis, 181.
26. Laudunensis, bibi, munie., 432 *(in.).*
27. Matritenses, bibi, nat., 6442.
28. Norimbergensis, bibi, munie., Cent.V.12.
29. Vaticanus, bibi. Apostol., Ottob. lat. 2214.
30. Vaticanus, bibi. Apostol., Palat, lat. 1017.
31. Vaticanus, bibi, Apostol., Urbin. lat. 1325.
32. Vaticanus, bibi. Apostol., Vat. lat. 2104.
33. Vigorniensis, bibi. Capit., F.63 *(in.).*

Non nulli denique codices recensionis *Ll* non nisi particulas minutas habent, hi sunt :

34. Cantabrigiensis, bibl. Coll. S. Johannis, 120.
35. Mediolanensis, bibl. Ambr., D.103. Sup., f. 1-3.
36. Parisinus, bibi, nat., lat. 6327.

Sunt tandem codices qui recensionem *Ll* non nisi alia recensione contaminatam habeant, aut etiam aliam recensionem recensione Ll contaminatam, velut codices Monacensis, bibi, pubi. Bavar., Clm. 4147 ; Parisinus, bibi, nat., lat. 6298 ; Seitenstettensis, bibi, monast., 43 ; etc.

Quo ergo facilius recensio *Ll* ab aliis secerni possit, lectiones quas recensio Ll in initio Libri Ethicorum proprias habet infra conlegi :

141.19 quel + sunt *L2R* **142.3** aliquis finis estj est aliquis finis *L2R* **142.5** ¿ta] *om. L2R* **143.16** Ideo] Idcirco *L2R* **143.**20 veli aut *L2R* **143.22** passionem] passiones *L2R* **144.**10 quid] *om. L2R* **144.**13 superficietenus] + aut (autem) *L2R* 145.15 est] *om. L*R* 145.23 aliquisj *om. L2R* 146.li quidem] autem *L2R* 146.13 inducere] introducere *L2R* I46.14 forsitan melius esse] melius esse forsitan *L2R* 146.20 quid] 4-est *L2R* 146.21 autem] + est *L2R* priora] prius *L2R* 146.23 hoc assimulatur] hec assimulantur *L2R* **147.7** sunt sub uno] sub uno sunt *L2R* **147-9** etJ *om. L2R* **147.14** album] *om. L2R* 147.24 dicetur utique]

inv. ***LFR*** **148.5** species] idea ***L2R*** **148.**18 separabile^ separabiliter ***L2R*** **148.24** habet quandam] *inv.* ***L2R*** **149.**23 utique] itaque ***L2R*** **149.26** utique] *om.* ***L2R*** **150.16** quod] et ***L2R*** **150.1**8 utique2] *om.* ***L2R*** **150.27** esse] *om.* ***L2R*** **151.li** sic]hocL2R I5I.14-15 neque ... neque1] nec ... nec ***L2R*** **151.23-24** similiter in omnibus] in omnibus similiter ***L2R*** 152.2 et] *om.* ***L2R*** **152.12** utique] ergo ***L2R*** **152.**15 utique' itaque ***L2R*** **152.31** vel **et]** vel ***L2R*** **153.13** est2] *om.* ***JL2R*** **153.**18 natura, talia' naturalia ***L2R***

Omnes igitur has 38 lectiones prorsus ad unam habent codices *Cw EoFhKsKuOq, Vindob. 2-327,* quibus addi possunt codices *Se* (qui in **146.21** post «autem» addit «et», et in **151.**23-24 «similiter» omittit), *Si* (qui in I53.13 «est2» primo omisit, sed in margine supplevit), *Tc* (qui in **152.31** pro «vel et» scripsit «vellet »), Vaticanus Urb. lat. 222 (qui in 151.14-15 habet «nec ... neque»), nec non codices Matritensis nat. 6442 et Vaticanus Urb. lat. 1325 (qui in **152.12** pro « utique » habent « itaque »).

Cum *L2R* stant :

semel : ***Ff*** **(146.**23), *Na* et *Ut* **(142.5),** **(145.**15).

Adde quod tres lectiones proprias habet ***Ff*** **(146.14** il forsitan esse melius » ; I5O.18 « utique1 » om. ; 151.11 « sic » om.) et unam (147.7 «sunt» om.)

bis : Parisinus B.N.lat. 6458 **(147.**9 et **150.**18) et Norimbergensis Cent. V. 12 **(150.**18 et I52.31).

ter : *KtUeOk* **(144.10** ; **152.2** et **152.**31) ; Cusanus 181 **(146.20** ; **150.18** et 152.31).

Adde quod cum ***L2R*** stant *Kt* in **143.**16 et **149.26** ; *Ok* in **141.**19, **148.**24 et **I5O.18.**

quater : Laudunensis 432 **(144.**10 ; **145.**15 ; **152.2** et **152.**31).

Adde quod in 146.21 « priora » codex loco habet, sed « prius » post « eo quod » addit ; in 147.7 pro « sunt sub uno » habet primo « sunt uno », secundo « sub uno » ; in 150.16 pro « quod » habet « quid », sed verbum expunctum est.

novies : Montisprandonensis 15 **(143.22 ; 146.14 ; 146.20 ; 147.**24 ; **148.**24 ; I5O.18 ; 151.23-24 ; **152.2** et **152.**31) ; codices inter se coniuncti Vaticanus Pal. lat. 1017, Vaticanus lat. 2104 et Vigorniensis F. 63 **(141.**19 ; **146.21** « autem + est » ; **146.**23 ; **150.**18 ; **150.**27 ; **152.2; 152.12; 152.31; 151.li,** ubi tamen lectionem conflatam habent «hoc sic» vel « hoc sit »).

Adde quod codex Montisprandonensis in **143.2o** pro « aut » habet « autem », et in I53.18 «talia» loco omittit, sed «natura talia autem» ante 17 «adversantur » addit.

decies ; codex Audomarensis 598 **(146.21 «** autem 4- est » ; **146.21** « prius » ; **149.26; I5O.18; 150.27; 151.23-24; 152.2; 152.12; 152.15 et 152.31).**

Codex denique Mediolanensis D. 103. Sup. in 28 primis locis (quae in f. 1-3 habentur) cum *L2R* stat semel tantum **(143.22** ; in **146.21** habet « autem 4- et », et « peiora » pro « priora »), in decem autem ultimis semper.

Singularis tandem est codex Parisinus Mazar. 3473, qui, etsi initium Libri Ethicorum cum commentario Eustratii a Roberto Grosseteste translato habet, tamen in sex locis quos habet semel tantum cum ***Ll*** stat (I42.5), quinquies autem cum ***L2R*** **(141.**19 ; **142.3** i **143.**16 ; **143.20** ; **143**.22), ex quo patet eum recensionem ***Ll*** non nisi contaminatam habere, et recensione quidem ***Rp,*** cuius lectiones habet in **141.**14 («vero» pro «autem»), 141.16 (« frenefactiva »), 141.18 («itaque» pro «utique») et **I43.17-18** (« de hiis et ex hiis », pro « ex hiis et de hiis sunt »).

Recensionem ***Ll*** alia recensione (haec est ***Rp3)*** contaminatam habet codex Seitenstettensis 43, qui 25 in locis cum ***Ll*** stat (in **152**.12 tamen pro « utique » habet « itaque »), sed 13 in locis cum ***L'2R*** **(I4I.19** ⸗ **142.3** ; **142.5** ; **143.16** ; **143.20** ; **143.22** ; **144.13** ; **148.24; I5O.18** ; **152.31; 153.13; I53.18).** Ex contrario autem aliam recensionem recensione ***Ll*** contaminatam habere videntur codices Parisinus B.N. lat. 6298, qui undecies cum Ll stat **(143.22** ; **144.10** ; **144.13** ; **145.23** i **146.23** l **147.14** ; **148.5** l **148.**18 ; **149.23** ; **149.26** et **151.**11) et Monacensis Clm. 4147, qui octies cum ***Ll*** **stat (141.**19 ; **143.**16 « Ideoque » ; **143.20** ; **145.23** ; **147.14; 148.**18 ; **149.23** et **149.26).** Sunt etiam codices qui lectiones ***Ll*** pauciores habeant, quos neglexi.

2. De codicibus recensionis L'- in CLASSES DISTRIBUENDIS.

Codices recensionis ***Ll*** praecipuos (hi sunt qui cum Libro Ethicorum commentaria Graeca a Roberto Grosseteste translata habent) in classes optime distribuit H.P.F. Mercken L Non ergo quae sat ille ostendit iterum demonstrare conabor, sed tantum accuratiora quaedam, quae iure neglexit quia ad suum officium non pertinebant, cum duos tantum primos libros commentariorum in Ethica Nicomachea a Roberto Grosseteste translatos edendos curaret, hic adferenda esse duxi.

De classe CwFhUt (Eo).

Merito codices *CwFhEoUt* omnium codicum recensionis **L**l optimos esse aestimavit H.P.F. Mercken, quos veri simile videtur in uno atque eodem scriptorio scriptos esse. Attamen addendum est codices *CwFhUt* inter se coniunctiores, codices vero *CwFh*

l Vide *supra,* p. x l iii, adn. 5.

coniunctissimos esse, codicem autem *Eo* ab iis quandoque distare et tunc paulo deteriorem esse, quod maxime patet in libris V et VIII.

Quo ergo clarius pateat adfinitas codicum *CwFhUt,* lectiones quas communes habent in libro V infra conlegi :

230.18 iusticia] iniusticia *CwFhUt* ***Lp*** **231.**9 commutacionibus] mutacionibus *CwFh* **231.**14 Involuntariarum] -tarium *CwFh St* **232.13** aristokratici (-era-)] -crati *CwFh* **232.**18 dicit] dixit *CwFhUt* **233.**11 Est] Et *CwFhUt Oq* **233.29** equare] et quare *CwFhUt*| **234.3** et si] set si *CwFhUt LP* **235.**16 artibus] tribus *Cw^-FhUt*| **236.**16 refamulari] refamiliari *CwFhUt* **237.6** est] *om. CwFhUt* ***Lp*** **237.**10 est commutacio] *inv. CwFhUt LP* **237.**19 erit commutacio] *inv. CwFhUt* ***Lp*** *Eo* **238-4** communicacio] commutacio *CwFhUt Oq* **239.4** Manifestum] + est *CwFhUt* **241.8** et *om. CwFh* ***Lp*** **241.13** separetur] separatur *Cw Eo* **241.14** iniusticia] justicia *CwFhUt* **241.**25 ponuntur] ponitur *CwFhUt* ***Lp*** **242.**11 compositionem] apposicionem *CwFhUt* **243.4** determinatur] -nantur *CwFhUt* ***Lp*** **243.6** aliquid] aliquod *CwFhUt* **243.9-**10 neque — cuius] *om. CwFhUt* **244.5** vulnerare] numerare *CwFhUt*| **244.7** pungat] pugnat *CwFhUt*| *Na* : pungnat *Ut*? *L?* 244.12 preconsilians] preconcilians *CwFhFUt*| **244.**17 Quando] Quoniam *CwFh Ut* **244.21** neque] *om. CwFhUt*| 245.4 operatur autem] *inv. CwFhUt* ***Lp*** *Eo Na* *245.y* et] *om. CwFhUt* ***Lp*** *Ks* 245.23 vel!] *om. CwFhUt* 245.28 in] *om. CwFhUt* **246.4** aliquo] anquo *CwFh*| **247.**18 partiatur] paciatur *CwFhUt* ***Lp*** **248.13** ad] *om. CwFhUt* **249.14** illic] *om. CwFhUt* **251.**16 aliquid] aliud *CwFhUt* **251.**18 imperato] in parato *CwFh* : *obsc. Ut*

Praeter haec menda communia, menda propria habent singuli codices :

Cw : **226.23** densitatis] densitas *Cw*| **234.13** ire, ire] ire *Cw* (cum *NaRk*) **236-5** repercutí] percutí 237.24 quando] quoniam **245.**10 non] neque **245.24** si] sit **249.24** ex] lex *Cw*| **251.8** nichil cura] *inv. Cw*| **251**.10 offendentem] -te

Fh : **226.23** densitatis] desitatis **228.13** temperati] temptati *Fh*| **237.1** quod] quo *Fh*| **238.13** commutatione] communicatione 239.2 lectus] + autem **240-9** est iniustum] iustum est **241.23** potentiam] politicam *Fh*| **243.15** vel] non

Ut : **226.13** eundem] *om.* **228.24** virtus] + est **234.7** autem!] *om.* **234.10** equale] *om.* **238.10** habet] 4- esse **238.17** oportet omnia] omnia omnia 243.1-2 Quando — operatur] *om.* 245.22 secundum utrumque] *inv. Ut*| **246.7** ipsi] *om. (cum Ks)*

Si ergo mendis communibus menda propria addiderimus, menda inveniemus habere *Cw* 47, *Fh* 45, *Ut* 41.

Codex autem *Eo* cum codice *Cw* unum mendum commune habet (vide *supra,* **241.**13), sed menda propria habet multa (saepius secunda manu correcta sunt) :

226-7 autem nobis] *inv.* 231.12 mutuacio] mutacio *(cum* Lp) **231.15** seduccio] duccio 231.28 autem sunt] *inv.* 231.29 quod autem] *inv.* 232.25 coniunccio] -¡- et 233.7 autem] *om.* quod] quid **233.li** magis] maius 233.20 habent] habet 233.22 quidem] quod et **234.2** Dicitur] Sistitur **234.15** iustol multo **235.3** apponatur] op- **235.15** ergo] *om.* **236.3** radamanthis] in dampnanthis **236.8** Set] Si 236.24-25 Oportet igitur] *inv.* **237.**19 enim] autem **238.**16 et] *om. (cum Rk)* **238.19** mensura] mensuracio 238.25 oportet] oporteret 239.22 alteri *post* ad alterum **240.5** facere] + est **240.6** est natura] *inv.* **24O.14** passionem] + se **240.28** ipsi] isti **241.3** et fit] *om.* autem] -f et **241.8** autem ergo] *inv.* **241.15** iniustum neque iustum] iustum neque iniustum 241.18 est] esse 241.19 enim est] est autem 241.22 est] *om.* **241.**24-25 quidem nichil] *inv.* 241.26 mna] vna **242.5** quia] quod **242.9** congruet] congruit **242.**18 universalia] -le **242.27** et?] *om.* **243.3** operantur] operatur Iniustificacio] lusti- **243.5** Simul] Similiter **243.14** autem?] *om.* **244.6-7** set accidit — existimavit] *om. (cum L? Se)* 244.23 necesse] necessarium **245.1** Et] *om.* **245.13-246.1** Primum — iniustum facere] *om.* **246.14** in- iusta] iusta **247.2** simplex] simpliciter **247.5** enim] om. **247.11-13** Ad- huc — iniusta] *om. (suppi, marg.)* **247.19** qui] quid 247.20 argen- tum] -teum **247.29** quia] que **247.32** opus] + est **248.4** in] et *(cum Na)* **248.5** est] set **248.26** est] esse **249.3** quidem] *om.* **249-**7 possibile] posse plus] pluris **249.**11 accidat] accidit **249.12** po- sitor] positoreum (e *exp.)* **249.15** quod] + per **249.**16 hec natura] *inv.* **249.18** causa et] *inv.* 249.20 Indeterminati ... indeterminata] Interminati ... interminata 249.21 et] *om.* edificacionis] -nes 250.3 quidem] *om.* **250-**7 et!] *om.* **25O.9-I0** Vel civitati] lex civi vel civitati 250.22 si- mul] *om.* **251.8** pleuritin] pleritus

In summa ergo habet *Eo in* hoc libro 76 menda, ex quo patet eum deteriorem esse codicibus *CwFhUt.*

De exemplari Parisiaco in 60 pecias partito (Lp — KuRk, Vind. 2327).

Cum ex his quae supra dixi satis apparuerit exemplar Parisiacum Lp adfinitatem quandam cum classe *CwFhUt* habuisse, nunc de eo agendum est. Codices ergo *KuRk, Vind.* 2327 inter se coniunctissimos esse iam ostendit H.P.F. Mercken, quod eo clarius patet quod mendis communibus scatent. Notatione in primis dignae sunt adnotationes quibus in iis Aristotelis verba saepius interpolata sunt, quarum non nullas exempli causa adferam :

141.10 in hiis + artificibus 155.6 optimum + ut felicitatem **165.9** stans + stabile **165.26** agrestes + rurali (!) **170.3** proporcionem + non (ut *Vind.)* geometricam **174.15** in omnibus + curiose factis **174.25** bo- molochos 4- bomos altare, lochos raptor, ad similitudinem alius (!) circa (contra *Rk)* sacrificia rapit omnia verba *(ex Thomae Sententia,* II 9, 120-125)

175.1 agroicos 4- id est agrestis *{ibid.,* 128) **175.**10 Nemesis 4- reprehensions (!) **181.**18 operari 4- iram scilicet vel ebrietatem *{quae adnotatio re vera ad verba quae insequuntur* : « set propter aliquod eorum quae dicta sunt », *refertur}* **183.1** cogitacionem 4- seu raciocinacionem *{Roberti Notula}* 4- scilicet deliberacionem 241.12 pelicon 4- inperfectus 246.21 Iniustum pati 4- non habet principium activum in faciente **247.12** precipiente 4- domino (ñ nó *pro* dnô *Vind.}* 247.12-13 non iniustum *{inv. Vind.}* facit 4- quia principium accionis eciam in ipso domino 248.4 conversus + fugiens **248.10** Hiis 4- scilicet virtutibus secundum Commentatorem **248.13** usque ad hoc + sunt (insunt *Ku},* scilicet alia utilia **252.8** aliis 4- est sciencialibus artificibus **255.3** Ilion 4- troiam **255.6** Agathon 4- dixit 255.7 ingenita] non facta ingenita hec scilicet

Haec sufficiunt ad ostendendum exemplar L», etsi e codice melioris notae codicibus *CwFhUt* coniuncto pendet, tamen ex eo non pendere nisi mediis interpositis, in quibus Aristotelis verba paulatim adulterata et interpolata sunt.

Maius autem est scire tres codices *KuRk, Vind.* 2327 ex exemplari Parisiaco pendere, et codices quidem *KuRk* proxime. Quod ex hoc patet, quod pecias, in quas exemplar Parisiacum partitum erat, saepius in marginibus indicant. Peciae ergo exemplaris Parisiaci, prout ex codicibus *KuRk* cognosci possunt, erant hae :

Si peciae in commentariis a Roberto translatis cadunt, legentem refero in libris I-II ad editionem quam procuravit H.P.F. Mercken (cf. *supra,* p. x l iii, adn. 5), in libris VIII-IX ad editionem quam procuravit W. St in issen, *Aristoteles over de Vriendschap...* (« Verhandelingen van de k. Vlaamse Ac. v. Wetenschappen... van België. Kl. d. Letteren — Verh. nr 45 »), Brussel 1963, in ceteris libris ad commentariorum verba Graeca, Comm, in Ar. Graeca, t. XX, Berolini 1892 ; t. XXII, 3, Berolini 1901.

7apecia: Sciendum (ed. Mercken, p. 129,99); cf. *Rk,* f- T7V : *VI* peda (finivit^.*

8a pecia : Et fortem **(159.6)** ; cf. *Rk,* f. 20r : VI<Z>a *peda (finivitf.*

9apecia : ab a privativa (ed. Mercken, p. 167, 89) ; cf. *Rk,* f. 23* : ***VIII fi.*** (adde quod hic in *Rk* scriptura mutat).

10a pecia : neque virtutes (I68.29) ; cf. *Rk,* f. 25v : *Hic* ***IX*** *pecia finivit.*

12a pecia : Neque utique singularia **(186.**10) ; cf. *Rk,* f. 3iv : *Hic fi.* ***XI*** *peda.*

13a pecia : et ut non oportet (192.23) ; cf. *Rk,* f. 34r : ***XII*** *peda hic fi.*

14a pecia : ad dominans (201.1) ; cf. *Ku,* f. 71^ in marg. ext. : ***XIIII*** *pec'.*

15a pecia : delectabiliter (209.8) ; cf. *Rk,* f. 4or : ***XV*** *peda* ; in *Ku* pecia non notatur, sed hic scriptura mutat.

16a pecia : *circa* « ut dixit — Quod autem dixit in II et nunc dicit » (cf. Comm. in Ar. Graeca, t. XX, p. i93> 12-14) ; cf. *Rk, f.* 43r ı ***XVI*** ; *Ku,* f. 8i* in marg. ext. (vix legi potest) : *16. pec'.*

18a pecia : In commutacionibus autem iustum est (233.21-22) ; cf. *Ku, f.* 92r : *pec'.*

19a pecia : Et est in hiis ad invicem iconomicum iustum (cf. Comm, in Ar. Graeca, t. XX, p. 231,35-36) ; cf. *Ku,* f. q8r : *19* pec* .

21a pecia: de ambobus videre circa quales operaciones (cf. Comm, in Ar. Graeca, t. XXII, pars III, p. 1,22-23) ; cf. *Ku,* f. loç\, : *21a pecia.*

22apecia:si pro dativo casu *(ibid.,* p. 19,21) ; cf. *Ku,* f. n^r ' #ga *peciat*

23a pecia: 20 ergo calciamenta eadem sunt domui *(ibid.,* p. 35, 23-24) ; cf. *Ku,* f. i2ov : *23a pecia.*

24a pecia : hec si secundum accidens cognoscuntur, non voluntariam operacionem *(ibid.,* p. 51,34) ; cf. *Ku,* f. i25v : *24a pecia.*

25a pecia : Oportet ab omni aliena uxore abstinere *(ibid.,* p. 67,22) ; cf. *Ku,* f. i2Qv : 25a *pecia.*

33a pecia : Gnome autem dicitur — et de alteris (cf. Comm, in Ar. Graeca, t. XX, p. 373,31-32) ; cf. *Ku,* f. i69r : 33 (ceteris abscisis).

34a pecia : Tota autem virtus est que constituitur *(ibid.,* p. 388,33) ; cf. *Ku,* f. i73r : *34 pee'.*

35a pecia : assumens erit — simpliciter dicitur (270.20-22) ; cf. *Ku, i.* 177^ : *35 p I* (ceteris abscisis).

37apecia: in aliqualiter et superhabundare (279.22-23); cf. *Ku,* f. i85v : *37 pec'.*

38a pecia : propter quod intemperatus deterior incontinente (285.12) ; cf. *Ku,* f. 189' : *38 pec'.*

39a pecia : facimus, hoc quidem quod non contendit et ducit ad ipsum finem (cf. Comm, in Ar., t. XX, p. 444,36) ; cf. *Ku,* f. 194\, : *39 pec'.*

41a pecia : seniores quidem enim — multipliciter (ed. Stinissen, p. 29,13-**14)** ; cf. *Ku,* f. 2O3v : /1 *pec'* (numerus 4 abscisus est).

42a pecia : equales quod autem secundum dignitatem — in superhabundancia (ed. Stinissen, p. 47,7-9) ; cf. *Ku,* f. 2o8v : *41 pe. finit.*

43a pecia : Est enim hoc quasi tyrannis quedam solvens amorem et amiciciam coniugalem (ed. Stinissen, p. 64,43-44) ; cf. *Ku, i.* 213V : *43 pec'.*

49a pecia : lis sit necessarius solitarius — qualiter con (ed. Stinissen, p. 156, 85-86) ; cf. *Ku,* f. 239v : 49 (vix legi potest).

50a pecia : Duos quidem enim — si contingat (ed. Stinissen, p. 172,95-97) ; cf. *Ku,* f. 244r : *50 pec'.*

51a pecia : augetur igitur sibi ipsi bonum, idem omne bonum est ipsi delectationi (cf. Comm, in Ar. Graeca, t. XX, p. 535,14-15) ; cf. *Ku,* f. 249r, in marg. ext. ult. lin. : *51 pec'* (vix legi potest).

53a pecia : quis utique si non insaniat agere utique et operari sustineat quibus secuntur *(ibid.,* p. 563,8-9) ; cf. *Ku,* f. 26o\, : *53 pec'.*

54a pecia : habere de bonis — divinissimum (358.28-30) ; cf. *Ku,* f. 266r : *54 pec'.*

55a pecia: si quidem passiones ut dictum est compositi sunt *(ibid., p. 593,* 25) ; cf. *Ku,* f. 272r : *55 pec'.*

56a pecia : Paterna igitur, quidem perceptio **(366.**20-21) ; cf. *Ku,* f. 278r : *56 pec'* (post verbum « igitur » finis peciae 55a@ puncto notatur ; a verbo « quidem » textus litteris minutioribus scriptus est).

57apecia:ut et enim ostendet/in politicis plures species *(ibid.,* p. 620,10-11) ; cf. *Ku,* f. 282v : *57 pec'* (a verbis « in politicis » scriptura mutat).

58a pecia : Sextum capitulum... (libri V : haec verba sunt Summae in Ethicam Roberti Grosseteste) ; cf. *Ku,* f. 2&7V : *58 pec'.*

59a pecia : Deinde quod incontinens... (in 14 cap. libri VII) ; cf. *Ku,* f. 292v : *59 pec'.*

60a pecia : Quartum capitulum (libri X) ; cf. *Ku, f.* 297* : *60 pec'* (expl. f. 299r).

Exemplar ergo Parisiacum in 60 pecias partitum L_p, etsi deperditum est, nihilo minus restituere possumus codicum ab eo ipso descriptorum *KuRk* testimonio. Quod, quamquam ad Libri Ethicorum verba stabilienda non multum est, magni tamen ad textus historiam interest, cum sic operis Lincolniensis recensionem, quae saeculo XIII exeunte et XIV ineunte apud Universitatem Parisiacam in usu erat, cognoscamus.

De classe NaDb (Matr. 6142, Vat. Urb. lat. 1325, Med. D. 103. Sup.).

Cum codice *Na* quadam longinqua similitudine coniuncti sunt in initio Libri Ethicorum (in qua parte codex *Db* deest) codices Matr. 6442, Vat. Urb. lat. 1325, Med. D. 103. Sup., ut ex variis lectionibus quae sequuntur sat apparebit :

142.19-20 complectitur utique] *inv. NaMatr.Urb.Med.* **143.**16-17 enim est] *inv. Matr. Urb.Med. (Montispr.)* **144.**1 plurimis] pluribus *NaMatr.Med. (StTc, pauci)* **144.12** fortassis] fortasse *NaMatr.Urb.Med.(StTcCc)* **145.13** paciuntur Sardanapalo] *inv. Matr.Urb.Med. (Monae. 4147)* **147.2** dieta] dicta *Matr.Urb.Med.* **147.9** exercitativa] exercitiva *NaMatr.Med. (FhRkKsStOk)* **147.IÓ** ipso] illo *NaMatr.Med.* **148.**9 sunt] *om. Na Matr.Urb.Med. (Rk)* **149.**10 enim] autem *Matr.Urb. (Ff)* **149.**11 est finis] *inv. NaMatr. Urb.* **150-3 tiI]** *om· NaMatr.Med. (Audom. 598, pauci)* I51.24 exquirere] inquirere *NaMatr.* **151.**25 doctrine + sive methodo *(in textu) NaMatr.* **152.13** et] *om. NaMatr. (Fh.Audom.598, pauci)* **152.**18 bene utique] *inv. NaMatr.Med. (Zagr.)*

Codici autem *Na* propius accedit codex *Db.* Nam in libris VII-VIII (in particulis quas habet *Db)* communes habent lectiones has :

284.21 persequens delectationum] *inv.* **296.**10 tristitia] tristitie *(cum Rf)* **302.li** sint] sunt *(cum OqSt| R)* **303.5** e*l] *om.* **304.8** dicunt] ducunt **309.2** in talibus] + autem **310.**24 et2] *om.* **311.**17 et|] ut *(cum Kt UeOk)* **312.1** etairum] etarium *(cum KtUe, primo Rk)* **312.17** eranistarum]-tarium **313.13** Tirannis] Tirannus (Ty-) *(cum FflP.IAR)* **314.1** politic] politice *(cum Ff, LlR)* **314.**18 autem] *om.* **315.2** urbanitatum] -tem *(cum Eo, primo Kt, LlR)* **315.**19 et] *om.* **315.20** utique] uti **317.10** utique] autem utique (autem **it)** **317.21** est] *om.* **317.22** qui] que *(cum KsYtBq)* **318.12** filii] *om.* **318.27** sola vel maxime] maxime vel sola **320.7** igitur] *om.* **320.**14 beneficis] -ciis *(cum KtUeOk, Ff\ Paris. 6458, LlR)*

Ex exemplari ergo neglegentius scripto pendere videntur codices *NaDb,* ex quo effectum est ut cum ***L^R*** saepius consentirent, sed non nisi casu, cum in hiis tantum variis lectionibus

consentiant quae amanuensium incuria in textum inrepere facile poterant.

De classe StTc.

Cum codices *StTc* coniunctissimos esse iam H.P.F. Mercken ostenderit, satis habeo ad eorum adfinitatem illustrandam lectiones quas in initio Libri Ethicorum communes habent hic conligere :

142.30 similiter] simpliciter **143.**17 ex] *om. Si* : in *suppi. Tc* **144.1** plurimis] pluribus *{cum NaMatr.Med., paucis)* **144.12** fortassis] fortasse *{cum NaMatr.Urb.Med., Cc)* **145.12** qui] *om.*. **145.13** Sardanapalo] -f- vel sic. Sorciuntur — Sardanapalo *in textu StTc, Se, Paris. 6458 {qui tamen pro* « vel sic » *hab.* « alia littera sic ») : *ante* (12) Adipiscuntur *KtUeOk : marg. FfKsKv, Eton. 129, St [bis hab. St, in textu et in marg.)* **146.**17 autem] enim **146**.20 ad] *om. cum Paris. 6458, Ffl, Med. D. 103. Sup. (nec non multis cod. recensionis Rp)* **148.3** persequimur] persecuntur **148.**18-19 non utique *inv. (cum Med. A. 204. Inf.)* **149.21** eligibilibus] -bilius *{cum Monae. 4147, paucis)* **150.**4 natura] naturale **151.**24 subiectam] *om.*

Ex lectionibus communibus quas per totum Librum Ethicorum habent *StTc,* has tantum insigniores commemorare placet :

168.23 gaudium + brivaldiam *{cf. adn. ad loc.)* 325.19-20 vel studioso ministrandum ; et benefactori reddendum graciam magis] *om.. StTc ;* in *St,* f. 163ra, versus 7 ab ima pagina sic se habet : « autem amico magis vel amico dan»; in *Tc,* f. i89vb-i9ora, loco verborum omissorum, in textum inserta est Roberti Grosseteste Notula (vide adn. ad 326.4-5 et 5) : «autem amico magis [+ dacio superextendit — prebeneficiando] vel amico dandum » ; cum in *St* haec Notula adposita sit in margine exteriore f. i63rb, ex hoc ostenditur codicem *Tc* non a codice *St* descriptum esse, sed a quodam codice in quo Notula contra versus 325.19-20 posita erat, et in quo forsitan librarius verba omissa in margine etiam supplevisset : librarius codicis *Tc* in signis interpretandis, quibus adnotationes marginales ad textum referebantur, erravit.

Cum codicem *Tc* neglegentius scriptum esse iure meritoque contenderit H.P.F. Mercken, addendum ergo est codicem *Tc* non a codice *St* exscriptum esse, cum praesertim codex *St* menda propria habeat quae non habet codex *Tc,* sed utrumque ex uno atque eodem exemplari pendere, mediis tamen interpositis, quod maxime patet ex hoc quod codex *St* antiquiore translatione aliquantulum contaminatus est (vide *supra,* pp. cxxxiv-cxxxv), codex autem *Tc* codice quodam recensionis *L2R,* ut videtur, cuius contaminationis exempla adieram :

208.21 da erranti **L**1 *{etiam St)* : in al' dare tanti *Tc* **318.**4 communius] in al' communius communis *Tc*

Ex quibus conici potest medium exemplar, a quo codex *Tc* exscriptus est, adnotationes habuisse quae varias lectiones indicabant, praemissis verbis : « In alia » (supple « littera », vel «translatione»), quarum prior (**208.**21) falsa lectio est recensionis ***L2R,*** quas adnotationes librarius qui codicem *Tc* conscripsit in textum perperam inseruit.

Quae ergo ratio inter codices *StTc* intercedat, ostendit forma :

De classe KtUeOk (Laud. 432'ɳ').

Ad adfinitatem codicum *KtUeOk* nec non Laudunensis 432 illustrandam, lectiones quas communes habent in initio Libri Ethicorum infra conlegi :

142.18 autem] *om. KtUeOk, Monae. 4147* **144.23** auditurum] auditarum *KtUeOk* **145.1** in] et *KtUe, Laud.* **145-4** autem dicamus] *inv.* vel existimare *KtUeOk* **145.5** vite] *om. KtUeOk, Laud.* estimare] vel existimare estimate *KtUeOk, Laud.* **145.**12-13 Adipiscuntur — Sardanapalo] Vel sic: Sorciuntur — Sardanapalo *pvaem. KtUeOk* : Adipiscuntur autem racionem propter multos eorum qui in potestate sunt similia *(primo inv.)* paciuntur Sardanapalo *Laud.* **145.**14 Qui autem] Quia *KtUe* : quia autem *Ok* : quia igitur *Laud.* **145.22** hos] hoc *Kt, Laud. : obsc. Ue* **146.8** quamvis], quam *KtUeOk* **147.2** dieta] deita *KtUe* **147.8** in2] et *KtUeOk, Laud.* **148.3** enim] autem *KtUeOk, Laud., Monae. 4147* quid] *om. KtUeOk, Laud., Monae. 4147* **148.**10 commune quid secundum unam ideam] ideam unam secundum commune quid *Kt* : unam ideam commune quid secundum *Ue* : secundum commune quid unam ydeam *Ok* **148.29** quid] qui *KtOk* : qui*l *[an* d *see.m. ?) Ue* **149.27** etJ *om· KtUeOk, Laud., Pal. 1117, Vat. 2104, Vig.* **150.9** felicitatem] facilitatem *KtUe-* **150.19** est] et *KtUeOk, Audom. 598* **150.21** tectoris] 4- et *UeOk* **150.**29 equo] e converso *KtUe, Urb. 222, L2* **150.**31 hocl] *om. KtUeOk, Laud.* **151-5** et2] *om. KtUeOk, Laud.* **151.15** paucum] pactum *KtUe, Flor. Laur. 89 sup. 44* **152.19** etl] *om. KtUe, Laud.* **153.2** enim] *om. KtUeOk, Laud.* secundum ipsam] ipsam *UeOk, Laud.l* : ipsa *Kt, Laud.2* Differt] Differet *KtUeOk* **153.6** autem] + et *KtUeOk* **153.8** non optimi et] et non optimi *KtUeOk* : et non optimi et *Laud., Paris. Ars. 699* **153.1/** Multis] Multois (o *exp.) Ue* : Multos *Ok*

Fusius sane de codicum *KtUeOk* cognatione tractavit H.P.F. Mercken ; at ego potius conicerim omnes ex uno atque eodem exemplari pendere, sed *KtUe* proxime, cum ab ipso exemplari

descripti sint, *Ok* vero et Laud. 432 non nisi mediis interiectis, ex quo effectum est ut menda archetypi saepius tollerent, sed etiam saepius ex contrario menda propria adderent.

Kl Vi

De classe Ff, Montispr.

Quoniam codicum *Ff* et Montisprandonensis adfinitas in principio Libri Ethicorum clare non apparet, ad eam illustrandam lectiones quas in initio libri VIII communes habent hic conlegi :

298.12 inopia] + enim **298.15** bonas acciones] *inv.* **298.**19 Videbit autem] Videbitque **299-7** Polyphiliaque] Philophiliaque *(cum Ks* : Philiphiliaque *Ut)* **299.**19 simile2] similem 300.2 amicicie est] *inv.* **300-4** magis et minus] et minus et magis **300.**5 autem de ipsis] de hiis autem Forte autem utique de ipsis fiet manifestum] De hiis utique forte autem manifestum fiet **300-7** esse] est **300.**10 ipsis bonum] bonum ipsis bonum autem] *om. (cum Cw)* **300.**17 illorum boni] *inv.* enim] autem **300.**23 illorum aliquis] *inv.* **300.28** autem.] tamen hec *post* ad invicem **301.15** sint] sunt *(cum LZR)* **301.20** autem tales] *inv.* **301.21** sunt delectabiles neque] delectabiles sunt neque *Ff*: delectabiles neque sunt *Montispr.* **301.**22-23 sunt delectabiles] inv. **301.**23 spem habent boni] spem boni habent *Ff*: boni spem habent *Montispr.* **301.**24 esse videtur] *inv.* **301.**25 enim] *post* isti *Ff*: *om. Montispr.* **302.8** illorum] eorum **302.**10 igitur] ergo **302.**11 simpliciter bonus *inv.* **302.22** autem] tamen **303.3** utrique appareat] *inv.* **303.**16 quidem enim] *inv.* **304.1** amicos *post* ad invicem **304.5** credere in hiis] in hiis credere **304.5** utique *post* (6) facere **304.12** primo] primum et2] *om.* **304.13** quod enim] *inv.* **304.15** neque] 4- autem **304.21** quod enim] *inv.* **304.23** autem *post* in virtutibus **304.20** autem1] quidem **304.29** utique] siquidem **305.13** quidem *post* et eligibile **306.**7 quidem fiunt] *inv.* **306.12** esse videntur] *inv.* **306.15** multas simul] *inv.* **306.20** placere contingit] *inv.* **306.22** ab] *om.* **307.1** sustineret] sustinet 307.4 potestatibus] potentatibus 307.6 autem] enim *(cum Kt)* **307.17** et2] *om.* 307.20 quidem enim] *inv.*

Haec de codicum *Ff* et Montisprandonensis (qui ceteroqui deteriores esse videntur) cognatione sufficiant. Sed addendum est cum codicibus *Ff* et *Montispr.* longinqua quadam similitudine coniunctum esse codicem *Ks,* qui cum eis in libro VIII communes lectiones habet has :

299.7 Polyphiliaque] Philophiliaque (Philiphiliaque *Ut)* **317.23** proximiores] familiariores *KsFf2* : familiari *Ff1* : familiaritates *Montispr.* (vide

Ps.-Aspasii comm, a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p. 77, 61) **318.2** in] *om.* **319.26** conferri] 4- autem **321.**7 ex eodem] eiusdem *Ks, 1Ffx, Montispr.* : eisdem *IFf2* (vide Ps.-Aspasii comm, a Roberto translatum, ed. Stinissen, p. 87,67).

Hanc etiam variam lectionem codicum *KsFf, Montispr.* adnotare liceat :

341.n	non		querere	ut	multum	
Ksl	non	ut	querere	non	multum	(ut *exp.*, non2 *in* ut *corr. Ks2*)
Ff		ut	multum	non	querere	
Montispr.	non	ut	multum		querem	

In 317.23 coniciendum esse videtur exemplar trium codicum variam lectionem commentarii supra versum compendiose habuisse : « familiari- proximiores ». Veri simile ergo videtur esse tres codices ex uno atque eodem exemplari pendere, quod exemplar quidam vir doctus adnotaverat, sed *Ff* et *Montispr.* medio interposito.

De classe Vat. Pal. lat. 1017, Vat. lat. 2101'n, Vigorn. F. 63m.

Pauca postremo dicenda sunt de quibusdam codicibus qui recensionem ***Ll*** (sine commentariis) habere videntur, sed aliquantulum adulteratam, hi sunt codices Vaticanus Pal. lat. 1017, Vaticanus lat. 2104, f. 1-8, et Vigorniensis F.63, f. i-35r (nec non quodam modo codex Luneburgensis, qui tamen recensione ***Rp*** et in primo libro Ethica nova contaminatus est, vide *supra,* p. cxvi, adn. 1). Lectiones ergo huius classis in initio libri fere sunt hae (codex Luneburgensis has lectiones non habet nisi diserte addatur) :

141.5 autem] *om.* **141.8** quedam *post* videtur esse **141.**io sunt fines] *inv.* **141.**14 victoria] -rie *1017, Vig.* **141.**18 modum] ordinem **'141.19** que] + sunt *(cum Lun., Ok, L2R)* **142.**31 in conditis] 4- rebus I43.16 politice *post* non est auditor invenís] *inv.* 143.18 existens] 4- et incontinens **143.21** iuvenilis] -lem *(cum Lun.)* **143.25** demonstrandum] 4- est **144.1** plurimis] pluribus *(cum Lun., Na etc., StTc,pc.)* **144.2** autem] *om. 1017, Vig. (Paris. Ars. 699)* **144-7** ipse] 4- homo *1017, Vig.* enim] *om. (cum Lun., pc.)* **144.12** igitur] *om.* **144.22** est *ante* 21 incipiendum : *om. Lun.* **144.23** auditurum sufficienter] *inv. (cum Lun.)* **144.28** optimus] dicit quod ille qui omnia scit a se ipso est optimus *(cum Lun.)* **145.8** enim sunt] enim vite sunt : enim sunt vite *Lun. Zagr.* **145.13** similia] similiter *(cum Montispr.)* **145.**16 autem] enim **145.25** mala] 4- autem **146.3** contemplativa] 4- seu speculativa *in textu (cum FfSt)* **146.7** aliquis utique] *inv. (cum Se, TpYü, pc.)* **146.8** autem] enim *(cum Lun. Kx)* **146.**14 autem utique] itaque utique

146.16 sanctum prehonorare] prehonorare sanctum est *(cum Lun.* : est *s.l. 1017)* **146.21** autem] + est *(cum Lun., L2R)* **146.23** hoc assimulatur] hec assimulantur *(cum L2R)* **147.8** autem] enim *(cum Lun., Rp)* **147.**13 esse magis] *-inv. 1017, Vig.* **147.14** diuturnius] + magis *(cum Lun.* : 4- est magis *2104)* **147.**16 autem] enim *(cum Lun.)* **148.**11 qualiter utique] *inv. (cum Lun., Audom. 598)* **148.20** melius esse] *inv.* **148.26** inquirentes] + omnes derelinquunt cognitionem ipsius] cog. ipsius boni derelinquunt (-quent *2104)* **149.**1 igitur] ergo *(cum Audom. 598)* **149.**7 cuius gracia] *inv. (cum Lun., Audom. 598, L2R)* **149.8** quidem *ante* in medicinali *(cum Med.D.103.Sup.)* **149.**9 autem1] om. autem2] vero **149.**11 operatorum omnium] *inv. (cum Lun., Med.D.103.Sup.)* **149.13** pervenit] -niet *(cum Lun., Audom. 598, Med. D. 103. Sup., pc.)* **149.**16 optimus] opis *1017, Vig.* **149.20** et] est *1017, Vig.* : est. et *2104* **149.25** voluptatem] -tes **149.26** enim] *om. 1017, Vig.* **150.9** Tale autem] Talem ergo *2104, Vig., Lun.* : Talem vero *1017*

De Libro episcopi.

Certis auctoribus comperimus Robertum Grosseteste « libros suos omnes conventui fratrum Minorum Oxoniae in testamento » legavisse, quos saeculo XIV et XV se propriis oculis vidisse adseverant complures viri docti, ante quam saeculo XV exeunte vel XVI ineunte « furto ab ipsis Franciscanis, huc illuc ex praescripto commigrantibus (aut ut verius loquar) vagantibus » sublati sunt L Inter quos fuisse quoddam exemplar Libri Ethicorum, cum commentariis Graecis a Roberto translatis et propriis Notulis Lincolniensibus, a quibusdam amanuensibus compertum habemus, cum ab eis laudatur quidam « Liber episcopi », quem ipsum codicem fuisse quem Robertus Grosseteste sua manu conscripserat et quem, post eius mortem, in libraria conventus Oxoniensis fratrum Minorum omnes videre poterant, iure ac merito coniecit S.H. Thomson 2.

Primo ergo adfertur « Liber episcopi » ad ipsius Libri Ethicorum a Roberto translati verba restituenda a librario Anglico qui in

1 Ci. A. G. Little, *The Grey Friars in Oxford,* Oxford 1892, pp. 57-62 ; L. Baur, *Die philosophischen Werke des Robert Grosseteste, Bischofs von Lincoln* (« Beitrâge zur Gesch. d. Philos, d. Mittelalters » IX), Munster i.W. 1912, pp. 3*-4* ; A. Pelzer, *Études d'histoire littéraire sur la scolastique médiévale* (« Philosophes médiévaux» VIII), Louvain-Paris 1964, pp. 168-171; R. W. Hunt, *The Library of Robert Grosseteste (y* Robert Grosseteste Scholar and Bishop. Essays in Commemoration of the Seventh Centenary of his Death » ed. by D. A. Callus, Oxford 1955), pp. 121-145, praecipue pp. 135-138.

2 S. H. Thomson, *The « Notule» of Grosseteste on the Nicomachean Ethics* («Proceedings of the British Academy» XIX, 1933, pp. 195-218), praecipue pp. 204, 208 cum adn. 2, 213 ; Id., *The Writings of Robert Grosseteste Bishop of Lincoln 1235-1253,* Cambridge 1940, pp. 69 et 86.

marginibus codicis *Eo* Notulas Lincolnienses adposuit (qui alius esse videtur ac librarius qui Aristotelis textum cum commentariis scripsit, quamquam uterque eiusdem aetatis sunt). Cum enim in 234.2 pro veris Roberti verbis « Dicitur enim » prior librarius in textu incuria scripsisset (f. 6grb) : « Sistitur enim », librarius alter mendosum verbum « Sistitur » expunxit et in margine exteriore adnotavit : « In libro Episcopi : Dicitur enim ».

Adfertur etiam Liber episcopi ad commentariorum verba restituenda, et a duobus quidem librariis. Adfertur enim primo a librario Anglico qui in codice *Oq* Notulas Lincolnienses adposuit (qui alius est ac librarius qui textum et commentaria scripsit, sed eiusdem aetatis). Cum enim in initio commentarii Anonymi in librum quintum (in 29ai7), pro vero Roberti verbo quod habent ceteri codices « habitum » (= *'¿ip.v,* Comm, in Ar. Graeca, t. XX, p. 206,14), prior librarius perperam « habentium » scripsisset (f. 83ra), alter in margine adnotavit : « In libro episcopi : habituum », mendum et ipse committens, sed tolerabilius (« habituum » etiam habet *Utl).*

Adfertur denique Liber episcopi ad verba commentarii Eustratii a Roberto translati restituenda ab eodem ipso librario codicis *Eo* quem ad Aristotelis textum eum adferre superius vidimus. Nam ultima verba commentarii in VI, 39^5-17, in plerisque codicibus haec sunt :

«Circa contingencia autem habentes *{scii,* habitus), vere quidem et ipsi enunciare et sillogizare habent ; subiectorum quidem ipsis natura, sui ipsius instabilitate, *e contrario accidit ipsis* quandoque ad eam, que secundum prudenciara et artem, veritatem ».

His autem commentarii a se ipso translati verbis, propriam adnexuit notulam Robertus, quam habent in margine codices *CwFh KsSt* :

« Ordina sic : natura subiectorum ipsis, scilicet habitibus, *cadit* quandoque *ipsis* habitibus *in contrarium* ad eam, que secundum prudenciam et artem, veritatem ».

Librarius autem qui in codice *Eo* Notulas Lincolnienses adposuit haec scripsit (f. io6va in margine exteriore) :

« In libro episcopi, sic : *in contrarium cadit ipsis.* Unde secundum ipsum ordina sic : natura — veritatem » *{ut supra}.*

Adde quod in ipso commentario, pro verbis « e contrario accidit » quae habent ceteri codices, habent codices *Ks* et *Montispr., StTc* : « in contrarium cadit », sed librarius codicis *St* pro

« in » primo scripserat « e », quod expunxit et supra scripsit « in ». Ex quibus omnibus coniciendum videtur omnium codicum archetypum « e contrario accidit » habuisse, quod mendum esse videtur pro veris Roberti verbis « in contrarium cadit » (= *ávmrÍTTTei),* quae vera verba ex Libro episcopi restituerunt quidam librarii, alii tacite (is qui exemplar codicum *StTc* et is qui exemplar codicum *KsFf Montispr.* confecerunt, sed uterque in margine vel supra versum, unde effectum est ut codex *St* primo « e » scriberet, et correctionem in textum codices *Ks Montispr.,* sed non *Ff,* insererent), librarius autem codicis *Eo* alter, auctore nominato : hic erat ille, quem in libraria conventus fratrum Minorum Oxoniensis evolverat, « Liber episcopi ».

3. De TRANSLATIONIBUS ANTIQUIORIBUS a Roberto recognitis.

Antiquiores Libri Ethicorum translationes Robertum Grosseteste cognovisse semperque in promptu habuisse constat, nec desunt argumenta cur confiteamur eum non de integro verba Graeca Libri Ethicorum transtulisse, sed tantum translationes antiquiores ad fidem quorundam codicum Graecorum retractavisse.

Ipse enim Robertus non cunctatus est profiteri se in manibus habuisse libros eorum qui ante eum Librum Ethicorum transtulerant. In prima namque Notula quam ad prooemium commentarii Eustratii a se translati adposuit, scripsit : « Politeia dicitur a polis, quod est civitas. Pro quo nomine translatores ponunt hoc nomen urbanitas vel civilitas » : re vera verbo « civilitas » usus est translationis Antiquissimae interpres, nomine autem « urbanitas » interpres translationis Antiquioris (cf. *supra,* p. cxxxiii). In prima denique Notula quam ad textum Aristotelis adposuit, se in manibus habuisse Ethicam novam profitetur Robertus dum scripsit : « In greco habetur Omnis ars et omnis methodus. Nos autem pro hoc nomine methodus posuimus hoc nomen doctrina, quia alii ante nos sic transtulerunt » (cf. **141.22-**24). Similiter in Notula ad lib. II, 7, *07330,* se in manibus habuisse Ethicae veteris complura exemplaria profitetur : « ... in aliquibus libris latinis invenimus sic : universales sermones inaniores seu vaniores sunt » **(172.**35-36 ; cf. **15.**17-18). In Notula tandem quam ad V,2, 2ga32, adposuit, profiteri videtur se in manibus habuisse translationis Antiquioris librum quintum, hodie perditum : « Hoc nomen autem pleonectes consueverunt transferre in hoc nomen avarus, sicut et nos hic fecimus ».

Quod autem translationibus antiquioribus quas in manibus habebat, Robertus non quasi adminiculis non necessariis interim usus est, sed quasi fundo super quo proprium opus exstruxit, iam ostendunt verba quae communia cum translationibus antiquioribus translatio Lincolniensis habet : plura enim sunt quam quae casu convenire potuerint. Sed multa argumenta confirmant Robertum translationes antiquiores retractavisse, sedulo sane, non tamen ita funditus ut earum multa verba intacta non retineret.

Quod primo comprobatur eo quod non nullis in locis librorum I-III verba latina quae translatio Lincolniensis communia

habet cum translationibus antiquioribus variis lectionibus respondent codicis, codicis Ob simillimi, quo usi erant interpretes Ethicae novae et Ethicae veteris, sed quem Robertus Grosseteste in manibus non habuisse videtur. Nam in Notula quam ad II, 7, 07a30 adposuit, Robertus adseverat : « littera graeca in exemplaribus antiquis que inspeximus habet koinoteri per oi diptongon... et non kenoteri per e nudum» **(172.**37-38) ; atqui codex *Ob* habet Keviórepoi, quod etiam habebat codex quo usus est interpres Ethicae veteris ; patet ergo Robertum nullum codicem classis codicis *Ob* hic vidisse, sed tantum, ut infra patebit (p. c x l v i), duos codices quorum unus erat classis codicis *Nb,* alter classis codicis *Pb.* Veri simile ergo est codices Graecos quibus Robertus usus est lectiones proprias codicis quo usi sunt veteres interpretes non habuisse, verbaque Latina veterum translationum his lectionibus Graecis respondentia non nisi neglegentia Robertum retinuisse, quia ea ad normam suorum codicum corrigere oblitus est. Cuius rei exempla haec adferam :

150.25 hec omnia (9?t>3-2 ravra *Travra ObMb) NL : ravra om. Lb : inv. cett.* **151.15** utique (g8aig *St) Ob) NL : 8è LbKbPbMb : 8¿ Kal NbP2* **153.8** in (ggaj *¿y Mb) NL : om. cett.* 154.12 per2 (ggbr Sià<?b) *NL : Kal 8ia phP^M^N^P2 : râv Lb* **165.26** insensibilis (04424 *ObLb) VL* : 4- quidam (n? *cett.} N* **173.**24-25 habet quid (o?b25 rt *VL : rts IbKbPbMb :* 173.25 circal (O7b20 *7T€pl Ob) VL : irpos cett.* **187.**14 existens (i3aj3 *¿>vOb, sec.m.Lb) VL : ov Kb : om. cett.* **197.**ig Huic (i8ai6 *tovtcu Ob, sec.m.Lb) VL : tovtcov cett.* **198.**19 quedam quibusdam (i8bi4 *cviá rtatv Ob) VL : ¿vîois* arra *eicriv Pb : evia jraaiv cett.*

Non de integro Robertum verba Graeca Libri Ethicorum transtulisse confirmant denique varia verba Latina quibus ad unum atque idem verbum Graecum reddendum usus est : saepius enim non de suo, sed ex alieno verba mutavit, quia alia verba, quibus alii interpretes usi erant, inconsulte, immo praeter suam consuetudinem, retinuit :

aíperós desiderabilis Nhg4ai5 ; eligibilis NLgyasrie),33,1)15 ; voluntarius VLroai2,b4 (desiderabilis *L 2,* eligibilis £45).

atp€op.ai volo VLi3ai8 (volo *V* 4, *corr.* eligo *L 2,* desidero *L 2* ; volo *L* 1 ; opto *N* 2 ; desidero *L* 7 ; eligo *NL* 6, *VL* 6, *L* 32).

¿KoXaaca incontinencia VLi4a28 ¿incontinencia *V* 9, cerr. intemperancia *L* 9 ; intemperancia *L* 11).

<3.KÓXa<jT0$ incontinens VLi4a5,i2,20 (incontinens *V 21, corr,* intemperatus £21: intemperatus *L 20 ;* luxuriosus N5ib22, L3oa>6,27 r-i' *N ?).*

ayunos sine tristicia VLiga2g (4- *L* 2) ; non tristis NL52bi5 (+ *L* 2).

áp.<f>t<?ftr)7éaj altercor NL95a2i ; dubito VLi3bi7 (4- *L* 6 ; dubius sum £ 1).

àv8pairo8a>8T]s bestialis ^^95hi9 (H- *L* 1) servilis *L* 3-

¿vSpcîos virilis *'J-oibl4 (fortis 7VL i, *VL* 48, *L* 11).

airofiatva> advenio NL97b3 (— *L* 1) ; evenio VL**i**'b9-

anáXavats usus VLi8a3Q (fruicio *L 1,* lucrum *L* 1, voluptas *L* 1).

av^ai? augmentum VLo3ai6 (augmentum *V* l, *corr.* augmentado *L* l ; augmentacio *L* 3).

^ovXevriKÓs consiliabilis XLi3an (consiliativus *L* 5).

yeAoîo? derisibilis NLoibi9 (— *L* 1) ; derisorius VLioa28 ; ridiculus VLiobi3 iia2çNL55b'9 (+ *L* 6).

yvá>pip.os cognitus NL95b2,4, notus VLogb3> cognitus VLi5ai (—cognitus *L* 3, notus *L* 2),

yovets parentes îîL97b9, patres NLooa2t>,3o, parentes VLioab NL48a3i {-r- parentes L 18).

Set/cw/xi demonstro NLg8bi, ostendo VLnai4 (— *L* 7 ; ostendo I', *corr.* monstro *L,* naio).

8iaya> dego VLi4a6 (conversor *L* 3 ; cf. *crvvbiá-ya)* conversor *L* 1).

SiaTTopecu quero NL9Óan oobi2, inquiro NLoia35 (dubito *L* 3).

Stacra^ea» manifesto NL94bi2, explano NL97a25.

ôiï/cpeo/xai redundo NLoibi, pertranseo XLo>bg.

èvvap.ts virtus NL94aio,20,b2 (virtus *N.* virtus seu potencia *L* 3 ; vis *N, corr.* potencia *L* 1 ; viitus *V, corr.* potencia. *L* l ; potencia *VL* 4, *L* 28).

€ikÓtüjs decenter NL99b32 O2b7 (convenienter *L* 5 ; congrue *L* l ; *cf. elkeos* decens *N* 1, *corr.* conveniens *L* 1 ; — conveniens *L* 3).

inmoror VLioa3i (inmoror *N. corr.* inmaneo ¿51^7; + inmaneo *L* 15 ; permaneo *N* 1, *L* 1).

e/xTTecpta experimentum VL03ai6, experiencia vhi5b4 ibb3,9 (4- L9).

moi aliqui VLroa23 (aliqui *V, corr.* quidam *LoSb^i ;* quidam *NL11, VL* (a ioa2ó) 7, *L* 38).

€TTi8ixop.aL recipio NL94b25, suscipio VLO7a8 (suscipio *N, corr.* recipio *L* 55bi3).

quero NL94bi3, inquiro NL94b24 97a5»7, exquiro NLg8a27, inquiro Nl>98a29, quero N1,98b32 *00332* (4- quero *L 3,* requiro *L 2).*

¿iwrrifjrfi doctrina NL94a7,i8, disciplina NL94a26,28,b4 oobi4 VLi2b7 (disciplina *NV, corr.* sciencia *L* 97a4 i6b5 › doctrina *NV, corr.* sciencia L96a30,3i o6b8 53b8 ; ars *V, corr.* disciplina vel sciencia *L* i2bi ; 4~ sciencia *L* 48).

epáw opto NL99a28, amo NL57a6 (4- *L* 9 ; concupisco *N* 3, *corr.* desidero *L 2* ; diligo *N* 1).

spuis cupido VLi6ai3 (amor *L in textu* i, *in Notulis* 3).

«n amplius NL95b5 95a4»b20 9(^29, adhuc NL97a25, amplius NL97bi6 g8ai8 9965 O2b27 (4-- L90a23, 13) ; adhuc L97b23, *VL* 26, *L* 72.

çv^aip.ovç<jj beor NL99b2O (beor *N, corr.* felix sum *L 97^5 ; to -veîv* felicitas N, *corr.* felix esse *L* 95a20) ; felix sum VLnb28 (+ *L* 4).

€ü8ai/xovt$o) felicito NLg6a2, beatifico NLooaio, felicito NLoib24 (beatifico *N, corr. felicito L 00a9.br).*

eveA-n-ts bene sperans Vl<i5b3, bone spei VLi7ag,23 (bene sperans *V, corr.* bone spei *L* ióa4 ; bone spei *V, corr.* bene sperans *L 173.13).*

evTTpa^ia bona operado NLg8b22, prosperitas NLooa2i *(lectio duplex* NLoib6 ; bona accio *L 2,* eupraxia *L* 1).

€VTVxr)p.a prosperitas NLoob23 (bona fortuna *L* 3, fortuna *L* l ; *cf. eutvxlo-* prosperitas *N, corr.* bona fortuna *L* 99b8 ; eufortinium *N, corr.* bona fortuna *L* 2gb3 ; + bona fortuna *L* n).

ty)o$ (70) mores NLO3a7 (mores *N, corr.* mos *L 953.7 ;* mos *VL* 1, *L* 26).

6vp,ós ira VLna28-b8(7), furor VLi6b23~34(8) I7a4 (+ furor *L* i, *Nb 3 ;* ira *L* 20 ; *lectiones duplices V 2).*

xaAók optime NLg8a4 VLi4bn (optime *N, corr.* bene *L g40.2* ; 4- bene *NL* 8, *VL 3, L* 26).

Aa/x/3avco suscipio ^^94b9 95b8 ; suscipio *N, corr.* assumo Egybn ; sumo NL97b24 ; accipio *VL* 8 (+ accipio *V, corr.* sumo *L* 3 ; accipio *V, desunt L* 2 ; suscipio *V, corr.* sumo *L 2* ; accipio *L* 51, capio *L* 1, recipio *L* 1, assumo *L* 6), Aiav valde NLggb24 oia23, multum VLi8b'o, valde NL48bi (— valde £7).

Xóyos verbum VL08an (sermo *NL* 9, *VL* 9, *L* 40).

fiaMvoj addisco NL94bi (disco *VL* 3, £7).

fiapTvptto testor NL0obn, testificor VLi3b22, testor NL¿4b7 (testificor V *corr.* testor *L* O3b2).

Papius mensurate VLT9ai4,i7 (moderate L5),

opá(¿ inspicio NLooaii (conspicio L34b¿7 ; video *NL* 8, *VL* 5, *L* 18),

opyavov instrumentum NL94ai2, organon ^97327 99b!, instrumentum VLnas *{lectio duplex* Vi'b'g; organon £3).

¿pifa termino NLg8b5, determino VL07ai,2, diffinio VLo8b34, determino VLogbi6 (diffinio *V, corr.* determino *L 15^22* ; + determino *L* 15).

7Tapávop,o$ iniustus ^'Loia32 (illegalis *L* Nh i, 7? 3).

7ToAireia civilitas VLo3bb(2), urbanitas XL35a4 (civilitas *V, corr.* urbanitas *L* I3a8 ; urbanitas *L* 4, politia *N 2, L* 9, politeia *L* 2).

TToXiTiKÓs adj. civilis *NL* 7, *VL* 1 (civilis *V, corr.* politicus *L* 1 ; politicus £18) ; *nomen ó ir.* civilis NLo>a8 (civilis *N, corr.* politicus £o2ai8; civis *V, corr.* politicus £ I2bi4 ; politicus £ 5) ; — *r¡* cix ilis NL94a27,bis 95ai5 (civilis *N, corr.* politica £ 4 ; civilitas *V, corr.* politica £ 05a!2 ; politica £ 13).

TTpaKTtKos operativas *N, corr.* practicus £ 94b4, auctor *N, corr.* operativus £ 95b22, operativus NLg8a3, operator *N,* operator seu operativus £ggb3i ooa2 oxb32, operativus VLO4b28 operator VLi4b28 (4- operativus £8, activus £ 7, practicus £ 10).

poivq incrementum NL94a23, auxilium NJLg8b6 (4- influxio *N* 1, influxus *N* 3, extensio IV 1 ; auxilium £ 1, inclinacio £ 3).

aKeirrop,a.i intueor NLg6bi5, scrutor NLg8bg 02a6 *VLo3bz8,2g* osbig (-f- scrutor N49a29, intendo £ 8).

avvcpyos cooperator NLg8a24, cooperativus NLggb28, cooperator L77a34.

apó8pa vehementer VLna6 igai3 NL5oa2g (4- £ 2) ; valde NL45a2i (4- £ 8).

rárraj ordino N;L99b7, pono VLi6a29 (ordino £ 13, precipio £ 1).

ráxa- forsitan NL95b3o, forsitan *N, corr.* forte £g6b35, forte NL97b24, forsitan NLooai oia27, forsitan *N, corr.* forte £ O2a6, forte NL55bi7 (4- forte £ 5).

cito *N, corr.* velociter £ *560.34,* cito NL50b3,2g (velociter £ 6).

t 6vov filius NL97bio ooa2o, natus *V, corr.* filius £ ioa6, natus VLi3big, natus *N, corr.* filius £ 48a3i (+ filius £ 16, natus £ 1).

T-qXtKovTos talis NL97a6, tam magnus NLoib7, talis NL56a25 L28bi7.

virepTeívcü excedo VLioa25, superextendor VLi6bi6 (4- superextendo £ 1, supertendo £ 1).

tp'qfx.i inquio VLi8bn (4- N 4, Vio; dico NL03ai 53b6, *VL* 8, *L* 26 ; aio *VL* 1, ^£¿54)-

^póvipíos sapiens vLo7ai (sapiens *N* 1 ; prudens *NL* 1, £ 34).

xeípctiv malus VLna3 (+ 1 • deterior *NL* 2, *VL 3, L* 12).

xajplfa divido NLg6bi4 (4- £2), separo NL57b8 (4- £5).

d>aiT€p quasi NL99ai6 ; ut NLoib2i (4- *N* 3, *V* 8, *L* 4 ; *cf.* sicut *V* 1) ; quemadmodum *NL* 20, Ni, *VL* 20, £135.

Tertio tandem patet Robertum translationes antiquiores retractavisse, quia eum in manifesto correctionis opere plus

quam semel deprehendimus. Initio enim statim primi libri, cum ad verbum Graecum gqab reddendum verbum Latinum quo usus erat Ethicae novae interpres retinuisset, — nisi quod pro singulari « existit » **(65.**9) pluralem numerum « existunt » (**141**.11) substituit, quia subiectum rà *êpya* quod Ethicae novae interpres singulari « opus » reddiderat plurali « opera » reddidit, — aliam tamen interpretationem proposuit : « id est nata sunt », et adnotavit : « Sic enim melius transferretur secundum proprietatem greci sermonis quam existunt» (cf. **141.**25-28). Similiter in capitulo 2 libri III, ad verbum Graecum ioai2 *atperal* reddendum verbum Latinum quo usus erat Ethicae veteris interpres « Voluntarie » (23.22) retinuit, sed aliam interpretationem proposuit «seu eligibiles » **(180.**i), et adnotavit :« Et hec videtur melior littera» **(180.**34). Quandoque tamen aliam interpretationem quam proponit Robertus non potiorem habet, sed legenti eligendi optionem dat, velut in **141.**19 : ad verbum Graecum 94ai5 *aiperwrepa* reddendum verbum Latinum translationis Antiquioris « desiderabiliores » **(65.**18) retinuit, aliamque interpretationem « seu eligibiliores » proposuit, sed adnotavit : « Verbum enim grecum potest in utrumque transferri » **(141.29 ;** vide etiam *infra,* p. c c x l).

Quae animadvertisse multum ad rectam translationis Lincolniensis aestimationem interest : saepius enim vera Roberti verba quaerenda sunt non in textu, ubi Robertus veterum translationum verba retinuit, sed supra versus vel in margine, ubi Robertus suam interpretationem proposuit, velut :

vel totaliter
144.23 universaliter (cf. **168.24 172.14 181.**20 **184.1,5 199.22,** 25)
seu maxime seu speculativa seu speculacionis
145.26 plurimum **146.3** contemplativa *{cf.* **164.**24 contemplacionis)
sive species seu propria seu methodo vel pugnant
146.13 ideas **146.15** familiaria **151.**25 doctrine **153.17** adversantur
sive curam seu cura sive operativos
155.2 studium *{cf.* 206.29 studio) 155.14 operatores *{cf.* 155.18 159.19)
sive scienciis seu potentiarum .i. politicus
157.1 disciplinis **159.3** virtutum *{cf.* **160.27 161.3)** **160.**l civilis
seu intentio seu intendimus seu auditivum
160.5 perscrutacio (scrutacio *N ; cf.* **164.**25 scrutamur) **162.**9 audibile
seu Dividitur
162.11 Determinatur *{cf.* **196.28)**

Quandoque Robertus translationem antiquiorem primo leviter, deinde funditus retractat, velut in 98b3O *awtySós ¿orí :* concordât *N* **81.i** : vel consona concors est **L 153.1** (cf. etiam *supra,* **160.**5). Cuius rei insigne exemplum habemus in 145.12-13, ubi vera Roberti interpretatio ea est quam in margine postremo adposuit :

N	Adipiscuntur	tamen	gloriam,	quia multi
L	»	autem	racionem,	» »
	Sorciuntur	autem	racione,	propter multos

N	magistratuum	similia paciuntur Sardanapalo		
L	eorum qui in potestate sunt	»	»	»
	eorum qui in potestate sunt	»	pati	»

Rarius Robertus suam interpretationem in textu posuit, et veterem supra versus, velut :

.¡.idea	vel subfigurare	seu continuissime
148.5 species	**151.**17 figuraliter dicere	**157.3** maxime continue
seu discreto		
169.26 divisibili		

Rarius etiam duas interpretationes posuit, quae utraeque suae sunt, velut **161.**26 seu temperati sobrii (cf. **162.15), 162.**14 seu temperanciam sobrietatem.

Quoniam Robertum translationes antiquiores retractavisse patet, hoc etiam addendum est quod veterum interpretationum non nisi codices deteriores Robertus in manibus habuisse videtur, quorum falsas lectiones non nullis in locis corrigere neglexit.

In primo enim libro hae translationis Lincolniensis lectiones nihil aliud quam falsae lectiones codicum deteriorum Ethicae novae esse videntur :

2V **65.17** utique **IV** *(plerique)* : itaque **IV** *(KcKfKpQxLyQl), L* **141.**18 *N* **68,2** fit: *om. N (QnQz),* **L 143.23** **N 68.9** summum operacionum : operacionum summum *N (Kf, ir ; cf.* opositum summum *Qr)* : operatorum summum *L* **143.30** *(recte* operatorum *corr. L, sed verborum ordinem non restituit) N* 68.17 autem2 : *om. N (KcKrQyWq), L* **144.8** IV 68.20 bona **A'** *(QwKcKp)* : boni *N(MyRh)* : bonum *N (cett.),* L144.ii *N* **69.**16 excessimus IV *(VqQvl AwKfMyRhPfQmQrQxQy)* : recessimus N *(Qw)* : decessimus N *(Kr)* : discessimus **N** *(cett.), L* **145.4** *N IS.?* puta *N (VqQvAwLo)* : utputa *N (plerique), L* **149.15** **IV 76.6** ad propatoras et propagines *N (scr.)* ; ad propinquos *N (plerique)* ; ad parentes et propinquos *L* **150.6** (ad parentes *recte suppi. L, sed verbum* propinquos *perperam retinuit)* IV **78.4** generi **N** *(QvPl)* : gracia **IV** *(VqQiQy)* : generis **IV** *(plerique}* : *om.* **IV** *(AwDyQl), L* **151-4** 1V79.ii puta **IV** *(VqQvQiQoKrPlQnQrQy)* : utputa **N** *(cett.), L* **152.2** *N* **81.**5 puta *N (plerique)* : utputa **IV** *(QpYmQwDyKcKfKkLoPfQqPzWqQz),* **L 153.6** *(cf.* **L 153.**14 **154.14)** **IV 84.**16 alium nullum *N (plerique)* : *inv. N (Qi ; cf.* nullum animum *Pz), L* **I55.25** **IV** 85.5 extra iam **IV** *(plerique)* : *inv. N (MyRhQrQz), L* **156.2** **IV 89.14** non2 *N (QvQoQzQpKjKrMyPtQiQnQzWo)* : *om. N(cett.),* **L 158.**24 **N 90.20** existimabat **N** *(plerique)* : existimat **IV** *(Lo),* **L 159.17** IV91.ii ita utique **N** *(plerique)* : *inv. N (QjQnWq),* **L 159.29**

Mirum non est Robertum Grosseteste Ethicae novae non nisi deteriorem codicem in manibus habuisse, cuius omnes fere codices deteriores sunt ; Ethicae autem veteris hodieque exstant optimae notae codices *AyOs,* quaerendum est ergo habueritne

in manibus Robertus quendam illius notae codicem. Primo ergo horum codicum proprium est duplices interpretationes veteris interpretis servavisse ; quas utrum cognoverit Robertus necne, haud facile dictu est. Non nullis enim in locis translatio Lincolniensis non illam lectionem habet quam Ethica vetus habet in textu, sed illam quam codices optimae notae supra versus proponebant, velut :

V 5.5 consuetudinal! : + vel morali s.*l. Ay, in textu QjQnQpYm* : morali *L* **163** 6 **V5.i8** actus : + operaciones *s.l. Ay* : + per operaciones *s.l. Os, in textu post* actus *plerique'.* operaciones **L 163.**18 *V 5.21* accepimus: + vel habuimus *s.l. Os* : habuimus *in textu pro* accepimus *Kf* : habuimus *L* **163**.20 *V* 5.21 agentes vel operantes *Os* : operantes *AyYg* : agentes *cett.* : operantes **L 163.21** F7.19 obscuris: inmanifestis *s.l. Os* : inmanifestis *L* **165.**16 *V* IO.9 facientes : 4- vel operantes *s.l. Os* : operantes *L* **167.22** *V* **10.10** faciunt : 4- vel operantur *s.l. Os* : operantur *L* **167.23** **13.23 con"** suetudinalem : + vel moralem *s.l. Os* : moralem *L* **170.**17 *V* **16.**18 micro- prepia : 4- parvificencia *s.l. AyOsQh, in textu KjPtQz* : parvificencia *L* **173.19** *V*19.16 adversantur : 4- opponuntur 5.*l. Ay* : opponuntur *L* 175.23 *V* **20.**13 diffiniuntur : 4- vel determinantur *s.l. Os* : determinantur *in textu* 4- seu diffiniuntur *s.l. vel in marg.* **L 176.**16

Quae tamen quaestionem non decernunt, cum omnia haec Ethicae veteris verba suo Marte corrigere potuerit Robertus etsi duplices interpretationes veteris interpretis non cognovit. Sed certe compluribus in locis interpretationem quam in textu habebat Ethica vetus retinuit, alia interpretatione neglecta, velut :

V 6.13 docentis : 4- vel doctoris *s.l. Os* : doctoris *Ay* (tactoris *Yg]* : docente **L 164.li** *V* 6.22 quales: 4- qualitativos *s.l. AyOs* : quales **L 164.20** *V* **7.4** quales : 4 qualitative *s.l. AyOs* : quales *L* **165.2** *V* 7.27 voluptatem : 4- (vel) delectacionem *s.l. AyOs, in textu pro* voluptatem *Pt* : voluptate *L* **165.**24 *V* 9.22 ire : + vel furori *s.l. AyOs* : ire *L* **167.12** *V* **14.**9 dirigere : 4- vel directum facere *s.l. Os* : dirigere *L* **171.2** *V* **19.**18 minus : 4- vel parvum *s.l. Ay* : minus *L* **176.**1

Accedit quod non nullis in locis translatio Lincolniensis lectiones varias quorundam codicum Ethicae veteris habet, velut :

V 5.12 eum *loco V(OsQh, plerique)* : *ante* quis *V(pauci)* : *post* quis *V(AyKdKi),* L 163.12 F5.I2 assuescet *V (AyYgOsQh, multi)* : assuescat *V (multi dett.),* **L 163.12** *V* 6.23 sequuntur *V (Ay, multi)* : sequentur *V (OsQh, multi),* **L 164.20** F8.18 quidem enim voluptatem *V (OsQh, pauci)* : voluptatem enim *V (Ay, multi)* : voluptatem quidem enim *L* **166.n** *V* **10.**12 Vel *V (Ay VgQhQfQv), L* **167.25** : set *(plerique ; cf.* Vel sci *Ay* : Sol *Os)* *V* **10.**14 erit *V (OsQh, plerique)* : *om. V (Ayf L* **167.26** *V* **12.**13 quidem *V (AyYgOsQh, multi)* : *om. V (BzOcKmOa, multi), L* 169.12 *V* **14.4** indigencia *AyYg, s.l. Os* :

defeccio *OsQh, plerique* : defectus *DyKjOaPtQjQpYmQr, L* **170.25** **I®-1** *V (AyOsQhQjQs)* : *om. V (celt.), L* **174.**16 FI8.18 adulator *V(AyYgOsQkQy)* : blanditor vel adulator *V (KjQjQl)* : blanditor(um) *V (cett.)* : blanditor -j- *s.l.* seu adulator L 175.4 F19.I nequaquam *V (plerique)* : + verecundatur *V(QiQw RhQzWqQk*Qy*), L* **175.**10 **F20.**20 extremum *V (plerique)* : extremorum *V (DyLoKjPzQnQwQz), L* **176.23** **F21.**23 ipsos + *s.l.* nos *V (AyOs)* : ipsos *V (Qh, multi)* : nos ipsos *V (KcKjLoMyRhNoOaPtQjQkQyQmQnQpYmQsQw), L* 177.20 ***V*22.4** forsan *V(AyOsQh, pauci)* : forsitan *V(Qe, multi), L* 177.2g ***V*22.16** facillime *V(plerique)* : facile *V(OaPtQnQs,* facilem *Bz), L* **178.**11

Veri similius tandem videtur Robertum Ethicae veteris in manibus habuisse quendam, aut potius quosdam codices deteriores, nam ipse Robertus complures Ethicae veteris libros se inspexisse affirmat (cf. **172.35).**

Difficilius postremo dictu est, utrum Robertus in manibus habuerit translationem Antiquiorem librorum IV-X. Ethicam saltem Borghesianam cognovisse et retractavisse videtur, quam forsitan designaverit dum varias verbi *r¡8ovr/* significationes adnotavit : « Hoc nomen grecum lydon?; significat communiter voluptatem et delectacionem et leticiam » (I49.34-35) i nam ad verbum Graecum *r¡8ovri* reddendum saepius usi sunt verbo «voluptas» Ethica nova *(N'L* 7, Nb 4, *VL6, Lio),* verbo « delectacio » Ethica vetus *(VL* 30, *V* 4, NbL 18, *L* 180) ; verbum autem « leticia » proprium est Ethicae Borghesianae (Nh 6). Ethicam Borghesianam Robertum retractavisse confirmant verba quae ab ea mutuatus esse videtur (cf. *supra,* pp. c l x x x v iii-c x c , s.v. *aXviTOS, yeXoîos, yoveís, épáa), Xíav, papTVpéaj, a</>óSpa, rayéais,* .

Ceteras autem translationis Antiquioris librorum IV-X partes, et eas etiam quae hodie perditae sunt, Robertum cognovisse quaedam argumenta quodam modo significant. Nam, praeterquam ipse Robertus de translatione libri V locutus esse videtur (cf. *supra,* p. c l x x x v h), translatio Lincolniensis quaedam interpretationis Antiquioris vestigia servavisse videtur. Quaedam enim verba translationis Antiquioris propria neglegentia retinuisse videtur, velut « histrio » **(211.**10) et « honoracio » **(313.24** i de his duobus verbis, cf. *supra,* pp. cxxxiv-cxxxv), quibus addi potest verbum « luxuriosus » (cf. *supra,* p. c l x x x v iii, s.v. á/cóAaaros). Quaedam vero translationis Antiquioris verba in textu retenta supra versus more suo correxisse videtur, velut :

seu omnino
203.13 multum (2oa2i *irá™,* quod redditur verbis : valde *V* 4 *(corr.* inultum L], **Nl**[1] 2 *[corr.* omnino *L]* ; multum *Nn* 1 *[corr.* omnino **L],** *VL* 2, *L* 1, 1 *[corr.* omseu cura seu dativi
nino L] ; omnino *L* 13) **206.**29 studio (cf. *supra,* p. cxci) **207.4** datores

seu preciosissimum seu magnifice seu eligibilia
209.IÓ honoratissimum 210.8 decenter 213.22 desiderabilia
seu eligens
220.17 desiderans (cf. *supra,* p. cxci, nec non 170.9, ubi tamen utraque verba
seu adulatores seu habitiva
sunt Roberti) 215.21 blanditores (cf. 175.4) 226.21 habencia (cf.
seu politia seu mente
226.23) 262.6 urbanitate 263.23 intellectu

Pauciores sane sunt hae duplices interpretationes in libris IV-X quam in libris I-HI, sed forsitan quia progrediente opere Robertus sibi magis fisus est et verba eorum qui ante eum Librum Ethicorum transtulerant saepius tacite correxit. Quae cum ita sint, controversiam dirimere non ausim : tutius est candide fateri nos nescire utrum partes translationis Antiquioris librorum IV-X perditas Robertus cognoverit necne.

4. De codicibus Graecis a Roberto Grosseteste usurpatis.

Complures ad veteres interpretationes Ethicorum Nicomacheorum recognoscendas codices Graecos Robertum Grosseteste adhibuisse, ex ipsius verbis patet, cum in propriis quas textui adnexuit Notulis identidem complurium codicum Graecorum testimonium diserte adierat. Planissime enim, ad quandaiji variam lectionem Graecam quam translationis Antiquissimae verba Latina supponebant reiciendam, eam adseverat « in exemplaribus antiquis que inspeximus » non haberi **(172.**37) ; varias etiam lectiones « in diversis codicibus » haberi alibi dicit **(I95.35)** i saepius variam lectionem laudat quam habent « quidam libri» (203.33-37), «diversi libri» **(237.38-40),** «alius fiber» **(156.35 193.38 239.36 259.35),** « alia littera » (qua voce alia translatio eiusdem verbi Graeci significari potest, sed etiam varia lectio alterius codicis Graeci, velut **274.39 291.29 329.**35,41 **333.37),** «aliud transcriptum» **(293.35 343.37 347.33),** «aliud exemplar» **(253.36 357.38).** Plus quam semel tamen ex ipsis Roberti verbis patet eum, praeter codicem principalem quo utebatur, unum tantum alium codicem Graecum vidisse : cum enim lectionem propriam codex suus principalis haberet, ad lectionem communem comprobandam unum tantum alium librum adfert, quamvis, si duos alios codices inspexisset, hi duo lectionem communem habuissent (cf. **156.**35-36 **329.35).** Quandoque etiam nullum codicem praeter codicem suum principalem inspexisse videtur Robertus, cum falsam sui codicis lectionem

non nisi coniectura correxerit (cf. 346.32-37 353.37-38), aut etiam corrigere noluerit, quamquam « per commentum » veram lectionem cognoverat (cf. 285.35-38). Quod si in memoria habuerimus veteres translationes, quarum interpretes et ipsi uno minimum codice Graeco usi erant, recognovisse Robertum, sperandum est nos trium minimum codicum lectiones in translatione Lincolniensi inventuros, sed unius codicis lectiones plures esse, illius videlicet quem Robertus principalem habuit. Quod re vera evenit.

Cum autem in singulis libris alia et alia sit codicum Graecorum in classes distributio, de singulis etiam investigandum est qui sint codices quos Robertus ad veteres translationes recognoscendas adhibitus est.

Si ergo in libro I eas tantum partes scrutati erimus quas proprias habet Robertus, verba Latina inveniemus habere Robertum quae verbis Graecis respondent codicum :

L»	O»	A'"	*Pb*	M»	N»	P2
30	15	26	24	24	18	16

Praeterea, proprias lectiones codicis LB habet Robertus novem (gqaS 95a23,27 9623 98622,29 99^2,15,18), compluribus tamen in locis lectiones proprias codicis L6 non habet (velut 94614,26 95224,66 g6a23,32 g8b8). Lectiones autem proprias codicis *Kb* habet Robertus bis (ggagq O2ai9), codicis *Pb* bis (g6a23 O2a23), codicis *Mb* quater (97big oobiy oibi8 O3a3). Ex quibus conligi potest Robertum duobus codicibus usum esse, quorum principalis codicis *Lb* erat similior, secundarius vero erat classis Rb-PbM1'. In partibus autem quas Robertus cum Ethica nova communes habet, translationis Lincolniensis verba Latina verbis Graecis codicis Ob fere respondent, ut supra ostendi (pp. xcvn-c, c l x x x v iii). In summa ergo translatio Lincolniensis libri I verba habet trium codicum : *Ob*, *Lb* et *Kb*.

In libro II, in partibus Roberto propriis, verba Latina habemus quae verbis Graecis respondent codicum :

7V»	P2	PB	*Kb*	*Mb*	*Lb*	*Ob*
35	35	29	28	28	n	7

Insuper, lectiones proprias codicum *NbP*2 quattuor habet Robertus (oqai °5a33 07624 et 0962), lectiones autem proprias codicum K» semel (o3b5) et *Mb* semel (osa3i-32). In toto ergo libro II, translationis Lincolniensis verba verbis respondere videntur trium codicum Graecorum, modo codicis codicis Ol' simillimi (quo usus erat vetus interpres), modo codicis classis *N''P'*, modo codicis classis *PbKbMb* (quibus duobus usus est Robertus).

In libro III, in partibus Roberto propriis, verba Latina habet Robertus quae verbis Graecis respondent codicum :

■V"	P2	*Lb*	*Mb*	*Pb*	*Kb*	*Ob*
78	74	55	52	51	31	29

Praeterea, lectiones proprias classis *NbP2* habet sex (13a! ijba? i6b24 iybi5 i8a33 I9az8), codicis Lb unam (loaaq), codicis *Mb* quattuor (ió a23 I?b29 I9b4,io), codicum *LbMb* unam (i4b2i), codicis *Pb* duas (lobzi na29), codicis *Kb* unam (nby), codicum *PbKb* quattuor (ubi I2ai2,3i I?ai7), Certum ergo habere possumus Robertum Grosseteste quodam codice classis *NbP2* praecipue usum esse, veri simile autem videtur esse eum unum minimum alium codicem inspexisse, et hunc quidem codicis *Pb* similem. In toto ergo libro lectiones habet translatio Lincolniensis codicum Graecorum trium, *Ob, Nb* et *Pb.*

In libro IV, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae respondent verbis Graecis codicum :

N»	*P2*	*Pb*	*Kb*	*Ob*	*Lb*	*Mb*
73	71	52	35	41	44	52

Insuper, lectiones proprias classis *NbP2* habet octo (2obq 2ibz8 22b5 23ag 2jb3O,35 26a3O,brj), solius codicis *Nb* duas (23^3 25a34), solius codicis *P2* unam (22a4) ; classis autem *PbKbOb* lectiones habet duas (zoa6 '¿qbiyj, codicum *PbKb* tres (zoazi 22b22 2/b2f?i, solius codicis *Pb* quattuor (2oa3o cqbcg 28a2,20), solius codicis *Ob* duas (2ia2 23IJ4) ; classis denique *LbMb* lectiones habet quinque (2^29,33 22a22 2ja32 28ai6), solius vero codicis *Mb* quattuor (zoa33 23b!! 24a2y 2yb33, quibus addi potest lectio similior, 2qa3o) ; adde quod duobus in locis lectiones conflatas habet Robertus (2ia25, primo lectionem codicum *PbKbOb,* secundo lectionem cett. ; 271)24, primo lectionem codicum *PbKb,* secundo lectionem cett.). In hoc ergo libro trium codicum Graecorum lectiones habere videtur translatio Lincolniensis, quorum primus erat classis *NbP2,* secundus classis *PbKbOb* et codicis quidem *Pb* similior, tertius autem classis *LbMb* et codicis quidem *Mb* similior ; quoniam autem veri simile est antiquiorem interpretem in hoc libro codice usum esse codicis *Mb* simili (cf. *supra,* p. cxxvm), conici potest Robertum ad antiquiorem libri IV translationem recognoscendam duos codices adhibuisse, quorum principalis codicis A'b similis erat, secundarius codicis *Pb.*

In libro V, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

Ah'	*P2*	*Mb*	*Ob*	*Lb*	*Pb*	*Kb*
72	73	69	53	42	42	30

Insuper, lectiones proprias classis *NbP2Mb* habet sex (34b24 35ai2-i3,22 35b24 37bi9 38a32), codicum *NbP2* unam *(35^4),* solius codicis V» unam vel duas (37bq), solius codicis *Mb* novem (2pb24 3oa2i 3iai6,b8, 32a24,bi9 37bi7,22,25) ; codicis Ob lectiones proprias habet quattuor (32ai2 34b/ 38a2,5) ; codicum *PbKb* lectiones habet tres (3oa23 32b23 33bzo) et solius *Pb* tres (32b8 33b23~25 34a!?). Trium ergo codicum Graecorum lectiones habet translatio Lincolniensis libri V, similium codicibus *Ob* et *Pb.* Cum autem in hoc libro antiquior interpres codice codici simili usus sit (cf. *supra,* p. cxxvm), conici potest Robertum ad eius verba recognoscenda duos codices Graecos adhibuisse, quorum principalis similis erat codici *Nb,* secundarius codici *Ob.*

In libro VI, verba latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

AU>	*p*2	M»	*Pb*	*Kb*	*Lb*	Ob
94	87	42	62	37	45	43

Insuper, lectiones proprias codicum *NbP*2 habet undecim (38635 40325,27, by 4ialo,bi7,2i 4237,16,17,30), codicum *P*2*Mb* tres (4067,21 43b7), solius codicis A,b quattuor (4065 43ai4 44615,17), *P*2 unam (39614), *Mb* unam (41631) ; codicum *PbKb* lectionem habet unam (44a2), solius codicis *Pb* unam (39a3&), *Kb* duas (39a24 43a3) ; classis *LbOb* lectionem habet unam (45ag), solius autem *Lb* unam (42a5). Cum autem in hoc libro antiquior interpres codice codici *Ob* simili usus esse videatur (cf. *supra,* p. cxxvni), Robertus eius verba correxisse videtur ad normam duorum codicum graecorum, quorum principalis similis erat codici Ah>, secundarius vero codici P».

In libro VII, si de partibus quas communes cum Ethica Borghesiana habet Robertus rationem non habeamus, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

Nb	*P*2	*Mb*	*Pb*	*Kb*	*Lb*	*Ob*
90	90	69	67	47	46	42

Insuper, lectiones proprias classis *NbP*2*Mb* habet octo (49633 51325,27,33 5zan 53a3i 54615,21), codicum *NbP*2 quinque (46a2,b34 47a6,bi5 48630), solius codicis *Nb* tres (4568 4ga2O,b22), *P*2 unam (4662), *Mb* quattuor (45617 48619 52622 53611) ; codicum *PbKb* lectiones ha6et tres (53a! 5363,24), codicis *Pb* quattuor vel quinque (46617 47a32 5oa3 53627,28), codicis *Kb* unam (53a3i) ; lectiones classis *LbOb* habet quinque (45bi7 47aig,34,bi6 54a33), solius codicis 0» duas (4963 5ia6). Cum in hoc libro antiquior interpres codice codicis Nb simili usus sit (cf. *supra,* pp. cxi-cxu et cxxvni), ad eius verba recognoscenda Robertus, praeter suum codicem principalem, qui et ipse classis *NbP*2 erat, duos alios codices inspexisse videtur, quorum unus erat codici *Pb* similis, alter vero codici *Ob.*

In libro VIII, si de partibus quas communes cum Ethica Borghesiana habet Robertus rationem non habeamus, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

A'b	*P*2	*Mb*	*Pb*	*Kb*	*Ob*	*Lb*
102	96	80	89	49	47	74

Insuper, lectiones proprias classis *NbP*2*Mb* habet decem (56a7,b32 61632 62ai2,12,36^12,25,2963614), codicum *NbP*2 unam (62610), solius codicis Nb unam(57a7), *Mb*tres (62625,32 63610) ; codicum autem *PbKbObLb* lectiones habet septem (55ai4 58315,19,621 62a7,bl5 63316), codicum *PbKbOb* duas (56614 58628), *PbKb* duas (57635 6362), *PbOb* unam (56617), *PbLb* unam (58614), *KbLb* unam (5935), solius autem codicis *Pb* sex (58a! 60324,29,69,16 62625), Lb quinque (5562 5862 59618 6038,17), *Kb* unam (62623). Cum in hoc libro antiquior interpres codice codicis *Nb* simili usus sit (cf. *supra,* pp. cxn-cxiv), Robertus prae-

ter suum codicem principalem codicis *Nb* similem duos alios codices inspexisse videtur, unum codicis *P*,: similem, alterum vero codicis *Lb*.

In libro IX, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

Nb	*P*2	*Mb*	*Pb*	*Kb*	*Lb*	*Ob*
roo	97	67	75	57	62	41

Insuper, lectiones proprias classis *NbP*2*Mb* habet duas (64b24 ójajo), codicum *NbP*2 octo (64bg 65I326 *67327 7035* 71^1,13,24,by), solius codicis *Mb* duas (64b13 yobaj) ; codicum autem *PbKb* lectiones habet quattuor (64145(á),b'21 7oai6), solius *Pb* duas (63b33 671529), solius 7G> duas (6sb7 7oa32) ; classis *LbOb* lectionem habet unam (67a24), solius *Lb* tres (68b2 6gbio 7oa6), solius *Ob* unam (ôsbç). Trium ergo codicum lectiones habet, similium codicibus !Vb, *Pb* et *Lb*.

In libro X, in partibus quas habet codex *Nb*, verba Latina habet translatio Lincolniensis quae verbis Graecis respondent codicum :

.Vb	*P*2	*Lb*	*Pb*	*Rh*	*Mb*	O»
90	80	78	45	25	25	33

in partibus autem in quibus *Nb* deest :

*P*2	L»	*Pb*	*K*l2	*Mb*	*Ob*
38	37	24	(13)	19	19

Insuper solius codicis *Nb* lectionem habet unam (73a8), solius *Lb* unam (72a22) ; lectiones autem classis *PbKbMbOb* habet tres (73b2o ygaai 7gbi5), solius *Kb* unam (8ia22 ; desunt in *Kb* 15 loci), solius Mb unam (73a23), solius *Ob* duas (72a26 74ar6). Cum in hoc libro antiquior interpres codice codicis *Ob* similiore usus esse videatur, ad eius verba recognoscenda Robertus duos codices Graecos adhibuisse videtur, principalem codicis *Nb* similem (non tamen mutilatum), secundarium codicis *Pb*.

Quae omnia, ut uno aspectu intueri possint legentes, in forma quae insequitur conlegi :

	codices veterum transi.		*codices Roberti*		
	V	N	*principalis*	*secundarius*	
I		*Ob*	*LP*	*Kb*	
II	*Ob*	*Kb*		Pb	
III	*Ob*	*Kb*		*Pb*	
IV		*M*s>		ps	
V		*Pb*		Ob	
VI		*Ob*		Pb	
VII		*Nb*	TVb	Pb	Ob)
VIII		*Nb*	yçb	Pb	(4. Lb)
IX			ATb	Pb	pb)
X		*Ob*	Xb	Pb	

5. De ipsius Roberti Grosseteste Notulis.

Cum Roberti Grosseteste Notulas a S.H. Thomson iam sat exploratas habeamus [1]easque a quodam viro docto mox editum iri magna spes nos teneat, de iis haec pauca tantum dicere sufficiat, quae ad propositum nostrum necessaria sunt. Cum enim in duobus Roberti Notulae fere versentur, in verbis et in rebus, ad nos hae solae pertinent in quibus de verbis Aristotelis e Graeco in Latinum convertendis agitur. Quas ab editore Libri Ethicorum a Roberto translati edendas esse duxi, quoniam vel aliam Aristotelis verborum translationem proponunt, qua quorundam codicum (in primis codicis *Se)* variae lectiones explicantur, vel translationem sic enodant ut sine eis verborum Latinorum Roberti vis saepius intellegi non queat, adeo ut adduci possimus ad ea perperam corrigenda.

Has ergo Roberti Notulas (vel Notularum partes) in adnotatione aut supra versus laudavimus, ex codicibus praecipue *CwFh(Ut), Eo, Ks(Ff), Oq, Na* (in principio libri), *St,* nec non ex codice *Cc* qui, quemadmodum codex Vigorniensis F.63, quamquam Librum Ethicorum sine commentariis graecis a Roberto translatis habet, nihilo minus multas Roberti notulas, ei saepius ascriptas, in marginibus vel supra versus habet ; codices autem *KtUe* et exemplar parisiacum Lp Roberti Notulas integras rarius habent, saepius autem varias lectiones habent ex eis excerptas.

1 Vide *supra* p. clxxxiv, adn. 2. — Cf. etiam quae dixi in S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* (« Opera omnia iussu Leonis XIII P.M. edita » XLVII, 1), Romae 1969, Praef., pp. 21* (de codice *Ff* = R6)*; 24* (de codice *Oq* = O8)*;*25* (de codice *Ks* = *P11)* ; 25i*-252* (de codice *Eo* = *Et),* ne cum Roberti Notulis confundamus adnotationes e Thomae Sententia depromptas, quod maxime in codice *Eo* heri posset, cum in eo scriptura librarii qui Roberti Notulas scripsit ad speciem scripturae illius qui adnotationes e Thomae Sententia depromptas adposuit prope accedat ; in codice autem *Oq* scriptura librarii Anglici qui Notulas Roberti scripsit primo aspectu a scriptura illius qui excerpta e Thomae Sententia adposuit differt, ita ut nullam iustam excusationem habeat J. Dunbabin, *Robert Grosseteste as Translator, Transmitter, and Commentator : The 'Nicomachean Ethics'* («Traditio» XXVIII, 1972, PP- 460-472), quae (p. 468) Roberto ascripsit verba Thomae, *Sententia Libri Ethicorum,* I 6, 87-96 : « Notandum... bonorum ».

6. De translatione Lincolniensi circiter 1246-47 absoluta.

Cum de translationis Lincolniensis aetate dicere rerum scriptoris sit potius quam verborum editoris, hoc tantum necesse habeo scribere, quod in his quae de translationis Lincolniensis aetate historici olim scripserunt [1] pauca nunc corrigenda sunt, ut huius novi rationem habeamus, quod translationem Antiquiorem decem libros Ethicorum Nicomacheorum omnes complexisse iam tandem scimus, etsi librorum IV-X translatio, praeter librorum VII et VIII particulas quae Ethica Borghesiana vocantur, omnibus fere ignota remansit ; non nullis ergo in locis saeculi XIII medii scriptores non Lincolniensem, sed Antiquiorem translationem librorum etiam IV-X laudavisse possunt. Qua tamen re nova comprobatur opinio Danielis A. Callus, translationem Lincolniensem non ante annos 1246-47 absolutam et in lucem editam esse [2].

C

DE TRANSLATIONIS LINCOLNIENSIS EDITIONE MINORE (*L2*)

De recensionis L2 codicibus recensendis.

Quoniam Libri Ethicorum textum sine commentariis a Roberto Grosseteste translatis complures codices habent in translatione Lincolniensi, sed in quadam certa recensione quam ex uno atque eodem exemplari pendere patet, hanc recensionem, quae pro quadam Libri Ethicorum a Roberto translati editione minore haberi potest, siglo *L2* designamus. Cuius testes quodam modo sunt codices :

1 Vide O. Lottin, *op. laud, (supra,* p. cx, adn. i) ; H. Dondaine, *op. laud, (supra,* p. cxxxvn, adn. 3) ; sed praecipue D. A. Callus, *The Date of Grosseteste's Translations and Commentaries on Pseudo-Dionysius and the Nicomachean Ethics* («Rech, de théol. anc. et méd. » XIV, 1947, PP- 200-209).

2 Cf. D. A. Callus, *op. laud.,* p. 207 ; Id., *Robert Grosseteste as Scholar* (« Robert Grosseteste Scholar and Bishop... », Oxford 1955), p- 64.

1. *Qg* = Abrincensis, bibl. munie. 222.
2. Audomarensis, bibl. munie. 619.
3. Baltimorensis, bibl. Walter., s.n. (usque ad VIII, **527.**10).
4. Berolinensis, bibl. Germ, publ., Lat.F01.652.
5. Berolinensis, bibl. Germ, publ., Lat.F01.781.
6. Brugensis, bibl. publ., 203.
7. *Hr* = Cantabrigiensis (Amer.), bibl. Hofer., Typ233H.
8. *Ky* = Cracoviensis, bibl. Jagellonicae, 501.
9. Florentinus, bibl. Laur., Ashburnham 1557 (lib. IV-X).
10. Mediolanensis, bibl. Ambr., A.2O4.ini.
ri. Monacensis, bibl. publ. Bavaricae, clm.16101.
12. *NI* = Neapolitanus, bibl. nat., VIII.G.27.
13. Norimbergensis, bibl. munie.. Cent.III.98.
14. *Kv* = Parisinus, bibl. nat., lat. 12954.
15. Patavinus, bibl. Anton., Scaff.XX,456.
16. Pupiensis, bibl. comm., 14.
17. *Rf* = Rotomagensis, bibl. munie., I.40.
18. Tirasonensis, bibl. Capit., 71.
19. Tudertinus, bibl. comm., 97 (lib. IV-X).
20. Vaticanus, arch. Basilicae S. Petri, H.53.
21. *Ci* = Vaticanus, bibl. Apóstol., Chisianus E.VII.225.
22. *Ou* = Vaticanus, bibl. Apostol., Ottob. lat. 2524.
23. *Yt* = Vaticanus, bibl. Apostol., Vat. lat. 2995.
24. *Yü* = Vaticanus, bibl. Apostol., Vat. lat. 2996.
25. Zagrebiensis, bibl. Capit., MR.14.
26. Zwettlensis, bibl. monast., 318.
27. Fabrianensis, bibl. comm., Fragm.B.187 (fragm. libri V).

quibus addenda est editio tertia (Venetiis 1481, cum commentario Burlaei) nec non editiones ex ea pendentes (cf. *infra,* pp. c c x x ix -c c x x x i).

Quo facilius autem recensio L2 ab aliis secerni possit, duodecim primas lectiones huius recensionis infra recensebo :

375.18 omnibus] *om.* **377.1** est] autem **377.2** Secundum — eruditus] *om. (cum Rp2, pr.m. Rp3)* **378.ii** totaliter] universaliter vel totaliter (vel totaliter *in textu, cum Ff, KtUeOk Laud. 432, St1)* **382.4** Quid] Quoniam **382.**i8 hec] aliud **382.**20 esse] utique **382.29** universaliter] *om. (cum Rt)* **383.20** et pedis] *om.* **383.26** bovi] homini **384.12** anime] *om. (cum Rt)* **384.20** habencia (habent **Ll)]** habens

Has igitur lectiones omnes ad unam habent codices *Rf* (praeter tres primas, pro quibus deest *Rf), Kv, NI,* Baltimorensis (praeter quinque ultimas, pro quibus deest), *Ou, Ci,* Mediolanensis, *Qg, Ky,* Zwettlensis.

Ceteri autem codices harum lectionum habent :

ii : *Yt,* Pupiensis (— omnes, praeter **384.20** «habens»).
10 : *Yü* (in 383.20, pro « et pedis », suppi. « pedes » ; in 384.12, « anime » suppi., sed post « operacio »).

9 : Tirasonensis (in 382.4, lectionem conflatam habet « quid quoniam » ; in **377.2 383.20 384.20,** menda correcta sunt ex L1).
8 : Brugensis 203, Monacensis 16101.
7 : Audomarensis 619.
6 : Berolinensis 781, Patavinus 456.
5 : *Hr,* Zagrebiensis, editio Veneta 1481.

Codicis Norimbergensis Cent. III. 98 non vidi nisi imagines luce expressas foliorum 3r-5r (375.4-382.6), in quibus quinque primas lectiones recensionis *L2* omnes habet, et foliorum 78v-79r **(585.20** ad finem) ; codicis autem Berolinensis 652 imagines foliorum **i**r-ior (375.4-383.i), in quibus ex 8 lectionibus recensionis *L2* habet quattuor.

De codicibus recensionis L2 in classes distribuendis.

Ut autem codices recensionis *L2* in classes, quantum fieri potest, distribuam, varias lectiones quas complures huius recensionis codices in initio primi libri **(375.4-385.24)** habent infra recensebo, et primo lectiones quas communes habent quaedam paria codicum qui inter se coniunctissimi esse videntur.

Lectiones igitur communes habent codices Baltimorensis et *Ou* has :

377.11 multumj *post* 11-12 utile utique **379.**16 Ideo] Et ideo 38O.30 aliud quidj quid aliud quidem **381.7** vel] et **382.24** hec] huiusmodi

Codices vero *Ci* et Mediolanensis has :

377.26 existimaverunt] existimant ut **380.2** utique erit] *inv.* **380.**30 etsi] et **381.20** cognitionem-|-ydee **381.**23 magis miles] *inv.* **381.**24 quidem] *om.* **382.8** erit] *om.* **382.14** videtur] videbitur **382.29** et3] *om.*

Quinque lectiones communes habent in initio libri codices Patavinus et Pupiensis (qui coniunctissimi esse videntur usque ad **377.20,** postea autem non) :

376.10 disciplinarum] -nis **376.12** eos qui aliarum] et qui aliarum eos **376.21-22** lege sola] *inv.* **377.8** enim] om. **377.12** demonstrandum-!- sit

Sed innumeras lectiones communes habent praesertim codices Audomarensis 619 et Brugensis 203, qui, ut alibi dixi[1], in uno atque eodem scriptorio ex uno exemplari a librario Gallico

1 Vide S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* (« Opera omnia... » XLVII, 1) Romae 1969, Praei., pp. 2*, 7*, i4O*-i46*.

descripti esse videntur ; has tantum exempli gratia adferam :

375-5 Ideo] Et ideo 375.19 illa] alie 376.1 adipiscemur] -centur 376.8 utputa] utpote 377.1 iudicat bene] *inv.* 377.10 inutilis cognicio] *inv.* 377,i6 desiderat] -rant 377.18 igitur] *om.* 377.19 bene] bonum 377,24 ipse + est 377.27 et] est 377.28 causa est] *inv.* 378-4 lateat] latet 378.13 vel] et 378.15 obediet] obedit 378.16 ponet] ponens 378.28 et] id est 379.6 est] *om.* 379.8 enim] igitur 379.15 quis] quidem 379.17 sunt + bona 379.2o forte perscrutari] perscructari (!) forte 379.24 veritatis] virtutis 379.31 erit] esset quedam] *post* in hiis ydea 380.6 bonorum] horum utique una] *inv.* quedam sciencia] *inv.*

Postea lectiones quas habent tres minimum codices recensionis L2 enumerabo (nec non eas quas habent duo codices non coniunctissimi) :

375.4 et2] *om. CiPupYilZag, Bev.781* 375.7 enimj *om. MedAudBrug* 375.10 opera] *post* 9 meliora *YtTir* 375.11 fiunt] sunt *YüHvZagAudBvug, Bev.781, ed. 1481* 375.14 virtute + sunt *BalOuCiMedTirYü, Bev. 652, Bev. 781* 375.18 ipsis] hiis *CiMed, ed. 1481* 376.10 veroj autem *QgPat HrZag* 376.14 enim + unum *Ky, Bev. 781* et1] *om. KvMedTivPup PatHvMon, ed. 1481* 376.15 et1] *om. BalOuZagAudBvug* 376.16 igitur] *om. QgKyOuPupPatHvZag* 376.25 grosse] crosse *CiMedZag* 376.26 et2] *om. KyNovZwetPupZag, Bev. 652* 376.27 *estj om. OuPup* 377.11 utique] *om. QgKyTivPupPatHvZag* : autem *Bev. 652* 377.16 desiderat + et *BalOuTivMon* quid] quod *PupPatZagBvug* 377.17 quid] quod *PupPat, ed. 1481* 377.18 plurimis] pluribus *CiMedYü* : omnibus *PupPatHvZag* 377.19 vivere autem] *inv. OuPupPatHvZag, Bev. 652, ed. 1481* 377.23 divicias] deicias *NIPat* 377.2/ bona] *om. CiMedPup YüBev. 781* 378.1 quidem igitur] *inv. ZagAudBvug* : igitur *om. Pat* 378.2 vel] ut *Rf* : aut *CiMedHv* 378-5 et1] *om. PupYüPat* 378.n vel *(ante* totaliter, *cf. adn.)]* et *PupYüMon* enim] autem *YtQgKyCiMedTiv ZwetPupPat* 378.19 existimare] existimare estimare *KvQg* ; existimare extimare *Yt* : extimare estimare *NI* : extimare *Pup* 378.23 est] *om. OuCiMed PupYü* 378.28 Qui] Quidam *CiPupYüPat2* : Secunda *Med* 379.7 utique + quis *Ci2MedYüZag* : quis *non loco Tiv, Bev. 652, Ber. 781* (aliquis *ex suppi, loco Pat, ed. 1411, non loco Pup)* 379.10 plurimum -f- *(in textu)* seu maxime *RfKuNIQgKy* : + vel maxime *Hv* 379.16 etj *om. BalOuPatHvZag AudBvug* 379.17 fines] finem *QgHv* aliquis utique] *inv. CiMedYü, Bev. 781* 379.25 sanctum] secundum *RfZwet (cum* £p) 380.2 altera] cetera *Bev. 652, Bev. 781* 380.3 enim] *om. YtQgHvZag* 380-5 4ue + sunt *PupAudBvug etj om. OuPupAudBvug* 380.ii est racio] *inv. ZwetZagMon* 380.14 perpetuum] in *pvaem. BalOuMon* 380.16 ipso] eo *YtZag* 380.17 coordinacione] ordinacione *CiMedPupAud (cum Ff)* 380.18 sit] est *BalOuMon* 380.24 utique] *om. CiMedPatZag, ed. 1481* : *ante 23* dupliciter *Pup* 380.31 bonorum] bona *PatHvZag* utique aliquis] *inv. CiMedTivPupYü, Bev. 781* aliud aliquid] *inv. PatZag* : aliquid *om. AudBvug* 381.11 utique] *om. YtZag* 381.12 et] *om. QgKyCiMed TivPupAudBvug, Bev.781, ed. 1481* 381.13 quod] quoniam *YtCiMedTivPup ZagAudBvug, Bev. 781* 381.15 utique] *om. PupZag* 381.18 quidem] *om. ZagAudBvug* 381.21 bene] bonum *KvQgZwetMon* 381.24 est]

om. YtNor **382.3** enim1] *om. PupZagMon* **382.4** *-^ut* (^'el -L2)] *Yt QgNorZwetPatHrMon* gracia' *om. RfKvNlKyOuYii* **382.6** vero1] autem *QgPat* **382.13** omnino" omnia *QgPatHrZag, Ber. 6-52* **382.1/** est *om. QgCiMedTirPupYü* 382.23 ipsam (ipsa L2)] se ipsa *BalOuTir2Zag, Bev. 652* **382.24** per] propter *YtBalAudBrug, ed. 1481* suspicantes **4-** et *BalOuPat, ed. 1481* **382.27** ex per se] expresse *XlQgKy* : ex se *YtZag* **382.29** et1] *om. QgPatHrZag* **383.12** quid'| quidem *OuPupYüZagAudBrug, Ber. 652, ed. 1481* **383.13** autem enim *PatHrZag* **383.**16 bonum esse] *inv. KvCiMedTirYii, Ber. 781* videtur *QgCiMedTirPupYüPatAud BvugMon, Ber. 781, ed. 1481 [cum* **Rp)** : videbitur **L1, L2** *[cett.),* **Rt** utique' *om. QgPatHr* : *post* homini *Ky* **383.17** opus aliquod' *inv. CiMedPup* **383.1**8 quidem et coriarii| quidem et coriarii quidem *Kv* : et coriarii quidem *NlAudBrug* (quidem *om. Pat)* **383.23** quidem' *om. PatZag* **383.26** ergo (vero L2)] autem *PatZag* equo] e converso *RfKvXI (cum KtUe, Crb. 222)* **384.**ï utique] itaque *KvOu* **384-3** racionem *OuPupYüPat, Ber. 781, ed. 1481 (cum* **Rp)** : operacionem **L1, L2** *(cett.),* **Rt** **384.6** huius1] hominis huius *OuCiTivYüBrug* : hominis *PupA ud* **384.**9 autem2] *om. QgHrZag*, Ber. 781* **384.17** quidem] *om. QgKyOuHr* igitur' *om. ZwetPup* (enim *Ber. 781)* forte] *om. Med^PatAudBvug* : *post* figuraliter *Med2Zag* **384.19** hominis *TirYüPatZagAudBrugMon, ed. 1481 (cum* **Rp)** : omnis **L1, L2** *(cett.),* **Rt** **384.26** rectam] rectum *YtPupZag* **385-3** expetendum! expectendum *RfYü AudMon2* : expectandum *Mon1* **385-7** autem' *om. KvOuYüAud* : sunt *Med* **385.8** autem] *om. PatHr* **385.9** terminentur] terminandum *Qg Mon* **385.12** ergo *post* de ipso *PupAudBrug* **385.13** enim] *om. CiMed Zag* **385.16** dicimus] dicemus *QgZagAudBrug* **385.**18 hand *om. QgZag* **385**.20 et1] *om. PatZag* 385.23 felicem -|- esse *ZagAudBvug* fere? *om. PatMon*

Ut ea quae in superioribus dispersa sunt sub uno aspectu ponam, quotiens codices bini congruant in tabula quae sequitur (p. ccvi) conlegi.

Etsi codicum classes ex hac tabula sat apparent, tamen hoc addendum est quod paulo post initium (paulo ante finem folii **i**v) codex Pupiensis classem mutare videtur. Nam in **375.**4-**377.19,** varias lectiones habet 15, ex quibus habet codex Patavinus 12, codices vero *CiMed,* 0 *(Ci* solus 1, *Med* solus 1), codex *Yü* **i.** Sed in **377.27-385.23** varias lectiones habet codex Pupiensis 24, ex quibus habet codex Patavinus 6, codices vero *CiMed* 12 *(Ci* solus 1), codex *Yü* **n.** Codices etiam *AudBvug* in initio cum codice *Pup* non stant, sed quia ipsi correcti sunt, ut *infra* patebit (pp. ccvn-ccvni).

De codicibus contaminatis.

Ut enim codices recensionis L2 recte aestimari possint, restat ut recensionem L2 in non nullis codicibus aliis recensionibus contaminatam esse ostendam.

Edl481

Mon

Ber652

Brug

Aud

Zag

Hr

Pat

Pup

Ber781

Yü

Tir

Med

Ci

Ou

Bal

Zw

Qg

Ky

Nor

Yt

Nl

Kv

Rf

Praesertim recensione ***Rp*** contaminatos esse quosdam codices recensionis ***L2*** ex locis quos infra recensebo patebit :

375.13 verol *Rp,TirPupMon, Ber. 652, ed. 1481 (pm. Brug)* 375.15 frenefactiva *Rp, ZwetHrPupAudBrug, Ber.652* 375.17 itaque *Rp, ZweiPup PatAudBrug, ed. 1481* 375.20 operaciones (ipsas *om.*] *Rp, NorZwetAud BrugMon, ed. 1481* 376.8 autem (et *om.) Rp, ZwetAudBrugMon, ed. 1481* 376.li proponente *Rp, AudBrugMon, ed. 1481* 376.19 querendum (est *om.) Rp, PatAudBrugMon* 376.29 natura rei *Rp, ZwetPupPatHrZagAudBrug Mon, Ber. 652, Ber. 781* 377.2 Secundum unumquodque igitur (ergo *ZagHr)* eruditus *L^Rp*, TirZagHr* 377.5 de hiis et ex hiis *Rp, AudBrugMon, Ber. 781, ed. 1481* (+ sunt *Ber. 781)* 377.10 fit *RpRt, HrZagAudBrug, Ber.652, ed.1481* 377.11-12 utique utile *RpRt, AudBrugMon, ed. 1481* 377.23 autl *RpRt, HrZagAudBrugMon, ed. 1481* : et *Ber. 781* aliud *RpRt, HrZagAud BrugMon, ed. 1481* 377.25 autem2 *RpRt, ZagBvugMon, Ber. 652, ed. 1481* 377.27 hec multa *Rp, QgYüZagAudBrugMon, ed. 1481* 378.n-i2 Principium enim hoc quia + et si hoc appareat sufficienter, nichil opus erit eo quod propter quid *RpRt, PatZagAudBrug, Ber.652, ed. 1481* (Principium — sufficienter om. *ZagBrug* : et si hoc appareat *om. ed. 1481* : quiaom. *pr.m.Ber. 652* : uti *pro* quod *Zag* : aliquid *pro* quid *AudBrug)* 378.14-15 qui ipse omnia intellexerit *RpRt, ZagAudBrugMon, ed. 1481* (ipse *om. Brug, ed. 1481* : omnia *om. Mon* : qui a se (+ met *Tir)* ipso omnia intelligit *ex N* 69.13-14 *TirHr* : qui omnia intelligit per se *Ber. 781* : est qui per se ipsum omnia novit *Ber. 652)* 378.15 bene *Rp, HrZagAudBrug, Ber.652, ed. 1481* 379.2 quidem *Rp, NorZwetPupZag, Ber.652, ed.1481* : quoddam *AudBrug* 379.9 etl *Rp, Pad HrZagMon* 379.17 utique] *om. Rp2,3,i, Ber. 652* 379.27 numerum] numerorum *RtRp23i, PatHrMon, Ber.652, ed. 1481* 379.33 es't *Rp.NorZag Mon, Ber. 652, Ber. 781, ed. 1481* 380.14 neque quidem *RpRt, ZwetPupZag, Ber. 652, ed. 1481* : neque quod *AudBrug* 381.ri philosophie erit *Rp, Mon, Ber. 652, Ber. 781, ed. 1481* 382.4 Aut *RpRt*, Zag* 382.4-5 gracia cuius *RpRt, YtQgNorZwetPatHrZagAudBrugMon, Ber.652, ed. 1481* 382.13 quoniam *Rp, RfZwetMon, Ber. 652, Ber. 781, ed. 1481* 382.18 hec *Rp12S* : hoc *LlRtRp3* : aliud L2 : hoc aliud *Mon* 382.29 universaliter *Rp, ZagMon, Ber. 781, ed. 1481* : *om. L2Rt* : omnino *Ll, Brug1* : universaliter omnino *AudBrug2* : similiter *Ber. 652* 383.3-4 solitarium + sufficientem et *RpRt*, PatZagAud Brug2, Ber. 781* (et *om. Rt, PatAud)* : sufficientem solitariam et *ed. 1481*

Igitur ex 32 lectionibus cum ***Rp*** congruentibus quas recensui, habent *ed. 1481* 23, *Brug* 22, *Aud* 21, *Mon* 21, *Zag* 18, *Ber. 652* 15, *Ber. 781* 9, *Zwet* 8, *Pat* 8, *Pup 6, Nor* 3, *Qg* 2, *Tir* 1 (vel 2), ***Rf*** 1, *Yt* i, *Yü* i, codices vero *KvNlKyBalOuCiMed* 0.

Addendum tamen est codicem *Hr* ex his lectionibus decem habere, quorum autem una (375.15) casu accidisse potest, una (377.2) ex ***Ll*** provenire potuit, octo tandem non ex ***Rp,*** sed ex Ethica nova, cum qua ***Rp*** hic consentit, provenire videntur **(376.29 = *N*** *codd.QpYmQo* **377.io 377.23** autl, aliud **378.15 379.9 379.27 382.4-5 = *N*** *codd. DyWq)* : superius enim ostendi (pp. cxv-cxxviii) codicem *Hr* translatione Antiquiore contami-

natum esse. Infra autem ostendam (pp. ccxxiv-ccxxv) codicem *Yü* recensione ***Rt*** contaminatum esse.

Extremum est ut pauca dicam de codicibus recensionis L2 qui recensione *Ll* aliquantulum contaminati sunt. Cuius contaminationis exempla hos locos adieram :

375.24 enim 4- ita *Ll, YüZag* 377.2 Secundum unumquodque igitur eruditus *lARp*, TirZagHr* (cf. p. ccvn) 379-7 utique + aliquis *Ll, Pat, ed.1481* : aliquis *post* hanc *Pup* 380.14 magis2 + album *Ll, Pat* : album magis *Bev. 652* (albius *ex N* 72.14 *781)* 381.12 separabiliter] separabile ***Ll****, Pat, ed. 1481* 382.29 universaliter ***Rp*** : *om.* ***L2Rt*** : omnino ***Ll****, Brug1* : universaliter omnino *AudBrug2* **384.20** habencia ***RpRt*** : habens ***Lz*** : habent ***Ll****, YtTirPup*

Ad normam ergo cuiusdam codicis recensionis ***Ll*** correcti esse videntur codices *PatPupZagTirHrAudBrugYü,Ber.652, ed. 1481* (sed codex *Yt* in 384.20 non nisi casu cum *Ll* congruere videtur).

De recensionis L2 codicibus recte aestimandis.

Nunc tandem codices recensionis ***L2*** recte aestimare possumus. Optimae enim notae esse videntur codices *RfKvNlYtKyQg,* qui omnes lectiones communes classis ***L2*** habent *(supra,* p. c c ii), paucissimas autem lectiones proprias (p. ccvi), neque ulla alia recensione contaminati sunt (pp. c c v ii-c c v iii). Atque hoc etiam addendum est quod ipsae lectiones variae quas hi codices habent ipsius archetypi esse videntur. Nam in 378.ig lectio « existimare estimare » (quam quodam modo habent codices *KvNlYtQg},* et in 379.10 lectio « plurimum seu maxime » (quam habent *RfKvNlKyQgHr)* e Roberti Notulis, quas in marginibus, supra versum aut etiam in textu habent codices recensionis ***Ll,*** proveniunt ; in 382.4 verbum « gracia » (quod omittunt *RfKvNlKy OuYu)* omisisse videtur archetypum, cum non loco a plerisque codicibus recensionum ***L2R*** suppletum sit ; in 383.26 lectio « e converso » (e g°), quam habent codices *RfKvNl,* pro « equo » (eq°) ex archetypi obscura scriptione provenire videtur.

Proxime autem ex archetypo pendere videtur codex *Rf,* qui et omnium codicum recensionis *L2* antiquissimus est, cum circa annum 1260 scriptus esse videatur, ceteri vero non nisi uno medio (vel paucis mediis) interposito. Codex in primis *Kv,* qui secundus a codice ***Rf*** esse videtur, non nisi medio interposito ex archetypo pendet, cum plus quam semel insertas in

textu habeat adnotationes quae ex Alberti Lectura depromptae sunt, velut in VII, 54bi7-i8 : « dico autem secundum accidens delectabilia [sunt ilia que[a] non delectant nisi in quantum medicantur *et ita* (contra A/6.) tristiciam[la]] medicancia » (f. 101r) ; in margine manu posteriore scriptam videmus adnotationem : « hec littera a b deficit in pluribus libris » ; verba enim quae uncis inclusi sunt Alberti in Lectura (codd. Vat. lat. 722, f. 151vb ; Cantabr., bibl. Coll. Gonv. et Caii, 510/388, f. 116vb). Cuius contaminationis aliud exemplum invenies in adn. ad **525.6.**

De recensionis L2 origine et aetate.

Pura ergo et incorrupta recensio *L2,* prout ex his optimae notae codicibus restitui potest, non a quodam viro docto, sed ab indocto librario confecta est, qui a quodam codice recensionis L1, omissis commentariis Graecis a Roberto translatis, Libri Ethicorum textum neglegentius exscripsit : nam recensio *L2* a recensione *L1* non differt nisi mendis quibus scatet. Hae enim variae lectiones recensionis *L2* quas correctiones a quodam viro docto ad normam cuiusdam codicis Graeci factas esse quidam olim suspicati sunt, re vera nihil aliud sunt quam Roberti Notulae in textu inepte insertae, velut in **381.1** pro «species» (eiâo?), quod Robertus habebat in textu **(148-5),** librarius recensionis *L2* substituit « ydea », quod verbum erat translationis Antiquioris (73.12) a Roberto de industria correctum (cum verbo latino « idea » verbum graecum ¿Sea redderet), sed in quadam Notula conservatum :« id est idea», quam Notulam recensionis *L1* codices melioris notae supra versum aut in margine habebant (cf. **148.5 cum** adn.), quidam autem deteriores, ut Vindobonensis 2327, in textu post « species ».

Quando autem et ubi recensio *L2* confecta sit, nescimus. Inter annos 1250 et 1260 veri simile est eam confectam ésse, cum codex *Rf* circiter 1260 scriptus sit ; forsitan vero in Gallia confecta sit, cum idem codex *Rf* a librario Gallico exaratus esse videatur ; codex quoque *Kv* a librario Gallico scriptus esse videtur, sed codices *NlYt* a librariis Italicis, codices vero *KyQg* a librariis Anglicis ; postea autem in Italia praesertim recensio *L2* pervulgata est, quoniam in Gallia auctoritate praevaluit recensio Parisiaca, de qua nunc agendum est.

Stemma codicum recensionis

D

DE TRANSLATIONIS LINCOLNIENSIS RECENSIONE RECOGNITA (R)

Ex anno 1934, quo translationis Lincolniensis recensionem recognitam Aetius Franceschini repperit, nemo est qui ignorare possit, Librum Ethicorum a Roberto Grosseteste translatum nescio quem virum doctum recognovisse. Ut autem de hac recensione accuratiora quaedam dicere possimus, ante omnia oportet codices qui eius testes sunt investigare.

I. De RECENSIONE PARISIACA («/>)•

Plerique autem codices huius recensionis recognitae eam habent in quadam recensione quam Parisiacam vocavi, quia omnes codices qui eam habent ex exemplaribus Parisiacis in pecias partitis pendent.

De exemplaribus Parisiacis (***Rp***1'2'* *et* ***Rp***3).

Quoddam exemplar Libri Ethicorum in 17 pecias partitum apud Universitatem Parisiensem in usu fuisse compertum habemus, cum in numero exemplarium Andreae de Senonis stationarii Parisiensis die Martis 25a februarii 1304 ex Universitatis Statutis taxatorum commemoratum sitl :

« Item in textu ethicorum .xvij. pec. .xij. d. »

Quod plus est, quoddam exemplar Libri Ethicorum in 17 pecias partitum hodie quoque exstat Lutetiae Parisiorum in bibliotheca nationali : hic est codex Parisinus, bibi, nat., lat. 16584, de quo iam pridem nos certiores fecit A. Dondaine 2 ; quod

1 Codd. Vat. Regin. lat. 406, f. 66v ; Londinensis, mus. Britann., Add. 17304, f. io3r ; Vindobonensis, bibi, nat., 7219, p. 399 ; cf. H. Denifle O.P. et Aem. Chatelain, *Chartularium Univ. Paris.,* t. II, Parisiis 1891, p. 107. — De statutis quibus peciarum usus regebatur, cf. quae dixi loc. laud. (p. ccm, adn. 1), PP- 73*-i54*-

2 In *Bulletin thomiste,* 6 (1940-42), pp. 92-93.

siglo ***Rp3*** designabo. Sed hoc exemplar non nisi quoddam exemplar recentius et deterius esse videtur, ante quod aliud antiquius et melius fuisse patet, quod et ipsum in 17 pecias partitum erat, sed paulo breviores vel longiores, quod exemplar, utpote quod duplicatum esset, hoc est e binis peciarum singularum ordinibus constaret, quarum peciarum non nullae tempore progrediente refectae sunt, siglis designabo ***Rp1*** (pro pecia prioris ordinis), ***Rp2*** (pro pecia alterius ordinis) et ***Rp**** (pro pecia refecta). Hi sunt igitur peciarum termini in duobus exemplaribus. antiquiore videlicet (.Rp1-2'4) et recentiore ***{Rp3)*** :

Peciae	***Rp12i***	***Rp®***
I.	375.4 — 385.25 existere	375.4 — 386.16 natura
2.	385.25 dicto — 398.30 terribilia	386.17 delectabilia — 399.17 tristicias
3.	399.1 Signum — 410.27 aliquid	399.17 pravi — 4IO.27 aliquid
4.	411.1 In operacionibus — 422.10 virtutis	411.1 In operacionibus — 422.16 operatur
5.	422.1i Est autem — 434.4 Illiberalitas autem	422.17 fortis — 434.19 unde non *(sed tin.* 434.4-19 *deletae sunt)*
6.	434.4 in dando — 446.2 non oportet	id.
7.	446.2 irascentes — 459.4 iuste	id.
8.	459.4 coniungit2 — 472.3 facere	id.
9*	472.3 modestus — 485.21 superfluos	472.3 modestus — 485.8 ipsis
IO.	485.21 enim — 499.1 puta	485.8 Eius — 499.1 puta
ii.	499.1 dormientem — 512.8 iniustus	id.
12.	512.8 Non enim — 525.20 se	id.
13.	525.20 ipsos — 538.1 delectabile	id.
14.	538.1 et utile — 550.15 autem1	id.
15.	550.15 non — 562.22 Circa1	id.
16.	562.22 se ipsum — 575.17 pravis	562.22 se ipsum — 576.14 divinis-
17.	575.18 et1 — 588.9	576.14 -simum — 588.9

Licet exempar ***Rp3*** ab exemplari ***Rp1'2'**** aliud sit, at certe ex eo pendet, ex quo effectum est ut terminis peciarum cum eo saepius congrueret (et dedita quidem opera, sicut in pecia 12, in qua 14 ultimae lineae folii 48vb vacant), nec non ut multas varias lectiones communes cum ***Rp1'2'**** haberet, quas tamen correctores iure vel iniuria saepe correxerunt ; ex quibus concludi potest exemplar ***Rp3*** ad normam exemplaris ***Rp1'2'****,

forsitan fraude, confectum esse. Cum tamen duo exemplaria ***RpW et Rp3*** saepissime consentiant, eorum consensus nota ***Rp*** postea designatur.

De exemplaris antiquioris ***Rp1'*'**** *testibus.*

Exemplaris autem antiquioris ***Rp1-2-4*** testes praecipui sunt codices quos ab ipso proxime descriptos esse demonstrant numeri quibus peciae in marginibus notantur aliaque indicia, velut :

Aj = Assisiensis, bibi, comm., 280 : f. çor, in marg. ext., pecia 4a notatur, quam tamen adnotationem glutinator ex parte abscidit : « <n>na <p>e » ; insuper, in f. 130*; in ima pagina, postquam librarius ultima verba peciae I3ae scripsit : « et delectabile », nec non prima verba peciae 14a@ (quae in fine peciae exemplatis praescripta erant) : «et utile talis» (538.1), ut paginam expleret denuo scripsit : « est autem ad parentes amicicia quidem filiis et hominibus ad deos ut ad bonum et superexcellens bene enim f » (537.25-26), quod signo « *va ... cat* » delevit.

Bq = Basileensis, bibi. Univ., F I 30 : numeri peciarum octies in marginibus exstant (quandoque partim abscisi) ; f. 6gr, in marg. ext. : sa p<ea)> ; f. 8gr, in marg. ext. : va pea (finit) ; f. 94r, in marg. ext. : vna pea ; f. ç8r, in marg. ext. : vma pea ; f. io6v, in marg. ext. : Xa pea ; f. H4V, in marg. ext. : <xna> pea ; f. 131e, in marg. int. : xvia pea ; f. i35r, in marg. int. ; xvna pea.

Cf = Cantabrigiensis, bibi. Musei Fitzwill., C.F.M. 14 : numeri peciarum non exstant, sed f. 3rb, post ultimum verbum peciae primae (385.25) « existere. » (punctum finem peciae indicat), librarius, ut columnam expleret, denuo versus 385.23-24 scripsit : « consonat autem racionera et bene vivere et bene operari felicem fere enim bona vita», quae verba signo « *va ... cat* » delevit; ita f. 3V ab initio peciae secundae « dicto » (385.25) initium capit.

Kx : Parisinus, bibi, nat., lat. 17810 : numeri plerarumque peciarum exstant ; f. 3V, in marg. int. : 11a ; f. 7V jn marg. ext. : ma ; f. nr, in marg. int. : iva ; f. i4v, in marg. int. : Va ; f. 22r, in marg. int, : vna ; f. 32v, in marg. ext. : xa ; f. 39v, in marg. int. : xna ; f. 43^ jn marg. ext. : xina ; f. 46v, jn marg. int. : xmia ; f. 5or, in marg. ext. : xva ; f. 53V, Inarg. int. : xvia ; f. 571 in marg. ext. : xvn».

Lc = Lipsiensis, bibi. Univ., 1336 : numeri complurium peciarum exstant, velut ; f. 4C, in marg. int. : .11. pec' ; f. 7V, in marg. ext. : .in. pec' ; f. iov, in marg. int. : mi pec' ; f. 14^ in marg. ext. : .v. pec' ; f. 24r, in marg. ext. : vni pec' ; f. 34r, in marg. int. : xi pec'.

Pw = Vaticanus, bibi. Aposto!., Palat, lat. ion : numeri decem peciarum exstant ; f. nr, in marg. ext. : .1111a pea ; f. 22r, in marg. int. : ,vna pea ; f. 29r, in marg. int. : ixa pea ; f. 32V, in marg. ext. : xa pea ; f, 3gr in marg. ext. : xna pea ; f. 42v, in marg. int. : xma pea ; f. 40r, in marg. int. : xini* pea ; f. 491; marg. int. : xva pea ; f. jn marg. ext. : <xvi>a pea ; f. 55V, in marg. int. : xvna pea.

Sh = Plagensis, bibi, monast., 22 Cpl.21 : numeii omnium peciarum exstant ; f. 3V, in marg. int. : finit l pe. Incipit ll ; f. 7*, in marg. ext. : finit ll pe. Incipit

ni ; f. io* in marg. int. : finit ni pe. Incipit un ; f. 14S in marg. ext. : finit ini pe. Incipit v»; f. 17V, in marg. int. : finit v pe. Incipit vi ; f. 2ir, in marg, ext. : finit vi pe. Incipit vu ; f. 24V, in marg. ext. : <fin>it vn pe. <In>cipit vni ; f. z8r, in marg. int. : finit vni pe. Incipit Ix ; I. 3Tr, in marg. int. : finit ix pe. Incipit x ; f. 343 in marg. ext. : finit x pe. Incipit xi ; f. 37V, in marg. ext. ; (finiat xi pe. <Incipi/t xn ; f. 403 in marg. int. : finit xn pe. Incipit xm ; f. 43' in marg. int. : finit x iii pe. Incipit xiv ; I. 46', in marg. int. : finit xiv pe. Incipit xv ; f. *¿or,* in marg. ext. : finit XV p<e.> Incipit xvi ; f. 531, in marg, ext. : finit xvi pe. incipit xvn.

Tu = Turonensis, bibl. munie., 685 : peciae 9a ad 14ᵀᴹ numeris notantur : f. 3ir, in summo margine ext. : ixa pea ; f. 35', in summo marg. int. : xa pea (re vera quattuor lin. ante finem f. 34v) ; f. 38v, in marg. int. : xia pea ; f. 42', in marg. ext. : XIIa pea ; f. *46?,* in marg. ext. : xma pea ; f. 503 in marg. int. : *xmia* pea.

Vk = Vindocinensis, bibi, munie., 105 : numeri novem peciarum exstant : f. igv, in marg. ext. : Va ; f. 24', in marg. ext. : VIa ; f. 33r, in marg. ext. : vma ; f. 37v, in marg. ext. : IXa ; f. 4obisv, in marg. ext. : Xa ; f. 551, in marg. ext. : XII<ia> ; f. 59V, in marg. ext. : <xim>a ; f. f>4r, in marg. ext. : x<va> ; f. 73", in marg. ext. : xvna.

Qui codices, quos ab antiquiore exemplari proxime descriptos esse certum scimus, ad illius exemplaris verba stabilienda sufficiunt, ad verba, dico, stabilienda pro singulis peciis peciae prioris ordinis ***Rp1*** et peciae alterius ordinis ***Rp2,*** nec non, si quis fuit, peciae refectae ***Rpi*** ; tum pro singulis peciis codices reperire poterimus qui e pecia ***Rp1,*** vel ***Rp2*** aut ***Rp1*** pendent : alii enim et alii sunt in singulis peciis.

De codicibus ab exemplari ***Rp3*** *descriptis.*

Etsi exemplar recentius ***Rp3*** adhuc exstat, nihilo minus neglegi non possunt codices ab eo descripti. Tres enim condiciones fortunasque habuit codex Parisinus, bibi, nat., lat. 16584 ; nam primo, statim ut confectus est, apud quendam stationarium depositus, exemplaris munus iniit ita ut ab eo non nulli codices descripti sint ; secundo, aliquanto post, quaedam eius peciae correctae sunt, et non nulli codices a peciis sic correctis descripti sunt ; tertio tandem, saeculo XIV exeunte, forte postquam exemplarium usus obsolevit, a stationario reiectus, in usu cuiusdam viri docti venit qui non solum in marginibus adnotationes e Thomae Sententia depromptas adposuit, sed etiam textum iterum correxit, quae videlicet correctiones nullius sunt momenti cum codex munus exemplaris iam non expleret. Ergo ad tres codicis status (quotiescumque distinguuntur) designandos tria sigla adhibui : ad primum statum, *pr.m.* ***Rp3*** ;

ad secundum, *corr.* ***Rp***[1] ; ad tertium autem, quia codex iam exemplar non erat, *rec. Kw*. Quo autem certius tres codicis gradus distingui possint, cum eo conferendi sunt codices qui ab eo sunt descripti, in primis hi qui ab eo proxime descripti sunt, velut :

Jo = Venetus, bibi. S. Marci, 2488 : numeri omnium peciarum (praeter sextam et septimam) exstant : f. 4r, in marg. int. .n.p' ; f. 7v, in marg. ext. : .in.p* ; f. 10v, in marg. int. : .iin.p' ; f. 13^ in marg. ext. : ,v. p' ; f. 22v, in marg. int. : .vni. p' ; f. 27r, in marg. int. : .ix. p' ; f. 30r, in marg. int. : .x. p' ; f. 33v, in marg. ext. : .xi. p' ; f. 37* in marg. int. : ,xn. p' ; f. 40r, in marg. int. : .xm. p' ; f. 43r, in marg. int. : .xim. p' ; f. 46*, in marg. ext. : .xv. p' ; f. 49v, in marg. ext. : .xvi. p' ; f. 52v, in marg. int. : .xvn. p'.

Londinensis, mus. Britann., Harleianus 5004 : numeri omnium peciarum (praeter tertiam et sextam) exstant : f. *5?,* in marg. ext. : <11. p>a (exstat tantum littera a, ceteris abscisis) ; f13r, in marg. ext. : pa ; f. 17r in marg. ext. : .v. pa ; f. 24v, in marg. int. : .vn. pa ; f. 28^, in marg. ext. : <v>m. pa ; f. 32r, in marg. ext. : .ix. pa ; f. 35*, in marg. int. : .x. ; f. 39v, in marg. ext. : .xi. pa ; f. 43r, in marg. ext. : .xii. pa ; f. 46v, in marg. int. : .x ii. pa *{suppi,* finit, *vel legend,* xm) ; f. 50v, in marg. ext. : <x ii>ii. pa ; f. 54r, in marg. int. : .xv. pa ; f. 57v, in marg. int. : .xvi. pa ; f. 61^ in marg. ext. : <xv>n. pa.

Parisinus, bibi, nat., lat. 16090 : codex duabus partibus constat1, quarum prior saltem (f. 6ir-96v) ab exemplari ***Rp***[1] proxime descripta est ; numeri exstant peciarum quintae ad nonam : f. 73r, in marg. int. : Va ; f. 75v, in marg. int. : via ; f. 78v, in marg. int. : viia pa ; f. 81v, in marg. ext. : vni» pa ; f. 84v, in marg. ext. : ixa pa ; pecia decima non notatur, sed scriptura mutatur post verba « Eius autem » (485.8), hoc est post prima verba peciae decimae, quae tamen in fine peciae nonae praescripta erant (f. 87™) ; in f. 93ra, post ultima verba peciae undecimae : « et non iniustus » (512.8), iterantur verba a « racioni manent » etc. **(511.13-512.8),** haec est ultima columna peciae in ***Rp***[1].

Pro singulis tamen peciis, si opus fuerit, codices qui e peciis pristinis vel correctis pendent indicabo.

De codicibus recensionis Parisiacae in classes distribuendis.

In pecia i

De recensione Parisiaca peciae primae ***(Rp)***[1]

In pecia i, has varias lectiones communes fere habent codices ex exemplaribus Parisiacis pendentes :

375.13 verol ***Rp*** : autem ***DRt*** **375.15** frenefactiva ***Rp*** : freni- ***L2Rt*** **375.17** itaque ***Rp*** : utique ***LPRt*** **375.20** operaciones ***Rp*** : + ipsas ***L'¿Rt*** **376-3** quod quid ***Rp*** : quid quidem ***L2Rt*** **376.6** Quis ***Rp*** : Quas ***L2Rt***

1 Vide S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia... » XLVII, 1), Romae 1969, Praef., pp. 25*-26*.

376.8 autem *Rp* : **4-**et *L2Rt* **376.ii** proponente *Rp* : ponente *L2Rt* huiusmodi *Rp(-Kx)* : huius *L2Rt* **376.23** decrementa *Rp* : detrimenta *L2Rt* 376.29 natura rei *Rp* : rei natura *L2Rt* 377.1 iudicat *Rp* autem iudicat *L2Rt* **377.2** quem *Rp* : qui *L2Rt* **377.5** de hiis et ex hiis *Rp* : ex hiis et de hiis sunt *L2Rt* **377.io** in *Rp(-BqSh)* : *om. L2Rt* **377.12** quid *Rp* ; quidem *L2Rt* **377.23 aut**l *Rp* : *om. L2Rt* **377.27** hec multa *Rp* : multa hec *L2Rt* **378.15** bene *Rp* : *om. L2Rt* *37^.2.* quidem *Rp* : quid *L2Rt* 379.g etl *Rp* : vel *L2Rt* 379.i8 Hic *Rp* : Hec *L2Rt* **379.30** neque *Rp* (enim *pr.wi. Rp3)* : non *L2Rt* **379-33** est *Rp: om. L2Rt* **380.8** enim2 *Rp* : autem *L2Rt* **380.**30 quidem *Rp* : quid *L2Rt* **380.**31 non *Rp* : neque *L2Rt* **381-5** igitur est *Rp* : est igitur *L2Rt* **381.li** philosophie erit *Rp* : *inv. L2Rt* **382.13** quoniam *Rp* : quod *L2Rt* **382.23** ipsam *Rp* : ipsa *L2Rt* **382.29 universaliter** *Rp* : *om. L2Rt* : omnino *Ll* **383.14** autem *Rp* : enim *L2Rt* **383.**16 videtur *Rp* : videbitur *L2Rt* **383.23** inquam *Rp* : unquam *L2Rt* **384.3 ra'** cionem *Rp* : operationem *L2Rt* **384.6 genere** *Rp* : *om. L2Rt* **384.12 anime** *Ll, Rp* : *om. L2Rt* **384.**19 hominis *Rp* : omnis *L2Rt* **384.20** etl *Rp* : *om. L2Rt* **385.1** itaque *Rp* : utique *L2Rt* que *Rp* : *om. L2Rt* **385.3** expectandum *Rp* : expetendum (-pecten-) *L2Rt* **385.**10 enim *Rp* : igitur *L2Rt* **385.21** etl *Rp* : *om. L2Rt*

Ex quibus lectionibus eae quas grandioribus litteris scripsi cum Graeco consentiunt et ideo viro docto qui Librum Ethicorum a Roberto translatum retractavit tribui possunt, ceterae autem non nisi librarii menda esse videntur.

De pesia prioris ordinis **(Rp1)**.

Lectiones quas infra recensebo communes habent codices qui e pecia prioris ordinis pendent ; hi sunt, praeter codicem *Pw,* codices : Atrebatensis, bibi, munie., 542 ; Florentinus, bibi. Riccard., 113 ; Mediolanensis, bibi. Ambr., F.141. Sup. ; Neapolitanus, bibi, nat., VIII.G.25 ; Patavinus, bibi. Univ., 679 ; Vaticanus, bibi. Apóstol., Palat, lat. 1012 ; nec non quodam modo codex Parisinus, bibi, nat., lat. 6459 :

376.22 non *Rp1,2, pr.m.Rp3* : vero non *L2RtRp^* 377,2 Secundum unumquodque Certe eruditus *Rp1 (ante* i Unusquisque *primo Pw, Flor, Paris. 6459, loco cett., etiam Pw qui bis verba habet)* : Secundum unumquodque igitur eruditus *L'Rp1* : *om. L2Rp2, pr.m.Rp3* : Secundum ergo unumquodque bene iudicat in unoquoque eruditus *suppi, corr. Rp3* **377.22** manifestarum *Rp12* : -torum *cett.* 378.22 sunt et *Rp1* 378.27 similia Rp1'2, *pr.m.Rp3* : patiuntur *LPRtRp*. corr.Rp** **379.12** enumeridiis *Rp'**, *corr. Rp3* : enkidiis *LPRtRp*, pr.m.Rp3* **379.28** aliquid *Rp1,2* : ad aliquid *cett.* **380.Ç** exercitative *LPRtRp1* : exercitantem **38I.19** desiderare *Rp1'2,pr.m.Rp3* : dissonare *LtRtRp4, corr.Rp3* 38I.25 autem 4- et *Rp1* **381.26** unumquemque] unumquodque *Rp1, pauci* **383.4** Tale] Talem *Rp1, pauci* 383-9 itaque *L^RtRp1* ı utique *Rp2,3,i* **383-ig** est2 4- sic *Rp1* (+ sic quod *Atreb)* **383.24** ergo + al' autem *AtrebFlorNeap Patav* **383.26** ergo **Rp1-2-4** : **vero** *L2RtRp3* **384.1** utique] ergo **Rp**l *TA.ec Rp1,2,pr.m.Rp3* : Huius *L2RtRp\ corr.Rp3* **384.8** opus. Cithariste ... cithariste *Rp'* opus. Cithariste ... citharizare *L2Rt* : opus. Citharizare ... citharizare *Rp** : opus citharizare. Citharizare ... cithariste **Rp3»4** **384.26** quidem1 **Rp**l***3** : quid **Rp2»4** : *om. L2Rt* **385.2** plura] plures **Rp**l

Quas lectiones codices quos supra enumeravi fere ad unam habent, praeter paucas quae faciliores correctu erant, velut in 377.22 codex *Pw* « manifestorum » habet, sed forsitan primo habuerit « manifestarum ».

De pecia alterius ordinis ***(Rp2)-***

Praeter lectiones quas communes cum pecia prioris ordinis habuit (cf. *supra),* pecia alterius ordinis proprias lectiones varias habuisse videtur, quas habent codices qui ex ea pendent, hi sunt *BqKxLc,* nec non Patavinus, bibi. Univ., 788 ; Rotomagensis, bibi, munie., I.39, et quodam modo codex *Vk,* qui tamen alicuius posterioris status peciae, iam aliquantulum adulteratae, testis esse videtur.

375.21 in dictis] inductis **Rp2-34** **376.1** sagittatores] satigatores *in textu,* sagittatores *in marg. Rp2* ? (sagittatores satigatores [fat- ?] *in textu Lc* : sagittatores *Kx* : satigatores [fat- ?] *Bq*VkPatavRotom, Rp3'4* **376-4** cuius] c *vel* c' (= cum *vel* cui) ***Rp2'3**** **377.2** Secundum — eruditus] *om.* ***L2Rp2, pr.m.Rp3*** **379.17** utique] ***om. Rp2'3'**** **379.**27 numerum] numercrum ***RtRp2-3-*4*** **380.9** exercitative] exercitantem ***Rp2'3'**** **380.18** alius] alicuius ***Rp2'3'**** **381.6** dicuntur] dicunt **Rp2,3,4** **381.**19 quo] qua **Rp2'3,4** **381.25** eam]] ea ***Rp2'34*** eam2] ea **Rp23-4** **381.26** medicatur] medicabitur ***Rp2-3'**** **382-3** quidem] quid est **Rp2-3-4** **383.20** particularum] -rium **Rp2-34** **384.8** opus. Citharizare ... cithariste ***Rp2(-Vk)*** : opus citharizare. Citharizare ... cithariste ***Vk, Rp3'4*** **384.**11 hecl huius ***Rp2-3 4*** **384.26** quidem **Rp1'3,** *Vk* : quid **Rp2-4** : *om.* ***L2Rt***

De pecia prima exemplaris recentioris ***Rp3*** *ex* ***Rp2*** *pendente.*

Peciam primam exemplaris recentioris ***Rp3*** ***ex*** pecia alterius ordinis exemplaris antiquioris **Rp2** pendere patet. Sed, praeter varias lectiones peciae alterius ordinis, varias lectiones proprias habet, et in primo quidem suo statu has habuit, quas habent complures quoque codices, hi sunt : Bononiensis Oceanensis, bibi, munie., no; Cusanus, bibi. Hospitalis, 182 ; Montepessulanus, bibl. facult. medic., H 228 ; Senensis, bibi, comm., L.ni. 17 ; Tolosanus, bibi, munie., 733 ; nec non quodam modo Atrebatensis, bibi, munie., 856 ; Parisinus, bibi. Mazar., 3463 ; Parisinus, Univ., 570, etc.

375.19 et] *om. pr.m.* ***Rp'****. cett.(praeter Bon),* ***Rp4*** **377.12** demonstrandum] denumerandum ? *pr.m.* ***Rp3,*** *BonMontSen* : determinandum *Tol* : demeriandum ? *Cus* **379.8** enim] autem *pr.m.Rp3, cett.{deest Atreb), Rp4* **379.24** et]] in *pr.m.Rp3, pr.m.Mont, SenTol{om. Cus, deest Atreb)* **379.30** neque] enim *Pr.m.Rp3, MontTol(obsc. Sen)* **380.**l dyeta] dyata *Vk, pr.m.Rp3, SenTol* **381.25** Que!] autem *pr.m.Rp3, cett.{praeter Univ. 570, deest Atreb)* hominis] ipsis *pr.m.Rp3, Rp** **382.2** quid] aliquid *pr.m.Rp3* **382.5** cuius] eius *pr.m.Rp3* **382-7** operacione] opere racione *Vk, pr.m.Rp3, SenTol* : opere vel operacione *Bon* : tempore racione *marg.Mazar.3463* **382.24** ipsorum] ipsum ***Pr.m.Rp3, Rp**** **383.19** hominis] ipsis ***pr.m.Rp3,*** *SenTol* **384.22** quod deficit] *om. Vk, pr.m.Rp3. cett.{praeter Cus)*

Hoc tamen etiam animadvertendum est codices quos enumeravi ex ***pr.m.Rp3*** non nisi medio interposito pendere, cum varias lectiones communes habeant quas non habet ***Rp3,*** velut :

375.15 alie] aliorum *omnes (praeter Sen)* 376.22 Talem] Tales *BonCus MontTolAtreb, Univ.570* 377.13 tanta] talia et *praem. BonCus, Univ.570* 378.13 autem1] enim *BonCusMontSenTol, Univ.570* 378.28 operativi] operatur (-rantur) *CusMontSenTol* 380.17 Speusippus] Specisippus *Cus MontSenTol* 380.23 hoc] quod *BonSenTolAtreb, Univ.570* 381.1 secundum] *om. BonCusMontSenTolAireb*

Lectiones ***pr.m.Rp³*** quas supra recensui in secundo exemplaris statu correctae sunt ; has ergo non habent codices qui a ***corr.Rp³*** pendent, quorum praecipui sunt ***Jo*** et Parisinus, bibl. nat., lat. 16090 (nec non Audomarensis, bibl. munie., 594 ; Trecensis, bibl. munie., 1340 ; Parisinus bibl. nat., lat. 16086, etc.) ; sed habent varias lectiones quae in ***Rp³*** correctae non sunt, et insuper eas quas corrector in textum introduxit velut :

375.7 sunt] *om. Rp³'** 375.8 has] hac *Rp³* 376.7 usquequo] usquequoque *Rp³* 376.15 salvare 4- et *in marg. corr.Rp³ : in textu Par. 16090,16086, Aud (sed non Jo)* 376.22 non *pr.m.Rp³ :* vero non *L²Rt, corr.Rp³, Rp** 377.2 Secundum — eruditus] *om. L²Rp², pr.m.Rp³ :* Secundum ergo unumquodque bene iudicat in unoquoque eruditus *suppi, in marg. corr.Rp?. in textu omnes supra enumerati* 378.5 enim] autem *Rp³'** 380.2 Manifestum 4- autem *Rp³* (autem *exp. rec.Kw ; hab. Jo, Paris. 16090)* 380.15 eo quod] quod eo *Rp³* 380.16 in] et *? Rp³ :* et *Jo :* in *Paris. 16090* 381.2 omnibus 4" in *s.l. corr. Rp³, in textu Jo, Paris. 16090 (exp. rec. Kw)* 381.21 omnes] dicimus *Rp³'** 382.29 solitariam] solicitariam *Rp³* 383.1 quis] aliquis *corr.Rp³, Jo, Paris.16090* 383.8 appositum] oppositum *Rp³* (ap- *rec.Kw)* 383.12 Set] Et *Rp³** 383.18 tectoris] textoris *corr.Rp³, Jo, Paris.16090* 384,17 figuraliter] figurabiliter *Rp³, Jo* 384.21 arcium] arcicum *Rp³, Jo, Paris. 16090 (corr.rec.Kw)* 384.25 Et] Erit (ri *exp.) Rp³ :* Erit *Paris. 16090, Tree. 1340 : om. Jo*

De pecia prima antiquioris exemplaris refecta ***(Rp*).***

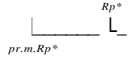
Denique pecia alterius ordinis exemplaris antiquioris ***Rp³*** refecta esse videtur : pecia nova ***Rp**** ex pecia alterius ordinis ***Rp³*** descripta esse videtur, sed ad normam cuiusdam codicis recensionis ***L¹*** correcta ; e qua pecia refecta ***Rp**** pendent codices *AjShTu,* nec non Berolinensis, bibl. Germ, publ., lat. Fol. 572 ; Cameracensis bibl. munie., 921 ; Erfordiensis bibl. urbicae, Ampl. F.24; Florentinus, bibl. Laur., Gadd. Plut. LXXXIX Sup. 44 ; Parisinus, bibl. Mazar., 3482 ; Parisinus, bibl. nat., lat. 6304, 6307 ; Turonensis, bibl. munie., 743 ; etc. Huius peciae lectiones propriae hae fere sunt :

375.19 et] *om. pr.m.Rp³, Rp** 376.22 non *Rp¹,², pr.m.Rp³ :* vero non *L¹L²Rt, corr.Rp³, Rp** 377.2 Secundum unumquodque igitur eruditus *L¹ Rp* : om. IARp², pr.m.Rp³ aliis verbis suppi. Rp*Rt, corr.Rp³* 378.27 similia *Rp*'², pr.m.Rp³* ; 4- paciuntur *L*L²Rt, corr.Rp³, Rp** 379.1 bonum] onum *? Aj* : omnium *ShFlorMazar, Paris. 6304* : omni *BerolCamer* : vnum *Tu* 379.8 enim] autem *pr.m.Rp³, Rp** 379.12 enumeridiis *Rp¹,², corr.Rp³ :* enkîdiis *L¹(UtKt), LARt, pr.m.Rp³, Rp* :* enkicliis L¹ 380.29 persecuntur) persequitur *Rp** 381.19 desiderare *Rp¹'², pr.m.Rp³ :* dissonare

*corr.Rp3, Rp** **381.21** omn.es] dicimus (dms *pro* oms) *Rp3'** **381.25** hominis] ipsis *pr.m.Rp3, Rp** 382.24 ipsorum] ipsum *pr.m.Rp3, Rp** **384.1** Hec *Rp1'2, pr.m.Rp3* : Huius **L1L2Ri,** *corr.Rp3, Rp** **384.8** opus. Citharistе ... citharistе Rp1: opus. Citharizare ... citharistе *Rp2* : opus citharizare. Citharizare ... citharistе *Vk, Rp3'** : opus. Citharistе ... citharizare *L*L2Rt* **384.22** quod deficit *L^L^RtRp1'2, corr.Rp3* : *om. pr.m.Rp3* : quod decuit *Rp**

Peciam ***Rp**** cum ***Rp3*** coniunctam esse patet : utraeque ex pecia alterius ordinis ***Rp2*** pendent, sed forsitan ex pecia ***Rp2*** iam aliquantulum correcta (vide praesertim 384.8, ubi iam codex *Vk* verba perperam correcta habet) nec non iam aliquantulum corrupta (quaedam verba usu oblitterata esse videntur, velut in **379.**1). Sed, cum in **377.2** verba omissa in ***L2Rp2*** *pr.m.Rp3,* quae vir doctus qui librum recognovit aliis verbis suppleverat (« certe » pro « igitur ») quae verba recognita habent ***RtRp*** ipsis recensionis ***L1*** verbis suppleverit ***Rp*,*** patet peciam ***Rp**** ad normam cuiusdam codicis recensionis ***L1*** correctam esse (corrector autem exemplaris ***Rp3*** suo Marte verba omissa supplevit).

Quae rationes in prima pecia intercedunt inter diversas pecias exemplarium Parisiacorum, in hac forma apparebit :

De codicibus recensionis Parisiacae in classes distribuendis :

In pedis 2-17.

Cum in peciis 2-17 codicum partitio similiter atque in prima pecia fiat, varias lectiones quae eam confirmant (quas legentes in adnotatione invenire poterunt) hic configere, ne longum sit, neglexi ; sufficit ut animadvertamus peciam ***Rp**** quandoque ex pecia prioris ordinis pendere, quandoque deesse, et praesertim ut perspiciamus in compluribus peciis (10, 11, 13 et 14) peciam prioris ordinis refectam esse ita tamen ut pecia refecta non contaminata sit (praeterquam in pecia 11) et a pecia ***Rp**** distinguatur : quam peciam refectam ***Rp'b*** vocavi ***(Rp*}***. pecia prioris ordinis genuina est).

Rationes ergo quae in peciis 2-17 inter pecias exemplarium Parisiacorum intercedunt in formis quae insequuntur sat apparebunt :

Pecia 2.

Rp

«pi
PwShTif

Rps
BqKx

*Rp**
AjLcVk

Pecia 3.

Rp

Rp|
AjIlqKx

Rps
LcPteShTitVk

*Rp** *(deesi Ry)*

Pecia 4.

Pecia 5.

In exemplari recentiore pecia quinta quae exstat a quodam codice recensionis **L!** descripta est (quamquam ad normam cuiusdam codicis recensionis **Rp** correcta) ; ab hac pecia codex **Jo** descriptus est. In hac ergo pecia exemplar recentius de numero testium Libri Ethicorum recogniti delendum est.

|

|
(Jo)

Pecia 6.

Rp

Rp|
BqLcVk

Rp'
AjSh PteTu

pr.m.Ry
COrr.Ry

Pecia 7.

Rp

Rp| *Rp|*

---------- J---------- ,

Rp' *Rp-*
Rt/TuVk

Pecia 8.

Rp' *Rp:*
KxMiTiVl;

| |
pr.m.Rp' *Rp'*
(Ju) *Ail'..*
*.vrr.Rp**
lAiidom.594)

Pecia 9.

Rp

Kxl.e
|
'",iW
AjRqC/

Pecia io.

Rp

Rpla

,
Pplb *pr.in.Rp|*
AjSh
corr.Rp3------

Pecia ii.

Rp

Rpll **j-p^cf**
/4.V AjFwSn

,

X *'x Rp">* *Rp|*
J.cik
Rp'
C.fl'u

Pecia 12.

BqKxltVt

Pecia 13.

BqKxl'k

W
AiSh

Rp>
C/Pu

Pecia 14.

Rp!*
LcVk

l'uShTu

Rp*
BqKx

Rp|
AjC/

Pecia 15.

«p'
Wk

BqKxLcPwSh
|
. ''' Rp'
AjCf

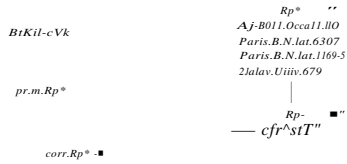
Pecia 16.

Rp'
BqKxLc

Rp-
AjPvShTu

Rp'
Cflk

Pecia **17.**

2. De recensione Toletana *(Rt).*

Quamquam Libri Ethicorum post Robertum Grosseteste ab anonymo denuo recogniti plerique testes ex exemplaribus Parisiacis ***Rp1-2-**** et ***Rp3*** pendent, at certe de eorum numero excerpendus est eximius codex, qui ad verba Libri Ethicorum retractati recuperanda maximum habet momentum, codicem dico

***Tp* = Toletanus, bibi. Capituli, 47.9.**

Cum in indice Ebrorum archiepiscopi Toletani anno 1280 Viterbio confecto (cod. Matritensis, bibi, nat., 13022, f. i63r-i66v) codex *Tp* inscriptione « Ethica et Politica » clare designetur, ante annum 1280 sine dubio scriptus est, non tamen multo ante, cum in AristoteHs verba verba Sententiae Thomae hic iUic inducta sint, velut f. 48TM inter Aristotelis verba V, 37a8-g (472.24), verba Thomae V 15, 113-114, interposita sunt :« set sic habentes hoc facere, neque facile [set ad hoc pervenitur per longam consuetudinem] neque in ipsis » ; similiter in X, 77b3i **(578.14),** pro «secundum suadentes» habet *Tp* «secundum symonida. dicentes », quod provenire videtur e verbis Thomae X ii, ii2-113 : « Et fuit hoc dictum Symonidis poete » ; ex quibus conligi potest Thomae verba iam in marginibus cuiusdam apographi a quo *Tp* descriptus est adposita esse. Cum praeterea eundem clericum codices Toletanos, bibliothecae Capituli, 47.9, 47.10 et 47.11, f. 1-44, scripsisse constet, quorum unus, hic est codex 47.10, Aristotelis Poeticam a Guillelmo de Moerbeke anno 1278 translatam praebet, constetque alterum clericum, hic est Petrus de Bafuinhe, pro archiepiscopo Toletano eiusdem bibliothecae codices 47.11, f. 45-182, 47.12, 95.13, 95-14, 97.1 et 97.2 scripsisse, quorum unus, hic est codex 95.13, anno 1279

scripsit, veri simile est codicem 47.9 anno 1279 Viterbio scriptum esse.

Multum igitur ad Librum Ethicorum ab anonymo post Robertum Grosseteste iterum recognitum recte aestimandum proficit codex *Tp* : nam Libri Ethicorum recogniti verba quae ***Rp*** habet cum eius verbis conlata saepissime corrupta apparent, sed praesertim ipsa a viro docto, qui Librum Ethicorum post Robertum denuo recognovit, verba emendata, in ***Rp*** hic illic praetermissa vel corrupta, codex *Tp* plus quam 70 in locis praebet vel solus vel cum paucis aliis :

384.10 actum] actus *Tp* **398.20** insensibilis] + quis *TpYü* **403.22** ergo est] est ergo *Tp* **407.8** Et enim in hiis dicitur quidem ***L1*** : Et enim dicitur quidem ***L2*** : Et in hiis enim hic quidem dicitur ***Rp*** : Et enim in hiis hic quidem dicitur *TpYüHr* 412.26 percucient ***L*** : percuciant ***Rp*** : percutiat *Tp* **417.9** dicere] -|- quod *TpYü, Remensis 863* **417.16** erit] erat *Tp* **418.27** existens] existente *TpYü* **433.12** Multitudo ***L:*** Multitudine ***Rp*** : Multitudinem *TpYü2 (om. Yü1)* **437.24** divinum *L1* : *om. L2* : demonium ***Rp*** daimonium *Tp* **444.17** quam oportet ***L1*** : *om. L2* : et iam ***Rp*** : est iam *Tp(Yü)* **447.18** secundum se ipsum] vel : per se *Tp* **449.13** Set et maxime ***L*** : Maxime autem *Tp* : Set et maxime autem ***Rp*** **449.14** autem 4- et *TpYüHr* **449.22** conloqutio quedam consona + vel societas quedam prudens *marg. Tp* **454.1** clavis -f- cleis, hoc est furcula et clavis *marg. Tp* **456.9** enim ***L*** : ergo *Tp* : enim ergo ***Rp*** **459.6** prêter proporciónale] quod *praem. TpYü, Yt2, corr.Rp3* **460.6-7** ad nocumenti differendam] ad nocumentum differendam *in textu TpYü,* + In greco ante nocumentum *-marg. Tp* **460.13** et] et utique *Tp* **460.23** mesidicosl mesidios *TpYt2* **463.2** passus est ***L*** : pateretur *TpYü, Ytz: om.* ***Rp*** **463.4** comparata ***LRp*** : comparabilia *TpYü* **463.12** quidem] + opus quod omnia ***L*** : -J- indigenda que omnia *Tp* (indigenda que *ante* quidem *suppi. corr.Rp3, post* **463.13** eadem *hab.* ***Rp)*** **464.2** puta *L* : quale *TpYü, Yt2 : om.* ***Rp*** **464.11** ad opus autem ***L*** : ad indigendam autem ***Tp*** : ***om.Rp*** **465.9** qualiter ***L*** : qualitercumque *TpYt2 : om.* ***Rp*** **465.14** Quales] Secundum*praem.TpYu, Yt2Hr2* **467.8** nequaquam equaliter *L* : forsitan nequaquam *Tp* : nequaquam forsitan *Yu:* fortificad nequaquam ***Rp*** (forsitan *corr.Rp3)* **469.18** quidem ***L*** : tamen quidem *TpYü, corr.Rp3* : quam *Rp* **471.8** volens] volensque *Tp* patitur] pacietur *TpYü* **471.13** hoc prêter ***L*** : prefer *TpYü'. om.* ***Rp*** **472.13** Adhuc] + si *TpYü, Yt2, corr.Rp3* **473.6** potest] poterit *TpYü* **473.17** hoc autem] propter hoc (+ autem *Yü) TpYü* **475.8** habitus] + ipse *L* : + iste *Tp2* **476.24** ipsi] ipsius *TpYt* **477.3** appetitus **L**1 : appetitum *L2* : eos qui ... appetitus *Tp, corr.Rp3* : eos qui ... appetitum (!) *Rp, Yt2* **482.14** dispensativos] yconomicos *TpYt2* 486.14 opponitur ***L*** : susceptibles vel aptabiles vel attingibiles *Tp* : attingibiles (+ sunt) ***Rp*** **496.28** Ulixe] Odisseo *TpYt2* **497.13** non suasus] suasus *Tp,pr.m.Rp3* **499.2** et maniam pacientem *Tp* : et inaniam pacientem ***Rp*** : *om. L* **499.9** nequaquam ***LRp2ii*** : nondum *Tp, Remensis 863 : om.* ***Rp1>3*** **499.20** hec + autem *TpYt2* **500.12** universali *LRp2* : universalium *loco Tp* : universalium *non loco Rp13i* **506.1** passiones *LRp4, corr.Rp3* : orbitates *Tp* : orbitantes (-tates _Rplb) et passiones **Kp1,2,** *pr.m.Rp3* **508.6** irrefrenacio *L* : prevolacio *Rp* : prevolacio vel precipicium *Tp* **513.9** contingit] contingeret

[legend. -re) *Tp* **514.8** deficientis *L* : indigentis et inperfecti *Rp* : eius qui cum tristicia *Tp* **514.n** set repleta *L* : secundum quem repletur *Rp* : que repletur *Tp* **516.6** optimum] quod *praem. TpYt*2 **517.ii** necessarie] que *praem. Tp* **518.2** medicine] que *praem. TpYt*2 **519.5 ac"** turn *LRp** : operacionem *Tp* : *om. Rp*1-2'3 **523.6** est!] + qui aliquando *L* : -f- quicumque *Tp* **524.n** secundum quod *L* : aut *Tp* : autem *Rp*1'2'3 : *om. Rp*3 **526.13** ipsi *L* : iidem *Tp, Bonon.Ocean.llO* : *om. Rp* **530.8** oportet] oportebit *Tp* 531.23 forte *L* : equaliter *Tp* : equaliter *forte Rp* **534.12** malum] perversum *Tp, Atreb.856* **536.io** nequaquam *LRp*2,4 : minime *Tp, Camer.921* : *om. Rp*1,3 **540.22** assumens *L* : reportaturus *Tp* : *om. Rp* **540.23** Aet *LRp*2'4 : fiat *corr.Rp*3 : factum fuit *Tp* : *om. Rp*1, *pr.m.Rp*3 **550.13-14** amicicia quidem videtur *LRp*2-4 : amicabili quidem assimulatur *Tp* : amicabili quidem assimulatur amicicia quidem videtur *Rp*1'4 **556.23** itaque *Rp* : igitur *Tp* : *om. L* **557.8** vel *LRp* : quam (4- vel *Tp} TpYt* **560-5** sufficienter *LrRp* : sufficientes *L2(-Rf)Rp*4 : nimis *Tp* : minus *Rp*123 **560.**12 determinatum *LRp*4 : determinatorum *Tp* : determinat *Rp*1'2'3 (determinatorum *in* **560.13** *perperam Rp*1'2'3 *nec non Tp)* **568.**16 ut non ad altera *LRp* : ut ad altera *Tp* **582.2** suscipiendum *LRp*3, *corr.Rp*3 : suspicandum *Tp* : *om. Rp*1'2, *pr.m.Rp*3

Igitur ex 72 lectionibus propriis codicis *Tp* habet codex *Yü* (Vaticanus, bibi. Apostol., Vat. lat. 2996) 20, sed has lectiones communes cum *Tp* habet tantum in libris I-V (20/39), et praesertim quidem in libro V (13/24) ; codicem ergo *Yü* recensione Toletana contaminatum esse videtur in libris I-V. Post codicem *Yü* quodam modo cum codice *Tp* coniunctus esse videtur codex *Yt* (Vat. lat. 2995), sed post correctionem tantum ; nam lectiones codicis *Tp* habet codex *Yt* prima manu duas tantum, secunda vero manu 13. Cum *Tp* etiam aliquantulum in libro V coniunctus est *corr.Rp** (qui in hoc libro e 24 lectionibus codicis *Tp* habet 6). Ceteri autem codices non nisi rarius et forsitan casu cum *Tp* conveniunt.

Ex his conici potest recensionem quam e codice *Tp* Toletanam vocamus, re vera ab Italia oriundam esse, cum codices *TpYüYt* omnes in Italia scripti esse videantur.

Hoc etiam animadvertendum est, lectiones recensionis Toletanae proprias auctoritate Thomae probari, cuius Sententia plus quam 40 in locis cum eis convenit[1].

3. De antiquioribus editionibus in classes distribuendis.

Quoniam Libri Ethicorum editiones non nisi recensiones contaminatas praebent et ad Aristotelis verba Latina restituenda

[1] Vide S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* («Opera omnia... » XLVII, 1) Romae 1969, Praef., pp. 22O*-22i*.

nullius sunt momenti, eas supra fere neglexi. Pauca tamen dicenda sunt de classibus in quas non nullae editiones distribuuntur.

De classe Parisiaca.

Editionem principem (sine loco neque anno, forsitan Parisiis circa 1476) cum codice Parisino, bibi. S. Genovefae, 257, coniunctissimam esse primo aspectu patebit si capitula, quae communia habent, consideraverimus. Exempli gratia capitula primi libri adieram :

Libri primi de quibusdam preambulis ad virtutem Et de felicitate politica sunt capitula xxi.

Capitulum primum ostendit quid (quod *Edl)* sit bonum quod in hac scientia principaliter intenditur.

Capitulum secundum de modo convenienti huic scientie tam ex parte doctoris quam ex parte auditoris [376.18].

Capitulum tertium qualis debet esse auditor huius scientie [377.1]

Capitulum quartum quod omnes concordant in nomine finis intenti, sed in re discrepant [377.15]

Capitulum quintum quo ordine ratiocinandum est in moralibus [378.4]

Capitulum sextum de opinione ponentium (opinionencium *Gen)* felicitatem in aliquo bonorum manifestorum [378.18]

Ca.VII. De opinione ponentium felicitatem in aliquo bono separato [379.20]

Capitulum octavum ponit quasdam conditiones (ponit *hic Gen)* felicitatis quasi omnibus manifestas [382.2]

Capitulum nonum investigat diffinitionem felicitatis [383.12]

Ca.X. quid diffinita felicitate restat agendum. Et quomodo id agi oporteat (debeat *Gen)* [384.17] '

Ca.XI. confirmat (conformat *Edl)* dicta *(bis Gen)* aristotilis de felicitate ex comuniter dictis de ipsa [385.12]

Capitulum duodecimum divisa sapientum opinione in tres de felicitate ostendit quod prima ponens eam esse *(om. Edl)* virtutem in aliquo <concordat et in aliquo *om. Edl)* discrepat dictis aristotilis [385.25]

Capitulum tredecimum quod secunda opinio consonat dictis aristotilis ponens felicitatem esse virtutem cum voluptate (delectacione *Gen)* [386.ro]

Capitulum decimumquartum quod tertia opinio consonat dictis aristotilis addens felicitati abundantiam bonorum exteriorum [386.31]

Capitulum decimumquintum movet et terminat questionem de causa et origine felicitatis [387.10 Unde]

Capitulum decimumscxtum querit si quis potest esse felix in hac vita [388.8] Ca.XVII. dictam solvit questionem [389.14]

Ca.XVIII. querit si fortune amicorum quid conferant felicitati [391.2]

Ca.XIX. querit si felicitas laudabilium est aut magis honorabilium [391.23]

Ca.XX. quod scrutari de virtute humana pertinet ad moralem [392.24]

Ca.XXI. quod scrutanti de virtute prius agendum est (4- et *Gen)* de partibus anime secundum quas dividitur virtus [393.io]

Lectiones etiam communes permultas habent codex Genovefensis et editio princeps ; exempli gratia has adferam quas communes habent in pecia prima recensionis Parisiacae (cum *Ed7,* quae ex *Ed1* pendere videtur, non nisi pauca excerpta Libri Ethicorum cum quaestionibus Petri Tartareti habeat, eam deesse intellegendum est, nisi diserte nominetur) :

375.10 existunt] sunt *{cum NI)* operacionibus] *om.* 375.i8 omnibus] *om. {cum L2)* 376.3 est1] *om· (cum KsSe)* 376.5 utique] *om.* 376.8 utputa] utpote *(cum AudBrug)* **31**6.io vero] autem *(cum QgPatZag.pc.)* 376.14 uni] et *praem.* 377.27 aliud] aliquod 378.1 quidem] *om.* 378.i6 neque2] nec 378.27 Sardanapalo] Sardinapalo *pr.m.Gen, Ed1^ {cum Vk)* 379-3 autem] *om. (cum YiZag)* 379.5 hos] eos 379.8 inperfeccior et] *inv. (cum Ks)* 379.ii igitur] *om. {cum Clm.4147)* 379.13 autem] *om.* 379.20 est forte perscrutari] forte est perscrutari *Gen* : forte perscrutari est *Ed1'3* 380.29 quedam] *om.* 381.19 Omnes enim -f- artes **382.**7 operacione ... electione] *inv. Gen, Ed1'3 {cum Tp)* **382.15** aliquod] aliquid **382.**18 eligibilibus perfectius **382.29** et1] *om. (cum QgPatZag, pc.)* **384.7** simpliciter] similiter **384.26** rectam 4- lineam *(cum Laud.432, Vigorn.)* **385.1** et] *om. (cum Clm.4147)* **385.**16-17 et maxime bona] bona et maxime 385.24 est] *om.*

Ex *Ed1* (haec est Editio princeps) vero, praeter *Ed7* quae ex ea proxime pendet, pendent *Ed** (Parisiis c. 1491-96), nec non *Ed*'0l** (Parisiis 1500) et *Ed*ieT* (Parisiis 1509) ; editio tamen *Ed** compluria menda editionis principis correxit non nullaque addidit (quas correctiones tabula superior iam ostendit, cum menda quae in hac recensita sunt *Ed** non habeat) ; ex *Ed** autem pendet *Ed** (Parisiis 1497 ; haec est editio Fabri Stapulensis), quae tamen pauca correxit vel peccavit. Lectiones ergo propriae codicis *Gen* et editionum E¿1(£¿'), *Ed** et *Ed** fere sunt hae :

375.5 Ideo] Ideoque *{cum Clm.4147)* 375.ii fiunt *Gen* : sunt *edd. {cum Clm. 4147)* 375.19 persecuntur] prosequuntur *Gen, Ed1* : prosequimur *Ed*7** 375.22 utique] itaque *(cum pc.)* 375.25 quoniam hic utique] utique quoniam hic *{cum Clm.4147)* 376.11 oportet] oporteat *(cum pc.)* 376.12 eos qui] eis qui *Gen* : eos qui sunt *edd.* 376.12-13 humanum bonum] *inv.* 376.14-15 quod civitatis videtur] videtur quod civitas *Gen* : videtur quod civitatis *edd.* 376.15 enim] *om.* 377.19 et1] *om. {cum Clm.4147)* 377.21 que] quid *{cum pc.)* 377.23 aliter L2, *Gen, Ed1* : aliud R, *Ed* : om, Ed6*

377.24 autem1 *Gen* : quidem *edd.* quidem] *om.* **377.28** causa est] *inv. [cum AudBrug)* **378.1** inanius fortassis] *inv.* **378.4** autem] *om. Ed8* nos] non *Ed1* **378.6** est *Gen* : *sit edd. (cum Clm.4147)* **378.8** sunt] om. *(cum Pat)* **378.10** oportet] *om. Ed8* **378.ii** quia ***R*** : hoc quia ***L2*** : in hoc quia *Gen, edd. (cum Qg)* **378.12** erit] *om. Ed1* **378.13** utique] *om. Gen, Ed1-6* : *suppl. Ed8* **378.13-14** neutrum existit] *inv.* **378.14-15** qui ipse omnia intellexerit ***R*** : *om. L* : qui omnia intelligit ex se *Gen* : qui omnia intelliget ex se *Ed1>** : qui ipse omnia intellexerit ex se *Ed8* **378.15** obediet] obedit *(cum AudBrug, Clm.4147)* **378.24** pecudum vitam] *inv.* (4- *Ed1)* **379-5** Manifestum + est *(cum Fp-Qg)* **379.6** melior est *Gen* : *inv. edd.* **379.16** Ideo] Ideoque *(cum Clm.4147)* **379.**17 existimat] existimabit 379.24 aliterque] specialiterque (4- *Ed1)* ***31^.2^*** sanctum 4- est (4- *Ed1* ; *cum Clm.4147)* 379.29 eo quod] est eo quod *Gen (cum Clm.4147)* : eo est quod *edd.* **380.2** quod non utique *Gen* : utique quod non *edd. (cum- Clm. 4147)* commune 4- bonum *(cf.* bonum *pro* commune *Qg)* **380.8** In2] *om. Ed8* **380.Q** autem1] vero **380.**10 autem *Gen* : 4- et *edd.* **380.**14 bonum erit] *inv.* set2 ***R*** : si ***L2*** : sicut *Gen, edd.* magis2 ***L2R,*** *Gen* : magis album L1 : album magis *edd.* **380.17** Speusippus (Spen-) *Gen, Ed1* : Pseusippus *Ed8-8* **380.**18 igitur *Gen* : *om. edd.* **380.2**1 persecuta] prosecuta *Ed8-8* **380.2g** persecuntur] prosequuntur *(cum Clm.4147)* **380.**30 persequimur] prosequemur *Gen* : prosequimur *edd. (cum Clm.4147, pc.)* 380.31 aliud aliquid] *inv. (cum PatZag, pc.)* **381.1** se ipsa 4- bona **381.2** boni *Gen* : 4- ipsius *edd.* **381.**24 ita] *om.* **381.**13 ipsum] *om.* (4- *Ed1* ; *cum Zag)* 38I.25 huius *Gen* : 4- hominis *edd.* 382.2 Rursus] Cursum *Gen* : Vrsum *Ed1* : Rursum *Ed6-8* **382.3** enim1] *om.* (4- *Ed1* ; *cum PupZag)* **382.18** secundum] propter hec] aliud *(cum L2, Clm.4147)* **382.23** ipsam ***Rp*** : ipsa ***L2Rt*** : se ipsam *Gen* : se ipsa *edd.* **383.2** hoc] de hoc *Ed6'8* **383.4-5** felicitatem estimamus] estimamus felicitatem *Gen* : existimamus felicitatem *edd.* **383./** quod] quoniam *(cum Pat)* **383.**9 eligibilius 4- est itaque ***LARtRp1,*** *Gen, Ed1-8* : utique **L1Rpz'3<4|** *Ed8* **383.**18 tectoris] textoris *(cum Clm.4147, pc.)* **383.21** aliquis utique] *inv. (cum Pai, pc.)* **383.23** quidem] *om. (cum PatZag)* **383.26** ergo **Rp1'2'4** : vero ***LARtRp8*** : autem *Gen, edd. (cum PatZag, Rem.863)* et bovi] *om. Gen* : et homini **L2,** *Ed1* : et bovi *Ed8-8* **384.4** hec videtur] videtur hec (hoc *Gen)* : vester hec *Ed6tec* **384.8** quidem] *om.* **384.**9 opus *Gen* : *om. edd.* **384.15** ***^ta*** *&en) Ed8* : Itaque *Ed1-8* paucum] parcum *Ed1* **384.20** habencia 4- in **384.21** vel] et *(cum pc.)* **384.26** differenter ***LtRt,*** *Gen, Ed1* : 4- quidem ***Rp,*** *Ed8>8* **384.27** quale quid 4- est (quale *om. Ed8^is'^T)* **385.4** quoniam] quia **385-7** aliter] et *praem.* **385.**16 corpora] corpus *(cum pc.)* circa2] et *praem. (om. Ed8)* **385.20** quidam] quidem *(cum RfNI, Clm.16101)* **385.21** que2 4- sunt

Sic igitur huius classis antiquior testis codex Genovefensis in numerum testium recensionis L2, recensione tamen ***Rp***3 contaminatae, ascribendus esse videtur (et forsitan quodam modo coniunctus sit cum codice Patavino 456 et similibus). Editio vero princeps iam correcta est, ad normam cuiusdam codicis recensionis ***Ll,*** ut videtur ; nam in 375.24 Post « enim » ex ***Ll*** supplevit «ita», et in 380.14 «album», quod ***Ll*** habet post « magis2 », ante « magis2 » supplevit. Editio denique sexta ad normam cuiusdam codicis recensionis ***Rp*** iterum correcta

est (cf. quae iam dixi p. ccxxvn). Tandem *Ed8,* haec est editio Fabri Stapulensis, ex *Ed6* pendet (vide **378.13** utique ; **383.**9 utique ; **384.15** ; **385.**16 et *om. Ed8 ;* in his locis *Ed8* cum *Ed1* stat, non autem *Ed8 ; nec* non **378.4 378.**10 **380.8,** ubi menda propria habet *Ed8),* sed aliqualiter correcta est (vide **378.14** ubi Faber Stapulensis ex ***R*** restituit « ipse » et « intellexerit », sed ex *Ed8* conservavit « ex se », quae lectio conflata pulchre confirmat *Ed8* ex *Ed8* pendere et non e converso). Parum ergo in « antiqua traductione » edenda desudavit Faber Stapulensis, qui tamen parvo labore pauca verba Graeca litteris Latinis scripta correxit et in marginibus litteris Graecis scripta adposuit et interpretavit, velut *àdXorêrai (!), ¿yKVKÁiov,* etc.

De classe Veneta.

Cum *Ed8* (Venetiis 1481, cum commentario Burlaei) inter testes recensionis ***L2*** recensione ***Rp*** contaminatae esse iam ostenderim (vide *supra,* pp. ccii-ccvni), nunc ostendendum est ex ea pendere non nullas editiones Venetas, hae sunt *Edir* (Venetiis 1500, cum commentario Burlaei), cui addi potest £^nbis (Venetiis 1521), et *Ed12* (Venetiis 1505, cum Sententia Thomae). Quo tamen clarius rationes quae inter has editiones intercedunt pateant, lectiones quas communes habent in initio libri infra recensui :

375-7 finium *ante* quedam **375.n** entibus] existentibus **375.19** illa persecuntur] illas prosequuntur £<¿3,11,12 ; illos prosequimur £<¿nt,is **375.22** ipsum] se ipsum **375.23** alia] alius Kd3-11 : alias *Ed11* : alia £<¿llbls **376.5** principalissime] principalis finis *Edz (corr. cett.)* **376.**9 (h)yconomicam + et

376.14 idem est -j- bonum civitatis] civitati 376.27 modo + autem utique modo *Ed³ (corr. cett.)* dictorum] auditorem E¿llbis 376.28 inquirere] querere 377.1 horum] eorum 377.2 Secundum — eruditus] *om. Ed³* : Secundum ergo unumquodque in unoquoque eruditus bene iudicat *ex Ed* suppi. Ed11'12* 377.6 secutor] sequitur *Ed³ (corr. cett.)* 377.9 propter] *om. Ed³ (suppi, cett.)* 377.i6 aliquod] aliquid 377.22 tradiderunt] crediderunt 377.24 quidem enim] *inv.* 377.25 autem1] enim *Ed³'11* (autem E¿12) 378.1 inanius] inane *Ed12* 378.10 consuetudinibus] consuetudinem *Ed3,11* : -ne Eállbis (-nibus *Ed12)* 378.n-i2 Principium— propter quid *om. Ed³* : Principium enim hoc (hic *Ed11)* quia (+ est Etfllbis ; si est *pro* quia Ed12) sufficienter, nihil opus erit eo quod propter quid *e-x Ed* suppi.* Edn³llbis'ia 378.14 ipse] om· 379-4 igitur] autem 379.6 melior est] meliorem *Ed³ (corr. cett.)* 379.13 in sequentibus *post* 14 faciemus 379.15 violentus quis] quod violenter *Ed³* : quis violenter Ed11-12 379.16 priora] prius Ed11'12 379.17 fines] finis Ed³ : finem Ed11»12 379.21 obvia] ardua Ed12 *(cf.* perardua Ar e t i n u s, Ar g y r o p o u l o s 379.29 eo quod 4- est 379-32 equaliter] equale 380.1 tempus] mora Ed12 (occasio Ar g y r o p o u l o s, *sed* mora *pro* dyeta) 380.8 quidem enim] *inv.* 380.10 Queret] Queritur Ed³ *(corr. cett.)* 380.n si] sicut Ed11-12 38O.i6 videntur] viderentur Ed³ *(corr. cett.)* 380.17 Speusippus] Pseusippus Ed³ : Leucippus Ed11 : Speus- Ed12 380.19 propter] semper Ed³ : propter quod Ed11112 380.24 secundum] propter utraque] hec 381.7 Sed certe] an certe Ed12 381.14 homini] bonum 381.20 quamvis auxilium tale] tantum autem auxilium Ed12 *(cf.* tantam tamen opem Ar g y r o p o u l o s) **381.22** vel] et **382.5** Hoc autem] Hec quidem **382.9** plura] plures plura Ed12 382.12 fines] et *praem.* **382.13** omnino] omnia **382.23** unumquodque + autem **382.24** Eligimus] + et Ed3»11 : + hec et Ed12 per hec] propter hoc suspicantes + et 383.3-4 solitarium sufficientem et eligibilem] sufficientem solitariam et eligibilem 383.4 nullo + exteriori 383.7 cum minimo bonorum] cum omnino esse putemus bonorum Ed12 *(cf.* cum minimo bonorum esse putamus Ar g y r o p o u l o s)

Patet igitur editionem *Ed11* ex *Ed?* pendere, sed aliquantulum correctam esse, et ad normam quidem editionis (vide 377.2 378.11-12), editionem vero *Ed*™ ex *Ed11* pendere, cum editionis *Ed11* menda propria habeat (velut 379.16 380.n) et praecipue correctiones imperfectas (velut 377.2 378.11-12 379.15 379.17 38O.19), sed et ipsam aliquantulum correctam esse, et praesertim ad normam Libri Ethicorum circiter 1457 a Johanne Argyropoulo translati (vide 379.21 380.1 381.20 383-7). Ex *Ed*™ autem pendet *Ed*®, in qua tamen fr. Paulinus Turchius pauca correxit, velut in 441.20 pro lectione editionum *Ed11.*™ « picnocindinos » (-dynos), forsitan a translatione Antiquiore mutuata (vide **101.**20), lectionem translationis Lincolniensis restituit « microchindinos », quam habebat et *Ed?.*

Quoniam autem ad normam editionis *Ed1* editionem *Ed11* correctam esse dixi, restat ut de *Ed?* pauca dicam : haec editio (Venetiis 1484, cum commentario Averrois) ex Rp³ pendet,

cuius verba religiose conservavit, pauca tamen menda propria habet, quibus ostenditur ex ea proxime pendere *Ed10* (Venetiis 1500, cum commentario Geraldi Odonis) et ad eius normam correctam esse *Ed11*. Exempli gratia haec adieram :

375,8 opera] operata *Ed4-10* **375.22** utique + enim *Ed4-10* **377.2** *(in adn.)* bene iudicat in unoquoque eruditus *corv.Rp*[3] : in unoquoque eruditus bene iudicat *tr.* Ed4-10,11 **377.n** desideria + et *Edi'w* **377.12** demonstrandum] de iureiurando Ed4*10 **377.**17 quid] quidem E^4,10 **377.**18 igitur] *om. Ed4'10* **378.1** inanius] inaniter *Ed4tW* **378.5** quesivit] que sunt E<¿4-10 **378.11-** et si hoc appareat] *om. Ed4-10'11* **378.15** Qui] Quod EiZ4'10

frpn.la
(V. 1521)

4. De Libri Ethicorum recogniti notis.

Postquam Libri Ethicorum recogniti testes recensiti sunt, eius proprietates discerni possunt, quibus non perspectis, retractationis vis et natura intellegi non potest. Quarum prima est recensionem Parisiacam et recensionem Toletanam in unum Librum Ethicorum recognitum coire, hoc est Librum Ethicorum ab uno atque eodem viro docto recognitum esse, cuius Libri Ethicorum recogniti recensio Parisiaca et recensio Toletana non sunt nisi duo testes ; secunda est virum doctum qui Librum Ethicorum retractavit in manibus non habuisse translationis Lincolniensis recensionem maiorem **L1,** sed tantum recensionem minorem L2 ; tertia est virum doctum, ut par fuit, correctiones suas supra versus vel in marginibus codicis recensionis *L2* quo utebatur adposuisse ; quarta est virum doctum ad recensionem *L2* retractandam duos minimum codices Graecos adhibuisse.

De Libro Ethicorum ab uno atque eodem viro docto recognito ***(R).***

Quamquam Liber Ethicorum recognitus in duabus recensionibus, Parisiaca ***(Rp)*** videlicet et Toletana ***(Rt),*** ad nos pervenit, has duas recensiones ab uno atque eodem archetypo pendere constat. Cuius testimonio sunt lectiones communes multae quas habent ***Rp*** et ***Rt,*** quarum exempli gratia adferam eas quae in pecia prima recensionis Parisiacae habentur :

375-7 videtur *RpRt* : + esse L1,2 375.21 quoddam *RpRt* : quiddam E'>2 376-ig querendum *RpRt* : + est E1-2 377.ro fit *RpRt* : *om. L1'2* 377.11-12 utique utile *RpRt* : utile utique L1'2 377.23 aliud *RpRt* : aliter E1-2 377.25 autem2 *RpRt* : *om. L1'2* 378.li totaliter *RpRt* : universaliter -|- *s.l.* vel totaliter *L1* : universaliter vel totaliter *in textu L2* quia *RpRt* : hoc quia E1'2 378.11-12 et si hoc appareat sufficienter, nichil opus erit eo quod propter quid *RpRt* : *om. L1-2* 378.14-15 qui ipse omnia intellexerit *Rp Rt* : *om. L1'2* 38O.14 n^que quidem *RpRt* : quidem neque L1-2 set2 *Rp Rt* : si *L1'2* 381.12 *et* 13 quidem *RpRt* : quid L1'2 382.4 Aut (autem *Tp) RpRt* : Vel L1>2 382-4-5 gracia cuius *RpRt* : cuius gracia *L1* : gracia *om. L2* 383-4-5 sufficientem *RpRt* : *om. L1'2* 383.8 bonorum *RpRt* : bonum E1'2 383.21 utique *RpRt* : *om. L1-2* 383.23 utique hoc *RpRt* : hoc utique *L2* : utique hoc utique *L1* erit *RpRt* : sit L1-2 384.3 principalius *RpRt* : principaliter L1-2 384.20 habencia *RpRt* : habens *L2* : habent *L1* 385.24 dicta est *RpRt* : est L1-2

Patet ergo ***Rp*** et ***Rt*** communes habere non solum lectiones quae cum Graeco vel cum variis lectionibus Graecis consentiunt (quas grandioribus litteris scripsi) et ideo viri docti qui Librum Ethicorum retractavit esse videntur, sed etiam non nulla menda, quae librarii esse videntur qui archetypum ***R,*** e quo ***Rp*** et ***Rt*** pendent, confecit.

De recensione ***L2*** *Libri Ethicorum recogniti fundamento.*

Recensione L2 usum esse virum doctum qui Librum Ethicorum recognovit ostendunt innumerae lectiones variae quas communes habent cum codicibus recensionis L2 codices Libri Ethicorum recogniti, ut iam ex tabula quam *supra,* pp. c l x x ii-c l x x iii, confeci patuit.

Illud ergo primum permagni referre arbitror, ut menda recensionis L2, quae vir doctus qui Librum Ethicorum retractavit non sustulit, pro « correctionibus » de industria factis non habeamus, cum incuriae librarii qui recensionem L2 confecit, non autem operae et curae viri docti qui librum recognovit, tribuenda sint.

Sed hoc etiam vehementer interest, ut perspiciatur virum doctum plus quam semel non vera Roberti Grosseteste verba Latina, quae correctione non indigebant, sed verba corrupta recensionis L2 iure correxisse. Velut in I, g8a23, verba Graeca rà /caAcoj eyovra recte transtulerat antiquior interpres, cuius verba retinuit Robertus, «que bene habent» (151.20), sed neglegentia scripsit L2 : « que bene habens », ex quo effectum est ut corrigeret vir doctus : « que bene habencia » (384.20 ; forsitan secludendum sit « que »).

Praesertim tamen notatione digni sunt loci ubi vir doctus verba recensionis ***Ll*** in recensione ***L2*** perperam omissa supplevit, non ex recensione ***Ll***, quam in manibus non habuisse videtur, sed ex ipsis Aristotelis verbis Graecis, unde effectum est ut, etsi pleraque Aristotelis verba Graeca iisdem verbis Latinis ac Robertus reddidit (quod mirum non est, cum uterque verbum pro verbo redderet), tamen quodam saltem verbo ab eo dissentiret velut :

I53.14	Secundum unumquodque *igitur* eruditus	**L**l
	om.	***L2***
yj1.2	Secundum unumquodque *certe* eruditus	***R***
210.1-2	circa omne *divinum,* et quecumque	Ll
	om.	***L2***
437.23-24	circa omne *daimonium* et quecumque	***R***
217.6-7	et minus, et unde oportet, et ut oportet. *Amatorem enim honoris* vituperamus, ut magis quam oportet	Ll
	om.	***L2***
444.5-6	et minus, et unde oportet, et ut oportet ; *phylotimum enim* vituperamus, ut magis quam oportet	***R***

In his igitur locis vir doctus qui librum retractavit non de industria verba Roberti « igitur » in « certe », « divinum » in « daimonium » (quod habet ***Rt*** ; perperam ***Rp*** « demonium » scripsisse videtur), « Amatorem enim honoris » in « phylotimum enim » correxit, sed, cum verba Roberti in L2 omissa nesciret, verba Graeca ab integro transtulit, casu in his verbis a Roberto dissentiens sicut et casu in aliis cum eo consenserat.

De correctionibus viri docti supra versus vel in marginibus adpositis.

Virum doctum qui Librum Ethicorum retractavit correctiones suas supra versus aut in marginibus adposuisse ex hoc iam

patet quod plus quam semel in codice *Tp* eas in marginibus scriptas legimus, velut :

442.15-16 contemptivus ... propalativus **(= L)** *in textu,* contemptivi ... propalativi (= *R) in marg. Tp* **442.**19-20 serviles (= **L)** *in textu,* obsequiosi (= P) *in marg. Tp* **449.22** conloqutio quedam consona (= *L) in textu,* vel societas quedam prudens (= *R) in marg. Tp* 450.5-6 conviciatum (= *L) in textu,* vel derisum (= R) *in marg. Tp*

Ipsius igitur archetypi dispositionem his in locis codicem *Tp* retinuisse veri simile videtur. Sed ipsum omnium codicum Libri Ethicorum recogniti archetypum correctiones supra versus aut in marginibus habuisse ex hoc praesertim patet quod saepius verba correcta ante vel post verba corrigenda in textu inserta codices habent, vel alieno loco inserta habent, aut etiam omittunt, omissis et verbis corrigendis (quod ex hoc evenisse videtur quod, postquam verba corrigenda delevit, librarius verba correcta inserere oblitus est), ut ex sequentibus tabulis patebit :

I. Lectiones conflatae.

432.12 nequaquam ***L*** : minime ***Rp*** : minime nequaquam ***Rt*** **439.22** utique videbitur qui (= ***R)*** 4- si videatur (= ***L)*** ***Rp*** 442.11 tardum (= ***R)*** + pigrum (= ***L)*** ***Rp*** **442.**19-20 obsequiosi P) 4- serviles **(= L)** ***Rp*** **443.3** gravis (= **L)** + lentus **(= R)** ***Rp*** **449.13** Set et maxime ***L*** : Maxime autem ***Rt*** : Set et maxime autem ***Rp*** **450.5** derisum (= **R)** 4- conviciatum **L)** ***Rp*** **456.9** enim *L* : ergo ***Rt*** : enim ergo ***Rp*** **461.**20-21 ipsa per se ipsa (= L) vel eadem per eadem (= R) ***Rt*** (vel eadem per eadem *non loco* ***Rp)*** **469.18** tamen (= **R) 4-** quidem (= ***L)*** ***Rt*** (quam *pro* quidem **Rp)** **485.11** extrema (= **L)** 4- vel extremi (= ***R*** ?) **Rp2'3** **501.**13 vel qui non eligendo (= **R) 4-** in non eligendo (= ***L)*** ***Rp*** **503.28** iniuste *[pro* mustelam L ?) 4- catulum (= **R)** ***Rp*** **506.**1-2 passiones ***LRp3***, ***corr.Rp3*** : orbitates ***Rt*** : orbitantes (-tates **Kplb**) et passiones **Rpl*2**, ***pr.m.Rp3*** **531.23** forte L : equaliter ***Rt*** : equaliter forte **Rp** **535.**18-19 quod putatur maximum (= **R) 4-** existimari *(pro* -ti) maximi (= ***L)*** ***Rp*** **540.4** reportare autem (= **R) 4-** ferri *(pro* conferri ***L)*** ***Rp*** 550.13-14 amicabili quidem assimulatur (= R) + amicicia quidem videtur (= ***L)*** ***Rp*** 553.23 autem [= ***R)*** **4-** utique (= ***L)*** ***Rp*** **569.11** utique (= ***L)*** 4- vel (= **R) Rp**

II. Verba correcta non loco inserta.

407.8 in hiis *om.* ***L2*** : *suppi, loco* ***Rt,*** *non loco* ***Rp*** **440.**29-30 ut utique ***L*** : quomodocumque utique ***Rt*** : quomodocumque... utique *(post* fortunatus) ***Rp*** **447.19-20** considerans eventura quod si sint maiora *(an* considerans *post* maiora *transferendum ?)* **461.21** vel eadem per eadem *post* fiunt *perferam* ***Rp*** 463.12 quidem] **4-** opus quod omnia ***L*** : **4-** indigencia que omnia ***Rt*** : indigencia que (omnia *om.) post* 463.13 eadem *Rp, ante* 12 quidem *corr.Rp3* **500.11-**12 universali **LRp2**: universalium *loco* ***Rt,*** *post* extremum terminum **Rp** 534.11-12 in honoracione. Minimum enim precio autem *Rp\legend.* « in honoracione (=L) vel in precio (=R). Minimum autem »l 539.24-25 Est autem legalis

quidem *foralis* in dictis, hec quidem omnino *venalis* **ex** manu in manum **Rp** [foralis (= *R) pro* venalis (= L) *legend.]* *547.g* quanto *alterius malignitas* circa honorabilius *mala operado* **Rp** [alterius *ante* **545.22** preexistenciam *inserendum videtur,* malignitas *loco verborum* mala operado ; *error ex hoc evenisse videtur quod archetypum binis columnis scriptum erat, correctiones vero* alterius *et* malignitas *in margine prior iuxta alteram adpositae erant, sed prior ad priorem columnam, altera ad alteram referenda, quod non vidit librarius]* **553.io** *agere* actu. In vivere enim et *operari* **Rp** *[verbum* agere *loco verbi* operari *inserendum esse videtur]* **553.**i6 presentis quidem operado **L** : presentis actus **Rt** : actus presentis quidem **Rp** **560.H-I3** set omne intermedium quorundam *determinat* ; et amicorum utique est quedam multitudo *determinatorum Rp [in* **560.12** determinatum (= *L) in* determinatorum *recte correxisse videtur* **R,** *cuius verbum emendatum habet* **Rt,** *sed* **Rp,** *postquam delevit* -um, *non inseruit* -orum; *in* **560.13** determinata **(LRp1]** *in* -torum *perperam correxerunt* **RtRp1'2'3]**

III. Verba correcta non inserta,
verbis corrigendis deletis.

463.2 passus est **L** : pateretur **Rt** : **om. Rp** **464.2** puta **L** : quale **Rt** : **om. Rp** **464.li** ad opus autem **L** : ad indigendam autem **Rt** : **om. Rp** **465.9** qualiter **L** : qualitercumque **Rt** : **om. Rp** **469.**7 quando **L1** : quia **L2** : quando **Rt** ; **om. Rp** **475.8** ipse **L** : iste **Rt** : **om. Rp** **499.**9 nequaquam **LRp2i** : nondum **Rt** ; **om. Rp1'3** **519-5** actum **LRp*** : operacionem **Rt** : *om.* **Rp1'23** **519-9** quod operatum est **L** : agitur **RtRp** *[legend.* <quod> agitur] **525.6** qui aliquando **L** : quicurnque **Rt** : **om. Rp** **526.13** ipsi **L** : iidem **Rt** : **om. Rp** **536.**10 nequaquam **LRp2*** : minime **Rt** : **om. Rp1'3** 540.22 assumens **L** : reportaturus **Rt** : **om. Rp** 540.23 fiet **LRp2'*** (fiat **corr.Rp1]** : factum fuit **Rt** : **om. Rp1, pr.m.Rp3** **582.2** suscipiendum **LRp*, corr.Rp3** : suspicandum **Rt** : **om. Rp1'2, pr.m.Rp3**

Ex tabulis superioribus patet non solum Libri Ethicorum recogniti archetypum correctiones viri docti qui librum retractavit supra versus vel in marginibus habuisse, sed etiam dispositionem archetypi retinuisse aliquantulum codicem *Tp,* sed praesertim codicem a quo peciae tam prioris quam alterius ordinis exemplaris Parisiaci antiquioris descriptae sunt, unde effectum est ut saepius pecia ***Rp1*** et pecia ***Rp2,*** quamquam ab uno atque eodem codice descriptae, dissentirent, cum librarii qui eas confecerunt unus marginem alter mediam paginam attenderent ideoque describerent unus verba correcta, alter verba corrigenda.

De codicibus Graecis a viro docto qui Librum Ethicorum recognovit usurpatis.

Codices Graecos ad verba translationis Lincolniensis corrigenda virum doctum qui post Robertum Grosseteste Librum

Ethicorum retractavit adhibuisse, inter omnes hodie constat nec est causa cur hoc iterum ostendendum curemus, praesertim cum de codicibus Graecis quibus usus est ipse vir doctus qui Librum Ethicorum retractavit diserte mentionem fecerit : nam in adnotatione quam in margine ad 460.6 codex *Tp* habet, ipse dicit : « In greco ante nocumentum », qua adnotatione lectio varia codicum *KbNb irpo rov /jXáBov;* re vera laudatur, et disertius quoque in adnotatione quam in textu libri V, **463.**19, insertam habet ***Rp,*** postquam verbum Latinum « non », quod Robertus omiserat, sed quod verbo Graeco *ov* codicum Graecorum respondet, supplevit, id se supplevisse vir doctus testatus est « secundum duos libros grecos ». Quae adnotatio maximi est momenti, cum ostendat virum doctum ad hunc saltem locum recognoscendum duos codices Graecos adhibuisse, et probabiliter quidem duos tantum, cum verbum où habeant omnes codices Graeci quos vidi : si ergo tertium codicem vir doctus vidisset, et hic verbum où probabiliter habuisset h

Non tamen praetereundum est quod Liber Ethicorum recognitus cum veteribus translationibus saepius consentit 1. Quod tamen non nisi casu accidisse videtur, cum antiquior interpres et vir doctus qui Librum Ethicorum post Robertum Grosseteste retractavit eadem verba Graeca iisdem verbis Latinis redderent, velut in libro I :

94a3 videtur esse ***L*** : videtur ***NR*** 95^9 cognicio ***L*** : cognicio fit ***NR*** *950.23* divicias ***L*** : aut divicias ***NR*** 95^23 aliter ***L*** : aliud NR 95^25 Conscii ***L*** : Conscii autem ***NR*** 95b!1 dicenti ***L*** : bene dicenti ***NR*** gybiq bonum ***L*** : bonorum ***NR*** 97b32 aliquis ***L*** : quis utique ***N***: aliquis utique ***R*** 9yb33 sit ***L*** : erit ***NR*** 982132 extra opera ***L*** : que extra opus ***N*** : que extra opera R 99^13 Talia ***L*** : Tales ***NR*** *çgaiâ* iustum ***L*** : iustum utique ***NR*** ooa5 fiunt vite ***L*** : fiunt **NR** 0^31-32 Differre ... contingit ***L*** : Differt ...

1 Me sane non fugit et librarios sermonis Graeci ignaros codices Graecos quandoque laudare, velut ille qui saeculo XIV in codicis *Rf* margine ad 4iby « intellectualia » hanc adnotationem adposuit : « In graeco daimonia « (cf. adn. ad **484.24)** ; sed hanc scientiam Roberto Grosseteste debuit, qui in Eustratii commentario a se translato notulam inserverat : « daimonia [que nos transtulimus intellectualia] ».

2 Librum Ethicorum recognitum dico, sed in memoria habendum est translationis Lincolniensis recensionem minorem **L**2 veteribus translationibus iam aliquantulum contaminatam esse, velut in 421.32 pro « inpavidus », quod habebat ***L***1 **(191.**25), ex Ethica vetere **(38.5)** « intimidus » restituit **L**2. fortuito tamen et inconsulte, ut ex hoc patet quod in **421.**30 verbum Latinum « inpavidus » retinuit, cum hic et illic in Graeco idem verbum dâerçç habeamus.

contingere *NR* 0167-8 *om. L* : infortunia, talia autem et *NR* oibr8 bo num. *L* : bonum aliquod **NR**

Sed saepius quoque Liber Ethicorum recognitus a veteribus translationibus discedit, quo sat ostenditur eum non veteribus translationibus contaminatum esse, sed ipsa Aristotelis verba Graeca transtulisse, velut in his locis libri I :

-bit propter quid
9566-7 et si hoc *videtur* sufficienter, non indigebimus ideo *N* 69.io -i r : *om. L* 144.25 : et si hoc *appareat* sufficienter, *nichil opus erit eo quod* propter quid *R* **378.** r 1-12 95610 qui a se ipso (£bPbJ7b) omnia intelligit (£b) **N 69.1**3 : *om. L* **144.28** : qui ipse (NbP2, *rec.O*)* omnia intellexerit R 378.14-15 97610 universis **N76-4** ; omnino *L* **150.4** ; universaliter **R 382.29** q8a6 principalior (Lb) **N 78.2** : principaliter *L* **151-2** : principalius **R 384-3** 98a8 generi **N 78.4** : *om.* **£151.4:** genere **R 384.6** q8b22 dicitur N8O.14: est (£b) **£ 152.23** : dicta est **R 385.24** **00617** videtur causa **N 86.17 E 157-3-4** : assimulatur cause **R 389.22** oob30 cum utique **N 87.9** ; quia utique **£157.**16: cum autem utique **R 390.5** O2ai4 *om. N* **91.**18 : manifestum *L* **160.7** : videlicet *R* **393.6** O2a23 Contemplandum autem (ObZ.bPbMb) et civili de anima **Nh 92.5-6:** *om. L* **160.**15 : Contemplandum itaque ^NbP2Kb) et civili de anima **R 393.14**

Etsi saepius Roberti verba Latina correxit vir doctus quae a codicum Graecorum lectionibus communibus abhorrent, saepius quoque Roberti verba Latina, quae quorundam codicum Graecorum lectionibus variis respondent, in verba Latina correxit quae aliorum codicum Graecorum lectionibus variis respondent. Cuius autem classis fuerint codices Graeci a viro docto usurpati, non facile est ad determinandum, cum praesertim non uno, sed duobus codicibus Graecis plerumque usus sit. Si tamen locos ubi verba Latina Libri Ethicorum recogniti variis lectionibus codicum Graecorum respondent recensuerimus, Librum Ethicorum recognitum inveniemus verba Latina habere quae lectionibus variis respondent codicum Graecorum :

In libri **I** locis 14 : N» 12, P2 10 ; K» **n**, Pb **n**, *Ma* 5 ; *Lb* 5, O» 6. Insuper lectiones proprias codicum *NbP2* habet unam (95610) et codicum -fPP" unam (gSb?).

In libri **II** locis 4 (vel 5 ; obscurus est 06b2y) : *K*) 3, Pb 3, Mb 3 ; *Nb* 2, P2 2 ; L» 2 (vel 3), O» 1 (vel 2). Insuper lectionem propriam codicis **O** habet unam (oyaso).

In libri **III** locis 11 : *Kb* 6, P» 7, O» 6 (vel 7) ; V» 5, P2 5 ; i» 5, M» 4 vel 5. Insuper lectiones proprias codicum *KbPb* habet unam (1337), codicis Pb duas (i4b28 i5ai), codicum autem **W** ! unam (i3b26).

In libri IV locis 13 : *Nb* 10, P2 8 ; *Kb* 4, P» 4, O» 4 ; *Lb* 5, *Mb* 4. Insuper lectiones proprias codicum *Nbpz* habet duas (27b2o, 2832), codicis V» duas (25b20 27326), codicis autem P» unam (24b2g).

In libri V locis 18 (vel 19 ; obscurus est 38626) : *Kb* 12, *Pb* 13 ; ¿,»6 (vel 7), 0*9; Nb 12, P2 6, M» 7. Insuper lectionem propriam codicum 7VbP2 habet unam (34a26).

In libri VI locis n : Kb 8, Pb 7 ; .V» 6, P2 4, Mb 4 ; Lb 4, Ob 5. Insuper lectiones proprias habet codicum ,*KbPb* unam (42325), codicis *Kb* duas (42b33 4539), codicis Pb unam (4ib28).

In libri VII locis 19 : 76» 16, *Pb* 14 ; _Vb n, P2 9, *Mb* 5 ; L» 7, Ob 9. Insuper lectiones proprias habet codicum *KbPb* duas (47b! 7 52629), codicis *Kb* duas (53329 5465), codicum autem .W1W» duas (45323 53624).

In libri VIII locis i8:.V»ii, P2 7, *Mb* 7 ; *Lb* 10 ; *O»* 9, *Kb* 8, P» 8 Insuper lectiones proprias habet codicum *KbPb* unam (56318), codicis *Kb* unam (55317), codicis vero A'b unam (63332), codicum denique *LbOb* duas (59a!i, 6ibio), codicis tandem 7.» duas (57324,636).

In libri IX locis 14 : *Ka* 8 vel 10, *Pb* 10 vel n ; *Nb* 5, P2 5, *M"* 5 ; *Lb* 3, *Ob* 4. Insuper lectiones proprias habet codicum 7t'»P» quattuor (65614 66335,630 70331), codicum vero LbOb unam (69613), codicis *Mb* unam (68320).

In libri X locis 15 : *Kb* 9 (deest unus locus), Pb 12 ; Mb 2, Ob 3 ; Lb 8, N" 4 (desunt 5 loci), P2 6. Insuper lectiones proprias habet codicum *KbPb* duas (73a!! 80614), codicis vero 7V» forsitan unam (80328) ; lectiones autem codicis i» quam habet Liber Ethicorum recognitus sunt etiam codicum Pb vel Vb.

In summa ergo, cum pro comperto habeamus duos esse codices Graecos quibus usus est vir doctus qui Librum Ethicorum retractavit, codex principalis quo usus est videtur esse in libris I, IV et VIII codex quidam similior codici 2Vb, in libris vero III, V-VII et IX-X codex quidam similior codicibus AbPb (in libris III, V, IX-X proximior codici Pb, in libris autem VI et praecipue VII proximior codici Kb) ; codex secundarius in libris III, V-VII similior fuisse videtur codici 7Vb, in libris IX-X utrum similior fuit codicibus A?b vel Lb non liquet ; in libro denique VIII duobus codicibus secundariis usus esse videtur vir doctus, similibus codicibus Kb et /A

Si autem non solum de correctionibus viri docti rationem habeamus, sed etiam de verbis quae vir doctus e translatione Lincolniensi et Robertus ex Antiquiore translatione retinuerunt (cf. *supra,* p. cxcix), Liber Ethicorum recognitus lectiones habet codicum Graecorum complurium (vide tabulam, p. ccxxxix).

Atque hoc etiam addendum est, quod vir doctus plus quam semel non Aristotelis, sed cuiusdam explanatoris verba Graeca verbis Latinis reddidisse videtur, velut in **417.**9-10 **438.20 458.13 518**.12 (vide adn. ad loc.).

	V	N	L		r	
			prine.	*see.*	*prine.*	*see.*
I		0»	*Ifi*	*Kb*	*Nb*	*Kb*
II	Ob	*K**	*N"*	*Pb*	(Kb)	(0»)
III	0»	*Kb*	V»	*Pb*	P»	Vb
IV		*Mb*	Nb	*Pb*	K»	Kb
v		Pb	Kb	*Ob*	pb	
VI		0»	Nb	Pb	*Kb*	
VII		AP	Nb	P»(+0»)	*Kb*	Kb
VIII		A»	*Nb*	Pb(+L»)	*Nb*	Kb(+ib)
IX		?	*Nb*	Pb(+L»)	Pb	Kb *vel Ifi*
X		0»	*Nb*	P»	pb	*Nb vel Lb*

5- De Libro Ethicorum
A NESCIO QUO VIRO DOCTO RECOGNITO.

Cum Librum Ethicorum recognitum sine scriptoris nomine codices nobis tradiderint, ex quibusdam exterioribus vel interioribus argumentis huius nominis coniecturam facere nuper quidam conati sunt, virumque doctum qui post Robertum Grosseteste Librum Ethicorum retractavit Guillelmum de Moerbeke esse augurati sunt h

De exterioribus eorum argumentis hic tacendum puto, cum alibi sat ostenderim fratres Praedicatores qui saeculo XIV ineunte adseveraverunt Guillelmum de Moerbeke Aristotelis « omnes libros naturalis et moralis philosophie de greco in latinum ad instanciam fratris Thome » de Aquino transtulisse, non nisi pia legenda finxisse, quae fabellae, etsi nos delectant, tamen in serium convertenda non sunt nec pro rerum monumentis habenda 1.

1 Quorum princeps fuit E. Franceschini : vide *supra* p. xvi, adn. i, et adde : E. Franceschini, S. *Tomaso e l'Etica Nicomachea* í« Riv. di filosofía Neo-scol. » 28, 1936, pp. 313-328 ; Id., *La revisione Moerbekana della « Translatio Lincolniensis » dell'Etica Nicomachea* (« Riv. di filosofía Neo-scol. », 30, 1938), pp. 150-162 ; quem secuti sunt A. Mansion, *La version médiévale de l'Éthique à Nicomaque. La « Translatio Lincolniensis » et la controverse autour de la révision attribuée à Guillaume de Moerbeke* (« Revue Néoscol. de philosophie » 41, 1938), pp. 401-427 ; M. Grabmann, *Guglielmo di Moerbeke O.P. il traduttore delle opere di Aristotele* («Miscellanea Historiae Pontificiae» XI), Romae 1946, pp. 106-in.

2 Vide S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* (« Opera omnia... » XLVJI, 1), Romae 1969, Praef., pp. 232*-234* et 2Ó4*-2Ó5*.

Restat ergo ut de interioribus eorum argumentis pauca dicam, quae ab ipsis viri docti qui Librum Ethicorum recognovit verbis petunt, cum eum Aristotelis verba Graeca iisdem verbis Latinis ac Guillelmum reddere contendant.

Ante omnia quaedam communia commemoranda sunt, quae ut caveamus nos monent. Primo enim in memoria habeamus oportet quid « correctiones » quas dicimus re vera valeant : saepius enim verba « correcta » verbis « corrigendis » illius aetatis interpretes non malunt, sed tantum inter haec et illa eligendi optionem nobis dant, quod maxime patet cum aliis verbis Latinis alias codicum Graecorum lectiones reddant (quemadmodum lectionem in adnotatione critica positam non mavult hodie editor), sed etiam plus quam semel verum est cum eadem verba Graeca aliis verbis Latinis reddant ; sic explicari potest, quod aliter mirabile esset, Robertum Grosseteste, cum Ethica nova verbum Graecum ***ovrais*** verbo latino « ita » fere reddidisset (26 in locis), Ethica autem vetus idem verbum Graecum verbo Latino «sic» (37 in locis), illic «ita» in «sic» novies correxisse, hic autem duodecies « sic » in « ita » (vide Indices ; cf. ***supra,*** p. cxci). Inter duos transferendi modos eligendi optionem se nobis dare, ipse plus quam semel significavit vir doctus qui Librum Ethicorum post Robertum recognovit, cum ante verba « correcta » verbum « vel » posuit (vide **447.18** in adn. **449.22** in adn. **461.21 465.16 485.11** in adn.).

Secundo in memoria habeamus oportet, quod optime nos monuit L. Minio-Paluello [1] multos hoc tempore in Aristotelis libris transferendis vel translatis corrigendis viros doctos insudavisse, quorum tamen multi adhuc parum cogniti sunt, quod errorem his facit, qui, quia Guillelmum solum cognoscunt, Guillelmi solius esse temere praesumunt quae re vera non sunt hominis, sed aetatis.

Tertio in memoria habeamus oportet, Librum Ethicorum a viro docto recognitum esse circa annos 1260-1270 : nam recensione **L2,** quae circa annos 1250-1260 confecta esse videtur (cf. ***supra,*** p. ccix), usus est, et a Thoma de Aquino anno 1270 in De unitate

1 *Henri Aristippe, Guillaume de Moerbeke et les traductions latines médiévales des «.Météorologiques » et du «De Generatione et Corruptione » d'Aristote* (« Revue philos, de Louvain » 45, 1947), PP- 20^-235> praecipue pp. 230-232 ¡ Id., *Des ' trois rédactions ' de la traduction médiévale gréco-latine du « De Generatione et Corruptione» d'Aristote {ibid.,* 48, 1950), pp. 247-259, praecipue pp. 258-259.

intellectus (ed. Keeler, p. 49,5: «constitutio» = **555.20)** primo laudatus est, antequam circa annos 1271-1272 'ab eo in Sententia Libri Ethicorum quam scripsit interpretatus est. Certum est autem illo tempore litterarum Graecarum scientiam adolevisse, cuius progressus participes fuerunt omnes qui tunc scripserunt (et qui iisdem studiorum instrumentis, ut dictionariis, etc., forsitan usi sint).

Deinde de ipsis viri docti qui Librum Ethicorum recognovit praecipuis verbis pauca dicenda sunt, quo clarius cum quo (si quis est) in verbis Graecis transferendis conveniat perspici possit L

àyopaîos foralis B(i) M»(i2gia4,bi9)
circa forum AfP(i28gb33 9ia4) ; forensis MP(i3i9a28,36 2ia6 z8b39) ; negociator *L[i)* ; platearius D ; venalis £(i) *Econ.* (1346^9) ; emetis *Econ.* (i36oa26).

a.Kpr¡ summum K(i) ed. 775ai3)
adolescenda £(2) ; akme AfP(i335a33,b32) ; augmentum Bam(i) ; crementum N/(i) ; cuspis *D* ; etas AfP(i329a8) ; etas perfecta N(i) ; iuventus *D* ; status N(2) AK(2 ; *cf. á.Kp.á^cüv* 2 ; in 775ai3 « summum » in « status » corr. 2a ed.).

apa certe B(i) N(i) £(2)
ergo B(i) £(46) Ba 0(3) 1W(2) ^(25) *M** M"(6)'„
forte Bc(2) ; iam £(1) ; igitur *V(f) N(8) £(1) Mz(plerumque)* AnA(28) MVS) AfPv(i) 0(2) ; itaque 0(4) J(i6) AfA(4) ; igitur, itaque, sillogistica coniunccio *D* ; utique Af®(i)

1 Sigla haec significant : **An** = Anonymus **(Ans** = Anal. Pr., A.L., t. III ; **AnA =** Anal. Post., A.L., t. IV ; **Anc —** Cat., A.L., t. I ; **Ans =** *De* sommo, ed. H. J. Drossaart Lulofs, *Aristotelis De somno et vigilia liber.* Lugduni Batavorum 1943 [lib. I] ; Id., *Aristotelis De insomniis et de divinatione per somnum,* Lugduni Batavorum 1947 [lib. II-III] ; **An**l = Topica, A.L., t. V) ; B -- Boethius (Ba = Anal. Pr., A.L., t. IIT ; Bc = Cat., A.L., t. I ; Bl = De interpr., A.L., t. II ; Bl = Top., A.L., t. V) ; **Ba =** Bartholomaeus de Messana (Bam : De mundo, A.L., t. XI ; BaM = Magna Moralia, cod. Paris., bibl. nation., nal 633) ; D = Dictionarium Graeco-Latinum saec. XIIIex. confectum, cod. Londinensis, Coll, of Arms, Arundel 9 ; **I** = Iacobus Venetus, Anal. Post., A.L., t. IV ; **£** = translatio Lincolniensis Libri Ethicorum, A.L., t. XXVI, fase. 3 (rationem habui verborum tantum quae £ sola habet) ; ***M*** = Guillelmus de Moerbeke = Anal. Post., A.L., t. TV ; = Cat., A.L., t. I ; AP = De interpr., A.L., t. II ; = De gen. animal., A.L., t. XVII ; AfPv = Politica vetias A.L., t. XXIX, i ; Mp = Politica, ed. Fr. Susemihl, *Ari.st. Politicorum Libri octo,* Lipsiae 1872 ; *Mn* = Poet., A.L., t. XXXIII ; **Ms =** De somno, ed. Drossaart Lulofs [cf. 4ns] ; *N* = translatio Antiquior Libri Ethicorum, A.L., t. XXVI, fase. 2, pp. 65-124 ; **Ni =** Nicolaus, De mundo, A.L., t. XI ; **R =** Liber Ethicorum recognitus, A.L., t. XXVI, fase. 4 ; **V** = translatio Antiquissima librorum II-III Libri Ethicorum, A.L.. t. XXVI, fase. 2, pp. 5-48 ; O = Physica Vaticana, A.L., t. VII, 2. — Numeri inter uncos post sigla posita quoties vertru-m inveniatur indicant (indicibus Aristotelis Latini usus sum, qui, quamquam saepius incompleti vel obscuri, mihi magno emolumento fuerunt).

yaKy catulus *R(1)*
cattus Afg(i) ; mustela £(i) *D* (catulus = *vtorrós* vel <*jKvp.vo$* M«)

Sa-rrávy consumpcio *R(i)* £(i) BaM(ng2a38,bi3)
expensa *R(2) L(i)* Afe(i) AfPv(i) AfP(i28ib3, 13(^33 3oai3)
expensa, erogancia £) *(cf. Sa7rávyp.a* : expensa, consumpcio D) ; sumptuositas *L(i)* ; sumptus £(6)

W igitur R(8) y(3) £(1) *B*(7)* Bi(i) BU?) /(45) **^(38)**
itaque *R{$)* Bam(2) *Mi(^) Mz(plerumque)* AfPv(io) M"(3)
autem *An&(pierumque)* ; ergo Ba(3o) BJ(i) Bl(?) *Ni(i)* ; iam *1(3)* AfK(i) ; quidem Bi(i) N(i) Ana(i) AnA(4) NÍÍ4) lW®(3) ; utique ^(36) IV(33) £(182) Bam(8) *Ba^-(plerumque)* M*(i) *M&(g) M&v(2) M^(^) ; Ay* adv. nunc ; coniunctio iam *D* [In *V, N* et *L* saepius « itaque » pro « utique » habent codices deteriores ; in Anal. Post., «igitur», quod habent veteres interpretes, septies decies correxit Guillelmus de Moerbeke : in « itaque » (7), « utique » (5), « ergo » (3), « etiam » (1), « autem » (1)].

palam B(i) V(i *v.l.* = **26.**10 adn.) **Ba(2g) Bt(ii5)** *Anc(g) Anl(i) Ans(2)* 0(13) **Bam(i)** *Ni(i)* **Afc(9) M»(2) M^n)** *Ms(?) Mwfa)* M^(io)
liquet Ana(?) Ant(ii4) ; manifestum *V(7)* N(i8) £(54) *Bc(g)* Ba(i8) Bi(ii) **Bt(42)** Ans(9) *I(plerumque) BaM-(plerumque) ; rarius* clarum, evidens *An&AnA* ; patens *1(2)* ; patet **Ba(i) B&(i).**

Scavota mens B(i) *V(2)* £(18) yIn^i) Afi(i) AfPv(2) AfP(i3O7b35 37bi4 4oba etc.) anima B*(i) ; cogitado *D* ; deliberacio *Anty)* ; dianoia M^(5) ; intclligencia i4nA(i) 1(2) *Ans(3) Ba™(i)* ; intellectus *V(i) L($) BA(i)* B^S) I(i) MA(8) Afpv(i) *(plerumque) D* ; intencio *BaA(plus quam decies)* ; meditado AfP (i325bi8) ; pervicacia **M*(i)** ; raciocinado **MA(i)** M^(ii) **[F29.i6** «intellectu vel mente » ; £ 263.23 « intellectu seu mente », et in eiusdem loci comm. « intellectus seu mens » ter].

8iareAeo> persevero B(i) *Ans(i)* M?(2a ed. 2) IWP(i257b39 6ga39 73b2g I32yb25 etc.) *D*
consumor £(1) ; efficio *Mt(i)* ; facio AfPv(i) ; perficio K(i) Af8(ia ed. 4 ; 2a ed. 2) Mpv(i) ; permaneo M*(ia ed. 2 ; 2a ed. 2) [in « perfido » semel in « permaneo », semel in «persevero» corrigitur; «permaneo» semel in «persevero» in AfP « facio » et « perficio », quod habet AfPv, in « persevero » corrigitur].

Sion propter quid *R(i) N(i)* /(plerumque)
eo quod B* 0 ;• etenim D ; ideo N(i) ; propter (hoc, id) quod B& *I(yplus quam semel) Bam(i)* ; propterea *An1;* propterea quod Af^i) ; quapropter *Ni(i)* ; quare Bi(i) *Me(2)* ; quia £(3) *An'* M«(8) M"ïi) *D* ; quoniam *B' Ans(i).*

€kos verisimile 11(3) Ba(3) B'(i) Anc(i) Afc(2) Afs(3) M*(3) AfPv(2) Afp(i329b28) MU23)
congrue Mpv(i) ; conveniens £(4) Ans(3) *Anl(z)* **Bom(i) ;** convenienter **Bam(i)** ; decens *N(i)* ; decenter *D* ; fas *Ni(i)* ; ikos Ba(3) ; oportet Bc(i) *An^i)* ; possibile **Bc(i) ;** videtur **Bt(2).**

¿p,p.eXy<;, -AÆs prudens B(i), prudenter £(4)
concinnus *Ni(i)* ; consonus £(1) ; contractus MP(i327bi5) ; dulciter cantans *(-Xcos* cum melodia) *D;* moderatus (-te) £(2) Bam(i) BaM(ng3ai8).

¿vépyeta actus *R(i)* K(6) 2V{2o)£(3) Bi(2)Bt(7) Ans(5) 0(i) 1(i) *BaM-(saepe)* Afe(2i) accio IV(4) *Ans(i) An1 Ba^i)* ; impetrado *D* ; operado *V(2) N($)* £(107) *An^i)* **Afs(6)** *D;* **opus** Ni(r) [£ «actus» habet in 68a6,7,9 ; *R* autem «operado» in «actus» correxit **in** 68ai3,i5]

67T€e cum B(2) Afe(i) 5/pv(2)
quoniam B(i) V(io) N(n) Ba(c.6o) BJ(8) Btfsaepius) **An***(9) 0(5) *I(saepius)* ***Mc(2)*** M^io) *Mz(saepius)* 5/P(in 54634 63623 « cum », quod habet 5/pv, in « quoniam » correxit) 5/,T(i5) ***D***
eo quod B^i) Nïi(i) ; nam Bc(3) B*(2) ; quia £(57) B4(3) ***D*** ; quod Bt(2).

ij/ctCTra minime B(2) 2V(i) Bt(n) An4(8) 5/^(5) 5/pv(2) 5/o(in 61633 «nequaquam », quod habet *M»v,* in « minime » correxit ; 93b39 I3oia4o 4019 etc.) ; *cf.* minimum £(2)
nequaquam F(i) £(7) A/1H3) 5/pv(i) *Econ.* (1344a! 1) *D*

Ocp.iar€Vúj : -d>v 7701'80»* 7)8' aÀo^ov (-^œv) 8oa28-29 themisteuon puerorum et uxoris *L* : disponens de pueris et uxoribus B ; *cf. -rtvet — aXo^cuv Pol.,* 1252622-23 leges statuit ... pueris et uxoribus 5/pv **= 5/P**

O-qTtKos obsequiosus **B(i)**
mercenarius *De passionibus (cf. De virt.,* 1251612) 5/0(1274121 78121 9ia6 1317125 19128 2116 29136 37b2i) ; servilis *L(i)* 5/0(1314614) ***D*** ; vilis *M(Rhet.,* 1367331).

ÎKavûfs nimis B(i)
satis N(i) ; sufficienter V(i) N(s) £(10) Bc(2) Ba(3) BW5) 5/c(2) 5/pv(4) 5/0(1282124 9ob7 91m 1318625 23a22 29634 31129) 5/^(4) *Econ.* (1344114).

KaKovpyia malignitas ***R(l)*** 5/Pv(i) (= 5/01265612)
astucia 5/0(1295611 ; *cf. KaKovpyos* astutus 1295610, *sed* fraudulentus *Rhet.* 1354628) ; mala operacio £(1)

KopJXu) reporto B(2) ; *cf.* porto 5/e(i)
fero U(i) £(2) Bt(i) ***An^i) M^i)*** ; affero V(i) Bl(2) ; confero £(1) ; defero ; assumo £(1) ; lucror £(2) ; duco, fero D ; induco N(i)

«pareas dominor B(l) BflM(i 206139,61 roaig) 5/ov(— 5/0127163)
teneo £(1) **Bt(i)** ***D*** ; abstineo **Ant(i)** ; contineo B<jM(i2O2a22[2],27 03622); detineo N(i) £(1) **An^i)** ; obtineo 5/P(i276ai3 86133 92620 96129,62 1305617 27611) ; retineo Bt(i) ; impero 5/0(132467 33614) ; possideo N(i) ; preemino 5/0(131865) ; prevaleo 5/pv(2) 5/0(1312120) ; supero £(8) ***Ni(t)*** **5/Pv(i)** 5/0(1255115) ; vinco B«m(i).

X-fp/jis accepcio B(2) *V($) L(f) An^i) M(Rhet.* 1362135,38 ; *Met.* 1018134 66137)
sumpcio £(5) Ba(4) Bt(2) 5/t(i) ; assumptio **Ba(2) Ana(i).**

jUc/xi/tiç querela B(i) ; *cf. p,€pf>op.ai* querelas moveo *M(Rhet.* 1316116)
vituperacio £(1) ; vituperium BaM(r2ioa28) ; suspicacio, macula ***D***

p.ox6vp°$ perversus B(i) Bl(i)
fastidiosus, la6oriosus ***D*** ; malus V(i) N(i) £(18) BaM(i2o3a23) *M(Rhet.* 1368615) perniciosus £(1) ; pestilens B4(l) 5/pv(= 5/01254139) A/^fi) ; pravus 5/0(1320134 22124) *M(Met.* 1020623).

'Oôvcnrevs Odisseus B(2) Odys(s)eus 5/^(6)
Ulixes N(2) 5/0(1338128) *M(Rhet.* 1363117 80623 99629 etc.)

c-Iop adv. velud ¿1(4) N(i) £(5) Ana(?) Anfc(?) Ans(22) 0(i) 5/c(67) 5/l(i) **5/«(?)** 5/pv(6) 5/tt(2o)
et Bc(2) ; id est Bc(i) ; namque Bc(i) ; puta ^(14) £(153) BaM(plerumque) 5/c(5o) 5/a(8) 5/t(c.4o) **5f«(i6)** 5/pv(3i) 5/*(66) ; quasi £(1) *NH?)* ^/«(5) ; quemadmodum F(i) N(i) ; sicut **Ana(?) AnA(?)** Ans(i) Bam(i) 5/g(5) ***D*** ; tanquam **Ans(i)** <?(r) ; ut Bc(no) *B&BiB^($etnper)* **Ana(i)** ***Ans(^)*** #(34) *I(setnpev)*

Ni(z) Ml(i) Afs(?) ; utpote N(i) ; utputa *N(?)* MA(l5) Afe(c.25) **Af»v(i) M^(i)** ; verbi gracia ^(41) [pronomen *oíos* pronomine «qualis» fere redditur, unde *otov* pronomine «quale» quater reddidit *R,* ubi verbum adverbialiter *L* sumpserat].

oÁíd í universaliter *R(2)* F(8) N(n) *L(i)* **Ba(i)** Afc(3) *Mi(i)* omnino **P(i)** *L{g) Bc* **Ba^8) Bqz) Bt(43)** 0(4) Z(8) Ans(7) Mc(4) M&(6) Afn'fi) ; prorsus Ans(i) ; simpliciter F(i) AfPv(i) ; totaliter 7V(i) Lfs.Z.8 ; *in textu* 26) ***AnMtf)*** Afc(5) M^i) *M*(plerumque* ***Mpv(2)*** M^(6).

op.iAia societas ***R(i)*** L(r) *M.{Rhei.* I4oib2i) applicatio Afs(i) ; coitus Af*(7) ; collocucio £(2) AK(s) AfPv(z) Afp(i3iib2o *153.22* 34b32 35638 30b32) ; colloquium £(5) 512(131169) ; copulado Afsfi) ; locucio N(i) ; loquela D ; omilia Mpv(i).

o virco nondum B(3) N(i) **Bc(i) Ba(5) Bi(3) Bl(3)** 0(3) **J(z) Bam(i)** Ni(i) Afc(i) Afs(i2) Mpv(i) nequaquam £(7) ; non Bl(i) ; nunquam ***D.***

rtavTeXu)? penitus B(i) N(i) 510(1315619) *M(Rhet.* I356a8 ; *Met.* 1062610); *cf. iravreX-qs* penitus Z(l). omnino N(2) ***L(i)*** **B^n)** 0(2)***Ans(i)*** ***Ba^(ugia2i*** jaopazi) ***Ni(i)*** MP(i298ai6) *MfMet.* 997620) ; perfecte £(1).

tt oXXo c t w s submultipliciter B(i) ; *cf. iroXXoaT-qp,ópt,ov* submultiplex Be(6) 5/0(130862) multipliciter Z(i) *iroXAotrrqp.optov* multiplicat pars *M{Met.* 1020628).

iropifco acquiro B(3) M<(2) AfPv(9) *MP(saepius)* invenio **B(i) F(i) Bl(i)** abundo Bt(i) ; accipio **An'(i)** ; do **ArFfi)** ; emo 5/0(128567) ; lucror *D* ; possum **B4(i);** prebeoBaM(ngoai4,i8); tribuo N(i) £(11) **Ba^ii** 197626} **Z);** distribuo lV(i).

TTpOTTcreta prevolacio B(i) ; *cf. irponcriis* prevolans F(i) precipicium B(i) ; *cf. irpoireT-qs* preceps *MIRhet.* 1409631) audacia *D* ; irrefrenacio L(i) ; *cf. irpoirerys* irrefrenatus £(i) *[sed in comm.* irrefrenati seu prevolantes *ter,* irrefrenatam seu prevolantem *semel].*

oKÓyTTTüj derideo B(i) M«(2) convicior N(i) *L{¿f)* BaM(ii93ai8) ; detrahor **D.**

Gvarr¡p.a. constitucio B(i) ***Ni(i)*** collectio M«(i) ; compactio M«(i) ; congregacioL(i) ***D*** ; consistencia **Bam(i)** ***Mn(6).***

rlp/ripa precium R(i) L(i) ***D*** dignitas AfPv(4) AfP(i266b23) ; honor N(r) ; honoracio L(i) ltfPv(i266ai3) ; honorabilitas Mp(32, *velut* i266ai3,15,19,21 *783,23 82^30* etc.).

VTToXapfiávo) suspicor **B(i)** *N(i) L(^)* **Bt(i) Ana'i) Ana(i) An*(i)** M»(8) Mpv(4) ' ' AT^fi) accipio **IV(i) Ana(i)** 1(2} Bam(i) ; arbitror **Ana(6) Anl(i)** 0(1) ***I(i) Bam(i)*** BaM(ii94b3i) ; concipio AnA(i) ; estimo N(i) **AnA(i)** ***Ni(2)*** AfA(i) ; existimo N(6) L(i3) Bi(i) AnA(i) AnVi) 0(i) B«M(i 187628) AfA(i) Mi(i) Afs(4) Afpv(i) Mrrfi) ; opinor £(2) Ba(i5) BH4) ^''s(3) ¡ puto Ba(i) Ana(3) BaM(ng962o) ; suscipio L(2) 0(2)

</>*alvop.ai* appareo Bfz) lV(3) £(29) Bc(i) Ba(2> Bi(i) fit(c.2o) /(3) AnA(2) Ans(i7)*Ni(2}* **AT^(5) Af^(8)** videor W31) ^(36) £(72) **Bc(s)** Bt(?) 0(7) /(3) **Ans(ig) Bam(i)** *Ms(plus quam* 50) Mfv(i2) Mw(6).

Xpela. indigencia K(3) *L(s.l.z)* Mpt (i) 2112(1313529)
oportunitas K(i) Mpv(5) *Me(velui* 127765 1321516 22a34 28611 29627) exigencia operis Ni(i) ; necessitas V(i) *L(g) D* ; opus *L($)* ; usus L(i) Bam(i) ; utilitas V(i) 2V(i) I4i) Ba(i) *Mv(velut 12570-37* oportunitas AfPv, utilitas *corr.* Mp) ç8oa22).

Xp-qvip-os oportunas *R(i)* AfPv(i) AfP(i299a32 etc.) .M*(i) commodus Mpv(i) ; conveniens **Bt(i)** ; rd *-ov* questus N(5) ; utilis V(i) ^(14) £(38) Ba(2) Bt(?) 1(3) BflM(3) Mk(c.2o) Mpv(i7) *D* ; valens B*(i).

Xpifas oportunitas B(i).
commodacio *D* ; habitudo AfPy(i) ; usus IV(2) L(6) **Bt(4) Z(i) Ans(i) BaM(n)** Mi(i) Mpv(2i) ; utilitas L(i).

Patet igitur virum doctum qui Librum Ethicorum retractavit in verbis Graecis transferendis saepius cum Guillelmo de Moerbeke consentire (velut in verbis *àyopaîos, aKp-rj, KaKovpyía, pépiais, 'Oëvaaevs, iravreXâts, Tropico), irpoTréreta, ειρκωτττω, Xpeia, Xpr¡uipos),* sed saepius quoque ab eo dissentire (velut in verbis *apa, yaXíj, br¡* = igitur, áióri, *f)ep.imeva>, 0-rp-iKos, ÍKavíús, poySripos, ripyp.a),* saepius autem cum aliis consentire (velut in verbis *apa, da~ávr¡* consumpcio, ȝzy = igitur, Sión, *¿pfieX-rp', pox9f¡p¿s)* et saepius ab omnibus dissentire (velut in verbis *yaXrj, 9epiareva), 9ιμικός, LKav&s)* ; de paucis tacui, quia forsitan lectionem variam reddant, velut « distractivus » (? *ireptepyos* 7ob2?). Quod si cum Guillelmo frequentius quam cum aliis consentit, hoc sat explicatur maiore amplitudine operum Guillelmi quae in lucem iam edita sunt, et praesertim communitate aetatis nec non materiarum, cum Liber Ethicorum quem recognovit vir doctus noster, et Libri Politicorum et Rhetoricae, quos transtulit Guillelmus, omnes philosophiae moralis, ut dicebant illis temporibus, sint libri.

Futura sane providere nolo : fieri certe potest ut, cum omnium aetatis illius interpretum libros omnes moderni editores foras dederint, vir doctus qui Librum Ethicorum retractavit cuidam eorum proximus appareat, et adeo forsitan ut eos unum atque eundem esse iure ac merito conicere possimus. In praesens autem nulla iusta causa est cur virum doctum qui Librum Ethicorum recognovit et Guillelmum de Moerbeke (vel alium quemcunque) eosdem esse putemus. Quin etiam sua propria vir doctus noster habere videtur, quae non nisi casu communia cum aliis habet, sed modo cum uno et modo cum alio, ita ut eorum saltem concursum sibi vindicare possit. Ad tempus ergo cautius esse duco hoc tantum modeste concludere, Librum Ethicorum circiter annos 1260-1270 a nescio quo viro docto recognitum esse.

6. De Libro Ethicorum recognito edendo.

Postquam Libri Ethicorum recogniti testes recensui operisque viri docti qui eum retractavit vim ac naturam investigavi, in hoc adductus sum ut persuasum haberem quendam « germanum » Librum Ethicorum recognitum adfectare non nisi somniantis editoris esse.

Quomodo enim sperare posset editor se « germanum » Librum Ethicorum recognitum redintegraturum esse, cum ad huius libri verba recuperanda testes non sufficere manifestum sit ? Solius namque recensionis Parisiacae, cuius testes numerosi locupletesque exstant, verba stabilire possumus ; recensionis autem Toletanae unus solus exstat codex, cui fidere non perfecte possumus (vide p. ccxxm). Sed, quod plus est, ipsae recensiones Parisiaca Toletanaque ad Libri Ethicorum recogniti editionem sufficere non videntur, cum ex Sententia Libri Ethicorum quam scripsit appareat Thomam de Aquino tertiam Libri Ethicorum recogniti recensionem in manibus habuisse, quam recensionem ***T*** vocavi : quae recensio media quaedam videtur inter recensionem Parisiacam et Toletanam, quamquam recensionis Parisiacae similior ; multa enim verba a viro docto emendata habet quae habet recensio ***Rp,*** sed non ***Rt,*** multa quoque quae habet recensio ***Rt,*** sed non ***Rp,*** non nulla tandem sola conservavisse videtur x. Quisquis ergo « germanum » Librum Ethicorum recognitum edere vellet, non solum recensiones Parisiacam et Toletanam, sed etiam recensionem ***T*** ad textum constituendum adhibere deberet, quae tamen saepius coniecturalis est.

Quibus diligentissime perspectis, postquam recensionem ***T,*** quantum fieri potuit, iam edidi[1], tutius esse duxi riunc recensionem edere cuius verba multi codices optime testificantur, recensionem dico Parisiacam, ita tamen ut recensionis Toletanae non solum lectiones varias sedulo adnotarem, sed etiam eas quae re vera verba a viro docto emendata esse videntur grandioribus litteris vel stellulis praemissis notarem.

1 Vide quae scripsi, S. Thomae de Aquino, *Sententia Libri Ethicorum* (« Opera omnia... » XLVII, i), Romae 1969, Praei., pp. 2i4*-23i*.

2 In opere laud, in adn. sup.

Quod commodo quoque legentis factum esse puto : textum enim quem edidi (in quo grandioribus litteris scripsi emendata verba quae vir doctus consulto correxit, reclinatis autem litteris menda quae librarii inconsulte peccaverunt) textus fere est ille quem saeculorum XIIIex-XVIin- viri docti plerumque in scholis legerunt vel in scriptis explanaverunt, aut etiam in linguas vernaculas transtulerunt : constat enim Nicolaum Oresme etsi Thomae Sententia usus est a qua quandoque verba recensionis ***T*** mutuavit[1], tamen recensionem Parisiacam in linguam Gallicam fere transtulisse [2].

Nec praetereundum est quod ad artem criticam promovendam non nihil conferre videtur hoc exemplum adferre cuiusdam libri in exemplaribus Parisiacis in pecias partitis traditi edendi, quod editionis genus, adhuc fere ignotum, in futuro multum augeri debet.

Scribebam Attigolis, prope Lutetiam Parisiorum
Kalendis Septembribus A.D. MCMLXIX

Ut adversaria mea neglegentius scripta diligentius perpolirem suasor et auctor fuit L. Minio-Paluello, cuius prudentissimis consiliis feliciter usus sum ; sic opus quod anno i960 eo petente inceperam, tandem eo opitulante consummavi : hic profiteri me iuvat quantum per decem annos optimi « Aristotelis Latini » moderatoris scientia atque usus in Aristotelis Latinis libris edendis mihi profuerit ; cui maximas agere gratias debeo et libenter ago,

Gratiam quoque aequum est referre Commissionis Leoninae pro S. Thomae de Aquino edendis operibus moderatoribus et sociis, quorum auctoritas et adiumentum mihi ut opus perficerem permiserunt.

Romae, ad Sanctae Sabinae
Die V ante Idus Octobres A.D. MCMLXXII R.A. G

1 Vide quae scripsi in *Aristote. L'Éthique à Nicomaque,* 2e éd., Louvain-Paris, 1970, t. I, Première Partie, Intr., p. 138.

2 Cuius rei complura exempla in adnotatione adtuli, velut : **425.19 429.**27 **466.7 474.17 492.io,i2 494.15 496.1,2 499.i6 500.25 505.19 515.2,25 518.i8 520.10,13 524.i6,2o 532.5 539.21-22 544.4 553.18 564.5 568.17 569.15 576.1 581.**23.

INDICES PRAEFATIONIS

i. Translationum loci qui in praefatione fusius explicantur

5,io-n(o3a2o) : xxm adn. i
6.10(0358-9) : xxiv, x l i
9.5(04524) : x x x v i adn. l
10.i2(o5a2i) : l iii
17.2(07525-26) : XLin adn. 5
21.ig(o9a35) : l iii
25-5-6(adn.lat. = **51.**24) : l iv
25.io(iobl3-14) : LIII-LIV
4O.i4(i6a26) *et* **58.21** : l iv
65.g(94a5-6) : l x ix adn. l
65.I2(94a8) : xcv
66.7(94a22) : cvi-cvn
66.16-17(9454-5) : xcm
68.11 (95ai8) : l x v iii
69.3(95a32) : xcm
69.io(95b6) : cxix
69.n(95b6) : cxvm-cxix
70.8(95522) : Lxvn, xciv-xcv
70.2i(g6a3) : ci
71.i2(96ai6) : cii-cm
72.8(g6a33) : cxix
72.io(g6a35) : l x v ii-l x v iii
74.1(96527) : xc adn. 2
76.6(97512) : cm
77.8(97530) : cix
77.i7(g8a4) : cm
78.i3(g8ai8) : xci adn. l
79.i2(adn.lat.) : civ-cv
80.11-12(98519-20) : l x v ii
81.io(gga7) : cm-civ
82.5(gga24) : xcm
82.7(99a25) : cvn
83.10(99517) : cxix
83.15(99522) : xci adn. 2
84.7(ooa2) : xcvm
84.i7(ooaii) : c i-c ii
85.2o(ooa32) : cix
86.i(ooa34) : cix
88.7(oiai3) : l x v iii
89.9(oia34) : cxix
89.i6-90.i(oi56-8) : cxix-cxx
91.21 (O2ai7) : xcn adn. l
92.5-6(o2a23) : cxix
93.15-16(02515-16) : civ
94.4(02625) : cix
94.19-95.i(o3a5-6) : cvm-cix
95.5-6(o3ag-io) : cx
100.7(1257) : cxxn adn. l
101.13(2153) : cxxix-cxxx
101.14(21522) : cxxxi
101.i7(23ai5) : cxxxi
104.3(34524) : cxxxi
104.i8(37a3i) : cxxx
105.1 (38a2i) : cxxix adn. l
105.ii-i2(4Oa2o) : cxxxvr-cxxxvm
105.18(4152) : cxxxvi-cxxxviii
105,22(42a6) : cxxvi adn. l
112.i4(53ai) : cxxx
112.i6(53ag) : cxxx
I14.i4(55ai2-I3) : cxxxiv
120.3(57ai3) : cxxv, cxxxn
121.12(57516) : cxxv
122.3-5(6oaig-2o,33) : cxxxiv-cxxxv
122.23(63523) : cxxx
141.n(94a6) : cxci
141.29(94ai5) : cxci
145.12-13(95521-22) : cxci-cxcn
161.15(02515-16) : civ
173.25(07525-26) : XLin adn. 5
180. i(ioai2) : cxci
211.io(23a22) : cxxxv adn. l ; cxciv
234.2(32aio) : c l x x x v

241.28(34624) : cxxxi
313.24(60619) : cxxxv adn. cxciv
317.23(62an) : clxxxhi
377.2(94b28-95ai) : ccxxxm
384.2o(g8a23) : ccxxxm
437.23-24(22521) : ccxxxm
442.58-9) : ccxxxm
463.19(3361) : ccxxxvi
545.22 *et* **547.9(65a5** *et* 65612) : ccxxxv

2. Nomina scriptorum qui in praefatione laudantur

Alanus de Insulis cvin
Albertus (sanctus) cx-cxi, cxiv, cxxix, cxxxi, cxxxvii adn. 3, CLXI, clxv, ccix
Albertus de Saxonia clxii
Alexander de Hales cxlvi adn. 1
Alexander Nequam nvn
Alfredus Anglicus ivn
Alverny M.Th. d' lv adn. 4
Anonymus (Graecus, In v Eth.) CLVI, clxxxv
Apelt O. XLin adn. 3
Aretinus Leonardus CLxm, clxviii, ccxxx
Argyropoulos I. ccxxx
Ashburner W. xliii, xcvin, xcix
Aspasius cm, cxxii
Aspasius (Pseudo-) clxxxhi
Augustinus (sanctus) lvii adn. 2, lxviii, xciv, xcv, cxlv adn. 1
Aulus (Gellius) *vide* Gellius
Averroes cvm adn. 2, clxix, ccxxx

Bacon *vide* Rogerius
Baeumker Cl. lvii adn. 3, cxxxvm adn. i
Baleus I. cxliv
Bartholomaeus de Messana ccxli-CCXLV
Baur L. clxxxiv adn. 1
Bekker I. xliii, xlvi adn. 1, xcix adn. 1
Biese Y.M. xcm adn. 1
Birkenmajer A. xvii adn. 1
Blaise A. em adn. 2
Boethius lv adn. 1, xciv, xcv, cxlv adn. i, ccxli-ccxlv
Bonnet M. xcm adn. 1
Breitmeyer J. xciv adn. 1
Breuning W. cxlv (seq. adn. 6 p. sup.)
Brown J. Wood cxxxv adn. 3, CXLIII
Brutus *vide* Eugenius
Burgundius Pisanus lvi
Burlaeus (Gualterius) clxix, clxx, ccii, ccxxix
Burnet J. cni adn. 1

Callus D.A. lvii adn. 2, cci
Cappuyns M. lv adn. 1
Carmody Fr. J. cxlvi adn. 2, cxLvn adn. 1
Chatelain Aem. (Émile) lviii adn. i, ccxi adn. 1
Cicero lvi, lvii adn. 2, xciv
Collegium S. Bonaventurae cxliv adn. 6
Commentarium Florentinum en, CVII
Commentarium Parisiacum ci, en
Cyprianus lxviii
Compendium philosophie cli
Czartoryski P. clv

Decretum (Glossae in —) lvi
Denifle H. lviii adn. 1, ccxi adn. 1
Dictionarium Graeco-Latinum CXXXI, CCXLI-CCXLV
Dio Chrysostomus cxxvi adn. 1
Dondaine A. ccxi
Dondaine H. cxxxvm (seq. adn. 3 p. sup.), cci adn. x
Drossaart Lulofs H.J. ccxli adn. 1

Dulong M. xvii adn. i
Dunbabin J. cc adn. i

Eugenius Brutus O.P. clxx
Eurípides cxxvi adn. i
Eustratius clvi, clxviii, clxxiv, CLXXXV, CLXXXVII, CCXXXVI

Faber Stapulensis cxn, clxix, CLXX, CCXXVII-CCXXIX
Filthaut E. cxlv adn. i, cxlvi adn. i
Franceschini Aetius (Ezio) xvi adn. i, xvii adn. i, clii, ccxi, ccxxxix adn. i

Gauthier R.A. xv adn. 4, xliv adn. 1, lvi adn. 2, cvm adn. 1
Gellius A. lvi
Geraldus Odonis clxiii, clxiv, clxx, ccxxxi
Godefroy Fr. xcv adn. 2, cxxxin adn. i
Goldbacher A. xcv adn. 1
Gregorius Turonensis xcm
Grabmann M. cxxxvm adn. 1, CXLIII, ccxxxix
Grosseteste *vide* Robertus
Guido Ariminensis clxiii
Guido de Orchellis lviii
Guillelmus Antessiodurensis lviii, CVIII, CXLIV-CXLVl
Guillelmus de Moerbeke civ, cxxx, CXXXIII, CCXXIII, CCXXXIX-CCXLV

Harlfinger D. xliii adn. 1
Haskins Ch. H. cxxxv, cxlvi adn. 2, exuvii adn. 1.
Henricus Alemannus clxvii
Hermannus Alemannus cxlvii-cli
Hieronymus cv
Hirsch S.A. cxlvii adn. 1
Hôdl L. lviii adn. 2
Homerus liv
Horn F. xcm adn. i
Hunt K.W. CLXxxiv adn. 1

lacobus Venetus cxxxin, cxxxvn adn. 3, ccxli-ccxlv
loannes a Rupella cvm, cxlvi adn. i
loannes Saresberiensis lvi
loannes Versoris clxix

James M.R. cxlvi adn. 2
Jourdain A. et Ch. cxxxvm adn. 1, cxliv

Kuttner S. lvi adn. 3, lvii adn. 1

Lacombe G. xv, xvn adn. 1, cxv, CXLIII, cxlviii, CLII
Lambertus de Marchia clxii
Laurentius Hispanus lvi-lvii
Liber artis lectorie cxxvm adn. 1
Liber Proverbiorum lvii adn. 2
Little A.G. clxxxiv adn. 1
Lottin O. ex adn. 1, cxlv (seq. adn. 6 p. sup.), cci adn. 1

Macrobius lvi
Mandonnet P. cxliii
Mansion A. ccxxxix adn. 1
Marchesi C. xv adn. 1, lv adn. 1, cxxxvm adn. 1, cxliii, cxlvii
Marichal R. clxi
Martin R.M. cxlvi adn. 1
Mathieu M. lv adn. 3
Mercken H.P.F. xliii adn. 5, cxxxm adn. 1, cxxxvii adn. 1 et 2, CLXXIV, clxxvi, CLXXVII, CLXXX, CLXXXI
Michael Ephesinus clvii, clxix
Michael Scotus civ-cv, cxxxv-CXXXVIII, cxlii-cxlvii
Michaud-Quantin P. cvm adn. 1 et 2, cxlvi adn. 1
Michelant M. cxliii
Minio-Paluello L. xvn adn. 1, lv adn. I, cxxxvii adn. 3, cxxxvm, cxxxix adn. 1, cxlv adn. 1, ccxl
Mioni E. xliv adn. 1

Nicolaus CCXLI-CCXLV
Nicolaus Oresme cxxxi, ccxlvii
Nicomachus Gerasenus lvi
Nolan E. cxlvii adn. 1

Norberg D. xcru adn. r

Odonis *vide* Geraldus
Oresme *vide* Nicolaus

Parisius de Altedo cxxvm adn. i
Paulinus Turchins de Luca O.P. CLXX, ccxxx
Pelzer A. xv, lv adn. i, cxxxvm adn. i, cxliii, cxlvii-cxlviii, CLi adn. i, clxxxiv adn. i
Petrus Helias xcin adn. I
Petrus Tartareti clxix-clxx, ccxxvii
Pitseus I. cxLiv
Physica Vaticana cxxxm, ccxli-ccxlv
Placentinus lvi
Plato exci
Principe W.H. cxlv (seq. adn. 6 p. sup.)

Quintilianus cxli

Ramsauer G. xliii adn. 3
Rassow H. cm adn. l
Ribaillier J. cxlv (seq. adn. 6 p. sup.)
Robertus de Courson lvii
Robertus Grosseteste xvi, xxvi adn. I, xliii adn. 5, liv adn. 1, xciv, civ, cxvin, cxix, cxx, cxxvn, cxxx, cxxxi-v, cxxxvn, CLH-CCI,CCVIII, ccix, ccxi, ccxvi, ccxxiii, ccxxiv, ccxxxm, CCXXXV-CCXL
Robertus Kilwardby ci, cn, cvi, CVII, CLI
Rogerius Bacon cxlvii
Rolandus Cremonensis cxlvi adn. l

Samaran Ch. clxi
Scaliger exxin
Schneider A. lvi adn. l
Schoell R. xliii
Seneca xciv
Stahleder E. clxvii
Stinissen W. clxxvii
Stobaeus (loannes) cxxvi adn. l
Susemihl Fr. xliii adn. 3, xevi, cxn, ccxLi adn. l

Tabula Ethicae novae et veteris cli
Tartaretus *vide* Petrus
Tertullianus cv
Thesaurus linguae Latinae xcv adn. l, cv adn. l, cxxxm adn. l
Thomas de Aquino cxxix, cxxxi, cli adn. 3, clvi, cixv, clxix, clxx, clxxvi-vii, cc adn. l, ccxiv, ccxxiii, ccxxv, ccxxix, CCXXXIX, CCXL, CCXLVI, CCXLVII
Thomson S.H. clxxxiv, cc
Thorndike L. cxxxv adn. 4, cxlvi adn. 2, cxlvii adn. l
Thurot Ch. xcm adn. l, cxxvm adn. i
Turchius *vide* Paulinus

Vacant J.M.A. cxliv
Van den Eynde D. et O. lviii adn. 2, cxliv, adn. 6
Vernias Nicoletus clxix
Versoris *vide* loannes
Viola C. lv- adn. 2

Wartelle A. xliii adn. l
Wiesner J. xliii adn. l
Wüstenfeld F. cxliii

	ERRATA	*Lege*
8.4 adn. lat.	ab hisdem *Qh*	ab... hisdem *Qh*
11 adn. lat. penultima lin.	ad *om. Qh*]	¿4 ad *om. Qh*]
13 adn. lat.	¿*0* autem	19 autem
66 adn. lat. ult. lin.	*ante* 21 *add.*	et3 *om. Qw*
68.6 adn. lat.	posuimus *Qo*	posuimus *Qq {vel dele}*
83-5 adn. lat.	et *om. QpYm*	et *om. QpYmQw*
83.5 adn. lat.	9 vel] et *VqQw*	9 vel] et *VqQwQpYm*
84.16 adn. lat.	quousque *Qo*	quousque utique *Qo*
94-4 adn. lat.	autem *Qw*	autem2 *Qw*
148.3	proper	propter
195.3.5	*Anonvmi*	*Notula Roberti inserta in Anonvmi*

Aristotelis Latini volumina sequentia iam edita sunt :

Codices descripserunt G. Lacombe, A. Birkenmajer, E. Franceschini, M. Dulong, L. Minio-Paluello : Volumina tria (1939-1961), iterum imprimenda.

Operum editiones :

1.1-5 Categoriae (Transi. Boeth., Compos., Moerb., Lemm. Simplicii, Ps.-August. Paraphr.), ed. L. Minio-Paluello, 1961.

I.6-7 Categoriarum Supplementa : Porphyrii Isagoge, (Transi. Boeth., Fragm. Victorini), « Liber Sex Principiorum », ed. L. Minio-Paluello, 1966.

11.1-2 De Interpretatione (Transi. Boeth. et Moerb.), edd. L. Minio-Paluello et G. Verbeke, T965.

111.1-4 Analytica Priora (Transi. Boeth. [rec. duae] et Anon. ; Scholia), ed. L. Minio-Paluello, 1962.

IV. 1-4 Analytica Posteriora (ed. ait. Transi. Ioan, et Gerardi ; ed. prima Transi. lacobi et Moerb.), ed. L. Minio-Paluello et B.G. Dod, 1968.

V. 1-3 Topica (Transi. Boeth. [cum fragm. Recens, ait.] et Anon.), ed. L. Minio-Paluello, 1969.

VII.2 Physica (lib. I et II.1 : Transi. Vatic.), ed. A. Mansion, Ï957-

XI.1-2 De Mundo (ed. ait. Transi. Barthol. et Nicolai ; ed. prima Transi. Rinucii, Argyropuli, Sadoleti. et Paraphr. Apulei), edd. W. L. Lorimer, L. Minio-Paluello, G. F. Muscarella, 1965-

XVII.2.v De Generatione Animalium (Transi. Moerb.), ed. H. J. Drossaart-Lulofs, 1966.

XXV.i-i* Metaphysica (lib. I-IV.4 : Transi. lacobi [Vet.ma] et Compos. [Vetus]), ed. G. Vuillemin-Diem, 1970.

XXVI. 1-3 (quinque fase.) Ethica Nicomachea, ed. R. A. Gauthier 1972-73 :
fase. prim. : Praefatio ;
» sec. : Eth. Vetus, Nova, Borghes. ;
» tert. : Transi. Grossetexte (textus purus) ;
» quart. : » » (» recognitus) ;
» quint. : Indices verborum.

XXIX.r Politica (lib. I et II.1-11 : Transi. Moerb. 'imperfecta'), ed. P. Michaud-Quantin, 1961.

XXXIII Poetica (ed. ait. Transi. Moerb. ; ed. prima Averrois ' Poetriae' Hermanno interprete), ed. L. Minio-Paluello, 1968.

Imprimerie J. DUCULOT S.A. (Gembloux). Tél. : 081/61.00.61

UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII AEVI
ACADEMIARUM CONSOCIATARUM AUSPICIIS
ET CONSILIO EDITUM

ARISTOTELES LATINUS

EDITIONI CURANDAE PRAESIDET

L. MINIO-PALUELLO

XXVI 1-3

FASCICULUS SECU NOUS

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

LEIDEN
E. J. BRILL

1972

ARISTOTELES LATINUS

XXVI 1-3

FASCICULUS SECUNDUS

ETHICA NICOMACHEA

Translatio Antiquissima libr. II-III sive 'Ethica Vetus'

ET

Translationis Antiquioris quae supersunt

sive 'Ethica Nova', 'Hoferiana', 'Borghesiana'

edidit

RENATUS ANTONIUS GAUTHIER

LEIDEN
E. J. BRILL

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

1972

L. S.

Huius seriei volumen XXVI. 1-3 Ethicorum Nicomacheorum latine e graeco sermone aetate media redditorum textus omnes editori nostro notos continet in quinque fasciculos divisum quorum singuli haec amplectuntur :

primus — Praefationem ;

secundus — Translationem Antiquissimam librorum II et III (' Ethicam Veterem'), una cum Translationis Antiquioris libro I (' Ethica Nova ') et reliquiis ceterorum librorum Hoferianis atque Borghesianis ;

tertius — Translationis Roberti Grosseteste Lincolniensis (' Libri Ethicorum ') textum purum ;

quartus — Translationis eiusdem Lincolniensis textum ab ignoto quodam recognitum eumque late vulgatum ;

quintus — Indices verborum latinum-graecum et graecum-latinum.

L. M.-P.

TABULA

FASCICULI SECUNDI

1. Translatio Antiquissima librorum II et III sive 'Ethica Vetus ' additis interpretis adnotationibus..... i

Liber II 5

Liber III..... 23

Interpretis adnotationes 49

2. Translationis Antiquioris quae supersunt :

A. Liber Isive 'Ethica Nova ?..... 63

B. Librorum II-X reliquiae sive 'Ethica Hoferiana 'Borghesiana etc..... 97

Appendix : Particulae librorum I et III ab Hermanno Alemanno ex arabico translatae..... 125

A. Particulae libri primi : 'Alia Translatio ' : 127 —B. Particula extrema libri tertii : Nova Translatio vel vetus noviter edita : 130 — C. Averrois Libri Nicomachiae necnon Summae Alexandrinorum particulae : 132

1.

TRANSLATIO ANTIQUISSIMA

LIBRORUM II ET III

SIVE

' ETHICA VETUS '

ADDITIS INTERPRETIS ADNOTATIONIBUS

CONSPECTUS SIGLORUM

in adnotatione Ethicae Veteris adhibitorum

I. LIBRI LATINI l

Ay = **cod. Abrincensis, bibl. munie., 232 : saec. xnex**

Qh = **Parisinus, bibl. nat., lat. 8802 : saec. xnil"-**

Os = **Oxoniensis, bibl. Bodl., Seld. sup. 24: saec. xuex-**

Yg = **Vaticanus, bibl. apost., Vat. gr. 1342 : saec. xmex-**

Verba latina in marg. vel supra versus scripta

Rarissime adferuntur :

Km = Cremifanensis, bibl. monast., 123 ; *Oa* = Oxoniensis, bibl. Bodl., Auct. F.5.29 ; *Oc* — Oxoniensis, Corp. Christi, **ni** ; *Pt* — Vaticanus, Pal. lat. 988; *Qe* = Florentinus, Bibl. Laurent., S. Crucis, VUL d.6 ; *Qf* = Florentinus, bibl. Laurent., S. Crucis, XIII s.12.

Ayl, Qhl ••• ; *Ay2, Qh2* ... = *Ay,Qh* ... ante correctionem ; post correctionem

II. LIBRI GRAECI :

Kb = **cod. Florentinus, bibl. Laurent., Plut. LXXX1, n : saec. X**

Lb = **Parisinus, bibl. nat., gr. 1854 : saec. xu**

Mb = **Venetus, bibl. Mare., gr. 213 : c. 1467**

Nb = **Venetus, bibl. Marc., gr. Class. IV cod. 53 : saec. xu**

Ob = **Florentinus, bibl. Riccard., 46 : saec. xiv**

rec. = ff. i-5v manu recentiore refecta

Pb = **Vaticanus, bibl. apost., Vat. gr. 1342 : saec. xni**

P2 = **Parisinus, bibl. nat., Coisl. 161 : saec. xiv**

Rarissime adferuntur :

Aid. — Aristóteles : *Opera, graece...,* t. V, apud Aldum Manutium, Venetiis 1498 ; *Bl* = cod. Londin., Mus. Brit., Add. 14080 ; B2 = Londin-' Mus. Brit., Add. 6790 ; = Venetus, bibl. Mare., gr. 214 : *O'* — Oxon-. Corp. Christi, 112 ; O2 = Oxon., Novi Coli., 227.

COMPENDIA ET NOTAE

codd., cett. : ad codices tantum, respiciunt qui ineunte adnotatione in singulis paginis recensentur

dett. : ad codices respicit qui ibidem non recensentur (nisi aliter adnotetur, complures saltem deteriores significat)

/ rasura unius litterae

* stellula in adnotatione graeco-latina legentem ad adnotationem latinam refert ; in adnotatione latina lectiones praecedit quae cum quibusdam lectionibus variis graecis concinunt.

*** tres stellulae in textu aliqua verba deesse indicant, quae in latina potius quam in graeca scriptura omissa esse videntur.

Grandioribus litteris in adnotatione latina scripsimus varias lectiones quae cum verbis graecis quodam modo concinunt.

add. = *addidit, -derunt*
adn. = *adnotatio*
cap. = *capitulum*
hab. = *habet, habent*
ind. = *indicavit, -verunt*
inf. = *inferior*
interp. — *interpunxit, -xerunt*
inv. = *invertit, -terunt*
litt. = *littera*
om. = *omisit, -serunt*
praem. = *praemisit, -serunt*
scr., scrib. = *scripsi, scribendum*
secl. = *seclusi*
s.l. ~ *supra lineam*
s.v. = *sub verbo*
sup. = *superior*
suppl. = *supplevi, -vit,* etc.
tr. = *transposuit, -suerunt*
utr. — *utrimque*

Blaise = A. Blaise, *Dictionnaire latin-français des auteurs chrétiens,* 2e Turnhout, 1963.

Niermeyer = J. F. Niermeyer, *Mediae latinitatis lexicon minus,* fase, i-jr Leiden, 1960-1964.

ARISTOTILIS
ETHICE NICOMACHICE

LIBER SECUNDUS

[i] Duplici autem virtute existente, hac quidem intellectuali, Bekker
vel morali
hac vero consuetudinal!, ea quidem que intellectualis, multum 03315
ex doctrina habet, et generacionem et augmentum, et ideo experimento indiget et tempore. Ea autem que consuetudinalis, ex assuetudine fit. Unde et nomen accepit, parum declinans ab assuetudine. Ex quo et manifestum, quoniam nulla consuetudinalium
virtutum natura in nobis fit. Nichil enim eorum que natura sunt, 03320
assuescitur. Verbi gracia. Lapis deorsum natura latus, numquam assuescetur sursum ferri, nec si milies eum assuescet quis sursum eiciens ; neque ignis deorsum, neque aliud aliquid eorum que aliter innata sunt, aliter assuescetur. Neque igitur natura neque prêter naturam, fiunt virtutes. Set innatis quidem 03325
nobis suscipere eas, perfectis autem per assuetudinem. Adhuc
habitus
quecumque quidem natura nobis adveniunt, virtutes horum pri-
operaciones
mitus ferimus ; postea autem, actus tradimus. Quod in sensibus manifestum. Non enim ex sepe videre vel sepe audire,
sensus accepimus ; set e converso habentes, usi sumus ; non 03330
ve! habuimus vel operantes
utentes, accepimus. Virtutes autem accepimus, agentes prius.

Ob(£b *Nbp2 KbPbMb)* *io* sunt] + a'AAws-

Jy(Vg) *OsQh* 1-3 Aristotilis — secundus (nichom- *ex* nicom-) *Ay* : Incipit liber primus ethice Arlls *Osm£* sup : Incipit primus liber de ethica Ar. Osms ext : Primum capitulum. Quod virtus nec naturalis nec contra naturam *rubr. Qhm%* 4 existente *om. Os* 5 vel morali *s.l. Ay* ; *om. ceti.* 10 in ... fit] infit *Yg* sunt **+ aliter** *YgQh2* : + vere (? *Qhl*] *deit.* 11 **natura deorsum** *Yg* 12 **decies milies** *Yg* eum *post* quis *Ay* : ipsum *Yg* 13 aliquid aliud *tv. YgOsQh* 15 sunt *Qhl* 16 perfectas *Qhl* 17 quidem *om. Qh* ' habitus *s.l. Ay* : id est consuetudines *s.l. Os* ; *om. Qh* eorum *Qh* 18 post cum actu *Qh* operaciones *(praem.* per *Os) s.l. AyOs* : *om. Qh* traducimus *AyYg* 19 vel + sensus *(exp.) Qh* 20-21 visi sumus non videntes *Qhl* 21 vel habuinuis-sJ. *Os* : *om. cett.* Virtutem *Os* agentes *Os* : operantes *AyYg* : agentes *Qh* prius *s.l. Os*
ve! operantes

Quemadmodum et in artibus aliis. Que enim oportet discentes facere, hec facientes discimus. Verbi gracia. Fabricantes, fabri fiunt ; et citharizantes, cithariste. Sic igitur et iusta quidem
03b1 facientes, iusti fimus ; casta autem, casti ; forcia vero, fortes. Testificatur autem et quod fit in civitatibus. Legislatores enim
cives assuescentes, faciunt bonos ; et voluntas quidem omnis
03b5 legislatoris, hec est. Quicumque vero non bene hoc faciunt, peccant ; et differt hoc civilitas a civilitate, bona a mala. Adhuc ex eisdem ipsis et per eadem ipsa, et fit omnis virtus et corrumpitur. Similiter et ars. Ex citharizare autem, boni et mali
03b10 fiunt cithariste ; proporcionaliter autem, et fabri ; et reliqui omnes. Ex bene enim fabricare, boni fabri fiunt ; ex male autem, mali. Si enim non sic (se) haberet, nulla esset necessitas docentis (vel doctoris) ; set omnes fierent boni vel mali. Sic et in virtutibus habet.

(nominativus) (accusativus)
03b15 Facientes enim permutaciones cum hominibus, hii quidem iusti, hii vero iniusti fimus. Facientes ea que in periculis, et assueti timere vel audere, hii quidem fortes, hii vero timidi. Similiter autem et ea que circa concupiscencias habet, et ea que circa iram ; hii quidem enim casti et humiles fiunt, hii autem incon-
03b20 tinentes et iracundi, hii quidem ex sic in eis converti, hii vero ex sic. Et uno utique sermone, ex similibus actibus, habitus fiunt. Quapropter oportet actus (qualitativos) quales attribuere ; secundum enim horum différencias, sequuntur habitus. Non parum igitur differt, sic vel sic ex iuventute assuesci, set multum,
03b25 magis autem omne. *[2]* Quoniam igitur presens opus non contemplacionis gracia est, quemadmodum alia, neque enim ut

NbP' KbPbMb) 7 *hec (K6)] *aiiri* 10 autem] *yàp ... Kal* *12* fiunt] *eoovrai* 24 ex : *bene ex] *çvdvs éx*

Ay(Yg) OsQh 4 sumus *OsQh* vero] autem Os 6 assuefacientes *Ay* voluntas (.i. intencio) *Os* 7 hoc (h' *AyOs) ante* non bene *Ay* : *hec *Qh* 10 autem] **enim et** *Oa (vide praef.)* 12 fiunt fabri *tr. Qh* 13 haberet *Ay* : haberet (se) *Os* : haberent *Qh* : esset *Yg* esset] eciam *Qh* docentis (vel doctoris) *Os* : doctoris *Ay* : tactoris *Yg* : docentis *Qh* 14 et] eciam *Os* 15 nominativus *(praem.* virtutes, *an pro* viri ?) *et* accusativus *s.l. Os : om. cett.* quidem] vero *Yg* r*6 fimus *ante* hii *Yg* : fiunt *Os* facientes + enim *OsQh* : + *s.l.* viri (?) *Os* 17 timidi... fortes *tr. Ay* 18 habet *s.l. Ay : om. Qh* que2] qui *Qh* 19 quidem *om. Qh* autem] et *Qh* 20 quidem] vero *Ay* 21 itaque *Qh* 22 qualitativos *s.l. AyOs : om. Qh* 22-23 attr. — seq. *Qh™e* 23 sequentur *OsQh* 24 ex] *bene ex *Yg* set multum *s.l. Qh* 25 *ad* Quoniam] Quod circa voluntatem *(pro* volup-) et tristiciam virtus consistat *rubr. Qhms* 26 est *ante* gracia *Ay : utr. Yg* quemadmodum + et *Ay*]

sciamus quid est virtus scrutamur, set ut boni fiamus, quoniam nullum esset proficuum eius, necesse est scrutari ea que circa operationes, quomodo faciendum eas ; hee enim domine ut o3b3o
vel qualitative
quales fiant habitudines, quemadmodum diximus. Secun-
dum igitur rectam rationem operari commune et supponatur, dicetur autem postea de eo, et quid est recta ratio, et quomodo habet ad alias virtutes. Illud autem prius confiteatur, quoniam 04a!
necessario
omnis qui circa ea que facienda sermo, typo et non certitudinaliter oportet dici, ut et in principio diximus, quoniam secundum materiam sermones inquirendi. Ea autem que in operationibus 0415
et conferentia, nil stans habent, quemadmodum neque ea que sana. Tali autem existente totius sermone, adhuc magis qui de singularibus sermo, non habet certitudinem ; neque enim sub arte neque sub narracione aliqua incidunt. Oportet autem eos semper qui operantur, ea que ad tempus intendere, quemadmodum et in medicina habet, et in gubernatione. Set etsi talis sit o4aio
presens sermo, temptandum auxiliari. Prius igitur hoc inspiciendum, quoniam hec innata sunt ab indigencia et superfluitate
inmanifestis
corrumpi. Oportet enim in obscuris, apertis testimoniis uti. Quemadmodum in virtute et sanitate videmus. Superflua enim o4ai5
ginnasia et indigencia, corrumpunt virtutem. Similiter utique potus et cibus amplius vel minus fiens, corrumpit sanitatem. Commensuratus autem, et facit et auget et salvat. Sic igitur in castitate et fortitudine habet, et aliis virtutibus. Qui enim omnia fugit et timet et nichil sustinet, timidus fit ; qui autem 04120
nichil omnino timet, set ad omnia vadit, audax. Similiter autem
vel delectationem
et qui omnem voluptatem habet et a nulla semotus est, incon-

(*b(Lb *NbP*2 *KbPbMb)* 3 enim] + r6 in2 (F27Wb)J *om.* 25 autem] *re* 27 qui ... habet (o ... «xó^ievos- Mb)] o ... aTroAaumv

Ay{Yg) OsQh 1 est] sit *s.l. Os* 3 domine + **sunt proprie et** *yg* 4 vel (id est *Os)* qualitative *s.l. AyOs : om. ygQh* 4-5 **quidem igitur secundum** Yg 7 autem *om.Ayyg* 8 qui] que *Ayl ea. que s.l. Ay : om. yg* sermo *ante* que *Qh* necessario *s.l. Ay : ante* et Yg : *om. OsQh* 9 et *om. Qh* quoniam] que *Os* 10 sermonem 0$ ea que autem in que *Yg* 12 tocius *post* sermone *Os* : **toto** *Yg* : et omni *Qh* qui] quam *Ay* : quam quidem Yg 13 sub] ab *Os* 14 aliqua *om. Qh* i4"I5 semper eos *tr. Os* 16 et] *om. Os* et sit si talis (serii. etsi **sit talis)** *Yg 17* temptandum + est *Qh* 19 inmanifestis *s.l. Os : om. cett.* 20 **enim superflua** *Yg:* enim *om. Os* 21 ginnasia (gimn- *Yg : gign- Qh) post* indigencia *Ay* utique + et Yg 22 vel] et *Yg* **23 autem commensuratus** *Yg* facit — salvat] faciunt et salvant Yg igitur + et *Yg* 24 habet *post* virtutibus *Qh* 25 fugit omnia *tr. Qh* 26 omnino *om. Os* 27 voluntatem *YgOsQh*] vel *{om. Os)* delectacionem *s.l. AyOs : om. cett.* est *om. Yg*

o4a25 tinens ; qui autem omnes fugit ut ruricole, insensibilis. Corrumpitur enim castitas et fortitudo, a superfluitate et indigentia ; a medietate autem, salvatur. Set non solum generaciones et augmenta et corruptiones ex eisdem ipsis et ab eisdem ipsis
o4a30 fiunt, set et actus in his ipsis erunt ; et enim in aliis manifestis, sic habet. Verbi gracia in virtute. Fit enim ex multum cibum accipere, et multos labores sufferre ; et maxime potest hec facere
vel fortis
virtuosus. Sic autem habet et in virtutibus. Ex removeri enim a voluptatibus, fimus casti ; et fientes, maxime possumus removeri
o4bi ab eis. Similiter autem et in fortitudine ; assueti enim contemnere terribilia et sufferre ea, fimus fortes ; et fientes, maxime poterimus sufferre terribilia. Signum autem oportet facere
o4b5 habituum, fientem voluptatem vel tristitiam in operis. Qui quidem enim removetur a corporalibus voluptatibus et hoc ipso gaudet, castus. Qui autem tristatur, incontinens. Et qui quidem suffert pericula et gaudet vel non tristatur, fortis. Qui autem tristatur, timidus. Circa voluptates enim et tristicias, est
o4bio consuetudinalis virtus. Propter quidem enim voluptatem, mala facimus ; propter tristiciam autem, a bonis removemur. Ideo oportet agi qualitercumque ex juventute, ut Plato inquit, ut gaudeant vel tristentur, in quibus oportet ; recta enim disciplina hec est. Adhuc autem, si virtutes sunt circa passiones et
omnem passionem omnem actum
o4bi5 actus, omni autem passioni et omni actui sequitur delectatio et tristicia, et propter hoc erit virtus circa delectaciones et tristicias. Demonstrant et pene fientes per hec. Medicine enim quedam sunt. Medicine autem per contraria innate sunt fieri. Adhuc ut et prius diximus omnis anime habitus, et a quibus

Ob(Lb NbP2 KbPbMb) (20 qualitercumque] Trots €v0ù$-)

OsQh 3-4 generacio ... corrupcio *Qh* 4 hisdem *OsQh* ab isdem *Os* : ab hisdem *Qh* : per eadem *Yg* 5 et] *om. Qh* hiis *post* ipsis *Yg* : *om. Qh* aliis] alteris *Qh* manifestioribus *Yg* 8 vel fortis *s.l. AyOs* : *om. cett.* remocione enim *Ay* : enim remotione *Yg* *g* et *om. Qh* 12 possumus *AyYg* 13 habitivum *Os* : habitum *YgQh* voluptatem + id est delectacionem s.*l. Os* operibus *YgQh* 14 et *om.Qh], s.l. Qh?* hoc + in *Qh* 16 quidem] quod *Os* : *om. Yg* *et om. AyYg* 18 consuetudinalis] consuetudo vel *Os* quidem *om. Ay (marg. resecto deest Yg)* voluptatem enim *tr. Ay* 19 propter + et *Yg* autem *om. AyYg* 20 iuvente *Os* 21 vel] et *Yg* 23 omni ... passioni et omni actui *scr.* : omnem ... passionem et omnem actum *AyYg:* omni ... passioni et omni actui *OsQh* 24 et2] eciam *Qh* 25 per] propter *Ay Yg* hec + ad invicem *OsQh* 26 autem medicine *Yg* etl *loco Os* : *a-nie* ut *Ay* : *om. YgQh*

innata est fieri deterior et melior, ad hec et circa hec naturam 04620
habet. Per delectaciones vero et tristicias, boni fiunt in perse-
quendo has et fugiendo, aut quas non oportet, aut quando non
oportet, aut quot modis aliter a sermone determinantur talia.
Ideoque determinant virtutes, inpassiones quasdam et quietes ;
non bene autem, quoniam simpliciter dicunt, set non, ut oportet 04625
et ut non oportet et quando et quot alia adiciuntur. Supponitur
igitur virtus esse talis, circa delectaciones et tristicias, opti-
morum operativa ; malicia autem contrarium. Fiet autem nobis
et ex his manifestum adhuc de eis. Tribus enim existentibus que 04630
in voluntatibus et tribus que in fugis, bono conferente delecta-
bili, et tribus contrariis malo non inconferente tristi, circa hec
quidem omnia, bonus directus est ; malus autem, peccans est,
magis autem circa delectacionem. Communis enim hec, anima-
libus ; et omnibus omnes qui sub voluntate, sequitur ; et enim bonum
et conferens, delectabile videtur. Adhuc autem ex puericia 05a!
omnibus nobis connutritur. Ideo difficile repellere hanc passio-
nem contemporaneam vite. Regulamur autem et operationes,
hii quidem magis, hii vero minus delectationi et tristicie. Propter 05:15
hoc igitur necesse, esse circa hec totum opusculum. Non enim
parum in operacionibus bene vel male letari vel tristari. Adhuc
autem difficillimum delectationi bellari vel ire vel furori , quemadmo-

Ob(Lb *NbP2* 2 boni] *^avXac* <?bNb, *corr.* : *-oi cett.* io eisj Tcûv *avTcov* ii que (7íbPb) : *que existentibus] ovtoov rûv* 13 est2 (Ob)J **om. cett.* 18 contemporaneam (? ey/ce^/jopiff/icvoi')] *eyKeypcoapevov* 21 vel2 *(y £b : 7] Kal ZVbAfb)] *Kai*

Ay(Yg) OsQh 2 veroow. *YgQh1* boni 4- maxime *Qh* 3 eas *Os* et + in *Qh* quas *om. Qh1* 5 inpassiones] et passiones *Yg* : in personas si omnes (seniores *Qh2) Qh* quietam *Qh* 7 altera *Qh* Supponatur *A y* 8 talem *Os* 9 autem malicia *Yg* contrariorum *Os* : contrarum *Qh1,* -rium *Qh2* 10 et *om. Qh* manifestum *ante* nobis (9) *Ay* adhuc *s.l. Ay* eis] hiis *Yg* enim] autem *Qh* 11 voluntatibus *YgOs* : voluptatibus *AyQh, dett.* *que + existentibus *Yg* 12 non inconferente *scr.* : inconferente *AyYg* : non inconferente *Os* : non conferente *Qh* triste *OsQh* hec circa *tr. Qh* 12-13 hec omnia quidem hec *Yg* 13 bonus *om. Qh* autem *ont. AyYg* est2] e' *Qh* (? erit *aut potius* est *Qh*\ et *Qh1) : *om. AyYg* 14 magis *post* delectacionem *Qh* autem *om. YgQh* 15 omnibus *scr.* : omnibusYg : omnes *AyOsQh* voluptate^)/ 16 et *om. Qh1* *vj* comittitur ? *Qh1, plerique dett.* difficillime *Qh1,* -mum est *Qh2* hanc repellere *tr. Os* 18 Regulas *Os* comparationes *Os* 19 delectacionem *Os* 20 enim *s.l. Ay* 21 operacionibus -|- vel *Qh* male -f- vel *Qh* vel2] *et *Yg* 22 autem] et *Qh* vel1 *om. Qh* vel furori *s.l. AyOs* : *om. cett.*

ojaio dum dicit Eraclitus. Circa difficillimum autem, semper et ars fit et virtus ; et enim bonum melius in hoc. Quare et propter hoc circa delectaciones et tristicias, totum opusculum et virtuti et civilitati. Qui quidem enim bene his utitur, bonus erit ; qui vero male, malus. Quoniam igitur est virtus circa delectaciones
ofais et tristicias, et quoniam ex quibus fit, ab ipsis et augetur et corrumpitur, non similiter flentibus, et quoniam ex quibus genita est, circa hec *et* operatur, dictum est. [3] Queret autem
vel operantes
aliquis quomodo dicimus quod oportet iusta quidem facientes,
vel operantur
iustos fieri ; casta autem, castos. Si enim faciunt iusta et casta,
05120 iam sunt iusti et casti, quemadmodum si gramaticalia et musi-
Solucio
calia, gramatici et musici. Vel neque in artibus sic habet. Contingit enim gramaticale aliquid facere, et casu et alio supponente. Tunc igitur erit gramaticus, si quid et gramaticale fecerit, et
05125 gramatice ; hoc autem est quod secundum eam que in ipso gramatica. Adhuc neque simile est in artibus et in virtutibus. Ea quidem enim que ab artibus fiunt, bonum habere in eis. Sufficit igitur ea qualiter habencia, fieri ; ea autem que secundum
05130 virtutes fiunt, non si illa qualiter habent, iuste et caste operantur, set si qui operatur qualiter habens operatur ; prius quidem si sciens ; deinde si volens propter hec ; tercium autem si firme
05b! et inmutabiliter habens, operatur. Hec autem ad alias habendum artes, non connumerantur, prefer scire ; ad habendum autem

NbP2 *LbFbAdb)* 14 quid et grammaticale *(ObLb)* : (quid) ◆grammaticale aliquid *(ypa.p.paTiKÓv ɪ i NbPzMb)] ko.l yp. rc KbPb* 15 ipso *(o.vɪ â>]\ avrâ) Mb edd.* 16 *et in («n re lVbP2KbPb)] «ri* 17 habere in eis (? er *aurais)] ‹h(€lv a-vnîs Kb ' norois* (av-) *cett.* 21 hec (KbPb)] *avrá*

Ay(Yg) OsQh 1 dicit] dixit *Yg* : *om. OsQh* **autem difficillimum** *Yg* 3 virtutis *Ayl* 5 virtus est *tr. Qh* 6 et3 *om. Qh* 8 genita est] generata est *Qh* : fit *Yg* Queret] *Littera* Q *maiore in initio versus cap. ind. Qh* : + Quis ex operibus iustificetur *rubr. Qh*™* 9 oportet + et *Os* **quidem iusta** *Yg* vel operantes *s.l. Os* : *om. cett.* 10 vel operantur *s.l. Os* : *om. cett.* t i casti sunt et iusti *tr. Os* 12 Vel *ser.* : Vel sci *Ay* : Sol *Os* : Vel *YgQh* nec *Qh* 13 alios apponente *Os* 14 erit *om. Ay* gramaticus *Yg* : gramatice *Os* : gramaticale *AyQh* quidem *Qh* (? quid) **'gramaticale aliquid yg** 15 secundum eam) sit causa *Qh* 16 inl)'et in *Yg* *etom.Qh* eam Os 17 fiunt] fuerit Os eis -f- est *s.l. Ay, in textu Yh* *non ante, sed post* sufficit *puncto interp. Qh* 18 ea qualiter) equaliter *Qh* fieri -f- scilicet sufficit *s.l. Qh* autem ea *tr. Qhl* 20 set + et *Yg* si *om. Yg* qui *Ay Yg* : quis *Os* : quidem *Qh* prius] primum *AyYg* 21 volens) solvens *Qh* prefer hec *Qh* : *om. AyYg* tercium autem si) et *Yg* 22 mirabiliter *Qhl,* inmira- gA2 autem + quidem *Qh* **22-23 artes habendum** *Yg*

virtutes, scire quidem parum aut nichil potest ; alia autem non parum, set omne possunt. Que et ex multociens operari iusta et casta, adveniunt. Res quidem igitur iuste et caste dicuntur, o5bj quando sunt tales, quales iustus et castus operarentur. Justus autem et castus est, non qui hec operatur, set et qui sic operatur ut iusti et casti operantur. Bene igitur dicitur quod ex iusta vel fiet operari iustus fit ; ex non operari autem hec, nullus futurus est osbio fieri bonus. Set multi hec quidem non faciunt, ad racionem autem confugientes, existimant philosophari, et esse boni. Simile aliquid facientes egrotantibus, qui medicos audiunt 051315 operandorum quidem studiose, faciunt autem nichil faciendorum. Quemadmodum igitur neque illi bene habebunt corpus sic curati, neque isti animam sic philosophantes. [4] Post hec autem quid est virtus scrutandum. Quoniam igitur ea que in anima fiunt tria 051520 sunt, passiones, potencie, habitus, horum aliquid erit virtus. Dico autem passiones quidem concupiscencia™, iram, timorem,' audaciam, invidiam, gaudium, odium, amiciciam, amorem, zelum, misericordiam, universaliter quibus sequitur delectatio vel tristitia. Potencias autem, secundum quas passibiles harum dicimur. Verbi gracia secundum quas potentes irasci vel tristari 051225 quos vel misereri. Habitus autem, secundum quas ad passiones habemus bene vel male. Verbi gracia ad irascendum, si quidem vehementer vel remisse, male habemus ; si autem medie, bene. Similiter autem et ad alia. Passiones quidem igitur non sunt neque virtutes neque malicie, quoniam non dicimur secundum ojbso

Ob(¿» *Nbpt* xbPb.W>) 2 **i>m.* et (ce/.'.)] «ai ObZ.b 4 et (F2.lZb)J 7 futurus est A'bP2A'b/->b) ; 9 etj + ovrtvs 11 faciendorum *(ú âjv irpa.KT€<iji')J Twv 7rpaTTop.evu)V* 7>b : *ru>v 7rpocrraTTop.évu)V C('tt.* 17 *amiciciam odium *(cett.'y* ¿cîaoç *<j>ihiav ObJ.b*

Ay(Yg) OsQh 1 potest; prodest *Yg, dett.* 2 et1 **om. Yg* 3 igitur *om. Qh* 4 quales *om. Os* operarentur *cx* operentur *Ay* : operantur *Qh* 5 set — operatur *om. Qh1* : et2 *om. Oh2* operatur j- et *Os* (> quod] quoniam *OsQh* ex *om. Qh1* 7 vel fiet *s.l. Ay* : *om. cett.* 8 iustus bonus *Ay* 9 philosofari *Os* : perhiberi *Qh* 11 faciendorum ... faciunt *tr.Ay* operandorum faciendorum *scr.* : faciendorum *Ay* : operandorum *OsQh* 12 illi neque *tr. Qh* illic *Ay* nec *OsQh* 13 Post] *littera* P *maiore in initio versus cap. ind. Qh* : — Quid sit virtus *rubr. Qhm*% 13-14 quid est virtus] virtus quidem *Os* : quid virtus *Qh* 14 ea que ... fiunt] facta *Yg* 17 *amiciciam odium *Yg* 18 / /icordiam *Qh1* dilectio *Os* 19 tristia *Qh1* <|U0S 20 vel tristari *om. Os* 21 quas *scr.* : quas *AyYgQh* : quos *Os* ad *om. Qh1* 22 male vel bene *tr. Ay* ad *om. Qh1* 24-25 virtutes ... passiones *tr. Os* 24 quidem *YgOs* : siquidem *Qh* : *om. Ay* 25 neque1 *om. Os*

passiones boni vel mali. Secundum virtutes autem vel malicias, dicimur. Et quoniam secundum passiones quidem, neque laudamur neque vituperamur ; non enim laudatur qui timet neque qui irascitur, neque vituperatur qui simpliciter irascitur, set
06ai qui qualiter. Secundum autem virtutes vel malicias, laudamur vel vituperamur. Adhuc irascimur quidem et timemus involuntarie. Virtutes autem voluntates quedam, vel non sine voluntate. Ad hec autem, secundum quidem passiones moveri dici-
06aj mur. Secundum virtutes autem et malicias, non moveri, set adiaceri[e] qualiter. Propter hec autem neque potencie sunt. Neque enim boni dicimur quia possumus pati simpliciter, neque mali ; neque laudamur, neque vituperamur. Et adhuc potentes
06aio quidem sumus natura, boni autem vel mali, non fimus natura ; diximus de hoc, prius. Si igitur neque passiones sunt virtutes, neque potencie, relinquitur habitus eas esse. Quid quidem igitur est genere virtus, dictum est. [5] Oportet autem non solum
06ai5 sic dicere quoniam' habitus, set et qualis. Dicendum igitur quoniam omnis virtus, cuiuscumque fuerit virtus, id et bene habens perficit, et opus eius bene reddit. Verbi gracia, oculi virtus et oculum bonum facit, et opus eius. Oculi enim virtute, bene videmus. Similiter autem et equi virtus et equum bonum
06a2o facit, et bonum ad currendum, et ferendum ascendentem, et expectandum bellantes. Si utique hoc in omnibus sic habet, et hominis virtus erit utique habitus, a quo bonus homo fit, et a quo bene suum opus reddit. Quomodo autem hoc erit, iam
06a25 quidem diximus. Adhuc autem et sic erit manifestius, si inspexerimus qualis est natura eius in omni continuo et discreto, est accipere hoc quidem plus, hoc vero minus, hoc vero equale ; et hec, aut secundum rem, aut secundum nos. Equale autem,

Ob(Lb NbP2 KbPbM'b') 3 non] oùÔc Ob 21 autem (A'b)J *om.* et| (P2)] *om.*

Ay(Yg) OsQh 2 Quoniam et *tr. Qh* laudabimur *Qh* 3 neque8] nec *Yg* : *et Qh* 5 vel] et *Yg* 7 quedam voluntates *tr. Qh* 8 Adhuc *Qh* passiones quidem *tr. Ay* 10 adiaceri[e] *Ay* : adiaceri *YgOsQh1* : adiacere *Qh2* n enim *om. Os* quia possumus] posse *Yg* 12-13 fimus quidem potentes *Qh* 13 vel] aut *Ay* fimus] sumus *AyYg* 15 reliquitur *Ay* Quid quidem *Qh* : Quidquid *AyYg* : Quicquid *Os* 18 omnis *om. Qh1, sJ. Qh2* ig habent *Os* : habet + et *Qh* perficit *ex* facit *Ay* 21 autem et W. *Yg et2 om.Yg* 23 Si] Set *Os* *hoc s.l. Ay* 24 et hominis] ociam omnis *Qh* 25 bene] bonum *Yg* suum *post* opus *Qh* : *om. Yg* 26 sic] ///sic *Ay* : hic *Yg* manifestum *Yg* 27 qualis est natural qualem naturam *Qh* *Post* eius *puncto interp. Yg, non autem AyOsQh*

medium aliquid superfluitatis et indigencie. Dico autem rei quidem medium, quod equaliter removetur ab utraque extre- o6a30
mitatum, quod est unum et idem omnibus. Ad nos autem quod neque superhabundat neque deficit ; hoc autem non unum neque idem omnibus. Verbi gracia. Si decem multa, duo autem pauca, sex media accipimus secundum rem. Equaliter enim et superhabundant, et superhabundantur ; hoc autem medium o‹›a35
secundum arithmeticam proporcionem. Quod autem secundum nos non sic accipiendum. Non enim si cui decem mnas comedere obbi
multum, duas autem parum, doctor sex mnas iubet. Est enim forsitan et hoc multum accepturo vel parum. Miloni quidem enim parum, dominanti autem ginnasiorum multum. Similiter autem in cursu et palestra. Sic utique et omnis sciens superflui- oobj
tatem quidem et deficiendam fugit, medium autem querit et hoc vult. Medium autem non quod rei, set quod ad nos. Si utique omnis doctrina sic opus bene perficit ad medium respiciens, et ad hoc agens opera. Unde assueti sunt dicere, bene habentibus o6bio
operis, quoniam neque auferendum, neque addendum, ac si superfluitas et indigencia corrumpat bonum, medietas autem conservet. Si autem boni artifices ut diximus ad hoc respicientes operantur, virtus autem omni arte cercior et melior est, quemad- oóbij
modum et natura, medii utique erit inspectrix. Dico autem
vel moralem
consuetudinalem. Hec enim est circa passiones et operaciones. In his autem est superfluitas et indigencia et medium. Verbi gracia et timere et audere, et concupiscere, et irasci, et misereri, et universaliter delectari et tristari, est et magis et minus, et o6b2o
utraque non bonum ; set quando oportet, et in quibus et ad quos,

Ob(£b *NbP*2 *KbpOjVi*ll] 6 accipimusj *Xa^ávovac* 7 medium] + *èarl* 8 secundum2 (*a0')J *rrpos* 13 autem] *om.* 18 auferendum] + *ëonv* 20 si autem (A'bPbj] eí *8r¡ ol O^M'-* : oí S' LblVb**P**2

Ay(Yg) OsQh 1 quid *Yg* : aliquod *Os* 2 quidem *om. AyYg* 3 At *Os* 4 hic *Qh* 5 autem *om. AyYg* *6* accipiunt *Yg* et *AyOs* : *om. Qh, dett. (marg. resecto deest Yg}* 7 medium + est *Yg* : -|- et *Os* 8 arithmeticam *AyQh* : aritmetricam *Yg* : arismeticam *Os* 9 si cui *scr.* : sicut *AyOsQh* : si *tantum hab. marg. resecto Yg* mnas] multum *Yg* : minas *Qh* comedere + est *Ay* 10 parum precipite *(cancell.'} Qh (? scrib.* precipiet *supra* iubet) minas *Qh* : minus *Yg* 11 in hoc *Qh*l accepturo *post* vel parum *Ay* : *om. Yg* 12 autem] aut Os gignasiorum *Qh* multum *ex* parum *Ay* 14 deficienciam] indigenciam *multi dett.* 15 quod rei] qui rei *Os* : pro re *Qh* quod2 *s.l. Ay* 18 auferendum + est *Yg* 20 autem *om. Qh* 23 consuetudinem *Os* vel moralem *scr.* : vel moraliter *s.l. Os-, om. cett.* enim] ///// *Qh* operaciones] actus *Yg* *26 est om. Qh* 27 utrumque *AyYg*

et cuius gracia, et ut oportet, et medium et optimum, quod est virtutis. Similiter autem circa operationes, est superfluitas et indigencia et medium. Virtus autem circa passiones et opera-
defectio vero
o6b25 ciones est, in quibus superfluitas quidem vitiatur, et indigencia vituperatur. Medium autem laudatur et dirigitur ; hec autem 5
ambo virtutis. Medietas aliqua est igitur virtus inspectrix existons medii. Adhuc peccare quidem, multis modis est. Malum
o6b3o autem infiniti, quemadmodum Pithagorici existimant. Bonum
vel directum facere
autem finiti, dirigere autem, uno modo. Ideo et hoc quidem facile, hoc vero difficile, facile quidem diverti a signo, difficile 10
autem invenire. Et propter hec, malicie quidem superfluitas et
o6b35 indigenda, virtutis autem medietas. Boni quidem enim simpliciter. Mali autem omnifariam.

[6] Est igitur virtus, habitus voluntarius in medietate exis-
07a! tens que ad nos determinata, racione ; et ut sapiens determina- 15
bit. Medietas autem, duarum malitiarum, huius quidem secundum superfluitatem, huius vero secundum indigenciam. Et adhuc, quoniam hee quidem deficiunt, hee autem superhabundant, eius
07Í15 quod oportet, et in passionibus et in operacionibus, virtus autem medium et invenit et vult. Ideo secundum substandam et ¿0
rationem que quid est esse significat, medietas est virtus. Secundum autem perfectum et bonum, extremitas. Non omnis autem suscipit operacio, neque omnis passio, medietatem. Quedam
oyaio enim, mox nominata sunt, coniuncta cum malo. Verbi gracia. In malorum gaudio, inverecundia, invidia ; et in operacionibus, ¿5

Ob(Z.b *NbP2 KbPbMb)* 4 et (kcu ι/ *cett.}* : vero (ι| Sè *Mb)* 6 aliqua est igitur *ObLb* : *igitur est (aliqua) (apa «ariv Mb)] ns apa *ta-rtv (èrriv om. P2|* 7 Adhuc] en *Mb : ori Ob* 13 mali... omnifariam *ObLb* : *omnifarie ... mali *tr. cett.* 15 determinata (? *wpí<rp.€vr¡ sec. m. P2)] d)ptap.évri Pb)*

Ay(Yg)OsQh t quod] quidem *Qh* 2 virtus *Yg, plerique dett.* autem + **et** *Yg* 3 operaciones et passiones *tr. Os* 4 **quidem SUperfluitas** *Yg*
defectio vero vel indigencia
et indigencia *ser.* : et indigencia *AyYg* : defectio vero *Os* : et defectio *Qh, plerique dett.* 5 **autem medium** *Yg* dirigitur *AyYgQh1* : diligitur *OsQh2, plerique dett.* 6 *igitur est aliqua *AyYg* (aliqua *om. Yg}* 7 est *ante* modis *Os : om. Qh* 8 autem -f- et *Qh* 8-9 quemadmodum — finitjr *om. Qh1* 8 pithagorici *AyYg* : pita- *OsQh2* estimant *Qh2* 9 diligere *Qh1* vel directum facere *s.l. Os : om. cett.* 10 diverti] *obsc. Qh1* assigno *Os* **ii** hec *scr.* : hoc *Qh* : h' *cett.* quidem malicie *tr. Os* 13 mali ... omnifariam (-phariam *Ay)J* *omnifarie ... mali *Yg* *14* Est] *littera* E *grandiore in initio versus cap. ind. Qh* 17 vero] autem *AyYg* 18 autem *scr.*\ quidem *codd.* 19 quod] qui Os 21 que quid] quicquid *Yg* **significans** *Yg* 23 suscipit *hic Qh : post* operacio *Os : post* passio *Ay : post* medietatem *Yg necYgQh* 25 verecundia Os in om. *Os*

adulterium, furtum, homicidium. Omnia enim hec et similia, dicuntur in esse ipsa mala, set non superfluitates horum et deficiencias. Non est igitur umquam circa hec vel directum facere dirigere , set oyais semper peccare ; neque est bonum vel non bonum, circa hec, in quam oportet, vel quando, vel quomodo adulterando ; set simpliciter facere aliquid horum, peccare est. Simile igitur est attribuere, et circa iniusta facere, et t mere et incontinere, et medietatem et superfluitatem et defectionem. Erit enim sic, et 070.20 superfluitatis et deficiende medietas, et superfluitatis superfluitas, et indigende indigencia. Quemadmodum autem non est castitatis et fortitudinis superfluitas et indigencia, quoniam medium est extremorum, sic neque illorum, medietas, neque superfluitas et defectio, set quomodocumque operetur, peccatur. 07025 Universaliter enim neque superfluitatis et indigencie, medietas est ; neque medietatis, superfluitas et indigencia. [7] Oportet autem hoc non solum universaliter dici, set et singularibus aptari. In circa operaciones enim sermonibus, universales quidem, 07030 inanes sunt ; particulares autem, veriores. Circa singularia enim operaciones. Oportet autem in his concordari. Suscipiendum igitur hec, ex descriptione.

De fortitudine. — Circa timores quidem igitur et audacias, fortitudo medietas. Superhabundancium autem, ille quidem qui o7bi intimiditate innominatus. Multa autem sunt innominata. Qui autem in audendo superhabundat, audax. Qui autem in timendo quidem superhabundat, in audendo autem deficit, timidus.

Ob(Z,b *NbP2 KbPbMb)* 2 et deficiencias] *ovb* ai ¿XXeli/jeis* 8 et2 (re)] ye 1-2 est] + *TT0Js*

Ay(Yg) OsQh *i* hec *OsQh*l : ista *Yg* : *om. AyQh*l 2-3 dicuntur — deficiencias *om. Qh*1, *marg. suppi. Qh*l 2 in *om. Qh*2, *dett.* esse *om. Os* in esse *post* mala *Yg* et deficiencias] BOH deficiende *Yg* 3 est] enim *Ay* hoc *Qh* vel directum facere *s.l. Os* : *om. cett.* 4-5 in quam] unq *(marg. resecto) Yg* : unquam *plerique dett. (post hoc verbum non nisi pauca verba s.l. habet Yg)* 5 quando] aliquando *Qh* *9* superfluitatis1] superfluitas *Qh*l medietas et *om. Qh*l jo-ii castitatis non est *tr. Os* 12 nec ... nec *Qh* 14 nec *Qh* 16 et] in *Os* : et in *Qh* *17* enim *om. Ay* 18 autem] vero *Os* singula *Qh* 19 enim] autem *Os* operacio *Os* oportet *om. Os* concordari] considerari (-re *Yg ?) AyYg* Suscipiendum] Suspiciendum *Os* : spiciendum spiciendum *Yg (an scrib.* Suscipiendum ?) ; *littera* S *grandiore in initio versus cap. ind. Qh* 21 De fortitudine *marg. AyOs* : *rubr. in textu ante* 19 Suscipiendum *Qh* Circa] *litteram* C *paulo maiorem hab. Ay* igitur quidem *tr. OsQh* 22 Superhabundanciam *Os* 23 autem] enim *Ay* : *om. Qh* 23-24 Qui autem *om. Qh* *24* autem2 *om. Os* 25 autem 4- non *(exp. anpr. m. ?) Ay*

De castitate. — Circa delectaciones autem et tristicias,
7b5 non omnes, minus autem et circa tristicias, medietas quidem,
castitas. Superhabundancia autem, incontinentia. Deficientes
autem circa delectationes, non multum inveniuntur. Ideoque
nec isti nomen invenerunt. Sint autem insensibiles.

De liberalitate. — Circa dationem autem pecuniarum et
o7bio acceptionem, medietas quidem liberalitas. Superhabundancia
autem et defectio, prodigalitas et illiberalitas. Contrarie autem
superhabundant et deficiunt. Prodigus quidem enim in emissione
quidem superhabundat, in accepcione autem deficit. Illiberalis
autem, in accepcione quidem superhabundat, in emissione
autem deficit. Nunc quidem igitur in typo et in capitulo dicimus
O7bi5 contenti hoc ipso. Postea autem cercius de hoc determinabitur.

De magnificencia. — Circa pecunias autem, et alie disposi-
tiones sunt. Medietas quidem, magnificencia. Magnificus enim
differt a liberali. Hic quidem enim circa magna, hic vero cir-
ca parva. Superhabundancia autem, apirocalia (infinita bonitas) et vanausia (idem),
O7b2o defectio autem microprepia (parvificencia). Differunt autem hee, ab eis que
circa liberalitatem. Quo autem differunt, postea dicetur.

De magnanimitate. — Circa autem honorem et inhonorem,
medietas quidem magnanimitas. Superhabundancia autem,
chaunotis (demencia) quedam dicta. Defectio autem, pusillanimitas. Quem-

<?»(£» jvbpz *KbpbMb)* 8 autem2 (/ib)] 8è auras Ob : 8' «aura? *N^P2* : Se av-
rats M^0 : 8' «aurais- *LPP*** 12 in1 (Mb)] *om.*

Ay{Yg) OsQh i De castitate *marg. Ay* ; *rubr. in textu Qh* : *om. Os* Circa] *litteram* C *paulo maiorem hab. Ay* : *littera* C *grandiore in initio versus cap. ind. Qh* 2 omnes + /// *Qh1* quidem] quibus *Os* 5 invenerunt *AyYgOs* : inveniunt *Qh* 6 De liberalitate *marg. AyOs* : *rubr. in textu Qh* Circa] *litteram C paulo maiorem hab. Ay* : *littera* C *grandiore in initio versus cap. ind. Qh* 7 quibus *Os* 8 autem1] vero *Os* 9 enim *om. Os* 10 quidem *om. Ay* ii actione *in textu,* accepcione *s.l. Os* 12 quidem *om. Qh* in typo] in thipho *Qh* : *om. Os* in2 *om. Ay* 13 continenti (?) *Qh1* de *om. Qh* 14 De magnificencia *marg. AyOs (ad quod verbum inscriptio referatur non patet)* : *rubr. in textu ante* 15 Magnificus *(littera* M *grandiore cap. ind.) Qh* autem *om. Os* disposiciones (idest dis) *YgOs* : posiciones *Ay* : posiciones *Qh1,* oppo- *Qh2* 17 apyrocalia *Qh* infinita bonitas *s.l. hic AyYgOs* ; *cf. adn. inf.* vanausia (idem) *AyOs* : evacinasia *Qh* : (evacinalia id est infinita bonitas *Pt)* 18 micropepia *Os* : nucipepia *Qh* parvificencia *(praem.* id est *Qh) s.l. AyYgOsQh* his Os 19 Quomodo *Qh* dicendum *Qh* 20 De magnanimitate *marg. AyOs* : *rubr. in textu Qh* Circa] *litteram* C *paulo maiorem hab. Ay* : *Utt.* C *grandiore in initio versus cap. ind. Qh* autem *ante-* inhonorem *Ayms* 22 chaunetis *Ay* demencia *s.l. AyYgOs* : *om. Qh*

admodum autem diximus habere ad magnificentiam libera- 07025
litatem, circa parva differentem, sic habet quid et circa magnanimitatem, circa honorem existentem magnum, eam circa parvum existentem. Est enim ut oportet desiderare honorem et magis quam oportet et minus. Dicitur autem qui superhabundat quidem desideriis, philotimos (amans honorem) ; qui autem deficit aphilotimos (non amans honorem) ; medius autem innominatus. Innominate autem et oybjo
dispositiones, nisi quod ea que philotimi philotimia. Unde litigant extremi de media regione. Et nos autem, est quando medium philotimum vocamus, est autem quando aphilotimum. Propter quam autem causam hoc facimus, in consequéncia o8ai
dicetur. Nunc autem de reliquis dicamus secundum enarratum modum.

De humilitate. — Est autem circa iram, superhabundancia et defectio et medietas. Fere autem innominatis existentibus o8as
eis, medium humilem dicentes, medietatem humilitatem vocabimus. Extremorum autem qui superhabundat quidem, iracundus sit ; malicia autem, iracundia. Qui deficit autem, inirascibilis ; defectio autem, inirascibilitas. Sunt autem et alie tres medietates, habentes quidem aliquam similitudinem ad invicem, et o8aio
communionem ; differunt autem ab invicem. Omnes enim sunt circa verborum et operationum communionem ; differunt autem quoniam hee quidem sunt circa verum quod in eis, hee autem, circa delectabile ; huius autem, hoc quidem in lusu, hoc autem

cn>(£b *N»P2 KopiWj* 11 in *(NbP2KbMb)] om.*

Ay{Yg) OsQh 2 quid *Ay* : quidem *OsQh* 5 autem qui] quidem *Qh* 6 philotimos *scr.* : filotimus *Ay* : filomus *Os* : fylotimus *Qh* amans honorem *s.l. {praem.* id est *Os) AyOsQh* qui] quod *Qh* afilotimus *Ay* : afylotimos *Qh* non amans honorem (id est *praem.) s.l. OsQh* : *om. Ay* 7 nominatus *Qh1* et *om. Os* 8 disponens *Qh1* quod] que *Os* philotimi *om. Qh1,* filotimi *s.l. Qh2* fylotimia *Qh* 9 et *om. Qh1, s.l. Qh2* quando] quoniam *OsQh1* 10 filotimum *Os* : fylotimum *Qh* aphilotimum *scr.* : afilotimum *AyOs* : afylotimumg/i 11 consequencia *Oc* : antea *codd.* 12 adNunc]C.$Osms 13 modum *om. Qh* 14 De humilitate *marg. AyOs* : *om. Qh* Est] *litteram* E *paulo maiorem hab. Ay* 15 defecton *Qh1* 16 humile *Os* dicentes ... vocabimus] vocantes ... dicemus *Ay* 17 qui] quidem *Qh* superhabundat] qui habundant (?) *Qh1* 18 irascibilis *Os* 19 irascibilitas *Os* Sunt] *litteram* S *paulo maiorem hab. Ay* : *littera* S *grandiore in initio versus cap. ind. et rubr.* De tribus medietatibus verborum et operacionum *praem. Qh* 20 similitudinem *ex* medietatem *Ay* et 4- aliquam *Os* 21-22 differunt — communionem *om. Os* 21 autem] aliter *Qh* Omnes 4- et *Qh* 22 operacionum *ex* -nem *Ay* 23 sunt *om. Qh* quod 4- est *Qh* 24 autem2] quidem *OsQh, dett.*

in omnibus que circa vitam. Dicendum igitur et de his, ut magis
1108a5 cognoscamus quoniam in omnibus medietas laudabile, extrema autem neque recta neque laudabilia, set iniurianda. Est quidem igitur et horum multa innominata. Temptandum autem ut et in aliis, eis nomina fingere, ut apercius et levius intelligamus.

1108a20 De veritate. — Circa verum quidem igitur, medius quidem verus ; et medietas, veritas dicatur. Fictio autem, ea quidem que ad maius, superbia ; et qui habet eam superbus. Que autem ad minus, yronia ; et yron. (delusor)

De eutrapelia. — Circa autem delectabile quod in ludo, medius quidem, eutrapelus (gaudens) ; et disposicio, eutrapelia. Super-
1108a25 fluitas autem, vomolochia (derisio) ; et qui habet eam, vomolochus (derisor). Qui autem deficit, agríeos (ruricola) ; et habitus, agrikia.

De amicicia. — Circa reliquum autem delectabile quod in vita, ille quidem qui ut oportet delectabilis est, amicus ; et medietas, amicicia. Qui superhabundat autem, qui nullius quidem gracia placidus. Qui autem emolumenti sui ipsius,
1108a30 adulator. Qui autem deficit, et in omnibus indelectabilis, litigiosus et discolus.

De verecundia. — Sunt autem et in passionibus et in his que circa passiones, medietates. Verecundia enim, virtus quidem non est ; laudatur autem et verecundus, et in his hic quidem dicitur medius. Qui superhabundat autem, ut ille qui catoplex, (admirans)

Ob{Lb NbP2 KbPbMb) (23 catoplex] *Karairhy^)*

Ay(Yg) OsQh 2 laudabil' *AyOsQh* : laudabilis *Oa pauci* : laudabile *plerique dett.* 3 neque recta *om. Qh* iniurianda. Est *Ay* : iniurianda est Os : iniudriandum. Est *Qh1* : est iniurianda. Sunt *Qh2* 4 multa + et *Qh* 5 fingunt *Os* 6 De veritate *marg. AyOs* : *om. Qh* Circa] *litteram* C *paulo maiorem hab. Ay* verum quidem] verum *Ay* : quidem (quid *Qh2)* vero *Qh y* affictio *Yg* 8 maius] magis *{vel* magos ?) *Qh1* 8-9 Que autem adj ////// *Qh1* 9 yron] iron *Os* : yracio *(notae* yrô *falsa interpretatio) Qh* delusor *s.l. AyOs* : delusoria *s.l. Qh* 10 De eutrapelia *marg. AyOs* : *om. Qh* quod] qui *Os* : que *Qh* 11 quidem *ante* medius *Os* : *utr.* (qui *ex* quidem! *Qh2) Qh* gaudens *s.l. (praem.* id est *Qh* + bene *Qh2) AyQh* : *om. Os* 12 vomolochia *ex* volomochia *Ay* derisio *s.l. {praem.* id est) *Qh* : *om. AyOs* vomolocus *Ay* derisor *s.l. AyYg Os* : *om. Qh* (ruricola) (agricoles) Qui2] Quod *Qh* 13 agríeos *Ay* : agricus *Os* : agriculus *Qh* : agrestis *Yg* agrikia *Ay* : agricia *Os* : agricola (dia *Qh2) Qh* 14 De amicicia *marg. AyOs* : *om. Qh* quodj quid *Os* : que *Qh* 15 qui ut] prout *Qh2* : qui prout *Qh2, dett.* delectabile *Qh1* 16 Qui!] Quod *Qh* qui2] quod *Os* : que *Qh* 18 adulator *AyYgOs* : blanditorum *Qh, -pauci dett.* : blanditor *plerique dett.* Qui] Quod *Qh* 20 Dc verecundia *marg. AyOs* : De medietatibus passionum *rubr. Qhr~e* hisj aliis *Qh* 21 quidem virtus *tr. Os* quidem + media *Qh1* 22 est *om. Qh1* his 4 quidem *(cxp.) Ay* 23 cathoplex *Qh* admirans (amnii- *Ay) s.l. AyOsQh*

qui omnia verecundatur. Qui autem deficit vel nequaquam, inverecundus ; medius autem verecundus.

De nemeseos. — Nemesis autem medietas invidie, et epi- o5bi
cherecakie. Sunt autem circa tristitiam et delectacionem que in his que accidunt proximis fiunt. Nemesiticus quidem enim, tristatur in his qui indigne bene agunt. Invidus autem, superhabundans hunc, in omnibus tristatur. Epicherecacus autem, o8bs
in tantum deficit tristari, ut etiam letetur. Et de his quidem, alias tempus erit.

De iusticia. — De iusticia autem quoniam non simpliciter dicitur, post hec disputantes de utraque dicemus, quomodo medietates sunt. Similiter autem et de logicis virtutibus. o8bio

[8] Tribus utique disposicionibus existentibus, duabus quidem maliciis, hac quidem secundum superfluitatem, hac autem secundum indigentiam, una autem virtute medietate, omnes omnibus adversantur qualiter. Extreme quidem, et medie et ad invicem opponuntur. Media autem, extremis. Quemadmodum enim o8bi5
equale, ad minus magnum, ad maius autem minus, sic medii habitus ad defectiones quidem, superhabundant, ad superhabundancias autem deficiunt et in passionibus et in operationibus. Fortis enim ad timidum quidem, audax videtur ; ad audacem, o8b2o
timidus. Similiter autem et castus ad insensibilem quidem,

O"(Zb *NbP*2 7<bPb.Wb; 8 Et] àAAà ii disputantes (SiaAeyó^evoi Atb)] *bieXofxevoi* 17 opponuntur *(avrÎKeivrai)] avTiKGivTai evavríat 0*3 : évavrtai tlcriv cett.*

Ay(Yg) OsQh i quil + ad *Qh*2 Qui2] Quei (e *exp.) Qh* 3 De nemeseos (-sia *Ay) marg. AyOs* : *om. Qh* Emulacio *s.l. AyYgOsQh* et *om. Qhl* epichcretarie *Os* : -rakarie *Qh* gaudii in malis *(praem.* id est *Qh) s.l. AyOsQh* 5 his que accidunt] accidentibus *Yg* Nemesicus *OsQhl* Emulator *s.l. Os* : *om. cett.* quidem] autem *Os* enim] eum *Qhl* 6 qui] que *Qh2, dett.* indigni *Qh, dett.* divicias habent *s.l. AyOs* : *om. Qh* 7 hunc] homo *Os* : hoc *Qh* Epichcrakacus *Qh* gaudens in malis *s.l. Os* : *om. cett.* 8 quidem] autem *Qh* 10 De iusticia] *marg. AyOs* : De opposicione extremorum et medii *rubr. Qhms* De2] *paragraphum praem. Qh* 11 dicitur *om. Qh.dett.* utraque *scr.* : utroque *AyYgOsQh* 12 et *om. Qh* 13 *ante* tribus *non interp. AyOs* itaque *Qh* 14 autem *scr.* : quidem *AyOsQh* : vero *plerique dett.* 16 opponuntur *s.l. Ay* : *om. cett.* Extreme *Qh, plerique dett.* : Extrema *AyOs* medie] medio *Ay* : mediis + quidem *Qh* 17 enim] autem *Qh* 18 adl] et *Qhl* maius] minus *Ayl* autem *om. Qhl* vel parvum *s.l. Ay* : *om. cett.* *k^^om.Os* 20 et] vel *Qh* in2] *om. Os* 22 et *om. Os*

incontinens ; ad incontinentem autem, insensibilis ; liberalis autem ad illiberalem quidem, prodigus ; ad prodigum autem, illiberalis. Ideo et proiciunt medium extremi, alter ad alterum ;
o8b25 et vocant fortem, audax quidem, timidum ; timidus autem, audacem ; et in aliis proporcionaliter. Sic adversitantibus ad invicem istis, maior contrarietas est extremis ad invicem, quam ad medium. Longius enim hec distant ab invicem, quam a
o8b3o medio, quemadmodum magnum a parvo, et parvum a magno, quam ambo ab equali. Adhuc ad medium aliquibus extremis, similitudo aliqua videtur ; ut audacie ad virtutem, et prodigalitati ad liberalitatem. Extremis autem ad invicem multa dissimilitudo. Ea autem que multum discedunt ab invicem, contraria
vel determinantur
o8b35 diffiniuntur. Quare et magis contraria que multum discedunt,
ogai Ad medium autem opponuntur in his quidem magis, defectio. In his autem superhabundancia. Verbi gracia fortitudini quidem, non procacitas superhabundancia existens, set timor defectio existens. Castitati autem non insensibilitas indigencia existens,
ogas set incontinencia superhabundancia existens. Propter duas autem causas hoc contingit. Una quidem, que ex ipsa re. Quoniam enim proximius est et similius alterum extremum medio, non hoc set contrarium opponimus magis. Verbi gracia. Quoniam similius esse videtur fortitudini audacia et proximius, dissimi-
ogaio lius autem timor, hunc magis opponimus. Que enim discedunt multum a medio, contraria magis esse videntur. Una quidem igitur causa hec, ex ipsa re. Alia autem, ex nobis ipsis. Ad que enim ipsi magis innati sumus qualiter, hec magis contraria
ogai5 medio videntur. Verbi gracia. Ipsi magis innati sumus ad delectaduci
ciones. Ideo habiliores ferri sumus, ad incontinenciam quam ad

oqz.» *N*P** 4-5 audax — audacem] o *yèv* SeiÀos *dpaavv* o 8è *ôpa.-avs* ôecAov 14 opponuntur (ZAPbAP)] *avriKtirai*

Ay(Yg) OsQh i continentem *Qhl* 3 mediam *Os* alter + quidem *(exp.) Ay* 4 autem] quidem *Qh* 6 contrarietas *om. Qhl, post* medium *marg. Qh2* 7 ab invicem *om. Os* 9 ad *om. Qhl* n liberalitatem] virtutem *Os* autem] quidem *Qh* 12 ad Os1 13 vel determinantur *s.l. Os : om. cett.* 14 magis 4- est *Os* 15 his *om. Qhl* quidem] autem *OsQh* 16 procacitas *ex* procacitatis *Ay* : audacia *Yg* existens + est *Os* 19 contigit *Qh* simiiius *qy.Qom.OsQh* 20 proximus (vel propinqus *s.l. Os) YgOs* familius *Os* 21 set] si Os Quoniam] Qui *Os* 22 esse *om. Ay* fortudini *Ay* et *om. Os* dissimilis *Qh* 23 descendunt *Qh* 25 igitur *om. Os* causa + est *Os* hec *om. Qhl* duci 26 enimj et *Ay* 26-27 qualiter — sumus om. *Os* 28 habiliores ferri *Ay* : habiliores ferri *OsQh2* : habiliores facti *Qhl, dett.* : labiliores *Yg*

decorem. Hec igitur magis contraria dicimus, ad que magis incedimus. Et propter hoc incontinencia superhabundancia existens, magis contraria est castitati. [9] Quoniam quidem 09320
igitur est virtus consuetudinalis medietas, et quomodo, et quoniam medietas duarum maliciarum, hac quidem secundum superhabundanciam, hac vero secundum defectionem, et quoniam talis est, quia inspectrix medii est quod in operacionibus et in passionibus, sufficienter dictum est. Ideo difficile bonum esse. 09325
In unoquoque enim medium accipere, difficile. Verbi gracia, hominis
circuli medium accipere non omnis, set scientis. Sic utique et irasci quidem, omnis et facile, et dare pecuniam, et consumere. Set cui, et quantum, et quando, et cuius gracia, et qualiter, non omnis neque facile. Quod est bonum et rarum et laudabile et optimum. Ideo oportet eum qui intendit ad medium, prius 09330
quidem segregari a magis contrario. Quemadmodum et Calipso suadet. Sic. A fumo et procella extra prohibe navem. Extremorum enim hoc quidem est magis peccatum, hoc vero minus. Quoniam igitur medium invenire summe difficile, secundum orum
secundam ut dicit navigacionem, minima suscipiendum mala . 09335
Hoc autem erit magis hoc modo, quo diximus. Intendere autem ogbi
oportet, ad que et ipsi habiles duci sumus. Alii enim ad alia apti nati sumus. Hoc autem erit notum ex delectacione et tristicia flentis circa nos. In contrarium autem ipsos trahere oportet, ogbs cando
Multum enim seiungentes [nos] a peccare, ad medium veniemus. Quod qui tortuosa lignorum dirigunt, faciunt. In omni autem magis cavendum delectabile et delectacionem ; non enim indecepti indicamus eam. Quod igitur plebis senes passi sunt ad Ele-

Oh(Lh N^P2 K^P^MP)* 1-2 magis incedimus (/xaAAov eTnSiSo^ev Magna Moralia 861)29)J 'i *(om.* Mb) «TriSoacç /xaAAor *yiverai* 8 difficile] | *¿ari*

Ay(Yg) OsQh i-2 ad — incedimus *om. Ay* 3 magis *om. A y* est'i esse *Os* Quoniam] *littera* Q *grandiore in initio versus cap. ind. Oh* : -f- *rubr.* Qualiter ad virtutem tendamus *Qkmz* 3-4 igitur quidem *tr. Qh* 6 hac -j- quod *(exp.) Qk* 7 quod| quidem *Ay* : que *Qh* operibus *Ay* 8 dictum et sufficienter *Os* 9 unaquaque *Qk, dett.* 10 omnis -|- est *Ay* hominis *(praem.* vel) *s.l. Os* : *om. celt.* et *om.Ay* 12 quando et quantum *tr. Ay* 14 prius| utrisque. Iris *Qh* 15 a] autem *Qh* calepso *Qh* i6 suadet. Sic. A *Ay* : suadet. Sic a *Os* : suadet sic a *Qh* procellis *Qht dett.* proice *Yg* orum
17 est *post* magis *Os* : *om. Qh* 19 mala *ser.* : mala *Ay* : malarum *Os* : mala est *Qh* 21 habiles et ipsi *tr. Ay* simus *Qh* enim] autem *Qh* catulo
24 nos *secl.* peccare *Os* : peccando *AyQh* 26 delectabile] *ex* delectacioni *Ayl* 27 senes plebis *tr. AyYg* helcnam *Qk*

oçbio nam, hoc oportet et nos pati ad delectacionem, et in omnibus
eorum dicere vocem. Sic enim eam proicientes, minus peccabi-
mus. Hec igitur facientes ut in capitulo dicamus, magis poterimus
medium invenire. Difficile autem forsan hoc, et maxime in sin-
ogbi.í gularibus. Non enim facile determinare et quomodo et quibus et
in qualibus et quantum tempus determinandum ; et enim nos
quandoque quidem deficientes, laudamus et humiles dicimus ;
quandoque autem gravantes, viriles vocamus. Set qui parum
vel detrahitur
quidem a bono excedit, non vituperatur, neque ad magis ne-
O9b2o que ad minus. Qui autem plus ; hic enim non latet. Set usque-
quo et in quantum vituperandus, non facile sermone determinare.
Non enim aliud aliquid sensibilium ; hec enim in singularibus, et
in sensu indicium. Hoc quidem igitur ostendit quod medius
habitus, in omnibus laudabilis. Inclinat autem utique quandoque
ogb25 quidem, ad superhabundanciam, quandoque autem ad deficien-
ciam. Sic enim facillime et bonum inveniemus.

Ob(Lb ArbP2/ibPbMb) 6 determinandum *(opioréov) | opyiaréov* 13 Hoc (? TO ... TOÍOOTOv)] *TO ... TOCOVTOV* I4 Inclinât ... UtiqUC *(¿TTOkXÍvGC* ... Si})] ttTO-*kXIvciv ... Set* t 6 facillime] -l- *tov p.¿aov*

Ay(Yg) OsQh 2 discere Os eam*om. Qhl* prohicientes *Os* pec-cavimus *Os* 3 in capitulo] summarie *Yg* 4 forsan autem *tr. Os* ma-xime] magis *Qh, dett.* 6 etl + in *(exp.) Os* 7 quidem *om. Ay* quidcm facientes *Qhl,* qui deficientes *Qh** 8 autem *om. Qh* 8-9 quidem qui pa-rum *tr. Qh* 9 bono + medio *Os* excedit *Ay* : excedens *Yg* : secedit *OsQh* detrahitur vel detrahitur *(s.l.)* non vituperatur *scr.* : non vituperatur *Ay* : non vituperatur vel *Os* : vel detrahitur non vituperatur *Qh, dett.* 10 Qui autem] quia non *Os* ii *etom.Os* 12 aliquod *Qh* singularibus *ex* sensibilibus *Ay* et *om. Os* 13 sensum *Qh*

ARISTOTILIS
ETHICE NICOMACHICE

LIBER TERCIUS

[i] Virtute utique circa passiones et operaciones existente, ogbjo
et in voluntariis quidem laude et vituperacione fiente, in invo-
parcitate
luntariis autem ignescencia et misericordia, voluntarium et
involuntarium necesse forsan determinare eis qui de virtute
intendunt. Utile autem et legislatoribus, et ad honores et ad ogb35
penas. Videntur autem involuntaria esse que violencia aut
per ignoranciam fiunt. Violentum autem, cuius principium ex- ioai
terius, tale existons, in quo nichil confert qui operatur aut
qui patitur. Verbi gracia, si spiritus attuleiit alicubi, vel homi-
nes domini existentes. Quecumque autem propter timorem
maiorum malorum fiunt aut propter bonum aliquod. Verbi gracia, toas
Si tirannus iubet malum aliquod facere, dominus existens et
parentum et natorum, et facientes quidem salvabuntur, non fa-
cientes autem morientur, dubitacionem habent utrum involunta-
ria sunt aut voluntaria. Tale aliquid accidit et circa eos qui
vel iacit
in tempestatibus iactus. Simpliciter quidem enim, nullus iactat
volens. In salute autem sui ipsius et reliquorum, omnes intel- ioaio
lectum habentes. Mixte quidem igitur sunt hee operaciones, vo-
luntariis autem magis assimilantur. Voluntarie enim sunt tunc

0»(A'bjoi> b ignescencia] + *eviore* : *èvlore cett.*
9 violencia (A'b)J */h'cua 16 facientes *7rp¿£avri O^* : *irpâÇavTos pr.m.*

Ay(Yg) OsQh 1-3 Aristotilis ethice nichomchicc liber tercius *Ay* : liber secundus Os|10 : Liber secundus ethice *Qh* 4 Virtute] De voluntario et involuntario *rubr. praem. Qh* 5 faciente *Qh1* in2 *om. OsQh* 6 innocencia Os parcitate *s.l. Os* : *om. ceti.* 8 honorem *Os* 9 autem + et *Qh1* que *del. Ay2* violencia *Ay*Yg*x* : *violenta *Ay2Yg20sQh* aut + que *Ay2OsQh* ii extens *Qh1* 11-12 qui ... qui] quod ... quod *Os* ji autj vel *OsQh* 12 alicui *Qh, dett.* 13 domini -|- vel domi *s.l. Os* : //// *Qh1* 14 fuerit *Os* 15 ty- *OsQh* 16 et2 *om. Ay* 18 accidit *s.l. Ay* 19 iactus *om. Qh1* quidem *om. Ay* vel iacit *s.l. Os* : *om. cett.* 21 igiturj *om. Qh1, ante* quidem *s.l. Qh2* sunt *om. Qh* 22 magis *om. Os*

cum operantur ; finis autem operacionis secundum tempus est ;
ioai5 et voluntarium utique et involuntarium, quando operatur dicendum. Facit autem, volens ; et enim principium movendi officiales partes in talibus operacionibus, in ipso est. Quorum autem in ipso principium, in ipso et operari vel non. Voluntaria utique que talia, simpliciter autem forsitan involuntaria. Nullus enim
ioa2o eliget per se horum aliquid. In operacionibus autem talibus quandoque et laudantur, quando turpe aliquid vel triste sustinent pro magnis et bonis. Si autem e converso, vituperantur. hominis
Turpissima enim sustinere pro nullo bono aut mensurato, mali.
In aliquibus autem laus quidem non fit, ignoscencia autem.
ioa25 Quando propter talia operatur aliquis que non oportet, que humanam naturam excedunt, et nullus utique suffert. Quedam ut fiant
autem forsitan non est cogere. Set magis moriendum et pacien- vel pessima
dum terribilia pericula. Et enim ea que Euripidis Alcmeona coegerunt matrem occidere, derisoria videntur. Est autem difficile
ioa.30 quandoque indicare, quale pro qualibus eligendum, et quid pro quo sustinendum. Adhuc autem difficilius inmorari cognitis. Sepius enim ea que expectat, sunt tristia. Que autem coguntur,
iobi turpia. Unde laudes et vituperaciones fiunt circa coactos vel non. Hec dicendum violenta, vel simpliciter quidem, quando causa in his que exterius fuerit, et qui operatur nichil confert. Que enim talibus
per se quidem involuntaria sunt, nunc autem et pro his volun-
iob5 taria, et principium ' in faciente, per se quidem involuntaria

C>b(/Cbpb *LbMb)* 4 autem] ι' *Ob* 14 et paciendum] *irafávri Kb : iradovra cett.* 21 Hec (? rd8e)] rd *Troca Mb :* rd 817 *iroîa cett.*

■*¿ y(Yg) OsQh* 2 et2 *om. Qh1* quando *bis Qh* 4 talibus 4* in *Qh1* Quorum] Quare *Qh* 5-6 Voluntaria — involuntaria *om. Qh1, marg. Qh2* 6 simpliciter *om. Qh2* autem] aut *Qh2* 7 per se eliget *tr. Qh* aliquod *Os* 8 quando *in* qui *corr. Qh2* aliquod *Os* 9 et 4- pro *Qh.* Si — vituperantur *marg. Ay* 10 sustinere] sufferre *OsQh* aut] autem (4- id est eciam *s.l. Os) OsQh* hominis (4- est *Ay) s.l. AyOs : om. Qh* **n** non fit quidem *tr. Qh* innocencia *Os* autem2 4- ut pena Os 12-13 que2 — excedunt *ante* 12 operatur *tr. Os* 13 extendunt *Qh1* suffert *om. Os* ut fiant vel
14 forsan *s.l. Ay* cogere *AyOs* : cogere ut fiant *Yg* : cogere *Qh* 15 terri- pessima vel pessima
bilia pericula *scr.* : pericula *Ay* : vel pessima terribilia pericula *Os* : pericula *Qh* ι **periculosa** *Yg* Et enim ea *om. Qh1* : ea enim *s.l. Qh2* euripedis *Qh* almeona *Os* : alchimeona *Qh* 18 cogitis *Os* 19 ea que *om. Qh1* : que *s.l. Qh2* talibus
sunt autem tristia que *tr. Qh1* 20 coactiones *Ay* 22 his *Os (perperam, sed* talibus *re vera s.l. bis scrib. supra* 23 his *et* **25.**1 his) fuerit *scr.* : fiunt *codd.* qui] quod *Qh* **23-25.1** nunc — sunt *om. Qh1, marg. suppi. Qh2* 23 talibus *s.l. AyOs : om. Qh2* voluntaria 4- Magis — voluntariis *(ex lin.* **25.1-2)** Os1

sunt, nunc autem pro his voluntaria. Magis autem assimilantur voluntariis. Operaciones enim in singularibus ; hec autem voluntaria. Qualia autem pro qualibus eligendum, non facile tradere. Multe enim differende sunt, in singularibus. Si quis autem ea que delectabilia, dixerit violenta esse. Cogunt enim exte- iobio rius encia. Omnia erunt sic violenta. Horum enim gracia, omnes omnia operantur. Et qui vi quidem et non volentes, cum tristicia. Qui autem propter delectabile, cum delectacione. Ridiculum autem causari que exterius, set non se ipsum habilem ut capiatur a talibus fse ipsum reddentem! ; et bonorum quidem, se ipsum ; turpium autem, delectabilia. Videtur utique vio- iobij lentum esse, cuius exterius principium, nichil conferente, vim passo. [2] Quod autem per ignorandam non voluntarium quidem, omne est. Involuntarium autem, [est] quod tristiciam affert et penitudinem. Qui autem per ignorandam operatur aliquid, non autem tristatur in operacione, volens quidem non operatur iob2o quod nescivit, neque rursus nolens, cum non tristatur. Eius utique qui per ignorandam, ille quidem qui penitet, nolens videtur, qui autem non penitet, quoniam alius, sit non volens. Quoniam enim differt, melius ut nomen habeat proprium. Aliud autem videtur et per ignorandam operari et ignorans. iob25 Ebrius enim vel qui irascitur, non videtur per ignorandam facere, set propter aliquid predictorum, non sciens autem, set ignorans. Ignorat quidem igitur omnis malus, que oportet operari, et a quibus secedendum ; et propter hoc peccatum, iniusti et simpliciter mali fiunt. Involuntarium autem dicitur, 101)30 non si quis ignorat quod confert ; non enim que in electione

Ob(7O\Pb *NbP*2 *LbMb)* 1 autem1] 4- *Kal* 5 cogunt (7<b)] *avayKa^etv* 10 se ipsum reddentem] *ovra* 16 autem] rt *Kb* : *om. ObMb*

OsQh i autem1 4- **et** *Oa* his] *an scrib.* talibus his ? *vide adn. ad* **b** **b** *lin.* **24.22** 3 qualibus] quibus *OsQh* 5-6 delectabilia ... exterius encia habencia *Ay* : delectabilia 4- encia ... exterius *Os (vide praef.)* 7 omnia *om. Qh* qui vi] *ex* qui *AyQh* : qui *Os* non] noti (?) *Os* cum 4- operantur *Os* 8 cum se ipsum 4- non *Qhx* 10 a talibus *s.l. Os* se ipsum reddentem] *an scrib.* en~ re(sume> tem *? (vide praef.)* 11 autem 4- et *Qh* 13 passio *Os* non *om. Qh1* 14 omne] **totum** *Yg* *estsecl.* aufert *Qh1* 15 plenitudinem Os per ignorandam autem *tr. Os* aliquod Os 16 **tristans** *Yg* operacionem *Os* 17 quod *AyYgOs* : quia (? *ex* qui) *Qh* 18 qui1] quod *Os* qui2 *s.l. Ay* **penitens** *Yg* 20 ut 4- et *Qh1* 21 et ignorans *Qh* : et ignorans 4- operari *Ay, deit.* : *om. Os* 23 aliquod *OsQh* 24 que] quid *ex* quod *Qh* 25 operari *ante* oportet (24) *Os* : *om. Qh1* secedendum 4- est *Qh* 26 iniusti] et iusti *Qh1* autem *om. Os* 2^ ignorat -f- quidem *Qh* in *om. Qh*

ignorancia causa involuntarii, set mali, neque universalis. Vituperantur enim per hanc. Set que in singularibus, in quibus
uai et circa que, operationes. In his enim et misericordia et ignescencia. Qui enim horum aliquid ignorat, involuntarie operatur. Forsitan igitur non malum determinare ea, que et quot
sunt, et quis utique et quid et circa quid, aut in quo operatur ;
na5 quandoque autem, et quo, verbi gracia instrumento, et gracia cuius, verbi gracia salutis, et quomodo, verbi gratia quiete an vehementer. Hec quidem igitur omnia, nullus ignorabit non insanus. Manifestum autem, quod nec facientem ; quomodo
enim se ipsum. Quid autem operatur, ignorabit quis. Verbi gracia dicentes inquiunt, cecidisse se ipsos, aut ignorare quod
naio ineffabilia sint. Quemadmodum Eschilus mistica. Aut ostendere volens, emisisse ; ut qui telum. Estimabit autem aliquis et filium inimicum esse, ut Meropa ; et obtunsam, infixam lanceam ;
aut lapidem pumicem esse ; et qui pro salute percussit, occidit
nais quidem ; et qui ostendere vult, ut pugillator, percuciet quidem. Circa omnia utique hec, ignorancia existente, in quibus operacio, qui horum aliquid ignorat, nolens videtur operari, et maxime in principalibus ; principalia autem esse videntur, in
quibus operacio et cuius gracia. Secundum utique talem ignoran-
iiaao ciam involuntario dicto, adhuc oportet operationem tristem esse, et in penitudine. [3] Ente autem involuntario et vi et per ignoranciam, voluntarium videbitur esse, cuius principium in se ipso cognoscenti singularia, in quibus operacio. Forsitan autem
vel iram
na25 non bene dicuntur involuntaria esse, ea que propter furorem vel desiderium. Prius quidem enim, nullum adhuc ex aliis anima-

Ob(KbJ'b *Nf-P* **ii** se ipsum. Quid autem (íaurόv ye. ô 3è **P**2*/.»*)] *eavrôv ye ore 0'0* : 5 eaurov *ye pr.m.KA* : *o 8? eavróv ye corr. Kb,P^ {ye om.* **P**b) : *eavróv ye Mb* (na8-io o — íjv *om.* ; nay-8 /xi) — *ayvo-qaetev om. Nb]*

Ay(Yg) OsQh i involuntarii — universalis] volunta ////// salis *Qh*l universalis] universi *Yg* 2 enim *om. Qh*l 3 innocencia *Os* : innoscencia *Qh* 4 horum] hoc *Qh*l aliquod *Os* 6 eta] aut *Os* aut] et *Os* 8 cuius + et *Os* 10 insaniens *Qh* Manifestum] Palam *Qe* autem *om. Os* n ignorabat *Qh*l 12 occidisse *Qh*2, *dett.* quod] que *Qh, dett.* 13 sunt *Qh*l, *dett.* 14 emisisse *ex* emisse *Ay* : emisse *YgOs* telum. Estimabit *Ay* : telum estimabit. estimabit *Yg* : telum existimabit (-bat *Qh} OsQh* autem] . aut *{ante* aut *interp.} OsQh* *et post* (15) filium *Qh*l : *del. Qh*2 15 meropia *Qh* obtunsam (n *exp.) Ay* : obtunsa *Os* : optusam *Qh* 16 percutens *{pro* -tiens) *Yg* 17 pugillatores *Yg* perciet (!) *Yg:* perimet *Qh*2, *non nulli dett.* 18 omnia + igitur *Qh* hec *om. Qh*l 23 in *om. Qh*l plenitudine *Os* 25 autem *om. Qh* 26 eam Os] vel iram *s.l. AyOs* : *om. Qh* 27 enim quidem *tr. Qh*

libus, voluntarie operabitur ; neque pueri. Deinde utrum nichil voluntarie operamur, eorum que per desiderium aut iram, aut bona quidem, voluntarie, mala autem, involuntarie. Set ridiculum, una causa existente. Inconveniens autem forte involuntarium dicere, ea que oportet desiderare. Oportet autem et irascrin na3<> quibusdam et desiderare quedam. Verbi gracia, sanitatem et disciplinam. Videntur autem involuntaria quidem, et tristia esse ; ea autem que secundum desiderium, delectabilia. Adhuc autem aliquid differunt. Quoniam involuntaria sunt, ea que secundum mentem aut iram peccantur. Fugienda quidem enim, ambo. Videntur autem non minus humane esse, irracionabiles passiones ; ubi operationes autem hominis, ab ira et desiderio. Inconveniens utique ponere involuntaria hec. [4] Determinatis autem voluntario et involuntario, de proereseos preiudicio vel electione sequitur ut dicamus. Valde nbj proprium enim videtur esse virtuti, et magis consuetudines vel mores indicare operacionibus. Proeresis autem, voluntarium quidem Secernere ab Electio videtur. Non autem illud idem, set maius voluntarium. Voluntarii quidem enim et pueri et alia animalia communicant ; proeresi autem, non. Et repentina voluntaria quidem dicimus ; ixbio secundum proeresim autem, non. Qui autem dicunt eam, desiderium, aut iram, aut voluntatem, aut aliquam opinionem, non videntur dicere recte. Non enim commune proeresis et irrationabilium, desiderium autem et ira. Et incontinens desideransn

electione

N^P\\ IAM") 4 involuntarium] *axovata* 8-9 autem aliquid (3e t z)] *ι i*

OsQh 2 aut1] ut *Os* aut2] autem Ch : aut qui *Qh1* 4 **involuntaria** *Oa* 5 oportet d- ct *Os* 7 Videntur autem involuntaria *bis (fol. ¿?-5vh et 86Til) Ay* voluntaria *Os* 8 autem1 *om. Qh1* 10 mentem *AyYgOs* : nocioncm ((- ////// -s./. *Qh) Qh.* ***pauci****mocionem multi dett.* **ii humana** *Yg* esse humane *tr. Os* irracionales Cis T2 autem! *1 Qh1* ctj vel *Os* 13 Determinatis] *grandiore lift.* D *in initio versus cap. ind. Qh rubr.* De proereseos, id est electione *Qhm%* Sl,i' autem] enim ().< 14 procrcseos *AyQh2* : prohereseos *Os* : proreseos *Qh1* preiudicio vel electione *{praem.* id est de *Os* : id est *Qh) s.l. AyOsQh* (electione *hab. Yg)* 15 enim proprium *tr. Ay Qh* videtur *om. Os* vel inores *s.l. Os : om. cett.* 16 secernere ab *s.l. Ay* : secernere *s.l.* ab *in textu Os : om. Qh* operibus *Ay* electio *s.l. AyYgOs : om. Qh* 17 Non] Nam *Os* maius *AyYgOs* : magis *Qh, dett.* 18 <¿0-s.l. *Ay* 19 proeresim *Qh* electione *s.l. Os : om. cett.* repentina -|- quidem *Qh* 20 proheresim *Qh* dicunt autem *tr. Qh* eam + per *Qh* 22 enim *s.l. Ay* commune *in textu Ay : s.l. Os : om. Qh, dett.* proheresis *Qh* irracionalium *Os* 23 iram *Ay'OsQh* (m *exp. an pr. m. Ay ?)*

vel eligens
quidem operatur, preiudicans autem, non. Continens autem, e
nbi5 converso ; preiudicans quidem, desiderans autem, non. Et
eligencie quidem, desiderium adversatur ; desiderium autem,
rei
desiderio non. Et desiderium quidem delectabilis et tristis ;
eligencia autem neque tristis neque delectabilis. Ira autem adhuc 5
minus. Nequaquam enim ea que per iram, secundum eligenciam
nb2o esse videntur. Set neque voluntas, etsi prope [esse] videatur.
Eligencia quidem enim non est inpossibilium, et si quis dixerit
eligi, videbitur esse demens. Voluntas autem est inpossibilium.
Verbi gracia, inmortalitatis quidem et voluntas est. Et circa 10
se ipsuin
ea que nequaquam per eum operantur. Verbi gracia, ypocri-
nb25 tam aliquem vincere aut adletam. Eligit autem hec nullus, set
quecumque existimat fieri per se ipsum. Adhuc autem voluntas
genitivus
quidem finis est magis, eligencia autem eorum que ad finem.
Verbi gracia. Sanos esse volumus, eligimus autem, per que 15
sani sumus ; et felices esse volumus et dicimus, eligimus autem
eligencia
iibso dicere non convenit. Universaliter enim videtur electio circa
ea que in nobis, esse. Neque utique opinio erit. Opinio quidem
enim videtur circa omnia esse, et non minus circa eternalia
et inpossibilia, quam [circa] ea que in nobis. Et mendacio et 20
veritati dividitur, non bono et malo, eligencia autem his magis.
i2ai Universaliter quidem igitur opinioni idem forsitan neque dicit

Ob(KbPb NbP2 LbMb) 6 *secundum (xarà *cett.)* | Stà *rec. Kb, s.l. NbP2*

Ay(Yg) OsQh i vel eligens *s.l. AyOs : om. Qh* autem2] aut *Os (qui interp.* preiudicans autem non continens, aut e converso preiudicans *etc.)* 4-5 delectabilis — neque2 *om. Qh1* (4 delectabile et triste *Qh2)* 4 rei *in textu post* tristis *Ay : s.l. Os : om. cett.* 5 ira] ia *(exp.)* ira *Qh* *b* per] *sccundum *Oa* 7 nec *Qh* voluntas] -f- eligencia *s.l. Os* : + est eligencia *in textu AyQh, dett. essesecl.* $ inpossibilium + Verbi gracia *Qh* et] Etiam *Qh* dixit *Ay* : dicat *Yg* 9 videtur *YgQh* est] etiam *Qh* inpossibilium + Et si quis dixerit eligi, videbitur *(exp.) Os* 10-11 inmortalitatis — gracia *om. OsQh1* 10 inmortalitas *Qh2* quidem et voluntas est *(post* est *interp.) Ay* : se ipsum
et voluntas quidem est *(non interp.) Qh2, dett.* 11 cum *Ay* : cum *Qh2, dett.* ipsum Oa operantur *AyOa1* : operatur *Qh2Oa2* 12 vincere aliquem *tr. Qh1* adletam *Yg* : adlectam *Ay* : alletam *Os* : adlctham *Qh* autem *om. Oh* hoc *AyQh* r3 autem *Os : om. AyQh* 14 genitivus *s.l. Ay : om. cett.* 15 sani *Ay* 16 sani *bis Ay1* simus *Ay* 17 enim] autem *Ay* *electio.* lectio *Qh* eligencia *s.l. Os : om. cett.* 18 erit. Opinio *om. Qh1* 18-19 enim quidem *tr. Os* videtur *s.l. Ay* 20 circa *secl.* mendacio H autem *OsQh 21* dividitur] différencia videntur (videtur *Qh2) Qh* non *om. Os* 22 opinationi *Os* forsitan + elegandam *(corr. in* eliganciam) *Ay* dicet *Qh*

aliquis, set neque alicui. Cum eligimus enim bona vel mala, quales aliqui sumus, cum opinamur autem, non. Et eligimus quidem accipere aut fugere aut aliquid horum, opinamur autem quid est aut cui confert vel quomodo ; accipere autem vel fugere i2aj
non valde opinamur. Et eligencia quidem laudatur quoniam est cuius (rei) oportet magis aut quoniam recte, opinio autem quoniam vere. Et eligimus quidem que maxime scimus bona esse, opinamur autem que non valde scimus. Et videntur non idem ipsi eligere bona et opinari, set quidam opinari quidem melius, i>aio
propter maliciam autem eligere non que oportet. Si autem prius fit opinio quam eligencia aut subsequitur, nichil differt. Non hoc enim intendimus, set si idem est opinioni alicui. Quid igitur aut quale quid est ? Quoniam quidem predictorum nichil, voluntarium quidem utique videtur, voluntarium autem non
omne eligendum, set quod ante est consiliatum. Eligencia enim i¿ai5
cum racione et intellectu (vel mente). Subsignificare autem videtur et nomen, ac si ens ex aliis lectum. [5] Consiliantur autem utrum de omnibus, et omne consiliabile est ? Set de quibusdam non est consilium. Dicendum autem forsan consiliabile, non pro quo consi-
liaretur aliquis insanus vel demens, set pro quibus qui intellec- >2a2o
tum habet. De sempiternalibus autem nullus consiliatur. Verbi gracia, de mundo, aut diametro et latere quoniam non commensurabiles. Set neque de his que in motu, semper autem circa idem ipsum fiencia, sive ex necessitate, sive natura, sive propter i2a¿5
aliam causam. Verbi gracia, solstitiis aut ortibus. Neque de his que alias aliter. Verbi gracia, de siccitatibus et imbribus. Neque de bis que ex fortuna. Verbi gracia, thesauri inventione. Neque

NbP] LbMb) 15 setj + *ápa* ye *(¿pá edd.}*

4y(Yg)OsQh i bona enim *tr. Qh* 2 fimus *Qh* 3 autlJ vel *Os* aliquod *Os* 4 est] esse *Ay* : est + quidem *Qh* 5 valde *om. Qhl* 6 rei *s.l. scr. : in textu post* cuius *AyQh : om. Os* magis oportet *tr. Qh, dett.* aut] autem Os 8 que| quoniam *Qh* 9 quidam] quidem (?) *Qh* quidem] quod *Qh* 10 eligere] opinari *primo sed cancell, et s.l. corr. Ay* 11 sit (?) *Ay* subsequitur *Os* : subsequetur *AyYg* : subsequatur *Qh* i¿ Quid] quidem *Qh* 13 quale] equale *Os : om. Qh* quid est *Qh* : quidem *AyOs* (est *ante* aut *s.l. suppl. Ay)* Quoniam] *grandiore litt.* Q *in initio versus cap. ind., praem. rubr.* De consiliabili *Qh* 14 quidem *om. Ay* 16 vel mente *s.l. AyOs : om. Qh* et2 + si *Qhl* 17 Consiliatur *AyOs* ig fonsan *Ay* : forsan + non *Qhl* consiliabile + est *Os* *20* qui] quod Os 21 habent *Qh* autem] set *ante* de *Os* 22 aut] a *Os* etJ aut *Ay* commensurabile *Qh* 23 motu + sol' *Os ; vide infra* **53.14** 24 ex *oni· Qh* 25 de *om. Qh* *26* alias] *infra l. Ay* : vel *Qh* aliter + se habent (-bet *Qh) codd. ; vide* 53.15 27 Nec *Qh*

autem de humanis omnibus. Verbi gracia, quomodo Scithe
izajo optime vivant, nullus Lacedemoniorum consiliatur. Fiet enim
horum per nos nichil. Consiliamur autem de his que in nobis
operabilibus. Hec autem et sunt reliqua. Cause enim videntur
esse, natura et necessitas et fortuna, adhuc autem, intellectus,
et omne quod per homines. Hominum autem singuli consiliantur
i2bi de his que per eos operabilia. Et de certis quidem artibus et
sufficientibus non est consilium. Verbi gracia, de litteris. Non
dubitamus
enim litigamus quomodo scribenda. Set quecumque fiunt per
nos, non autem eodem modo semper, de his consiliamur. Verbi
gracia, de his que circa medicinam et negociacionem, et circa
i2b5 gubernacionem magis quam ginnapsium, in quantum minus
certificatur ; et adhuc de reliquis similiter. Magis autem et circa
artes, quam circa disciplinas ; magis enim circa eas dubitamus.
vel multociens vel inmanifesta
Consiliari autem, in his que sepius, incerta autem quomodo
evenient, et in quibus indeterminabile. Consiliarios autem
i2bio accipimus in magnis ; non credimus enim nobis ipsis, quasi non
sufficientibus dinoscere. Consiliamur autem non de fine, set de his
que ad finem. Neque enim medicus consiliatur si sanabit, neque
depositi
rethor si suadebit, neque civis si bonam divisionem faciet,
i2br5 neque reliquorum quis de fine, set ponentes finem aliquem,
quomodo et per que erit intendunt, et si per multa videtur
fieri, per quid facilius et melius intendunt. Si autem per unum
perficitur, quomodo per hoc erit, et illud per quid, usquequo
pervenient ad primam causam. Quod in invencione ultimum
i2b2o erit. Qui enim consiliatur videtur querere et dissolvere predicto
modo, quemadmodum diagrama. Videtur autem non omnis

Vg) *OsQh* i Scithe *Ay* : cythere *Os* : ///hc *Qh1* : cythc *Qh2* 2 lacedemonorum *Qh* 5 esse *om. Os* et] *om. Os* 6 autem *om. Ay* singulari *Qh* 7 certis] cunctis *Qh, detl.* 7-8 et sufficientibus *om. Qh, dett.* 9 dubitamus *Yg* : *s.l. Os* : *om. cett.* 10 eodem] eo Os 11 et]] aut *Ay* 12 quam + que circa *Ay* ginapsium *Os* : gignasium *Qh* 14 artem *Os* 15 Consiliarii + est *Os* autem -I- est *Ay* vel *{om. Os)* multociens *s.l. AyOs* : *in textu post* sepius *Qh, dett.* vel inmanifesta *s.l. AyOs* : *om. Qh* 16 in *om. Os* indeterminabile *AyYg* : videtur mirabile *Os* : videtur indeterminabile *Qh, dett.* 17 ipsis *om. Qh* 18 fine + set de fine *{cancell.) Ay* de his *s.l. Os* ig Nec *Qh* consiliatur *AyQk2* : consiliabitur *Os* : *om. Qh1* sa/// *Qh1,* sanet *Qh2* 20 retor *Qh* sil *om. Qh1* suadet *OsQh* civis si] cui (?) *Qh1* depositi bonam divisionem *Os* : bonam dispositionem *AyYg* : bonam divisionem d (d *exp.) Qh* 21 aliquam *Ay* 22 videntur *Os* ; *om. Qh* 23 fieri 5.*l. Os* ' quod *OsQh* 24 quid *scr.* : quod *codd.* 25 perveniant *Ay* causam *ex* curam (?) *Ay* in *om. Qh* ultimum] multum Os 26 dissolvere et querere *tr. Os* 27 digrama *{vel* digma) *Qh1* : paradigma *Qh2, pauci dett.* omnis] causas (?) *Os*

quidem questio esse consilium, quemadmodum mathematica. Consilium autem omne, questio. Et quod ultimum in dissolucione, primum erit in generacione. Et si inpossibile quidem inveniunt, discedunt. Verbi gracia, si pecuniarum est necessitas, eas autem i2b25
non possibile est invenire. Si autem possibile videtur, incipiunt operari. Possibilia autem, que per nos fiunt ; ea enim que per amicos, per nos qualiter sunt ; principium enim in nobis. Que-
runtur autem quandoque quidem instrumenta (vel organa), quandoque autem necessitas (vel utilitas) horum. Similiter autem et in reliquis. Quando- i2b30
que quidem, per quem ; quandoque autem, quomodo, aut per quid. Videtur utique quemadmodum dictum est, homo esse principium operacionum. Consilium autem de his que ab eo operantur. Operaciones autem, alterius gracia. Non igitur erit consiliabilis finis, set ea que circa finem. Neque utique singula-
ria. Verbi gracia. Si panis, hoc ; aut digestum est ut oportet. 13a1
Sensus (genitivus) enim hec. Si autem semper consiliabitur, in infinitum deveniet. Consiliabile autem et eligibile idem, set tamen determinatum iam, eligibile. Quod enim ex consilio preponitur, eligibile est. Requiescit enim unusquisque querens quomodo operabi- 1305
tur, quando in se ipsum reduxerit principium, et in antecedentem id ; hoc enim est quod eligitur. Manifestum autem hoc et ex antiquis civilitatibus, quas Homerus secutus est. Reges enim que eligebant annunciabant plebi. Existente autem electibili consiliabili delectabili eorum que in nobis, et eligencia erit i3a10
consiliabile desiderium eorum que in nobis. Ex consiliari enim iudicantes, desideramus secundum consilium. Eligencia quidem igitur typo dicta est, et circa que est, et quoniam eorum que

Ob(_KAPb *LbMb)* 18 *Quod ... ponitur (Ab)] ιο ... *TrpoKpiOèv* 21 id *(avro* Æbf>b)] *avTOv* : aúrov

Ay(Yg) OsQh i questio quidem *tr. Os* 2 quod] quidem *Qh* in. *s.l. Ay* 3 in *s.l. Ay* quidem] quod *Qh* 4 autem *om. Qh* 5 autem] enim *Os* 6 autem] ea *Qh* 7 sunt] prosunt *Os* 8 vel organa *s.l. AyOs* : *om. Qh* *9* autem] *s.l. Ay* vel utilitas *s.l. AyOs* : *om. Qh* n quid] quod *OsQh* homo] hoc *OsQh* 12 ab] de *Os* 13 erit igitur *ir. Qh* 14 consiliabilis *AyQh2* : consilium *Os* : consolabilis *Qh1* singularia + consiliabilia *Ay* 15 Verbi gracia *om. Ay* 16 genitivus *s.l. AyOs* : *om. Qh* in *om. Os* *17* devenient *Qh* autem] enim *Os* : *om. Qh* determinant *Qh1,* -natur *Qh2* 18 iam 4- est *Os* *Quod ... ponitur *Ay* 21 hoc enim est quod] ////////// *Qh1* : hoc enim est quod 4- quandoque *Qh2* autem *om. Qh* 23 qui *Os* electibili 4- eorum que in nobis *(exp.) Qh* 24 delectabilis *Yg* *25* consiliari *Ay* : consiliare *OsQh (vide* Blaise, *s.v.* consilio) : *an scrib.* consiliari (-re) ? 27 et] 4- que *Os* quoniam] que *Qh*

13315 ad finem. [6] Voluntas autem quoniam quidem finis (genitivus) est, dictum est. Videtur autem his quidem, boni ; his autem, eius quod videtur bonum. Contingit autem eis qui voluntarium quidem bonum dicunt, non esse voluntarium quod vult, qui non recte vult. Si enim et erit voluntarium, et bonum. Erat autem si
13320 sic contingeret, malum. Eis autem rursus qui quod videtur bonum voluntarium dicunt, non esse natura aliquod voluntarium, set quod unicuique videtur ; alii autem, aliter videtur, et si sic contingit, ea que sunt contraria. Si autem utique hec non placent, dicendum igitur simpliciter quidem et secundum veritatem, voluntarium esse bonum ; unicuique autem quod videtur,
13325 Bono (homini) quidem igitur quod secundum veritatem est, malo autem quodcumque. Quemadmodum et in corporibus eis quidem qui bene dispositi sunt, sana sunt que secundum veritatem sunt talia. Infirmis autem existentibus, alia. Similiter autem et amara,
13330 et dulcia, et calida, et aliorum singula. Bonus enim singula iudicat recte, et in singulis verum ei videtur ; secundum enim unumquemque habitum, propria sunt bona et delectabilia, et differt multum forsitan bonus in verum in singulis videre, ut regula et mensura eorum existens. Multis autem deceptio
13b1 propter delectacionem fit ; non enim existens, bonum videtur. Volunt autem delectabile, ut bonum ; tristiciam autem, ut malum (genitivus) fugiunt. [7] Existente autem voluntario quidem finis, consiliabili autem et eligibili, eorum que ad finem, que circa
13b5 hec operationes secundum eligendam erunt et voluntarie. Vir-

Ol'(7i"pn JV»P2 2 boni] + *eîvai* 7 aliquod (? rt)] *om.* (8 quod unicuique] e/caarcp ι ο) 16 calida] 4- /cai *(;apea,* 21 fit] eoi/ce *yivcodai* 23 autem (Mb)] *8ι]*

¿y(Yg} OsQh i genitivus *s.l. AyOs : om. Qh* 2 dictum est *om. Qh1* 3 quod] quidem *Qh1* Contingit] *grandiore litt.* C *in initio versus cap. ind. Qh : rubr.* Determinacio voluntarii boni *Qhm%* eis quod *Os* : eius quod *Qh* 4 dicunt *AyQh2* : dictum *Os : obsc. Qh1* qui] quod *Os* 5 Erat *AyYgQh :* Erit Os 6 contigerit *Os* Eius *Qh* qui *om. Qh q* aliquod] *obsc. Qh (an* aliquid *Qh1,* alicui *Qh2 ?* aliquid *vel* alicui *plerique dett.)* 8 quod] *ex* quem (?) *Ay : om. Os* 10 placent + non *Os :* placere *Qh ante* Dicendum *puncto interp. OsQh* dicendum + est *Ay* 12 igitur quidem *tr. Qh* 13 qui] quod Os 17 verum *om. Qh1, post* videtur *marg. suppi. Qh2* enim *om. Qh1* 18 unumquodque Os *(an etiam Qh1 ?)* 19 differunt *Qh post* forsitan *interp. Qh2* in1] et enim *Qh2* videt *Qh2* 21 existens, bonum (bonum) Os : existens (bonum *in textu om.) Ay* 23 *ante* Existente *paragraphum adp. Qh2 : rubr.* Omnes homines liberi esse arbitrii *Qhm** autem *om. Qh1* genitivus *s.l. Ay : om. cett.*

tutum autem actus, circa hec. In nobis autem virtus. Similiter autem et malicia. In quibus enim in nobis operari, et non operari ; et in his, utique et non. Quare si operari bonum ens in nobis est, et non operari in nobis erit malum existens ; et si i3blo non operari bonum ens in nobis, et operari turpe ens et in nobis. Si autem in nobis bona operari et turpia, similiter autem et non operari, hoc autem est bonos vel malos esse, in nobis igitur decentes vel indecentes esse. Set dicere quod nullus volens malus, neque nolens beatus, videtur hoc quidem mendacium, i3bi5 hoc autem verum. Beatus quidem enim, nullus nolens. Malicia autem, voluntarium. Set in his que nunc diximus dubitandum, et hominem non dicendum principium esse neque generatorem operacionum, quemadmodum et natorum. Si autem hec videntur, et non habemus ad alia principia reducere prêter [ad] ea que in 131120 nobis, quorum principia in nobis, et ipsa in nobis et voluntaria. His autem videntur testificari, et singulariter unusquisque, et ipsi legislatores ; puniunt enim et iniuriantur operantes mala, non vi aut per ignorandam, cuius non ipsi causa ; bona autem 131.25 operantes, honorant ; quasi hos quidem instigantes (vel convertentes), hos autem prohibentes. Quecumque autem neque in nobis sunt neque voluntaria, nullus instigat operari. Non enim conveniens est suadere, non calefieri, aut dolere, aut famem (vel famescere) pati, aut quodcumque aliud tale. Non enim minus paciemur hec. Et enim in ipso (vel -a) ignorando (vel -cia), i3b3o puniunt, si causa esse videtur ignorande. Verbi gracia, ebriis

Ob(KbPb *NbP2 LbMb)* 4-5 et si non operari — et in nobis] *om. ObKbPb* (4 malum existens *etiam om. Kb)* 15 *igitur (? Si))] Aspasius, p. 76, 30 : «ai *KbNbP* (deest Pb) : om. ObLbMb* 17 mala] + *Saot*

Ay(Yg) OsQh 1 autem2 + hec *Qhl* 2 In] //// *Qhl* enim in] est et *Qh* nobis 4- est *AyOs (vide* 54.24) et non operari *om. Qhl* 3 et1 *om. Ay* non 4- in nobis *AyOs* bonum *bis Ay : om. Qhl* 4 si + et *Qh* 5 nobis2 -|- est *Qh* 6 operari bona *tr. Ay* *8* Set + discere vel *Qhl* nullus *s.l. Ay* volens] nolens *AylQhr* 10 enim *om. Os* nolens 4- malus *(+ s.l.* autem volens *Qh*) Qh* 11 autem] enim *Qh** *12* generatorem *Ay :* generationem (vel -onum) *OsQh, dett.* 13 operacionum] operatorem *Os* natorum 4- ut diximus in secundo *Os* hoc videtur *Qh* 14 et *om. Ay* et non habemus] /// *Qhl* ad *secl.* 15 quorum] 4- *igitur *s.l. Ay : in textu Qh, dett.* 16 videntur] dentur *Qhl* 17 et iniuriantur *in textu scr. : s.l. AyOs : om. Qh, dett.* 18 bona (ut) *AyQh** : mala *Os : //// Qhl* 19 honorantur *OsQh, dett. : an* honorant quasi *archetypum ? (vide* **34.**18) vel convertentes *s.l. Os : om. cett.* 20 in *om. Os* 21 intigat *Ay* 22 vel *(om. Os)* famescere *s.l. AyOs : om. Qh* quicumque *Os* 23 paciemur] pati *Qh* vel -a ... vel -cia (vel *om. Ay) s.l. AyOs : om. Qh* pignorando *Qhl* 24 puniunt *om. Os* causa + ipsi *s.l. Ay : + III Qh*,* in *Qh**

duplices maledictiones ; principium enim in ipso, dominus enim
non inebriandi, hoc autem causa ignorancie. Et ignorantes ali-
quid eorum que in legibus, que oportet scire, et non difficilia
i4ai sunt, puniunt. Similiter autem et in aliis, quecumque per desi-
studii
diam ignorare videntur, quasi in ipsis ens, non ignorare ; studere
enim domini. Set forsitan talis est aliquis, quoniam non studuit.
auctores
Set tales fieri, ipsi causa, viventes desides, et iniustos et inconti-
1445 nentes esse, hii quidem mala facientes, hii vero in pocionibus
et talibus degentes. Hee enim que circa singularia sunt operacio-
nes, tales reddunt. Hoc autem manifestum, ex his qui insudant in
qualicumque agonia, vel operacione ; perficiunt enim operantes.
i4aio Ignorare quidem igitur, quod ex operari circa singularia habitus
hominis
fiunt, pene insensibilis. Adhuc irracionale, iniusta facientem
nolle iniustum esse, aut stuprantem incontinentem. Si autem
non ignorans quis operatur ex quibus erit iniustus, volens utique
erit iniustus. Non tamen si vult, iniustus ens, quiescit, et erit
14415 iustus. Non enim qui egrotat, sanus ; et si sic contingit, volens
egrotat, incontinenter vivens, et non credens medicis ; tunc
possibile
quidem igitur erat ei non egrotare ; emisso autem, non adhuc.
Quemadmodum neque emittenti lapidem, adhuc eum possibile
recipere ; set tamen in ipso accipere et eicere ; principium enim
14420 in ipso. Sic utique et iniusto et incontinenti. In principio quidem
possibile
erat tales non fieri, et ideo volentes sunt ; fientes autem, non
possibile
adhuc est non esse. Non solum autem anime malicie volun-
quos
tarie sunt, set quibusdam et que corporis, quibus et iniuriamur.

Ob(AbPb *NbP2 LbMb)* 6 aliquis *(NbP2 nec non ante* est *Pb)] om.* 7 ta-
les (LbMb)] *Toiovrov* 13 Adhuc] + 3' *(deest Nb)* 21 accipere *(Xafieîv*
B1#2)] *fiaXeiv* 22 utique (S¡?)] S¿

OsQh 2 non *om. Qh* aliquid] aliquam *Os* 4 in 4- omni-
bus *Os* 5 studii 5.*l. Ay : om. cett.* 7 auctores *s.l. Ay : om. cett.* 8 (?) *vel*
potacionibus *obsc. codd.* 9 et + in *OsQh* enim *om. Os* 11 vel +
in *Os* 13 hominis (4- est *Ay) s.l. AyOs : om. Qh* Adhuc 4- **autem** *Oc*
vel -tiam
14 incontinentem *Ay* 15 non *om. Ay* quis| quidem *Qh, dett.* 16 quies-
cit] quiescere *Os (vide* **55.15)** 17 egrotat] egrotatur *OsQh, dett.* 18 egro-
tat] 4- ut *s.l. Ay* : egrotatur *OsQh, dett. ; vide* **55.**ig medicos *Ay* : phisicis *Oa*
19 igitur *s.l. (?) Ay : om. Qh* possibile *s.l. AyOs : om. Qh* egrotari *Os (an*
etiam Qh1 ?) Emissio *Qh* 20 neque *om. Qh, dett.* eum] enim *OsQh,*
dett. 21 eicere *Qh* : recipere *(exp.)* 4- *s.l.* eicere lapidem *Ay* : eicere lapidem
supra enim in ipso *Os (vide* **55.2**1) 23 possibile *(praem.* eis) *s.l. Ay : om. cett.*
24 possibile *s.l. Ay : marg. Os* 25 et *om. Ay* quos *s.l. Ay : om. cett.*

Eis quidem enim qui per naturam sunt mali nullus iniuriatur, set his qui propter desidiam et ingimnasiam. Similiter autem ^25
membrorum
et circa inbecillitatem et debilitatem. Nullus enim inproperabit
vel percussione
ceco natura, aut ex egritudine, aut ex plaga , set magis misere-
5 bitur. Ei autem qui ex vini bibicione, aut alia incontinencia,
omnis iniuriabitur. Earum igitur que circa corpus maliciarum,
que in nobis iniuriantur. Que autem non in nobis, non. Si autem
sic, et in aliis, malicie que iniuriantur, in nobis semper erunt. i4a3o
Si autem quis dicit quoniam omnes desiderant id quod videtur
io bonum, fantasie autem non domini, set qualiscumque unusquis-
que est, talis et finis videtur ei. Si quidem igitur unusquisque 14b!
genitivus auctor
sibi ipsi habitus est qualiter causa, et fantasie erit qualiter ipse
auctor auctor
causa. Si autem nullus sibi ipsi causa mala facere, set per igno-
ranciam finis hec operatur, per hec existimans sibi ipsi bonum 1455
genitivus
15 esse, finis autem desiderium non per se voluntarium, set innasci
hominem
oportet, quemadmodum visum habentem quo iudicabit bene et
vel eliget natalis
id quod secundum veritatem bonum volet. Et erit bene natus,
cui hoc bene innatum est. Quod enim maximum et optimum, et
quod ab alio non possibile est accipere neque discere, set quale 141110
20 innatum est tale habebit, et bene et optime hoc innatum esse,
id est bona nativitas
perfecta et vera erit utique ufuia . Si utique hec sunt vera,

Oti(/<bpb *N<P"* 8 semper (áe¡)] âp 13 nullus
/iij, *ovdeiç ObKbPb* *malefacere *(KaKoiroteiv KbPbLbMb)] ko.™ 4to1c1v ObNbP2*

Ay(Yg} OsQh i Eis — per] Et siquidem enim propter *Qh* 2 his 4- et *Qh* inginnasiam *Os* : gignasium *Qhl* : ingignasium *Qh2* : ignaviam *OaOc* 3 et1] eciam *Qh* membrorum *s.l AyOs* : *om. Qh* Nullus] Nemo *Oa* inproperabitur *Os* : -ratur *Qh* 4 vel percussione *s.l. Os* : *om. cett.* 6 Earum] Harum *(grandiore Hit.* H *in initio versus cap. ind. praem. rubr.* Quod nemo nolens fit malus) *Qh* que] / / / *Qhl* 9 quis] quod *Os* quoniam *om. Ay* omnes + et *Os* ii videtur + esse *Ay* igitur quidem *tr. Os* 12 genitivus *s.l. Ay* : *om. cett.* est *om. Qh* auctor *s.l. Ay* : vel actor *s.l. Os* : *om. Qh* 12-13 et — causa1 *om. Os* 12 ipse erit qualiter *tr. Ay* 13 auctor1 *s.l. Ay* : *om. Qh (deest Os')* auctor2 *s.l. Ay* : vel actor *s.l. Os* : *om. Qh* malefacere Oa per] propter *Qh, dett.* 14 operatur + et *Os* 15 genitivus *s.l. Ay* : *om. cett.* se + desiderium *(exp.} Ay* 16 hominem *s.l. AyOs* : *om. Qh* 17 id + igitur *Os* vel eliget *s.l. AyOs* : *om. Qh* natalis *s.l. Os* : id est naturalis *s.l. Ay* : *om. Qh* 19 non possibile] inpossibile *Os* 20 tale habebit *in textu hic scr.* : *post* optime *Ay* : *supra* et optime *Os* : *om. Qh, dett.* optime + igitur *Os* hoc innatum] in hoc natum *Qh* innatum esse] nasci *Yg* 21 ufuia *AyOs* : *om. cett.* id est bona nativitas *s.l. scr.* : *in textu post* ufuia *AyOs* : bona nativitas *in textu pro* ufuia *Qh, dett.* vera sunt hec *tr. Os*

quid magis virtus quam malicia erit voluntarium ? Utrisque enim similiter, bono et malo, finis per natura, aut qualitercumque
i4bi5 videtur, et iacet. Reliqua autem ad hec referentes, operantur qualitercumque. Sive utique finis unicuique non per natura videtur qualiscumque, set quid et prêter ipsum est, sive finis quidem naturalis, reliqua autem operatur voluntarie bonus, si virtus voluntarium est, non minus et malicia voluntarium utique erit.
i4b2o Similiter enim et malo est, per se ipsum in operationibus, et fini. Si igitur ut dicitur voluntarie sunt virtutes, et enim operacionum simul causa auctores qualiter ipsi sumus, et ut tales simus finem talem ponimus, et malicie voluntarie utique erunt. Similiter
i4b25 enim. [8] Communiter quidem igitur de virtutibus dictum est et genus in typo, quoniam medietas et habitus, et ex quibus fiunt, quoniam horum operatores et secundum eas, et quoniam in nobis et voluntarii, et sic ut rectus vel racio sermo iubet. Non similiter
i4b3o autem operaciones voluntarie, et habitus. Operacionum quidem enim, ab inicio usque ad finem domini sumus, cognoscentes
15a! singularia. Habituum autem, in principio. Singularium autem, adiectio non cognita. Quemadmodum et in egrotacionibus. Set quoniam in nobis erat sic vel non sic uti, propter hoc voluntarii.

[g] Resumentes utique de unoquoque dicamus, qui sunt, et
isas circa qualia, et quomodo. Simul autem erit manifestum, et quot sunt. Et prius de fortitudine. Quoniam quidem igitur medietas

Ob(A'bPb *Nl'P2 L»Mb)* 9 operacionum ™ *irpágcai?)]* ι & *alrluiv iéiw Kb* : rójp *ZÇeaiv cett.* 12 dictum est (PbMb)J + *rj ficv Kb* : *^p.lv cett.* 13 et genus (το *re yévos NbP2LbMti])* το *yívos 10a* : ι ο ν *B' as?* _Pb : το *re dis* 14 etl 16 voluntarie] 4- 19 et] **om.*

Ay(Yg) OsQh 1 quid] quod *Os* erit] et *Os* 2,4 per *s.l. Ay* : *om. cell.* 2 aut *om. Qh, dett.* 3 videtur] ///ur *Qh1* et iacet *om. Qh* 4 Sive] Si enim *Qh* 5 quid *Os* : quod *AyQh* sive] fore *Os* 6 naturalis 4- et Os bonis *Os* voluntarie bonus, si *bis Qh* 7 non *om. Os* 9 finis *Qh2* 10 simulj similis *Os* : similiter *Qh* auctores (act- *Os) s.l. AyOs* : *om. Qh* 11 utique *om. Qh, dett.* 12 enim 4- utraque sunt *Os* igitur quidem *tr. Qh* virtutibus + de *(exp.) Ay* est 4- et habitus *(exp.) Qh* 13 genus 4- quoniam habitus *codd. (vide* **56.**18) et ex] // *Qh1,* ex *Qh2* 14 fiunt] fuerit *Qh* operationes *OsQh, dett.* vel racio vel racionibus 15 sermo iubet *Os* : sermo iubet *Ay* : sermonibus *Qh* 18 Habitum *Os* 19 cognita 4- *glossa in textu Qh (vide* 56.21-23) et] **om. Qh, dett.* 20 quoniam + et *Ay* erat *om. Qh, dett.* sic2 *om. Os* uti 4- *glossa in textu Qh (vide* **57.**1) 22 Simul] Similis *Os* : Similiter *Qh, dett.* 23 Quoniam] *spatium unius litt., ad liti.* Q *grandiorem in initio versus depingendam, Os ; litteram* Q *ornatam in initio versus hab. et praem. rubr.* Liber III c. primum de fortitudine (4- Primum generaliter *Qh2) Qh*

est circa timores et audacias, iam manifestum factum est. Timemus autem scilicet terribilia ; hec vero est simpliciter dicendum, mala. Ideo et timorem diffiniunt, suspicionem mali. Timemus isaio quidem igitur, omnia mala. Verbi gracia, malam opinionem, (vel famam) piam, egritudinem, inimicitiam, mortem. Set non circa omnia videtur fortis esse. Quedam enim et oportet timere et bonum ; non autem, malum. Verbi gracia, malam opinionem. Qui quidem enim timet, decens et verecundus (vel *x* erendus) ; qui autem non timet, invereeundus. Dicitur autem a quibusdam fortis secundum (abusivam) metha- 15315 phoram (translacionem) ; habet enim aliquid simile, forti. Intimidus enim quis, et qui fortis. Inopiam autem forsitan, non oportet timere, neque egritudinem, neque universaliter, queeumque non a malo neque propter se ipsum. Set neque qui circa hec intimidus, fortis. Dicimus autem et hunc, secundum similitudinem. Quidam 15320 enim in bellicis periculis timidi entes, liberales sunt ; et ad pecuniarum (donacionem) emissionem, audacter habent. Neque si quis iniuriam circa pueros et mulieres timet, aut invidiam, aut aliquid horum, timidus est ; neque si audet futurus (verberandus) verberari, fortis. Circa qualia igitur terribilium fortis ? Circa maxima. Nullus enim magis 151125 sustinet timenda. Terribilior autem, mors ; finis enim, et neque amplius mortuo videtur bonum vel malum esse. Videbitur autem non circa mortem que in omni, fortis esse. Verbi gracia, si in mari vel egritudinibus. In quibus igitur ? In optima. Talis autem 15330 que in bello. In maximo enim et optimo periculo. Concordes

O»(7ibP|› *N^P*2 : *om.* 20 neque (? oiîSè)J ovSèv 22 si (ei PbW)| 23 *in (ce//.)] *om.* Ob7<b

Ay(Yg) OsQh r audacias] avaricias *Os* 2 scilicet] secundum et Os : set *Qh* 3 supposicionem *Os* 4 vel *(om. Os)* famam *s.l. AyOs* : *om. Qh* 6 et| *om. Ay* 7 autem] enim *Os* Qui *om. Os* 8 et *om. Qh* vel verendus *s.l. OsQh* : *om. Ay* qui — inventum (! *pro* inverecundus) *s.l. Os* inverecundus 4- dicitur *Qh* 9 meta- *Qh* : -moforam *Os* abusivam translacionem *s.l. AyOs* : *om. Qh* *10* aliquod Os similiter *Qh* n quis + dicitur *Os* autem *om. Ay* 13 intimidus *AyQh*2 : timidus (+ et *Os) OsQh*| 14 autem et huncj hunc autem Os 15 inbecillis *Os^Qh*| (becillis *hab. etiam Yg)* : inbecilles *Qh*2 periculis] in *praem. Qh* 16 donacionem *s.l. AyOs* : *om. Qh* 17 et mulieres *om. Os* invidiam + et mulieres timet aut invidiam *s.l. Os* aliquod *Os* 18 verberandus *s.l. Os* : *om. cett.* 19 maximaj magna *Ay* 20 neque] non *Qh* 21 vel *om. Qh*| *22* omni -f- loco *Qh (vide* **57.16)** 23 vel + *in *Ay* optima + morte *AyQh (vide* **57.**r8) 24 que] non *Qh*

regibus
autem his sunt et honores, qui in civitatibus et circa monarchis.
Principaliter autem dicetur fort's qui circa bonam mortem in-
timidus, et quecumque mortem inducunt repentina encía. Talia.
J5a35 autem maxime, que circa bellum. Set tamen et in mari et in
naute
jjbi egritudinibus, intimidus qui fortis. Non sic autem ut marina- 5
rii ; hii quidem desperant de salute, et mortem talem asper-
nantur ; hii autem bene sperantes sunt circa experienciam.
Simul autem et viriliter agunt, in quibus virium oportet, vel
i5b5 bonum mori. In talibus autem corruptionibus, neutrum existit.
[10] Terribile autem, non omnibus quidem illud idem. Dicimus 10
autem quid et super hominem ; hoc quidem igitur, omni terribile
intellectum habenti. Quod autem secundum hominem, differt
t5bio magnitudine et in magis et in minus. Similiter autem et auda-
-ces res
cia . Fortis autem, inadmirabilis ut homo. Timebit quidem igi-
tur, et hec. Ut oportet autem et ut racio, suffert, boni gracia. 15
Hoc enim finis virtutibus. Est autem magis et minus hec timere,
'5t>i5 et adhuc ea que non terribilia, ac si terribilia timere. Fiunt
autem peccata quedam quidem, quoniam non oportet ; quedam
autem, quoniam non ut oportet ; quedam autem, quoniam non
id est
quando, aut aliquid talium. Similiter autem et circa ea que auda- 20
-ces res
cia . Qui quidem igitur que oportet, et cuius gracia, suffert et
timet, et ut oportet, et quando, similiter autem et qui audet,

ObfATbpb ATbpz ! qui *(a[pb^bp*)] om.* circa *(irepi* Pb)] *Trapa.*
2 autem (Mb)] 8-77 7 circa *(rrepl P* pr.m.* Mb)] *irapà* 12 *Que *(rà NbP2Lby]*
ıo O^KbPb sec. m. piWbps)] : ru> *pr. m. Mb (pr. m.* 2Vb ?) (15 suffert (v77o/xev€t

Ay(Yg) OsQh *1* monarchis *AyOsQh* : monarchias *plerique deit.* regibus sJ. *AyYgQh* : regibus reges *s.l. Os* 5 qui] quidem *Os* ut *om. Qh1* marinarii *(vide* Niermeyer, s.v.)] marenarii *Yg* naute *s.l. Os : om. ceit.* 6 hii] Et hii *Qh* desperant *Os, deit. :* desperantes *AyQh* : desperaverunt *Yg* talem *primo om. post* aspernantur *marg. suppi. Ay* 8 Simul] Similis *Os* virium] virum *Qh2Oc, pauci dett. :* viriliter *Km, pauci dett.* oportet *ante* virium *Qh* : oportet 4- agere *Oc* : *an* opus est ? vel + si *Qh* 9 bonum *bis Os* autem *om. Os* : enim *Qh* existât *Qh* 10 non + in *Qh, dett.* quidem *om. Qh1* illud *s.l. Os* ri quid] quod *Os* : quidem (+ terribile, *vide* 58.3) *Qh* super] // *Qh1,* in *Qh2* 12 habenti intellectum *tr. Ay* *Que ... differunt *Qh* 13 magnitudine 4- set *Os* et3 4- in *Qh* 14 ces res *s.l. Ay : om. cett.* inammirabilis *ex* inamabilis *Ay* : inmirabilis *Yg* 15 Hoc 4- quidem *(exp]* et *Qh* *Iy* timere 4- oportet *Ay* 18-19 quedam2 — oportet *om. Qh* 19 ut *om. Os* non *om. Qh* 20 aliquod *Os* 20-21 id est ces res *s.l. Ay : om. ceit.* 22 qui] quod *Os*

fortis. Ut decet enim et secundum racionem, patitur et operatur, 15520
fortis. Finis autem omnis actus est quod (vel qui) secundum habitum.
Et forti autem fortitudo bonum. Talis utique et finis ; diffinitur
enim unumquodque fine (per). Boni utique gracia, fortis suffert, et
operatur ea que secundum fortitudinem. Eorum autem qui
superhabundant, ille quidem qui intimiditate (in), innominatus. 15625
Dictum est autem nobis et in superioribus, quoniam multa sunt
innominata. Sit autem quidam maniosus aut indoloratus (insensibilis), si
nichil timet, neque terremotum neque fluctus, quemadmodum
aiunt Celtas. Qui autem in audendo superhabundat circa terri-
bilia, audax. Videtur autem et superbus esse audax et fictor
fortitudinis. Ut igitur ille circa terribilia habet, iste vult videri. 15630
In quibus igitur potest, sequitur (assimilatur). Quapropter multi eorum sunt,
audacestimidi. In his igitur audentes, terribilia non sufferunt. Qui
autem in timendo superhabundat, timidus. Et enim que non opor-
tet, et ut non oportet, et omnia talia, assecuntur eum. Deficit 15635
autem et in audendo ; set in tristiciis superhabundans, magis i6ai
manifestus est. Male confidens utique quis, timidus ; omnia
enim timet. Fortis autem, contrarius ; audere enim bene spe-
rantis. Circa hec quidem est, et timidus, et audax, et fortis. i6a5
Differenter autem habent ad hec ; hii quidem enim superhabun-
dant et deficiunt ; hic vero medie habet, et ut oportet. Et au-
daces quidem, prevolantes (vel preoccurrentes) et volentes ante pericula, in ipsis
autem desistunt. Fortes autem in operacionibus acuti, pri-
mitus autem taciti (vel quiescentes) . [11] Quemadmodum igitur dictum est, i6aio

Ob(AbPb *NbP2 LbMb)* 14 igitur] *yàp*

Ay(Yg) OsQh *1-2* Ut—fortis *marg. Qh* 2 auctus *Ay* quod (ve! qui) *Ay* : quod *Os* : quidem *Qh* 3 autem -f- foti (!) autem *(exp.) Qh* diffinitur] dividitur *Os* 4 per *s.l. Ay* : *om. cett.* 5 ea *s.l. Ay* qui] que *Os (? Qhl)* *6* qui] quod *Os* in *s.l. Ay* : *om. cett.* 8 maniosus *AyYgOs* : inanimosus *Qh* insensibilis *(praem.* vel *Os) s.l. AyOs* : *om. Qh* 10 aiunt] apud *OsQh, dett.* Que *Qhl* ii superbus] si quibus *Qh* *12* ut] ubi *Qh* 13 assimilatur *(praem.* vel *OsQh) s.l. AyOs* : *in textu post* sequitur *Qh* 14 Qui] (?) Quod *Ay* 15-18 Etenim — timidus *om. Os* 16 omnia + terrent *Qh (vide* **58.** n) Defecit *Qh* 17 et *om. Qh* 18 *post* quis *signo interrogativo interp. Ay* 19 Audet *Os* 20 est om. Os 21 ad hec habent *tr. Qh, deit.* 22 habent *Qh* 23 prevalentes *Ay^Yg* vel preoccurrentes *s.l. Ay* : *om. cett.* volentes + bellari *Ay (vide infra* 68.13) 25 taciti *ex* tacidi *Ay* vel quiescentes s.Z. *AyOs* : *om. Qh* igitur] ergo *OsQh*

fortitudo medietas est circa audacia -es res et terribilia, in quibus dictum est, et quoniam bonum vult, et suffert, et quoniam turpe, non. Mori autem fugientem inopiam, aut cupidinem, aut quid triste, non hominis fortis, set magis timidi. Mollicies enim fugere
i6ai5 laboriosa; et non quoniam bonum, suffert, set fugiens malum. 5
Est quidem igitur fortitudo, tale quid. Dicuntur autem et alie, secundum quinque modos. Prius quidem, civilis ; maxime enim assimilatur. Videntur enim sufferre pericula cives propter legum obiurgaciones et inproperia, et propter honores. Et prop-
i6a2o ter hoc fortissimi esse videntur apud quos timidi, vel iniuriati inhonorati, w
et fortes, honorati. Tales enim et Homerus facit. Verbi gracia, Diomeden et Hectora. Polidamas michi primitus, redargu-
i6a25 ciones inponet. Et Diomedes. Hector enim quandoque aiet ad Troianos, concionans. Titides me. Assimilatur autem hec maxime ei que primitus dicta est, quoniam propter virtutem 15
fit ; propter verecundiam enim et boni desiderium, honoris enim, et fugam inproperii, turpis existentis. Ponet autem quis
i6a3o et eos qui sub principibus coacti, in idem. Deteriores autem in tantum quod non propter verecundiam, set propter timorem id operantur ; et fugientes non turpe, set triste. Cogunt enim 20
[eos] domini, quemadmodum Hector. Quem autem seorsum a
i6a35 bello cadentem senciam, non sibi sufficiens erit fugere canes.

Ob(ÆbFb 7VbP2 *LbMb)* 12 Polidamas (Pb *pr. m.* Lb)] *novAvbdfj.as* 14 Titides] *rv&ifôr}s Nb : cett.* 19 in tantum quod (oct ûj)] **oaot ObKbPb* 21 autem] -f- «

Ay(Yg) OsQh i audaciam *Os* -es res *s.l. Ay : om. cett.* 3 non + sufferunt *Qh* cupidinem] ////dinem *Qh1,* egritu- *Qh2* : turpitudinem *OaOc* 4 quod *Os* hominis *s.l. AyOs : om. Qh* 5 mortem *post* suffert *add. Ay, ante Qh (vide* **58.**16) 6 quidem igitur] igitur quedam *Qh ante* Dicuntur *paragraphum adp. Qh2 : rubr.* De speciebus fortitudinis et primum de civili *Qh™#* 7 Prius] quamvis *Os* 8 enim1 *om. Ay* Videtur *Os* sufficere *Qh* 9 obiurgaciones] pervicaciones *Os* : iniurgaciones *Qh, dett.* inpropria *Os* : inproperia + *s.l.* vel inperia *Qh* 10 timidi + et *Os* vel iniuriati *s.l. Os : om. cett.* 12 Diomeden *QeOc* : Diomede *AyOsQh* polydamas *Qh* inprimitus michi *Qh* 13 Hector] hec *Qh1,* tor *s.l. Qh2* ait *Qh* 14 tytides *Qh* me + timens ad naves secessit *Ay (vide53.*21) 15 maximum Os prius *Os* est] sunt *(exp.)* est *Ay* : sunt *(exp.)* est *s.l. Os* 16 *non ante sed post* honoris *puncto interp. Qh 17* enim, et] et enim propter *Qh* inproprii *Os* turpis] temporis (?) *Os* : et necessitatem temporis *Qh ante* Ponet *paragraphum adp. Qh2 : rubr.* De servili *Qh™#* quis] quod *Os* 18 coacti] **cohactos** *Yg* in idem *om. Qh* Deteriores] deteritimos (?) *Os* 19 *in tantum qui *Qh* set] et si *Os* 20 operatur Os 21 eos *seel.* quemadmodum] Sicut *Oa* 22 sentenciam *Os* : scienciam *Qh1* : sciam *Qh2* non] nichil *Os*

Et qui precipiunt, et si discedant percucientes, idem operantur. Et qui ante foveas et similia, statuunt. Omnes enim cogunt, ifibi
Oportet autem non propter necessitatem, fortem esse ; set quoniam bonum. — 11. Videtur autem experiencia que circa
5 singula, fortitudo esse. Unde et Socrates existimavit disciplinam, fortitudinem. Tales autem, alii quidem, in aliis. In bel- i6bs
licis autem, milites. Videntur enim esse multa ve! extranea nova in bello. Que maxime viderunt isti. Videntur autem fortes, quoniam nesciunt alii qualia sunt. Deinde facere et pati maxime
10 possunt ex experiencia, et custodire et percutere, potentes i6bio
uti armis. Et talia habentes, qualia erunt et ad faciendum et non paciendum optima. Quemadmodum igitur non armatis, armati bellantur ; et athlete ydiotis ; et enim in talibus agonis, non qui fortissimi bellicosi sunt, set qui maxime possunt, et
15 corpora optima habent. Milites autem timidi fiunt, quando lóbis
superextenditur periculum, et deficiunt multitudine et preparacione. Primi enim fugiunt ; id est cives civilia autem, permanenda moriuntur, quod et in Hermeo contigit. His quidem enim turpe fugere, et mors tali salute eligencior ; hii autem, et ex princi- i6b2o
20 pio periclitabantur, ut meliores entes ; cognoscentes autem, fugiunt, mortem magis quam turpe timentes. Fortis autem, non talis. — m. Et furorem autem, ad virtutem ferunt. Fortes
enim esse videntur, et qui propter furorem ut fere, ad vel perçucientes infigentes feruntur, quoniam et fortes irascibiles. Mobile enim vel Iens 161125

Ob(KbPb NbPz LbMb) 6 *esse (ecvai *ante,* fortitudinem PbP2Lb)] *om.* 7 nova (waivd *ObKbPbMb)* : *extranea (? ^eva)J /ceva *NbPzLb see. m. Ob* 9 pati] *p-T) praem. (p-qbev LbMb)* 12 et] + *irpos*

Ay(Yg) OsQh i qui *om. Os* precipuum *Os* discedunt *YgQh* percuciens *Os* 2 qui"] quod *Os* foveas 4- civitatum *Qh* statuunt + populum *AyYg (vide* 59-4) enim *om. Os* 4 **ii** *marg. Ay : om. celt. ; ante* Videtur *paragraphum. adp. Qh2 : rubr.* De artificiali vel disciplinati *Qhm8* 5 Unde] Ut *Os* 6 *esse *ante* fortitudinem *add. OcQf : post OaQe1* Inbecillis *Ay1* : Inbecilles *Qh* (bellicis *hab. Yg)* 7 milites + dicuntur *Qh1* enim esse] autem enim *Os* vel *extranea *s.l. Os : om. cett.* 8 Qui *Os* viderunt *YgQh :* videtur *AyOs* istis *Os* 13 et1 4- non *Qh1 (vide* **59.6)** athlete *Ay* : alíete *Yg* : allethe *Os* : adlethe *Qh* agoniis *OsQh* 14 non qui] nunquam *Os* qui2] quod *Os* 15 sunt *Os* 16 **multitudinibus ... preparacionibus** *Yg* 17 id est cives *s.l. AyOs ; om. Qh* 18 et quod *tr. Os* : quidem et *Qh* ermeo *Qh1* contingit *YgOsQh* enim *om. Os* 20 ut] non ut *Qh* Recognoscentes *Qh* 22 **III** *marg. Ay : om. cett. ; ante* Et *paragraphum adp. Qh2 : rubr.* De bestial! *Qhme* 23 videntur esse *tr. Os* infugientes Os : insurgentes *dett.* vel percudentes *s.l. scr. : in textu post* infigentes *Ay : om. cett.* 24 fortes et *tr. Qh* vel lens *s.l. Ay : om. ceti.*

furor ad pericula. Unde et Homerus. Virtutem inmitte furori ;
et virtutem et furorem erige ; et fortem per nares [eiciebat]
iram ; et ebullivit sanguis. Omnia enim hec videntur significare
i6b3o furoris erigenciam et motum. Fortes quidem igitur, propter
bonum operantur ; furor autem, cooperatur eis. Fere autem,
vel percutí
propter tristiciam ; propter percutere enim aut timere. Quoniam
si in silva vel in paludibus essent, non percuterent. Neque
utique fortitudo est propter doloris et furoris instigacionem,
i6b35 ad periculum tendere, nichil periculorum previdentem. Quoniam
sic et asini essent fortes, famem pacientes. Percussi enim non
17a! desistunt a pascuis. Et adulteri propter desiderium, audacia
multa operantur. Naturalissima autem videtur que propter
i7a5 furorem esse, et suscipiens eligenciam et cuius gracia, fortitudo
esse. Et homines autem, irati quidem, dolent ; puniti autem,
litigiosi
delectantur. Qui autem propter hec bellicosi quidem, non fortes
autem. Non enim propter bonum, neque ut racio, set propter
passionem. Simile autem habent aliquid. — mj. Neque uti-
i7aio que qui bone spei, fortes. Quoniam enim sepe et multos vice-
runt, audent in periculis. Consimiles autem, quoniam ambo
audaces. Set fortes quidem, propter ea que primitus dicta sunt,
audaces ; hii autem quoniam existimant optimi esse, et nichil
contra pati. Tale aliquid faciunt, et qui inebriati. Bone spei
i7ai5 enim fiunt. Quando autem eis non contingunt talia, fugiunt.
hominis
Fortis autem fuerat, que terribilia homini, et que videntur,
sufferre, quoniam bonum, et turpe, quod non. Ideo et forcions
esse videtur, in repentinis timoribus intimidum, et inturbatum

0{K*P* N*P*l 6 aut *(LbMb)'*] -f- Sià *ι ο* 7 percuterent] *irpoa-epyovTat (rrpoep- Lb)* 7-8 Neque utique (ovSè S??)] *ovèèfir. m. Nb* : ov *cett.* 22 aliquid (rt)] 3«

OsQh 2 eiciebat *sect.* 3 enim *om. Os* hec *om.. Qh1, dett.* 4 exigenciam *dett.* 6 vel percutí *s.l. AyOs* : *om. Qh* enim *s.l. Os* 7 veli aut *Qh* in2 *om. Qh* esset *Os* non] si *Os* percuterentur *Qh, dett.* 8 utique] igitur *multi dett.* doloris] **tristicie** *Yg* 10 essent] eciam *Os* famem *om. Qh* pacientes + percucientes *Qh* 12 autem *om. Qh1* videntur *Os, dett.* **propter** *om. Qh1* 15 delectantes litigiosi *marg. Ay* : *s.l. Os* : *om. Qh* 17 aliquod habent *Os* IIIJ *ma-yg. Ay* : *om. cett.* ; *ante* Neque *pavagyaphum adp. Qh2* : *rubv.* De presumptuosa vel ominosa *QhP%* 18 qui] quod *Os* 19 Similes *Qh* 20 propterea quidem *tr. Os* 21 exis-**timare** Yg : putant *post* esse *OaQf* optimum *Os* 21 nichil *s.l. Os* 22 qui] quod *Os* 23 fiunt] faciunt *Qh1* 24 *ante* Fortis *paragvaphum adp. Qk2* : *rubr.* Discretio fortitudinis hominis *s.l. AyOs* : *om. Qh* que1] qui *Qh* que2] qui *Qh* 25 quod] quidem *Os* 26 videtur + et *Qh* in_turbatum *ex* turb- *Qh*

esse, quam in manifestis ; et ab habitu enim magis, quoniam iya2o
minus ex preparacione. Manifesta quidem enim, saltim ex mente
et racione, quis eliget. Repentina autem, secundum habitum.—
<V> Fortes autem videntur et qui ignorant. Et sunt non longe
ab his qui bone spei ; deteriores autem, in quantum dignitatem (honorem)
nullam habent. Illi autem. Ideo et permanent aliquo tempore ; i?a25
decepti autem, si cognoverint, quoniam aliud quam suspicantur,
fugiunt ; quod Argii passi sunt, occurrentes Laconibus, ut
Sikioniis. Fortes utique dictum est quales qui, et qui existiman-
tur fortes. [12] Circa audacias autem et timores fortitudo exis-
tons, non similiter circa ambo est, set magis circa terribilia. Qui lyajo
enim in his inturbatus, et circa hec ut oportet habens, fortis,
magis quam qui circa audacia. Quoniam igitur tristia sufferunt ut
dictum est, fortes dicuntur. Et ideo tristiciam affert fortitudo,
et iuste laudatur ; difficilius enim [est], tristia sufferre, quam
a delectabilibus retinere. Set tamen videbitur esse, et qui secun-
dum fortitudinem finis, delectabilis. Ab his autem que in circui- 17ht
tu, evanescit (absconditur). Quale et in nudis agonibus fit ; pugillatoribus
enim, finis quidem dulcis, cuius gracia corona et honores, percuti
autem dolorosum, si carnales, et triste, et omnis labor. Quoniam lybj
autem multa hec sunt, parvum ens id cuius gracia, nichil delec-
tabile videtur habere. Si utique tale est et quod circa fortitudi-
nem, mors quidem et ulcera, tristia forti, et nolenti erunt. Suffert
autem ea quoniam bonum, vel quoniam turpe, non. Et in quan-
tum utique magis virtutem habet omnem, et felicior est, magis i7bro
in morte tristabitur. Tali (Talem) enim maxime vivere dignum. Et iste

*NbP*2 ZJWb) i et] *om.* magis' 4- 7] ObA'b**P**b ; 4 Ka; *Cctt.*
26 tristabitur (A'b *s.l. Pb)*J Aiftft? eorat Ob**P**bATb : ÀuTretrai *P2Lbi\/b*

Ay(Yg) OsQh i quoniamJ quam *Os* 2 Manifestum *Os* mentis *Yg*
3 racionem *Qh*l : secundum *praeni. Qh*2 4 A' *scr. : om. codd.* 5 spei] fi-
dei *Ay* honorem *s.l. AyOs : om. Qh* 7 cognoscunt *Ay* S quod]
quidem *Os* argivi *Qh* 9 sikyonibus *Os* : syrionis *Qh* qui!] quidem *Qh*
qui2] quem (?) *Os* existimant *Os* 10 audacias *dett.* : audacia / *Ay* : auda-
ciam *OsQh* autem *ante* audacias *Ay*l 12 fortis 4- quis (?) *Qh* 13 qui
om. Ay audaciam *Qh*2 : audacias *multi dett.* 14 tristiciam affert (aufert
OsQh, dett.)\ triste *Yg* 15 est *seel.* 16 delectabilibus *Os* : delectacionibus
AyQh, dett. qui *sor. :* que *Ay* : *om. cctt.* 17 finis *s.l. Ay* 18 evanes-
cunt *Qh, dett.* absconditur *s.l. AyOs : om. Qh* 19 gracia et *Qh*
21 hec multa fr. Os sunt hec *tr. Qh* parum *Qh* gracia •]- finis *Qh*
22 est] *ante* tale *Os : om. Qh*l 23 Sufferunt *Qh* 24 non 4- sufferre *Qh*
Et *om. Qh* 25 felicior est *Ay* (felicior *hab. Yg) :* feliciorem *OsQh, dett.*
26 Tali (Talem) *scr. :* Tali *Os :* Talem *AyQh, dett.*

maximorum bonorum privatur sciens ; triste autem, hoc. Set
non minus fortis, forsan autem magis, quoniam quod in bello
i7b15 bonum pro eis eligit. Non utique in omnibus virtutibus, delectabiliter operari existit, prefer in quantum fini appropinquat. Milites autem nichil forsan prohibet [eciam] qui non tales, optimos esse, set eos qui minus fortes, aliud autem bonum non haben-
1ybzo tes ; parati enim hii ad pericula, et vitam ad parva proficua permutant. De fortitudine quidem igitur, in tantum dictum sit. Quid autem est, non difficile typo suscipere, ex his que dicta sunt. [13] Post hanc autem de castitate vel pudicicia dicamus. Videntur autem irrationabilium parcium, hee esse virtutes.

i7b25 De castitate. — Quoniam quidem igitur medietas est circa delectationes [et tristitias] castitas, dictum est nobis. Minus autem, et non similiter, circa tristicias est. In eisdem ipsis autem, et incontinencia est. Circa quales igitur delectaciones, nunc determinabimus. Determinentur autem et corporales et animales. Verbi gracia, honoris amor, doctrine amor ; uterque enim
i7b3o horum gaudet in quo amat, nichil patiente corpore, set magis mente. Qui autem circa tales delectaciones, neque casti neque incontinentes dicuntur. Similiter autem neque qui circa alias, quecumque non corporales sunt. Fabularum enim amatores et narratores, et in talibus consumentes dies, exercitatores vel fabulatores. Incon-
i8ai tinentes autem non dicimus. Neque qui tristantur in pecuniis et amicis. Circa corporales autem, erit quidem, castitas. Non circa autem omnes has. Gaudentes autem in his que visus, verbi gracia coloribus, et figuris, et scripture vel picture, neque casti neque

N:'*P*2 *capitulum hic hab.* Æb)] *om.* 12 De castitate *[irepl a<o</>povvv7]s marg. KbPbNb ;* 15 est] «^aíverai 25 visusl 5tà *rrjs*

OsQh i maiorum *Qh.dett.* sciens + *glossa Qh, dett. [vide* 60.1-2) 2 quod] qui *Qh, dett. : obsc. Os* 3 elegit *Qh* Non + enim *Qhl* 5 eciam *secl.* 10 hunc *Qh* vel pudicicia *s.l. Os : om. cett.* 11 autem + et *Qh, dett.* 12 De castitate *marg. AyOs : rubr. Qh* Quoniam] *spatium unius litt., ad litt.* Q *grandiorem depingendam, Os : litt.* Q *maiore in initio versus cap. ind. Qh: an a verbo* Quoniam *aut potius a verbo* (10) Videntur *pars initium hab. non liquet in Ay* igitur om. Os 13 et tristicias *secl.* 14 estjesse *Os* hisdem ipsis *Os :* ipsis hisdem *Qh* 15 quales *om. Qhl* 18-19 corpore ... mente *Ay :* corpore ... mente + *marg.* Contra in libro de anima *Oa :* mente ... corpore *tr. Qh, dett.* 19 tales *om. Qh* /// casti *Qh* (incesti A'wi2) 20 nec *Qh* 21 enim + et *Qh* 22 vel *[om. Os)* fabulatores s.Z. *AyOs : om. Qh* 23 autem *om. Qhl* contristantur *Qh, dett.* 24 erit *ex* erunt *Os* quidem] quod *Os : om. Qhl* Non] /// *Qhl* (Nec *QeQf)* 25 autem circa *tr. Qh* 26 scripturis *Qh* vel picture *s.l. AyOs : om. Qh* casti] incasti *Qhl*

incontinentes dicuntur, quamvis videatur esse et in his, et ut i8as
oportet gaudere et secundum superfluitatem et defectionem.
Similiter autem et in his que auditus. Superflue enim gaudentes
melodiis aut ypocrisi, nullus incontinentes dicit. Neque eos
qui ut oportet, castos. Neque eos qui circa odoratum, nisi secun-
dum accidens. Gaudentes enim malorum aut rosarum aut i8aio
incensi odoribus, non dicimus incontinentes, set magis eos qui
mixti cibi
olei vel pulmentorum. Gaudent enim his, qui incontinentes,
quoniam per hec memoria fit eis desiderabilium. Videbit autem
quis et alios, quando famescunt, letantes ciborum odoribus ; i8ai5
his autem letari, incontinentis ; huic enim desiderabilia hec.
Non est autem in aliis animalibus secundum hos sensus, delec-
tado, nisi secundum accidens. Non enim odoribus leporum canes
letantur, devoratione autem. Sensum autem odor fecit. Neque i8a2o
leo, voci bovis, set comescioni ; quoniam autem prope est, per
vocem sensit, et letari hac videtur. Similiter autem neque videns
neque inveniens cervum, set si cibum [eum] habebit. Circa tales
igitur delectaciones, castitas et incontinencia est, quibus et
reliqua animalia communicant. Unde -fet contemptibiles et *183.25*
nullius momenti]- videntur. Hee autem sunt, tactus et gustus.
Videntur autem et gustu vel parum vel nichil uti. Gustus enim
est iudicium saporum. Quod faciunt qui vina probant, et pul-
menta pigmentant. Non multum autem, letantur his. Set non
hii incontinentes, set usu. Qui fit omnis, per tactum, et in cibis iSaso
et potibus et veneriis dictis. Et ideo orabat quis Filoxenus [et]

Ob(KbPb NbP2 LbMb) i et in his] *ac *tovtois post* (2) gaudere 3 auditus] *irepi T7jv o.Korfv* 16 autem] *om. ObNb* *ly* cervum] + *rj ayptov aïya* 21 autem (Mb Aspasius, p. 90, 10)] 817 vel1] 25 potibus] **v praem.*

Ay^YgjOsQh i esse] + et in esse *Qh* 3 auditus] secundum auditum *Oa, plerique dett.* 5 qui1] quidem *Qh1* : quidem qui *Qh2* circa] secundum *Oa, non nulli dett.* *y* incenssi *Ay* 8 vels.Z. *Os* mixti cibi *s.l. AyOs* : *om. Qh* his] hii *Ay* 10 famescunt + et *Qh* 11 letari] letarr (?) *Os* 12 animalibus secundum hos] probacio *Qh, non nulli dett.* 14 le / /antur *Ay1* : delectantur *Qh, dett.* de voracione *Qh2* 15 leo *om. Qh1* voci] vocis *OsQh* comescioni Y# : comestionis *OsQh* autem *om. Qh1* 15-16 pro voce *Os* 16 sensit *YgOsQh* : sentit *Ay* videntur (n *exp.) Ay* 17 eum persequentes *secl.* 19 Unde] + quidam *Ay* : + quidam persequentes *OsQh* et contemptibiles *AyQh2* : incontentibiles *Yg* : et contempnibiles *Os* : et temptibiles *Qh1* (et contemptibiles et nullius momenti : *an glossa in textu loco verorum interpretis verborum inserta ?)* 20 videntur momenti *tr. Qh* 23 autem] animo *Qh* (animo *vel* autem + animo *multi dett.)* 25 ideo -f- et *Qh* orabit *Qh1* qui *Os* fyloxemus *Qh* et4 *secl.*

Eurixius piscium vorator ens, fauces ei longiores grue fieri, ut
i8bi qui delectatur tactu. Maxime utique communis omnium sen-
suum, secundum quam incontinencia, et videbitur iuste iniurian-
dus esse, quoniam non secundum id quod homines sumus, est, set
secundum id quod animalia. Set talibus letari et maxime dili-
iSbs gere, ferarum. Quoniam liberalissime omnium que per tactum
delectationum, ablate sunt. Verbi gracia, que in ginnasiis per
frication em et calefactionem fiunt. Non enim circa omne cor-
pus, incontinentis tactus, set circa aliquas partes. Desiderio-
rum autem, hec quidem communia videntur esse ; hec vero,
propria et adiectiva. Verbi gracia, quod cibi quidem, naturale ;
i8bio omnis enim desiderat indigens, siccum vel humidum cibum ;
quandoque autem, ambos ; et lectulum inquit Homerus, et inve-
nis et senex. Set talem vel talem, non omnis, neque eundem
ipsum; et ideo videtur nostrum esse. Set habet aliquid natu-
rale. Alia enim aliis sunt delectabilia, et quedam quibusdam
i8bi5 magis quam alia, delectabilia. In naturalibus quidem igitur
desideriis, pauci peccant. Et in uno, in pluri. Comedere enim
que apponuntur, aut bibere, usque quo superimpleantur, super-
habundare est quod secundum naturam, multitudine. Replecio
enim indigencie, naturale desiderium. Et ideo dicuntur hii
id est ventrem diligentes
i8bzo gastrides , quasi ultra id quod oportet, implentes ven-
trem. Tales autem fiunt, qui multum voluptuosi. Circa pro-
prias autem delectacionum, multi et multis modis peccant.
Eorum enim qui talia diligunt, aut in gaudendo quibus non
oportet, aut in magis quam multi, aut non ut oportet. Secun-
i8b25 dum omnia autem, incontinentes superhabundant ; et enim
gaudent in quibus non oportet ; odiosa enim ; et si quibus opor-
tet gaudere talium, magis quam oportet, et [magis] quam multi,

Ob(KbPb NbP2 LbMbl) 5 Set (5è)] Sl7 19 superimpleantur (cfW.)J **7rXr]cr0fi ObKb* 25 in (ró> *cett.)]* t o *ObMb : om. Nb* 26 in (t w *cett.)]* t o *ObNb* 29 et] *om. Ob*

Ay(Yg) OsQh 1 vorator ens] -tores *dett.* ei] enim *Os* fieri grue *tr. Os* 2 qui] quod *Os* 3 quem *Qh* iniuriandum *YgQhl* 4 homines] omnes *Qhl* 6 ferarum] ferale *(vel* -lis ?) *Yg* que] queque *Qh* 7 gignasiis *OsQh* 8 calefaccionis *Yg* 10 esse videntur *tr. Os* nquodj QuiOsQA 12 sicci *Yg* humidei (humidi *ex* humide — *vypws) Yg* cibum *om. Qh* 13 quandoque] quando Os 14 non s.Z. Os 17 igitur *om. Qh, dett.* 18 Et — pluri *om. Qh, dett.* 19 superimpleantur] *impleantur *Os* 21 natale *Os* *22* id est ventrem diligentes *s.l. AyOs* : id est ventrem amantes *in textu ante* gastrides *Qh* quasi + id *(exp.) Qh* 23 propria *Qh* magis 24 autem + a *(exp.) Qh* 26 magis] gaudendo (gaudendo *cancell.) Ay* ut non *tr. OsQh* 26-28 Secundum — oportetl *om. Os* 29 magis2 *seel.*

gaudent. Que quidem igitur circa delectaciones superabundancia, quoniam voluntaria et vituperabile, manifestum. Circa tristicias autem non sicut in fortitudine, in sufferendo dicitur castus. Neque incontinens, in non. Set incontinens quidem, in iSbjo tristando magis quam oportet, quoniam delectaciones non invenit. Et tristiciam facit ei, delectatio. Castus autem in non tristando, absentia eius quod delectabile. [14] Incontinens i9ai quidem igitur, desiderat delectabilia omnia, aut ea que maxime, et ducitur a desiderio, ut pro aliis hec eligat. Ideoque et tristatur et non inveniens et desiderans. Cum tristitia enim desiderium. Inconveniens autem videtur, propter delectacionem igaj tristari. Deficientes autem circa delectationes, et minus quam oportet letantes, non valde fiunt. Non enim humana est talis insensibilitas. Et enim reliqua animalia diiudicant cibos, et his quidem delectantur, his autem, non. Si cui autem nichil est delectabile, nec differt aliud ab alio, longe utique erit ab homo i9aio esse. Non autem nomen habet hic talis, propterea quia non valde fit. vel Constans Castus autem medie circa hec habet. Neque enim delectatur his quibus maxime incontinens, set magis tristatur. Neque universaliter quibus non oportet, neque vehementer tali nullo. Neque absentibus [his], tristatur ; neque desiderat, aut mensurate ; neque magis quam oportet in vel aliquo nullo, neque quando non i9ais oportet, neque universaliter aliquid horum. Quecumque autem ad sanitatem sunt, vel.bonam habitudinem, delectabilia encia, hec cupit mensurate, et ut oportet, et alia non inpedimentum his existencia, aut prefer bonum, aut super substantiam. Qui enim

Ob(7CbPb 2VbP2 LbAfb) 2 voluntaria (cKouata)] a/coAacria 23 Quecumque (otra *cett. nec non marg.* Ob)l â *ObKb* 25 cupit (? dpeyerai P2)] *opérerai* alia] -l-

Ay(Yg) OsQh i Que] *littera* Q *maiore in initio versus cap. ind. et praem. rubr.* Discretio continentie *Qh* igitur *om. Qh* 2 vituperabile (-le *Yg* -l' *AyOs)* : intemperabile (-l') *Qh* *3* sic *Os* fortitudine 4- et *Qh* 4 Neque] et *Qh** : nec *Qh2* in non] inde *Qh, dett.* 6 ei facit *tr. Qh* non in *tr. Os* 8 desiderat delectabilia] desiderabilia *Os* aut] ut *Os* maxime + que *Os* 9 eligat] eligere *Yg* 10 invenians *Ay'* et2 *s.l. Ay* II inconvenienti yg 13 valde] multum *Qe* Non] Neque *Qh, dett.* 15 hisl] eis *Qh* 16 homo *scr.* : huius *Ay* : hoc *Os* : huiusmodi *Qh* *17* Quia] quod quidem *Os* 18 vel *(om. Os)* constans *s.l. AyOs* : *om. Qh* 20 universaliter] aliter *Qh* -21 his *secl.* desiderant *Ay* 22 nullo *Ay* : aliquo *Os* : vel aliquo nullo *Qh, dett.* *23* aliquod *Ay* autem *om. Qh* 23-24 sunt ad sanitatem *tr. Qh* 24 vel *om. Os* ' hec -|- et *Qh, dett.* 25 cupit *AyQh, dett.* : cum pre- *Os* : cupiet *Yg* inpedimenta *Qh, dett.* 26 super substanciam] superhabundanciam *Qh*

vel Constans
sic habet, magis diligit has delectaciones, quam dignum. Castus
iga2o autem, non talis. Set ut recta racio.

[15] Voluntaria autem magis videtur incontinencia, quam timor. Hec quidem enim, propter delectacionem ; hec autem, propter tristiciam ; quorum hoc quidem, voluntarium ; hoc autem, fugibile. Et tristicia quidem, exstare facit, et corrumpit habentis naturam ; delectacio autem, nichil tale facit, magis
igaz5 autem voluntarium. Ideoque iniuriabilius. Et enim assuefieri facile ad hec. Multa enim in vita talia ; et usus [tales], sine periculo. In terribilibus autem, e converso. Videtur autem non simi- 10
liter fugiendus timor esse in singularibus ; hic quidem enim sine tristicia, hec autem, propter tristiciam extare faciunt, ut et
igajo arma eiciant, et secundum alia indeformes efficiantur ; ideoque videntur violenta esse. Incontinenti autem, e converso. Singularia quidem, voluntaria. Desideranti quidem et cupienti. Totum 15
autem, minus. Nullus enim desiderat incontinens esse. Nomen
19334 autem incontinencie, et ad puerilia peccata transferimus.

Ob(KbPb NbP2 LbMb) 15 quidem] yàp

Æy(yg) *OsQh* i vel *(om. Ay)* constans *s.l. AyOs* : *om. Qh* 3 videtur 4- et *Os* incontinencia videtur *tr. Qh* 6 tristiciam *Os* extare *OsQhl* 7 naturam] materiam *Qh* uitabilius . tale] horum *Qh, dett.* 8 iniuriabilius *Yg* : inurabilius *Ay* : iniurabilius *Os* : iniurabilius *Qh* assuescimus *Qh* 9 usus] USi (!) *Yg* : versus *Os* tales *secl.* 10 In terribilibus] Terribilius *Qh* autem1] autem 4- est *Ay* : enim *Qhl* n esse *s.l. Os* hec *Os* vel incontinencia 12 et *om. Os* 14 videtur *Os* Incontinenti] Incontinencia Os : Inconveniencia *Qh* 15 desideranti et cupienti 4- incontinencia *s.l. Os* quidem2 *Ay* : *om. Os* : autem *Qh* : enim *KmOaOc* 16 inconveniens *Qh* *17* et *om. Os*

Subscriptio : Explicit liber, deo gracias 4- *rubr.* finis monomachie sive ethice Aristotilis *Qh*

<INTERPRETIS ADNOTATIONES IN ETHICAM VETEREM

IN LIBRUM SECUNDUM)

[intellectualis] Intellectualis virtus est sciencia vel potencia ani- O3ai5
me.

[Neque igitur natura] quia non necessitate nature. 033.24

[neque prêter naturam, fiunt virtutes] quia permissione nature iuxta idoneitatem subiecti. Unde sequitur.

[tradimus] Quecumque nobis natura insunt eorum prius insunt O3a28
habitus et consuetudines deinde actus. E converso. Quecumque consuetudine, eorum prius actus ; deinde habitus.

[artibus aliis] Nota. Quod dicit aliis, aut inproprie posuit, aut ogasz
virtutes vocat artes.

[Testificatur] Prius posuit exemplum in artibus generale ; iam 03,02
nunc ponit speciale in civilibus.

[voluntas] id est intencio. 03bq

[ex eisdem ipsis] operationibus bonis vel malis. 0307

[per eadem ipsa] operationes bonas vel malas.

[nulla esset necessitas] id est non necesse esset doctoribus. O3bi2

[boni vel mali] per S6 O3bi3

[ea que] id est permutationes. O3bi6

[ea que] Scilicet virtutes. O3bi8

[habet] scilicet operationes.

[ea que] scilicet virtutes.

[iram] habet scilicet operationes.

[hii quidem enim — iracundi] Casti et incontinentes per opera- O3bi8-2O

Os 4-50.16 *has adnotationes solus habet, in marginibus vel supra lineas, Os* 22 *et* 24 virtutes *scr.* : virtute *Os*

tiones circa concupiscenciam ; humiles et iracundi per operationes circa iram.

O3b20-2I [hii quidem ex sic in eis converti, hii vero ex sic] Quasi diceret. Hii fiunt casti et humiles *ex sic converti,* id est ex eo quod sic convertuntur vel permutantur *in eis,* id est in ira et concupiscencia (b iracundi et incontinentes ; a humiles et casti), *hii vero* etc.

O3b2i [Et uno utique sermone] id est generaliter concludentes dicimur

O3b2j [habitus] differentes. A modo conversivarum operationum dicuntur habitus boni vel mali.

O3b26 [contempiacionisj Nota. Contemplado proprie essencie rei inquisicio.

O3b29 [proficuum] Istud verbum non est in usu.

[scrutari] contemplacione.

O3b3O [eas] operationes.

[hee] operationes.

O4b4 [voluptatem] id est delectacionem.

O4big [innata] anima.

O5a2i [Vel] Solucio.

0^27-28 artibus ... eis

o6b3Ó-o7ar medietate ... determinata

o8aio-n communionem ... Omnes

o8ai3 delectabile ; huius

oga2ó [scientis] geometre.

oga32 [fumo] id est terra.

[procella] pelago.

ogb5 [ipsos] nos.

[seiungentes] DOS.

Os 3 hii ... hii *scr. ; cf. adn. inf.* 6 b iracundi et incontinentes ; a *scr. ;* ab iracundia et incontinencia ; ab *Os* i/j *vide 7.2?*

Ay OsQh (OaOcQe) 17 *s.l. Oc, pauci dett.* 18 Vel sci *Ay* : Sol *pro* Vel *Os* : Vel *Qh, pauci dett.* : Set *plerique dett.* 19 *signa* ll, ' -, a b, *etc., solus hab. Ay, nisi aliter adnotetur (vide praef.)* 23 *s.l. Os* 24, 25 *s.l. Ay* 26 nos *s.l. AyOs* : *in textu ante* ipsos *Oa* 27 nos *in textu codd.*

[vocem] Vox Troianorum. ogbn
Mens helenam locus et sensus habeant alienam.
Sic residens vitam Paridis feret ira serenam.

[deficientes] aliOS. ogbi6

[gravantes] nos. 09b17

[bono] medio. ogbi8

[plus] vituperatur. ogb2o

sensibilium ; hec ogbaa

[indicium] horum. ogb23

[Hoc] quod diximus.

<IN LIBRUM TERTIUM>

[malum aliquod] in parentes roa5

[natorum] nostrorum. ioa6

[Voluntarie] De contrarietate voluntatum. ioai2

[tempus] qUO Operatur. ioai3

[Facit] Operatio que voluntaria. Ioarj

[pro magnis et bonis] promissis. ioa22

[excedunt] ut pena. ioa25

[ea que Euripidis Alcmeona coegerunt matrem occidere] Ut maledictio patris ne filios procrearet. ioa28

[cognitis] duobus malis. ioa3i

[coguntur] facere. toa32

singularibus ; hec roby

delectabilia ... encia ... Horum robg-u

operantur ... quidem iobn-12†2

Ay OsQh (OaOcQe) 1-3 *marg. Qh* 4, 5 *s.l. AyOs* 6 medio *s.l. Ay* : *in textu post* bono *Os* 7 vituperatur *hic scr.* : *supra* non latet *AyOs* 9, 10 *s.l. Ay* 12 *s.l. AyOsQh* : *in textu ante* malum *multi dett.* 13 *s.l. Os* 14 *marg. Os* 15 *s.l.* (compe- *Os) AyOs* 16 *marg. Os* (operatio que *scr.* : oppinio quod *Os)* 17 *s.l. AyOs* 18 ut pena *hic s.l. Ay* : *in textu post* 24.ii autem2 *Os* : aut pena *Post* **24.1**1 autem2 *in textu OaOc,* 5.*l. Qe* 19-20 *s.l. AyOs* 21 *infra lin. Ay* : *s.l.* (id est *praem.) Os* 22 *s.l. AyOs* 24 *vide adn. ad* 25-5-6

iobl2 [cum tristicia] operantur.

iobi3 [cum delectatione] amborum. Quorum autem nos sumus domini, eorum principia extrinsecus non requiramus ut derivemus in alios, set agnoscamus omnia que proprie nostra sunt.

iobi4 [a talibus entem] se ipsum re<sume).

jobi5 [delectabilia] predicari causam.

iobi8 Quod ... omne

iobi9 [involuntarium autem] est

10623 ille quidem qui penitet ... quoniam alius

10625 [et ignorans] Operari.

10626-27 Ebrius ... qui irascitur ... predictorum

10627-28 facere ... sciens

10628-29 Ignorat ... peccatum

10632 causa ... mali

10632-33 universalis ... hanc

ob33'Iia2 singularibus ... quibus ... horum

nay-8 ignorabit ... facientem ... se ipsum

i iaq [quod ineffabilia sint] que manifesta non <sunt).

lian [emisisse] telum.

uai2 [obtunsam] que acuta.

l iai8 [principalia autem esse videntur] singularia.

na2Ó [neque pueri] operabuntur.

na29 [una causa existente] Omnium.

vel -tur

Ay OsQh (OaOcQe) i operantem *in textu post* tristicia *A y* : operantur *ante.* tristicia *Os* 2-4 amborum — sunt *OcQex, (praem.* In quibusdam codicibus repentur hec littera, et in quibusdam non) *Oam*: *del. Qe** 2 amborum] *om. Oc* : + corporis et anime *s.l. Oam*: autem] enim *Oam*: *om. Qe* 3 exterius non recipimus *Oc* *supra* ut — alios *hab.* id est ponamus causam peccati Oams ut] nec *Oc* : non *Qe* diruemus *OcQe* 4 omnia que proprie (proprie ea que *Oc)* nostra sunt + <omni)>a illa que sunt in libero arbitrio nostro *s.l.Oam** 5 *vide adn. ad 25.10* 6 *s.l. Ay* 8 est *in textu hab. codd.* 10 operari *in textu post et* ignorans *Ay, plerique dett.* : et ignorans operari *om. Os* 14 *signa* ‖ ‖ *solus hab. Ay* : causa *ante* mali *suppi. Oc* 18 que manifestantes (?) *s.l.Ay* : que manifesta non *s.l. Os* sunt *suppi.* 19 telum *s.l. Ay* : *in textu ante* emisisse Yg 20 *s.l. AyOs* 21 *s.l. Ay* 22 *s.l. AyOs* 23 *s.l. Os*

[dicere] CSSC [ea] na3O

irracionabilium ... ira nbi3

[Set neque voluntas] 6St eligencia. iibiÿ

[prope] esse. iibeo

inpossibilium ... eligi iibat

[ypocritam aliquem] in nupciis. iibeq

Opinio ... dividitur nb3i-33

[quam] circa nb32

bono et malo, eligencia autem his nb33

[forsitan] eligenciam isai

[set neque alicui] opinioni est idem.

laudatur ... autem i2a6-7

eligencia ... alicui ... videtur I2ai 1-14

[de his que in motu] solsticiis. I2a23

[aliter] se habent. I2a20

[omne quod per homines] est causa. I2a33

[magis quam] que circa I2b5

consiliamur ... quam i2b4-7

[Consiliari autem] est I2b8

[in his que sepius] contingunt

finem ... fieri I2bi5-ió

[diagrama] trigonum dissolvitur in circulis. I2b2I

homo ... ab eo !2b3i-32

[alterius] finis t2b33

[Neque utique singularia] COnsiliabilia. t2l>34

Ay OsQh (OaOcQe) i esse 5*.l. AyOs* : *hi textu post* ea *Qe* 3 eligencia *s.l. Os* : *in textu post* voluntas *Oc* : est eligencia *in textu post* voluntas *cett.* 4 esse *in textu codd.* 6 *s.l. Ay* 8 circa *in textu codd.* 10 eligenciam *scr.* : eliganciam *ex* ele- *in textu post* forsitan *Ay* 11 *s.l.* (opinioni eidem *Os) AyOs* 14 solsticios *scr. (cf.* 29.25) : sol' *s.l. Av* : sol' *in textu post* motu *Os* 15 se habeiM (-bet *Qh) in textu codd.* 16 *s.l. AyOs* 17 que circa *in textu Ay* : *s.l. Os* : circa *in textu OaOc* 19 est *in textu post* autem *Ay* : *ante* autem *Os* ; *om. cett.* 20 *s.l. Ay* : accidunt *in textu post* sepius *Oc* 12. *marg. AyOs* (et *praem. Av* : *signum interpositionis praem. Os)* 24 *s.l. AyOs* 25 *in textu Ay* : *s.l. Os*

13a! [Si panis, hoc] non consiliamur

I3M [eligibile] est.

13a6 [in antecedentem id] ut in Operationem

i3ai6 [eius quod videtur bonum] esse finis

13**9 [et bonum] erit.

[si sic contingeret] forsitan

13&2I [non esse] contingit

[set quod unicuique videtur] bonum

I3a2 2 [si sic contingit] forsitan

[ea que sunt contraria] videntur huic bona, illi vero mala.

i3a23 [non placent] quia non bene dicta sunt

i3a24 [unicuique autem] est bonum

[quod videtur] ei bonum.

i3a25 [Bono quidem igitur] bonum est

[quod secundum veritatem est] bonum

[malo autem] bonum est

i3a26 [quodcumque] videtur bonum.

*3a27 [eis quidem qui bene dispositi sunt] id est Sanis

I3a28 [alia] videntur sana.

13*3* [propria sunt bona] ut forti thorax et ensis, timido autem non.

3*32-33 in verum in singulis videre

*3a34 [Multis autem decepcio] ut non recte indicent

[non enim existens] bonum, [bonum videtur.]

Ub7 [in quibus enim in nobis] est [operari]

13b» [et in his] est

Ay OsQh (OaOcQe) i *s.l. AyOs* 2 est *s.l. Ay : in textu ante* eligibilc Os 3 *s.l. Ay : marg. Os* 4 *s.l. AyOs (intell.* cius quod videtur bonum esse, <id est> finis) 5 *s.l. AyOs* 6 *s.l. Ay* 7, 8 *s.l. AyOs* 9 *s.l. Ay* 10 *marg. AyOs* 11,12 *s.l. AyOs* 13 *s.l. AyOs* : bonum *s.l. Qe, in textu post* videtur *Oa* 14 *s.l. Ay* 15 *s.l. AyOs : in textu Qe* i6, 17 *s.l. AyOs 18,* 19 *s.l. Ay* 20 *marg.* (et *om. Os) AyOs* 22 *s.l. Ay : marg. Os* 23 bonum1 *s.l.* (bonum2 *om. Ay) AyOs* 24 est *om. Qh, in textu hab. cett.* 25 est *s.l. Ay*

[utique et non] in nobis.

[Set] si hoc verum I3bi7

[natorum] ut diximus in secundo. I3big

[instigantes] in bonum 13I326

[prohibentes] a malis

[non calefieri] febricitantem I3bï8

[causa] ipse T3b3°

[duplices maledictiones] et post ebrietatem et in ipsa ebrietate. i3b3i

[hoc] incontinere I3b33

[que oportet scire] quemcumque I3b34

[talis] ignorans I4a3

ipsi causa ... esse 1434-5

[perficiunt enim operantes] eam. i4aQ

b a
nolle ... incontinentem 14a! 1-12

[si vult] quiescere 14314

[quiescit, et erit iustus] In habitum deduxit malum.

[sanus] si Vult 14315

[si sic contingit] forsitan

[egrotat] ut [incontinenter vivens]

[emisso] tradito egritudini 14317

[eicere] lapidem 14319

[in principio quidem] eis 14320

tales ... volentes sunt 14920-21

[fientes] iniusti 14321

r
[possibile-i est] eOS injustos [non esse.]

Ay OsQh (OaOcQe) i in nobis *om. Qh, in tcxiu hab. cett.* 2 *s.l. AyOs* 3 *in textu Os* 4 *s.l. Ay* 5 *s.l, AyOs* 6 *s.l. Ay* : ebrientem *s.l.Os* 7 *s.l. Ay* 8 *s.l.* (etl, ipsa om.Os) *AyOs* 9 *s.l. AyOs* *10 s.l.* (quecumque Os) *AyOs* 11 *s,i, Ay* 13 earn *supra* perficiunt *Ay* : *supra* operantes Os 15 *s.l. AyOs* 16 *s.l.* (malum *om. Os)AyOs* 17, 18 *s.l. AyOs* ut 19 egrotat *Ay* : egrotatur *cett.* 20, 21 *s.l. AyOs* 22 *s.l. Ay* 24 iniusti *s.l. AyOs* : id est facti tales *s.l. Oa* 25 iniustos (eos om.) *s.l. post* esse *Ay* : eos iniustos *marg. Os*

14322-23 malicie[b] ... corporis[a]

14323-24 iniuriamur ... set his qui

14330 [et in aliis] que anime

14332 [fantasie] qua judicamus

[non domini] naturalis enim est, ut audire.

14b! [unusquisque est] natura

[videtur] CSSe

i4b2 [qualiter] in principio, post non.

Iqb6 [innasci oportet] natura

i4bi3 [erit voluntarium ?] utraque vero erunt involuntaria.

i4bi5 [qualitercumque videtur] bonum vel malum, tale et erit.

[hec] conferentia ad virtutem

i4bi6-i~ Sive utique finis ... prefer ipsum

iqbai [in operacionibus] facere

[et fini] eius

i4b2o-2i et malo ... et fini

I4b25 [Similiter enim] Utraque Sunt

i4b27 [genus] quoniam habitus

[ex quibus] ut assuetudini

i4b27-28 ex quibus fiunt, quoniam horum

15a! [singularium autem, adiectio non cognita] Quantum enim unaquaque die operacione, si id idem sepius operetur, augetur ut assuetudini habitus, incognitum nobis.

Ay OsQh (OaOcQe) i *litteras* b a *solus hab. Ay* : maliecie (£ro malicie[b] ?) *Qhy* 3 que anime *s.l. Ay* : non amore *s.l. Os* *4,* 5 *s.l. Ay* 6 *s.l. AyOs* 7 esse *in textu -post* videtur *Ay* : *om. cett.* 8 *s.l.* (non + pot.) *Ay* : et principia *[supra* ipsi habitus) post non *[supra* qualiter) *s.l. Os* *g s.l.* (naturam *Os) AyOs* 10 *marg. Ay* : erit utrarumque et involutarium *s.l. Os* n *s.l. (vel] et Os : et om. Os) AyOs* 12 *s.l. Ay* : *marg. Os* 14 *s.l. AyOs* 15 *s.l. AyOs* : *in textu Oc* *17 s.l. Ay* : *in textu OsOaOcQe* : *om. Qh* 18 *in textu codd.* 19 *s.l. Ay* 21-23 Quantum — nobis *marg. AyOs* : *in textu post* cognita *QhQe* : *ante* Singularium *Oc* *2l* Quantum] quando *Ay* enim] in *Os* : enim in *Oc* 22 die] de *Qe* operacione] operacio est *Ay* : operacionum *Os* si — augetur *ante* Quantum *Os* : si — operetur *om. QhOcQe* id idem *(yel* id illud ?) *Ay* : id *Os* *sepe Os* ut *o-m. Ay* assuetudine *Oc* : consuetudini *Ay* 23 habitus — nobis *ante* si — augetur *Os* incognitum nobis *OsQh* : incontenter *[corr. Oc2)* est nobis *Oc* : *om. AyQe*

[sic vel non sic utí] sepe ad habendum habitum. i5a2

[propter hoc voluntarii] etsi postea et involuntarios possidet. i5a3

oportet timere et bonum I5ai2

[non autem] timere I5aij

[Dicitur autem] qui non timet timenda i5aij

[a quibusdam] hominibus

[intimidus enim quis] dicitur I5ai6

[universaliter] dicendum I5ai7

[hunc] qui horum intimidus i5ai9

[secundum similitudinem] fortem

[audacter habent] non timentes inopiam I5a2i

est [fortis] I5a24

[Terribilior] Omnibus i5a26

[mors] quam contemptus

[Videbitur] Quis, fortis. 153.28

[in omni] loco

[in quibus igitur] fortis ijaag

[in optima] morte 15430

[Talis] mors

[periculo] moritur 15431

[Concordes autem his] periculis

[honores] qui propter pericula secuntur

qui fortis ... hii quidem isbi-2

[aspernantur] quomam OCCÍSÍ non occidunt I5b3

[circa experientiam] sepe enim nautis tales tempestates accidunt. 15123-4

Ay OsQh (OaOoQe) i sepe *s.l.* ad — habitum *marg. Ay* : sepe — habitum *s.l.* (ad — habitum *supra* hoc voluntarii) *Os* : sepe — habitum *in textu post* uti *Qh* : ad — habitum (sepe *om.) in textu post* 56.23 habitus *Qe* 2 *marg. Ay* : *s.l.Os* : *in textu post* (1) habitum *QhQe* et *Ay* : *om. OsQhQe* possidet *om. Os* 4 *s.l. Ay Os* 5 *marg. Ay* 6 *s.l. AyOs* 7 *s.l. AyOs* : *in textu Oc* 8, 9 *s.l. AyOs* 10 *s.l. AyQe* : *in textu Oc* 11 *s.l. AyOs* 12 *s.l. Os* 13 *s.l. AyOs* 14 *s.l.* (-tempnens *Ay) AyOs* *15 marg. Ay* : *s.l. Os* 16 *s.l. AyOs* : *in textu cett.* (morte loco *Oc)* *17 s.l. AyOs* 18 *s.l. Os* : *in textu cett.* 19 *s.l. AyOs* 20 *s.l. AyOsQe* *21 s.l. Ay* *22, 24 s.l. AyOs* 25 *marg. Os*

15^5 [vel] SÍ [bonum mori]

I5bs-6 [neutrum] fortis et timidus

[Dicimus autem quid] terribile.

!5b9 [magnitudine] scilicet

I5bio [audacia] differunt.

ïôbS-ia super hominem ... et hec.

I5bi2 [ut ratio] docet [suffert, boni gracia]

I5bi2-i3 Ut oportet autem ... Hoc enim finis

I5bi6 quoniam non ut oportet ... quoniam non ir quando

I5I33 [in his] in quibus fortis

I5b34 [Qui autem in timendo] que terrent

i6ai [superhabundans] timere

i6a8 [volentes] bellari

i6ai2 [et suffert] labores

[non] sufferre

i6ai5 [suffert] mortem

i6ai6 [alie] fortitudines

ió ai7 [assimilatur] proprie fortitudini

i6a23 [et Hectora] Hector. Si fugiam

i6a24 [Et Diomedes] ait. Si fugiam

i6a2Ó [Titides me] timens ad naves secessit.

iôa33 [Cogunt enim] eos

Ay OsQh (OaOcQe) 1 si *s.l. AyOs* : *in textu cett.* (velud si *Oc)* 2 *s.l.* (vel *praem. Os) AyOs* 3 *s.l. AyOs* : *in textu QhOc* 4 scilicet *s.l. Ay* : set *in textu Os* : secundum magnitudinem *Oa* : in magnitudine *Oc* 5 *s.l. Ay* ; differt *s.l. Os* 7 *s.l. Ay* : dat *supra* boni gracia *Os* 10 *s.l. AyOs* n que terrent (que *om. QhQe) in textu post 39.16* omnia *QhOaQe post* talia *Oc (deest Os)* : *om. Ay* 12 *s.l. Ay* : scilicet timore *s.l. Qe* 13 *in textu Ay* : *s.l. Os* 14 *s.l. AyOs* 15 *s.l. Ay* : inferre *s.l. Os* : suffert *in textu QhOcQe* 16 *s.l. Os* : *in textu post* suffert *Ay* : *ante* suffert *QhOcQe* *17 s.l. AyOs* 18 *s.l. Ay* : fortitudini *in textu Qe* 19 *s.l. AyOs* : dicit hector... si fugio *s.l. Qh* : sic hector ait *(in textu post* Hectora) ... si fugio *(in textu post* inponet) *Qe* 20 *s.l.* (ait ff- hector *Os) AyOs* : ait ///// hectorcm *s.l. Qh1* (interficiam *supra ras. Qh2)* : ut fugiam *s.l. Qe* 21 *in textu Ay* : *s.l.* (secessit ad naves *tr. Qh) OsQh* 22 *in textu codd.*

[canes] quibus eum comedere apponam. **i6a35**

[si discedant] id est non percuciant **i6a36**

[foveas] civitatum **i6bi**

[statuunt] populum

[talia] cooperanda **i6bio**

[et] ut [athlete ydiotis] viris **ibbij**

[maxime possunt] viribus corporis **i6bi5**

[optima] virtuosa

[habent] fortitudo autem anime.

[cognoscentes] quoniam deteriores **i6b2i**

[turpe] iniurie et inproperii **I0b22**

[per nares] eiciebat **ió b’8**

[suscipiens] secum **Và5**

videtur ... fortitudo esse. **I7a4"5**

[Et homines] fortes **lyaó**

[puniti autem] etsi doleant

[passionem] iram **T7a9**

[illi autem] habent. **iya’4**

[Laconibus] fortibus **i7a27**

[sikioniis] inbecillibus, existimantes esse Laconas.

[Ab his] malis **17b!**

[id cuius gracia] id est finis **iyb6**

[non] sufferre. **i7b9**

[iste] fortis moriens **iybi2**

Ay OsQh (OaOcQe) i *s.l. AyOs* : etiam quibus eum apponam *s.l. Qe"* : quos ego in ipsum (4- devorandum *Qe)* instigabo *s.l. Qh, in textu post* canes *Qe* 2 *s.l. AyOs* 3 *s.l. AyOs* : *in textu Qh* : civitatem *in textu ante* foveas *OaOcQe* 4 *s.l. AyOs* (statuunt populum *Yg)* 5 *s.l. Ay* 6 ut *s.l. AyOs* : non *in textil (exp.) Qh* viris *s.l. AyOs* 7, 8 *s.l. AyOs* 9 *s.l.* (autem *0//l. Os) AyOs* 10 *s.l. AyOs* 11 *s.l.* (inproperie *Ay* : inperii O5) *AvOs* 12 *in textu codd.* 13 *s.l. AyOs* 15 *s.l. Ay* 16, 17 *s.l. AyOs* 18 *s.l.* (-l scilicet *Qh) AyOsQhQe* 19 *s.l. AyOsQh* 20 inbec.illibus *s.l. AyOsQh* existimantes esse laconas *s.l. Ay* : existimantes non esse lacones *supra* **43.**10 fortes *Os* 21 *s.l. AyOs* 22 *s.l. Ay* : finis *marg. Qe, in textu post* gracia *OhOaOc* 23 *s.l. AyOs* : *in textu Qh* 24 *s.l. AyOs*

17b! 3 [sciens] Alii autem nescientes sibi bonum, scientes autem se inopes, non mirum si contempnunt mortem.

17b15 [pro eis] ut divitias

17b! 7 [tales] fortes

[optimos esse] fortes videri

I7b2o [permutant] morte.

i7b24 [irrationabilium parcium] Ire et desiderii ; ire, fortitudo.

I7b25 [delectaciones] et tristicias

i7b32 [taies] anime

i8ai [in pecuniis et amicis] amissis.

i8a3-5 in his que visus ... et in his

i8a5 [ut oportet] medium

i8a8 [ypocrisi] ut tragediis fecaue

i8a8-9 gaudentes ... ut oportet

i8an-i2 odoribus ... pulmentorum

i8ai6 [Non est autem in aliis] Probacio [animalibus secundum hos]

i8ai9-2o letantur ... voci

i8a2! [per vocem] bûV'S

i8a23 [cibum] eum [habebit]

[taies] tactus

i8a25 [Unde] quidam persequentes Jet contemptibiles et nullius momentit

i8a29-3° letantur ... usu

i8bi [communis] et animalibus

i8b5 [ablate sunt] huic

j8bS-9 Desideriorum ... quod cibi

Ay OsQh (OaOcQe) 1-2 *marg. AyOs : in textu QhOaOcQe* 1 sibi! si *Oa* 2 si] set *Oc* 3 *s.l. Ay* 4, 5 *s.l. AyOs* 6 *s.l. AyOs* : scilicet mortem *s.l. Qe* 7 *marg. Ay : s.l. Os* 8 *in textu codd.* 9 *s.l. Ay* 10 *s.l. AyOs* 12 *s.l. Ay* 13 *s.l. AyOsQhQe* ut] id est *Qe : om. Qh* ecaue *Ay : om. cett.* 16 *in textu pro verbis quae sequuntur* animalibus secundum hos *QhOc*1 18 *s.l. AyOs* 19 *in textu post* habebit *Oc, ante* habebit *cett.* 20 *s.l. Av* 21-22 *in textu codd.* 21 quidem *Qe* : quia quidam *Oc* persequentes] *s.l. Ay* : consequentes *Qe* 24, 25 *s.l. Ay* 26 *signa* ‖ ‖ *hab. AyOa*

desiderat ... senex i8bio-n

[Et in uno] extremorum, scilicet in superhabundancia iSbió

delectacionum ... talia i8b2i-›2

peccant ... in gaudendo i8b22-23

[aut in magis] gaudendo i8b23

[et] magis [quam] i8b2y

[absentibus] his 19a14

cupit ... alia igai7

sanitatem ... bonam habitudinem ... his igaió-i8

[aut] scilicet non ... [aut] scilicet non i9ai8

[super substanciam] boni

tristicia ... habentis 19923.24

[usus] tales Iga27

[incontinenti] Incontinencia voluntaria i9a3i

gaudendo
magis *archetypum ?)* 6, 7 *in textu codd.* l
13 *in textu codd.* 14 *marg. Ay [cf. adn. ad* 48.14)

2.

TRANSLATIONIS ANTIQUIORIS

QUAE SUPERSUNT

A.

LIBER I sive 'ETHICA NOVA'

CONSPECTUS SIGLORUM
in adnotatione Ethicae Novae adhibitorum

I. LIBRI LATINI :

Qo = cod. Vindocinensis, bibi, munie., 171 : saec. xm
Qp = Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Qu. 341 : saec. xni$^{ex.}$
Qv = Erfordiensis, bibi. pubi. Ampl., Fol. 39 : saec. XIIIe$^{*'}$
Qw = Florentinus, bibi. Laurent., Ashb. 1557 : saec. xm$^{ex.}$
Qz = Parisinus, bibi, nat., lat. 3572 : saec. XIIIex.
Vq = Vindobonensis, bibi, nat., 234 : saec. xiii
Ym = Yalensis sive Neo-Portuensis, bibl. Marston., 11 : saec. xin$^{ex.}$

Rarius adferuntur :

Hr = cod. Cantabrigiensis (Amer.), bibi. Hoferiana, Typ233H ; saec. xni$^{ex.}$
ιι = Comm. Anonymi, cod. Parisinus, bibi, nat., lat. 3804 A : saec. xm
ϕ = Comm. Anonymi, cod. Florentinus, bibi. nat. centr., Conv. Soppr. G IV 853 : saec. xm

Rarissime adferuntur :

Ap = Patav. Anton. XVII.370
Aw = Abrinc. 232
Dy = Paris. B.N. lat. 11116
Kc = Laudun. 435bis
Kf = Paris. B.N. lat. 6576
Ki = Paris Ars. 812
Kj = Vat. lat. 3070
Kk = Cantabr. S. Joh. 120
Kp = Bern. A 91
Kr = Cremif. 123
Lo = Lond. M.B. Reg. 12.D.XIV
Lx = Lond. M.B. Reg. 12.F.XIX
Ly = Lond. M.B. Reg. 12.D.II
My = Monae. Clm. 9678
No = Norimberg. Cent. V.59
P(= Paris B.N. lat. 6293
Pl = Vat. Pal. lat. 986
Pt = Vat. Pal. lat. 988
Pz = Paris. Maz. 3470
Qi — Carolop. 39
Qj = Audom. 620
Qk — Audom. 625
Ql — Paris. B.N. lat. 6569
Qm = Paris. B.N. lat. 12950
Qn = Paris. B.N. lat. 13937
Qq = Cantabr. Gonv. 341 /537
Qr = Cantabr. Gonv. 458 /396
Qs = Cantabr. Gonv. 494 /263
Qx = Laudun. 433
Qy — Audom. 598
Rh = Vat. Borgh. 108
Wo = Guelferb. 577 Helmst.
Wq — Vindob. Nat. 2370

II. LIBRI GRAECI : vide p. 2.

Notas et compendia quibus in adnotationibus usus sum invenies p. 3.

INCIPIT PRIMUS LIBER

ETHICE
ARISTOTILIS PHILOSOPHI

Bekker

[1] Omnis ars et omnis doctrina, similiter autem et operatio grai
.i. eligencia
et proheresis, boni alicuius optatrix esse videtur. Ideoque optime enunciant bonum, quod omnia optant. Differentia autem quedam videtur finium ; hii quidem enim sunt actus, hii autem circa hos opus aliquod. Quorum autem sunt fines circa opera- 9435
ciones, quoddam autem in hiis melius existit actibus opus. Multis autem operacionibus entibus et artibus et doctrinis, multi fiunt fines. Medicine quidem, sanitas. Navium autem constructure, navigatio. Militaris autem, victoria. Yconomice, divicie. Quecumque autem sunt talium sub una aliqua virtute, 94aio
quemadmodum sub equestri frenorum factrix et quecumque alie equestrium instrumentorum sunt, hec autem et omnis bellica operatio, sub militari ; secundum eundem utique modum, et alie sub altera. In omnibus utique architectoricarum fines omnibus sunt desiderabiliores, hiis que sub ipsis ; horum enim gracia 94ais

m. O\L° NbP 8 circa1] Trap' 8-9 circa2 (P») ... quoddam autem... opus] *nvà irapà ... -à epya* 12 (navigacio (? irAovv)] it Ao îû i?) yconomice] + 8e 17 utique (Afb)] 8«

VqQv QpYm QoQw 1-3 Incipit — philosophi *Vq* : Incipit liber ethicorum (4- *s.l.* id est moralium) astrogorie (+ *s.l.* nomen est civitatis ubi Aristotiles fecit istum librum) ad nichomachum (f. -30V) *et* Incipit primus liber ethicorum (f. 3ir) *Qp** : Hic est liber ethice nove *marg. Qo** : *om. cett.* *5* id est eligencia *s.l. KrQl QrQzRh* : *om. codd.* optatrix *scr.* : operatrix (+ vel optatrix *s.l. Kr* : vel optatrix secundum aliam translacionem 9) *codd.* 6 optant] desiderant *QoQw* 9 quoddam]? quidam *Vq1,* quedam *Vq* (ante* quoddam *interp. VqQvQo)* autem] enim *QpYm :*om. Qo* 10 artibus *QoQw** : actibus *cett.* ir sunt *QpYmQoQw* quidem] enim *QpYm:* quidem enim *Vq2:* enim quidem *Qv* 12 constructure *Qv*KpKrLoQm* : destructure *Vq* : construcute *Qv1* : construccio *Aw* : structure *cett.* yconomice + vero *QoQw* 13 autem] enim *QvQpYm* virtute + sunt *QpYm* 15 hec *KpQlQr* : hee *codd.* *17* -teutori- *Qp* : -tetoni- *Ym1* : -tetori- *Ym*QoQw* : -teori- *Qw** (-cotum *Ym)* 18 sunt] *post* desiderabiliores *QpYm* : autem *Vq* : *om. QoQw*

et illa secuntur. Differt autem nichil actus ipsos fines esse operacionum aut prêter hos aliud quid, quemadmodum in dictis doctrinis. Si utique quis finis est operatorum quem per se volu-
94a?o mus, alia vero propter illum, et non omnia propter aliud optamus. Procederet enim ita in infinitum, quod esset vanum et inane desiderium. Manifestum quod hic utique erit bonus et optimus.
.i. certe
Ara igitur ad vitam cognicio eius maximum habet incrementum. Et quemadmodum sagittatores signum habentes magis
94a25 utique adipiscemur quod oportet. Si autem ita, temptandum typo suscipere illud quid est, et cuius disciplinarum aut virtutum. Videtur autem utique principalissime et maxime architectorice. Talis autem et que civilis videtur. Quas enim esse utile
94bi disciplinarum in civitatibus, et quales unumquemque addiscere, et usque <quo}, ipsa preordinat. Videmus enim et clarissimas virtutes sub hac esse, utputa militarem, yconomicam, rethori-
94b5 cam. Utentem autem hanc reliquis operativis disciplinarum. Amplius autem [et] legem iubentem quid oportet operari et a quibus abstinere, huius finis complectitur utique [fines] qui aliarum. Quapropter erit hoc humanum bonum. Si enim et idem est uni et civitati, maius et perfeccius quod civitatis videtur, et
94bio suscipere et custodire. Amabile quidem enim et uni soli, melius

rec. *N^P2* J<bPbMb) 7 ara *(cett.}] S,p rec. O'0,* Pb 12 et (Lb)] *om.* 14 ipsa] *avTT)* enim] Sè

QpYm QoQw i sequitur *VqQvl* ipsos *codd.* : eos *Hr* fines *om. Ym* : *post* esse *suppi. Qp* 3 quis *om. QpYmQoQw* : *dei. Qv2* est *Qp Ym* : *om. cett.* operacionum *QvQo* 4 vero] autem *QvQpYm* 6 quod—erit *scr.* : autem (4- quoniam *Qo}* —erit *VqQvQo* : utique erit quod hic (4- erit *Qp) QpYmQw* 7 Ara *Qv2* : Aut *Vq* : Dra *Qvl* : ara enim *Qp* : Ac *YmQoQw* ,i. certe *s.l. Qp* : pro set *s.l. Qv2* : ac etc. alia translacio habet lara, et idem est quod certe *marg. Ym* : *om. cett.* igitur *scr.* ; sibi *codd.* ad vitam *scr.* : adiunctam *Vq* : adiuncta *cett.* incrementum] incessum *Vq* 9 adipiscentur *Qo* : -cuntur *QpYm* 11 autem *Qw* : *om. cett.* principalissime *scr.* : principalis esse *{praem.* magis *Qw} codd.* architectorice | -rie *Vq* : -thecto- *Qv* : -teto- *Qp* : -teo- *Qw* : arthitetonie *Ym.* 12 esse] est *Qo et post* utile *Qv* : *om. Vq|* utiles *QP2Qw2* 14 quo *QpYmQw2* : ad quid *s.l. Qo2* : *om. cett.* enimj autem *Qo* : *om. Qw* 15 •yconomicam! et canonicam *Vq* : et yconomicam *QpYm* rethoricam *scr.* : rectoriam (-ricam *Qp2| Qp* : tcntoricam y'w1,retoricam vel rethoricam *Ym2* : theoricam (teo- *Qo} cett.* 16 Vtentem (ut- *Qw} VqQw* : utilitatem *cett. (De accusativo absoluto, vide praef.}* reliquis *scr. cum Qw2* : reliquimus *Qo* : relinquimus *cett.* 17 etl *om. Qw* : *secl.* quod *VqQp2YmQw* : *om. Qp|* 18 fines *om. Qw* : *secl.* qui] causam *Qw* 19 erit 4- quidem *Qw* : *om. QpYm* hoc *scr.* : huius *VqQo* : huiusmodi *cett.* et *om. VqQvQoQw* idem] eisdem *Qvl* : eidem *Qv2Ym* : eidemque *Qw* : eidem idem *Qp* 20 est *om. YmQw* uni *hic Vq* : *ante* (19) et (in *pro* uni *Qvl| cett.* etl *om. Qw* magis *post* etl *QpYm* civitas *QpQo2Qw* 21 melius *scr.* : maius (magis *Qw} codd.*

autem et divinum gentibus et civitatibus. Supposicio quidem igitur, hec concupiscit, civilis quedam ens. Dicetur autem utique [s'c] sufficienter, si secundum subiectam materiam manifestabitur. Certum enim non similiter in omnibus que dicuntur querendum ***. Bona autem et iusta de quibus civilis scrutatur, tantam habent differendam et errorem *** habent ***, quia multis contingunt detrimenta ab ipsis. Iam enim quidam perierunt propter dividas, alii vero propter fortitudinem. Amabile quidem igitur de talibus et ex hiis dicentes grosse et typo veritatem demonstrare, et ex hiis que sepius <et> ex talibus dicentes talia concludere. Eodem autem modo et placere unumquodque eorum que dicuntur utile. Prudentis enim est in tantum certitudinem inquirere secundum unumquodque genus, in quantum rei natura recipit. Par enim [peccatum] videtur mathematicum probabilia dicentem placere, et rethoricum demonstracionem experiri. Unusquisque enim bene iudicat que cognoscit, et horum optimus iudex est. Singula igitur doctus ; simpliciter autem qui circa omnia edoctus. Ideoque civilis [doctrine] non est auditor puer proprius. Expers enim [est] earum que secundum vitam operacionum. Raciones autem [et] ex hiis, et circa has. Amplius autem et passionum insecutor ens, inaniter audiet et infructuose, quia finis est non cognicio, set operacio. Differt autem nichil puer etate, aut moribus puerilis ; neque enim a tempore defeccio

941515 94b2o 94I525 95a! <^5

rec. Ob(Ka NbP2 KbPbMb) 8 quidem] *om.* io ex1] *irepl* 16 enim (Mb)] 17-18 simpliciter — edoctus] *om. rec. Ob,* (23 neque] 01))

VqQv QpYm QoQw 1 Supposicio *Vq* : -sito *cett.* quidem *post* hec *VqQv* : quod *post* igitur *QpYm* 2 hoc (+ quod *Qo) QoQw* quedam] quidem *Qp* : quod (?) *Ym* : *om. Qv* Dicetur *QpYmQo* : Dicitur *cett.* autem *om. QoQw* utique *QpYmQw* : itaque *VqQvQo* 3 sic *secl.* subiectam *scr.* : substanciara *codd.* materiam *scr.* : materia *codd.* 4 non *om. VqYm^Qo1* 5 scrutabitur *QvQoQw* 6 habent1] hanc *Vq* : habeant *Qv1* : habet *Qp1* : hec *(dei.)* habent *Ym* et 3- enim *QpYmQv2* : *om. Qor* errorem *** *(aliqua interpretis verba desunt)]* errorem *(om. Qo1* : *dei. Qv2) codd.* habent *** *(cf. adn. sup.)}* habent (+ errorem *Qv) VqQvQpYm* : *om. QoQw* 7 -gent *Vq* 8 vero] autem *Ym* : *om. Qp* Amabile] Alibi *Vq* quidem *post* talibus (9) *tr. QoQw* g et1 *om. QpYmQw* io et2 *Wo* : *om. codd.* 11 concludunt *Qp2 Ym1* et placere *Kp* : et placare *Vq* : et explicare *QvQpYm* : explicare *QoQw* 12 in tantum *scr.* : interius *codd.* 13 natura rei *tr. QpYmQo* : materia (rei *om.) Qw* 14 peccatum *secl.* 15 demonstrantem *Vq1* : demonstratorem (?) *Ym1* 17 est *hic Qo (PIPt)* : *ante* iudex *KcMyRh* : *ante* (16) optimus *cett.* 19 proprius] purus *QpYm** ' est] ex *Vq* : *secl.* vitam + sunt *QpYmQoQw* 20 et1] est *Qv* : sunt *Ym* : *om. QpQw* : *secl.* 21 insecutor ens *scr.* : insecutores (audientes *Vq** : insequtores *Vq2) codd.* audiet *scr.* : audientes *codd.* 23 moribus] in *praem. QvQpYm*

[intellectus], set quia secundum passiones vivit et persequitur singula ; talibus enim inutilis hec cognicio fit, quemadmodum
95aio incontinentibus. Secundum autem racionem desideria facientibus, et operantibus, multum utile utique erit de hiis scire. Et de auditore quidem et qualiter demonstrandum et quid proposuimus prohemio in tantum dictum sit.

[2] Dicamus autem et resumentes quoniam omnis cognicio et
95ai5 proheresis bonum aliquod exoptat, <qiiid) est quod dicimus civilem desiderare, et quid omnium summum operatorum bonum. Nomine quidem igitur pene a pluribus concordatum est. Felicitatem enim et multi et excellentes dicunt ; bene autem vivere et
95a2o bene operari idem existimant felicitati. De felicitate autem que est altercantur, et non similiter qui multi philosophis tradiderunt. Hii quidem enim apertorum quid et manifestorum, utputa voluptatem, aut divicias, aut honorem ; alii autem aliud. Multociens autem et idem ipse aliud. Egrotans quidem
95a25 sanitatem, mendicans autem divicias. Conscii autem sibi ipsis ignorancie magnum quid et super se dicentes admirantur. Quidam autem existimaverunt prefer multa hec bona, aliud quid secundum se esse, quod hiis omnibus causa est, ut sint bona. Omnes igitur scrutari opiniones inane forte est, sufficiens autem

ree. Ob(U> ***KbPbMb)*** 5 demonstrandum (¿TrodeiKreov *corr.* 2Vb ?)] *¿ttobcKréov* 7 Dicamus *(Kb, pr. m.* Pb)] 16 quidem (Lb)] + *yap*

VqQv QpYm QoQw i intellectus *secl.* prosequitur *VqYm*2 : persecontur *Qp* 2 hec cognicio inutilis *tr. QoQw* 3 incontinentibus *Qn* : incontingentibus *(vel* in contingentibus) *codd.* desiderabilia *QpYm'. om. Qo* 4 utile *Ym* : *post* erit *Qv* : *om. cett.* 5 quid *Kp* : quod *codd.* 6 posuimus *Qo* : possumus *QvYm*l prohemio (proe- *QvQpQoQw)] praem.* in *QpYmQo* : de *Qw* 7 Dicamus] *initium partis varie ind. codd.* et| *scr.* : de *(om. Qp) codd.* 8 quid *suppi.}* hoc *{praem.* et *Qp) QpQw* est + autem *QvQo* : *om. Ym* 9 quid *scr.* : quidem (+ est *Qo) VqQv*l*Qo* : quod (4- sit *QpYm) Qv*2 *QpYmQw* operatorum *scr.* : operacionum *(om. Qo) codd.* 10 igitur *Qp* : sibi *VqQvQo* : *om. YmQw* ab omnibus *QpYm* felicitatem *QoQw*2 : -tatis *cett.* 11 multi et *scr.* : multis *VqQv'-Qo* : multi : multum *Qp YmQw*l 13 que est] quidem est *Qo* : *om. Yml* alterantur *VqQv* : acertantur *Qp* (operantur *praem. sed exp. Qw)* qui *Vq* : quidem (quia ? *Qw) cett.* philosophis *scr.* : philosophos *Vq* : philosophi *cett.* 14 enim *om. VqQvQw* apertorum] an aptorum *VqQvQoQw*l ? quid *om. QpYmQoQw* 16 quidem] autem *QpQw* 18 dicentes *om. QpYm* 19 autem *Qv*2*Qo* : tamen *Qw* : enim *Ym* : *om. VqQvVQp* hec multa *tr. QvQpYmQo* 20 sint bona *Qw* : sint bonum *Ym* : sit bonum *cett.* 21 scrutari *scr.* : sunt *Vq, post* opiniones *QoQw* : hee *Qv*2*QpYm* : *om. Qv*l inane *scr.* : inanes *(post* forte *Qw) codd.* est *scr.* : esse *Vq* : sunt *(ante* forte *Ym) QvQpYm* : *om. cett.* sufficiens autem] est autem sufficiens *Qv*

existimantes vel superficietenus habere aliquas raciones. Non gjajo
lateat autem nos quod differunt raciones que a principiis et
ad principia. Bene enim et Plato quesivit hoc, utrum a princi-
piis an ad principia est iter, quemadmodum in stadiis ab atho- 95b!
lothetis ad finem, vel e contrario. Incipiendum quidem igitur
a cognitis, hec autem dupliciter ; hec quidem enim nobis, hec
autem simpliciter. Forte igitur nobis incipiendum a nobis cogni-
tis. Ideoque oportet consuetudinibus instructum esse bene, de
bonis et iustis et universaliter civilibus auditurum sufficienter ; 9555
sufficit
principium enim hoc quia et si hoc videtur sufficienter, non
-bit propter quid
indigebimus ideo. Qui autem talis, habet <aut> suscipiet utique
principia facile. Cui autem neutrum horum existit, audiat
Ysiodum. Hic quidem vere optimus qui a se ipso omnia intelli- 95bi0
git ; bonus autem et rursus ille qui bene dicenti obaudit. Qui
autem neque ipse intelligit neque alium audiens in mente iacit,
hic inutilis vir. [3] Nos autem dicimus unde excessimus. Bonum

rec. <?b(Lb NbF2 *K^P^YP)* (i existimantes vel superficietenus] raç paAiara e7Ti7roAa^ovc7aç *rj* *8okovüo.s)* (4 in stadiis (Z.b)] *¿v râ> ara8tu,)* 5 igitur (Lb)] yap 10 *sufficit (âp/ceî Mb, *rec. K^, marg.* _Pb, *corr.* Lb)] apy-iy n **om.* aut (•P!:)] *i)* 13 "ïsiodum (Mb)J *T&jv 'Haió8ou* (a se ipso (avrw Z.b2?bJI/b)] *avro$)* intelligit (Lb)] 16 hie] + avr'

VqQv QpYm QoQw i existimantes *codd.* : *an* existimatas ? *{sed vide* **120.1**6) 2 ct *codd.* : + que *KfPzQiQlQx* 4 est iter *scr.* : est omni *Vq* : est enim *Qv* : esset iter *QpYm* : idem iter *Qo* : idem iter esset. Est enim *Qw* atholotheis *Vq* : -tetis *QpYm* : -catis *Qo* : alothetcs *Qwl,* -tis *Qw2* 5 vel *QpYm* : et *cett.* c converso *Qw* quidem *post* igitur *Qo* : *om. QpYm* igitur] ergo *QpYm* : *om. Qw* 8 instructum esse bene *LoPIQy* : instructum bene esse *VqQvYm* : instructum *{ante* consuetudinibus) bene enim *Qp* : bene instructum esse *QoQw* sufficit
9 bonis 4- autem *VqQoQw* 10 principium *scr.* : principium *codd.* : *sufficit *Hr* hoc! *QoQw* : *om. cett.* et *om. QpYmQw* hec videntur *QoQw* : hoc videa- -bit propter quid
tur *Hr* 11 indigebimus *scr.* : indigebimus *codd.* : -bit *Hr* ideo *scr.* : ideo *VqQv* : Ideo *{ante inle-rp.) QpQo* : Ideoque *Qw* : illic *Ym* : propter quid *Hr* tales *Vq* : talia *QvQoQw* habet] est *QpYm* aut *suppl.* : **om.' codd.* 12 existit] est *Vq* 13 hic (huic ? *Qw)* enim *QpQw* quidem vere *MyRh* : vere quidem *Vq* : vere ... quod (quod *s.l. Qp) QvQp YmQo* : videtur quod *Qw* (asserit *ante* vere *s.l. Qv, in textu Qp* : dicit *post* vere *s.l. Ym* : innuit *post* vere *in textu Qo)* optimus! ille *praem. Qo* : est *add. Qw* 14 bene dicenti *VqQv* : a bene dicente *Ym* : a bene dicentibus *QpQo* : a bene docentibus *Qiv* obaudit *Qk2* : hoc obaudit *Qkl* : hoc audit *codd.* 15 iacit] Unde alia translatio dicit : neque alium audiens in mente reponit 9 16 vir *scr.* : videtur *codd.* Nos *VqQv* : Nunc *cett.* autem + revertamur *Qo* dicimus *Vq* : ad id (— ad *Ym) Qv2QpYmQo* : *om. QvVQw* excessimus *VqQvl* : discessimus *QpYmQo, s.l. Qv2* : recessimus -f- revertendum *Qw*

95bi5 enim et felicitatem non irracionabiliter visi sunt ex vita existimare. Qui multi enim et gravissimi voluptatem. Idcirco et vitam diligunt voluptuosam. Tres autem sunt maxime excellentes, que nunc dicta est, et que civilis, et tercia que contemplativa. Qui multi quidem igitur omnino bestiales videntur, pecu- 5
95b'o dum vitam eligentes ; adipiscuntur tamen gloriam, quia multi magistratuum similia paciuntur Sardanapalo. Qui grati autem et qui auctores, honorem. Civilis enim pene vite hic finis. Videtur autem superficietenus [hoc] esse [bonum] magis quam quod
95b¿5 querimus. Videtur autem in honorantibus magis quam in eo 10 qui honoratur esse ; bonum autem proprium quid estimamus, et quod non leviter aufertur. Amplius autem videntur honorem querere ut credant se ipsos bonos esse. Querunt enirn [et] a sapientibus honorari, et a quibus cognoscuntur, et ob virtutem.
95t>3o Manifestum igitur quod et secundum hos virtus melior. Forsitan 15 autem et magis utique quis finem civilis vite hanc existimabit. Videtur autem inperfeccior et hec. Videtur enim secedere et dormire habentem virtutem et non operari in vita, et cum
góai hiis mala pati, et infortunatum esse plurimum. Ita autem habentem nullus felicitabit, nisi posicionem custodiens. Et de hiis 20 quidem sufficienter ; satis enim et in enchicliis dictum est de

ree. Ob(Lh NbP2 KbPbMb) 2 enim] *¡¿v* 3 autem] yáp (6 gloriam] Aóyou) 12 aufertur (i,h)] + 13 enim (Mb)] yovv 15 et (PWll)] *om.* (17 secedere (? ¿7re\€crPat)] *évbíxeoOai)* 19 habentem]

QpYm QoQw 1 enim] autem *VqQo* : fieri *Qp* : *om. Qw* non *om. Qvl* visi] usi *VqQvl* : nisi *Qw* ex vita *scr.* : et vita *Vq* : et vitam *QvQw.* in vitam *Qo* : secundum vitam *QpYm* 2 Qui *Vq* : *om.. cett.* et2 *om. Vq* 3 autem] **enim** *Pt* excellentes scilicet *QoQw* 4 dicta sunt *Qv* : dicte sunt *Qw* que3 + dicitur *Qv2QpYm* 5 Oui *scr.* : Quia *Vq* : *om. cett.* quidem *om. Qv* igitur *QpYm* : enim *Qv* : *om.cett.* videntur + ut qui (que *Qp)* quidem *QpYm* 5-6 vitam pecudum *tr. QpYmQw* 7 magistratuum *VqQw* : magistrativum *Qv* : magistrantum *Qpl* : magistrancium *cett.* Sardanapalo *scr.* : sardonapilo *Vq* : sardonopalo *Qv* : sardono paulo *QpYm* : sardonopallo *Qo* : Sardano paulo *Qw* Qui grati autem *Vq* : Qui graciantur *cett.* 8 auctores *Vq* : haustores *cctt. (vide praef.)* honorem *scr.* : honorum (bonorum *Qo) codd.* **vite pene** *Qz g* hoc] hic *Vq-. secl.* bonum *post* magis *QoQw* : *sed.* 10 Videntur *Vq* ii qui *Vq* : quod *cett.* quid *Qv* : quod *cett. (om. Qw)* existimamus *Qp YmQoQw* 13 credamus *Ym2Qo eXsecl.'* 15 melior *Vql Qw2* : melius (vel -lius *s.l. Vq2) cett.* 17 Videtur1] Videntur *VqQo* autem -1-,non *VqQvl* : -|- esse *QpYm* inperfeccior *QvYm2* : inperfecciora *Vq* : inperfectorum *QpYt^QoQw* Videtur2] Videntur *Qp2Ym2QoQw* : Vtrum *Qp1Yml* secedere] an accidere *(cf.* cecidere *Kc) ?* 18 habentem *VqQo* : habentes *cett.* 19 infretunatum *Qo* : infortunati *Qp2Ym* ita] ista *(post* autem *Qp) QpYm* 20 posicionem *KpPzWqWo* : pocionem *(vel* potacionem) *codd.* 21 in enchicliis *scr.* : ychidiis *Vq* : in. euclidis *Qvl* (-dus *Qv2)* ; in euchidiis *Qp* : lenchidiis *Yml* : cndillichiis *Ym2* ; enchidiis *Qo* : in eucherdiis *Qw*

ipsis. Tercia autem <est> contemplativa, de qua scrutacionem in sequentibus faciemus. Pecuniosus autem violentus quis est, g6as et divicie non quod queritur bonum. Utile enim et alius gracia. Ideoque magis que prius dicta sunt fines quis utique existimabit ; per se enim diliguntur. Videtur autem neque illa, etsi multi sermones de ipsis effusi sunt. Hec quidem igitur relinquantur. g6aio

[4] Quod autem universale commodius forte scrutari et querere qualiter dicitur, etsi obvia [nobis] questio fiat, quia amici viri introduxerunt ydeas. Videbitur autem utique forsitan melius esse et oportere pro salute veritatis et familiaria destruere, 96115 aliter atque philosophos entes ; ambobus enim entibus amicis, sanctum magis honorare veritatem. Qui autem induxerunt [secundum] opinionem hanc, non faciebant ydeas in quibus prius et posterius dicebant. Idcirco neque numerorum ydeam constituerunt. Bonum autem dicitur et in eo quod quid, et in 96120 quali, et in ad aliquid ***; et enim in eo quod quid dicitur, utputa deus et intellectus ; et in quali, virtutes ; et in quanto, 96125 mensuratum ; et in ad aliquid, quod utile ; et in tempore,

N'-P1 3 divicie1 + (8ιἈον ot. *WP» edd.)*
8 questio (Lb)J *rrjs roiavrys ^r/TTfacajs*

VqQv QpYm QoQw i est *KpQxQn* : *post* contemplativa *KcWo* : *om. codd.* 2 violentus *scr.* : violenter *codd.* 3 non 4- sunt *QpYm* quod queritur *Qp2Qw2, dett.* : que queruntur *VqQw1* : quia queritur *QvQo* : quod querunt *Qp'Ywi* utiles *QpYmQoQw2* enim] et enim *Qv* : autem *QoQw* aliusj alterius *Ym2Qw2* 4 fines 4- enim *VqQvYmQo* : finis *Qw* quis utiquel quis et uterque *Vq* : utique quis *Qo* : utique cuius *Qw* : quis *Qp* : quis infelicitabit *(exp.)* ut (utique *Ym2) Ym* estimatif *QpYm* 5 diligentur *Qp* : diligetur *VqQv* Videntur *VqQpQoQw* 6 relinquantur *QoQw* : -quntur *VqQv* : -quenturQp : -contur Ym 7 Quod] *initium partis varie, ind. VqQvQpQo* 8 nobis *post* questio *QoQw : seel.* amici viri *Qw* : annumeravi *Vq1* : amici nostri *QvQpYm Qoz* : amici veri *Vq2* : amici *////Qo1* 10 esse *hie scr. : post* et oportere *Qv* : *om. cett.* pro salute *Qv2Ym2Qo2Qw2* : persolute *VqQv1Qw1* : absolute *QpYm1* : *////*luteQo1 ii amicis entibus *tr. QpYm* : entibus ... amicis *(post* scienciis et, *cf. adn. inf.) Qo* 12 sanctum *scr.* : scienciis *(praem.* veritate et *Qv* : 4- et *Qo) codd.* qui autem] Quia *Vq* 13 secundum *seel. (cf. ii,* f. I42vb : Qui autem induxerunt opinionem hanc) 14 Idcirco) Ideoque *QpYmQw* numerorum ydeam *QpYm* (cf. 77, f. i42vb : non dixerunt numeros habere unam ideam) : numerorum ydeas *VqQvQo* : numerum ydearum *Qw* 15 et1 *om. QpQoQw* 16 quali -f- et in quanto *Qw* ad *om. YmQo* aliquid **** scr. (aliqua interpretis verba desunt, quae ex arabico suppi. Hermannus, vide* **127.5-8)** 1^7 deus + et angelus *Qp1Ym* intellectus] intelligencia *Qw (cf.* intellectus sive inteligencia *ii)* quando *Vq* 18 mensuratum *Qv2Qw* : mensuratur *VqQv1* : quod (quo *Qp)* mensuratur *Qp YmQo* ad *om. QvQo* quod utile] quidem utile *Qv* : ut mediocre et equale *Qp (an adn. ad* mensuratum ?) : ut medicine et quale *Ym*

tempestivum
tempus ; et in loco, dieta ; et alia talia ; manifestum quod non
utique erit commune quid universaliter et unum. *** utique dice-
retur in omnibus predicamentis, set in uno solum. Amplius
96330 autem (quoniam) eorum que secundum unam ydeam una doc-
trina, et bonorum utique omnium erit una quedam doctrina.
Nunc autem sunt multe, et eorum que sub uno predicamento,
utputa temporis in bello quidem militaris, in egritudine autem
medicinalis, et mensurati in cibo (quidem) medicinalis, in
laboribus autem ginnastica. Queret autem quis quid volunt
96335 dicere per se unumquodque, si in per se homine una et eadem
g6bi racio est que hominis. Secundum enim hoc quod homo nichil
Num
differunt ; si autem ita, neque secundum hoc quod bonum. Ara
tamen neque in perpetuum essendo magis bonum erit, si neque
96b5 albius quod diuturnius eo quod una die ? Probabilius autem
videntur Pithagorici dicere de ipso, ponentes in bonorum sisti-
chia quod unum ; quos utique et spe *** de omni sermones

Ob(Lb A7b**P**2 KbFbMb) i loco (ceii.)J t w *ttov rec. Ob, NbP2* 3 solum] *l¿óvri* 5 utique ... erit *(cf.* <67 *av* Æb)J *rjv av* (av *om.* Arb) 7 quidem (Lb)] + *yàp* 9 quid] -f- '"ore xai IO homine] -j- *ko.I* (-4- ev *P2 P**l*MV avdpcoTrq)*
num
12 ara (apa)] aAà 13 erit] *spatium trium litt. rec.* Ob 14 diuturnius (Lb)| *TTOAVXPÓVI.OV*

VqQv QpYm QoQw 1 tempestivum *s.l. scr. : in textu pro* tempus *Ym : post* tempus QZ : tempestuus *pro* tempus *Wo* : ut tempestativum *s.l. Qw : om. cett. (cf.* ir, f. i42vb : et in tempore tempestivum) 2 utique] *ante* quod *QvQo : om. YmQw* quid *QiQk2* : quod *codd.* et *scr.* : ad *codd.* (et *ante* universaliter *Qk2)* unum **** scr. (aliqua interpretis verba desunt}* : unumquodque *QoQw* : unum *cett.* (unum + non *Kr2Qk2* : + non enim *Qi2 (ex L ?)* utique2 *om. QvQo* dicatur *Qv* : dicetur *QpYmQw* 3 solum] solo *KjKpKrNoPtQlQnQyQzWq* 4 quoniam *Krl* : quidem *Qv* : si secundum *QpYm* : *om. cett.* que + sunt *QpYm* una est *QoQw* 5 utique] quidem *QoQw* doctrina quedam *tr. QpYm* 8 et mensurati] et mensurari *QpYmQo* : et mensurarum ... et mensurari *(post* in cibo) *Qw* quidem *HrQk2* : *om. codd.* medicinalis *om. Qw* 9 ginnastica *scr.* : ginnasica *Vq* : gigna- *QvQo* : gingna- *QpYm* : ars gunna- *Qw* quid] quod *VqQpQo* volunt *YmQw* : voluerit *Qp* : voluit *cett.* 10 si in per *scr. :* semper (4- enim *QoQw} VqQoQw* : si per *Qv* : *om. QpYm* se *VqQv* : de *cett.* homine] hominis *Qv* : hoc *Qo* 11 hoc *om. QpYm* 12 differunt] differt *QpYm*
Num
ita *QpYm* : *om. cett.* *Ara *scr.* : rara *Vq* : vel non *Qv* : nunc *Qp* : non *Qw* : *om. YmQo* 13 tamen *om. QpYmQo* neque1 *om. Qw* perpetuum essendo *Vql* : perpetuando *QvYm* : perpetuum eundo *cett. (etiam marg. Vq2}* si *Vq* : sicut *cett.* (set *Qw}* 15 pithagorici *VqQw* : pita- *QvQp* ; pyta- *Qo* : picta- *Ym* sistica *Qw* : sichica *Qp* : sythica *YmL* (-cia *Ym2}* 16 quos *Vq* : qui *YmQoQw* : quidem *Qp* : *om. Qv* spe **** scr. (aliqua interpretis verba desunt}]* spe *Vq* : separatin'! *QvQoQw* : separatum *QpYm* sermones *scr.* : sermone *VqQo* : sermonem *cett.*

fecerunt bono ; dixerunt autem secundum unam ydeam, que g6bio
secundum se persecuntur et diliguntur ; factiva autem horum
aut custoditiva qualiter aut contrariorum prohibitiva propter
hec dicuntur et modo alio. Manifestum igitur quod dupliciter
dicetur bonum, et hec quidem secundum se, altera autem propter
hec. Dividentes igitur ab utilibus que secundum se intuentur, si góbis
dicuntur secundum (unam> ydeam. Secundum se autem qualia
ponet quis utique, aut quecumque et solitaria persecuntur,
utputa scire et videre et voluptates quedam et honores ? Hec
[quidem] enim etsi propter aliud quid persequimur, tamen in
secundum se bonis ponet utique aliquis. Aut neque aliud quid
prêter ydeas ? Quapropter inanis erit ydea. Si autem et hec góbzo
sunt eorum que secundum se, boni racionem in omnibus illis
eandem apparere oportebit, quemadmodum in cerusa et nive
eam que albedinis. Honoris autem et sapiencie et voluptatis
alie et diverse raciones secundum quod bona. Non est igitur gfitej
primam
bonum commune quid secundum unam ydeam. Set qualiter
utique dicitur [bonum] ? [omnia] Non enim videntur hiis que

Offrec. A¡l>P?* i fecerunt *(K*P*M*, s.l. P2)] dprioeai* ./J'A'bA2 *rec.Ob (obsc. Ob)* 6 intuentur] *aKeipwpeOa*

VqQv QpYm QoQw i bono *ante* **(72.**16) sermones *QpYmQw* dixerunt autem] Bona autem dixerunt *QpYmQw* : dixerunt bona (-num *Qo2)* autem *Qo 2* persecuntur (-qun-)] pro- *QpYm2* 3 aut] *Qw* : et aut *VqQvQo* : et secundum se *QpYm* custodia *Vq* : custodiam *Qo* : custoditam *Qwl* : conservativa *Ql ir* qualiter] qualia gi»l : qualium *QpYm* aut2] autem *QpYm* : *om. Qv*Qo* prohibicicia *Vq* : prohibicia *Qo* : prohibitam *Qwl* 4 alio modoZr. *YmQo* Manifestum est *VqQpYm* quod] quia *VqQv* 5 autem] vero *Qw* 6 ab utilibus que *Qw* : que ab utilibus *ceti.* 7 unam *Ql, Kr2Qk2* ·ll· : *post* ydeam *Qp2Qi2* ' *om· codd.* autem] aut *QvYmQo* : *obsc. ceti.* 8 aut] (?) autem : *om. Qw* et] aut *Vq* : ut *QoQw* : *om. QpYm* prosecuntur *Qp* : secuntur *Qw* 9 videre scire (et *om.) tr. Vq* : videre et scire *Ql* : videre quidem et scire *ıı* voluptates *Qp2Qw* ; voluptas (-lun- *VqQo) cett.* 10 quidem *secl.* quid *scr.* : quidem *VqQo* : *om. ceti.* persecontur *YmQo* : prosequantur *Qp* tamen] et si *Vq* in *scr.* : et *codd.* 11 bonis *VqQv* : bonum *QpYm* : bona *{post* ponet *Qw) QoQw* quid *scr.* : quidem *VqQvQoQw* : *om. QpYm* 12 prêter *QvYm2 ıı* : propter *cett.* ydeas] ydeam *AwL* Quapropter] Quare *QoQw* inanis erit ydea *QvQo* : inanes erunt ydee *Vq* : erit quidem inanis ydea *QpYm* : inanis (? maius) ydea erit *Qw* et *om. QoQw* 13 boni] bona *QpYm* : bona boni *Qw* 14 apparere] aptare *QpYm* : apponere *Qw* in cerusa] in cesura *Qp* : interclusa *Yml* : in serusa *Qw* : in camisia *NoQkl* 15 eam (ea *Qo)* que + est *QpYm* : *spatium septem litt. Qvl* : eam racionem que est *suppi. Qv2* 17 quid *Ql* : quod *VqQvQoQw* : *om. QpYm* primam unam *scr.* : unam *QvQw* ; unam et primam *Qo* : *om. VqQpYm* 18 dicuntur *Qp2Qw* bonum *secl.* omnia *s.l. Qv* : *in textu cett.* : *secl. {non interp. Vq ; post* omnia *perperam interp. cett. ; post* bonum *interp. puncto Qz, signo interrogativo Aw, et* Omnia enim non *tr. AwQz)*

a casu equivocis, set ei quod ab uno esse, aut ad unum omnia vel convenire
proficere, aut magis secundum proporcionem ; sicut enim in corpore visus, in anima intellectus, et aliud utique in alio. Set forsi-
96b3o tan hec quidem relinquendum nunc ; certificare enim de hiis alius utique erit philosophie proprium. Similiter autem et de ydea. Si enim et est unum quod predicatur bonum aut separabile*** neque habendum homini. Nunc autem tale queritur. Forsitan alicui videtur utique commodius esse cognoscere illud
97ai ad sensibilia et operabilia bonorum ; velud enim hoc exemplum habentes, magis sciemus et que nobis bona et sciemus et inveniemus ea. Probabilitatem habet quandam sermo. Videtur autem
973.5 disciplinis dissonare ; omnes enim bonum concupiscentes et quo indigent inquirentes, relinquunt cognitionem eius. Set tamen auxilium tale omnes artifices ignorare, et non inquirere, non rationabile. Ignotum autem et quid proficiet textor aut tector ad sui ipsius artem cognoscens illud bonum. Aut qualiter magis
97aio medicus vel magis miles erit qui ydeam hanc contemplatur. Videtur quidem enim neque sanitatem ita scrutari medicus, set hominis, magis autem forsitan eam que huius ; singulare enim medicatur. Et de hiis quidem in tantum dictum sit.
97aI5 [51 Rursus autem revertamur ad quesitum bonum, quid utique est. Videtur quidem enim aliud in alia operacione et arte.

Ob(rec. NbP2 KbPhMh) i sctl -|- *apa ye. (ipà core. P2 edd.)* 6 predicatur] *K0Lvfi praem.* separabile] + avió n *(tr. ObLbN^>, rec. Oh) xad* avro,* S\/Aop *cos ovk av etr) irpatcrov* 9 sensibilia! *Ki-ryra* (io et sciemus et| *kov elbwpev)* n Probabilitatem l + *p,èv ovv*

VqQv QpYm QoQw i a casu equivocis *scr. : spatium quinque lift. Vq* : a casu eque *QvQpQoQw* : a casu eque esse *Ym* ei] eo *Qp2QoQw* 2 vel convenire *s.l. scr. : in textu post* proficere *codd.* 5 utique *ante* alius *Qp Ym* : *om. Qw* 5 erit *hie Qo* : *post* philosophie *VqQvQw* : *post* proprium *Qp* : *om. Ym* 6 et *Vq Ym2* : *post* unum *Qp (? Ym1)* quod *ante* est *Qp^Ym1)* separabile **** scr. (aliqua interpretis verba desunt)*\-\- ipSUm quod ... secundum Sê *Qk* (ipsum quod *ante* separabile : *an scrib.* quid ?) 7 queritur *scr.* : quare *VqQvQo* : quale *cett.* 8 alicui forsitan *tr. QpYmQw* commodius utique *tr. Qv* esse *hic Qw* : esse (erit *Qo) ante* utique *VqYmQo, ante* commodius *(cf. adn. sup.) Qv* : *om. Qp* ii probabilitatem -|- autem *Qv2Qw2* -f- enim *QpYmQo* quandam habet *tr. VqQpYmQo* : quando (quandam *Qw2)* ... videtur habere *(post* sermo) *Qw* 12 bonum *Ym, PIQs* : bene *cett.* 15 perficiet *VqQw* tector scr. : rethor *Qp* : rector *cett.* rethor (rector *Ym)* aut textor *tr. QpYm* 16 cognoscens *QvQw* : cognoscentes *cett.* 17 velj aut *Qv* 18 enim quidem *tr. Qv* : enim *QpYm* : autem *Qw* : *om. Qo* scrutari ita *Qo* : scrutari ut *QpYm* 18-19 hominis, magis autem *scr.* : hominis magis, aut *codd.* (aut *om. Qw)* 19 huiusmodi *QvYmQoQw* 21 Rursus (-um *VqQpYm)] initium partis varie ind. VqQv2 QpYmQo* autem + et *Vq* quod *VqQv* 22 enim *ante* quidem *QvQo* : *om. QpYm*

Aliud enim in medicinali et militari et reliquis similiter. Quid igitur unicuique bonum, aut cuius gracia reliqua *** operantur g^22
omnes ? Quare si quis operatorum omnium est finis, hoc utique
erit operabile bonum ; si autem plura hec, pertransiens utique
5 sermo ad hoc deveniet. Hoc autem adhuc magis explanare 97a25
temptandum. Quoniam autem plures videntur fines, horum
quosdam alios
autem eligimus quedam propter alia, puta divicias, citharas, et
universaliter organa, manifestum quod non sunt omnes fines.
Set optimus perfectus quis videtur. Quare si quidem est unum
10 solum quod perfectum, hoc utique erit quod queritur, si vero 97.-130
plura, quod perfectissimum horum. Perfeccius autem dicimus
quod per se persequibile eo quod propter aliud *** eligibile [est]
eorum que *** et propter hoc eligibilium, et simpliciter utique
perfectum, quod per se eligibile semper, et numquam propter
15 aliud. Tale autem felicitas maxime esse videtur. Hanc enim gybi
eligimus semper propter se ipsam et numquam propter aliud,
honorem vero et voluptatem et intellectum et omnem virtutem
eligimus quidem et propter se. Nullo enim utique adveniente
optaremus singulum eorum ; eligimus autem et felicitatis gracia,
20 per hec suspicantes beari. Felicitatem autem nullus eliget horum g/b5
gracia neque universaliter propter aliud. Videtur autem et ex

O»(«c. *ObLb NbP2 KbPbMb*) 5 hocl (UZ.W>)1 to *auro* [ravTofp] A
Ob(Ab *NbP2* 7\bPb.Vl') 8 finesI reAeta (io solum quod (? *póvov το*)] τι *γιτόνου*)

VqQv QpYm QoQw i Quid *Aw* : Quod *codd.* 2 igitur] utique *Qw* 3 Quare ... et] Queritur ... esset *Vq* operatorum *scr.* : -cionum *codd.* hoc + *s.l.* bonum sive hic finis *QI* : hic *Qp* 4 *post* hec *interp. VqQv, ante Qw, non inte.rp. cett.* 7 eligimus quedam scr. : el. quosdam *Vq* : el. quedam *QvQo* : quedam el. *QpYm* : quedam el. quod *Qw* alia *scr.* : alios *Vql* : -a *QpYm* : -as *Vq2 QvQo* : -ud *Qw* puta *VqQv* : utputa (d- propter *QpYm) cett.* 8 non *Qp Yml* : *om. cett. (cancell. Ym2)* 9 optimus + et *QpYm* 10 hoc *hic scr. : post* erit *QpYm* : *post* utique *Qw* : *om. cett.* *12* prosequibilc *Ym* : eligibile (+ est *Qp) QpQo* propter] per *VqQvQo* 12-Ï3 aliud *** eligibile [est] eorum que *** *scr. : aliqua interpretis verba desunt* 12 eligibilia *Qp* : *om. Ym* 12-13 est *(secl.)* eorum que *ante* propter (12) *QpYm* : est eorum *Vq* : est eorum autem *Qv* : est. Et eorum *Qo* : *om. Qw* 13 et — et (est *Vq)]* eligibilium *Qv* : *om. YmQw* 13-14 utique — semper om. Yml 14 perfectum I'*q* : perfeccius *cett. (om.Qp* : *deest Yml)* . per *QvQpQw* : propter *VqQo (deest Ym)* 15-Tb Tale — aliud *om. QpYm* 15 autem *VqQw* : vero *QvQo* : est *Ym2 (deest QpYml)* 16 semper *post* ipsam *Qw* : *om. Qv* 17 voluntatem *VqQvQo* 18 quidem *QvQo: ante* virtutem (17) *Qw* : *om. VqQpYm* et *VqQv* : *om. QpYmQ<PQw* 19 gracia] causa. Secundum autem et *Qo* *21* ct *om. QpYmQo* 21-76.1 ex autarchia *VqQv* : ex eutharchia *Qp* : ex eutarthia *Ym* : exoranthia *Qo* : cucharehia *(praem. ex Qw2) Qw*

.i. per se sufficiencia
autarchia idem contingere ; perfectum enim bonum per se
sufficiens esse videtur. Per se sufficiens enim dicimus non se solo
97bio vivente vitam solitarem, set et parentibus et filiis et uxore et
universis amicis et civibus, quoniam natura civilis homo. Horum
autem suscipiendus terminus quis. Extendente enim [sermone]
-pagatores
ad propatoras et propagines et amicos amicorum in infinitum
procedet. Set hoc quidem rursus scrutandum. Set per se suffi-
97bi5 ciens ponimus quod solum effectum eligibilem facit (vitam\
et nullo indigentem. Tale autem felicitatem existimamus esse.
Amplius autem omnium eligibilissimam, [et] non connumeratam.
Connumerata vero manifestum quod eligibilior cum minimo
-habundancia
bonorum ; superaugmentacio enim fit quod adicitur. Bonorum
9?b2o autem quod magis eligibilius semper perfectum utique quid et
per se sufficiens. Videtur felicitas operatorum existens finis.
[6] Set forsitan felicitatem quidem dicere optimum concessum

4 universis (? ÔAo15)J *SX«k* civilis i *iroX.-ri-kov* 6 amicos amicorum (7-b) l *tr.* 12 enim| 4- *àyadov* : *àyadcùv cett.* *(r<jjv praem.* 71/l))

VqQv QpYm QoQw i id est per se sufficiencia *s.l. scr.* : *in textu post* autarchia *codd.* continget *QvQo* : continens *Vq* 1-2 per —- videtur *om. QpYm* 2 enim *om. QpYm* dicitur *{ante* sufficiens *Qp} Qp YnPQo* 3 vitam solitarem] vita solitaria *Qp* : vita salutatoria (-taria *Ymz) Ym et2om. VqQpQoQw* uxore *VqQpYm {cf. supra* : se solo vivente) : uxori *QvQoQiv* 4 civilis 4- id est socialis *s.l. Qv* homo *scr.* : horum (est *add. Qp, praem. Qw* : ‹- vel homo *s.l. Qv) codd.* 5 suscipiendum *Vq* : suscipienda *Qv* : excipiendus est *Qo* sermone *secl.* -pagalores 6 propatoras et propagines *scr.* : propanitoras *Vq* : propagatores (+ sive propinquos *Kf) KfKjPl* : pagatores propinquos *Azv* : propagines *{praem.* sive *s.l.Wo* : 4 .i. progenies *Ql) QpYmNoQiQl,* s.Z.H'o : eximieres *Qk* : propinquiores *Kc* : propinquos *QvQoQw, in textu* ll *'o, reliqui omnes {vide praef.)* 7 procedet *Vq* : procederet *Ym* : procedit *cett.* Set3 Si *QvQo{? Ym-)* per se sufficiens] per superficies *Vq* : *per* se superficies *Qv* : per sufficiens *Qo* 8 vitam *suppi.* : *om. codd.* 9 Tale *DyKjQlQnRh* : Talem *codd.* esse *ante* felicitatem *QpYm* 10 autem *om. QpYm et secl.* connumeratam -| aliis virtutibus, set per se solam entem *codd.* 11 quod] quia *Qo* : quoniam *Qw* Connumerata — eligibilior *om. Ym* eligibilior 4- se ipsa sola ente (ente sola *Qw : om. Ym) codd.* minimo l numero *QpYmQw* : nimio *Qo* 12 bonorum honore *Qv* superaugmentacio *QvQpYm*2 : -augmentato *Vq* : -augendo *Yml* : -agmentario *Qo* : semper auementato *Qw {ante interp. Qv, post VqQpQoQw, non intevp. Ym)* -habundancia *s.l. scr.* : habundancia *in textu post* superaugmentacio *codd. {om. Qv)* adicitur| superadditur *QpYm* 13 magis' in se magis *Qw : om. Ym post* semper *puncto interp. QpQo {paragraphum adp. Qp), non autem cett.* quid] quidem *Qv : om. Qw* 14 Videtur felicitas] Videtur igitur felicitas *Qv {KfNoQy) : om. QpYm {ante* Videtur *puncto interp. VqQv)* operatorum *scr.* : -cionum *codd.* 15 quidem *VqQw* : quid *{post* dicere *Qp) QvQp : om. YmQo* dicere *om. Qw* concessum *codd. : an scrib.* confessum ? *vide* **80.9** ; **84.**l

quid videtur. Desideratur autem manifestius quid est dici ; forte quidem fiet hoc, si sumatur opus hominis ; quemadmodum citha- gybjj
ristе et statuarum structori et omni artifici, et universaliter quorum est opus aliquod et operacio, in fartis] opere videtur bonum esse et bene, ita videbitur utique et in homine. Si tamen est opus aliquod eius Fsecundum quod homo]. Utrum igitur tectoris quidem aut coriarii sunt opera aliqua et operaciones,

Solutio

hominis vero nullum est, set pigrum innatum est ? Aut quem- 971530
admodum oculi et manus et pedis, et universaliter singule particularum videtur aliquod opus, ita et hominis prêter hec omnia ponet quis utique opus aliquod. Quid igitur hoc utique erit ? Vivere quidem enim commune esse videtur et arboribus, queritur autem hoc quod proprium. Exterminandum igitur gSai nutritivam et vegetabilem vitam. Sequens autem sensibilis aliqua utique erit. Videtur autem et hec communis et equo et bovi et omni animali. Relinquitur utique [vita que] operativa aliqua racionem habentis ; huius autem [vite] hoc quidem velud obaudiens racioni [ut irracionabiles virtutes], hoc autem ut

Ob(Lb NbP2 4 *cui (? ¿J. ¿p 15 hcc *airi, ()bK'›*

VqQv QpYm QoQw i quid1 *Vq* : quidem *(ante* concessum *Qp) QvQpQo* : *om. YmQw* autemj *om. VqQvQw* quid est *sci'.* : quidem (quod *Qo) codd.* 2 quidem *post* fiet *Qv* 3 structori et omni artifici *VqQvQo* : structoris (-rum *Qp)* et omnis artificis *cett.* 4 quorum! *cui Vq* artis *secl.* 4-5 bonum esse videtur *tr. Qw* 5 et bene, ita videbitur *VqQvQo (post* bene *interp. Vq, ante* et *Qv, non interp. Qo)* : bonum itaque videtur *QpYm* : ita bene videbitur *Qw* et2 *om. Qw* 6 est opus aliquod eius *scr.* : est opus aliquod *VqQw* ; opus est aliquod *Qv* : opus aliquod *QpYm* : eciam aliquod tempus *{exp.)* opus et *Qo* : aliquod eius opus est *Ql* secundum quod homo *secl.* 7 textoris *QpYmQw3* quidem *hic QqQz1 ante* tectoris *Qo : ante* igitur (6) *VqQw : om. QvQpYm* etJ aut *Qw* 8 vero] autem *Qw* Solucio *s.l. scr.* : solum *in textu post* aut *(om. Qv* : aut solum om. *Qw1) codd.* 9 pedis *Ym (KfNoPzQzWo)* : pedes *cett.* 10 videntur *QpYm* ii utique *ante* quis *Qo : om. QpYm* u-12 Quid igitur hoc utique erit *scr.* : quod sibi hoc utique erit *VqQvQo* : quod utique subierit *Qp* : quod utique sibi aliquod inerit *Ym* : quod sibi hoc erit utique proprium videtur *Qw* 12 quidem enim *VqQv* : enim *QpYmQo* : autem *Qw* commune esse videturj 4. homini *QpYm* : commune videtur esse *Qo* : videtur commune quidem horum esse Qw arboribus 4- et hominibus Qo 13 queritur *QpYm* : Quare *VqQvQoQw, mavg. Ym3* autem *om. Qw, marg. Ym3* hoc quod] (?) hic quod *VqQvQpYm1* : non hoc *QolQw* : non est hoc quod *marg. Ym3*: que non *Qo3* Exterminandum *scr.* : existimandum (non *praem. Qp) codd.* igitur] sibi *Qw* 14 nutrimenta *Qo 15* utique *om. QpYmQw* erit + vita *Qp'YmQw* (4- vita que *Qp3)* et2 *Qw(MyPhQn)* : *om. cett.* 16 bovij homini *Qw* utique] itaque *VqQpYm.* vita que (que *om. VqQw) secl., cf. adn. ad lin.* 15 17 aliquam *VqQvQw* habens *Vq* autem *Kp* : quidem *codd.* vite *om. MyRhQk : secl.* quidem *QpYm : om. cett.* 18 obediens *QvQp YmQo3* ut — virtutes *secl.*

habens et intelligens. Dupliciter autem et hac dicta, eam que secundum actum ponendum ; principalior enim hec videtur dici. Si autem est opus hominis, anime accio secundum racionem aut non sine racione, idem autem inquimus opus esse generi huius et huius studiosi, quemadmodum cithariste et studiosi citha- 5
r'sle *** Quidem enim citharizare, studiosi autem bene. Si autem ita, hominis autem ponimus vitam quandam opus, hanc anime accionem et operacionem cum racione. Studiosi vero homi-
nis, bene hec et optime. Unumquodque autem bonum, secundum propriam virtutem perficitur. Si autem, humanum bonum anime 10
accio fit secundum virtutem. Si autem plures virtutes, secundum optimam et perfectissimam. Amplius autem et in vita perfecta. Una enim yrundo ver non facit neque una dies. Ita uti-
que neque beatum et felicem, una dies, neque parvum tempus. [7] Circumscribitur bonum quidem sic. Oportet enim [sic] forsitan 15
subfigurare primitus, deinde postea rescribere. Videtur autem utique hominis omnis esse deducere et particulas disponere, que bene [se] habent circumscripcione, et tempus talium inventor vel

Ob(Lb *H'°P2 KhPhM|›)* (2 principalior (Z-b)j *Kvpiwrtpov)* (7 vitam quandam opus (Pb)j *€pyov ^<Dr]v riva.)* 10 autem ' + *ovtd*

VqQv QpYm QoQw 1 hac *QwQp2Ym2* : hcc *VqQvQpl Ym'Qo* dicta *om. Qw* eam *QvQw2* : ea *VqQpYmQo (? Qwl)* 2 ponenda *QpYm* videtur hec *tr. VqQvQo* 3 est *post* opus *Qp* : *post* homines *Ym* 3-4 aut - racione] aut non secundum racionem *Qv* : *om. Vq* 4 idem *Qp* : id *Ym* : Id *Vq QvQoQw* inquirimus *VqQv2Qo2* ; inquiramus *Qp'* generi *Qv* : gracia *Vq* : generis *cett.* 5 et studiosi cithariste *Vq* : et cithariste (cyta- *Ym)* studiosi *Qp Ym* : et boni citariste studiosi *Qo* : et boni citaristc *Qw* : *om.. Qv* cithariste *** *scr. {aliqua interpretis verba desunt)* 6 quidem *Qv* : Quod *VqQo* : Huius quidem *Qw* : huius *QpYm* enim] est *praem. VqQvQo, add. Qw* citharizarej cytariste cytarizare *Ym* : citaristc *Qo2* autem + et *QpYm* 7 ita *om. Qw* autem2 *VqQo* : *om. cett.* (ponimus hominis vitam *Qp* : ponimus vitam hominis *Ym* : hominis vitam ponimus *Qw)* quandam] quemadmodum *QpQwl* opus -|- et *Qw* hanc -|- dicimus *Qo* : habeat *Qp* : *om. Yml* 8 animc| esse *Vql* : anime esse *Vq2* : anime et *QpYm* accionem] affectionem *Qo* 9 bene -f- et *VqQw* bonum 4- et *VqQoQw* (bonum autem et *tr. Qw)* 12 et2om. *QpYm* 13 ver *scr.* : uiucr *{vel* uiuet) *Vq* : ui / / / *Qvl* : nidum *Qv2 Qp Ym, post* facit *QoQw {vide praef.)* neque *om. QpYm* 14 nequel *Qo* : *post* felicem 7 *QpYmQw* : *om. VqQv* 15 Circumscribi *Vq* bonum quidem sic *VqQv2Qo* : quidem sic bonum *Qvl* : enim bonum sic *QpYm* : autem sic bonum *Qw* enim + bonum *QpYm* sic2 *secl.* forsitan) sola (?) *Ym* : *om. Qp* 16 post- ca *om. Qw* describere *Vq* 17 omnis *scr.* : hominis *codd.* (bonum *praem.. QpYm)* particulas disponere) parti *{in fine versus)* ponere *{in initio versus insequentis) Vq* 18 se *secl.* habet *VqQvQo* circumscriptorem *Vq* tempus *scr.* : tempore (tripliciterQy) *codd.* talium| Talium enim *{ante*-Talium *puncto inierp.) QpYm* : ct talium *Qo* vel] et *QpYm*

cooperator esse. Unde et [ad esse] arcium facta sunt additamen- gSa25
ta. Omnis enim apponere quod deficiens. Meminisse autem et
predictorum [in omnibus] oportet, et certitudinem non similiter
in omnibus exquirere, set in singulis secundum subiectam mate-
riam, et in tantum in quantum proprium doctrine. Et enim
tector et geometer differenter inquirunt rectam [lineam] ; hic g8a3o
quidem enim *** futile ad opus, hic autem quid est quale quid.
Inspector enim veri. Secundum eundem vero modum et in
aliis faciendum, ne que extra opus operibus plura fiant. Non
autem requirendum neque causam in omnibus similiter, set suf- g8bi
ficiens in quibusdam quod est aliquid demonstrare bene, puta
circa principia ; set quod est aliquid primum et principium.
Principiorum hec quidem induccione contemplantur, hec autem
sensibus, hec autem assuetudine aliqua, alia autem aliter. Per-
transire autem temptandum singula secundum quod innata sunt, 98115
et studendum utut terminentur bene. Magnum enim habent
auxilium.
influxum [principia] ad sequencia. Videtur ergo amplius quam

1 cooperator] + ayaflôç 7 *** utile] octop
XpTpifiT} est] + *r|* 8 vero (Mb)] Si) 14 aliqua (P2Mb)] + *xai*

VqQv QpYm Q°QW i cooperator Qw : conparator *VqQw* : operator *QpYmQo* esse1] dicitur *QpYm* ad esse *hic Qp* : *post* cooperator *Ym* : *post* arcium *Qo* : esse *post* arcium *VqQv* : *om. Qw* : *secl.* 2 Omnis] omnes *Qv* : omne *Qp Ym* enim + ars *Qw2* apponere *KfNoPfQrQx* \ apposicione (-|- indiget *QpYm) VqQp Ym* : deposicione *Qv* : a principio *QoQw* quod] quod est *QvQp2* : quidem *Qo* : est *Qw* deficiens + est *Ym* : + pars *Qo* 3 in omnibus *in textu ante* et predictorum *Vq, ante* oportet *cett.* : *secl.* 3-4 non similiter in omnibus *AwQl QqWq* : non in omnibus similiter *VqQvQoQw* : in omnibus non similiter *QpYm* 4 inquirere *Qo* subiectam materiam *VqQo* : substanciam et materiam *Qv* : naturam substancie *QpYm* : matteriam subiectam *Qw* 6 tector *Qv* : rethor *Vq* : textor *QpYm* : rector *Qo* : rectorum *Qw* lineam *secl.* 7 enim quidem *tr. VqQw* : enim quod *KpQx* : enim *om. Qo* : quidem *om. QlQq* *** utile *scr.* : secundum quod utile *Qq* : secundum quod est utile (+ *s.l.* linea utilis) *Ql* : **Secundum quod utilis** est *Qz* : utile *codd., reliqui dett.* ad] autem *Qo* quid1 *scr.* : quod *codd.* 8 eundem] *post* vero *Qo* : hunc *QpYm* 9 ne que *scr.* : neque *codd.* operibus] in *praem. QpYmQw* Non *Vq* : Nunc *cett.* 10 requirendum *scr.* : neque relinquendum *codd.* (querendum *post* in omnibus *add. QpYm)* n quod est *Qo* : quod *VqYm1* : quidem *Qv* : quid *Qp* : quia *Ym2* : *om. Qw* aliquid *VqQw* : aliquod *cett.* puta] utputa *QpYmQw* 12 set] si *QpYm* : secundum *Qw* aliquid *Vq Qw* : aliquod *cett.* principium + ut (+ quod *Qw)* inferiores genas omne animal movet *codd. (vide praef.)* 14 hec quidem*AwNo* : *inv. codd.* 15 temptandum *Qw* : remicandum *VqQv* : reminiscendum *QpYmQo2* : *¡IIÍII* /andum *Qo1* innata *scr.* : i t'a (?) *Vq* : utilia *Qv QoQw* : necessaria *QpYm* 16 utut *Vq* : utrum *Qo* : ut *cett.* influxum *ante* habent *Qw* : inferiora *Vq1* auxilium *s.l. scr.* : *in textu post* principia (et *praem. QvQpYmQoQw) codd.* principia *secl.* sequenciam *Qv* ergoj enim *Qv* : autem *Qw*

dimidium esse tocius principium, et multa commanifesta fieri quesitorum propter idem. [8] Scrutandum autem de eo non solum ex
g8bio conclusione et ex quibus sermo, set ex dictis de eo ; vero quidem enim omnia consonant existencia, falso autem dissonat verum.

Distributis autem bonis tripliciter, et hiis quidem exterius dictis, hiis autem circa animam et corpus, que circa animam
98111.5 [sunt] principaliora dicimus et maxime bona. Operaciones autem et actus animales circa animam ponimus. Quare bene utique dicetur secundum hanc opinionem veterem entem, et confessam a philosophis. Recte autem et quod operaciones [que anime] et actus dicuntur finis. Ita enim de circa animam fit,
98b2o et non exterioribus bonis. Concordat enim sermoni et bene vivere et bene operari felicem ; fere enim bona vita aliqua dicitur, et bona operacio [felicitas]. [9] Videntur autem omnia que queruntur circa felicitatem existere, hiis que dicta sunt. Hiis quidem virtus, hiis autem prudencia, aliis autem sapien-
98bz5 cia quedam esse videtur, hiis autem hec aut horum quid cum voluptate, alii vero exteriorem habundanciam comprehendunt. Horum autem hec quidem multi et veteres dicunt, hec autem pauci et nobiles viri. Neutros autem horum racionabile peccare
g8b3o universis, set in quid et plurima directa esse. Dicentibus quidem

Ob(Lb *N'>P2* **KWP)** 2 propter idem (? *-rfjs* avr??ç)] St' avr^s· *(ante* fieri *Lb : ante* quesitorum *cett.)* 4 autem] 4- ra^v 12 enim] Se (18 voluptate] + *r¡ ovk avev*

VqQv QpYm QoQw 1 tocius esse *tr. Qw* commanifesta] cum eo manifesta *QpYm* : in eo *(vel* inesse) manifesta *Qw* quesitorum] que sequntur *QpYm* : que sciuntur *Qw* 2 non solum de eo *tr. Qo* 3 colleccione *Ym1* : conclusionibus *QvQw* et *QpYm* : *om. cett.* dictis. De eo vero *inte-rp. Qv QoQw* vero] non *Vq* quidem *scr.* : quod est *codd.* 4 enim omnia *Vq* : cui omnia *QvYm2QoQw* : omnia enim *(ante* omnia *interp.) QpYm* 5 Distributo *Qv* : Tripliciter autem distributis *tr. Qw (cf. adn. inf.)* : *initium partis varie ind. VqQv* bonis *QpYm* : bono *VqQvQo* : *om. Qw (cf. adn. sup.)* 7 sunt *ante* principaliora *Qw* : *post VqQvQo* : *om. QpYm* : *sect.* 8 ponimus *QlQz* : opponimus *VqQoQw:* apponimus *QvQpYm* 8-9 utique bene *tr. VqQoQw* 9 dicetur *scr. (cf.* diceretur *Lo)* ; dicunt *Qv* : dicuntur *cett.* veterem entem *Qw* : veterum (entem *om.) Vq1* : venter entem *marg. Vq2* : veteratam *QvQo2* : vere ratam *Qp* : vere *Ym1* : inveteratam *Ym2* : *//////// Qo1* confessam *VqQp Ym* : confessa *Qv* : concessam *QoQw* 10 et *om. QpYm* quod] que *Qo* : *om.QpYmQw* io -it que anime (que *om. Qo* : + sunt *QpQw* : que sunt anime *Ym) sect.* 11 fines *Qw* Itaque *Qp Ym* de *Vq* : dum *cett.* 12 non + in *Qw* bonis] bonorum *Kp* enim] autem *Qk* 13 felicem] felicitatem *QvYm* 14 felicitas *sed.* 15 querimus *Qw* 17 esse videtur quedam *tr. Qw* quid *scr.* : quod *VqQvQoQw* : quidam *Qp* : quedam *Ym* 19 hec2] hanc *Qv, ? Qo* 20 neutros *scr.* ; de ut°3 *Vq (cf.* ne utro3 *Qi1,* neutros *Qi2)* : de utroque *cett,* 21 in quid] inquit *VqQv*

[esse] virtutem communem vel virtutem quandam concordat sermo ; huius enim est que secundum ipsam [rem] accio. Differt autem forsitan non parum in possessione vel usu quod optimum existimare, in habitu vel actu. Habitum quidem enim contingit nullum bonum perficere existentem, puta dormienti vel aliter ggai qualiter occioso. Actum vero non possibile est [non facere bonum]; operabitur enim ex necessitate et bene operabitur. Quemadmodum utique et in Olimpiadibus non optimi et fortissimi coronantur, set agonizantes, horum enim quidam vincunt, ita et eorum 993.5 que in vita bonorum et optimorum operantes bene illustres fiunt. Est autem vita eorum secundum se delectabilis. Delectari quidem enim ex animalibus [virtutibus]. Unicuique autem est delectabile id ad quod dicitur amicus talium, puta equus diligenti equum. Inspecciones vero diligenti eas. Eodem autem modo et çgaio iusta diligenti ea, et universaliter (que) secundum virtutem diligenti eam. Pluribus quidem igitur delectabilia adversantur, quia non natura hec sunt ; diligentibus autem bonum sunt delectabilia que (natura) delectabilia. Tales autem que secundum virtutem operaciones ; quare et hiis sunt delectabiles secundum se. Nichil utique indiget delectacione vita eorum ggai5 quasi adiuncto aliquo, set habet quandam delectacionem in se ipsa. Cum predictis enim nullus est bonus, qui non delectatur bonis operacionibus ; neque enim iustum utique nullus dicet eum qui non delectatur in operatione iusta, neque liberalem

Ob{Lb NbPz KbPbMb) 8 utique (Mb)] S' *et!] om.* in («V Afb, *s.l.* T32)] *om.* (10 illustres] (em- ?/bKbPb)) 19 delectabiles (Mb)] *Kal* 22 nullus (? ovôeîç)] ovS'

QpYm QoQw 1 esse *{ante* virtutem! *VqQv, post QpYmQo* : *post* communem *Qw) secl.* communem] omnem *Kj* 2 huius *QvQo* : huiusmodi *cett.* rem *{ante* ipsam *Vq, post QvYmQoQw* : *om. Qp) secl.* 4 in *VqQo* : velud in *Qv* : vel in *QpYmQw* : et in *QiQk* vel 4- in *QvQpYmQw* quidem *hic Qw* : *post* contingit *Qp* : quod *post* contingit *VqQo* : *om. QvYm* 5 utputa *QpQw* : ut pauca *Ym* dormienti *scr.* : dormire enim (enim *om. QPQw) codd.* 6 occioso *scr.* : ocasio *Vq* : occasio *cett.* non facere bonum *secl.* 8 utique] et utique *Qp* : itaque *Qo* : enim *Qw* : *om. Ym* *10* que] qui (4- sunt *Qw) QpYmQw* hunt *QpYm* : sunt vel fiunt *cett.* 11 eorum vita *tr. QpYm* secundum] per *Qw* 12 enim] *ante* (11) quidem *Qw* : est *QpYm* : erit *Qoz* virtutibus *secl.* 13 ad *om. Vq* utputa *QpYm* 14 diligentibus *QoQw* 15 diligenti!] diligentibus *QoQw* <que> *PlQnRh* : *om. codd.* 16 eam 4- pars *Qo* 18 <natura> delectabilia *scr.* : sunt delectabilia *VqQv* : sunt bona *Qp* : sunt bona simpliciter *Ym* : simpliciter eligibilia *Qo* : sunt eligibilia *Qw* 19 virtutem *Qo [RhNo)* : virtutes *cett.* et 4- in *QpYmQo* sunt delectabiles] que sunt delectabilia *Qw* 20 horum *QpYm* *22* delectabitur *Qv* 23 enim] utique *Qw* utique *om. QoQw* nullus *om. QpYm* 24 cum] enim *Vq|* in operacione iusta] opere iusto *QpYm* : in operacione bona *Qw* 24-82.1 liberales non delectantes *QpYm*

gga2o non delectantem liberalibus operacionibus. Similiter autem et
in aliis. Si autem [et in biis] ita, per se utique erunt secundum
virtutem operaciones delectabiles. Quin immo et bone et optime,
et maxime horum unumquodque. Si utique bene iudicat de
hiis studiosus ; iudicat autem ut diximus. Optimum igitur et
99a25 delectabilissimum felicitas, et non determinata sunt hec secun-
.i.superscripcio
dum diliacum epigrama. Optimum quod iustissimum, bonum
sanum esse ; delectabilissimum vero, quod quis optat habere.
Omnia enim hec existunt operacionibus optimis ; has autem
99a3o vel unam harum optimam inquimus esse felicitatem. Videtur
autem tamen exterioribus bonis indigens, quemadmodum
diximus. Inpossibile enim operari bona indigentem entem.
99bi Multa quidem enim operantur quemadmodum per organa, per
amicos, et per divicias, et civili vi ; quibusdam enim denudati
coinquinant beatitudinem, puta nobilitate, bonis filiis, pul-
critudine ; non multum enim felix qui specie turpissimus, vel
99b5 ignobilis, vel solitarius, vel sine, filiis. Amplius autem forsitan
minus si cui pessimi sunt filii vel amici, vel [filii] optimi entes
mortui sunt ; quemadmodum igitur diximus, videtur [felix]
indigere tali felicitate. Unde in idem ordinant quidam prospe-

Ob(IJ NbP2 KbPbMb] (12 enim] -¡- 77 ou paStov) 13 *et per (cett.)*\ âcà O5 : *TCüv LP* 20 tali] *Kat rrjs roiaurr/s*

VqQv QpYm QoQw 1 liberalibus] *in praem. QvQpYm* operibus *QpYm* autem *om. Qw* 2 et in hiis (et *om. Qw* : in hiis *om. Vq*} : *om. Qo* : *secl.* itaj rata *Vq1 (marg.* ita *Vq3* inita *Vq2* ?) : sit ita *Qo* : *om. Qv* 3 Quin immoj Quoniam enim *Vq1* : Quoniam iam (?) *Vq2* : Qui nimmo (?) *Qv* : Quoniam enim in uno *Qo* : *spatium decem litt. Ym1* : quin ymo *Ym2* bone *scr.* : bene *codd.* 4 utique] enim *QoQw* 6 hec *om. QpYm* 7 diliacum *scr.* : dialeticum *(nota scriptum* dial'icum *Qv,* dial'cum *Qo* : *perscriptum cett.} codd.* id est superscripcio *s.l. Wo* : *om. cett. (sed vide praef.}* 8 sanum esse] quod suave *QwQl* vero] autem *QpYm* optat] oportet *VqQvQo* 9 Omnia] Si *Ym* hec] hec autem *Qo* : *om. Qw1* operacionibus] in *praem. QpYm* optimis] bonis et optimis *QpYm* 10 optimam harum (horumQw1) *tr. Qw* optimas *QpYm* ii autem tamen *VqQo* : autem ... tamen *(post* exterioribus) *Qv* : autem *Qw* : tamen *Ym* : enim *Qp* 12 enim *om. VqQvQo* 13 enim *om. Qw* per2] ♦et per *Qw* : *om. Qo* 14 et] *om. QpYmQo* per *om. KiKjPJPtQmQrQsWq (an recte ?)* civili vi. Quibusdam *QpxQoQw (non interp. Qo}* : civili, in quibusdam (InQv) *VqQv* : civili, quibusdam *Ym1* (vi *ante* civili *add. Ym2* ; Quidam *Qp2] vnirnom.QpYm* 15 coinquirant *VqQv -Illi Illi Qo*] nobilitatem *VqQvQo*] bonis filiis] filiis suis et QpYm pulcritudinem *VqQvQo*] 16 enim multum *tr. Qw* 17 autem *om. Qw* 18 minus] minus felicem *Qw* : *om. Qp* pessimi *post* sunt *Qo, post* filii *Qw* vel8] et *Qw* : *om. QpYm* « filii *om. QpYm1* : *secl.* 19 mortui sunt quemadmodum dicimus. *Qo* videtur QpYm : videbitur (Vid- *Qo} cett.* felix *secl.* 20 tali] et alia *Vq1,* tali *marg. Vq2 (an scrib.* et tali ?) idem 4- quidem *QoQw* 20-83.1 felicitatem et prosperitatem *tr. QpYmQoQw*

ritatem et felicitatem, quidam vero virtutem. [10] Unde quesitum est utrum est discibile vel assuescibile, vel aliter qualiter possibile, aut secundum quandam divinam providendam ggbio
vel fortunam advenit. Si quidem igitur et aliud quid deorum est dorima hominibus, et racionabile felicitatem divinitus datam esse, et maxime humanorum in quantum melius. Set hoc quidem utique alterius erit scrutacionis proprium. Videtur autem etsi non divinitus missa est, set propter virtutem et quandam ggbis
disciplinam vel assuefaccionem advenit, divinissimorum esse ; virtutis enim bravium et finis, optimum videtur quid et beatum. Erit autem utique et multis commune ; possibile enim existere omnibus [et] non claudicantibus ad virtutem per quandam disciplinam et studium. Si autem est ita melius quam propter fortu- ggb2o
nam beari, racionabile habere ita, si ea que secundum naturam, ut possibile est optima habere, ita innata <sunt>. Similiter autem que secundum artem et communem causam, et maxime que secundum optimam. Maximum autem et optimum concederé fortune valde perniciosum erit utique. Manifestum autem erit et ex ggbas
sermone quod dicitur. Dictum est enim anime actus qualis quis. Reliquorum autem bonorum hec quidem existere necessarium

Ob(£b NbP2 KbPbAfb) (3 possibile! áffKijTÓr) 4 veli + *Kal* 8ià 5 *est *ante* (4) deorum (£bKbPb)] *Oediv cari* 7 quidem] + *low* 10 *esse *(cett.)] om. ObLb* videtur] + *Kal 0€tóv* 15 autem] + *Kal* 18 erit utique] av *eiT]* autem erit (8' *àv* efy £b)] 8' *èarl* (8e Tt *Kb)* 19 quod dicitur] *ιο {.'rjTOVfj.cvov* actus] + *κοι* ¿perrjv*

VqQv QpYm QoQw 2 discibile] disciplinabile *QpYm* : id est disciplinabile 5.Z. *Qo2* 4 advenit *Qw* : adinvenit *VqQv* : advenire *QpYm* : *¡1111 Qol* ı adveniat *Qo2* et *om. QpYmQw* aliud quid *scr.* : aliquod *Vq2* : aliquorum *Qp Yml* : aliquid *cett. (etiam VqxYm2)* deorum *Qp2KiKpQiQxNo* : de eorum *Vq* : de ... eorum *Qw* : dictorum *cett.* 5 *est *ante* (4) deorum *QpYmQoQw* dorima *scr.* : doctrina *(ante* eorum, *cf. adn. sup. Qw* : doctorna *Qvl) codd.* hominibus) in *praem. Qw* et *om. QpYm* racionabile (-nale *Qp)* + est *QpYmQo* divinitus *post* (6) esse *QpYm* : de intus *Vq* 6 esse datam *tr. Qv* 7 quidem *om. Qo* erit alterius (utique *om.) QpYm:* erit utique alterius *Qw* autemj enim *QpYm* 9 vel] et *VqQw* assuescionem (?) *QpYm* : assuecionem *Qw* : adsuescenciam *Qo* divinorum *Qo* 10 optimum + *esse *Hr* (esse *post* beatum *add. KfKpQxQm)* quid *KpQx* : quidem *hic VqQv, ante* videtur *YmQoQw* : *om. Qp* 11 autem *om. QoQw* utique *om. QpYm* existere *om. QpYm* *12* et *om. Qw* : *secl.* 13 est *om. QpYm'-Qwl* ita *om. QpYml* : *ante* est *suppi. Ym2* 14 habere + eam *Qv* ut possibile *scr.* : inposstbile *codd.* 15 est] et *Qo* : *om. Qv* innata <sunt> *scr.* : non innata *codd. (vide praef.)* autem 4- et *KcKiMyRh* 16 quel *om. Qp'-Yml* communem : *an scrib.* omnem ? 17 Maximam ... optimam *VqQv* 18 erit utique] utique erit *tr. QoQwl* autem erit] autem est *Qo* : erit utique *VqQp* : *om. Ym* 18-19 autem ex sermone erit *Qw* 19 enim] *ante* est *Qv* : autem *Qo* : *om. Vq*

est, hec autem cooperativa et utilia innata sunt organice. Concessa autem hec utique erunt et hiis que in principio [dicta sunt] ;
99b3o civilis enim [doctrine] finem optimum ponimus ; ipsa autem plurimum studium facit, ut quales quosdam bonos cives faciat, et operatores bonorum. Decenter igitur neque equum neque aliud
nullum felix dicimus ; nullum enim eorum possibile est parti-
ooai cipare tali actu. Propter hanc neque puer felix est causam ; nondum enim operator talium propter etatem. Qui dicuntur autem propter spem beatificantur. Indiget enim ut diximus, et
ooa5 virtute perfecta et vita perfecta. Multe quidem enim transmutaciones fiunt, et omnimode fortune secundum vitam. Contingit eum qui maxime directus est magnis calamitatibus succumbere in senectute, quemadmodum in Heroicis de Priamo dictum est ; eum autem qui talibus usus est fortunis deficientem
ooaio miserabiliter, nullus utique beatificabit. [11] Utrum igitur neque alium nullum hominum beatificandum usquequo utique vivit, secundum Solonem vero oportunum finem inspicere ? Si autem

Ob(Lb *N^P2 K^P^M^)* 3 ipsa (Æb)J *a.vrr¡* 4 quosdam] 4- *kcù* 5 neque1] + *ftovv ohe* aliudj 4- *Twv ¡¿ixov* *aliquid (ArbP2Mb)j *om.* 11 Contingit] *Kal pvaem.* 12 directus est *(evôwovvra.* Nb)J *ev // evovvra Kb (a6 rec. supra vas.} : evQrjvovvra cett.* 14 fortunis] 4- *kq.1* 15 utique beatificabit *(? av* evSac¿iOj>i£oc)J

KtfQv *QpYm QoQw* 1 operativa *QpYm* *an scrib.* Confessa ? 2 utique hec *tr. QvQo* dicta sunt *secl.* 3 doctrine *secl.* 4 cives bonos *tr. QpYm* 5 operaciones *QPQo* : operantes *Ym* igitur] enim *QpYm* equs *QpYmQo2* aliud 4- tale *Qp* ; 4- *aliquid *QiQk* 6 nullum] ullum *QpYm* felix dicimus *scr.* : felix dicit *VqQvQw: felix* dicitur *Qo* : felicitabit *AwKpPfPl* : felicitabiliter. felix enim *Qp* : felix enim *Ym* 7 est *om. Qp YmQw* causam (tamen *Qv) hic VqQvQo* : *ante* neque *cett.* ; *vide prae/.* 8 nondum] non *Vq* enim 4- est *Vq* Qui] Quidam *Qw* dicuntur *post* autem *Qp Ym, post (g)* spem *Qw g* beatificantur ne ? *Qp* : beatificari *Qw* Indiget *YmQo2* : Indigni (-g// *Qo1) cett.* 10 quidem *om. AwDyKcKkKpLxMyRhPlQiQkQmWq (an recte ?)* 12 eum *WoDy1* : enim *Vq* : enim eum *QpYmQo* : autem *Qw1* : autem eum *QvQw2* magnis *scr.* : magis (maxime *Qo) codd.* *post* magis *deest Vq*

Qv QoQw Qz QpYm 13 in heroicis *post* priamo *Qw* : in heronicis *Qv* : in (4- *s.l.* heroicis *Ym2,* -dis *Qp2) QpYm* 13-14 dictum est de priamo *tr. QvQoQw* 14 est2 *om. QwQz* fortunis 4- quilibet *Qw* 15 miserabiliter *Qz2* : mirabiliter *Ym* : mirabitur *cett. (etiam Qz1)* Utrum *scr.* : Verum (unum *Qz1) codd.* neque] nisi *Qv* : *om. QpYm* 16 hominum *scr.* : bonum *(om. Qw* : hominum beatificandum *om. Qz) codd.* usquequo utique *Qv* : usquequo *QwYm* : quousque *Qo* : usquequo de (dumg?) *Qz* : usquequaque *Qp* vivit] in vita *Qw* 17 Solonem *(cf. Ym2)* : solucionem *codd.* (4- id est dissolutionem anime a corpore *s.l. QoQp* : 4- anime a corpore *s.l. Qw* : 4- Secundum solonem vel solucionem *marg. Ym2 ; vide praef.)* oportunum *QoQw* : oportet *Qv* : optimum *QzQpYm* finem 4- *s.l.* scilicet felicem *Qw* : felicem ... finem *(post* inspicere) *Qp* : felicitatem *Ym*

utique et ponendum ita, num est felix tunc cum morietur, aut hoc omnino inconveniens, aliter et dicentibus nobis actum quendam felicitatem ? Si autem dicimus morientem felicem neque Solon ooai5
hoc vult, tunc utique quis infallaciter beatificabit hominem, ut extra iam mala entem et infortunia, habet quidem et hoc dubitacionem quandam. Videtur enim esse quid morienti et bonum et malum. Si utique viventi, non sencienti autem, puta ooa2o
honores et convicia, et filiorum et universaliter pronepotum prosperitates et infortunia. Questiones et hec tribuunt. Ei autem qui beate vixerat usque ad senectutem et deficit secundum racionem, contingit multas transmutaciones accidere circa nepotes, et hos quidem eorum et bonos esse et habere vitam secun- ooa25
dum dignitatem, hos autem e contrario. Manifestum autem quoniam et intervallis ad patres omnifariam esse eos contingit. Inconveniens utique erit si simul transmutat et mortuus, et fiet quandoque quidem felix. Rursus autem miser. Inconveniens autem nequaquam neque in aliquo tempore redundare que nepo- ooajo
tum ad patres. Set revertendum ad id quod prius quesitum est ; forsitan enim utique inspicietur et quod nunc quesitum est, ex illo [soluto]. Si oportet finem videre et tunc beatificare unum-

Ob(Lb *N^P2* 3 autem] + 4 vult] + ¿AA' ori 12 **om.* et2 *Icett.)] re Ob* *20* oportet ... videre] 877 ... ópáv Set

Qv QoQw Qz QpYm 1 et *om. QwQpYm* num *scr.* : non *codd.* cum morietur *Qz2Qp2* : com moritur *Ym1* : Communicavit *Qo* : commovetur *cett. (etiam Ym2 ; ante* Commovetur *interp. QvQoQwQp)* aut *Qz* : *om. Qo* : autem *cett.* 2 aliter et *scr.* : et aliter *Qv* : quod aliter *QoQp* : et aliquis *Qw* : et enim aliquis *Qz* dicentibus *scr. (cf.* dicent de *Lo)* : dicit de *QvQwQzYm* : dictum de *Qo* : dicitur *QP* quandam *QvQo* 3 neque] nec *QpYm* : non *Qw* Solon *scr.* : autem *Qw* : solum *cett.* 4 infallaciter] infabiliter *Qz1* : infallibiliter *Qw2Qz2* 5 in fortuna *Qv* : in fortunam *QoQz* 6 esse *post* morienti *Qz* quid *Qz* : quidem *Qv, ante* enim *Qw* : quod *Qo* : et *Qp* : *om. Ym* et *om. QwQzQpYm* (morientia*pro* -ti et *Qo}* 7 autem] aiunt *Qz* (exp. Qz2] : om. QpYm* ut-puta *QpYm* 8 et1 *QpYm* : *om. cett.* filiarum *Qv* 9-10 ei autem qui] ei (+ *s.l.* enim *Qp2,* autem *Ym2]* qui *QpYm* : Qui autem *Qo* 10 beate] bene *QzQpYm* *12* et2 **om. QzQpYm* 13 autem quoniam *QvQp2* : autem *Qp1* : quod *Ym* : quoniam *cett.* 14 et *om. QzQpYm* intrivallis *QpYm* patres *Qy* : patrem *QoQz2* : partem *cett.* omnipharium *QoQwQp Ym* eos esse *tr. QvQoQwQz* 15 transmutat + eos *QpYm* mortuum Qo et2 *om. QwQpYm* 16 fiet *post* quandoque *QpYm ;* fiat *Qv2Qw* : *spatium quattuor litt.Qv** quidem *om. QpYm* 18 prius *post* est *Qz* est *ante* quesitum *Qw* : *om. QvQoQpYm* : *an secludendum ?* 19 enim utique] enim *QwQpYm* : *om. Qz* inspicietur *Ym2* : inspicientur *QoQw* : inspiciantur *Qz* : inspiciendum *QvQpYm** quod] que *QvQz* quesitum est] quesita sunt *Qz* 20 ex] et ex *QvQoQpYm* soluto] solucionis *Qp* : soluto *Ym* : solucio *Qv (an recte ?] : secl.* 20-86.2 Si oportet — non1 *ante* (18) Set *tr. Qo* 20 Si *scr.* : Set *codd.* unumquemque *QwYm* : non quid *Qo* : unumquodque *cett.*

quemque, non ut entem beatum, set quia prius fuit, quomodo (questio)
ooa35 non inconveniens, <si) quando est felix, non vere dicitur de
oobi eo existera, quia nolumus viventes beatificare propter transmutaciones, et quia quid permanens felicitatem existimamus et nequaquam transmutabile, fortunas autem multociens recirculari
oob5 circa eosdem ? Manifestum quoniam si sequemur fortunas, eundem felicem et miserum dicemus, multociens cameleonta quendam felicem nunciantes et carnaliter constitutum; Has fortunas quidem sequi nequaquam rectum ; non enim in hiis bene vel male, set indiget hiis [exterioribus] humana vita, quemadmodum diximus.
oobio Domini vero sunt qui secundum virtutem actus felicitatis, contrarii vero contrarii. Testatur autem sermoni et quod nunc quesitum est. Circa nil enim ita existit humanarum operacionum constancia, ut circa actus qui secundum virtutem ; permanen-
oobi5 ciores enim et disciplinis hii videntur esse. Harum vero ipsarum honorabilissime permanentissime, quia maxime et continuissime vivunt in eis beati ; hoc enim videtur (causa) cur non fit circa ea oblivio. Existit utique quod queritur felici et erit in

üb(Lb *NbP2* ÆbPbMb) 2 *quoniam (Lb)] or' (3 existere] to *virápxov)* 7 et (P2Mb)] 4- *TráXiv {etiam s.l. P2)* 8 carnaliter (? ffap^íús)] *aaQpws* r8 *eas (A/b)l avrà*

Qv QoQw Qz QpYm 1 entem] est *Qv* : esse *Qo* quomodo (questio) *scr.* : que enim *Qv* : questio *QoQw, post* inconveniens *Qz* : quomodo *QqQl* : quare *QpYm* 2 si *suppi. : om. codd.* quando] quomodo *QvQo* : *quoniam *QpYml* est] eciam *Qo* 3 existente *Qp1Yml : an scrib.* existens ? 4 et1] ut *Qvl* : quia *QwQz2* quia quid *scr.* : aliquid *Qz* : quidem quidem *Qpl* : quidem quod *Qp2* : quid *Ym* : quicquid *cett.* 5 recirculari *scr.* : regulari (4- et certifican *Qo* : + et rectifican *Yml* : + et reluctari *Ym2) QvQoQzYm* : reluctari *QwQp {cf. adn. inf.)* : recolectan *marg. Qz2* 6 circa eosdem + et rectifican circa cor. *Qp* manifestum + ergo *Qw* quoniam] eciam *Qo* : quod *QwQz* sequimur *QoYm2* : sequitur *Yml* ; sequamur *QzQp2* : *om. Qpl* 7 dicimus *Qo* : diceremus *Qw {post* dicemus *interp. QvQw ; pro puncto* et *hab. Qz)* cameleonta *QoYm* : enim eam eleonta *Qv* : est melionta *Qw* : emyolenta (?) *Qz* : camelunta (+ *s.l.* vel oinóbleunta) *Qp* 8 Has + igitur *Qw* 10 exterioribus *{post* humana *QvQzQpYm)* : *secl.* 12 tunc *QvQoQpYml* 13 enim nil *QoQpYm* : nil neque *Qz* ita *om. QpYm* consistit *QpYm* 15 hii *Qz* : hiis (his *Qo* : et hiis *ante* et disciplinis *Qv) cett.* videntur (videtur *Qo)* esse] *om. QpYm* . 16 honorabilissime *post* permanentissime *QoYm* que permanentissime *Qw* : permanentissimeque *Qz* : et per- *Qp Ym* quia] et *QoQwYm* : et quia *Qp* et continuissime *scr.* : et certissime et continuissime *Qo* : et u'issime *Wo* : et certissime *cett.* 17 eis *Qi* : ea *codd.* causa *suppi. : om. codd.* cur *scr.* : cum *codd.* fit] *an* sit *codd. ?* 18 ea *Qv* : *eas *Qo* : eam *QwQzQpYm* Consistit *QpYm* queritur] vere est quia *Qo* felici] infelici *Qw : om. Qz* et + non *Qo*

vita talis ; semper enim vel maxime *** omnino qui vere bonus °°b2i
et quadrangulus sine convicio. Multis utique *** prosperi- 001,22
tatum, similiter autem et oppositorum, manifestum quoniam non oob24
faciunt influxionem (ve] extensionem) vite, magna vero et multa fiencia quidem
bene beaciorem vitam faciunt ; et enim hec condecorare innata
sunt et usus eorum bonus et studiosus fit ; e converso vero
accidencia (contingencia) tribulant et conturbant beatitudinem et tristicias
inferunt *** multis actibus. Set tamen et in hiis refulget bonum, oobjo
cum utique fert quis multa et magna infortunia facile, non
propter indolorositatem (vel insensibilitatem), set generosus ens et magnanimus.
Si autem sunt actus domini vite quemadmodum diximus, nullus
utique beatorum fiet miser ; numquam enim opera(bitur odi)- oobas
bilia et mala. Vere enim bonum et sapientem omnes existi- oiai
mamus fortunas decenter ferre, et <ex) existentibus semper
optima operari, quemadmodum et ducem bonum presenti exer-
citu uti bellicose, et coriorum incisorem ex datis coriis facere oías
calceum optimum. Eodem autem modo et alios artifices omnes.

Ob(Lb NbP2 *KbPbMb)* i omnino] + «/¿/xcAcû? 8 inferunt] 4- *Kal* SiÇei

Qv QoQw Qz QpYm i vel *Qv* : vult *Qo* : et *QwQzQp Ym2* : *om. Ym1* maxime *** *scr. (aliqua interpretis verba desunt)}* maxime *codd.* qui *scr.* : quid. *Qz1* : quidem *Qp Ym* : quod *QvQoQwQz2* vere *post* bonus *Qz* : vivit *Qw1* bonus *Pl* : bonis (est *praem. Qo* : in *praem. Qw* : in est *add. QpYm} codd.* 2 quadrangulus *Qw* : -gVs *Qz* ' -gulum *QvQpYm* : -gulis *Qo* utique *** *scr. (aliqua interpretis verba desunt))* itaque *QvQw* : utique *cett.* prosperitatum *PfQq* : prosperitates *Qw* : prosperitatibus *QpYm1* : prosperitatis *cett.* 3 oppositorum + prosperitatis *QpYm* 4 influxionem *scr.* : influxionem vel extenssionem (vel extensionem) *Qo* : extensionem *Ym* : influxionem *cett.* fiencia *Qv* : sciencia *cett.* quidem *post* bene *Qo* : quid *Qz* : *om. QwQpYm* 5 faciunt vitam *tr. Qz* hec *om. QwQz* condecorare] cum decore *QzQp2* : decore *Qp1* : decorare *Ym* 6 vero] autem *QpYm* 7 contingenda *s.l. scr.* : *in textu ante* accidencia (contingenda *Qv,* -gere *cett.* : + tunc *Qz) codd.* tristiciam *QzQpYm* 8 bonus *Qw* 9 quis fert *Qw* : sint (quis *om.) Ym* multa et magna] mala magna et *Qz* : magna et multa *Qp* infortunata *QvQoQpYm* : in fortuna *Qz* facilis *QvQz* : facie *Qo* 10 propter + hoc *QpYm* indolositatem *Qw* : dolorositatem *Qz* vel insensibilitatem *s.l. scr.* : *in textu* (inpossibilitatem *Qz1* : visibilitatem *Qp1* : miserabilitatem *Ym1) post* indolorositatem *codd.* ens *post* et *Qo, post* magnanimus *QpYm* magnanitura (!) *Qo* 12 bonorum et beatorum *Qp* : bonorum *(+ infra lin.* vel beatorum) *Ym* enim *om. QoQz* 12-13 operabitur odibilia *scr.* : operabilia (+ bona fiunt *Qv) codd.* 13 et] *om. QwQpYm* omnes existimanusj existimamus *Qv* : existimamus omnes *Qw* : omnes existimamus omnes *Ym* : vere putamus omnes *Qz* 14 ex *suppi.* : *om. codd.* 15 optima operari] operari bona *QpYm* *17* calcium *Qw* : talarium (?) *Qz* artifices alios *tr. QpYm*

Si autem ita, miser numquam fiet utique felix, non tamen beatus utique si Priamicis fortunis succumbat. Neque varius et facile transmutabilis ; neque enim ex felicitate movebitur facile neque
vel iniuriis
oiaio a quibuslibet iniusticiis, set <a) magnis et multis, et ex talibus non utique fiet rursus felix in parvo tempore, set in multo aliquo et perfecto, et bonorum et magnorum in eodem fiens consiliator. Quid igitur prohibet felicem dicere eum qui secun-
dáis dum virtutem perfectam operatur et exterioribus sufficienter habundat, non quolibet tempore, set perfecta vita ? Aut apponendum et victurum ita et finiturum secundum racionem,
quoniam futurum inmanifestum nobis, felicitatem autem finem et perfectum ponimus ubique et omnino. Si autem ita, beatos
oiazo dicemus vivencium quibus existunt que dicta sunt, beatos autem homines [ut angelos]. Et de hiis quidem in tantum determinatum sit.

Pronepotum vero fortunas et amicorum omnium in nichilum conferre valde inimicabile videtur et opinionibus contrarium,
vel Multorum vel accidendum
oiaz5 Multis autem et omnimodas habentibus différencias accidentibus,

vel iniuriis
Ob(Lb *NbPs K^P^M^)* 4 iniusticiis f? ¿Si/cijgara»')] *arux^p-a-ruiv* (5 setj + *ctTTCp)* 6 eodem (t <5 *a.vrâ>* *s.l.* (?^)] rauroj *O^P2* : aura» *cett.* 7 consiliator (? €7t i/?o u Ao j)] eTT^jSoAos' («n-P!5) 8 exterioribus] + àyafloîs-

Qv Q°QW Qz QpYm 1 itaque *QpYm* (ita est *Qp2 ?)* utique *ante* numquam fiet *Ym* : *om. QwQp* 2 Priamicis *scr. (cf.* pro amicis *AwPtQiQn)* : pro paucis *Qz* : in paucis'*Qv1* : paucis *cett. (etiam Qv2)* subcombat *QzQpYm* : subcombatur *Qo* 3 movebitur (-batur *Qz)* facile] *inv. QvQpYm* (remo- *Qv)* neque2] + aliquid *QvQoQp Ym* : + aliquis *QwQz* 4 iniusticiis (vel iniuriis *s.l. Qz2) Qz* : iniusticiis *QvQo* : iniuriis *QwQpYm* a magnis *scr.* : magis *(a,om.) codd.* et *scr.* : et ex *QvQo* : ex *QwQzQpYm* 5 rursus fiet *tr. QoQpYm* 6 et2 *om. Ym* : *an secludendum ?* in eodem *om. QwQz* fient *Qo* : fiet *QvQpYm* 7 consiliator] conservator *Qp* : auxiliator *Ym* 8 operatur perfectam *tr. QwQz* 9 vita perfecta *tr. QwQz (in praem. Qw)* aut *om. Qv* n manifestum *Qo Q&PQzYm* nobis (+ est *Qw) ante* manifestum *QoQw* autem finem] ut finem *Qo* : ponimus vitam finem *Qp* : uittam finem ponimus *Ym* 12 ponimus *om. QpYm* *ita. post* beatos dicemus *Qz* : idcirco *Ym* : *om. QoQp* 13 dicimus *QpYm* insunt vel existunt *Qv* autem] quidem *Qo* : autem ita *QwxQz* : autem inter *Qw2* 14 ut angelos (ut 4- et *QvQp2* : et *Qz1* : *praem.* post vitam *Qp2)] om. QpvYm* : *secl.* 16 Pronepotum] *initium partis varie ind. codd. (see. m. Qz)* vero] autem Qo 17 inmutabile (?) *Qv* 18 Multis *Kr2Pf* Multis *A wKfKpMyQn* : multas *QvQo* : multos *Kr1* : multorum vel multis *QwRh* : multorum *Ym2, post* (17) opinionibus *Qz, supra* opinionibus *Qp2* : multum *Ym1* : *om. Qp1* autem *scr.* : ducit *QoQv* : inducit *cett.* accidentibus *scr.* : accidendum *NoPfQqWq* : actibus (accidentibus *Kr2)* + *marg.* vel accidendum *Kr* : accidentibus *cett.* (accidentibus ... habentibus *tr. Qw, non nulli dett.)*

et hiis quidem magis redundantibus, hiis autem minus, singula quidem dividere longum et infinitum videtur, universaliter autem dictum et typo forsitan utique sufficienter habebit. Si utique quemadmodum et ea que circa eos infortunia hec quidem
5 habent aliquod pondus et influxum ad vitam, hec autem facili- oia.30
bus assimilantur, ita et que circa amicos omnes. Differt autem passionum unamquamque vivos vel deficientes contingere multo magis quam iniusta et odibilia presistere in tragediis vel operari. Sillogizandum utique et sic (hanc) differendam, magis autem
10 inquirendo [dubia] circa eos qui defecerunt, si aliquo bono oiass
participant aut oppositis. Videtur autem ex hiis si et redun- oibi
dat ad eos quodcumque sive bonum sive contrarium, fragile quid et parvum vel simpliciter vel illis esse [etsi viventibus magnum]. Si autem non tantum utique et tale ut non faciat fe-
15 lices qui non sunt neque hiis qui sunt auferat beatitudinem. oib5
Conferre quidem igitur quid videntur hiis qui defecerunt (hone) prosperitates (operaciones) amicorum, similiter autem et (male operaciones es) infortunia, talia autem

Ob(Lb NbP2 ÆbPbMb) (4 eos (? ailrmv Nb)] *avrov* (au- *edd.))* (6 amicos] + ó/xoúu?) 7 unamquamque] 4- *nepi* 9 *hanc (7<bPbMb)] Tavry* (autem] -|- "(nus) 10 inquirendo ^*latropeiodat corr.* 7Vb)] to StaTropeicritat n autem] *oSv ObLb : yàp cett.*

Qv QoQw Qz QpYm 2 dividere *scr.* : gl videre *Qw : g>* videtur *Qz* : videre *QvQoYm : om. Qp* (longum videre *tr. Ym)* 3 typo forsitan *Qz : inv. ceit.* habebitur *QpYm2* : habetur *QoYrrP-* 4 utique *LoPf*: 4- eciam *Qo* : 4- est *cett.* ea que] eos que *Qwl : om. QpYml* (que *tantum suppi. Ym2)* in fortuna *Qz* : eufortunia *QpiYml* : in eufortunia *Qzl* (eu *exp. Qz2)* 5 facilibus *Kr2* : facilius *codd.* 6 ita et que] itaque *Qo* : ita et ea que *Qw* omnes amicos *tr. QpYm* 8 presistere] preexisterc *Qz* vel] et *Qw* 9 (hanc) sic *scr.* : sic *codd.* : *hanc *Hr* differendam *scr.* : -cia *Qz* : -cias *ceit. (////// Qo1,* dicimus *Qo2)* 10 dubia *secl.* defecerunt *scr.* : differunt *codd.* bono] modo *QpYm* 11 autem -4 et *Qw* 11-15 si et — hiis *om. Yml, marg. suppi. Ym2* 11 si et *Qz : inv. cett.* redundat *QoYm2* : -dant *ce-tt.* 12 quodcumque *QjQkNoKc2Kr2Ym2* : quecumque *codd., reliqui dett.* 13. quid *Qz* : quod *Qo* : quoddam *Qw* : quidem *cett.* vel illis *QvQoQw* : vel illum *Qz* : nichil *Qp* : nichil illis *Ym2* I3 I4 etsi viventibus (4- magis *Qo)* magnum *secl.* 14 non2 *om. QwYm2* faciant *QvQo* : faciam *Qpl* 15 quil] que *QvQo* : quia *Qp* qui2] que *QvQo* auferant *Qp* : astruant *Yml* : afferant *Ym2* 16 conferre *om. Qz* quidem *scr.* : Quid est *QvQo* : Quod est *Qz* : est quidem *Qw : om. QpYm* igitur *om. QzQpYm* quid videntur *scr.* : quod videntur *Qv* : quod videtur *QoQz* : quidem videtur et universaliter (naturaliter *Ym) QpYm : om.. Qw* hiis] contra eos *QpYm* (bone operaciones) prosperitates *scr.* : prosperitatibus *codd.* (-tates *Kf: vide praef.)* (male operaciones) 17 infortunia *scr.* : infortunia *codd.* : male operaciones *Hr* (es) talia *scr.* : talia *codd.* : tales *Hr*

et tam magna ut neque felices fiant non felices [contrarium], neque aliud talium nichil.

oibio [12] Determinatis autem hiis, scrutemur de felicitate utrumne laudabilium est, an magis honorabilium ; manifestum autem quoniam virtutum non est. Videtur autem omne laudabile in quale quid esse et <ad> aliquid qualiter habendo laudari. lus-
oibi5 tum enim et virilem et universaliter bonum et virtutem laudamus propter opera et actiones, et fortem et cursorem et aliorum unumquodque in quale quid innatum esse et habendo qualiter ad bonum aliquod et studiosum. Manifestum autem hoc et ex
oibzo circa deos laudibus ; derisibiles enim videntur ad nos relati, hoc autem contingit quia fiunt laudes propter relationem ut diximus. Si autem est laus talium, manifestum quoniam optimorum non est laus, set maius quid et melius quemadmodum et videtur ; et enim deos beatificamus et felicitamus, et virorum divinis-
oib25 simos beatificamus. Similiter autem et optimorum. Nullus enim felicitatem laudat quemadmodum iustum, set ut (quia) divinum quid et melius beatificat. Videtur autem et Eudoxius bene attribuisse virilitates voluptati ; non laudari enim bonorum entem signi-
oib3o ficare existimabat quoniam melius est laudabilium, tale autem

Ob(Z.b *N^P2 KbPbMb)* (*9* quale quid] *ttowv riva)* (12 *propter relaciones (&' àvaÿopâs jVb_PÎj] 81' àvatpopâs)* (19 virilitates] *irepl rwv ¿ptarcúdr [aplaraw NbP2])*

Qv QoQw Qz QpYm *i* magna *scr.* : magna *codd.* : magne *Hr (vide firaef.)* fiant non felices *om. Qz* non *scr.* : neque *codd.* felices8 *QvQo* : infelices *QpYm* : *om. Qw (deest Qz)* contrarium *secl.* 3 Determinatis] *initium partis varie ind. QvQoQwQp* 4 an] vel *QvQz* 5 omne] esse *Qz* : *om. QpYm* 6 esse in quale quid *tr. QwQzQpYm* esse] est *Qo* ad *Kc-KkQnQq* : *om. codd.* aliquid] alicuius (+ in Q¡r2) *Qz* Iustum] Inest tamen *Qz1* 7 et1 *QwQz2* : *om. cett.* virilem *om. Qz1* 8 et acciones *om. Qw* 9 quid] quiddam *QvQw* : quidem *QoQz* 10 hoc et ex *scr.* : ex hoc et *Qv* : hoc ex *Qo* : hoc et *QwQz* : et hoc *Qp* : est et hoc *Ym* 11-12 laudibus — relacionem *om. Ym1* ii ad nos *Qv* : ad deos *QoQw2Qp* : ad /os *Qw1* : ad illos *Qz* : ad hos *Ym2 (deest Ym1)* relati] delati *Qv* : *om. Qo* (4- dii fortes *Qr:* 4- fortes *cett.* ; dii *adn. ad vera Aristotelis verba* « ad nos relati » *esse videtur,* fortes *autem adn. ad verba iam corrupta* « ad deos relati ») 12 fiunt *scr.* : sunt *KpMyRh* : non sunt *(om. Qw) codd., reliqui dett.* *propter relaciones *QoQwQp (deest Ym1)* 13 quoniam] quod *QpYm* 14 quid] quidem *QwQzQpYm* et2 *Qv* : *om. cett.* 15 et1] eo *Qv* enim *scr.* : quod *codd.* deos + ut *Qo* : *post* beatificamus *Qw* virorum] minorum *QI* divinissimos *scr.* : dignissimos *codd.* 15 optimorum 4- unumquodque *Qw* enim] autem *QwQz* 17 quemadmodum 4- et *QwQpYm* ut (quia) *scr.* : ut quia *Qz* : ut quod *Qv* : ut *QoQw* : quia *QpYm* quid] *post* et melius *Qw* 19 virilitates *QI* : virilitatem (utilitatem *Qp1) codd.* laudari *QwQz* : laudare *cett.*

esse deum et bonum ; ad hec enim et alia referri. Laus quidem enim virtutis ; operatores autem bonorum ab hac. Laudes autem operum et corporalium et animalium. Set hec quidem forsitan proprius certificare, hiis qui circa laudes insudant. Nobis autem 011135
manifestum ex hiis que dicta sunt, quoniam est felicitas [in ozai
numero] honorabilium et perfectorum. Videtur autem ita habere et propter <esse> principium ; huius enim gracia reliqua omnia operamur omnes ; principium autem et causam bonorum, honorabile quid et divinum ponimus. [13] Si autem est felicitas osas
anime actus quis secundum virtutem perfectam, de virtute scrutandum ; forsitan enim ita utique melius de felicitate contemplabimur. Videtur autem et qui secundum veritatem civilis circa hanc maxime studuisse. Vult enim cives bonos facere et legum obauditores ; exemplum autem horum habemus Creticorum et *omio*
Lacedemoniorum legislatores, et si qui alii tales facti sunt. Si autem civilis est hec scrutacio, manifestum quoniam fiet utique questio secundum eam que a principio eleccionem. De virtute autem scrutandum humana. Manifestum enim quoniam bonum humanum querimus et felicitatem humanam. Virtutem autem 02.115
dicimus humanam non corporalem, set eam que anime ; et felicitatem autem, anime actum ponimus. Si autem <hec> ita habent,

P|>(7,b *NhP2* /\'b/3|,A/|') (3 operumi f *¿¡¿olins)* 18 manifestum ... quoniam (S\/Aop *oti* /vb) | Siporori

Qv Q°QW Qz QpYm i deum *scr.* ; dictum (-|- est *Qz) QvQoQz* : dicunt *(ante* esse *QpYm* : dicit *Qp2) QwQpYm* etl *om. QvQz* 2 enim *Qz* : est *cett.* virtutis] virtus *Qo* : *om. Qv* operatores *Qv* : operaciones *cett.* 3 operum] operacionum *Qz* : *om. QpYm* 4 proprium *QoQwQpYm* : prius *Qz* 5-6 in numero (+ et *QoQwQpYm) : secl.* 6 autem *KfKpPlQlWo* : + ct *codd.* 7 ct *om. QvQoQz* esse *suppi. : om. codd.* 8 operantur *QzQpYm* 9 quid] quidem *Qz* 10 anime *Qo2 : /// Qol* : ut *Qw : om. cett.* peifcctam 4- perfectivam *Qo* | | enim *om. QzQp* itaj itaque *Ym : om. Qp* 12 qui *scr. :* quod *codd.* veritatem *scr. :* virtutem *codd.* civilis *Qv* : civile *Qp* : civilem *cett.* 12-13 Circa hanc 4- enim *(ante* Circa *interp.) Qw* 13 studuisse scr. : studiose (et *praem. Qz* : studiosum *Ym) codd.* vult *scr. :* videtur *codd.* bonos cives *tr. Qz* et legum *Qy* : legumque *Qo* : et legi (leg *Qz2) Qz* : et legis *cett.* 14 auditores *QvQpYrn* horum *om. QpYm* 15 facti sunt] sunt facti *Qw* : facti *Qv* : sunt *QoQz* ib civilis est hccj et civ- hec fuit *Qv* : est civ- et hec *Qo* : civ- et hec *Qw* : hoc est et civ- fuit *Qz* : ct civ- est hec *QpYm* 17 est electionem *QpYm* : est electorum *Qz* : electionem est *Qw* De] *initium partis ind. QoQw* 18 scrutandum (dicendum *Ym)* non simpliciter set *Qv Ym* : -|- non divina simpliciter set *Qo* : + non qualibet (que- *Qz)* set *QwQz* : + non quacumque set *Qp* 20 que 4'-est *QzQpYm* 20-21 ct — anime *om. Qzl* 21 autem] *scr.* : animi (-me) *Qol, multi dett.* : continue *Qz2 : om. cett.* actum *ante* anime *QvQz2Qp* : actus *Qzl* ponimus *om. Qzl* hec *suppi. : om. codd.* se habent *QwQpYm* : se habet *Qz*

hominem
manifestum quoniam oportet civilem scire quomodo que de
anima, quemadmodum et oculos medicaturum [oportet scire
oza2o oculos] et totum corpus, et magis in quantum melior et honora-
ars
bilior civilis medicinali. Medicorum autem nobiliores multum
insudant circa corporis cognicionem. (Contemplandum autem 5
et civili de anima>. Contemplandum autem horum gracia et in
plenum
oza25 quantum sufficienter habet ad quesita ; ad plurimum enim
certificare operabilius forte est propositorum. Dicendum de ***
hiis, puta [dictum est] hoc quidem irracionabile eius esse, hoc
autem racionem habens. Hec autem utrum determinata sunt 10
o2a3o quemadmodum que corporis particule et omne quod divisibile,
.i. in circumflexo linee
aut racione duo indivisibilia, quemadmodum in periferia
quod curvum et concavum, nichil differt ad presens [ut videtur].
Irracionabile hoc quidem assimilatur communi, id est plantativo.
Dico autem quod causa nutriendi et augendi. Talem autem virtu- 15

O»(Lb NbP2 KbPbMb) 4 autem Ka; ... Ob/.bybpb : Kaj 5 cognicionemj *Gepaireiav O*|| 7 plurimum *(nXctorov* ObLb) : plenum (? *ttAcov*) *ttXeiov* 8 Dicendum de ***' Aeyerai Se (+ *kett K^P*3) irepl — /tat xpr/areov* (O2a2Ó-'7) 12 indivisibilia| 4- *Tre^vKora*

Qv QoQw Qz QpYm 1 oportet 4- et *QpYm* hominem *s.l. scr. : in textu post* civilem *codd.* (civilem oportet hominem *tr. Qz)* quomodo que *scr. :* que *Qv :* quomodo + se habet *Qz :* questionem que *QoQp2Ym2 :* questionem *(post* de anima) *Qw :* quandoque que *Qp| :* ea que *Ym| 2* oculos *QvQo :* oculorum *cett.* medicaturum *scr. :* medicatorum *QvQoQw :* medicatorem *QpYm :* mediatorem *Qz* 2-3 oportet scire oculos (oculos *om. Qv) : secl.* 4 ars *s.l. scr. : in textu post* civilis *codd.* 5 insudant 4- hominem scire *QpYm* 5-6 Contemplandum — anima *Hr : om. codd. (vide pvaef.)* 6 Contemplandum *scr. :* Contemplantur *codd.* et2 *om. Qv* 7 adquisita *QvQoQz|* ad plurimum *scr. :* ad plurimum 4- *marg.* alia translacio ad plenum *Qv,* 4- *s.l.* vel plenum *Ym :* ad plurimum *cett. 8* operabilius] difficilius *Qo* forte est] est forte *QpYm :* ferre eciam *Qo* dicendum de *** *scr. (aliqua interpretis verba desztnt)* dicendum (dudum *Qo)* de *codd.* 9 dictum (dicendum *Qz)* est *secl. ; an ante* de *pro* dicendum *scrib.* ? 10 habens racionem *tr. QwQpYm* utrum *scr. :* ut (in *Qv : om. QoQw) codd.* n que *Qz : om. cett.* et *om. QpYm* quod) quot *Qz| :* quidem *QpYm* 12 duo] dico duo *Qo* invisibilia *Qw| :* divisibilia *QzQp1Ym|* periferia *scr. :* periferio (-fenio *Qz) codd.* id est in circumflexo linee *s.l. scr. : in textu post* periferia (in *om. QoQzQpYm :* -plexo *Qo :* -flexio *Qp1,* -xionc *Qp2) codd.* 13 quod *ante* linee (12) *Qo :* quid *QpYm : om. Qw* curvum | curtum *Qo* et |- quid *QpYm* concavum] contintum *Qo :* continuum *QzYm| :* convexum *Ym2* (concavum *marg. Ym3)* ut videtur *secl.* 14 Irracionabile (-nalc *Qw) : an scrib.* Irracionabilis ? *(sed vide praef.)* 15 autem3 4- plantativum *Qw :* 4- commune *QpYm* quod 4- est *QpYm* Talem autem] talem *Qv :* Dico autem talem *Qw*

tern anime in omnibus nutritis ponet quis utique et in infantibus, O2bi
hanc eandem et in perfectis ; racionabilius autem [hanc habent]
quam aliquam aliam. Hec quidem igitur communis quedam vir-
tus et non humana videtur. Existimatur autem in sompnis
maxime operari particula hec, id est virtus hec ; bonus autem et o>b5
malus minime manifestum secundum sompnum. Unde inquiunt
nullo differre dimidium vite felices miseris. Contingit autem hoc
decenter ; quies enim est sompnus anime que dicitur studiosa vel
mala, nisi qualiter paulatim pertranseunt quidam motuum et oxbio
ita meliora fiunt fantasmata iustorum quam quorumlibet. Set de
hiis quidem sufficienter, et nutritivum relinquendum, quoniam
humane virtutis expers innatum est. Videtur autem et alia
quedam natura anime irracionabilis esse, participans quidem
qualiter racione. Continentis enim et incontinentis racionem o>bi5
[laudamus] et anime quod habet racionem laudamus ; recte enim
et optima deprecatur [sermo]. Videtur autem in eis aliud quid
prêter racionem innatum, quod obviat et contrarie movetur
racioni. Simpliciter autem quemadmodum dissolute paraletice
particule corporis ad dextram eligentibus movere, contrarium ad o>bjo
sinistram deferuntur, et in anima ita ; ad contraria enim promo-
ciones incontinencium. Set in corporibus quidem videmus quod

6 manifestum (? SiáSijAoi»)] StaSrjAoi (-A02 **P2**)
16 optima] €TTi *praem.* **¿1-94.i** quod defertur] ι ο *irçpu/iepôp.evov*

Qv QoQw QzQp Ym i nutritis *Qr* : nutrimentis *Qo* : nutritivis *cett.* quis utique *QoQw* : *inv. cctt.* in2 *om. QvQoQp Ym* 2 hanc1 *om. QpYm* perfectisj inperfectis *Qz* : inperfectivis *Qw* hanc habent (habet *Qo* : habent *om. Qw*) : *secl.* 3 quidem *Qp* : *om. cett.* **quedam] quidem *Qw*** 4 humana + quodam *Qw* Estimatur *QvQo* **5 id est virtus hec] enim virtus *Qz*** : virtus hec *QpYm* : *om. Qw* bonus] bonis *Qo* 6 malus] malis *Qo* : in aliis (?) *QwQp* manifestum] manifestus *Qn Albertus (De bono,* ed. Colon., t. ¿8, p. 58,60) : *om. Qw* 7 nullo] in *praem. QoQwQpYm*2 (neque *Ym*1) dimidium *QvQo* : dimidio *cett.* miseris] a *praem. QwQpYm* 8 est *om. QvQwQzQp* 10 fiunt *scr.* : sunt *codd.* it quoniam + autem *QpYm* i¿ innatum] manifestum *QpYm*1 13 quedam natura *Qw* : *inv. cett.* anime *om. Qw* irracionabilis (-nalis *Qw*) *QoQw* : racionabilis (-nalis *Qp* : *obsc. Qz*) *QvQzQpYm* esse *om. Ym* quidem] quid *QzQp* : quod *Qo* 14 racionem *QwYm* 15 laudamus1 *secl.* anime — laudamus2 gs1 : quod anime habet racionem 1. *Qs2Qw* : quod racionem habet anime 1. *QvQo* : quod racionem anime habet 1. *Qz* : *om. QpYm* recta *QwQpYm* 16 optima] *an praemittendum* ad ? sermo *secl.* in *om. QwQpYm*1 aliud quid *scr.* : aliquid quod *QvQoQpYm* : aliquid *QwQz* 17 innatum + est *Qv* quod obviat] quod obiciat *Qv* : *om. Qo* 18 Simpliciter scr. : Similiter *codd.* paralitico *Qw* 19 particule *scr.* : particularum *codd.* moveri *QwQp2Ym*2 : movetur *Qp1Ym*1 in contrarium *Qw* : contrarie *Qv* 20 et in anima ita *Qo* : Ita et in anima *Qw* : in anima ita *cett.* ¿1 quod] que *QvQo*2 : quo *Qw* : *om. Qo*1

defertur. In anima vero [continentis et incontinentis], non videmus. Forsitan autem et in anima nichil minus intelligendum esse quid prêter racionem adversans huic [racioni] et contradicens.
Concludit
02b25 Quomodo autem alterum, nichil differt. Racione autem et hoc [irracionabile] videtur participare ut diximus ; obedit igitur racioni, quod continentis. Amplius autem forsitan subieccius [racioni] est quod honesti et fortis ; omnia enim [que honesti] concordant racioni. Videtur utique et irracionabile duplex ;
02b30 plantativum quidem enim nequaquam communicat racione. Irascibile autem et universaliter desiderabile participat qualiter secundum id quod exaudibile est eius et [universaliter] obedibile ; ita utique et patris et amicorum inquimus habere racionem, et non quemadmodum mathematicorum. Quoniam autem suadetur qualiter a racione irracionabile significat et iussio et criminacio
03a1 et deprecacio. Si autem oportet hoc dicere racionem habere, duplex igitur *et* quod habet racionem, hoc quidem principaliter in se ipso, hoc autem ut patris audibile quid. Determinatur autem et virtus secundum differendam hanc. Dicimus enim
sapienciam
osas harum has quidem intellectuales, has autem morales, sophiam

Ob(Lb *NbP2 KbPbMli)* *io* irascibile *(6vp,iKov, cf.* o¿b29 *pro* ^*vtikov pr.m.* Xb)] *¿iridv/jajTiKov* 14 (et2l + *iratra.)* 16 *igitur erit (earat apa 7lZb)J apa (?bZb : garai *cett.* principaliter] 4- *«ai*

Qv QoQw Qz QpYm 1 defertur *sci'.* : deferantur *QvQoQwQz2* : deferuntur *Qzl* : differant *Qp* : differantur *Ym1,* de- *Ym2* continentis et incontinentis *secl.* 2 autem + non *Qo* et *QwQz* : *om. cett.* esse, est *QzQpYm* 3 quid *scr.* : quod *codd. (om. Qv)* racioni *secl.* 4 Quomodo *QvQo* : Quoniam *Ym* : Quando *cett.* nichil] a racione *praem. QvQz* : racione *praeni. Qo,*
Concludit
add. QwQpIYm (a racione *Qp2)* differt *scr.* : differt *Qr* : condisset *Qo* : condissonat *Qpr* : condidisset *cett. (vide praef.)* autem *Qw* : enim *cett.* 5 irracionabile *secl.* igitur] autem *Qz* 6 racioni *QivQp Ym* : 4- et *cett.* sublectus *QoQzYQpYm* 7 racioni *secl.* est *ante* racioni *QpYm* : et *Qw* omnes *QpYm1* que 4- sunt *QvQz* : *om. QpYm* que honesti *secl.* 8 utique *QpYm* : itaque *cett.* irrationabilis *QoQw* 9 quidem] quod *QpYm* enim *ante* quidem *Qw* : *om. QvQpYm* communicat] participat *QpYm* 10 Irascibile] Irracionabile *Ym* qualiter] racionem *praem. QpYm, add. Qz* 11 secundum] set *QvQo* 1j universaliter (4- et *Qp)* : *om. Qw* : *secl.* 1z et2 *om. QvQzYm* inquivimus *Qz* 13 suadetur *QpYmQw2* : suadet (+ et *Qo) cett.* 14 irracionabile *Qp Ym* : irascibile (irras-) *cett.* iussio *scr.* : uisio *codd.* ciiminacio *scr.* : tri 4- *spatium trium litt. Lo* : terminatio *cett.* 15 precacio *Qz* 16 *igitur + erit *Qz* principaliter *QzQp* : participaliter *QvQo* : particulariter *Ym1* : participans *Ym2* 17 patris *scr.* : pater *Qo* : parens *Ym2* : parum *cett.*

18 *et om. QvQzYm* enim *QvQz* : autem *cett.* 19 autem j vero *Qz* sopienciam
phiam *scr.* : sapienciam *codd. (vide praef.)*

prudenciara
quidem et fronesim et intelligenciam intellectuales, liberalitatem autem et honestatem morales. Dicentes igitur de moribus, non dicimus quasi sapiens aut intelligens, set quasi humilis vel honestus, laudamus autem et sapientem secundum habi-
5 tum ; habituum autem eos qui laudabiles virtutes dicimus [et ojaro intellectuales].

Ob(/.b *KbpbMWj* *2* igitur] *yàp*

---

prudenciara
Qv QoQw Qz Qp Ym i quidemj autem quidem *Qo* : vero *Qz* fronesim *scr* : fronesim (fre- *Qz*) *codd. (vide praef.)* libertatem *QzIYm* *i* autem *om. QvQo* igitur + nunc *QpYm* 3 dicemus *QvQpYm* aut] et *Qo* quasi2] quia *Qo* : *om. Qv* 4 vel] et *Qz* et *om. QpYm* 5-6 et (ut *Qz* : *om. Ym)* intellectuales *secl.*

Subscriptio : Explicit ethica nova *Qw* : Explicit Nova Ethica *Qz* : Explicit primus liber ethicorum *Qp* : Explicit nova ethica aiistotilis quam transtulit magister michael scotus de greco eloquio In Latinum *Qj*

2.

TRANSLATIONIS ANTIQUIORIS

QUAE SUPERSUNT

B.

LIBRORUM II-X RELIQUIAE

SIVE

'ETHICA HOFERIANA' BORGHESIANAETC.

CONSPECTUS SIGLORUM

in adnotatione reliquiarum librorum II-X adhibitorum

I. LIBRI LATINI :

Hr = cod. Cantabrigiensis (Mass.), bibl. Hofer., Typ233H : saec. xm$^{ex.}$
Rh = Vaticanus, bibl. apost. borgh. 108 : saec. xni$^{ex.}$

a = Alberti Magni... ***De bono.*** Primum ediderunt H. Kühle, C. Feckes, B. Geyer, W. Kübel (Alberti Magni... Opera omnia... instruenda curavit Institutum Alberti Magni Coloniense..., t. XXVIII, Monasterii Westfalorum, 1951).

Rarissime adferuntur :

St = cod. Stockholmensis, bibi, regalis, V.a.2 : saec. xm
Yg = Vaticanus, bibi, apost., Vat. gr. 1342 : saec. xin$^{ex.}$
Verba latina supra verba graeca adnotata.

II. LIBRI GRAECI : vide p. 2

L = Translatio Lincolniensis
L2 = Translationis Lincolniensis editio minor
R = Translationis Lincolniensis recensio recognita
Rp = Recensionis recognitae verba quae habent exemplaria Parisiaca
Rt — Recensionis recognitae verba quae habet codex Toletanus 47.9

De ceteris notis et compendiis, cf. p. 3.

Quo clarius appareat quo loco antiquioris translationis verba a codice *Hr* adservata inserenda sint, minutioribus litteris scripsimus alia versuum laudatorum verba quae habet *Hr* ; quae verba sunt recensionis *L*2 cuius quamvis contaminatus testis est *Hr* (litteris autem inclinatis scripsimus verba codicis *Hr* quae non nisi menda esse videntur).

(ARISTOTELIS
ETHICE NICOMACHICE

LIBER SECUNDUS)'

qui autem omnes fugit quemadmodum agrestes, insensibilis quidam. 04325

supervenientem voluptatem aut tristiciam, operibus O^4

vel qualiter *oportet* a racione determinantur, hec. *O^24*

Amplius autem *a* puero omnibus nobis connutritur 05a!

ad nos autem quod neque habundat neque deficit ab eo quod OpOT- 06332
tet

racionem, quid erat esse dicentem 0737

propter quod neque nomine sunt sortiti neque isti. Sit autem O7b7
insensibilis

defectus vero parvificencia. Quo autem differunt o7bzo

Temptandum autem, quemadmodum et in aliis o8ai7

ad que enim ipsi magis habemus qualiter, hec magis contraria 09313

(LIBER TERTIUS>

Tale autem contingit et circa eas que in tempestatibus eiectiones ioa8

et quid circa quid Iia4

Qualiter *autem* se ipsum quando operatur ignorabit utique aliquis na8

primum quidem enim nullum aliorum animalium na2ó

IPfIP>IVP> NbPz* (9bLb) 4 quidam *om.()*>L"* 8 ab eo quod oportet (? *tov Scovtos cf.* 0734)] *om.* II neque — isti (ou§' ovo^aros ovS' oc roi- *ovTot* ÆbPb)] 0Ù8' oíroi *ovóp.a.To$ TeTvxrjKaaiv 11-12* Sit ... insensibilis (Kb)] €ffTu>aap ... *avaccOriTOi* 13 parvificencia -|- *8t<i<f>€pov(Ti* 8' aírat *tcov ircpl T7]V ¿XevdripcÓTriTa* 15 habemus Kb)] Tre^v/ca/xiV *(lectio conflata* Pb) Ab(PbOb 7VbP2 LbA7b) 17 contingitj n *praem. NbP2Oh* 18 quid! (A'b)J T *Kat 19* quando (ore Ob)] o 8¿ P2Lb : o 3è *pr.m.* /<b : ó 8l' *corr. Kb, pb [desunt* 2VWb) 20 nullum (XbPb)] + eri

Hr

nb>8 eligimus ea per que sani sumus, et felicitare quidem volumus

ub32 nichil minus circa eterna et inpossibilia aut ea que in nobis

i2H2 in eligendo *quidem* bona aut mala, quales *quidem* SCiniUS

I2a8 Videntur autem non idem eligere optima et opinari

12325 puta solis conversionibus ortibus, neque de hiis que aliud et aliter puta vaporibus et inbribus

i'by et circa artes quam disciplinas et Opiniones, magis circa

1334 id enim quod ex consilio preiudicatum est, eligibile est

i3ab quando in se ipsum reducet principium et ipsum in antecedens

14327 Cui autem ex vini potacione vel alia incontinencia omnis utique increpabit

i4b7 quemadmodum visum habentem <in)> quantum iudicat bene

141)28 quoniam harum operativi secundum ipsas

15a! habituum autem principii, secundum singula, adiectio non cognita

1537 iam et prius dictum est. Manifestum autem fit. Timemus aucem

15313 qui quidem enim timet modestus, et verecundus. Qui *vero*

15318 universaliter quecumque non a malicia non autem per nos. § Set

15329 esse puta que in mari vel egritudinibus.

15330 Tales autem qui in bello

i5b22 et forti autem. Fortitudo bonum, tale autem et finis

i6bi ante murorum foveas

ibb4 circa singula, fortitudo quedam esse.

i6b35 ad periculum moveri, nichil *periculum* previdentes

1735 et praeccipiens electionem et cuius gratia fortia esse.

7<b(pbOb 7VbF2 *IbMb)* (3 scimus (? tcr/xep)J *eapLcv)* 4 autem (/<bPb)l re 6 vaporibus (? ¿ütl/kcum)] *avxp-cvv* 7 opiniones *(ras* 3o£a? *[pro* artes = *ras r¿x~* vaç] Vb, *sec. m. Lb ; cf.* Aspasius, p. 72, 28) 9 ipsum *(auro KbPbf\ avrov (av-tov)* 13 secundum singula (k\x0' exacrra A'bLb)J *rûv κ. e. PbObMb : om. NbP2* 14 Manifestum autem fit (? t^avepdv 8e yiverai)] *t/tavepov yeyevr/Tai KbPbOb: /cai rrpo-repov çïpTjrai cett.* 16 non autem *(pTj* 8e *codd.)'] p/rfâ edd.* per nos (? 81' av-Tu>v Mb)J 8i* *avrov* 17 que (ij)J *y LbMb* : et *p^N^pt ; KbOb* 21 que-dam *(LbMb s.l.* .P2)J *om.* 23 fortia (d^Speta)] dvSpeía

Hr i que per *tv. Hr*] 7 artes — circa2 *marg. Hr (vide praef.)* 10 Cui *scr.* : qui *Hr* 15 timent *Hr*] 16 nos] *an scrib.* eos ? 23 fortia *an mediae latinitatis nomen pro «fortitudo» (cf. Niermeyer, s.v.), aut potius adiectivum neutri generis pluralis numeri (— àvbpeîa)*

teiribilia homini existencia, et apparencia. sustinere i7ai7

sustinet autem ipsa quoniam bonum lybç

Dividantur autem animales, et corporales i7b28

utroque enim hoc gaudet cuius amativus est. i?b3o

Horum *autem* concupiscibilia hec. i8ai6

pulmentarius existens I8aj2

hec concupiscet mensurate et ut oportet 19^17

sic et concupiscibile secundum racionem. propter quod oportet temperati concupiscibile consonare racioni igbx4

<LIBER QUARTUS>

Que *igitur quidem* prodigalita[s]tis non multum coniunguntur 2iai6

et quoniam hic quidem iuvat multes, hic autem nullum. 2iaag

Qualiter autem vel unde, nichil ipsis differt. 2163

puta *partenaces,* viscosi, *cinnices* omnes dacione deficiunt. 21622

puta illiberales acciones operantes *de* meretricio pasti 21633

superhabundancia autem vanausia, et apirocalia et queeumque 22a3i

Huius autem honor et parvum et illiberale 23*15

superhabunda[t]ns autem et vanausus in prêter quam oportet 23aig

Qui autem magnis se ipsum dignificat indignus existens 2368

non est autem picgnokindinus neque *filokindinus* 2467
fiducialis contemptor
Trappr/at-aarri? ... Kara^povrjriKos 24629

oportet honorem desiderantem, non amatorem autem *honorem sicut* 25bio neque *a* bonis

A'b(PbOb 7VbP2 LbAfb) i apparenciaj *p.rj* 0aipó/xeva J\bPb 4 hoc (? *tovtu) coniecit* Scaligcr)] *tovtcuv* 5 Horumj *tout a»* Ob *sec. m. Lb*
MbLb NbP2 *KbPbOb* il coniunguntur (? *trvvSudferai.* /\bOb)J *avvav^ÇTai (-Çouutv Lb)* 20 picgnokindinus *(irvKvoKivbuvos)* J A.'bPb, *marg. Ob* 22 autem (AYb)| re

Hr , ii coniunguntur *scr.* : coniugentur *Hr* 13 *Hr; cf.* Alia littera melius habet : nichil eis differt *Albertus (vide praef.)* 14 par,lu- *s.l. Hr*2 viscosi *pro* tenaces *scribendum* 21 *Yg (non nisi translationis Line, verba, quamvis corrupta, hic hab. Hr)*

2634 non irascentes enim in quibus oportet *videntur esse insipientes.*

26a8 Iniuriantem autem sustinere, et proprios despicere servile *est.*

26311 non tamen omnia eidem existere. non enim utique posset esse.

26334 et usque quo recte facit quis vel *petat.*

27315 tales pertransire. Et magis enim utique sciemus que circa

27318 Conspicientes in vivendo <autem) Qui quidem ad delectacionem

2732 F Videtur autem utique iactator fictivus gloriosorum esse

27329 secundum se ipsum autem mendacium quidem pravum et vituperandum

27619 Qui autem lucri, quorum et lucrum, [qui] est propinquis, et per que latere est Non existencia

27525 *timendum,* maxime autem et isti gloriosa negant ut Socrates fecit. Qui autem et parva et manifesta, non fingunt vascopanurgi dicuntur. Et facile

2839 et dicentibus molesti sunt, agrij et duri videntur esse.

28327 audientem aut et delectando, aut et tale quidem <in>determinatum, alii enim aliud odibile est et delectabile. Talia autem et audiet.

28624 Hec autem secundum opinionem. Hec autem secundum gloriam, nichil differt, neutra enim operanda. Quare neque Verecundandum, pravi autem et talem esse, puta operari aliquid turpium.

<LIBER QUINTUS)

29b3 set circa quecumque eufortinium et infortunium que sunt quidem

29610 hoc enim *illigealitas* scilicet inequalitas continet

29bi8 et conservativa et *quodam modo* felicitatis et particularum ipsius politica coniugacione.

3 existere *{yirápx^-v HA}\ virápxet* 0 autem] *St}* 7 autem | 3i) 10-n et per que latere (? «ai 81' a 3iaAa0€ij/, *cf. keti ¡/I btaXaôeîv pr.m.LP : koi* 81' a 8ca^A«îv A/b)] */cat* a *SiaAadetv NbP* sec.m.LP : a Kat btaXaâçtv* Ob : «rai ‹p 3caAa0eîv Pb : 3iaAa0eÎp Al' 13 et1] *om. Ix^pt)* non (NbPb)l *om. {exp. sec. m. Nh)* vascopanurgi] *fiavKOTTcwovpyoi (^Auko- corr. Nb : KavKo- Oh : fiavavao-* Ml') i 7 alii ... aliud (áAAqj ... aAAo *pr.m.N^,* P2)f aAAo ... aAAoj *{etiam corr. Nl)*

Hr ç, autem *s.l. Hr* (utique *Hr2)* 7 autem *pro* utique *scribendum*

neque Lucifer sic admirabilis, et proverbium dicentes 2gb2g

et propter hoc bene videtur habere (JUOd [est] Biantis 3oai

vituperamus *autem* et secundum iniusticiam. 3oa2i

iniusticia est. Quoniam autem inequale et illegale non idem 3obio

puta furtum, adulterium, veneficium, proagogia, dolo deductio, dolo occisio 3ia6

medium *aliquod* inequalis. Hoc autem est equale. In quali 3ian

ens duo sunt et in quibus res due. et eadem erit equalitas 3ia2o

set qui quidem secundum dimocratiam liber[ali]tatem. qui vero secundum aristocratiam virtutem *oligargiqui* autem divicias, quidam vero nobilitatem. Est ergo iustum 3^27

quod distributio coniungit. Quamvis ita componatur iuste coniungit que ergo *autem* termini 3ib8

accidit et totum ad totum quod alterum ad alterum. Est 311214

proportionale est. quod autem [est] in conmutationibus iustum 3^32

et enim quando hic quidem vulneratur. Hic autem percuciat. vel et occidit hic autem moritur divisa est passio et *passio* in 32ay

Et vocant quidam mesidios, *et* si medio *contingat* iusto compositi, medium ergo quiddam iustum. 32a?3

cum autem dupliciter dividatur totum tunc aiunt habere 32a28

propter hoc et nominatur dikeon quoniam dik[e]a est 32a3i

<et> quid auferre oportet ab amplius habente, et quid 3?b3

hec autem si *equalia non* sunt SÍ quomodo non erit. 33S25

lectus autem quinta pars <eius quod utique erit. 33b25

universaliter. Quoniam autem est iniustum facientem *nequamquam* 34*17

puta non fur, furatus est autem. Neque mechus, mechatus est autem. 34a22

7<bPbOb A?bP ⟶ i et] 8to xai *P?LbMb* 4 illégale *(to* -n-apapo/Ltov *KbPb, corr.* Ob)] *to irXéov (irXeov post 7rapávop.ov add. KbPb)* 3 dolo deductio (3oAo7ra,Tia JVb)] SouAaTraria *(etiam marg. Ob : om. pr.m.Ob)* 18 mesidios] p.ecn-*Stkous (k super ras.) Lb* : geaoS/jcr/v 19 quiddam] *om. Mb* 23 si quomodo (? et thus)] en? 7Tfi»ç 26 non *(KbPb)-]* où8e

Hr 3 vituperamus — iniusticiam *om. L2 ; ex ant. transi, supplevisse videtur Hr* 18 Et — mesidios] ergo quiddam residios *(exp.) hic, sed* Et — mesidios *infra tres versus hab. Hr* 24 eius quod B *marg. Hr* 26 autem2 *om. L*Rt*

34bz et equalis. Quoniam autem nichil ipsi plus esse videtur.

34bn usque utique sit pilicOH et separetur quemadmodum pars

34624 sacrificare *Brasidam* et numeralia. Videtur autem quibusdam

34627 quemadmodum et ignis, hic et in Persis accendit iusta autem mota concupiscunt

34629 est quidem aliquid natura mobile, non quidem omne.

34634 quamvis *contingat* omnes ambidextros fieri. Que autem

35M non eadem ubique, quoniam neque urbanitates. Set una

35an iniustificatio est. prius quam operatum est nequamquam set iniustum quia quando operatum est iniustificatio (est), vocatur autem comune magis, dikeopragima. iustificatio autem

35a2o *iustificatio autem* dikeopragima determinatur voluntario

6ai2 *Euvipedes* dixit dicens etiam inconvenienter quomodo matrem

36a23 iustum paciuntur non VOluntarij. quoniam et hoc dubitabit

3661 si contingit sibi ipsi iniustum facere ipsum. Adhuc

36629 Adhuc si multipliciter facere dicitur

36631 famulus precipiente quidem non iniustum facit, facit autem

37a3i De *Epikea* vero. et epijcus qualiter habet

3761 magis epijkes quia melius manifestantes, quando autem racioni sequuntur videtur inconveniens. Si epijkes iuxta iustum quid ens laudabile est. aut enim iustum non studiosum, aut Epijkes non iustum
3765 si aliud, aut si ambo studiosa, idem est.

37620 Accidat autem in hiis prêter ea que universaliter *sunt* recte

38ai et non acrivodikeos quis ad deterius set minorativus.

AbPbOb *NbP2 LbMb* 2 separetur] *p.r¡ praem. P2LbMb* 4 et ignis (Mb)] *tr.* 5 concupiscunt (epô»cnv)J *ôpâatv* 6 non (P2Mb)] *om.* 8 urbanitates] *rroXirela NbP2* 10 quia — est (ore [tc XbJ — eo-riv)] *om. P2Mb* 13 inconvenienter quomodo *(aroircos.* 77<ûç Lb)] *arorroj; PbObMb : το ττâjs Kb, s.l. Ob : drottcos το irais NbP2* 15 sibi ipsi iniustum facere ipsum *(avrov d8iK€iv avrov, cf. avrov* dSixetf *avrov* <9b)] *avrov (~ro;* Ab) *avrov* (au- *Nb) dSixetv 16* si (et PbAA¡Tb)] *circi* 17 quidem (A'bPbAzb)] *post* non iniustum facit 19 quando (ore)] or¿ 22 non iustum si] *om. Nb* 23 hiis] *rovrov Kb : rovraj LbMb*

Hr 2 separetur scr. : -ratur *Hr* 10 *est- suppi.* : *om. Hr* 18 *vide praef.* 20 iuxta *scr.* : iusta *Hr* 22 sil *scr.* : set *Hr* 24 acrivodikeos *scr.* : -bo- *Hr* *an scribendum* **qui non acrivodikeos** *(o dut) ?*

Qui *est* primo passus est et *eidem* contrafacit. non videtur 38a2i

<set> pleuresin habet maiorem quantum offensionem, quamvis j8b2

(liber sextus)

secundum similitudinem quandam et proprietatem cognitio existit ipsis. 39a!1

Utrarumque utique intellectualium particularum veritas opus 39bi2

credimus autem de ipsis et exterioribus sermonibus, quare 4°a3

et neque continentur *sibi* invicem ; neque <enim> actio factio. Neque factio actio <est>. Quoniam autem 4035

factivus habitus est. Neque talis aut non ars 4Oag

Fortunam facit ars, artem fortuna vicissim. 4Oai9

Ars... [est] quidam habitus cum [experta] ratione veritatis factivus [que non fallit]. 4oa2o

vel fortitudinem, set ad bene vivere totaliter. Signum 4oa28

puta quoniam *trigonus* duobus rectis equales habet 4obi5

puta Phidian lithurgum sapientem et Policliton statuificem 4iaio

manifestum autem quoniam non erit sapiencia et politica eadem 4ia28

animalium set altera circa singulum si *non* medicinalis una 4ia32

Sapientia est scientia et intellectus. 4ib2

Simpliciter autem *boni* consiliator, qui optimi *hominum* 4ibij

Soli enim operantur isti quemadmodum chirotechne. 4ib29

et videtur qui circa se ipsum sciens 42ai

operantes. Amplius <honoramus viros in omnibus reputatos.) que- 42a6

XbFbOb NbF2 LbAfb 2 habet (e^ei)] Acyci maiorem quantum offensionem (? ócrov 7rpó<y7TTatcrpa)] /¿ei£a> *voaov npoviTTa.lap.aTOS*

CPLÏ NbP2 KbPbMb 9 aut (Xb)] *P2 : y ceti.* 10 *fecit (? vel* epe^e)] earep^e 13 totaliter (LbP2Mb)] ôAov *(om. Kb)* 14 duobus (? Svctiv)] Suo 16 autem] 4- *Kal KbPbMb* 18 est] 4- *Kal NbKbPbMb* 21 qui circa (o *ircpl* (?b)J o t ¿ *nepl* 22 honoramus — reputatos *(rtpœpev avbpas* r* *ev ttoXei [?* 77-âffi)] vopí^opev [? *vopi£op.çvovs]) om. ; vide praef.*

Hr i vide praef. 10 Fortunam — fortuna (-tura *Hr}* vicissim *post* 4oa2o Ars quidem *in textu* (-|- *marg.* Versus glossaris) *add. Hr an scribendum* fecit ? 11-12 *ex Libro introductorio Michaelis Scoti ; vide praef.* 15 Policliton *scr.* : -ten *Hr* 18 *ex Libro introductorio Michaelis Scoti ; vide praef.* 22 honoramus — reputatos *marg. Hr*

runt enim sibi ipsis bonum et existimant [0] hoc oportere *oparari* ex hac igitur opinione venit quod circa prudentes.

42aio Adhuc autem quod ipsius qualiter oportet disponere

42316 Multitudo enim temporis facit experienciam. Quoniam et hoc

42330 set iste magis sensus prudencia *est.* illius autem alia speties.

42b3 sine racione enim et velocitate eustochia.

42b32 secundum conferens ad finem cuius prudencia vera suspicatio est.

4333 de sanis enim utique *erit* si geometria circa magnitudines.

43313 quemadmodum discere dicitur siniene quando utitur sciencia

43323 *signóme* autem est indicativa epijcus recta, recta autem que [est] veri.

43332 [sunt autem singularium.] si singularium et extremorum omnium

43b36 Nunc autem *dubitandïim* est de hiis solum.

44327 propter quod et prudentes dinos *dicimus* et astutos aimus esse.

44bi5 in opinativo *duo* sunt speties, dinotes et prudencia

44b24 Videntur *autem* divinare aliqualiter omnes. Quoniam talis habitus virtus est, que secundum prudenciam.

<LIBER SEPTIMUS/

45317 contraria autem hlis quidem manifesta. Hoc quidem enim

45320 [Inquit] Homerus de Hectore *** quoniam valde fuit optimus
22 neque visus est viri mortalis puer esse, set dei.

45329 quando bonus erit valde *divinum virum* aiunt, sic et

ObLb .VbF2 *KbPbMb* i hoc] *om. NbP2* 2 quod circa prudentes (ro *irepl TOVS </>povlp,ovs* -Pb)] t o *TOVTOVS {rovç pr.m.* Arb) *(fipovipovs eivat (eîvai om. Kb)* 3 quod (Ob)] t u 4 facit] *Troi-foei NbP2* 5 illius] *cksIvt) NbP2* 6 velocitate *(TaxvTfjros marg. Pb,* Mb)] rayu *n* (4262-3 *âvev — tvaroyia om. pr.m.* Pb) 7 ad finem *{irpos t o t i á o s* Ab)] *irpós* t i t c Ao ç 8 si (et)] 77 Kb : *cett.* 10 recta1] *om. Kb* **i1** si (Ob£b)] *t'(7Tt* 15 autem (Mb)] 817

*NbP2 (KhphM*3 LbOb)* 18 hiis quidem] *t o i$ p.èv bvol* 21 bonus erit *(? ayados* 77)] *ayaaduiai* valde (o0o'3pa ro *corr. Nb, pr.m.* **P**2)] *atpôbpa.* t o u

Hr 4 facit *etiam hab. Kv* 5 illius *etiam hab. Yt2* 9 *Cf.* 43316 *ubi* siniere *hab. Hr* 10 epijcus *scr. {cf.* **104.**18, *nec non* 43320 *ubi* epijkeus *hab. Hr)* : epijkeos *Hr* est *secl.* 15 autem *Hr* : autem utique *Kv* (utique L) *HrRh{ti)* 19-20 *Rh* + a (p. 132, 73-75) 20 neque visus est *Rh* : et non est visus a 21 *Kr*

fiunt autem quedam et propter egritudines et orbitates 45asi

dubitantes, ita ostendere maxime quidem omnia 45b4

Videtur autem continentia et constantia studiosorum et laudabilium esse. Incontinentia vero et mollicies maliciosorum et vituperabilium. Et idem continens et morans menti, et incontinens et [mobilisj excedens mentem. Et incontinens quidem sciens quia mala operatur propter passionem, continens autem sciens quia mala desideria non sequitur propter racionem. 45b8 45b10 45bi4

quandoque autem alios esse aiunt 45b17

quosdam prudentes existentes et dinos incontinentes esse. 45brg

quidam incontinens antequam in passione fiat, manifestum 45bjo

esse operari volentem pessima cum hiis autem 46a?
vel morantem

Amplius si omni opinioni morabilem facit continentia mala, puta et si false ; et si omni opinioni incontinentia oppositum, erit aliqua studiosa incontinentia utputa Siphoclei Neoptolemus in Philoctito. Laudabilis enim non manens in hiis quibus suasus est ab Ulixe dum tristaretur mentiens. 46ai6 46aai

Amplius qui ex suasione operatur et persequitur delectabilia, et eligit, melior utique videbitur eo, qui non propter .i. raciocinacionem. logismon, set propter incontinentiam. Facilius enim sanatur quia dissuaderi potest. Incontinens vero possidetur a proverbio in quo inquimus. Cum aqua suffocat quid oportet amplius bibere. Si quidem enim non suasus esset in hiis que operatur, dissuasus quidem quiesceret ; nunc autem suasus nil minus alia operatur. 46a3i 46ba

LW») 3 autem (8'l7 WWW1')] S,} N" : *SeijreL»-*. galios] *¿T€pwç cory. NΛ Mb* 14 oppositum] *sKorariKov* 22 amplius bibere *¿tiitiveiv (etiam corr. (Vf om.* A7l3) 23 non (Pb/J'Pb)] *om. (eras. corr.* Pb)

HrRh(at) **1-2** *Hr* **3-8** *Rh* 4- a (p. 132, 18-20 = 4568-10 ; p. 132, 22-28 = 45610-14 ; *non ad verbum}* 3 etl 4- *s.l.* id est *Rh* constantia 4- *s.l.* mentis *Rh* 4 etl 4- *s.l.* id est *Rh* mollicies 4- *s.l.* mentis *Rh* maliciosorum] malorum ‹x 6 mobilis *Rh* : mollis a : *an scribendum* mo<ra>bilis *supra* (5) morans *(cf.* 13) **9.12** *Hr* **13-17** *Rh* + a (p. r32, 34-37 = 46ai9-2i, *non ad verbum}* 13 continentia 4- *s.l.* est quedam *Rh* 14 et sil *Rh* : et si et *Hr* (si et *L)* et2 — oppositum 4- *s.l.* id est si incontinentia facit non morantem omni opinioni *Rh* 15 Siphoclei (Sy- *vel* cy-« *codd. ; perperam corr. ed.}* 4- *s.l.* talis auctoris *Rh* Neoptolemus **a** *(cf.* **111.0)** : Neoptolomus 4- *s.l.* supple laudatur *Rh* 16 Philoctito *scr.* : philoctico (philocticum a *codd.}* 4" *s.l.* tali libro *Rh* **18-24** *Rh* 4- a (p- 132, 52-62) 18 qui a ' si *Rh* prosequitur *Rh* 19 legismon *Rh* id est ratiocinacionem| *s.l. Rh* : 4- alicuius suadentem *in textu post* logismon a 23 non suasus 4- *s.l.* hic qui ex suasione operatur *Rh* 24 autem -r *s.l.* incontinens a se ipso *Rh*

4Óbi2 et *[incontinentem* perseverativum utrum idem vel alius est.

40b29 opinione ; quandoque enim credunt nichil minus quibus opinantur aut *alterius* quibus sciunt.

40b33 *Differt autem* habentem non speculantem autem, et speculantem agere que non Oportet. Hoc enim

47a2 nichil prohibet Operari prêter scientiam utentem quidem

473,15 Furores enim et desideria venereorum, et quedam horum manifeste et corpus transmutant, quibusdam autem et maniam
47aiy faciunt.

47bi4 videri universalium extremum terminum et videtur quod querebat Socrates accidere, non enim aliquis principaliter esse, visa

48ai 7 Propter quod magis intemperatum utique dicemus qui neque concupiscens vel quiete persequitur superhabundancias et fugit

48a2o moderatas tristicias. aut hunc qui propter concupiscere valde.

48a22 tristicia fortis. Quoniam autem concupiscentiarum

48a¿8 *** quicumque quidem prêter racionem, aut possidentur aut persecuntur eorum quid que natura bona et optima, puta qui circa honorem et magis quam oportet studentes [et] aut circa natos et parentes. Et enim hec bonorum, et laudantur qui circa hec student. Set tamen est quedam superhabundancia et in hiis, si quidam quemadmodum Niova bellatur et adversus deos, aut quemadmodum Satyros dilector parentum vocatus cir-
48bi ca patrem ; valde enim videbatur insanire.

48b7 apponen[dum]tes incontinentiam circa unumquodque dicunt

48bio set in analogum *simile,* sic videlicet quod illic

48bi6 hec autem secundum genera et animalium et hominum

ArbP2 *(K^P^M*b Z-bOb) ¿ quandoque (? *evlore)* | *evtol re Lb()b* : eviot *cett.* 5 oportet] -|- *irparTetv* A/b : *TTparTCcv ιον e^ovra xai ôeojpovvra Ph ^P^AP* : *-nparreiv Tov exovTOS xai OtcupovvTos IXO*}* 10 universalium *(rcàv KaOóXov* A'bPb)' *rcp κο.-dóXov (etiam corr.* 7<b) 11 aliquis (τ ιç)J 16 possidentur *(KparovvTat* P2XbPb)] *aKparovvrai.* *25* <^manifestum> quod *(brjXov art N^PHP)' SfjXov XIb* : *$7]Χον Ót cett.*

HrRh(a) 1-6 *Hr* 7-9 *Rh* 4- « (p. 133, 2O-28) 7 fuores *Rh* horum + similia a 8 maniam 4- *s.l.* id est manentem iram secundum damascenum *Rh* 9 faciunt] inducunt a 10-15 *Hr* 10 universalium scr. : utilium *Hr (qui saepius pro* universale *hab.* utile) 16-23 *Rh(Hr)* 17 quid *scr.* : quidem *Rh* qui *RhHr (om. L)* 18 et2 *secl.* 19 bonorum *scr.* : honorum *Rh* 23 videbatur *scr.* : videbantur *Rh* 24-26 *Hr* 25 *an scribendum* <manifestum> quod *pro* videlicet ?

Ad hec autem que venereorum masculis ; hiis quidem enim 48628
natura, hiis autem ex assuetudine contingunt, puta assuetis
a puericia. Quibuscumque quidem igitur natura causa, hos qui-
dem nullus utique dicet incontinentes, quemadmodum neque
mulieres, quoniam non agunt set paciuntur in coitu ; similiter
autem et egre [in] habentibus propter consuetudinem. 48634

incontinentem autem non simpliciter dicendum igaa

quedam quandoque solum, non superari autem. Dico autem si 49113

quoniam autem et minus turpis incontinentia 49a24

Videtur enim furor audire quidem quid racionis, transau- 4^25
dire autem quemadmodum qui veloces ministrorum, qui ante-
quam peraudiant omne quod dicitur currunt, deinde peccant
circa iussionem ; et canes antequam scrutentur si amicus, si
utique solum sonabit latrant. Ita furor propter caliditatem
et velocitatem nature, audiens quidem, non preceptum autem
audiens, procedit ad vindictam. 49132

qui autem concupiscende, non a racione. 4963

.i. doli complicatrix .i. Venus nata de cvpro .i. cingulus Veneris corrigiam dixit
doloplocu enim kiprogenus et ton cestón imanta. Homerus 49616
deceptionem furata est mentem valde prudentum
parfasin, que eclepse noon pykaper froneonton. 49618

Omnibus autem utique videbitur deterior esse, si quis non 50127
concupiscens vel parum fecerit aliquid turpe quam si vehemen-

NbP2 (KbPbMb LbOb) 9 quoniam autem etj *nat on Kai pr.m.P2* : «rai *on Mb* 17 non] *Kai Kb* : *Kai ov Ob* 19 parfasin] *-n-áp^atns* froneonton (Mb)] *tppove-ovtos* 21 fecerit *(irpárTot NbKbPbOb)] irpái-Tet*

HrRh(cí) 1-6 *Rh(Hr)* 1 enim *scr.* : ex *Rh* 3 quidem2 *RhHr (om. L)* 6 in *secl.* 7-9 *Hr* 10-16 *Rh(Hr)* + a (p. 133, 6-13) 10 enim a : autem *RhHr* (enim *L)* quid racionis *RhHr* : quod rationis a transaudire 4- *s.l.* male *(supra* trans-) id est velociter audire *Rh* 12 peraudiant *Rh* : audiant **a** *(an recle ?)* 13 circa iussionem *Rh&,* : et in iussione *Hr* (in accione L) 15 nature **4-** *s.l.* irascibilis *Rh* 17 *Hr* 18-19 *Rh(Hr}* **4-**a (p. 133, 15-20) *Verborum graecorum interpretationem s.l. hab. Rh ; A Ibevtus vero primo verba graeca laudat :* « Unde Homerus dicit versu greco... », *deinde interpretationem adfert :* « Cuius interpretatio de verbo in verbum est... » 18 kiprogenus *scr.* : boiptogenos *Rh* : kyprogetios a nata de cypro a : *om. Rh* et ton cestón *scr.* : et contestón *Rh* : en kestona : et cestum et variam *Hr* (et variam L) cingulus *Rh* : cingulum a corrigiam *om.at* dixit *s.l. scr. : in textu post* Homerus *Rh* (Homerus dicit *praem. & ; cf. supra)* 19 parsasyn **a** deceptionem *om.* **a** noon que eclipse a pykaper *scr.* : pylzaper *Rh* : pylkaper (pilka- puka-) a *(codd.)* prudentum *Rh* : sapientum **a** **20-110.2** *Rh* 4-**a** (p. 133,44-49) 20 quis 4- quidem a

ter concupiscens, et si non iratus percusserit quam iratus ***.
5oa3i Ideoque fornicator deterior incontinente.

5obr Deficiens autem ad ea que qui multi con< tra)tendunt et possunt, hic mollis et deliciosus, et enim delicie mollicies quedam sunt ; qui trahit (i. deponit) indumentum ut non laboret eam
sobs que ab elevando tristiciam, et imitans laborantem, non existimat miser esse ; et tamen misero similis <est>. *** Xon enim si quis a fortibus et superhabundantibus delectationibus vincitur vel tristiciis mirandum, set ignoscendum, si adversans quemadmodum Theodecti Philoctitis a serpente ulceratus, *** et quemadmodum qui continere temptant risum, repente si-
5obi2 mul (i. cachinnant) eccanchazusin, quemadmodum contingit Xenophanto.

5obi6 Videtur autem et puerilis fornicator esse, est autem mollis ; puericia enim remissio est.

5ob2ç Est autem fornicator quidem *** non penitens.

5iag Millesii enim amentes quidem non sunt, operantur autem qualia amentes et incontinentes. Iniusti quidem non sunt,
5ian iniusta autem faciunt.

5ib4 Sunt autem quidam qui inmorantes opinioni sunt, quos vocant (i.e. fortes mente) iscyrognomonas, utpote difficile credentes et non bene

NbP2(KbPbMbLbOb) i et si (AfbOb)J *ti* ei£b : xai *cett.* percusserit *(t a tt-* toc Ob)] ruTTTct *P2MbLb* (percusserit quam iratus *om. NbKbPb)* iratus *(P2Mb)\ €t praem. LbOb (desunt NbKbPb)* 3 qui multi (A/b)J + *k'm* (#cai *praem. LbOb)* 12 quemadmodum (? *olov* 14 puericia (iraiSia *pr.m.* iVb)j 7rai8ià 19 sunt (Æb)] «ivi 8c *(om. PzMb)* 20 difficile credentes (? Suamaroi) | *bvairiiaroi*

HrRh(a) r iratus *Rh* : si vehementer iratus a *** *aliqua interpretis verba desunt* 2 deterior + est *a* 3-12 *Rh(Hr)* 4- a (p- 134, 8-11 = 5063-5 : trahit — similis ; p. 133, 83 — 134, 6 = 5ob6-n : Non enim — cachinnum ; *non ad verbum)* 3 contratendunt *scr.* : contendunt *Rh* 3-4 qui — possunt 4- *s.l.* per hoc notat difficultatem resistencie *Rh* 4 delicie *Rh* : delicies *Hr* (delicia L) 7 est *s.l. Rh* *** *aliqua interpretis verba desunt* 9 adversans] + fuerit *s.l. Rh* : 4- fuerit eis *in textu* a 10 Philoctitis -l- *s.l.* fuit adversans *Rh* simul ulceratus 4- *s.l. estRh* 11 repente simul *Rh* : repente a :*forsitan scrib.* repente *cum duobus verbis latinis* repente *et* simul *idem atque unum verbum graecum iQpQQv redditum esse videatur* *12* id est cachinnant 4- vel in risum effunduntur *s.l. Rh* : prorumpit in cachinnum (eccanchazusin *om.)* a Xenophanto 4- *s.l.* qui voluit continere risum set non potuit *Rh* 13-14 *Rh* 4- a (p- 132, 70-73) 14 est 4- *s.l.* eo quod non est disquisitio fortis penes rationem *Rh* 15-18 *Rh* 16 Millesii + *s.l.* id est capti meditationibus, a mile quod est meditatio *Rh* **19-111.2** *Rh* + a (p. 133, 61-66) 20 yscyrogriomonas *Rh* : yskyrosmona a *(codd.) (vide* **111.**3) id est fortes mente *s.l. Rh* : 4- et duros *in textu* **a**

transmutabiles. Qui simile quidem quid habent continenti utputa prodigus liberali et audax forti. 5ib8

.i. fortes mente .i.idiote in mente
Sunt autem iscyrognomones qui idiognomones et qui indociles et rustici. 5ibi2

Sunt autem quidam qui hiis que opinantur non inmorantur non propter incontinentiam, puta in Philoctito Siphoclei Neoptolemus, etsi propter delectationem non permansit, set bonam ; verum enim dicere ei bonum erat, suasus enim est ab Ulixe mentiri. Non enim omnis qui propter delectationem quid operatur luxuriosus, sive malus, sive incontinens, set qui propter malam. 5ibi? 5ibz2

raciocinatur
Et assimilatur utique incontinens civitati que calculatur quidem omnia que oportet et leges habet studiosas, utitur autem 52319

nulla
nichil, quemadmodum Anexandridis conviciatus est. Civitas consiliata est, cui legum nulla cura. Malus autem utenti quidem legibus, malis autem utens. 52324

Facilius enim consuetudo transmovetur quam natura ; propter hoc enim et difficilis consuetudo, quia nature assimilatur, 52329

Inquio prolixam meditationem
quemadmodum et Evenus dicit. Fimi polichronion meletin

esse amice et utique hanc hominibus deveniens naturam esse
emmene file ke di tautin antropisi teleutosan fisin ine. 52333

Et felicitatem plurimi cum leticia esse inquiunt, ideoque szbe et beatum nominaverunt a letando.

//bpa *V>Ob)* 14 nichil *(ovbev KbP^)* : nulla *(ovbevl cett.)* 15 consiliata est (ejSouAevCTep -P2)] e^SovAevero : c/fouAero *cett.* 15-16 utenti ... utens] *xpojuewq ... xpa>p.€V7] codd. (~vr¡ ... -vrj edd.)* 22 letando] *rov /¿áAitrra %aipetvcorr.*

HrRh(ct) i quidem quid *scr.* : quidem *Rh* : aliquid a 2 utputa *Rh* : utpotea 3-4 *Rh* + a (p. 133. 70-72) 3 iscyrogriomones *Rh* : *obsc.* a *(variant codd.)* in mente + nec scientes opinari et deficiunt a consideracione operabilium *s.l. Rh* **5-11** *Rh* 6 Philoctito *scr.* : philoctico *-|- s.l.* tali libro *Rh* Siphoclei *vide* **107.**15 11 malam scr. : maliciam *Rh* **12-16** *Rh* + a (p. 130, 82 — 131, 6) 13 studiostas *Rh* 14 Anexandridis + *s.l.* reprehensor sic dictus *Rh* : 4- rector cuiusdam civitatis *in textu fg* conviciatus est -›• *s.l.* civitati ita dicens *Rh* 15 + assimilatur *supra* malus autem *Rh* : *in textu post* autem a 4- civitati *supra* utenti *Rh* : *in textu post* legibus (16) £ 16 malis 4- 5./. legibus *Rh* utens] que utens est *s.l. Rh* **17-20** *Rh* 19 Fimi *scr.* : firai *Rh* policchonion *Rh* mecetin *Rh* 20 ke *scr.* : an lÿ *(pro* ly = *Kal) Rh 1* di *scr.* : dij *aut potius* d?/ *Rh* antroposi *Rh* deleutosan *Rh* fisyn *Rh* *21-22 Rh* 21 leticia + *s.l.* corporali *Rh* *22* beatum 4- *s.l.* esse (?) felicem supple *Rh*

52bn Adhuc autem *horum set* et omnes *bone,* tamen

52bi2 Universaliter quidem igitur [leticia] non bonum, quia omnis leticia generatio est in naturam sensibilis, nulla vero generatio cognata finibus, puta nulla edificatio domus. Amplius sobrius Sabis íugit leticias. Amplius prudens quod non triste persequitur, .l. leticie non quod letabile. Amplius inpedimentum scientie delecta- quedam tiones, et quantum magis letatur, magis, puta eam que voluptariorum ; nullum enim utique posse intelligere quid in ipsa. Amplius ars nulla leticie, cum omne bonum artis opus. Amplius 52620 pueri et fere persecuntur leticias. Non omnes autem esse studiosas, quia sunt et turpes et vituperande, et quia nocibiles ; egri- leticiarum tudinales enim quedam delectationum. Amplius autem non 5zb23 optimum leticia, quia neque finis, set generatio.

53ai puta eius quod est speculari *operaciones non* indigentis existentis. Signum

53aç quemadmodum quidam *autem* finem generacionis. non enim

53t>4 Necesse est igitur voluptatem bonum quid esse. Ut enim Speusippus solvebat, non contingit solucio, quemadmodum magnum parvo et equali contrariam. Non enim utique dicet quod malum quid esse voluptatem. Bonum autem nichil prohibet

NbP (KbPbMb LbOb)* 4 domus (oikíc1 *codd.)') otKta edd.* 12 amplius (Mb)] ori 13 neque finis {? ovre tcAo?)] ov *rchos* 14 indigentis existentis] *cvSeovor/s KbPb*

HrRh(d) 1 *Hr* 2-13 + a (p- 206, 81-82 = 52bi2-i3 *tantum)* 2 Universaliter 4- *s.l.* Non omnis leticia est bonum *Rh* leticia *secl.* 3 naturam a : natura *Rh* sensibilis *Rh d (cod. O)* : sensibilem *Hr d (cett. codd.)* 3-4 nulla — finibus 4- *s.l.* eo quod generatio est in fieri et non in esse factum aut in esse completo *Rh* 4 puta 4- *s.l.* sicut *Rh* sobrius 4- *s.l.* id est continens *Rh* 5 fugit *scr.* : figit *Rh* prudens 4- *s.l.* penes quem est determinatio virtutis loice *Rh* quod *scr.* : quidem *Rh* 7 et 4- *s.l.* prestant *Rh* magis2 4- *s.l.* impediunt *Rh* eam 4- *s.l.* delectationem *Rh* que voluptariorum 4- *s.l.* hec dicitur habundancia leticie carnalis *Rh* *8* posse 4- *s.l.* contingit *Rh* *g* cum — opus 4- *s.l.* quare non omnis leticia bonum *Rh* 10 Non — studiosas 4- *s.l.* supple leticias contingit *Rh* n sunt 4- *s.l.* supple quedam *Rh* turpes 4- *s.l. et marg.* Verum est, in quantum pretereunt honestum, quia turpe pulcro opponitur et pulcrum et honestum determinantur in idem secundum augustinum *(cf.Dediv. quaest.,* qu. 30, P.L., XL, 19) *Rh* *12* delectationum *RhHr* (delectabilium *L)* 13 set generatio 4- *s.l.* id est est in fieri *Rh* **14-16** *Hr* **17-113.2** *Rh* 17 voluptatem 4- *s.l.* quandam *Rh* quid *scr.* : quod 4- *s.l.* id est aliquod *Rh* 18 seusippus *Rh* 19 quod 4- *s.l.* idem *(legendum* idem quod) *Rh* 20 quid *scr.* : quidem *Rh* voluptatem *scr.* : voluptate *Rh* autem *s.l.* quia *Rh*

voluptatem quandam esse, si quedam male voluptates, quemadmodum et doctrinam quandam quibusdam malis entibus. 53139

hec. Qui rotatum autem et infortuniis magnis 53big

tristicia, si quidem non per delectacionem. Quare 54a5

Semper enim laborat animal quemadmodum et phisici sermones testantur videre, audire, dicentes esse triste ; set iam consueti sumus, ut inquiunt. , 54117 54bg

Quando autem adequantur, neque triste videtur neque delectabile quod operatur, quoniam si cuius natura simplex fuerit, semper eadem operatio delectabilissima erit. Ideoque deus semper una et simplici letatur delectacione. Non enim solum genitivi casus motus est actus, set et inmobilitatis, et delectacio magis in quiete est, quam in motu. Transmutacio enim omnium dulcissimum secundum poetam, propter maliciam quandam. Quemadmodum enim homo facile transmutabilis qui maliciosus et natura que indiget transmutacione ; non enim simplex neque modesta. 54b23 54531

NbP2 (K^P^M LPO*)* *4* non per delectacionem 8? iJSovt??)] p-tjS'

HrRh^tx,) i si + *s.l.* quamvis *Rh* 2 malis *scr.* : aliis *Rh* **3-4** *Hr* 5-7 *Rh* 4- ® (p. 209, 54-56 = 54by-8 *tantum)* 7 inquiunt 4- *s.l.* quidam *Rh* **8-17** *Rh* -|- ® (p. 209, 49-50 et 91-92 = 54Ù25 ; p. 209, 83-85 = 54b26 ; p. 209, 65-67 = 54b26-28 ; p. 209, 74-78 == 54b28-3i) *nec non Albertus, In I Sent.,* d. 45, C, a. 2 ad i (ed.Borgnet, t. XXVI, p. 403a = 54b25-28 ; p. 403b = 54b28-3i) ıı simplici® : simplice *Rh* 12 actus + *s.l.* perfectus *Rh* : 4- id est perfectio et complementum *Alb., Ini Sent.* 14 poetam 4- Homerum *Alb., In I Sent.* maliciam + *s.l.* indigendam *Rh* : + vel propter indigentiam *Albertus, In De caelesti Hierarchia,* ed. Borgnet, t. XIV, p. 2O2a8-9 ; *cf.* H. Dondaine, *Date du Commentaire...,* in *Rech, de théol. anc. et méd.,* XX (1953), P- 3T^ 15 maliciosus 4- id est indigens *s.l. Rh* 17 modesta *Rh* ® : epiikes *Hr* : *an scrib.* epiikis modesta ?

(ARISTOTILIS
ETHICE NICOMACHICE

LIBER OCTAVUS)

[1] Post hec autem de amicicia consequens erit utique pertransire ; est enim virtus quedam aut cum virtute. Amplius
55a5 autem et valde necessarium ad vitam. Sine amicis enim nullus utique eliget vivere, habens reliqua bona omnia. Et enim divitibus et principatus et potestates habentibus, videtur amicorum maxime utilitas. Quid enim proficuum talis magnitudinis ablato beneficio que fit maxime et laudabilissima ad ami-
55aio cos. Aut qualiter utique custodietur et salvabitur sine amicis. In quantum enim amplior in tantum fallacior. In penuria enim et in reliquis infortuniis solum existimant refugium esse amicos. Et pueris quidem utique ad non peccandum, et senibus ad curam et deficiens operationis propter infirmitatem auxilium.
55ai5 Et hiis qui in statu ad bonas operationes. [Et ut Homerus inquit.] Duo simul incedant. Et enim intelligere et operari possibilius. Et natura inesse videtur ad generatum ei quod genuit, non solum
.i. hiis eius-
in hominibus set et in avibus et pluribus animalium, et omo-

NbP2(Mb AAPbÛb £b) *g* rnaximej + *duae* 12 enim2J re 14 utique (S))] Seî ObXb ; 5« *cett.* *17* possibilius] Suvarorripoi 19 omogenesi] *èp-oeduéat*

Rh 1-3 Aristotilis — octavus *scr.* : *inscriptione caret Rh* 6 et *an secludendum ?* 9 Quid *scr.* : Quod *Rh* 10 que 4- scilicet magnitudo *s.l. Rh* n salvabitur 4- illa magnitudo *s.l. Rh* 12 amplior 4- id est maior diviciis *s.l. et. infra l. Rh* fallacior 4- magis ei insidiabitur *s.l. Rh* penuria 4- rerum *s.l. Rh* 14 utique 4- utilis est amicicia *s.l. Rh* ad non peccandumj *cf.* vel ' ad non peccandum ' secundum aliam translationem *s.l. St (vide praef.)* senibus 4- necessaria est amicicia *s.l. Rh* 15 operationis 4- id est ab operatione *s.l. Rh* auxilium 4- habet amicitiam *(scrib.* amicicia) *s.l. Rh* 16 in statu 4- perfecte virtutis *(an scrib.* etatis, *cf.* **117.**27-28) *s.l. Rh* ad bonas operationes 4- est necessarias./. *Rh* Et ut Homerus inquit *secl.* *17* Et enim 4- si duo simul incesserint *s.l. Rh* possibilius 4- id est potentius *s.l. Rh* 18 natura 4- naturaliter *s.l. Rh* quod *scr.* : quod *Rh* genuit *scr.* : gemini 4- *s.l. et marg.* id est naturale est amicitie ut faciat duos simul incedere quia gemini etc. *Rh* 19 animalium 4- simul incedunt *s.l. Rh (quae adn. cum adn. sup. coniungenda esse videtur* : « quia gemini simul incedunt ») omogenesi *scr.* : -sim *Rh*

dem generis amatores
genesi ad invicem et maxime hominibus, unde et philan- 55320
hominum
thropos laudamus. Videbit autem utique quis et in erroribus viarum quod proprium omnis homo homini et amicum. Videtur autem et civitates continere amicicia, et legislatores magis
.i. eadem mens
circa hanc student quam in iusticiam. Homonia enim simile quid amicicie videtur esse, hanc enim maxime concupiscunt et 55325 discordiam inimicam entem maxime expellunt. Et amicis quidem entibus nichil indiget iusticia, iusti autem entes indigent amicicia. Et iustorum quod maxime amicabile esse videtur. Non solum
.i. amicos amicorum
autem necessarium est, set et bonum ; filofilos enim lau-
.i. multos habere amicos
damus, et polifilia videtur bonorum unum quid esse. Et 55330 quidam eosdem homines existimant bonos esse et amicos. [2] Litigantur autem de ea non pauca. Hii quidem enim similitudinem quandam ponunt eam, et similes amicos ; unde similem inquiunt ad similem, et claudum ad claudum, et quecumque talia. 55335 Qui autem ex adverso figulos omnes figulis ad invicem invidos esse 55b1 inquiunt. Et de eisdem ipsis altius inquirunt et naturalius. Euripedes quidem inquiens concupiscere quidem imbrem terram siccatam, concupiscere autem serenum celum plenum imbre, cadere in terram. Et Eraclitus quod ex adverso conferens, et ex 55b5 differentibus optimam armoniam, et omnia secundum invidiam fieri. Contrarie autem hiis et alii et Empedocleus ; simile enim

NbP2(Mb 7ibPbOb Lb) 5 in] *om.* enim (ObZ.b)] 13 autem] 4- *Kal P2M** 15 claudum *bls'] koXoeov* 16 omnes] + *rovs toiovtovs* figulis] *om.* invidos] *om.*

Rh i ad invicem *bis Rh* 3 amicum 4- habet aliquid *s.l. Rh* 4 legis latores 4- quia posita amicicia ponitur iusticia, set non e converso *s.l. Rh* 5 quam 4- circa *s.l. Rh* in *an secludendum ?* 6 concupiscunt 4- legislatores *s.l. Rh* 9 iustorum 4- id est de numero iustorum *s.l. Rh* 10 necessarium est 4- id est utilis amicicia *s.l. Rh* filofilos *scr.* : filiofilos *Rh* 11 quid *scr.* : quidem *Rh* 13 de ea 4- scilicet amicicia *s.l. Rh* pauca 4- Quidam dicebant similitudinem esse causam amicicie, et hec fuit racio ipsorum, quia simile desiderat simile ; unde dicebant claudum esse amicum claudo. E contra quidam dicebant contrarietatem esse causam amicicie, et hec fuit racio ipsorum, quia contrarium diligit contrarium ; et hoc probabant per hoc quod simile invidet suo simili, et hoc probabant per figulos et eciam per ea que fiunt secundum naturam, ut patet in littera *marg. in/. Rh* 14 similem 4- supple amicum esse *s.l. Rh*
claudum claudum
15 claudum ad claudum *Rh* : kolion ad kolion *Hr* : *an scrib.* skolion ad skolion ? 16 figulis *an secludendum ?* invidos 4- id est contrarios *s.l. Rh* : *an secludendum ! 17* inquirunt *scr.* : inquiritur *Rh* 20 quod *scr.* : quidem *Rh* 21 invidiam 4- id est contrarietatem *s.l. Rh* 22 alii 4- sequaces empe<doclei> *s.l. Rh* Empedocleus 4- sic dicentes *s.l. Rh*

simile desiderat. Naturalia quidem igitur questionum relinquantur ; non enim propria presentís scrutacionis. Quecumque autem
55bio sunt humana et pertinent ad mores et passiones, hec scrutemur. Puta utrum in omnibus fit amicicia, an non possibile malos entes amicos esse. Et utrum una species amicicie est aut plures ; qui quidem enim unam existimant quoniam suscipit magis et minus,
55bi5 non sufficienti crediderunt signo ; suscipiunt enim magis et minus, et que alia specie. Dictum est autem de hiis superius. Forte autem utique erit manifestum de hiis cognito diligibili. Videtur enim non omne diligi, set quod diligibile ; hoc autem esse bonum vel delectabile aut utile. Videbitur autem utile utique esse
55t>2o per quod fit bonum aliquod vel delectacio quare diligibilia utique erunt, quod bonum et quod delectabile ut fines. Utrum igitur bonum diligunt aut quod eis bonum ? Dissonant enim quandoque hec. Similiter autem et circa delectabile sibi. Videtur autem et quod sibi bonum diligere unusquisque, et esse simpliciter quidem quod bonum diligibile, unicuique autem
55b25 quod unicuique. Diligit autem unusquisque non quod est ei bonum, set quod apparet. Differt autem nichil ; erit enim quod diligibile quod apparet. Tribus autem entibus propter que diligunt, in inanimatorum dilectione non dicitur amicicia. Non
.i. reamatio
enim est antifilisis, neque voluntas illorum bonorum. Ridicu-
55b3o lum enim forte vino velle bona set si hoc, salvari vult id ut ipse habeat. Amico autem inquiunt oportere velle bona illius
.i. bone mentis homines
gracia. Volentes autem ita bona | eunos dicunt, nisi idem et ab illo fiat. Eunian enim in repacientibus amiciciam esse. Aut apponendum non latentem ; multi enim sunt euni, hiis
55b35 quos numquam vident, estimant autem modestos esse aut

N^P^lfVT0 K^P^O^ £b) 23 velle] /SovAeuecrflat *pr.m.*

Rh 3 humana 4- id est ad humanum bonum pertinenda *s.l. Rh* 6 unam 4- spedem amide *s.l. Rh* 9 diligibili 4- secundum suam divisionem *s.l. Rh* 10 hoc + scilicet diligibile *s.l. Rh* bonum + videtur 5.*l. Rh* 14 bonum1 4- absolute *s.l. Rh* bonum2 4- dividit bonum in id quod vere bonum et quod apparet *marg. Rh* 16 quod *primo om. s.l. suppi, pr.m. Rh* 18 quod est *Rh* : quod ens *Hr* (ens *L)* 20 Tribus 4- scilicet delectabili, utili et honesto *s.l. Rh* 21 dilectione 4- passiva ; non enim habent dilectionem activam *infra l. Rh* 22 voluntas 4- set potius concupiscencia vel desiderium *s.l. Rh* 23 si hoc 4- id est si vino vult bonum *s.l. Rh* id + id est vinum *s.l. Rh* 24 illius 4- id est amici et non sui *s.l. Rh* 25 homines 4- ab eu, quod est bonum, et noys, mens *marg. Rh* idem 4- id est reamatio *s.l. Rh* 26 illo 4- amato scilicet *s.l. Rh* amiciciam esse 4- dicunt quidam *s.l. Rh* Aut 4- nota Correctionis *s.l. Rh*

.i. bone mentis
utiles ; id autem idem et illorum quis pacietur ad hos. Euni 56a1
igitur hii videntur ad invicem. Amicos autem quomodo utique
quis dicet, latentes qualiter <habent) sibi ipsis ? Oportet igitur
bonam mentem habere ad invicem et velle bona non latentes
propter unum quid predictorum. [3] Differunt autem hec ab 5635
invicem. Et dilecciones igitur et amicicie. Tres autem species
amicicie, totidem enim et diligibilium ; secundum unumquod-
que enim est relatio amoris non latens. Qui autem diligunt se
ad invicem, volunt bona ad invicem secundum hoc quod dili-
gunt. Qui quidem igitur propter utile diligunt se ad invicem non 56aio
per se diligunt, set secundum quod fit quid eis <ab> invicem
bonum. Similiter autem et qui propter delectationem ; non
enim quia quales quidam sunt diligunt mimos, set quia delecta-
biles sibi. Et qui utique propter utile diligunt, propter id quod
eis bonum diligunt, et qui propter delectationem, propter id 56315
quod eis delectabile, non secundum id quod est qui amatur,
set secundum id quod utile aut delectabile. Et secundum acci-
dens utique amicicie hee sunt ; non enim secundum hoc quod
est quodcumque qui diligitur, secundum hoc diligitur, set secun-
dum quod tribuunt hii quidem bonum, hii autem delectationem.
Facile autem dissolubiles que tales sunt non permanentibus 56320
ipsis similibus ; si enim non amplius delectabiles aut utiles
fuerint, quiescunt amantes. Utile autem non permanet, set
aliquando fit aliud ; perempto igitur propter quod amici erant,
dissolvitur et amicicia, ut ente amicicia ad illa. Maxime autem
in senibus talis amicicia videtur fieri. Non enim quod delectabile 56325
qui tales persecuntur, set quod proficuum ; et eorum qui in
statu et adolescentium quicumque quod confert persecuntur.

NbPz(Mb KbPbOb Lb) 5-6 ab invicem] -J- *eiSei* 6 autem (Pb)] 817 *KbQbjb ' y¿p N^p^M** 7 enim et] *om.* i6 delectabile] + *Kal* 17 utile ... delectabile] ... 178v? 19 quodcumque] *oairtp earlv* /<b**P**b : *octttotc eoTtv cett.* 21 autem (Mb)] 81) (26 amicicia videtur [PbObLb)] //.)

Rh 3 habent *suppi. : om. Rh* 4 habere + viros amicos *s.l. Rh* 5 unum quid predictorum 4- bonum, utile, delectabile *s.l. Rh* 11 diligunt *scr. :* diligitur *Rh* ab *suppi. : om. Rh* 12 qui *primo om. s.l. suppi, pr.m. Rh* 13 quales + bonis.Z. *Rh* mimos *scr. :* minimos *Rh (cf.* **119.22)** 19 quodcumque *Rh : an scrib.* quicumque ? qui *scr. : an* qui *ex* quod *Rh* ? 22 similibus + id est in similitudine una *s.l. Rh* 24 aliud *scr. :* alius *Rh* *25* ente + vel empta *s.l. Rh* 26 talis + scilicet utilis *s.l. Rh* *27* quil *scr. :* vel qui quod *Rh* tales + id est senes *s.l. Rh* 27-28 in statu + id c-st in etate perfecta *s.l. Rh* 28 adolecentium *Rh* quod confert + id est utile *s.l. Rh* persecuntur *ex* con- *Rh*

Non multum autem hii, neque [multum] simul morantur ad invicem. Quandoque autem neque sunt delectabiles ; neque indigent tali locutione, nisi utiles erunt. In tantum enim sunt
5&a3o delectabiles in quantum spem habent boni. Ad has autem et xenicam ponunt. Adolescentium autem amicicia propter delectationem esse videtur ; secundum passionem enim hii vivunt, et maxime persecuntur quod delectabile eis, et quod presens. Etate autem transmútala, et delectabilia fiunt alia ; ideoque
5&a35 cito fiunt amici, et quiescunt ; simul enim cum delectabili ami-
56bi cicia transmutatur. Talis autem delectationis .i. velox cita transmutatio. Et amatores autem adolescentes ; secundum passionem enim et delectationem maxima pars amoris ; ideoque amant et cito quiescunt, multociens eadem die recidentes. Commorari
56b5 autem et simul vivere hii volunt. Fit autem eis quod secundum amiciciam ita. [4] Perfecta autem est que bonorum amicicia et secundum virtutem similium. Hii enim bona similiter in invicem volunt secundum quod boni, boni autem sunt secundum se.
56bio Qui autem volunt bona amicis illorum gracia maxime amici ; per se enim ita habent, et non secundum accidens. Permanet igitur horum amicicia usquequo utique boni erunt, virtus autem morabilis permanens. Et est alteruter simpliciter bonus et amico ; boni enim et simpliciter boni et ad invicem, et utiles. Similiter autem
5bbis et delectabiles ; boni enim simpliciter et delectabiles et in invicem ; unicuique enim secundum delectationem sunt proprie operationes et que tales ; bonorum enim que tales aut similes. Talis autem amicicia morabilis racionabiliter est. Coniungit

lVb**P**2(Mb ***K****bPbOb* Lb) (4 spem (Kb)] ¿AwíSar) 12 delectationem (Lb)] 81' *praem. cett.* 25 que tales2 (ac *rotavrat, cf. // rotavrai Ob* ! rotaurai **P**b)J aurai ***K****b* : ac aurai *cett.*

Rh i hii + sunt amici *s.l. Rh* multum *secl.* 2 invicem 4- hii qui persecuntur utile *marg. Rh* 3 tali + id est delectabili *s.l. Rh* 4 boni 4- id est utiles *s.l. Rh* has 4- amicicias *s.l. Rh* 5 xenicam *scr. (an scrib.* ese-) : see- 4- amiciciam *s.l. Rh* 14 hii 4- scilicet amici veri *s.l. Rh* eis 4- qui diligunt propter utile vel delectabile *s.l. Rh* 15 ita + ut dictum est *s.l. Rh* 15-16 Perfecta — similium *laudat Albertus, Summa de creaturis (cf.* A. Pelzer, *Etudes d'Histoire littéraire sur la scolastique médiévale,* Louvain-Paris, 1964, p. 142, n. 36) 16 similiter *scr.* : silimiter *Rh* 18 gracia *in lextu scr.* : gracia boeniro norum secundum se *s.l. Rh* 19 ita *scr.* : ilia *Rh* *20* autem *scr.* : autem *Rh* 21 simpliciter + secundum se *s.l. Rh* amico 4- bonus *s.l. Rh* *22* invicem + boni *s.l. Rh* et3 4- id est *s.l. Rh* 23 simpliciter et *RhHr* (et simpliciter *L)* in invicem 4- delectabiles *s.l. Rh* 24 proprie 4- que secundum habitum *s.l. Rh* 25 taies! 4- id est similes *s.l. Rh* 26 coniungit *scr.* : contingit *Rh*

enim in se ipsa quecumque oportet amicis existere. Omnis enim amicicia propter bonum est aut propter delectationem, aut sim- 56520
pliciter aut amanti, et secundum similitudinem quandam. Huic autem omnia existunt que dicta sunt secundum se ; huic autem similia, et reliqua ; et quod simpliciter bonum, et delectabile simpliciter est. Maxime utique hec diligibilia et amare autem et amicicia in hiis maxime et optima. Raras autem decens has esse ; pauci enim qui tales. Amplius autem indiget tempore *et* 56625
assuetudine ; secundum proverbium enim non adhuc cognosci ad invicem antequam dictos sales consumpserint ; neque placere utique prius, neque esse amiciciam antequam alteruter alterutro apparuerit diligibilis et credetur. Qui autem cito diligibilia ad invicem faciunt, volunt quidem amici esse, non sunt autem, si 56630
non et diligibiles et hoc sciverint. Voluntas quidem enim velox amicicie fit, amicicia autem non. [5] Hec quidem igitur et secundum tempus, et secundum reliqua perfecta est, et secundum omnia hec fit et similis alterutri ab alterutro quod oportet amicis existere. Que autem propter delectabile similitudinem huius 56535
habet ; et enim boni delectabiles in invicem. Similiter autem et 57a!
qui propter utile ; et enim tales ad invicem qui boni. Maxime autem et in hiis amicicie permanent, quandoquidem equale fit ab invicem, et non solum ita, set et ab eodem, puta mimis, et 5735
non ut diligenti et amato. Non enim [et] in eisdem delectantur hii, set hic quidem diligens eum, hic autem blanditus a diligente ; quiescente autem forma, quandoque et amicicia quiescit ; huic quidem enim non est forma delectabilis, huic autem non 57310
fit blandicies. Multi autem rursus permanent, si ex consue-

NbP2(Mb KbPbOb Lb) i se ipsa (avTij)] -f- *rravO'* 4 autem2 (Aspasius, p. 167, 32)] *yàp* 9 adhuc] ecrri (n amiciciam] *piXovs)* 14 enim] *ovv* *NbP2Mb* 19 habet] *vTrápyei* 20 qui!] 17 *P2* 22 ab invicem] 4- *oĭqv* 17801'17 24 diligens *(epaiv* Afb)] *opthv*

Rh 2 delectationem + et hoc *s.l. Rh* 3-4 Huic — secundum se *Rh* : Huic autem omnia existunt. dicta *Hr (om. L* : Huic autem omnia existunt dicta est secundum se ipsos *R)* . 4 dicta sunt *scr.* : dicta sunt *Rh* 12 autem *scr.* : enim autem *Rh* 14 quidem enim *scr.* : enim quidem *tr. Rh* 15 amicicia *scr.* : amicicie *Rh* Hec 4- scilicet bonorum amicicia *s.l. Rh* -f- Recapitulatio *marg.Rh* 18 huius + que bonorum *s.l. Rh* 19 autem 4- similitudinem habent illius que secundum se *s.l. Rh* 20 tales 4- id est utiles *s.l. Rh* boni 4- secundum se *s.l. Rh* 21 permanent 4- tunc scilicet *s.l. Rh* 22 ab *scr.* : ad *Rh* ita 4- scilicet quod fiat equale *s.l. Rh* set et (et *primo om. s.l. suppi, pr.m. Rh)] 4- set et. id* est quando est eadem causa delectationis *marg. Rh* mimis *scr.* : minus *(cf.* IÍ7.13) 4~ *s.l.* non est ab eodem *Rh* 23 Non — hii 4- id est non est eadem causa delectationis *s.l. Rh* et *secl.* 24 hic! 4- scilicet minus *(scrib.* mimus) *s.l. Rh* 27 permanent 4- amici *s.l. Rh*

.i. assueta
tudine assuetudines diligunt, eiusdem consuetudinis existentes. Hii autem non quod delectabile repermutantes, set quod utile in voluptatibus et sunt minus amici et permanent. Qui vero propter questum sunt amici, simul conferenti dissolvun-
5/ai5 tur ; non enim in invicem sunt amici, set questus. Propter
delectationem quidem igitur et propter questum et malos contingit amicos ad invicem esse, et modestos malis, et neutrum qualicumque ; per se ipsos autem manifestum, quoniam solos bonos ; mali enim non letantur sibi ipsis nisi aliquod emolu-
5ya2o mentum ñat. Et sola autem bonorum amicicia indetractabi-
lis est ; non enim facile ulli credere de eo qui in multo tempore ab eo est approbatus. Et credere in hiis et nequaquam iniusticiam ei facere et quecumque alia in vera amicicia existimantur.
572125 In aliis autem amiciciis nichil prohibet fieri talia. Quoniam enim homines dicunt amicos et eos qui propter questum quemadmodum civitates, existimant enim quod confederationes simul bellantium civitatibus fiunt gracia eius quod confert, et eos qui propter delectationem ad invicem se diligunt quemadmodum
572.30 pueri, forte quidem oportet dicere et nos amicos qui tales. Species autem amicicie plures, et primum quidem et principaliter eam que bonorum secundum quod boni. Reliquas autem secundum similitudinem ; secundum enim quod bonum quid et simile, secundum hoc amici ; et enim quod delectabile bonum quid diligentibus delectationes. Non valde autem hee coniunguntur,
57335 neque fiunt idem ipsi amici propter questum et delectationem ;
57bi non enim valde coniunguntur, set secundum accidens. [6] In has autem species amicicia distributa, mali quidem erunt amici propter delectationem vel questum, secundum hec similes existentes. Boni autem per se amici ; secundum enim quod boni. Hii quidem igitur simpliciter amici, illi autem secundum acci-

N^P2{Mb K^PbOb Lb) (12 ab eo *{vir' avrov* PbObLb)] 15^ *avrov* Æb : vir' av- *ræv NbP2Mty* 14 aliis ... amiciciis *{rats aXXats eratplats Ald.)^* raïs *¿repais NbP2M▷O▯* : rat? eraipetais· 7ſb : *raïs ¿replats rec.* -Pb : *raïs aXXats Lb* (22 simile (ObLb)] + ri) 26 set (ObLb)] *rà*

Rh 2 non -|- sunt *s.l. Rh* 3 voluptatibus *Rh* : amativis *Hr* (amabilibus *L)* 4 simul conferenti + id est cum utili *s.l. Rh* 7 neutrum 4- scilicet civilem *s.l. Rh* 14 Quoniam -f- Ostendit quare tales dicantur amici eciam a philosophis *marg. Rh* enim *scr.* : autem enim *Rh* 20 amicicie -f- autem *Rh* 22 quid *scr.* : est quidem *Rh* 23 quid *scr.* : quidem *Rh* 26 valde + id est per se *s.l. Rh* 27-30 mali — accidens *laudat Albertus, Summa de creaturis,* tr. IV, qu. 25, a.2, sed contra 5 (ed. Borgnet, t. XXXIV, p. 489a) 28 secundum hec *Rh* : secundum hoc *Albertus {an recte ?)*

dens, et quia assimulantur eis. Quemadmodum autem in virtutibus hii quidem secundum habitum, hii autem secundum actum boni dicuntur, ita et in amicicia ; hii quidem enim simul viventes letantur ad invicem et distribuunt bona, hii autem dormientes aut separati locis non operantur quidem, ita autem habent ut operentur amicabiliter ; loci enim non dissolvunt amiciciam simpliciter, set actum. Si autem prolixa absentia fuerit, et amicicie videtur oblivionem facere. Unde dictum est multas utique amicicias .i. irresalutatio aprosigoria dissolvit. Non videntur autem neque senes neque austeri diligibiles esse ; parum enim in ipsis quod delectabile, nullus autem potest commorari tristabili, neque ei qui non delectabilis ; maxime enim natura videtur tristabile quidem fugere, concupiscere autem quod delectabile. 571-15 57bio 57LH5 571117

non facile forte autem non autem bonos esse, oportet autem 58114

convivere enim volunt quibusdam [vel] aliquibus. Triste autem 58323

hos autem dinos operari quod preceptum est 58332

seniori ad juniorem, viro ad mulierem et omni inperanti 581113

mulli. Superatus enim amicus adulator vel fingitur talis et magis amare quam amari. 59314

existimant enim adipisci ab hiis quo indigent 59a2o

honore. Qui vero -(ab/ epiikis et scientibus appetentes 59a22

Gaudent utique quod sunt boni credentes *dicens cui* iudicio 59123

que conveniunt tribuere propter ignoranciam 59133

et pulcrum et turpe, propter quod *videtur* et amatores 59bi6

appellant igitur ut amicos coniugatores et conmilitones 59b28

et proverbium comunia autem que amicorum Sbbgi

NbPz(Mb KbPbOb Lb) 12 *non autem *(ov* 8è)] *oùbè* 14 non autem (oú â')] oóS' bonos] *àyaflbs pr.m. Hb : ¿yabols Lb* 23 tribuere (anorqueir)] *¿■nov¿fj.aíci KbOb (cf. adn. ad L* 59132-33) 25 coniugatores {? *awa-nrovs)] avfc-ιιXovs* 26 autem] *om. (cf. adn. ad R* 5gb3i)

Rh 3 viventes + qui secundum actum dicuntur amici *s.l. Rh* 4 dormientes + qui secundum habitum dicuntur amici *s.l. Rh* 9 id est irresalutatio *s.l. Rh : cf. Albertus, In Eth.* (ed. Borgnet, t. VII, p. 526a) : « aprosigoria autem dicitur irresalutatio,.. » 10 ipsis q- est *s.l. Rh* 12 neque *Rh* : *non *(ante* potest) autem *Hr* (neque L) 13 delectabile *post hoc verbum deest Rh*

Hr 14 autem forte *tr. Hr* non autem *scr.* : autem non *tr. Hr* 15 quibusdam *pro* aliquibus *scrib.* 21 ab *suppi. : om. Hr* 25 coniugatores *Hr (cf. Rp)*

6oa2 neque eteris et civibus

6oa5 puta pecuniis privare eterum durius quam *civius*

6oaig Quedam autem communicacionum propter delectacionem videntur fieri, saltatorum et histrionum. Hee enim gracia sacrificii

6oa33 Tercia autem que ab honoribus quam timocraticam dicere,

6obi7 Ex *timogratia* autem utique in dimocratiam. conterminales

6obi9 minimum autem malum est dimocratia, in parvum enim

6ob22 minimum enim hii [vel] sic et faciliter transgrediuntur.

6ob24 in domibus. Que quidem enim patris ad filios comunicado

6ia4 equales enim tantum in quantum etatibus. differunt

6ian Regi quidem ad subditos in superhabundancia beneficii.

6ia25 Que autem fratrum eterice assimilatur

6ia32 in tirannide enim nichil aut *parum* amicitie

6ib3 Set neque ad equum neque bovem neque ad servum

6ibg *Quod* autem in dimocratiis in plurimum.

6ibi2 Dividet autem utique aliquis *cognativam* et etericam.

6ibi6 et peregrinam, et cognata videtur multifaria quedam esse, dependet autem omnis ex paterna.

6ib27 Ex hiis autem manifestum et propter que amant magis matres.

6ib35 et qui unius moris eteri propter quod et fraterna *arterike*

Ó2aio Sunt autem et in fraterna que quidem et in eterica et magis

Ó2a32 neque ad extraneum et eterum et *discipulum.*

$3b23 utique recedere videtur non SUpereccellentis in malicia

(LIBER NONUS>

Ó4bi4 ut conveniens *operativi.* Cui credidit dissolvi. Ad hunc

HbP2(Mb KbPbOb Lb) 8 hii (? oírot)] *ovm* 10 tantum (? *irXéov* ili[5)] *ιιXιjv* 14 neque2 *[KbOb)2 V* 17-18 dependet autem (^pr-ijrat *δèrec. Pb)J T/pTTjaOai Se ObLb* : waj *rjpTÍjvdai NbPzMbKb* 19 et] *om. NbPb*

3-5 *St (vide praef.)*

Hr 10 tantum *perscriptum Hr* : *an scrib.* tamen ? *(cf.* R) 17 *an scrib.* et cognata <autem> ? 25 conveniens *pro* operativi *(mendum pro* oportunum L) *scrib.*

et beneficia quidem reddendum *magis* multum magis quam 64631

vel propter delectabile amans. Simulabat *el* propter morem. 6565

ipsius gracia. Quod quidem matres ad filios passe sunt. 66as

appellacio facta est a multo pravo existente. 68622

vel *qualicumque* Set *que* secundum virtutes 68626

Vnde cum demon. *Vnde* de<». quid opus est amicis. 6968

preberes utique eorum que ad propriam vitam *sufficientes* superflui et inpeditivi ad *bonum* vivere. 70627

<LIBER DECIMUS)

Pertendunt *hec enim* per omnem vitam influxum habentia 72323

Eudoxus quidem igitur delectacionem per se bonum 72bg

esse autem eligibile epiikes et quod maxime potentissimum 72b!1

non utique ut amicus delectacionis videbatur hoc dicere set 72617

tale autem confesse esse delectacionem 72b2i

delectacionem autem indeterminatum esse 73ai6

quid autem prohibet quemadmodum sanitas determinata 73*24

minus, tale utique et quod circa delectacionem contingit esse. Perfectumque 73328

Et dicunt utique tristiciam quidem defectum esse *quod* 7367

hic autem *laudatur* ut ad altera *colloquente* 74a!

quoniam sunt quedam virtutes eligibiles secundum se ipsas 74310

set in ipsa ambulacione. quod enim unde, quo non idem in 74*32

Similiter utique et operaciones differentes specie 75*25

dispositis, confesse quidem igitur turpes. Manifestum 76322

earum autem que Epiikes esse videntur qualem quandam dicendum 76324

*K*P*M* NbP2 LPO** 5 set (¿AA¿)] dAAa Ob 7<bPbAfb P2LbNb 16 autem] *ydp* : xai A"b 19 utique (8^ *pr. m.* Ob)] 21 virtutes (¿p«raí)] ai/xrai 23 utique (P2)] 8è *{deest* 2Vb) 24 confesse (o/AoAoyov/xeWs)] *-vas* Afb *{desunt KbNb)* 25 qualem quandam *(iroiav* rtya)] *iroíav* r¡ *riva*

Hr 4 multo *scr.* : moultp *Hr* 13 hoc *Hr* : *an scrib.* hec ?

76a34 utique plantarum viventi vitam et infortunato maxime

76b27 et studiosoque secundum virtutem, non in ludo ergo

77ai5 sive divinum ens et ipsum sive eorum que in nobis

77aiç esse et hiis que prius et vero, optima et enim hcc est

77a2i cognoscibilium circa que intellectus. Amplius autem

77a27 Et que dicitur autarkia. circa speculativ[i]am

77a34 cooperatores habere, set sicut per se sufficientissimus

77b7 vel bellicis Operacio que autem circa hec Operationes videntur non vacantes esse, bellice *quidem* penitus

77b'o appetere finem. Habet autem delectacionem propriam, hec

78bi5 inconveniens autem °t si erit ipsis nomisma, vel aliquid

78b26 vita beata, tali existente operacione ; hominibus

79a4 Possibile autem, et non principem terre et maris agere

79a22 dissonantibus autem sermones accipiendum.

8obi4 sciens quid omnibus vel talibus congruit. Comunis

8ob2i et speculativo fieri, ad universale ambulandum esse

8iaio non enim utique fierent per consuetudinem magis politici

8ib7 Forte *igitur* legum et politiarum congregaciones

8ibn si non igitur secundum ca[u]suin.

8ibi5 totaliter utique de politia ut ad potencian!

Qb *P2L^Nb* i plantarum] *<f>vrov* Pb *(desunt* 7\bA'b) 2 studiosoque *(uirovSatip* re *pr.m.* Ob) : studioso que *(1 a-nov^aicp ι ' *ι¡ core.* i)b)j *crrrouSaia)* piUfb/J) : *(J7T.* 8è **7] F2 (desunt* 7<bA'b) 5 amplius] ean .17" 7 sicut (? côç)' *opeas* 8 operacio, at *evepyetat L)i, corr. P2 (deest* A'b) 10 Habet autem *(¿X€ί* Se)] *Kal eyeiv r-qv* : *€X€iV T€* 1+ *Kal* d/b) *ce^- (deest* A'b) propriam' rc-*Aeiav praem. (deest* A'b) 12 tali existente operacione *(Totav-r-qs ova-qs rrjs èvepyeias O^M^P2)] om. (dei. sec.m. P2)* 13 principem] *apyovras* F2Z.bA'b 15 quid *(n FPP^y.* ori talibus congruit (? roîç *roioîs* Set *pr.m.* /\.b)j *rois* rototoSe 17 consuetudinem (¿.bA'b)] *TToAtrtK'qç ow'qdçiaç*

Hr 2 studiosoque *scr.* : *studioso que *Hr*

APPENDIX

PARTICULAE LIBRORUM I ET III

ab Hermanno Alemanno ex arabico translatae

CONSPECTUS SIGLORUM

I. SIGLA IN ADNOTATIONE PARTICULARUM LIBRI PRIMI ADHIBITA

Rh = cod. Vaticanus, bibi, apost., Borgh. 108 : saec. xm‘‘

Reliquorum libri primi sive Ethicae Novae codicum sigla invenies supra, p. 64.

II. SIGLA IN ADNOTATIONE PARTICULAE LIBRI TERTII (sive Ethicae veteris editionis longioris) adhibita

Ap = cod. Patavinus, bibl. anton., XVII, 370 : saec. xmex.
Lo = Londinensis, museum Brit., Regius 12.D.XIV : saec. xinex.
Pl = Vaticanus, bibi, apost., Pal. lat. 986 : saec. xinex.
Qp = Berolinensis, bibl. Germ, pubi., Lat. Qu. 341 : saec. xinex.
Qq = Cantabrigiensis, coli. Gonv. et Caii, 341 /537 : saec. xm™
Qr = Cantabrigiensis, coli. Gonv. et Caii, 458 /396 : saec. xmex
Qv = Erfordiensis, bibi. pubi. Ampl., Fol. 39 : saec. xniex.
Qw = Florentinus, bibi. Laurent., Ashb. 1557 : saec. xm™-
Qz = Parisinus, bibi, nat., lat. 3572 : saec. xmex.
Rh = Vaticanus, bibi, apost., Borgh. 108 : saec. xniex.
Vm = Yalensis sive Neo-Portuensis, bibl. Marston., 11 : saec. xm™-

Notas et compendia in adnotatione adhibita invenies supra, p. 3.

A.

PARTICULAE LIBRI PRIMI
' ALIA TRANSLATIO '

Bonum autem dicitur et in eo quod quid, et in quali, *et in quanto,* et in ad ali- góaiq
quid] *Alia translatio,* quod autem quid est prius est natura eo quod
ad aliquid ; quod enim ad aliquid simile est inani et <ei> quod
accidit ei quod est quid ; horum igitur non est communis idea.
Amplius bonum his modis dicitur quibus et ens. et enim [et enim
<in eo> quod quid dicitur, <ut puta> deus et 96a24

una enim hirundo nidum non facit, neque una dies facit.] *Alia translatio.* 98ai8
una yrundo ver non facit neque una dies temperata.

divisibile, aut ratione duo indivisibilia, quemadmodum] *Alia translatio,* O2a3o
natura autem indivisibilia, super hoc : *aut ratione.*

Videtur autem et alia quedam natura anime *non* rationalis esse, *set* O2bi3
participans quidem qualiter ratione, eum qui animam continet a
voluptatibus laudamus et qui continet eam ratione et particula O2bi5
anime rationalis ; rectus enim est et optimorum deprecator.
Videtur autem in *esse* aliquid *quidem* prêter rationem *innatam* quod

*Rh*2 4 Bonum — aliquid *in textu Rh*1 5-8 alia — et enim1 *marg. ext. Rh*2 (f. 254r) 6 ei *suppl.* : *om. Rh*2 8 amplius — ens *cf. Averroes, infra* **132.13** dicitur *s.l. Rh*2 8-9 etenim2 — et *in textu Rh*1 10 una — facit2 *in textu Rh*1 10-11 alia — temperata *marg. ext. Rh*2 (f. 250r) 11 facit + *s.l.* tamen significat *Rh*2 ver ... temperata *cf. Averroes nec non Summa Alexandrinorum, infra* **132.**17, 19 12 divisibile — quemadmodum *in textu Rh*1 12-13 alia — ratione *marg. int. Rh*2 (f. 26iv) *cf. Averroes, infra* 132.21-22 *(His verbis significari videtur verba* natura autem indivisibilia *in exemplari scripta esse supra verba* aut ratione, *in textu posita).*

*Rh*2 *(Kj, Ethicae novae rell. codd.)* **14-129.**7 Videtur — ethice *post Ethicae novae ultima verba quae prima manu scripta hab. Rh*1 : virtutes dicimus et intellectuales. explicit *(cf.* 95.5-6), *haec alia manu scripta hab. Rh*2, f. 202r-v) 14 quedam natura *Rh*2*KjQw pauci* : quedam *om. AwKpLoWoQl pauci* : natura quedam *Rh*1 *plerique* non *Rh*2 : *om. cett.* rationalis esse *Rh*2*QzWoQp* : rationalis anime vel esse *Kj* : *cf.* **93.13** set *Rh*2 *(cf. Averroes, infra* **133.2** : tamen) : *om. cett.* 15-17 eum — deprecator *Rh*2 *(cf. Averroes, infra* **133-4-6)** : *aliter cett. (cf.* 93.14-16) 15-16 qui... qui *scr.* : que ... que *Rh*2 18 esse *Rh*2 : eis *cett.* aliquid quidem *Rh*2 : aliquid ... quidem *(post* rationem) *Kj* : aliquid *Rh'AwQz* : aliquid quod *plerique (cf.* **93.**16 *cum adn.)* innatam *Rh*2 : -tum *cett.*

obviat et contrarie *movet* rationi. Similiter autem *quasdam paraliticas particulas* corporis ad dexteram eligentibus moveri *moventur e contrario*
O2b2o ad sinistram, ita in anima. Ad contraria enim promotiones *in contrarium.* set in corporibus quidem videmus quod *differenter moventur* in anima vero *incontinentis* non videmus. Forsitan autem et in anima nichil minus *est* intelligendum esse *quidem* prêter rationem adversans *huic* et contradicens, *quam* motum alterum motui nature contrarie ***
O2b25 et hoc rationabile videtur participare ut diximus, obedit igitur rationi quod continentis. Amplius autem subiectius rationi est quod honesti et fortis omnia enim honesti *et fortis* concordant rationi, videtur itaque et non rationabile duplex plantativum quidem nequaquam rationi com-
O2b3o municat. concupiscibile autem *** participat qualiter rationem secundum id quod *excusabile* est eius et universaliter obedibile. ita utique ut patris et amicorum inquimus habere rationem et non quemadmodum *mathematicum.* Quoniam autem et rationabile obediens est rationi
03a! significat et redargutio et monitio et reprehensio et hortatio. Si autem oportet hoc dicere rationem habere, duplex quidem igitur quod habet rationem hoc quidem principaliter *et per se ipsum,* hoc autem

Rh2 (Kj, Ethicae novae rell. codd.) 1 movet *Rh2* : movetur (noscitur *Qr) cett.* quasdam *Rh2* : quemadmodum (quod dicendum *Pz) cett.* 1-2 paraliticas particulas *Rh2* : dissolute paraletice particularum *plerique (cf.* 93.18-19 *cum adn.)* 2 *raovQci Rh2KjRhxQwMy pauci* : movere *plerique (cf. adn. inf.)* moventur *Rh2 (cf.* movetur *pro* movere *KcPtQiQp1)* : deferuntur (diff-, *etc.) Post* sinistram (3) *cett.* e contrario *Rh2* : contrarie *QvQp pauci* : contrarium *(praem.* in *Rh^Qw MyLoQr) cett.* 3 ita (itaque *Kc* : ita est *Ki) ante* in anima *Rh2PlQmKcKi* : *post cett.* in contrarium *Rh2* : incontraencium *Kr1* : incontinentium (con- *Qz) cett.* 4 differenter *Rh2* : *variant cett. (cf.* **94.**1 *cum adn.)* moventur *Rh2* : *om. cett.* 5 incontinentis *Rh2* : *praem.* continentis et *cett.* 6 est *Rh2* : *om. cett.* quidem *Rh2Aw* : quod/j/m^uá *(cf.* **94.3** *cum adn.)* huic *Rh2* : + racioni *cett.* 7 quam *Rh2* : quando autem *plerique (cf.* **94.4** CMW *adn.)* motum ... motui nature contrarie *(scrib.* -rium ; *an glossa supra verbum* alterum *ponenda ? Rh2 (cf. Summa Alex., infra* **134.n)** : *om. cett.* *** *aliqua Ethicae novae verba desunt* 8 rationabile *Rh2AwrPl* : irrationabile *cett.* rationi *Rh2RhxQwMyQp pauci* : -f- et *plerique* 9 autem *Rh2KjApQq* : + forsitan *cett.* honesti *Rh2KjPzQp* : honesta *Qr* : que honesti (-ta *KiKr1) cett.* 10 et fortis2 *Rh2* : *om. cett.* itaque *Rh2 multi* : utique *QpYm pauci* 11 non rationabile *Rh2* : non inrationabiliter *Kj* : non irrationale *Qr* : irrationabile (-lis) *cett.* quidem *Rh2KjQv pauci* : + enim *cett.* rationi *ante* communicat *Rh2, post* comm. *DyPl* : *om. Kj* : ratione (-nem) *post* comm. *cett.* 12 concupiscibile *Rh2 (cf. Averroes, infra* **133.29)** : irrationabile (-nale) *KcKiLoPzQmYm* : irale *Aw* : racio- *Qk* : irascibile *cett.* *** *tria verba desunt (cf.* **94.**10) rationem *Rh2KjAw Qz* : *ante* qualiter *QpYm pauci* : *om. cett. (cf.* **94.**10 *cum adn.)* 13 excusabile *Rh2* : exaudibile *cett.* ut *Rh2PzKc2Qp2* : et *cett.* 15 mathematicum *Rft2* : -ticorum *cett.* et rationabile *Rh2* : *scrib.* irrationabile *cum QpYmDyKcLoPt Qm* : irale *Aw* : *om. QlQk* : irascibile *cett.* 15-16 obediens — hortatio *Rh2 (cf. Averroes nec non Summa Alex., infra* **133.**30-32 *et* **134.**7-8)] *aliter cett.* 17 quidem *Rh2Qm* : *om. cett.* igitur *RhPKjRhKQwMy pauci* : + et *cett.* 18 et per se ipsum *Rh2* : in se ipso *cett.*

ut patri obedibilis filius, determinatur autem virtus secundum differendam hanc, dicimus autem harum has quidem intellectuales, has autem morales, sapientiam quidem et prudentiam et intelligentiam intellectuales. liberalitatem et castitatem, morales, dicentes igitur de moribus O3a5
non dicimus *quia* sapiens aut intelligens. set quia humilis vel Castus, laudamus autem sapientem secundum habitum *proprium,* habituum autem eos qui laudabiles dicimus virtutes. Alia translatio de fine nove ethice. O3aio

Rh2 (Kj, Ethicae novae rell. codd.} 1 patri obedibilis filius *Rh2 (cf. Averroes, infra* **133.**37) : parum audibile quid *plerique (cf.* **94.**17 *cum adn.}* autem *Rh2 Rh^MyPtQlQzWo^Ym* : + et *plerique* 3 prudentiam *Rh2 (cf. Averroes nec non Summa Alex., infra* **133.41** *et* **134.**18) : fronesim *cett. (cf.* **95.1** *cum adn.}* 4 liberalitatem *Rh2Qv pauci* : 4- autem *plerique* castitatem *Rh2 (cf. Averroes nec non Summa Alex., infra* **133.**42 **: 134.**19) : honestatem *cett.* 5 quia1 *Rh2* : quod *PzQlQy* ' tamen *Qm* : quasi *cett.* quia2 *Rh2PtQoWo* : quod *PzQl : om. ApQmQo* : quasi *cett.* castus *Rh2 (cf. Averroes nec non Summa Alex., infra* **134,2** ; **134.2**1) : honestus *cett.* 6 autem1 *Rh2KjA wKpQpQr pauci* : + et *plerique* proprium *Rh2 : om. cett.* 7 dicimus (-ca- *KfQr} ante* virtutes *Rh2KjNoQwKfQr (ante* laudabiles *Qx) : om. KpLoDy : post* virtutes *(utr. Ql} cett.* virtutes *Rh2* : -|- et (ut *Qz* : et non *Ql* : *om. pauci}* intellectuales *cett.*

B.

PARTICULA EXTREMA LIBRI TERTII

NOVA TRANSLATIO vel VETUS NOVITER EDITA

i9bi Habent enim simile, set utrum horum ab altero sumptum sit, non est necessarium dicere. Etsi manifestum sit ultimum a primo transumptum esse ; bonum autem videtur removeri ab hiis. Oportet enim penas infligi turpia cupientibus et desi- i9b5 derantibus et in hiis crescentibus. Talia autem sunt desiderium et puericia ; pueri enim magno desiderio vivunt. In hiis enim maxime est desiderare delectabilia ; unde excedunt in querendo delectabilia nisi doctoribus obediant. Non habenti enim intellectum omnino insaciabilis est appetitus delectabi- tgbio lis ; actus autem desiderii suum simile augmentât, et si magna et fortia sint desideria, rationem hebetabunt. Et ideo mensurare oportet et ut sint pauca et non contra rationem. Talis enim dicitur obediens et disciplinabilis. Quemadmodum autem pueri desiderium oportet esse secundum quod doctor precipit, igbi5 ita pars desiderabilis habere se debet ad rationem. Ideo hec

RhQwQz Pl QpYm ApLoQqQrQv 3 Nova — edita *Qq* : *om. cett.* 4 Habent] Habet *QqQrQv* enim] autem *ApLo* simile] aliquid simile *ApQq* simile -f- puericia et incontinencia *s.l. Rh, marg. Qz* utrum (utrumque *Lo)* horum] *inv. RhQw {sed cf. Averroes, infra* **134.28)** 4-5 sumptum sit ab altero *tr. RhQwQz* : sit ab altero sumptum *QpYm* 5 ultimum -f- id est incontinencia *s.l. Rh, marg. Qz* 5-6 etsi — esse + ex pueris enim *(om. Qz)* male doctrinatis cum perveniunt ad annos discretionis fiunt sepe *(om. Qz)* incontinentes *marg. RhQz* 6-7 Bonum — hiis + Bene dico quod habent simile : Bonum videtur etc. *marg. RhQz* (Bonum ... etc. *om. Qz)* 6 autem *RhQzPlQpYm* : enim *cett.* videtur removeri *RhQwQzPlQp Ym* : removetur *cett.* 7 hiis] eis *Qp Ym* 8 autem *RhQwQzPl (cf. Averroes, infra* **134.**34) : enim *cett. (om. QpYm)* 9 desiderio magno *tr. PlAp* : magis (desiderio *om.) Qr* 10-11 in querendo] inquirendo 11 obediant] obediverint *Pl* : obaudierint *QpYm* : obedierint *Qr* : obediunt *QqQvl* 12 intellectum + horum *LoQv* 14 sint] sunt *ApQqQv* : fuerint *QpYm* rationem hebetabunt (habebunt *Qiv) RhQwQz* : *inv. cett.* (ebe- *PlApLoQrQv* : obe- *Qq)* ideo : *post hoc verbum deest Ap* 16 enim] autem *QpYm* dicitur] dicetur *QqQr* disciplinabilis *RhQwQp* : -nalis *QqQrQv* : -nalis *QzPlYm* : -natur *Lo* autem *QwPlQq (cf. Averroes, infra* **135.3** ' enim *Rh QzQpYmLo: om.QrQv* 17 secundum quod] quemadmodum *RhQw* 18 desiderabilis] delectabilis *QrQv* se debet habere *tr. QpYm*

pars in casto concordat rationi ; utrumque enim bonum intendit. Castus utique appetit quod oportet et ut oportet et quando oportet, et similiter ratio preordinat. Hoc de castitate igitur in tantum dictum sit. igbi8

RhQwQz Pl QpYm LoQqQrQv i intendit 4- et castus et ratio *RhQwQz* 2 itaque *PlQpYm* : itaque utique *Qv* 3 hoc (?) *PlQpQr (cf. Averroes, infra* I35.9) ı hec *RhQwQzQqQv* : hec. § Et hoc *Lo (ante* hoc *paragraphum ponit Qp.post Rh*; *ante* De castitate *interp. QwQzPlQv)* in *om. RhQw* 3-4 in — sit] sufficiunt *Lo*

Subscriptio : Explicit ethica aristotilis verum est *Qw* : Explicit quaitus tho *(exp.)* ethicorum *Pl* : Explicit *Qp* : Explicit de castitate et per consequens vetus ethica aristotilis *Lo* : Explicit liber eticorum veterum *Qr*

c.

AVERROIS LIBRI NICOMACHIAE [1]

NEC NON

SUMMAE ALEXANDRINORUM [2]

HERMANNO ALEMANNO INTERPRETE

PARTICULAE QUAE PARTICULIS SUPERIORIBUS RESPONDENT

i. Libri primi particulae

g6a2o AVERROES (f. 6r E) : Cum bonum universale dicatur de substantia et de quali et de relatione, sitque substancia relatione prior naturaliter. Plura namque sunt relationis que videntur non habere esse nisi in anima, Et de multis eorum manifestum quod sunt res accidentes alteri. Quod cum ita sit, neque horum erunt ydee communes extra animam. ***Amplius bonum hiis modis dicitur quibus et ens.*** Bonum enim dicitur de 90a24 substantia, quemadmodum de deo...

[Deest in *Summa Alexandrinorum*]

g8ai8 **Averroes** (f. gv I) : ... quemadmodum neque per unam yrundinem, neque per unam diem ***temperati*** aeris pronosticatio est veris.

Summa Alexandrinorum (p. **xliii**) : Una nempe yrundo non pronosticatur ver, neque dies unica ***temperati*** aeris.

O2a3o AVERROES (f. iyr D) : ... an sint distincta ut membra corporis, et ut omnis res divisibilis, aut sint ratione, id est diffinitione, duo, et indistincta natura, id est subiecto, ut convexum et gibbosum in arcu circuli.

[Deest in *Summa Alexandrinorum*]

[1] *Aristotelis Opera cum Averrois commentariis.* Venetiis apud Junctas, 1562-1574 (Nova ed., Frankfurt am Main, 1962). Tertium volumen. Aristotelis Stagiritae libri Moralem totam Philosophiam complectentes, cum Averrois Cordubensis in Moralia Nicomachia expositione..., Venetiis apud Junctas 1562 (editionis manifestiora menda ad normam codicis Audomarensis, bibl. munie. 623, correxi).

[2] Ed. C. Marchesi, *L'Etica Nicomachea nella tvadizione latina Medievale,* Messina, 1904 (editionis manifestiora menda ad normam codicum Londinensis, bibl. Hospitii Grayensis 2, et Parisini, bibl. nation. 12954, correxi).

Averroes, (f. 17D : Dixit. Videtur autem quod sit anime ho- 021,13
minis natura, alia quedam irrationalis, participans ***tamen*** rationem aliquo modorum ; et hoc, eo quod exaudibilis est rationis et obediens ei. Et propter hoc, ***laudatur qui continet animam suam*** 02IJ15
a voluptatibus, quemadmodum laudatur ***qui continet rationem suam et partem anime sue rationalem ; qui enim talis est, directus*** est et
vel virtuosarum
inquisitor rerum pertinentium virtuti. Et apparet quoniam in nobis est aliquid aliud prêter partem rationalem, contrarians rationali et ducens ad diversum partis ad quam ducit rationalis. Et accidit anime in hac dispositione, simile eius quod accidit membris paraliticis, quando volumus ea movere ad aliquam partem, et ipsa inclinantur ad aliam partem. Talis enim est disposicio istius anime 02b2o
cum anima rationali. Rationalis namque quando voluerit movere versus rem aliquam, et fuerit vis contraria ei vincens, movebit ad contrarium illius rei ; et propter hoc, erunt motus eorum qui non continent animas suas a voluptatibus ad contrarium rectitudinis, sicut est disposicio in membro paralitico, nisi quod motus membri inordinate moti in corpore est res nota. Videmus enim eum oculatim, in anima autem non videmus oculatim sensu. Veruntamen fortassis oportet ut sciamus, quod in anima est aliquod diversum rationi, contrarians ei et contradicens, non minus quam in corpore 021.125
credimus esse motiones contrariantes motibus naturalibus, et enim utreque res sensibiles sunt. Et hec eadem pars est illa de cuius natura est ut obediat rationi ducenti ipsam. Et fortassis in casto et forti facilius consentit et obedit rationi, eo quod operationes eius omnes, convenientes sunt rationi. Cumque sic se habeat res, tunc palam est, quod illa que est non rationalis ex partibus anime, est duobus modis ; plantativa, que non participat ratione aliquo modorum, 021,30
et ***concupiscibilis,*** que participat ratione secundum quod obedibilis est ei naturaliter. Et ex hiis que significant super hoc quod ***obedibilis est rationi,*** est inpressio quam facit in nobis ***redargutio*** et est effectus in nobis ***redargutionis et exhortationis et ammonitionis et reprehensionis*** et castigationis. Et propter hoc manifestum est, quod quando attri- 03a!
buimus rationem anime, hoc est secundum duos modos, quorum unus dicitur vere et per se, et est pars apprehensiva indicativa, et alter est pars obediens huic, et est illa pars cui accidit ex parte rationis simile ei quod accidit ***filio*** de obaudientia patri et obeditioni ei nisi fuerit nequam naturaliter, ut est filius rebellis.

Dixit. Virtus ergo dividitur primo in duas virtutes, quarum una est intellectualis, et est apprehensiva ; altera vero, obedientialis, et est virtus moralis. Et sapientia et ***prudentia*** et intelligentia, spe- 0335
cies sunt intellectualis ; liberalitas vero et ***castitas*** et que hiis similantur, species sunt moralis. Et huius signum est, quod quando dicimus

de moribus hominis, non dicimus de eo quoniam sapiens aut intelligens, set quoniam humilis aut ***castus***. Sapiens autem laudatur secundum industriam scientialem quam habet, et universaliter quod fiunt
o3aio ex habitibus animalibus laudabiles, nominamus virtutes.

Summa Alexandrinorum (p. xlv) : Aliud autem partis irrationalis participat aliquo modo rationem, scilicet tanquam obediens ei, et est pars concupiscibilis cuius obeditionem rationi significat effectus in nobis ***redargutionis*** et correptionis. Veruntamen fortassis non ignorare oportet in anima aliquid esse contrarians et contradicens rationi, quemadmodum in membris paraliticis videmus vim esse motivam in partes oppositas ***motui nature***. Verum in membris hoc quidem manifestum est, in anima autem occultatur. Manifestum est igitur quod vis rationalis duplex est, una rationalis vere, scilicet apprehensiva discretiva, et altera obediens huic si rectificabiliter se habuerit, ad similitudinem filii qui patris castigationem recipit, nisi naturaliter nequam fuerit et rebellis.

Virtus ergo duplex est, videlicet intellectualis et moralis. Intellectualis, ut sapientia et ***prudentia*** et similia. Moralis, ut largitas et ***castitas*** et similia. Laudantes enim hominem ex parte virium intellectualium sapientem eum dicimus aut scientem aut secundum aliquid huiusmodi. Set ex parte moralium, largum vel ***castum*** vel humilem eum appellamus.

2. Libri tertii extrema particula

igbi **Averroes** (f. 4Óv-47r) : Et nos quidem in ydiomate nostro absolute dicimus nomen incastitatis de peccato quod fit a pueris, eo quod similitudo quedam est inter istas duas intentiones. Intendo intentionem incastitatis secundum veritatem, et hanc intentionem que in pueris invenitur. Certificare autem ***quod eorum ab altero*** denominatum aut vel accomodatum ***transumptum sit*** non indigemus in hoc loco, vult, ideo quod est inquisitio ydiomalis. Dixit. Nisi quod ***manifestum*** est quod nomen postremum in positione, accomodatum est ***a primo***. Dixit. ***Videtur*** itaque non malum immo ***bonum*** esse ut transmutetur ab isto. Et enim oportet retundi et refrenari turpia cupientem, et desi-
igb5 derantem, et in hoc excedentem. Taliter autem se habet desiderium et pueritia ; et hoc, quoniam pueri quidem ***per desiderium vivunt*** proprie ; et enim concupiscentia [sive cupiditas] delectabilis in ipsis fit proprie. Si ergo puer non fuerit obsequendo mandato educantis ipsum, superfluet in persequendo quod delectat. Et hoc, quoniam penitus ***insatiabilis est*** ei qui intellectum non habet, concupiscentia rei delectabilis ; et ***actus desiderii, suum simile augmentât***. Et si fuerit
igbio desiderium magnum vehemens, pervertit rationem. Propter hoc

igitur oportet ut sit secundum mensuram, et ut sit paucum, et non contrarians discretioni. Qui enim talis fuerit, nominatur ***obediens, disciplinabilis. Quemadmodum autem oportet*** ut sit ***desiderium pueri*** prout visum fuerit ***doctori,*** sic oportet, ut pars concupiscibilis sit prout imperavit ratio. ***Ideoque*** oportet ut ***in casto*** pars concupiscibilis igbis ***concordans sit rationi,*** ita videlicet ut ambo ***bonum*** velint et ***intendant. Castus*** igitur desiderat quod oportet desiderari, et qualiter oportet, et quando oportet, ***et similiter etiam ordinat ratio*** res istas. Dixit. ***Hoc*** itaque est quod oportebat nos dicere de castitate.

Summa Alexandrinorum (p. 1v) : Reluctari enim oportet desideriis delectabilium. Nam si prevaluerint, vim absorbent rationis vel ***hebetabunt,*** et tunc ***insatiabilis*** remanebit appetitus. Et sicut perverse vivunt pueri nisi coacti fuerint ad bene vivendum a pedagogis, sic ad insolertiam nos ducet sensualis appetitus, nisi fuerit a rationis regula coartatus. Valde conandum est igitur atque laborandum ut virtus nostra concupiscibilis subiecta sit rationi. Ita videlicet ut ambe ***bonum*** velint et ***intendant,*** et tunc stabit in appetitu debito et operibus laudabilibus concordia castitatis.

UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII AEVI
ACADEMIARUM CONSOCIATARUM AUSPICIIS
ET CONSILIO EDITUM

ARISTOTELES LATINUS

EDITIONI CURANDAE PRAESIDET

L. MINIO-PALUELLO

XXVI 1-3

FASCICULUS TERTIUS

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

LEIDEN
E. J. BRILL

1972

ARISTOTELES LATINUS

XXVI 1-3

FASCICULUS TERTIUS

ETHICA NICOMACHEA

Translatio Roberti Grosseteste Lincolniensis
sive
'Liber Ethicorum'

A. Recensio Pura

edidit

RENATUS ANTONIUS GAUTHIER

LEIDEN
E. J. BRILL

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

1972

L. S.

Huius seriei volumen XXVI. 1-3 Ethicorum Nicomacheorum latine e graeco sermone aetate media redditorum textus omnes editori nostro notos continet in quinque fasciculos divisum quorum singuli haec amplectuntur :

primus — Praefationem ;

secundus — Translationem Antiquissimam librorum II et III (' Ethicam Veterem '), una cum Translationis Antiquioris libro I (' Ethica Nova ') et reliquiis ceterorum librorum Hoferianis atque Borghesianis ;

tertius — Translationis Roberti Grosseteste Lincolniensis (' Libri Ethicorum ') textum purum ;

quartus — Translationis eiusdem Lincolniensis textum ab ignoto quodam recognitum eumque late vulgatum ;

quintus — Indices verborum latinum-graecum et graecum-latinum.

L. M.-P.

3.

TRANSLATIO ROBERTI GROSSETESTE

LINCOLNIENSIS

SIVE

' LIBER ETHICORUM '

A.

RECENSIO PURA

CONSPECTUS SIGLORUM

in adnotatione Translationis Lincolniensis adhibitorum

I. LIBRI LATINI

Cw = cod. Cantabrigiensis, domus Petri 116 : saec. xm^{ex}.

Eo = Etonensis, bibi. Collegii 122 : saec. xin^{ex}.

Fh = Florentinus, bibl. nation, centr., Conv. Soppr. I.V.21 : saec. xm^{ex}.

Ks = Parisinus, bibl. Arsen. 698 : saec. xni^{ex}. — xiv^{in}.

Kt = Parisinus, bibl. nation., lat. 16582 : saec. xm^{ex}

Ku = Parisinus, bibl. nation., lat. 17832 : saec. xin^{ex}.

Na = Neapolitanus, bibl. nation., VIII.G.4 : saec. xm^{ex}.

Oq = Oxoniensis, coli. Omnium Animarum 84 : saec. xm^{ex}.

Rk = Remensis, bibi, munie. 876 : saec. xni^{ex}.

Se = Hispalensis, bibi. Colomb. 82.1.5 [pars antiqua = Lib. I-V et Xin] : saec. xm^{ex}.

St — Stockholmensis, bibi, regalis V.a.3 : saec. xni^{ex}.

Ut = Vaticanus, bibi. Apost., Vat. lat. 2171 : saec. xni^{ex}.

Lp = exemplar Parisiacum (= cod. ***KuRk*** nec non ***Vindob. 2327)***

N = Translatio Antiquior (vide Fase, sec., pp. 65-124)

R = Translationis Lincolniensis recensio recognita (vide Fase, quart.)

Rarius adferuntur :

Cc= cod. Cusanus, bibi, hospitalis 181 : saec. xm^{ex}.

Db = Dublinensis, coli. Trinitatis C.2.8 [lib. VII^{ex}-X] : saec. xm^{ex}.

Ff = Florentinus, bibi. Laurent., Plut. LXXIX, 13 : saec. xm^{ex}.

Ok = Oxoniensis, coli. Balliol. 116: saec. xm^{ex}.

Tc = Toletanus, bibi, capituli 95.14 : saec. xm^{ex}.

Ue = Venetus, bibi. S. Marci 3215 (lat. VI, 122) : saec. xnie»-

(Rarissime adlegatur codex *Kv* = Parisinus, bibi, nation, lat. 12954 ı a^i non nulli nominatim in adnotatione adlegantur).

Kb = cod. Florentinus, bibi. Laur., Plut. LXXXI, n : saec. x
D> = Parisinus, bibi, nat., gr. 1854 : saec. xn
Mb = Venetus, bibi. Mare., gr. fondo antico 213 : (c. 1467)
N» = Venetus, bibl. Marc., gr. Class. IV cod. 53 : saec. xn
Ob = Florentinus, bibi. Riccard., 46 : saec. xiv
pb = Vaticanus, bibi, apost., Vat. gr. 1342 : saec. xm
P2 = Parisinus, bibi, nat., Coisl. 161 : saec. xiv.

Raro adferuntur :

Bx = cod. Londin., Mus. Brit., Add. 14080 : saec. xv
B2 = Londin., Mus. Brit., Add. 6790 : saec. xv
Cc = Cantabrig., Univ., Ii 5 44: saec. xmex.
E = Parisinus, bibi, nat., gr. 1853 : saec. xv
Ha = Venetus, bibi. Mare., gr. fondo antico 214 : saec. xii-xm
Ol = Oxon., Corporis Christi Coli. 112 : saec. xv
O2 = Oxon., Novi Coli. 227 : saec. xv
P1 = Parisinus, bibi, nat., gr. 2023 : saec. xv

Pap. cf. The Oxyrhynchus Papyri. Part XXIV, ed. E. Lobel... C. H. Roberts... E. *G.* Turner and J.W.B. Barns, London, 1957, n° 2402, p. 124-126.

Aid. = editio Aldina (Aristoteles. *Opera, graece...* t. V, apud Aldum Manutium, Venetiis, 1498).

Asp. = Aspasii *In Ethica Nicomachea quae supersunt commentaria...* ed. G. Heylbut (Comm. in Aristotelem Graeca, vol. XIX, 1), Berolini, 1889.

Anonymus *Eustratii et Michaelis et Anonyma in Ethica Nicomachea commentaria...,* ed. G. Heylbut (Comm. in Aristotelem Graeca, vol. XX), Berolini, 1892.

Eustr. — Eustratius, *ibid.*

Michael Eph. = Michael Ephesinus, *ibid.*

Paraphr. = <Ps.> Heliodori *in Ethica Nicomachea Paraphrasis...* ed. G. Heylbut (Comm, in Aristotelem Graeca, vol. XIX, 2), Berolini, 1889.

Ashburner = W. Ashburner, *Studies in the Text of the Nicomachean Ethics, II,* in *The fournal of Hellenic Studies, 37* (1917), P- 31-55-

h..."| : His uncis in textu libri VII utimur ad ostendendum quae particulae in Ethica Borghesiana serventur (cf. supra, fase. sec. pp. 106-113).

COMPENDIA ET NOTAE

codd., cett. : ad codices tantum respiciunt qui ineunte adnotatione in singulis paginis recensentur
edd. : complures saltem editiones

/ rasura unius litterae
* stellula in adnotatione graeco-latina legentem ad adnotationem latinam refert ; in adnotatione latina lectiones praecedit quae cum quibusdam lectionibus variis graecis concinunt.
*** tres stellulae in textu aliqua verba deesse indicant, quae in latina potius quam in graeca scriptura omissa esse videntur.

Grandioribus litteris in adnotatione latina scripsimus varias lectiones quae cum verbis graecis quodam modo concinunt.

add. = *addidit, -derunt*
adn. = *adnotatio*
cap. = *capitulum*
hab. = *habet, habent*
ind. = *indicavit, -verunt*
inf. = *inferior*
interp. = *interpunxit, -xerunt*
inv. = *invertit, -terunt*
litt, = *littera*
om. = *omisit, -serunt*
praem. = *praemisit, -serunt*
scr., scrib. = *scripsi, scribendum*
secl. = *seclusi*
s.l. = *supra lineam*
s.v. = *sub verbo*
sup. = *superior*
suppi. = *supplevi, -vit,* etc.
tr. = *transposuit, -suerunt*
utr. = *utrimque*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

PRIMUS

CAPITULUM I

Bekker
[i] Omnis ars et omnis doctrina, similiter autem et actus et eleccio, 94a!
bonum quoddam appetere videtur. Ideo bene enunciaverunt bonum, quod omnia appetunt.

Differencia vero quedam, videtur esse finium. Hii quidem enim sunt operaciones, hii vero prêter has, opera quedam. 94a5

Quorum autem sunt fines quidam prêter operaciones, in hiis meliora
id est nata sunt
existunt operationibus opera.

Multis autem operacionibus entibus et artibus et doctrinis, multi fiunt et fines. Medicinalis quidem enim, sanitas. Navifactive vero, navigacio. Militaris autem, victoria. Iconomice vero, divicie.

Quecumque autem sunt talium, sub una quadam virtute ; quemadmo- g4aro
dum sub equestri, frenifactiva, et quecumque alie, equestrium instrumentorum sunt ; hec autem et omnis bellica operacio, sub militari ; secundum eundem utique modum, alie sub alteris. In omnibus *itaque* architectonicarum fines omnibus sunt desiderabiliores, hiis que sub ipsis. 94ai5
seu eligibiiiores
Horum enim gracia, et illa persequuntur.

Z? rec.Ob KbPbMb NbP2 13 et (Lb)J *om.* *enim] om. reo.Ob, Mb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L»(= KuRk) (Cc) 5 doctrina] -l- In greco habetur Omnis ars et omnis methodus. Nos autem pro hoc nomine methodus posuimus hoc nomen doctrina, quia alii ante nos sic transtulerunt *marg. EoKsSt* : In greco methodus *marg. Na, s.l. Cc* 10 hiis + artificibus Lp ii id est nata sunt *s.l. KsNaOqCc, marg. Eo* : + Sic enim melius transferretur secundum proprietatem greci sermonis quam existunt *marg. Eo* : + Secundum proprietatem greci sermonis melius transferretur nata sunt quam existunt *marg. KsNaSt* 19 seu eligibiiiores + Verbum enim grecum potest in utrumque transferri, in desiderium scilicet et eleccionem. Et sic inferius intcllige, tam in textu quam in commento, de nominibus significantibus desiderium, quod possent transferri in nomina significanda eleccionem *marg. EoKsNaSt*

Differt autem nichil operaciones ipsas esse fines actuum ; aut prêter has, aliud quiddam, quemadmodum in dictis doctrinis.

Si utique aliquis finis est operabilium quem propter ipsum volumus,
94a20 alia vero propter illum, et non omnia propter alterum desideramus ; procedit enim ita in infinitum, sicque esset vacuum et inane desiderium, manifestum quoniam hic utique erit bonus et optimus.

Igitur et ad vitam cognicio eius, magnum habet incrementum. Et quemadmodum sagittatores signum habentes, magis utique adipiscemur quod oportet.

94a25 Si autem sic, temptandum est figuraliter accipere illud quid quidem est, et cuius disciplinarum aut virtutum.

Videbitur autem utique principalissime et maxime architectonice, esse. Talis utique, et civilis apparet.

Quas enim esse debitum est disciplinarum in civitatibus, et quales
94bi unumquemque addiscere, et usque quo, hec preordinat.

Videmus autem et preciosissimas virtutum, sub hac existentes ; utputa militarem, iconomicam, rethoricam.

Utente vero hac reliquis practicis disciplinarum, amplius autem le-
94b5 gemponente quid oportet operari, et a quibus abstinere, huius finis complectitur utique eos qui aliarum. Quapropter hic utique erit, humanum bonum.

Si enim et idem est uni et civitati, maiusque et perfectius quod civitatis videtur et suscipere, et salvare.

04b 10 Amabile quidem enim et uni soli, melius vero et divinius, genti et civitatibus.

Methodus quidem igitur, hec appetit, civilis quedam existens.

CAPITULUM II

Dicetur autem utique sufficienter, si secundum subiectam materiam manifestetur.

Certum enim non similiter in omnibus sermonibus querendum est, quemadmodum neque in conditis.

94bi5 Bona autem et iusta, de quibus civilis intendit, tantam habent differendam et errorem, ut videantur lege sola esse, natura vero, non.

Lbrec.Ob KbPbMb N^P2 13 utique (O1)] 8' 22 -que (re)] *ye rec.Ob, NbP2* 31 neque in] où8è *Lb* 33 sola] *p-0V0V*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lp(= *KuRk) (Cc)* 5 ita *om. UtNa*

Talem autem quendam errorem habent et bona, quia multis contingunt detrimenta, ex ipsis. Iam enim quidam perierunt propter divicias ; alii vero, propter fortitudinem.

Amabile igitur de talibus et ex talibus dicentes, grosse et figuraliter 9qb2o
veritatem ostendere ; et de hiis que ut frequentius et ex talibus dicentes, talia et concludere.

Eodem utique modo et recipere debitum est unumquodque dictorum. Disciplinati enim est in tantum certitudinem inquirere secundum unumquodque genus, in quantum rei natura recipit. Proximum enim gqbej
videtur et mathematicum persuadentem acceptare, et rethoricum demonstraciones expetere.

CAPITULUM III

Unusquisque autem iudicat bene que cognoscit, et horum est bonus iudex. Secundum unumquodque igitur eruditus, simpliciter autem, 95a!
qui circa omnia eruditus est.

Ideo politice, non est proprius auditor iuvenis. Inexpertus enim est eorum qui secundum vitam sunt, actuum. Raciones autem ex hiis et de hiis sunt. Amplius autem passionum secutor existens, inaniter gjaj
audiet et inutiliter, quia finis est non cognicio, set actus.

Differt autem nichil invenis secundum etatem, vel secundum morem iuvenilis. Non enim a tempore defeccio, set propter secundum passionem vivere, et persequi singula.

Talibus enim, inutilis *cognicio,* quemadmodum incontinentibus. Secundum racionem autem desideria facientibus et operantibus, multum'psaio
utile utique erit, de hiis scire. Et quidem de auditore et qualiter demonstrandum et quid proponimus, proemialiter dicta sint tanta.

CAPITULUM IV

[2] Dicamus autem resumentes, quoniam omnis cognicio et eleccio bonum aliquod desiderat, quid est hoc quod dicimus civilem desiderare, 95a!5
et quid est omnium *operatorum summum* bonum.

L» *ric.O*⁷" *K»P»Mb N»P*² 7 utique] Sè *rec.*Ob, *NbP*² 10 mathematicum] + *Kal yewpérpov La* 13 autem] *yáp Mb* actuum] *repaypara›v LPM»* 23 cognicio] + *yiverat* 28 autem] + *Kal rec.O», N»P*²

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRK) (Cc) 16 Ideo] Idcirco *Kt* 26 sint] sunt *KtSeStlP*

Nomine quidem igitur fere a plurimis confessum est. Felicitatem enim et multi et excellentes dicunt. Bene vivere autem et bene operari, idem existimant ei quod est felicem esse.

95a2o De felicitate autem que est, altercantur, et non similiter inulti sapientibus, tradiderunt. Hii quidem enim apertorum quid et manifestorum, utputa voluptatem, divicias aut honorem. Alii autem, aliter. Multociens autem et idem ipse, alterum. Egrotans quidem enim, sanitatem. Men-

95a25 dicans autem, divicias. *Conscii* sibi ipsis ignorancie, eos qui magnum aliquid et super ipsos dicunt, admirantur.

Quidam autem existimaverunt prefer multa hec bona, aliud quid esse secundum se ipsum ; quod et *omnibus* causa est, essendi *bonum*.

Omnes quidem igitur perscrutari opiniones, inanius fortassis est.

95330 Sufficiens autem eas maxime que superficietenus apparent, vel existimantur habere aliquam racionem.

CAPITULUM V

Non lateat autem nos quoniam differunt que a principiis raciones, et que ad principia. Bene enim et Plato dubitavit hoc et quesivit utrum a principiis vel ad principia, est via, quemadmodum in stadiis ab athlo-

95bi thetis ad terminum vel e converso.

Incipiendum quidem igitur a cognitis. Hec autem, duoliciter sunt. Hec quidem enim nobis, hec autem simpliciter. Forte igitur nobis incipiendum est, a nobis cognitis. Propter quod oportet consuetudinibus

vel totaliter

95b5 duci bene, de bonis et iustis et universaliter civilibus auditurum sufficienter.

Principium enim hoc quia.

Talis autem, habet vel suscipit utique principia faciliter.

Cui autem neutrum existit horum, audiat que Esiodi : « Iste qui-

95bio dem *optimus*. Bonus autem rUISUS et ille, qui *dicenti* obediet. Qui autem

Lb vec.Ob KbPbMb NbP2 6 voluptatem (Eb)] + *r|* aliter] aÀÀo 7 enim] *om.* Lb 8 conscii] + 3' 10 esse (Lb)] *post* secundum se ipsum n et] + ToîaÔe 7Lb, *reo.Ob, N^P** : -f- *rovtois JKbPbMb* bonum] *ayadà LbKbPb Mb* ; rayará tec.Ob, NbP2 12 quidem] ow. tec.Ob,NbP2 25 quia] 4- «ai ei *TovTO (ev tovtois pr.m.Kb)* </>*aivotro apKOvvrajs, ov^ev irpocrZerjoei rov* Sion 27 que Esiodi] *rov 'Hai88ov Mb* *28* optimus] + ôç *avros* (avTtp *LbPbMb*) *TrávTa vocari* (voiyaei *PbMb* : voó-t Lb) dicenti] *ev praem.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lb(== KuRk) (Cc) *1* pluribus *NaSt* 4 altercanter *Eo* : alterantur *Na^St|* 10 quid *om. Kt* 12 fortasse *NaSt* 23 vel totaliter *s.l. FhKsNaSt*, marg. Cw, in textu post* universaliter *KtSt|* 28 docenti *Ut*

neque ipsemet intelligit, neque alium audiens in animo ponet, hic rursus inutilis vir ».

CAPITULUM VI

[3] Nos autem dicamus unde *discessimus*. Bonum enim et felicitatem, vel existimare non irracionabiliter videntur ex hiis que huius vite sunt estimare. 95^5 Multi quidem et gravissimi, voluptatem. Ideo et vitam diligunt voluptuosam.

Tres enim sunt maxime excellentes, et que nunc dicta est, et que civilis esi, et tercia que contemplativa est.

Multi quidem igitur omnino bestiales videntur esse, pecudum vitam 95b20 eligentes.

Vel sic : Sorciuntur autem racione propter multos eorum qui in potestate similia pati Sardanapalo.

Adipiscuntur autem racionem, quia multi eorum qui in potestate SUllt, similia paciuntur Sardanapalo.

Qui autem excellentes et operativi, honorem. Civilis enim vite, fere hic est finis.

Videtur autem magis superficietenus esse eo quod queritur. Videtur enim in honorantibus magis esse, quam in honorato. Bonum autem 95b25 proprium quid, et quod difficile aufertur esse divinamus.

Amplius autem videntur honorem querere, ut credant se ipsos bonos esse. Querunt igitur a prudentibus honorari, et apud eos a quibus cognoscuntur, et in virtute.

Manifestum igitur quoniam secundum hos, virtus melior est. Forsi- 95b30 tan autem et magis utique aliquis finem civilis vite, hanc existimet. Videtur autem inperfeccior et hec. Videtur enim contingere et dormire habentem virtutem, vel non operari per vitam. Et cum hiis mala pati, seu maxime et infortunatum esse plurimum. Ita autem viventem, nullus utique 96a1

LP rec.O Kr,P'°M'° N^P2* 4 dicamus] *Xéyo/jÆv recXP*, P^N^P2* iS esse] *om.* Lb

vel existimare

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv{ = KuRk) (Cc) 5 estimare *ser.* : estimare vel existimare *CwFhEoUtOq* : vel existimare estimare *Kt* : estimare *KsNaStL»* : existimare *Se* 12-13 Vel sic — Sardanapalo *in textu ante 12* Adipiscuntur *KtUeOk, post* 13 paciuntur Sardanapalo *SeSPTc, marg. FfKsKv, Etonensis 121)* (Alius modus transferendi *praem. Kv)* 14 excellentes] 4- Ubi nos posuimus excellentes, in greco habetur charientes, cuius nominativus singularis est charieis ; et dicitur a charis, quod est gracia *{praem.* Episcopus *0q) marg. CwFhEoKs KtOqStLv* 26 seu maxime *s.l. FhKsSFCc, marg. CwKt, in textu post* plurimum *EoSPL?*

id est felicem dicet
felicitabit, nisi posicionem custodiat. Et de hiis quidem igitur, satis ; sufficienter enim in enkicliis dictum est de ipsis.

seu speculativa
9635 Tercia autem est contemplativa, de qua perscrutacionem in sequentibus faciemus.

Pecuniosus autem, violentus quis est ; et divicie, non sunt quod queritur bonum. Utile enim sunt, et alterius gracia.

Ideo magis que priora dicta sunt, fines aliquis utique existimat. Propter se enim diliguntur. Videtur autem neque illa, quamvis multi
96a!o sermones ad hec compositi sunt.

CAPITULUM VII

Hec *quidem* relinquantur. [4] Quod autem universale, melius est forte perscrutari et querere qualiter dicitur ; etsi obvia tali questione facta,

sive species
propter amicos viros inducere ideas.

Videbitur autem utique forsitan melius esse et oportere et pro salute

seu propria
96a15 veritatis et familiaria destruere, aliterque et philosophos existentes. Ambobus enim existentibus amicis, sanctum prehonorare veritatem.

Ferentes autem opinionem hanc, non faciebant ideas in quibus prius

seu numerorum
et posterius dicebant. Propter quod neque numerum ideam constituebant.

90a2o Bonum autem dicitur et in eo quod quid, et in quali, et in ad aliquid. Quod autem secundum se ipsum et substantia, priora natura eo quod ad aliquid.

Propagini enim hoc assimulatur, et accidenti entis. Quare non utique erit communis quedam in hiis, idea.

Amplius autem quia bonum equaliter dicitur enti. Et enim in eo
96a25 quod quid dicitur, utputa deus et intellectus. Et in quali, virtutes. Et in

Lb *rec.O'0 K^P^NP N^P2* 1 igitur] om. 2 in (Z,b)] *xal praem. rec.O!0, K^P^N^P2 : om. M'6* 7 priora (Trporcpa)! *irpórtpov {cf.* g6a2l) n quidem] + *ovv* 14 et pro salute (? *eirl obrepta.* re)] *siri crcurepía ye* 21 priora *{rrpórcpa Eustr.,* p. 43, 20)] *TTporepov* 25 autem] *om.* Ab

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP{=KuRk) {Cc)* 1 id — dicet *s.l. CwFhSt2Cc, marg. Kt, in textu post* felicitabit Si1 2 enkidiis *UtKt* : enkichis *Na* : eukydiis Zp 3 seu *{om. Se)* speculativa *s.l. FhKs, marg. Cw, in textu post* contemplativa *St, pro* contemplativa *Se* 13 sive species *s.l. Fh, marg. CwSe, in textu post* ideas Lp 15 seu propria *s.l. St* : id est propria scilicet a se dicta *s.l. Ks2* 18 seu *{om. Se)* numerorum *s.l. FhSt2, marg. CwLp, in textu post* numerum *St1, pro* numerum *Se* : seu *in textu ante* numerum *Na* : Alia littera numerorum *marg. Eo*

quanto, mensuratum. Et in ad aliquid, utile. Et in tempore, tempus. Et in loco, dieta. Et altera talia. Manifestum quod non utique erit commune quid universaliter et unum. Non enim utique diceretur in omnibus predicamentis, set in uno solo.

Amplius autem quia eorum que secundum unam ideam una est et góaso Sciencia, et bonorum omnium esset utique una quedam sciencia. Nunc autem sunt multe et eorum que sunt sub uno predicamento, utputa temporis. In bello quidem enim, militaris ; in egritudine autem, medicinalis ; et in laboribus autem, exercitativa.

Queret autem utique aliquis quid et volunt dicere per se unumquodque, si et in per se homine et in homine, una et eadem *est vado,* que 9&bi hominis. Secundum enim quod homo, nichil different. Si autem SÍC, neque secundum quod bonum. Set quidem neque perpetuum esse, magis bonum erit, si neque magis album quod diuturnius est, eo quod unius diei.

Probabilius autem videntur Pithagorici dicere de ipso, ponentes in 96b5 bonorum coordinacione, unum ; quos utique et Speusippus sequi videtur. Set de hiis quidem igitur, alius sit sermo.

Hiis autem que dicta sunt, dubitacio quedam subapparet, propseu dictos esse et factos
ter non de omni bono sermones dici et fieri. Dici autem secundum unam g6bio speciem que secundum se ipsa persecuta sunt et dilecta. Factiva autem horum vel conservativa aliqualiter, vel contrariorum prohibitiva, propter hec dici, et secundum modum alium. Manifestum igitur quoniam dupliciter dicetur utique bonum, et hec quidem secundum se ipsa, utraque autem propter hec.

Dividentes igitur ab utilibus que secundum se ipsa, intueamur si gôbrj
vel dicuntur
dicitur secundum unam ideam.

Lbrec.Ob KbPbMb NbP2 8 enim] *om. Lb* 9 et] *nat rov p^rplov èv* rpo^-g *pèv carpí*?*} (om. Pb)* n in2] *om. Lb,rec.Ob, NbP2* 13 perpetuum esse (? ro ¿1810P eevat)] *rui à.€.*

LbOb KbPbMb NbP2 18 igitur] om. sit (£bObNb)] *KbPbMbP2, vec.Ob* 20 dici et fieri] *dp-qvBat Lb, rec.Ob, NbP2* : ■*noiduBai KbPbMb, s.l. P2 : obsc. Ob*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) (Cc) 9 exercitiva *Fh|Ks|NaStRk* 13 esse + est *CwrFhEoOqrSe* 14 si] set *KsOqStRk* 16 pithagorici] pita- *KsKtNaOq* : picta- *Fh* 20 seu — factos (esse *om. St) s.l. St, marg. CwFhKt, in textu post* dici (+ *marg.* Glosa episcopi est, non littera) Co 24 duppli- *Cw FhEoOqSe* 27 vel *(om. Se)* dicuntur s.Z. *CwFhSt, marg. Kt, in textu post* dicitur *Ku, pro* dicitur *Se*

Secundum se ipsa autem qualia ponet quis utique vel quecumque et solitaria persequuntur, utputa scire et videre et voluptates quedam et honores. Hec enim, etsi proper aliud quid persequimur, tamen secundum se bonorum, ponet utique aliquis. id est idea

góbzo Vel neque aliud aliquid prêter ideam. Quare inanis erit species.

Si autem et hec sunt eorum que secundum se ipsa, boni racionem in omnibus ipsis, eandem apparere oportebit, quemadmodum in nive et cerusa, eam que albedinis. Honoris autem et prudencie et voluptatis,

9&b25 alie et differentes sunt raciones ita secundum quod bona. Non est igitur bonum commune quid, secundum unam ideam.

Set qualiter utique dicuntur ? Non enim assimulantur a casu equivocis. Set certe ei quod est ab uno esse, vel ad unum omnia contendere, vel magis secundum analogiam. Sicut enim in corpore visus, in anima intellectus ; et aliud utique in alio.

96I530 Set forte hec quidem relinquendum est nunc. Certificare enim de ipsis, alterius utique erit philosophie magis proprium. Similiter autem et de idea. Si enim et est unum quid communiter predicatum bonum, vel separabile quid ipsum secundum se ipsum, manifestum quod non vel operabile vel possessibiie
utique erit Operatum neque possessum homini. Nunc autem tale

96b35 aliquid queritur. Forte autem alicui videbitur utique melius esse vel possessibilia vel operabilia

97ai cognoscere ipsum, ad possessa et operata bonorum. Velud enim exemplum hoc habentes, magis sciemus et que nobis sunt bona, et si sciamus, adipiscemur ipsa.

Probabilitatem quidem igitur habet quandam, sermo. Videtur autem

9735 scientiis dissonare. Omnes enim bonum quoddam appetentes, et quo indigent inquirentes, derelinquunt cognicionem ipsius. Quamvis auxilium tale omnes artifices ignorare et neque inquirere, non est bene rationabile.

Inutile autem et quid iuvabitur textor vel faber ad suam artem

97a!o sciens ipsum bonum, vel qualiter magis medicus vel magis miles erit qui ideam ipsam contemplatus est ?

Videtur quidem enim neque sanitatem ita intendere medicus, set eam que hominis. Magis autem forte, eam que huius. Secundum

£hOl⃝ A'hFbAV' *NbP*2 12 certe (apa *ye codd.)] típá ye edd,* 17 communiter (ró KOÍP17)] *Kal Koiv-tj KbPbMb* 18 quid ipsum] *avró n KbPbMbP*2

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LV(= KuRk) (Ce) 5 id est idea (ydea *Eo) s.l. FhSt, marg. CwEo* 19 vel operabile ... vel possessibiie *s.l. St, marg. Eo* 21 vel possessibilia ... vel operabilia *s.l. St, marg. Eo* 25 Omnes] -}- scilicet sciencie *s.l. CwFhSt* (-J- scilicet sciencie et artes *ex Thomae Sent. Oq*2)

unumquemque enim medicatur. Et de hiis quidem igitur, in tantum dictum sit.

CAPITULUM VIII

[5] Rursus autem redeamus ad quesitum bonum, quid utique sit. 97315
Videtur quidem enim aliud in alia operacione et arte ; aliud enim in medicinali et militari et reliquis similiter.

Quid igitur unicuique bonum ? Vel cuius gracia reliqua operata sunt. Hoc autem in medicinali quidem, sanitas. In militari vero, victoria. In editicativa autem, domus. In alio vero, aliud. In omni autem 97320
operacione et eleccione, finis. Huius enim gracia reliqua operantur omnes. Quare si quis operatorum omnium est finis, hic utique erit operatum bonum. Si vero plura hec, transcendens utique sermo ad hoc ipsum pervenit. Hoc autem adhuc magis explanare temptandum. Quo- 97325
niam autem plures videntur fines, horum autem eligimus quosdam propter alterum, *utputa* divicias, fistulas et omnino organa, manifestum igitur quod non sunt omnes perfecti. Optimus autem perfectus quis videtur. Quapropter si quidem est unum aliquod solum perfectum, hoc utique erit quod queritur. Si vero plura, perfectissimum horum. 97330

Perfectius autem dicimus, quod secundum se ipsum est persequibile eo quod propter alterum, et quod numquam propter aliud eligibile hiis que secundum se ipsa et propter hoc eligibilibus. Et simpliciter utique perfectum, quod secundum se ipsum eligible semper, et numquam propter aliud. Tale utique felicitas maxime esse videtur. Hanc enim eligimus semper propter se ipsam et numquam propter aliud. 97b!

seu delectacionem
Honorem vero et voluptatem et intellectum et omnem virtutem eligimus quidem et propter ipsa. Nullo enim adveniente eligeremus utique unumquodque ipsorum. Eligimus autem et felicitatis gracia, per hec suspicantes felices fore. Felicitatem autem nullus eligit horum gracia 97b5
neque omnino propter aliud.

EbOb i igitur] *om.* 8 quidem] *om. rec.*Ob 15 alterum] erepa LbObNbF2 16 igitur] *om.* 21 hiis que *{codd.)]* -j- *koi Felicianas* 23 utique (Æb)] 8'

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP[= KuRk) {Cc) 25 seu (sive *Oq)* delectacionem *s.l. CwFhOq, marg. EoKtCcLP* : -j- Hoc (4- enim *Cc)* nomen grecum ^don?? significat communiter voluptatem et delectacionem et leticiam. Voluptas autem proprie sumitur pro delectacione sensuali et carnali. Delectacio autem proprie dicitur iocunditas in operacione secundum racionem facta. Communiter tamen utrumque nomen pro utroque sumitur (Hoc — leticiam, autem1 *om. Oq* : Episcopus *praem. Oq,* secundum episcopum *add. Cc) marg. KsOqStCc*

Videtur autem et ex per se sufficientia idem accidere. Perfectum enim bonum per se sufficiens esse videtur. Per se sufficiens autem diti mus non ipsi Soli viventi vitam solitariam, set et parentibus, et filiis,
9/bio et uxori, et omnino amicis, et civibus, quia natura civile homo. Horum autem assumendus terminus quis. Extendenti enim ad parentes et *propinquos* et amicos amicorum, in infinitum procedit. Set hoc quidem rursus perscrutandum.

97b15 Per se sufficiens autem ponimus quod solitarium eligibilem facit vitam et nullo indigentem. Tale autem felicitatem estimamus esse.

Amplius autem omnium maxime eligibilem non connumeratam. Connumerata autem manifestum quod eligibilior cum minimo bonorum. Superhabundancia enim bonorum fit quod appositum est. Bonum au-
97b2o tem maius eligibilius semper. Perfectum utique quid videtur et per se sufficiens felicitas, operatorum existons finis.

CAPITULUM IX

[6] Set forte felicitatem quidem quod optimum dicere, confessum quid videtur. Desideratur autem manifestius quid est adhuc dici.

Forte utique fiet utique hoc, si sumatur opus hominis. Quemadmo-
97b25 dum enim tibicini et statuifici et omni artifici, et omnino quorum est opus aliquod et actus, in opere videtur bonum esse et bene, ita videbitur utique et homini, si quidem est opus aliquod ipsi. Utrum igitur tectoris quidem et corriarii sunt opera quedam et actus, hominis vero nullum
97bso est, set ociosum naturaliter est? Vel quemadmodum oculi et manus et pedis et omnino uniuscuiusque particularum videtur aliquod opus, ita et hominis prefer hec omnia ponet aliquis opus aliquod.

Quid igitur utique hoc utique sit umquam? Vivere quidem enim commune esse videtur et plantis. Queritur autem proprium. Separan-
98ar dum ergo nutritivam et augmentativam vitam. Sequens autem sensitiva quedam utique erit. Videtur vero et hec communis et equo et bovi et omni animali. Relinquitur utique operativa quedam rationem habentis Huius autem hoc quidem ut bene persuasibile racione, hoc vero ut ha-

LbOb *NbP*2 2 autem] *yàp* Ob 4 civile] *itoXitckos M*" 8 eligibilem] *apKiov Kal praem. LbNbP*2 : *Kal apKLov add.* 12 Bonum (Mb)] *àya-6a>v* 13 videtur] *post* et per se sufficiens Ob 17 adhuc] *om. Ob* 21 ipsi] *aiirov* 25 aliquis] + *av* 31 bene persuasibile (? eti.-oíbq] *PrrirredRs*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) iCc 21 ipsi] ipsius *FlPSeLfi (an recte ?)* 24 particularium *FlpKsSt*

bens et intelligens. Dupliciter autem et hac dicta, eam que secundum g8a5
Operationem ponendum. Principaliter enim hec videtur dici.

Si autem est opus hominis anime Operatio secundum racionem vel non sine racione, idem autem dicimus opus *esse* huius et huius studiosi, quemadmodum cithariste et studiosi cithariste, et simpliciter utique hoc in omnibus, apposita secundum virtutem habundancia ad gSaio
Opus. Cithariste quidem enim citharizare, studiosi autem bene.

Si autem sic, hominis autem ponimus opus vitam quandam, hanc autem anime operationem et actum cum racione, studiosi autem viri bene hec et optime, unumquodque autem bene secundum propriam virtu- g8ai5
tem perficitur. Si autem sic, humanum bonum anime operatio fit secundum virtutem.

Si autem plures virtutes, secundum *perfectissimam et optimam*. Amplius autem in vita perfecta. Una enim irundo ver non facit, neque una dies. Ita utique neque beatum et felicem una dies neque paucum tempus. gSaso

Circumscribatur quidem igitur bonum ita. [7] Oportet enim forte
vel subfigurare
figuraliter dicere primum, deinde posterius rescribere.

CAPITULUM X

ge. ca.
Videbitur autem utique omnis esse perducere et particulatim disponere que bene habent circumscripcione. Et tempus talium inventor vel cooperator bonus esse. Unde et arcium facta sunt additamenta ; omnis g8a>5
enim est apponere quod deficit.

Meminisse autem et predictorum oportet, et certitudinem non similiter in omnibus exquirere. Set in singulis secundum subiectam materiam
seu methodo
et in tantum in quantum proprium est doctrine. Et enim tector et geometra differenter inquirunt rectam. Hic quidem enim in quantum gSajo
utilis est ad opus, hic autem quid est vel quale quid. Speculator enim est veri.

Secundum eundem utique modum et in aliis est faciendum, ut non extra opera operibus plura fiant.

NbP² 2 Principaliter] *Kopiurrepa L* : Kvpiarrepov cett.* 4 esse] + "w yevet 9 actum] *irpoftis L^K^P^N^* 29 utique]

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv{ = KitRk) (Ce) 2 operacionem] racionem *Na* 17 vel subfigurare (fig- *Na) s.l. NaSt, marg. Eo* 19 ge. ca. *s.l. St, marg. Eo* producere *CwNa* 20 circumscriptionem *CwOqSt* 25 seu (sive *Na)* methodo *s.l. FhSt, marg. CwLp, in textu post* doctrine *Na*

98b1 Non expetendum autem neque causam in omnibus similiter, set sufficiens in quibusdam hoc quoniam demonstrari bene, *utputa* et circa principia.

Hoc autem quia, primum et principium.

Principiorum autem hec quidem induccione contemplata sunt, hec vero sensu, hec autem consuetudine quadam, et alia autem aliter.

98b5 Pertransire autem temptandum singula secundum quod innata sunt, et studendum qualiter terminentur bene. Magnum enim habent auxilium ad sequencia.

Videtur igitur plus quam dimidium tocius esse principium, et multa manifesta fieri per ipsum eorum que queruntur.

g8bio [8] Scrutandum utique de ipso non solum ex conclusione et ex quibus sermo, set et ex dictis de ipso. Vero quidem enim omnia consonant existencia, falso autem cito dissonat verum.

Divisis utique bonis tripliciter, et hiis quidem exterius dictis, hiis autem circa animam et corpora, circa animam principalissime dici-
ab anima, non ab animali
g8bis mus et maxime bona. Actus autem et operaciones animales circa animam ponimus. Quare bene utique dicetur secundum hanc opinionem antiquam existentem et confessam a philosophis. Recte autem et
no. ca.
quoniam actus quidam dicuntur et operaciones finis. Ita enim eorum que circa animam sunt bonorum fit, et non eorum que exterius.

g8b20 Consonat autem racioni et bene vivere et bene operari felicem. Fere enim bona vita quedam est et bona operado.

[9] Videntur autem et quesita circa felicitatem omnia existere dicto. Hiis quidem enim virtus. Hiis vero prudencia. Aliis autem sapienda
g8b25 quedam esse videtur. Hiis autem hec vel horum aliquod cum voluptate vel non sine voluptate. Alii autem et eam que exterius est habundanciam comprehendunt.

Horum autem hec quidem multi et veteres dicunt, hec autem pauci et gloriosi viri. Neutros autem horum racionabile peccare in universis, set unum aliquid vel et plura dirigere.

£bOb *KbPbMb* NbP2 6 et] *om. Mb* 10 igitur] *yàp KbPb* tocius esse] *inv.* Ob : *etvac om. £b* 11 per ipsum] *ante* fieri *Lb* *12* utique (FbMb)] 3¿ (9bAb : *&T] nal LbNbP2* 15 utique] 8è ObMb 16 corpora (£bA'b)] *cræp,a* 23 est (£b)] *etp-ryrai* 27 et] *om. Ob* 31 unum (ev £b, *corr.Kb,* Fb)J *èni ObMb NbP2 : ev pr.m.* Ab vel et (£b)] *Kal OhMbNbP2 : obsc. KhPb*

CwFhEoVt KsKtNaOqSeSt U>(= KuRk) (Cc) 2 et *om. Kt* 17 ab anima, non ab animali *s.l. St, marg. CwFhlPCc* 20 no. ca. *s.l. St* : nominativus casus *s.l. Na* 31 et *om. Kt*

vel consona
Dicentibus quidem igitur omnem vel virtutem quandam, concors 98b3o
est racio. Huius enim est secundum ipsam operacio. Differt autem
forte non parum in possessione vel usu optimum existimare, et in habitu
vel operacione.

Habitum quidem enim contingit nullum bonum perficere existentem, 99a!
utputa dormienti et aliter qualiter ocioso. Operacionem autem non
possibile est. Operabitur enim ex necessitate, et bene operabitur. Quem-
admodum autem in Olimpiadibus non optimi et fortissimi coronantur,
set agonizantes, horum enim quidam vincunt, ita et eorum que in vita QQas
bonorum et optimorum operantes recte illustres fiunt.

CAPITULUM XI

Est autem et vita ipsorum secundum se ipsam delectabilis. Delectari
quidem enim animalium est, unicuique autem est delectabile, ad quod
dicitur amicus talium. *Utputa* equus quidem, amanti equum. Specta-
culum autem, amanti spectaculum. Eodem autem modo et iusta, ggaio
amanti iustum. Et omnino que secundum virtutem, amanti virtutem.

vel pugnant vel propter
Multis quidem igitur delectabilia adversantur ad invicem, quia non
non natura talia esse
natura talia sunt. Amantibus autem bonum sunt delectabilia que
natura delectabilia. Talia autem secundum virtutem operaciones. Quare
et hiis sunt delectabiles et secundum se ipsas. 99^15

Nichil autem indiget voluptate vita eorum quasi adiuncto aliquo, set
habet voluptatem in se ipsa.

Cum dictis enim nullus est bonus, qui non gaudet bonis operacionibus.
Neque enim iustum aliquis diceret non gaudentem iusta operacione,
neque liberalem, non gaudentem liberalibus operacionibus. Similiter 99a2o
autem et in aliis.

Si autem sic, secundum se ipsas utique erunt secundum virtutem
operaciones delectabiles. Quin immo et pulcre et bone, et maxime horum

LbOb XbPbMb *NbP2* i vel] virtutem *praem.* 6 et] ↑? Mb : *r¡ nal cett.* 8 autem] $l7 Mb 10 recte] *ĸo.Xŭj$* Ob 17 ad invicem (Lb)] *om.* 19 talia (? *Toiavra Sylburg)] Toiavrai* 21 autem (£b)] *ObKbPbNb :* $77 *MbP2* 24 aliquis (Lb)] oùSeiç *âv ObMbNbP2 : ovfkis av Pb : ovO' ets av Kb* 28 pulcre ... bone (LbOb)] *inv.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk} (Cc) 1 vel consona *marg. Eo* 8 olimpidiabus *Eo1* : olimpidiadibus *SeSt1* 17 vel pugnant *s.l.CwFhEoNaOqSt* 17-18 vel propter non natura talia (naturalia *CwFh}* esse *s.l. FhOqSt, marg. Cw Eo* : vel quia non naturalia sunt *s.l. Na* 20 hiis] in *praem. Se* sunt *om. UtKsSe* 28 pulchre *KsSeSt*

unumquodque, si bene iudicat de hiis studiosus. Iudicat autem ut diximus. Optimum ergo et pulcherrimum et delectabilissimum, felicitas.
99az5 Et non divisa sunt hec secundum deliacam superscripcionem. Optimum iustissimum. Desideratissimum autem sanum esse. Delectabilissimum vero quo quis optat frui. Omnia enim existunt hec, optimis operacionibus. Has autem vel unam harum optimam, dicimus esse
ggaso felicitatem.

CAPITULUM XII

Videtur tamen et eorum que exterius sunt bonorum indigens, quemadmodum diximus. Inpossibile enim vel non facile bona operari, inpotentem tribuere existentem.

ggbi Multa quidem enim operata sunt quemadmodum per organa, per amicos et divicias et civilem potenciam.

Quibusdam autem denudati coinquinant beatitudinem, *utputa* nobilitate, bona prole, pulcritudine. Non omnino enim felix, qui specie turpissimus, vel ignobilis, vel solitarius et sine prole. Amplius autem forte
99b5 minus, si cui pessimi filii sunt vel amici, vel boni existentes, mortui sunt.

CAPITULUM XIII

Quemadmodum igitur diximus, videtur indigere et tali prosperitate. Unde in idem ordinant quidam bonam fortunam felicitati, quidam vero virtutem.

[10] Unde et queritur utrum est discibile vel assuescibile vel aliter
ggbio qualiter exercitabile, vel secundum quandam divinam particulam, vel et propter fortunam advenit. Si quidem igitur et aliud aliquod deorum est donum hominibus, racionabile et felicitatem, dei datum esse ; et maxime humanorum, quanto optimum. Set hoc quidem forte alterius utique erit perscrutacionis magis proprium. Videtur autem, etsi non
99bi5 a deo missum est, set propter virtutem et quandam disciplinam vel exercitacionem advenit, divinissimorum esse. Virtutis enim premium et finis, optimum videtur et divinum quid et beatum.

LbOb *K^P^M^ NbP*? 4 autem] om. Afb 29 a deo missum (? *deoirep,-*
7TT0l/)] -TOÍ

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lp(=*KuRk) (Cc)* 21 ordinavit *EolSe-*
30 premium] primum *Fti^KiNa*

Erit autem utique et multum commune. Possibile enim existere omnibus non orbatis ad virtutem per quandam disciplinam et studium. (sive curam) ggbao

Si autem est ita melius quam propter fortunam beari, racionabile habere SIC, si quidem que secundum naturam ut possibile optime habere, sic nata sunt. Similiter autem et que secundum artem et omnem causam et maxime secundum optimam. Maximum autem et optimum concedere fortune, valde perniciosum utique erit. Manifestum autem est 99b25 et ex racione quod queritur. Dictum est enim anime operacio secundum virtutem qualis quedam. Reliquorum autem bonorum hec quidem existere necessarium, hec autem cooperativa et utilia nata sunt organice.

CAPITULUM XIV

Confessa autem hec utique erunt et hiis que in principio. Politice autem finem, optimum posuimus. Hec autem plurimum studium facit ggbgo huius, quales quosdam et bonos cives facere et operatores bonorum. (sive operativos)

Decenter igitur neque bovem neque equum neque aliud animalium aliquod, felix esse dicimus. Nullum enim ipsorum possibile est communicare, tali operacione. Propter hanc autem causam, neque puer ooat felix est. Nondum enim operator talium propter etatem. Dicti autem, propter spem beatificantur. Indiget enim quemadmodum diximus et virtute perfecta et vita perfecta. (seu operativos)

Multe enim transmutaciones fiunt vite et omnimode fortune, secun- ooa5 dum vitam ; et contingit maxime habundantem, magnis calamitatibus incidere in senectute, quemadmodum in heroicis de Priamo narratur. Talibus autem usum fortunis et finientem miserabiliter, nullus felicitat. [11] Utrum igitur *nullum alium* hominum beatificandum usque- ooaio quo utique vivit, secundum Solonem autem debitum est finem inspicere ? Si autem utique et ponendum ita, ergo et est felix tunc, cum utique morietur. Vel hoc omnino inconveniens, aliterque et dicentibus nobis operacionem quandam felicitatem.

*N^P** 7 autem est] 8e *n Kb* : 8' *av ¿¿q* Lb 13 autem1] *yàp* 21 vite] *om.* 2.7 ergo et *(àpa ye Kai L^K^P^,* ÿr.m.P2)] *apá ye ko.1 (Kal om.* (9b) ObAfbNb, *corr. P*2

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) (Ce) 2 sive curam *s.l. FhNaStCc, marg. CwEoKtL?* 6 optimum + ut felicitatem *Lp* 13 autem1] enim *NaSt^Tc* 14 sive operativos *s.l. St* 18 seu operativas *s.l. St, marg. Eo*

ooai5 Si autem non dicimus non mortuum felicem, neque Solon hoc vult, set quoniam tunc utique quis firmiter beatificabit hominem, ut *iam extra* mala existentem et infortunia, habet quidem et hoc questionem quandam. Videtur enim esse mortuo et malum et bonum, si quidem et vi-
ooaao venti, non sencienti autem, puta honores et inhonorationes, et filiorum et omnino pronepotum prosperitates et infortunia.

Questionem autem et hec tribuunt. Ei enim qui beate vixit usque ad senectutem et mortuus est secundum racionem, contingit multas transmutaciones accidere circa filios, et hos quidem ipsorum bonos esse
ooa25 et potiri vita que est secundum dignitatem, hos autem e contrario. Manifestum autem quoniam et discessionibus ad patres omnipharíam habere ipsos, contingit. Inconveniens autem fiet utique si simul transmutet et mortuus et fiat aliquando quidem felix, rursus autem miser. Inconveniens autem et nichil neque in quodam tempore supervenire
ooaao que sunt filiorum patribus.

Set revertendum ad prius quesitum. Forsitan enim utique inspicietur et quod nunc quesitum est ex illo. Si enim utique finem videre oportet et tunc beatificare unumquemque non ut existentem beatum, set quoniam
00335 prius erat, qualiter non inconveniens, si quando est felix, non vere dice-
oobi tur de eo existere, propter non velle viventes felicitare propter transmutaciones et propter permanens quid, felicitatem existimare, et nequaquam facile transmutabile, fortunas autem multociens recirculari circa eosdem ?

oobs Manifestum enim quod si sequimur fortunas, eundem felicem et rursus miserum dicemus multociens, chamaleonta quendam felicem enunciantes et debiliter firmatum. Vel fortunas quidem sequi nequaquam rectum. Non enim in hiis bene vel male, set indiget hiis humana vita, quemadmodum diximus. Domine autem sunt que secundum vir-
oobio tutem operaciones, felicitatis ; contrarie autem, contrarii.

Testatur autem sermoni et quod nunc quesitum est. Circa *nichil* enim sic existit humanorum operum constancia, ut circa operaciones que

Z.bOb *KbPbMb NbP2* i non2] *om. 2 iam extra] inv. 4 esse* (Tfbpt)] 4- Tt malum] + t í Pb.W'2 12 autem] 84 17 enim] *om.*

CwFhEo Ut KsKtNaOqSeSt LU-.KuRkj (Cc) 1 Si — felicem (non2 *dei. Fh20q2))* + Alius liber habet (In alio libro habetur sic *CwFhLv)* si autem non dicimus mortuum felicem. Et idem sunt ambo (s.a. *om. CwFh)* in sensu, quia gemina negacio non est nisi confirmatio abnegacionis (negationis *EoNa* : Et idem — abnegacionis *om. Lb) marg. CwFhEoKsNaStlP* n *et om. Kt* 12 transmutetur *Fh2Ks20q2Se2* : transmutaret *Rh* 13 fiet *NaSe* rursus] aliquando *NaSe1* 25 chameleontam *Oq1* : chamaleontam *Oq2* : chamaleunta *Ks* : camaleonta *Kt*

sive scienciis
sunt secundum virtutem. Permanenciores enim et disciplinis hee videntur esse. Earundem autem honorabilissime permanenciores propter oobi5
seu continuissime
maxime et maxime continue vivere in ipsis beatos. Hoc enim videtur
seu eius quod est non fieri circa ipsas oblivionem
causa ut non fiat circa ipsas oblivio.

Existet utique quod quesitum est felici, et erit per vitam talis. Semper enim vel maxime omnium, operabitur et speculabitur que secundum virtutem, et fortunas feret optime et ubique omnino oobzo prudenter qui ut vere bonus et tetragonus sine vituperio.

Multis autem factis secundum fortunam et differentibus magnitudine et parvitate, parva quidem prosperitatum, similiter autem et oppositorum, manifestum quod non faciunt inclinacionem vite. Magna autem et multa facta quidem bene, beaciorem vitam facient. Et enim oobas hec condecorare nata sunt et usus eorum bonus et studiosus fit. E converso autem accidencia, tribulant et conturbant beatum. Tristicias enim inferunt et impediunt multis operacionibus. Verumptamen et in hiis refulget bonum, quia utique fert quis faciliter multa et magna 00630 infortunia, non propter doloris insensibilitatem, set virilis existens et magnanimus.

Si autem sunt operaciones domine vite, quemadmodum diximus, nullus utique beatorum fiet miser. Neque enim aliquando operabitur 00635 odibilia et mala. Ut enim vere bonum et sapientem, omnes existimamus oiai fortunas decenter ferre et ex existentibus semper optima operari. Quemadmodum et ducem bonum presente exercitu uti maxime bellicose, et coriorum incisorem ex datis coriis optimum calciamentum facere. Eodem autem modo et alios artifices omnes. oiaj

Si autem ita, miser quidem nequaquam fiet utique felix, neque beatus utique Priamicis fortunis incidet. Neque utique varius et facile transmutabilis. Neque enim ex felicitate movebitur facile, neque a contingentibus infortuniis, set a magnis et multis ; et ex talibus, non utique fiet oiaio rursus felix in pauco tempore, set si quidem in multo quodam et perfecto, magnorum et bonorum in ipso factus habundans. Quid igitur

LbOb KbPbMb NbPz 2 Earundem (? ruiv ... avT¿3v)] *rovrcov ... avrûv* permanenciores] ^ovi/zíórarat *ObNbPz : om. Pb* 4 causa (LbOb)] *atria)* ipsas (Mb)] *avrà* 9 autem] *Brj LbOb* 16 quia utique (ctteiÔ' *av KbNb)] enei-* 8av 26 neque] *ov*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk) (Cc) 1 sive scienciis *s.l. NaSt, marg. FhEoLP, in textu post* disciplinis *KtOqSe* 3 seu (sive *CwFh)* continuissime *s.l. St, marg. CwFhEo* 4 seu — oblivionem (est *om. Na) s.l. St, s.l. et marg. Na, marg. CwFhEoCc* 22 Quemadmodum + ex datis *s.l. Cw, in textu Fh*

prohibet dicere felicem secundum virtutem perfectam operantem, et
oiai5 exterioribus bonis sufficienter ditatum, non contingenti tempore, set
perfecta vita ? Vel apponendum et victurum sic et finiturum secundum
racionem, quia futurum inmanifestum nobis, felicitatem autem finem
et perfectum ponimus omnino omnimode. Si autem ita, beatos dicemus
oiaao vivencium quibus existant et existent que dicta sunt, beatos autem ut
homines. Et quidem igitur de hiis in tantum determinatum sit.

CAPITULUM XV

Pronepotum autem fortunas et amicorum omnium nequaquam qui-
dem conferre, valde inamicabile videtur et opinionibus contrarium.
01325 Multis autem et omnimodas habentibus differentias accidentibus, et hiis
quidem magis redundantibus, hiis autem minus, secundum unumquod-
que quidem dividere longum et infinitum videtur. Universaliter autem
figuraliter
dictum et tipo forsitan utique sufficienter habebit. Si utique, quemad-
modum et circa ipsum fortunarum, hee quidem habent aliquod pondus
seu inclinacionem
01330 et auxilium ad vitam, hee autem leviores videntur, ita et que circa
amicos similiter omnes. Differre autem passionum unamquamque
circa viventes vel mortuos contingit multo magis quam iniusta et
mala preexistere in tragediis *vel* fieri. Sillogizandum utique et ita diffe-
01335 renciam. Magis autem fortassis inquirendum circa eos qui defecerunt
orbi si aliquo bono communicant vel oppositis. Videtur enim ex hiis si et
redundat ad ipsos quodcumque sive bonum sive contrarium, fragile quod-
dam et parvum, vel simpliciter vel illis, esse. Si autem, non tantum et
tale *utfaciat* felices eOS qui non sunt, neque hiis qui sunt auferat beatitudi-
seu
oib5 nem. Conferre quidem igitur aliquid videntur hiis qui defecerunt bone
prosperitates
operaciones amicorum, similiter autem et *** tam magna ut neque
felices non felices faciant, neque aliud talium aliquod.

K^P^A-P N^P2 6 ut (a>$- O1, *corr. P\Asp.*, p. 30, 34)] *om.* 7 igitur] *om.* 9 quidem] *om. L*Ob* 15 fortunarum (? *evTvxrjfiaraiv)] ¿Tv^q-p.á.TüJv* 16 leviores (? eXa^porepa)] *eXa^porepots* 17-18 Differre ... contingit (? *3ta^>épeiv* ... av/i/fiatm)] 8ta<^épei ... au/xjSaii/eiv 19 ita] *ravr-qv KbPbM*>* 21 enim] *ovv* 24 ut] + 26 amicorum *om.* similiter autem et *(om. K^N^P3)]* -f- *al Zvairpa^lat (om. K^N^P2) TOtavra ke11*

*CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(=*KuRk) (Cc)* 14 figuraliter *(praem.* id est *CwKs2) s.l. FhKs2, marg. Cw* 16 seu inclinacionem *s.l. Na, marg. Eo* 25-26 seu prosperitates *s.l. FhNaSt, marg. CwEoKtLv* non felices *om. Ftf-Na*

CAPITULUM XVI

[12] Determinatis autem hiis, scrutemur de felicitate *utrum* laudabilium orbio
seu potenciarum
est, *vel* magis honorabilium. Manifestum enim quoniam virtutum non est.
Videtur autem omne laudabile, in quale quid esse ; et ad aliquid qualiter
habere, laudari. lustum enim et virilem et universaliter bonum et vir-
tutem, laudamus propter opera et actus. Et fortem et cursorem et aliorum oibi5
unumquemque in qualem quendam natum esse, et habere aliqua-
liter ad bonum et studiosum. Manifestum autem hoc et ex hiis que
circa deos sunt, laudibus. Derisibiles enim videntur ad nos relati. Hoc
autem contingit, quia fiunt laudes per relacionen!, ut diximus. Si autem oib2o
est laus talium, manifestum quoniam optimorum non est laus, set maius
aliquid et melius, quemadmodum et videtur. Deos enim beatificamus
et felicitamus, et virorum divinissimos beatificamus. Similiter autem et oibi.5
bonorum. Nullus enim felicitatem laudat quemadmodum iustum, set ut
divinius aliquid et melius beatificat.

Videtur autem et Eudoxus bene attribuisse de primiciis voluptati. In
non laudari enim bonorum existentem, nunciare *existimat,* quoniam
melius est laudabilibus. Talem autem esse deum et perse bonum. Ad oibjo
seu Operativi
hec enim et alia referri. Laus quidem enim, virtutis. Operatores enim
bonorum, ab hac. Laudes autem, operum similiter et corporalium et ani-
malium. Set hec quidem forte magis proprium certificare, hiis qui circa
laudes insudaverunt. Nobis autem manifestum ex hiis que dicta sunt, oibjs
quoniam est felicitas honorabilium et perfectorum. o2ai

Videtur autem ita habere, et propter esse principium. Huius enim
gracia, reliqua omnia omnes Operamur. Principium autem et causam
bonorum, honorabile quid et divinum ponimus.

CAPITULUM XVII

[13] Si autem est felicitas anime Operado quedam secundum virtu- O2a5
tem perfectam, de virtute scrutandum. Forte enim *utique ita* melius, et
de felicitate contemplabimur.

K^P^M^ N^P2 8 bonum (Mb)] -|- ***n*** 16 In (r<p)] t o 17 exis-
timat] ojct o 29 utique ita] *inv.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$(= KuRk) (Cc) 3 seu (id est *Ks2*) potencia-
rum *s.l. Ks2NaSt, marg. CwFhEoKtL®* 9 Derisibiles] Desiderabiles *KsrRk*
10 fiunt *UtKsNaSt2* : sunt *cett.* 16 edoxus *KsNa* : eudoxiis *Rk* primici-
is] principiis Lp 19 seu operativi *in textu ante* operatores S/1, *s.l. St2*

id est politicus
Videtur autem et secundum veritatem civilis, circa hanc maxime insudare. Vult enim cives bonos facere et legum obauditores. Exem-
02aio pium autem horum habemus Cretensium et Lacedemoniorum legislatores, et si qui alii tales facti sunt,

seu intencio
Si vero politice est perscrutacio hec, manifestum quoniam fiet uti- 5
que questio secundum eam que a principio eleccionem. De virtute autem perscrutandum humana, manifestum. Et enim bonum humanum que-
02115 rebamus, et felicitatem humanam.

Virtutem autem dicimus humanam, non eam que corporis, set eam que anime. Set et felicitatem, anime operacionem dicimus. Si autem 10
hec ita habent, manifestum quoniam oportet politicum scire aliqualiter que circa animam, quemadmodum et eum qui oculos curat et omne
0 23.20 corpus; et magis quanto honorabilior et melior politica, medicinali.

Set et medicorum excellentes, multa negotiantur circa corporis cognicionem. 15

CAPITULUM XVIII

Contemplandum autem horum gracia, et in quantum sufficienter habet
02125 ad quesita. In plus enim certificare, operosius forte est propositis. Dicuntur autem de hac et in exterioribus sermonibus sufficienter quedam, et utendum ipsis. Puta hoc quidem irracionale ipsius esse, 20
hoc vero racionem habens. Hec autem utrum determinata sunt quemadmodum corporis particule et omne divisibile, vel racione duo sunt indi-
o2a3o visibilia apta nata, quemadmodum in periferia curvum et concavum, nichil differt ad presens.

Genitivi casus neutri generis
Irrationalis autem hoc quidem assimulatur communi et planta- 25
tivo ; dico autem causam, eius quod est nutriri et augeri. Talem

seu potenciam
02bi enim virtutem anime, in omnibus que nutriuntur ponet aliquis utique

XbPbMb *NbP2* 5 perscrutacio hec *(rj okeil/hs (¿rriaxeipis Pb) avry)] inv. L^O^3* 7 manifestum] S^Aov on 12 eum qui... curat (top ... *Qepairtvovra* Æb)] *Tov ... Oçpairçúaovra* 14 Set et medicorum («ai *ru>v larpcáv* 8' LbObVb *vel Kai T&v* 8' *carpaw* -Pb)] tójv 8è *larpaiv* Xb : *Kai* tójv tarpaiv JkfbP2 17 Contemplandum (Pb)] *Otaip-qi-éov* 8« (817 7ibVbP2) *Kat 70J -TToXtTlKtp 7T€pl pYdCtn.* 19 autem] + *ko.l K^P** 22 sunt] *om.* Ob

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) (Co) 1 id est politicus *s.l. CwFh NaSt, marg. EoLp* 5 seu intencio *s.l. CwNaSt, marg. Lp, in textu ante* perscrutacio *Kt, post Fh* 25 Genitivi — generis *s.l. St, marg. Cc* : Genitivi casus singularis numeri *in textu ante* Irracionalis *Na1, exp. et in marg. scr. Na2* 27 seu potenciam *s.l. NaSt, marg. CwFhEoUtKtlP*

et in embrionibus, eandem utique hanc, et in perfectis. Racionabilius enim, quam aliam aliquam.

Hec quidem igitur communis quedam virtus et non humana apparet. seu potencia
Videtur enim in sompnis operari maxime particula hec et virtus hec.
Bonus autem et malus, nequaquam manifesti secundum sompnum. O2b5
Unde dicunt nichil differre secundum dimidium vite, felices a miseris. Contingit autem hoc, decenter. Quies enim est sompnus anime secundum quod dicitur studiosa et prava. Verumptamen si quo paulatim pertranseunt quidam motuum, et ita meliora fiunt fantasmata studioso- ozbio
rum quam quorumlibet.

Set de hiis quidem igitur, sufficienter. Et nutritivum relinquendum, quoniam humane virtutis expers innatum est. Videtur utique et alia
no. ca. adiectivum
huius nominis natura seu quo
quedam natura anime irracionalis esse, participans quidem aliqualiter, racione. Incontinentis enim et continentis, racionera habens oabis
laudamus. Recte enim et ad optima, deprecatur ratio. *Videtur* in ipsis et
seu repugnat seu contratendit
aliud quid prefer racionem innatum, quod adversatur et obviat racioni.

Firmiter enim quemadmodum dissolute corporis particule in dexteram preeligencium movere, e contrario in sinistram prave feruntur, et in anima sic ; ad contraria enim, motus incontinencium. Set in corpo- O2b2o
ribus quidem videmus quod perverse motum est ; in anima vero, non videmus.

Fortassis autem nichil minus et in anima, existimandum esse aliquid prefer racionem, contrarians huic et obvians. Qualiter autem alterum, nichil differt. Racione autem et hoc videtur participare, quem- O2b25
admodum diximus. Obedit igitur racioni, quod continentis.
seu temperati
Amplius autem forsitan subieccius est, quod sobrii et fortis. Omnia enim consonant racioni. Videtur utique et irracionale, duplex. Plantativum quidem enim, nequaquam communicat racione. Concupiscibile

KbPbMb NbP2 i utique] 3è hanc] *om. Pb* 7-8 secundum quod *(1) edd.)] ff codd.* 11 igitur] *om.* 12 utique] 3è Z,bObA'b : *om. Pb* 14 Incontinentis ... continentis] *inv. LbOb* continentis] -|- *rov Aoyov ke1i* 15 ratio] *om.* Videtur] + *8'* 18 prave feruntur] Trpo^eperat *Kb* : *PbMb*

CwFhEoVt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) (Cc) 4 seu potencia *s.l. NaSt, marg. CwFhEoVtKtL^* 13 no. ca. — natura *marg. CwFhEoKsKtNaStL^Cc* seu quo *scr. :* seu pro quo *s.l. St* : id est quo *s.l. Na* 16 seu repugnat *s.l. NaStCc* seu (vel *Na)* contratendit *s.l. NaSt, marg. Cc* 26 seu temperati *s.l. FhNaSt, marg. CwKtLv*

O2b30 Vero et universaliter appetibile participat aliqualiter secundum quod exaudibile est ei et obedibile.

Ita utique et patris et amicorum dicimus habere racionem, et non quemadmodum mathematicorum.

Quoniam autem suadetur aliqualiter a racione irracionabile, nunciat et suasio, et omnis increpacio, et deprecacio.

ojal Si autem oportet et hoc dicere racionem habere, duplex erit et racionem habens. Hoc quidem principaliter et in se ipso, hoc autem quemadmodum a patre seu auditivum audibile aliquid.

CAPITULUM XIX

seu Dividitur
Determinatur *autem* virtus, secundum differendam hanc. Dicimus enim
O3a5 harum has quidem intellectuales, has autem morales. *Sapiendam* quidem et intellectum et prudencian!, intellectuales ; liberalitatem autem et seu temperandam
sobrietatem, morales. Dicentes enim de moribus, non dicimus quoniam seu temperatus
sapiens vel intelligens, set quoniam mitis vel sobrius. Laudamus
o3aio autem et sapientem, secundum habitum. Habituum autem laudabiles, virtutes dicimus.

LW *K*P*M*> NbP2* 7 erit («arcu *K*P*N*P2)] apa LbO» : earai apa M** **n** autem (Mb)] + *Kal* 13 intellectum et prudentiam] *inv. <?b {avveatv Kal om.* Mb) 15 vell] *Kal Kb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?{~KuRk) (Cc) 9 seu auditivum *s.l. NaSt, marg. Eo* 11 seu dividitur *s.l. CwOqSt, mwg. FhEoUtKt, in textu Vindob. 2327 {an in marg. L$? om. KuRk)* 14 seu temperantiam *s.l. NaStCc, marg. CwFhKtLv* : + Hoc nomen sophrosine significat temperanciam et sobrietatem et castitatem. Ista autem duo nomina, scilicet *{om. St)* sobrietas castitas, quandoque sumuntur pro temperantia, ut in libro Sapiencie [VIII, 7], ubi dicitur quod *{om. Ks)* Sobrietatem et sapientiam docet et iusticiam et virtutem, super quem locum dicit beatus Augustinus *[Retr.,* I vix 3] quod sobrietas sumitur hic pro temperantia, sapienda autem pro prudencia et virtus (virtus autem *Ks)* pro fortitudine ; castitas autem secundum quod opponitur luxui, qui est eciam in edendo et bibendo, manifestum (+ est *Na)* quod eadem est *{om. Ks)* temperande. Proprie autem significaciones horum duorum nominum satis sunt note *marg. KsNaSt* 15 seu temperatus *s.l. CwSt, marg. FhUtKtLP*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

SECUNDUS

CAPITULUM I

[i] Duplici autem virtute existente, hac quidem intellectuali, hac autem morali, ea quidem que intellectualis, plurimum ex doctrina habet O3ai5
et generacionem et augmentum. Ideo experimento indiget et tempore.
Moralis vero, ex more (seu advenit) fit. Unde et nomen habuit, parum declinans
a more. Ex quo et manifestum quoniam neque una moralium virtutum,
natura nobis infit. Nullum enim natura existencium, aliter assuefit, ojaeo
Puta lapis natura deorsum latus, non utique assuefiet sursum ferri,
neque si decies milies *assuescat* quis *eum* sursum iaciens, neque ignis
deorsum, neque aliud *aliquod* eorum que aliter innata (seu apta nata) sunt, aliter utique
assuefiet. Neque igitur natura neque prêter naturam infiunt virtutes,
set innatis (seu aptis natis) quidem nobis suscipere eas, perfectis autem, per consuetu- O3a25
dinem.

Adhuc. Quecumque quidem natura nobis adveniunt, potencias horum
prius ferimus ; posterius autem, operaciones horum reddimus. Quod
in sensibus, manifestum. Non enim ex multociens audire sensus accepi-
mus, set e converso habentes usi sumus, non utentes habuimus. Virtutes O3a3o
autem accipimus operantes prius, quemadmodum et in aliis artibus.
Que enim oportet discentes facere, hec facientes, discimus ; puta edi-

NbP2 KbPbMb LbOb 6 plurimum (το τιΧçïντον MûOb)] το τιΧεῖον 12 eum *{avrov}~\ ante âssuescàt NbLbOb : om. P2KbPbMb* 18 horum] *om.* 19 multociens] -j- *iBeîv 7) TioXXaKis (τοΧΧετκις om.* F2) 21 aliis artibus] *inv. LbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lp(= *KuRk)* (Cc) 8 seu (sive *Kt* : vel *Na* : *om. Se}* advenit *s.l. FhNaOqSt, marg. CwKtL#, in textu pro* fit *Se* habuit] accepit *vel praem. Kt* n assuefit] assuevit *Na* : assuescit *Se* 12 iacens *Eo^-Ks^-Stl Rk* : iace *{cancell.}* iacies *Ku* 13 seu (vel *Na* : *om. Se}* apta nata *s.l. NaOqSt, marg. CwFhKtLv, in textu pro* innata *Se* 15 seu (vel *Na* : *om. Se}* aptis natis *s.l. NaSt, marg. CwFhEoKt, in textu pro* innatis *Se* 21 accepimus *Na*

ficantes, edificatores fiunt ; et citharizantes, cithariste. Sic autem, et
03b! iusta quidem operantes, iusti efficimur, temperata autem, tempera-
ti, forcia vero, fortes. Testatur autem et quod fit in civitatibus. Legisla-
tores enim cives assuefacientes, faciunt bonos. Et voluntas quidem
O3b5 cuiuslibet legislatoris, hec est. Quicumque vero non bene hec faciunt,
peccant ; et differt horum civilitas a civilitate, bona a mala.

Adhuc ex eisdem et per eadem, et fit omnis virtus et corrumpitur. Similiter autem, et ars. Ex citharizare enim, et boni et mali fiunt citha-
O3bio riste. Proporcionaliter autem, et edificatores et reliqui omnes. Ex bene quidem enim edificare, boni edificatores erunt ; ex male autem, mali. Si enim non sic haberet, nichil utique OpUS esset docente, set omnes utique fierent boni vel mali. Sic utique et in virtutibus, habet. Operan-
O3bi5 tes enim que in commutacionibus que sunt ad homines, efficimur, hii quidem iusti, hii autem iniusti. Operantes autem que in periculis et assueti timere vel confidere, hii quidem fortes, hii autem timidi. Simi-
liter autem et que circa concupiscendas, habent, et iras, hii quidem enim
O3b2o temperati et mites fiunt, hii autem intemperati et iracundi, hii quidem ex sic in eis conversari, hii autem ex sic. Et omnino et uno utique sermone ex similibus operacionibus, habitus fiunt. Propter quod oportet operaciones, quales reddere. Secundum harum enim differendas, *sequentuv* habitus. Non parum igitur differt sic vel sic ex iuvene contestin'!
O3b25 assuefieri, set multum, magis autem omne.

CAPITULUM II

[2] Quoniam igitur presens negocium (seu speculacionis) non contemplacionis gracia est (seu intendimus) quemadmodum alia, non enim ut sciamus quid est virtus scrutamur, (seu utilitas) set ut boni efficiamur, quia nullum utique esset proficuum eius, neces-

N^P2 KbPbMh i autem] *Sy* : *om.* 5 *hoc (auro cett.f} avrà* A'b 6 horum (? rovrajp)] *tovto P^*| : *tovtoj cett.* 8 autem] 877 *L^O*|| 12 utique2] 13 efficimur (-^eva Ab)] *post* hii autem iniusti Abûb 16 iras] rà *(om. nepi praem.* 18 Et omnino] *om.* 20 sequentur] *¿ko-Xovdouaiv* 21 iuvene] *veajv (cf.* 04b! 1) confestim] *ante* ex iuvene 25 non] oùâè *LbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= PuRk) (Cc) 5 hec2 *perscriptum CwPhKs KtOqSt* : hec *vel* *hoc *obsc. cett.* 6 bona] ut *praem. Oq1Cw2Ut2Ksi (dei. Oq2)* 10 erunt] fiunt *Se1* 18 et omnino *an secludendum ? (forsitan* et omnino *pro* et uno *archetypi amanuensis primo legerit, quae cum correxisset tamen delere oblitus est) 20* sequenter *Ks* : sequuntur *Kt* : sequentur + differentes LP 21 iuventute *Na* 24 seu speculacionis *s.l. FhNaSt, marg. CwEoUt* 25 seu intendimus *s.l. NaSt, marg. CwFhEoVt* 26 seu utilitas *s.l. NaSt, marg. CwFhEoUt*

salium est scrutari ea que circa operaciones qualiter Operandum est O3b3û
eas. Hee enim sunt domine et huius quales fieri habitus, quemadmodum diximus. Secundum rectam quidem igitur racionem operari, commune et supponatur. Dicetur autem posterius et de hoc, et quid est recta racio, et qualiter habet ad alias virtutes. Illud autem preconfessum sit
seu
quoniam omnis qui de operabilibus est sermo, tipo et non secundum oqai
certe seu secundum principia
certitudinem debet dici, quemadmodum et in principio diximus, quoniam secundum materiam sermones expetendi. Que autem in operacionibus et que conferencia, *nichil* stans habent, quemadmodum neque sana. 0425
Tali autem existente universali sermone, adhuc magis qui de singulis est sermo, non habet certitudinem. Neque enim sub artem neque sub enarracionem aliquam cadit. Oportet autem ipsos operantes ea que ad tempus, intendere ; quemadmodum et in medicinali habet et gubernativa, oqaro
Set quamvis existente tali presenti sermone, temptandum auxiliari. Primum igitur hoc speculandum, quoniam talia innata sunt ab indigencia et superhabundancia, corrumpi. Oportet enim de inmanifestis
signis
manifestis testimoniis uri ; quemadmodum in fortitudine et sanitate videmus. Superhabundancia enim gignasia et deficiencia, corrumpunt 04315
fortitudinem. Similiter autem et potus et cibi amplius et minus effecti, corrumpunt sanitatem. Que autem commensurata sunt, et faciunt, et augent, et salvant. Ita igitur et in temperancia et fortitudine habet et aliis virtutibus. Qui enim omnia fugit et timet et nichil sustinet, timi- 03220
dus efficitur. Et qui nichil omnino timet, set ad omnia vadit, audax. Similiter autem et qui quidem omni voluptate potitur et neque ab una recedit, intemperatus est. Qui autem omnes fugit quemadmodum agrestes, insensibilis. Corrumpitur enim temperancia et fortitudo, a 04325
superhabundancia et defectu ; a medietate autem, salvatur. Set non solum generaciones et augmentaciones et corrupciones ex eisdem et ab eisdem fiunt, set et operaciones in eisdem erunt. Et enim in aliis manifestioribus, ita habet. Puta in fortitudine. Fit enim ex multum cibum 04330
sumere, et multos labores sustinere; et maxime potest hec facere, fortis.

K(ʻPbMʼ) L'-QC 4 et2] *om.* 6 operabilibus *(rrpaKToiv N^P2)] rrpaκτ ¿ǧív* 12 ipsos] T àel 19 autem] 87 20 et1] *om. P2Mh* 26 *autem (/<bPbj_ γὰρ*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L-(= Kiih'ki (Cc) 6-7 seu certe *s.l. CwNaSt, marg. FhUt* 7 seu secundum principia 4- id est circa principium primi libri *s.l. NaSt, marg. CwFhEo* 9 stans + stabile Lp 13 gubernativa] in *praem. Se* 14 presente *Cw (cf.* **157.23)** 17 testimoniis *scr.* : signis et testimoniis *codal.* 26 agrestes + rurali (!) *Lv* enim] *autem *KtSe*

Ita autem et in virtutibus. Ex recedere enim a voluptatibus, efficimur temperati ; et effecti, maxime possumus recedere ab ipsis. Similiter
04b! autem et in fortitudine. Assueti enim contempnere terribilia et sustinere ipsa, efficimur fortes; et effecti, maxime poterimus sustinere terribilia.

CAPITULUM III

Signum autem oportet facere habituum, supervenientem voluptatem
O4b5 vel tristiciam operibus. Qui quidem enim recedit a corporalibus voluptatibus et hoc ipso gaudet, temperatus. Qui autem tristatur, intemperatus. Et qui quidem sustinet pericula et gaudet vel non tristatur, fortis,
seu delectaciones
Qui autem tristatur, timidus. Circa voluptates enim et tristicias, est io
c>4bio moralis virtus. Propter *voluptatem quidem enim,* mala Operamur; propter tristiciam autem, a bonis recedimus. Propter quod oportet duci qualiter confestim ex iuvenibus, ut Plato ait. Quare et gaudere et tristari in quibus oportet. Recta enim disciplina hec est.

Adhuc autem si virtutes sunt circa actus et passiones, omni autem 15
04615 passioni et omni actui sequitur delectacio et tristicia, et propter hoc utique erit virtus circa delectaciones et tristicias. Demonstrant autem et pene facte per hec. Medicine enim quedam sunt. Medicine autem per contraria, innate sunt fieri. Adhuc *et sicut* prius diximus, omnis anime
seu qualibus
04620 habitus, a quibus innatus est fieri deterior et melior, ad hec et circa hec 20 naturam habet. Propter voluptates autem et tristicias pravi fiunt in persequendo has et fugiendo, vel quas non oportet, vel quando non oportet, vel ut non oportet, vel qualitercumque aliter a racione determinatur. Ideoque determinant virtutes, inpassibilitates quasdam et
04625 quietes. Non bene autem, quoniam simpliciter dicunt, set non ut oportet, 25 *et quando oportet,* et quecumque alia apponuntur. Supponitur ergo virtus esse talis, circa voluptates et tristicias, optimorum operativa ; malicia autem, contrarium. Fiet autem utique nobis et ex hiis manifes-

N^P2 K^P^M^ LbOb i autem] + 15 actus ... passiones (Nb, *s.l. P2,* XbPb)] *inv. cett.* 19 et sicut] *inv.* 23 vel ut non oportet] *om.* Ob determinatur] Stopperai rà *roiavra* 26 et quando oportet] *Kal* cos- ou 8eî *Kal ore*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?{ = KuRk) {Ce) 10 seu delectaciones *s.l. Oq St,marg.CwEo* 15-16 omni — sequitur] -|- Verbum significans consecucionem unius ad alterum in greca lingua exigit semper dativum casum. Quod nos transferentes in latina lingua plerumque secuti sumus *marg. EoNaSt* 20 seu qualibus *s.l. NaOqSt, marg. CwFhEoKtL?* 23 determinatur + talia *Oq1 {exp. et cancell. Oq2)*

tum adhuc de eisdem. Tribus enim existentibus que circa elecciones, 04530
et tribus que in fugas, bono, conferente, delectabili, et tribus contrariis,
malo, nocivo, tristi, circa hec quidem omnia, bonus directivus est, malus
seu peccativus
autem peccans. Maxime autem circa delectacionem. Communis et enim
hec animalibus, et omnibus qui sub eleccionem assequitur. Et enim
bonum et conferens, delectabile videtur. Adhuc autem ex puero, omni- 05a!
bus nobis connutritur. Propter quod difficile conterere hanc passionem
concorporatam vite. Regulamus autem et operaciones, hii quidem
magis, hii autem minus, delectacione et tristicia. Propter hoc igitur O5a5
necessarium esse circa hec omne negocium. Non enim parum in ope-
raciones bene vel male gaudere et tristari.

Adhuc autem difficilius voluptati pugnare quam ire, quemadmo-
dum ait. Eraclitus. Circa difficilius autem semper et ars fit et virtus. Et
enim bene, melius in hoc. Quare et propter hoc circa delectaciones et o5aio
tristicias, Omne negocium et virtuti et politice. Qui quidem enim bene
hiis utitur, bonus erit. Qui autem male, malus. Quoniam quidem igitur
est virtus circa delectaciones et tristicias, et quoniam ex quibus fit, ab
hiis et augetur et corrumpitur, non similiter factis, et quoniam ex quibus O5ai5
fit, circa hec et operatur, dictum sit.

CAPITULUM IV

seu Dubitabit
[3] Queret autem utique aliquis qualiter dicimus quoniam oportet
quidem iusta operantes, iustos fieri, temperata autem, temperatos.
Si enim operantur iusta et temperata, iam sunt iusti et temperati, ojaro
acii<. ca. plu. nu.
quemadmodum si gramática et musica, gramatici et musici.
Vel neque in artibus ita habet. Contingit enim gramaticum quid
facere et a casu et alio supposito. Tunc *igitur* gramaticus, si gramaticum
quid faciat, et gramatice. Hoc autem est secundum eam que in ipso est 05^125
gramaticam. Adhuc neque simile est in artibus et in virtutibus. Que
enim ab artibus fiunt, bene habent in cis. Sufficit igitur hec qualiter
habencia fieri.

ArbP2 A'bPb7Ub AbOb 1 circaj *çl$* 3 nocivo *(ftXafiepov* A'bPb)j dcrv/z^o-*pov* 4 peccans] + ¿an Ol' ct (re)] *om.* 11 et] 7 *L*: *rj Kai* A7bjWb 19 fit] *¿yévero* 26 igitur| + earai 26-27 gramaticum quid] *Kai ypap.p.a-ιικόν τι KbP*>* : n *«ai yp. LPO* 28 Que] + /tev

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= IxuRk) (Cc) 4 seu (sive *CîvFhJxtLv)* pec-cativus *s.l. FhNaSt, marg. CwEoLv, in textu post* peccans A7 10 esse] est *Na SeRk* 21 seu dubitabit *s.l. CwFhSt, marg. Ut* 24 acus. ca. plu. nu. (acu-sativus *Cw* : ca. *om. Eo* : acus. ca. *om. Ut) s.l. CwNa, marg. FhEoUtKs*

Que autem secundum virtutes fiunt, neque si hec qualiter habeant,
05330 iuste vel temperate operata sunt, set et si operans qualiter habens
operetur. Primum quidem si sciens, deinde si eligens, et eligens propter
hec, tercium autem et si firme et inmobiliter habeat et operetur. Hec
05b! autem ad alias quidem artes habere non connumerantur, prêter ipsum
scire. Ad virtutes autem, scire quidem parum aut nichil potest, alia
autem non parum, set omne possunt. Que ex multociens operari iusta et
O5b5 temperata adveniunt. Res quidem igitur iuste et temperate dicuntur,
quando sunt tales quales utique iustus vel temperatus operabitur,
lustus autem et temperatus est non qui hec operatur, set et qui sic ope-
ratur ut iusti et temperati operantur. Bene igitur dicitur quoniam ex
osbio iusta operari, iustus fit, et ex temperata, temperatus. Ex non operari
autem hec, nullus utique neque curabit fieri bonus. Set multi hec qui-
dem non operantur; ad racionem autem confugientes, existimant phi-
losophari, et sic fore studiosi, simile aliquid facientes laborantibus
O5bi5 qui medicos audiunt quidem studiose, faciunt autem nichil eorum que
precepta sunt. Quemadmodum igitur neque illi bene habebunt corpus
ita curati, neque isti animam ita philosophantes.

CAPITULUM V

fqj Post hec autem quid est virtus scrutandum. Quia igitur que in
O5b2o anima fiunt tria sunt, passiones, potencie, habitus, horum aliquod utique
erit virtus. Dico autem passiones quidem, concupiscendam, iram, timo-
rem, audaciam, invidiam, gaudium, amiciciam, odium, desiderium,
seu totaliter
zelum, misericordiam, universaliter quibus sequitur delectacio vel tristi-
cia. Potencias autem, secundum quas passibiles horum dicimur. Puta
<>5b25 secundum quas potentes irasci vel tristari vel misereri. Habitus autem
secundum quos ad passiones habemus bene vel male. Puta ad irasci, si
quidem vehementer vel remisse, male habemus, si autem medie, bene.
Similiter autem et ad alia. Passiones quidem igitur non sunt neque virtu-

N||*P*2 7<bPbMb Ab(7b j nequej *ovk* 3 si eligens et eligens (d/h)j ech *irpoaipovp.€vos NbP?LbOb* : kcu *7rpoatpovp.€vo$* A'b : xai eàv *rrp.* Pb 4 et si (xai *¿àv Ni'P?LbOb)] inv. KbPb* : *Kal om.* habeat et] *Kal A'*]>*PZ* : *cett. g* vel] *Kal Mb* 13 curabit *(peX-qaete* MbAbOb)] /zeAAi/crece 21 aliquod utique (rt *av NbMbLbOhy\ ri. av P*2 : *àv ti KbPb* 23 amiciciam odium] *inv.* LbOb

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) (Cc) 23 gaudium 4- brivaldiam *SflTc (varia lectio pro* audaciam *non loco inserta ; vide* W. von Wartburg, *1'ranzdsisches Etymologisches Worterbuch, t. I, p. 542, s.v.* Brivos) 24 seu totaliter *s.l. Oq, marg. CwFhLP* 25 dicimur *UtNaOqSeSt* : dicuntur *Ks* : dicimus *cett.*

tes neque malicie, quoniam neque dicimur secundum passiones, studiosi 051230
vel pravi, secundum virtutes autem ve] malicias dicimur. Et quoniam
secundum passiones quidem neque laudamur neque vituperamur. Non
enim laudatur qui timet neque qui irascitur, neque vituperatur qui sim-
pliciter irascitur, set qui qualiter. Secundum virtutes autem vel mali- oóai
cias, laudamur vel vituperamur. Adhuc irascimur quidem et timemus
seu sine eleccione
non sponte ; virtutes autem, elecciones quedam, vel non sine eleccione.

Ad hec autem secundum passiones quidem, moveri dicimur ; sccun- oftaj
dum virtutes autem et malicias, non moveri, set disponi qualiter. Prop-
seu in
ter hec autem neque potencie sunt. Neque enim boni dicimur propter
posse
posse pati simpliciter, neque mali ; neque laudamur neque vituperamur.
Et adhuc *potentes* sumus natura ; boni autem vel mali, non efficimur oóaio
natura. Diximus autem de hoc prius. Si igitur neque passiones sunt vir-
tutes neque potencie, relinquitur habitus eas esse. Quid quidem igitur
est genere virtus, dictum est. ^5] Oportet autem non solum sic dicere
quoniam habitus, set et qualis quidam. Dicendum igitur quoniam omnis o6ai5
virtus, cuius utique fuerit virtus, et id bene habens perficit, et opus
eius bene reddit. Puta oculi virtus, et oculum studiosum facit, et opus
eius. Oculi enim virtute, bene videmus. Similiter et equi virtus et equum
studiosum facit, et bonum ad currendum et ferendum ascensorem et obiuo
expectandum bellatores. Si utique hoc in omnibus ita habet, et hominis
virtus, erit utique habitus, ex quo bonus homo fit, et a quo bene suum
opus reddit. Qualiter autem hoc erit, iam quidem diximus. Adhuc autem
et hic erit manifestum, si speculati fuerimus qualis quedam est, na- o6a25
tura ipsius.

seu discreto
In omni utique continuo et divisibili est accipere hoc quidem plus,
hoc autem minus, hoc vero equale, et hec vel secundum ipsam rem, vel
ad nos. Equale autem, medium quid est superhabundancie et defectus.
Dico utique rei quidem medium, quod equaliter distat ab utroque ex- oûajo
tremorum, quod est idem et unum omnibus. Ad nos autem, quod neque
habundat neque deficit ; hoc autem non unum neque idem omnibus.

N^Pl hno» 1 neque2 (7V»P27Wi›)] *oi* 5 vel] *Kal* 12 po-
tentes] 4- /zey 28 ad] kc1 0' 29 utique] 8e utroque] *¿Karépcuv*
30 idem et unum] *inv.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(--=KuRk) (Cc) 5 vel] et *NaSc* 7 seu
(vel *Na : om. Kt)* sine eleccione *s.l. FhNa, marg. CwKtLv* 10-11 seu (sive *Na)*
in posse *s.l. NaSt, marg. CwFhKtL?* 26 seu (vel *Na)* discreto *s.l. NaSt, marg.*
CwFhUtlP, in textu ante et divisibili *Kt* 28 quid] quidem *Cw*Ks*Oq*

Puta si decem multa, duo autem pauca, sex media accipiunt secundum rem, equaliter enim excedunt et exceduntur. Hoc autem modium est secundum *arismeticam* proporcionen!. Quod autem ad nos, non ita sumen-
o6br dum. Non enim si alicui decem mnas comedere multum, duas autem paucum, magister sex mnas precipiet. Est enim forsitan et hoc multum, sumenti, vel paucum. Miloni quidem enim, paucum ; dominatori autem gignasiorum, multum. Similiter in cursu et palestra. Ita
o6t>5 utique omnis sciens, superhabundanciam et defectum fugit, medium autem, querit et hoc desiderat (seu eligit) ; medium autem non quod rei, set quod ad nos.

Si utique omnis sciencia sic opus bene perficit ad medium respiciens, et
obbio in hoc ducens opera; unde consueverunt dicere bene habentibus Operibus quoniam neque auferre est neque apponere, ut superhabundancia quidem et defectu corrumpente (itl est hoc ipsum bene) bene, medietate autem salvante; boni autem artifices, ut dicimus, ad hoc respicientes operantur;
o6bi5 virtus autem omni arte cercior et melior est, quemadmodum et natura ; medii utique erit coniectatrix (seu coniectativa). Dico autem moralem. Hec enim est circa passiones et operaciones. In hiis autem est superhabundancia, et defectus, et medium. Puta et timere et audere et concupiscere et averti et
o6b2o irasci et misereri et universaliter delectari et tristari est, et magis et minus ; et utraque non bene. Quando autem oportet, et in quibus, et ad quos, et cuius gracia, et ut oportet, et medium et optimum quod est in virtute. Similiter autem et circa operaciones est superhabundancia et defectus
o6b25 et medium. Virtus autem circa passiones et operaciones est, in quibus quidem superhabundancia viciosa, est ct defectus vituperatur, medium autem, laudatur et dirigitur. Hec autem ambo virtutis. Medietas quedam ergo est virtus, coniectatrix existons medii.

7VbP2 *KbPbMb LbOb* *4* si alicui] *d)* *Nb* 6 sumenti] r<p *X-qipoiNvaj* 8 superhabundanciam] q *vw* 15 Boni autem (ot S' *àyaOot* A'bP2/.b)J ei 8'*ol dyadot KbPb* : eî Sl7 oí d.y. *MbOb* 19 et averti («ai ¿Troarpa^-ípat P3J/b)] *om.* (19-24 Puta — medium *om. Nb)* 22 in virtute (P27vbPb)] ri?? *apcTrjs MbLb()b {cf. adn. sup.)* ergo] *post* est LbOb (est *om. P2]*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lb| = NuRk) {Cc) 3 arisnicticamZCsJùSi : ars- *CwFhfEoUtNaOqSe* : -metricam *Fh2Ut* proporcionen! + non geometricam Lp 4 minas *Ks^StLv (= KuBft2)* *5* minas *St* : vnuas *Nit* list] Et *EoUtSe* 9 seu (sive *Na)* eligit $7. *NaSt, marg. CwFk-EoUtNtLv {cf.* **141.**19 *cum adn.)* 14 id est *{om. Fh)* hoc ipsum bene *s.l. St, marg. CwFhEo* mediate *KsOq1* : meditante *Se* : mediante *Lp* 17 seu coniectativa (-iectiva *CwFh) s.l. NaSt, marg. CwFhEo* 27 quedam *post* ergo *NtSt* : *om. Na*

Adhuc peccare quidem multis modis (seu multipliciter) est. Malum enim infiniti, (ge. ca.) ut Pitagorici existimaverunt. Bonum autem, finiti, (ge. ca.) dirigere autem, (seu) uno oóbso modo (simpliciter). Ideoque hoc quidem facile, hoc autem difficile. Facile quidem non contingere signum, difficile autem, contingere. Et propter hec igitur (ge. ca.) malicie (no. plu.) quidem superhabundancia et defectus, virtutis autem medietas. Boni quidem enim, simpliciter ; multipharie (no.plu.) autem, mali.

[6] Est ergo virtus habitus electivus in medietate existens que ad nos oyai determinata racione ; et ut utique, (seu prudens) sapiens determinabit.

CAPITULUM VI

Medietas autem duarum maliciarum, huius quidem secundum superhabundanciam, huius autem secundum defectum. Et adhuc huic, has quidem deficere, has autem superhabundare ab eo quod oportet, et in passionibus et in operacionibus; virtutem autem, medium et inve- oya5 nire et eligere. Propter quod secundum substanciam quidem et racionem quid est esse dicentem, medietas est virtus ; secundum Optimum autem et bene, extremitas. Non omnis autem suscipit operado neque omnis passio medietatem. Quedam enim confestim nominata, convoluta sunt cum (seu pravitate) malicia. Puta gaudium de malo, inverecundia, invi- oyaio

NbP2 AbPbMb LbOb 6 multipharie ... mali] *inv. LÏO** 17-18 nominata convoluta sunt] *covófiaatai ‹jvvexXri(j.p,iva.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L&(= KuRk) (Cc) 1-3 Adhuc — uno modo] 4- Ordo construccionis talis est. Adhuc peccare quidem multis modis est, dirigere autem uno modo. Hoc autem, scilicet Malum enim infiniti, interposicio est ad probandum quod peccare est multis modis ; hoc vero, scilicet Bonum autem finiti, quod coniunxit quasi dictum a pitagoricis, posuit ad probacionem huius Dirigere autem uno modo. Hoc autem insinuat commentum, licet aliquantulum obscure *marg. EoKsSt l* seu multipliciter *s.l. NaSt, marg. CwFhL?* *ge.* ca. *s.l. NaStCc, marg. Fh* 2 pitta- *Se* : pithagoricij *Ks* genitivi casus *marg. Cw* 2-3 seu simpliciter *ί.l. EoNaSt, marg. CwFh* 3 autem scr. : quidem *codd.* 4 hec *scr.* : hoc *perscriptum- CwFhKsKtOqSeSt* : *obsc. cett.* 5 ge. ca. *s.l. St, marg. Eo* 6 no. (-minativi 4- casus *Na}* plu. *s.l. St, s.l. et marg. Na, marg. CwFhEo* : nominative *s.l. Cc* no. (+ ca. *Na)* plu. *s.l. NaSt, marg. (semel scr. sed praem. signum quo ad utraque verba* Boni *et* mali *refertur) Eo* : similiter mali *post adn. sup. add. marg. CwFh* 8 seu prudens *s.l. NaSt* 17 *an scrib.* nominata sunt convoluta ? 18 seu (vel *Na)* pravitate *s.l. NaSt, marg. CwFhEo* gaudium de malo] + Gaudium de malo est una diccio in greco, scilicet epichairekakia, composita ab epi quod est in, et chara quod est gaudium seu chairo quod est gaudeo, et kakia quod est malicia *marg. EoKsNaStCc*

dia, et in operacionibus adulterium, furtum, homicidium. *Hec* enim
seu in ipsa prava esse
omnia et que talia, dicuntur secundum ipsa mala esse, set non superhabundancie ipsorum neque defectus. Non est igitur umquam circa
07115 hec dirigere., set semper peccare. Neque est bene vel non bene circa talia in eo quod ut oportet et quando et quomodo, puta adulterari. Set
seu dignisimpliciter facere quodcumque horum, peccare est. Simile igitur attrifisanti
buenti et circa iniusta facere et timere et incontinentem esse, esse medietatem et superhabundanciam et defectum. Erit enim sic super-
07120 habundancie et defectus, medietas ; et superhabundancie, superhabundancia ; et defectus, defeccionis.

Quemadmodum autem temperancie et fortitudinis non est superhabundancia et defectus, propter medium esse aliqualiter extremum, ita neque illorum medietas, neque superhabundancia et defectus, set
seu totaliter
07325 ut utique operatum est, viciosum est. Universaliter enim neque superhabundancie et defectus, medietas est ; neque medietatis superhabundancia et defectus.

CAPITULUM VII

[7] Oportet autem hoc non solum universaliter dici, set et hiis que secundum singula aptare. In hiis enim qui circa operaciones sermo-
07330 nibus, universales quidem communiores sunt, particulares autem verio- res. Circa singularia enim operaciones. Oportunum autem in hiis concordare.

NbP2 KbPbMb LbOb *1-2* Hec ... omnia] *inv.* 5 ut *sec.m.* Pb)] *Vv : qv pr.m. Pb, MbLbOb, pr.m. Nb, P2 : q sec.m. Nb, Aid.* puta] *om.* 6 attribuenti (? *if* dftow)] *ιο à^tovv* 7 esse2] *Kai Ob* 12 extremum (Æb, *pr.m. Pb,* Lb)] *aKpajv NbP2, sec.m. Pb, Ob : deest Mb* 20 communiores] *Ktvtíi-Tcpoi* Ob, *sec.m. Pb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) (Cc) 2 seu in ipsa prava esse *s.l. NaSt, marg. CwFh* 6 seu dignificanti *s.l.NaSt, marg. CwFhEo* 14 seu totaliter *marg. CwFhKtLQ* 20 communiores] + Alia littera vaniores *s.l. St, contra* veriores *(signum quo ad* communiores *adn. refertur praem. Ks) marg. CwFhEo VtKs* : Alia littera inaniores alia vaniores *marg. Oq* : Alia littera vaniores seu inaniores, set secundum Line, ex greco habetur communiores *marg. Cc* : vel vaniores *supra* veriores *Na, contra* veriores *marg. Lp* (+ Ubi autem nos posuimus universales sermones communiores sunt, in aliquibus libris latinis invenimus sic : universales quidem sermones inaniores seu vaniores sunt. Set sciendum quod littera greca in exemplaribus antiquis que inspeximus habet koinoteri per oi diptongon, quod significat communiores, et non kenoteri per c nudum, quod significat inaniores seu vaniores. Potest autem utraque littera ad eundem sensum satis faciliter converti *marg. KsNaSt)*

Sumendum igitur hec ex descriptione. Circa timores quidem igitur et audacias, fortitudo medietas. Superhabundancium autem qui intimidi- oybi
tate quidem innominatus. Multa autem sunt innominata. Qui autem in audere superhabundat, audax. Qui vero in timere quidem superha-
5 bundat, in audere autem deficit, timidus. Circa delectaciones autem et tristicias non omnes, minus autem et circa tristicias, medietas quidem oyb5
temperancia, superabundancia autem, intemperancia. Deficientes autem circa delectaciones, non multum fiunt. Propter quod et isti, nomine non sunt sortiti. Sint autem, insensibiles. Circa dacionem
T0 autem pecuniarum et accepcionem, medietas quidem, liberalitas ; super-habundancia autem et defectus, prodigalitas et illiberalitas. Contrarie oybio
autem et hee superhabundant et deficiunt. Prodigus quidem enim, in tribucione superhabundat, in accepcione autem, deficit. Illiberalis autem, in accepcione quidem superhabundat, in tribucione vero, deficit. Nunc
IS quidem igitur tipo et in capitulo dicimus, contenti hoc ipso. Posterius 07615
autem cercius de hiis determinabitur. Circa pecunias autem et alie dis-posiciones sunt. Medietas quidem magnificencia. Magnificus enim differt a liberali ; hic quidem enim circa magna, hic autem circa parva. Super-habundancia autem, appeirokalia et banausia. Defectus vero, parvi- 07620
20 licencia. Differunt autem hee ab hiis, que circa liberalitatem. Quo autem differunt, posterius dicetur. Circa honorem autem et inhonoracionem, medietas quidem, magnanimitas ; superhabundancia autem chaunotes quedam dicta ; defeccio autem, pusillanimitas. Sicut autem dicimus habere ad magnificentiam liberalitatem circa parva differentem, ita habet 07625
25 quid et circa magnanimitatem circa honorem existentem magnum, hec circa parvum existentem. Est enim ut oportet appetere honorem et magis quam oportet et minus. Dicitur autem qui superhabundat quidem desideriis, *philotimus,* qui autem deficit *aphilotimus,* medius autem innominatus. Innominate autem, et dispositiones. Verumptamen philotimi, 07630

NbP2 KbPbMb LbOb 8-9 Propter quod — sortiti] *8iónep ov8' ovroi ov6p.aros reru^Kaaiv NbP2MbLbOb : Biojrep* ov8' *ov6p,aros reru\riKaaiv* ovS' *01 rotoûroi KbPb* 12 autem et hee (? Se *Kal aurae ; cf.* Se *Kar auras* O1)] S' *¿auras NbP2Pb* : Se *auras Ob* : Sè *aurais Mb* : 8' *¿aurais Lb* : 8¿ *Kb* 16 hiis] *aùroû LbOb* 23 autem dicimus (Se *X¿yop.€v NbP2)]* 8' *¿Aéyopçv KbMbLbOb* : 8e *¿X¿yop.ev Pb* 25 hec (av-*ry corr. Kb,* Mb)] aurij *pr.m. Kb* : *aurr/ PbLb : aiir^v NbP2Ob*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$(= KuRk) (Cc) 2 intimiditate] in/>ra£m. *Fh EoUtKtOq2St* 22 caunotes *Se* : chaumotes (-thes) Lp 24-26 ita — par-vum existentem] Ordina sic constructionem (+ secundum Line. *Cc)* ; ita habet quid, id est quedam virtus, et, id est etiam, circa magnanimitatem, id est ad mag-nanimitatem, existentem circa honorem magnum, hec, dico virtus, existens sup-ple, circa honorem existentem parvum *marg. EoKsNaStCc*

philotimia. Unde contendunt extremi, de media regione. Et nos autem
est quando medium, philotimum vocamus ; est autem, quando aphilo-
o8ai timum. Et est quando laudamus philotimum, est autem quando
aphilotimum. Propter quam autem causam hoc facimus, in hiis que
deinceps dicetur. Nunc autem de reliquis dicamus secundum enarratum
modum. Est autem et circa iram superhabundancia et defectus et medie-
o8a5 tas. Fere autem innominatis existentibus ipsis, medium mansuetum
dicentes, medietatèm mansuetudinem vocabimus. Extremorum autem
qui quidem superhabundat, iracundus sit ; malicia autem, iracundia.
Qui autem deficit, inirascibilis quidam ; defeccio autem, inirascibilitas.
Sunt autem et alie tres medietates habentes quidem quandam simili-
o8aio tudinem ad invicem, differentes vero ad invicem. Omnes quidem enim
seu communicacionem
sunt circa verborum et operacionum, communionem. Differunt autem
quoniam hec quidem est circa verum quod in ipsis, hee autem circa delec-
tabile, huius autem hoc quidem in lusu, hoc autem in omnibus que secun-
o8ai5 dum vitam. Dicendum *igitur* de hiis ut magis cognoscamus quoniam in
omnibus medietas laudanda, extrema autem neque recta neque laudabi-
lia, set vituperabilia. Sunt quidem igitur et horum plura innominata.
seu facere
Temptandum autem quod et in aliis, ipsis nomina fingere manifesta-
sen ipsius bene
cionis gracia, et boni quod consequitur. Circa verum quidem igitur
o8a2o medius quidem, verus quis ; et medietas, veritas dicatur. Ficcio autem
que quidem ad maius, lactancia, et qui habet eam iactator. Que autem
ad minus, eironia, et eiron. Circa delectabile autem quod quidem in
latine entrapeius
ludo, medius quidem eutrapelos ; et disposicio, eutrapelia. Superha-
seu -chus
o8a25 bundancia autem, bomolochia ; et qui habet-eam, bomolochos. Qui

NbP2 3-4 Et est quando (+ *p,èv)* — aphilotimum *{N^P2Pb, marg.* Lb)] *om. cett.* 12 invicem1] + *Kat Koivawlav* differentes] Sta^epovcrt 2VbP2Ob 14 quoniam hec quidem est] 7) on *early KbPb* : ori at *fNv etac* Ob 16 igitur] + *Kat* 17 laudanda] *¿iratveróv* 18 Sunt (etat 7£b_Pb)] ecrri *cett.* 19 quod (? oTrqo)] *d)anep*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$[= KuRk) {Cc) 8 vocamus *KsNa* 13 seu (sive *St : om. Na)* communicacionem *s.l. FhSt, marg. CwEoKtLv, in textu post* cônuine *{pro* communionem *quod verbum legere librarius non potuit ; exp. Na2) Na* 14 hee *scr.* : hec *codd.* 15 omnibus + curiose factis Lp 19 seu facere *s.l. St, marg. CwFhVtKt* 20 seu ipsius bene {+ quod consequitur *CwFhUtSt) s.l. St, marg. CwFhEoUt* 24 latine eutrapelus *s.l. St. marg. CwFhEoKs* : secundum gre. vel -lus secundum la. *s.l. Cc* : verus *{scrib.* vel -us) *in textu ante* eutrapelos *add.Na* 25 seu -chus (-cus *Ut) s.l. CwFhUtSt, marg. Eo* bomolochos -f- bomos altare, lochos raptor, ad similitudinem, alius (!) circa sacrificia rapit omnia verba *{ex Thomae Sent.) Lv*

seu -cus
autem deficit, agroicos quis; et habitus, agroikia. Circa reliquum autem delectabile quod in vita, qui quidem ut oportet delectabilis est, amicus; et medietas, amicicia. Qui autem superhabundat, si quidem nullius
seu eius que ipsius seu adulator
gracia, placidus; si autem utilitatis alicuius sui, *blanditor.* Qui autem deficit et in omnibus indelectabilis, litigiosus quis et discolus. 08430

Sunt autem et in passionibus et in hiis que circa passiones, medietates. Verecundia enim, virtus quidem non est. Laudatur autem et verecundus. Et enim in hiis dicitur quidem medius. Qui autem superhabundat ut kataplex qui omnes verecundatur. Qui autem deficit vel nequaquam 08435
verecundatur, inverecundus. Medius autem, verecundus. Nemesis autem o8bi medietas invidie et epichairekakie. Sunt autem circa tristiciam et delectacionem in hiis que accidunt proximis factas. Nemesiticus quidem enim
id est prosperantibus
tristatur de indigne bene operantibus. Invidus autem superexcedens hunc, in omnibus tristatur. Epichairekakus autem, tantum deficit a oSb5
tristando, ut et gaudeat. Set de hiis quidem igitur, et alias tempus erit.

De iusticia autem, quia non simpliciter dicitur, post hec dividentes de utraque dicemus qualiter medietates sunt. Similiter autem, et de racionalibus virtutibus. o8bio

CAPITULUM VIII

[8] Tribus autem disposicionibus existentibus, duabus quidem maliciis, hac quidem secundum superhabundanciam, hac autem secundum defectum, una autem virtute medietate, omnes omnibus Opponuntur
no. p]ur. da. sing.
aliqualiter. Extreme quidem enim et medie et ad invicem, contrarie sunt ; media autem, extremis. Quemadmodum enim equale ad minus o8bi5†5

*N^P? K^P^M^* 3 si] o *LPCF}* 4 si] ó *LPCP}* alicuius (? *ttvos vel rov)* : eius que (t ^s *codd.]* *g* omnes] *iravra* 10 verecundatur] *om.* 15 igitur] *om.* 17 dividentes] StaAeyo/xevot 21 autem] Si) *LbOb* 24-25 contrarie sunt] *¿vrÎKtivrai ¿vavrlat O}*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) (Cc) *1* seu -eus (-chus Sí) *s.l. Cw FhSt, marg. Eo* agroicos + id est agrestis *(ex Thomae Sent.) in textu L?, s.l. Ks?* 4 seu eius que ipsius *s.l. StCc, marg. CwFhEoUt* seu adulator *s.l. CwFhStCc, marg. Eo* 10 Nemesis] + id est reprehensio *s.l. Oq?, marg. Eo2Ks? (ex Thomae Sent. ?)* : 4- reprehensions (!) *in textu L?* 13 id est (scilicet Eo) prosperantibus *s.l. FhSt, marg. CwEo* 14 omnibus] + scilicet prosperitatibus aliorum (+ tam bonorum quam malorum *Cc) s.l. StCc, marg. CwFhEoUt* 15 gaudeat] + Supple *(om. Eo)* in omnibus adversitatibus aliorum *marg. CwFhEoUt* 24 no. plu. *s.l. CwStCc, marg. FhEo* da. sing, (singularibus *St) s.l. CwFhStCc, marg. Eo*

quidem maius, ad maius autem minus, ita medii habitus ad defectus quidem superabundant, ad superhabundancias autem deficiunt et in passionibus et operacionibus. Fortis enim ad timidum quidem, audax
o8b2o videtur; ad audacem autem, timidus. Similiter autem et temperatus ad insensibilem quidem, intemperatus; ad intemperatum autem, insensibilis; liberalis autem ad illiberalem quidem, prodigus; ad prodigum
seu uterque.
autem, illiberalis. Propter quod et proiciunt medium, extremi alter ad
o8b25 alterum, et vocant fortem timidus quidem audacem, audax autem, timidum; et in aliis, proporcionaliter. Sic autem oppositis ad invicem hiis, maior contrarietas est extremis ad invicem quam ad medium. Longius enim hec distant ad invicem, quam a medio; quemadmodum mag-
o8bjo num a parvo et parvum a magno, quam ambo ab equali. Adhuc ad medium quidem quibusdam extremis similitudo quedam videtur; ut audacie, ad fortitudinem; et prodigalitati, ad liberalitatem. Extremis autem ad invicem plurima dissimilitudo. Que autem plurimum distant
seu diffiniuntur
ad invicem, contraria determinantur. Quare et magis contraria, que
ogai plurimum distant. Ad medium autem Opponitur in hiis quidem magis defeccio, in hiis autem superabundancia. Puta fortitudini quidem non audacia, superhabundancia existens, set timiditas, defectus existens; temperancie autem non insensibilitas indigencia existens, set intempe-
O9a,5 rancia, superhabundancia existens. Propter duas autem causas hoc contingit. Unam quidem, que ex ipsa re. In essendo enim proximius et simi-
seu extremum
lius alterum *extremorum* medio, non hoc, set contrarium, opponimus magis. Puta, quia similius esse videtur fortitudini audacia et proximius, dissi-
ogaio milius autem timiditas, hanc magis opponimus. Distancia enim plus a medio, contraria magis videntur esse. Una quidem igitur causa hec, ex ipsa re. Alia autem ex nobis ipsis. Ad que enim ipsi magis nati sumus aliqualiter, hec magis contraria medio videntur. Puta ipsi magis nati
oçais sumus ad delectaciones, ideo facilius mobiles sumus ad intemperanciam quam ad temperandam. Hec igitur magis contraria dicimus ad que augmentum magis fit. Et propter hoc intemperancia superhabundancia existens, magis contraria est temperancie. [9] Quoniam quidem

NbP2 *KbPbMb LbOb* i maius1] ¿teya *MbOb* 9 autem] *om. Ob* 17 plurimum *(irAcíaTov* Lb)] *uÀgîov* opponitur] *avriKeivrai PbMbLb* 23 extremorum] *CLKpOV*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt = *KuRk]* (Cc) 7 seu uterque *s.l. CwFhSi, marg. EoCc* 16 seu diffiniuntur *s.l. EoSt, marg. CwFh* 23 seu extremum *s.l. St* 32 temperancie] abstinende *Se*

igitur est virtus moralis medietas, et qualiter, et quoniam medietas dua- oqa2o
rum malitiarum, huius quidem secundum superhabundanciam, huius autem secundum defectum, et quoniam talis est quia coniectatrix medii est quod in passionibus et operacionibus, sufficienter dictum est. Ideo et difficile est studiosum esse. In unoquoque enim medium accipere, difficile. Puta circuli medium non cuiuslibet, set scientis. Sic oça25 autem et irasci quidem cuiuslibet et facile, et dare argentum et consumere. Cui autem et quantum et quando et cuius gracia et qualiter, non adhuc cuiuslibet neque facile. Quod est bene et rarum et laudabile et bonum.

CAPITULUM IX

Propter quod oportet coniectantem medium, primum quidem re- ogas0
cedere a magis contrario, quemadmodum et Calipso monebat hoc : Extra fumum quidem et undam, custodi navem. Extremorum enim, hoc quidem est *peccatum magis,* hoc autem minus. Quia igitur medium attingere summe difficile, secundam secundam aiunt navigationem minima sumendum malorum. Hoc autem erit maxime hoc modo quo dicimus. 09b!
Intendere autem oportet et ad que et ipsi facile mobiles sumus. Alii enim ad alia apti nati sumus. Hoc autem erit notum ex delectatione et tristicia, facta circa nos. In contrarium autem *nos ipsos* attrahere oportet. Multum enim abducentes a *peccando,* in medium veniemus ; quod tortuosa lignorum dirigentes, faciunt. In omni autem maxime observandum delectabile, et delectacionem. Non enim non accipientes, indicamus eam. ogbs

Quod igitur plebis senes paciebantur ad Helenam, hoc oportet pati et nos, ad delectacionem; et in omnibus illorum dicere vocem. Sic enim oqbio
ipsam abicientes, minus peccabimus. Hec igitur facientes, ut in capitulo dicamus, maxime poterimus medium adipisci (seu medium attingere seu medio sortiri vel potiri). Difficile autem *forsitan* hoc, et maxime in singularibus.

NbP2 KbPbMb LbOb 4 passionibus et operacionibus (roí? *irádecn Kat* (+ *eV KbPb*] *raïs TTpá^ectv)'] raïs irpágetn xai toîs TráOtai LbOb* 5 et] *om. Ob* 6 medium] + *Xafaîv Ob* 7 autem] Si) *LbOb* 13 monebat] *napatvEî KbPb* 13-14 hoc : Extra fumum quidem *(to ' tov p¿v kelttvov ... ¿ktos* A'b**P2**Pb3/b) ¡ T0V. *tov Kanpov ... €ktoç pr.m. Kb (tov tov corr.* A'b) : *ws tov p¿v kottvov ... sktos LbOb* 18 et ad que et *(koX 7rpos â koX NbP2f] xai npos a.* A7b : *rrpos a xat RbPbLbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$(=KuRk) (Ce) 28-29 seu medium *(o»i. Eo)* — potiri *marg. CwFhEoUtSi* : *om. cett.*

ogbij Non enim facile determinare qualiter et quibus et in qualibus et quantum tempus determinandum. Et enim nos quandoque quidem deficientes laudamus et mansuetos dicimus, quandoque autem gravantes viriles vocamus. Set qui quidem parum a bene transgreditur, non vituperatur, neque ad magis neque ad minus, set qui plus. Iste enim non latet. Hic
ogbzo autem usque quo et in quantum vituperabilis, non facile sermone determinare. Neque enim aliud aliquid, sensibilium.

Talia autem, in singularibus; et in sensu indicium. Hoc quidem igitur tantum ostendit, quoniam medius habitus in omnibus laudabilis.

ogb25 Declinare autem oportet quandoque quidem ad superhabundanciam, quandoque autem ad defectum. Sic enim *facile* medium, et quod bene, adipiscemur.

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) (Cc) 2 acusative *s.l. Eo*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

TERCIUS

CAPITULUM I

[i] Virtute *itaque* et circa passiones et operaciones existente, et in vo- 09530
luntariis quidem laudibus et vituperiis factis, in involuntariis autem
venia, quandoque autem et misericordia, voluntarium et involuntarium
necessarium *forsitan* determinare de virtute intendentibus. Utile au-
tem et legislatoribus et ad honores et penas. 09535

CAPITULUM II

Videntur autem involuntaria esse, que violenta, vel propter igno-
randam facta. Violentum autem, cuius principium extra, tale existens loai
in quo nichil confert operans vel paciens ; puta si spiritus tulerit ali-
cubi, vel homines domini existentes. Quecumque autem propter timo-
rem maiorum malorum Operata sunt, vel propter bonum aliquod, puta
si tirannus precipiat turpe aliquod operari, dominus existens paren- ioas
id est operantibus
tum et filiorum, et operante quidem salventur, non operante autem
moriantur, dubitacionem habet utrum involuntaria sunt, vel voluntа-
ria. Tale autem aliquid accidit et circa eas que in tempestatibus eiecciо-
seu volens
nes. Simpliciter quidem enim nullus eicit voluntarius. In salute autem loaio
Sui et aliorum omnium, intellectum habentes. Mixte quidem igitur sunt

VbP2 Z,bMb PbJ<bOb 7 autem] *om.* 11 violenta] *fila.*
17 operante1 (Lb, *pr.m.* Ab)] *-n-pá^avrc ‹?b : irpafavres ceti.* operante2 *cf. adn. SUp.* 21 omnium] *airavres*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk} 17 id est operantibus (4- ponitur enim singularis complexive pro plurali) *s.l. St, marg. CwFhEoUiOq* 20 seu volens *s.l. FhSt, marg. Cw* 21 habentes] + Supple (scilicet *Oq)* eiciunt *s.l. FhUtOqSi, marg. Cw*

seu eligibiles
tales operaciones. Assimulantur autem magis, voluntariis. Voluntarie
enim sunt tunc cum Operate Sunt. Finis autem operacionis, secundum
tempus est. Et voluntarium autem et involuntarium quando operatur,
ioai5 dicendum. Operatur autem volens. Et enim principium movendi organicas partes in talibus operacionibus, in ipso est. Quorum autem in ipso
principium, in ipso et operari, et non, Voluntaria utique, talia. Simpliciter autem forsitan, involuntaria. Nullus enim utique eligeret secundum
ioa2o se ipsum, talium aliquid. In operacionibus autem talibus quandoque et laudantur, quando turpe aliquid vel triste sustinent pro magnis et bonis. Si autem e converso, vituperantur. Turpissima enim *sufferve* pro nullo bono vel modico, pravi.

In aliquibus autem laus quidem, non fit ; venia autem quando propter
ioa25 hec operatur aliquis que non oportet, que humanam naturam excedunt, et nullus utique sustineret. Quedam autem fortassis non est COgi, set magis moriendum, pacientem durissima. Et enim Euripidis Alcmeona
derisoria videntur cogencia matrem occidere. Est autem difficile
ioa3o quandoque indicare quale pro quali eligendum, et quid pro quo, sustinendum. Adhuc autem difficilius inmorari cognitis. Ut enim in multum est, que quidem expectantur, tristia, que autem coguntur, turpia. Unde
robi laudes et vituperia fiunt circa coactos, vel non. Qualia utique dicendum violenta ? Vel simpliciter quidem quando causa in hiis que exterius, est ; et qui operatur, nichil confert. Que autem secundum se ipsa quidem involuntaria sunt, nunc autem et pro hiis voluntaria, quorum autem et
iob5 principium in Operante, secundum se ipsa quidem involuntaria sunt, nunc autem et pro hiis voluntaria, magis autem assimulantur voluntariis. Operaciones enim, in singularibus. Hec autem, voluntaria. Qualia autem pro qualibus eligendum, non facile tradere. Multe enim différencie sunt in singularibus. Si quis autem delectabilia et bona dicat violenta

VtP2 PbÆbOb 3 autem] 3^ 13 hec (Lb)] *roiavra* (rà *praem.* 20 utique] Mb 23 quorum autem (? ‹Sv 3¿, *cf.* roary)] *om.* 28 delectabilia et bona (rà *r¡ßéa Kai ιο. (om. N^P2] KaXà* NbF2Fb7‹b)] *rà KaXà Kai ιο.* ??8ea Lb *ra r¡ßi¿a* («ai rà «aÀà *ante* lobio *iravra tr. Mb)*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(=KuRk) 1 seu eligibiles *s.l. FhSt, marg. CwEo* : + Et hec videtur melior littera (Melior littera videtur eligibiles quam voluntarie *RsSt).* Ex hoc enim quod in eleccione est *(om. KsSt)* proicientis sua de navi in tempestate ut ipse salvetur, sequitur quod eius accio sit aliquo modo voluntaria *marg. EoKsSt* 6 simpliciter] + id est secundum se ipsa considerata *s.l. St, marg. CwFhEoUt* 14-15 Quedam — magis] + Est autem construccio talis. Quedam, ut occidere patrem vel matrem vel huiusmodi, non est virum fortem cogi (et est talis gramática ut cum dicitur : Doceor logicam), set magis etc. *marg. KsSt* 15 euripedis *Se* : eurupidis (eru- *Rk)* Lp alemeona *VtKt* : alcineona *Na* : elimeona *Se* t 6 cogencia] + id est coactum insinuencia *s.l. St, marg. Eo*

esse, cogunt enim exterius existencia, omnia utique erunt sic violenta. robio
Horum enim gracia omnia omnes operantur. Et qui quidem vi et no-
seu triste
lentes cum tristicia, qui autem propter bonum, et cum delectacione.
Ridiculum autem causari ea que exterius, set non ipsum bene venabi-
lem existentem, a talibus. Et bonorum quidem, se ipsum, turpium autem,
delectabilia. Videtur utique violentum esse, cuius extrinsecus princi- iobi5
pium, nichil conferente vim passo.

CAPITULUM III

[2] Quod autem propter ignorantiam, non voluntarium quidem
omne est, involuntarium autem quod triste et in penitudine. Qui enim
propter ignorantiam operatur quodcumque, nichil tristatus in ope- iob2o
ratione, volens quidem non operatus est quod non scivit, neque rursus
nolens, non tristatus de eo quod propter ignorantiam. Qui quidem in
penitudine, nolens videtur. Qui autem non penitet, quia alter, sit non
volens. Quia enim differt, melius est nomen habere proprium. Alterum
autem videtur et propter ignorandam operari, ab eo quod est ignoran- iob25
tern facere. Ebrius enim vel qui irascitur, non videtur propter ignoran-
dam operari, set propter aliquod eorum que dicta sunt, non sciens
autem, set ignorans. Ignorat quidem igitur omnis malus que oportet ope-
seu
rari, et a quibus fugiendum. Et propter tale peccatum, iniusti et uni-
totaliter
versaliter mali, fiunt. Involuntarium autem vult dici, non si quis igno- iob3o
rat quod confert. Non enim que in electione ignorancia causa involunta-
ge. ca.
rii, set malicíe, neque que universalis, vituperantur enim propter hanc,
set que in singularibus in quibus et circa que Operado. In hiis enim et nai
misericordia et venia. Horum enim aliquod ignorans, involuntarie
operatur. Forsitan igitur non malum determinare hec, que et quot sunt,

*N'°P2 LbMb P^K^O^* i utique erunt] *inv. LbM*>* 2 omnia omnes (NbL,b)] *inv. (irávres TrávTcs P2)* 3 bonum et] rd *r]8v κqι κελXov P^K*l0* : rd -78l) 7] to *xaXov P2LbMb* : *το* tJSij 7VbOb 11 nichil (¿i-qêèy MbOb)] *p.-q8èv* 8è A'bP2ZJ'Pb : /xTjSev n A'b 13 de eo quod (? *irtpl* roí?)] ye. *rov* 16 ab eo quod est ignorantem (roü *dyvoowra Nb, S.l. P2,* Z,bPbOb)] rods- *dyvoovvras pr.m.* Xb : rov *dyvo~ovvTos M*** : *om.ftr.m. P2* 17 facere *(iroieîv* Pb)] *om.* 20 fugiendum (? </>ev-KTÍOv)] ¿<^€KT€OV

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(-KuRk) 3 seu triste *s.l. St, marg. Eo* et *om, NaOq* 15 habere nomen *tr. CwFhKtSe* 18 operari + iram scili-cet vel ebrietatem *(glossa ad* aliquod — sunt *non loco inserta) L?* 20-21 seu totaliter *s.l. St, marg. CwFh* 23 ge. ca. *s.l. CwFhEoSt*

et quis utique, et quid, et circa quid, vel in quo operatur, quandoque
nas autem *et* quo, puta instrumento, et gracia cuius, puta salutis, et qualiter,
puta quiete vel vehementer. Omnia quidem igitur hec nullus utique
ignorabit non insanus. Manifestum autem quod neque operantem.
Qualiter enim se ipsum ? Quod autem operatur, ignorabit utique ali- 5
quis, puta dicentes aiunt excidere ipsos vel non scire quoniam inef-
naio fabilia erant, quemadmodum Aischyli mística, vel monstrare volens
dimittere, ut qui telum. *Existimabit* autem utique aliquis, et filium op-
pugnatorem esse, quemadmodum Merope, et rotundari lanceatam
hastam, vel lapidem pumicem esse, et in salute percuciens, occidere io
nais utique, et ostendere volens, quemadmodum pugiles percucient uti-
que. Circa omnia utique hec ignorancia existente, in quibus operacio,
seu operatus fuisse
qui horum, aliquid ignorat, nolens videtur operari et maxime in
principalissimis. Principalissima autem esse videntur, in quibus ope-
racio, et cuius gracia. Secundum talem utique ignoranciam involun- 15
na20 tario dicto, adhuc oportet operacionem tristem esse, et in penitudine.

CAPITULUM IV

[3] Existente autem involuntario quod vi et propter ignoranciam,
voluntarium videbitur utique esse, cuius principium in ipso sciente
singularia, in quibus est operacio. Forsitan enim non bene dicitur invo- 20
i ia25 luntaria esse, que propter iram vel propter concupiscendam. Primum
quidem enim nullum adhuc aliorum animalium voluntarie operabitur,
neque pueri. Deinde utrum nichil voluntarie operamur eorum que propter
seu turpia
concupiscendam vel iram, vel bona quidem voluntarie, mala autem
involuntarie ? Sit ridiculum una causa existente. Inconveniens autem 25
11330 forte involuntaria dicere que oportet appetere. Oportet autem et irasci
in quibusdam et concupiscere quedam, puta sanitatem et disciplinam.
Videntur autem involuntaria quidem tristia esse, que autem secundum
concupiscenciam delectabilia. Adhuc autem quid differunt in essendo

*NbP2 LPM\\\ P^K^O^* 7 Aischyli] *AlfrxyXos* 21 propter2] *om. M^K^O^* 24 vel1] *Kal P^K* 25 Sit ($ Pb)] *r|* *28* tristia] *Kal praem.* Ob, *ante* involuntaria *K^*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 7 aischili *UtKtRk* : ayschyli *Na* : aiskili *Se* : achilli *Ku* 8 autem *om.* 13 seu operatus fuisse *marg. Cw FhEoUt* 22 animalium aliorum *tr. CwFhEoKsOqSeKu* 24 seu turpia *s.l. St, marg. CwFhEoUt*

seu raciocinac:onem
involuntaria que secundum cogitacionem vel iram peccantur ? Fugienda quidem enim ambo. Videntur autem non minus humane esse irracionales ubi passiones. Quare et operaciones hominis, ab ira et concupiscencia. Inconveniens *itaque* ponere, involuntaria hec.

CAPITULUM V

[4] Determinatis autem voluntario et involuntario, de eleccione sequitur pertransire. Maxime proprium enim esse videtur virtuti, et magis nb5 mores indicare operacionibus. Eleccio utique voluntarium quidem esse videtur; non idem autem, set in plus, voluntarium. Voluntario quidem enim et pueri et alia animalia communicant, eleccione autem non.

Et repentina voluntaria quidem dicimus, secundum eleccionem autem ubio non. Dicentes autem ipsam concupiscendam vel iram vel voluntatem vel quandam opinionem non videntur recte dicere. Non enim commune eleccio et irracionabilium. Concupiscenda autem, et ira. Et incontinens, concupiscens quidem operatur, eligens autem, non. Continens autem e converso, eligens quidem, concupiscens autem, non. Et nbi5 eleccioni quidem, concupiscenda contrariatur ; concupiscenda autem concupiscende, non. Et concupiscenda quidem, et delectabilis et tristis ; eleccio autem, neque tristis neque delectabilis. Ira autem, adhuc minus. Nequaquam enim que propter iram, secundum eleccionem esse videntur. Set neque voluntas, quamvis propinqua videatur. Eleccio nb'o quidem enim, non est inpossibilium ; et si quis dicat eligi, videbitur utique insipiens esse. Voluntas autem est inpossibilium, puta inmortalitatis. Et voluntas quidem est et circa ea que nequaquam per ipsum, operata sunt utique, puta ipochritam aliquem vincere vel athletam. Eligit autem talia, nullus, set quecumque existimat fieri utique per rib>5 ipsum. Adhuc autem voluntas quidem, finis est magis ; eleccio autem, eorum que ad finem. Puta *sani* esse volumus ; eligimus autem, per que sani erimus. Et felices esse volumus quidem et dicimus, eligimus autem,

NbP? LbMb PbKbOb 3 Quare ct (tuore *Kal* FbKb)] *at* 7 esse videtur] *inv. Pb* 8 utique (Kb)] Sè 18 et2] *om.* 20 propter (§tà *s.l. Nb, P\ rec.Kb, €)b)] Kara pr.m. Kb, PbLbMb : om. pr.m. Nb* 29 sani erimus] *vytalvonev PbKb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk) 1 seu *[om. Se)* raciocinacionem. (d- scilicet deliberationem Lp) *s.l. FhSt, marg. CwEoKt, in textu post* cogitacionem *NalP, pro* cogitacionem *Se* 8 operacionibus] oracionibus *Se* 25 ypochritam *Se* : ypocritam *EoKtNaStlP* 29 didicimus *Se*

seu Totaliter
nb3o dicere non congruit. Universaliter enim videtur eleccio circa ea que in nobis esse. Neque iam opinio utique erit. Opinio quidem enim videtur circa omnia esse ; et nichil minus, circa eterna et inpossibilia, et ea que in nobis. Et falso et vero dividitur, non malo et bono ; eleccio autem,

seu Totaliter
i2ai hiis magis. Universaliter quidem igitur opinioni non idem forsitan neque dicit aliquis. Set neque cuidam. In eligendo quidem enim bona vel mala, quales quidam sumus; in Opinando autem, non. Et eligimus quidem accipere vel fugere vel aliquid talium, opinamur autem quid est

i2a5 vel cui confert vel qualiter, accipere autem vel fugere, non multum opinamur. Et eleccio quidem laudatur in essendo cuius oportet magis vel recte ; opinio autem, in essendo ut vere. Et eligimus quidem que maxime scimus bona existencia opinamur autem, que non multum scimus. Et videntur non iidem et eligere Optima, et opinari. Set quidam

i2aio opinari quidem, melius ; propter maliciam autem, eligere non que oportet. Si autem prefit opinio eleccioni vel subsequitur, nichil differt. Non hec enim intendimus; set si idem est, opinioni cuidam. Quid igitur vel quale quid est ? Quoniam dictorum nichil, voluntarium *quidem* videtur. Volun-

I2ai5 tarium autem non omne eligibile, set certe quod preconsiliatum. Eleccio enim, cum racione et intellectu. *Subsignare* autem videtur et nomen ut ens pre aliis eligibile.

CAPITULUM VI

[5] Consiliantur autem utrum de omnibus, et omne consiliabile est ; vel de quibusdam, non est consilium ? Dicendum autem *forsitan* consi-

i2a2o habile, non pro quo consiliaretur utique aliquis insipiens vel insanus, set pro quibus intellectum habens.

De etemis autem nullus consiliatur. Puta de mundo, vel diametro et COSta, quoniam incommensurabiles. Set neque de hiis que in motu, semper autem secundum eadem factis, sive ex necessitate, sive natura,

*NbP*2 *P^KbOb* 2 Neque iam (? ov8' 77817)] ou8e 817 5 non] *om.* 6 quidem] om. 11 ut] *om. LPM^P^* 13 et eligere *(npoaipetadai* re)] *-n-po-aipeîcrOai rà LbI\P>Ob* 15 hec (PbA'b)j *tovto* 17 quidem] +3^ 18 certe *(apa ye codd.)] apa* ye *edd.* 24 utique aliquis] *ante* consiliaretur £bMb

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 1, 5 seu *(om. Se)* totaliter *s.l. Cw, marg. FhUtKtLP, in textu pro* universaliter *Se* 5 igitur quidem *tr. CwFhOq* 13 / idem *Na* : idem *KsOqRk* : hiidem *St* 15 presit *KtStRk* hec *perscriptum CwKsKtOqSt* : nichil *Na* : hoc *Ku* : h' *cett.* 18 quod *om. OqSPL»* 19 Sb'sigare *Ut* ; Sb'signare *vel* Subsignare *perscriptum cett.* 26 et] vel *KtSe*

vel propter aliquam causam aliam; puta solis versionibus et ortibus, irarj
Neque de hiis que alias, aliter; puta siccitatibus et imbribus. Neque de
hiis que a fortuna; puta thesauri invencione. Set neque de humanis
omnibus; puta qualiter utique Scythe optime conversentur, nullus
5 Lacedemoniorum consiliatur. Non enim fiet utique horum per nos ali- 1.0130
quid. Consiliamur autem, de hiis que in nobis et operabilibus. Hec autem,
et sunt reliqua. Cause enim videntur esse natura et necessitas et fortuna,
adhuc autem, intellectus et omne quod per hominem. Hominum autem
singuli consiliantur de hiis que per ipsos, operabilibus.

vel scionciaruni
10 Et quidem circa certas et per se sufficientes disciplinarum non : >bi
est consilium, puta de litteris. Non enim dubitamus qualiter scriben-
dum. Set quecumque fiunt per nos non similiter autem semper, de hiis
consiliamur. Puta de hiis que secundum medicinalem et negociativam,
et circa gubernativam magis quam gignasticam, quanto minus cer- irbj
15 tificata est. Et adhuc de reliquis similiter. Magis autem et circa artes
quam disciplinas. Magis enim circa ipsas dubitamus. Consiliari autem in
hiis que ut sepius, incertis autem qualiter evenient ; et in quibus inde-
terminatum. Consiliatores autem assumimus in magna, discreden- izbio
tes nobis ipsis velud non sufficientibus dinoscere. Consiliamur autem
20 non de finibus, set de hiis que ad fines. Neque enim medicus consiliatur
si sanabit, neque rethor, si suadebit, neque politicus si pacem faciet,
neque reliquorum aliquis de fine ; set ponentes finem aliquem, qualiter 121,15
et per que erit, intendunt ; et si per plura quidem videatur fieri, per
quod facillime et optime, intendunt. Si autem per unum procuratur,
25 qualiter per hoc erit, et illud per quid, quousque utique veniant ad
primam causam, que in invencione ultima est. Qui enim consiliatur, izbzo
videtur querere et resolvere dicto modo, quemadmodum diagramma.

Videtur autem questio quidem non omnis, esse consilium ; puta
mathematice. Consilium autem omne, questio. Et quod ultimum est in
30 resolucione, primum esse in generacione. Et si quidem inpossibile

*NbP*2 *LbMb* i vel] ei're Ob : *om. Kb* 5 per nos aliquid] ouSep §1' *PbKb : oùQçv TjfjLÛjv : rjfíüjv ov&év LP* 6 et (-PbA'b)J *om.* 16 ipsas] rauras *P^KP* 27 dicto] *ιqv avrov LP*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt — KuRk) 1 solis] -H In greco non est solis, set subintellectum *marg. St* 4 scithe *Ut* : sythe *CwiKiOq* : scyte *Se* : styce *Ku* 10 vel *(om. Se)* scienciarum *s.l. CwFhSt, marg. KtlP, in textu pro* disciplinarum *Se* 19 dignoscere *St* *21* faciat *Ks2Se* : facia A'sl >7 diagrama *CwFhEoUtLP* 29 mathematice] 4- scilicet mathematice questiones non sunt consilium. Mathematice enim est nominativus casus pluralis numeri in greco (Est enim math. *tr. Eo* : grego *Cw) marg. CwFhEoUt*

i2b25 inveniant, discedunt. Puta si pecuniis indiget, has autem non possibile est tribui. Si autem possibile videatur, incipiunt operari. Possibilia autem que per nos fient utique. Que enim per amicos, per nos aliqualiter sunt. Principium enim in nobis. Queruntur autem quandoque quidem instrumenta, quandoque autem necessitas ipsorum. Similiter au- 5
I2b3o tem et in reliquis, quandoque quidem per quod, quandoque autem qualiter, vel propter quid. Videtur utique quemadmodum dictum est, homo esse principium operacionum. Consilium autem, de Operabilibus ab ipso. Operaciones autem, aliorum gracia. Non igitur erit, consiliabilis
i3ai finis; set que ad fines. Neque utique singularia, puta si panis hoc ; vel 10
ge. ca.
digestum est, ut oportet; vel factum est ut oportet. Sensus enim, hec. Si autem semper consiliatur, in infinitum veniet. Consiliabile autem et eligibile, idem ; verumptamen determinatum est iam eligibile. Quod
i3aj enim ex consilio preiudicatum est, eligibile est. Quiescit enim unusquisque querens qualiter operabitur, quando in se ipsum reducet princi- 15
pium, et ipsius in antecedens. Hoc enim est quod eligitur. Manifestum autem hoc et ex antiquis urbanitatibus, quas Homerus imitatus est. Reges enim que eligebant, annunciabant plebi. Existente autem eligi-
i3aio bili consiliabili desiderabili eorum que in nobis, et eleccio utique erit
seu appetitus
consiliabile desiderium eorum que in nobis. Ex consiliari enim iudicantes, 20
seu appetimus
desideramus secundum consilium. Eleccio quidem igitur tipo dicta sit, et circa qualia est et quoniam eorum que ad fines.

CAPITULUM VII

ge. ca.
i3aT5 [6] Voluntas autem quoniam quidem finis est, dictura est. Videtur autem hiis quidem per se boni esse, hiis autem, apparentis boni. Con- 25
tingit autem voluntabile quidem per se bonum dicentibus, non esse voluntabile quod vult, qui non recte vult. Si enim erit voluntabile, et

NbP? LbMb PbKbOb 9 ab ipso (aurû)] 8c' aurov 7V/b ; avr<5 *edd.* igitur] *àv ovu NbP?LbPbOb* : apa *ovv* Mb ; *yàp au Kb* io-ii vel — oportet] ttettc-*TTTai ij TTiTTOLfjTai d>s* 8e? *NbP?* : *y ireirearat a>s* Set Eb : 77 Trerrerat *dis 8eî Mb* : *rj iréire-irrat* ‹v›§ *8et PbOb* : *fj tte////w;* 8et *pr.m.Kb* : 77 *irepecos* Set *rec.Kb* 12 consiliatur QSovAe vereri *Aid.)] ^ovAcvaerat* 14 preiudicatum] *Kpiftev Kb* 16 ipsius] *avro PbKb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) 11 ge. ca. *s.l. St, marg. CwFhUt hec perscriptum CwFhKsOqSeSt* : h' *cett.* 20 seu (sive *St)* appetitus *s.l. EoSt, marg. CwFhUtL?* *21* seu appetimus *s.l. St, marg. CwFh* 24 ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 27 voluntabile1] + id est (scilicet *Eo)* id quod vult quis (q.v. *tr. Eo) s.l. St, marg. CwFhEoUt*

bonum. Erit autem si sic contigit, malum. Rursus autem apparens i3a?o bonum voluntabile dicentibus, non esse natura per se bonum voluntabile, set unicuique quod videtur, alii autem aliud videtur, et si sic, contigit contraria. Si autem utique hec non placent, ergo dicendum simpliciter quidem et secundum veritatem, voluntabile esse per se bonum, unicuique autem quod videtur. Studioso quidem igitur quod se- I3a25 eundum veritatem esse ; pravo autem, quod contingit. Quemadmodum et in corporibus ; bene dispositis quidem sana sunt, secundum veritatem talia existencia ; infirmis autem, altera. Similiter autem et amara, et dulcia, et calida, et gravia, et aliorum singula. Studiosus enim singula iudicat recte, et in singulis verum ei apparet. Secundum unum- I3a3o quemque enim habitum, propria sunt et bona et delectabilia. Et differt plurimum forsitan studiosus, hoc, ab.ca. verum in singulis videre ; quemadmodum regula et mensura ipsorum existens. Multis autem, decepcio propter delectacionem videtur fieri. Non enim existens, bonum videtur. ijbi Desiderant igitur delectabile, ut bonum ; tristiciam autem, ut malum fugiunt.

CAPITULUM VIII

[7] Existente utique voluntabili quidem finis, ge.ca. seu fine consiliabilibus autem et eligibilibus eorum que ad finem, que circa hec operaciones, secundum eleccionem erunt utique et voluntarie. Virtutum autem i3b5 operaciones, circa hec. In nobis autem, et virtus. Similiter autem, et malicia. In quibus enim in nobis operari, et non operari. Et in quibus non, eteciam. Quare si operari, bonum existens, in nobis est, et non operari seu turpe in nobis erit, malum existens. Et si non operari, bonum existens, in nobis, i3bio et operari, malum existens, in nobis. Si autem in nobis bona operari et seu turpia mala, similiter autem et non operari, hoc autem erat bonis et malis

A7bP2 LbMb PbEb(9b 2 per se bonum] *om.* 3 alii autem aliud] ¿AA' coS' aAAioç Nb : q ÁAoj 8' áAAtus- P2LbMbOb : aAAo 8è aAAaj *PbKb* 4 ergo (apa *codd.]] apa edd.* 12 etl (NbP2, *s.l.* Pb)] *om.* 13 studiosus] *T0 0TT0V^at0V Kb* 14 existens] *¿v (cum ιoÎs ιιoAXoÎs coniunctum} Pb* 16 igitur *(ovv LbPbKb vel yovv Mb]] èè NbP2Ob* 21 erunt utique] *inv. LbMbOb* 25 malum existens] *om. Kb* 25-26 Et si — malum existens in nobis] *om. PbKbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L^(—KuRk} 1 contingit *UtKsKtNaLv* 3 *post* sic *non autem post* 4 contigit *semicolo interp. CwFhEo UtKsKtOq (neutro loco interp. NaSeStLty* 4 contingit *UtKsKtNaOqLP* 13 ab. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 19 ge. ca. *s.l. CwFh, marg. Eo* seu fine *marg. CwFhEo* 20 hec] + id est consiliabilia et eligibilia *marg. CwFhEoUt* 25 seu turpe *s.l. Fh, marg. Cw* 27 seu turpia *s.l. Fh, marg. Cw*

seu studiosis
esse, in nobis erit decentibus et pravis esse. Dicere autem quod nullus
I3bi5 volens malus, neque nolens beatus, assimulatur hoc quidem mendaci,
hoc autem veraci. Beatus quidem enim, nullus nolens ; malicia autem,
voluntarium. Vel in nunc dictis dubitandum, et hominem non dicendum
principium esse, neque genitorem operacionum, quemadmodum et
natorum. Si autem hec videntur et non habemus in alia principia redu-
*3b2o cere prêter ea que in nobis, quorum et principia in nobis, et hec in nobis
et voluntaria. Hiis autem videntur testificari, et propria que a singulis
et ab ipsis legislatoribus. Puniunt enim et cruciant operantes mala,
quotquot non vi aut propter ignorandam, cuius non ipsi causa, bona
I3b25 autem operantes honorant, velud hos quidem provocantes, hos autem
prohibentes. Et quecumque neque in nobis sunt neque voluntaria, nullus
provocat operari, ut nichil ante opus existens suadere, puta non
calefieri, vel dolere, vel esurire, vel aliud quodcumque talium. Nichil
I3b3o enim minus, paciemur hec. Et enim in ipso ignorare, puniunt, si causa
esse videatur, ignorande. Puta ebriis duplices increpaciones. Princi-
pium enim, in ipso ; dominus enim est eius quod est non inebriari. Hoc
autem *ignorande causa.* Et ignorantes aliquid eorum que in legibus que
14a! oportet scire et non difficilia sunt, puniunt. Similiter autem et in aliis que-
cumque propter negligenciam, ignorare videntur ; ut in ipsis existente,
non ignorare. Eius enim quod est diligentes esse, domini. Set forsitan
talis aliquis est ut non diligens sit. Set eius quod est tales fieri, ipsi
1435 causa viventes remisse. Et eius quod est iniustos vel incontinentes esse,
hii quidem mala facientes, hii autem in potacionibus et *in* talibus degen-
tes. Que enim circa singula operaciones, tales faciunt. Hoc autem
manifestum, ex meditantibus ad quamcumque agoniam vel opera-
cionem. Perficiunt enim operantes. Ignorare quidem igitur quoniam ex
i4aio operari circa singula habitus fiunt, pene insensibilis.

Adhuc autem irracionabile iniusta facientem, non velle iniustum
esse ; aut stuprantem, incontinentem. Si autem non ignorans aliquis

*NbP*2 *LbMb PbKbOb* i erit] *apa PzKbOb* 7 et1] *om. LbMbOb* (quorum — nóbis *om.* Pb) hec (? raura)] *avra* 8 propria (i8ta *corr.* 2<b)] *fàia pr.m. Kb* : ?8ia *cett.* 12 Et quecumque (/cac ocra)] *nairoi -rrpos a NbP*2 : *Kairoi Tipos oaa LbMb*: *Kairoc 6aa PbKbOb* 13 puta] *om.* 14 aliud quodcumque] *inv. PbKbOb* 18 ignorande causa] *inv.* 20 existente] *post* 21 non ignorare LbMb (20-21 videntur — ignorare *om.* Nb) 22 aliquis (t u Pb)] *post* est *NbP*2 : *om. cett.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk) 1 seu studiosis *marg. CwFhEoUt, in textu post* decentibus LP 23 esse] + Supple (scilicet *Eo)* ipsi causa *(om. Cw) supra* 24 quidem mala *St, perperam ad 21* esse *marg. CwFhUt, hic marg. Eo*

operatur ex quibus erit iniustus, volens iniustus utique erit. Non tamen si Velit, iniustus existens, requiescet, et erit iustus. Non enim qui egrotat sanus, et si sic contigit, volens egrotat, incontinenter vivens et inobediens medicis. Tunc quidem igitur inerat ei non egrotare ; emisso autem, non adhuc. Quemadmodum neque dimittenti lapidem, adhuc ipsum possibile resumere. Set tamen in ipso, mittere et proicere ; principium enim in ipso. Sic autem et iniusto, et incontinenti. Ex principio quidem inerat tales non fieri; propter quod volentes sunt. Factis autem, non adhuc inest non esse. Non solum autem anime malicie voluntarie sunt, set quibusdam et que corporis; quos et increpamus. Propter naturam quidem enim turpes, nullus increpat, set eos qui propter seu inexercitacionem desidiam et negligenciam. Similiter autem et circa inbecillitatem et turpitudinem et orbitatem. Nullus enim utique inproperabit ceco natura vel ex infirmitate vel ex plaga, set magis miserebitur. Eum autem qui ex vini potacione vel alia incontinencia, omnis utique increpabit. Earum autem que circa corpus maliciarum, que in nobis, increpantur. Que autem non in nobis, non. Si autem sic, et in aliis que increpantur malicie, in nobis utique erunt. Si autem quis dicat quoniam omnes desiderant apparens bonum, fantasie autem non domini, set qualiscumque unusquisque est, talis et finis videtur ei, si quidem igitur ge.ca. *sibi ipsi unusquisque* habitus est qualiter causa, et fantasie erit qualiter causa, ipse. Si autem nullus sibi causa eius quod est malefacere, set ge. ca. *propter* ignoranciam finis hec operatur, per hec existimans sibi Optimum fore, finis autem desiderium non spontaneum, set innasci oportet quemadmodum visum habentem quo iudicat bene, et quod secundum veritatem bonum desiderabit, et est bene natus cui hoc bene innatum est, quod enim maximum et optimum et quod ab alio non possibile accipere neque discere, set quale innatum est, tale habebit, et quod bene et optime hoc innatum esse, perfecta et vera erit utique *bona nativitas.* Si utique hec sunt vera, quid magis virtus quam malicia erit voluntarium ?

14315 14320 14325 14330 iqbr 1^5 i4bio

N^P? Lt>Mb P^K^O!3 4 inerat] *è£ov* Ab 9 non adhuc inest (ov/cert emeari *N'ÿP?P'a)\ ovk Lb : ovk ean : ovk en ean Ab : ovketi eori Ob* 12-13 et turpitudinem] om. AbOb 16 autem] 8l7 21 sibi ipsi] *post* unusquisque qualiter — erit *om. P'3* -22 causa ipse] *inv.* malefacere! *xana TToieîv NbP*Ob* 25 iudicat *(tcplvei corr.* A'b)] *Kpcvei pr.m.* Ab : *Kptveî cett.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?[= KuRk) 3 sanus] Supple licet (si *St)* velit esse sanus *s.l. OqSt, marg. CwFhEoUt* contingit *UtKsKtNaOqKu* 12 seu inexercitacionem *s.l. St, marg. CwFhEoL?, in textu post* desidiam *KtNa* 21 ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 23 ge. ca. *s.l. FhSt, marg. CwEo [ad* 24 finis *perperam Eo)*

Ambobus enim similiter et bono et malo finis natura, vel qualitercum- (no. ca.; id est fines)
I4bi5 que videtur et iacet. Reliqua autem ad hos referentes, operantur qualiter- (no. ca.)
cumque. Sive utique finis non natura unicuique videtur qualiscumque, set qui et apud ipsum est, sive finis quidem naturalis, in reliqua autem operando voluntarie studiosum, virtus voluntarium est; nichil minus
i4b2o et malicia, voluntarium utique erit. Similiter enim et malo existit quod propter ipsum in operacionibus, et si non in fine.

Si igitur, quemadmodum dicitur, voluntarie sunt virtutes, et enim habituum concause qualiter ipsi sumus, et in quales quidam existendo, finem talem quendam ponimus, et malicie voluntarie utique erunt. Simi-
14.1325 liter enim. [8] Communiter quidem igitur de virtutibus dictum est nobis, et genus tipo, quoniam medietates sunt, et quoniam habitus, et a quibus fiunt, quoniam harum operatores secundum ipsas, et quoniam in nobis et voluntarie, et sic ut utique recta racio precipiet. Non
I4b3o similiter autem operaciones voluntarie sunt, et habitus. Operacionum quidem enim a principio usque ad finem, domini sumus, scientes que
i5ar secundum singula. Habituum autem principii adieccio non cognita, quemadmodum in egrotacionibus. Set quoniam in nobis erat sic vel non sic uti, propter hoc voluntarii. [9] Resumentes utique de unaquaque, dicemus que sunt, et circa qualia et qualiter. Simul autem erit mani-
I5a5 festum, et quot sunt. Et primum de fortitudine.

CAPITULUM IX

Quoniam quidem igitur medietas est circa timores et audacias, iam et prius dictum est. Timemus autem scilicet terribilia. Hec autem sunt ut

N^P³ LbMb PbKbOb i et1] *om.* 2 hos (ravr' *codd.]] τουτ Asp.*, p. 79,17, O1 *Aid.* 4 ipsum (avTÓi)] *avróv PbKb* 7 si non in fine *(LbMb)] ev ra> rcXet NbP2, corr. Lb* : ra» *reXec PbOb* : *r<p TcXeícü Kb* io quendam ponimus {? ri rc- *-rcdé/Acóa* ii nobis] *ri p,èv Kb* : *om. Mb* 12 et genus tipo] το yero? *7V7raj Kb* : *τουθ' <hs* ev *TVTTo) Pb* : *το re cos €v TVTTU) Ob* medietates — habitus] /zeaoTTj? *Kal* e^cs· *P^Ob* 13 operatores *(irpaKTtKol P2LbMb vel irpaKTiKal* /C^O1ȝ)] *TrpaKTiKol Kal Nb* : *TTpaKTtKal Kal Pb* 17 principii] *τι¡$ ap^rjs, (+ τών* Sè *MbOb* : 4- *rå>v sec.m. P2, Pb*] *KaO' CKaara* (3è *om.* Ob) *sec.m. P2, LbMbPbKbOb* : *om. Nb, pr.m. P2* 23-24 et prius dictum est] *ÿavepov yeytvigrai PbKbOb* 24 ut (2Vbp2Z,b)] *om. MbPbKbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lp(=*KuRk)* 1 no. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 2 hoc *Ks* id est fines *s.l. CwFhSt* : scilicet fines *marg. Eo* 3 no. ca. *s.l. CwFhSt* 10 ponimus quendam *tr. SeSP* 18-19 non sic uti] sic uti non (+ uti *Se) SeSt*l 24 est] + Supple (+ est *Eo)* fortitudo *s.l. CwFhSt, marg. Eo*

simpliciter dicere, mala. Propter quod et timorem determinant, expectacionem mali. Timemus igitur omnes mala, puta malam opinio- i5aio
nem, inopiam, egritudinem, inimicitiam, mortem. Set neque circa omnia videtur fortis esse. Quedam enim et oportet timere, et bonum. Quod
seu turpe
autem non, malum. Puta malam opinionem. Qui quidem enim timet, decens et verecundus ; qui autem non timet, inverecundus. Dicitur autem a quibusdam fortis, secundum metaphoram. Habet enim aliquid simile, I5ai5
forti. Inpavidus enim quis et fortis. Inopiam autem forsitan non oportet timere, neque egritudinem, neque universaliter quecumque non a malicia,
neque propter se ipsum. Set neque qui circa hec inpavidus, fortis. Dicimus autem et hunc secundum similitudinem. Quidam enim in bellicis i5a2o
periculis timidi existentes, liberales sunt; et ad pecuniarum emissionem, bene audenter habent. Neque utique si quis iniuriam circa pueros vel uxorem timet, vel invidiam, vel aliquid talium, timidus est. Neque
si audet flagellandus, fortis. Circa qualia igitur terribilium fortis ? Vel circa maxima. Nullus enim magis sustinet pericula. Terribilissimum i5a2¿
autem, mors. Terminus enim. Et nichil adhuc mortuis videtur, neque bonum neque malum esse. Videbitur autem utique, neque circa mortem que in omni, fortis esse ; puta in mari vel in egritudinibus. In quibus
igitur ? Vel in optimis. Tales autem, que in bello. In maximo enim, et ^30
optimo periculo. Concordes autem hiis sunt et honores in civitatibus et apud monarchas. Principaliter autem dicetur utique fortis, qui circa bonam mortem inpavidus; et quecumque mortem inferunt, repentina existencia. Talia autem maxime, que secundum bellum. Set adhuc et
in mari *et* egritudinibus inpavidus, qui fortis. Non sic autem ut marinarii. 15b!
Hii quidem enim desperant salutem, et mortem talem aspernantur. Hii autem bene sperantes sunt propter experienciam.

Simul autem et viriliter agunt in quibus est fortitudo vel bonum, ^5
mori. In talibus autem corruptionibus, neutrum existit. [10] Terribile
autem non omnibus quidem, idem. Dicimus autem quid et super hominem. Hoc quidem igitur omni terribile, intellectum habenti. Quod autem secundum hominem, differt magnitudine ; et in eo quod magis et minus.

*N]]P2 PWO** 2 Timemus] -f- *¡¿èv KbOb* (1-2 Propter quod — mala *om. Nb]* omnes] *navra* 3 neque] ov 14 vel!] «ai uxorem] *yvvaï-«as PbKbOb* 17 mortuis] *redvewTi* 19 puta] + et NbP2Pb : + LWb in3] *om. /<b(?b* 25 et] + *ev*

CwFhEoVt KsKtNaOqSeSt L'^^KuRk) 5 seu turpe *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 7 metha- *FhütKtOqSeLv* 22 monachis Na 28 Simul] Similiter *FhSe* 30 non] in *Na*

1105bio Similiter autem et ausibilia. Fortis autem instupefactibilis ut homo. Timebit quidem igitur et talia. Ut oportet autem et ut racio, sustinebit boni gracia. Hoc enim finis virtutis. Est autem magis et minus hec timere, et adhuc non terribilia, ut talia timere. Fit autem peccatorum hoc
1105bi5 quidem quoniam non oportet, hoc autem, quoniam non ut oportet, hoc vero, quoniam non quando, vel aliquid talium. Similiter autem et circa ausibilia. Qui quidem igitur que oportet et cuius gracia, sustinet et timet, et ut oportet et quando, similiter autem et audet, fortis. Secundum digni-
1105b20 tatem enim et ut utique racio, patitur et operatur fortis. Finis autem omnis operacionis est, qui secundum habitum. Et forti autem fortitudo, bonum. Talis autem, et finis. Determinatur enim unumquodque, fine. Boni utique gracia fortis sustinet et operatur, que secundum fortitudinem. Superhabundancium autem qui quidem inpaviditate, inno-
1105bz5 minatus. Dictum est autem nobis in prioribus, quoniam multa sunt innominata. Erit autem utique aliquis insanus vel sine sensu doloris, si nichil timeat, neque terremotum, neque inundaciones, quemadmodum aiunt Celtas. Qui autem in audendo superhabundat circa terribilia, audax.

1105b30 Videtur autem et superbus esse, audax. Et fictor fortitudinis. Ut igitur ille circa terribilia habet, sic iste vult videri. In quibus igitur potest, imitatur. Propter quod et sunt multi ipsorum audacestimidi. In hiis enim audentes, terribilia non sustinent. Qui autem in timendo superhabundat, timidus. Et enim que non oportet et ut non oportet et omnia
1106ai talia, sequuntur ipsum. Deficit autem et in audendo. Set in tristiciis superhabundans, magis manifestus est. Desperans utique quis, timidus. Omnia enim, timet. Fortis autem, contrarius. In audendo enim bone
1106a5 spei est. Circa hec quidem igitur est et timidus et audax et fortis. Differenter autem habent ad hec. Hii quidem enim superhabundant et deficiunt, hic autem medium habet et ut oportet. Et audaces quidem, prevolantes et volentes ante pericula; in ipsis autem discedunt. Fortes
1106aio autem in operibus acuti, prius autem quieti. [11] Quemadmodum igitur dictum est, fortitudo medietas est circa ausibilia et terribilia, in qui-

NbP² LbMb PbKbOb 3 virtutis] rair aperat? *pr.m. Kb, Ob* 11 autem (8è yytpaq 0-Ĩ7 20 sic iste] *aurais PbKb : ovros Ob* 21 et] *om. Ob* 26 In (t o ;)] t o

CwFhEoUt KsKtNaOqS&St Lo(= KuRk) 20 ille] + id est (scilicet *Eo)* fortis *s.l. CwFhSt, marg. Eo* iste] + id est (scilicet *Eo)* audax *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 21 audacestimidi] 4- In greco (F est *CwFh)* una diccio composita, scilicet thrasideiloi (thrassydecloi *CwFh* : thraydeiloi *St) s.l. St, marg. CwFhEo*

bus dictum est et quoniam bonum desiderat et sustinet ; vel quoniam turpe, non. Mori autem fugientem inopiam vel cupidinem vel aliquid triste, non fortis ; set magis timidi. Mollicies enim fugere laboriosa, et non quoniam bonum sustinet, set fugiens malum. Est quidem igitur i6ai5
5 fortitudo, tale aliquid.

CAPITULUM X

Dicuntur autem et alie secundum quinque modos. Primum quidem politica. Maxime enim assimulatur. Videntur enim sustinere pericula cives, propter eas que ex legibus increpaciones et opprobria et prop-
io ter honores. Et propter hoc fortissimi videntur esse, apud quos timidi i6a2o inhonorati ; fortes autem, honorati. Tales autem et Homerus facit, puta *Diomedem* et Hectora. Polidamas michi primum redargucionem repo-net. Et Diomedes. Hector enim aliquando dicet in Troianis concio- i6a?5
nans. Tideides autem a me. Assimulatur autem hec maxime ei que
15 prius dicta est, quoniam propter virtutem fit. Propter verecundiam enim, et boni desiderium. Honoris enim gracia, et fuge opprobrii turpis existentis. Ponet autem utique aliquis et a principibus coactos, in idem. i6a3O Deteriores autem quanto non propter verecundiam, set propter timorem id operantur. Et fugientes non turpe, set triste. Cogunt enim domini, quem-
20 admodum Hector. Quem autem ego sine bello timentem intelligam, non sibi sufficiens erit fugere canes. Et qui precipiunt, et si recedant, percucientes, idem operantur. Et qui ante muros foveas et talia preor- i6bi dinant. Omnes enim, cogunt. Oportet autem non propter necessitatem fortem esse, set quoniam bonum.
25 Videtur autem et experiencia que circa singula, fortitudo esse. Unde et Socrates existimavit scicnciam esse fortitudinem. Tales autem, alii i6b5 quidem in aliis. In bellicis autem, milites. Videntur enim esse multa

ArbP? LbMb PbAbOb 11 fortes autem] *koX ot àvbpeîoi* A'bOb 12 *primus (cett.)\ TTpwTov Mb* 14 autem1] *om.* 16 gracia] *om.* fugej ‹*j*›*vyip*› 18 quanto] *oaoi Pb/‹bOb* 22 muros] om. preordinant (? TrporaTTovres)] *TrapaTaTTovres|* 26 esse] *om. MbKb()b* (25-26 Unde — fortitudinem *om. Nb*)

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt **Lp** *(= KuRk)* 2 cupidinem *vide Roberti Grosseteste Notulam:* ...propter cupidinem, id est propter amorem qui dicitur eros .. *marg. EoFfKsOqSt* 8 assimulatur] 4- scilicet vere fortitudini *s.l. CwFhSt* 9 opprobria] + Supple vitanda *s.l. CwFhSt* 10 honores] + Supple (scilicet *Eo)* consequendos *s.l. FhEoSt, marg. Cw* 12 Diomedem *perscriptum KtNaSt Ku* : -dë *cett. (an scrib.* -den ?) primum *vide Roberti Grosseteste Notitiam* : ... vel, sicut habet (+ aliquis *Ks)* alius liber, *primus... marg. FfKsSt* 25 Videtur] Secundus (+ modus *CwFhEoUt) praem. marg. CwFhEoUtKsOqSt*

inania belli, que maxime conspexerunt, isti. Videntur utique fortes, quoniam non sciunt alii qualia sunt. Deinde facere set et non pati niaxi-
róbio me possunt ex experiencia, et custodire et percutere potentes uti armis, et talia habentes qualia utique erunt et ad facere et ad non pati, fortissima. Quemadmodum igitur inermibus armati pugnant. Et athlete
idiotis. Et enim in talibus agonibus non fortissimi pugnacissimi sunt,
i6bi5 set maxime potentes et corpora optima habentes. Milites autem timidi fiunt, quando superextenditur periculum et deficiunt multitudinibus et preparacionibus. Primi enim, fugiunt. Civilia autem permanencia, moriuntur. Quod et in Hermeo contigit. Hiis quidem enim, turpe fugere ;
i6b2o et mors tali salute, eligibilior. Hii autem et ex principio, periclitabantur ut meliores existentes. Cognoscentes autem, fugiunt ; mortem magis turpi timentes. Fortis autem, non talis.

id est iram vehementem

Et furorem autem super fortitudinem inferunt. Fortes enim

id est bestie

i6b25 esse videntur et qui propter furorem, quemadmodum fere in vulnerantes feruntur, quoniam et fortes furoris speciem habent. Impetuosissimus enim furor ad pericula. Unde et Homerus. Virtutem inmitte furori. Et virtutem et furorem erige. Et austeram autem per singulas nares vir-
i6b30 tutem. Et ebullivit sanguis. Omnia enim talia videntur significare furoris ereccionem, et impetum. Fortes quidem igitur, propter bonum operan-

id est Bestie

tur; furor autem, cooperatur eis. Fere autem, propter tristiciam. Propter vulnerari enim, vel propter timere. Quia si in silva vel in palude essent, non advenirent. Non utique sunt fortes a dolore et furore impulse
r6b35 ad periculum, nichil periculorum providentes. Quia sic et asini fortes
17a! essent, esurientes. Percussi enim, non desistunt a pascua. Set et adulteri propter concupiscenciam, audacia multa operantur. Non utique igitur sunt forcia, per dolorem vel furorem impulsa ad periculum. Natu-

NbP2 LbMb PbKbOb 1 inania (weva *pv.m. Nb, P2Lb, sec.m.* Ob)] /caiva *see. m. Nb, MbPbKbOb* 2 set et non. («ai *¡ι¿* Se)] *Kal p-rfièv ; Kal pS) cett.* 14 inferunt (e77t^>epovcnv Nb-P2)] *s.l. P2 : <j>épovoiv* 22 propter] *om. LbMb* 23 sunt fortes *(eariv àvèpeîa NbPzLbMbPb)] foriv av~bpeia KbOb, sec.m. Lb* (+ ///το *Pb* : + *το cett.)* 24 periculum] 4- *¿ppav* 26-27 Non — periculum (igitur *om.* Mb)] *om. KbOl0*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv{—KuRk) 6 pugnatissimi *Ku* : pugnantissimi *OqRk : om. Na* 10 in hornero *Cw* : in heremo *Ut* : inhermes *Na* 14 Et] Tercius (+ modus *CwFhEoUt) praem. marg. CwFhEoUtKsOq* id est iram vehementem *s.l. FhSt, marg. CwEo* 15 id est bestie *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 17 Virtutem] + scilicet (id est *EoUt)* fortitudinem et audaciam (-cías *St) s.l. St, marg. CwFhEo* 21 id est bestie *s.l. FhSt, marg. Cw* 23 adinvenirent *Ks* 25 et *om. KtOq*

ralissima autem videtur que propter furorem esse ; et preaccipiens elec-
cionem, et cuius gracia, fortitudo esse. Et homines utique irati quidem, lyas
dolent; punientes autem, delectantur. Qui autem propter hec pugnaces
quidem, non fortes autem. Non enim propter bonum neque ut racio, set
propter passionem. Simile autem, habent aliquid.

Neque utique bone spei existentes, fortes. Propter multociens enim ryaio
et multos vicisse, confidunt in periculis. Consimiles autem, quoniam
ambo audaces. Set fortes quidem propter predicta, audaces. Hii autem,
propter existimare meliores esse et nichil contrapati. Tale autem
faciunt, et inebriati; bene Sperantes enim fiunt. Quando autem ipsis *17^15*
ge.ca.
accidunt talia, fugiunt. Fortis autem erat terribilia homini existent!
et non apparencia sustinere, quoniam bonum ; vel turpe, non. Prop-
ter quod forcioris videtur esse in repentinis timoribus inpavidum et
inturbatum esse, quam in premanifestis. Ab habitu enim, magis. Vel
et quoniam minus ex preparacione. Premanifesta quidem enim et si ex iya2o
cogitacione et racione aliquis preeligat ; repentina autem, secundum
habitum.

Fortes autem videntur et ignorantes. Et sunt non longe ab hiis qui
bone spei. Deteriores autem, quanto dignitatem nullam habent. Illi autem.
Propter quod et permanent per aliquod tempus. Hii autem decepti, *17^25*
si cognoverint quoniam aliud quam suspicantur, fugiunt. Quod Argei
paciebantur incidentes Laconibus ut Sikioniis. Et fortes utique dicti
sunt quales quidam et existimati fortes.

CAPITULUM XI

[12] Circa audacias autem et timores fortitudo existent, non similiter
circa ambo est, set magis circa terribilia. In hiis enim inperturbatus et lyajo

NbP2 LbMb PbKbOb I preaccipiens (? -n-poAa/Sovo-a)] *TTpocrXaftovua* . 2 uti-
que] 8è P2MbOb 3 pugnaces *cf.* l6bizj.)] *P2LbMb*
8 predicta] rà *irporepov clp^peva PbKbOb* ii accidunt] *p-rj praem.* exis-
tent! (? *ovn)* : *existencia (ovra codd.)* 12 nonl *(p^* Pb7fb)] *om.* vel (77
NbF2Fb)] *Kal LbMbKbOb* 12-13 Propter quod] -f- *Kal* 15 etl] *om. PbKbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk) 3 pugnaces] pugnantes *KsKtOq*
SPTcLQ (cf. **194.6)** **6** Neque] Quartus (+ modus *CwFhEoUt) praem. marg.*
CwFhEoUtKsOqSt 11 ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* existent!] existen-
cia *Ut2* (existencia + In diversis codicibus existenti et existencia *Anonymi comm.*
a Roberto translatum) 18 Fortes] Quintus (-f- modus *CwFhEoUt) praem.*
marg. CwFhEoUtOqSt 22 sikionis *Na* : si kyoniis L_p : sikionibus *Se* 24 Ca-
pitulum XI *ante* 22 Et fortes *Eo* : *om. SeSt*

circa hec ut oportet habens, fortis magis quam qui circa ausibilia. Ill sustinendo utique tristia ut dictum est, fortes dicuntur. Propter quod et triste, fortitudo. Et iuste laudatur. Difficilius enim tristia sustinere
iybi quam a delectabilibus abstinere. Set adhuc videbitur utique esse secundum fortitudinem, finis delectabile ; ab hiis autem que circa, 5 evanescere. Quale et in gignasticis agonibus, fit. Pugilibus enim finis quidem delectabilis, cuius gracia, corona et honores. Percutí autem,
iyb5 dolorosum, si carnales. Et triste omnis labor. Propter multa autem hec esse, parvum existens cuius gracia, nichil delectabile videtur habere. Si utique tale est et quod circa fortitudinem, mors quidem et vulnera 10 tristia forti et nolenti, erunt. Sustinet autem hec, quoniam bonum; vel
lybio quoniam turpe, non. Et quanto utique magis virtutem habeat omnem, et felicior sit, magis in morte tristicia erit. Tali enim maxime vivere dignum. Et iste maximis bonis privatur sciens. Triste autem, hoc. Set nichil minus, fortis. *Forsitan* autem et magis, quoniam in bello bonum 15
rybi5 pro illis eligit. Non utique autem in omnibus virtutibus delectabiliter operari, existit; prêter in quantum, finem attingit. Milites autem nichil *forsitan* prohibet non tales *esse optimos,* set eos qui minus quidem fortes, aliud autem bonum, nullum habentes. Parati enim isti ad pericula, et
£yb20 vitam ad parva lucra permutant. De fortitudine quidem igitur in tantum 20 dictum sit. Quid autem est non difficile tipo accipere, ex hiis que dicta sunt.

CAPITULUM XII

[13] Post hec de temperancia dicamus. Videntur enim irrationalium
i7b25 parcium, hee esse virtutes. Quoniam quidem igitur medietas est circa 25 delectaciones temperancia, dictum est nobis. Minus enim et non similiter est, circa tristicias. In hiis autem, et intemperancia videtur. Circa
seu dividamus seu Dividantur
quales igitur delectacionum, nunc determinemus. Determinentur
ab anima
non ab animali
autem animales et corporales, puta amor honoris, amor discipline.

NbPz LbMb PbAbOb 8 omnis *(NbP2Mb)] Kal praem. cett.* 13 tristicia erit *(Xvirr] serrai Nb,s.¿. P2,* PhOh)] *Ávirsírai P2LbMb : XvirqasraCKh* 16 utique autem (817 3« Nh.P2)] 81) i8 esse optimos] *inv.* 24 hec] *ravrrp» LbKbOb* 27 est circa tristicias (ècm *irsp'i ras Xvrras* Nb)] *-rrepl* zàç *hv-rras surir PbKbOb : rrj* dvSpeta *scrn rrspl ras (om. Mb] Xvrros PzLbMb* hiis] *rois avrols PbKbOb* 29 animales et corporales] *xai* at *uwp.ariKal Kal al pv-giKal PbKbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$(= KuRk) 6 in *om. Ks* 14 maxime bonis *Ks :* maximus bonis *Oql :* maximus bonus Lp 24 irrationabilium *KtSt* 28 seu dividamus *s.l. St, marg. CwFhEo* seu dividantur *s.l. St :* id est dividantur *marg. CwFh* 29 ab anima, non ab animali *s.l. St, marg. CwFhEo*

Utroque enim horum gaudet, cuius amativus est, nichil paciente cor- 171J30
pore, set magis mente. Qui autem circa tales delectaciones, neque temperati neque intemperati dicuntur. Similiter autem neque qui circa alias quecumque non corporales sunt. Amatores enim fabularum et narrato-
5 res et de contingentibus conterentes dies, garulos, intemperatos 171535
autem, non dicimus; neque contristatos in pecuniis vel amicis. Circa i8ai
corporales autem, erit utique temperancia ; non omnes autem, neque has. Qui enim gaudent hiis que per visum, puta coloribus et figuris et scriptura, neque temperati neque intemperati dicuntur, quamvis i8a5
10 videatur utique esse et ut oportet gaudere et hiis, et secundum superhabundanciam et defectum. Similiter autem et in hiis que circa audi-
id est ficcione fabulosa
tum. Superhabundanter enim gaudentes melodiis vel ipochrisi, nullus intemperatos dicit; neque eos qui ut oportet, temperatos. Neque eos qui circa odorem, prêter secundum accidens. Gaudentes enim malorum i8aio
15 vel rosarum vel thimiamatum odoribus, non dicimus intemperatos; set magis eos qui unguentorum et pulmentorum. Gaudent enim hiis intemperati, quoniam per hec rememorado fit eis concupiscibilium. Videbit autem utique aliquis et alios quando esuriunt, gaudentes i8ais ciborum odoribus. Talibus autem gaudere, intemperati. Huic enim
20 concupiscibile, hec. Non est autem neque aliis animalibus secundum hos sensus delectado, prêter secundum accidens. Neque enim odoribus leporum canes gaudent, set cibacione. Sensum autem, odor fecit. Neque leo voce bovis, set comescione. Quoniam autem prope est, per vocem i8a2o sensit ; et gaudere utique hac videtur. Similiter neque videns vel inve-
25 niens cervum vel agrestem capram, set quoniam cibum habebit.

Circa tales utique delectaciones temperancia et intemperancia est, quibus et reliqua animalia communicant. Unde serviles et bestiales i8a25 videntur. Hee autem sunt, tactus et gustus. Videntur utique et gustu
ge. ca.
ill parum vel nichil uti. Gustus enim, est indicium saporum ; quod fa-
30 ciunt qui vina probant, et pulmenta condiunt. Non multum autem

NbP2 LbMb PbKbOb i utroque (Mb)J cKarepoi io utique] *om. Lb* 16 et] *r¡ KbOb* 17 concupiscibilium] *cTridvfj.ijp.arcav /*ib : *emdvptwv LbMb* 20 concupiscibile] *¿TTidviiY/ra NbPzOb : èTTiôvfj.'qp.aTa s.l. P2, LbMbPbKb* neque] ov8' *èv PbKbOb* 24 Similiter (NbP2(9b)] -|- S' *cett. (etiam s.l. P2]* 26 utique] 8' *LbMb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt U>(~ KuRk} 5 garrulos *FhUFKt* : guarulos *Stl* 12 ipochisi *Na* : ypochrisi *UtKu* : ipocris (-si *Ks2] Ks* : ypocrisi *EoKtOqSeStRk (cf.* I83.25) id est ficcione fabulosa *s.l. OqSt, marg. CwFhEo* 20 hec *perscriptum CwKsKtOqSeSt* : hoc *Ku* : h' *cett.* 29 ge. ca. *s.l. St, marg. Eo*

i Sajo gaudent hiis, vel non, intemperati, set usu, qui fit omnis per tactum et in cibis et potibus et *venereis* dictis. Propter quod, et oravit quidam Philoxenus Erixius pulmentivorax existens, guttur ipsius longius
i8bi gruis, fieri ; ut delectatus, tactu. Communissimus autem sensuum, tactus, secundum quem intemperancia. Et videbitur utique iuste exprobrabilis esse, quoniam non secundum quod homines sumus existit, set secundum quod animalia. Talibus utique gaudere et maxime dili-
i.Sbj gere, bestiale. Et enim liberalissime earum que per tactum delectacionum, ablate sunt ; puta que in gignasiis per tricionem et calefaccionem facte. Non enim circa omne corpus intemperati tactus, set circa quasdam partes.

CAPITULUM XIII

Concupiscentiarum autem hee quidem communes videntur esse, hee autem proprie et apposite. Puta que cibi quidem, naturalis.
i8bio Omnis enim concupiscit quando indigens fuerit siccum vel humidum
scil.coniugalem
cibum, quandoque autem ambos. Et lectum, inquit Homerus, iuvenis et crescens. Talem autem vel talem, non adhuc omnis ; neque eosdem. Propter quod videntur nostra esse. Set adhuc habet aliquid, et naturale. Alia enim aliis sunt delectabilia; et quedam quibusdam, delectabi-
i8bi5 liora contingentibus. In naturalibus quidem igitur concupiscentiis, pauci peccant; et in unum, in plus. Comedere enim que contingunt vel bibere usquequo utique superimpleantur, superhabundare est quod secundum naturam multitudine. Replecio enim indigencie, naturalis concupiscencia. Propter quod dicuntur isti gastrimargi; ut prefer
i8b2o indigens, implentes eam. Tales autem fiunt, qui multum bestiales.

Circa proprias autem *delectaciones* multi et multipliciter peccant. Eorum enim qui amatores talium dicuntur vel in gaudendo quibus non oportet, vel in magis, vel ut multi, vel non ut oportet. Secundum
i8b25 omnia autem intemperati superhabundant. Et enim gaudent quibus-

NbP2 LbMb *PbKbOb* 3 Philoxenus Erixius] *om.* ipsius *(avrov* NbP2)] 2.ÓT0J *cett. (avTÔ> edd.)* 4-5 autem ... tactus] 84 *hab. et* tactus *om. codd. ; sed r¡* 8' *ante KOivorár-q pro rp¡ ¿pr¡ hab. Mb, supra Koivorarij add. P2* 15 quando indigens fuerit] ó *érSe-f/s PbKbOb* 18 nostra (? ij^érepa)] ^erepor et] *om. KbOb* 26 delectaciones] ró»v *T¡bovd>v*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 16 scilicet *{om. Ut)* coniugalem *s.l. St, marg. CwFhEoUt* 28 non ut -f- non *Se*

dam, quibus non oportet. Odibilia enim. Et si quibusdam oportet gaudere talium, magis quam oportet et ut multi.

CAPITULUM XIV

Circa delectaciones quidem igitur superabundancia quoniam intemperancia et vituperabile, manifestum. Circa tristicias autem non quemadmodum in fortitudine in sustinendo dicitur temperatus; neque intemperatus, in non. Set intemperatus quidem in tristando iSbjo magis quam oportet, quoniam delectabilia non adipiscitur. Et tristiciam autem facit et delectacio. Temperatus autem, in non tristari absencia et in abstinere *a* delectabili. [14] Intemperatus quidem igi- igai tur, concupiscit delectabilia omnia, vel que maxime, et ducitur a concupiscencia ut pro aliis hec eligat. Propter quod et tristatur, et non adipiscens, et concupiscens. Cum tristicia enim, concupiscencia. Inconvenienti autem assimulatur propter delectacionem tristari. Defi- iga5 cientes autem circa delectaciones et minus quam oportet gaudentes, non multum fiunt. Non enim humana est talis insensibilitas. Et enim reliqua animalia, discernunt cibos; et hiis quidem gaudent, hiis autem, non. Si autem huic nichil est delectabile *neque* differt alterum ab altero, longe utique erit ab hominem esse. Non sortitus est autem talis nomine, igaio propter non multum fieri. Temperatus autem, medie circa hec habet. Neque enim delectatur quibus maxime intemperatus, set magis tristatur. Neque universaliter quibus non oportet, neque vehementer tali (seu totaliter) nullo; neque absentibus tristatur, neque concupiscit, vel mensurate; neque magis quam oportet, nullo, neque quando non oportet, neque igai5 universaliter (seu totaliter) talium nullo. Quecumque autem ad sanitatem sunt vel ad bonam habitudinem delectabilia existencia, hec appetet mensurate, et ut oportet, et alia delectabilia non impedimenta hiis existencia, vel prefer bonum, vel super substancian!. Sic enim habens, magis diligit tales delectaciones, quam dignum sit. Temperatus autem, non talis, 19320 set ut recta racio.

pb/cbo» 2 et ut (ibMb)] Ka¡ *ovX N»P' : Kal [om.* ûb) 77 ais· PbXbOb multi] -f- xatpovcTiy 10 et in abstinere] *om.* 7<bOb 19 talis nomine] *inv.* ÆbOb 24 nullo] oilSeV *corr.* Pb : 0v0' ev /<b 25 nullo. Quecumque] *ovfRvós. a. KbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lb(~KuRk) 3 Capitulum XIV] *ante* 5 Circa tristicias *Kt : om. Se* 12 pro] pre *Na* 19 homine *NaL»* 22 seu totaliter *s.l. St, marg. CwFhEo* 25 seu totaliter *s.l. St*

CAPITULUM XV

[15] Voluntario autem magis assimulatur intemperancia, quam
seu timiditas
timor. Hec quidem enim propter delectacionem, hic autem propter tris-
seu eligibile
ticiam. Quorum hoc quidem desiderabile, hoc autem fugibile. Et tristicia
quidem stupefacit et corrumpit habentis naturam. Delectacio autem,
19325 nichil tale facit ; magis autem, voluntarium. Propter quod et expro-
brabilius. Et enim assuesci facile ad hec. Multa enim in vita, talia; et
assuetudines sine periculo. In terribilibus autem, e converso. Videbitur
seu timiditas
autem utique non similiter voluntarium timor esse hiis que secundum
no. sing. no. plu.
singula. Hec quidem enim sine tristicia, hec autem propter tristitiam
seu turpiter
tgajo stupefaciunt, ut et arma proiciant et alia deformiter faciant. Propter quod et videntur violenta esse. Intemperato autem, e converso. Que quidem secundum singula, voluntaria. Concupiscenti enim et appetenti. Totum autem, minus. Nullus enim concupiscit intemperatus esse. Nomen autem intemperantie, 'et ad puerilia peccata feri-
igbi mus. Habent enim quandam similitudinem. Utrum autem ab utro vocatur, nichil ad ea que nunc differt. Manifestum autem quoniam posterius a priori. Non male autem, videtur translatum esse. Puniri enim oportet turpia appetentem, et multam augmen-
tis tacionem habentem. Tale autem maxime, concupiscentia et puer.
Secundum concupiscentiam enim, vivunt et pueri ; et maxime
scii, pueris ge. ca.
in hiis delectabilis appetitus. Si igitur non erit inpersuasibilis, et

NbP2 LbA/b *P^KVO*l 9 voluntarium *(¿kovchov E'^P2, marg.* Ob)] *<ÍÍ>6vktov s.l.P2, L^M*P*IW>* 10 Hoc1 *(<xvrrj codd.)] avrrj cdd.* 19 appetentem (rov ... *opeyQfxevov ro ... opeyóp,€vov cett.* 20 habentem (A/b)J *€%ov 21* et3] *om. M^P^E^ 22* hiis] + *yàp Kal* PbAb erit] eortv Pbi)b inpersuasibilis (aireiflA')] *eviretOès (om.* A-7b)

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?(= KuRk) 3 seu timiditas *s./. CwFhSt, marg. Eo* 4 seu eligibile *s.l. CwSt, marg. FhEo* 7 assueti *Na* 9 seu timiditas *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 10 no. (+ casus *Cic>)* sing. *s.l. FhSt, marg. CwEo* no. plu. *s.l. CwFhEoSt* 11 seu turpiter *s.l. CtvFhSt, marg. Eo* 15-20 Nomen — puer] + Non consonat quod hic dicitur de translatione et derivatione nominis intemperantie latine lingue. Non enim dicitur intemperancia (temp- *St)* a punicione. Set consonum est in greca lingua, in qua akolasia, que est intemperancia, sonat in inpunitatem. Si enim essent pueri et concupiscencia secundum racionem puniti, non utique remanerent intemperati *marg. EoFfKsSt 22* scilicet pueris *marg. CwFhEo* ge. ca. *s.l. Cw FhSt* : genitive *marg. Eo* 22-201.1 Si — veniet] + Si igitur non erit inpersuasibilis seu inobediens puer scilicet pedagogo seu concupiscencia rationi, veniet utique ut in plurimum ad dominans, id est ad hoc ut secundum racionem imperantem et dominantem suscipiat moderamen... *(praem.* Episcopus *Oq) marg. EoFfKsOqSt*

ad dominans ut multum veniet. Insaciabilis enim delectabilis appetitus, et undique insipienti. Et concupiscencie operacio, auget cognatum ; et si magne et vehementes sint, et cogitacionem percuciant. Propter quod oportet mensuratas esse ipsas et paucas, et racioni nichil contrariari. Tale autem, bene persuasibile dicimus et punitum. Quemadmodum enim puerum oportet secundum preceptum pedagogi vivere, sic et concupiscibile consonare racioni. Intencio enim ambobus, bonum. Et concupiscit temperatus que oportet, et ut oportet, et quando. Ita autem, ordinat et racio. Hec igitur nobis dicta sint de temperancia.

L'CV'> PW> i ad; . ut(? cùç) *ini* 2 et undique insipienti] *om.* _Pb 4 percuciant (3/b)] e\«-pououcn ipsas' *ante* esse *L*|) : *om.* d/b 6 enimj Se PbZibOb 7 concupiscibile *(KhCç)* — *xarà τορ Áóyov. 810* 8eî *rov aá>-(frpovos το e7Ti6vp.7)TiKov cett.* 9 *et* ut oportef *om.* 7_b.I/b 10 nobis' *om.* Z„b

CwFhEoUt KsKtKaOqSeSt Lv(= KitRk} 5 bene persuasibile] + ... Et tale, scilicet racioni iam non adversans, dicimus bene persuasibile seu bene obedibile, et punitum, hoc est punicione disciplinatum et eruditum. Et alludit hic nomini intemperancie in greco, id est akolasie, que, ut diximus *(cf. adn. ad* **200.**15-20), secundum composicionem grecam sonat in inpunitatem... (Et alludit — inpunitatemow. *Oq) marg. EoFfKsOqSt* 10 sint] sunt *KsK^OqSeSt*|

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

QUARTUS

CAPITULUM I

igb22 [i] Dicamus autem deinceps de liberalitate. Videtur autem esse circa pecunias, medietas. Laudatur enim liberalis, non in bellicis, neque in quibus temperatus, neque rursus in iudiciis, set igb25 circa dacionem pecuniarum, et sumpcionem ; magis autem in dacione. Pecunias autem dicimus omnia quorumcumque dignitas nummismate mensuratur. Est autem et prodigalitas et illiberalitas, circa pecunias superhabundancie (no. plu.) et defectus (no. plu.). Et illiberalitatem quidem, copulamus semper magis quam oportet, circa pecu- 19630 nias studentibus. Prodigalitatem autem, inferimus quandoque complectentes intemperatis hominibus. Incontinentes enim et in intemperanciam consumptores, prodigos vocamus. Propter quod et pravissimi, videntur esse. Multas enim simul malicias, habent. Non autem proprie appellantur. Vult enim prodigus esse, qui aoai unum aliquod malum habet, corrumpere substanciam. Prodigus enim qui propter se ipsum, perditus. Videtur autem perdicio quedam ipsius esse et substancie corrupcio, ut vivere per has existente. Sic utique prodigalitatem, accipimus. Quorum autem est 2oas utilitas aliqua, est hiis uti et bene et male. Divicie autem sunt utilium. Unoquoque autem optime utitur, qui habet circa singula virtutem. Et diviciis autem utetur optime, qui habet circa pecunias virtutem. Iste autem est liberalis. Usus autem esse videtur,

IMb 5 Dicamus] P^POIPIVP autem1] + «al lP>7
14 intemperatis hominibus] om. 17 autem] S-q 18 aliquod] *om.* PbAbOl'
22 aliqua] *om.* 23 singula] *tovto K^O*** 24 autem] *N'3P2LbMil*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 8-9 donacionem ... donacione *Na* ii no. plu. ... no. plu. *supra* superhabundancie *et* defectus *CwFhSt, marg. {semel, sed signo ' ' ad utraque verba retulit) Eo* 14 in *om. CwlNaOqStlL^* 20 has] + id est (scilicet *Eo)* pecunias *s.l. CwFhSt, marg. Eo*

pecuniarum sumptus et dacio, accepcio autem et custodia, possessio magis. Propter quod magis est liberalis (ge.ca.), dare quibus oportet, 2oaio
et accipere unde oportet et non accipere unde non oportet. Virtutis enim magis bene facere, quam bene pati ; et bona operari,
5 magis quam turpia non operari. Non inmanifestum autem quoniam dacioni quidem sequitur bene facere et bona operari, sumpcioni autem, bene pati, vel non turpe operari. Et gracia danti, 2oaij
non accipienti, set et laus magis.

Et facilius autem, non accipere quam dare. Proprium enim,
10 minus emittunt magis quam non accipiunt alienum. Set et liberales dicuntur, qui dant. Qui autem accipiunt, non in liberalitatem 2oa2o
laudantur ; set non minus in iusticiam. Qui autem accipiunt,
neque laudantur (seu omnino) multum. Amantur autem maxime liberales,
eorum qui in virtute. Utiles enim. Hoc autem in dacione.

15 CAPITULUM II

[2] Que autem secundum virtutem operaciones, bone et boni gracia. Et liberalis igitur dabit boni gracia, et recte. Quibus enim
oportet, et quando, et quecumque oportet, et alia quecumque 2oa25
sequuntur recte dacioni. Et hec delectabiliter vel sine tristicia.
20 Quod enim secundum virtutem, delectabile, vel nontriste, vel
nequaquam triste. Qui autem dat quibus non oportet, vel non
boni gracia, set propter quandam aliam causam, non liberalis,
set alius quis dicetur. Neque qui triste. Magis enim utique elige- aoajo

NbP2 PbKbOb RbMb 2 et1] 7) 8 accipienti (r¿j *Xafjfiávovri Pb, pr.m.Kb,* Afb)] rm *p,rj XapfiavovTi NbP2ObLb* 11 accipiunt] *praem.* 13 *fere cett.)~\ om. PbKb* 14 in1 (ctt')] ¿77' (eorum qui in virtute *om. PbKb)* 17 igitur] *LbMb {om. Nb)* 18 quando et quecumque] *inv.* 20-21 vel nequaquam *-rjKiara NbP2Mb\\ yKiora PbLb ; r/Kiara. 8e sec.m.Pb, KbOb* 23 utique eligeret *{av eXotro* Pb)] cAo it ' av *NbP2KbOb* : aipotr' avLbMb

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv{ = KuRk) 2 *ge.* ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 4 bona] dona *Kt1* : bene *UtOq* 6 dacionem *KtNaSt2* sumptionem *KtSt2* : *obsc. Na* 10 non] non tamen *Ks* : *om. Eo* 11 accipiunt] non *praem. {ex R) Ut2Ks2* 13 seu omnino *s.l. CwSt, marg. FhEo* autem.] + Quidam libri habent *fere, per quod excipitur fortis, qui magis amandus est liberali {praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFhEoUtKsOqSt ; vide Anonymi comm. a Roberto Grosseteste translatum* : Amantur autem fere maxime liberales. Quidam libri habent fere appositum... (Quidam — habent *om. Anonymus, p.* 178.18, *add. Robertus)* 15 Capitulum II] *ante* 17 Et liberalis *Fh* : *om. NaSe*

ret pecunias, bona operacione ; hoc autem non liberalis[ge. ca.]. Neque
accipiet, unde non oportet. Neque enim est non honorantis pecu-
nias, talis accepcio. Non utique erit neque petitivus. Non enim
est bene facientis, ut sibi bene fiat faciliter. Unde autem oportet,
2obi accipiet. Puta a propriis possessionibus, non ut bonum, set ut
necessarium, ut habeat dare. Neque non curabit propria ; volens
per hec, quibusdam sufficere. Neque quibuslibet dabit, ut habeat
dare quibus oportet, et quando, et ubi bonum. Liberalis autem
2obj est vehementer, et superhabundare in dacione ut derelinquat
sibi ipsi minora. Non respicere enim ad se ipsum, liberalis. Secun-
dum substanciam utique, liberalis dicitur. Non enim in multitu-
dine datorum, quod liberale ; set in dantis habitu[sci), habitus]. Hic autem
secundum substanciam, dat. Nichil autem prohibet liberaliorem
zobio esse minora dantem, si a minoribus det. Liberaliores autem esse
videntur, non possidentes, set accipientes substanciam. Inexperti
enim, indigencie. Et omnes diligunt magis sua opera, ut parentes
et poete. Ditari autem non facile liberalem, neque acceptivum
2obi5 existentem, neque custoditivum, emissivum autem, et non ho-
norantem propter ipsas divicias, set gracia dacionis. Propter
quod et accusant fortunam, quoniam maxime digni existentes,
nequaquam ditantur. Contingit autem non irracionabiliter, hoc.
Non enim possibile pecunias habere, non curantem ut habeat,
2obzo quemadmodum neque in aliis. Non tamen dabit quibus non opor-
tet, neque quando non oportet, neque quecumque alia talia. Non
enim utique adhuc operabitur secundum liberalitatem. Et in hec
consumens, non utique habebit in que oportet consumere. Quem-
admodum enim dictum est, liberalis est qui secundum substan-
ciam expendit et in que oportet. Qui autem superhabundat, pro-
2ob25 digus. Propter quod tirannos, non dicimus prodigos. Multitudo
enim possessionis, non videtur facile esse dacionibus et consump-
cionibus superhabundare. Liberalitate utique medietate existente

Nl)P2 *pbj{b()b Lbl\P>* 2 accipiet (ObAP>)J + Neque] *ovPbKb* 3 erit (Afb)J -f- Se 8 quando et ubi (ore *«at oirov Pb aut potizis ore xai ov NbPzLbMb)] 0lT0U KbOb* ii utique liberalis (át) ¿ÀeuÆcpioç)] ê' i? *eÁevdepiÓTrjs (S' om. Pb)* 13 Nichil autem *(oùó<F* 2Vl,P2)] *ovOèv PbKbOb : oûev ovSèv s.l.* P2, AbA/b

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP{ = KuRk) i ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 12 scilicet habitus *s.l. St, marg. CwFhUt* : habi *in textu scribere incepit, sed cancel!. et* hic *scr. Se* 20 existentes] + scilicet *(om. Oq}* liberales *s.l. FhOqSt, marg. Eo*

circa pecuniarum dacionem et sumpcionem, liberalis et dabit et expendet in que oportet et quecumque oportet, similiter et parvis et magnis, et hec delectabiliter. Et accipiet unde oportet, et que- 2ob30
cumque oportet. Virtute enim circa ambo existente medietate, faciet utraque ut oportet.

Sequitur enim decenti dacioni, talis accepcio. Non talis autem, contraria est. Sequentes quidem igitur, fiunt simul in ipso. Contrarie autem manifestum, quod non. Si autem prefer oportunum 2iai
et bene habens contingat ipsum consumere, tristabitur ; modérate autem, et ut oportet. Virtutis enim et delectari et tristari, in quibus oportet, et ut oportet. Set et bene communicativus est liberalis in pecunias. Potest enim iniusta pati non honorans pecu- 2ias
nias. Et magis gravatus si quid quod oportet non consumpsit, quam tristatus si non oportunum aliquid consumpsit, et Simonidi non placens. [3] Prodigus autem, et in hiis peccat. Neque enim delectatur in quibus oportet, neque ut oportet, neque tristatur ut oportet. Erit autem procedentibus manifestius.

CAPITULUM m

Dictum est autem nobis quoniam superhabundancie (no. plu.) et defec- 2iaio
tus (no. plu.) sunt, prodigalitas et illiberalitas ; et in duobus, in dacione et sumpcione. Et sumptum (id est expensam) enim, in dacionem ponimus. Prodigalitas quidem igitur in dando et non accipiendo, superhabundat ; in accipiendo autem, deficit. Illiberalitas autem, in dando deficit ; in accipiendo vero, superhabundat ; tamen in parvis. Que quidem ziais
igitur prodigalitatis, non multum coaugentur. Non enim facile ex nulla parte accipientem, omnibus dare. Velociter enim dere-

NbP2 PbKbOb LbMb 2 et2] *ev* 3 accipiet] -f- â' *KbOb* 7 ipso *(ai/.* r<p)] *Ta)* aurai 9 ipsum (auro Ob)] *ctvtu)* ii et2] *om. KbOb* 16-17 neque ut oportet, neque tristatur ut oportet (oure a»? Sec *ovt€* Aur-cirat ojç §ec)] *ovt€* Set *ovt€ Xvireîrai NbP2, sec.m.Pb, Eb : oure XvTrçîrat ovre eus 8eî PbKbOb : ko.I ore 8eî Kal cis 8çî ovt€ XvTT€Îra.i Mb* 20 in duobus] *om. PbKb* 20-21 dacione et (4- *èv NbP2Pb)* sumpcione] Ai/^ci *ko.I ¿v* Sóo-et ¿,b7llb 23 dando (NbPb)] 4- *pAv* 25 coaugentur] *ovvav^ouoi Lb : avvdvd^rat KbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 1 consumptionem. *Oq* : assumpcionem *Kt* 4 Virtute] -p scilicet liberalitate *s.l. CwFh, marg. Eo* ambo] 4- scilicet (id est *St)* dare et accipere *s.l. St, marg. CwFhEoUt* 19 no. plu. ... no. plu. *supra* superhabundancie *et* defectus *CwFhSt, marg. (semel, sed signo '' ad utraque verba retulit) Eo* 21 id est expensam *s.l. OqSt, marg. CwFhEoUt*

linquit substancia, dantes idiotis ; qui et videntur prodigi esse.
2iaao Quia talis videbitur utique, non parvo melior esse illiberali. Bene
sanabilis enim est, et ab etate et ab egestate. Et ad medium potest
venire. Habet enim que liberalis. Et enim dat, et non accipit ;
neutrum autem, ut oportet neque bene. Si utique hoc assuescat,
vel qualiter aliter transmutet, erit utique liberalis. Dabit enim
2ia25 quibus oportet, et accipiet unde oportet, et non accipiet unde
non oportet. Propter quod et videtur non esse pravus secundum
morem. Non enim mali, neque invirilis, superhabundare dantem,
et non accipientem. Insipientis autem. Secundum hunc autem
modum prodigus, multum videtur melior illiberali esse ; et prop-
ter ea que dicta sunt, et quoniam hic quidem amat multos, hic
2xa3o autem nullum, set neque se ipsum. Set multi prodigorum, quem-
admodum dictum est, et accipiunt unde non oportet, et sunt
secundum hoc illiberales. Acceptivi autem fiunt propter velle
quidem consumere, facile autem, hoc facere non posse. Velociter
enim derelinquunt eos existencia. Coguntur igitur, aliunde tribue-
aibi re. Simul autem et propter nichil boni curare, indifferenter et
undique accipiunt. Dare enim concupiscunt. Qualiter autem vel
unde, confestim eis differt. Propter quod neque liberales, daciones
ipsorum sunt. Non enim bone ; neque huius ipsius, gracia ; neque
2lbs ut oportet. Set quandoque quos oportet indigere, hos divites
faciunt. Et moderatis quidem secundum mores, nichil utique da-
rent, adulatoribus autem vel secundum aliquam aliam voluptа-
tem, tribuunt multa. Propter quod et intemperati ipsorum sunt
multi. Facile enim consumentes, et in intemperancias consump-
2lbio tivi sunt. Et propter non ad bonum vivere, ad voluptates decli-
nant. Prodigus quidem igitur inducibilis effectus, in hec transit,
seu cura
Potitus autem studio, in medium et id quod oportet adveniet
utique.

NbP2 PbXbOb LbMb I dantes idiotis] Stáóvras *tfntFras (inv. Lb)* 7 et accipiet unde oportet (PbKbOb)] *om. cett.* 7-8 et non accipiet unde non oportet *(NbP2LbMby\ om. cett.* 12 amat (‹£cAet *aut potius ant. translationis verbi* iuuat *lectio mendosa]} dxpeXet* 16 non posse *(P2LbMb)] om. cett. (ixrj ante* hoc facere *add. Kb)* 20 confestim (evflvs)] *ovdev* 21 ipsius] *om. KbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L^(= KuRk) 10 autem hunc *tr. Kt* 17 existencia] + id est substancie ab hiis possesse *s.l. St, marg. CwFhEoUt* 26 in *om. KtNaOqSflLv* 29 seu cura *s.l. CwFhSt*

CAPITULUM IV

Illiberalitas autem, insanabilis est. Videtur enim senectus et omnis inpotentia, illiberales facere. Et magis connaturale hominibus, prodigalitate. Multi enim amatores pecuniarum, magis quam zibis
seu dativi
datores. Extendit autem in multum, et multiforme est. Multi enim modi videntur illiberalitatis esse. In duobus enim, et defectu dacionis et superhabundancia accepcionis. Non omnibus integra advenit ; set quandoque dividitur, et hii quidem accepcione 21bao
superhabundant, hii autem dacione deficiunt. Qui quidem enim in talibus appellacionibus, puta parci, tenaces, kimbikes, omnes dacione deficiunt ; aliena autem, non appetunt, neque volunt
seu. honestatem
accipere. Hii quidem propter quandam moderanciam et reverenciara, turpium. Videntur enim quidam vel dicunt propter hoc zibas
custodire, ut non aliquando cogantur turpe aliquid operari. Horum autem et cimini venditor, et omnis talis. Nominatus est autem a superhabundancia eius quod est nulli utique dare. Hii autem rursus propter timorem abstinent ab alienis, ut non facile eundem quidem quae aliorum accipere, que autem ipsius, alios non. 2ib3o
Placet igitur eis neque dare neque accipere. Hii autem rursus secundum accepcionem superhabundant in undique accipiendo, et omne. Puta illiberales operaciones operantes, et de meretricio pasti, et omnes tales, et usurarii et parva et in multo. Omnes enim isti, unde non oportet accipiunt, et quantum non oportet. 22a!
Commune autem in ipsis, turpis lucrado apparet. Omnes enim gracia lucri, et huius parvi, obprobria sustinent. Eos enim qui magna non unde oportet accipiunt, neque que oportet, non dici- 2235
mus illiberales, puta tirannos civitates desolantes, et sacra predantes ; set perniciosos magis et impios et iniustos. Aleator quidem et mortuorum spoliator et latro, illiberalium sunt. Turpes

7VbP2 *LbMb* 5 Extendit] wai *pvaem.* 6 enim2] + overa 16 nulli utique (/x^^evi *av* NbP2)] *prrfiev av PbKbOb* : *pydeva Lb* : *prjÔèv Mb, s.l. P2* 18 eundem (rov *avrov LbMb)] ro avrov P2PbOb* : ro auro A^b : *avrov Kb* 19 Placet *(apeaKti pr.m.* P2)] *àpéaKiiv {etiam corr. P2)* 21 et2] *om. NbP2PbKbOb* 22 et parva et (xai *ptKpa «ai sec.m.* Cc)] */<ai rà p-iKpà NbP2Lb, corr. Kb* : *Karà ptKpà «ai Pb, pr.m. Cc* : warà *piKpov Kai pr.m. Kb* : «arà *piKpà Ob* : *Kara piKpov Mb* 26 unde (P2)] + Se 29 sunt] *om. PbKb*

CwFhEo Ut KsKtNaOqSeSt L?{ = KuRk} 5 seu dativi *s.l. St, marg. CwFhUt* 12 seu honestatem *s.l. St, marg. FhEo*

lucratores, enim. Lucri enim gracia, utrique negociantur et obpro-
22220 zzaio bria sustinent. Et hii quidem pericula maxima gracia lucri, hii autem ab amicis lucrantur, quibus oportet dare. Utrique utique unde non oportet lucrari volentes, turpes lucratores. Et omnes utique tales sumpciones, illiberales. Congrue utique liberalitati, illiberalitas contrarium dicitur. Maius enim est malum, prodiga-
22215 litate ; et magis in hanc peccant, quam secundum dictam prodigalitatem. De liberalitate quidem igitur et oppositis maliciis, tanta dicta sint.

CAPITULUM V

[4] Videbitur autem utique consequens esse, et de magnificencia pertransire. Videtur enim *et* ipsa circa pecunias, quedam
seu pertendit
22azo virtus esse. Non quemadmodum autem liberalitas extendit circa omnes que in pecuniis, operaciones ; set circa sumptuosas solum. In hiis autem superexcellit liberalitatem, magnitudine ; quemadmodum nomen ipsum subsignificat. In magnitudine enim, decens sumptuositas est. Magnitudo autem ad aliquid. Non enim idem
2 2a2j sumptus trierarche et architheoro. Decens utique ad ipsum, et in quo et circa que. Qui autem in parvis vel in moderatis secundum dignitatem expendit, non dicitur magnificus ; puta hoc : Multociens da erranti ; set qui in magnis, iste. Magnificus quidem
ge. ca.
enim, liberalis ; liberalis autem, nichil magis magnificus. Talis
ge.ea.
22230 autem habitus, defectus quidem, parvificencia vocatur. Superhabundancia autem, banausia et apeirokalia, et quecumque tales non superhabundantes magnitudine circa que oportet, set
nomen
non adverbium
in quibus non oportet, et ut non oportet, preciare. Posterius autem de ipsis dicemus.

Magnificus autem, scienti assimulatur. Decens enim potest
22235 speculari ; et expendere magna, prudenter. Quemadmodum enim

Nb-P2 PbÆbOb *LbMb* 5 utique2] 6 est malum] *inv. PbKbOb* 13 quemadmodum (LbMb)J 4- *yàp* 16 enim] *om.* 19 que (a *NbP2Ob)] o* 21 da (? Sos)] Soctkop (8<¿<76i *Mb)* iste] *ovtojs Mb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv{ = KuRk) 9 sunt *EoKsL®* 13 seu pertendit *s.l. St, marg. CwFhUt* 16 subsignifiat *Na1* : significat *StL$* 22-23 *ca· ••• &e· ca· suP'1'a* Talis *et* habitus *St, marg. {semel, sed signo 11 ad utraque verba retulit} Eo* 26 nomen, non adverbium *s.l. St, marg. CwFhEoUtKs*

in principio diximus, habitus operacionibus determinatur ; et 2zbi
ge, ca. no. ca.
quorum est. Magnifici utique sumptus, magni et decentes. Talia
utique et opera. Sic enim erit magnus sumptus, et decens operi.
Quare opus quidem sumptu dignum oportet esse ; sumptum 22bs
autem, opere ; vel et superhabundare.

CAPITULUM vi

Consumet autem talia magnificus, boni gracia. Commune enim
hoc, virtutibus. Et adhuc delectabiliter et emissive. Raciocinii
enim diligencia, parvifica. Et qualiter optimum et decentissimum
intendet utique magis, quam quanto et qualiter minimo. Neces- 22bio
sarium autem et liberalem, magnificum esse. Et enim liberalis
expendet que oportet, et ut oportet. In hiis autem magnum
magnifici, puta magnitudo. Circa hec liberalitate existente, et ab
equali operi sumptu opus faciet magis magnificum. Non enim
eadem virtus possessionis et operis. Possessionis quidem enim 22bi5
seu prcciosissimum
virtus, quod plurimo dignum et honoratissimum, puta aurum,
ge. ca.
Operis autem, magnum et bonum. Talis enim, speculacio admira-
bilis ; magnificum autem, admirabile. Et est operis virtus, magni-
ficencia in magnitudine. [5] Est autem sumptuum, qualia dici-
mus honorabilia ; puta circa deos dona reposita, ct preparaciones, 22b2o

N‖P2 PbKbOiy LbMb 4 oportet (Seî NbP2)J Seíp t i autem (iVbP2Pb)] 14 operi] *om.* 15-16 Possessionis ... virtus («r^a-ros ... ¿per?) 7VbP2Pb, *corr.* A'b)] *Kvrpia (àp^TT) om.)* KbObLb7Wb 16 et *{NbP2P|y, corr.* A'b)] *om.* 17 Operis (epyou AbP2Pb)J *epyov* 18 virtus magnificencia] *inv. LbMb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lb(= KuRk) 2 ge. ca. ... no. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 6 Capitulum VI] *ad* 203.28 Magnificus *marg. Eo, sed ad* .7 Consumet *adn.* Hic debet signari capitulum 6 *pr.m.* (+ Non est ita, set melius sicut modo *see. m.) marg. Eo* 1 t magnificum] + Magnificum intellige ex parte subiecti, hoc enim ostendit articulus in greco *{praem.* Episcopus *Oq) marg. FfKsOqSt* 12 magnum *om. KtOq* 12-14 in hiis — magis magnificum] + In hiis autem, id est in expendere que oportet et ut oportet, magnitudo scilicet est magnum magnifici, ac per hoc magnificus habet proprium liberalis cum superadiecta différencia magnitudinis, et sic, ut supra dixit, magnificus est liberalis, licet non necessario convertatur. Itaque liberalitate existente circa hec, id est circa expendere que oportet ct ut oportet, quam, ut iam dictum est, oportet habere magnificum, si cum hoc habeat quod a sumptu magnifico, hoc est magno et precioso, efficiat opus magnum similiter ct pretiosum, huiusmodi opus erit vere magnificum... *marg. FJKsOqSt* 16 seu pretiosissimum *s.l. St, marg. CwFh* aurum] autem *(exp.)* aurum *Eo* 17 ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo*

et sacrificia. Similiter autem et quecumque circa omne divinum ; et quecumque ad commune, magnifica sunt ; puta si alicubi largiri quale oportere preciare (adverbialiter), vel trieris esse principem, vel et convivare civitatem. In omnibus autem, quemadmodum dictum est, et ad operantem refertur, quis est, et quarum possessionum. Digna enim oportet hiis esse et non solum opus, set et facientem decere. Propter quod inops quidem, non utique erit magnificus. Non enim sunt a quibus multa consumet (seu magnifice) decenter. Temptans autem, insipiens. Prêter dignitatem enim, et oportunum. Secundum virtutem autem, recte. Decet autem et eos quibus talia preexistunt per se ipsos, vel per progenitores, vel per quos ad ipsos transeunt, et nobiles et gloriosos, et quecumque talia. Omnia enim hec magnitudinem habent, et dignitatem. Maxime quidem igitur talis magnificus ; et in talibus sumptibus, magnificencia, quemadmodum dictum est. Maxima enim et honorabilissima. Propriorum autem, quecumque in semel fiunt, puta nupcie, et si quid tale, et si circa aliquid tota civitas studet, vel qui in dignitatibus ; et de peregrinis, et suscepciones, et missiones, et daciones, et retribuciones. Non enim in se ipsum sumptuosus, magnificus ; set in communia. Dona autem, deo (seu repositis) sacratis habent simile. Magnifici autem, et habitacionem preparare decenter diviciis. Ornatus enim quidam, et hec. Et circa hec magis sumptus facere, quecumque diuturna operum. Optima enim hec. Et in singulis, decens. Non enim idem congruit diis et hominibus, neque in templo et sepulcro. Et in sumptibus unumquodque magnum, in genere. Et magnificentissimum quidem, quod in magno magnum. Hic autem, quod in hiis magnum. Et differt in opere magnum, ab eo quod in sumptu.

22b25 22b30 23a1 23aj 23aio

N«P2 **PWLW** i quecumque] *om. pr.m. Kb, Ob* 3 quale (oiov re *PbKb)] otovrat* ii per2] *om. PbKbOb* 18 dignitatibus (á^tcó/iaai)] ¿^tw-/xan et2 (tc)] Sè *ig* et retribuciones] *om. KbOb* 21 simile (ró *6p.oiov vel* o/xoiop)] Ti o/zocoi/ 24 idem (to auro NbP2)] ravrà

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 3 adverbialiter *s.l. St, marg. Cw FhEo* 8 seu magnifice *s.l. FhSt, marg. CwEo* 18-19 et de — retribuciones] -|- Similiter circa peregrinos facta convenit esse magnifica, maxime si deceat personas facientis et peregrini, et peregrinorum suscepciones debent esse magnifice, et denariorum missiones et daciones, et receptorum beneficiorum retribuciones *marg. FfKsOqSt* 20 seu repositis *s.l. St, marg. CwFhEo*

Spera quidem enim vel lekithus pulcherrima, magnificentiam habet puerilis doni. Huius autem precium, parvum et illiberale. 23315
Propter hoc est magnifici, in quo utique faciat genere, magnifice facere. Tale enim, non facile superabile. Et habens secundum
ge. ca.
dignitatem sumptus. Talis quidem igitur magnificus.

CAPITULUM VII

[6] Superhabundans autem et banausus in prefer quod oportet consumendo superhabundat, quemadmodum dictum est. *233,20*
In parvis enim sumptuum, multa consumit ; et resplendet prefer partem. Puta et histriones nupcialiter cibans, et comedis tribuens, in transitu purpuram inferens, quemadmodum Megares. Et omnia talia faciet non boni gracia, set divicias ostentans ; et 23325
propter hec existimans, admirari. Et ubi quidem oportet multa consumere, pauca consumens, ubi autem pauca, multa. Parvificus autem, circa omnia deficiet. Et maxima consumens in parvo, bonum perdit. Et quodcumque faciat, tardans. Et intendens qualiter minimum consumat utique. Et hec tristatus. Et omnia 23330
existimans maiora facere, quam oportet. Sunt quidem igitur habitus hii, malicie ; non tamen obprobria quidem inferunt, propter neque nocivos proximo esse, neque valde turpes.

CAPITULUM VIII

[7] Magnanimitas autem, circa magna quidem et ex nomine videtur esse. Circa qualia autem est, primum accipiamus. Differt autem nichil habitum vel eum qui secundum habitum intendere. 231^
Videtur autem magnanimus esse, qui magnis se ipsum dignificat,

ArbP2 PbA'bOb LbMb i enim] 4- 77 *KaXhiurrj PbKbOb* 1-2 magnificentiam habet] *inv. LbMb* 10 partem (? ^epo?)] *pAXos* etl] *om.* 13 hec] ra *rotavra PbKbOb* 16 perdit] *àiroAçî* *17* utique] *ante* minimum

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) 1 lekithus] + Lekithus feminini generis est secundum Aristotilem *(perscriptum Eo* : Ar. *cett.* : *an scrib.* Aristophanem ? *vide A. Pelzer, Études..., p.* i66, *adn.* 67). Et derivatur ab eleon, quod est oleum, subtracta prima littera, et keutho, quod est abscondo. Est enim vas parvum artificiose operatum, unguenti pretiosi receptivum (+ Lincoln. *Eo) marg. CwFhEoUtFfSt* 5 *ge.* ca. *s.l. CwFhEoSt* *12* faciet *post* gracia *tr. Na* 15 *post* parvo *semicolo interp. codd. (semicolon hic dei. et post* consumens *add. sec. m. Ui)*

dignus existens. Qui enim non secundum dignitatem id facit, insipiens. Eorum autem qui secundum virtutem, nullus insipiens neque stultus. Magnanimus quidem igitur, qui dictus est. Qui
-3t>5 enim parvis dignus et hiis dignificat se ipsum, temperatus ; magnanimus autem, non. In magnitudine enim, magnanimitas ; quemadmodum et pulcritudo, in magno corpore. Parvi autem formosi et commensurati, pulcri autem, non. Qui autem magnis se ipsum dignum facit, indignus existens, chaunus. Qui autem maioribus quam dignus, non omnis chaunus. Qui autem minori-
23bio bus quam dignus, pusillanimis, sive magnis, sive moderatis, sive parvis dignus existens, adhuc minoribus se ipsum dignificet ; et maxime si videatur magnis dignus. Quid enim utique faceret, nisi talibus esset dignus ? Est autem magnanimus, magnitudine quidem extremus, eo autem quod ut oportet, medius. Eo enim
¿abis quod secundum dignitatem, se ipsum dignificat. Hii autem, superhabundant et deficiunt. Si autem utique magnis se ipsum dignificat dignus existens et maxime maximis, circa unum maxime, utique erit. Dignitas autem dicitur ad ea que exterius bona. Maximum autem hoc utique ponemus, quod diis attribuimus, et quod maxime desiderant qui in dignitate, et quod in optimis,
23b2o premium. Tale autem, honor. Maximum enim utique hoc eorum que exterius bonorum. Circa honores utique et inhonoracion.es, magnanimus est ut oportet. Et sine racione autem, videntur magnanimi, circa honorem esse. Honore enim maxime magni dignifican! se ipsos secundum dignitatem.

Pusillanimis autem, deficit et ad se ipsum, et ad magr.animi
23b25 dignitatem. Chaunus vero et ad se ipsum quidem, superhabundat ; non tamen ad magnanimum.

CAPITULUM IX

Magnanimus autem si quidem maximis dignus, optimus utique erit. Maiori enim semper melior dignus, et maximis optimus. Ut vere ergo magnanimum, oportet bonum esse. Et videbi-
2îb3o tur autem esse magnanimi, quod in unaquaque virtute magnum. Et nequaquam utique congruit magnanimo fugere commoven-

NbP2 PbKbOb LbMb ii parvis (Mb)] *Kal praem. cett.* 13 talibus (rot~ *ovtcûv Nb, s.l.* -P2)] *Toaovrcüv* autem] *8r/* 25 dignitatem (Ob)] + Ss 26 autem] *om. Kb* 27 et] *om.* 32 Et] *om. P2* 33 autem] *âv Pb ; om. KbOb* 34 commoventem (? *Trapaaelaavra)] TrapaoeiaaVTi*

tem, neque iniusta facere. Cuius enim gracia operabitur turpia, cui nichil magnum ? Secundum singula autem intendenti, omnino derisibilis videbitur utique magnanimus, non bonus existens. Non erit autem utique dignus neque honore, pravus existens. 23b35
Virtutis enim premium, honor ; et attribuitur bonis. Videtur 24a1
quidem igitur magnanimitas, ut ornatus quidam esse virtutum. Maiores enim ipsas facit, et non fit sine illis. Propter hoc difficile secundum veritatem, magnanimum esse. Non enim possibile, sine bonitate. Maxime quidem igitur circa honores et inhonoraciones, magnanimus est. Et in magnis et a studiosis moderate delectabitur, ut propria adipiscens, vel et minora. Virtute enim perfecta, non utique fiet dignus honor. Set tamen et adhuc recipiet, in non habendo ipsos maiora ipsi tribuere. Eum autem qui a contingentibus (seu quibuscumque) et in parvis, omnino (seu negliget) parvipendet. Non enim hiis dignus. Similiter autem et inhonoracione. Non enim erit iuste, circa ipsum. Maxime quidem igitur est, quemadmodum dictum est, magnanimus circa honores. Set et adhuc et circa divicias et potentatum et omnem bonam fortunam et infortunium moderate habebit, ut utique fiat, et neque bene fortunatus gaudiosus erit, neque infortunatus tristis. Neque enim circa honorem ita habet, ut maximum ens. Potentatus (no. plu.) enim et divicie, propter honorem sunt desiderabilia (seu eligibilia). Habentes igitur ipsa, honorari per ipsa volunt. Cui autem et honor parvum est, huic et alia. Propter quod despectores videntur esse. [8] Videntur autem et bone fortune conferre ad magnanimitatem. Nobiles enim dignificantur honore et potentes vel ditantes. In superexcellencia enim. Bono autem superexcellens, omne honorabilius. 24as 24am ?4ai5 24aao

NbPz PbKbOb LbMb 4 dignus neque honore] oùSè 6 quidem] *om. LbMb* 10 in] 4 23 autem] S\) *PbKbO'°*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lb[= KuRk) 4 utique] 4- Quid (Quis *Iit)* honor *KtUe {glossa ad* 5 Virtutis — honor *referenda)* dignus neque honore *CwFh EoUtlitNaSeL?* : neque honore dignus *Ks* : honore neque dignus *Oq* : honore dignus *StTc* 5 Videbitur *St|* 10 magnis] + Scilicet *{om. Eo)* honoribus *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* a studiosis] Supple (scilicet *Eo)* honoratus *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* 13 eum] 4- scilicet honorem *s.l. FhOqSt, marg. CwEo* 14 seu quibuscumque *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* seu negliget *s.l. FhSt, marg. Cw* 15 dignus] + scilicet parvis et a quibuslibet. Maximis enim et a magnis dignus *s.l. St, marg. CwFhEoOq* 16 ipsum] 4- scilicet (Supple *St)* inhonoracio *s.l. St, marg. CwFhEoOq* et| *om. FhNaOq* et2 *om. Ut* 21 no. plu. *s.l. CwFhOqSt* 22 seu eligibilia *s.l. St, marg. CwFh* 27 Bono] 4- Ablative *marg. Eo*

Propter quod et talia magnanimiorem faciunt. Honorantur
24325 enim a quibusdam. Secundum veritatem autem, bonus solus
honorandus. Cui autem ambo existunt, magis dignus fit honore.
Qui autem sine virtute talia bona habent, neque iuste magnis se
ipsos dignificant, neque recte magnanimi dicuntur. Sine virtute
seu conviciatores
enim perfecta, non sunt hec. Despectores autem et iniuriatores et
24330 talia habentes, mali efficiuntur. Sine virtute enim, non facile
ferre moderate bonas fortunas. Non potentes autem ferre, et
24b1 existimantes alios superexcellere, illos quidem contempnunt,
ipsi autem quodcumque utique contingent, operantur. Imitantur
enim magnanimum, non similes existentes. Hoc autem operantur, in quibus possunt. Que quidem igitur secundum virtutem
24b5 non operantur, contempnunt autem alios. Magnanimus autem,
iuste contempnit. Glorificat enim, vere ; multi autem, contin-
no.ca. no. ca.
genter. Non est autem microkindinos neque philokindinos prop-
no.ca.
ter pauca honorare. Megalokindinos autem. Et cum periclitetur,
non parcens vite, ut non dignum existons, omnino vivere, et
24b10 potens bene facere. Beneficiatus autem, verecundatur. Hoc
quidem enim superexcellentis, hoc autem superexcessi. Et retributivus plurium. Ita enim debitor erit qui incepit, et erit bene
passus. Videntur autem et in memoria habere eos quibus utique
fecerint bene, eos autem a quibus utique passi fuerint bene, non.
Minor enim qui patitur bene, eo qui facit. Vult autem superex-

*NbP*2 *PbKbOb LbMb* i magnanimiorem] *geyaho^uxoTépovs* 4-5 magnis se ipsos (Mb)] *inv.* 7 mali (xa/coc)] *Kaxà sec.m. Nb, s.l. P*2*, marg. Lb, Mb : àyaôàcett.* 15 microkindinos *(PbKb, marg.* Ub)] *ttvkvoktv3vvos* 17 non parcens *NbPbKbOb\]* *PzEbMb, marg. Ob*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LP(= KuRk) 6 hec] + id est (scilicet *Eo)* nobilitas, potentatus et divicie non sunt, id est nichil sunt *(om. CwFh),* id est bene esse non habent, sine virtute perfecta. Unde nobiles genere, potentes et divites vere nulli sunt, si careant virtutibus *marg. CwFhEoKsOqSt* seu conviciatores *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* 7 talia] + id est potentatus et divicias *s.l. CwFhOqSt* 10 continget *(ex* -gent ?) *Ut* : -geret *Oq* 15-16 no. ca. *supra* microkindinos ... philokindinos *CwFh, supra* microkindinos ... philokindinos ... Megalokindinos *OqSt, semel, sed signo ' ' ad tria verba retulit marg. Eo* 17 *post* vivere *non puncto sed tantum semicolo vel commate interpungendum ; vide Roberti Grosseteste Notulam : ...* velud non sit dignum omnino vivere, cum non possit per vitam proficere et bene facere. Oportet enim ad hanc particulam 'potens bene facere ' adiungere negativam particulam precedentem *marg. EoKsOqSt* 18-19 hoc ... hoc] 4- scilicet beneficiare ... scilicet benefician *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* 19 superexcelli *Ks* : superexcelsi *SeSt*

cellere. Et hec quidem delectabiliter audit, hec autem, indelecta- z4bi5
biliter.

Propter quod et Thetin non dicere beneficia lovi, neque Lacones ad Athenienses, set que passi sunt bene. Magnanimi autem et nullo indigere vel vix, ministrare autem, prompte. Et ad eos quidem qui in dignitate et bonis fortunis, magnum esse, ad medios autem, moderatum. Hos quidem enim superexcellere, diffi- 24bzo
cile et venerabile ; hos autem, facile. Et in illis quidem venerari, non invirile ; in humilibus autem, onerosum, quemadmodum ad inbecilles fortem esse. Et ad honorabilia, non ire ; vel ubi precellunt alii. Et ociosum esse et pigrum, set vel ubi honor magnus vel opus. Et paucorum quidem operativum, magnorum autem 241525
et nominabilium. Necessarium autem et manifestum oditorem
seu timentis
esse et manifestum amatorem. Latere enim, timidi. Et curare veritatem magis, quam opinionem. Et dicere et operari manifeste. Liber propalator enim, quia contemptivus est. Contemptivus autem, propter quod libere propalativus. Et libere propalativus enim, propter quod contemptivus. Et veridicus, ve- 24bjo
rumptamen quecumque non propter ironiam. Ironia autem, ad multos. Et ad alium, non posse vivere ; set vel ad amicum. i5ai
seu adulatores
Servile enim. Propter quod et omnes blanditores, serviles ; et humiles, blanditores. Neque admirativus. Nichil enim magnum, ipsi est. Neque memor mali. Non enim magnanimi recordari aliter et mala, set magis despicere. Neque humaniloquus. Neque 2535
enim de se ipso loquitur, neque de alio. Neque enim ut laudetur cura est ipsi, neque ut alii vituperentur. Neque rursus laudativus est. Propter quod neque maliloquus neque de inimicis, nisi propter iniuriam. Et de necessariis vel parvis, nequaquam planc-

/VbP2 Pb/ibOb 4 passi sunt] 16-iS Liber propalator — propter quod contemptivus *(TrappriaiaaT-qs yáp* Stà to *Kara^pov-qtikos fivat. Kara.<f>pov-qTt,Kos {-kov Pb)* Se Sto *Trapprjaiaarc KÓs. Kal Trapp-paiaariKOS (-kov Pb) yáp* Sto *Kara^povqrtKÓs* Pb)] *Kara<f>povY)TiKOV yáp.* Stó *irappr/cnaoTiKos Kal Trappt]-aiavTtKOv yáp.* Stó *KaTa^poVTjTiKOS N^O^ : irappriviavriKOS yáp.* Sto *Kal Kara-</)povY¡TiKÓs- Kara^povqTtKos* 8è, Sto *Trapp-qaiaariKos P2LbMb : KaTa</>povr¡TiKOv yáp. TTappriacaarov /// yáp TrappyaiaaTiKos* Se Sta to *KaTat/tpovyTiKos etvai pr.m.K^ {cj. Askburner, p. 44)* 18 Et] *om. Nb ig* Ironia] etpwya *N¡* 20 ad2] *om. KVO¡* 23 Non] oùSe LbMb 25 loquitur] epeî

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L^(--KuRk) 10 non ire] 4- Supple (scilicet *Eo)* est magnanimi *s.l. St, marg. CwFhEo* 14 seu timentis *s.l. FhSt, marg. Cw* 21 seu adulatores *s.l. FhOqSt, marg. Cw*

tivus et deprecativos. Studentis enim sic habere circa hec. Et potens possedisse magis bona et infructuosa, fructuosis et utilibus. Sufficientis enim magis. Set et motus gravis magnanimi videtur esse, et vox gravis, et locucio stabilis. Non enim festinus, qui circa pauca studet. Neque contenciosus, qui nichil magnum existimat. Acumen autem vocis et velocitas, per hec. Talis quidem igitur, magnanimus.

CAPITULUM X

[g] Deficiens autem, pusillanimis ; superhabundans autem, chaunus. Non mali quidem igitur videntur esse neque isti. Non enim malefactores sunt, peccantes autem. Pusillanimis quidem enim dignus existons bonis, se ipsum privat quibus dignus est. Et videtur malum habere aliquod ex non dignificare se ipsum bonis. Set et ignorare se ipsum. Appeteret enim utique quibus dignus erat, bona existencia. Non tamen insipientes tales videntur esse, set magis pigri. Talis autem opinio videtur et deteriores facere. Singuli enim appetunt que secundum dignitatem. Discedunt autem et ab operacionibus bonis et adinvencionibus, ut indigni existentes. Similiter autem et ab exterioribus bonis. Chauni autem insipientes et se ipsos ignorantes. Et hec manifeste. Ut enim digni existentes, ad honorabilia conantur. Deinde redarguuntur. Et veste ornantur, et figura, et talibus, et volunt bonas fortunas manifestas esse ipsorum. Et dicunt de se ipsis ut per hec honorandi. Opponitur autem magnanimitati pusillanimitas, magis quam chaunotis. Et fit magis, et deterius est. Magnanimitas quidem igitur, circa honorem est magnum, quemadmodum dictum est..

CAPITULUM XI

25b! [10] Videtur autem et circa hanc esse virtus quedam, quemadmodum in primis dictum est. Que videbitur utique similiter

NbPz P›KbOb LbMb* 3 gravis (/3apeta)J jSpaSeîa 12 dignus cstj *inv. LbMb* 15 tales] *ovtoi LhMb {post* videntur Lb) 1<3 pigri *{vuidpoi s.l. Pb, marg.* Cc)J *voepol PzPbCcEbMb : ow^pot NbKbOb, sec.m.* 21 Uti *ov Kb* 23 se ipsis (aurati' LbMb)] *avraw cett.* 25 Et (2Vb)J + *yàpcett.* deteriusl *Xeipajv P2, corr.* 7ib, *ObLbMb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 20 hec *proscriptam CwKsKtSt :* hoc *Ku* : h' *ceti.*

habere ad magnanimitatem, quemadmodum et liberalitas ad magnificenciam. Ambo enim isti, a magno quidem distant ; circa moderata autem et parva, disponunt nos ut oportet. Quemad- 25b5
modum autem in accepcione et dacione pecuniarum medietas est et superhabundancia et defectus, ita et in honoris appetitu magis quam oportet, et minus, et unde oportet, et ut oportet. Amatorem enim honoris vituperamus, ut magis quam oportet, et unde non oportet honorem appetentem. Et non amatorem 25bi0
honoris, ut neque in bonis eligentem honorari. Est autem quando amatorem honoris laudamus, ut virilem et amatorem boni ; non amatorem autem honoris, ut moderatum et temperatum ; quemadmodum et in primis diximus. Manifestum autem quoniam multipliciter amatore talium dicto, non in id ipsum ferimus semper, amatorem honoris; set laudantes quidem, in magis 25bi5
quam multi ; vituperantes autem, in magis quam oportet. Innominata autem existente medietate ut deserta, videntur dubia esse extrema. In quibus autem est superhabundancia et defectus, et medium. Appetunt autem honorem et magis quam oportet, et minus quam oportet, et ut oportet. Laudatur igitur habi- 25b >o
tus hic, medietas existens circa honorem, innominatus. Videtur autem ad amorem honoris quidem, non amor honoris, ad non amorem honoris autem, amor honoris, ad utraque autem, utraque qualiter. Videtur autem et hoc esse et circa alias virtutes. Opponi autem hic extremi videntur, propter non nominatum 25b >5
medium.

CAPITULUM XII

[11] Mansuetudo autem est quidem medietas, circa iras. Innominato autem existente medio, fere autem et extremis, ad medium mansuetudinem ferimus, ad defectum declinantem, innominatum existentem. Superhabundancia autem, iracundia quedam dicatur utique. Passio quidem enim, est ira. Paciencia 25b3o
autem, multa et différencia. Qui quidem igitur in quibus oportet, et quibus oportet irascitur, adhuc autem et ut oportet, et quando, et quanto tempore, laudatur. Mansuetus autem, iste utique erit

*N*P2 PbKbOb LbMb* 2 istij avrat 7 ut] + *Kal s.l. Pz| LbMb* 13-14 ferimus semper] *inv. LbMb* 19 quam oportet *(ilj* 8eî)] *èaTlv T¡ßr¡ Nb : çariV* 8* ore *P2Mb :* EffTt 8t¡j *pr.m. Pb, KbObLb : euri* 8t¡j *fi sec.m. Pb* igitur (y' *ow vel yovv* P2)] 8'*ow PbKbOb : ovv «ai Lb : /¿¿v Kal Mb* 23 et1] *om.* 27 quidem] *om. LbMb* 33 et2] *om. PbKbOb* 34 autem]

si quidem mansuetudo laudatur. Vult enim mansuetus, inper-
2jb35 turbatus esse, et non duci a passione, set secundum quod utique
26ai racio ordinabit, ita et in hiis, et in tantum tempus, irasci. Peccare
autem videtur magis, ad defectum. Non enim punitivus, mansue-
tus ; set magis condonativus. Defectus autem sive inirascibilitas
quedam est, sive quodcumque, vituperatur. Non irati enim in
26a5 quibus oportet, insipientes videntur esse, et qui non ut oportet,
neque quando, neque quibus oportet. Videtur enim non sentire
neque tristari. Et non iratus, non esse vindicativus. Iniurian-
tem autem sustinere, et familiares despicere, servile. Superha-
bundancia autem, secundum omnia quidem fit. Et enim quibus
26ato non oportet, et in quibus non oportet, et magis quam oportet, et
velocius, et pluri tempore. Non tamen omnia, eidem existunt.
Non enim utique, posset esse. Malum enim et se ipsum destruit ;
et si integrum sit, inportabile fit. Hii quidem igitur irascuntur,
et quibus non oportet, et in quibus non oportet, et magis quam
26ai5 oportet. Quiescunt autem velociter, quod et optimum habent.
Accidit autem ipsis hoc, quoniam non retinent iram, set reddunt
vel manifesti sunt, propter velocitatem, deinde requiescunt. In
superhabundancia autem sunt, acrocholi, acuti, et ad omne ira-
eundi, et in omni. Unde et nomen. Amari autem, difficile solu-
26a2o biles ; et multo tempore irascuntur. Retinent enim iram. Quies
autem fit, cum retribuerint. Punicio enim, quietat impetum ire ;
delectacionem pro tristicia, faciens. Hoc autem non effecto,
grave habent. Propter non manifestum enim esse, neque suadebit
ipsis aliquis. In ipso autem digeri iram, tempore indiget. Sunt
26a25 autem tales sibi ipsis molestissimi, et maxime amicis. Difficiles
autem dicimus, in quibus non oportet irascentes, et magis quam
oportet, et pluri tempore, et non commutatos sine cruciatu vel
punicione. Mansuetudini autem magis superhabundanciam oppo-

VbP2 PbZ<bOb *JA>Mb* 2 secundum quod ($ NbP2)] *ws* 13 ct pluri] 7] *Praem. PbKbOb* 15 igitur] + *opyfXot* rafëeos- *pÀv* (igitur *om.* Ob) 18 reddunt (àvraTToStâûacri. *NbP2PbLbMb*)] (iTToâcâôacri ZibOl' 19 vel (í) Ob)J *Cí'tt.* 22 irascuntur] *opytXoc Kb : opyfXot PbOb* 23 retribuerint *(¿vrano8¿á<nv, cf. Asp.,* p. 120, 8-9)] àvTaTroâtâûj *NbP2PbKbLb* : ¿TroStSw *ObMb* 23 impetum] *om. [an geminata lectio rijs oppAjs rys opyíjs ?)* 29 vel] *rj Kal NbKb : Kal Pb* 30 magis *[p,a,XXov NbP2f\ om.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt LA{ = KuRk} 6 irati] iraci *NaI* : irasci *Na2* 8 Videntur *CwOq* 15 Hii] + Qui proprie iracundi *marg. CwFhUtKsOq [quae verba in textum non sztnt inserenda, cum non nisi particulae inscriptio sint}*

nimus. Et enim magis fit. Humanius enim magis, punire. Et ad 26a30
vivere difficiles, deteriores. Quod autem et in prioribus dictum
est, et ex dictis manifestum. Non'enim facile determinare quali-
ter, et quibus, et in qualibus, et quanto tempore irascendum ;
et usque quo, recte facit vel peccat. Qui quidem enim parum 26a35
transgreditur, non vituperatur, neque in magis neque in minus.
Quandoque enim deficientes laudamus, et mansuetos dicimus ; 26bi
et irascentes, viriles, ut potentes principare. Quantum autem
et qualiter transgrediens vituperabilis, non facile racione red-
dere. In singularibus enim et sensu, iudicium. Set quod quidem
tale, manifestum, quoniam quidem medius habitus, laudabilis, 2665
secundum quem quibus oportet irascimur, et in quibus oportet,
et ut oportet, et omnia talia. Superhabundancie autem et defec-
tus, vituperabiles. Et in parvum quidem facte, quiescibiliter ;
in plus autem, magis ; in multum vero, valde. Manifestum igitur
quoniam medio habitui, adherendum. Qui quidem igitur circa 26610
iram habitus, dicti sint.

CAPITULUM XIII

[12] In colloquiis autem et convivere, et sermonibus et rebus
communicare, hii quidem placidi videntur esse, omnia ad delecta-
cionem laudantes et nichil contratendentes, set existimantes
oportere sine tristicia quibuscumque esse. Qui autem e contra-
rio hiis, ad omnia contrariantes et eius quod est contristare 26615
neque quodcumque curantes, discoli et litigiosi vocantur. Quo-
niam quidem igitur dicti habitus vituperabiles sunt, non inma-
nifestum ; et quoniam medius horum, laudabilis, secundum quem
recipiet que oportet, et ut oportet, similiter autem et spernet.
Nomen autem non redditur ipsi aliquod. Videtur autem maxime 26620
amicicia. Talis enim est qui secundum medium habitum, puta
volumus dicere moderatum amicum diligere assumentem. Differt
autem ab amicicia, quoniam sine passione est et diligendi quibus

P>KbOb LbMb* 2 vivere] *avi¿fliovv* 5 facit] + tis· 8 autem] 817 ii tale] *Toaovrov PbKb* 23 contrariantes (¿PTCTUTrouvTts Nb, P2)] *âvTtT€Îvov7€ç* 28 redditur (? a-woSiSorai)] ¿ttoSsSotcu 29 amicicia] *Kb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 17 sint] sunt *KsKtSeStKu* 30 dicere] facere *CwFhUt* 31 sine — diligendi] *vide Roberti Grosseteste Notitiam* : ... sine passione diligendi... *marg. EoKsSt*

colloquitur. Non enim in amando (seu amare) vel inimicando (seu inimicari), recipit singula
26625 ut oportet ; set in eo quod talis est. Similiter enim ad ignotos et notos et consuetos et inconsuetos id faciet. Verumptamen et in singulis, ut congruit. Non enim similiter convenit consuetos et extraneos, curare ; neque rursus contristare. Universaliter quidem igitur dictum est, quoniam quibus oportet colloquetur. Referens autem ad bonum et conferens, coniciet non contristare
26630 vel condelectare. Videtur quidem enim, circa delectationes et tristicias esse in colloquiis factas. Horum autem quecumque quidem ipsi est non bonum vel nocivum condelectare, aspernabitur et eliget contristare, et si facienti autem deformitatem ferat, et hanc non parvam, vel nocumentum. (scii. Placiditas) Contrarietas autem,
26635 parvam tristiciam non recipiet, set aspernabitur. Differenter autem colloquetur hiis qui in dignitatibus, et quibuscumque, et
27a! magis vel minus notis. Similiter autem et secundum alias differencias, singulis tribuens quod decet. Et secundum se ipsum quidem (seu eligens) desiderans condelectare, contristare autem reverens, contingentibus autem si sit maiora consecutus dico autem bono
2735 et conferente, et delectacionis autem gracia eius que in posterum magne, parum contristabit. Medius quidem igitur, talis est. Non nominatus est autem. Condelectantis autem qui quidem eius quod est delectabilem esse coniectativus non propter aliquid aliud, placidus. Qui autem ut utilitas aliqua ipsi fiat in pecunias
2yaio et quecumque per pecunias, blanditor. Qui autem omnes contristat, dictum est quoniam litigiosus et discolus. Opponi autem videntur extrema sibi ipsis, propter innominatum esse medium.

NbP2 PbKbOb i inimicando 2Vb**P2P**bLb)] *éxdatpecv* : *¿xdaívetv Mb* 6 quibus (ofc)] ai? 22-23 aliquid aliud] *inv. P2LbMb* 23 utilitas aliqua] *inv. PbKbOb* 25 litigiosus et discolus] *3vvkoXos Kat àvaepcs*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L^(-KuRk) 1 seu amare *s.l. CwFh* : vel -re *s.l. Eo* seu inimicari *s.l. CwFh* : vel -ri *s.l. Eo* 2 enim] autem *Se* 12 *ante* Contrarietas *puncto interp. et grandiore littera* C *verbum scr. codd.* scilicet placiditas *s.l. FhSt, marg. CwEo* 13 *post* tristiciam *non interp. codd.* 17 seu eligens *s.l. FhSt, marg. CwEo* 18 contingentibus — consecutus *vide Roberti Grosseteste Notulam* : ... tamen, si sit consecutus, id est consecuturus, maiora bona quibuslibet contingentibus minoribus bonis ex non delectare seu ex contristare, eliget contristare propter maiora bona adipiscenda... *marg. EoKsSt* : id est minoribus bonis *supra* contingentibus, id est consecuturus *supra* consecutus *tantum hab. s.l. Oq*

CAPITULUM XIV

[13] Circa eadem autem fere est et iactancie medietas. Innominata autem'et ipsa. Non malum autem et tales pertransire. 27315
Magis enim utique sciemus que circa mores singulos pertranseuntes. Et medietates esse virtutes, credemus utique in omnibus sic habens conspicientes. In convivere utique qui quidem ad delectacionem vel tristiciam colloquuntur, dicti sunt. De veridicis autem et falsidicis dicemus, similiter in sermonibus et 27320
operacionibus et ficcione. Videtur utique iactator simulativus gloriosorum esse, et non existencium, et maiorum quam existant. Eiron autem, e converso negare que existunt, vel minora facere. Medius autem authekastos quis existens verax et vita et sermone, existencia confitens esse circa ipsum, et neque maiora 27325
neque minora. Est autem horum singula et gracia alicuius facere, et nullius. Unusquisque autem qualis est, talia dicit et operatur ; et sic vivit, si non alicuius gracia operetur. Secundum se ipsum autem mendacium quidem pravum et fugiendum ; verum autem, et bonum et laudabile. Sic autem et verax quidem medius exis- 27330
tens laudabilis. Qui autem mendaces, ambo quidem vituperabiles ; magis autem iactator. De utrisque autem dicemus. Prius autem de veraci. Non enim de veridico in confessionibus dicimus, neque quecumque ad iniusticiam vel iusticiam contendunt. Alterius enim erunt hec virtutis. Set in quibus nullo tali differente 27b!
et in sermone et in vita verum dicit, eo quod talis est secundum
seu studiosus
habitum. Videbitur utique talis moderatus esse. Amator enim veri et in quibus non differt verum dicens, verum dicet et in quibus differt adhuc magis. Ut enim turpe mendacium verebi- 2705
tur, quod et secundum se ipsum verebatur. Talis autem laudabilis. In minus autem magis a vero declinat. Prudencius enim videtur propter onerosas superhabundancias esse.

NbP2 P^K^CF LPM"0* 3 ipsa *(avrtf* 7<bUb)] *av-rr)* 7 vel] *Kat* 9 utique] ôè LbMb iactator] ó *pÀv akaX,à>v* 15 dicit et operatur] *inv. LbMb* 17 fugiendum (^euwroV)] *ÿeκτόν* 18 et!] *om.* 25 Videbitur] + S' 27 Ut] ov Z.bAfb

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L&(= KuRk} 24 talis] 4- id est veridicus s.Z. *Fh, marg. Cw* 25 seu studiosus *s.l. FhSt, marg. Cw*

Maiora autem existentibus fingens nullius gracia, pravo quidem
zybio assimulatur. Non enim utique gauderet mendacio. Vanus autem
videtur magis, quam malus. Si autem gracia alicuius, qui quidem
glorie vel honoris, non valde vituperabilis, ut iactator. Qui autem
argenti vel quecumque in argentum, deformior. Non in potencia
271115 autem est iactator, set in eleccione. Secundum habitum enim et
in eo quod talis est, iactator est, quemadmodum et mendax, hic
quidem mendacio ipso gaudet, hic autem gloriam appetens vel
lucrum. Qui quidem igitur glorie gracia iactant, talia fingunt in
quibus laus vel felicitas. Qui autem lucri, quorum et lucrum est
27b2o propinquis, et que pertransire est non existencia, puta medicum
vel divinatorem vel sapientem. Propter hoc plures fingunt talia
et iactant. Sunt enim in ipsis, que dicta sunt. Eirones autem in
minus dicentes, gratiosiores quidem secundum mores videntur.
Non enim lucri gracia videntur dicere, set fugientes molestum et
271225 tumidum. Set et maxime et isti gloriosa negant, ut et Socrates
fecit. Qui autem parva manifesta fingunt, baukopanurgoi dicun-
tur, et facile contemptibiles sunt. Et quandoque lactancia vide-
seu Laconum
tur, puta Laconiorum vestis. Et enim superhabundancia et valde
defectus, iactativum. Qui autem moderate utuntur eironeia, et

NbPz PbKbOb LbMb 7 talis] woiós P2ObMb io quorum et *(wv Kal* jVbP2(?bLb)] *¿jjv pr.m. Kb* : *a›v ι/ corr. Kb* : *&v* 7?8eîa. Pb : *rj 81' &v Kal* H et que pertransire (/cai à SteA^etv)] *Kal a* SiaAaâeÎp *NbPz, sec.m.* Xb : *Kal* ‹3 8taAa-*0€Îv* Pb : StaAa^cíp Æb : a *Kal* StaAafleîv *Ob* : *Kal III btaXaÔetv pr.m.* Lb : *Kal* 8c' *a* 8ca~0Aeîv Mb II-12 medicum vel divinatorem vel sapientem *(larpov q p-avriv y* ctο-^ov)] *larpov pavriv aopóv NbPz* : *p,ávnv l-qrpov aofióv Pb* : *p.ávriv cro^óv larpov Kb* : *fiávTiv τ¡ larpov aopóv ObLbMb (?) ante aopóv add.* Lb) 12 talia] *ravra PbKbOb* 15-16 molestum et tumidum] *oyK-qpóv NbPzObLbMb* : *¿xhypóv PbKb* 16 Set et («ai... 8¿)] 8é 17 autem] + *Kal NbP2ObLbMb* parva] + *Kal* fin-gunt] *p/g TrpoaTTotovp.évoi Nb* 18 facile contemptibiles] *evKarappovr/rorcpoi PbKbOb*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 2 Non enim utique] + Supple (scilicet *Eo)* aliter, scilicet *(om. Eo)* nisi esset pravus *s.l. CwOqSt, marg. FhEoUt* ; *vide Roberti Grosseteste Notulam* : Qui nullius gracia mentitur, set solum ex habitu quem habet gaudens ipso mentiri, pravus est. Talis enim habitus non bonus, set pravus est. Nisi enim esset pravus, non utique gauderet mendacio, quod per se pravum est. Talis tamen non est malus, id est malignus, quia non mentitur ut alicui noceat *(praem.* Episcopus *Oq) marg. EoKsOqSt* 13 Errones *UtKsl* : Erones *Oql* : Eyrones *Oqz* 16 timidum *UtKsNa^StLv* (+ al' tumidum *marg. Ut)* 16-17 ut — fecit] 4- Quod *(om. KsOq)* Socrates semper dicebat se nichil scire *(praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFhUtKsOqSt* 17 parva -|- et *St* 19 seu (sive *Cw)* Laconum *s.l. Fh, marg. CwEo* 20 iatativum *Ks* : iactancium *UtKtKxi*

circa que non valde prompta et manifesta eironizant, graciosi zybjo videntur. Opponi autem iactator videtur veridico. Deterior enim.

CAPITULUM XV

[14] Existente autem requie in vita, et in hac conversacione cum ludo, videtur et hic esse collocutio quedam consona, et 2»ai qualia oportet dicere, et ut. Similiter autem et audire. Differet autem et in dicendo talibus, vel talia audire. Manifestum quod et circa hec est et superhabundancia quedam et defectus medii. Qui quidem in derisione superhabundant, bomolochoi videntur 28a¿ esse et onerosi, desiderantes omnino risum et magis coniectantes risum facere, quam dicere decora et non contristare conviciatum. Qui autem neque ipsi utique dicunt aliquod ridiculum et dicentibus molesti sunt, agrioi et duri videntur esse.

Moderate autem ludentes, eutrapeli appellantur, puta bene 28aio vertentes. Moris enim, tales videntur motus esse. Quemadmodum autem corpora ex motibus iudicantur, ita et mores. Redundante autem risu, et pluribus gaudentibus ludo et ipso conviciari magis quam oportet, et bomolochi eutrapeli appellantur ut graciosi. ¿Sais Quoniam autem differunt et non parum, ex hiis que dicta sunt manifestum. Medio autem habitui proprium, et epidexiotis est. Epidexii autem est, talia dicere et audire qualia modesto et liberali congruunt. Est enim quedam decencia talem dicere in ludi parte et audire, et liberalis ludus differt ab eo qui servilis, et aSaao disciplinati et indisciplinati. Videbit autem utique aliquis et ex comediis veterum et modernorum. Hiis quidem enim erat derisio turpiloquium, hiis autem magis suspicio. Differunt autem non parum hec, ad honestatem. Utrum igitur bene conviciantem 28az5

ge. ca. ge.ca.

*NbP*2 *PbKbOb LbMb* 2 Opponi] *Kal praem. PbKbOb* 4 autem (Mb)j -I- *Kal* 5 esse] *post* quedam EbMb 7 in dicendo talibus (ev ra> *totovtois XcycLV* Pb)] *¿V totovtols Xiyetv NbP*2 ; to *ev totovtols {tovtols Lb : touovtols Mb)* Aeyecv *KbObLbMb* Manifestum (7<bMb)] + â' 8 quedam (tik)] *om.* 9 quidem] + *ovv* 12 utique dicunt] *inv. LbMb* 19 ex] *Kal praem. NbP*2 *PbKbOb* 24 disciplinati (tou *{om. PbKb)* ■7T€7TaL$€V¡¿€VOv)] <U *TOV TT. Lb* CLV TOV *77. P2Mb*

.CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L?{= KuRk) 14 eutrapeli] + Eutrapelus dicitur ab eu, quod est bene, et trepo, quod est verto, quasi bene vertens sermonem *{praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFhEoUtKsOqSt* 23 ge. ca. ... ge. ca. *supra* liberalis *et* servilis *CwFhSt, semel ser. sed signo ' ad utraque verba retulit marg. Eo*

determinandum in dicendo non que decent liberalem, vel in non tristando audientem ; vel et delectando. Vel et tale quidem indeterminatum. Aliud enim alii odibile est et delectabile. Talia autem audiet. Que enim sustinet audiens, hec et facere videtur.
¿Sajo Non utique omne faciet. Convicium enim contumelia quedam est. Legispositores autem quedam contumeliosa dicere prohibent. Oportebat autem forte et conviciari. Graciosus utique et liberalis, sic habebit, puta lex existens sibi ipsi. Talis quidem igitur medius est, sive epidexius sive eutrapelus dicitur. Bomolochus
z8a35 autem minor est deriso et neque a se ipso neque ab aliis recedens,
z8bi si risum faciat. Et talia dicens quorum nullum diceret utique graciosus. Quedam autem neque audiet. Agrios autem ad tales collocuciones inutilis. Nichil enim conferens, in omnibus tristatur. Videtur autem requies et ludus, in vita esse necessarium.
z8b5 Tres igitur que dicte sunt in vita medietates. Sunt autem omnes
seu operacionum.
circa sermonum quorundam et operum communicacionem. Differunt autem quoniam hec quidem circa veritates est, hee autem circa delectabile. Earum autem que circa delectacionem, hec quidem in ludis, hec autem in hiis que secundum aliam vitam colloquiis.

CAPITULUM XVI

28bio [15] De verecundia autem ut quadam virtute, non convenit dicere. Passioni enim magis assimulatur, quam habitui. Determinatur igitur, timor quidam ingloriacionis. Perficitur autem circa pericula timori consimiliter. Rubescunt enim verecundari ;
mortem autem timentes, pallescunt. Corporalia utique videntur
z8bi5 aliqualiter esse utraque, quod videtur passionis magis quam habitus esse. Non omni utique etati passio congruit, set iuvenili. Existimamus enim oportere tales verecundos esse, eo quod secun-

NbP2 FbKbOb Z,bMb i non que decent *a TTpinec s.l. P2*, Fb)] *IXl7 aTrpCTITj Kb : â 7Tpc7T€c cett.* 3 Talia] *Kal praem. PbKb* 4 autem] + *Kal* 5 utique] yàp *NbP2* 11 talia] *ravra PbKb* utique] *ante* diceret *ObLb : om. Mb* 12 audiet] *âv praem.* 14 necessarium] *avayKaîa Pb : àvayKaia Kb : àvayKaîac Ob* 17 veritates Ha)] *aXrjOciav* 24 Perficitur autem (aTroreAetrai 8e)] à7rOT€ÀÉÎrac re *Ob : Kal* aTroreAetrac *Kb* 28 utique] 8' 29 tales (tous· Totovrouç)] *rovs totXikovtous Pb : rovs TqXtKovrovs cett.*

CwFhEoUt KsKtNaOqSeSt L$(= KuRk) 10 derisio *Ks1Oq1LP* : derisore *Ut2Ks2* (deriso *Oq2*) 16 seu operacionum *s.l. FhSt, marg. Cw*

dum passionem viventes, multa peccant ; a verecundia autem, prohibentur. Et laudamus iuvenum quidem verecundos. Senem autem nullus utique laudabit quoniam verecundabilis. Nichil enim existimamus oportere ipsum operari in quibus est verecun- 28b20
dia. Neque enim studiosi est verecundia, si quidem fit in pravis. Non enim operandum talia. Si autem sunt hec quidem secundum veritatem turpia, hec autem secundum opinionem, nichil differt. Neutra enim operanda. Quare neque verecundanda. Pravi autem et tale, puta operari aliquid turpium. Sic autem habere ut et si 28525
operetur aliquid talium verecundari, et propter hoc existimari studiosum esse, inconveniens. In voluntariis enim, verecundia. Volens autem studiosus nequaquam operabitur prava. Erit autem utique verecundia, ex supposicione studiosum. Si enim operetur, verecundabitur utique. Non est autem hoc circa virtu- 28530
tes. Si autem inverecundia pravum, et non verecundari turpia operari, nichil magis talia operantem verecundari studiosum. Non est autem neque continencia virtus, set quedam mixta. Ostendetur autem de hac in hiis que posterius. Nunc autem, de 28535
iusticia dicamus.

A'bP2 _Pb7<bOb *LbMb* 8 enim] 8¿ A;|› neque (oùS'J] *ovk* verecundanda] *aiaxvvriov* 9 tale] *ro* eivai *toiovtov* ut et si (*ais* t ' *el P2LbMit'j] a>aTe NbPbKbOb* (ei *add. sec.wl.* Ob) 16 talia (rá (oíií. *NbP2]* TOldúra)] *ravra. LbMb*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

QUINTUS

CAPITULUM I

29^3 E1] De iusticia autem et iniusticia intendendum et circa quales sunt existentes operaciones, et qualis medietas est iusticia, et
neu. ge.
¿gas iustum quorum medium. Intencio autem nobis sit secundum eandem methodum hiis que predicta sunt. Videmus utique omnes talem habitum volentes dicere iusticiam, a quo operativi iustorum sunt et a quo iusta operantur et volunt iusta. Eodem
2gaio autem modo, et de iniusticia, a quo iniusta faciunt et volunt iniusta. Propter quod et nobis primum ut in tipo supponantur hec. Neque enim eundem habet modum et in scienciis et potenciis et habitibus. Potencia quidem enim et sciencia videtur contrariorum eadem esse. Habitus autem contrarius contrariorum,
2gai5 non. Puta a sanitate non fiunt contraria, set sana solum. Dicimus enim sane ambulare quando ambulat ut utique sanus existens. Multocicns quidem igitur cognoscitur contrarius habitus a contrario. Multociens autem habitus, a subiectis. Si enim euexia
29120 sit manifesta, et kachexia manifesta fit. Et ex bene habentibus,
seu habitiva
euexia, et ex hac, bene habencia. Si enim est euexia densitas carnis, necessarium et kachexiam esse raritatem carnis, et bene
seu habitivum
habens factivum densitatis in carne. Consequitur autem ut in
29125 multum, si alterum multipliciter dicitur, et reliquum multipliciter dici, puta si iustum, et iniustum. [2] Videtur autem multi-

N^P2Mh Ob 14 habitibus] *em praem.* 24 alterum *(Gárepov* **Jía**)] *Garepa* reliquum *(Gárepov* **Ha**)] *Garepa* 25 iniustum] -|- xat *¿Sucia* Lb_pb/<b

CwFhUt Lv(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 7 neu. ge. *s.l. CwFhOq, marg. Eo* 13 potenciis] in *praem. FhlSt* 21 seu habitiva *s.l. FhSt, marg. CwEo* 23 seu habitivum *s.l. FhSt, marg. CwEo*

pliciter dici iusticia et iniusticia, set propter propinquam (seu propinque seu prope) esse equivocacionem ipsarum, latet ; et non quemadmodum in hiis que longe manifesta magis. Différencia enim multa, que secundum ideam. Puta quoniam vocatur clavis equivoce et que sub zgajo collum animalium et qua ostia claudunt. Sumatur autem iniustus quociens dicitur.

CAPITULUM II

Videtur autem illegalis iniustus esse, et avarus, et inequalis. Quare manifestum quoniam et iustus erit et legalis, et equalis. Iustum quidem igitur legale et equale, iniustum autem illegale 29b! et inequale. Quia autem avarus iniustus, circa bona erit non omnia, set circa quecumque bona fortuna et infortunium. Que sunt quidem simpliciter semper bona, alicui autem, non semper. Homines autem hec orant et persequuntur, oportet autem, non ; 2gbs set orare quidem bona simpliciter, et ipsis bona esse ; eligere autem que sibi ipsis bona. Iniustus autem non semper plus eligit, set et minus in simpliciter malis. Set quoniam videtur et minus malum bonum aliqualiter esse, boni autem est avaricia, propter hoc videtur avarus esse. Est autem inequalis. Hoc enim continet 2gbio

APJP2Mb Ob *LbPbKb* 5 autem] *8ι;* *11* autem] *yàp NbP2* avarus] *Kal praem. NbPzLb* circa] *Kal praem. Pb* erit] *post* non omnia *Pb : om. Kb* 17 minus2] *p,7j* LbPbXb

CwFhUt Lv(-KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) i seu propinque seu prope *s.l. St, marg. CwFhEo* 8 avarus] *vide Roberti Grosseteste Notulam* : ... Hoc nomen autem *(inv. Eo)* pleonectes consueverunt transferre in hoc nomen avarus, sicut et nos hic fecimus. Sonat autem hoc nomen pleonectes secundum compositionem suam, in plus habens. Habet enim aut re aut voluntate plus equo fortuitorum bonorum que vocat hic Aristotiles simpliciter bona, cum sint tamen alicui non bona eo quod utentibus bene, bona sunt, abutentibus autem, mala. Malicia autem a qua denominatur pleonectes, pleonexia dicitur. Malitia vero huic opposita, dicitur meionexia, quasi minoris habitio, et malus secundum hanc malitiam dicitur meionectes, et est meionectes qui minus eligit in simpliciter malis, id est in malis fortuitis... *marg. EoKsSt* 18 avaricia] *vide Roberti Grosseteste Notulam* : Avaritia, id est pleionexia, est simpliciter boni, et propter hoc eciam qui minus eligit in simpliciter malis, eo quod minus malum est aliqualiter bonum, videtur esse avarus ; et est avarus communiter, non proprie dictus, set est inequalis proprie dictus *(praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFhUtEoKsOqSt* 19 hoc enim] + id est inequale, proprie continet plus et minus et pleonectem et meionectem *s.l. St, marg. CwFhEo*

et commune. Et illegalis. Hoc enim, illegalitas scilicet, continet omnem iniusticiam et commune est omnis iniusticie. [3] Quia autem illegalis iniustus erat, legalis autem iustus, manifestum quoniam omnia legalia sunt aliqualiter iusta. Determinata enim a legis positiva, legalia sunt ; et unumquodque horum, iustum
29b15 esse dicimus. Leges autem dicunt de omnibus coniectantes, vel communiter conferente omnibus, vel optimis, vel dominis, vel secundum virtutem, vel secundum alium aliquem modum talem. Quare secundum unum quidem modum iusta dicimus tactiva et conservativa felicitatis et particularum ipsius politica commu-
2gb2o nicacione. Precipit autem lex et fortis opera facere, puta non derelinquere aciem, neque fugere, neque abicere arma. Et que temperati, puta non mechari, neque conviciari. Et que mansueti, puta non percutere, neque contendere. Similiter autem et secundum alias virtutes et malicias, hec quidem iubens, hec autem
2gb25 prohibens, recta quidem que posita recte, deterior autem aposchediasmenos.

c a pit u l u m m

id est legalitas

Hec quidem igitur iusticia virtus quidem est perfecta, set non simpliciter, set ad alterum. Et propter hoc multociens preciarissima virtutum esse videtur iusticia, et neque Hesperus neque Lucifer ita admirabilis. Propter quod et proverbium dicentes ai-
Seu comprehensive
29b3o mus. In iusticia autem simul omnis virtus est. Et perfecta maxime virtus, quoniam perfecte virtutis usus est. Perfecta autem est, quoniam habens ipsam et ad alterum potest virtute uti, set non solum secundum se ipsum. Multi enim in propriis quidem virtute possunt uti, in hiis autem que ad alterum non possunt.
3oai Et propter hoc bene videtur habere hoc Biantis, quoniam principatus virum ostendet. Ad alterum enim et in communicacione

NbP2Mb ‹9b **P**f,LbKb i scilicet] + (r)) *ávcaórr/s* (1-2 Et illegalis — iniusticie *om. Kb)* *q* vel3] *om. Lb* (vel secundum virtutem *om. Kb(* 15 alias] *om. Pb* 16 recta *[corr. Nb, Mb, corr.* Xb)] *opflûs* deterior *(corr. Nb,* MbLb)] *xelpov* aposchediasmenos] 19 Hec] raiírg *PbKb* 22 Propter quod (P?7UbLb)] *om.*

CwFhUt Lv(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 1 Et illegalis] -f- Supple continet et communis est *s.l. Fh, marg. CwKs* 19 id est legalitas *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* 23 seu comprehensive *s.l. St, marg. CwFhEo*

iam, princeps. Propter hoc ipsum autem et alienum bonum videtur esse iusticia sola virtutum, quoniam ad alterum est. Alii enim conferencia operatur, vel principi vel communi. Pessimus quidem 3035
igitur qui et ad se ipsum et ad amicos, utitur malicia. Optimus
5 autem non qui ad se ipsum virtute, set qui ad alterum. Hoc
id est legalitas
enim opus difficile. Hec quidem igitur iusticia non pars virtutis, set tota virtus est. Neque contraria iniusticia pars malicie, set 30a™
tota malicia. Quid autem differt virtus et iusticia hec, manifestum ex hiis que dicta sunt. Est quidem enim eadem, esse autem non
10 idem. Set secundum quod ad alterum quidem, iusticia, secundum quod autem talis habitus, simpliciter virtus.

CAPITULUM IV

M Querimus autem eam que in parte virtutis iusticiam. Est enim quedam, ut dicimus. Similiter autem et de iniusticia que aoais
15 secundum partem. Signum autem quoniam est. Secundum alias quidem enim malicias qui operatur, iniuste facit quidem, avare facit autem nichil. Puta qui abiecit clipeum propter timorem, vel qui maledixit propter iram, vel qui non adiuvit pecuniis propter illiberalitatem. Quando autem avare facit, multociens neque 30a20
20 secundum unam talium, set tamen neque secundum omnes, secundum maliciam autem quandam. Vituperamus enim, et secundum iniusticiam quandam. Est ergo alia quedam iniusticia ut pars quedam tocius, et iniustum quoddam in parte tocius iniusti eius quod prefer legem.

25 Adhuc si hic quidem lucrandi gracia mechatur et accipiat, hic autem apponens et iacturam paciens propter concupiscendam, 30025
iste quidem luxuriosus videbitur utique esse magis quam avarus ; ille autem iniustus, luxuriosus autem, non. Manifestum enim, quoniam propter lucrari. Adhuc circa alias quidem omnes inius-
30 tificaciones fit relacio ad quandam maliciam semper, puta si mechatus est, ad luxuriam, si dereliquit ducem exercitus, ad 303.30
timiditatem, si percussit, ad iram. Si autem lucratus est, ad

N»P¦Mb Ob LbPbKb 3 communi (? *koipô»*)] *koivÿjvô›* 22 quandam] *om.* quedam] *om.* *Kb* 27 magis] *ante* videbitur *PbKb, ante* esse *Ob* 28 enim] *apa*

CwFhUt — KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 6 id est legalitas *s.l. FhSt, mavg. CwEoOq*

neque unam maliciara, set vel ad iniusticiam. Quare manifestum quoniam est quedam iniusticia prêter totam alia in parte univoca,
3obi quoniam diffinitio in eodem genere. Ambe enim in eo quod ad alterum habent potenciam. Set hec quidem circa honorem, vel pecunias, vel salutem, vel si quodam habeamus uno nomine comprehendere hec omnia, et propter delectacionem que a lucro ;
3°b5 hec autem circa omnia quecumque studiosus. [5] Quoniam quidem, igitur sunt iusticie plures, et quoniam est quedam et altera prêter totam virtutem, manifestum. Que autem et qualis quedam, sumendum. Determinatum est utique iniustum et illegale et inequale, iustum autem et legale et equale. Secundum quidem
3obio igitur illégale, prius dicta iniusticia est.

CAPITULUM V

Quia autem inequale et plus non idem, set alterum ut pars ad totum, plus quidem enim omne inequale, inequale autem non omne plus, et iniustum et iniusticia non eadem, set altera ab illis, hec quidem ut partes, hec autem ut tota. Pars enim hec iniusticia,
3obi5 tocius iniusticie. Similiter autem et iusticia, iusticie. Quare de ea que in parte iusticia et de ea que in parte iniusticia dicendum, et de iusto et iniusto similiter. Secundum quidem igitur totam virtutem ordinata iusticia et iniusticia, que quidem tocius virtutis
3obzo existens usus ad alium, que autem malicie, dimittatur. Et iustum et iniustum secundum has manifestum id est qualiter ut determinandum. Fere enim multa legalium, a tota virtute precepta sunt. Secundum unamquamque enim virtutem precipit vivere, et secundum
3ob25 unamquamque maliciam, prohibet lex. Factiva autem tocius virtutis sunt legalium quecumque lege posita sunt circa discipli-

7Vb.P2Mb Ob £bPbXb 4 vel] *rj Kal MbLb : Kal Ob* 7 quecumque] *irepl praem.* 10 utique] 8¿ 7kfbJCb 14 plus] *Trapávop-ov ιιXεον PbKb : irapávc>ij.ov corr. Ob* 15 ad] *Kal praem. JKb* 15-16 plus quidem — omne plus] ro *yap avtaov wnav irapávop.ov, ro* ■*napávop.ov* ovy *anav avtvov praem. MbObPb* 18 Quare (<9bLbPb)] *uigtg Kal P2Mb : ¿¡s Nb* : cúy Kb 22 iustum (Mb)] + 24 precepta *(irpQaraTTÓp.eva marg. Ob,* Pb/^b)] *irparrop-eva*

CwFhUt Lv(=KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 5 saltem *Lp* 18 iusticia] iniusticia *CwFhUtLP* 21 que] + scilicet (Supple *Eo)* iusticia *s.l. CwFh OqSt, marg. Eo* 22 que] 4- scilicet (id est *CwFh)* iniusticia, existens supple usus ad alium tocius (+ malicie *EoSt) s.l. St, marg. CwFhEo* 23 id est qualiter *s.l. CwFh, marg. Eo* : quomodo *in textu post* ut *add. Lv*

nam que ad commune. De ea autem que secundum unumquemque disciplina, secundum quam simpliciter vir bonus est, utrum politice est vel alterius, posterius determinandum. Non enim forte idem et viro bono esse et civi omni. Eius autem que secun- 30630
dum partem iusticie et secundum ipsam iusti, una quidem est species que in distribucionibus honoris vel pecuniarum vel aliorum quecumque partibilia communicantibus urbanitate. In hiis enim est et inequale habere et equale alterum ab altero. Una autem que in commutacionibus directiva. Huius autem partes 3iai
due. Commutacionum enim hee quidem voluntarie sunt, hee autem involuntarie. Voluntarie quidem tales, puta vendicio, empcio, mutuacio, fideiussio, usus, deposicio, conduccio. Voluntarie autem dicuntur quoniam principium commutacionum 3ias
harum, voluntarium. Involuntariarum autem hee quidem occulte, puta furtum, mechia, veneficium, proagogia, servi seduccio, dolo occisio, falsum testimonium. Hee autem violente, puta verberacio, vinculum, mors, rapina, orbacio, accusacio, iniuriacio.

CAPITULUM VI

[6] Quia autem et iniustus inequalis et iniustum inequale, manifestum quoniam et medium aliquod est iniusti. Hoc autem est equale. In quali enim operacione est plus et minus, est et equale. Si igitur iniustum inequale, iustum equale. Quod et sine racione videtur omnibus. Quia autem equale medium, iustum
medium quoddam utique erit. Est autem equale, in minimis giais
duobus. Necessarium igitur iustum et medium et equale esse et ad aliquid et quibusdam. Et secundum quod quidem medium, aliquorum. Hec autem sunt plus et minus. Secundum quod autem equale, est duobus. Secundum quod autem iustum, aliquibus.

7VbP27Ub *Ob EbPbKb* 15 proagogia *(rrpoayaiyia)] TTpovaywyla Kb (srpoaywyela edd.)* servi seduccio (SovAau-aria)] *Socarraría Λb* 17 accusacio *(narrjyopia NbOb)] Ka-K-ryyopia '21* iniusti *(rov* ¿âixotj)] *ιον ariaov* 22 operacione est] *inv. Pb* 26-27 et ad aliquid et quibusdam |«ai *npis* r> *Kal naiv* ,1/b)] *nat Ticrl «ai Trpós rc NbP2ObPb : Kal npós* rt *Eb : Kal Tialv* A'b

CwFhUt L?(=KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 9 mutacionibus *CwFh* 12 mutacio *LvEo* : imitado *Kt* 14 Involuntariarum] Involuntarium *CwFhSt* 25 in minimis] ut *praem. LvRtNaSe* 29 *ante* est *semicolo interp. CwFhUtEs OqSeSt, post* est *Eo : non. interp. LvEtNa*

Necessarium ergo iustum in minimis esse quatuor. Quibus enim
3iaao iustum contingit ens, duo sunt, et in quibus, persone, due, et
eadem erit equalitas quibus et in quibus. Ut enim illa habent que
in quibus, sic et illa habent. Si enim non equates, non equalia
habebunt. Set hinc pugne et accusaciones, quando vel equales
non equalia, vel non equales equalia habent, et in distribucione
suscipiunt.
3ia25 Adhuc ex eo quod secundum dignitatem, hoc manifestum.
Iustum enim in distributionibus confitentur omnes secundum
dignitatem quandam oportere esse. Dignitatem quidem non
eandem, dicunt omnes existere. Set democratici quidem, liberta-
tem, oligarchiki autem, divitias, quidam autem, generis nobili-
tatem, aristokratici autem, virtutem. Est ergo iustum propor-
31.-130 cionale quid. Proportionale enim non solum est monadici numeri
proprium, set totaliter numeri. Proporcionalitas enim equalitas
est proporcionis, et in quatuor minimis. Disiuncta quidem igitur
quoniam in quatuor, manifestum. Set et continua. Uno enim ut
3lbi duobus utetur et bis dicit. Puta ut que A ad eam que B, ita que
B ad eam que G. Bis igitur que B dicta est. Quare si que B ponatur
bis, quatuor erunt proporcionata. Est autem et iustum in qua-
?Ib5 tuor minimis, et proportio eadem. Divisa sunt enim similiter et
quibus et que. Erit ergo ut A terminus ad B, ita G ad D. Et
permutatim ergo ut A ad G, B ad D. Quare et totum ad totum,
quod distributio coniungit. [7] Ergo A termini cum G et B cum
tt>io D coniunccio, in distribucione iustum est. Et medium iustum.

NbP?Mb Ob LbPbKb 2 persone (? *rá.* 7rpócraj7ra)j *Ta. npay/xara* 3 erit] *post* equalitas *Pb* : *om.* CbZ<b 3-4 que in quibus] *om.* A'b 5 velj *om. MbLb* (vel equales non equalia *om. Pb)* 6 vel non equales equalia] *om. MbLb* 11 existere] *om. ObPb* 12-13 divicias — autem] *om. Pb* 16 proporcionis (NbPbA'b)] Aóycuv 18 utetur *{NbP2MbLb)\ XPVTaí* ltaJ + «raí LbFb (ita *Om. MbLb)* 24 coniungit (Afb)] + *ko.v ovtms avvredrj, biKaícos* avvSvaÇei

CwFhUt L^{ — KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 12 quidam] + id est (ut *Eo* : *om. St)* monarchici *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 13 -katici *LPNa* : -cratici *UtEo* : -crati *CwFh* 18 dixit *CwFhUt* 22 Erit] *vide Roberti Grosseteste Notulam* : Ponuntur hic littere in directa proporcionalitate secundum ordinem quem habent in alphabeto greco et significant littere in alphabeto greco numeros sui ordinis. Unde potest transferri A in unum vel primum, B vero in duo vel secundum, (1 autem in tria vel tercium, D autem in quatuor vel quartum *{praem.* Line. *Cc) marg. EoKsStCc* 25-233.1 Et medium—proporciónale1] + Hoc est (+ secundum Line. Cc) iustum est medium, supple pluris et minoris. Et hoc, id est plus et minus, est prêter proporciónale, quasi diceret : Iustum est medium eius quod est pretor proporcionale, id est inequalis *{praem.* Episcopus *Oq) marg. FhUtEoKsOqStCc*

Hoc est prêter proporciónale. Proporciónale enim, medium. Iustum autem, proporciónale. Vocant autem talem proporcionalitatem geometricam mathematici. In geometrica enim accidit et totum ad totum, ut alterum ad alterum. Est autem non
5 continua hec proporcionalitas. Non enim fit unus numero termi- 3ibi5
nus cui et quod. Iustum quidem igitur hoc, proporciónale ; iniustum autem, quod prêter proporcionale. Fit ergo hoc quidem plus, hoc autem minus ; quod et in operibus accidit. Qui quidem enim iniustum facit, plus habet ; qui autem iniusta passus, minus boni.
10 In malo autem, e converso. In boni enim racione fit minus malum, 3ib2o
ad maius malum. Est enim minus malum, magis eligibile maiori. Eligibile autem bonum ; et magis, maius. Species quidem igitur una iusti, hec est.

CAPITULUM VII

15 Reliqua autem una, directivum quod fit in commutacionibus jibzs
et in voluntariis et in involuntariis. Hoc autem iustum aliam speciem habet a priori. Distributivum quidem enim iustum communium semper secundum proporcionalitatem est dictam. Et enim a pecuniis communibus si fiat distribucio, erit secundum 3ib3o
20 proporcionem eandem quam habent ad invicem illata. Et iniustum oppositum iusto huic, prefer proporciónale est. In commutacionibus autem iustum est quidem equale quid et iniustum inequale, set non secundum proporcionalitatem illam, set secundum 32a!
arismeticam. Nichil enim differt si studiosus pravum privavit, vel
25 pravus studiosum, neque si mechatus est studiosus, vel pravus. Set ad nocumenti differendam solum, respicit lex, et utitur ut *3211.5*
equalibus. Si hic quidem iniustum facit, hic autem iniustum patitur, et si hic quidem lesit, hic autem lesus est. Quare iniustum hoc inequale existens, equate temptat iudex. Et enim cum
30 hic quidem vulneretur, hic autem percuciat vel et occidat, hic

NbPzMb Ob LbEbA'lj i prêter (t ó *Trapa* LbPbKb)J roû *Trapa NbPzOb* (1-2 Hoc — Iustum *om. Mb)* 4 ut (? díuirep)] *oirep* 10 fit] + *Kai NbP2Mb* 16 in1 *et* in2] *om.* 17 habet] eo-ri *NbPz* iustum] *om. PbKb* 26 ad *(rrpos)] rrpo NbKb* solum respicit] *inv. PbKb* 27 hie quidem] *om.* A'b 30 et] *om. MbOb*

CwFhUt Lv(= KuRk} EoKsKtNaOqSeSt (Ce) ri Est] Et *CwFhUtOq* 16 in1 *om. St'* et in voluntariis *om. Kt* in2 *om. EoKtNaSl|* 29 equare] et quare *CwFh :////// Ut|* 30 et *om. LPEo|KsSt|*

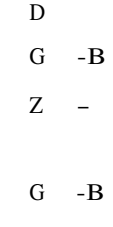
autem moriatur, divisa est passio et accio in inequalia. Set temp-
32310 tat dampno equare, auferens a lucro. Dicitur enim ut simpliciter
dicere in talibus, et si non aliquibus proprium nomen videatur,
no.ca.
lucrum, puta percudenti, et dampnum pacienti. Set quando
quidem mensurata est passio, vocatur hoc quidem dampnum,
hoc autem lucrum. Quare pluris quidem et minoris equale me-
323.15 dium. Lucrum autem et dampnum hoc quidem plus, hoc autem
minus, contrarie. Boni quidem enim plus, mali autem minus,
lucrum ; contrarium autem, dampnum. Quorum erat medium,
equale; quod dicimus esse iustum. Quare directivum iustum uti-
que erit, medium dampni et lucri.

32320 Propter quod et quando dubitant, ad iudicem refugiunt. Ad
neu. ge.
iudicem autem ire, ire est ad iustum. Iudex enim vult esse velud
neu.ge.
iustum animatum. Et querunt iudicem medium. Et vocant qui-
dam mesidicos, ut si medio contingant iusto compositi. Medium
32325 ergo iustum, si quidem et iudex. Iudex autem, adéquat ; et quem-
ab. ca.
admodum linea in inequalia secta, quo maior seccio medieta-
tem superexcedit, hoc abstulit et minori seccioni apposuit. Cum
autem dicha dividatur totum, tunc aiunt habere quod ipsius
cum accipiant equale. Equale autem, medium est maioris et mi-
32330 noris secundum arismeticam proporcionahtatem. Propter hoc et

N^PZM» 0» IPPt'K!' 3 videatur *(S0Kfj O»)J efy NbP^MhLh* : *r, P'<K'<* 8 enim] om. 13 ire2] *om. NbMbLbKb* 15 mesidicos (/xecnSiKovs' *fk supra ras.) Lb, corr.* Nb)] *p,evobÍKT¡v Mb* : ¿uecuStovs· *ceit.* 16 ergo (Mb)J -f *tt* 19 quod ipsius (ro avrov *NbP2Kb*|-\ to avrov *LbPb* : to avro : ra *avrov Ob*

CwFhUt L$[= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 2 a lucro] + id est a lucrante, id est ab iniuriam faciente (ab *om. EoOq* : dampnum *{exp.)* faciente iniuriam *Eo* : ferente *Oq) marg. CwFhUtEoKsOq* Dicitur enim] Sistitur enim *Eo*l : Tn libro Episcopi : Dicitur enim *marg. Eo*2 3 et si] set si *CwFhUtL?* 4 puta percudenti] + Supple fit vel adquiritur lucrum, et dampnum fit vel adquiritur pacienti *marg. CwFh UtEoKsSt* no. ca. *s.l. CwFh* : vo. ca. *s.l. St* 5 mensurata] + id est appreciata (+ secundum Commentatorem Cc) *s.l. OqCo* 9 Quorum] 4- scilicet *{om. Oq}* dampni et lucri *s.l. OqCc* 13 ire2 *om. CwNaRk* 13-14 neu. ge. *supra* iustum *et* iustum animatum *CwFhOqSt, semel scr. sed signo* 11 *ad utraque verba retulit marg. Eo* 13 velud] velut *KtOq* : ad *Se* 14-15 Et vocant — compositi] + Quidam, id est iniusta passi, vocant indices mesidicos, id est medios iustos, quia si sorciantur medio, id est equali, hoc fiet per hoc quod iniustum passus et qui iniustum fecit componentur, hoc est coordinabuntur (ord-*Ks)* et coproporcionabuntur *{om. CwFh}* arismetice iusto, id est iudici *{praem.* Line. *Cc} marg. CwFhUtEoKsStCc* : id est medios iustos *supra* mesidicos, id est a medio *supra* medio, id est concordati *supra* compositi *s.l. Oq* 17 ab. ca. *s.l. CwFhEoOqStCc* 19 dicha] + id est in duas partes equales *s.l. Oq*

nominatur dikaion, quoniam dicha est, quemadmodum si quis dicat dichaion, et dikastes, dichastes. Si enim duobus equalibus auferatur ab altero, ad alterum autem apponatur, duobus hiis superexcedit alterum. Si enim ablatum sit quidem, non sit autem apposítum, uno utique solum superexcessit. Medium ergo, uno ; 32b!
ab. ca.
et medium, a quo ablatum est, uno. Hoc ergo cognoscemus et quid auferre oportere a plus habente, et quid apponere minus habenti. Quo quidem enim medium superexcedit, hoc apponere oportet minus habenti. Quo autem superexceditur, auferre a maximo. Equales in quibus AA, BB, GG, ad invicem. Ab AA auferatur AE et apponatur GG, quod in quibus GD. Quare tota DGG eam que est AE superexcedit eo quod est GD et eo quod est GZ. Eam ergo que est BB eo quod est GD.

32b5

Est autem et in aliis artibus hoc. Destruerentur enim utique 32bxo si non fecit faciens et quantum et quale, et paciens passus est hoc et tantum et tale. Venerunt autem nomina hec et dampnum et lucrum, ex voluntaria commutatione. Plus quidem enim habere quam que sui ipsius, lucrari dicitur, minus autem hiis que ex principio, dampnificari, puta in vendere et emere et in 321315 quantis aliis licenciam dedit lex. Quando autem neque plus neque minus, set ipsa per se ipsa fiunt, que ipsorum aiunt habere, et neque dampnificari neque lucrari. Quare lucri cuiusdam et dampni medium iustum est eorum que circa voluntarium equale habere quod et prius et posterius. 32bzo

CAPITULUM VIII

[8] Videtur autem aliquibus et contrapassum esse simpliciter iustum, ut Pithagorici dixerunt. Determinabant enim simpliciter

NbP2Mb Ob *LbPbKb* 7 oportere (Seîp)J 8et 13 in quibus] *Ob* 14 AE *(ai* Pb)] *ea cett.* 16 hoc] *ante* et *ObPbKb* *21* vendere et emere] *inv. ObPbKb* 23 per se ipsa (3i'auTÓ)p 81'avTiSv que ipsorum (rà av-7¿ü v)] rà *elvtcHv MbOb* 25 eorum que *(raw corr. P2,* ObZ,b.Pb)] ra> *NbP2Kb* : to *Mb* circa (77-ept Mb)] *Trapa* 25-26 equale habere quod (? *taov exeiv T®)] Tb (T£ -^b)* ICTOP *^X€IV*

CwFhUt Lv(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 2 dichaion] dikaion *LvEoSe* dichastes *primo om. marg. suppi. pr.m.St* : dikastes *RkEo* : dicastes *Oq* 6 ab. ca. *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* 8-15 *schema hab. EoKtNaOqStCc* 16 artibus] tribus *CwxFh* : ///// *Utl* 29 pitha- *OqSt* : pitta- *Se* : pita- *cett.*

iustum contrapassum alii. Contrapassum autem non congruit,
32b25 neque in distributivum iustum, neque in directivum, quamvis volunt hoc dicere et Radamanthis iustum. Si patiatur que fecit, vindicta recta fit. Multis enim in locis dissonat. Puta si principatum habens percussit, non oportet repercutí ; et si principem
32b30 percussit, non percutí solum oportet, set et puniri. Adhuc et involuntarium et voluntarium differt multum.

Set in communicacionibus quidem commutativis continet tale iustum, contrapassum, secundum proporcionalitatem, et non secundum equalitatem. In contrafacere enim proporciónale commanet civitas. Vel enim hoc male querunt. Si autem non,
33ai servitus videtur esse, si non contrafaciat. Vel quod bene. Si autem non, retribucio non fit. Retribucione autem commanent. Propter quod et graciarum sacrum prompte faciunt, ut retribucio sit. Hoc enim proprium gracie. Refamulari enim oportet ei qui graciam fecit, et rursus ipsum incipere graciam facientem. Facit enim retribucionem eam que secundum proporcionalitatem seeundum diametrum coniugacio. Puta edificator in quo A, coriarius in quo B, domus in quo G, calciamentum in quo D. Oportet igitur accipere edificatorem a coriario illius opus, et ipsum illi

i alii (aAAa> Pbæb)] *om.* 6 et2] *om.* 7 involuntarium et voluntarium] *inv. M^O^K*l} (involuntarium et *om.* Pb) 16 Refamulari] 4- *re* 19 enim] *(om.* 26 illius opus (ro *¿Keívov epyov P*M*P*y\ tou ¿KCLvov epyou cett. (etiam s.l. Pz)*

CwFhUt L^(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Cc) 3 radamantis *OqNa^-Sel* : in dampnanthis *Eo* 6 et2] per *Kt* : *om. Rk* 8 communicacionibus] commutacionibus *CwFhUtL^EoKtOq* 9 tale iustum] -f- id est politicum iustum *s.l. FhOqSt, marg. CwEo* n Vel — querunt] + Id est qui male passi sunt querunt eos a quibus male passi sunt, pati hoc, scilicet male sicut ipsi passi sunt, quia si non contrapaciantur qui male fecerunt, servitus est ipsis male passis, si videlicet non contrafaciant per se vel per indices (-cem *Oq)* quod passi sunt (sint *Oq)* proporcionaliter. Vel quod bene, id est vel qui bene passi sunt, querunt resume, eos a quibus bene passi sunt contrapati proporcionaliter quod bene *(praem.* Episcopus *Oq) tuarg. EoKsOqSt* 15-26 *Schema kab. EoKtOqSt* 16 Refamulari] Refamiliari *CwFhUt*

retribuere quod ipsius. Si igitur primum sit secundum proporcio- 33310
nalitatem equale, deinde contrapassum fiat, erit quod dicitur. Si autem non, non equale, neque commanet. Nichil enim prohibet melius esse alterius opus, quam alterius. Oportet igitur utique hec equari. Est autem hoc, et in aliis artibus. Destruerentur enim si non fecit faciens et quantum et quale, et paciens passus est hoc et 33315
tantum et tale. Non enim ex duobus medicis fit communicacio, set ex medico et agricola, et omnino alteris et non equalibus. Set hos oportet equari. Propter quod omnia comparata oportet aliqualiter esse, quorum est commutacio. Ad quod nummisma venit, 33320
et fit aliqualiter medium. Omnia enim mensurat. Quare et superhabundanciam et defectum. Quanta quedam utique calciamenta, equale domui vel cibo. Oportet igitur quod edificator ad coriarium, tanta calciamenta ad domum vel cibum. Si enim non hoc, non erit commutacio neque communicacio. Hoc autem, si non equalia sint aliqualiter, non erit. Oportet ergo uno aliquo omnia 33325
mensurari, quemadmodum dictum est prius. Hoc autem est

id est necessitas
et indigencia

secundum veritatem quidem, opus quod omnia continet. Si enim nichil indigerent, vel non similiter, vel non erit commutacio, vel non eadem ; puta propter commutacionem necessitatis nummisma factum est, secundum compositionem ; et propter hoc nomen habet nomisma, quoniam non natura set nomo, est ; 33330
et in nobis transmutare et facere inutile. Erit utique contrapassum, quando equata sunt. Quare quod agricola ad coriarium, hoc opus coriarii ad quod agricole. In figuram autem proporcionalitatis, oportet ducere quando commutabuntur. 33b!

Si autem non, utrasque habebit superhabundancias alterum extremum. Set cum habeant que ipsorum, sic equales et communicantes, quoniam hec equalitas potest in ipsis fieri. Agricola A,

NbP2Mb *Ob LbPbKb* i quod ipsius (ro aùroy)] roi? avrov NbMbLbPb : roí *avrov P2ObKb* 4 utique (817 NbP2Pb)] *om.* 20 propter (St')] 8' 25 proporcionalitatis] *post* (26) ducere *PbKb* 26 oportet ducere] *ov* Set *ayeiv* (où Stá*yeiv Kb)* 28 que ipSOrum] rà *aVTci›v Mb* : T0 *avræv Pb* . *ıo avrcvv Kb*

CwFhUt — *KuRk) EoKsKtNaOqSeSt* (Cc) 6 est *om. CwFhUtL?* 9 comparata] + id est appreciabilia *s.l. Oq* 10 commutacio est *tr. CwFhUlLv* 18 id (hoc *Oq)* est necessitas et indigencia *s.l. FhOqSt, marg. Cw* : id est indigencia *s.l. Cc* 19 commutacio erit *tr. CwFhUtL^Eo* 22 nummisma *FhEo KsNa* 25 hoc — agricole] Vel sic : hoc opus agricole ad quod coriarii. Diversi enim libri sic diversimode habent *marg. CwFhUtKsSt* : Quidam libri habent sic : hoc opus agricole ad quod coriarii *marg. Eo* opus + indigencia £p

33t>5 Agricola Coriarius cibus G, coriarius B, opus ipsius equatum D. Si autem sic non erat contrapati, non utique erat communicacio. Quoniam autem id est indigencia mutua opus continet quemadmodum unum quid ens, ostendit quoniam cum non in necessitate sint ad invicem vel utrique vel alter, non commutant, quemadmodum id est quando cum quo habet ipse, Cibus Calciamenta indiget quis, puta vino dantes frumenti educcionem. Oportet
33bio ergo hoc equari. Pro futura autem commutatione si nunc nichil indiget, quoniam erit si indigeat, nummisma puta fideiussor est nobis. Oportet enim hoc ferenti esse accipere. Patitur quidem igitur et hoc idem ; non enim semper equale potest ; verumptamen vult manere magis. Propter quod oportet omnia
33t>i5 appretiari. Sic enim erit semper commutatio. Si autem hoc, communicacio. Nummisma utique quemadmodum mensura commensurata faciens, equat. Neque enim utique non existente commutatione communicacio erat ; neque commutacio, equalitate non existente ; neque equalitas, non existente commensuracione. Secundum veritatem quidem igitur inpossibile tantum
33b2o differéncia, commensurata fieri. Ad opus autem, contingit sufficienter. Unum utique aliquid oportet esse. Hoc autem, ex supposicione ; propter quod nomisma vocatur. Hoc enim omnia facit commensurata. Mensurantur enim omnia nummismate. Domus

NbP2Mb Ob LbPbKb 18 semper] *ante eritLbKb* : *om. Pb* 19 utique] 8e A7b mensura] /¿erpw *Lb* : *péaov NbP2Mb* 25 utique aliquid oportet (S‹J rt Set PbKb)] Se' rt Set *Lb* : Set S‹/ rt NW : S¿ Set_rt *PbMb* 27-239.4 Domus — utique erit (otwta *rfs* a. *pvwv* ë. *kXIvt¿ etft** ‹) /9. pvâç á£ia. *r¡* Se *kXIvt) népTTTOv pepos rrjs* otKt'aç *dv* etij -Pb)] *oiKia* (-p e^>' *-rjs Ob) a, pvac* 8e'/ca /3, *xXivr) y.* to (-}- 817 A7b *P2LbPb* : 8è *Mb) a* tov *fi ypurv,* et *rrévre pvu>v d£la rj oikÍo.,* (-f- to *Mb) laov '* 17 8è *kXIvt^* (-l- ‹) *LbPb) Sekelrov pepos* to *y* tov /9 *cett. (etiam Pb ante oiklo.* — *dv* en?)

CwFhUt U>(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Ce) 1-12 *schema hab. EoKtOqSt* 4 commutacio *CwFhUtOq* 5 id est indigencia mutua *s.l. FhSt, marg. CwEo* : id est indigencia et utilitas *s.l. Oq* : indigencia *in textu post* opus Lp 8 utrique] *uterque perscriptum Se* 10 id est quando *supra* quo *Fh^St, signo ' ' ad verbum* quo *retulit marg. Eo* : *supra wcnFh2, signo ' ' ad verbum* cum *retulit marg. Cw* 26 quod -f- et *Kt* nummisma *FhKt*

in qua A, mnarum quinque, lectus in quo B, mna dignus. Lectus autem quinta pars domus utique erit. Manifestum igitur quanti lecti equale, domui, quoniam quinque. Quoniam autem sic commutacio erat ante quam nummisma erat, manifestum. Differt enim nichil vel lecti quinque pro domo, vel

Domus	Lectus	
Quinque mnarum	Unius mne	33b25

ge-ca-
quanti quinque lecti. [9] Quid quidem igitur iniustum et quid iustum est, dictum est.

CAPITULUM IX

Determinatis autem hiis, manifestum quoniam iusta opera- 33b30
cio medium est eius quod est iniustum facere et iniustum pati. Hoc quidem enim plus habere, hoc autem minus est. Iusticia autem medietas est non secundum eundem modum predictis virtutibus, set quoniam medii est. Iniusticia autem extremorum. 34a!
Et iusticia quidem est habitus secundum quem iustus dicitur operativus secundum eleccionem iusti, et distributivus et ipsi ad alium et alteri ad alterum. Iniustus autem, non sic. Quare
ge-ca. ge. ca.
eligibilis quidem plus ipsi, minus autem proximo ; nocivi autem 343.5
e converso. Set equalis eius quod secundum proporcionalitatem. Similiter autem et alii ad alium. Iniusticia autem contrarium iniusti. Hoc autem est superhabundancia et defectus utilis vel nocivi prefer proporciónale. Propter quod superhabundancia et defectus, iniusticia ; quoniam superhabundancie et defectus est.

O" Lr'P!"K" 7 autem] 84 A» 18 medietas] + *ns LbP»iP>* eundem] + Se *ObLbPbKb* predictis *(npoeLp^pLevacs Anonymus,* p. 227, 38 : *primis (ιοtis nporépais* Nb)] raîç *irporopov P2Mb, post* virtutibus *Gb : raís* aAAatf *LbPbKb 20* habitus] om. 21 ipsi *(ai>T<p* NbP2Æb)] *avrcp* 22 Iniustus autem] om. 23 ipsi *(avT<p* NbP2Kb)] *avTcp* 27-240.3 Propter quod — proporcionale] om. Arb

CwFhUt Lv(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Ce) 1-11 *schema hab. EoOqKt (alterum tantum schema, quod ad comm. pertinet, hab. St)* 4 Manifestum + est *CwFhUt* 12 ge. ca. *s.l. CwFhEoSt* 18 predictis] 4- alius liber (in *pro* li. *Fh)* habet (om. *CwFh)* *primis *s.l. Fh, marg. CwEoKsSt* 19 Iniusticia] Iusticia *NaOqSP* 23 ge. ca. ... ge. ca. *s.l. CwFhEoOqSt*

34aio In se ipso quidem superhabundancie, simpliciter utilis, defectus autem, nocivi. In aliis autem totum quidem, similiter. Quod autem prêter proporciónale, qualiter contigit. Iniustificacionis autem quod quidem minus, iniustum pati est ; quod autem maius, iniustum facere. De iusticia quidem igitur et iniusticia
34ai5 que utriusque est natura, dictum sit secundum hunc modum. Similiter autem et de iusto et iniusto universali.

CAPITULUM x

[10] Quia autem est iniustum facientem nequaquam iniustum esse, quales autem iniustificaciones faciens iam iniustus est secundum unamquamque iniusticiam, puta fur, vel mechus, vel latro ?
34a2o Vel sic quidem nichil differet. Et enim si commisceatur mulieri sciens hoc, cui, set non propter eleccionis principium, set propter passionem, iniustum facit quidem igitur, iniustus autem non est, puta neque fur, furatus est autem, neque mechus, mechatus est autem. Similiter autem et in aliis. Qualiter quidem igitur habet contrapassum ad iustum, dictum est prius.

CAPITULUM XI

34Í125 Oportet autem non latere quoniam quod queritur est et simpliciter iustum et politicum iustum. Hoc autem est communicativum vite ad esse per se sufficiendam in liberis et equalibus, vel secundum proporcionalitatem vel secundum numerum. Quare quantis non est hoc, non est hiis ad invicem politicum iustum,
34a3o set quoddam iustum et secundum similitudinem. Est enim iustum, quibus et lex ad ipsos. Lex autem, in quibus iniusticia. Vindicta enim, iudicium iusti et iniusti. In quibus autem iniusticia, et iniustum facere in hiis. In quibus autem iniustum facere, non omnibus iniusticia. Et hoc autem est plus ipsi tribuere sim-

NbP2Mb Ob LbPbKb i superhabundancie] + pèv *Kb* 10 autem (8' Pb)j *om.* 15 neque1] *ov PbKb* 16 autem2] om. Pb 20 est communicativum (eortp *Koivajvow pv.m.P2 vel €<7riv koivcovov corr.N*l0, 7kfb)] *¿ctiv €îri koivcúvúv* . €CTTL *KOIVÜJVCÜV* l ÇO74 *K01V0. P*|* i *€lTl KOik'OJI'â/k'* 21 ÍTl (? ¿ff')] *OWl.* 28 Et] *om.* ipsi (ai'Tœ JVbP2Æb)] aura

CwFhUt Lb(—KuRk) EoKsKtNaOqSeSt (Co) 2 quidem + perfectum *Se* 3 contingit *UtLPEoKsNaSeSt|* 12 difíerret *Oq^Se* : differt *L*KsNa*

pliciter bonorum, minus autem, simpliciter malorum. Propter quod non sinimus principari hominem, set racionem, quoniam 343.35
sibi ipsi hoc facit, et fit tirannus. Est autem princeps, custos 34b!
iusti. Si autem iusti, et equalis. Quia autem nichil ipsi plus esse
5 videtur, si quidem iustus, non enim tribuit plus simpliciter boni
ipsi, si non ad ipsum proporciónale est. Ideo alteri laborat. Et 3455
propter hoc alienum esse aiunt bonum, iusticiam, quemadmodum
dictum est et prius. Merces autem ergo quedam danda. Hoc
autem honor ct gloria. Quibus autem non sufficienda hec, isti
io fiunt tiranni. Dominativum autem iustum et paternum, non
idem hiis, set simile. Non enim est iniusticia ad que ipsius sim-
id est Servus
pliciter. Possessio autem et filius, usque utique sit pelicon et 34bio
non separetur, quemadmodum pars ipsius. Se ipsum autem nullus
eligit nocere. Propter quod non est iniusticia ad se ipsum. Neque
r5 ergo iniustum, neque iustum politicum. Secundum legem enim
erat, et in quibus natum est esse lex. Isti autem erant quibus
existit equalitas ad principandum et essendum sub principe. 34b!5
Propter quod magis ad uxorem est iustum quam ad natos et
possessiones. Hoc enim est ikonomicum iustum. Alterum autem
20 est et hoc, a politico.

CAPITULUM XII

Politici autem iusti, hoc quidem naturale est, hoc autem lega-
le. Naturale quidem quod ubique eandem habet potenciam, et
non in videri, vel non. Legale autem, quod ex principio quidem 34b¿o
25 nichil differt sic vel aliter ; quando autem ponuntur, differt. Puta
mna redimi, vel capram sacrificare, set non duas oves. Adhuc
quecumque in singularibus lege ponunt, puta sacrificare Braside,
et sentencialia. Videtur autem quibusdam omnia esse talia,

NbPzMb Ob Z,b**P**b**K**b 2 racionem] *70>v* Aóycvp 7Vb : *tov vó^ov Mb* § plus] *om. P'0* 6 ipsi (avTÚi 7Vb**P**2Áb)J auro) 8 autem] om. ergo quedam] *inv. MbOb* 9 Quibus (oaots Ob)] orai hec] *ra rocavra LbPbKb* ii ipsius *(avrov* 7Vb/'2Lb)] *ai/Tov* 13 non (^17 *PzMbLb)] om.* 16 natum est] *€ire</>vK€i* 20 est *(NbPzPb)J om.* 28 omnia esse] *inv. ObLbPbKb*

CwFhUt U>(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 8 et] ut *Na* : *om. CwFhLv* 12 id est servus *s.l. CwFhOqSt, marg. Eo* pelicon + inperfectus L$_{p}$ 14 iniusticia] iusticia *CwFhVt* 19 yko- *EoKu* : yco- *KtSe* 25 ponitur *CwFhUtLP* (sic — ponuntur *om. Rk)* : puniuntur *Se.*

34b25 puta quod quidem natura inmobile et ubique eandem habet potenciam, quemadmodum ignis et hic et in Persis ardet. Iusta autem mota conspiciunt. Hoc autem non est sic habens, set est ut, quamvis apud deos nequaquam equaliter habens. Apud nos
34b3o autem est quidem aliquid natura mobile, quia quidem omne. Set est tamen hoc quidem natura, hoc autem non natura. Quale autem natura contingencium et aliter habere, et quale non, set legale et compositio, si ambo mobilia similiter ? Manifestum et in aliis eadem congruet determinacio. Natura enim dextera melior, quamvis contingit ambidextros fieri. Que autem secun-
35ai dum composicionem et conferens iustorum, similia sunt mensuris. Non enim ubique equales vini et frumenti mensure, set ubi quidem emuntur, maiores, ubi autem vendunt, minores. Similiter autem et non naturalia, set humana iusta, non eadem ubi-
35a5 que, quia neque urbanitas, set una solum ubique secundum naturam optima.

CAPITULUM XIII

Iustorum autem et legalium unumquodque ut universalia ad singularia habet. Operata quidem enim multa. Illorum autem unumquodque, unum. Universale enim. Differt autem iniustificacio et iniustum, et iustificacio et iustum. Iniustum quidem
35aio enim est natura vel ordine, idem autem hoc quando operatum est, injustificado est, ante autem quam operatum est, nequaquam, set iniustum. Similiter autem et iustificacio. Vocatur autem commune magis dikaiopragema. Iustificacio autem, direccio iniustificacionis. Secundum unumquodque autem ipsorum,
3jai5 et quales species et quot et circa que existunt, posterius intendendum. Existentibus autem iustis et iniustis dictis, iniustum facit quidem et iustum operatur, quando volens quis ipsa ope-

Aínp23fb Ob i puta (olor)] *Sién O» : ori cett.* 4 nequaquam equaliter (ovÔa/xwç i'crcos)] *inv.* (l'aois *Mb*) habens] *om.* Kb : + ¿cm *Lb* 5 aliquid] + *Kal* quia quidem (ori /xevrot)] *ov ¡¿¿vtot P2Mb : ¡¿¿vtoi cett.* 8 composicio *(ctvvGiikt) codd.)] awdr/K-r) edd.* 10 contingit] + *irávras* 15 urbanitas (ttoÅctêîœ 7VbP2)] *TToXiTEÎat (ai praem. MbOb)* 22 idem] *avro ObLbPbKb* 23 est2] *om. LbPbKb* 24 iniustum] + ort (ri *Kb) orar -n-pa^Oi} dStfcrjfta ¿crrív NbObLbPbKb* 25 commune] *post* dikaiopragema *ObLbPbKb*

CwFhUt L»(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 11 composiciones^: apposicione *CwFhUt* adferens *Oq* 13 venduntur *UtKs*

ratur. Quando autem nolens, neque iniustum facit neque iustum operatur, set vel secundum accidens. Quibus enim accidit iustis esse vel iniustis, operantur. Iniustificacio autem et dikaiopragema determinatur voluntario et involuntario. Cum enim vo- 3ja2o
luntarium sit, vituperatur. Simul autem et iniustificacio, tunc est. Quare iniustum aliquid erit quidem, iniustificacio autem nequaquam, si non voluntarium assit. Dico autem voluntarium quidem, quemadmodum prius dictum est, quod utique aliquis in se ipso existencium, sciens et non ignorans operatur neque
quem, neque quo, neque cuius, puta quem percutit, et quo, et 3sa25
cuius gracia ; et illorum unumquodque, non secundum accidens ; neque vi, quemadmodum si quis accipiens manum ipsius, percutit alterum, non volens autem. Non enim in ipso. Contingit autem percussum patrem esse ; hunc autem, quoniam quidem
homo vel presencium aliquis, cognoscit ; quoniam autem pater, 35a3o
ignorat. Similiter autem tale determinetur, et in hiis cuius gracia, et circa operacionem totam. Ignoratum utique vel non ignoratum, non in ipso autem ens, vel vi, involuntarium. Multa enim et natura existencium scientes et operamur et patimur, quorum 35b!
nullum neque voluntarium neque involuntarium est, puta senescere vel mori.

Est autem similiter in iniustis et iustis, et quod secundum accidens. Et enim si pignus reddat quis nolens et propter timorem, neque iusta operari neque dikaiopragein dicendum, set vel 35bs
secundum accidens. Similiter autem et coactum et nolentem pignus non reddentem, secundum accidens dicendum iniustum facere et iniusta operari. Voluntariorum autem hec quidem preeligentes operamur, hec autem non preeligentes. Preeligentes quidem, quecumque preconsiliantes, ineligibilia autem quecuni- 35bio
que inpreconsiliata.

7VbF2Mb (9b Z.bPbXb 6 iniustum aliquid erit] earai rt aSt/cov ObLbPbKb 8 quemadmodum] -j- *Kal* io quem1] o Pb/ib 13 autem] *om.* _LbÆb 15-16 cognoscit ... ignorat] ytraia/feip ... ayvoeîp 16 hiis] *τον Kb* 17 ignoratum2] + *¡¿èv* 21 vel] *Kal MbLb* 23 timorem] + *ov Kb*

CwFhUt LP[—KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 3 dikaiopraiema *Ks* 4 determinantur *CwFhUtL?* 5 iustificacio *CwFhUtLPKs^KtOq* 6 aliquod *CwFhUt* (5-6 tunc — iniustificacio *om.* Lp, *suppi, marg. Ku2)* 9-10 neque — cuius *om. CwFhUt* 22 in] et in *Ks* : et *UtLv (exp. Ku2)* : *om. CwFhEoKt* 24 dikaiopragein *clave scr. KsKtNaOqSt2* : dikaiopragein *aut potius* -gem *CwFh Lp* : -prapragein *Se* : -prageion *St1* : -pragema *UtRk1* : dikarpragem *Eo*

CAPITULUM XIV

Tribus utique existentibus nocumentis eorum que in communicationibus, que quidem cum ignorancia, peccata sunt, quando neque quem, neque quod, neque quo, neque cuius gracia existimavit, hec operatus est. Vel enim non vulnerare, vel non hoc,
35615 vel non hunc, vel non huius gracia existimavit, set accidit non cuius gracia existimavit, puta non ut vulneret, set ut pungat, vel non quem, vel non ut. Quando quidem igitur paralogice nocumentum fit, infortunium. Quando autem non paralogice, sine malicia autem, peccamen. Peccat quidem enim, cum in se ipso principium sit, cause. Infortunat autem, cum extra. Quando
35620 autem sciens quidem, non preconsilians autem, iniustificacio, puta quecumque propter iram et. alias passiones quascumque necessarias vel naturales, accidunt hominibus. Hec enim nocentes et peccantes, iniustum faciunt quidem et iniustificaciones sunt, non quidem iniusti propter hec neque mali, neque enim propter
35625 maliciam nocumentum. Quando autem ex eleccione, iniustus et malus. Propter quod bene que ex ira, non ex providencia indicantur. Non enim incipit qui ira aliquid facit, set qui ad iram provocat.

Adhuc autem neque de fieri vel non, dubitatur, set de iusto. In manifesta enim iniusticia, ira est. Non enim quemadmodum
35b3o in commutacionibus de fieri dubitant, quorum necesse alterum esse malum, si non propter oblivionem id operentur. Set confitentes de re, de qualiter iustum dubitant. Qui autem insidiatur, non ignorat. Quare hic quidem existimat iniustum pati, hic

NbP2Mb Ob LbPbAb 2 utique] 3« LbPb : *ovv Mb* 5 hec] *om. Kb* 8 ut] ‹3 Kb 10-11 in se ipso principium *(ev eavrû (avrtp Mb) y ¿pxy NbP2Mb* Ob)] ij *àpXT)* «p *avril) (avrcp* Pb) ¿.b/>bJ^b ii cause] *r-fjs KaKias s.l. P2, Mb* 14 hec] §ià *ravra Ob* 16 quidem] + *ιιοj* neque2] *ov ObLbPbKb* 19 all-quid] *om.* 22 In manifesta («n ^cuvo/xey?/)] €ïri<f>aivop.év7] *P2LbKb : emfapoptt-vV Pb*

CwFhUt LP(-KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 5 vulnerare] numerare *CwFhUtl 6-7* set — existimavit *om. LPEoSe* (5-6 hec — existimavit *om. Kul, suppi, marg. Ku2)* 7 ut pugnat *CwFhNa* : ut pungnat *(vel* -guat) *UtlP : om. Se* 8 paralogice] 4- id est ex inopinato *s.l. Oq* 12 preconsilians] preconcilians *(vel* -conalians ?) *CwFhFUtl* 14 nocentes] 4- id est nocenter (+ peccantes vel nocenter *CwFh)* facientes *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 17 Quando] Quoniam *CwFhUt* 21 neque *om. CwFhUtl* 25 Qui autem insidiatur] Quoniam autem insidiantur (set qualiter insidiantur *Kul* : Qui autem insidiatur *Ku2)*

autem non. Si autem ex eleccione noceat, iniustum facit. Et 36a!
secundum has iam injustificaciones iniustum faciens, iniustus,
cum prefer proporcionale sit vel prêter equale. Similiter autem
et iustus cum preeligens iustum operetur. Iustum operatur autem,
si solum volens operetur. Involuntariorum autem hec quidem 36a5
sunt venialia, hec autem non venialia. Quecumque quidem enim
non solum ignorantes, set et propter ignoranciam peccant, venia-
lia. Quecumque autem non propter ignoranciam, set ignorantes
quidem, propter passionem autem neque naturalem neque huma-
nam, non venialia.

CAPITULUM XV

[11] Dubitabit autem utique aliquis si sufficienter determi- 36aio
natum est de iniustum pati et iniustum facere. Primum quidem
igitur si est quemadmodum Euripides dixit, dicens inconvenien-
ter. Matrem occidi meam, brevis sermo. Volens volentem, vel
volentem non volens. Utrum enim ut vere est volentem inius- 36a!5
tum pati vel non, set involuntarium omne, quemadmodum et
iniustum facere omne voluntarium ? Et utrum omne sic vel illo
modo, quemadmodum et iniustum facere omne voluntarium,
vel hoc quidem voluntarium, hoc autem involuntarium. Simili-
ter autem et in iustum pati. Iustum operari enim omne voluntа-
rium. Quare raciónale opponi similiter secundum utrumque et 363.20
iniustum pati et iustum pati, vel voluntarium vel involuntarium
esse. Inconveniens autem utique videbitur et in iustum pati, si
omne voluntarium. Quidam enim iustum paciuntur non volentes.
Quia et hoc dubitabit utique aliquis, utrum iniustum passus,
iniustum patitur omnis. Vel quemadmodum et in operari, et in
pati est. Secundum accidens enim contingit in utrisque transu- 36.-125
mere iustis. Similiter autem manifestum, quoniam et in iniustis.

NbPzMb <9b *LbPbKb* 14 igitur] *om.* inconvenienter (*¿ιοττίος MbObPb)) το τάϊς Kb. s.l.* Ob : *aroirais. "rE I.b : ¿ιοττοος το irais NbPz* 19 omne *(irdo* ObLb)] *TTÔV T[V PZMb : y Trâv NbPbKb*

CwFhUt LoiKuRk) EoKsKtNaOqSeSt 4 autem operatur *tr. CwFhUtlP EoNa* 7 et *om. CwFhUtlPKs* (6-7 hec — venialia *om. Se)* **13-246.1** Primum — iniustum facere *om. Eo* (+ Hic deficit littera *marg. Eoz)* 18-19 Et utrum —voluntarium *om. NaSe* 23 vell *om. CwFhUt* 24 si] sit *Cw :* set Na 28 in *om. CwFhUt* transsumere *KsSe* (28-29 Secundum — iustis *om. Rh)* 29 in iniustis] in iustis *(vel* iniustis) *FkUCtOqSC (deest Eo)*

Non enim idem iniusta operari, ei quod est iniustum facere ; neque iniusta pati, ei quod est iniustum pati. Similiter autem et in iustum operari et iustum pati. Inpossibile enim iniustum
36a3o pati, non iniustum faciente aliquo ; vel iustum pati, non iustum operante. Si autem est simpliciter iniustum facere nocere volentem aliquem, volentem autem, scientem et quem, et quod, et ut, incontinens autem volens nocet ipse sibi ipsi, volens utique iniustum patitur. Et contingit ipse sibi ipsi iniustum facere. Est autem
36b! et hoc unum aliquod dubitatorum, si contingit ipsum sibi ipsi iniustum facere. Adhuc volens si quis propter incontinentiam ab alio ledatur volente, quare utique erit volentem iniustum pati. Vel non recta diffinitio. Set apponendum ei quod est nocere
36b5 scientem et quem, et quo, et ut, hoc : prefer illius voluntatem. Leditur quidem igitur aliquis volens et iniusta patitur. Iniustum patitur autem nullus volens. Nullus enim vult neque incontinens, set prefer voluntatem operatur. Neque enim vult nullus quod non existimat esse studiosum. Incontinens autem quod non existimat oportere operari, operatur. Qui autem que ipsius
36bio dat, quemadmodum Homerus ait dare Glaucum Diomedi aurea pro ereis, centum boves pro novem bobus, non iniustum patitur. In ipso enim est dare. Iniustum pati autem non in ipso, set iniustum facientem oportet existere. De iniustum pati quidem quoniam non voluntarium, manifestum.

capitulum xvi

36bi5 [12] Adhuc autem que preeligimus duo est dicere. Uter quidem iniustum facit, qui tribuit prêter dignitatem plus, vel qui habet ? Et si est ipsum sibi ipsi iniustum facere ? Si enim contingit prius dictum, et distribuens iniustum facit, set non habens plus, si quis plus alteri quam sibi ipsi tribuit sciens et volens, iste ipse

NbPzMb Ob LbPb7ïb 4 aliquo *[rivos P*MbOby} om.* 6 quod] ‹S *LbPb* 9 aliquod] *om. ObLbPbKb* n utique erit] «fy *av* 12 ei quod est (t ^)] to *ObPbKb* 13 et quem] *om. LbKb* quo (‹£›)] ô *Mb, corr. Lb* hoc (ro P2Lb)] *om. y.'*] autem] re *Kb* 17-18 quod non] *ov% a Kb* 18 ipsius (avToû 7VbP2)] *avrov* 22 quidem] -|- *o$v* 25 Uter (? *Trórepós)} irórepóv* 29 quis] -|- Sè *MbLb* iste] *om. ObKb* ipse] *om. Nb*

CwFhUt L^[= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 3 iustum2 *Ks^KtOqSe^St* (operari et iustum pati *primo om. suppl. pr.m. marg. Se)* : iniustum *CwFhUtLPEo KszNa*

sibi ipsi iniustum facit. Quod videntur moderati facere. Mansue- 3Gb2o
tus enim minorativas est. Vel neque hoc simplex. Altero enim
bono, si contigit, superhabundat, puta gloria, vel simpliciter
bono. Adhuc solvitur secundum diffinicionem eius quod est
iniustum facere. Nichil enim prefer ipsius patitur voluntatem.
Quare non iniustum patitur propter hoc, set si quidem nocu- 36b25
mentum patitur solum. Manifestum autem et quoniam distri-
buens iniustum facit, set non plus habens semper. Non enim cui
iniustum inest, iniustum facit, set cui volentem hoc facere. Hoc
autem unde principium accionis, quod est in distribuente, set
non in accipiente. Adhuc multipliciter facere dicitur, et est ut 36b3o
inanimata occidunt et manus et famulus, precipiente, non inius-
tum facit, facit autem iniusta.

Adhuc si quidem ignorans iudicavit, non iniustum facit secun-
dum legale iustum, neque iniustum iudicium est. Est autem, ut
iniustum. Alterum enim legale iustum, et primum. Si autem co-
gnoscens iudicavit iniuste, avare facit et ipse, vel gracia vel 37ai
pena. Quemadmodum igitur et si quis parciatur iniustificacionem,
et qui propter hec iudicavit iniuste, plus habet. Et enim in
illis qui agrum iudicavit, non agrum, set argentum accepit.
[13] Homines autem in se ipsis existimant esse iniustum facere, 37a.s
propter quod et iustum esse, facile. Hoc autem non est. Com-
misceri quidem enim ei que vicini, et percutere proximum, et
dare manu argentum, facile et in ipsis, set sic habentes hec face-
re, neque facile neque in ipsis. Similiter autem et cognoscere
iusta et iniusta, nichil existimant sapiens esse, quoniam de quibus 37aio
leges dicunt, non difficile intelligere. Set non hec sunt iusta, set
vel secundum accidens, set aliqualiter operata et aliqualiter dis-
tributa, iusta. Hoc autem plus opus, quam sana scire ; quia et
illic mei et vinum et elleborum et uscionem et incisionem scire,
facile ; set qualiter oportet distribuere ad sanitatem, et cui, et 3721.15
quando, tantum opus, quantum medicum esse. Propter ipsum

NbP2Mb Ob LbPbKb 5 ipsius] *avTov Mb* 7 autem et quoniam] 8¿ on *Kal LbPb* : Sion *Kal Kb* n Adhuc] -¡- et 2VbZ.bPb : + *eirel PzMbObEb* 12-13 non iniustum facit] *praem. NbPbKb, add. PzMbObLb*

CwFhUt L?{= KuRk} EoKsKtNaOqSeSt(Cc) 1 ipsi *om. NaSe* 2 enim1] autem *OqSe* simpliciter Kol 3 contingit *UtL^EolNaStl* 12 precipiente 4- domino *LP* 13 facit1 -p quia principium accionis eciam in ipso domino Lp *(cancell. Ku2)* 18 parciatur] perficiatur *(cxp.)* parciatur *Eo* : paciatur *CwFhUtLv*

ge. ca.
autem hoc et iusti existimant esse nichil minus iniustum facere,
quoniam nichil minus iustus, set et magis, potest utique unum-
37a2<? quodque operari horum. Et enim commisceri mulieri, et percu-
tere, et fortis clipeum dimittere et conversus in qualecumque
currere. Set timere et iniustum facere, non hec facere est, tamen
secundum accidens, set sic habentem hec facere ; quemadmo-
dum et medicari et sanare vel incidere vel non incidere, vel far-
37a25 macum dare vel non farmacum dare est, set sic. Sunt autem
iusta in hiis quibus insunt simpliciter bona, habent autem et
superhabundanciam in hiis et defectum. Hiis quidem enim non
est superhabundancia ipsorum, puta forte diis, hiis autem nulla
particula utilis insanabilibus et malis, set omnia nocent, hiis
37a3° autem usque ad hoc. Hoc autem humanum est.

CAPITULUM XVII

neu. ge.
[14J De epieikeia autem et epieike, qualiter habet epieikeia
neu.ge.
quidem ad iusticiam, epieikes autem ad iustum, proximum est
dicere. Neque enim ut idem simpliciter, neque ut alterum genere
videtur intendentibus. Et quandoque quidem epieikes laudamus
37bi et virum talem. Quare et ad alia laudantes transferimus pro bono,
magis epieikes quoniam melius ostendentes. Quandoque autem
racionem sequentibus videtur inconveniens, si epieikes prefer
iustum quid existens laudabile est. Vel enim iustum non studio-
37b5 sum, vel epieikes aliud, vel si ambo studiosa, idem sunt. Dubita-
cio quidem igitur fere accidit propter hec circa epieikes. Habent
autem omnia secundum modum quendam recte et nichil subcon-
trarium sibi ipsis. Epieikes enim iusto quodam ens melius est
iustum, et non ut aliud quoddam genus existens, melius est iusto.

Qb £bj>bj<i> 2 nichil] *ovx PbKh* 7 vcll| ov 9 ctl *om. ObLbKb* 10 in hiis] *post-* et defectum Ob : *om.* £bAb 12 insanabilibus] *aviarais A'b* et] *om. IU0* 13 Hoc autem (toûto S')J 8tà tout' 23 epieikes (Nb)] + ov *diKaiov cett.* aliud (2Vb)] *el dXXo sec.m.* A'b, P2,Vll(?b¿.b : *ri dXXo* Pb : *eîvac dXXo Kb* 25 modum quendam] *inv.* Pb 26 ens] *om. Nb*

CwFhUt LP(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 1 ge. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* : genitives./. *Oq* 4 conversus + fugiens Li' 5 tamen 4- nisi *Lp* 13 ad *om. CwFhUt* hocl + sunt (insunt *Ku),* scilicet alia utilia £pA's2 (autem1__ humanum est *om. Ksl)* 15 neu. ge. *s.l. CwFh, marg. Eo* 16 neu. gc. *s.l. CwFhEoSt* 19 alia] talia *StlTc* pro bono] in bonis Sr

Idem ergo iustum et epieikes, et ambobus studiosis existentibus, 37bto
melius epieikes. Facit autem dubitacionem quoniam epieikes
iustum quidem est, non quod secundum legem autem, set direc-
cio iusti legalis. Causa autem quoniam lex quidem universaliter
omnis, de quibusdam autem non possibile recte dicere universa-
liter. In quibus igitur necessarium quidem dicere universaliter, 37br5
non possibile autem recte, hoc ut in plus accipit lex, non ignorans
quod peccatum est. Et est nichil minus recta. Peccatum enim
non in lege neque in legis positore, set in natura rei est. Contes-
tim enim operabilium materia talis est. Cum igitur dicat lex uni-
versaliter, accidat autem in hoc prêter ea que universaliter, tunc 37620
recte habet, ubi reliquid legis positor et peccavit simpliciter
dicens, dirigere quod deficit. Quod et legis positor sic utique dice-
ret illic presens, et si sciret, lege posuisset. Propter quod iustum
quidem est, et melius quodam iusto, non eo quod simpliciter
autem, set eo quod per simpliciter peccatum. Et est hec natura 37625
ge. ca. neu. ge.
que epieikeos, direccio legis ubi deficit propter universale. Hoc
enim causa et eius quod non omnia secundum legem esse, quo-
niam de quibusdam inpossibile ponere legem. Quare sentencia
indiget. Indeterminati enim, indeterminata et regula est, quem-
admodum et Lesbie edificación!^ plumbea regula. Ad figuram 37630
enim lapidis transmutatur et non manet regula, et sentencia ad
res. Quid quidem igitur est epieikes, et quoniam iustum et quo-
dam melius iusto, manifestum. Manifestum autem ex hoc et
epieikis quis est. Talium enim electivus et operativus, et non acri-
bodikaios ad deterius, set minorativus, quamvis habens legem 38a!
adiuvantem, epieikis est. Et habitus ipse epieikeia iusticia que-
dam existens, et non alter quidam habitus.

A?bP2Mb Ob Z,bPbA'b 3 quod (to)] *tov P*2 : *om. MbOb* 4 iusti legalis] *inv. M^ObP^* 5 autem] *om. Nb* 8 recta (M!')] *op0d>s* 10 operabilium] *TTpayp,aT<jjv MbPb : npaKrcuiv Kb* talis] *ante* operabilium ObPbPbKb dicat] + *p.èv* ii hoc *(tovtov Kb vel rovrcp* 7Vfb.£.b)] toutoij ea que (t¿)] to 13 et *(/caí* A7b)] *Kav* sic (ovtîoç NbP2Pb)] aùrôs Mb7ib : *avros ovrcvs ObLb* 14 posuisset] -f- *dv NbP2LbPb* 16 per (Ôià *tov* Mb)J Stà *rà* 18 esse] *om. Nb* 27 ipse *(avTYj* Ob)] *avrr¡*

CwFhUt Lv(= KuRk) EoKsKtNaOqSeSt 12 reliquit *OqSeSt* : aliquid *Kl (sed* reliquid *Ue)* 14 illic *om. CwFhUt* *17 ge.* ca. neu. ge. *s.l. FhSt, marg. CwEo*

CAPITULUM XVIII

[15] Utrum autem contingit sibi ipsi iniustum facere vel non,
3835 manifestum ex hiis que dicta sunt. Quedam quidem enim sunt
iustorum secundum omnem virtutem a lege ordinata, puta non
iubet se ipsum interficere lex. Que autem non iubet, prohibet.
Adhuc cum prêter legem noceat non contranocens, volens inius-
tum facit. Volens autem sciens, et quem, et ut. Qui autem prop^
38aio ter iram se ipsum occidit, volens hoc operatur prêter rectam
legem, quod non sinit lex. Iniustum facit ergo. Set cui ? Vel
civitati ? Sibi ipsi autem, non. Volens enim patitur; iniustum
patitur autem nullus, volens. Propter quod et civitas dampni-
ficat et quedam inhonoracio adest se ipsum corrumpenti, ut
civitati iniustum facienti. Adhuc secundum quod iniustus solum
38ai5 iniustum faciens et non totaliter pravus, non est iniustum facere
sibi ipsi. Hoc enim aliud ab illo. Est enim aliqualiter iniustus sic
malus quemadmodum timidus, non ut totam habens maliciam.
Quare neque secundum hanc, iniustum facit. Simul enim eidem
utique erit auferri et adiacere idem. Hoc autem inpossibile, set
38a2o semper in pluribus necessarium esse iustum et iniustum. Adhuc
autem voluntarium et ex eleccione et prius. Qui enim quia passus
est, et idem contrafacit, non videtur iniustum facere. Ipse autem
a se ipso, eadem simul et patitur et facit.

Adhuc erit utique volentem iniustum pati. Cum hiis autem
sine secundum partem iniustificacionibus, nullus iniustum facit.
38a?5 Mechatur autem nullus eam que sui ipsius, neque suffodit sui
ipsius murum, neque furatur que sui ipsius. Totaliter autem
solvitur hoc, sibi ipsi iniustum facere, secundum diffinicionem
eam que prefer voluntarie iniustum pati.

CAPITULUM XIX

Manifestum autem et quoniam ambo quidem prava, et inius-
tum pati et iniustum facere. Hoc quidem enim minus, hoc autem

NbPzMb Ob LbPbKb 4 iustorum + rd 5 se ipsum interficere (eavrov *aTroKTevelv Mb vel* èπvTov *iTTOKTLvvva-i o.iroKT£Veîv èavTov NbP*2 : drro-*KTiwvvat ¿Q.VT0V PbKb* que] ó *Pb* 6 non. contranocens] *om. Pb* 7 ut] ‹3 ObLb, *pr.m. Kb g* legem] Aoyov *LbPbKb* 14 totaliter] ¿ιι AJÍ‹· *PbKb* 17-18 eidem utique erit] ι ο *avro ar e'írj Lb* : av *TÍ0* aurai *etr/ PbKb* 18 idem] rai aurcp *MbLb* 25 eam que sui ipsius] + *yvvaÎKa Pb* 28 prêter (îrapà)] Trepi 30 et quoniam] *inv. MbObLb*

plus habere est medii, et quemadmodum sanum quidem in medi- 38330
cinali, bene habitivum autem in exercitativa. Set tamen deterius
iniustum facere. Iniustum facere quidem enim cum malicia et
vituperabile erat, et malicia (ab. ca.) vel perfecta et simpliciter, vel proxi-
me. Non enim omne voluntarium cum iniusticia. Iniustum pati
autem sine malicia et iniusticia. Secundum ipsum quidem igitur 38335
iniustum pati, minus pravum. Secundum accidens autem nichil 38b!
prohibet maius malum. Set nichil cura est arti, set pleuritin dicit
maiorem egritudinem offensione pedis, quamvis fiat utique ali-
quando alterum secundum accidens, si offendentem per cadere
accidat ab adversariis capi et mori. Secundum metaphoram 38155
autem et similitudinem est non ipsi ad ipsum iustum, set eorum
que ipsius aliquibus, non omne autem iustum, set dominativum
vel dispensativum. In hiis enim sermonibus divisa est racionera
habens pars anime, ad irracionalem ; in que utique respiciunt, et
videtur esse iniusticia ad se ipsum, quoniam in hiis est pati ali- 38bio
quid (acus. ca. plu. nu.) prêter sui ipsius appetitus. Quemadmodum igitur imperanti
et imperato esse ad invicem iustum aliquod, et hiis. De iusticia
quidem igitur et aliis moralibus virtutibus, determinatum sit
secundum modum hunc.

2Vb**P**2**M**b *Ob LbPbKb* 4 erat] *om- ObLbPbKb* 6 ipsum (avro)] avro io per (Sià Tov)] Sta ι ο *{cf.* 3?b25) 11 et] ι? *ObKb* 12 ipsum *{avrov NbKbf] avrov* 15 pars] *post* anime *Lb* : *om. Kb* 17 sui ipsius (eaurov)] *eavrwv*

CwFhUt Lp(=*KuRk) EoKsKtNaOqSeSt* 4 ab. ca. *s.l. CwFh, mavg. Eo* 11 metha- *CwFhUtLPKtNa* 16 aliquid] aliud *CwFhUt* 17 acus. ca. plu. nu. *s.l. Fh, marg. CwEo* 18 imperato] in parato *CwFh* : *obsc. Ut*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

SEXTUS

CAPITULUM I

id est prius diximus

38bi8 [i] Quia autem existimus prius dicentes quoniam oportet medium eligere, neque superhabundanciam neque defectum, 38b2o medium autem est ut racio recta dicit, hoc dividamus.

In omnibus enim dictis habitibus, quemadmodum et in aliis, est quoddam signum ad quod respiciens racionem habens, intendit et remittit, et quod est terminus medietatum quas intermedium dicimus esse superhabundancie et defectus existentes 38b25 secundum rectam racionem.

scii, signum

Est autem dicere quidem sic verum, nichil autem manifestum. Et enim et in aliis studiis circa quecumque est sciencia, hoc verum quidem dicere quoniam neque plura neque minora oportet laborare neque negligere, set media et ut recta racio. Hoc autem 38b3o solum habens utique aliquis, nichil utique sciet amplius, puta qualia oportet afferri ad corpus, si quis dicat quecumque medicinalis iubet et ut qui hanc habet.

NbP2Mb PbKb LbOb 6 neque1] *p,r/ NbP2PbKb* : *Kal prfrc Mb* ³ *Kal Lb* ; *Kal Ob* neque2 — *pijre NbP2MbLb potius quam* Pb./<bOh 8 In] *om. MbLbOb* habitibus] írpafeaiv *PbKb* 13 verum] + pA 14 et2] *om.* 18 dicat] 4- ôn

CwFhUt Lv(KuRk) EoKsKtNaOqSt 5 id est prius diximus *marg. EoKsSt, in textu post* existimus *Lv* : *vide Roberti Grosseteste Notulam* : Participium enim grecum, pro quo oportuit nos ponere 'dicentes est preteriti temporis active significacionis, quale participium non. habetur in latino. Sicut igitur (enim *EoKs}* bene dicitur ³ existimus dicturi ' pro ' dicemus sic bene dicitur ³ existimus ' cum participio preteriti temporis, pro ' diximus ' *marg. EoKsSt* 10 scilicet signum *marg. CwFhEoKt, in textu ante* quod *Lv* 14 studiis] 4- scilicet curis et sollicitudinibus *s.l. Oq*

Propter quod oportet et circa anime habitus non solum vere esse hoc dictum, set et determinatum, et que est recta racio, et huius quis terminus.

CAPITULUM II

[2] Anime autem virtutes divisimus et has quidem esse moris diximus, has autem intellectus. De moralibus quidem igitur pertransivimus, de reliquis autem, de anima primum dicentes, dicimus sic. 38b35 39ai

Prius quidem igitur dictum est duas esse partes anime, et racionem habens et irracionale. Nunc autem de racionem habente secundum eundem modum dividendum. Et supponatur duo racionem habencia. Unum quidem quo speculamur talia encium quorum principia non contingunt aliter habere, unum autem quo contingentia. 3ga5

Ad ea enim que genere altera, et anime particularum alterum genere ad utrumque aptum natum. Si quidem secundum similitudinem quandam et proprietatem cognicio existit ipsi. 39a10

Dicatur autem horum hoc quidem scientificum, hoc autem raciocinativum. Consiliari enim et raciocinan, idem. Nullus autem consiliatur de non contingentibus aliter habere. Quare raciocinativum est una quedam pars racionem habentis. 39a15

Sumendum ergo utriusque horum quis optimus habitus. Hic enim virtus utriusque. Virtus autem ad opus proprium.

NbP2Mb PbKb LbOb **i** vere (NbP2Æb)] 5 autem (Sè *Mb, an sec.m.* ?)] Si) divisimus **et** (SteiÀojuev xai 27b_P2)] áteAó/zevoí 7 dicimus] A¿-ycojuev *Kb* 9 igitur] *om. MbKb* esse partes] *inv. LbOb* (9-10 partes — et *om. Nb)* 13 quorum] otraip-PbAbOb 17 ipsi (auró)] *aurâv pr.m. Lb* : **avToîs cett. (etiam sec. m. LN}* 19 raciocinativum] *XoycKÓv MbKb*

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 1 vere] vere + *s.l.* id est verum in communi *Cw* : *verum *Fh* **n** supponantur *{ex* -natur ?) *CwOq* ^5~*T7* Ad ea — ipsi] 4- Ordina sic construccionem. Ad ea cognita que altera sunt genere, ut necessaria et contingencia, alterum genere, id est altera est genere de numero particularum anime, aptum natum, id est que apta nata est, ad utrumque, id est ad necessarium et ad contingens. Et huius racio est quod cognicio existit, hoc est existenciam habet, secundum similitudinem quandam et proprietatem ipsi, scilicet cognito, vel *ipsis, sicut habet aliud exemplar, id est cognitis. Propter quod oportet alteram genere, id est specie, esse particulam anime aptam natam cognoscere necessaria et alteram aptam natam cognoscere contingencia *marg. Eo KsSt* : id est specie *supra* 16 genere *s.l. Oq*

CAPITULUM III

Tria autem sunt in anima dominativa actus et veritatis, sensus, intellectus, appetitus. Horum autem sensus, neque unius principium actus. Manifestum autem eo quod bestie sensum
3ga2o quidem habent, actum autem non communicant.

Est autem quod in mente affirmacio et negacio, hoc in appetitu et persecucio et fuga.

Quare quia moralis virtus habitus electivus, eleccio autem appetitus consiliativus, oportet propter hec quidem racionem veram esse et appetitum rectum, si quidem eleccio studiosa, et
39a25 eadem hanc quidem dicere, hunc autem persequi.

Hec quidem igitur mens et veritas, practica. Speculative autem mentis et non practice neque factive, bene et male verum est et falsum. Hoc enim est omnis intellectivi opus.

39a3o Practici autem et intellectivi, veritas confesse habens appetitui recto.

ge. ca.
Actus quidem igitur principium, eleccio, unde motus, set non cuius gracia. Eleccionis autem appetitus, et racio que gracia alicuius.

Propter quod neque sine intellectu et mente neque sine mora-
399.35 li est habitu eleccio. Bona accio enim et contrarium in accione, sine intellectu et mente et more non est.

Mens autem ipsa nichil movet, set que gracia huius et prac-
39bi tica. Hec enim et factive principatur. Gracia enim huius, facit omnis faciens. Et non finis simpliciter, set ad aliquid et alicuius factum, set non actum. Bona accio enim finis. Appetitus autem,

NbP²Mb PbKb LbOb 7 et] *om.* 9 hec quidem (Ab)] *inv.* 22 intellectu et] *om.* 23 ipsa (aùrij *Pb, Eustr.,* p. 284, 31)] *avr-q* 26 set non (¿AA' *où NbPzPb, Eustr.,* p. 285, 13)] àAAà /cal *Mb* : ¿AA¿ Ab¿,bOb (¿AA* oü *corr. Kb*)

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 2 actus] + Actus hic dicitur operacio racionalis seu secundum eleccionem operacio *(praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFh UtEoKsOqSt* : + operacionis ex eleccione *in textu Lv* veritas *KsKt* 17 ge. ca. *s.l. CwEoSt, marg. FhOq* 25-26 Et non — actum] 4- Finis factive, ut domus edificative, non est finis simpliciter, id est finis ultimus, set est ad aliquid, id est ad finem ulteriorem, ut ad proteccionem inhabitancium et repositorum ab extrinsecis nocivis : et finis edificative, qui est domus, est alicuius factum, id est edificatoria opus et apotelesma, set non actum, id est non acta et in motu existens operacio ; acta enim hic vocat operaciones, non opera *(praem.* Episcopus *Oq) marg. EoKsOqSt*

huius. Propter quod vel appetitivus intellectus eleccio, vel appetitus intellectivus. Et tale principium, homo. 39bs

Non est autem eligibile nichil factum, puta nullus eligit Ilion captam fuisse. Neque enim consiliatur de facto, set de futuro et contingenti. Factum autem, non contingit non fieri.

Propter quod recte Agathon. Solo enim ipso, et deus privatur, jgbw ingenita facere que utique sunt facta.

Utrarumque utique intellectivarum particularum, veritas opus. Secundum quos igitur maxime habitus verum dicit utraque, ipsi virtutes ambabus. [3] Incipientes igitur superius, rursus de ipsis dicamus.

CAPITULUM IV

Sint utique quibus verum dicit anima affirmando vel negando, 391215 quinque secundum numerum. Hec autem sunt ars, sciencia, prudencia, sapiencia, intellectus. Suspicione enim et opinione, contingit falsum dicere.

Sciencia quidem igitur quid est, hinc manifestum, si oportet certificare et non sequi similitudines.

Omnes enim suspicamur quod scimus non contingere aliter jgbzo habere. Contingencia autem aliter cum extra speculari fiant, latent si sunt, vel non. Ex necessitate ergo, est scibile. Eternum ergo. Ex necessitate enim encia simpliciter, omnia eterna. Eterna autem, ingenita et incorruptibilia.

Adhuc docibilis omnis sciencia videtur esse, et scibile discibile. 391525 Ex precognitis autem omnis doctrina, quemadmodum et in Analeticis diximus. Hec quidem enim per induccionem, hec autem sillogismo.

NbP2Mb PbÆb £bOb 7 ingenita *(aycvvyra NbKbOb)'] àyévrjra* 9 verum dicit (2VbPbLbOb)] *à.X'qOevffçt* io ipsi (aurai)] aurae rursus (P2, *Eustr.*, p. 287, 13)] *post* de ipsis *cett.* 23 ingenita (ayevvi/ra NbOb)] *ay^vrjra {om. Mb)* 26 diximus *{¿Xéyop.ev MbPb)]* À€y°Mei'

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 3 nichil] -f- id est aliquid (+ factum *Oq),* quia una negado more greco superfluit *{ante* more *Eo) s.l. KsSt, marg. CwFh UtEoOq* Ilion + troiam LP 7 ingenita] non facta *praem. L?* 8 Utrarumque] U / / / que *Eo1* : Utraque *UtLPEo2* 13 Sunt *LPOqx* 17 Sciencia] Capitulum V *praem. marg. Kt* 24 docibilis] + ge. ca., id est alicuius quod potest haberi per doctrinam *s.l. Oq {perperam, ideoque ignari amanuensis, non Roberti Grosseteste est adnotatio)*

Induccio quidem utique principium est et credulitas universalis. Sillogismus autem, ex universalibus.

39b30 Sunt ergo principia ex quibus sillogismus, quorum non est sillogismus. Induccio ergo.

Sciencia quidem ergo est habitus demonstrativus, et quecumque alia determinavimus in Analeticis.

Cum enim aliqualiter credita et cognita ipsi sint principia, scit.

Si enim non magis conclusione, secundum accidens habebit scienciam.

capitulum V

39b35 De sciencia quidem igitur determinatum sit secundum modum
roai hunc ; [4] contingentis autem aliter habere, est aliquid et factibile et actibile.

Alterum autem est faccio et accio. Credimus autem de ipsis et exterioribus racionibus.

Quare et cum racione habitus activus alterum est ab eo qui
.403.5 cum racione factivo habitu.

Et neque continentur sub invicem accio et faccio. Neque enim accio faccio, neque faccio accio est.

nominaliter

Quia autem editicativa ars quedam est, et quod habitus quidam cum racione factivus, et nulla neque ars est que non cum racione factivus habitus est, neque talis que non ars, idem utique
4oaio erit ars et habitus cum racione vera factivus.

resume circa

Est autem ars omnis circa generationem et artificiare et speculari qualiter utique fiat aliquid contingencium et esse et non esse, et quorum principium in faciente, set non in facto.

Neque enim de hiis que ex necessitate sunt vel fiunt, ars est.
4oai5 Neque de hiis que secundum naturam, in se ipsis enim habent hec principium.

NbP2Mb PbKb LbOb i principium] *apxys P^-m. Cb* credulitas *(irtcr-rajat$, cf. Eustr.,* p. 295, io -ii *cum adn.)'] om.* 6 determinavimus] -n-poaSiopt^o-*peda* 7 credita (? mral)] *TrtoTevr]* 19 Et *(NbP2Lb)]* 810 accio et faccio] *om.*

CwFhUt LvfKuRk) EoKsKiNaOqSt 7 sunt *LPEoKtOq* n Capitulum V] Capitulum VI *Kt : om. UtOq* 16 exterioribus racionibus] -f- id est dictis vulgaribus *s.l. Oq* 21 nominaliter *s.l. KsSt, marg. CwFh* 25 resume circa *s.l. CwFhKsSt*

Quia autem faccio et accio alterum, necessarium artem faccionis, set non accionis esse. Et secundum modum quendam circa eadem est fortuna et ars. Quemadmodum et Agathon ait. Ars fortunam dilexit, et fortuna artem.

Ars quidem igitur, ut dictum est, habitus quidam cum racione 4oa20
vera factivus est. Atechnia autem e contrario cum racione falsa factivus habitus circa contingens aliter habere.

CAPITULUM vi

[5] De prudencia autem sic utique assumamus, spéculantes
quos utique dicimus prudentes. Videtur autem prudentis esse 4oa25
posse bene consiliari circa ipsi bona et conferencia, non secundum partem, puta qualia ad sanitatem vel fortitudinem, set ad bene vivere totum.

Signum autem quoniam et circa aliquid prudentes dicimus,
quando ad finem aliquem studiosum bene ratiocinabuntur, quo- 4oa3o
rum non est ars. Quare et totaliter utique erit prudens, consiliativus.

Consiliatur autem nullus de inpossibilibus aliter habere, neque non contingentibus ipsi agere.

Quare si sciencia quidem cum demonstracione, quorum autem principia contingunt aliter habere, horum non est demonstracio, omnia enim contingunt et aliter habere, et non est consiliari de 4oaj5
hiis que ex necessitate sunt, non utique erit prudencia sciencia. 40b!
Neque ars.

Sciencia quidem, quoniam contingit actibile aliter habere. Ars autem, quoniam aliud genus accionis et faccionis. Relinquitur ergo ipsam esse habitum verum cum ratione activum circa 4ob5
hominis bona et mala.

Faccionis quidem enim alterum finis. Accionis autem non
semper, est enim ipsi eupraxia finis.

NbP2Mb PbKb LbOb 3 eadem] *ravp MbKb* 10 utique (817 *NbP2)] om.* autem (Sè *Aid., corr. Nb ?)] gr, («w Lb)* 11 ipsi (o ù t -iû Nb-P2Lb)] ai5r<2 *{om.* A7b) 12 vel *{r¡ NbP2y\ irpos Kb : TTpos cett.* set] + Trota *MbPbKbOb* 13 totum] oAws *P2MbLb : om. Kb* 28 hominis *(àvBpàiTrov* Nb)] *¿vdpdi-niva Mb : ¿vdpaiTTtp cett.* 30 semper (àe< *P2Mb, Eustr.,* p. 307, 6 et 33)] *av c'lr¡* ipsi (av-*Tjj NbP2y\ airr, MbKbOb* : avT^ PbZ,b

CwFhUt Lo(KuRk) EoKsKtNaOqSt 6 athechnia *Ut* : athecnia (-cina *Rh) L»* 8 Capitulum VI] *ante* 14 Signum *Ks* : Capitulum VII *Kt* 13 totum] + id est totaliter *(ex Eustvatii comm.) s.l. Oq*

Propter hoc Periclea et tales, prudentes existimamus esse,
tobio quoniam ipsis bona et aliis possunt speculari ; esse autem tales
existimamus dispensativos et politicos.

Hinc et temperanciam hoc appellamus nomine velud salvantem
prudenciam. Salvat autem talem exisrimacionem. Non enim
omnem existimacionem corrumpit neque pervertit delectabile et
-iobi5 triste, puta quoniam trigonum duos rectis equales habet vel non
habet, set eas que circa operabile.

Principia quidem enim operabilium, quod cuius gracia operabi-
lia. Corrupto autem propter delectacionem vel tristiciam, contes-
tim non apparebit principium, neque oportere huius gracia,
neque propter hoc eligere omnia et operari. Est enim malicia
4ob2o corruptiva principii. Quare necesse prudenciam habitum esse
cum racione vera circa humana bona operativum.

Set tamen artis quidem est virtus, prudencie autem non est.

Et in arte quidem volens peccans, eligibilior, circa pruden-
ciam autem, minus, quemadmodum et circa virtutes. Manifes-
4ob25 tum igitur quoniam virtus quedam est, et non ars.

Duabus autem entibus partibus anime racionem habencium,
alterius utique erit virtus, opinative. Opinio enim circa contin-
gens aliter habere est, et prudencia.

Set tamen neque habitus cum racione solum. Signum autem
4ob3o quoniam oblivio talis quidem habitus est, prudencie autem non
est.

CAPITULUM VII

[6] Quia autem sciencia de universalibus est existimacio et ex
necessitate entibus, sunt autem principia demonstrabilium et
omnis sciencie, cum racione enim sciencia, principii scibilis neque
4ob35 utique sciencia erit, neque ars, neque prudencia. Scibile quidem
4iai enim, demonstrabile. Hee autem sunt existentes, circa, contin-

jVbP2Mb PbÆb LbOb 2 ipsis (av-rots)] *avrols* ZbOb aliis (aAAots)] *àvÔpæ-TT0ts* 4 Hinc (eyflei')] *odev LhOb* velud] *om.* 7 duos rectis (Suo *opÔaîs)]* Suo *opQas pr.m.* Æb ii apparebit (^aveírai NbP2Pb)] ^aiverai 14 vera (aA^^ous P2Mb, *Eustr.,-p.* 312, 14)] *¿Xyôrj* 21 est (¿ari 7VbP2Pb, *Eustr.,* p. 314, 3)] *om.* 23 talis quidem (t i?s *p.èv Tocavrrjs* NbPb)] *pxv rrjs TOiav-rqs*

CwFhUt LP(KwRk) EoKsKtNaOqSt 4 temperanciam] in alia littera soiro-sim *(an scrib.* -sini ? *ex Thomae Sent.) s.l. Oq2* velut *KtOq* 10 Corrupcio *UtLfiKtOq*

gencia aliter habere. Neque utique sapiencia horum est. Sapientis enim, de quibusdam habere demonstracionem est.

Si utique quibus verum dicimus et nequaquam mentimur circa non contingencia vel et contingencia aliter habere, sciencia 4ias
et prudencia est et sapiencia et intellectus, horum autem trium nullum contingit esse. Dico autem tria, prudenciam, scienciam, sapienciam. Relinquitur intellectum esse principiorum.

CAPITULUM VIII

[7] Sapienciam autem in artibus certissimis artes assignamus, puta Pheidian latomum sapientem, Policleiton statuificem. Hic 4iaio
quidem igitur nichil aliud significantes sapienciam, quam quoniam virtus artis est. Esse autem quosdam sapientes existimamus totaliter, non secundum partem neque aliud quid sapientes, quemadmodum Omerus ait in Margite. Hunc autem neque utique
fossorem dii posuerunt, neque aratorem, neque aliter quid sa- 41315
pientem.

Quare manifestum quoniam certissima utique scienciarum, erit sapientia.

Oportet ergo sapientem non solum que ex principiis scire, set et circa principia verum dicere.

Quare erit utique sapiencia, intellectus et sciencia ; et quemadmodum capud habens, sciencia honorabilissimorum. 4ia2o

Inconveniens enim si quis scienciam politicam vel prudenciam studiosissimam existimat esse, si non optimum eorum que in mundo, homo est.

Si utique sanum quidem et bonum alterum hominibus et piscibus, album autem et rectum idem semper, et sapiens idem

NbP2Mb PbKb LbOb 4 non — contingencia2 (rà *i¿rj rj Kai (om. Mb) èvZexâpeva P2MbPbKby* rà pp* JVb : rà *V Kai FU pera LbOb* 10 sapientem (2VbP2)] -f- xai n igitur] *om. PbLbO'D* 12 est] *ante* artis *LbOb* 14 utique *(av NbMb)* ap* 21 et2] *om. MbKb* 22 ◆scienciam (¿TTtCTTTj/xij j' *P2Mb, corr. Nb, corr.* Kb)] *cTriaT-qp-q* 23 scienciam] *post* tto Ai*riKrjv Pb : om. MbKb*

CwFhUt L^(KuRk) EoKsKtNaOqSt 8 Capitulum IX *Kt* 13 quid *om. UtLvEoOq* 14 Homerus *Oq* 22 sciencia] + alius liber habet *(om. Kt)* ◆scienciam *marg. CwFhUtKt*

413.25 omnes utique dicerent, prudens autem alterum. Circa se ipsum enim singula quod bene speculans diceret utique esse prudens et huic concederent ipsa. Propter quod et bestiarum quasdam prudentes aiunt esse quecumque circa ipsarum vitam videntur potenciara habere provisivam.

Manifestum autem utique erit quoniam non utique erit sapien-
41330 cia et politica eadem. Si enim eam que circa utilia ipsis dicunt sapienciam, multe erunt sapiencie. Non enim una circa omnium bonum animalium, set altera circa singula, si non et medicinalis una de omnibus entibus.

Si autem quoniam optimum homo aliorum animalium, nichil differt. Et enim homine alia multum diviniora secundum natu-
4ibi ram, puta manifestissima ex quibus mundus constat.

Ex dictis utique manifestum quoniam sapiencia est et sciencia et intellectus honorabilissimorum natura.

Propter quod Anaxagoram et Thalem et tales sapientes qui-
4ibs dem, prudentes autem non aiunt esse, cum videant ignorantes conferencia sibi ipsis, et superflua quidem et admirabilia et difficilia et intellectualia scire ipsos aiunt, inutilia autem, quoniam non humana bona querunt. [8] Prudencia autem, circa humana et de quibus est consiliari.

4tbio Prudentis enim maxime hoc opus esse dicimus bene consiliari. Consiliatur autem nullus de inpossibilibus aliter habere, neque de quibuscumque non finis aliquis est ; et hic operabile bonum.

Simpliciter autem bonus consiliator optimi homini operabilium coniectativus secundum raciocinacionem.

NbP2Mb PbKb Z.b(2b 2 quod bene (*ι ο* ev)] *P2Mb* dicerent] *alv PbFb* utique (*x p edd.)\ om. codd.* 3 concederent (¿Tn-rpá/reiav NbP2Mb)] €7TlTpe0€l€V 2Lb(?b : *€TTlTp€l/f€L PbKb* 4 ipScLtUm *(aVTÜJV N*b_P2Z,b)] *CLVTMV* 5 habere] *exovra ante* 4 videntur 6 autem utique erit (? 8' *àv* eíi?)] 8' *eir) B2Ol, Eustr.,* p. 328, 16 : 8è *Kai MbPbKb* : 8' *NbP2LbOb* 7 ipsis *(avroîs NbKbLb\ av-*Tocy 13 mundus constat] *inv. LbOb* 14 et] *om.* P2Z,bOb, *Eustr.,* p. 330, 20

CwFhUt L^(KuRk) EoKsKtNaOqSt 1-3 Circa se ipsum — ipsa] + Ordina sic. Singula, scilicet (supple *KsSt)* animalia, diceren, id est naturali quodam instinctu sentirent, utique, id supple, esse prudens, scilicet speculans, id est quod speculatur, id est naturali instinctu comprehendit, quod bene, id est bonum, circa se ipsum et huic concederent se ipsa, supple regenda sicut faciunt feminina masculis eiusdem generis *marg. EoKsSi* : animalia *supra* singula, regenda *supra* ipsa *s.l. Oq* 16 Thalem] talem *Ksl* 20 Prudencia] Capitulum X *praem. marg. Kt*

Neque est prudencia universalium solum, set oportet et sin- 4ibi5
guiaría cognoscere. Activa enim. Accio autem, circa singularia.

Propter quod et quidam non scientes, quibusdam scientibus magis activi, et in aliis experti. Si enim sciat quoniam leves bene digestibiles carnes et sane, quales autem leves ignorat, non faciet sanitatem, set sciens quoniam que volatilium leves et sane, 4ib2o faciet magis. Prudencia autem activa. Quare oportere ambas habere, vel hanc magis.

Erit autem utique quedam et hic architectonica.

CAPITULUM IX

Est autem et politica et prudencia, idem quidem habitus ; esse quidem, non idem ipsis.

Eius autem que circa civitatem, hec quidem ut architectonica 411125
prudencia, legis positiva ; hec autem ut singularia, commune habet nomen politica. Ipsa autem activa et consiliativa. Sententia enim operabilis, ut extrema.

Propter quod civiliter conversari hos solum dicunt. Soli enim operantur isti, quemadmodum cheirotechne.

Videtur autem et prudencia maxime esse que circa ipsum et 4ib3o
unum ; et habet ipsa commune nomen prudencia. Illarum autem hec quidem oichonomia, hec autem legis posicio, hec autem politica. Et huius hec quidem consiliativa, hec autem indicativa.

[g] Species quidem igitur quedam utique erit cognicionis sibi ipsi scire, set habet differendam multam ; et videtur que circa 42ai
se ipsum sciens et exercitans prudens esse. Politici autem, polipragmones.

?7bP2Afb *P*Kb L*O** 3 quibusdam. *(¿ vúu)vN*P2, Eustr.,* p. 335, 1 *et* 10)] *éréptav* 5 ignorat] *àyvooî N*P*Kb* 7 oportere (8eîv *N*PZ, Eustr.,* p. 335, 5 *cum adn.)} §€Î* 15 ipsa *(avTT))} avTT)* (ipsa — consiliativa *om. M*)* *et] om. X]* solum ((xóvop A7bMb/<h, *Eustr.,* p, 338, ï)] *p.óvov$ P2PbLbOb* 20 ipsa *(avrri* AP)] *civtt)* 23-24 sibi ipsi (to *avrcp P2Pb ; pr.m. Kb, of. Ashburner,* p. 45 ; Ob)J *ro ra avrai L* : ro rà avrov M* : ro avrov avrcp N* : ro avrov corr. Kb, Aid.* 24 que (r¿)] *om. O** 25 polipragmones] </>*iXo7rpa-yp.ov<-s L*O**

CwFhUt Lv(KuRk) EoKsKtNaOqSt 10 Capitulum IX *om. Kt* 14 singularia] circa *praem. marg. Ut2* *21* oichonomia] H- vel -ica *marg. Eo* : + seu oichonomica *s.l. KsSt* : ichonomica *corr. in textu Oq2* 25 polypragmones Cw *FhNaOq* : polypragiones *Kt*

Propter quod et Euripides. Qualiter autem utique prudens
42as essem, cui aderam innegociose in multis numeratum milicia equali participare. Superfluos enim et aliquid operantes amplius.

Querunt enim sibi ipsis bonum et existimant oportere operari.

Ex hac igitur opinione venit hos prudentes esse. Quamvis for- 5
seu policía
te non est hoc ipsius sine oikonomia, neque sine urbanitate.

42aio Adhuc autem que ipsius qualiter oportet disponere, inmanifestum et intendendum.

Signum autem est eius quod dictum est, et quia geometrici quidem iuvenes et disciplinativi fiunt et sapientes talia, prudens 10
autem non videtur fieri.

Causa autem quoniam et singularium est prudencia, que fiunt
4?ai5 cognita ex experiencia. luvenis autem, expertus non est. Multitudo enim temporis, faciet experientiam.

Quia et hoc utique aliquis intendet propter quid mathematicus 15
quidem puer fiet utique, sapiens autem vel phisicus, non. Vel quoniam hec quidem per abstraccionem sunt ; horum autem principia, ex experiencia ; et hec quidem non credunt iuvenes,
4>a2o set dicunt ; horum autem quod quid est non inmanifestum.

Adhuc peccatum vel circa universale in consiliando, vel circa 20
singulare. Vel enim quoniam omnes ponderose aque prave, vel quoniam hec aliqua ponderosa.

Quoniam autem prudencia non est sciencia, manifestum. Extremi enim est, quemadmodum dictum est. Operabile enim, tale. 25

42a25 Opponitur quidem utique intellectui. Intellectus quidem enim terminorum quorum non est racio, hec autem extremi cuius non

NbP2Mb PbKb LbOb i et] om. 2 numeratum *(NbP2PbKby\ rjptdp.^-fj,éva> MbLbOb* equali *(¿vov Lb, Eustr.,* p. 340, 12)] fawv *P2Mb (obsc. Nb) : wov PbKbOb* 4 existimant (NbP2)] 4- *tovto* 5 hos prudentes esse (to *tovtovs (tovs pr.m. Nb) </>povip.ouç çîvai NbP2MbLbOb)] to tovtovs $poviff.ov$ Kb : to* ircpi tous *<l>povip.ovs Pb* 6 hoc ipsius *(to clvtov* Nb)] *to oajtov P2LbOb : to ovtov ev PbKb : to* t¿ *avTov çlèévac Mb* 7 ipsius *(avTov* Nb)] *o-vrov (avTtHv Mb)* 12 *etJom.M* 14 faciet (TTonyo-ei NbP2, p. 344, 12)] Troici 15 propter quid (Si¿ tí 7VbP2, *Eustr.,* p. 344, 16)] Siá *tí M.bPbKb : tí ^^ttotc LbOb* 18 non] *om. MbKb* 23 est] *om.* 26 Opponitur] *o.vtiXi]7ttlkoi Pb : ¿vtc-Xi¡ttik6v Kb : ¿tttikol O2B2* quidem1] *om. LbOb* 27 cuius] *om. MbKbPb*

CwFhUt U>(KuRk) EoKsKtNaOqSt 1 Euripedes *KuOqSfl-* : eupidés *Cw* 6 ipsius hoc *tr. CwUtL^KsNaOq* seu policia (-tica *CwStl] s.l. St. marg. Cw FhUt*

est sciencia, set sensus, non qui propriorum, set quali sentimus quoniam in mathematicis extremum trigonum. Stabit enim et illic. Set iste magis sensus prudencia. Ille autem, alia species. 42a30

CAPITULUM x

[10] Querere autem et consiliari, differunt. Consiliari enim, querere quoddam est.

Oportet autem assumere de eubulia quid est. Utrum sciencia quedam, vel opinio, vel eustochia, vel aliud quoddam genus.

Sciencia quidem utique non est. Non enim querunt, de quibus 42b1 sciunt. Eubulia autem, consilium quoddam. Consilians autem, querit et raciocinatur.

Set tamen neque eustochia. Sine racione enim et velox quid eustochia. Consiliantur autem multo tempore ; et aiunt operari quidem oportere velociter, consiliata ; consiliari autem, tarde. 4205 Adhuc solercia alterum et eubulia. Est autem eustochia quedam, solercia.

Neque utique opinio eubulia neque una. Set quia qui quidem male consiliatur peccat, qui autem bene, recte consiliatur, manifestum quoniam rectitudo quedam eubulia est. Neque sciencie autem neque opinionis. Sciencie quidem enim non est rectitudo. 42010 Non enim peccatum. Opinionis autem rectitudo, veritas. Simul autem et determinatum est iam omne, cuius opinio est.

Set tamen neque sine racione eubulia. Intellectu (seu mente) ergo deficit. Ipsa enim nequaquam enunciacio. Et enim opinio non quesicio, set enunciacio quedam iam.

Consilians autem sive bene sive et male consilietur, querit 42015 aliquid et raciocinatur.

Set rectitudo quedam est eubulia consilii. Propter quod consilium querendum primum quid et circa quid.

N"P'Mb PbK» LPO" *i* quali] oía J A/»A'» (/>r.»z. (?» ?) *3* prudencia (»7 *r/ <jip¿vqt7K P2Kb* Ille (¿Keíei; *NbPz, Eustr.*, p. 352, 22 ct 37)] *¿keIvtjs* 7 assumere *(ScaXafteiv* N»P2P»)] *XafEîv MbKb : Xafieiv Kal LbOb tg* quedaml *post* eubulia *MbKb* sciencie] «nori/juz; £» 20 autem] *om.* AZ»Z<» opinionis] *8o£a Lb* 21 Non] oùâè 24 ipsa (avT^)] *aury* 26 et] *om. Pap., LbOb*

CwFhUt Lv(KuRk) EoKsKtNaOqSt 21 Non] Neque *Fhl* 23 seu mente *s.l. St, marg. CwFhUlEo* 25 iam *om. LvKt*

Quia autem rectitudo multipliciter, manifestum quoniam non omnis. Incontinens enim et pravus quod proponit oportere ex
42b2o raciocinacione ordinabit. Quare recte erit consilians, malum autem magnum assumens.

Videtur autem bonum quoddam bene consiliari. Talis enim rectitudo consilii, eubulia, que boni adeptiva.

Set est et hoc falso sillogismo sortiri, et quod quidem oportet facere, sortiri ; per quod autem, non, set falsum medium termi-
42b25 num esse. Quare neque ipsa aliqualiter eubulia, secundum quam quod oportet quidem adipiscitur ; non quidem, per quod oportuit.

Adhuc est multum tempus consiliantem sortiri, hunc autem velociter. Igitur neque illa aliqualiter eubulia, set rectitudo que secundum utile et cuius oportet et ut et quando.

Adhuc est simpliciter bene consiliari et ad quendam finem. Ea
42b3o quidem utique simpliciter, que ad finem qui simpliciter dirigens. Quedam autem, que ad quendam finem. Si utique prudencium bene consiliari, eubulia erit utique rectitudo que secundum conferens ad quendam finem, cuius prudencia vera suspicacio est.

CAPITULUM XI

[11] Est autem et synesis et asynesia, secundum quas dicimus
43ai synetos et asynetos. Neque totaliter idem sciencia vel opinio. id est essent
Omnes enim erant syneti. Neque aliqua una earum que secundum partem scienciarum, puta medicinalis, de sanis enim utique erat, geometria circa magnitudines. Neque enim de semper entibus et
43&5 inmobilibus synesis est, neque de factis cuicumque, set de quibus dubitabit utique aliquis, et consiliabitur.

NbP2Mb PbKb LbOb 2 oportere (âeîp EO2)] *ïSeîv cett..* 3 ordinabit (raierai)] Tfuferac 4 assumens = *elX^^ojs vel* uttcíÁtj^tÓs' Ob, *(PEO2 Aid.* 5 quoddam] + *etvai LbOb* 8 sortiri] -f- *τοντον LbOb* 9 ipsa] *avr-rj MbKb* 10 adipiscitur (MbPbÆb)] *Tvygaveiv* + *Kai* *8 ad quendam finem ■npos' το reXos Kb* cuius (où 77)] *y ov pr.m. Λb* : 77 *ov Pb, corr. Λb* *21* sciencia] ¿TTioTTj/tc-ifi *Kb* opinio (8o£a)] 80^771 *Kb* : *cett.* *22* erant] *a.v ^aav* 23 enim utique erat] *om. PbKb* 24 geometria (77 *yçaip-erpia* A'b)J 77 *ytajpxrpla* magnitudines] *peyeOovs Lb* Neque enim] *yáp. ovre P2Mb* 25 cuicumque *(οτοjονν LbOb, Eustr.,* p. 365, 24)] *OTOVOVV*

CwFhUt L?(KuRk) EoKsKtNaOqSt 14 Ea] + scilicet eubulia *s.l. FhKsSt, marg. CwEo* 16 Quedam] + scilicet eubulia *s.l. KsKt, marg. CwFh* : *semel scr. sed signo '* ' *ad utraque verba* 14 Ea *{cf. adn. sup.} et* 16 Quedam *retulit marg. Eo* 20 sinesis *KsNaOq* 22 id est essent *s.l. FhKsSt, marg. Cw*

Propter quod circa eadem quidem prudencie est. Non est autem idem synesis et prudencia. Prudencia quidem enim preceptiva est. Quid enim oportet agere vel non, finis ipsius est. Synesis autem, iudicativa solum. Idem enim synesis et eusynesia. 43310
Et enim syneti, et eusyneti.

Est autem neque habere prudenciam neque sumere synesis. Set quemadmodum discere dicitur synienai quando utitur sciencia, sic in uti opinione in iudicare de quibus prudencia est, alio dicente et iudicare bene. Eu enim ei quod est bene, idem. Et hinc 43315
venit nomen synesis, secundum quam eusyneti, ex ea que in discere. Dicimus enim discere synienai multociens.

CAPITULUM XII

Vocata autem gnome, secundum quam eugnomonas et habere aimus gnomen, epieikeos est iudicium rectum. 43320

NbPzMb PbKb LbOb 5 Et enim syneti] *Kal ειννζτοι MbOb* : *om. Rb* 6 habere ... sumere (το €%€ιν ... το *Χαρϊάνετν)] rà ê.* ... τό) A. *MbLb* 8 iudicare (Afb)J + *ΤΓ€ρl τουτάjν* 13 eugnomonas] *avyyvàinovaç MbKb*

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 6-11 Est autem — multociens] *vide Roberti Grosseteste Notulam* : Synesis dicitur intellectus, set si hic transferretur in nomen intellectus, videretur esse idem cum intellectu de quo supra dictum est, qui non dicitur grece synesis, set nus. Dicitur enim synesis, secundum quod hic tangitur, actus discendi. Et dicitur eciam iudicacio precepcionis et operacionis prudentis secundum quod prudens, que iudicacio sic se habet ad prudentis precepcionem sicud actus discendi ad actum docentis, et est huiusmodi iudicare velud discere quoddam. — Ordina itaque sic constructionem. Synesis autem neque est habere prudenciam neque est sumere prudenciam, set quemadmodum quando quis, docens scilicet (supple *KsSt),* utitur scientia, in docendo videlicet, discere, ipsius discipuli scilicet, dicitur synienai, sic in uti opinione in iudicare de quibus prudentia est, alio, id est prudente, dicente, hoc est precipiente, huiusmodi iudicare bene dicitur similiter synienai. Et quia superius dixit quod idem est synesis et eusynesia, insinuans per hanc particulam eu, que significat bene, bonitatem indicationis que est synesis, hic autem cum dixit iudicare bene, non significavit bene per eu, set per kalos, ideo hic subiunxit : eu enim est idem ei quod est kalos, id est ei quod est bene. Et est hoc interpositio quedam. Et hinc, id est ex synienai, venit hoc nomen synesis secundum quam scilicet synesim, id est a qua synesi, adiecta hac particula eu, dicuntur eusyneti, ex ea videlicet synesi que'est in discere ; quasi diceret : non dicitur eusynetus hic ex synesi secundum quamlibet eius significationem, set secundum eam que est in discere, id est secundum quod sumitur a synienai cum significat discere. Iudicare enim bene de precepcionibus et operacionibus prudentis, quod est opus syneseos, discere quoddam est, ut diximus *{praem.* Episcopus *et om.* Ordina — ut diximus *Oq) marg. EoKsOqSt*

Signum autem. Epieikea enim maxime aimus esse siggnomonicum, et epieikes habere circa quedam siggnomen. Siggnome autem est indicativa epieikeos, recta autem veri.
neu.ge. vel singula

capitulum xm

43a25 [12] Sunt autem omnes habitus racionabiliter in idem tendentes. Dicimus enim gnomen et synesin et prudencian! et intellectum in eosdem, inferentes gnomen habere et intellectum iam et prudentes et synetos. Omnes enim potencie hee, extremorum sunt et singularium.

43a3o Et in eo quidem quod iudicativus est de quibus prudens, synetus et eugnomon vel siggnomon. Epieikea enim communia bonorum omnium sunt in eo quod ad alium.

Sunt autem singularium et extremorum omnium operabilia. Et enim prudentem oportet cognoscere ipsa, et synesis et gnome circa operabilia.

CAPITULUM XIV

43a35 Hec autem extrema et intellectus extremorum in utraque. Et
43bi enim primorum terminorum et extremorum intellectus est et non racio. Hic quidem secundum demonstraciones inmobilium terminorum et primorum, hic autem in practicis extremi et contingentis et alterius proposicionis. Principia enim eius quod est cuius gracia, ipse. Ex singularibus enim, universale. Horum igitur
43b5 oportet habere sensum. Hic autem est intellectus.

Propter quod et naturalia esse videntur hec. Et natura sapiens quidem nullus, gnomen autem habet et synesin et intellectum.

NbP2Mb PbKb LbOb 2 quedam (ëma) : vel singula *(cKaara corr. P2 ; utramque lect. hab. Eustr., p.* 373, 6 et 10) 3 est) *praem.* epieikeos (Al')j -I- *¿p8r¡ cett.* 13 Sunt (éoriv)] *et LbOb* omnium) *-nirra LbO°* 17 utraque] *àp.</>orép<üv MbLb* 19 Hic (o)] *Kal* o *MbKb* : *Kal* ó Aóyoy *Pb* 22 ipse (aurai)] *airai.* universale] rà *Ka&ó\ov MbPbI\b* igitur] 8è *Mb ; om.* A'b 23 oportet habere] *inv. NbP2KbLbOb, Eustr.,* p. 378, 37 23 esse videntur] $o k é î tirai 25 habet (ëxei *P2Mb, Eustr., p.* 380, 22 et 33)]

CwFhUt U>(KuRk) EoKsKtNaOqSt 2 neu. ge. *s.l. CwKsSi, marg. Fh* vel singula *s.l. CwKsSi, marg. Fh* 7 iam et intellectum *tr. Lv* : et iam intellectum *tr. Na*

Signum autem quoniam et etatibus existimamus sequi, et hec aliqua etas intellectum habet et gnomen ut natura causa existente.

Propter quod et principium et finis, intellectus. Ex hiis enim 43bi<> demonstraciones et de hiis.

Quare oportet attendere expertorum et seniorum vel prudentum indemonstrabilibus enunciacionibus et opinionibus, non minus demonstrationum. Propter habere enim ex experientia visum, vident principia.

Quid quidem igitur est prudencia *et* sapiencia et circa que 43b15 utraque est existens, et quoniam alterius anime particule virtus utraque dictum est.

capitulum XV

[13] Dubitabit autem utique aliquis de ipsis, quid utiles sunt. Sapiencia quidem enim nichil speculatur ex quibus erit felix homo. Neque unius enim est generationis. Prudencia autem hoc 43b20 quidem habet, set cuius gracia opus est ipsa ? Si quidem prudencia quidem est que circa iusta et pulcra et bona homini. Hec autem sunt que boni est viri operari. Nichil autem magis operativi in eo quod est scire ipsa, sumus, si quidem habitus virtutes sunt, quem- 43025 admodum neque sana neque bene habencia quecumque non in eo quod est facere, set in eo quod ab habitu esse dicuntur. Nichil enim magis operativi in eo quod est habere medicinalem et exercitativam sumus. Si autem non horum gracia prudentem ponendum, set eius quod est fieri, existentibus studiosis nichil utique erit utilis. Adhuc autem neque non habentibus. Nichil enim diffe- 431330 ret ipsos habere vel aliis habentibus persuaderi, sufficienterque habeat utique nobis quemadmodum et circa sanitatem. Volentes enim sani esse, tamen non discimus medicinalem. Ad hec autem inconveniens utique esse videbitur, si deterior sapiencia existens, principalior ipsa erit. Faciens enim principatur et precipit circa 43b35 singulum.

ab. ca. ab. ca.

7VbP2Mb *PbKb* LbOb S principia] *opdâs LbOb* *g* que *(riva NbP2Lb, Eustr.,* p. 383, 2)] r/ 14 speculatur] *ôeajp-qaçL MbPbKb* 23 ponendum] *p-qriov MbPbKb* 25 utilis] ■*xjyfaip.ov KbLb* *26* ipsos] *avroîs MbPbKb*

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 29-30 ab. ca. ... ab. ca. *s.l. CwFhSt : semel scr. sed signo '' ad utraque verba retulit marg. Eo* : ablative *supra* sapiencia *tantum hab. Oq*

De hiis autem dicendum. Nunc autem dubitatum est de ipsis solum.

44ai Primum quidem igitur dicimus quoniam secundum se ipsas necessarium eligibiles ipsas esse, virtutes quidem existentes utrasque utriusque particule, et si non faciunt nichil neutra ipsarum.

Deinde et faciunt quidem, non ut medicinalis autem sanitatem,
443.5 set ut sanitas, sic sapiencia felicitatem.

Pars enim existens tocius virtutis, in haberi facit et in operari, felicem.

Adhuc opus perficitur et secundum prudenciam et moralem virtutem. Virtus quidem enim, intencionem facit rectam ; prudencia autem, que ad hanc.

44aio Quarte autem particule anime non est virtus talis, nutritive. Nichil enim in ipsa, operari vel non operari.

De eo autem quod est nichil esse magis operativos propter prudenciam bonorum et iustorum, parum superius incipiendum, sumentes principium hoc. Quemadmodum enim et iusta dicimus
44ai5 operantes quosdam nequaquam iustos esse, puta a legibus ordinata facientes vel nolentes vel propter ignoranciam vel propter alterum quid et non propter ipsa, quamvis operantur quidem que oportet et quecumque oportet studiosum, sic, ut videtur, est qualiter habentem operari singula velud sit bonus. Dico autem puta propter eleccionem et ipsorum gracia operatorum.

CAPITULUM XVI

44a2o Eleccionem quidem igitur rectam facit virtus, quecumque autem illius gracia nata sunt fieri, non sunt virtutis, set alterius potencie.

NbPzMb PbKb LbOb i autem1 (8e 2VbP2)] 8l7 autem2 (? 8¿) : *quidem enim *yàp PbKbLbOb*)-\ *yàp NbPzMb, Eustr.*, p. 386, 34 3 dicimus] Xeycu- (Ltev *NbPbKb* 4 utrasque (ôcarepaç PbKb)] *emarepav* 8 in operari (t ‹3 *evepyetv)] evepyeiat Kb : evepyei Ob* 9 felicem *(evbaipova (rov praem. Mb) Nb P2MbPb, Eustr.*, p. 388, 32)] *evbatpovia Kb : evbatpovlav Pap., LbOb* 10 et secundum (ivara re NbP2Pb)] *Kara* 14 in ipsa (¿ι* *avrâ›* *Pap., NbPzMbPbKby*\ *eavrcp LbOb* 17 dicimus] *om. LbOb* 22 velud] aJcrr* (21-23 est— ipsorum *om. Kb)* 25-26 quecumque autem ... sunt2 (rà 8' otra ... «ari *MbPb*)-\ *ro* 8' oaa ... *ecrri*

CwFhUt LP(KuRk) EoKsKtNaOqSt 1 Nunc autem] + Alius liber : Nunc *quidem enim *(om. Ut) s.l. KsSt, marg. CwFhUtLP* 8-9 Pars — felicem *om. (cum comm.) KtUeOk* 13 Quarte] Quare *CwKsKi* 22 velud] velut *KtOq* : vel : ut sit bonus *an scrib.* ad esse bonum *(vide praef.)*

Dicendum autem scientibus manifestius de ipsis. Est utique quedam potencia quam vocant deinotita. Hec autem est talis ut ad suppositam intencionem contendencia, possit hec operari, et 44a25
sortiri ipsis. Si quidem igitur intencio sit bona, laudabilis est, si autem prava, astucia. Propter quod et prudentes deinos et astutos aimus esse.

Est autem prudencia non potencia, set non sine potencia hac. Habitus autem visui huic fit anime non sine virtute, ut et dictum 44aso
est, et est manifestum.

Sillogismi enim operabilium principium habentes sunt, quia talis finis et optimus, qualiscumque ens.

Sit enim sermonis gracia quodcumque. Hoc autem nisi bono, non apparet. Pervertit enim malitia et mentiri facit circa practi- 44a35
ca principia. Quare manifestum quoniam inpossibile prudentem esse, non entem bonum.

CAPITULUM XVII

Intendendum utique rursus et de virtute. Et enim virtus simi- 44b!
liter habet ut prudencia ad deinotita non idem quidem simile autem, sic et naturalis virtus ad principalem.

Omnibus enim videtur singulos morum existere natura aliqua- 44b5
liter. Et enim iusti et temperati et fortes et alia habemus confestim a nativitate. Set tamen querimus alterum quid principaliter bonum esse, et talia secundum alium modum existere.

Et enim pueris et bestiis naturales existunt habitus ; set sine intellectu, nocivi videntur existentes.

Verumptamen tantum videtur videri, quoniam quemadmo- 44bio
dum corpori forti sine visione moto accidit falli fortiter propter non habere visum, sic et hic. Si autem accipiat intellectum in operari, differt.

Habitus autem similis existens, tunc erit proprie virtus.

Quare quemadmodum in opinativo due sunt species, demotes et prudencia, sic in morali due sunt, hec quidem virtus naturalis, 441x15
hec autem principalis, et harum principalis non fit sine prudencia.

NbP2Mb PbKb LbOb 2 quedam}*om. MbPbKb* 7 potencia1] i? *T7)$ Mb* 17 et de (/eat ttc/m)] *irtpl Ob : om. Lb* Et enim virtus similiter] *irapaTrXrjaiujs yàp LbOb* 23 esse (eivat A7b**P**2**P**b)] *om.* 32 sic (Nb)] -f- *Kal*

Propter quod aiunt omnes virtutes prudencias esse, et Socrates sic quidem recte querebat, sic autem peccabat. Quoniam
44b2o quidem enim prudencias existimabat esse omnes virtutes, peccabat. Quoniam autem non sine prudencia, bene dicebat.

Signum autem. Et enim nunc omnes, quando diffiniunt virtutem, apponunt habitum, dicentes et ad que est secundum rectam racionem. Recta autem que secundum prudenciara.

Videntur utique divinare aliqualiter omnes, quoniam talis
44b25 habitus virtus est qui secundum prudenciara.

Oportet autem parum transcendere. Non enim solum qui secundum rectam racionem, set qui cum recta racione habitus, virtus est. Recta autem racio de talibus, prudencia.

Socrates quidem igitur raciones virtutes existimabat esse. Sci-
44b3o encías enim, esse omnes. Nos autem cum racione.

Manifestum igitur ex dictis quoniam non possibile bonum esse principaliter sine prudencia, neque prudentem sine morali virtute.

CAPITULUM XVIII

Set et racio sic dissolvetur utique qua disputat quis, quoniam separantur ab invicem virtutes. Non enim idem optime natus ad
44b35 omnes. Quare hanc quidem scivit, hanc autem nequaquam assumens erit. Hoc enim secundum quidem naturales virtutes con-
4jai tingit ; secundum quas autem simpliciter dicitur bonus, non contingit. Simul enim prudencie uni existenti omnes inerunt.

Manifestum autem, quamvis si non practica esset, quoniam indigeret utique ipsa propter particule virtutem esse, et quoniam
45a5 non erit eleccio recta sine prudencia neque sine virtute. Hec quidem enim finem, hec autem que ad finem facit operari.

Set tamen neque et principalis est sapiencie neque melioris particule, quemadmodum neque sanitatis, medicinalis. Non enim indiget ipsa, set videt qualiter fiat. Illius igitur gracia precipit, set non illi.
45aio Adhuc simile et si quis politicam dicat principari diis, quoniam precipit circa omnia que in civitate.

NbP2Mb PbKb £bOb i Propter quod (Nb)] H- *rivés [-post Pb)* 3 esse] *om. LbOb* ' 5 enim nunc] *vvv yàp kq.l Eii* io Non enim (ou *yàp NbP2Lb, Eustr.*, p. 402, 19)] *éan yàp ov* 12 est] *om. MbOb* prudencia] + cctt ip 18 quis] + áv 20 scivit (flSei)] t/Stj 23 inerunt] *vyrap^ovcn LbOb* 25 utique] *om. MbKb* 28 et principalis *(xvpia re Ol Aid., Eustr.*, p. 405, 3)] *xvpia Mb : Kvpía ye cett.* 29 indiget (? XP!?)] *XPVTai* 3° Illius] *éxelvr] Kb* igitur (ouv LbOb)] oi5 (igitur — illi *om. Pb)*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

SEPTIMUS

CAPITULUM I

[i] Post hec autem dicendum aliud facientes principium, 45315
quoniam circa mores fugiendorum tres sunt species, malicia,
incontinencia, bestialitas. Contraria autem duobus quidem
manifesta, hoc quidem enim virtutem, hoc autem continendam
vocamus. Ad bestialitatem autem maxime utique congruit
dicere super nos virtutem, heroicam quandam et divinam. 45320
Quemadmodum rHomerus de Hectore1 fecit dicentem Priamum
rquoniam valde erat bonus, neque videbatur -uri mortalis puer exis-
tere, set dei"l. Quare si quemadmodum aiunt ex hominibus fiunt
dii propter virtutis superexcellenciam, talis quidam utique erit
videlicet bestialitati oppositus habitus. Et enim quemadmodum 45325
neque bestie est malicia neque virtus, sic neque dei. Set hec qui-
dem honorabilius virtute, hec autem alterum quoddam genus
malicie. Quia autem rarum et divinum virum esse quemadmodum
Lacones consueverunt appellare quando admirantur valde ali-
quem, divinus vir aiunt, sic et bestialis in hominibus rarus. Maxi- 45330
me autem in Barbaris est. Fiunt autem quidam et propter egri-
tudines et orbitates ; et propter maliciam autem hominum super-
excedentes, sic superinfamamus. Set de hac quidem disposicione

*L^O*ll 9 congruit] áp^órrot 14 dii] *Beîot.*
15 videlicet] S^Aor on bestialitati (fhjpicoSia)] *O-qptitâei M^K^CP}*
17 honorabilius] n/xtcoTcpa 18 *etJom.U* 21 Fiunt autem quidam
(? y/povTcti 8' cvioi)] *yiveTai* 8' *Uveo.* 23 superinfamamus] *N^L^}*
hac ... disposicione] 777$- *8ia0eaecüs vrjs roiavr-qs M^P^K*}*

CwFhUiEo Ks KtUe Na Oq StTc L?(= KuRk) 10 divinam] + Supple (scilicet *Oq}* esse contrariam *s.l. KsOqSt, marg. CwFhUt* 15 bestialitatem Lp
16 hec] + id est heroica virtus *s.l. FhKsSt, marg. Cw* : + scilicet virtus *s.l. Oq*
17 hec] -|- id est bestialitas *s.l. CwFhKsSt* 21 quidam] 4- Supple bestiales *s.l. FhKsSi, marg. Cw*

posterius faciendum quandam recordacionem. De malicia autem dictum est prius.

CAPITULUM II

45^35 De incontinencia autem et mollicie et deliciis dicendum, et de
45bi continencia et perseverantia. Neque enim ut de eisdem habitibus
virtuti et malicie utramque ipsarum suscipiendum, neque ut
alterum genus. Oportet autem quemadmodum in aliis ponentes
que apparent et primum dubitantes, sic ostendere maxime quidem
45bj omnia probabilia circa has passiones. Si autem non, plura et.
principalissima. Si enim solvantur difficilia et assumantur proba-
bilia, ostensum utique erit sufficienter.

[2] rVidetur utique continencia et perseverancia studiosorum et
45bio laudabilium esse, incontinencia autem et mollicies pravorum et vi-
tuperabilium. Et idem continens et permansivus in racione, et in-
continens et egressivus a racione. Et incontinens quidem sciens
quoniam prava, agit propter passionem, continens autem sciens
quoniam prave concupiscende, non sequitur propter racionem. Et
45bi5 temperatum quidem continentem et perseverativum, talem
autem hii quidem omnem temperatum, hii autem non. Et intem-
peratum incontinentem et incontinentem intemperatum confuse,
quandoque autem aliter esse aiunt. Prudentem autem quandoque
quidem non aiunt contingere esse incontinentem, quandoque
autem quosdam prudentes existentes et deinos incontinentes
45b2o esse. Adhuc incontinentes dicuntur et ire et honoris et lucri. Que
quidem igitur dicuntur, hec sunt.

CAPITULUM m

[3] Dubitabit autem utique aliquis qualiter existimans recte incontinens est quis. Scientem quidem igitur non aiunt quidam possibile esse. Durum enim sciencia existente, ut existimabat

PbKb LbOb 10 solvantur] + *re MbKb* assumantur («rara-
KaraAecTT^rcu 12 utique (81] S' t) : 8« 17 *re Lb : 87] 7/
te Ob* 19 omnem] ttcptcs *Mb : Travrais s.l. pr.m. Lb, Ob* 21 quandoque1
(ore *corr. Pb,* ZM)b)] *01* aliter (ereptus- *corr. Nb,* Mb)] erepouy quandoque2
(ore)] rore *L,bOb* (21-22 Prudentem — aiunt *om. Nb)* 28 quidem] *om. MbKb*

CwFhUtEo Ks KtUe Na Oq StTc —KuRk) 4 et8] pro id est *(ex Anonymi comm.) s.l. Oq*

Socrates, aliud quid imperare et trahere ipsum quemadmodum servum. Socrates quidem enim totaliter pugnabat ad racionem, 45525 ut non existente incontinencia. Nullum enim existimantem operari prêter optimum, set propter ignoranciam. Iste quidem igitur sermo dubitat apparentibus manifeste. Et oportunum querere circa passionem, si propter ignoranciam, quis modus fit ignorande. Quoniam enim non existimat quidem incontinens existens 45530 ante in passione fieri, manifestum. Sunt autem quidam qui hec quidem concedunt, hec autem non. Sciencia quidem enim nichil esse melius confitentur, nullum autem operari prêter opinatum melius, non confitentur. Et propter hoc incontinentem aiunt non sciendam habentem, imperari a voluptatibus, set opinionem. 45535

Set tamen si quidem opinio et non sciencia, neque fortis suspicacio contratendens, set quieta, quemadmodum in dubitantibus, 46a! venia ei quod est non manere in hiis, ad concupiscencias fortes ; malicie autem, non venia, neque aliorum nulli vituperabilium. Prudencia ergo contratendente. Hec enim fortissimum. Set incon- 4615 veniens. Erit enim idem simul prudens et incontinens. Dicet autem utique nullus prudentis esse operari volentem pravissima. Cum hiis autem ostensum est prius quoniam activus quidem prudens, extremorum enim aliquis et alias habens virtutes.

Adhuc si quidem in eo quod est concupiscencias habere fortes 46aw et pravas continens, non erit temperatus continens, neque continens temperatus. Neque enim quod valde, temperati, neque pravas habere. Set tamen oportet quidem. Si quidem enim bone concupiscencie, pravus prohibens habitus non sequi. Quare continenda non omnis studiosa. Si autem infirme et non prave, nichil 46ai5 venerabile, neque si prave et infirme, nichil magnum. rAdhuc

*pbftb L'oQ^* i ipsum] *avr-qv /<b : om.* **P**b 8 autem] Si? **P**b, *pr.m.* A'b, (9b 15 ei quod est (rui MbAb(?b)] t o hiis (ravrats 7Vb**P**2)] aurais- 19 utique nullus] ouS' av eis **J**ib 23 erit] eartv **L**b(9b 26 non] *om.* 27 studiosa] *aTTOvSaíov* **P**bAbOb

CwFhUtEo Ks KtUe Na Oq StTc L^>(= KuRk) 3 existimantem] existentem L$_p$ 5 oportunum] optimum *Eo* 17 ergo] autem *Ks : om. Rk* 17-18 Prudencia—-incontinens] *vide Roberti Grosseteste Notulam* : ...Hanc autem litteram : Prudencia ergo contratendente, continua sic. Non est sciencia neque opinio in incontinente contratendens concupiscencie, sicut ex opinione Socratis et iam dictis sequitur, ergo prudencia contratendente, erit supple contratencio in incontinente, set, hoc supple, inconveniens. Hec enim est fortissimum contratendens, et plus quam sciencia. Set et iterum hoc inconveniens, quia sic esset idem prudens et incontinens *marg. KsSt* 26 continenciam *EoSt*

si omni opinioni permansivum facit continencia, prava, puta si et
false. Et si ab omni opinione incontinencia egressivum, erit aliqua
4&a20 studiosa incontinencia. Puta Sophoclis Neoptolemus in Philoctete.
Laudabilis enim non permanens quibus suasus est ab Ulixe, propter
tristari menciens.| 5

Adhuc sophisticus sermo menciens, dubitacio. Propter inopina-
bilia enim velle arguere, ut sapientes sint cum attingant, factus
46a25 sillogismus dubitacio fit. Ligata est enim mens, cum manere non
velit propter non placere conclusum, procedere autem non potest,
propter solvere non habere sermonem. Accidit autem ex quodam io
sermone, inprudencia cum incontinencia, virtus. Contraria enim
id est eorum que
operatur quorum opinatur propter incontinenciam. Opinatur
4&a30 autem bona mala esse, et non oportere operari. Quare bona et non
mala, operabitur. rAdhuc in persuaderi operans et persequens
delectabilia et eligens, melior utique videbitur eo qui non propter racio- 15
cinativum, set propter incontinenciam. Sanabilior enim propter
dissuaderi utique.

40a35 Incontinens autem reus proverbio in quo aimus. Quando aqua
46b! suffocat, quid oportet adhuc bibere ? Si quidem enim persuasus esset

NbP²Mb PbKb LbOb 8 manere] + *pèv Aid.* 9 potest] Swit c h 16 ratiocinativum *(XoyiariKOv)] XoyLUfiov* 19 adhuc bibere (PbLbOb)] *¿irnrlveiv* (18-19 Quando — quidem *om. Nb)* persuasus esset *(cTréirecvro NbP²MbKb)* : *non persuasus esset (^ óren-ecoTo *PbLbOb, Anonymus,* p. 415, 29)

CwFhUtEo Ks KtUe Na Oq StTc Lp[= KuRk) 3 Puta — Philoctete] + Ordina sic. Puta incontinencia illa qua usus est Neoptolemus in Philoctete Sophoclis, id est in libro Sophoclis de Philoctete, erit secundum predicta studiosa *marg. EoKsSt* 4-5 propter tristari menciens] + id est propter tristari de mendacio ; et est menciens nominativi casus secundum proprietatem grece lingue. Greci enim utuntur frequenter nominativo cum infinitivo, ubi nos utimur acusativo cum infinitivo *marg. EoKsSt*

CwFhUtEo Ks KtUe Na{Db) Oq StTc Lv[= KuRk) 8 est] *post* enim *Ks* : *om. StTc* 12 id est eorum que *s.l. KsOqSt, marg. CwFh* 14-16 in persuaderi— incontinenciam] + Ordina sic. Operans *{om. Eo)* scilicet (id est *Eo)* intemperatus, et persequens delectabilia, utpote fornicari, et eligens talia, melior utique videbitur eo qui operatur talia non propter racionativum, supple corruptum, ut facit intemperatus, set propter incontinenciam, — hoc est : intemperatus melior est incontinente, — et in hoc est melior scilicet in persuaderi, id est quia persuasibilis est intemperatus *mavg. EoKsSt* ig-275.2 Si quidem — alia agit] + Alia littera quam exponit Commentator est : ' Si quidem enim non persuasus esset que agit, dissuasus utique quiesceret. Nunc autem et suasus, nichil minus alia agit'. Hoc autem, scilicet nichil minus, ponitur pro una negatione, quasi diceret non agi alia, set ipsum, scilicet puta fornicari *marg. EoKsSt*

que agit, dissuasus utique quiesceret. Nunc autem non suasus, nichil minus alia agit.l Adhuc si circa omnia incontinencia est et continencia, quis simpliciter incontinens ? Nullus enim omnes habet incontinencias. Aimus autem esse quosdam simpliciter. [4] Dubi- 4665
5 taciones quidem igitur, tales quedam accidunt. Horum autem hec quidem interimere oportet, hec autem relinquere. Solucio enim dubitacionis invencio est.

CAPITULUM IV

Primum quidem igitur intendendum utrum scientes vel non, et
10 qualiter scientes. Deinde circa qualia continentem et inconti- 46610
nentem ponendum, dico autem utrum circa omnem delectacionem et tristiciam vel circa quasdam segregatas. Et continentem et perseverativum, utrum idem vel alter est. Similiter autem et de aliis, quecumque cognata speculacionis sunt huius. Est autem
15 principium intentionis utrum continens et incontinens sunt in 46)315
circa que, vel in qualiter habentes differentiam. Dico autem utrum in circa hec esse solum incontinent, vel non set in ut, vel non set in ex ambobus. Deinde si circa omnia est incontinencia et continencia, vel non. Neque enim circa omnia est simpliciter incon-
20 tinens, set circa que intemperatus. Neque in ad hec simpliciter 46620
habere, idem enim utique esset intemperantie, set in sic habere. Hic quidem enim ducitur eligens, existimans semper oportere presens delectabile persequi, hic autem non existimat quidem, persequitur autem. [5I De eo quidem igitur quod est opinionem veram
25 set non sciendam esse propter quam incontinenter agunt, nichil 46'025

7VbP2Mb PbXb LbOb i non suasus (p,?) *1re7ret.ap.K0s -p-y.m. P2* ?) : *et suasus («ai *ireireiap.évos corr. P2, Anonymus,* p. 415, 32)] *TT€ireiap.évos cett.* 10 continentem et incontinentem (NbLb)] *inv.* 17 incontinens (o *axparys* Pb)] axpa-717s ó ¿Arparas- vel non2] *om. LbOb* 17-18 set in ex ambobus (aAAà *râ› àp.<poîv NbP2Pb)]* ¿AA' cf *à.p.<poïv hic MbKb, post* 19 vel non LbOb 21 utique] *om. P^LAO^* 25 propter] *irap'*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lv(= KuRk) 10 Deinde] dicentes, deinde Lp (dicentes *exp. Rk2)* 16 utrum *om. L?* 20-21 Neque — sic habere] + Ordina sic. Neque, incontinens et intemperatus differunt suple (scilicet *Eo),* in habere simpliciter ad hec, id est ad subiecta, quia eadem sunt utrisque, set in sic habere, id est in modo habendi ad subiecta ; aliter enim suple (scilicet *Eo),* idem esset incontinencia intemperancie, id est si non differrent in modo, cum communicant in subiectis, idem essent *marg. EoSt* 25 propter *codd. : an scrib.* prêter ?

differt ad racionem. Quidam enim opinancium non dubitant, set existimant certe scire. Si igitur propter quiete credere opinantes magis scientibus prêter opinionem agent, nichil differet sciencia ab opinione. Quidam enim credunt nichil minus quibus opinantur,
46b3o quam alteri quibus sciunt. Manifestat autem Heraclitus.

capitulum V

Set quia dupliciter dicimus scire, et enim habens quidem non utens autem sciencia, et utens dicitur scire, differet hoc habentem quidem non speculantem autem, et hoc speculantem agere
4&b35 que non oportet agere habentem et speculantem. Hoc enim vide-
47ai tur durum, set non si non speculans. Adhuc quia duo modi proposicionum, habentem quidem utrasque, nichil prohibet operari que prêter scienciam, utentem quidem universali, set non ea que secundum partem. Operabilia enim, singularia. Differt autem
4745 et universale. Hoc quidem enim in se ipso, hoc autem in re est, puta quoniam omni homini conferunt sicca, et quoniam iste homo, vel quoniam siccum hoc tale, set si hoc tale, vel non habet vel non operatur. Secundum utique hos differet modos inpossibile quantum. Quare videri sic quidem scire, nichil inconveniens.
47aw Aliter autem admirabile. Adhuc habere scienciam secundum alium modum a nunc dictis, existit hominibus. In habere quidem non uti autem, differentem videmus habitum. Quare ct habere qualiter non habere, puta dormientem et vinolentum. Set tamen
47415 sic disponuntur in passionibus existentes. rIre enim et concupiscende venereorum et quedam talium, manifeste et corpus transmutant ; quibusdam autem, et insanias faciunt.l

Manifestum igitur quoniam similiter habere dicendum incontinentes, hiis. Dicere autem sermones eos qui a sciencia, nullum signum eius quod est operari secundum scienciam. Et enim in

ArbP2A/b PbA'b LbOb g et hoc speculantem agere *(Kal ᵗo Oecopovvra irpá/rTeiv* NbF2)J *Kal* ᵗó *Oecopovvra* KbAbOb : *om. MbPb* 10 habentem et speculantem (róv *çyovTa Kal Oçæpovvra)] ᵗov e^ovra Kal decopovvra P2MbPbKb* ' ᵗov *eyovTOS* ᵏol *decopovvTos LbOb : om. Nb* 13 que] *om.* 16 iste (ouroç 7VbP2)] o *avTos MbK^ : 0 0VTOS Pb : auro? ovTos LbOb* 17 vel2] *om. MbPbKb* 19 scire] eAaiLbOb 21 In] 4- *yáp* 23 qualiter] -j- *Kal* dormientem] + *Kal p,atvóp,€vov* 29 eius quod est operari secundum scienciam (AbOb)] *om.*

CwFhUtEo Ks Ktüe Na(Db) Oq SlTc Ln(= KuRk') 10 que non oportet agere *om. Lp* ii Adhuc] ab hiis Lp

passionibus hiis existentes, demonstraciones et verba dicunt 47320
Empedoclis ; et primum discentes complectuntur quidem sermones, sciunt autem nequaquam. Oportet enim connasci. Hoc autem tempore indiget. Quare quemadmodum simulantes, sic existimandum dicere et incontinentes. Adhuc autem et hic naturaliter utique aliquis respiciet causam. Hec quidem enim univer- 47325
salis opinio. Altera autem de singularibus est, quorum sensus iam proprius. Cum autem una fiat ex ipsis, necessarium conclu-
id est alicubi
sum ubi quidem dicere animam, in factivis autem, operari con-
festim ; puta si omne dulce gustare oportet, hoc autem dulce ut unum aliquod singularium, necessarium potentem et non prohibi- 47330
tum simul, hoc operari. Quando igitur hec quidem universalis in qua prohibens gustare, hec autem quoniam omne dulce delectabile, hoc autem dulce, hec operatur. Si forte autem concupiscencia insit, hec quidem dicit fugere hoc, concupiscencia autem ducit. Movere enim unamquamque potest particularum. Quare accidit 47335
adverbia-
a racione aliqualiter et opinione incontinenter agere. Non contra- 47b1
liter
rie autem secundum se ipsam, set secundum accidens. Concupiscencia enim contraria, set non opinio recte racioni. Quare et propter hoc bestias non incontinenter agere, quoniam non habent universalem opinionem, set singularium fantasiam et memoriam. 47b5

Qualiter autem solvitur ignorantia et rursus fit sciens incontinens, eadem racio que et de vinolento et dormiente et non propria huius passionis, quam oportet a phisiologis audire. Quia autem ultima proposicio et opinio sensibilis et principalis accio- 47bio
num, hanc vel non habet in passione ens vel sic habet ut non erat in habere scire, set dicere quemadmodum vinolentus que Empedoclis, et propter non universale neque scientificum, similiter

NbP2Mb *PbKb LbOb* 2 primum] wpcD-rot *MbPbKb* complectuntur] *<juv€pyov(jL MbKb* 3 Hoc] *τουτοϳ pr.m. IP, Ob* 5 autem] *om.* 12 hoc] 4- *Kal* 12-13 in Qua *ί ^b)]* *V* *: ¿vfj KbLbOb* 14 hec] + 14-15 Si forte autem concupiscenda insit (ru^p 8' *€m9v{j.fq* ¿yoiía#)] *rvyr] (avry Mb)* ô' *¿7Tt.dup.ia èvovaa* 15 quidem (LbOb)] + *ovv* 17 contrarie (¿mvr/eus-)] *¿narrias* *20* incontinenter agere (¿/tpareutcrtfai)] ¿«pari? 21 universalem (xafloAou)] *raw KaOóXou IPOb* 23 que (0)] *om. NbLPOb* 27 in (rai)] *το PbKb*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lp(=*KuRk)* 9 id est alicubi *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 10 oportet om. *KtUe* *\ito-m. KtUe* 14 forte] -|- ablative *s.l. Oq* 17 adverbialiter *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 26 erat] habet erat *Lp* (habet *exp. Rk-)*

esse ¡videri universali extremum terminum, et videtur quod quere-
47bi5 bat Socrates accidere. Non enim principaliter esse visa sciencia presente fit passio, neque ipsa attrahitur propter passionem, set sensibili. De eo quidem igitur quod est scientem vel non, et qualiter scientem contingit incontinenter operari, tanta dicta sint.

CAPITULUM vi

47bzo [6] Utrum autem est aliquis incontinens simpliciter, vel omnes secundum partem, et si est, circa qualia est, dicendum deinceps. Quoniam quidem igitur circa delectaciones et tristicias sunt et continentes et perseverantes et incontinentes et molles, mani- 10
festum. Quia autem sunt hec quidem necessaria faciendum delec-
47bz5 tacionem, hec autem eligibilia quidem secundum se ipsa habencia autem superhabundanciam, necessaria quidem corporalia, dico autem talia et que circa cibum et Venereorum usum et talia corporalium circa que intemperanciam posuimus et temperandam, 15
necessaria autem quidem non, eligibilia autem secundum se
47bso ipsa, dico autem puta victoriam, honorem, divicias et talia bonorum et delectabilium. Eos quidem igitur qui ad hec prefer rectam racionem superexcellunt eam que in ipsis simpliciter quidem non dicimus incontinentes, apponentes autem hoc, pecuniarum 20
incontinentes, et lucri, et honoris, et ire, simpliciter autem non,
47b35 ut alteros et secundum similitudinem dictos, quemadmodum
48ai homo qui Olimpia vicit. Illi enim communis racio a propria parum differebat, set tamen altera erat. Signum autem. Incontinencia quidem enim vituperatur, non ut peccatum solum, set et ut mali- 25
cia quedam vel simpliciter existens vel secundum quandam
48a5 partem. Horum autem, nullus. Eorum autem qui circa corporales voluptates, circa quas dicimus temperatum et intemperatum, in non eligere delectabilium persequens superhabundancias et

NbP2Mb Pb/fb *LbOb* i universali (t ó *xadoXov)] ᵗʷᵛ KadoXov PbKb* 2 sciencia i/V-P2]] *ante* esse visa 3 ipsa (ai'**rf** *avrrj* (neque — passionem om. *Nb)* 4 igitur] om. *Lb* vel] *nal* 5 scientem contingit] *inv. LbOb* 7 incontinens simpliciter] *inv.* 18 igitur] *om. MbKbOb* 19 ipsis (aàroîç *codd.)] avroîs edd.*

CwFhUtEo Ks KlUe Na(Db) Oq SiTc Lv[= KuRk) 4 sensibilis *Na2* 5 sunt *UtEoLv* 8 deinceps est dicendum *tr. Lv* 12 ipsa om. L_p 14 usum etj usumque *Lv* (uisumque *Ku1)* 15 possumus L_p et temperandam *om. Lo* ut1 om. *StTc* ut2 *om. KtUe*

tristium fugiens, esuriei et sitis, et caloris et frigoris, et omnia que circa tactum et gustum, set prêter eleccionem et intellectum, incontinens dicitur, non secundum apposicionem, quoniam circa 48310
hec quemadmodum ire, set simpliciter solum. Signum autem. Et
resume circa
enim molles dicuntur circa has, de illis autem nullam. Et propter hoc in idem incontinentem et intemperatum ponimus et continentem et temperatum, set non illorum nullum, propter circa easdem aliqualiter voluptates et tristicias esse. Hii sunt quidem 48315
circa hec, set non similiter sunt, set hii quidem eligunt, hii autem non eligunt. Propter quod magis intemperatum utique dicemus quoniam neque concupiscens vel quiete persequitur superhabundancias et fugit moderatas tristicias, quam hunc qui propter concupiscere valde. Quid enim utique ille faceret, si adesset con- 48320
cupiscenda iuvenilis, et circa necessariorum indigendas tristicia fortis ?

CAPITULUM VII

Quia autem concupiscendarum et delectacionum hee quidem sunt genere bonorum et studiosorum, delectabilium enim quedam natura eligibilia, quedam autem contraria horum, quedam autem
intermedia, quemadmodum divisimus prius, puta pecunie, et 48325
lucrum, et victoria, et honor, ad omnia autem et talia et intermedia non in pati et concupiscere et amare vituperantur, set in aliqualiter et superhabundare. Propter quod "quanti quidem prêter racionem vel detinentur vel persequuntur eorum que natura
aliquid pulcrorum et bonorum, puta circa honorem et magis quam 48a 50
oportet studentes, vel circa filios et parentes. Et enim hec bonorum. et laudantur qui circa hec student. Set tamen est quedam superhabundancia et in hiis, si quis quemadmodum Niobe rebellet et ad deos, vel quemadmodum Satyrus philopator cognominatus circa patrem.

NbP2Mb Pb7tb [illegible] 1 omnia] *Trávrajv* 8 Hii {o<5' *codd.)*\ ol' S' *edd.* 9 hec] *ravrà corr.* 7<b : rà *aura s.l. Ob* 11 quoniam (ort)J *oots* neque 7VbP2Ob)] *op* 23 et] *om.* P2d7b7<b 24 detinentur (a-parourrai)] *ànpa-Tovvrac M^E^O^*

CwFhUtEo Ks KtUe NafJDb) Oq StTc Lv(= KuRk) 5 resume circa *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 6 continentemI in-Lp 7 circaow. *KtUe* 14 necessariarum Lv 19 autem2 *om. KtUe* 25 bonorum'] -|- Supple (scilicet *Eo)* vituperantur *s.l. KsSt, marg. CwFhUtEo* *27-2S* superhabundancia etj superhabundanciaque Lp 29 cognominatur *CwEo*

48bi Valde enim videbatur desipere."| Malicia quidem igitur nulla circa hec est propter quod dictum est, quoniam natura eligibilium unumquodque est propter se ipsum, prave autem et fugiende sunt ipsorum superhabundancie. Similiter autem neque incon-
rSbj tinencia. Incontinencia enim non solum fugiendum, set et vitupe- 5
rabilium est. Propter similitudinem autem passionis apponentes ad incontinentiam circa unumquodque dicunt, puta malum medicum et malum ipocritam, quem simpliciter non utique dicerent malum, quemadmodum neque hic propter non malitiam
48bio esse unamquamque ipsarum, set in secundum analogum simi- 10
lem, sic videlicet et illic existimandum solam incontinentiam et continentiam esse que est circa eadem temperancie et intemperantie. Circa iram autem secundum similitudinem dicimus. Propter quod et apponentes incontinentem ire, quemadmodum honoris et lucri aimus. 15

48bi5 Quia autem sunt quedam quidem delectabilia natura, et horum hec quidem simpliciter, hec autem secundum genera animalium et hominum, hec autem non sunt, set hec quidem propter passiones, hec autem propter consuetudines fiunt, hec autem propter perniciosas naturas, set et circa horum singula proxime videre 20
48b2o habitus. Dico autem bestiales, puta eam hominem quam dicunt pregnantes rescindentem pueros devorare, vel qualibus gaudere aiunt quosdam silvestrium circa Pontum, hos quidem crudis, hos autem hominum carnibus, hos autem pueros comodare ad invicem in convivium, vel circa Phalarin dictum. Hii quidem 25
48b25 bestiales, hii autem propter egritudines fiunt et maniam quibusdam, quemadmodum matrem sacrificans et comedens, et con-

A'bP27VZb _PbAb *LbOb* 3 prave ... fugiende] *4>avXa ... tpevxra* 7\b (-i- *κεὶ ἀπαρ-Tpp.ara P2MbKb)* 4 sunt ipsorum supcrhabundancicj auTÓ>p *eialv ai v-rrep^oXai (om.* Ab) 7 ad] *om.* circa unumquodque] *irepi ¿xáarov Aid. : -rrpos 'ἐκο-υτον* A'b 9 quemadmodum] + *ovv* 10 in (t w)] *το* 7Jb7\'b 11 videlicet] SijAov *0TL NbP2N\b : 8rjXov* JZb 13 irca iram *Trçpl ... dvp.ov* 7\b 17 genera] + *Kat 20* singula] *¿Kaurov Lb : om.* J7b proxime *(TTapaTrX-pcriujs* 3/b) *TrapairX-poia?* 2i autem] 817 *pr.m. Kb, Lb* 24-25 comodare ad invicem in convivium *(MbPbKb)] 8avei¿,€ïv ei$ eveogiav* ¿AA^Aot? A'bP2 : aAAoij,- ets' fv- *LbOb*

CwFhUtEo As KtUe Na(Db) Oq StTc U'(=KuRk) 4 incontinencia Supple est circa natura eligibilia *s.l. AsSt marg. CwFhUtEo (ad* 5 Incontinencia *perperam retuiermit CwFhUt)* 8 ypocritam *EoJ\SKtUeNaOql cLv* 11-12 et continenciain *om.NaL?* 22 qualibus] qualibet (?) *KsTcL»* : qualibet -r- bestialitate *St2 : obsc. cett.*

servi epar. Hii autem egritudinales vel ex consuetudine, puta
seu coinescioncs
pilorum evulsiones et unguium corrosiones.

Adhuc autem carbonum et terre. rCum hiis autem que venere-
orum mascuHs. Hiis quidem enim natura, hiis autem ex consuetudine 48b
accidunt, puta assuefactis ex pueris. Quantis quidem igitur natura
causa, hos utique nullus diceret incontinentes, quemadmodum neque
mulieres quoniam non ducunt, set ducuntur. Similiter autem et egro-
tative habentibus, propter consuetudinem? Habere quidem igitur
singula horum, extra terminos est malicie, quemadmodum et 4ya
bestialitas. Habentem autem superare vel superari, non simpli-
citer incontinencia, set que secundum similitudinem, quemadmo-
dum et circa iras habentem hunc modum passionis, incontinen-
tem autem neque simpliciter dicendum. Omnis enim superha-
bundans malicia et insipiencia et timiditas et intemperancia et 4qa5
crudelitas, hee quidem bestiales, hee autem egritudinales sunt.
Hic quidem enim natura talis qualis timere omnia, et si sonum
faciat mus, secundum bestialem timiditatem timidus, hic autem
mustelam timuit propter egritudinem. Et insipientum hii quidem
ex natura irracionales et solum sensu viventes bestiales, quem- 4gaio
admodum quedam genera longe barbarorum, hii autem propter
egritudines, puta epilempticas vel manias egritudinales. Horum
autem est quidem habere quedam quandoque, non superari
autem ; dico autem puta si Phalaris tenuit concupiscens puerum
comedere, vel ad venereorum inconvenientem delectacionem. qyaij
Est autem et superari, non solum habere quemadmodum et
malicia, que quidem secundum hominem simpliciter dicitur mali-
cia, que autem secundum apposicionem, quoniam bestialis vel
egritudinalis, simpliciter autem non. Secundum eundem modum

N^P^M^ PbK^ LbOb 5 assuefactis *N^P2, s.l. pr.m.* Ob)J *yvp.va-^op.€vots M^P^K^ : vppi^o/j.evots LPOb* 6 utique nullus] *p.ev* ovSeiç *a.v ovv* ot58' *àv* riç *Mb)* io superare («pareil')] *Kaprepelv KbOb* simpliciter (ánAais')] *á.TrXr¡* ii que] *om.* 13 neque simpliciter] ov 14 malicia («a«ia 2VbP2Pb)] *om.* (+ nvà Sè *emoveri kokio. ical à</>poavv-q marg. pr.m.* Z.b) 22 quandoque] + *p,óvov {p.èv pÁvov MbKb)* 23 dico autem] *om. LbOb* 25 quemadmodum] + *ovv*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lv(= KuRk) 2 scu comesciones *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 5 igitur quidem *tr.LP* 6 hos] hoc *KtUe* 16-26 Hic — malicia *bis Ks* 21 epilenticas *UtKu, secundo Ks* : empilempticas *Rk* (puta — egritudinales *om. Na)* egritudines Lp 25 habere *om. KtUe* 26 dicitur simpliciter *tr. LP*

videlicet et incontinencia est, hec quidem bestialis, hec autem
49&20 egritudinalis, simpliciter autem, que secundum humanam intemperantiam sola.

CAPITULUM VIII

[7] Quoniam quidem igitur incontinencia et continenda est solum circa que intemperancia et temperancia, et quoniam circa alia est alia species incontinencie dicta secundum metaphoram et non simpliciter, manifestum quoniam et minus turpis incon-
49a¿5 tinencia que ire quam que concupiscentiarum, speculabimur.
rVidetur enim ira audire quidem secundum quid racionem, obaudire autem, quemadmodum veloces ministrorum, puta ante audire omne dictum excurrunt, deinde peccant in accione ; ct canes ante intendere si amicus, si solum sonitum faciat, latrant. Sic ira prop-
49430 ter caliditatem ct velocitatem nature audiens quidem, non prceptum autem audiens, movet ad punitionem. Ratio quidem enim vel fantasia quoniam iniuria vel contemptus manifestavit, hec autem quemadmodum sillogizans quoniam oportet talem oppugnare.
49435 irascitur confestim. Concupiscencia autem si solum dicat quo-
+9bi niam delectabile ratio vel sensus, movet ad fruitionem. Quare ira quidem consequitur rationi aliqualiter, concupiscencia autem, m non. Turpior igitur. Incontinens quidem enim ire, a racione aliqualiter vincitur ; qui autem concupiscencie, et non a racione. Adhuc naturalibus magis veniam consequi appetitibus, quia et
49l>5 concupiscentiis talibus magis quante communes omnibus, et
id est gravitas ire
in quantum communes. Ira autem naturalius et difficultas, con-
ge. ea.
cupiscenciis hiis que superhabundancie et non necessariis. Quemadmodum respondens quoniam patrem percutit. Et enim iste,
49bio dixit, eum qui sui ipsius et ille eum qui superius, et puerum osten-

pi>7<b ¿b(pb j videlicet! 8>poe .V'^-b 3 sola .V") J
póvr¡v 8 quoniam et (ori xat)J *Kal ori Kal P~* : *kol oti* .W' : *ori* Se *Kai cell. (etiam 3.1. P2)* i L puta (o lop)J ol' 12 ni accione *(rrj$ irpá^cas* i Tjb' *TTpoará^üjs* 18 irasciturj -p J<ll 22 et non («ai *ov* Ob)J *a!* : ™ cett· 23 veniam consequi *(avyyvcopri aKoXovdçîv)] avyyváipq à.*

CwFJiUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Kulik) 7 alia1' talia Lp 9 speculabuntur Lp 14 et velocitatem/>05/audiens/r. LP 23 consequi veniam *tr.* A*tUe* 24 quante] + id est quotquot seu quecumque *s.l.* A's57, *marg. CwFhUtEo* 25 id est gravitas ire *s.l. EoKsOqSt, marg. CicFlil't* 26 ge. ca. *s.l. CwFhKsSl, marg. Ee›*

dens, Et iste me, dixit, cum vir fiat. Cognatum enim nobis. Et tractus a filio, quiescere iussit apud ostia. Et enim ipse trahere patrem usque huc. Adhuc iniustiores magis insidiantes. Iracundus quidem igitur non insidiator, neque ira, set manifestus. Concupiscencia autem, quemadmodum Venerem aiunt. rDolose 49bi5 enim Ciprigene et variam corrigiam Homerus decepcio que furata est intellectum spisse sapientis.l Quare si quidem iniustior et turpior incontinencia hec, ea que circa iram est, et simpliciter incontinencia et malicia aliqualiter. Adhuc nullus iniuriatur tristatus ; qui autem ira facit omnis, facit tristatus ; iniurians qgbao autem cum delectacione. Si igitur quibus irasci maxime iustum, hec autem iniustiora, et incontinencia que propter concupiscendam. Non enim est in ira iniuria. Quod quidem igitur turpior que circa concupiscencias incontinencia ea que circa iram, et quoniam est continencia et incontinencia circa concupiscendas 4^25 et delectaciones corporales, manifestum.

CAPITULUM ix

Ipsarum autem harum différencias assumendum. Quemadmodum enim dictum est secundum principia, hee quidem humane sunt et naturales, et genere et magnitudine, hee autem bestiales, hee autem et passiones et egritudines. Harum autem circa primas, temperancia et intemperancia est solum. Propter quod et bestias neque temperatas neque intemperatas dicimus, set vel secundum metaphoram et si ab.ca. aliqua totaliter aliud ad aliud differt genus animalium ab.ca. contumelia et sinamoria et in omnivorax esse. Non enim habet eleccionem neque raciocinacionem, set discessit a natura quemadmodum insanientes hominum. Minus autem ¿oai 491330 491235

jLPOb 7 sapientis] *ppouiovres pr.m. Kb : ppoveóvrajv Mb* 12 autem (3' *pr.m.* Ob)] *om.* 21 etl (? xac)] 8ià (zcai 8cà *Aid.]* 22 solum] *ante* est *{ante* et intemperancia Lb) 25 sinamoria *{aLvapMtpta N'°P?M□)] atvopLCúpía*

CwFhUtEo Ks KtUe Na{Db) Oq StTc Lv{ = KuRk) 2 hostia *KtStTcRk* 4 manifestius *KtUe* 5 autem] + Supple insidiatrix est *s.l. KsSt, marg. CwFh UtEo* Venerem] + scilicet *{om. St)* insidiatricem esse *s.l. KsSt, marg. CwFhEo 5-7* Dolose - - sapientis] -J- Ordina sic. Homerus enim, ait supple, corrigiam dolose Ciprigene, id est Veneris, esse variam, que, scilicet (supple *KsSt)* corrigia varia, est decepcio que furata est intellectum spisse, id est studiose, sapientis, id est prudentis *marg. EoFfKsSt* 7 iniustorum *UtNa* 23 vel] ut *Ut : om. L?* 24 ab. ca. *s.l. CwFhKsSt* 25 ab. ca. *s.l. CwFhKsSt, marg. Eo*

ab.ca.
bestialitas malicia, terribilius autem. Non enim corruptum est optimum quemadmodum in homine, set corruptum est et non habet. Simile autem igitur quemadmodum inanimatum comparare ad animatum, utrum peius. Innocencior enim pravitas
5oaj semper que non habentis principium. Intellectus autem princi- 5
pium. Simile igitur comparare iniusticiam ad hominem iniustum. Est enim ut utrumque, peius. Decies milies plura enim utique mala faciet homo malus bestia.

[8] Circa eas autem que per tactum et gustum delectaciones
5oaio et tristicias et concupiscencias et fugas, circa quas et intempe- 10
rancia et temperancia determinata est prius, est quidem sic habere ut vinci et quibus multi meliores, est autem superare et quibus multi minores. Horum autem hic quidem circa delectaciones incontinens, hic autem continens, hic autem circa tristicias mollis, hic autem perseverans. Intermedium autem plurium 15
5oai5 habitus, et si inclinant magis, ad deteriores.

c a p i t u l u m X

Quia autem quedam delectationum necessarie sunt, hee autem non, et usque ad quid, superhabundancie autem non neque defectus, similiter autem et circa concupiscencias habet et tris- 20
titias. Superhabundancias quidem persequens delectationum,

NbP2Mb PbKb LbOb 2 optimum] *ro* /SeAnov *M*b/ib corruptum est et *(etpdapTai Kal* Fb)J ij/xaprT/rai *Kal LbOb : om. cett.* 3 autem] *om.* ' 6 comparare *(to ervp.ftáXXstv* iVb/fb)] *tovtq (ro* P2Pb) *{rvpfiáXXeiv coairep* ei *ti$ <rv/j.ftáXXoi (-Xei P2)* P2A/bPbZ,bOb 15-16 plurium habitus = *tôjv TrXeíaTOjv cÇas Nb vel rj tôjv TrXelaTOiv cett.* 16 et si = *ko.v el potius quam Kal el LbOb*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc £p(= *KuRk)* 1 ab. ca. *s.l. CwFhKs St* : ablative *s.l. Oq* 3 comparcre *NaL?:* compareare *Uel,* -rare *Ue2* 5 Intellectus autem principium *om. StlL? (suppi, marg. Rk)* n-15 est quidem — perseverans] 4- Ordina sic. list quidem sic habere ut vinci et, ab hiis supple prodictarum, quibus multi sunt meliores, id est quas multi superant ; est'autem superare et, illas supple, quibus multi minores, id est a quibus multi vincuntur. Vincens enim et superans melior est eo quod vincitur ab ipso et superatur, et vinctus minor est eo a quo vincitur. Et est sensus quasi diceret : list quidem aliquem sic se habere ut vincatur a levibus, est autem aliquem superare et fortes. Horum autem, id est victorum a levibus et superandum fortes, hic quidem, id est victus a levibus, circa delectaciones, id est victus a levibus dclectacionibus, est incontinens, hic autem, id est superans fortes delectaciones, est continens ; hic autem circa tristicias, id est victus a levibus tristiciis, est mollis, hic autem, id est superans fortes tristicias, est perseverans *marg. EoKsSt* 12 autem est *tr. KtUe* 19 et non *tr. KtUe* 21 delectacionum persequens *tr. NaDb*

vel secundum superabundancias, vel propter eleccionem et propter ipsas et nichil alterum adveniens, intemperatus. Necessarium enim hunc non esse penitentem, quare insanabilis. Deficiens autem, oppositus. Medius autem, temperatus. Similiter autem et fugiens corporales tristicias non propter vinci, set propter eleccionem. Non eligendum autem hic quidem ducitur propter delectacionem, hic autem propter fugere tristiciam que a concupiscencia. Quare differt ad invicem. rOmnino autem utique videbitur deterior esse, si quis non concupiscens vel quiete operatur aliquid turpe, quam si vehementer concupiscens, et si non iratus percutit quam si iratus. Quid enim utique faceret in passione existens ? Propter quod intemperatus deterior incontinente?

Dictorum utique hoc quidem malicie species magis. Intemperatus autem opponitur temperato. Opponitur autem incontinenti quidem, continens ; molli autem, perseverativus. Perseverare quidem enim est in eo quod est detinere, continencia autem in eo quod est superare, quemadmodum et non vinci in vincere. Propter quod et eligibilius continenda perseverancia est. rDefi- ¿obi ciens autem ad que multi et contratendunt et possunt, iste mollis et delicatus. Et enim delicia mollicies quedam est. Qui trahit vestimentum ut non laboret eam que a levare tristiciam, et imitans laborantem, non existimatur miser esse, misero similis existens. Simili- ¿ob¿

ab.ca.

NbPzMb PbKb i vel2] *Kal Mb* et] *om.* 2 ipsas *(auras codd.)* alterum] 8t' *ercpov* 3 insanabilis (?/bPb)] -b o yàp *àpçrapéArjros aviaros* 8 differt] *btat^epovoiv* Omnino (iravri})] *iravri* io operatur *(irparrei* P2 *irpárrot* II percutit *(rvTrret PzMbLb)'] rurrrot* (rtmroi 7] et opyt£o- *pevos om. NbPbKb)* si (eiZ-hO3)] *om. PzMb (desunt NbPbKb, cf. adn. su-p.)* 13 malicie *(kokios)* : *molliciei *(pahaKÍas codd.)* 14 opponitur temperato] *om.* 17 superare] + *ercpov* Se *ro dvre'x^iv Kal Kparçïv* in vincere *(rôt* vcxav)] *rov vtkelv*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc LP(= KuRk) 8 differt] dif / / /1 *St*l : diferunt *Tc* 13 Dictorum — magis] + Tres in proximo tetigit, scilicet non illectum a passione turpe quid operantem, et illectum a passione, seu contratendente racione ut in incontinente, seu non contratendente racione ut in (in — in *om. KsSt)* intemperato. Horum utique (autem *Eo)* dictorum hoc, id est faciens malum non illectus a passionibus, est magis ceteris malicie species. Per commentum autem videtur quod littera deberet esse 'molliciei species' ; set credimus magis quod exemplar nostrum de commento hic fuerit corruptum per scriptoris vicium facto saltu a malicie usque ad molliciei *marg. EoKsSt* 16 detinere] *vide Anonymi comm. a Roberto Grosseteste translatum* : detinere, seu contratenere seu abstinere 18 ab. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 21 laboret] + id est cum labore operetur *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 22 existimantur *KtUe* : existimamur *Ks*l : existimat *Rk*

ter autem habet et circa continendam et incontinenciam. Non enim si quis a fortibus et superexcellentibus delectacionibus vincitur vel tristiciis, admirabile, set condonabilis si contratendens, quemadmodum Theodecti Philoctetes a vipera percussus, vel a Karkino in Alope Kerkyon, et quemadmodum continere temptantes risum repente effundunt, quale coaccidit Xenophanto.l Set si quis ad quas multi possunt abstinere, ab hiis vincitur et non potest contratendere, non propter naturam generis vel propter egritudinem, puta in Scitarum regibus mollicies propter genus, et ut femininum ad masculinum constitit.

5obio 5obi5

CAPITULUM XI

rVidetur autem et lusivus intemperatus esse, est autem mollis. Lusus enim remissio est,l si quidem igitur quies. Ad hanc autem superhabundancium, lusivus est. Incontinencie autem hoc quidem irrefrenacio, hoc autem debilitas. Hii quidem enim consiliantes, non inmanent quibus consiliati sunt propter passionem ; hii autem propter non consiliari ducuntur a passione. Quidam enim quemadmodum pretitillati neque titillantur, sic et presencientes et prescientes et presuscitantes se ipsos et raciocinacionem, non vincuntur a passione, neque si delectabilis sit, neque si tristis. Maxime autem acuti et melancolici secundum irrefrenatam incontinenciam sunt incontinentes. Hii quidem enim propter velocitatem, hii autem propter vehemenciam, non expectant racionem, propter sequentes esse fantasie. [9] rEst autem intemperatus quidem, quemadmodum dictum est, non penitivus.l Inmanet enim eleccioni. Incontinens autem, penitivus, omnis. Propter quod non quemadmodum dubitavimus, sic et habet, set hic quidem insanabilis, hic autem sanabilis. Assi-

5ob2o 5ob25 5ob3o

NbP2Mb PbKb 3 condonabilis] *avyyva>p,aviKÓv* 4 a Karkino *(uno KapKivovW* o *KapKLvov* 10 constitit (ctvpçot ^kçp)] *btéar-qKçv* 12 autem2] *yàp LhO'°* 13 i giturj *om.* Z,b(2b *18* pretitillati *(TTpoyapyaXtaÇKvrzs P2M|iL^J\ TTpoyapyaXiaavTES (etiam s.l. pr.m. P2]* noque] ov 28 et] *om.* LbOb insanabilis (av/aros NbP2MbfTb)] *eviaros LPO** (¿AA' or *pèv aviaros om. pr.m. K^}* sanabilis] *aviaros* i.bOb

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc L?(= KuRk) 5 in om. *KtUe* 7 ad quas] ad aquas *KtUe* vincuntur *KtUe* 9 *an* inscitarum *codd.* ? 17 non consiliari *Fh^FfKsNa^StTc : inv. CwFh^UtEoKtUeOkN^OqL^* 18 et prescncicntes *om. KtUe* 25 est dictum *tr. LP* 26 enim *om. KtUe* 28 hic1] sic *KtUeSt1*

mulatur autem malicia egritudinum puta idropi et phthisi, incontinencia autem epilempticis. Hec quidem enim continua, hec autem non continua malicia. Et omnino autem alterum 5ob35
genus incontinencie et malicie. Malicia quidem enim latet, incon-
5 tinencia autem non latet. Ipsorum autem horum meliores exces- jiai
sivi quam racionem habentes quidem, non inmanentes autem. A minori enim passione vincuntur, et non inpreconsiliativi quemadmodum alteri. Similis enim incontinens velociter inebriatis et a pauco vino et minori quam ut multi. 5ias

CAPITULUM XII

Quoniam quidem igitur malicia incontinencia non est, manifestum, set quo, forte. Hoc quidem enim prefer eleccionem, hoc autem secundum eleccionem est, non tamen set simile quidem secundum acciones quemadmodum quod Demodoki in Milesios.
15 rMilesü enim stulti quidem non sunt, operantur autem qualia quidem Stulti. Et incontinentes, iniusti quidem non sunt, iniusta faciunt jiaio autem.ll Quia autem hic quidem talis qualis non propter persuasum esse persequi eas que secundum superhabundanciam et prefer rectam racionem corporales delectaciones, hic autem
20 persuasus est propter talem esse qualem persequi ipsas, ille quidem igitur facile transcredibilis, iste autem non. Virtus enim 5iai5 et malicia principium, hec quidem corrumpit, hec autem salvat. In accionibus autem quod cuius gracia principium, quemadmodum in mathematicis supposiciones. Neque utique illic racio
25 edoctiva principiorum, neque hic, set virtus vel naturalis vel assuefactiva eius quod est recte opinari circa principium. Temperatus quidem igitur talis, intemperatus autem, contrarius. Est siaao autem aliquis propter passionem excessivus prefer rectam racionem, quem propter quidem non agere secundum rectam racio-
3° nem superat passio, propter autem esse talem qualem persua-

;V5U'l'«f'UL £bOb J autem] *yàp T| fMsv* 6 habentes quidem] *p.èv ¿yovres* 8 incontinens] 4- ¿m 11 non (ovk Ob, *corr.* 7<b)] **om. cett., nec non Anonymus,* p. 439, 8-9 16 iniusta faciunt] *dèiKriaovat PbK^0** 26 assuefactiva (eQtettikti *sec.m. N**, Mb)]

1 *CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc* **Lp**(=*KuRk)* 1 ydropi *KsKtKu* 2 epilenticis *NaLv* 9 et] *om. KtUe* 11 non] **exp. Ut*] *21* transgredibilis *KsNaRk* 22 principium] + acu. ca. *s.l. St* 29 quem — racionem *om. Lv*

sum esse persequi inprohibite oportere tales delectaciones non superat. Iste est incontinens melior intemperato, et neque pravus
5 ia25 simpliciter. Salvatur enim optimum principium. Alius autem contrarius, inmansivus et non excessivus propter passionem. Manifestum utique ex hoc quoniam hec quidem studiosus habitus, hec autem pravus.

CAPITULUM XIII

[10] Utrum igitur continens est qui qualicumque racioni et
51130 qualicumque eleccioni inmanet vel qui recte, et incontinens autem qui qualicumque non inmanet eleccioni et qualicumque racioni vel qui false racioni et eleccioni non recte, quemadmodum dubitatum est prius. Vel secundum accidens qui qualicumque, secundum se ipsum autem qui vere racioni et recte eleccioni hic quidem inmanet, hic autem non inmanet. Si enim quis hoc
5ibi propter hoc eligit vel persequitur, secundum se ipsum quidem hoc eligit et persequitur, secundum accidens autem quod prius. Simpliciter autem dicimus quod secundum se ipsum. Quare est quidem ut qualicumque opinioni hic quidem inmanet, hic autem excedit, simpliciter autem qui vere. rSunt autem quidam inmansivi
5 ib5 opinioni, sunt autem quos vocant ischirognomones, puta difficile persuasibiles et non facile transuasibiles. Qui simile quidem aliquid habent continenti, quale prodigus liberali et audax confidenti.l Sunt autem alteri, secundum multa. Hic quidem enim propter passionem et concupiscenciam non transmutat continens, quia facile
sibio persuasibilis cum contingat erit continens ; hii autem non a racione, quia concupiscencias assumunt et ducuntur multi a delectacionibus. rSunt autem ischirognomones idiognomones et indisciplinati et agrestes"l, et hii quidem idiognomones propter delectacionem et tristiciam. Gaudent enim vincentes si non

KPP2M P»}{t> LbOb* 2 et neque] «Ù8è : o' 8è P»Æ»Z,'>0'> 5 hoc (tovtov 2VbP27lib)] tovtcov 12 secundum accidens] *Kara p.èv ovpfklfyKos PbKb Lb0'>* qui (ó)] *om. KbIbOb* 13 qui (o)] *om. NbLb* 19 inmansivi (oí *Gp.p.evcTCKoi')] nal Mb* 20 sunt autem (eícrc Se 77bPbZ,bClb)] *elaiv Kb* : *om. P2* (ttj 3o£i? *étal* 8è *om.* AZb) puta (oiov)] oi *PbKb, corr. Lb, Ob* 22 quale] *ata-nep* 25 hii (oí)] ó 28 et hii] oí

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc L?(= KuRk) 3-4 optimum — excessivus *om. Lv* 4 et non excessivus *om. Na* n recte *om. KtUe* 20 ischy- *Ks*

transuadeantur, et tristantur si infirma que ipsorum sint, quem- 5^15
admodum sentencie. Quare magis incontinenti assimulantur quam continenti.

rSunt autem quidam qui hiis que videntur non inmanent non propter incontinenciam, puta in Philoctete qui Sophoclis Neoptolemus, quamvis propter delectacionem non inmansit, set bonam. Verum dicere enim ipsi bonum erat, persuasus est autem ab sibzo Ulixe falsum dicere. Non enim omnis qui propter delectacionem aliquid operatur est intemperatus sive pravus sive incontinens, set qui propter turpem.l [n] Quia autem est aliquis et talis qualis minus quam oportet corporalibus gaudens, et non inmanens racioni talis, huius et incontinentis, medius continens. Inconti- 51^25
no.ca.
nens quidem enim non inmanet racioni propter maius aliquid, iste autem propter minus aliquid ; continens autem inmanet et non propter alterum transmutat. Oportet autem si quidem continencia studiosum, utrosque contrarios habitus pravos esse, quemadmodum et apparent. Set propter alterum in paucis 5it>3°
et raro esse manifestum, quemadmodum temperancia intemperancie videtur contrarium esse solum, sic et continencia incontinencie.

CAPITULUM XIV

Quia autem secundum similitudinem multa dicuntur, et continencia que temperati secundum similitudinem consecuta est. Et enim continens potens nichil prêter racionem propter corporales delectaciones facere, et temperatus. Set hic quidem habens, hic 52a'
autem non habens pravas concupiscencias. Et hic quidem talis qualis non delectari prêter racionem, hic autem qualis delectari, set non duci. Similis autem et incontinens et intemperatus, alteri quidem existentes, utrique autem corporalia delectabilia perse- 52»5
quuntur, set hic quidem et existimans oportere, hic autem non existimans. Neque simul prudentem et incontinentem contingit esse eundem. Simul enim prudens et studiosus secundum morem ostensum est ens.

Nh7'2Mh P'Vvlb 9 aliquidJ *om. /_b()h* est (ecrrîv *Aid.*) ! *ovt' P^JiP* :
¶j : *om. NbP2* 12 tali?;] 7) *toiovtos* -l/l' 15 non (où P2.l/b) odScp
7.b : ov§€ *cett.* 19 contrarium essej *imv.* /J'Ol' 28 similis, 0720101

CwPhUtP,(> Ns R'tUc Na(Db) Oq StTc LP(= KitR/i) 9 aliquis *om. Lv*
12 no. ca. *s.l. St, marg. Eo*

Adhuc non in scire solum prudens, set et in eo quod practicus,
52aio incontinens autem non practicus. Deinum autem nichil prohibet
incontinentem esse. Propter quod et videntur quandoque prudentes esse quidam, incontinentes autem, propter deinoteta differre a prudencia, secundum dictum modum in primis sermonibus. Et secundum quidem racionera prope esse, differre autem
52aij secundum eleccionem. Neque utique ut sciens et speculans, set ut dormiens vel vinolentus. Et volens quidem. Secundum modum enim quendam sciens et quod facit et cuius gracia. Malus autem non. Eleccio enim epieikes. Quare semimahis et non iniustus, non enim insidiator. Hic quidem enim ipsorum non inmansivus quibus utique consiliabitur, melancolicus autem neque consilia-
52azo tivus totaliter. rEt assimulatur utique incontinens civitati cui calculantur omnia necessaria et leges habet studiosas, utitur autem nulla, quemadmodum Anaxandrides conviciatus est. Civitas volebat, cui legum nichil est cure. Malus autem utenti quidem legibus, malis
5za25 autem utenti.n Est autem incontinencia et continencia circa superexcellens multorum habitum. Hic quidem enim inmanet magis, hic autem minus plurium potencia. Sanabilior autem incontinenciarum quam melancolici incontinenter agunt, consiliancium non inmanencium autem. Et per consuetudinem incon-
52a3o tinentes, naturalibus. rFacilius enim consuetudinem transmutare natura. Propter hoc enim consuetudo difficilis, quoniam nature assimulatur, quemadmodum et Evenus dicit. Aio diuturnam meditacionem inmanere vo.cä. amice et oportet hanc hominibus finientem naturam esse1 Quid quidem igitur est continencia et quid incon-
52a35 tinencia et perseverancia et mollicies, et qualiter habent habitus hii ad invicem, dictum est.

Pbj<b £bf)b 3 prudentesj -f- *pÀv* PbA'bLbOb 12 neque] où LhOb 13 cui ($)] *jj* calculantur] -|- *pè»* 14 nulla] oùSev PbA'b 15 Anaxandrides] *'Avt^avbpi&ps pr.m. AXe^avbplbr^s sec.m.* A'b, J-/b volebat! *¿fiovXevaev P*2 : qSovAeuero *LbOb* 20 consiliandum] + *pèv* 23 consuetudo] *Kal praem.* 25 inmanere (e/x^eîvac)] *eppevat (eppev Mb* : e/xevat Ob) oportet (Sei)] S\) 27 perseverancia] n' *praem.* mollicies] *ι ί praem. P^KPL^O^*

CwFhUtEo Rs KtUe Na(Db) Oq StTc LP(= *KuRk)* 1 Adhuc 4- autem *KtUe* et *om. L®* 17 et continencia om. *KtUe* 20 consiliancium -j- Supple ea incontinencia que consiliancium *s.l. KsSt, marg. CwFhUtEo* 23 natura *om. Lp* 24 et *om. Lp* 25 vo. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo*

CAPITULUM XV

[12] De delectacione autem et tristitia speculari, eus qui poli- 52b!
ticam philosophatur. Iste enim ge.ca. finis architecton ad quem respicientes, unumquodque hoc quidem malum, hoc autem bonum simpliciter dicimus. Adhuc autem et necessariorum, intendere de ipsis. Et enim virtutem et maliciam moralem circa tristicias ¿zbs et delectaciones posuimus, ret felicitatem plures cum delectacione esse aiunt. Propter quod et beatum nominaverunt, a gaudere.! Hiis quidem igitur videtur neque una delectado esse bonum, neque secundum se ipsum, neque secundum accidens ; non enim esse idem bonum et delectacionem. Hiis autem plu. nn. quedam quidem jzbio esse, multe autem prave. Adhuc horum tercium, si et omnes bonum, tamen non contingit esse optimum, delectacionem. rTotaliter quidem igitur, non bonum, quoniam omnis delectado generacio est in naturam no.ca. sensibilis, neque una autem generacio cognata finibus, puta neque una edificacio domus. Adhuc temperatus fugit delectaciones. Adhuc prudens nontriste persequitur, non delec- 5zbi5
tabile. Adhuc impedimentum ei quod est prudentem esse, delectaciones, et quanto magis gaudet, puta eam que Venereorum. Nullum enim utique posse intelligere aliquid in ipsa. Adhuc ars neque una delectacionis, quamvis omne bonum, artis opus. Adhuc pueri et bestie persequuntur delectaciones. Huius autem non omnes stu- 52bzo
diosas, quoniam sunt et turpes et probrose, et quoniam nocive.

7VbF2Mb PbÀ'b LbOb 12 Adhuc] + 15 sensibilis *(alad-qr-q* NbLb) : ◆sensibilem *(aladyr-qv* F2MbFb7ib(?b, *Anonymus,* p. 445, 25) 19 gaudet] + *èp-TToZiov p.aXXov* F2 ; 4- /xciAAo^ *cett.* 23 quoniam2] en LbOb

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc L^(-KuRk) 3 ge. ca. *s.l. CwFh OqSt, marg. Eo* ir plu. nu. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 15 no. ca. *s.l. Fh St, marg. Eo* sensibilis] + Alia littera (+ est *Eo)* in naturam *sensibilem marg. CwFhUtEoKsKtUeOqSiLv* : + vel sensibilem *in textu Na* : sensibilem *pro* sensibilis *in textu Db* 17 Adhuc — delectabile] + Ordina sic. Prudens persequitur nontriste, ut hoc totum nomen nontriste sit unum nomen infinitum, et non, persequitur supple, delectabile, set odit illud *(praem.* Episcopus *Oq) marg. CwFhUtEoKsOqSt ; vide Roberti Grosseteste Notulam ad Anonymi comm.* : Alypia in greco est nomen compositum ab a, quod est sine, et lype, quod est tristicia; et opponitur alypia tristicie sicut iniusticia iusticie, et si latine diceretur intristicia sicut dicitur iniusticia, recta translacio huius nominis alypia esset intristicia ; nunc autem quia non est in nostro usu dicere intristicia et intriste, pro alypia et alypon posuimus nontristicia et nontriste *marg. EoF/KsSt*

Egritudinalia enim quedam delectabilium. Adhuc autem non optimum delectacio, quoniam non finis, set generacio.1 Que quidem igitur dicuntur, fere hec sunt.

CAPITULUM XVI

52b25 [13] Quoniam autem non accidit propter hec non esse bonum neque optimum, ex hiis manifestum. Primum quidem, quia bonum dupliciter. Hoc quidem enim simpliciter, hoc autem alicui, et nature et habitus consequentur, quare et mociones et generaciones et prave vise esse, hee quidem simpliciter prave, 52b3o alicui autem non, set eligibiles huic, quedam autem neque huic, set aliquando et secundum paucum tempus, eligibiles autem non ; hee autem neque delectaciones, set videntur, quecumque cum tristicia et medicine gracia, puta que laborandum. Adhuc quia boni hoc quidem operacio, hoc autem habitus est, secundum accidens constituentes in naturalem habitum delectabiles 52b35 sunt. Est autem operacio in concupiscendis deficientis habitus et nature, quia et sine tristicia et concupiscencia sunt delecta- 53ai ciones, puta eius quod est speculari operaciones, natura non indigente. Signum autem quoniam non eodem delectabili gaudent ab.ca. ab.ca. ab.ca. set repleta natura et constituta, set constituta quidem simplici-

7Vb.P2Mb PbKb £bOb i Adhuc *(ert* Mb)] *oti* 9 generaciones] 4- *clkoXov-Oyaovai PbOb* vise (So/coCcrat)] *Sokovchv NbPz* esse hee quidem] *om. PbKb* 14 est] *om.* 16 deficientis *(vttoXoIttov NbP2Kb)] vitoXvttov corr. P2, MbPb (cf. Anonymus,* p. 448, 20 et 22-23) : *sttiXoIttov LbOb* : *¿ttiXvitov corr. Lb* 19 indigente *(evSeovtrrjs* PbA"b)] *evSeovs ovcrqs* delectabili (i)Se?)] *post* gaudent *LbOb* : *r¡^r¡ Kb* 20 set repleta *(avarrXripovpAv-qs* Se)] a. re

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lv(~KuRk) 5 Ouoniam] Quia *L®* 7 autem *om. KtUeOk* 14 operacio *om. KFUe^Ok* 20-293.1 ab. ca. *sitpra* repleta ... constituta ... constituta ... repleta *CwFhSt* : *semel scr. sed ad quattuor verba signo " retulit marg. Eo* : *semel supra* 20 repleta natura *Oq* **ig-293.1** non eodem — contrariis] + Ordina sic. Set repleta natura, id est natura indigente compleri, — replecionem enim hic vocat complementi indigenciam et indigencie suplecionem, — et constituta natura, id est habente indigencie complementum, non eodem delectabili gaudent, homines suple ; set eorum natura existente constituta, id est habente complementum indigencie, gaudent simpliciter delectabilibus, repleta autem, id est existente adhuc in suplecione indigencie nondum indigencia perfecte supleta, gaudent et contrariis, id est hiis que contraria sunt simpliciter delectabilibus. Replecio autem secundum quod hic sumitur est via et generacio ad complementum, constitucio vero est ipsum complementum et perfeccio adquisita ex replecione, que replecio necessario est cum indigencia. Ubi autem nos posuimus repleta, participium preteriti temporis, greens habet participium presentis temporis, quo nos caremus *marg. EoFfKsSt*

ab.ca.
ter delectabilibus, repleta autem et contrariis. Et enim acutis 5325
et amaris gaudent, quorum nichil neque natura delectabile,
neque simpliciter delectabile, quare neque delectaciones. Ut
enim delectabilia ad alia constituta sunt, sic et delectaciones ab
5 hiis.

Adhuc non necessarium alterum quid esse melius delectacione,
quemadmodum quidam aiunt finem generacione. Non enim gene-
raciones sunt neque cum generacione omnes, set operaciones 53210
no.ca.
et finis, neque factorum accidunt, set utencium, et finis non
io omnium alterum quid, set in perfeccionem ducendum nature.
Propter quod et non bene habet sensibilem generacionem dicere
esse delectacionem, set magis dicendum operacionem eius qui
secundum naturam habitus, pro eo autem quod est sensibilem, 53215
non impeditam. Videtur autem generacio quedam esse quoniam
i5 principaliter bonum. Operacionem enim generacionem existi-
mant esse, est autem alterum. Esse autem pravas, quoniam egri-
tudinalia quedam delectabilia, idem, quoniam sana quedam,
prava ad pecuniam. Hec igitur prava ambo, set non prava
secundum hoc, quia et speculari aliquando nocet ad sanitatem. 53220
¿o Impedit autem neque prudencie neque habitui neque uni que ab
unoquoque delectacio, set aliene, quia que a speculari et discere,
magis faciunt speculari et discere. Artis autem non esse opus,
neque unam delectacionem, racionabiliter accidit. Neque enim
alterius operacionis neque unius ars est, set potencie ; quamvis 53225
2.5 et pigmentaria ars et pulmentaria videtur delectacionis esse.
Temperatum autem fugere et prudentem persequi nontristem

*P^K^* 4 alia (aAAa)] aAA^Aa 4-5 delectaciones ab hiis (ac *rfioval ù/rrè τουτωjν* 7\Tb)] ac *œrro τουτεῶν rfioval Mb al rfioval al ¿ir¿ rovrctw cett. (etiam corr.* 7<b) 11 et] *om. P^K'0* 17 idem (Pb)] + *κοι* (delectabilia — quedam2 om. Nb) 18 Hec (ravra) : *Sic *(ravr-rj codd.)* 22 faciunt *(iroi-ovat PiMi)] -nofqaovot* (magis — discere *om. pr.m.* Lb) 23 neque unam delec-tacionem *píav rfiovTjv NbPzL^)] p-rfiepdav rfiovrjs : r¡éovr]v p-rjée/iíav P^K^O^*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lv(= KuRk) 9 no. ca. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* T4 impedita *KtUe* 18 Hec] *vide Roberti Grosseteste Notulam in translatione Anonymi insertam-* : Hec igitur ambo, vel, sicut habet aliud transcriptum, *Sic, vel *Huius gracia, ambo *(cf. adn. ad* **302.19)** 21 unoquoque] + scilicet habitu *s.l. CwFhKsSt, marg. Eo* aliene] -f- scilicet delectacionem, supple impediunt *s.l. KsSt, marg. CwFhEo* que] + scilicet delectaciones *s.l. KsSt, marg. CwFhEo* 24 operaciones Lp 26 fugere] + scilicet delecta-ciones (-f- fugere *St* : + supple *CwFhKs) s.l. KsSt, marg. CwFhEo* nontris-tem] *vide adn. ad* **291.17**

vitam, et pueros et bestias persequi, eodem solvuntur omnia. Quia enim dictum est qualiter bone simpliciter et qualiter non
53a3° bone omnes delectaciones, tales et pueri et bestie persequuntur, et harum nontristacionem, prudens ; eas que cum concupiscentia et tristicia et corporales, tales enim, hee ; et harum superhabundancias fugit secundum quas intemperatus, intemperatus. Propter quod temperatus fugit has, quia sunt delectaciones
53bi et temperati. [14] Set tamen quoniam et tristicia malum confessum est et fugibile, hec quidem enim simpliciter malum, hec autem in eo quod quo, impeditiva ; fugibili autem contrarium, vel fugibile aliquid et malum, vel bonum. rNecessarium igitur delectacionem, bonum quoddam esse.

53bs Ut enim Speusippus solvebat, non *convenit* solucio, quemadmodum maius minori et equali contrarium. Non enim utique dicet quod malum quid esse delectacionem.

CAPITULUM XVII

Optimum autem nichil prohibet delectacionem aliquam esse, si quedam prave delectaciones, quemadmodum et scientiam quandam quibusdam pravis existentibus."| Forte autem et necessa-
53bio rium, si quidem uniuscuiusque habitus sunt operaciones non impedite, sive si omnium operacio est felicitas sive si alicuius ipsorum utique est non impedita, eligibilissimam esse ; hoc autem est delectatio. Quare erit utique aliqua delectatio optimum, multis delectacionibus, pravis existentibus, si contigit simpliciter, et propter hoc omnes felicem delectabilem existimant
53bi5 vitam esse, et implicant delectacionem in felicitatem rationabiliter. Neque una enim operacio perfecta, impedita ; felicitas autem, perfectorum. Propter quod indiget felix hiis que in corpore bonis, et hiis que exterius et fortuna, ut non impediant hec.

*N^P^NP3 P^K*3* 2 enim] «ai 3 et1 (Z\b)] ww. pueri et bestie (2VbP2Afb)] rà *ia Kal* rà *iraiSta.* 6 fugit *s.l. sec.m. Nb,* P27V7b)] *om.* 8 et2] *om. M^K^* 11 vel1 (77 *Pb, core.* Z<b)] 77 *pr.m.* 7<b : 77 *cett.* aliquid] T€ **Íb**: *obsc.* Ob vel2 (77 *Ph, corr. Kb, pr.m.* Ob)] 77 *pv.m.K^-. om. cett.* 21 si1 (ei)] 77 si2 (ecMb)] 77 ' 29 impediant]

CwFhVtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc LP(= KuRk} 1 persequi] + supple (scilicet *Eo)* delectaciones *s.l. KsSt, marg. CwFhEo* 4 nontristacionem] *vide adn. ad* **291.17** 13 convenit *codd. : an scrib.* contingit ? 24 contigit *CwFhUtOq* : contingit *cett.*

Rotatum autem et infortuniis magnis incidentem felicem di- 53b2o
centes esse si est bonus, vel volentes vel nolentes nichil dicunt. Propter indigere autem fortuna, videtur quibusdam idem esse bona fortuna felicitati, non existens, quia et ipsa superexcellens, impediens est, et forte non adhuc bonam fortunam vocare iustum. Ad felicitatem enim, terminus ipsius. Et persequi autem omnia 531^5
et bestias et homines delectacionem, signum quoddam eius quod est esse aliqualiter optimum ipsam. Fama autem non omnino perditur, quam populi multi famant. Set quia non eadem neque natura neque habitus optimus, neque est neque videtur, neque delectacionem persequuntur eandem omnes ; delectacionem 53030
quidem omnes. Forte autem et persequuntur non quam existimant neque quam utique dicerent, set eandem. Omnia enim natura habent, quoddam divinum. Set et assumpserunt nominis hereditatem corporales delectaciones propter et pluries inclinare in ipsas et omnes participare ipsis. Propter solas igitur cognitas 531135
esse, has solas existimant esse. Manifestum autem et quoniam 54111
si non delectacio bonum et operacio, non erit vivere delectabiliter felicem, cuius enim gracia indigeret utique ipsa, si quidem non bonum, set et triste contingit vivere. Neque malum enim neque bonum tristicia, si quidem neque delectacio. Quare propter quid 54a5
utique fugeret ? Neque utique delectabilis vita studiosi, si non et operaciones ipsius.

CAPITULUM XVIII

De corporalibus autem utique delectacionibus, intendendum dicentibus quoniam quedam delectaciones eligibiles valde, puta bone, set non corporales et circa quas intemperatus. Propter 54a 10
quid igitur contrarie tristicie male ? Malo enim, bonum contra-

NbPzM^ L^O 4* ipsa (auTT/ A'b)J *avrr) r¡ P2 : avi-r) (? corr.)* A'll : *avrt] M^P^L^O^ 5* non adhuc *(ovk^ti* P'JA'l,)j *ovk eon* A,l,/323/l' : *ovk cartv en Li|Oh* 9 populi (Aaot *s.l.* A»)| oí A'b : *om. cett.* faniant (? <^/x/£oucri)J / / / *marg. : frqiKÇovaiv s.l. L-h : om. cett.* 14 et assumpserunt (eiAiy^aoï re) et-A^aat yç. *NbPzM|i : €tXr$acri cett. 22* delectabilis] tjSÍíov

CwFhUtEo Ks KtUc. Na(Db) Oq StTc Lv(= ΛuRk) 1 Rotatum, Rotum *KtUe* 13 dicerent] 4- scilicet optimam *s.l. KsSt, marg. CwFhUtEo* eandem] + scilicet corporalem *s.l. CwFhKsSt, marg. Eo (vide Anonymi comm. a Roberto Grosseteste, translatum)* 15 etom.Li' 21 delectacio] -p seu delectabile *s.l. KsSt, marg. CwFhUtEo*

rium. Vel sic bone ut necessarie, quoniam et non malum, bonum est. Vel usque ad hoc bone. Habituum quidem enim et motuum quantorumcumque non est melioris superhabundancia, neque
54ai5 delectacionis ; quantorumcumque autem est, et delectacionis est. Corporalium autem bonorum est superhabundancia, et pravus persequendo superhabundanciam est pravus, set non necessarias. Omnes enim gaudent aliqualiter et pulmentis et vino et venereis, set non ut oportet. Contrarie autem, in tristicia. Non
54a2o enim superhabundanciam fugit, set totaliter. Non enim est superhabundancie tristicia contraria, set persequenti superhabundanciam. [15] Quia autem non solum oportet verum dicere, set et causam falsi, hoc enim confert ad fidem, cum enim racionabile appareat propter quid videtur verum non ens verum, credere
54a25 facit vero magis. Quare dicendum propter quid videntur corporales delectaciones eligibiliores. Primum quidem utique quoniam expellit tristiciam, et propter superhabundancias tristicie ut existente medicina, delectacionem persequuntur superhabundantem, et totaliter corporalem. Vehementes autem fiunt medi-
54a3o cine, propter quod et queruntur, propter prêter contrarium videri. Et non studiosum utique videtur delectacio propter duo hec, quemadmodum dictum est, quoniam hee quidem prave nature sunt operaciones, vel ex nativitate quemadmodum bestie, vel propter consuetudinem quemadmodum que pravorum hominum ; medicine autem, quoniam indigentis et habere melius
54bi quam fieri, hee autem accidunt perfectis, secundum accidens igitur studiose.

Adhuc persecute sunt propter vehementes esse a non potentibus aliis gaudere. Ipsi igitur sibi ipsis sitim quandam préparant.
54b5 Quando quidem igitur innocuas, non increpabile, quando autem nocivas, pravum. Neque enim habent altera, in quibus gaudent, et neutrum multis triste propter naturam. rSemper enim laborat

hnpiMb pb/vî› £i›c›b 1 ut (ais-).! at (› pravus; *om.* io set, aAA' 15 quidem] + *ovvP^O^* 23 quemadmodum (*¿jairep /J'*O!') *olov* 28 sitim quandam] *Stipas rtvàs* 30 nocivas] *ftAaftepat Lb0'›* altera, *érípav* A'l' : *CTCpOV Mb*

CwFhUtEo Ks KtUe Na\Db) Oq StTc L»(= KitRk) 1 ut *om. Rk* 4 est *om. KtUe* 7 Omnes] + scilicet intemperati (-te *St) s.l. St, marg. CwFhEo* 10 tristicie *NaDb* 11 dicere verum *tr. DblA'* 21-22 dictum est — quemadmodum *om. KtUe* 29 innocuas] + supple persequuntur *s.l. KsSt, marg. CwFhEo* 31 neutrum] -|- id est neque in hiis neque in alteris gaudere *s.l. Ks St, marg. CwFhUtEo* : + scilicet neque in hiis neque in illis *s.l. Oq*

animal, quemadmodum et naturales sermones testantur, videre, audire dicentes esso triste, set iam assueti sumus, ut aiunt."| Similiter autem in iuventute quidem propter augmentacionem quemad- sqbro modum vinolenti disponuntur, et delectabile iuventus. Melancolici autem secundum naturam, indigent semper medicina. Et enim corpus morsum consumitur propter complexionem, et semper in appetitu vehementi sunt. Expellit autem delectacio tristiciam et que contraria et que contingens si sit fortis. Et propter hec intemperati et pravi fiunt. Que autem sine tristicia, 541)15 non habent superhabundanciam. Hee autem que natura delectabilium et non secundum accidens. Dico autem secundum accidens delectabilia, medicancia. Quoniam enim accidit medicatum esse sustinente sano operante aliquid, propter hoc delectabile videtur esse. Natura autem delectabilia, que faciunt actum talis 541)20 alicuius nature. Non semper autem nullum delectabile idem, propter non simplicem esse nostram naturam, set esse aliquid et alterum secundum quod corruptibilia. Quare si quid alterum agat, hoc alteri nature prêter naturam. rCum autem equet, neque triste videtur neque delectabile quod operatum est, quia si huius natura simplex sit, semper eadem accio delectabilissima erit. Propter 541)25 quod deus semper una et simplici gaudet delectacione. Non enim
ge. ca.
solum motus est operacio, set et inmobilitatis, et delectacio magis in quiete est quam in motu. Transmutacio autem omnium dulcissimum secundum poetam, propter maliciam quandam ; quemadmodum enim homo facile transmutabilis malus, et natura que indiget trans- 54030 mutacione. Non enim simplex neque epieikes."| De continencia quidem igitur et incontinencia et de delectacione et tristicia dictum est, et quid unumquodque et qualiter hoc quidem bonum
plu. nu,
ipsorum est, hec autem mala. Iam autem et de amicicia dicemus.

NbP2Mb PbKb LbOb 4 disponuntur] *ante* quemadmodum LbOb 5 indigent semper] curi Seoprac LbOb medicina] 0€pa7rria$- LbOb 9 tristicia] XvTrdiv PbXbLbOb 13-14 delectabile videtur] *inv. P2MbLb* 16 esse nostram (eivat *Tjfj-cov)] inv. PbKbLbOb* esse2] evetvai 28 hoc ... bonum] rà ... *àyaôà* 29 et] *om. PbKbOb* dicemus (epov^uev)] *euriv elireiv Kal ττqZωi'* ri *Kal* tcç ó *LbOb*

CwFhUtEo Ks KtUe Na(Db) Oq StTc Lv(= KujRk) 3 augmentacionem 4- et *Lp g* sine] non *Lp* 22 ge. ca. *s.l. St, marg. Eo* 26 epieikes] + feminini generis ; et scribitur ultime in greco non per e, set per *r) s.l. St, marg. CwFhEo* 27 de *om. UtKsTc* 28 bonum] bonorum Lp 29 plu. nu. *s.l. FhSt, marg. CwEo*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

OCTAVUS

CAPITULUM I

55a3 I1] P°st hec autem de amicicia sequitur utique pcrtransire. list enim virtus quedam vel cum virtute. Adhuc maxime necessarium in vitam. 55a5 Sine amicis enim nullus utique eligeret vivere, habens reliqua bona omnia. Et enim ditantibus et principatus et potentatus possidentibus, videtur amicis maxime esse opus. Que enim utilitas talis bone fortune, ablato beneficio, quod fit maxime et laudabilissimum ad amicos, vel 55aio qualiter utique servabitur et salvabitur sine amicis ? Quanto enim maior, tanto instabilior. In inopia et reliquis infortuniis solum existimant refugium, esse amicos, et juvenibus autem ad inpeccabile, et senioribus ad famulatum et deficiens accionis propter debilitatem 55ai5 adiutorii, hiisque qui in adolescenda ad bonas acciones. Simulque duo venientes. Et enim intelligere et agere potenciores. Naturaque inesse videtur ad genitum generanti non solum in hominibus, set et in volatilibus et plurimis animalium, et hiis qui unius gentis ad invicem
id est amatores hominum
55a2o et maxime hominibus. Unde et philanthropos laudamus. Videbit autem
neu.
utique aliquis et in erroribus, ut familiare omnis homo homini et ami-
g(?).
cum. Videtur autem et civitates continere amicicia, et legispositores

A^bP2A7b Lb PbKbOb 6 AdhucJ + 3' 13 autenij SeîLb(9b 15 adiutorii *(JSorfdeías)] ¡3o-q0eí pr.m.* 7Vb, *pr.m. P2* : *corr. N*i\ *corr. P2,* ¡V1) i 7 ad genitum generanti *[ripos T0 yey€vv~qp.évov* rep *yewfaavTi)] -rrpoç t o yevvrjoav* t û j *yevvyÔ€VTl* A'b

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na 0q St Lp(*= KuRk)* 9 opus esse *tr. Cw FhUt* 13-15 et senioribus — adiutorii] + et, existimant resume amicos esse, senioribus refugium adiutorii ad famulatum et ad deficiens accionis propter debilitatem, suplendum *marg. CwFhUtEoKsSt* 18 gentis] generis Lp 19 amphi- *Ks* : -threopos *Ut* : -tropos *EoFfKtUeOkOg^SFLP* id est amatores hominum *s.l. CwEoSt, marg. FhUt* 20 erroribus] viarum *s.l. Cw2Ksz, marg. Rkz {vide N* **115.** 2-3) famulare *NalP* 20-21 neu. *ge. s.l. CwFhSt, marg. Eo*

magis circa ipsam student quam iusticiam. Concordia enim simile aliquid amicicie videtur esse. Hanc autem maxime appetunt, et con- 55a25
tencionem inimicam existentem maxime expellunt. Et amicis quidem existentibus nichil opus est iusticía, iusti autem existentes indigent amicicia. Et iustorum maxime, amicabile esse videtur. Non solum autem necessarium est, set et bonum.

id est amatores amicorum id est multitudo amoris

Philophilos enim, laudamus. Polyphiliaque videtur bonorum ali- 55a3o
quid esse, et quidam eosdem existimant viros bonos esse, et amicos.

CAPITULUM II

[2] Dubitantur autem de ipsa, non pauca. Hii quidem enim simili-
tudinem quandam ponunt ipsam, et similes amicos. Unde similem aiunt
Ut similem, et koloium ad koloium, et quecumque talia. Hii autem ex 55aj5
contrarietate ñgulos omnes tales ad invicem aiunt esse, et de hiis 55b!
ipsis superius querunt et naturalius, Euripides quidem dicens, desi-
derare quidem pluviam terram siccatam, desiderare autem venera-
bile celum impletum pluvia cadere in terram. Et Heraclitus contra-
rium conferens ; et ex differentibus, optimam armoniam ; et omnia secun- 55b5
dum litem fieri. Ex contrarietate autem hiis *alii et* Empedocles.
Simile enim, simile appetit. Naturalia quidem igitur questionum relin-
quantur. Non enim propria presentis intencionis. Quecumque autem
sunt humana et convenienda ad mores et passiones, hec intendamus, 55bio

NbP?Mb *Va* 2 autem] yàp LbOb 7 Philophilos] <*f*>*lovs M^K^O'l*
aliquid] *cv* ***n*** 14 querunt (proven Lb)] *¿m^Tovai*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na Oq St LP(= KuRk) 1 quam + circa *KtUeOk* 4 est om. *CwFhUt* 7 philophos *KtUe* : philosophos *OkKu* id est amatores amicorum *s.l. OqSt, marg. CwFhUtEo* polyphylia *CwFh* : poliphiliam *Na* : philiphilia *Ut* : philophilia *FfKs* : philosophia *Ku* id est multitudo amoris *s.l. St, marg. CwFhEo* 8 quidem *CwFhUtFf (pbsc. non -nulli')* 12 koloium] + nomen est avium parvarum garularum se invicem amancium et socialium; ponitur autem (4- et *Eo)* pro colloquentibus ad sibi similes *marg. EoKsSt* 13 tales] 4- id est similes, contrarie ad invicem se habentes. In quantum enim figuli, similes sunt ; secundum autem quod ad invicem invident et sibi, ad invicem molesti sunt, contrarie se habent et contrarii sunt. De horum et talium invidia et ad invicem, molestia dicit Esiodus versu exámetro in greco : Et figulus figulo molestus est et faber fabro. Dicuntur tamen et tales amici. Versus predictus Esiodi : *Kac. Kcpa/iev?. Kcpapei.* <(/<o>T€€i. *kcu.* <*QreKT*<*jjv.y tzktovi.* (Versus — *tektûvt om. Eo : verba graeca om. Ks, litteris graecis scr. St : ko et tzktwv supplevi) marg. EoKsSt:* id est similes *s.l.* in quantum figuli similes sunt, in quantum autem invidi contrarii sunt *marg. Oq* 16 Heradicus (-tus *Ue) KtUe* : Eraclitus *Ok* 18 alii. Et *CwFhUt*

puta utrum in omnibus fit amicicia vel non possibile malos existentes
amicos esse, et utrum una species amicicie est vel plures. Unam quidem
enim existimantes quoniam recipit magis et minus, non sufficienti cre-
55bi5 diderunt signo. Recipiunt enim magis et minus, et altera specie. Dictum
est autem de ipsis, superius. Forte autem utique de ipsis fiet manifes- 5
tum, cognito amabili. Videtur enim non omne amari, set amabile. Hoc
autem esse bonum vel delectabile vel utile. Videbitur autem utique utile
55t>2o esse, per quod fit bonum aliquod vel delectacio. Quare amabilia utique
erunt et bonum et delectabile, ut fines. Utrum igitur bonum amant,
vel quod ipsis bonum ? Dissonant enim quandoque hec. Similiter autem 10
et circa delectabile, ipsum. Videtur autem et quod ipsi bonum, amare
unusquisque, et esse simpliciter quidem bonum, amabile, unicuique
55b25 autem, quod unicuique. Amat autem unusquisque non ens ipsi bonum,
set apparens. Differet autem nichil. Erit enim amabile, apparens. Tri-
bus autem entibus propter que amant, in inanimatorum quidem ama- 15
cione non dicitur amicicia. Non enim est redamacio, neque voluntas
55b3o illorum boni. Ridiculum enim forte vino velle bonum, set si quidem
salvari vult ipsum ut ipse habeat. Amico autem aiunt oportere velle
bona, illius gracia. Volentes autem sic bona, benivolos dicunt, si non
idem et ab illo fiat. Benivolenciam enim in contrapassis, amiciciam 20
id est eis quos
esse. Vel apponendum, non latentem. Multi enim sunt benivoli quibus
55b35 non viderunt, existimant autem epieikees esse vel utiles. Hoc autem
56ai idem et si illorum aliquis paciatur ad hunc. Benivoli quidem igitur
isti videntur ad invicem, amicos autem qualiter utique aliquis dicat,
latentes ut habent sibi ipsis ? 25

CAPITULUM III

Oportet ergo bene velle ad invicem et velle bona, non latentes, prop-
5&a5 ter unum aliquod dictorum. [3] Differunt autem hec ad invicem specie,

Lb *PbKbOb* 5 de ipsis fiet manifestum] *yévoiro favcpiv mpl avrâiv* *NbP2Mb : yévoiTo TTęp'i avTÎjùV* (avrôr *Pb*) *(jtavepov* *LbPbKbOb* 8 amabilia] Tov *pr.m.* *L\K*bOb 10 ipsis (auroîs-)] *avrots* 7WbPb, *corr.* *Kb,* Ob 11 ipsum] *om.* LbÆbOb ipsi (aura))] avra» MbPb, *corr.* *Kb, Ob* 13 ipsi (av-rôj)] *avTiî)* *MbPb, corr.* *Kb, Ob* 17 bonum] ráyala

CwFhUtEo (Ff)Ks KtUeOk Na{Db} Oq StLi>(= KuRk} 1 fit] sit (?) *FhUt* *KtUeOkRk* existentes + quoniam recipit magis et minus *KtUe* 3 enim + esse *CwFhUt* 5 autem de ipsis] de hiis autem *Ff, Montisprandonensis 15* ii amare 4- et *Cw|FhUt {s.l. sed pr.m. Fh}* 14 differt *CwNa* : differens *Rk* autem 4 quod (4 unicuique *UeOk} KtUe-Ok* 15 que] quod *FhUt {obsc. Cw}* 16 reclamacio *StTc* : redamptio *Na* 21 id est eis quos *s.l. CwFhSt, -marg. Ut* 22 viderunt] biberunt *Rk* epieykees *CwFhUt*

et amaciones ergo, et amicicie. Tres enim species amicicie, equales numero amabilibus. Secundum unumquemque enim est redamacio non latens. Amantes autem ad invicem, volunt bona ad invicem sic secundum quod amant. Qui quidem igitur propter utile amant ad invi- 56am
cem, non secundum se ipsos amant, set secundum quod fit aliquod ipsis ab invicem bonum. Similiter autem et qui propter delectacionem ; non enim in quales quosdam esse diligunt eutrapelos, set quoniam delectabiles sibi ipsis. Quique propter utile amant, propter sibi ipsis bonum diligunt, et qui propter delectacionem, propter sibi ipsis delecta- 56215
bile et non secundum quod amatus est, set secundum quod utilis vel delectabilis ; et secundum accidens utique amicicie hee sunt, non enim secundum quod est qui aliquando est amatus, sic amatur, set secundum quod tribuunt hii quidem bonum aliquod, hii autem delectacionem. Facile solubiles utique tales sunt, non permanentibus ipsis similibus. 56320
Si enim non adhuc delectabiles vel utiles sint, quiescunt amantes. Utile autem non permanet, set alias fit aliud. Dissoluto igitur propter quod amici erant, dissolvitur et amicicia, ut existente amicicia ad illa. Maxime autem in senibus talis videtur amicicia fieri. Non enim delectabile tales 56325
persequuntur, set utile. Et eorum qui in adolescencia et iuvenum, quicumque conferens persequuntur ; non omnino autem tales neque convivunt ad invicem. Quandoque enim neque sunt delectabiles, neque utique indigent tali societate, si non utiles sint. In tantum enim sunt delectabiles, in quantum spem habent boni. In has autem et peregrinam 56330
ponunt. Iuvenum autem amicicia propter delectacionem esse videtur. Secundum passionem enim isti vivunt, et maxime persequuntur delectabile ipsis, et presens. Etate autem transcidente, et delectabilia fiunt altera. Propter quod velociter fiunt amici, et quiescunt. Simul 56335
enim cum delectabili, amicicia transcidit. Talis autem delectacionis, 56b!
velox transmutacio. Et amativi autem iuvenes, secundum passionem

NbPzMb Lb PbKbOb i enim] 817 Lb7TbOb : 8è *Pb* 3 sic] *om. L*‖ 8 sibi ipsis! (aÓToís M»)] *avToîs* Quique] + *Sr¡* sibi ipsis2 (avroîi Ai»/3»)]* 6 * * * * *avroîs* 9 sibi ipsis (aÛToîs *MbPb)]* aùroîç 12 qui aliquando] oarrep PbIIb 14 utique] 8è *Mb* 18 videtur amicicia] *inv. L^P^O*‖ 22 utique (817)] *post Trpotrèéovrai Mb* '. *om. PbKb* *26* ipsis (ailroís-)] aiirots *MbOb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St LU = KuRh'i 2 unumquemque] + scilicet amicum *s.l. FhSt, marg. CwEo* radamatio *Oq* : reclamacio *StTc* 6 ab] ad *Ut* autem om. *CwFhUt* 19 Et *om. KtUeOk* 20 consequuntur *KtUeOk* 23-24 In has — ponunt] + id est in amicicias propter utile ponunt et amiciciam peregrinam, id est amiciciam ad peregrinos. Quidam enim timentes se fore peregrinos, fiunt peregrinis utiles ut idem contrapaciantur ab ipsis *marg. EoF/KsSt*

enim et propter delectacionem quod multum amative. Propter quod amant et cito quiescunt, multociens eadem die transcidentes. Com-
5&b5 manere autem per totam diem, et convivere isti volunt. Fit enim ipsis quod secundum amiciciam sic.

CAPITULUM IV

[4] Perfecta autem est bonorum amicicia, et secundum virtutem similium. Isti enim bona similiter ad invicem volunt secundum quod boni. Boni autem sunt secundum se ipSOS. Volentes autem bona amicis illo-
5óbio rum gracia, maxime amici. Propter se ipSOS enim SÍC habent, et non secundum accidens. Permanet igitur horum amicicia usquequo utique boni sint. Virtus autem, mansivum. Et est uterque simpliciter bonus, et amico. Boni enim et simpliciter boni, et ad invicem utiles. Similiter
5&bi5 autem et delectabiles. Boni enim et simpliciter delectabiles, et ad invicem ; unicuique enim secundum delectacionem sunt proprie acciones et tales, bonorum autem tales secundum quod similes. Talis autem amicicia, mansiva racionabiliter est. Copulat enim in ipsa omnia quecumque oportet amicis existere. Omnis enim amicicia propter bonum est vel
5ób2o propter delectacionem vel simpliciter vel amanti, et secundum similitudinem quandam. Huic enim similia et reliqua, et simpliciter bonum et delectabile simpliciter est. Maxime utique hec amabilia. Et amare autem et amicicia in hiis maxime, et optima. Raro autem conveniens
5&b25 tales esse. Pauci enim, tales. Adhuc autem indiget tempore et consue-

NbP2Mb Lb *PbKbOb* i propter1] *om. Lb* amative] rocç *eparriKois marg. Nb, pr.m. P2, Mb* 9 se ipsos (avrovç *Mb, corr.* A'b)] *avrovs (obsc. P2Ob)* 12 utiles] *Kal praem. NbPzLb* (12-13 utiles — invicem *om. Mb)* 13 Boni — delectabiles] oí *ayadol yàp (yàp áyaOol Lb) anXcns ko i* i/Seîç *NbP2Lb (deest Mb)* : *Kal yap* ÔιtAcüç oí *(om. Pb) áyaOol rfttîs PbKbOb* 15 tales (roiaurat Pb<9b)] airrac *Kb* : aí avTai *cett.* secundum quod (77)] 77 *(om. Kb)* 16 ipsa *(avrfj* NbP2Ab)] *avrfj* 19 quandam] -)- *ravrp* Trá^#' *virápx^t rá cip-q^éva rad' avrovs* (auro *Mb)* 21 Raro (<77Tavía>?)] *tjjravlas*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St L${ = KuRk) 1 quod1] que *Ue Ok* : *om. Kt* amative] + id est concupiscende seu amative virtutis *s.l. St, marg. CwFhEoKs* 11 sunt *NaDbOqSt*] 15 Talis]-ibus *Eo* : -es *KtUe* 17 amicicia enim *tr. KtUeOk* 19 Huie — reliqua] + id est principaliter amicicie sunt reliqua similia, id est relique species amicicie sunt similes. Alia autem littera est hec : ' Sic (Si *KsSt)* enim similes et reliqua '. In greco enim habetur tautij, quod potest esse dativi casus feminini generis, et significat idem quod hec diccio ' huic '. Vel potest esse adverbium similitudinis vel causale *marg. EoKsSt (cf. adn. ad* **293.**18, *nec non Aspasii comm, a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p.* 31-32) 21 Raro] Ratio *Na*

tudine. Secundum proverbium enim non est scire ad invicem ante dictos sal consumere, neque acceptari oportet prius, neque esse amicos, antequam uterque utrique appareat amabilis et credatur. Qui autem cito amicabilia ad invicem faciunt, volunt quidem amici esse, non ¿óbjo sunt autem, si non et amabiles, et hoc sciant. Voluntas quidem igitur velox amicicie fit, amicicia autem, non. [5] Hec quidem igitur et secundum tempus et secundum reliqua perfecta est, et secundum omnia hec fit et similis utrique ab utroque, quod oportet amicis existere. Que 56b35 autem propter delectabile, similitudinem huius habet. Et enim boni, 57a! delectabiles ad invicem. Similiter autem, et qui propter utile. Et enim tales ad invicem boni. Maxime autem et in hiis amicicie permanent, cum equale fiat ab invicem, puta delectado, et non solum sic, set et ab eodem, 5ya5 quale eutrapelis, et non ut amatori et amato. Non enim in eisdem delectantur isti, set hic quidem videns illum, hic autem famulatum recipiens ab amatore. Finiente autem pulcritudine quandoque et amicicia finit. Huic quidem enim non est visio delectabilis, huic autem 57aio non fit famulatus. Multi autem rursus permanent, si ex consuetudine mores diligant, similis consuetudinis existentes. Qui autem non delectabile commutant, set utile, in amabilibus, et sunt minus amici et permanent. Qui autem propter utile existentes amici, simul cum conferente dissolvuntur. Non enim ad invicem erant amici, set utilis. 5yai5 Propter delectacionem quidem igitur et propter utile, et pravos contin-

NbF2Mb Lb *PbKbOb* 2 oportet (MbLbPb)] 3 antequam] 4- *av Ob* 5 igitur] *yàp* LbPb7ib(?b 14 videns] *¿pûv Mb* 18 similis consuetudinis *[op^OLT]0€tS* Nb)] O/XOlfflCiS

CwFhUt Eo (Ff)K$ KtUeOk Na(Db) Oq Si L$(= KuRk) 1-2 Secundum — consumere] 4- Proverbialiter dicitur ' Ante amicum comedere modium salis cum amico, non est scire ad invicem se esse amicos ' *marg. EoKsSt* 5 et] *om. NaDb* 8 fit] (?) sit *CwFhUt* similis] simul *Civ (cf. adn. ad* 18) utrique] uterque£<?r- *scriptum Ku* : *an etiam* uterque *StRk* ? : *obsc. plerique* 11-15 cum — amatore] 4~ id est cum equale, utpote equalis delectacio, fit ab invicem, set et oportet ab eodem, id est ab eadem causa, hoc est a consimili et equali, equalem fieri delectacionem, ut in colludentibus consimili ludo, quorum uterque ab alterius ludo conspecto equalem recipit delectacionem ; et dicitur tabs amicicia monoeides. Non autem est talis amicicia amatoris et amati, eciamsi recipiant ab invicem equales delectaciones, quia non recipiunt eas ab eadem causa, set amator recipit delectacionem a pulcritudine amati, amatus autem recipit delectacionem a famulatu quem ei exhibet (exibet *FfKs)* amator, utpote a muneribus ei datis ab amatore. Est autem hoc exemplum non de virtuosis amatore et amato, set de eraste et eromeno qui dicuntur ab amore qui eros dicitur ; et dicitur huiusmodi amicicia anomoeides *(praem.* Episcopus *Oq) marg. EoFfKsOqSt* 18 similis] simul *Cw* autem 4- propter *KtUeOk* 19 committant *DbOq* : conuincant *Cw* 20 permanent] 4- suple (scilicet *Oq)* minus *s.l. CwOqSt, marg. FhUtEo*

git amicos ad invicem esse, et epieikees pravis, et neutrum qualicumque. Propter se ipsos autem videlicet solos bonos. Mali enim non gaudent
57azo se ipsis, si non aliqua utilitas fiat. Et sola autem bonorum amicicia intransmutabilis est. Non enim facile nulli credere de eo qui in multo tempore ab ipso probatus est, et credere in hiis et numquam utique iniustum facere et quecumque alia in ea que Ut vere amicicia dignifi-
57^25 catur. In aliis autem alteris nichil prohibet talia fieri. Quia enim homines dicunt amicos et propter utile, quemadmodum civitates, videntur enim compugnaciones civitatibus fieri gracia conferentis, et eos qui propter delectacionem ad invicem diligunt quemadmodum pueri, forte
57330 quidem oportet dicere et nos amicos tales. Species autem amicicie plures. Et primo quidem et principaliter bonorum secundum quod boni, reliquas autem secundum similitudinem. Secundum quod enim bonum aliquid et simile aliquid, sic amici. Et enim delectabile, bonum aliquod amatoribus delectacionum. Non omnino autem hee copulant, neque
57335 fiunt ipsi amici propter utile et delectabile. Non enim omnino coniunguntur que secundum accidens.

CAPITULUM V

ab.ca.

57bi f6J In has autem species amicicia distributa, pravi quidem erunt amici propter delectacionem vel utile, sic similes existentes, boni autem propter se ipsos amici. Secundum quod enim boni. Isti quidem igitur simpliciter amici, illi autem secundum accidens et in assimulari hiis. Quem-
,57b5 admodum autem in virtutibus hii quidem secundum habitum, hii autem secundum operationem boni dicuntur, sic et in amicicia. Hii quidem enim conviventes gaudent ad invicem et tribuunt bona, hii autem dormientes vel separati locis non operantur quidem, sic autem
57bio habent ut operari amicabiliter. Loca enim non dissolvunt amiciciam simpliciter, set Operacionem. Si autem diuturna absencia liat, et amicicie videtur oblivionem facere. Unde dictum est. Multas utique amicicias

NbP2Mb Lb 7->bJ<bOb 2 videlicet] *8f)Xov* on NbAb 5 ab ipso (vtt' *avrov* ¿bPbOb)] 0.ÚT0V A'b ; *vtt' avTwv N^P2FP* 7 aliis ... alteris (? t c i*Î*s *aXXats ¿repats)] raîs áXXais IP* : Tat? *¿repais N(i)P2M(>0^) raïs ¿reptáis P*3 ; raïs ¿raipelats K*]* [4 aliquid2] *om. LbOb* 16 ipsi (auro!)] *oí. avrol* delectabile] 8tà *ro r)8v U3K^O^* 17 que (rà)] ÔAAà ÀbOb 22 in (r<Û)] t o ÀbÛb

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St L»(= KuRk} 1 et] *om-. KtUtFOk* 5 credere] + suple (scilicet ¿'o) est facile *s.l. St, tnavg. CwFhUtEo* in hiis] quid est amicis *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 8 ducunt *NaDb* 19 ab. ca. *s.l. Cw FhSt* 25 enim *om. CwFhUtRk*

non appellacio dissolvit. Non videntur autem neque senes neque severi amativi esse. Breve enim in ipsis, quod delectacionis. Nullus autem 57bi5
potest per diem commorari cum tristi, neque cum non delectabili.
no. ca.
Maxime enim natura videtur triste quidem fugere, appetere autem
5 delectabile.1 Qui autem recipiuntur ad invicem, non conviventes autem, benivolis assimulantur magis quam amicis. Nichil enim sic est amicorum ut convivere. Utilitatem quidem enim, indigentes 57b20
no.ca. plu.
appetunt ; commorari autem simul per diem, et beati. Solitariis quidem enim esse hiis nequaquam convenit. Conversari autem ad
10 invicem, non est non delectabiles existentes neque gaudentes eisdem, quod connutritiva videtur habere. [7] Maxime quidem igitur *57^25* est amicicia que bonorum, quemadmodum multociens dictum est. Videtur enim amabile quidem et eligibile quod simpliciter bonum vel delectabile, unicuique autem quod ipsi tale. Bonus
15 autem bono, propter ambo hec. Assimulatur autem amacio quidem passioni, amicicia autem habitui. Amacio enim non minus ad inanimata est. Redamant autem cum eleccione, eleccio srbjo autem ab habitu. Et bona volunt amatis illorum gracia non secundum passionem, set secundum habitum. Et amantes ami-
20 cum, quod ipsis bonum amant. Bonus enim amicus factus,

ATbP2Mb *Lb* Pb7<bOb 5 recipiuntur ad invicem] *anexop-^vot* aAA^Aaiv *Mb* 7 est] *om. Mb* 8 solitariis] /xovi/zwTarais- A/b 13 enim] 8e *P2Mb* 14 vel] *Kat 7<h* ipsi (aùrâ> 7VbP2)] *aura) MbLtiOb* : aurai Pb (14-15 unicuique — autem1 *om.* A'b) 15 bono propter (t w *ayadcp* 3t')J rw 8' a.ya#w /<b 19 amantes] + 8e *Lb* 20 ipsis *(aù?oî$ NbP2Lb, pr.m.* Kb)J aurots *Mb, corr.* A'b, Ob : *auro sec.ni. Pb (obsc. pr.m.)*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na Oq St L^(= KuRk) i non appellacio] 4- In greco *aupoc-qropta [graecis litteris scr. EoSt* : asspotricopia *Latinis litteris Ff: spatium vacuum Ks),* quod si latine diceretur posset dici inappellacio, privatorie (-tive *St)* opposita appellacioni. Quando autem amici separantur locis, neuter alterum alloquendo proprio eum appellat nomine, qualis mutue appellacionis privado videtur oblivionem inducere *(om. FfSt)* et sic amiciciam dissolvere *marg. Eo FfKsSt* 3 per diem] 4- id est simpliciter per tempus *marg. Oq (cf. adn. ad* 8) non *om. KtUe'Ok'LS** 4 no. ca. *s.l. St* : ab. ca. *(perperam) s.l. CwFh* 5 Qui autem] Quia *CwFhUt*l 6 autem] a *CwFhUt*l benivolos *KtUeOk* 8 per diem] 4- diem forte vocat simpliciter tempus (opus *FJSt* : *om. CwFhUt),* non hunc vel illum diem *(praem.* Episcopus*Oq) marg. CwFhUtEoFfKsOqSt* no. ca. plu. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 10 non2 *om. CwFhUt*l n habere] + id est nutritorum simul amicicia videtur hoc maxime habere, id est quod delectabiles sunt ad invicem et gaudentes eisdem *marg. CwFhUlEoFfKsSt* 16 enim] autem *Cw FhUt* 17 Redamant] Redampnant *Na*l ; Redamat *CwFhUt* : 4- id est contra amant se *s.l. St*

57b35 bonum' fit cui amicus. Uterque igitur amat et quod ipsi bonum
et equale retribuit voluntati et delectabili. Dicitur enim amicicia,
58ai equalitas. Maxime autem ei que bonorum, hec existunt. In
severis autem et senilibus minus fit amicicia, quanto magis
discoli sunt, et minus colloquiis gaudent. Hec enim videntur
maxime esse amicabilia, et tactiva amicicie. Propter quod iuve-
58a5 nes quidem fiunt amici cito, senes autem, non. Non enim fiunt
amici, quibus utique non gaudent. Similiter autem neque severi.
Set tales benivoli quidem sunt ad invicem. Volunt enim bona,
et obviant ad necessitates. Amici autem non omnino sunt, prop-
ter non commorari neque gaudere ad invicem, que utique maxi-
58aio me esse videntur amicabilia.

CAPITULUM VI

Multis autem esse amicum secundum perfectam amiciciam,
non contingit, quemadmodum neque amare multas simul. Assi-
mulatur enim superhabundancie. Tale autem ad unum natum
est fieri. Multos autem simul eidem placere valde, non facile.
Forte autem neque bonum esse. Oportet autem et experienciam
5Sai5 accipere et in consuetudine fieri, quod omnino difficile. Propter
utile autem et delectabile, multis placere contingit. Multi enim
tales, et in pauco tempore ministraciones. Horum autem magis
videtur amicicia que propter delectabile, cum eadem ab ambobus
58a2o fiant et gaudeant ad invicem vel eisdem, quales iuvenum sunt
amicicie. Magis quidem enim in hiis liberale. Que autem propter
utile, negociatorum. Et beati autem utilibus quidem nichil indi-
gent, delectabilibus autem. Convivere enim volunt aliquibus.
Triste autem paucum quidem tempus ferunt, continue autem

WbP2Mb *Lb PbKbOb* 1 et quod (tó te Pb/t»)] *r¿* Ob : te *ι¿ cett.* ipsi (aórój)] *avTÓ¡ Mb, corr.* 7<b, *Ob : om. pr.m. Nb* 2 delectabili] *ra>* eiiSei *pr.m. Lb* 3 autem (8è Pb *Asp.t* p. 173, 2)] 4 severis ... senilibus] *inv. Lb* 4-5 magis discoli] SvoKoXoi re *Kb* 17 Multos] *ιιοWοιs MbLb* eidem] *rov avrov* il/ll placere valde] *inv. Kb* 18 bonum (áyafióv O1, Asp., p. 173,12)] *¿yaOos pr.m.Nb* : ùya^ots *Lb* : *àyadovs cett.* 19 omnino difficile (vayyaAeTroi')] yaAerróv A'TbP2Mb 22 que (,,)] *om. Kb* 23 gaudeant] yaipouuiv *NbP2Mb* 24 quidem] *om.* enim] S' *Mb* 25 negociatorum] *ayopala Mb : ¿yopaiov pr.m. Kb* autem *(8È NbP2LbPby om.* 26 Convivere] *(Nv*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na Oq St L?(= KuRk) i Uterque ... amat] Utrique ... amant *Na* 17 simul *oui. CwFhUt* 24 enim *om. CwFhUt*

nullus utique sustineret, neque ipsum bonum si triste ipsi erit. 58325
Propter quod amicos delectabiles querunt. Oportet autem forte et bonos tales existentes, et adhuc sibi ipsis. Sic enim sibi ipsis existent, quecumque oportet amicis. Qui autem in potestatibus, divisis videntur uti amicis. Alii enim ipsis sunt utiles, et alteri delectabiles. Ambo autem iidem non omnino. Neque enim 58330
delectabiles cum virtute querunt, neque utiles in bona, set hos quidem eutrapelos, delectabile appetentes, hos autem deinos operari quod preceptum est. Hec neque omnino fiunt in eodem. Delectabilis autem et utilis simul dictum est, quoniam studiosus. Set superexcellenti non fit talis amicus, si non et virtute superex- 58335
parti-
celleatur. Si autem non, non adéquat secundum analogum super-
cipium
excessus. Non omnino autem consueverunt tales fieri. [8] Sunt 58b1
autem igitur dicte amicicie in equalitate. Eadem enim fiunt in ambobus et volunt ad invicem vel alterum pro altero commutant, puta delectacionem pro utilitate. Quoniam autem et minus sunt hee amicicie et manent, dictum est. Videntur autem et 58b5
propter similitudinem et dissimilitudinem eiusdem et esse et non esse amicicie. Secundum similitudinem enim eius que secundum virtutem, videntur amicicie. Hec quidem enim delectabile habet, hec autem utile, hec autem existunt et illi. In eo autem quod est hanc quidem inpermutabilem et mansivam esse, has autem velociter transcidere aliisque differre multis, non viden- 58bx0
tur amicicie propter dissimilitudinem illius.

NbPiM[b] *P^K^Ob* *i* ipsum (auro)] *av* 3 sibi ipsis *(avroîs M*>* DbOb)] *avroîs* 3-4 sibi ipsis existent *(avroîs viráp&i)] avroîs viráp^et N^P^M^ L^P^ : virap&t avroîs KbOb* 9 neque (ov8è)] 8' où 10 quoniam] *om.* 12 superexcessus] *virepexop&V* 14 in2 (eVP)] *an* 16 et (Lb**P**b)] *om.* 17 hee] *al rotavrai* Lb et2] *om. K^O'0* 18 eiusdem] *avrov* 22 esse] *ante* et mansivam **M**b 23 differre multis] *inv.* O'° 24 illius] *eκU-vats Mb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na Oq St U>(= KuRk) 1 sustineret. Neque *CwFhUt* 3 Sic enim sibi ipsis *om. CwFhUt* 6 idem *CwFhUtFfOk* 9 ñeque] autem *Rk* 10 Delectabiles *Fh'Ut|* 12 participium 5.*l. FhUtSt, marg. CwEo* 17 manent] -f- scilicet minus *s.l. FhSi, marg. CwEo* 18 et dissimilitudinem om. *UtL?* 21 autem2 *om. KtUeOk* ı 22 inpermutabilitatem *KtUe* has] hac *CwFh* : hanc *UtOk*

CAPITULUM VII

seu superexcel-
Altera autem est amicicie species que secundum superhabun-
lenciam
danciam, puta patri ad filium et totaliter seniori ad iuniorem,
viroque ad uxorem, et omni imperanti ad imperatum. Differunt
58615 autem hee ad invicem. Non enim eadem parentibus ad filios et
imperantibus ad imperatos, set neque patri ad filium, et filio ad
patrem, neque viro ad uxorem, et uxori ad virum. Altera enim
unicuique horum virtus et opus. Altera autem et propter que
amant, altere igitur et amaciones et amicicie. Eadem quidem
58620 utique neque fiunt utrique ab utroque, neque oportet querere.
Cum autem parentibus quidem filii retribuunt que oportet gene-
rantibus, parentes autem filiis que oportet filiis, mansiva talium
et epieikes erit amicicia. Analogam autem in omnibus secundum
superhabundanciam existentibus amiciciis et amacionem opor-
58625 tet fieri, puta meliorem magis amari quam amare, et utiliorem
et aliorum unumquemque similiter. Cum enim secundum digni-
tatem amacio fiat, tunc fit aliqualiter equalitas, quod utique
amicicie esse videtur. [9] Non similiter autem equale et in iustis
5863° et in amicicia videtur habere. Est enim in iustis quidem equale
primo quod secundum dignitatem, quod autem secundum quan-
tum, secundo. In amicicia autem quod quidem secundum quan-
tum, primo, quod autem secundum dignitatem, secundo. Mani-
festum autem si multa distancia fiat virtutis vel malicie vel
egestatis vel alicuius alterius. Non enim adhuc amici sunt, set
58635 neque dignifican!. Manifestissimum autem hoc, in diis. Pluri-
mum enim isti omnibus bonis superexcellunt. Manifestum
59ai autem et in regibus. Non enim hiis dignifican! esse amici qui

ATbP2V/b Lb 5 hee] + *ical PbKb* 7 Altera] *¿Karepa Mb* 8 unicuique] *¿k¿otov* 7<b 9 altere] *crepa Kb* amaciones] 81' a ^ZAtjoïs· *Kb* Eadem] *ravro Kb* n quidem] *om. P2Mb* n-12 generantibus — oportet] *om. NbP2ΛNb* 12 filiis1 (Eb.PbOb)] *om. Kb* : *desunt NbP2Mb* 14 amacionem ^iAtjctip)] <*f*>*iXiav Mb* 15 magis amari] *inv. Ob* 17-18 quod — videtur] *om. Lb* 17 utique (817 PbA'bOb)] *Seîpr.m. Mb* : *81* (?) Vb : 8c¿ *P¿'* 18 etin (é'v re)] *¿v AIbOb* 24 egestatis *(anoptas)'] evnopias* set] *om. Mb* 27 Non] ov8è

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq Si Lb(— KuRk) 2-3 seu superex-cellenciani *s.l. CwSt, marg. FhEo* : id est excellenciam *supra* -habundanciam *Oq* 6 patri] pater *EoKtUeOk* 14 amicicis *Uel* : amicis *KtOkRk* 25 digni-ficant (designi- *Kt2UeOkf* + id est digni sunt *s.l. St, marg. Eo (cf. adn. inf.)* dignificant (designi- *KtUeOhPJ* 4- id est digni sunt *marg. CwFhUt*

multum defectiores, neque optimis vel sapientissimis qui nullo digni. Certa quidem igitur in talibus non est diffinitio, usque quo amici. Multis enim ablatis, adhuc manet. Multum autem diviso puta deo, non adhuc. Unde et dubitatur ne forte non jgiy volunt amici amicis maxima bonorum, puta deos esse. Non enim adhuc amici erunt ipsis, neque utique bona. Amici enim, per se bona. Si utique bene dictum est quoniam amicus amico vult bona illius gracia, manere utique oportet qualis aliquando est ille. Homi- sgaio ni autem enti, volet maxima esse bona. Forte autem non omnia. Sibi ipsi enim maxime unusquisque vult bona.

CAPITULUM VIII

Multi autem videntur propter amorem honoris velle amari magis quam amare. Propter quod amatores adulationis multi. Superexcellens enim amicus, adulator ; vel fingitur talis, et ¿çais

PbKbOb 2 igitur] *om.* 4 diviso (ya>pia0evro? LbZ<b)] ^a>piCT0€PTes' non2] *om.Mb* 5 non] *ovbè* NbLbPb 6-7 perse bona (rayará)] *¿yadá* 77bJ<b 9 esse] *post* bona A7bOb : *om.* Kb omnia] *ιιÔwιwv LbOb* (9-10 Forte — bona *om. Nb*) 14 Superexcellens (uTrepeya»-)] *virepex¿p.€vos* talis] *post* magis **(310.**1) *Mb*

CwFhUt Eo {Ff)Ks KtUeOk Na{Db) Oq St 1P{ = KuRk) 2 talibus + autem *NaDb* 3 Multis enim ablatis] + id est aliquibus ablatis ab altero ita quod distet a reliquo, non tamen secundum plurimum, adhuc remanere potest et remanet plerumque amicicia. Set altero distante et diviso a reliquo secundum plurimum, ut deo ab homine, non adhuc remanet amicicia, non quin deus amet hominem et homo deum, set quia tam superexcellens est distancia ut non possit omnino salvari equalitas secundum quantitatem vel analogiam, que significatur per nomen amicicie *{praem.* Episcopus *0q) marg. EoFfKsOqSt* 4 divisio *CwFh Ff^KsUeNa!* (divisi *Na!)* non adhuc] + Suple erit studiosus et theophilus amicus secundum proprie dictam amiciciam, que est secundum equalitatem. Quod enim dicuntur sancti amici dei, hoc non est secundum huiusmodi amiciciam : neque enim sancti e converso vocant deum amicum suum *{praem.* Episcopus *0q) marg. EoFfKsOqSt* 5-6 Non enim adhuc] + id est postquam facti fuerint dii, erunt amici hiis qui voluerunt ipsos deos fieri ; neque utique illi iam facti dii, erunt ipsis bona, hoc est per se et maxime bona, quia amici sunt sibi ipsis ad invicem per se et maxime bona. Solvit autem hanc opposicionem dicens quoniam amicus vult amico existent! homini et amico, maxime bona que possunt accidere illi existent! tali ; non autem vult ei id quod est summum bonum, utpote ipsum esse deum. Quod autem subiungit : ' Forte autem non. omnia. Sibi ipsi enim etc. *, non intelligendum de principaliter dicta amicicia, set de aliis que propter utile et propter delectationem *{praem.* Episcopus *0q) marg. EoFfKsOqSt* 6-7 bona per se *tr. KtUeOk* 13 quod *om. KtUe* : quidem *rest. Ok* 14 talis] + id est superexcellens amator ; fingit enim se magis amare divitem quam amari a divite *{praem.* Episcopus *0q) s.l. Ks, marg. CwFhUtEoOqSt*

magis quam amari. Amari autem, prope esse videtur ei quod est honorari ; quod utique multi appetunt. Non propter se ipsum autem videntur desiderare honorem, set secundum accidens. Gaudent enim multi ab hiis qui in potestatibus honorati
59azo propter spem. Existimant enim adipisci ab ipsis quo indigent ; ut utique signo bone passionis, gaudent honore. Ab epieikibus autem et scientibus appetentes honorem, firmare propriam opinionem de ipsis appetunt. Gaudent utique quoniam sunt boni,
.59225 credentes dicentium indicio. In amari autem secundum se ipsum gaudent. Propter quod videbitur utique melius esse eo quod est honorari, et amicicia secundum se ipsam eligibilis esse. Videtur autem in amare magis quam in amari esse. Signum autem matres eo quod est amare, gaudentes. Quedam enim dant filios suos
5ga3o nutriri, et amant quidem scientes, redamari autem non querunt, si utraque non contingant, set sufficiens ipsis videtur esse, si videant bene operantes ; et ipse amant ipsos, et si illi non possint matri que conveniunt propter ignoranciam. [10] Magis autem amicicia existente in amare, et amatoribus amicorum laudatis,
59235 amicorum virtus amare videtur. Quare in quibus hoc fit secun-
59bi dum dignitatem, isti mansivi amici et talium amicicia. Sic autem utique et inequales maxime erunt amici. Equabuntur enim utique. Equalitas autem et similitudo, amicicia ; et maxime quidem eorum que secundum virtutem similitudo. Mansivi
59b5 enim existentes secundum se ipsos et ad invicem manent ; et neque indigent pravis, neque ministrant talia, set ut dicere et prohibent. Bonorum enim neque ipsos peccare, neque amicis concedere ministrare. Mali autem firmum quidem non habent. Neque enim sibi ipsis permanent similes existentes. In paucum
59bio autem tempus fiunt amici, gaudentes ad invicem malicia. Utiles

A;t>T12.Wb *Lb* PbKbOb i magis] + ^lAeîv Amari autem (ro 8è <£cAeIa0<u)] *r/Kb* 2-3 Non propter se ipsum autem] oí où avrà A"l3 4 multi] oí voAAoí 5 quo (ov)] ov *Kb* : *áv ει* Pb : *àv rov cett.* 8 de ipsis] *post* appetunt *KbOb* Gaudent] *Kal praem. Lb* 12 esse] *om. Mb* 16-17 non — conveniunt] pp Ovbojv-cu *-p p.qrpl à n-poar/KCL ànovépeLV NbP2MbLbPb* : pp8èv *d>v ll.T.Tpl* Tipoaiyxei *à-rrovépaiav KbOb* 17 ignoranciam] *àvoiav LbKb* ig virtus] *àpcrỹ pr.m. Kb, Ob* videtur] + *cïvai Mb* 20 talium] *rovraiv KbOb* 27 ministrare *t.NbP^MbPb)] i-rrriperd Lb* : *om. KbOb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk NalDb} Oq St Lbp=KuRk') 10 utique *om. KtUe* 16 possunt *CwEoSPTcLv* 23 que *codd.* : *an scrib.* qui ? 24 enim] autem *KtUeOk* et2 *om. NaDb*

autem et delectabiles in plus permanent. Usque enim utique tribuant delectaciones vel utilitates ad invicem. Ex contrariis autem maxime quidem videtur propter utile fieri amicicia, puta pauper diviti, indisciplinatus scienti. Quo enim existit aliquis indigens ens, hoc appetens redonat aliud. Hic autem utique 59b aliquis attrahat et amatorem et amatum et pulcrum et turpem. Propter quod videntur amatores ridiculi quandoque dignificantes, amari ut amant ; set tamen amabiles existentes, forte dignificandum, nichil autem tale habentes, ridiculum. Forte autem neque appetit contrarium, contrarium secundum se ipsum, set sgbao secundum accidens. Appetitus autem medii est. Hoc enim bonum, puta sicco non humidum fieri, set ad medium venire, et calido et aliis similiter. Hec quidem igitur dimittantur. Et enim est magis alienum.

CAPITULUM IX

[11] Videtur autem quemadmodum in principio dictum est sgbzs circa eadem et in eisdem esse et amicicia et iustum. In omni enim communicacione videtur aliquod iustum esse et amicicia autem. Appellant igitur ut amicos, connavigatores et commilitones. Similiter autem et eos qui in aliis communicacionibus. Secundum quantum autem communicant, in tantum est amici- 59030 cia. Et enim iustum. Et proverbium, Communia que amicorum, recte. In communicacione enim, amicicia. Sunt autem fratribus quidem et connutritis omnia communia, aliis autem discreta, et hiis quidem plura, hiis autem minora. Et enim amiciciarum hee quidem magis, hee autem minus. Differunt autem et iusta. Non 591135 enim eadem parentibus ad filios et fratribus ad invicem, neque (>oai etairis et civibus. Similiter autem et in aliis amiciciis. Altera autem et iusta ad singulos horum, et augmentacionem accipiunt

*lJ> P^K^O^* i Usque (é'wsjj lyÔewç A'b enim] *om.* JZb()b 6 et1] *om. M"* 7 videntur] -¡- *Kal* 8 set tamen Se)J o/xcu? 8-9 : d/xotai? Se PbQb ; 0/201'0»$- St) *cett.* forte (tacus)] taon» P2AZb 11 medii] /xeaou *P2M*>* : *fiéai) pr.m. P|)* 12 sicco non humidumj *vyp<2 où Ç-r]pâ>* AbOb 14 magis alienum *(¿XXoTpi(i>T€pov pr.m. N|),* Mb)J *¿ÁXorpccurepa* [9 igitur *(yovvN^P2 P^K^O^ vel ovv corr. N^,* Ol, *Ald.)* 8¿ AZb : *yáp L||* 29 autem] Si) iusta (rà Súcctia JVbLbPb)] rà ***aSiKa Kal*** rà Sí/cata ***P2M]'*** : ***rà*** aSoca ***K]iO]|***

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lp(=*KuRk)* 6 et amatorem] amorem *Kt UeOk* pulchrum *KtKa* 8 forte] forme Lp 13 dimittantur (-tatur *Ok}* igitur *tv. KtUeOk* 17 et1] ut *KtUeOkNaDb* et2 *om. KtUeOk* 28 amiciis *lyel* -cus) *FhKs1* ; amicis *UtLv*

óoaj in magis ad amicos esse, puta pecuniis privare etairum durius quam civem, et non iuvare fratri quam extraneo, et percutere patrem quam quemcumque alium. Augmentan autem natum est simul amicicie et iustum, ut in eisdem encia et in equalibus advenienda, Communicaciones autem omnes, particulis assimu- 5
6oaio lantur politice. Conveniunt enim in aliquo conferente et tribuentes aliquid eorum que in vitam. Set et politica communicacio conferentis gracia videtur, et ex principio convenire et permanere. Hoc enim et legispositores coniectant, et iustum aiunt esse quod communiter conferens. Alie quidem igitur communicaciones 10
6oai5 secundum partes conferens appetunt, puta navigatores quidem quod secundum navigium ad operacionem pecuniarum vel aliquid talium, commilitones autem quod secundum bellum sive pecunias sive victoriam sive civitatem appetentes. Similiter autem et contribules, et plebei. Quedam autem communicacio- 15
num propter delectacionem videntur fieri, conchoreancium et
603.20 eranistarum. Hee enim sacrificii gracia et connubii. Omnes autem hee sub politicam consueverunt esse. Non enim presens conferens politica appetit, set in omnem vitam. Et sacrificia facientes et eas que circa hec congregaciones, honoresque tri- 20
6oa25 buentes diis, et sibi ipsis requiem tribuentes cum delectacione. Antiqua enim sacrificia et congregaciones videntur fieri post fructuum collecciones, puta primicie. Maxime enim in hiis vacabant illis temporibus. Omnes utique communicaciones videntur particule politice esse. Consequuntur autem tales amicicie, tali- 25
ûoajo bus commuiiicacionibus.

ATbP2Mb *L*l' *PW'O"* 2 fratri quam extraneo] *àScX^oîs r/ offociois* .Ub 4 in equalibus (èrr' tacar Lb)j èrr' t'aov *cett.* (et in equalibus advenicncia *om.* 6 politice] *rots TToXiriKots* -Wb : roîç rroÀiraiç *P*l) et' *.'i* ,Vb 12 pecuniarumj 7j *pvaem. N^PUN* 13 talium *fotovTw'i. toiovtov* 14 sivc2 (tire 17 18 esse] *om. K**› 18-19 presens conferens] €7TC *TOV napOVTOS* A ›' : *TOV €7Tl TOV TrapovTOS avp.<f>€povTo$* 20 cas quo Circa hec (raj *rrtpi ravras) irepi* raiiraj ràç *ÏO'K^O^* : -n-ept ravraç A'bP2A7l'Pb honoresque (npàç re Pb)] *Tipas* tribuentes] *¿TTovépouat M*l› 24 communicaciones videntur *inv.* 25 Consequuntur *(aKoXovdovvi P*l>), *Q.KoXovd'qaojai pr.m. K*l› : *o.KoXovBr¡aovoi celt.*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lv(= KuRk) 1 tairum *Oq*l : etarium *KtUeNaDb* : etatum *Ok* : ctarium *(exp.)* etairum *l?k* 15 plebi *Na 16* delectabilem *KtUeOk* 17 eranistrarum *FfKtUeOk* : eranistarium *NaDb (de codicis St lectione, cf.* **N122.q)** gracia sacrificii *tr. StTc* 20 hec] has *StTc 23* collectiones *FfKsOqStTc* : collaciones *cett.*

CAPITULUM X

[12] Politie autem, sunt species tres. Equates autem et transgressiones, puta corrupciones harum. Sunt autem politie quidem regnum, et aristocratia, tercia autem que a preciis, quam timocraticam dicere conveniens videtur, politiam autem consueverunt ipsam plures vocare. Harum autem optima quidem regnum, 60135
pessima autem timocratia. Transgressio autem regni quidem, tirannis. Ambo enim monarchie. Differunt autem plurimum. 6obi
Tirannus quidem enim, sibi ipsi conferens intendit ; rex autem, quod subditorum. Non enim est rex qui non per se sufficiens, et omnibus bonis superexcellens. Talis autem, nullo indiget. Utilia 6065
igitur sibi ipsi quidem non utique intendet, subditis autem. Qui enim non talis, clerotes utique quidam erit quam rex. Tirannis autem, ex contrarietate huic. Sibi enim bonum, persequitur ; et manifestius in hac quoniam pessima. Et pessimum autem, contrarium optimo. Transgreditur autem ex regno in tiranni- Gobio
dem. Pravitas enim est monarchie, tirannis. Malus autem rex, tirannus fit. Ex aristocratia autem in oligarchiam, malicia principum qui tribuunt que civitatis, prefer dignitatem, et omnia vel plurima bonorum, sibi ipsis, et principatus semper eisdem de plurimo facientes, ditari. Pauci autem principantur **60b 15**
et mali pro hiis qui maxime epieikees. Ex timocratia autem utique, in democratiam. Conterminales enim sunt hee. Multitudinis enim vult et timocratia esse, et equales omnes qui in honoracione. Minimum autem malum est democratia. In parvum enim trans- 60620

NbP2Mb Lb PbKbOb 2 autem2] *om. Mb* etj *ac Lb : Kal ac Ob* 3 autem] *om. Kb* 4 que (17)] *om. Kb* 5-6 consueverunt ipsam plures] *avr-qv el-(jjQaacv ol irXecaroc (ol ıı Xe Í v ı o e ecdi&aacv* O13) 12 quidem] *om. Mb* 13 quidam] *om. Lb* quam (17)] *om. LbOb* 15 Et (Pb)] *om.* 17 autem] §ı) A'b 21 autem (8è P11)] Ô17 22 autem utique (3¿ S¿) *NbP2MbPbf* 8¿

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St L&{ = KuRk) 2 Politie *EoKu Cw2UezOq2St2 :* Politice *Cw^FhUtKsKtUe^OkNaDbOq^SPTcRk* 3 politie] -tice *UtKtNaDbTc* 4 a preciis] a pecuniis *Ku {de codicis St lectione, cf. N 122.5* timocratiam *Fh2Kt* 5 politicam *EoKsNaDbSPTc* : politicam *(exp.)* politiam *Rk* 7 timocratica *Eo* : democratia *St* 8 enim] autem *FfKs* 9 tyrannus *EoNaDb* 13 quidem *Fh2KtUeOkNaStl (obsc. non nulli)* Tirannus *DbLP* : Tyrannus *FfNa* 14 ex] rex *Na* 16 tyrannidem *CwFhNaOqKu* 17 est om. *UtStTc* tyrannis *FhNaDbOq* 18 tyrannus *FhNaDbKu* 19 principium *CwUPNa*

greditur politie speciem. Transmutant quidem igitur maxime sic politie. Minimum enim sic et faciliter transgrediuntur. Similitudines autem ipsarum et velud exemplum accipiet aliquis utique et in domibus. Patris quidem enim ad filios communicacio,
60b25 regni habet figuram ; filiorum enim, patri est cura. Hinc autem et Homerus lovem patrem appellat. Paternus enim principatus vult regnum esse. In Persis autem qui patris, tirannicus. Utuntur enim ut servis, filiis. Tirannicus autem et qui domini ad servos.
60b30 Domini enim conferens, in ipso operatur. Ipse quidem igitur rectus videtur. Persicus autem, peccans. Differendum enim, principatus differentes. Viri autem et uxoris, aristocraticus videtur. Secundum dignitatem enim vir principatur, et circa hec que oportet virum. Quecumque autem uxori congruunt, illi reddit.
60b35 Omnium autem dominans vir, in oligarchiam transponitur. Pre-
61a1 ter dignitatem enim ipsum facit et non secundum quod melius. Quando autem principantur uxores heredes existentes, non utique fiunt secundum virtutem principatus, set propter divicias et potenciam, quemadmodum in oligarchiis. Timocratico autem assimulatur qui fratrum. Equales enim prêter in quantum eta-
61a5 tibus, differunt. Propter quod si multum etatibus differunt, non adhuc fraterna fit amicicia. Democratia autem maxime quidem, in hiis que sine dominacione habitacionum. Hic enim omnes ex equali et in quibus debilis qui principatur, et unicuique potestati.

no.ca.

seu in unaquaque potestate

*NbP2M^ Lb P^K^O^* 2 enim] *pxv praem.* faciliter] *piara* 3 autem] *om.* exemplum] 7rapaSetyMaTCl 4 utique] *om.* Ab 5 autem] *om.* 9 Ipse (avr^)] *avr-q* 13 Quecumque] a J<b 15 ipsum (aóró)] *avrcp NbPti : auras* Mb 16 Quando] *èvlare* 21 fit] *^aíverai* 7<bOb quidem] *om.* 23 unicuique potestati (exacrrp èfouoïçt)] *cKaarcp cfovaía*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lv(= KuRk) 1 politice *NaDb* 2 politice *Na* 3 velud *FhUtKsUeNaL?* : velut *CwEoKtDbOqSt* 7 regnum] + hec diccio regnum est subiectum, quod patet in greco per articulum *marg. CwFhEoKsSt* no. ca. *s.l. Oq (qui etiam punctis superscriptis* principatus vult regnum *legendum esse ind.* regnum vult principatus ; *cf. adn. sup.)* ty*ra.nnicv.8 FhNaDbRk* 8 Tyrannicus *EoNaDbRk* 10 peccans] qui peccat *(ex N vel ex R ?) StTc* ri uxores *EoKtUeOk* 15 non *om. F^KtUeOk* 16 Quando] Quandoque *(ex N vel ex R ?) STTc* 18 autem *om. NaDb* 19 prêter] tamen *(ex N vel ex R ?) StTc* 20 si multum] simul cum *Rk (obsc. Ku)* 23 seu in unaquaque potestate *s.l. FhSt, marg. CwEo (vide Ps.-Aspasii comm. a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p.* 65, 67)

CAPITULUM XI

[13] Secundum unamquamque autem urbanitatum, amicicia 6iaio
videtur, in quantum et iustum. Regi quidem ad subiectos in
superhabundancia beneficii. Benefacit enim subditis, si quidem
bonus ens, curam habet ipsorum ut bene operentur, quemadmo-
dum pastor ovium. Unde et Homerus Agamemnona pastorem 6iais
populorum dixit. Talis autem et paterna. Differt autem magni-
tudine beneficiorum. Causa enim essendi existimati maximi esse,
et nutrimenti, et discipline. Set et progenitoribus hec attribuun-
tur. Et natura enim principativum pater filiorum, et progenito-
res nepotum, et rex subditorum. In superexcessu autem, amici- 6ia2o
cie hee. Propter quod et honorantur parentes, et iustum utique
in hiis non idem, set secundum dignitatem. Sic enim utique et
amicicia. Set et viri ad uxorem eadem amicicia, et in aristocra-
tia. Secundum virtutem enim et meliori plus bonum et congruens
unicuique. Sic autem et iustum. Que autem fratrum, etairike 61325
assimulatur. Equales enim et coetanei. Tales autem unius disci-
pline, et unius moris ut in multum. Assimulatur utique huic et
que secundum timocratiam. Equales enim cives volunt et epiei-
kees esse. In parte utique principari et ex equali. Sic utique et
amicicia. In transgressionibus autem quemadmodum et iustum 61330
in parvum est, sic et amicicia est, et nequaquam in pessima. In
tirannide enim, nichil vel parvum amicicie. In quibus enim nichil
commune est imperanti et imperato, neque amicicia. Neque
enim iustum, set velud artifici ad organum, et anime ad corpus, 61335

NbP2Mb Lb PbKbOb 7 dixit] *om. PbKb* 8 essendi existimati maximi esse (τοῦ *slvat. èoKoûvros {¿cyloTov €*vai sec.m. Nb, P2MbPb}'} τον eîvai boKOWTOS* pe-ytarou *Kb : τον Sokovvτος p-tyloTov çlvai pr.m. Nb, LbOb* 10 Et... enim (re yàp)] *yàp Pb : re pr.m. Kb, Ob* 13 utique] *om. LbKbOb* 17-18 unius discipline et unius moris (opopa^eîç *Kal* oponéis)] op.o7ra0eis' *{op.oto- Pb) Kal ¿no-qdets PbKb, corr.P2* 18 utique] Se *MbPbKb* 19 timocratiam] *Tip.OKpaTCK'qv {Zr¡p.oKpa-TiKTjv* Ob) volunt *{ftovXovTat hic NbP2Pb)} ftovXτvovraL primo sed corr. pr.m.Kb : <f>aivovrai Mb : fiovXovrat post* et epieikees *LbOb* 20 utique1] Sè *NbMbPb* 22 est2] *om. {suppi, s.l. pr.m.) Kb, Ob* 24 commune est] *inv. LbOb* 25 set] *om. Kb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lv{ = KuRk) 2 urbanitatem *EoNaDb* : urbanitat[em]um (em *exp.) Kt* 6 agamenona *Ks* 12 hee om. *StTc* 16 Que (4- amicicia *s.l.* Cty)] Quod/S/Tc 19 et *om. NaDb* 20 uti-que] uti *NaDb* 23 tyrannide *Na* 25 velut *CwFh2EoKtDbOq*

6ibx et domino ad servum. luvantur quidem enim hec ab hiis quibus
utuntur. Amicicia autem non est ad inanimata, neque iustum,
set neque ad equum, vel bovem, neque ad servum secundum
quod servus. Nichil enim commune est. Servus enim, animatum
6165 organum. Organum autem, inanimatus servus. Secundum quod
quidem igitur servus, non est amicicia ad ipsum, set secundum
quod homo. Videtur enim esse quoddam iustum omni homini ad
omnem potentem communicare lege et composicione, et amici-
cia utique, secundum quantum homo. In parvum utique et in
tirannidibus, amicicie et iustum. Que autem in democratiis in
óxbio plurimum. Multa enim communia, equalibus existentibus.

CAPITULUM XII

[14] In communicacione quidem igitur omnis amicicia est,
quemadmodum dictum est. Dividet autem utique aliquis cogna-
tam et etairicam. Politice autem et que contribulium et que
connavigancium et quecumque tales, communicativis assimu-
6ibi5 lantur magis. Quasi enim secundum confessionem quandam
videntur esse. In has autem ordinabit utique aliquis et peregri-
nam. Set et cognata videtur multifaria esse, et dependere omnis
ex paterna. Parentes quidem enim diligunt filios ut sui ipsorum
acu.ca. no.
aliquid existentes, filii autem parentes ut ab illis aliquid exis-
ca.
6ibzo tentes. Magis autem sciunt parentes qui ex ipsis, quam geniti,
quoniam ex hiis. Et magis coaproximatur quod a quo genito,
quam factum facienti. Quod enim ex ipso, propinquum ei a quo,

NbpzMb PbKbOb i enim] 4- *-rrávra KbOb :* *Kal sec.m. Nb, P2Mb* 3 vel] ov8e ÆbOb 8 lege] *Kal praem. Kb* 9 utique1] Se Mb utique2] Se£bOb 10 Que autem in (at S ¯ 7Vb_Pb)] èv Se 11 plurimum] *irXeîov KbOb* equalibus existentibus (ictois- ouctcp)] *çlaolaovatv Lb, pr.m.* Ob 19 et dependere *(Kai ripTrjaOai)] qpr-qaBai* Se LbOb : *riprijTai* Se Pb 21 aliquid1 (rt)] re *pr.m.Kb, Pb* aliquid2 (n)] re Pb : *om. pr.m. Kb* (filii — existentes *om.* Mb) 22 parentes] *om. Mb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lb(= KuRk) 1-2 hiis quibus utuntur] + id est instrumentis suis *s.l. Oq* 4 enim2 *KsStTc* : est enim *CwFh UtEoNaDbOq* : enim est *Ff*: autem est *KtUeOk* : autem *Rk1,* est autem *Rk** 7 esse *om. KtUeOk* 10 ty- *FhNaDbLP* Que (+' amicicie *s.l. CwFhStf]* Quod *StTc* 15 etairicam] + scilicet amiciciam *s.l. Oq* Politice] H- amicicie *s.l. CwFhUt* : + scilicet amicicie *marg. Eo* contribulum *NaSt1* 19 multipharia *UtNaDbSiTcKu* 21 acu. ca. *s.l. CwFhOq* 21-22 no. ca. *s.l. CwFh* 23 coapproximatur *UtKtDbOq*

puta deris vel capillus vel quodcumque habenti, illi autem nichil quod a quo vel minus, set et multitudine temporis. Hii quidem enim confestim natos diligunt, hii autem procedentes tempori- 6ib25
bus parentes, intellectum vel sensum accipientes. Ex hiis autem manifestum propter que amant magis matres. Parentes quidem enim filios diligunt ut se ipsos. Qui enim ex ipsis, velud alteri ipsi in separari. Filii autem parentes, ut ab illis nati. Fratres 6ibso
autem ad invicem, in ex eisdem nasci. Ad illa enim idemptitas, ad invicem idem facit. Propter quod aiunt idem sanguinem et radicem, et talia. Sunt utique idem aliqualiter et in divisis. Magnum autem ad amiciciam et connutritum et quod secundum etatem. Coetaneus enim coetaneum, et qui unius moris etairi. óibas
Propter quod et fraterna etairike assimulatur. Nepotes autem 62ai
et reliqui cognati, ex hiis coaproximantur. In ab eisdem enim esse, fiunt autem hii quidem proximiores, hii autem magis alieni, in prope vel longe preducem esse. Est autem ad parentes quidem amicicia filiis, et hominibus ad deos, ut ad bonum et superexcel- 62,15
lens. Bene enim fecerunt maxime. Essendi enim et nutriendi cause, et natis eius quod est disciplinari. Habet autem et delectabile et utile talis amicicia magis alienorum, quanto et communior vita ipsis est. Sunt autem et in fraterna que quidem et in etairica, et magis in hiis qui epieikees et totaliter similibus, 6zaio
quanto proximiores et ex nativitate existentes, diligunt ad invicem ; et ut magis unius moris qui ex eisdem et connutriti et disciplinati similiter ; et secundum tempus probacio, plurima et firmissima. Analogum autem et in reliquis cognatorum, amica- 62215

NbP2Mb Lb PbKbOb i dens vel capillus vel (oôovs- *f) 0pi£ ıj P2Mb)] oàovs Qpig NbPbKb : 0pi£ oSovs LbOb* habenti] *om. Kb* 2 quod (ró)] *rói : om. Mb* 3 natos (yevvió/xeva *s.l. P2,* Af'3-Fb)] *yevutfieva. Eb : yevop,eva. cett.* procedentes temporibus] *irpaeXOóvTQ^ ypóvov PbKb* 5 manifestum (NÁPb)] *-4-Kalcett.* magis matres] *inv. PbKbOb* 6 enim1 (Mb)] *om›* 9 Propter quod (810 2VbP2Mb)] *offev* 10 idem] *ravra Mb* 11 autem] *PbKb : om. Ob* 13 fraterna] *rı ^lAia praem. Mb* 17 et2] *om. PbKb* 19 natis (? *ytwajpÀ-yot?)] yevopépois (cf.* 6ib25) et2] *om. NbP2Mb* 22 in1] *om. Mb* simi-libus] *€v praem. PbKbOb* 23 existentes diligunt *(NbP2Mbf] viráp^ovai críp-yovTss* 24 ut (wf *NbP2Mb\] o‹r‹p* 26 in] *om. Mb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St LP(= KuRk) 6 velut *EoKtDb OqKzt* 8 ex *om. KtLv* ydemptitas *FhRk* 10 Sunt + autem *NaDb* 14 coappro- *KtDbOq* 21 est *om. NaDb* 22 qui] que *KsNaDb* 23 proximiores] familiariores *Ff2Ks* : familiari F/1 : familiaritates *Montisprandonensis 15 (vide Ps.-Aspasii comm. a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p. 77,* 61)

bilia. Viro autem et uxori amicicia videtur secundum naturam existere. Homo enim in natura coniugale magis quam politicum, et quanto prius et necessarium magis domus civitate, et filiorum procreado communius animalibus. Aliis quidem igitur in tantum
6za2o communicacio est. Homines autem non solum procreacionis filio-- 5
rum gracia cohabitant, set et eorum que in vitam. Confestim enim divisa sunt opera, et sunt altera viri et uxoris. Sufficiunt igitur ad invicem, ad commune ponentes propria. Propter hec
62a25 autem et utile esse videtur et delectabile in hac amicicia. Erit autem utique et propter virtutem, si epieikees sint. Est enim 10
utriusque virtus, et gaudebunt utique tali. Coniunccio autem filii videntur esse. Propter quod et cicius steriles dissolvuntur. Filii enim commune bonum ambobus. Continet autem commu-
62a3o ne. Qualiter autem convivendum viro ad uxorem et totaliter amico ad amicum, nichil alterum videtur queri quam qualiter 15
iustum ; non enim idem videtur amico ad amicum, neque ad extraneum, et etairum, et condiscipulum.

CAPITULUM XIII

[15] Trinis utique existentibus amiciciis quemadmodum in
62135 principio dictum est, et secundum unamquamque hiis quidem 20
in equalitate amicis existentibus, hiis autem secundum superex-
62bi cellenciam, et enim similiter boni fiunt amici et melior deteriori, similiter autem et delectabiles et propter utile equantes amiciciis et differentes, equales quidem secundum equalitatem oportet in amare et reliquis equare, inequalibus autem analogum 25
6265 superexcellenciis assignare. Fiunt autem accusaciones et vituperaciones, in ea que secundum utile amicicia, vel sola vel maxime, racionabiliter. Qui quidem enim propter virtutem amici exis-

NbP2Mb Lb PbKbOb i amicicia videtur secundum naturam] *Kara pvaiv boKçî y* *Mb* 3 et!] *om. KbOb* 3-4 filiorum procreado] *rcKvoTroieîv Kb* 6 cohabitant] *otKovaiv Mb* 10 enim] *s.l. P2, Mb* 12 et] *om.* 14 convivendum (<7Vp£taJT€OV 7VbP2A/bPb)] *fitCÜTéOV Kb ! fttayréov CCTTIV EbOb* 16 nC- que ad (? oi)8è 7rpoç)] *Kal* 19 utique (Si) *NbP2, Asp.*, p. 184, 35)] S' *cett.* 20 et] *om. Mb,primo (suppi. s.l. pr.m.)* Ob 22 fiunt amici (NbPbMb)] *inv.* 23 amiciciis (ra?ç ^tAiaij)] *rats (hpeXelats* 25 inequalibus *(roîs ... ávícrois)]* to¿? ... *avíaovs* analogum (ró *aváÁoyov codd.)*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lv(KuRk) 12 filii *om. NaDb os]* maxime vel sola *tv. NaDb*

tunt, bene operari ad invicem prompti sunt. Hoc enim virtutis et amicicie. Ad hoc autem contendendum non sunt accusaciones neque pugne ; amantem enim et benefacientem, nullus con- 62bio tristat, set si sit gratus, retribuit bene operans ; superexcellens autem sordens quod appetit, non utique accusabit amicum. Uterque enim bonum appetit. Non omnino utique neque in hiis que propter delectacionem. Simul enim ambobus fit quod appetunt, si in commorari gaudent. Ridiculus autem utique 62bi5 videbitur et accusans non delectantem, cum possit non commorari. Que autem propter utile, accusativa. In utilitate enim utentes ad invicem, semper pluri indigent, et minus habere existimant conveniente, et vituperant quoniam non quantis indigent, tantis sorciuntur digni existentes. Benefacientes autem non 62b2o possunt sufficere ad tanta, quantis pacientes indigent. Videtur autem quemadmodum iustum est duplex hoc quidem non scriptum, hoc autem secundum legem, et eius que secundum utile arnicicie, hec quidem moralis, hec autem legalis esse. Fiunt igitur accusaciones maxime cum non secundum eandem commutabunt et dissolvuntur. Est autem legalis quidem in dictis, hec quidem 62b25 omnino venalis ex manu in manum, liberalior autem in tempus, secundum confessionem autem quid pro quo. Manifestum autem in hac debitum et non ambiguum, amicativam autem dilacionem habet. Propter quod apud quosdam horum, non sunt iusta, set existimant oportere diligere eos qui secundum fidem commutant. 62b3o Moralis autem non in dictis, set ut amico donat, vel cuicumque alii conferri dignificat equale vel plus, ut non dans set accomodans ; non similiter autem commutans et dissolvens, accusabit.

NbP2Mb Lb PbKbOb 4 retribuit (¿/¿«icerat 2Vb, *pr.m.P2 ?)] apurerai* 6 Uterque (e/carepos NbP2Mb)] e/caaros appetit = *opeyerai potius quam* exterat Mb utique] 8' 7 hiis que (raí?)] T0^ propter] *om. Mb g* non2] *pev* Arb : *om. MbPb* commorari = *avvripepeveiv potius quam avv8i-qpepe.veiv LbOb* 14 ad tanta] *roiavra Mb* 17 amicicie (0iAtaç *s.l. P2,* Æb)] w^eAeta? 19 dissolvuntur *[biaXvovrat* Pb)] StaAucovTat autem (8' *p vel* 8è Lb, *corr.KP,* Ob)] 877 *Pb,pr.m. Kb* in dictis (NbP2Mb)] *rj praem. cett.* 22 ambiguum = á/z^>cAoyov *NbP2PbKbOb potius quam dp^í^oXou MbLb, marg.* Ob amicativam] *(fuXiKov pr.m. Kb* 23 Propter quod apud (810 wap')] Stowep *PbKb* horum] *post* non sunt *LbPbKbOb* iusta (8w<ata *corr. P2, corr.* Mb)] Sweat 25"2Ó cuicumque alii *(cortvi 8ıjıto 7€ aAAa>* 7Wb)] ot iSt jwotc aAAu) *NbP2PbOb* : 0t i8ijttotç *dXXo LbKb* 26 conferri] 4- 8¿ vel] «at *Mb* 27 autem.] -j- *koi NbP2Mb*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lv(= KuRk} 25 set]siCwLZ/ 26 conferri + autem *FfKs, Montisprandonensis 15*

62b35 Hoc autem accidit propter velle quidem omnes vel plures bona, eligere autem utilia. Bonum autem benefacere, non ut contra-
63ai paciatur ; utile autem, beneficiatum esse. Potenti autem retribuendum secundum dignitatem eorum que passus est, et sponte. Nolentem enim amicum, non faciendum ; ut utique peccantem in principio, et bene pacientem a quo non oportuit. Non enim ab
63a3 amico, neque propter ipsum hoc operante. Quemadmodum igitur in dictis beneficiatum dissolvendum, set et confiteri utique potens reddere, inpotentem autem neque dans dignificabit utique. Quare si potens, reddendum. In principio autem intendendum a quo beneficiatur et in quo, ut in hiis sustineat vel non. Dubitacionem
63aio autem habet utrum oportet patientis utilitate mensurare et ad hanc facere reddicionem, vel operantis beneficio. Pacientes quidem enim talia aiunt accipere a beneficis que parva erant illis, et erat ab alteris accipere parvificantes. Hii autem e converso maxi-
63ai5 ma eorum que apud ipsos et ab ahis non erat, et in periculis vel talibus necessitatibus. Igitur propter utile quidem amicicia existente, patientis utilitas mensura est. Iste enim indigens et sufficit ipsi ut assumens equalem. Tantum igitur fiet adiutorium
63a2o quantum iste iuvatur, et reddendum autem ipsi quantum accepit vel et plus. Melius enim. In hiis autem que secundum virtutem, accusationes quidem non sunt. Mensure autem assimulatur operantis eleccio, virtutis enim et moris in eleccione principale ; [16] differunt autem et in hiis que secundum superexcellenciam
63a2j amicitiis. Dignifica! enim uterque plus habere. Cum autem non hoc fiat, dissolvitur amicicia. Existimat enim melior convenire ipsi plus habere ; bono enim tribui plus. Similiter autem et utilior, inutilem enim existentem non aiunt oportere equale habere.
63a3o Ministracionem enim fieri et non amiciciam, si non secundum

_Pb/fbG>b 3 autem1 (A?bF2A7bPb)] *8-i)* 4 et sponte] *om. Pb, pr.m. Kb, pr.m.* Ob 8 beneficiatum (evepyeTijfleVra)] *-Bévros corr. s.l. Nb,* confiteri (op-oAoy^CTai AfbPb, *corr. Kti, £)&)] ¿¡¿oÀoytfaai NbP2Lb : op.oXoyq<j7] corr. Kb 10* potens] *Svvaróv Kb* 14 erant] + *irap' Mb* 16 ipsos] *avroîs* Pb et1] + à vel] *Kal (+ ¿v Mb)* NbP2Mb 17 Igitur (ap'ovv)] ap' *ovv* Pb, *pr.m.Kb* 18 enim] *yap Kal* Ob : Se *Mb* ig fiet] *yeycviyrai* 20 iuvatur] *w^éXrjTai Kb* (19-20 ut — ipsi *om. Mb)* autem (7VbP2)] 8^ accepit (fîr^uparo 7VbOb *vel a-TTr/vpaTo P2MbLb)] ç^evpero Pb, pr.m. Kb : et/tevparo corr. Kb 21* et] *om. KbOb* 25 non] om. 27 ipsi *(avrû codd.)*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Lp(=KuRh) 7 igitur *om. NaDb* 14 beneficiis *KtUeOkNaDb* erant] erat *NaOqlP* 23 in] et *Fh^KtUeOk* 25-26 hoc non *tr. KtUeOk*

dignitatem operum, erunt que ex amicicia. Existimant enim quemadmodum in pecuniarum communicacione plura accipiunt conferentes, sic oportere et in amicicia. Indigens autem et deterior, e converso ; amici enim boni esse, sufficere indigentibus. Quid enim aiunt utile studioso vel potenti amicum esse nichil recepturum ? Videtur autem uterque recte dignificare et oportere utrique plus tribuere ex amicicia, non ex eodem, set superexcellenti quidem, honoris, indigenti autem, lucri. Virtutis quidem enim et beneficii, honor retribucio ; indigencie autem auxilium, lucrum. Sic autem habere hoc et in urbanitatibus videtur. Non enim honoratur, qui nullum bonum communi tribuit. Commune enim datur ei qui commune bénéficiât. Honor autem, commune ; non enim est simul ditari a communibus et honorari ; in omnibus enim minus nullus expectat. Ei autem qui circa pecunias minoratur, honorem tribuunt; et dona expectanti, pecunias. Quod secundum dignitatem enim adéquat et salvat amiciciam quemadmodum dictum est, sic utique et inequalibus associandum, et ei qui in pecunias utilis est vel in virtutem, honorem reddendum, retribuentem quod contingit. Possibile enim amicicia requirit, non quod secundum dignitatem ; neque enim est in omnibus, quemadmodum in hiis qui ad deos honoribus et parentes. Nullus enim secundum dignitatem aliquando utique retribuet. In potencian! autem famulans, epieikes esse videtur. Propter quod et si videbitur non possibile esse filio patrem abnegare, patri autem filium. Debentem enim, reddendum. Nichil autem faciens dignum eorum que subfuerunt operatus est. Quare semper debet. Quibus autem debetur, potestas dimittere. Et patri utique. Simul autem

A7b**P2Mb** **Lb** **Pb/**<bOb 2 plura.] *nXUov* ***P2MbKb*** 3 conferentes (Mb)] -p irActoj ;Vb : TTÀeîop ***P2PbKb*** : *-rrXéov* ***LbOb*** oportere] 87 *pr.m.* 7Vb, ***Mb*** : âeî *corr.* A'b 6 recepturum (grAAoiru *¿rroXápicLr)* | *¡j.. àrroAavcLv (-Aaúaeiv* ***I.bPbOb)*** autem] ó' *oSr* ***PbKb*** : *om.* ***Nb*** 7 ex eodem (Pb, *pr.m.* A'b)J + Sé 9 indigencie (t ^s ... ¿vSeias)] T0.ÎÇ ... crSefair ***KbOb*** 13 enim] ***KbOb*** 14 autem (A7b)] *br¡* 15 honorem tribuunt] *inv.* ***LbO"*** 18 in2] *om.* ***Mb*** reddendum = *ànoSo*reor ***P2MbPb*** *potius quam árrano^oréor cett.* 19 retribuentem (arTarroSiSovra)] arroStSopra ***PbKb*** quod contingit (t o epSc^operoi' iVh**P2.1**/b)] t ¿ 22 secundum — utique] *dv rrore rijr dUae* ***LbOb*** 25 Debentem] o^ccAottí **Lb** ***PbOb*** autem] *y.lp* ***Mb***

CwFhUt Eo (Ff}Ks KtUeOk Na(Db} Oq St Lv(— KuRk) 4 e *om. KtUeOk* 7 plus tribuere ex] tribuere plus de *KtUeOk* ex eodem] eiusdem *?Ff\ Ks, Montisprandonensis 15* : eisdem *IF/2* : de eodem *marg. Ks2* ; *(vide Ps.-Aspasii comm, a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p.* 87, 67)

forte nullus aliquando utique recedere videtur, non superexcellente in malicia. Sine enim naturali amicicia, auxiliacionem
6sb25 humanum non expelli. Huic autem fugiendum vel non festinandum sufficere malo existent!. Bene pati enim multi volunt, facere autem fugiunt ut inutile. De hiis quidem in tantum dictum sit. 5

IVAPW» *Lb PbKbOb* i videtur] *SoKÍj* P!iW, c0,, Qh
{P!XPs NbPiMbLb, marg. Pb, *corr.* Ob)] C'AAtiaç *pr.-m.* P&, Ab, *pv m.* Qb (4. 8è AP) 3 fugiendum = *¿jtI^vktovIW"*, *Asp.*, p. 186, jg, ve¡ ¬ kt 5 quidem] + *oSv LbKbOb* *T*

CwFhUt Eo (Ff)Ks KtUeOk Na(Db) Oq St Iv^— KuRk} 5 hiis -|- autem *Eo*

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

NONUS

CAPITULUM I

[i] In omnibus autem dissimilium specierum amiciciis, ana- 63b32
logum utique equat et salvat amiciciam quemadmodum dictum
est ; puta et in politica coriario pro calciamentis, retribucio fit
secundum dignitatem, et textori et reliquis. Hic quidem igitur 64a!
tributa est communis mensura, nummisma, et ad hoc utique
to omnia referuntur, et hoc mensurantur.

In amativa autem quandoque quidem amator accusat quoniam
superamans, non redamatur, nichil habens amabile si sic con-
tigit, multociens autem amatus quoniam prius repromittens 64as
omnia, nunc nichil perficit. Accidunt autem talia cum hic quidem
propter delectacionem amatum amet, hic autem propter utile
amatorem. Hec autem non ambobus existunt. Propter hec
enim amicicia existente, dissolucio fit, cum non fiant, quorum 64a™
gracia amabant. Non enim ipsos amabant, set existencia, non
manencia, encía ; propter quod tales et amicicie. Que autem
morum secundum se ipsam existens, manet quemadmodum
dictum est.

Contendunt autem et cum altera fiant ipsis et non que appe-
tunt. Simile enim ei quod est nichil fieri, cum eo quod appetit 64aij
non potitur ; puta et citharedo repromittens, et quanto melius
caneret, tanto plus. In mane autem expetenti promissiones, pro

Nbpajvfb pb/fb $ dissimilium specierum = *àvop.oei84ai potius quam àvojj.oioGi8é(ji sec.m. Mb,* Azb 6 utique equat (dv ítrá^tí)] *à.vtad.Ççi* Pb ; *cett.* 9 et (PbLb)] *om.* 16 existunt *(y-nápxeL* NbPb)] *urrapxv* *8 ipsos (avrovs *N^P2M^~\ avrovs* 22 et1] *om.* PbAb

CwFhUt EoKsKtNaOqSt LP{ = KuRk} n amativa (amicicia Cw)j 4- scili-
cet (id est *CwFhUt}* illa que dicitur ab amore qui et eros dicitur (qui — dicitur *om. Eo* : dicetur *St) marg. CwFhUtEoKsSt* 12 contingit *EoKsKtNaRk*

delectacione delectacionem reddidisse, dixit. Si quidem igitur uterque hoc volebat, sufficienter utique habuit. Si autem hic quidem delectacionem, hic autem lucrum, et hic quidem habet,
64320 hic autem non, non utique erit quod secundum communicacionem bene. Quibus enim indigens potitur, hiis et attendit et illius
seu eadem
quidem gracia hec dabit. Dignitatem autem utrius ordinare est, antedantis vel preaccipientis ? Qui enim antedat, videtur concedere illi, quod aiunt et Protagoram facere. Cum enim doceret
64325 quecumque, honorare discentem iussit. Quanto videtur digna
seu placet
scire, et accipiebat tantum. In talibus autem quibusdam sufficit hoc. Merces autem, viro.

Preaccipientes autem argentum deinde nichil facientes eorum que dixerunt propter superhabundancias repromissionum, con-
64330 venienter in accusacionibus fiunt. Non enim perficiunt que confessi sunt. Hoc autem forte facere sophiste coguntur, propter nullum utique dare argentum pro quibus sciunt. Isti quidem igitur quorum accipiebant mercedem non facientes, convenienter in accusacionibus sunt. In quibus autem non fit propter confessionem ministracionis, hii quidem propter se ipsos antedantes,
64335 dictum est quoniam inaccusabiles. Talis enim secundum virtu-
64b1 tem amicicia ; et retribucionem faciendum, secundum electionem. Hec enim amici et virtutis. Sic autem videtur et philosophia communicantibus. Non enim ad pecunias dignitas mensuratur. Preciumque equiponderans non utique fiet, set forte quod
6465 sufficiens, quemadmodum ad deos et parentes, contingens. Non tali autem existente dacione, set in aliquo, maxime quidem forte oportet retribucionem fieri, visam ambobus secundum dignitatem

2VbP2Mb PbÆb Z,b(?b 4 quod (70)] rà PbÆb 6 hec (raûra) : *eadem (rà *avrà Ob, Michael Eph.*, p. 465,12) 10 sufficit {apxe? *NbP2Pb, corr. Lb, ante* quibusdam Mb) : *placet (apctncet *Kb, pr.m. Lb, Ob*) *11* viro *(pr.m. Nb,* Ob)] -j- *àpKios earaj s.l. Nb, P2MbLb* : + ¿ha/cci/xevor *Pb (versum dimidium vacuum rei. Kb)* 12 deinde (cira)] *errara LbOb* 18 propter confessionem (81' o/xoAoytav)] Ôio/xoAoyca 19 se ipsos (aùroùî)] *avrovs NbMbKb* 24 quod (o *Pb Kb)}om.* 25 quemadmodum *(PbKb)]* + «at et (Ob)] + *rrpos*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(= KuRk) 5 potitur] id est potiri desiderat, ut hiis opus habens *marg. CwFhUtEoKsSt* 6 seu *eadem *s.l. FhEoSt, marg. CwUt* utriusque *FhtKtLv* : utrum *Ut*? 10 seu *placet *s.l. FhEoSt, marg. CwUt* 16 nullum] + scilicet hominem *s.l. CwSt, marg. FhUtEo* 18 quibus] + scilicet hominibus *s.l. St, marg. FhUtEo* non fit] + suple (scilicet *Eo)* dacio *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 22 Hec] scilicet retribucio *s.l. St, marg. CwFhUtEo*

esse. Si autem non hoc non accidat, non solum necessarium esse videbitur utique prehabentem ordinare, set et iustum. 646,0
Quantum enim utique iste adiutus est vel pro quanto delectacionem vellet utique, tantum recipiens habebit ab hoc dignitatem.
Et enim in empcionibus, sic videtur factum.

Ubique autem sunt leges voluntariarum convencionum vin- seu indicia
dictas non esse, ut oportunum cui credidit, dissolvi ad hunc, quemadmodum communicavit. Cui enim concessum est, hunc 641,15
existimat iustius esse ordinare, concedente. Multa enim non
equali apreciantur habentes, et volentes accipere. Propria enim
et que dant singulis, videntur multo digna, set tamen retribucio
fit ad tantum, quantum utique ordinant accipientes. Oportet
autem forte non tanto apreciari, quanto habenti videtur dignum, 64620
set quanto ante habere apreciatus est.

CAPITULUM II

[2] Dubitacionem autem habent, et talia ; puta utrum oportet omnia patri attribuere et obedire, vel laborantem quidem medico obediendum, ducem exercitus autem ordinandum bellicosum. Similiter autem amico magis vel studioso ministrandum ; et bene- 64625
factori reddendum graciam magis, vel amico dandum, si ambobus non contingit. Igitur omnia talia certe quidem determinare, non facile. Multas enim et omnimodas habent différencias, et magnitudine et parvitate, et bono et necessario. Quoniam autem 64630
non omnia eidem reddendum, non inmanifestum, et beneficia
quidem retribuendum ut in multum magis quam donandum amicis, et quemadmodum mutuum cui debet reddendum magis, quam amico dandum. Forte autem neque hoc semper, puta liberanti a latronibus, utrum solventem contraliberandum et si 64635

NbP2Mb PbKb LbOb i non1] *om.* 2 esse *(çïvai NbP2]] om.* 3 utique *(av PbKbOb*Y\ *om.* 6 autem (S' Mb)] r' 16 talia *(rà* rotavra)] ra *tot-NbP2Mb* 18 obediendum *(jTCLa-reov NbPzMb, marg.* Ob)] *ttiutcveiv PbKb : iri<TT€VT€ov LbOb* 20 dandum] *'irpocreov Kb* ambobus] ap.^o> *Kb* 21 Igitur (ap' oír)] ap' *ovv Nb* : ap' *ovv PbKb* 26 et] *om. PbKb* (25-26 quam donandum — magis *om. Mb|* 28 liberanti (? Aurpcucarn)] *XvrpcoBevrt*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(= KuRk) 1 non hoc non] -f- superfluit una negado *s.l. St, marg. CwFhUtEo* (non2 *in textu et* una *in adn. om. St}.* 4 ab] ad *UlStlP* 6-7 seu iudicia *s.l. St, marg. CwFhUt* 13 appreciari *Fh2NaKu* 14 appre- *FhKsNaKu*

65a! quicurnque sit, vel non capto expetenti autem reddendum, vel patrem liberandum. Videbitur enim utique et sui ipsius magis patrem. Quod igitur dictum est universaliter quidem debitum reddendum. Si autem superextendat dacio bono vel necessario, 6535 ad hec declinandum. Quandoque enim neque est equale amici preexistenciam retribuere, cum hic quidem studiosum sciens benefaciat, huic autem reddicio fiat quem existimat malum esse. Neque enim accomodanti quandoque reaccomodandum. Existimans quidem enim lucrari accomodavit epieikei existent!, hic 65310 autem non sperat lucrari a malo. Sive igitur veritate sic habet, non equalis dignitas ; sive habet quidem non sic, existimant autem, non utique videbitur inconveniencia facere. Quod igitur multociens dictum est, circa passiones et acciones raciones, similiter habent determinatum hiis circa que sunt.

Quoniam quidem igitur non eadem omnibus reddendum, neque 65315 patri omnia, quemadmodum neque fovi sacrificantur, non inmanifestum. Quia autem altera parentibus et fratribus et amicis et benefactoribus, singulis propria et congruencia attribuendum. Sic autem et facere videntur. Ad nupcias quidem enim vocant cognatos, hiis enim commune genus, et que circa hoc 65320 utique acciones. Et in kedea autem maxime existimant cognatos obviare, propter idem. Videbitur autem utique nutrimento quidem parentibus oportere maxime sufficere, ut debentes et causis essendi melius quam sibi ipsis in hec sufficere ; et honorem autem, quemadmodum diis, non omnem autem parentibus. 65325 Neque enim eundem patri et matri, neque rursus eum qui sapien-

NbP2Mb PbKb LbOb 1 vel] + *Kal Aid.* 5 amici *(Jralpov, cf. erepov* Mb)] *om.* *12* videbitur (Sofecey *pr.m. Mb, Aid.)] 8ó£atev* 21 existimant] + Ôeîp 24 melius] + *ov Pb* : + *ovtcos ov Lb* honorem] *ripAs* A'[3 25 autem] (ATbLb)] + *-yovcvai* quemadmodum] + *«at LbOb* parentibus] *om.* *PbKb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt L$(= J<uRk) 4-5 Si autem — declinandum] 4-Dacio superextendit bono vel necessario, id est dacio superintendit, hoc est intendit et intensius facit bonum vel necessarium. Est itaque sensus : ' Si dacio est intensius et magis bonum vel magis necessarium per aliquam occasionem, que dacio fit ad alium quam (quem *StTc)* ad creditorem, ad hec, id est ad magis bonum vel necessarium, declinandum ' *marg. EoKsSt, in textu post* **325.19** magis *Tc* 5 amici] -f- Hic non proprie et principaliter sumit amicum ; neque enim est in greco filu, set etairu ; set amicum dicit quia sociale et amicabile opus preoperatus est prebeneficiando *(pro* Hic *hab.* Cum dicit amici preexistenciam *et pro* filu ... etairu *hab.* filii ... etairii *KsStTc) marg. EoKsSt, in textu post* declinandum *(cf. adn. sup.) Tc*

tis vel eum qui ducis exercitus, set paternum, similiter autem et maternum ; set et omni seni honorem eum qui secundum etatem, assurreccione et inclinacione et talibus. Ad amicos autem rursus et fratres, confidendam et omnium communicacionem. ójajo
5 Set et cognatis et contribulibus et civibus et reliquis omnibus, semper temptandum proprium attribuere et comparare que singulis existencia secundum proprietatem et virtutem vel usum. Eorum quidem igitur qui unius generis, facile indicium ; differendum autem, difficilius ; non tamen propter hoc quidem receden- 6sa35
10 dum, set ut utique continget, sic determinandum.

CAPITULUM III

[3] Habet autem dubitacionem et de eo quod est dissolvi amicicias vel non, ad non permanentes. Vel ad eos quidem qui propter utile vel propter delectabile amici existunt, cum non adhuc 65b!
15 hec habeant, nichil inconveniens dissolvi. Illorum enim erant amici, quibus deficientibus, racionabile non amare. Accusabit autem utique aliquis si propter utile vel propter delectabile &5bj amans, simulet propter morem. Quod enim in principio diximus, plures différencie fiunt amicis, cum non similiter existimant et
20 sint amici. Cum quidem igitur decipiatur quis et suspicetur amari propter morem, nichil illo tale operante, se ipsum causetur ojbio utique ; cum autem ab illius simulacione decipiatur, iustum accusare decipientem, et magis quam eos qui nummisma violant quanto circa honorabilius mala operacio.

25 Si autem acceptet ut bonum, fiat autem malus et videatur, utrum adhuc amandum. Vel non possibile, si quidem non omne amabile, set bonum, neque oportet. Amatorem mali enim non 651115

N¥l P2M i' i eum qui *(ɪɪ}ᵥ)] om. MhL|›* set *ɪɪ¡ᵥ* 2 et] 4- *TTjv* set et *(Kal* ... Se)] *Kal* ... *δr¡* 3 et] *ɪ/ Kal* A'b 5 Set et (xat... Sè Ah,A›2Mb)] *Kal* ... *δr¡* 6 semper temptandum] *inv. L^O*3* 8 facile] *pâov* MbP" : *pawv celt.* 14 propter] om. 17 propter2 (Stà XbP2/J')j cm. 19 existimant (otorreu /<b, *Aid.)]* otwrrai 2i illo tale (Ob)J *25* et] *ɪ) rai P2, Aid.* videatur (So*?/)] SokcîNbPbA'b 26 utrum adhuc *(ap* en)J en A7b : *ap€TT¡* A?' : *àp / / /* Pb 27 neque — mali (pure Set. *^iXoTTov-p-*pov)] 0ÓT6 *(f›iXr)T¿ov.* *^iXoTrovqpov* A'b : ovre 8è *(yàp P2M|›)* <f›iXr)T€o.v *Trov-qpóv.* *ovτc* Set. *tfnXoTTov-qpov* *P^JVP'L^O^* : om Sé *tfnXrjT^ov* *irovqpóv.* *(f)iXo7TCvr]pov* Pb : *ovre* Se <^t-*Aiyréov.* *irovTipov* Ab

CwFhUtEo *KsKtNaOqSt* *Lr›(= ΛiiRk)* 5 contribilibus *Fh^Oq* : contribute» Na 26 *post* amandum *puncto interp.* *KsSt, semicolo* *CwUtEoOq* : *non lll-teyp.* *FhKtNaLv*

oportet esse, neque assimulari pravo. Dictum est autem quoniam simile simili amicum. Utrum igitur confestim dissolvendum, vel non omnibus, set insanabilibus propter maliciam. Direccionem autem habentibus, magis adiuvandum ad morem quam substan-
65b20 ciam, quanto melius, et amicicie magis proprium. Videbitur autem utique dissolvens nichil inconveniens facere. Non enim huic vel tali, amicus erat. Alteratum igitur inpotens resalvare, recedit. Si autem hic quidem permaneat, hic autem epieikes magis fiat et multum differat virtute, utrum utendum amico ?
6jb25 Vel non contingit. In magna autem distancia maxime manifestum fit, puta in hiis que ex puericia amiciciis. Si enim hic quidem permaneat puer secundum mentem, hic autem vir sit qualis optimus, qualiter utique erunt amici, neque placentes eisdem neque gaudentes et tristati ? Neque enim circa ad invicem hec existent
66b30 ipsis. Sine hiis autem, non erat amicos esse. Convivere enim, non possibile. Dictum est autem de hiis. Utrum igitur nichil magis alienum ad ipsum habendum, secundum quod si non factus esset amicus numquam ? Vel oportet memoriam habere facte consuetudinis, et quemadmodum amicis magis quam extraneis
65b35 existimamus oportere largiri, sic et factis attribuendum aliquid propter antefactam amiciciam, cum non propter superhabundanciam malicie, dissolucio fiat.

id est alterum

CAPITULUM IV

66ai [4] Amicabilia autem que ad amicos et quibus amicicie determinantur, videntur ex hiis que ad se ipsum venisse. Ponunt enim amicum, volentem et operantem bona vel apparencia illius gracia,
66as vel volentem esse et vivere amicum ipsius gracia ; quod matres ad filios passe sunt et amicorum offensi. Hii autem conviventem

NbPzMb 1PO" 3 propter (8ià *NbP2)* ' *Karà* 7 huic vel tali (t o w o, *rj TOlOVTÛJ* MbZib)J TOUTOI 7 rotovrw *Pb, COW. Kb, marg. ()L: rovrai rj roiovros P2* ı TÔI *ToiovTu)* JVbLbOb igitur (yovr *N⁾P2P⁾ vel ovv I.hOh* 11 ex puericia *(¿K Trallas* (-Ôta? NbP2)] watStwats 12 pueri *post* secundum mentem 17 secundum quod *{^corr. K⁾*›| \ *r¡* 20 aliquid] *om.* dZb/Cb 24 que *(rày Kai* Ob : *om. N^PZM^>* amicos] *¿IXovs néXas P'>JU>* quibus amicicie'; *ooois* aí ‹*f*›*iX¿at* Pb : *oaai fitXiai* 7‹b 27 amicum; rœv *ÿiXaw P^KltOh* 28 offensi */j-rj praem. Lb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt LP(= KuPk) 17 id est alterum *s.l. St marg Cw FhUtEo*

et eadem eligentem, vel condolentem et congaudentem amico ; maxime autem et hoc circa matres accidit. Horum autem aliquo et amiciciam determinant. Ad se ipsum autem horum unum- 66aio
quodque epieikei existit, reliquis autem secundum quod tales existimant esse. Videtur enim quemadmodum dictum est mensura unicuique virtus et studiosus esse. Iste enim consentit sibi ipsi, et eadem appetit secundum omnem animam, et vult utique sibi ipsi bona et apparencia, et operatur. Boni enim bonum 66115
ge.ca.
seu Raciocinativi
elaborare, et sui ipsius gracia. Intellectivi enim gracia, quod unusquisque esse videtur ; et vivere autem vult se ipsum et salvari et maxime hoc quo sapit. Bonum enim studioso esse. Unusquisque autem sibi ipsi vult bona. Factus autem alius, nullus 66120
eligit omnia habere, illud quod factum. Habet enim et nunc deus bonum, set ens quod quid aliquando est. Videbitur autem utique
neu. ge.
intelligens unusquisque esse vel maxime, et convivere talis sibi ipsi vult. Delectabiliter enim ipsum facit. Operatorum et enim delectabiles memorie, et futurorum spes, bone. Tales autem 66125
delectabiles. Et theorematibus autem habundat mente ; condoletque et condelectatur, maxime sibi ipsi. Omni enim est idem et triste et delectabile, et non aliud alii. Inpenitibilis enim, ut dicere. In existere utique ad se ipsum singula horum epieikei, ad ami- 66130
cum autem habere quemadmodum ad se ipsum, est enim amicus alius ipse, et amicicia horum esse aliquid videtur, et amici, quibus hec existunt. Ad se ipsum autem utrum est vel non est amicicia, relinquatur in presentí.

iVllP2Mll *PbKb LbOb* *1* vel] *om. Kb* 4 reliquis (roí? ... Aotn-oîç *codd.)* : reliqui (? 0l ... *Aot-rrot)* 5 enim (Nb, *corr. P2,* Lb)] 6 unicuique] *¿kmra>v PbKb* 12-13 nullus eligit] *inv. Kb* 14 set ens quod quid aliquando] aAAo oí» 0 ri tfot' *Pb* : ¿AA' otov ottot' *Kb* 15 vel] *om. MbKb* 16 ipsum *(avro s.l. Nb, P2MbPbKb, pr.m. Lb, fir.m. Ob)l avrâ> Nb, s.l. Lb, corr. Ob* 19 Omni *(iravrl NbPb,pr.m. Ob* ?) : *Omnino (trái-To-e *P2MbKbLb, corr. Ob, vel irávri] Michael Eph.,* p. 482, 1) 20 aliud alii (àAAo aAAw)] ¿AAot' aAAco *Nb,pr.m.Kb* : aAAor aAAo *ceti.* *¿I* se ipsum (auroy)] *avrov NbKb : avrov p.ev Mb* *21* se ipsum (eaurov 7VbP2£b *vel avrov MbPbOby\ avrov Kb* 23 et!] *om. Kb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(= KuRk) 4 reliquis] + Alia littera reliqui *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 5 enim] autem *KsNa* 8 *ge.* ca. *l. CwSt, marg. Eo* 9 Intellectivi enim gracia *in textu om.marg. suppi, pr. m. St* seu ratiocinativi *s.l. St, marg. CwFhUtEo* 15 neu. ge. *s.l. CwFhSt, marg. Eo* 18 theorematibus] -f- id est speculacionibus *s.l. Oq* 19 Omni enim est] *vide Roberti Grosseteste Notulam in Michaelis Ephesini comm. ab eo translato insertam, ed. Stinissen, p.* 119,8 : vel, sicut habet alia littera, *Omnino enim est

CAPITULUM V

06a35 Videbitur autem utique sic esse amicicia, secundum quod est
66bi duo vel plura ex dictis, et quoniam superhabundancia amicicie
ei que ad se ipsum assimulatur. Videntur autem dicta et multis
existere, quamvis existentibus pravis. Igitur secundum quod
placent sibi ipsis et existimant epieikees esse, sic participant
66b5 ipsis, quia et valde pravorum et nefariorum, nulli hec existunt,
set neque videntur ; fere autem, neque pravis. Differunt enim a
se ipsis et altera quidem concupiscunt, alia autem volunt, puta
incontinentes. Eligunt enim pro eis que videntur sibi ipsis bona
66bio esse, delectabilia, nociva encia. Hii autem rursus propter timi-
ditatem et desidiam recedunt ab operari que existimant ipsis
optima esse. Quibus autem multa et dura operata sunt et propter
maliciam odiuntur, fugiunt vivere et interimunt se ipsos ; que-
runtque mali cum quibus commorentur, se ipsos autem fugiunt.
66bi5 Recordantur enim multorum et difficilium et talia altera sperant
secundum se ipsos entes, cum alteris autem entes, obliviscuntur ;
nichilque amabile habentes, nichil amicabile paciuntur ad se ipsos,
neque congaudent neque condolent tales, sibi ipsis. Contendit
66b20 enim ipsorum anima, et hoc quidem propter maliciam dolet
recedens a quibusdam, hoc autem delectatur, et hoc quidem
huc, hoc autem illuc trahit, quemadmodum discerpencia. Si
autem non possibile simul tristari et delectari, set post parum
tristatur quoniam delectatus est, et non utique volebat delecta-
66b25 bilia hec fieri ipsi. Penitudine enim pravi replentur. Non utique
videtur pravus neque ad se ipsum amicabiliter disponi, propter
nichil habere amabile. Si utique sic habere valde est miserum,

NbP2Mb PbKb LbOb 3 plura] -f- *q xai Pb* : + *rj K*>, pr.m. Ob (?)* 5 Igitur (ap' oiv)] ap' *ovv NbPb-* 7 et valde (τεμν re Kop.1817)] *τάν γε* 12 ipsis (aùroiç)] *eavToîs* *13* et2] *om. LbOb* 14 odiuntur (NbP2Mb)] *p,iaovvTat* «ai *PbKb* : *pifiovat re nat LbOb* 15 commorentur = awijp.epeuovoti' *potius quam ovv8Lfjp.(.p€vovt7iv MbLbOb* 16 talia altera sperant *(NbP2PbKb)\ rotavO'* irn-cpcA-*irl^ovat Mb*) *erepa rocavra* ετιτιζονντ *LbOb* 19 neque1] 4- S(ι) tales sibi ipsis] eaurofc *01* τοιουτοις *LbOb* *20* hoc quidem (το *p,èv NbP2MbPby]* τοτ€ *p,èv LbOb* : *om. Kb* 21 hoc] (ro)J rore LbOb 24-25 delectabilia hec] *inv.* LbOb 26 se ipsum (éaurop NbP2Z,bOb *vel avrov* -Pb)] aurov *Kb* (25-26 Penitudine — se ipsum *om.* Mb)

CwFhUt EoKsKtNaOqSt L^(-KuRk) 7 nephariorum *UtNaSt* 17 secundum se ipsos] secundum *KtUe^* : secum *marg. Ue2*

fugiendum maliciam intense et temptandum epieikea esse. Sic enim et ad se ipsum amicabiliter utique habebit et alteri amicus fiet.

CAPITULUM vi

[5] Benivolencia autem amicicia quidem videtur, non tamen 66I530
est amicicia. Fit enim benivolencia et ad ignotos et latens, amicicia autem, non. Et prius autem talia dicta sunt. Set neque amacio est. Non enim habet intensionem neque appetitum, amacioni autem hec sequuntur. Et amacio quidem cum consuetudine,
benivolencia autem, et ex repentino. Quemadmodum et circa 66b35
agonistas, accidit. Benivoli enim ipsis fiunt et complacent, coope- 67ai
rabuntur autem utique nichil. Quod enim diximus repente benivoli fiunt et superficialiter diligunt. Videtur utique principium amicicie esse, quemadmodum eius quod est amare, ea que per
visum delectado. Non enim predelectatus specie, nullus amat ; 67as
gaudens autem specie, nichil magis amat, set cum et absentem desideret, et presenciam concupiscit, sic utique et amicos non possibile esse non benivolos factos, benivoli autem, nichil magis amant. Volunt enim solum bona quibus sunt benivoli, coopera-
buntur autem utique nichil, neque turbabuntur pro ipsis. Prop- 67aio
ter quod transferens dicet quis utique ipsam, principium esse amicicie, diuturnam autem et in consuetudinem advenientem fieri amiciciam, non eam que propter utile, neque eam que propter delectabile. Non enim benivolencia in hiis fit. Beneficiatus qui-
dem pro quibus passus est, retribuit benivolenciam iusta operans. b7ai5
Volens autem aliquem bene operari, spem habens habundancie per illum, non videtur benivolus illi esse, set magis sibi ipsi, quemadmodum neque amicus si curet ipsum, propter quendam usum. Totaliter autem benivolencia propter virtutem et epiei-

NbP2Mb PbKb LbOb 2 et1] *om. MbKb* 5 amicicia] *faXiKÛ PbKb* 7 talia *[pr.m.* P2, AlbFtj/itl)] *ravr Nb, s.l. P2,LbOb* io Quemadmodum (¿j<r?rep)] *oiov* 17 concupiscit *(èmfhpeî Nb, pr.m. P2, P", pr.m.* Kb)] *corr. P2, Mb, corr. Kb, LbOb* 20 utique nichil] *oiOèv âv Aid.* neque] + *av Ob* 21-22 principium ... amicicie *(dpxvv* ■■ *Michael Eph.,* p. 488,27)] ¿py-ijp ... *(f>Mav* 22 advenientem] *LbOb* 24 Non] oùôè quidem] -|- *yàp 26* spem habens habundancie] *¡¡inroplas* tMa *LbOb* 27 benivolus Uli] *¿KCLVÍp CVVOVS Ob*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lb[—RuRk) › 8 intencionen!]-tio) *KtNaSPLv* 15 specie] spei *CwFIPEo*

ôyaao keiam quandam fit cum huic bonus quis appareat, vel fortis, vel aliquid talium, quemadmodum et in agonistis diximus.

CAPITULUM VII

[6] Amicabile autem et concordia videtur. Propter quod non est omodoxia. Hoc quidem enim et ignorantibus ad invicem, existet utique. Neque circa quodcumque consencientes, con-
67325 cordare aiunt, puta eos qui de celestibus. Non enim amicabile, de hiis concordare. Set civitates concordare aiunt cum de conferentibus consenciant et eadem eligant, et operentur communiter opinata ; circa operabilia utique concordant, et horum circa
67330 que in magnitudine et contingencia ambobus existere vel omnibus, puta civitates cum omnibus videatur principatus eligibiles esse, vel compugnare Lacedemoniis, vel principari Pittacum, quando et ipse voluit. Cum autem uterque se ipsum velit quemadmodum qui in Foinissis, contendunt. Non enim est concor-
67335 dare, sibi ipsi utrumque bene velle quodcumque, set quod in
67b! eodem, puta cum et plebs et epieikees, optimos principari. Sic enim omnibus fit, quod appetunt. Politica autem amicicia, videtur concordia, quemadmodum et dicitur. Circa conferenda enim est, et que ad vitam convenienda. Est autem talis concordia,
6765 in hiis qui epieikees. Isti enim et sibi ipsis concordant, et ad invicem, in eisdem existentes, ut dicere. Talium enim manent voluntates et non transfluunt quemadmodum Euripus, voluntque iusta et conferencia ; hec utique et communiter appetunt.
67610 Pravos autem non possibile concordare tamen in parum, quemadmodum et amicos esse superhabundanciam appetentes in utilibus, in laboribus autem et ministracionibus, deficientes. Sibi

jVb.PaAfb *PbKb LbOb* i bonus quis appareat' *ipavfj (pav-ijvai* Mb) «aAo? *ris* 2 talium (toíoiíłwv)] *toiovtov* 6 circa quodcumque (rre/n *ôtiovv* LbOb)] vqd orovovr 9 eadem (rà *aura NbP2, corr.* Ob)] *Tavrà PbKb, pr.m.* Ob : *ravrà Lb* (9-10 et eadem — concordant *om. Mb)* 16 sibi ipsi (av-rû)] *avrâi Nb : avro s.l. P2, Pb, Aid.* bene velle] *èvvoeîv NbP2MbPb* 20 ad = *npis NbP2 vel eis cett.* convenienda = *¿vqKovra NbP2LbOb vel rjKovra MbPb vel eiKora. Kb* 24 utique] 8è

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(= KuRk) 9 consentit *EoKsSt* operantur *NaSt* 13 pictacum (-tum) *FhUtEoKsKtNaStLP* 15 fornisis *StTc* 17 eipieikees *Oq2St* : epieikes *Ku* 21 qui] que *CwNaLv* eipieikees *Fh EoKtOq* : epieikes *Rh* et2 *om. KtNa*

ipsi autem unusquisque volens hec, proximum perscrutatur et prohibet. Non enim servancium commune, perditur. Accidit igitur ipsis, contendere ad invicem quidem cogentes, ipsos 67bi5 autem non volentes, iusta facere.

CAPITULUM VIII

[7] Benefactores autem beneficiatos videntur magis amare quam bene pacientes, operantes, et ut prêter racionera factum, queritur. Pluribus quidem igitur videtur quoniam hii quidem 67620 debent, hiis autem debetur. Quemadmodum igitur in mutuis debentes quidem volunt non esse quibus debent, accomodantes autem et curant debencium salutem, sic et benefacientes velle esse pacientes, ut lucrantes gracias, hiis autem non esse curam 67525 reddere. Epicharmus quidem igitur forte utique dicet hec dicere seu multos ipsos ex malo videntes. Assimulatur autem humano. Inmemores autem multi et magis bene pati quam facere, appetunt. Videbitur autem utique et naturalior esse causa et non similis ei que circa accomodantes. Non enim est amacio circa illos, set eius quod 67630 est salvari voluntas lucri gracia. Benefacientes autem amant et diligunt bene pacientes, et si nichil sint utiles, neque posterius fiat utique, quod et in artificibus accidit. Omnis enim proprium opus diligit magis quam diligatur utique ab opere, animato facto. 67635 Maxime autem forte hoc circa poetas accidit. Superdiligunt enim 68ai isti propria poemata diligentes, quemadmodum filios. Tali utique assimulatur et quod benefactorum. Bene passum enim, opus est ipsorum ; hoc utique diligunt magis, quam opus facientem. Huius 68as autem causa, quoniam esse omnibus eligibile, et amabile. Sumus autem in actu. In vivere enim et operari. Actu utique faciens, opus est quodam modo ; diligit utique opus quia et esse ; hoc autem naturale. Quod enim est potencia, hoc actu opus nunciat.

*NbP2Mb P^K^* ii curant = *cTrip-thovTai N◊P2L◊O◊ vel çirtp.eAovvTa.l M^P^K^* 14 ipsos *{aïnovs)* : *multos (tovs ttoXXovs s.l. sec.m. Lb)'] tovs* videntes (fleiv/ieVovs)] *deajpovp-évovs P^K^, pr.m.* Ob 15 autem] yàp 16 et naturalior *(tpvfTiKurrGpov* re Pb)] *tf>vuiK<í)T€pov* non] ovÔ' A/bPbÆb 19 bene pacientes (tous *ev irerrovOoTas* NbP2Pb)] *tovs tt€ïtovOóTq.s M^K* : tovs «vepyerTjflevras LbOb neque] 4- eis 20 fiat (MbPbLb)j ycvoivr' AZbP2Kb(9b 22 hoc] *post* circa poetas LbOb 27 utique (A/b/-)h./<b)] 3'

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(=KuRk} 14 seu *multos (alia littera praem. Eo, add. OqStCwFh* : alia necessaria *add. Rk) s.l. OqSt, marg. CwFhEoRk*

68aio Simul autem et benefactori quidem bonum quod secundum actum. Quare gaudet in quo hoc. Facienti autem, nullum bonum in operante, set si quidem conferens, hoc autem minus delectabile, et amabile.

Delectabilis autem est presentis quidem operacio, futuri autem, spes, facti autem, memoria. Delectabilissimum autem quod 68ai5 secundum operationem, et amabile similiter. Ei quidem igitur qui fecit, manet opus. Bonum enim, diuturnum. Pacienti autem, utile transit. Et memoria bonorum quidem, delectabilis, utilium autem, non omnino, vel minus. Expectacio autem e converso habere videtur. Et amacio quidem, faccioni assimulatur, amari 68a2o autem, ei quod est pati. Superexcellentibus utique circa actum, sequitur amare et amicabilia. Adhuc autem que laboriose fiunt, omnes magis diligunt, puta et pecunias possidentes, accipientibus. Videtur utique bene pati quidem illaboriosum esse, bene- 68a25 facere autem, operosum. Propter hec autem et matres amatrices magis filiorum ; laboriosior enim generacio et magis sciunt, quoniam ipsarum. Videbitur utique hoc et benefactoribus proprium esse.

CAPITULUM IX

[8] Dubitatur autem utrum oportet amare se ipsum maxime vel alium aliquem. Increpant enim eos qui se ipsos maxime dili- 68a3o gunt, et ut in turpi amatores sui vocant. Videtur autem pravus quidem sui ipsius gracia, omnia agere ; et quanto utique deterior sit, tanto magis accusant utique ipsum, puta quoniam nichil a se ipso agit. Epieikes autem, propter bonum ; et quanto utique 68a35 melior sit, magis propter bonum et amici gracia ; quod autem 68bi sui ipsius, preterit. Rationibus autem hiis opera dissonant, non

NbPzMb PbJfb LbOb 7 igitur] *om.* _Lb (7-8 Ei — opus *om.* Nb) n habere] *om. LbOb (add. s.l.* Ob : 10-11 vel — videtur *om. Mb)* 12 Superexcellentibus *(v-rrepexovoi s.l. P2, MbKbLb, corr.* Ob)] *vrrapxovtjt, Nb, pr.m. P2,* Pb, *pr.m.* OD utique] Mb 13 amare *(to piXciv)} 8$ «ai to* </>*iXeîv LbOb : om. Kb* 15 utique] 3« *MbPb* 18 ipsarum (aurtup codd.) utique] *8' âv* 19 esse] om. *LbOb* 21 autem (ATbPb£b)] 4- *teal* 23 autem (MbLb(?b)] *Tc NbPzPbRP*› 25 puta] *om. Mb,pr.m. Lb, Ob* 27 melior] *ßέXtiov Nb, pr.m. Pb, Kb (Kat oao*›__ *KaXóv om. primo, suppl. marg.* <9b)

CwFhUtEoKsKtNaOqStL$(= KuRk} 7 amicabile *CwlP* 9 delectabilis *om. KtRk* 10 Exspectacio *FhNaSt* 18 utique hoc] autem hoc utique *Cw* : autem hoc *Ut ; an scrib.* autem utique hoc ?

irrationabiliter. Aiunt enim oportere amare maxime, maxime amicum. Amicus autem maxime, qui vult cui maxime vult bona, illius gracia, et si nullus sciet. Hec autem existunt maxime ipsi ad se ipsum, et reliqua utique omnia, quibus amicus determina- 68b5
tur. Dictum est enim quoniam ab ipso omnia amicabilia et ad alios extendit. Set et proverbia omnia consentiunt, puta hoc, Una anima, et Communia, que amicorum, et Equalitas amicicia, et Genu tibie propinquum. Hec enim omnia ad se ipsum, maxime existunt. Maxime enim amicus sibi ipsi, et amandum maxime 68bio
se ipsum.

Dubitatur autem convenienter utris debitum sequi, ambobus habentibus credibile. Forte igitur tales oportet sermonum dividere et determinare in quantum utrique et quo, verum dicunt. Si utique accipiamus amans sui qualiter utrique dicunt, forte
utique fiet manifestum. In obprobrium quidem igitur ducentes 68bi5
ipsum amatores sui vocant eos qui sibi ipsis tribuunt plus in pecuniis et honoribus et delectationibus corporalibus. Hec enim multi appetunt et student circa ipsa, ut optima encia, propter quod et circumpugnabilia sunt. Circa hec utique avari largiuntur con-
cupiscenciis, et totaliter passionibus et irrationali anime. Tales 68b2o
autem sunt multi, propter quod et appellatio facta est a multum pravo existente. luste utique sic philautis exprobratur. Quoniam autem talia sibi ipsis tribuentes consueverunt dicere multi philautos, non inmanifestum. Si enim quis semper studet iusta agere, 68b25
ipse maxime omnium, vel temperata vel qualiacumque alia eorum que secundum virtutes et totaliter semper bonum sibi ipsi adquirit, nullus dicet philautum hunc, neque vituperabit. Videbitur autem utique talis magis esse philautus. Tribuit enim sibi ipsi optima et maxime bona, et largitur sui ipsius principalissi- 68b3o

NbP2Mb PbKb £bOb 2 cui maxime (cS *p,áAiara* Z.b)] ‹S NbP2Mb, *corr.* Ob : *y u› PbKb, pr.m.* Ob (?) 3 maxime ipsi] *inv.* LbOb 6-7 hoc — amicorum] *Kotvà rá flXtvv Kal ro pÁa fax*} L^CT0* 8 propinquum] *eyytov* Hec ... omnia] *navra ... ravra* 8-9 maxime existunt (NbP2Z,bOb)] *páXurP âv vnápxoi* (-^eí Pb) MbPbKb 9 amandum] + *8y* 11 debitum] 4- £bOb 15 igitur] *om.* 19 utique] £bC*b 24 studet] *anov8á(oi* 27 dicet philautum hunc] ‹/›*ÍXavrov €p€Ï rovrov Nb* : *¿peí rovrov ‹j›lXavrov P2* : èpeî *rovrov tyXavrov cett.* 28 enim] *yovv KbOb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt LP(= KuRk} 1 maxime2 *om. Na* 21 appellacio] + philauti scilicet *s.l. St, marg. Fh* : scilicet (+ ipsius *Oq}* philauti *s.l. Oq, marg. Eo*

mo, et omnia huic obediunt. Quemadmodum autem et civitas principalissimum maxime esse videtur, et omnis alia congregatio, sic et homo et philautus utique maxime hoc diligens et huic largiens. Et continens utique et incontinens dicitur in tenere
68b35 intellectum, vel non, ut hoc unoquoque ente ; et egisse videntur
6gai ipsi et voluntarie que cum racione, maxime. Quoniam quidem igitur hoc unusquisque est, vel maxime, non inmanifestum, et quoniam epieikes maxime hoc diligit. Propter quod philautus maxime utique erit secundum alteram speciem exprobrati et
6gas differens tantum quantum secundum racionem vivere, a secundum passionem, et appetere bonum, vel visum conferre. Circa bonas quidem igitur acciones differenter studentes, omnes recipiunt et laudant. Omnibus autem contendentibus ad bonum et intendentibus optima agere, et communiter utique omni erunt
6gaio quibus indigetur, et proprie unicuique maxima bonorum. Si quidem virtus, tale est. Quare bonum quidem oportet philautum esse. Et enim ipse iuvabitur bona agens et alios iuvabit. Malum autem, non oportet. Ledet enim et se ipsum et proximos,
69315 pravis passionibus sequens. Malo quidem igitur dissonant que oportet agere, et que agit. Omnis enim intellectus eligit optimum sibi ipsi. Epieikes autem obedit intellectui. Verum enim quod de studioso et amicorum gracia multa agere et patrie, et si oporteat
6ga2o mori. Prciciet enim et pecunias et honores et totaliter circumpugnabilia bona, procurans sibi ipsi bonum. Paucum enim tempus delectari valde magis eliget utique, quam multum, quiete ; et vivere bene annum, quam multos annos, qualitercumque ;
693.25 et unam accionem bonam et magnam, quam multas et parvas. Morientibus autem, hoc forte accidit. Eligunt utique magnum bonum sibi ipsis, et pecunias proiciunt utique, in quo plura reci-

P1'K‹› Z.»Oh 4 utique (8^ WHP2)] 5 hoc] *τοντον* i» 7 hoc unusquisque] *rov KadÍKaaTOv M*}* : *rov KafP Hko-otos E*}* vel] *om. N^P2, pr.m. CF}* **Il** bonum (roû /caÅoÎJ t) *rov KaXoû P2M*›*P*›*R^}* : *lJ τον ¿Xr]0â›s* waAov TVfi-*chaelEph.*, p. 504» 32 12 studentes] *τον ... arrovSà^ovra M^P^IU}* 14 utique omni erunt (àv *τ τοντ I çιτj pr.m. Nü (?) Ald.y\ av irávr' cÏt] corr. N*3, P2PbJ-(^ : iravra âv M*l} : àv TTavri $ £bOb 16 est] *om.* 20 agere] *om. M^IU3, primo O'}* (*suppi, marg. pr.m.* Ob) que] *om. Kb* agit] + o 3' *€iri€iKT¡s a* Set *ravra kol irpárrei* (ravtf' a ÔÊÎ kcu *tr.* : *ravd* a. PbKb}* 21 enim] quod (t ô Nb, *s.l.* P2, .pD/fc)] *om.* 22 et1] + *το* 28 autem] *8i¡ N^LACP}*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lp(= *KuRk)* 9 exprobrati] id est ab *(om. St}* exprobrato philauto *s.l. St, marg. FhUtEo* 17 iuvabitur] iuvabatur *Cw* : vicia-bitur *KtNa*

pient amici. Fiunt enim amico quidem pecunie, ipsi autem bonum. Maius autem bonum, sibi ipsi tribuit. Et circa honores autem et principatus, idem modus. Omnia enim amico hec proi- 69330
ciet. Bonum enim ipsi hoc, et laudabile. Convenienter utique videtur studiosus esse, pro omnibus eligens bonum. Contingit et acciones amico proicere, et esse melius eo quod est ipsum operari, causam amico fieri. In omnibus laudabilibus studiosus videtur 69335
sibi ipsi boni plus, tribuens. Sic quidem igitur oportet philau- 6961
tum esse quemadmodum dictum est, ut autem multi, non oportet.

capitulum X

[9] Dubitatur autem et circa felicem si indigebit amicis, vel non. Nichil enim aiunt opus esse amicis, beatis et per se sufficientibus. Existunt enim ipsis, bona. Per se sufficientes igitur entes, 6965
nullo indigere. Amicum autem alterum ipsum entem, tribuere que per se ipsum non potest. Unde, Cum daimon bene det, quid opus est amicis ? Assimulatur autem inconvenienti hoc, omnia attribuentes bona felici, amicos non assignare, quod videtur exterius bonorum maximum esse. Si autem amici magis est 69610
bene facere quam pati, et est boni et virtutis benefacere, melius autem bene facere amicis quam extraneis, bene passis indigebit studiosus. Propter quod et rursus queritur utrum in bonis fortunis magis opus est amicis, vel in infortuniis, ut et infortunato indigente benefacturis, et bene fortunatis, quibus bene facient. 69615
Inconveniens autem forte et hoc, solitarium facere beatum. Nullus enim eligeret utique secundum se ipsum omnia habere bona. Politicum enim homo et convivere aptus natus, et felici utique hoc existit. Que enim natura bona, habet. Manifestum 69620
autem quod cum amicis et hiis qui sunt epieikees melius quam cum extraneis, et quibuscumque, commorari. Opus est ergo feli-

A'bPLWb pbjfb 2 autem (Pi>Lb)J 81; 3 autem (≪Wm)] 8]i 5 contingit] + 7 omnibus] + §77 8-9 oportet philautum esse (NbP2 <j>iX<xvrov elvat Set P^K^O^ : (f>iXauTov eivat Soket 14 existunt] {mdpxeiv NbP2 19 bonorum] ¿yadov A'b autem (LbOb)] re 21 passis] + d>v P^K^ 22 rursus queritur (cTrc^Tetrai)] ^retrai Z.bOb 30 felici] 4- *nat sec.m. P2, yppbK»*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lp(= *KuRk)* 2 tribuunt *Na* : attribuit *CwFhUtKt* 7 causam] cum *vel* tamen Lp 17 inconvenientibus *UtlP* 20 pati] bene pati *EoNaOq* 23 in *om. KsKtRk* et *om. KtLv*

ci, amicis. Quid igitur dicunt primi et quo verum dicunt ? Vel quoniam multi amicos existimant utiles esse. Talibus quidem
6gb25 igitur non indigebit beatus, quia bona existunt ipsi. Neque utique hiis qui propter delectabile vel in parvum. Delectabilis enim vita ens, nichil indiget superducta delectacione. Non indigens autem talibus amicis, non videtur indigere amicis. Hoc autem non est forte verum. In principio enim dictum est quoniam felicitas operacio quedam est. Operacio autem, manifestum
ógbjo quoniam fit, et non existit, quemadmodum possessio quedam. Si autem felix esse est in vivere et operari, boni autem operacio studiosa et delectabilis secundum se ipsam, quemadmodum in principio dictum est, est autem et proprium delectabilium, speculari autem magis proximos possumus quam nosmet ipsos,
6gb35 et illorum acciones quam proprias, studiosorum utique acciones
7oar amicorum encium, delectabiles bonis. Ambo enim habent que natura, delectabilia. Beatus utique amicis talibus, indigebit, si quidem speculari eligit acciones studiosas et proprias. Tales autem que boni amici entis. Existimant autem oportere delecta-
7005 biliter vivere, felicem. Solitario quidem igitur, difficilis vita. Non facile enim secundum se ipsum operari, continue ; cum alteris autem et ad alios, facile. Erit igitur operacio magis continua, delectabilis existens secundum se ipsam, quod oportet circa beatum esse. Studiosus enim secundum quod studiosus, hiis que secundum virtutem accionibus, gaudet, hiis autem que a mali-
7oaio cia, tristatur, quemadmodum musicus bonis melodiis delecta- id est exercitaeio tur, in pravis autem, tristatur. Fiet autem utique et askesis quedam virtutis ex convivere bonis, quemadmodum et Theognis ait.

CAPITULUM XI

Naturalius autem intendentibus, videtur studiosus amicus studioso natura eligibilis esse. Natura enim bonum, dictum est
7oai5 quoniam studioso bonum et delectabile est secundum se ipsum.

3 non] ovSèn 4 vel] *om. K»* 8 est] + *pera ¿perf/s J.l¡* i8 existimant autem (oi'onra! *o'ïovTai* re iW⊳LbO» : eí *oUvtτK»* 20 facile enim (N»P?)] *inv.* 3I facile (*L*nOb)] *pàov* 32 bonum et] *Kal àyaQov Kal* : *om.* A'b, *pr.m.*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lfi [= KuRk) i dicunt ?J dicuntur *FhJ\t* 26 id est exercitacio *s.l. KsSt, marg. FhUtEo*2 30 Naturalis *EoKt*

Vivere autem determinant animalibus potencia (ab. ca.) sensus, (ge. ca.) hominibus autem, sensus (id est et) vel intellectus. Potencia autem, ad operationem reducitur. Principale autem, in operacione. Videtur autem vivere esse principaliter sentire vel et intelligere. Vivere autem eorum que secundum se ipsum bonorum, et delectabilium. Determinatum enim. Determinatum autem, eius que boni nature. Natura autem bonum, et epieikei. Propter quod, videtur omnibus delectabile esse. Non oportet autem accipere malam vitam et corruptam, neque in tristitiis. Indeterminata enim talis, quemadmodum existencia ipsi. In habitis autem de tristicia erit manifestius. Si autem ipsum vivere bonum et delectabile, videtur autem et ex eo quod est omnes appetere ipsum, et maxime epieikees et beatos, hiis enim vita eligibilior, et horum beatissima vita. Videns autem quoniam videt, sentit ; et audiens, quoniam audit ; et vadens, quoniam vadit ; et in aliis similiter est aliquid senciens, quoniam operamur ; sentimus autem utique, quoniam sentimus, et intelligimus, quoniam intelligimus. Hoc autem quoniam sentimus vel intelligimus, quoniam sumus ; esse enim erat sentire vel intelligere. Sentire autem quoniam vivit, delectabilium secundum se ipsum ; natura enim bonum, vita ; bonum autem existens in se ipso, sentire delectabile. Eligibile autem vivere, et maxime bonis, quoniam esse bonum est ipsis, et delectabile ; consencientes enim quod secundum se ipsum bonum, delectantur. Ut autem ad se ipsum habet studiosus, et ad amicum ; alter enim ipse, amicus est ; quemadmodum igitur se ipsum esse eligibile est unicuique, sic et amicum, vel proxime.

NbP2Mb Z.bOb i potencia (W/xei *PbJ<b)] Svvap.iv* hominibus] *àvdpwTTü) sec.m. P2,* MbPb7<b 3 reducitur] aycrac P2Lb(9h autem1] 8l7 Pb7Vb autem2] *&rj EbLbOb* 4 esse principaliter] *inv. LbOb* vel et] ?? . 10 habitis] *¿-nopAvois MbLbOb* tristicia] *rijs avr-rjs* 7<b : *avrfjs Mb* 13 eligibilior (7V7b)] aíper curaros- 14 sentit] *post* (15) audit EbOb («ai *praem. Pa)* 16 sentimus autem (cuadavd/xetfa 8')] *aicrdavoipeOa* 3' *NbP2MùLbOb* : cuor' *atadavolfied' Pb* : cuore acaflapo/xe#' 7\'b 17 intelligimus1 *(vQovpev* 7<b)] *vooîpçv* 21 in] om. A7b, *pr.m. P2, pr.m.* Ob *(suppl. s.l. pr.m. P2Ob)* 26 se ipsum *(av-rov* MbEb)] *av-rov* vel] *om. MbKb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSi Lv(= KuRk) 1 ab. ca. *s.l. FhOqSt, infra l. Eo2 ge.* ca. *s.l. FhSt, infra l. Eo2* 2 id est et *s.l. FhEoSt* : vel pro et *s.l. Oq* 4 vel et] (id est et) *an scrib.* vel *? (cf. adn. sup.)* 10 habitis] + id est in proximo sequentibus, scilicet in proximo sequente (-ti *Fh)* libro *s.l. KsSt, marg. FhEo* : id est in sequentibus, scilicet in X libro *s.l. Oq*

Esse autem eligibile erat propter sentire ipsum bonum entem.
7obio Talis autem sensus, delectabilis secundum se ipsum. Consentire ergo oportet et amicum, quoniam est. Hoc autem fiet utique in convivere et communicare sermonibus, et mente. Sic enim utique videbitur convivere in hominibus dici, et non quemadmedum in pecoribus in eodem pasci. Si utique beato esse eligibile
7obi5 est secundum se ipsum, bonum natura ens et delectabile, proximum autem et amici est, et amicus eligibilium erit. Quod autem est ipsi eligibile, hoc oportet existere ipsi, vel sic indigens erit. Opus erit ergo felicitanti amicis studiosis.

CAPITULUM XII

7«b2o [10] Utrum igitur plures amicos faciendum ? Vel quemadmodum in peregrinacione prudenter dictum esse videtur hoc, Neque multum peregrinus neque non peregrinus vocer, et in amicicia congruet, neque non amicum esse neque rursus multum amicum secundum superhabundanciam. Hiis quidem igitur qui ad utilitatem et omnino videbitur congruere, quod dictum est.
7ob25 Multis enim reministrare laboriosum et non sufficiens vita ipsi, hoc agere. Plures utique eorum que ad propriam vitam, sufficienter perscrutatores et impeditivi ad bene vivere. Nichil igitur opus est ipsis. Set et qui ad delectacionem sufficiunt, pauci, quemadmodum in cibo delectamentum.

7objo Studiosos autem utrum plures secundum numerum, vel est quedam mensura et amicabilis multitudinis, quemadmodum civitatis. Neque enim ex decem hominibus fit utique civitas, neque ex decem myriadibus, adhuc civitas est. Quantum autem

VAPWb pbjv'b *Lb(Jb* i eligibile erat] *r¡v alperov* ipsum (avrov)] avrov LbOb S amici] *ro praem.* et2] *κεἰν MbKb* eligibilium] + *av NbP2LbOb* 12 igitur] + *E* 13 hoc *(ro NbPzPb)2 om.* 14 vocer *(KaXeolp-yv MbLbOb)-\ om. (i¿tfr' àgëivos etiam om. Nb)* 17 videbitur] + *av Ob* 18 ipsi (avrai 7Wb)] *avroîs NbP2PbLb : avro KbOb* 19 sufficienter (ixavcv? *codd.)* 24 et] *om.. Kb, primo Ob (suppi, s.l. pv.m. Ob)*

CwFh Ut EoKsKtNaOqSt L^(= KuRk) 6 pasti *Cw* ; passi *Na* : passu *SPTc* 10 ergo erit *tr. Oq* 14 peregrinis1 *Oq^SFLP* peregrinis2 *Oql^* 19 sufficientes *Ks1* : sufficiunt *Eo* **26-341.4** Quantum — convivere] + Ordina sic. Quantum autem, id est quanta est civitatis multitudo, non est forte unum aliquid determinatum, set est omne intermedium quorundam, suple determinatorum ; et amicorum utique est quedam multitudo determinata, et forte quoniam plures possunt esse amici. Hec est determinatio multitudinis amicorum, non numeraliter, set secundum racionem, scilicet ut sint tot cum quibus poterit quis convivere. Vere autem, ut numeraliter dicatur, est multitudo amicorum determinata in duobus seu ad plus in tribus *marg. EoKsSt*

non est forte unum aliquid, set omne intermedium quorundam determinatum. Et amicorum utique est quedam multitudo deter- 7raí
minata ; et forte quoniam plures, cum quibus utique poterit quis convivere. Hoc enim videbatur amicabilius esse. Quoniam autem non possibile multis convivere et distribuere se ipsum, non inmanifestum. Adhuc autem et illos oportet amicos ad invicem esse, si debent omnes ad invicem commorari. Hoc autem yia, operosum in multis existere. Difficile fit et congaudere et condolere familiariter, multis. Conveniens enim concidere simul huic quidem condelectari, huic autem contristari. Forte igitur bene habet non querere ut multum amicissimum esse, set tot quod in convivere sufficientes. Neque enim contingere videbitur utique yiaio multis esse amicum valde. Propter quod neque amare, plures. Superhabundancia enim quedam esse vult amicicie ; hoc autem ad unum, et valde utique, ad paucos. Sic autem videtur habere et in rebus. Non fiunt enim amici multi secundum etairicam amiciciam. Ymnizate autem, in duobus dicuntur. Polifili autem 71115
et omnibus familiariter pocientes, nulli videntur esse amici, tamen politice, quos et vocant placidos. Politice quidem igitur est multis esse amicum et non placidum entem, set ut vere epieikea. Propter virtutem autem et propter se ipsos non est ad multos. Amabile autem, et paucos invenire tales. 7ia2o

adverbialiter adverbialiter

CAPITULUM XIII

[11] Utrum autem in bonis fortunis amicis opus est magis vel in infortuniis ? In ambobus enim, requiruntur. Et enim infor-

NbP2Mb PbÆb LbOb 2 determinatum (wpia/ievot-)] *cópiapévajv* est quedam multitudo (ecrn t i *ιιXι)6ος* NbP2)] *TTA-rjóos tari ιι i Pb : cari πXιj0ος cett.* 3 quoniam (? ort)] ot poterit quis] SuvatFTo KbOb 4 videbatur] 8o/<eîLbOb 6 amicos ad invicem] àAArçAotç (-Acov Lb) <£iAouç 8 existere (P2Mb7<b)] *virápxGt* Difficile] + âè Mb) 12 Neque (oCSè)] *ov* MbA"b contingere] *post* videbitur utique *LbOb* 15 videtur habere (NbP2)] *inv.* *17* Polifili *(iro*Au*piXot)'] iroXXol* *Kb : TToXXcîjv* </>*iXot Ob* 19 et] *om. PbOb* (quos — Politice *om. primo add. marg.* Nb) 21 se ipsos (caurovs NbP2 *vel* avroùs PbLbOb)] *avrovs MbKb* 24 amicis opus est magis] *tjdXcov pâXXov* 8eî *NbP2 ; pâXXov* 8eî *Mb : pâXXov piXcuv* 8eî *cett.*

CwFhUt EoKsKtNaOqSt KuRk} *17* Polyfili *CwFhEoKt* : polyfilii *St* : polyphili *Ku* : poliphili *Rk* 18 potentes *Cw* : pacientes *Na* : pocrientes (-tri-) Lp 19 polyticel *CwFh* : pollitice *St* : politici Lp Polytice2 *CwFh UtSt* adverbialiter ... adverbialiter *s.l. FhSt, semel scr. sed signo '' ad utraque verba retulit marg. Eo, semel supra* Politice *Ks* 25 in1 *om. CwFhNaKu*

tunati. indigent auxilio, et fortunati conviventibus et quibus bene faciant. Volunt enim bene operari. Necessarium magis
7ia25 quidem enim utique in infortuniis ; propter quod utilibus hic opus est. Melius autem in bonis fortunis ; propter quod et epieikees querunt. Hos enim eligibilius beneficiare, et cum hiis conversari. Est enim et presencia ipsa amicorum, delectabilis et in bonis fortunis et in infortuniis. Alleviantur enim tristati, condo-
7ia3o lentibus amicis. Propter quod et si dubitabit aliquis utrum quemadmodum grave transumunt, vel hoc quidem non, presencia autem ipsorum, delectabilis existens, et intellectus eius quod est condolere, minorem tristiciam facit. Si quidem igitur propter hec vel propter aliud aliquid alleviantur, dimittatur. Accidere autem igitur videtur quod dictum est. Videtur autem presencia,
7ia35 mixta quedam ipsorum esse. Ipsum quidem enim videre amicos,
7ibi delectabile. Aliterque et infortunato et fit quoddam auxilium ad non tristari. Consolativum enim amicus et visione et sermone, si sit epidexius. Novit enim morem et in quibus delectatur et tristatur. Tristatum autem sentire in ipsius infortuniis, triste.
7ib5 Omnis enim fugit tristicie causa esse amicis. Propter quod viriles quidem secundum naturam reverentur contristari amicos ipsis, et si non supertendat intristiciam, illis factam tristiciam non sustinet, totaliterque in complorantibus non complacet propter
7ibio neque ipse esse plorativus. Muliebriter autem et tales viri coangustatis gaudent, et amant ut amicos et condolentes. Imitari

NbPzMb LbOb i et1 (r' *Nb, s.l. Pz,* Pb£b)] 3' 2 faciant (ttoct)-ctoictc *pr.m. Mb ?,* pb)] TTonjcrovcri 3 enim *(yàp NbPz)} om.* 4 et *(NbPzLby] om.* 6 ipsa *(avrr¡ PzPbLb)] avrrj Nb : avr-q MbKbOb 6-7* et in bonis fortunis] *om. Kb* 7 infortuniis = *drvxiais NbPzPbLbOb potius quam bvarv-glais s.l. Pz, MbKb* 18 ipsius (avrov *codd.)} avrov edd.* 20 contristari (crvAAu--TTëïadai *Nb, pr.m. P2, Michael Eph.,* p. 525, io)J *uvXXvireiv* ipsis *(avroîs)} av-Toîs MbPbOb* 21 intristiciam *(r-qv dXvnlau Michael Eph.,* p. 525, 13)] *rfj dXvirtq.* 23 coangustatis = *avarevá^ovai NbPzPbLb potius quam avarevovai KbOb (arevovat M*b)

CwFhUt EoKsKtNaOqSt LP(= KuRk) 2 bénéficiant *CwNaRk* 7 in *om. CwFhSPTcL?* 19 causa esse] + mos grece lingue est nominativum (uocatiuum *Fh)* coniungere cum hoc infinitivo esse *marg. FhUtEoKsKt* 21 intristiciam] + Intristicia grece dicitur alypia, et est diccio composita ab a, quod quandoque est privativa particula, quandoque vero intensiva, et lip?}, quod est tristicia ; hic autem ponitur a intensive. De hoc supra libro 7 cap. 17 (De—17 *om. KsSt : cf. adn. ad* **291.17)** *may£' EoKsSt:* Unum nomen est et significat vehementissimam tristiciam *marg. Oq (vide Michaelis Ephesini comm. a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p.* 177,59)

autem in omnibus oportet videlicet meliorem. In bonis fortunis autem amicorum presencia, et conversationem delectabilem habet, et intelligenciam quoniam delectantur in ipsius bonis. Propter quod videbitur utique oportere ad bonas fortunas yibij quidem, vocare amicos prompte, benefactivum enim esse bonum, ad infortunia autem, pigritantem. Tradere enim ut minimum oportet malorum. Unde hoc, Sufficienter ego infortunans. Maxime autem advocandum cum debeant pauca turbati, magna ipsum iuvare. Ire autem e converso forte congruit ad infortuna- yibzo
ge. ca.
tos quidem non vocatum et prompte. Amici enim benefacere et maxime hiis qui in necessitate et hoc non dignificantibus. Ambobuá enim melius et delectabilius. Ad bonas fortunas autem, cooperantem quidem prompte. Et enim ad hec, necessitas amicorum. Ad bonam passionem autem, quiete. Non enim bonum yrbzs promptum fieri iuvari. Opinionem autem indelectacionis, in onerosum esse, forte reverendum. Quandoque enim, accidit. Presencia utique amicorum, in omnibus utique eligibilis videtur.

CAPITULUM XIV

[12] Iam igitur quemadmodum in amantibus videre dilectissimum est, et magis eligunt hunc sensum quam alios, ut secundum 711530 hunc maxime amore ente et facto, sic et amicis eligibilissimum est convivere. Communicacio enim, amicicia, et ut ad se ipsum habet, sic et ad amicum. Circa se ipsum autem sensus quoniam est eligibilis, et circa amicum utique. Operatio autem fit ipsius, 7^35

NhP2Mh PMU| LbOh i videlicet; SirjAoy ón *N^P2J^* 3 intelligenciam *(ιι¿ν evvotav corr. P2, Aid., Michael Eph.*, p. 525, 31)] *rrjv evrotav* ipsius (avrov NbPbA'b)] *P2Mb* ι a¿T0ÍS / hC)b I7 utique1 *N»P2P"O"y-* 5' *rj* Al' : Mb : *Xowrov* utique2] *om.* 19 Tam (¿p' *P2, con'. Nh, Lh, corr.* O|')" ap' A;bPb, *pr.m.* : ap' *pr.m.* in] **om.* 24 ipsius (aùr^ç)J aùroîs J/|'

CwFhUt EoKsKtNaOqSt Lv(= KuRk) 10 ge. ca. *s.l. FhSt* 10-12 Amici — delectabilius] 4- Amici est benefacere maxime amicis in necessitate existentibus, et non dignificantibus, id est non quasi sint digni expetentibus hoc, scilicet sibi ab amico benefieri. Melius enim et delectabilius est benefacere ambobus, id est in necessitate existentibus et simul non expetentibus sibi benefieri, tanquam beneficio dignis *marg. EoKsSt* 19 in] *vide Michaelis Ephesini comm. a Roberto Grosseteste translatum, ed. Stinissen, p.* 179, 44-45 *(Roberti Xotulam uncis inclusi}* : Iam igitur quemadmodum amantibus ?ut habet aliud transcriptum sine inj videre dilectissimum est

yiai in convivere. Quare convenienter hoc appetunt. Et quod aliquando est singulis esse vel cuius gracia eligunt vivere, in hoc cum amicis volunt conversari. Propter quod hii quidem conpotant, hii autem colludunt ad aleas, alii autem et coexercitantur
7>a5 et convenantur vel conphilosophantur, singuli in hoc commorantes quodcumque maxime diligunt eorum que in vita. Convivere enim volentes cum amicis, hec faciunt et hiis communicant quibus existimant, convivere. Fit igitur pravorum quidem amicicia mala. Communicant enim pravis instabiles entes ; et
7«io mali autem fiunt, assimulati ad invicem. Que autem eorum qui epieikees, epieikes, coaucta colloquiis. Videntur autem et meliores fieri operantes et dirigentes, ad invicem. Recipiunt enim ab invicem, quibus complacent. Unde, Bona quidem enim, a bonis. De amicicia quidem igitur in tantum dictum sit. Sequens autem
7¿ai5 utique erit pertransire, de delectacione.

A'TF2.!/'l W ƒi.qi, J qu()(1 aiiquan<i0 (¿- ,,or' A'imVJ'Oll); o'™/ *P»Kb : ó* ruror'.I/l' 4 et <*nn.* (4-5 **alii**—convenantur o/». Pl') 13 Bona quidem enim a bonis. *èaOXà pee àrr'* ¿o0Àôiv **d**/l' : *èudXâiv pèv yàp air' èaDXà cett.*

CwMiüt IcolxsKtX'aOqSt Li'(= /CnAVe) 5 conveniantur vel] et As l i epieikes *uni. CwJcoSt'K* ll (epikeies *suppl. s.l. St2*)

ARISTOTILIS
MORALIUM AD NICOMACHUM

DECIMUS

CAPITULUM I

[i] Post hec autem de delectacione forte sequitur, pertransire. Maxime enim videtur coappropriari, generi nostro ; propter quod erudiunt iuvenes oiakizontes delectacione, et tristicia. Videtur autem et ad moris virtutem maximum esse gaudere quibus oportet et odire que oportet. Pertendunt enim hec per omnem vitam inclinationem habencia et potenciam ad virtutem, et felicem vitam. Delectabilia quidem enim eligunt; tristia 7›a25
autem, fugiunt. Pro talibus autem nequaquam videbitur eligendum esse.

Aliterque et multam habentibus dubitationem. Hii quidem enim bonum delectacionem dicunt, hii autem e contrario valde pravum, hii quidem forte persuasi sic et habere, hii autem existimantes melius esse ad vitam nostram enunciare delectacionem 72a ‹›
pravorum, et si non est. Inclinare enim multos ad ipsam et servire delectationibus, propter quod oportere in contrarium ducere ; venire enim utique sic ad medium.

Ne forte autem non bene hoc dicitur. De hiis enim que in passionibus et accionibus sermones, minus sunt credibiles operibus. 72135
Cum igitur dissonent hiis que secundum sensum, contempti et verum cointerimunt. Vituperans enim delectacionem visus 72b!
aliquando appetens, inclinare videtur ad ipsam ut talem existen-

NbP2Lb Pb/<bA/bOb 5 forte] *om.* LbOb 8 et] *om. Mb* virtutem *Lb, corr. supra ras.* Ob)] *apxyv* 12 talibus] *rovrcov LbMbOb* autem2] 877 Mb nequaquam] 4- *âv* eligendum *(irpoacpereov pr.m.* Ob)J Traperéov 16 et] *om. Mb* 20 utique] *om. LbMbOb* *-4~25* visus aliquando] *avTTjs* r' *Lb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt Lp(= *KuRk)* 12 talibus] + id est tristibus *s.l. St, marg. Eo*

seu dividere
tem omnem. Determinare enim non est multorum. Videntur
7zb5 igitur veri sermonum non solum ad scire utilissimi esse, set et ad vitam. Convenientes enim entes operibus, creduntur. Propter quod provocant intelligentes, vivere secundum ipsos. Talium quidem igitur, sufficienter. Dicta autem de delectacione, superveniamus.

CAPITULUM II

[2] Eudoxus igitur delectacionem per se bonum existimabat
seu appetencia
72bio esse propter omnia videre desideranda ipsam, et racionalia et irracionalia. In omnibus autem esse eligibile epieikes et maxime potentissimum. Omnia autem ad idem ferri, ut omnibus optimum, nunciat. Unumquodque enim sibi ipsi bonum invenire, quemadmodum et cibum. Omnibus utique bonum et quod omnia
7zbi5 appetunt, per se bonum esse. Credebantur autem sermones propter moris virtutem magis quam propter ipsos. Differenter enim videbatur temperatus esse non utique, set sic habere secundum veritatem. Non minus autem existimabat esse manifestum, ex contrario. Tristiciam enim secundum se ipsum omnibus fugien-
72b2o dum esse ; similiter autem contrarium, eligibile. Maxime autem esse eligibile quod non propter alterum, neque alterius gracia, eligimus. Tale autem confessum est esse delectacionem. Nullum enim interrogare cuius gracia delectatur, ut secundum se ipsam existentem eligibilem delectacionem ; appositamque cuicumque

NbP2Lb PbKbMbOb 8 Eudoxus] + ju-èv ii autem] *8q PbKb* idem] *ravra PbKb* omnibus] + *rovro PbKbMbOb* optimum] + *ôv* PbA'bMbOb 12 nunciat (NbP2Z,b)] *ante* (n) ut omnibus optimum /xTp-Jet *PbMb, fj.yvv€îv KbOb* Sibi ipsi (aurai)] *avrcv P2Kb* 15 ipSOS *[avrovs* A'h)] *avrovs* 16 utique] + *cvs 4>iXos rrjs rfiovfjs è$0K€Î ravra Xéyeiv* 19 autem! (2VbP2)] 21 confessum *[¿p.oXoyovfj,€vov primo Nb ?)] oy.oXoyov]j.ivcos [cf.* ?6a22) est] *om.*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt L$(—KuRk) 1 seu (id est *Oq)* dividere *s.l. OqSt, marg. Fh* 8 per se bonum] + id est tagathon *s.l. St, marg. FhEo* 9 seu appetencia *s.l. KsSt, marg. FhUtEo* 16 utique] 4- Suple ut intemperatus, amicus videlicet delectacionis *[ex Michaelis Ephesini commentario, p.* 534, 21-23). Quasi diceret : temperatus et intemperatus differenter creduntur et non similiter utique. Vel sic ordina : temperatus non utique videbatur differenter esse, scilicet ad suum sermonem ; sermo enim et accio temperati, per omnia concordant *[praem.* Episcopus *Oq) marg. EoKsOqSt* 21 confessum esse est *tr. UtLP* (esse confessum est *Ku)*

bonorum, eligibilius facere, puta ei quod est iuste agere et temperatum esse ; augeri utique bonum ipsum sibi ipsi. 72bzs

Videtur autem iste sermo bonorum ipsam enunciare, et nichil magis altero. Omne enim cum altero bono, eligibilius quam solitarium. Tali utique racione et Plato interimit, quoniam non est delectado per se bonum. Eligibiliorem enim esse cum prudencia delectabilem vitam, quam sine. Si autem mixtum melius, 72bso non esse delectacionem, per se bonum. Nullo enim apposito ipsi, per se bonum eligibilius fieri. Manifestum quod neque aliud nichil per se bonum utique erit, quod cum aliquo secundum se ipsum bonorum, eligibilius fit. Quid igitur est tale quo et nos communicamus. Tale enim queritur. 72b35

Instantes autem quod non bonum quod omnia appetunt, non nichil dicunt. Quod enim omnibus videtur, hoc esse aimus. 73a! Interimens autem hanc fidem, non omnino credibiliora dicit. Si quidem enim que sine intellectu appetunt ipsas, erat utique aliquid quod dicitur ; si autem et que sapiunt, qualiter dicerent utique aliquid ? Forte autem et in pravis est aliquod naturale 7315 bonum, melius quam secundum se ipsa, quod appetit proprium bonum.

NbP2Lb PbKbMbOb 2 augeri] *Kal praem. NbP2MbOb* utique (817 *codd.)* ipsum *lavra NbP2MbOb, sec.m.* Lb)] *om.pr.m.* Lb, Pb7Cb sibi ipsi (aurai)] aurai £bpbj<i) 2 autem] *8r¡* 5 *non utique erit tale (ow av cïq τοιοντον Michael Eph.,* p. 535, 28-30)] *om.* 6-7 cum prudencia delectabilem vitam (NAP8!*)] τον ^8vv)3/ov /xera *(ppov^oeais* 8 ipsi (aura))] auro *s.l. P2, pr.m. Kb* 9 Manifestum] 8' 14 dicunt (NbP2Eb)] Aeyaicav Quod (0 *NbP2Lb, corr.* Ob)] *â* hoc (NbP2Lb, *corr.* Ob)] raur' 15 dicit] epet 16 appetunt] *àpéyero Lb* ipsas] aur^s *Lb* 17 quod (ro *s.l.* Pb)] *om.* et] *om. PbKbMbOb* 19 quod (o)] *a corr. Nb, Mb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt L^(—KuRk) 2 sibi ipsi *(om.* A7)]4- dativus iste pro ablativo quo carent greci potest intelligi *marg. FhEoKsSt* 3-5 Videtur — solitarium] -|- Non enunciat iste sermo Eudoxi delectacionem esse aliquod magis bonum, quovis altero bono. Aliud transcriptum habet sic : f Omne enim cum altero bono eligibilius quam solitarium, *non utique erit tale Et est secundum hoc littera satis perfecta. Si vero non apponatur hec particula, scilicet ' non utique erit tale ', lege sic : ' Omne, id est omnis delectacio, cum altero bono eligibilior quam solitaria et subintellige tunc conclusionem hanc, scilicet ' Ergo delectacio non est per se bonum quam conclusionem ipse suo more reticet *marg. Eo KsSt* 11 Quid] + id est quoddam particulare bonum et non ipsum per se bonum est delectacio, tale scilicet bonum quo et nos communicamus *marg. EoKsSt :* + id est aliquid particulare bonum *marg. Oq* 13-14 non nichil] + una negado (+ est *Eo)* superflua (-fluit *Ut) s.l. St, marg. FhUtEo* 16 ipsas] -|- scilicet (id est *Fh : om. Oq)* delectaciones *s.l. FhEoOqSt*

Non videtur autem neque de contrario bene dici. Non enim aiunt si tristicia malum est, delectacionem bonum esse ; opponi enim et malum malo et ambo ei quod neutrum, dicentes hec autem non male, non tamen in hiis que dicta sunt verum dicen-
73110 tes. Ambobus enim entibus malis, et fugienda oportuit ambo esse ; neutris autem, neutrum vel similiter. Nunc autem videntur hanc quidem fugientes, ut malum, hanc autem eligentes, ut bonum. Sic utique et opponuntur.

CAPITULUM III

Non tamen si non qualitatum est delectacio, propter hoc
73115 neque bonorum. Neque enim virtutis operaciones, qualitates sunt, neque felicitas.

Dicunt autem bonum quidem determinatum esse, delectacionem autem indeterminatam esse, quoniam recipit magis et minus. Si quidem ex delectari hoc iudicant, et circa iusticiam et alias virtutes secundum quas manifeste aiunt magis et minus
73120 quales existere, et secundum virtutes erit idem. Iusti enim sunt magis, et fortes. Est autem iuste agere et temperate agere. Si autem in delectacionibus, ne forte non dicunt causam, si sint hee quidem inmixte, hee autem mixte. Quid enim prohibet quem- admodum sanitas determinata existens recipit magis et minus,
73125 sic et delectacionem ? Non enim eadem commensuracio, in omnibus est ; neque in eodem una quedam semper, set remissa permanet usque ad quid, et differt in magis et minus. Perfectumque per se bonum ponentes, mociones autem et generaciones
73130 inperfectas, delectacionem mocionem et generacionem enunciare, temptant. Non bene autem videntur dicere, neque esse

NbP2Lb PbKbMbOb 3 et!] *om. PbKbMbOb* ei quod neutrum (ró> *TÉpcp vel rcp p.-qàÉTEpov* Afb)] rw /x^Serepa *P2E°PbKb* : ro *p/rfierepov* Ob 4 autem *(S' pr.m. Nb,* PbÆb)] *om. (cancell, sec.m. Nb|* 5 Ambobus] 4- *ptv NbLbPb* 6 neutrum (/x-^SerepoF)] *r¡ erepov PbKb* 10 Non tamen *vel* Set neque — *ov p,r¡v* ovS' 15 quidem (_PbOb)] + *ow* 17 et] *om. Kb* idem (ró *avTÓ NbP2Lb)'] ravra PbKbMb* : raurcí 18 autem] 4- *Kal* et temperate agere *(om.* -Lb)] 4~ /xaAAov *Kal ¡tt o v* 19 autem in (3' *ev)J* 8è *Kb* 20 Quid enim prohibet (t i *yàp kujAvei* Mb)] *TC yàp kcoAvetoc Ob* : *t i küjXvei* Sè *NbP2EbPb* ; *«ai t l KQjXvcTai* 24 minus] 4~ *t o i o v t o v (-to NbLb) 8¡j xat t o (om. Lb) jTEpl t t j v ¡)8o-vr¡v èv8éy€Tai* ecpat Perfectumque *(t é X e l o v t e NbP2PbKby t é X e l o v* Sè *LbMbOb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt LF = KuRk) t 10 Non tamen si non] 4-Alia littera : Set neque si non etc. *s.l. St, marg. FhUtEo*

mocionem. Omni enim proprium esse videtur, velocitas et tarditas et si non secundum se ipsam, puta quod mundi ad aliud ; delectacioni autem, horum neutrum existit. Delectatum fuisse quidem enim est velociter quemadmodum iratum fuisse, delec- 73b)
tari autem, non, neque ad alterum. Ire autem et augeri, et omnia talia. Transponere quidem igitur in delectacionem velociter et tarde est ; operari autem secundum ipsam velociter, non est ; dico autem delectari.

Et generacio qualiter utique erit ? Videtur enim non ex quo- 73b5
to cumque quodcumque fieri, set ex quo fit, in hoc dissolvi, et cuius generacio delectacio, huius tristicia corrupcio. Et dicunt autem tristiciam quidem defectum esse eius quod secundum naturam, delectacionem autem, replecionem. Hec enim corporales sunt passiones. Si utique est eius quod secundum naturam replecio
15 delectacio, in quo replecio, hoc utique et delectabitur. Corpus 73bio ergo. Non videtur autem. Non est ergo replecio, delectacio ; set facta quidem replecione, delectabitur utique aliquis et incisus tristabitur. Opinio autem hec videtur facta esse ex hiis que circa cibum tristiciis et delectacionibus. Indigentes enim factos et
20 tristatos, delectari replecione. Hoc autem non circa omnes acci- 731215 dit delectaciones, Sine tristicia enim sunt mathematice et que earum que secundum sensus et per olfactum, set et audiciones et visiones ; multe autem et memorie, et spes. Cuius igitur hee
sen indigencie
generaciones erunt ? Nullius enim defectus facti sunt, cuius fiat
25 utique replecio. 731,20

Ad proferentes autem probrosissimas delectationum, dicet quis utique quoniam non sunt hec delectabilia. Non enim si male dispositis delectabilia hec sunt, existimandum ipsa et delecta-

NbP2Lb P>Kt'*AfbOb 2 quod (ro)] tt? *P^K^* 7 velociter non est] *ovk terri rayéats* 12 esse] *post* naturam 13 enim] 15 utique] *om. K*|| 16 Non2] oùô' 20 tristatos] *-npoAvTT-qBévTas* 21 que (? at)] *om. zz* et per («ai 8ià *N^P2)] at* 8t' *Ob : ai* Sta *rijs cett.* 23 multe autem *(iroAAal* Sè)] *noXXà* A'b 24 defectus facti sunt] éVStta yeyevtj-*rat P^IP'M^O^* 24-25 utique replecio *(ycvoir' âv auaTrA-qpaxjis PbKbMhO]], S.l.* A2)] yeuoiPr' *àv c.va7rX-qptouis N^P2 : yévoivp âv ¿vaTrXQpcooeis L*]) *26-27* dicet quis utique] *Xeyocr'* áv rt? *28* hec] *om. FP'M^CF'*

CwFhUt EoKsKtNaOqScSt L$(= KuRk) 15-16 hoc — replecio *om. KPLv* 24 seu indigencie *s.l. St, marg. FhUtEo* 26 Ad proferentes] + id est ad dicentes quasdam vel omnes delectacionum (-nes *Eo)* esse probrosissimas, dicet utique quis quod hec, id est delectaciones turpes et probrose, non sunt secundum veritatem delectabiles, neque vere delectaciones *marg. EoKsSt*

bilia esse simpliciter, tamen hiis, quemadmodum neque laborantibus sana vel dulcia vel amara, neque rursus alba que videntur
73bz5 pacientibus ophthalmiam ; vel sic utique dicetur utique, quoniam delectaciones quidem eligibiles sunt, non tamen ab hiis, quemadmodum et ditari, prodenti autem, non, et sanum esse, non tamen quodcumque comedenti ; vel specie differunt, delectaciones. Altere enim que a bonis ab hiis que a turpibus, et non
73bso est delectari ea que iusti, non entem iustum, neque ea que musici, non entem musicum ; similiter autem et in aliis. Manifestare autem videtur et amicus alter ens ab adulatore, non existentem bonum delectacionem, vel differentes specie. Hic quidem enim ad bonum colloqui videtur, hic autem ad delectacionem, et
74ai hoc quidem vituperatur, hunc autem laudant, ut non ad altera, colloquentem. Nullusque utique eligeret vivere pueri mentem habens per vitam delectatus in quibus pueri, ut existimant maxime ; neque gaudere faciens quid turpissimorum nequaquam debens tristari. Et circa multa studium faceremus utique,
743.5 et si neque unam inferant delectacionem, puta videre, recordari, scire, virtutes habere. Si autem ex necessitate sequuntur hiis delectaciones, nichil differt. Eligeremus enim utique hec, et si non fieret utique ab hiis delectacio. Quoniam quidem igitur neque per se bonum delectacio, neque omnis eligibilis, manifes-
74aio tum videtur esse, et quoniam sunt quedam eligibiles secundum se ipsas differentes specie, vel a quibus. Que quidem igitur dicuntur de delectacione et tristicia, sufficienter dicta sint.

NbP?Lb PbKbMbOb i simpliciter *(NbP?LbPb, s.l. pr.m.* Ob)] *om. KbMb, primo Ob* 2 dulcia vel amara] *irticpa* ι? *y\vK¿a Lb* 3 utique! (S77)] *om. Pb KbMbOb* 13 hoc (ro *NbLbPb*)-\ *rq*> hunc (ι o p)] *ι ο NbPb* non] *om.* 14 Nullusque (ov&efc r' NbZ,b)] 0¿Seis $* *P2KbPbMbOb* 15 existimant (oioj/rat 2VbP2PbOb)] *oiόv re LbKbMb* 20 utique (av)] *om. PbKbMbOb* 22 perse bonum *(ràyaÔov NbLbPb)] àyaOov* 25 sufficienter] *om. Kb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt lP(= KuRk} 2 sana] 4- suple sunt simpliciter talia *marg. FhUt* : sunt simpliciter supple talia *marg. St* : sunt scilicet simpliciter talia *marg. Eo* 5-6 quemadmodum — comedenti] 4- Quemadmodum et ditari *(pro his tribus verbis* scilicet *hab. Eo)* eligibile (4- est *Eo),* a licito videlicet questu, prodenti autem, id est ei qui prodit patriam, non est eligibile ditari ex prodicione ; et sanum esse eligibile est ex cibis naturalibus, non tamen eligibile ex comescione humanarum carnium *marg. EoKsSt* 6 quodcumque] 4- ut carnes humanas *s.l. Oq* 13 hunc] hic *Ut* laudatur *corr. Ut2* 25 sunt *KsKtNa*

CAPITULUM IV

[3] Quid autem est vel quale quid manifestius fiet utique a principio resumentibus. Videtur enim visio quidem secundum quodcumque tempus, perfecta esse. Non enim est indigens nullo 74ai5
5 quod in posterius factum perficiat ipsius speciem. Tale autem videtur, et delectacio. Totum enim quoddam est ; et secundum nullum tempus accipiet quis utique delectacionem, cuius in plus tempus facte, perficietur species. Propter quod, neque motus
ge.ca.
est. In tempore enim omnis motus, et finis alicuius ; puta edifi- 74azo
cativa perfecta, cum faciat quod appetit, vel in omni tempore, utique hoc ; in partibus autem temporis, omnes inperfecte et altere specie a tota et ab invicem. Lapidum enim composicio altera a columpne virgacione et hee a templi faccione, et templi quidem perfecta, nullo enim indigens ad propositum, fundamenti 743.25
15 autem et trisculpti inperfecta ; partis enim utraque. Specie igitur differunt et non est in quocumque tempore accipere motum perfectum, specie ; set siquidem in omni. Similiter autem et in ambulacione et reliquis. Si enim est lacio motus unde quo, et huius differende secundum species volatus, ambulacio, salta- 74&30
20 cio, et talia. Non solum autem sic, set et in ipsa ambulacione. Hoc enim unde quo, non idem in stadio et parte et in altera et altera parte, neque pertransire lineam hanc et illam. Non solum enim lineam pertransit, set et in loco existentem. In altero 74b!
autem hec ab illa. Per certitudinem quidem igitur de motu in
25 aliis, dictum est.

NbP2Lb *PbKbMbOb* 5 Tale *{toiovto* Ob)] *rotovrtp* 6 Totum (oAov iVb P2Lb)] *T^tov PbKbMbOb*

P2Lb PbKbMbOb 6-360.14 et secundum nullum — felicitas (= 74ai7-77b24 *Kal KaO' ovBeva— €v3atp,ovia)] om. Nb* 9 editicativa] *oiKoàop.iKT] Kal Kb : oIko-8op.T) Mb* 10-11 in omni tempore utique (e'p *arravrc* t ú› *xpóvcp* S!'] P2Ob)] *¿v arravri tui xpovtp LbMb* : ep *arraurt r<p XP^VV V* Pb-Kb 11 temporis] *Kal rå› vcp Kb* 14 enim] *om.* Kb, *primo* Ob 16-17 accipere motum perfectum] *KÍvr¡aiv TeXelav Xafteîv* Lb 18 ambulacione] *ftaûRrtaw* PbMbOb *(raw praem.* Mb) 20 et1] *om. KbMb, pr.m.* Ob 21 parte (P2Lb)] e'p *praem. {etiam s.l.* P2) 21-22 in altera et altera parte («p *eréptp Kal criptp pipet, P2Lby\ ¿y {om.* Ob) *irepcp pipet Kal* e'p *tripas KbMbOb* : *iv ¿ripas* Pb 23 enim *{P2Lb, s.l.* Ob)] *om. KbMb, pr.m. Ob* (22-23 hanc — lineam *om.* Pb)

CwFhüt EoKsKtNaOqSeSt Lp{=KuRk) 9 ge. ca. *s.l. Sí, marg. Eo* 14 nullo enim] enim ullo enim *EoSe* *21* parte] + scilicet prima *s.l. Si, marg. Eo* altera] + scilicet secunda *s.l. St, marg. Eo* *22* altera] + scilicet tercia *s.l. St, marg. Eo* 24 autem *om. UtL?*

Videtur autem non in omni tempore perfectus esse, set multi inperfecti et differentes specie, si quidem quod unde quo specifi-
74b5 cum ; delectacionis autem in quocumque tempore perfecta species ; manifestum igitur quod et alteri erunt ab invicem et totorum aliquid et perfectorum delectacio. Videbitur autem uti- 5
que hoc et ex non contingere moveri non in tempore, delectari autem. Quod enim in ipso nunc, totum aliquid. Ex hiis autem
74bio manifestum, et quoniam non bene dicunt motum vel generacionem esse delectationem. Non enim omnium hec dicuntur, set partibilium et non totorum. Neque enim visionis est genera- 10
cio, neque puncti, neque unitatis, neque horum nichil motus, neque utique delectacionis. Totum enim quoddam. [4] Sensus
74bi5 autem omnis ad sensibile operantis. Perfecte autem bene dispositi ad pulcherrimum sub sensu iacencium. Tale enim maxime esse videtur perfecta operacio. Ipsum autem dicere operari 15
vel in quo est, nichil differat. Secundum unumquodque optima est operacio optime dispositi ad potentissimum eorum que sub
74bao ipsam. Hec autem utique perfectissima erit et delectabilissima. Secundum omnem enim sensum est delectacio ; similiter autem et intellectum et speculationem. Delectabilissima autem, per- 20
tectissima. Perfectissima autem, que bene habentis ad studiosissimum eorum que sub ipsam. Perficit autem operacionem, delectacio. Non secundum autem eundem modum et delectacio per-

P2i» pbA'WJOll 4 et| (tc P2)] *t' ω L»P^I<n : ή¡> M'>Oh* i i motus] + *ovèè'yéve&is* 12 utique (§17)J *om. P2MbOb* 14 iacencium («equVcuv *P2LbPhf s.l.* Ob)] *om.* 16 nichilj /117 *PbKbMb, pv.m. Ob* unumquodque (exaaroi/)] *€κο.ϑjτον* 8¿ _P2£bPb/t bOb : *cxactr-qu* Sé *Mb, corr. Lb (?)* 17-18 sub ipsam (¿¡77' *auT-qv* A'b, *S.l.* <9b)] *v<^ aüTqv* 22 sub ipsam (ιιιτ auTT/p)] *avTrjv*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt Lp(— *KuRk)* 4 alteri erunt ab invicem] + scilicet motus et delectacio *s.l. OqSt, marg. Fh UtEoKsSt (bis hab. St)* g Non enim omnium hec dicuntur] *vide Michaelis Ephesini comm, a Roberto Grosseteste translatum* : In diccione autem hac, scilicet ' Non enim omnium dicuntur deficit hec preposicio de, ut sit : f De omnibus hec dicuntur ' *ad quae tamen verba notulam hanc adposuit Robertus* : In greco hec preposicio peri, quod significat de, regit genitivum casum. Unde secundum hanc suplecionem bene transferretur sic : ' Non enim omnibus hec dicuntur, set partibilibus et non totis Quia vero potest et aliter intelligi, videlicet quod motus et generacio non sunt omnium sicut visionis et puncti, set solum partibilium et nequaquam totorum, ideo conveniencius nobis visum est transferre per genitivum *marg. EoKsSt* 13 omnis] + est propria delectacio *s.l. Oq* Perfecti *SeSt* 21 studiosissimum] -¡-studiosissimum hic vocat in suo genere optime dispositum *{praem.* Episcopus *Oq) marg. FhUtEo KsOqSt*

ficit, et sensibile et sensus, studiosa encia ; quemadmodum neque 741225
sanitas et medicus similiter causa est eius quod est sanari. Secundum unumquemque autem sensum quoniam fit delectacio, manifestum. Aimus enim visiones et audiciones esse delectabiles. Manifestum autem et quoniam maxime, cum et sensus sit potentissimus et ad tale operetur. Talibus autem entibus et 741530
sensibili et sensato, semper erit delectacio, existente quidem faciente et patiente. Perficit autem operacionem, delectacio, non habitus qui inest, set ut superveniens quidam finis, velud iuvenibus pulcritudo. Usque quo autem sensibile vel intelligibile sit puta utique et discernens vel speculans, erit in operacione 75a!
delectacio. Similibus enim entibus et ad invicem secundum eundem modum habentibus et passivo et factivo, idem aptum natum est fieri.

CAPITULUM V

Qualiter igitur continue nullus delectatur ? Vel laborat. Omnia enim humana corpora non possunt continue operari. Non fit igi- yjas
tur neque delectacio. Sequitur enim operacioni. Quedam autem delectant nova encia, posterius autem non similiter. Propter hec primum quidem inclinata est mens et intense circa eadem operatur, quemadmodum secundum visum aspicientes ; postea autem non fit talis operacio, set neglecta. Propter quod et delec- 75910
tacio obscuratur. Appetere autem delectationem existimabit quis utique omnes, quoniam et vivere omnes appetunt ; vita autem, operacio quedam est ; et unusquisque circa hec et hiis

P2Lb Pb7\ b(7b 2 causa est *(airia écrrt P^N^b]] airtá èort P2 : atria* eïoi L" : aïna *cirri O'0 : ëartv atria* Secundum] wai *praem.* Pbt?b 5 autcm] *yàp* Si) /,b 9 non] + *à>s* IO Usque quo autem (é'wç S' *ov* t o)] é'orç S' *ov ai> wore ro P2* : ears *ovv av nore rà* : *ears av* TO *re* Pb : *eats àv ovv ró re* 7\b sensibile vol intelligibile (P2jLb)j *vorjrov rj alad-prov P'Oe^M^O^* r l sit — *rj P2 vel eirj M"On* utique (Si) ZJ2Ml,Ob)] Sei LbPb7\b etj *011/. lit* continue nuliusj oùSeiç *avvegws* 17 corpora] *om.* 19 bec] *ravró* Pb7vb 20 primum quidcml *ro pèv yàp rrpâirov* inclinata est *(rrapaKeKhtrat, cf. Paraphr.,* p. 217,2)] *rrayaKvvivrai* eadem (t o aura Lb)] *avrà* 22 autem] Si) *P b* lion fit talis operacio *(ov yiverat rotavrrj Tj evepyeta* P2LbPb) | où *rotavrr] evepyeta* : ι) *TOtavra/ èvépyeta ov yiverat* 37bOb

CwFhUt EolPsKtNaOqSeSt LU I\ujïk) 9 non habitus] + id est non ut habitus; et subintelligitur istud ut ex altero ut quod sequitur *(praem.* Episcopus *Oq* : utl — sequitur *om. Ut} marg. FhUtEoKsOqSt* velut *OqSe*

operatur que et maxime diligit ; puta musicus quidem auditu circa melodias, amator autem discipline mente circa theoremata,
75315 sic autem et reliquorum unusquisque. Delectado autem, perficit operaciones ; et vivere autem quod appetunt. Racionabiliter igitur et delectacionem appetunt. Perficit enim unicuique vivere eligibile ens. [5] Utrum autem propter delectacionem vivere eligimus, vel propter vivere delectacionem, dimittatur
75320 in presenti. Coniungi quidem enim hec videntur et separacionem non recipere. Sine operacione enim, non fit delectado. Unde videntur et specie differre. Altera enim specie, ab alteris existimamus perfici. Sic enim videntur et naturalia et que ab arte, puta animalia et arbores et picture et ymagines et domus et
75325 vas. Similiter autem et operaciones differentes specie a differentibus specie perfici. Differunt autem que mentis ab hiis que secundum sensus et hee ipse secundum speciem et perficientes utique delectaciones. Apparebit autem utique hoc et ex coappro-
75330 priari delectacionum unamquamque operacioni quam perficit. Coauget enim operacionem, propria delectado. Magis enim singula iudicant et cercius exquirunt cum delectacione operantes ; puta geometrici fiunt gaudentes eo quod est geometrizare, et intelligunt singula magis. Similiter autem et amantes musicam
75335 et amantes edificativam, et aliorum singuli augmentant ad proprium opus gaudentes ipso. Coaugent autem delectaciones ;
75bi coaugencia autem propria. Alteris autem specie, et propria altera specie. Adhuc autem magis hoc utique apparebit ex eo quod est ab alteris delectaciones, impeditivas operacionibus esse. Amantes enim fistulas, non possunt sermonibus attendere si audiant
75b5 fistulantem, magis gaudentes fistulativa, quam presenti operacione. Secundum fistulativam igitur delectado, eam que circa sermonem operacionem corrumpit. Similiter autem hoc et in aliis accidit, cum simul circa.duo operetur. Delectabilior enim

P2Lb *PbKbMbOh* 9 delectado] + Traçai/ re *yàp çvépyçtav reXecoî rj rjbovrj* (re ümî. *12* picture (? ypa^ac)J ymagines (ayaA/xara *corr. P2,* ayaAjua («ai *âyaXp,a «at ypat/rr] tr. Pb)* 13 autemj 817 *P2* 15 hee ipso] aurai *aXX-qXa>v Kb* : aurai aAA^Acvr *cett.* 16 coappropriarij -f- *8r) PsMbOb* : 4-TTji *pr.m. Kh,* T7/v *corr. Kb* 18 MagisJ *p.ôvov Kb* *22* amantes edificativam (</»iAotKo8ó/ioi)J *<fjiXo8ÓKLp,oL Kb* : *<j>tX¿Ko<jp.oi* *27* audiant] *KaraKovacoat-v P2LbPb*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt LP(=KuRk) 12 imagines *UtEoSeRk* 15 hee ipsej *an scrib.* hee seu ipse <(ab invicem> ?

alteram expellit, et si multum differat secundum delectacionem, magis. Quare neque operari secundum alteram. Propter quod gaudentes quocumque vehementer, non omnino discernimus ysbio alterum ; et alia facimus aliis quiete placentes, puta et in theatris legumina comedentes, cum pravi agonizantes sint, tunc maxime ipsum operantur.

Quia quidem propria delectacio confirmat operaciones et diuturniores et meliores facit, aliene autem officiunt, manifestum 75b15 quod multum distant. Fere enim aliene delectaciones faciunt quod proprie tristicie. Corrumpunt enim operaciones proprie tristicie ; puta si huic scribere indelectabile et triste, vel raciocinan, hic quidem non scribit, hic autem non raciocinatur, tristi existente operacione. Accidit utique circa operaciones, contra- 75b20 rium a delectacionibus et tristiciis propriis. Proprie autem sunt, que in operacione secundum se ipsam fiunt. Aliene autem delectaciones, dicte sunt quoniam proximum quid tristicie faciunt. Corrumpunt enim, tamen non similiter. Differentibus autem operationibus epieikeia et pravitate, et hiis quidem eligibilibus 75^5 existentibus, hiis autem fugiendis, hiis autem neutris, similiter habent et delectaciones. Secundum unamquamque enim operacionem propria delectacio est. Que quidem igitur studiose propria, epieikes ; que autem prave, mala. Et enim concupiscencie bonorum quidem laudabiles, turpium autem vituperabiles.

CAPITULUM VI

Magis proprie autem operationibus que in ipsis delectationes, 75b30 concupiscenciis. Hee quidem enim discrete sunt et temporibus et natura, hee autem propinque operacionibus et indiscrete sic ut et habeat dubitationem, si idem est operacio delectationi. Non tamen videtur quidem delectacio mens esse neque sensus, inconveniens enim, set propter non separari videtur idem quibus- 7jb35 dam. Quemadmodum igitur operaciones altere, et delectaciones. Differt autem visus a tactu, puritate ; et auditus et olfactus, a 76a! gustu. Similiter utique differunt et delectaciones et ab hiis que

PbKt)MbC)b 3 discernimus (éiopój/xev)] 8pa>iu.ei'P2LbPb 4 puta] *om.* *primo* Ob 7 Quia (èweiSp *pr.m.* 7<bj] *¿nec* 8' 4 10-11 Corrumpunt— tristicie] *om.* 12 quidem (Lb)] + *yàp* 13 Accidit — operaciones] *om.* *Lb* 14 propriis] *ante* delectacionibus 16 dicte sunt] e1-*pi]Tai* Lb 28 et] *om.* 30 idem quibusdam (P2)] *inv.* 33 utique (817 L»)] 8t

circa mentem et utreque ab invicem. Videtur autem esse unicuique animali et delectacio propria, quemadmodum et opus.
76a5 Que enim secundum operacionem, et in unoquoque autem spéculant!, hoc utique apparebit. Altera enim equi delectacio et canis et hominis, quemadmodum Heracleitus ait, asinum fenum utique eligere magis quam aurum ; delectabilius nutrimentum auro asinis. Que quidem igitur diversorum specie, differunt specie ; eas autem que eorundem, indifferentes racionabile esse. Diffe-
7&aio runt autem non parum in hominibus. Eadem enim hos quidem delectant, hos autem contristant, et hiis quidem tristia et odibilia sunt, hiis autem delectabilia et amicabilia. Et in dulcibus autem hoc accidit. Non enim eadem videntur febricitanti et sano ; neque calidum esse debili et bene habenti. Similiter
76ai5 autem et in alteris hoc accidit. Videtur autem in omnibus talibus esse quod videtur studioso. Si autem hoc, bene dicitur quemadmodum videtur et est uniuscuiusque mensura virtus et bonus secundum quod talis, et delectaciones erunt utique que huic videntur, et delectabilia, quibus iste gaudet. Que autem huic
7&a2o tristia si huic apparent delectabilia, nichil admirabile. Multe enim corrupciones et nocumenta hominum fiunt ; delectabilia autem non sunt, set hiis et sic dispositis. Confessas quidem igitur turpes, manifestum quod non dicendum delectaciones esse preterquam corruptis. Earum autem que epieikees esse videntur, qua-
76a2j lem vel quam dicendum hominis esse ? Vel ex operacionibus manifestum. Hiis enim sequuntur delectaciones. Sive igitur una est sive plures, que perfecti et beati viri, has perficientes delectaciones, principaliter dicentur utique hominis delectaciones esse, relique autem secundo et multipliciter, quemadmodum operaciones.

*P2L^ P^K^M^O^* 2 et1] *om.* 5 asinum *(ovov P^LPCF1)] ovovs PbRP*› : *olov* 6 delectabilius] + yàp PCV/':)Ob 10-359.15 delectant — sufficienter (= yóan-yyaso rep-n-ei — ÎKavâiy)] *om. Kb* 11 sunt (ean)] *ante* et odibilia *Lb* amicabilia (? *fahr/ra* 14 hoc] *ante* et in alteris t 6 est] -|- *xal P2P*›* 21 Confessas (o/zoÀoyovpevaç *M'°, Michael Efih.,* p. 571, 12)] opoAoyoupevcus

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt Lp (= KuRk} i ab] ad *CwSt* 18 iste] ipse *SPLP* 23 epikees *Ksl* : epieikes *FhRk*

CAPITULUM VII

[6] Dictis utique hiis que circa virtutes et amicicias et delecta- yóajo
ciones, reliquum de felicitate tipo pertransire, quia finem ipsam
ponimus humanorum. Resumentibus autem predicta, compen-
diosior utique erit sermo. Diximus autem quoniam non est habi-
tus. Et enim dormienti per vitam, existeret utique, piante viven-
ti vitam ; et infortunato maxime. Si utique hec non placent, set yóajs
magis in operacionem quandam ponendum, quemadmodum in 76bt
hiis que prius dictum est, operacionum autem hee quidem sunt
necessarie, et propter altera eligibiles, hee autem secundum se
ipsas, manifestum quoniam felicitatem earum que secundum se
ipsas eligibilium, aliquam ponendum, et non earum que prop- 7(>b5
ter aliud. Nullo enim indigens felicitas, set per se sufficiens. Secun-
dum se ipsas autem sunt eligibiles, a quibus nichil queritur prefer
operacionem.. Tales autem esse videntur que secundum virtu-
tem acciones. Bona enim et studiosa agere, eorum que propter
se ipsa eligibilium ; set et ludorum delectabiles. Non enim prop-
ter altera ipsos eligunt ; leduntur enim ab ipsis magis quam yûbio
iuvantur, negligentes corpora et possessionem. Refugiunt autem
ad tales conversaciones, felicitancium multi. Propter quod apud
tirannos approbantur in talibus conversacionibus eutrapeli. Que
enim appetunt, in hiis tribuunt se ipsos delectabiles. Indigent yóbts
autem talibus. Videntur quidem igitur felicitativa hec esse
propter eos qui in potentatibus in hiis vacare. Nullum autem
forte signum, tales sunt. Non enim in potentem esse, virtus
neque intellectus a quibus studiose operaciones. Neque si ingus-
tabiles isti entes delectacionis sincere et liberalis, ad corporales yóbao
refugiunt, propter hoc has existimandum eligibiliores esse. Et

P2£b PbA7bOb 2 utique (817) : autem (Se *codd.)* circa virtutes et amicicias et delectaciones = *irepl ras aperas* re *(om.* Lb) *Kal* </>iÀias *Kal* ijSoras *codd.* : *de virtute et amicicia et delectacione = *irepl -rfjs apei-rjs re Kal tjnXlas Kal rfiovrjs (cf. Michael Eph.,* p. 571, 30-31) 4 autem (LbOb)] S\) 6 piante *(fwrov* Pb)] </>vTÔ)v 14 queritur (gréerai *P2)] ¿nityrtiTai* prêter (wapà)] *-rrepl P*>Oh* 16 Bona] *om.* et] *om. L*ß 23 talibus *(toiovtojv codd.)'] tqvtcov Aid.* 26 neque (o¿8* ó P2Áb *vel* oüSí _Pb)] ó Se 7WbOb

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt Lv(= KuRk) 2-3 Dictis — pertransire] *vide Roberti Grosseteste Notulam in Michaelis Ephesini comm. ab eo translato insertam* : Aliud exemplar habet : Dictis autem hiis *de virtute et amicicia et delectacione, reliquum de felicitate pertransire 3 typo *NaSeSP* 21 tyrannos *Na*

enim pueri que apud ipsos preciosa, optima existimant esse. Raciónale utique quemadmodum pueris et viris altera videntur preciosa, sic et pravis et hiis qui epieikees. Quemadmodum
7&bz5 igitur multociens dictum est, et preciosa et delectabilia sunt que studioso talia encia, unicuique autem que secundum proprium habitum eligibilissima operado ; et studioso autem secundum virtutem ; non in ludo ergo felicitas. Et enim inconveniens finem esse ludum, et negociari et malum pati secundum vitam
7&b3o omnem ludendi gracia. Omnia enim ut dicere, alterius gracia eligimus prefer felicitatem. Finis enim, hec. Studere autem et io laborare ludi gracia, insipiens videtur et valde puerile. Ludere autem ut studeat secundum Anacharsen, recte habere videtur. Requiei enim assimulatur ludus. Inpotentes autem continue
7&b35 laborare, requie indigent. Non utique finis, requies. Fit enim
77ai gracia operacionis. Videtur autem felix vita secundum virtu- 15 tem esse. Hec autem, cum studio, set non in ludo. Melioraque dicimus studiosa ridiculis, et cum ludo ; et melioris semper par-
77as ticule et hominis studiosiorem operacionem ; que autem melioris, melior et felicior est iam. Pocieturque utique corporalibus delectacionibus quicumque, et bestiale non minus optimo. Feli- 20 citatem autem nullus bestiali tribuit si non et vitam. Non enim in talibus conversacionibus felicitas, set in hiis que secundum
77aio virtutem operacionibus, quemadmodum et prius dictum est.

CAPITULUM VIII

[7] Si autem est felicitas secundum virtutem operacio, racio- 25 nabile secundum optimam. Hec autem utique erit, optimi. Sive utique intellectus hoc sive aliud quid, quod utique secundum
77ai5 naturam videtur principari et dominari et intelligenciam habere de bonis et divinis, sive divinum et ipsum sive eorum que in nobis divinissimum, huius operacio secundum propriam virtu- 30

P2Lb *PbMbO^* 6 autem, secundum (8e «ara *L^P^M^)]* *r] Kara P2* : re *naTapr.m.O^* : r' *r¡ Kara corr.* Ob (?) 12 Anacharsen (? *'Avaxáparjv)]* *'Aváxa-pvw* 17 cum] t ü j v *praem.* Lb semper (Ob)] + *«ai* 18 studiosiorem (o7rov8at*OT^pav P2P1, pr.m.* Ob)] aTrovSatorepov *Mb, corr.* Ob : *aTTOvBaioTarrjv* Z.b 19 est] *om.* 29 divinum] -|- *ov*

CwFhUt EoKsKtNaOqSeSt L$(= KuRk) 3 epieikes £?o l£p 12 anacharsem *Fh2* : -chaisen *Ki* : -chersen *Na* : arnacharsen L-P 16 studioso *UtLP* 19 et felicior est *Ut2Ks2* : et feliciorem *codd. (om. Kt)*

tem erit utique perfecta felicitas. Quoniam autem est speculativa, dictum est. Confessum autem hoc utique videbitur esse, et hiis que prius, et ipsi vero. Optima et enim hec est operacio. Et enim intellectus, eorum que in nobis, et cognoscibilium, circa yyaao
que intellectus. Est autem continuissima. Speculari et enim possumus continue magis quam operari quodcumque ; existimamusque oportere delectacionem admixtam esse felicitati. Delectabilissima autem earum que secundum virtutem operacionum que secundum sapienciam confesse est. Videtur igitur philosophia admirabiles delectaciones habere, puritate et firmitate. Racionabile autem scientibus quam querentibus delectabiliorem conversacionem esse. Et que dicitur id est per se sufficiencia autarkeia circa speculativam, maxime utique erit. Ad vivere quidem enim necessariis, et sapiens et iustus et reliqui indigent. Talibus autem sufficienter largitis, iustus quidem indiget ad quos iuste operetur, ryajo et cum quibus. Similiter autem et temperatus et fortis et aliorum unusquisque. Sapiens autem secundum se ipsum ens, potest speculari, et quanto utique sapiencior erit, magis. Melius autem forte cooperatores habere, set tamen per se sufficientissimus. 77b!

Videbitur autem utique ipsa sola propter se ipsam diligi. Nichil enim ab ipsa fit prêter speculari. Ab operabilibus autem vel plus vel minus adquirimus prefer accionem. Videturque felicitas in vacacione esse. Non vacamus enim ut vacemus, et bellamus ut 7705
pacem ducamus. Praeficarum quidem igitur virtutum in politicis vel bellicis operaciones. Que autem circa hec acciones, videntur non vacantes esse, bellice quidem et perfecte. Nullus enim eligit bellare eius quod est bellare gracia, neque preparare bellum. Videretur enim utique omnino violentus occisor quis esse, 77b 10

P2Z.» 3 et2 (t c *om.* 5 Est (fari .Ub)J m 10 philosophia] *trocía Pb* 14 Talibus fTOÎ$ ... TOtOUTOt?)] *TÛJV ... TQLQVTUJV* *P2Lb PbKbMbOb* 15 largitis *(Keyop'qyr/p.évæv)] Keyopr/yr/p-evois M"* 17 secundum (Mb)] *«ai praem.* 19 habere] *eycov LbPK]}]l* 20 Videbitur autem (Sofete (-£at MbOb) 3')] (-£at Ab) r' PbATb 22 prêter *Urapà corr. Lb[\,Ob)'] irepl* 25 vel bellicis] *ı) èv roîç ttoX^pikois* PbA'b(9b : *om. Mb* operaciones (at *èvépyetai corr. P2,* Tb)] i) *evcpyeia* 27 preparare] *TrapaaKcvá^c KbOb* 28 violentus occisor (? ^3iato<£óyos)] *p,iai<f>6vo$*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt U>[= KztRk) 12 id est per se sufficiencia *s.l. J\s OqSt, marg. FhUtEo* 14 Talibus] + id est politicis felicibus da. ca. (da. ca. *om. St) s.l. KsOqSt, marg. FhUtEo* 15 largitis] 4- scilicet vite necessariis *s.l. FhKsOqSt, marg. UtEo*

si amicos oppugnatores faceret ut pugne et occisiones fierent. Est autem et que politici, non vacans ; et prêter ipsum civiliter conversari, adquirens potentatus et honores, vel magis felicita-
77bi5 tem ipsi et civibus, alteram existentem a politica, quam et querimus manifestum ut alteram existentem. Si utique eas quidem 5
que secundum virtutes acciones politice et bellice, pulcritudine et magnitudine precellunt, hee autem non vacantes, et finem aliquem appetunt, et non propter se ipsas sunt eligibiles, intellectus autem operacio studio differre videtur speculativa existens,
77b.>o et prefer ipsam nullum appetere finem, habereque delectacionem 10
perfectam propriam, hec autem coauget operacionem, et per se sufficiens utique et vacativum et illaboriosum ut humanum, et quecumque alia beato attribuuntur secundum hanc operacionem apparent encia, perfecta utique felicitas hec utique erit hominis,
77b>5 accipiens longitudinem vite perfectam. Nichil enim inperfectum, 15
eorum que felicitatis. Talis autem utique erit melior vita quam secundum hominem. Non enim secundum quod homo est, sic vivet, set secundum quod divinum aliquid in ipso existit. Quanto autem differt hoc a composito, tanto et operacio ab ea que secun-
77bso dum aliam virtutem. Si utique divinum intellectus ad hominem, 20
et que secundum hunc vita, divina ad humanam vitam. Oportet autem non secundum suadentes humana sapere, hominem entem,

_P2Ab PbA'b7l/b(?b 3 magis] ιι/ν ye 4 ipsi (mû *pr.m.* A'b)] aórój et2] *om.* Lb 8 se ipsas (aùrà$-)] aùràç Ab sunt eligibiles (P2Lb)] *inv.* 10 ipsam *(avTTjv codd.)* habereque *(ex€lv Te)] Kal ^XÇLV TV\/* ι ^X€ir T€ *Kai* 11 perfectam (reAetap)] *om. P2L^Ph* 12 utique] Sè ,V/bOb humanum (¿p-*ópíóiTivov)] ¿vdpcoTTip* 13 secundum] rà *praem.* /\b3/b, *pr.m. ()b* *N^P2L*]y PbJ<bA/bOb 15 inperfectum]-|- ε'artp ib utique erit] eiS? au Ab melior vita] *inv.* 18-19 Quanto ... tanto (oaw .. roaoura?) | *ouov ... ToaovTov P^K^|* 21-22 Oportet autem non] où 8«/>bAbJ/,l(^||

CwFhUt EoKsKtDbOqSt Lfi(= KuRk) 3-4 adquirens — existentem| -f- Ordina sic. Accio dico politici adquirens, id est adquirerc cogitans et curans, potentatus et honores vel magis felicitatem, scilicet politicam, ipsi et civibus, felicitatem dico politicam existentem alteram, suple ab ca quam nunc querimus, a politica felicitate, ut finem ab eo quod ad finem, id est alteram existentem a felicitate speculativa quam querimus, ut dictum est, a politica velud manifeste existentem alteram a felicitate scilicet politica. Eacit autem hoc yperbaton quod hec diccio felicitatem non videtur posse supponere in hoc loco nisi pro felicitate politica ; hanc enim conatur politicus sibi et civibus adquirerc. Si autem intclligeretur quod politicus intenderet adquirerc sibi et civibus felicitatem speculativam ut finem ultimum, et supponeret hec diccio felicitatem pro felicitate speculativa, planus esset sermo *marg. EoKsSt* : 3 adquirens -F id est adquirerc cogitans *fanturn hab marg. Oq*

neque mortalia mortalem, set in quantum contingit inmortale facere et omnia facere ad vivere secundum optimum eorum que in ipso. Si enim et mole parvum est, potencia et preciositate y8ai multum magis omnibus superexcellit. Videbitur autem utique et unumquodque esse hoc, si quidem principale et melius. Inconveniens igitur fiet utique, si non sui ipsius vitam eligat, set alicuius alterius ; quod et dictum prius congruet et nunc. Proprium /Sas enim unicuique natura, optimum et delectabilissimum est unicuique ; et homini utique que secundum intellectum vita, si quidem maxime hoc homo. Iste ergo et felicissimus. [8] Secundo autem, qui secundum aliam virtutem. Secundum ipsam enim operaciones, humane. Iusta enim et forcia et alia que secundum 78am virtutes, ad invicem agimus in commutacionibus et necessitatibus et accionibus omnimodis, et in passionibus quod decet unicuique conservantes. Hec autem esse videntur omnia humana. Quedam autem et accidere a corpore videntur, et multum coappropriari passionibus moris virtus. 78ai5

CAPITULUM IX

Coniugata est autem et prudencia, moris virtuti, et hec prudencie. Si quidem prudencie quidem principia, secundum morales sunt virtutes, rectum autem moralium, secundum prudenciam. Concopulate autem hee et passionibus, circa compositum ySaio utique erunt. Compositi autem virtutes, humane ; et vita utique que secundum has et felicitas ; que autem intellectus, separata. Tantum enim de ipsa dictum est. Cercius dicere enim, maius proposito est. Videbitur autem utique et exteriori largicione in parvum vel in minus indigere morali. Necessariis quidem enim ySaas ambobus opus ex equali sit, et si magis laborat circa corpus

^/b_p2£b *p*>Kp>MbOb* 1-2 inmortale facere *(airadavarí^eiv* (¿770- Lb) *potius qitam adavari&iv KbMbOb)* 3 ipso (avrw)] avrw *LbPb* pretiositate] ttoiótttjtí *Kb : TcXeioTijTt Ob* 4 omnibus] *post vjTfpéxcc PzPb : om. Lb* autem] *om. KbMb* 5 unumquodque esse (¿'/caaror eivac)] e/caaros· etvat *NbPzLbPb : etvai €Ko.aros KbOb : eivat €Kaa7ov Mb* 10 maxime hoc] *inv. PbKbMbOb* n secundum ipsam] «ara *PbKbMbOb* 15 conservantes] *ante* 14 quod decet *PbKbMbOb* 19 hec] *avrfj Kb* 22 Concopulate autem hee] *avvyprpfiÉvrj ß" avraîs* circa] *Kal praem. PzMb* 24 secundum has] *tear auras NbPzLb* 25 dictum est *(eïp-qrat codd.)* 26 largicione] + *rj PbKbMbOb* 28 ex] *Kal praem.*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt Lv(= KuRk) 1 moralia moralem *Lp*

politicus et quecumque talia ; parvum utique quid, differet. Ad operaciones autem, multum differet. IJberali quidem enim opus
78a3o erit pecuniis, ad agere liberalia ; et iusto utique ad reddiciones. Voluntates enim inmanifeste. Simulant enim et non iusti, iuste agere velle. Forti autem potencia, si quidem perficit aliquid
eorum que secundum virtutem ; et temperato potestate. Qualiter enim manifestus erit vel iste, vel aliorum aliquis ? Queritur
78a35 autem quid utrum principalius virtutis, eleccio, vel acciones,
78bi ut in ambabus existentis. Perfectum utique manifestum, quod in ambabus utique erit. Ad acciones autem multis opus est ; et
quanto utique maiores sint et meliores, pluribus. Speculanti autem nullo talium ad operacionem necessitas, set ut dicere et
78b5 impedimenta sunt ad speculacionem. Secundum quod autem homo est, et pluribus convivit, eligit que secundum virtutem agere. Opus habebit igitur talibus, ad humaniter conversari.

CAPITULUM x

Perfecta autem felicitas quoniam speculativa quedam est operacio, et hinc utique apparebit. Deos enim maxime suspicati
78bio sumus beatos et felices esse. Acciones autem quales attribuere debitum ipsis ? Utrum iustas ? Vel ridiculi apparebunt commutantes et deposiciones dantes, et quecumque alia talia. Set fortes, sustinentes terribilia et periclitantes quoniam bonum ? Vel liberales ? Cui autem dabunt ? Inconveniens autem et si erit
78bi5 ipsis nummisma, vel aliquid tale. Si autem temperati, quid utique erunt ? Vel onerosa laus quoniam non habent pravas concupiscencias. Pertranseuntibus autem omnia, apparebunt utique que circa acciones parva et indigna diis. Set tamen et vivere omnes suspicati sunt ipsos, et operari ergo. Non enim opor-

Nbptjyb _pbA'b.MbOb j parvum] 4- *yàp* 2 differet (? Sta^epot J7b)] Sta- *P2, corr.Lb* : 3ia<^€pet Nb, *pr.m. Lb*¹ Pb : A'bOb 4 enim2] Sr 4-5 iuste agere velle] *povXectSai 8tKa.toiTpa.y€Îv* 7 Queritur (Ç'jjreîrai AzbAb)J *apt/ncr^TiTiLTai.* 8 autem quid (5é n 5¹B2)] Se NbP3/-bPb : re *KbMbOb* 11 Speculanti] *ra>v OewpovvTuw py.m.* 14 convivit] *ffu^fjv NbLb* quo] to *Mb* 20 Vel] *om.* A'b 21 dantes] *aitobiMvres* alia] *om. PbKbMbOb* 24 Si (ei')] aiZ.bPb 27-28 et vivere tc)] ^ren-at AZb : 28 oportet (SaW2)] Si/

CwFhUt EoKsKtDbOqSt Lv(= KuRk) 23 dabunt ? *EoOq* : dabunt. *IxsSt* ¹ dabuntur. *CwFJFKFDblP* : dabuntur ? *Fh2Ut* : dabitur *Kt*2 *(signum interrogativum signi quo syllaba* ur *notatur speciem fere praebet)*

tet dormire quemadmodum Endymiona. Viventi utique ab y8b2o
agere ablato, adhuc autem magis a facere, quid relinquitur prefer
speculacionem ? Quare dei operacio beatitudine differens, spe-
culativa utique erit ; et humanarum utique que huic cognatissi-
ma, felicissima. Signum autem et non participare reliqua anima-
lia felicitate, tali operacione privata perfecte. Diis quidem enim 78025
omnis vita beata, hominibus autem in quantum similitudo que-
dam talis operacionis existit. Aliorum autem animalium nullum
felix est, quia nequaquam communicat speculacione. In quan-
tum utique pertendit speculacio, et felicitas, et quibus magis
existit speculari, et felices esse, non secundum accidens, set ySbjo
secundum speculacionem. Hec enim secundum se ipsam honora-
bilis. Quare erit utique felicitas, speculacio quedam. [9] Opus
erit autem et exteriori prosperitate homini enti. Non enim per
se sufficiens natura ad speculari, set oportet et corpus sanum
esse, et cibum et reliquum famulatum existere. Non tamen 79a!
existimandum multis et magnis indigere futurum felicem, si
non contingit sine exterioribus bonis beatum esse. Non enim in
superhabundancia per se sufficiens neque iudicium neque accio.
Possibile autem et non principes terre et maris agere bona. Et 793.5
enim a moderatis poterit utique aliquis agere secundum virtu-
tem. Hoc autem est videre manifeste. Idiote enim potentibus
non minus videntur studiosa agere, set et magis. Sufficiens
autem, tanta existere. Erit enim vita felix, secundum virtutem
operantis. Et Solon autem felices forte enunciavit, bene dicens 79a!
moderate hiis que extra ditatos, agentes autem optima ut existi-
mabat et viventes temperate. Contingit enim moderata possiden-
tes, agere que oportet. Videtur autem et Anaxagoras non divitem
neque potentem existimare felicem, dicens quoniam non utique
admirabitur si quis inconveniens appareat multis. Isti enim iudi- 7gai5
eant hiis que extra, hec sencientes solum. Consonare utique racio-
nibus videntur, sapientum opiniones.

NbP2Lb PbKbMbOb 2 ablato P2LbOb *vel à.<(>af.povp.évcp* Pb)] *¿(ftri-p7]¡j,¿vov N*| : ai/>aipovp.€vov /<b :* 3 speculacionem (flecopcas)] *decu-pla P*>KbM*i>0*) 7 beata] 4- *Tocavr^s ovar¡s ιι¡s èvepyelas P2M'°0^ {dei. sec.m.P2)* 12 Hec (c1vιt?)] auri; Ar° ; *avry Aid. ig* neque iudicium] *om.Kb* accio (?) *-rrpa-*£is)] ai *TTpàÇeis s.l. P2,* 20 principes *{àpxovras)] apxovra , s.l. P2* 21 secundum] *ra praem.* 26 ditatos (xe^op-yjyTj/xevov?)] *-vot$* Ab ut (cos)] *om. P W* 31 solum (ptóvov PbK◗)] *pcovcuv* utique] 8eî (?) Nb : 8è Ob

CwFhUt EoKsKtDbOqSt L?{ = KuRk) i endimiona *KslP* (edi- *Ku)*

Fidem quidem igitur et talia habent, quandam. Verum autem in operabilibus ex operibus et vita, iudicatur. In hiis enim,
79a2o dominans. Intendere autem predicta oportet ad opera et vitam,
scii, sermonibus ab. ca. da.ca.
inferentes ; et consonantibus quidem operibus, acceptandum,
scii, sermonibus ab.ca. seu existimandum
dissonantibus autem, sermones suscipiendum. Secundum intel- 5
lectum autem operans et hunc curans et dispositus optime, et dei amantissimus videtur esse. Si enim quedam cura humano-
79a25 rum a diis fit quemadmodum videtur, et erit utique bene rationabile et gaudere ipsos optimo et cognatissimo ; hoc autem utique erit intellectus ; et diligentes maxime hoc et honorantes rebene- 10
ficiare, ut amicis ipsis curatis, et recte et bene operantes. Quo-
yga3o niam autem hec omnia sapienti maxime existunt, non inmanifestum. Deo amantissimus, ergo. Eundem autem conveniens, et felicissimum. Quare et utique sic erit sapiens maxime, felix.

CAPITULUM XI 15

[10] Utrum igitur, si et de hiis et virtutibus adhuc autem de amicicia et delectatione sufficienter dictum est in typis, finem
79a35 habere existimandum eleccionem ? Vel quemadmodum dicitur
7gbi non est in operabilibus finis speculari singula et cognoscere, set magis operari ipsa. Nichil utique de virtute sufficiens scire, set 20
habere et uti temptandum, vel si aliqualiter aliter boni fimus. Si quidem igitur essent sermones per se sufficientes ad facere
7gb5 studiosos, multas utique mercedes et magnas iuste ferrent secun-

NbPzLb PbKbMbOb 2 operabilibus *(npaKTots)] upa-KriKois NbKbMbOb* 3 Intendere autem] *okottecv Pz* : S17 *cr/co-Treiv Kb* 4 inferentes *(¿TTi^epovTas)'] <f)€povTas KbMbOb* 7 esse] *om. KbMbOb* humanorum *(àvdpajTrivajv)] à.v0pœttcüv Kb* ii amicis] *</>iXov[j.€vajv Pb* curatis (? *cTTip.eXovp.évajv')] èmp,eXovp.évovs* 12 hec omnia] *inv. KbOb* 13 deo amantissimus (fleo^iAecrraros)] *-rov KbMb* autem] *om. KbMbOb* 16 et de *(irepi* re NAL¦3)] *irepl* de2 (tté/ji)] *Kat NbPzLbMb : om. PbKbOb* 20 Nichil (ovSev)] oiîâè 21 fimus (ytvó/xetfa)] *ytvoíp.eOa PbKbOb (ante* boni *Pb)* 23 magnas] *om. Kb*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt L?(= KuRk} 4-5 scilicet sermonibus ab. ca. (ab. ca. *ante* scil. *primo Fh) bis supra* 4 consonantibus *et* 5 dissonantibus *FhOqSt, semel ser. sed signo* ll *ad utraque verba retulit marg. Eo* : scilicet sermonibus *ad* 5 dissonantibus *tantum hab. marg. Ut* : ab. ca. *supra* 4 consonantibus *sed* scilicet sermonibus ab. ca. *(cancell.)* supple sermonibus ab. ca. *supra* 5 dissonantibus *hab. Ks* 4 da. ca. *s.l. FhKsOqSt, marg. Eo* 5 seu existimandum *s.l. St, marg. FhEo* 10 et honorantes *om. EolKlLv* 16 et] *om. KsLv* 17 tipis *UtKsEol* : tipus *Eol*

dum Theognin, et oporteret utique has tribuere. Nunc autem videntur provocare quidem et movere iuvenum liberales posse sermones et morem nobilem, et ut vere amantem bonum facere utique katakochimum ex virtute, multos autem non posse ad 791,10
bonitatem provocare. Non enim nati sunt verecundie obedire, set timori, neque recedere a pravis propter turpe, set propter penas. Passione enim viventes proprias delectaciones persequuntur, per quas ipse erunt, fugiunt autem oppositas tristicias ; boni autem et ut vere delectabilis, neque intellectum habent non 791,15
gustativi existentes. Tales autem quis utique sermo transformaret ? Non enim possibile vel non facile que ex antiquo consuetudinibus comprehensa sermone transmutare. Amabile autem forte est si omnibus existentibus per que epieikees videmur fieri, accipiamus virtutem. Fieri autem bonos existimant hii 791,20
quidem natura, hii autem consuetudine, hii autem doctrina. Quod quidem igitur nature, manifestum quod non in nobis existit, set per aliquam divinam causam ut vere bene fortunatis existit. Sermo autem et doctrina ne quando non in omnibus potest, set opus est preparatam esse consuetudinibus auditoris animam 791,25
ad bene gaudere et odire, quemadmodum terram nutrientem semen. Non enim utique audiet sermonem commonentem neque intelliget qui secundum passionem vivit. Sic autem habentem, qualiter possibile persuaderi ? Totaliter autem non videtur sermoni obedire passio, set violencie. Oportet utique morem
preexistere aliqualiter proprium virtutis, diligentem bonum et 791,30
aspernantem, turpe. Ex iuvene autem duccione recta sortiri ad virtutem, difficile non a talibus nutritum legibus. Temperate enim vivere et perseveranter, non delectabile multis, aliterque et iuvenibus. Propter quod legibus oportet ordinatam esse nutri-

NbP2Lb PbKbMbOb 3 sermones] *om.* 4 katakochimum] *KaroKO))(ip.ov Kb, marg.* Ob 7 persequuntur (.P2)] + *Kal* 8 ipse (aurai)] aurae 9 intellectum] *cwoias pr.m. Nb, P2Lb* 10 autem] S17 11 consuetudinibus (roîs €0€fft)] rots *-qScai* 17 per aliquam divinam causam (Sici *rivos Scias alrias corr. P2,* Lb)] 3ia *rivas Scias alrias* (16-17 set— existit *om. Pb)* ut] *om. Kb* 18 potest (taquet *NbP2LbPb vel èvia\vct* Zib)] *cvia%vr) MbOb* 19 opus est *(8cct NbLb Ob vel 8ci* M!') Sei? *P2PbKb* consuetudinibus *(rois eScai codd.')'] rois rjScui Aid.* 21 neque] + *av NbP2LbPb* : -f- *av KbMbOb* 23 autem (Nb)] *rc* 28 vivere (7VbP2)] *post* perseveranter *cett.*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt Li›| = KuRk) 8 quas] + scilicet *{om. St)* passiones *s.l. FhKsSt, marg. Eo* ipse] + scilicet delectaciones *s.l. FhKsSt, marg. Eo*

79b35 cionem et adinvenciones. Non erunt enim tristia consuetudinarie
8<?ai facta. Non sufficiens autem forte iuvenes existentes, nutricione
et cura sortiri recta, set quia et virum factum oportet adinvenire
ipsa et assuefieri, et circa hec indigebimus legibus, et totaliter
utique circa omnem vitam. Multi enim necessitati magis quam
80a5 sermoni, obediunt ; et iacture, quam bono. Propter quod existi-
mant quidam legispositores oportere quidem advocare ad virtu-
tem, et provocare boni gracia ut obedientibus hiis qui epieikees
consuetudinibus precedentibus ; inobedientibus autem et degene-
rioribus existentibus, et penas et puniciones apponere, insanabiles
80aio autem totaliter, exterminare. Epieikea quidem enim et ad bonum
viventem sermoni obedire, pravum autem delectacionem appe-
tentem, tristicia puniri quemadmodum subiugale. Propter quod
et aiunt oportere tales fieri tristicias, que maxime contrariantur
amatis delectacionibus.

Soais Si igitur quemadmodum dictum est, futurum bonum nutriri
bene oportet et assuefieri, deinde sic in adinvencionibus studio-
sis vivere et neque nolentem neque volentem agere prava, hec
autem fient utique viventibus secundum quendam intellectum
et ordinem rectum habentem fortitudinem. Paterna quidem
nominaliter
80a2o igitur precepcio non habet forte neque coactum, neque utique
totaliter que unius viri non regis existentis vel alicuius talis. Lex
autem coactivam habet potenciam, sermo ens ab aliqua pruden-
cia et intellectu. Et hominum quidem odiunt contrariantes moti-
bus, et si recte ipsum operentur. Lex autem non est onerosa pre-
Soaas cipiens epieikes. In sola autem Lacedemoniorum civitate cum
paucis legispositor curam videtur fecisse et nutricionis et adin-
vencionum. In pluribus autem civitatum neglectum est de tali-
bus, et vivit unusquisque ut vult, cyclopice themisteuon puero-

i consuetudinarie (ctvp^ó'ús)] *avvq0r¡* 3 virum fac-
tum *(a.vSpa>6évTa.y* -raç 4 indigebimus + av 6 iacture (£j?¿ua)]
8 obedientibus *(vira.Kov<jop.€v(m> N^P^P^O*} vel ¿TraKovcropevcup L^K*3)]
erraKovaopJvots M*}* hiis qui epieikees] tújp *(om.* 7kfb) *€ti€0ko)s* *: rchv em-*
«ikcDj' *u)$ Pb* 9 precedentibus *['npoqyovprévois S.l.* -P2)] *irporiyoup.evais N^P^L^O^ :*
7Tpo7]yp.€va>v P^K} : irporjypévots M'0* 10 et penas («oXáaeis re NbP2)] *KoXáoeis*
n et] *om.* 16 igitur] 5' *oSv* 21 neque1 (oi)8¿ 2VbP2)] *ov&¿ 8-q*
PiiK'aM'°O'° : otlre 817 Pb 24 odiunt = *¿yPpatvovat potius quam €-xQa.ipov<n*
29 puerorum] *irtpl TraiScov Nb*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt LP(-KuRk) *21* nominaliter *s.l. St, marg. Ut :*
no. ca. *s.l. Oq*

rum et uxoris. Optimum quidem igitur fieri communem curam et rectam, et operari ipsum posse. Communiter autem negligen- 8oa30
tibus, unicuique videbitur utique convenire suis filiis et amicis ad virtutem conferre vel eligere quidem. Maxime autem utique hoc posse videbitur ex dictis, legispositivus factus. Communes quidem enim cure, manifestum quoniam per leges fiunt, epieikees autem que per studiosas. Scriptas autem vel non scriptas, nichil 8obi utique videbitur differre, neque per quas unus vel plures erudientur, quemadmodum neque in musica et exercitativa et aliis rudimentis. Quemadmodum enim in civitatibus potestatem habent legalia et mores, sic et in domibus paterni sermones et mores, et 8obs adhuc magis propter cognacionem et beneficia. Preexistunt enim diligentes et facile obedientes nature. Adhuc autem et differunt secundum unumquemque discipline communium, quemadmodum in medicinali. Universaliter quidem enim febricitanti confert abstinencia et quies, alicui autem, forte non. Et 8obio pugil forte non omnibus eandem pugnam circumponit. Cercius agere autem videbitur utique unumquodque, propria cura facta ; magis çnim conveniente potitur unusquisque. Set curabit quidem optime, secundum quod et medicus et exercitativus et omnis alius universale sciens quoniam omnibus vel talibus autem 8obij
Ge. ca. neu. ge. 110. ca. plu.
congruit. Communis enim sciencie et dicuntur et sunt ; non solum, set et unius alicuius. Et nichil forte prohibet bene curare et non scientem entem, considerantem autem diligenter accidencia in unoquoque propter experientiam, quemadmodum et

7Çbp2Lb **MbMbOb** 4 Maxime] /xâAAoy *PbKbMbOb* 7 autem2] *om.* Kb 9 et1] i? *PbKbMbOb, s.l. P2* rudimentis (-TraiSiu/xaraji')] Ét t l t ijBeu/f.iÎt íu f *PbKb MbOb, s.l. P2* 11 mores2 (rà rà ç0r/ *KbMbObPz* 13 et2] *om. Mb, pr.m.Ob* 16 abstinencia et quies] *inv. PbKbMbOb, s.l. P2* 18 autem] 817 *PbKbOb : Mb* utique] *om. Kb* unumquodque] *¡¿áXAov to kg.9' (Katrrov* 20 secundum quod (xa0* ó)] wa6' *ev NbLbPbKbMb : KaÔéva P2* : (rov *s.l.) koEáXov Ob (an sec.m.?) : cf. Michael Eph.* ,p.614, 5-6 21 quoniam] *t t PbKb* talibus autem (rois· roioî? 3è)] roîç *tolqls Set pr.m.Kb : toÎs* rotoîaSe *cell.* 22 congruit] *om.* 23 et1] *om.Kb* Et2] *om.*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt Lv(= KuRk) 6 epieikes *KsKtOqStLP* 19-22 Set — congruit] 4- Commentator *(Michael Ephesinus.p.* 614) ponit duas alias litteras, set idem sunt in sensu cum hac. Secundum autem quod littera habet 'universalis' genitivi casus, sic ordina : Sciens universale curabit, ea suple que, universalis, id est omnis civitatis, optime *marg. EoKsSt* 22 ge. ca. neu. ge. (neu. ge. *om. Oq) s.l. FhKsOqSt, marg. Eo* no. ca. plu *(om. Oq) s.l. FhKsOqSt, marg. Eo*

medici quidam videntur sui ipsorum optimi esse, alteri nichil
8ob20 utique potentes sufficere. Nichil autem minus forte volenti artifici fieri et speculativo, ad universale eundum esse videbitur utique et illud cognoscendum qualiter contingit. Dictum est enim quoniam circa hoc sciencie. Forte autem utique et volenti per curam meliores facere sive multos sive paucos legispositivum
8ob25 temptandum fieri, si per leges boni fiamus utique. Quam enim igitur et propositam disponi bene, non est cuiuscumque, set si quidem alicuius scientis, quemadmodum in medicinali et reliquis quorum est cura aliqua et prudencia.

CAPITULUM XII

Igitur post hoc intendendum unde vel qualiter legispositivus
8objo fiet utique quis. Vel quemadmodum in aliis a politicis ? Particula enim videbatur politice esse. Vel non simile videtur in politica et reliquis et scienciis et potenciis ? In aliis quidem enim iidem videntur et potencias tradentes et operantes ab ipsis, puta medici, scriptores. Politica autem repromittunt quidem
8iai docere sophiste, agit autem ipsorum nullus, set civiliter conversantes, qui videbuntur utique potencia quadam hoc agere et experiencia, magis quam mente. Neque enim scribentes neque dicentes de talibus videntur, quamvis melius erat forte quam
8ia5 sermones vindicativos et concionativos, neque rursus politicos facientes suos filios vel aliquos alios amicorum. Racionabile autem erat, si quidem poterant. Neque enim civitatibus melius nichil relinquerent utique neque sibi ipsis existere eligerent utique magis tali potencia, neque utique amicissimis. Non tamen
8iaio parvum videtur experiencia conferre. Non enim utique fierent per politicam consuetudinem, magis politici. Propter quod desi-

NbP²Lb PbKbMbOb i quidam] *cvca Kb* sui ipsorum] e'auroîç *corr. Nb, PzMb* 5 utique] om. *KbMb, pr.m. O'!* 7 Quam] *arriva* 12 Igitur *(ap'A N», corr. Pz, corr. Kb,* M»)] *S.p' ovv* 16 iidem] *oSto€, Kb* 17 medici (tarpoi *larpiKol* 27 Non enim utique fierent (ou *yàp av eylyvovro)'] ov yap eyivovro av Nb, s.l. P²* : oùâè *yàp eylyvovro av PbKbMb : eylvovro yàp av LbOb : ylvovrai yàp pr.m. P²* 28 politicam] *om. NbLb* magis] *om. PbKbMb*

CwFhUi EoKsKtDbOqStL^(= KuRk) 1 optimum *UtEoOq]* 5 hoc sciencie] -fi id est (scilicet *UtEo)* universale sunt sciencie (sunt sc. *om. UtOq] s.l. Ks OqSt, marg. FhUtEo* 7 Quam] -fi scilicet legem *s.l. FhKsSt, marg. UtEo* 16 idem *CwRk* ; hiidem *Ks* 22 vindicativos] indicativos *Cw [cf.* **325.6-7)**

derantibus de politica scire, opus esse videtur experiencia. Sophistarum autem repromittentes valde videntur longe esse a docere. Totaliter enim neque quale quid est neque circa qualia sciunt. Non enim utique eandem retorice neque deteriorem ponerent. Sun?
5 Neque utique existimarent facile esse leges ponere congreganti approbatas legum, eligere enim esse optimas, quemadmodum neque eleccionem existentem intellectus, et indicare recte, maximum, quemadmodum in hiis que secundum musicam. Experti enim circa singula iudicant recte opera, et per que vel 8ia2o
10 qualiter perficiuntur, intelligunt que oportet, et qualia qualibus concordant. Inexpertis autem, amabile non latere, vel bene vel male fiat opus, quemadmodum in scriptiva. Leges autem politicis operibus, assimulantur. Qualiter igitur ex hiis legispositivus fiet Sibi utique aliquis vel optimas iudicare ? Non enim videntur neque
15 medicativi ex conscripcionibus fieri, quamvis temptent dicere non solum curaciones, set et (id est qualiter) ut sanentur utique et (id est qualiter) ut oportet curare singulos dividentes, habitus. Hec autem expertis quidem 8ibs utilia esse videntur, nescientibus autem, inutilia. Forte igitur et legum et politeiarum congregaciones potentibus quidem spe-
20 culari et iudicare que bene vel contrarium, vel qualia qualibus congruunt, utilia utique erunt, hiis autem qui sine habitu talia pertranseunt, iudicare quidem bene non utique existit, si non Stbio quoniam secundum casum. Intelligibiliores autem ad hec forte utique fient. Relinquentibus igitur prioribus (id est inpcrserutatuiii) inperscrutabile
25 quod de legisposicione, ipsos intendere magis melius forte, et totaliter utique de politeia ut ad potenciara que circa (acus. ca.) humana 8ibi5 philosophia perficiatur. Primum quidem igitur si quid secundum partem dictum est bene a progenitoribus, temptemus pertransire.

A'bP2Ah *PbA'bdib(Jb* 3 neque2 (oóS¿ _ZVb_P2)J 7 7 7 iudicare (ró *Kptvai* A'h *P2Lb, corr.* Oll ¡J *τον Kpîvai KbMb, pr.m.* Ob (?) : 70 *τον Kplvai* 10 intelligunt que oportet *(avriâatv a.* Set)J *crwiacriv NbLb, corr. Ob : avviaaatv cett.* 11 vel! (r) A*')J et 12 politicis] TToAtTtK^í *py.m.Kb* 20 que (t¿ *s.l. P- ?)* rt vel2 *(rj NhPz); Kai* 22 existit *(virápxei NbPb)] vnápxoi* 23 quoniam *cipa l(>* utique (Sı))j Seî iVb : *om. KbMb()b* humana *(àvBpd>7Tiva)] ¿vdpdiTreia KbMbOb*

CwFhUt EoKsKtDbOqSt LP{=KuRk) 3 Taliter *CwLP* 4 rethorice *UtEoDbOqRk* : rctorice *Ku* 7 eleccionem] + existimarent suple *s.l. St, marg. Fh* : scilicet existimarent *marg. Eo* 12 scriptura *EozStl* io id est qualiter ... id est qualiter *s.l. St, marg. FhUtEo (semel scr. sed signo ' ' ad atraque verba retulit Eo, semel marg. Ut)* 20 que] qui *Kt* : quidem *Ksl* : *an scrib.* quid ? 24 id est inperscrutatum *s.l. OqSt, marg. FhUtEo* 26 acus. ca. *s.l. St, marg. Eo*

Deinde ex congregatis politiis speculari qualia salvant et corrumpunt civitates et qualia singulas politiarum et propter quas causas
8ib2o hee quidem bene, hee autem contrarium civiliter agunt. Consideratis igitur hiis, forte utique magis conspiciemus et qualis politia optima et qualiter unaqueque ordinata et quibus legibus et consuetudinibus utens. Dicamus igitur incipientes.

A'tjpayj, P2, Kb

4 igitur (? yoBv)] yip

6 Dicamus] Xéyop.ívpr m

Aristotelis Latini volumina sequentia iam edita sunt :

Codices descripserunt G. Lacombe, A. Birkenmajer, E. Franceschini, M. Dulong, L. Minio-Paluello : Volumina tria (1939-1961), iterum imprimenda.

Operum editiones :

1.1-5 Categoriae (Transi. Boeth., Compos., Moerb., Lemm. Simplicii, Ps.-August. Paraphr.), ed. L. Minio-Paluello, 1961.

I. 6-7 Categoriarum Supplementa : Porphyrii Isagoge, (Transi. Boeth., Fragm. Victorini), «Liber Sex Principiorum», ed. L. Minio-Paluello, 1966.

II. 1-2 De Interpretatione (Transi. Boeth. et Moerb.), edd. L.Minio-Paluello et G. Verbeke, 1965.

111.1-4 Analytica Priora (Transi. Boeth. [rec. duae] et Anon. ; Scholia), ed. L. Minio-Paluello, 1962.

IV. 1-4 Analytica Posteriora (ed. ait. Transi. Ioan, et Gerardi; ed. prima Transi. Iacobi et Moerb.), ed. L. Minio-Paluello et B. G. Dod, 1968.

V. 1-3 Topica (Transi. Boeth. [cum fragra. Recens, ait.] et Anon.), ed. L. Minio-Paluello, 1969.

VII.2 Physica (lib. 1 et II.1 : Transi. Vatic.), ed. A. Mansion, 1957-

XI. 1-2 De Mundo (ed. ait. Transi. Barthol. et Nicolai ; ed. prima Transi. Rinucii, Argyropuli, Sadoleti. et Paraphr. Apulei), edd. W. L. Lorimer, L. Minio-Paluello, G. F. Muscarella, 1965.

XVII.2.v De Generatione Animalium (Transi. Moerb.), ed. H. J. Drossaart-Lulofs, 1966.

XXV. i-i' Metaphysica (lib. I-IV.4 : Transi. Iacobi [Vet.ma] et Compos. [Vetus]), ed. G. Vuillemin-Diem, 1970.

XXVI. 1-3 (fase, secundus) Ethica Nicomachea (lib. 1I-1II = 'Ethica Vetus'; lib. I et fragmenta lib. II-X : 'Ethica Nova', 'Borghesiana', etc.), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXVI, 1-3 (fase, tertius) Ethica Nichomachea (transi. Grosseteste : Textus Purus), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXIX.i Politica (lib. I et II.1-11 : Transi. Moerb. 'imperfecta'), ed. P. Michaud-Quantin, 1961.

XXXIII Poetica (ed. ait. Transi. Moerb. ; ed. prima Averrois 'Poetriae' Hermanno interprete), ed. L. Minio-Paluello, 1968.

UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII AEVI
ACADEMIARUM CONSOCIATARUM AUSPICIIS
ET CONSILIO EDITUM

ARISTOTELES LATINUS

EDITIONI CURANDAE PRAESIDET

L. MINIO-PALUELLO

XXVI 1-3
FASCICULUS QUARTUS

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

LEIDEN
E. J. BRILL

1973

ARISTOTELES LATINUS

XXVI 1-3

FASCICULUS QUARTUS

ETHICA NICOMACHEA

Translatio Roberti Grosseteste Lincolniensis
sive
'Liber Ethicorum'
B. Recensio Recognita

edidit

RENATUS ANTONIUS GAUTHIER

LEIDEN
E. J. BRILL

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

1973

Reprint edition: Turnhout, Brepols, 2002
ISBN 92-990007-3-5
ISSN 1381-561X
© Union Académique Internationale - Bruxelles 2002

L. S.

Huius seriei volumen XXVI. 1-3 Ethicorum Nicomacheorum latine e graeco sermone aetate media redditorum textus omnes editori nostro notos continet in quinque fasciculos divisum quorum singuli haec amplectuntur :

primus — Praefationem ;

secundus — Translationem Antiquissimam librorum II et III (' Ethicam Veterem una cum Translationis Antiquioris libro I (' Ethica Nova ') et reliquiis ceterorum librorum Hoferianis atque Borghesianis ;

tertius — Translationis Roberti Grosseteste Lincolniensis (' Libri Ethicorum ') textum purum ;

quartus — Translationis eiusdem Lincolniensis textum ab ignoto quodam recognitum eumque late vulgatum ;

quintus — Indices verborum latinum-graecum et graecum-latinum.

L. M.-P.

3.

TRANSLATIO ROBERTI GROSSETESTE

LINCOLNIENSIS

SIVE

‡ LIBER ETHICORUM ’

B.

RECENSIO AB ANONYMO RECOGNITA

CONSPECTUS SIGLORUM

in adnotatione recensionis recognitae adhibitorum

L = translatio Lincolniensis

L1 = translationis Lincolniensis editio maior

L2 = translationis Lincolniensis editio minor

R = translationis Lincolniensis recensio recognita

Rp = recensionis recognitae textus Parisiacus, hic est textus quem habebat exemplar Parisiacum

Rp1.2 = exemplaris Parisiaci antiquioris duplicati pecia prioris vel secundi ordinis (**Rpla** = pecia prioris ordinis germana ; *Rplb* = pecia prioris ordinis refecta)

Rp' = exemplar Parisiacum recentius, hoc est codex Parisinus, bibl. nation., lat. 16584, qui siglo *Kw* designatur (*pr.m.Rp*} = verba ipsius librarii; *corr.Rp*} = verba quae a quodam correctore progrediente tempore in exemplari scripta sunt et a quibusdam codicibus ab exemplari descriptis testificata ; *rec.Kw* = verba a recentiore correctore scripta, cum codex *Kw* locum exemplaris iam non habebat)

*Rp** = exemplaris Parisiaci antiquioris pecia refecta et ad normam translationis Lincolniensis correcta

Rt = recensionis recognitae textus italiens, qui in codice Toletano *Tp* praecipue adservatur

I. LIBRI LATINI

L2 ***Kv*** — cod. Parisinus, bibl. nation., lat. 12954 : saec. xm

Rf = Rotomagensis, bibi, munie. I.40 (922) : saec. xinmed.

Yt = Vaticanus, bibi. Apost., Vat. lat. 2995 : saec. xiv

Rarius adlegantur :

Ci = cod. Vaticanus, bibi. Apost., Chisianus E.VII.225 : saec. xm8*-

Ky = Cracoviensis, bibi. Jagell. 501 : saec. xinex-----xrvin.

Ou = Vaticanus, bibi. Apost., Ottobonianus 2524 : saec. xrvin.

Qg = Abrincensis, bibi, munie. 222 : saec. xmex'

Yü = Vaticanus, bibi. Apost., Vat. lat. 2996 : saec. xinex'

[cont.]

R *Aj* = cod. Assisiensis, bibl. commun. 280 : saec. xmex — xivl".
Bq = Basileensis, bibl. Univ. F.I.30 : saec. XIIIe*- — xivin.
Cf= Cantabrigiensis, bibl. mus. Fitzwilliamensis C.F.M. 14 : saec. xme*- — xivin.
Jo = Venetus, bibl. S. Marci 2488 (lat. VI, 43) : saec. xivin.
Lc = Lipsiensis, bibl. Univ. 1336 : saec. xmex. — xivin.
Ku> = Parisinus, bibl. nation., lat. 16584: saec. xniex-— xivin.
Kx = Parisinus, bibl. nation., lat. 17810 : saec. xmex. — xivin.
Pw — Vaticanus, bibl. Apost., Palatinus lat. ion : saec. xinex. — xivin.
Sh = Plagensis, bibl. monasterii, 22 Cpl [476b] 21 : saec. xmex. — xivin.
Tp = Toletanus, bibl. capituli, 47.9 : saec. xme*- (circa 1280)
Tu = Turonensis, bibl. munie. 685: saec. xniex-— xivin.
Vk = Vindocinensis, bibl. munie. 105 : saec. xiii'l. — xivin.

(Alii non nulli codices in adnotatione nominatim adlegantur).

Raro adlegantur :

Albertus, *Leet.* = Lib. I-III : Alberti Magni... Opera omnia... cur. Institutum Alberti Magni Coloniense... t. XIV, Pars I, Fase. I : Super Ethica Commentum et Quaestiones [lib. I-III], Monasterium Westfalorum, 1968

Lib. IV-X : cod. Vat. lat. 722.

Oresme = Maistre Nicole Oresme, *Le livre de Ethiques d'Aristote,* edited by Albert D. Menut, New York, 1940

Thomae *Sent.* = Sancti Thomae de Aquino Opera omnia..., t. XLVII, *Sententia Libri Ethicorum,* Romae, 1969.

II. LIBRI GRAECI

Kb = cod. Florentinus, bibi. Laurent., Plut. LXXXI, **n** : saec. x
= Parisinus, bibi, nat., gr. 1854: saec. xn.
Afll = Venetus, bibi. Mare., gr. 213 : c. 1467
= Venetus, bibl. Marc., gr. Class. IV cod. 53 : saec. xn
0b = Florentinus, bibi. Riccard., 46 : saec. xiv
Pb = Vaticanus, bibi. Apost., Vat. gr. 1342 : saec. xni
P2 = Parisinus, bibi, nat., Coisl. 161 : saec. xiv

Rarissime adferuntur :

Aid. ~ Aristoteles. *Opera, graece...*, t. V, apud Aldum Manutium, Venetiis 1498 ; *B2* = Londin., Mus. Brit., Add. 6790 ; *O1* = Oxon., Corp. Christi, 112 ; *O2* = Oxon., Novi Coli., 227.

COMPENDIA ET NOTAE

add. = ***addidit, -devant***
adn. = ***adnotatio***
cap. = ***capitulum***
hab. — ***habet, habent***
ind. = ***indicavit, -verunt***
inf. = ***inferior***
intevp. = ***interpunxit, -xerunt***
inv. = ***invertit, -terunt***
litt. = ***littera***
om. = ***omisit, -serunt***
praef. = ***Ar.*** *lat.*, ***XXVI Praefatio***
praem. = ***praemisit, -serunt***
scr., scrib. = ***scripsi, scribendum***
secl. = ***seclusi***
s.l. = ***supra lineam***
s.v. = ***sub verbo***
spat. vac. rei. = ***spatio vacuo relicto***
sup. = ***superior***
suppi. ***supplevi, -vit***, etc.
tr. = ***transposuit, -suerunt***

* stellula in adnotatione graeco-latina legentem ad adnotationem latinam refert ; in adnotatione latina lectiones praecedit quae cum quibusdam lectionibus variis graecis quodam modo concinunt.

Grandioribus litteris in textu et in adnotatione latina scripsi verba quae ad normam cuiusdam codicis Graeci a viro docto qui Translationem Lincolniensem retractavit correcta esse videntur ; ***reclinatis litteris*** in textu scripsi verba a Translatione Lincolniensi discrepantia quae non nisi amanuensium menda esse videntur.

LIBER PRIMUS ETHICORUM ARISTOTILIS

CAPITULUM PRIMUM

[1] Omnis ars et omnis doctrina, similiter autem et actus et eleccio, 94a!
bonum quoddam appetere videtur. Ideo bene enunciaverunt bonum quod omnia appetunt.

Differencia vero quedam videtur finium. Hii quidem enim sunt operaciones, hii vero prêter has opera quedam.

Quorum autem sunt fines quidam prêter operaciones, in hiis meliora 9435
existunt operacionibus opera.

Multis autem operacionibus entibus et artibus et doctrinis, multi fiunt et fines. Medicinalis quidem enim sanitas, navifactive vero navigacio, militaris *vero* victoria, yconomice vero divicie.

Quecumque autem sunt talium sub una quadam virtute, quemadmo- 94aio
dum sub equestri *frenefactiva* et quecumque alie equestrium instrumentorum sunt, hec autem et omnis bellica operacio sub militari, secundum eundem *itaque* modum alie sub alteris. In omnibus itaque architectonicarum fines, omnibus sunt desiderabiliores hiis que *sunt* sub ipsis. Horum 94ai5
enim gracia et illa persecuntur.

Differt autem nichil *operaciones* esse fines actuum aut prêter has aliud *quoddam,* quemadmodum in dictis doctrinis.

Si utique *est aliquis finis* operabilium quem propter ipsum volumus, alia vero propter illum et non omnia propter alterum desideramus, proce- 94azo
dit *enim* in infinitum sicque esset vacuum et inane desiderium, manifestum quoniam hic utique erit bonus et optimus.

Igitur et ad vitam, cognicio eius magnum habet incrementum ; et

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 1) ; ***Rp1=Pw Rp2=BqKxLc Rp3—■Kw(Jo) Rp4=AjShTu*** 5 videntur ***PwSh*** 7 videtur -f- esse ***L2*** sunt ***om. Bq1Rp3'4*** 8 has] hac Rp3 13 verol] autem ***L2Rt*** 15 frenifactiva ***L2Rt*** 17 itaque] utique ***L2Rt*** 18 omnibus om. L2 19 et ***om. pr.m.Rp3, Rp4*** 20 operaciones + ipsas ***L2Rt*** 21 quoddam] quiddam L2 (quidam ***Kv*** : ***deest Rf)*** in dictis] inductis ***Rp2>3¡4***

quemadmodum sagittatores signum habentes, magis utique adipiscemur quod oportet.

94a25 Si autem sic, temptandum est figuraliter accipere illud *quod quid* est, et cuius disciplinarum aut virtutum.

Videbitur autem utique principalissime, et maxime architectonice esse. Talis utique et civilis apparet. *Quis* enim esse debitum est disciplinarum in 94b1 civitatibus et quales unumquemque addiscere et usquequo, hec preordinat. Videmus *autem* pretiosissimas virtutum sub hac existentes, utputa militarem, yconomicam, rethoricam.

Utente vero hac reliquis practicis disciplinarum, amplius autem legem 94b5 *proponente* quid oportet operari et a quibus abstinere, *huiusmodi* finis complectitur utique eos qui aliarum. Quapropter hic utique erit humanum bonum.

Si enim et idem est uni et civitati, maiusque et perfectius quod civitatis videtur et suscipere et salvare. Amabile quidem enim et uni soli, melius 94bro vero et divinius genti et civitatibus. Methodus quidem igitur *hoc* appetit, civilis quedam existens.

Dicetur autem utique sufficienter si secundum subiectam materiam manifestetur. Certum enim non similiter in omnibus sermonibus *querendum,* quemadmodum neque in conditis. Bona autem et iusta, de quibus 94bi5 civilis intendit, tantam habent differentiam et errorem ut videantur lege sola esse, natura *non.* Talem autem quendam errorem habent et bona, quia multis contingunt *decrementa* ex ipsis. Iam enim quidam perierunt propter divicias, alii vero propter fortitudinem. Amabile igitur de talibus et ex 94b2o talibus dicentes, grosse et figuraliter veritatem ostendere, et de hiis que ut frequentius et ex talibus dicentes, talia et concludere.

Eodem utique modo et recipere debitum est unumquodque dictorum. Disciplinati enim est in tantum certitudinem inquirere secundum unum- 94b25 quodque genus, in quantum *natura rei* recipit. Proximum enim videtur et mathematicum persuadentem acceptare, et rethoricum demonstrationes expetere.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 1) : ***Rp1=Pw Rp2=BqKxLc Rp3= Kw(Jo) Rp4=AjShTu*** 1 sagittatores] satigatores ***in textu*** sagittatores ***in marg. Rp2*** (sagittatores satigatores ***in textu Lc*** : satigatores ***Bq1*** : sagittatores ***Kx)*** : satigatores Kp'Tu1 3 quod quid] quid quidem ***L2Rt*** 4 cuius] cum ***vel*** cui ***Rp2,3,i*** (cum ***KxTu*** ; cui ***Sh*** : ***obsc. BqiLcrKw1Aj1*** : cuius ***Bq2Lc2, corr. Rp3, Aj2)*** 6 Quis] Quas ***L2Rt, rec.Kw*** 7 et usquequo] usquequoque ***Tp*** : et usquequoque Rp3 8 autem + et ***L2Rt*** 11 proponente] ponente ***L2Rt*** huiusmodi] huius ***L2RtKx*** 15 quidem] quid ***KxLcTu*** 16 hoc] h' ***YtPwRp**** : ***deest Rf*** 18 Dicetur ***Grandiore*** *litt. cap. ind.* ***Kv*** 19 querendum + est ***L2*** 22 non] vero non ***L2RtRp**** (non vero ***Aj)*** 23 decrementa] detrimenta ***L2Rt*** 29 rei natura ***L2Rt***

Unusquisque *iudicat* bene que cognoscit et horum est bonus iudex. Secundum unumquodque certe eruditus. Simpliciter autem *quem* circa 95a1
omnia eruditus est.

Idcirco politice non est proprius auditor iuvenis. Inexpertus enim est eorum qui secundum vitam sunt actuum. Raciones autem *de hiis et ex hiis.*

Amplius autem passionum secutor existens, inaniter audiet et inuti- 95a5
liter, quia finis est non cognicio, set actus. Differt autem nichil iuvenis secundum etatem *aut* secundum morem iuvenilis. Non enim a tempore defeccio, set propter secundum *passiones* vivere et persequi singula. Talibus enim inutilis cognicio fit, quemadmodum *in* incontinentibus. Secundum racionem autem desideria facientibus et operantibus, multum *utique* gjaro
utile erit de hiis scire. Et *quid* de auditore et qualiter demonstrandum et quid proponimus, prohemialiter dicta sint tanta.

SECUNDUM CAPITULUM

[2] Dicamus autem resumentes, quoniam omnis cognicio et eleccio bonum aliquod desiderat, quid est hoc quod dicimus civilem desiderare, 95ai5
et quid est omnium operatorum summum bonum.

Nomine quidem igitur fere a plurimis confessum est. Felicitatem enim et multi et excellentes dicunt. Bene vivere autem et bene operari idem existimant ei quod est *esse felicem.*

De felicitate autem que est, *alterantur,* et non similiter multi sapienti- gsaao
bus tradiderunt. Hii quidem enim apertorum quid et *manifestarum,* utputa voluptatem, aut divicias, aut honorem ; alii autem aliud. Multociens autem et idem ipse alterum. Egrotans quidem enim, sanitatem. Mendicans autem, divicias. Conscii autem sibi ipsis ignorancie, eos qui magnum ali- 95a25
quid et super ipsos dicunt, admirantur. Quidam autem existimaverunt prefer *hec multa* bona, *aliud* esse secundum se ipsum. Quod et omnibus causa est essendi bonum.

L2=RfKvYt *Rt--* ***Tp*** ***RplPecia*** *1)* : ***Rp1~Fw Rp2—BqKxLc Rps=Ko:(Jo) Rpi=AjShTu*** *1* iudicat] autem iudicat ***L2Rt*** ***est]*** autem ***L2*** : autem est ***Rt*** 2 Secundum — eruditus] Secundum unumquodque igitur eruditus «P1: Secundum ergo unumquodque bene iudicat in unoquoque eruditus *corr.* ***Rp3*** : ***om. L2Rp2 pr.m.Rp3*** quem] qui ***L2Rt, rec.Kw*** 5 de hiis et ex •hiis] ex hiis et de hiis sunt ***L2Rt*** io fit ***om. L2*** in ***om. L2RtBqSh*** II-I2 utile utique L2 12 quid] quidem ***L2Rt*** 13 sunt ***RfBqRp3*** 19 et2 ***om. pr.m.Rp3, Rp**** 20 felicem esse ***L2(-Kv*** : felicitatem esse ***Rf)Rt*** 21 altercantur «P4 22 manifestorum ***L2RtPwRp3t**** 23 aut1 ***om. L2Rt*** aliud] aliter ***L2*** 25 autem2 ***om. L2 zq*** multa hec ***L2Rt***

Omnes quidem igitur perscrutari opiniones, inanius fortassis est. Suffi-
95a3° ciens autem eas maxime que superficietenus *autem* apparent vel *estimentur* habere aliquam racionem.

Non lateat autem nos quoniam differunt que a principiis raciones, et que ad principia. Bene enim et Plato dubitavit hoc et quesivit utrum a
95bi principiis vel ad principia est via, quemadmodum in stadiis ab *athlotetis* ad terminum vel e converso. Incipiendum quidem igitur a cognitis. Hec autem dupliciter sunt. Hec quidem enim nobis, hec autem simpliciter. Forte igitur nobis incipiendum est a nobis cognitis.

95b5 Propter quod oportet consuetudinibus duci bene, de bonis et iustis et *totaliter* civilibus auditurum sufficienter. Principium enim *quia,* et si hoc appareat sufficienter, nichil opus erit eo quod propter quid. Talis autem habet vel suscipit utique principia faciliter. Cui autem neutrum
95bio existit horum, audiat que *Esyodi.* Iste quidem optimus, qui ipse omnia intellexerit. Bonus autem rursus et ille qui bene dicenti obediet. Qui autem neque ipsemet intelligit, neque alium audiens in animo ponet, hic rursus inutilis vir.

[3] Nos autem dicamus unde discessimus. Bonum enim et felicitatem
95bi5 non irracionabiliter videntur ex hiis que huius vite sunt *existimare.*

Multi quidem et gravissimi voluptatem. Ideo et vitam diligunt voluptuosam.

Tres enim sunt maxime excellentes, et que nunc dicta est, et que civilis est, et tercia que contemplativa est.

95b2O Multi quidem igitur omnino bestiales videntur esse, pecudum vitam eligentes.

Adipiscuntur autem racionem, quia multi eorum qui in potestate sunt *similia* Sardanapalo.

Qui autem excellentes et operativi, honorem. Civilis enim vite, fere *hic* finis.

Videtur autem magis superficietenus esse eo quod queritur. Videtur

NbP2 KbPbMb LbOb 14 ipse (aùros ***NbP2, rec.Ob)]*** ***aiirâts pr.m.Kb*** : aùrâ ***PbMbLb***

L2=RfKvYt Rt=Tp RpfPecta 1) . ***Rp' Pw Rp' BqKxLc*** ***Rp~=--Kw(Jo) Rpi=AjShTu*** 2 autem2] aut L2(-Y1) : ***om.Aj*** vel] ***an*** ut ***RfRp3-t?*** estimentur] extimantur ***Yt*** : extimentur ***Tp*** : estimantur ***Pw2Kx*** 5 enim] autem ***Rp3,i*** n totaliter] universaliter vel totaliter L2 quia] hoc quia L2 11-12 et si hoc — propter quid ***om. L2*** 14 optimus] eminius ***(vel*** enimius ?) ***Tp*** 14-15 qui — intellexerit ***om. L2*** 15 bene ***om. L2Rt*** 19 existimare-|-estimare ***L21-Rfj*** 22 sunt + et ***Rp1*** 27 similia + paciuntur ***L2Rt, corr. Rp3, Rp1***

enim in honorantibus magis esse quam in honorato. Bonum autem pro- 951125
prium *quidem* et quod difficile aufertur, *divinamus.*

Amplius autem videntur honorem querere, ut credant se ipsos bonos esse. Querunt igitur a prudentibus honorari, et apud eos a quibus cognoscuntur, et in virtute. Manifestum igitur quoniam secundum hos virtus melior est. 95bso

Forsitan autem et magis *utique* finem civilis vite hanc existimet. Videtur autem inperfeccior et hec. Videtur enim contingere et dormire habentem virtutem, *et* non operari per vitam ; et cum hiis mala pati, et infortu- g6ai
natum esse plurimum. Ita autem viventem nullus utique felicitabit, nisi posicionem custodiat. Et de hiis quidem igitur satis ; sufficienter enim in *enumeridiis* dictum est de ipsis.

Tercia autem est contemplativa, de qua perscrutacionem in sequentibus g6a5 faciemus.

Pecuniosus autem violentus quis est, et divicie non sunt quod queritur bonum. *Utiles* enim sunt et alterius gracia. Ideo magis que priora dicta sunt fines aliquis utique existimat ; propter fee enim diliguntur. *Videntur* autem neque illa, quamvis multi sermones ad *hoc* compositi *sint. Hic autem* çôaio relinquantur.

[4] Quod autem universale, melius est forte perscrutari et querere qualiter dicitur. Et si obvia tali questione facta propter amicos viros *introducere* ydeas.

Videbitur autem utique *melius esse forsitan* et oportere et pro salute veritatis et familiaria destruere, aliterque et philosophos existentes. Ambo- 96a15
bus enim existentibus amicis, sanctum prehonorare veritatem.

Ferentes autem opinionem hanc, non faciebant ydeas in quibus prius et posterius dicebant ; propter quod neque numerum ydeam constituebant. Bonum autem dicitur et in eo quod quid *est* et in quali et in *aliquid.* 96220
Quod autem *est* secundum se ipsum et substancia, *prius* natura eo quod ad aliquid ; propagini enim *hec assimulantur* et accidenti entis. Quare *neque* utique erit communis quedam in hiis ydea.

Amplius autem quia bonum equaliter dicitur enti ; et enim in eo quod quid *esi* dicitur, utputa deus et intellectus, et in quali virtutes, et in quanto ç6a25

L2*=Pf/CvYl Rt = Tp RplPecia 1)** : **Rp3 = Pw Rp2=BqKxLc Rp3 = Kw(Jd) Rp* = AjShTu** 1 bonum] onum **Rps(j=Aj** : omnium **ISh** : vnum **Tu)** 2 quidem] quid **lARt** 8 enim] autem **pr.m.Rp3, Rp 9 et] vel **IARt** .10 plurimum + seu maxime L2(Yi) 12 enumeridiis **Rp1,2, corr. Rp3** : enkidiis **L2Rt, pr.m.Rp^Rp4** 16 Utiles] Utile **L2(-RfKv2)** **i?** utique] **ante** aliquis Kt : **om. Rp23i** 18 hoc **LcAjRp*** : hec **Kv** : h' **RfYtTpPwBqKxShTu** Hic] Hec **L2Rt** 27 numerum] numerorum **RtRp2*'*** 28 aliquid] ad aliquid **L2RtRp2** i 30 neque] non **L2Rt** : enim **pr.m.Rp*** 33 est **om. L2Rt**

mensuratum, et in ad aliquid utile, et in tempore tempus, et in loco dyeta, et altera talia. Manifestum quod non utique erit commune quid universaliter et unum. Non enim utique diceretur in omnibus predicamentis, set in uno solo.

96a3o Amplius autem quia eorum que secundum unam ydeam una est et sciencia, et bonorum omnium esset utique una quedam sciencia. Nunc autem sunt multe et eorum que *sub uno sunt* predicamento, utputa tempoiis. In bello quidem enim militaris. In egritudine *enim* medicinalis. *In* laboribus autem *exercitative.*

9Ô&35 Queret autem utique aliquis quid et volunt dicere per se unumquodque,
96b! si et in per se homine et in homine una et eadem est racio que hominis. Secundum enim quod homo nichil different. Si autem sic, neque secundum quod bonum.

Set *neque quidem* perpetuum esse magis bonum erit, *set* neque *magis*
gfjbj quod diuturnius est eo quod unius diei.

Probabilius autem videntur *Pytagorici* dicere de ipso, ponentes in bonorum coordinacione unum ; quos utique et Speusippus sequi videtur. Set de hiis quidem igitur alius sit sermo.

Hiis autem que dicta sunt, dubitacio quedam subapparet, propter
96óbio non de omni bono sermones dici et fieri. Dici autem secundum unam speciem, que secundum se ipsa persecuta sunt et dilecta ; factiva autem horum vel conservativa aliqualiter, vel contrariorum prohibitiva, propter *hoc* dici et secundum modum alium. Manifestum igitur quoniam dupliciter *utique dicetur* bonum, et hec quidem secundum se ipsa, utraque autem propter hec.

96b15 Dividentes igitur ab utilibus que secundum se ipsa, intueamur si *dicuntur* secundum unam ydeam.

Secundum se ipsa autem qualia ponet quis utique, vel quecumque et solitaria persecuntur, utputa scire et videre et voluptates quedam et honores. Hec enim, etsi propter aliud *quidem* persequimur, tamen secun-
96b20 dum se bonorum ponet utique aliquis. Vel *non* aliud aliquid prefer ydeam.

L2=RfKvYl Rt=Tp Rp1Pecia 1} : ***Rp1 Pw Rp2=BqKxLc Rp'3=Kw(Jo) Rp1=AjShTu*** 1 in ad] in ***pr.m.Rp3*** : ad ***corr.Rp3*** dieta ***L2Rt Sh*** : dyota ***Aj*** : dyata ***pr.m.Rp3*** 2 Manifestum -f- autem ***Rp3 (exp. rec.Kw}*** 7 sunt sub uno ***Rf*** 8 enim'] autem ***L2Rt*** 9 exercitative] exercitantem flp2,3.4 : exercitativa ***Rf*Bq*Lc*, rec.Kw*** 14 quidem neque L2(quidem nec est ***Kv)Lg****(neque ***om. Le***-] set2] si L2 15 quod eo ***tr. Rp3(eo*** quod ***rec.Kw)*** 16 Pita- ***RfBq*** : Picta- ***YiPw*** : Pycta- ***KvTu*** unum] unde ***pr.m.Rp3, Sh*** : ***obsc. plerique*** 18 alius] alicuius Rp2,3,4(alibi ***Aj^Sh2*** : alicui ***Lc*** : alterius ***Bq2*** : alius ***rec.Kw)*** 23 hoc] hec ***Kv*** : hec bona ***Yt*** : h' ***PwBqTu*** : quod ***Lcx*** 29 persequitur Pp4 30 quidem] quid ***L2Rt*** 31 non] neque ***L2Rt***

Quare inanis erit *ydea.* Si autem et hec sunt eorum que secundum se ipsa, boni racionem in omnibus ipsis eandem apparere oportebit, quemadmodum in nive et cerusa, eam que albedinis. Honoris autem et prudencie et voluptatis, alie et differentes sunt raciones, ita secundum quod bona. Non *igitur est* bonum commune quid secundum unam ydeam. g6b25

Set qualiter utique dicuntur ? Non enim assimulantur a casu equivocis. Set certe ei quod est ab uno esse, vel ad unum omnia contendere, vel magis secundum analogiam ; sicut enim in corpore visus in anima intellectus et aliud utique in alio.

Set forte *hoc* quidem relinquendum est nunc. Certificare enim de ipsis g6b30 alterius utique *philosophie erit* magis proprium. Similiter autem et de ydea. Si enim et est unum *quidem* communiter predicatum bpnum vel *separabiliter quidem* ipsum secundum se ipsum, manifestum quod non utique erit operatum, neque possessum homini. Nunc autem tale aliquid queritur.

Forte autem alicui videbitur utique melius esse cognoscere ipsum ad 96b35 possessa et operata bonorum. Vclud enim exemplum hoc habentes, magis 97a1 sciemus et que nobis sunt bona, et si sciamus, adipiscemur ipsa.

Probabilitatem quidem igitur *quandam habet* sermo. Videtur autem scienciis *desiderare.* Omnes enim bonum quoddam appetentes et quo indi- 97a5 gent inquirentes, derelinquunt cognicionem ipsius, quamvis auxilium tale omnes artifices ignorare et neque inquirere non est bene racionabile.

Inutile autem et quid iuvabitur textor vel faber ad suam artem sciens ipsum bonum, vel qualiter magis medicus vel magis miles erit qui ydeam çyaio ipsam contemplatus est ? Videtur quidem enim neque sanitatem ita intendere medicus, set eam que hominis, magis autem forte eam que huius ; secundum unumquemque enim medicatur. Et de hiis quidem igitur in tantum dictum sit.

_KbPbMb ***IMP*** 18 quandam habet (ÆbPbMb)] ***inv.***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 1) : ***Rp1=Pw Rp2=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp*=AjShTu*** 2 omnibus + in ***corr.Rp3(exp. rec.Kw)*** 5 est igitur L2(igitur ***om. Kv)Rt*** 6 dicunt Rp2,3,4(dicuntur ***rec.Kw)*** 10 hoc] hec ***RfRt*** : h' ***YtPwBqLcRp*** n erit philosophie ***L2Rt*** 12 quidem] quid L2 .13 quidem] quid ***L2*** 19 desiderare] dissonare ***L2Rt, corr. Rp2,Rp*** quo] qua Kp2,3¾4 21 omnes] dicimus ***Rp3*** i (omnes ***rest. rec.Kw)*** 23 ipsum + hoc separatum ***Tp*** 25 ea1 **Rp3,8-4** que1] autem pr.m.Rp3 hominis] ipsis ***pr.m.Rp2, Rp*** autem + et **Rp1** ea2 **Rp2'3l4** 26 unumquodque ***Rp*Lc*** medicabitur **Rp2,3,4**

TERCIUM CAPITULUM

97ai5 K Rursus autem redeamus ad quesitum bonum, quid utique sit. Videtur quidem enim aliud in alia operacione et arte ; aliud enim in medicinali et militari et reliquis similiter. Quid igitur unicuique bonum ? *Aut gracia cuius* reliqua operata sunt. Hoc autem in medicinali quidem sanitas. In
973.20 militari vero victoria. In editicativa autem domus. In alio vero aliud. In omni autem operacione et eleccione finis ; huius enim gracia reliqua operantur omnes. Quare si quis operatorum omnium est finis, hic utique erit operatum bonum. Si vero plura hec, transcendens utique sermo ad hoc ipsum pervenit.

97a25 Hoc autem adhuc magis explanare temptandum. Quoniam autem plures videntur fines, horum autem eligimus quosdam propter alterum, utputa divicias, fistulas et omnino organa, manifestum igitur *quoniam* non sunt omnes perfecti ; optimus autem peifectus quis videtur. Quapropter si quidem est unum aliquod solum perfectum, hoc utique erit quod queritur.
97a3o Si vero plura, perfectissimum horum. Perfectius autem dicimus quod secundum se ipsum est persequibile eo quod propter alterum et quod numquam propter aliud eligibile hiis que secundum se ipsa et propter *hec* eligibilibus. Et simpliciter utique perfectum : Quod secundum se ipsum eligibile semper et numquam propter aliud. Tale *itaque* felicitas maxime esse
97bi videtur. Hanc enim eligimus semper propter se ipsam et numquam propter aliud. Honorem vero et voluptatem et intellectum et omnem virtutem eligimus quidem et propter *ipsam*. Nullo enim adveniente *eligeremus* unumquodque ipsorum. Eligimus autem et felicitatis gratia, per hec suspicantes
97t>5 felices fore. Felicitatem autem nullus eligit horum gracia *nec* omnino propter aliud.

Videtur autem et ex per se sufficientia idem accidere ; perfectum enim bonum per se sufficiens esse videtur. Per se sufficiens autem dicimus, non
97bio ipsi soli viventi vitam solitariam, set et parentibus et filiis et uxori et universaliter amicis et civibus, quia natura civile homo. Horum autem

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 1) : ***Rp'=Pw Rp2=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rpi=AjShTu 2*** quid] aliquid ***pr.m.Rp3*** 3 quidem] quid est ■Rp8'3,4 4 Quid] Quoniam L2 Aut] Vel ***L2(om.Yt)*** : autem ***Tp*** gracia ***om. L2(-Yt)*** 5 cuius] eius ***pr.m.Rp3*** 7 operacione] opere racione ***pr.m.Rp2*** relique ***Bq^Lc*** 9 ***post*** plura ***semicolo interp. Pw2(posi*** hec ***non interp.), nullo modo interp. RfYtPwlLcRpi*** 13 fistulas + vigellas ***Clm. 4147*** quoniam] quod ***L2(-Rf)Rt*** 18 hec] hoc ***RtAj*** : h' ***KxLcRp**** : aliud ***L2*** 20 esse] utique L2 23 ipsam] ipsa ***L2Rt*** 24 ipsum ***pr.m.Rp,3 Rp4*** 25 nec] neque ***IA(-Kv)Rt*** 29 solicitariam ***Rp3*** universaliter ***om. L2Rt***

assumendus terminus quis ; extendenti enim ad parentes et propinquos et amicos amicorum in infinitum procedit. Set hoc quidem rursus perscrutandum. Per se sufficiens autem ponimus, quod solitarium Sufficien- 97bi5
tern et eligibilem facit vitam et nullo indigentem. Tale autem felicitatem
5 estimamus esse.

Amplius autem omnium maxime eligibilem non connumeratam. Connumerata autem manifestum quod eligibilior cum minimo bonorum. Superhabundancia enim bonorum fit quod appositum est, bonorum autem maius eligibilius semper. Perfectum *itaque* quid videtur et per se 9yb2o
10 sufficiens felicitas, operatorum existens finis.

QUARTUM CAPITULUM

[6] Set forte felicitatem quidem *et* optimum dicere confessum quid videtur. Desideratur autem manifestius quid est, adhuc dici.

Forte utique *fiet* hoc, si sumatur opus hominis. Quemadmodum *autem*
15 tibicini et statuifici et omni artifici, et omnino quorum est opus aliquod et 97b25
actus, in opere videtur bonum esse. *Et* bene Aa *videtur* utique et homini, si quidem est opus aliquod ipsi.

Utrum igitur tectoris quidem et coriarii sunt opera quedam et actus, hominis vero nullum est. set ociosum naturaliter est, vel quemadmodum 97b$o
20 oculi et manus et pedis et omnino uniuscuiusque particularum videtur aliquod opus, ita et hominis prefer hec omnia ponet aliquis utique opus aliquod.

Quid *igitur* hoc utique *erit inquam* ? Vivere quidem enim commune *videtur* et plantis. Queritur autem proprium. Separandum ergo nntritivam
25 et augmentativam vitam. Sequens autem sensitiva quedam utique erit. 98a!
Videtur *ergo* et hec communis et equo et bovi et omni animali. Relinquitur

VbP2 ***K^P^M**** 3-4 sufficientem et ***(apKtov ttal*** NbP2Lb)] ivat ***apKtov post*** eligibilem Mb : ***om. cett.*** 8 bonorum] ***àyaûov MD***

L*=RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia 1) : ***Rp1—Pw Rp2=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rpi=AjShTu*** 1 quis] aliquis ***corr.Rp3, Rp4*** 3 sufficientem om. ***L2*** 4 et! ***om. L2Rt*** eligibile jRp3(-lem ***rec.Kw)*** ***Rp4*** Talem ***Rp1Bq*** 8 oppositum Rp3(ap- ***rec.Kw)*** Bonorum] Bonum L2 9 itaque] utique ***Rp234*** 12 Set] Et Rf>3'4 14 autem] enim ***L2Rt*** 16 ***post*** esse ***puncto interp.,post*** bene ***non interp. RfRp*** : ***post*** esse ***et post*** bene ***interp. Rt*** : ***post*** bene ***non post esse interp. KvYt*** videbitur ***L2Rt*** 18 textoris ***Rf2YtRtPw2, corr.Rp3*** 19 hominis] ipsis ***pr.m.Rp3*** est2 + sic ***Rp1*** 20 et pedis ***om. L2*** particularium ***RfRp2-3-t*** 21 utique om. L2 23 hoc utique erit] utique hoc sit L2 : utique erit hoc ***Rt*** inquam] unquam ***L2Rt*** 26 ergo] vero ***L2RtRp3Sh*** equo] e converso ***RfKv*** bovi] homini ***L2***

utique operativa quedam racionem habentis. *Hec* autem hoc quidem ut
$8a5 bene persuasibile racione, hoc vero ut habens et intelligens. Dupliciter
autem et hac dicta, eam que secundum *racionem* ponendum ; principa-
lius enim hec videtui dici. Si autem est opus hominis anime operacio se-
cundum racionem vel non sine racione, idem autem dicimus opus esse
genere huius et huius studiosi, quemadmodum cithariste er studiosi citha-
g8aio riste, et simpliciter utique hoc in omnibus, apposita secundum virtutem
habundancia ad opus. Cithariste quidem enim *cithariste,* studiosi autem
bene. Si autem sic, hominis autem ponimus opus, vitam quandam ; hanc
autem anime operacionem et actum cum racione, studiosi autem viri bene
g8ai5 hec et optime. Unumquodque autem bene secundum propriam virtutem
perficitur. Si autem *hoc,* humanum bonum anime operacio fit secundum
virtutem. Si autem plures virtutes, secundum perfectissimam et optimam.

Amplius autem in vita perfecta. Una enim yrundo ver non facit *nec*
una dies. Ita utique *nec* beatum et felicem una dies neque paucum tem-
98a2o pus.

Circumscribatur quidem igitur bonum ita. [7] Oportet enim forte figu-
raliter dicere primum, deinde posterius rescribere.

Videbitur autem utique *hominis* esse perducere et particulatim dis-
ponere que bene habencia *et circumscriptionem,* et tempus talium inventor
vel cooperator bonus esse. Unde et arcium facta sunt additamenta ; omnis
98a25 enim est apponere quod deficit.

Meminisse autem et predictorum oportet, et certitudinem non *in omni-
bus similiter* exquirere. Set in singulis secundum subiectam materiam et
in tantum, in quantum proprium est doctrine. Et enim tector et geometra
g8a3o differenter *quidem* inquirunt rectam. Hic quidem enim in quantum utilis
esc ad opus, hic autem quid est vel quale quid. Speculator enim est veri.

K^P^M^ IO *actus ***W*** bPbP)] ***irpa&vP*MW>***

L2=RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia 1) : ***Rp*=Pw Rp2=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp4=AjShTu*** 1 utique] itaque ***Kv*** : ergo ***Rp1*** Hec] Huius ***L2Rt, corr.Rp3, Rp4*** 3 racionem] operacionem ***L2Rt*** principaliter ***L2*** 4 hec ***KvRt*** : hoc ***Rp3KxTu*** : h' ***cett.*** 6 genere ***om. L2Rt*** 8 opus. Cithariste ... cithariste ***Rp*** : opus. Cithariste ... citharizare ***L2Rt*** : opus. Citharizare ... cithariste ***Rp2*** : opus citharizare. Citharizare ... cithariste ***Rp3'4*** 10 actum] ♦actUS ***Rt*** ii hec] huius ***Rp2'3,4*** 12 hoc] homo ***Kv*** : hoc vel sic ***Rt*** : ***om. Yt*** anime ***om. L2Rt*** 17 figurabiliter ***Rp3*** 19 hominis] omnis ***L2Rt*** 20 habencia] habens L2(-bent ***Yt)*** etl ***om. L2Rt*** circumscripcionem ***Kv Yt2Rp1, rec.Kw*** : -ne ***RfYt1RtRp2,3,4*** 21 arcium] arcicum Pp3(arcium ***rec.Kw)*** 22 quod deficit] quod decuit ***Rp4*** : ***om. Lc1, pr.m.Rp3*** 25 Et] Erit I?p3(Et ***rest. rec. Kw)*** 26 quidem1] quid ***Rpi,4(-Af)*** : ***om. L2Rt***

Secundum eundem *itaque* modum et in aliis est faciendum, ut non que extra opera operibus plura fiant.

Non *expectandum* autem neque causam in omnibus similiter, set sufficiens in quibusdam hoc quoniam demonstrari bene, *utputa* circa principia. g8bi Hoc autem quia, primum et principium. Principiorum autem hec quidem induccione contemplata sunt, hec vero sensu, hec autem consuetudine quadam, et alia autem aliter.

Pertransire autem temptandum singula secundum quod innata sunt, 98115 et studendum qualiter terminentur bene. Magnum enim habent auxilium ad sequencia. Videtur enim plus quam dimidium tocius esse principium et multa manifesta fieri per ipsum eorum que queruntur.

[8] Scrutandum *ergo* de ipso non solum ex conclusione^ et ex quibus sermo, set et ex dictis de ipso. Vero quidem enim omnia consonant existen- çSbio cia, falso autem cito dissonat verum.

Divisis *itaque* bonis tripliciter, et hiis quidem exterius dictis, hiis autem circa animam et corpora, circa animam principalissime dicimus et maxime bona. Actus autem et operaciones animales circa animam ponimus. Quare *g8bi¡* bene utique dicetur secundum hanc opinionem antiquam existentem et confessam a philosophis.

Recte autem et quoniam actus quidam dicuntur et operaciones finis. Ita enim *et* eorum que circa animam sunt bonorum fit, et non eorum que §8b2o exterius.

Consonat autem racioni et bene vivere et bene operari felicem. Fere enim bona vita quedam dicta est et bona operacio.

[9] Videntur autem et quesita circa felicitatem omnia existere dicto. Hiis quidem enim virtus, hiis vero prudencia, aliis autem sapiencia quedam esse videtur ; hiis autem hec vel horum aliquod cum voluptate vel g8b25 non sine voluptate. Alii autem et eam que exterius est habundanciam comprehendunt. Horum autem hec quidem multi et veteres dicunt, hec autem pauci et gloriosi viri. Neutros autem horum racionabile peccare in universis, set unum aliquid *vel* plura dirigere.

NbP² KbPbMb LbOb 10 enim ***oSv*** 24 dicta est] ***¿ort Lb***

L²=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia I) : ***Rp¹—Pw Rp²=BqKxLc Rp²=Kw(Jo) Rp¹=AjShTu*** 1 itaque] utique ***L²Rt*** que ***om. L²Rt*** 2 plures ***Rp¹*** 3 expetendum ***KvYtRtPw²Bq²*** ***rec. Kw*** : expectendum ***Rf*** g terminetur ***Rt*** ¦ ***obsc. Rp22*** 10 enim] igitur ***L²Rt*** 13 et ***om. L²(et pro*** ex ***Yt)*** 15 Divisis ***grandiore*** litt. ***cap. ind. L²*** 21 et¦ ***om. L²Rt*** 24 dicta est] est L²
L²=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia2) : Rp¹=PwShTu Rp²=BqKx Rp²=Kw(Jo) Rp*=AjLcVk 25 dicto ***Incipit pecia 2a in Rp12†*** 29 hec] et hec ***Bq*** : et ***Rp****

98530 Dicentibus quidem igitur omnem virtutem vel virtutem quandam concors est racio *nostra* ; huius enim est secundum ipsam operacio.

Differt autem forte non parum in possessione vel usu optimum *existere,* 99ai et in habitu vel operacione ; habitum quidem enim contingit nullum bonum perficere existentem, utputa dormienti aut et aliter qualiter ocioso. Operacionem autem non possibile est ; operabitur enim ex necessitate, et bene operabitur. Quemadmodum autem in Olympiadibus non optimi et fortis- 99a5 simi coronantur, set agonizantes, horum enim quidam vincuni, ita et eorum *qui* in vita bonorum et optimorum operantes recte illustres fiunt.

Est autem et vita ipsorum secundum se ipsam delectabilis. Delectari quidem enim animalium est ; unicuique *autem* delectabile, ad quod dicitur amicus talium, utputa equus quidem amanti equum, spectaculum *enim* ggaio amanti spectaculum. Eodem autem modo et iusta, amanfi iustum ; et omnino que secundum virtutem, amanti virtutem.

Multis quidem igitur delectabilia adversantur ad invicem, quia non *naturalia* sunt ; amantibus autem bonum sunt delectabilia que natura delectabilia. Tales autem secundum virtutem operaciones. Quare et *hiis* 99ai5 delectabiles et secundum *ipsas.* Nichil autem indiget voluptate vita eorum quasi adiuncto aliquo, set habet voluptatem in se ipsa. Cum dictis enim nullus est bonus, qui non gaudet bonis operacionibus. Neque enim iustum utique aliquis diceret, non gaudentem iusta operacione, neque liberalem, 99a2o non gaudentem liberalibus operacionibus. Similiter autem et in aliis. Si autem sic, secundum se ipsas utique erunt secundum virtutem operaciones delectabiles, quin immo et pulcre et bone, et maxime horum unumquodque, si bene iudicat de hiis studiosus. Iudicat autem ut diximus. Optimum ergo et pulcherrimum et delectabilissimum felicitas.

99a25 Et non divisa sunt hec, secundum *Delyacam* superscripcionem. Optimum iustissimum. Desideratissimum autem sanum esse. Delectabilissimum vero quo quis optat frui. Omnia enim existunt hec optimis opera- 99a3o cionibus. Has autem vel unam harum optimam, dicimus esse felicitatem. 3° Videtur tamen et eorum que exterius sunt bonorum indigens, quemad-

NbP2 ¿btfb 2I utique (ap)] ***om. L****

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 2) : ***Rp1=PwShTu Rp2—BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp4=AjLcVk*** i virtutem] om. L2 2 nostra ***om. L2RtRp**** est2 ***om. L2*** 5 aut ***om. L2*** 12 talium ***om. YtRt*** enim] autem ***L2Rt*** 17 delectabilia ***Incipit peda 2a in Rp3*** Talia ***L2Rt*** et + in Rp2,3,4 hiis -f- sunt ***L2Rt, corr.Rp3*** 18 et secundum] et Rp1 : etc. ***pr.m.Rp3*** ipsas] se ipsas ***L2Rt, corr.Rp3*** 21 utique ***om. L2(post*** diceret ***Tu}*** 22 Simile ***Rp'*** 24 eorum ***Kx1*** : eorum ***(exp.}*** horum ***Bq*** 31 Videtur ***Grandiore 1ilt. cap. ind. L2Rt***

modum diximus. Inpossibile enim vel non facile bona operari, inpotentem tribuere existentem. Multa quidem enim operata sunt quemadmodum *diximus,* per organa, per amicos, *per* divicias et civilem potenciam. Qui- 99b!
busdam autem denudati coinquinant beatitudinem, utputa nobilitate, bona prole, pulcritudine. Non omnino enim felix qui specie turpissimus, vel ignobilis, vel solitarius et sine prole.

Amplius autem forte *felix* minus, si huic pessimi filii sunt vel amici, ggbs
vel boni existentes mortui sunt. Quemadmodum igitur diximus, videtur indigere et tali prosperitate. Unde in idem *ordinat* quidam bonam fortu-
nam felicitati. Quidam vero virtutem. [10] Unde et queritur utrum est discibile *aut* assuescibile vel aliter qualiter exercitabile, vel secundum quandam divinam particulam, *vel* propter fortunam, advenit. ggbio

Si quidem igitur et aliud aliquod deorum est donum hominibus, racionabile et felicitatem dei datum esse, et maxime humanorum quanto optimum. Set hoc quidem forte alterius *erit utique* perscrutacionis magis proprium.

Videtur autem, etsi non a deo missum est, set propter virtutem et ggbis
quandam disciplinam vel exercitacionem *hic* advenit, divinissimorum esse ; virtutis enim premium et finis, optimum videtur et divinum quid et beatum.

Erit autem utique et multum commune. Possibile enim existere omnibus non orbatis ad virtutem per quandam disciplinam et studium.

Si autem est ita melius quam propter fortunam beari, racionabile habe- ggbzo
re sic, si quidem que secundum naturam ut possibile optime habere, sic nata sunt. Similiter autem et que secundum artem et omnem causam et maxime secundum optimam. Maximum autem et optimum concedere fortune, valde perniciosum utique erit.

Manifestum autem est et ex racione quod queritur. Dictum est enim ggb25
anime operacio secundum virtutem qualis quedam. Reliquorum autem bonorum hec quidem existere necessarium, hec autem cooperativa et utilia nata sunt organice.

Confessa autem hec utique erunt et hiis que *a* principio. Politice autem finem optimum posuimus. Hec autem plurimum studium facit *huiusmodi* ggbjo
quales quosdam et bonos cives facere et operatores bonorum.

1P RfXvYt Rt = Tp Rp1PeciaZ}-Rp'=--PwShTu Rp2-BqKx Rp3 Kw(Jo} Rp^AjLcVk 3 et 4- per ***Rt*** 7 felix ow. ***URtRp**** huic] cui L2 9 ordinant ***L2RtRp2, pr.m.Rp2*** n aut] vel ***L2RtRp**** 12 vel + et ***LP^-Y^RtRp**** 18 hic ***om. L^RtRp^Sh*** 32 hec ... erunt] h' ... erit ***Rt*** 33 possumus B^iRpM/Z^iposuimus ***rec.Kw)*** huius ***L2{-Yt)RtKx*** 34 operaciones ***L2, corr.Rttyrimo in marg. deinde in textu Tp)***

Decenter igitur neque bovem neque equum neque aliud *animandum* aliquod, felix esse dicimus. Nullum enim ipsorum possibile est communi-
ooai care tali operacione. Propter hanc autem causam neque puer felix est. Nondum enim operator talium propter etatem. Dicti autem propter spem beatificantur. *Indigent* enim quemadmodum diximus et virtute perfecta et vita perfecta.

QUINTUM CAPITULUM

ooas Multe *autem* transmutaciones fiunt et omnimode fortune secundum vitam, et contingit maxime habundantem magnis calamitatibus incidere in senectute quemadmodum in *eroycis* de Priamo narratur. Talibus autem usum fortunis et finientem miserabiliter, nullus *itaque* félicitât.

ooaro [11] Utrum igitur nullum alium *homini* beatificandum usquequo utique vivit, *set* secundum Solonem autem debitum est finem *respicere* ? Si autem utique et ponendum ita, ergo et est felix tunc, cum utique morietur. Vel hoc omnino inconveniens, aliterque et dicentibus nobis operacionem quandam felicitatem.

ooai5 Si autem non dicimus mortuum felicem, neque Solon hoc vult. Set quoniam tunc utique quis firmiter beatificabit hominem, *ubi* iam extra mala existentem et infortunia. Habet quidem et hoc questionem quandam. Videtur enim esse mortuo et malum aliquod et bonum, si quidem
ooazo *viventi,* non sencienti autem, puta honores et inhonoraciones, et filiorum et omnino *pronepium* prosperitates et infortunia.

Questionem autem et hec tribuunt. *Et* enim qui beate *vixerit* usque ad senectutem et mortuus est secundum racionem, contingit *nullas* trans-
ooa25 mutaciones *fieri* circa filios, et hos quidem ipsorum bonos esse, et potiri vita que est secundum dignitatem, hos autem e *converso.* Manifestum autem *quoniam* discessionibus ad patres omnifariam habere ipsos contin-

A'bP2 Lb0>' 20 aliquod (n .VbP2Pb)] ***om.***

L2=RfKvYt Rt Tp Rp(Pecia2}:Rp3=PwShTu Rp2=BqKx Rp3=Kwtjo) Rp*=AjLcVk 5 Indiget L2 7 Quintum capitulum ***Tu, grandiore*** lift. ***cap. ind. Rp(non autem L2Rt)*** 8 autem] enim ***L2*** fiunt -f- vite ***L2, corr.Rp3*** 10 heroycis L2Kt(eroicis ***Kv)*** n itaque] utique ***Rp*** : ***om. L2Rt*** felicitatus ***Rp1, pr.m.Rp3*** : felicitabit ***corr.Rp2*** 12 hominum ***L2Rt*** jRp4(hominem ***rec.Kw)*** 13 set ***om. L2*** Solonem] sol'onem ***Pw^Tu^Kx1, pr.m.Rp3, Lc1*** : solucionem ***Aj*** inspicere L2 17 mortuum] non mortuum ***L2(-Yt)*** 18 ubi] ut ***L2RtRp^, rec.Kw*** 20 aliquod] aliquid R/ : ***om. L2*** 22 pronepotum I?RtRp4, ***rec.Kw*** 24 nullas] multas ***L2Rt, corr.Rp3, Rp4*** 26 contrario L2

git. Inconveniens autem fiet utique si simul transmutet et mortuus. Et *fiet* aliquando quidem felix. Rursus autem miser. Inconveniens autem et nichil neque in quodam tempore supervenire que sunt filiorum patribus. ooa3o

Set revertendum ad prius quesitum ; forsitan enim utique inspicietur et quod nunc quesitum est ex illo. Si enim utique finem videre oportet et tunc beatificare unumquemque non ut existentem beatum, set quoniam prius erat, qualiter non inconveniens, si quando est felix, non vere dicetur ooa35 de eo existere, propter non velle viventes felicitare propter transmutaciones oobi et propter permanens *quidem* felicitatem existimare et nequaquam facile transmutabile, fortunas autem multociens recirculari circa eosdem ? *Manifestum* quod si *sequamur* fortunas, eundem felicem et rursus mise- oob5 rum dicemus multociens, *camaleonta* quendam felicem *nunciantes* et debiliter *firmant.*

Vel fortunas quidem sequi nequaquam rectum. Non enim in hiis bene vel male, set indiget hiis humana vita, quemadmodum diximus. Domine autem sunt que secundum virtutem operaciones felicitatis, contrarie oobio autem contrarii.

Testatur autem sermoni et quod nunc quesitum est. Circa nichil enim sic existit humanorum operum constancia, ut circa operaciones que sunt secundum virtutem ; permanenciores enim et disciplinis *hec* videntur esse ; earundem autem honorabilissime permanenciores propter maxime oobi5 et maxime continue vivere in ipsis beatos. Hoc enim assimulatur cause eius quod est non fieri circa ipsa oblivionem.

Existet *autem* utique quod quesitum est felici, et erit per vitam talis. Semper enim vel maxime omnium operabitur et speculabitur que secundum virtutem, et fortunas feret optime et ubique omnino prudenter qui oob2o ut vere bonus et tetragonus sine vituperio.

Multis autem factis secundum fortunam et differentibus magnitudine et parvitate, parva quidem prosperitatum, similiter autem et oppositorum, manifestum quod non faciunt inclinacionem vite. Magna autem et multa oob25

NbP2 KbPbMb LbOb 22 cause] ***aïrtov LbOb*** 23 ipsa (aura ceft.)] aura? ***Mb***

L2—RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia2) ; Rp^ — PwShTu Rp2 — BqKx Rp3 = Kw(Jo) Rp* = AjLcVk i transmutetur ***Yt2Pw2Bq2, rec.Kw*** 9 quidem] quid ***L2Rp*** ii Manifestum + enim ***L2, corr.Rp3, Rp*** sequitur ***L2Rt*** rursum ***L2Rt*** 12 enunciantes ***corr.Rp*** 13 firmatum ***L*RtRp'*** : firmantum ***Rp*** 15 hiis ***om. L2*** ***20*** hec ***RfRp*** : hee ***L2(-Rf)Rt*** 22 et maxime ***om. Kx, pr.m.Rp3, Aj*** : maxime ***om. Yt*** 22-23 assimulatur — oblivionem] videtur causa ut non fiat circa ipsas oblivio L2 24 autem ***om. Rf*** 26 fieret ***Rp****

facta quidem bene beaciorem *faciunt vitam.* Et enim hec condecorare nata sunt et usus eorum bonus et studiosus fit, e converso autem accidencia tribulant et conturbant beatum. Tristicias enim inferunt et impe-
oob3o diunt multis operacionibus. Verumptamen et in hiis refulget bonum, cum autem utique ferat quis faciliter multa et magna infortunia, non propter doloris insensibilitatem, set virilis existons et magnanimus.

Si autem sunt operaciones domine vite quemadmodum diximus, nullus
oob35 *itaque* beatorum fiet miser. Neque enim aliquando operabitur odibilia
oiai et mala. Ut enim vere bonum et sapientem omnes existimamus fortunas decenter ferre et ex existentibus semper optima operari, quemadmodum *ex datis ;* et ducem bonum presente exercitu uti maxime bellicose, et
oías coriorum incisorem ex datis coriis optimum calciamentum facere. *Eodem* modo et alios artifices omnes. Si autem ita, miser quidem nequaquam fiet utique felix, neque *utique beatus* Priamicis fortunis incidet. <Nequc *utique* et facile transmutabilis), *neque* ex felicitate movebitur facile,
oiaio neque a contingentibus infortuniis, set a magnis et multis ; et ex talibus non utique fiet rursus felix in *pano* tempore, set si quidem in *multo* et perfecto, magnorum et bonorum in ipso factus habundans.

Quid igitur prohibet dicere felicem secundum virtutem perfectam
oiai5 operantem et exterioribus bonis sufficienter ditatum, non contingenti tempore, set perfecta vita, vel apponendum et victurum sic et finiturum secundum racionem, quia futurum inmanifestum nobis, felicitatem autem finem et perfectum ponimus omnino omnimode. Si autem ita, beatos dice-
oia2o mus vivencium quibus existunt et existent que dicta sunt, beatos autem ut homines. Et quidem igitur de hiis in tantum *dictum sit.*

NbP2 ***LbOb*** 5 cum autem utique (? èirel 8' ***av corr.Rb***|'\ erreiS' ***av pr.m.Kb, Pb*** : cvetóch ***cett.***

L2=RfKv¥t ***Rt=Tp*** ***Rp(Pecia 2)*** : ***Rp1=PwShTu*** ***Rp2=BqKx*** ***Rp1—Evfjo'j*** ***Rp1=AjLcVk*** i vitam faciunt ***L1RtRp1*** 2 accidencia] activa ***Pw^TAPKx*** : ***obsc. ShBq*** 5 cum] quia L2 autem utique ***scr.*** : autem utique enim ***Bq*** : enim utique ***Pw*** : enim ***TuKx*** : utique ***LARtRp1*** : enim vel utique ***Sh*** : enim ***in textu,*** vel utique ***in marg. Rp1*** ferat] fert ***L2*** (feret ***Rf)*** 8 utique ***L2RtRp1(om. Lc)*** 10 optima ***om. L2Rt*** 12 Eodem + autem ***L2(-Rf) RtRp"*** 14-15 Neque2 — transmutabilis ***LPRtRp**** : neque utique facile transmutabitis ***Tu, corr.Rp3*** : et utique facile ***Sh*** : utique facile transmutabilis ***pro*** 17 quidem ***Pw*** : ***om. Rp2, pr.m.Rp3*** 15 neque 4- enim ***L2Rt*** 17 quidem] quid ***Sh*** : quam ***Rp2,3*** (quidem ***rec.Kw)*** : ***om. Pw (vide adn. ad*** 14-15)

SEXTUM CAPITULUM

Pronepotum autem fortunas et amicorum omnium nequaquam quidem conferre, valde inamicabile *videretur* et opinionibus contrarium. Multis autem et omnimodas habentibus differendas accidentibus, et hiis quidem magis redundantibus, hiis autem minus, secundum unumquodque quidem dividere longum et infinitum *videretur.* Universaliter autem dictum et typo forsitan utique *et* sufficienter habebit. Si utique quemadmodum et circa ipsum fortunarum, hee quidem habent aliquod pondus et auxilium ad vitam, hee autem leviores videntur, ita et que circa amicos similiter omnes.

Differt autem *et* passionum unamquamque circa viventes vel mortuos contingere multo magis quam iniusta et mala preexistere in tragediis vel fieri. Sillogizandum utique et ita differendam ; magis autem fortassis inquirendum circa eos qui defecerunt, si aliquo bono communicant vel oppositis. Videtur enim ex hiis si et redundat ad ipsos quodeumque sive bonum sive contrarium, fragile quoddam et *parum,* vel simpliciter vel *ipsis* esse. Si autem non tantum et tale ut faciat felices eos qui non sunt, neque hiis qui sunt auferat beatitudinem. Conferre quidem igitur aliquid videntur hiis qui defecerunt bone operaciones amicorum, similiter autem et infortunia, talia autem et tam magna ut neque felices non felices *neque non felices felices* faciant, neque aliud talium aliquod.

SEPTIMUM CAPITULUM

[12] Determinatis autem hiis scrutemur de felicitate utrum laudabilium est vel magis honorabilium. Manifestum enim quoniam *patendarum* non est.

Videtur autem omne laudabile in quale quid esse, et ad aliquid qualiter habere laudari.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Peda2) : ***Rp***1 ***PwShTu Rp2=¡BqKx Rp3= Kvj(Jo) Rp*-AjLcVk*** 1 Sextum capitulum ***Tu*** : ***grandiore*** *Utt. cap. ind.* ***L2 Rplparagraphum tantum*** *hab.* ***Rfj*** 3 videtur ***L2Rt, BqAj, rec.Kw*** 6 videtur ***LPRtRpf Bq, rec.Kw*** 7 et] ***om. L2RtRp*** II Difierre L2 ***et om. lARtRp*** vel] autem ***Pw*** : non ***Sh, pr.m.Rp2*** 12 contingit L2 16 parvum ***YtRt, corr.Rp3*** 17 ipsis] illis ***L2Rt*** 18 conferri ***Rp^-Lo)*** 19 simpliciter ***L2(= Rp-Kv*** : similiter ***Rf2Yt)*** 20 infortunia, talia autem et ***om.*** L2(-Y7) 21 non felices] ***om. LfiRtSh [add. post*** faciant ***Yt)*** neque non felices felices (neque non felices Kx)] ***om. L2Rt*** 22 Septimum capitulum ***Tu*** : C. V ***Rt*** : ***grandiore*** *liti. cap. ind.* ***omnes*** 24 potentiarum] virtutum ***L2Rt***

oibi5 Iustum enim et virilem et universaliter bonum et virtutem laudamus, propter opera et actus ; et fortem et cursorem et aliorum unumquemque in qualem *quandam* natum esse et habere aliqualiter ad bonum aliquod et studiosum.

Manifestum *est* hoc et ex hiis que circa deos sunt, laudibus. Derisibiles orbao enim videntur ad nos relati ; hoc autem contingit quia *sunt* laudes per relacionem ut diximus. Si autem est laus talium, manifestum quoniam optimorum non est laus, set maius aliquid et *in eis* quemadmodum *videtur*. Deos enim beatificamus et felicitamus et virorum divinissimos beatioib25 ficamus. Similiter autem et bonorum. Nullus enim felicitatem laudat quemadmodum iustum, set ut divinius aliquid et melius beatificat.

Videtur autem et Eudoxus bene attribuisse de primiciis voluptati. In non laudari enim bonorum existentem nunciare existimat, quoniam melius oib3o est laudabilibus. Talem autem esse deum et per se bonum ; ad hec enim et alia referri. Laus quidem enim virtutis ; operatores enim bonorum ab hac *virtute laudantur*. *Laus* autem operum similiter et corporalium et animalium. Set *hoc* quidem forte magis proprium certificare, hiis qui circa oib35 laudes insudaverunt. Nobis autem manifestum ex hiis que dicta sunt, O2ai quoniam est felicitas honorabilium et perfectorum.

Videtur autem ita habere, et propter esse principium ; huius enim gracia reliqua omnia omnes *operantur* ; principium autem et causam bonorum honorabile quid et divinum ponimus.

OCTAVUM CAPITULUM

O2a5 [13] Si *autem* felicitas *operado* quedam secundum virtutem perfectam, de virtute scrutandum. Forte enim utique ita melius et de felicitate contemplabimur.

Videtur autem et secundum veritatem civilis, circa hanc maxime insu-

NbP² ***KbPbMb*** ***LbOb*** 3 aliquod] ***om. Mb***

L²=RfKvYt ***Rt=Tp*** ***Rp(Pecia2):Rp¹=PwShTu*** ***Rp²=BqKx*** ***Rp³=Kw(Jo)*** ***Rpᵢ=AjLcVk*** 3 qualem quendam ***L²Rt*** aliquod ***om. L²*** 5 est] autem ***L²Rt*** : autem est ***corr.Rp³*** 8 maius] melius ***pr.m.Rp³*** : maius et melius ***corr.Rp³*** in eis] melius ***L²RtRp**** (in eis ***exp. Pw²***, ***rec.Kw)*** 10 Simpliciter Kp³ 12 Eudoxus] eudo ***Rp²³*** (eudoxus ***Kx²***, ***rec.Kw}*** 15 enim!] non ***pr.m.Rp³*** : enim ***corr.Rp³*** (enim non ***Jo)*** 16 virtute laudantur ***om. L² RtRp**** Laus] Laudes ***L²RtRp**** 17 hoc ***Rt*** : hec ***Aj*** : h' ***cett.*** 21 operamur ***Rt*** 23 Octavum capitulum ***Tu*** : Cap. VI ***Rt*** : ***Grandiore liti. cap. ind. KvRtRp (paragraphum tantum hab. RfYt)*** 24 autem 4- est ***Rf²YtRt*** felicitas + est ***KvRp¹***, ***corr.Rp³*** operacio] anime operacio ***Pw²***, ***corr.Rp³***

dare. Vult enim cives bonos facere, et legum obauditores ; exemplum autem horum habemus Cretensium et Lacedemoniorum legislatores, et o2aio si qui alii tales facti sunt.

Si vero politice est perscrutacio hec, manifestum quoniam fiet utique questio Secundum eam que a principio eleccionem.

De virtute autem perscrutandum, humana videlicet. Et enim bonum humanum querebamus et felicitatem humanam. Virtutem autem dicimus oaars humanam non eam que corporis, set eam que anime. Set et felicitatem anime operacionem dicimus.

Si autem hec ita habent, manifestum quoniam oportet politicum scire aliqualiter que circa animam, quemadmodum et eum qui oculos curat et omne corpus, et magis quanto honorabilior et melior politica medicinali. O2a2o Set et medicorum excellentes, multa negociantur circa corporis cognicionem. Contemplandum itaque et civili de anima.

Contemplandum autem horum gracia, et in quantum sufficienter habet ad quesita. In plus enim certifícale, operosius forte est propositis. O2a25

Dicuntur autem de hac et in exterioribus sermonibus sufficienter quedam et utendum ipsis ; puta hoc quidem irracionale ipsius esse, hoc vero racionem habens.

Hec autem utrum determinata sunt quemadmodum corporis particule et omne divisibile, vel racione duo sunt indivisibilia apta nata quemad- o2aso modum in peryferia curvum et concavum, nichil differt ad presens. *Iwadonabilis* autem hoc quidem assimulatur communi et plantativo. Dico autem causam eius quod est nutriri et augeri. Talem enim virtutem anime in omnibus que nutriuntur, ponet aliquis utique, et in embrionibus, eandem O2bi utique hanc et in *inperfectis*. Rationabilius enim quam aliam aliquam.

Hec quidem igitur communis quedam virtus et non humana apparet. Videtur enim in sompnis operari maxime particula hec et *virtus* ; bonus

NbP2 Xtob 14 itaque (81) NbF2Xb)] 8è Mb£bOb (Contemplandum — anima *om. Pb*)

L2=R/KvY/ *Rt=Tp Rp{Pecia2):Rp'=PwShTu Rp2=BqKx Rp3=Kw{Jo) Rp4=AjLcVk* 6 videlicet] manifestum *L2, corr.Rp3* 14 Contemplandum— anima *om. L2* 20 sint *L2{-Rf)Rt* 22 periferia *RfRp3* Irrationalis *L2Rt {paragraphumpraem.Rf2KvYt2Rp3Aj, grandiore litt. cap. ind. Sh)* 23 plantativo *perscriptum RfRtVk* : planctativo *KvYt* : plantato *Rp^LcJo* : plantatio *Aj* : plantato plantatm / *Bq* : plantatio plantatm *Kx* : plantato *{exp.)* plantatio Rp3 24 autem + plantatum *perscriptum Sh* eius] huius eius *Rp4* 25 et in] in *Rf* : non *Rp4* (et in *in lac. Aj2)* 26 in inperfectis *PwTuKxRp3* : inperfectis *L2RtShBqRp4* (imperfectis *Lc1* : in perfectis *Lc2)*

O2b5 autem et malus nequaquam manifesti *sunt* secundum sompnum. Unde dicunt nichil differre secundum dimidium vite felices a miseris. Contingit autem hoc decenter. Quies enim est sompnus anime secundum quod dicitur studiosa et prava. Verumptamen si quo paulatim pertranseunt quidam o2bio motuum, et ita meliora fiunt fantasmata studiosorum quam quorumlibet. Set de hiis quidem igitur sufficienter. Et nutritivum *igitur* relinquendum, quoniam humane virtutis expers innatum est.

Videtur utique et alia quedam natura anime irracionalis esse, participans quidem aliqualiter racione. Incontinentis enim et continentis O2bi5 racionem habens, laudamus. Recte enim et ad optima deprecatur racio. Videtur *autem* in ipsis *aliud quidem* prêter racionem innatum, quod adversatur et obviat racioni. Firmiter enim quemadmodum dissolute corporis O2b2o particule in dextram preeligencium *movere,* in sinistram prave feruntur, et in anima sic ; ad contraria enim motus incontinencium. Set in corporibus quidem videmus quod perverse motum est. In anima vero non videmus ; fortassis autem nichil minus et in anima existimandum esse aliquid prêter racionem, contrarians huic et obvians.

O2b25 Qualiter autem alterum, nichil differt. Racione autem et hoc videtur participare, quemadmodum diximus. Obedit igitur racioni quod continentis. Amplius autem forsitan subieccius est, quod sobrii et fortis ; omnia enim consonant racioni.

Videtur utique et *irrationabile* duplex. Plantativum quidem enim nequa- o2b3o quam communicat racione. Concupiscibile *enim* et universaliter appetibile participat aliqualiter secundum quod exaudibile est ei et *obaudibile.* Ita utique et patris et amicorum dicimus habere racionem, et non quemadmodum mathematicorum.

Quoniam autem suadetur aliqualiter a racione irracionabile, nunciat et suasio, et omnis increpacio, et deprecado.

03a! Si autem oportet et hoc dicere racionem habere, duplex erit et racionem habens ; hoc quidem principaliter et in se ipso, hoc autem quemadmodum a patre audibile aliquid.

L3=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia2) : ***Rp1=PwShTu Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp4=AjLcVk*** i manifesti] manu[...] ***pr.m.Tp'.*** manufieri ***corr.Tp*** (fieri ***primo in marg. deinde in textu)*** sunt ***om. L2RtRp4*** 6 nutrimentum Rp4 8 irracionabilis ***Rp3*** **n** quid ***L2RtRp4, Pw2, rec.Kw*** innatum + ***esse corr.Rp3*** 13 movente Removentem ***Vk)*** in sinistram] e contrario ***praem. corr. Rp3*** 22 irracionale ***PwTuKx*** dupliciter ***BqRp3*** 23 enim] vero ***L2RtRp4*** 24 obedibile ***Rt***(obaudibile + id est obedibile ***s.l.Lc2*** : obaudibile -|- id est non obediens ***s.l.Qg)*** 27 aliter ***Kx, pr.m.Rp3*** 29 dupliciter ***ShRp2,3*** (duplex ***rec.Kw)***

Determinatur autem virtus secundum differendam hanc, Dicimus c^as enim harum has quidem intellectuales, has autem morales. Sapienciam quidem et intellectum et prudentiam intellectuales, liberalitatem autem et sobrietatem morales. Dicentes enim de moribus, non dicimus quoniam sapiens ℓ.ł intelligens, set quoniam mitis vel sobrius. Laudamus autem et sapientem secundum habitum. Habituum autem laudabiles virtutes o3aio dicimus.

LIBER SECUNDUS

CAPITULUM PRIMUM

[i] Duplici autem virtute existente, hac quidem intellectuali, hac
03315 autem morali, ea quidem que intellectualis plurimum ex doctrina habet et generacionem et augmentum. Ideo experimento indiget et tempore. Moralis vero ex more fit. Unde et nomen habuit parum declinans a more.

Ex quo et manifestum quoniam neque una moralium virtutum natura
03320 nobis *insit.* Nullum enim natura existencium aliter *assuescit* ; puta lapis natura deorsum latus non utique *assuescet* sursum ferri, neque si decies milies assuescat quis eum sursum iaciens, neque ignis deorsum, neque aliud aliquod eorum que aliter innata sunt, aliter utique *assuescet.* Neque
03325 igitur natura neque prêter naturam infiunt virtutes, set innatis quidem nobis suscipere eas, perfectis autem per *assuetudinem.*

Adhuc quecumque quidem natura nobis adveniunt, potencias horum prius ferimus, *posteriores* autem operaciones horum reddimus, quod in sensibus manifestum. Non enim ex multociens videre aut ex multociens
03330 audire sensus *accipimus,* set e converso habentes usi sumus, non utentes habuimus. Virtutes autem *accepimus* operantes prius quemadmodum et in aliis artibus. Que enim oportet discentes facere, hec facientes discimus ; puta edificantes edificatores fiunt et citharizantes cithariste. Sic
03b! autem et iusta quidem operantes iusti efficimur, temperata autem temperati, forcia vero fortes.

Testatur autem et quod fit in *civilitatibus.* Legislatores enim cives assuefacientes, faciunt bonos ; et voluntas quidem cuiuslibet legislatoris,

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp!Pecia2).Rp1=PwShTu Rp"=BqKx *Rp'-'—* ***Kw(Jo) Rp1=AjLcVk*** 1 Liber secundus + ethicorum aristotilis ***Pv>*** : ***om. RfKuBq'-Aq*** (secundus liber ethicorum ***Bq2***) 2 Capitulum primum ***Tu, rec.Kw*** : ***om.*** *cett.* 8 infit ***RtRp'lpbsc. L2*** : ***an*** infit ***RfKv*** ?) 9 assuescit ***Rf*** : assuefiet ***KvRtRp**** 11 assuescet ***PwTuKx*** : assuesset ***ShBqRp2*** : assueescet ***Rf*** : assuesscet ***Lc1*** (assuescit ***Lc2***) : asssuefiet ***Rt*** : assuefiet ***KvYtAjVk*** 14 horum] eorum ***Rf*** : ipsorum ***Rpf-Vkj*** 15 posterius ***L2RtRp'*** 16 videre aut ex multociens ***om. L2*** (videre ***om. Pw1***) ***tq*** accepimus ***Rt*** 18 accipimus ***ShBq*** 23 quod] hoc quod ***corr.Rp3(quod*** hoc ***Jo)*** civitatibus ***RtRp'***!

hec est. Quicumque vero *hoc non bene* faciunt, peccant ; et differt horum o3b5
civilitas a civilitate *ut* bona a mala.

Adhuc ex eisdem et per eadem et fit omnis virtus et corrumpitur. Similiter autem et ars ; ex citharizare enim et boni et mali fiunt cithariste ;
proporcionaliter autem et edificatores et reliqui omnes ; ex bene *quidem* ojbio
edificare boni *erunt edificatores,* ex male autem mali. Si enim non sic haberet, nichil utique opus esset docente, set omnes utique fierent boni vel mali. Sic utique et in virtutibus habet. Operantes enim que in commutacionibus que sunt ad homines, efficimur hii quidem iusti, hii autem 03515
iniusti. Operantes autem que in periculis et assueti timere vel confidere, hii quidem fortes, hii autem timidi. Similiter autem et que circa concupiscendas habent et iras, hii quidem enim temperati et mites fiunt, hii autem intemperati et iracundi, hii quidem ex sic in eis conversari, hii osbzo
autem ex sic et omnino et uno utique sermone ex similibus operacionibus habitus fiunt.

Propter quod oportet operaciones quales reddere. Secundum harum enim differendas *secuntur* habitus. Non parum igitur differt sic vel sic ex iuvene confestim *assuesci,* set multum, magis autem omne. O3b25

SECUNDUM CAPITULUM

E2] Quoniam igitur presens negocium non contemplacionis gracia est quemadmodum alia, non enim ut sciamus quid est virtus scrutamur, set ut boni efficiamur, quia nullum utique esset proficuum eius, necessarium est scrutari ea que circa operaciones qualiter operandum est eas ; hee o3b3o
enim sunt domine, et huius quales fieri habitus quemadmodum diximus.
Secundum rectam quidem *ergo* racionerh operari commune et supponatur. Dicetur autem *posterius* de hoc, et quid est *racio recta* et qualiter habet ad alias virtutes.

Illud autem preconfessum sit, quoniam omnis qui de operabilibus est 04a!

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia2) : ***Rp1=PwShTu Rp2=BqKx Rp3=Kw{Jo) Rp*=AjLcVk*** i h' non bene (bene ***om. Tu) Rp*** : non bene hoc ***Rt*** : non bene h' ***KvYt*** : h' bene non ***Rf*** 2 ut ***om. L2RtRp*{add. Rf1Lc2)*** 5 quidem + enim ***L2Rt*** 6 erunt ***om. L2Pw*** 8 communicacionibus ***L2ShRp1*** (commutacionibus ***rec.Kw)*** 13 conservari L2 14 sic. Et ***YtRt*** : sic. et ***Rp2,s*** 17 sequuntur ***RfRtVk*** : sequntur ***Tu,corr.Rp2*** : sequitur ***pr.m.Rp2*** sic vel sic ***om. L2*** 18 assuefieri ***L2Rt*** : assuefacti ***Rp*(***assuefieri***Lc2Vk2)*** multam ***Pw^ShBq1*** omne + set ut boni ***Pw*ShBqx*** *{cf. lin.* 21-22) 19 Secundum capitulum ***Rf2Tu2*** : C. secundum ***Rt, rec.Kw*** : ***grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp*** *{paragraphum* ***tantum hab. L2)*** 21-22 set ut boni ***om. ShBq1*** *{cf.* ***adn. ad*** *lin.* 18) 24 huiusmodi ***L2*** 25 igitur ***L2Rt*** racionem ***ante*** quidem ***YtRt*** 26 posterius 4- et ***L2Rt***

sermo, typo et non secundum certitudinem debet dici, quemadmodum et in principio diximus. Quoniam *sermones secundum materiam sunt* expetendi ; que autem in operacionibus et que conferencia, nichil stans *habet,*
O4a5 quemadmodum neque sana. Tali autem existente universali sermone, adhuc magis qui de singulis est sermo, non habet certitudinem. Neque enim sub *arte* neque sub *enarracione aliqua* cadit. Oportet autem ipsos semper operantes ea que ad tempus intendere, quemadmodum et in
O4aio medicinali habet et *in* gubernativa. Set quamvis existente tali presente sermone, temptandum auxiliari.

Primum igitur hoc speculandum quoniam talia innata sunt ab indigencia et superhabundancia corrumpi. Oportet enim de inmanifestis manifestis signis et testimoniis uti ; quemadmodum in fortitudine et sani-
O4ai5 tate videmus. Superhabundancia enim gignasia et deficiencia corrumpunt fortitudinem. Similiter autem et potus et cibi, amplius et minus effecti, corrumpunt sanitatem. Que autem commensurata sunt, *faciunt* et augent et salvant. Ita igitur et in temperanda et fortitudine habet et
O4a2o aliis virtutibus. Qui enim omnia *timet et fugit* et nichil sustinet, timidus efficitur. Et qui nichil omnino timet, set ad omnia vadit, audax. Similiter autem et *qui* omni voluptate potitur et neque ab una recedit, intemperatus est. Qui autem omnes fugit quemadmodum agrestes, insen-
O4a25 sibilis. Corrumpitur enim temperanda et fortitudo, a superhabundancia et defectu, a medietate autem salvatur.

Set non solum generaciones et augmentaciones et corrupciones ex eisdem et ab eisdem fiunt, set et operaciones in eisdem erunt. Et enim
O4a3o in aliis manifestioribus, ita habet ; puta in fortitudine ; fit enim ex multum cibum sumere et multos labores sustinere et maxime potest *hoc* facere fortis. Ita autem et in virtutibus ; ex recedere enim a voluptatibus, effici-
O4a35 mur temperati ; et effecti, maxime possumus recedere ab ipsis. Similiter
04b! autem et in fortitudine ; assueti enim contempnere terribilia et sustinere ipsa, efficimur fortes ; et effecti, maxime poterimus sustinere terribilia.

KAP^JVT0 N^P2 20 *quis *(ι i$ cett.)] om. LPO**

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia2}'.Rp1=PwShTu Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rpi=AjLcVk 3 in] in in ***Rp4(ut in Aj}*** habent ***L2Rt, corr.Rp**** 6 artem ***YtRt*** enarracionem (erracionem ***Kv}*** aliquam ***KvYtRt*** 7 semper ***om. IA*** (secundum operaciones ***pro*** semper operantes ***Kx}*** 8 in ***om. LARt*** presentí ***L2*** 13 gynasia ***Kv*** : gynnasya ***Yt*** : gynnasia ***Rt*** 14 ***ante*** Amplius ***puncto interp. et paragraphum adp. Rp1*** 15 et faciunt ***L2Rt, corr. Rp1*** 17 fugit et timet ***L2Rt*** 19 qui + quidem L2Ri(quidem qui ***tr.Rf}*** 20 insensibilis + *quis ***Rt (=TpYu)*** 24 et2 ***om. Rp4(-Vk}*** eisdem3] eis ***PtxASh1*** : eadem ***pr.m.Rp**** 26 hoc ***RfYtRtKx*** : h' ***cett. (om. Lc}*** 29 enim ***om. Rp4***

Signum autem oportet facere habituum, supervenientem voluptatem vel tristiciam operibus. Qui quidem enim recedit a corporalibus voluptatibus et hoc ipso gaudet, temperatus, qui autem tristatur, intemperatus ; et *qzii* sustinet pericula et *gaudet,* fortis, qui autem tristatur, timidus. Circa voluptates enim et tristicias est moralis virtus ; propter voluptatem quidem enim mala operamur, propter tristiciam autem a bonis recedimus ; propter quod oportet duci qualiter confestim ex iuvenibus, ut Plato ait. Quare et gaudere et tristari in quibus oportet ; recta enim disciplina hec est. 0455 04510

Adhuc autem si virtutes sunt circa actus et passiones, omni autem passioni et omni actui sequitur delectacio et tristicia, et propter hoc utique erit virtus circa delectaciones et tristicias. 0^15

Demonstrant autem et pene facte per hec. Medicine enim quedam sunt. Medicine autem per contraria innate sunt fieri.

Adhuc sicut prius diximus, omnis anime habitus, a quibus innatus est fieri deterior et melior, ad hec et circa hec naturam habet ; propter *voluptates* et tristicias pravi fiunt in persequendo has et fugiendo, vel quas non oportet, vel quando non oportet, vel ut non oportet, vel qualitercumque aliter a racione determinatur. Ideoque determinant virtutes inpassibilitates quasdam et quietes. Non bene autem, quoniam simpliciter dicunt, set *ut non* oportet, et quando *non* oportet, et quecumque alia apponuntur. Supponitur ergo virtus esse talis circa voluptates et tristicias optimorum operativa, malitia autem *contrariorum.* O4b2o O4b25

Fiet autem utique nobis et ex hiis manifestum adhuc de eisdem. Tribus enim existentibus que circa elecciones et tribus que in *fugis* bono conferente delectabili et tribus contrariis malo nocivo tristi, circa hec quidem omnia bonus *directum* est, malus autem peccans. Maxime autem circa delectacionem ; communis *enim* hec animalibus, et omnibus *que* sub *eleccione assecuntur* ; et enim bonum et conferens delectabile videtur. 04530 04535 05a!

Adhuc autem ex puero omnibus nobis connutritui ; propter quod

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia3):Rpi=AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) i Signum ***Incipit pecia 3a in Rp1>2 (deest Rp*)*** : ***grandiore*** *litt. cap. ind.* ***RtSh*** : C. III ***Rt*** 4 qui! + quidem L2Ri(quidem qui ***tr. Rf)*** gaudet + vel non tristatur ***L2Rt (et*** non tristatur ***suppi. corr.Rp3)*** 16 voluptates] + autem ***Yt*** : + enim ***corr.Rp3*** 17 pravi ***Incipit pecia 3ain Rp3*** 19 determinantur ***Sh*** : deviatur ***Bq*** 23 contrarium ***L2Rt*** 24 nobis — manifestum] nobis manifestum ex hiis ***BqRp2,3(et*** hoc manifestum nobis ex hiis ***Pw1*** : nobis et hoc manifestum ***ex*** hiis ***Pw2)*** 25 fugis] magis ***pr.m.Rp3*** ***aq*** directus ***Bq*** : directivus ***L2RtAj, corr.Rp3*** 28 eleccionem ***L2(-Rf)Rt*** 29 assequntur ***RtRp2'3*** : assequuntur ***Bq1*** (assequitur ***Bq2)*** : consequuntur ***Rf*** delectabile + esse ***corr. Rp3***

difficile conterere hanc passionem *comparatam* vite. Regulamus autem et operaciones, hii quidem magis, hii *quidem* minus, delectacione et tristicia.
05a5 Propter hoc igitur necessarium *est* circa hec *esse* omne negocium. Non enim parum in operaciones bene vel male gaudere et tristari.

Adhuc autem difficilius voluptati pugnare quam ire, quemadmodum ait Eraclitus. Circa difficilius autem semper et ars fit et virtus ; et enim
05310 bene melius in hoc. Quare et propter hoc circa delectaciones et tristicias omne negocium et *virtutis* et politice ; qui quidem enim bene hiis utitur bonus erit, qui autem male, malus.

Quoniam quidem igitur est virtus circa delectaciones et tristicias, et
05315 quoniam ex quibus fit, ab hiis et augetur et corrumpitur, non similiter factis, et quoniam ex quibus fit, circa hec et operatur, dictum sit.

TERCIUM CAPITULUM

[3] Queret autem utique aliquis qualiter dicimus quoniam oportet quidem iusta operantes iustos fieri, temperata autem temperatos. Si
05320 enim operantur iusta et temperata, iam sunt iusti et temperati, quemadmodum si gramática et musica, gramatici et musici.

Vel neque in artibus ita habet. Contingit enim gramaticum quid facere et a casu et alio supposito ; tunc igitur gramaticus, si gramaticum quid
05325 faciat et gramatice ; hoc autem est secundum eam que in ipso gramaticam.

Adhuc *autem* neque simile est in artibus et in virtutibus. Que enim ab artibus fiunt, bene habent in eis ; sufficit igitur hec qualiter habencia fieri ; que autem secundum virtutes fiunt, neque si hec qualiter habeant,
053.30 inste vel temperate operata sunt, set et si operans qualiter habens operetur ; primum quidem si sciens, deinde si eligens, et eligens propter hec, tercium autem et si firme et inmobiliter habeat et operetur. Hec autem
05b! ad alias quidem artes habere non *connumerant,* prefer ipsum scire. Ad virtutes autem scire quidem parum aut nichil potest, alia autem *est* non

L3=RfKvYt Rt−Tp Rp(Pecia .3): ***Rp1=AjBqKx Rp3=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** i comparativa ***Rt*** : contemporaneam ***(ex Ant. transi.) corr.Rp3*** (vel contemperatam ***s.1.Lc3)*** 2 quidem2] autem ***L2Rt*** 3 est] esse ***L2(-Rf) Rt*** : ***om. Bq*** esse ***om. L2Rt*** 8 virtus ***Rf*** : virtutes ***Kv*** 13 Tercium capitulum ***Tu*** : C. IIII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp*** 18 neque ***om. Rp2, pr.m.Rpz(suppl. corr. Rp3)*** 20 ipso 4- est ***L2Rt*** 22 autem ***om. L2*** 26 hec ***RfKvRtTu*** : h.' ***cett.*** 28 connumerantur ***KvLc2, rec.Kw*** : connumerat ***RfLc*** 29 autem est] autem ***L2RtAj*** : / ***Bq1*** : autem ***Bq2*** : est ***exp. corr.Rp3***

parum, set *omnia* possunt que ex multociens operari iusta et temperata adveniunt.

•Res quidem igitur iuste et temperate dicuntur quando sunt tales O5b5
quales utique iustus *et* temperatus operabitur. Iustus autem et temperatus est non qui hec operatur, set et qui sic operatur ut iusti et temperati operantur. Bene igitur dicitur quoniam ex iusta operari iustus fit, et ex temperata temperatus ; ex non operari autem hec, nullus utique neque o5bio curabit fieri bonus.

Set multi hec quidem non operantur, ad racionem autem *fugientes* existimant philosophari et sic *forte* studiosi, *et* simile aliquid facientes laborantibus qui medicos audiunt quidem studiose, faciunt autem nichil osbi5 *horum* que precepta sunt ; quemadmodum igitur neque illi bene habebunt corpus ita curati, neque isti animam ita philosophantes.

QUARTUM CAPITULUM

[4] Post hec autem quid est virtus scrutandum. Quia igitur que in anima fiunt tria sunt, passiones, potencie *et* habitus, horum aliquod utique O5b2o erit virtus. Dico autem passiones quidem concupiscendam, iram, timorem, audaciam, invidiam, gaudium, amiciciam, odium, desiderium, zelum, misericordiam ; universaliter quibus sequitur delectacio vel tristicia.

Potencias autem secundum quas passibiles horum dicimur ; puta secundum quas potentes irasci vel tristari vel misereri. c>5b25

Habitus autem secundum quos ad passiones habemus bene vel male ; puta ad irasci, si quidem vehementer vel remisse, male habemus, si autem medie, bene ; similiter autem et ad alia.

Passiones quidem igitur non sunt neque virtutes neque malicie, quoniam neque dicimur secundum passiones studiosi vel pravi, secundum O5b3o *virtutem* autem vel malicias dicimur. Et quoniam secundum passiones quidem neque laudamur neque vituperamur. Non enim laudatur qui timet neque qui irascitur, neque vituperatur qui simpliciter irascitur, set qui qualiter. Secundum virtutes autem vel malicias, laudamur vel vitupera- o6ai mur.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 3) : ***Rp1=AjBqKx Rpi=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo')*** 9 ingentes ***Rf*** : confugentes ***KvYt*** : confugientes ***RtLc2*** 10 fore ***L2Rt, rec.Kw*** et2 ***om. L2Rt*** 12 eorum ***LzRt*** igitur om. Rp2,3 14 Quartum capitulum ***Tu*** : Cap. quintum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. omnes*** 16 et ***om. L2Rt*** 19 misericordiam + et ***Rt(= TpYii)*** 20 dicimus ***L\-Yt)Rt*** 22 Habitus] Et ***praem. LcVk*** 24 et ***om. Rp1(-Aj' i"]*** virtutes ***L2Rt*** maliciam ***Rp2,3***

Adhuc irascimur quidem et timemus non sponte, virtutes autem elecciones quedam vel non sine eleccione.

o6a5 *Adhuc* autem secundum passiones quidem moveri dicimur, secundum virtutes autem *vel* malicias non moveri, set disponi qualiter.

Propter hec autem neque potencie sunt. Neque enim boni dicimur propter posse pati simpliciter, neque mali ; neque laudamur neque vituperamur. Et adhuc potentes sumus natura, boni autem vel mali non effi-
o6aio cimur natura. Diximus *aliud* de hoc prius. Si igitur neque passiones sunt virtutes neque potencie, relinquitur habitus eas esse. Quid quidem igitur *genere est* virtus, dictum est.

QUINTUM CAPITULUM

[5] Oportet autem non solum sic dicere quoniam habitus, set et qualis
o6ai5 *quidem*. Dicendum igitur quoniam *virtus omnis* cuius utique fuerit virtus, et id bene habens perficit, et opus eius bene reddit ; puta oculi virtus et oculum studiosum facit et opus eius ; oculi enim virtute bene videmus ; similiter et equi *virtus* equum studiosum facit, et bonum ad currendum
o6a2o et ferendum ascensorem et expectandum bellatores. Si utique hoc in omnibus ita habet, et hominis virtus erit utique habitus ex quo bonus homo fit et a quo bene *opus suum* reddit. Qualiter autem hoc erit, iam quidem diximus.

o6a25 Adhuc autem et. *hoc* erit manifestum si speculati fuerimus qualis quedam est natura ipsius. In *omnibus itaque* continuo et divisibili est accipere hoc quidem plus, hoc autem minus, hoc vero equale, et hec vel secundum ipsam rem, vel ad nos ; equale autem medium quid est superhabundancie
o6ajo et defectus. Dico utique rei quidem medium quod equaliter distat ab utroque extremorum, quod est idem et unum omnibus ; ad nos autem quod neque habundat neque deficit, hoc autem *neque* unum neque idem omnibus. Puta si decem multa, duo autem pauca, sex media *accipiuntur*
o6a35 secundum rem ; equaliter enim excedunt et exceduntur. Hoc autem medium est secundum arismeticam proporcionem. Quod autem ad nos, non

L2=^RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 3) : Rp1=AjBqKx Rp3=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) 3 Ad hec ***Rt*** 4 vel] et ***L2Rt*** 8 aliud (aliquid ***Aj)'] autem lARt, corr.*** 10 genere est] genus est ***AjRp3,3*** (genere est ***rec. Kw)*** : est genere ***L3Rt*** n Quintum capitulum ***Tu : om. cett., grandiore liti, cap. ind. L2Rp*** 13 quidam L2.Ri(quiddam ***Rf)*** omnis virtus L*Ri(virtus ***om. Yt)*** 17 ferrendum ***Rpz, pr.m.Rp3*** itaque Pp2'3 hoc ***om. L3*** 19 suum opus ***L2Rt*** 21 hic ***L3Rt(pbsc. Yt)*** 22 omni ***L2Rt*** utique ***Yt*** 24 quid est] quidem ***Rp3,3*** : quidem est ***Rt*** 26 unum et idem ***Rp23*** 27 neque] non ***L*(~Rf)Rt*** 29 rem] racionem ***corr. Rp3***

ita sumendum. Non enim *alicui si* decem *minas* comedere multum, duas o6bi
autem paucum, magister sex *minus* precipiet. Est enim/orte et hoc multum
sumenti vel paucum. Miloni quidem enim paucum, dominatori autem
gignasiorum multum. Similiter *et* in cursu et *in* palestra. Ita utique omnis oób5
sciens superhabundanciam et defectum fugit, medium autem querit et
hoc desiderat ; medium autem *non* rei, set *quo* ad nos. Si utique omnis
sciencia sic opus bene perficit ad medium respiciens et in hoc ducens
opera ; unde consueverunt dicere bene habentibus operibus quoniam oóbio
neque auferre est neque apponere, ut superhabundancia quidem et defectu
corrumpente bene, medietate autem salvante ; boni autem artifices, ut
diximus, ad hoc respicientes operantur ; virtus autem omni arte cercior
et melior est, quemadmodum et natura ; medii utique erit *communicatrix.* o6bi5
Dico autem moralem. Hec enim est circa passiones et operaciones. In hiis
autem est superhabundancia et defectus et medium ; puta et timere et
audere et concupiscere et *adverti* et irasci et misereri et universaliter
delectari et tristari est et magis et minus et utraque non bene. Quando o6b2o
autem oportet, et in quibus, et ad quos, et cuius gracia, et ut oportet, et
medium et optimum quod est in virtute. Similiter autem et circa opera-
ciones est superhabundancia et defectus et medium. Virtus autem circa
passiones et operaciones est. In quibus quidem superhabundancia viciosa o6b25
est et defectus *vituperatus,* medium autem laudatur et dirigitur. Hec autem
ambo virtutis. Medietas quedam ergo est virtus, coniectatrix existens medii.

Adhuc peccare quidem multis modis *dicitur.* Malum enim infiniti, ut
Pytagorici existimaverunt, bonum autem finiti, dirigere autem uno modo. o6b3o
Ideoque hoc quidem facile, hoc *autem* difficile ; facile quidem non contin-
gere signum, difficile autem contingere. Et propter *hoc* malicie quidem
superhabundancia et defectus, virtutis autem medietas. Boni quidem o6b35
enim simpliciter, multifarie autem mali.

AbPbMb ***NbPz LPCF**** 22 *est ergo (Z,bOb)] ***inv. cett.***

L2 = RfKvYt Rt~ Tp Rp[Pecia3)'-Rp1 = AjBqKx Rp2 = LcPwShTuVk Rp2 = Kw{Jo) i si alicui ***lARt*** minas -j- bucellas ***s.1.Lc2*** commedere Rp2-3(ᵃⱽᵂᵂ) * * 2 minas ***L2Rt, Tu*** : minus ***in textu*** alia minas ***in marg. corr.Rp2*** : alia minus ***in textu Jo*** forsitan ***L2Rt*** 4 gimpnasiorum ***Rf*** : gymnasiorum ***Kv*** : gymasiorum ***Yt*** : gynnasiorum ***Rt*** : gynasiorum ***AjKx*** : gygnasiorum ***Bq*** 6 non 4- quod L2Rí(quod ***ante*** non ***suppi. corr.Rp2*** : quod non ***Jo)*** quo (qui 4t;)] quod ***L2Rt*** 7 sic] sicut ***Rp2(exp. rec.Kw)*** 10 mediate ***Rf^KvAj*** 12 coniectatrix ***L2Rt, corr.Rp2*** ***15*** audere] videre ***Rp2,2*** (audere ***rest. rec.Kw)*** averti ***L9Rt (et*** averti ***spatio vac. rei. om. Tp1, primo in marg. deinde in textu add.Tp2)*** 21 vituperatur ***AjRp2>2*** 22 Medietas quedam] Medium quidem L2 *est ergo ***Rt*** communicatrix ***Bq^Vk*** 24 Pita- ***Rf*** : Picta- ***KvYtRtPw*** : Pycta- ***Tu*** 26 hoc ***{prescriptum RtKxVkRp2,*** h' ***cett.f\ + igitur L2Rt*** 28 multipharie ***RfYtRp2'2***

[6] Est ergo virtus habitus electivus in medietate existens que ad nos
oyai determinata racione, et ut utique sapiens determinabit. Medietas autem
duarum maliciarum, huius quidem secundum *habundanciam,* huius autem
secundum defectum ; et adhuc huic, has quidem deficere, has autem super-
O7a5 habundare ab eo quod oportet et in passionibus et in operacionibus, vir- 5
tutem autem medium et invenire et eligere. Propter quod secundum
substandam quidem et racionem quid est esse dicentem, medietas est
virtus, secundum optimum autem et bene, extremitas.

Non *autem suscipit omnis* operacio neque omnis *anime* passio medie-
o7aio tatem. Quedam enim confestim nominata convoluta sunt cum malicia, 10
puta gaudium de malo *et* inverecundia *et* invidia, et in operacionibus adul-
terium, furtum, homicidium ; hec enim omnia et que talia dicuntur se-
cundum *se* ipsa mala esse, set non superhabundancie ipsorum neque defec-
O7ai5 tus. Non *igitur est enim* umquam circa hec dirigere, set semper peccare.
Neque est bene vel non bene circa talia in eo quod ut oportet et quando 15
et quomodo, puta adulterari, set simpliciter facere quodcumque horum,
peccatum est. Simile igitur attribuenti et circa iniusta facere et timere et
incontinentem esse, esse medietatem et superhabundanciam et defectum.
O7a2o Erit enim sic superhabundancie et defectus medietas, et superha-
bundancie superhabundancia, et defectus defeccionis. Quemadmodum 20
autem temperande et fortitudinis non est superhabundancia et defectus,
propter medium esse aliqualiter extremum, ita neque illorum medietas
O7a25 neque superhabundancia et defectus, set ut utique operatum est, vicio-
sum est. Universaliter *ergo* neque superhabundancie *neque* defectus media-
tas est, neque medietatis superhabundancia et defectus. 25

SEXTUM CAPITULUM

[7] Oportet *autem* non solum universaliter dici, set et hiis que *sunt*
O7a3o secundum singula aptare. In *hiis* qui circa operaciones sermonibus, uni-

L8=J?/Kí>y¿ **Rt=Tp Rp(Pecia3)** : **Rp**l **=AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=*Kw(Jo)** i immediate **Rp**l **(-Bq)** que] quo **YtRp**2'3 3 huius-modil **YtBqRp**2,3 superhabundanciam **L**2**RtPw** huiusmodi2 **BqRp**2-3 9 Non] Cap. Sextum **Rt** suscipere **pr.m.Rp**3 n etl **om. L**2**Rt** et2 **om. L**2**Rt (et** invidia **om. pr.m.Rp**3) 13 **seom.L**2**Rt** 14 igitur] **post** est **L**2**Rt** : **om. Bq** enim **om. L**2**RtPw** 17 peccatum] peccare **L**2**Rt** circa] ea Pp2(ita **Tu** : **om. Pw), pr.m.Rp**3 24 ergo **om. Rf** 26 Sextum capitulum **Tu** : C. Septimum **Rt** : **om.** cett., **sed grandiore** liti. **cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. L**2) 27 autem + hoc **L**2**Rt** non + hoc **corr. Rp**3 **(hoc primo sed exp.** et in s.l. **scr. Jo,** cf. **adn. insequ.)** hiis] in **praem. corr.Rp**3 : hoc **praem. Jo** 28 In] **et praem. corr. Rp**3 hiis 4- enim **L**2**Rt** qui] que **L**2 **(-Yt)RtAjLcVk**

versales quidem inaniores sunt, particulares autem veriores. Circa *singula* enim operaciones, oportunum autem in hiis concordare. Sumendum igitur *hoc ex.* descripcione.

Circa- timores quidem igitur et audacias fortitudo medietas. Superhabundancium autem qui intimiditate quidem innominatus. Multa autem 07b!
sunt innominata. Qui autem in audere superhabundat, audax. Qui vero in timere quidem superhabundat, in audere autem deficit, timidus.

Circa delectaciones autem et tristicias non omnes, minus autem et circa tristicias, medietas quidem temperanda, superhabundancia autem oybs
intemperancia. Deficientes autem circa delectaciones non multum fiunt ; propter quod et isti nomine non sunt sortiti. Sint autem insensibiles.

Circa dacionem autem pecuniarum et accepcionem medietas quidem liberalitas ; superhabundancia autem et defectus, prodigalitas et illi- oybio
beralitas. Contrarie autem et hee superhabundant et deficiunt. Prodigus quidem enim in tribucione superhabundat, in accepeione autem deficit. Illiberalis autem in accepeione quidem superhabundat. in tribucione vero deficit. Nunc quidem igitur typo et in capitulo dicimus contenti hoc ipso ; oybis
posterius autem cercius de hiis determinabitur.

Circa pecunias autem et alie disposiciones sunt. Medietas quidem magnificencia. Magnificus enim differt a liberali ; hic quidem enim circa magna, hic autem circa parva. Superhabundancia autem *apeyrokalia* et *bonausia.* Defectus vero parvificencia. Differunt autem hee ab hiis que oyb2o
circa liberalitatem. Quo autem differunt posterius dicetur.

Circa honorem autem et inhonoracionem, medietas quidem magnanimitas ; superhabundancia autem, *caymotes* quedam dicta ; defeccio autem pusillanimitas.

Sicut autem dicimus habere ad magnificentiam liberalitatem circa parva differentem, ita habet quedam et ad magnanimitatem circa hono- oybzg
rem existentem magnum, hec *autem* circa parva existentem ; est enim ut

ArbPbAfb A7bP2 LbOb i inaniores (¿cevco-repoi Ob, ***sec.m.Phj} Kotvorepoi*** 28 habet quedam] ***n Ob*** : ***ex€LV TiV^*** NbP2 ad] ***irepl Ob***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia3)\Rp1=AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) i inaniores] inanes ***Rt*** : communiores L2 2 singularia ***L2Rt*** 3 hoc ***perscriptum RfKvRtPwVkRp3*** : h' ***YtBqShTu*** (ex ***praem. sed exp. Tu)*** : ***om. AjKx*** 7 quidem] ***post*** superhabundat ***Kx*** : ***om. Rp2, pr.m.Rp3*** 10 multum fiunt] multi sunt ***rec.Kw*** 15 tribuicione ***YtRtRp2(-Tu), pr.m.Rp3*** : tribulacione ***Aj*** 16 tribuicione ***Rt*** : tribulacione ***Lc1*** 21 apeyrokalya ***Kv Vk*** : apeyrothalia ***Yt*** : appeyrochalia ***Rt*** 22 banausia ***RfYt*** : banausya ***Kv*** : baunasya ***Rt*** 23 quomodo ***corr. Rp3*** 25 chaymotes ***RfYt2*** : chaimmotes ***(yel*** chaunmotes ?) ***Rt*** : cayniotes ***Aj*** 28 quedam] quid L2 (quidem ***Yt)*** ad] circa L2 29 autem ***om. L2***

oportet appetere honorem et magis quam oportet et minus. Dicitur autem qui superhabundat *quid est* desideriis philotimus, qui autem deficit aphi-
oybgo lotimus. Medius autem innominatus ; innominate autem et disposiciones. Verumptamen philotimi, philotimia. Unde contendunt extremi de media regione ; et nos autem est quando medium philotimum vocamus, est
o8ai autem quando aphilotimum ; et est quando laudamus philotimum, est autem quando aphilotimum. Propter quam autem causam hoc facimus, in hiis que deinceps dicetur. Nunc autem de reliquis dicamus secundum enarratum modum.

Est autem et circa iram superhabundancia et defectus et medietas,
o8a5 fere autem innominatis existentibus ipsis, medium mansuetum dicentes *et* medietatem mansuetudinem *vocamus.* Extremorum autem qui quidem superhabundat iracundus sit, malicia autem iracundia. Qui autem deficit inirascibilis quidam, defeccio autem inirascibilitas.

Sunt autem et alie tres medietates habentes quidem quandam simili-
o8aro tudinem ad invicem, differentes vero *ab* invicem. Omnes quidem enim sunt circa verborum et operationum communionem. *Differt* autem quoniam hec quidem est circa verum quod *est* in ipsis, *hec* autem circa delectabile, huius autem hoc quidem in lusu, hoc autem in omnibus que se-
o8ai5 eundum vitam. Dicendum igitur de hiis ut magis cognoscamus quoniam in omnibus medietas *est* laudanda, extrema autem *non* recta *nec* laudabilia, set vituperabilia *sunt.* Sunt quidem igitur et horum plura innominata. Temptandum autem quod et in aliis, ipsis nomina fingere manifestationis gracia et boni quod consequitur.

o8a2o Circa verum quidem igitur medius quidem verus quis, et medietas veritas dicatur. Ficcio autem que quidem ad maius iactancia, et qui habet eam iactator. Que autem ad minus eyronia, et eyron.

Circa delectabile autem quod quidem in ludo, medius quidem eutrapelos, et dispositio eutrapelia. Superhabundancia autem, bomolochia, et qui
o8a25 habet eam bomolochos. Qui autem deficit agroicos quis, et habitus *agroykeia.*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia3):Rp1=AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) 2 quid est] quidem ***L2Rt, corr.Rp3*** 5 et] adcoxr.Hp3 apilotimum ***Rf1*** : aphylotimum ***KvRt*** : amphilotimum (amphy- ***Vk)*** ***Rp2'3*** 7 apilotimum ***Rf1*** : aphylotimum ***YtRt*** : amphilotimum (amphy- ***Vk)*** ***Rp2,3*** 8 dicentur ***Rp23, Bq2*** 12 et ***om. L2RtKx*** ***17*** Differunt ***L2Rt*** 18 hec ***per-scriptum RtShTu*** : hoc ***RfKvKx*** : h' ***cett.*** ***21*** est] ***ante*** medietas ***Rf*** : ***post*** laudanda ***Rt*** : ***om. KvYt*** non] neque L2Pi(necque ***Rf*** : nec ***Kv)*** nec] necque ***RfKx*** : neque ***YtRt*** 22 sunt ***om. Rp3*** 23 manifestationis] manifestari omnis ***Rp1,2(-PwTu), pr.m.Rp3*** 24 consequuntur ***Rf*** : consequetur ***Kv*** 30 agroycos ***L2Rt*** 30-31 -kia ***Rf*** : -kya ***Rt*** : -ria ***Kv1*** (-eolia ***Kv2)*** : -keya ***KxSh VkRp3*** : agrikolia ***Yt*** : agroikeia ***AjTu*** : agroikeya Z.c

Circa reliquum autem delectabile quod in vita, qui quidem ut oportet delectabilis est, amicus, et medietas amicicia. Qui autem superhabundat, si quidem nullius gracia, placidus ; si autem utilitatis alicuius sui, blanditor. Qui- autem deficit et in omnibus indelectabilis, litigiosus quis et disco- o8a3o
lus.

Sunt autem et in passionibus et in hiis que circa passiones, medietates. Verecundia *quidem* enim virtus quidem non est. Laudatur autem et verecundus ; et *in hiis enim* hic quidem dicitur medius. Qui autem superhabundat, ut kataplex qui omnes verecundatur. Qui autem deficit vel nequaquam verecundatur, inverecundus. Medius autem verecundus. o8a$5

Nemesis autem medietas invidie et *epychatrikakie*. Sunt autem circa o8bi tristiciam et delectacionem. *In hiis* accidunt proximis factas. Nemesiticus quidem enim tristatur de indigne bene operantibus. Invidus autem superexcedens hunc in omnibus tristatur ; *epychayrekakus* autem tantum o8b5 deficit a tristando, ut et gaudeat. Set de hiis quidem igitur et alias tempus erit. De iusticia autem, quia non simpliciter dicitur, post hec dividentes de utraque dicemus qualiter medietates sunt. Similiter autem et de racionalibus virtutibus. o8bio

SEPTIMUM CAPITULUM

[8] Tribus autem disposicionibus existentibus, duabus quidem maliciis, hac quidem secundum superhabundanciam, hac autem secundum defectum, una autem virtute medietate, *omnis* omnibus *opponitur* aliqualiter ; extreme quidem enim et medie et ad invicem contrarie sunt, media autem extremis. Quemadmodum enim equale ad minus quidem o8bi5 maius, ad maius autem minus, ita medii habitus ad defectus quidem superhabundant, ad *superhabundanciam* autem deficiunt et in passionibus et *in* operacionibus. Fortis enim ad timidum quidem audax videtur, ad audacem autem timidus. Similiter autem et temperatus ad *insensibile* quidem o8b2o intemperatus, ad intemperatum autem insensibilis ; liberalis autem ad

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 3) : ***Rp1 — AjBqKx Rp2 = LcPwShTuVk Rp3 = Kw(Jo)*** 7 quidem] ***om. L2RtKx*** *(dei. Bq2)* 8 in hiis] ***post*** enim ***Rt*** : ***om. L2*** hie] hoc ***Rp2,3(obsc.Pw)*** : ***om. L2*** dicitur quidem ***L2(-Rf)*** 9 kataplex ***KvYt2Bq***: cata- ***Yt1*** : caka- ***Rf***: kaca- ***Kx*** : raca- ***Aj*** : caca- ***Rp2,3*** 11 epychatrikakie ***Ajt-kye Rt)*** : epichairekakie ***Rf*** : ***variant*** *cett.* 12 In hiis] in hiis que L2(et ***praem. Yt)Rt*** Nemesicycus ***Yt*** : Nemesyticus ***Rt*** 13 prosperantibus ***rec.Kw*** 14 epychayrekakus ***AjKx*** : ***variant*** *cett.* 18 racionabilibus ***AjKxLcTu*** 19 Septimum capitulum ***Tu*** : ***om.*** *cett.* : ***grandiore*** *litt. cap. ind.* ***Rp (paragraphum hab. RtKvYt, non autem Rf)*** 21 secundum] ***om. Bq1Rp2-3*** 22 mediante ***L2*** 26 superabundancias ***L2Rt*** 27 in ***om. L2*** 29 insensibilem ***L2Rt, corr.Rp3***

illiberalem quidem prodigus, ad prodigum autem illiberalis. Propter quod
o8b25 et proiciunt medium extremi alter ad alterum, et vocant fortem timidus quidem audacem, audax autem timidum, et in aliis proporcionaliter.

Sibi autem oppositis ad invicem hiis, maior contrarietas est extremis ad invicem quam ad medium. Longius enim hec distant *ab* invicem quam
o8b3o a medio, quemadmodum magnum a parvo et parvum a magno quam ambo ab equali.

Adhuc ad medium quidem quibusdam extremis similitudo quedam videtur, ut audacie ad fortitudinem et prodigalitati ad liberalitatem ; extremis autem ad invicem plurima dissimilitudo ; que autem plurimum
o8b35 distant *ab* invicem contraria determinantur; quare et magis contraria que plurimum distant.

oqai *Certo* medium autem opponitur in hiis quidem magis defeccio, in hiis autem superhabundancia ; puta fortitudini quidem non audacia superhabundancia existens, set timiditas defectus existens ; temperancie autem non insensibilitas indigencia existens, set intemperancia super-
oças habundancia existens. Propter duas autem causas hoc contingit. Unam quidem que ex ipsa re. In essendo enim proximius et similius alterum extremorum medio, non hoc, set conti arium, opponimus *medio* magis ; puta, quia similius esse videtur fortitudini audacia et proximius, *et dissi-*
oçaio *mitius* timiditas, hanc magis opponimus. Distantia enim plus a medio contraria magis videntur esse. Una quidem igitur causa hec, ex ipsa re. Alia autem ex nobis ipsis. Ad que enim ipsi magis nati sumus aliqualiter,
ogai5 hec magis contraria medio videntur. Puta ipsi magis nati sumus ad delectaciones. Ideo facilius mobiles sumus ad intemperantiam quam ad temperanciam. Hec igitur magis contraria dicimus ad que augmentum magis fit, et propter hoc intemperantia superhabundancia existens magis contraria est temperancie.

O9a2o [9] Quoniam quidem igitur est virtus moralis medietas et qualiter et quoniam *est* medietas duarum malitiarum, huius quidem secundum superhabundanciam, huius autem secundum defectum, et quoniam talis est quia coniectatrix medii est quod *est* in passionibus et operacionibus, sufficienter dictum est.

oga25 Ideo et difficile est studiosum esse. In unoquoque enim medium accipere difficile ; puta circuli medium non cuiuslibet, set scientis. Sic autem et irasci quidem cuiuslibet et facile, et dare argentum et consumere. Cui

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia3).Rp1=AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) 4 Sibi ***Rp1Pw*** : Si ***RfLcTuVk*** : Sic ***KvYtRtShRp2*** 5 ab] ad/?/l 13 Certo] Ad ***L2Rt, corr. Rp3*** 19 medio ***om. L2Rt*** 22 igitur quidem ***tr. L2(-Yt)*** 32 est8 ***om. L2Rt*** 34 enim + est ***Rt***

autem et quantum et quando et cuius gracia et qualiter, non adhuc cuiuslibet neque facile, quod est bene et rarum et laudabile et bonum.

Propter quod oportet coniectantem medium, primum quidem recedere a magis contrario, quemadmodum et Calipso monebat hoc : Extra fumum quidem et undam custodi navem. Extremorum enim hoc quidem est peccatum magis, hoc autem minus. Quia igitur medium attingere summe difficile, secundum secundam aiunt navigacionem minima sumendum malorum. Hoc autem erit maxime hoc modo quo dicimus. oçaso oga35 opbi

Intendere autem oportet et ad que et ipsi facile mobiles sumus ; alii enim ad alia apti nati sumus. Hoc autem erit notum ex delectacione et tristicia facta circa nos. In contrarium autem nos ipsos attrahere oportet. Multum enim abducentes a *peccato* in medium veniemus, quod tortuosa lignorum dirigentes faciunt. In omni autem maxime observandum delectabile et delectacionem. Non enim non accipientes iudicamus eam. Quod igitur plebis senes paciebantur ad Helenam, hoc oportet pati et nos ad delectacionem, et in omnibus illorum dicere vocem. Sic *igitur abicientes ipsam,* minus peccabimus. *Hoc* igitur facientes, ut in capitulo dicamus, maxime poterimus medium adipisci. ogb5 oçbio

Difficile autem forsitan hoc et maxime in singularibus. Non enim facile determinare qualiter et quibus et in qualibus et quantum tempus determinandum ; et enim nos quandoque quidem deficientes laudamus et mansuetos dicimus. Quandoque autem gravantes viriles vocamus. Set qui quidem parum a bene transgreditur non vituperatur neque ad *maius* neque ad minus, set qui plus. Iste enim non latet. Hic autem usque quo et in quantum vituperabilis, non facile sermone determinare: Neque enim aliud aliquid sensibilium. Talia autem in singularibus, et in sensu iudicium. Hoc quidem igitur tantum ostendit quoniam medius habitus in omnibus laudabilis. opbi5 opbzo

Declinare autem oportet quandoque quidem ad superhabundanciam, quandoque autem ad defectum. Sic enim facile medium et quod bene adipiscemur. ogb25

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp{Pecia3}'.Rpx—AjBqKx Rp2=LcPwShTuVk Rp3=Kw(Jo) i et quando ***om. Rp2, pr.m.Rp3*** 3 Propter] C. Nonum ***praem. Rt*** quidem primum ***tr. Rp2,3*** 4 calypso ***L2(-Rf)*** : colipso ***Rp3*** 12 peccando L2 15 elenam ***L2Rt*** 17 hoc ***perscriptum L2RtShVkRp3*** : h' ***cett.*** 22 autem + mala sibi illata in hostes suos (= Albertus, ***Led., p. 136, 45}*** ***Rt***

LIBER TERCIUS

CAPITULUM PRIMUM

ogb3O [i] Virtute itaque et circa passiones et operaciones existente, et in voluntariis quidem laudibus et vituperiis factis, in involuntariis autem venia, quandoque autem et misericordia, voluntarium et involuntarium necessarium forsitan determinare de virtute intendentibus. Utile autem et legislatoribus et ad honores et penas.

oçb35 loai Videntur autem involuntaria esse que violenta vel propter ignorantiam facta. Violentum autem *est* cuius principium extra, tale existens in quo *nil* confert operans vel paciens ; puta si spiritus tulerit alicubi vel homines domini existentes.

ioa5 Quecumque autem propter timorem maiorum malorum operata sunt vel propter bonum aliquod, puta si tyrannus precipiat turpe aliquod operari, dominus existens parentum et filiorum, et operante quidem salventur, non operante autem moriantur. Dubitacionem habet utrum involuntaria sunt vel voluntaria.

loaio Tale autem aliquid accidit et circa eas que in tempestatibus eiecciones. Simpliciter *quidem* nullus *esset* voluntarius. In salute autem sui et aliorum omnium, intellectum habentes.

ioai5 Mixte quidem igitur sunt tales operaciones. Assimulantur autem magis voluntariis. Voluntarie enim sunt, tunc cum operate sunt. Finis autem operationis secundum tempus est, et voluntarium autem et involuntarium quando operatur dicendum ; operatur autem volens ; et enim principium movendi organicas partes in talibus operacionibus in ipso est. Quorum autem in ipso principium, in ipso et operari, et non. Voluntaria *itaque* talia. Simpliciter autem forsitan involuntaria. Nullus enim utique eligeret secundum se ipsum talium aliquid.

L²=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia3):Rp¹=AjBqKx Rp²=LcPwShTuVk Rp³=Kw{Jo) i Liber quartus Incipit ***Rt*** 2 Capitulum primum ***Tu, rec. Kw*** : *om. cett.* 6 necessarium + quidem ***corr.Rp³*** 7 regis latoribus ***Rp³*** 9 Violenter ***L²(obsc. Yt)*** est ***om. L²Rt*** 10 nichil ***RfLcx*** 15 dubitacionem ***RfYtRtLc*** 18 quidem + enim ***L²(-Kv)Rt, corr.Rp³*** esset] eicit ***L²Rt(eiciet Rf*** ; erat ***primo Tp*** ? : eicit ***Lc², rec.Kw*** : eiecit ***Bq²)*** 24 operaciones ***Rp², pr.m.Rp³***

In operacionibus autem talibus quandoque et laudantur, quando ioa2o
turpe aliquid vel triste sustinent pro magnis et bonis. *Cum* autem e converso, vituperantur. Turpissima enim sufferre pro nullo bono vel modico, pravi. In aliquibus autem laus quidem non fit, venia autem *quandoque*
5 propter *hoc* operatur aliquis que non oportet, que humanam naturam ioa25
excedunt, et nullus utique sustineret. Quedam autem fortassis non est cogi, set magis moriendum pacientem durissima. Et enim *Eucipedis Almeona* derisoria videntur cogencia matrem occidere. Est autem difficile quandoque iudicare quale pro quali eligendum, et quid pro quo sustinendum, ioa3o
10 Adhuc autem difficilius inmorari cognitis ; ut enim in multum est, que quidem expectantur, tristia, que autem coguntur, turpia. Unde laudes et vituperia fiunt circa coactos vel non. z

Qualia utique dicendum violenta, vel simpliciter quidem quando causa lobi
in hiis que exterius est. Et qui operatur nichil confert. Que autem secun-
15 dum se ipsa quidem involuntaria sunt. Nunc *autem* pro hiis voluntaria ; quorum autem et principium in operante, secundum se ipsa quidem involuntaria sunt, nunc autem et pro hiis voluntaria. Magis autem assimu- rob5
lantur voluntariis. Operaciones enim in singularibus, hec autem voluntaria. Qualia autem pro qualibus eligendum, non facile tradere. Multe
20 enim différencie sunt in singularibus.

Si quis autem delectabilia et bona dicat violenta esse. Cogunt enim exterius existencia. Omnia utique *sic erunt* violenta. Horum enim gracia lobio
omnes omnia operantur. Et qui quidem vi et nolentes cum tristicia, qui autem propter bonum, *cum* delectacione. Ridiculum autem causari *que*
25 exterius, set non ipsum bene venabilem existentem a talibus. Et bono- rum quidem se ipsum, turpium autem delectabilia. Videtur utique vio- iobi5
lentum esse cuius extrinsecus principium, nichil conferente vim passo.

SECUNDUM CAPITULUM

[2] Quod autem propter ignorandam non voluntarium quidem omne
30 est, involuntarium autem quod triste et in penitudine. Qui enim propter ignorandam operatur quodcumque nichil tristatus in operacione, volens iob2o

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp{Pecia4):Rpx=AjPwSh Rp2—BqKx Rp3= Kw(Jo) Rpi=LcTuVk i *In. Incipit pecia 4a in* ***Rp*** 4 quando ***L2Rt*** 5 hoc ***perscriptum RfKvKxLcVk*** : h' *cett.* 7 eurypedis ***RfKvRt*** : euripedis ***YtLc*** alcmenona L2 13 Qualia + autem *s.l.* ***rec.Kw*** 14 Et ***Rp\-Pw} BqRp3*** : et *cett.* 15 Nunc ***RfYtRp1,2,3*** : nunc ***KvRtRp^*** 16 voluntaria ***Rp3*** 19 Qualiter L2 22 erunt sic ***L2Rt*** 23 omnia omnes ***L2(-Rf)Rt*** 28 Secundum capitulum ***Tu:*** Capit. II ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp {paragraphum tantum hab. L2)***

quidem non operatus est quod non scivit, neque *rursum* nolens non tristatus de eo quod propter ignoranciam. Qui quidem in penitudine, nolens videtur. Qui autem non penitet, quia *aliter, sic* non volens ; quia enim differt, melius est *habere nomen* proprium.

iob25 Alterum autem videtur et propter ignoranciam operari, ab eo quod est ignorantem facere. Ebrius enim vel qui irascitur, non videtur propter ignoranciam operaii, set propter *aliquid* eorum que dicta sunt, non sciens autem, set ignorans. Ignorat quidem igitur omnis malus que oportet operari, et a quibus fugiendum. Et propter tale peccatum iniusti et uniiob3o versaliter mali fiunt. *Involuntariumque* vult dici, non si quis ignorat quod confert. Non enim que in eleccione ignorancia causa *voluntarii,* set malicie, neque que universalis ; *vituperatur* enim propter hanc ; set que in nai singularibus in quibus et circa que operacio. In hiis *enim* misericordia et venia ; horum enim aliquod ignorans, involuntarie operatur.

Forsitan igitur non malum determinare hec *et* que et quot *sint,* et quis utique, et quid, et circa quid, vel in quo operatur. Quandoque autem na5 et quo, puta instrumento, et gracia cuius, puta salutis, et qualiter, puta quiete vel vehementer. Omnia quidem *igitur* nullus utique ignorabit non insanus. Manifestum autem quod neque operantem. Qualiter enim se ipsum ? *Quid* autem operatur, ignorabit utique aliquis, puta dicentes naio aiunt excidere ipsos vel non scire *quando* ineffabilia erant, quemadmodum *Ayscyli* mistica, vel monstrare volens dimittere, ut qui telum. *Existimabit* utique aliquis et filium obpugnatorem esse, quemadmodum *Meropem,* et rotundari lanceatam astam vel lapidem *punicem* esse, et in *salutem* percuciens, occidere utique, et ostendere volens quemadmodum pugiles nai5 *percudant* utique.

K^P^O'0 N^P2 LPM* 26 *percutiat (Traráfeiev)] Traráfacey ***K^***

L2=RfKv Yt ***Rt=Tp*** ***Rp[Pecia 4)*** : ***Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp4 --LcTuVk*** i rursus ***L2Rt*** 3 nonl] neque Kt alter L3 ***RtRp**** sit ***KvYiVk*** : fit ***Rt*** (videtur — volens ***om. Sh)*** enim] ncn ***Aj1Bq1*** : tunc ***Lc1*** 7 aliquod ***L2Rt*** 10 Involuntariumque ***Rp2, pr.m.Rp3, Vk*** : Involuntarium autem que ***AjPvPJo*** : Involuntarium que autem ***Sh*** : Involuntarium autem secundum autem que ***Tu*** : involuntarium vel ***[exp.)*** autem que ***Lc*** : Involuntarium autem ***L2Rt, rec.Kw*** 11 involuntarii ***L2Rt, corr.Rp3*** 12 vituperantur ***L2Rt*** 13 enim + et ***L2Rt*** 15 etl ***om. L2Rt*** sunt ***Rf*** 17 etl] et a ***Aj*** : in ***BqRp3(exp. rec.Kw)*** 18 igitur + hec ***L2Rt, rec.Kw*** 20 Quid ***Rp1, corr.Rp3*** ; Qui ***Rp2, pr.-m.Rp3, Rp**** : Quod ***L2Rt*** 21 quando] quoniam ***L2RtRp**** 22 ayscili ***RfKxVk*** : aysili ***YtRt*** Existimabit + autem ***L2*** ***2^*** oppugnatorem ***L2Rt*** : opugnatorem ***Pw*** : obpugnatore ***Rp**** 24 hastam ***L2RtKxTu, rec.Kw*** pumicem ***L2RtKx, Bq2*** 26 percucient ***L2*** : *percutiat ***Rt***

Circa omnia utique hec ignorancia existente in quibus operacio, qui horum aliquid ignorat, nolens videtur operari et maxime in principalissimis ; principalissima autem esse videntur, in quibus operacio, et cuius gracia. Secundum talem utique ignoranciam involuntario dicto, adhuc na2o oportet operacionem tristem esse et in penitudine.

<TERCIUM CAPITULUM>

[3] Existente autem involuntario quod vi et propter ignoranciam, voluntarium videbitur utique esse cuius principium in ipso sciente singularia in quibus est operacio.

Forsitan enim non bene dicitur involuntaria esse que prppter iram vel na25 propter concupiscendam.

Primum quidem enim nullum adhuc *animalium aliorum* voluntarie operabitur neque pueri. Deinde utrum nichil voluntarie operamur eorum que propter concupiscendam vel iram, vel bona quidem voluntarie, mala autem non voluntarie. Set ridiculum una causa existente. Inconveniens autem forte involuntaria dicere que oportet appetere. Oportet autem et na3o irasci in quibusdam et concupiscere quedam, puta sanitatem *vel* disciplinam. Videntur autem involuntaria quidem tristia esse. Que autem secundum concupiscendam delectabilia.

Adhuc autem quid differunt in essendo *voluntaria* que secundum cogitacionem vel iram peccantur ? *Fugienda* enim ambo. Videntur autem non minus *commune* esse *irracionabiles* passiones, *quarum* et operaciones horni- ubi nis, âb ira et concupiscenda. Inconveniens itaque ponere involuntaria hec.

(quartum capitulum)

[4] Determinatis autem voluntario et involuntario, de eleccione sequitur pertransire. Maxime *enim proprium videtur esse* virtuti et magis mores nb5

K*PW> NbP§ **IW"** 15 Set *cett.)}* ***$ P****

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp^Pecia 4).'Rp1^=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp*=LcTuVk 5 operatorem ***RtBq2*** 6 Tercium capitulum ***om. codd. sed grandiore liti. cap. ind. Rp(paragraphum tantum hab. L2Rt)*** 15 non voluntarie] involuntarie L2(-ria ***Rf)*** Set] sit ***Kv*** : sint ***Rf*** 20 cognicionem ***LcYTu1, pr.m.Rp3*** 21 Fugienda + quidem ***L2Rt*** 22 commune] humane ***L2RtRp*, corr.Rp3, Kx2Bq2*** : habere ***\exp.}*** comune ***Bq1*** irracionabiles] racionales ***L2*** : irracionales jRi, ***Rf2Kv2*** quare ***L2Rt, rec.Kw*** 25 Quartum capitulum] Cap. **Ill** ***Rt*** : ***om. cett. sed. grandiore Utt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** ***aq*** proprium enim ***LPRtRp****

indicare operacionibus. Eleccio utique *voluntarium* esse videtur. Non idem autem, set in plus voluntarium. Voluntario quidem enim et pueri et alia animalia communicant, eleccione autem non. Et repentina volun-
nbio taria *quid* dicimus, secundum eleccionem autem non.

Dicentes autem ipsam concupiscendam vel iram vel voluntatem vel quandam opinionem, non videntur recte dicere. Non enim commune eleccio et irracionabilium, concupiscenda autem et ira ; et incontinens concupiscens quidem operatur, eligens autem non ; continens autem e
nbi5 converso, eligens quidem, concupiscens autem non *est* ; et eleccioni quidem concupiscenda contrariatur, concupiscenda autem concupiscende non ; et concupiscencia quidem et delectabilis et tristis, eleccio autem neque tristis neque delectabilis. Ira autem adhuc minus. Nequaquam enim que propter iram secundum eleccionem esse videntur.

ub2o Set neque voluntas, quamvis propinqua *esse* videatur. Eleccio quidem enim non est inpossibilium, et si quis dicat eligi videbitur utique insipiens esse ; voluntas autem est inpossibilium, puta inmortalitatis. Et voluntas quidem est et circa ea que nequaquam per ipsum operata sunt
nb25 utique, puta ypocritam aliquem vincere vel athletam ; eligit autem talia nullus, set quecumque existimat *fieri* per ipsum.

Adhuc autem voluntas quidem finis est magis, eleccio autem eorum que ad finem ; puta *sanitatem* volumus. Eligimus autem per que sani erimus. Et felices esse volumus quidem et dicimus. Eligimus autem dicere
nb3o non congruit. Universaliter *autem* videtur eleccio circa ea que in nobis esse.

Neque iam opinio utique erit. Opinio quidem enim videtur circa omnia esse, et nichil minus circa eterna et inpossibilia, et ea que in nobis ; et falso et vero dividitur, non *a* malo et bono. Eleccio autem hiis magis. Uni-
i2ai versaliter quidem igitur opinioni non idem, forsitan neque dicit aliquis. Set neque cuidam. In *eligendo* enim bona vel mala quales quidam sumus. In opinando autem non. Et eligimus quidem accipere vel fugere vel aliquid talium. Opinamur autem quid est vel cui confert vel qualiter, acci-
i2a5 pere autem vel fugere non multum opinamur. Et eleccio quidem laudatur in essendo cuius oportet magis vel recte ; opinio autem in essendo ut vere. Et eligimus quidem que maxime scimus bona existencia. Opinamur autem

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 4): Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3=Kw{Jo) Rp^—LcTuVk 4 quidem ***L2RtRp**** g est ***om. L2Rt*** 14 esse ***om. LzRt*** 20 magis ***om. L2*** 21 sanitatem] sani esse ***L2, marg. rec.Kw*** 23 autem] enim ***L2(-Rf)*** ***27*** a ***om. L2Rt(a. in*** autem ***corr. Aj2Pw2Bq2Vk2)*** 28 opinionem Pp1,2, ***pr.m.Rp2*** ***ante*** forsitan ***non post interp. KvYtRtPwSh K%Rp2TuVk (paragraphum adp. Yt Rt)*** : ***nec ante nec post interp. RfAjBqLc***

que non multum scimus. Et videntur non idem et eligere optima et opinari. Set quidam opinari quidem melius, propter maliciam autem eligere i2aio
non que oportet. Si autem *presit* opinio eleccioni vel *subsequatur,* nichil difïert. Non *enim hoc* intendimus ; *set* idem est opinioni cuidam.

Quid igitur vel quale quid est, quoniam dictorum nichil voluntarium quidem videtur. Voluntarium autem non omne eligibile, set *certe* precon- i2ai5
siliatum. Eleccio enim cum racione et intellectu. Subsignare autem videtur et nomen, ut ens pre aliis eligibile.

[5] Consiliantur autem utrum de omnibus et omne consiliabile est, *aut* de quibusdam non est consilium ? Dicendum autem forsitan consiliabile, non pro quo *consiliabitur* utique aliquis insipiens vel insanus, i2a2o
set pro quibus intellectum habens. De eternis autem nullus consiliatur, puta de mundo, vel dyametro *vel* costa quoniam incommensurabiles. Set neque de hiis que in motu, semper autem secundum eadem factis, sive
ex necessitate, sive natura, vel propter aliquam *aliam causam* ; puta solis I2a25
versionibus et ortibus. Neque de hiis que alias aliter ; puta siccitatibus et ymbribus. Neque de hiis que a fortuna ; puta thesauri invencione. Set neque de humanis omnibus ; puta qualiter utique *Scite* optime conversentur nullus Lacedemoniorum consiliatur. Non enim fiet utique *eorum*
per nos aliquid. Consiliamur autem de hiis que in nobis et operabilibus ; i2a3o
hec autem et sunt reliqua. Cause enim videntur esse natura et necessitas et fortuna, adhuc autem *et* intellectus et omne quod per hominem. Hominum autem singuli consiliantur de hiis que per ipsos operabilibus. Et quidem circa certas et per se sufficientes disciplinarum non est consilium ; i2bi
puta de litteris. Non enim dubitamus qualiter scribendum, set quecumque fiunt per nos. Non similiter autem semper de hiis consiliamur ; puta de hiis que secundum medicinalem et negociativam et circa gubernativam magis quam gynnasticam, quanto minus certificata est ; et adhuc i2b5
de reliquis similiter. Magis autem et circa artes quam disciplinas ; magis4

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 4) : Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3 = Kw(Jo) Rp* = LcTuVk i iidem ***Rt*** 3 prefit ***Rt*** subsequitur ***L2Rt*** 4 hoc ***perscriptum BqKxRp3LcVk*** : hec ***RfKv*** : h' ***cett.*** set + si ***URt, rec.Kw*** : + utrum ***s.l. Bq2*** 5 ***post*** nichil ***interp. KvYtRtVk, non autem*** ***cett.*** (5-6 voluntarium quidem videtur ***om. Rp3, add. rec.Kw)*** ***6*** certe + quod ***Yt*** 7 videtur ***om. L2*** 8 ut] et ***L2*** : hoc ut ***Rt*** 9 Consiliantur] Considerandum ***YtRt*** n consiliaturi2 15 causam aliam ***L2Rt*** 18 qualiter utique ***om. Rp3*** (qualiter ***suppi, s.l. rec.Kw)*** Scite] scire ***Lc*** : thete Rp3(syphe ***s.l. rec.Kw)*** : scyte JCwYiRt 22 et2 ***om. L2(-Rf)Rt*** 24 se ***om. AjRp2, pr.m.Rp3*** est] enim ***Rp2,3***(est ***add. marg. corr. Rp3***) 26 ***ante*** Non ***interp. codd. (praeter RfLc)*** ; ***paragraphum adp. YtRtBqRp3*** 28 gynas- ***KvYtRt*** : gymas- ***Tu*** : gimas- ***Aj*** : gygnas- ***Pw2, rec.Kw*** : ginnastincam ***Rf*** 29 disciplinas + vel opiniones ***Yt (ex Ant. transi. ? cf. 100.7 cum adn.)***

enim circa ipsas dubitamus. Consiliari autem *opoitet et* hiis que ut sepius, incertis autem qualiter evenient et in quibus indeterminatum.

i2bio Consiliatores autem assumimus in magna, discredentes nobis ipsis velud non sufficientibus dinoscere. Consiliamur autem non de finibus, set de hiis que ad fines. Neque enim medicus consiliatur si sanabit, neque rethor si *persuadebit,* neque politicus si pacem faciet, neque reliquorum i2bi5 aliquis de fine ; set ponentes finem aliquem, qualiter et per que erit intendunt ; et si per plura quidem videatur fieri, per quod facillime et optime intendunt. Si autem per unum procuratur, qualiter per hoc erit, et illud per quid, quousque utique veniant ad primam causam, que in invencione i2b2o ultima est. Qui enim consiliatur videtur querere et resolvere dicto modo, quemadmodum dyagrama. Videtur autem questio quidem non omnis esse consilium, puta mathematice, consilium autem omne questio ; et quod ultimum est in resolucione primum esse in generacione ; et si qui- I2b25 dem inpossibile inveniant, discedunt, puta si pecuniis indiget, has autem non possibile est tribui ; si autem possibile videatur, incipiunt operari. Possibilia autem que per nos *fiunt* utique ; que enim per amicos, per nos aliqualiter sunt ; principium enim in nobis. Queruntur autem quandoque quidem instrumenta, quandoque autem necessitas *eorum.* Similiter autem 12030 et in reliquis, quandoque *quid* per quod, quandoque autem qualiter, vel propter quid. Videtur *autem* quemadmodum dictum est, homo esse principium operacionum. Consilium autem de operabilibus ab ipso. Operaciones autem aliorum gracia. Non igitur utique erit consiliabilis finis, 13a! set que ad fines. Neque utique singularia, puta si panis hoc, vel digestum est ut oportet, vel factum est ut oportet. Sensus *est hoc.* Si autem semper consiliabitur, in infinitum veniet. Consiliabile autem et eligibile idem, verumptamen determinatum est iam eligibile. Quod *enim* consilio pre-

K*P*Ob NbP2 23 igitur utique] ***àv ovv PbObNbP2Lb*** : ***âpa ovv Mb*** : ***yàp àv Kb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 4): ***Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rpi=LcTuVk*** i oportet om. L2 et] in ***L2 (om. Kv}*** Htfalia in hiis ***marg. rec.Kw}*** 3 discedentes ***corr.Rp3, Jo*** ; ***obsc.***/>r.m..Rj>3(discredentes ***rec.Kw}*** 4 dignoscere ***RfYt*** : noscere ***Tu*** : disnoscere ***corr. Rp3*** ***5*** que + autem ***corr.*** Kp3(autem ***exp. rec.Kw}*** 6 retor ***Kv*** : rector YZK/>4(retor ***Lc2***] faciat ***RfRt*** : faciant ***Yt*** 9-10 illud per quid] illud per illud per quid ***Kv*** : illud per illud ***Rf*** 10 in ***Rp^Bq*** : ***om. L2RtKxRp3'i(que ante*** in ***om. Bq1***] convencione ***AjBq*** 12 dia- ***Rf*** : -gramma ***YtRt*** : -gramam ***Rp2, pr.m.Rp3, Vk*** 15 hos ***Rp2,pr.m.Rp3, Rp**** 19 eorum] ipsorum ***L2(-Rf}Rt*** 20 quid] quidem ***L2Rt*** 23 utique ***om. L2*** erit] est ***RfYt*** 24 singularia + esse ***Rp2, pr.m.Rp3*** ***-23*** est3] enim ***L2RtSh*** (enim ***ante*** est ***add. Pw2, rec.Kw}*** hoc ***perscriptum KvLc*** : h` ***cett.*** 26 consiliatur ***L2*** enim + ex L2

indicatum est, eligibile est. Quiescit enim unusquisque querens qualiter 1335
operabitur, quando in se ipsum reducet principium, et ipsum in antecedens ; hoc enim est quod eligitur. Manifestum autem hoc et ex antiquis urbanitatibus quas Omerus imitatus est. Reges enim que eligebant annunciabant plebi.

Existente autem eligibili consiliabili desiderabili eorum que in nobis, 13310
et eleccio utique erit consiliabile desiderium eorum que in nobis. Ex consiliari enim iudicantes, desideramus secundum consilium. Eleccio quidem igitur typo nunc non ut consuetum est dicere secundum subscriptocionem, set universaliter dicta sit, et circa qualia est, et quoniam eorum que ad fines.

(quintum capitulum)

[6] Voluntas autem quoniam quidem finis est, dictum est. Videtur I3ai5
autem hiis quidem per se boni esse, hiis autem apparentis boni. Contingit autem *voluntabile* per se bonum dicentibus, non esse voluntabile quod vult qui non recte vult. Si enim erit voluntabile, et bonum ; erit autem si sic *contingit,* malum. Rursus autem apparens bonum voluntabile dicentibus, non esse natura voluntabile. Set unicuique *quidem* videtur, alii autem aliud videtur, et si sic *contingit* contraria. 13320

Si *utique autem* hec non placent, ergo dicendum simpliciter quidem et secundum veritatem voluntabile esse per se bonum, unicuique autem quod videtur. Studioso quidem igitur quod secundum veritatem esse ; 13325
pravo autem quod contingit. Quemadmodum et in corporibus bene dispositis quidem, sana sunt secundum veritatem talia existencia. Infirmis autem altera. Similiter autem et amara et dulcia et calida et gravia et aliorum singula. Studiosus enim singula iudicat recte, et in singulis verum 13330
ei apparet. Secundum unumquemque enim habitum propria sunt et bona et delectabilia, et differt plurimum forsitan studiosus hoc, verum in

Tfb-PbQb **Nbpi LbM** 2 ipsum2 (RT>i"'>)] **airov**

L3=RfKvYt Rt=Tp RplPecia 4): Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp'~ Kw'Jo} Rp1=LcTuVk 2 ipsum2] ipsius L2 3 est om. L2 4 horneáis L2(om. **Yt^RtVk** 7 consiliabile + desiderabile L2 : -|- delectabile **marg. rec.Kw** 9-10 nunc — universaliter **om. L2** g consueta **Tp** dicere -f- quod **Rt(— TpYü, Remensis 863}** 12 Quintum capitulum] C. quartum **Rt** : **om.** *cett.*, **sed grandiore** *litt.* **cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2]** 16 erit2] erat Rt 17 contingit -f- quandoque **corr. Rp3, Tu** 18 dicentibus — voluntabile **om. L2** voluntabile] per se bonum **praem. marg. corr. Rp* (etiam in marg. sed pr.m. Jo}** quidem] quod **L2RtRp*, marg. rec.Kw**

singulis videre quemadmodum regula et mensura ipsorum existens. Multis autem decepcio propter delectacionem videtur fieri ; non enim existens
1361 bonum videtur. Desiderant igitur delectabile ut bonum, tristiciam autem ut malum fugiunt.

<SEXTUM CAPITULUM)

[7] Existente utique voluntabili quidem finis, consiliabilibus autem et eligilibus eorum que ad finem, que circa hec operaciones secundum
i3b5 eleccionem erunt utique et voluntarie. Virtutum autem operaciones circa hec. In nobis autem et virtus ; similiter autem et malicia.

In quibus *enim* nobis operari, et non operari ; et in quibus non, et eciam ; quare si operari bonum existens in nobis est, et non operari in
i3bio nobis erit malum existens ; et si non operari bonum existens in nobis, et operari malum existens in nobis. Si autem in nobis bona operari et mala, similiter autem et non operari, hoc autem erat *bonos* et *malos* esse, in nobis erit *decentes* et *pravos* esse. Dicere autem quod nullus volens malus
i3bi5 neque nolens beatus, assimulatur hoc quidem mendaci, hoc autem veraci ; beatus quidem enim nullus nolens, malicia autem voluntarium. Vel in nunc dictis dubitandum, et hominem non dicendum principium esse, neque genitorem operacionum, quemadmodum et natorum. Si autem
I3b2o hec videntur et non habemus in alia principia reducere prêter ea que in nobis, quorum et principia in nobis, et hec in nobis et voluntaria. Hiis autem videntur testificari et propria que a singulis et ab ipsis legislatoribus ; puniunt enim et cruciant operantes mala, quotquot non vi aut
i3b25 propter ignorandam cuius non ipsi causa ; bona autem operantes honorant, velud hos quidem provocantes, hos autem prohibentes. Quamvis ad ea que neque in nobis sunt neque voluntaria, nullus provocat operari, ut nichil ante opus existens suadere, puta *cum* calefieri vel dolere vel esurire vel aliud quodcumque talium ; nichil enim minus paciemur hec. Et
i3b3o enim in ipso ignorare puniunt, si causa *videatur esse* ignorande ; puta ebriis duplices increpaciones ; principium enim in ipso ; dominus enim

A^P2 ***LbMb*** 25-26 Quamvis ad ea que ***(patrat npos â*** VbP2)] ***xat-roi oaa KbPbOb*** : xairot ***irpos wa LbMb*** 27 *existente (ovroj ***NbP2Ob***)] ***ov ro***

Lz=RfKvYt Rt=Tp Rp^Pecia 4); ***Rpx=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3—Kw(Jo) Rpi=LcTuVk*** 3 desideratum ***RfKv*** 5 Sextum capitulum] C. V ***marg. Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. Rp{paragraphum tantum hab. L2Rt)*** 10 enim + in ***L3(-Rf)Rt*** 25-26 Quamvis ad ea que] et quecumque L2 27 *existente ***Rt{= TpYü*** : -tes Yüa) cum] non ***LPRt*** 28 minus] melius L2 29 ignorare] ignorante ***Rp\-Sh)Lc*** esse videatur L2

est eius *quod* non inebriari, hoc autem ignorancie causa. Et ignorantes aliquid eorum que in legibus que oportet scire et non difficilia sunt, puniunt. Similiter autem et in aliis quecumque propter negligenciam igno- 14a!
rare videntur, ut in ipsis existente non ignorare ; eius enim quod est diligentes esse domini. Set forsitan talis aliquis est ut non diligens sit. Set eius quod est tales fieri ipsi causa viventes remisse ; et eius quod est iniustos vel incontinentes esse, hii quidem mala facientes, hii autem in I4a5
potacionibus et in talibus degentes. Que enim circa singula operaciones, tales faciunt ; hoc autem manifestum ex meditantibus ad quamcumque agoniam vel operacionem ; perficiunt enim operantes. Ignorare quidem igitur quoniam ex operari circa singula habitus fiunt, pene insensibilis. i4aio

Adhuc autem irrationabile iniusta facientem non velle iniustum esse aut stuprantem incontinentem. Si autem non ignorans aliquis operatur ex quibus erit iniustus, volens iniustus utique erit ; non tamen si velit iniustus existens requiescet et erit iustus. Non enim qui egrotat sanus, I4ai5
et si sic._ contingit volens egrotat, incontinenter vivens et inobediens medicis. Tunc quidem igitur inerat ei non egrotare. Emisso autem non adhuc, quemadmodum neque dimittenti lapidem adhuc ipsum possibile resumere, set tamen in ipso mittere et proicere ; principium enim in ipso. Sic autem et *in* iniusto et incontinenti ; ex principio quidem inerat tales i4a2o
non fieri, propter quod volentes sunt ; factis autem non adhuc inest non esse.

Non solum autem anime malicie voluntarie sunt, set quibusdam et que corporis, quos et increpamus ; propter naturam quidem enim turpes nullus increpat, set eos qui propter desidiam et negligenciam. Similiter i4a25
autem et circa inbecillitatem et turpitudinem et orbitatem ; nullus enim utique inproperabit ceco natura vel ex infirmitate vel ex plaga, set magis miserebitur ; eum autem *que* ex vini potatione vel alia incontinentia, omnis utique increpabit. Earum autem que circa corpus malitiarum que in nobis increpantur, que autem non in nobis, non. Si autem sic, et in aliis I4a3o
que increpantur *utique* malicie, in nobis utique erunt.

Si autem quis dicat quoniam omnes desiderant apparens bonum, fantasie autem non domini, set qualiscumque unusquisque est, talis et 14b!
finis videtur ei. Si quidem igitur *sibi* unusquisque *est habitus* qualiter cau-

Lz=RfKvYt Rt=Tp Rp(Peoia 4): Rp1=AjPwSh Rpz=BqKx Rp3=Kw(Jd) Rp*~LcTuVk 13 struprantem (*yel* scru-) ***Rp1[~Pw)Rpz, pr.m.Rps. Rp*** 15 iniustus + iam ***Rt*** 16 incontinenter vivens om. L2 20 in ***om. LzRtAj*** 28 qui ***L2RtRp*** 30 autem non in nobis ***primo om. deinde in -marg. add. pr.m.Rt{= TpYü)*** 31 malicie utique in nobis utique ***Rf***: utique malicie utique in nobis ***Tp*** 34 habitus est ***tr. Aj***

sa, et fantasie erit qualiter causa, ipse. Si autem nullus sibi causa eius
I4b5 quod est malefacere, set propter ignoranciam finis hec operatur, per hec existimans sibi optimum fore, finis autem desiderium non spontaneum, set innasci oportet quemadmodum visum habentem quo iudicat bene, et quod secundum veritatem bonum *desideravit,* et est bene natus cui hoc bene innatum est.

Quod enim *maxime* et optimum et quod ab alio non possibile accipere
i4bio neque discere, set quale innatum est tale habebit, et *quidem* bene et optime hoc innatum esse, perfecta et vera erit utique bona nativitas. Si utique hec sunt vera, quid magis virtus quam malicia erit voluntarium ? Ambobus enim similiter et bono et malo, finis natura vel qualitercum-
I4bi5 que videtur et iacet. Reliqua autem ad *hec* referentes operantur qualitercumque sive utique finis non natura unicuique videtur *qualitercumque,* set qui et apud ipsum est, sive *finis* naturalis. In reliqua autem operando *voluntate* studiosum, virtus voluntarium est ; nichil minus et
I4b2o malicia voluntarium utique erit. Similiter enim et malo existit quod propter ipsum in operacionibus *et* in fine. Si igitur *et* quemadmodum dicitur voluntarie sunt virtutes, et enim habituum concause qualiter ipsi sumus, et in quales *quosdam quod* existendo finem *talem* ponimus, *volun-*
I4b25 *tarie et malicie* utique erunt. Similiter enim.

[8] Communiter quidem igitur de virtutibus dictum est nobis et genus typo, quoniam medietates sunt, et quoniam habitus, et a quibus fiunt, quoniam harum operative et secundum *se* ipsas, et quoniam in nobis
i4b3o et voluntarie *sic* ut utique recta racio precipiet. Non similiter autem operaciones voluntarie sunt, et habitus. Operacionum quidem enim a principio usque ad finem domini sumus. Scientes que secundum singula,
ijai Habituum autem principii, eorum que secundum singula autem adieccio non cognita, quemadmodum in egrotacionibus. Set quoniam in nobis erat sic vel non sic uti, propter hoc voluntarii.

Ab7-*bOb NbP2 £b***M***l)* 23 operative et *(irpa.KTiKax Kai* **Pb***\ cf. TrpaKTiKol kcli* Nb)] *irpa.KTiKa.1* **KbOb** : *irpaKTiKOt* **P2LbMb** 27 eorum — autem *(râ>v* **Kaff** *cko.-vto. §€* **Pb,** *sec.m.P2y* **rwv** **Kad' CKacrra Ob** ; *tôjv* **Kad' CKacrra** S¿ **Mb** ' *ttaS'* **eKaara** Se **KbLb** : **om. 1P, pr.m.P2**

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 4) : **Rp1=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3^ Kw(Jo} Rp*=LcTuVk** 3 existimatis **Rp2,** **pr.m.Rp3** 5 desideravit **Rp1** **Jo** : desiderabit **L2Rt, corr.Rp3,** **Rp*** : desiderant **Rp2,** **pr.m.Rp3** 13 qualiseumque **RfYt** 14 finis + quidem **L2Rt** 15 nichilominus **Rp1,** **corr. Rp3** *7 et2 **om. L2RtRp*** 19 quosdam quod] quidem **L2** : quosdam quidem **Rt** 21 igitur quidem **L2** : quid igitur **Rp1Lc** 23 operative et] operatores **L2** se **om. L2Rt** 27 eorum — autem **om. L2** (Habituum — singula **om. Aj}**

[9] Resumentes utique de unaquaque dicemus que sunt et circa qualia et qualiter ; simul autem erit manifestum et quot sunt. Et primum de fortitudine.

<SEPTIMUM CAPITULUM)

Quoniam quidem igitur medietas est circa timores et audacias, iam et prius dictum est. Timemus autem scilicet terribilia. Hec autem sunt ut simpliciter dicere mala. Propter quod et timorem determinant expectacionem mali. Timemus igitur omnes mala, puta malam opinionem, inopiam, egritudinem, inimiciciam, mortem.

Set non circa omnia videtur fortis esse. Quedam enim et .oportet timere et bonum. Quod autem non, malum, puta malam opinionem. Qui quidem enim timet, decens et verecundus. Qui autem non timet, inverecundus. Dicitur autem a quibusdam fortis secundum methaphoram ; habet enim aliquid simile forti. Inpavidus enim quis et fortis. Inopiam autem forsitan non oportet timere, neque egritudinem, neque universaliter quecumque non a malicia ; *non* propter se ipsum. Set neque qui circa hec inpavidus, fortis. Dicimus autem et hunc secundum similitudinem. Quidam enim in bellicis periculis timidi existentes, liberales sunt ; et ad pecuniarum emissionem, bene audenter habent. Neque utique si quis iniuriam circa pueros vel uxorem timet, vel invidiam, vel aliquid talium, timidus est ; neque si audet flagellandus, fortis.

Circa qualia igitur terribilium fortis ? Vel circa maxima ; nullus enim magis sustinet pericula. Terribilissimum autem mors. Terminus enim, et nichil adhuc mortuis videtur neque bonum neque malum esse.

Videbitur autem utique neque circa mortem que in omni fortis esse, puta in mari vel in egritudinibus. In quibus igitur ? Vel in optimis. Tales autem qui in bello. In maximo enim et optimo periculo. Concordes autem *et hiis sunt* honores in civitatibus et apud *monarchias.*

Principaliter autem dicetur utique fortis *que* circa bonam mortem inpavidus, et quecumque mortem inferunt repentina existencia. Talia autem maxime que secundum bellum. Set adhuc et in mari et in egritudinibus *intimidus* qui fortis. Non sic autem ut marinarii ; hii quidem

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia4) : Rp1 = AjPwShRp2 = BqKxRp3 = Kw(Jo} Rp4 = LcTuVk 1 itaque ***RfTpPw*** 4 Septimum capitulum ***om. codd., sed grandiore lilt. cap. ind. L2Rp, paragraphum tantum hab. Rt}*** 10 non] neque ***L'Rt*** 13 metaforam ***Rf*** 20 uxores L2 27 que L2 : ***om. Rt*** In maximo — periculo ***om. L2*** 28 hiis sunt et ***LfiRt*** monarchyas ***Rt*** : -chas ***Aj*** 29 qui ***LzRt*** 32 intimidus] intrepidus ***Yt2***

enim desperant salutem, et mortem talem aspernantur ; hii autem bene sperantes sunt propter experiendam. Simul autem et viriliter agunt in
T5l>5 quibus est fortitudo vel bonum mori. In talibus autem corrupcionibus neutrum existit.

[10] Terribile autem non omnibus quidem idem. Dicimus autem quid et super hominem ; hoc quidem igitur omni terribile intellectum habenti. Quod autem secundum hominem differt magnitudine, et in eo quod magis
I5bio et minus. Similiter autem et ausibilia.

Fortis autem *instupescibilis* ut homo. Timebit quidem igitur et talia ; ut oportet autem et ut racio, sustinebit boni gracia ; *hic* enim finis virtutis,

Est autem magis et minus hec timere, et adhuc non terribilia, ut talia
I5bi5 timere. Fit autem peccatorum, hoc quidem *quod* non oportet, hoc autem *quod* non ut oportet, hoc vero quoniam non quando vel aliquid talium. Similiter autem et circa ausibilia. Qui quidem igitur que oportet et cuius gracia sustinet et timet, et ut oportet, et quando, similiter autem et audet,
X5b2o fortis. Secundum dignitatem enim et ut utique racio, patitur et operatur fortis. Finis autem omnis operacionis est qui secundum habitum, et forti autem fortitudo bonum ; talis autem et finis. Determinatur enim unumquodque fine ; boni utique gracia fortis sustinet et operatur que secundum fortitudinem.

Superhabundancium autem qui quidem inpaviditate, innominatus.
I5b25 Dictum est autem nobis in prioribus quoniam multa sunt innominata. Erit autem utique aliquis insanus vel sine sensu doloris, si nichil timeat, neque terremotum, neque inundaciones, quemadmodum aiunt Celtas. Qui autem in audendo superhabundat circa terribilia, audax. Videtur
I5b3o autem et superbus esse audax, et fictor fortitudinis ; ut igitur ille circa terribilia habet, sic iste vult videri. In quibus igitur potest, imitatur. Propter quod et sunt multi ipsorum audaces timidi. In hiis enim audentes, terribilia non sustinent. Qui autem in timendo superhabundat, timidus ; et enim que non oportet et ut non oportet et omnia talia sequun-
x6ax tur ipsum. Deficit autem et in audendo ; set in tristiciis superhabundans magis manifestus est.

Desperans utique quis timidus. Omnia enim timet. Fortis autem

L2—RfKvYt Rt~Tp RpiPecia 4)'. Rp3=AjPwSh Rp2=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rpi=LcTuVk 2 Simul] Similiter ***Rf2ShRp2*** 5 non + in ***RfLc2*** 9 instupefactibilis ***L2Rt, corr. Rp3*** 10 hoc ***L2Rt***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5) : ***Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu*** n Est ***Incipit pecia 5a in Rp1>2(deest Rp3 ; de pecia rescripta in Kw, vide Praef.)*** 12 quod ***om. LF(-Yt)*** 13 quod] quoniam ***L2Rt*** 17 fortis ***Incipit pecia 5 in Kw*** 18 finis] fortis ***Rp2*** 25 terribilia + et K/)2(et ***exp. Pw2***)

contrarius. In audendo enim bone spei est. Circa hec quidem igitur est et timidus et audax et fortis. Differenter autem habent ad hec ; hii quidem i6a5
enim superhabundant et deficiunt, hic autem medio modo habet et ut oportet. Et audaces quidem prevolantes et *volantes* ante pericula. In ipsis autem discedunt. Fortes autem in operibus acuti, prius autem quieti.

[11] Quemadmodum igitur dictum est, fortitudo medietas est circa i6aro
ausibilia et terribilia, in quibus dictum est, et quoniam bonum desiderat et sustinet, vel quoniam turpe, non. Mori autem fugientem inopiam, vel cupidinem, vel aliquid triste, non fortis, set magis timidi. Mollicies enim fugere laboriosa, et non quoniam bonum sustinet, set fugiens malum. i6ais
Est quidem igitur fortitudo tale *quid,*

<OCTAVUM CAPITULUM)

Dicuntur autem et alie secundum quinque modos. Primum quidem politica. Maxime *autem* assimulatur. Videntur enim sustinere pericula cives, propter eas que ex legibus increpaciones et obprobria, et propter honores ; et propter hoc fortissimi videntur esse apud quos timidi inhonorati, *fortes* honorati. Tales autem et Homerus facit, puta Dyomedem et Hectora. Polidamas michi primum *redarguciones* reponet. Et Dyomedes. Hector enim aliquando dicet in Troianis concionans, Tydeides autem a me. Assimulatur autem hec maxime ei que prius dicta est, quoniam propter virtutem fit ; propter verecundiam enim, et boni desiderium ; honoris enim gracia et fuge obprobrii, turpis existentis. Ponet autem utique aliquis et a principibus coactos in idem. Deteriores autem, quanto 16330
non propter verecundiam, set propter timorem id operantur ; et fugientes non turpe, set triste. Cogunt enim domini, quemadmodum Hector. Quem autem ego sine bello timentem intelligam, non sibi sufficiens erit fugere canes. Et qui precipiunt, et si recedant percucientes, idem operan- 16335
tur ; et qui ante muros foveas et talia preordinant. Omnes enim cogunt ; i6br
oportet autem non propter necessitatem fortem esse, set quoniam bonum.

L2=RfKvYt Rt=Tp RptPeciaS') : Rp2=AjEqRxVk Rp2—LcSh PwTu i igitur ***om. Rp2*** et ***om. Rp2*** 3 hoc ***Rp1*** medio modo] medium. L2 4 prevolentes ***L2(-Yt)*** et volantes] et volentes ***L2Rt*** : ***om. Rp2*** periculis Rp2 7 igitur ***om.*** Rp1(autem ***suppi. Aj)*** ***11-12*** malum est. Quid igitur fortitudo, tale quid ***Rp2*** 13 Octavum capitulum] C. VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore littera cap. ind. omnes*** 15 autem] enim ***L2*** 18 fortes -f- autem ***L2Rt*** 18 ***et*** Ï9 Dio- ***L2(-Yt)*** : Dia- ***Lc*** : Dya- ***Sh*** 19 Polydamas ***YtRt*** : Polimadas ***Rp2*** 20 Tydeydes ***RtVk*** : sydeydes ***Yt*** 27 sibi ***om. Rp2*** 28 idem] si est ***Rp1***

Videtur autem et experiencia que circa singula fortitudo esse. *Unde*
x6b5 Socrates existimavit scienciam esse fortitudinem. Tales autem alii quidem in aliis. In bellicis autem milites. Videntur enim *multa esse* inania belli, que maxime conspexerunt isti. Videntur utique fortes, quoniam non sciunt alii qualia sunt. Deinde facere set et non pati maxime possunt ex
i6bio experiencia, et custodire et percutere potentes uti armis ; et talia habentes, qualia utique erunt et ad facere et ad non pati fortissima ; quemadmodum igitur inermibus armati pugnant et athlete ydiotis ; et enim in talibus agonibus non fortissimi *pugnatissimi* sunt, set maxime poten-
i6bi5 tes et corpora optima habentes. Milites autem timidi *sunt* quando superextenditur periculum et deficiunt multitudinibus et preparacionibus ; primi enim fugiunt, civilia autem permanencia moriuntur. Quod et in *Hermeon contingit* ; hiis quidem enim turpe fugere, et mors tali salute
i6bzo eligibilior ; hii autem et ex principio periclitabantur, ut meliores existentes ; cognoscentes autem fugiunt mortem magis turpi timentes. Fortis autem non talis.

Et furorem autem super fortitudinem inferunt. Fortes enim esse
i6b25 videntur et qui propter furorem, quemadmodum fere in vulnerantes feruntur, quoniam et fortes furoris speciem habent. Inpetuosissimus enim furor ad pericula. Unde et Homerus. Virtutem inmitte furori, et virtutem et furorem erige, et austeram autem per singulas nares virtutem et ebulli-
i6b3o vit sanguis. Omnia enim talia videntur significare furoris ereccionem et impetum. Fortes quidem igitur propter bonum operantur ; furor autem cooperatur eis. Fere autem propter tristiciam ; propter vulnerari enim vel propter timere, quia si in silva vel in palude essent, non advenirent.
i6b35 Non utique sunt fortes a dolore et furore inpulse ad periculum, nichil periculorum providentes ; quia sic et asini fortes essent esurientes ; per-
17a! cussi enim non desistunt a pascua ; set et adulteri propter concupiscenciam *et audaciam* multa operantur. Non *utique* sunt forcia per dolorem vel furorem inpulsa ad periculum. Naturalissima autem videtur que propter
1735 furorem esse, et preaccipiens eleccionem et cuius gracia, *fortitudo.* Et homines utique irati quidem dolent, punientes autem delectantur. Qui

L*=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5Y.Rp1=AjBqKxVk Rp*=LcSh PwTu

x Unde + et ***L¿Rt*** 3 enim] autem ***Rp1*** 4 conpsexerunt ***Aj*** : conpsesserunt ***Rp*** ***ante*** Isti ***non post interp. KvYtRp2*** 5 et ***om. Rp1*** 7 ad2 ***om. PwTu*** 8 ydyotis ***Rp^-HxYTu*** 9 pugnantissimi ***Rt*** 13 contigit ***Rt(=TpYu), Lc2Pw2*** 19 furoris + ***et Rp2*** 21 bullivit ***Rp2*** 24 cooperator ***L2 {-Yt*** : + est ***Kv) Rt*** 25 adinvenirent ***Rp1*** 26 et] in ***Rp2*** 28 a] ad ***KxRp2, Kv1*** et ***om. YtKx1Rp2*** 29 et ***om. L2*** audacia ***L2 Rt*** : -citam ***Le*** vel] et ***KvRtAj*** 31 fortitudo + esse L2

autem propter hec pugnaces quidem, non fortes autem. Non enim propter bonum neque ut racio, set propter passionem. Simile autem habent aliquid.

Neque utique bone spei *differentes* existentes fortes ; propter multo- lyaio ciens enim et multos vicisse confidunt in periculis. Consimiles autem, quoniam ambo audaces ; set fortes quidem propter predicta audaces, hii autem propter *estimare* meliores esse et nichil contrapati. Tale autem *fugiunt* et inebriati ; bene sperantes enim fiunt ; quando autem ipsis non iyai5 accidunt talia, fugiunt. Fortis autem erat terribilia homini *existencia* et non apparenda sustinere, quoniam bonum, et turpe, non. Propter quod forcions videtur esse in repentinis timoribus *et* inpavidum et inturbatum esse quam in premanifestis ; ab habitu enim magis, *vel* quoniam i7aao minus ex preparacione. Premanifesta quidem enim et si ex *racione et cogitacione* aliquis preeligat. Repentina autem secundum habitum.

Fortes autem videntur et ignorantes, et sunt non longe ab hiis qui bone spei. Deteriores autem, quanto dignitatem nullam habent ; illi autem, propter quod et permanent per aliquod tempus ; hii autem decepti, si *173.25* cognoverint quoniam aliud *est* quam suspicantur, fugiunt ; quod Argei paciebantur incidentes Laconibus ut Sykyoniis. Et fortes utique dicti sunt quales quidam et existimati fortes.

[12] Circa audacias autem et timores fortitudo existens, non similiter circa ambo est, set magis circa terribilia. In hiis enim inperturbatus et lyajo circa hec ut oportet habens fortis magis *quam* circa *audacias.* In sustinendo utique tristia ut dictum est, fortes dicuntur ; propter quod et triste, fortitudo, et iuste laudatur. Difficilius enim tristia *ut dictum est* sustinere quam a delectabilibus abstinere. i7a35

Set *et* adhuc videbitur utique esse qui secundum fortitudinem finis 17b!

KW* N*>P2 L*M* 10 et] i} ***P*N*P2***

L2—RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5):Rp*=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu i hec ***perscriptum RtPw*** : hoc ***RfAjKxLc*** : h' ***cett.*** pugnaces ***KvRpx^Bq)*** : pugnases ***Rf*** : pugnates ***Bq1*** : pugnantes ***YtRtBq2Rp2*** 4 differentes ***om. Rp2*** existens L2 6 dicta Rp2(set — audaces ***om. Aj*** : ***signo*** va...cat ***del. Le2*** 7 existimare L2 ***(-KvfRtLc*** 8 fugiunt] faciunt ***L2Rt*** non ***om. Rp2*** 9 autem] enim ***L2(fYt)Rt*** ***10*** et2] vel ***L2Rt*** 11 et1 ***om. L2Rt*** inperturbatum ***PwTu*** 15 autem] enim ***Rf*** : ***om. Kv*** ***et1 om. Rp2*** 18 cognoverunt «P1 est ***om. L\-Kv)RtVk*** 19 laconibus ***Kv*** : latronibus ***RfYt Rp2(cf.*** Oresme, p. 216 : larrons) : lationibus ***Rp1*** (lacionibus ***Aj)*** ut sykyoniis ***KvYtVk*** : ut sikioniis ***Rf*** : ut sykoniis ***RtAj*** : ut syc su ***(exp.)*** sykyoniis ***Bq*** : ut sikyoniis ***Kx*** : ***om. Rp2*** 20 et ***om. Rt(=; TpYü)Rp2*** 21 Circa ***Grandioliit. cap. ind. Rp2*** 27 et ***om. L2RtAjBqLc*** qui ***om. L2***

delectabilis ; ab hiis *enim* que circa evanescere, quale *et* ginnasticis agonibus fit. Pugilibus enim finis quidem delectabilis cuius gracia, corona
i7b5 et honores, percutí autem dolorosum, si carnales, et triste omnis labor ; propter multa autem hec esse, parvum existens cuius gracia, nichil delectabile videtur habere. Si utique tale est et quod circa fortitudinem, mors quidem et vulnera tristia forti et nolenti erunt. Sustinet autem hec quo-
iybio niam bonum, vel quoniam turpe, non. Et quanto *utique* virtutem habeat omnem et felicior sit, magis in morte *tristior* erit. Tali enim maxime vivere dignum, et iste maximis bonis privatur sciens. Triste autem hoc. Set nichil minus fortis ; forsitan autem et magis, quoniam in bello bonum
i7bi5 pro illis eligit. Non utique autem in omnibus virtutibus delectabiliter operari existit, prêter *quam* in quantum finem attingit.

Milites autem nichil forsitan prohibet non tales esse optimos, set eos qui minus quidem fortes, aliud autem bonum nullum habentes ; parati
i7b2o *quidem* enim isti ad pericula, et vitam ad parva lucra permutant.

De fortitudine quidem igitur in tantum dictum sit. Quid autem est, non difficile typo accipere ex hiis que dicta sunt.

<NONUM CAPITULUM)

[13] Post hec de temperancia dicamus ; videntur enim *irracionabi-*
I7b25 *Hum* parcium hee esse virtutes. Quoniam quidem igitur *medietas* circa delectaciones temperancia, dictum est nobis. Minus enim et non similiter est circa tristicias. In hiis autem et intemperancia videtur. Circa quales igitur delectacionum, nunc determinemus. *Determinantur* autem animales et corporales, puta amor honoris, amor discipline ; uterque
I7b3o enim horum gaudet cuius amativus est nichil paciente corpore, set magis mente. Qui autem circa tales delectaciones, neque temperati neque intemperati dicuntur. Similiter autem neque qui circa alias quecumque non corporales sunt. Amatores enim fabularum et narratores et de con-

K^P^O^ 24 uterque] ócareptu Mb

L*=RJKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 5) : ***Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu*** 1 delectabile ***L2*** enim] autem ***L2Rt*** circa + finem ***Rf2Kv2AjRp2*** gynnas- ***RtKx*** : gymas- ***Kv*** : gymnas- ***Yt*** : germas- ***Rp2*** 4 parum i?p2(parum non Lc1) 5 Sic ***Rp2*** utique + ***et PwTu*** 8 tristior] tristicia ***Rt, Lc2*** 9 maxime L2 10 magis] + ***etLcSh:*** 4- est ***PwTu*** 11 pre ***Rf2Kv2Pw2*** 12 quam ***om. L2Rt*** 15 quidem ***post*** enim ***L2Rt*** 18 Nonum capitulum] C. quintum (!) ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. omnes*** 19 hec ***per-scriptum RfRt*** : hoc ***Lc*** : h' ***cett.*** 20 medietas est ***L\Rf) Rt*** 23 Determinentur ***L2*** 24 utroque ***L2Rp2*** : utique ***Vk*** 26 neque1] nichil ***LzRt***

tingentibus conterentes dies garrulos, intemperatos autem, non dicimus, i8ai
neque contristatos in pecuniis vel amicis. Circa corporales autem erit uti-
que temperancia, non omnes autem neque has. Qui enim gaudent hiis que
per visum, puta coloribus et figuris et scriptura, neque temperati neque
intemperati dicuntur, quamvis videatur utique esse et ut oportet gau- 1835
dere et hiis, et secundum superhabundanciam et defectum. Similiter autem
et hiis que circa auditum. Superhabundanter enim gaudentes melodiis *et*
ypocrisi, *nullos* intemperatos dicit. Neque eos qui ut oportet, temperatos.
Neque eos qui circa odorem, prêter secundum accidens. Gaudentes enim i8aio
malorum vel rosarum vel tymiamatum odoribus non dicimus intempera-
tos, set magis eos qui unguentorum et pulmentorum. Gaudent enim
hiis intemperati, quoniam per hec rememoracio fit eis concupiscibilium.
Videbit autem utique aliquis et alios quando esuriunt, gaudentes cibo-
rum odoribus. Talibus autem gaudere intemperati ; huic enim concu- 18315
piscibile hec.

Non est autem neque in aliis animalibus secundum hos sensus delec-
tacio, prêter secundum accidens. Neque enim odoribus leporum canes
gaudent, set cibacione ; sensum autem odor fecit. Neque leo voce bovis, i8azo
set comestione ; quoniam autem prope est, per vocem sensit, et gaudere
utique hac videtur. Similiter autem neque videns *neque* inveniens cervum
vel agrestem capram, set quoniam cibum habebit.

Circa tales utique delectaciones temperantia et intemperantia est,
quibus reliqua animalia communicant ; unde serviles et bestiales videntur ; 18325
hee autem sunt tactus et gustus.

Videntur utique et gustu in parum vel nichil uti. Gustus enim est
iudicium saporum, quod faciunt qui vina probant et pulmenta condiunt ;
non multum autem gaudent hiis, vel non, intemperati, set usu, qui fit
omnis per tactum et in cibis et potibus et venereis dictis. Propter quod et 18330

IP'P'-'CP N;jP2 16 neque in (0Ù8' ***év*** 7ibÞbOb)] oi38c 20 autem (8' AbPbTbMbij ***om. OWP2***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Peeia 5) : ***Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu*** i garulos est ***Rf*** : garrulos et ***KvYt*** : garrulosque ***ShTu*** : garrulosos ***Kx*** 4 et2] ex Rp2 7 et‡ 4- in L2 8 nullus ***U^RfRtPw1*** Neque — temperatos ***om. Rp2*** 10 timiachum ***Rf*** : tymiamathum ***Rt*** : tymiatum ***Bq1*** : tymyamatum ***YtRp2*** (tymyatum ***Tu}*** 12 hiis ***om. L2*** 13 alios] alicos ***LcSh*** : aliquos ***PwTu*** 16 in ***om. L2Rt*** hos ***om. Rp2*** 18 voce ***om. L2*** 20 autem ***om. L2*** 22 tales -|- igitur ***Rp2*** 23 quibus + et ***L2Rt*** 24 hee] hec ***Rp1(-Aj)*** 25 gustus ***AjRp2*** '2'j autem ***om. Rp1*** 28 et2 4- in ***RfRt(=TpYu)***

oravit quidam *Philosenus* Eryxyus, *pultivorax* existens, guttur ipsius longius gruis fieri, ut delectatus tactu.

i8bi Communissimus autem sensuum secundum quem intemperancia, et videbitur utique iuste *exprobrabilis,* quoniam non secundum quod homines sumus existit, set secundum quod animalia. Talibus utique gaudere et maxime diligere, bestiale ; et enim liberalissime earum que
i8b5 per tactum delectationum, ablate sunt ; puta que in gynnasiis per *circuitionem* et calefactionem facte. Non enim circa omne corpus intemperati tactus, set circa quasdam partes.

Concupiscentiarum autem hee quidem communes videntur esse, hee autem proprie et apposite ; puta que cibi quidem naturalis, omnis enim
i8bio concupiscit quando indigens fuerit siccum vel humidum cibum, quandoque autem ambos. Et lectum, inquit Homerus, iuvenis et crescens. Talem autem vel talem non adhuc omnis, neque eosdem ; propter quod videntur nostra esse. Set adhuc habet aliquid et naturale ; alia enim aliis sunt delectabilia, et quedam quibusdam delectabiliora contingentibus.
i8bi5 In naturalibus quidem igitur concupiscenciis pauci peccant, et in unum, in plus. Comedere *quidem* enim que contingunt vel bibere usquequo utique superimpleantur *superhabundancie est* secundum naturam multitudine. Repletio enim indigencie naturalis concupiscencia. Propter quod dicun-
i8b2o tur isti *castrimargi,* ut prêter *indigendam replentes* eam. Tales autem fiunt qui multum bestiales.

Circa proprias autem delectationes multi et multipliciter peccant. Eorum enim qui amatores talium dicuntur vel in gaudendo quibus non oportet, vel *ut* magis, vel ut multi, vel *ut non* oportet.

i8b25 Secundum omnia autem intemperati superhabundant ; et enim gaudent quibusdam, quibus non oportet. Odibilia enim, et si quibusdam oportet gaudere talium, magis quam oportet et ut multi gaudent.

Circa delectationes quidem igitur superhabundancia quoniam intemperantia et vituperabile, manifestum.

L²=RfKvYt Rt=Tp *Rp(Pecia 5)* : ***Rp¹=AjBqKxVk Rp²=LcSh PwTu*** i phylosenus ***KvYtRt*** : philoxenus ***Rp²*** erixius ***RfRp²*** : et yxius ***Kv*** : erixyus ***Yt*** : exyxyus ***Rt*** : eryxyiis ***Aj*** : erixi *(exp.)* eryxyus ***Bq*** : erysyus ***Kx*** guttur] gustus ***L&Sh*** : guttour (o *exp.)* ***Pw*** 3 sensuum] tactus ***add.L², praem. Rp²(-Lc)*** 4 exprobrabilis + esse ***L²Rt*** 7 gimpna- ***Rf*** : gimna- ***Kv;*** gymna- ***Yt*** : ginna- ***Vk*** circuitionem] tricionem ***L²Rt*** 10 Concupiscentiarum ***Grandiore*** *lift. cap. ind.* ***Rp²*** 13 lectum] legum Rp¹ 16 contingentibus] alia contingentium ***marg. Pw²*** 19 est + quod ***L²*** 20 enim] eius ***Rp¹*** 21 gastrimargi ***Rf^KvRp²*** implentes ***L²Rt*** 25 vel ut magis] vel in magis ***L²Rt*** : ***om. Rp²*** non ut ***L?[-Rf)*** 28 gaudent ***om. L²Rt*** 29 Circa ***Grandiore*** *Hit. cap. ind.* ***Rp²***

Circa tristicias autem non quemadmodum in fortitudine in sustinendo dicitur temperatus, neque intemperatus in non. Set intemperatus quidem i8b3o in tristando magis quam oportet, quoniam delectabilia non adipiscitur. Et tristiciam autem facit ei delectacio. Temperatus autem in non tris- tari absencia et in abstinere a delectabili. [14] Intemperatus quidem igar igitur concupiscit delectabilia omnia, vel que maxime, et ducitur a concupiscenda, ut *pre* aliis hec eligat. Propter quod et tristatur et non adipiscens et concupiscens ; cum tristicia enim concupiscenda ; inconvenienti autem assimulatur propter delectacionem tristari. iga5

Deficientes autem circa delectaciones et minus quam oportet gaudentes, non multum fiunt. Non enim humana est talis insensibilitas ; et enim reliqua animalia discernunt cibos, et hiis quidem gaudent, hiis autem non. Si autem huic nichil est delectabile neque differt alterum ab altero, longe utique erit ab *hominum* esse. Non sortitus est autem talis igaio nomine, propter non multum fieri.

Temperatus autem medie circa hec habet ; neque enim delectatur quibus *intemperatus maxime,* set magis tristatur. Neque universaliter quibus non oportet, neque vehementer tali *modo* nullo, neque absentibus tristatur, neque concupiscit vel mensurate, neque magis quam oportet nullo, igais neque quando non oportet, neque universaliter talium nullo. Quecumque autem ad sanitatem sunt vel ad bonam habitudinem delectabilia existencia, hec appetet mensurate et ut oportet, et *talia* delectabilia non impedimenta hiis existencia, vel prêter bonum, vel super substandam. Sic enim habens magis diligit tales delectaciones quam dignum sit. Tem- igazo peratus autem non talis, set ut recta racio.

[15] Voluntario autem magis assimulatur intemperancia quam timor ; *hic* quidem enim propter delectacionem, hic autem propter tristiciam. Quorum *hic* quidem desiderabile, *hic* autem fugibile. Et tristicia quidem stupefacit, et corrumpit *naturam habentis.* Delectacio autem nichil tale facit, magis autem voluntarium, propter quod et exprobra- iga25 bilius ; et enim *assueti* facile ad hec. Multa enim in vita talia, et assuetudines sine periculo. In *timoribus* autem e converso.

L'1—RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 5) : ***Rp1~AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu*** 2 neque intemperatus ***om. AjBq1Sh*** in — intemperatus2 ***om. Lc*** 5 absendam ***LcSh*** 7 pro ***L2(-Yt*** : vel pre ***s.l.Kv)*** elegisset Rp1 14 humanum ***Aj*** : hominem ***Lc2Sh*** ***iq*** maxime ***om. L2Rt*** 18 modo ***om. Rp1*** 22 alia ***L\-Rf}Rt*** 26 Voluntario ***Grandiore*** *litt. cap. ind.* ***Rp2*** 27 hic1 (scii, intemperatus ***s.l. Bq2*** : le desactrempé Oresme, p. 227)] hec ***L2RtPwTu*** 28 hic1] hoc ***L2RtPwTu*** (hoc ***perscriptum RfRt*** : h' ***cett.}*** hic2] hoc ***L2Rt*** (hoc ***RfRt*** : h' ***KvYt}*** 29 habentis naturam ***L2Rt, Lc2(29-30*** et corrumpit — facit ***om. Lc1}*** 32 In timoribus ***Rf1KxBq2*** : Interioribus ***Rf1*** : in exterioribus ***Kv*** : In terroribus ***YtRt*** : Inferioribus ***AjBq1*** ; in foribus ***Vk*** : In terribilibus ***Rp2***

Videbitur autem utique non similiter voluntarium timor esse hiis
que secundum singula. Hec quidem enim sine tristicia, hec autem propter
I9a3o tristiciam stupefaciunt, *ut* arma proiciant et alia deformiter faciant ;
propter quod et videntur violenta esse. Intemperato autem e converso ;
que quidem secundum singula voluntaria, concupiscenti enim et appe- 5
tenti, totum autem minus. Nullus enim concupiscit intemperatus esse,
igbr Nomen autem intemperancie et ad puerilia peccata ferimus ; habent
enim quandam similitudinem. Utrum autem ab utro vocatur, nichil ad
ea que nunc differt. Manifestum autem quoniam posterius a priori. Non
male autem videtur translatum esse ; puniri enim oportet turpia appe- 10
içb5 tentem et multam augmentacionem habentem. Tale autem maxime
concupiscenda et puer. Secundum concupiscendam enim vivunt et
pueri, et maxime in hiis delectabilis appetitus. Si igitur non erit bene
persuasibilis, et ad dominans *et ad* multum veniet. Insaciabilis enim
delectabilis appetitus, et undique insipienti, et concupiscencie operacio 15
igbro auget cognatum ; et si magne et vehementes sint, et cogitacionem per-
cuciant ; propter quod oportet mensuratas *esse* et paucas, et racioni nichil
contrariari. Tale autem bene persuasibile dicimus et punitum ; quem-
admodum enim puerum oportet secundum preceptum pedagogi vivere,
I9bi5 sic et concupiscibile consonare racioni. Intendo enim ambobus bonum ; 20
et concupiscit temperatus que oportet, et ut oportet, et quando ; ita
autem ordinat et racio. Hec igitur nobis dicta *sunt* de temperancia.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5):Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu

2 que ***om. RtRp1*** 3 ut + et ***L2Rt*** faciunt L2 4 Intemperata ***Rp1*** 7 intemperative ***Rp1*** 13-14 bene persuasibilis] inpersuasibilis ^(persuasibilis ***Rf2Yt2***) : bene persuabilis ***Rp***(-sibilis ***sed*** si ***exp. Af)*** 14 et ad2] ad ***Rt(==TpYü)*** : ut ***L2*** 16 conatum ***KvBq2Lc2*** : alia connatum ***marg. Pw2*** 18 persuabile ***Rp(-Kx)*** 22 sint ***L*(-Rf)Rt***

LIBER QUARTUS

(capitulum primum>

[1] Dicamus autem deinceps, de liberalitate. Videtur autem esse circa pecunias medietas. Laudatur enim liberalis non in bellicis, neque in quibus temperatus. *Rursus neque* in iudiciis, set circa dacionem pecuniarum et sumptionem. Magis autem in dacione. Pecunias autem dicimus omnia i9b25 quorumcumque dignitas nummismate mensuratur. Est autem et prodigalitas et illiberalitas, circa pecunias *superabundancia* et defectus.

Et illiberalitatem quidem copulamus semper, magis quam oportet *quidem* circa pecunias studentibus. Prodigalitatem autem inferimus quan- I9b3o doque complectentes intemperatis hominibus. Incontinentes enim et *intemperantiam* consumptores, prodigos vocamus ; propter quod et pravissimi videntur esse. Multas enim simul malicias habent. Non autem proprie appellantur ; vult enim prodigus esse qui unum aliquod malum habet, corrumpere substantiam. Prodigus enim qui propter se ipsum 2oai *prodigus.* Videtur autem perdicio quedam ipsius esse, et substancie corruptio, ut vivere per has existente. Sic utique prodigalitatem accipimus. Quorum autem est *aliqua utilitas, hiis enim bene uti* et male ; divicie autem sunt utilium ; unoquoque autem optime utitur qui habet circa 2oa5 singula virtutem ; et diviciis autem utetur optime qui habet circa pecunias virtutem. Iste autem est liberalis.

Usus autem esse videtur pecuniarum consumpcio et dacio, acceptio autem et custodia possessio magis ; propter quod magis est liberalis 2oaio dare quibus oportet *quam* accipere unde oportet et non accipere unde non oportet. Virtutis enim magis benefacere quam bene pati, et *bene* operari magis quam turpia non operari. Non inmanifestum autem quoniam dationi quidem sequitur benefacere et bona operari, sumpcioni autem

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5):Rpx=AjBqKxVk Rp2~LcSh PwTu

8 pecunias + studentibus ***L2Rp2*** 10 quidem ***om. L2Rt*** 12 in intemperantiam ***L2Rt*** : intemperantia ***Rp2*** 14 appellatur Pp2 16 prodigus] perditus ***L2Rt*** 18-19 autem — unoquoque om. L2 18 enim ***Rp~*** est ***Rt*** 22 comsumpcio] sumptus L2 23 possessio] passio ***L2RtRp2*** 27 bona ***Yt RtBqVk*** : bene ***RfKvKxRp2*** (26-27 Non inmanifestum — operari ***om. Aj)***

2oai5 bene pati vel non turpe operari. Et gracia danti, *et* non non accipienti, set et laus magis ; et facilius autem non accipere quam dare ; proprium enim minus emittunt magis quam non accipiunt alienum. Set et liberales
2oa2o dicuntur qui dant. Qui *vero* non accipiunt, non in liberalitatem laudantur ; set non minus in iusticiam. Qui autem accipiunt, neque laudantur multum. Amantur autem maxime liberales eorum qui in virtute ; utiles enim ; hoc autem in dacione.

[2] Que autem secundum virtutem operaciones, bone et boni gracia.
2oa25 Et liberalis igitur dabit boni gracia, et recte. Quibus enim oportet, et quecumque, et quando, et alia quecumque secuntur recte dacioni ; et *hoc* delectabiliter vel sine tristicia. Quod enim secundum virtutem, delectabile, vel non triste, vel minime triste. Qui autem dat quibus non oportet, vel non boni gracia, set propter quandam aliam causam, non libe-
2oa3o ralis, set alius quis dicetur. Neque qui triste. Magis enim utique *eliget* pecunias bona operacione ; hoc autem non liberalis. Neque accipiet unde non oportet. Neque enim est non honorantis pecunias, talis accepcio. Non utique erit neque petitivus. Non enim est benefacientis benefi-
2obi Clari faciliter. Unde autem oportet accipiet, puta a propriis possessionibus, non ut bonum, set ut necessarium, ut habeat dare.

Neque non curabit propria, volens per hec quibusdam sufficere. Neque quibuslibet dabit, ut habeat dare quibus oportet, et quando, et ubi bonum.
2ob5 Liberalis autem est vehementer et superhabundare in dacione, ut derelinquat sibi ipsi minora. Non respicere enim ad se ipsum, liberalis. Secundum substanciam utique liberalitas dicitur. Non enim in multitudine datorum quod liberale, set in dantis habitu ; hic autem secun-
2obio dum substanciam dat. Nichil autem prohibet liberaliorem esse minora dantem, si a minoribus det. Liberaliores autem esse videntur non qui acquisierunt, set qui susceperunt substanciam. Inexperti enim indigencie ; et omnes diligunt magis sua opera, ut parentes et poete. Ditari

2Vbp2 jfbpbQb Xbjtfb ! non accipienti (2V*P2O*>Z?)] ***râ> Xapfiávovrt K*P*M***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(lPecia5)\Rpl—AjBqKxVk Rp2 LcSh PwTu i et2 ***om. L\-Rf)Rt*** non3 ***RtKxVk*** : ***om. L2AjBqRp2*** 3 non ***om. Rp1*** et ***om. Rp1*** 4 vero] autem ***L2Rt*** non! ***om. L2*** 8 Que ***Grandiore*** *litt. cap. ind.* ***LcSh*** 9 et3 ***om. Rp2*** 10 quecumque, et quando] quando, et quecumque (quandocumque ***Rf]*** oportet ***L2Rt*** sequntur ***RtVkSh*** : sequitur ***L2*** n hoc ***perscriptum RfKvAjKxVk*** : h' *cett.* 12 minime] minime nequaquam ***Rt*** : nequaquam ***L2*** Qui] Quia ***Kx1, Vk(f), LcLPtxATu1*** 14 eligeret ***L2*** 15 hoc] hic ***LcSh*** 17 benefician] benefaciari ***ShTu*** : benefician petere ***Rt*** : ut sibi fiat bene ***L2*** 19 ut non *tr.* ***L2*** 20 hec ***perscriptum RfRt*** : hoc ***perscriptum AjBqVk*** : h' *cett.* 27-28 qui acquisierunt] possidentes ***L2*** 28 qui susceperunt] accipientes ***L2***

autem non facile liberalem, neque acceptivum existentem, neque custo- 2obi5
ditivum, emissivum autem et non honorantem propter ipsas divicias, set gracia dacionis. Propter quod et accusant fortunam, quoniam maxime digni existentes, nequaquam ditantur. Contingit autem non irracionabiliter hoc. Non enim possibile pecunias habere non curantem ut habeat, quemadmodum neque in aliis. Non tamen dabit quibus non oportet, neque 2ob2o
quando non oportet, neque quecumque alia talia. Non enim utique adhuc *comparabitur* secundum liberalitatem, et in hec consumens, non utique habebit in que oportet consumere ; quemadmodum enim dictum est, liberalis est qui secundum substanciam expendit et in que oportet. Qui autem superhabundat, prodigus. Propter quod tyrannos non dici- 2ob25
mus prodigos. *Multitudine* enim possessionis non videtur facile esse dacionibus et expensis superhabundare. Liberalitate utique medietate existente circa pecuniarum dacionem et accepcionem, liberalis et dabit et expendet in que oportet et *que* oportet, similiter in parvis et magnis, et *hoc* delectabiliter. 2ob3o

Et accipiet unde oportet et quecumque oportet. Virtute enim circa ambo existente medietate, faciet utraque ut oportet. Sequitur enim decenti dacioni, talis accepcio. Non talis autem contraria est. Sequentes quidem igitur fiunt simul in ipso, contrarie autem manifestum quod non.

Si autem prêter *optimum* et bene habens contingat ipsum consumere, 2iai
tristabitur ; moderate autem et ut oportet. Virtutis enim et delectari et tristari *quibus* oportet et ut oportet. Set et bene communicativus est liberalis in *pecuniis* ; potest enim iniusta pati non honorans pecunias. 2ia5
Et magis gravatus si *quidem* quod oportet non consumpsit, quam tristatus si non oportunum aliquid consumpsit, et Symonidi non placens. [3] Prodigus autem et in hiis peccat. Neque enim delectatur in quibus oportet, neque ut oportet, neque tristatur ut oportet. Erit autem procedentibus manifestius ; dictum est autem nobis quoniam superhabun- 2iaio

L2*=RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia5}:Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu
2 et] in ***Rp1*** 8 comparabitur] operabitur ***L2RtLcSh*** in hec ***scr.*** : in h' ***codd.*** (nich' ***Aj)*** 12 Multitudinem ***Rt(= TpYü2*** : ***om.*** Yu1) : Multitudo ***L2*** 13 expensis] consumpcionibus L*(sump- ***Yt)*** 14 accepcionem] sumpcionem ***L2*** 15 que2] quecumque ***L2Rt*** similiter autem et magnus et parvus 7?/ {***cf. adn. ad lin.*** 17) in] et in ***Rt*** : et ***L2*** 16 hoc ***perscriptum RfRtAj KxVk*** : h' ***cett.*** delectabile Rp2 17 acciperet ***Rp1*** (accipet ***Bq)*** et2] similiter autem et parvus ***Rf (cf adn. ad lin.*** 15) : similiter et parvis ***Kv*** : similiter et parvis et magnis et ***Yt*** 21 oportunum ***L2{-Yt)*** 22 enim] autem ***'PwTu*** 23 Set] Sic ***VkRp2*** et2 ***om. RfRt*** 24 pecunias ***Kv*** ***25*** quidem] quid L2 26 non oportunum] inoportunum ***Rp2*** Simonidi ***L2*** : symonida ***Vk*** : simoni / / / ***Bq1*** 29 Dictum ***Grandiore*** ***litt. cap. ind. PwTu*** ; ***paragraphum praem. Rf2Kv2YtLcSh***

dancie et defectus sunt, prodigalitas et illiberalitas ; et in duobus, in dacione et accepcione ; et expensas enim in dacionem ponimus. Prodigalitas quidem igitur in dando et *in* non accipiendo superhabundat, in
21315 accipiendo autem deficit. Illiberalitas autem in dando deficit, in accipiendo *autem* superhabundat, nisi in parvis. Que quidem igitur prodigalitatis non multum coaugentur. Non enim facile ex nulla parte accipientem, omnibus dare. Velociter enim derelinquit substancia dantes ydiotas ; qui et videntur prodigi esse. *Quare* talis videbitur utique non
2ia2o parvo melior esse illiberali ; bene sanabilis enim est et ab etate et ab egestate. Et ad medium *pretervenire* ; habet enim que liberalis, et enim dat et non accipit. Neutrum autem ut oportet neque bene. Si utique hoc assuescat, vel qualiter aliter transmutet, erit utique liberalis ; dabit enim qui-
2ia25 bus Oportet, et non accipiet unde non oportet. Propter quod et videtur non esse pravus secundum morem. Non enim mali neque *invitis* superhabundare dantem, et non accipientem. Insipientis autem. Secundum *autem hunc* modum prodigus multum videtur melior illiberali esse, et propter ea que dicta sunt, et quoniam *hoc* quidem prodest multis, *hoc* autem
2ia3o nulli, set neque se ipsum. Set multi prodigorum quemadmodum dictum est, et accipiunt unde non oportet, et sunt secundum hoc illiberales ; acceptivi autem *sunt* propter *velle* consumere, facile autem hoc facere ; velociter enim *derelinquit* eos existencia. Coguntur igitur aliunde acquirere.

NbP2 _KAPbOb ***LbMb*** 13 et non accipiet unde non oportet (NbP2PbMb) : ***vide adn. ad L,*** **206.**7-8 20 facere (A^A^PhO!*)] + *p.r¡* ***Swatrfat P2LbMb***

L2=RJKvYt Rt=Tp Rp(Pecia5) :Rp1=AjBqKxVk Rp2=LcSh PwTu 2 accepcione] sumpcione ***L2*** expensas] sumptum L2 (+ id est expensam *s.l.* ***KvYt)*** 3 in2] ***post*** non ***LPRtKx*** : ***om. Aj***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6) : ***Rp1=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3=Kw(Jo) Rp4=Kx*** 4 in dando ***Incipit pecia 6a in Rp1-2,3,4 (de Rp3, vide Praef.)*** 5 autem] vero L2 (non ***Kv) Rt*** : ***om. Vk*** nisi] tamen ***L2*** : at ubi Pw1 ***(legend,*** alia translatio ubi ? ***Sed re vera*** ubi ***non est nisi falsa lectio*** ul ***pro*** nl) 8 ydiotis ***L2*** : ydyotas ***VkPw*** Quare] quia ***L2*** 10 medicum ***Rp2(-Pw)*** pretervenire] potest venire ***L2Rt, corr. Rp3*** 13 oportet! + et accipiet, unde oportet ***L2, rec.Kw*** 14 mortem ***Rp1*** (t ***del. Bq2Lc2Vk2)*** invilis] invirilis ***L2Rt(cf.*** **442.8)** 16 autem ***post*** hunc ***L2Rt*** : ***om. Pw1, pr.m.Rp3, Rp4*** multum ***post*** melior ***Rp2*** 17 hoc! ***(perscriptum Sh, in peda 5a rescripta f. 20vb corr.Kw,*** h' ***cett. prêter*** hic ***L>2Rt, LcBq2, rec.Kw*** : ipse ***marg. KwJo*** prodest multis ***in marg. Rt, in textu Rp:*** amat multos L2, ***in textu Rt, marg. KwJo*** hoc2 ***(perscriptum VkShKx, in pecia rescripta 5a f. 20vb corr.Kw*** : hec ***Aj*** : h' ***cett.)}*** hic ***L2Rt, corr. Rp3*** 18 nulli ***in marg.Rt, in textu Rp*** : nullum L2, ***in textu Rt, marg. KwJo*** se ipsum] sibi ipsi ***corr. Rp3*** (sibi ipsi se ipsum ***Jo)*** : + vel sibi ipsi ***marg.Lc2*** 19 hoc] hoc et ***Yt*** : hec et ***Rt*** 20 velle 4- quidem ***L2Rt*** facere] non facere posse ***L2*** : facere + non posse ***rec.Kw*** 21 derelinquunt (-qunt) ***L2Rt, rec.Kw*** existencia] substancia ***Rp2*** acquirere] tribuere ***L2***

Simul autem et propter nichil boni curare, indifferenter et undique accipiunt. Dare enim concupiscunt. Qualiter autem vel unde, nichil eis differt. Proptei quod neque liberales daciones ipsorum sunt ; *neque* enim bone, neque *huiusmodi* ipsius gracia, neque ut oportet. Set quandoque quos oportet indigere, hos divites faciunt ; et moderatis quidem secundum mores, nichil utique darent, adulatoribus autem *non* secundum *aliam aliquam* voluptatem tribuunt multa. Propter *quod* intemperati ipsorum sunt multi. Facile enim consumentes et *intemperancias consumpti* sunt ; et propter non ad bonum vivere, ad voluptates declinant. Prodigus quidem igitur inducibilis effectus, in hec transit ; potitus autem studio, in medium et id quod oportet adveniet utique. Illiberalitas autem insanabilis est. Videtur enim senectus et omnis inpotencia illiberales facere ; et magis connaturale hominibus, prodigalitate. Multi enim amatores pecuniarum magis quam datores. Extendit autem in multum et multiforme est. Multi enim modi videntur illiberalitatis esse. In duobus enim existens, et defectu dacionis, et superhabundancia accepcionis, non omnibus integra advenit, set quandoque dividitur, et hii quidem accepcione superhabundant, hii autem dacione deficiunt. Qui quidem enim in talibus appellationibus, puta parci, tenaces, *kiminibiles,* omnes dacione deficiunt ; aliena autem non appetunt, neque volunt accipere. Hii quidem propter quandam moderanciam et reverenciam turpium ; videntur enim quidam vel *dicuntur* propter hoc custodire, ut non aliquando cogantur turpe aliquid operari. Horum autem et cimini venditor et omnis talis nominatus *est* a superhabundancia eius quod est nulli utique dare. *Hii* rursus propter timorem abstinent ab alienis ut non facile ipsum *que* aliorum accipere, que autem ipsius, alios non ; placet igitur eis neque dare neque accipere. Hii autem rursus secundum accepcionem *superhabundant* undique accipiendo et omne ; puta illiberales operaciones

2ibi 2ibs 2ibio 2ibi5 2ib2o 211125 2ibso

NÜP2 KbPbOb LbMb 26 ipsum (ro ***avrov P2PbOb vel avrov TOV avrov*** ; ro ***auro***

L2=RfKvYi Rt=Tp Rp(Pecia 6): Rp1—BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3—Kw(Jo) Rp*=Kx 2 autem] enim ***Rf*** : ***om. Kv*** unde] non de nichil] confestim ***L2*** ***(om. Yt*** : vel nichil ***s.l. Kv2)*** 3 liberalis ***L2*** neque2] Non ***L2Rt*** 4 huius ***L2(-Yt)RtRp*** quando ***PwTu*** 6 non] vel ***L2Rt, Bq2*** (non ***exp. Lc2, corr.Rp3)*** 7 aliquam aliam ***L2Rt*** 8 intemperancias] -cia ***Rf2*** : -tes ***Yt*** : in ***praem. corr.Rp3(del. rec.Kw)*** 9 consumptivi £2(ass- ***Yl)RtRp3A*** 14 autem] enim autem L2 [enim aut ***Yt)*** : autem autem ***Rt*** 16 existens ***om. L2*** 19 kimbiles ***RfxYt*** : kinibiles ***Rf2Kv*** : kimbiles ***vel*** kinibiles (kini- ***clare Vk) Rpr 2 i*** : kymbiles ***RtRp3 (nota*** ki ***legi potest*** kim, kin ***vel etiam*** kimi) 22 dicunt ***L2Rt,corr. Rp2*** 23 turpe ***om. Lc1Rp2*** 24 talis. Nominatus est autem (autem est ***tr.Rt) L2Rt*** 26 ipsum] eundem ***L2*** 28 superhabundant + in ***L2, corr. Rp3*** et -f- in ***corr. Rp3***

operantes, et de meretricio pasti et omnes tales et usurarii et *parva* in
22ai *multos* ; omnes enim isti unde non oportet accipiunt et quantum non
oportet. Commune autem in ipsis, turpis lucracio apparet ; omnes enim
gracia lucri et huius parvi obprobria sustinent. Eos enim qui magna non
22a5 unde oportet accipiunt neque que oportet, non dicimus illiberales, puta
tyrannos civitates desolantes et sacra predantes, set perniciosos magis
et impios et iniustos. Alleator quidem et mortuorum spoliator et latro,
illiberalium sunt ; turpes lucratores enim ; lucri enim gracia utrique
22aio negociantur et obprobria sustinent ; 'et hii quidem pericula maxima,
gracia lucri, hii autem ab amicis lucrantur quibus oportet dare ; utrique
utique unde non oportet lucrari volentes, turpes lucratores, et omnes
utique tales sumptiones illiberales. Congrue utique *illiberalitati* illibera-
22ai5 litas contrarium dicitur. Maius enim est malum prodigalitate, et magis in
hanc peccant quam secundum dictam prodigalitatem. De liberalitate
quidem igitur et oppositis malitiis tanta dicta *sunt.*

(secundum capitulum)

[4] Videbitur autem utique consequens esse et de magnificencia per-
transire. Videtur enim et ipsa circa pecunias *quidam* virtus esse, non
22a2o *quemadmodum* liberalitas *extenditur* circa omnes que in pecuniis operacio-
nes, set circa sumptuosas solum. In hiis autem superexcellit liberalitatem
magnitudine, quemadmodum nomen ipsum *significat.* In magnitudine
enim decens *sumptus* est. Magnitudo autem ad aliquid. Non enim idem
22a25 sumptus trierarche et architheoro ; decens utique ad ipsum, et in quo et
circa que. Qui autem in parvis vel in moderatis secundum dignitatem
expendit, non dicitur magnificus ; puta hoc multociens *dare tanti ;* set qui
in magnis iste. Magnificus quidem enim liberalis, liberalis autem nichil
22a3o magis magnificus. Talis autem habitus defectus quidem, *parvicencia*
vocatur ; superhabundancia autem, *bonausia* et *apenokalia,* et quecum-

L²=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6)Rp¹=BqLcVk Rp²=AjSh PwTu Rp³=Kw(Jo) Rp*=Kx i parva] parvo et ***L²*** (et ***dei. Rf₁***) : parvo ***Rt*** 2 multo ***L²Rt, rec.Kw*** : multis ***Pw*** 7 Aleator L² (aliorum ***Rf¹***, aliator ***Rf²***) ***Rt, rec.Kw*** 12 illiberalitati] liberalitati ***L²Rt, corr. Rp³*** 16 Secundum capitulum] Cap. secundum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. omnes*** 18 ipsa] hec ipsa L² quidam] quedam ***L²Rt*** : quidem Kp²,³,⁴ 19 quemadmodum 4- autem ***L²Rt, corr.Rp³*** 22 sumptus] sumptuosus ***L²*** (sumptuositas ***Rf²*** : vel sumptuositas ***s.l. Kv²***) autem] enim ***KvRtVkKx*** 23 trieiarche ***YtRt*** : terarche ***Kx*** archtheoro ***Rf*** : archeoro ***Kv*** : architeoro ***Lc*** : architectoro ***Rp**** 24 in parvis ***om. L²*** 25 non] ut ***PiATu¹*** parvificencia ***lARtVk, corr.Rp³*** 28 banausia ***L²Rt, corr. Rp³*** : bona vsia ***Vk*** : ***//////// Lc¹*** (vannausia Lc²) : bona usya ***Rp⁴*** : bonausya ***Aj¹*** : bona ***Sh¹*** apeirokalia ***L²*** : apeyrokalya ***Rt*** : apperrokalia ***Rp**** : capenokalia ***Tu¹***

que tales non superhabundantes magnitudine circa que oportet, set in quibus non oportet, et ut non oportet *predate* ; posterius autem de ipsis dicemus.

Magnificus autem scienti assimulatur. Decens enim potest speculari, et expendere magna prudenter ; quemadmodum enim in principio dixi- 22bi mus, habitus operacionibus determinatur et quorum est. Magnifici utique sumptus magni et decentes ; talia *utique* opera ; sic enim erit magnus sumptus et decens *operado.* Quare opus quidem *sumpta* dignum oportet 22b5 esse ; sumptum autem opere, *vel* superhabundare. Consumet autem talia magnificus boni gracia ; commune enim hoc virtutibus ; et adhuc delectabiliter et emissive. *Radodnii* diligenda parvifica ; et qualiter optimum et decentissimum intendet utique magis quam quanto et qualiter minimo. 22bio

Necessarium autem et liberalem magnificum esse. Et enim liberalis expendet que oportet, et ut oportet. In hiis *enim* magnum magnifici velud magnitudo circa hec liberalitate existente, et ab equali sumptu opus faciet magis magnificum. Non enim eadem virtus possessionis et operis ; possessionis *enim quidem* virtus quod plurimo dignum et hono- 22bi5 ratissimum, puta *autem* aurum, operis *enim* magnum et bonum. Talis enim speculacio admirabilis, magnificum autem admirabile, et est operis virtus, magnificencia in magnitudine. [5] Est autem sumptuum, qualia dicimus honorabilia ; puta circa deos dona reposita et prepa- 22b2o raciones et sacrificia. Similiter autem et quecumque circa omne demonium et quecumque ad commune *magnificata* sunt ; puta si alicubi largiri *quare* oportere preciare vel *trireris* esse principem, vel et convivare civitatem. In omnibus autem quemadmodum dictum est, et ad operantem refertur quis est, et quarum possessionum. Digna 22b25 enim oportet hiis esse et non solum operi, set et facientem decere. Propter quod inops quidem non utique erit magnificus. Non enim sunt a

L2 = ***RfKvYt Rt=Tp RpiPma 6)*** : ***Rp<-=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3=Kw(Jo) Rp1=Kx*** 2 preciare ***Lp-YpRt, rec.Kw*** : predare + id est ante dare ***s.l. Pw2*** 4 ***ante Magnificus paragrapkum om. Rp'PwTuRp1*** 7 decens L2(defectus ***Yt1***) utique + et ***L2Rt, corr. Rp3*** 8 operado] operi L2 ***Rt, corr. Rp3*** sumpta] sumptu ***L2RtRp3*** : sumpto ***Rp1*** ***1***l Raciocinii 4- enim ***L2Rt, corr. RP3*** parvivica ***Rp2*** 12 etl ***om. L2*** 14 ***ante*** Necessarium ***paragraphum om. Rp1TuRp1*** 15 enim] autem ***L2Rt*** magnum 4- proprium ***Rt*** 16 velud (velut ***TpVkShKxf]*** puta ***L2*** equali -|- operi ***L2*** . 18 enim] ***post*** quidem ***L2Rt*** : ***om. Rp2*** 19 autem ***om. L2Rt*** enim] autem ***rec.Kw*** 21 virtus ***om. pr.m.Rp2*** 23-24 circa — quecumque ***om. L2*** 24 demonium] daimonium ***Rt*** magnifica ***Lc2***, ***rec.Kw*** 25 quale ***L2(-Rf) Rt, corr. Rp3***, ***Rp4*** trieris ***L2RtRp3A*** et ***om. YtRtPw*** 28 operi] opera ***Rp1^ Vk, obsc. BqLc)Rp*** : opus ***L2***

quibus multa consumet decenter. Temptans autem *et* insipiens ; prêter dignitatem enim et oportunum ; secundum virtutem autem, recte.

22b30 Decet autem et eos quibus talia preexistunt per se ipsos, vel per progenitores, vel per quos ad ipsos transeunt, et nobiles et gloriosos, et quecumque talia ; omnia enim hec magnitudinem habent et dignitatem. Maxime quidem igitur talis magnificus et in talibus sumptibus magnifi-
22b35 cencia, quemadmodum *enim* dictum est, maxima enim et honorabilissi-
23a1 ma. Propriorum autem quecumque in semel fiunt, puta nupcie, et si quid tale, et si circa aliquid tota civitas studet vel qui in dignitatibus, et circa peregrinorum autem suscepciones et missiones et daciones et retri-
23a5 buciones. Non enim in se ipsum sumptuosus magnificus, set in communia ; dona autem, deo sacratis habent aliquid simile. Magnifici autem et habitationem preparare decenter diviciis ; hornatus *quidam enim* et hec et circa hec magis sumptus facere quecumque diuturna operum ; optima
23a10 enim hec. Et in singulis decens. Non enim idem congruit diis et hominibus, neque in templo et sepulcro et in sumptibus unumquodque ; magnum *enim* in genere, et magnificentissimum quidem quod in magno magnum ; hic autem quod in hiis magnum. Et differt in opere magnum ab eo quod in sumptu ; spera quidem enim vel *lelentus* pulcherrima, magnificentiam
23a15 habet puerilis doni ; huius autem *pardum,* parvum et illiberale. Propter hoc est magnifici in quo utique faciat genere, magnifice facere. Tale enim non facile superabile, et *est* habens secundum dignitatem sumptus. Talis quidem igitur magnificus. [6] Superhabundans autem et banausus in pre-
23a20 ter quod oportet consumendo superhabundat, quemadmodum dictum est. In parvis enim sumptuum multa consumit et resplendet prêter melodiam, et est parabola quedam, puta ystriones nuptialiter cibans, et comedis tribuens in transitu purpuram inferens quemadmodum Megares ; et omnia
23a25 talia, *non boni faciet gracia,* set divicias ostentans ; et propter hec existi-

L2=RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 6) : ***Rp1 = BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3 = Kw(Jo) Rp* = Kx*** i et] et si Rp3(si ***exp. rec.Kw,*** et si ***exp. Jo2***) : ***om. L2Rt*** 2 et ***om. L2, Bq1*** oportunium ***Rp2*** 3 ***ante*** Decet ***paragraphum om. Rp-Rp'-TuRp*** 7 enim] ***om. L2RtRp2t*** 9-10 circa peregrinorum autern] de peregrinis et ***L2*** 12 aliquid ***om. L2*** 13 ornatus ***L2RtRp2*** enim quidam ***L2Rt*** : quidem enim ***Rp2*** 17 enim ***om. L2RtRp3 i*** 19 Spera] + id est trocus ***s.l. Kv2*** : -|- id est pila ***s.l. Yt2*** lelentus] lekitus ***L2*** : lekytus ***Rt*** : ***/////// Kw*** : levitus ***Jo*** (+ flagellum trocum inpellens ***s.l. Kv2*** ; ***cf.*** Albertus, ***Lec-t., Ms. Val.lat. 722,*** f. 6irb : « vas... vel corrigia que vertit speram ») magnificencia L2 20 parcium] precium ***L2Rt, rec.Kw*** 21 facit ***AjSh*** 22 est ***om. L2Rt*** 23 autem ***om. Rp2 pr.m.Rp3*** bonausus ***Rp3*** 25 consumit] confiunt (?) ***Rp1*** melodiam] partem ***L2*** 26 et — quedam ***om. L2Rt*** puta + et ***L2Rt*** histriones ***KvYt*** : hystriones ***RfRp2*** comedis (-diis Kv)] traiedis ***Rp2***

mans admirari ; et ubi quidem oportet multa consumere, pauca consumens, ubi autem pauca, multa. Parvificus autem circa omnia deficiet ; et maxima consumens in parvo bonum perdit, et quodcumque faciat tardans, et intendens' qualiter minimum consumat utique, et *hoc* tristatus, et omnia 23130
existimans maiora facere quam oportet. Sunt quidem igitur habitus hii malicie ; non tamen obprobria quidem inferunt, propter neque nocivos proximo esse, neque valde turpes.

<TERCIUM CAPITULUM)

[7] Magnanimitas autem circa magna quidem et ex nomine videtur esse ; circa qualia autem est primum accipiamus. Differt autem nichil 23135
habitum vel eum qui secundum habitum intendere. Videtur autem 23b!
magnanimus esse qui magnis se ipsum dignificat, dignus existens. Qui enim non secundum dignitatem id facit, insipiens. Eorum autem *qw* secundum virtutem nullus insipiens neque stultus. Magnanimus quidem igitur, qui dictus est. Qui enim *parvus* dignus et hiis dignificat se ipsum, 23b5
temperatus ; *magnificus* autem, non. In magnitudine enim magnanimitas, quemadmodum et pulcritudo in *corpore magno.* Parvi autem formosi et commensurati, pulcri autem non. Qui autem magnis se ipsum dignum facit indignus existens, *chaymus.* Qui autem maioribus quam dignus, non omnis *chaymus.* Qui autem minoribus quam dignus, *pusillanimus,* 23610
sive magnis sive moderatis sive parvis dignus existens, adhuc minoribus se ipsum dignificet ; et maxime utique videbitur, qui si videatur magnis dignus ; *quod* enim utique faceret nisi talibus *esse* dignus. Est autem magnanimus magnitudine quidem extremus, eo autem quod ut oportet, medius ; eo enim quod secundum dignitatem se ipsum dignificat, hii autem superhabundant et deficiunt. Si autem utique magnis se 23615
ipsum dignificat, dignus existens, et maxime maximis, circa unum *utique erit maxime.* Dignitas autem dicitur ad ea que exterius bona. Maximum

ÍA=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6') : ***Rp1=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3~Kw{Jo) Rp3=Kx*** 4 hoc ***prescriptum KvBqVkAjShPwKx*** : hec ***Rf*** : h' *cett.* 8 Tercium capitulum] ***C.*** III ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. omnes*** 11 eum] ***om. L2*** : ***post*** qui ***Rt*** autem] enim Rp2 13 qui L2 ***Rt, pr.m.Rp3, Rp3*** 15 parvis ***YtRtRp33*** 16 magnificus] magnanimus ***L2Rt*** magnanimitas + et ***L2Rt*** 17 magno corpore ***L2Rt*** 19 chaymus] caunus (***vel*** caimus) ***Rf*** : chaimus ***KvYt*** : chayunus ***Rt*** : chahymus ***Aj*** 20 chaymus] caunus (***yet*** caimus] ***Rf*** : chaimus ***KvYt*** : caymus ***Aj*** 22 utique videbitur, qui ***om. L2Rt*** 23 quid ***L2RtRp3 3*** esset ***L2RtRp3*** 24 autem2 ***om. Rp2***(***o. hic hab. Sh,*** a ***ante*** magnitudine ***add. Aj)*** quod + ***oportet AjSh*** 27 maximis] maximus L2 27-28 maxime utique erit ***L2Rt***

autem hoc utique ponemus, quod diis attribuimus, et quod maxime desi-
23b2û derant qui in dignitate, et quod in optimis premium. Taie autem honor. Maximum enim utique hoc eorum que exterius bonorum. Circa honores utique et inhonoraciones magnanimus est ut oportet. Et sine racione autem, videntur magnanimi circa honorem esse ; honore *autem* maxime magni *magnificant* se ipsos secundum dignitatem. Pusillanimis autem
23b25 deficit et ad se ipsum, et ad magnanimi dignitatem. *Chaymus* vero et ad se ipsum quidem superhabundat, non *tantum* ad magnanimum. Magnanimus autem si quidem *maximi* dignus, optimus utique erit. Maiori enim semper melior dignus, et *maxime* optimus. Ut vere ergo magnanimum
23b3o oportet bonum esse. *Videbitur* autem esse magnanimi quod in unaquaque virtute magnum. Et nequaquam utique congruit magnanimo fugere commoventem, neque iniusta facere. Cuius enim gracia operabitur turpia cui nichil magnum ? Secundum singula autem intendenti omnino derisibilis *zitique videbitur* magnanimus non bonus existens. Non erit
23b35 autem utique neque honore dignus, pravus existens ; virtutis enim premium, honor ; et attribuitur bonis.

24a! *Videbitur* quidem igitur magnanimitas, ut ornatus quidam esse virtutum ; maiores enim ipsas facit, et non fit sine illis. Propter hoc difficile secundum veritatem magnanimum esse. Non enim possibile sine bonitate.
24H5 Maxime quidem igitur circa honores et inhonoraciones magnanimus est. Et in magnis *et* studiosis moderate delectabitur, ut propria adipiscens *illis* et minoia ; *virtuti* enim *perfecte* non utique fiet dignus honor. Set tamen et adhuc recipiet in non habendo ipsos maiora ipsi tribuere. Eum
24aio autem qui *in* contingentibus et in parvis, omnino parvipendet. Non enim hiis dignus. Similiter autem et *in* inhonoracione. Non enim erit iuste circa ipsum. Maxime quidem igitur est quemadmodum dictum est, magnanimus circa honores. *Set* adhuc et circa divicias et potentatum, et omnem
24ai5 bonam fortunam et infortunium, moderate habebit, quomodocumque *fiant,* et neque bene fortunatus *utique* gaudiosus erit, neque infortunatus

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6) : ***Rp1=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3=Kw(Jo) Rp*=Kx*** 5 autem2] enim. ***Uf-Rf)Rt*** 6 magnificant] dignificant ***L2Rt*** Pusillanimus ***RfRp2*** 7 Chaimus L2 : Chaumus ***Rt*** 8 tantum] tamen ***L2Rt, corr.Rp**** 9 autem ***om. L2*** maximus ***L2(-Yt)*** : maximis ***YtRt*** 10 melius ***L2, s.l. Pw2*** maxime] maximus (-mis ***Yt2***) 4- dignus ***L2*** : maximis ***Rt*** vere] sic L2 15 videbitur utique ***L2Rt*** 16 utique autem *tr.* ***L2Rt*** neque honore dignus] quid honor dignus, neque honore L2 18 Videtur ***L2Rt*** 22 et2 4- a ***L2*** 23 illis] vel ***L2Rt, corr.Rp3*** 24 Eum] Cum ***Rp-BqLcP-AjShPw1-*** 25 in1] a ***L2Rt*** : ***om. Vk*** 26 in ***om. L2RtLcAj PwRp3ii*** 29 quomodocumque] ut ***L2*** 30 fiant] utique fiat (fiet ***Yt)*** ***L2Rt*** utique ***om. L2Rt(non loco inser. Rp ? Cf. adn. sup.)***

tristis. Neque enim circa honorem ita habet, ut maximum *eos ;* potentatus enim et divicie propter honorem *fient delectabilia* ; habentes igitur ipsa, honorari per ipsa volunt. Cui autem et honor parvum est, huic et alia propter quod despectores videntur esse. [8] Videntur autem 24a2o et bone fortune conferre ad magnanimitatem. Nobiles enim dignificantur honore et potentes vel ditantes ; in superexcellencia enim ; bono autem superexcellens omne honorabilius. Propter quod et taha magnanimiores faciunt ; honorantur enim a quibusdam ; secundum veritatem autem bonus solus honorandus. Cui autem ambo existunt, 24a25 magis dignus ñt honore. Qui autem sine virtute talia bona habent, neque iuste magnis se ipsos dignificant, neque recte magnanimi dicuntur ; sine virtute enim perfecta non sunt hec. Despectores autem et iniuriatores et talia habentes mala, efficiuntur ; sine virtute enim non faci- 24aso le ferre moderate bonas fortunas. Non potentes autem ferre et existi- 24b! mantes alios superexcellere, illos quidem contempnunt, ipsi autem quodcumque utique *continget,* operantur. Imitantur enim magnanimum, non similes existentes ; hoc autem operantur in quibus possunt. Que quidem igitur secundum virtutem non operantur, contempnunt autem alios. 24b$ Magnanimus autem iuste contempnit ; glorificat enim vere. Multi autem contingenter. Non est autem *mikrokindios* neque philokindinos, propter pauca honorare. Megalokindinos autem, et cum periclitetur non parcens vite, ut non dignum existens omnino vivere. Et potens benefacere, beneficiatus autem verecundatur ; hoc quidem enim superexcellentis, hoc 24bio autem *superexcelsi.* Et retributivus plurium. Ita enim *erit debitor* qui incepit, et erit bene passus. Videntur autem et in memoria habere eos quibus utique faciant bene, a quibus autem utique paciantur bene, non.

N^P² XbPbOb 13 mala ***^arà sec.***m.Vb, ***s.l.P², marg. LP,*** Mb)] dyafla

L²=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6} : ***Rp*=BqLcVk Rp²=AjSh PwTu Rp³=Kw(Jo} Rp*=Kx*** i eos] ens ***L²RtRp³A*** 2 fient] sunt ***L²Rt*** delectabilia] desiderabilia ***Lz(-Kv)*** 4 despectores] magna ***Rt*** ; ***om. L²(suppi. Rf² KvzYt²}*** 6 potens L2(potestate ***Yt}*** 8 magnanimiorem L2 10 dona ***YtRt*** 12 autem] enim autem L2(autem ***om. Rf}Rp*(enim exp. Kx²}*** 13 mali L2 14 bonas + virtutes Kp2(moderate — ferre ***om. Pw*, suppi,*** [virtutes ***om.}*** ***Pw²}*** 16 contingent ***Rf**** : contingenter ***Rf²*** : contingit ***pr.m.Rp³*** 20 microkindinos ***RfYt*** : michrokindinos ***Kv*** : mychrokyndinos ***Rt*** : mikrokyndios ***Vk*** : mykeokyndyos ***Kx*** : mikcokindyos ***Rp³*** philorkindinos ***Rf*** : phyloquindinos ***Kv*** : phylokyndynos ***RtRp³*** : phylokyndinos ***VkKx*** 21 megarokindinos ***Kv*** : megalokyndinos ***RtVk*** : megalokyndynos ***Rp³*** 23 enim ***om. Rp²*** 24 superexcessi ***L²Rt*** plurimum ***Rf*** : plurimi ***Kv*** debitor erit ***L²Rt*** incipit ***Rp³A*** 26 fecerint L2(-runt ***Rf}*** a quibus autem] eos autem a quibus ***L²*** paciantur] passi fuerint L2(-runt ***Rf}***

Minor enim qui patitur bene, eo qui facit ; vult autem, superexcellere. Et
24bi5 hec quidem delectabiliter audit, hec autem indelectabiliter ; propter quod et Thetin non dicere beneficia Iovi neque Latones ad Athenienses, set que passi sunt bene. Magnanimi autem et nullo indigere vel vix, ministrare autem prompte.

Et ad eos quidem qui in dignitate et bonis fortunis, magnum esse, ad
2/[b2o medios autem *modercttim ;* hos quidem enim superexcellere, difficile et venerabile, hos autem facile ; et in illis quidem venerari non *invite.* In humilibus autem honerosum, quemadmodum ad inbecilles fortem esse, et ad honorabilia non ire, vel ubi precellunt alii. Et ociosum esse, et
2^25 tardum pigrum, set vel ubi honor magnus vel opus. Et paucorum quidem operativum, *magnorum* et nominabilium. Necessarium *autem* manifestum oditorem esse, et manifestum amatorem ; latere enim timidi. Et curare veritatem magis quam opinionem, et dicere et operari manifeste ; liber propalator enim, quia contemptivus est ; contemptivi autem, propter quod libere propalativus ; et libere propalativi enim, propter quod
24b3o contemptivus. Et veridicus, verumptamen quecumque non propter
25a! yroniam ; yronia autem ad multos. Et ad *illum* non posse vivere, set vel ad amicum. Servile enim ; propter quod et omnes blanditores obsequiosi serviles, et humiles blanditores. Neque *admirativi.* Nichil enim magnum ipsi est. Neque memor mali. Non enim magnanimi recordari aliterque
25a5 et mala, set magis despicere. Neque humaniloquus ; neque enim de se ipso loquitur, neque de alio ; neque enim ut laudetur cura est ipsi, neque ut alii vituperentur ; neque rursus laudativus est ; propter quod neque maliloquus neque de inimicis, nisi propter iniuriam. Et de necessariis vel

NbP2 15-16 contemptivi ... libere propalativi (tfara^poi^rc-***Kov*** ... ***TrappriataariKov*** : ***vide adn. ad L,*** **215.**16-18

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6) : ***Rp1=BqLcVk Rp2=AjSk PwTu Rp3=Kw(Jo) Rp*=Kx*** 2 hec] ***Rf*** : hoc ***YiRtBqRp3'*** : h' *cett.* hec2] hoc ***RtShRp3*** : ***om. Aj*** : h' *cett.* 3 non] et ***Rp2*** athenienses ***Rp2(-Aj}*** 5 manifestare ***pr.m.Rp3*** 6 donis ***YtRt*** 7 moderatum ***RfVk2*** : moderativi ***Rp*** (moderatim + alia littera moderate ***marg. Pw2,*** + idem sensus est et utrumque adverbium ***marg. Pw3}*** 8 invirile ***L2RtRp3>t*** (cf. **434.14)** 9 humibus ***Rp1*** ii tardum ***om. L2Rt*** (tardum -f- et ***Pw2Tu*** : pigrum ***exp. corr. Rp3}*** ubi] nisi ***Aj*** honor] horum ***Tp*** : honorum ***(ex*** horum ?) ***Yü*** 12 magnorum + autem ***L2Rt, corr. Rp3, Rp*** : + quidem ***pr.m.Rp3*** 15 contemptivi ***Rt (in marg. Tp, in textu Yü} Rp12t*** : contemptivus L2, ***in textu Tp, Rp3*** 16 propalativi ***Rt (in textu om. in marg. add., sed perperam ad*** propalativus] ***retulit Tp, in textu Yü1} Rp12t, pr.m.Rp3*** : propalativus ***L2Yü2, corr. Rp3*** 18 ironiam ***KvYt Rp2(-Aj}*** ***Ironia KvYt*** illum] alium ***L2Rt, corr.Rp3*** 19 obsequiosi ***in marg. Rt, in textu*** Kp^obsequiositer ***Bq2}*** : ***om.. L2*** 20 admirativus ***L2Rt, pr.m.Rp3, Rp*** : admirati ***Lc*** : admiranti ***Vk*** 21 aliter ***L2Lc***

parvis, nequaquam planctivus et deprecativus ; studentis enim sic habere circa hec. Et potens possedisse magis bona et infructuosa, fructuosis et utilibus. Sufficientis enim magis. Set et motus gravis lentus magnanimi videtur esse, et vox gravis, et locucio stabilis. Non enim festinus qui circa pauca studet, neque contenciosus, qui nichil magnum existimat ; acumen autem vocis et velocitas per hec. Talis quidem igitur magnanimus.

[9] Deficiens autem pusillanimis, superhabundans autem *chaymus*. Non mali quidem igitur videntur esse neque isti. Non enim malefactores sunt, peccantes autem. Pusillanimis quidem enim dignus existens bonis, se ipsum privat quibus dignus est, et videtur malum habere aliquod, *et* non dignificare se ipsum bonis, set et ignorare se ipsum ; appeteret enim utique quibus dignus erat, bona existencia. Non *tales* insipientes tales videntur esse, set magis pigri. Talis autem opinio videtur et deteriores facere. Singuli enim appetunt que secundum dignitatem. Discedunt autem et ab operacionibus bonis et adinvencionibus, ut indigni existentes. Similiter autem et ab exterioribus bonis.

Chaymi autem insipientes et se ipsos ignorantes, et *hoc* manifeste. Ut enim digni existentes, ad honorabilia conantur. Deinde redarguuntur. Et veste ornantur et figura, et *talibus* volunt bonas fortunas manifestas esse ipsorum ; et dicunt de se ipsis ut per hec honorandi. Opponitur autem magnanimitati pusillanimitas magis quam *chaymotis* ; et fit magis et deterius est. Magnanimitas quidem igitur circa honorem est magnum, quemadmodum dictum est.

(QUARTUM CAPITULUM)

[10] Videtur autem et circa *hunc* esse virtus quedam, quemadmodum in primis dictum est, que videbitur utique similiter habere ad magnani-

L₂ = RfKvYt Rt — Tp RptPecia 6) : ***Rp^BqLcVh Rp₂ = AjSh PwTu Rp3* = Kw(J<P} Rp*—Kx*** 1 plantivus ***Rf*** : planctativus ***Kv*** : plantativus ***Rt*** 3 enim magis enim magis (magis2 ***om. LcAf) RpP–Bq) Rp₂ pr.m. Rp3*** lentus ***om. L2Rt (add. loco verbi*** 4 gravis ***erasi Yt2*** : 4 gravis ***dei. Bq2)*** 4 locucio ***Kv Rp1'3'⁴*** : loquicio ***Rf Rp2*** : l'o ***Yt*** : leo ***Rt*** 5 contenciosum ***Rf1*** : contempciosus Æp!14 7 pusillanimus ***Rp2*** chaimus ***KvYt*** : chaumus ***Rt*** 8 isti] iniusti L2 10 quibus + ergo Rp3(ergo ***cancell. rec.Kw)*** ***etom.AjSh*** 11 et!] ex ***L2Rt, pr.m.Rp3(exp. et et add. s.l. corr.Rp3), Rp**** 12 tales] tamen ***L2RtRp3'⁴*** (13 tales ***dei. Bq2Lc2)*** 17 Chauni ***RfRt*** : Chaimi ***KvYt*** : Caymi ***VkRp2(–Pw)*** hoc ***RfRtShKx*** : h' ***cett.*** 18 Deinde] Demum I? 21 caunotis ***Rf*** : chaimotis ***KvYt*** : chaunotis ***Rt*** : ***obsc.*** Jip(chaymotis ***Bq2LcPwKx2*** : chaymoris ***Aj*** : chaymons ***Bq*VkShRp3*** : caymos ***Tu*** : caymotis ***Kx1)*** 24 Quartum capitulum] C. quartum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp (paragraphum tantum L2)***

mitatem quemadmodum et liberalitas ad magnificenciam ; ambe enim
2¿b5 iste a magno quidem distant. Circa moderata autem et parva, disponunt nos ut oportet. Quemadmodum autem in accepcione et dacione pecuniarum *est medietas* et superhabundancia et defectus, ita et in honoris appetitu magis quam oportet et minus, et unde oportet et ut oportet ; phylotimum enim vituperamus, ut magis quam oportet et unde non
25bio oportet honorem appetentem ; et non amatorem honoris, ut neque in bonis eligentem *honestari.*

Est autem quando amatorem honoris laudamus, ut virilem et amatorem boni ; *et* non *amatorem* honoris, ut moderatum et temperatum ; quemadmodum et in primis diximus.

Manifestum autem quoniam multipliciter amatore talium dicto, non
2jbi5 in id ipsum ferimus semper amatorem honoris, set laudantes quidem, in magis quam multi ; vituperantes autem, in magis quam oportet. Innominata autem existente medietate ut deserta videntur dubia esse extrema. In *quibusdam autem* superhabundancia et defectus et medium ; appetunt autem honorem et magis quam oportet et minus ; *et* iam et ut
2jb2o oportet. Laudatur igitur habitus hic, medietas existens circa honorem, innominatus. Videtur autem ad amorem honoris quidem, non amor honoris, ad non amorem honoris autem, amor honoris, ad utraque autem, utraque qualiter. Videtur autem et hoc *esse* circa alias virtutes. *Opponi*
25b25 hic extremi videntur, propter non *esse* nominatum medium.

(QUINTUM CAPITULUM)

[11] Mansuetudo autem est quidem medietas circa iras, innominato autem existente medio, fere autem et extremis, ad medium mansue-

N*P2 K'P''CK U'M'O 17 ‘est iam (ëarir Vs)] ***lar. 8ÿ pop^O*!* f sec.m.P*1]*** : ***eanv*** 8’ ore ***P2M^***

L2=RfKvYt Rt=Tp RpfPecia 6)'▮ Rpr=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp2=Kw(Jo) Rpi=Kx i ambo ***L2LcRp2*** 2 isti L2 5-6 et minus — oportet ***om. L2*** 6 philotimum ***LcRp2*** : phytinum ***Kz*** : ***cf. adn. sup.*** 8 honestari] honorari ***L2Rt, Rp3(= Jo, in Kw verba in marg. inf. posita abscisa sunt), Rp**** 9-10 amatorem boni ; et ***om.*** L8(etl ***etiam om. Yt1]*** 15 ***post*** ut deserta ***interp. KvRtVkPw2Rp3, ante interp. YtRp2(-Pw}Kx, ante et post Bq, nec ante nec post RfLcPw1*** esse dubia ***tr.Rp2*** 16 quibus ***L2Rt, corr. Rp3*** 17 et minus ; et iam] et minus ; *est iam ***Rt(==Tp*** : eiam [e ***exp.] pro*** ë iam ***Yü}*** : ***om. L2*** 18 hic] sic L2(hic ***Yt2}Aj*** 19 quidem + superfluum ***L2*** 21 et ***om. Rp2*** esse + et ***Rp2*** Opponi -f- autem ***L2RtRp3,4*** ***22*** esse ***om. L2*** innominatum ***AjSh*** 23 Quintum capitulum] C. Vm ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. omnes***

tudinem ferimus, ad defectum declinantem innominatum existentem. Superhabundancia autem, iracundia quedam *dicetur* utique.

Passio quidem enim est ira ; faciencia autem multa et differenda. 25b3o
Qui quidem igitur in quibus oportet et *in* quibus oportet irascitur, adhuc autem et ut oportet, et quando, et quanto tempore, laudatur. Mansuetus autem iste utique erit, si quidem mansuetudo laudatur. Vult enim mansuetus inperturbatus esse, et non duci a passione, set secundum quod utique racio ordinabit, ita et in hiis et in tantum tempus irasci. Peccare autem 26ai videtur magis ad defectum. Non enim punitivus mansuetus, set magis condonativus.

Defectus autem sive *irascibilitas* quedam est, sive quodcumque, vituperatur. Non *irasci* enim in quibus oportet *insipientis videtur* esse, et qui 26as *ut non* oportet, neque quando, neque quibus oportet ; videtur *autem* non sentire neque tristari ; et non iratus, non esse vindicativus. Iniuriantem autem sustinere, et familiares despicere, servile.

Superhabundancia autem secundum omnia quidem fit ; et enim quibus non oportet, et in quibus non oportet, et magis quam oportet, et velo- 26aio cius et pluri tempore. Non tamen omnia eidem existunt. Non enim utique posset esse. Malum enim et se ipsum destruit ; et si integrum sit, inportabile fit. Qui quidem igitur iracundi velociter quidem irascuntur, et quibus non oportet, et in quibus non oportet, et magis quam oportet. Quiescunt autem velociter, quod et optimum habent. Accidit autem 26ai5 ipsis hoc quoniam non retinent iram set reddunt, secundum quod manifesti sunt propter velocitatem, deinde requiescunt. In superhabundancia autem, sunt *acrotholi* acuti, et ad omne iracundi, et in omni. Unde et nomen. Amari autem difficile solubiles et multo tempore iras- 26a2o cuntur. Retinent enim iram. Quies autem fit, cum retribuerint. Punicio enim quietat impetum ire, delectacionem pro tristicia faciens. Hoc autem non effecto, grave habent ; propter non manifestum enim esse, neque suadebit ipsis aliquis. In ipso autem digeri iram, tempore indiget. 26a25

N^P2 KbPbOb LbMb 23 secundum quod] 7|

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 6) : ***Rp1=BqLcVk Rp2=AjSh PwTu Rp3=Kw(Jo) Rp*=Kx*** i defectum] delectum ***Rp2*** 2 dicatur ***L2*** 4 in2 ***om. L2Rt(exp.Lc2, rec.Kw*** : et in quibus oportet ***om. Pw)*** n inirascibilitas ***KvYtRt, rec.Kw*** 12 insipientes videntur esse ***Rf^Kv1*** : insipientis esse videtur ***Rp3*** : insipiens videtur esse ***Rp**** : videtur insipientis esse ***Rp2*** 13 non ut ***L2Rt*** 17 et in quibus non oportet ***om. Yfl-Rp2'*** 18 idem ***ShPw*** 20 Qui] Hii ***L2*** iracundi velociter quidem ***om.*** L2(igitur ***etiam om. Rf)*** 23 secundum quod] vel L2 : ***om. Rt*** 25 achro- ***KvTp*** : aero- ***Yt*** : -choli ***Rf***; -choly ***Tp*** : -thali ***AjPw*** : -tali ***Tu*** : -toli ***Rp3***

Sunt autem tales sibi ipsis molestissimi et maxime amicis. Difficiles autem dicimus, in quibus non oportet irascentes, et magis quam oportet, et pluri tempore, et non commutatos sine cruciatu vel punicione.

Mansuetudini autem magis superhabundanciam *apponimus* ; et enim
26a3o magis fit, humanius enim magis punire ; et ad vivere difficiles deteriores. Quod *autem* in prioribus dictum est, et ex dictis manitestum. Non enim facile determinare qualiter, et quibus, et in qualibus, et quanto tempore
26a35 irascendum ; et usquequo, recte facit vel peccat. Qui quidem enim parum transgreditur non vituperatur, neque in *maius* neque in minus. Quando-
26bi que enim deficientes laudamus et mansuetos dicimus, et irascentes viriles, ut potentes principare. Quantum autem et qualiter transgrediens vituperabilis, non facile racione reddere. In singularibus enim et sensu iudi-
26b5 cium. Set quod quidem tale, manifestum, quoniam quidem medius habitus laudabilis secundum quem quibus oportet irascimur, et in quibus oportet, et ut oportet, et omnia talia. Superhabundancie autem et defectus, vituperabiles. Et in parvum quidem facte, quiescibiliter. In plus autem magis. In multum vero valde. Manifestum igitur quoniam medio
26bio habitui adherendum. Qui *quidem* circa iram habitus dicti *sunt.*

(SEXTUM c a pit u l u m)

[12] In colloquiis autem et convivere et sermonibus et rebus communicare, hii quidem placidi videntur esse, omnia ad delectacionem laudantes et nichil contratendentes, set existimantes oportere sine tristicia quibus-
2Ôbi5 cumque esse. Qui autem *contrario* hiis, ad omnia contrariantes et eius quod est contristare neque quodcumque curantes, discoli et litigiosi vocantur.

Quoniam quidem igitur dicti habitus vituperabiles sunt, non inmanifestum, et quoniam medius horum laudabilis secundum quem recipiet que oportet, et ut oportet, similiter autem et *ut* spernet.

20b2o Nomen autem non redditur ipsi aliquod ; assimulatur autem maxi-

L2=R/KvYt Rt=Tp Rp(Pecia 7): ***Rp1=AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rp>=BqTuVk*** 2 irascentes ***Incipit Pecia 7a in Rprsei.i*** opponimus ***L2Rt, rec.Kw*** 5 humanus ***Rp1>2(-Kz)Tu*** convivere ***YtRt{=Yü*** : convenire ***Tp), Lc2*** ***6*** autem -f- et ***IPl-RffRt*** ***g*** maius] magis ***Kx*** 12 racionem ***rec.Kw, BqTu1*** 14 irascimus ***Rp2{-Kx)*** 16 facte -f- et ***Rp3*** 18 quidem-]-igitur L2 19 Sextum capitulum] ***C.*** VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. YtRtRp1'2{paragraphum tantum hab. RfKvRp3)*** 22 contradicentes ***L2, rec.Kw*** quibuscumque] quibus/////***Kw1*** : quibus ***Jo*** 23 e contrario ***L2*** et] neque ***Aj*** : ex ***Rp3*** : ***om. LYRtpxys^*** contrario — quodcumque ***om. Tu)*** 28 ut ***om. L2Rt*** 29 assimulatur] videtur L2

me amicicie. Talis enim est qui secundum medium habitum qualem volumus dicere moderatum amicum diligere assumentem. Differt autem ab amicicia, quoniam sine passione est et sine eo quod est diligere quibus colloquitur. Non enim in amando vel inimicando recipit singula ut oportet, set in eo quod talis est. Similiter *autem* ad ignotos et notos, 26b25 et consuetos et inconsuetos id faciet. Verumptamen et in singulis ut congruit. Non enim similiter convenit consuetos et extraneos curare neque rursus contristare. Universaliter quidem igitur dictum est quoniam ut oportet *colloquitur.*

Referens autem ad bonum et conferens, conniciet non contristare vel *delectare.* Videtur quidem enim circa delectaciones et tristicias esse in 26bao colloquiis factas ; horum autem quecumque quidem ipsi ést non bonum vel nocivum, condelectare aspernabitur et eliget contristare ; et si facienti autem deformitatem ferat et hanc non parvam vel nocumentum, contrarietas autem parvam tristiciam non recipiet, set aspernabitur. 26b35 Differenter autem *colloquitur* hiis qui in dignitatibus et quibuscumque et magis vel minus notis. Similiter autem et secundum alias différencias 27a! singulis tribuens quod decet, et secundum se ipsum quidem desiderans condelectare, contristare autem reverens, considerans eventura *quod* si sint maiora, dico autem bono et conferente, et delectationis autem gracia eius que *est* in posterum *maxime,* parum contristabit. Medius qui- 2735 dem igitur talis est, non nominatus *autem est.*

Condelectantis autem qui quidem eius quod est *delectabile* esse coniectativus, non propter aliquid aliud, placidus ; qui autem ut utilitas ali- qua. ipsi fiat *'m pecuniis,* et quecumque per pecunias, blanditoi. Qui autem 27aio omnes contristat, dictum est quoniam litigiosus et discolus. Opponi autem videntur extrema sibi ipsis, propter innominatum esse medium.

NbP1 **j** amicicie *(fuXiaL* .AT)] ***ptXla*** *cett., **sed iota subscriptum fere om.***

IP=RJKvYi Rt—Tp RplPecia *7): **Rp1=AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rpi=BqTuVk*** *1* amicicia L2 qualem] puta L2 3 sine eo quod est diligere] diligendi L2(+ affectu ***Yt3***) 5 talis] qualis L2 autem] enim ***IPRt*** 8 ut] quibus L2 9 colloquetur ***L3Rt*** 10 coniciet ***L3(-Rf) Rt*** : ***an*** conviciet ***AjKxJoTu*** : convivet ***Bq*** (alia convivet *s.l.* ***Pw2***) : ***///////*** 11 condelectare ***ISRtRp3!*** 14-15 nocumentum. Contrarietas ***YtRt*** 16 colloquetur ***L2Rt*** 18 secundum se ipsum] vel **per Se *Rt*** *(cf.* **448.14)** 19 reverens] renuens ***Bq2Tu2*** considerans eventura] contingentibus L2(considerans eventura ***loco verbi erasi Yt2*** ; ***an*** considerans ***post*** 20 maiora ***loco verbi*** consecutus ***quod hab. L2 transponendum ?)*** quod] set ***Aj*** : et quod ***Kx*** : quidem ***Yt2Rt*** : autem. L2 20 sint] sit L2(sint ***loco verbi erasi Yt2***) maiora 4- consecutus ^(persequtus/?/1) 21 ***est om. L2*** maxime] magne ***L2Rt*** 22 est autem ***L2Rt***(est2 ***om. Kf)*** 23 delectabilem ***L2Rt*** 25 pecuniis] -nias ***L2Rt***

(SEPTIMUM CAPITULUM>

[13] Circa eadem autem fere est et iactancie medietas ; innominata au-
27ai5 tem et ipsa. Non malum autem et tales pertransire. Magis enim utique sciemus que circa mores, singulos pertranseuntes ; et medietates esse virtutes credemus utique in omnibus *sicut* habens, conspicientes. In convivere utique qui quidem ad delectacionem vel tristiciam *collocetur,* dicti sunt.
2ya2o De veridicis autem et falsidicis dicamus, similiter in sermonibus et operacionibus et ficcione. Videtur utique iactator simulativus gloriosorum esse et non existencium et maiorum quam existunt. Eyron autem e converso negare que existunt vel minora facere. Medius autem authekas-
27a25 tos quis existens verax, et vita et sermone existencia confitens esse circa ipsum, et neque maiora neque minora. Est autem horum singula et gracia alicuius facere et nullius. Unusquisque autem qualis est, talia dicit et operatur, et sic vivit, *set* non alicuius gracia operetur. Per se autem *mendacium* pravum et fugiendum, verum autem et bonum et
27a3o laudabile. Sic autem et verax quidem medius existens laudabilis. Qui autem mendaces, ambo quidem vituperabiles. Magis autem iactator.

De utrisque autem dicemus, prius autem de veraci. Non enim de veridico in confessionibus dicimus, neque quecumque ad *iusticiam vel iniusti-*
27b! *ciam* contendunt ; alterius enim erunt *huius* virtutis ; set in quibus nullo tali differente, et in sermone et in vita verum dicit, eo quod talis est secundum habitum. Videbitur utique talis moderatus esse ; amator enim
27b5 veri et in quibus non differt verum dicens, verum dicet, et in quibus differt adhuc magis. Ut enim turpe mendacium verebitur, quod et secundum *se* verebatur. Talis autem laudabilis. In minus autem magis a vero *declinans* ; prudencius enim videtur propter honerosas superhabundancias esse.
27bio Maiora autem existentibus fingens nullius gracia, pravo quidem assimulatur. Non enim utique gauderet mendacio. Vanus autem videtur

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia7)-.Rp1=AjShRp2=KxLcPwRp3= Kw(Jo) Rp^=BqTuVk 1 Septimum capitulum] C. VII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt.cap. ind. KvRtRp (non autem RfYt)*** 2 autem eadem ***Rp2(-Pw*** : ***corr. forsitan pr.m.KxLc)*** 5 sic ***L?Rt, corr.Rp3*** : sint ***pr.m.Rp3*** inspicientes ***Rp\corr. rec.Kw)*** 6 collocentur ***Pw2, corr.Rp3*** : collocuntur ***KvYt*** : colloquuntur ***Rf*** : conloquntur ***Rt*** 7 dicemus ***L2*** 9 erron ***L2*** : //hô ***Tu1*** 10 anthechastos ***KvYt*** : anthechiastos ***Rf*** : antheckastos ***Rt*** 1 anthekastos ***Bq*** 14 set non] si non ***L2, rec.Kw*** : sine ***Rt*** Per se] Secundum se ipsum ***L2*** 15 et bonum] bonum ***Aj*** : perdonum ***Sh*** 18 veridico] falsidico ***Aj*** : audito ***Sh*** 19 dicemus ***L2*** iniusticiam vel iusticiam ***L2*** 20 erunt huius] erunt hec ***L2*** : erit hoc ***Rt*** ***25*** se + ipsum ***L2*** ***26*** honorosas ***L2RtRp3*** : homerosas ***Tu*** 29 gaudent ***L2(obsc. Yt)***

magis quam malus. Si autem gracia alicuius, qui quidem glorie vel honoris non valde vituperabilis, ut iactator.

Qui autem argenti vel quecumque in argentum, deformior. Non in potencia autem est iactator, set in eleccione ; secundum habitum enim 27b15
et in eo quod talis est, iactator est, quemadmodum et mendax, hic quidem mendacio ipso gaudet, hic autem gloriam appetens vel lucrum. Qui quidem igitur glorie gracia iactant, talia fingunt in quibus laus vel felicitas. Qui autem lucri, quo voluptas est *proximus, quo* latere est non existencia, puta medicum vel divinatorem sapientem ; propter hoc plu- 2yb2o
res fingunt talia et iactant. Sunt enim in ipsis que dicta sunt.

Eyrones autem *et* minus dicentes graciosiores quidem secundum mores videntur. Non enim lucri gracia videntur dicere, set fugientes molestum et *timidum*. Set et maxime autem et isti gloriosa negant, *ut* Socrates 271225
fecit. Qui autem parva et manifesta non fingunt, *vauro panurgoy* dicuntur et facile contemptibiles sunt ; et quandoque iactancia videtur, puta Latoniorum vestis. Et enim superhabundancia et valde defectus, *iactancium*. Qui autem moderate utuntur eyroneia, et circa que non valde prompta et manifesta eyronizant, graciosi videntur. Opponi autem *videtur iactator* veridico ; deterior enim. 27bjo

(OCTAVUM capitulum)

[14] Existente autem requie in vita et in hac conversacione cum ludo, videtur et hic esse collocucio quedam consona et qualia oportet dicere et 28ai

NbP2 KbPbOb 8 quo (? <5)] ***ujv ySei pr.m.Kb*** : ***a>v r¡*** 8eî ***sec.m.Kb*** : ***dtv rfiela Pb*** : ***r¡*** 8i'<5v ***Kal Mb*** : ***dh> xai cett.*** 9 medicum vel divinatorem sapientem (NbF2): ***vide adn. ad L, 222.11-12*** 14 *autem et (ce//.)] KbPb non (^1) Nb)] ***om.***

L2=RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 7) : ***Rp1 = AjSh Rp2 = KxLcPw Rp3 = Kw(Jo) Rpi=BqTuVk*** 8 quo voluptas] quorum et lucrum L2(quo voluptas ***loco verborum erasorum Yt2***) proximus] proximis ***RtRp3, Yt3*** : propinquis L2 quo2] et quo ***Rt*** : et que L2 latere] pertransire L2(latere ***loco verbi erasi Yt3***) 9 divinatorem (dominatorem Lc1)] + vel L2 11 Errones L2 12-13 molestum et ***om. Rt*** 13 tumidum ***Pw3, corr.Rp3, Bq3*** : cupidum ***Pw1*** Set et ***om. Rt(del. Yt2)*** autem ***om. L2*** 14 *autem + et ***Yt2Rt(= TpYii)*** et ***om. L2Bq*** non ***Rt(— TpYüfRpYYt2*** : ***om. L2Rp2,3A*** vauro panurgoy ***Rp1,2 Vk*** : bauropanurgoi ***(yel*** -panmgoi ?) ***Pf*** : bauRopanurgoi ***(yel*** bauKo- ?) ***Kv*** : paucopanurgoy ***Yt*** : baukopanurgoy ***Rt*** : vauro panulgoy ***Bq*** : auro panusgoi ***Tu*** : vauro palmigoy ***Rp3*** 15 et] ***om. Rp2*** 16 laconiorum ***RfKv(TuVk*** ?) : latonorum ***Rt{= TpYü)*** enim + sunt L2 iactativum ***Rt*** 17 eironeia ***Kv*** : erroneia ***Rf*** : eyroneya ***YtRtSh*** : et eyronia (-{- eyroneia ***cancell.)*** ***Bq*** : eyronia ***Tu*** 18 erronizant ***L2(-Yt)*** 18-19 iactator videtur ***L2Rt*** : videtur iactancia ***Tu*** 20 Octavum capitulum] VIII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore lit¡. cap. ind. omnes (praeter RfYt)*** 21 in1] et L2(in ***Rf2Kv2Yt2***) 22 conloqutio quedam consona + vel societas quedam prudens ***marg. Rt***

ut, similiter autem et audire. Differet autem et in dicendo in talibus vel talia audire. Manifestum *autem* quod et circa hec est et superhabundancia quedam et defectus medii. Qui quidem in derisione superabundant, bo-
28a5 molochoi videntur esse et honerosi, desiderantes omnino risum, et magis coniectantes risum facere quam dicere decora, et non contristare deri- 5
SUm conviciatum. Qui autem neque ipsi utique dicunt aliquod ridiculum et dicentibus molesti sunt, agrioi et duri videntur esse. Moderate
28aro autem *sudentes* eutrapeli appellantur, puta bene vertentes. Moris enim tales videntur motus esse ; quemadmodum autem corpora ex motibus iudicantur, ita et mores. Redundante autem risu et pluribus gaudentibus 10
ludo et ipso conviciari magis quam oportet, et bomolochi eutrapeli appel-
28ai5 lantur *et* graciosi. Quoniam autem differunt et non parum, ex hiis que dicta sunt manifestum.

Medio autem habitui proprium et *ephidesiotis* est ; *epydesii* autem est talia dicere et audire, qualia modesto et liberali congruunt. Est enim 15
28a2o quedam decencia talem dicere in ludi parte et audire. Et liberalis ludus differt ab eo *quod* servilis, et disciplinati et indisciplinati. Videbit autem utique aliquis et ex comediis veterum et modernorum ; hiis quidem enim erat derisio turpiloquium, hiis autem magis suspicio. Differunt autem
28a25 non parum hec ad honestatem. Utrum igitur bene conviciantem deter- 20
minandum in dicendo non que decent liberalem, vel in non tristando audientem vel et *in* delectando ; vel et tale quidem indeterminatum ; aliud enim alii odibile est et delectabile ; talia autem audiet. *Que* sustinet audiens, hec et facere videtur ; non utique omne faciet ; convicium
, z8a3o enim contumelia quedam est ; *legumpositores* autem quedam contume- 25
liosa dicere prohibent. Oportebat autem forte et conviciari ; graciosus utique et liberalis sic habebit, puta lex existens sibi ipsi. Talis quidem igitur medius est, sive *epydixyus* sive eutrapelus dicitur.

AibP2 7<bPbOb Z.bMb i in dicendo in talibus (τ ὸ› ¿ν τοιοῦτοῖς **téycivN^P2**)]το **€v ToiovTots** (τοντοιsL^: τοcτοντοις Mb) Aeyeiv AbOb2LbAfb: «Ντὰ τοιουτοιç Aéyetv Pb

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 7) : ***Rp1=AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rp*=BqTuVk*** 1 Differt ***lALc^-Pw*** in.2 ***om. L2*** 4 honorosi ***RfRp3*** 5-6 derisum conviciatum] conviciatum (-ciant ***Rf) L2*** : conviciatum ***in textu*** + vel derisum ***in marg. Rt*** 7 agrioy ***Rt*** : agryoi ***Yt2Sh*** : agryoy ***Kx*** : agriori ***Lc*** : agricoli ***Kv2*** 8 ludentes ***L2Rt, rec.Kw*** 11 bomolochy ***Rt*** : bomolochoi -Rp2(-choy ***Kx*** : dolochoi ***Lc1)*** 12 et2 ***(cf.*** Oresme, p. 271 : et gracieus)] ut ***L2Rt*** 14 et + est ***Yt Rt*** epidexiotis ***RfKv2*** : expidexiotis ***Kv1*** : epydexiotis ***YtRt*** : ephydesiotis ***KxPwRp3Vk*** epidexii ***RfKv*** : epydexii ***Yt Rt*** : ephidesii ***Kx*** : ephydesii ***Bq, rec.Kw*** 17 quod] qui ***L2RtRp3*** 21 contristando ***YtRt (= TpYu)*** 22 in ***om. L2Rt*** 23 Que 4- enim ***L2Rt*** 25 legispositores ***L2Rt*** 26 graciosus + autem ***Rp2*** 28 epidixius ***RfKv*** : epidexius ***Yt*** : epydexius ***Rt*** : epydyxyus ***KxPw*** : epydyxius ***Lc*** : epydixius ***Rp3***

Bomolochus autem minor est *derisore,* et neque a se ipso neque ab aliis recedens, si risum faciat ; et *tamen* talia dicens quorum nullum diceret 28a35
utique gratiosus. Quedam autem neque *audiret.* Agrios autem ad tales 28b!
collocutiones inutilis. Nichil enim conferens in omnibus tristatur ; videtur autem requies et ludus in vita esse necessarium. Tres igitur que dicte sunt in vita medietates. Sunt autem omnes circa sermonum quorundam 28b5
et operum communicationem. Differunt autem quoniam hec quidem circa veritates est, *hec* autem circa delectabile ; earum autem que circa delectacionem, hec quidem in ludis, hec autem in hiis que secundum aliam vitam colloquiis.

<NONUM CAPITULUM)

[15] De verecundia autem ut quadam virtute non convenit dicere ; pas- 28bio
sioni *autem* magis assimulatur quam habitui. Determinatur igitur timor *quidem* ingloriacionis. Perficitur *verecundia* autem circa pericula timori consimiliter. Rubescunt enim verecundati, mortem autem timentes pallescunt. Corporalia utique *videntur* esse utraque, quod videtur passionis magis 28bi5
quam habitus esse. *Non* utique etati passio congruit, set iuvenili. Existimamus enim oportere tales verecundos esse, eo quod secundum *passiones* viventes multa peccant, a verecundia autem prohibentur ; et laudamus *quidem iuvenum* verecundos. Senem autem nullus utique laudabit, quoniam verecundabilis ; nichil *est* existimamus oportere ipsum operari in 28b20
quibus est verecundia. Neque enim studiosi est verecundia, si quidem fit in pravis. Non enim operandum talia. Si *enim* sunt hec quidem secundum veritatem turpia, hec autem secundum opinionem, nichil differt. Neutra enim operanda, quare neque verecundandum ; pravi autem 28b25
et esse talem qualem operari aliquid turpium. Sic autem habere ut et si operetur aliquid talium verecundari, et propter hoc existimari studiosum esse, inconveniens. In voluntariis enim verecundia. Volens autem studiosus numquam operabitur prava. Erit autem, utique verecundia

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 7) : ***Rp^^—AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo') Rp4=BqTuVk*** 2 tamen ***om. L2Rt*** 3 audiret] audet ***RfKv*** : audiet ***Yt*** Agryos ***RtKx*** 8 hec] hee ***L2(-Yt)Rt*** 11 Nonum capitulum] C. IX ***Rt*** : ***om.*** *cett.,* ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. omnes (praeter RfYt)*** 13 quidem] quidam ***L2(-Rf)*** : ***om. Aj*** 14 verecundia] ***post*** autem ***Rt*** : ***om. L2*** 15 Erubescunt ***Rf*** 16 videntur -f- aliqualiter L2 17 Non] 4- enim ***Rf Yt*** : + omni Rr(= ***TpYiiyPu*** passio + hec ***YtRt*** (hec ***ante*** passio ***add. Yü2***] 18 passionem ***L2Rt*** 20 iuvenes ***RfYt*** 21 est] enim ***L2RtRp2, corr.Rp3*** ***25*** verecunda ***L2*** 26 esse talem qualem {+ et Ki)] tale puta L2(et omne tale quale et ***corr. Yt2***] 29 nequaquam L2

28b30 ex supposicione studiosum. Si enim operetur, verecundabitur utique. Non est autem hoc circa virtutes. Si autem inverecundia pravum, et non verecundari turpia operari, nichil magis talia operantem verecundari studiosum. Non est autem neque continenda virtus, set quedam mixta.
28b35 Ostendetur autem de hac in hiis que posterius. Nunc autem de iusticia dicamus.

I^^RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia7) : Rp1=AjSh Rp*=KxLcPw Rp3= Kw{Jo) Rp^—BqTuVk 4 incontinencia ***AjBq***!

LIBER QUINTOS

<CAPITULUM PRIMUM>

[i] De iusticia autem et iniusticia intendendum, et circa quales sunt existentes operaciones, et qualis medietas est iusticia, et iustum quorum medium. Intencio autem nobis sit secundum eandem methodum hiis que predicta sunt. Videmus utique omnes talem habitum volentes dicere iusticiam a quo operativi iustorum sunt, et a quo iusta operantur, et vólunt iusta ; eodem autem modo et de iniusticia, *a quo operativi iniustorum sunt, et* a quo iniusta faciunt et volunt iniusta. Propter quod et nobis primum ut in typo supponantur hec. Neque enim eundem habet modum et in scienciis et *in* potenciis et habitibus ; potencia quidem enim et sciencia videtur contrariorum eadem esse, habitus autem contrarius contrariorum non ; *puto* a sanitate *non* contraria, set sana solum ; dicimus enim sane ambulare quando ambulat ut utique sanus existens. Multociens quidem igitur cognoscitur contrarius habitus a contrario, multociens autem *igitur* habitus a subiectis. Si enim *sit manifesta euexeya,* et kathexia manifesta fit, et ex bene habentibus *euexeya,* et ex hac bene habencia. Si enim est *euexeya* densitas carnis, necessarium et *kathexyam* esse raritatem carnis, et bene habens, factivum densitatis in carne. 2ga5 29a:o 29a!5 29a2o

Consequitur autem ut in multum, si alterum multipliciter dicitur, et reliquum multipliciter dici, puta si iustum, et iniustum. [2] Videtur autem multipliciter dici iusticia et iniusticia, set propter propinquam esse equivocacionem *ipsorum,* latet et non quemadmodum *hiis que de* longe manifesta magis. Différencia enim multa que secundum ydeam ; puta 29a25

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia7) : ***Rp1=AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rpi=BqTuVk*** 8-9 a quo — et] ***om. L2Rt(g*** et] — iniusta2 ***om. Kx)*** **n** in2 om. L2 13 puta ***L2RtPw*** non + fiunt ***L2Rt*** 16 igitur ***hic Sh Vk, ante*** autem ***BqTu, pro*** autem /u'.m..Rp3(quidem igitur ***corr.Rp3***) 16 euexeia sit manifesta ***L2*** : s.m. euechia ***Rp3*** kachexia ***RfKv*** : athexia ***Yt*** : chathexya ***Tp*** : katexia ***Aj*** : kathexya ***Vk*** : kathechia ***Rp3*** 17, 18 euexeya] -xeia ***L2*** : -chya ***vel*** -chia ***Rp3*** 18 kachexiam ***RfKv*** : chathexiam ***Tp*** : katexeyam ***Aj*** : cathexyam ***Kx*** : kathexam ***Bq*** : kathexiam ***PwTu*** : kathechyam ***corr.Rp3*** 23 hiis que de] in hiis que ***L2Rt***

29330 quoniam vocatur clavis equivoce, et que sub collum animalium, et qua hostia claudunt. Sumatur autem iniustus quociens dicitur.

Videtur autem illegalis iniustus esse et avarus et inequalis ; quare manifestum quoniam et iustus erit et legalis et equalis. Iustum quidem
29b! igitur legale et equale, iniustum autem illegale et inequale. Quia autem avarus iniustus, circa bona erit, non omnia, set circa quecumque bona fortuna et infortunium ; que sunt *autem* simpliciter semper bona, alicui autem non semper. Homines autem hec orant et persequntur, oportet
2çb5 autem non, set orare quidem bona simpliciter et ipsis bona esse, eligere autem que sibi ipsis bona. *10*

Iniustus autem non semper plus eligit, set et minus in simpliciter malis. Set quoniam videtur et minus malum bonum aliqualiter esse, boni autem est avaricia, propter hoc videtur avarus esse ; est autem inequalis ;
2gbio hoc enim continet et commune ; et illegalis ; *hec autem* illegalitas aut inequalitas continet omnem iniusticiam et commune est omnis iniusti- 15
cie. [3] Qu'a autem illegalis iniustus erat, legalis autem iustus, manifestum quoniam omnia legalia sunt aliqualiter *iusto.* Determinata *autem* a *lege* positiva legalia sunt, et unumquodque horum iustum esse dicimus.
2gbi5 Leges autem dicunt de omnibus coniectantes, vel communiter conferente omnibus, vel optimis, vel dominis, vel secundum alium aliquem 20
modum *talium.* Quare secundum unum quidem modum iusta dicimus factiva et conservativa felicitatis et particularum ipsius politica communicacione.

2gb2o Precipit autem lex et fortis opera facere, puta non derelinquere aciem neque fugere neque abicere arma ; et que temperati, puta non mechari 25
neque conviciari ; et que mansueti, puta non percutere neque contendere. Similiter autem et secundum alias virtutes et malicias, hec quidem iu-
2gb25 bens, hec autem prohibens. Recta quidem que posita recte, deterior autem *apesthediasmenos.*

Ipsa quidem igitur iusticia virtus quidem est perfecta, set non sim- 30
pliciter, set ad alterum ; et propter hoc multociens preclarissima virtutum

RLP» £bo» ***¡PPM*** 30 Ipsa ***(avr^*** ***J<"P!*** : ***avrV*** *cett.*

L2=RfKvYt ***Rt=Tp*** ***Rp(Pecia7)-.Rp1^AjShRp2=KxLcPwRp2=Kw(Jo)*** ***Rpi=BqTuVk*** 1 clavis] + cleis, hoc est furcula et clavis ***marg.Rt*** que — animalium] + ut epiglotum ***s.l.Kv2*** 7 autem] quidem ***lARt*** n eligit plus ***tr.Tp*** 13 avaricia est ***tr.TpKx*** 14 hec ***ShRp2Tu*** : hoc ***Kv(?)Rt*** : h' *cett.* autem] enim ***IARt*** aut] scilicet L2 15 inequalitas ***om. L2*** 16 manifestum + autem ***Rp2*** iusta ***L2Rt***, ***corr Rp2*** 18 legis ***L2Rt*** 21 talium ***om. KxPw*** 26 percutere] permittere ***Rp1*** 29 aposthediasmenos ***KvYt*** : apochediosmenos R/^-dia- ***Rf2***) : apesthedyasmenos ***Kx*** 30 Ipsa] Hec L2 : Hec ipsa ***Rt***

esse videtur iusticia, et neque Hesperus neque Lucifer ita admirabilis et proverbium dicentes aimus.

In iusticia autem simul omnis virtus est, et perfecta maxime virtus, 29630
quoniam perfecte virtutis usus est ; perfecta autem est quoniam habens
5 ipsam *et ad* alterum potest virtute uti, set non solum *ad* se ipsum. Multi enim in propriis quidem virtute possunt uti, in hiis autem que ad alterum non possunt ; et propter hoc bene videtur habere hoc Biantis, quoniam 30a!
principatus virum *ostendit* ; ad alterum enim et in communicacione iam princeps.

io Propter hoc ipsum autem et alienum bonum videtur esse iusticia sola virtutum, quoniam ad alterum est ; alii enim conferencia operatur vel principi vel communi. 3oa5

Pessimus quidem igitur qui et ad se ipsum et ad amicos utitur malicia. Optimus autem non qui ad se ipsum virtute, set qui ad alterum ; hoc enim
15 opus difficile.

Hic quidem igitur iusticia non pars virtutis, set tota virtus est ; neque contraria iniusticia pars malicie, set tota malicia. 3oaio

Quid autem differt virtus et iusticia hec, manifestum ex hiis que dicta sunt ; est quidem enim eadem, esse autem non idem, set secundum quod
20 ad alterum quidem iusticia, secundum *autem quod* talis habitus simpliciter virtus.

<SECUNDUM CAPITULUM>

[4] Querimus autem earn que in parte virtutis iusticiam ; est enim quedam, ut dicimus ; similiter autem et de iniusticia que secundum 30a!5
25 partem.

Signum autem quoniam est. Secundum alias quidem enim malicias qui operatur, iniuste *quidem facit,* avare facit autem nichil ; puta qui abiecit clipeum propter timorem, vel qui maledixit propter iram, vel qui non *audiunt* pecuniis propter illiberalitatem. Quando autem avare

R-bpb ¿bQb ^bp2Mb 2 et *[cett.)] S.o Kal* ***IPPW»***

E2= ***RfKv Yt Rt=Tp Rp*** *(Pecia* 7) : ***Rp1=AjSh Rp¿=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rp'=BqTuVk*** 2 et] propter quod et L2 3 ***ante*** In ***paragraphum om. RflKviYtlAj*** 5 ad ***om.*** L2(=***KvKy^g***1 : secundum ***suppi. s.l.Ky2Qg2*** : ad ***suppi.YtCiOu*** : 5-6 set — uti ***om. Rf)*** 6 autem ***om. YtRt(=TpYii)*** 16 Hec ***L2Rt,*** *corr.* ***Rp3*** 20 quod autem ***L2(-Rf)Rt*** 22 Secundum capitulum] Cp. II ***Rt*** : ***om.*** *cett.* : ***grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtSh*** ; ***paragraphum hab. Rf2KvYtRp2A*** ; ***nec paragraphum hab. RfxAjRp\add. rec.Kw)*** 29 audiunt] adivit ***Rt*** : adiuvit ***L2,*** ***rec.Kw***

3oa2o facit multociens, neque secundum unam talium ; set tamen neque secundum omnes, secundum maliciam autem quandam ; vituperamus enim et secundum iniusticiam ; est ergo alia quedam iniusticia ut pars quedam tocius, et iniustum quoddam in parte tocius iniusti eius quod prefer legem.

Adhuc si hic quidem lucrandi gracia mechatur et accipiat, hic autem
3oa25 apponens et iacturam paciens propter concupiscenciam, iste quidem luxuriosus videbitur utique esse magis quam avarus, ille autem iniustus, luxuriosus autem non. Manifestum enim ergo quoniam propter lucrari.

Adhuc circa alias quidem omnes iniustificaciones fit relacio ad quan-
dam maliciam semper, puta si mechatus est, ad luxuriam, si dereliquit
3oa3o ducem exercitus, ad timiditatem, si percussit, ad iram. Si autem lucratus est, ad neque unam maliciam, set vel ad iniusticiam.

Quare manifestum *quoniam* quedam iniusticia prefer totam alia in
3obi parte univoca, quoniam diffinicio in eodem genere ; ambe enim in eo quod ad alterum habent potenciam. Set hec quidem circa honorem vel pecunias vel *saltem* vel si quodam habeamus uno nomine comprehendere hec omnia, et propter delectacionem que a lucro ; hec autem circa omnia
3ot>5 quecumque studiosus. [5] Quoniam quidem igitur sunt justicie plures, et quoniam est quedam et altera prefer totam virtutem, manifestum. Que autem et qualis quedam sumendum.

Determinatum est utique iniustum et illegale et inequale. Iustum autem, et legale et equale. Secundum quidem igitur illégale, prius dicta
3obro *iusticia* est. Quia autem inequale et plus non idem, set alterum ut pars ad totum. Quoniam autem inequale et illegale non idem, set alterum ut pars ad totum, inequale enim omne illegale, illegale autem non omne inequale. Plus quidem *igitur* omne inequale, *inequale* non omne plus, *iniustum* et iniusticia non eadem, set altera ab illis, hec qui-

KbPb **NbP2Mb** 25 illégale (rrapavop-oy)] **7rapávo¡j,ov rrXéov KbPb** : 7rapávop.ov **corr.Ob** : ttAcov **cett.** 26-27 inequale — inequale (PbObMb)] **om. cett.**

L2=RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia 7) : **Rp^-=AjSh Rp2=KxLcPw Rp3=Kw(Jo) Rpi=BqTuVk** 1 **post** multociens **interp. RfRp[semicolon ante** multociens **add. Pw2, rec.Kw}** ; **ante** multociens **interp. Yt** ; **ante et post Rt(455.2g-i** Quando — facit **om. Kv)** 2-3 vituperamus — iniusticiam **om. L2 g** enim ergo] ergo enim **Aj** : ergo **RtKx** : enim **L2** 12 ducem] ducere **L2** 14 aliam L2(? **corr.Rf2Kv2]** **iq** salutem **L2Rt, corr.Rp3** quodam] quedam **L\-Yt)** : **om. Pw** 19 **ante** Quoniam **paragraphum adp. L2RtLc2Pw, corr.Rp3, Bq2Vk2** 24 iniusticia **L2Rt, corr.Rp3** Quia] que L2 24-25 Quia — totum **post** 27 inequale] **Rt** 25-27 Quoniam — inequale] **om. L2** 27 igitur] enim **L2Rt** inequale3 + autem **L2Rt** 28 iniustum] et iniustum **L2Rt**

dem ut partes, hec autem ut tota ; pars enim hec iniusticia tocius iniusticie, similiter autem et iusticia iusticie. 301215

Itaque et de ea que in *parte* iniusticia dicendum et de iusto et iniusto similiter. Secundum quidem igitur totam virtutem ordinata iusticia et iniusticia, hec quidem tocius virtutis existens usus ad alium, hec autem malicie, dimittatur, et iustum et iniustum ; secundum has *enim* manifestum quomodo determinandum ; fere enim multa legalium a tota virtute precepta sunt. Secundum unamquamque enim virtutem precipit vivere, et secundum unamquamque maliciam prohibet lex; factiva autem tocius virtutis sunt legalium quecumque lege posita sunt circa disciplinam que ad commune. De ea autem que secundum *unamquamque* disciplina, secundum quam simpliciter vir bonus est, utrum politice est vel alterius, posterius determinandum. Non enim forte idem et viro bono esse et *cuique bono.* 3ob20 3ob25

<TERCIUM CAPITULUM>

Eius autem que secundum partem iusticie et secundum ipsam iusti, una quidem est species que in distribucionibus honoris vel pecuniarum vel aliorum quecumque partibilia communicantibus urbanitate. In hiis enim est inequale habere et equale alterum ab altero. 3ob30

Una autem que in commutacionibus directiva ; *huiusmodi* autem partes due ; commutacionum enim hee quidem voluntarie sunt, hee autem involuntarie. Voluntarie quidem tales, puta vendicio, empcio, mutuacio, fideiussio, usus, deposicio, conduccio. Voluntarie autem dicuntur quoniam principium *communicacionum* harum voluntarium. *Involuntariorum* autem hee quidem occulte, puta furtum, mechia, veneficium, 31a! 3ia5

K*P* LPO* N*P2M* 3 Itaque et] ***Φs K&*** : cos- ; coare ***P^L^O^***1 ; cvare ***Kat M****>*

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 7) : ***Rp1 = AjSh Rp2 = KxLcPw Rp3 = Kw(Jo} Rp4 = BqTuVk*** 3 Itaque] Quare ***L2Rt*** et1 om. L2 parte + iusticia et de ea que in parte ***L2*** et3 de ***L2(-Kv)*** 5 hec1] que L2 : hec que ***Rt*** virtutis tocius *tr.* ***YtRt*** hec2] que ***L2*** autem] et similiter ***Rt*** 6 enim ***om. L2Rt*** 7 quomodo] ut L2(ut qualiter ***Yt)*** **n** unumquemque ***L2Rt*** disciplinam ***KxLc2Pw1Bq2*** 14 cuique bono ***Rp1Tu*** : cuique **Rp2134** ***(-Tu)*** : civi omni L2(civi [boni ***exp.~*** omni ***Yt)*** : civi vel omni Rt : civi bono Lc2, ***rec.Kw, Bq2*** 15 Tercium capitulum] ***om. codd*** : ***grandiore*** *litt.* ***cap. ind. KvYü Sh*** ; ***pro*** 16 Eius ***in textu*** Ius ***hab., sed in marg.*** E ***add. Rf*** ; ***paragraphum hab. YtRt Rp2Bq2Tu2Vk2, nec paragraphum hab. AjRp**** 20 communicacionibus ***L2 (-Yt), pr.m.Rp3*** huius ***L2(-Yt)RtKx*** 24 commutacionum ***Lz(-Rf)Rt, rec.Kw*** Involuntariarum ***L2Rt***

proagogia, servi seduccio, dolo occisio, falsum testimonium. Hee autem violente, puta verberacio, vinculum, mors, rapina, orbacio, accusacio, iniuriacio.

3iaio [6] Quia autem et iniustus inequalis et iniustum inequale, manifestum quoniam et medium aliquod est iniusti ; hoc autem est equale. In quali enim operacione est plus et minus, est et equale. Si igitur iniustum inequale, iustum equale. Quod et sine racione videtur omnibus ; quia autem equale medium, iustum medium quoddam utique erit.

3iai5 Est autem equale *ut* in minimis duobus. Necessarium igitur iustum et medium et equale esse et ad aliquid et quibusdam ; et secundum quod quidem medium, aliquorum, hec autem sunt plus et minus ; secundum quod autem equale, est duobus ; secundum *autem quod* iustum, aliquibus et ad aliquos ; ad alios enim est. Necessarium ergo iustum in mini-

3ia2o mis esse quatuor. Quibus enim iustum contingit ens, duo sunt, et in quibus res due ; et eadem erit equalitas quibus et in quibus. Ut enim illa habent que in quibus, sic et illa habent que quibus. Si enim non equates, non equalia habebunt ; set hinc pugne et accusaciones, quando vel equales non equalia vel non equates equalia habent, et in distributione suscipiunt.

3ia25 Adhuc ex eo quod secundum dignitatem hoc manifestum. Iustum enim in distribucionibus confitentur omnes secundum dignitatem quandam oportere esse, dignitatem quidem non eandem dicunt omnes existera ; set democratic! quidem libertatem, oligarchiki autem divicias. Quidam autem generis nobilitatem, aristokratici autem virtutem.

3ia3o Est ergo iustum proporciónale *quidem* ; proporciónale enim non solum est monadici numeri proprium, set totaliter numeri.

Proporcionalitas enim equalitas est proportionis, et in quatuor minimis. Disiuncta quidem igitur quoniam in quatuor, manifestum. Set et

3ibi continua ; uno enim ut duobus utetur et bis dicit, puta ut que A ad eam que B, ita que B ad eam que G ; bis igitur que B dicta est. Quare si que B ponatur bis, quatuor erunt proporcionaba.

AbPb Z.»0b ***N'bP2M'b*** 13 et ad aliquos ; ad alios enim est *(cf.* ***xai npós*** riras- ... ***npos àXXovs yàp*** Michael Eph., t. XXII, 3, p. 18, 30-31)] ***om. codd.*** 16 que quibus (? rà oîs)] ***om.***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 7) : ***Rp^AjSh Rp2=KxLcPw Rp~= Kw(Jo) Rpa=BqTuVk*** 7 quia] quare ***Rf*** : qui ***Kv*** 12 quod autem ***L2Rt*** 13 et — est ***om. L2*** 15 res] persone ***L2*** 16 que quibus ***om. L2Rt*** 17 ***an*** huic Bpfhinc ***corr. Lc2Bq2)*** ? 25 quid E2 27 enim + quidem ***Rp3i, (-Tu'j*** 29, 30 bis] bene ***Rt***

Est autem et iustum in quatuor minimis, et proporcio eadem ; divisa *enim sunt* similiter et quibus et que ; erit ergo ut A terminus ad B, ita 3ib5
G ad D, et permutatim ergo ut A ad G, B ad D ; quare et totum ad totum. Quod distribucio coniungit, et si sic componat, iuste coniungit.
[7] Ergo A termini cum G et B cum D coniunccio in distribucione 3ibio
iustum est, et medium iustum ; hoc est prêter proporciónale. Proper-
cionale enim medium, iustum autem proporciónale. Vocant autem talem proporcionalitatem geometricam mathematici. In *geometria,* enim accidit et totum *comparari* ad totum quod quidem *pars* alterum ad alterum ;
est autem non continua hec proporcionalitas. Non enim fit unus numero 3ibi5
terminus cui et quod. Iustum quidem igitur hoc proporciónale. Iniustum autem quod prêter proporcionale ; fit ergo hoc quidem plus, hoc autem minus ; quod et in operibus accidit. Qui quidem enim iniustum facit, plus habet. Qui autem iniusta passus, minus boni. In malo autem e con- 3ib2o
verso. In boni enim racione fit minus malum ad maius malum ; est enim minus malum magis eligibile maiori. Quod autem eligibile bonum, et magis maius. Species quidem igitur una iusti hec est.

(QUARTUM CAPITULUM>

Reliqua autem una directivum. Quod fit *et involuntariis et in com-* 3ib25
mutacionibus et in voluntariis ; hoc autem iustum aliam speciem habet a priori. Distributivum quidem enim iustum communium semper secundum proporcionalitatem est *dicta ;* et enim a pecuniis communibus si fiat distribucio, erit secundum proporcionem eandem quam habent ad 3ib3o

¿bou 6 *quod (ro **K^P^) } ** *tov*

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp{Pecia 7) Rp1 = AjSh Rp2 = KxLcPw Rp3 = Kw(Jo) Rp* = BqTuVk 3 ut] sicut ***YtRt*** 4 et — coniungit2 om. L2 ***L2 = RfKvYt Rt = Tp(Yü) Rp(Pecia 8) : Rp1 = KxShTuVk pr.m.Rp3 = Kw1Jo corr.Rp3 = Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rp* = AjPw*** 4 coniungit2 ***Incipit pecia 8a in Rp1'2'3'*** 5 A] autem Rí(= ***TpYü)*** 6 iustum2] .Iniustum ***Tu2*** : .Iniustum autem ***Pw2*** : iustum. Iniustum autem ***Yt2Yü, corr.Rp3(cf. lin.11-12)*** est2 + *quod ***Rt (= TpYü) Yt2, corr. Rp3(cf. lin.*** 12) Proporciónale ***om. Rp**** 7 tale ***Rf*** 8 proporciónale ***Rf*** : -nalem ***Kv*** geometria] -trica ***L2 (-Rf) ShRp3*** : -tris ***Tp*** 9 comparari ***om. L2Rt*** adl] et ***L2*** quod quidem] ut ***L2*** pars ***om. L2Rt*** 16 Quod autem eligibile] Eligibile autem ***L2*** : Quod autem eligibile autem ***Rt*** 18 Quartum capitulum] IIII C. ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp[paragraphum tantum hab. L2]*** 19-20 et — voluntariis] in commutationibus et ***[om. Yt)*** in voluntariis et in involuntariis ***KvYt*** : in communicacionibus et in voluntariis ***Rf*** : in commutationibus et involuntariis ***Rt*** 20 habet (-ent UA1)] ***om. L2(-Yt)*** 21 quidem enim] enim quod ***Rp2*** : enim quidem ***Rp**** 22 dictam ***L2Rt***

invicem *illatam* ; et iniustum oppositum iusto huic, prêter proporciónale est.

In commutacionibus autem iustum est quidem equale quid et iniusturn inequale, set non secundum proporcionalitatem illam, set secundum arismeticam. Nichil enim differt si studiosus pravum privavit vel pravus studiosum, neque si mechatus est studiosus vel pravus, set ad nocumenti differenciam solum respicit lex et utitur ut equalibus. Si *quidem hic* iniustum facit, hic autem iniustum patitur, et si hic quidem lesit, hic autem lesus *erit.* Quare iniustum hoc inequale existens equare temptat iudex ; et enim cum hic quidem vulneretur, hic autem percuciat vel occidat, hic autem moriatur, divisa est passio et accio in inequalia ; set temptat dampno equare auferens a lucro. Dicitur enim ut simpliciter dicere in talibus, et si non aliquibus proprium nomen erit, lucrum, puta percucienti, et dampnum pacienti. Set quando quidem mensurata est passio, vocatur hoc quidem dampnum, hoc autem lucrum. Quare *qui* pluris quidem *quam* et minoris equale medium, lucrum autem et dampnum, hoc quidem plus, hoc autem minus, contrarie *quidem enim boni* plus, mali autem minus, lucrum, contrarium autem dampnum. Quorum erat medium equale, quod dicimus esse iustum. Quare directivum iustum utique erit medium dampni et lucri. Propter quod et quando dubitant, ad *invicem* refugiunt ; ad *invicem* autem *ire* est ad iustum. Iudex enim vult esse velut iustum animatum. Et querunt iudicem medium, et vocant *quidem* mesidicos, tamquam si medium attingant, iustum adipiscentes. Medium ergo aliquod iustum, si quidem et iudex. Iudex autem adéquat, et quemadmodum *ligna inequalia* secta, quo meior seccio medietatem superexcedit, *hic* abstulit et minori seccioni apposuit. Cum

32a1 32a5 32310 32315 32320 32325

Tfbps £bOt> 6 'ante (irpo TPW»)] frpoç 10 vel (C">AP>)] *r, xal* 13 erit *[eli)* Z.t)NbP2Aib)J 23 'mesidios (ce/t)] *fiçai^ÎKovs* ¿A *corr.W** : 24 aliquod] *om.*

L2=RfKv Yt Rt=Tp (Yu) Rp(Pecia 8) : ***Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3= KuAjo corr.Rp*=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rpi=AjPw*** i illata ***L2(-Kv) Rt, corr.Rp3*** 6 nocumentum ***Rt (=TpYü)*** + In greco *ante nocumentum ***Rt (= marg.Tp}*** 7-8 quidem hic] quidem igitur ***Vk*** : hic quidem ***L2Rt g*** erit] est ***L2Rt*** 10 vel + etL2(-y¿) 11 accio et passio *tr.* ***Rp2,i*** in] et ***Rp**** : ***om. L2(-Yt)*** 13 et] et utique ***Rt*** si non] sine ***TpShVk1*** : ***obsc. Kw1*** : si non + in ***Tu*** erit] videatur L2 15 qui ***om. L2Rt*** 16 quam ***om. L2 Rt, del.corr.Rp**** et!] in ***pr.m.Rp3*** 17 boni quidem enim ***L2Rt*** 19 iustum2 ***om. L2*** 20 invicem] iudicem ***L2Rt, corr. Rp**** 21 invicem] iudicem ***L2Rt, corr.Rp**** ire] ire, ire ***L2Rt*** 22 iudicem] iustum ***L2Kx*** 23 *mesidios ***Rt*** tamquam — adipiscentes] ut si medio contingant iusto compositi ***L2*** 24 aliquod ***om. L2*** 25 ligna] linea ***L2*** : linia ***Rt*** inequalia] in inequalia ***L2Rt*** : in non equalia ***corr.Rp**** 26 hie] hec ***Rf***: hoc ***Yt, corr.Rp**** : h' ***KvRt***

autem, *dico,* dividatur totum, tunc aiunt habere *quidem* ipsius cum accipiant *equalem ;* equale autem medium est maioris et minoris secundum 32a3o
arismeticam proporcionalitatem. Propter *quod* et nominatur *dikayon, quando dika* est, quemadmodum si quis dicat *dikayon,* et dikastes dicastes.
Si enim duobus equalibus auferatur ab altero, ad alterum autem apponatur, duobus hiis superexcedit alterum. Si enim ablatum *quidem sit,* non *sic* autem appositum, uno utique solum *excelleret.* Medium ergo uno, et 32b!
medium a quo ablatum est uno ; hoc ergo *cognoscimus* et quid auferre oportere a plus habente et *quidem* apponere minus habenti. Quo quidem
enim medium *superexcedat,* hoc apponere oportet minus habenti. Quo 32b5
autem superexceditur, auferre a maximo. Equales in quibus AA, BB, GG, ad invicem ; ab AA auferatur AE et apponatur GG, quod in quibus GD ; quare tota DGG eam que est AE superexcedit eo quod est GD et eo quod est GZ ; eam ergo que est BB eo quod est GD. Est autem et in
aliis artibus hoc. *Destruentur* enim utique, si *enim* fecit faciens et quan- 32bio
tum et quale et paciens pateretur hoc et *tantum* tale. Venerunt autem nomina hec et dampnum et lucrum ex voluntaria commutacione. Plus quidem enim habere quam que sui ipsius, lucrari dicitur, minus autem hiis que ex principio dampnificari, puta in vendere et emere et in quantis 32bi5
aliis licentiam, dedit lex. Quando autem neque plus neque minus, set ipsa per se ipsa fiunt vel eadem per eadem, que ipsorum aiunt habere et neque dampnificari neque lucrari. Quare lucri cuiusdam et dampni medium iustum est, quod prêter voluntarium equale habere et prius et posterius. 32b2O

K°P^ N^P^M^ 21 ipsa per se ipsa ... vel eadem per eadem] aura 3i' av- ***Toiv K^L*** : aura aurcSv l ***auro.*** 3i' ***avrijjv P^N^P2*** ' ***auroiv*** 23 quod (t o Afb)J rai ***KbNbP2*** : ***rwv cett.***

L2 = RfKvYt Rt = Tp(Yu) Rp(Pecia 8) : ***Rpx = KxShTuVk pr.m.Rp3= KwrJo corr.Rp3 = Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rp*=AjPw*** 1 dico] dica L2 (ica ***Rf1***), ***corr.Rp2*** : dicha ***Rt*** quidem] quod ***L2Rt, corr.Rp3*** 2 equalem] equale ***L2Rt*** · 3 quod] hoc ***L2Rt*** dikaion ***L2Lc*** : dykaion ***RtBqRp*** : dykayon TûrO 4 quando] quoniam ***L2Rt, corr.Rp3*** dika] dicha ***KvRt*** : dica ***Rf*** : dyka ***KxVkBqAj*** : dikayon. ***Yt1*** dicat] dicatur ***Rp2*** dikayon] dichaion ***L2(~Yt)*** : dychaion ***RtRp2*** : dykaion ***Rp*** : dykayon ***KxVk*** : dikaion ***Tu*** dikastes] dykastes ***KxVkBqRp*** : dicastes ***Lc*** : ***om. Yt*** dicastes] dichastes ***L2 (~Rf)Rt*** : dykastes ***Rp2*** : ***om. RfKxRp*** 5 opponatur ***Rp2't*** 6 sit quidem L2J?t(quidem ***ante*** ablatum RA1) 7 sic] sit ***L2RtLc*** excelleret] superexcellit ***RfKv*** : superexcellit medium ***Yt*** ; superexcellet medium ***Rt*** 8 cognoscemus ***L2Rt*** 9 quidem1] quid L2 10 superexcedit ***L2RtBq*** n AA] autem .a. ***ShTulVk1BqLc1Rp3*** : autem ***(exp.)*** .a.a. ***Kx*** 12 ab] .a.b. J?p(ab ***rest. rec.Kw)*** 15 Destruerentur ***L2(~Yt)Rt*** enim] non ***L2RtRp*, corr.Rp3*** fecerit ***Bq2*** 16 pateretur] passus est L2 tantum + et ***L2Rt*** 21 se ipsa] se ***Yt*** : ipsa ***Rt*** : se ipsam ***Aj1*** vel eadem per eadem] ***ante*** fiunt ***Rt*** : ***om. L2*** aiunt + ipsorum ***L2*** 23 quod prefer] eorum que circa L2 habere 4- quod ***L2***

(QUINTUM CAPITULUM)

[8] *Videbitur* autem aliquibus et *circa passum* esse simpliciter iustum, ut Pythagorici dixerunt. Determinabant enim simpliciter iustum *circa passum* alii. Contrapassum autem non congruit, neque in distributivum
32b25 iustum, neque in directivum, quamvis *voluerit* hoc dicere. Et Radamantis iustum. Si paciatur que fecit, vindicta *recte* fit. Multis enim in locis dissonat ; puta si principatum habens percussit, non oportet repercutí,
32630 et si principem percussit, non percutí solum oportet, set et puniri. Adhuc involuntarium et voluntarium differt multum. Set in *concomitacionibus* quidem commutativis continet tale iustum contrapassum secundum proportionalitatem et non secundum equalitatem ; per contrafacere enim proporciónale commanet civitas ; vel enim hoc male querunt ; si
33ai autem non, servitus videtur esse si non contrafaciat ; vel quod bene ; si autem non, retribucio non fit, retribucione autem *commanet.* Propter quod et graciarum sacrum prompte faciunt, ut retribucio sit ; hoc enim proprium
33a5 gracie. Refamulari enim oportet ei qui graciam fecit et rursus *incipere ipsum* graciam facientem. Facit enim retributionem eam que secundum proportionalitatem secundum dyametrum coniugacio. Puta edificator in quo A, coriarius in quo B, domus in quo G, calciamentum in quo D.
33aio Oportet *autem* accipere edificatorem a coriario illius opus, et ipsum illi retribuere quod ipsius. Si igitur primum sit secundum proporcionalitatem equale, deinde contrapassum fiat, erit quod dicitur. Si autem non, non equale, neque commanet. Nichil enim prohibet melius esse alterius opus,
33ai5 quam alterius. Oportet igitur *hec utique* equari. Est autem hoc et in aliis

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp{Pecia 8) : ***Rpx=KxShTuVk pr.m.Rp3=Kw1Jo corr.Rp3=Kw1Audom.594 Rp2=BqLc Rp*=AjPw*** 1 Quintum capitulum] Cap. V ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 2 Videtur ***L2Rt*** contrapassum ***L2Rt, corr.Rp3*** 3 pythagorici ***Rp^-Tu)*** : picta- ***KvYtRtTu*** : pycta- ***Rp3*** : pyta- ***Rp2Aj*** : pita- ***RfPw*** 3-4 contrapassum ***L2Rt, corr.Rp'*** 4 distributionem ***Rp3(-tivum rest. rec.Kw)*** 5 volunt ***L2Rt*** redampnantis ***YtRt*** : radantantis ***corr.Rp3*** 6 recta ***L2Rt*** 7 non] neque ***Rt*** 8 Adhuc + et ***L2Rp3*** 9 involuntarium et voluntarium] voluntarium et illud voluntarium ***Rp3(-Jo)*** concomitacionibus ***Rp1(-Tu);*** concommitacionibus (conconmu- ?) ***Bq*** : concommutacionibus (-mitta- ?) ***Lc1*** : commutacionibus ***TuRp3,i*** : communicationibus ***L2Rt, rec.Kw*** 10 commutativis] communicativis L2 circa passum ***Rp1, pr.m.Rp3*** n per] In ***L2Rt*** circa facere Rp1,pr.m.Rp3 I2hocom. ***Rt*** 13 ***circa. ia.cia.t Rp1,pr.mRp3,Bq*** quod ***om. Rt*** 14 commanent (rema- ***Rf) LtRt, corr.Rp3*** 16-17 fecit — graciam ***om. L2*** 18 diametrum ***L2(-Yt)*** 19 A] autem .a. ***KxShxRp3Pw1 Rp5*** : autem Z'u17A1(a ***rest. Sh2Tu2Vk2, rec.Kw.Pw2)*** 20 autem] igitur ***L2Rt*** : ergo ***Pw*** 22 circa passum ***Rp1, pr.m.Rp3*** 24 hec] hoc ***Rp3Lc*** : h' ***cett. impost*** utique ***Yt)***

artibus. Destruerentur enim si non *fecerit* faciens et quantum et quale et *patiens* hoc et tantum et tale. Non enim ex duobus medicis fit communicatio, set ex medico et agricola, et omnino alteris, et non equalibus ; set hos oportet equari. Propter quod omnia comparata oportet aliqualitei esse, quorum est commutatio ; ad quod nummisma venit, et fit aliqua- 33a2o liter medium. Omnia enim mensurat, quare et superhabundanciam et defectum. Quanta quedam utique calciamenta, equale domui vel cibo. Oportet igitur quod edificator ad coriarium, tanta calciamenta ad domum vel cibum. Si enim non hoc, non erit commutatio neque communicatio ; *hec* autem si non equalia *sunt,* aliqualiter non erit. Oportet ergo uno ali- 33a25 quo omnia mensurari, quemadmodum dictum est prius. Hoc autem est secundum veritatem *quidem* continet. Si enim nichil indigerent, vel non similiter, vel non erit *communicatio, vel non* eadem indigencia que puta propter commutationem necessitatis nummisma factum est secundum compositionem, et propter hoc nomen habet *nummisma,* quoniam non 33a3o natura set nomo est et in nobis transmutare et facere inutile. Erit utique contrapassum quando equata sunt ; quare quod agricola ad coriarium, hoc opus coriarii ad quod agricole. In figuram autem proporcionalitatis *opera,* non [secundum duos libros grecos] oportet ducere quando 33bi commutabuntur. Si autem non, utrasque habebit superhabundancias alterum extremum. Set cum habeant que ipsorum, sic equales et communicantes, quoniam hec equalitas potest in ipsis fieri. Agricola A, cibus G, coriarius B, opus *ipsi* equatum D. Si autem sic non erat *circa pati,* non 3365 utique erat communicacio. Quoniam autem indigencia continet quemadmodum *quidem* ens, ostendit, quoniam cum non in necessitate *sunt* ad invicem vel utrique vel alter, non *communicant,* quemadmodum cum quo habet ipse, non indiget quis, puta *uno* dantes frumenti educcionem.

Afbpb LbQb **N^P2!^** 27 non] **om.**

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia 8) : **Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3=Kw1Jo corr.Rp3=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc RpI=AjPw** 1 fecerit] fecit L2 : **om. Rt (=Tp** : faceret **Yii)** 2 paciens] + passus est L2 : + pateretur **Rt (= TpYüYt2** ; cf. **461.16)** 4 has **Rp2'i(-Pw)** quod + et **Rt** comparari **Kx** : comparabilia **Rt(TpYu) 10 hec RfRt :h'cett.** sint Ut 12 veritatem -f- indigencia que **corr.Rp3(— marg.Kw2** : indigencia **in textu Audom.594)** quidem] -|- opus quod omnia **L2** : 4- indigencia que omnia **Rt (cf. adn. inf.)** 13 indigencia que **om. L2Rt (cf. adn. sup.)** 15 nomisma **Rf** 17 circa passum **Rp1, pr.m.Rp3** 18 figuram] formam **Rt 19 opera om. L2Rt** non **om. L2** secundum — grecos (-)- glosa s.l.Le2)] **om. L2Rt, dei. corr.Rp3, Lc2Pw2** '22 A] autem **Rp(-Sh)** : autem .a. **Tu2Bq2Pw2** : .a. **corr.Rp3, Lc2** 23 contrapati **L2Rt, corr.Rp3** 24 indigencia] opus **L2 25** quidem] unum quid **L2(-Kv)** : unum quidem **JCvRt** sint **L2** 26 **an** uterque **ShTuRp2'2^** ? aliter **Rp1, pr.m.Rp3** commutant **Rt aq** non **om. L2Rt** uno] vino **L2ShTu2, corr.Rp3, Lc2Pw2** dante **Rp2,i**

33bio Oportet ergo hoc equari. Pro futura autem commutacione si nunc nichil indiget, quoniam erit si indigeat *nummisma,* fideiussor est nobis ; oportet enim hoc ferenti esse accipere. Patitur quidem igitur et hoc idem. Non enim semper equale potest ; verumptamen vult manere magis. Propter
33bi5 quod oportet omnia appreciari ; sic enim erit semper commutacio, si autem hoc, communicacio.

Nummisma utique quemadmodum mensura commensurata faciens, equat. Neque enim utique non existente commutacione communicacio erat ; neque commutacio, equalitate non existente ; neque equalitas, non existente commensuracione. *Secundum* quidem igitur inpossibile tantum
33b2o differenda, commensurata fieri, *convenit* sufficienter. Unum utique aliquid oportet esse ; hoc autem ex supposicione ; propter quod *et nummisma* vocatur, hoc enim omnia facit commensurata. Mensurantur enim omnia nummismate. Domus in *quo* A, mnarum quinque, lectus in quo B,
33b25 *minus* dignus ; lectus autem quinta pars domus utique erit. Manifestum igitur quanti lecti equale domui, quoniam quinque. Quoniam autem sic commutacio erat ante quam nummisma erat, manifestum. Differt enim *nil* vel lecti quinque pro domo, vel quanti quinque lecti. [9] Quid quidem igitur *iustum* et *quidem* iustum est, dictum est.

(SEXTUM CAPITULUM)

33b3o Determinatis autem hiis, manifestum quoniam iusta operacio medium est eius quod est iniustum facere et iniustum pati ; hoc quidem enim plus habere, hoc autem minus est. Iusticia autem medietas est non secundum eundem modum predictis virtutibus, set quoniam medii est.
34a! Iniusticia autem extremorum. Et *quidem iusticia* est [habitus], secundum quam iustus dicitur operativus secundum eleccionem iusti, et distribu-

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 8) : ***Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3^ Kw^Jo corr.Rp3=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rp1=AjPw*** 2 nummisma' + puta L2 4- : quale ***Rt(TpYü*** : vel quale ***s.l. Yt2***] : + quasi vel puta ***marg.Lc2*** 10 Secundum] 4- virtutem ***L2(-Yt)*** : 4- veritatem ***YtRtRp3*** 11 convenit] ad opus autem contingit ***L2*** : ad indigendam autem convenit Hi(ad opus autem ***suppi, marg. rec.Kw)*** 12 et ***om. L2(-Rf)*** 14 qual L2 A] autem ***KxSh VkYBqLcAj*** : ***om. Tu, pr.m.Rp3*** 15 minus (cf. Oresme, p. 297 : vaille moins)] mna ***L2Rt, corr.Rp3*** erit utique ***tr. Rp2A*** 16 quanti] quinti ***Rp3*** (quanti ***rest. rec.Kw)*** 18 nichil ***L2Rt*** lecti2] lecto ***pr.m.Rp3*** 19 iustum1] iniustum ***Kv*** : iniustum est ***YtRt*** et quidem iustum ***om. Sh*** quid ***L2Rt, corr.Rp3*** iustum2] iniustum ***Rf, corr.Rp3*** est1 ***om. YtRt*** 20 Sextum capitulum] C. VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. omnes, praeter Rf*** 25 habitus ***secl.*** 26 quem ***L2Rt***

tivus et ipsi ad alium, et alteri ad alterum, non sic ut eligibilis quidem plus ipsi, minus autem proximo. Nocivi autem e converso, set equalis 34a5 eius quod secundum proporcionalitatem. Similiter autem et alii ad alium. Iniusticia autem contrarium *iusti* ; hoc autem est superhabundancia et defectus utilis vel nocivi prêter proporciónale. Propter quod superhabundancia et defectus iniusticia, quoniam superhabundancie et defectus est. In se ipso quidem superhabundancie simpliciter utilis, defectus 34aio autem nocivi. In aliis autem totum quidem similiter. Quod autem prêter *proporciónale contingit.* Iniustificacionis autem quod quidem minus iniustum pati est. Quod autem maius iniustum facere. De iusticia quidem igitur et iniusticia que utriusque est natura, dictum sit secundum 34ai5 hunc modum. Similiter autem et de iusto et iniusto universali.

[10] Quia autem est iniustum facientem nondum iniustum esse. Quales autem iniustificaciones iniusta faciens iam iniustus est secundum unamquamque iniusticiam, puta fur, vel mechus, vel latro, vel sic quidem nichil *differt.* Et enim vel utique commiscebitur mulieri sciens 34a2o cui, set non propter eleccionis principium, set propter passionem ; iniustum facit quidem igitur, iniustus autem non est, velut *iniustus est* neque fur, furatus est autem, neque mechus, mechatus est autem. Similiter autem et in aliis. Qualiter quidem igitur *hec circa passum* ad iustum, dictum est prius. Oportet autem non latere quoniam quod *quid* est et 34a25 simpliciter iustum et politicum iustum. Hoc autem est communicans vite ad esse per se sufficientiam in liberis et equalibus, vel secundum proporcionalitatem vel secundum numerum. Quare quantis non est hoc,

KbP» ***NbP2M*>*** 22 est communicans ***(tari*** *koivwvovv* ***pr.m.Nb,*** P2)] ***tcrrl Kotvcüvûv*** : cart *komovw* ***Mo*** : cari ***xoiva*** : e-ti *koivcüvüív* ***Kb*** : ***ecrrcv em*** *koivojváiv* ***Ob***

L2~RfKvYt Rt = Tp{Yü) ***RpfPecia 8)*** : ***Rp1 =KxShTuVk pr.m.Rp3 = Kw^Jo corr.Rp3 = Kw2Audom.594 Rp2 = BqLc Rp* = AjPw*** 1 non sic ut] Iniustus autem non sic, quare ***L2*** : Iniustus autem ***ante*** non sic ***suppl.corr.Rp3*** *(del.* ***rec.Kw)*** 4 contrariorum ***pr.m.Rp3*** iniusti ZARi, ***corr.Rp3*** 5 prêter] propter ***Rp2*** ***9*** proportionale] + qualiter ***L2, rec.Kw*** : 4- qualitercumque ***Rt*** *(=* ***TpYt2)*** 13 Quia] Cap. septimum ***Rt*** : ***grandiore*** *litt.* ***cap. ind. L2RtSh*** nondum] nequaquam ***L2*** 14 Quales] Secundum quales Rí(= ***TpYüYt2)*** iniusta ***om. L2*** 16 differet ***Rf***; differret ***Kv*** vel utique commiscebitur (computabitur SA)] si commisceatur L2 17 cui] hoc cui L2 18 velut] puta L2 iniustus est ***om. L2Rt*** 19 autem2 ***om. L2Rt*** 20 hec ***{perscriptum Kx*** : huc ***Sh*** : hc ***Tu*** : h' *cett.)•* habet ***L2RtRp3*** contrapassum ***L2RtPw*** 21 quid] queritur ***L2Rt, rec.Kw*** 22 est] ***ante {if)*** vite ***YtRt*** : ***om.RfRp3*** communicans ***Sh, marg. Lc2*** : communicatis (-ti- ***pro*** n ?) ***Rt{= TpYül)Lc*** : communitatis ***Rp{-Lc)*** : communicativum (-tum ***Kv) L2Yü2, rec.Kw, Bq2, marg.Lc2***

non est hiis ad invicem politicum iustum, set quoddam iustum et secun-
34a3o dum similitudinem. Est enim iustum, quibus et lex ad ipsos ; lex autem in quibus iniusticia. Vindicta enim indicium iusti et iniusti. In quibus autem iniusticia, et iniustum *facere*. In quibus autem iniustum facere, non omnibus iniusticia ; et hoc autem est plus ipsi tribuere simpliciter bonorum, minus autem simpliciter malorum. Propter quod non *si minus*
34b! principari hominem, set *secundum* racionem, quoniam sibi ipsi hoc facit et fit tyrannus ; est autem princeps custos iusti ; si autem iusti, et equalis, quia autem nichil ipsi plus esse videtur, si quidem iustus. Non enim tribuit plus simpliciter boni ipsi, si non ad ipsum proporciónale est. Ideo
34b5 alteri laborat. Et propter hoc alienum *aiunt esse* bonum iusticiam, quemadmodum dictum est et prius. Merces ergo quedam danda ; hoc autem honor et gloria. Quibus autem non sufficienda hec, isti fiunt tyranni.

«(septimum capitulum)

Dominativum autem iustum et paternum non idem hiis, set simile ;
34bio non enim est iniusticia ad que ipsius simpliciter ; possessio autem, et filius usque utique sit pelicon et separetur, quemadmodum pars ipsius, *si* ipsum autem nullus eligit *necesse* ; propter quod non est iniusticia ad se ipsum. *Non* ergo iniustum, neque iustum politicum ; secundum legem enim erat et in quibus natum erat esse lex. Isti autem erant quibus
34bi5 existit equalitas eius quod est principari et subici ; *quod* magis ad uxorem est iustum quam ad natos et possessiones ; hoc enim est yconomicum iustum ; alterum autem est et hoc a politico.

Politici autem iusti hoc quidem naturale est, hoc autem legale. Naturale quidem quod ubique *habet eandem* potenciam, et non in videri vel

KbPb LbOb NbP2Mb 17 separetur] ***praem. L^P2M^***

I?=RfKvYt Rt=Tp(Yii) Rp{Pecia 8) ! ***Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3=KwxJo corr.Rp3=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rpi=AjPw*** 1 est] ex L2 3-4 In quibus — facere] ***om. L2*** 4 facere] + in hiis ***Rt, corr.Rp3*** 6 sinimus ***L2Rt, rec.Kw*** 7 secundum (cf. Oresme, p. 301 : selon raison)] ***om. L2Rt*** 10 boni + sibi ***Rf, corr.Rp3*** 11 alienum] alterum ***Rt*** aiunt] autem ***Rp3*** 12 est ***om. YflRt*** ergo] autem ergo L2 quidem L2 13 honor] horum ***Tp*** : honorum ***Yü1*** 14 Septimum capitulum] C. octavum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp{faragraphum tantum hab. L2Pw}*** 15 Nominativum ***Rp^^-Sh)*** 17 separetur] non separetur ***L2Rt*** (non ***exp. Tp2***) 18 si] se ***L2Rt, corr.Rp3*** necesse] nocere ***L2Rt, corr.Rp3*** 19 Non] Neque ***L2Rt 20*** natum est L2 21 eius — subici] ad principandum et essendum sub principe L8 quod8] propter quod ***L2RtShPw, corr.Rp3*** 22 natos] nos ***L2{-Yt}*** 24 Politici] C. nonum ***Rt*** : ***grandiore litt. cap. ind. Rt{TpYü}Sh*** iusti] iusti in ***Aj*** : iustum ***Pw1*** 25 eandem habet ***L2Rt***

non. Legale autem quod ex principio quidem nichil differt sic vel aliter. 34520
Quando autem *ponitur,* differt, puta mna redimi vel capram sacrificare, set non duas oves. Adhuc quecumque in singularibus *legem* ponunt, puta sacrificare *Beaside,* et sentencialia. Videtur autem quibusdam omnia esse talia, quia quod quidem natura inmobile, et *ubicumque* eandem habet 34525 potenciam, quemadmodum ignis et hic et in Persis ardet. Iusta autem mota conspiciunt. Hoc autem non est sic habens, set est ut quamvis apud deos *fortificati* nequaquam habens ; apud nos autem est quidem aliquid natura, mobile tamen omne ; set est tamen hoc quidem natura, 34530 hoc autem non natura. *Quare* autem natura contingencium et aliter habere, et quale non, set legale et composicione, si ambo mobilia similiter, manifestum, et in aliis eadem *congruit* determinacio. Natura enim *deserta* melior, quamvis contingit Omnes ambidextros fieri. Que autem secundum compositionem et conferens iustorum, similia sunt mensuris. 35a!
Non enim *sunt* ubique equales vini et frumenti mensure. Set ubi quidem emuntur, maiores, ubi autem *venduntur,* minores. Similiter autem et non naturalia, set humana iusta, *si* eadem ubique, *quod* neque urbanitas, set una solum ubique secundum naturam optima. *35&5*

Iustorum autem et legalium unumquodque ut universalia ad singularia habet ; operata quidem enim multa, illorum autem unumquodque unum, universale enim.

Differt autem iniustificacio et iniustum et iustificacio et iustum. Iniustum *quidem* est natura vel ordine. Idem autem hoc quando operatum est, 35aio iniustificacio est, *aliquando* autem quam operatum est, nequaquam, set iniustum. *Similiter* et iustificacio. Vocatur autem commune magis *dikaio-*

£b£)b VbP2AP 5 quia *(ori cett.)] Store Ob* 11 compositione (avv- *<rvud-qKr¡ codd., sed iota subscriptum fere om.*

L2—RfKvYt Rt = Tp (Yu) Rp(Pecia 8) : ***Rp1—KxShTuVk pr.m.Rp3 = Kw1Jo corr.Rp3 = Kw2Audom. 594 Rp2 = BqLc Rp4 = AjPw*** 2 mna] ***an*** uina ***Rp*** ? (una ***Aj*** : mna ***rest. corr.Rp3)*** 3 lege ***L2Rt*** 3-5 puta — talia ***om. L2(-Yt)*** 4 braside ***Rf2YtRt, rec.Kw*** : brisaide ***{vel*** besaide) ***Rp2>i*** 5 quia] puta L2 ubique?/?/ habent ***YtRt*** 8 fortificati nequaquam] forsitan nequaquam ***Rt (= Tp, rec.Kw, Lc2*** : n. forsitan ***tr. Yü)*** : nequaquam equaliter L2(aliter se ***post*** nequaquam ***ex Thomae Sent. s.l. add. rec.Kw)*** 9 natura + quantum ad usum ***Tp*** tamen1] quia quidem L2(tamen ***loco verb. eras. Yt2)*** ! non tamen ***Yü2, Bonon. Ocean. 110, sec.m. Rotom.1.39, marg.Laud.432*** tamen2] talium ***Rp>*** 10 Quale ***L2Rt, rec.Kw*** 11 et composicione] et compositio ***L2Yü2*** : et ad placitum (planctum ***Yü1)*** ***YüxYt2*** 13 deserta] dextera ***L2Rt, corr.Rp3*** omnes om. L2 15 sunt om. L2 16 vendunt L2 17 si] non ***L2Rt, corr.Rp3*** quod] quia L2, ***corr.Rp**** : que ***RtKx*** 23 Idem] Iustum ***Rf*** : Iniustum ***Yt*** 24 aliquando] ante ***L2Rt, corr.Rp3*** 25 Similiter autem ***L2Rt*** dikalopragema (-ca- ***Rf) L2*** : dykaiopragema ***Rt*** : dykayopragenia ***Kx*** : dykaiopragenia ***VkRp3Pw***

pragenia. lustificacio autem direccio iniustificacionis, secundum *unumquodque* ipsorum et quales species et quot et *que* existunt, posterius *videndum.*

<OCTAVUM CAPITULUM)

35ai5 Existentibus autem iustis et iniustis dictis, iniustum facit quidem et iustum operatur, quando volens quis ipsa operatur ; quando autem nolens, neque iniustum facit neque iustum operatur, set vel secundum accidens. Quibus enim accidit iustis esse vel iniustis, operantur. *lustificacio* autem et *dyakaypragrama determinantur* voluntario et involun-
35a2o tario. Cum enim voluntarium sit, vituperatur. Simul autem et iniustificacio tunc est. Quare iniustum aliquid erit quidem. Iniustificacio autem nequaquam, si non voluntarium assit.

Dico autem voluntarium quidem quemadmodum prius dictum est, quod utique aliquis in se ipso existencium sciens et non ignorans opera-
35325 tur neque quem, neque quo, neque cuius, puta quem percutit, et quo, et cuius gracia, et illorum unumquodque non secundum accidens, neque vi quemadmodum si quis accipiens manum ipsius percutit alterum, non volens autem. Non enim in ipso. Contingit autem percussum patrem esse, hunc autem quoniam quidem homo vel presencium aliquis cogno-
35330 scit, quoniam autem pater ignorat. Similiter autem tale determinetur et in hiis cuius gracia et circa operacionem totam. Ignoratum utique vel non ignoratum, non in ipso autem ens, vel vi, involuntarium. Multa enim
35bi et natura existencium scientes, et operamur et patimur, quorum nullum neque voluntarium neque involuntarium est, puta senescere vel mori. Est autem similiter in iniustis et *in* iustis, et quod secundum accidens.
35l>5 Et enim si pignus reddat quis nolens et propter timorem, neque iusta operari, neque *dykaioprage,* dicendum, set vel secundum accidens. Simi-

L*=RfKvYt** **Rt-Tp(Yiij** **RptPecia 8)** : ***Rp*=KxShTuVk pr.m.Rp*=Kw1Jo corr.Rp*=KwiAudom.59d Rp*=BqLc Rp^ -AjPw 1 direccio + et ***Rp*** iustificacionis ***Y&Rt*** unumquodque + autem ***L*Rt, corr.Rp*** 2 que] circa que ***L*** 4 Octavum capitulum] C. decimum ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** litt. ***cap. ind. Rt(TpYil}ShBqAj*** ; ***paragraphum tantum hab. LPKxTuVk Rp*LcPw*** 8 iustis] -tum ***Rp*4*** vel] et ***Rf: om. Rp*** operatur ***L*** Iniustificacio ***Rf, corr.Rp*, Lc*** 9 diakaio pragema ***Rf***: diakalopragema ***KvYt*** : dyakayopragema Hi : dyakaypragma (-kai- ***Pw*** : -ka- ***Lc) Rp*'4*** : dykayopragema ***corr.Rp*** determinatur ***L*Rt*** 10 Cum] Tamen ***Sh, pr.m.Rp*** : Tunc ***Aj*** 16 unumquodque 4- et ***Rp2,4*** 22 vi] in ***Rp4*** ***25*** in2 ***om. L*Rt[et*** in iustis ***om. Aj}*** 27 dikaiopragë ***Rf*** ; dikalopragen ***Kv*** : dikalopragem ***Yt*** ; dykaioprage JRi : dykayoprage ***KxRp* Aj*** : dikaiopragë ***ShTuLc*** : dyakaioprage ***Pw***

liter autem et coactum et *voluntatem* pignus non reddentem, secundum accidens dicendum iniustum facere et iniusta operari.

Voluntariorum autem hec quidem preeligentes operamur, hec autem non preeligentes. Preeligentes quidem quecumque preconsiliantes. Ine- 35bio
ligibilia autem quecumque inpreconsiliata. Tribus utique existentibus nocumentis eorum que in communicacionibus, que quidem cum ignorancia, peccata *sunt,* neque quem, neque quod, neque quo, neque cuius gracia existimavit, hec operatus est ; vel enim non iacere vel non hoc vel non hunc vel non *huiusmodi* gracia existimavit, set accidit. Non cuius 35^15
gracia existimavit, puta non ut vulneret, set ut *pugnat,* vel non quem, vel non ut. Quando quidem igitur paralogice nocumentum fit, infortunium. Quando autem non paralogice, sine malicia autem, pecçamen ; peccat quidem enim cum in se ipso principium sit cause. Infortunat autem cum extra. Quando autem sciens quidem non preconsilians autem, iniustifica- 35b2o
cio, puta quecumque propter iram et alias passiones *qualescumque* necessarias vel naturales accidunt hominibus ; hec enim nocentes et peccantes iniustum faciunt quidem et iniustificaciones sunt, non *[quia non operantur propter fin)iusticiam] quam* iniusti propter *hoc* neque mali. Neque enim propter maliciam nocumentum. Quando autem ex eleccione, inius- 351125
tus et malus. Propter quod *unde* que ex ira, non ex providenda iudicantur. Non enim incipit *que* ira aliquid facit, set qui ad iram provocat.

Adhuc autem neque de fieri vel non dubitatur, set de iusto ; *manifesta* enim iniusticia ira est. Non enim quemadmodum in commutacionibus de fieri dubitant, quorum necesse alterum esse malum si non propter obii- 35b3o
vionem id operentur ; set confitentes de re, de qualiter *iniustum* dubitant.

L*=RfKvYt Rt-TffYüj RpÇPecia 8}** : ***Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3=KuAJo corr.Rp3=KwnAudom.594 Rp2=BqLc Rp*=AjPw 1 voluntatem] nolentem ***LzRt*** : volentem ***corr.Rp'*** 3 Voluntarium ***L2*** hec ... hec ***scr.*** : hoc ... hoc ***Tp VkRp3*** : h' ... hoc ***Rf*** : h' ... h' ***cett.*** ***q*** sunt] + quia L2 : + quando ***Rt*** 8 hec ***Rp3Lc*** : hoc ***RfYt*** : h' ***cett.*** non!] in ***L2*** iacere] vulnerare L2 9 hunc] nunc Rp2,4 huiusmodi] huius ***L2(-Yt)RtRp3*** ***ante*** Non ***puncto inierp. omnes (praeter Rf), sed minutiorem litteram*** n ***hab. KvYtRtLcRp4*** (9-10 set — existimavit ***om. Tu)*** io pungat ***RfRt*** : pugat ***Kv*** 12 peccamen] peccatum ***Rp2-4*** 13 sit ***om. Rp2,4*** 15 qualescumque ***RtRp1, corr. Rp3*** : quascumque L2Rp2.3.4 17-18 quia — <jn)>iusticiam (iniusticiam ***LcPw2,*** iusticiam ***cett.f\ om. L2Rt, dei. corr.Rp3(hanc glossam, ex Alberti Lect., Vat.lat. 722,*** f. 94ra, ***depromptam et post*** (18) hoc ***inserendam, perperam hic inseruit Rp)*** 18 quam] quidem L2 ; tamen quidem ***RtiTpYü), corr.Rp3*** hoc ***RfYtRtRp3 Lc*** : h' ***cett.*** 20 unde que] bene que ***L2RtRp3*** : undique ***KxSh*** : unumquodque ***Lc, IPw1*** prudencia (prui- ***Bq^Rp2,4*** 21 que] qui ***L2Rt 22*** defieri] deficit .Rp3(de fieri ***rest. rec.Kw)*** manifesta] Inmanifesta ***(potius quam*** In manifesta) ***L2Rt(ln exp. Rf2Kv2Yt2)*** 23 communicacionibus ***L\-Kv)***

Qui autem *insidiantur,* non *ignorant* ; quare hic quidem existimat *iniuste*
36a! *pati,* hic autem non. Si autem ex eleccione noceat iniustum facit, et secundum has iam iniustificaciones iniustum faciens, iniustus, cum prêter proporcionale sit vel prêter equale. Similiter autem et iustus, cum preeligens iustum operetur. Iustum operatur autem, si solum volens opere-
36a5 tur. Involuntariorum autem hec quidem sunt venialia, hec autem non venialia. Quecumque quidem enim non solum ignorantes *set* propter ignoranciam peccant, venialia. Quecumque autem non propter ignoranciam set ignorantes quidem propter passionem autem, neque naturalem neque humanam, non venialia.

(NONUM CAPITULUM)

36óaio [11] Dubitabit autem utique aliquis si sufficienter determinatum est de iniustum pati et iniustum facere. Primum quidem igitur si est quemadmodum *Euripedes* dixit, dicens inconvenienter matrem occidi meam ; brevis sermo, volens volentem vel volentem non volens. Utrum enim
36óai5 ut vere est volentem iniustum pati, vel non. Set involuntarium *esse* quemadmodum et iniustum facere omne voluntarium. Et utrum omne sic vel illo modo, quemadmodum et iniustum facere, vel omne voluntarium, vel hoc quidem voluntarium, hoc autem involuntarium. Similiter autem et *iniustum* pati. Iustum operari enim omne voluntarium. Quare *rado-*
36a2o *nabile quidem* opponi similiter secundum utrumque et iniustum pati et *iustum pati,* si omne *est* voluntarium. Quidam enim iustum patiuntur non volentes, quia et hoc dubitabit utique aliquis utrum iniustum passus iniustum patitur omnis.

36óa25 Vel quemadmodum et in operari et in pati est. Secundum accidens

KbPb NbP2Mb 18 vel omne (*r, irâv* KbPbVb)] ttSv **fy P2M*** : 77^ LbOb

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia 8) : ***Rp*=KxShTuVk pr.m.Rp3= Kw*Jo corr.Rp3=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rp*=AjPw*** 1 insidiatur, non ignorat ***L2Rt*** iniuste] iniusta ***Rf*** : iuste ***Yt*** 3 cum] est ***L2(-Yt)*** : est cum ***YtRt*** ***6*** venialia quidem sunt *tr.* ***YtRt*** 9 neque2] in ***pr.m.Rp3*** n Nonum capitulum] Cap. XI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RfRt(= TpYii)ShRpi*** ; ***paragraphum tantum hab. KvYtRp1(-Sh)Rp2'3*** 15 volentem non volens] non nolens volentem ***Yt*** : non volentem volens ***Rt*** : nolens non nolentem ***Lc*** 16 esse] omne ***L2, rec.Kw*** (esse vel omne ***YÜ)*** 18 vel2 ***om. L2*** 21 quidem ***om. Rp2 i*** 21-22 et iustum pati ***(om. RfKvTuLc)~*** + vel voluntarium vel involuntarium (vel inv. ***om. Yt)*** esse. Inconveniens autem utique videbitur et in iustum (et iniustum ***Rt, rec.Kw)*** pati ***L2Rt, rec.Kw*** : Inconveniens autem utique videbitur ***tantum rest. Rp*** 22 si] set ***RfYt*** : sit ***Kv*** est ***om. L2Rt*** iustum2] iniustum ***Vk2Rp3Bq2***

contingit enim in utrisque transumere ¿ustis. Similiter autem manifestum, quoniam et in iniustis. Non enim idem iniusta operari ei quod est iniustum facere, neque iniusta pati ei quod est iniustum pati. Similiter autem et *iniustum* operari et *iniustum* pati *inpossibile.* Inpossibile enim iniustum pati, non iniustum faciente aliquo ; vel iustum pati, non iustum 36a3o operante. Si autem est simpliciter iniustum facere nocere volentem aliquem, volentem autem scientem, et quem, et *quot,* et ut. Incontinens autem volens nocet ipse sibi ipsi, volens utique iniustum patitur, et continget ipse *sibi* iniustum facere. Est autem et hoc unum aliquod dubitatorum, si contingit ipsum sibi ipsi iniustum facere. 36bi

Adhuc volens si quis propter incontinenciam ab alio ledatur volente, quare utique erit volentem iniustum pati, vel non recta diffinicio, set apponendum ei quod est nocere scientem, et quem, et quo, et ut, *illius* voluntatem. Leditur quidem igitur aliquis volens et iniusta patitur. Iniustum patitur autem nullus volens. Nullus enim vult, neque incontinens, set prêter voluntatem operatur. Neque enim vult nullus quod non existimat esse studiosum. Incontinens autem quod non existimat oportere operari, operatur. Qui autem que ipsius dat, quemadmodum Homerus 36bio ait dare Glaucum Diomedi aurea pro ereis, centum boves pro novem bobus, non iniustum patitur. In ipso enim est dare ; iniustum pati autem non in ipso, set *iustum* facientem oportet existere. 36b5

De iniustum pati quidem igitur quoniam non voluntarium, manifestum.

[12] Adhuc autem que preeligimus, duo est dicere, utrum quidem 36bi5 iniustum facit qui tribuit prêter dignitatem plus, vel qui habet ; et si est ipsum sibi ipsi iniustum facere. Si enim contingit prius dictum et distri-

N^P2M 8 *volensque ¿kcüv ι cett.)} ¿k¿>v 13 *preter (cett.)] to **napa LPP2***

L2=PfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 8)** : **Rp1^KxShTuVk pr.m.Rp2=KttAJo corr.Rp2=Kw2Audom.594 Rp2=BqLc Rp4=AjPw** 1 convenit enim **Yt1** : enim contingit **Yt2** : enim convenit **Rt** 4 inpossibile1] **om. LzRtTu(in~** possibile enim iniustum pati **bis Bq1)** 5 non iniustum — pati **om. Lz(-Yt)** 6 nocere] necesse **Rp2'4** 7 quot] quod L2Ri(quo **Bq2Pw2)** 8 volens] *volensque **Rt** **pacietur** **Rt(= TpYü1)** **9** contingit **L2** : continet **pr.m.Rp2** sibi + **ipsi RtTu, corr.Rp2** 10 ipsi **om. Rp2 (suppl. rec.Kw)** iniustum] et iustum Pp3(iniustum **rest. rec.Kw)** 13 illius] hoc prêter illius **L2, corr.Rp2** : ◆prefer illius **Rt(= TpYü)** 14 igitur] utique **Rp2 4** 17 oportere **om. L2** 19 dyomedi **RtKxVkBqRp4** 20 iniustum] iustum **Tp** 21 iniustum L2 **RtSh, corr.Rp°** 22 igitur **om. L2Aj** 24 Adhuc] C. XII **Rt** : **grandiore** *litt. cap. ind.* **Rt(TpYü)ShBqAj** ; **paragraphum tantum hab. L2Rp1(-Sh)Rp2LcPw** utrum] ut **L2** : uter **Rt(= TpY-il)** 26 contingit] convenit **Yt1Rt

buens iniustum facit, set non habens plus, si quis plus alteri quam sibi
3&b2o ipsi tribuit sciens et volens, iste ipse *sibi* iniustum facit, quod videntur moderati facere ; modestus enim minorativus est. Vel neque hoc *simpliciter* ; altero enim bono si *contingat,* superhabundat, puta gloria, vel simpliciter bono.

Adhuc solvitur secundum diffinicionem eius quod est iniustum facere.
36b25 Nichil enim prefer ipsius patitur voluntatem. Quare *si* iniustum patitur propter hoc, set *sic* quidem nocumentum patitur solum.

Manifestum autem et quoniam distribuens iniustum facit, set non plus habens semper. Non enim cui iniustum inest, iniustum facit, set cui vo- lentem hoc facere ; hoc autem unde principium accionis, quod est in distribuente, set non in accipiente.

36b3o Adhuc multipliciter facere dicitur, et est ut inanimata occidunt et manus et famulus precipientis, non iniustum facit, facit autem iniusta.

Adhuc si quidem ignorans iudicavit, non iniustum facit secundum legale iustum, neque iniustum iudicium est, est autem ut *iustum* ; alterum enim legale iustum et primum. Si autem cognoscens iudicavit injuste,
37ar avare facit et ipse vel gracia vel pena, *quemadmodum* et si quis parciatur iniustificacionem, et qui propter *hoc* iudicavit iniuste, plus habet ; et enim in illis qui agrum iudicavit, non agrum set argentum accepit.

37a5 [I3] Homines autem in se ipsis existim-ant esse iniustum facere, propter quod et *iniustum* esse facile. Hoc autem non est commisceri quidem enim ei que vicini et percutere proximum et dare manu argentum facile et in ipsis, set sic habentes *hoc* facere neque facile neque in ipsis. Similiter
37aio autem et cognoscere iusta et iniusta nichil existimant sapiens esse, quoniam de quibus leges dicunt non difficile intelligere. Set non hec sunt

AhPb W 13 *si (el èнel **Kb0^P2M'a**

L2=RfKvYt Rt=Tp{Yü) Rp(Pecia 8) : ***Rp1=KxShTuVk pr.m.Rp3= KuAJo corr.Rp3—KwlAudom.594 Rp2=BqLc Rp1=AjPw*** 2 sciens ***om. L2*** iste] ille ***RtSh*** sibi + ipsi ***IARt*** videtur ***L2***
L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) RpiPecia 9) : ***Rp'=KxLc Rp'-AjBq Rp2= PwShTuVk Rp1 Kw(Jo)*** 3 modestus] mansuetus ***L2*** : ***Incipit pecia 9a in Rp*** simplex ***Kv*** 7 si] non ***L2Rt, corr.Rp3*** 8 sic] si ***L2Rt, corr.Rp3*** 10 facit + set non plus habens semper ***L2(-Yt)*** n unde] unum ***Rf1Yt1(?)Rp1(rSh) Rp3*** : ***obsc. RtRp1BqSh*** 13 Adhuc + *si ***Rt^TpYU1***), ***corr.Rp3*** 14 precipiente domino ***s.l. Kv)*** 15 iustum ***Lz(-Yt)*** 16 iustum2] iniustum ***LzRtAj, corr.Rp3*** 18 quemadmodum + igitur ***LzRt*** 19 hoc ***RfRtLcRp* Pw1(1)Rp3 :hec Kv(?)Pwz(?) :h' cett.*** ***21*** iniusta ***Rpz*** 22 iustum ***LzRt post*** est ***interp. LzRt*** 23 que] quod ***Rf*** : qui ***Pw1Tu*** 24 hoc ***RtLcSkRp3*** : hec ***Rf*** : h' ***cett.*** neque facile] ***om. L2*** : + set ad hoc pervenitur per longam consuetudinem ***(ex Thomae Sent., V 15, 113-114) Tp***

iusta, *set* secundum accidens ; set qualiter *operata* qualiter distributa, iusta. Hoc autem *opus plus* quam sana scire, quia et illic mei et vinum et elleborum et ustionem et incisionem scire facile, set qualiter oportet 37315
distribuere ad sanitatem, et cui, et quando, tantum opus, quantum medicum esse. Propter ipsum autem *hic* et iusti existimant esse nichil minus iniustum facere, quoniam nichil minus iustus set et magis potest utique unumquodque operari horum ; et enim commisceri mulieri et 37320
percutere et fortis clipeum dimittere et conversus in *qualemcumque* currere. Set timere et iniustum facere non *hoc* facere est, tamen secundum accidens, set sic habentem *hoc* facere ; quemadmodum et medicari et sanare non incidere vel non incidere, vel farmacum dare vel non farina- 37325
cum dare est, set sic.

Sunt autem iusta in hiis quibus insunt simpliciter bona, habent autem et superhabundanciam in hiis et defectum. Hiis quidem enim non est superhabundancia ipsorum, puta forte diis, hiis autem nulla particula utilis insanabilibus et malis, set omnia nocent, hiis autem usque ad hoc ; hoc autem humanum est. 37a3o

(DECIMUM CAPITULUM)

[14] De *epyeikia vero* et *epyeike,* qualiter habet *epyeikia* quidem ad iustitiam, *epyeikes* autem ad iustum, proximum est dicere. Neque enim ut idem simpliciter, neque ut alterum genere videtur intendentibus ; et quandoque *enim* epyeikes laudamus et virum talem ; quare et ad *talia* 37b!

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yti) RpiPecia 9) : ***Rp2=Kx1.c Rpi=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp2=Kw{Jo)*** 1 set] vel L2 : vel nisi set ***Bq*** qualiter1] aliqualiter ***L2*** 1-2 operata qualiter distributa, iusta] distributa, iusta (-)- vel operata iusta ***Yt) L2Lc*** : distributa et qualiter operata, iusta ***Tp*** : operata et qualiter distributa, iusta ***Yil, corr.Rp2 2*** plus opus ***L2Rt*** 5 hic] hoc ***L2RtRp2*** 6 poterit ***Rt)—Tp Yuj*** 9 iustum ***L2Rt*** 9-10 non — facere ***om. Rf*** 9 hoc ***LcShRp2*** : h' *cett.* tamen secundum] non tamen ***L2{—KvCi, Tudert.97*** : si tamen ***Ou*** : tamen ***Qg*** : tamen secundum ***Ky*** : /// secundum ***Yt1*** : ***deest Rf)*** : nisi secundum ***Yt2Yü*** 10 hoc ***KvRp1ShRpP*** : hec ***Rt*** : h' *cett.* 11 non] vel L2 : vel non ***Rt*** : ***om. Rp2(-Vk)*** 12 set] vel L2(sic vel Ei) 15 nulla] in illa L2(-Yi) 17 hoc autem] propter hoc ***Rt[Tp*** : propter hoc autem ***Yü)*** 18 Decimum capitulum] C. terciumdecimum ***Rt*** : Liber sextus ***marg. Kx*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RfRtRptparagraphum tantum hab. KvYt)*** 19 epyeikia1] epieikia ***Rf*** : epyeikeia ***Kv*** : epieikeia ***Yt*** : epieykeya ***Tp*** : epyeykia ***Kx*** : epieikya ***Sh*** : epyeikya Rp2(-SA)Rp3 epyeike] epieike ***KvYPSh*** : epeiste R/ : epyeyke ***Tp*** : epyeikes **Rp3(s *exp. rec. Kw)*** epyeikia2] epieikeia ***RfYt*** : epyeikeya ***Kv*** : epyeikya ***TpRp2(-Tu)Rp2*** 20 epieikes ***L*Rp'(_-Vk)*** enim] ens **Rp4** 21 simpliciter ***om. Rp2, pr.m.Rp2*** 22 enim] quidem ***L2Rt*** epieikes ***RfKvBqPw*** : epieikem ***Yt*** : epyeykem ***Tp*** aha ***L2(-Yt)***

laudantes transferimus pro bono magis epyeikes, quoniam melius *ascendentes*. Quandoque autem racionem sequentibus videtur inconveniens, si epyeikes prêter iustum *quidem* existens laudabile est ; vel enim iustum
37b5 non studiosum, vel epyeikes aliud ; vel si ambo studiosa, idem sunt. Dubitacio quidem igitur fere accidit propter hec circa epyeikes ; habent autem omnia secundum modum quendam recte, et nichil subcontrarium sibi ipsis ; epyeikes enim iusto quodam ens melius est iustum et non ut aliud quoddam genus existens *et* melius est iusto. Idem ergo ius-
37bio tum et epyeikes, et ambobus studiosis existentibus melius epyeikes. Facit autem dubitationem quoniam epyeikes iustum quidem est, *non* secundum legem autem, set directio iusti legalis. Causa autem quoniam lex quidem universaliter omnis, de quibusdam autem non possibile *est*
37bi5 recte dicere universaliter. In *quibusdam* igitur necessarium quidem dicere universaliter, non possibile autem recte, hoc ut in plus accipit lex non ignorans quod peccatum est, et est nichil minus recta ; peccatum enim non in lege neque in *legem* positore, set in natura rei est ; confestim enim
37b2o operabilium *natura* talis est. Cum igitur dicat lex universaliter, *accidit* autem in hoc universale, tunc recte habet, ubi reliquit legis positor et peccavit simpliciter dicens, dirigens quod deficit ; *et quod* legis positor sic utique diceret, illic presens, et si sciret lege posuisset. Propter quod iustum quidem est ct *quoddam melius* iusto, non eo quod simpliciter autem,
37b25 set eo quod propter simpliciter peccatum ; et est hec natura que *epyeikes* directio legis, ubi deficit propter *particulare*. Hoc enim causa et eius quod non omnia secundum legem esse, quoniam de quibusdam inpossibile ponere legem ; quare sentencia indiget. Indeterminati enim indetermi-

K^P^ ZA>Ob NbP2Mb 18 universale (to ***KadóXov napa praem.*** *cett.* 22 propter (Sea tó *cett.)* ***&tà rov Mb***

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 9) : ***Rp1=KxLc Rp*=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** i epieikes ***L2(-Kv)Sh*** : epyeykes ***TpVk (quas var. lect. orth. postea non adn.)*** ostendentes ***L2RtRp*, rec.Kw*** 3 quid ***L2(-Yt}Rt*** 7 epieikes enim iusto quodam ens melius, est iustum ***Yt*** : epyeikes enim est ens melius, iustum. quodam iusto ***Tp*** 8 ***Qtom.L2Rt*** 13 quibus ***L2Rt*** 16 legem] legis ***L2Rt, corr.Rp3*** 17 natura (cf. Oresme, p. 324 : la ***nature*** des choses ouvrables)] materia ***L2(-Rf}Rt*** accidat ***L2Rt*** 18 autem ***om. Rp1*** in hoc universale] in hoc prêter ea que universaliter ***L2, marg.Pw2, rec.Kw*** : in hiis prêter universaliter ***Rt*** : sub universale ***(exp.)*** in hoc universale ***Tu*** : sub (-J- in ***s.l.***) universale Kp3(sub in universale ***Jo)*** 19 dirigere ***L2Rt*** quod et ***L2Rt*** 20 legem ***Rf2Pw2*** 21 quodam melius ***YtTp*** non + in ***Rp2, pr.m.Rp3*** 22 propter] per ***L2(cf. 476.22)*** epieikes ***RfSh*** : epieikees ***Kv*** : epieikea ***Yt1*** (-keia ***Yt2***) : epyeikos ***Rt*** : epyeykes ***KxVk*** 23 particulare] universale ***L2(-Rf) Rt*** : ***om. Rf*** 24 quibus ***L2***

nata et regula est, quemadmodum et *Lesvie* edificacionis plumbea regula 37b30
est ; ad figuram enim lapidis transmutatur et non manet regula, et sentencia ad res.

Quid quidem igitur est epyeikes, et quoniam iustum et *quoddam* melius iusto, manifestum.

Manifestum autem ex hoc et *epyeikes* quis est. Talium enim electivus et operativus et non acribodikaios ad deterius, set minorativus quamvis 38a!
habens legem adiuvantem, epyeikis est, et *habitus epyeikia,* iusticia quedam existens et non alter quidam habitus.

(UNDECIMUM capitulum)

[15] Utrum autem contingit sibi *ipsis* iniustum facere vel non, manifestum ex hiis que dicta sunt. Quedam quidem enim sunt iustorum se- 38a5
eundum omnem virtutem a lege ordinata, puta non iubet se ipsum interficere lex, que autem non iubet, prohibet.

Adhuc *autem* cum prêter legem noceat non *circa nocens,* volens iniustum facit, volens autem *hoc* sciens et quem et ut. Qui autem propter iram 38aio
se ipsum occidit volens hoc operatur prêter rectam legem, quod non sinit lex. Iniustum facit ergo.

Set cui, vel civitati, sibi ipsi autem non. Volens enim patitur. Iniustum *autem patitur* nullus volens. Propter quod et civitas dampnificat et quedam inhonoracio adest se ipsum corrumpenti, ut civitati iniustum facienti.

Adhuc secundum quod iniustus qui solum iniustum faciens et non 38a!5
totaliter pravus, non est iniustum facere sibi ipsi ; hoc enim aliud ab illo ; est enim aliqualiter iniustus sic malus quemadmodum timidus, non ut totam habens maliciam ; quare neque secundum hanc iniustum facit.

KbP^ N^P2^^ 8 *iste (aurij *ceti.f] avTr¡*

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia 9) : ***Rpr=KxLc Rp*=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** 1 lesbie Z?(leibie ***Kv1***), ***corr.Rp3*** : lesbye ***Rt*** : lesive ***Rp'.*** lesure ***Rp2, pr.m.Rp2*** : lesvie *(vel* lesive) ***Aj*** : lesure *(exp.)* lesvie ***Bq*** 4 epyeikis *corr.* ***Rp3*** quoddam] quod ***RfYt*** : quodam ***KvRt, corr.Rp3*** 6 epyeikis ***corr.Rp3*** 7 et2 ***om. YtTp*** 8 epieikes ***Rf*** : epieikas ***Kv*** : epieikes ***Yt*** : epyeikys ***Rt*** habitus] + ipse ***L2, corr.Rp3*** : + *iste ***Rt*** epieikeia ***L2LcSh*** : epyeikeya ***Rt*** : epyeykia ***Kx*** : epyeykya ***Vk*** 10 Undecimum capitulum] Cap. XIIII ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 11 ipsiA/h?) 15 autem ***om. L2*** contranocens L2 ***Rt, corr.Rp3*** 16 hoc ***om. L2Rt*** quem] quid Y/fquidem ***Tudert.97*** : quem quid ***Qg*** : quem et quid ***Ky)*** : que ***Rt*** 20 patitur autem ***L2(-Rf)*** 22 qui solum] solum quod ***L2***

Simul enim eidem utique exit auferri et adiacere *eidem* ; hoc autem in-
38aso possibile, set semper in pluribus necessarium *est* iustum et iniustum.

Adhuc autem voluntarium *et* eleccione et prius. Qui enim quia passus est et idem *contrafaceret,* non videtur iniustum facere ; ipse autem a se ipso eadem simul et patitur et facit.

Adhuc erit utique volentem iniustum pati.

Cum *in* hiis autem sine secundum partem *iustificacionibus,* nullus
38a25 iniustum facit. Mechatur autem nullus eam que sui ipsius, neque suffodit sui ipsius murum, neque furatur que sui ipsius.

Totaliter autem *solvitur* sibi ipsi iniustum facere secundum diffinitionem eam que de voluntarie iniustum pati.

Manifestum autem et quoniam ambo quidem prava et iniustum pati
38a3o et iniustum facere ; hoc quidem enim minus, hoc autem plus habere est medii, et quemadmodum sanum quidem in medicinali, bene habitivum *est* in exercitativa. Set tamen deterius iniustum facere. Iniustum facere quidem enim cum malitia et vituperabile erat, et malitia vel peifecta et simpliciter vel proxime. Non enim omne voluntarium cum iniusticia.
38a$5 Iniustum pati autem sine malitia et iniusticia.

Secundum ipsum quidem igitur iniustum pati minus pravum, secun-
38b! dum accidens autem nichil prohibet maius malum. Set nichil cura est arti, set pleurizim dicit maiorem egritudinem offensione pedis, quamvis fiat utique aliquando alterum secundum accidens, *set* offendentem propter
38b5 cadere accidat ab adversariis capi et mori.

Secundum *methaphoram* et similitudinem est non ipsi ad *se* ipsum iustum, set eorum que ipsius aliquibus. Non omne autem iustum, set dominativum vel dispensativum. In *hiis* racionibus distat rationem

24 *ipsius (avTovZ.b)] avrw **PbNbP²** : **avraj K^O^M^**

L²~RfKvYt Rt=Tp{Yü) Rp(Pecia 9) : ***Rp¹=KxLc Rp*=AjBq Rp²=PwShTuVk Rp³=Kw(Jo)*** 4 eidem ***RfSh*** contrafacit ***L²Rt, corr.Rp**** 7 in. ***om. L²RtTu, dei. corr.Rp³*** iniustificacionibus ***YtRt, corr.Rp³*** 8 autem] enim ***Rp²*** 10 solvitur -f- hoc L2, ***corr.Rp³*** 11 de] prêter ***L², rec.Kw*** 12 quoniam et ***tr. RfRp²,³*** 15 est] autem ***YtRt, corr.Rp³*** : ***om. RfKv*** in] et ***L\-Yt¹)Rt*** : et in ***YPLcYTutin dei. Yt²*** : et ***del.Lc²)*** exercitativa ***clare scriptum PwTu Vk, corr.Rp'*** ; excitativa ***Kv*** : excertificativa ***[yel*** -tam) ***Rf***: exercitatam ***RtAjSh, pr.m.Rp³*** : -tiva ***vel*** -tam ***YtRp^Bq*** 17 omne enim cum iustitia voluntarium ***Tp*** 21 pleuritin ***RflKv*** : plenri/ / / ***Yt¹,*** plerique ***Yt²*** : pleurysim ***Rt*** egritudinem + esse ***YtTp*** 22 set] si ***L²Rt, rec.Kw*** propter] per ***L²Rt*** (cf. **474.22**) 24 Secundum] Cap. XV ***praem. Rt*** : ***grandiore litt. cap. ind. Rt (=TpYü)*** methaphoram (methaporam ***Rfl*** metaforam Kv)] + autem ***L³Rt Aj, corr.Rp³*** ipsi] *ipsius ***YtRt*** se ***om. LzRt*** 26 hiis -f- enim ***L²Rt*** racionibus distat] sermonibus divisa est (est ***om. Rf) L²***, ***rec.Kw***

habens pars anime ad irracionalem ; in que utique respiciunt et videtur 38bio
esse iniusticia ad se ipsum, quoniam in hiis est pati *aliquod* prêter eos
qui sui ipsius *appetitum*. Quemadmodum igitur imperanti et imperato
esse ad invicem iustum aliquod, et hiis.

De iusticia quidem igitur et aliis moralibus virtutibus determinatum
sit secundum *hunc modum*. 38bi4

L*=RfKvYt Rt=Tp{Yu} Rp(Pecia 9) : ***Rpi=KzLc Rp₁=AjBq Rp₂=PwShTuVk Rp₃=Kw(Jo)*** 2-3 eos qui ***om. L₂*** 3 **appetitus** Rt, corr.Rp₃

LIBER SEXTUS

•(c a pit u l u m pr imu m)

[1] Quia autem existimus prius dicentes quoniam oportet medium eligere, neque superhabundanciam neque defectum, medium autem
38b2o est ut racio recta dicit, hoc dividamus. In omnibus enim dictis habitibus quemadmodum et in aliis est quoddam signum ad quod respiciens racionem habens, intendit et remittit, et quis est terminus medietatum quas intermedium dicimus esse superhabundancie et defectus existentes
3^25 secundum rectam racionem.

Est autem dicere *quod* sic verum, nichil autem manifestum ; et enim et in aliis studiis circa quecumque est sciencia hoc verum quidem dicere, quoniam neque plura neque minora oportet laborare neque negligere,
3^30 set media et ut recta racio ; hoc autem solum habens utique aliquis, nichil utique sciet amplius, puta qualia oportet afferri ad corpus, si quis dicat quecumque medicinalis iubet et ut qui hanc *habeat.* Propter quc>d oportet et circa anime habitus non solum vere esse hoc dictum, set et determinatum et que est recta racio et huius quis terminus.

[2] Anime autem virtutes divisimus et has quidem esse moris diximus,
39a! has autem intellectus. De moralibus quidem igitur pertransivimus, de reliquis autem de anima primum dicentes dicimus sic.

Prius quidem igitur dictum est duas esse partes anime, et racionem
39a5 habens, et irracionale. Nunc autem de racionem habente secundum eundem modum *dicendum,* et *supponantur* duo racionem habencia, unum quidem quo speculamur talia encium quorum principia non contingunt

L^RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Peria 9) : ***Rp'=KxLc Rp*=AjBq Rp²=PwShTuVk Rp³=Kw(Jo)*** 1 Liber sextus ***Rt marg. RfKvYtLcVkRp³*** : Incipit liber sextus ethicorum ***Pw*** : Finit Liber Quintus. Incipit Liber Sextus ***Sh*** : Incipit liber sextus ***Tu*** 2 Capitulum primum ***om. codd.*** 3 extitimus ***L²Rt*** 5 est ***om. KvlYtPw*** recta racio ***tr. Rp²³*** 7 quis] quod signum L2(signum ***om. Yt)*** 8 esse 4- et ***Rp³*** 10 quod] quidem ***L²Rt, rec.Kw*** 11 et ***om. YtRt, pr.m.Rp³***(quod ***add. corr.Rp³***) ***13*** medium ***Rp³*** 15 hanc habeat] habeat habeat ***RfWk*** : hanc habet ***L\-Rf)Rt*** 18 moris esse ***tr. YtTp*** 19 igitur] autem Up³ 21-478.1 Prius — habere ***om. Sh*** 23 dicendum] dividendum ***L²Rt***

taliter habere, unum autem quo contingenda ; ad ea enim que genere altera, et anime particularum alterum genere ad utrumque aptum natum, jgaio si quidem secundum similitudinem quandam et proprietatem cognicio existit *ipsius.* Dicatur autem horum hoc quidem scientificum, hoc autem *racionativum* ; consiliari enim et raciocinan idem. Nullus autem consiliatur de non contingentibus aliter habere ; quare *racionativum* est una quedam pars racionem habentis. 39ai5

Sumendum ergo utriusque horum quis optimus habitus ; hic enim virtus utriusque ; virtus autem ad opus proprium.

Tria autem sunt in anima dominativa actus et veritatis, sensus *et* intellectus, appetitus. Horum autem sensus neque unius principium actus. Manifestum autem eo quod bestie sensum quidem habent, actum 39a20 autem non communicant. Est autem quod in mente affirmacio et negado, hoc in appetitu et persecucio et fuga. Quare quia moralis virtus habitus electivus, eleccio autem appetitus consiliativus, oportet *quidem* propter *hoc* racionem veram esse et appetitum rectum, si quidem eleccio stu- 3pa25 diosa, et eadem hanc quidem dicere, hunc autem persequi ; hec quidem igitur mens et veritas practica.

Speculative autem mentis et non *practice,* bene et male verum est et falsum ; hoc enim est omnis *intellectui* opus ; practici autem et intellectivi veritas, confesse habens appetitui recto. Actus quidem igitur principium 3Qa3o *electis,* unde motus, set non cuius gracia, eleccionis autem appetitus et racio que gracia alicuius. Propter quod neque sine intellectu et mente neque sine morali est habitu eleccio ; bona accio enim et contrarium in accione sine IT16nte et more non est. 39a35

Mens autem ipsa nichil movet, set que gracia huius et practica ; hec enim et factive principatur. Gracia enim huius facit omnis faciens, et 39b! non finis simpliciter, set ad aliquid et alicuius factum, set non actum ; bona accio enim finis, appetitus autem huius. Propter quod vel appeti-

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 9) : ***Rp1=KxLc Rp4=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** 1 aliter ***LzRtAj, corr.Rp3*** 4 ipsius] ipsi ***Lz(-Kv) Rt*** : ei ***Kv*** : ipsis Y/2(vel ipsi vel ipsis ***marg. Lc2***) 5 racionad ***L2*** 6 quare] super ***pr.m.Rp3***, quare ***marg. corr.Rp3(s\rper.*** quare ***Jo)*** raciocinativum ***Rt (=TpYü)*** 10 dominativa + et ***YtzYür*** et2 ***om. L2Rt*** 11 principium 4- est ***YtTp*** 15-16 propter hoc quidem ***LzRtiJioc KvYtKxQc*** : h' cett.) 19 practice + neque factice L2 20 enim ***om. Kv*** est] ***post*** omnis ***Rt*** : ***om. L2(-Kv)Rp3*** intellectivil ***RJYt2Rt, rec.Kw*** intellectui2 ***LcBqRp2*** 22 electis] -tio ***LzRt, corr.Rp3*** appetitus ***L2Rt, rec.Kw*** : appetivus ***Rpx*** : appetitivus ***Rp4*** : appetitivis ***Rp2,3*** 24 est] ***post*** habitu ***KvYü*** : hoc ***Tp*** : ***om. Pw1 (suppi, post*** eleccio ***Pw2***) enim accio ***tr. RJYt*** 25 mente] intellectu et mente L2 more] amore ***YüYBq1*** 28 et + ad ***Rp3(del. rec.Kw)*** 29 appetitivis ***Lc*** : appetitus ***Rp4*** : appetivus ***Pw***

39b5 tivus intellectus eleccio, vel appetitus intellectivus, et tale principium homo.

Non est autem eligibile nichil factum, puta nullus eligit *Elyon* captam fuisse. Neque enim consiliatur de facto, set de futuro et contingenti ; factum autem non contingit non fieri. Propter quod recte Agathon. Solo
39bio enim ipso et deus privatur, ingenita facere que utique sunt facta.

Utrarumque utique intellectivarum particularum veritas opus. Secundum quos igitur maxime habitus verum dicit utraque, ipsi virtutes ambabus. [3] Incipientes igitur superius *rursum* de ipsis dicamus.

<CAPITULUM SECUNDUM)

39bi5 *Sunt* utique quibus verum dicit anima affirmando vel negando, quinque secundum numerum ; hec autem sunt ars, sciencia, prudencia, sapienda, intellectus ; suspicione enim et opinione, contingit falsum dicere. Sciencia quidem *igitur* est hinc manifestum, si oportet certificare et non
39b2o sequi similitudines ; omnes enim suspicamur quod scimus non contingere aliter habere ; contingenda autem aliter cum extra speculari fiant *latenter,* si sunt vel non *sunt* ; ex necessitate ergo est scibile ; eternum ergo ; ex necessitate enim encia simpliciter, omnia eterna ; eterna autem ingenita et incorruptibilia.

39b25 Adhuc docibilis omnis sciencia videtur esse, et scibile discibile. Ex precognitis autem omnis doctrina, *quemadmodum* in Analeticis diximus ; hec quidem enim per induccionem, hec autem sillogismo. Induccio quidem utique principium est et universalis, sillogismus autem ex uni-
39b3o versalibus. Sunt *igitur* principia ex quibus sillogismus, quorum non est sillogismus. Induccio ergo. Sciencia quidem ergo est habitus demonstrativus et quecumque alia determinavimus in Analeticis. Cum enim aliqualiter credita et cognita ipsi sint principia, scit. Si enim non magis
39b35 conclusione, secundum accidens habebit sciendam. *De* sciencia quidem igitur determinatum sit secundum modum hunc.

L2 = ***RfKv Yt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 9)*** : ***Rp1=KxLc Rp*=AjBq Rp2= PwShTuVk Rp3=Kw{Jd)*** intellectivus] -ctus ***Tp*** 3 elion ***Sh*** : ylion *(i- Yt)* ***L2Rt*** : ylyon ***corr.Rp3*** 4 de facto] defectio ***Tp*** : de [feccio ***cancell.]*** facto ***Bq*** : ***obsc. LcAjShRp3*** 9 rursus ***L2Rt*** 10 Capitulum secundum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab.*** L2) 14 igitur-j- quid ***L2Rt, corr.Rp3*** 17 latent ***L2Rt, rec.Kw*** sunt3 ***om. L2Rt*** 20 scibile + et ***Rt(= TpYü1)*** 21 quemadmodum -|- ***etL2(-Yt)*** 22 enim quidem ***tr.YtTp*** 23 universalis] credulitas ***praem. L2*** 24 ergo ***L2Rt, Lc2{pm.Lcv)*** 29 hunc modum ***tr.KvRtRp2,3***

(CAPITULUM TERCIUM>

[4] *Contingentibus* autem, aliter habere est aliquid *et fadibile* ; alterum 40a!
autem est faccio et accio. Credimus autem de ipsis et exterioribus racionibus. Quare et cum racione habitus activus, alterum est ab eo qui cum
5 racione factivo habitu ; et neque continentur sub invicem accio et faccio. 4oa5
Neque enim accio faccio, neque faccio accio est. Quia autem editicativa ars quedam est, et quod habitus quidam cum racione factivus, et *neque nulla* ars est, que non cum racione factivus habitus est, neque talis que non ars, idem utique erit ars et habitus cum racione vera factivus. 4oaio
10 Est autem ars omnis circa generacionem et artificiare et speculari qualiter utique fiat aliquid contingendum, et esse et non esse, et quorum principium in faciente, set *non* facto. Neque enim de hiis que ex necessitate sunt vel fiunt ars est, neque de hiis que secundum naturam. In se 4oai5
ipsis enim habent *hoc* principium.
15 Quia autem faccio et accio alterum, necessarium artem faccionis set non accionis esse, et secundum modum quendam circa eadem est fortuna et ars, quemadmodum et Agathon ait, ars fortunam dilexit, et fortuna artem.

Ars quidem igitur ut dictum est habitus, *habitus* quidam cum racione 4oaao
20 vera factivus est ; *athecnia* autem e contrario cum racione falsa factivus habitus circa contingens aliter habere.

(CAPITULUM QUARTUM>

[5] De prudencia autem sic utique assumamus speculantes quos utique dicimus prudentes. Videtur autem prudentis esse, posse bene consi- 4oa25
25 liari circa ipsi bona et conferenda, non secundum partem, puta qualia ad sanitatem vel fortitudinem, set ad bene vivere totum. Signum autem quoniam et circa aliquid prudentes dicimus, quando ad finem aliquem

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia 9) : ***Rp1—KxLc Rp*=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** 1 C. III ***Rt*** ; ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind RtRp (paragraphum tantum hab. L2)*** 2 Contingentis ***L2RtAj, rec.Kw*** factibile -f- et actibile ***L2Rt, corr.Rp3*** 4 activus] actus ***Kx*** : accidens ***Rp3, pr.m. Rp3*** : ***obsc. LdAj*** 7 neque mala ***Kx*** : nulla neque ***L*Rt(j-%*** et neque — factivus ***om. Rf^ShPw1)*** 10 artificiar! ***Rp2,3*** 12 non -f- in ***L2RtPw, corr. Rp3*** 14 hoc ***KvYt, Kx(post*** principium), ***AjBq^ShVk*** : hec ***RfBq2*** : h' *cett.* 15 alterum + autem ***Rp2,3(del.rec.Kw)*** : + quia ^^(autem ***corr. s.l. Aj2 ?)*** 19 habitus2 ***om. KvYt*** *(del.* ***Rf2,*** ***corr.Rp3*** : habitusl ***dei. Pw2)*** 20 athechnia ***L2(-Kv) Rt*** : atthenia ***Kv*** : athecina ***Sh*** : athenia Rp3(athecnia ***rec.Kw)*** 23 C. quartum ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. L2)***

4oajo *studiosi* bene raciocinabuntur, quorum non est ars. Quare et totaliter utique erit prudens consiliativus. Consiliatur autem nullus de inpossibilibus aliter habere, neque non contingentibus ipsi agere. Quare si sciencia quidem cum demonstracione, quorum autem principia contingunt aliter
40335 habere, horum non est demonstrado, omnia enim contingunt et aliter
4obi habere, et non est consiliari de hiis que ex necessitate sunt, non utique erit prudencia sciencia, neque ars. Sciencia quidem quoniam contingit actibile aliter habere, ars autem quoniam aliud genus accionis et faccionis.
4ob5 Relinquitur ergo ipsam esse habitum verum cum racione activum circa hominis bona et mala.

Faccionis quidem enim alterum finis ; accionis autem non semper ; est enim ipsi eupraxia finis. Propter hoc Periclea et tales prudentes existimamus esse, quoniam ipsis bona et aliis possunt speculari ; esse autem
4obio tales existimamus dispensativos et politicos. Hinc et temperandam hoc appellamus nomine velut salvantem prudenciam. Salvat autem *non* talem existimacionem.

Non enim omnem existimacionem corrumpit neque pervertit delecta-
4obi5 bile et triste, puta quoniam trigonum duos rectis equales habet vel non habet, set eas que circa operabile.

Principia quidem enim operabilium quod cuius gracia operabilia. Corrupto autem propter delectacionem vel tristiciam, confestim non apparebit principium. Neque oportere *huiusmodi* gracia, neque propter
4ob2o hoc eligere omnia et operari ; est enim malicia corruptiva principii. Quare necesse prudenciam habitum esse cum racione verum circa *humana* operativum.

Set tamen artis quidem est virtus, prudencie autem non est ; et *enim* arte quidem volens peccans eligibilior. Circa prudenciam autem minus, quemadmodum et circa virtutes. Manifestum igitur quoniam virtus que-
4obz5 dam est et non ars.

K°P^ LbOb 24 verum *cett.}'] ¿Xr¡0ovs P2!^*

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü} RpÇPecia 9} : ***Rp1=KxLc Rp^=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** 1 studiosum ***L2Rt, rec.Kw*** racionabuntur ***L2(-Kv}Lc*** 8 actibile] accidentale ***Tp*** : acceptibile Yül : agibile ***Yü2, rec.Kw*** 12 hoc ***RfKv*** : hec ***TpPw*** : h' *cett.* perithea ***Rf*** : perydcatus ***Kv*** : perydea ***Yü*** 14 dispensativos (-vas ***Tu, pr.m.Rp2}***] yconomicOSRt(-|- id est yconomicos ***s.l.Rf2 Yt2*** : vel yconomos ***s.l.Lc2*** : alia yconomicos ***marg. Pw2}*** 15 velud ***KvLcAjBq*** autem non] enim ***Rf*** : autem ***L2(-Rf}RtRp2(-Vk}, corr.Rp2*** 18 rectos ***Yt, Tu-dert.97*** 21 corruptio ***Kv2(?}ShTu*** 22 huius ***L^f-YtjRtKxRp2*** 23 enim] autem ***Rp°*** 24 vera L2(nam ***Kv}, rec.Kw*** humana + bona ***L2Rt, rec.Kw*** 26 enim] in ***L2Rt, rec.Kw*** ***2.J*** circa] contra Rp3(circa ***rec.Kw}*** 28 circa] contra ***pr.m.Rp2***

Duabus autem entibus partibus anime racionem habencium, alterius utique erit virtus opinative ; opinio enim circa contingens aliter habere est, et prudencia. Set tamen neque habitus cum racione solum. Signum autem quoniam oblivio talis quidem habitus est, *prudencia* autem non est. 4ob30

(CAPITULUM QUINTUM)

[6] Quia autem sciencia de universalibus est existimado et *de* ex necessitate entibus, sunt autem principia demonstrabilium et omnis sciencie, cum racione enim sciencia, principii scibilis neque utique sciencia erit neque ars neque prudencia. Scibile quidem enim demonstrabile ; hee 4ob35 autem sunt existentes circa contingenda aliter habere. Neque utique sa- 4iai piencia horum est. Sapientis enim de quibusdam habere demonstradonem est.

Si utique quibus verum dicimus et nequaquam mentimur circa non contingencia vel et contingenda alitei habere, scientia el prudencia est 4ia5 et sapiencia et intellectus, horum autem trium nullum contingit esse. Dico autem tria, prudenciam, sciendam, sapiendam. Relinquitur ergo intellectum esse principiorum.

(CAPITULUM SEXTUM)

[7] Sapiendam autem in artibus certissimis artes assignamus ; puta Pheidiam lathomum sapientem, *Policliton* statuificem ; hic quidem igitur 4iaio nichil aliud significantes sapiendam, quam quoniam virtus artis est ; esse autem quosdam sapientes existimamus totaliter non secundum partem, neque aliud *aliquid* sapientes, quemadmodum Homerus ait in Margite, hunc autem neque utique fossorem dii posuerunt, neque aratorem, neque 4iai5

/ibPb **LbOb** 17 ergo intellectum (o **vv vovv corr.Kb, corr.Nb**)•| **vovv vovv pr.m.Kb** : **ovv pr.m.Nb** : **vovv** cett.

L2=RfKvYl Rt=Tp(Yu} Rp(Pecia 9} : **Rp'=KxLc Rpi=AjBq Rp2= PwShTuVk Rp3=Kw{Jo}** 4 prudencie **L2Rt, corr.Rp3** 6 C. quintum **Rt** : **om.** cett., **sed grandiore** lift. **cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)** 7 de **om. L2** 17 sciendam + et **Rp2 3** ergo **om. L2** ig C. VI **Rt** : **om.** cett., **sed grandiore** litt. **cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)** 20 artes] **om. Tu, pr.m.Rp3, del.Bq2** : secundum **praem. Lc2** 21 pheidiam **Kv** : pheidyam **Kx** : pheydiam **Vk** : feidiam **Pw** latomum **L2Rt** polideiton **1?{obsc. Yt}** : polideiton **Rt** : politon **Bq** : ponditon Rp3(policleton **rec.Kw}** 24 neque + secundum **YtYYü** aliquid] quid **Rf2Kv** ; **om. R^Yt1**

aliter *quidem* sapientem. Quare manifestum quoniam certissima utique scienciarum erit sapiencia. Oportet ergo sapientem non solum que ex principiis scire, set et circa principia verum dicere. Quare erit utique sapiencia, intellectus et sciencia.

4iazo Et quemadmodum capud habens, sciencia honorabilissimorum. Inconveniens enim si quis scienciam politicam vel prudenciam *studiosam* existimat esse, si non optimum eorum que in mundo, homo est. Si utique sanum quidem et bonum alterum hominibus et piscibus, album autem et rectum idem semper, et sapiens idem omnes utique dicerent, prudens *et* alterum.

4ia25 Circa se ipsum enim singula *quidem* bene speculans *diceretur* utique esse prudens et huic concederent ipsa. Propter quod et bestiarum quasdam prudentes aiunt esse quecumque circa ipsarum vitam videntur potencian! habere provisivam. Manifestum autem utique erit quoniam non

4ia3o utique erit sapiencia et politica eadem. Si enim eam que circa utilia ipsis dicunt sapienciam, multe erunt sapiencie. Non enim una circa omnium bonum animalium, set altera circa singula, si non et medicinalis una de omnibus entibus.

Si autem quoniam optimum homo aliorum animalium, nichil differt.

4ibi Et enim homine alia multum diviniora secundum naturam, puta manifestissima ex quibus mundus constat. Ex dictis utique manifestum quoniam sapiencia est et sciencia et intellectus honorabilissimorum natura.

Propter quod Anaxagoram et talem et tales sapientes quidem, pru-

4ib5 dentes autem non aiunt esse, cum videant ignorantes conferencia sibi ipsis, et superflua quidem et admirabilia et difficilia et divina scire ipsos aiunt. Inutilia autem, quoniam non humana bona querunt. [8] Prudencia autem circa humana et de quibus est consiliari ; prudentis enim maxi-

4ibio me hoc opus esse dicimus bene consiliari. Consiliatur autem nullus de inpossibilibus aliter habere, neque de quibuscumque non finis aliquis est ; et hic operabile bonum. Simpliciter autem bonus consiliator *est* optimi homini operabilium coniectativus secundum raciocinacionem.

4ibi5 Neque est prudencia universalium solum, set oportet et singularia

L3=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 9) : ***Rp1=KxLc Rp1=AjBq Rp2=PwShTuVk Rp3=Kw(Jo)*** 1 quid L2 3 utique erit *tr.* ***Rp2,3*** 6 studiosissimam ***L2Rt*** 9 et2] autem £2(enim ***Yt)RtRp3*** 10 quidem] quod ***L2*** dicerent L2(-Y/] : diceret ***YtRt*** n concederetur ***rec.Kw*** 12 quecumque] quandocumque ***Rp3(corr. rec.Kw)*** 13 autem] igitur ***Aj*** : ***om. YtRtKx*** 15 una ***om. Rp2. pr.m.Rp3(suppi, corr.Rp3)*** 19 digniora Kv 21 et] om. ***Pr.m.Rp3*** 22 talem] thalem rec.Kw(proprium nomen ***s.l.Lc2)*** 24 divina] intellectualia L2(-|- in greco daimonia ***marg. Rf2)*** 26-27 hoc opus maxime ***Yt*** : opus hoc maxime ***Tp*** 29 est ***om. L2Rt*** 29-30 coniectativus optimi operabilium homini *tr.* ***Tp*** 31 singularia] singula ***YtTp***

cognoscere ; activa enim, accio autem circa singularia. Propter quod et quidam non scientes quibusdam scientibus magis activi et in aliis experti. Si enim sciat quoniam leves bene digestibiles carnes et sane, quales autem leves ignorat, non faciet sanitatem, set sciens quoniam que vola- 4ib2o tilium leves et sane, faciet magis. Prudencia autem activa. Quare oportet ambas habere, vel hanc magis. Erit autem *quedam utique* et hic architectonica. Est autem et politica et prudencia, idem quidem habitus, esse quidem non idem ipsis. Eius autem que circa civitatem, hec quidem 41525 ut architectonica prudencia legis positiva ; hec autem ut singularia, commune habet nomen politica ; ipsa autem activa et consiliativa. Sentencia enim operabilis ; quare extrema. Propter quod civiliter conversari hos solum dicunt. Soli enim operantur isti quemadmodum *therotemne.* Videtur autem et prudencia maxime esse que circa ipsum et unum, et 41530 habet ipsa commune nomen prudencia. Illarum autem hec quidem *ychonomia,* hec autem legis posicio, hec autem politica ; et huius hec quidem consiliativa, hec autem indicativa. [9] Species quidem igitur quedam utique erit cognicionis sibi ipsi scire, set habet differendam multam ; et videtur qui circa se ipsum sciens et exercitans prudens esse ; politici 42a! autem polipragmones. Propter quod et *Euripedes.* Qualiter autem uti- que prudens essem, cui aderam innegociose. In multis numeratum, milicia equali participare. Superfluos enim et aliquid operantes amplius ; 42a5 querunt enim sibi ipsis bonum et existimant oportere operari. Ex hac igitur opinione venit hos prudentes esse, quamvis forte non est *quia* ipsius sine ykonomia neque sine urbanitate. Adhuc autem que ipsius qualiter 42aio oportet disponere, inmanifestum et intendendum.

jfbpb **W>P2M*** **5** oportet (8eî)] **N*P2** 11 quare (**dnrre** Pl5)] **a>$ɪo** *extremi (? **cuyárov}] eayarov codd.**

L*=RfKvYt Rt=Tp(Yü} Rp(Peda 9) : **Rp¹=KxLc Rpi=AjBq Rp²=PwShTuVk Rp³=Kw(Jo}** 5 oportere **L2(-Kv}** 6 utique quedam **L2Rt** 8 Eius **Incipit peda 10ain Rp³** 9 positiva] positam **Rp*: 6bs8. £c** 11 operabilis ; quare extrema **Rp1]** operabilis ut extrema JL2 : ut extrema operabilis **Rt** : operabilis extrema **Rp**ll : operabilis quare extrema vel *extremi **Rp2,3** 12 thenotechne **Rf** : theiro cehcne **Kv** : theirotechne **Yt** : teyrothechne **Rt** : cherotemne **Aj** : cherotempne (vel the-) **Rp2,3** 14 oichonomia **L2(-Kv}Rt** : ichonomica **Kv** : yconomia **KxBqVk1**, **corr.Rp³** 16 Species **Grandiore** litt. **cap. ind. PwSh** ; **paragraphum hab. RfYtRtAj** 18 qui] que **L2(-Yt}Rt**

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü} Rp(Pecia 10}: Rp™=LcPw Rp^=AjSh Rp³=Kw(Jo} Rp²=BqKxVk Rpi=CfTu 21 enim **Incipit peda 10a in Rp12A** (de **Rp³** cf. 8) 23 quia (**legend,** quod)] hoc (**post** ipsius **Rf} L2Rp³i** : et Rplb 24 oikonomia **L2(-Yt}** : oykonomia **Rt** : ykonomica **PwRp1b** : ycocomia **Rp2,3** : yconomica **Rp1** 25 oportet **om. Rp1b**

Signum autem est eius quod dictum est, et quia geometrici quidem iuvenes et *disciplinati* fiunt et sapientes talia, *prudentes* autem non *videntur* fieri. Causa autem quoniam et singularium est prudencia, que fiunt
42ai5 cognita ex experienda. luvenis autem expertus non est ; multitudo enim temporis faciet experiendam.

Quia et hoc utique aliquis intendet propter quid mathematicus quidem puer fiet utique, sapiens autem vel phisicus, non. Vel quoniam hec quidem per abstraccionem sunt, horum autem principia ex experienda ;
42a2o et hec quidem non credunt iuvenes, set dicunt ; horum autem quod *quidem* est non inmanifestum. Adhuc peccatum vel circa universale in consiliando, vel circa singulare ; vel enim quoniam omnes ponderose aque prave, vel quoniam hec ponderosa.

Quoniam autem prudencia non est sciencia, manifestum ; *extremum*
42a25 enim est quemadmodum dictum est. Operabile enim tale ; attingibiles *sunt* quidem utique intellectui. Intellectus quidem enim terminorum quorum non est racio, hec autem extremi cuius non est sciencia, set sensus non qui propriorum, set quali sentimus, quoniam in mathematicis extremum trigonum ; stabit enim et illic. Set iste magis sensus pru-
42a3o dencia ; ille autem alia species. [10] Querere autem et consiliari differunt ; consiliari enim querere quoddam est.

CAPITULUM SEPTIMUM

Oportet autem assumere de eubulia quid est, utrum sciencia quedam vel opinio vel eustochia, vel aliud quoddam genus. Sciencia quidem
42b! utique non est. Non enim querunt de quibus sciunt ; eubulia autem consilium quoddam ; consilians autem querit et raciocinatur. Set tamen neque eustochia ; sine racione enim et velox *quidem* eustochia. Consiliantur au-

K°Pb *N'b* ***P2M'b*** 14 *susceptibiles *(avTih-qTTTtKol* Pb, *cf.* ***avriA^nTiKov K^)*** : *aptabiles vel attingibiles *{¿tttikoi* O2P2)] ***¿vrcKCirat*** *cett.*

Lz~RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia *10)'.* ***Rp^=LcPw RpVo=AjSh Rps=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rpi=CfTu*** 1 geometria Pplb 2 disciplinativi L2(-Yí).Rp4 prudentes] prudens ***L2(-Yt)RtSh*** videtur ***L2(-Yt)Rt*** 6 intendit ***KvYt*** 10 quidem] quid L2 12 aque ***om. Tp*** hec] + aliqua ***KvYü1*** : + aqua ***RfYtYü2*** 13 autem + animal non erat vel ***Tp*** extremi ***L2Rt*** 14 attingibiles sunt ***(om. Lc*** : sunt ***om.*** K/>lb)] opponitur L2 : *Susceptibiles Vel aptabiles Vel attingibiles Ki(susceptibiles ***loco verbi erasi*** attingibiles, ***quod hab. Jo, ex Thomae Sent. rec.Kw)*** 17 quoniam -|- hic ***Rp2*** 19 ille] illius ***Yt2*** 21 C. VII ***Rt*** : ***om., cett. sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp (paragraphum hab. KvRf2Yt2)*** 22 eubilia ***KvRp1^*** 24 eubilia ***KvAj***

tem multo tempore, et aiunt operari quidem oportere velociter consiliata, consiliari autem tarde. Adhuc solercia alterum et eubulia ; est autem 42155
eustochia quedam solercia.

Neque utique opinio eubulia, neque una. Set quia qui quidem male consiliatur, peccat, qui autem bene, recte consiliatur, manifestum quoniam rectitudo quedam eubulia est, neque sciencie autem neque opinionis. Sciencie quidem enim non est rectitudo ; neque *edam* peccatum. 42bio
Opinionis autem rectitudo, veritas. Simul autem et determinatum est iam omne cuius opinio est.

Set tamen neque sine racione eubulia ; a mente ergo deficit. Hec enim nondum enunciacio ; et enim opinio non quesicio, set enunciacio quedam iam. Consilians autem sive bene sive et male consilietur, querit 42bi5
aliquid et ratiocinatur. Set rectitudo quedam est eubulia consilii ; propter quod consilium querendum, primum *quidem* et circa quid. Quia autem rectitudo multipliciter, manifestum quoniam non omnis. Incontinens enim et pravus quod proponit videre ex raciocinacione adipiscetur, quare recte erit consilians, malum autem magnum assumens. Videtur autem bonum quoddam bene consiliari. Talis enim rectitudo consilii 42bzo
eubulia que boni adeptiva. Set est et hoc falso sillogismo sortiri, et quod quidem oportet facere sortiri, per quod autem non, set falsum medium terminum esse. Quare neque ipsa aliqualiter eubulia secundum quam quod oportet quidem adipiscitur, non quidem per quod oportuit. 4^25

Adhuc est multum tempus consiliantem sortiri, hunc autem velociter ; igitur neque illa aliqualiter eubulia, set rectitudo que secundum utile et cuius oportet et ut et quando.

Adhuc est simpliciter bene consiliari et ad quendam finem ; hec quidem *simpliciter utique* que ad *finem* simpliciter dirigens, quedam autem 42b3o
que ad quendam finem ; si utique prudencium bene consiliari, eubulia

L1 PfKvYt Rt = Tp[Yil) Rp(Peda 10) : Rp^ = LcPw Rp™ = AjSh Rp3 = Kw(Jo) Rp2 = BqKxVk Rp4 = CfTu 2 sollercia ***RtSh, corr.Rp3, BqRp3*** autem2 ***om. Rp'b*** 3 sollercia ***LcShBqKxRp4*** **4** qui quidem] quidem qui jL2(-Y/) : quidem quidem ***Pw1*** : quidem ***Kx*** 7 neque] non L2 eciam] enim ***L2Rt*** 8 Simul] Similiter ***YtYü2, pr.m.Rp3*** 10 a mente] intellectu ***L2*** Hec] Ipsa ***L2*** 11 nondum] nequaquam ***L2*** ; non autem ***PwSh*** : non est ***Aj*** : nondum est Pp2,3'4 12 et ***om. KvYtPwRp2,4*** 13 rationatur ***Tp*** 14 quidem] quid ***Rf*** : quod est ***Kv*** : quidem est ***Tp*** : quid est ***Yü, corr. Rp3*** 16 videre] oportere ***L2, corr.Rp3, Rp4*** adipiscetur] ordinabit ***L2, corr.Rp3, Rp4*** 18 quoddam bonum ***tr. YtRp3*** 19 eubolia jRplb 21 esse ***om. Rp1b*** eubolia ***Rp1b*** 24 eubolia ***Rp1b*** 26 hec] ea ***L2*** 27 utique simpliciter ***L2Tu*** finem + qui ***L2***

erit utique rectitudo que secundum conferens ad finem, cuius prudencia vera suspicacio est.

CAPITULUM OCTAVUM

[11] Est autem et sinesis et asinesia, secundum quas dicimus sinetos
43ai et asinetos. Neque totaliter idem sciencie vel opinioni, omnes enim
essent sineti, neque aliqua una earum que secundum partem sciendarum, puta medicinalis. De sanis enim utique ***esset,*** vel geometria circa magnitudines ; neque enim de semper entibus et inmobilibus sinesis
43a5 est, neque de factis cuiuscumque, set de quibus dubitabit utique aliquis et consiliabitur ; propter quod circa eadem quidem prudencie est.

Non est autem idem sinesis et prudencia. Prudencia quidem enim preceptiva est. Quid enim oportet agere vel non, finis ipsius est. Sinesis
43aio autem iudicativa solum. Idem enim sinesis et eusinesia ; et enim sineti et eusineti.

Est autem neque habere prudenciam neque sumere sinesis ; set quemadmodum discere dicitur synienai quando utitur sciencia, sic in uti opinione, in indicare de hiis de quibus prudencia est, alio dicente et
43ai5 iudicare bene ; eu enim ei quod est bene, idem ; et hinc venit nomen sinesis secundum quam eusineti ex ea que ***est*** in discere. Dicimus enim discere synienay multociens.

Vocata autem gnome secundum quam eugnomonas et habere aimus

I ad finem (írpó? t ó t c Åo s ***K1 0, corr. O1)] irpós rt*** reAo? ***cett.*** 7 vel (iÇ)] 17 ***K1 0*** 9 cuiuscumque] ***o t c d o v v***

L2 = RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia 10) : ***Rp1 6 = LcPw Rp™=AjSh Rp* = Kw(Jo) Rp2 = BqKxVk Rp* = CfTu*** 1 finem] quendam finem L2 3 C. octavum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 4 synesis ***RfTpRp2'¹*** : senesis (+ a senos, quod est sensus s.l.) ***Lc1*** asynesia ***RfKvKx*** : assinesia ***Yt*** : asynesya ***Tp*** : asinesya ***Rp13,*** synetos L2 ***(-Yt)*** : sinecos ***Rp1^*** : synecos ***Rt*** : synetos (-cos) ***Rp2 i*** 5 asynetos ***Rf*** : asynetosque ***Kv*** : asynecos ***Rt*** : asinecos ***Rp^BqCf*** sciencia vel opinio ***L2*** 6 essent] erant L2 : ***om. Tp***(essent ***Yü)*** syneti ***RfBq2VkTu*** : syneci ***TpBq^Kx Cf*** : sineci ***Rp2b*** : seneti ***Lc*** 7 esset] essent ***Tp*** : erat ***L2*** vel ***om. L2*** 8 synesis I/2(-Yi)Pz£/2?p2,4(senesis est ***exp.*** synesis ***Bq)*** : synesys ***Tp*** 9 cuicumque ***L2*** 12 synesis ***L2 (-Rf) RtRp2,i*** : synesys ***Rf*** : senesis ***Lc\quas var. lect. orth. postea non adn. ; variant codd. usque ad*** **489.6,** ***ubi omnes*** synesim ***hab.)*** 13 indicativa ***YtPw(1)Rp2*** : medicativa ***Rp130*** enim1] autem ***YtRp2'¹*** 16 sinienai ***Rf*** : synienay ***KvRtRp3*** : synenay ***Yt*** : symeciari ***Rp2,i*** 17 de hiis ***om. L2*** 19 est ***om. L2Rt*** 20 sinienai ***Rf*** : synienai ***YtPw*** : synienari (syme-) ***Rp2'¹*** 21 Vocata] C. nonum ***praem. Rt(Grandiore litt. cap. ind. TpYü) ; paragraphum om. KrRp1b*** eugncmonay ***Pw*** : eugnomonari ***Rp2***

gnomen, epyeikeos est indicium rectum. Signum autem ; epyeikea enim 43a2o
maxime aimus esse *signomonicum* et epyeikes habere circa quedam *signomen ; signóme* autem est indicativa epyeikeós recta ; recta autem veri.

[12] Sunt autem omnes habitus racionabiliter in idem tendentes ; dici- 43a25
mus enim gnomen et synesim et prudenciara et intellectum in eosdem inferentes gnomen habere *iam et intellectum,* et prudentes et synetos. Omnes enim potencie hee, extremorum sunt et singularium ; et in eo quidem quod iudicativus est de quibus prudens, synetus et *eugnomum* 43a3o
vel *signomum* ; epyeikea enim communia bonorum omnium sunt in eo quod ad alium. Sunt autem singularium et extremorum omnium operabilia ; et enim prudentem oportet cognoscere ipsa et synesis et gnome circa operabilia ; hec autem extrema. 43^35

Et intellectus extremorum in utraque. Et enim primorum termino- 43br
rum et extremorum intellectus est et non racio ; hic quidem secundum demonstraciones inmobilium terminorum et primorum, hic autem in praeticis extremi et contingentis et alterius proposicionis. Principia enim eius quod est cuius gracia, hec ; ex singularibus enim universale ; horum igitur oportet habere sensum, hic autem est intellectus. Propter *quod* 43b5
naturalia esse videntur hec. Et natura sapiens quidem nullus, gnomen autem habet et synesim et intellectum. Signum autem, quoniam et etatibus existimamus sequi, et hec aliqua etas intellectum habet et gnomen, ut natura causa existente. Propter quod et principium et finis intellectus ; 43bio
ex hiis enim demonstraciones et de hiis.

Quare oportet attendere expertorum et seniorum vel prudentum indemonstrabilibus enunciacionibus et opinionibus non minus demons-

ÆbPb 7VbP2Mb LbOb 3 recta1] ***om. Kb***

L2=RfKvYt Rt=Tp{Yü) Rp(Pecia 10): Rp^=LcPw Rp^^AjSh Rp3=Kw(Jo) Rp2—BqKxVk Rp*=CfTu 1 epieikeos ***L2Sh*** : epieykeos ***Rpz*** : epyeikeyos (-keios ***Vk) Rp2,i*** epieikea ***L2Sh*** : epyeykea 2 siggnomonicum ***Rf*** : signomonitum ***LcCf*** : signo monitum ***KxTu*** : signomonutum Rplb epieikes ***L2*** : eipyeikes (eipi-) RpLb : epyeykes ***KxVk*** 3 signomen] siggnomen ***L2(-Yt)Rt*** signóme autem] siggnome autem ***KvRt*** : sygnome autem ***Yt*** : signomen autem ***Rp3*** : signonunt (?) ***Rp1b*** epieikeos ***RfSh*** : epieikes ***Kv*** : epieikos ***Yt*** : eppyeikeo ***Tp*** : epyeykeos ***Kx2Vk*** : epyekeos ***Kxx*** rectal ***om. L2RtRp3*** 7 et intellectum iam ***YtYü*** 9 eugnomen ***L2Rt*** 10 siggnomen ***RfRt*** : sygnomen ***Yt*** : eusigogmen ***Kv*** epieikea ***KvLcSh*** : epiekea ***Rf*** : epieikia ***Yt*** : epyeykea ***KxVk*** 11 operabilium ***Tp*** 16 demonstraciones] ***obsc. pv.m.Rp?*** : demonstrantes ***corr.Rp3*** 18 hec] ipse ***L2*** : ***om. Rp**** 19 quod + et ***L2Rt*** 20 Et] ex ***L2(-Yt)*** quidem sapiens ***KvYt*** 23 quod ***om. Rp1b*** 25 prudencium ***L^^-RfjRp^Rp2'**** ***26 etom.Rp3***

traciontun ; propter habere enim ex experiencia visum vident principia.
43bi5 Quid quidem igitur est prudencia et sapiencia, et circa que *utraque* existens, et quoniam alteriùs anime particule virtus utraque, dictum est.

(CAPITULUM N0NUM>

[13J Dubitabit autem utique aliquis de ipsis, *quia* utiles sunt. Sapiencia quidem enim nichil speculatur ex quibus erit felix homo ; neque
43b2o unius enim est generacionis.

Prudencia autem hoc *idem* habet, set cuius gracia opus est ipsa, si quidem prudencia quidem est que circa iusta et pulcra et bona homini, *hee* autem sunt que boni est viri operari. Nichil autem magis operativi
43b25 in eo quod est scire ipsa, sumus, si quidem habitus virtutes sunt, quemadmodum neque sana neque bene habencia, quecumque non in eo quod est facere, set in eo quod ab habitu esse dicuntur. Nichil enim magis operativi in eo quod est habere medicinalem et exercitativam sumus.

Si autem non horum gracia prudentem ponendum, set eius quod est
43b3o fieri existentibus studiosis, nichil utique erit utilis. Adhuc autem neque non habentibus ; nichil enim differet ipsos habere vel aliis habentibus persuaderi sufficienter *quod* habeat utique nobis quemadmodum et circa sanitatem ; volentes enim sani esse, tamen non discimus medicinalem.

Adhuc autem inconveniens *esse utique* videbitur, si deterior sapiencia
43b35 existens principalior ipsa erit ; faciens enim principatur et precipit circa singulum.

De hiis autem dicendum ; nunc autem dubitatum est de ipsis solum.
44ai Primum quidem igitur dicimus *quia* secundum se ipsas necessarium eligibiles ipsas esse, *virtutes* existentes utrasque *virtus et* particule, et si non faciunt nichil neutra ipsarum.

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 10) : ***Rp1a=LcPw Rp[X1]=AjSh Rp3=Kw(Jo) Rp2—BqKxVk Rp^—CfTu*** 1 ex ***om. Lc^Rp^Rp2'^*** vilum ***Rp1b*** 2 Quid quidem] Quid enim ***Kv*** : Quid quid ***Lc*** : Quod quidem ***Yt Rp1b*** : Quicquid ***Rp2**** utraque + est ZÂRi(est ***exp. Tp2 ?)*** 4 Capitulum nonum] Cap. decimum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 5 quia] quid ***L2RtLc, rec.Kw*** : quidem ***BqVkCf*** : quidem quia ***KxTu*** 8 idem] quidem ***L2RtRp**** 10 hee] hec ***L2Rt*** 15 eius] ei ***Rp[W1]*** ***17*** habentibus! 4- erit necessaria prudencia ***Tp*** differet ***RfLcPw2*** : differt ***KvYt2 (om. Yt1)*** : differret ***Pw^AjVkCfRp3*** : differet ***cett.*** 18 sufficienter quod] sufficienterque ***L2Rt*** 20 Ad hec ***Rf*** utique esse ***L2(-Yt)*** 23 nunc autem] alius liber nunc quidem enim ***(signo*** va... cat ***del.)*** Nunc quidem ***Rf*** 24 quia] quoniam ***L2Rt*** : quod ***Aj*** 24-492.12 secundum — differt ***om. Cf1(suppl. marg. Cf2)*** 25 virtutes + quidem (quod ***Kv) L2*** utraque ***Rp*(= Cf2Tu)*** virtus et] utriusque ***L2Rt, corr.Rp3*** si ***om. Rp">***

Deinde et faciunt quidem, non ut medicinalis autem sanitatem, set ut sanitas, sic sapienda felicitatem. Pars enim existens tocius virtutis in haberi facit et in operari felicem.

Adhuc opus perficitur et secundum prudenciam et moralem virtutem. Virtus quidem enim intencionem facit rectam, prudencia autem que ad hanc. Quarte autem particule anime non est virtus talis, nutritive ; nichil enim in ipsa operari vel non operari.

De eo autem quod est nichil esse magis operativos propter prudenciam bonorum et *iniustorum,* parum superius incipiendum, sumentes principium hoc ; quemadmodum enim et iusta dicimus operantes quosdam nequaquam iustos esse, puta a legibus ordinata, facientes vel nolentes vel propter ignorandam, vel propter alterum *quidem* et non propter ipsa, quamvis operantur quidem que oportet, et queeumque oportet studiosum, *sicut* videtur est qualiter habentem operari *singula* sit bonus, dico autem puta propter eleccionem et ipsorum gracia operatorum ; eleccionem quidem igitur rectam facit virtus, queeumque autem illius gracia nata sunt fieri, non sunt virtutis, set alterius potencie.

Dicendum autem scientibus manifestius de ipsis ; est utique quedam potencia quam vocant *deinoticam ;* hec autem est talis, ut ad supposita tam intencionem contendenda possit hec operari et sortiri ipsis ; si quidem igitur intencio sit bona, laudabilis est ; si autem prava, astucia ; propter quod et prudentes deinos et astutos aimus esse. Est autem prudencia non potencia, set non sine potencia hac. Habitus autem visui huic fit anime non sine virtute, *et ut* dictum est et est manifestum. Sillogismi enim operabilium principium habentes sunt, quia talis finis et optimus qualiscumque ens. *Sic* enim sermonis gracia quodeumque ; hoc autem nisi bono non apparet ; pervertit enim malicia et mentiri facit circa praetica principia. Quare manifestum quoniam inpossibile prudentem esse non entem bonum.

L2=RfKvYi Rt=Tp(Yil) Rp{Pecia 10) : ***Rp^=LcPw Rp™=AjSh Rp³=Kw[Jo) Rp²=BqKxVk Rpi=CfTu*** 6 Quarte] Quare ***IRf^Kv*** 9 iustorum ***I?Rt, rec.Kw*** 12 alterum quidem] quid alterum ***Rf*** : alterum quid ***Rt*** 14 sic ut L2 : sic et ut ***Rt*** singula] + velut ***L2Rt*** : 4- ut ***corr.Rp³*** sit] sic ***Kv2AjCf2*** 16-17 gracia illius ***tr. Rp2,4*** 19 deinotiva ***Rf1*** : deinotica ***Rt Rp³*** : demotica ***Rp²*** : demoticam RA2.Rp4 21 autem] que Rplb 24 ut et ***L2Rt*** 25 sunt, habentes principium operabilium ***tr. Tp*** 26 Sic] ***RfRt*** ; fit ***?Yt***

(CAPITULUM decimum)

44bi Intendendum utique rursus et de virtute ; et enim virtus similiter habet ut prudencia ad *deinoticam,* non idem quidem, simile autem, sic et naturalis virtus ad principalem. Omnibus enim videtur singulos morum
44b5 existere natura aliqualiter ; et enim iusti et temperati et fortes et alia habemus confestim a nativitate. Set tamen querimus alterum *quidem* principaliter bonum esse et talia secundum alium modum existere. Et enim pueris et bestiis naturales existant habitus, set sine intellectu
44bio nocivi videntur existentes. Verumptamen tantum videtur videri, quoniam quemadmodum corpori forti sine visione moto accidit falli *forcius* propter non habere visum, sic et hic. Si autem accipiat intellectum in operari, differt habitus autem *simul* existens, tunc erit proprie virtus. Quare
44bi5 quemadmodum in opinativo due sunt species, deinotes et prudencia, sic in morali due sunt, hec quidem virtus naturalis, hec autem principalis. Et harum principalis non fit sine prudencia ; propter quod aiunt omnes virtutes prudencias esse. Et Socrates sic quidem recte querebat, sic autem peccabat. Quoniam quidem enim prudencias existimabat esse
44b2o omnes virtutes, peccabat. Quoniam autem non sine prudencia, bene dicebat. Signum autem ; et enim nunc omnes quando diffiniunt virtutem apponunt habitum, dicentes et ad que est, secundum rectam racionem ; recta autem que secundum prudenciam. Videntur utique divinare aliqualiter
44b25 omnes, quoniam talis habitus virtus est *que* secundum prudenciam ; oportet autem parum transcendere. Non enim solum qui secundum rectam racionem, set qui cum recta racione habitus virtus est ; recta autem racio de talibus prudencia Socrates quidem igitur raciones virtutes
44b3o existimabat esse ; sciencias enim esse omnes. Nos autem cum racione. Manifestum igitur ex dictis quoniam non possibile bonum esse principaliter sine prudencia, neque prudentem sine morali virtute. Set et racio sic dissolvetur utique qua disputat quis, quoniam separantur ab invicem
44b35 virtutes. Non enim idem optime natus ad omnes ; quare hanc quidem scivit, hanc autem nequaquam assumens erit. Hoc enim secundum quidem

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 10) : ***Rp1a=LcPw Rp™=AjSh Rp2=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rp4=CfTu*** 1 Capitulum decimum] C. XI Rt : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *liti.* ***cap. ind. RtRp1'2,2(paragraphum tantum hab. L2Rp*)*** 3 prudencia 4- non jRp\non ***del.rec.Kw)*** deinotita ***Rf*** : demoticam ***Rp2i*** 6 quid ***L2(-Kv)*** : quod ***Tp*** 10 forcius (*cf.* Oresme, p. 358 : plus fort)] fortiter ***L2Rt*** ii incipiat intellectum operari ***Tp*** 12 simul (*cf.* Oresme, p. 358 ; ensemble]) similis ***RfRtRp2*** 17-18 omnes esse *tr.* ***Rp2i*** 18 bene] recte ***Tp*** 20 recta] Recti ***Aj1*** : rectam ***Rp4*** 22 qui ***L2Rt*** 23 enim + non ***Rp2*** 27 esse ***om. YtRp1^*** 31 enim ***om. Rp1b***

naturales virtutes contingit ; secundum quas autem simpliciter dicitur 45a!
bonus, non contingit. Simul enim prudencie uni existenti, omnes inerunt. Manifestum autem quamvis si non practica esset, quoniam indigeret utique ipsa propter particule virtutem esse, et quoniam non erit
5 eleccio recta sine prudencia neque sine virtute ; hec quidem enim finem, 45&5
hec autem que ad finem facit operari.

Set tamen neque et principalis est sapiencie neque melioris particule, quemadmodum neque sanitatis medicinalis. Non enim **utitur** ipsa, set videt qualiter fiat **illa** CUÍUS gracia precipit, set non illi.

10 Adhuc simile et si quis politicam dicat principari diis, quoniam pre- 45aio
cipit circa omnia que in civitate.

/OFb pnOb 9 illa (p-b)] *¿Kelv7js* cuius] *oSv* LbOb : *om.* P»

L2=RfKvYt Rt = TpiYu} RpiPeaa 10) : *Rp^=LcPw Rp»>=AjSh RpY Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rpi = CfTu* *1* dicitur simpliciter *tr.Rp2,1* 8 utitur] indiget *L2* 9 illa cuius] illius igitur *L2* 10 et *om. Rp13,*

LIBER SEPTIMUS

(capitulum primum)

45a*5 [1] Post hec autem dicendum aliud facientes principium, quoniam circa mores fugiendorum tres sunt species, malicia, incontinencia, bestialitas. Contraria autem duobus quidem manifesta, hoc quidem enim virtutem, hoc autem continendam vocamus. Ad bestialitatem autem
45a2o maxime utique congruit dicere super nos virtutem heroycam quandam et divinam, quemadmodum Homerus de Hectore fecit dicentem Priamum, quoniam valde erat bonus, neque videbatur viri mortalis puer existere, set dei. Quare si quemadmodum aiunt ex hominibus fiunt divini propter virtutis superexcellenciam, talis *quidem* utique erit vide-
45a25 licet bestialitati oppositus habitus. Et enim quemadmodum neque bestie est malicia neque virtus, sic neque dei ; set hec quidem honorabilius virtute, hec autem alterum quoddam genus malicie. Quia autem rarum et divinum virum esse, quemadmodum *Latones* consueverunt appellare quando admirantur valde aliquem, divinus vir aiunt, sic et bestialis in
45a3o hominibus rarus ; maxime autem in barbaris est ; fiunt autem quidam et propter egritudines et orbitates ; et propter maliciam autem hominum superexcedentes, sic superinfamamus. Set de hac quidem dispositione, posterius faciendum quandam recordationem. De malicia autem dictum est prius.

45a35 De incontinentia autem et mollitie et deliciis dicendum et de con-
45bi tinencia et perseverancia. Neque enim ut de eisdem habitibus virtuti et malicie utramque ipsarum *suspiciendum,* neque ut alterum genus. Oportet autem quemadmodum in aliis ponentes que apparent et primum

KbPb NbP2Mb LbOb 11 divini *(0eîoi* **NbP2M*}]** *0col*

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Pecia *10}* : **Rp^=LcPw Rplb=AjSh Rp2=Kw(Jo} Rp2=BqKxVk Rp*=CfTu** 6 autem2] que 7 heroticam **RfiYul** : id est heroicam **Kv** : heroicam **RplbRp2** : eroycam **KxVk** 11 dii **L2** superexcellenciam virtutis *tr.* **Rp2i** 15 Latones *(cf.* Oresme, p. 364 : les citoienz de Latone)] lacones **TpTu** : latrones **Yt iq** raris **Rplb** 24 suscipiendum **L2RtLcRp2Tu**

dubitantes sic ostendere, maxime quidem omnia probabilia circa has 45b5
passiones. Si autem non, plura et principalissima. Si enim solvantur difficilia et derelinquantur probabilia, ostensum utique erit sufficienter.

CAPITULUM SECUNDUM

[2] Videtur utique continencia et perseveranda studiosorum et laudabilium esse, incontinencia autem et mollicies pravorum et vituperabi- 45bio
lium.

Et idem continens et permansivus in racione, et incontinens et egressivus a racione.

Et incontinens quidem sciens quoniam prava agit propter passionem, continens autem sciens quoniam prave concupiscende non sequitur propter racionem.

Et temperatum quidem continentem et perseverativum, talem autem 45bi5
hii quidem omnem temperatum, hii autem non ; et intemperatum incontinentem et incontinentem intemperatum confuse, hii autem alteros esse aiunt.

Prudentem autem quandoque quidem non aiunt contingere esse incontinentem, quandoque autem quosdam prudentes existentes et deynos incontinentes esse.

Adhuc incontinentes *quidem* dicuntur et ire et honoris et lucri. Que 45b2o
quidem igitur dicuntur, hec sunt.

[3] Dubitabit autem utique aliquis qualiter existimans recte incontinens est quis. Scientem quidem igitur non aiunt quidam possibile esse. Durum enim sciencia existente ut existimabat Socrates, aliud *quidem* imperare et trahere ipsum quemadmodum servum. Socrates quidem enim totaliter pugnabat ad racionem, ut non existente incontinencia. 45b25
Nullum enim existimantem operari prêter optimum, set propter ignoranciam. Iste quidem igitur sermo dubitat *de* apparentibus manifeste,

N'bP2MbLW 15 hii (oí *cett.*)] **oré IMP, corr.Pb** alteros] **erepens corr.Nb, Mb**

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 10) : **Rpl&=LcPw Rplb=AjSh Rp3=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rp*=CfTu** 3 derelinquantur] assumantur L2 sufficit **Rpn** 4 C. II **Rt** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 10 quoniam] quam **RfYü1** 15 hii] quandoque (quando **Rf1**) **L2** alteros] aliter **L2**(alterum **Kv**) 16 aiunt] autem **Rplb** 19 deinos **RfKvRt** ; devinos **Yt** ; dyenos **Vk** 20 quidem ***om.*** L2(esse **Yt)Rt** 23 quidam] quidem **RfYtYü** 24 ut ***om. Rpl&*** quid **L\-Yt)Rt** 28 dubitabat **Rp3** de ***om. L2Rt***

et *optimum* querere circa passionem, si propter ignoranciam, quis modus fit ignorancie.

45^3° Quoniam enim non existimat quidem incontinens existens *autem* in passione fieri, manifestum. Sunt autem quidam qui hec quidem concedunt, hec autem non.

Sciencia quidem enim nichil esse melius confitentur, nullum autem
45h35 operari prêter opinatum melius, non confitentur ; et propter hoc incontinentem aiunt non scienciam habentem imperari a voluptatibus, set opinionem.

Set tamen si quidem opinio et non sciencia, neque fortis suspicacio
46a! contratendens, set quieta quemadmodum in dubitantibus, venia ei quod est non manere in hiis ad concupiscendas fortes ; malicie autem non venia, neque aliorum nulli vituperabilium.

46a5 Prudencia ergo *contendente ; hoc* enim fortissimum ; set inconveniens ; erit enim idem simul prudens et incontinens. Dicet autem utique nullus, prudentis esse operari volentem pravissima. Cum hiis autem ostensum est prius, quoniam activus quidem prudens ; extremorum enim aliquis et alias habens virtutes.

46aio Adhuc si quidem in eo quod est concupiscendas habere fortes et pravas, continens, non erit temperatus continens, neque continens temperatus. Neque enim quod valde temperati, neque pravas habere. Set tamen oportet quidem. Si quidem enim bone concupiscende, pravus prohibens
46ai5 habitus non sequi. Quare continenda non omnis studiosa. Si autem infirme et non prave, nichil venerabile, neque si prave et infirme, nichil magnum.

Adhuc si omni opinioni permansivum facit continenda, prava, puta si et false ; et si ab omni opinione incontinencia egressivum, erit aliqua
46a2o studiosa incontinencia, puta Sophoclis Neoptolemus in Philoctete ; laudabilis enim non permanens quibus suasus est ab Ulixe propter tristari menciens.

Adhuc sophisticus sermo menciens dubitacio. Propter inopinabilia enim velle arguere ut sapientes sint cum *attingunt,* factus sillogismus

L2—RfKvYt Rt=Tp(YU) Rp(Pecia 10) : ***Rp^=LcPw Rp™=AjSh Rp³=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rp*=CfTu*** 1 optimum *(cf.* Oresme, p. 366 : tres bon)] operativum ***Rf1*** : oportunum ***Rf2YtRt*** -*l* fit] sit ***Tp*** : ***obsc. plerique codd.*** *(cf.* Oresme, p. 366 : ce peut estre) 3 quid (quod ***Kx) Rp2A*** autem] ante ***LPRtRpi*** 4 hec ***Tu*** : hoc ***Rf*** : h' *cett.* 5 hec ***Tp*** : hoc ***RfKv*** : h' *cett.* 14 contratendente ***L2RtRp2Tu*** hoc ***RfYiVk*** : h' *cett.* 15 idem ***om. Rp2i 2'***] sophodis ***RfYüJo*** : sophoculis ***?Yt*** philostete ***Yt*** : phyloctece ***Tp*** : philottete ***Lc*** : philoccete ***Pw*** : philoecete ***Rp^*** : philoctece ***Rp2*** : philocttece ***BqKx*** : philocitece ***VkRp**** 28 Ulixe] aulixe (a ***exp.) Kv*** : odisseo ***Rt (= Tp*** : vel odisseo ***marg. Yt2.t)*** 31 attingant ***L2Rt***

dubitacio fit ; ligata est enim mens cum manere non velit propter non placere conclusum, procedere autem non possit propter solvere non 46a25 habere sermonem.

Accidit autem ex quodam sermone inprudencia cum incontinencia virtus. Contraria enim operatur quorum opinatur propter incontinenciam ; opinatur autem bona mala esse et non oportere *opinari* ; quare bona et 46a3o non mala operabitur.

Adhuc in persuaderi operans et persequens delectabilia et eligens, melior utique videbitur eo qui non propter raciocinacionem, set propter incontinenciam. Sanabilior enim propter dissuaderi utique. Incontinens autem reus proverbio in quo aimus quando aqua suffocat *quidem* oportet 46a35 adhuc bibere. Si quidem enim persuasus esset que agit, dissuasus utique 46b1 quiesceret. Nunc autem non suasus nichil minus *talia* agit.

Adhuc si circa omnia incontinencia est et continencia, quis simpliciter incontinens ? Nullus enim omnes habet incontinencias ; aimus autem esse quosdam simpliciter. 4665

[4] *Dubitantes quid* igitur tales quedam accidunt ; horum autem hec quidem interimere oportet, hec autem relinquere. Solucio enim dubitacionis invencio est.

CAPITULUM TERCIUM

Primum quidem igitur intendendum utrum scientes vel non, et qualiter scientes. Deinde circa qualia continentem et incontinentem ponen- 46b10 dum. Dico autem utrum circa omnem delectacionem et tristiciam, vel circa quasdam segregatas. Et continentem et perseverativum, utrum idem vel alter est. Similiter autem et de aliis quecumque cognata speculacionis sunt huius. Est autem principium intencionis utrum continens et incontinens sunt in circa que vel in qualiter habentes differenciam. 46615 Dico autem utrum in circa hec esse solum incontinens vel non, *vel* in ut, vel non, set in ex ambobus. Deinde si circa omnia est incontinencia et

Jfbpb NbP2Mb £bOb 12 *suasus {celt.)} fiy neir€icrij.€vos pr.m.P2*

L2~RJKvYt Rt=Tp{Yü) Rp{Pecia 10) : ***Rp1a=LcPw Rp1b=AjSh Rp3=Kw{Jo) Rp2=BqKxVk Rp^—CfTu*** 2 potest L2 6 opinari] operari L2 ***RtLcRp*, rec.Kw*** 9 raciocinacionem] racionativum ***RfYt*** : racionem ***KvYü1*** ii aimus] canimus ***LdRp2*** quando] cum Pp3 quidem] quod ***IKv, Yt*** : quid ***RfRt*** 13 non suasus] *suasus ***Rt, pr.m.Rp3{svL&sus*** esset non ***Bq1*** alia 7?/ 17 Dubitantes] Dubitaciones ***L2Rt, corr.Rp3*** quidem ***L2{post*** igitur ***Kv)RtPwRp*** 20 Cap. III ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp {paragraphum tantum hab. L2)*** 24 circa ***om. Rp1b*** 28 vel2] set L2

continencia, vel non. Neque enim circa omnia est simpliciter incontinens,
40b2o set circa que intemperatus ; neque *enim* in ad hec simpliciter habere. Idem enim utique esset intemperancie. Set *eciam* sic habere. Hic quidem enim ducitur eligens, existimans semper oportere presens delectabile persequi, hic autem non existimat quidem, persequitur autem.

[5] De eo quidem igitur quod est opinionem veram set non scienciam
40b25 esse prefer quam incontinenter agunt, nichil differt ad racionem. Quidam enim opinancium non dubitant, set existimant certe scire. Si igitur propter quiete credere opinantes magis scientibus prêter opinionem *agunt,* nichil *differt* sciencia ab opinione. Quidam enim credunt nichil
46530 minus quibus opinantur, quam alteri quibus sciunt. Manifestat autem Eraclitus. Set quia dupliciter dicimus scire, et enim habens quidem non utens autem sciencia, et utens *detur* scire, *differt* habentem quidem non speculantem autem et Speculantem agere que non oportet agere ab eo quod est habentem et speculantem ; hoc enim videtur durum, set non
46535 si non speculans. Adhuc quia duo modi proposicionum *quibus oportet uti*
47ai habentem quidem utrasque nichil prohibet operari que prêter scienciam, utentem quidem universali, set non ea que secundum partem ; operabilia enim singularia.

Differt autem et universale ; hoc quidem enim in se ipso, hoc autem
47a5 in re est ; puta quoniam omni homini conferunt sicca, et quoniam iste homo vel quoniam siccum quod tale ; set si hoc tale, vel non habet vel non operatur. Secundum utique hos *differt* modos inpossibile tantum ut videatur sic quidem scire nichil inconveniens, aliter autem admirabile.

47aio Adhuc habere scienciam secundum alium modum a nunc dictis, existit hominibus. In habere quidem enim non *in* uti autem differentem vide-

Jfbpb **KjiP2MfLbOb** 14-15 ab eo — speculantem (rov **exovra Kal 0eaipovvra KbPbP2Mb**)[**rov €xovt °s xol deoipovvTos LPO*** : **om.**

L2=RfKvYt Rt = Tp(Yu) Rp(Pecia 10) : **Rp^=LcPw Rp^=AjSh Rp2=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rp*—CfTu** 1 enim] tantum Kp2 2 enim cm. **L2Rt** 3 Idem — habere **om. Rp**110 eciam] in **L2Rt** 4 dicitur **Rf-K^Lc2** 7 prefer] propter **L2** 9 scientibus + quam **Rp**1^ 10 agent **L2Rt** differret **Rf** : differet **Rt** 12 heraclitus **Rt** : eracticus **RF'** habemus **Rp**1b 13 detur] dicitur **L2RtPw, rec.Kw** differret **Rf**1 : differet **Rt** habentem] hoc habentem **L2** 14 autem et speculantem **om. Rp**4 speculantem2] hoc speculantem L2 14-15 ab eo quod est om. L2 16 quibus oportet uti om. **L2Rt** 18 utentem] mentem **Rp**1b 21 et **om. Rp2(-Vk** : quoniam iste homo om. **Kx)** 22 quod] hoc **L2** 23 differret **Rf** : differet **Kv** : **obsc. Rt** tantum] tamen **Rp**>** : quantum **L2** 24 ut videatur] quare videri **L2** 27 enim **om. L2Rt** in2 **om. YtAj**1 autem **om. Rp**2 i

mus habitum. Quare et habere *aliqualiter* non habere, puta dormientem et *inctniam-* pacientem et vinolentum. Set tamen sic disponuntur, in passionibus existentes. Ire enim et concupiscencie venereorum et quedam talium, manifeste et corpus transmutant. Quibusdam autem et insanias faciunt. Manifestum igitur quoniam similiter habere dicendum, incontinentes hiis. 47ai5

Dicere autem sermones eos *quia* sciencia, nullum signum ; et enim in passionibus hiis existentes demonstraciones et verba dicunt Empedodis. Et primum discentes, complectuntur quidem sermones, sciunt *autem.* Oportet enim connasci ; hoc autem tempore indiget. Quare quemadmodum simulantes, sic existimandum dicere et incontinentes. *473.20*

Adhuc autem et sic naturaliter utique aliquis respiciet causam ; hec quidem enim universalis opinio, altera autem de singularibus est, quorum sensus iam proprius. Cum autem una fiat ex ipsis, necessarium conclusum hic quidem dicere animam, in factivis autem operari confestim ; puta si omne dulce gustare oportet, hoc autem dulce ut *vinum aut* aliquod singularium, necessarium potentem et non prohibitum simul hoc et operari. 47a25 47a3o

Quando quidem igitur universalis insit prohibens gustare, hec autem quoniam omne dulce delectabile, hoc autem dulce, hec operatur, forte autem concupiscenda inexistente, hec quidem *dicitur* fugere hoc, concupiscenda autem ducit. Movere enim unamquamque potest particularum. Quare accidit a racione aliqualiter et opinione *incontinentes* 47a35 47b!

XbPb **NbP2M6** *LPCF3* 7 signum] + *τον* **evepydv Kara rr¡v €7Tiar-qp.7]v L^Ob** 19 insit {¿vfj 7<bLbOb)] **evfj ·:j N^P2M6** : **èv fi Pb** 21 concupiscencia inexistente (? **€7Ti0vp,ía** èvovai?)] **€TTtdvp,ía evovaa codd.**

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp{Pecia 10) : ***Rp1&—LcPw Rpíb=AjSh Rp3=Kw(Jo) Rp2=BqKxVk Rp*=CfTu*** 1 aliqualiter] aliqualiter et ***Rt, corr.Rp3*** : qualiter et ***Kv*** : qualiter ***RfYt*** : et ***Rp****

L2=RfKvYt Rt=Tp{Yü) Rp(Pecia 11) : ***Rp^=BqKx Rp^=LcVk Rp3==Kw(Jo) Rp*=CfTu Rp2=AjPwSh*** *1* dormientém ***Incipit 1Ia pecia in Rp*** 2 et inaniam pacientem] et **maniam** pacientem Jîi(maniam ***hab. etiam Bq2Lc2 Pw2)*** : ***om. L2*** 4 autem] sunt ***Rp2{-Pw)*** 7 quia] qui a L2(quia a ***Rf)Rt, rec.Kw*** signum -f- eius quod est operari secundum scienciam L2 9 autem] + nequaquam ***L2Rp*Rp2, rec.Kw*** : **+ nondum** ***Rt{= Tp, Rem. 863, marg. Le2, marg. Rotom. I 39)*** 12 sic] hic ***L2Rp2, rec.Kw*** 14 fiat] fieret Rplb : fiet ***Rp**** 15 hic] hiis ***Rt*** : ubi L2(uti ***Yt)*** **16** vinum aut {*cf.* Oresme, **p.** 373 : vin ou)] vinum ut ***Aj*** : vinum ***YtYü*** : unum ***R2{-Yt)Rt*** ***17*** et2 ***om. L2 19*** quidem igitur] igitur hec quidem ***RfKv*** : quidem igitur hec ***YtRp2{-Aj)*** insit] in qua ***L2Rp2*** : sit Jïp4(sint ***Cf)*** 20 hec + **autem** ***Rt(= Tp, s.l.Yt2)*** 21 forte] si forte ***L2Aj*** inexistente] maxime ***Tu*** : insit ***L2Rp2*** dicitur] dicere ***pr.m.Rp3*** : dicit L2(habet ***Rf)RtRpY]i, corr.Rp3, Rp**** 23 incontinenter ***L2RtRp^Rp*Rp2***

agere. Non contrarie autem secundum se ipsam, set secundum accidens, concupiscenda enim contraria, set non opinio recte racioni. Quare et propter hoc bestias non incontinentes, quoniam non habent universalem
4765 opinionem, set singularium fantasiam et memoriam.

Qualiter autem solvitur ignorancia *et* rursus fit sciens incontinens, eadem racio que et de vinolento et dormiente et non propria *huiusmodi* passionis, quam oportet a phisiologis audire.

Quia autem ultima proposicio et opinio sensibilis et principalis accio-
47bio num, hanc vel non habet in passione ens, vel sic habet ut non erat in habere scire, set dicere, quemadmodum vinolentus que Empedoclis, et propter non universale neque scientificum, similiter esse videri extremum terminum universalium, et videtur quod querebat Socrates acci-
47bi5 dere. Non enim principaliter esse visa sciencia presente fit passio, neque ipsa attrahitur propter passionem, set sensibili. De eo quidem igitur quod est scientem vel non, et qualiter scientem contingit incontinenter operari, tanta dicta sint.

CAPITULUM QUARTUM

47b2o [6] Utrum autem est aliquis incontinens simpliciter, vel omnes secundum partem, et si est, circa qualia est dicendum, deinceps. Quoniam quidem igitur circa delectaciones et tristicias sunt et continentes et perseverantes et incontinentes et molles, manifestum. Quia autem sunt hec quidem necessaria faciendum delectacionem, hec autem eligibilia
47b25 quidem secundum se ipsa, habencia autem superhabundanciam, necessaria quidem *sunt* corporalia, dico autem talia et que circa cibum et Venereorum oportunitatem et talia corporalium circa que intemperanciam

Kbpb ***ppip2Mb lAOrj*** 12 universalium ***(rwv naBohov*** 7fbPb)] ***tôt KaSóXov***

L2=RfKvYt Rt Tp(Yil) Rp(Pecia 11) : ***Rp^=BqKx Rp™=LcVk Rp2=Kw(Jo) Rpi=CfTu Rp2=A]PwSh*** 3 incontinentes ***RtRp1, pr.m.Rp2*** ; incontinenter agere ***L2*** : agere incontinenter ***Cf*** : contingit incontinenter agere ***Tu, corr.Rp2*** : contingit incontinenter ***AjPw*** : incontinenter ***Sh*** 6 huius ***L2RtKx*** 7 a physiologis ***KvKxVk*** : a physyologis ***Tp*** : amphisiologis ***Lc1*** n extremum terminum universalium] universali extremum terminum LzRpz(universaliter ***Yt*** : ***et pro*** universali ***Sh)*** universalium extremum terminum ***Rt*** 13 fit passio presente scientia esse visa principaliter ***tr. Tp*** 14 sensibilis ***Kv*** 16 sunt ***IATu*** ***17*** C. quartum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. L2)*** 18 aliquis est ***tr. Rt(=TpYü)*** : est ***om. Yt*** 24 sunt ***om. L2Rt*** cibos ***Rt*** 25 oportunitatem (*cf.* Oresme, p. 376 : oportunité)] usum ***L2Rp2***

posuimus et temperantiam. Necessaria *quidem enim,* eligibilia autem secundum se ipsa, dico autem puta victoriam, honorem, divicias et talia 47b30
bonorum et delectabilium ; eos quidem igitur qui ad hec prêter rectam racionem superexcellunt eam que in ipsis simpliciter quidem non dicimus incontinentes, apponentes autem pecuniarum incontinentes et lucri et honoris et ire, simpliciter autem non, ut alteros et secundum similitudinem dictos, quemadmodum homo qui Olimpia vicit ; illi *autem* commu- 47b35
nis ratio a propria parum differebat, set tamen altera erat. Signum 48a1
autem. Incontinentia quidem enim vituperatur, non ut peccatum solum, set et ut malitia quedam vel simpliciter existens, vel secundum quandam partem ; horum autem nullus.

Eorum autem *que* circa corporales voluptates, circa quas dicimus tempe- 48a5
ratum et intemperatum, vel qui non eligendo in non eligere delectabilium persequens superhabundancias et tristium fugiens, esuriei et sitis et caloris et frigoris et omnia que circa tactum et gustum, *si* prêter electionem et intellectum, incontinens dicitur, non secundum appositionem 48a10
quoniam circa hec, quemadmodum ire, set simpliciter solum. Signum autem. Et enim molles dicuntur circa has, circa illarum autem nullam.

Et propter hoc in idem incontinentem et intemperatum ponimus et continentem et temperatum, set non illorum nullum, propter circa eas- 48b15
dem aliqualiter voluptates et tristicias esse ; hii sunt quidem circa hec, set non similiter sunt, set hii quidem eligunt, hii autem non eligunt. Propter quod magis intemperatum utique *dicimus,* quoniam neque concupiscens vel quiete persequitur superhabundancias et fugit moderatas tristicias, quam hunc qui propter concupiscere valde. Quid enim utique ille 48b20
faceret, si adesset concupiscenda *iuvenis* et circa necessariorum indigendas tristitia fortis ?

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(PeciaH): Rp1&=BqKx Rp^{Vo}=LcVk Rp^{3}=Kw(Jo) Rp*=CJTu Rp2=AjPwSh 1 quidem enim Rp1,3(enim ow. Lc1 : non ***ante*** Necessaria ***add. rec.Kw)*** autem quidem non ***Yt*** : quidem autem non L2(-***Yt)*** ; quidem non ***RtRpiRpi*** 3 eos] ens Kpla 5 pecuniarum] hoc pecuniarum L2 7 vicit] vincit ***Kv, corr.Rp^{3}*** : dicit ***pr.m.Rp^{3}*** autem] enim ***L2Rt*** 12 que] qui ***L2(-Yt)Rt*** 13 vel qui non eligendo ***om. L2RtRpi(hoc*** non est in alia translatione ***add. s.l. Pw2)*** 15 si] set ***LPRtVkRpVPw*** : set si ***Rp2(-Pw)*** 18 dicuntur + sermones ***(exp.) Tp*** circa illarum] de illis ***L2Rp2*** : ***om. Rt*** nullam] secundum nullam ***Tp1*** : secundum illam ***Tp2(J)*** 23 dicemus ***L2Rt*** 25 hunc] ***an*** habent ***Rp*** ? (habent hii ***Vk*** : hunc ***marg. Bq2)*** 26 iuvenilis ***L2Rt Rp1bRp4***

CAPITULUM QUINTUM

Quia autem concupiscentiarum et delectationum hee quidem sunt genere bonorum et studiosorum, delectabilium *autem* quedam natura eligibilia, quedam autem contraria horum, quedam autem intermedia,
48325 quemadmodum divisimus prius, puta pecunie et lucrum et victoria et honor, ad omnia autem et talia et intermedia non in pati et concupiscere et amare vituperantur, set in aliqualiter et superhabundare. Propter quod quanti quidem prêter racionem vel dominantur vel persequntur eorum
48330 que natura aliquid pulcrorum et *bonum,* puta circa honorem et magis quam oportet studentes *veluti* circa filios et parentes. Et enim hec bonorum et laudantur qui circa hec student ; set tamen est quedam superhabundancia et in hiis si quis quemadmodum Niobe rebellet et ad deos, vel
48bi quemadmodum Satyrus philopator cognominatus circa patrem ; valde enim videbatur desipere.

Malicia quidem igitur nulla circa hec est, propter id quod dictum est, quoniam natura eligibilium unumquodque est propter se ipsum, prave autem et fugiende sunt ipsorum superhabundancie. Similiter autem
48b5 neque incontinencia. Incontinencia enim non solum fugiendum, set et vituperabilium est. Propter similitudinem autem passionis apponentes ad incontinenciam circa unumquodque dicunt, puta malum medicum et malum ypocritam, quem simpliciter *utique non* dicerent malum ; quemadmodum igitur neque hic propter non maliciam esse unamquamque
48bio ipsarum, set Aoe in secundum analogum similem, sic videlicet et illic existimandum solam incontinenciam et continenciam esse que est circa eadem temperancie et intemperancie. Circa iram autem secundum similitudinem dicimus ; propter quod et apponentes incontinentem ire, quemadmodum honoris et lucri *animus.*

AbPb NbP27Ub 7_bOb 8 dominantur *(Kparovprac eett.)] ¿Kparovvrai.*

L?=RfKvYl Rt=TplYil) Rp(Pecia 11) : ***Rp*=BqKx Rpn=LcVk Rps=Kw(Jo) Rpi=CfTu Rp2—AjPwSh*** 1 ***C.VRt*** : ***om.*** *cett.,* ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRptjiaragraphum tantum hab.*** L2) 3 autem] enim ***L2Rt*** 8 dominantur] detinentur ***L2RtRp2*** corr.Pp3(deterioretur ***Jo)*** 9 pulchrorum ***Kv Rp3*** : pulcrumFw bonorum ***L2Rt, corr.Rp3*** 10 veluti] ***velL2Rt*** 12 Niobe] in orbe ***Kv'Kx*** : inob ***Aj*** : more ***Yt, pr.m.Rp3*** : mole corr.jRp3(molle ***Jo)*** vel ***om. Rp3*** 13 satirus ***L2RtPw(-thi- Rf)*** phylopator ***KvRtVk*** : philosophator ? ***Rf*** 15 id ***om. L2Lc*** 19 apponentes + autem ***Rt*** 21 utique non similiter malum dicerent ***Rf*** : simpliciter non utique malum dicerent ***Kv*** : simpliciter non utique dicerent malum ***Yt*** : simpliciter malum utique dicerent ***Tp*** 22 igitur ***om. L2*** 23 hoc in] hic in ***Cf*** : in ***L2(-Yt)Rt*** : ***om. YtYüTu*** sic] sicut ***Rp3*** 27 aimus ***L2RtRpiAj***

Quia autem sunt quedam quidem delectabilia natura, et horum hec 48bi5
quidem simpliciter, hec autem secundum genera et animalium et hominum, hec autem non sunt, set hec quidem propter orbitates, hec autem propter consuetudines fiunt, hec autem propter perniciosas naturas, est et circa horum singula similes videre habitus. Dico autem bestiales, puta *esse* hominem *quem* dicunt pregnantes rescindentem pueros devorare, vel 48b2o
qualibet bestialitate gaudere aiunt quosdam *silvestrum* circa Pontum, hos quidem crudis, hos autem hominum carnibus, hos autem pueros commodare ad invicem in convivium, vel circa *Phalarii* dictum. Hii quidem bestiales, hii autem propter egritudines fiunt et maniam quibusdam, quem- 48b25
admodum matrem sacrificans et comedens, et conservi epar. Hii autem egritudinales vel ex consuetudine, puta pilorum evulsiones et unguium *torsiones.*

Adhuc autem carbonum et terre. Cum hiis autem que venereorum masculis. Hiis quidem enim natura, hiis autem ex consuetudine accidunt, 48b3o
puta assuefactis ex pueris. Quantis quidem igitur natura causa, hoc utique nullus diceret incontinentes, quemadmodum neque mulieres quoniam non ducunt set ducuntur. Similiter autem et egrotative habentibus propter consuetudinem.

Habere quidem igitur singula horum extra terminos est malicie, quem- 49a!
admodum et bestialitas ; habentem autem superare vel superari, non simpliciter incontinencia, set que secundum similitudinem, quemadmodum et circa iras habentem hunc modum passionis, incontinentem autem non simpliciter dicendum. Omnis enim superhabundans malicia et insipiencia et timiditas et intemperancia et crudelitas, hee quidem bestia- 49as
les, hee autem egritudinales sunt. Hic quidem enim natura talis qualis timere omnia et si sonum faciat mus, secundum bestialem timiditatem timidus ; hic autem *iniuste* catulum timuit propter egritudinem.

K*Pb N*P2M'* LPO0 5 similes (TrapaTrA^ctas *cett.)"} -g Iojs M'0*

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yii) Rp(Pecia 11) : ***Rp^=BqKx Rp^=LcVk Rp3=Kw(Jo) Rp*=CfTu Rpz=AjPwSh*** 2 ***et1 om. L2*** 3 orbitates] passiones ***L2Aj*** : orbitates passiones ***Rp2(-Aj)*** 5 similes] proxime ***L2*** 6 esse] eam ***KvRtRp**** : eum ***RfYt*** quem] quam ***KvRtRp4*** 7 qualibet] qualibus ***KvRtRp4*** : quali ***Pw*** bestialitate] bestiale ***Lc*** : ***om. L2RtRp4, dei. corr.Rp2*** silvestrium ***L2Rt*** 8 commodare] + vel comedere ***Rp^ante*** commodare ***Lc, pro c. Vk)*** 9 vel] quod ***Rp2(-Pw)*** phalarii ***VkRp3Pw*** : phalarim ***LPRtTu*** : phalaricri ? ***Cf*** : phalaru ***vel*** -rii ***Rpla*** : phalarurii ***Lc*** : phalarum ***Rp2(-Pw)*** 10 maniam] inaniam ***BqlAj, corr.Rp3*** : in //// ***Tu1,*** inmaniam ***Tu2*** : in a ***(exp.)*** innaiam ***Cf*** 13 torsiones] corrosiones ***L2Rt*** 16 itaque ***Rp3*** 18 habentibus + et ***corr.Rp3*** 22 simpliciter] simplex Rt 24 non] neque L2 25 et2 ***om.Rp2(-Sh)*** 28 iniuste catulum] mustelam (mustella ***Yt) L2Rt, corr.Rp3*** timuit ***om. pr.m.Rp3***

49aio Et *insipiendum* hii quidem ex natura irracionales et solum sensu viventes bestiales, quemadmodum quedam genera longe barbarorum, hii autem propter egritudines, puta *epylenticas* vel manias egritudinales. Horum autem est quidem habere quedam quandoque, non superari autem. Dico autem puta si Phalaris tenuit concupiscens puerum come- 5
49ai5 dere, vel ad venereorum inconvenientem delectacionem. Est autem et superari, non solum habere quemadmodum et malicia que quidem secundum hominem simpliciter dicitur malicia. Que autem secundum apposicionem quoniam bestialis vel egritudinalis, simpliciter autem non, secundum eundem modum videlicet et incontinencia est, hec quidem bestialis, 10
49a2O hec autem egritudinalis, simpliciter autem que secundum humanam intemperantiam *solum*.

[7] Quoniam *quidem* incontinencia et continencia est solum circa que intemperancia et temperanda, et quoniam circa alia est alia species incontinencie dicta secundum methaphoram et non simpliciter, mani- 15
festum.

CAPITULUM SEXTUM

Quoniam autem et minus turpis incontinentia que ire quam que
49a25 concupiscenciarum, speculabimur.

Videtur enim ira *audire* secundum quid racionem, obaudire autem, 20
quemadmodum veloces ministrorum, puta *autem* audire omne dictum excurrunt, deinde peccant in actione ; et canes ante intendere si amicus,
49ajo si solum sonitum faciat, latrant ; sic ira propter caliditatem et velocitatem nature audiens quidem, non preceptum autem audiens, movet ad punitionem. Racio quidem enim vel fantasia quoniam iniuria vel contemptus, 25
manifestavit, hec autem quemadmodum sillogizans quoniam oportet talem oppugnare irascitur confestim ; concupiscencia autem si solum

18 Quoniam autem et (on Sè Kal)] *koi ori Kal Pz* : *Kai on Mb*

L*=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Pecia 11) : ***Rp1*=BqKx Rp1b=LcVk Rp3=Kw(Jo) Rp*=CfTu Rp2=AjPwSh*** 1 insipienter ***Rf*** : insipientum ***Rt*** 3 epilempticas ***RfRtVkRpiRp2(-Pw)*** : epilenticas ***KvYtLc*** manias] inanias ***Rp3Rp2(-SA)*** 12 intemperantia ***Kv*** : temperandam ***Rf*** sola ***L2Rt*** 13 quidem] -|- igitur L2 : + igitur et Rí 15 methaforam ***RfYt*** : metaphoram Kw manifestum ***om. Bq1, pr.m.Rp3*** 17 C. VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp^praeter BqRp3 ; paragraphum tantum hab. L2*** 18 autem ***om. L2*** 20 audire] -f- quidem ***L2(-Kv)RtRpi*** : + et ***Kv*** : 4- quam ^(secundum— obaudire ***om. Aj)*** 21 autem] ante ***L2(-Kv1)RtRp1bRpi(=CfTu2*** : non ***Tu1)***, ***rec.Kw*** 25 phantasia Rp3

dicat quoniam delectabile racio vel sensus, movet ad fruicionem ; quare ira quidem consequitur *racionem* aliqualiter, concupiscencia autem non. 49b!
Turpior igitur. Incontinens quidem enim ire a racione aliqualiter vincitur. Qui autem concupiscende et non a racione.

Adhuc naturalibus magis veniam consequi *apparentibus,* quia et concupiscendis talibus magis quante communes omnibus et in quantum com- 4^5
munes. Ira autem naturalius et difficultas concupiscendis hiis que superhabundancie et non necessariis ; quemadmodum respondens, quoniam patrem percutit. Et enim iste dixit eum qui sui ipsius et ille, eum qui superius ; et puerum ostendens, et iste me dixit, cum vir fiat ; connatum enim 4gbio
nobis ; et tractus a filio quiescere iussit apud hostia ; et enim ipse trahere patrem usque huc.

Adhuc iniustiores magis insidiantes. Iracundus quidem igitur non insidiator, neque ira, set manifestus. Concupiscencia autem quemadmo- 49bi5
dum Venerem aiunt. Dolose enim Cyprigene, et variam corrigiam. *Et* Homerus. *Decepcioque* furata est intellectum spisse sapientis. Quare si quidem iniustior et turpior incontinencia hec ea que circa iram est, et simpliciter incontinencia et malicia aliqualiter.

Adhuc nullus iniuriatur tristatus ; *que* autem ira facit omnis, facit 49b2o
tristatus. Iniurians autem, cum delectacione. Si igitur quibus irasci maxime iustum, hec autem *iniusticia* et incontinencia que propter concupiscendam. Non enim est in ira iniuria.

Quod quidem igitur turpior que circa concupiscendas incontinencia ea que circa iram, et quoniam est continenda et incontinencia circa 49b25
concupiscendas et delectaciones corporales, manifestum.

(CAPITULUM SEPTIMUM>

Ipsarum autem harum differendas assumendum. Quemadmodum erum dictum est secundum principia, hee quidem humane sunt et natu-

L*=RfKvYt Rt=Tp{Yu) Rp{Pecia 11) : ***Rp^=BqKx Rplb=LcVk Rp}=Kw{Jo) Rp*=-CfTu Rp*=AjPwSh*** 3 aliqualiter -fi statim ***{exp.) Lc*** 5 apparentibus (apa- ***Rp}Aj)*** : appetitibus (ape-2?/) ***L2{-Yt)RtLcRp4*** : appentibus ***Yt1***, appetentibus ***Yt**** 10 ille ***RfRt*** cognatum ***L*RtKxAj*** : conatum ***Rp9 Rp*{-Aj)*** 15 ciprigine ***RfYt'.*** ciprigene ***KvRtVkRp^*** Et ***om. L*Rt*** 16 Decepcioque] decepcio que ***L2RtRplbRpi*** intellectum] nullum ***Rp{-LcTu*** : intellectum nullum ***Aj*** : intellectum ***rec.Kw)*** 18 simpliciter -f- est ***Rt{=TpYü)*** 19 que] qui La(-Æv)Bi(que — tristatus ***om. Kx)*** ***ante*** omnis ***interp. Pw*** ; ***post*** omnis ***KvBqVkTu{cf.*** Oresme, p. 385 : mais chascun qui fait aucune chose par ire, il le fait avecques tristece) ; ***nec ante nec post*** omnis ***interp. cett.*** 21 iniustitia] iniustiora L2(iustiora ***Rf^RtRp^Rp^Sh*** 26 C. quintum (!) ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp{praeter AjPw ; paragraphum tantum hab.*** L2)

rales et genere et magnitudine, hee autem bestiales, hee autem orbitates et passiones et egritudines.

49b30 Harum autem circa primas temperancia et intemperancia est solum. Propter quod et bestias neque temperatas neque intemperatas dicimus, set vel secundum methaphoram et si aliquo *totaliter* ad aliud differt genus animalium contumelia et sinomoria et in omnivorax esse. Non enim habet eleccionem neque raciocinacionem, set discessit a natura 49^35 quemadmodum insanientes hominum.

5oai Minus autem bestialitas malicia, terribilius autem. Non enim corruptum est optimum quemadmodum in homine, set corruptum est et non habet. Simile autem igitur quemadmodum inanimatum comparare ad animatum, utrum peius. Innocencior enim pravitas semper que non 5035 habentis principium. Intellectus autem principium. Simile igitur comparare iniusticiam ad hominem iniustum ; est enim ut utrumque peius. Decies milies plura enim utique mala faciet homo malus bestia.

CAPITULUM OCTAVUM

[8] Circa eas autem que per tactum et gustum delectaciones et tris-5oaio ticias et concupiscendas et fugas, circa quas et intemperancia et temperancia determinata est prius, est quidem sic habere ut vinci et quibus multi meliores, est autem superare et quibus multi minores. Horum autem hic quidem circa delectaciones *incontinentes,* hic autem continens, hic 5oai5 autem circa tristicias mollis, hic autem perseverans ; intermedium *et* plurium habitus, et si inclinant magis ad deteriores. Quia autem quedam delectacionum necessarie sunt, hee autem non et usque ad *quem,* superhabundancie autem non neque defectus, similiter autem et circa concupiscendas habet et tristicias. Superhabundancias quidem persequens 5oa2o delectacionum, vel secundum superhabundancias, vel propter eleccionem

Xtopb £b0b 6 sinomoria *(KbPbLbOb)) oiva^pia NbP2M*b

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp^Pecia 11)Rp14=BqKx Rp1b=LcVk Rp3=Kw(Jo) Rp4=CfTu Rp2=AjPwSh 1 orbitates *RtRp*1b, *primo corr.Rp3* : orbitantes *Rp*13, *pr.m.Rp3, Rp2* : *om. L2Rp4, dei. secundo corr.Rp3(om. Jo)* 2 et passiones] et propter passiones *Kv* : passiones *Cf* : *om. Rt* 5 methaforam *Kv* : metaphoram Pt aliqua *L2RtRp4* totaliter + aliud (aliquid *Rf) L2RtRp*1b, *corr.Rp3, Rp4* 6 sinamoria (-nia *Kv1) L2, corr.Rp3*[f si continencia *exp.* memoria *Jo)* 16 C. octavum *Rt* : *om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. L2)* 21 hic!] hii *Pw* incontinentes] -nens *L2Rt Rp*1b, *corr.Rp3, Rp2(-Pw)* 22 et] autem *L2Rt* 23 quidam *Rp(-KxTu)* 24 quem] quid *L2Rt, rec.Kw*

et propter ipsas et nichil propter alterum adveniens, intemperatus. Necessarium enim hunc non esse penitentem ; quare insanabilis. Deficiens autem oppositus. Medius autem temperatus. Similiter autem et fugiens corporales tristicias non propter vinci, set propter eleccionem.

5 Non eligencium autem hic quidem ducitur propter delectacionem, 5oa25
hic autem propter fugere tristiciam que a concupiscencia ; quare differunt ad invicem.

Omni autem utique videbitur deterior esse si quis non concupiscens vel quiete operatur *quid* turpe quam si vehementer concupiscens. Et si
io non iratus percutit, quam si iratus. Quid enim utique faceret in passione 5oa3o
existens ? Propter quod intemperatus deterior incontinente. Dictorum utique hoc quidem molliciei species magis, hic autem intemperatus ; opponitur autem incontinenti quidem continens, molli autem perseverativus. Perseverare quidem enim est in eo quod est contratenere. Con-
15 tinencia autem in eo quod est superare, quemadmodum et non vinci 5oa35
eius quod est vincere. Propter quod et eligibilius continenda perseverancia est. Deficiens autem ad que multi et contratendunt et possunt, ¿obi
iste mollis et delicatus. Et enim delicia mollicies quedam est. Qui trahit vestimentum ut non laboret *secundum* eam que *elevare* tristiciam, et
20 imitans laborantem non existimatur miser esse, misero similis existens. ¿ob¿
Similiter autem habet et circa continenciam et incontinenciam. Non enim si quis a fortibus et superexcellentibus delectacionibus vincitur vel tristiciis, admirabile, set condonabile si contratendens, quemadmodum Theodecti *Philocletes* a vipera percussus vel a Karkino in Alope Kerkyon ; ¿obio
25 et quemadmodum continere temptantes risum, repente effundunt, quale coaccidit Xenophanto. Set *et* si quis ad quas multi possunt abstinere, ab hiis *vincitur,* non potest *contendere,* non propter naturam generis, vel

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Peciall): Rp1*~BqKx Rp1b=LcVk Rp3=Kw{Jo) Rp*=CfTu Rp2=AjPwSh 1 propter2 ***om. L2*** 2 hunc] habens ***Rp1tRps*** 6 differt £a(-Yi)Ri : distraunt ? ***Bq*** 8 Omni] Omnino ***L2Rt Rp*** : omnis ***corr.Rp2*** : omnium ***Kx*** : omni ***vel*** omnium ***obsc. cett.*** g aliquid L2 (aliquod ***Yt)*** : ad ***Rt*** 12 molliciei] malicie L2 hic autem intemperatus] Intemperatus autem opponitur temperato ***L2Pw*** : Intemperatus ***Sh*** : hic autem. Intemperatus opponitur temperato ***Rp*** 14 contratenere] detinere L2 : contratendere ***Rp'*** 16 eius quod est] in L2 ig secundum ***om. L2*** elevare] allevare ***RfYü*** : alevare ***Tp*** : in levare ***KvYt*** 23 condonabilis ***L2*** 24 theodocti L2 : theodecreti ***Bq*** : theodesti ***Cf*** theodacti ***Aj*** philocteres ***Rf*** : philocthetes Aw1(philocletes ***Kv2***) : philoceces ***Yt*** : phyloctetes ***Rt*** : phylocletes ***Vk*** karbino ***Rf*** : kaikino ***Yt*** : karkyno ***RtKxRp1b*** : kakirno ***Tu*** kerkion ***RfKvLc Rp*Rp2(-Sh)*** : kaikion ***Yt*** 26 eo accidit ***Rp2*** zenephante ***Rf*** : yenophanto ***Yt*** : ***an*** renophanto ***BqrLcrCfRp2*** ? et ***om. L2RtRp*** 0.7 vincitur -f- et ***T2Rt*** contratendere ***LiitçKv)RtRp*** non] nisi ***corr. rec.Kw***

propter egritudinem, puta in Scitarum regibus mollicies propter genus,
5obi5 et ut femininum ad masculinum distat.

CAPITULUM NONUM

Videtur autem et lusivus intemperatus esse, est autem mollis. Lusus enim remissio est, si quidem igitur quies ; ad hanc autem superhabundancium *est lusivus.* Incontinencie autem hoc quidem prevolacio, hoc
5ob2o autem debilitas. Hii quidem enim consiliantes non inmanent quibus consiliati sunt propter passionem, hii autem propter non consiliari ducuntur a passione. Quidam enim quemadmodum pretitillantes non titillantur, sic et presencientes et prescientes et presuscitantes se ipsos et raciocinacionem, non vincuntur a passione, neque si delectabilis sit neque
5ob25 si tristis.

Maxime autem accuti et melancolici secundum *effrenatam* incontinenciam sunt incontinentes. Hii quidem enim propter velocitatem, hii autem propter vehemenciam non expectant racionem, propter sequentes esse fantasie.

(CAPITULUM DECIMUM>

[9] Est autem intemperatus quidem, quemadmodum dictum est, non
5ob3o penitivus ; inmanet enim eleccioni. Incontinens autem penitivus omnis. Propter quod non quemadmodum dubitavimus, sic et habet. *Sic igitur* hic quidem insanabilis, hic autem sanabilis.

KbPb ***NbP2Mb*** 9 pretitillantes ***(irpoyapyahtaavres K^F^N^O^)] Trpoyapya Xiadévr Cs P2MbLb***

L2=RfKvYt Rt=Tp(Yü) Rp(Peciall): Rp*=BqKx Rplb=LcVk Rp3=Kw(Jo) Rp*=CfTu Rp2=AjPwSh 2 distat] constitit ***L2Rpi***, consistit ***Rt***, *corr.* ***Rp3*** 3 C. nonum ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 5 superhabundanciam ***YtKxYTuPw2*** 6 lusivus est ***L2Rt*** prevolacio] irrefrenacio ***L2*** : prevolacio vel precipicium ***Rt*** 8 consiliari non *tr.* ***L2Rp*** 9 pretitillati ***L2*** : princillaces Hp1(printicillaces ***Vk2***), ***pr.m.Rp3***, ***Pw1*** : primillantes ***Cf1*** : privolantes ***Rp2 (-Pw)*** : particulantes ***Jo*** non] neque ***Yt*** 10-11 et raciocinacionem] ad raciocinacionem ***Rf*** : raciocinacione ***Yt*** 12 ***siom.RfRt*** 13 acuti ***L2(-Rf)RtRplbRp*Pw*** effrenatam ***Bq2***, ***corr.Rp3***, ***Cf2*** : irrefrenatam ***L2*** : inrefrenatam ***Rt*** : irefrenatam ***Aj*** : irrenatam ***Sh*** : effrenativa Hpla, ***pr.m.Rp3***, Pz^1(effrenativam ***Pw2***) : estrenatam ***Lc*** : estimatam ***Cf1*** : effrenativa ***vel*** effrenatam ***obsc. VkTu*** 17 Capitulum decimum ***om.*** *codd.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. Rp(paragraphum tantum hab. L2Rt)*** 18-19 non penitivus] inpenitivus ***Rp3*** : in penitivis ***Pw*** 20 Sic] Set ***L2(-Kv)Rt*** igitur ***om. L2Rt***

Assimulatur autem malicia *egritudini* velud *ydropi* et *pthisi.* Incontinencia autem *epilenticis.* Hec quidem enim continua, hec autem non continua malicia.

Et omnino autem alterum genus incontinencie et malicie. Malicia 50535
quidem enim latet. Incontinencia autem non latet.

Ipsorum autem horum meliores excessivi quam racionem habentes 5iai
quidem, non inmanentes autem ; a minori enim passione vincuntur, et non inpreconsiliativi quemadmodum alteri. Similis enim incontinens velociter inebriatis, et a pauco vino et minori quam ut multi.

Quoniam quidem igitur malicia incontinencia non est, manifestum, 5ia5
set quo forte ; hoc quidem enim prêter eleccionem, hoc autem secundum eleccionem est. Insuper et simile quidem secundum acciones, quemadmodum quod Demodoki *ad* Milesios. Milesii enim stulti quidem *enim* non sunt, operantur autem qualia quidem stulti ; et incontinentes iniusti 5iaio
quidem non sunt, iniusta *autem faciunt.*

Quia autem hic quidem talis qualis non propter *suasum* esse persequi eas que secundum superhabundanciam et prêter rectam racionem corporales delectaciones, hic autem persuasus est propter talem esse qualem persequi ipsas. Ille quidem igitur facile transcredibilis, iste autem non. Virtus enim et malicia principium hec quidem corrumpit, hec autem sal- 5iai5
vat. In accionibus autem, quod cuius gracia principium, quemadmodum in mathematicis supposiciones. Neque utique illic racio edoctiva principiorum neque hic, set virtus, vel naturalis vel assuefactiva, eius quod est recte opinari circa principium. Temperatus quidem igitur talis, intemperatus autem contrarius. 5ia2o

Est autem aliquis propter passionem excessivus prêter rectam racionem, quem ad non agere secundum rectam racionem superat passio, ut autem sit talis qualis persuasum habet persequi inprohibite oportere

L2=RfKvYt Rt=Tp{Yü) Rp{Pecially.Rp^=BqKx Rp^=LcVk Rp3= Kw(Jd) Rp*=CfTu Rp2—AjPwSh 1 egritudinum ***L2{-Kv)Rt*** velud (velut ***TpVk*** : vel SA)] puta ***L2(pm. Rf)*** ydropisi ***KvYt*** phitisi ***Rf1*** : pthysi ***KvRt*** : tprsi ? ***Yt*** : phthisi ***RplbRp*** : thisi ***Rf1Lc2*** 2 epylenticis ***Rp3*** : epilempticis ***BqLcRp*Rp2*** : epylempticis ***Vk*** 12 Insuper et] Insuper ***Rt*** : Non tamen set ***L2*** 13 ad] in ***L2*** stulti] ***an*** simulti ***Rp*** ? ***{praeter CfAjSh*** : stulti ***rest. Bq2Lc2Tu2Pw2)*** enim2 ***om. L2Rt*** 16 persuasum ***L2Rt*** 19 transgredibilis ***RfYtVk^-AjPw2*** : transgressibilis ***Kv*** 24 principia ***Rt*** 27 ad non agere] propter quidem non agere ***L2Rp2, rec.Kw*** : ad ut non agat propter non agere ***Cf*** : adiit non agat non agere ***Tu*** : non agere Kplb 27-28 ut autem sit talis qualis] propter autem esse talem qualem ***L2Rt*** : propter esse taliter qualem. ut autem sit talis qualis ***Aj*** : propter est taliter qualem Vt autem si talis qualis ***Sh*** : esse ut autem sit talis qualis ***(exp.)*** propter esse [autem ***s.l.]*** talem qualem,vt autem sit talis qualis ***Pw*** 28 habet] esse ***L2RtRp2***

tales delectaciones non superat. Iste *autem* incontinens, melior intem-
5ia25 perato, et neque pravus simpliciter. Salvatur *autem* optimum principium. Alius autem contrarius inmansivus et non excessivus propter passionem. Manifestum utique ex hoc quoniam hec quidem studiosus habitus, hec autem pravus.

(CAPITULUM undecimum)

[10] Utrum igitur continens est qui qualicumque racioni et qualicum-
5ia3o que eleccioni inmanet vel qui recte, et incontinens autem qui qualicumque non inmanet eleccioni et qualicumque racioni vel qui false racioni et eleccioni non recte, quemadmodum dubitatum est prius. Vel secundum accidens qui qualicumque, secundum se ipsum autem qui vere racioni
5ia35 et recte eleccioni hic quidem inmanet, hic autem non inmanet. Si enim
5ibi quis hoc propter hoc eligit vel persequitur, secundum se ipsum quidem hoc eligit et persequitur, secundum accidens autem quod prius. Simpliciter autem dicimus quod secundum se ipsum. Quare est quidem ut quali- cumque opinioni hic quidem inmanet, hic autem excedit. Simpliciter autem qui vere.

5ib5 Sunt autem quidam inmansivi opinioni, sunt autem quos vocant *ischirognomes,* puta difficile persuasibiles et non facile transuasibiles. Qui simile quidem aliquid habent continenti, quale prodigus liberali et audax confidenti. Sunt autem alteri secundum multa. Hic quidem enim propter
5ibio passionem et concupiscendam non transmutat, continens, quia facile persuasibilis cum contingat erit continens ; hic autem non a racione, quia concupiscencias assumunt et ducuntur multi a delectacionibus. Sunt autem *ischirognomes idiognomes* et indisciplinati et agrestes. *Idio~ gnomes* quidem propter delectacionem et tristiciam. Gaudent enim

L2 = RfKvYt Rt=Tp(Yii) Rp(Pecia 11) ; ***Rp1& = BqKx Rp1b=LcVk Rp3 = Kw(Jo) Rp* = CfTu Rp2~AjPwSh*** 1 autem] enim ***(exp.)*** autem ***Kv*** : enim ***L2(-Kv)Rt*** 2 autem] enim ***L2Rt*** 4 hec ... hec] hic ... hic ***Rf*** : hoc ... hoc ***Kv*** : h' ... h' ***cett.*** 6 Capitulum undecimum] ***C.*** X ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 8 et ***om. YtRtBq*** 16 opinionem Ppla2?p3i?p2(opinioni ***corr. rec.KwPw2Sh2*** : opinione ***Bq2Kx2)*** 18 inchirognomones ***Rf*** : ischirognomones ***KvYt*** : ischyrognomones ***Rt*** : ischirogomes ***Aj*** : ischiroghomes ***PwSh*** : ischyrogomes ***Kx*** : ischirogdomes ***pr.m.Rp3*** : ischirogponomedies ***Jo*** 19 persuabiles ***BqRp2*** : permabiles ***pr.m.Rp3*** : permansibiles ***corr.Rp3*** 23 hic] hii ***L2Rp4Rp2*** 25 ischirognomones ***L2, corr.Rp3*** : yschyrognomones ***Rt*** : ischyrognomes ***Kx*** : ischirogomes ***pr.m.Rp3*** idiognomes!] idiognomones ***Kv*** : et ydiognomones ***Rf*** : et diognomones ***Yt*** : ydiognomones ***Rt, corr.Rp3*** : ydiognomes ***KxSh*** : ydiogomes ***pr.m.Rp3*** 25-26 Idiognomes quidem] Ydiognomones (quidem ***om.) Rt*** : Et hii quidem ydiognomones L2

vincentes si non transuadeantur, et tristantur si infirma que ipsorum 5ibi5
sint quemadmodum sentencie. Quare magis incontinenti assimulantur
quam continenti.

Sunt autem quidam qui hiis que videntur non inmanent non propter
incontinenciam, puta in *Philoctete* qui Sophoclis *Neoptolomus,* quamvis
propter delectacionem non inman.sit, set bonam ; verum dicere enim ipsi 5ib2o
bonum erat, persuasus est autem ab Odisseo Ulixe falsum dicere. Non
enim omnis qui propter delectacionem aliquid operatur est intemperatus
sive pravus sive incontinens, set qui propter turpem.

(capitulum duodecimum)

[11] Quia autem *aliquis est* et talis qualis minus quam oportet cor- 5ib25
poralibus gaudens, et non inmanens racioni, talis huius et incontinentis
medius continens. Incontinens quidem enim non inmanet racioni propter
maius *quid,* continens autem inmanet et non propter alterum transmutat.
Oportet autem si quidem continencia studiosum, utrosque contrarios
habitus pravos esse, quemadmodum et apparent. Set propter alterum 5ib3o
in paucis et raro esse manifestum, quemadmodum temperanda intem-
perancie videtur contrarium esse solum, sic et continencia incontinencie.
Quia autem secundum similitudinem multa dicuntur, et continencia
que temperati secundum similitudinem consequta est. Et enim continens
potens nichil preter racionem propter corporales delectaciones facere, et 51b35
temperatus. Set hic quidem habens, hic autem non habens pravas con- 52a!
cupiscencias ; et hic quidem talis qualis non delectari preter racionem,
hic autem qualis delectari, set non duci.
Similes autem et incontinens et intemperatus, alteri quidem existen-
tes, utrique autem corporalia delectabilia persecuntur, set hic quidem et 5235
existimans oportere, hic autem non existimans.

Neque simul prudentem et incontinentem contingit esse eundem.
Simul enim prudens et studiosus secundum morem ostensum est ens.
Adhuc non in scire solum prudens, *set* in eo quod practicus ; incontinens autem non practicus.

L2—RfKvYt Rt=Tp(Yii) Rp(Pecia 11) ; ***Rpu'=BqKx RpXb=LcVk Rp3=Kw(Jo) Rpi=CfTu Rp2—AjFwSh*** 5 philoctete ***RfYt*** : philotete ***Kv1*** : phyloctece ***Rt*** : philochete ***AjSh*** neophtolomus ***Aj*** : neoptolemus ***URtRp^Rp4*** 7 odisseo ***om. L2 nec non in textu Rt[add. marg. Rt)*** 10 Capitulum duodecimum] C. XI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore lilt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2*** ii est aliquis ***L2Rt*** 14 quid] aliquid, iste autem propter minus aliquid ***L2Rt, corr.Rp3*** <¿5 Similis ***Kv^YtRt*** : Simul ***Rf1*** 28 contingit] convenit ***RtAjSh*** 30 set 4- et Bplh.Rp4(s.Z. ***Cf)***

52aio Deinum autem nichil *prohibent* incontinentem esse. Propter quod et videntur quandoque prudentes esse quidam, incontinentes autem, propter *deinoticam* differre a prudencia secundum dictum modum in primis sermonibus. Et secundum quidem racionem prope esse, differre autem
52ai5 secundum eleccionem. Neque utique ut sciens et speculans, set ut dormiens vel vinolentus ; et volens quidem, secundum modum enim quendam sciens et quod facit et cuius gracia ; malus autem non, eleccio enim epyeikes. Quare semimalus et non iniustus. Non enim insidiator. Hic quidem enim ipsorum non inmansivus quibus utique consiliabitur.
52aao Melancolicus autem neque consiliativus totaliter. Et assimulatur utique incontinens civitati cui calculantur omnia necessaria et leges habet studiosas, utitur autem nulla, quemadmodum Anaxandrides conviciatus est. Civitas volebat, cui legum nichil est cure. Malus autem utenti quidem legibus, malis autem utenti.

52a25 Est autem incontinencia et continencia circa superexcellens multorum habitum. Hic quidem enim *magis inmanet,* hic autem minus plurium potencia. Sanabilior autem incontinenciarum secundum quam melancolici incontinenter agunt, consiliandum non inmanencium autem. Et per consuetudinem incontinentes naturalibus ; facilius enim consuetu-
52530 dinem transmutare natura ; propter hoc enim consuetudo difficilis, quoniam nature assimulatur, quemadmodum et Evenus dicit. Aio diuturnam meditacionem inmanere amice et utique hanc hominibus finientem naturam esse. Quid quidem igitur est continenda et quid incon-
523.35 nencia et perseveranda et mollicies, et qualiter habent habitus hii ad invicem dictum est.

<CAPITULUM TERCIUM DECIMUM)

52b! [12] De delectacione autem et tristicia speculari eius qui politicam philosophatur ; iste enim finis architecton ad quem respicientes unum-

L2~RfKvYt Rt=Tp(Yu) Rp(Peda 11): Rp13=BqKx Rp»>=LcVk Rp3 Kw(Jo} Rp*=CfTu Rp2=AjPwSh x Deinum] Deinde ***Skiobsc. KdBqKx AjPw}*** : Deynum ***Rpv®Rp**** : Dinum *(yel* Divinum ?) ***Kv2, corr.Rp3*** prohibet ***LPRtRpi-bRp3*** quod ***om. Rp13, pr.m.Rp3, Pwi*** 3 deinoteca ***Rf*** : demoticam (?) ***Rp13Rp3AjSh*** : deynoticaxn ***Vk***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp*=BqKxLcVk Rp3=Kw(fo) Rp2=AjSh Rpi=PwTu*** 8 Non enim ***Incipit peda 12* in Rp*** 12 anaxadrandides ***Rf*** : anexandrides ***Rp**** 15 continencia et incontinencia ***Ir.KvYtRt*** 16 inmanet magis ***L2Rt*** 17 secundum quam] quam ***L2*** : ***om. Rt 22*** inmanere] in materne ***Rp**** utique] oportet ***L2Rt*** 26 Capitulum tercium decimum] C. XII ***Rt*** : ***om., cett. sed grandiore liti. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)***

quodque hoc quidem malum, hoc autem bonum simpliciter *dicamus.*

Adhuc *autem* necessariorum intendere de ipsis ; et enim virtutem et maliciara moralem circa tristicias et delectaciones posuimus. 5265

Et felicitatem plures cum delectacione esse aiunt ; propter quod et beatum nominaverunt a gaudere.

Hiis quidem igitur videtur neque una delectacio esse bonum neque secundum se ipsum neque secundum accidens. Non enim esse idem bonum et delectacionem. Hiis autem quedam quidem esse, multe autem prave. 52bio Adhuc autem horum tercium, si et omnes bonum, tamen non contingit esse optimum delectacionem.

Totaliter quidem igitur non bonum, quoniam omnis delectacio generatio est in naturam sensibilis, neque una autem generacio cognata finibus, puta neque una edificado domus.

Adhuc temperatus fugit delectaciones. Adhuc prudens non triste 52bi5 persequitur, non delectabile.

Adhuc impedimentum ei quod est prudentem esse delectaciones, et quanto magis gaudet, magis, puta eam que venereorum. Nullum enim utique posse intelligere aliquid in ipsa.

Adhuc ars neque una delectacionis, quamvis omne bonum artis opus.

Adhuc pueri et bestie persequntur delectaciones. 52b2o

Huius autem non omnes studiosas, quoniam sunt et turpes et probrose, et quoniam nocive. Egritudinalia enim quedam delectabilium. Quod autem non optimum delectacio, quoniam non finis, set generacio. Que quidem igitur dicuntur, fere hec sunt.

(CAPITULUM QUARTUM DECIMUM>

[13] Quoniam autem non accidit propter *hoc* non esse bonum *nec* 52b25 optimum, ex hiis manifestum. Primum quidem *quoniam* bonum dupliciter, hoc quidem enim simpliciter, hoc autem alicui, et nature et habitus

K›pt› N»P2Mb* 23 Quod] én A7›'

l?=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp*=BqKxLcVk Rp2=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*—PwTu*** r dicimus L2Rt 2 autem + et LARt 3 P°S-sumus ***Rp**** 5 beatum] bonum ***Rf1*** : lumen ***Rp**** 8 quedam quidem] quidam ***pr.m.Rp2*** : quidem ***corr.Rp2*** 9 autem ***om. L2Tu*** contingit] contingeret ***Rtlan legend,*** **contingere** ?) 12 sensibilem ***Yt*** 17 magis2 ***om. L2*** RtLi^4;'(gaudet magis ***om. Tu)*** ***ig*** artis] ars ***Rp**** 23 Quod] Adhuc L2 25 Capitulum quartum decimum ***om. codd., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. Rplparagraphum tantum hab. L2Rt)*** 26 accidens ***Rp**** hoc ***RfBqVkAj*** : hec ***Kv Rt*** : h' *cett.* nec] neque ***L2RtKx*** : nisi ***Sh*** 27 quoniam] quia ***L2Rt***

consequntur. Quare et mociones et generaciones consequentur, et
52b3o prave *in se* simpliciter, prave alicui autem non, set eligibiles huic ; quedam autem neque huic, set aliquando et secundum paucum tempus, eligibiles autem non; hee autem neque delectaciones, set videntui, quecumque cum tristicia et medicine gracia, puta que laborandum.

Adhuc quia boni hoc quidem operacio, hoc *quidem* habitus est, secundum accidens constituentes in naturalem habitum delectabiles sunt ;
52b35 est autem operacio in concupiscenciis indigentis et inperfecti habitus et nature, quia et sine tristicia et concupiscencia sunt delectaciones,
53a! puta eius quod est speculari operationes, natura non indigente. Signum autem, quoniam non eodem delectabili gaudent *secundum quem* repletur natura et constituta, set constituta quidem simpliciter delectabilibus, que repletur autem et contrariis ; et enim acutis et amaris gaudent,
53a5 quorum nichil neque natura delectabile neque simpliciter delectabile, quare neque delectaciones ; ut enim delectabilia ad invicem constituta sunt, sic et delectaciones que ab hiis.

Adhuc non necessarium alterum *quidem* esse melius delectacione, quemadmodum *quedam* aiunt finem generacione. Non enim generaciones
53aro sunt neque cum generacione omnes, set operaciones et finis, neque factorum accidunt, set utencium ; et finis non omnium alterum *quidem,* set *inperfeccione* ducencium nature. Propter quod et non bene habet sensibilem generacionem dicere esse delectacionem, set magis dicendum operacionem eius qui secundum naturam habitus, pro eo autem quod est sensi-
53ai5 bilem, non impeditam. Videtur autem generado quedam esse, quoniam

KbPb ***NbP2Mb LbOb*** I consequentur ***(aKoXovd-qaovat*** PbOb)] ***om. ceil.*** 2 *vise ***(boKOvoat*** JibPb)] ***SoKovaai civat at*** /***j.ev MbLbOb*** : ***8okovvtlv eivai*** at ***pÀv NbP2*** 8 *eius qui cum tristicia (***vttoXvttov*** Pb, ***corr.P2, Mb, cf. ¿ttiXvttov corr.Lb***) : indigentis et inperfecti (***vttoXoXitov KbNbP2, cf. eiriXolirov LbOb***) (cf. Anonymus, p. 448, 20 et 22-23)*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu*** i consequntur] consequentur ***L2RtAj*** : consequenter ***Rp4*** consequentur ***om. L2RtRp2***i 2 in se] vise esse, hee quidem ***Kv*** : in se esse, hee quidem ***RfYt*** : *vise ? ***Rt*** illigibilis ***Rp*** . 3 aliquando] alteri ***Rp3*** 4 non ***om. Rp3*** 6 bonum ***Rp*** quidem2] autem ***L2RtRp2*** 8 indigentis et inperfecti (et ***om. -Rp3***)] deficientis ***L2*** : *eius qui cum tristicia ***Rt*** 11 gaudens Rp4 secundum quem repletur] set repleta ***L2*** : que repletur ***Rt*** 12 ***set*** constituta ***om. RfKv1*** 13 que repletur] repleta ***L2Rt(i*** 12-13 natura — repletur ***om. Bq)*** 15 invicem] alia L2 16 que om. L2 17 quid ***L2(-Kv)*** 18 quedam] quidam ***KvRtRp3*** : enim ***Rf*** : qui iam ***Yt*** 20 omnium] enim ***Rf*** : horum Rp3 quidem] quid ***L2(-Kv)*** 21 in perfeccione ***Rf;*** in perfeccionem ***Yt*** : inperfectionem ***Kv*** : imperfectionem ***Rt*** 22 dicere ***om. Rp2-*(spatium vac. rei. Rp*** : dicere ***suppi. Pw2***)*

principaliter bonum ; operacionem enim generacionem existimant esse, est autem posterius. Esse autem pravas quoniam egritudinalia quedam delectabilia, idem quoniam sana *quidem* prava ad pecuniam ; hac igitur prava ambo, set non prava secundum hoc, quia et speculari aliquando nocet ad sanitatem. 53aao

Impedit autem neque prudencie neque habitui neque uni que ab unoquoque delectacio, set aliene, quia que a speculari et discere, magis faciunt speculari et discere.

Artis autem non esse opus neque unam delectacionem, racionabiliter accidit. Neque enim alterius operacionis neque unius ars est, set potencie, 53a25 quamvis et pigmentaria ars et pulmentaria videtur delectacionis esse.

Temperatum autem fugere et prudentem persequi non tristem vitam, et pueros et bestias persequi, eodem solvuntur omnia. Quia et dictum *et* qualiter bone simpliciter et qualiter non bone omnes delectaciones, 53a3o tales et pueri et bestie persequntur, et harum non *contristacionem* prudens, eas que cum concupiscencia et tristicia et corporales, tales enim hee, et harum SUperhabundancias secundum quas intemperatus, intemperatus. Propter quod temperatus fugit has, quia sunt delectaciones 53a35 et temperati.

[14] Set tamen quoniam et tristicia malum, confessum est, et fugibile ; 53b: hec quidem enim simpliciter malum, hec autem in eo quod quo impeditiva. Fugibili autem contrarium vel fugibile aliquid et malum vel bonum. Necessarium igitur delectacionem *quoddam bonum* esse.

Ut enim Speusippus solvebat, non convenit solucio, quemadmodum 53b5 maius minori et equali contrarium. Non enim utique dicet quod vere malum *quidem* esse delectacionem.

K^P^ NbP2M° U>0* 2 posterius (vœrepoj/)] ***crepov codd.*** 13 et3 (Ab)] ***yàp*** 17 superabundancias] + ***favyei corr.Nb, P2Mb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp'=BqKxLcVk Rp2=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu*** 2 posterius (*cf.* Oresme, p. 403 : après)] alterum ***L2*** 3 quidem] quedam ***L2Rt*** hec ***L2*** 4 prava2 + pra (!) ***Rp1*** speculari] spectiva ***Rp3*** 6 Impeditur Rp3 10 alterius] alternum Rp4 potencia ***ShRp**** ii esse delectacionis L2 : delectaciones esse **Rp4** 12 fugeret «P1 13 eadem Rp2 : eodem + modo Rp4 et3] enim ***L2*** : et enim ***Rt*** 14 et1] est ***L2Rt*** 16 et tristicia ***om. Rp4*** **17** superabundancias + fugit L2 intemperatus + est ***YtRt*** 19 et temperati] intemperati ***RfYt*** 21 impeditiva ***Kv*** : impeditam **Rp2** : -tam ***vel*** -tiva ***obsc. Rp'*** 23 bonum quoddam' ***L2(-Kv)RtRp2>i*** 24 pseusippus Rp3 25 maius minori ***YtRtRp1*** : maius in minori ***Rf*** : vnius minori ***Kv*** : in eius uisu Rp3 : in quo iussit Rp2 : in eius iussu ***Rp**** vere (*cf.* Oresme, p. 405 : vrai)] ***om. L2*** 26 quidem] quid ***Rf***

Optimum autem nichil prohibet delectacionem aliquam esse, si quedam prave delectaciones, quemadmodum et scienciam quandam quibusdam pravis existentibus. Forte autem et necessarium, si quidem uniuscuius-
53bro que habitus sunt operaciones non impedite, sive omnium operacio est felicitas sive est alicuius ipsorum, si fuerit non impedita, eligibilissimam esse ; hoc autem est *delectado,* optimum, multis delectacionibus pravis existentibus, si contingit simpliciter.

Et propter hoc omnes felicem delectabilem existimant vitam esse,
53bi5 et implicant delectacionem in felicitatem racionabiliter. Neque una enim operacio perfecta impedita, felicitas autem perfectorum. Propter quod io indiget felix hiis que in corpore bonis et hiis que exterius et fortuna, ut non impediant hec. Rotatum autem et infortuniis magnis incidentem
53b2o felicem dicentes esse, si est bonus, vel volentes vel nolentes nichil dicunt. Propter indigere autem fortuna, videtur quibusdam idem esse bona fortuna felicitati, non existens, quia et ipsa superexcellens impediens est et forte non est bonam fortunam vocare iustum ad *felidtatem* ipsius. Et
53b25 persequi autem omnia et bestias et homines delectacionem, signum quoddam eius quod est esse aliqualiter optimum ipsam. Fama autem non omnino perditur, quam populi multi famant. Set *quoniam* non eadem, neque natura neque habitus optimus, neque est neque videtur,
53t>30 neque delectacionem persequntur eandem omnes, delectacionem tamen omnes. Forte autem et persequntur non quam existimant neque quam utique dicerent, set eandem. Omnia enim natura habent quoddam *dominium.*

Set et assumpserunt nomihis hereditatem corporales delectaciones
53b35 propter et pluries inclinare in ipsas, et omnes participare *ipsas ;* propter solas igitur cognitas esse, has solas existimant esse.

*!P>P2M^* ¿bQb $ est p jJ)] e' J)^b . ⁞' 16 non est
*OVKÍTI KbP^ : OVK €OTIV €Tl LbO^*

L2—RfKvYt Rt—Tp RpiPeda 12)** : **Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp' =AjSh Rp*—PwTu** 1 si] et si **Kv** : set **RfYtRp3** : si autem **Tu1** (autem **exp. Tu2**) 4 sive -f- si **L2** 5 est] si **L2(-Rf)** : **om. RfRt** si fuerit] utique est **L2** : si fuerit -|- est **Rt** 6 delectacio + Quare erit utique aliqua delectatio **L2** optimum] quod optimum Æi(quod **add. marg. Yt2**) 8 felicem omnes **tr. Rp'** 14 esse idem **tr. YtRt(idem om. Lc)** 16 est] adhuc **L2** felicitatem (fidelitatem **pr.m.Rp2**)} + enim terminus **L2Rt** 19 per quam **Rp3** multi] **om. Kv** : **ante** populi **Rf** famant **om. Rt** quoniam] quia **L2Rt 21** tamen] quidem L2 23 dicent **AjRp^** 23-24 habent quoddam dominium] quoddam dominium autem Kp3(autem **in** habent **corr.rec.Kw)** : habent quoddam divinum **L2RtRp 26 ipsis **Kv Pw2(om. Pw1)** 27 has + esse **RfYt**

Manifestum autem et quoniam si non delectacio bonum et operacio, 54a!
non erit vivere delectabiliter felicem. Cuius enim gracia indigeret utique
ipsa, si quidem *enim* bonum ? Set et triste contingit vivere. Neque ma-
lum enim neque bonum tristicia, si quidem neque delectacio. Quare
propter *quem* utique fugeret, neque utique delectabilis vita studiosi, si *543.5*
non et operaciones ipsius.

■(CAPITULUM QUINTUM DECIMUM)

De corporalibus autem *delectationibus utique* intendendum, dicentibus
quoniam quedam delectaciones eligibiles valde, puta bone, set non cor-
porales et circa quas intemperatus. Propter quid igitur contrarie tristicie 54aio
male ? Malo enim bonum contrarium. Vel sic bone necessarie, quoniam
et non malum bonum est, vel usque ad hoc bone ; habituum quidem
enim et motuum *quorumcumque* non est melioris superhabundancia,
neque delectacionis. Quantorumcumque autem est, et delectacionis est. 54ai5
Corporalium autem bonorum est superhabundancia, et pravus persequen-
do superhabundanciam, est pravus ; set non *necessitas ;* omnes enim
gaudent aliqualiter et pulmentis et vino et venereis, set non ut oportet.
Contrarie autem in tristicia. Non enim superhabundanciam fugit, set
totaliter. Non *enim* superhabundancie tristicia contraria, set persequenti 54a2o
superhabundanciam.

[15] Quia autem non solum oportet verum dicere, set et causam falsi,
hoc enim confert ad fidem, *cum* racionabile appareat, propter quid vide-
tur verum non ens verum, *facit credere non* magis. Quare dicendum prop- 54a25
ter quid videntur corporales delectaciones eligibiliores. Primum quidem
utique quoniam expellit tristiciam, et propter superhabundancias tristi-

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu*** i autem] igitur ***Rt*** 2 non ***om. Rp3*** 3 enim] non ***L2Rt*** et] in ***Rp*** 3-4 bonum enim neque malum ***tr. Rp3 5*** quem] quid ***KvRt*** ; quod ***RfYt*** : quam ***Kx*** 7 Capitulum quintum decimum] C. tercium ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. KvRtRp(paragvaphwm tantum hab. RfYt)*** 8 delectationibus itaque ***Rp3*** : utique delectationibus ***L2RtRp*** ii contrarium bonum ***tr. KvRtVk*** necessarie] ut necessarie ***L2*** : que necessarie ***Rt*** : contrarie ***Rp3t*** 12 malum bonum] bonum malum bonum Rp3(bonum) ***exp. rec.Kw*** : bonum malum ***Jo)*** habitum ***Rp4*** 13 quantorumcumque ***L2*** : quantorum ***Rt*** 15 pravus] pravus + igitur ***YtRt*** : pravis ***Rp*** : ***om. Kx*** per se. quando ***Rp*** 16 necessarias ***L2RtRp*** enim] autem ***Rp*** 18 superhabundanciam fugit] est superhabundantie tristitia ***Tp*** 19 enim 4- est ***YtRtlfist post*** tristicia ***add. Kv)*** contraria -f- tantum ***YtRt*** 22 . Cum + enim ***L2Rt*** rationale ***RfYt*** : irrationabile ***KvRp2*** 23 credere facit ***L2Rt*** non] vero ***L2RtRp2t*** : vero non ***Rp3*** 25 utique ***om.Yt*** quoniam ***om.YtRt***

cie, ut existente medicina, delectacionem persequntur superhabundantem, et totaliter corporalem. Vehementes autem fiunt medicine ; propter
54a3o quod et queruntur propter iuxta contrarium apparere, et non studiosum utique videtur delectacio propter duo hec, quemadmodum dictum est, quoniam hee quidem prave nature sunt operaciones vel ex nativitate quemadmodum bestie, vel propter consuetudinem quemadmodum que pravorum hominum, hee autem medicine, quoniam indigentis.

54bi Et habere melius quam fieri, hee autem accidunt hiis qui perficiuntur ; secundum accidens igitur studiose. Adhuc persecute sunt propter vehementes esse a non potentibus aliis gaudere. Ipsi igitur sibi ipsis sitim quandam préparant ; quando quidem igitur innocuas, non increpabile ;
54b5 quando autem *nocuas,* pravum, cum non habeant alteram in quibus gaudent ; tunc neutrum multis triste propter naturam. Semper enim laborat animal, quemadmodum et naturales sermones testantur, videre audire dicentes esse triste, set iam assueti sumus, ut aiunt. Simi-
54bio liter autem in iuventute quidem propter augmentacionem quemadmodum vinolenti disponuntur ; et delectabile, iuventus. Melancolici autem secundum naturam indigent semper medicina ; et enim corpus corrosilram paciens perseverat propter complexionem, et semper in appetitu vehementi sunt ; expellit autem delectacio tristiciam, et que contraria,
54bi5 et que contingens, si sit fortis, et propter *hoc* intemperati et pravi fiunt.

K^P^ 12 cum non habeant *(erret ovk* ***exovatv*** Anonymus, p. 458, 21)] ovt€ ***yàp exovatv codd.*** alteram *(erépa.v ^13)]* ***erepov M***** : *erepo. cett.* 13 tunc (rore)] ro re ***edd.*** *(obsc. codd.)*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp4=PwTu*** i delectaciones ***L2(-Rf)Rt*** superabundantes ***L2(-Rf)Rt*** 2 corporales ***L2(-Rf)Rt*** medicine] que medicine Rt(que ***add.*** *s.l.* ***Yt2)*** : et medicine ***Tu***

L2=KvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp4=PwTu*** 3 et queruntur] ***uno folio absciso Post f. 53, Aristotelis verba hinc usque ad*** **521.**14 desiderare autem ***in Rf desunt*** iuxta] prêter ***L2*** apparere] videri ***L2*** et non] tamen ***KxVkRp3*** 4 utique] itaque ***Rp2*** 5 nativitate] materiate ***Rp4*** ***6*** que] autem ***LcVkRp3*** 7 hee autem medicine] medicine autem ***L2Rt*** 8 ***ante*** Et ***paragraphum hab. Rp1, om.*** *cett.* habere] hêe hre ***Rp4*** hiis qui perficiuntur] perfectis ***L2*** 9 ***ante*** Adhuc ***paragraphum ponunt YtRtLcRp2Aj, om.*** *cett.* 11 quando] quoniam ***Rp4*** innocuas] innotivas ***Yt*** : innocuos ***Rp3*** 12 nocuas] nocivas ***YtRtBw*** cum] Neque L2 non] enim ***L2Rt*** : ***om. Tu*** habeant] habent ***L2*** alteram] altera L2 : alterum ***Rt*** 13 tune] et ***L2*** neutrum] neutri, et enim J?p3(enim ***loco verbi*** neutrum ***erasi Yt2)*** 16 iuvente ***(vel*** vivente) ***Rp4*** 18 corrosuram paciens perseverat ***RtRp4****(cf.* Oresme, p. 409 : sueffre continuelment une maniere de corrosion)] morsum consumitur ***L2*** : ***om. Rp23,4*** 20 autem ***om.*** **Rp'** 21 hoc ***KvBqRp3*** : ***om. YtKx1*** : h' *cett.* pravi et intemperati *tr.* ***Rp3***

Que autem sine tristicia non habent superhabundanciam ; hee autem que natura delectabilium et non secundum accidens. Dico autem secundum accidens delectabilia medicancia ; quoniam enim accidit sanari sustinente sano operante aliquid, propter hoc delectabile videtur esse. Natura autem delectabilia que *faciunt* talis alicuius nature. Non semper 54b2o autem nullum delectabile idem, propter non simplicem esse nostram naturam, set esse aliquid et alterum secundum quod corruptibilia. Quare si quid alterum agat, hoc alteri nature prêter naturam. Cum autem appropriet, neque triste videtur neque delectabile agitur ; *quare* si huius natura simplex sit, semper eadem accio delectabilissima erit. 5^25 Propter quod deus semper una et simplici gaudet delectacione. Non enim solum motus est operado, set *edam* inmobilitatis, et delectacio magis in quiete est quam in motu. Transmutado autem omnium dulcissimum secundum poetam propter maliciam quandam ; quemadmodum enim homo facile transmutabitis qui malus, et natura que indiget transmu- 5^30 tacione ; non enim simplex neque epyeikes.

De continencia quidem igitur et incontinencia *et* delectacione et tristicia dictum est, et quid unumquodque, et qualiter hoc quidem bonum ipsorum est, hec autem mala. Iam autem et de amicicia dicemus.

jfbpb **g** appropriet (tScá^)] **codd.**

L^2 = KvYt Rt^Tp Rp [Peda 12) : **Rp^1 = BqKxLcVk Rp^3 = Kw (Jo) Rp^2 = AjSh Rp^4 = PwTu** 2 non **om. Rp^4** 3 sanari] medicatum esse La 5 faciunt] -P actum **L^2Rp^4** : **+ Operationem Rt** 7 set] secundum **Rp^1** 8 prêter] propter **Rp^4** **9** appropriet] equet **L^2** agitur **[an legend.** <]quod> agitur ?)] quod operatum est L2 quare] quia **L^2** 10 simpliciter **Rp*** 12 eciam] **et Rp24** : **om. Kv** inmobilitas **KvYt2** 15 qui **om. L^2Rp24** que] autem **$Rp4^{[-Bq)}$** **17** eta + de **Rt** 18 quidem hoc **tr. Rp^4** 18-19 hoc ... est] hec ... sunt **Rt**

LIBER OCTAVUS

(capitulum primum>

[i] Post hec autem de amicicia sequitur utique pertransire. Est enim virtus quedam vel cum virtute.

55a5 Adhuc maxime necessarium in vitam. Sine amicis enim nullus utique eligeret vivere, habens reliqua bona omnia ; et enim ditantibus et principatus et potentatus possidentibus videtur *maxime amicis opus esse.* Que enim utilitas talis bone fortune, ablato beneficio quod fit maxime
55aio et laudabilissimum ad amicos, vel qualiter utique servabitur et salvabitur sine amicis ? Quanto enim maior, tanto minus secura. In inopiaque et reliquis infortuniis solum existimant refugium esse amicos. Et iuvenibus autem ad *inspectabile,* et senioribus ad famulatum et ad deficienciam accionis propter debilitatem adiutorii, hiisque qui in summo ad
55ai5 bonas acciones. Simulque duo venientes ; et enim intelligere et agere potenciores.

Naturaque inesse videtur ad id quod genuit genito, non solum in hominibus, *sei* in volatilibus et plurimis animalium ; et hiis qui unius
55a2o gentis ad invicem et maxime hominibus, unde et philantropos laudamus. Videbit autem utique aliquis et in erroribus ut familiare omnis homo homini et amicum.

Videtur autem et civitates continere amicicia, et legispositores magis circa ipsam student quam iusticiam. Concordia enim simile aliquid amici-

NbP2.Ub I?J Ob/tbPb 16 id quod genuit genito (to **yevvfjaav** 7 6) **ytwqdevTi** /Cl3)] 70 **y&yevvijpevov ι ό** > **yevvijaavri** *cett.*

L2=KvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12): Rp'=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu 3 hec **KvRt** : h' *cett.* 7 amicis maxime lARp2-4 esse opus **L2(-Kv)RtRp2A** 8 fit] sit **KvRp2'*(J)** 10 minus secura (c/. Oresme, p. 412 : moins seüre)] instabilior L2 inopiaque] inopia **L2Kx 12** inpeccabile **L2RtLcAj** : inpectabile **Rp3** ad deficienciam] deficiens **L2** 13 summo (*cf.* Oresme, p. 413 : en aage souverain)] adolescencia **L2** 16 id quod genuit genito] genitum generanti **L2** 17 et1 + in **L2** et2 4- in **L2** 18 phylatropos **Kv** : filiantripos YPi-lan- **Yt2**) : phylantropos **RtKxVk** ig **om. Rp***

cie videtur esse, hanc autem maxime appetunt, et contencionem inimi- 55Ĩ125
cam existentem, maxime expellunt. Et amicis quidem existentibus
nichil opus est iusticia. Iusti autem existentes, indigent amicicia ; et ius-
torum quod maxime, amicabile esse videtur. Non solum autem necessa-
rium est, set et bonum ; filofilos enim laudamus, polifiliaque videtur *ali-* 55330
quid bonorum esse, et quidam eosdem existimant viros bonos esse et
amicos.

CAPITULUM SECUNDUM

[2] Dubitantur autem de ipsa non pauca. Hii quidem enim similitu-
dinem quandam ponunt ipsam et similes amicos ; unde similem aiunt
ut similem et koloium ad coloium et quecumque talia. Hii autem ex 55335
contrarietate *singulos* omnes tales ad invicem aiunt esse. 55bi

Et de hiis ipsis superius querunt et naturalius Euripides quidem
dicens desiderare quidem pluviam terram siccatam. Desiderare autem
venerabile celum impletum pluvia cadere in terram ; et Eraclitus con-
trarium conferens et ex differentibus optimam armoniam et omnia 55135
secundum litem fieri.

Ex contrarietate autem hiis alii et Empedocles ; simile enim simile
appetit.

Naturalia quidem igitur questionum *relinquntur.* Non enim propria
presentís intencionis. Quecumque autem sunt humana et conveniencia 55bio
ad mores et passiones, *hoc* intendamus ; puta utrum in omnibus *sit* ami-
cicia vel non possibile malos existentes amicos esse, et utrum una species
amicicie est vel plures. Unam quidem enim existimantes, quoniam reci-
pit *maius* et minus, non sufficienti crediderunt signo ; recipiunt enim 551215

L2—KvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp*=BqKxLcVk Rp3—Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp^—PwTu*** 3-4 iustorum quod maxime] iustorum maxime L2 : iustorumque maxime quod ***Rp2'1*** : iustorum quia quod maxime ***Rp3*** 5 phylophylos ***KvRt*** : et philophilos ***Yt*** : filophilos ***Rp3*** phylophyaque ***Kv*** : poliphiliaque ***Yt*** : polyphyliaque ***Rt*** : polyfiliaque ***Rp2Tu*** 5-6 bonorum aliquid L2 ***RtRp2t*** 6 et| ***om. Rp3*** quidem ***Rp*** ***8*** Capitulum secundum] C. II ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. omnes, praeter Yt*** io similem] universalem (?) ***Rp3*** n similem] similei ***Rp1*** : simile ***Rp23i*** koloium] koloyn ***Kv*** : koloum ***Rp3*** ad coloium] ad koloyum ***Kv*** : ad koloium ***YtRtShPw*** : ad caloium ***Bq*** : et coloium ***Vk1*** : ad kolonum ***Tu*** : et akoloum ***Rp3*** : ***om. Aj*** 12 singulos] figulos ***IPRt*** 13 euripedes ***L2KxVkRp^*** : euripes eru ***(exp.)*** euripides ***Rp3***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 12) : ***Rpx=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu*** 15 Heraclitus ***RfRt*** 18 hiis] hii ***Rpi*** 20 relinquantur ***L2Rt*** propria ***om. Rp2,i*** 22 hoc ***Rf Rp1,3*** : hec ***Kv*** : h' ***cett.*** sit ***omnes, ut videtur*** 25 maius] magis ***L2(-Yt)Kx***

maius et minus, et altera specie. Dictum est autem de ipsis superius.

Forte autem utique de ipsis fiet manifestum cognito amabili. Videtur enim non omne amari, set amabile ; hoc autem esse bonum vel delectabile
55b2o vel utile. Videbitur autem utique utile esse per quod fit bonum aliquod, vel delectacio. Quare amabilia utique erunt et bonum et delectabile ut fines.

Utrum igitur bonum amant, vel quod ipsis bonum ? Dissonant enim quandoque hec. Similiter autem et circa delectabile ipsum.

Videtur autem et quod ipsi bonum amare unusquisque, et esse sim-
55b25 pliciter quidem bonum, amabile, unicuique autem, quod unicuique ; amat autem unusquisque non ens ipsi bonum, set apparens. *Differt* autem nichil ; erit enim amabile apparens. Tribus autem entibus propter que *amantur* in inanimatorum quidem amacione non dicitur amicicia. Non enim est redamado, neque voluntas illorum boni. Ridiculum enim forte vino velle
55b3o bonum, set si quidem salvari vult ipsum, ut ipse habeat ; amico autem aiunt oportere velle bona illius gracia. Volentes autem sic bona benivolos dicunt, si non idem et ab illo fiat ; benivolenciam enim in contrapassis amiciciam esse. Vel apponendum non latentem. Multi enim sunt benivoli,
55b35 quibus non viderunt, existimant autem epyeikes esse vel utiles ; hoc autem
56a! idem et si illorum aliquis paciatur ad hunc ; benivoli quidem igitur isti videntur ad invicem, amicos autem qualiter utique aliquis dicat, latentes ut habent sibi ipsis ?

Oportet ergo bene velle ad invicem et velle bona non latentes, propter
56a5 unum aliquod dictorum.

CAPITULUM TERCIUM

[3] Differunt autem hec ad invicem specie, et amaciones ergo et amicicie. Tres enim species amicicie equales numero amabilibus ; secundum unumquodque enim est redamado non latens. Amantes autem ad invicem volunt bona ad invicem sic secundum quod amant.

56aio Qui quidem igitur propter utile amant ad invicem, non secundum se ipsos amant, set secundum quod fit aliquod ipsis ab invicem bonum. Simi-

I?- = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 12) : *Rp^BqKxLcVk Rp3 = Kw(Jo) Rp2 = AjSh Rp^PwTu* i maius] magis *Lfl^-YtyKxl* ipsis] hiis Rp4 3 esse] est *RfKv* vel] et Rp3 5 et2 *om. Rp1(-Lc}Rp3* 12 amant *LzRt* 13 est *om. RtRp4* 19 epieikees *Rf* : epieikes *KvShTu* : epieikeos *Yt* : epyeikees *Rt* : epyeykes *KxVk* 20 adhuc *RfYtRp3Sh* 21 videntur] nunc Rp3 25 Cap. III *Rt* : *om.* cett., *sed grandiore litt. cap. ind. omnes praeter RfYt* 26 et1] ad Rp4 amicicie + sunt *YtRt* 28 unumquemque LARi 31 aliquod *om. RfYt* ab] ad *KvRtRp2'4*

liter autem et qui propter delectacionem ; non enim in quales quosdam esse diligunt eutrapelos, set quoniam delectabiles sibi ipsis. Quique propter utile amant, propter sibi ipsis bonum diligunt, et qui propter delectadonem, propter sibi ipsis delectabile et non secundum quod amatus est, set secundum quod utilis vel delectabilis. Et secundum accidens utique amicicie hee sunt. Non enim secundum quod *est* est amatus, sic amatur, set secundum quod tribuunt hii quidem bonum aliquod, hii autem delectacionem. *563.15*

Facile solubiles utique tales sunt, non permanentibus ipsis similibus. 56320 Si enim non adhuc delectabiles vel utiles *sunt,* quiescunt amantes. Utile autem non permanet, set alias fit aliud. Dissoluto igitur propter quod amici erant, dissolvitur et amicicia, ut existente amicicia ad illa.

Maxime autem in senibus talis videtur amicicia fieri. Non enim delec- 56a25 tabile tales persequntur, set utile. Et eorum qui in adolescenda et iuvenum, quicumque conferens persequntur. Non omnino autem tales neque convivunt ad invicem. Quandoque enim neque sunt delectabiles, neque utique indigent tali societate, si non utiles sint. In tantum enim sunt delec- 56a3o tabiles in quantum spem habent boni. In has autem et peregrinam ponunt.

Iuvenum autem amicicia propter delectacionem esse videtur. Secundum passionem enim isti vivunt, et maxime persequntur delectabile ipsis et presens ; etate autem *transcendente,* et delectabilia fiunt altera ; propter quod velociter fiunt amici et quiescunt, simul enim cum delectabili 56a35 amicicia *transcinditur.* Talis autem delectacionis velox transmutacio. Et 56b! amativi autem iuvenes ; secundum passionem enim et propter delectacionem quod multum amative ; propter quod amant et cito quiescunt, multociens eadem die transcidentes ; commanere autem *per* diem et convivere isti volunt, fit enim ipsis quod secundum amiciciam sic. *56^5*

N*>*P2M*<) *£b 6 *quicumque (? ocrirore **cett.**) ***potius quam*** *ocrirep* ***KbPb***

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp[Pecia 12) : ***Rp1 = BqKxLcVk Rp3~Kw(Jo) Rp2 = AjSh Rp1 = PwTu*** ***6*** Non enim] non est ideo est enim Rp3 est1] est + qui aliquando ***L2*** : est 4- *quicumque ***Rt*** est2 ***om. LcVkRp3Aj*** sic amatur ***om. Rt*** 10 sint ***RfYt*** 11 Dissolucio ***Rp1,3i*** 13 videtur talis *tr.* ***KvRp3*** fieri + enim Rp1,3 15 persequntur] consequntur ***Rf*** : ***om. pr. m.Rp3*** : persecuntur ***ante*** conferens ***add. corr.Rp3*** 18 spem] speciem A^R/2Rp4(spem ***post*** habent ***Rp3)*** 21 transcidente ***L\-Kv)*** : transcindente ***Rt*** : transcendende ***Bq1*** 23 transcidit ***L2^-Yt)RtLc2*** : transcendit ***Yt*** : transciiidit Rp4 : transcenditur ***KxLc1*** 24 delectacionem] + est ***Kv*** : 4- est in eis hoc ***Rt{cf.*** Albertus, ***Led., Vat. lat. 722, f.*** i55rb : propter delectacionem quam persecuntur ***in est eis hoc*** quod multum amative vivunt...) 26 transcendentes ***Rf*** : transcindentes ***KvPw*** per] per totam ***L2Rt*** : ***om. Rp2i***

[4] Perfecta autem est bonorum amicicia et secundum virtutem similium ; isti enim bona similiter ad invicem volunt secundum quod boni, boni autem sunt per se ipsos. Volentes autem bona amicis illorum gracia
56bxo maxime amici ; propter se ipsos enim sic habent et non secundum accidens.

Permanet igitur horum amicicia usquequo utique boni *sunt.* Virtus autem mansivum. Et est uterque simpliciter bonus et amico ; boni enim et simpliciter boni et ad invicem utiles. Similiter autem et delectabiles,
56bij boni enim et simpliciter delectabiles et ad invicem ; unicuique enim secundum delectacionem sunt proprie acciones et tales ; bonorum autem, tales *autem* similes.

Talis autem amicicia mansiva racionabiliter est ; copulat enim in ipsa omnia quecumque oportet amicis existere. Omnis enim amicicia
56b2o propter bonum est vel propter delectacionem, vel simpliciter vel amanti, et secundum similitudinem quandam. Huic autem omnia existunt dicta secundum se ipsos ; hac enim similes et reliqua, quodque simpliciter bonum et delectabile simpliciter est ; maxime *itaque* hec amabilia.

Et amare autem et amicicia in hiis maxime et optima. Raras autem
56b25 verisimile tales esse ; pauci enim tales. Adhuc autem indiget tempore et consuetudine. Secundum proverbium enim non est scire ad invicem ante dictos sal consumere, neque *acceptati* oportet prius, neque esse amicos ante quam uterque utrique appareat amabilis et credatur. Qui
56b3o autem cito *ad invicem amicabilia* faciunt, volunt quidem amici esse, non sunt autem, si non et amabiles et hoc sciant. Voluntas quidem igitur velox amicicie fit, amicicia autem non. [5] Hec quidem igitur et secundum

NbP2Mb Lb ObKbPb ir *aut *[fj cett.]] **om. Kb*** 16 similes (o/xotot ***KbPb, s.l.P2***|•| ***opoia***

L2=RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia 12) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=PwTu*** *i* Perfecta ***Grandiore*** *litt. cap. ind.* ***Kv sed paragraphum tantum*** *hab. cett.* 3 per] secundum ***L2RtRp2*** se ***om. Rp*** 4 et ***om. Rp1*** 6 ergo ***RfYt*** sint L2 7 autem] enim ***Rp3*** 8 ***et1 om. RfYt*** et2 ***om. Rp1*** 10 tales] talis Pp4 11 autem] secundum (sunt ***Rf1***) quod ***L2*** : ***aut Rt*** : ***om. Rp*** similes ***om. Rp3,i*** 12 Copulatur ***Rt*** : Compilat ***Rp*** 15-16 autem — hac ***om. L2*** 15 omnia] divina ***Rp3,i*** 16 ***ante*** secundum ***interp.*** Oresme, p. 419 similes] similia L2 quodque] et L2 17 est] enim ***Rp*** 19 ***ante*** Raras ***paragraphum ponunt RtBqLcVkSh*** Raras] Raro ***L2*** : Ralas ***Sh*** : ///// ***Pw1***, Raritas (? ***vel*** Raras) ***Pw2***, raro ***s.l. Pw3*** 20 verisimile (***cf.*** Oresme, p. 419 : vraisemblable)] conveniens ***L2*** 22 acceptari ***L2Rt*** 23 utrique ***om. RfYtAj*** 24 amicabilia ad invicem L2 26 amicicie ***Rp1,3*** Hic ***Rp3***

tempus et secundum reliqua perfecta est et secundum omnia hec fit et *simul uterque* ab utroque, quod oportet amicis existere. 5^35

CAPITULUM QUARTUM

Que autem propter delectabile similitudinem huius habet ; et enim 57a!
boni delectabiles ad invicem. Similiter autem et qui propter utile ; et enim tales ad invicem boni.

Maxime autem et in hiis amicicie *permanet* cum equale fiat ab invicem, puta delectacio, et non solum sic, set et ab eodem, quale eutrapelis, et 57a5
non ut amatori et amato. Non enim in eisdem delectantur isti, set hic quidem videns illum, hic autem famulatum recipiens ab ^matore ; finiente autem hora, quandoque et amicicia finit, huic quidem enim non est visio delectabilis, huic autem non fit famulatus. 57aio

Multi autem rursus permanent, si ex consuetudine mores diligant, *similes consuetudines* existentes ; qui autem non delectabile commutant, set utile in amabilibus, et sunt minus amici et permanent. Qui autem propter utile existentes amici, simul cum conferente dissolvuntur. Non 57ai§
enim ad invicem *erunt* amici, set utilis.

Propter delectacionem quidem igitur et propter utile, et pravos con* tingit amicos ad invicem esse, et epyeikes pravis, et neutrum *quodcumque.*
Propter se ipsos autem palam quia solos bonos ; mali enim non gaudent se ipsis, si non aliqua utilitas fiat. 57aao

NbPaMb ***L* CPKVP*** 20 palam quia (S^Aov ori ***IPK'b}'] StjAovoti***

Lz~RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 12} : ***Rp^—BqKxLcVk Rpz=Kw(Jo} Rp2=AjSh Rpi=PwTu*** ***2*** simul ***perscriptum Rt*** : similis ***Kv*** (simi' ***vel*** sil' ***cett.}*** uterque ***perscriptum RtKxRp3*** : utique ***Kv*** : utrique YY(ut'que ***potius quam*** uUque ***cett.}*** 3 Cap. IIII ***Rt*** ; ***om. cett., sed grandiore liti. cap. ind. omnes, praeter RfYt*** 4 Que] Quae (a ***exp.} Rf***: Quare ***Yt*** huius] huiusmodi ***Yt*** : ***om. Rp<*** 6 boni + et sic vera amicicia que est ipsorum et habet utilitatem in quo imitatur ipsa<m> amicicia<m)> que est propter utile, et habet delectacionem in qua eam imitatur <...> que est propter delectabile ***Kv(cf.*** Albertus, ***Lect., Vat. lat. 722, i. 156^}*** 7 permanent ***LzRt*** 8 et2 ***om. LzRt*** 11 hora] pulcritudine ***Lz*** 13 permanet Rp4 14 similis consuetudinis ***LzRt*** : similis consuetudines communicant ***BqRp3*** : communent ***(exp.}*** communicant ***Aj*** 15 et2] et 4- non ***Kv*** : et 4- minus ***Rt*** : ***om. Rf*** 17 erant ***LzRt*** set 4- aut ***Rp1'3*** 19 epieikees ***RfYt*** : epyeires ***Kv*** : epyeikees ***Rt*** : epyeykes ***KxVk*** : epieikes ***ShTu*** quodcumque] qualicumque ***KvYt1*** : qualiscumque ***Rf*** : quecumque ***(pel*** qui- ?) ***Rt***

Lz=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13} : ***Rp1a=BqKxVk Rp1b=LcTu Rp3=Kw(Jo} Rpz=AjSh Rp^—CfPw*** 20 ipsos ***Incipit pecia 13a in Rp*** palam quia] videlicet ***LPRtRp****

Et sola autem bonorum amicicia intransmutabilis est. Non enim facile nulli credere de eo qui in multo tempore ab ipso probatus est, et credere in hiis, et numquam utique iniustum facere, et queeumque alia
57a25 in ea que ut vere amicicia *dignifleantur.* In aliis autem nichil prohibet talia fieri ; quia enim homines dicunt amicos et propter utile, quemad- 5 mqdum civitates, videntur enim compugnaciones civitatibus fieri gracia conferentis, et eos qui propter delectacionem ad invicem diligunt, quemadmodum pueri, forte quidem oportet dicere et nos amicos tales.

57a3o Species autem amicicie plures. Et primo quidem et principaliter bonorum secundum quod boni ; reliquas autem secundum similitudinem. Se- 10 eundum quod enim bonum aliquid et simile aliquid, sic amici ; et enim delectabile bonum aliquod amatoribus delectacionum. Non omnino autem hee *copulantur* neque *fiunt* amici propter utile et delectabile. Non
57br enim omnino coniunguntur que secundum accidens. [6] In has autem species amicicia distributa, pravi quidem erunt amici propter delecta- 15 cionem vel utile, sic similes existentes, boni autem propter se ipsos amici ; secundum quod enim boni. Isti quidem igitur simpliciter amici, illi autem
57t>5 secundum accidens, et in assimulari hiis ; quemadmodum autem in virtutibus hii quidem secundum habitum, hii autem secundum operacionem boni dicuntur, sic et in amicicia ; hii quidem enim conviventes gaudent 20 ad invicem et tribuunt bona, hii autem dormientes vel separati locis non
57bio operantur quidem, sic autem habent ut operari amicabiliter ; loca enim non dissolvunt amiciciam simpliciter, set operacionem. Si autem diuturna absencia fiat, et amicicie videtur oblivionem facere. Unde dictum est. Multas utique amicicias non appellacio dissolvit. 25

Non *videtur* autem neque *senex* neque *servi* amativi esse ; breve enim
57bi5 in ipsis quod delectacionis. Nullus autem potest per diem commorari cum tristi neque cum non delectabili. Maxime enim natura videtur triste quidem fugere, appetere autem delectabile.

NbP2M* Lb ObKbPb 4 in aliis autem *{¿v* Sè ***raïs aXXaiç*** Z.l*)] ***ev*** âè ***rats erépais N*P*M*Ob*** : ***èv*** Sè ***raïs èraipeiais*** (-ptatç Pb)

L2=RfKvYt Rt = Tp RpÇPecia 13) : ***Rp1& = BqKxVk Rp^ = LcTu Rp3 = Kw(Jo) Rpi = AjSh Rp* = CfPw*** 3 numquam 4- vidit ***Rp2*** 4 vere] nature ***Rf1*** : vera ***Rp3*** dignificatur ***L2(-Kv)*** autem] aliis ***Tu*** ; autem 4- alteris L2 7 quemadmodum 4- diligunt ***YîRt*** 13 copulant L2(i3-14 hee — omnino ***om. Rf)*** fiunt] 4- ipsi ***L2*** : 4- iidem ***Rt, Bonon. Ocean. 110*** 14 In] Cap. V ***praem. Rt*** ; ***Grandiore*** *liti.* ***cap. ind. KvRt^paragraphum praem. YtRp1bi3)*** 18 quemadmodum] ***Grandiore*** *litt.* ***cap. ind. Sh*** ; ***paragraphum praem. L2Rt*** 26 videntur ***L\-Kv)Rt, corr.Rp3*** senes ***L2Rt*** servi] severi ***L2Rt*** : secundum ***Tu*** amativi] amatum ***Tu***

Qui autem recipiuntur ad invicem, non conviventes autem, benivolis assimulantur magis quam amicis. Nichil enim sic est amicorum ut convivere. Utilitatem quidem enim indigentes appetunt, commorari autem 5yb2o
simul per diem et beati. Solitariis quidem enim esse hiis nequaquam convenit ; conversari autem ad invicem non est non delectabiles existentes neque gaudentes eisdem, quod connutritiva videtur habere. [7] Maxime quidem igitur est amicicia que bonorum, quemadmodum multociens 57bz5
dictum est. Videtur enim amabile quidem et eligibile quod simpliciter bonum vel delectabile, unicuique autem quod ipsi tale ; bonus autem *homo,* propter ambo hec.

Assimulatur autem amacio quidem passioni, amicicia autem habitui. Amacio enim non minus ad inanimata est. Redamant autem cum eleccio- 57bjo
ne, eleccio autem ab habitu ; et bona volunt amatis illorum gracia non secundum passionem, set secundum habitum ; et amantes amicum, quod ipsis bonum amant ; bonus enim amicus factus bonum fit cui amicus. Uterque igitur amat et quod ipsi bonum et equale retribuit voluntati et 57b35
Speciei. Dicitur enim amicicia equalitas. Maxime itaque ei que bono- 58a!
rum hec existunt.

In severis autem et senilibus minus fit amicicia, quanto magis discoli sunt et minus colloquiis gaudent ; hec enim *maxime videntur* esse amicabilia et factiva amicicie, propter quod iuvenes quidem fiunt amici cito, senes autem non. Non *enim* amici quibus utique non gaudent ; similiter 58a5
autem neque severi. Set tales benivoli quidem sunt ad invicem ; volunt enim bona et obviant ad necessitates. Amici autem non omnino sunt, propter non commorari, neque gaudere ad invicem, que utique maxime esse videntur amicabilia. Multis autem esse amicum secundum perfec- 58aio
tam amiciciam non contingit, quemadmodum neque amare multas simul ; assimulatur enim superhabundancie, tale autem ad unum natum est fieri. *Multas* autem simul eidem placere valde, non facile ; forte autem neque bonum esse. Oportet autem et experiendam accipere et in consuetudine 58ai5

N^P2Mb Lb ***ObKbPb*** 17 speciei (r¿> ***pr.m.Lb***l\ ***râ> ifôeî*** itaque (§17)] ***Pb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp1&=BqKxVk Rp1b=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2—AjSh Rpi—CfPw*** 10 homo] bono L2Ri(pro ***praem. Yt)*** ii autem1] autem 4- hec ***Rf***: hec ***Yt*** : autem ***post*** quidem ***Tu*** 13 amatis] amicis ***Tp*** 17 speciei] delectabili L2 itaque] autem L2 19 senilibus] senibus ***corr.Rp3*** 20 videntur maxime ***L2Rt*** 22 enim + fiunt ***L3Rt(2i-22*** cito — amici ***om. Rf)*** 26 ***ante*** Multis ***paragraphum ponunt L2RtTu, corr.Rp3*** 27 multos ***Yt*** 29 Multos ***L2Rt, corr.Rp****

fieri, quod omnino difficile. Propter utile autem et delectabile multis placere contingit. Multi enim tales et in pauco tempore ministraciones.

Horum autem magis videtur *amicicia* propter delectabile, cum eadem ab ambobus fiant et gaudeant ad invicem vel eisdem, quales iuvenum
58a2o sunt amicicie. Magis enim in hiis quod liberale, que autem propter utile, negociatorum ; et beati autem utilibus quidem nichil indigent, *delectabilis* autem, convivere enim volunt aliquibus. Triste autem paucum quidem tempus ferunt. Continue autem nullus utique sustineret, neque
58a25 ipsum bonum, si triste ipsi erit. Propter quod amicos delectabiles querunt. Oportet autem forte et bonos tales existentes et adhuc sibi ipsis ; sic enim ipsis *existant* quecumque oportet amicis. Qui autem in potestatibus divisis videntur uti amicis ; alii enim ipsis sunt utiles et alteri delectabiles,
58a3o ambo autem idem non omnino. Neque enim delectabiles cum virtute querunt neque utiles in bona, set hos quidem eutrapelos delectabile appetentes, hos autem deinos operari quod preceptum est, hec autem non omnino fiunt in eodem. Delectabilis autem et utilis simul dictum est quoniam studiosus.

Set superexcellenti non fit talis amicus, si non et virtute *superex-*
58a35 *celletur* ; si autem non, non adéquat secundum analogum superexcessus. Non omnino autem consueverunt tales fieri.

58b! [8] Sunt autem igitur dicte amicicie in equalitate ; eadem enim fiunt ab ambobus et volunt ad invicem, vel alterum pro altero commutant, puta delectacionem pro utilitate. Quoniam autem et minus sunt hee amicicie et manent, dictum est.

58b5 Videntur autem et propter similitudinem et dissimilitudinem eiusdem et esse et non esse amicicie. Secundum similitudinem enim eius que secundum virtutem videntur amicicie ; hec quidem enim delectabile habet, hec autem utile, hec autem existunt et illi. In eo autem quod est hanc quidem inpermutabilem et mansivam esse, has autem velociter transci-

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp1a=BqKxVk Rp1b=LcTu Rp3=Kw{Jo) Rpz=AjSh Rpi=CfPw*** 3 amicicia -|- que ***L2TuRp2,i*** 4 eiusdem ***LcRp3*** 5 enim] quidem enim ***L2*** quod] quidem ***Rp2,i*** : ***om. L2Rt*** 6 delectabilis] delectabili ***ShCf1*** : delectabilium ***Pw1*** : delectabiles ***Lc2*** : delectabilibus ***L2Rt*** 9 querunt ***om. spatio vac. rei.*** Lc1(oportet esse ***suppi. Lc2}, om. pr.m.Rp3{suppl. marg. corr.Rp3*** 11 ipsis] sibi ipsis ***L2*** existent L2(-tunt ***Yt}Rt*** potentibus ***Rp1, pr.m.Rp3*** : potentatibus ***corr.Rp3*** 12 utiles] utique ***Lc*** : ***1111 ¡ pr.m.Rp3*** 13 hiidem ***RfYt*** : iidem ***RtRp1b3*** 15 deinos] divinos ***Tp*** autem non] neque ***Kv*** : autem ***Rf1^*** neque ***Rf2}*** : enim neque ***Yt*** 18 superexcelleatur ***Yt*** : superexcellatur ***KvRtBq2Kx1*** : superextollatur ***Rf*** : superextolletur ***AjCf*** 21 dicte] tales ***Yt*** : tales vel dicte ***Rt*** 22 ab] in ***L2Pw*** pro] ab ***corr.Rp3*** 25 et dissimilitudinem ***om. RfYt1***

dere aliisque differre multis, non videntur amicicie propter dissimilitu- 58bio
dinem illius.

(CAPITULUM QUINTUM>

Altera autem *amicicie est* species que secundum superhabundanciam,
puta *pater* ad filium et totaliter seniori ad *minorem* viroque ad uxorem
et omni imperanti ad imperatum. Differunt autem hee ad invicem. Non
enim eadem parentibus ad filios, et imperantibus ad imperatos, set neque 58bi5
patri ad filium et filio ad patrem, neque viro ad uxorem et uxori ad virum.
Altera enim unicuique *bonorum* virtus et opus ; altera autem et propter
que amant ; altere igitur et amaciones et amicicie ; eadem quidem utique 58bzo
neque fiunt utrique ab utroque, neque oportet querere.

Cum autem parentibus quidem filii retribuunt que oportet generanti-
bus, parentes autem filiis que oportet filiis, mansiva talium et epyeikes
erit amicicia. Analogon autem in omnibus secundum superhabundanciam
existentibus amiciciis et amacionem oportet fieri, puta meliorem magis 58b25
amari quam amare, et utiliorem et aliorum *unumquodque* similiter. Cum
enim secundum dignitatem amacio fiat, tunc fit aliqualiter equalitas,
quod utique amicicie esse videtur.

[9] Non similiter autem equale et in iustis *et* amicicia videtur habere ;
est enim in iustis quidem equale primo quod secundum dignitatem. 58b3o
Quod autem secundum quantum, secundo. In amicicia autem, quod
quidem secundum quantum, primo ; quod autem secundum dignitatem,
secundo.

Manifestum autem si multa distancia fiat virtutis, vel malicie, vel
habundancie, vel alicuius alterius. Non enim adhuc amici sunt, set
neque dignificant. 5^35

Manifestissimum autem hoc in diis ; plurimum enim isti omnibus
bonis superexcellunt. Manifestum autem et in regibus ; non enim hiis 59a!

L2=RfKvYt Rt~Tp Rp(Pecia 13)'. Rp^^BqKxVk Rp™=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp^—CfPw 3 Capitulum quintum] VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** liti. ***cap. ind. omnes, praeter RfYt*** 4 est amicicie L2Jïi(est ***om. Tu}*** 5 patri ***L2(-Rf}Rt*** minorem] iuniorem ***L2RtRp2,4*** 7 filios + vel ***Lc, pr.m.Rp3*** ad2] et ***Bq1Rp2Cf*** 9 bonorum] horum ***L2Rt*** 13 que oportet filiis ***om. Rp1, pr.m.Rp3(que*** oportet ***suppi, marg. corr.Rp3)*** epieikes ***Rf YtTuSh*** : epyeykes ***KxVk*** : epyekes ***Rp3*** 14 Analogam L2I?i(Ano- ***YtBqKx 'L&Rp*}*** 17 fiat et ***Rp3*** 19 et2 + in ***L2Rt*** 22 quidem] autem ***Rp13*** : ***om. Aj*** 25 habundancie] egestatis ***L2Rp2-4*** amici] animati ***Rp1-3*** Pw(amicati ***Bq2)*** ***aq*** Manifestum L2 28 in regibus] in regionibus ***Rf1*** : in rebus et in regibus ***Kv***

dignificant esse amici qui multum defectiores, neque optimis vel sapientissimis qui nullo digni.

Certa quidem igitur in talibus non est diffinitio usquequo amici ;
5915 multis enim ablatis, adhuc manet. Multum autem separati, puta a deo, non adhuc. Unde et dubitatur ne forte non volunt amici amicis maxima bonorum, puta deos esse ? Non enim adhuc amici erunt ipsi. Neque utique bona *amici,* amici enim bona. *Si* bene dictum est quoniam amicus amico
5gaio vult bona illius gracia, manere utique oportet qualiscumque est ille ; homini *autem* volet *maxime* esse bona ; forte autem non pre omnibus, sibi ipsi enim maxime unusquisque vult bona.

Multi autem videntur propter amorem honoris velle amari magis quam amare. Propter quod amatores adulacionis multi ; superexcessus enim
59ai5 amicus adulator, vel fingitur talis et magis amare quam amari ; *amare* autem prope esse videtur ei quod est honorari, quod utique multi appetunt ; non propter se ipsum autem videntur desiderare honorem, set secundum accidens. Gaudent enim multi ab hiis qui in potestatibus hono-
59aao rati propter spem ; existimant enim adipisci ab ipsis quo indigent ; ut *itaque* signo bone passionis gaudent honore. Ab epyeikibus autem et scientibus appetentes honorem, firmare propriam opinionem de ipsis appetunt ; gaudent utique quod *sint* boni, credentes dicentium iudicio.
5ga25 In amari autem secundum se ipsum gaudent. Propter quod videbitur utique melius esse eo quod est honorari, et amicicia secundum se ipsam eligibilis esse. Videtur autem in amare magis quam in amari esse. Signum

NbP2Mb Lb ***O^K^P1*** 4 separati ***(xoiptaSévres)) -ros Kh£*** t1 9 pre omnibus ***(nàvrœv ZAOb)J návra***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp13~BqKxVk Rp™=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2 AjSk RpÁ=CfPw*** *1* amici] animati Rp1,3(amicati ***Bq2***) 3 amici] animati Rp1(-7'«),y>r.»t.Rj>3(amicati ***Bq2***) 4 separati] diviso ***KvYt1*** : divisio ***Rf*** : divisi ***Yt2*** : divisio separati ***Rp2***, '(divisio ***Cf1***, divisi 4- *s.l.* separati ***Cf2***) a *om.* L2(dc ***add. Kv)*** 7 amici ***om. L2RtRp2***', ***exp. corr.Rp3*** bona2] per se bona ***L2*** Si] -f- utique ***L2Rp21*** : 4- itaque ***Rt, corr.Rp3*** 8 oportebit ***Rt*** qualiscumque] qualis aliquando L2Rp2'1(qualis aliunde ***Rf*** : qualis ***om. Aj*** : aliquando ***add. marg. post 9*** homini ***corr.Rp3***, ***add. in textu post*** 9 autem1 ***Jo)*** ***g*** autem1 -f- enti ***LARtShRp1*** volet maxime] maxima volet ***KvYt*** pre omnibus] omnia L2 11 Multi] C. sextum ***(legend,*** septimum) ***Rt*** : ***Grandiore*** *litt. cap. ind.* ***KvRtSh*** ; ***paragraphum tantum hab. cett.*** 12 superexcellens ***L2*** 13 amare1 ***om. L2*** amare2] amari ***L2RtRp1***li, ***corr. Rp3*** 14 videtur esse ***tr.RfKv*** 16 honorari (?) ***KvBq2KxRp3*** 18 itaque] utique L2 epieikebus ***Rf*** : eipeikebus ***Yt*** : eipeykibus ***Rt*** : epieikibus ***Sh*** : epyeykibus ***Kx*** : epyeykybus ***VkRp3*** : epyeikybus ***Lc*** : epieykibus ***Tu*** 19 firmarem ***Rp1,3*** 20 itaque Kt quod sint] quoniam sunt L2(quoniam secundum ***Rf)*** 22 esse***om. YtRt***

autem matres eo quod est amare gaudentes. Quedam enim dant filios suos nutriri et amant quidem scientes, redamari autem non querunt, 59:130 *set* utraque non contingant ; set sufficiens ipsis videtur esse si videant bene operantes ; et ipse amant ipsos, etsi illi non possint matri que con-
5 veniunt tribuere propter ignoranciam.

[10] Magis autem amicicia existente in amare et *amari* laudatis, amicorum virtus amare videtur. Quare in quibus hoc fit secundum dignita- 59:135 tem, isti mansivi amici et talium amicicia. Sic autem utique et inequales 59b! maxime erunt amici ; equabuntur enim utique, equalitas autem et simi-
10 litudo amicicia, et maxime quidem eorum que secundum virtutem similitudo. Mansivi enim existentes secundum se ipsos et ad invicem manent, et neque indigen t pravis neque ministrant talia, set ut dicere et prohibent ; 591.15 bonorum enim neque ipsos peccare neque amicis concedere ministrare. Mali autem firmum quidem non habent ; neque enim sibi ipsis permanent
15 similes existentes. In paucum *enim* tempus fiunt amici, gaudentes ad invicem malicia. Utiles autem et delectabiles in plus permanent, usque 59bio enim utique tribuant delectationes vel utilitates ad invicem.

Ex contrariis autem maxime quidem videtur propter utile fieri amicicia, puta pauper diviti, indisciplinatus scienti.

20 Quo enim existit aliquis indigens *est,* hoc appetens redonat aliud. Hic autem utique aliquis *attrahit* et amatorem et amatum, et pulcrum et tur- 59bi5 pem. Propter quod videntur amatores ridiculi quandoque dignificantes amari ut amant ; set tamen amabiles existentes, equaliter forte dignificandum. Nichil autem tale habentes, ridiculum.

25 Forte autem neque appetit contrarium, contrarium secundum se 59b2o ipsum, set secundum accidens ; appetitus autem medii est, hoc enim bonum, puta sicco non humidum fieri, set ad medium venire, et calido et aliis similiter. Hec quidem igitur dimittantur ; et enim est magis alienum.

NbP2Mb Lb ObKbPb *5* tribuere (arroiiep.ru:)] ¿Trore'^aiai ***Kb0b*** : ***vide adn. ad*** L 3IO.16-17 23 equaliter (lows)] ***tawv P2Mb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) ***Rp12=BqKxVh Rp1b LcTu Rp2=Kw(Jo) Rp2~AjSh Rpi=CfPw*** 2 nutri (!) ***Kv*** : nutrici ***KxRp2*** 3 set!] si ***L2RtTu*** videtur ipsis tr. ***L2[-Rf)Kx*** 4 illi] ipsi ***Rp2lan*** nulli ***Lc1 ?)*** possunt ***L2(-Yt)Rp2*** 5 tribuere ***om. L2*** 6 amari] amatoribus amicorum ***L2Tu*** : amatoribus (amicorum ***om.)*** ***RtRp,-i(a.*** maioribus ***Aj)*** 8 et2 ***om. RfYt 12*** dicere et prohibent] dicere est prohibent ***Aj*** : dicere est et prohibent ***Pw*** : dicere contingit et prohibent ***ShTu*** : dicere [est et prohibent ***exp.]*** contingit et prohibent C/ 13 enim -4- ***est Rp2,1*** concedere in aliquibus malis ***Kv*** 14 Malí] Malicia ***Rp1, pr.m.Rp2*** 15 enim] autem ***L2*** 20 est] ens ***KvRt*** : eñs (?) ***Rf*** : ***om. Yt*** 21 attrahat ***L2Rt*** 23 equaliter ***om. L2*** forte ***om. Rt***

(CAPITULUM SEXTUM>

59b25 [11] Videtur autem quemadmodum in *principiis* dictum est, circa eadem et in eisdem esse, et amicicia et iustum. In omni enim communicacione videtur aliquod iustum *esse* ; amicicia autem. Appellant igitur ut amicos *coniugatores* et commilitones ; similiter autem et eos qui in 5
59b3o aliis communicationibus. Secundum quantum autem communicant, in tantum est amicicia ; et enim iustum ; et proverbium : Communia que amicorum, recte. In communicatione enim amicicia.

Sunt autem *fratribus* et connutritis omnia communia, aliis autem discreta, et hiis quidem plura, hiis autem minora. Et enim amicitiarum 10
59b35 hee quidem magis, hee autem minus.

6oai Differunt autem et iusta. Non enim eadem parentibus ad filios et fratribus ad invicem neque *ethayris* et civibus. Similiter autem et in aliis *amicis.* Altera itaque et iusta ad singulos horum.

Et augmentacionem accipiunt in *magis* amicos esse, puta pecuniis 15
6oa5 privare *ethayrum* durius quam civem, et non iuvare fratri quam extraneo, et percutere patrem quam quemcumque alium. Augmentan autem natum est. simul amicicie et iustum, ut in eisdem encia, et ad equale pertingenda. Communicationes autem omnes, particulis assimulantur
6oaio politice ; conveniunt enim in aliquo conferente, et adquirentes aliquid 20 eorum que ad vitam. Set et politica communicatio conferentis gratia videtur et ex principio convenire et permanere ; hoc enim et legispositores coniectant, et iustum aiunt esse quod communiter conferens.

Alie quidem igitur communicationes secundum partes conferens
6oai5 appetunt, puta navigatores quidem quod secundum navigium ad opera- 25 cionem pecuniarum vel aliquid talium.

NbP2Mb Lb ObKbPb 18 ad equale *[frr* ícoy)] ¿77' **Ivcov Lb** : **om. pr.m.Kb**

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia IS) : **Rp1&=BqKxVk Rp1b=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rpi~CfPw** 1 Capitulum sextum] C. VIII **Rt** : **om.** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. omnes*** 2 principio **L2** 4 esse 4- et **L2Rp2,i** 5 coniugatores *[cf.* Oresme, p. 432 : ceuls qui communiquent ensemble par mariage)] connavigatores **L2RtCf** 7 communia + autem Pp2'4(communium **Pw1**) 9 fratribus + quidem **L2Rt** 13 ethayris **Rp2Pw** : et aliis (**ex** et airis ?) **Rf** : coetaneis vel etareis **Kv** : etayris **YtRtCf** : **om. Rp1>3** 14 amicitiis L2(-P/1)Hi itaque] autem La 15 magis + ad **L2Rt** 16 ethayrum **AjPw** : et aurum **Rf** : etarium **Kv** : etayrum **YtRt** : et patrem **Bq** : et harum **Kx:** et hairum **Vk** : etairum **Rp1bRp3** : etham (?) **Sh** : et haiere **Cf** 17-18 simul natum est **tr. Rf YtRt** 18 ut] et **RfYPRp3** ad equale pertingentia] in equalibus advenientia **L2** 20 adquirentes (acq- **Tp** : -rantes Le)] tribuentes L2(-te **Yt)Rp*** : **om. Rp*** **21** ad] in L2 24 conferentes **RfYt** 25 secundum quod **tr. Rp1b**

Commilitones autem quod secundum bellum, sive pecunias, sive victoriam, sive civitatem appetentes ; similiter autem et *tribulos* et *plebegii.*

Quedam autem communicacionum propter delectacionem videntur fieri, *concorehancium* et *eranistrorum* ; hee enim *gracia sacrificii* et connubii ; omnes autem hee sub *politica* consueverunt esse. Non enim presens conferens politica appetit, set in omnem vitam. 6oa20

Et sacrificia facientes et circa *has* congregaciones, honoresque tribuentes diis, et sibi ipsis requiem acquirentes cum delectacione ; antiqua enim sacrificia et congregaciones videntur fieri post fructuum collectiones, puta primicie. Maxime enim in hiis vacabant temporibus. Omnes utique communicationes videntur particule politice esse.' *Consequenter* autem tales amicicie talibus communicationibus. 6oa25 6oa30

[12] *Politice* autem sunt species tres, equales autem et transgressiones, puta corrupciones harum. Sunt autem *politice* quidem regnum et aristocracia, tertia autem que a preciis, quam *timocraciam* dicere conveniens videtur, *politicam* autem consueverunt ipsam plures vocare.

Harum autem optima quidem regnum, pessima autem *democracia.* Transgressio autem regni quidem *tyrannus ; ambe* enim monarchie ; differunt autem plurimum ; tyrannus quidem enim sibi ipsi conferens intendit, rex autem quod subditorum. Non enim est rex qui non per se sufficiens et omnibus bonis superexcellens ; talis autem nullo indiget. Utilia igitur sibi ipsi quidem non utique intendet, subditis autem. Qui 6oa35 6obi 6ob5

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp^—BqKxVk Rp^=LcTu Rp9=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rpi=CfPw*** 1 ***Ante*** Commilitones ***paragraphum -pon. YtRp(praeter Tu), om. RfKvRtTu*** sive1] aut ***RfYt*** 2 tribulos] tribues ***Kv1*** : contribules ***Kv2Yt*** : contribul's ***Rt*** plebei ***L2*** : plebegei ***Vk*** : plebe ***Cf*** 4-5 videntur fieri propter delectacionem ***RfYt*** : fieri videntur propter delectacionem ***Rt*** : propter delectationum videntur fieri ***BqVkTuRp9*** : videntur fieri (propter dei. ***om.) Lc*** : propter delectatione invidentur fieri ***Sh(an etiam Kv ?)*** 5 concorehancium ***Rp2Pw*** : conchorancium ***Rf*** : ut concreantium ***Kv*** : conchoreancium ***YtRt*** : concorchancium (-thancium) ***Rp1,zCf(-\-*** quia, tempore quo sacrificabant cuidam ydolo qui dicebatur baal coreiçabant, et ideo dicitur ballum ***marg. Yü)*** eranistarum ***L2LcCf*** : eranistrarum ***RtTuRp3 * * 6*** connubii et sacrificii ***tr. Tp*** 6 polita ***Kv*** : politicam ***Rt*** 8 et2] et + eas que L2, ***corr.Rp9*** : eas que et ***Aj*** : et ens qui ***Sh*** : eas que ***Pw1*** 9 acquirentes (adq- ***Kx)]*** tribuentes ***L2*** 11 vacabant -I- illis La 12 itaque Rf Consequuntur ***L2Rt*** 14 Politice (Politie ***Kv1*** : Polytice ***Rt)]*** C. IX ***Rt*** : ***Grandiore*** *litt.* ***cap. ind. KvRtSh*** ; ***paragraphum tantum*** *hab. cett.* 16 que + dicta ***YtRt*** timocraticam ***L2(-Kv)*** : tymocratiam ***Rt*** ***17*** plures ipsam ***tr. RfYt*** 18 democrativa ***Rf*** : democrancia ***Rp**** 19 tirannis L2 : tyrannis ***Bq2Lc2Pw2*** 20 tirannis ***Rf*** : tyrannis ***Yt1*** 22 bonis] hominibus ***Yt*** : ***om. Rt*** 23 intendit ***RfKv***

enim non talis, clerotes utique *quidem* erit *quem* rex. *Tyrannus* autem ex contrarietate huic ; sibi enim bonum persequitur, et manifestius in hac
6obio quoniam pessima ; et pessimum autem contrarium optimo, transgreditur autem ex regno in tyrannidem ; pravitas *enim* monarchie *tyrannus* ; malus autem rex tyrannus fit.

Ex aristocracia autem in oligarchiam, malicia *pardum que* tribuunt que civitatis prêter dignitatem, et omnia vel plurima bonorum sibi ipsis,
6obi5 et principatus semper eisdem, de plurimo facientes ditari ; pauci igitur principantur et mali, pro hiis qui maxime epyeikees. Ex timocracia autem utique in *demacrada.* Conterminales enim sunt hee. Multitudinis enim vult et timocracia esse, et equales omnes qui in honoracione. Minimum
6ob2o *enim* precio autem malum est democracia. *Imperium* enim transgreditur *politice* speciem. Transmutant quidem igitur maxime sic *politice. Manifestum* enim sic et faciliter transgrediuntur.

Similitudines autem ipsarum et velud exemplum accipiet aliquis utique et in domibus. Patris quidem enim ad filios communicatio regni
6ob25 habet figuram ; filiorum enim patri est cura. Hinc autem et Homerus lovem patrem appellat ; paternus enim principatus vult regnum esse.

In Persis autem qui patris *tyrannus* ; utuntur enim ut servis filiis.

Tyrannicus autem et qui domini ad servos ; domini enim conferens in
6ob3o ipso operatur ; *et* hic quidem igitur rectus videtur, persicus autem *peccat* ; differentium enim, principatus differentes.

Viri autem et uxoris aristocraticus videtur ; secundum dignitatem

N^P2M^ L* O*KVP* 8 igitur (8^)] 8¿ Pb

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp^—BqKxVk Rpva=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rpi CfPw*** 1 clerotes] cherotes ***Rf***: cl... . ***(spat. vac.) Pr.m.Rp2, exp. corr.Rp2, om. Jo*** quidem] quidam L2(sed quidem ***ante*** utique ***add. Kv)*** : ***om. Vk*** utique quidem erit] magis quidem erit utique ***AjPw*** : utique quidem erit magis ***Tu, corr.Rp3, ShCf*** quem] quam ***L2RtTuCfPw2(erit Pw1)*** 4 tyrannus] tyrannis L2KiPplb,3(tyrannia ***Bq2)*** 6 olicharchiam ***RfKv*** : olygarchyam ***Rt*** : olygarchian ***Kx*** partium que] principum (-pium ***Rf1)*** qui ***L2Rt*** 8 semper] super ***Rp2,4*** igitur] autem L2 9 epiekiees ***Rf***: epieikes ***Kv*** : epieikees : ***YtTuSh:*** epyeykees ***KxVk*** 10 democratiam ***RfRtRp1)*** : democrahiam ***Kv*** : demonocratiam ***Yt*** **n Minime** ***Atreb. 856*** 12 enim pretio ***(legend,*** in precio pro **n** in honoracione)] enim (precio ***exp.) corr.Rp3.*** enim (pretio ***om.) AjRp**** : ***om. L2Rt*** autem] ***exp. corr.Rp3*** : ***om. AjRpi*** malum] **perversum** ***Rt, Atreb. 856*** (Minimum autem enim precio autem malum ***in textu Lc1 signo*** va...cat ***del. et in marg. inf. suppi.*** Minimum [vel ***exp.]*** autem perversum Lc2) Imperium] In parvum ***L2Rt*** 13 politice2] policie ***Yt*** Manifestum] Minimum ***L2Rt*** 15 velut ***RfYtRtRp1ShCf*** 16 enim] utique ***Rp3*** 19 tyrannus] tirannicus ***RfYt*** : tyrannicus ***KvRtTu***: itus (!) iïp2(tyrannitus ***marg. Aj2)*** 21 et ***om. L2Rt*** hic] ipse ***L2*** peccat] qui peccat ***L2Rt***

enim vir habet, et circa hec que oportet virum. Quecumque autem uxori congruunt, illi reddit. 6ot>35

Omnium autem dominans vir, in oligarchiam transponitur ; prêter dignitatem enim ipsum facit et non secundum quod melius. *Quoniam* 6iai autem principantur uxores heredes existentes, non *itaque* fiunt secundum virtutem principatus, set propter divicias et potenciam, quemadmodum in oligarchiis. Tymocraticus autem videtur qui fratrum ; equales enim tamen in quantum etatibus differunt ; propter quod, si multum 6ia5 *statibus,* non adhuc fraterna fit amicicia.

Democraticia autem maxime quidem in hiis que sine dominacione habitacionum ; hic enim omnes ex equali, et in quibus debilis qui principatur et unicuique potestas.

[13] Secundum unamquamque autem *urbanitatem* amicicia videtur, 6xaio in quantum et iustum ; regi quidem ad subiectos in superhabundancia beneficii ; benefacit enim subditis, si quidem bonus ens curam habet ipsorum ut bene operentur, quemadmodum pastor ovium. Unde et Homerus *Agameimona* pastorem populorum dixit ; talis autem et paterna. 6iais

Differt autem magnitudine beneficiorum. Causa enim essendi, quod putatur maximum *existimari* maximi esse, et nutrimenti et discipline ; set et progenitoribus hec attribuuntur. Et natura enim *principatuum* pater filiorum et progenitores nepotum et rex subditorum.

In superexcessu autem amicicie hee ; propter quod et honorantur 6ia2o parentes ; et *iterum* utique in hiis non idem, set secundum dignitatem ;

*N'|'P2M*b Lb *0''K–K'* i habet (eyei)] *apxeL codd.* 7 Tymocraticus (ri- *liOKpaTiKty] -kt) codd.*

L2=RfKvYt Rt = Tp RpiPecia 13) : *Rp13–BqKxVk Rp*1b *= LcTu Rp' = Kw(Jo) Rp*2 *= AjSh Rp*i *= CfPw* 1 habet] principatur L2 2 conveniunt *RfYt 4 secundum om.Rp^Lc, pr.m.Rp*3 Quoniam] Quandoque *L2Rt* 5 utique *L2* 7 Tymocraticus] Tymocraticius *Rp*3 : Tymotheus (!) *Rt* : Timocratico *RfYt* : Tymos tratico (!) *Kv* videtur] assimulatur *L2Rt* fratrum] factum (fcm) Rpla : fratrem *Rp21* : frm *Rpli3* 8 tamen] prefer *Kv* : *om. Rf Yt(sed verbum superius* enim *in* nisi *corr.Rf2)* 9 etatibus + differunt *L2Rt* 10 Democratic! *Vk* : Democracia *LPRtCf* 12 potestas] potestati L2 : potestatis *Rp2*1 13 Secundum] Cap. X *Rt* : *Grandiore litt. cap. ind. RtSh* : *paragraphum hab. Rp* : *nec paragraphum hab. L2* autem unamquamque *tr. RfYt* urbanitatum *Yt* 17 agamenona (ago- *Kv) L2Rt* : agamemiona *Rp21* : agame ///// *Tu*1 : agamenomen *Tu*2 18-19 Differt — existimari *om. Rp*2 18 enim + quod putatur maximum *Rt* 18-19 quod putatur maximum] *om. L2Rt (sed cf. adn. sup.) Cf* : quod (putatur maximum *om.) tantum hab. Pw(deest Rp2)* 19 existimari] existimati *LfiRtCf(deest Rp2)* maximi] maxime *L2Aj* esse] enim *BqKx(sed* esse *post* nutrimenti *add. Kx)* 20 set *om. RfYt* etl *om. Rt* principativum *L2(–Rf)Rt* 22 hee *om. L2* 23 iterum] iustum *L2Rt, rec.Kw*

sic enim utique et amicicia. Set et viri ad uxorem eadem amicicia et in aristocracia ; secundum *virtutem* et *melior* plus bonum et congruens uni-
6ia25 cuique ; sic autem et iustum.

Quod autem fratrum, etayrike *assimulantur* ; equales enim et coetanei ; tales autem unius discipline et unius moris ut in multum ; assimulatur utique huic et que secundum timocraticam ; equales enim cives volunt et epyeikees esse. In parte *itaque* principari et ex equali ; sic utique et
6ia3o amicicia.

In transgressionibus autem quemadmodum et iustum *et* parvum est, sic et amicicia est *et* in pessima. In tyrannide enim nichil *autem* parvum amicicie. In quibus enim nichil commune est imperanti et imperato, neque amicicia, neque enim iustum, set velud artifici ad organum et anime
6ibi ad corpus et domino ad servum. Iuvantur quidem enim hec ab utentibus *ad utilitatem* ; amicicia autem non est ad inanimata neque iustum, set neque ad equum vel bovem, neque ad servum secundum quod servus. Nichil enim commune est ; servus enim animatum organum, organum
6ib5 autem inanimatus servus. Secundum quod quidem igitur servus non est amicicia ad ipsum, set secundum quod homo ; videtur enim *quiddam esse* iustum omni homini ad omnem potentem communicare lege et compositione, et amicicia utique secundum quantum homo. *Imperium* utique et in tyrannidibus amicicie et iustum. Que autem in *democraticiis* in
6ibio plurimum ; multa enim communia inferent.

<CAPITULUM SEPTIMUM>

[14] In communicacione quidem igitur omnis amicicia est, quemadmodum dictum est. Dividet autem utique aliquis cognatam et etayricam ;

NhP2Mb LA ObKbPb 22 inferent ***(etcolaovoiv LA, pr.m.Ob)^ caots ovatv***

L2—RfKvYt Rt—Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp^—BqKxVk Rp1b=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp^—CfPw*** 2 virtutem + enim ***L2Rt*** meliori L2 ***RtTu*** 4 assimulatur ***L2Rt*** 5 assimulantur ***KvKxAj1*** 6 itaque ***Rt*** timocraciam (-caciam ***Kv) L2*** : tymocratiam ***Rt*** : timocraticiam : timocritam ***Aj*** 7 itaque] utique ***L2*** (Imperantique ***pro*** In parte utique ***YP)*** 9 et parvum] imperium ***L2*** : in parvum ***Rt*** 10 est ***om. L2*** et2] + nequaquam ***L2TuRp2A*** : + minime Kt, ***Cameracensis 921*** autem] vel ***L2AjPw*** : vel aut Kt : aut ***Rp3*** parum ***Yt, corr.Rp3*** 12 ***velat RfYtRtKxVkShRp**** 13 ab utentibus] ab hiis quibus utuntur L2 14 ad utilitatem ***om. L2Rt*** 16 animatum 4- est ***corr.Rp3AjRp**** 18-19 quiddam esse (quiddam enim ***Bq)]*** esse quoddam ***L2*** : quoddam esse ***Rt*** 20 Imperium] In parvum ***L2(-Yt)Rt*** ittaque ***Rt*** 21 Que] Quod ***L2Lc*** democratiis ***L2Rt*** 22 communia] omnia ***Yt*** : consequenda K£ll),s inferent] equalibus existentibus L2, ***marg. corr.Rp3, Rp2,i*** 23 Capitulum septimum] Cap. XI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2, sed capitulum novum a verbo*** 25 Dividet ***initium capit in Kv)*** 25 cognitam ***Rp3***

politice autem et que contribulium et que connavigancium et quecumque tales communicativis assimulantur magis. Quasi enim secundum confessionem quandam videntur esse. In has autem ordinabit utique ali- 6ibi5
quis et peregrinam.

Set et cognata videtur multipharia esse et dependere omnis ex paterna ; parentes quidem enim diligunt filios, ut sui ipsorum aliquid existentes ; filii autem parentes, ut ab illis aliquid existentes. Magis autem sciunt parentes qui ex ipsis quam geniti quoniam ex hiis, et magis *quo* 6ib2o
aproximantur quod a quo genito quam factum facienti. Quod enim ex ipso propinquum ei a quo, puta dens vel capillus vel quodcumque habenti, illi autem nichil quod a quo, vel minus. Set et multitudine temporis ; hii quidem enim confestim natos diligunt, hii autem procedentes tempo- 6ib25
ribus parentes, intellectum vel sensum accipientes.

Ex hiis autem manifestum propter que amant magis matres.

Parentes *quidem* filios diligunt ut se ipsos. Qui enim ex ipsis velud alteri ipsi *inseparati,* filii autem parentes ut ab illis nati. Fratres autem ad invicem in ex eisdem nasci. Ad illa enim ydemptitas ad invicem idem 6ib3o
facit ; propter quod aiunt idem sanguinem et radicem et talia. Sunt autem idem *equaliter* et in divisis.

Magnum autem ad amiciciam et connutritum et quod secundum etatem. Coetaneus enim coetaneum, et qui unius moiis *ethairi* ; propter quod et fraterna *ethayrike* assimulatur. Nepotes autem et reliqui cognati 62ai
ex hiis *quo aproximantur.* In ab eisdem enim esse ; fiunt autem hii quidem proximiores, hii autem magis alieni, in prope vel longe preducem esse.

Est autem ad parentes quidem amicicia filiis, et hominibus ad deos, ut ad bonum et superexcellens ; bene enim fecerunt maxime, essendi 02a5
enim et nutriendi cause *autem* natis eius quod est disciplinari.

NbP2M6 Lb ObKt>P* 19 autem] 8^

L2=RfKvYt Rt^Tp Rp(Pecia 13) : ***Rp13=BqKxVk Rplb=LcTu Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjSh Rp*=CfPw*** 7-8 ut — parentes om. pr.m.Rp3, qui ab illis aliqui existentes, magis sciunt parentes ***marg. corr.Rp3*** 8-9 coaproximatur ***L2(-Rf)Rt*** : quo approximatur Rplb3 9-11 genito — a quo ***om. Rp2*** 15 quidem + enim ***L2Rt*** velut ***RfYtRtKxVk*** 16 in separari ***L2(~Kv)Rt*** : inseperati ***Kx*** ***17 in om.Rp2,i*** ex ***om. KvTuRp3*** 19 autem] utique ***L2Rt*** equaliter] aliqualiter ***L2RtRplb'3*** 21 etairi ***RfKv*** : etayri ***YtRt Rplb3*** : eta ***(exp.)*** ethairi ***Bq*** : ethayri ***AjPw*** 22 etairike ***RfYt*** : etaryike ***Kv*** : etairique ***Rt*** : ethayryke ***Kx*** : etayrike Rplb>3 23 coaproximantur (coappro-) ***L2Rt*** 24 in prope vel] improphe vel ***KvLcRp3*** : improprie vel ***Tu*** : ***om. spatio vac. rei. Rf1,*** prope vel ***suppi. Rf2*** preducem] per lucem ***Rf*** : producere ***KvRp3*** : producere ***Kx*** : producem ***VkCf*** 26 bene] unde ***TuRp3*** 27 cause] omne ***RfYt*** : commune ***Rp3*** autem] et ***L9RtRp*Tu*** : ***om. Rp2*** eius + et ***YtRt*** disciplinati ***Rp3***

Habet autem et delectabile et utile talis amicicia magis alienorum,
62aio quanto et *communiorum* vita ipsis est. Sunt autem et in fraterna que quidem et in ethayiica, et magis in hiis qui epyeikees et totalitei similibus, quanto proximiores et ex nativitate existentes diligunt ad invicem, et ut magis unius moris qui ex eisdem et connutriti et disciplinati similiter, et
62ai5 secundum tempus probado plurima et firmissima. Analogum autem et in reliquis cognatorum amicabilia.

Viro autem et uxori amicicia videtur secundum naturam existere. Homo enim in natura coniugale magis quam politicum, et quanto prius et necessarium magis domus civitate, et filiorum procreacio communius
Ó2a2o animalibus. Aliis quidem igitur in tantum communicacio est ; homines autem non solum procreacionis filiorum gracia cohabitant, set et eorum que in vitam. Confestim enim divisa sunt opera et sunt altera viri et uxoris ; sufficiunt igitur ad invicem ad commune ponentes propria.

Propter *hoc* autem et utile esse videtur et delectabile in hac amicicia ;
62025 erit autem utique et propter virtutem, si epyeikees sint ; est *autem* utriusque virtus et gaudebunt utique tali. Coniunccio autem, filii videntur esse ; propter quod et cicius steriles dissolvuntur ; filii enim commune bonum ambobus, continet autem commune. Qualiter autem convivendum
62a3o viro ad uxorem et totaliter amico ad amicum, nichil alterum videtur *quam-quam* qualiter *iterum*. Non enim idem videtur amico ad amicum neque ad extraneum et ethayrum et condiscipulum.

[15] Trinis *itaque* existentibus amiciciis quemadmodum in principio
62a35 dictum est, et secundum unamquamque hiis quidem in cqualitate *animatis* existentibus, hiis *autem* superexcellenciam ; et enim similiter boni
62bi fiunt amici et *meliori* deteriori. Similiter autem et delectabiles, et propter

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp^=LcVk Rp^=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 1 et utile ***Incipit peda 14a in Rp*** 2 communior L2(contrarier ***Rf)CfRp2*** in fraterna ***clare scriptum Rf2RtLc2*** : inferna (?) ***Rf1*** : in superna ***LdVkSh*** : in [superbia ***exp.]*** superna ***Aj*** : ***obsc. cett.*** 3 in ethayrica] inetalria ***Rf*** : in etairica ***KvYtSh*** : in etayrica ***RtLcTu*** : methaerica ***Rp*** epieikees ***RfYt*** : epyeikes ***KvLc*** : epyeykees ***VkKx*** : cpytikees ***Aj*** 4 nativitate] vanitate ***Tp*** : materiate (-ante ***Jo) Rp3*** 5 ***ante*** Similiter ***interp. YtLcPwSh2*** ; ***nec ante nec post RfKvVkRp3CfSh1Tu*** 6-7 et in reliquis ***om. Tp*** 10 communius] contrarius ***Rf*** : communis ***Vk\utrum*** communius an communis ***obsc. plerique)*** 13 divisa] domina ***Rp1a, pr.m.Rp3*** 15 hoc ***KvYtKxRp3*** : h' ***cett.*** 16 autem2] enim ***L2(-Rf)Rt*** 20 quamquam ***Rp1&3*** : quando quam (?) : autem quam (?) ***Aj*** : a natura quam ***Cf*** : queri quam ***L2RtRp2*** 21 iterum] alterum ***Kx". iustum L2RtRp2*** 23 Trinis (Tribus ***Kv, corr.Rp3)]*** C. XII ***Rt*** : ***Grandiore Utt. cap. ind. KvRt*** ; ***paragraphum tantum hab. Rp(nec paragraphum Rf)*** utique ***L2(-Kv)*** 24 animatis] amicis L2lîiKp2(amiacis ***Pw1)*** : amicicis ***Cf*** : amantis ***corr.Rp3*** 25 autem + secundum L2(-***Yt)Rp2*** 26 melior ***ISRtRp'*'***

utile equantes utilitatibus et differentes, equales quidem secundum equalitatem oportet, in amare et reliquis equare. Inequales autem analogum superexcellenciis assignare.

Fiunt autem accusaciones et querele in ea que *sunt* utile amicicia vel 62b5
sola vel maxime racionabiliter. Qui quidem enim propter virtutem amici existunt, bene operari ad invicem prompti sunt ; *hii* enim virtutis et amicicie ; ad hoc autem contendendum non sunt accusaciones neque pugne ; amantem enim et benefacientem nullus contristat, set si sit gratus, retri- 62bio
buit bene operans ; superexcellens autem sordens quod appetit, non utique accusabit amicum ; uterque enim bonum appetit. Non omnino autem neque in hiis qui propter delectacionem. Simul enim ambobus fit quod appetunt, *set* in commorari gaudent.

Ridiculus autem utique videbitur et accusans non delectantem, cum 02bi5
possit non commorari.

Que autem propter utile, accusativa ; in utilitate enim utentes ad invicem semper pluri indigent et minus habere existimant conveniente, et conqueruntur quoniam non quantis indigent, tantis sorciuntur digni existentes ; benefacientes autem non possunt sufficere ad tanta, quantis 02b2o
pacientes indigent.

Videtur autem quemadmodum iustum est duplex, hoc quidem non scriptum, hoc autem secundum legem, et eius que secundum oportunum utilitatis hec quidem moralis, hec autem legalis esse ; fiunt igitur accusaciones maxime cum non secundum eandem commutabunt et dissolvun- *62^25*
tur. Est autem legalis quidem foralis in dictis, hec quidem omnino venalis ex manu in manum, hec autem liberalior in tempus, secundum confessionem autem *quidem* pro quo ; manifestum autem in hac debitum et non ambiguum, amicativam autem dilacionem habet. Propter quod

Lb ObKbPb 22 utilitatis (ui^eAeiaç)] ^tA/aç *Kb, s.l.P2*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp1&=LcVk Rp™=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 1 utilitatibus] amiciciis (amicis ***Rf)*** ***L2Rp*** quidem ***om. Rp3*** 2 Inequalibus ***L2*** : Inequalis ***Rt*** autem + secundum ***Rp3*** 4 querele] vituperaciones ***L2*** sunt] secundum ***L2Rt(om. Kv)*** 6 hii] hoc ***L2Rt*** 11 autem] utique L2 que L2 12 set] si ***KvRtRp2*** 15 accusatio ***Rplb*** 16 pluri] populi ***RplbAj*** 17 conqueruntur] vituperant L2(-rante ***Vt), rec.Kw*** non] in ***Rp1,pr.m.Rp3(non rest. corr.Rp3 om. Jo)*** 21 que] quod ***Rplb*** 21-22 oportunum utilitatis (***cf.*** Oresme, p. 447 : oportunité de proffit)] utile amicicie L2(amicie ***Rf)*** 23 eadem -Rplb 24 foralis] ***om. L2RtRp2(cf. adn. sequens)*** venalis] + vel for<alis> ***marg. Yt2(cf. adn. sup.)*** 25 hec autem liberalior] liberalior autem L2 26 quid ***L2(-Kv)RtRp2(~Sh)*** : quidem ***ante*** autem ***Sh*** manifestum 4- est ***Rp****

62b30 apud quosdam horum non sunt iusta, set existimant oportere diligere eos qui secundum fidem commutant.

Moralis autem non in dictis, set ut amico donat vel cuicumque alii, reportare autem *ferri autem* dignificat equale vel plus, ut non *dictas,* set accommodans. Non similiter autem commutans et dissolvens accusa- 5
Ô2b35 bit ; *hoc* accidit propter velle *quod* omnes vel plures bona, eligere autem
6331 utilia ; bonum autem benefacere non ut contrapaciatur, utile autem beneficiatum esse. Potenti autem retribuendum secundum dignitatem eorum que passus est et sponte. Nolentem enim amicum non faciendum ; ut utique peccantem in principio et bene pacientem a quo non oportuit. 10 Non enim ab amico neque propter ipsum hoc operante.

6335 Quemadmodum igitur in dictis beneficiatum dissolvendum, set et confiteri SI potens reddere. Inpotentem autem neque *dictas dignificaverit* utique. Quare si potens reddendum. In principio autem intendendum a quo beneficiatur et in quo, ut in hiis sustineat vel non. 15

63310 Dubitacionem autem habet utrum oportet pacientis utilitate mensurare et ad hanc facere reddicionem vel operantis beneficio. Pacientes quidem enim talia aiunt accipere a *beneficiis* que parva erant illis et
63315 *erant* ab alteris accipere, parvificantes. Hii autem e converso maxima eorum que apud ipsos et que ab aliis non erat et in periculis vel talibus 20 necessitatibus. Igitur propter utile quidem amicicia existente, pacientis utilitas mensura est. Iste enim indigens et sufficit ipsi *ut* equalem. Tan-
63320 tum *igitur* adiutorium quantum iste iuvatur, et reddendum autem ipsi quantum *acceperit, et* plus. Melius enim. In hiis autem que secundum virtutem, accusaciones quidem non sunt. Mensure autem assimulatur ope- 25 rantis eleccio ; virtutis enim et moris in eleccione principale.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp^=LcVk Rp™=BqKx Rp*=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 3 Morales ***Rf*** : Moralia Kp3 4 reportare autem ferri autem (autem1 ***om. Tu*** : fieri ***Lc*** : ?ut ***pro*** autem2 ***Vh)J*** conferri (simili fieri ***Kv) L2*** : reportare ***Rt*** : conferri autem ***Rp**** : autem ferri autem (reportare ***exp.) corr.Rp3*** dictas] dans ***L2RtRp**** : ***exp. corr.Rp3(om. Jo)*** 6 hoc + autem ***L2Rt*** quod] quidem ***L2Rt*** 13 si] utique ***L2Rp**** neque] inRp3 dictas] dans ***L2RtRp**** dignificabit ***L2Rp2,i*** 16 Dubitacionem ***Grandiore*** *litt.* ***cap. ind. Kv*** 18 beneficis ***Rt*** 19 erat ***L2Rt*** e contrario ***RfKv*** : e contra ***Aj*** 20 que2 om. L2 21 propter om. Up3 22 ut] + assumens ***L2*** : + reportaturus ***Rt, marg. Le2, Baltimor. Walter.*** 23 igitur] + fiet I?(fit ***Kv)Rp2-t*** : + fiat ***corr.Rp^*** : + factum fuit ***Rt*** 24 accepit ***L2*** : acceperat ***Rt*** et] vel et ***L2***

(CAPITULUM OCTAVUM)

[16] Differunt *autem* in hiis que secundum superexcellenciam amiciiis ; dignificat *autem* uterque plus habere. Cum autem hoc fiat, dissolvitur amicicia ; existimat enim melior convenire ipsi plus habere ; bono enim tribui plus. Similiter autem et utilior. Inutilem enim existentem non aiunt oportere equale.habere. Ministracionem enim fieri et non *amicicia* si non secundum dignitatem operum erunt que ex amicicia ; existimant enim quemadmodum in pecuniarum communicacione plura accipiunt conferentes plura, sic oportere et in amicicia. 63a25 63a3o

Indigens autem et deterior e converso *amici* ; amici enim boni esse sufficere indigentibus. Quid enim aiunt utile studioso vel potenti amicum esse nichil recepturum ? *633.35*

Videtur autem uterque recte dignificare et oportere *uterque* plus tribuere ex amicicia, non ex eodem, set superexcellenti quidem honoris, indigenti autem lucri. Virtutis quidem enim et beneficii honor retributio, indigencie autem auxilium lucrum. Sic autem habere hoc et in urbanitatibus videtur. Non enim honoratur qui nullum bonum communi tribuit. Commune enim datur ei qui commune bénéficiât ; honor autem commune. Non enim est simul ditari a communibus et honorari. In omnibus enim minus nullus sustinet, ei autem qui circa pecunias minoratur honorem tribuunt et dona expectant! pecunias. Quod secundum dignitatem enim adéquat et salvat amiciciam, quemadmodum dictum est. Sic *itaque* et inequalibus associandum, et ei qui in pecunias utilis est, vel in virtutem, honorem reddendum retribuentem quod contingit ; possibile enim amicicia requirit, non quod secundum dignitatem. Neque 63b! 63b5 63610 63615

VbP2MbLb ObKbPb 9 plura (tiAcÍoj Nb)] irAetov P2KbPb : ***irAeovLbOb*** : ***om. Mb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp^=LcVk Rp1b=BqKx Rp2=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** i Capitulum octavum] ***om. codd., sed grandiore litt. cap. ind. Rp*** ; ***paragraphum tantum hab. KvYtRt*** ; ***nec paragraphum Rf*** 2 autem -f- et ***L^-Rf^Rt*** amiciciis ***KvYtRt*** : amicus ***(vel*** -ciis) ***RfRp1'2-3*** : ***om. Rp****(amiciciis ***post*** **540.26** principale ***suppl. Aj)*** ***3*** dignifican! ***Rp2*** autem] enim ***L2Rt*** hoc] non hoc ***L2(-Kv)RtLc2*** : hoc non ***Kv*** : non ***Lc1*** 6 amiciciam ***L2RtSh*** 7 erit ***Rt*** 8 accipiunt -f- et ***Rt*** : accipiuntur ***Rp3*** 9 plura] ***om. L2Rp4, exp. corr.Rp3*** 10 amici1] ***om. L2RtRp1, exp. corr.Rp3*** 13 uterque2] utrique ***L2(-Rf)RtKx*** : ***om.*** Pw(uterque ***perscriptum Rp3, obsc. cett. sed potius*** uterque ***quam*** utrique ***legend, videtur)*** 14 non 4- autem ***Rp^*** 15 honor] + et ***Rf^Lc*** : + est ***Rf2YtRt*** 19 simul ditari est ***tr.YPRt*** : simul est ditari ***tr.KxAj*** 20 sustinet] expectat L2, ***corr.Rp3, Rp*** 21 expectandi ***Rt*** : expectant ***VkRpi^Sh*** Quod] qui ***Yt2Rt*** 22 amicicia Rp2 23 utique L2

enim est in omnibus, quemadmodum in hiis ***que*** ad deos honoribus et parentes. Nullus enim secundum dignitatem aliquando utique retribuet. In potenciam autem famulans, epyeikes esse videtur.

Propter quod et utique videbitur non licere filio patrem abnegare,
63bco patri autem filium ; debentem enim reddendum. Nichil autem faciens
dignum eorum que subfuerunt operatus est ; quare semper debet. Quibus autem debetur potestas dimittere ; et patri utique.

Simul autem forte nullus aliquando utique recedere videtur non super-excellente in malicia. Sine enim naturali amicicia ***auxiliacione*** huma-
63b25 num non expelli. Huic autem fugiendum vel non festinandum sufficere malo existenti ; bene pati enim multi volunt, facere autem fugiunt ut inutile. De hiis ***autem*** in tantum dictum sit.

L2=RfKvYt Rt Tp RplPecia 14) : ***Rp'^=LcVh Rp™=BqKx Rp-Kw(Jo) Rp'=AjCf Rp2=PwShTu*** 1 que] qui ***LPRtRp3*** 3 In potencia (vel Inp-) ***Rf2(obsc. Rf')*** : Impotentia ***Rt*** : Impotenciam ***YtKxRp2(In*** potenciam ***vel*** Inpotenciam ***obsc. cett.)*** 4 utique] si ***L2*** licere] possibile esse ***L2*** 6 subfiunt ***Rf:*** subferunt ***KvYt*** 8 non + ex ***Rp3*** 9 auxiliacionem ***L2Rt*** (auxiliatorem ***ex Thomae Sent. Bq2)*** 12 autem] quidem L2(quidem igitur ***Yt)*** ***om. Kx***

LIBER NONUS

(capitulum primum)

[1] In omnibus autem *dissimilium* amiciciis analogum utique equat 63632
et salvat amiciciam quemadmodum dictum est, puta et in politica coria-
rio pro calciamentis *et* retribucio fit secundum dignitatem, et textori et 63635
reliquis.

Hic quidem igitur inventa est communis *mensura,* et ad hoc utique 64a!
omnia referuntur, et hoc mensurantur.

In *amicicia,* autem quandoque quidem amator accusat quoniam super-
amans non redamatur, nichil habens amabile, si sic *contingat.* Multociens
autem amatus quoniam *plus* repromittens omnia, *tunc* nichil perficit. 6435
Accidunt autem talia cum hic quidem propter delectacionem amatum
amet, hic autem propter utile amatorem ; hec autem non ambobus exis-
tunt ; propter hec enim amicicia existente, dissolucio fit cum non fiant
quorum gracia amabant. Non enim ipsos amabant, set existencia non 64310
manencia encía, propter quod tales et amicicie. Que autem morum secun-
dum se ipsam existens, manet quemadmodum dictum est.

Contendunt autem et cum altera fiant ipsis et non que appetunt. Simi-
le enim ei quod est nichil fieri cum eo quod appetit non potitur ; puta 64315
et cytharedo repromittens et quanto melius *canent,* tanto plus ; *vel* mane
autem expetenti promissiones, pro delectacione delectacionem reddidisse
dixit. Si quidem igitur uterque hoc *volebant,* sufficienter utique habuit ;
si autem *quidem* hic quidem delectacionem, hic autem lucrum, et hic qui-
dem habet, hic autem non, non utique erit quod secundum communica- 64320

L2=RfKvYt Rt-Tp Rp(Pecia 14) : *Rp13-=LcVk Rp™=BqKx Rp3= Kw(Jo) Rp^—AjCf Rp2=PwShTu* 3 dissimilium + specierum *L2RtRp3* umicus *(vel* -ciis) *Rp1,2,3* : *om. Tu 5 et1 om. L2RtRp2(-Tu)* 7 inventa] tributa L2(retributa *Yt)* mensura -(- nummisma *L2(-Yt)Rt* 9 amicicia] amativa (-tam *Kv) L'Rt* 10 contingat] contingit *L2(-Y1)* : convenit *YtRt* n prius *L2Rt* nunc *L2Rt* proficit *YtRt* 20 citharedo L2(a chitaredo *Yt)Rp4* : cytaredo *Rp13'3Sh* cadent *Rf* : caneret *YtRt* vel] In *L2Rt* 22 uterque] utrique *Kx* volebat *L2Rt* 23 quidem1] *om. L2RtRp\ exp.* corr.Rp3(quidem hic *om. Bq1,* hic *suppi. Bq2*)

cionem bene. Quibus enim indigens existit, hiis et attendit et illius quidem gracia hec dabit.

Dignitatem autem *utviusque* ordinare est, antedantis vel preaccipientis. Qui enim antedat, videtur concedere illi *qui* aiunt et Protagoram face-
Ó4&25 re. Cum enim doceret quecumque, honorare discentem iussit. Quanto videtur digna scire, et accipiebat tantum. In talibus autem quibusdam *sufficit,* merces autem viro.

Preaccipientes autem argentum, deinde nichil facientes eorum que dixerunt propter superhabundancias repromissionum, convenienter in
64a3o accusationibus fiunt. Non enim perficiunt que confessi sunt. Hoc autem forte facere Sophiste coguntur, propter nullum utique dare argentum pro quibus sciunt. Isti quidem igitur quorum accipiebant mercedem non facientes, convenienter in accusationibus sunt.

In quibus autem non fit propter confessionem ministracionis, hii qui-
64a35 dem propter se ipsos antedantes.

64b! Dictum est quoniam inaccusabiles. Talis enim secundum virtutem amicicia et retributionem faciendum secundum electionem ; hec enim amici et virtutis. Sic autem videtur et philosophia communicantibus. Non enim ad pecunias dignitas mensuratur, preciumque equiponderans
64b5 non utique fiet, set forte quod sufficiens, quemadmodum ad deos et parentes, contingens.

Non tali autem existente datione, set in aliquo, maxime quidem forte oportet retributionem fieri visam ambobus secundum dignitatem esse. Si autem *non hoc* accidat, non solum necessarium esse videbitur utique
64bio prehabentem ordinare, set *edam* iustum. Quantum enim utique iste adiutus est *vel* quanto delectacionem vellet utique, tantum recipiens habebit ab hoc dignitatem ; et enim in emptionibus sic videtur factum.

Alicubi autem sunt leges voluntariarum conventionum vindictas non esse, ut oportunum cui credidit dissolvi ad hunc quemadmodum commu-
64bi5 nicavit. Cui enim concessum est, hunc *existimant* iustius esse ordinare, concedente. Multa enim non equali appretiantur habentes et volentes

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp™=LcVk Rp™=BqKx Rp*=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 1 existit] potitur L2.Rp4(petit ***Aj)*** 3 utriusque] utrius ***L2(-Yt)*** : virtus ***YtRt*** 4 qui2] quod ***L2fRf)RtCf*** protagam ***Rp™*** : pictagoram ***corr.Rp*(cf.*** Oresme, p. 453 : Pythagoras) 5 enim] autem ***Rp3*** 7 sufficit + hoc L2 9 superhabundanciam ***corr.Rp3, Rp**** ii facere forte ***tr.Rp3*** 16 ***ante*** Dictum ***paragraphum pon. Rp(-Sh), om. L2RtSh*** Tali iRp5 17 hec ***Rf Rp3*** : hoc ***Rt*** : h' ***cett.*** 24 non hoc] non hoc non ***L2 Rt*** (hec ***TpRp3*** : hoc ***perscriptum KvBqKx*** : h' ***cett., post*** accidat ***Pw)*** 25 edam] et ***L2RtKx*** 26 vel + pro ***L2Rt*** 27 ab] ad ***KvYtLc*** 28 Alicubi] alicui ***Lc1*** : Ubique ***L2*** vindicans ***KvRp™*** 30 existimat ***L2Rt***

accipere ; propria enim et que dant singulis, videntur multo digna ; set tamen retribucio fit ad tantum, quantum utique ordinant accipientes. Oportet autem forte *in* tanto appreciari, quanto habenti videtur dignum, 64b2o set quanto ante habere appreciatus est.

CAPITULUM SECUNDUM

[2] Dubitacionem autem habent et talia, puta utrum oportet omnia patri attribuere et obedire, vel laborantem quidem medico obediendum, ducem exercitus autem ordinandum bellicosum ? Similiter autem amico 6^25 magis vel studioso ministrandum, et benefactori reddendum graciam magis vel amico dandum, si ambobus non contingit ? ,

Igitur omnia talia certe quidem *delectare* non facile. Multas enim et omnimodas habent differendas, et magnitudine et parvitate, et bono et necessario. Quoniam autem non omnia eidem reddendum, non inmani- 6^30 festum, et beneficia quidem retribuendum ut *iniustum* magis quam donandum amicis, et quemadmodum mutuum cui debet reddendum magis quam amico dandum.

Forte autem neque hoc semper *putanda liberanda* latronibus, utrum solventem contraliberandum, et utique quicumque sit, vel *non* expetenti 6^35 autem reddendum, vel patrem liberandum ? Videbitur enim utique et 65a! se ipso magis patrem. Quod igitur dictum est, universaliter quidem debitum reddendum. Si autem *superexcedat* dacio bono vel necessario, ad *hoc* declinandum. Quandoque enim neque est equale preexistenciam 6sa5 retribuere, cum hic quidem studiosum sciens benefaciat, huic autem reddicio fiat *quidem existimant* malum esse. Neque enim accommodanti,

Jfbpb JVbpij/b Z,b£)b 23 *alterius (erepov Mb)] ***om.** *cett.*

L2=RfKvYt Rt=Tp RpfPecia 14}** : **Rp^=LcVk RpLb=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp*=AjCf Rp2=PwShTu** 1 ***ante singulis ***non post interp. KvBq, nec ante nec post RfYtKx*** 2 accipientes] sapientes ***RpLb*** 3 in] non ***L2Rt*** 5 Cap. II ***Rt*** : ***om.*** *cett.*, ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp*** ; ***paragraphum*** *hab.* ***Yt nec paragraphum RfKv*** 9 et om. Rp4 n delectare] detectare (?) ***Lc1*** : terminare ***Rf*** : determinate ***Yt1*** : determinare ***KvYt2Rt, corr.Rp3*** : ***om. Rp*** 14 ut iniustum (***vel*** ut in iustum ?)] ut in multum ***L2Rt*** : ***om. Kx*** 17 hoc ***per-scriptum RfRtBqKx1Rp3*** : hec ***Kx2*** : h' *cett.* putanda] putandum ***Vk*** : puta ***L2Rt*** liberanda] liberanti a ***L2Rt*** : liberanti ***Rp*** 18 utique] si L2 non -j- capti L2Rp4(non + ex capto ***Aj***) 20 se ipso] sui ipsius ***L2Rp*** (+ se ***Aj***) : se ipso + sui ipsius ***corr.Rp3*** 21 superextendat ***L2Rp2*** ***22*** hoc ***Rp3*** : h' *cett.* preexistenciam] amici preexistenciam L2, ***corr.Rp3, Rp*** : ***an legend,*** 'alterius preexistenciam ? *Cf.* ***adn. ad 547.9*** 24 quidem] quem ***L2Rt*** : quoniam ***Rp2'*** : quidam ***Kx*** existimat ***L2RtRp***

quandoque reaccommodandum ; existimans quidem enim lucrari accom-
6jaro modavit epyeikei existenti, hic autem non sperat lucrari a malo ; sive igitur veritate sic habet, non equalis dignitas, sive habet quidem non sic, existimant autem, non utique videbitur inconveniencia facere. Quod *quidem* multociens dictum est circa passiones et acciones raciones simi- 5
65aI5 liter habent determinatum hiis circa que sunt.

Quoniam quidem igitur non eadem omnibus reddendum, neque patri omnia quemadmodum neque Iovi sacrificantur, non inmanifestum. Quia autem altera parentibus et fratribus et amicis et benefactoribus, singulis propria et congruencia attribuendum. Sic autem et facere viden- 10
6ja2o tur ; ad nupcias quidem enim vocant cognatos ; hiis enim commune genus, et que circa hoc utique acciones ; et in kedea autem maxime existimant cognatos obviare propter idem.

Videbitur autem utique nutrimento quidem parentibus oportere maxime sufficere, ut debentes et causis essendi melius quam sibi ipsis in 15
hoc sufficere, et honorem autem quemadmodum diis. Non omnem autem
65a25 parentibus. Neque enim eundem patri et matri, neque rursus eum qui sapientis vel eum qui ducis exercitus, set *pater non.* Similiter autem et maternum.

Set et omni seni honorem eum qui secundum etatem assurreccione et 20
inclinacione et talibus ; ad amicos autem rursus et fratres confidenciam
6^30 et omnium communicacionem. Set et cognatis et contribulibus et civibus et reliquis omnibus semper temptandum proprium attribuere, et comparare que singulis existencia secundum proprietatem et virtutem vel usum.

Eorum quidem igitur qui unius generis, facile iudicium. Differen- 25
cium autem difficilius. Non tamen propter hoc quidem recedendum, set
65a35 ut utique continget, sic determinandum.

CAPITULUM TERCIUM

[3] Habet autem dubitacionem et de eo quod est dissolvi amicicias
65b! vel non, ad non permanentes ; vel ad eos quidem qui propter utile vel 30
propter delectabile amici existunt, cum non adhuc hec habeant, nichil

L'=RfKvYt Rt Tp Rp{Pecia 14) : ***Rp13=LcVk Rpa=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rpi=AjCf Rp3=PwSh Tu*** 5 quidem] igitur ***L2Rt*** : quidem igitur ***corr.Rp3*** n enim2] autem ***Rp3*** 12 hoc ***perscriptum RfRt*** : hec ***Rp3*** : h' ***cett.*** 15 debentes] inebentes ***Rp1, pr.m.Rp3*** : se inhibentes ***corr.Rp3*** : se habentes ***Rp!!*** 15-16 in hoc ***RfRp3VkBqK%*** : in hec ***Rt*** : nichil ***Pw1Yt3*** : in h' ***cett.*** 18 pater non] paternum ***L2RtRpi, rec.Kw*** 22 communicandam ***RfYt*** 24 vel] et ***KvYtKx*** 28 Cap. III ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore lift. cap. ind. Rt Rpifaragraphum hab. Yt, nec paragraphum RfKv}***

inconveniens *dissolvitur.* Illorum enim erant amici, quibus deficientibus racionabile non amare.

Accusabit autem utique aliquis si propter utile vel propter delectabile 6sb5
amans, simulet propter morem. Quod enim in principio diximus, plures
5 différencie fiunt amicis cum non similiter existimant, et sint amici. Cum
quidem igitur decipiatur quis et suspicetur amari propter morem, nichil
illo tale operante, se ipsum causetur utique. Cum autem ab *istius* simu- 65bio
lacione decipiatur, iustum accusare decipientem et magis quam eos qui
nummisma violant, quanto alterius malignitas circa honorabilius mala
io operacio. Si autem acceptet ut bonum, fiat autem *malum* et videatur
virtus amandum ; vel non possibile, si quidem non omne amabile, set
bonum, neque oportet amatorem mali enim non oportet esse neque assi- 65b15
mulari pravo. Dictum est autem quoniam simile simili amicum. Utrum
igitur confestim dissolvendum ? Vel non omnibus, set insanabilibus
15 propter maliciam ; direccionem autem habentibus magis adiuvandum
ad morem quam substanciam, quanto melius et amicicie magis proprium. 05b2o
Videbitur autem utique dissolvens nichil inconveniens facere. Non enim
huic vel tali amicus erat ; alteratum igitur inpotens resalvare recedit.

Si autem hic quidem permaneat, hic autem epyeikes magis fiat et
20 multum differat virtute, utrum utendum amico ? Vel non contingit. In 65b25
magna autem distancia, maxime manifestum fit, puta in hiis que ex pue-
ricia amiciciis. Si enim hic quidem permaneat puer secundum mentem,
hic autem vir sit qualis optimus, qualiter utique erunt amici, neque pla-
centes eisdem neque gaudentes et tristati ? Neque enim circa ad invicem

KkP* ***IM>*** 11 virtus (aperTj ***K*** *cf.* ***¿p///*** P*)] In ***M**** : ¿p' ¿rt *cett.*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp^=LcVk Rp1b=BqKx Rp2=Kw(Jd) Rp*=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 1 dissolvi ***L2, Tp2*** quibus ***om. YtRt*** 4 simulet] simulque ***KvRt*** : simul ***Yt*** : similiter Pp2(si itaque ***Sh)*** 5 differen- de ***RtAjCfPw*** : dicere ***Rf^VkKxCf2*** : ***obsc. KvLcBq, pr.m.Rp2(Arie corr.Rp2,*** d' ***Jo) ShTu*** 6 quis] que ***Rp2*** morem] amorem ***Yt2Bq1Pw2Sh1Tu*** 7 illius ***L2Rt*** 9 alterius malignitas] ***post*** circa ***Rt*** : ***om.*** L2Pp4(alterius ***ante*** **545.22** pre-existenciam ***legend.*** ? malignitas ***pro*** 9-10 mala operacio ***legend.)*** 10 operacio ***om. Rf*** malus L2 11 virtus] utrum adhuc (ad hunc ***Kv) L2*** vel non] Illis esse ***Sh(in versibus*** 11-16 ***exemplar Rp2, saltem eo tempore cum codd. PwSh ex eo descripti sunt, corruptum et vix legibile fuisse videtur)*** 12 amatorem] vitam parem ***Sh*** 13 pravorum Pp3(-rum ***exp. rec.Kw)*** Dictum ***om. spat. vac. rei. Pw1Sh(suppl. Pw2)*** simili simile ***tr. RfKv*** 14 dissolvendum] dm o vi-dendum ***Sh*** : ***om. spat. vac. rei. Pwx(suppl. Pw2)*** 15 direccionem] indubitacio-nem ***Sh*** : ***om. spat. vac. rei. Pw\suppl. Pw2)*** 16 substanciam, quanto] sub (stanciam quanto ***in fenestra suppi. Sh2)*** ***Sh1*** : ***om. spat. vac. rei. Pw\suppl. Pw2)*** 23 sit vir ***tr. YtRt***

65530 hec *existunt* ipsis. Sine hiis autem non erat amicos esse. *Commune* enim non possibile. Dictum est autem de hiis.

Utrum igitur nichil alienius ad ipsum habendum quam si non factus esset amicus numquam ? Si autem memoriam habere facte consuetudinis, et quemadmodum amicis magis quam extraneis existimamus
65535 oportere largiri, sic et factis attribuendum aliquid propter antefactam amiciciam, cum non propter superhabundanciam malicie dissolucio fiat.

(CAPITULUM quartum)

66ar [4] Amicabilia autem *qua* ad amicos et *quidem* amicicie determinantur videntur ex hiis que ad se ipsum venisse. Ponunt enim amicum, volentem et operantem bona vel apparencia illius gracia, vel volentem esse et
66a5 vivere amicum ipsius gracia, quod matres ad filios passe sunt et amicorum offensi.

Hii autem conviventem et eadem eligentem vel condolentem et congaudentem amico ; maxime autem et hoc circa matres *accusat.* Horum autem aliquo et *amicicia determinat.*

66aio Ad se ipsum autem horum unumquodque, epyeikei existit. Reliquis autem, secundum quod tales existimant esse. Videtur enim quemadmodum dictum est mensura unicuique virtus et studiosus esse. Iste enim *consistit* sibi ipsi et eadem appetit secundum omnem animam et vult
66ai5 utique sibi ipsi bona et apparencia et operatur, boni enim bonum elaborare, et sui ipsius gracia. *Intellectuum* enim gracia, quod unusquisque esse videtur.

Et vivere autem vult se ipsum et salvari, et maxime hoc quo sapit ;
66a20 bonum enim studioso esse, unusquisque autem sibi ipsi vult bona. Factus

KbPb NbP2Mb £b(9b 4 Si autem (et Ôè)] Ô€t ***codd.***

L?=RfKvYl Rt=Tp RpÇPecia 14) : ***Rp1ß=LcVk Rp^=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp***i ***AjCj Rp3=PwShTu*** 1 existent ***RfRt*** ipsis ***om. RfKv*** Commune] Convivere ***L2(-Kv) RtRp**** 3 alienius Kpla, ***corr.Rp3, Rp\-Sh)*** : magis alienum ***L3Rp**** : alieni ***RtSh*** : alienus Rplb, ***pr.m.Rp3*** ipsum] iesum ***Vk*** habencium ***Rp3*** quam] secundum quod L2 4 Si autem] Vel oportet £8 (oporteret vel ***Rf)*** : Si autem oportet (-teret ***Aj) corr.Rp3, Rp**** 8 Capitulum quartum ***om. codd., sed grandiore liti. cap. ind. Rp^paragraphum tantum hab. RfYt Rt, nec paragraphum Kv1*** 9 qua] que ***LPRt*** quidem] quibus ***L3Rt*** 15 accusat] accidit ***lARtAj, exp. rec.Kw*** 16 amiciciam determinant ***L3RtCf*** Rpa(amiciciam determinat ***Tu*** : amicicia determinatur ***Lc^Bq**** : 16-17 autem — horum ***om. Lc1*** *20* consentit ***L3Rt*** *21* et1 ***om. KvRp3*** apparencia] approbancia ***Rp**** et2 ***om. Rp1b*** 22 ipsi Rp3 Intellectivi £2(Intellectui A/1, ***-tive Rf3)Rt***

autem alius nullus *eliget* omnia habere illud quod factum ; habet enim et nunc deus bonum, set ens *quidem quidem* aliquando est. Videbitur autem utique intelligens unusquisque esse vel maxime.

Set convivere talis sibi ipsi vult. Delectabiliter enim ipsum facit. *Spe-*
ratorum et enim delectabiles memorie et futurorum *species* bone, tales 66a25
autem delectabiles ; et theorematibus autem habundat mente. Condo-
letque et condelectatur maxime sibi ipsi. *Omnium* enim est idem et triste
et delectabile, et non aliud alii. Inpenitibilis enim ut dicere. In existere
itaque ad se *ipsum* horum epyeikei, ad amicum autem habere quemad- 66a30
modum ad se ipsum, est enim amicus alius ipse, et amicicia horum esse
aliquid videtur ; et amici, quibus hec existunt. Ad se ipsum autem utrum
est vel non est amicicia, *relinquitur* in presenti.

Videbitur autem utique sic esse amicicia secundum quod est duo vel
plura, aut et ex dictis, et quoniam superhabundancia amicicie ei que ad 66bi
se ipsum assimulatur.

Videntur autem dicta et multis existere, quamvis existentibus pravis ;
igitur secundum quod placent sibi ipsis et existimant epyeikees esse, sic
participant ipsis, quia et valde pravorum et nephariorum nulli hec exis- 66b5
tunt, set neque videntur, fere autem neque pravis. *Differt autem* a se ipsis,
et altera quidem concupiscunt, alia autem volunt, puta incontinentes ;
eligunt enim pro eis que videntur sibi ipsis bona esse, delectabilia nociva
encia. Hii autem rursus propter timiditatem et desidiam recedunt ab 66bio
operari que existimant ipsis optima esse.

Quibus autem multa et dura operata sunt et propter maliciara odiun-
tur, fugiunt vivere et interimunt se ipsos. *Quare itaque* mali cum quibus
commorentur, se ipsos autem fugiunt. Recordantur enim multorum et 66bi5
difficilium et talia altera sperant secundum se ipsos entes. Cum alteris

Á:DOb 14 aut et (*i*) K(uPb)] *ri* ***pv.m.K^*** : *rj* ***corr.K^*** : ***om. cett.***

IA=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 24) : ***Rp1&=LcVk Rp1b=BqKx Rp3=Kw(Jo) Rp*—AjCf Rp2—PwSh Tu*** 1 eligit L2 istud ***Rp3*** : istud ***exp.*** illud ***Pw*** 2 quidem quidem] quod quid L2 : quod quidem ***RtRp*** : quidem quidam ***Vk*** : quidem quod ***Rp2*** 4 Set] Et ***L2RtKxRp2(fTu)Cf2*** ipsi ***om.*** **Rp3** Speratorum] Separatorum ***Aj*** : Operatorum ***L2RtCfRp2(-Tu)*** 5 et] ***om. RfKvLc spes L2(-Rf)RtRp»li*** 7 Omni **L2RtRp4**(Omnium ***Cf2***) : ***obsc. Rp2*** 9 itaque] utique ***L2*** : enim ***Tu*** ipsum 4- singula ***L2RtRp*** 12 relinquatur (-quetur ***Rf) L2Rt*** 13 secundum quod] et ***Rt*** est ***om.*** **Rp'** 14 aut et] aut ***Lc1Aj, corr.Rp2*** : ***om. L2Cf*** superhabundancie ***Rp3*** que + estRp1t1,3 16 Videntur] C. quintum Rf 18 percipiant L2 19 Differunt ***L2RtCf*** autem] enim ***L2(-Rf)Rt*** 25 interimunt] nutriunt **Rp1b** Quare itaque] Queruntque ***L2Rt*** : Querunt itaque ***corr.Rp3*** 26 enim] autem ***Rp3*** et ***om. RP°*** 27 spectant ***Rp3*** alteris] aliis ***Kv*** : altera **Rp1b** : alterius **cow.Rp3(27-55O.i** Cum — entes ***om. pr.m.Rp3***)

autem entes obliviscuntur. Nichilque amabile habentes, nichil amicabile *putentur* ad se ipsos, neque *gaudent* neque condolent tales sibi ipsis. Con-
66b20 tendit enim ipsorum anima et hoc quidem propter maliciam dolet recedens a quibusdam, hoc autem delectatur, et hoc quidem huc, hoc autem illuc trahit, quemadmodum *discrepanda.* Si autem non possibile simul tristari et delectari, set post parum tristatur quoniam delectatus est et non utique volebat delectabilia hec fieri ipsi ; penitudine enim pravi
66b25 replentur. Non *itaque* videtur pravus neque ad se ipsum amicabiliter disponi propter nichil habere, amabile. Si *itaque* sic habere valde est miserum, fugiendum maliciam intense et temptandum epyeikea esse. Sic enim et ad se ipsum amicabiliter utique habebit et alteri amicus fiet.

(CAPITULUM quintum)

66b30 [5] Benivolencia autem amicabili quidem assimulatur, amicicia quidem videtur ; non tamen est amicicia. Fit enim benivolencia et ad ignotos et latens, amicicia autem non ; et prius autem talia dicta sunt.

Set neque amacio est. Non enim habet distensionem neque appetitum, amacioni autem hec sequntur ; et amacio quidem cum consuetudine,
66b35 benivolencia autem et ex repentino, quemadmodum et circa agonistas
67a1 accidit ; benivoli enim ipsis fiunt et conplacent, cooperabuntur autem utique nichil. Quod enim diximus, repente benivoli fiunt et superficialiter diligunt.

Videtur utique principium amicicie esse, quemadmodum eius quod est
6ya5 amare ea que per visum delectacio. Non enim predelectatus specie, nullus amat. Gaudens autem specie, nichil magis amat, set cum et absentem desideret et presenciam concupiscit. Sic utique et amicos non possibile

K*P* N*P*M* 1*0* 13 amicabili ***K*P*f*** <p¹a *cett.*

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 14) : ***Rp***1!i***=LcVk Rp***1****=BqKx Rp***3***= Kw(Jo) Rpi=AjCf Rp2=PwSh Tu*** 2 putentur] paciuntur lARtRp3,^patitur *Cf)* : patentur ***Rp***2 gaudent] congaudent ***L2Rt*** : congaudens ***Cf*** 5 discerpentia ***JARt*** 7 plenitudine ***Rf^Kv***1 8 utique ***L2*** 9 amabile] amicabile ***LcRp***3 itaque] utique ***L2*** : reique ***Aj*** 10 epiekea ***Rf*** : epieikeia ***Kv Rp***3 : epieikea ***Yt:*** epyekea ***Rt*** : epyeykea ***VkKx*** 11 habebat ***VkShTu*** 12 Capitulum quintum] Cap. VI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. RfKv2Yt nec paragraphum KtA)*** 13 amicabili quidem assimulatur ***om. L2Rp2,i*** 13-14 amicicia quidem videtur ***om. Rt***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 15) : ***Rpr=BqKxLcPwSh Rp*=AjCf Rp*=TuVk Rp***3***=Kw(Jo)*** 15 non ***Incipit peda 15a in Rp*** 16 distensionem] intensionem L2(i6-i7 est — amacio ***primo om. marg. pr.m. suppi. Kv)***

esse non benivolos *factus, benivolencia* nichil magis amant. Volunt enim solum bona *quidem* sunt benivoli. Cooperabuntur autem nichil utique neque turbabuntur pro ipsis. óyaio

Propter quod transferens dicet quis utique ipsam ociosam esse amiClCiam ‘ diuturnam autem et in consuetudinem advenientem fieri amicitiam, non eam que propter utile neque eam que propter delectabile. Non enim benivolencia in hiis fit ; beneficiatus quidem pro quibus passus est retribuit benivolenciam iusta operans ; volens autem aliquem bene ope- 6yai5 rari spem habens habundancie per illum, non videtur benivolus illi esse, set magis sibi ipsi, quemadmodum neque amicus, si curet ipsum propter quendam *ipsum* usum. Totaliter autem benivolencia propter virtutem et epyeikeiam quandam fit, cum huic bonus quis appareat vel ¿fortis vel ali- 6ya2o quid talium, quemadmodum et in *agonisticis* diximus.

(CAPITULUM SEXTUM>

[6] Amicabile autem et concordia videtur ; propter quod non est omodoxia ; hoc quidem enim et ignorantibus ad invicem existet utique. Neque circa quodcumque consentientes, concordare aiunt ; puta eos qui de 6ya25 celestibus. Non enim amicabile de hiis concordare. Set civitates concordare aiunt cum de conferentibus consentiant, et eadem eligant, et operentur communiter opinata. Circa operabilia *itaque* concordant, et horum circa que in magnitudine, et contingenda ambobus existere vel omnibus ; 6ya3o puta civitates cum omnibus *videantur* principatus eligibiles esse, vel conpugnare Lacedemoniis, vel principari *Pietatum* quando et ipse voluit. Cum autem uterque se ipsum velit, quemadmodum qui in Foinissis, con-

Kbpb **W>P2M* LbOb** **2** nichil utique **(ovdèv av 0\Ald.)] av** ovSeV **cett.**

L2 = RfKvYt Rt = Tp RpiPecia 15} Rp1 = BqKxLcPwSh Rp4=AjCf Rp2 = TuVk Rp3 = Kw(Jo) **i** factus] factos **L2Rt** benivolencia] benivoli autem **L2Rt** 2 solum] solis **Rf** : sola vel solis **Yt** quidem] qui deum **Aj** : quibus **L2Rt** Cooperabuntur] Comparantur **Rp3** utique nichil **L2Kx Rp2 3** : utique, nichil. utique **Rt** 3 turbantur **VkRp3** 4 ociosam] principium **L2Rp4** amicicie **L2Cf2** 9 per] propter **KvRt** 10-11 propter quendam ipsum usum] propter quendam usum **L2** ; propter usum quendam **Aj** : usum propter [quemadmodum **exp.]** quendam **Cf** 13 **a.gonistisL2{-Yt)RtRp2,3** 14 Capitulum sextum] Capit. VII **Rt** : **om. cett. sed grandiore** litt. **cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. L2}** 15 homodoxia **L2Rt** **iq** quecumque **L2(fYt)** 20 utique **L2** 22 videantur] convideantur **Kv** : videatur **L2[-Kv)RtRp2,3(yi-** dentur **primo sed** videatur **corr.pr.m.Rp3}** 23 Pietatum] dictatum **(exp.)** pietatum **Rf** : pietatum **Kv** : pindarum putatum (piet- **Lc2} Rp1** : putatum **Rp4** 24 formissimis **Rf** : foimissis **Kv** : fornissis **Kx** : formissis **Rp4**

tendunt. Non enim est concordare sibi ipsi utrumque bene velle quod-
67a35 cumque, set quod in eodem, puta cum et plebs et *epyeikes* optimos prin-
67b! cipari ; sic enim omnibus fit quod appetunt.

Politica autem amicicia videtur concordia, quemadmodum et dicitur. Circa conferencia enim est et que ad vitam conveniencia. Est autem
67b5 talis concordia in hiis *que epyeikes.* Isti enim et sibi ipsis concordant et ad invicem, in eisdem existentes ut dicere. Talium enim manent voluntates et non transfluunt quemadmodum *Eutipus,* voluntque iusta et conferencia ; hec autem et communiter appetunt. Pravos autem non possibile
67bio concordare, tamen in parum, quemadmodum et amicos esse, superhabundanciam appetentes in utilibus. In laboribus autem et ministracionibus deficientes ; sibi ipsi autem unusquisque volens hec, proximum perscrutatur et prohibet. Non enim servancium commune perditur. Accidit igitur
67bi5 ipsis contendere, ad invicem quidem cogentes, ipsos autem non volentes iusta facere.

(CAPITULUM SEPTIMUM)

[7] Benefactores autem bénéficiâtes videntur magis amare quam bene pacientes operantes, et ut preter racionem factum queritur.
07bao Pluribus quidem igitur videtur quoniam hii quidem debent, hiis autem debetur ; quemadmodum igitur in mutuis debentes quidem volunt non esse quibus debent, accomodantes autem et curant debendum salutem, sic et benefacientes velle esse pacientes ut lucrantes gracias, hiis autem
671x25 non esse curam reddere. *Epycarinus* quidem igitur forte utique dicet *hoc* dicere ipsos ex malo videntes. Assimulatur autem *humana.* Inmemores enim multi et magis bene pati quam facere appetunt.

Videbitur autem utique et naturalior esse causa et non similis ei que

1?=RfKvYi Rt=Tp RppPecia 15)** . **Rp^=BqKxLcPwSh Rpi=AjCf Rp*=TuVk Rp3=Kw(Jo)** 2 epieikees **L2** : epyeikees **RtTu** : epyeykes **Kx Vk** ; epieikea **LcShRp3** 3 fit omnibus **tr.Rp*$t post** appetunt **Kv)** 5 est] esse **Rt** : **om. Rp^Tu** et **om. Rp3** 6 que] in que **Rf**: qui **L2(-Rf)Rt** (epyei)-kes] -kees **L2RtTu** -¡ invicem + et **Rp3** 8 Eutipus (-ci-)] euripus **WVkRp3** : eurypus **Rt** : entippus Æ/>4(-ci- **Cf)** : eucippus **Tu** 9 autem] utique (uti **Kv) L2** n autem **om. Rp3** 13 Non] sicut **(yel** sint ?) **Rp3** 16 Capitulum septimum] C. VIII **Rt** : **om. cett., sed grandiore** *litt.* **cap. ind. RtRp (paragraphum tantum hab. Rf2KvYt nec paragraphum Rf1)** 19 hiis] hii **Rp3** 22 luctantes **Rp3** 23 epitharimus **Rf** : epicharmus **Kv** : epitharinus **Yt** : Epycharinus (-mus ?) **Rt** : epytarius **PwSh** : epycaymus **Cf**: **om. Bq^KxLc1** hoc **perscriptum RfBqKxLcShAj** : hec **Rp3** : h' *cett.* 24 ipsos **(om.** SA)] ipsis sive multos, alia littera **Rf** humano **L2RtRp2** 25 enim] autem **L2RtAj** 26 similis eij ei similis ei **Rf** : ei similis **Kv** : simul ei **Rp1(-Pw)** : simul et C/Vsimilis et **Cf2)

circa accomodantes. Non enim est amacio circa illos, set eius quod est 6yb3o
salvari voluntas lucri gracia ; benefacientes autem amant et diligunt bene
pacientes, etsi nichil *sunt* utiles, neque posterius *fiet* utique, quod et in
artificibus accidit ; omnis enim proprium opus diligit magis quam dili-
gatur utique ab opere animato facto ; maxime autem forte hoc circa poe- 68ai
tas accidit, superdiligunt enim isti propria poemata, diligentes quemad-
modum filios ; tali utique assimulatur et quod benefactorum ; bene pas-
sum enim opus est ipsorum, hoc utique diligunt magis quam opus facien-
tem. *Huiusmodi* autem causa quoniam esse omnibus eligibile et amabile. 68a5
Si minus autem agere *actu.* In vivere enim et operari *itaque actu* faciens
opus est quodam modo. *Diligunt itaque* opus, quia et esse ; hoc autem
naturale. Quod enim est potencia, hoc actu opus nunciat.

Simul autem et benefactori quidem bonum quod secundum actum, 68aio
quare gaudet in quo hoc ; pacienti autem nullum bonum in operante,
set si *quod* conferens, hoc autem minus delectabile et amabile.

Delectabilis autem est actus presentís quidem, futuri autem spes,
facti autem memoria ; delectabilissimum autem quod secundum actum
et amabile. Similiter ei quidem igitur qui fecit manet opus, bonum enim 68ai5
diuturnum ; pacienti autem utile transit.

Et memoria bonorum quidem delectabilis, utilium autem non omnino
vel minus ; expectacio autem e converso habere videtur ; et amacio qui-
dem faccioni assimulatur, amari autem ei quod est pati. Superexcellenti- 68a2o
bus autem utique circa actum sequitur amare et amicabilia.

Adhuc autem que laboriose fiunt, omnes magis diligunt, puta et pecu-

Xtpb ^bp2j^b ¿bQb 23 autem (Mb)]

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp^Pecia 15) : ***Rpx=BqKxLcPwSh Rp^^AjCf Rp2=TuVk Rp3=Kw[Jo)*** 3 sint ***Liante*** nichil ***Kv)Rt*** fiet] fiat ***L2(-Kv, post*** utique ***Yt)RtVkRp3*** : fiant ***Kv*** 7 filios : tali] filios. Tali ***RtRp3*** : filios dei ***Rp^Tu1*** : filios dicitur ***Tu2*** 8 est opus *tr.* ***Rp3*** itaque ***Rp1*** 9 Huius ***KvRtKxSh*** 10 Si minus] Sinimus ***Kx*** : Simus ***Cf*** : Sumus ***L2RtRp23*** autem] igitur ***Rp3*** agere] ***om. L*RtRp*Tutfn.*** agere ***Bq2*** : ex agere ***Lc2*** : ***an*** agere ***pro*** operari ***legend. ?)*** actu] in actu ***L2Rp*Tu*** In vivere — actu ***om. Rp3*** itaque actu] actu (auctu ***Kv)*** utique ***L2*** : actu itaque ***Rt*** : itaque opus ***Vk*** ii Diligunt itaque] diligit utique ***L2(-Yt)*** : diligit itaque ***Rt*** : diligunt namque ***Pw2Vk*** : itaque diligit ***Yt*** : itaque diligunt ***Rp3*** 15 quod] quidem ***L\-Kv)Rt Rp*Tu*** ifi actus presentís quidem] presentís quidem operacio ***L2(-Yt)*** : presentís operacio ***Yt*** ; presentís actus ***Rt*** spes] species ***Rfi-Kv*** 17 actum] operacionem ***L2*** 18 ***ante*** Similiter ***interp. Rp(cf.*** Oresme, p. 475 : demeure tousjours semblablement) : ***puncto ante, commate post*** (.Similiter, ei) ***Kv*** : ***commate ante, puncto post*** (.similiter. Ei) ***Rt*** : ***nec ante nec post RfYt*** ei] si ***Rf*** : fieri ***Yt*** 20 quidem bonorum *tr.* ***Rp3*** 23 autem ***om. L2Rt***

nias possidentes accipientibus. Videtur *itaque* bene pati quidem illaboriosum esse, benefacere autem operosum. Propter *hoc* autem et matres
68a25 amatrices magis filiorum ; laboriosior enim generacio, et magis sciunt *quam* ipsarum. Videbitur autem utique hoc et benefactoribus proprium esse.

(CAPITULUM octavum)

[8] Dubitatur autem utrum oportet amare se ipsum maxime vel alium aliquem. Increpant enim eos qui se ipsos maxime diligunt et ut in turpi
68aso amatores sui vocant.

Videturque pravus quidem sui ipsius gracia omnia agere et quanto utique deterior sit, tanto magis ; accusant *itaque* ipsum, velud quoniam nichil a se ipso agit ; epyeikes autem propter bonum et quanto utique melior sit, magis propter bonum et amici gracia.

68a35 Quod autem sui ipsius preterit. Racionibus autem hiis opera dissonant
68bi non irracionabiliter. Aiunt enim oportere amare *maxime* amicum, amicus autem maxime qui vult cui maxime vult bona illius gracia, et *sic* nullus sciet. Hec autem existunt maxime ipsi ad se ipsum, et reliqua utique
68t>5 omnia quibus amicus determinatur. Dictum est enim quoniam ab ipso omnia amicabilia et ad alios perveniunt. Set et proverbia omnia consentiunt, puta *hic* una anima, et communia que amicorum, et equalitas amicicia, et genu tibie propinquum ; hec enim omnia ad se ipsum maxime
68bio existunt. Maxime enim amicus sibi ipsi, et amandum itaque maxime se ipsum.

Dubitatur autem convenienter utris debitum sequi, *ambabus* habenti-

K»pb jVbpsjifb ito» Io -que (re *cett.)] 8¿ MbLbOb* n velud (olor *cett.)] om. MbLbOb(suppl. sec.m.LP)*

Lz=RfKvYt Rt~Tp Rp(Pecia 15) : *Rpi=BqKxLcPwSh Rpi=AjCf Rp*=TuVk Rp3=Kw(Jo)* i itaque] utique L2 : *om. Rt* quidem] quid *Rp** 2 hoc *perscriptum RfRtBqKxSh* : h' *cett.* et *om. YtRt* matres *+ etL2(-Yt)* 4 quam] quoniam *L2RtRp4* ipsorum *YtRt* autem *om. L2* 6 Capitulum octavum] C. IX *Rt* : *om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)* io Videturque] Videtur autem *L2Rp4* (+ quod *Aj)* quidem om. Pp3 ii itaque] utique L2 velud (velut *Rt KxPwShj]* puta *L2* 14 *ante* Quod *paragraphum ponunt YtRpipm. Rf KvRt, ante* Racionibus *hab. Rt)* preterit] poterit Rp4 15 maxime] maxime. maxime *L2RtTu, pr.m.Rp3*(maxime *alterum exp.corr.Rp3)* 16 vult1] iussit *corr.Rp3* sic] si *L2RtRp2,3* 17 scieret (?) *Bq* : sciret *Rp3* : *om. Tu* 19 perveniunt] extendit *L2* 20 hic] hoc *Rf* : hec *Rt* : h' *KvYt* qualitas Rp4 22 itaque] *om. L2* : *obsc. Rp4* (idemque *Aj* : uelque *Cf)* 24 utris *Kv RtRp4* : utrum *Yt* : *an* uiris *cett.* ? ambobus *L2RtRp4*

bus credibile. Forte igitur tales oportet sermonum dividere et determinare in quantum utrique et *a* quo verum dicunt. Si *itaque* accipiamus amans sui qualiter utrique dicunt, forte utique fiet manifestum.

In obprobrium quidem igitur ducentes ipsum, amatores sui vocant 68bi5 *ipsos* qui sibi ipsis tribuunt plus in pecuniis et honoribus et delectacionibus corporalibus ; hec enim multi appetunt et student circa ipsa ut optima encia, propter quod et circumpugnabilia sunt. Circa hec utique plus habentes largiuntur concupiscendis et totaliter passionibus et *irratio-* 68b2o *nabili* anime ; tales autem sunt multi, propter quod et appellacio facta est a multum pravo existente. Inste utique sic philautis exprobratur.

Quoniam autem talia sibi ipsis tribuentes consueverunt dicere multi philautos, non inmanifestum. Si enim quis semper studet, iusta agere 68b25 ipse maxime omnium vel temperata vel qualiacumque alia eorum que secundum virtutes et totaliter semper bonum sibi ipsi acquirit, nullus dicet philautum hunc neque vituperabit.

Videbitur autem utique talis magis esse philautus ; tribuit enim sibi ipsi optima et maxime bona, et largitur sui ipsius principalissimo, et 68b3o omnia huic obediunt.

Quemadmodum autem et civitas principalissimum maxime esse videtur, et omnis alia constitucio, sic et homo ; et philautus utique maxime hoc diligens et huic *et* largiens.

Et continens utique et incontinens dicitur in tenere intellectum vel 68b35 non, ut hoc unoquoque ente.

Et egisse videntur ipsi et voluntarie que cum racione maxime. Quo- 6gar niam quidem igitur hoc unusquisque est vel maxime, non inmanifestum, et quoniam epyeikes maxime hoc diligit ; propter quod philautus maxime utique erit secundum alteram speciem exprobrati et differens tantum quantum secundum racionera vivere *autem* secundum passionem, et 6ga5 appetere vel simpliciter bonum vel visum conferre.

KAP^ N^P^M^ L»Ob 29 vel] ***om.*** simpliciter (? áirAws)] ***¿Áy-6â>s*** Michael Eph., p. 504, 32 : ***om. codd.***

L2=RfKvYi Rt=Tp RpiPecia 15} : ***Rp1=BqKxLcPwSh Rp^—AjCf RP*=TuVk Rp2=Kw{Jo}*** 2 a ***om. L2Rt*** itaque] utique ***L2*** 4 opprobrium ***RfYt*** : oprobrium ***KvRt*** igitur quidem ***tr. Rp*** 5 ipsos] ipsas ***BqÜLc*** : eos ***Uf-Kv}Rt*** : ***om. Cf*** 7 hoc ***RfRtAj*** : h' ***cett.*** 7-8 plus habentes] avari ***L2*** 8 languiuntur ***Tp*** irracionabilius ***Kv*** : irracionabile ***BqYLc*** : irracionali ***L2{-Kv}*** : inrationali ***Rt*** 10 philautis] philantis (?) ***RfYtLc*** : hylantis ***Kv*** : philanti ***Bq*** : philantus ***AjCf2Tu*** : phylantis FA(-lau- ***vel*** -lan- ***obsc. plerique codd., quod postea non adn.}*** 12 non inmanifestum] autem in non manifestum ***Aj*** : in non eciam manifestum ***Cf*** 13 qualicumque ***Rp2*** 18 omnia ***om. Rp*** 20 constitucio] congregado L2Jîp4(gregacio ***Cf}*** 21 et2 ***om. L2PwRp*Tux*** 25 inmanifestum] manifestum ***Rp*** 28 autem] ad ***L2*** 29 vel simpliciter ***om. L2RtRp***

Circa bonas quidem igitur acciones differenter studentes, omnes recipiunt et laudant ; omnibus autem contendentibus ad bonum et intenden-
69a.ro tibus optima agere, et communiter utique *omnium* erunt quibus indigetur, et propria unicuique maxima bonorum ; si quidem virtus, tale est ; quare bonum quidem oportet philautum esse ; et enim ipse iuvabitur bona agens et alios iuvabit. Malum autem non oportet ; ledet enim et se ipsum et proximos pravis passionibus sequens.

6garj Malo quidem igitur dissonant que oportet agere et que agit. Omnis enim intellectus eligit optimum sibi ipsi, epyeikes autem obedit intellectui. Verum enim quod de studioso et amicorum gracia multa agere et patrie, etsi oporteat mori ; proiciet enim et pecunias et honores et tota-
ôgaao liter circumpugnabilia bona, procurans sibi ipsi bonum. Paucum enim tempus delectari valde, magis eliget utique quam multum quiete, et vivere bene annum quam multos annos qualitercumque, et unam accionem bonam et magnam quam multas et parvas.

6ga25 Morientibus autem hoc forte accidit ; eligunt utique magnum bonum sibi ipsis, et pecunias proiciunt utique, in quo plura recipient amici ; fiunt enim amico quidem pecunie, ipsi autem bonum ; maius autem bonum sibi ipsi tribuit. Et circa honores autem et principatus idem modus ;
6ga3O omnia enim amico hec proiciet, bonum enim ipsi hoc et laudabile ; convenienter utique videtur studiosus esse pro omnibus eligens bonum. Contingit autem et acciones amico proicere, et esse melius eo quod est ipsum operari, *tamen* amico fieri. In omnibus itaque laudabilibus, studiosus
6gbi videtur sibi ipsi boni plus tribuens. Sic quidem igitur oportet philautum esse, quemadmodum dictum est ; ut autem multi, non oportet.

(CAPITULUM NONUM>

[9] Dubitatur autem et circa felicem, si indigebit amicis vel non. Nichil enim aiunt opus esse amicis, beatis et per se sufficientibus ; exis-
6gb5 tunt enim ipsis bona, per se sufficientes igitur entes nullo indigere ; ami-

KkP" L»O» 4 propria (æux)] ¡8ía *codd.*

L1=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 15) : ***Rp1=BqKxLcPwSh Rpi=AjCf Rp*=TuVk Rp3=Kw{Jo)*** 3 omnium.] omni ***L2{-Rf}RtPw*** : ipsum *{exp.}* omnium ***Lc*** : omnium *{exp.}* omnibus ***Aj*** : omnibus ***Cf*** erunt] erant ***BqKxLc*** : R'us *(?)* ***Sh*** : *om. spat. vac. rei.* ***Pw1{suppl. Pw2}*** : erunt sicut ***Cf*** 4 proprie L2 21 Contingit] contingens ***L2{-Rf}*** ***22*** autem *om. L2* 23 tamen] causam ***RfRt*** : cum *{exp.}* tamen ***Tu*** : *dei. corr.Rp3* itaque] enim ***Yt*** : **igitur** ***Rt*** : *om. L2{-Yt)* 26 Capitulum nonum] C. decimum ***Rt*** : *om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp{paragraphum tantum hab. L2}* 29 sufficientes] insufficientes ***L2{-Yt}*** igitur entes] gerentes ***Rpi***

cum autem alterum ipsum entem, tribuere que per se ipsum non potest. Unde cum *dans non* bene det, *quidem* opus est amicis. Assimulatur autem inconvenienti hoc omnia attribuentes bona felici, amicos non assignare, quod videtur exterius bonorum maximum esse. ógbio

Sique amici magis est benefacere quam pati et est boni et virtutis benefacere, melius autem benefacere amicis quam extraneis, bene passis quibus indigebit studiosus. Propter quod et queritur utrum in bonis fortunis magis opus est amicis *vel* infortuniis, ut et *infortunado* indigente 69615 benefacturis et bene fortunatis quibus bene facient. Inconveniens autem forte et hoc solitarium facere beatum. Nullus enim eligeret utique secundum se ipsum omnia habere bona ; politicum enim homo et convivere aptus natus, et felici *itaque* hoc existit. *Quod* enim *nature* ,bona habet. Manifestum autem quod cum amicis et hiis qui sunt *epyeikes* melius quam 69620 cum extraneis et quibuscumque commorari ; opus est ergo felici amicis.

Quid igitur dicunt primi et quo verum dicunt, vel quoniam multi amicos existimant utiles esse. Talibus quidem igitur non indigebit beatus, quia bona existunt ipsi. Neque utique hiis qui propter delectabile vel in 69025 parvum ; delectabilis enim vita ens, nichil indiget superducta delectacione. Non indigens autem talibus amicis, non videtur indigere amicis ; hoc autem non est forte verum. In principio enim dictum est quoniam felicitas operacio quedam est, operacio autem manifestum quoniam fit et non existit quemadmodum possessio quedam. Si autem felix esse est in vivere 69630 et operari, boni autem operacio studiosa et delectabilis secundum se ipsam, quemadmodum in principio dictum est, est autem et proprium delectabilium, speculari autem magis proximos possumus quam nosmet ipsos et illorum acciones quam proprias, studiosorum utique acciones 69635 amicorum encium delectabiles bonis, ambo enim habent que natura delec- yoai tabilia, beatus utique amicis talibus indigebit, si quidem speculari eligit

K*P* N*P2M* LbOb 5 -que (re ***cett.}]*** Se ***L*O**** 7 quibus (<5r KbPb)] ***om. cett.*** queritur ***(^reirai*** LbOb)] «n^reírcu

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp{Pecia 15} : ***RpY=BqKxLcPwSh Rp*=AjCf Rp2—TuVk Rp3=Kw{fo} 2*** dans non] daymon (damon ***Rf} L2RtAj*** : dans ***Cf*** : //// ***Tu1*** : deus ***Tu2*** det] debet ***KvRt*** : dat ***{exp.}*** det ***Tu*** quidem] quid ***RtRp**** : quod ***Kv Yt*** : ***om. Rf*** 3 hoc ***RfRt*** : hec ***Kx*** : h' ***ceti.*** 5 Sique] Sicque ***Bq1*** : Setque ***Rp3*** : Si autem L2_Rp4(Si [5-6 que — benefacere ***om.] Cf}*** 7 quibus ***om. L2*** queritur] rursus queritur ***L2*** 8 fortuitis ***Rp1*** vel] in ***Kv*** : **quam.** ***YtRt*** (-l- vel in ***Tp}*** et ***om. Rp**** infortunato ***L2RtRp**** 12 utique ***L2*** Quod] Que ***L2{-Kv}RtRp**** nature bona] natura bona ***RfYfRt*** : natura (bona ***om.} Kv*** : bona nature ***Lc*** : ***vere*** bona ***CfRp3*** : vel natura bona vel vera ***Aj*** 13 (epyei)kes] -kees ***Kv*** 15 quo] animo ***corr.Rp3*** dicunt -f- autem ***Rp**** 26 studiorum ***Rp3*** 28 itaque ***Rt***

acciones studiosas et proprias, tales autem que boni amici entis. Existimant autem oportere delectabiliter *et* vivere felicem. Solitario quidem
yoas igitur, difficilis vita. Non facile enim secundum se ipsum operari continue. Cum alteris autem et ad alios, facile erit igitur operacio magis continua, delectabilis existens secundum se ipsam. Quod oportet circa beatum esse ; studiosus enim secundum quod studiosus hiis que secundum virtutem accionibus gaudet, hiis autem que a malicia tristatur, quem-
7oaio admodum musicus bonis melodiis delectatur. In pravis autem tristatur. Fiet autem utique et ascesis quedam virtutis ex convivere bonis, quemadmodum et Theognis ait.

<CAPITULUM DECIMUM)

Naturalius autem intendentibus videtur studiosus amicus studioso
7oai5 natura eligibilis esse. Natura enim bonum dictum est quoniam *studiose* bonum et delectabile est secundum se ipsum. Vivere autem determinant animalibus potencia sensus, hominibus autem sensus vel intellectus ; potencia autem ad operacionem reducitur ; principale autem in operacione. Videtur autem vivere esse principaliter sentire vel intelligere.
7oaao Vivere autem eorum que secundum se ipsum bonorum et delectabilium ; determinatum enim, determinatum autem eius que boni nature. Natura autem bonum, et epyeikei ; propter quod videtur omnibus delectabile esse. Non oportet autem accipere malam vitam et corruptam *neque* tristiciis. Indeterminata enim talis, quemadmodum existencia ipsi. In
7oa25 habitis autem de tristicia erit manifestius. Si autem ipsum vivere bonum et delectabile, videtur autem et ex eo quod est omnes appetere ipsum et maxime epyeikees et beatos, hiis enim vita eligibilior et horum beatissima vita. Videns autem *quia* videt sentit, et audiens quoniam audit, et
7oajo vadens quoniam vadit, et in aliis similiter est *adsenciens* quoniam opera-

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 15) : ***Rp^-^BqKxLcPwSh Rpi=AjCf Rp2=TuVk Rp*=Kw(Jo)*** 2 et ***om. L2RtRp2,3*** 4 ***post*** facile ***interp.Yt RtVk,*** ? ***rec.Kw, non*** *cett.* 9 et ascesis *{vel* astesis)] et askesis ***L\-Kv)Rt*** : askesis ***Aj*** : ***om. spat. vac. rei. Kv1,*** et alkesis ***suppi, marg. Kv2*** 10 theologius ***KvCf*** : theosius ***Aj*** : theogius J<2r(~gius ***vel*** -gnis ***obsc. plerique)*** 11 Capitulum decimum] C. XI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 13-14 dictum est — bonum om. ***Vk*** 13 studioso ***L2Rt*** 17 vel] vel et ***Kv*** : et ***Rf*** 18 que] qui ***Rp3*** et om. 19 determinatum enim ***om. YPRt*** determinatum — determinatum ***om. Kv*** boni] bonum ***Aj*** : bone ***TuRp2*** 21 neque + in ***L2RtRp*** 26 quia] quoniam ***L2(^Kv)Rt*** : ***om. Kv*** 27 adsenciens] aliquid senciens ***L2Rt*** : et senciens ***Cf***

mur. Quare sentiemus utique quoniam sentimus et intelligemus quoniam intelligimus, hoc autem quoniam sentimus vel intelligimus, quoniam sumus ; esse enim *et sentire erat* vel intelligere. Sentire autem quoniam 7obi vivit, delectabilium secundum se ipsum. Natura enim bonum vita ; bonum autem existens in se ipso sentire, delectabile ; eligibile autem vivere et maxime bonis, quoniam esse bonum est ipsis et delectabile ; Simul sentientes enim quod secundum se ipsum bonum *delectatur.* Ut 7ob5 autem ad se ipsum habet studiosus, et ad amicum ; alter enim ipse amicus est ; quemadmodum igitur se ipsum esse eligibile est unicuique, sic et amicum vel proxime ; esse autem eligibile erat propter sentire ipsum bonum entem, talis autem sensus delectabilis secundum se ipsum ; consentire ergo oportet et amicum quoniam est ; hoc autem fiet utique in convivere et communicare sermonibus et mente. Sic enim utique videbitur convivere in hominibus dici, et non quemadmodum in peccoribus in eodem *passi.* Si *itaque* beato esse eligibile est secundum se ipsum, bonum natura ens et delectabile, proximum autem et quod amici est, 7obi5 et amicus eligibilium erit. Quod autem est ipsi eligibile, *et* hoc oportet existere ipsi, vel sic indigens erit ; opus *ergo erit* felicitanti amicis studiosis.

(CAPITULUM UNDECIMUM>

[10] Utrum igitur quam plurimos amicos faciendum vel quemad- 7ob2o modum in peregrinatione prudenter dictum esse videtur, neque multum peregrinus neque non peregrinus *nocet,* et in amicicia congruet neque

KbPb NhP2Mb LbOb i Quare sentiemus (c&ar* <u<T0avo4jz€0' _Pb)] ***¿jare alfjfta.-vop-eQ' Kb*** : ***aiaûavoip.€0a.*** 3* ***NbP2MbLbOb*** intelligemus ***(vooîp.€v)] voovp.çv Kb*** 22 videtur] + ro PbiVbP2

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 15) : ***Rp1=BqKxLcPwSh Rp*=AjCf Rp2=TuVk Rp3=Kw(Jo)*** i Quare sentiemus] Quare sentimus ***Rp3*** : Sentimus autem ***L2*** intelligemus] intelligimus ***L2*** 3 et sentire erat] erat sentire ***L2RtRp2iS*** 4 delectabilissimum ***Aj*** : intelligili ***(exp.)*** diligibilissimum ***Cf*** enim] autem ***YtRp***–i 5 delectabile -|- autem ***Rp**** 7 simul sencientes] consencientes ***L2*** bonum ***om. TuRp3*** delectatur] delectantur ***L2(-Kv) Rt*** : delectentur ***Rp2,3*** 13 itaque ***Kv*** 14 peccoribus (peco- ***Pw2AjRp3)]*** peccatoribus ***RfxKv*** 15 passi] pasci ***L2Rt, Bq2*** : pastu ***Tu2*** utique ***L2*** beato] bono ***RfKv*** 16 ***quodom. L2 iq et om. L2RtTu,pr.m.Rp3*** 18 erit ergo ***L.2(-Kv) Rt*** 20 Capitulum undecimum] C. XII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore liti. cap. ind. RtRp(paragraphum hab. Rf2KvYt)*** '11 Utrum] Uerum ***Rp3*** quam plurimos] plures L2 : quam plures Rp\quam plurimos ***Cf1 ?)*** 22 videtur + hoc L2 23 nocet ***(vel*** uocet ? ***obsc.plerique)]*** voce ***Yt*** : vocer ***Rt*** congruit ***Rp3***

non amicum esse neque rursus multum amicum secundum superhabundanciam. Hiis quidem igitur qui ad oportunitatem et omnino videbitur
7ob25 congruere quod dictum est. Multis enim reministrare laboriosum et non sufficiens vita ipsi hoc agere ; plures utique quam qui ad propriam vitam, *minus* distractivi et impeditivi ad bene vivere. Nichil igitur opus est ipsis. Set et qui ad delectacionem, sufficiunt pauci, quemadmodum in cibo delectamentum.

7ob3O Studiosos autem utrum plures secundum numerum, vel est quedam mensura et amicabilis multitudinis, quemadmodum civitatis. Neque enim ex decem hominibus fit utique civitas, neque ex decem miriadibus adhuc civitas est ; quantum autem non est forte unum aliquid, set omne intermedium quorundam *determinat ;* et amicorum utique est quedam
7iai multitudo determinatorum, et forte quoniam plures, cum quibus utique poterit quis convivere ; hoc enim videbatur amicabilius esse ; quoniam autem non possibile multis convivere et distribuere se ipsum, non in- manifestum.

Adhuc autem et illos oportet amicos ad invicem esse, si debent omnes
7ia5 ad invicem commorari ; hoc autem operosum in multis existere.

Difficile fit et congaudere et condolere familiariter multis. Verisimile enim concidere simul huic quidem condelectari, huic autem contristari. Forte igitur bene habet non querere ut multum amicissimum esse, set tot
yiaio quot in convivere sufficientes. Neque enim contingere videbitur utique multis esse amicum valde, propter quod neque amare plures. Superhabundancia enim quedam esse vult amicicie ; hoc autem ad unum, et valde utique ad paucos. Sic autem videtur habere et in rebus. Non *sunt* enim
7iai5 amici multi secundum etayricam amiciciam ; ymnizate autem in duobus

LAO* 12 *determinatorum ***(àpiapÀvwv codd.}*** : ***cf. adn. inf.*** 13 determinatorum] ***ùpiapfvov codd.*** : ***cf. adn. sup.***

L2=RfKvYt Rt—Tp Rp[Pecia 15} : ***Rpi=BqKxLcPwSh Rpi=AjCf Rp2=TuVk Rp3=Kw[Jo}*** 2 oportunitatem] utilitatem L2(-te ***Yt}*** videtur ***L2Rp3*** 4 quam qui (quam quod ***Cf}]*** eorum que (qui ***Kv} L2*** 5 minus] **nimis** ***Rt, Bq2Lc2Pw2*** : sufficienter ***Rf*** : sufficientes ***KvYtRp^*** distractivi] perscrutatores ***L2Rp4*** (perscrutantes ***Cf: om. Aj, sed*** perscrutatores ***hab. Audom. 503, Bonon. Ocean. 110, Turon. 743}*** 5 igitur] ergo ***Rp3*** 10 myriadibus ***YtVkRp3*** : miryadibus ***RtTu*** : miridiadibus C/(miliadibus ***Rf2Sh2***: id est milionibus ***marg. Pw2***] 12 determinat] determinatum (-nant ***Kv}*** L2Pp4(-natur ***Aj)*** : ***determinatorum*** ***Rt{cf. adn. adlin.*** 13) utique + quidem ***TuRp3*** 13 determinatorum] determinata L2J2/)4(-tarum ***sed*** -rum ***exp.Aj)*** quoniam] quam ***Cf, Audom. 593, Turon. 743*** 17 et illos] tallos (!) ***Rp3*** 17-18 ad invicem omnes Jip4(omnes ***om. Kx)*** 19 Verisimile] Conveniens L2 23 amicum] cum ***Rf*Kv*** 25 sunt] fiunt ***LPRtppost*** enim ***Rf}*** 26 ymnizate] sermínçare ***[vel*** seminare ?) ***Kv*** : ymnizare ***Rp3*** : permnizate ***Rp2***

dicuntur. Polifili autem et omnibus familiariter *pacientes,* nulli *videntur* amici, tamen politice, quos et vocant placidos ; politice quidem igitur *in* multis esse amicum et non placidum entem, set ut vere epyeikea ; propter virtutem autem et propter se ipsos, non est ad multos ; amabile yiaao autem et paucos invenire tales.

<CAPITULUM DUODECIMUM)

[i 1] Utrum autem in bonis fortunis amicis opus est magis vel in infortuniis ? In ambobus enim requiruntur ; et enim infortunati indigent auxilio, et fortunati conviventibus et quibus benefaciant ; volunt enim bene operari. Necessarium magis quidem utique in infortuniis ; propter 7iaa5 quod utilibus hic opus est. Melius autem in bonis fortunis ; propter quod et epyeikees querunt, hos enim eligibilius beneficiare et cum hiis conversari. Est enim et presencia ipsa amicorum delectabilis et in bonis fortunis et in infortuniis ; alleviantur enim tristati condolentibus amicis. Propter quod et si dubitabit aliquis utrum quemadmodum grave trans- 7ia3o sumunt, vel hoc quidem non, presencia autem ipsorum delectabilis existons, et intellectus eius quod est condolere, minorem tristiciam facit. Si quidem igitur propter *hoc* vel propter aliud aliquid alleviantur, dimittatur ; accidere autem igitur videtur quod dictum est. Videtur autem pre- sencia mixta quedam ipsorum esse ; ipsum quidem enim videre amicos 7ia35 delectabile aliterque et infortunato et fit quoddam auxilium ad non tris- 71b! tari ; consolativum enim amicus et visione et sermone, si sit epydexius. Novit enim morem et in quibus delectatur et tristatur ; tristatum autem sentire in ipsius infortuniis triste ; omnis enim fugit tristicie causa esse 7ib5 amicis. Propter quod viriles quidem secundum naturam reverentur contristari amicos ipsis, et si non supertendat in nontristicia, eam que illis fit tristiciam non *sustinent,* totaliterque in conplorantibus non conplacet propter neque *esse ipse* plorativus ; muliebriter autem et tales viri 7ibio

L3=RfKvYt ***Rt — Tp*** ***RpiPecia*** *15}* : ***Rp1=BqKxLcPwSh*** ***Rpi=AjCf*** ***Rp3 = TuVk*** ***Rp3—Kw(Jd)*** *1* poliphili ***Rf:*** potili ***Kv*** : pollifili ***Sh*** : polifilii ***Rp3*** pocientes ***RfRt*** : pocientibus ***Kv*** videntur -f- esse ***L3Rt*** 3 in] est ***LSRt*** : est in Rp4(et in*Aj)* 4 amicabile ***Rp3*** ***6*** Capitulum duodecimum] C. XIII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 7 in2 ***om. L2AjVk*** 8 ambabus Kp3 9 benefaciant] non ***(exp.)*** faciant bene ***Kx*** : non faciant Rp' 10 quidem 4- enim ***L2*** in ***om. KvYtLc1Rpi*** 14 enim + et ***RfKv*** 15 transmutent ***Rf*** : transsumuntur ***Kv*** : transumunt ***RtAjRp2,3*** 18 hoc ***KvRtBq*** : h' ***cett.*** 21 quedam ***Rp3*** 22 epidexius (-te- ***Kv) L2*** : epydexyrus (?) ***Vk*** 25 reverenter ***Rp3*** 26 in nontristicia] intristiciam ***L2Rpi*** 26-27 eam Que illis tristiciam] vel factam tristiciam ***Rf*** : ***om. KvYtRp1*** 27 sustinet ***L2Aj*** 28 ipse esse (est ***Rf) L2Rt***

coangustatis gaudent et amant, ut amicos et condolentes. Imitari autem in omnibus oportet videlicet meliorem. In bonis fortunis autem amicorum presencia et conversationem delectabilem habet, et intelligenciam quo-
7ibi5 niam delectantur in ipsius bonis. Propter quod videbitur utique oportere ad bonas fortunas quidem vocare amicos prompte ; *beneficium* enim esse *oportet* bonum ; ad infortunia autem pigritantem ; *reus* enim ut minimum oportet malorum. Unde hoc sufficienter ego infortunans ; maxime autem advocandum cum debeant pauca superata magna ipsum iuvare. Ire au-
yrbao tem e converso forte congruit, ad infortunatos quidem non *vocatum* prompte ; amici enim benefacere, et maxime hiis qui in necessitate et hoc non dignificantibus ; ambobus enim melius et delectabilius ; ad bonas fortunas autem cooperantem quidem, prompte ; et enim ad *hoc* necessitas
7ib25 amicorum ; ad bonam passionem autem quiete. Non enim bonum promptum fieri iuvari. Opinionem autem indelectacionis in morari forte reverendum. Quandoque enim accidit. Presencia *itaque* amicorum in omnibus utique eligibilis videtur.

(CAPITULUM TERCIUM decimum)

[12] Utrum *ergo* quemadmodum in amantibus videre dilectissimum
7ib3o est, et magis eligunt hunc sensum quam alios, ut secundum hunc maxime amore ente et facto, sic et amicis eligibilissimum est convivere ? Communicacio enim amicicia, et ut ad se ipsum habet, sic et ad amicum.

Circa se ipsum autem sensus quoniam est eligibilis, et circa amicum utique ; operacio autem fit ipsius in convivere ; quare convenienter hoc

A'hP2Mtl LtJOb 8 superata] àxXiySévTts 18 Utrum (ap' ***pr.m.Ob)) ap' corr.Kb, P*MbLb, corr.Ob*** : ***<lp' pr.m.Kb***

L*=RfKvYt Rt=Tp RpiPeaa 15) : ***Rp\=BqKxLcPwSh Rp1=AjCf Rp*=TuVk Rp3=Kw(Jo)*** 4 videtur ***Rp3*** utique ***om. Rp4*** ***5*** benefactivum ***L2(-Kv)Rt*** 6 oportet ***om. L2Rt*** reus ***Rp1,3*** : quidem ***Tu*** : opus ***Vk*** : tradere ZARiRp4 7 autem ***om. Rp4*** 8 superata] turbati (-bat ***Rf) L2Rt*** ; turbari ***Rp4*** : facta ***Rp3*** 9 vocatum] vocatum et ***RfRt*** : vocant et ***Kv*** : vocantum et ***Yt*** 12 hoc ***perscriptum KvRtBqShAj*** : hec ***Rf*** : h' ***cett.*** 14 in ***om. RtRp4*** morari] onerosum esse ***Rf*** : ostensum esse ***Kv*** : honerosum esse ***Yt*** : honerosum (esse ***om.) Rt*** : honorosum esse «P4 revertendum ***Rp3*** 15 Presencia utique ***L2(-Yt)*** : utique presencia ***Yt*** : itaque presencia ***Rt*** 17 Capitulum tercium decimum] C. XIIII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. Rt Rp(paragraphum tantum hab. L2)*** 18 Utrum] Iam ***LzRp4*** ergo] igitur ***L2RtRp2,3*** : autem ***Aj*** 20 amore] commovere ***Tu*** : amare ***Rp3*** Commutatio Rp1

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rpz=AjPwShTu Rp4=CfVk*** 22 se ipsum ***Incipit pecia 16a in Rp*** 23 inconvenienter ***RtVk1*** : communiter Rp3

appetunt, et quod aliquando est singulis esse vel cuius gracia eligunt vive- 72a!
re, in hoc cum amicis volunt conversari ; propter quod hii quidem con-
potant, hii autem colludunt ad aleas, alii autem et coexercitantur et con-
venantur *et* conphilosophantur, singuli in hoc commorantes quodcumque 72a5
maxime diligunt eorum que in vita ; convivere enim volentes cum ami-
cis, hec faciunt et hiis communicant quibus existimant convivere.

Fit igitur pravorum quidem amicicia mala. Communicant enim pravis,
instabiles entes. Et mali autem fiunt, assimulati ad invicem. Que autem 72aio
eorum qui epyeikes, epyeikes, coaucta colloquiis. Videntur autem et
meliores fieri operantes et dirigentes ad invicem. Recipiunt enim ab invi-
cem quibus *et* conplacent. Unde bona quidem enim a bonis. De amicicia
quidem igitur in tantum dictum sit. Sequens autem utique erit pertransire 72ai5
de delectacione.

= Rt = Tp RplPecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3 = Kw(Jo) Rp2 = AjPwShTu Rpi = CfVk*** 2 quod + et ***Rp3*** conpositant ***Kv*** : competant ***Yt*** : optant ***Rp3*** 3 conveniantur ***Rf*** : convenerantur ***KvRp3*** 8 euntes ***AjShCf*** : existentes ***Tu*** 9 epyeikes1] epieikees L2(om. ***Kv)*** : epyeikees ***Rt*** : epieikes ***LcSh*** : epyeykes ***KxVk*** : epyekes ***Tu*** epyeikes2] epieikes ***L3LcRp3 Sh*** : epyeykes ***KxVk*** : ***om. Aj*** 10 operantes] + ad invicem ***pr.m.Rp3*** : + et diligentes ad invicem corr. Rp3 **n** et ***om. L3Rt***

LIBER DECIMUS

CAPITULUM PRIMUM

[1] Post hec autem de delectacione forte sequitur pertransire. Maxime
72a20 enim videtur coappropriari generi nostro ; propter quod erudiunt iuvenes *orakyzontes* delectacione et tristicia. Videtur autem et ad *amoris virtutis* maximum esse gaudere quibus oportet et odire que oportet ; *protendunt* enim hec per omnem vitam inclinacionem habencia et potenciam ad
72325 virtutem et felicem vitam. Delectabilia quidem enim eligunt, tristia autem fugiunt ; pro talibus autem nequaquam videbitur eligendum esse. Aliterque et multam *habentes* dubitacionem ; hii quidem enim bonum delectacionem dicunt, hii autem e contrario valde pravum ; hii quidem forte persuasi sic et habere, hii autem existimantes melius esse ad vitam
72330 nostram enunciare delectacionem pravorum, etsi non est. Inclinare enim multos ad ipsam et servire delectationibus, propter quod oportere in contrarium ducere ; venire enim utique sic ad medium.

Ne forte autem non bene hoc dicitur. De hiis enim que in passionibus
72335 et actionibus sermones minus sunt credibiles operibus. Cum igitur disso-
72b1 nent hiis que secundum sensum, contempti et verum *conterimunt.* Vituperans enim delectacionem visus aliquando appetens, inclinare *est* ad ipsam, ut talem existentem omnem. Determinare enim non est multorum.
72b5 Videntur igitur veri sermonum non solum ad scire *utilissimum est,* set et ad vitam. Convenientes enim entes operibus creduntur ; propter quod provocant intelligentes *et* vivere secundum ipsos. Talium quidem igitur sufficienter ; dicta autem de delectacione superveniamus.

L*=RfKvYt Rt=Tp RptPecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjPwShTu Rpi=CfVk*** 5 omnia kizontes ***Rf*** : oiarizontes ***Kv*** : oiakizontes ***Yt*** : oiakyzontes ***Rt*** : orakizontes ***BqPwTu*** : orakyzantes ***Rp3*** ad moris virtutem ***L^-Kv1)*** : ad amoris virtutem ***Kv1, Lc2Cf2*** : ad amorem virtutis ? cf. Oresme, p. 496 : a amour de vertu 6 maxime L2(-***YtyRp**** pertendunt ***L\-Kv)Rt*** : pretendunt ***Kv*** ; procedunt ***Rp3*** 7 enim] ex Zip3 hec ***Rf*** : hoc ***RtRp3*** : h' cett. 8 tristicia ***KiABqAjShRp**** : tristiciam ***Rp3*** 10 habentibus ***L2Rt*** 13 est] esse ***Vk*** : esset ***Cf*** 15 dicere ***L2(-Yt)Rt*** ***17*** dissonet ***Kv*** : dissonant ***Rp3*** 18 cointerimunt ***RfRtAjPwVk*** : conterminunt (?) ***Kv*** : communiter vivunt ***Yt*** : comterimunt ***Bq*** : contendunt ***corr.Rp3*** 19 est] videtur ***L2Rt*** 21 ultissimum ***Sh*** : utilissimi ***L2Rt*** est] esse ***L2Rt, corr.Rp3*** 23 et ***om. Kv***

CAPITULUM SECUNDUM

[2] Eudoxus igitur delectacionem bonum existimabat esse propter omnia videre desiderancia ipsam, et racionaba et irracionalia. In omnibus 72bio autem esse eligibile epyeikes et maxime potentissimum ; omnia autem ad idem ferri ut omnibus optimum nunciat ; unumquodque enim *sibi* bonum invenire, quemadmodum et cibum. Omnibus igitur bonum et quod omnia appetunt, bonum esse.

Credebantur autem sermones propter moris virtutem magis quam 72bi5 propter ipsos. Differenter enim videbatur temperatus esse, non *itaque* ut amicus delectacionis videbatur *hoc* dicere, set sic habere secundum veritatem.

Non minus autem existimabat esse manifestum ex contrario. Tristiciam enim secundum se ipsum omnibus fugiendum esse. Similiter igitur 72b2o contrarium eligibile ; maxime autem *eligibile esse* quod non propter alterum neque alterius gracia eligimus. Tale autem confessum est esse delectacionem ; nullum enim interrogare cuius gracia delectatur, ut secundum se ipsam existentem eligibilem delectacionem. Appositamque cuicumque bonorum eligibilius facere, puta ei quod est iuste agere et temperatum 72b25 esse ; augeri utique bonum ipsi. Videtur autem *sermo* bonorum ipsam enunciare, et nichil magis altero ; omne enim cum altero bono eligibilius quam solitarium. Tali utique racione et Plato interimit quoniam non est delectacio per se bonum ; eligibiliorem enim esse cum prudencia delectabilem vitam quam sine ; si autem mixtum melius, non esse delectacionem 72b3o per se bonum. Nullo enim apposito ipsi per se bonum eligibilius fieri. Manifestum autem quod neque aliud nichil per se bonum utique erit quod

K^P^M^O[3] LbNbP[2] IO hoc] ***ravra*** 13 igitur (8^)] Se NbP[2] 19 ipsi (aura) XᵑPbLᵑ)] avTtû

L[2]=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 16) :Rp'=BqK%Lc Rp[3]=Kw(Jo) Rp[2]=AjPwShTu Rp*=CfVk i C. secundum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** ***2*** delectacionem per se bonum ***L2(-Yt)Rp[3]*** : per se bonum delectacionem ***Yt*** : bonum delectacionem ***Rt*** existimat ***Rf*** : existimant ***Rp[3]*** : existimabant ***Vk*** : estimabat ***(ante*** bonum) ***Pw*** 3 racionabilia et irrationabilia ***YtRtRp[3]Aj*** 5 nuntiavit ***Cf*** : nunciant ***Vk*** sibi + ipsi ***L2Rt*** 6 igitur] utique L2 7 bonum esse] per se bonum esse ***L2*** : bonum esse per se ***Rp[3]*** 8 mores virtutum ***Rp*** 9 esse ***om. Yt*** : ***ante*** temperatus ***Rt*** itaque] utique L2 10 ut — dicere om. L2 hoc ***per-scriptum Kv[2]RtBqKxAjVk*** : h' ***cett.*** sic + hic ***Rp*** 12 existimabit ***RfRp[3]*** 13 igitur] autem ***L2(om. Kv)Rp[3]*** 14 esse eligibile ***L2(-Rf)Rt*** 19 ipsi] ipsum sibi ipsi L2 sermo] iste sermo L2(sermo iste ***Rf)Rt*** 20 bono] et dono ***Rf[1]*** : dono ***Kv*** : bonum ***Bq*** 21 Talium Rp[3](Tali ***rec.KwJo2***) 25 autem ***om. L2*** neque] in ***ShRp*** utique] neque ***Rp[3]***

cum aliquo secundum se ipsum bonorum eligibilius fit ; quid igitur est
72b35 tale *quo* nos communicamus. Tale enim queritur.

Instantes autem quod non bonum quod omnia appetunt, non nichil
7jai dicunt. Quod enim omnibus videtur, hoc esse aimus. Interimens autem hanc fidem, non omnino credibiliora dicit. Si quidem enim que sine intellectu appetunt ipsas, erat utique aliquid quod dicitur ; si autem et que sapiunt, qualiter *dicent* utique aliquid ? Forte autem et in pravis est ali-
73&5 quod naturale bonum melius quam secundum se ipsa, quod appetit proprium bonum.

Forte videtur autem neque de contrario bene dici. Non enim aiunt si tristicia malum est, delectacionem bonum esse ; opponi enim et malum malo et ambo ei quod neutrum dicentes ; *hoc* autem non male, non tamen
73aio in hiis que dicta sunt, verum dicentes ; ambobus enim entibus malis, et fugienda oportuit ambo esse, neutris autem vel alterum, vel similiter. Nunc autem videntur hanc quidem fugientes ut malum, hanc autem eligentes ut bonum. Sic utique et opponuntur. Non tamen si non qualitatum est delectacio, propter hoc neque bonorum ; neque enim virtutis
73ai5 operaciones qualitates sunt neque felicitas. Dicunt autem bonum quidem determinatum esse, delectacionem autem indeterminatam esse, quoniam recipit magis et minus. Si quidem igitur ex delectari hoc iudicant, et circa iusticiam et alias virtutes, secundum quas manifeste aiunt
73a2o magis et minus quales existere, et secundum virtutes erit idem. Iusti enim sunt magis, et fortes ; est autem iuste agere et temperate agere magis et minus. Si autem in delectacionibus, ne forte non dicunt causam *quod* sint *quidem hee* inmixte, hee autem mixte. Quid autem prohibet quemadmodum sanitas determinata existens recipit magis et minus,
73a25 sic et delectacionem. Non enim eadem commensuracio in omnibus est

LbN*P2 14 vel alterum *(tj* ***ertpov*** ÆbPb)] ***pifieTepov*** 20 igitur (ofo)] ***om.*** 25 Quid autem prohibet ***(ri*** *kmXvei* 8« PkiAA^-P2)] ***Kal rt KaiXverai*** : ***rl yàp KtûXverat*** (-Avec ***M*1***) ***M^O****3*

L2=RfKvYt Rt=Tp ***Rp(Pecia 16)*** : ***Rpi=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp*=AjPwShTu Rp*=CfVk*** 2 quo 4- et ***L2Rt*** 3 non] quod ***Rf*** : [non littera alia ***exp.***] non verum ***Kv*** 4 aimus] amicus ***Kv1*** : amicis ***Rp3*** 7 qualiter] quantum ***Rp4*** aliquod] aliquid ***Rp**** 10 Forte] Non ***L2Rt, corr.Rp3*** autem + quod ***Rp3*** ï i enim] autem ***Rp3*** malum8 4- et ***Rp3*** 12 ***ante*** ***et post*** dicentes ***interp. KvRtPw2, tantum post*** ***cett.*** hoc ***perscriptum RtKxVkif)*** : hec ***Rf*** : h' ***cett.*** 14 vel alterum] neutrum ***L2*** 15 videndum Pp3 16 et] ut ***Rp3*** ***ante*** Non1 ***paragraphum ponit Rt, capitulum ind. Sh*** 17 propter ***om. Rp3*** neque1] nec ***Rp**** virtus ***Rp3Aj*** 20 repetit ***Rp3*** igitur ***om. L2*** 24 magis et minus ***om. L2*** 25 quod] si L8 sunt ***Rp3Aj1*** hee quidem ***L2RtRp3,i*** autem8] enim ***L2***

neque in eodem una quedam semper, set remissa permanet usque ad *quem* et differt in magis et minus. Perfectumque per se bonum ponentes, mociones autem et generaciones inperfectas, delectacionem mocionem et gene- 73a3o racionem enunciare temptant. Non bene autem videntur dicere neque esse mocionem. *Omnium* enim proprium esse videtur velocitas et tarditas, etsi non secundum *se ipsum,* puta quod mundi ad aliud. Delectación! autem horum neutrum existit. Delectatum fuisse quidem enim est velociter quemadmodum iratum fuisse. Delectari autem non, neque ad alte- 73b! rum. Ire autem et augeri et omnia talia transponere quidem igitur in delectacionem velociter et tarde est. Operari autem secundum ipsam velociter non est. Dico autem delectari et generacio qualiter utique erit. Videtur enim non ex quocumque quodcumque fieri, set ex/quo fit, in hoc dissolvi ; et cuius generacio delectacio, *huiusmodi* tristicia corrupcio.

Et dicunt autem tristiciam quidem defectum esse eius quod secundum naturam. Delectacionem autem replecionem. Hec autem corporales sunt passiones. Si igitur est eius quod secundum naturam replecio delectacio, in quo replecio, hoc utique et delectabitur. *Corrupcio* ergo. Non 73bio videtur autem. Non est ergo replecio delectacio, set facta quidem replecione. Delectabitur utique aliquis et incisus tristabitur.

Opinio autem hec videtur facta esse ex hiis que circa cibum tristiciis et delectacionibus. Indigentes enim factos et pretristatos delectari 73bi5 replecione. Hoc autem non circa omnes accidit delectaciones. Sine tristicia enim sunt mathematice *et* earum que secundum sensus, et per olfactum ; set et audiciones et visiones multe autem et memorie et spes. Cuius igitur hee generaciones erunt ? Nullius enim defectus facti sunt, cuius fiat utique replecio. 73b2o

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp{Pecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw{Jo) Rp2 = AjPwShTu Rp*~CfVk*** i quedam + que ***LcAj*** remanet ***BqRp**** : manet ***Pw1*** quem] quid L2(quod ***Kvx)RtRp2Cf*** 2 Perfectumque : C. tercium .Ri(que ***om. RtAj)*** 5 Omni ***L2Rt*** 6 se ipsam L2 : se ipsa ***Rt*** 9 ***ante*** transponere ***interp. YtRt{paragraphum adp. Yt2RtBq2Pw2), non autem*** *cett.* 10 ipsam] se ipsam ***L2Rt*** 11 ***post*** delectari ***interp. YtRt non autem*** *cett.* ***{paragraphum adp. Bq2, rec.Kw, Pw2)*** 13 delectacio ***om. Rp3*** huius ***L2RtKx*** 15 autem2] enim ***L2*** : enim et ***Rt*** 16 si] set L2 igitur] utique L2 17 Corruptio] Corpus ***L2RtRp3*** 19 ***ante*** Delectabitur ***puncto interp. RtRpli2(sed*** delectabitur ***littera*** d ***minore scrips. RtLc), non autem L2Rp3*** i 21 prestristatos ***Lc1*** : prestatos ***Cf1*** : tristatos ***L2*** 23 et 4- que L8(et que ***cancell. Kv2)Rt*** olfatum ***YtRt*** 24 ***post*** visiones ***interp. YtRtRp3, non autem*** *cett.* autem -f- sunt Pp2,4, ***corr. Rp****

(CAPITULUM TERCIUM>

Ad proferentes autem probrosissimas delectacionum, dicet quis utique quoniam non sunt hec delectabilia. Non enim si male dispositis delectabilia hec sunt, existimandum ipsa et delectabilia esse simpliciter, nisi *in* hiis, quemadmodum neque laborantibus sana vel dulcia vel amara, 5
73b25 neque rursus alba que videntur pacientibus *obtalmiam.*

Vel sic utique *dicetur* quoniam delectaciones quidem eligibiles sunt, non tamen ab hiis, quemadmodum et ditari, prodenti autem non, et sanum esse, non tamen quodcumque *comedens.* Vel specie difíerunt delectaciones ; altere *autem* que a bonis ab hiis que a turpibus, et non est delec- 10
73030 tari ea que iusti non entem iustum neque ea que musici non entem musicum. Similiter autem et in aliis.

Manifestum autem videtur et amicus alter ens ab adulatore non existentem bonum delectacionem vel differentes specie ; hic quidem enim ad bonum colloqui videtur, hic autem ad delectacionem ; et hoc quidem 15
74ai vituperatur, hoc autem *laudatur,* ut non ad altera colloquentem. Nullusque utique eligeret vivere *pulmentariis factis ad* vitam delectatus in quibus pueri, ut existimant, maxime, neque gaudere faciens *quidem* turpissimorum, nequaquam debens tristari.

74a5 Et circa multa studium faceremus utique, etsi neque unam inferant 20 delectacionem, puta videre, recordari, scire, virtutes habere. Si autem ex necessitate sequntur hiis delectaciones, nichil differt. Eligeremus enim utique hec, etsi non fieret utique ab hiis delectado.

Quoniam quidem igitur neque per se bonum delectado neque omnis
74aio eligibilis, manifestum videtur esse, et quoniam *sint* quedam eligibiles, 25

ArbPbAPOb LbNbP2 16 hoc (to PhN15)] *tov* ***om. codd.***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp{Pecia 16} : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw{Jo} Rp2—AjPwShTu Rpi—CfVk*** i Capitulum tercium] Cap. IIII ***Rt*** : CAPITULUM ***pr.m.Rp*** : ***om.*** *cett.,* ***sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp (paragraphum hab. RfKv2Yt}*** 3 delectabilia8] delecta ***Rp3*** 4 ipsa] hec ***{exp.}*** ipsa ***Rt*** 4-5 nisi in] tamen ***L2*** 6 ophthalmiam ***Rf*** : optalmiam ***Kv*** : obtalimam ***Yt*** : obtaliniam ***Kx*** 7 dicetur] diceretur utique ***RfYt*** : dicetur utique ***Kv*** 9 comedenti ***L2RtRp3*** 10 autem] enim ***L2Rt*** 13 Manifestare ***L2Rt*** ens + et ***RfKv*** 15 hoc] hic HiPp3(hoc ***perscriptum Rf*** : h' ***potius quam*** hl *cett.}* 16 hoc] hunc ***L2*** : hic ***Rp*** laudant ***L2Rt*** ut ***om. Rp°*** non ***om. Rt, dei. Bq2*** 17 pulmentariis factis ad *{cf.* Oresme, p. 503 : des viandes)] pueri mentem (veritatem ***Rf1***} habens per ***L2Rt*** 18 quidem] quid L2(quod ***Kv}*** 21 scire ***om. Rp3*** 22 sequentur (?) ***Lc*** : sequitur ***Rp3Aj*** enim] neque ***Rp*** ***25*** quoniam + igitur ***Rp2{-Sh)Cf*** sunt ***L2RtRp3***

secundum se ipsas differentes specie, vel a quibus ; que quidem igitur dicuntur de delectacione et tristicia, sufficienter dicta *sunt.*

(CAPITULUM QUARTUM)

[3] Quid autem est vel quale quid manifestius fiet utique a principio resumentibus. Videtur enim visio quidem secundum quodcumque tempus perfecta esse. Non enim est indigens nullo quod in posterius factum per- 74.a!5
ficiat ipsius speciem. Tale autem videtur et delectacio. Totum enim quoddam est et secundum nullum tempus accipiet quis utique delectacionem, cuius in plus tempus facte, perficietur species. Propter quod neque motus est. In tempore enim omnis motus et finis alicuius ; puta edificativa per- 74a2o
fecta cum faciat quod appetit, vel in omni tempore utique vel hoc ; in partibus autem temporis omnes inperfecte et *altera* specie a tota et ab invicem. Lapidum enim composicio altera a columpne virgacione et *hec* a *templificacione* ; et templi quidem perfecta, nullo enim indigens ad propo- 74a25
situm, fundamenti autem *multi* inperfecta ; partis enim utraque ; specie igitur differunt et non est in quocumque tempore accipere motum perfectum specie, set siquidem in omni. Similiter autem et in ambulacione et reliquis ; si enim est lacio motus unde quo, et *hoc differre* secundum species 74a3o
volatus, ambulacio, saltado et talia. Non solum autem sic, set et in ipsa ambulacione ; hoc enim unde quo non idem in stadio et parte et in altera et altera parte, neque pertransire lineam hanc et *substanciam* ; non solum *in* lineam pertransit, set et in loco existentem ; in *altera* autem hec ab illa. 74b!
Per certitudinem quidem igitur de motu in aliis dictum est. Videtur autem non in omni tempore perfectus esse, set multi inperfecti et differentes specie, siquidem quod unde quo specificum. Delectacionis autem in 74Ù5

KbPbMbOb***L^N^P2*** ii vel2 (n KkP5)] *8tj* : ***vide adn. ad*** L351.io-ii

Lz=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjPwShTu Rpi—CfVk*** 2 sint ***KvRtBqAjRp^*** 3 Capitulum quartum] C. quintum ***ante*** 5 Videtur ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. Rp(paragraphum tantum hab. L2)*** 4 est autem *tr.* ***Rp3*** 9 perficientur ***Rpi*** 11 appetit, vel] appetatur ***Rp3*** vel2 ***om. L2Rt*** 12 tempori ***Kv*** : tempore ***BqRp**** omnis ***Rp3*** altere a ***L2(-Yt)*** : altere ***YtRt*** toto ***Rp3*** ab] ad ***Rp3*** 13 a ***om. Rp3*** hec] hee ***L2RtSh*** : ***om. TuCf*** 13-14 a templifactione ***Rf*** : a templifitione ***Kv*** : amplificacione ***Yt*** : a templicacione ***Pwi*** 15 multi *(cf.* Oresme, p. 505 : moult — ***An legend,*** et mutuli ? ***Cf.*** Mich. Eph. ***in loc.*** : « Trisculpta ... vocant autem ipsa multi <mutula> »)] et trisculpti ***L2Rt*** : et tristari ***Rp3*** 18 hoc] huius ***L2***(huiusmodi ***Rf}Rt*** differe] dicere L2 : differentie ***Rt*** 21 substanciam] illam ***L2Rt*** 22 in1] enim ***L2Rt*** et ***om. KvLcRp3*** existente altero ***LzRt*** 24 perfeccius ***Rp3*** 25 siquidem ***om. spatio vac. rei. Rp3***

quocumque tempore perfecta species. Manifestum igitur *quod* altere erunt ab invicem, et totorum aliquid et perfectorum delectacio.

Videbitur autem utique hoc et ex non contingere moveri *non* tempore, delectari autem. Quod enim in ipso nunc, totum aliquid. Ex hiis autem
74b10 manifestum et quoniam non bene dicunt motum vel generacionem esse delectacionem. Non enim omnium hec dicuntur, set partibilium et non totorum ; neque enim visionis est generacio, neque puncti, neque unitatis, neque horum nichil motus ; neque utique delectacionis ; totum enim quoddam.

«(CAPITULUM QUINTUM)

[4] Sensus autem omnis ad sensibile operantis, perfecte autem *non*
74bi5 dispositi ad pulcherrimum sub sensu iacencium. Tale enim maxime esse videtur perfecta operado. Ipsum autem dicere operari vel in quo est, nichil differat. Secundum unumquodque optima est operado optime dispositi ad potentissimum eorum que sub ipsam ; hec autem utique
74b20 perfectissima *erit* delectabilissima ; secundum omnem enim sensum est delectacio. Similiter autem et intellectum et speculacionem. Delectabilissima autem perfectissima, *perfectissima* que bene habentis ad studiosissimum eorum que sub ipsam ; perficit autem operacionem delectacio. Non secundum autem eundem modum et delectacio perficit, et sensibile
74b25 et sensus studiosa encia, quemadmodum neque sanitas et medicus. Similiter causa est eius quod est sanari. Secundum unumquemque autem sensum quoniam fit delectacio, manifestum ; aimus enim visiones et audiciones esse delectabiles. Manifestum autem et quoniam maxime cum et sensus sit potentissimus et ad tale operetur. Talibus autem entibus et
74b30 sensibili et sensato semper erit delectacio, existente quidem faciente et paciente. Perficit autem operacionem delectacio non sicut habitus *que* inest, set ut superveniens quidam finis velud iuvenibus pulcritudo.

L2=RfKvYt Rt=Tp RptPecia 16) : ***Rpx=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjPwShTu Rp4=CfVk*** i quod -b et ***L2Rt*** alteri L2 3 moveri] facili ***Rp3*** non in tempore L2(non ***Kv1*** : in non tempore ***Kv2***) 5 quoniam et tr. ***Rp3*** 10 Capitulum quintum] C. VI ***Rt*** : ***om.*** cett., ***sed grandiore litt. caf. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. Yt, nec paragraphum RfKv)*** 11 perfecti ***Kv*** non] bene ***L2Rt, Sh*** : ***om. Rp3*** 12 dispositi] dispositi 4- quoddam ***Rp2*** : disperti ***Rp4*** 13 esse ***om. L2(hab. post*** videtur ***Rf)*** 14 unumquodque] 4 aut ***Kv*** : 4- enim Vi(enim ***post*** optime ***add. Rt)*** 16 erit 4- et ***L2RtRp4*** enim ***om. L2(-Yt) Vk1*** 17 et] 4 secundum ***YtRt*** 18 perfectissima2 + autem ***L2Rt, corr.Rp3, Rp4*** studiosum ***Rp3*** 19 perficit : C. VII ***Rt*** 21 ***ante*** Similiter ***puncto interp. omnes (praeter RfKv), sed*** similiter ***littera*** s ***minore scrips. YtRtLc*** 22 ***est1 om. Rp3*** 25 autem entibus] enim sensibus ***Rp3*** 27 sicut ***om. L2*** qui L2(quod ***Kv) RtLcRp3***

Usquequo autem sensibile vel intelligibile sit quale oportet et discernens vel speculans, erit in operatione delectatio. Similibus enim entibus 75a1! et ad invicem secundum eundem modum habentibus et passivo et tactivo, idem aptum natum est fieri.

Qualiter igitur continue nullus delectatur, vel laborat. Omnia enim *habenda* corpora non possunt continue operari ; non fit igitur neque 75a5 delectacio ; sequitur enim *operacionem.*

Quedam autem delectant nova entia, posterius autem non similiter, propter *hoc* ; primum quidem enim *per desideria* inclinata est mens et intense circa eadem operatur, quemadmodum secundum visum aspicientes ; *postea* non fit talis operatio, set neclecta ; propter quod et delectatio 75aro obscuratur. Appetere autem *delectaciones* existimabit quis- utique omnes, quoniam et vivere omnes appetunt, vita autem operacio quedam est, et unusquisque circa *hoc* et *in* hiis operatur que et maxime diligit ; puta musicus quidem auditu circa melodías, amator autem discipline mente circa theoremata, sic autem et reliquorum unusquisque. 75ai5

Delectacio autem perficit operationes, et vivere autem, quod appetunt. Racionabiliter igitur et delectacionem appetunt ; perficit enim unicuique vivere, eligibile ens.

[5] Utrum autem propter delectacionem vivere eligimus vel propter vivere delectacionem ; dimittatur in presentí ; coniungi quidem enim hec videntur et separacionem non recipere. Sine operacione enim non fit 75aao delectacio. Unde videntur et specie differre ; altera enim specie ab alteris existimamus perfici. Sic enim videntur et naturalia et que ab arte, puta animalia et arbores et picture et ymagines et domus et vas. Similiter 75a2j autem et operaciones differentes specie a differentibus specie perfici. Differunt autem que mentis ab hiis que secundum sensus et hee ipse secun-

K'>PW»C>1' £»lVbP2 i oportet (8ei XbPb£b)] ***O/ iTOT'*** : ***deest*** A-'b

L2=RfKvYt Rt=Tp RplPeda *16)* ¦ ***Rp'=BqKxLc Rp3=Kw1Jo) Rp2=AjPwShTu Rp*=CfVk*** ***i sit om. L2(-Bf)*** quale oportet] puta utique L2 3 et2] in ***Lc1Rpi*** 5 Omni ***Rp3*** 6 habencia] humana ***L2Rt*** corpora ***om. Rt*** non.l ***om. Rp3*** 7 operacioni ***Rf(obsc. Kv}*** ***g*** hoc ***perscriptum RfKvBqKxAjVk*** : hec ***Rt*** : h' ***cett.*** (h' + quia ***Yt}*** primum] propter ***Rp4*** quidem + igitur ***Rp4*** enim ***om. L2*** per desideria (***cf.*** Albertus, ***Lect., Vat. lat. 722,*** f. i89rh)] ***om. L2Rt*** ii postea + autem ***L2Rt*** neglecta ***L2 KxTuVk*** : neglegtaili : nec delectatur ***Bq2*** 12 delectacionem ***L2Rt*** 14 circa] contra ***Rp3*** hoc ***perscriptum Kv(?)Rp3Vk*** : hec ***RfPw*** : h' ***cett.*** in ***om. L2(-Yt)*** operatur ***om. Rp3*** 17 autem1 + fit ***Kx^Lc1Sh*** 18 igitur] autem ***Yt*** : agitur ***Rp3***(Racionabiliter — appetunt ***om. RfKv)*** 20 eligimus ***exp. corr.Rp3*** ***zy*** autem ***om. Rp4***

dum speciem ; et perficientes *itaque* delectaciones. Apparebit autem utique hoc et ex *eo appropriari* delectacionum unamquamque *operacio-*
75a3o *nem* quam perficit. Coauget enim operacionem propria delectacio. Magis enim singula iudicant et cercius exquirunt cum delectacione operantes ; puta *geometria* fiunt gaudentes eo quod est geometrizare et intelligunt singula magis. Similiter autem et amantes musicam, et amantes edifica-
75335 tivam, et aliorum singuli augmentant ad proprium opus gaudentes ipso ; coaugent autem delectaciones. Coaugencia autem propria ; alteris autem
75bi specie, et propria altera specie.

Adhuc autem magis hoc utique apparebit ex eo quod est ab alteris delectaciones impeditivas operacionibus esse. Amantes enim fistulas non possunt sermonibus attendere si audiant fistulantem, magis gaudentes
75b5 fistulativa quam presentí operacione ; secundum fistulativam igitur delectacio eam que circa sermonem operacionem corrumpit. Similiter autem hoc et in aliis accidit, cum simul circa duo operetur. Delectabilior enim alteram expellit, et si multum differat secundum delectacionem magis,
75bio ut neque operatur secundum alteram. Propter quod gaudentes quocumque vehementer, *non* operamur alterum, et alia facimus aliis quiete placentes ; puta et in theatris legumina comedentes, cum pravi agonizantes sint, tunc maxime ipsum operantur. Quia autem quidem propria
75bi5 delectacio confirmat operaciones et diuturniores et meliores facit, aliene autem *afficiunt,* manifestum quod multum distant. Fere enim aliene delectaciones faciunt quod proprie tristicie. Corrumpunt enim operaciones proprie tristicie ; puta si huic scribere indelectabile et triste vel raciocinan, hic quidem non scribit, hic autem non raciocinatur, tristi existente
75bzo operacione ; accidit *itaque* circa operaciones contrarium a delectacionibus

XbPbMbOb **LW** 18 operamur (Spoj/ici. PbZ.bP2)] Stopper AbAfbOb : ***deest N****

L2=RfKvYt Rt=Tp RpiPecia 16] : ***Rffi=BqKxLo Rp*=Kw(Jo) Rp2= AjPwShTu Rp2=CfVk*** 1 utique ***L2Cf*** 2 eo appropriari] quoappropriari ***RfYt*** : coappropriari ***KvRt*** operacionem] operacioni ***Rt*** 5 geometria] -trici ***L2RtKx, corr.Rp**** est ***om. Rp3*** et ***om. Rp3*** 8 coaugent] coauget ***L2(-Yt)*** ii impeditans ***Rf^Kv***(-tas ***Rf2***) fistulantes ***L2(-Rf)*** 13 quam — fistulativam ***om. pr.m.Rp3, suppi, corr.Rp3(sed*** igitur ***add. ante*** fistulativam, ***ita ut*** igitur ***bis habeatur*** : secundum igitur fistulativam igitur) 15 in aliis] malis ***Rp3(corr.rec.Kw)*** 17 ut neque operatur (-retur ***KxLc2***)] Quare neque operari Í?(neque ***om. Kv)*** 18 non + omnino ***L2RtCf*** operamur] discernimus ***L2Cf*** aliis ***om. Rp3*** quiete] quis con ***Sh*** : ***////// Pw1,*** quiete ***suppi. Pw2*** : ***om. (crux in fenestra) Aj*** 20 Quia : Cap. VIII ***Rt*** autem ***om. L2*** propria quidem ***tr. Rt*** 22 officiunt ***RfKv*** : obficiunt ***Rt*** : efficiunt ? ***Yt1, corr. Rp3*** 24 proprie tristicie ***om. Rp3*** racionari ***YtLc*** 25 racionatur ***KvYtRp3*** 26 utique ***IA***

et tristiciis propriis ; proprie autem sunt que in operacione secundum se ipsam fiunt ; aliene autem delectaciones dicte sunt quoniam proximum *quidem* tristicie faciunt. Corrumpunt enim, tamen non similiter.

Differentibus autem operacionibus epyeikeia et *pluralitate,* et hiis quidem eligibilibus existentibus, hiis autem *fugientibus,* hiis autem neutris, *similes* habent et delectaciones ; secundum *unamquamque* operacionem propria delectacio est. Que quidem igitur studiose propria, epyeikes. Que autem prave, mala. Et enim concupiscencie bonorum quidem laudabiles. Turpium autem vituperabiles. 75t>25

<CAPITULUM SEXTUM>

Magis proprie autem operacionibus que in ipsis delectaciones concupiscenciis ; hee quidem enim discrete sunt et temporibus et natura, hee autem propinque operacionibus et indiscrete, sic ut et habeat dubitationem, si idem est operacio delectationi. Non tamen videtur quidem delectacio mens esse neque sensus. Inconveniens enim, set propter non separari videtur idem quibusdam. Quemadmodum igitur operaciones altere, et delectaciones. Differt autem visus a tactu puritate ; et auditus et olfactus, a gustu. Similiter utique differunt et delectaciones et ab hiis que circa mentem, et utreque ab invicem. Videtur autem esse *unicuique* et delectacio propria quemadmodum et opus. Que enim secundum operacionem ; et in unoquoque autem speculanti hoc utique apparebit ; altera enim equi delectacio et canis et hominis, quemadmodum Eraclitus ait asinum fenum utique eligere magis quam aurum. Delectabilius enim nutrimentum auro asinis ; que quidem igitur diversorum specie differunt specie ; eas autem que eorundem indifferentes rationabile esse. 75b3o 75b35 76a! 76a5

Differunt autem non parum in hominibus ; eadem enim hos quidem delectant, hos autem contristant, et hiis quidem tristia et odibilia sunt, 76aio

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 16) : ***Rp^BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjPwShTu Rp^ CfVk*** i propria ***YtRt*** 3 quid ***L2Rt*** triste ***Rp3*** 4 epieikeia ***KvLcSh*** : epieikea ***RfYt*** : epyeikea ***RtCf*** : epyeykeia ***Bq*** : epyeykeya ***KxVk*** : epyeikeya ***Aj*** pluralitate] pravitate ***L2Rt, corr.Rp3*** 5 eligibilius ***KxRp3AjSh*** fugiendis ***L2Rt, corr.RP6*** 6 similiter ***L2Rt*** secundum] et ***Rp1, pr.m.Rp3*** unamquamque enim ***L2(-Yt)*** : enim unamquamque ***YtRt*** 10 Capitulum sextum ***om. codd., sed grandiore Hit. cap. ind. Rp(praeter Sh qui cum Thoma cap. inc. lin.*** 4 Differentibus) ; ***paragraphum tantum hab. YtRt ; necparagraphum RfKv*** 11 autem proprie ***tr. Rp4 * * 13*** et2] ***om. KvRp3ShCf1*** : ***ante*** ut ***Rt*** habebant Rp3(habeant ***rec. Kw)*** 17 olfatus ***YtRt*** 18 et2 ***om. L2Rt*** 19 unicuique + animali ***L2Rp2t3Cf*** 21 apparebat Kp3 alter ***Rp9*** 22 delectacio ***om. Kv*** : ***post*** et1 ***Rt*** : ***post*** canis ***Yt*** heraclitus ***L2 (pm. spatio vac. rei. Kv1,*** eraclius ***suppi, marg. Kv2)Rt*** 23 enim ***om. L2*** 27 tristicia ***KvBqKxRp3AjRp4***

hiis autem delectabilia et amicabilia ; et in dulcibus autem hoc accidit. Non enim eadem videntur febricitanti et sano ; neque calidum esse debili
76ai5 et bene habenti. Similiter autem et in alteris hoc accidit.

Videtur autem in omnibus talibus esse quod videtur studioso. Si autem hoc bene dicitur quemadmodum videtur et est uniuscuiusque mensura virtus et bonus secundum quod talis, et delectaciones erunt utique que huic videntur et delectabilia quibus iste gaudet. Que autem huic tristia,
76a2o si huic apparent delectabilia, nichil admirabile. Multe enim corrupciones et nocumenta hominum fiunt ; delectabilia autem non sunt, set hiis et sic dispositis ; confessas quidem igitur turpes, manifestum quod non dicendum delectaciones esse preterquam corruptis.

Sequitur autem que epyeikes esse videntur qualem vel quam dicendum
76a25 hominis esse, vel ex operacionibus manifestum. Hiis enim sequntur delectaciones. Sive igitur una est sive plures que perfecti et beati viri, has perficientes delectaciones principaliter *dicuntur* utique hominis delectaciones esse. Relique autem secundo et submultipliciter quemadmodum operaciones.

(capitulum septimum)

76a3o [6] Dictis autem hiis que circa virtutes et amicicias et delectaciones, reliquum de felicitate typo pertransire, quia finem ipsam ponimus humanorum. Resumentibus autem predicta, compendiosior utique erit sermo. Diximus autem quoniam non est habitus. Et enim dormienti per vitam
7&a35 existeret utique, piante viventi vitam, et infortunato maxime. Si utique
76b! hec non placent, set magis in operacionem quandam ponendum, quemadmodum in hiis que prius dictum est. Operacionum autem hee quidem sunt necessarie et propter altera eligibiles, hee autem secundum se *ipsos.* Manifestum quoniam felicitatem earum que secundum se ipsas eligibi-

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp[Pecia 16) : ***Rp1=BqKxLc Rp3=Kw(Jo) Rp2=AjPwShTu Rp*~CfVk*** i autem hoc] hoc autem ***RfKv*** : quidem hoc ***Yt*** : autem quidem hoc ***Rt*** 2 eadem videntur eadem ***Kv*** : videntur eadem ***Rf*** sana ***Rp3*** esse] enim ***Rp3*** 5 mensura + videtur ***Rp2Cf q*** tristicia ***RfRp3AjRp**** 8 huic] adhuc ***Rp2Cf*** enim] autem Rp3 10 confessus ***RfKv*** igitur + et ***YtRt*** manifestum + autem ***Rp3*** 11 propter quam Rp3 12 Sequitur] Earum ***L2RtRp2Cf*** epieikees ***Lz(-Kv)*** : epieikes ***KvLcSh*** : epyeikees ***Rt*** : epyeykes ***BqKxAjRp**** 13 sequentur ***YtRt*** : sequitur ***Lc1, pr.m.Rp3*** 15 dicentur ***LzRt*** 16 multipliciter L2 18 Capitulum septimum] C. IX ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp(paragraphum tantum hab. L2)*** 19 autem] utique L2 21 erit utique ***tr. YtRt*** 23 existent ***Rp1,2'^(praeter AjSh)*** 25 dictum (est ***om.) L2[~Yt)*** : dicta sunt ***Yt*** 26 se ipsos] ipsos ***Rp4*** 1 se ipsas ***L2RtRp3Sh iq*** eorum ***?Yt,Rp3***

lium aliquam ponendum et non earum que propter aliud. Nullo enim y6b5
indigens felicitas, set per se sufficiens ; secundum se ipsas autem sunt
eligibiles *de* quibus nichil queritur prêter operacionem. Tales autem esse
videntur que secundum virtutem acciones. Bona enim et studiosa agere
eorum que propter se *ipsam* eligibilium. Set et ludorum delectabiles. Non
enim propter altera ipsos eligunt ; leduntur enim ab ipsis magis quam y6bro
iuvantur, negligentes corpora et possessionem.

Refugiunt autem ad tales conversaciones felicitancium multi. Propter
quod apud tyrannos approbantur in talibus conversacionibus eutrapeli.
Que enim appetunt, in hiis tribuunt se ipsos delectabiles. Indigent autem yôbij
talibus. Videntur quidem igitur felicitativa hec esse propter eos qui in
potentatibus hiis vacare. Nullum autem forte signum tales sunt. Non enim
in potentem esse virtus neque intellectus, a quibus studiose operaciones.
Neque si ingustabiles isti *existentes* delectacionis sincere et liberalis ad 76620
corporales refugiunt, propter hoc has existimandum eligibiiiores esse. Et
enim pueri que apud ipsos preciosa optima existimant esse. Raciónale
utique quemadmodum pueris et viris altera videntur preciosa, sic et pravis
et hiis qui epyeikees. Quemadmodum igitur multociens dictum est, et
preciosa et delectabilia sunt que studioso talia encia. Unicuique autem 76625
que secundum proprium habitum eligibilissima operacio, et *studiosa* autem
secundum virtutem. Non in ludo ergo felicitas ; et enim inconveniens
finem esse *lusum* et negociari et malum pati secundum vitam omnem
ludendi gracia. Omnia enim ut dicere alterius gracia eligimus, prefer feli- 76630
citatem ; finis enim hec ; studere autem et laborare ludi gracia insipiens
videtur et valde puerile.

Ludere autem ut studeat secundum *Anatharsen* recte habere videtur.
Requiei enim assimulatur ludus. Inpotentes autem continue laborare, 761035
requie indigent. Non utique finis requies ; fit enim gracia operacionis. 77a!

L³ RfKvYt Rt=Tp RplPecra 16) : ***Rp³=BqKxLc Rp³=Kw(Jo) Rp³=AjPwShTu Rp* CfVk*** ***i*** enim] autem Rp³ 2 sunt om. Rp³ 3 de] a L2(set ***Rf)Rt*** 5 ipsa L2 ludorum] ludo Rp4(| et ***Cf)*** 9 quod + multi L2 10 se ipsos tribuunt ***tr. Rp³*** 11 felicitatam ***RfKv*** : felicitancia ***Tu*** 12 potentatibus + in ***L³Rt*** 13 nec ***L³(-Kv)Rt*** 14 entes L2 scincere ***YtRt*** 15 estimandum ***RfYt***

L³=RfKvYt Rt=Tp RpiPenallj : ***Rp¹=BqKxLcVk Rp³=Kw(Jo) Rp³=Aj Rp'=CfPwShTu*** 18 et1 : ***hic (vel paucis ante verbis) incipit pecia 17a in*** **Rp1,2'4** hiis qui] hiis quod ***Kv*** : hiis que ***YtRp³*** : hii qui ***Vh*** : ***om. Rp³*** epieikees L2 : epyeykees ***KxVk*** : epykees ***Rp³*** : epyeikes ***BqRp4(-Sh)*** : epieikes ***Sk*** 19 studio ***L³(-Yt)*** 20 que ***om. Rp³*** studioso ***L²Rt*** 21 enim om. **Rp4** 22 ludum ***L³RtRp³*** ***i*** 23 ludi Rp4(-Pw) prêter] fréter ***Rf*** : propter Rp4 26 Ludere] Audere **Rp4** : Audire ***corr.Rp³*** anathasen (~sem) **Rp4** 27 Inpotens ***Rf1*** : Inponentes ***Rp³(-Vk)*** autem ***om. Rp¹***

Videtur autem felix vita secundum virtutem esse ; hec autem cum *gaudio,*
set non in ludo. Melioraque dicimus studiosa ridiculis et cum ludo ; et
77^5 melioris semper particule et hominis studiosiorem operacionem. Que autem
melioris, melior et felicior iam. Pocieturque utique corporalibus delecta-
cionibus quicumque et bestiale *si* minus optimo ; felicitatem autem nullus
bestiali tribuit si non et vitam. Non enim in talibus conversationibus feli-
77aio citas, set in hiis que secundum virtutem operacionibus quemadmodum
et prius dictum est.

(CAPITULUM octavum)

[7] Si autem *felicitas est* secundum virtutem operacio, racionabile
secundum optimam ; hec autem utique erit optimi ; sive igitur intellectus
hoc sive aliud quid quod utique secundum naturam videtur principari et
77ai5 dominari et intelligenciam habere de bonis et divinis, sive divinum ens
et ipsum, sive eorum que in nobis divinissimum, huius operacio secundum
propriam virtutem erit utique perfecta felicitas. Quoniam autem est
speculativa, dictum est.

Confessum autem hoc utique videbitur esse et hiis que prius et ipsi
77&20 vero. Optima et enim *hec* operacio ; et enim intellectus eorum que in nobis
et cognoscibilium circa que intellectus.

Adhuc autem continuissima ; *speculari* enim possumus continue
magis quam operari quodcumque.

Existimamusque oportere delectacionem admixtam esse felicitati.
Delectabilissima autem earum que secundum virtutem operacionum que

K*P*M*O*1 W 2 20 Adhuc (ert)] *coti* ; ***desunt K^Nb***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17) : ***Rp^BqKxLcVk Rp3=Kw[fo) Rp2—Aj Rp*=CfPwShTu*** 1 gaudio *[cf.* Oresme, p. 517 : avecques joie)] studio ***L2RtRp**** 2 studiosa + esse ***Rp*, corr.Rp3*** et2 ***om. Rp3*** 3 particule] participium ***Rp1*** 4 feliciorem L2(-Æv) : felicior + est ***KvRp**** Pcieturque] Poneturque ***Rp*[-Vk)*** : pacieturque ***Rf.pr.m.Rp3*** : potietur ***Kv*** : ponetur ***Rp**** delectationibus corporalibus ***tr. Rp**** 5 si] set ***pr.m.Rp3*** : non ***L2RtRp*, corr.Rp3*** 6 tribuit] contulit vel tribuit ***Rp**** 9 Capitulum octavum] C. decimum ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore liti. cap. ind. RtRp1,2,3(paragraphum tantum hab. KvYtRp**** ; ***nec paragraphum Rf)*** 10 est felicitas I?(est ***om. Yt1, add. post*** felicitas ***Yt2) RtRp**** 11 igitur] utique ***L2Rp**** 12 sive] fuit ***Rp**** quid quod] quicquid ***Rp**** utique + hoc ***L2[-Yt)Rp**** 13 ens ***om. L2Rp**** 14 que in] quem ***Rp**** -simum ***Incipit peda 17a in Rp3*** 15 est ***om. L2Rt*** 16 speculativum ***Rp3*** 18 et enim1] et enim et ***Bq*** : enim et ***Rp>*** enim2 ***om. BqLcRp3*** 19 et ***om. Rp**** circa] esse ***Rp**** 20 Adhuc] Est ***L2Rp**** speculari + et ***L2RtRp*[post*** speculari ***puncto interp. Rp* praeter Pw)*** 21 quecumque Pp4

secundum sapienciam confesse est. Videtur enim philosophia admirabiles 77a¿5
delectaciones habere, puritate et firmitate. Rationabile autem scientibus
quam querentibus delectabiliorem conversationem esse. Et que dicitur
autarkeia circa speculativam maxime utique erit ; ad vivere quidem enim
necessariis et sapiens et iustus et reliqui indigent.

Talibus autem sufficienter largitis, iustus quidem indiget ad quos iuste 77a3o
operetur et cum quibus. Similiter autem et temperatus, et fortis, et *alia-*
rum unusquisque. Sapiens autem secundum se ipsum ens potest speculari,
et quanto utique sapiencior *fuerit,* magis ; melius autem forte coopera-
tores habere, set tamen per se sufficientissimus.

Videbitur autem utique ipsa sola propter se ipsam diligi. Nichil enim 77b!
ab ipsa fit prêter speculari, ab operabilibus autem vel plus vel minus
acquirimus prêter actionem. Videturque felicitas in vacatione esse. Non
vacamus enim ut vacemus, et bellamus ut pacem ducamus. **77^5**

Practicare quidem igitur virtutum in politicis vel bellicis operaciones.
Que autem circa hec acciones videntur non vacantes esse, bellice quidem
et penitus ; nullus enim eligit bellare eius quod est bellare gratia neque
preparare bellum. *Videtur* enim utique omnino violentus occisor quis 77bxo
esse, si amicos oppugnatores faceret ut pugne et occisiones fierent.

Est autem et que politici non vacans et prêter ipsum civiliter conver-
sari acquirens potentatus et honores vel magis *et* felicitatem ipsi et civi-
bus alteram existentem a politica, quam et querimus manifestum ut alte- 77bi5
ram existentem. Si utique eas quidem que secundum virtutes acciones
politice et bellice pulcritudine et magnitudine precellunt, hee autem
non vacantes, et finem aliquem appetunt et non propter se ipsas sunt

K*P*M* (P IÏNVP2 *1* enim (? yàp)] ***yovv codd.*** : ***desunt K^N^***

L2 = RfKvYt Rt = Tp Rp(Pecia 17) : ***Rp1 = BqKxLcVk Rp3 = Kw(Jo) Rp2 = Aj Rp* = CfPwShTu*** i confessam **Rp3** est] sunt ***Rf(nec non primo, sed exp. et*** est ***scrips. pr.m.Lc)*** : esse ***Rp*(pm. Pw1,*** est ***Pw2)*** enim] igitur L2Rp4(ergo ***Yt)*** 2 puritatem ***L2*** firmitatem L2(firmitate ***loco verbi erasi Rf2)*** Raciocinabile ***Rp3*** autem] quidem ***L2(-Kv)*** 4 autakeia ***Kv*** : autakea Rp4(-tha- ***Sh)*** : autharkeya ***Vk*** : eutarkea ***Rp3*** quidem] quod ***Kv*** : quidam ***Rp1*** 7 aliorum ***L2RtRp**** 8 ipsam **Rp4** 9 fuerit] erit **L2Rp4** magis + et ***VkRp3*** forte ***om. Rp3*** cooperaciones ***Rf*** : cooperantes **Rp3** : coopertores ***ShTu*** 13 Videbiturque ***L2*** 15 Practicare (-zare VA)] Praeficarum ***L2RtRp2,3*** i operationes -j- sunt **Rp4**, ***rec.Kw*** 16 circa] contra Rp3(circa ***rec. Kw)*** ***17*** et ***om. Rp3*** penitus] perfecte ***L2Rp**** bellare eligit ***tr. Rp**** 18 Videntur ***Kv*** omnino] omnis Rp4 occisor ***om. Rp1*** 19 oppugnationes ***Rp*. obsc. Kv*** pugne] pingue Rp3(pugne ***rec. Kw)*** 20 vocans Rp2 conversari civiliter ***tr. L2*** : civilem conversari ***Rp**** 21 et2 ***om. Rp**** 22 a politica] politicam **Rp4** 24 bellice + et **Rp4**

eligibiles, intellectus autem operacio' studio differre videtur speculativa
77b2o existens et preter ipsam nullum appetere finem habereque delectacionem propriam, hec autem coauget operacionem, et per se sufficiens utique et vacativum *utique* et illaboriosum ut humanum, et quecumque alia beato attribuuntur, secundum hanc operacionem apparent encía, per-
77b25 tecta igitur felicitas hec utique erit hominis accipiens longitudinem vite perfectam. Nichil enim inperfectum est eorum que felicitatis.

<CAPITULUM NONUM)

Talis autem utique erit melior vita quam secundum hominem. Non enim secundum quod homo est *siturum,* set secundum quod divinum aliquid in ipso existit. Quanto autem differt hoc a composito, tanto et
77b3o operacio ab ea que secundum aliam virtutem. Si *itaque* divinum intellectus ad hominem, et que secundum hunc *divina vita* ad humanam vitam.

Oportet autem non secundum suadentes humana sapere hominem entem, neque mortalia mortalem, set in quantum contingit inmortale facere, et omnia facere ad vivere secundum optimum eorum que in ipso.
78a! Si enim et mole parvum est, potencia et preciositate multum magis omnibus superexcellit.

Videbitur autem utique et unumquodque esse hoc, si quidem principale et melius. Inconveniens *ergo* fiet utique si non sui ipsius vitam eligat,
78a5 set alicuius alterius ; quod et dictum prius congruet et nunc ; proprium enim unicuique natura optimum et delectabilissimum est unicuique ; et homini utique que secundum intellectum vita, si *quid* maxime hoc homo ; iste *ergo* felicissimus.

K*>L^N^P2 2 delectacionem (PbZ.bP2)] + ***rMavK*>M*O**** : ***deest***

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=Aj Rp4=CfPwShTu*** 1 operacio ***om. L2(-Kv)*** 2 delectacionem 4-perfectam ***L2(-Yt)RtRp4, corr.Rp3*** 3 coauget] magisque Hp4(magis ***Pw1***, coauget ***Pw2***) : ***om. Rf*** utique ***om. RfRp4*** 4 utique ***om. L2Rp4*** 6 igitur] utique ***L2Rp4(pm. Sh)*** hominis longitudinem accipiens ***tr. L2*** : longitudinem accipiens hominis ***Rt*** 7 inperfectum est] inperfectum ***L2Rt*** : inperfeccionem ***Rp4*** 8 Capitulum nonum] C. XI ***Rt*** : ***om. ceti., sed grandiore liti. cap. ind. RtRp1,2,3(paragraphum hab. KvYtRp4 praeter Pw ; nec paragraphum RfPw)*** 9 erit ***om. Rp1, exp. rec. Kw*** 10 siturum] sic vivet ***L2RtRp4*** n tanto ***om. Rp4, exp. rec.Kw*** 12 utique ***L2Rp4*** 13 vita divina L2(divina— humanam ***om. Kv)Rt*** 14 non ***om. pr.m.Rp2, add. post*** secundum ***corr.Rp3*** suadentes] symonida. dicentes ***Tp*** 15 inmortalem ***L2(-Yt)*** 20 si] et si ***Rt*** : set ***Rp4*** 21 alicuius om. ***Rp1*** et quod ***tr. Rp3*** congruit ***Rp4*** proprium] proximi Pp4 22 unicuique ***om. L2(-Kv)*** 23 homini] bonum Kp4 qui ***L2*** quidem ***L2(-Kv)RtRp4, corr.Rp3*** maxime + utique ***Rp4*** 24 ergo + et ***L2RtRp4***

[8] Secundo autem qui secundum aliam virtutem ; secundum ipsam enim operaciones humane. Iusta enim et forcia et alia que secundum virySaio tutes ad invicem agimus in commutacionibus et necessitatibus et aedonibus omnimodis et in passionibus quod decet unicuique conservantes ; hec autem esse videntur omnia humana. Quedam autem et accidere a corpore videntur, et multum coappropriari passionibus moris virtus. 78ai5

Coniugata est *enim* et prudencia moris virtuti et hec prudencie, si quidem prudencie quidem principia secundum morales sunt virtutes, rectum autem moralium secundum prudenciam. Concopulate autem hee et passionibus, circa compositum utique erunt ; compositi autem virtutes humane ; 78a2o et vita utique que secundum has et felicitas. Que autem intellectus separata ; tantum enim de ipsa dictum est. Cercius dicere enim maius proposito est.

(CAPITULUM DECIMUM)

Videbitur autem utique et exteriori largicione in parvum vel in minus indigere morali. Necessariis quidem enim ambobus opus ex equali sit, ?8a25 etsi magis laborat circa corpus politicus et quecumque talia ; parvum utique *quidem* differet. Ad operaciones autem multum *differt* ; liberali quidem enim opus erit pecuniis ad agere liberalia, et iusto utique ad reddiciones. Voluntates enim inmanifeste. Simulant enim et non iusti iuste 78aso agere velle. Forti autem potencia, si quidem perficit aliquid eorum que secundum virtutem, et temperato potestate. Qualiter enim manifestus erit vel iste vel aliorum aliquis ? Queritur autem *quidem* utrum princi-

U–RfKvYt Rt=Tp Rp *(Pecia 17)* : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw*** *(Jo)* ***Rp3=Aj Rpi=CfPwShTu*** *1* Secundo — virtutem ***om. Rpi*** *(-Sh)* 2 virtutem ***RfRp3*** 3 accionibus + et ***Rp3*** 4 in ***om. Rp3*** observantes Rp4 5 omnino ***Rp3*** 7 est enim et] et autem et ***L2[-Kv}RtRp**** : est et autem ***Kv*** : enim est et ***Rp3*** 8 prudencie quidem] prudencia quid ***Kv*** : prudencie sunt ***Rf*** : prudencia ***Yt*** : ***om. Rp**** secundum morales] sermones Jîp3(secundum mores /o2) 9 autem1 + quod ***Rp**** Conccupulate ***Tp*** : Conplantate ***Rp**** (Conpanclate C/1, Conpantate ***Cf2 ?)*** hee ***om. Rp**** 10 compositum] -tionem ***Rp**** erit ***KvRtRp**** : ***om.*** Y/1(erunt ***Yt2***) n utique ***om. Rp**** 12 enim dicere ***tr. RfRp**** proposicio ***RpiRp2, pr.m.Rp3, Cf*** 14 Capitulum decimum] XII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. Rp1,2,3 (paragraphum hab. YtPw2 ; ante*** 12 Cercius ***paragraphum hab. KvRp* praeter Pw}*** 15 in ***om. RfRp*, exp. corr.Rp3*** 16 indigere morali ***om. pr.m.Rp3*** Necessariis 4- autem ***Rp**** ex equali opus sit ***Rf:*** ex opus ex equali sit ***Kv*** : opus sit ex equali ***Rp**** 17 politicas ***Rp**** ***18*** quid L2(quod ***Kv}RtRp**** : ***om. Kx*** differet] differt ***L2Kx*** differt] differunt ***YtRt*** 19 pecuniis] peccantes Up4 20 enim1] eum ***Rp*(-Tu}*** Simulant ***om. pr.m.Rp3*** enim2] autem ***Rp3*** : ***om. Tu*** 21 velle ***om. Rp3*** 22 temperato] intemperatus ***Kv*** : temperari ***Rp**** enim ***om.*** Bp4(eciam ***corr. rec.Kw}*** 22-23 erit manifestus ***tr. Rp**** 23 quid ***Rf*** : ***om. Kv***

78b! palius virtutis eleccio vel acciones, ut in ambabus existentis ; perfectum utique manifestum quod in ambabus utique erit. Ad acciones autem multis opus est, et quanto utique maiores *sunt* et meliores, pluribus. Spéculant! *a* nullo talium ad operacionem necessitas, set ut dicere et impedimen-
7855 ta sunt ad speculacionem. Secundum quod autem homo est et pluribus convivit *eligitque* secundum virtutem agere, opus habebit igitur talibus ad humaniter conversari.

Perfecta autem felicitas quoniam speculativa quedam est operacio et hinc utique apparebit. Deos enim maxime suspicati sumus beatos et feli-
78bio ces esse. Acciones autem quales attribuere debitum ipsis ? Utrum iustas ? Vel ridiculi apparebunt commutantes et deposiciones dantes et quecumque alia talia. Set fortes sustinentes terribilia et periclitantes quoniam bonum ? Vel liberales ? Cui autem dabunt ? Inconveniens autem et si
78bi5 erit ipsis nummisma vel aliquid tale. Si autem temperati *quidem* utique erunt, vel honerosa laus, quoniam non habent pravas concupiscencias. Pertranseuntibus autem omnia, apparebunt utique que circa acciones parva et indigna diis.

Set *tamen* vivere omnes suspicati sunt ipsos, et operari ergo ; non
78bao *oportet enim* dormire quemadmodum Endimiona. Viventi utique ab agere ablato, adhuc autem magis a facere, quid relinquitur prêter speculacionem ? Quare dei operacio beatitudine differens speculativa *utique* ; et humanarum utique que huic cognatissima felicissima.

Signum autem et non participare reliqua animalia felicitate, tali ope-
78b2¿ racione privata perfecte. Diis quidem enim omnis vita beata, hominibus autem in quantum similitudo quedam talis operacionis existit, aliorum autem animalium nullum felix est, quia nequaquam communicat specu-

IA=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17) : ***Rp4=BqKxLcVk Rp3=Kw(fo) Rp2=Aj Rp^—CfPwShTu*** 1 ut] vel ***L2(-Yt)*** : ***om. Rp3*** existenti ***Rf*** : existentibus ***Yt*** : existentes ***VkCf1*** : existens ***Rp3*** 3 et] ***om. Rp3Aj*** utique] igitur ***L2('Kv)*** sunt] sint L2(-P/)RiRp4 : erunt ***Rf*** 4 a] autem ***L2 RtRp24, corr.Rp3*** ***etom.Rp3*** 5 autem quod ***tr. L*(-Yt) Vk1*** 6 eligit que ***L2RtRp4*** igitur habebit ***tr. L2Rt*** 7 humanitus ***Rp4*** 8 Perfecta : C. XIII ***Rt*** 9 hinc] huic ***Rp1(om. Bq)*** : ***obsc. Rp2*** : huc ***Rp3,4*** beatos ***om. pr.m.Rp3*** 10 esse ***om. L2(-Kv)*** debitam ***Rp4*** utrum] vitam ***Rp4*** ii communicantes ***Rp4*** disposiciones ***Rp3*** 12 alia ***om. L2(-KvfRt*** 13 dabunt ?] dabuntur Rp1'2-3 14 quidem] quid L2(quod ***Kv) RtRp4*** 15 erit ***RtRp4*** honorosas ***RfRp4*** 16 que] quia ***Rf*** : et ***Lc*** : ***om. Rp4(-Pw)*** 18 tamen + et L2(et ***post*** vivere ***Rf)Rt*** ipsos] omnes ***Rp4, corr.Rp3(ipsos post*** et operari ***Rt)*** ergo ***om. Rpi*** 19 enim oportet ***L2RtRp4*** Venienti ***Rp4*** 20 ***Ante*** Adhuc ***paragraphum adp. Rp4*** 21 beatitudinem ***Rp4*** speculativam ***Rp3*** utique + erit ***IARp4*** et ***om. L2(-Kv)*** 22 huic] huc ***Rp4*** 23 relique Rp4 25 autem ***om. Rp4*** operacionis talis ***tr. Rp4*** 26 nullum ***om. Rp3***

latione. In quantum utique pertendit spcculacio, et felicitas, et quibus magis existit speculari, et felices esse, non secundum accidens, set secun- 78030
dum speculacionem ; hec enim secundum se ipsam honorabilis. Quare erit utique speculacio quedam.

<CAPITULUM UNDECIMUM)

[9] Opus erit autem et exteriori prosperitate homini enti. Non enim per se sufficiens natura ad speculari, set oportet et corpus sanum esse et cibum et reliquum famulatum existere. Non tamen existimandum *?8b35*
multis et magnis indigere futurum felicem, si non contingit sine exterio- 79a!
ribus bonis beatum esse. Non enim in superhabundancia per se sufficiens neque iudicium neque accio ; possibile autem et non principes terre et maris agere bona. Et enim a moderatis poterit utique aliquis agere secun- 7935
dum virtutem ; hoc autem est videre manifeste ; ydiote enim potentibus non minus videntur studiosa agere, set et magis ; sufficiens autem tanta existere. Erit enim vita felix secundum virtutem operantis.

Et *Salon* autem felices forte enunciavit bene dicens, moderate hiis que 79aio
extra ditatos, agentes autem optima existimabat et viventes temperate. Contingit enim moderata possidentes agere que oportet.

Videtur autem et Anaxagoras non divitem neque potentem existimare
felicem, dicens quoniam non utique admirabitur, si quis inconveniens 79315
appareat multis. Isti enim iudicant hiis que extra, hec sencientes solum. Consonare *itaque* rationibus videntur sapientum opiniones ; *eiâem* quidem igitur *aliorum* et talia habent *quedam.* Verum autem in operabilibus ex operibus et vita indicatur. In hiis enim dominans. Intendere autem pre- 79320

Rbpbjv»Oh LWbP2 17 optima (Afp2)] 4. <J?

L3=RfKvYt Rt Tp Rp(Pecia 17) : ***Rpi=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=Aj Rp*=CfPwShTu*** 1 pertendit] parcendum ***Rp*** etl ***om. Rp3 (add. s.l. rec.Kw)*** 3 honorabilius ***Rp3*** 5 Capitulum undecimum] Cap. XIII ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. RtRp1'2'3(paragraphum hab. Yt Rp*** ; ***nec paragraphum RfKv)*** 6 autem erit ***tr. Rp*** 9 magnis 4- et -Rp4 n terre principes ***tv. L2*** 14 videntur] suadentur ***pr.m.Rp2*** 16 Salon (Salomon JCr)] Solon ***L2RtRp*** enunciavit] enunciant ut ***Rp2*** benedictus ***Rp*** 17 optima + ut ***L2Rp*{yX primo om., in marg. pr.m. add. Cf : exp. Pw2)*** 20 dicere ***Rp*** utique non utique ***Kv*** : utique non ***RfYt*** quis ***om. YtRp*** 22 utique ***L2AjRp*** sapienter ***Rp*** eidem] fidem ***L2Rt Rp*, corr. Rp3*** 23 aliorum ***{cf.*** Oresme, p. 529 : des autres philosophes)] opiniones ***L2Rp*, corr.Rp3*** : ***om. Rt*** 23 quedam] quidam ***KxLc*** : quandam L2 ***RtRp*** 24 dominaris ***Rp****

dicta oportet ad opera et vitam inferentes et consonantibus quidem operibus acceptandum, dissonantibus autem *sermones.*

Secundum intellectum autem operans et hunc curans, et dispositus optime et dei amantissimus videtur esse. Si enim quedam cura humanorum
79125 a diis fit quemadmodum videtur, et erit utique racionabile *gaudere* ipsos optimo et cognatissimo ; hoc autem utique erit intellectus ; et diligentes maxime hoc et honorantes *beneficiare,* ut de amicis ipsis curantibus, et recte et bene operantes. Quoniam autem hec omnia sapienti maxime exis-
79130 tunt, non inmanifestum ; deo amantissimus ergo ; eundem autem verisimile et felicissimum. Quare et si sic, erit sapiens maxime felix.

(CAPITULUM DUODECIMUM>

[10] Utrum igitur si et de hiis et virtutibus adhuc autem de amicicia et delectacibne sufficienter dictum est in typis, finem habere existimandum
79135 electionem, vel quemadmodum dicitur non est in operabilibus finis specu-
79br lari singula et cognoscere, set magis operari ipsa. Nichil igitur de virtute sufficiens scire, set habere et uti temptandum, vel si aliqualiter aliter boni efficiamur.

Si quidem igitur essent sermones per se sufficientes ad facere studiosos,
79b5 multas utique mercedes et magnas iuste *fierent* secundum *Theagnin* et Oportebat utique has tribuere. Nunc autem videntur provocare quidem et movere iuvenum liberales posse sermones, et morem nobilem et ut vere

fU'PW'O6 ***LbN^P2*** 17 efficiamur ***(yivoi^Oa*** Z<bPbOb)J ***yivófj.e8a***

L^IÏfKvYt Rt = Tp Rp1Pena *17}* : ***Rp1 = BqKxLcVk Rp'^Kw1Jo) Rp2=Aj Rp1 = CfPwShTu*** 2 attemptandum Kp3 sermones] -(-suscipiendum ***L2Rp4,*** *corr.* ***Rp2:*** + suspicandum (suspicandum ***primo in marg., deinde in fenestra sed pr.m. ut videtur Tp}*** 4 cura ***om. L2 [suppl. post*** 5 fit ***Yt}*** 5 bene racionabile (-nale Ai>)£2(-7?/) : racionabile bene ***Rp4,*** ***rec.Kw*** gaudere] et gaudere ***URtRp4*** 7 hoc] autem ***Rp3*** : ***om. Rf*** de ***om. L2Rp4*** curatis ***L2Rp4*** 8 maxime existunt] maxime [et quod ***exp.'***] assistunt ***Rf*** : maximum existent ***Rp>*** 9 amantissimus -|- est ***YtRt*** autem] igitur ***Rp4*** verisimile] conveniens ***L2Rp4,*** *corr.* ***Rp3*** 10 et si sic] si sic ***Rt*** : et si ***Rp3*** : et utique sic ***Kv Rp4,*** ***rec.Kw*** : et sic utique ***RfYt*** 11 Capitulum duodecimum] C. XV ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore*** *litt.* ***cap. ind. RtRp1,2,3 [paragraphum hab. Yt Rp3*** ; ***nec paragraphum RfKv}*** 12 si et] si ***Rf*** : et si ***Yt*** : fiet ***Rp4*** 15 cognoscere, set] cognoscere se ***RfYt*** igitur] utique L2 : enim ***[exp.}*** igitur ***Bq*** : enim utique ***Rp4*** 17 efficiamur] fimus ***(pel*** simus ?) ***L2 [ante*** boni ***Kv}*** : simus .Rp4(scimus ***Cf}*** 19 multis ***Rp4*** ferrent £2(ferrerrent ***Kv*** : ferent ***Yt}*** : fecerit ***Rp4*** Theagnin (tea- ***Vk*** : -gnin ***vel*** -gum ***obsc. plerique)]*** Theognin ***L2 Rt*** : theologum ***Rp4*** 20 oportet ***L2Rp4*** hac ***Rp4[obsc. Cf}*** videtur

amantem bonum facere utique *fatakothymum* ex virtute, multos autem non posse ad bonitatem provocare. Non enim nati sunt verecundie obedire ygbio set timori, neque recedere a pravis propter turpe set propter penas ; passione enim viventes proprias delectaciones persequntur, per quas ipse erunt, fugiunt autem oppositas tristicias ; boni autem et ut vere delectabilis neque intellectum habent non gustativi existentes ; tales autem quis 79bi5 utique sermo transformaret. Non enim possibile vel non facile que ex antiquo consuetudinibus comprehensa sermone transmutare. Amabile autem forte est. *Nominibus* existentibus per que epyeikees videmur fieri, accipiamus virtutem. 7gb2o

Fieri autem bonos existimant, hii quidem natura, hii autem consuetudine, hii autem doctrina. Quod quidem igitur nature, manifestum quod non in nobis existit, set per aliquam divinam causam ut vere bene fortunatis existit. Sermo autem et doctrina ne quando non in omnibus potest, set opus est preparatam esse consuetudinibus auditoris animam 79b25 ad bene gaudere et odire, quemadmodum terram nutrientem semen. Non enim utique audiet sermonem commonentem neque intelliget qui secundum passionem vivit ; sic autem habentem qualiter possibile persuaderi ?

Totaliter autem non videtur sermoni cedere passio, set violencie. Oportet *itaque* morem preexistere aliqualiter proprium virtutis diligentem 79b3o bonum et aspernantem turpe ; ex iuvene autem duccione recta sortiri ad virtutem difficile, non a talibus nutritum legibus. Temperate enim vivere et perseveranter non delectabile multis *aliterque* iuvenibus ; propter quod legibus oportet ordinatam esse nutricionem et adinvenciones. Non erunt 79b35 enim tristia consueta facta.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=Aj Rp*=CfPwShTu*** 1 fatakothymum (-thimum ***Bq*** : -chaymum O)] cathokochimum ***Rf:*** katakochinum ***Kv*** : kathacothinnum ***Yt*** : kathacothynnum ***Rt*** 2 obedire ***om. Rp*** 5 oppositis ***Rp*** autem] enim ***Rp*** 5 non] neque ***Rp*** 7 transformaret] transformari ***Rp*(-\-*** potest ***Sh)*** : ***om. Kv*** que ***om. KxRp*** 8 sermone transmutare] sermonum transformare ***Rp*** 9 Nominibus] si omnibus ***L2RtRp*, corr.Rp3*** epieikees ***L2(-Kv)*** : epyeykees ***KxVk*** : epieikes ***KvSh*** : epyeikes ***Rp3AjRp*(-Sh)*** : epyeykes ***Bq*** videntur ***RfRp*** 10 accipientes ***pr.m.Rp3*** : accipiamus + secundum ***corr.Rp3, Pw*** ii bonos] beatos ***Kv*** : dictos ***Rp*** 12 Que ***Rp*,rec. Kw*** manifestum] naturam ***Rp*** : ***exp. et in marg. add.*** virtutem ***corr.Rp3*** 13 causam] omnium ***Rp*(-Sh), rec.Kw*** 14 et] ex ***Rp*, rec.Kw*** 17 intelligeret ***Rp3*** 18 vivit ***om. Rp*, exp. rec.Kw*** 19 cedere] obedire ***L2Rp*, corr.Rp3*** violentis ***Rp*(-taSh)*** 20 utique ***L2Rp*** diligentis Rp4 21 aspernentem ***Rp*(-Pw)*** recti Rp4(-te ***Tu)*** ***22*** non a] Non autem a ***(ante*** Non ***puncto interp.) Rp*** 23 aliterque] atque Rpz(?) iuvenibus] viventibus ***Rp3'*(-Sh)*** 24 erit ***KvRt*** 25 enim] ***ante*** erunt ***RfYtKx*** : ***om. Rp*** tristicia ***RtVk*** ***Rp3AjRp*** consuetudinarie ***L2Rt*** : consuetudine ***Rp***

8oai Non sufficiens autem forte iuvenes existentes nutricione et cura sortiri recta, set quia et virum factum oportet adinvenire ipsa et *assuetus,* et circa hec indigebimus legibus et totaliter utique circa omnem vitam ; 8oa5 multi enim necessitati magis quam sermoni obediunt et iacture quam bono. Propter quod existimant *quidem* legispositores oportere quidem advocare ad virtutem et provocare boni gracia, ut obedientibus hiis qui epyeikees consuetudinibus precedentibus. Inobedientibus autem et degenerioribus existentibus et penas et puniciones apponere. Insanabiles 8oaio autem totaliter *existimare.* Epyeikea quidem enim et ad bonum viventem sermoni obedire, pravum autem delectacionem appetentem tristicia puniri quemadmodum subiugale ; propter quod et aiunt oportere tales fieri tristicias que maxime contrariantur amatis delectacionibus.

(CAPITULUM TERCIUM DECIMUM>

8oai5 Si igitur quemadmodum dictum est, futurum bonum nutriri *oportet bene* et assuefieri, deinde sic *et* in adinvencionibus studiosis vivere et neque *volentem* neque *nolentem* agere prava, hec autem *utique fient* viventibus secundum quendam intellectum et ordinem rectum habentem fortitudinem.

Paterna quidem igitur precepcio non. habet forte neque coactum neque 8oa2o utique totaliter que unius viri non regis existentis vel alicuius talis ; lex autem coactivam habet potenciam, sermo ens ab aliqua prudencia et intellectu.

Et hominum quidem odiunt *contrariari* motibus, etsi recte ipsum operentur ; lex autem non est honerosa precipiens epyeikes.

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp{Pecia 17) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp*=Kw{fo) Rpz=Aj Rp*=CfPwShTu*** 1 iuvenes] passiones corr.Rp3 2 recta] et recta ***Rp1, rec.Kw*** : ***om. Rp3*** assuetus] assuefieri L2RtRp4 3 utique + esse corr.Rp3 4 necessarii ***Rp'*** iactare Rp4 5 quidem1] quidam ***L2Rt*** : quoddam ***Rp4*** positores legis Rp4 6 ut] non ***Rp4***(ut non ***Sh)*** hiis] hii Rp4 qui] quod ***YtRt*** : que Rp3 : ***om. Rf*** 8 Insanabile Rp4 9 existimare] exterminare Z/RiRp4, corr.***Rp'*** 10 tristiciam Rp4 11 fieri] ***om. RfYt*** : ***ante*** tales Rp4 12 que maxime] quam maximum Rp4 13 Capitulum tercium decimum] C. XVI ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore litt. cap. ind. Rt Rp1,2,z{paragraphum hab. KvYtRp*** ; ***necparagraphum Rf)*** 14 bonum ***om. RfRp*** 14^15 nutriri oportet bene] oportet nutriri ***Rf***: oportet bene nutriri ***Kv*** : nutriri bene oportet ***YtRt*** : oportet nutriri bene oportet Rp4 15 demum Rp3 et2 ***om. L2RtRp*. Bq*** in adinvencionibus] in advencionibus ***YtLc RpzAjTu*** : de ***{exp.)*** in advencionibus ***Cf*** : adinvencionibus ***Rt*** 16 nolentem neque volentem L2(? ***obsc.), Rpi{obsc. Sh)*** : neque nolentem ***om. Aj*** prava 4-oportetRp4 utique fient utique ***Yt:*** fient utique ***RtRp*** iuvenibusRp4(-SA) 20 totaliter] ***om. Kv*** : ***ante*** utique ***RfYtPw*** 21 coactivam] coactiva neque Rp4 (coactionem ***Sh*** : coactivam neque ***Pw1)*** sermo ens] sermones Rp4 intellectum ***Rp'*** 22 contrarietates ***L'RtRp'*** 22-23 operentur ipsum ***tr. L'***

In sola autem Lacedemoniorum civitate *dum* paucis legispositor curam videtur fecisse et nutricionis et *invencionum*. In pluribus autem civitatum neglectum est de talibus, et vivit unusquisque ut vult cyclopice disponens de pueris et uxoribus. Optimum quidem igitur fieri communem curam et rectam et operari ipsum posse. Communiter autem negligentibus unicuique videbitur utique convenire suis filiis et amicis ad virtutem conferre vel eligere quidem. 80325 8oa3o

Maxime autem utique hoc posse videbitur ex dictis legispositivus factus. Communes quidem enim cure manifestum quoniam per leges fiunt, epyeikes autem que per studiosas. Scriptas autem vel non scriptas, nichil utique videbitur differre, neque per quas unus vel plures erudientur, quemadmodum neque in musica et exercitativa et aliis rudimentis ; quemadmodum enim in civitatibus potestatem habent legalia et mores, sic et in domibus paterni sermones et mores ; et adhuc magis, propter cognacionem et beneficia *preexistunt* diligentes et facile obedientes nature. 80335 8obi 8ob5

Adhuc autem et differunt secundum unumquemque discipline *contrarium*, quemadmodum in medicinali ; universaliter quidem enim febricitanti confert abstinenda et quies, alicui autem forte non ; et pugil forte non omnibus eandem pugnam circumponit. 8obio

Cercius *autem agere* videbitur utique unumquodque propria cura facta. Magis enim conveniente potitur unusquisque. Set curabit quidem optime secundum unum et medicus et exercitativus et omnis alius universale sciens quid *communiter* omnibus vel talibus communis enim sciencie 8obi5

XbPbMbÛb **L^N^P2** 4 de pueris (? **ircp1 Traibatv** Nb)] **irafowv** uxoribus (¿**Xóx<tív Od.**, IX, 115)] ¿Ao'xov **Arist. codd.** 23 quid (rZ KbPb)] **5n**

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17) : **Rp*=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=Aj Rp*=CfPwShTu** 1 cum **L2RtRp*** curam] crimen Rp4(causam **Sh)** 2 adinventionum JL3(inadvencionum **Rf)Rp*** 4 disponens] themistice non **Rf** : themiste non /<flî/>4(themisteum ? **Pw** : themiste. Non **Sh)** : themisterion ? **Yt** de pueris et uxoribus] puerorum et uxoris **L2Rp2Rp*** igitur **om. Rp*** 7 virtutem] vitam **Rp*** 8 hoc posse utique **tr. RfYt** legis positis **Yt** : legis positivis **Rf, ?Lc, Rp*** 9 factis vel factus **Kv** : factis **Rp*** conveniens **Lc1** : communis **Rp*** cur **Rp*(-Sh** : cura **Tu2**, ?£V) 10 epieikees **L2** : epyeikees **Lc** : epyeykes **KxVk** : epieikes **Sh** : epyeskes **Cf** 12 et1 **om. RfRp*** exercitatam **Rp3** et2 + in **Rp*** indumentis **KvRp*** 14 paterni] patrum **RfYt, 1 Rp*** 15 preexistunt + enim **L2RtRp*** facile -f- autem **L2Rp*** 16 unumquodque **LcRp*** contrarium] communium L2(communicativum **Kv ?)RtRp*** 17 universaliter] videtur **pr.m.Rp3** 18 quies + et **Rp3** 20 agere autem videbitur utique **Yt** : autem utique videbitur agere **Rt** proprie **Rp*** 22 unum] quod **L2Rp*** et2 **om. RtKxRp*** et3 **om. KvRp*** 23 quid] quoniam **L2Rp*** : quid + quoniam **Rt** : quid **exp. et** quoniam **post** communiter **add. corr.Rp3** communiter **om. L2RtRp*** talibus] + quidem autem congruit **RfYt** : + autem congruit **KvRp*, corr.Rp3**

et dicuntur et sunt, non solum set et unius *alicuius.* Nichil forte prohibet bene curare et non scientem entem, considerantem autem diligenter accidencia in unoquoque propter experientiam, quemadmodum et medici *quidem* videntur sui ipsorum optimi esse, alteri nichil utique potentes
8ob2o sufficere. Nichil autem minus forte volenti artifici et speculativo *fieri* ad universale *eundem* esse videbitur utique et illud cognoscendum ut contingit ; dictum est enim quoniam circa hoc sciencie.

Forte autem utique et volenti per curam meliores facere sive multos sive paucos legispositivum temptandum fieri, si per leges boni fiamus
8ob25 utique ; quamcumque enim et propositam disponere bene, non est cuiuscumque, set si quidem alicuius scientis, quemadmodum in medicinali et reliquis quorum est cura aliqua et prudentia.

•(c a pit u l u m QUARTUM DECIMUM >

Igitur post hoc intendendum unde vel qualiter legispositivus fiet
8ob3o utique quis ; vel quemadmodum in aliis a politicis ; particula enim videbatur politice esse ; vel non simile videtur in politica et reliquis et scientiis et potentiis. In aliis quidem enim *videntur idem* et potentias tradentes et operantes ab ipsis, puta medici, scriptores ; politica autem repromit-
8iai tunt quidem docere sophiste, agit autem ipsorum nullus, set civiliter conversantes qui videbuntur utique potencia quadam hoc agere et experiencia magis quam mente. Neque enim scribentes neque dicentes de talibus videntur, quamvis melius erat forte quam sermones vindicativos et con-
8ia5 donativos. Neque rursus politicos facientes suos filios vel aliquos alios

L2=RfKvYt Rt=Tp Rp(Pecia 17} : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo} Rp2=Aj Rp*=CfPwShTu*** 1 solum ***om. pr.m.Rp3*** alicuius + et ***L2RtRp*** 3 accidencia] activa **12p4(-SA)** 4 quidam ***L2(om. spatio vac. rei. Kv1,*** quidem ***marg. Kv2}Rt*** optimum L2(-Y7) 6 eundem ***clare scriptum KvYtKxLcVk KwAjPwTu*** : eundum ***Rt*** : eund' ***RfBqCfSh*** videbitur esse eundem ***tr. Rp4*** ut] qualiter ***L2Rp**** contingit (convenit ***more suo Tp}} om. Rp**** 7 quoniam] quam ***Rp**** 9 si] set ***VkRp**** fiamus boni ***tr. Rp**** fiamus] faciamus 10 quamcumque (quacumque B^)] quantumcumque ***Rp3*** : quam ***Rf*** : quantum ***Yt*** : quoniam ***Rp**** enim + igitur ***L2Rp**** prepositam ***Rt*** disponi ***L2Rp**** 12 ***et2 om. L2*** 13 Capitulum quartum decimum] XVII C. ***Rt*** : ***om. cett., sed grandiore Utt. cap. ind. RtRp1,2,3{paragraphum hab. KvYtRp****; ***nec paragraphum Rf)*** 14 hoc ***om. Rp*(-Sh)*** vel] et Up4 16 simile] ***an*** simul ***Rp**** ? et2] demonstrativis ***Rp**** : determinatis et ***corr.Rp3*** 17 potenciis et sciencis ***tr. RfYt*** idem videntur ***L2Rt*** : idem videtur ***Rp**** 19 sophistice ***RfLcRp3*** agit] ait ***Rp*(-Sh)*** 20 que Rp3 21 dicentes] scientes ***Rf:*** dentes (?) Rp4(differentes ***Pw:*** entes ***Tu2}*** 22 semones (!) ***pr.m.Rp3*** vindicativos ***¿Rf1, YtRtRp1, pr.m.Rp3*** : indicativos ***Rf2KvRp2Rp*, corr.Rp3*** conciocinativos ***Rp**** 23 politice ***Rp****

amicorum. Racionabile autem erat, si quidem poterant. Neque enim civitatibus melius nichil relinquerent utique neque sibi ipsis existere eligerent utique magis tali potencia, neque utique amicissimis. Non tamen parvum videtur experientia conferre. Non enim utique fierent per politicam 8iaio consuetudinem magis politici ; propter quod desiderantibus de politica scire opus esse videtur experiencia. Sophistarum autem repromittentes valde videntur longe esse a docere. Totaliter *autem* neque quale quid est neque circa qualia sciunt. Non enim utique *eadem* rethorice neque dete- 8iai5 riorem *ponent,* neque utique existimarent facile esse leges ponere congre- ganti approbatas legum, eligere enim esse optimas quemadmodum neque eleccionem existentem intellectus, et iudicare recte maximum quemadmodum *et* in hiis que secundum musicam. Experti enim circa singula indicant recte opera, et per que vel qualiter perficiuntur intelligunt, 8ia2o et qualia qualibus concordant. Inexpertis autem amabile non latere vel bene vel male fiat opus, quemadmodum in *scriptura* ; leges autem politicis operibus assimulantur. Qualiter igitur ex hiis legispositivus fiet 8ibi utique aliquis vel optimas iudicare ? Non enim videntur neque *medicativi* conscripcionibus fieri, quamvis temptent dicere non solum curaciones, *set* ut sanentur utique et ut oportet curare singulos dividentes habitus. 8ib5 Hec autem expertis quidem utilia esse videntur. Nescientibus autem inutilia. Forte igitur et legum et politeiarum congregaciones potentibus quidem speculari et iudicare que bene vel contrarium vel qualia qualibus *cognoscunt* utilia utique erunt. Hiis autem *que* sine habitu talia per- 8ibio transeunt, iudicare *quam* bene non utique existit, si *non* secundum casum. Intelligibiliores autem ad hec forte utique fient.

Relinquentibus igitur priorum inperscrutabile quod de legisposicione,

L2=RfKvYt Rt=Tp RplPecia 17) | ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw<Jo) Rp3=Aj Rp'=CfPwShTu*** 1 amicorum alios ***tr. Rp**** 2 nichil melius ***tr. Rp3*** 3 amantissimis ***Rp3*** tamen] tantum ***Rp4*** 6 Sophisticarum ***KxRp4*** 7 autem] enim L2 : quidem ***Rp4*** neque ***om. Rp4*** quid] quod ***Kv*** : quidem 7?/Rp'(quale quid ***om. Tu)*** 8 eandem ***L2RtRp4*** ***g*** ponerent ***L2RtRp4*** congregati ***Rp3*** io approbatos ***Rp4*** **n** eleccionem] eligentem ***Rp4*** ***12 etom. L2RtRp'*** in ***om. Rp1*** 13 opera ***om. Rp**** et ***om. RfRp4*** intelligunt -|- que oportet L2(que ***om. Rf) Rp2Rp4, corr.Rp3*** medicativi 4- ex ***LKRtRp4*** 18 scripcionibus ***Kv*** : scriptoribus ***Rp4***

L2=RfKvYt RpfPecia 17) : ***Rp1=BqKxLcVk Rp3=Kw(Jo) Rp2=Aj Rp4=CfPwShTu*** 18 fieri : ***hoc verbum et seq. desunt in Tp*** dicere non solum dicere ***Kv*** : non solum dicere ***Rp4*** 19 set et ***L2(-Yi)*** 21 politicarum ***RfRp4, corr.Rp3*** potentatibus ***Rp3(corr. rec.Kw)*** 22 contrarium] omnium ***Rp4*** 23 cognoscunt] congruunt ***L2Rp4, corr.Rp3*** erunt utique ***tr.Rp4*** que] qui ***L2*** 24 quam] quidem ***L2Rp2Rp4*** non + quoniam ***L2Rp4*** 26 priorum (piorum Bÿ)] prioribus ***L2Rp4*** : priori ***Rp2*** quod] quidem ***Rp4***

ipsos intendere magis melius forte et totaliter utique de politeia, ut ad
8ibi5 potenciam que circa humana philosophia perficiatur.

Primum quidem igitur si quid secundum partem dictum est bene a progenitoribus, temptemus pertransire. *Demum* ex congregatis policiis speculari qualia salvant et corrumpunt civitates et qualia singulas poli- 5
8rb2o ciarum et propter quas causas, hee quidem bene, hee autem contrarium civiliter agunt. Consideratis enim hiis forte utique magis conspiciemus, et qualis policía optima, et qualiter unaqueque ordinata, et quibus legibus et consuetudinibus utens. Dicamus igitur incipientes.

LP^RfKvYt ***Rp[Pecia 17)*** : ***Rp3=BqKxLcVk*** ***Rp3=Kw(Jo)*** ***Rp2A)*** ***Rp1 —CfPwShTu*** i politica ***RfRp**** ut] et ***Rp4*** 3 quid] quidem Rp4 a ***om. Rp**** 4 Deinde ***L3Rp1*** politiciis ***Rp3*** : politicis ***KvRp**** 5 politicarum **Rp4** 7 enim] igitur ***L3Rp**** 8 qualis] quas ***RfYt*** policias ***Rf*** : politeia ***KtiRp****

Aristotelis Latini volumina sequentia iam edita sunt :

Codices descripserunt G. Lacombe, A. Birkenmajer, E. Franceschini, M. Dulong, L. Minio-Paluello : Volumina tria (1939-1961), iterum imprimenda.

Operum editiones :

1.1-5 Categoriae (Transi. Boeth., Compos., Moerb., Lemm. Simplicii, Ps.-August. Paraphr.), ed. L. Minio-Paluello, 1961.

I.6-7 Categoriarum Supplementa : Porphyrii Isagoge, (Transi. Boeth., Fragm. Victorini), « Liber Sex Principiorum », ed. L. Minio-Paluello, 1966.

11.1-2 De Interpretatione (Transi. Boeth. et Moerb.), edd. L.Minio-Paluello et G. Verbeke, 1965.

III. 1-4 Analytica Priora (Transi. Boeth. [rec. duae] et Anon. ; Scholia), ed. L. Minio-Paluello, 1962.

IV. 1-4 Analytica Posteriora (ed. ait. Transi. Ioan, et Gerardi; ed. prima Transi. Iacobi et Moerb.), ed. L. Minio-Paluello et B. G. Dod, 1968.

V. 1-3 Topica (Transi. Boeth. [cum fragm. Recens, ait.] et Anon.), ed. L. Minio-Paluello, 1969.

VII.2 Physica (lib. I et II.1 : Transi. Vatic.), ed. A. Mansion, I957-

XI. 1-2 De Mundo (ed. ait. Transi. Barthol. et Nicolai; ed. prima Transi. Rinucii, Argyropuli, Sadoleti. et Paraphr. Apulei), edd. W. L. Lorimer, L. Minio-Paluello, G. F. Muscarella, I9&5-

XVII.2.v De Generatione Animalium (Transi. Moerb.), ed. H. J. Drossaart-Lulofs, 1966.

XXV. 1-11 Metaphysica (lib. I-IV.4 : Transi. Iacobi [Vet.ma] et Compos. [Vetus]), ed. G. Vuillemin-Diem, 1970.

XXVI. 1-3 (fase, secundus) Ethica Nicomachea (lib. II-III = 'Ethica Vetus' ; lib. I et fragmenta lib. II-X : 'Ethica Nova', 'Borghesiana', etc.), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXVI.1-3 (fase, tertius) Ethica Nichomachea (transi. Grosseteste : Textus Purus), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXVI.1-3 (fase, quartus) Ethica Nicomachea (transi. Grosseteste : Textus Recognitus), ed. R. A. Gauthier, 1973.

XXIX.i Politica (lib. I et II.i-ix : Transi. Moerb. 'imperfecta'), ed. P. Michaud-Quantin, 1961.

XXXIII Poetica (ed. ait. Transi. Moerb. ; ed. prima Averrois 'Poetriae' Hermanno interprete), ed. L. Minio-Paluello, 1968.

UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

CORPUS PHILOSOPHORUM MEDII AEVI
ACADEMIARUM CONSOCIATARUM AUSPICIIS
ET CONSILIO EDITUM

ARISTOTELES LATINUS

EDITIONI CURANDAE PRAESIDET

L. MINIO-PALUELLO

XXVI 1-3

FASCICULUS QUINTUS

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

LEIDEN
E. J. BRILL

1973

ARISTOTELES LATINUS

XXVI 1-3

FASCICULUS QUINTUS

ETHICA NICOMACHEA

Indices Verborum

CONFECIT

RENATUS ANTONIUS GAUTHIER

LEIDEN
E. J. BRILL

BRUXELLES
DESCLÉE DE BROUWER

1973

L. S.

Huius seriei volumen XXVI.1-3 Ethicorum Nicomacheorum latine e graeco sermone aetate media redditorum textus omnes editori nostro notos continet in quinque fasciculos divisum quorum singuli haec amplectuntur :

primus — Praefationem ;

secundus — Translationem Antiquissimam librorum II et III (' Ethicam Veterem '), una cum Translationis Antiquioris libro I (' Ethica Nova ') et reliquiis ceterorum librorum Hoferianis atque Borghesianis ;

tertius — Translationis Roberti Grosseteste Lincolniensis (' Libri Ethicorum ') textum purum ;

quartus — Translationis eiusdem Lincolniensis textum ab ignoto quodam recognitum eumque late vulgatum ;

quintus — Indices verborum latinum-graecum et graecum-latinum.

L. M.-P.

TABULA

FASCICULI QUINTI

I. **Index latino-graecus translationum** 591

II. **Index graeco-latinus translationum** 692

III. **Index adnotationum** 736

INDICES

I. INDEX LATINO-GRAECUS TRANSLATIONUM

9431-81623 (= 109431-1181623) : numeri et litterae eis interiectae ad paginas columnas versus editionis Bekkerianae et ad margines exteriores huius voluminis legentem remittunt (quod si quandoque numeri versuum maiores aut minores hic quam illic videntur, hoc ab eo fit quod Latini versus cum Graecis plane aequari non possunt).

Numeri reclinati (2, etc.) indicant quotiens circiter verba quibus adscribuntur inveniantur.

v, Vy, N, L, B. Rt : litterae a.ijte numerorum seriem vel numeros singulos superscriptae locos laudatos . indicant esse translationis

- v antiquissimae sive Ethicae Veteris (fase, secundus, pp. 5-48) Vy = varia lectio codicis *Yg* ;
- N antiquioris sive Ethicae Novae, Hoferianae vel Borghesianae (fase, secundus, pp. 65-124) ;
- L Lincolniensis (fase, tertius, pp. 141-370) ;
- R recognitae sive Lincolniensis ab Anonymo retractatae (fase, quartus, pp. 375-588 ; textus recogniti haec sola verba recensita sunt quae ipse vir doctus qui translationem Lincolniensem retractavit scienter ad normam cuiusdam codicis Graeci correxisse videtur et litteris grandioribus in fasciculo quarto scripta sunt) Bt = varia lectio codicis *Tp*.

* Stellulae legentem remittunt ad locorum laudatorum adnotationem, vel ad codicum Graecorum quibus interpretes usi sunt lectiones, quae in Praefatione recensitae sunt.

A a 3161-9«) 3266-8(6) 3337,64,23 a(b) *¿irá* N94bi8 NL95B3i,33,61,2,3 96615,26,27 01632 VLO3ai8 1-05323 vo6a22,vi'23,3o **nba** Li2a27 VLi4b3i I5ai8 i7ai9 1-1931,2 2oa34,bio 2ib27 22310,613,27 2ga8(2), 10,15,18(2) 3064,22 3rb29 32333,b2,3,5,6 43626 47319 NL50b4 5267 L53a7,2i,22 I,L57a5,Lb3i R58b2 L6oa33 óibig, 21,23,24,29 62a2 6368 68a33, 65,22 7039 72314 73626,29(2) 7438,10,13 7562,20 7666,10,19 7762(2) 78314 7935 8oa2l,b34, *¿K* NLo2ai3 L4466 NL48b3i, *mpá* + *genet.* VLi4bg L24aio 3339 4768 NL55b33 56aii,b35 5734 158620 59320 63313(21,15,611

64634 Ô5axo 72313 80630 : + *dat.* *>95628 : + *accus.* *»-9537, *viró* 4- *genet.* »1-95317,628 98617 oiaio O2b33 >»-04312,25,26,28, bi9,23 05314,27 10614 >-13622(2) 14627 VLi5ai5 >-16326,30,64 VLi7bi 1932 L2ia2o,2i,24a6,24 25634 28bi8 29613 3662 3836,65 44315,635 *>1-46320 >-4761 49611 *»■5069 >-5069*,21,24 5132,4,610, i2,I,L2o L54b2 NL57a8,22 1-58319 59319,22 6ibi 6334(g),8 65610 67635 75322,24,26 79325,632 8ibi6, *pro genet.* Lozb7 VLo3b6(2) 04323,34,35,65,10 >>06632 >-0734 VLO7bi8,20 vo8aio,Lb5,VL2g(2), 3o(2) ogaii, 31, v32,VLb5, 18 Liob25,VL28 Tnb6 vxi7ar,23,35 >-18633 >»-1939,10 1-21629 23313 24613 25326,27,64 26322 2767 28321,34(2) 30614,33 31627 32310 34617 38316 4034 R42bl2 1-45611 46318,629 R46b34 L47aio 4831 4962,3,35 **>-5067,1-13 52312 »5935 L66bll,20 6935 73632 74323(2),24,62 75327 7631(2),2 77615,28,29 78620,21 79612 81313, *pro dat.* >>1-12632 **1-46334 1-6667, *pro accus.* >-38322 : *vide* invicem, seorsum

abduco *arroyos* 1-0965

abicio *ànonépirropac* l-ogbix, *pirrrar* >-29621 30318

abnegare *àrreimurOai* 163619

abscondor *àrfmviÇopai* vi7b2

absencia *àrrovoia* >»-18633 ***-57611

abstinencia *àcrwia* *-8069

abstineo *àvréyw* >506x2, árreyo/zai ***-9465 *-17335 18633 21628

abstraccio *-42 ai 8

absum árreipi VLi9ai4 1-6736

abusiva translacio *p.era<f>opá* vi5ai5

ac si *ó>s* vo6bn 12317 15614

accendo *komo* **34627

accepcio >»0769,12,13 >-2039, 33,Eb28,L33 E2iali,1-619,20,31 25bó

3CCeptÍVUS *XrjrTTlKOS* l-2obl5 21332

accepto (-or 56628) *árrobéyapai* 1-94626 56628 65613 /9a22

accido *èvSéyopai* »95632*, *avpfiaívw* *-9767 **>-00324,628 01325 VLo8b2 ioa8 >-17315 >-26315 31613,18 35318,615,21 3766,20 3864 4461 r 46327,66 47335,615 48630 52625 53310,24 5461,18 62634 6436,68 6639 67a:,614,34 68ai 69325 71334,627 73616 7567,20 76313, 15 78314 8obi8 : -ens >-96322 VLi8aio,i7 >-35318,26,63, 6,8 36325 37012,23 3861,4 39635 4762 51333,62 5269,34 5461,17(2) NL56ai7,bii 57335,64 1-59318, 620 78630

accio *èvépyeio.* **9837,13,16,631, *èpyaaia* *>21633, *rrpâÇis* *>01615 >-3239 36628 39335 4Oa2,6(2),i6, 17,64,741616 47610 49328* 5138,16 54625 55314,15 56616 65313,20 6937,24,33,634,35 7033,9 72335 7668 7764,7,16 78312,35,62,10,17 7933, *deest in gr.* 4035 : *vide* bonus

accipio *¿KSiyopai* >-2033, *¿rravpía-KOfiai* 1-63320, *êya>* vO3ai8,3o, *Xapfiávai* >»-03329,31 vO4a3i VLo6a27,34/36,63 VLoga25,v25 >>>-1233,5 >>14318*,VLbro L2oaxo-34(9),630 2iai3-3i(9),b2-32(5) 2231,4 23335 32329 3338,bi3 35327 36629 3734,616 44612 58315 6034,623 6ib26 63312,14, 31 64326,32,617,20 68613 70322 74317,28 77625, *peraXafi^ávai* >-79619, *TrapaXagL^avov* vi2bxo L20bi2 68323, irepiAa\u/3ai'oiI'94a25 17622, *TTpoaXapfláva)* >-30325, *viroXap,páv<jj* *'79322 : *vide* non

accomodo *Savei^w* >-6538,9 67622, 30, *xpàw* >-62633

accusacio *ëyKÀ^ia* >-31323 6265,9, 24 63321 64329,33, *KaTTpyopta.* >-3139*

accusativus *eyKX.rjp.aTi.K0s* L62bx6

accuso *èyKaXéai* L2obi7 62612,15,34 6433 6564,11 68332

acies *ι ¿¿is* L2çb2o
Racquiro *vide* adquiro
acribodikaios *¿Kficflodl Kaios* *-3831
acrivodikeos axpciSoSiKaios **38ai
acrocholus àxpo^oÀoç *26ai8
a.ctibilis *TrpaKTos* *4032,63
actio *vide* accio
activus *irpa.KTiK¿s* *-4034,65 41616, 2 1,27 40a8 : magis — *-arrepas* *-41617
actor *vide* auctor
actus *¿vépyeia* **9434,6,16 g8a6, big, 19,33 9932,626 ooai,i4, bio,13,30,33 0235,17 **03327 621,22 O4a29 I3b6 isbzo **54627 57b6.11 *-6836,7,9,1*13,15, *rrp&^is* *-9431,17 95a3,6 97b26,29 g8ai3*, bi5,i8 oibi5 ***04614(2) *39318-31(4) 54620 68aio,2o
acumen vocis *o£v<)>aivla* *253x5
acutus ofus L26ai8 5ob25 53a5
ad *els* ***97324 **02619,20 vo6bg ogb6 I3b2o *24622,23 27334 28b2 N55a4,***bio **56330 *5838 R6oan* *62323 65318,6196764* 7oai7 71615-24(4) 75a35 78330 8oa32 81bll,14, *èvl* vi6a25, *¿ni + accus.* ***95331,33,61 97ai5, biz ooa3i **02325,*616,***21 ***05613 o8azi,22 09619(2), 25(2) I2biç i6b23,25 iga34 Laob6 2ia2i 25b27 26a2 30329-32(6) 32320-21(5) 33319 37335 38ai 59622 R6oa8 L72a33,bi2 76bi2,2O 7ga2O 8oa6,b2i, *pera + genet.* «*56327 *57622 7ia5, *mrl* ***55334, *npós + dat.* v*o6a4 **48628 : — accus. «*94322*96310, «*20,*21,««26,627 97ai,9 *98311, ***30,66 99a8,Li2,NLbig 00326 01329,62-30(5) O2a24,32 *03615 VLO3b34 0438,22,620 05333,62, 26(2),28 *063287*31*36, v*b7-21 *(4)* o7ai,b24,R26 v*o8aio, 615-35(78) 09313-17(5),b2-34(5) nb27 !2bi2,L34 VLi3ai4,b4,R26 *1438, VLbi5 15a21 1635,btr, Ln, v1 26,35 *1733, v*big,2o igaiô, 1 i6,v1 26, Lb2 2ib9, io 22324,25, b2i, 24 23617-26(5) 24321,616-31(5) 2531,62-28(6) 26318,31,613-29(4) 27318,25,27 29632.34 3032-13(7),bi-26(4) 3iai6,bi-3l(77) 3234-33 33323-33(4),620 3433-30(7),64-16(6) 35a6 37316,32(2),631,32 3866-30(6) 3938,10,17,62 40327,28,29, 629-32(4) 43332,633 4439,24,62-34(4) 45a6.18.25 4632,620,25 47631 48326,34 49314,NL3i,L35, 633 5034, 6, i6,n1 6i,*I2,15,18 52335,62 5336,18,20,624 54323 ***5539-19(8) R55aI3 HR56ai.24. ^>3° L57b3O 58312,612,17(10) 5964 6oai-i6(5),624,29 6iau-35(5), 62-33(7) 6234-32(7), b8 63311,616 6432,63,5,14,19 6534, 29,61(2),31 66ai-33(S),bi-3i(5) 6764* 6864,6,9 6938 7036,65-28(6) 71312,13,19,62-33(5) 72a2i-3i(4), 62, 4, 5 72333,61-34(4) 7431,25,614-29(5) 75az 77328, 31.630.31.34 78311,28,29,61,3,5, 7.34 7964,10,25,32 8oaio, *viró + accus.* Ligbi7, *<ús* N55a34, *ware + infin.* *-44318* R5ia2i, *Kal (?)* Ng6a28, *pro genet.* voga3o L34bi5, *pro dat.* N0oa3o *-22631 25329, *pro infin.* VLo6a2o, *deest in gr.* vogb35 *36201-4867 62620 : *vide* invicem, usque
addisco *pavOávco* ***-9461
additamentum *èmSoais* ***-98325
addo *TTpoaTid-qfu* vo66n
adeptivus *revKriKÓs* *-42622
adequo *erraviaooi* *-32325 63611, *laá^w* **54624 *-58335
adhereo *avre^opai* *-2669
adhuc ¿Vi ***-97325,*-623 ***-03326, b6 0436,613,18,29 0531,7,26 0632,9,24,628 0733 08630 10330 nazo, 26, 33,618, 26 12332,66 i<jaii,i7 **5327,VL6i4 *-20621 2267 23611 25632 2765 30324,28 31324 32630 34623 35627 3661-32(5) 3837-23(4) 39625 42aio,2o,

bg-3O(á) 4436 45310,big 4639-35(5),b2,35 47310,24 48628 4964,13,20 5238,64-23(9) 5337 54b2 55a4 56625,N27* L58a26, b34 5934,7 65614 68a2i 70632 7ia4 75bl K77a2i* 1-78620 79333 8ob5,7 : *vide* non, set

adiaceo(r) StaKxqxcu vo6a6, *npooKeiluu* L38aig

adicio *TrpoaTÍd-qp,i* N97big vO4b2Ó

adiectio *npóaOeois* VLi5ai

adiectivus emfleroy vl8bg

adinvencio e7rmjSeV|UaL25a26 79b35 8oai6,26

adinvenio *èmrijêevai* L8oa2

adipiscor emTv^avio L97a3, ruyyú-*vai* NL94a24 95621 Logbl3,26 i8b3i 24a7 K32a23 R42big,L25 59a2o : *vide* non

adiunctum *Trepia-mov* NLggai6

adiutorium *flo-qBeia* L55ai4, *¿m-Kovpia* L63aig

adiuvo L3oaig 65619, Aecu LÓ4bio : -ans *p¡oT¡0ós* L38a2

adieta rfflA^rrjç vnb24 : *vide* athleta

admirabilis *fiav/iaaros* L22bi7(2) 29629 4ibó 47ag 5obS 76320 77325

admirativus *0avp.aoTiK¿s* L25a2

admiror *(dep.) Oavpaecu* NLg5a26 L7gai5, *âyafiai* L45a2g : admiror *(pass.) 6avp.á^ofiai ^23326* : -rans *KaTairXr/ί;* vo8a34

admisceo *Trapap.íyvvp.t* ^77323

adolescencia *o.Kp.r¡* L55ai4 56326

adolescens *veos* ”56326,31,62

adquiro «rdo^ai R2obn, *Trepmoi-¿opM* L68b27 77b3,i3, *Tropípoj* a2ibi 60325, *TropiCoiioi* B6oaio

adulacio *vide* amator

adulator «óAa^ VLo8a2g L2iby 25a! 59615 73632

adulter *p.oiyós* VLi7ai

adulterium *poiyeín* VLO7aii N3ia6

adultero (-ror *dep.* L) *pioiyeva)* VLO7ai6

advenio *àirofiaivai* NL9?b3 1-50320, *a.t^iKvéop.a.i* L2ibl2 67312, álr/Koi L6oa8, ■*n-apaytvop.a.i* NI,99bii,l6 VLO3a26 L2ibig, *mpiylvofuu,* Lo3ai7 VLo5b5, *Tpoaepyopai* Li6b33

adversarius *mXépuos* L3%b5

adversor *ávrÍKeifiai* vo8bi3,26, *ávn-Teívco* N5ob8, *evaVTióofiai* NO2b24 vnbi6, *p,áxopiai* NL99ai2 Lo2bi7

adversus *-irpós* N48a34

adversus *èvavrlos* N55a35 : *vide* ex

advoco *TrapaKaXéw* L7lbi8 8oa6

affero *Kop.i^a>* vioa3, *Trpoopéptj)* L38b3o : *vide* tristicia

affirmacio *Karâ^ams* L3ga2i

affirmo xard^^/rt L39bi5

Agamemnon *'Ayap,¿p.vwv* L6iai4

Agathon *'AyáOiuv* L39bg 40319

ager *áypós* L37a4Í2)

ago *áyai* v04bn o6bq, *¿vepyéw* vO3a3i, *irpárrcu* vo8b4 L4oa33 4339 45bl2 46b!,2,28,34(2)* 1R5ia2i L54b23,R24 L55ai6 68331,33,b25,35 6gag-ig(5) 7ob2ó 76b8 78an,29,b6,2o 7934-13(5) Soai7 8iai,2 : — ... in coitu oTTUi'w N48b32 : actum *(ιο) TrpaK-róv* L39b3 : *vide* iuste, viriliter

agon *ayárv* VLl6bl3 I7b2

agonia *àyaivta.* VLi4a8

agonista *áycoviarris* L66b35 67321

agonizantes *¿ya>vi^óp.evoi* NL99a5 L75bi2

agrestis *ayptos* Li8a22, *àypoÎKos* LO4a24, *ápypoiKos* L5ibl3

agricola *yewpyós* L33ai7,32,33^4

agríeos *àypoÎKos* vo8a26

agrikia *ápypoiKÍa* vo8az6

agrios *âypios* L28b2 : Nagrn Lagrioi *aypioi* 2839

agroicos *àypoÎKos* Lo8a2ó

agroikia *aypoiKÍa* Lo8a26

aio *<¡>-qpíi,* 004b12 0538 09335 na9 VLi5b28 vi6a25 L2gb29 32328,biy 34b5 36bg 40319 41a!4,27,b5,7 4264 43320,21 44328,bi7 45323 29,bi7,i8,22,34 46335,b4 48bi4, 21 49br6 52332,b; 5338 54bg

55a34,bi,3i 60313 61632 63312, 28,34 64324 67324,26 68bi 6964 70313 73ai,6,i9 74b27 7637 8oai2

Aischylus *Aiή \vAos* Liiaio

albedo *XevKorys* ”*-96623

albus *XevKos* *-41323 73b25 : ”albius Lmagis album *XevKorepov g6b^*

Alcmeon *'AAKpaiaiv* vl-ioa28

alea *vide* colludo

aleator *Kv^vrys* *-2237

alias *âXXoôi* ***-0867, aAAore VLi2a26 *-56322

alicubi *ev6a* *-47327, ¿rtayoûR64bi3, rroi VLioa3, *ttov* *-22622

alienus àAAo'rpioç *53322 75615, 16,22, *oOveîos* L62a8 : magis — àAAorpicôrepoç *-59624 Ó2a3 : Lmagis alienum Ealienius àAAoi-*órepov* 65631 : -num (to) ¿AAo-*rpiov* *-2oax8 21623,29 3033 3465

aliqualiter *-02614, *irai* *-42627, *irais* L96bi2 oibi7 02aig,b3i,33 07323 o8bi3 ogai3 12628 28614 2969,12 33aig,2o,25 37ai2,i3 38ai6 39633 4465,24 47b! 48ai5, 28 49bi,3,2o 53626 54ai7 58628 61633 7963,30

aliquando ù'AAotc ”56322, *óié* *-00328, wore *-16325 21626 3863 52630 53a2O 56ai8* 59aio 63617, 22 66a22 7231,62 : *vide* neque

aliqui : 7od „(s) ”*-95315 *-97329, ”*-626,28,31,33 *-98625 ggbn Booai9 ”*-01329,”Rbx8 *-05621 VLioa5(2) *-10627 naa vi3a2i* *■17324 19634 25a2i 26620 3iaio ”■32324 L36a34 38612 47330 ”*-55620 1-5634,11,19 ”57320,1-33 59627 7334, *p.i)8év* Loi6g 2838, *ovéév* ”99633 03323

aliquis -a-id tu, tí ”9432,5,10,1-18 95325,”*-30,*-630 g6a8,NL2o,L2r, NL26,L34,NLbi9,L34,KL35 ”97629, *-32 ”9832,3,64,22,*-29 ”*-99316, Li8 ”00330 oiai2,NL35,Lb6, ”Li3,L23,27 o2br,”L2,L24 0333 VLO5ai7, v22, VLbi4, v2i 06329, Lbl,v27 o8aio,L29*,vb3i v*-xoa8, 2i,25,vb27 iia2,L8,Vl,iiA6,v33, bn,vi24 vi2ai,2,VI-3,vr3,Vl'2o, L25,VLbi5 13633 i4a3,Li2 ^*-15316,23,616,*-26 16313,16,29 vi-i7a9,vi4*,L2i,v24 *-18314,v68, VL13 ”*-46319 ”47615 ”*-50328 ”2335 49632 *-(lib. IV-X) *125, ¿ ”54620, *ovSeís -ep¿a -év* Lg6b2o v03a23 VLO4a7 VLogb22 roaig i2ai,L3O,bi4 viçai5*(2) L26a24 : -i é'i-ioí vo8b3l VLioa23 : -id orí (?) ”g8bi,2, óriow vO7ai7 iob2o : *deest in gr.* L35b27 : *vide* hic

aliter ó'AAojí r95a23* ”Lg6aí5 9864 9ga2,bg 00313 Lo3a2o, VL23(2) 04623 I2a2ó vi3a22* L2ia24 2534 34621,31 39a8,i4,b2i(2) 4°ai-35(5),b3,27 4131,4,15,611 4739 7161 72327 7963,34, *érépws* 1-45617*

aliunde *¿repwd^v* L2ia34

alius úAAoí ”1-94311,13,17,19,66 95323,NH-23,NI-27,bi2 ”9637,Lb8, ”Li3,18,20,29(2),31 97316(2),17, I-2o(2),32,NL34,br,6 98332,64,24 99320,611,32 ooaio oia6,bg,i6, 31 0262,13,17 VI-O3a23,32,b27, 34 04319,30,626 05323,61,3,28 07616 0839,18,626 0962,3, 22 11326,69 12325,”26,Lb33 VLi 3321,L22,VI-29,b2o,29 1431,27, 30 i6b5(2),8 17618,33 18314,16 1933,17,30 ”L46b2 5567 56322 57324(2)* L(lib. IV-X) *127, érepos* ”94320,wí-bi9 ”95324 96327, ”Lb24 ”97326,31 ”*-98626 o2aii vl O93I2 vIOb23,24 VLI23I7 VI3328 VLi4bg i6ai6 17325 18614(2) vi93g(2) *-21629,30 2536 ”45617 463x2 55615 56334 : alia (r¿) Ti^órra vx8bi5 : alii (oí) Aowroí Lioaxo 71630

allevio *Kovr^i^aj* *-71329,33

Alope *'AXoiry* *-50610

alte : -ius *ávárrepov* ”5562

alter ¿«árepos v*-o8b24(2) *-31614(2),

êrepos ”'-94313,L2O 95324 96327, ”614 L97a26,2i ”*-02625 VLoga7 1-10623,24 13328 igag(2) 29324*, b27~34(-3) 3032-13(4),bi,7,*-Rir, Li4-33(^) 323.33-34(3) 33313(2), i8,b2,8 34a3(2),b5,i7 35327, b3o 36619,21,33 37334 3833,b3 3939(g) 4032,4,16,b6,26 41323, 25,32,t>5 43t>3 44316,22,67 45327,62,"17 *.46612,30 47325, b34 4832 50320,b35 5133,68, 27.30 5234 5338-17(8),b5 "5465, *-22-23(8) 55615 56334 57324 58329,62-19(6) 6033 6ib28 62322.30 63314 64313 K65a5*, Li6 66b7,i6(2),29 6934,66 7036, b6 72621(2),27(2) "73311*, *-61,28,32 7431-34(6), 62, LR6 *75322(2),bi-36(7) 7635,15,63, 10.23.30 77614,15 80619 : magis — *àXXoïorepos* L65bji : -ius aAAov, *-r/s* Lg6a7,b3i ”*-99614 1 27S34 43616 53324 58634 7834, *aXXatv* ”12633

altercor ”*-95321

altero ¿AAoióoi *-65622

alteruter éra-repos ”56613,29(2), 34.35

alypia *àXvma.* *-7168*.

amabilis *¿yaTrr¡TÓs* NL94b9,l9 *71320 79618 81321, *¿paiTiKÓí* *-57313, *faXtirós* *-55618(2),20,24,26 5638, 623,29,31 57626 59br8 6434 65614 66617,26 6836,12,15

amacio ^*ÍX-rjais* L55b28 5636 57628, 29 58619, 24, 27 66632, 33, 34 67630 68aig

amarus *mKpós* VLJ3a28 L26arg 5335 73t>24

amativus *¿pwriKos* 1 566i,3 ”57313* *-6433, <*/>iXriTiKÓí* *-17630, <*/>iXi-*kÓs* L57bx4

amator ¿paarijs L57a6,8 59615,17 6433,8, *¿parriKos* ”5661 : — adulacionis <*/iiXoK¿Xa^* -59314 : — amicorum <*^iXó<*/>iXos* *-55329 59334 : — boni *<*/>iXÓko.Xos* *-25612 :— delectacionum 57333 : — discipline <*/>iXopadr/s* *-75314: vfabularum—, *——fa--bularum *<*/>iX¿/j.vOos.* 17634 : — honoris *r/nXoripos* *-2569,11,15 : — mali «^íAo-zróvepos *-65615 : — pecuniarum ^lAoj/pij/xaros *-21615 : — sui *tfriXavTOS* *-68330, bi5 : — talium *ifaXoToiovTos* *-18622 25614 : —veri <¡*>iXa.X-rfi-r]s* L27b4 : *vide* manifestus, non amatrices magis filiorum <¡*>iXo-*reKvórepai* *68325

ambidexter *áp^iZ^ios* *-34634

ambiguus *v.pd*>i.X.i:)yvs (yel áptfríffo-*Aos) L62b28

ambo *ápt/torepot* '-27331, *aptfra)* ”Lg6ai6 ”*-06627 o8b3o 11334 Ll4bi3 ”*-17312,30 i8bn *-igbi6 20631 24325 *"2564 *-3061 34632 3765,10 38328 39613 41621 46618 53319 5?b28 58319,29,62 6obi 62328,613 6438,68,27 67330 68bn 70a! 71322,622 7338,10(8) 78325,35,61

am6ulacio /Sú&ctis *-74329,31,32

ambulo)3aâi£co *-29316,17 ”8obzi

amens *dÇvveros* ”5139,10

amicabilis ^lAiyrós' *-76312, *<f>iXi-kos* ”'-55328 *'-56630* 5864,10 62ar6 66ai,bi7 "66630* L67a22, 25 68a2o,66 70630 7132

amicabiliter *<*/>i.Xik0>s* NL57bio L66b26,29

amicativus *<*iiXtkÓs* L62b2g

amicicia *éraipeía* N57a24*, <*/>iXía* VLO5b22 o8az8 LR26b2o,L22 54634 ”1-5533-27(4),611-33(4) 5Óa7-35(^.b5'32(«) 57a3'3O(5), 61-13(6) ^57629 5832-20(5),61-32(72) 59326,33,br-34(7) 6033, 7,29 6ia6-34(9),61-33(6) 6234-34(5), b2,6, 8, 23 63317-32(6), 62-33(6) 6439,11,61 65336,620, 26,35 66ai-35(5), br, 30-31(6) 6733,LBn,*-12,62 70622 71312, *5.633 7238,14 76330 79333, <*/>ÍXos* ”56628, <*/>iXÓTr¡s* *-57636 5963 68b8

amicus *èraîpoç* *64626,32,33 6535*. 16,29, <£ÎÀoç NL96ai3,i6 97610, 13(2) 99b*,5 01322,30,66 02632 VLo8a27 12628 i8ai L22au 26a26,b2i 3oa6 ***49329 52a32 55a5-33(9),bi2,3i 56a2.23.34, bio(2),i3,i9,L28,NL3o,35 57313-34(«),b2,3,4 *57619-34(5) 5835-34(8),634 59ai-34(I2),bi-3i(6) 6034 62a3o~36(6'),b7,i2,3i 6333, 4.33.35.b2 64^25 6562-33(71; 66ai-33(£), 629 6737,18,610 68334,62-10(5) ôgaig^JSJ.bg-35(74) 7032,4,13,66-35(9) 7ia4-35(9),b2-35(72) 7232,7,^617 *73632 77611 79328 80331 8ia6,9 : — amicorum - *AuXoAplXos* N55a2g : — talium *<j>iXoroiov-tos* N*ggag : *vide* multum, multus, non

amo ayarrciui L6565 8oai4, *epáoj* NL57a6 L58au 59616 6435,7 6734,5,6 71311,629, *aTÍpyw* L64aio, *</>iXéw* *20321 21329* 26623 48327 55618-27(5) 5óag, io(2), ii, 14, N*i6, Lt8(2), n l 2i 5663,20,23 *57b32-35W 58bl9, 25(2) 59ai3-35(72) NR59ai6 *59617(2) 61627 6263,9 6437,10 6564,8,14 6738,618,32 68aig,2i 28,61,10 71611, *<j>iXpTi.KOs elpd.* **17630 : amans bonum *<J>iXÓKa-Xos* L99ai3 7969 : — honorem *<f>iXÓTipLos* vo7b2g : — edificativam *</>iXoiKo8óp.os* *75334 : — equum *^ÍXıtttos* *9939 : — fistulas *ftíXavXos* *75b3 : — iustum *r/tiXo8¿Kai.os* Uggail : —musicam *</>iXópovaos* *75334 : — spectaculum *<f>i.Xo6eáp.wv (vel <l>iXo6¿wpos}* *99alo : — sui (t o) *tfitXavTov* L68bi4 : — virtutem *<l>iXápeTos* *ggaii : *vide* deus, non

amor *'¿país* *71631, *¿painKp* **5663, *irados* vO5b23 : — discipline *</>l-Xopâdeia* **17629 : doctrine — *<f>iXop.áOeia* vi7b29 : vhonoris — *— honoris ^lÁoTipia VLi7b2g *-25622,23 : *vide* multitudo, relatio

amplior *irXeiwv* *'55310

amplius é'n N*94b5 9534,626 *-96323,NL2g 97616 g8ai8 9965 02627^'0531 46a16.31.35* 52615(2), 16,18,19,22* 5534 56625 77321*. *irXeíov (~éov)* **9867 3263 *-38630 4236, *TrXeico* V*-O4ai7 : *vide* non

an *p* n o i6ii vna6 *<55611

Anacharses *'Avávapo-is (-ops ?)* 1-76633

Analetica *'AvaXvriKa* *39627,32

analogia *àvaXoyla* *-96628

analogon *¿váXoyov'R^8b2^*

analogus *¿váXoyos* *-48610 58335, 623 62315,64 63632

Anaxagoras L4*b3 79ai3

Anaxandrides *'Ava£av8pi8ps* *52322

Anexandridis 'Xieç-ardpcdr/ç N5¿a22*

anima *i/iv^p* NLg6b2g 9837,13,16, 614(2),16,19 99626 0235,17(2), 19, NK23, t)8, 13, 15, 20, 23 ^04619 05617,20 14322 *3869, 32,35 3932,4,9,17,615 40625 43616 4439,30 47328 61335 66314,619 6867,21 79625

animal £<2oi/N*-98a3 *99633 ***04635 11a26.bg 18317,25,63 iga8 *29330 41332,34 48616 49633 ***5467 55ai9 *62319 70316 75324 7633 78624,28

animalis *i/ivx^ós* ***98616 gga8 01634 v**7b28

animatus *epi/iv^os* *32322 5oa4 6164 67635

animus *Ovpos* *95b*3

annuncio *àvayyéXXw* v*i3ag

annus *¿vmvtos* *69323, *eros* *69323

ante *Trpiv* *4563° 49327,28 56627 64621, *-rrpó* *13628 v*i6a8,6i **3234* : (quod) ante est consiliatum (t o) *TTpoBejjOvAevpévov* vi2ai5

antecedens *(t o) pyovpxvoi/* *'*1336

antedo *irpol.ep.ai* *64323(2),35

antefio *npoyivopai* *65635

antequam *nplv* *33626 35an N45b3o 49327,28 56b27,NL28
antifilisis *àvTt<l)iX-qcns* **55628
antiquus *apxaîos* v*i3a8 *60325, TraAaioç *98617 79617
antropisi *av6pd>rrotut* *'52333
apeirokalia *arrEipoKaXia* *22331 : *vide* appei-
aperte : ut apercius... intelligamus *(jarfyvzlas evekev* vo8ai8
apertus *¿vapyrjs* *'*95322, vO4ai3
aphilotimos (-mus) *á</>tXÓTt.pos* VLO7b29,33 Lo8ar
apirocalia *aTTEipoKaXta* vO7bi9 N2233I
aposchediasmenos aTreCT^eSiaa/zei/os L29b25
appareo *èp^alvopat* ^**96622, <^ac-po/xat *94328 **9566 LO2b3 13316,20,30 14332 *^*17317 *2232 4obi8 44&34 4563,28 5ib29 54a24,R3i NL55b26(2) 5&b29 *6634,15 67319 75329,b2 7635,20 77b24 7868,11,17 79315 : *vide* superficie-tenus
3ppeirok31ia *aTTEtpoKaXía* *07619 : *vide* apei-
3ppelÍ3Cio *Trpoo-rjyopía* *21621 : *vide* non
3ppello *TTpoaayopevco* *19633 28310, 15 4obn 45328 59b27 6ob26
appetibile (ró) *opeKrtKÓv* *02630
appetitivus *op€Kru<ós* *3964
appetitus *opeáis* *13311 1967,8 2567 38bn 39318,22,23,24,30,32, b4,5 49b4 54bl3 59b20 66633
appeto e^te/zac *9432,3,611 9735 21623 25325,bio 55325,67 57617 58331 593.17,23,bi4,19 60315,22 Ó2blI,I2 64315 67b2,9,II,28 7231,62,10,14,36 7335 74321 75312,17 76614 77bl8,2O, *Opçyo-pat* *07627 11330 i3ai2 19317 32,64 25322,619 27617 57620 59322 6oai8 62bi4 64314 66314 68617 6935 70327 7332 75aio,16 8oaii
appono GTriTt^Ty/it *8039, *TTpoorc-Orjpu* *97319 98310,n1 25 oiai6 *04626 o6bn 30325 32327,33,34, 63,4 3663 44622 47633 4866,13 NL55b34 *72623,31 : -or *TrpóaKEt-p,at* *3267 : (que) apponuntur (ra) *Tvyovra* vi8bl7
apposicio *TrpóoÓEcris* *48310 49317
appositus *ettIQetos* *1869
apprecio (âpre-) *rtpáco* *33bl5 64617,20,21
approbo *BoKcpa^ca* **57322 : -or *€v8oKip,€<jt)* *76613 8iai6
appropinquo *Er/xiTrropai* vi7bi6
approprio tSta£co R54b24*
aprosigoria *aTTporrqyopta* N57bl3
aptabiles *arrrcKoc* **42325*
apto(r) *¿(/)app.6rrcü* v*O7a29
aptus natus sum *Tré^VKa* *02330 03323 25 v*ogb3 *3gaio 69619 75a3
apud *Trapa* + *dat.* *95628 14617* 15332 v*i6a2o *34628,29 62629 63315 76613,22, *TTpoç* + *dat.* L49bi2
aqua *v8a>p* *42322 N*4Ôa35
ara *apa* **94322
ara *apa* **9663*'
arator *aporríp* *41315
arbor *SevSpov* *75324, <*frvróv* **97634
architecton *apytreKrayv* *5262
Narchitectoricus *-nicus *apytrEKro-viKos* ***94314,27 *41622,25
architheorus *apyddewpos* *22325
ardeo *Kaiaj* *34627
vargii *-ei *'Apyeîot* v*i7a26
argentum *àpyvpcov* *09327 27613(2) 3734,8 64328,32
arguo *¿XÉyxa)* *46323
arismeticus *vide* arith-
aristocratia *aptaroKparla* *60333, 612 61323 : (qui) secundum aristocratiam (00) *apiaroKpartKOL* N3ia29
aristocraticus (-kra-) *aptaroKpa-tikos* *31329 6ob32
varithmeticus *-rism- *apidp/ryriKos* v*o6a35 *3232,30

arma ¿'πAa VLi6bio 19330 Lagbzi
armatus *drnXiapévos* ^Li6bi2 : *vide* non
armonía *dppovla* NL5sb5
ars *¿7Ti<TTüp,r]* vi2bi, reynj NL94ai,7 9739,17 98324 99623 ^03332,68 04a? 0539,22,26,27,101 06614 1267 L32bg 33314 3862 3gbi6 40a7, 8, 9, 10, ii, 15, 17, 18, NLig, 20(2), L30,b2,3,22,23,34 4iag, 10,12 NL52bi8,ig 653323,25,26 75a24
artifex *reyviKÓs* L8ob2o, *reyvirip;* NL97a7,b26 oia6 VLo6bi3 L6ia34 67634
artificio *reyvá^w* L4oan
vascendens L-ensor *¿m/3árr/s* VLo6a2o
asinus *ovos* VLi6b3ó 67537,8
askesis *doK-qats* L7oai l
aspernor *Svoyepaivai* VLi5b3 62663 2,35 79631
aspicio cfqSAe'mu 67539
assequor *dieoXovOew* '"1.5635, *irapa-KoXovdéu)* 604635
assigno arroS/êoijUi tqiaio 6264 6gbg
assimiler (-mulor) é'oixa Lç6a22, bz6 Koobi7 Noia3O N6o2a32 VLroai2,b6 ii3bi5 VLi6ai7 61935,21 22334 tt26b2O 647610 z8bn 5ob32 51616 ^652320,31 657618,28 58312 6oag 6134,26, 27,614 63022 B66b3o 6574,27 6833,19 6gb8 76634 81323, (Uifico/xai vi5b32, *6p.oi0op.ai* VLi6a27 NL57b5 L62ai 65616 66bi 72aio
associo *ôpiXéw* L6 jbl3
assuefaccio *daK-qais* Nggbi6
assuefacio LO3b3
assuefactivus *¿filarás* 651319
assuefio *¿fiíáopai* 603320,21,23,624 vigaz5 L8oai3,i5 : assuefactus *è&i^ôpevos* ^8630* : *vide* assuesco
assuescibilis *¿Hierros* NLggbg
assuesco *tr. ¿fi¿¿or* VhO3a22,vb3 : *intr. ¿BiÇopai* 62ia23 : -or *¿(Jí¿o* /¿ai vo3a2o,21,23,624 619325 : assuetus *¿Oliópevos* VLO3bl6 04b! N48b3O*, *avvr/87]s* L54bg : assuetus sum *eîoida* vo6bg : assueta N57an
assuetudo *èBiap.ôs* Ng8b4 Liga27, *ëôos* vo3ai7,i8,26 N48b3O, *tfSos* N57an, *avvr/Oeia* N56b26
assum *irápeipi* L42a3, *rrpoayivopai* 648320, *TTpooeiju* L35a23 38313
assumo *Kop.íli.op.ai* LÔ3ai8, Aa^qSa-*veo* 697b!i 40324 42620 44635 49627 5ibii 53633, *SiaXap^ávw* 642332*, *KaraXappávoj* 64566, *TTCLpaXap^dvoj* Lidbio, *rrpoaXap-ftávat* L2Ób22
assurreccio *v-n-aváarams* L65a28
astucia *Travovpydo.* 644327
astutus *iravovpyos* 6443.28
asynesia *aavveaía* 642634
asynetus *dameros* 643a!
atechnia *dreyvía* 640321
Athenienses *'ABr/vaíoi* 624617
athleta *d6Xr¡Tris* Lnb24 VLi6b3
6athlotheta Natholo- *dSAoderijs* NL95bl
atque *re Kaí* Ng6ai5
attendo *rrpoaéyai* 643611 64321 75b4
attingibiles *ármKol* 642325
attingo e^árr-rojitai 647616, *rvyyá-V0J* 609334,613 R32a23, *émTvyyá-voj* 646323
attraho *áXkoj* 659615, *drfiéÁKai* Logb5, *irepieXiea)* 647b16
attribuo ¿fióui VL07ai8, *drrodídaip.i* vO3b22, *drrovép.a>* 623635 6iat8 64623 65318,32,635 6969 77623 78610, *avvrjyopéai* NLOib28
auctor *oírios* vJ4a4,b2,3,4, *rrpaKri-K¿s* N95b22 : *vide* simul
audacia *Sáppos* VLO7a33 1537 17329, *6pdoos*v6o5b22, *6pa(jvrrisvíio8b^i* 6oga2,VLg
audacter *evSapaáis* vi5a2i
audax *Opaavç* VLo4a22 0763 08619, 20,25(2) 15629(2) 1635,7^65167, *ToXp,Tr¡pós* y6jya2 : audaces *Sappa-*

Ae'oi VLi7ai2,i3 : -cia *BappaXéa* vi5bio,i7 i6an 17332
audaxtimidus *BpaavSeiXos* VLi5b32
audenter *vide* bene
audeo *dappéw* vO3bi7 VLo6bi8 O7b2, 4 15323,big,28 i6ax,4 **17311, *Spaovvopoai.* VLi5b33
audibilis *¿KovariKoi* NLO3a3
audicio *aKovapoa* *-74628, *aKpoapea* L73bi8
audio *¿Kovai* NL95a5,b5,9,i2 VLO3a29 05615 *-24615 28a2(2),i8,2o, 26,28,29,bi 47bg ***-49327,30,31 54b8 *-70329(2) 7gb27, *KaraKovw* L75b4
auditivus *aKovariKos* *-0333
auditor *¿Kpoar-tjs* ***-9532,12 *-791325
auditus ¿Ko?) VLI8a7 L75ai4 76a!
aufero d^aipeTu ***-0165 v*-o6bio i8b5 *-32310,27,33,34,62(2),5,7 38ai8NL55a8 *75934 78b2o :Nquod non leviter aufertur Lquod difficile — *8vaa<f>aiperov* ***-95626
augeo *aüvw* ***-02333 ***-04318 05314 Ligbg 72b25 73b2
augmentado *av^r/ais* *-04327 igb4 54bio 6oa4
augmentativus *av^rjTiKÓs* Lg8ai
augmento *av^a)* *-6037, *ém8í&wp.i* L75a35
augmentum *avisais VLo¡aib* **04327, *enísoms* *-09316
aureus *%púaeos* *36610
aurum ypiwoç L22bi6 7637,8
ausibilis : -lia *BappaXéa* *-15610,17 i6an 17332
austerus *Spip^s* *-i6b28, *arpvtjtvós* **57614
aut *r¡* ***-94317,26 w95a6,NR23, Ni-23 **g6bn, 12, 16, 19, 27, 28, 33 9738,9,18,630 9838,625 **9931, Nbio ooai3 oiai6,bi 02330 0337 **03329 **0464 vO4b22-23(3) vLo5b3 Vq 6328(2) 1031,2,4,8,23 1134, 9,10,13, 28(2), 34, bi i *(3),* 24 **11632 i2a2, v3(2),4,6,11,13,22, b3i i3ai,VLb24,v28{2),2g 14ml, 26(2), 27, bl4 15323(2), bió, 26 I6ai3(2),b32 i8a8,io(2)',623(2),24 igai,14,18(2) **28327(2) 37b4(2), 5 4039 46630 48319,29(2),31,34 5534,9,b!2,19,22,34,35 56316,21, NEbi7,N2o(3) 57b8 ****61332 **65333 **66335, rjroiR29bi l*, *Kaí* **97629 vi2a25
**autarchia (-kia) L-keia *avrápKeia* **9767 n1 77327
autem Se *v[c.500) ^(c.330) Elib IV-X (0.1750) R(c.2S),* dAAá vi2328 i8aig, *yáp* N95bi7,24 Lg9b2g Nooa22 oibi*,i2 O2a34,b2,4,18 vO3b8 o6b2g lobig 11324 I7b24, 26 1833 t-5ob32 N56a28,b5 L67b27, (S\J ? Looa27 40325 72b26 79bi6), *Kaí* ... Se L2ibi6, *Kaíroi* vi3b2Ó : *deest in gr.* -^9435 Li6a26 3434,b6 47324 5033
authek3stos *avdeKaaros* L27a23
auxiliacio *éiriKovpto.* L63b24
auxilior VLo4an
auxilium *^o-pdeia* N55ai4, */¡¡orfi-rj/Mi* NL97a6, *¿mKOvpía* L63b4 71323, bi, *po-rrrj* NLg8b6 Loia29
avare facio *TrXeoveKréw* *-36317,20 37aI
avaricia *-¡rXeove^ía* *-2969
avarus *Tr\eovéKTr¡s* *-29332,bi, 10 30326 68big
avertor dirourpe^o/xai Lo6big*
avis *ÿpvis* N55ai8

B ¡8 r-3iai,2(2),3,6,7,9 32b6(2),9(2) 3337,65,23*
banausia *fiavavaía* rO7bi9 22331
banausus *¡3ávavaos* *-23319
Barbari *Bápftapoi* *-45331 49311
baukopanurgos *ftavKOiravovpyos* L27b27
beate *p.aKapía>s* NLooa22
beatifico *ev8aip.ovi^ai Nooa.g,NLio,* Nbi, */MKapiÇw* NLooa3,16,33 01624,25,27
beatitudo (ró) *peaKapiov* Iii-çgb2 Noob29 NLoib5, *piaKapiÓTTjs* *-78622
beatum (ró) *poaK¿piov* *-0029

beatus *pa/tápios* NLg8aig 99618 00333,616,2.6,34 oiay, 19, 20 VLi3bi5,r6 NL52b7 L57b2i 58322 6964,17,24 7032,8,27,28, bi4 76327 7?b23 78bg,26 7932
bellatores (oí) *-rroXép.ioi* Lo6a2i
Nbellicose Lmaxime — 7roAep,iK<0- rara ^hui4
bellicosus /mygro? *viyay,* paygroj- *raros* vi6bl4, iroAe/meo? ^64624
bellicus *TToXepuKos* NL94ai2 VLi5a2o i6b6 ^19624 7767,8,17
bello *iroXepéw* L77b5,g(2) : -or *p.á-* yopai vO5a8 i6bi2 N48a33 : -antes (oí) *iroXépíioi* vo6a2i : *vide* confederatio
bellum *p-áxV* VL 1633,7 *-voXegios* NLg6a32 VLi5a3O,35 i6b7 I7bi4 L6oai7 77bio
bene *ev* NL95aig(2), 32, i®bii NL97b27 98ai2,i4,Li5,NLb2i(2) 99a3 oob8,26 '60365,11 04625 0537, Lio, v ı I2, ı 27, VLbg, 16,26,28 o6ai6(2),ig,23,b8,io,Li2,2l 0738, 15(2) VLo8b4 Loga29,bi8,26 VLi3a26 14b!! L2oa4,i2(2),i4,i5, 33 21333 2469-17(5) 28325 3oai 33ai 39a28 4oa28,3o 4ia25,bro 4268-31(5) 59a3i 6iai3 62a6,b7 ii 63a4,626 67618,28,32* 6833, 24 6ga8,bi3 7ia8,24 74615,22 8ia22, *KaXws* L94a2,NLb28 9564 98a23,6i,6,i6 N99a6*,NL23 01628 Vljna24 1467,8 L2iai 35625 40326 43315,16 44621 53313 5939 64320 69323 70627 72334 7336,31 74bio 76317 79310,29, 625 80315,616,26 8ib8,10,16,20 : *deesl in gr.* bene? ^24613 : — audenter *evOapaûs* Li5a2i : — communicativus *evKoivá>vr¡Tos* L2ia4 : — digestibilis *eimeTvros* L4ibi8 : michi — fit evepyereo/zaí L2oa34 : — fortunatus *evrvxtfç L79b2g,* evrvyóii' L24ai5 6gbi6 : — gaudens *evrpaireXos* "08324 : — habens *eveKTiKÓs* L2ga20,2i,23 43625 76315 : — habitivus *cvcktikos* L2ga2i,23 38331 : — natus (natalis) *ev</>vijs* VLi4b8 : — operor *evnpayeM* '-óyaió : — persuasibilis *evmi&ris* Lg8a4* Rigb7,Li2 : — racionabilis *evXo-* yo? L97a8 79325 : — sanabilis eviaro? L2ia2o : — sperans *ev eXms* VLi5b3 vi6a4 Li7ai5 : — transmutabilis ev/ierâ-Treicrro? N5ib6 : — venabilis *evOtfparos* Liobi4 : — vertens *evTpoms* L28aio : — volo *evvoécv* L56a3 67334* ı *vide* benefacio, bonum
benefacio *evepyerew* L67b23 69612, 15, *ev TTOiew* L6l'ai2 62610,20,36 6536 67631 68324 69611,12,16 71323,621
benefactivus *evepyeriKos* L7ibi6
benefactor *evepyerrjs* I6/|b26 65317 67617 6833,10,27
beneficio *evepyerew* **6367 71327 : -or *evepyeréopM* R2oa34 L63a8 : beneficiatus sum *evepyereogeae* L6sai : beneficiatus *evepyerov- p.evos* L24b9, *evep>yeTrfie.is* L63a5 67314,617
beneficium evepycm'aL24bi6NL55a8 L63ai2,b4 64631 8ob6, *evepyerrj- p,a* L6iai6
beneficus *evepyerrjs* L63ai3
benivolencia *ewoea* L55633 66630, 3L35 67313,15,19
benivolus euroo? L55632,35 5^32 57618 5837 6731,2,8(2),9,17
beor *ev8aip,oveco ^97b>5* NL9gb2O
bestia *Orjpiov* Li6b25,32 39320 41327 4468 45325 4764 49631 5oa8 52620 53328,31,625 54333
bestiale (ro) *av8paTro8ov* L77a7,8
bestialis órSpaTroSiúST)? -Ti.g^big Li8b2i, *Br/piivSirjs* Li8a25,b4 45330 48619,24 4936,8,10,17,19,629
bestialitas *GrjptoTT]?* L45ai7,i8 4931 5031, *0T)piai8ia* L45a24
Bi3s *Bias* L3oai
bibicio *vide* vinum
bibo *ñivo)* ^*iSbiy* NL46a35
bis 8Í? L3ibi,2,3

biandicies àepaire/a ''57310
blanditor *K¿Xa¡* ***08329 *2531,2 27310
blanditus *Oepairevopevos* ''57**8
bomolochia *poyi.rjXoyBi,* *08324
bomolochos (-chus) °*wp.oXAyyj^* *08325 28a4,14,34
bona (rà) *àyaBâ* *94617 ''*95327, ''28 ''*96330,66,19,25 9731,3, bi8,*i8,NRi9 ''*98613,15.19 99331,b27 *01315,625,''*29 0234 v*i2a2 17612 *23617,21 24327 25320,21,27 2962,5,6 34a34 37327 40326,65,9,21 4ib8 43331, 622 46329,30 '47b30 48330, ''*31 *53617 54315 ''*5536,''630, ''*31,32 5634,9,68,9 5768 *5838, 636 5937,8,1*8,*9,11,12 6ob4,14 6633,15,20 6739 6863,30 6gan, 21.65.9.10.18.20.25 70320 71614 72624,26,34 73314 7932, *àyaBiv* ''55629, *¿piara* vi2ag, (-rà) *KaXà* ''*94614 9565 99a6.32.632 01313, 632 ***04611 Liobg,VLi5 11328 13331.612.25 *20312,14 25311, bu 44312 48323,''29 ''*55330 *-58331 62635 68317 6gai2 73629 75629 7668 77315 7935 : per se — *ràyo.Oa* J'59-<S*
bonitas *KaXoKayaSla* *2434 79610 : *vide* inünitus
bonum *(ι ο) àyaBôv* ''*9432,3,67 95315.17.614.25 9637, 19, b23, ''*63,4,9,*3*, 21,25,33 9735.9,15. 18,23,68,119*.''*27 98316,20 ggax ooaig 01335,617,''30 ''1-02314 VLo6a30 Iib34 vi3ai6,v*i6,vl7, VL2o,v24,VLbi(2) 14332,67 15327 I7bi8 *24323 2939 3033 31620(2) 32al6 3464,5 36621 3761 41322, 31,612 4237,620,22 5268,9,11, NLi2, rg, *25, 26, 33 53316,''*64 *5432,3,4,11,12,633* ''155619, 20,21(2),22,23,24,25,129 ''*56312, 15,19.3°.bi9>22 57332,33,1627, 33,34-35 58325 59611 6ob8 61324 6235,28,612 6366 65615 66ai6,22 69329 70315,2i(2),b2(2), 5 72328,1*69,*-13,14'R*4.L25,27,36 7334,5,7,12,16,632,33, *(rjáyaGá* L95a28 55b3O, (t Ó) *áplOTOV* v*4b5 ''5367, (t o) *ii* ''98315 1*05310,27 o6bl2,2i 0738,15(2) 09329,618,26, (t o) *KaXóv* ''*00630 1**04631 0531,23 *10612 1**15612, 21,23 16328,631 1738,614 igai8 *19616 20324(2),28 2ibi,io 2266,16 23325,29 26329 2735 36622 64629 6534 68311,16,33, 34, b27 6936,9,22,26,28,32,35 79615,30 8035,7,10 : per se — *ràyaΔov* *01630 13316*,17,(21 *deest in* £»-.), 24 7269,14,29,31,32,33 73329 7439 : boni (seu ipsius bene) quod consequitur *τον evTrapaKoXovfXqrov* Lo8aig : *vide* amator, bona
bonus *áyaOós* *94628''*95627 *9834 ''*99317,122,66,''*31 00325,bar 0131,3,62,15 0239,b5 VL°3b4,6, 9,11,13,28 04633 05312,612 0637,9,20,23,613 1238 13319, 613 14614 *23629,34 2431,25 2963,6,8 30627,29 31623 44318, 34.br,7.3r 4531,21,''29* *5263 53329,30.620 54312,13 ''*55331 5667,g(2), 12,*13(2),* 14,15,17 5731, 3,19,20,31 (2),b3(2),6,*25, 28(2),34 58m,''*14*.*26 59a24,b6 61313 62336 63327,33 65613 66316,19, 26.bg 6gaxi,bu,3i 7031,4,12, 15,26,63,4,9,15 76318 7964,20 80315,625, *TayaBóv* ''*94322*, *¿adXós* NL95bii v*o6b34 *72313, 14, *κείXος* ''*99318,''22 ''*00627 *01313 09330 v*ioa2i 1369,10 *5312,33,65 16311,15,63 17317, 69 *20323,30,bi,4 2164 25326 26632 27329 44326 ''*51619,20 *54a9 N*55ai5,2g *62636 67320 68aio 6937,24,30 7oaio 71616,25 78613, AgiCTOy ''99327, *anovèaîos* vo5bl4,3o 06317,20 09324 *3325,29,32 I4big, *fiavXos (?)* **04621*, *xprjtTTos* *46313 : bona accio *eviTpa^ia* *39334,63 : —

divisio *evvopÁa* vi2bi4 : — fortuna *everrjpta* *-5538, evruy^p-a *-24320,31 25331, cv-rv^ta L99b8 24314,619 2963 53622,24 696x4 7ia2i,26,28*, 613,15,23 : — habitudo evefta VLigai6 : — nativitas *ev(f>vta* VLi4bi2 : —operacio *evTrpaÇla* NLg8b22 Loib6 : — passio *eimdOeia* L5932i 7ib24 : —proles *evrcKvla* *-9963 : — vita NLg8b2i : bonam mentem habeo *evvoéuj* N5Óa3 : bone mentis *evvoos* **55632 5632 : — spei *çucAmç* *-1634 ^1739, vi5, VL23 ; boni filii evrexvia N9pb3 : bonus consiliator *ev/3ou-Xo$* *-41613 : *vide* bona, bonum

bos */3ovs* NL98a3 *-99632 v£i8a2O L6ib3 : *vide* centum, novem

Brasidas *Bpavlbas* *-34623

bravium d^XovN99bi7

brevis *ftpayvs* *-36313 57614

brivaldia *0pa<yo$* *-05622*

cachinno exxay^dfai N5obn

cado *çkttttttu)* vixag, ttitttui *0438 3864 ^*-5564, tttoktoxi) vióa34

calamitas *<jvp<j>opá* NI,o037

calceum *vTTG&qpa* Noia5

calciamentum v-roS^/xa Loia5 332,8, 22,23 63634

calculor ^-q^i£o/xat NL52a2o

calefactio *G^pp/iaia* VLi8b6

caleño *Beppalvopat* VLi3b28

caliditas *Oeppdr^s* NL49a3°

calidus *Oeppós* VLi3a29 *-59622 76314

Calipso *KaXvifict)* VJjoga3i

calor *aXea* L48a8

caméléon *^apacXeœv* Noob6 : *vide* chamaleon

canis *k w w* VLi6a35 i8ai8 NL4pa28 *7Óa6

cano aSct) *'64316

capillus dpif *-6x623

capio *Xapfiávcú* *-3865, *Tropdéo)* *-3967 • -or *dXivKopai* *-64635 : *vide* habilis

capitulum VLO7bi4 09612

capra cuf Li8a23 34622

capud *K€^aXr¡* *-41319

carbo *dv6pa£* *-48628

carnalis *adpKivos* NLi7b5

carnaliter *aapK&s* (?) Nooby*

caro *Kpéaç* *-41619 48623, actpf *-29322(2X23

caste *cra><^>póva>s* VO533O

Castitas *aaM^poavvYj* vO4ai9,25 07322,65 0933,19 17623,25 1832,24

castus *adf^pcov* ^361,2,19,34 0466 05ai8(£),i9,20,b5(¿?),6,7J9 08620 17632 1834,9,630,32 19311,20

casus (to) *avróparov* L8ibix, *rv-^q* NLg6b27 vio5323

catoplex *KaraTiX^* vo8a34

catulus *yaXé'q* R4ga8

causa atria NL98a33 99623 ooax VLo8a2 0935,12 1062,32 I2a25 1 2O329 35619 4369 47a25 ^48631 ■*'74626 79622 8ibl9, atrios* VLi3b25,3o 1434,62,3,4 L6iai6 6237 7166, (to) cutiov NL95328 NLR0obi7 NL°2a4>33 VLria29 12331*,big 13633 L37bI3>27 42314 54323 65323 67629 6835 b9a34 73a23

causor *airidopai.* VLiobi3 L65bio

caveo *<^>vXdrra)* vogb7

CeCUS *TV<^>XÔÇ* VLI432Ó

cedo *VTTCbKO)* R79b2g

celestis *ovpavio^ ^6^0.2^*

Celte *KcXtoí* vLi5b28

celum *ovpavós* NL55'-›3

centum boves exaro^ota L36bio

certe *¿Kpificos* LO4a2 46627 64627, ápaN94a22R95ai *-96627 12315* : -ius *dicpifidarepov* ^07615 : cercius ago *e£aKpift6op,at.* L8obii : — dico Staxpt^oa» *-78323 : — exquiro *egaKpcftdas* *75331

certifico *aKptfloXoyGOpai* L39bxg, *StaKpcfió) Vlji2b6, e^aKpi^daj* NLg6b3o 01634 O2æ25

certitudinaliter dxpi/9â>? *vo^a.2*

certitudo axpt^eta NL98a26 *7462,

(to) a/rpijSe? NL94b24 VLo4a6 : secundum -dinem *aKpificos Lo^a¿*
certus *a-Kpi/Sife* VLo6bi4 I2bi L4iag, 16 5ga3 : -um (to) NL94b!3
cerusa *i/npAjOiov* ^Lg6b23
cervus €Àa</>oç VLi8a22
cestos *κ ç q τ Ôs* N49bi6
chamaleon *ya^aeXécov* Loob6
chaunotis (-tes) *yavvor-qs* VLo7b23 L25a33
chaunus *yavvos* L2jb9(8),25 25ai8, 27
Nchirotechne Lcheiro- *yeiporeyvat,* NL4ib2g
cibacio */3p(jj<jLs* L18a19
cibo eortaco L23a22
cibus *ftopa.* VLi8a23, *ftpcop-a* VLi8ai5 iga8, ctit/op VLO4ai6i8a3i, *rpot/rf* Ng6a33 VLO4a3i i8b9,io L33a22,24,b4 47626 7ob2g 72614 73bi4 78635 : *vide* mixtus
cimini venditor *Kvp.ivo'rrpiar'qs* L2lb27
cingulus Veneris «reoroç N49bl6
Ciprigena *Kvrrpoyevqs* L49bi6
circa *adv. κ ν κ Χε ο* Li7b2
circa (?) LQ4b3O, *Kara* + *accus.* vo8ai4 I2a24,b4 I5a35, *Trepe* + *accus.* NL(lib. I) *17* VL(iib. Ji-III) *103* NL48a3O,3i,32,bi 5sa23, b23 N42a8 73a28 ^(lib. Mil) oia3i O2aig i2a84 i8a7»b-27 (lib. IV-X) *200* R23a2 48ai2, *irepl* + *genet.* N95a4 vO4ai, *Trepi (? pro napa)* N94a4>5 vi5a32,b3, *(1 pro Tipos)* vi2b34, *pro genet.* N49a28, *deest in gr.* vi2b7 *180.2*
circuitus : in -u *κ ν κ Χ ηj* vi7b2
circulus *κ ν κ Χ ο ç* VLoga25
circumflexum linee *Trepu^épeca* No2a3i
circumpono *TrepiTÍ&qpi* L8obn
circumpugnabilis *rrepi,p,áy'qTC>s* L68bi9 6ga2i
circumscribo *rrepeypapo)* NLg8a2o
circumscripcio *TTepiypapT¡* NLg8a23
cithara *avXós* N97a27
citharedus *Kiόapa>8ós* LÓ4ai5
citharista *avX-qrYfi* N97b25. *fctOa-piares NLg8ag(2"),Lfi i* VLo3a34.bQ
citharizo *KcOapi^u)* NLg8ai l VL°3a34, b8
cito *rayétos* *^34,^3,29- *raXv* L98bi2 58a5 : cicius *Ôδττον* Ló2a27
citus *rayos* N5Óbi
civilis *ττοΧιτικός* NL94bil 95^5,18, 23,31 97bn ggbi viόai7,VLbi8 : (o) *ττοΧιτικός* NLO2a8,Nl8,NK23 . *(τ]) ττοΧιτικη* ML,94a27,bi5 Ng5a2, n l I5 N99b2g O2ai 2,2i
civilitas *TToXereia* VLO3b6(2) vi3a8, (■■) *TToXtTlKri* VO5ai2
civiliter ago TroÀtTcuo/xat L8ib20 : — conversor *TToXerevopae* L4ib28 77bi3 8iai
civis *TroXPrqs* Nlj97bio 9gb3i ozag VLO3b3 iόai8 L3ob29 6oa2,5 6ia28 Ó5a3i 77^4, *(p) ττοΧετε-* Koçvizbi4
civitas *ττοΧις* NL94a28,b8(2),io VLO3b3 *153.32* L22a5,b23 *32^34* 38a! i, 12,14 4ib?5 45ai i NL52a2O,23 55a22 57a26,27 L6oai7,bi3 62ai9 67a2b,3O 68b3i 7ob3i(2),32 8oa25,27,b4 8ia7, bi8
clarus *erremos* N94b2
claudico *Trqpoopai* N99big
claudo *κ Χε Íε ά* L29a3i
claudus *KoXoiós (? aKoXeós)* N55a34 (2)*
clavis *κ Χε ¿s* L2pa3o
cleis /<*Xels* R29a3O*
clerotes *«XyparTos* L6ob6
clipeus *aoms* L3oai8 37a2i
coaccido *avp,TTÍTrra)* L50bii
coactivas avayKacrriKos -^Soazi
coangustor *ovarevát,^* L7ibio*
coapproprio aupoiKetoco L72a2O 75^29 78a*5
coaproximo *avvoLKeicHO* L6ib2i Ó2a2
coaugeo *ovvav^áva)* L72an, *avvav-¿0J* L2iai6* 75a3O,36(2) yybai

coetaneus *r¡XbKLcbr-qs* L6ia26, ijAtf L6ib34(2)
coexercitor *GvyyvpLvá^opuu* **7234
cogitado Aoyto/wç Lnaj4 17321 19610
cognado ovyyévcta L8ob6
cognatus *Gvyyevp?* *-46613 49b! | NL5¿bi4 Ló2ar,i5 65319,21,30 78623 79326, *(jvyyevbKÓs* L6ibi2, 16 : -tuin (to) *ovyyeves* Li9bg
cognicio yvcuo-tç NL94a23 95^6,9,14 9736 O2a22 L3gaii 41634
cognitus *adiect. yvd)ptpLoç* NL95b2,4 NLr5al L3gb33 4¿aI5 53635
cognomino e-n-ixaAeco *-4861
cognoscibilis *yvcvorós* *77321
cognosco *yLvdiOKcu* n194S28 95629 VLioa3i i6b2j 17325 *35330 36634 37am 43334 7961. *yvœpi-* ***-96635 *-29317 3262 41615 NL556i7 *-80622, eí'Scu **9739 vua23 14632 n56627, *Ka8opáa>* VLo8ai5
cogo *avayKaJ^co* v*-10326,28,32,61,10 16330,32,62 *ɪ 2* 1334,626 3566 64331, *€7Tavayi<á^cü* **67615 : co-actum (to) *àvayKaîov* *-80319
coha6ito *GWOIK&J)* *-62321
coinquino *pvTratva)* NL9ç62
cointerimo *irpoGavaipeoj Lj2bi*
coitus *vide* ago, pacior
colleccio *avyKopA&p* *-60326
collocucio ojutAta *-27634 2862
colloquium o/uAZa *-26611,31 2869 5833 72311
colloquor o/xtAea» *-26623,28,36 27318 73633 74a!
colludo ad aleas *GvyKv^evaj* *-7234
collum *avy'pv* *<29330
color *yptopba* VLi8a3
columpna *kIuw* *74324
comedia /ccu^xcuSia *<28322
comedo eo-0Za> VLoóbi i8bl6 *-48626 49314 73628 : *vide* legumen
comedus *-23323
comescio v*-i8a2O, *<48628
commsneo *gvpreveo* L32b34 3332, 12 : *vide* dies
commanifestus *ovp^avp^* **9867
commensurabilis *vide* non
commensuratus *Gvpcperpoç* VLO4ai8 h23b7 33616,19,22
commilito *GVGTpaTLcv-rqs L59b28* óoaió
commisceor *Gvyyt.vopi.cu* LR3432o | L37a6,2o
commode: -ius */3cXtlov* N96ax 1,635
commodo *vide* comodo
commoneo ¿TrorpeTicu *79627
commoror *Gvvdáyoj* *<>2614, *gvv-r¡p,€p€Vüj* N56b4' 57615 L58a9 62616* 66614* 69621 7ias 7235 : *vide* dies
commoveo *jrapaGcicv* *<23631
communicacio *kolvottis KOcvanda* Lo8aii 2866 29619 3032 32631 33317,24,66,15,17 35612 59627,29,31 6039,11,14, 19,28,30,624 (>l6ll 62320 63331 64320 71632
communicativus *kolvojvos* *'34326*, *kolvcüvlkÓs* L6i6i4 : *vide* bene
communico *Kowatvéto* Looai 01335 NLO2b29 VLnb9 18325 L26612 30632 39320 59630 6167 6463, 15 70611 7237,9,635 78628 : -cans *KObvujvós* i'33b3» *Kotvcvvovv* R34326*
communio *koivcovlg* vo8aio*,VLn
communis *kowqs* *^96323, NL28,625 97b33 98a2 02332,63 VLo3b32 04634 nbi2 | i86i,v*j8 *^2232,67, 21 2335 29611(2)* 30626 31628, 29 35a*3 4*626,31 43331 4831 4965,6 59631,33 61333,63,10 6239-29(5) 6366-8(5) 6431 65319 67613 6867 80329,34,68,15, Trâç ^98630 99623 : maxime — *kowo-raros* vi8bi : *vide* multum.
communiter *KOLvfj* *-96632 VLi4b26 *'29615 60314 67328,69 6939 80330
commutacio *aXXay^* L32bi3 33a]<L 24, 28, 6io-26(5), *avvdXAaypa*

L03bi4 3iai,z,5,b2533 35b29 78312, *vrrdXXaypa* ^33329
commutativus aAAa/crtxoç L32b3i
commuto aAAarrcu L33bi,8, *àvrc-KaraXXáropaL* L5?ai2 58b3, St-aAAarra» L20a28, *avvaXXarTU)* Ló2b24,3O,33 y8bii
comodo L48b23
comparabilis L-ratus *<jvp{3Xr¡TÓs* 33ai9
comparo *avpfiáXXctj* ^5033,6, *avy-Kptvu)* L65a32
compendiosus awro/ioj L?6a33
complaceo *àpétjKopac* L7¿ai3, *npoo-lepai* L7ïb9, *ovvOéXo)* ^6731
complector Trcpte^o» NL94b6, *avp-ιιXcku)* Ligb3O, *ovvçipu)* L47a2i
complexio *Kpâois* \54b13
complicatrix *vide* dolus
complorans *crwfyyrpsos* L/ib9
compono *Kara^aXXw* ^gôaio, *ovvrt-Orjpi* NK3ïb8 : -positi *TcvÇôpçvob* L32a23
composicio *avvôefjis* -*74323, *OyKT]* *<33329 LK34b3'2,L35 (>ib7
compositum (70) *avvOerov* *77628 78320(2)
comprehendo *KaraXapfiáva>* *79617, *TrepcXapfiavax* ^obj, *wp/trapa-Xapfiavœ* NLg8b26
comprehensive *cruXXri^ôrjv L2(jb^o*
compugnacio *uvppayca,* *^57327
compugno *crvppayeaj LCxya.^i*
concausa *avuedrtos* Li4b23
concavum (ro) *κοιΧον* NL02a3i
concedo *çιιιιιpçιιcü* NL9gb24, *avy-ycopécü* L45b3i : -cessus *opoXo-yovpepos* ^97622 99628
conchoreans *diacrcorrp* L6oaiç
concido *avpiriirrai* ^7137
concionativus *ôrjp-qyopcKÔs* L8ia5
concionor *¿yopeúcu* VLi6a25
concludo *(jvpTTepatvopaL* KL94b22 : -sum (to) *avpTTcpavOtv* I'4Óa2Ó 47327
conclusio *uvp7T€paupa* NL98b9 L39b34
concopulo *avvapráuj* L78ai9
concordia *opóvoca* ^5324 67322, b2,4
concordo «p.oAoyeojN95ai7, *ôpovoçco* L67324,26(2),29,34,b5,9, *opo<f>uj-veci)* N02b28, *(jvprfiüjvéco* ^Lo7a32) CTwaSa» Ng8b2O L8ia2i, crwwâoç eip,t Ng8b3O
concorporatus *¿yKtypcoapevos* LO5a3
concors opóXoyos ^15331, *avvcp-6oç* Lp8b3O
concupiscencia *erriOvpia* VLO3bi8 O5b2I 1 II325,27,32^2-17(7) 17a! i8b8,i5,i9 I9a2,4,b5(2),9 3oa25 45bi3 *46112,*10,13 47ai5.33.34. 48021,22 49325,34,b2-25(S) 50310, 18,26,b9,II 5202, 635,36 53032 68b'0 75628 78bi6, *operis* L75b3°
concupiscibilis *¿ιιι.6νpú)t Ós* Li8ai3*, N16 ; -le *e7Ti&vpi/qi¿a* Ll8ai6*, *(to) ¿Tndvp.T]TiKÓv* co¿b3o igbi4,Ni5
concupisco *¿mOvpiéw* VLo6bi8 Liia3i,bi3,i5 i8bio 1931,4,14, 32,33,bi6 2ib2 48318,20,27 49314 Nb5oa28,29 h(,6b7 6737, *épáw* N34b27* 5563(1!), N94b11 97a5 55925 57bi7, opeyoftai ^19317
condecoro *ovvemKoapióaí* NLoob2ó
condelecto *aw-rjSvvw* L2ób3o,32 2703,7 : -or L66aZ7 7ia8
condio *àprvw* Li8az9
condiscipulus *avp.^ioiTrjTi)s* ^62333
condo *èrjpLiovp-yeai* L94bl4
condoleo *awo.Xyéai* L66a7,27,618 7137,29,32,611
condonabilis *avyyva>p.oviKÔç* Lll5ob8
condonativus *ovyyvwpoviKÔs* L26a3
conduccio *p.ia0a><jis* L3ia4
confederacio simul bellantium *avp,-piaxía* N57a¿7
confero *KopjX,& L62t>]2, avpfiáXXo-p-dí* NLoia23,b5 VLioa2,b3,i6 L2432I 2862 54323 63332 80332 8 la 10, *ovp^>¿paj* VLi2a4 L47aó 6936 8069 : (quod) confert (t¿) *vvpxppov* VLiob3i 856327 57328 :

conferens *(ιο) crv^çpov* VLO4a4, b3i 05a! L26b29 27a5 2qbi5 3oa5 34b35 4^27 4ibs 42b32 NL55b3 L56a27 NL57ai4,L28 6oaio, 11,14,15,22^2,30 67a27, b3,8 68ai2
confesse o/zoAoyou/zevcus N72b2i 70a22 L77a24, *opoXôycvç* L39a-3o
confessio *opcoXoyca* L27a33 6ibi5 62b27 Ó4a34*
confestim *evOvç* Lo3b24 04b! I O7ag 2ib3* 37bi9 4obi7 44b6 47a28 49a34 6ib25 02a-22 63bi7
confidencia *vapppota* L63a29
confidens *0a.ppa.Xeos* L3ib8 : *vide* male
confido *OappGuj* Lo3bi7 17a!!
confirmo efaKpt^ow L75bi4
confiteor *opoXoyeo)* L27a23 3ia25 35b3i 45b32,34 63a6 04a3o : confessus sum *pass. opoXoyeopat* L95ai7 53b! : confessum est *opoXoyovpÀvæs* L72b2i : confessus *pass. ofioXoyovpÆVoç* L97b22 NLg8bi7 ^ggbzS 7óa22* 77ai8 : *vide* prius
confugio *Kara(f>€vyaj* VLO5bi3
confuse *ovyKeyvp,éva>s* L45bib
congaudeo *avyyaipco* L66a8,bi8 7ia6
congregacio *<yvva.ya>yr¡* L8ib7> *avvo-80s* L6oa23,2Ó, *<jv(jT7]p,a* L68b32
congrego *avvayco* L8iai6,bi7
congrue *ειkοτοjs* L22ai3
congruo *appoTTO)* Liib2g 23aq,b3i 2ób2ó 28aig,bi6 34b33 45aig 6ob34 6iá24 63ai7 7ob22,24 7ib2o 78a5 Sibg, *€</>appÓTTa>* L32b23 : *deest in gr.* L8obi5
conicio *OToyá^opai,* L26bzg
coniectativus *OToyaoTCKos* Lo6bi5 4ibi3, o'Toya^o/Li.epoç L2ja8
coniectatrix *(jToyacTtKp* Lo6b 15,28 oga22
coniecto *CToyá^opat* Lo9a3o 28a6 2gbi5 6oai3
coniugacio *Koivwvia,* N2gbi9, *av^ev-fa* L33a6
coniugalis *awSvaoTtKos* L6zai7
coniugator *avvanTOs* (?) Nlt59b28
coniugo *avÇevyvvp.1* L78ai6
coniunccio L3ib9, *avv-8c(j[¿os* L6¿a27
coniungo *(jv&vyvvpu* L75ai9, *avX~Xap,^av(jjvojc\TO, (jvvaTTTU)* N36bi8 57a34, *(jvvSva^a)* ,N2iai6 L3ib8, nrq NL57a35
connascor *avp.<pvw* L47a22
connaturalis : magis — poç L2ibi4
connavigator *ovp.irXoos* L5obz8
connavigo : quo connavigancium *avp.7rXoÎKTi* L61bl3
connubium avpovata L6oa2O
connumero *avvaptOp^co* NL97bi7(2) VLo5bi
connutrio <7wrpe</>u) VLo5a2
connutritiva *eracpcK^* L57b¿3
connutritus *¿racpos* L59b32, *(jvvrpo-<^o?* L6ib34 62ar3
conor *çTTiyeipeaj* L25a29
conphilosophor *(jvpdfíXocyorpéto* Jj72a5
conpoto *(jvp,7rívtü* L72a3
conqueror *pép,(j>opai* KÓ2bi8
conscius avvetÔcôç NL95a25
conscripcio *ovyypappa* L8ib2
consencio *opoyvojpovew* L66ai3 Ó7a24,27 68b7, *avvabvOávopat.* L7ob4,io
consequenda (rà) vo8a2
consequens *aKoXovôov* L22ai8 : — est *çTTçrac* N55a3
consequor *aKoXovôéco* L2ga23 49b!,4 5ib34 LR52b28 L6oa2Q, *uvvéîropai* h27a4 : *vide* bonum
conservativus *^vXaKTtKos* L96bii 2çbi8
conservo L78ai3, o'ûjÇuj vo6bi2
conservus *uvvbovXos* L48b20
considero *Oeáopat* L8obi7, *Oeutpéuj* L8ib2O, *<jw€7Top.cu* R27a4
consiliabilis *ftovXtVTOS* VLi2ai8, i9,b33 i3a2,io,b3, *ftovXevTcKos* VLi3an
consiliarius *crvp^ovXoç* vi2bio

consiliativus *flovXewriKos* *-39323 40331 41627,33 52319
consiliator (?) **01313*. *rjviipOvXos* Li2bio : *vide* bonus
consilior /SovAeuopcu *ví-iza. *8-33(6'),* 63-20(6) v 1 r I332,v i-i i *-39312, 13,67 40326,31,bi,9,io(2) 42321, 31,32,bi-3i(7.3) 4336 5ob2o(2),'i 52319,N23*,L28
consilium *fiovXevais* VLi2b22,23 13312, *¡3ovXr¡* VLi28iO.bi,32 1334 *4261,16(2),21
consimilis *napópLoios* VLi7aii
consimiliter *-napairX-qaiov* *-28612
consolativus *Trapapvvôqri KÔs Lyibz*
consono *-02628, *avpe^co-véu>* *-19615 79316, crwgSoi NL98bn,L20 79321
consonus *è/ip.eÀąç* *-2831, *avvcpèoç* *-98630
conspicio *¿páw* *-34627, *awopáw* *rób7 27317 8rb2i
constancia *ftefiaiÓTqs* NLoobi3, *Kap-Tepla* N45b8
constans *ottypaiv* v 19311,20
constitucio *avarqpía.* **68632
constituo *ίopi'joj* **0067, *Kaótjrqpv L* *-52634 5333(2), *Kara<7K€va^oj* ***-96319, *trvvLarqpu* *-5337
consto *avnuTqpii* *-4162 50616
constructura *vide* navis
consuesco : -evi *eïoiBa* *-o6bg 4 5028 58336 6oa2i,35 68624 : -etus *avvrfiqs* *-26625,27 **5469 **79635
consuetudinalis ijftroç **03315,17, 19 0469 o6bi6 09a2o
consuetudinarie *avvqûûs* *-79635*
consuetudo *èOia/iôç* *-9864 52329, *effos* ***-9564* *-03326 48617,27, 3°,n l 34 52a3°(2) 1-54333 79617*, 21,25 8oa8 81622, *rjdos* vn66, *avvqdeia* *-56626 ***-57311 *-58315 65633 66634 67312 8ian
consumo *ivaXiaKw* *-20622,23 2ia2, 6,7,32,68 23320-30(5), *avvavaXL-aKio* ***-56627, *SaTraváa)* *'*-09327 *-2266,28, *Kararplpw* **17635 : -or *SiareXéai* *-54612
consumpcio *Savrávq* R2oa8 *-¿04,27
consumptivus *bavravqpos* *-2ibg
consumptor *ia-rravqpos* *-19631
contemplado *deujpio.* *'*-03626
contemplativus *BewpqriKos* *"■95619
contemplor *dep. fleáopai* *'*■97310, *Bewpéai* *'-*-o2a7,NR23,*'T'23 : ^'con-templor *pnss.* *-contemplatus sum *ôeœpéopLai* 9863
contempno *Kara^povéco* * *-0461 *■2461.4,5 72336
contemporaneus *¿yKexpovicrp.evo$* (?) *'0533*
contemptibilis di-ôparroSùiS^ç **18325 ' *vide* facile
contemptivus *KaTa^povqrcKOS* LR24b2g(.3)*
contemptor *Kara<^povr}riKÓs* **24629
contemptus *¿Xiyaipla* *-49332
contencio aràaiç *-55325
contenciosos *aiívToms* *-25315
contendo *¿puXXáopcac* *-61268 ógaS, *SiafápopvaL* *-64313, *-07631, *KaKqyopéw* *-29623, ora-má^cu *-66619 67334,614, *avv-reívai* *-27334 44325, *avvreXéaí* *-96628
contentus *¿pKOvpeems* ***-07615
conterminalis *cvvopos* *-60617
contero *ám>Tpíl3opia.i* *-0532, *nara-rplfiw* *-17635
continencia (-tia) *tynpa-reia* *-28634 45318,36,NLb8 1-46314,***-17,*63, 19 48b!i 49321,625 50334,36, 66 51628,32,33 52325,34 54632
continens *¿yKparqs* ***-02614,27 ***-11614 ***-45610,13,*-*4 46310, ii(2),69*,I2,I5 47622 48314 50314,33 5ia29,l**-b7,*9,io,i6,25, 27,34 68634, *au><l>pa>v* **52615*
contineo xareycu ***-50610, *-29610,11*, ow¿x*ul'32b32 33*127, 67 *"-55323 *-62329
contingenter *Tvyóvrws* *-2466
contingo *¿nofiaívai* *2734, *¿pSéyo-pai* *95632 ***-98633 0036,23,27 ***-05322 *-33620 34631,34 35328 36325,*-**33 *-3661.17 3834

3937,8,68,9,17,20,21 4031-35(6), ba,27 4iai-6(4) 4363 44636 45a!, bi8 47618 52a7,Llltbit *-543.4 **655317 L58an,i6 59330 63614 6466,27 65335,624 67329 69332 7iaio,bi8 **73328 L77b33 79a2, 12 80622, *emrvyyavoj* ^06633, *avpfialvw* **694617 ”9767 00628 NLRoia32,NL62o 0267 VLOgæj I3ai7 l6big vi7ai5 L2obi8 2iai *148630 5365, aup.7ri7!T<z> **50611, *rvyyávw* VLi3ai9,22,L26 VLi4ai5 618617 2462 3iaig 32a23 34ai2 36622 51610 53613 6434 : -gens (o') *rvywv* 6oiaio,r6 17634 18615 24aio 54614 : *vide* non

continue *avvey&s* L58a24 7oa6 75a4, 5 76635 77322 : NL-uissime 6nagis continue o-vveyearara 00b16

continuus *ovve%r¡s* VLo6a26 631333, 615 50634(2) : magis — *avveyéa-Tepos* *-70217 : -uissimus *avv-£%€<rTa/ros* *-77321

contradico *avripaivat* **02624

contrafacio *¿vnnoiéw* 632633 33a! 38322

contralibero *dmXvrpów* *'64635

contranoceo arTi/SAawToi L38a8

contrapacior *avrcvâtryai* "*-17314 63366 63a! : -passum (to) ci-t i-*ιι^ιtονBos* 632621,23(2),32 33an, 32 34323 55633

contrarie *èvavriws vioybio* 632316 47b!* 54ai8, eí *évavñas* N55b6 : — moveor *àvnrelvoj* **02618

contrarietas *èvavria* 6553.35, bó 6067, *èvavrioTTjs* vlo8627, *¿vavríwais* 626634, *épis* **5566*

contrario! *dvrcTVTréa) [vel avrcreí-vaj)* 636615*, *¿vavTioopM* 602624 nbi6 igbi2 8oai3,23

contrarius *èvavrios* NL966i2 oobli(2) ora24,b2 02620,21 "*'04618,28, 326o8bi4,VLj4,35 O9a8,i4,i7, 31,64 13322 1633* 6^33,34 22314 29314-18(6) 3039 32a!? 34a7 39a35 45aI7 4Ôa28 4763 48a24 5ia2o,2ô,b29,3i 53a4,63, **66 54311(5),20,30,614 59612, 19(2) 6069 72332,619,20 7336 75620 8ib8,2o : magis contraria *ivavTicoripa.* VLogai8 : contraria magis evavTicÓTepa VLogan : e contrario ¿pa7raAiv**95bi, *rovvav-rlov* 602620 40321, *¿vavrías* **6Ooa25 626614 72328 : contrarium (to) *àvri^ovv* 65565

contratendo *dmreivaj* 6O2bi8 26bi3 46a!,4 **65062,68,13

contrateneo *dvréyai* **50335

contribulis ^vAct ijî L6oai8 651130 : que contribulium*t^vXeTiKij^ôibi^*

contristo *Svayepalvui* *-273.10 62bro, *Xviréai* Li8ai 26615-33(4) 2733,6 2837 76a! i : -or *avXXwnéop.ai,* 67167*, *avvdydopai* 67138

contumelia Aoi8óp7/|Ua *-28330, *vftpis* L49b33

contumeliosa dico *XoiSopéœ* L28a3i

conturbo *Xvpalvopac* NLoob28

convenció *vvpfióXaiov* LÓ4bi3

convenienter et/corcos LÓ4a29>33 68bn Ó9a3i 72a!

convenio *appâta)* vilb29, *npocrr/Kcu* L2ôb27 28bio 57b22 59a32 Ó3a2ó 8oa3i, *vvpfiaíva)* L53b5*, *aup/no-pevopat L6oag, avvrçXcuj N9óbz8* : -ens Seov NÓ4bi4, *cikos* L5ób25 6yb4* 7iay 79a3i, *oIk^Zov* L6oa34, *iTpo epyov* vi3b28, *TTpocrrjKOV* Ló2bi8, *7rpó<y(/>opov* L8obi2 : -encia (á) *avr/Kci* L55bio, (rà) *avrjKovra* L6yb4*

convenor *avyKVPrjyéaj* L72a4

conversacio ôtayo)/?/ L27b34 7ibi3 7Óbi2,i4 77aç,27

conversio *rpon^* Ni2a25

conversor *avacrrp&ltopai* Lo3b2o, *6tdycu* L7ia27 72a3, *TroXirevopat* Li2a29, auj/8tay<x> L57b22 : *vide* civiliter, humaniter

conversus : e -o aparraAiv L95bi NLoob28 VL03a3o ioaz2 11M4 I9a27,3i L27a22 3ib2o 34a5 Ô3ai4,33 68ai8 7ib2o

converto *TTporperra)* vi3b2Ó, *arpera)*

L37a2I : -or cu-ao-rpe^op-at ^03620
conviciator *vBpiarrp:* *24329
convicior *aKiárrrw* *2837,14,25,31 ***52322, *vf3pi£a>* *29622
convicium *àripla* Nooa2o, *aKwppa* *28330, *tfióyos* **00622
convivium eùw/iu *48623
convivo e'artáa) *L2'2b'2¡*
convivo ovfdai *2ób**it** 27318 56327, 65 57b?,18,19 58323 6gbi8 yoaiz, **bir,iz** 7132,3,10,632,35 7236,8 7865, *avpfiióai* ‘‘26331 *62329 65630, *avvXiáym* *6637,23 : -ens *avpfíios '71.0.23*
convolvo *avXXap^ávw* *07310
cooperativus *awepyás* '"*99628
cooperator *avvepyós* N *98324 *77334
cooperor *avpirparrin* *6701,9, *avv-epyéai* v*i6b3i *71623
coordinacio uvarot^ta *g6b6
copulo *Trpo<yávr~<j)* *19629, *uvvaTTTcü* *56618 57334
coriarius (corrí-) *amvrevs* **97629, *aKvrorópas* L33a7-33(5),b5 63634
corium *gkvtos* ***0135 : coriorum incisor *aKvrorópos* ***0134
corona arelaros VLi7b4
corono trre^avócu ***9934
corporalis a<v/zaT(KÓs'Nl'Oib33'rLO4b5 17629,33 i8a2 *28614 47625, 27 4835 49626 50324 51312,623 35 5za5 5333^33 5438-29(5) 68617 73b9 76620 7737, *roí acoparos* *02316
Corpus CT<ópa*'*g6b29 98614 *02316, ***20,22,29,619,22 VL05bi7 13326 14323,28 16615 17630 1867 *-2367 28312 38631 44bio ***47ai6 *-53617 54612 61335 73bn 7ób**n** 78315,26,634 : *deest in gr.* *-7534
corrigia *tpás* NL49bi6
corrosio *rpotáis* *-48628
corrosuram pacior áaCTopat.R54bi2
corrumpo *<f>f)eípu>* VLO3b8 04312-. 25(4) 05315 o6bi2 19323 *-2oai 50a3* 5iai5 75b6.17.23 8ibi8, *SiatñÔeipœ* L38ai3 401513,17 50az 70323 76324
corrupcio *<j>6opá* VLO4a28 1565 *-2oa2 60332 7367 76321
corruptibilis *<f>6aprós* *54622
corruptivus *cpOaprums* *-40619
costa *irXevpá* *-12323
credibilis *Triarás* *72335 7332 : -le (ró) *iriaróv* *-68bi2
creditus *maros* *39633*
credo *marevco NL95bz7 ^270.17* 4032 42319 46627,29 54325 ***55614 56629 57321,22 *59324 64614 7266,15 : *vide* difficile, non
credulitas *marinais* *39629*
cresco *¿Kp,á£a>* ***Li8bn***
NCretici LCretenses (oí) *Kpfjrai* ozaio
criminado *èmripriais* *02634
cruciatus *ripinpla* *26a28
crucio *ripcopéopai* *-13623
crudelitas *xaXeiroTijs* L49a6
crudus *wpos* *-48622
cum *praep. peerá + genet.* ***-97618 98314,625 VLo7aio 10613 **I2ai6** iga4 *-27634 35bi2 38332,34 4oa4-io(5),NB2o, L22,33, b5,2o,28, 33 44027,30 46a¿8 49b2i NL52b6, L32 5339,32 NL55a4 L57b3O 58330 6oa-25 66614,16,34 6gar,b2o,2i 7oa6 7iai,27 7232,7,627,30,33 75332 7732,4,31 80325, *Trpos + dat.* ***-95633 99017 1-38324 4637 48628, *rrpós + accus.* vO3bi5, *pro dat.* *-3169(2) *-57616(2) : *vide* simul, tristicia
cum *coniunct.* erret **00631 54b5*, erreiSár Nooai2 *-6436,9 6536 74628, *K0.ÍT01* **52619, oral- *-2468 26a2i 3237,27,28 3363,7,9 35a2o, 618,19 3632,3 37619 38a8 39621, 33 4rb5 46323,25 **46335 1-47326 49610 51610 54324,623 5734 58318,621,27 62624 639-25 64313, 146562,7,8,10,36 6736-35(6) 6967 7lbig 72335 74320 7567,12, ore , v*ioai3 *-64325, *rw + infin.* vi2ai,2, *pro partie.* viob2i *62615 : cum utique erreiSav *ooai2,**b3i

cupido *épais* VLr6ai3
cupio *op¿yop.ai* vi9aI7,32
cur *pro infin.* Noobi7 (?)
cura èm/xéAeia '-99620 2ibl2 79a24 8oai,25,2g,34,bi2,23,28, *¿mpeX¿s* '-67625, *Oepando.* w55ai3, p-e'Aei N52a23 : — est (est —) *p.fAti* '-2536 3862 60625 : est cure *p.éXec* '-52323 : curam habeo ¿m*peXéopae* L6iai3
curacio *Oeparrevpa* '-8163
euro *impeXéopai* L2obi9 67622* 80613,17, *ffeparrevw* '-O2aig VLO5bi7 L67ai8 79323 8164, *ijfiXco* L05bn 24b27, *fipovTÎfijj* L2ibr 26615,27 : '-curatus "curans *èmpeXovpevos* 791128 : *vide* non
curro *¿k0soi* "49328, rpeycu VLo6a2o L37a2i
cursor *8popiK¿$* "'-01616
cursus *Spópos* VLo6b4
curvum (to) *Kvpróv* NLO2a3i
custodia *(pvXaKij* '-2039
custodio *8ia<f>vXárrio* NLg6a2, *¿épyoj* '-09332, <7újto>N94b9, *rripéaiN5gag, fieXárrcu* VLi6blo* Vzj]^
custoditivus <*f*>*vXaK-riKÓs* N96b11 '■20615
custos <*j*>*vXaÇ* '-3461
cyclopice *KVKXaimKÛs* '80328
Cyprus : (Venus) nata de Cypro *Kvnpoyevrfs* "49616

D 8 '3166,7,9 3267-9(4) 3338,65
dacio *Sócris* "'0768 'igbaó 2039,14, 23,26 2065-32(5) 2ian,i2,b4-22 (4) 2566 6466 6534, *Swpeá* '2333
daimon *8aíp.ajv* L6gb8
daimonion (t¿) *Saipóviov* "'22621*
dampnifico *ifirgaióai* '32614,18 38313
dampnum *fin/iía* '32310-19(1?),612, 18.
dativus SoTixóy L2ibió
dator *Sotikos* L2ibi6
datum *vide* deus
de ¿tti + *dat.* '-0863, *Kara* T *genet.* "'00335, *TTepi* + *genet.* "'(lib. I) *27* vL(iib.II-ni) *36* '94621 9534 9667 oib28 04a! I7b34 19618 '(lib.IV-X) *119* "02323 38327 43314 8oa28*, *-rrepi* + *aecus.* vi2a34, *TTpôs* + *aecus.* "çôaio, *irrép* + *genet.* "'96630 '04313 "'55616, *pro genet.* "98619 VLo7b3i Liob32 2538 40314,15 R79a28, *pro aecus.* vi5b2 : *deest in gr.* (de2) L3obl7 41611 : *vide* gaudium
debeo *p.éXXw* L7ia4 71619 7434, *o<peiXa>* Lo4a2 63620,21(2) 64632 65322 67620(2),21,22,23 : debitum (est) *ypeáiv* L94a28,b23 ooan 68bii 78610
debilis *áa6evr¡s* L6ra8 76314
debilitas *áodéveca* L5obrg 55314, *rrr/paiais* VI4325
debiliter *aadpóís* Loob7
debitor sum *Trpoero<f>XiaKÓ.voo* 624b11
debitum *¿^elXippa* L62ba8 6533 : *vide* debeo
decem *èéKa* VLo6a33,br 1-70631,32
decens *eIkos* ^56625, *èmeiKijs* viI3bl4 15313 R2ob32, *Trperrwfiqs* L22bg, *iTpÍTTOjv* L22a23,b3,4 28319, (to) *irpérrov* L22a25,34 2339
decenter *¿Ikotois* NL99bj2 0267, *evay^p.óva>s* NLoiai, *irpeirovrais* L22b28 2336
deceptio (-ció) *árrári]* VLi3a34, *mip(ftaais* NL4çbi7
decet *TTpenei* ^22626,29 28326 : quod — *ro rrpérrov* L27a2 7^aI3 : ut — *Ka.fi ofifiiv* vl5bl9
decies mil(l)ies *pvpiaKis* v^LO3a2i : decies milies plura *p.vpioTrXáma* R5oa7
decipio *¿Traráai* VLi7a25 L65bio,n, *Oiafie úSofíai* L65b8
declino aTroxAivui Rogb24 2ibio 25628 2767 6534, *irapeKKXivai* VLO3ai8
decor *Koapcorrjs* vogai6
decorus *evoxripMv* L28a7
deduco *irpoáyai* Ng8a22
defectio (-cio) *ëXXeu/iis* NL95a7 vo6b26 07319,1-21/24,610, ig,

v1 23 vo8a4/L8 Vbi7 v*-ogai,v3,22 i8a6
defectus : -ior xaraSceo-repos *593.2
defectus êAAei^is *04326 o6a2g, 66-34(6) *0733-27(^10,19* o8a4, bI2,!7 09a3.22.b25 i8a6 I9b28 2iaio,bi8 22330 2567,19,28 2632,3,67 27b29 2833 33a2i 3437-io(4) 37327 38619,24 5oai8, é'rSeia L73b7,2o
defero NO2b2O,22
deficiencia (r¿) ¿ÀXeÎTroi- B55a*3-*vo6b6* 07314,20 09625
deficio *aTroXemai* *6564, ¿'ÀAeiTroj »*98325 *04315 v*o6a32 *073.3,* 64-29(6) 0838-34(4),b5,18 ogbiô i6ar,6 1935 *21314(2),621,22 23328,615,24 25317 26336 37622, 27 50322,NLbi 55313 *67612, Àei-*nopai* VLl6bl7 *42613, *reXevTàw* »0039,23 01332 : -eus *vttoXoittos* *52635 : (ii qui) defecerunt (oí) *KeKprrjKOTes* »*01335,66
deformis aa^'lT44"*' *27bi3
deformitas *àaxrHioavvq* *26633
deformiter facio *acrx^poveai* *19330
degener *á^>vr¡s* *8oa8
dego *8iáya>* v*i4a6
deinceps efi)? *o8a2 19622, *efieÇrjv* *47621
deinde *elra* »*98321 *'*11327 r6bg *25329 26ai7 33311 4669^*49328 *64328 80315 81617, *¿Trena* VLo5a3i *4433 46bi8
deinotes *8eivórqs* *44615 : deinotita (-teta 52a!1) *SeivórqTa* *-44323, b2 52a!i
deinus âeivoç *-44327 45big 52310 58332
delectabilis *¿rrnepTrqs* *66325, 17SÍ-*wv* *5436, *Tj&vs* »*9937-28(9) VLo4b3i 05a! 08313-27(4) ogb8 tobg,vi2,v*-i5 11333,617,18 13331, bi 17335,VLRbi,L3,v*-6 i8bi4,33 i9ai,9,*6,L*7,b6,8 20327 *2737* 28328,67 40614 »*46332,*623 47a33.t>3* 48a7.24.b15 49335 50625 5235,616,22,34 5332-17(6), bi4 54611-21(6'),v*24,25 55619, 21, 23 56ai3-35(Z0), bi5(2), 23 5731-33(5),*35,»*6*6,17,*22,27,36 58316-33(8),67 596*0 6238,25, bi 6562,5 66326,28,69,24 67313 68312-17(4) 69625-33(4) 7oai-26(7),61-15(5) 71328,31,61,13,23 72325,630 73622,23(2) 74620, 21,28 7568 7637-21(5),69,15,25 *77323,27* 7836 79615,33, *¿pernos* (?) vi3aio* : magis... delectabilia 7)81'0) vl8bi4 : quod delectabile *ro rjjs r/bovrp* »5/6*5
delectabiliter ijSeois VLi7bi5 *-2oaa6, 630 2267 24615 5432 66324 7034
delectacio *TjSovrj* *9762 N9gai5,i6 vo4a23,*-b9, v*-i5,l6,v2i,27,v*-34 °5a5.v8,VL* 1,13,623 O7b4,7 o8b2 09315,b4,8,10 *obi3 *3a34 17625,28,32 18317,23,65,21,27,32 1935-24(5) *-26a22,613,30 2735, 18 2867 3064 40617 46bn 47622,24 48a22 49a15.b21.26 5oag,i3,i6,26,N*-b7 *-51313,23, bi2,i4,NI-ig,2i,*-35 5261-15(8). NLi6,*-i9-3i(4) 53ai-35(70),64-34(72) 54ai-3i(9),bi3 ^*-26,27, *-32 NL55b2o 56312-32(4),bi,2, 16,20 L57a5,NLi5,z8,b2,*-i5 5863 59bu 60319,25 62613 6437, 17(2),bn 6734 68bi7 69627 70628 72315-32(6),bi,8,9,NB17, *-22,23,29,31 7337-25(5) N28,*-30, 33-63-34(72) 7435-18(7),65-32 (70) 7531-36(74),62-36(78) 7632-3i(S),b2o 7737,23,25,620 79334, 613 80311,14, (To) *r/8v* vi8b3i *-50319 N52b22 57a35> *replis* *-64319 : *vide* diligo
delectamentum *r^vapa* *-70629
delecto *ripniu* *28327 62615 75^6 76a!r : -or *TjSopai* NL99a8 VLo6bl9 1736 18333 *9a*2 *-2133, 8 2437 5232,3 NL57a7 *-66b2i, 22,23 69322 7oaio,b5 7ib4,i4 72623 73317,34,61,4,10,12,15,29 7432,68 7534, *xaipai* **99317, 19(2) viga8

deliacus *SrjXuiKos* Lgga25
delicatus *rpvrjtâtv* *-5062
delicia *rpv^q* *5063 : -ie *rpv^q* L45a35 N5°b3
deliciosus *rpvtftâtv* ”5062
delusor *ecpatv* vo8a¿3
demencia *yavvórqs voqb¿¡*
demens *qX¿6ios* viibzz, *paivópevo?* vI'2a2O
democratia *SqpoKparía* *"60617,20 6ia6.bg
democráticas *8qp.OKpariK¿s* *"3*a27
Demodokus *AqpoèoKoç* L5ia8
demon *8aíp.aw* N6gb8
demonium (ro) *Saipóviov* **22621
demonstrabilis *¿ττοSeικτÓ^* L4ob32, 35
demonstrado *áimSeigis* NL94b27 L4oa33.34 4ia2 43b!,10,13 47a2o
demonstrativus *àmèeiKriKOs* *-39631
demonstro *¿iro8<EÍKVvp.i* NL95ai2*. *SecKvvpi* NLg8bi, *évSiÍKvvfU* N94b2o, *p.qvvaj* VLO4bi6
dens oSovç L6ib23
densitas *rrvKvórqs* *-29a2i,23
denudatus *rerdtpievos* NLggb2
deorsum *Karat VLo$a.21,22*
dependeo *qprqpai* NL6ibi7
deposicio *rrapaKaradqKq* L3*a4 78611
deprecado *napaKXqais* NLO3ai
deprecativus *SeqriKÓs* L25aio
deprecor *trapaKaXéat* NLo2bió
derelinquo ¿yxaraAcirriu *"3oa3o, 67Tí.Aet7rco L2iai7,34, *KaraXcirrat* *-2065 B45b6, Aeirroj *-29620, *TrapaXeírrw* *-97116
derideo : -sus yeAoíos L28a34, *ψκο>-TTTÓ/J.CVOS* **2807
derisibilis *yeXoío?* NLoibig *"23633
derisio ^*otpoXoyía* vo8a24, (ró) yeAoíov L28a4,23
derisor *fjajpriAó-yot;* voSa2;j
derisorius yeAoíos VLioa28
descriptio (-cio) *Siaypou/tq* vx-07a33
desertus *ëpqpos* *-25617
deses : -ides *àveipévws* v*4a5
desiderabilis *aíperós* Ntgpaij *-iga22 24318, *¿rn.0vp.qros* vl8ai3,i6, *opeKTiKos* No2b3O, ópeK-rós *-13310
desideratissimus *Xâtaros* *-99327
desiderium *¿mBvpáa* vna25,27,32, bz,u,13,16(3),17 17a! i8b8, 15,19 iga2,4 N45bi3 47aI5, VLr/|b6, *ôpe^K* NL94a2I 95aio V*-O7b29 13a!! i6a28, *ττο-60s* *"C>5b23
desidero *aîpéopai* r94a2o o6b6 13b! 1468 l6an 27a3 59ai8, *yXÎ-^opai* L28a5, *èTridvpéaj* vna3i, bi3,i5 i8bro içai,4,14,32,33, *èpàat* L55b3(2), *èτjtiepai* NL95ai6 VLi4a3i *-23619 N25bio 5567 *72bio 8ian, *¿péyopai* L95ai5 vo7b27 na3O VLi3ai2, *mdéat* NI"97b23
desidia *dyvpvaaca* *"i4a24, *dpdXeia* vi4ar,25*, *àpyia* L66bio
desipio *patpalvat* *-4862
desisto *à<f>i,<rrap.ai* vl6a8 VLt7ai
desolo *nopñéat* L2¿a5
despector *vmpoTTrqs* *"24a2O,2g
despero *diroyivdtaKat* ***-1562 : -ans ÔliaeArrtç Ll6a2
despicio *irapopáat* L25a5, *n^piopáot* L26a8
destruo *àvaipéat* NLg6ai5 *-32610 33ai4, *a-rróXXvpi* L26aX2
deterior *p.oyf>qpórepos* L68a32, *yei-*pcurVLO4b2o i6a3i i?a23 *-25a24, 34 26a3i 27632 29625 38ai,3l 43b34 5°ai6,N*"27,3i L62bi 63a33 8iai5
determinacio *8iopiap.ós* *-34633
determino *à.<f>opit,ai* VLogb2i I3a3 17628, Siaipeco VLI7b28, Siopt^ai Ngga25 -Nt-oiazi.bio O2a2g 03a3 *0-04623 07616 ogb*5,33 ua3, 64 *-26a33 3068,22,28 33630 35a3o 36aio 38614,33 39636 5oaii 64628 65a35 686137263, *opi^w* VLO7ai,2 08634 ogbiô* *-15622 22bi 28a25,bn 29613 35a2o 42bn &5ai3 66a2 6865

7oa2o(2),LKlb33 *E7iai *73216, 24, VLO4b24 *1529 32b22 66aio 70216, irpoaôiopi-£«j *39632
detineo dr-eyœ *50234, *Kparéoi* *48229
detrahor *irapeK^aívai* vogbig
detrimentum *flXdfh]* *'*94618
deus 0eosN*96a24 gobii 01619,23, 30 *22620 23210,618 34628 39bio 41215 45210,***22,*23,26 ***48234 54626 *58635 5925,7 6oa24 Ó2a5 64b5 6$a24 óóazz /8b8,18,21,26 *793.25* : dei (deo) amantissimus *3eo</>tAearaTo^* L79a24,3o : dei datum fleoaSorov Lggbl2 : a deo missus *Oeó-írcp/rTTo?* *ggbi5
devenio *d^iiKvdopi,ai* **97224, *ιjkϋί* vi3a2, *reXevrdw* **52233
devoracio *fipthais* vi8aig
devoro *KareaOiai* *48621
dextera (4) *8(8id* *34634 : **ad dextram *in dexteram *eis rà 8c-iid* oabig
di *8rj* **52232
diagrama *8idypap.pia* v*i2b2i
diameter (tros, -trus ?) *8idp,erpos* v*i2a22 *3326
dicha *8iya* *32228,31
dichaion Siyaiop *32232
dichastes Siyaorijs *32232
dico *dyopivw* *29614, Siepyo/rai vnb5, ó'pcu **95618 9624 97214 NRg8b22 ***99626 0065 01219 oaai v*(lib. II-III) *25* ***55615 *•**■56621 ***57612 *(li6. IV-X) *116, ¿niXdyio* v*o6bio ogbn, *Ϋιιw* N*(li6. I) *10* v*(li6. II-III) *1* ***27219 ***48632 5623 *(li6. IV-X) *36, Xiya^flib.* I) *52* v*(lib. II-III) *58* ***49227 52231 55628,32 56627 57226,29,66 ****72617 *(lib. IV-X) *202, pwdevai* **ooa8, <^a-*OKW* *53620 ***5468 *5562, *t/njfu* ***0321 vO5aS 09235, v*6i7 1061,9 11230,621,29 13223,618 *16325 21625 2661 29614 30215 32622 35b5.8 38624 3921,25 41225,610 45210 4626 47327 4969,10 53313,N*b6,*32 64318,28 67210, 626 76223,25 : (que) dicuntur (oí) *Xóyoi* **94613 : (quod) dicitur (to) *l,TjTovp.evov* (?) **99625
dies *r)p.épa* ***98219(2) ***17635 ***5664 : **una die *unius diei *é<f)Tjp.epo$* 9665 : commaneo per totam diem *<?vvT)p.epeva>* *5664 : per diem commoror awijftepevco *57615 : commoror simul per diem *<jvvr]p.epevw* *57620
dieta *Bicura* ***96227
differencia *8ia^>opd* ***9433,615 01324,34 0324 v*O3623 1068 *2722 29329 3224 41634 46616 49627 64629 6566 74230
differenter *8ia<j>epôvrw^* ***98229 *26636 6927 72616, *8ia</>ópa>s* v*i6a5
differo *BiaXXdrriu* *6135 65624 76aio, *8ia<f>épa>* ***94216 9526, 31 9662,*24 ***98631 *00622 *****01231 ***02231,66,25 v*O366,24 07618,20,21,25 o8aio,i2 10624 11233 I2ai2 13232 1569 igag, *bz 2163 23213,35 25631 26622 2761,4,5 2822,15,20,24,66,24 3oaio 3222,631 33619,27 34219, bzi(2) 3528 41234 42231 43630 44613 46625,29,33 4724,8,12 4821 49633 ***.50227 *52212,13 *•*5565,26 5626 *58610,14 59635 6061,31 6126,16 6262 63224 65234 6924 73227,628 7427,10,27,64,17 75222,25,26(2), 68,24,36 7622,9 77619,28 78227,28,622 8061, *8ia<f>epofiai* *6667 : -ens *Bidt/iopos* *60632 73b33
difficile : quod — aufertur *Bvaafiai-perov* *95626 : **— credens *— persuasibilis *SvoTreiaros* 5166* : — solubilis *8va8idXvros* *26220
difficilis Sucrycprjç *45b6 66bi5, *¿pyd)8r]s* *65234, *yaXeTrds* v*O5a2 06631,32 09234,614 10229 I3b34

iyb2i L24a3,b2o z6a26,31 3038 37a! i 4ib6 NL52a3i ^7035 7ia6 79b32 : -le *epyov* VLoga24, 25 : -lius *yaXerrcorepov* *^53.7,9* VLioa3i 17334 : -Uimuni yaAerrcó- *Ttpov vO5&7>9*

difficultas yaAeTTOTTjs' L49b7

diffinicio *bíopuypás* L36b3,23 38327, óptalos L3oa33 5933

diffinio *opí^a>* VLo8b34 vi5b22, *opl^opac vi53.9 L44b22*

digero *ττεττοί* VLi3ai L2Óa24

dignifico aftoai Lo7ai8 23b2,5,^8, 1 i i i I5,i6,23 24321,27 25321 57a24 58b35 5^1^17,18 62b32 6337,25.br 7ib22

dignitas áftaNLooa25 Li5big igb26 22326, b29 23318, b3> 14,*17,* 24 25325 31324,26(2) 36616 58627, 31,32 59335 60613,33,36 6ia22 6332,30,611,15,17,35 64322,64, *8,12,* á^íatpa VLi7a24 L22b33 2332.619.25 24619 26636 65a!!

dignus afros* VLi7bi2 L2obi7 2265, 15.25 23b2-28(70),LR34 24a8.1dbg *25020(2),22,29* 33623* 5ga3 62619 63620 64326,618,21 : quam -uni *ττ)s* aftas VLi9320 : — fio áftoo/xat L24a¿6 : -um (aliquem) facio áftoaj L23b8

diiudico SiaKp/pcu viga8

dikaion Stxatov L32a3i

dikaiopragein StKaioTTpayety L35b5

dikaiopragema *ScKaioirpayripa* L35ai2,20

dikastes *SiKaanfc Ly2áyz*

dikeon *Súcaiov* N32a3i

dikeopraginia *ScKaLOTTpayripa* N35a 12,20

dilacio áva/3oA?j L62b29

dilectio «/uA^crcç N55b28 5036

dilector parentuni *(jjcXoTrarajp* N4<8a34

diliacus *Sr/XtaKos* **99325*

diligencia : raciocinii — *a,KpifioXo-*yta L22b8

diligenter *átcpifiás* L8obi7

diligibilis <£iA??t Ós N55bi8(2),2o,24, 26 5638,623,29,31, ^iAiKos,N5bb3o 57bi4

diligo áyaTTcúo NIj95bi7 g6ag,bn VLi8b4 igaig L2obi3 NL5Óai3 Ló7b32,34,35 68a4,2g,b33 6ga3 7¿aó 75ai3 77b! *79^27, ¿páa)* N57a7*< *cTTcp-ya)* L26b22,LR23 L4oaig NL5Óai5 57a!!,28 L6ibi8, 25 Ó2ai2,b3o Ó7a3 *680,2,7,22* 79^*30 8ob6, <^iAetu N55bi8,22, 23,25,27 56ag,io(2), 11,14,18(2) L6ib28 : -gens *epaar^s-* N57aó,8 : -gens sum eTTt^cAco/iai Li4a3,4 : — bonum *faXÓKaXos* Nggai3 : — delectaciones N57a33 : — equum *(ΐκεΧτττττος* N99a9 : — ea, eam, eas *</>LXoOaξp.a)v, Stκεύ-o$, <f>cXáp€7os-* N99aio,n : (is qui) talia diligit (ó) *(piXorotovros v18622* : dilectissimum ayctTi^-*Tora/rov* L7ib2g : *vide* venter

dimidium *-/¡peau ^9867* 02b6

dimitto *à(f>ir)p.t* Lnaii iqai7 3©b20 37a2i 59b23 *65622 713,33 75^9*

dimocratia *brj^oKparla* N6obi7,2O 6ibg : (qui) secundum diniocratiam (ot) *^YjpoKpartKOL* N3ia27

dinosco *8tayiypdj<7KU>* VLi2bli

dinotes *Sewor-qs* N44bi5

dinus âctvoç N44a27 45big 58a32

Diomedes dto^â^ÿ VLi6a22,24 L3bbio

direccio *€ira.vópбüp,a* L35ai3 37bi2, *26, ¿TTavopOoHjcs* L65bi8

directivus *bcopQcüTiKÓs* L3iai,b25 *32624, GTTaVOp&UJTlKOS L32O.l8, KaropOcúTLKÓs* Loqb33

dirigo *ScopOóar* L72ai2, *ç-rravopOoeù* L37b22, *KaropOócu* Lg8b2gVLo0b2b, 31 07314 L42b3O, *opOoLo* VLogb7 : -gens *eTravopOovv* n37b22 : directus *KaropOajTLKos* vO4b33 : directus sum *€ν Ονναj* (?) Nooab*. *Karopdóaj* Ng8b29 : directum facio *KaropOóo)* voob3i 07314

discedo *âvayeup^uj* viOa3O, ¿716^0» vo8l>34,35 ogaio, *à^turapat* VJj i'b25 LiOa8 25325, *¿¿¡LQrripi*

¿q£¿ Çiьiz f'ÍTjgc)., *sodirloXdv* sub- : 6zBgi?H *zori*
£'lBÇÇqN if-eff Ç£qgt' ¿ib í> Çi 'i'I'ei/q 7TOT/opZâ jtounuop
'tiq-H? Çzq'Çiqotqм g'i'Bôf Çiqg£ i'qgoq *soityrfoXdv* uogpuimop
zzqH *Lve£ £ £'z£-ez£* (g)£ £ giB6£q *soldae* '¿qg£
-zbi£ ¿iq'iiBiZq iz,'£b6o iiqgo gqt£q 5oxi-to2in5g snAquuiiuop
reto iq'£ £BgOqA o£BZOqN opg onp Zui£q DMO^oyog
izugl-N OlSlOOO Q[op : ,(Zbi£k *vu-ouoy*
'mfui + 07g *-jouniqns* + mnp *-og* orpnpap ojop : giq6^N *sox*
£q¿iA Mgii -pY-uoyog xu^Boqduioo pop : suqop
'ziugZ £zq£¿q ézqKrjjj £ £'z£ giqôi'q 5oxgyjioyog snso[op
'(g)6zB¿fq gzp£inA *SaxnyX* stojnp >q¿IqA *SomiXyv* snsouo[op
stpq-Bq *spin* suis *3pi<i* : <£qooq
: £ £'z£qgfrq *mmuo* 'gq¿¿ £ £szL TowàZ,yu4ü sugqiqisuosui suojop
Siqgç *zve£Ç £ez~* nqif izq -op : £u¿iq KqgiqA ^mgàZyn jojop
'£zboÇ i?£B¿f zzqgt iq£ £ lZqZzq giqôfrjj *aoxoyiioyo^* nso[do]op
z/B6r1A6qgo l iqho f'qÇfiq roX» oonp orqgpq gp¿i g?q£iqA mpZyp oajop
i£q6Zq (iXroZp oponp ñzq¿iA *viogprioyi<f>* jouib
giqÇr.q *msiUffjou/yri-o* mus stuqnp ouLrpop : gZBgô iBbûq^ *soçogsrl*
gzq'i'egi'r! gqA'zqziq mjp-uoig •gq£ÇN gq*goA* t£'o£egóN gi'¿B^ftqN
't'qÇt giq£^ £zug£q *msdoitm^* àr/àxouis '£z'izq6¿q àXragig
'zfBÏÇq *ms2.h.^£>i<j>rlviÿ 'o£v.\L* oiq '<)zq6£q ÇiB£oqAz>iy»«UDgig uuuioop
'grugg gv,6C £ £171? ifqoS izqS't- ‹ iq£oA
gt'q'gBff H'oivg£ ¿tx;Çoo r£vÇ6., ziru^pgig 'iqgoA *sdmi^y-o* jopop
midouTo '£q6g ¿zq^t| z£'o£'g<q£'£ Szq6£q *so-bxvgiy* sqtqpop
6lBz£q Ziq£iqA *msj.d.¡joi<fiilT>* opqup IBÇ6m 5<Mp-d(13gWl¿32¿
g£u£g zzqf-g snpop : ziq£oqA Am^pgig sua-
g'9q't</zzBg£ n'gqZ£q *mdou-o* : £iBigÇ£qog Çzut-gq *mxupgig* oaoop
'£ £q£¿ *izvzi* 6ï£gq ¿uoiqA giBooN i't'xZiqgi gqôg £ £
gqg6q otoBpqnp 'gz'giq'zf'zzBt'g ¿q'ZuEg £ £qzg
6iqg¿ 6zb6£ ¿s¿£ it'oi'óqgf ¿qt"£
KegZq gqiÇqN ÇiBrf ¿q'£iB¿tq 6q£ £ giqz£ ¿z'riBzz i£'gz'g
ib66 z£q£6qN mgpagnx onuiop 'zq'(z)9z-£iBiz (pí)6z-zq'(.9)¿z
I iqñóN *vrlkdmg* Biuuop -OIBOZq ¿ZBÓOqA tsiOqu '^mglg op
, iiq£gq Soxog snuoq *apia* oisiAip
-orfmg strKpadxa uuop : ozqzzq of'EZOq^ $p-LD
■*mib,ppan-o* mnpsodoj — : St'ÇufZq *-idsri* 'qzpqorj *5o¿?droiQ* sqiqisiAip
dodmg 'iiq66q Br/iidmg uinuop i^zqio <-)iq66qN
z£qtgq 5oxüxoi3^ snunssiuiAip : ¿zqio
rndo^idvX 'i£qzgq *imdosdmÿ* ouop oiq^ó *Aoduoizg* sniuiArpq tunu
izu£ia iiyogionp oioïuop -iAipN : zzq6¿ iÇ'oC'gzq'qi'fc)
Çqog ÇzuÇZ gi'BZÇ <Tii3¿¿ z€q£Ç ôz'Zz-t'+Czü 'oz.eÇ^
fzqoQq tiqzÇqN ¿z'gz'*Çz'£zq iqikj Zi7'oiq66qK
'£z'zz'L~e£ £ oz.p¿6q *vnio* sntuop 'Zqit'n izqz-Zj *somotúú^* snuiAip
giqôZq £ £-egi z£q'z£'£Bfri z£q£i fzqff qzqÇôq *inrlonz-Ldnrl* ouiAip
ç'f'BOI o£q£oqA £ £'6qoOqN *Soida>i* £iq66M
'Ç£pig o£'6zqogq *sü-touo^* snuttuop *soi,n,r/9iLO9g* snssiLU — : ziq66K
ozeó¿q *moldan (od.)* 'Zq6iq */ioX* *So-LOÇDOig* snp?p — : srqiuiAip
-dû (p-i) 'ÇEqoÇq *dma^dan* +qgoA ozqZzq *5i¿ttprl* icquuiAip

gqgfq urns snspip
: Çb6Ç óiqiZq ^996™ *mr;drr,X*
'-iqgóq *mrlpa* 'fqrZ £b£o Ç<v66q
mjio'oig 'Çfqgf 898°t *m-dopd*
-?B?g 'Cqig "iqs'9 zzezq ffqiq
gZBg? 9rE8f çE6f ozqg? gz'gBzf
t'qifq grqZlTO ffqn-iA «‘'io™
mpdroiq 'ziqig., *atydotjm* opiAip
f-qgoA *mn-n-pdii n)* oaqBq
SBpiAip : uiqoZq *vn.Drlli.dX* 'ZBig
ofqZf- gzBif ZrfiBi-z ?z 'Zb£z
o'ÏEo-q i.q66 Zzbzô 91296 ç‹
■f-i:í6 6iq'6uf67N *Soigoyu* apiAip
9bÇÇn *imc-noyii*
■£ib◊Z fiqó? Çqiz.¡ *sotoao^ii* ssAip
zfqgoA *mapXXai.oii.v* jopiaAip
gT29Zq
Sodoi.3 'trqgótf *amdptjivip* snsiaAip
fiqÇZ iiqZSq *So-inodX 'ii-eLq^*
Soaorlo^vtodX 'qisÿg z£bzS guCzq
frqgó.IN *SoingdXayon.* sntungnip
IIBÓZ flBIOq 504
iriii/.ii.doXiii -ssvd snps- : gq£gq
rorloÿn-vrllidX 'ç,zq£¿ Çiqog guÇÇ
zzb^z. gt'i'iqozg *mpiaoyu. 'dsp* logip
£bH tzqzC
¿zqifq *spn-iilirl^Av-iq* snAipiqugsip
gqZSj, mjidoii 'iq¿CqtI
gi'fjpZfq ztqg6M *m-ríid* Tbiz
gz.'Çz.'giqgfq mr/sdOTg onqujsip
bc'eiCq hm/ot/m oidpsns suoionq
-ujsip in : gqifq *b-rfod* 'of'oiq
'£-,bi£ i£qo£q *b/riovy¡g* 0pnq1.14.s1p
¿-qo¿H (¿) 5oXc/s?:6jx snApp-ej^sip
giqÇi£ giqoí 8qg£H *vx*
-ll·l·dr̈r̈ç '^qÇz.q gzqgo7A
'011260 Çf'i'Çqgo oEbqot o^sip
ÇÇqgq^ S?nioxp7g oisua;sip
ECqgÇq *vrl*
-hi-op-ip '9zqïgq *SwDi-op-ip* Btoupgsip
iqTfBqKfH *mg-isiLDiod* oopBnsstp
ccc6¿ *çtÇszL*
Ç1E69 Çl'EgQq z?qÇpJS
ziqgô i'E¿6rTN ouossip
giqzo *'Oà^r/ay^Y*
-■*od-ou* azpfossipq aoipfEiBd oirqos
-sipN : CCqi^q *may* 'izqÇq tgqzq^
*'i-oTioayvi^* '9q£¿ ¿i'l'q'gVüSq
biqbq qz'qefq Çzq'gzEZQry fi'oiq
'^'ie¿£ fzE9^IN *amyoïç 'zzvgÇ^*
mayouv 'o<qziA *eoayvA-o* OAjossip
ggqÇq ÓBfg7 *5w*
-nypig '£z.qziA *Swayydn* opnfossip
9lpi3j *3pîa* sqiqn[ossçp
n'ÇqgÇq
^?qgoqA *sUzoioTdony* oprpquuissip
z£q£<)q 5i9gi?o?or/o4p tunjaioads
unup : 6c6oqA *soior/odt)* sqnuissip
Vfqfrhj *gqgoA ivrloX^yoi^* o;ndsip
-hÍBÍi-q iiq'tzBgo
o£'qiq¿OqA *sw^yi^* oppodsip
EptopJBd *dpia*
: Vzb6¿ zze<)¿ 6i'£iqH zzq£¿
qzqqg oiqH\ 9ZBfiqA qEgoq
ror/w/píg jo- : g?EOgH *€oa^±ú*
'oiEzbq <r»9>/?07g '9^qogin
friEÓf ÇqÇcq ouodsip
oiqot'
gqgfq *so ^tIodoyi')o* snApesuadsip
z£e i£7oâunpip
oiqziq o)3xpij¿p opsjosip
ÇzpÇÇfl 5wrur> BipJOOSip
£UgSq
Sodoimyoxoag — siSviu : oibZz
9iq9Zq o£BgOqA Soyoxopg siqQgsqp
ÇêBt-g
£>'zzb£Ç izb/i' CEq'Zi'riBCtrj
oiq^i ££'z£'B£oqA *mmgavd* oosip
izBgz £zq>6q
S0dp-ria3ÇTDii3ii. 'GiBZÇq *Siogaoçroii*
sn;Bu- : ¿BZ9q *matron,* ouqdiosip
z iBzdq *scommiu.()rirl* snAigBuqdiostp
joure *sp-ia.* : *931319^
slpgvrlo-do au- sniun : gq°8
Z1B19 Zz'gzqoEq £iqfo7AW3gTOK
'l£Biiq A 6i'Çiq66qN *Swliffprl*
'ÇqgiA Z7A'iqziq -friqooqn freZó^
t'q'gz'9ZBt6.I(J *b.rlb.i.Dw.0* Buqdpsip
gzq6£q 6q667N *So-iligTxri* sipqpsip
gzBOOq *Drlhx-opiip* oissaosip
izq99q *mpiiom<>* odiaosip
9ZB90qA ioAsdmig srupjo-
: fCq^Zq *ma-idn* 'i£qÇZT mjîdoig
'^.oiqÇZq *mpdoiQ* 'gïôiq *m/fidn*
'££q6Çq ouiaostp
(frrqS6q*N *«Mm^xsdvu)* 'Çfqôbj

duplex SiwÀow VLl3l>3i, *8ιι ¿s* NLo2b2p 0332 VLo3ai4 L6zb2i
dupliciter ôirrcôç NL95b2 96b13 9835, áíyaN32a28, áiycús 146631 52627
durus *éeivós* Lioa27 45b23 46635 6oa5 66bi2, uo-Appos' L28ag
dux *arpar-pyos* NLora3 : — exercitus Trapacrráriys- L3oa3O, *vrpar-pyos* ^64624 65326

E *e* L32b7,8
e *vide* ex
ebrius *p.ef)va>v* VLiob26 13631
ebullio ¿«o vbi6b2g
eccanchazusin *eKKayyd^ovoLV* N50bn
eciam *vae* Li3b8 : *vide* etiam
eclepse *eKXeifie* N4çbi7
edificado *oc/co8opd¡* L37b3O, *ολκο8¿-p/pais* WL5zbi4
editicativa *oiKo8op.iK-q* L97a2o 4037 74320 : *vide* amo
edificator oixoSopios LO3a33,bio,n 33a7.8,23
edifico *ocKo8o[j,éa>* Lojaj3,bi l
edoceo : -ctus TreTraiScupicvos Iq95ai
edocti vus SiSaaxaAtxos' b5iai7
educcio efaycoyij L33bg
efficior *ytvop.a.1* Lo3bi, 15,28 04317, 21,34(2),b2(2) oóaio 2ibii 24330 26323 a79b4 : effectus *vide* solum
effundo eexayyafej L5obii, xara-*fiáXXai* Ng6aio : in risum effundor *ÇKKayyà^cü* N50bn*
egestas *avropia* L2ia2i 58634*
ego *¿yú¡* VLi6a23,26,L34 49blo 71618
egre voo-^p.aruiSws' N4^633
egressivus *çKorariKÔç* L45bir 46318
egritudinalis *vo<jpp,arc¿8ps* L48b27 4936,12,18,19, *voati>8ps* ML52b22 L53ai7
egritudo *voavj/ia* L49629 50633, *vócros* NL96a33 vi432ó VLI5an, 17,29,61 L3§b3 45331 48625 4939,11 50614
egrotacio *dppvj^ria Víi¡a,2*
egrotative voo-^juaraiScas L48b33
egroto *Kapivco* "05615, *vooéai* XL95324 VLMai5(2),i7
eicio d?ro)?ctAAo/zai ^1039, *pi/mtu* vO3az2 14319 19330
eieccio *¿κ/SoXι/* Li03g
eiron *eipwv* Lo8a23 27322,622
eironeia (-nia) *elpwvila* Lo8a22 27630
eironizo *elpa>vevop,ai* L27b3i
ela6oro *8ianovéaj* L66ai6
electibilis *Trpoaiperós* v¡3aio
electio (cio) *aipecns* L°4b3O,35, Tipea/pecriç L94a2 95315 97321 NL02ai3 Lo6a3,4 VLiob3i 1165,7, 9,1 io , 12, 15, I7,t 9,20,27,v i 3O,1 34 1235,11,15 13310,13,65 1735 27614 3432,20 35625 36a! 38a2i 39a23-34(5),b3 44319,20 4534 4839 49634 5°a20,24,630 5la7(2), 30-34W 52314,17 57630,31 63322,23 6461 78335 79335, *¿κXo-yÿ* L8iai8 : *vide* sine
electivus *-n-poaiperiKoe* Lo6636 37635 39a23
Elena *'EXeu-p* vog6g
elevo aipai N5ob4
eligenda *TTpoaipeaes* ^9432 vilbi5, 17,19,20,27,30,34 1235,11,15 13310,13,65 1735
eligibilis *aípcrós* L94ai5 NL97332 (2),33,bi5 Lioai2 12317 19322 24318 31622,1 k 23 L34a4 44a! 47624,29 48324,63 52630,31 5439 57626 59326 67331 6836 70314,63-17(6) 71627,34 72611, 2o(2),23 73626 7439,10 75317, 625 7663-26(6) 77618, *vrpoaipe-TÓs* Li2ai4 VLi333, 4(2),1 io , VL!>4 L39b6 : maxime — *atpeTiii-raros* ^97616 : -ior atpercôrepoç NL97bi7,i9 Li6b2O 40623 50336 54326 70328* 71327 72624-34(6) : -issimus *aepeTwraros* N97bl6 ff53bii 71632
eiigo *aipéop-ai* NL97a26,bi,2,L3,Ma4, 6 Lo6b6 0736 VLioaig,3o,b7

i2aio 17615 1933 *20330 2733 2gb6,7 38619 40619 51b! (2) NL55a5 *6637,20,68 69317,22, 26,32,617 71630 7232,621 73312 7431,7 75318 7637,610,31 7769 7834,66, *euXeyct)* *81317, *TTpoa.tpç-opLat* NL95b2o No2bi9 *05331,32 VLnbi4,Li5,VL25,28,29 I2a2,3, 7,9 1339 17321 *25611 26633 34bi2 39b6NL46a32,Lb22 LR48a6, Li7(2) 5°a25 62636 67327 7032 72325,26* 80332 8ia8 : -or 7rpo-acpeopac v l i i62I 1337 : eligen-cior *alperoyrepos* v i662o : -endum *7TpOat.p€T€OV* VI23I4*

elleborus eXXqSopos L37ai5

embrión *epfipvov* *0261

emissio *dTTofioXrj irpóems* vo7bi2,i3

emissive *irpoerLKcos* *2268

emissivus *irpoeriKos* *20615

emitto *àt/wqiii* vnaii 14317, *npo-* VLi4ai7 L2oai8

emmene ep/xcvat ^52332

emo aweopat *32615 : -or (¿peonen 1 353 2

emolumentum co^eAeca vo8a¿9 N5732O

NEmpedocleus *Empedocles *Ep.7T€-ÔokXtJs* *47320,612 ^*5567

emulacio vep-eacy ^08335

emulator *V€¿€ûtJtkÔs* vo8b3

enarracio *napayyeXca* *0437

enarro v^yeo/xac v*o8a3

enchicliis *lyKVKÁlots* N9ba3

Endymion *'Evbvpdcuv* *78620

enim *ydp* NL(lib.I) *105* VL(lib. II-IIJL) *207* NL(lib. VIEVIII) *80* *(lib. 1V-X) *c.IOOORg8by** 30612 47311 7537 7638 77325* 81620, *apa* *30327, *yovv* (?) N95b28, 8e N94b2 98620 9962 vogb22 1063 i6a2l L33a5N5ib2o 54628 56617 L6gai8 7368 78331, *ptv* N95bi6, re N55an, vi3b27 : *deest in gr.* *00332 **5637

enkicliis *¿yKVKXloLs Lg&3.3*

enunciado ^ao-cy *42613.14 43^12

enuncio *dno^alvo)* *oob6 72330,626 73330, á,7To<^atPop.at NL94a2 L79aio

eo */3a8%u>* L73br 80621, €^¿*24623 32320.21 71620 : iens *lrr¡rtKd)Ta-Tos* vi6b26

epar *rj-rrap* *48627

epichairekakia cTTiyacpeKaKia *07310* 0861

epichairekakus *emyabpeKaKos* *0865

epicherecacus en-tyacpexa/co? vo8b5

epicherecakia eTrcyatpe/iaxca vo86i

Epicharmus *'Enî-yap^os* *67625

epidexiotis ¿mSefcoTT/ç L28ai7

epidexius L28ai7,33 7163

epieikeia cTnetiteta *37331,32 3832 67319 75624

epieikis (ó) *€TTi€iKrj$* *37634 3832 : epieikes (0, 97) *,52317 54631 58623 63618 68333 6933, 17 72an 75628, (ro) *ÇTTiçiKçç* L37a36 34,b3- 4, 6, 8, 10, ii(2),33 43320.22 72611 80324: epieikea (rov) *€7TL€lKrj* *,4332! 66628 7I3I9 8oaio, (ra) cTriet/ci) h43a3I : epi' eikcos *(rov) emetKovs* *37626 43320.23 : epieikei (t ¿) *cttlçtkeî* *,6539 66310,30 70322 : epieike *abi. (rov) entetKOVs* J37a32 : epieikees (ot, *rovs) cttleikeîs* L55t>35 57ai7 6ia29 62326 6664 6761 70327 71326 79619 80335 : epieikibus *abi. (raw) ettceltkcov* *,59322 : (eorum, earum qui) epieikees *(rajv) ¿ttleikeov* *,72310 76324 : (hiis qui [sunt]) epieikees (rcov) €7Ti€i/ccûv *69620 8oa8*, (t o c s) em-*€ik€kt* *62311 6765 76624 : epieikes magis *€m€tK€crT^poç* *65623 : magis epieikes (t o) eTTcecKecrTepop *,3761 : (hiis qui) maxime epieikees (t ¿ü p) *€7Tl,€lK€CFTdTCüV* *6obl6

epigrama *entypapcpca* *69325

epiikes *€7Ti€LKrjs* N37b2,3 59322 72611 76324 : magis — *emei-Kearepov* **3761

epijcus *€7ti€ikovs* N3733i 43323*

epilempticus *eTriXrjTTTiKÓs* *49311 5°t>34

equalis *laos* vto6a27,28 081215,30 L22bi3 29334(2) 3069,33 31311-24(73),033 3235-32(6),66,19 33311-25(5), b3,13.25 34a5.27.b2 35ai 3633 40615 42a5 NL53b6 5734*. Lb35 58629,30 LR6oa8*,L3i,bi8 6ia4-2g(<5),bio Ó2b2,32 Ó3aig, 28 Ó4bi7 65a5,io 78a2ó : — numero *caapcOpLos* L5ó6a7
equalitas L3ia2i,3i 32b33 33b41i8(2) 34bi5 57b3& 58b!,28 59b2 62ci35,b3 68b8
equaliter toa^cos- L96a23, *laov* VLo6a3O, í.'aa>? VLo6a34* L34b28 R59bi8
equester *tttttikos* NL94an(2)
equiponderans *ujoppoiros* L6qb4
equivocado *op-awvpXa* ^*2921.27*
equivoce *op,a>vv/¿cüs* L¿9a3°
equivocus *op,á)Wf¿o$* NL96b27
equo *ladreo* L32a7,io 33ai4,18,32, b5,io,ió 54b¿4 59b2 Ó2b2,3 &3b33
equus 177770? N1,98a2 99aq,b32 VLoóai9(2) L6ib2 y6aó : *vide* amo
Eraclitus *'HpaKXeiros* VLO5a8 N55bq
eranista L6oa2O
ereccio *eyepais* ^16030
ereus *yaX/cttos* L36bio
ergo *apa* Lg8ai 99a2q ooai2* oqb27 o6b27,3Ó I3a23* 23b29 3oa22,R27 L3iai8,29,b5,6,9,i7 32324^1, 2,9 33325,610 34b6,i3 37bio 38a:i 39315,622,23,30,31(2) 4004 4iai7 42bi3 4634 5633,7 69622 7obio,i8 73611(2) 76628 7837, big 79a3o, *ovv* Ng8b7 R4ia7
erigencia *ëyepais* vi6b3O
erigo *èyelpa)* VLi6b28
Erixius *¿pvl;ios* Li8a32*
errans àAijrijs L22a27
error *irXavij* HL94bi6,Li7 55a2i : — viarum *irÁávr)* N55i.i.2i
erudio *rraiSevw* ^72320 8ob2 : -itus *nena.L$evp,évos* L95ai (2)
Eschilus *AlaxvXos* viiaio
Esiodus *'Hmo8os* L95bg
estimo *p,avrevop,ai* K95b26, *oiop.ai* L97bi6 viiau, *vrroXapfidvoj* L95br6 «55635
esuries *rreïva* L48a8
esurio *rreiváo* LI3b2g i6b3ó 18314
et ,<m'N"(.lib. I) c. *370* VL(lib. II-III) c. *650* NL(iib. VII-VIII) c. *200* L(lib. IV-X) c. *2440* Rc. *20, re* Nooa25*, b2g NLOIaII> 111,23 VLo6aió,i7,ig,v34,VLb22 0734, v20* VLo8bi8 oçb34 1134 i2ag, n 26* VLi4b2ó,27 lóaq L94b2b g5bi8 góai4*,35 04321,bi2,34 ogb3O 17327 2ia28,bi8 2333*, b3i 25bio 2637 N27ai5 L28s3,8, ba6* 2934,12,30,33 3Ob8,g,29 3iag,i6,b5 32b2,i2 35314 36320 38b34 39a4 44a7*.3I 45a7* 47bg,22,26 50310 5^34 53b33*.34 54b6,i4 N55ai4. 55b7 56314,Nbi7,b22 b57b35 58b29 59b26 60323 61 ai8 64b! 66323,24,28,b5* 67629* 68a¡7 6gag 71322,23,613 7364 7434,66,24,29,30 75a2 77319, 21,27 78a4.12.b18 79326,33, b8 8oag,26,bio, 15,32,33, ¿AAá vo8b6*, *rj* N95b33'05330 Lnb32 vi4a5 i6ai2 i8ai L2oaio 70317, 19*, *rfié* L8oa28, *κ&ν* N97a3 L37b22 N56ai, oú8e vO7ai4, 8iá (?) L49b29*, *év* L2ob29*, *deest in gr.* N94ai3 Lç6bio 03621,33 nbi7 vi7ai9 18325,bu L23a22 38626 39322,35 4035 4232 NL48a3o L5oa2o 51325,612 ”5534 563.7 5737 L62a27 75633 8obi6 : et ideo 810 vi4a2i i8bi2,ig, 818 *Kal* VI7333 18332, *Siórrep* vo3ai6 : et... non *ovSé* ^0767-8* : et si *Ktív* L97a3 VLi2b24 16336 Li?a2i igbio 26312,633 B3ib8 L32an 45310 4937 5631 59332 63618 64635 67632 ógaig 71330,67 7568 R7ga3i L8oa23 ; *Kav el* L37a2 45310 50315* : et utique K<ipB32aii* 63618 64635 : *vide* etsi, set
etairica *éraipucij accus,* -camb6i6i2

71314 : ***dat.*** -ke L6ia25,b35 : **'1"**--ca L62aio
etairus e-ratpoç L6oa2,5 61635 62332
etas ***TjXiKLa.*** NLg5a6 ooaj L¿Ia2° 28bi6 43b8(2) NL56a33 , 634 65328 : etas perfecta a/cp; *56326*
eterica ***ératpiKp*** *61325,612 62310
eternalis atStoç viit>32
eternus at§toçLiib32 I2a2i 39623, 24(^)
eterus ***¿raípos*** N6oa¿,5 61635 62332
etiam ***Kai,*** vo8b6 *36312* : ***deest in gr.*** vi7bi7 : ***ride*** eciam
etsi el ***Kai*** NLg6bi8, ***Kainep*** NLg6ai2 vO43io nb2o. ***Kai-roi*** NQ6ag 5ibio, ***Kav*** el NLggbi4 : ***vide*** et eu eu L43ai5
eubulia ***evftovXia*** '-42332,61-32(7^)
NEudoxius L-xus ***EvSoÇoç*** *'-'01627 17269
euexia ***eveÇia*** '-29319,20,21
eufortinium eutu^iœ *2963
eugnomon ***evyv.JjpiDv*** L43aI9»3°
eunia euvoia *55633
eunus eùvous-^'55632,35'5632
eupraxia ***evnpaÇia*** '-4067
Euripides (*-pedes) ***Evpinibris*** VLroa28 1-3631 j 4232 NJ,55b2
Euripus ***Evpcnos*** '-6767
Eurixius ***EvpvÇtos*** (?) vi8a32*
eustochia euaro^ta '-42333,62,3,6
eusynesia ***evavv^oia*** .1-43310
eusynetus euctupetos· '-43311,17
eutrapelia ***evrpaneXia*** Vbo8a24
eutrapelos (-lus) ***eierpaTreXos*** vbo8a24 L28aio, 15,33 5bai3 573b 58331 76614
evanesco ***d^avi^opac*** VLi7b2
evenio ***aTToftawai*** Vbi2b9 eventura (ra) ***diroftaivovra*** ''2734
Evenus ***Evrp>o$*** *1-52331
evulsio 7LÀCTL$· L48b27
ex ***ano*** L94bi8 06322 vi2327, ***€K*** NL(lib. 1) ***19*** Vb(lib. II-III) ***42*** 1-05610 14320 i6ai8 N1-48630 55^35^5 57ai1 L(lib· IV-X) ***108,*** ***Trepé*** *94621, ***Trpô*** vi2ai7, U7TO vi4b27, ***pro genet.*** Ngga8 viia26 ^6362, ***pro dat.*** *46331, ***deest in gv.*** ^03329 : ex adverso avr/fow *5565, e£ evaprias-N55a35 : ex nulla parte /x-zyâa/xo-***Oev*** L2iai7 : ***ride*** contrarius, conversus
exaudibilis Ka77)/<oo9NLo2b3i
excedo ***e^iarap-ac*** L5ib4, ***TrapeK^ai-V0J*** ***N95bI4*** ***VOgblQ,*** ***V7T€p€)(CO*** Loôa34, ***v7T€preivu)*** VLioa25 : -or V77€pEyo¿¿ai Lo6a35 : -ens ***¿Ktyra-ttkqç*** ^45611
excellens ***\apif.ts*** ' NL953i8,Lb22 O2S2T : -ntcs (ot) ***irpovy^ovreç*** WL95bi8
excessivus ***eKaraTiKÔç*** L5131,20,26 CXCido ***eK7TÍ7TTt¡)*** L1I39
excurro e/e^t'uj ^493¿8
exemplum 7Tapa8Eiy|u,aNL97a2 o2aio ·L6ob23
exercitabilis ***àaKrjros*** ^çgbio
exercitacio ***daKrjacç*** L99bl6 70311
exercitativa ***yvpwcLCFTiKri*** 1-96334 3^331 43627 8063
exercitativus ***'yvp.vaor^ç*** bSobi4
exercitator v 17635
exercito ***3t,arpi^a>*** '-4231
exercitus ***arparÓTre^op*** N,'Oia 3 ; ***vide*** dux
existimacio Ú7πÁ7]</ri.$- Ejobi 3(¿)-3|
existimo ^57324, ***8o k¥d*** ■^9533° 57^27, ELK-a^cu VLobb3O, ***pyéopat*** L4obio, ***vopisco*** '-02623 46622, ***otofiat*** n1 95326 ^97616 *'-0131,629 VL05bi3 11625 1465 1664 17313 '-23326,31 2461 25ai5 26bi3 28616,20,27 35614, '5.33 3668(2) 3735,10,17 4068 41313.21 4237 4368 44619,29 45623,30 46623,26 n1 5o 65 1-5236 ***(2)*** 53316,614,31 5431 NL553i2, 31.613 L59a20 62618,30 63326,30 64615 6537,8,11,21,67,34 66bi i 69623 7034 7238,29,69,18 73623 74a3* 75aIi,22 76621,22 77322 7931,12,35,620 8oa6 81315,

.v7ToXaiifiáva>NLg;:aig,bi6,p,i 9638 98632 oob2 *-35613 45621,26 47323 48611 55^35 66an,b4 79314,22 : -orSoK-ea>L95a30N02b3 VLi7a28 **Ruar?**, *ocopiai* >-5065

existo *wéóvKa* NL94a6, rvyyapai *-38618 59bi4 **64321, *rvyx^vw* cw *-35315, i5?ráp^tüNL95b8 98611, 23 9931,29,618,27 ooa35,bi2,i8 oia2,2o,L2O I4b2o VLi5b6 I7bi6 *-1863 *-21334 24326 NL**26an** 127322(g),-23,25,69 31327 34615 35a33 36613 39311 4464.8(g) **47air** NL**56bi9**,NR2i,NL35 **Lj8ai,** 27,68 62312,17 6438,**n** 65332, 629 66310,30,33,b2,6 67323,30 6864,9 6965,19,25,30 70324, 62,17 7ia6 73a**I**9-34 *74b3t* .76334 77628 78627,30,35 7938, 30,619,22,23 **8ia8,bn** : -ere *ep,-pzvai* *-45322 : -ens *èvwv* *-45623, *liv* *-9463,11 9534 96316(2) NL97b2i *-98617 99333,66 00317, 33,632 oib2g v*-o3ai4,L2O VLo4a5,Lio,VLb30 06628 0731, 626,27 0835 oga3(i!),4,5,18,630 1032,3,6,^610,14 VLx 1316,*-22, v 1 29 **Li2a8** VLI339,L27,V28*, v 1 33*,34 I3b3,*'9,v*'io,*-ii,28 1432,14 15320,34 VLi6a2g,L62i 17310,16*,v 1 29,1 66 18332 **içaiô,** VLi8 *-2033,615,18,28,31 **K2i6i8** 1-22613 2362,8,11,16,34,35 2463, 9 25320,23,27,29,617,27,29 27324, 30,620,33 28332 2934 30620 3237 33617,18(2) 35315,24,611 37b3,9,io 3833,625 **4iar** 4369, 16,29,34 4432,5,69,13 45a2,bi8, 26 47315,20 50330,65 52a4 N53a2,L6g, 13,23 54328 55326(g) 27,611 56323 NJj57ai2,Li4,NLb3, *-23 58326,624 59334,64,9,18 6132,610,18,19 62334,35,619 63317,28,626 6439,12,66 6539 6663 6766 68622 7037 71332 7263,23 73324,6327462 75619,25 77615(g),19 7861,N26* 79616 8oai, 9,20 **8iai8** : (in) existendo (rq>) *eîvai* *-14623 : (qui) **existant** (oí) orrcç *-6267 6562

exopto *opcyopai.* **95315

expectacio *irpooSoKca* *-1539 **68ai8**

expecto *avafievat* *-50627, VLo6a2i, Trpoo-âoKaoi VLloa32, *inrop^vw* *-6369 : *vide* **donum**

expello *XioiOecj* *-63625, *¿kkoouw* *-54327 7568, *¿¿¡eXavvw* L54bt3 NL55326

expendo *Sairavaai* *20624,29 22326, 35,**bn**

expensa *Sa7rávr¡ R2ob>7* *-**21212

experiencia *¿p/n^pta* ***1564 i6b3,g *42315,16,19 43614 58314 8obt8 8132,10,12

experimentum *ipireipia* VLO3ai6

experior arraireco (?) N94b27 : **-tus** ¿'fwreipoç lj**4It**>i8 42315 **43b!! 8iaig,b5**

expers *âpoipoç* NLO2bi2, *a-n-ecpoi* N95a3

expeto ¿TraiTeo) >-94627 98333 0433 64317 6531

explano *8iaaa<f>éai* NL9ya25

exprobrabilis *¿mveíSvaTos* LtSb2 19325

exprobro 1-08523 6934

exquiro eirt^recu ”>-98327

exstare facio *è^iaT-ppi viga22.¿g*

extendo átareíroi L2**ib**l**6** 22320, *Sit^kw* L68b6, *¿TTiKreívw* NL97bi2

extensio *poirr/* Noob25

exterior (ó) *¿krÓs* Ng8b2o,26 99331 NL**oiai5** >-25327 78324,633 7932, *e^curepiKOs* LO2a26 4033

exterius *¿kros* NLg**8bi3**,Jj2O,26 99331 VL**lob2**,i3 L23617,2O 53618 ógbio, cfco VLiobro, *êÇaifiev* **vioai,bi6**

extermino *a^oplt^oj* ^>97634, *f^opíCoj* L8oaio

extra ¿K-ros-NRioax? vboga32 **Rgai** 1, 16, L39b2t 4>8b34, *ëÇtudev* **Lioai 35big** : **Nextra opus Lextra opera** (rà) *irápepya Lg8a.j¿*

extraneus ^évoç **viób7***, *odveîos* *-26627 6oa6 62332 65634 69612, 21

extremitas (t o) *d.Kpov* vo6a3o, *aKpó-tt/$* VL07a8
extremus *d.Kpo$* Lo6a3o ^07323,631 0837,16,614,15,24,27,31,33 09a/, 33 L23bi4 25618,25,27 27a!! *33b2* 34aI› *eu^aros* L4ib28 42324,26,28 43329,33,35(2),36, b3 4639 47614
extrinsecus *çÇco0cv* Liobi6

faber *ocKo86p,o$ vo^a^^,bio,ii, K7ÍOV* 1 9739
fabrico *olKo8op,€co* vo3a33,bn
fabula *vide* amator
fabulator aSoAeo-y^ç Vl7b35
faccio *ttoit/ois* L4Oa2,6(2),i6,r7, b4,6 68319 74324 : *deest in gr.* L4oa5
facile *adv. cvkoXojs* Noob3i, *çv^çpcoç* L2ia33,b8, *pa8cco$* N95b8 NLoiag : -lus *pâov* L2oai7 ^52329, *aa<jra* vi2bi7 : -lime *pacrra* VLogb26 Li2bi7 : facile contemptibilis *evKaraxfipovTp-os L2yb2y* : N— dissolubilis L--- Solubilis €u8tCtAtJ7OS' 56319 ' — mobilis *€VKd7<i<popos* Logb2 : — obediens *cvtt €tOy/$* L8ob7 : —persuasibilis *ewreicrros* L5ibio : — superabilis euuWp^A^-*to$* L23ai7 : — transcredibilis *evpeTaTTCKjTos* L5iai4 : — transmutabais *evpcTa^oXo$* Loob3 NLoiag 54b3o : — transuasibilis *€vp€Td7T€i(jTo$* L5ib6 : facilius mobiles *evKO/rafiopoi ... pdiXXov* Logai5 : facilius ... sanatur eu-*';aTÓT€po$* N46a33
facilis *eXatftpOTepos* Noia3o, *pa8co$* 1,99332 VLo6b3i,32 09327,29, 615,21 iob8 19325* L2obi4,26 2iai6,b2g 24351,621 26332,63 3736,8,9,15 NL57a2i L38ai4 64b28 7035,6* 79bi7 8iai6, *páa>v* L65a33
faciliter *evKoXais* xoob3i, *evxepws* L2oa34, paSiojç L95b8, *pâara* L6ob22
facio *epLTToteoj* L25b3o 26322, *TT0ieoj* NL95aio 9635,17,610 97615 98318,32 99630,31 00624,26 0135,64,L8 NLo2ag VLo3a33(2), 64,5 04318,32,64 05323,24,614, 15 o6ai8,2o 07317 o8a> 0967,12 Liob25* VLi2bi4 Li4a7,vb4 VLi6a22,bg,n 17314 18319,28,632 19224 LR24bi3 NL423i6 46317 47317 56630 57612 L(lib. IV-X) *129, nparrcD* vo3bi,14,16,30 0431* bio *05318,* ig,bi2,16* 1035,6,7, 15,64,26 1137 N5oa28, pe^co L32b27 N4oaig*, *revoco (?)* N4oai9* : — *{supple* iniustum) *¿8ik€ü* L34ai8 : '-tus *Troc-pros* ^3963 : *vide benefacio, deformiter,* dirigo, gracia, iniustus, sonus, sumptus, turpiter
factibilis *7Tot7/7Ó$* L4oai
factio *vide* faccio
factívus *770L7/TLK0S* NLg6bII L29323, bi7 30625 39328,61 4034,8,9,10, n 1 2Ij1 22 47a28 5834 7533
fallax €7rt<7^aA?jç N55aio
fallo *(jrfxiXXa)* 1 446ii
falsidicus *ilieu80pevo$ L2yaig*
falsum *(ro) ip€v8e$* NLg8b12 Liib33, (t o) *ipeûSoç* ^39328 54323 ' fai' sum dico *8tai/j€v8opai* L3g6i7, *tpevèopai* L5i62i
falsus L40322 42622,24 NL46ai8 ^51332 : falsum testimonium *fav8op,ap7Vplo.* L3ia7
fama *(far/pri* L53b27 : *vide* malus
fames : famem pacior Tretvao» vi3b29 i6b36
famesco *Treivaa)* vi3b2g 18314
familiaris *olkzlo$* NLg6ai5 L26a8 55a21
familiariter *olk€lco$* L7ia7,i6
famo *<f)Tpj.L^o)* L53b28*
famulatus *OepaTrela* ^55313 57a10 78635 : -tum recipio *d^paTrevopat* L57a8
famulo *&€pa7T€ua>* L63bi8
famulus *olkçtlJ$* L36b3i
fantasia ^a^rao-Za ^14332,63 L47b5 49a32 50628

fantasma ^chracr/xa NLo2bio
famiacum do *t/>ap^aK€vco* L37a25(~)
fauces *(j)dpvy£* vi8a32
febricito *TrvpeTToj* L76ai3 8obg
felicitas evSatjUOPia NL95a 18,20, bi5 97334,64,5,16,20,22 98623 99325, 30, b8, 12 00314, b2, 10 0139,18,610,26 ojai ,5,7,15'17 L2gbi8 4435 NL52b6 L53biU5-16,22,24 69629 73315 76331,64, 5,28,31 7738,10,12,17,23,64,14-24,26 78321,67,24,29,32, (to) *€vèat.p.ov€Îv* N9532o, euSai/zovt-*ap.o$* 1276i8, *tvTpJLepia* N99b7
felicitativus euSat/xoviKos- L76bl6
felicito *ty*. *ev8aifj.ovi^iv* NLç6a2 Looa9,bi nloi624 : *intr.* evóai-*provéa)* Nnb28 : -tans *evbatpLOV^-awv (vel* -era?) L7obi8*, euSai/zovt-*£6p,€VQ$* L7Óbi2
felix *ev8acpíoviKÓ?* NL99b3 L77a6 78623, *€v8aíp,ÜJV* NLg8algb2I 99633 0032.12,15,28,34,65,6,18 0137,12,14,64,8 0267 VLi7bio L43bi9 443-6 53614,17,20 5432 6963,9, 19,22 7034 72324 7732 7838,69 7939,10,14,31,32 : — sum *€v8atp,ovécii* L95a2O 9765 vlii628 ^69630 78628,30 7931 : felicem dico *€v8aip^ovt^a>* L96a2
femininum (to) *OrjXv* L5obi5
fenum (rà) *avpp-ara t 7Ó2ij*
fera *Orjpíov* VLi6b25,32 N52b2o : ferarum *dypiajSes* vï8b4
feralis : -le ¿^picûôey Vyl8b4*
fere a^eâop L95ai7,b23 NL98b2i VLo8a5 L2oa2i* 25627 27313 30622 3766 52623 66b6 75616
fero *KopLc(a)* L96ai7 ^03327 Lioa3, *</>épo)* Loob2o ^LRoob3i NLoia2 VLO332I(2) 003'20 Vl6b24*, vl25 Liga34 24331,61 25615,28 26634 33t>i2 58324 72612 7966: *vide* habilis
festino <T77ouâa£cu ^3625
festinus *aTTçvcFrtKos* ^25314
ficcio (-tio) *TTpo0TTolrip.a* L27a2o, *Trpofynol'qcrtç VLo8a2i*
fiCtivUS *TTpoOTTOlT/TtKOS* ^27321
fictor *TTpotjTTotrjrLKoç* VLi5b3o
fideiussio *çyyvrj* L3ia4
fideiussor *èyyvvynfc* L3jbi2
tides *TTccrriç* \54a23 62630 7iai 79a 17
fiducialis *TrappTfcnaar-qs* N24629
figulus *K€pap,çvç* NL55a35
figura *ayyp,a* VLi8a4 L25ñ3o 3361 37631 60625
figuraliter *tvttoj* L94a25,620 01327 : —· dico *vttotvttoo)* ^98321
file </>/Ae \52a32
filius *€Kyovos* Looa24,3o ttclîç N69965, *r¿KVov* nl976io ooa2o Lioa6 34610 48331 58615,21,22 6oai,b25 61618,19,28,29 6234, 27,28 6635 6833 80331, Viôç VLnai2 1496ii 58bi2,i6(2),22 60624,29 61319 63619(2) 8ia6, *deest in gr.* L59a2g : filiorum procreado (p. f.) rexvoTToua 1623ï9, 21 : *vide* bonus
filofilus </>iÀo<£/Xo$- N55329
Filoxenus ^tÀofepoç vi8a32*
fimi ^/itN52a32
fingo 7rpo(77Toieo/2.ai b2769,18,21,26 : -or *7Tpo<j7TOL€op,at* L5çai5 : *vide* nomen
finio *Xr/yu)* L57a8,9, rcAevrctai Looag NLoiai7 L5'2a33 : -itus *Trenepa-crpÆvos* VLo6b3O
finis rrepas- N95bi VI5326, reAeto? n97328, reÀoç NL94a4,8,i4,17,i8, b6 95a5.b23.31 96a8 ^97321, NL23,26,621 98619 99617,30 ooan,32 orai8 VLioai3 nb26, 27 I2bi2(2),i5(2),34(2) I3ai4-I5.b3,4 1461,4,6,14,16,18,21,24. 31 15613,20,22(2) 1761,3,16 L39b2,3 40329,66,7 41612 42629,30,31,33 4339,610 44332 45a5.& 52b2,NLl4|23 1^5339,10, 11 NL55b2i L74a2o,b33 76331, 628,31,35 77618,20 79334,61
fio *ytvopat* NL(lib. I) *24* VL(li6. 11-111) *66* Looa27,b22 05316 0767 09317 NL(lib. V11-VI1I) *20*

L(lib. IV-X) *202* R95ag 63319* /ib8, eyy/poju-ai vO3a24, em-y/ro/rai vO4b4, *Tepiyiaopm* VLO3ai7, TToiew Noib8, *Troiéopac* Lg6bio* I3ai* 8ia22, *irpaTTo-pau* Loia33 vioa4 L2gai5 39bu 44a2i : fiunt *caovrai* vO3bn : *part.* tiens ^'04317,34,62,4,16 05315 ogb4,3i 12324 14321 Noob25 oiai3 : *vide* bene, prius

firme /iJeSamjç VLO5a33

firmitas (ro) */Séfiaiov* 677326

firmiter daç)aA<3ç Looar6, dreyrcôç Lo2bi8

firmo *fiefjaiów* L5ga22, *ÎSpvai Looby*

firmus *fléftaios* L5gb8 62315

fisin ‹*f*›*vatv* N52a33

fistula aùÀdç

fistulativus *o.vXt¡tɪkós* L75bg(2)

fistulo(r) aùAe'ûj L75b4

flagello ; -andus *pceXXwv paaTtyav-aOai* L1fia24

fluctus *Kvp.a* vi5b27

Foinisse : -is *'Poivior-o.LÇ* L67a,33

foralis *àyopaîos* KÓ2b2Ó

forma *ÿi/iis- N¡yaio, oyr/pa l'3 jb i *, â›pa* N57a8

formosus *àareîos* L23b7

fornicator *¿KÓXaaTos* N5Oa3O,6i6,2g

forsan Ïaaisvogbi4,33 I2aig I7bi4, 17

forsitan *'laws* Nhg6ai4,Iib3O 97a!2, b22 98321,632 9965 oib34 o2b23,NL27 VLo6b2 Logbi4,33 VLioai8,v26 VLna3,24 i2ai,Lig VLi3a32 1433 15317 LI7bi4,i7 Kt34b28, rô^a NL95b3O ^96635 NLooa3i oia27 NO2a6

fortassis *ïaws* L95a2g oia34 O2b23 roaaô

forte *ïauis* f,g5a2g,®Lb3 çôan, '■630 97ai2,b22 9832,1,632 ggb5,i4 oib34 N*-02325 VLna2g L28a3i 30629 37328 4239 5136 53^9,23,31 NL55b29 57a29 L58at4,2ô 5gan,618,19 63622 64331,65,7,20,33 68ai,bi2 69325, bi6,28 7ob32 7131,8,620,26 | 7'319,29 73a4 7&bi7 77334 79aio,bi8 8oai,bio(2), 16,20 8134,66,14, *nare* L59a6 72333 73a22, ra^a Lç6b35 NL97b24 Lo2a6 Ntjjbry L67b26 68614 80623 8ibi2,2i, *Tvy-p* L47a33

fortia dvSpe/a (?) Ni7a5*

fortis *àvbpeîos* NL02br8 VL03b2(2), 17 0462,8 08619,25 15311,15, i6(2), 19, 24, 25,28,33,61,11,19,20, 21,23 1633,5,9,13,20,21,62,8,14, 23,24,26,3O,L34,VL36 ri7a2,N5*, VLio, 12,16,18, 22, 27, 28,31,33,68, 13,18 L2gbi9 37a2o 4465 67320 73a2i 77332 78310,32,612, *8pi-p/ús* viôb28, *6appaX¿o^* N5ib8, *icr^vpos* Olbl6 VLO4333 L44bio 45636 4633,5,10 48322 NL5ob7 L54bi4 8oaig : -issimus *Kpa.Ti.aTOs* 1 i66i2 : — mente *iayy~ poyvaXpcaw* ^5165,12 : — sum *loyvpic.op.ai* 1 24623

fortiter *layvpcôs* L44bj.ɪ

fortitudo ¿Axij Li5b4, *àvSpela* NL94big VLo4ai9,25,bl 07322,33 Lo8b32 VLo9a2,9 1536,621,24,30 i6aio,i6,b4,5,L23,VL34* 1735,29, 34,61,7,20 i8b29, *layvs* LO4ai4, 16,30 40328 8oai8

fortuna *evTvypp-a* Loia28*, *Tvyr¡* NL99bio,2O,24 ooa6,9,b3,5,7,L2o, 22 NLoiai,8,22 vIi2327,32 L2o6i7 4oai8,NLig(2) L53bi8, 22 : *vide* bonus

fortunatus *evTvyâ›v* L7ia23 : *vide* bene

fossor *OKaTTTrip* Jj4i?Jr5

fovea *T¿‹f›pos* VLi6bi

fragilis *àfavpôs* NLoib2

frater ¿SeA^ói L5gb32 6oai,6 6134,25,630 65316,29

fraternus ¿SeA^ixo's- L6ta6,b35 Ó2aio

Nfrenorum factrix Lfrenifactiva *yaXcVOTTOiTjTLKTi (vel -TTOtlKT])* 94a!I

frequenter : -ius *èm ɪo ɪɪoXv* L9462i

fricacio rpî0iç vi866

frigus i/iuyoc L48a8
troneonton <¡>*poveóvTiüv* N49bi7*
fronesis ^0336
fructuosus *K¿pmp.os* L25ai2
fructus *Kapnós* L6oa26
fruicio *ánóXavtjíS* L49bi
frumentum ctÍtoc L33b9 : -ti *mrqpos* L35a2
fruor *rvyyávai* L99328
fuga *¿vy-i)* VLO4b3i i6a29 L39a,22 5oaio
fugibilis ^*ovkt os* VLi9a23L53b2,3(2)
fugiendus <*[¡evKT¿os Liob2g** 66627, *paneros* VLna34 viga28* >-27329* 45ai6 48b4,5 72big 73aio 75b25, *¿TrtyeVKTOS* LÓ3b25*
fugio <*bevy<jj* VLO4a20,24,622 oóbó 1233,5 1362 16313,14,15,32,35, bi8,19,22 17316,26 L23b3i 27b24 29620 47a34 4837,19 50323,26 NL52bi5 L53a27,33*,34 54a5,i9 NL57bi7 L63b27 66bi3, 14 7ib5 72325 73ai2 79614
fumus *Ka/nvos* VI,oga32
fundamentum *Kpijms* >'74326
fur *kX¿tttt)s* L34ai8,22
furcula *kXrÍs* ^*29330*
furor «XeTTroi L34a22 38a26NL4gbi7
furor *8vp.ós* vO5a8 na25 VLió23, 24,26,27,28,30,31,34 Li7a3,VL4 N47ai5 49326,30 : furoris speciem habeo *8vp.oei8-rjs (elpí)* Ll6b26
furtum *kXo tttt)* v>'0731 i >-3136
futurus *péXXwv* VLi5a24 L33bio 66a2j : — est /ríAÁryacie Vogbrx : -um *(to) péXXov* M-oiaiS L68aJ3 ‹ *vide* sum

G *y* L3ib2,6,7,9 3266-9(10) 33a8,b4
garulus ââoÀeap/î Li?b35
gastrides *yàtjTpibes* vi8big*
gastrimargi *yaarplpapyot.* Li8bl9
gaudeo *yaipw* >-99317,19(2) 0-0466, 7,12 >-053,7 o8b6 VLi7b3o i8a3,, 5,8,io,i2,Li4,i5,i9,2i,29,b3,VL23, 25,26,VB27 Liga6,8 27bio,r6 28ai3 48621 51614,24 5267,17 53a2,5 54317,63,6,26 57319,67, 23 5833,6,9,19 59318,21,23,25, 28,610 62326,614 65628 6735 68aio 7oag 71b!1 72322 7433 75332,35,64,10 76319 79326, 625 : -ens in malis *¿myaipéita.-Kos* vo8b5 : *vide* bene
gaudiosus *mpiyap-ijí* >'24315
gaudium *yapa vo¡b22* : v— in malis L— de malo Lo7aio vo8bi : in malorum gaudio *¿TTiyaip^KOKia* »07310
generacio *yéveais* vi03aró 04327 12624 L4oan 43620 NI-52bi3(2), 23,L28 NL53a9,19(2), 13, 15,16 73329,30,64,6,19 74610,12, *yéwnoiv* L68a25*
generator yewijrrjç vi3bi8
genero : -rans yew^a-a? L55ai7 58622 : -ratus *y(yew-r]p.évos* N55ai7
generosus *yei>v<£8as* Noob32
genitor *yam¡TT¡s* Li3bl8
gens *edvos* KL94bio : unius gentis *op.oe6vr¡s* L55aI9
genu *yóvv* L68b8
genus *yévos* NL94b25 NK98a8 VLo6ai2 14627 L23an,i7 30b! 37a34.bg 39a9.ro 4064 42334 45327,62 48323,616 49311,628, 33 50614,15,35 65319 72320 : unius generis *¿poyertfs* L65a33 : generis no6ilitas *evyéveia* L31328
Ngeometer L-tra *yciopirp-rji* 98329
geometria *yeuiperpla* L43a3
geometricus *yeuvpeTpiKÓs* L3ibi3(2) 42312 75332
geometrizo *yewperpéw* L75a33
gignasia (rà) *yvpváata* LO4ai4 0664 i8b6
gignastica *yvpvaariKi)* Li2b5
gignasticus *yvpviKos* ^*lybz*
gigno : genita est *éyévero vo¡aib* : id quod genuit *to yevvrjaav* R55ai7 : ei quod genuit *toi yevVTjoavTi* N55aI7 : genitus yewTj-R55ai8 L6i62o,2i, *yeyevvrpiévoç* L55ai7

ginnapsium *yv/ieaoriK-q* vi2b5
ginnasiaytïapáo-iavo4ar4 oób4 iSb6
ginnastica yv^cvaariKij ^96234
Glaucus *rXavKog* L36bio
gloria *yépas* r34b7. Sofa L27bi2,i6, 17 N28b24 L3Ób22, Aóyoy N9jb21
glorifico Sofáfa) L24b6
gloriosus é'vSofoí Lg8b28 22b32 27a2i
gnome L43aig,20,26,27,34, t>7,9
gracia *yápis* L2oai5 33a4 37a! 641126 67624 : Gracie *Xápires* Ij33a3 : graciam facio *yapítp-p.ai* L33a4,5 : gracia *abl.* *'¿vetea (-Kevj* L97a2i VLO3b26 06622 Lo8ar8, VL28 oga28 **na5,i9** I2b33 15613,17,23 I7a5,b3,6 L2oa24(2),28,bi6 2165 22a3,8, 10,67 23a25,b32 27a5,26,28,610, 12,24 3°a24 35526,31,613,14,15 39532,33,36,61 4obi6,l8 43b2i 44aig 4559 **jiaió** 52ai6,b32 54a3 NL55b3i 56bio 57527,^632 59aio 6oa2o 64510 66a4,i6 67631 68534,63 6gaig 72b22 76631 77a!,bg, *x¿piv* NL94ai5 96a7 97ax8,b4,6 O2a3,24 VL**iobn** L27bi7 43b28 *44333 603.12 623.21 64322 6635,17* 68531 72a2,b2i 76630,32 8oa7, *deest in gr.* Li6a28 : *vide* verbum
graciosas *yapíeis* L27b23,3i 28515, 31,bi
gramática *ypap.p.ariKii* VLO5a25
grammaticalis : -le (ró) *'ypap.p.ariKÓv* vO5a2o,22,24
gramatice *ypap.p.ari.Kâ>ç ^05325*
grammaticus (o) *ypap.p.aroeós* VLO5a2i,24 : -cum (rá) *ypa/j.p.aTi-K¿V* LO5a2O,22,24
gratus ^apicis-N95b22 L62bio
gravis *ftapvs* ^13529 25513*,14. <l>opTiKÓs* NL95bi6 : -ve */Sapos* L2óa23 7ia3o
gravitas iré ^aAeTror^í L49b7
gravor *dyOop.a.<.* L2ia6, *yaXenaivai* VLogbi7
grosse *TTa^vAíós* NL94b2o
grus *yépavos* VLI8a33
gubernacio *Kv/SepviyriKij* vO4aio I2b5
gubernativa /<u/jepp7yru<f L04aio I2b5
gusto *yevopiai* L47a29,32
gustus *yevcis* VLi8a26(2),27 L48a9 5oag 76a!
guttur *<f>ápvy¡* Li8a32

habeo *{ànoXavoi ? ^04323*), eyvj* NL(iib. i) *3i* vL(lib. **n-in**; *5s* Looa27 °3ai8 Nogai3* Liga34,b4 N38b2* NL48b34' 5ib6 52321 55a5.b3i 5óa3,3o,bn 57a!,bg NL77b2o L(lib. IV-X) 252 K98a23 54b5 Óob33*, ruy^ávco Ngga28 *00325* **vigaio** : -ens *KeKrr]p.évos* N55a7, (') Ng6ai : -endus *κτιμτός* N96b34 : *vide* bonus, plus
habilis : — duci *evKará^opos* vogai5,b2 : — ut capiatur *ev6r¡-paros* viobi4 : habilior ferri *evKará^opos ... p.âXXov* voçai5
habitacio *oimjais* L6ia7, *οἴκος* L23a6
habitudo é'fty vO3b3i
habitus êfiy NLg8b33(2) ojagfá) VLo3b22,23,L3i VL04b4,ig osbeo, 25 oóai2,i4,22,b36 o8a26,bi7 ogb24 *13331* i4aio,b2,L23,VL2-♪ 31,32 i5b2i I7a2o,22 L2obg 22a3O,bi 23a3i,bi(2) 2sb20 26b5,g,io,i7,2i 27b2,i5 2Sai7, **bn,i5** 2ga7,13,14,18(2) 3oai3 38a2,3,b32 3gai6,22,34^13,31 4oa4, 5, 7, 9,10,NL2o,r22, *65,20,28,* 29 4ib24 43a25,b24,2Ó 44aag, bg,13,22,25,27 45a25,bi 4Óat4 47ai2 48brg **joaií** 5ia27,b2g 52a2b,35,b28,33,34,36 53ai4,2i, bio,29 54ai3 NL57b6,L2g,3i,32 74632 7Óa34,b2Ó 8165,10 : *deest in gr.* L34ai
habundancia *eveTTjpla* 1,Lg8b26, *eviTopía* R58b34 LÓ7ai6, *vnepoy'i'i* L98an

habundo cr'0r/i-coj *-ooa6, *çvrropéoj* *-66a26, *ir\eová¿,w* *-06331 : (qui) habundat (o) «01315 : -ans *¿-n-rj^oXos* *-oiai3
hac *adv.* ***nivre*** **53319 56822
hasta 8ópv *-11313
Hector *"E/craip* VLl6a22,25,33 «*-45320
Helena *'EXévr¡* *-0989
Heracleitus (-clitus) *'Hp0.KXei.TOs* *-46830 5584 y6a6 : *vide* Era-
hereditas *KXgpovop.ia* *'53833
heres *¿nÍKÁ-ripos* L6lai
Hermeum *"Epu.aiou* VLl68ig
heroicus *ppanKos* *45320 : Heroica (rá) *'HpajÍKO.* «Looa8
Hesperus *êcmepos* *29828
hic *pr. dem.* avros «*-9434 *-g6aio, «831 «*-99323 00826 *-02326 NLO3a4,VLb5 *05329 vO7ai3, VLi4,bi5 Lna3 vi2b2g *-13821, VL30 i6a6 *-1789 VLiga2ó «43636 55323,816,17 59320 *-7438, ó *dem. (in voce ó p.év ... o* 8e)NL(lib. 1)37 VL(iib. IDUI) *57* Nl(lib. VII-VIII) *14* L(lib. IV-X) *307* **08033 3obig,2o 42829 45817 5oa32 5ibio 54a34 62826, *o art.* «9539,86 *-9881,2 ggb3i O3b3i *04329 *-0733 09332* I3a22 vigaio *-22327 3011. 32834 33^33 3432° 35331 36b4 37815 38327 4239 46833,34 4737,833 52820 64327 65314 6887 6gb8,i6 70821* 71818,22 74332, *88e* «*-95327,813* 97313 9839(2) viobi*,VL4,5 18330* *-36323 4737 48311,16* 52826,30(2) 74334, ¿Sí «42323 *-46816 51335(2), ¿y Vlogai(2), o Ít o í «L(li6. I) c. *110* VL(iib. H-III) *150* «*-(lib. VII-VIII) *34* «01334* 37820 4237 60822 72817 *-(lib. IV-X) 582 «9586 37330*,b20* 42813 43314,84 60830 72817, ***ns*** Bggb5 Ligag 37330 39336,81 54313,625 67319 75618 76320, *Toiovros* «94820 99312 vO4ai2 «04823-24 vO7ai6 09822,23* **loan**,19,829 **nb25** 1234 15323, **bi2** 16829 **i8ai5** 19315,19 ı 45333 2147316 56327,825, *deest in gr.* *-03327 : hic aliquis ôâc L43b8, ¿Sí *42323 : hic ipse o *avrós* **04329 : hoc ipsum ro avro ravro *3033 : hic qui ó N97b34 vi2b32 *55319 6obi6 62aio 6785 8oa8, ó + *adv.* Lo8a2 v*iob2 12326 *28835 29328 53818 7682 77319 79311,16, ***i*** + *genet.* *95815* 4987, ó + *partie.* Lg6b8 «98823 BLoib5,6 VLo8b2,v3 13817 1438 «*17323,822 L28al6 zga6 3oau 3835 40314,81 «*51817 *6ibi 7339 8rbg, ó + *praep.* Nl,94ai5,b2i Ng6b26 L97a32 NL99b29 **Loibi8**,Ml'35(2) ^07329(2),820 VLo8a3i 12323,27, 31,34,84,8,12 vi4a7,24 VLi7bi 1833,7 Ligaz8 26836 2888 29834 32814 40315 53817 NL55ai4 L5gaig 6137 ^62813 *-63321,24,816 65826* 66a2 69825 7038,9,823 71822 72334, 36 73814,29 75327 76330 77aio 8iaig, *os* r95ai5 vrgai2 «45320, 81 «*55835, *pro dat.* *-76824, *pro partie.* "5481
hic *adv. ëvSa.* [<-17a27. *èvBâbe* *-34826, *èvravda* *-23312 25824 27834 4iail,b22 44812 488g 5iai8 59815 6137 6431 71325, ¿¡8e *-06325 47324
hinc *êvdev* *-40811, *¿vrevdev* *-31323 39818 43316 60825 7888
histrio *èpavcaTTjS* *-23322 «60320
Homerus *"Op.r]pos* VL*3a8 l6a2i, 827 **i8bn** *-3689 «*-45320 49817 «55315* *-60826 61314 : *vide* Om-
homicidium *àv8po<f>ovia* ***vioyai2***
homo *àvrjp* «98314 55a3*. *âvOpai-TT0s* *-9681,«1-2(2),34 97312,**bu**, 25,28,29,32 9837,12 99811 ooaio, 16 oiazi V*-O3bi5 o6a22,23 **ioaj nbz** 12333(2),831 13818 1588, 9,11 1736,16 l8bz igaio *-21814

23310 2964 34335 35329,622 37a4 39b5 4ob5 41322,23,33,34, bi3 43619,22 45a23.30.32 4735, 6, n,b35 48bl6,20,22 4gai6 50a!, 3,6,8 NL52a33 *-53625 54a34, NLb3O 55318,20,22(2) 57a25 *-593106165,6,8 6235,17,20 68633 6gbr8 70317,613,31 7636,10,21, 25.28 7735,b24,27(2),30,32 78a6, 7,b5,26,33 8oa22, *deest in gr.* Ligb3i : per se homo avro- *dvOpamos* NLç6a35

homonia *¿pióvoia* **55324

honestas eirieúceia *-21624, eacrfx?- poavvp* *-28325, *avjd›pvja0vT[* **0336

honestus *a u'jdpviv* No2b27 0338

honor *ricicupa* **17324, Ti/u.ijNL95a23, b23,27 96618,23 9762 00320 ***-07622,26,27 09635 15331 16319.28 1764 N23ai5,Lb2o,2i, ¿3(í).I-R34.I'35 2435-26(8),625 25335,67,10,19,21 27612 3ob2, 31 3467 45620 47630,34 48326, NL30,Lbi4 59318,21,22 60324 6363-16(6) 65324,27 68bi6 6ga2o, 29 77613, *rip-rpia* N6oa33 : *vide* amator, amo, amor, non

honorabilis *évripos* *-22635 24323 623 25329, *ripios* NLoobi5 oibn 0231,4,20 *-22619 4ia2o,b3 45326 Ó5bi2 78631

honoracio *riprpia* L6obig

honoro *ripdai* WL95b25(2),28 ***-13625 *-20332,616 2135 24318, 24,25,67 25a32,blt N423Ó* L59ai7,ig,26 61320 6366,g 64325 79327 : -atus *évripos* Vl-l6a2i : -atissimus *npidiraros* *-22016

hora *wpa* **5738

hue ôcvpo *-66621, *¿vravóa* L49bi3

humaniloquus *dvBpamoXóyos* *-2535

humaniter conversor *dvOparrrevo- pai* *-7867

humanus *dvdpdrrrcios* *-7534, *dvOpiv- TTIK0S* NLO2bl2 VLI16l 12328 1937 *-26330 3óag* 49628 NL55bg *-63624 67627 78310, 14,21, *ávdpúmvos* ***-9467 98316 99613 0069,12 02314,15(2),16,63 VLioa25 *-3534 373.30 40621 4168,9 49320 76332 77622*,31, 32 78623 79324 81615

húmidas *vypós* VLi8bto *-59621

humilis *upaos* NO3a8 vO3big o8a6 09617, *rawçcvôç* *-24622 2532

humilitas irpaorij? vo8a6

iaceo nrcquai ***-14615 *-74616*

iacio *BdAAa›* **35614, *ftdAAopai* N95bij, *dirofidAAopai* **ioag, *plir- TW* LO3a22

lactancia áAa£opeta'*-o8a2i 27313, 628

iactativus ¿AaforíKOí L27b2g

iactator áAa^ojv *-08322 27321,32, 613,14,15,32

iacto *aXat^ovevopai* *-27617,21, *¿rro- /3d\Aop.ac*

iactura *^p,la* L8oa5 : iacturam p3- cior *^T]pióop.ai* ^30325

iactus *¿K^oAri* vroag

iam *apa* L7ib2g*, *-rjSn/* NL94bl8 ooai7 VLo5a2O 06324 Lnb3o* VLi3a3 1537 ^25620* L3oa2 34318 3óaz 42611,14 43327 47326 wl54bg L77a6, *Aoi-rróv* L54b34

iconomica *oiKovopwri* L94ag,b3

idcirco Sió N95bl7, *inó-n-ep* Ng6ai8

idea îâe'a Lg6ai7,i9.23›3°.bi6,20, 26,32 97aio, *elbos* Lg6ai3,b2o

idem *avrós* Ng8b8 01313 55bi, ó *av- rós* NL94ai3,b7,22 95319 9661,22 9767 98a8,3i 99310,67 0064,5,1-15* NLoia5 O2bl 1-0367(2) 04328(2), 29,629 VLo6a31,32 Lnb7 VLi2ai, L9,Vl-I2,L24 v l I333 Li5b7 VLi6a3O, 36 Li8bi2NL45bio 54625 55331, 632 5óai,b4 57a5,7 *L(lib. IV-X) 133* R3obn 32bi7(2)* 57334* : idem facio rauroiroieco *-61631 : idem ipse ó *avrós* ^0367(2) 04328(2) 1239,24 17626 i8bi2 N5?a34 : eadem mens *ópcóvoia* **55a^4 I eiusdem con-

suetudinis N57aTI ' eo" dem modo *dxjavrcas* vi2bj : *vide* ille
idemptitas *ravroTTjs* *61631
ideo Sto L94a2 95a2,bi7 96a7 vO4bn O5a2 06631 0736 08623 VLO9ai5,24/30 1539 i7aI7'24>33 L34b4, *Sió-rrep* Lo3ai6, Stort N95b7 : *vide* et
ideoque Stó N94a2 9532,64 9637 viqa3 **50330 52b/ 54626 56334, Sto *Kat* VLoqb24 Lo663* v*9a25' 30, *bioirep vo'/b/* Nj6b3
idiognomon tSto/pai/zcuv NL5ibi2, Li3 : *vide* ydiognomon
idiota Li6bi3 2iai8 7936
idrops uSepos ^50633
igitur *apa* NL95ai 96625 **9831 99324 0332* VL03a24 vO4b-27 06627,36 VLopb23 vi3a23*,bi3 L29a34 n 56&3,7 8ibii, áp' *ovv* *-94322* 63316* 64627* 6663* 80628*, yap NO337 vi5b33, *yovv* 1 95628 WL02b2Ó *-24318 25620* 28611* 5463 59b28 77325 81620*, S\? VO3334* 14328 18323 R6obi6 69334* 72614,20 7369 77313,624 7962 L7O623, *0VK0VV* *-42627, *ovv* NL(lib. I) *23* VL(lib. II-I1I) *64* *L(lib. VII-VIII) *12* L(lib. 1V-X) *c.* W **36613 47331 4869 733.17, *roivvv* L3iai5 33322, 625 49624 65310, *deest in gr.* *-9633,67 97313,27 oia2i 02611 0866 36a!i
ignis *7Tvp* VLo3322 *34626
ignobilis *èvayevr/ç* ***-9964
ignorancia àyj'ota ***-95325 VLioai, 618-31(6') 11316,19,22 13624,31, 33 I4b4 L35bl2 3637,8 44ai6 45627,29(2) 4766 *59333*
ignoro ayvoecu NL97a7 VLiob25-31(4) 1132-17(4) 13630.33 14^2(2),9,12 17123 L25a22,28 35a24,3o,32(2), 33 36a8,b32 37616 4165,19 67a23, *ovK oi8a* vnag
ignoscenda *ovyyvd>p.Tj* vogb32 ioaz4 Iia2
ignosco : -cendum *avyyvaipoviKov* x5obS
ignotus *¿yvá>s* L2Ób25 66b3i, *¿Tropos ygpa8*
ikonomicus *oiKovop-iKos* L34bi7
Ilion *"IXlov* L39b/
illaboriosus *¿Trovos* L68a24, *¿rpv tos* L/7b22
ille aÓTÓs- NL94a25 Ng6b22 97a!,9 vO5a2g, èxcîroç î'L94ai6 95611 gôag *00331* orb3 VLO3b34 05616 O7a24 Logbn VLi2bi8 15630 !7a24,Lbi5 24a3,bi,2i 30327, bi4 3ia2i,22 *3231 3339(8) 3537,26* 3664 *3733 38316* 4ib3r NL42a3O,Lb27 44a2i LR45ag,Lg 48ai,LRi2,Li4,2o 4969 5iai4 NL55b29.3b33 56al.24.t,Io L57a7, NLb4,L32 58b8.11 59aio(2),32 60635 *61619,23,29,31 63313* 64a2i,24 6563,9,10 66a4,2i 67ai6,17,630 6863 69634 7ia4,b8 74a34,b2 80622, ó (?) L6oa28, *ovTOs* NL94aio : ille qui ó + *partio.* vO7bi o8a27,34 15624, ó + *praep.* viob22 : illud idem *to avró* vnb7 1567 : illo modo *¿Keivojs* L36ai7
illegalis *irapdvop.os* L2ga32,bi,n (2)* 3068, IO,»RII,RI2(2)
illegalitas *rrapavop-ia* L2gbn*
illiberalis *¿veXevOepos* vlO7bi3 08622,23 12ia2o,28,32,614,33 22a5,8,i3 23ai6
illi6eralitas *¿veXevBopta* VLo7bro Li9b27,28 2ian, 14,613,17 22ar4 3oaig
illic *¿Keí* L37ai4,b23 42a2g 48bio 5iai7
illuc *eKeîoe* L66b2I
illustris èrrij/SoÀos NL99a6
im- *vide* in-
imanta *l/j.ávTo.* N4gbi6
imber *ôpfipos* VLi2a26 N55b3,4
imitor *fup^opai* Li3a8 15632 2462 NL5ob4 L7ibi2
immo *vide* quin
impediens *ep/rroSios* ^*53623*

impedimentum *(ro) ep7ró8iov* Ligai7 5'2bió y8b4
impedio *epTToSttpo* Loob2g 53a¿o, bi6, e/xTToSt^o/zai L53bi8
impeditivus *epnoSios* Lyob27 75bz, *€p,7T03lXTTLK0s* L53t>2
impeditus *vide* non
impello *egeXavvao* Li6b34 I7a3
impero *apyco* L38bi2(2) 58^3,14, 15(2) 61333(2), *Kpareaj* L45b24, 35
impetuosus *it^tkos* Li6b26
impetus *6ppr¡* Li6b3o 26322*
impius *ávefir/s* L22a6
impleo *7rX7]póa>* L55b4 : *vide* inp-
implico *ep/irXeKio* L53bi5
in 4- *abl. Stá,* 4- *genet.* N95t>33 oobi8, etç vO4b3O,3i 0536 I2bio, *¿K* vi4320, *h* Nb(lib. I) *66* VL(hb. II-III) *c. 123* NL(iib. VI1-VIII) *c. 26* L(lib. IV-X) *c. 387* Ri5bi i8ai6 2ob2ç 28a2, Li6a25, èm + *genet.* ^^94318 95b!* Lg6a23 98310 NL9ga20 ooa.7 O2b2o,22 VL(lib. II-III) *26* k)6b22* NL57b5, 7 L(Jib. 1V-X) *67, errl* + *dat.* L95b2g VL(lib. II-III) *40* vo8b3 Lnai3 NL57a7 L(lib. IV-X) *61, em.* + *accus.* NLooa29 VLi8bi6(2), *Kara* + *accus.* vO432, *Trepé* + *genet.* vi7b34, *rrpós* 4- *accus.* vi4a8, *Ttp* + *adv.* VLisb9 L46bi7 73327, *rep* -b *praep.* L46bi8, rœ 4- *infin.* Ng6b3 ggaig NLoibi3, 57,^28* vLO4b¿i Lo6a7 VLo7ai3, b3(2) Loga6 11333 1231,2,6,7 VLi3a32 Li4bi8,23 VLi5b28,34 i6ai,L3* 17332 VLi8b23(2),2g, 3o(2),32,L33 L(lib. IV-X) 47, *vTTtp* 4- *genet.* vo4ai3, *pro genet.* N96big* vi4b32 iôb7 I7b3o L4ga28, *pro dat.* N97b28 Lg8b29 vO4b5,VLi2 I3bi7 vi?b2 (inl) ISa3,5* I9ai5*,28 L26ai8 28a4,b3 45b!i N40a20 L62ai7 Ô3b23 68aô R7ib8 L79a34, *pro accus.* VLiob33 N40bi L7ibg : in eo quod (est) *rtp L26b24 2ybi5* 43b24,26(£),27 52ag 53b2 58b8 : in -f- *accus, els* NL94a2O 97bi3 99b7 Lo2bi9,2o O4b3i osaô o6bg VL09b4,L6 I2bio VLi3a2, 5,6,Lb2o VLi6a3o NL52bi3 57b! L(lib. IV-X) *55, ttt* 4~ *accus.* NL94b24>25 973-13 98a28(2),L3o, Nb29* NLoia2i o2a24,L25 VLogb2i Lioa3i nb8 iôb25 VLx7bi6,2i Li8a27 NL56a29,3o L(lib. IV-X) *44, èç* NL55b4> *pro accus.* Noia22 : in posterum *eloavdcs* L27a6 : in semel *eloaTrafi* L23ai : *vide* quantum, tantum
inaccusabilis *aveyKXrpros* LÓ4a35
inadmirabilis *av€K7rXr]KTos* vi5bn
inamicabihs *a(f>cXos* Loia23
inanimatus *afinjxos* L36b30 5oa3 NL55b27 L57b3o 6ib2,4
inanis *teevós* VRO7a3O Liôb7*, *páralos* NL94a2i 95a29 g6b2o
inaniter *paralaos* NL95a5
inappellacio *airpoor^yopla* L57bi3
inbecillis *aoOeifis L2^b22*
inbecillitas *aa^eveia* VLi4a25
incedo *e7ri8l8copi* vogai7*, *epyopai* N55ai5
incensum *Ovplapa* vi8aio
incertus *á8r]Xos* VLi2b9
incessum *poirq* N94a23*
incido *TTiTTrao* vO4a8, *rrepiTTÎTTroo* Looa7 oiaS I7a26 53b2O
incido *répvuj* L37a24,25 73M2
incipio *apyeu* NL95b2,3 L3335 35b2ô 44ai3, *apyopai* L3gbi4 8ib23, *eyXetpéoo* VLi2b20, *oTrapyco* L24bi2
incisio *ropri* L37ai5
inclinado *KaráicXiais* Lt>5a'8, *porrr¡* Loob25 oiazg 72323
indino *aTroieXlvcu* vo9b24 *Ly2b2, TrapaieXlvof* L75a7*, *irapaftaXXco* L53b34, *peTTOj* L5oai5 *723.^1*
incommensurabilis *áavpperpos* Li2a23
inconferens *aoupc/oopos* vO4b32*
inconsuetus *aawr/Orjs* L26b2ü
incontinencia *átcoXacrla* vO7bó 0934, 16,18 VLi4328 *viyb2y* 18324,

bi 19321,33, *aKpooia.* *-3662 45316,35,''*-69,1-26 Nb4Óai8,ig, 1-28,29,''*-33,*-63,4,18 4832,65(2), 7,11 4932,19,21,23,24,618,19,22, 24,25 5066,19,26,33,35,36 5ia6, NLbi8,L32 52a25.27.34 54632
incontinens a/roAacrroç ''03619 04323,67 o8b2i(2) ''*-1435,12,20 ''17632,35 1834,8,11,12,15,30,67, 24,30(2) 1931,12,31,33, *aKparcv-óp.evos* *-47324, *aiepa/rtfs* NL95a9 O2bi4,2i VLnbi3 *-19631 36332, b6,8 42618 NL45bn,i2,Ll6(2), i8,ig(2),34 4636,''*34,*-63,10*, *5,*7*,19 47318,*-**67,*-20,23,32, 33 48310,13,613,''*-32 *-4934,62 '50313,''*-3 1,1-33,626,30 5ia4,MLlo, *-24,30,616,''*-22,*-25(2) 5234,7, 9,io ,ii,n l 2o .l 29 66b8 68634: — sum *¿KoXatTracva) Loyaig* ; *aKparevop.ac* *-45621 : — existens *a.Kparevop.evos* *-4563°
incontinenter àxparcùs' ''*-14315 : — ago *o.Kpa.Tevop,ai* 1-46625 4761,4* : — operor *¿Kparevopai* 1-47618
incontineo *¿KoXaoTaívw* ''07319
inconveniens *¿ħottos* ''*-00313,27, 29,34 VLua2g,b2 1934 1-28628 36321 3763 41320 43633 4635 4739 49315 65312,63,21 6gb8,i6 75634 76628 7833,614 79315
inconvenienter *aro-rrws* *-36312
incorruptibilis *á<j>0apTOs* 1-39624
incrementum *poTrr/* N*-94323
increpabilis *vide* non
increpado *éiwrlp.r¡(ris* 1-02634, (ró) *€TrcTÍp.iov* 1-13631 lèaiç
increpo *¿mrtpáev* *-14323,24,28,29, 30 68329
indecens *gavÀoç* vl3bi4
indeceptus úSexacrroc ''0968
indeformis efficior *ào\T)p.ovéa>* Vi-933O *(an legend,* inf- ?)
indelectabilis aiyS-ijs ''*-08330 *-75618
indelectabiliter «.grids' *24615
indelectacio *a-rfiia* *71626
indemonstrabilis *àmiroSeiKTos* *43612
indeterminabilis *áSiópicTos* vi2bç
indeterminatus *¿Siópioros* *i2bg, ¿ópiCTTO? 1-28327 37629(2) 703-24 ''*-73316
indetractabilis *áüiápjÁpToe* ''57321
indifferens *áüiáfiopos* 1-7639
indifferenter *¿Xiywpws* *2ibr
indigencia é'AAei<^iç ''04326 06329, bii, 17,24,26,34 0733,21(2),23 26, 27 08612, *évSeia* ''*04312 0934 l8bi8 *20613 48321 6364 73620, *Xpelo.* ***333,27,1*66,20* : — mutua *-¡(peía* L33b6
indigens *dyopgyriToe* N99a33- ¿AAeí-TTcup v04ai5, *èvSerçs* 1*1-97615 VLi8bio N53ai 1-54334 57620 59bi4 63333,34,63 70618 73614 74315,25 7665, ¿vSecop 1-5331*, Seó/ievo? 1-63318 64321 69615, 27, *irpoa&eôp.evoç* ''*99331 : *(ro) &¿ov* bi8b2O : indigens et inperfectus AttoAoittos R52t)35*
indigeo *8éop.ai* VLO3ai6 *-24618 33a27.bg,ii(2) 54bn,*Nb3O 1-58322 59321,b5 62617,19,21 6963,13, 24,26,27 7032 71323 76615,35 77329,30 78324 79a! 8033, *ttfvo-p.at* b2ib5, *TTpoaSécv* 1*9567, Trpoa-*S¿op.at* Nb99ai5,b6 oobg 1-53617, 21 NL55a27 56328,625 b6ob5 6gb6 : -get 8eí Nbooa4 *-12625 26325 37b29 47a22 N55a27. *XPV* b45a8* : -geret é'Sei L45a3, 8eoi 1-5433 : quo indigent *to èvSees* Nb97a5 : quibus indigetur rà Seovra L6gaio : *vide* indigens
indigne *àvaÇÍMs* VLo8b3
indignus àràfioy 1-2368 25326 78618
indisciplinatus *ápa6r¡s* b5*bi3 59bt3, àTraiâcu-roç L28a2i
indiscretus aôiopiaro? b75b32
indivisibilis *ayàfpioroç* NbO2a3O
indocilis *apaG-fa* N5ibi3
indoloratus àvàAyiyroç v 15626
indolorositas àpaAyijffia ''00632
induccio *¿irayojyr/* Nbg8b3 b39b27. 28,31

inducibilis aTraídaycóy^ro? L2ibii
induco eiadycu L90ai3, em^epco vi5a34, Ng6ai7
indumentum tp-ariov N5ob3
ine eZvai N52a33
inebrior *pMcrKopat* VLi3b32 iyai4 L5ia4
ineffabilis *diroppyro?* VLna9
ineligibilis *d-npoaipcTOs* L35bio
inequalis dpccros- *^293.33.121,10* 3069, LRi i,i2(2),Ri3*,L33 3iaio(2), n i i,l I2 32a!,7,9,25 59b2 LR62b4 Ld3bi2
inequalitas *aviaor-ps* NR29biobis
inermis *ctvottXos* Li6bi2
inerxercitacio *dyvpva<y¿a* Ll4a24
inexistens *¿vúv* R47a34
inexpertus a^ipos- L95R3 2obi2 *813.21*
infallaciter do^aAcos Nooai6
infallibiliter da</>aAdk Nooai6*
infans *Zpflpvov* NO2bi
infero *eta^epco L¿33.23* 3ib3i R6ibio, *€7TL<f>épcü* NLoob29 Li5r 34 ió6b24 19630 *233,32 433.27* 74a¿ 79a2i
infigo Aoyyoco vIiai3, *TLTpd>(JKa>* vió6b25
infinitus *Q.TT€ipos* NL94a2o 97bi3 Vh0bb29 133.2, *aTTCpavros* NLoia2ó : infinita bonitas d-n-et- *poKaXta* vO7big
inflo eyytpopat VLo3ai9,L24
infirmitas dcrdeveta N55ai4, voctoç Li4a26
infirmus *aKvpos* L5ibi5, *dtjOevys* L4bai5,16, eWyoao? VLi3a28
influxio *poirq* Noob25
influxus *po-rrri* Ng8b6 oia29 72a23
infortunatus druydiv L24ai6 69615 7ia22,bi,2O, *8v<jrvxa>v* L70a35 : — sum druyeu? NL96ai
infortunium druy^pa Loiaio,N28 L35bi7, drvyta NLoob3i L2qai4 2963 69614 7^25,28*^5,16, SucTTipafta NRoib7, SvoTuy^/xa NLooai7, SvoTvyta NLooa2i L53bi9 NL55aii L7ia2i
infortuno druy<àu L35bi9 ' -nans Óuarvyúív L7ibi8
infructuose *avaxfjeXcXs* N95a5
infructuosus *aKapTroç* L25ai l
ingenitus dyepv-^roç L39bil*,24*
ingimnasia *àyvpvaata* vi4a24
ingloriacio dSofta L28bi2
ingustabilis dyevoros- L76bi9
inhonor *anpia* v07b22
inhonoracio *aripla* Looa2O 0762-2 23621 24a5.11 38ai3
inhonoratus *drcpos* VLi6a2i
inicium dpyiy vi4b3i
inimicabitis *d<f)iXos* Noia23
inimicicia *a<f>i,Xca* VLi5an
inimicor *eyOpaivco* ^26624*
inimicus ey^pd? L25a8 NL55a20*, *TToXéptos* vnai2
inirascibilis *aopypro^* VLo8a8
inirascibilitas *á.opyr¡a¿a* VLo8a8 L26a3
iniuria dduc^pa Noiaio*, u/?ptç VLi5a22 L25aç 49a32,b23
iniuriabilis eTrovecdiaros- VLi9a25
iniuriacio *TrpoTrrqXaKLopos* L3IR9
iniuriator *vftpiarTfe ^24329*
iniurior e77tnp.dco vi4a23,24,28,29, 3O, *TTpOTCpXaKL^Opai* L2Óa7, *péopai* vi3b23, *vftpt&o* L49b20, 21 : -andus €7rov€t8i<rros' vi8b2, *iptKTOs* vo8ai6 : -atus drcpoç vi6a2i
iniuste dStwcus- L37ai,3 : — facio dStKctu L3oai7
iniusticia *dbiK-ppa* Noiaio*, dStKta L27a34 ■29a3,io,27,bn(2)* 3oaio, T5.22(2), 3'2(2), bio, 13,15(2), 17,19 34ai, 6,9,14,18, 31, 32, 33, bio, 12 35b2p 38a34,35,bio 5oa6 : -ciam facio dót/ceu) N57a23
iniustificacio *a.8¿Kr)pa* L3oa28 34ai2, SsaS.u.NiiN^is.ig^i,22, b2o,23 36a2 37a2 38a24
iniustus *dSiKos* VLo3bi5 10629 I4a5,11,13(2),14,19 L22a7 29a3i, 32,b2,6,ii 3oa27 3iag 34a!?,18, ■21 35ai9,22,b23,25 36a2,633(2) 38ai4,i6 49bi3,18,22 soa7

NL5iaIO *-52317, *irapávopos* NLoia32, *deest in gr.* **3434 : -tum (t ¿) *¿ÍSikov* *-29326,bi 30323(2),b8,13,18,21 31a10.11*, 12,617,3*.33 3za6 33629 34a?, 16,32,613 35a9(2),n 36324,627 38320 : -ta (rà) aôiKa *-29310 35316,63,8 36327(5),28,65,31 37310 : -tum facio *¿8ik¿o›* *-31619 32a5 33631 34313,17, 21,32,33 35a*6,17,68,23 3631,2, 11,16,17,28,30,31,34, bi, 12,16,17, 18,20,23,26,27,31,32 3735,18,22 3834,8,11,14(2), 15,18,22,25,27,29, 32(2) 57323 : -tum pacior àâi- *Kéopai* L32a5 33631 34313 35533 36310,15,20,24, 28,30,*-**33, Lb3,6, 11,12,13,24 38312,23,28,29,34, 35 : -ta facio *àSiKÎai* v*-o7ai8 14311 *-23632 zgaio **-34318 ***-51310 : -ta pacior *¿8iK¿opai* *2135 3ibig

inmaneo *¿ppévco* *-50620,30 5132,30, 3I.35(2).b3.I7D9,24,26,27 52326, 28,32*

inmanifestus *â8i]Xos* vi2bg *-78330, *àx/iavris* NLoiai8 v*o4ai3 : -tum *âS-rjXov* *-20313 26617 42a! 1,20 &4b3O 65316 68b24 ôçaz 7133 79330

inmansivus *¿ppevertKÓs* *51326,65 52318

inmemor *àpvrjpwv* *-67627

inmitto *¿ppaAAoj* VLi6b27

inmixtus *âpi-y-^s* *-73323

inmo6ilis *¿kIvijTos* *-34625 4335,62

inmobilitas *á.Kivi¡aía* ***-54627

inmobiliter *aperaKiv^nos* *-o.5a33

inmoror *èppémi* VLioa3i N5ibi7 : -rans *¿ppeveriKos* **5165

inmortale facio *àiraOavari^w* L77b33*

inmortalitas *àOavaaia* VLnb22

inmutabiliter *ap€TaKLvpra›s* v05a33

innascor : innatus sum *e‹f›v* ***14610, *rrérbvKa* **97630 ***9865 **99622,28 00627 ***02612 ***04312,618,19 **09313,15 : innasci *‹f›vvai* VLi4b6 : innatus esse *iT&frvKevai.* **01617 v*i4bn : is quis innatus est *ire‹l›vKw$* VLO3323 : innatus *ire‹f›vKÓis* ***02617 VLO3a25

innegociose *airpaypoveos* *4233

innocens *àaivris* *5034

innocuus à/SAa/Sifç *5464

innominatus *àvwvvpos* VLo7bi,z, 30(2) 0835,17 15625,26 *-25617, 21,26,2g 27312,14

ino6edio *àireidéai* *-14316 8oa8

inopia *irevia* VLi5aio,i7 16313 L55aI1

inopinabilis *Trapaèo^oç* L46a22

inOpS *7T€V7]^* L22b2Ó

binpassibilitas vinpassio *anaOeia* O4b24

inpaviditas a^o/3/a Li5b24

inpavidus *aSe-qs* Ll5a33,bi, a^o/3oç Li5ai6,i9 lyaip

inpeccabilis àva/xapT^roç L55ai3

inpedimentum e/z-n-oSiov vi 93-17 N5'2bi6 : *vide* imp-

inpenitibilis a/xera/xeA-^ros L66a29

inperfectus areÀ^s- NL95b$2 L73a30 74a22,2Ó,b4 77b25 : *vide* indigens

inpermutabilis áSiá^X^ros- L58b9

inperscrutabilis avepew-^roç L8ibi2

inperscrutatus *avepe‹vvtjtos* L8ibi2

inpersuasibilis *airecd^s* Ligb7*

inperturbatus *arápa^o?* Li7a3i ¿5t>34

inpleo *TrXypout* VLi8b2o : *vide* imp-

inpono *avaTiOrjpA.* vi6a23

inportabilis *a^óp^ros* L20ai3

inpossibilis *aSvvaros* NL99a32 VLnb2i,22,32 I2b24 L33bi9 30a29 37b28 38ai9 4oa32 4ibn 44a30, a/xTjyavoç L47a8

inpotencia aôwa/xca L2lbl4

inpotens *à8vvarâ)v* L63a7 *65^22* 7ób34 : — tribuere *dxop^yqros* L99a33

inpreconsiliativus *à.'npo^ovXevros* L5ia3

inpreconsiliatus *aTrpo^ovXevros* b35bn

inprohibite *àvé&qv* L5ia23
inproperium ovet§o? vi6ai9,2g
inpropero ov€t3c£o> VLi4a20
inprudencia *d‹/›pocrvv7]* L4Óa27
inquio ‹/›*áaK0j* N55b2, *fapd* Ng8a8 99a3o O2b6,32 vO4bi2 nag VLi8bn N46a35 52a32,by 54bg 55a34.b1.31 (inquio N52a32 : inquit vO4bi2 VLi8bn : inquimus Ng8a8 99a3O O2b32 40a35 : inquiunt vna9 No2b6 52b? 54bg 55a34.b1.31 : inquiens N55b2)
inquiro ¿Traireco vO4a3, âtctTropeo-/xat NLoia35, embrea» NL94b24 973.5,7 98a29 N55b2
insaciabilis *anX^aros* Ligb8
insanabilis *aviaros* L2ibi3 37a2g* 5oa22,b32 65bi8 8oag
insania *fiaría* L47ai7
insanio *[icopabvcu* N48b2 : -iens *p,aivóp,evos* L49t>35
insanus *TjXiObos* vi2a20, *¡aaivófievos* VLna7 Li2a2o i5b2b
insecutor *aKoXovOr^rbKOS* N95a4
insensibilis *dvaicr&iyros* VLO4a24 oyb8 o8b2i,22 i4aio, *avaXyrjros* vi5bz6
insensibilitas *dvabaOrjuba* VLoga4 iga7 : Ldoloris — N— *dvaXyrjoia* oob32
insidiator *¿ttt^ovXos* L49bi4 52ai8
insidior cttì^ovAcvco L35^33 : magis -ians *emftovXórepos* L49t)I3
insipiencia *a^poavv-r]* L49a5
insipiens *dvórjros* Li9b9> *d‹f›p‹ov* L49ag, *TjXiOtos* Lnb22 I2a2o 2ia27 22b28 23b3,4 25a23,28 2ba5 76b32
inspeccio *3eap,a* N99ag
inspector *Oeartfs* Ng8a3i
inspectrix *aroyaarbKij* vo6bi5.28 oga22
inspicio *flewpeco* l4LOoa32 vO4ail o6a25, *opáoj* NLooan
instabilis ¿/3e/?atoç L72ag, óntr^a-*Xtfs* L55aI°
instigacio *ι ο* ■■■ *¿£eXavvóp,tva (? -veo3cu)* vi6b34
instigo *Tiporpérru)* vr3b2Ó, *nporpéTTOfiai* vi3b27
insto *evborafiab* L72b35
instrumentum *opyavov* NL94ai2 VL'iia5 I2b29
instruo *dyco* N9jb4
instupefactibilis àveK-rÀîjKTOç Li5bu
insudo *fieXeráa)* vi4a8, *Trovéopbab* NLoib35 LO2a8 *TTpayp^arevofiab* NO2a22
insum *€V€bfib* R47a32,L34, *¿vvTrápya)* NL55ai6, *fiérebpbL* L37a26, *virâpya›* L36b27 45a2 : qui inest eV-*vTrâpyovaa* L74bj2 : inest *çÇçcrrb* Li4ai6.2O,2i
insuper et *ov fi-qv aXXá* R5ia7
integer *oXÓKXypos* L2ibi9 2óai2
intellectivus *bbavoyriKos* L39a29,3O, b5 66ai7, *voryrbKOs* L39bi2
intellectualis *babfiowos* L4ib7, 8ia-*voTfTLKos* ^^03^5,6 VLo3ai4>i5> *voryrbKos* N39b12
intellectus *Bbdvoba* VLi2ai6 L39ai 42bi2 48aio 74b2i, *evvoba* L7ia32 79bi5, *vorfcrbs* L7oai7> *vovs* NL96a25,b29 97b2 VL/oaii I2a2i,33 i5b9 L39ai8,33,b4,i7 4ia5,7,i9,NLb3 L42a25,26 43a20, ■*27,35,bt,5,y,g,10* 44b9,i2 49biy 5oa5 68b35 6gai7,i8 76bi8 77ai3, 20,2i,bi9,3o *783.7,22* 79a27 8oai8,22, crweaiç LO3a5 6ib26 8iai8 ; *deest in gr.* L39a35
intelligencia *evvoia* L7ibi4* 77ai5, *avveais* NO3a5
intelligibilis eùaiiperoç L8ibn, *voijTos* L74b34
intelligo *Karavoéai ^733-33, voéw* NB95bio,NLi2 Lx6a34 NL52bi8 55ai6 L66a22 7oai9,LR32,L32, 33,bx, *vop.lt,cu* No2b23, ‹*yvvLrjjj.i,* L37au 72b6 7gb27 8ia20* : -gens âtavooVjUepoç NLg8a5, *wverós* NLO3a8
intemperancia àxoÀaa/a LO7b6 oga4,ió,i8 17^27 i8a24,bi,28 iga2i,33,b3i 2ibg 40b2i 47ba8

48612 4935,20,22,630 50310 5ib3i
intemperatus *aKoXacrros* *-03619 O4a23,b7 o8b2i(2) 17632,35 1834,8, ii, 12,15, 30, by, 24, 30(2) içai,12,31,33 2ib8 45bi6(2) 46620 4836,13,17 49b3i 50321 3O,LR32,Lbi6,29 51320,24,622 52a4 53334(2) 54310,615, *deest in gr.* *-19631
intencio axels' *-O2ai2 2935 46b 14 55bg, *okottos* Ligbi6 4438,25,26
intendo Stareivopat *-6939, *em-* o-Kerrrofiai *-35315 52b4 5438 55bio 6338 8ob28 8ibi3, *èmaKomai* *-97311 ***-09634 *2bl7 *-23633 70313, emreipio L38b23, *ɣkc7tto-/lai* *-03628 22bg 2933 42311,16 44bi 4668 49329, *(tkottcoj* VLO4ag ogbi I2ai2,bi6 *-23330,61 6ob2, 6 79320, *<TKoTréop,ai* *-94615 37334, *aroyd^opai* **09330
intense Starerapei-o)? *-66628 7538
intensio *Sidrams* *-66633
interficio ¿rro/mvi-u/n *L$8a.6**
interimo *âvaipéw* *-46117 66bi3 72b2g 73a!
intermedium *nomen pera^v* *-38624 50315, (to) *pera^v* *-48325,27 7°b33
interrogo e?repa>Taa> *-72622
intervallum *amarpfia* **00326
intimiditas *iipolSio. VLoybi vi$b24*
intimidus *àSer/s* **15333,61, vi5ai6,ig 17319
intransmutabilis *aSidfiXiyros* *-57321
intristicia *àXvma* *-7168
introduco eíaáyoj NB-g6ai3
intueor *uKeirropai* N*-g66i5
inturbatus *drápayos* ***-17319, **31
inundado *Kvpa.*
inutilis *àXvaireX'qs* *-63627, ¿rórp-*Tos* ****-9539, *ampos* *9738, *aúpelos* *-2862 63328 8ib6, axiOT/ior NL95bi3, *dyp-paros* L33a3* 4**b7
inutiliter *o.votpeXójs* *-9535
invencio *evpems VLi2a.2j*,big *-4668
invenio evrvyydva) ***-12624, *dm-*Tvyyáyw -**9733 **06633, *eôpluKUi* ***-0735 18322 *-71320 72613, *Tvyx<£va>* *'0767 09334,613,26 18631 : -ire *mpiaBfjvai* **12626 : -tus sum TreTTOptoyxai **6431 : -ior *yivopai* **0767 : *vide* non
inventor *eoper-qs* N*-g8a24
inverecundia *avaicrywrla* ***-07311 *-28631
inverecundus *àvaloyvvros* ***-08335 15314
invicem *aXXr¡Xa¡v* *-ggai2* v*-o8aio, 627,33 *-31631 34329 38612 4035 52335 B53a6 NL55ai9 56312, 28,630 57a4,**-b22 5964 6oai 7135 72313 7532 78311 : ab — ¿AAifAoiv vo8aio,628,34 *-44633 N56a6 ***-59612 74323,66 7633 : ad — *-08310,628,34 VLo86i4,26 *-3266 3368 48623 50327 n 1 556i 56a2,3,*-6,9,NL9, *-io,b8,N*-i4,Li5,NL27 L57a2,NL3, Ljg n 1 jt28,NLb7 Ljgay.g.ig, 62,14 5gbio 61630,31 62312,23, 67,17 65629 67323,66,14 7134 72310,12 : ad — se ttAAijAiuv **57328 : se ad — ***5639,10 : in – **5668,15 57a2-*5
invidia *épis* **5566, <!>3óvos ***-05622 oyail 0861 15323
invidus <!>*Qovepós* ****-0864, *deest in gr.* **55bi
invirilis *ayerv-ps* *-21326 24622
involuntarie *¿Kovaiws* VL 1132,28, *àirpoaipérais* vo6a3
involuntarius *amvaios* VL°9b32· 33,35 1038,14,18,63,5,18,30,32 11319,22,24,30,32,33,63,4 L3*a3-6,626 32630 35320,33,b2 3635, 16,18,21
ipochrisis *imoKpims* *-i8a8
ipochrita (-cri-) *vTroKpirqs* *'11624 4868
ipse *avrós pron. adversativum* N*-94ai6,Li9*,Nbi* »95610,**12 *-96633 9739,10,63*,9 **99630* 00615 *-01328* V*-O4b6 05325*, *-62 06328 '**-07313,615 *-08329*

v»oga6,i2,13(2), 14, b2 ioai6, 17(2),»614* l lag,23,624*,26* 12334*,v»br 1,632* VLi3b2i,22, 24,30,32 '1402,4,»18,»»18,19,63, 17,»21,v1 23,»28 V»i6a8 »18333* »(lib. IV-X) c.720 »21629* ***2gb¿5**** »»3661 55630 : ***pron. anaphoricum*** »»94315,618 »95026 »»9634, »io,»»b6,»22,3i 9731,3,6,64,28* 9868,9,11,»»31 »9937,633 00324, 27,616,»»17 »01313,b2 02327,28, bi6 0438,35,62 06336 07313 0835,12,18 ogbn iibn 1268,29 NLRijaó*.L33 15632,35 17315,»bg »i9bii »2163 39an »»(lib. VII-VII) .3 »(lib. IV-X) c. ***180*** : ipso ***TÜ*** »28314 7433 77319 : ipsos ***èavrovs »0965*** : ipsis ***-oirán*** l vO5ai4 N55bi : id ipsum to outo L25bi5 : hoc ipsum ***to airó*** »97324 3033 : ipsemet ***auras*** »95612 : ***vide*** idem, nosmet, sui

ira ***Ovpós*** VLo5a8 11325,28,34,62, 11,13,18(2) »16623 26321 35621, 26(2) 45619 47315,634 48613,14 4933.25, 26,30,61,2,6,14,19,23,24, ***pévos*** vl6b28, ***opy-q*** VLO3bi8 05622 0834 >-25626,30 26ai6, 22.25,bio 30331 35629 3839 48a! l 49620, ***yaXeTTOrqs*** »30018 : ad iram provoco ***¿pyit,w*** »35627

iracundia opyiAorijs- v»o8a7 >-25629

iracundus ***3vpd)8qs*** >-49614, ***opyiXos*** VLO3bi9 0837 »26013,»19

irascibilis ***0vp.oei.8-qs*** vr6b26 : -le (to) ***OvpaKov*** »02630*

irascor ***opyí^opai VLo¡b2¡,¿y*** o6a2, big 09326 11330 >-25631 26314, 20,34,65 49622 73b!, ***yaXemiivco*** h2ôai 49334 ' -ens ***opyi^opevos*** »2634, xaAe7rcu'i/cwL26a27,bi: (qui) irascitur (ó) ***opyiÇôpevos*** VLO5b33 06ai 10626 : iratus ***opyi^ópevos*** VLi7a6 >-2634,6 »>-50329,30

ironia ***elpaiveía*** >-24630(2)

irracionabilis ***âXoyos*** »02328,32, bi3-29,NL34 Vnbi,vl-13 »14311 VI7b24

irracionabiliter ***àXôyws*** »»95615 »20618 68bi

irracionalis ***¿Xóyiaros*** »49ag, ***âXoyos*** »02328,32,613,29 ubi vl4aix »17624 3869 3934 68b2o 7¿bio

irrefrenacio ***irporréreia*** »50619

irrefrenatus ***TipoireT-qs*** »50626

irresalutacio ***àrrpoa-qyopla*** »57613

irundo ***yeXibwv*** »g8ai8 : ***vide y-***

is ***avrôs pron. adv.*** »94316* : ***anaph.*** »»94323 »9733,6,64,28 98b9.11 9937,»»15,»633 00324,27,»»35, Nbi6,i7,IJ»27 Noia28,b2 02328, bi6,N»3i v»o3a22,25,b2o,29,3o, v33 0438,35,b/,30* v»o5328* o6ai2,i6(2),i8,v26 07626* 0835, I2,l8,v»22,25 0969,VII Iia3, bn,24* I2334*,b8,32 1336*. v»3O,v33 vu^aDi.TiS.^bi.^S 15632,35 VLi6a3i,b3i vi7ai5,b9 v»i8ai3,v33,»b2o,v»32 »21334, 63,30 2363 26626 35631 N5ib20 55a32.33.b22*,25*,30 56314*,15, 33,b5 57322,23*, ***¿Keivas*** vogbi l >7615 »5737, ó »25615 42629 4<Sb¿o 6ib22. ***oíros*** vi2b25 »5631 5765 : is qui ó »33625 »37627 3939 »»48029 »65333 72a10 7338 76324 ; ***à + allied.*** »o3ag,v»i5,vi7 0435 iobg 13322 15614,17 v>-i8b22,v33 »56314,15 57bi6 >"52635*, o' ***+ adv.*** »9567 »»96320,24 »98620,26 99331 07016 Jobi3 1569 v>-i7bi8 vi9al,»b2 23617,20 37621*.25 49b9 57324, ***o*** 4- ***genet.*** »9466 »»9664,23 1-97312,»»12 »02016, »»16^07630 1766 »08029 »38'61l »»52617 57031 »(lib. 1V-X) ***16, ô*** 4- ***partie.*** »94623 »95025,29. 624,»25 »9868 »ggai8 ooaô.S, »»22,»31 01314,»»35,»64 02319 vo3a2o,v»23 vO4aS »05316,v?7, b2o v»O7a4 vo8b33 09330,633 10328,32,»627 v»iib23 »1334, vi6,17,20,26 14031 >5624 v»i6a27,v30 17312 v»i8aii, vb2o »55017 57327 »4862

55317 7*68 *(li6. IV-X) 79, ***o 4- praep.*** «*9533,*621 96azx, «*29,31,621,«27 «*97a3I,«32 «*98a6,*bi9 «*9935,«6'21 oia28 «*021113 ***vo^bi6,18(3), V]-eg*** «0431,3 VLo;,a25,v28 07620 oSa2i v*ioag,b22 vxxa25, «*27,«32,33 iibxS, ***v ı ¿7-3°,3¿*** «12627,34 «*13310,11,13.64,20, 34 «14323,*24, «*27,28, vb7 15623 Li6ai8 v*i8ag(¿),*65 «*46332 5064 56326 57a22,N26,Nc28 *13626* I5ai *(lib, IV-X) ***76, os*** *95629 vna3o *22630 24613(8) 46328 «5061 *55635 6332 64315,28 : id ad quod ***irpos 0*** «9938 : is qui est ¿ *32b8(J),g 43316.64 53315 : id quod est ***ı o + infin.*** *95320 96627 00617 02333 i°b25 13632 1433,4,5,64 21628 26615,«23 *2737 33631 "34615 *36328(2),63,23 43629 44311 4632,10,624,K34 *47.119*, 617 50334,35,«36 *51319 52616 5331.626 59316,26,28 6237 64314 65336 6734,630 68azo 69333 70326 71332 72624 74626 75a33,b2 7769 : eo quod Sui ***+ infin.*** *28617, r<S ***+ infin.*** *2762 39319 43329 : id est ***Kai*** «02332,64 : ***vide in***

ischirognomon («iscy-) ***coxvpoyvdi-*** 71011- «*5165,12

iste ó ***dem.*** '■51314, oíros -"95610 VLo5bi7 oyb8* vo8b27 *09620 VLi5b3i 1667 17612,*19 18619 2oa7 22ax,28* 25318,Llb4,:i'33 3Oa26 3468,14 36619 41629 42329 45627 4736 4969,10 5062 51324.626 5262 56112,32,65,8 5737.64 58636 59bi 63317,19 64332,610 ***66313*** 6765 68a2 72626 76319,619 7837,34 79315 : isti o» ***ı o i o v ı o i (?)*** «0768*

ita oira)(y) «*94320,^25 «*g6ax, «62 «*97311,627,32 «98312, «*19,619 99a5,«2i,«*62o,«21,22 NLooai2,«bi2 «Loia6,Ni7,«i-i9, 30 O2a2,6,i8,«b2i,NL3i *-04318, 30,33 05322,617,18 06322,36,65 07323,625 08616 19617 24316, 611 2567,35 28312 29629 3161, 6,***«8*** 4564 49329 55632 5666,11 5735,66,9, ***ravTfl*** *96624 98320 01334* «Lo2bxo

itaque «02323 5831 6033 68bio 69334, oie «30616*

iter ¿80s «95333

iubeo ***KeXevw*** *29624 3836,7,631 49612 64325, ***TrpoaTaTTw*** vo6b2 1035 14630 : ***vide*** lex

index Sixaarijs *3237,20(2),21,22, 24,25, ***KplTTjS*** «*94628

indicativus SixacrriKos *41633, ***Kpi- ı i k o s*** *43310,23,30

iudiciuni Sórij *64613, ***Kplais*** v*ogb23 18328 *19624 2664 34331 36633 43320 59324 65334 79a3*

indico ***Kplvw*** «*94627 99a'3(?) v*ogb8 10329* nb6 13312,30 1467 *28ai2 35b26 36632,34 37a3.4 43a*4-I5 73ars 75a3x 79316,19 81318,20,62,8,10

lupiter ***Zevs*** *24616 60626 65315

iussio ***vovOeTTpJis*** «02634, irpoara- ***£is*** «49328*

iuste ***iiKaiais*** v*05a29 17334 1862 *24312,27,65 ««3168 *68622 7965 : — ago ***8iKaíOTrpayéa>*** *72624 73azx 78331 : — operor ***iiKaioTTpayéo)*** *77331

iusticia ***8iKaioavvr/*** v*o8b7 *20320 27334 28635 2933,4,7,26,626,28, 29 3034,8,11,13,14,66,15,16(2), 19,30 33b32 3431,14,66 37332 3833,613 «*55324,27 *73318

iustificacio ***8iKala>p.a*** *3539,12,13

iustum ***(ı o) ScKaiov*** «*oibz6 *2935, ¿5-34 3069,17,21,30 311113,14, 15,18,25,29, 64,10(2),12,16, 24,27, 28,32,33 32318,21,22, *«23, *24, 619,22,24,26,32 33629 3432, 16, 24, 25, 26, 29(2), 30, 3i,b2(2),8, 13,16,17,18 3539,628 36632,34 3735.32,64,8,9,10,13,24,34 38320,

b6,7,i2 59^26,27,31 61311,21,25, 30,34,62,6,9 62621 : iusta (Tà) St'xaia IiL94bi4 9565 ggaIo vbo3bi 05318,19,64,9 L2ga8,9 34b¿7,35 35a4>^> 15^3,5 36926 37010,12,26 3835 43622 44312, 14 NL55a28 1-58629,30 59635 6033* 62630* 67315,68,15 68625 78aio . iusta operor Sixaioirpayero L2ga8 : iustum operor *XiKOMrrpa-* 7¿<u L35ai6,i8 3634(21,19,29. 30 : iustum pacior Suraioo^u-ac L36ai8,2o,22(?),29,3o : *vide* amo

iustus Siwaio? NL99ai8,27 01614 VLO3bi,i5 05318,20,65,6,7,8, 10 14314 L29a33, bi i, 12, 14, 17 31318,19 32018,621 3431,63 35319,632 3633 37313,17,18, b3,N5,L8, 12,24, 33 44314, 65 49622 53624 NL55a27 L6oai3 62331 64610,15 65b!i 73320, 630(2) 77a29-3° 78330,31, *¿meiKife* No2bio : iusta operacio *SiKaionpayeîv* i-ggaig, *Sixaioirpa-* *•yla* L33b30 : *vide* operacio

iuvenilis reavi/coç 1-48321, *vcapos* 1-9537, veoç L28bi6

iuvenis *¿.Kpiaîos* L74b33, *véos* 1-9532,6 03624 04611 v)-i8bii L28bi9 42ai2,15,20 55ai2 56326, 31,b2 5835,20 72321 7968,31, 34 8oai : iunior *vearrepos* L58bi3

iuventus *veorr/s* L54bio,Ii : ex iuventute *¿k vévwv* vo3b24 04611

iuvo *fjor/3cco* L6oa6, oi^eAecu 1-9708 N2ia29 1-61335 63319 69313 71619,25 76611 : -or *ovivap.ai* L6gai2

iuxta *Trapa* + *accus.* N3?b3 B54a3°

kachexia *Kayenta* 1-29320,22

Karkinus *KapKwos* L5obio

katakocliimus *KaTaKtuyip-os* L79b9

kataplex KararrA^f 1-08334

ke *Kai* N52a32

kedea (rà) *K-pS-p* '-65320

Kerkyon *KepKvwv* 650610

kimbix *Kipfiil;* ı 21622

kiprogenus *Kvnpoyevovs* x49bi6

xkolios Lkoloios *koAoios* 55^34(2)

labilis eóxará</»opos' '>09315*

labor *-nows* x'-96334 ' >-04332 1765 1-67611

laboriose *¿tttttovos* L68a2i

laboriosus *e-rrtrrovos* ' '-16314 L68az5 7°b25

laboro *bia-rrovéro* '-78026, *Kap.vo)* 105615 •'■'-5065 L52b33 64623 73624 7504, *Trovéa)* *-3465 38b28 SL5ob4 5467 1-76632,35

Lacedemonii *AaKeSarprovioi* SLO2ai r VLi2a29 b67a3i '80325

lacio <f>opá L74a3o

Lacones *AaKwvcs* vti7a27 >-24616 27628 45328

Lacoriii *Ao-koivcs* L27b28

lancea *8ópv* vnai3

lanceatus *XeXoyxaiprivos* Lnai3

lapis *XlQos* VLO3a2o nai3 14317 L37b3T 74a23

largicio yopijy/a L78a24

largior yapi'£op.a.i L65b34 68619,30, 34, *xoprriyéw* *L22b22* 77330

lateo SiaXavfiavai NR27bi9 L8ia22, *XavOávw* NL95a30 vbo9b2o 1-24627 29328 34324 39622 50636(2) NL55b34 5633,4,8 1-66631

latomus *Xidovpyos* L4iaio

latro *iiXaKTtw* NL49a2ç

latro *Xr/arr/s* L22a7 34319 64634

latus *rrXevpa* vI2a23

laudabilis *¿rrarveTos* NI-oibII,I3, 30 0339 vo8ai5,vl-l6 09329,624 L26b5,i8 27330(2),67 3763 44326 NL45bg 46020 5539 1-69331,35 75629

laudativus *ç-rrarv^riKOs*

laudo *èrraivéw* NLoibi3,l5,26,29 O2bi5 0338 VLo5b32(2) o6a2, 8,b26 Lo8ai,VL32 09617 roazo I2a6 17334 Ligb23 20020,21 2536,612,15,20,32,33 2661,13 28619,20 37335,bi NL48a32 55321,30 1-59334 6ga8 7431 : -andus erratreros- Lo8ai5

laus *eyKüjfiiiOV* N1*011>33 <35• erraivoç Nl'0lbl9,20,2I,22,3I VLo<jb3i ioa23,33 L2oai6 27618 78616
lectulus *iiwrj* vi8bii
lectus *evvr/* L18b11, *kXivp* <-33623, 24,25,27,28
ledo /SXaTTToi L32a6(2) 3662,5 69314 76bio
legalis *i/0/j.Lfios* L29a33,j4,bi 1,12,13 3ob9,22,25 35a6 37bi3 8064. vo/AiKoç L34bt9,20.32 36632,34 62623,25
legislator *vopofférqs* NLO2ail : VL03b3,4 09634 13^23 ^55323
lego : lectum *alperóv* vi2ai/
legumen : -mina comedo *rpayr¡parÍLuj* L75bi2
lekithus *Xr/Kvdos* <-23314
lentus */3pa8vs* «25313
leo Aecuv VLi8a2O
lepus Aayruoç VLi8ai8
Lesbius *Aéafiios* <-37630
letabilis ijSré N52bi6
leticia 1)801-5 N52b6,13,15,19,20,22, (to) t)8v N52b22
letor *yaipoj* v05a7 o8b6 18314,15, 19,21,29,63 1936 N52b7,i7 54626 57aig,b7
levis *¿Xarfipós* <01330, *Kov<f>os* L4lbi8,19,20
leviter : quod non — aufertur 8110-*a<fca.ipe.TOV* «95626 : (ut) levius intelligamus (èvexev) *rov evrrapavoXovOvpov* vo8aig
levo *atpa>* <-5064
lex *vófios* <-94616 NLo2aio VLi3b34 i6ai9 <-28332 29614,19 30324, b24 3235,616 34330,31,bl4(2) 37an, bi2, 13,16,18,20,26, 28,29 3832,6,7,8,10*,n 44315 NL52a2l, 23,24 <-6167 6zb22 64613 79632, 34 8033,21,24,34,625 81317,23, 67,22 : Nlegem iubeo «-legem pono *vopoSerew* 9465 : lege pono *vopoOerévj* <-30625 34bZ3 37623 : leges pono *vopoderéco* <-8iai6 : legis posicio *vopoÿeala.* <-41632 81613 : legis positiva *vopodzriKri* <-29613 41625 : legis positivus *vop,Activos;* <-80333,624,29 8ibl : legis positor *vopof)¿-nps* <-28330 37618, 21,23 55a23 60313 80325, 1-0710 *OeTwv* <-8oa6 : *vide* legislator
liber *èXevSepo;* <-34327 : — propalator *TTapp-rjaiauTTis* L24b2Q
liberalis eAeu^epioy >L99ai9,20 VLO7bi8 o8bzs 15320 1864 Ligb23 2038,10,18,22,24,29,31 2064,6,7*, 8,10,11,15,23,28 2134, 22,24,63 22028,29,610,11 28318, 20,26,32 NL5i67 <-58321 <-862627 1-76620 78328,29,614 7968
liberalitas *¿XevOepiórp;* ”<-0336 VLO7bg,2i,24 08632 bigb22 20320,622,27 22313,16,20,22,613 ¿5b3
libere propalativus Trapp^macmKo? L24b¿9,LK29*
libero *Xvrpóuj* Ló4b34 65a!
libertas *eXevdepca* L3ia28
licencia áSeia L32bi5
licet R63bi9
lignum *¿vXov* VLoç)b7
ligo Seo» L4Óa¿4
linea *ypap,p.ri* L32â25 74a34.br
lis êpiç L55bb
lithurgus *XcOovpyós* N4iaio
litigiosus *bvfjçpcs* VLo8a3O L26bi(> 27a! i, *náytfxos* vi7a7
litigo N55a32, Stara-£u> vi2b2, €7n§iKafo/xai' vo7b3i
littera *ypáp,p,a* VLi2b2
locuelo (-tio) L25ai4, o/xiÀta N56a>9
locus *rorros* NLg6a27 NL57bc),io L74bi : *vide* multus
logicus *XoyiKos* vo8bg
logismon *Xoyi<jp,óv* N40a33
longe *iToppix>* VLoSb28 17323 igaç L2ga28 49au 6233 8iai3
longitudo *¡¿fjKos* L77b25
longus *(¿aKpós* NLoia¿6 VLi8a33
loquor *çlpa>* L25ab
Lucifer *¿¿pos* L2gb28
lucracio *vide* turpis
lucrator *vide* turpis

lucror *Ktpbalvui* *-22aix,i2 30324, 28.31 32614,18, */<opitop.ai* *-6538, 9 67624
lucrum aTrôAavcriç *-27619, *xép-80s Liyb2o* 2233,8 27617,19,23 3ob4 32310, 12,14,15,17,19,bi2,18 45620 47b33 48326,614 6363,5 64419, *KopiSri* *-67631, *X'ri/ip.a* L22aio
ludo *-rrruLw* L28aio 76630,33
ludus *muSiá* VLo8a23 *-27634 28414,19,20,64,8 7669,28,29,32, 34 77a3.4
lusivus *TraiSiwSvjs* *-50616,18
lusus *TraiSiá* VLo8a23 *-50617
luxuria *¿KaXaaía* *-303,30
luxuriosus *¿KÓXaaTOs* *-30326,27 N5lb22

magis *pâXXov* ***-94324 95625,30 9637,63,28 9732,12,25 o*a25, 32,34,bll 02320 ***-03625 0436 0534 06620 07628 08315,634 0931-31(95,619 ioal2,27,b6 nb6, 26.34 1236,65,6,7 14327,612 15610,13 i6a2,i4,b22 17320, 30.32.610.11.14.31 i8an,b23, 26,31 19312-24(5) *-19625,29 2039-30(7),613 2ia6,bi5 22a6, 15.29.b9 2338 24326,628 2535-34(5),b8-ig(5) 2631-36(9),b8 2731,15,31,65,7,11 2836,14,24, 611,15,32 29328 30326 31622,23 34b*5 35a*2 37a*9 39t>34 4lb2I,22 42329 46628 48317, NL30 *-4964,5 50315,32 51616 52326, NLbi7, NR17 *-53314, 22 54325,1**628 55323,613,15 *-57619 58318,20,625 593x5,27,33, 634 6034 61614-27(4) 6238,10, 18 64625-33(4) 6532,brr,19,34 6736,8,17,617,28,35 6834-34(5), b29 69322,bio,14,33 71321,630 72616,27 73317,19,21, r 22,L25, 27 75a3*.33,62,4,9 7637,61,10 77322.34 7831,26,621,29 7938,62 8035,65,12 8ia-2,8,n*,bi3,2i, ye (?) *-77614, *páXiara* **04634 0961,7,13, fie itor N97bi9 : magis honoro *irporip.d<j>* *"96316 : *vide* activus, connaturalis, continuus, contrarius, delectabilis, discolus, magnificus, medicus, miles, mos, necessarius, operativas, peccatum, proprius, superficietenus, sustineo
magister ùAei-rrriys' Lo6bx
magistratus *(ot)* *¿v* rate ε'^ovoxeuç N95b2i
magnanimitas /xeyaAo^vyta ***-07622,26 *-23334,66 24a!,21 25a33.34.t>3
magnanimus fieyaAô^uyoç ***-00632 *-2362-34(18) 2433,5,13,*-1*24,*-28, 63,5,17 25a4.13.16
magnifice *p.eyaXoirpemjs* *-23317, rrpeTTOPTCuc *-22628
magnificencia ¿leyaAoxrpeTrexa ***-07617,24 *-22ai8,bi8,34 23315 25b3
magnificus *ev<f>iXoripriTOs* *-22622, *p.eyaXoTTpeTTTjs* ***-07617 *-22327, 28, 29, 34, 62, 6, xo, 12, 17, 27, 33 2334,6,11,16,19 : magis — *peya-Xoirpeirçarepos* *-22614
magnitudo *tverqpía* N55a8, *p.eyébos* *■00623 ***-1569 *-22a22,23,24,32, 612,18,32 2366,13 4334 49629 6iai6 64629 67329 77617
magnus *pÂyas* *-94323 ***-95325 9866 0037,625,31 oiaio,X3 ***-07618,26 **o8bx6*,VI-29,30 xoaax i2bio *-19610 20630 2234,28,35,62,3,12,16 23311, !2(á),i3(á),34,b2-32(5) 2436,27, 619,25(2) 2533,15,35,64 2736 42620 46ai6 53619 61633 65625 69324,26 71619 79m,65 : magnum *peî^ov* N53b5 : maior -ius *-ov* NL94b8 *-97619 ***-01622 v*-o8a2X,bi6 xoa4 *-22ai4 23331,69,28 2432,9 2734,22,25 2769 31621,22,23 32326,29 34313 35a2 3861,2 5365 69328 78323,62, irAeî-aroç ***-08627*, *TrXeíajv* **xib8

**55axo : maius *pâXXov* **51626 : maximus *péyiaTOs* ****99624 VLi4bg 15325,30 17612 *-22310, t>35 23328,616,18,20,27,28 24a!? 3265 5937,12 *-»613x7 *-63314 6gaio,bio 72322 8iai8 : maximum *ne-ydAr/v* **94323 : maxima pars *ιο mXv* N56b2 : *vide* tam male N*-oob8 v*0361.1 0537,13,626,27 Ligb3 2oa4 3oai8 32634 39328 42b;,15 73ag,b22 8ia22 : — audio *irapaKovw* **49326 : — confidens *8weXms* vl6a2
maledictio *(ro) eTririptov* **13631
malefacio KaxoTroieco *-1464
malefactor *KaKonoiós* *-25318
malicia *xaKÍa* ***04628 05629,31 o6a2,5,b33 O7a2 o8a7,bn oga2i I2aio 13b? I4a22,28,3o,bi3,ig, 24 Li5ar8 rgb33 22ai7 23a32 3oaio(á),b20 35618 38332,33,34 4obi9 45316,25,27,32,34 48a3.bg 49ai,5*,b2o 5031,31*,635,36 5135 5265 58634 6obi2 7039, *p,o%Or/pia* *-10632 VLi3bx6 *29624 3037,17,29,31,624 35624 44335 45bi 4633 48b2 4gai6,i7 50632 51315 59610 63623 65618,36 66612,20,27, *TTovripia* *30321 38317 50635 ‘‘*54629, ‹[›avXó T7)s* Lo7aio
maliciosas *-n-ovrjpós* ‘‘54630, *ÿavXos* ‘‘45610
malignitas xaxovpyta **65612
maliloquus *KaKoXóyos* '-zgaS
malum *pfjXov* VLi8axo
malum *nomen* ***kokm*** vi5ax8, *p.oy6-qpía* **10632, ‹¿›avXórr¡s *Vioyaio,* (ró) *alo-^póv* ***04632, (ro) ***eam*** ‘‘*ooaig VLo6b2g 11633 13319, b2 1539,27 x6ai5 *19634 22314 25321 26312 2968 31620,21(2), 22 32316 38b! 42620 53bi,2,3, ‘‘*6 L54a4,ix,i2 7337,8(2),12 : — pacior *KaKoiradéai* *76629 : mala (rà) *alampa* VLiia28 *13612, (rà) *KaKa* NLooai7 ***09335 1034 I2az x4b4 1539,10 »24330* *2534 2968 34334 4066 46331 5038 54634 71617, (rà) *poxOripri* ***13624, (rà) *rfravXa.* ‘‘*00635 ***04610 : — facio *KaKOVpyéai* VLi4a6 : — pacior *KaKovraBéco* H*g6ai : in malorum gaudio ányatpe/raxta **07310 : *vide* gaudium, memor
malus *aiaxpós* **1035 ***13610,*11 vi4a24 ***153x3 ‘‘51622, Seivos* *01333, ***kukós*** ***0369,12,13 04633 05313 0638,10,635 iob3o 13613 14614,20 *24330* 25318 27b!! 37329 46330 4867,8(2) 5038 5263 ‘‘*57319 L73aio, *pox^pos* ***10628 *21326 35625, 31 54an ‘‘*55611 L59b7 6obxx, 16,19 63626 6537,613 66614 69313,15 70323 7239(2) 75628, *TTovTjpós* ***13615 1*35624 38316 52316,‘‘*24(2) *54630 ójaxo 67626, ‹f›avXos ‘‘02b8 VLo3b6 vQ5b3o VLo7ai3 vxoa23 13325 N45bi2,i3 46317 51622 53b8,9 57317,18,b2, yeipoiv VLxxa3 L27ax4 : mala fama ááo£ía vI5aio : — operacio âuarrpafia woxb7, *KaKovpyca* L65bi2 : — opinio *dSogca* VLi5axo,i3 : *vide* peior, pessimus
mane é'tos* L64ai7
maneo *é/vpévoj* N46a2O, *p.evai* L33bt4 4632,25 5864 5935,10,65 64312 6767 68ax6 : -ens *povipos* L64axr
mania *pavía* N47ai7 L48625 49312 : maniam pacior *paivopac* »47313*
manifestado *a-a‹f›r¡veia* Lo8a 18
manifeste *¿vapycXs* L45b28 73319 7936, ¿7riSi)Xa)i ML47ax6, *èm‹/›a-*laùs* 1*25328, ‹/›avepws* **24629 : -ius *èvapyéarepov* NL97b23, *aar^éarepov* **44322
manifesto *8-pXóaj* **3762 *-46630 49333, *8iaaa‹/›écü* N**94bi2, *ép‹/›avt^w* **73631
manifestum *8f¡Xov* N**94a2i 95629

96327, 613, *33 N*97a27,bi7 00326,64,24 01612,18,22,35 02ai2,Ni4>NLI8 v*O3ai8,28 Iia7 1337 1437 15as i8b28 *20634 25614 26332,65,9 28a3,i6 29333, bi2 30a11.27.b7 3iaio,33 33b25.27.30 34633 36327,614 37b34 39aig 4ob24 41316,62 4268,18 44630 45a2 47ai7 N48bio*(?) *49324,626 52626 N57318 *58633,36 6ib27 62628 69620,29 72b32 7466,9,27,28 75615 76a23.25.b3 77615 78b! 79621 80334, S^Xovori *02314 igb2, *pavupóv* *3oa32,b2i 36625 37634 3834.28 39618 41328 42324 44336 45631 47623 5136,27 54a! : -ius *fiavepdirepov* *6ob8 70325

manifestus *èfjXos* *29328 31325 44331 45al7 65625 68615 7439 78333, *SidSr/Xos* n 1 O265, pt ·l; *58635, *¿Tri^av-qs* *26323, Kara^avrjs VLi6a2 *74313, *vrpó-br¡Xos* vi7ai9, *-popav-qs* ^17321, *aaprjs* L38b26, *avp-pavr/s* Lg8b7 NL99b25, *</>aivop.evos* *35628, *pavepos* n 1 95322 *04313,3o,VLb29 *06325 v'·vi5a,7* *2iag 25331 26317 27626,31 29319,20 41b! 49615 51631 NL556i7 : -ius *pavepóv* vo6a25 : -is *pavepwrépajv* vO4a3o : — amator *pavepópiXos* *24627 : — oditor *pavepópiaos* *24626

maniosus *p-tuvop-evos* vi5b2ó

mansivus *póvtpos* *56612.18 5869, 22 5961,4

mansuetudo *rrpaÓT-qs* Lo8a6 25626, 28,33 26329

mansuetus emeim/s L36b2o, *upaos* Lo8a6 ogbi7 25633,34 26a2.br 29622

manus yeíp *<*97630 *35327 36630 3737 Ó2b2Ó(2)

mare *dáXarra* v*i5a2g,35 *7934

marinarius *SaXámos* v*i5bi

Margites *MapyPrrys* *4*ai4

masculinum (ro) *dppev* *50616

masculus *ápprp,* **48629

mater *p-pr-pp* *36313 48626 59328, 32 61627 65325 6635,9 68325 : matrem occido *pr/TpoKTovéw* v*ioa2g

materia *vAp* **94612 98328 ^-0433 1-37619

maternus *pr/rpiKos* *65327

mathematicus /ua0-i)7iaTiKos-NL94b26 02633 VLi2622 L3ibi3 42317,28 51317 73617

maxime /raAurra **94327 *-95329, **618 97334 g8bi5 99a22.b13.23 ooa6,bi5,i9 0238,64 v*O4a32, 35,63,*34 0961,7,13,VLi4 11317 1237 15334 16317,27,67,9,14 17bl2 1864 I9a2,12,Lb5,6 20322, bi7 22633 23612-23(5) 2434,12 26326.b2o 27624 29630 39613 41610,30 43a2i 4saig,3o,b4 49622 50625 NL55a7-28(6) 56324,32,610,23,24 57a3,bi6,L25 58a!,4,10 59312,b2,3,12 60327, bzi 6ia7 6266,24 6467 65320, 22,625 6638,18,23,27 68ai,28, 29,61-33(12) 6gal-3(4) 70327,63 71618.21.31 7236,19,611,20 74a3, 616,28 75313,613 77328 78a7.bg 79327.30.32 80313,32, *rà p.éyi<7Ta.* Lg63i 6236 76335 : *vide* bellico-se, communis, continue, eligibilis, necessarius, proprius

me *vide ego*

mechia *¡wi-neía* *-3136

mechor p,oiyevo> *-29621 30324,29 3233 34322 38325

mechus *peoiyos* *34319,22

medic3tivus *larputós* L8ib2

medicina ccirpeia VI-<>4617(2) *52632 54328, 30, 1 r 34, *bl2, *iarpiKr/* N94a8 vc>4a9 1264

medicinalis *tarpcK-q* *94:18 N*g6a33, n 34 NL97ai7,*ig N*o232i *0439 I2b4 38331,631 41332 4333,b27, 33 4434 4538 8068,27

medicor *dep. Bepaireva) N02aig, larpevoj* NL97313 *37324 54618 : medicatus sum *pass. larpevopM* *54618

medicus *carpos* ÎÎLg7ai2 O2a2i VLo5bi5 I2bi3 I4ai6 L2?b2o 33^17(2) 37ai7 48b8 6^24 74b2ô 8obi4,18,34* : magis — *laTpiKQjTcpos* ^L97aio
medie VL05b28 vi6a6 VLi9an
medietas (^) *rjpcitreca* L32a26, *p,e-vottis* VLO4a26 06^2,27,34,36 c>7a2, 7,9,19, 20, 24, 20(2), 33, b5,9, 17.22 o8a5,6,9,15,20,27,31^1,9, 13 O9a2o,2i i4b27 I5aó lóaio i/b25 L2çb23 2<?b27,ji 25bô, 17,21,26 27ai4,i6 2865 2924 33632 38623
meditatio *peXir-q* »1-52132
meditor peAerdcu LI418
medium (ro) *peaov* Vi-o6a28,3o, 35.b6,7,*g,* 15,18,22,24,26,28 0715, 23 08628,29,30,35 0937,11,14, 23-25(2),30,34,66,13,1-26 21121, *bi2 2¡big,27(2)** 27312 2834 3iaio 32ai9,LR23,Lbi(2),4 33b33 38a3O,bi8,2O 59621,22 72133, *péaais* (?) Lr6a6
medius perros VLo6a33 07630,32(2) 0815, 20, 23, 33, 35, bl4,15, 16, 24 09624 >-23614 24620 25625 2665,9,17,21 2716,23,30 28ai6, 33 2915 31114(2),15,16,610,11 32315,17,22,24,29,618 33120,630 38629 42624 50123 51625 : medio modo *péaws* Ri6a6
megalokindinos *peyaXoKwSvvos* 1 2468
Megares Me/apeîç 123124
mei *péXi* L37ai4
melancolicus *peXay^oXiKos* >-50625 52aig,28 54611
meletin peAer^r »52632
melior apeiVcuv VLo6bi5 >-58625 6iai,24 6261 7813 8117, *¡3¿X-Ticrros-* »99613, *fieXriwv* »>9416 1-9611 i,NLi4,Lb35 »>99620 01623,27 O2a2i,bro >'>04620 iob24 >21319,28 23628 3762,8, 9,24,33 45R7,b33 »>46132 >5111,24 5318 54114,34 63126 65620 68334 71612 72311,29 75bi5 7713.4.6,34 80624 8ibi4, /soAAroji- »>94610 >63121 65123 69333,612 71125,622 7863 8H4, *Kpçirratv* »>9563° 01629 VLi6b2i >17113 33113 34b34 37611 45632 50312 59a25 69621 72631 7315 7736,626
melius *adv. ápeivov* v>i2aio >64116, *fjéAriov* »>022.7 VLO5iio, *KaXXiara* vi2bi7
melodia fie'Aoç VLi8a8 R23a22 L7oaio 75H4
memini *p.ep,vrjp.ai* NLg8a26
memor mali *p.vrjmKa.Kos* ^2513
memoria *avap-vqijis* vi8ai3, *fivet-a* L65b33 66125*, *i]Lvqp/r]* L4?b5 66125* 68114,17 73619 : in memoria habeo *p,vqp,ovevLi>* ^24612
mencior (-tior) r,4Ta3 44135, *ifiev8op.ai* KL46a2i,L22 N5ib2i
mendacium (to) *ifjevSés* vnb33 13615, *tficvSos* L27a29,65,11,16
mendax Li3bl5, *ijievéó^vos* ^27131, *tpevvnjs* L27bi6
mendico *Trivop-ai* ^^95324
mens *biávoia* vi2ai6 vli7b3l L39a2i,26,27,33,35(2) LR^bia L4&a25 65626 66a27 70612 74a! 7537,14,27,634 7613 8n2, *ffvfios* N95bi3, Aoyia/xói VIH34 17121 n456ii,I2, toos· N49bi7 : *vide* bonus, fortis, idem
mensura *piirpov* VLi3a33 ^33616 35ai,2 63317,22 64a! 66al2 70630 76118
mensurate *perpÍMs* VLigai4,i7
mensuratus *pérpcos* NL96a25,N33 vioa23 1-19611
mensuro *peTpéaj* 119627 32113 33321,26,622 63310 6432,64
mentior *vide* mencior
merces *piados* L34b6 64327,33 79b5
meretricium : de -cio pastus *-nopvo-¡3ookós* L2ib33
vMeropa LMerope *Mepóir-r¡* Iiai2

mesidicos *peaiSiKovs* L32a23*
mesidios *peaiiiovs* ”32323
methaphora *p.era<f>opá* VLi5aI5 L38b5 49323,632
methodus *péOoSos* L94ai*,bn g8a28 2ga6
meus e'/zoç L36ai3
michi *vide ego*
microkindinos *piKpoKÍvSvvos* L>4b7
microprepia *piKponperreia voyb20*
miles *arpariLoriys* VLi6b6,i5 17617: magis — *arparriyiKwrepos* NL97aio
Milesii (Mille-) MiAtjuioi L5ia8,NL9
milicia *arparás* »4234
milies *pvpiaKis vo%a.2i* : *vide* decies
militaris *arpar-pyiKi;* NL94ag,13,63 90a32 97ai7,Li9
Milo(n) *MiXaw* VLo6b3
mimus *evrpáireXos* ”56313 5736
minime ij/cmra ”0265 »zoaz7 61331*
minimum *i'/Kiara* L6obig 71617, ¿Ááyiorov L22bio 23a3O 60622
minimus *éXáxiaros* ”»97618 VLoga35 L3iai5,19,32,64
minister *8i¿kovos* NL49a27
ministracio *Xeirovpyia L6^a.2g* 67612, *vrrrjpe.ala* »58317. *virovpyia* »64334
ministro *VTrrjperávú* »24618 59^5 64625
minor *¿Xárraiv* »2066, *io(2)* 23b9.11 24a7,bi3 27323,26 31b18.21.22 32a15.27.30 3533 38628 5ia2,5 59634 7ia32, *-rírraiv* »28334 50313, *peían,* »2968
minorativus *¿XarrairiKos* »36621 38a!
minoro ¿Aarróoj »63610
minus *nomen (rà) éXarrov v:Lo6a2j* o8a22,bi5 L27b7,22 29b7 3iai2, 17 32314,16 3434,13 53bó 6369
minus *adv. êXarrov* »31620 3263, 5.14.16 33b32 34a34 38a29 50a! 62618 77b3 78324, *èXàrrw* VLo4ai7, *prrov* ”»9965 oiazó O2b23 VLO5a4 o6b2o 0765,28 09a33.b12.20 **nbi**,18,32 I2b5 13629 14619 15610,14 I7a2o, b13.18.26 iga6,32 »20317,20 2568,20 26336 27a! 37318(81,617 38a35 40624 43613 ”»46b2,»3o 49a24 51623,27 52326 ”»55614, T5 **57aI**3 L57b29 58a2.3,b4 59b35 6ib24 68ai2,i8 72a35,bi8 73ai7,i9,E22,L25,28 77a8 79a? 8obzo : — securus *áTrcat^aXéare-pos* R55aio
miror : -andum *Bavpaarôv* M5ob8
miser *âdXios* NLooa29,b5,34 ora6 0267 5ob5 L66b27
miserabiliter *¿SXÍws* FLooag
misereor *¿X<eéa>* VLO5b25 o6bi9 I4a27
misericordia cÀcoc VL05b23 09632 **liai**
missio *ánoaroXij* L23a3
misticus *pivartKos* **vinaio**
mitis *irpâos* Lo3a8,big
mitto *fááXXw* Li4ai8 : a deo missus *deoTreprrros* L99bi5
mixtus *finarás* **VLioan** L28b34 7ia35 72630 73a23 : — cibus *oi/jov* **vi8ai2**
mna *pvâ* VLo6bi,2 L33b23(2) 34622
mo6ilis *IrpreKœTaros (vel kti-v riKairarov}* **v**i6626, *Kivr¡rós* ^34629,32 : *vide* facile
mocio *KLvr¡ais* ^52628 73a29.30.31
moderancia *¿moÍKeia* L2ib24
moderate *eppeXcôs* L24a3i eSag *perpluis* L2ia2 24a6,i5 27630 79aio
moderatus *èmeiKrjs* L26b2i 2763, *p.érpios* L2ib6 22az6 23610 24620 2565,13 36620 48aig 79a5, 12 .
moderni (oí) *Kaivoí* L28a23
modestus *¿meiK^s* Ni5ai3 L28ai8 »36620 N54b3i 55635 57ai7
modicus *p-érpios* Lroa23
modus *rpárros* NL94ai3,622 96613 g8a32 gçaio oia5 VLo8a3 oçbi 12621 i6ai7 L2ia27,bi7 zgag, 12.br6.r7 33633 34aI5 37b7

38bi4 3935,636 40318 44b? 45629 4731,8 4934,18 52312,15 69330 74b24 7532 : *vide* idem, ille, multus, quidam, quot, unus
moles *oyKos* *7831
molestum *(ro) ¿xXrjpóv* *-27624*
molestus *-26325 : — sum *èvayepaiva)* L28a8
mollicies *paXaKta* VLi6ai4 *-45335, «*-bg «-50331,«*-63,*-15 52335
mollis *paXaKos* *-47623 48312 50314,33,«*-62,17
monadicus *povaSiKos* *-31330
monarcha *povapyos* VLi5a32
monarchia *povapyia* *-6obi,ll
moneo *irapaivéœ* *093.32
monstro *SeÍKVvpi* *-Iiaio
morabilis *èppeveTiKOs* «45611* 46317, jU.oWjU.oi «56612,18
moralis *ι/Οικος* «*-0335,7^*15,*17, 19 0469 v*o6bi6 *09320 38613 3932, 22,34 44a7>bl5.32 52l'5 62623,31 78318,19,25
mordeo 8<lkwu *54612
morior *aTroOv'poKat* «*ooai2 VLioa7, 27 1565 i6ax2,bi8 «*3238 *3562 3865, *QvptjKa)* ««ggbó 00315,19,28 VLi5a27, reXevrciai *00323 01332, *VTTepaTrodvrprKOj* 1-69320,25
moror *8i<u6¿opai* «71626 : -ans *¿ppevennos* «45611 46317
mors *{lavaros* v**5ai 1,26,28,33,34, b2 16620,22 1767,11 *28613 3138
mortalis *dvqrós* «*45322 L77b32
mortuus *vide* morior, spoliator
mos *&)os* *03317,18, *rjffos L95a-7* VLnb6 L2ia26,66 27316,623 28an,i2 39ai,35 4464 45316 5238 57an 63323 64312 6566, 9,19 7163 72322,615 78316,17 7968,29 8064*,5 : mores *(ι ο) rjffos* N95a7 «*0337 : unius moris *opoTjOrjs* *61327, *avvTjd-qs* *61635 : magis unius moris *¿po-Tjdéarepos* *62312
motus *KLvpoa* NLo2bg ***12323 *25312 28an,i2 39331 54313, «*627,*28* *74319(2),28,30,63,10, 13, *¿pp-q* *02621 vr6b3o *80323
moveo *Kwéw* «*oiag 02619 VLo6a5,6 ioai5 1-34627 39336 44611 47335 7468, *óppáaj* L4933i, 35, *napoppáai* *79b7 : -eri *oppâv* «16635
mox *ev3v$* *0739
muliebriter *yvvaia* *71610
mulier *ywq* vi5a22 *-34320 37320 «*48632 «58613
multifarius TroAveiSijy *-61617
multiformis *iroXueiS-qs* *21616
multipharie miwroáawúís' *-06635
multipliciter *TrXeom.yws* *-25614 29324,25,26 42617, *TroXXaxws Lo6bzg* 18622 36629, *iroXXoaTws* *-76329
multitudo *nXijOos* ***16617 i8bi8 *-2068,25 42315 6obi8 61624 70630 7iar : — amoris *noXvifiiXia* L55a3°
multo *adv.* *ττοΧν* «*01332
multociens *¿m το ττοΑν* vi2b8, *TroXXaKK* «*-95323 oob3,6 *-03328, «29 v*-o5b4 1-17310 29317,18,627 30320 43318 «*-5663 *-57626 6435 65312 76625, *ττοΧΑόκι* *-22327
multum *nomen (το) ττοΧν* *-10331 1967 2ibl6 2668 29324 5662 6ra27 64618,31 «68622, *(το) nXeiOTov* VO33I5*
multum *adv. Xíav* VI-i8b2O, *náp-ττοΧν* V*-O3b25, *ττ<ίννν* «9963 V*-O7b7 *-1235,8 v*-i8a29 Liga6, ii 20a2i 2iai6 «56327, *ττοΧν* v*-o6bi,2,4 °9b5 *-21328 32631 4*a34 59a2>5 &Ia5 65623 7568, 15 78a!,28, *ττοΧΧον* *-68b22, *TToXXá* «02322 *-78315, TrÀeîoV yo8b35* ogaii, *-rrXeÍaTOV* vo8b33, 35* *3a32 : — amicus *ττοΧν<ρ>Χο ;* *-70623 : — amicissimus *XárraTOs* *-7139 : — communis *ττοΧνκοινος* *-99618 : — peregrinus *TToXv(eivos* *-70621 : — utilis *TToXvw<f>eXqs* «*-95311

multus *iroXvs* NL94a-6,7,bi7 95a27, b2i 9639,31 9867 99333 °oa5, 23,622,25,29,31 **oían**,12,24 VLO4a3i(2) o6a33 0762 iob8 15625 i6by 1732,10,65 68621 19326,664,33 2ibi7,34 26a2o 29329 41330,634 4263,26 53bi3, 28 NL55b34 57310,22,613 658312, **bio**,33 64628 6ga23(2),24 72327 73bi8 74b4 76320 78b2 7965, *nXeiatv* vo8ai7 I2bi6, wAeÎCT-roç vo8b33 : multi oí *iroXXoi* NL95ai8, L2i, bi6, 19 ggaia VLO5bi2 I3a33 15632 i8b23,27 6^21329,630,68,15 2466,31 25616 29633 4234 50312,13,61,12 *5135,* **bu** 52326 5466 58aio,i3,i6,i7 59ai2,i4,i7,i9 63626 66b2 67626*, 27 68bi7,2i,24 6962,23 7ob24 7ia3,6,7,io,i4,i8,2o 72331,63 76613 79ai5,bio,33 8034,624 : qui multi oí iroAAoí N9532i,bi6, ig 50b! : multa rroAAcí LO2a22 i7b5 2ib7 22628 23321,26,27 25b3o 28bi8 3ob22 3537,33 5ib8, 33 59a4 **6ibio** 64616 **66bii**,i5 ógaig 74a4 79a! : multe ai •n-oAAaí 652610 : multos habere amicos *iroXv‹/n.Xia* ^55330 : multis communis *-rroXvKoivos* N99bi8 : multis in locis *TToXXagoS* 632628 ; multis modis *TroXXagvjs* VLo6b29 vl8b22

mundus *K0ap.os* VLi2a22 641322,61 73a33

murus roiyos ^38326 : *deest in gr.* **Li6bi**

mus *p.vs* L49a8

musica *p.ovmKr¡* 68062 **8iaig** : *vide* amo

musicalis : **lia** (rá) *fiovaiicá* vO5a2l

musicus (o') *ij.ovvi.kvs* VLO5a2i L7oaro 73b3O,3i 75313 : musica (rà) *fiovaiKa* 605321

mustela yo.Ae'5 'qgaS

mutuacio âapeca/adç ^3133

mutulum (t o) *TpíyXv‹f›ov* R74a26*

mutuum *Sáveiov* 664632 67621

mutuus *vide* indigencia

myrias *p.vpcds* L7ob32

nares *pîvig* VLi6b28

narrado *rrapayyeXla.* ^0437

narrator *8iT¡yT¡riKÓs* VLi7b34

narro *p.v8eva›* Looa8

nascor : natus sum *védvKa* L94a6 99622.28 00627 **orbi?** 09313,15 L:B**34bi4** L44azi 58313 6037 **79bii** : nasci L6ib3o : natus *yewd›p.evos* L6ib25* 6237*, *TredyvKojo* L6lb29, *reKVOv* **vI0a6** VLi3bi9 L34bi6 N48a3i : *vide* aptus, bene, Cyprus, optime

natalis *vide* bene

nativitas yeverij L44b6 54333 62ai2

natura L94bi6,NL25 Lg6a2i NL97bn 99312,13,b2i O2bi3 VLo3ai9,2o(2),24(2),26 O4b2o o6ag,io,26,bi5 10325 12325,32 13321 14324,26,**bi4**,16 **i8bi8** 19324 L33a3o 34315,b25,29,30(2), 3U33 35a5,10,33 37bi8,26 40315 **41bl›**3 43b6,g 44b5 48324,NL2g, Lb3,i5,i8,NL29,3i L49a7,9,NL30, Lb35 **5obi4** »52:130,3! 52333, **bi3**,L27,36 **53ai**,3,5,i2,i4,b29, 32 54332,**b6,n**,16,2o(2),*22,23(2),* n l 25,3O 55316 **5ybi6** L6iai8 62317(2) 6gb2O 7oai,i4(2),2i(2), **bi,i5** 7167 7368,9 75632 77314 7835,634 79620,21 8067

naturalis *‹pvyiKÓs* **vi'i4bi8** 1734 1869,13,15,19 L34bi8,ig 3533, **bii** 3638 4366 4463,8,16,36 4964.6.28 **5iai8** 52329,634 5467 NL55b8 L63b24 67629 68a8 7334 75323

naturaliter *‹j›vmKWs* 647324 : -ius ^*tvuiKtvrepov* NL55b2 670313 : — sum *ttÍ^vko.* 697630

natus *vide* nascor

nauta *BaXari-ios* **vi5bi**

navifactiva *vavn-pyiKij* 6g^a8

navigacio ttAoûs· VLoga35, *ttXoiov (?)* N69439*

navigator *ιιXojιιjp* L6oai5
navigium *nXovs* L6oai6
navis vaûç VLO9a32 : navium constructura *vavnrjyiKTj* ^9438
ne *pd,* 65936 72333 73322 79b23, *ornus ptf* Ng8a32
nec /ziySe vi9ag, *ov&¿* vo3a2i 07)07 1137 : *vide,* neque
necessario *àicpiflws* "0432
necessarius àrayicaîos NL99b27 603629 0535 09633 2obi 22bio 24626 2539 28b4 35b2i 44a! 47b24.25.29 48321 4968 5oai6 52b4 53bg 54312,17 1*655329 66469.30 6534 7663 77329 78325 : -ium *¿vdyK-r]* L2ga22 3iai5,i8 37bi5 38320 40317 47327.30 5oa2i 5338,64 : — magis ápayKcuórepos Lb2ai8 71324 : Nvalde — Lmaxime — avayxai- *oraros* 5534 : -ia (rà) Seorra 652321
necesse *àvayKaîov* v03b29 0535 09633, *¿váyKTj* 635630 40620 : — est *dvdyKTi* 1*5364
necessitas *áváyKt)* 1*69933 vbi2a24, 32 i6b2 L39b22,23 40a14.br, 32 7436 8034, *xPe^a* VL[2b29 633327,29,67 5838 63316 71622, 24 78312,64 : est — 8et vi2b25 : esset — ¿'Sei vo3bi2
nefarius *dvocrcovpyo?* b66b5
negado ÙTroi/iamç 639321
negligencia *ápeÁeia* 61431,25
néglige *àpe\éw* 676611, *¿ÇapeXéw* 680327, *ef,apcAeopa.i.* 1-80330 irapa/ieÀeoi nyjaIo, oAtyuipeoi L24aio, *paOvp¿a›* 638628
nego *iiridyu* L39bi5, *àpvéopac* 1-27323
vnegociacio Lnegociativa *xprjp.a-TiaTLKTj* 1264
negociatores *(oc) âyopacoc* 658321
negocior *-npayparevopac ^02322* 2239 76629
negocium *'rrpaypareca* ı 603626 05a6.11
nemesis *vépeacs* VLo8a35
nemesiticus *vepearyrcKos* VLo8b3
Neoptolemus *NeoirroAepos* 1*646319 5ibi8
nepos *ave<[iiós* L62ar, *eityovos* Nooa24,3O L6iaig
nequaquam *ÿ^Kcara* 60265 VLnbl8 L2oa27,bi8 2539 57621 61331 72326, n1 00Ó3 VLxrb23, *p-rfiév* 1*00329, *p-rfié-vore* L4Ia3 N57a23 67434, *p-r]8óXa›s* VLo8a35* *pifioriovv* Loia23, *pTjTroj* 634317, *ovdapp* 678628, *ovdapajs* NLoob8 02629 L23b3i 34628, *ovSénore* Lora7 28629, *ovTToj* L35an,22 42613 44314,635 47322
neque *pp8é* 1*69664 *-9'/a7 NLooai5, 29 0165 v1 146io 15318 L22a4 26a5(2) 29620-26(5) 38619* 39328 45636 47613 48ar8* 52625 54a5 57623 5839 67633 7ib9 72621 7569, *p-iyre* NL95bl2(2) oib8(2) VLo6ai l (2).31,32 13626, 27 15627(8) L2obi5(2) 21631(8) 23332,33 2837 32616(8) 35325(5), bi3(3) 3638,9 38619* 5966,7 65628 (2) 7ob2i(2),22,23 8oar6(2), où8e L94bi4 NL(lib. I) *15* vO3b27* 15327* VL(lib. II-11I) *50* LO5bn, 29* 07314 09621 na7 12328 15328 i8a2,i6,i8 NL(lib. VII-VIII) *11* N6ib3 L(lib. IV-X) *c.213* H23b34 42610, oó're *NL(lib.* I) *6* VL(li6. II-I11) *32* Li5a27(2) NL(i¡b. VU-V1II) *4* L(h6. IV-X) *c. 90, dj* vt8a22, où N95a7 1-05329 15a! i vi6b33 1-28625 4934 50622 N52b23, où *pr¡v* Loia7 : — aliquando oilSe-irore 1-00634 : — una *p.r]8è pea* 67435, oi38è *pía* 603319 04323 30320,31 4267 43620 5268, 13,14,18 53324,25 : — unus oi38è *pía* 639319 : — uni *ov8¿pcâ* 653321
nescio *ovK (prj) ocoa* viob21 1668 : -iens *aveTTcarrjpcvv* L8ib6
neuter *prfárepos* N69568 5466 N657ai8 67338,rt(¿), 01J_ *dérepos* NL98b28 1^61565 *^213.2^* 28624 73334 75626

nichil /xîjSeV Looa2g NLoibg VLo4a2o, 2i loaa, 62, 16, L20 VLi5b26 17314 1939,bbn 2ibi 25315 33327,611 44a3.11 45632 4739 50320 5ib35 59618 61333 63335 64314,28 6569 66b26 67632 74617 7666, oùâe'p NL94ai6 9536,Rb7 NLg6b2 99315 Loobi2 n1 02;ijr,Lb6,NL23, 25 VLO3aig,Lbi2 *043.4 v,'O¡b¡,* 16 11327,^632 vbi 2312,14X30 *-13627,29 14619 15327 VJ-i6b35 i7b6,Li3,VLi7,3O 18327 19324, Lbi 2obg NR2ib3,L6 *2232g* 23b!, 32 2533 2óbi3 2862,20,24,32 3oai7 3232 33312,627 34319,62, 20 36623 37310,18(2),67,17 38b!, 2.26.30 39a36,b6 41311,34 43619, 24.27.29.30 44aio 46315,16, 62,25,29(2) 47a! 52310,"21, 1-23 53a5,NLb7,L2i "*-55327,626 57325,Lbig 58322 61332,63,23 62330 63620 6434,6 6563,21,31 66bi7(2) Ó732,5,8,i'k io 6964,26 70627 72627,33,36 7437, bi3 76320 7762,25 7962* 8obi, 16,19,20 8137 : v^e

nicliilum (in) *p,7]?>oTi.ovv* "01323

nil *ovSe'v* Noobi2 '•'0434 "4662

nimis *impôts* "70626

"Niova LNiobe *Nió^* 48333

nisi cae pr/ "55632 56329, «' NL9óa2 623612 2538 44334 "57319, TiXijv vi8ag,i7 "21315 73623, *ttXtjp* **el** "0269 : — quod wArJi- vO7b3O

nix yicX "*-96623

nobilis *ev8o^os* "98628, *eiryevTjs* *-22631 24321 7968 : -ior *t^apleis* "O2a21

nobilitas *evyéveía.* N1,99b3 "31328 : generis — cùyereia *-31328

noceo /JAairriv *-34612 35622 36a!, 3i.33.b4 37330 3838 53320

nocibilis °*Xaflep¿s* "52621

nocivus *f¡Xa/3epós* ***Lopbp2*** 23332 26632 3435,8,11 4469 52621 5465 66b9

nocumentum *¿IXápri* 1-26634 LR32S4 635611,17,24, *Xvpr/* *-76321 : — pacior *ftXárrrop.a.1* *-36625

nolo : nolle *p/q flovXeadai* "00335 vi4an : nolens *tLkmp* *-iobl2, ***-21,22 liai? 13615,16 1768 1-35317,64,7 44315 53621 6332 8oat6

nomen óvo/xa "*-95317 VLO3ai7 0767 10624 12317 19310,33 *■22323 23334 26319,619 3063 32an,bi2 33330 40612 41626, 3l 43316 53633 : nomina vfingo Lfacio *opoparoiroieco* o8ai8

nominabais *opopacrós* L24b2ó

nomino *¿vopá^w vío']ag* L2ib27 25625 2737 32331 NL52b7

nomisma *vópiapa* L33a3O,b2i N78bi5

nomo *vópM* *-33330

non *p-Xj* NL(lib. I) ***20*** VL(lib. I1-I1I) c. 6'5 "27626* NL(lib. VII-VI1I) c. ***14*** L(lib. IV-X) ***c. 290*** Bi7ai5 2oai6*,19 4836 51321, oú NL(lib. I) ***c. 35*** VL(lib. 11-111) c. 7.35 "34322,629 3764 4934 NL(lib. VII-VII1) ***c. 54*** b(lib. 1V-X) c. ***650*** "15311 30611,13 3361 37324 4934 5°t>22 53624* 5465*, ***pr]8¿*** "9737, *píTj8év* vi7bi8, oú3¿ vi5a28 L42bio 59ar óyaij, ***ov8év*** N95by vijb27 Ló9b24, *ovk€i* vo9a28 i8bi2, ***deest in gr.*** Looai5* I2ai Ó3a25 Ó4b8 74a! : et — ***ov8é*** LO7b7'8* : — adhuc ovk€ti Lo9a28 VLi4ai7,2i Li8bi2 53b24 59a5 6ia6, ***^Kert*** L5óa2o Ó5b2 : — adipiscor *airorv-yxavo)* Li9a3 : — accipiens áSe^acrroy LO9b8 : — amans honorem ***áfaXórijios*** vO7b29 : — amator honoris *â<ϕL-XoTifios* L25bio,i2 : — amicus L7ob22 : — amor honoris a<^iXoTi/xta. L25b22(£) : — amplius *p,7¡K€Ti* N5óa2o : — appellacio ***aTTpoa^yopia*** ‖L57bi3 : — armatus uvottAos **vi6bia** : — autem Se viob2o* Ni5ax8*

ov 8é ''57616* 58314* : — commensurabilis *àcrvpperpoç* vI2a23 : — conferens *aavp<l>opos* *^04632 : — contingo *aTrorvyyávat* *-06632 : — credo *¿7rei9¿a¡* vi4ai6 : — curo *àpeXéw* x2Ob2 : — enim *ov8è yáp* vogb2i VLi4ai4 vi8ai8 :— gustativos *ayevaros* *-79615 : — impeditus *avepn¿8iaros* L53315, bio, n : — increpabilis *àverrmpipros* *-5464 : — invenio arro-*Tvyyávui* vi9a3 : — minus oùSèv *TjTT0v* vi 1632 ¡3b29 14619 17613 : *iirpaK-réai* operor ''*-95633 : — parcens cù^etSijç L24b8 : — peccare (ro) *avapapriyrov* ''55a*3 : — per *p.-q* 8i' ''5435* : — peregrinus afemos *-70622 : — possum *¿8vvaréa>* *-29634 69I17 75a4, b3 79bio : —sciens *avemarrjpwv* *-80617 : — scriptus *dypad>cjç* *■62622 8obl : — sponte *à-rrpoaipérais* *-0633 : — tristacio *àXvTrla* *-53331 ; — tristicia aÀvirta E7ib8 : — tristis *âXvms* *-20327 ''*-52615 *-53328 : —vacans *âayoXos* *-7768,12,17 ı —vaco *àayoXéopai* *-7764 : — vocatus *¿kXıȷtoș* *-71621 : — volens *¿kwv* viobi2

nondum *prprai* **34317, ouïrai ''*-ooa2 **42613 47322*

noon *váov* ''49617

nos *r/peís* ''*-95a3*-t>3(2),4,i4 97a2 ooai4 Oiai8,bi9,35 VLO3ai9, 25,26 04629 06328,31,67 07a!, 632 ogai2,64,10,16 11630,33 12330,31,63,11,27,28(2) 132.10, ll,b6-27(72) i4a29(2),3i,Lb26, v ı 29 I5a2,b25 17625 *-19618 2iaio 2565 2935,11 33a3i,bi2 34629 43631 44630 45aig 49611 ''*-57329 *-72634 77ai6,2O 79622: v(nos s. *I.)* ipsos *-nos ipsos *¿av-Tovs* 0965 : nosmet ipsos eavrovç *■69634 : (per) nos (3»') *avrwv* ''15318

nosco : novi *otSa* L7*b3 : notus *yvwpipos* VL°9b3 *26625 27a!

noster *r¡p¿T<¡pos* VLi8bi3, *ppâ>v* *-54621 72a2o,3O

novem boves *¿vveáfloia* *-36611

novus *Kaivós* vi6b7*, L75a6

nudus *yvpviKos- viyb2*

nullus *p-r/Seis* ''*9763,15 *ggal* VLioa23,25 1463* *-17618 21628 24618 27327,61,10 4ia6 45633 59a2 6366 Ó4a3i 6863, *ovSeis* ''*-9632 9766,29 ggai7*,Ni8,b33, ''*-33 ooag,b34 01625 ''0266 vo3aig,bi2,v ı 28 vO4a23 VLO5bii o8a28 1039,191136,26,625 I2a2i, 29 13614,16,27 I4a24,25 I5a25 I7a24 i8a8 19314,15*,*-I5*,v ı 33 *-21329 2364 28bi,2O 34612 3561 3666(2),7 37a29 383.12,25(2) 39ai3,b6 40a8,3i 41611 4367 45626 4634,6*,64 47aig 48a4, 13,15,62,''*-31 L49b2o ''*-52321*, N23*,bi3,i4,NLi8,Ni8 *-54621 ''L55a5 L57a2i,NLbi5 *-58324 6065 62610 6369,17,22 66320,65 6735 68an,b27 6966,17 71316 72622,31 73619 7431,15,17,25 7533 7665,17 7738,69,20 7863, 28 8iai : nullius momenti *d-ry piiiS-rjs (?)* viSa25 : *vide ex*

num *âpa* Ng6b3* ooai2

numeralis *t/nj^>iapará)87¡s* ''34624

numero *apiBpecv* *-4234

numerus *aptOpós* NLg6aig L3ia3O, 31,616 34328 39616 70630 : *vide* equalis

nummisma *vopiapa* *-19626 33320, 29,611,16,22,26 64a! 65612 78615

numquam *pifiimyre* L97a3I,HL33 L57a23 65632, où v03a2i ''55635, oùôerrore ''*-9761 ''00634 Oia7 R28b29

nunc *vvv* ''*-95618 96331,630,34 00332,611 VLO7bi4 o8a2 1063,5 13617 17628 *-igb2 28635 33611 3935 43636 44621 ^*-4661 1-47310 6436 66a2i 73aii 7469 7835 79b7

nuncio *àmcf>atw>* *Noob6, pyjvvw* *-01629 02634 68ag 72612

nupcialiter *yapiKws* L23322
nupcie *yáp.os* L23ai 65a!8
nutricio *Tpodprj* L79b34 8oai,26
nutrimentum *rpofrr/* lóiaiy 65322 7638
nutrio *rpé-fiaj* NLo2a33,34 L5ga2g 62a6 79626,32 8oaI5
nutritivus *BpemiKos* NLg8ai L44aio : -vum (ró) *BpenriKÓv* NLO2bli

ob *érrí* + *dat.* ”95629
obaudio *-napaKovai* ”49326, *-neiBopat* N95bli : -iens *¿mirei-O-ps* ”9834
obauditor *v-nr¡Koos* NLO2aio
obedibilis *-neiBapyiKOS* ””02631
obedio *neiOapyew* N”02626 L6gai8 ygbii 8035,11, *-neíbop.ai* L95bn &4b23,24 68b3i, *vnaKovai* ”8037* *vireiKa)* ”79629 : -iens *e-nvneiBps* ”9834*
obiurgacio *(a o) ¿mTÍpuov* vi6aig
oblivio *Xr¡ór¡* ””00617 ”35631 40629 ””57612
obliviscor *émXavdávopai* ”66bI7
obprobrium wecSo? L22a3,g 23a32 68bi5 : *vide* opprobrium
obscuro *¿.pavpóui* ”75310
obscurus *à^av-qs* vo4ai3
obsequiosus *BpriKÓs* ”253,2
observo ^uAÚttoj Logb7
obtundo *a<f>aipóa>* vua12
obvio *àvnpaivw* ”02624, *avri/relvai* ”o2bi8, *ánavraai* ”5838 65321, *p.áyopai.* ”02617
obvius *TTpoacivTijs* ””96312
occido *¿TTOKTeípw* VLIiai4, *KaraKreí-vai* ”36313, *κτΰνοι* NL32a8 ”36630, *ac¡>á.TTW* ”38310 : *vide* mater
Nocciosus ”ociosus *¿^TjpyTjKcós* gga2
occisio *‹/>¿vos* ”77612 : *vide* dolus
occisor *vide* violentus
occultus *XaBpaîos* ”3iaó
occurro *-nept-m-nrai* ”17326
, ociosus *apyós* ^97630 24b24 1167311 : *vide* occiosus
oculus *0‹/>0aXp.OS* ””97630 O2ai9 VLo6ai7(5),i8
odibilis *&eivós* ”01333, *p-caprós* ””00635 ”18625 28328 76ai2
odio *èyÔpaivo)* ”80322*, *fiiaéai* ”66bi2* 72a23 79b26
odiosus *pua-pros* ”18625
Odisseus *'OSvaaevs* *646321* 51620
oditor *vide* manifestus
odium *p.îcros* VLO5b22
odor *oafirf* Li8ag,VLi1,i5,i8,i9
odoratus *oapi)* vi8ag
offendo *TrpoaKpova>* L66a6, *Trpoa-ττπoβκά* ^3864
Noffensio Loffensio pedis *irpoairrai-ap.a* 3863
officialis *¿pyaviKOs* vioai6
officio *Xvp-aivopai* L75bi5
oiakizontes *oiaKi^ovres* L72a2i
oichonomia (-ko-) *0L.Kovop.ia* ^41632 42ag
oleum *pvvpov* vi8ai2
olfactus *oadipTjms* L73bi8 76a!
oligarchia *¿Aiyapyia* L6obi2,35 6ia3
oligarchicus *¿XiyapyiKos* L3ia28
Olimpia (rà) *'OXvpma* L47b35
Olimpias : -dibus *'OXvpvmáoLv* NLg9a3*
Omerus *"Op/qpos* L4iai4 : *vide* Homerus
omnifariam (L-pha-) *TravToSamiùs* NLooa27 vo6b35
omnimode *-navrais* Loiaig
omnimodus rravroîoi NLooa5 01324 L64b28 78312
omnino ôAïûs Lg7a27,b6,10,26,31 ggari ooazr vLO4azr L33ai8 50635, *náprnav* L23b33 24310 53627 62626, *iravreXais* NL95t,I9 ooal3 L77bio, *-navr-p* Loiaig 50327, *-navrais* NLoob2l Noiaig L24bç 2835, *-návv* L99b3 2oa2i *563.27* 57333,35 *5&ag,* 30,32,36 62613 68ai8 70624 7332 75610, *deest in gr.* LO3b2i : — difficilis *-nayxáXenos* L58ai5
omnis *a-nas* NL94al4,6i3 95328 96330,622,28 9737, L2I, n1 22 98327,61,23 99329 oia6,22,3i

02334 VLioau,bl8 ua6 17615 122623 26an 29614 3064,LRI2*, Bi3* L3óaió 37by 38a33 40613 4Ia3I 43331,33* 44b24,34 4664 *48326* NL52a2o 55322 153625 59626 6oa23 65330,31 7ibi2,27 7263 74321,29,63 75311(2) 76316, 630(2) 78626 79624, *iras* NL(lib. I) *30* NR95bro 198310,630 99623 oobiç 02320,634 VL(lib. II-III) *73* vO3b4 09325,26,28 10536, ii loan NL(iib. VII-VIII) *15* NR34b34 5oa27 56621 LB59an i(lib. IV-X) *222* : omnium *(ad superi, firmandum)* vi8bi,5 : omni6us woAei (?) N42a6*

omnivorax *rmfju/xiyos* "49634

omodoxia *¿poSo^ía L6?323*

omogenesi *¿poyevéai ^55319**

onerosus *érrayílrfi l-2jb8* 80324, *ifropriKos* 124622 2835 78616 : — sum *8iw0¿ofíai* I71626

opera *êpyov* ^'0465 o6bio

operabilis *¿pydjórp* ^02325, *TTpaK-rrfi* 194319 96634 Nt97ai,N23 LO4ai* VLl2a3i,34,Lb32 37619 4obi6(2),i7 41612,13,27 42325 43a33>35 44331 4733 67328 7763 79ai9,bi

operacio *èvépyeia ^9434,6,16* 9836, 7,13,16,615,19,31,33 9932, NL29, Lb26 ooai,i4,bio, 13,30,33 0235, 17 VLo3a27,Lb2i,22 04329 1366 vxi4a7 Li5b2O 1969 22bi 52633, 35 53aI 10,14,16,25,610(2), 16 5432,6,627 5766,11 *68313,15* 69629(2),31 7037,18(2) 71635 73aI5 74^16,18,23,32 7531,6,9, 12,16,20,25,30(2), 63,5,6,14,17,20 (2),22,24,27.30,32,33,36 7634,25, 29,61,2,7,19,27 7731,5,10,12,16, 20,24,N167,119,21,23,29 7-8310, 28,b4,8,22,25,N26*,L27, *¿pyaxría* I21633, 6oai6, *épyav* Noo6i3 vi6a9, N94ai,NL5,7,i2,Ni7 9533,6 NL9„7ai6, L2i,Nb26,29 98313,615,18 WL99ai4,18,20,21 ^03630 0434 0534,6 06617,23, 25 0735,8,11,30,31 o8au,bi8 09323,630 10312,13,16,20,b6,20 1131,16,18,20,24,62,6 12632,33 1364,18 i4a8,b2i,v23*,VL3o,3i L2oa23,3i 22321 25326 27320 2866 2934 31311 35331 54a32, Rb2o*,N25 55314,15 56bi6 7767 : — iusta *8iKaio-npa.yelv* N99aI9 ı *vide* bonus, iustus, malus

operativas *-npaKriKos* N94t>4 L95b22 *SLg8a,3* 199631 ooar 01632 VLO4b28 NBi4b28 1-24625 2938 3432 37635 40621 : magis — *rrpaKTiKfirepos* L43b24,27 443ft

operator *-npaKTLKos* NL99b3i ooa2 01632 VLi4b28

operor *dep. 8páw* VLi3b23 16331,61 1732 L24b3 35631 38310 NL5iag L62b7,n 6335,11,22,621 67315, bi8 68an 71324 R75bio,Li3 80323.30, *èvepyéw* NLoiai5 0264 vhO3a3i 05316 1439,10 17616 1-30317 4436 4737,19*,33 NL57b9, 10 169631 7036,31 72312 7363 74614,17,29 75a5,8,i3,32,b8|iR9, 178619 7939,23 80634, *¿pyofi,op.a.i VLo6bi4* 121633, *rrpaTTw* ^'19465 95310,19 97322 98621 9933(2), 6,33 100619,1'135 oiaa *0233* 10361.14.16.30, v ı 32 *0438,* Lbio vio5ai8, 19, 30, 31, 33, b4, 7. 8(2), 9(2),ii,I12 0864 VLioa2,i5,6, 7,VLI4,115, VLi7. 24, ba, 14, VLi i, 20,v21 ,v ı 25,126,v ı 28 1132,4,17, VL8,17,26,27,614 12627 1335,67, 8,9(2),10,ir,12(2),25,27 14312, b5.16.18 15620,23 16631 i20ai2, 13.14.b21 21626 22624 23632 2462,4,28 27327,28 28621,22,24, 26(2),29,3°.32,33 3035 35317, 19,24,61,5,8,9 3635,24,28,67,9(8) 37319 40619 41629 4236,7,64 43623 44310,11,14,16,18,25,613 4536,Nbi2,126,33 4637,28,30,31, NL3i,Nbl,2 14732,28,31 50328 NI51621 L54bi9 N55al6 158332 59331 *61313 6569* 6633,15,611 67328 6837 69334 77322 79a29,

bi : operatus sum *—P-paya* Liob2i : operatus fuisse *weirpa-* Lnai7 : operatus est *irpici)* L35bi3 : *vide* non

operor *pass. TrpdrropaL* N99ajj 01333 ^5330 07325 10313 nb24 ”54624 L6ob3o : operatus sum *pass, praes. rtparTopai Lgyaig* 99333 05330 07325 1034,13 rib24 35310,1 i,n i 1* 2-54624 66612 : (que) operantur (rà) *irpaKrd* vi2632 : operatus *nparró-pevos* L35a7 37313 44320, *rre-npay-pévos* '-66324, *irpaK-rós* ”94319 NL95ai6 Lg6b34 97m,”b22,*-23, NLbii : operanda (rà) *TrpaKréa* (?) vO5bib*

operosus *¿pyw&qs* LO2a25 68324 7>a5

Ophthalmia : pacior -am *¿^>6aXpidw* L73b25

opinativus *So^aariKÓs* L40b26 44614

opinio Sofa ””95329 96317 98617 01324 VLi ibn,3i(2) 1231,7,11, 13,”67* ”24628 25324 28624 39617 40627 4238,33,67,9,11,12, 13 LK43a2iL14ibl3 45635,36 ”'-46ai6, i8,”624,29 47325,61,3,9 5ib3,NL5 '-59923 71625 73613 79317, VTrôÀiyi/uç '-46628 4764: *vide* malus

opinor *dep.* óofdíoj vbi2a3,4,5,8,9, 10 ”46626,27,30, *v-TToAapfidvo)* ”46328,29 : *vide* recte

opinor *pass. Soksw* ”51617 : -atus Sofay ”45633 67328

oportet Sei ””9465 9564 98321 00333 O2ai8 VLo3a32,b22 0438, 13, b4, 11, 12, ***22(2),*** b23,VL26,v26, ”26 vh05ai7 06314,621,22 07316, 28,627,-28 08327 09330,62,5,10, b25 VLIoa25,b28 I 1320,30(2) 1236,11 i3ai,Li*,VLb34 1466 15312, 17, bi2, 15, 16, 17, 18,34,35 1637,62 17331 1835,9.623,25, 26(2),31 iga6,13,15(2), 17, ”63, i i,13,Ni5,1 I7(2),29 2O3I0,i i(2), 25,28,32,34,64,20, 21,23,24,29(2), 31(2), 32 2ia2, 3, 4,9(3), 23, 24, 25(2).31.65(2) 22ai(2),4(2),ii, I2,32,33(2).65,11,12,25 23326, 31,614,22,29 2565,8(3),9,10,17, 20(3),31 (2),32 26a5(2),6,9,io(2), 14(2), 15, 27(2) 2665, 6(2), 18(2), 24,28 2831,14 2965 ”3263,”29, 30 3334,8,13,18,19,22,25, br, 10, 12,14,20 34324 3ób3i 37316 38618,28,30,32 39323,619 41317, bi5,R2i ”42310,32,623,25 4339, 34.65,11 44317,625 4562 46313, NL35,Lb7,34 47322,29,68 ””48330 1 49933 51623,28 52332* 54318, 22 ””5633,619,”28*.””35 57329 ”58314,26,27,620,21,22,25 60634 6263 63310 6467,20,22 65615,32 68328,612 69312,13,15,61 7037, 22.b10.17 7134.612,17 72322,23 ”74634 ”78619*.34 79ai3.b29,34 8oa2,i5 8ia¿o*,b4, ôeov voya32, âeoi L5<)aio, *earív (?)* vi504, *ófatXei* vO4az, *xpV* NL9<8a2b 0331 L44ai7 05bi0bgb2 77IW 79320: oporteat *l'bga.ig* : -tebat e8et ^28331 Jiygb6 : -teret *e8<=i* L7gb6 : -tebit Nbg6b2¿. Sect H59aio* : -tuit L42b2b bja4 73aio : (quod) oportet (ro) ôéov NL94a24 lj2iab 2ja2o : (id quod) oportet (ro) Seov vtO7a4 vi8b2O L2ibi2((que) oportet (rà) âeovra N5232i : -tere 8cîv NLgbai4 L22b22 2bbi4 281317,20 31326 32b3«4* 3^b8 qobiS 4237,bq, 19* 46330,b23 5 ia¿3 5236 Nh55b3i Lü2b3o Ó3a28, 32, bi Ó5a22,b34 b8bi 7oa4 7ïbi5 72332 77a-¿3 8oab,i3

oportunitas ype/a *xpijais* R7ob23

oportunus *xprpjLpLos* K02b23 ' -num Sew LO7a32 2131,7 22b2Q 45b28 Ó4bi4, xpecóp Nooan

oppono *dvTLT¿6rip,c* VLjO9a8,io 1 25332 26329 45325 : -or *dvrt-Keipca* vuo8bi3,Vi4*,L26.vb35 L22ai7 -15624 27311,631 31631

3Óai9 42325 5°a23,32 7337,13 79bi4, *deest in gr.* ^*50332* : -situs *owriKeLfiews* NLoob24 **oibl** : -situm *¿KarariKov* (?) **46318
opprobrium *ôveiSos* *-16319,29 : *vide* obprobrium
oppugnator *m›Xép.ios* **Lnai2** 77b!1
oppugno *TToXe/j-éw* *-49334
optatrix esse *¿cjneaOai* **9432
optime *¿piara* v*-i2a29 *-2035,7 74bl8 79323 80613, *KaXXiara* *■99622 oobao 12617, *KaXws* **9432 ***-98314 V*-**I4bn** : ——natus *evcfrvéararos* T'44b34
optimus *¿yaBós* **94628 ***-9936,**22, b6 01625 45azi 48330, *¿piaros* ***-94322 97328 98317,632 99324, 29,30,617,23,30 *oibzz* v*-o6b22 1-1239 VLi6bi5 1-23627,28 29616 3037 3535 41613 **1-52622 *-53629 ***-56624 L59a2 67b! 68bi8 72612 7738 8obi9 8iai7, bi,2I, *péXnaros* *-99613 ***-02616 VLo4b28 *-26315 39ai6 41333 45b27 5032 51325 60335,b9 **66bn** 69317 74618, KaXXio-TOs ***-9934, 27,Nb22,NL24 0132,5 VLi4bg 15330,31 *-22b8 2338,619 ***-5565 L68b29 6939 79311, *KaXós* 1*09330, *Kpánaros* **vi6bl2** 17313*,Vhbi7 *-65627 76622 77313,19,634 7835 80329 : -mum (ro) *apiarov* ***-97622 *-0737 1465 41321 44333 52bi2, 26 5367,13,26 77313 79326 : Nvere optimus *-optimus *rravápiaros* 95^1°
opto *aîpéopiai* **94320 9763, *¿paco* ***-99328, *¿(¡tlepai* ^9433
opus *¿pyov* ***-9435,6 97624,26,27, 28,29,32,33 9837,8,**Ln**,***-13,30, 33 Loobi3 ***-01616,33 LO4b5 VLo6ai6,i8,23,b8,9,Lio 13628 i6ag 20613 *22^,3,^(2),5,24,^5,* 16,18,*-**26 *-2338,13 24625 29620 3038 31618 3339,13,65 37ai3-*b 39317,29,612 41610 4436** *-52619 1-53324 58618 62322 63330 67634,35 6834,5,7,8,9,16,35 72335,66 75335 7634 79319, 20.21 81320,22,23, *TTpaypareia* v03b26, *rrpâÇis* L28b6, *xpei-a* *-333.27,66,20 5537 78325, *deest in gr.* *-22613 : **extra — Lextra opera (rà) *nápcpya* 98332 : — est *8eî* *-03612 43621 55327 6964,8, 14.22 70618,27 71321,25 78329, b33 79624, *Seîrai* L78b2, *rrpoar* 9567 1 8i3!2 : — habeo *8eofzai* 1-7866
opusculum *TTpaypareia vo¡a6,* ir
orbacio *rrripcoais L3!3-9*
orbitas *irr/paiais* Li4a25 45331 B48bi7 49629
orbo *rrrjpoai* L99bi9
ordino *rárrco NLggby Ligbiy ¿¡bjj* 30619 3836 42619* 44315 **6ibi5** 64322,69,16,19 79634 8lb22, *yeipOTOveco* *-64624
ordo *rd£is* L35aio 8oai8
organice *opyaviKcos* NL99b28
organicus *opyaviKos* Lioai6
organum *ôpyamv* NL97327 99b1 vi2b29 i-6ia34,b4(S)
ornatus *Koapos* *¿3^7* 2431
orno *Koapiéco* *-25330
oro *evxopiai* VLi8a32 *-2964,5
ortus *¿varoX-q* V*-I2a25
ostendo *8eiKvvp.i* **vnaio,**VLi4 *■28634 3032 4564,7 4638 49bro 5238, *8qXóco* vuo9b24 1-3367 37b2, *¿v8elKwp.i* *-94620
ostento *¿m8eÍKwp,ai* *-23325
ostium *Bvpa* *-29331 49612
otiosus *vide* occiosus, ociosus
ovis *TTpoftarov* L34b22 61314

pacior *náayai* VLo6a8 0969,10 roaz, 27 13629 15620 **i6bg**,i2 17326, 630 *-20312,15 24612,13,14,17 32312,**bii**,LB**ii**,L27 33316,*-»16*, bi3 35bi 36324,25,28,65,24 38312,21,23,611 48327 N*-56ai L62b2O 6332,4,10,12,17,626 66a6, **bi8** 67314,**bi8**,24,28,32 68a4.11, 16.20,24 69611,13 74631 : — in

coitu *¿milop.ai* "48633 : *vide* corrosura, iactura, iniustus, iustum, malum, ophthalmia, similis, vis
palam *drjXov* R57ai8
palestra *mX-p* VLo6b5
pallesco *¿ypiáoj* La8bi4
palus *êXos* VLi6b33
panis âproç VLi3ai
par TrapavrAiycnos "94625
parabola *deest in gr.* "23322
paraletice *vide* dissolvo
paralogice *rrapaXóyws* "35616,17
paratus ctoi/ioí VLi7big
parcens *vide* non
parcior *p.e_pi^ai* "3732
parcitas *avyyv<¿p/q* "09632
parcus *rfaSaiXós* "21622
parentes *yoveîs* ""9769,"12 VLioa6 "20614 ""48331 "58615,21,22 6oal 61321,618,19,20,26,27,29 6234 63617 6405 65316,22,25* : *vide* dilector
parfasin *náp<f>aaiv* "49617*
pars *fiéXos* "23322, *¡¿¿pos* VLioai6 I7b24 i8b8 "28320 3oa9,io,i4, i6,22,23,33,LK,bi i,Li4(á), 16,17,30 3iai 33625 34b11 38a24.bg 39a4."5 40327,625 41313 43a3 4435 47a3,b2i 48a4 6oai4 6ia29 74322,26,33(2) 8ibi6 : *vide* ex
partibilis *píepicrrós* "30632 74b!1
participo *Koiwvvéai* Nooai oia35, *peeríyaj* ""02613,26,30 "4235 55635 6664 78624
particula *p.oípa* "99610, *piópiov* ""97631 02a29.b4.19 L29bi8 37a29 39a9,bi2 43bi6 44a2,9 45a3.7 47a35 6039,28 7735 8ob3o : -las dispono *éiapBpóa)* "98322
particularis *¿irl /lépovs* ""07330
particulatim dispono *SiapBpóoj* "98322
parum *Bpa-gv* "57614, *r¡pép.a* "50328, *puKpóv* ""98632 VLO3ai8,b24 O5a6,b2,3 ogbiS 18327 "26335 28ar6,24 44312,626 66623 67610 76310, *fiiKpw* L48ai, *p.cKpá ^2736, oXíyov* vo6br,3(2)
parvificencia *p.iKpoTrp¿rreLa* ""07620 "22330
parvifico *Kara<TpiKpi^a>* "63314
parvificas *paKporrpeTr^s* "2268 23a27
parvipendo *oXiyatpéaj* "24310
parvitas *ptKpór'qs* Loob23 64629
parvus *éXárrwv's* vo8bi6 "5366, *piKpós* Loob23 ""0163 VI-O7bi9, 25,27 o8b2g(2) I7b6,2o "20629 21a15.19.b34* 2233,26 23315, 21,29,65,7,11 24310,19 2539,65 2667,34,35 27626" 60620 61331, 32,b8 63313 69325,626 78a!, 24,27,617 8iag, *oXlyos* Ng8a2O oiai2
pasco : -or *dep. v¿p,op.ai* ^70614 : pastus *vide* meretricium
vpascua *pl. neutr.* Lpascua *sing, fem. vop.rj* 17a!
passibilis *Trad-qTLKÓs* VLO5b24
passio *trádos* NL95a4,8 01331 VLO4bi4(2) 0533, bao, 21,26,28, 30,32 o6a4,ii,bi6,24 0734,9 08331(2),bi8 09323,630 ubi 1739 L25b30,34 26623 28611, 15.16.17 32ag,i3 34321 35621 3638 45b5,NLi3,L29,3O 47ai5, 19.68.11.16.17 4866 49a4 5oa3°, b2i(2),24 5132,20,22,27,69 NL55bio 56332,62 L57b2g,32 65313 68620 6935,14 72334 7369 78313,15,20 79613,27,29: -ones *irqpdíoeis* L48bi7 49629 : *vide* bonus
passivus *Tra6r¡TiK¿s ^75^*
pastor *vop.evs* L6iai4, *Troip.fjv* L6iai5
pater *naTr¡p* NLo2b32 0333 L35a2g, 30 NL48bi L4gb8,i3 58612,16(2) 6036,624,25,26,28 6iatg 63619(2), 22 64623 6531,2,15,25 : patres *yoveïs* NLooa2Ó,30
paternus *vmrpiKOs* L34b9 60626 6iai5,bi7 65326 80319,65
patria *trarpcs* r69arg

paucus *oXíyos* *-98320,NLb27 *-oiai2 o6bi,3(2) VLI8bl5 *-igbii 23327(2) 24.b7.25 25314 5134,630 52631 NL55a32 56625 *-58317,23 5969 60615 69322 70628 71313, 20,big 80325,624
paulatim *Kara pixpov* ***-02bg
pauper *rrév-qs* L59bi3
pax *elp-qv-q* *-7765, *euvopda* Li2bi4
peccamen *ápáprqpa* *-35618
peccativus *¿fj.aprqri.K0s* LO4b33
peccatum *¿páprqpa* L35bl2 37b17, 25, *¿papría* VLiob2g 15615 19334 *-42321,610 4833 : vmagis — *-— magis *apaprcoXórepov* 09333
pecco *¿paprávoj* v*'ù3b5 06628 07315,17,v25 v*-ogb6,i2 11334 18616.22 *-22315 2631,34 28618 35618.22 3637 37616,22 40623 4268 44619,20 ***-49328 *-5967, Siapcgoravui »*-98628 *-2ia8 6333 : -ans *apaprTqriKos* ***-04633, *rfpaprqpévos* *-25319 60631 : *vide* non
pecunia *àpyvpiov* *'09327, *XPrr panapos* L53ai8 : -ie *yp-qpara* VLo76g,i6 12625 15321 i8ai *-19623,25,26,28,29 2037,8,30,32, 619,28 2134,5 22aig,2l 2566 2739(2) 30a19.b2.31 31629 47633 48325 6034,16,17 63331,610,11, 13 6463 68a22,bi6 69320,26,28 78329 : *vide* 3mator
pecuniosus *yp-qpariarqs* »*-9635
pecus *póaK-qpa* »*-95620 L7obi3
pedagogus rraiSaycoyó? *-19614
peior *KaKiaiv* *-5034,7
pelicon *rrqXcKov* L34bn
pena KÓXacris VLO4bi6 ogb35 L8oag, *nficopca* L37ai 79b!2
pene *KOficèfj* Li4aio, *a^eSov* N95ai7, b23
peniteo : (ille qui, qui) penitet (o) *ev fierafieXeca* viob22, (o) *fierafieXó/ievos* VLiob23 : -ens *fierafieXrfrtKOs* L5Oa2l ,Nb2g
penitivus *fierafieXrfrcKos* L5ob29, 30
penitudo *fierafiéXeia* v Ll ob 19, L2 2 VLna20 L66b24
penitus *KOfiiSfi* vi4aio. *TravreXâ)?* N*77b8
penuria *irevia* *55311
per avá VLi6b'8, óta — *genet-* L95b33 KL97b5 L9sb8 »'-99 bi (2), 19 Loobi8 01620 '"*-03325, 67 04617,18 11b23.26.28 12330, 33. 34. 63,15,16, 17(2),18(2), 27(2), 28,30. V!-I4b5 »15318* 1-1733 1833,VLi3,21,31,65,6 *-2033,63 22630(2)*,31 24318 25316,32 2739 *-»32617 *-37625* 3864* 39627 42318,623,26 5039 52329 »5435* »*-55620 *-6734,16 6967 72323 73617 7432,b2 76334 79614,19,22 80334,35,61,23,25 8iaio,2o, *8iá + accus.* N94atg 9638 vO462i 10633 11327,618 1431,23 **27619 *praecipue in vocibus* per ignoranciam 81' *ayvoiav* vioai,6i8,ig,22,25,26 11322 13624 1464 per se ipsum 81' *av-7ov* vi4b2i per se (ipsos) 81' *av-T0Ú9* N56bio 57318,63, *Kara in voce* per se *KafP avró* >*97331,33 vioaig **27328 *Ko.0' avrá* viob3, 5 *kol6' avras* Ngga2i /<a0' *aurons* N56an,Rb9, *erro* 4- *genet.* '6'04328*, *rôt + infin.* **32633 : per se *vide* 6onum, homo, sufficiencia, sufficiens, unusquisque, voluntarius
peraudio *¿kovoo* »49327
percucio *¿KKpovoo* Ligbxo, *rralw* VRriai4i Trardcrcroi v*-iIai5 i6bio* *-30331 3238,12,628,29 3737,20 6oa6, *rrX-qrrai* v i6632 *-32629 5069, *rrpoaépxopai. (?)* v i6633, *TirpaxrKw* vi6b25, *tvtttw* VLi6a36,b36 1764 *-29622 35325, 27,28 4969 NL5oa29
percussio *rrX-qyrj* **14326
perdicio *àrrwXeia* *-2032
perdo *omoXXvpi* L2oai 23329 53627 67614
perduco *rrpoáyai* *-98322

peregrinacio *tyevla* ^70621
peregrina *¡eviKT/* L5Óa3i 6ibi6
peregrinus fevoy LB23a3 : *vide* multum, non
pereo *arroXXvfiat* NL94bi8
perfeccio reAeiiumç L53ai2
perfecte TraprcAcoç L7768, reAeúay L74bi5 78625
perfectus TravreA^y L24a8,29, *ι €* A«oy NL94b8 97^28,29,30(^,33, b8,20 98ai7,i8 ooa4,5 oiai3, 14,16,18 02ai,6,b2 VLi4bn L29b26,3o,3i(2) 38a33 53616,17 NL56b7,34 L58an 73a29 74ai5, 20,25,28,b4,6,7,16,20,21,22 76a27 77ai7,b2i*,24,25 7861,7, reAet- *ovp,evos* VLO3a.25 : -turn (to) *dpicrrov voyây*
perficio *œrroreXéco* NLq8ai5 99a! VLo6ai6,b8 L28bi2 44a7, Stare- *Xeco* VLi4a9, *emreXea)* vi2bi7 L64a6,3O ySa32 8ia20, *reXetoco* LB54bi L74ai6, 18, 623, 24, 31 75ai5, 17, 23, 26, 28, 30 *760.27* 81615
Pericles *nepLKXvjs* L40b8
periclitor *KivBwevw* VLi6b2i L24b8 78613
periculum *kw^vvos* VLi5a2o,3i i6a8,18,616,27,35 Li7a3,VLn, bip L22aio 63ai6 : -la (rà) *3etvá* VLo3bi6 0467 *^150.26* vLi6b35 L28bi2 : terribilia (vel pessima) -la (tcc) âetvorara vioa27 : *vide* sine
periferia *nepu/tepebo.* NLo2a3i
perimo *aTToXvco* N56a22
permaneo 8ta/xçvo› NL5Óa2i,bii, 57a4.ro,13 L59b8,n 6oai2 65623,26 *733.27, €[¿p.€va)* N5ibi9, *p.çva›* VIT7a24 : -ens *Sbapcevaw* NL56a2o L65bi, *epbpbévcov* L46a2o, *pbéva›i›* VLi66i8, *p,ôvbp,os* NLoob2 N56bi2 : -encior /xopt/rcórepoy NLoobi4,Li5* : -entissimus *p,ovitito-raros* Noobi5*
permansivus *epbpbeveTbKÔs* ^45611 46ai7
permutaciones *ra ev rois ovvaXXayp,acn* vO3bi4
permutatim emAAccf L3ib6
permuto /íaraAAáro/xai VLi7b2O
perniciosus ¿zoyffypóy ^48618, 77A77/Z-/xcA^y NL99b24› *novr/pos* L22a6
perpetuus *aíétos* NLp6b3
perscrutacio emoxei/ity L96a5, oxó/uy L99bi4 O2ai2*
perscrutator *ireplepyos Lyob27*
perscrutor e¿€ráfú› L95a28 67613, €7TiCT/ce77Top.at L9Óai i 97614 O2ai4
Perse *Tlépcrab* L34b26 60627
persecucio Stcofty L39a22
persequibilis Suo/cros- NL97a3i
persequor *dep. 8td)K&* NL95a8 96618 VBo4b22 L2pb4 3Qa26 NL46a3i, Lb23(S) 48a7,i8,NL29 L5oai9 5iarr, 14,23,61(2) 52a5,Nrbi6,2O L53a27,28,3i,b25,3o,3i 54ai6,2o, 28 NL56a25,27,33 L6ob8 79613
persequor *pass. SbcvKopai* L9qai6 N96bio,NLi7 : persecutus sum *pass, praes. 8td)Kop,ai* L96bio 54b2
perseverancia *Kaprepia* L45a36,b8 5obi 52a34
perseverans *KapTfpucós* L47b22 5oai4
perseveranter *KaprepiKws* L79b33
perseverativus *KaprepiKos* L45bi5 46bi2 5oa33
persevero *8iare\éa›* K54bi2, «apre- *péw* L5oa34
Persicus *IlepciKos* L6ob3i
persona *irpoaiamv* (?) L3ia20*
persuadeo *midw* L43b3i 46a3i,bi 5ian,i3,23,b2O 72a2Q, peraTrei- *9w* L79b28, *mdavoXoyéw* L94b20 : -asum habeo Treireipai E5ia23
persuasibilis *vide* bene, difficile, facile
pertendo SiareZpiu L22a2o 72a23 78b29
pertineo *¿vijkiu* N55bio
pertingo Si^kcu R6oa8
pertranseo *8iairopeúopíai* L74bi, *SiéÇeipu* L74a34 78bi7 8ibio,

Xiepyopru Lnb5 22319 27316, big* 3932 N155a3 L72ai5,i9 76331, *8uKvéop.ai* NLo2b9, *èmp-Xop,ai* ^27315 8ibi7, *p.erafialva*› N97a24, *peéreipLi* NLg8b4
pervenio *à.*‹*j*›*iKvéopiai* L97a24, *8it¡ko*› R68b6, *êpyopai* vi2big
perverse moveo *Traparfíépw* T-O2b22
perversus *lioyOrjpos R6obig**
perverto *8ia*‹*rrpé'j*›*a*› L40bi4 44334
pes *novi* NL97b3i
pessimus *ko-kiotos* ^3035 6obg, *rrayKOKos* NL99b5, ‹/›*avXoraro$* ^4637, *yeipiaros* L6oa36,b9 61332 : *pro superi, vide* periculum
petitivus *airrjTiKOs* L2oa33
Phalaris ‹*PáXapis* L48b24 49313
NPhidias LPheidias ‹*Pei8ias* L4iaio
philanthropus ‹/›*iXav6pamos* NL553,20
philautos *PlXavros* L68b2 3,24,28,29, 33 69a3.12.b1
Nphiloctitis L-tetes *ÇPiXoKTr/Tys* 5069 : N-tito L-tete — Tijrij NL46a2O L5ibi8
philokindinos *rfiiXoKivtivvos* L24b7
philopator *faXormrcop* ^48334
philophilus ^lAo^cAos- L55a2g
philosophia *PiXoaopia.* NL96b3l L64b3 77325 8ibi5
philosophor ‹*j*›*iXoao*‹*f*›*éai* VL05bi3,i8 L52b2
philosophus *eroipós* N95a2r, *piAóoo-cj*›*os* NL96ai5 98bi8*
philotimia *dn.X0~1p.la-* VL07b3l
philotimos (-mus) *c¡*›*iA¿rip.o¡* VLO7b29,3i,32 Lo8al : *vide* phy-
Philoxenus ‹*I*›*iXó£evos* ^18332*
phisicus *pvrjiKos* L42ai8 N54b7
phisiologus ‹/›*vcrioXóyos* L47b8
phthisis *tpOLais* L5ob33
phylotimus ‹*f*›*iXónp.os R2¡bg* : *vide* phi-
picgnokindinus *ttvkvokIvSvvos* ”2467
pictura *yparf*›*r¡* vi8a4 ^75324
piger *apyós* ^97630, *p.eXXr¡Tr¡s* ^24624, *vwdpos* L25324*
pigmentarius *pvpeipiKÓs* L53a26
pigmento *àprvoj* vi8a29
pignus *TrapaKaraO^Krj* L35^4-7
pigritor *&kv¿o*› L7lbi7
pilicon *TTqXÍKOV* N34bil
pilus *6pl¡* L48b27
piscis *lydos* r41a23 ‘ -ium vorator *oipotpayos* vi8a32
Pithagorici *UvdayopeioL* NL96b5 VLo6b3o L32b22
Pittacus *IIiTTaKÓs* L67a32
placeo áíToáe^opat ^94623,26 56628, *àpioKM* VLI3323 L2ib3o 46325 58313,16 64327* 66b3 7Ôbi, *àpéaKop.ai* L2ia7 65b28 75bn
placidus *ápeaKos* VLo8a28 L26bi2 2738 71317,18
planctivus *oXofivpriKÓs* ^"2^^
plaga rrXrjyp VLI4320
planta *rpvrov* L9/b34 NL76a34
plantativum (ró) *Pvtikov* nlo2332, b2Ç
Plato *nxáraiv* N195aj2 VLOfbT2 L72b28
plebeius *8-pp.ÓTr/s* L6oai8
plebs *8-rjp.os* VLI3a9 *^7^35* : *-is* senes *8-rjp.oyépovres* VLO9b9
plenus *TrXi)povp,evos* ^'5564 : -um *TrXéoV* NO2325*
Npleuresis Lpleuritis *TrXevpÎTis* 3862
plorativus *Sp-rprrjTiKOs* L7ibio
plumbeus *p,oXi{$8ivos* L37b3O
plures -ra irAe/ous -ico NL97a23,25, 30 98317,33 Lo8ai7 I2bi6 24b!! 3ob6 38319,b28 WL55bi3 57330 L59b34 63331*,»32* L66a35 69327 70626 7ian 76326 7863, 5, TrAeîuroc N95ai7 Lg8b29 2?b2i 28313 45t>5 5°3I5 52a27,b6 N55ai9 L6oa35 62635 6586 67619 70620, 29 7131 80327, ttoAAoc n993I2 L8ob2 : *vide* decies milies
pluries *TrXeitTTaKis* L53b34
plurimum *nomen* (ro) *nXelarov* , NO2a25* L22bi5 60615 6ibio
plurimum *adv. rà péyiara* HL96ai, *TrXetaTov* Lo8b33,35* Tja32 58535 bobz, *to ttAciutop* Lc>3ai5*

plurimus *irXeîoros* Ng8b?9 NL9gb3O Lo8b33 55119 6obi4 62314 : -mi (oí) îrAeiaroc L95ai7 N52b6R7ob2O
plus *adiect. rrXeíwp* L26aro,27 3ibi8 3zai5 37U3 6ia24 74ai8
plus *nomen (το) πλεîον (vel* πλεονασμ*ος)* Lo2a25 VLo6a27 Lnb8 VLi8br6 L26b8 2gb7 3obn,i2,i3 3iai2, 17 32ai4,i6 34a4 36616,18,26 37bl6 59bn 62bi7 68bi6
plus *adv. irXeîov (irXeop)* Lg8b7 ogau,vb2o L3ibig 3263,13,16 33b3i 34a33>b3(2) 36619 37a3 38a3o 62b32 63120,25,27(2),bi 69135 77b3, *nXeico* L64ir6 : — habens *irXeoveKTTjs* R686rg
pluvia *opfipos* L55b3,4
pocior *airoXavo)* LO4a23 7?a6, *eurvyyavoj* B7iai6, rvyyarai Looa25 ogbi3 2ibn 64115,21 8obi3
poema *rroir/iia* 16812
poeta *TToir/Tijs* L2obi4 NL54b2g L68ai
n Pol¡ditos L-cleitos *ΠολνκλΗιτος* 41111
Polidamas *IloXvSápas* VLi6a23*
polifili *TroXv^>iXoi* L7iai5
polifilia *m>Xv<f>iXia* ^55130
polipragmon *iroXvirpaypuiP* '-4232
politeia *TToXireia* L8ib7,i4
politia *-noXnela* L42aio 60331,32, B40.21 ^8167,14,Li7,19,21
politice *miXiTiKws* L7iai7(2)
politica *nomen (r¡) πολιτικ]* 19512 99629 O2ai2,2i 05112 30628 41120,29,623,26,32 45310 52b! 77615 8ob3i(2) 8ian,23
politicus *nomen* (o) *πολιτικος* Lo2a8, 18 Z2bi4 4Obu 42a2 77612 78327 80630 81a5.11 : *adiect. πολιτικος* Li6ai7 agbig 34126,29, 613,17,18 6019,11,21,22,29 6ibi3 62118 63634 6762 69618 7766,16 80635 8xaio
polyphilia *noXv(f>iXia* "55130
ponderosus ^*apoaradpios* ^42322,23
pondus *[SpîOos* NLoia2g
pono *ftáXXon.a.l* Lgsbi3, *Xéyw* No2ai7, *Tarreo* VLi6azg, *riBrj/j.i* NLg6b6,16,19 97614,32 9816,12, bl6 99630 ooai2 0111g 02a4.br VLnb3 14624 L2iai2 23618 3163 34b2i 37628 4H15 43628 4563 46610 47628 48114 5266 NL55a33 56131 L62123 6612 73129 76132,61,4 81115 : or *KCifoai* L2g625
Pontus *Πόντος* L48b22
populus Ado's L53b27 61H5
posicio *Béais* NLg6a2
possessibilis *κτητικός* Lg6b34 97a!
possessio *KKrjpia* 12o6i 22615(2) 34bro,i6 69630, *'xrfjais* HLg8b32 L2oag,b26 76611 : -ones *(rà) virapyopra* L22b25
possibilis *àaKTjros* (?) Nggbro, *Soparos* VLi2b26,27 : -le *Svparóp* NL99bl8 L65bi4 7914, *oíóp* re Lggb2i 1469 20bi9 2414 37bI4, 15 44631 45622 NL55bn L65b3o 66b22 67a7.bg 7113 79617,28, *(το) Svparóp* L63bi5 ! -le est *é^eari* LÓ3bl9, *olóv re* NL99a2, Nb2i,NL33 vtI2b26 vi4bg : -lius *Swarárrepov* N55ai6*
possideo *Kparéco* ^48129, «ráo/iai L2Obn 25m 5517 68a23 79313 : -idetur è'royoç N46a34 : -essus *κτητός* Lg6b34 97a!
possum *Svvafiai* vhO4a32,35,63 0564 0617 09613 15631 i6bg L2ia5,2i,33 22135 2464,31 26ai2 29632,34 3364,14 37arg 40126,69 44325 LR46126 L47a35 NL5o62,I'i2.i3 n1526i8 57615 159132* 62620 69634 7H2 77122,33 7915 80130,33 8117, *iaxvai* V1o5b3 16615 L7gb8,24, *pro particula dv* (dissuaderi potest *pLeTaTreiaBf/vai áv)* N4Óa34 : cum possit *¿¡óv* L62bi5 : potens *Svvápievos* VLi6bro ^24131 2662 47130 5463 6167 6311,6 80619 8rb8, *Swaarevinv* ^24122, *Swaarrjs* L63a35 79a7.,4. *Soparás* VL05b25 o6ag L63a7. *layvwp*

Li6bi5, *oíos* *-2469 25a!! 5ib35 : potencior *Swarwrepos* I*L55a*6 : potentissimum *xpánarov* *72611 74619,29 : potens sum *Svvacrrevaj* L76618 : *vide* non
post perú + *accus.* v*o5big o8b8 17623 L45aI5 NL55a3 L6oa26 66623 72319 8ob28
postea pererrei-ra *7539, *varepov* **98321 **03327,633 07615,21
posterius *varepov* ***-g6ai8 *-98321 03327,633 07615,21 igb2 22333 28635 30628 32b2o 35315 45a34 **53317* *-67633 74a*5 75a6
posterum *vide* in
potacio *ττοτος VLi4a6* : *vide* vinum
potencia *8vvapis* Lggb2 oibi2 02334,b5 03326 ***-05620,23 0637,n L27bi4 29312,13 3ob2 34big,26 41328 43328 44322, 23,28*,29 52327 53325 6133 63618 68ag 70316,17 72324 7831,32 80321,632,33 8132,9,614
potens *vide* possum
potentatus Swaare/a *-24314,17 5536 76617 77613
potestas Swaareia N55a6, èfovcria *-95621 58328 59319 LR6iag 2-63622 78333 ; -atem ha6eo evtcryiiw *-8064
potus *(το) ττοτον* ***-04316 18331
practicus *TrpaKTiKÓs* L9464 39327(2), 29,36 4362 44335 45a3 52a9(2) 7766
pr3ve fero *irapa<f>épw* *-02620
pravitas ^avXor^s *-07310 5035 60610 75625
pravus *fiavXos* *-0268 04621 05630 07313 ioa23 13325,614 19632 2ia25 23635 27329,bio 28622, 25.29.3i 3232,3,4 38315,28,35 42323,618 44327 45610,12,13 4637,10,12,13,15,16,17 4864 51325,28,622,29 5232,610,29(2) 53317,18,ig(2),68,9,13 54316, 32,33,t>5.i5 57317,18,62 5965 65616 6663,5,6,25(2) 6769 68331,622 69314 70311 7238,9, 28,31 7334 75612,28 76624 78616 79612 80311,17, *deest in g-r.* *-54317
pre *Trpó ^I'ZZ.xy, pro genet.* **59311
preaccipio *rrpoAappávoi* Li7a4* 64323,28
precedo *Trporiyéopai* L8oa8*
precello *Trpoe'gro* *-77617, *Trparrtviv* *-24623
precepcio irpocr-rafis- *-8oaig
preceptivus *οττιτο-κτικος* L43a8
preceptum eirtrayp-a ***-49331, *srpoa-raypa* *-igbi3
preciositas ripió-r^y *-7831
preciosus *lp~ip.os* *'9462, *ripios* *-22616 76624,25, *Tipáipcvos* *-76622
precipicium *rroorréreia* **50619*
precipio *Ivi-irrai* *-**36631 *-43635 45a9.11 58332, *TTpoaTarToi* *-05616 0662 ioa5 14630 VLi6a36 *-29619 30623*,24, *rrirrOj* *-80324
precium -ri/xi) *-23315 6464, *si-pppa* *-60333,**619 *(non loco)**
preciare *Xaprrpws* *-22622
preclarus *XapTrpvvópevos* *-22333 : -issimus *epóriaros* *-29627
precognitus *TrpoyivcooKopevos* *-39626
preconfessus sum *pass, praes, rrpo-SiopoXoyéopai* *-03634
preconsilior *dep. rrpoíjovÁcvo)* *-35620, *irpo^ovXevopai* *35610 : -iatus *pass. TTpopc(jovXevpivos* *-12315
predelector *-rrporiSopai* *-6735
predicamentum *Karijyopia* ***-96329, 32
predico -are : Nquod predicatur *-predicatum *το Kar^yopovpevov* 96632
predico -ere : predictus *elpripevos* vI262i : -ta *elprjpéva* **ggaIy **10627 *2a*3 N56a5, rrpoei-*prjpéva* NL98a26 *-17312 33633* 76332 79320 : hec que predicta sunt *rà ■npoeipirjpóva* *-2936
predor *avXáai* L22a6

predux *apx^yos* L62a4
predigo *TTpocupéop.ai* L02bï9 lyazi 35b9(2),io 36a4,bi5
preexistencia *TTpovTiapy-q* Ló5a5
preexisto *JTpovTrdpx^* NLoia33 L22b3O 79b3o 8ob6
prefio *TTpoyívopLat,* Li¿ail
pregnans *Kvovaa* L48b2O
prehabeo L64bg
prehonoro *irporcpcdo)*
preiudicium *npoaipeais* vnb5
preiudico Trpoaipéo/xat vnbi4,i5, *TrpoKplvo)* Li3a4
premanifestus *irpô&pÀos* Li7aig, *irpo<l>avTis* Li7a2i
premium *âQXov* L99bi7 23030,35
preoccurrens *irpoireTys* viôa7
preordino Stararrco NL94b2, *npo-T(LTTU)* Liôbi*
preparado *KaraaKevrj* L22b2o, *-n-apa-GKevq* VIji6bi7 lyazo
preparo ^araa/ceua^o/iat L2ja6, 7Tapa<TK€va^a> »5464 7769 : -or *irpoSiep'yà^o/j.ac* »79624
prepono : quod preponitur *ro trpo-KpiOév v133.4*
prescio : -ientes *TrpoïSôvres* »50623
presencia *arapovaía* »6736 71328,31, 34,613,27
presencio *TrpoaiaOávop.ai* »5°b23
presens *irapúv* "»01.33 02332 VLo3b26 04310 »35329 37623 46623 47616 NL55b9 56a33 L6oa22 66334 68ai3 75aI9,b5
presisto *vide* preexisto
presuscito *npoeyeipat* »50623
prêter -Trapa + *accus.* »9434,5,"»!7 95326 97632 02617,24 VLo3a24 13620 14617 »18620 v»igai8 »2iai 22628 23320,22 30323, 33,b? 31611,17,32 »32619 »3438,12 3632,3,64,7,16,23 3763, 20 3838,10,27*,bu 45626,33 »46625,»28 47a2,b3i 4839,"»28 »5137,12,21,635 52a3 54a3° 60613,36 67618 7667 7762,3,13, 20, TrXiyp "»96620 v»O5br 17616 »1839,17 6134 76631 78621
pretereo *Trapi-ppLi* »68335
preterquam rrArJr »76323
pretitillo Trpoyap-yaÀ/^at »»50622
pretristatus *TTpoXv-rr-rjOeli* »73615
prevideo *TTpoopáoj* VLi6b35
prevolacio *npoTréreia* »50619
prevolans *-nponeTris* v»i6a7
Priamicus *UpiapiKO?* "»oia8
Priamus *Ilplapos* "»ooa8 »45321
primicie drrapyai »60027, (rà) àpi-areîa »01628
primitus *nporepov* vO3a27 1639,27, ■*npwrov* "98321 vi6a23* : *ea* que primitus dicta sunt *rà rrpoetpTj-fiéva* vi7ai2
primo *TTpwTius* »57a3° 38631,32
primum *adv. -npâirov* Lg8a2i 04311 05331 09330 na25 1536 i6ai7, 23* 23a35 29a! i 36a!i 3933 42617 44a! 4563 4668 47321 52626 543267537 81615, *TTpâlTCVS* N57a30
primus *eîs* "96625, *-npôjros* "»9862 v»i2big,24 »2562,13 33aio 36634 43236,bz 49630 52ai3 6gb22, *TTpàrepos* »33633*
princeps *âp^aiv* v»i6a30 »3032,5 3262g 3461 60613 "»7934 : sum sub principe *âp^op-ai* »34615 : *vide* trieris
principalis *Kvpios* »4464,16,17 4536 47610, *Kvpicvraros* vnai8(2) : -le *ro Kvpiov* »63323 70318 7833 : -lior *KvpiwTepos* Ng8a6 »43634 78334, *KvpicàraTOÇ* "98614 : -lissimus *KvpLWTaros* "»94326 »nai8(2) 4566 68630,31
principaliter *KvpLws* "»0332 v»i5a32 »4467,3» 47bi5 53a»6 "»57a3I »70319 76328 : Miter R-lius *κυ-pcwTcpov* 9836 : -lissime *Kvpuirrara.* »98614
principativus *àp-^iKÔs* »6iar8
principatus àpCT »3031 32628 NL55a6 »60614,27,32 6ia2 67331 69329
principium *¿pX-p* "»95a3I,32,33(2), b6,8 g8b2(2),3,7 99629 0232,3,

13 *'*0432 1031,15,17,64,16 na23 12628,32 i3a6,618,20,21, 32 14319,20,*631 VLijai 16621 *2261 3135 32bi4 34a2i,b2o 35bi8* 36628 3937,19,31,65, 28.30.34 40313,16,34,616,18,20, 32.34 41a8.17.18 42319 43b4, 10,14* 44aI3,32,35 45aI5 46bl4 49b27 5035(2) 51315,16,18,19, 25 59625 6oai2 *623.34* 63a3,8 6566 67a3.11* 69628,32 74ai4 78ai8

principo L26b2 : -or *dep. apXw* *34335,*Rbi5 *3gbr 43635 45aio 6obi6,33 6131,8,29 67332, bi 77ai4

prior *adiect. irpórcpos* Lg6a8*,2i* 62a!8 : *nomen* (ó) *vpórepos* *1962 31627 LB8lbl2, (ó) *irpórepov* N*g6ar8 *15625 *26332*

prius *adv. -rrpórepov* Ng6a8 NLooa3i, 34 *03327,v*3i 04618 oôaio *1537 l6ag,27 27332 3obio 32620 33326 34324,66 35323 36617 38a2i,bi8 3933 45335 4638 48325 5oan 51333 ***56628 *6435 66632 77a!I 7834, *TTpdjTOv* v04an 05331 09330 11325 1536 16317 : (hoc) quod — *το rrpoTtpov* *5162 7662 77319 : — confiteor *pass, npo-8iop.oXoyéop.ai* vo3b34 : — fio *TTpoyivopiai* vi2air

priusquam *irplv* N35an

privo *ànomepéo}* v*i7bi2 L25a2o 32a3 6oa3, *arepéaj* *78625, *orepLOKa›* *39610

pro *àvn* VLioa2i,3o(2),b4,5,7 17614 iga2 L26a22 33627 37bi 53315 5863(2) 6obi6 62627 63634 64317,010 6669 67314 69332, *èm dat.* N*g6ai4 v*ioa23 vnar3, *imip + genet.* VLi2a2o,2i *33bio 67310 72326, *pro genet.* *36bio,ii 64332

proagogia *npaaywyla* *3137

probabilis *'¿v8o¿os* *45l›5,7 : -lia dico *niOavoXoyeoj* *'94626

probabilitas mdaror??? NL97a3

probabiliter : -lius *mQavwrepov* ***9665

probacio *8oKip.aola* L62ai4

probo SoKi/ia^cu VLi8a28

probrosus *ovei8i£óp.evos* *52621 : -sissimus *¿TroveíSiaros* *73621

procacitas *dpaavr-rjs* voça2

procedo *¿pfiáai s493.31, irpóeip.l* *•*94320 97bi3 L2ia9 46326, *–poipyopai* *61625

procella *xv/ia* voga32

procreacio *vide* filius

procuro *emreXea}* *12617, *irepi-noivop.ai.* *-69321

prodigalitas *áaoiréa* v*o7bio o8b32 Lrgb27,3o 2oa3 2ian, 13,16,615 22ai5,i6

prodigus *¿¡.muros* v*o7bi2 08622,23 *19632,34 2oar,b25 2138,18,28, 30 2ibio NL5ib7

prodo *7Tpo8i8a›p.i* *73627

proemialiter dico *‹/›poi/Má^op.ai,* *95312

proeresis *npoalpecns* : *nom.* vnb7, 12 : *accus,* proeresim vnbio : *genet,* proereseos vnb5 : *abi.* proeresi vnbg: *vide* proheresis

profero Trpo^epoi *73621

proficio *awreAeco* Ng6b28, lù^cÀeo-*p.ai* N97a8

proficuum *K¿p8os* vl7b2O, *o‹j›eXos* VLo3b29 ”5537

proficuus *w‹/›¿Xip.os* N56a26

progenitor *npoyeveorcpos* *81616, *Trpiyovos* *22631 6iar8,I9

prohemio dico *ppocp.iál¡,op.ai* ^95312

proheresis rrpoaZpcat? *9432 95ai5 : *vide* proeresis

prohibeo *anayopevoi* *29624 3837, *¿ípyw* voga32, *koiXvoi* NLoiai4 v*l3b26 17617 *2069 28331,bi8 30624 33ai2 38br 4Óai3 47a!, 31,32 52aio ***5367 57325 *67613 73324 80616, *SiaKwXvw* *5966

prohibitivus *kwXvtikos* N*g6bi2

proicio *a.TTOTT¿p.nopai* vogbli, *a.ira›-Béopiai* v*o8b23, *èépyai* *6*09332*,

Tipo/quai L69a2O,26,3O,33, *parral* Li4aig iga3o
proles *vide* bonus, sine
prolixus *-rroXvxpóvíos K52332, ypovios* N57bn
promissio *moax^ais* 164a!7
promocio *¿pp-ri* Ko>b2i
prompte *èprroôàiv* L33a3, *TrpoOv/iajs* 124618 7ibi6,2i,23
promptus *¿pmoSwv* L27b3o : — fio *npo6vp.éopiai.* 171625 : — sum *TTpoOvpfiop.aL* LÓ2b7
pronepos *arroyovos* NLooa2i oia22
propagatores yoreiç N97bl2
propago *amyovos* N97bl2, rrapa-*fivás* L9Óa2I
propator : *aecus, pl.* propatoras *yoveis* N97bi2
prope *iyyvs* VLi8a2i L52ai3 5gai6, *avveyyvs* vnb2o L2ga27 6233
propinque *avveyyvs* L2ga27
propinquus *iréXas* L27bi9, *oIkíios* L6ib22, *avveyyvs* Lnb20 29a27 75b32, *(àrrôyovos* N*L97bi2) : -quum *¿yyiov* L68b8
propono *TTportfizp-ai* NL95ai2 L42br8 : -nor *irpÓKcipíai* MLo2a26 74a2j 78a23 : -situs *irpoTeSecs* L8ob26
proporcio *ivaXoyla* Ngób28 VLo6a36, Aôyoç L3ia3i*,b4,3O
proporcionalis *aváXoyos* L3ia2g,3o, bn(2),iz,i6,i7,32 32633 3408, 12,b4 36a3
proporcionalitas *àvaXoyla* L3ia3i, bl2,15,28 32ai,3o,b33 33a6.ro, bi 34a6,27
proporcionaliter ¿raAoyov VLO3bg o8b26
proporcionata (rà) *àvaXoya* 13163
proposicio *nporams* 14363 47a1.bg
proprie Í8ía L6garo, *Kvplws* 144614. *oIkclcjis* I19633
proprietas oiKeiorijs L39ai1 65333
proprius i'Sioç NLg7b34 VLrob24 13331,1622 VLi8bg,2i l-20bi,2 22635 31330 3334 42327 4768 48a! Ó2a24 R-ógaio* 180612, *Kvpios* vn>3b3o* L47a26, *oikcîos* NLg5a2,b26 196315 NLg8ai5,28 L2oai7 24a-/ N26a8 128317 2gb33 32311 39ai7 N55a2i,NLbg 56616 L59a'<i 64618 65ai7,3i 67b34 68a2,27 6gb33,35 7oa3,b26 7335, 32 75a3i,35.36,bi,14.17(2),2i(2), 27,28 76a4,b26 77ai7,b2i 78a5 7gbi3,3O : -ium *oïKciÓTepov* N96b3i ggbi4 : -ius *oiKeiorepov* Noib34 : magis — oweiorepos Lg6b3i 99bi4 01634 65b2O 75630 : vvalde — Lmaxime — oùretôraroç 1165
propter 8ia + gew^/NgSbS* oib2O* Li2b3i, *8ia + accus.* NL(Iib. I) 25 L94aig 95a8,62i g6a8,i3,bg 97a32 ggai2,bio ooa35,b2,i5 VL(li6. IT-III) 47 104621 o7a23 loar,618,22,25,26,33 na22,25, 27,bi8 13624 14a1.23.b21 16632* i7aio,13,65 igan NL(li6. VII-VIII) *34* L(li6. IV-X) *234^373.30**, 625 3864 5oa2o, *irapá + accus.* 11563 46625, *+ infin.* io6a7, *ware + infin.* L5ia2i,22, *deest in gr.* L65b2
propter quid áiórt NRg5b7*
propter quod Sió Nigbi5 19564 03622 04b!i O5a2 o7a6 08623 oga3o I4a2i I5ag,b32 I7ai7,24, 33 i8a32,bi2,i9 iga3,25,3O,bii i(lib. IV-X) *88, Sifimcp* Lg6ai8 o7b7 2ib3 25a8 44617 6ia5 67a22 7oa22 7ian,b6 72a3 74arg 8oa5
propterea quia 4- *indie. 8i¿ + infin.* vigan
prosperitas *cvT¡p.epía* 19967 78633 *ev-rrpa^ia N,'00321* oib6, eÙTiiyi;-pa NLoob¿3, eûruyta N99b8
prospero *eS npàrTœ* 10864
prosum *d¡fieXé<j) K2ia2g*
Protagoras *Upairayopas* lôqarq
proverbium *napoip-ía* NL46a34 56626 159631 68b6 : — dico *7rapocp.iá^op.ai* L2gb29
providencia *p.oîpa* N9gbio, *irpovoia* 135626

provisivus *TTpOVOTpTlKOS* Ij4ia28
provoco *TTpOTpCTTUJ* L13b20, *Trpo-rp€7Top,at* Ll3b27 ?2bó 79b?, 10 Soa7
proxime *¿yyvs* L38a33> *napaTrX-r]-GWDS* L48bi9* 7ob8 : -ius *eyyv-repov* VLO9a6,9
proximus *TraparrArjCHo?* L94b'¿5 70bi5 75623, (d) TrdAas VLo8b2 L23a33 67613 Ó9ai4,b34, *TrXrj-alos* L34a5 37a7 : -mum eyd^ue- L37a33 : -mior oc/ceidrepos L62a3,n
prudencia <*f>póv7]ms* L96b24 NLp8b24 O3a6 L39bi6 40a24.b2.12,20,22, 23,28,29,35 4ia5,7,2i,b8,14,21, 23-25,3O.3l 42ai4,23,3o,b33 43a?, 8(2), 11,14/26,615,20,21 *4407,8,12, 28,* b2,15,17,18,19, 20, 24,25,28,31 45a2-5 46a4 *52012 55021 yzb^o 78016,* 17(2),19 8oa22,b28
prudens *¿pcpccA?^* Rt28ai*, TrerTcuSev-/zevoç N94b23, *c^povipcos* L95b28 07a! 4oa25(2),29,3i,b8 4^24, 26,27,64,9 42ai,8,13 42631 43a28,3o,33,bi2,28 44a27,36,632 45bi7,i8 46aó(2) *5206,*7,8,11, KLbi5 L53a27,32 : -entum <£po-*vgovTcov* N49bi7 : — sum *c^povea) ^4205* 52616
prudenter ep^cAa)? Loob2i *22055* 27b8 7ob2i
pudicicia *cra>(j)po(JvvT]* vi7b23
puer peoç N95a2,6 *55012, v^TTlov ^0502, iratblov* Li9b6 48621,23 49ai4,bio NL52bi9 L53a¿8,3i 74a2{2), Traîç NLooa2 VLna26,68 *15022* Li9b5,i3 4¿ai7 44b8 NL45a22 L48b3i NL57a29 ^5627 76622,23 LR8oa28
puericia ttcuS/o. N5obi7* Ló5b2ó* : ex puericia *¿k vrprcov VO5O2 :* a puericia ew *iratôojv* N48b3i
puerilis *veapós* N95a7, *7rac8iKÔç* VLi9a34 L23ai5 76033, *Tracdia)-fys* N50bi6
pugil aKpoyeípt^ó/zepo? Lnai5, *TTvk-TTJS* LI7b3, *7TVKTLKOÇ* L8oblO
pugillator *aKpoyetpL^óp-evós* vnai5, *TTVKrrjs* v I7^3
pugna *p-áyT)* L3ia23 Ó2bg 77b! l 8obio
pugnax *páyelos* Li6bi4 I7a7*
pugno *pLayopiac* L99ai2 05a8 i6bi2 45t>25
pulcher -cri kuAoç L99a22 23b8 43b22 48a2p 59616 ; -errimus *KaAAiaros* L9ga24 23ai4 74t)I5
pulcritudo K-dAAo? NL99b3 Ij23b7 77617, *copa* L57a8 74633
pulmentarius *otlío-Troi'pTiKos* L53a26, *oi/jo(f>áyos* Ni8a32
pulmentivorax *oi/jo(f>áyos* Li8a32
pulmentum *oψov* VLi8ai2,29 L54ai8
pumex *K¿oG7]pís* VLnai3
punctum <*jTLypt,rj* L74bi2
pungo *κ€ντ€ω* L35bi6
punicio *KÓXauis* L26a28, *rcpcuipía ιζόο22* 49a3i 8oa9
punio *KoXá^co* VLi3b23,3o 14a! Li9b3,i2 32630 8oai2, *Ttpcajpéo-pcai.* L26a3O : vpuniti Lpunientes *TLpLCOpo UplÆVOl Ï7O6*
punitivas *ripLOjprjTLKÔç L2ÓO2*
puritas *KaOapioT-ps* L7Óai 77a¿5
purpura *Tropfivpa ^25025*
pusillanimis *ptKpó^vyos* L23b 10,24 25ai7,i9
pusillanimitas *pctKpoi/jvyca* VLo7b23 L25a33
puto : quod putatur do/roíi'Li6iair : puta *olov* N97a2ó ç8b2 99a!,9, ba Nuooa¿o oaaa? L03aao,33 °4a3° 05^24,26 06a17.33.b18 07310 0932,8,14,25 ioaj,5 l Ia5(“).6>8.31,622,24,27 *123.22,* 25.26,27,28,61,4,22,25 13a!,bjr I5aio, 13,29 i6a22 17629 1833, 65,9 20334 2ib22,32 2235,27, bl2,l6,I9,22 2331,22 2Ób2I 27620,28 28310,32,625 29315,25, 29,620,21,22 30317,29 3133, 6,8,bi 32a12.b15.28 33a7.28.b9, 12 34^18,22,621,23,25* 35325, 62,15,20 36622 37328 3836,630 3966 40327,614 4iaio,bi 4333

44ai4,i9 NL46ai7,1i9 4735,13, 29,b3O 48a25,NL3o,Lb7,2o,27, ””30 ”49311,13,27* 50614,33 5165,Nbi8 52614,17,”32 53a! 54a9 NL55b10 L57a4,N5 ”5863, 12,25 59a5,7,bi3,2i 6034,15, 27,32 61623 63633 64315,622,34 651325 66b8 67a25,30,35 68a¿2, 32*,b7 72624 73333 74a5.20.b34 75313.24,32,bi 1,18 8ob34, ***deest in gr.*** ”07316 13628 : ***vide*** utputa pykaper ***irOKa-vep*** N49bl7

quadrangulus ***rerpáycovos*** Noob2i

qualis ***interr.*** 0'7701'0? ”3067, 77010? NL94bi góbió 98331 v”o6ai5,25 09615 ioa3o(2),Lbi,VL7(2) 1232, 13 ”13313 VLi5a5,24 17328,627 ”23335 26333 2933,4 34317,630, 31 35ai4 38630 40327 41619 4669 47621 74313 76324 78610 81314(g),21(g),69(g), 18,19,21

qualis ***indef.*** 77016? N'-96320,25 99626,31 01613,17 vho3b22,3i ”14623 NL56ai3 '-73319

qualis ***relat. oîos*** ”04619 VLO5b6 14610 1668 1762 ”22619,22* ”26621 ”27327 ¿Sai.18.”625 ”32610 33015 42328 48621 4937 50611 51311,13,”'<23,”67*, 23 5232,3 5735 58320 59S1O 65627 ”74634, ***0TT0LOS*** Vb16bll ”31311 : N— ”— quidem 0Î0'?- ***Trep*** 5139

qualiscumque ***oioa8f¡TTore*** vbI4bi7, 016? ***TT0TÇ*** ”59310, 077010? ***IT0TE*** vbi4a32, ***OTToioaovv*** ”51329(2), 3**I**(2),33,63 NL57ar8 ”68626, ***ovrorepocrovv*** ”37321, oariaSi/Tro- ***re*** b44a33, ***ootloovv*** vi4a8

qualitas 77016779 ”73313,15

qualitativus 77016? vO3b22,3i

qualiter ***interr.*** 770-719015 ”35632, 770)? N”95ai2 96312,626 97a9 ”00334 02625 03630,34 05317 06324 0869 09320,615 na5,8 1234,28,62,9,15,18,30 1335 1535 2163 22b8,io 23330 26333,b-2 34a23 37315,31 4233,10 44318 45621 4669,15 4766,18 52335 53329.30 54633 NL55a9 ”5632 62329.31 65627 68614 7333,64 7533 78333 79628 80629 8ia2o, 61,22, <¿? b3ob2i ””5633 ”80622 8164(2)

qualiter ***indef. nr/*** No2b9,i4, ttoj? Ng6bi2 Nb99a2,bio 01613,N17 02631,33 ”04611 v”o5a28,29,3i o6ar,6 vo8bi3 09313 12628 v”i4b2,3,23 ”21323 25623 ”37312,13 ”47313, oí? v”oga28

qualiter ***relat. ónorépws*** ”34312, 07701? ”9865 40312 4539

qualitercumque orrorepo)? ”-34312*, oTroio-SiyTrore vbi4bi4,i6, óaay¿>? ”04623, 7701? v04bn, Tvyovroi? ”69374

quam ***rj*** ””95625 9867 99620 01332 0262,10 ”0538 Vbo7b28 08627, 29,30 o9ai6 vnb3'2 v”i2b5,7 17319,25,32,35 vi8b23,vb26,v27*, Vb3i 1936,15 ””48330 50329(g) 54628 55324 ”65632 ”(lib. IV-X) ***86, d>$*** ”-70620, ***pro genet.*** ”95624 vi2aii vbi4bi3 vi6b22 i8bi5 v”i9aig,2i ”20317 25333 N52a3O ”69612 ”-70626 ”7565 77326

quamvis ***Kalnep*** ”04310 Ilbzo 38a! 6663, ***K0.LT0I*** ”9639 9736 ”13626 v”i8a5 ”32625 34628,34 3863 42ag 44316 51619 52619 53326 8134,63, ***Kav*** N3ib8 ”4532

quando ***adv. interr, rrore*** ”37316 : ***indef. eviore*** ”6iai, ***rrore*** ”79624

quando ***con. orav*** v”o566 10320,24 1335 16616 17315 i8al4,”bio* 29ai6 3oar9 31323 N32a7,”i3, 19,616 33332,61,9 34621 35310, n **II**6ls,”**I**7(2) 35612,16,17,19,25 40329 43313 44622 45329 46335 47331 5464,5,^23, ore N”ooa34 v”o46-22,26 oôbzi 07316,632,33, ”33 o8ai v”o9328 ioai4 Nna8* V”l5bi6,i8 19315,”bi7 ””-20325, ”b4,2o 25611,32 2635 n 3762* ”42628 67332, ***¿mre*** v”iob2

quandoque eWore "09632 v"ioa2O, 29 1134 Ligb3o 2165,19 26336 27628 "46629* L49ai3 52a!l """55622 56328 5749 "59617 6433 6535,8 71626, *oré* "00328 VLo9bi6,i7 12629(8),30(2) i8bio "37334,62 45617(8)*,18, *mré* vi6a25, rore v"ogb25(8)
quandoquidem *Srav* "5734
quanto *adv. orjaj* L99bi3 O2a2O 1265 16331 17324,bro 52bi7 55aio 58a2 6239,11,18 64316 65612,20 68331,34 77333,b28 78b2
quantum *nomen Saov* "33628 64a26,bio(2),2o,2i, (ro) ttoctov """96325 L58b3i,32 70632
quantum *adv. oaov* """94625 "98330 """02324 VLoga28 17616 N38b3* "4738 49b6 """56330 "59630 6134,ii,b8 63319,20 64619 68613 6935 77633 78626,29, *0(7(p* N52bl7, *0TT000V* L22al, *TT0ff0V* v"ogb2i 1 2662 : in — ó'crcu "99613 02320 vi26;5 17324,610 "55310
quantus *inter?. mms* v"ogbi5 "2269 26333 33321,625 : *relat.* Quos "25632 32610,15 33315 34328 37317 48328,631 4965 62619,20
quantuscumque *Saos* "54314(8)
quapropter *810 vojb22 i^b^z, diare* + *mod. pers.* "9466 96620 "97328
quare coure + *mod. pers.* "96322, 620 """97322,"28 "Lg8bi6 99314 VLi3b8 "2264* 29617 3162 3236, 18,68,18 34328 35321,633 3662, 24 37a35.b2g 38317 39314,22 4033,30,33 4iai8 42619 43bn 44^14,35 45a'22 46330 47335 49bi 50327 5163,16 53612 5435 """55620 "63621 69311 R7oa3i "7231 78621,32 79331 : + *adiect. verb., vel sine v.* v"o5aio 08634 "ubi* 28625 29333 30332,616 3167 32314 33321,32 34a4 36319 40620 41316 42624 44336 46314 47322 49618 50322 52317,628 5336 54325,622 59335 6337 : + *infin.* LO46i2 41621* 4738,12, b3* 68aio 7569
quartus reraproç L44ag
quasi *otov* L6i6i4, *ori* "0337,8, *a^s* vi2bn 13625 1432 18619, *aiamp* """99316
quatuor *rérrapes* "31319,32(8),63,4
-que re L94b8 96315 00313 R25a4 """36333* "43631 "55311,"14,15. 16,30 56314,"622 "58610,13 60324* 6464 66327,613,17 6768 "68330 69610 "7161,9 72327, 624 73329 7431 "76627* "7733, 7,22,64,20 79634
quemadmodum *KaBánep* """(lib. I) *19* v"(lib. II-III) *6* """49326 "(lib. IV-X) *58, oto?* vI2b22 "50611 "66635*, W vo6b29 07624, *¿óairep* """(lib. I) *6* "94bi3 0034 02626 0333 VL(iib, Il-Hi) *20* "08317 "0432,24 Iiai2,i5 13333 14622 16625 18629 I9bi3 """(lib. VII-VIII) *14* "(lib. IV-X) *122*
querela *p,épa/ns* "6265
quero *ànopétu* """96334 9969 00331 v"o5ai7, *Siarropéco* """96311 oobl2, *èm^préaj* """94613 98622 00332 "67619 72635 7666*, ^ijrecu """95332,624,27*,28 9636, 635 97315,29,634 9868 "99625 N"oobi8 02315,24 v"o6b6 12620, 28 1335 "30314 32322,634 34325 4168 4237,31,32,34,62,15, 16 4466,19 45628 47614 5562* 58325,30,621 59330 62331 66613 R6gbi3 "7139,26 7666* 77326,615 78334* : rursus — embreo) "69613 I -or *pass. 8icb-Kopa.l* "54330
quesicio "42614
questio *anopr/p-a* NL55b8, *impla* """ooa2i, "ooai8, N"g6ai2 02313 v"l2b22, 23
questus *(ro)- ^p-poipov* "57314,16, 26,34 5762, (ró) *XvaíreXés* "57316

qui *relat. ó* ***(lib, I) *e.* 75 v*(lib. II-III) c. *150* NL(lib. VII-VIII) c. *65* *(lib. IV-X) c. *340 (adde* **15329* 3oar 31327,28,69,32 4ibi3 42a8,io 43a24 44625 53big 59a32 6ob24 72b!l 73a28 74a32 *9569 97a3i,b22 O4ai7 O7ai2,bi ogb26 iob32 na22 14b!! I5ai2,b24 i8bg iga2 *praecipue* ś + *partie.* *99625 O2b34 O4a4 05327,28,620 o8a27, b33 10332 13321,26 I4a3o i8a3, ó + *praep.* *95331 96320 ggan 00325,610,13,20 03614,15,16,18 O4a3 o8a2i iob22 11a25.32.b18 I2b27,34 14a7.b7.21.32 I5b2i, 23 19331) *22, otos* 1**04619, os ***(li6. I) c. *25* VL(iib. II-III) *c. 90* ***(lib. VII-VIII) *13* *(li6. IV-X) *e.360 ^e.lO, ooTrep* v*o3a28 O5b4 06330,b22 o8ai7* oga2g*. b6,9 i6bi8 17326 i8a28 *21318 28bi5 31313,68,**14,*18,30 33322, 32 3&b2o 39321 4037 46620 49322 ***5366 56635 *57623 64324 6532,12,66 6635,17 6732, t>33 75t>i6, *Sons* *39611 4038 **48318,*19,**bn** 53627 80625, *pro partie.* v*iob26 vuai3,i4 15619 17317 18333 B2obii,i2 6iaiy *74632 : que *Soa* *3467* : qui quidem *Sonep* R3ibl4 *62310 N66a5 : quod vere *omp* a53b6 : *vide* hic, ille, is, propter quod, secundum

qui *indef. ns* *12617* 14617 38623

quia *8iá* + *infin.* *1*94617 **9538, ***b2i **96313 ***99312 **00335, b2,i5 ***01620 1**09322 *24629* **46333, *Sion* *38321 42312 68a8, ôre/ *96323,29 03628 05619 0867 0938,34 10623,24 16633,35 2iaig 2961,11 30610 3139,14 34317,b2 3534 36323 37314 38618 4036,16,631 42316, 67,17 45327 46631,35 4769,23 48322,615 4965 50316 51311,69, 11,23,32 52626,33,36 53320,22, 29,35,623,29 54a22,b24 57325 65316 6665, *imiS-rj* ***9535 *97bn oiai7 39322 44332 69625 75613* 76331 78628 8032, *Sn* ***9566 *9862 **00334 e 34625, *29* N353iibls 3762 **45612,13 52331,bi2,21(2),22 56313 R57ai8, *rip* + *infin.* vo6a7 **56312 5765, cos Noib26 : — utique *érreiSáv* *0063i

quicumque ô's *âv* vo6ai5, óo-S^rrore *64325 67335, *Sonore* ****56317*. *Sons* *2462, *Sons av* *23329, *Sans Srjnore* *2634 62632*, *oonaovv* N*oib2ź *07317 10620 ***13629 1438 26615 *B43a5 *6oa6 61623 64635 67324 72624 73627 74314,27,65 75610 77322 **80625, *Sans nep* *7235, (0) eprv^aiccov *26614, (ó) *rv^ilev* VI3326 *24310 26636 44333 69621 7365(2) 7737 8ob26 : quicumque *plur. oaoi* ***9439,11 96617 ***03326,65 *04626 v*roa4 11625 1263 13626 tqai 15317,34 17633 igai6,*b26 ***20325,*25, b2i,29,3l 22331,b2i(2),32,35 2338 24630 26631 2739,34,613 2963 3064,25,32 34623 35610,11,20,21 3636,7 38627,31 39632 41327, bi2 43626 44317,21 46613 **48328,631 *52632 ***55335,69 56326,618 57323 *58327 60634 61614 77622 78327,612

quidam *ns* *9432,***3,*5,***5,*10, i7,N*bn,*i7,***i8 *96323,***31, *bg, ***18 9734, *5, ***26, *629 9832,3, ***13, bi,*4, r8,22,***24,30 9935, **16*, ***bio, 15,19,*26,***31 ooai4,i8,*3O,M*b6 *01312,63,17 0235,***63,9,13 **04325,v*bi7,24 0633, *15, 25,627 v*o7b23,R25 *0838,10,631 v*na3i(2),*bll 1231,2,13 14623,24* v*i5ai5,vb26 **1664 *17328 18332,b8,v*i4* *1961 **32324 40320 ***48333, **33 ***5°b3 5ib4A7 N5367, ***8 54629 5534,33 56313,621

N58a?3 6ibi7 76325 «(lib. IV-X) c. *125, deest in gr.* «2833 30322 : quidam *plur.* moi «195326 *ggb2,* 8(2) «02327 VLo7aç «08831 VLioaz6 I2aio,ig 14322 15312, 2o 18814,125 21825 28330,81 32a23 34fe24 36322 37614,28 4132,27,817(2)* 43322 ««45331, «bi8 46826,29 ««47316,17 «48324,815,21,25 qgaio 50316, bzz 52810,««22,130 53317,18, NLb8,g L54ag ««55331 «59328 óoaig 62b29 64327 75a6 78ai4 8obig, oí *dem.* «31328 38a5 48324(2) : quedam *plur. neutr.* ÿ Vl5bI5(2),i6 : quodam modo *mus* «zgbiS* L68a7

quidem *S.v* viiai4,i5 i8az «4681, *yáp* v 19332, ye «23332 2684 28az7 32313 44a2,i7 45830,36 4638,13 5ia8 64322 65334 74b3i 75b34 80332, 817 «97824, *plp* ««(lib. I) *c. 65* «96333* «95311, z8,bi6 g6b7 g7a3,ig g8a4 ggag 00823 0136,21,23 ozb3 VL(lib. II-1II) *c. 200* «03810,31 04azz 05313,81 0634,811,25 0736, bi 0837,11,21,23,27,28,33,615,30 09332,818 10332,812 11823,29 12334,816,21,24 I3az6 15824 i7bi8 18827 19331 ««(lib. VII-VIII) *c. 40* «36831 7289 1(88. IV-X) *c. 575* Bo8a33 26ai3 47331 51813 66830, *pévroi* ««02814 L22a7 31326 3482g* 35823 41824 42825 47a2 53830, /zr/r 19683, TTore «94325 36815, *deest in gr.* Ng6bi8 «I2ai «55312 L58a2O

quies *àvà-rravais* «50817, *àpyta* ««0287, *-ppepia* ^«04825 ««54828, *r/crvyia* «8obg, îravÀa «26321

quiescibiliter *rjpepa* Lz6b8

quiesco *\rjya>* «5738,9, *-rravopai* «1335 «14314 «26315 ««4681 149812 ««56321,35,83 : -ens *-qav-%ios* vi6ag

quiete *gpipa* v«na6 «46827 48ai8 5Oaz8 69323 75811, ayoXaiojç L7tb24

quieto *rravaj* Lz6a22

quietus *ripepaios* L46ai, ^(ruyios-Li6ag

quilibet *rrâs* I0384 09325,26,28, (ó) rvyajp «oiaxo.ió NLozbn 12083

quin immo dÀÀà *pr¡v* «iggazz

quinque *irévre* VLi6ai7 133823*,26, z7,z8 39816

quintus *mp/mros* 133823*

quis *interr. ôç* vna8, *ôaris* VLo6aiz, *Troios* vi3at3 135314, *res* «194325,26,28,81,5(2) 95312,15, 16,20* 96324,34 97a8,i5,i8,823, 33 98331 oiai4 VLO3b27,33 05819 o7a6 o8az 09815,20 ioa3o(2) na3(3),4,5,(2) Lna33 VLiza4(2), 13(2), 815, i7, 18, 31 14812 1534,29 i7b2i 122824, 25 23812,32 26333,34 2935 3oaio,b7 3282,3 33629(2) 34314 35az5(2),26 37316,833,34 38311,634(2) 39316,br8 40325 42317,20,33,817(2) 4338,814,15, 18.21 45829 «146335,183 48320 50330 52334(2)* 54a3-5'Io,24, 26,b33 «15537 15934 62827,28 6339,34 6gb8,22 72822,34 73323,819 74313 76325 78a34* 814.15.21 79816 NB-8obi4 I8iai4, big,22 : *vide* propter quid

quis *indef. ovBeis* «96820 «12814, *ns* «94317,18 «195322,«25,«127,826, 30 96a6,N8,«L2o,28,N34,«ibi6,i8, 25,132,33 «197322,28,820,23,«32 «198331,«825,29 «199328,85,«n, «1i7,«26 «iooai6,«i8,NLb2,3i «0183,6,«I13, «17,23,27 «10234, «5, «in, «bi, «117, «24 °3a3 Vlo3a22 «05322,v1 24 io6azg,vbi «107825* «08320,26,30 VLiobg, 30 vna8,v«b2i vi4aiz,v«3i, vbi7 vii5ai6,22,b7 I6a2,vi3.16 29 *17a.21.28* i8ai4,32,b26 igag «26334 38ai,Rb23 «48329 ««49326 50328,86 «5186,21 52818 53N.

NL7 ”54625 55321,24,30 56a! 2,4,11 57332,33* ”(lib. IV-X) 53
quo ***interr, iroi*** ”74330,32,65 : ***indef.*** ₁₁₁¡ ”0269,14 5ia6 5362 68613 69623
quociens ***maaycos L¿ga¡i***
quod ***con. cm*** ”95331,629 96613 g8bi8 vO5ai7,bg 09624 nag 143g ”52622 ””59324, «jç ”94321 NLg6a27,Lb33 NL97a27,bi7 ”0064, 24 VLna7 13614 b2iai 2833 "30621 ”49623 ”55321 ”69620 72632,35 74b6 75bi5 7ba23 78bi 79b2i, ***aiare*** ”94321, ***deest in gr. n57^¿7*** : nisi
quomodo ***interr, reais*** ”00334 02625 vO3b3O,34 05317 06324 o8bg 09320,615 1135,8 ı 234,28,62,9, 15,18,30 1335 1535 ”36012 5Ôa2, uiç VLo7ai6 : ***indef. ms*** ”o2aig 33325
quomodocumque a>s ***áv*** vo7a24, ¿'irais oíp 324315
quoniam ***âpa*** ”8ibii, Sia + ***infin. voya¿¡*** 17310,13,65, ***èirei*** ””97325 VLo3b2ó,v 28 05619 0867 0938,34 10623,24 16633,35 ””30610 ”34317,62 3534 36323 4036 42316 48322 54624 57325, ¿ireiSij NL95aI4 ”97611 01317 ””02612, ***Kai yáp*** vi8b4, ¿ti ”95321,629 96613 9861,18 00016, nı 2(ś L34 ””01612,22,29 0231,13, ”14,””18,633 ”0337,8 v”o3aig 0431,3,11,625 05313,14,15.Li7. bg,VL2g,3i 06314,15,610 o8ai2, 15 ogaao, 21,22, ”624 nag vbi2a23 13313,15 ”1439,Vb3i, 627,28(2) 1532,6,615,16(2),25 16311,12,15,27,63,8,25 17311, i7,2O,25,bg(2),i4,24 i8ai2,20, L23,VLb2,28,3i ””45321 48632 55613 ”**5 7 3**”(66. IX -X) ***c. 207,*** Tiô + ***infin.*** VO733 oga6 11333 I2a6(2),7 17032, ***ws*** ”94321 ”0064,24, ***aiore*** v'4a3 : v— quidem ***”— èrrei&ri*** 12313
quot ***oaoi*** ”7139, ***ôaa vo^b2f>, ni-*** ***oai*** VLi5a5. ***iriaa*** v”na3 "35a 14 ı modis ***¿trayais*** v04b23
quotquot ó'aoi ”13624
quousque ***¡fies*** ”12618

racio ***Xoytapis*** Ij45bu,i2, Áóyos NL95a3' IO,3O,3 i,Lb2i NLg6bi, 21,24 9833,4,7,8,14, J-bao, 31 99625 NLooa23 oiai7 02328, 30,614,15(2), 17, 18, 24, 25, 26, 28, 30.32,33 03a!,2 VL03b32,33 ■04623 vto5bi3 0731,6 I2ai6 14629 15612,19 1738,21 19320, Lbi i,”15,ı i6,i8 23622 25635 2663 3iaij,b2i '34335 ”63762 ”3868,69,20,22,25,29,34 3934, 5.6.15.24.32 4033,4(2),7,8,10. ”b2 I,L22,65,20,26,28,33 42a26, b3,i2 43b! 44623,26,27,28,29, 30.32 ”b45bi4,”25 46625 47b!, 3.7.3' 48a!,””29 49326,ı 32, 35.b'.3(~) 5°b28 51a!, 12,17, 21, 22,29, 31. 3¿. 34. bio, 24, 26, 35 5233,13 65013 67619 68335 6931,5 72628 79317, ***deest in «r.*** ”02616
raciocinado ***Xoycapós*** ”11034 4'b'4 42b19 ””46333 ”49635 50624
raciocinativus ***iiavoTjnKÓs*** ”66017, ***XoyianKÓs*** ”39012,14 46033*
raciocinium : -nii diligencia ***aKpi-{doXoyla*** ”2268
raciocinor ***Xoyífiopat*** ”39313 40330 4262,15 75618,19, ***¡jrqfilfiopai*** ”52320
racionabilis ***evXoyos*** ”9738 ””98628 ggbi2,2i ”54324 6564 7639 77312,26 "79025 ”8ta6 : ***vide*** bene
racionabiliter ***evXóyais*** ”43325 53a24,bi5 ””56618 ”6266 75316 : -lius ***evXoyáirepov*** ””0262
racionalis ***eXXoyos*** ”72610, eù'Àoyoç ”36319 76623, ***XoyiKÓs*** ”o8bg
Radamanthis ***'Paiápavdvs*** ”32625
radix ***pifia*** ”61632
rapina ***apTrayrj*** ”3138
raritas ***pavóvqs*** ”29322

raro ¿Aiyam? L5lb3°, *anavcais* *-56624*
rarus *amávios* v*09329 *-45327,30 NK56I524
reaccomodo *avriSavel^a)* *-6538
reamatio ¿pri^iAijms **55628
rebello ¡úúyopai L4®a33
rebeneficio *àvrevTroiéai* *79328
recedo ¿rayaipeoi *-16336, *airdyopai* 1-04323,34,35,65,11 28335 66bio 79611, *¿TT0)|(a›péa›* *-09331, *dpp arrjpi* *-63623 *65335, ined. -rapai* *05622 66bio
recido *porarri-rrrai* **5664
recipio ávaAap^ávoi vi4ai8, *avii Xapfldvai* *-64611, ànoSeyopai *94623 2439 26618,24,35 6938, *aTropdrropai* *-72312, âcyopai *-55614 73316,24 75320, *ém8¿-yopai* NL94b25 *-55613, *Xapfldvw* *-69327 : -or *ámbé-^opai* *57618 : recepturus *péXXaiv ànoXdfleiv* *63a35*
recirculor *àvaKVKXéopai* ***0063
recordado *pveia '45334*
recordor *ávapipvr¡crKopai* *66615, *¿TTopvrjpoVfvw ^2534, pvrjpovevw* 1-7436
recte *opOôjs* N*g8bi8 *gga6 ***02615 VLubi2 I2a6 13318,30 1-20825 22629 24328 26334 29625 3767, 14,15,21 *3gbg* 4268,19 44619 45b2i 5963* 63b! 76634 79329 80323 8iai8,2o : — opinor *opOa-8o£éw* *51319
rectitudo opOoTijç *4268,10,11,16, 17,21,27,32
rectus *evdvs* *41323, *ISvs* *32627, *ópOós* *1*98330 oob8 v*03b32,33 O4bi3 o8ai6 14629 19320 *20326 29624* 3&b3 37617* 38310,620, 25.29,34 39224,31 40615 43320, NB23,L24 4438,20,623 (2), 26,27 (2) 45a4 47^3,31 51812,21,22,30,32, 3460631 78318 79631 8032,18,30
redamado *dvru/tiXipris ^55628 5638*
redamo *dvrijnXéai* *57630 59330 6434
redargucio ¿Aeyyeii; VLi6a23
redarguo e^eA/yycu *25329
reddicio *duravóSoms* L63an 6536 78330
reddo *dvraTro8¿8a›pí* L2Óal6* 63614* 64626,^31 L67b25, airoS/Siu/xi 003327,622 vLo6a!6,24 L26al6*, 63,19 35t>4.7 6ob35 63a6,7,2o, bi4*,2o 64317,630,33 6531,3,14, *TToiéw* vi4a7 : [redd]entem *ôvra* viobi4*
redeo *èrmvépxopai* L97ai5
redimo *Xvrpów* L34b22
redono *dvriBcopdopai.* *-59614
reduco *dváyw* VLi3a6,b2O L7oai8
redundo *êuKvçopai* NLoibl, ototo-Aá£«i L28ai2, *avvixvéopai* **00330 NLoia25
refaniulor *ávBvTrrjperíw* L33a4
refero *avarjiépa)* n^oibig^l VLi4bi5 *-22624 26629 Ó4a¿
refugio *Karatevyai* L32a2O 76612,20
refugium *Karat/rvyrj* NL55a'2
refulgeo *SiaXdpnai* N*-00630
regio ytúpa v*-0763 2
regnum ^amAcia *-60332,36(2),bio, 24,27
regula *Kapdiv* ^13333 L37b3°,3E32
vregulor *dep.* L-lo *Kavovi^ai* °5a3
relacio *wa</›opá* N*-oib2i, *éirava-</iopá* 1-30329 : — amoris *dvri-píX'rpns N56a.8*
relinquo *axfofu* WJ-9Óaio, 630 1-66334, *KaraXeÍTrai* *-4667 8137, *'rrapaXeÍTrai* N97a6 *-37621 8rbi2, *TTapiript* N55b8* : -quenduni *¿aréov* NL02bl2 : -quitur Aeírre-*rai* NL98a3 VLo6aii 1-4064 4137 78621
reliquus *Xoittós* 1*1-9464 97317,18, *-22 NLgçb27 O2a3 VLO3bl0 0833,26 vioaio **1-12331,66,14, 30 14615,18 i8a24 1937 1-31625 39a2 NL55a5,li 5&b22,33 57331 *-6231,15,63 63635 65331 óóair 6864 74329 75315 76328,31 77329 78624,35 80627,32 : -quuni *Bárfpoir ^29325*

rememorado dvapvrjcns Lx8ai3
reministro *dvdvTrqperea)* Lyob25
remisse *dvecpevais* VLO5b¿7 Li4a5
remissio avenis NL5obi7
remitto *dvirtfu* L38b23 73327
removeor aTreycu vo6a3O, a.7T€%opai v°4a34.35-t>5,li
repacior : -iens *dvTWTerrovQós* K55b33
repello arrorpi^opai VO5Q2
repente 7rpoo-7rata»? L67az : N— simuí L— *dOpóov* 5061ᵡ
repentinus atavíólos VLi7ai8, *TtpóanaLos* L66b35> *viroyvios* VLi5a34 ı -na r¿ VLnb9 17322
repercudo *dvTLTrXrjTTU)* *32629
repermuto *dvTiKG.TaXXdrop,at* ^*57212*
replecio àvaTrA-ripajCTiç VJLi8bx8 *7368,9,10,11,12,15,20
repleor *yépco* L66b25 : Lrepleta Rque repletur *dvaTrXrjpovpevTj* 53a2,4
repono ávart^pt Lx6a23 : -situm (donum —, deo —) *dvd&qp,a* *'22620 2335
reporto *Kopí^opai* **62632 63318*
repromissio errayyeAia *64329
repromitto *¿TrayyéXXopat, ^642.5,*15 80635 81313
repugno *pdyopac* L02bi7
reputo : -atus *vopi^opevos* ^4236*
requies avcrn-avais L27b33 2863 60324 76634,35 77a!
requiesco *dva.77avop.ai* L26ai7, *navopea* vi3a5 Ll4ai4
requiro (wrairea) **98333, eVi^reco L63bi5 7x322
res *Trpaypa* ***-94625 VLO5b5 06328, 29,34,67 0936,12 *-26612 ****31320 L35b32 37bi8,32 4735 71313
res31vo *dvaucp^a) ^65^22*
rescindo *dvaay¿£a>* *>48620
rescribo ávaypa^cu ***>98321
resolucio *dvdXvvis* *>12623
resolvo *dva.Xva>* *>12620
respicio airo^AeTra? *>38622, ^Açttcu VLo6b9,i3 L3234 38610 5262, *emfiXerra)* L20b6 47324
resplendeo *Xap-rrpvvopat L2^a,22*
respondeo airoAoyeopai *>4968
resumo ávaAap/?ávcu ***>95314 Li43i8 VL*5a4 *>74314 76332
rethor *piyrcDp* VLi2bi3
rethorics *p^ropcK^* ***>9463 : *vide* retoric3
rethoricus *prjroptKÓs* ***>94627
retineo *dvreyopat* ^7335, *ĸareyco* L2Ó3l6,2O
retorica *pr¡ropiKri* L8xai5 ; *vide* rethorica
retribucio ápoi^ LÓ3b35 6461,19, *dvTaTToéocris* L33a3 6467, avr/So-‹'"$▮ L33a6, *dvTiSajped* L23a3, *yepa$* ^364, *perdboais* L33a2(2)
retribuo *áp,£Ípop,ai* L62bxo* 6535, ávTaTToSióajpt L26a2i 57b35 6332,614 64631, a7To8c8wp,t L63bi7, ¿TTOv/paj L58b2i 67315, peraSiSco/xt *33310
retributivas *dvrevepyeriKoç* L24bxx
reus *'évoyo?* L46a34
reverencia evAá/Seia L2ib24
revereor evAa^eopai ^2733 7x67,26
revertor e7ráveipi N1'ooa$i, cTrav-*epyopai* N97ai5
rex ^aaiAevr VLi3a8 L5obi4 59a! 6063(2),7,xi 6iaix,i9 8oa2o, *p,6va.pyo?* vi5a32
ridiculus yeAoîoç VLiobi3 11329 L28a8 NL55b29 L59bi7,i9 62614 7734 78611
risus (ʌo) *yeXoîov* L28a5,13, y&Aa»? L28a6,35 NL5obix : *vide* effundo
rosa *p¿8ov* VLr8axo
roto *rpoyí^co* L53bi9
rotundo *cr^aipóa)* Lxiai2
rubesco *€pvdpaívop.ai* L28bi3
rudimentum TraiSevpa L8ob3*
ruricola *dypoiKos* vO4a24 o8a26
rursus *av* NL95bxx VLxob2i 13320 Li9b24 21628,31 2537 26628 NL57aio ^65325,29 66610 70623 73624 8135, *adre* L95bi3, €i(7-*avOi?* NL97bi4, ttoAip NL97ai5 ooa29,Lb5 NLoxaxi L33a5 39614 44b! 47b6 : *vide* quero
rusticus *dypoiKos* **51613

sacratum : deo — *ává9r¡p.a L2jaj*
sacrificium *9vala* *-22620 60320,23, 25
sacrifico *ffvoj* *-34622,23 65315. *Ka-Oi.epev<j>* *-48626
sacrum (r¿) *lepóv* *-22a6 3333
sagittator *ro^órqs* NL94a23
sal <ÌÀy "*-56627
saltacio aAo-iy L74a31
saltator *OiaocoT-ps* N6oai9
saltim *KÓ.V* v17321
salus *awrqpia.* "*-96314 VLioaio 1135,14 1562 16620 *-3062 67623
salvo *awlcu* *-9469 VLO4ai8,26 *-06612 v*-ioa6 *-40612(2) 51316, 25 NL55aio,b3O L63bi2,33 66ai8 67631 81618
sana6ilis *latos* *-50632 : ior *ev-¿arótepos* *-46333 52327 : *vide* bene
sanctus *Saios* NI-gñai6
sane *iiyieivâis* L2gai6
sanguis *alpea* v*-i6b29 *-61632
sanitas *vyleia.* "*-9438 95324 97a! l, l-l9 VLO4ai4,i7 **ua3i** igaiô *-29315 37316 40327 41619 43632 4434(g) 4538 533,20 73324 74625
sano *vyiá^io* VLi2bi3 *37324 . -or Zaopal L8ib4, *latpçvopcat* **54618, *vyialvai* *74626
sanus *vyialvwv* *-76214, *vyietvos* v l O435 13327 *29316 37314 38330 41322,big,20 4333,625 53318 73624, *vyi-rjs* v l I43I5 *54619 : — sum *vyialvai* "*99327 VLub27,28 *43632 73627 78635 : — existons *vyialvaiv* *-29317
sapiencia *ao<f>la* "*98624 0335 *39617 4132,5,7,9,12,16,19,29, 3o,3i,NLb2 *43615,19,34 4435 45a7 77a24> *4>p0vTjacs* "96624
sapiens SeiTOj *46323, *ëp,</>pwv* "*oiai, croi/ioç *953-21 "*-0337,9 *27620 37310 4132,10,13,14,15, 17,24,64 42313,17 43b6 5932 65326 77329,32,33 79317,30,32, *<¡>pov¿wv* ***L49bi7,*** *(fipovipios* "95628 1**0731
sapio *<f>povéa>* *66aig 77632 : (que) **sapiunt** (r<x) *<¡>póvip.a* *7333 : *vide* sapiens
sapor *yvp.ós* v*i8az8
Sardanapalus *HapbavatraXos* "C95b22
satis *¿Xis* *9633, *ÎKavûjs* •"9633
Satyros (-rus) *Sátvpos* "*48334
scibilis *¿7TLaTr¡rós* *39623,25 40634, 35
sciencia *¿matrip.-rj* *"96330,31 9704 00614 0668 12b i 1665 29312,13 38627 39616,18,25,31,35(2!) 40333, b2(¿).3*.33(2).34 4135.7,16,19(2), 2o*,Ni-b3 1-42924,27,33,34.69,10 LR43ai,L3,i3 44629 45b23.32.34, 36 46624,29,32 47a2,io,ig(2),bi5 5368 80615,23,32, (ro) *<f>povelv* N52bi6
scientificus *¿mcrrTjp.oiaKOs* 639a 12 47bi3
scilicet ***8t¡Xo v Ót t*** VLi5a8, *tfroc* L2gbi1*
scio *èmorapiai* vbi3b34 *-39620,34 44a22 45622 46628,30.31,33 47bn 64a26,32, *oña* NL95aii 9?a2, 3,l 9 NLO2aIg VI03627 O5a3i. *b¿(2)* oga26 Liob2i,Vl-27 **Lria9.** 23 14632 i6b8 VLi7bt3 L27ai5 34320 35a24,33,beo 36432,64,19 37ai4,i5,b23 38ag,b3o **4iat7,** 67,17(2),18,20,34 42ai,bi 43624 44b35* NL456i2,i3 L40bg(2),27 47ag,2i,6i7,i8 5238,14,16 56627, n i'3i *-59322,29,614 61620 6536 68az6,b3 7264 7436 77326 7963 80614,27 **8iai2,i4,** *<f)pov¿ai* NL96bi7 : -ens *¿marripiMV* VLo6b5 *-22a34 4766
Scithe (-te) *¿hevSai* VLr-2a28 *-50614
scribo *ypá<f>aj* VLl2b2 *-75618,19 8oa35 8133
scriptiva *ypa</>iKr¡* *-81323
scriptor *ypa^>evs* *-80634
scriptura *ypa</>ri* **vti8a4**
scrutacio emaKCi/fi? "9635, *oK/vpis* "99614 O2al2 5569
scrutor é^erá^cu "95328, ***¿t t i o k X***

■zrro/xai "96a!1 97614 "*oibio "02314 55bio, *èmcKonéw* "gyan, oWr-ro/iai "*9869 O2a6* v*O3b28, 29 05619 "49329, o-KO7reop.ai "94615
se *vide* sui
seccio *T/j.fjp.0.* *32326,27
secedo *àm)(op,ai* "95632* viob2g, ■*rrapexfiaivai* vogbl9*
secerno *Kplvao* vnb6
seco *répvw* *32325
secundo *Sevrépws* *58631,33 76229 7839
secundum *Kara* "*(lib. I) *c. 50* VL(lib. II-III) c. *60* MISai "19614 N.*(lib. VII-VIH) *c. 21* NR5Ób2i *(lib. IV-X) *c. 355,* ɪ w *+ infin.* I-O7ai3, *pro accus, relationis* "*94313* *9536,7 96613 "*98331 *0266 viga3O *2ia26, 27,66,7 2762,23 29617 33632 Rt34ai7,Lr8 3767 38614 39S.5, 616,36 4oai8 4161 4467 47aio 48610 49a8,i8,26 50626 5238,12, 15,»27,*631 54611 58335 63a?, bi7 65626 7166 74624 76629 81611, *pro dat.* *2423 28617 33a26,6l8 : — hoc (hec) *rav-i/* "56218 57a32,b2 : — hoc quod *rj* *19662,3 56aio,i7 : — id quod *·rj* "02631 vi8b2,3 N56ai6(2) : — quod ʀᴏ.*30* *54622, *rj* *9662, 3,"*25 9865 Lo2b8*,3i 1862,3 25635* B26ai7 L3oai2,i3 3iai6, 17,18 56310,®*n,*i6(2),17,"*18, b8,Li7* NL57a3i, 32,63 *6iai, 63,5(2) 65632* 66aii,35,b3 7oa8 76318 77627,28 7865 : — racionen! *ois âv 6* Aóyos "15619
secundus *Sevrepos* "*09334
securus *vide* minus
secutor *¿KoXovfPrpriKOs* *95a4
sed *vide* set
seduccio *vide* servus
segrego à^opifa) *46611 : -or *àrro-* ■*¡(aipéiu* voga3i
seiungo *¿iráyai* "0965
semel *vide* in
semen *a-néppa* *79626
semimalus *r/pirróvr¡pos* *52317
semotus *adiect.* : qui — est ó árre^ó/xeros' "04323
semper dei "*97333,61,20 00619 oia2 "*-0428 "*0539 07315 I2a24,b3 1332 vi4a3i* *19629 23628 25615 2963,4,7 30329 31628 33613,15 36626 38319 4067* 41324 4334 46622 5035 "*5467,*11,13,21,"*25,26 *60615 62617 63621 64634 65331 68625,27 73326 74630 7734
sempiternalis ¿ˈ&o ɪ vi2a2l
sencio *aiaBavopcai* "*eoa2o "*18221 *26a6 42328 70319,29,31,LR3i, L32(2),33,bi,3,9 7164 79ai6, *vocai* vi6a34 : *vide* simul
senectus *yfjpas* "*0037,23 *-21613
senesco *yripáw* *3562
senex *¿Kpofioiv* vi86ll, *rrpeafivr-rjs* "*56224 57614 *5835, *npeafivrepos* *28619 "55313 *65227 : -ior *TTpcafivrepos* *43612 55al3 5®bi2 : *vide* plebs
senilis *npeafivTiKOS* *5832
sensatus *aloOavópevos* *7463°
sensibilis *aúyOrjTiKÓs* "9832 *47617, *o-laBriros* v*ogb22 *47610 "*52613 *53313,15 74614,24, 30,34, *KTTjTOS* (?) N97al
sensitivus *9832
sensus añréfya-is "*9863 VL03a28, 29 09623 13a! 18317,19,61 *2664 39318,19,20 42327,30 4365 47326 49aio,35 61626 70316,17,610 71630,34 72a3d 73617 74614,16,20,25,26,29 75327 : *vide* sine
sentencia *37629,32 41627 5ibi6
sentencialis *iprjf/napaTdiSrjs* *34624
seorsum *á-rrávevde* vi6aj4
separabilis *ywpiarôs* "*96633
separado ^*wpiapós* *75320
separo *áfiyopífiai* *97634, *xwP^íul* *34bii 44633 "*57b8 R59a5 *61629 75635 78322

sepe *iroXXaKis* vO3a28,29 17310 : -ius erri ro *iroXv* vioajr VLi2b8
sepulcrum *ratios* L23aio
sequor *àKoXovôéio* 1103623 NL37b2 I39619 4368 NL45bi4 166634, *¿iraKoXovdéai* Igôby NLoob7, erropou NLg6a5 g8ai,b6 H04614 05623 1165 120314,26, 632,34 55a3 68421,611 69415 72415,19 74a7 75a5 76a26, *pipéopai* vl3a8 15632, *irapaico-Xopfféa)* 104635, *avvaKoXovOéw* NLoob4 : -or *pass. SiwKopai* N94ai6 : -ens àxoAoudijriK-ôç 150628
serenus *aepvós* N55b3
sermo Aoyos 194613 NL96a9,Lb8, n19 9744,24 g8bro,N2o,3i 99625 NLoobli 102427 1103621 0441,3,5,6, n, vb23 1107430 09621 vi4b29 L26bn 27420, 24,b2 2865 36413 38b8 N4oa3 L44a33 45b27 46422,27(2) 47418,21 52413 NL54b7 L68bi2 70612 7163 72435,64,15,26 7564,6 76433 79422,64,16,18,23, 27.29 8045,11,21,65 8ia4, *deest in gr.* NO2bi6 17968
serpens eytç N5ob9
servilis *avSpamSwS-qs* 118425 2648 28421, *SovXikos* L25ai, *Ot¡t ikÔs* 12542
servio SovAeva) 172432
servitus SovAe/a L33ai
servo *TTjpéw* 15549 67613
servus *àv8pairo8ov* 145624, 8ovAo? 160628.29 61435,63(2),4(2),5, *Krijpa* I34610 : -vi seduccio *8ovXairaria.* 13147
set aAAá NL(lib. I) *c. 33* 19663,7 ooai6 VL(li6. II-III) c. *83* Lo8b6 12428 18419 Nl(lib. VII-VIII) *c.26* N5?a35* 68b26* L(lib. IV-X) *c. 335* K3obii, 8e' N97a28, 614 9862 vo6b2r 09428,1620, V20 13614 VLi4a24 vi8b3*,i2 I5342* 6165, ·q vana29 vi2aig 13617 18329, *ov pqv* 173313*, *oi pqv* ¿AAá vi86i3, dAAà *pr/v* H11619 : — adhuc *ov pr¡v* áAAá Ll5a35 T7a35 18613 : — et adhuc *ov prjV* aAAd 124413 ; — tamen ov *pr/v aXXá* Vl5335 T7a35, *Kairoi* N97a6, *ôpws* 8e Noo63o, TrA-ryv vi3a3 : — tamen et adhuc *ov pr¡v* dAAá L24a8 ; non tamen — *ov p-qv* dAAct L5ia7 : non solum — *ov pr/v ¿XXá* L8obi6* : — et *Kai* ... 8e LO2ai7,2i* 1669* 17a! 2oai6, 18-19 2144 25ai2,2i 27625* 6oan 6iai7-i8,22,bi6,24 6346 65327,30* 68b6 70628 73618 7669
severus *aipv<f>vós* *i57bi4* 5842,6
sex êf VLo6a33,b2
si *av* Noi47 VLO3a2i 05329*,30* ioa22 L23bi2 34a2o 3564,31 36a!,4,bi 44426,27 49429 50625(2) n53bn L54b22 58434 6145 R63a6 173423, *éáv* VLo5a24, 31(2),32 06425 12626 13630 14413 16633 I?a25 L2obio 2iai 2744,28 29319,24 3162, 29 LB32a23 L33aio,bn 35422 44612 4566 49a34 5lbl4,I5 53620 54614 55632 NL56a2o, i2g 158633 59430, 31 62610 64627 6543,613 7163 7564, ei NI-(lib. I) c. *40* NR95b6 10269 VL(lib II-III) *c. 47* ^14619* 15429* Lo8a28,29 14621 1967 NL(lib. VII-VIII) *0. 14* »36629* 3765 4343* L(lib IV-X) *c. 180, etirep* NL96a35,b4 199423,Nb2i ^1764 T,34t>32 40433, *¿iráv* 132332, ori vi8a23, *pro partio.* VLl2bi6,i7 147333 : — hoc ei- 77-fp ^55630 : — quidem *¿lirep* 197628 99621 ooaig oiai2 23627 25633 28622 32a24 3463 36625 39310,24 43621,24 49618 50617 51628 5369 54a3,5 55630 6iai3 65614 68ai2 6gan 7032 74328,65 78a2-7'I7,32

80627 8ia6 : — tamen ei'îrep "97628 : — utique *av* "49329, *el'-rrep* "99323 ooaig : *vide* ac, et sic ovto»(s) *94325 9662 98312,15 9ga2i,b2i,22 oobi2 oiai7 02621 ***03334, bi2, 13, 24(g) vO4ai8, 30, 33 05a22,VLb8, Li4,vi7, 18 VLo6al4,*822,36,65,v*8 O7a20, **23,625 o8bi6,v*26 09326,bn, 26 lobio I3ai9,22 14315,19, 30,b29 *i¿a2(2),bi,Lji* ***16636 igai9,Lbi4 2oa3 22b3 25310 27317,28,30 28a32,b26 "29629 *31322,Kb8 *3363,5,15,26 3434, 19,621,27 36ai7 37b23 38ax6, 625 39a3 40324 43ai3 44a4,i7, 63,12,15 45^26,29,33,64 4739, 14,23,611 48bio 49329 50a.11, 623,31 51632 5337 54ai2 55632 56b6.11 5735,66,9,19 58327 59b! 60621,22 6ia22,25,2g,3l 63a32, b5,i2 64a4.b2.12 65310,11,18,35, 634 66627,28 67a7.b1.23 68b23, 32 6gbi 7068,12 71a13.b32.33 72a29.33.b17 73a13.25.b25 74332 75315,23,632 76a22,b24 77627 79331,628 8oai6,b4, *ovraiac* ***03620,21, *ravry* "98320 01334* *44b33 53319* 56310,18 57332.62 66335,64 70618, 1-17*44618,19, *w8e* **06325 "-47324, <¿Si *3738,23,26 46622, *a>s* **09332* : *vide* sicque

siccitas av^/xo's' VLi2a2Ó

sicco *(¡rjpaivui* "*5563

siccus *Hypos* VLjSbio *4736(2) 59b2i

sicque *¿is re* *94321

sicut *ws* NL96b28 *-07624 **74632 "77334*, *wa-rrep* **18629

siggnome *avyyvatpy* *43322,23

siggnomon *crvyyváífJMv* *43331

siggnomonicus *avyyvopoviKos* *43321

significo Àe'ycu *voyay, pyvvai* "01629 O2b34, *aypaivai* v*i6b29 *41312

signum *papTvpiov* *04313, *aypeîov* v*O4b3 *30316 40328,628 42a!I 43320,67 44621 47aig 48a2.11 5332,626 "*55614 *59321,28 76617 78624, *aKoiros SL94a.?4* v*o6b32 *38622

Sikionii *Jmvmvioi* ***17327

sillogizo *avXXoyiÇaj* "*01334 L49a33

sillogismus *avXXoyiapos* *39628,29, 30(2) 42623 44331 46324

silva *vXy* v*x6b33

Silvestris *¿Tryypajj/j-évos* *48621

similis *ôpoios* ***03621 05326,614 07318 0937,8 15316 *2335 2463 3469 35m 4463,13 45310 48610 5033,"*65 5133,8,"*b6 ***5234 NL55a24.33,34(2)-b7(2) 56a20,68, 17,N*R22,N*34 57a32,b3 *5969 62an 64314 65617(2) 67629 7531 80631, *jrapanXymos* ***1739 **48619 *5036 : -lia *rà roiavra* **07312 i6bi : -lis consuetudinis *¿pot/rfiys* *57311*: -lia pacior *¿pLOLo-nadéoJ* "*95622

similiter *à.reyvd>s* "02618*, *¿poicos* N*94ai,bi3 95321 96631 97318 98327,61 99320,622 00624 *01330,"*67,25,*33 6*0368,17 04316,22,35 05628 06a19.b4.23 o8bg,2o I2b6,3o 13328,66,12 1431,25,613,20,25,30 15610,16, 18 17329,626,32 i8a6,22 19328 *20629 22620 24a!J 25327 26619,25,27 2731,20 28a! 29623 3oai5,bi5 3165 33328 3436,11,15,23,632 3533,11,30,62, 6 36a3,i8,2o,26,29 37ag 40bi3 47ai7,bi3 48b4 5oai8,23,b5 5469 "*55623 563.12,b8,14 5732 *5836,626,29 59623,29 6032,18 62314,36,61,33 63327 64625 65313,26,67 68315 70330 72620 73311,631 74329,621,26 7536,25,34,66,24,26 7632,15 77331, *irapairXyaiais* *2562 4462, cùoaÙTcuç v*o5ai5 *1263 30618 48316,"*b33

similitudo *¿poiórys* v*o8aio,b3i 15319 *igbi 34330 3866 39310, big 47634 4866,13 4933 51633, 34 N*55a33 56620 57332 *5865,6

5963,4, *op.oldjp.a.* »L57aI L6ob22 78627
Simonides *¿Xp.wví8r]s* x2ia7
simplex *airXovs* L3662i ®4ga2 L54b2i,NL25,26,3i
simpliciter *¿ιιXωs* »L95ai,b3 97333 Lg8axo »Loib3 ^04625 05633 o6a8,b35 07317 o8b7 ioa9,i8,bi 13323 1538 L29b3,5,8,2Ó 3oai3, b27 32aio,b2i,22 34310,25,34(2), 64,10 36a3i,b22 37326,33,622, 25(2) 38a33 3962,24 41613 42b29,3o(2) 45a! 4663,5,19,21 47620,32,34 48an,b8,i6 49a2*, 16,18,19,24,619 51325,62,4 5263, 27,29 5334.6,30,62,13 NL55b24 56613,14,15,20,22,23 5764,1 i,1 27 a6ga6* L73b23*, are^v0>s,»o2bi8, *p.ovax‹ès* Lo6b3i, *SXws* viob29, *deest in gr.* L4ga4
simul ‹*Lp.a adv.* VLi5a5,b4 Li9b33 2ob34 2Ibi 35a2i 38ai8,23 42611 46a6 47331 5236,7 58312,13,33 62613 6368,22 66622 68ag 7137 7567, auAAry^S^p L29b3o, *avv* HL55ai5 : simul + *dat.* *¿'.pa praep.* L45ai »57314 L6oa/ : simul cum *apa praep.* NL56a35 L57ai4 : — auctor *aovamos* vi4b23 : — Causa aupamos vI4b23 : — moror *aviam* »56327 : — sencio *avvai-aOávopao* "7064 : — transmuto *avpperaftaXXa)* »Looa28 : — vivo au£aa> N56b5 5767 : *vide* confederacy, repente
simulacio *irpoorroÎTjOis* *^6¡bio*
simulativus *TrpoaTroo^TiKOs* Jj273.21
simulo *TTpoairoiéofjíai* NL65b5 L78a3i, *vTTOKptvop,ai* L4?a23
sinamoria aiva/roipia L4gb33
sincerus eiAocpipi)? r70b2O
sine *ávev* NLg8a8,Lb25 VLo6a4 623622 2433,4,26,28,30 26328, b22,R23* L3iai3 35617 38324, 34 39*33(2),35 42*9,10,62,12 44329,30,69,11,17,20,31,32 4534, 5 52636 54615 NL55a5|IO L65b29 75320 7932 8169, *árrávevBe* Li6a34, *XWP^S* L63b23 72630 : — dominacione *d8éam-ιοί* ^óray : — eleccione *d-rrpoaipérajs* Lo6a3 : — filiis árexvos »9964 : — intellectu *¿pontos* L73a2 : — periculo áx/pSwos VLiga27 : — prole árexpos L99b4 : — sensu doloris *dvaX-y-rj-Tos* Li5b26 : — tristicia *áXwros* VLiga2g L26bl4 73616, *dXvmos* L2oa26
singularis : -re *(ιο) Kaff ¡Kaarov* »97313 L42a22 : -ria êxaara v14*7A°, (rà) xa6' exaarop VI-O9bi4 viça28 ^43329 47330, (rà) *Kaff '¿Kttara* v04a6 07329, VL3i oçb22 iob6,8,33 na23 12634 vi4b32 1531 19331 12664 34^23 35*6 4ibl5,l6,26 42314 43*32,b4 4733,26,65
singulariter *Ï8la* vi3b22
singulus é'xaaros »9764 97631 41332 ^43635 : -li *ÊKaaroi* VLi2a33 Li3b22 25325 *270.2* 4464 6oa3 64618 65217,32 72ai,5 75335 8165,19, *KaO'* exaarov (-ra) 127316* : -la cxaara NL95a8 98327,65 ^07329 VLi3a29,3o(2), 32 Li437,io,b32 NRi5ai VLi6b4 Li9a3i L23ag,b33 26624,26 27326 41325 43322* 44318 48619,34 66a3o 75331,33 79bi 81319, ëxaarop Lrga28* 2oaâ* 41332, *ica6'* éxaarop »94628 01326, rà *KaS' ÎKiiaTa* LO4a6 : per singulas ápá Li6b28
siniene avvie'pai »43313,18
sinistra : (»ad Lin) sinistram (eîj) *rà àpiarepa* NLO2b2O
sino *¿áai* L34a35 38aio
sinomoria *aivop.aipta* *49633* : *vide* sina-
Siphocleus *Χο^οκΧ¿ls* »46319 51618
sistichia *avaTOiyla* »g6b6
sitis 8¿i/>a L48a8 5463
sive *èàv* rc 1236io(î) 42614,15, cîtc »L0ib2(2) VTj*(2324(2),v25* VLi4bi6,i7 L26a3,4 28333(2)

53b10.11 60317(8)* 65a10.11 76a26(2) 77a13.14.15.16 80624(8) oii're NL5ibz2(2)
sobrietas *vcofipoavvT]* LO3a6
sobrius *a dxfrpwv* 1-02627 03a8 N52blj
societas opiAZa "'27634* '56329
Socrates *Zcjk/mtvs'* VLi6b4 L27b25 44bi8,28 45623,25 47615
sol *vide* versio
solercia *àyyivoia* 1-4265,6
solitaris *p,ová>Tt]s* N97b9
solitarius *p.0l/0úfieuos* NLg6bi7 "97614 72628, *povw-rrjs ^gybg* NL99b4 "57621 69616 7oa5
Solon *SôXwv* N"00311,15 "7939
solsticium *rpovrp* v12325
solubilis *vide* difficile
solucio Aliens "4667 ""5365
solum *adv. p,óvov* Ng6a29* N"g8bg VLO4a27 oóai4 07328 14321 "22321,626 29ai6,b33 31330 3234, bl,3O 3535 3634,6,625 38314,bag, 33 40628 41317,615 43310,636 44626 46617 4833,11,65 49310, Ni3,Li5,2i,NI'29,l-35,b3i 51632 52a8 54322,NLb26 55318,28 5735 "62320 6469 6739 7264 74331, bi 79ai6 8163 : *vide* set
solus *pavos-* «"94610,"16* 96329* «"97329,69 "24325 3034 39610 41628,29 48b! i 49320 53635 54a! «"55311 57319,20 "6266 7761 80324 : — effectus *povov-pevos* «97614
solvo Allai "36623 38327 4566 46326 4766 53329,«"65 "64634
sompnus *vvrvos* «"0264,6,8
sonitum facio *ifio<!>¿ai* "49329
sono «4911.29
sonum facio L49a8
sophia *aoepia* «0335
sophista *ao<f>Larris* "Ó4a3I 80635 8iai2
sophisticus ao^iCTTixós "46321
Sophocles *¿o^okA-ijs* "góaig 51618
sorcior ri/yyárai "95621 0767 09613 igaio 42623(2),26 44325 62611,19 79631 Soa2
Spe*** 27-7re<iío-i7T7Toy> «9667 : *vide* Speusippus
species *cióos* "96313,610,20 30631 31624,27 35314 41633 42230 44615 45316 49323 50332 «"55612,15 "5636,«"7 57330,61, "36* 1-58611 60331,621 6735 6934 73628,33 74310,16,19,22, 27,28,31,65,6 75322(8),26(2),28, bl(2) 7638,9, mea «"9964 1-6735 : *vide* furor
specificus *ecBovrocós*
spectaculum *Béapa* 1-9939 : *vide* ariio
speculacio *dewpía* ^03626 22617 46614 74621 7865,21,28,29,31,32
speculativus *BcwpiyrLKos* 1-9634 39327 77318,28,619 7867,22 8obai
speculator flea-gs' Lg8a3i
speculor *deaipéco* 1-00619 04311 o6a25 22335 3937,622 40311,24, 69 41325 43619 46633,34(2)*, 35 49325 52314,bi 5331,20,22,23 69633 7032 7531 7635 77321,33, 62 7863,30,34 7961 8ib8,i8
sper3 apalpa L23ai4
sperno Sva^epaívai L26big
spero èAm'Çai L65ag 66bi6 : -3ns *vide* bene
spes ¿Attií n1oo33 56330 1-59320 66325 67316 68ai4 73619 : *vide* bonus
Speusippus *¿¡TrevwTTTTOs* 1-9667 NL53b5
spiritus *vvevpa*
spisse *-rrvKa* 149617
spoliator : mortuorum — Aaiiro-

spontaneus aúdaíperos LI4b6
sponte *¿KÚtv* 1-6332 : *vide* non
stabilis *ará<rip.os* 1-25314
stadium *<rrá8iov* NL95bi 1-74333
statua : -arum structor *àyaXparo-ττοιÓs* N97b25
statuifex *¿yaXpaTOTTOiós* L97b25, *áv8pi.avTOTTOi¿s* L41 a 11
statuo *irporárroj* vl6bi*

status *o.Kp.-q* N55ai4 56326
sterilis *areievos* L62a28
sto *iarapai* L42a2g : stans *éa-rr¡KÓs* VLO4a4
structor *vide* statua
studeo erri/ieAeopai "1433,4, *TTovéo-*/xcu NO2a8, a?roi>8a^co NLg8b5 Ligb3O 2332 25310,15 NL48a3o, 32 55a24 L68bi8,25 6937 76632, 33
studiose *¿mpeXws* v'-05515
studiosus *¿metieris LO2bio* 13514 2763 28521,27,29,30,33 32a2, 3(2) 7033 7937,65 8oai6, ottou- *Saîos* NLg8ag(2),i2,i4 9ga23 oob27 oibi8 02b8 Lo5bi4,3o o6ai7,2O oga24 13325,29,32 I4big 24a6 3065 36b8 37b4,5,io 39a25 4oa2g 4ia2i 43529 44ai7 NL45b8 L40ai5,NLig L48a23 51327,628 52a8,NL2i,b20 L54a6, 3i,b2 58333 63334 64525 65a6 66313,19 69318,31,35,613,32,35 7oa8(2),13,14,15,66,19,29 74b22, 25 75627 76316,68,19,25,27 7733, 5 Soaj5
studium *è-nifiéXeia* NLggb20,30 L2ibi2 38b26, *airovSij L74¿4* 7732,619
stultus *¿vár/ros* L23b4, a^weros- L5iag,io
stupefacio *¿¡laT-qp,i* Liga23,29
stupro *¿KoXaaralvw* VI-i4ai2
suadeo *irapaivew* voga32 L77b3ri *irelOw* VLI2bl3, *irel@op.ai* VL13b28, *‹jvp.ireí()‹i›* L26a24 : -or *irelffopai* Nr-O2b33 46a20,Nbi,NL2 N5Ib2o
suasio *vovBer-qais* Lo2b34, (to) Treize *loOai* -'46331
sub 4- *abl. viró* + *genet.* N94ai3* vi6a3O, *erró* -f- *aecus.* NL94aio(2), !2,l-i3,NLi5,b3 96332 v04a7(2), b35 L74bi5 : sub + *aecus, viró* + *aecus.* *-0437(2),635 29330 6oa2i 74619,23 : sub + *adv. viró* + *genet.* '-4035
subappareo *vmtfiaivopai* Lg6bg
subcontrarius *vmvavrlos Íl37^7*
subditus *apyopevos* *-6063,6,)3aoi- *Xevópevos* N6l3li,Ll2,ig
subfiguro *vttotvttow* NLg8a2i
subicior *âpvopu* ^34615 : -iectus *fiaaiXevopevos* L6iail, *evrjKoos* NLo2b27, *vnoKeip,evos* NL94bi2 98328 : -iectum (to) *wroKtip.evov* L2gaig
subiugale *vTro¿,vyiov* L8oai2
submultipliciter *m›XXoarws* R76a2g
subsequor *mipaKoXovfféw* VLi2an
subsignifico *vm›GTiiJ.alvw* vi2ai6 L22a23
subsigno *vTToGTip.rúvw* Li2ai6
substancia *ovala* 1-96321 VLO7a6 igai8 L2oai,2,b7,g,i2,24 2iai8 65620
subsum : ea que subfuerunt *rà vTTTjpyp.éva* ^ó^bsi
succumbo *nepim-n-rw* Nooa7 ora8
suffero *ÙTrofee'vw* "^04332^2,3,7 ioa2ô I5bi2,i8,23,33 16312,15, 18 17317,32,35,69 i8b29
suficiencia : per se — *avrápKeia* NL97b7 L34a27 77327
sufficiens *ipKios* R97bi5 VLi6a35, *avrápKTjs* vi2bi r25ai2, *íieavós* NL95a29 9861 VLi2bii L34t'7 NL55bi4 L59a3i 6465 71310 79aS,b2 8oai : per se — *av- rápKT¡s* NI-97b8(2),i4,2o æT2bl 6064 6gb5(2) 7665 77bi,2i 78634 7933,64
sufficienter *¿Ais* N96a3 NLo2bii L7ibi8 7267, *àpKovvrws* NR95b6 Lo2a27, *ÍKavws* NL94bi2 95^6 Lg6a3 NLoiai5,28 02324 VLoga23 L33b2o 36aio 43631 45b? 64318 70626 74a!i 77330 79334
sufficio *àpKew* H95b6* VLO5a28 1 64327* 70628, *emipKew* L2ob3 62323,bao 63318,34,525 65322,24 Sobao
suffoco *m/lyw* NL46a35
suffodio *TOigwpv-yew* 1 38325
sui *amov* N95a26 97b9 55623(2)* 56314, *ai-roí:* (é-) Lo8a29 roaio I4b3,5 6ob8, *ov* VLi6a35 : se

apôs *76615 : per se *8l' avró,* 8i' aiírá ''94319 g6a8 56610 5763, *K.aB' avró (avrôv, etc.)* ''97331, 33 99321 vioaig,b3,5 ''56311 : propter se *8l aura* N97b3 : secundum se *ko.ô' aura (avróv, ele.)* ''95327 96610,14,15,16,''*19, ''21 9937,15 56bg,2i : *vide* amator, invicem, per

sui ipsius *avTov* viiag,23 ''56618, *avrov* (e- : *de spiritu, utrum asper an lenis, saepius dubitant codd.) NLg5az¡,L2'/,lfLb27* *góa2i, 610,14,15,16,21,33 ''9739,*31, 32,33,NLbr L9ga7,l5,NLi6,L2i ''*0332 vo8a29 waio,*-19,63,5, vi4,v*i5 na8,vb24,26 v*i3a6 1462,v3,5,21 VLi5ai8 *2oax, *b6(2)* 21330 22630* 2334,62,5, 8,11,14,16,23,24,26 24327 2536, 20,21,22,28,32* 26312,25 2733, n,28,b6 28332,34 2966,33 3oa6,7 32613,17 34aio,35,bi2, 13 35324,big* 36333,34,bi,17, ig,2O 3735,68 3834,7,9,11,13, 15,22,25,26(2),27,bio,n 40315 41325,b6,34 4231,7 44a! 4762, 25.29 4863 4969 50624 51334,63 5269 5463 ''*5633,*11,14(2),15, 69,10,8-21 ''*57318,19,*b3 58326, 27 59312,17,25,26,64,8,20 60324, 62,5,14 61618,28 64312,34 *''6532,*23,69 6632,10,13,15,16, 18,20,23,27, 30,31,33,61,3,7,9,13. 14.16.18.19.26.29 67317,33,34*. 65,12 68328,29,31,33,35,64,9, io(2),16,23,27,29,30 09314,17,21, 26,29,35,67,17,32 7035,7,16,20, bi,2,5(2),7*,10,14 7103,19,633, 34 72613,19,23,26,33 7334,33 74310 75622 7663,4,6,9 77333, bi,i8 7834,631 80619 8ia8 : a se ipso *avTÔi* N95bio*

sum ▪*ycvopai* ''00327 55617 57Î01-. *ec/M* ''*(lib. I) c. /35 VL(lib. II-II1) *c. 300* ''*(lib. VII-VIII) c. *90* *(lib. IV-X) *c. 1230,* eym ''00327, ruy^ái-lu *2934 40635 43615, *VTrápxuí* vI4b2O 1863, "17627, *deest in gr.* vnb2O 1337,22 1437,24 17334 *etc.* *9433,25,27,613 9532,3,4,16, 62.3.15.18.19.20.21.23.30 9636,7, 11.30.31.64.24.27.30 9732,8,11,31 98325,28,30,31,32,619,26 99a8, 31,633 00a25.30.b13 01619 03615, 30 0431,6,18,23 05325 06329 iob24 na24,b7 1237,623 1333, 632 1634 19320 28328 42323 52633 7736 : est *fjv* VLo7a7 vI3bl3, *êperm* *63313, *evi* *29630 : est (+ *s.l.* possibile) *ïdeare vïigaió,2O,2i* : sunt *fyrav* ''*57315: sint *r¡v* vnaio: fuit *rtv* ''00334 45321 : fuerat *fp›* "17316 : esse *ëaeaOai* vo5bi4 1465, *ovrtx* vi2a8, *overas* ''9463, *èvelvai* *54622 : (qui) est *mv* ''*0164,5 "03320 04310 "*08327 "13327,628 *22625 ''573,14 : ens *wv* ''*9437,''bii 9534 g6ar6(2), *22,24 ''98617 99333,66 00317, 33,632 01629 "10610,14* na22 v*i2ai7 vi3bg,io,n 1432,14 I5a2o,34 16621 1766 18332 igaiô *24317 31320 3367 35332 ''3763, *8 3937,623 40625,32 41333 4334 44333,36 47bli 5238 ''5369 *54324 ''55326(^,27,611, *25,''*27 ''56323*59311,614 6oa8 6iai3 64ml 66a22,bio,i6 68618,35 6966,7,26,35 7034,69,15 7iai8,b3i 7239,66 73310,630^), 32 74625,30 7531,6,18 76619,26 NÏ77ai5.L33-M-32 78l>33 Soa2T, bi7 : futurus eczo^uevosl ^39^)8 Soai5, : *vide* futurus

summarie *¿v Ke^aXaío)* vRx)bi2

summe *aKpais* VLoga34

summus *aKporaros* : -mu *aKfjdj* B55ai4

sumo Aa/gSávto NL97b24 LO4aji O0a36,b3 07332 09^35 2ga3i 3ob8 3oai5 43a!2 44313

sumpcio *Xfji/jis* Ligbz5 20314,b¿8 ¿lan 22ai3

sumptuositas *Sandur/* *-22323
sumptuosus *Sanawgpós* *-22321 *2334*
sumptus *Sanávr/* Laoa8 2jai2 22b2, 4*5.13. *8anávr/pa* L22az4,b4,I9, 34 23a! 1,14,18,2i : — facio Sa- *iravátu* *-2338
super 4- *accus. enl* 4- *accus.* 1*16623, *vnép* + *accus.* ‘‘1-95326 VLi5b8 igai8 1-45319
superabilis *vide* facile
superando UTrep^iXeoi 1-6433
superaugmentacio *vnepoyr/* ‘‘97618
superbia âÀaÇovei'a vo8a2I
superbus *dXaÇdw* vo8az2 VLI5b2ç
superdiligo *vnepayanda›* L68ai
superductus *èneioaKros* 1-69626
superexcedo *vnep^dXXw* Lo8b4 45332, *vnepéyw* *-32326,34,61,4, 8 : -dor *îmepeyopai* **3265 : -ssus VTrepeyoperoç 1*24610 58336 n59ai4
superexcellencia *vnepftoXr/* *-45324, *vnepoyr/* *-24322 58612 62336,64 63324
superexcello *vnep^dXXat* *-47632 5067 52325 53623 62611 1*1-63623, *vncpéyoj* 1*22322 *24323,* bi,10,14,20 58334,35,63659314* 6064 6235 6362 68aao 7832
superexcessus *vnepoxtf* *61320
superextendo *vnepreivw* *-6533 : -or *vnepreivaj* V1,l6t'ii6
superficialiter erriTroAaims *-6733
superficietenus : N— ... magis Lmagis — *¿nmoXaiórcpov* 95624 : ‘‘— Leas ... que — apparent *ras ... èmnoXaïftvms* 95330
superflue *vnepfieftXrip.évws* ''1837
superfluitas *vnep^oXr)* vo4ai2,26 06329,65,11,17,23,25,34 0732,13, 19,20,21 (2),22,24,25,26 08324,612 i8a6
superfluus rrepiepyoç ‘‘70627, *nepiTTOS* L41bó 4236, *vnep/3áXXa›v* v°4aI5
superhabundancia *nXeovegca* 1-67610, *VTrep/3oXr¡* *-04312,26 06329,65,11,17,23,25,34 0732,13, 19, 20, *2i(2),* 22, 24, 25, -26,VI*b6, 9, 19,22 08a4,L24,bi2,VLi8 0932(2), 4,18,21 09625 1-1836/1*628 1*19628 2iaro,bi8,28 22331 2567,18,29 2639,18,29,67 *2ybg,* 29 2833 3437,8,9,10 37327,28 38619,24 47625 48a7,i9.NL33.Lb4 4967 50317,19(1?) 5iai2 53433 54314,16(2), 19,20,21,27,616 58a! 2 64329 65636 66bi 70623 7ian 7933, *vncpoxri* ‘‘1-97618 *-33321, b2 58612,24 6rai2
superhabundanter *vnep/3e/3Xr]p.évais* ‘‘1837
superhabundo *nXeová^w* “06331, *nXeoveKréw* *-36622, *vncpfláXXw* 1-04315 VLO7a4,bi,2,3,11,12,13, 28 o8a7,28,33,vb4,VLi7 i5b24, 28,34 i6ai,6 i8bi7,24 L2ob5, 24,27 21313,15,26,620,32 22332, 65 23319,20,615,26 25317 *283.4* 48328 4935 Nj0b7,Li8 54328, *VTrepéxcci* v°6a34,35
superimpleo *vTrepnípnXrpic* VL18617
superinfamo *ém8va<fnip.éü›* 1*45333
superior ó *npÓTepov* vi5b25
superius *adv. áva›8ev* Ljgbi4 44312 4969, *¿vcjrepov* 1*5562, *ep.npoaóei'* ‘‘L55bi6
supero K-parecu 1*4932(2),13,15 50312, 35 *51322.24, oxéu›* (?) R7ibig*, *VTrepéxw* ‘‘59314
superscripcio émypappa ‘‘1-99325
supertendo *vireprelvco* 1-7168
supervenio *¿népxop-<u* '*7268, *émyi.vop.at* loqbp 74633, *tjviuKvéop.at* 1-00330
suppono *v-n-OTÍflppi* '"105323 1*44324 : -or *vnoKeipai* x *-03632 04627 1-2931| 3000
supposicio *peVoSos* “94611. *{rnóde-* 1*28630 33621 51317
sursum *âvw* "*-03321,22
suscepcio *i›~o8oxp* *-2333
susceptibilis *dvTiXpnTiKÓs* ‘‘42325*
suscipio *ÜXÉyopai* "*-03325 ‘‘55614. *emSéxopai* '*-0738 ‘‘55613, *Xap.-flávai* ‘‘*-9469 9568 ‘‘97611

v°7a32 099.35, 7rapaÀa/x/3àvu> R2obl2, *nepcXapc^dvcn* N94a25 vi7b22, 7FjOOCTÀa^àpaj viya4, *vnoXapfidvco* L45b2 yça22 : *vide* distribucio
suspicacio *VTToXrpfas* L42bj3 45b30
suspicio *TTpoo^OKca* vi5a9, *vitoXtJ-fas* L39bJ7, *V7róvoia* L28a24
suspicor *ÚTToXapfiávco* NL97b5 L39bzo Ó5b8 yBbg.iS K7ga22*, *urronredo)* VLi7â25
sustineo ave^o/xcu b2ba8, *i\Tropeéveo* VLO4a2o,L32,b2,3,7 Vbioa2i,22, 126,v13o ^15612,18,23,33 ióai2, 15,18 I7a32,35,b9 i8b2Q 22a3,9 28a29 54bi8 58a24 Ó3a9,Rb9 L7ib8 78613 : magis -net *vTrope-V€7CK0)T€pO$* VLI5a25
suus *avrov* (e-) L97ag VLo6a23 L2obi3 59a29, *a^ért-pos* L8oa3i Stag
synesis *ovvems* 142634 4335,7,9, 10,12,16,26,34,67
synetus cvrerôç 14331,2,10,28,30
synienai *avviévai* 143313,18

tacitus ijavyios- vt6ag
tactus *ájrf* vbi8a26,3i,bi.Li*,VL5.7 14839 5039 76a1
talis ôâe viob4*, *vroios* vi4b23, ttjAikoûtos NLg7a6 128617* 1*156325, toîoç L8obi5*, roioaSe VLi4b24 i8bi2(2) 127615 30313 3133 44332 4737(2) 54b2° K8ob'5, *roiovros* NLg4aio,27,Lbib,NLig, L2O,NL2i,22 95a8,b7 Lg6ai2,NL27, t>34 97334,bI5 98323 iggaiz, NLiijyNLb? ooai,2,8,big oían, b4,NR7,NL9,2i,3O O2au,34 VL°4a5, io,Lr2,vb24,Vh27 0566 107312, 16 VLoga22,Lb22 VLioai,8,Li t, vi,,f, 18, Ll9, VL20,v24,VLbi4,L29 v1t iai9, bb25 1234 VLl3a27, b29 i4a3.4A7,2O,bi,io Li5a23, v13o, 34, b3, 5,112, 14,VLl6-22-35 i6ai6,2i,Lbr,vl-5,>0, I3,2O'23,129, VJ-i7ai4, I5> b7> Ir' !7, 31, v34* Lr8ai5, VL23, b3, 20- 20 ^a?, io, 13,1 I5, I9,VL2O, 24, 26, Lb4, 12 NLR28bz5 LR5ia22 NL55a8,35 56ai9,24,L27,NL2g,bi,i6,i7(2),25 5732,25,30 N73a28 78b26 L(lib. IV-X) *c. 206* ; v(is qui) talia diligit Lamator talium (ó) ^iAotoi-*ovtos* l8b22
tam magnus tijAixoCtoî NLoib7
tamen 3e N95b2i, *p.évroi* E34b2g 35b23* 53b3°. N9bb3 0137 VLi4ai3 L2ob2o 23332,b26 25323 2óan 30azo 4ob2i,28 42b2,i2 45a6,b36 46312 47314 5137 53b! 65334 66b3o 7339,13^26,27 75634 78bi8 7gai 8139,*'3ij.ws* NLg6big 99331 VLi4ai8 134630 38331 43b32 4466 4832^1-32 L52bn óqbig 77334, *nXriv* L2iai5 37322 B6ia4 167610 71317 73623 75624, *deest in gr.* N5ob5 : *vide* set, si
tamquam <¿9 132323
tanto *Toemv-rw* 155310 64316 68332 77629
tantum *adv. oaov* I!47a8, ttAeov (?) N6i34*, *ToaovTo(v)* 10865 09623 33619 44610 64326,611, 19 6935 78322
tantum *numen* *tocovtov* 132611 33ai6 64620: in — *rotraura* ^95313, *Toaovrov* vo8b5, to-crourcy ^55310, eirt *roo-ovrov* NL94b24 97314 oiazi vii7b2i NL56a29 159630 62320 63628 72314 : in — quod óa<u vi6a3i*
tantus rocrocrS/ 133323, *togovtos* NL94bi5 195313 NLoib3 122317 2óai 37316 47618 62big,20 63319 79a8
tarde /3pa8euis 14265 7363
tarditas *f]paèvTr/s* L73a32
tardo *p,éXXa¡* 123329
tardus ^ieAAtjt^s 124624
tautin *Tavrrjv* N52a33
tector *tÉktoiv* N97ag,Nib28 98329
teleutosan *TeXevrwaav* N52a33
telum *KaraTTçXrr]?* viiian
temperancia *KocrptoT-rjs* Logai6, *aaii^poavvri* LO3a6 04319,25 07322,

0933,19 17623,25 i8a2,24 igbi8 40bn 47628 48bi2 49322,630 50311 51631
temperate *aw^póvcos* lj°5930 79312, b33 : — ago *aa›<f>pov¿aj* L73a2i
temperatus *aoxftpoviKos* L44b5, *aái<f>pajv* LO2b27 O3a8,bi,2,i9 O4a34,b6 05318(2),19,20,65(2),6, 7,9,10(2) o8b2o 17632 i8a4, 9^30,32 i9an,2o,Nbi5,Li7,24 23b5 25613 29621 45614,15 46311 (2), 12 4836,14 49b3i 50323 51319,634 5231,615 53a27.34.35 68626 72bi6 77a3i 78a33,bi5, *deest in gr.* L5oa3? : — sum L72b25
tempestas *yeip-aiv* VT,ioag
tempestivus *vide* tempus
templum *lepóv* L23aio, *vaós* *^743.24,* 25
tempto *èm-geipéa)* L22b28, *iret-paai* NL94a25 97a25 9864 VLO4an o8ai7 L32a7,9 NL5obn L6533i 66628 73330 79b3 Sobz4 8ib3,i7
tempus *Kaipos* Lg6a26,N]L32 VLO4a8 o8b7 ioai4 b6oa28, *ypóvos* NL95a7 96326 98320,23 00330 oiai2,x6 VLO3ai7 ogbió 17325 L25b32 26ai, ii, 20, 25, 28,34 42316,64,26 *47322* 52631 NL56bz6,33 57æz2 1*58317,24 59bg 61624,25 62314,627 69322 74315,17, 18,19, 21, 22, 28, b3, 6, 8 75b3i : — + *s.l.* tempestivum *Kaipós* Ng63z6
tenax yÀmypoç L2ib22
tendo *¿pp,áw* v 16635, *tcíwoj* L43a25
teneo «arctoi 649314, «parem L68b35
tercius *rplros* NL9561 9 9634 VL05a32 L52bn 60333
termino *opinai* NI-g8b5
terminus ¿'poç Nlg7bi2 63165,9,16 38623,34 42326,624 43336,62 47bi4 49ar 53625, *stipas* L95bi 15326
terra *yala* NL55b3,4, *yfj* ^48628 7934,626
terremotus *aeiapos* vbi5b27
terri6ilis *</>o/3epós* VbO4bi,3 1538,24, 26,67,8,14,29,30,33 16311 i7ar6, 30 19327 L5oai 78613 : -lia roi- *avra (scii. <j>oflepa)* vi5bi4 : *vide* periculum
testificor *paprvpio)* vO3b2 VLi3b22
testimonium *p,aprvpiov* VLO4ai3 : *vide* falsus
testor *p.aprvpea›* ^oobn 1*0362 NL54b7
tetragonus *rerpayojvos* Loob2i
textor *v<l>ávtis* *NLgya8 L6jb35*
Thales ©aX?}? L4ib4
theatrum *Oearpov* L75bi2
themisteuon *QepLLtJTevcov* L8oa28
Theodecti *OeoBeKrov* NL5ob9
Theognis *Qéoyvcs* L7oai2 79b6
theorema *0€djprip.a* L66a26 7§ai5
thesaurus *Ôyaavpos* VLi2az7
Thetis *&€ris* L24bi5
thimiama *Ovp.¿ap.a* Li8aio
tibia L68b8
tibicen *avÁ-qrr/s* L97b25
Tideides *Tvbetôrjs* Li6a26
timeo SecSuj L49a7,8, óetAa/vco VL07ai8 ^37a22, *TTrcou-crœ* Li6a34, *<f>opéopcaL* VLo3bib O4a2O,2i °5b33 oba3,bi8 oyb3 15a?,io, 12,13,14,17,22^11,14,15,18,27,34 i6a3,b22,32 L24b27 28bi4 : -enda *rà Setvá* vi5a2ô
timiditas SetXta L09a3,io I9a2i, 28 3oa3o 4Qa5,8 66bio
timidus âeiXoç VLo3bi7 O4a2i,b8 O7b4 o8bi9,2o,25(2) I5a2o,23, bj4 i6a2,4,i4,2O,bi6 L38ai7 49a8, *(/>o^ovp^€vos* L24b27
timocratia *Ttp,oKparia* L6oa36,bi7, 18, *Tip,OKpaTLK7¡* L6ia28
timocraticus (ty-) *TiprOKparbKos* L6oa34 ^R6ia3,R28
timor ôetAta vO9a3,io VLi9a2i,28 L3oai8, *<f>6/3os* VLo5b22 O7a33 ioa4 I5ay,9 i6a3i I7ai8,29 L2ib28 28bn,i2 35b5 79b!!
tipo *TV7T(p* Loia27 04a! O7bi4 I3ai3 I4b27 I7b2i 29a!! 7ó6a3i : *vide* typus

tirannicus *TvpavviKos* *-60628,29
tirannis *TVpawts* *-6061,7,10,11 61a32.bg
tirannus *rvpavvos* *-1035 20625 22a5 3461,8 6ob2,n 76613
Titides *TvSeiSrjs* **16326
titillo *yapyaXl&o* *-50622
ton *ιου* **49616
tortuosus *8ie<rrpap.piévos* VLogb6
tot *ToaovTot* *-7139
totaliter ôÀojç L95b5 05623 O7a25 iob29 11629,34 19313,15 3ia3i 38315,26 **40328,*-30 41313 43a! 45b25 49b32 52a*9,bi2 54319, 29 58612 62311,30 67318 68620, 27 69321 7ibg 79628 8034,10,20 81314,614
totidem *umpidpui* **563.7
totum *nomen* (to) xaôôAou vO4a5, *(το) SXov* ***-19332 *-**30612,*-14 3167,8,14(2) 32328 34311 74317, 67,12,13, (to) *irâv* ***-9867
totus ¿'Aos' L3oag, 10,23(2),33,67,15, 18,19,23,25 3268 35331 3^317 40328* 4435 74323.69, *iras* No2a2o vo5a6,lt *-2332
tr3do *¿m>8i8wpu* ***-95322 vO3a27 VLiob8, *p.eTa8i8wpu* *-71617, ira-*pa8i8oipu* *-80633
tragedia rpayaiSia ***-01333
traho á^eA/ro) **0965, *PXkw* *-49611, 12 ***-5063 *-66621, *irepiéXi<a>* L45b24
transaudio *irapaKovoo* ^49326
transcendo *pceTafialvw* 197324 44626
transcido *pLeTaTrínroj* *'56333,35,64 58610
transeo pera/jcui-cu *-2Tbrr, *fi¿rei¡u* *-22631, irapot^op-ai *-68317
transfero p.era<^epcu *-*9b3 37bl 67310, *ÿépw* **19334
transfluo *pceTappeat* *-6767
transformo *peTappvdp.tf,a>* *-79616
transgredior *pi,eTafiaiva>* *-60610,22, *TrapeKpaévúj* *-09619 26335,62 60620
transgressio *irapeKpacns* *-60331,36 61330
transitus *mipoSos* *-23323
translacio *vide* a6usiva
transmoveo *p,eraKivew* **52330
transmuta6ilis *eipoTÓfloXos* Noob3 ı *vide* facile
transmutacio *pLeraftoXij* ***-0035,23, 61 54628,31 5661
transmuto *pLe6laT-qp.i,* NL47ai6 *-79618, *p.erafiáXXa>* *-21324 33a3* 5169,27 6ob2I, *p.eTaKiv¿a>* *-37631 52330 : -or *pÆTa-mnTO)* **56333,35
transpono *peera^áXAvo* *-7362 : -or *pieOlfTTTipbi* *-60636
transuadeo *peraTreiôco* *-51614
transuasi6ilis *vide* facile
transumo *peTaXap^dvoi* *-36326 7*a3°
tres *Tpelç* ***-95617 ***-04630(2),31 05620 o8ag,6n *-2864 35611 39317 4ia6(2) 45316 ***-55627 5637 *-60331
tri6ucio *TTpóeais* *-07612,13
tri6ulo *fiAÍPjiv* ***-00628
tri6uo *¿nové/iai* *-23618 2439 2732 NR-59a33 *-60324 63610 68616,24, 29 69329, *pKTa8i8wp.i* *77a8, *vépíw* *-34334,63 36616,19 60613 63327,62 69335, Trapero; ***-00322 *-76615, *Tropical* *-12626 2ibi,7 ***-56318 *-5768 59bn 60325 6366 64a! 6967, *iropiÇopiac* *L6oaio* 7966, ^*op-qyéw* *-23323 : *vide* in-potens
tricio *rpítfns* *-i8b6
trierarcha *Tpi/qpapyoç* *-22324
trieris sum princeps rpnjpap^eai *-22623
trigonum *rplywvov* *L4obi4* 42329
trini *rpiTToi* *-62334
tripliciter *Tpiyfj* ***-98613
trisculptum (to) *TplyXv<j>ov* *-74326
tristabilis *Xuirr^pós* **57616,17
triste *Xv-n-Tipâis* *-iobi2 20329 5434
tristicia *XvTTij* ***-00629 VL°4b4,9, 10,15,16,21,28 0535,11,14 0764, 5 0862 0964 1362 1631,632 *-1761 i*,v*-2Ó 18629,32 1934, 22,23,29 *-26322,631,35 27318

40617 46611 47622 48315,19,22 5039,14,18,24,26,NLb4,7 L5ibi4 5261,5,32,36 53a32>6i 54a5.11, 19,20,27,28,614,15,33 70323,25 71332,66,8 72321,619 733.7, t>7(2),i4 74a'' 75617(2),21,23 79bi4 8oai2,l3 : cum — *XvTrrp pa)$* VLiobl2, *vttoXvttos (vel é-ruXvttos)* »52635* : -am affert ewi- *Xvmv* viobi9 i7a33 : *vide* sine

tristis Svayepr)? 1*76320, *émXvTros* æ-iobig VLnbi7 1-17333 75biS, *Xwrrjpós* VL04632 10321,32 na20, 32,bi7 16313,32 17332,34,65, 8,13 L2oa27 40bi4 48a? 50625 54b6,NL8,24 L57bi6,i7 58a23, 25 66328 7165 72a25 75big 76a!i 79635, TrepŽÀvTToç L24ai6 : *vide* non

tristo Aurreor L28a26 : -or ôucryepac- *vw* VLiob2o 19313 Lz8b3 7039, Aimeopai VLo4b8(2),i2 0537,625 06620 0863,5,6 1'0621 vi7bn* i8ai,vl,b3i,33 1933,5,14 L2ia2, 3,6,9 26a6 N^óazi h49b20,2i 51615 65628 66622,23 7oan 71329,62,4(8) 73613 74a4, *oSvpopiai* 1-23330, *TrpoXvrréopa.i* L73bi5 : (qui) tristatur (ó) àyffo- *pevos* VLO4b6

Troiani *Tpoies* Vl-i6u25

tumidum (t o) *oyKTjpov* 1-27624

tunc *TTjViKavra* NLooai6, rore NLooai2,33 VLO5a23 ioai3 I4ai6 L32a2835321 37621 44bi3H54b6* u58b27 75613

turbo oyAebj L67aio 71619

turpiloquium *aiaypoXo-yla* 1-28323

turpis aíaypói Lioa'5,VL2r,33,615 Lua28 13610,Vit,vi*j2 1.1^24 I5ai3 VLi6ai2, 29, 32, big, 22 17a17.bg Ligb4 2oai3 21624,26 23632 2765 28623,26,32 49324, 62,18,24 NL5oa28 1-51622 NL52b21 L59bi6 68330 73629 74a3 75629 76423 79612,31, L23a33 : -issima *aia^ima* VLioa22 : -issimus *Trav<úoyr¡s* -'11-9064 : — lucracio *alampoK¿p8eia* L22a2 : — lucrator *alaypoKepSris* 1-2238,12 : -pe operor atcry/jo-npa-yeai 1-20315

turpiter facio doyrpioi-ecj Liga3o

turpitudo *aîayos* 1-14325*

typus : typo *nmcp* N94a25,b2o oiazy vO4ai 07614 I3ai3 14627 17621 : typis *TVTTocs* L79a34 : *vide* tipo

tyrannus *rvpawos* vioa5 : *vide* ti-

ubi *êvda* L47a27, *-p* 1*37621,27, *o-rrov* L2Ob4* 24625, *ov* L2ob4* 23a26, 27 24623 35az(2)

ubique L64bl3, *Travray^ov* L34big,25 35ai,4,5, *vdvT-p* Loob2o Noiaig

ufuia *evcfivta* vt4bi2

ulcero TrAiyrrai NjObg

ulcus *vpavpa vi^b8*

Ulixes *'OSvucevs* NL46a2i 51620

ullus *ovSeis* N57a2i

ultimus *ëa-^aTos* Vhi2bi9,23, reAev- raios' L47bg

ultra rrapci vi8b2o

umquam ovSerrore VL07ai4, *Trové* L97b33

unda *Kvpa* 1*09332

unde *ôôev* î)L95bi4 98324 9967,9 O2b6 VLO3ai7 o6bg 07631 10333 1664,27 i8a25 l-2OaIO 11,31,34,630 2ia25(2)*,3i 22ai, 4,11 2568,9 26319 36628 39331 NL55a2o,34 57612 L59a5 61314 6967 7lblS 72313 75a2I, *TTÓ0ev* L2ib3 74330,32,65 80629

undique Travrayo^ev 1*1968, rrarro- *6ev* L2lb2,32

unguentum *p.vpov* Li8ai2

unguis *ovv^* L48b28

unitas *poras* L74bi2

universalis (o) *ko.8óXov* ^gbaii J*O4a5 VLo7a3O 10632 L34ai6 3536,8 »37621,1-27 39b20(2) 40631 4lbl5 42321 4365 4733,4, 25,LR3I,Lb4*,i3,NLET4 L8obi4,2i

universaliter *KaOoXov* Nt*96a28 oia27 VLO7a28 1*26628 37613, 14,15,20,21 6533 8ob8, oAojs

11-9565 197327, b6,K10, n 26, 31 ggan ooa2i11-01614 02b3°>N3I* 1^05623 o6big 07325 Liob2g VLiib29,34 15317 19^13.15 N52bl2

universus : -sis (roîç) ôÀoiç Ng7bio* NL98b29

univocus ***avvfivvpo;*** L3oa33

unus eZç NL94aio,b7,9 96328,29, 30(2),31,32,61,6,10,16,25,27,28,32 97329 g8ai8,ig(?),bb29 11-99330 11-03621 06331,32 <?8bi2 0935, ir itaag t2b17 iSbi6 1-19634 23617 29617 30b3.31.33 31333, b16.23.25 3261,2 33a25.b7.20 3535,8 36934 3936,8,15 41331,32, 630 4332 4532 47126,30 11-54626 155330,NLbt2,13 5614 658312 68b7 69324 70633 7iai2 73326 8oa2o,b2,I!i3,1-16 : uno modo ***po-va)(â>s*** 11-06631 : ***vide,*** dies, disciplina. gens, genus, mos, neque

unusquisque ***çKaaros*** N19461,23, 24.27 1-9531 ***gya.r*** 11-98314 9938,23 00333 boia2ó, NL3i,bi7 Vboga24 1335,21,24, 3i,vb22 VLi4bi,2,i(> 1534,622 62035 23311,630 27327 29613 30623.24.27 34318 3536,8,14,26 37319 47335 4863,7,9 5263 53321,69 54633 N655b24(g) ¿5(^ NbR-56a8,Nbbi5 6573,27 58618,26 59312 6119,10,24 62335 66aio, 12,17,19,23 67612 68635 6932,10 7ob7 72613 74618,-26 75112,15, 17,29,626 7633,5,17,626 77332 7832,5,6,13 80328,31,68,11*,13, 18 8ib22 : per se unumquodque ***avroznaarov*** 11-96335

urbanitas ***noAircio.*** 1-1338 30632 Nb35a4* L42aio 6iaio 6365

uscio Kaûo-iç '-37315

usque eo>ç ***con.*** 1-34611, eoiç ***praep,*** h59a4> ***p-¿xpi(s)*** NL94bi H-dgb20 ' 1-26334 49bi3 : — ad ecu? ***praep. pÂxpi*** NLooa22 1^14631 b37a3° 5oaI7 54aI3

uscfuequo ***ecus con,*** -^^ooaio vi2bi8 n-i8bl7 -1156612 b74b33

usurarius tokictttjç 1-21634

usus arroActums vl-i8a3O, ***zOi.ap.os*** viga27, xpeia L47b27- ***WPal-S*** 1198632 00627 L20a8 29631 30620 3134 65333 67318

ut ***adv. relat.*** ***¿-¡ri*** Ligb7, ***p*** bo7ai6*. ***oLov*** 1-2431, orrais· 124315, T<p ***+ infin.*** vi4b23, ojs 1-94621 9804, n14 99324,621 00317,33,bi3,L2i, 35 OI32I*.NLb26 vLO4bn,vl8, vi-23,26,v 26 VLo5b8 Lo6bji, VLt3,22 0731,1-24,vbb27 08127, 34,631 1-10331 VLiian Li2a7, 17,68 VLi3ai, 1-1*, VLbi, 2, 1-27 14a2.v1.b29 1-1538,11-61,II,12(2), 1-14, vt-16,18,1-19, VL30,35 t6a7, b2i 1738,27,31,33 iSa5,9,33,bbl9, 23,11-24,1.27 11-19317,20 11-5364 5469 55621 56323 5736 i"K72bi7 L(li6. IV-X) ***c. 172*** R26b28 LH3obii H8ob22, ***atairep*** Nooaq H-01621 NO2b26 0333 10432,24 o8ai7 nai2,i5 IJ333 14622 16625 L2obi4 31614* 31622 40320, ***deest in pr.*** 109335 : ut decet ***ko.t àfiiav*** v 15b 19

ut ***con. zvzKzv*** V08318, ***ïva*** n-95627 VLO3b27,28 08314 1-2063 2ib25 ~5a6 33a3 35615,16 46323 NL5°b3 55630 i-6iai3 63m 77b5(i),II, orrais· 1-98332 2062,19 25a7 2738 53618 6339 76633 81614,0,9 VLo9bi2 147b! I, ***¿/are*** 4- ***infin.*** 1-94616 NLoib4,8 104612 Vi-o8b6 1-1433 11-1932,29 L20b5 28626* 44024 '14738 150311 R5ia2i*,22 NL57bg '^.îbQ,'-.?.?. ***sine verbo*** '13434, ***rov + infin.*** 195328 99631 boobi7 103631, ***pro infin.*** vrob24 nb5 L2oa34

uter -rrorepos blgbi 36615* 64322 68bn

uterque a^orepoç 11-06620 >-20632 2239,11 25623(1;) 28bi5 3362,8 36326 39bi2 43336 4731 51628 5235 59330, ***éndrepos*** 1^06330 086'8,1-24 VLRi7b29 1-27332 34a 14

36320 39310, 15.16.b13 43815,16 44a2(2) 45bi 5037 56813,29(2), 34.35 5/834 58820 62326,812 63a25,bi(2) 64318 67333,34 68813,14 74327 7633 : utrique *a/i^at* vi4bi3 : utrumque *Oárepov* »96814 58820

utile *nomen* (to) ¿'(¡¿eAos- »63334

utilis *ouyprpoToç* »Sibg, *XvaireXijs* »57316, *xp^ac/Lios* **»9637,26 98330 99828 "»09834 1.2035 43818,29 **»55819(2) 5631,10,14, i6,2i(2) 5732,13,»14,16,26,34,82 58316,21,22,29,30,33,88 59810,13 6238,24,81,6,16,2363316 6437 6582,5 67313,833 68317,18 69823 713-25 7285, ¿(¡¿eXt/xos- **»96615 L2oa22 25312 3438,10 37329 41330 42828 56a26,NL2g,bl4 *.58826 6085 62836 6331,28 67811 8ib6 : — sum tu^eAeopiai *.63813* : -le *xpewv* **94328,823

utilitas oc^eAoç *.03829 5537, ypeia vl2b29 **2034 **5537, *xpfjais* *-70823, cù^e'Aeia *-08329 2738 57320,820 5883 59812 **6282, »17,»23* *-63310,17

utique *av* **»94321,24,26,86,»7,**»11 95311,88,30 »9632,**»8,14,123, **»28(2), 31, »34, bij, **»i6, 19, 31, 1 34,n 1 35 97a*6,23,29,83,1-24, NL27, NKj2, ***.33 98a2,22,bl6 NR99ai8, ***-21, 814, 18, 25, 29 **0039*, **»ii,i6,»27, **»31, »831*, NL34 0137,11,27 0237,13,81 *-03321,23,812,13,28 04815,29 05317,86,11,21 06315, VI-22,815 *0731,24 ioai9,v*-26,*-bio na6, 8,11,14,15,23,822,24,26,31 12320, z8, 30, bi8, 27, **33 »13311,65 ***-14313,*-26, 3i,vr-8i2, 20, 24,»29 15328,33,819,26 16329,811 17b!, v»io *-1832,5,14,82,17 VLi9aio NL46a32 48831 50327 52618 5366 55a3,5,9,21,b!7,19,21 5632,bi2 »(lib. IV-X) *c. 270* »23812 34320 67310, *ap* *-41315, *ye* **0137,84, 3?; ***-94313, 14*, 18, »27*, 822* 1*19687,26,29 97a24, 33.l'34*- **Lb2o,»24,33 **»9833,»10,**»19, »32,89,12 **9933*,15 **»ooaii, **27. »32, **»bi8, **22* »oia8, **»28,34 »o2br*, *3*> n 1 28. 3' »03813,v»2i **04316* VLo6a-2i, »26,29*,VLb5,8 Vo8bir* 09326*, 825*.30' ioai4,v»i8,»8i,v»i5,v22 viiia4,i5,*9,vb3,»7,v»30 vi2ai4, v»b3i,34 13322,»83 vi43i9*, v»bi2,i6 1534, »2 2, **822, v»23 i6a2,»b8,v»33 »I732,6,V»9,27, 32,87,15 »18321,23,26,v8i,»3 **»52320,****32 **55312* 56314, **»17,23*,**28 **»578*3 **73328, 87 75325 »(lib. IV-X) *c. 153, val* v*3b8, *deest in gr.* »71827 (utique2) : *vide* cum, et, quia, si

utor *xpáop.ai* **»9484 ooa8 0134 »02327 v»°3a3°(") °4aI4 05a*2 1533 i6bio 18327 »2034,5,6 27830 29832,34 3036 3*a33 3235 43313(2) »45aS »46832(2) 4732,12 **»52321,24(2) *-53311 58328 60828 »B6ibi »62817 65824 7983 8ib22

utpote *otov* **5185

utputa *otov* **»9483 95322 96324, 32,817 »97326 9882 99at,9,b2 **46319 **5187*

utrum *3.pa* »36316 65814,17,24,31 70820 **71829 »79333, *TTorepov* **»95332 97828 9989 ooaio »oibrr* **»02328 **»1037 11327 »28325 30828 36315,23,J*bi5 »3834 42333 4688,10,12,14,16 47820 5034 51329 **»55811,12,21 »64834 66333 68328 69814 70829 71321,30 75ai8 78334, ■*nórepa* v»i2ar8 »63310 64822 78810: utrunme TroTcpoi' -'-'oi bi 1*

utut *ottcos* **98b5

uxor àÀoyoç »»80329, *yvvrj* **»97810 »15322 34bi6 58813,17(2) 60832, 34 6iai,23 62316,23,30

vacacio *ayoX-rj* »7784

V3cativus »77822

vaco *árroayoXá^w* *76617, ayoAáfcu *60327 77b5 : *vicie* non
vacuus *κενος* L94a2i
vado ^BaSi'Çcu ’*04322 1-70330(2)
valde *áyav* *46312, *KopiSfj* *6665 72328, *Xíav* NL99b24 01323 *23a33 27bl2,29,3o «*4861 *66627 76633 81313, *návv* ’1235, i 8 1936,11 N57a33>35- *TTVKarrep* *49617, *adpáápa* L2ób8 **45321, *29 48320 5439 58313 69322 7ian,i2 : *vide* necessarium, proprius
vanausia *pavavaía* ’07619 *22331
vanausus *Brívavaos N2¡a.ig*
vanus «evos-N94a21, *páralos* L27bn
vapor *áv-rfiTi* (?) Ni2a26*
varius *rearas* L49bi6, ttoiki'Aos N*oia8
vas *cKcvos* *75325
vascopanurgi *fiavKoiravovpyoi* *27627
vegetabilis *av^yriKos* Ng8ar
vehemencia *a<f>o8pórris* *50627
vehemens *afioüpos* *19610 54a29. 62,13
vehementer *a</>¿8pa* v*na6 19313 L2ob5 **50329 *75610, *aiftoSpâts* ’*05627
vel *fj* **95330,61 97310 98324,630, 32.33 N99ar,NL3o,b4(2),5(2),9(2), 10,15 oob8,i9 OIa3L33.b3(2) o3a8 *9536,33,67,33 96bn,i2, 16.19.27.28.33 97'18, 9.18,630 98a8,3i,b25(3),29 99a32,bio ooai3,b7 oiai6,6i 02330 0337 vO3a29,VLbl3,i7,24 °4b4,7 °5a7. ’7*,8, ’*21,623,25(2), 26,27,30,31 0632,3,9,63 07315 08335 1033, 2i,bi(2),26 na25 1232,4,5,20 1438 1532,29,65 r6b33 I7b9 i8ai2*,v27*,vl'27.bio,i2 19316 *04622(3),23 05330,66 o6a28(2) roai,2,4,8,23 1134,6,9,10,13, 28(2)*,34,bii(-3),24 I2a3(2),4, 6,11,13,19,22,25,631 I33i(2)*, 617,28(2),29 14311,26(2),27,614 15323(2),25,29,bió,2Ó 16312, I 13(2),b.32 1733,17*,20 i8ai,8, io(2),22(2),29,617,23(3),24 19«, 14,18(2) **50328,67 55619, 20 5762 *(lib. IV-X) c. 350 *36317* 4333 6936* 73an* 74321, *Kaí Nggb4* 0268 vO4ai7, bia v*o6ai vo7ai6(2) ioai8 13613,14 *15322 27318 47618, *ov* (?) *37324, *ovre* ’15327, *deest i-n gr.* *32617 34320 4836
velocitas *o^vrps* *26317, *rayos* *73332, *rayvrrjs* *25316 ^4263* NL49a3o *50627
velociter *raye'ats* 1-21317 R26ai3, 1 I5 56334 5869 733'34,63,4, *rayó* L2ia33 4264,27 5134 : -cius *Bd.rrov* L26aio
velox *rayvs* *-4263 NL49a27 5661, 32
velud *otov* NL97ai R22bi2 L32a2l a34a22 50633 L6ob23 61334,628 R68a32* *-74633, *¿s* N98a4 Li2bli 13625 40612, *atare* L44ai8
venabilis *vide* bene
venalis *àyopaîos* L62b26
vendido ■*npâais* *-3133
venditor *vide* cimini
vendo *rraiXécu* *-32615 3533
veneficium *<¡>app.aKeía* L3ia6
venerabilis *aepvós* *24621 46315 55b3
venerea (rà) *à^tpoblaia* *-18331 NL47ai5,Lb27 NL48b29 *-49314 52617 54318
veneria (rà) *aeftpoèiaia* vl8a3l
veneror *aep.vvvop.ai* *24621
venia *avyyvátpr]* *09632 10324 Ila2 4632,3 4964
venialis *avyyvatpoviKÓs* *3635,6,7, 9
venio *epyopai* *12619 2ia2l 32bn 33aao 4238 43316 55315 59622 66a2 72333, *ijieat* v*O9b6 *1332 1968
venter *avrtf {scii, yaarr/p)* vi8b2o : -trem diligens *yáarpts* vrSbi9
Venus *'A</>po8írr¡* *49615 : *vide* cingulus, Cyprus

ver *ëap* KL98ai8
verax *àXqdevriims* L27a24,3o,32, àAiyOïjç Li3bi5
verberacio aùci'a L3ia8
verbero *paariyoco* VI5324
verbum *zɪ ɪ os* ^47320, Àoyoç VLo8an : verbi gracia otor vo3a2o,33 04330 05624,26 06317, 33,bi8 oyaio 0932,8,14,25 1033, 5 1135(d),6,8,31,622,-24,27 12322, 25, 26, 27, 28, bi, 4, 25 1331, b3l 15310,13,29 16322 17629 1833, b5.9
vere àA-yiléjç NLoob2i,35 yLI2a7 L23b29 2466 3óai5 38633* 57324 71319 *ygbg,15,23* : — dicor *àX-pBevop-ai* N1-00335 : — ... optimus *TTavápuyros* N95bio : quod — *mrep* R53b6
verecundabilis *aurgyvrqXis* L28b2O
verecundia aZScús VLo8a32 16328, 31 L28bio, 18,28,29 79bn, *ala\v-Vl]* L28b'2I,22
verecundor ai'Seo/zai VLo8a34 L28b32, *aia^vvopio-i* L24bio 28bi3,NLR25,L27,3o,33, *deest in gr.* Lo8a35
verecundus *aiér¡p,aiv* VLo8a32,35 I5ai4 1-28617,19
vereor *evAafieopuu* L27b6(2) : -endus «¿8751131- vi5ai4
veridicus *aXrjdevriKOS* 1-24630 27632, *¿XrjBevaii'* ^27319,33
verisimile *elxos* R56b25 71ay 79331
veritas *àXrfie.ia* NL96ai5,i6 O2a8 VLo8a2o 13323,25,27 1467 L24a3, 25,628 2866,23 33327,619 39ai8, 26,30,612 42bn 65310 72bi8, (ro) *iXrflés* NL94b20 vXIb33 N4oa2i
vero *adv.* 8e L94a3>4.8,9,N1'i9.lit>4, io ,i6,n 1 I9 L97a2o(2),23,NL3O, N34*,NLb2,Ni7,NL29 L98a2,4,Ni4, 32*,L63,24,N26 99a2,io,NL28,b8 Nooail,610,11,15,25,28 oia22 to2ai2,28,NLb22,L30 vo3ai5,Li7, VLb5,vi5,*17,20* 04621 0534,13 o6a27,VL27, vb25*,3i 0733,Lb3, I3,v i 8,l 2o oSaio vOga22 1436 i5a8,Lbi6 ''¡pao 1869 L2iai5 23625 26b8 N3ia28(2) 4569 46334 52613 57314 59322
versio : solis — *rpoirq* L12325
verum *nomen (ro} àXrjBés* XL9.8a3i, bn,i2 Vl'o8ai2,iq 1-11633 v 1 (, 330.32 1-27329,67 39328 43324 54322,25 72b! 77319 79-318: — dico *aXrjftevoj L2/b2,g(d)* 3961 5, 15 4133,18 NL5ib2o L68bi3 69'123 7339
verumptamen *opiws Sé* *-00630 33614, TrAIJV LO2bç 07I130 1333 24630 26b2Ô 44610
verus *áXijO-fc* VLo8a2O ''13615 VLi4bi2 L3,8b26,27 39324 40310, 2i,b5,bli2i L42b33 46624 51334, 64 54324,25 69318,628 7264, *O.X'pdlvÓs* VLoya^j 14b!!, coy áA-zp *0ws* N57a24
vestimentum *ípánov* L5ob3
vestís *¿aB-qs* L25a3O 27628
vetus *iraXaiós* Ng8bi7 : veteres (oí) TraAaioí NL98627 b28a22
vía *óSóg* L95a33 : *vide* error
vicinus *yeiTuiv* b37ay
vicior *ápaprávap-ai* ''06625
viciosus sum *áp.apTávop.a.l* Lo6b25 07325
vicissim *deest in gr.* N4oatg
victoria *vɪkɪ¡* NL94ag L97a2o 47630 48326 60a17
videlicet *S-qXovon* Ro2ai4 L45a24 48610 49ai8 57318 7ibi2
video *Beáopai* L67b27, *ópáw* NL94b2 96617 00333 02622,23 VRo3a29 VLO4344 oóaig 13333 18313,22 L28a22 2936 4165 B42bi9 L43bi4 44610 4538 47ai2 48619 Nb54b8 55321,635 L57a7 59a3i 7oa29(2) 71335,629 7261,10 74&5 79a6, *(ywopaat* vió6b7 : -or *Sokeu)* NL94a2,*zó,* Lbi6 NL95b24,32 96ai4,Lb7-n 1 35 97a34,b8,27(2) 98a6,22,b6, 24 ooai8,bi4 oib27 02a7,Lb3 VLo9a9,n,b35 iob23»2ó iiai7«

18,23,32,121,5,19,21,31 I2a8,32 I3ai5,2i,b3i I4a2 15411,27, 28,b29 16418,20,63,6,24 17418, bi,23 i8a5,b2,8 19427,30 ***23612 ***4568 46432 ***4749 NL48bi 50427,616 54624 55a7, 28.30.618.19.23 56424,32 57612 ****72617 *(lib. IV-X) *c. 186, eoiKa* ***95615,26 9665,**26 ***9744 9966 00617 *01430, ***br 0242,613 VLiobi5,25 11611,30 I2ai6,620,31 Li3a34, "615,"*22 16629 1744 vi9a5, 2i,L63 23435 24a! 25420,61, 17.23 26620,30 29426 bio,24 ***45422 *47614 ***49425 55416,22,25 *58418 5gai7,3i, 35,625 B6ia4 *62621 6361 64423,62 6642,12,630 6743,16 68419 70413,18,22,26 71413,34 7263.26 7345,31 7449,16,63 75634 79413,17,24 8ia9,i2, *c^alvo/aac* ***9443,**28,***b8,26 **9566,***20,23,31 9649 97a! I, 16,25,28,66,20,23,31,34 98a2,b22 99431,614,17 01423,27,66,12, 19.23 **0263,***16,26,28 "*0541 08619,31 09414 10428 1167,20 12414.616.21.26 vi3ai6,2o,VL22, 24,v3o,VLbi,i9 "14432,"*61,14, 17 15631 i6b8 "17417,"*22,66, *27 "*18422,25,26,613 1-23622, 32 25621,25 27411,68,11,23,28, 31,32 28614 37a34.b3 4iaz8 4469 52631 54424,26,31 NL56a2 57613,16 *58428,67,10,30 59616 60426,28,34,631,33 61410,615, 16 62431(2),615 6365 64612,18, 21 65418 6662,6,25 67422,62, 19 69435 71434,628 73411,625 75420,23,635 76416,19,623,32 78414 7967 80631,33 8144,b2

vinco *vikcim* N*99a5 v l i i624 17a! I *-47635 50436 51614 ‘ ~or I *T)Trdo[iac* *49b3 5oa*2.3b,NLb7- *-13,24 5143 : vinci (17) *fjT-ra* *50424

vinculum Serraos- *-3148

vindicativus *áp.WTCK¿s* *-2647, 8í-xaptKÓ? *-8144

vindicta Sikt j *-32627 34a3* 64613, Ti/x.cupía N49a3i

vinolentus *ocvwpévos* *-47414,67,12 52a*5 54610

vinum *otros* "*18428 *-3369 37a*4 5145 54418 ***-55629 : vini *olvr¡-pós* *3542 : "vini 6ibicio *víní potacio *otvo<f>Xvyía* 14427

violencia *pía* "09635 *-79629

violentus *(Macos* ***g6a6 *-09635* "*ioai,bi,i 1,15 I9a3i L3ia8 : — occisor *(Macearos* *-77610* 44ek8, *KifMMiXevw* *-65612

vipera cyiç *-5069

vir *àvr/p* ***-95613 96413 *-98414, ***-628 01624 *-3042,627,29 37435 **4246* *-43623 ***-45422,*-28,29 49610 55431 58613,17(2) 60632, 33,34,35 6ia22 62ai6,22,2g 64427 65627 71610 76427,623 8oa2O : — fio *dr8póop,ac* *8oa2

virg4cio *pâfMiwms* *74424

virilis *dvbpecos* ***-01614, *àrdpoy-8ι]s* VLog6i8 *-25612 26bi 7166, yenââaç *00632

virilitas *dpcareca* **01628

viriliter ago *drSpc^opac* **1564

virtuosus *cayapas* "04433

virtus *árSpeca* "08632 16623, *apt-ari* ***-95629,30,33 96425 9762 *98aii,***i5,i6,i7,624,NB3o/N*-3o 99aii, 14, 21, b8, 15, 16, 19, *26 ***0044,610,13,*20 ***01414,615, 32 O2a6(2),i4,l6,63,i2 0344,9 "*03414,19,31,67,14,27,34 o4aig, 33.69,13,15.24,27 0549,11,13, 26,29,62,19,21,29,31 0641,3,5, i*. *3-*5(2). *7, *9(2),22,614,23,24, 27.28,34,36 0745,7 08432,610, 12 09420,630,33 nb6 1365,6 14613,*19,"*22,26 15613 i6a28 17610,15,24 *2oa6,7,n,22,27, - 631 2ia3 22419,b7,15(2),18,29 2363,30,35 2442,7,26,28,30,64 25bi,24 27416,61 28bio,3i,34 29616, 23, 26, 28, 3o (2), 3I, 32, 34

30Ü4, 7, 9(2), **II,** 13, 14, **b7,**18, 19, 23(2),25 3ia29 33633 3836, b*4,35 398-16,17,22,613 4ob22, 24(2),26 41312 43616,25 44a2, 5.7.8.10.20.22.30, **bi,** 2,3,14,16,18, 20,22,25,27,29,32,34,36 *453,4,5,* 18,19,23,26(2),**bi** 4639,28 51315, 18 52b5 ***-5534(2) 5667,12 57b5 *-58330,35,67,18,33 59R35. b3 6132,23 62a25,26,b7,8 63321, 22,63,14 6461,2 65333,Rbi4*,L24 66ai2 67319 68627 **6**gaii,**bi**2 7039,12 **7**iaig 72322*,24,615 73314,18,20 7436,Nxo *-76318, 30,67,18,27 7732,10,12,17,24,66, 16,29 7539,11,16,17,18,20,33,35, b6 7936,9,33,62,9,20,30,32 8037, 32, *èvra/us* ***-94310,26,62 **0**ibi**2** 02334,65 v03a26, *layvs* **04314, 16.30, *p,évos* v 1 i 6628,1 28 *adeiov* 2469,31 27328 28617 ***-16627 30624 40328 4gaio 5432,4 6635,17,613 68a6 6935,631 7034,16,ig(S),26,61,3,27 7232,67 7431 75311,16,17,i8(2) 76335 77329,634 78618,20 79613, 28,33 80311,16,27, *Kara^áco* N*-oobl6, *rroXtreitopai* *62329, *av^áco* **27318, *auapióot* *-26331

vis *¡lía.* VLiobi2 11322 13624 *-35327,33, Swa/xts Ngg62 : vim pacior *Piál¡,ofiai* v 1 io **6**i7 : vires *aXn-p* **1564

viscosus *yXujypos* **21622

visio *opapa* *-73618 74627, *c,pacts* *-74314,612, *ëifus* *-44611 57310 **7**l**b**3

visus *,'ip.fj.a* *-43614 44330, *oi/iis* ***-96629 VLi**4**b7 1833 *-44612 6734 7538 76a!

vita *pios* ***-94322 9533,615,17,20, 23.31,33 9769,*-15 ***-98318 9936,7,15 0035,6,25,69,18,26 **0**iai**6**,2**g** 021x6 ***-0533 08314, 27 17620 19326 *-24b8 27324,62, 33 2864,5,8 34326 41328 53378, 614 5436 NL55a5 L**6**oan,23 62ag,22 6764 69626 7035,28,625, 26 7236,23,25,30,65,30 7432 76334,35,629 7732,9,625,26,30, 31 7834,7,21,626 7939,19,21 8034, ***-9831,13 00625,33 *-70323,29,62 75312 : vite *deest in gr.* *-0035 ; *vide* **6**onus

vitupera**6**ilis *ÿeKros* Lo**8**ai**6** 09621 v*-i8b28 *-2663,7,17 27331,612 38332 ***-45610 *-4634 4866 75629

vituperado *pépi/its* *-6265, *poyos* vO9**b**3**i** 10333

vituperium *poyos* *-00622 09631 10333

vitupero *péppopai* *-62618, *oveidisai* *-73634, *p¿ya›* ***-05632, 33 O6a2,8,b26 09619 ioa22,b33 *-2537,69 26a4,35 *-30321 35321 4833,28 68628 7261 : -randus *oveiSt^opevos* **52621, *peKTOS* voo62i **27329

vivo *PioTevw* VLi4ai6, ***Plow*** ***-00322 013x7 *-69323 77627 7gai2, *ptoopat* *-80317, ***-9538,19 *-g6ai ***-9769,33 98621 ooaii,ig,bi oia2o,L3i ***■1435 **I**7bi2 *-1966,14 2033 **2**4**6**10 2469,31 27328 28617 30624 40328 4gaio 5432,4 6635,17,613 68a6 6935,631 7034,16,ig(S),26,61,3,27 7232,67 7431 75311,16,17,i8(2) 76335 77329,634 78618,20 79613, 28,33 80311,16,27, *Kara^áco* N*-oobl6, *rroXtreitopai* *62329, *av^áco* **27318, *auapióot* *-26331

vivus £¿úv **01331

vix *poyes* *-24618

voco *¿.TT0KaXéw* VLogbi8 *-68330, *èrrLKaXéw* **4861, *KaXéw* **^*-07633 o8a6,b24 *-1961,32 22330 26616 29329 31612 32313,22 33b2l 35312 43319 44323 45318 NL5*b5 *-53624 60335 65319 68615 70622* 71317,615 : -atus *vide* non

volatilia *opviOes* *-55318 : -lium *genet, pl. opviOeios* *-41620

volatus *TTTrjais* *-74331

volo *aipéopai* vo666 0736 VLi3ai8, **vbi** 1468 **i6an** *-64611, *pov-Xopai* N*-94aig 96335 00315,*-bl ***-0239 *-10630 v*-naio,i4,b27, 28 13318 *-14311,VLi4 15631 i6a8 1-19634 2°b2 21332,623 22ai2 24319,614 25331,633

26b2i 2917,9,10 32121,625 33bi4 3666,7 43632 46123,25 52123 "*-55629,30,31,32 5614,9,65,8,9, 30 *-57631 5817,23,62 5916,9,11, 12,13 60618,27 61128 62635 63626 64118,617 6613,4,14,18, 20,24,68,24 6718,15,33,68,12,15, 21.23 6862(2) 71112,24 7213, 6 78131 80128,620,23, *¿&¿Xa› *■67132, *0éXvj* L36ai4, *vpoaipéo-fiai* *'05131 : -ens *ixwv* VLioaio, 15.620.23 13614 14113,15,2* *-28628 35117,28 3614,14(3),15, 23, 31. 32. 33(2), bi, 2(2), 5,6,19,27 3818,9,10,12(2),23 40b23 4617 52H5 53b2t 80117 : non voJens *S.KWV* viobi2 : *vide* bene

voluntabilis /?ouAip-6s- *-13117,18, 19,20,21,24,63

voluntarie *¿Kovaúos* v*-i 1126,27,28 14618 *-38128 6gai

voluntarius arperos ***-10112,64 viga22, *fiovX^TÓs* **13117,18,19, 20,21,24,63, *¿Kovacs* ***-09631,32 IOa8,I2,I4,l8,b5,6,7,l8 IU22, 64,7,8(2),10 12114(2) I3b5,i6, 21,27 14122,613,19,20,22,24,29, 30 1513 **18628* ***-19121,25, *-28,***-32 *-28628 3112,3,4,5,626 32613,19,30 35120,21,22,23,61,9 36116,17,18,19,21,22,613 38120, 34 64613, *¿kwv* *-loaio "36123, *Trpoaip^rcKos* vo6b36 : per se *avôaipsros* **1466

voluntas *a'peais* **04630 35, *fiov-Xr]p.a* VLo3b4 *-6767 *ftovXrjCns* VLnbil, 19,22,23,26 13115 L36b7-24 "*-55629 56631 *-57636 67631 78130, *TTpoaipeais* **0613,4

voluptarius : -ria rà a-ipoScara "52617

voluptas *amXavms* "27619 *-4815, pAor-p "1-95123,616 96618,24 9762 98625,*-25 99115,16 "*-01628 VLO4a23,34,b4,6,9,io,L2x,27 0518 2167,10 45b35 48*15 N53b4>7(2), 8 : -tates to *¿paiTutá* "57H3

voluptuosus *dvëpaTTo&ai&ps* v 18621, *¿TToXavariKos* "*95617

vomolochia *ftcvpoXoxia* **08124

vomolochus */3wp,oXoxos* **08125

vorator *vide* piscis

vox *‹f›wvr¡* ***-09611 18120,21 *-25113 : *vide* acumen

vulnero *[¡aXXcv* *-35614, ttA^-toi Li6b32 NL32a8, *TirpiuaKot* *-16625 35bi5

vulnus *Tpavpa* *-1768

xenica (cse- ?) fevwoj "56131

Xenophantus *Sevó^avros* "*-50612

y- *vide* i

yconomica *ocKovopiK-q* "9419,63

yconomicus *oiKovop-iKÓs* B4obio*

ydea Z8ea "96117,19,30,616,20,26, 32 97aio, eæoç "96113,610,20

ydiognomones B5lbl3

ydiota îSicù-r-rçç vi6bi3

ymago *ayaXpa* *-75124

ymnizo *vpvéw* *-71115

ypocrisis *vTroKpiais* vi8a8

ypocrita *irn-OKpiTr/s* **11624

yron *eîpajv* vo8a23

yronia etpa»veia vo8a22

yrundo *^eXiSivv "98118*

yscyrognomon *vide* ischi-

Ysiodus *'Haio&os* "9569

Z *-3268

zelus *t,fjXos* ***-05623

II. INDEX GRAECO-LATINUS TRANSLATIONUM

Quibus locis vel quotiens singula verba inveniantur, in indice latino-graeco indicavimus.

v, Vy. N, L. R Rt, * : quid his litteris, stellulis significetur dictum est in adnotatione primo indici praeposita.

a LA
d/3c/3atos Unstabihs
d/3Xa^r¡s Linnocuus
ayaflos VNLbonus Noptimus : (t o) *-ov* VNLRbonum Lper se bonum : (rà) *-á* VNLRbona Lbonum Lper se bona
'Ayd6a>v LAgathon
dyaXpa Lymago
àyaÀ/xaTO7Totôç Nstatuarum structor Lstatuifex
aya/zai Ladmiror
'Ayapcpvaw LAgamemnon
dyav Lvalde
dyanda) VNLdiligo Lamo
dyaTTTjTov NLamabile : *-rorarov* Ldilectissimum
dyewrjs Linvirilis
dycvvyros Lingenitus
ayeu&ros Lingustabilis Lnon gustativus
dyvoccu VNLignoro
dyvota VNLignorancia
dyydtç Lignotus
dyopaîos Lvenalis Rforalis : (ot) -oi Lnegociatores
dyopevaj VLconcionor Ldico
dypa<f>os Lnon scriptus
dypLos Lagrios Lagrestis : *-coi* N-ii L-ioi
dypocKta vagrikia Lagroikia
dypoÎKos vel dypoiKos vagricos Lagroicos vruricola Nrusticus Lagrestis
dypós Lager
dyvpvacda vingimnasia Linexercitacio
ayytpoíct ^solercia
aya) vago VLduco Ninstruo
*dyayy^* Lduccio
dyciiv VLagon
dyawLa. VLagonia
dyawi^optfu NLagonizor
dyajyi<jT7]ç Lagonista
dèer^s vintimidus Linpavidus
décia licencia
décKatyros vindeceptus Lnon accipiens
décX(f>iK¿s Lfraternus
décXc/iós Lfrater
décanoros Lsine dominacione
dé^Xos VLincertus VLinmanifestus : *-ov* Linmanifestum
déid^XyTos Nindetractabilis Lintransmutabilis Linpermutabilis
détd(/>opos Lindifferens VNLRiniusta facio Hniuste facio Niniusticiam facio Liniustum facio Lfacio : *-copiai ^in-*iusta pacior LRiniustum pacior
d§ÍK7]pa Niniuria Niniusticia NLiniustificacio

¿SiKÍa iniusticia
áSiKoí VN"iniustus : (ro) *-ov* "iniustum : (rá) *-a* "iniusta
áSÍKcus "iniuste
aScópto-ros indeterminabilis indeterminatus indiscretus
aâoAco-yqç vexercitator tabulator "garulus
aímípa vinala opinio vmala fama ingloriacio
áSvvapcra inpotencia
¿Swarecu "non possum : *-~w,* inpotens
áSwaros VNLinpossibilis
aúco "cano
de/ VNLRsemper
áijSrjs VLindelectabilis
enfila indelectacio
¿fiá>s "indelectabiliter
¿davalía v"inmortalitas
'A6-r¡vaíoi "Athenienses
áÚAqrrJs vadleta v"athleta
áSÁios N "miser
<x6Aioiç N"miserabiliter
¿9Xo0érr)s N"ath(o)lotheta
áSAop Nbravium "premium
áOpóov N"repente Nsimul
aldcopMi v"verecundor
al8-qp.a>v v"verecundus vverendus
arSros veternalis vsempiternalis Nperpetuus "eternus
al8á¡s v"verecundia
aiKia "verberacio
alfia vísanguis
a"¿ "capra
alpems vvoluntas "eleccio
arperos- VLvoluntarius vlectus NLReiigibilis "desiderabilis : -cúrepos veligencior N"eligibilior N"desiderabilior : -coraros- NLeligibilissimus "maxime eligibilis
arpero : *-éop.ai* v"volo VN"eligo Nopto "desidero
arpeo Nelevo ievo
ara^ápoprai VNLR.sencfo ; -poperos "sensatus
aïo&rjais ™"sensus
alaB-rjnKOS NLsensibilis '-sensitivus
altjfhjrós VNLsensibilis
aca^oç iurpitudo
ara-^-po/eepSera iurpis lucracio
aloypoKepb'qï iurpis lucrator
accrypoAoyca '-turpiloquium
aíoxpoTTpayéaj iurpe operor
atcr^-po's VKLmalus víiiq-urp¡s -á inala
AloxvXos vEschilus EXischylus
aca](vvri Lverecundia
aloyvvTriXós Lverecundabilis
aca^voco : *pass.-med. -op.ai.* NLRverecundor
arrrjrrKÓs Lpetitivus
ac'rra VNLcausa
arrtexoprar VLcausor
aÍnos vauctor VI-causa : (r¿) *-ov* VNLRcausa
aí<f>víSios VLrepentinus
á/capiros infructuosus
¿kÍv&vvos VLsine periculo
àxrvTyara Ninmobilitas
¿Kcvr/Tos inmobilis
áccArjros Lnon vocatus
¿Kp-á^aiv vsenex irescens
¿«juaros iuvenis
¿Kfitj Nstatus Netas perfecta '-adolescencia Rsummum
¿Koij VLauditus
¿KoXaaia VLincontinencia intemperancia iuxuria
á/coAacrrarvco vincontineo VLstupro incontinens sum
¿KÓXaa-roí VLincontinens Nfornicator NLluxuriosus LRintemperatus
¿koXov6¿w vassequor VNLsequor '-"consequor
¿KoXovffrjTiKos Ninsecutor "secutor "sequens
¿kÓXovOos "consequens
aKovmos vinvoluntarius
aK-ovotcos v"involuntarie
aKovapa "audicio
¿kovvtikos N"audibilis "auditivus
¿Kovoj VN"audio wperaudio
aKpaaia NLincontinencia
¿Kparevofiai "incontinens sum incontinenter ago "incontinenter

operor : -ópeeoí "-incontinens existons "-incontinens
à-Kparris VNLEincontinens
a/sparas VLincontinenter
à/tpifieia """certitudo
diipip-rp ""certus : (-ro) -dç VXLcertitudo """-certum : *vide ¿Kplf>f~*
¿KpiftoSÎKaios Nacrivodikeos "acribodikaios
¿KpiftoXoyeopai "certifico
¿KpiftoXoyia "-raciocinii diligencia
àxpcfjâis vcertitudinaliter "necessario VI-certe "-secundum certitudinem "diligenter : *-earepov* VLcertius
rbrpda/ra "audicio
d:<poarrg; """auditor
ciKpos ""extremus : *(ro)* -op "extremitas : *-oraros* N"summus
aKporr/s VLextremitas
¿Kpoyeipi^opevos "pugillator Lpugil
¿.KpôxoXos "acrocholus
¿Kpois ""summe
aKvpos "infirmus
¿kwv ""nolens "non volens
áAafoveía vsuperbia lactancia
aXa^ovevopai "iacto
¿XaÇmiKos "iactativus
àXaÇcàv ""superbus Liactator
àXyeivôs ""dolorosus
dAyeco """cloleo
aAyrjSíóv ""dolor
¿Ada "calor
¿Xemrr¡s vdoctor "magister
¿A-iy^eia """veritas
àXqBeveo """verum dico : *-optai* N"vere dicor : -ojp "veridicus
¿XijdevriKÓs "verax "veridicus
áApi9?)í """verus "verax : *(ro) -es* vNLveritas VN"verum
áXr¡6ivós ""verus
aXrjOáts "N"vere : *oís* — ""verus
iXqr-qs "errans
¿Aij """sufficienter "satis
¿XíaKopac "capior
áX/eq vvires "fortitudo
'/lAxyuata>p ""Alcmeon
¿AAá """""set vautcm vet : — *prjv* VLset NLquin immo : où *p.r¡v* — *vide oi¡*
áXXayq Lcommutacio
áXXaKTiKÓs Lcommutativus
aXXarroi Lcommuto
¿AA^Aoip VNLRinvicem raLab invicem VNLad invicem Nad invicem se (se ad i.) Nin invicem
âXXodi VLalias
àXXoîos : -órepov Lmagis alienum Lmagis alterum Balienius
áAAouxu Laltero
á'AAoy VN LRalius : *genet.* VMLalterius
á'AAore VLalias Naliquando
áXXórpios Lalienus : *(ro) -ov* Lalienum : *-arrepos* Lmagis alienum
áXXcos VNLaliter
¿XóyiaTos Lirracionalis
áXoyos VN:Lirracionabilis "'■irracionalis
¿Xóycús NLirracionabiliter
'AXóirq LAlope
aXoyos LKuxor
¿Aç : *pl. aXes* Nsales Lsal
¿Xcris Lsaltacio
áXvma Lalypia Lintristicia Lnon tristacio Bnon tristicia
áXviros NLnon tristis VLsine tristicia
ÛAuttcoj Lsine tristicia
aXvaireXris Linutilis
apa adv. VLsimul : *praep.* NLsimul NLsimul cum
¿padr)s Nindocilis Lindisciplinatus
ápaprávíu VNI,pecco : *pass, opai* vvicior Lviciosus sum : *r¡papTTj-pévos* Lpeccans
ápápTTjpa Lpeccamen Lpeccatum
ápaprqTiKÓs vpeccans Lpeccativus
ápapría VBpeccatum
apapra>Xós ' -orepov vmagis peccatum Lpeccatum magis
ápavpóaj Lobscuro
á/aei/3cu : *med. -opai* Lretribuo
ápeívaiv VLmelior : *-ov adv.* vImelius
¿péXeia "desidia "-negligencia
ápeXéuj Lnegligo Lnon curo

vinmutabiliter Linmobiliter

dp.erap,eXi]ros inpenitibilis

á/x^avov inpossibile

dfMyr¡s inmixtus

dpaXXdopai Montendo

dp,v-qp,u)v inmemor

a^oi^T? Lretribucio

dpoipos N1expers

dpvvriKoç Lvindicativus

àp^iSefios- Lambidexter

dp.<f>¿Xoyos Lambiguus

dp.</>Kj^rJr€co NLaltercor VLdubito Ldubius sum

yNLdubitacio Lquestio

dpL^orepos VLuterque : *-ot* Lambo

dpuftu) vutrique VNLRambo

dv particula VNLRutique Equidem : (/xeraTreiadïjvcu) *dv* N (dissuaderi) potest : *dv saepius om. V, quandoque N*

dv con. VNLK-si Ngj utique

dvd vper Lper singulas

dva^oX'q Ldilacio

dvayyéXXu) VLannuncio

dvayKa^œ VLCOgO

dvayKaîoç -ov vnecesse ^necessarius : (ró) *-ov* Moactum : *-¿repos* Lnecessarius magis : *-¿raros* Nvalde necessarius Lmaxime necessarius

dvayKacrriKos Moactivus

dvdyKTj VNLnecessitas NLnecesse (est) Lnecessarium

dvaypdtjxv NLrescribo

dvdyu) VLreduco

dvdOyp-a Ldonum repositum Meo repositum Meo sacratum

dvatpeo) NMestruo Linterimo

dvatad-qaia VLinsensibilitas

dvaúrOrjros VLinsensibilis

dvauryvvrca VLinverecundia

apaca^uPTOs' Vinverecundus

dvaKVKÀéop.at NLrecirculor

dvaXapfldvo) vrecipio VNLresumo

dpaAyrça a Nindolorositas ^'insensibilitas Moloris insensibilitas

dvdXy-qros vindoloratus insensibilis Lsine sensu doloris

dvaXcaKaj Monsumo

dvaXoyta VNLproporcio Mnalogia Lproporcionalitas

dvdXoyos Mnalogus Lproporcionalis : (t u) -a Lproporcionata : *-ov* adî/.VLproporcionaliter Ranalogon

avdXvats vdissolucio Mesolucio

'AvaXvTixd vAnaletica

dvaXvuj vdissolvo Lresolvo

dvap,dprT]TOs rrpos ro -ov Nad non peccandum Lad inpeccabile

dvap,évu) Lexpecto

dvap.ipLvrjKOiiat, Mecordor

dvdfjwrpjis vmemoria ^rememorado

'AvaÇayopas ^Anaxagoras

'Ava^avSpiSrjs LAnaxandrides : *vide 'Aveg-*

dvd^toç indignus

dva^tu)s VLindigne

dvdrraXw VNLe converso Ne contrario

dvdrravais Lquies Lrequies

dvarrXypovpLevT} Lrepleta Rque repletur

avanX^puMjes VLreplecio

dvarroBeiKros indemonstrabilis

dva(jrp€(/>op,at vconvertor Lconversor

avacryi^o) irescindo

dvaacp^ü) iresalvo

avariO^pa vinpono Lrepono

dvaroXr¡ VLortus

dvapepœ VNLrefero

avafiopd NLrelacio

'Avá^apcris (P-àpcn^ç) LAnacharses

dvaxcopéco vdiscedo Lrecedo

àv$pd7ro8ov ^bestiale ^servus

dySpcLTroSoiSi?? vconteiïiptibilis vvoluptuosus N^bestialis Lservilis

dvbpeia VNLfortitudo vvirtus Nfortia (?)

dvSpctos- VNifortis NLvirilis

dvbpiavrOTTOiôs Lstatuifex VLviriliter ago

dvûpopovia VLlionücidiuni

dv&pdaj : *pass. -op,at* Lvir fio

apSpcôâîyç VLvirilis Mnaccusabilis
àvé8-r)v Linprohibite
dr-€tju.eva>$' ***vide*** avtîj^t
aveKTrX^KTOs vinadmirabilis Linstupefactibilis
dveXevûepca VLilliberalitas
àveXev&epos VLilliberalis
áp€ju7roótcrro$' Lnon impeditus
'AvçÇav&pi&qs NAnexandridis
CLveTTLGTrpjLCDv Lnesciens Lnon sciens
dvemripyros Lnon increpabilis
àvepçvvrjros Linperscrutabilis Linperscrutatus
ctpcais NLremissio
aveu VNLRsine
dvéyopcac Nustineo
dvetpióós Lnepos
avTjKfjD Npertineo Lconvenio Nhomo NLvir
avôpaÇ Lcarbo
àvdpcoTTcioç Lhumanus
avOparrre vopat Lhurnaniter conversor
àvôpoTTtKÔs VNLhumanus
àvfipdjTTiyos VNLhumanus
av^paj7ToÀoyoç Lhumaniloquus
avôpajTTos VNLhomo : ***dv8pu)7Toicri*** Nantropisi
âvdvTTTjperçuj Nefamulor Lreministro
apcaro? ^insanabilis
avir/pu, Lremitto : -eiyxeycoç VLremisse vdesides (? -ot)
dyiao? NLJRinequalis
àvtaôrrjs NRinequalitas
dvór/ros Linsipiens Lstultus Lsine intellectu
dvopLOLoeL^s Missimilium specierum
dvópoios VLdissimihs
dvopoLorrjç ^dissimilitudo
¿po pt jt o ç NLinutilis
dvovrXos vnon armatus Mnermis
dvoenovpyo? Lnefarius
duTa7ToBcècop,i NLreddo Lretribuo
dvTGTTo^oois Lreddicio Lretribucio
dvrevepycTtKos Lretributivus
avTevnocGcu Lrebeneficio
dvréyco Ldetineo Labstineo Rcontrateneo : ***med. -opxu*** Ladhereo
dvri. VLpro
avTiflciLvcL) Ncontradico Lobvio
avrijdXdTTTcu Lcontranoceo avrtSavetJo) Lreaccomodo
dvridoGis Lretribucio
dvridüjpçd Lretribucio
duTcdcupiop-at Lredono
àvTt/iaraÀÀarro/xai Nrepermuto Lcommuto
av-r/xet/xai vadversor VNLopponor
dvTtXtxpfldvcu Lrecipio
àpTtA^TTTixoç Rsusceptibilis
dvTiXv-rpioreov Lcontraliberandum
dvri^ooç : (rd) -ow ^(puoà) ex adverso Lcontrarium
dvTiTrdayu) VLcontrapacior : -ttcttov-***6os*** Nrepaciens Lcontrapassum
d^riTrX^TTco Lrepercucio
duTíTToiécü Lcontrafacio
dvTtrelva) Nadversor NLcontratendo ^contrarie moveor Lobvio Lcontrarior (?)
dyTbTb&qpvi VLoppono
dvrtTVTréüj lcontrarior
avri^tXecu Lredamo
dvTt.<f)lXr¡Gis Nantifilisis Nreamatio Nrelatio amoris Lredamacio
dvo) VLsursum : ***-repov*** Naltius Nuperius
dvcodey Nuperius
dvcdvvpos VLinnominatus
dvaxfcXdis Ninfructuose Mnutiliter
dativos Lnon peregrinus
d^ía NLdignitas : ***(paXXov)*** *ttjs* ***d&as*** VL(magis) quam dignum : *kgt* ***d&ay*** vut decet NecmiduiTi dignitatem
d£toç ' LRdignus
d^tooj ' ^attribuo ^existimo ^^dignifico Ldignum lUliquem) facio : ***-op,ai*** Mignus fio
d^Lcup-a x Ldignitas ' honor
a^uvero? \nnens Ntultus : ***vide dav-***
aopyrjGLa Mnirascibilitas

dopy-rpros VLinirascibilis
aôptaroç NRndeterminatus
à-TTayopevæ Lprohibeo
(LTraypiGO) : ***dnrpypicopevos*** Lsilvestris
a/7Taya> vseiungo Labduco
aTraOavart^ Rnmortale facio
d-Trafleta vinpassio Linpassibilitas
aTraiSaycôyrçToç Linducibilis
aTratSeyroç Mndisciplinatus
aTTairew vinquiro Nexperior Nrequiro Lexpeto
aTrdvGvOc vseorsum Lsine
aTrap-ráa» Lobvio
airapyrf : -at Lprimicie
a-Traç VNLRomnis
dirarda) VLdecipio
árrár^ VLdecepcio
drraupdco : ***drrqvpaTO*** Laccepit (?) : ***vide €7Tavpi(JK<jj***
dneidto) vnon credo Mnobedio
direiO-qs Rnpersuasibilis
aTreipc VLabsum
a77et7ra(T0ai Labnegare
direipoKaXta VNapirocalia vinftnita bonitas Lapeirokalia (appei-)
aTretpo? Nexpers Rnexpertus
arrapos : (to) ***-ov*** VNLinfinitum
arrepavTos NLinfinitus
d-rriyu) vdiscedo vremoveor Misto : ***med. -opat,*** vremoveor vretineo VNsecedo NLabstineo Recedo : (o) -opevos* v(qui) semotus est
aTTioréo) vnon credo Miscredo
cctt A^o t o ? Rnsaciabilis
aTrXovs* NrRsimplex
d-rrXd)$ VNLRsimpliciter
dw VNLRa(b) VLe(x)
diroftaívo) VLRevenio WLadvenio Rontingo
djropdXXopat viacto viacio beicio
aTTofiXerra) Respicio
diroftoXri VLemissio vdonacio
aTToytvd)OKO) V1despero
diróyovos Npropago N^pronepos (Lpropinquus)
arroSetKPupc ^demonstro
aTToSetKTtxój Memonstrativus
dnobeiKTos Ldemonstrabilis
aTToSetfts' NLdemonstracio
aTToSe^opat Nplaceo Laccepto Lacceptor Lrecipio Lrecipior
a-TToStScopt vattribuo vLreddo VNLtrado Lassigno Lretribuo
aTTodvriaKto VNIjmorior
dnoKoXeo) VLvoco
djTOKXlva) VLinclino Ldeclino
aTTOKrelvu) VLoccido
d-TroKTcwvpi Linterñcio
aTToXapfidvaj : ***peXXiov aTToXdfieiv*** Lrecepturus
djroXavcHs VLusus Lfruicio Llucrum LRvoiuptas '
diroXavariKos NLvoluptuosus
¿TToAauai (vhabeo) Lpocior
aTToXeiTTO) Meficio
dTToXXv/.ii Ldestruo Lperdo : ***med.*** -vpat NLpereo
diroXoyeopxu Lrespondeo
dnoXva) Nperimo Ldissolvo
aTroparropat Lrecipio
diTTopvrjpov^va) Lrecordor
aTTOvdpa) NLRtribuo Lattribuo Retribuo
drrovos Lillaboriosus
d-TTOTravopai Requiesco
aTTOTrepTTopai vproicio Labicio
diropeo) VNLquero Ldubito
dudpTjpa NLquestio
d.7Topia NLquestio Ldubitacio Legestas
aTTOpos Nignotus Rnutilis
aiToppTyros vRneffabilis
dTro<jT€p€o) VLprivo
aTTo'or^pa ^intervallum Ldiscessio
aTToaroX-q Lmissio
¿TTOorpe^opat Lavertor
a7ro<7^e8td^iij ' ***àTrçayçdiaapdvos*** Laposchediasmenos
aTToayoXd^a) Lvaco
dnoreXéco VNLperficio
arrorpeTTco Lcommoveo
d-TTorpt^opai vrepello Montero
¿TTorvy^dva) vdivertor vnon invenio Lnon contingo Lnon adipiscor

dirovaia VNLabsencia
diropaíva) Nnuncio Lenuncio : *med. -op.at* NLenuncio
árro^aot? Lnegacio
diroffa/ju Lnego
aTToycopca) vsegregor Lrecedo
cLTrpaypLovuis Linnegociose
dirpaKriuj NLnon operor
aTTpoalpzros Lineligibilis
¿TTpoaiperws vinvoluntarie Lnon sponte Lsine eleccione
uTTpoPovXevTos Mnpreconsiliatus Linpreconsiliativus
aTrpocnjyopia Naprosigoria Nirresalutacio Linappellacio Lnon appellacio
aTTTLKoç Rtaptabilis Rattingibilis
a7TU)Ô€op,at VLproicio
a-TTtüXeia Lperdicio
dp Lutique
dpa VNLigitur NLRcerte Lenim LRergo Liam Lquoniam : *dp* ovv* Ligitur : *dpa ye om.* vi2ai5 Ng6b27
dpa Nara Nnum LRutrum
'Apyttoi vArgii LArgei
dpyla NLquies Ldesidia
dpyoç Npiger LRociosus
dpyvptov vpecunia Largentum
dpecrKoç VLplacidus
ap&jKO) vplaceo : *med. -opcai-* placeo Lcomplaceo
dpenq VNLRvirtus
dpiôpÆUj Lnumero
apiOfiTyriKos ^arithmeticus Larism-
dpcOpLos NLnumerus
dpiareia ^virilitas
àpujreîov ı *pl.* -ta primicie
dpiarepos : (et?) *rd -d* (Nad Lin) NLsinistram
dpiaTOKparla Laristocratia
dpiaroKpariKos ^aristocráticas : (ot) *dpcaTOKpaTLKOi* N(qui) secundum aristocratiam Laristokratici
apearos VNLoptimus : (t o) *-ov* ^bonum vperfectum NLoptimum : (rà) -a vbona : -a VLoptime
àpKccü VNLsufficio : *-ovfievos* VLcontentus
dpKLos VLRsufficiens
dpKovvrcüç NLRsufficienter
appLo^o) vide appLorraj
appcovia NLarmonia
appbOTTO) vconvenio Lcongruo
dpv¿of¿at, Lnego
dpoTTjp Larator
dpirayrj Lrapina
dppTjv NLmasculus : (t o) *-ev* Lmasculinum
dppœarca VLegrotacio
aprao) : *Perf. pass. rjpTTjpai* ^dependeo
dpros VLpanis
apTvo) vpigmento Lcondio
dpyaîos VLantiquus
apx1? vinicium VNLprincipium ^^principatus
apoyos· Lpredux
dpytfleojpos* Larchitheorus
apyiKOS Lprincipativus
dpyiTeKTovtKos Narchitectoricus L-nicus
dpyiT€KTO)v Larchitecton
dpya) NLincipio Limpero Lprincipo LRprincipor *dep.* : -o^uat *med.* Lincipio, *pass.* Lsum sub principe Rsubicior : (o) *dpyayv* VNprinceps L(qui) principatur 61 a8 : (t o) *dpyov* Mominans : *-¿p,evos med.* vdominans Ldominator, *pass.* ^■subditus
acrecí Limpius
acr^eveta VIdnbecillitas -"infirmitas Ldebilitas
daOev'qs Linbecillis Linfirmus Ldebilis
dcriv'qç Linnocens
atrtTta Labstinencia
daKrjatç Nassuefaccio Laskesis Lexercitacio
aCTKT/To? possibilis Lexercitabilis
aaTTLs Lclipeus
doreios Lformosus
davpLpLCTpos vnon commensurabilis incommensurabilis
dvvp.<()opos vinconferens vnon conferens
davveata Lasynesia

aavveroç Ssynetus
áawrfiT¡s inconsuetus
àapaXws Ninfallaciter (H*infallibiliter) ürmiter
aayr/povea) vindeformis efficior Ldeformiter facio Surpiter facio
¿aCTfiocu'w) Ldeformitas
atrofia»' Ldeformis Surpis
dayoAcopa-i Lnon vaco
atryoAor Son vacans
dacor/a VLprodigaIitas
cúrairos VNLprodigus
¿rápayos VLinturbatus inperturbatus
áreKVOs Nsine filiis Lsine prole sterilis
áreAij? Ninperfectus
dreycm Latechnia
àreyiSç «simpliciter (? similiter) Lfirmiter
¿ripia vinhonor «convicium inhonoracio
«Tipos VLinhonoratus viniuriatus
aroTros' VNLinconveniens
árórraj? inconvenienter
ñrpuroy Sllaboriosus
druyeai «infortunatus sum infortuno : *-úv* infortunatus
irvyr/pa «infortunium
àrvyia «infortunium
ai v«Sursus
avÓaíperos vper se voluntarius Spontaneus
avOÍKaaros Suthekastos
avXéiv Lfistulo(r)
ai5A^r?)y «citharista Sibicen
avXr¡ru<ós üstulativus
aùAôç «cithara üstula
aurais VLaugmentum Sugmentacio
av^-qriKos «vegetabilis Laugmentativus
av(w v« Sugerí ^augmento
avrápKeia «autarchia (-kia) Lautarkeia «Lper se suficiencia
avrápK-rjs vSufficiens NLper se sufficiens
aíre Sursus
aû'rprj Nvapor (?)
avToaï'BpoíTTos «Lper se homo
avTocKaarov «Lper se unumquodque
avróparos : (ro') -ov Lcasus
avrás advers. v«LRipse ipseniet *om.* vojb2 o6a28, *anaph.* NLRipse VNL¡S VNi-hic VNille Nidem : *avrij (soil, yaarijp)* vventer : *avrov* Nsui VNsui ipsius : *avroc* Nnos : ó *avrás* VNLRidem VNLidem ipse : (t Ó) *avró* villud idem id ipsum Lhoc ipsum
avrov (¿-) VNLRsui ipsius vnlrsuí vSuus : *avrovs VL(nos)* ipsos iiosmet ipsos Sollum
avypás vSiccitas
a^aípeoa? Sbstraccio
a^cupeío v^Sufero
á<fiavtfs VNinmanifestus vobscurus
à<f>avià,opai VLevanesco vabscondor
ár/>avpós NLfragilis
á<j>ei8r¡s Lnon parcens
á<j>¿XKw vtraho Sttraho
arfá VLtactus
a<¡>6apros incorruptibilis
áxf>ír]pi vemitto NLrelinquo Ldimitto
á<(>iKV¿opai Ndevenio Sdvenio Lpervenio
a^iAia. VLinimicicia
á^iAoj Ninimicabilis Hnamicabilis iron amicus
á<l>iXori.pía Lnon amor honoris
à^Mnpos vaphilotimos L-mus vnon amans honorem iron amator honoris
á<(>íarr]pL Secedo : *perf. àpÉarrixa* VLdisto : *med. -rapai* vdesisto ytdiscedo Secedo
àt/>of3ia vintimiditas Snpaviditas vintimidus inpavidus
atfioprjTos inportabilis
á^opíjcu VLdetermino ^extermino Ldiscerno Ldivido Segrego Separo
à<j>po8ùrios : (rà) -a vveneria NLvenerea Nvoluptaria

Appodirri '-Venus
¿ppoavv-p Linprudencia Linsipiencia
rippojv Linsipiens
áj]>VT¡s Ldegener
rlyflopaL VLtristor Lgravor
á)(opT¡yrjTOs Nindigens Linpotens tribuere
árpelos (-rjïos) NLinutilis
¿xp-qaros Linutilis
¿Xwpiaros NLindivisibilis
opivyys NLinanimatus

/3 LB
ijabítoj VLvado NLainbulo Leo
fiaèims Lambulacio
[3áXXa> Lmitto Lvulnero Riacio : *med. -ofiac* Niacio Lpono
/Havavma VNvanausia Lbanausia
ftdvavaos Nvanausus i-banausus
prlppapoL LBarbari
[lapos Lgrave
[lapvp ^gravis
p¡ap¿ara.Bpos Lponderosus
[oaacAeía Lregnum
{¿aaiXevs VLrex
flamXevaj -¿perns í'^subditus Lsubiectus
[3a<7Konavovpyol, [3avK- Nvascopanurgi Lbaukopanurgoi
[¡¿[laios Lfirmus : (ó) *-ov* Lfirmitas
Sepaior-ns NLconstancia
Bepaióai 'irrno
Bepatajs VL-ftrme
[¡eX-riaros VNLoptimus -'■melior
/JeÀràuv VNLmelior : -or VWLmelius Ncommodius
[Ila VLviolencia VLvis
[tia^opai VLvim pacior
[li'aios VN'-violentus
/Biaufmvos ^violentus occisor
Bias LBias
[Bios VNLvita
[iiorevaj VT-V1VO
/3iôa> NLvivo
/¡Xafiepôs Nnocibilis Lnocivus NLdetrimentum biocumentum
^ÀÙttteu Lledo Lnoceo : *-opai* Lnocunientum pacior
I3\éna> VLrespicio
ftorjdeia Nauxilium Ladiutorium
[SopSéoj VLauxilior Ladiuvo Muvo
floT/ff-ppa NLauxilium
ftorfios Ladiuvans
ftopá VLcibus
{3ô(jKTjp.a NLpecus
ftovÁevopai ^^consilior
[lovAevms VLconsilium
PovUevwKOs VLconsiliabilis Lconsiliativus
[iovXev-ds vljconsiliabilis
BovÂr'i VI-consilium
fiovÂ-ppa VLvoluntas
^ovXrjms vx'-voluntas
[¡ovX-rjTÓs vvoluntarius Lvoluntabilis
^ov\opac VNLvolo *om.* viob3o : *p-fj -eadai* VNnolle Lnon velle
fiovs VNLbos
^paôécos Ltarde
[3pa8vs Blentus
PpaSv-rps Ltarditas
BpaalSas LBrasidas
μpayais Lbrevis : *-v* Nparum Lbreve
flpîOos NI-pondus
ijpàjpa VLcibus
Ppâims vdevoracio Lcibacio
/SwpoXoxia vvomolochia Lbomolochia vderisio
^wpoXôyos vvomolochus Lbomolochos (-chus) vderisor

y LG
yaîa NLterra
yaXérj Lmustella acatulus
yapiKÔis Lnupcialiter
ydpos Lnupcie
yáp VHLRen.im VNLautem VNigitur vquidem vquoniam
yapyaXl^oo Ltitillo
yaarpipapyos : -oi Lgastriroargi
yàarpis : -iSes vgastrides vventrem diligentes
ye Nutique Lquidem Lmagis : *saepius om. velut* NL94a25 95b3,29

96314,b26,27 98^7,29 ***993.22**** ooai2,13,621 oia8*,bi2 VLO4b8 o6b28 10b21.22.33 1ia8.29.b20 I3bi7 14313 1568 16633,36 17622 i8a3o,bi3 *etc.*

yeírajv Lvicinus

yeAoibç VNLridiculus ^derisorius NLderisibilis : (o) — Lderisus : (ro) -ov Lderisio Lrisus

yéXcos NLrisus

yep,a) Mepleor

yévecris VNLgeneracio

ycverrç Lnativitas

yevváBas Ngenerosus Lvirilis

yevvcLcu NLgenero NLBgigno: ***-(¿¡¿evos*** Matus

yÉvvT)<ji$ Lgeneracio vgenerator ^genitor

yeros VNLKgcnus

yépavos VLgrus

yépas Lgloria Metribucio

yEVGLS VLgustus

yeco» med. -ofiai Lgusto

y€O)p.€TpEcu Lgeometriz<)

y€ajpL€Tp7)s Ngeometer Mra.

yEa>p,Erpía Lgeometria

yEcopLETpcKos Lgeometricus

yeuipyos Lagricola

yfj Lterra

yrjpas NMenectus

y^páo) Lsenesco

ycvopLcu VNRRfio vgignor vinvenior Nsum LRefficior

yivaHTKCü VNLcognosco

rXavKos LGlaucus

yXí&Xpos Nviscosus Ltenax

yXíyopLcu Mesidero

yXvKv$ VNMulcis

yvcóp,Y] Lgnome

yvujpí^u) NLcognosco

yva)pip,oç VNLcognitus VLnotus

yvátots NMognicio

yvcoarós ^cognoscibilis

yovèîs VNLparentes ^Lpatres Npropatores Npropagatores

yóvv Lgenu

yovv NLigitur (? Nenim)

ypápcpa VLlittera

ypapLpLarcKoç VLgramaticus : ***-yi*** VLgramatica : (ró) ***-6v*** vgramaticale Lgramaticum

ypap/LarLKcús VLgramatice

ypap,^ Llinea

ypafaús Lscriptor

ypa<j)r¡ VLpictura ***VLscriptura***

ypa^iKrj Lscriptiva

ypá<f>aj VLscribo

yvpwáaiov : (îà) -a vginnasia Lgignasia

yvpvaarijs ^exercitativus

yvfivavTLKYi vginnapsium Nginnastica Lgignastica Lexercitativa

yvfivtKos vnudus Lgignasticus

yupacoç ı ***pl- ncutr. adv. (?) yv-*** vata Lmuliebriter

yvvr¡ VNLmulier NLuxor

8 RI)

Sai/iíopio? LKdivinus Hntellectualis : (t o) ***-ov*** Rdenionium (Ktdai-)

5atp.a)v Ndemon Maimón

8dKvop,at Mnordeor Hcorrosuram pacior

BavEL^u) Momodo Laccomodo

Bclveiov Miutuum

BavEccrpLos Mnutuacio

BaTTaváii) VLconsumo Mxpcndo Lsumptus facio

BaTrdvT] LRconsumpcio LHexpcnsa ^sumptuositas Lsumptus

BaTrdvrjpLa Lsumptus

Banavrjpo^ Monsumptor Monsumptivus Lsumptuosus

8e vNLRautem VNMet VNLvero Ntamen (VNLenim) : ***vide 8r¡, Kat, op,a>ç***

3et)t ik6s Meprecativus

Bel vide Beoj

Seíóco Ltimeo

Belkvvp-l VLostendo NMemonstro Lmonstro

BelXcllvcu VRtímeo

BelXlcl VLtimor Ltimiditas

BetXós Vbtimidus

Belvos Ndinus Meinus Murus Lsapiens : (r¿) ***-á*** VLpericula vtimcn-

da Nodibilia **inala** : (tcl) -orara vterribilia pericula vpessima pericula Ldurissima
^*ecvoTTjs* Ndinotes Ldeinotes : *acc.* -¿*Tyra* Ldeinotíta (-teta)
$€Ka VLdecem
SevSoop Larbor
Se^toç : (77) -*d* Ldextera : çiç **rà** -*d* Nad dextram **in** dexteram
Seap,0s Lvinculum
SecTTor^ç **üominns**
8c(77ι qι ικÓs **üominativus**
Seupo Lhuc
Sevrepos VLsecundus
Sevrepuis Lsecundo
SégopuLi Nsuscipio ^recipio
Seto Lligo
Seco : Set VNLRoportet NLindiget v(est) necessitas Lopus est : Seov voportet Nconveniens importunum : (to) Seor VN(id quod, quod) oportet Loportunum **in**digens : (ra) Seovra Nque oportet iiecessaria Lquibus indigetur : *med. Séopxu,* VN**indigeo** Lopus habeo : Serrai Lopus est : (o) Seó/zevo? **indigens**
S^ Ndi VNLRutique VLRigitur **ita**que Lautem (?) Nquidem : *om.* vo3b8,i3 N97b33 *etc.*
S^Aia/co'? Ndiliacus Ldeliacus
8ιJXovбιι VLscilicet **inanifestum** LRvidelicet : *om.* Nq6a6
StJAosi Lmanifestus : -*v* VN**inanifestum** Rpalam
S^Aoiv VLostendo NLmanifesto
Srj^yopiKos Lconcionativus
frrjpu.ovpyGO) Lcondo
SrpAoycpovTcs VLplebis senes
ArjpcoboKOs LDemodokus
^rjp^oKparla Ndimocratía **üemocratia**
è'rjpbOKparLKos : (ot) -ot Nqui secundum dimocratiam ^democratic!
Srjpios VLplebs
Stj'liottjs· Lplebeius
Sta 4- *genet.* VNLRper NLpropter Nin : + *accus.* VNLRpropter VNper (L et ?) : Sta ro + *infin.* VNLquia vquoniam vpropterea quia Ndum Leo quod
SiaytyajoKcu VLdinosco
Siaypa^t/ia VLdiagrama
Siaypa<¡¿7} VLdescripcio
Sictyo) VLdego Lconversor
StayojyTj ^conversado
StaS^Aoç NLmanifestus
Staitariç VLdisposicio
Statperos- VLdiscretus Ldivisibilis
Statpecü VLdetermino VNLdivido Üisiungo
Statra NLdieta
Stá/ceijiiai vadiaceo VLdisponor
Sta/tovos' **Nininister**
StaKpifloo) VLcertifico Lcercius dico
SiaK-ptvoj vdiíudico **üiscerno**
SiaKcoXvo) Lprohibeo
SiaXapfidva) Lassumo
8iaXdp.7To) NLrefulgeo
SiaAapflara) NLRlateo
StaAeya; VLdisputo
SiaAAdrra) **kommuto** Ldiffero
8idXv(jis Ldissolucio
StaAua» NLdissolvo : *med.* -*op.ai* Ldissolvo
Sta/xapravaj NLpecco
Sia^teva) NLpermaneo
Stajtterpoç VLdiameter (-tros, -trus ?)
Sia/x^ta^rea) Nlitigo Ldubito
Stave^Tt/io? Ldistributivus
^iavép.0) Ldistribuo
Stafoeojtiat Nintelligo
Siavo^riKos VNLintellectualis **in**tellectivus iaciocinativus
Starota VLintellectus VLRmens
Siapo^-77 **üistribucio**
Sta-n-oveo) Lelaboro Llaboro
Si.a7Topevop.ai Lpertranseo
Stairopea» NLquero Ninquiro Ldubito
SiapOpda) Nparticulas dispono Lparticulatim dispono
Staaa^eoi ^explano ^manifesto
SiaoTraa) Ldiscerpo
Staoraois· Ldistancia
StaoTi^a Ldistancia

8taarp€<⁄)a) Lperverto : Steurpa/zp,/-voç VLtortuosus

Biáraois Mntensio Rdistensio

StaraTTO) NLpreordino

8carsiva> Lextendo Lpertendo : *med. -opea* Lintendo

StarçAeu) VLperficio Lconsumor Rpersevero

8taT€'rap.6Pûjç Mntense

8iarrjp€a) Lconservo

éiarlOrpjLi LRdispono

8iarpí[3a) Lexercito

8ia(f>çp6vru)s NLdífferenter

8iatj>çpa> VNLRdifíero : *partie. -a>v* Ndiversus : *med. -opat* Mliftero Lcontendo

8t,a<f>0€Ípa) Lcorrumpo

Sta^opa VNLdifíerencia

8t,<í<f)opos Ldifíerens

8ia<f>Gpafs VLdifferenter

Sia^nAarra) NLcustodio

8ia<f>cuv¿o) NLdissono

8icupev8opai Ldecipior Malsum dico Lmencior

8i8o,kt6s Ldocibilis

8c8aaKaXta VLdoctrina

8t,8a<JKaXtKÓs Ledoctivus

8¿8á<TK<ü Ldoceo : *-á£a)v* VLdocens vdoctor

Ldoctrina

8180711 VNLdo

8iefeip,i Lpertranseo

8i€pxo[¿ai vdico NLpertranseo

8i7iyr¡TiK¿s VLnarrátor

8i^koj Ladvenio Lextendo Rpertingo Rpervenio

8wKV¿opcu NLpertranseo NLredundo

8uxFTT)pb : *perf. 8ié(7TT]Ka* Ldivisus sum LRdisto

SiKCuoTrpayecu Liusta operor Muste ago Muste operor Mustum operor : *-ycîv* Ldikaiopragein ^operacio iusta Musta operacio

8iKaio77pdy?)p.a Ndikeopragima Ldikaiopragema

8iKaioTTpay¿a Musta operacio

8¿ko¿os VNMustus : *(ro) -ou* Ndikeon Ldikaion LRiustum : (rà) -a Musta

8iKcuo<jvvr] VNMusticia

8iKaiôcu : *pass, -opat.* Mustum pacior

8iKaca>pa Mustificacio

SiKaitüç VNLEiuste

SiKavLKos Lvindicativus

*8iKaar^* Ldikastes Mudex

8cKa(JTtKÔs Mudicativus

8Îkt] Lvindicta Mudicium

8id vMdeo vet ideo VNideoquc vquapropter Nidcirco NLproptcr quod : — wat vet ideo vMdeoque

8toikéo) Ldispono

VLDiomedes

8iÓTT€p vet ideo VNideoque Nidcirco Mdeo Lpropter quod

8iopàu) Mliscerno

8iop0ôu) Ldirigo

8iop@G)TiKoç Ldirectivus

Stopifcv VNLdetermino Ldivido : *-ujpÀvos* Ldiscretus

8iopierpôç Ldeterminacio Ldiffinicio

8iôri Nideo NRpropter quid Lquia

Sit t Àoûç VLduplex

âtç Lbis

§urrd£aj VLdubito vlitigo

Sît t o s' VNLduplex

Sit t ôjç NLdupliciter

8¿%a Nduplíciter Ldicha

SZyaiov Ldichaion

Siya-OTT?? Ldichastes

8¿X¿us Ldupliciter

8t0a Lsitis

8ia>0éopat Lexpellor Lonerosus sum Rmoror

8icj)kt6s NL,persequibilis

8io)kco VNLpersequor : *pass, -opai* Nsequor *(sensu pass.)* ^persequor *(sensu pass.)* Lpersecutus sum Lqueror

810)^1$ Lpersecucio

8oKea) VNLRvideor VNLexistimor : ***8okéî*** (t i etpca) Nexistimo (aliquid esse, quod aliquid est) : (t o) ***8okovv*** ^existimatum R(quod) putatur : *8o£aç* Nqui opinatur Mopinatus *(sensu pass.)*

8oKtpáía) VLprobo Napprobo

BoKcpacrca Lprobacio
boXoTraria. Ndolo deductio
SoXottXokos : ***genet, fem. -ov*** Ndoloplocu Ndoli complicatrix (/) Molose
8oAo</>ovta Molo occisio
áofa NLgloria VNLRopinio
Sofa£a» Lglorifico VLopinor
8o^tljtik6s Mpinativus
86pu vlancea Lhasta
Boeris VLdacio
Botikos Mator Mativus
BovXaTrarla Lservi seduccio
SovXeca Lservitus
BovXevco Lservio
MvAikcs Lservilis
SovÀoç Lservus
Spáa) VNLRoperor
Bptpvs vfortis Lausterus
Bpopucos NMursor
bpópos VLcursus
Mvapai VNLRpossum
Bvvapis VLpotencia VNLvirtus Nvis
ôwacœreta Npotestas Lpotentatus
Bwaurevat Lpotens sum : (ot) ***-ovreç*** potentes
évváíJTTis potens
Suvaro? VNpossibilis VNpotens
Mo VNMuo
Mua(/)a¿p€Tov Nquod non leviter aufertur Lquod difficile aufertur
Sucryeps| NLignobilis
BvaêcàÀvroç Mifficile solubilis
BvaeX-ns vmale confidens Mesperans
Maepis VLfitigiosus
MgkoXoç vMiscolus : -tôrepoç Lma~gis discolus
Muttclutos Mifficile persuasibilis
Mermaros Ndifficile credens
ôvcTTTpafia NRinfortunium Nmala operacio
BvorvyM : ***partie, -¿ov*** Linfortunans ^infortunatus
Bvurvx^pa NLinfortunium
Mcrrvyia Nhinfortunium
Bvayepaívoo VLaspernor VLtristor Lcontristo Lmolestus sum ^sperno
MaxeprjS ^difficilis ^tristis
Sojpea Macio
8a>p€opat Mono ,
Scopr/pa Morima Monum
Sujpo&oKos Mona expectans
ôœpov Monum

€
eáv VNLKsi : — ***pr¡*** Nnisi : ***¿áv re*** Esi ve
tap NLver
earéov NLrelinqucnduni
cavrov vide avrov
eátü Lsino
eyyivopai vfio VJdnfio
èyyvTj Mdeiussio
eyyvqTTjs Mdeilissor
eyyvs VLprope Lproxime : ***çyycov*** propinquum : ***eyyvrepov*** VKproximius
¿yeípcü VLerigo
eyepatç verigencia Mreccio
èyKaXëaj Laccuso
eyKaraXeLTTO) Mcrelinquo
eyKXrjpa Laccusacio
eyKÀTjpaTLKÔ? Mccusativus
eyKpdreta NLcontinencia
eyKpcmi? VNMontinens
eyKVKXcos ' ***-tots*** Ncnchicliis Mnkicliis
eyKcoptov NLlaus
ęVx€tPea> VLincipio
eyxpovi^u) : ***çyKe\povi.epëvoç*** vcontemporaneus
¿yxpep^u) : ***eyKcypcoopevos*** Moncorporatus
eyct) VLego
VLcomescio
€€pyaj vprohibeo v› proicio Mustodio
ëôéXcu Lvolo : ***vide ÔéXo)***
VLassuesco Mssuefacio : ***-opac*** VLassuefio VNLassuescor Lassuesco : ***-opevo?*** VNLassuetus Lassuefactus
eOicrpos vusus NLassuetudo Monsuetudo
edtaros NLassuescibilis Mssuefactivus

eOvos NLgens
eOos VNassuetudo NLconsuetudo Lmos
eOaj : *perf.* *¿uü&a.* vassuetus sum Consuevi
ét VNLRsi ; --- NLefsi : NLnisi : *vide* *ko.v* *el,* et etâoTrotoç Cpecificus
elbos NLRspecies Nydea Lidea
etSco : *pevf.* *olba* VNcognosco VNLscio Lnovi : *ovK* (^.17) *olba* vignoro vnescio : *vide* *opaco*
eiKa¡a> vCxistimo
eueoTcos NLdecenter Convenienter Lcongrue
etica) : *perf.* *eouca* VNLRassimilor (-ulor) VNLRvideor : *partie, perf.* *et,K(i)s* Ndecens Conveniens Verisimilis
elXtKpivys Lsincerus
elpLc VNLRsum VNLRexisto : *elvat* Nine : *ep,p,evai* Nemmene : *ecrovrai* vfiunt : *early* voportet
eljiL Leo
el-rrep VNLsi Nsi hoc Nsi tamen Nsi utique Lsi quidem
elpr¡vr] Lpax
elpco VNLRdico VNpredico Lloquor
eipcov vyron delusor Leiron
elpcovela vyronia Leironeia (-nia) Lironia
elpcovevopcat Cironizo
¿is- VNLRad VNLin 4- *accus.* Circa
els VNLRunus Nprimus
elcráyoj ^*introduco* Linduco
€tcra7Taf Lin semel
elvavfhs NLrursus Lin posterum
ela<j>ep(jo LRinfero
elra VNLdeinde
eire VNLsive
eK, e£ v^C(x) NLa(b) vin : *om.* *vi6ai8*
eKaaros VNLRunusquisque vsingularis VNLRsingulus : ra#' *eKaarov* VLsingularis NLsingulus
eKarepos VLRuterque VLalter Nalteruter
eKaropfioia Centum boves
eK^oX-q viactus Cieccio
etcyovos NLnepos Lfilius
e/c8e^op.at Laccipio
€Keî ^illic
eKeîvos VNLRille VNis
eKelvvjs Lillo modo
CKetae Lilluc
eK0eco Ncurro Cxcurro
eKKayxáfovviy Neccanchazusin Ncachinnant N*in risum effunduntur Cffundunt
¿KKpova) Cxpello Lpercucio
etcXeyco CligO
exXoy-q Cieccio
eKovacos VLvoluntarius
eKovolu>s VLvoluntarie
e/€77t77Ttu vcado Cxcido
eKurartKos Nexcedens ^oppositus Cgressivus Cxcessivus
eKTÓs VNLextra VNLexterius *adv.* : (o) — NCxterior
"Ekt(j)p NLHector
eKoyy VLvolens NLvoluntarius Lsponte
eAarróci) Lminoro
eXárrcov VNparvus Lminor : (ró) *-ov* VLminus : *-ov* *adv.* Cninus : *-a>* *adv.* VLminus
éXarruiriKÓs Lminorativus
eXaf>os VLcervus
eXa<f>p6s : *-orepos* Nfacilis Llevior
e'Áaytaros* VNLminimus : *-ov* Cninimum
eXeyxelq VLredargucio
eXéyxco Larguo
eXeéco VLmisereor
'EXev-q vElena LHelena
eXeos VLmisericordia
eXevQepla Llibertas
eXevGéptos VNLRliberalis
eXevOepiorys VNLliberalitas
èXevôepos Lliber
cXkcü NLtraho Cttraho
eXXeftopos Clleborus
eXXçlirco VNLdeficio : *-cov* vindigens : (to) *-ov* NLdeficiens deficiencia
eXXeifus VNLdefeccio deficiencia vindigencia defectus

eAÀoyoç Lracionalis
é'Àoç vpaludes Lpalus
¿faifa Lspero
eÀ-nrç NLspes
¿fj.floM.ai VLmmitto
¿p-flAé-rrai Laspicio
¿/jflpvov Ninfans Lembrion
¿/x/ieA^s Lconsonus Rprudens
¿fjpieXâis ^moderate Lprudenter
¿p.p.evenKÓs Nmorans Ninmorans Nmorabilis inmansivus Lpermansivus
¿fifiévai VNT'inrnoror Nmaneo NLpermaneo inmaneo
¿fiós Lmeus
'EfimSoKXfjs NEmpedocleus L-cles
¿p/rreipla VLexperiencia ^experimentum
e/xTreipo? Lexpertus
¿p.irA¿Koi implico
ep.7To8i£ai impedio ; *med. -opai* impedio
€p.7ró8ioj ^impediens impeditivas : (t o) -ox VIfLimpedimentum (inp-)
¿p/TrobiariKos Limpeditivus
€/z7ToSa>^ Lprompte Lpromptus
ejUTToieto xfacio
epcnpovOev NLsuperius
çpxf>aiva> NLappareo ^manifestus
çp-t/iavi^aj Lmanifesto
çp,<l>paiv NLsapiens
çp,tpvyo$ ^animatus
ep VNLR¡n ⊥ (Let ?) : *vi£e Movería, [¿erapbeXeia, avváXXayp,a*
epaÀXaf Lpermutatim
ivavTtóopedt VNadversor Lcontrarior
svavrlos VNLcontrarius : -córepa VLcontraria magis : -turepa VLmagis contraria : *rovvavríov* Le contrario : cf *evavrw* NLe contrario ^contraríe Nex adverso Lex contrarietate
evavTcÓTTjS VLcontrarietas
évavTLtús VLcontrarie
€i'ap7uucrts' Lcontrarietas
evapyr¡s NLapertus
evapyojs Lmanifeste : *-¿errepov* ^manifestius
ev^e'qç VNLindigens : (ró) e'pSeeç NL(quo) indigent
a/âccu *VLindigencia* Ldefectus
cvâciKvu/ii ^demonstro Lostendo
6vá¿\o/xat VNLRcontingo (Nsecedo *an* accido ?)
cVâcu) Lindigeo
é'pâofoç Nnobilis Lgloriosus Lprobabilis
'EvSvpaoiv LEndymion
evet/xi LSum LRinsum : eVcôv Lexistens Rinexistens
€V€Ka (-κ ε ν) VNLgracia vut -J- *subiunct.*
evepyeca VNLRactus VNLoperacio Naccio
evepyea» vago VNLR0peror
evOa Lubi Lalicubi Rhic Lhic
ep3ev Lhinc
eve vad Lin
evtavros Lannus
evtayov Lubique Ralicubi
eptot VLaliqui VNljquidam
èvlore VNLquandoque LqUando *adv. indef.*
evitJTapai Ljnsto
efcayva) Lp0testatem habeo
c'ppcdjôoia Lnovem boves
cppota Lintelligencia Lmtellectus
evoyos Npossideor Lreus (sum)
èvravOa, Lhic Lhuc
çvTevOev Lhinc
€VTLp,os VLhonoratus Nclarus Lhonorabilis Lpreciosus
evTvy^àva» VLin venio Lp0cior : (6) *-a>v* Lquicumque
ewnapycu NLmsum cf VLseX
efa/yn/pj LedUccio
efat^VT/ç *[rà)* VLrepentina
efaxpi/Soa) NLcertifico Lcercius exquiro Lconfirmo : *med. -op.aa* Lcercius ago
cfa/icAecu : *pass. e^pLeX^rai* Lne-

glectum est : *med.* efct/xeAov/xe-va›v Lnegligentibus
¿Çapyeo) : e^py^/cíós* NS)Cciosus (oci-)
egeifu : *creare* VLest VLpossibile est Snest Rlicet : *(pot) egeari* Lpossum
eÇeXavva) NLexpello Smpello : *-ópera* vinstigacio
¿feAeyx^ Sedarguo
€£erà£<o Nscrutor Lperscrutor Ldeinceps : *ev roî$ ¿Çrjs* vin consequencia Lin hiis que deinceps
efty vhabitudo VNLhabitus
é£laTTjp¿ vexstare facio Stupefacio Ldiscedo : *med.* -a/xac Lexcedo
èÇoplÇü) Lextermino
e^ouoïa LRpotestas : *01 ev raïs -aïs* Nmagistratus
egat VLexterius Lextra
é'fa>0€y vexterius Lextra Lextrinsecus
egwrepiKos ^exterior
«rayyeAia Sepromissio
CTrayyeAAo/xat Lrepromitto
órayaiyT? NLinduccio
CTratvert/cós' Saudativus
€77.aiP€Tos' VNLlaudabilis (Saudandus ?)
€7ratP€T6os* Saudandus ?
ewww VNLlaudo
67raivoç VNLlaus
cTraKoXovôea) NLsequor
Ç7TCLV Si
erravayKa^ut Lcogo
€TTava<J›opà Selacio
¿rráveipi NSevertor
CTTavepyop-ai Nievertor Sedeo
GTTaviGou) Sdequo
CTravopdou) LRdirigo
¿iravopOcopa Ldireccio
ènuvopÔoMns Ldireccio
erravopOcoriKos Ldirectivus
¿Trapujeo Sufficio
¿iravploKut med. aor. én^óparo Laccepit (? *vide dnavpaoj)*
¿Traxeris Lonerosus
CTree VNLRquoniam Lquia Rcum : *om.* Ng6a29
€7T€t§ap NLcum NLcum utique Lquia utique
€-7T€i8y vquoniam quidem NLquoniam NLquia
€TT€t<yaKTos Superductus
€7F€ira VLdeinde
€7T€k €€voj NLextendo
€7répxop,ai Lpertranseo Supervenio
€7repa)Taoj Snterrogo
¿TnfôoXoç NLillustris (Nconservator ?) Lhabundans : *vide ¿m/3ov~* Aoç
€7rZ -p *genet.* VNLin -\-,*abl.* : ettc + *dat.* VNLin 4- *abi.* VTiLpro Nob Lde : ett1 -f- *accus.* VNLRad VNLin + *accus.* Super + *accus.* Lut ? : *vide /¿epos, rroXvs'* vascendens Sscensor
eTTipXeTT0j Sespicio
errt/SouAevuj Snsidior
€7ti^ovXos (Nconsiliator ?) Snsidiator : *-ôrçpos* Snagis insidians
€7nyivo/xevo9 vfiens Superveniens
emypa^u/xa Nepigrania NSuperscripcio
€TTtbcLKVVpi Lostento
€7n.Se£toç Lepidexius Spidexiotis
cTriSeyOjuai VNSuscipio NSecipio
¿TTL&TjXcos NSnanifeste
èiTibfàtûpa vincedo Laugmento
emèiKa^opai vlitigo Sontendo
&ti£8o(7i$ NLadditamentum Laugmentum
€7Ttbva</>T]p.éa› Superinfamo
€7Tt€LK€i.a Spieikeia Lhonestas Snoderancia
eTTietK^s -Kes (genet. ettí^ikÍos, -ou?) Nepii(kis) -kes *(genet,* epijcus) Lepieikis -kes *(genet,* epieikeos) VLdecens NLRmodestus Niustus Snansuetus Snoderatus Studiosus NLexquiro NLinquiro Naquero Sursus quero Sequiro
eirificTOs vadiectivus Lappositus

€77t0u/xea) vdesidero VNLconcupisco
€mOvp,rjp,a Lconcupiscibile
¿mdvp-rjTiKov (ιο) ^concupiscibile
¿n-LÓvp/rprós vdesiderabilis ^concupiscibilis
¿mOvfua VNdesiderium ^concupiscencia
çTTbKaXéü) Nvoco ^cognomino
ςττIkÀτjpos Lheres
çTTtKovpla Ladiutorium Lauxiliacio Lauxilium
smXav&àvop.ai" Lobliviscor
€77lÀ€ya) VLdico
Ç7TlÀ€C7TU) Lderelinquo
çTriArjTTTLKÔs Lepilempticus
¿rriXviros VLtristis Rlcum tristicia : (ro) *-ov* v(quod) tristiciam affert
èmpÀXeia NLstudium Lcura
em/zeAe'o/xat vstudeo Lcuram habeo Lcuro Ldiligens sum : -ov/zevoç Lcuratus Rcurans
eTri/xeWç (ro) ^cura
e77qx.eA0p.at Lcuro
^tpeAcos* VLstudiose
en-cpocros VLinfirmus
cTFiTTGi&qs Nobaudiens
¿7ιιιτοX(x£co ^redundo : (at) *cmiroXaÇovaai* Nsuperficietenus L(ee que) superficietenus apparent
67rt7ToÀatos- : *-drepov* Nsuperficietenus magis Lmagis superficietenus
€77t77oAauuç Lsuperficialiter
ςττÎιτονος VLlaboriosus
€7ιί7ιÔνüjs Llaboriose
€77tax€77Topat NLscrutor Lperscrutor Lintendo
€7rto-K60t$' Nscrutacio Lperscrutacio
€7rLaK0TT€0f VLintendo Nscrutor
€77lCTTa/XÔU VLSCiO
€7Tc(TTT)pLr) vars VNLdisr.iplina VNLdoctrina NLRsc¡enc¡a
€7ιιοι7]P-ονι,κÓs Lscientificus
€7Tt(jTTip,cüv VLsciens
ÉTnOT^TOS* Lscibilis
¿ma^aA^s* : *-tcrrepa* Nfallacior Linstabilior Rminus secura
eniraypia NLpreceptum
eTTiraKTCKos Lpreceptivus
€7TtTÓTTU> LRpreCÍplO
ctttτcÍνu) Lintendo
CTTtTeAeuj VLperficio Lprocuro
CTTiTeprr'qç Ldelectabilis
eTrtTTjSev/Lta Ladinvencio
CTTtT'qbevüi Ladinvenio
€7rcTL0T)p,t Lappono
eTTirt/zácu viniurior Lincrepo
€7Ttr;¿p,7)ois Ncriminacio ^increpado
emTtp.i.os : (ra) *-a* vmaledicciones vobiurgaciones Lincrepaciones
€Tn,Tp€7TOj NLconcedo
eTTirvyyávío VNinvenio Ladipiscor Lcontingo Lattingo Lmanifestus
CTTi^aviô? ^manifeste
€7Tl<l>€pü) Vinduco NI¿nfero
eTT^EVKTos Lfugiendus
€7TLxatp€KaKÍa vepicherecakia Lepichairekakia vin malorum gaudio vgaudium in malis Lgaudium de malo
emxa-cp^KaKos vepicherecacus Lepichairekakus vgaudens in malis
`£7Tí.\ap^os' LEpicharmus
eTTLx^tpecD Lconor Ltempto
67TOP€t$iaTos viniuriabilis viniuriandus Lexprobrabilis Lprobrosissimus
Enos Lverbum
€770) : ¿t77OV VNLRdico
€770) : *med. çTrop^at.* vN^sequor : *€ιε-rat* Nconsequens est
çpaviarris NL^istrio Uranista
cpaorr/ç Nddigens Lama£or
€páo> Nconcupisco Ndiligo NLamo NLopto Ldesidero
epyá^o/iai VLoperor
epyaoia Naccio Loperacio
cpyov vopera VNoperacio VNLRopus VLdifficile : *Trpo epyov* vconveniens Lante opus
¿pyd)Sr]s NOperabilis Loperosus Ldifficilis
ep7)p.os Ldesertus
epiç Ninvidia Ncontrarietas Llis
"Eppcacov VLHermeum

¿*pvOpaívopai* Lrubesco
'Epv&os LErixius : *vide EvpvÇioç*
cpyopai vpervenio Nincedo Lvenio
epcos VLcupido Lamor
epcoriKos Namator Lamativus : *(fj)çpaiTiKri* Namor Lamativa : (reí) *-xa* Nvoluptates (N*amativa) Lamabilia
ês∎ NLin + *accus.*
ècrOrfs Lvestis
VLcomedo
¿j#Ao? VNhbonus
"Evirepos LHesperus
etmáa» Lcibo Lconvivo
ecryaro? VLultimus Lextremus
enupeía Namicicia
€rat,pcK7¡ Neterica Letairica Lconnutritiva
eratpo? Neterus Letairus Lamicus Lconnutritus
erepo? VNLRalter VNLalius Ldiversus : *Gárepov* Lreliquum Lutrumque
¿*TGpcoOçv* Laliunde
¿*T¿püjg* Laliter
en VNLRadhuc ^amplius
trotóos VLparatus
ero? Larmus
ev VNLRbene ¿eu : (ró) — VNbonum : — *ttotfed* Lbenefacio : — aparro? vbene ago vdivicias habeo Lbene operor Lprospero
evftovXla Leubulia
evftovXos Lbonus consiliator
evyereta NLnobilitas Lgeneris nobilitas
evyeFrç? Lnobilis
€vyvd)p.a>v Leugnomon
ev8aip,ov€u) VLfelix sum NLbeor ^*Lfelicito* : *(ró) evSatpovcív ^felicitas*
ev8aip,ovía NLfelicitas
e*vbaipoví&o* NLbeatifico Lfelicito Lfelicem (aliquem) dico
evóaip-opixó? NLfelix Lfelicitativus
evSaip.ontr/xo? Lfelicitas
evbatpojv VNLfelix
euátáAuro? Nfacile dissolubilis' Wacile solubilis
evboKtpéco ^approbor
EvSoÇos NEudoxius L-xus
euexnxo? Lbene habens Lbene habitivus
eoeAirt? VLbene sperans VLbone spei
evef/a VLbona habitudo Leuexia
evepyeota NLbeneftcium
evepycTccü Lbenefacio Lbeneficio : *pass, -opai* LRbeneficior Lbeneficiatus sum Lmichi bene fit
evepyerrjpa Lbeneficium
evepyérrj? Lbenefactor Lbeneficus
evepyeriKÔç Lbenefactivus
euer-rçpca NLhabundancia Nmagnitudo Lbona fortuna
evÇcuta NLbona vita
çvrjKoo? NLsubiectus
çvrjpepia ^'felicitas Lprosperitas
Ev-qvos NLEvenus
evflapcrcL»? vaudacter Lbene audenter
eù^veaj Lhabundo : *vide cvÔvvoj*
evfiriparos vhabilis ut capiatur Lbene venabilis
evOvvco : *part.fut. evQvvovvia* N(eum qui) directus est
evOvs adiect. Lrectus
eu^u? *adv.* vmox Lconfestim : *om.* vO3b-24 04b!!
eutaro? Lbene sanabilis : -órepo? N(qui) facilius sanatur Lsanabilior
euxara^opo? vhabilis duci Lfacile mobilis : -o¿ ... *pâXXov* habiliores ferri habiliores duci ^labiliores Lfacilius mobiles
euxara^pov^ro? Lfacile contemptibilis
evKoivd>vr]Tos Lbene communicativus
evKoXats Nfacile Lfaciliter
evXafieia Lreverencia
evXapéopai Lrevereor Lvereor
evXoyos NLRracionabílis Lbene racionabais Lracionalis
evAoyo?? N,<racionabiliter
eup,eraj8oAo? Ntransmutabilis NLfacile transmutabitis
eup-eraTretaro? Nbene transmutabi-

lis *{an -7T0¿T]Tos* ?) Lfacile transcredibilis *(an -ttttgtos ?)* Lfacile transuasibilis
evvrj vlectulus Llectus
€vvo€u> Nbonam mentem habeo Lbene volo
ewoia Neunia Lbenivolencia
ewo/wa vbona divisio Lpax
tvvovs Neunus Nbonc mentisLbenivolus
¿uTráfleta Lbona passio
evTTapaKoXovO'qros : (¿veKa rov) -Tov v(ut) levius intelligainus L(gracia) boni (seu ipsius bene) quod consequitur
evTTçc0-qs LRbcne persuasibilis facile obcdiens
evttcujtos Lfacile persuasibilis
evTreiTTos Lbcne digestibilis
€U7Topeaj Lhabundo
evTTopia LRhabundancia
evirpayew Lbene operor
evTTpa^ia NLbona operacio Nprosperitas Leupraxia Lbona accio
evpcms VLinvencio
evpei-ys NLinventor
Eupi/rrib-qs VLEuripides N-pedcs
Supimos LEuripus
evpLtjK0) v,'invenio
Evpvgtos vEurixius
GixjToyia Leustochia
€v<jvv€<na Leusynesia
€V(7W€T0? Leusynetus Lintelligibilis
evcrxYjpLovais NLdecenter
euaxTj/zQaun? Lbonestas
€va)c^p,ajv Ldecorus
€VT€Kvia Nbonis filiis Lbona proles
evrpaTTçXla VLeutrapelia
€vrpd.7reXos VLeutrapelos (-lus) vbene gaudens Nmimus
evrpoTTOs Lbene vertens
çvTvyéaj : -¿uv Lbene fortunatus Lfortunatus
evrvyrjpLa NLprosperitas Lbona fortuna Afortuna
evrvyrjs Lbene fortunatus
evrvyia Nprosperitas Neufortinium Lbona fortuna
€VV7T€p^Xr)To? Lfacile superabilis
€V(/>iXoTLfj,r)Tos Lniagnificus
eduris VLbene natus vbene natalis : -¿erraros- Loptime natus
evcbvta vufuia VLbona nativitas
évyepáj? Lfacile Lfaciliter
€L»yo^tat VLoro
euXprpjTOS Lutilis
€i¡a>x¿a Lconvivium
€<f)á-TTTop,ai, vappropinquo Lattingo
€<bapp,6rTU) VLapto(r) Lcongruo
€</>6^9? Ldeinceps
€lf>€otç VLdesiderium
€<f>?pp.€pos Nuna die Lunius diei
€(/>iepbat VNLdesidero Nconcupisco Nopto Noptatrix sum Lappeto
(e^ior^/zi : *emcFT-qcFacFi,* Lscientibus 44a22 : *vide- eTrl<yrap.at)*
èxOpalvœ Mnimicor Lodio
¿xfyvs NLinimicus Nserpens Lvipera
€^<x) vaccipio VNLRhabeo : Nesse : Lproximum
¿(pos- VLucifer
¿cos VNLusquequo Lquousque Lusque
¿cos Lmane

LZ
£áo) VNLvivo: £¿upNvivus(Nhabens?)
Zevs LIupiter
Jew VLebullio
QfjXos VLzelum Ldampnum Mactura
fyrjpió\u) Ldampnifico : *pass, -opcu* Liacturam pacior
^7)T€u> VNLRquero : (ro) *tyroupbcvov* N(quod) dicitur ?
tynyyts VNLquestio Lquesicio NLvita
çtüov VNLanimal

rj VNan VNLllaut VNLRvei VRset vNLet vneque VNLRquam : vi5a25,29 Noob/
rjyiofLat Ldominor Lexistimo : (ro) *r¡yovpevov* VLantecedens
^5e Tjet

rficais VLdelectabililer
yjSrj VNLRiam
rfiopq VNLRdelectacio VNLvoluptas Nleticia : *ro rr¡s rfiovfjs* Nquod delectabile Lquod delectationis
778us* VNLRdelectabilis vdulcis **Ie**-tabilis : *Tj^icov* Ldelectabilis : (t o) *rfiv* Ndelectacio : (t c1) *rfiéa* VNLdelectaciones Nletitie
•rçàuo/xa Ldelectamentum : *med. -rfôopat* VNLdelector
rfliKos vconsuetudinalis v^moralis
rjdos VLmos ;NLmores : (rà) 17^77 vconsuetudines Nassuetudines Nassueta
yjKiura VLnequaquam NRminime Lminimum.
rj/ccu ^*devenio* VLvenio
'qXlQtos vdemens vinsanus Linsipiens
rjXifaa Nietas
rjXiKiuiT^s Lcoetaneus
rjXiÇ Lcoetaneus
r/peís VNLnos : ypcüv Lnoster
rjpépa VNLdies
Tjp.£T€po$ vLnoster
yp.tTróvT¡pos Lsemimalus
7)picrvs : (77) 77/xiaea Lmedietas : (t o) *-rjpiav* NLdimidium
77770/) Lepar
'//pdfcXeiTos VNLEraclitus LHeracleitus (-clitus)
ypépa vrquiete Nparurn Lquiescibiliter
rjpepaîos Lquietus
r/pcpia VNLquies
rjpcüLKos ‹ (77) *TjpcüÏKy* ^heroica : (rà) ‹*HpœÏKd* NLHeroica
'TTOïoâo? NYsiodus LEsiodus
Tjjfjvy'ia Lquies
77CTVX10? vtacitus vquiescens Lquietus
rprot Lscilicet Raut
rjTra Lvinci
??TTaa> : *-pass, -opat* NLvincor
17TTCÜP Lminor : *^ι ι ο ν* VNLRminus

OdXarra VLmare

OaXaTTtos VLniarinarius vnauta
&aXrjs L'phales
ôdvaros vLmors
OappaXtos VLaudax Nfortis Lcon. fidens : -c'a vaudacia Lausit>ilia
QappétD vLaUcieo Lcon^do
Odppos VLaudacia
Oavpd^a) NLadmiror ; *pass, -opat* Ladmiror *{sensu pass.)*
davpaoriKos Ladmirativus
OavpaoTos Nmirandus Ladniirabilis
Beapa Ninspecciones Lspectaculum
Oedopat NLcontemplor Lcons¡dero Lyideo
Og o t ^ inspector Speculator
Oearpov Ltheatrum
Oeîos NLRdivinus
OgXo> Lyolo : *vide eOeXu)*
QepLQTGvœv Lthemisteuon Rdisponens
Oçoyvis LTheognis
^go Sgkt ^s NLTheodectes (-tus ?)
ÔGÔ'rrepTTToç Ndivinitus missus La deo missus
6cós NLdeus
Oeotrèorov Ndivinitus datam *(accus. fem.)* Ldei datum *{accus, neutr.)*
Geoc/nXi'is : *-¿erraros* Ldei amantissimus Ldeo amantissimus
Oepan-çla Ncura Nblandicies Lfamu. latus
ÔGpdvrçvpa Lcuracio
OepaTTGuaj Nmedicor Lcuro Lfamulo : *-opçvos* VLcuratus Nblanditus *{sensu pass.)* LfamuiafullI lecipiens
fieppawopai VLCalefio
ôeppacréa VLcalefaccio
Oeppos VLcalidus
Üeppórys NLcaliditas
décris NLp0Sici0
@éri$ LThetis
0€ü)p€Cü VNinspicio NRcontemplor Lconsidero LSpecu]or : *pass. -opai* Ncontemplor *(senstt pass.)* Lcontemplatus sum
Oedip^pa Ltheorema
ÔGüjprjriKÔs NLcontemplativus Lspeculativus

0ea)pla vijcontemplacio Lspeculacio
frfjXv (ι ο) Lfemininum
0r¡p¿ov Nfera Lbestia
0T]piÓTT]S Lbestialitas
dypiaHtys vnullius momenti vferarum Vyferalis Lbestialis
OrjpicoSia Lbestialitas
Brjaavpos VLthesaurus
0-qriKÓs Lservilis Robsequiosus
Ow.vu)tt)s Nsaltator Lconchoreans
OXiftu) NLtribulo
OvpoKO) VNLmorior
Ovyros NLmortalis
Bpdtjos VLaudacia Lbrivaldia *(var. lectio)*
0pa<Jv8ei,Xo$ VLaudaxtimidus
0paavvop,at VLaudeo
Opaavs VNLaudax
0pa<JVTr(s VLaudacia vprocacitas
OpeirrtrKos NLnutritivus : (t o) *-ov* NLnutritivum
BfyqvqrtKos Lplorativus
0p{£ Lcapillus Lpilus
Ovp¿ap.a vincensum Lthimiama
6v[it κόv (t o) Nirascibile
0vp>o€i&r)s (elp.1) virascibilis (sum) Lfuroris speciem habeo
0vp,ós VNLfuror VLiraNmens Lanimus
Ovpo^yqs Liracundus
0vpa Lostium
0vcna Lsacrificium
0v<o Lsacrifico

laopbai Lsanor
taros Lsanabilis
larpela VLRmedicina
larpevcu NLmedicor : *pass,* -o^uac Lmedicatus sum Rsanor
carpiKos Lmedicativus : *-únpo$* NLmagis medicus : *(rp -K-q* VNmedicina NJLmedicinalis
'arpos VNLmedicus
)ea Nydea Mdea NLspecies
tScú£cu Rapproprio
fàioyvdipujv NLRidiognomon (yd-)
ι8ιος VNLRproprius : i<5ta vsingulariter Lproprie
ISicoT-qs vydiota Lidiota
I8pva¡ Nconstituo Lfirmo
lepov (ι ο) Lsacrum Ltemplum
10vs Lrectus
Ικανος VNLsufficiens
ÎKavâs VNLsufñcienter NsatisRnimis
"IXiov LIlion
tpás : accus. Ipávra Nimanta ^corrigiam
Lfiáriov Nindumentum Lvestimentum
ha VNLut
ιτττικος NLequester
Ï7T7T0S VNLequus
loa^a) NLadequo(r) Lequo
¿(jápi0p,a Ntotidem Lequales numero
loaxuis Lequaliter
looppoTros Lequiponderans
coos- VNLBequalis : *-ov* VLequaliter
ItjoTTfs Lequalitas
Lurripu. : partie, perf. neutr. ¿arr]-Kos VLstans : *med. ïarapat* Lsto
cayvpt¿o/xac Lfortis sum
ta^vpoyvcopcov Niscyrognomon Lischiro- Nfortis mente
layvpós vvirtuosus VNLfortis
layvpois Lfortiter
layvs vvirtus Lfortitudo
'ayua» VLpossum : *-ojv* Lpotens
Lo-cos yLRequaliter VNLRforsitan VNLforte vforsan Lfortassis : *om.* N99bi4 oia34
LT-qTiKcoTarov viens vmobile *(an tararí-* ?) Limpetuosissimus
LX0V? Lpiscis

KaOaTTcp VNLquemadmodum
KaBapcorys Lpuritas
KaOcvSu) NLdormio
Ka0i€pçva) Lsacrifico
KaOlcrrqpt Lconstituo
Ka0¿ Lsecundum quod
xa06Xov VNLuniversaliter : (o) — vNLRun¡versalis : (t o) — vtotum
Ka0opda> VLcognosco
Kai Nke VNLRet VNetiam Nid est VNaut VNLvel (Nad ?) : *Kat. ... 8d* Lautem Lset et *(saepius* et ... autem) : *vide κον, el, re Kat*

/ccuvos- VLnovus : (oí) *-oí* Lmoderni
Katirep VNLetsi Lquamvis
Kaipós VNLtempus Ntempus tempestivum
AcatToc VLRquamvis vautem Ncum Netsi Nset tamen
Kcd(ü Naccendo Crdeo
KaK^yopéco Contendo
κ c l κ Í ο , VLmalicia vmalum
KaicoXóyos Lmali]oquus
KaKOTraóecü NLmala pacior Lmalum pacior
KOKOTTotio) Cnalefacio
κ ο - κ o t t o t o s Lmalefactor
κ c l κ Ó s vNLmalus : (ró) *-óv* VNLmalum : (rà) -a VNJLRmala : *-catv* Lpeior : -iaro? Lpessimus
KaKovpyéco VLmala facio
KciKovpyía Cnala operacio Rmalignitas
KCLK&Ś VNLmale
KaXetü VN^VOCO
κ Ó X X ο s NLpulcritudo
KaXoKayaOía Lbonitas
KaXó? vNLbonus voptimus pulcher : *(τ ο)* *-óv* VNLbonum : (rd) *-d* VNLbona : *KaXXícov* NLmelior : *«dX-Χ ι c f τ ο s* VNLoptimus *(κ ο ί* κ ο AAio-*τ ο ν post apiurov om.* N99a24) Lpulcherrimus : *KdXXiara* vmelius Cptime
KaXvifjo) VLCalipso
xaXcüs vNLbene VNCptime
KapLvco vegroto *NLlaboro* : *(oí)* *κ c - Kp,i]KÓT€s* NL(ii qui) defecerunt
Kav VLRet si vsaltim NLquamvis NLet Ret utique : *κ ο . ν €i* NLetsi
Kovovl^u) vregulor Lregulo
κ c l ν c ú ν vLregula
κ ο τ τ ν Ó s VLfumus
KapKÍvos LKarkinus
KapTTipos Lfructuosus
KapTrós Lfructus
Kaprepdoj Lpersevero
Kaprepía Nconstancia Lperseverancia
KaprepiKÓs ^perseverans Lperseverativus
KapTepiKUis Lperseveranter
Kara + accus, ^^secundum vcirca vin VNRper : *genet.* NLde : *vide d^ía, CKaaros, ptKpós*
KarapáXXco Neffundo Lcompono
KaraSeecrrepos Ldefeccior
Kara^dco NLvivo
KardtcXtcris Linclinacio
KaraKovco Laudio
KaraKTeívo) Loccido
Ka.TaK(hyip,os Lkatakochimus
KaraXapfidvco Lassumo Comprehendo
KaraXeÍTrcü LRderelinquo Lrelinquo
KaTaXXdrrop,aL VLpérmuto
Karavoeco Lintelligo
KCLTaTreXrTjs VLtelum
*Kara/n-Xr^* vcatoplex Lkataplex vadmirans
Ka,raaKGvd^a› NLconstituo : *med. -op,a¿* Lpreparo
KaraaKevT] i'preparacio
KoracrpLucpífyjo Lparviñco
Kararpíftco Consumo Contero
Kara^av^s VLmanifestus
Kard‹f›a‹Jt,s Laffírmacio
Kara‹()€vya) VLconfugio Lrefugio
KO/rdtlyrpM. Laffirmo
Ka,Ta‹ppov€o) VLcontempno
Kara.‹/)povT)TiKÓs Contemptor LRcontemptivus
*Kara^vy^* NLrefugium
Kareadía) Ldevoro
Ko/reya) NContineo Cetineo Lteneo
Ka.rr]yopé(ü NLpredico -are
Karrjyopía NLpredicamentum Laccusacio
KarrjKoos NLexaudibilis
Karopdóai VLdirigo vdirectum facio directus sum
KaTopflarriKos directus Clirectivus
κ ο τ ο) VLdeorsum
Kauai? Ciscio
Kaye^ía -^kachexia
K€ om. NL95t>12 VLióa34 L32b2y
Kefyiai VLiaceo Lponor
KsXevæ Liubeo
*KóXra^* VLCelte

kcvos Nvanus Lvacuus Linanis : *-uiTcpoL* vinanes Rinaniores
k€vt€o Lpungo
«repa/xeii? NLfigulus
KçpSaivcü Llucror
K€p8o$ vproficuum Lhicrum
KcpKviüv LKerkyon
k€otov Nceston Ncingulus Veneris Lvariam
Ke^áXatov VLcapitulum : *ev -tco vysumm&rie*
Ke<j>aXr¡ Lcapud
/ô?Soç : (rà) /cTjôea-?? Lkedea
Kift&rjXeva) Lviolo
KtÔaplÇü) VNLcitharizo
KiÔapivTTis VNLcitharista
KiOapcpSós Lcitharedus
«¿pfliÇ Lkimbix
Kwbvvevu) VLpericlitor
klvSvvos VLpericuIum
Kweu) VNLmoveo
Kivrpjts VNLmotus Lmocio
KLVTfTiKos : -íórarov vmobile (? *vide lrr¡riK-)*
klvtjtÓs tnobilis
KL<j(7T]pis VLpumex
kmv Lcolumpna
kAcŽt Lclavis Rtcleis Rtfurcula
xXeiu» Lclaudo
kX¿7tt)s Lfur
kXgtttcu NLfuror : e/cAe^e Neclepse
KAr/povopia Lhereditas
KXrjpajTos Lclerotes
kXIvt) Llectus
kXotttti VLfurtum
Kvr¡f¿r¡ tibia
koîXov (to) NLconcavum
Kowfj VLcommuniter
kotvos VNLcommunis : *-oraros* vmaxime communis Lcommunissimus
KObvórrfs Lcommunicacio
Koivaweo) VNLcommunico Nparticipo
Kowœvta VLcommunio Nconiugacio Lcommunicacio
kowwvlkos Lcommunicativus
koivujvos Lcommunicativus LRcommunicans
KoXá^a) VLpunio
KoXag VLadulator v*Lblanditor
KÓXacns VLpena Lpunicio
KoXoiós Nkolios Nclaudus *(an &ko-*Aio? ?) Lkoloius
KopA&fi Llucrum
Kop.L&fj vpenitus Lpene Lvalde
Kopi^a) vafïero Ninduco Lfero Confero : *med. -opai* VLfero Lassumo Llucror Rreporto
KocrpÀu) Lorno
Ko<TficorT]s vdecor temperancia
Koopos VLmundus Lornatus
Kov<f>i£,a> Lallevio
Kovtfos tevis
Kpacns Lcomplexio
Kparécü Npossideo Ldetineo Limpero ^supero Heneo Rdomino
Kpánoros VLoptimus tortissimus Lpotentissimus Lpreclarissimus
Kpeas taro
KpevTTivv VNLmelior
KprpTrls ^fundamentum
Kpfjrai NCretici LCretenses
Kplva> VNLiudico vsecerno Ldiscerno
KpifTcs VLiudicium
KptTT¡s NLiudex
KpvTLKos Liudicativus
Kráopai, : *KeKrfpjOac* Lpossedisse : *KTTjoapevoi* Lpossidentes Rqui acquisierunt : *K€KTT]p€voi* Nhabentes Lpossidentes
fcreivo) NLoccido
KTfjpa Lpossessio Lservus
Krrpjis NLpossessio
terreros Nhabendus (Nsensibilis ?) Lpossessus Lpossessibilis
KvftepvTjTiKTi (r¡) vgubemacio gubernativa
Kvftevrtfs Laleator
kvkXos VLcirculus : *-cp* vin circuitu Lcirca
kvkXcjottlkois Lcyclopice
Kvpa vprocella vfluctus Lunda Linundacio
KvpivoTTpLorys Lcimini venditor
Kvvrpoyçyovs NKiprogenus Nnata de Cypro LCiprigene

Kvpievcúv dominans
Kvpios VNdominus dominans Ldominativus VNLprincipalis vyLproprius : *-airara* Lprincipalissime
Kvpccoç VNLRprincipaliter Lproprie
Kvprov (ro) NLcurvum
Kva¡ : *Kuovoa* Lpregnans
kvojv VNdanis
kwXvtikos NLprohibitivus
kojXvco VNLprohibeo
Kiopcp&ca domedia
KWjttcüâoç domedus

Aayevoç vdepus
XaOpaîos dccultus
ZlaxeSaigovtot VNLLacedemonii
Awawes VLLacones LLaconii
Xapftdvcn VLaccipio VNLsuscipio NLsumo dssunio dapio decipio
Xapirpvvopac desplendeo : *-ôpzvos* ^preclaras
Xaprrpcbs Lpreclare
XavOdvai VNdateo
Aaoç Lpopulus
Af/ev VNLRdico vsigniñco Npono : *om.* vi8b22
Xccira) derelinquo: -ogat vdeficio: -erae ^delinquitur
Xecrovpyca dninistracio
Aeftç docucio
Aeofhos LLesbius
XevKoç Lalbus : *-orepov* Nalbius dnagis album
Xgvkottjs NLalbedo
Aécuv VLleo
A-zjycu Nquiesco dinio
Xifâ] Ndblivio
X^kvÔoç dekithus
Xvjppa ducrum
Xtjtttlkos Lacceptivus
Xrjor'qs datro
A^i^ts VLRaccepcio Lsumpcio
Xlav VLmultum NLvalde
XiOos- VLlapis
XiOovpyov Nlithurgum datomum
AoytÎo/zac daciocinor
XoytKos vlogicus dacionalis
XoytapAs VNmens Nlogismos NLRraciocinacio dacio dogitacio
XoyiariKos daciocinativus
Xoyoç VNLsermo VLverbum Nquod dicitur VNLRracio Lproporcio (Ngloria ?)
Aoyyoid : *XeXoyyajpÉvos* vinfixus danceatus
Aoiôopeo) dontumeliosa dico
Xoiàôpypa dontumelia
Xolttoç VNdeliquus : (ot) *-oc* Lalii : *-ov* dam
Xvpcacvop.ac Ndonturbo Loffi.cio
Xvpr¡ documentum
Xviréo) dontristo ' dristo : *-opac* VNLtristor
Xvttt] VNLtristicia
XvTT-rjpôs VNLtristis Ntristabilis
Xv7T7]pcùs vdum tristicia driste
Xvocs NLsolucio
XvocreXes (to) Nquestus dtile
Xvrpôo) dibero dedimo
Aveu NLsolvo dissolvo
Aœfc : *Xtporos* Nbonus desideratissimus
Xtütto^vttjs' diortuorum spoliator

pcaO'qparcKÓs VNLmathematicus disciplinativus
pcdO^acç ^disciplina
jUa&jTÔ? Ndiscibilis
pcacvopcevos vdnsanus vdemens vmaniosus dnsaniens Rmaniam paciens
pLOKapcÇa) NLbeatifico
paKapcos yprLbeatus : *(to)* *-ov* NLbeatitudo deatum
pcaKapcÔTTjç Lbeatitudo
p.aKapco)ç NLbeate
/ict/cpos* yNLiQugus
pcaXaKca VNLRmollicies
pLClXcLKOS NLmollis
paXccrra vmagis VNdiaxime
pâXXov VNLBmagis dnaius
pavüdvu) vdisco NLaddisco
gavia NLmania dnsania
pavores daritas
pavrevopac ^estimo divino

fiavris Ldivinator
Mapylrr/s LMargites
Haprvpeai VLtestificor NLtestor
fiapi-vpiov VLtestimonium Lsignum
/xaanyoo) : *peXXajv -ovaOai* vfuturus verberari vverberandus Cflagellandus
pLaraios NLinanis Lvanus
fj.ara.iws NLinaniter
payrj VLbellum Lpugna
payipos vbellicosus vlitigiosus Lpugnax
payopai VNbellor NLadversor Nobvio Lpugno Lrepugno Lrebello
peyaXoKiv8vvos Lmegalokindinos
/xeyaAowpeireia VLmagnificencia
peyaXoirpeirTfs VLmagnificus
peyaXoirpeirws Lmagnifice
peyaXoi/jvyia VLmagnanimitas
peyaXoi/ivyos NLRmagnanimus
Mcyapcîs LMegares
pcyas VNLmagnus Nmaximus : *fud^rjiv* VNLmaior : *pet^ov* Nmagis Nmagnum : *p¿yiaros* mB maximus : *rà ptyiara* NLplurimum Lmaxime
peyéOos VLmagnitudo
fjLcdiwqpii NLtransmuto Ltransponor
peOoSos NLdoctrina Nsupposicio Lmethodus
pçôvaKopai VLinebrior
pnOvojv VLebrius
pelwv T,minor
peXayyoXiKos Lmelancolicus
peXeráw vinsudo Lmeditor
peX¿rr¡v Nmeletin NLmeditationem (-cio-)
pe'At Lmel
peAA^T^j Lpiger Rtardus
pcAAto VLfuturus sum Ldebeo Rardo : *vide dnoXapflávo), paari/yoat*
p.eXo$ VLRmelodia Lpars
peAu> Ruro : -et Ncura Rura est Lest cura Lest cure
pep^opat Lvitupero Rconqueror
pÆfjÂ/jiç Lvituperacio Rquerela
VNLRquidem (N'enim ?)
p,€vos vira VLvirtus
pAvroi. NLquidem Rtamen
l^eva) VLexpecto VLpermaneo Lmaneo
peplin Lparcior
pepcoTos NLdivisibilis Lpartibilis
McpoTT-q vMeropa LMerope
pepos VLRpars : *ot ctti pepovs* VLparticulares
peu&LKovs Lmesidicos
¿¿eoi5tot/$- ^mesidios
pétjos VLRmedius : *(ro) p.€(rov* VLRmedium
[¿ecroTVjs VLmedietas
pçcræs VLmedie Lmedium Rmedio modo
¿teta + *genet.* mcum NLad : + *accus.* VNLpost
/xera^atvcu Npertranseo Ltranscendo Ltranseo ^transgredior
p-era^aAAto Ltransmuto Ltranspono
pbera^oX'q NLtransmutatio (-cio)
peraStóajpx Ltrado Ltribuo Retribuo
jUerâSocrtç Retributio
peraKiveu) Ntransmoveo Rransmuto
pÆTaXapflâvo) Laccipio Rransumo
[¿erapeXsia VLpenitudo : *6* ev pera-/xeAetq ville qui penitet
/xerapeA^rt/co? NLpenitens genitivus
p.erap.eAw : *o -ópevos* VLqui penitet
p.erafv Rntermedium
p,€Tct77eti?a) NLdissuadeo Lpersuadeo Rransuadeo
p.era7Tt7TT(u Nrecido Ntransmutor Rranscido
p-erappc'a) Rransfluo
l¿GTappvÓp,if£a> Rransformo
/xera^epoj Rransfero
peraf/xopd VLmethaphora vabusiva translacio
percepi Linsum
p.eretp,t Npertranseo Rranseo
p-eróretra Lpostea
p.erê\Lu NLparticipo
pcrpeat Lmensuro

pérpios VNLmensuratus Lmoderatus Rnodicus
perpiæs VLmensurate Lmoderate
perpov VLmensura
/xe\pt($-) VNLusque VNLusque ad
prj VNLRnOn Lne ' *vj^e*
édv, el, eiôtü
pr)8apó3ev Lex nulla parte
prfiapâs VNLnequaquam
prj8e VNLneque vnec Nnon
pifiéis VNLnullus : *fem. prfié pía* Lneque una : *-neutv. p-fiév* VNLnichil vnon Nnequaquam Laliquod
jU.7^0€77OT€ NLnequaquam NLnumquani
prfiérepos NLneuter
prfidXcos VLnequaquam
prfiorLOvv Nin nichilum Lnequaquam
prière Nnon amplius Lnon adhuc
poicos Mongitudo
p-ijAov VLmalum
p/qv VNLtamen Lquidem (Lsolum ?) : *vide dXXd, ov*
prjvva) VLdemonstro Nsignifico Nuncio
p,7}7Ku Lnequaquam Knondum
prfie VNLneque
pyryp Lmater
párpeteos Lmaternus
p.rjrpoKTOV€u› VLmatrem occido
piKpoKwbvvos Rnicrokindinos
pA,Kpo7rp€7T€ia vmicroprepia ^parvificencia
piKpoTrpemjs Lparvificus
pitcpos VNLparvus : *-óv* VNLparum : -d Lparum : -<p Lparum : «rara -dv NLpaulatim
ptKpórrjs Lparvitas
p.LKpo^vxla VLpusillanimitas
piKpo^vyos ^pusillanimis
piaros- v^mixtus
MlAtjchoi NMillesn LMilesii
MIXwv VLMilo(n)
pLtp.eop.ai vsequor NLimitor
pLp.VT^(jKCü : pevf. med. pcépLVTjpLaL NLmemini
pLiaeco Lodio
ptarprós vodiosus NLodibilis
pLLaÓós Lmerces
plaQaj(jt¢ Lconduccio
piaos VLodium
pva VLmna
pveta Lmemoria Lrecordacio
pvvjprj Lmemoria
pvTipovevu) Lin memoria habeo Recordor
pvrjcHKaKos Lmemor malí
poyes Lvix
poípa ^providencia Lparticula
poiyda VNLadulterium Lmechia
/xoiyeuoü VLadultero(r) Lmechor
poicos VLadulter Lméchus
poXl^8tvos Lplumbeus
povaSiKÓs Lmonadicus
povapxla Lmonarchia
póvapxos VLmonarcha vrex
povds ^unitas
povax&s vuno modo Lsimpliciter
póvipos Nmorabilis NLpermanens Lmanens Lmansivus
póvos NLsolus : *-ov adv.* VNLsolum
povoco : -ovpevos NLsolitarius Nsolus effectus
povcvTTjs Nsolitaris NLsolitarius
póptov NLparticula
povvLKÓs ' (d) — VLmusicus : *(rj) -r¡* Rnusica: (rà) -á vmusicalia Lmusica
pox&rjpla VLmalicia vmalum
pox&rjpós VNLmalus Lperniciosus ^perversus : *-drepos* Ldeterior
pvOevcv Ndico Lnarro
pvpepLKoç ^pigmentarius
pvpidtas vmilies v*Ldecies milies
pvptds Rnyrias
pvpiOTrXdma Ldecies milies plura
pvpov voleum Lunguentunr
pvç Lmus
pvcFTLKos VLmisticus
pujpaLvuj Ninsanio •'desipio

vat vutique Leciam
vaós Remplum
vavrrrjyiK'q (r¡) Nnavium constructura Lnavifactiva

vavs* VLnavis
veavucos Liuvenilis
veapos Npuerilis Liuvenilis
v€p,€<rr)7bK6s VLnemesiticus Emulator
repeats VLnemesis Emulado
vepaj NLdístribuo Ltribuo Ldivido : *-opLCU* Lin distribucione suscipio Lpascor
Neofr-rdAe/xo? NLNeoptolemus
veo? VLiuvenis Npuer Nadolescens Liuvenilis : vecurepo? L'iunior : *çk vwv* Ex iuventute Lex iuvene (-nibus)
vedr^? Liuventus
v^ttlos : €K vipriov vex puericia Ex puero
pi/caaj VNLvinco
v¡K7] NLvictoria
Nioffy NNiova LNiobe
vodu> vsencio NLRmtelligo
vd^at? Lintellectus
poTjTiKos Nintellectualis Lintellectivus
votjtos Lintelligibilis
vopevs Lpastor
vopr¡ vpascua *(pl. nominis neutv.* pascuum) Lpascua *(nomen fem. sing.)* Ldistribucio
vopisco Nintelligo Eeputo Existimo
vopwtos Llegalis
voptpos Llegalis
vd/zioyxa NLnomisma Lnumniisma
vopoOeata Llegis posicio
vopoOeréo) Nlegem iubeo Liegeiu (lege, leges) pono : *-top* Llegis positor
vopoQerrjs VNLlegislator Llegis positor
vopoderiKOs Liegis positivus : (?)) Hegis positiva
ropos VNLlex : vd/xo) Lnomo
voaeco VNLegroto
voarjpa Legritudo
voa^/zarojS^? Legrjtudinalis
voa^parojScos Negre Legrotative
potros VNLegritudo Linfirmitas
voo-ûjâij? NLegritudinalis
vovOerTpris Niussio Lsuasio
vovs VNLintellectus : *vóov* Nnoon Nmentem
vvv VNLnunc
vaiüpos Lpiger

fevia Lperegrinacio
feviK-z) *(rtf* Nxenica (esc-) Lperegrina
fevo? Extraneus LRperegrinus
Eevô^avroç NLXenophantus
fepatva) NLsicco
^7]pÔs VLsiccus
fvAov VLignum

d *dem.* VNLRhic VLquidam Elie Lis Liste Laiiquis : *avtic.* VNLRhic qui Elle qui vNLRjs qU¡ (estj vNLRqui · r¿ _(_ *infin.* LRíd quod est : *rod + infin.* VNLut Ncur : *r<p* VLin L¡pSO(·|^ *infin.* Euni VNL¡n VNquia. Vquoniam vut *adv.* Ex Leo quod Lin eo quod (est) Lpropter Lsecundum Rper : *rfi* Lsic : rdv Nton
oyKTjpôv (to) Ltumidum
oyKoç Lióles
dâe VNLhic vtalis Lhic aliquis
dâZ LRhic Lhic aliquis
dâdç Niter Lvia
dâou? Ldens
o8vpop.<u Ltristor
'OSuaaevy ^L-Ulixes BOdisseus
o0€v VNLunde
o6v€Îos Lalienus Lextraneus
oLaKL^oures Loiakizontes
ot8a vide etâto
olkeîqs NLfamiliaris NLproprius Lconveniens Lpropinquus : -dre- *poç* Lproximior Lniagis proprius : *-¿repov* Nproprium Nproprius : *-oraros* vvalde proprius Lniaxime proprius
oLK^órrjs Lproprietas
olkzIws Lfanüliariter Lproprie
0LKÇTTjS Lfamulus
oiKipjts Lhabitacio
oiKia NLdomus
otKoSo/xeoj vfabrico Ledifico

otKoSop.77 edificado
oLKoéó^ucs NLedificacio
olKobofLLKT) editicativa
otKoSo/xoç vfaber Cdificator
olKovopda Cichonomia (-ko-)
oLKOvopuKOs Hkonomicus Mispensativus Rvconomicus : (17) -17 xvconomica Hconomica
otkoç Lhabitacio
otvrjpos C'ini
olvo$ vNLvinum
otvo^Xvyla vvini bibicio Lvini potado
otva>jU-€Poç Lvinolentus
otoç VLRqualis VLqui Lpotens : *otov* vverbi gracia VLutputa Nutpote NLputa XLRvelud (VNLquemadmodum) Cpiasi Lut : *otóv* re NLpossibile
ot,oa^ri7roT€ VLqualiscumque
ococnrep Nqualis Lqualis quidem
ocoaTTore Rqualiscumque
oteo : med. olo^ai VNLexistimo vCstimo Cxistimor
okvccv Lpigritor
oKvrjpos Lpiger (?)
oXiyaKts Caro
oXtyapyia Cligarchia
oXiyapytKos Loligarchicus
oXcyos VNLpaucus Nparvus : *-ov* vparum
oXiyujpçaj Lnegligo ^parvipendo
oXiycvpia Contemptus
oXtyá)pü)s Lindifferenter
oXokXtjpos Linteger
o'Aoç Ltotus : (ro) *-ov* VLRtotum : (t o îç) *-ots·* NLuniversis
oXoc/fvpTiKos bplanctivus
'OAv/z77ta (rà) L01impia
›OXvp.7Tids : dat. pl. -idxjw NLOlimpiadibus
oXa>$ VLomnino VNLRuniversaliter NLtotaliter (vsimpliciter ?)
dpfipos VLimber Lp]Uvia
"Op/rjpoç VLHomerus LOmerus
opiXeu) Lassocio Lcolloquor
o/xtAta Nlocucio Lcollocucio rcolloquium LRsocietas
ofip.a LV1SUS
opLoyevrjs Xomogenes Lunius generis
op.oyvojp.oveu) Lconsencio
ofj.o&o£¿a Lomodoxia Lunius gentis
oporfirjs xeiusdem consuetudinis Lunius moris : *-arrepos* Lmagis unius moris
o/xoi?7^s Lsimilis consuetudinis
ofiotoTTaOecu XLsimilia pacior
optoios VNLBsimilis
op.oLOTr)ç VXLsimilitudo
ó[¿o(,ó(jj : -op,ai VNLassimilor (-mul-)
op.oLo>p.a NLsimilitudd
o/io/aj? VNLsimiliter : *om.* Noia3o, ‹ b33
opoXoyéeo Lconfiteor : -¿irai Nconcordatum est Lconfessinn est : *~ov[¿evos* Nconcessus NLconfessus *(sensit pass.)*
optoXoyta Lconfessio
op.óXoyos VLconcors
dfioXoyovpÂvcos NLconfesse Confessum est
op,oXóy‹os Confesse
ôp.o^aÆ'zjç Lunius discipline
¿¡¿ovosa) Concordo
opdvota Nhomonia Neadem mens Concordia
opLo^›(jvv€0j Concordo Consono
op,a)vvpLta Cquivocacio
o/LiûJWjU-o? NLequivocus
opLojvvpxos Cquivoce
ofiojs VNLtamen : — §€NLset tamen Lverumptamen
oveiSiÇoj VLinpropero Cxprobro Lvitupero : *-6p,evos* Nvituperandus Cxprobratus ^probrosus
ovetbos vinproperium Cbprobrium , (opp-)
ovlvapat Liuvor
6vo[ia VNLnomen
dvopeá^o) yNLnomino
ovo/xaaros* Lnominabilis
ovop,aTO7roiça) vnomina fingo Comma facio
ovoç VLasinus

ovv¿¡ Lunguis
ofvç VLacutus
oÇvttjs Lvelocitas
o^v^cvvia Lacumen vocis
-caperos VLarmatus
onXov : *pl- -a* VLarma
carolos Qualis *inievr.* vQualis *velat.*
OTTOiocrovv NQualiscumque
oirolos ttot€ vQualiscumque
arróaov Quantum
oírore v Quando
arroTcpoaovv Qualiscumque
atraréptos Qualiter Qualitercumque
dirov Lubi
ottvIo) Nago in coitu Lduco : *pass, -opat* Npacior in coitu Mucor
O7rajç *adv.* Nutut Qualiter : — *dv* Lut utique Quomodocumque
otteos oon. Lut : — *prj* Nne Lut non
d-Troja&yrroTC vQualitercumque
opapa Lvisio
opaais Lvisio
opdeo VNLRvideo NLinspicio Lconspicio
opyavixds vofficialis Lorganicus
dpyaviKcos NLorganice
dpyavov VNLorganon VNLinstrumentum
opyrj vi-ira
opy%u) had iram provoco : *-opat* VLirascor : *-dpevos* vQui irascitur VNLiratus Nirascens
opylXos VLRiracundus
opyMrris VLiracundia
opeyopat vcupio VLdesidero Nconcupisco Nexopto Lappeto
opeKTiKos Qppetitivus : (ro) -op Ndesiderabile Lappetibile
opcKTOs (vdelectabilis ?) Ldesiderabilis
ope&s VNLdesiderium Lappetitus ^concupiscencia
opfloSofeo) Lrecte opinor
opOds VNLRrectus
opOoTTfs Lrectitudo
qpflocu VLdirigo
opQ&s VNLrecte
apl^œ vtKdetermino VLditfinio NLtermino : *med. -opat* VLdetcrmino VLdiffinio
dpiapós Ldiffinicio
oppdaj vtcndo ^procedo Nmovcor Lmoveo : *om.* Liobj5
opprf VLmotus Npromocio Limpetus
aptdOeios Lvolatilium *{^enet. pl.]*
dpvi$: *pl. -i0€s* Naves Lvolatilia
opos NLterminus
os VNLKqui VNLhic. hic qui VNLis qui vquis : *ov* J-ubi : *rj* VNsecnndum id quod Nsecundum hoc quod NLRsecundum quod Lut Lubi : — *dv* vquicumque
oaaycos vqnot modis Qualitercumque
oaS-rj-TTore Lquicuniquc
oatos NLsa netus
oapr¡ vodoratus VLodor
ooos Quantus Quantuscumque : *oaov* VNQuantum Rtantum : *datp* vin tantum quod VNin quantum Quantum Quanto : *pl. oaot* VNLKquicumquc vQuot Quotquot (Qui ?)
dern-çp vQui NLRqui quidem |{qui vere
oa-TTore N'Quicumque
dans vQuis NQui Naliquis : — *av* Quicumque Quicumque utique
oanad-tproTe Quicumque Qualiscumque
danaovv VNLRquicumque vqualis~ cumque valiquis
dans TTtp Quicumque
da</)pT}ats Lolfactus
drai' VNQuando Quandoquidem NLcum
ore VNLRquando VLcum
ore VNQuandoque Lahquando
on VNQuoniam VNRquod vsi NLRquia Quasi
ov VLsui VNLRnOn VNLneque VNnumquam Lvel ; — Meque Lset : — *pT)v* aÀAà vset vset tamen Lset adhuc Lset et adhuc

Lset tamen et adhuc Lnon tamen set Lnon solum set Rinsuper et
ov8ap/ij Lnequaquam
ov8ap,<jj$ NLnequaquam
ou8e VNLRneque vnec VLnon vet Let non : *om. post priorem neg.* v05bn i8a2,i6
ovSet? VNLRnullus : *post priorem neg.* VNquis VLaliquis Nullus Laliqui : *fem. ovôe púa* Lneque una : *neutr. ovSev* VNLRnichil VNnil VNLnon
otâéiroTC NLRnumquam Lnequaquam Lneque aliquando : *post priorem neg.* VLumquam
owSerçpoç VNLneuter
ovKGTt vnon VLnon adhuc
ovkovv Ligitur
ovv VNLRigitur (NRergo ?) : *om.* L48bq 49ai6 : *vide dpa*
ovTT0i NLRnondum Lnequaquam
ovpdvios Lcelestis
ovpavós NLcelum
overea VLsubstancia
ovt€ VNLneque (NLsiv'e ?) : *post priorem neg.* vvel
OVTOÇ VNLRfoic VLRjsfe VNjpSe VNjs NLille : ravT7? NLita NLsic Nsecundum quod Rhac : *TavTTjv* Ntautin
OVTOj(ç) VNLRsic NLjfa
ovtümj¿ yLsic
ope.íXr¡p,a Ldebitum
opelXu) Ldebeo : -et voportet VNLproficuum Lutilitas Lutile
o<£0aA/xiau) Lpacior ophthalmiam
opOaXpLos VNLoculus
dyXeu) Lturbo Rsupero *(an oyéa) ?)*
oyX-qpos Lmolestus : *(to) -ov* Lmolestum
opts VNLvisus Nforma Lvisio
dpov VLpulmentum vmixtus cibus
opoTTOLTjriKos LpUimentarius
opopâyoç vpiscium vorator pulmentarius Lpulmentivorax

næ/KaKOs NLpessimus
TrayyaXerros LOmnino difficilis
naOTjTiKOs VLpassibilis LpassiVus
TraOos VNLpassio
TraiSayajyos Lpedagogus
7rat§€ta VLdisciplina
Traibevpca Lrudimentum
rraiBevu) ^disciplino Lerudio : *ne-'TTaiBevpÆvos* Ndoctus ^edoctus prudens ^disciplinatus Leruditus
TratS/a NLpuericia
7rai§ta VLludus VLlusus
ttcu8,k6s VLpuerilis
TratStov NLpuer
7rai8«ô§7}ç Llusivus
•mxiSicoS??? puerilis
Traída) Liudo
nais VNLRpuer NLfilius : *¿k natècov* Na puericia
Tracto VL percudo
TraXatós* Nvetus Lantiquus : *(ol) -oí* NLVeteres
TraX-r) VLpalestra
rraXiv NLrursus
7rdp,7rav Lomnino
TTapsiroXv VLmultum
rrafipdyos Lomnivorax
TravaioyT)? NLturpiSSiiuus
Travaptaros Nveie optimus Loptimus
Travovpyia Lastucia
navovpyos Lastutus
TravrayoOev Lundique
Travrayov ^ubique
TravreXtfs perfectus
rravTeXæs NLomnino NRpenitus perfecte
návTT) NLubique Lomnino
TravroSaTTOfs ^Lomnifariam (-ph-) Lmultipharie
TrdvroOev Lundique
Travroîos NLomnimodus
TTavrats NLomnino Lomnimode
Travv VNLmultum VNvalde Lomnino
Trapa + genet. VNLa(b) : *dat.* VLapud : *+ accus.* vultra NRiuxta (VNcirca ?) LRprefer Lpropter
^apa^dXXa) Linclino
irapayyeXia vnarracio Lenarracio
rrapayivopLac VNLa¿[venio
TrapabeiypLa NLexemplum

rrapaStScopi Ltrado
7rapa8o£os ^inopinabilis
napawéaj VLsuadeo Lmoneo
TrapaKaXea) NJSdeprecor Ladvoco
TrapaKaTaOyKTf Ldeposicio pignus
7Tapa.KÁTJ<7i? NLdeprecacio
TrapaKÁÍvu) ^inclino
TTapaKoXov0€u> vsequor ^subsequor Lassequor
irapaxovu) Ntransaudio Nmale audio Lobaudio
irapaXapflavaj VLaccipio Lassumo Rsuscipio
TrapaXeÍTTu) NLrelinquo Lderelinquo
TrapaXoycüç paralogice
TrapaXvo) : *-XeXvpcéva* ^dissolute paraletice ^dissolute
7rapap,eAecu Lnegligo
rapa/uyptyw Ladmisceo
napapLvOrjriKOS Lconsolativus
7rapavop,ia Lillegalitas
Trapávofxos NLRillegalis NLiniustus
TrapanX^mos VLRsimilis par proximus : *-ov* Lconsimiliter
napairXyoLajs proxime Lsimiliter
7rapacr€(.u) kommoveo
7rapao7<€uá£a> preparo
n-apaxrK&utf ^preparado
Trapaurarris Ldux exercitus
Trapatfépu) Ndefero prave fero perverse moveo
napa^vds propago
Trapeipbb Lassum : -an» VNpresens
napcKpawa) VNLexcedo (vsecedo NLdiscedo ?) vdetrahor Ltransgredior
iraptK/laois Ltransgressio
TTapGKKXcvu) VLdeclino
irdpepyov : (rà) -a Nque extra opus Lextra opera
TT&peyii) NLtribuo
naplripbi Nrelinquo pretereo
Traposos ^transitus
Trapotpda Nproverbium
7Tapoip.td^op.ai proverbium dico
napotyopLat, Ltranseo
7rapôp.oios VLconsimilis
irapopdo) Ldespicio
7rapopp,da> Lmoveo
7rapov(H(L presencia
rrapp-qcjla ^confidencia
TrappTjaiafTTTjs Nfiducialis Lliber propalator
7rappr)(na<jTiKÓs LRlibere propalativus
Trdp<f>aaLs parfasin NLdecepcio
Tras- VNLRomnis (Ncommunis ?) ViiLtotus puilibet : *om. NO2b34* · (ro) *7rav* NLtotum
Trdaya) VNLRpacior
Trardacraj vpercucio
Trar-qp Npater
*TrarpbKO^* paternus
Trarpis patiia
7rafiAa Lquies
Travo? Lquieto : *med. -opLai* VNLquiesco VIrequiesco
TrayvAais- NLgrosse
TTGbOapydci) NLobedio
TTec^ap^t/cos- NLobedibilis
7T€t'0a> VLsuadeo : -op,at NLsuadeor Nobaudio Lobedio persuadeor : *TT&reixrpLcu* Rpersuasum habeo : ro *ircTreicrOai* Nsuasio
7retva Lesuries
7T€tvaa> vfamen pacior vfamesco Lesurio
7T€Lpda> VNLtempto
TreXas (ó) vproximus propinquus
7T€/X777OÇ pUIUtUS
Trêves Linops pauper
7T€wa VLinopia penuria
7T€vop,cu NLmendico Lindigeo
77€V7e VLquinque
((£ ((( )) VLdigero
TTcpcuvcu : *TT£iT€pcL(Tp.ei>ov* VLfinitum
irepas VNfinis Lterminus
Trepi -f- *genet.* VNLRje Vjn (Nex ?) : -f- *accus.* VNLRcirca
Treplamov NLadiunctum
'n-epLybvop.ac VLadvenio VLfio
n-çpiypa</>ij NLcircumscripcio
7T€pbypd(f>co NLcircumscribo
TrepitXKOj Lattraho Ltraho
TTtpUpyos ^*superfluus* perscrutator Rdistractivus

*nepte^* N¿complector ¿contineo
riepiKXrjs ¿Pericles
TrepiXapflavu) VNsuscipio ¿accipio ¿comprehendo
rreptXvTros ¿tristis
rrepifiaxyros ¿circumpugnabilis
Treptopáco ¿despicio
m-ptmrrra) voccurro Nsuccumbo ¿incido
rrepwroieopai ¿adquiro ¿procuro
Treptr/ó^/xt ¿circumpono
rreptrros ¿superfluus
TTqoi^epeta N¿periferia ^'circumflexum linee
rrepixapr)? ¿gaudiosus
Hépaai ¿Perse
FlepaiKos ¿Persicus
7T6T7Ó0 ¿digeror
Trrj Nqualiter ¿aliqualiter¿ quo
irqXlKov **pilicon** ¿pelicon
TTTjpód) : *ncTTTjpcüpevos* ^claudicans ¿orbatus
rr^pcoat? vdebilitas ¿Rorbitas ¿orbacio Lpassio
mOavoXoyecu Nprobabilia dico **persuadeo**
mdavórr¡s N¿probabilitas
mOaváis : *-arrepov* N¿probabilius
TTtKpós VLamarus
mvco ^¿**bibo**
mirra) vincido N¿cado
marevco N¿credo
771071? Lfldes
maros ¿creditus ¿credibilis : *(ro) -óv* ¿credibile
maraiuis ¿credulitas
IJiTTaKOs ¿Pittacus
irXávr] N¿error Nerror viarum
nXárajy VN¿Plato
TrXeiaraKLs ¿pluries
irXeîaros vmultus vmaior NLplurimus : *(ro) -ov* NLplurimum : *-ov adv.* vmultum ¿plurimum : (ot) -01 NLplures NLRplurimi
TrÀeojv vmultus Namplior ¿maior **plus** : (ot) ττΑcxou?, *(rà) irXeia)* NLRpiures, -ra ¿plus : *rrXeîov (rrXeov)* vmultum VLmaius VLplus | N¿amplius Ntantum (?) : *vide rrXéoç*
TrXeovd^cu vsuperhabundo ¿habundo
irXeovaxæs ¿multipliciter
irXeovcKreoj ¿avare facio ¿superhabundo
irXeovefCFTjs ¿avarus **plus** habens
TrXeove^ta ¿avaricia ¿superhabundancia
TrXeos : ***em*** *nXeov* Nad plenum
TrXevpá vlatus ¿costa
TrXevpîris **pleuresía** ¿pleuritis
TrX^yy **vplaga percussio**
ττX^Oos VLmultitudo ,
TrXrip.pcX'qs ^perniciosus
TrX'qv VRnisi vnisi quod VNLpreter vset tamen ¿preterquam ¿Saínen ¿verumptamen : — et Nnisi
TrXTjpoo) VLinpleo (imp-) : *-ovpevos* **plenus** ¿impletus
ττX^uIos ¿proximus
7rXr¡rr<j] v¿percucio ^ulcero NLvulnero
ττXoiov NLnavigacio *(an ττXovs ?)*
rrXóos-ovs VLnavigacio ¿navigium
rrXovatos ¿dives
TrAoureaj ¿ditor : (ot) *-ovvres* Ndivites ¿ditantes
rrXovros NLdivicie
rrXojrrjp ¿navigator
7Tvevp,a VLspiritus
meya) ^¿suffoco
TToOev ¿unde
TToOeu) NLdesidero
ττοΘos vamor ¿desiderium
Troi ¿quo
7rot VLalicubi
-n-oteco VNLRfacio vreddo Nfio : *-opa.i* ¿fio
TToíripxL ¿poema
Trovqacs ¿faccio
TTOt^TT^S- N¿poeta
TTOlTjriKOS NLfactivus
TTotT/Toy ¿factus ¿factibilis
ιτοικΙΧοs NLvarius
TToip/tfv ¿pastor
Troto? VN¿qualis v¿quis

notos vNLqualis Vqualitativus vtalis
ttolotijs Lqualitas
77-oX^ea) Lbello Loppugno
TroXepLiKos VNLbellicus Lbellicosus
TToXefjbiKÔJs : -(orara Nbellicose **Ma**xime bellicose
TToXepio? vinimicus Loppugnator : (ot) -ot vbellantes Lbellatores Ladversarii
TToXe/Ao? VNLbellum
?roÀtç VNLcivitas
TToXtreia VLcivilitas NLurbanitas NLpolitia Lpoliteia
TToXirevofiac vvivo Lconversor Lciviliter conversor Lciviliter ago
TToAtT^S VNLcivis
*ttoXit îko^* VNLcivilis ^politicus : (o) -OS vcivis NLRcivilis Lpoliticus : *(i))* *-ij* Vcivilitas NLcivilis Lpol.itica
vroXiriKcos Lpolitice
7toXX(ík1 Lmultociens
woXXÓk1s vsepe VNLRmultociens
TroXXaxov Lmultis in locis
TroAAayaJy vmultis modis Lmultipliciter
TtoXXoarcos Lmultipliciter Rsubmultipliciter
ZZoAvâa/xaç VLPolidamas
TroXvei&qs Lmultifarius Lmultiformis
IIoXvKXetTos NPolicIitos LPolicleitos
ttoXvkowos Nmultis communis Lmultum communis
ttoXv^ccvos Lmultum peregrinus
rroXvirpciypcov kpolipragmon
rroXvs **v^multus** : (ro) *-v nomen* NLmultum Nmaxima pars : ot ttoAAoi **VN^multi** Nqui multi LRplures : *-v adv.* VLmultum NLmulto : *ttoXXov adv.* Mnultum. : *TToXXd adv.* NLmultum : *¿ni* (to) *ttoXv* v^sepius vmultociens Lfrequencius Lin (ut) multum : *(ttoXcí vel TToXéaL* Nomnibus ?)
TToAv^tAta Npolifilia Nmultos habere amicos Lpolyphilia **Multitudo amoris**
ttoXvc/>iXos Lmultum amicus : -ot Lpolifili : *-coraros* Lmultum amicissimus
TToA^po'wos NLdiuturnus Npolichronios Nprolixus
7toXvco<l)&yjS NLmultum utilis
TTovéco NLlaboro : *med. -o/acu* NLinsudo Nstudeo
7TovT]pta NLmalicia
rrovypós **v^malus** Nmaliciosus ■Lperniciosus
TTOVOS VNLiabor
Ilóvros LPontus
TTopOéco Lcapio Ldesolo
Trópica) NLtribuo Ndistribuo Racquiro : *pass. -op,at* vinvenio Ltribuor Rinvenior : *med. -op,ac* Ltribuo Radquiro
TTOpvoftooKos Lde meretricio pastus
TToppco VLlonge
rrop(f>vpa **purpura**
TTooax<os Lquociens
ttoctos VLquantus : (ro) *-ov* NLquantum *nomen* : *-ov* VLquantum *adv.* : *TToaa, ~at* VLquot
TTore Lquando
7TOT6 vquandoque Laliquando Lforte Lquando Lquidem bimquam : *om.* N94a25 NL90a35 97ai6, Nb33 *etc.* : *vide pTfieTrore, ottoios irore, oa^TTore, oarrore, 6crria8ri7ror€, ov^eTTore*
TTórepos Luter : *-ov* VNLRutrmn Nutnimne : *-a* VLutrum
TTorepcos Equaliter
TTOTt NLad
77OTOS VLpotacio
naros : (rd) *-d* vpotus *(sing.)* VLpotus *(pl.)*
7Tov Lalicubi
7TOVS NLpes
7rpayp,a VNLRres
TTpayparela vopus vopusculum Lnegocium
7Tpayp,arevo[¿ai ^insudo Lnegocior
(npaKréa voperanda ?)
TTpaKrtKOs VNLOperator vNLR-operativus Nauctor *(pro* actor)

Lactivus Lpracticus : -côrepoç Lmagis operativus Lmagis activus

TTpaKTÓs VNEperabilis ^operatus Lactus Lactibilis : (rà) -a v(que) operantur (Eperanda ?)

TTpagts vNLRoperacio VLactus NLaccio Lopus

irpâos VNhumilis Lmitis Lmansuetus TTpaôrrçç vhumilitas Lmansuetudo

Trpâaiç Lvendicio

TTpâTTU) VLRago VNfacio VNEperor *dep.* : *pass, -optai* VLfio VNLoperor *pass.* Loperatus sum : *vide* ed TTpçTTûprcoç Ldecenter Liuagmfice

7rp€7T<jj : *-et* Ldecet : *-çiv* Ldecere : *-cuv* Ldecens : (ro) *-ov* Ldecens L(quod) decet

TrpemüS-rjs Ldecens

TTpétjftvs I *-vrepos* NLsenex Eenior

TTpeofivrys NLsenex

irpefjftvTiKos Lsenilis

npiapiKos NLPriamicus

Pipíalos NLPriamus

TTpiv Lante NLantequam Npriusquam

TTpô VLRante vex Lpre : *vide epyov*

TTpoayu) Ndeduco Lperduco

Trpoayajyca Lproagogia

TTpoeupeois vproeresis Nproheresis vpreiudicium vvoluntas VNeligencia VNLelectio (-cio)

npoacperiKos- vvoluntarius Electivus

TTpoaiperoç velectibilis VLeligibilis

Trpoatpea) : *med. -optai* VN^Religo VLeligor vpreiudico Lpreeligo : *-ovptevos* vvolens Eligens

TTpoaiaOdvopLai ^presencio

TTpófiarov Evis

TTpopovXevo) Lpreconsilior : *med. -optai* Lpreconsilior : (ró) *irpofieftovXevptcvov* v(quod) ante est consiliatum L(qUO¿i) preconsiliatum

TTpoyapyaXí^aj LRpretitillo

TTpoyGvijs : *-éfjrepos* Lprogenitor

TTpoyívoptat vprius fio Lprefio Lan_teño

7Tpoyiva›aKÓpi€vos Lprecognitus

irpóyovos Lprogenitor

TrpóSrjXos vmanifestus Lpremanifestus

*7Tpo8íS*a›pu Lprodo

TTpoSiepyá^optai Lpreparor

TrpoSioptoXoyeoptai vprius confiteor *[sensu pass.)* Lpreconfessus sum

iTpoeyeipo) Lpresuscito

Tipóeipti NLprocedo

TTpoépyoptai Lproce¿o

Trpoçpo) : (rà) *Trpoetprjp.éva* v(ea que) primitus dicta sunt NLpredicta L(hec que) predicta sunt

TTpóeais Emissio Ltribucio

irpoeriKos Emissivus

TrpoeriKojs Emissive

n-poeya) Lprehabeo Lpreceuo : *irpovyovres* ^Excellentes

TTporjyéopiai Lprecedo

TTpoifôopLai Lpredelect.or

TrpoOvpieop,ai Lpromptus sum Lpromptus fio

TTpoOvpia)? Lprompfe

npo'fyiu VLemitto : *med. -íeptai* Lantedo Lproicio

-TTpoKeiptai NLproponor

TrpoKpívco vprepono Lpreiudico

TTpoXapL^avuj Lpreaccipio

irpoAvireoptai Ltristor Rpretristor

TTpOVOYpTlKOS LproyisivuS

irpóvoia Lprovidencia

irpoopato VLprevideo : *npoïSovreg* Lprescientes

TTpoTT&reia Errefrena-cio Rtprecipicium Rprevolacio

7Tpo7T€Trjç VLprevolans vpreoccurrens Lirrefrenatus

irpoirqXaKi^opievos Liniurians

7Tpo7T7]XaKiapt6s Lin.iUriaCi0

7Tpó$ + *dat.* VNLad NLcum Lapud : 4- *accus.* VNLRad vcum vin ^'adversus Nde (vcirca ?)

TTpocrayopeva) Lappello

Trpoaavaipéa) Eointerimo

-rrpocravTTjs NLobvius

TTpoGfaTTTCO Lcopulo

Trpouyívopiai Lassum

TTpoabeo) : -e? Nindigemus LRopus est : *med. -optai* NLindigeo
TTpoaSiQpí^ü} ^determino
TTpoaSoKacu VLexpecto
Trpoo^oKta vsuspicio Lexpectacio
7Tpó(jeip,t Assum
7Tpoo€pxop,ai (percutio ?) Ladvenio Trpoaeyo) Lattendo
irpoGYiyopia Lappellacio
Trpofj'qKct) Lconvenio : (t o) *-t^kov* Lconveniens
TTpóaOecrts VLadiectio Appositio TTpotepat Aomplaceo in
Trpó<yK€ip¿u Ladia.ceo Apponor
TrpocjKpovcu Affendo
TTpoaXapfiáva) vsuscipio Laccipio Assumo preaccipio *{an irpoX- ?)*
7rpo(jo<f)XiaKava) Ldebitor sum
TrpocMTcuos Aepentinus
TTpoGTTatojs Aepente
Trpocnroicopiai NLsimulo Ango(r)
TTpouTroirjjia Accio
TrpoaTTGLrjcris v Actio (-cio) Aimulacio
-TTpOCHTOiyTLKOS VActor NfictlVUS Lsimulativus
TrpoairratapLa Noffensio Affensio pedis
TTpofjTrTataj Affendo
TTpocrraypa preceptum
7rpôara£iç Niussio precepcio
TTpocrraTTio viubeo yprecipio
7rpo(j7$T)p,i vaddo VNadicio NLappono
TTpowfizpu) Laffero
Trpófj^opov (t o) Aonveniens
(Trpócjoj TTov Lpersona ?)
TrpoTaatç propositio
TTporarTti) vstatuo preordino
rrpoTçpoç NLRprior *Lprimus* : *TrpoTepov* vprimitus VNprius : (t ‹) *-ov* ysuperiora ^priora
7TpoT¿3€p,ai NLpropono : propositus
-npoTijuaco Nmagis honoro Lprehonoro
7TpoTp€7ra› vinstigo vconverto provoco : *med. -optai* vinstigo provoco
TrpovTTap^Tj preexistencia
TTpovTrápxoi Npresisto N*Lpreexjst0 | *aaÔpæs* Ldebiliter
7Tpo<f›avTQç vmanifestus premanifestus
7rpo(f)€pa} profero
npurrayopas LProtagoras
TTpujTevu) precello
irpcoTOs VNprimus : *-ov adv.* prius VNprimitus primum
Trpayrojs Nprimum primo
iTTTpjis Lvolatus
Trrdxjauj vcado Ltimeo
rivdayopeiot VNLPithagorici
TTV/ca *7T€p* Npykaper Nvalde Lspisse
ttvkvokÍvSivos Npicgnokindinus
TTVKvoTTfi Mensitas
TTVKTr¡s pugillator pugil
TTVKTlKOS pUgil
TTVp VLignis
TTvpeTTco ^febricito
Trot Laliqualiter
TTtoÀeP Lvendo
ttcos VNquomodo NLqualiter
TTcos VNIjRqualiter vqualitercumque Nquomodo NLquodam modo Aliqualiter

pa/38a›<jis Lvirgacio
'Pa8ápav6vs LRadamanthis
paôios VNLfacilis : *pauv* Lfacilis
palíeos NLfacile Lfaciliter : *pâov* NLfacilius : *paara* vfacilius VLfacillime Lfaciliter
padvpçaj Lnegligo
pejeu Lfacio
peTTio ^inclino
pTjTopiKos (o) NLrethoricus : *(p) -r¡* NLrethorica Lretorica
¿pros Ldictus, *vide* eïpcu
pTjTcop VLrethor
pi£a Lradix
piTtrco yeicio Macio proicio Labicio
pis : *pîves* VLnares
poSov VLrosa
poTrr) NLincrementum (Nincessum ?) Ninfluxio Ninfluxus Nextensio NLauxilium Mnclinacio
pVTraivo) NLcoinquino

ZapSavairaXos NLSardanapalus
aàpfcwoç VLcarnalis
(crapKÛs Ncarnaliter ?)
crâpÇ Lcaro
Zárvpos NLSatyros (-rus)
trasveía : *‹ja‹f>7]V€ta$* *gvckçv* vut apercius ... intelligamus Lmanifestacionis gracia
œck/^s‡ Lmanifestus
cra^cûs : *-ecrrepov* Lmanifestius
(rcKjpLos VLterremotus
cre/zpos* Nserenus Lvenerabilis
(jepwvvopLCu Lveneror
aTjfiatvü) VLsignifico
aîy/xeîov VNLsignum
crtfevoç VLvirtus
2jIkvu)vtoi, VLSikionii
Zi/x w pZSt js‡ ^Simonides
crcvapxjjpta. Lsinamoria
cFLVopsOjpia. Rsinomoria
atT^por Lfrumenti
CTtTtov VLcibus
atros- Mrumentum
cfKaTTT'qp Lfossor
crKcrrropcat VNLscrutor NLintueor Lintendo
(TKevoç Lvas
axei/ft? Nscrutacio Lperscrutacio Lintencio
‹jKXr¡pós Murus
(œkoÀios‘ *vide* *koXoios)*
tjKonécû VLintendo : *med.* -op,at Nscrutor Nintendo
CTKO7TOÇ VNLsignum Lintencio
SxvÔaL vScithe LScythe LScite
a/iUTevs- NLcoriarius
(jKVTos NLcorium
ÿkvtotoÀ,os NLcoriorum incisor Moriarius
oKcop.pca Monvicium
gkohttu) NLconvicior : *-¿p,çvos* Lconviciatus Rderisus
27oAtüv NLSolon
ao(f>ia Nsophia NLsapiencia
o,o^to,T'ijs‘ Mophista
CTO^tCTTCKOÇ Lsophisticus NSiphocleus LSophocles
crocos- NLsapiens Nphilosophus
crTTcívtos VN^rarus
uTTavlcoç Maro
‹j7T€pp,a Lsemen NSpe<usippus> Speusippus
*(TTrevcrTLKo^* Lfestinus
(T7Tov8día> NLstudeo Lfestino
or-TTováato? vbonus NLstudiosus
(jTrovS'ií Lstudium
ordáiop NLstadíum
crraatá£a) Lcontendo
araat/ios Lstabilis
erraos Ndiscordia Lcontencio
ar/pyu) NLRdiligo Lamo
arepGü) Lprivo '
CFTepLCTKU) LpfíVO
are^avoç VLcorona
OT€^aPoa> NLcorono
o-Tty/xT? Lpunctum
(TToxá^op.ai. vintendo Lconicio Lconiecto : -o/ievo? Lconiectativus
GTo^acjTLKos Lconiectativus : *-r¡* vinspectrix Lconiectatrix Lconiectativa
(FrpaTTpyiKos : (?/) -?/ NLmilitaris : *-ü)T€po^* NLmagis miles
orpaT-gyo? NLdux Mux exercitus
GTpaTLUfTTjs VLmiles
orpaTOTTçôov NLexercitus
orparós* Lmilicia
orpÉ^ai Lconverto
ffTpv‹l>vós Nausterus Lseverus
crvyyeveia Lcognacio
CTuy/ePT/? NLcognatus : (to) -es* Lcognatum
CTvyyevtKos* Lcognatus
ovyytvofiai LRcommisceor
(jvyyvatfi'q vignoscencia vparcitas Lsiggnome Lvenia
cvyyvajp.oviKos Nign.oscendus Lsiggnomonicus LRcondonabilis Lcondonativus Lvenialis
avyyvcopbujv Lsiggnomon
CFvyypap,p,a Lconscripcio
ovyyvpLvá^opac Moexercitor
fyvyK€yvp,eva)ç Lconfuse
‹JvyKop,t,8ri Lcolleccio
GuyKpLvu) ^comparo

ovyKvftevw Lcolludo ad aleas
(jvyKWTjyeti) Lconvenor
crvyya/pa) Congaudeo
CTvyycvpeaj Concedo
crvtàæ Nsimul moror Nsimul vivo Nvivo Convivo
ov^vyvvpcc Coniugo Coniungo
uv£eufi$- Coniugacio Coniunccio
avAácv Lpredor
avAAa/x^avo» Coniungo Lconvolvo
ctuAA^S^p Lsimul Comprehensive
avXXoyiÇas NLsillogizo
o-yAAoyto-yu.ôç Cillogismus
afAAuTTco/xai Contristor
vvpfiaiva› VNLaccido VNLRcontingo (Convenio ?) : (to) VNLaccidens
avpfidXXæ Comparo : *med. -opcac* VNLconfero
crvpflcos Convivens
ctv/z^iocl› LRconvivo Lvivo
(jvpflXrjros Comparatus Comparabilis
ou^oAatov Conventio
cvpftovXos Consiliarius Consiliator
avpcpcayéu) Compugno
CTu/x^taxia Confederate simul bellantium Compugnacio
tMj[j,p,€vu› Commaneo
CTu^uera/3aAA(u NLsimul transmuto
crupcpcerpca Commensuracio
‹jvfip.€Tpos VLcommensuratus
vvprrapaXapfiavco NComprehendo
ovp,7T€¿8co Cuadeo
(jvp/rrepaivu) : *med.* -Ojuai NConcludo : (to) *(jvprrçpavQév* Conclusum
(jvp.7TEpa(jpL,a NConclusio
av/XTTtvu) Compoto
gv/jAtetttcü Contingo Coaccido Concido
GvpcTrXeKCo Complector
(jvp/rrXoiKos : *(r¡) -r¡* L(que) connavigancium
‹tu/x7tAou? Connavigator
‹jvp,7ropçvop.ai Convenio
ovpcTTpaTTU) Cooperor
(jv^avYjs Commanifestus ^manifestus
(jv^çpu) vConfero : (to) *-ov* VN(quod) confert VNLconferens
av/x^tAooo^ecu Conphilosophor
ctv^oit^t^? Condiscipulus
‹jvp,(f)opá NLcalamitas
(JvpLt^vqs : *-€(jT€pos* Cnagis connaturalis
‹jvp.‹f]v‹jj Connascor
ovp.‹f›ajvéüj VLconcordo Consono
avis NLsimul
(jvváycu Congrego
(jway^yrj Congregacio
ouvaSo) NLconcordo NLconsono
ovvaL(j6dvop,ai Consentio Rsimul sentio
ovrcurtoç vsimul causa Concausa
(JvvaKoXovdea) NLsequor
avpaXyecu Condoleo
avvaXXayp,a Commutacio : *rà ev roes avvaXXáypacjc* permutaciones Lque in commutationibus
(jvvaXXdrro) Commuto
ovvavaAtoKóü ^Consumo
fgvvcltttos ' *rovs ~ovs* NRconiugatores ?)
avcajiroj Coniungo Copulo
‹jwapc8p.€u› VNConnumero
avvapráo) Concopulo
avvav^dvu) Coaugeo
(rvvavÇiû Coaugeo
cjvvàyOopcaL Contristor
(jvv&e‹jp.os Coniunccio
{jvvbcáyu) Commoror Conversor Convivo
crwSouAoç Conservus
(jvvBva^uj NLRconiungo
cKjv&vacrTiKos Coniugalis
cjvveyyvs VLprope propinque propinquus
cFW€cSd›s ^Conscius
avveepo) Complector
Gvv€7rcKoap,eu) NCondecoro
avvcTTOpcat Consequor Considero
avvepyéo) VLcooperor
crvvGpyôç NCooperator NCooperativus
Gvvepyopcac Convenio

avvetns Nintelligencia Lsynesis intellectus
avaros NLintelligens Lsynetus
avi/e-^s VLcontinuus : *-¿crrepos* Lmagis continuus : -eœraroç Lcontinuissimus
ovvéya) NLcontineo Lcontinue : *-éurara* ^continuissime Lmaxime continue
(rvvrjyopéi/j NLattribuo
CTWî/ôo^ac Lcondelector
ιννιj8ννüj Lcondelecto
o-w^eia Nassuetudo NLconsuetudo
(jvvrj0-iqs NLRconsuetus Lassuetus Lunius moris
cnjvrficvs Lconsuetudinarie
G-vvT]p,epev(u NLcommoror Lcommaneo par totam diem Lper diem commoror Lcommoror simul per diem
avv6e\a> Lcomplaceo
avvOeois Lcomposicio
avvOerov (ιο) Lcompositum
ϳννθ(ϳκι) LRcomposicio
(jvvOpTjvos Lcomplorans
ovvl'qp.i intelligo : *avvtÀvat* Nsiniene Lsynienai
<jvviKvéop.ai. NLredundo Lsupervenio
ovvLGTTpjA. Lconstituo Lconsto
avvoSos ^congregado
avvoiba vide. crvv€i8a>$
(jvvoiKetou) Lcoapproprio Lcoaproximo
ϳννοικεεν ^cohabito
avvopáoj vvideo Lconspicio
uvvopos Lconterminalis
owowria Lconnubium
<jvvT€¿va> Lcontendo
avvTtXeto ^convenio Nproficio Lcontendo
avvTtOepaL Ncomponor Rcompono : *om.* L^ib8
avvTop.o$ Lcompendiosus
gνντονος Lcontenciosus
(jvvTp€(/)a> VLconnutrio
avvrpof^os Lconnutritus
<jvvo)bó$ Lconveniens : — *cipú* Ncon-cordo Lconcors sum Lconsonus sum
trvvawvpLos Lunivocus
uvppca : (rà) -ara Lfenum
avCTTCPa^ct) Lcoangustor
<JVcrT7]p.a Lcongregacio Rconstitucio
crvcrToiyca Nsistichia LCOordinacio
GVGTpariarTTjs Lcommilito
<j(f¡aípa Lspera
o^atpoto vobtundo Lrotundo
<j|/>áXXcü Lfallo
engarra) Loccido
a<^eîç : (T^aj Lse
(jfftérepos Lsuus VNLvehementer NLvaue
arfioSpos Lvehemens
o'r^oSpoT'^s' Lvehemencia
orfoSpuis VLvehementer
CT^eáóv VNLfereNpene VLfigura Rforma
GyoXá&ü Lvaco
(jyoXatajs Lquiete
cryoXatjTiKos Lvacativus
(jyoX'q Lyacacio
(jcp^co VNLsalvo Vconservo Ncustodio
ZatKparys VLSocrates
CTÓj/xa WLcorpus : *ιον ad>p.aTOs* Ncorporalis
acu/zartKos ^Lcorporalis
CJOJTTjpla, VNLgaluS
Güi^pov¿(v Ltemperate ago Ltemperatus sum
a<v</)povbKÓs L^emperatus
(raxbpóvcús vcaste Ltemperate
cra>(/)po(Tvv7) vcastitas vpudicicia Nhonestas Lsobrietas Ltemperancia
aaxppuiv vcastus vconstans Nhonestus Ncontinens NLsobrius NLtemperatus

raft? Lacies Lordo
ra7T€tvoç Lhumilis
tcltto) VLpono NLordino Lprecipio
ra.vT'p vide οὗτος
TCLVTOTTOieco Lj¿|em facio
TavTÓTTjs Lidemptitas
T(í<j>os Lsepulcrum

rà^poç VLfovea
raya NLforsitan NLforte
rayecos NLcito LRvelociter
ràyoç Lvelocitas
rayv Cito Lvelociter
rayv? Ncitus NLvelox NLvelocitas
re VNLet NLRque Nenim : re *Kai* Natque : *saepius om., velut* vo4ar5,2o 09030 iya27 N95bi8 góa35 ooai3 02517,34 45bg,io 49bi7 55ai5,b2i L2obi2 2ia2o 22ai4,b22* 25a4,b7,8 2óa27 27ai5 *28228* 2gai9 33a4* 35b2o 30a33 37b8 38a2i 3ga24 40027 42b3 47a8 48a6,b25 6oa33 03a2g 72a24 75a2o 77big
τελνεο Cendo
τεκνον VNLnatus NLfilius
TGKVOTTOita diorum procreacio (pr. f.)
TCKTcov NCector Caber
r/Aeio? VNLperfectus Nfinis
τεΑειοεο LRperficio : *-ovpevos* ^perfectus
τεΑ^W Lperfecte
reXeiajais Lperfeccio
reXevraîos Lultimus
reXevTau) Ndeficio NLfinio Lmorior : *partie, accus, fem. reXevTÛoav* Nteleutosan Ndeveniens Unientem
τεΑο? VNCmis
re/xvco Lincido Lseco
Tapira) Ldelecto
repi/ns Ldelectacio
rérapros Lquartus
rerpdyawos Nquadrangulus Ltetragonus
TE-rrapes Lquatuor
TevKTtKos Ladeptivus
ret/ya» Nfacio (?) : τευ^ο/zepoi Compositi (? *vide rvyydva))*
rexpáíco Crtificio
τε^νι? VNLars
TEyytKos Lartifex VNLartifex
ττjXτkovτos NLtam magnus NCalis
rrpnKavTa NLtunc
rrjpéca Ncustodio Lservo
Tardai : *T7]rd)pLevos* NLdenudatus
rlO'qpu ^Lpono
rtAaiç Levulsio
Tipüdaj VNLhonoro Lapprecio (âpre-) : *~d)p.€vos* Lpreciosus
TipL-q VNLRhonor Lprecium
rtp^pa Nhonor Lhonoracio LRprecium
rífaos NLhonorabilis Lhonoratus Lpreciosus
Tip,t.ÔTr]s Lpreciositas
TtfioKparca ^timocratia
TifLOKparLKÔs LRtimocraticus (ty-) : *(f]) -f¡* LRtimocratica Ltiniocratia
7ip,tüp€0f¿ab viniurior Lcrucio Lpunio : *-ovljævol* vpuniti Lpunientes
Tip.COp7]TtKÓs Lpunitivus
riptopta Nvindicta Cruciatus Lpena Lpunicio
ris VNLRquis
ris, TL VNLRaliqui, aliquod VNLRaliquis, aliquid VNLRquis, quid vNLRquidam, quiddam *et* quoddam Lqui, quod LRhic, hoc : *om.* vo6ai5,25 o8a8,2o,26,3o I2a25 I4b23 ^96532,34 *972,5* g8bi8 50ai9 *etc.*
TLrpâiaKiû vinfigo vpercucio Lvulnero
TfjLTjpa Lseccio
TOLPvv Ligitur
τοτος Calis (?)
τοιοοSe VLRtalis
TOLOVTOS V^hic VNLRtalis (Niste ?) vsimilis : (rà) *rotavra (scil. f>oftcpd)* vterribilia
roLyos Cnurus
TOL^Cüpvyecü Lsuffodio
τοκτοτ^s Cisurarius
ToXpcïjpôs VLaudax
ropy Cncisio
To^oTTjs VLsagittator
T07T0S NLlocus
τοετοστ8ι Cantus
Tocrovros NCantus : *-οτ* Cot : -ov *nomen* Cantum : -op *adv.*

vin tantum Ltantum : -a> Nin tantum Ltanto : -a Nin tantum : eTTi *-ov* VNLin tantum

rore v^^tunc

rore VLquandoque

rpayypaTL&j Negumina comedo

rpaycpÛta. NLtragedia

rpavp,a vulcus Lvulnus

rpeîs VNLtres

rpéfia) NLnutrio

7p€ya) VLcurro

rpiyXv<f>ov (ro) Ltrisculptum Rmutulum

rpiyujvov Nrigonum

*Tpvrjpapx^* Ltrieris sum princeps

TpiTfpapxos Nrierarcha

Tptros VNLtercius

rpiTTOi Nrini

Tptxv NLtripliciter

rpî^cs vfricacio Ltricio

rpoTTr) vsolsticium Nconversio Lsolis versio

rpoTTos VNLmodus

rpot/tr) VNLcibus Nutricio Nutrimentum

*rpox^^* Noto

Tpvtfxitu : *-cüv Ndeliciosus* Ldelicatus

Tpv(f>r¡ NLdelicie *(pl.)* Ldelicia *(sing.)*

Tpâjes VLTroiani

rpâ)£is Lcorrosio Lcomescio

rvyyaptu VLcontingo ^habeo vinvenio NLRadipiscor LRattingo LRexisto Lfruor Lpocior Lsorcior Lsum : — *a>v* Lexisto : (ó) 7t>yu>v VLquicumque NLquilibet Nontingens : (rà) ruyovra valia v(que) apponuntur : *rev^opevoi* Nompositi (? *vide* 7€v\a>)

TvSetërjs vTitides LTideides

TVTTos : rvTTcp VNtypo Ltipo Ngura-liter : *rvnois* Ltypis

7V777ÙJ ^Lpercucio

*TvpovvtKÔ^* Nirannicus

Tvpavvis Nirannis

Tvpavvos vtyrannus Ltirannus

Tv<f>Xos VLcecus VNLcasus yNLfortuna : *rvxTl* Lforte

tvxovtcoç Contingenter Quali-tercumque

tfipcÇtü Convicior Liniurior

vftpis VLiniuria Lcontumelia

v^pior^s Lconviciator Liniuriator

vyià£a> VLsano

vytatvco ^Nanus sum Lsanor : *-wv* Lsanus Lsanus existens

vyctia VNLsanitas

tîyceivoç VLsanus

vyteivtü? Lsane

vyiT}s VLsanus

vypos VLhumidus

v8epos Lidrops

v8a)p NLaqua

vioç VLfilius

vXaKT€a> NLlatro

v Xy¡ VLsilva VNLmateria

voveat Lymnizo

viraKovo) Lobedio

viràXXay[j,a Lcommutacio

VTraváoTaats Lassurreccio

viràpx<-ü VNLRexisto vsum Lincipio Linsum : (7a) *-ovra.* Lpossessiones : (7a) *V7rr)pyp.€va* L(ea que) subfuerunt

v7T€koj Lobedio Rcedo

vTTçvavrioç Lsubcontrarius

viTçp + genet. vin VLpro NLde : + *accus.* VNLsuper

xmepaya-náo) Lsuperdiligo

VTTcpaTToOv'piTKaf Lmorior

VTrepftâXXco ^Nuperhabundo NLsuperexcello Lsuperexcedo : *~aw* vsuperfluus

v7T€p^€^X7]p,çvu)s vsuperñue Lsuperhabundanter

vTTcpftoXri vsuperfluitas VLsuperhabundancia Lsuperexcellencia

vTrepcxco vsuperhabundo Lexcedo Bsuperexcedo Lsuperexcello : -o/ze-vos* Nsuperatus Lsuperexcellens LRsuperexcessus

VTTcpoTTTTjs Ldespector

VTTcpoxy Nsuperaugmentacio ^superabundancia Lhabundancia Lsuperexcellencia Lsuperexcessus

v7T€p7rifZTrX7)p,i vSuperimpleo
vTTçprewai VLexcedo ^superextendor Superextendo Supertendo
v7rep^>tXeto Lsuperamo
vit ^koos NLobauditor
virrjpecda Lministracio
V7n)p€T€(D Sninistro
vttvos NSompnus
V7T0 + *genet.* VNLa(b) vex Vvper vsub + *abi.* Sub + *adv.* : 4- *accus.* VNLsub (+ *accus., rarius* -|- *abi.)* Lad (?) : *'¿obKt [MLpTVpeujOcu (pass.) ... v<j> ¿kÚ-(JTCüV Kat V7T aVTU)V TÜJV VOpLO-6ęτcàv* videntur testificari *(dep.)...* unusquisque, et ipsi legislatores VIjb22
v-TToyvLos VLrepentinus
vTTo^r)p,a ^calceum Salciamentum
VTToSoyij Suscepcio
VTTO^vytov (ro) Lsubiugale
vTToOeots Supposicio
VTTo/cet/zai VLsupponor : *-[¿evos* NSubiectus : (ro) *-ßæνον* Sublectum
VTFoxpcvopat Simulo
vTTOKpuJLs vypocrisis Spochrisis
VTTOKpLrr¡s vypocrita Spochrita (-cri-)
UTToXa/r/Savco NLestimo NLexistimo NLRsuspicor Naccipio Lopinor Suscipio
iiττoX^ls Sxistimacio S>pinio Suspicacio Suspicio
VTToXobTTOs Ldeficiens Rindigens et imperfectus
vττoXυττos Rlcum tristicia
U77Op,€F€TlKU>T€pOS VLmagÍS SUSti-net
vTTOp,eva> Suffero VLRsustineo Lexpecto
vTTovoba Suspicio
VTTOTrrevco vSuspicor
VTToarjpLaLVO) vSubsignifico Subsigno
vTroayeatç Lpromissio
vττotIOτjp^ι Suppono : *imodep^vov* Supponente Supposito
vττotvττÓüj Nsubfiguro Lfiguraliter dico
vTTovpyla Lministracio
vTro^aivopai Subappareo
varepov VNpostea NLRposterius
v<!)àvTT}s NLtextor
v<frqyéop,ai VLenarro

(/iatuopLcu VNLvideor NLRappareo (vsum ?) : *-¿[¿evos* Snanifestus
<PáXapc$ LPhalaris
<j>avepQi¿ívos Snanifestus oditor
(f>avepôç vapertus VNLmanifestus : -ov VNLmanifestum vmanifestius : *-dsrcpov* Snanifestius
(/>av€pó<!)bXos ^manifestus amator
(ftaycptús Lmanifeste
^avzacrZa VLfantasia
^avraapa NSantasma
(f>app.aK€¿a ^veneficium
^appaxcuio Sarmacum do
fápvyé vfauces Lguttur
(f>aabs Lenunciacio
(¡xÍxjku) NLdico : *-inv* Ninquiens
(/)avXos vindecens VNmalus Nmaliciosus Lpravus (vbonus ?) : -oraros-Npessimus
(/iavXÔTrjç vmalum Lmalicia gravitas
0et8ias- NPhidias LPheidias
^6tSa>Aoç Lparcus
(^épcú VNLRfero vtransfero
(f>€Vya) VNLfugio
(f)€VKT¿os Sugiendus
Φęvκτ6s VLfugibilis VLfugiendus Sama
(fapd VLaio VNL¿pco VNLinquio Nfimi
(frrgjLL^cu Samo
<!>6apTLK0s Sorruptivus
<j>0apTO$ ^corruptibilis
fâeipu) VLcorrumpo Lphthisis
(¡é^ovepós- VLinvidus
(pOovos VLinvidia
</>0opá VLcorrupcio
*(¡>1X0X716^* Lamator veri
<f)iX<ivOpuyn-os NLphilanthropus

‹¡›iXápeTos Ndiligens eam (*soil.* virtutem) Lamans virtutem

‹j›¡XavXo$ Lamans fistulas

^*LXavros* Lphilautus Lamator sui : (ró) -ov Lamans sui

(f›t,X¿a› NLdiligo NLRamo

(f›tX7]8rjs Ndiligens delectaciones Lamator delectacionum

(jylXTpts Ndilectio Lamacio

‹/h Xi Je ikos *elpí* vamo Lamativus sum

^iA^t o s' Ndiligibilis Lamabilis Lamicabilís

‹/›iXía VNLRamicicia

‹^tAtKO,$\ ^diligibilis NLRamicabilis Lamativus Lamicativus

^iAik fo s' NLamicabiliter

‹f›lXi7T7To$ Ndiligens equum Lamans equum

^lAoÔtRatoç Ndíligens ea (*scil.* insta) Lamans iustum

‹/›iXo6eá[¿a)v Ndiligens eas (*scil.* inspecciones) Lamans spectaculum

‹fciXotKo$ópo$ Lamans edificativam

faXo/taXos Ndiligens bonum Lamans bonum Lamator boni

‹fnXoK¿v^wos Lphilokindinos

(f›bXoK¿Xa¡ Lamator adulacionis

0tAoK7?JT^? NPhÍ10CtÍtÍS LPhilOCtetes

(fuXopbadeca ^doctrine amor Lamor discipline

‹f›tXop,aQr¡s Lamator discipline

(¿tAo/zovoo? Lamans musicam

‹/›cX6pv0o$ vfabularum amator Lamator fabularum

0tAo'fevo? vFiloxenus LPhiloxenus

^*XoTrárcop Ndilector* parentum Lphilopator

‹¡¿fAo77,ovepos' Lamator malí

fáXos vNLRamicus : ‹f›íXe Nfile : ‹£ZXov$ Namiciciam

‹¡¿tAouo‹/›€U› VLphilosophor

‹f›bXocro‹l)la NLphilosophia

‹j›iXócro(l›os NLphilosophus

‹f)bX¿T€Kvos -oTépat Lamatrices magis filiorum

(ftiXoriys Lamicicia

(fjLXoTbpÁa VLphilotimia vhonoris amor Lamor honoris

^tAoTt/ros* vLRphiiotimos (phy-, -mus) vamans honorem Lamator honoris

(ffíXoroLovTos vis qui talia diligit Namicus talium Lamator talium

^tAo^tAo? Nfilofilus Namicus amicorum Lphilophilus Lamator amicorum

‹/)iXoxpTÍfj,aros Lamator pecuniarum

‹/›o/3epo'ç ^terribilis

chopea) : *med. -opat* vLfinieo : -ovjuepoç Ltiniidus

‹¡)6os VLtimor

0o/vta(ra¿ Lj70inisse

trovos Loccisio

(^opá Llacio

‹f)opTi,KGS NLgravis Lonerosus

c/›pobp.bd£op,ai. Nprohemio dico Lproemialiter dico

(f›povéa› NLscio Lprudens sum Lsapio: (t o) -etv Nsciencia : ^poveovTtvv Nfroneonton Nprudentum : -eovTo? LSapientis

(^pôvrpjLç Nfronesis ^sapiencia NLprudencia

‹f›povip,os VNLsapiens NLprudens : (*ra*) -ct L(que) sapiunt

t^povrl^o) Lcuro

‹f›vyv^ V'Lfuga

(^vXdKTj Lcustodia

(/›vXaKTLKÓs NLcustoditivus LCOn_servativus

‹/›uAaf Lcustos

‹/›vXd,TT(D vcaveo VLcustodio Logservo

‹/›v Xc t 7)s Lcontribulis

‹f›vXeriKri (77) L(qUe) contribulium

‹/›vcnKÓ$ VIÍLnaturalis NLphisicus

‹^u<7tKùJS' Lftaturaliter : -*œrepov* NLnaturalius

^vcrtoAóyo? Lphisiologus VNLnatura : ^vutv Nfisin

(^v t l k o v (t o) NLplantativum

‹f)vróv Narbor NLpianta : e‹/›v VL innatus sum : ‹£vvcu v'Ljnnasci : 7ré‹f›vKa VLaptus natus

sum VNLinnatus sum NLexisto Lnaturaliter sum lanatus sum : *ne</>vK¿vai* VNLinnatus esse T-nasci : *TTe<f>yKo>s* VNLinnatus Lnatus

f^COVTj VLVOX

yalpai VLBgaudeo VNdelector VNlector

XaXeTraivw VLgravor Lirascor

XaXenós VNLdifficilis

Xa.Xenórri$ Lcrudelitas Ldifficultas Lgravitas ire Lira

Xa.Xivo7ToiT]TiKri Nfrenorum factrix Lfrenifactiva

XaXKtios Lereus

XapaiXiiuv Ncameleon Lchamaleon

Xapá VLgaudiuni

Xapleis NI,excellens NLgratus Nnobilior Lgraciosus

Xapifo/aai Ldono '-graciam facio Llargior

'yápis Agracia : *Xápires* LGracie : *xápiv* VNLgracia

Xavvos Lchaunus

x<ıw ¿ıı¡<; VLchaunotis (-tes) vdemencia VLtempestas

Xeip NLmanus

X^ipiaTOs ^pessimus

XeipoT¿x^ai Nchirotechne Lcheirotechne

^ecporopeto Lordino

X^ipwv VNLdeterior VLmalus

XeXièwv Nyrundo Birundo

Xiáiv NLnix

Xopr/yc'ai Llargior Ltribuo : *Keyapp■yr¡piévos* N(is qui) habundat T'ditatus

XopTjyia Llargicio

Xpáw Laccomodo : *med. -optai* VNLRutor

Xpeia VLnecessitas VNLutilitas LBindigencia Lopus Lusus Boportunitas

Xpr¡ NLoportet ^indiget : ypeújc ■"oportunum Nutile Ldebitum (est)

Xpi][j.a,T(i (rà) VLpecunie Ldivicie

Xpv]l¿aTL£of¿ai Lditor

Xp7]p,ari<7p,os' Lpecunia

XpTjpLaTiGT^s NLpecuniosus

XpyfAartxFTiKTi vnegociacio Lnegociativa

Xpr¡aip,os VNLutilis Roportunus : (ro) *-ov* Nquestus

*XPV0^* NLusus Lutilitas Roportunitas

Xpyaros Lbonus Ldiuturnus

Xpovios Nprolixus Ldiuturnus

Xpovos- VNLtempus

Xpvaeos -ovs Laureus

Xpvaoç Laurum

Xpcopa VLcolor

Xyfiós VLsapor

Xíópa VLregio

Xcopi&) NLdivido NLRseparo

X<¿>p¿$ Lsine

Xojpwpsos Lseparacio

XwpHJTos NLseparabilis

iffeyco vitupero

^k ı g s viniuriandus VNLvituperabilis VNvituperandus NLfalsus Lmendax : (t o) *-es* vmendacium NLfalsum

ipevSopcapTupla Lfalsum testimonium

fievSos Lniendacium Lfalsum : *med. -op.ai* NLmencior Lfalsum dico : *-¿¡¿evos* NLmenciens Lmendax ^falsidicus

i/JevoTî/ç Lmendax ^calculor *dep.* Nratiocinor *pass.* Lcalculor *pass.*

pr]{j)i<jpLa Lsen*ten*cia

pr]<f>i(jp,aTü)87]s Nnumeralis Lsentencialis

ipifAvOtov NLcerusa

i/joyoç ^vituperado ^convicium Lvituperium

ifjopéa) Nsono Lsonitum facio ı s o _ num *facio* VNLBanima

i/ivytKos VNLanimalis

^îü ^o s' Lfrigus

cS8e VRsic Lhic
a>5¿ Lsic
uifiós Lcrudus
cuveo/xcu *pass.* Lemor : *med.* Lemo
uivr¡ Lempcio
¿fita (rà) Lempciones
(i)pa Nforma Lpuicritudo Khora
&s vsic Ritaque : cus* *re* Lsicque
a>$- *adv.* vNLRut vac si venjm vLqua_ liter *indef.* vquasí VLRquomodo vquemadmodum. NLqualiter *interr.* Nquia NLRsicut NLvelud Bquam Rtamquan : *om.* vioaji I2a7,b8 i8b23,27 N94b2i oob2i, 35 57a24 : *av* Quomodocumque : ¿os* *áv o Xóyos* ^secundum racionera
diç con. ViíLquod VLut Ní/quoniam
dis praep. + *accus.* Nad
(liaavTOis VNJLsiniiliter veodem modo
comrep ^^quemadmodum VNLut vsicut NLquasi
(vare + *mod. pers. vel adiect. verb, vel sine verbo* V-^^quare ^quapropter : + *infin.* VNLRut '"quoniam Nquod Lpropter Lquare Lvelud Rad : *vide*
dificXeta VNemolumentum ^utilitas
difaXéui NLiuvo Rprosuni : *pass, -opac* Nproficio Liuvor Ladiuvor Lutilis sum
‹ii‹l)€Xtp.os Nproficuus NLutilis
tuypiacu Lpallesco

III. INDEX ADNOTATIONUM INTERPRETUM

Numeri maiores paginas, minores versus huius voluminis indicant; numeri vero reclinati (*2,* etc.) quotiens verba inveniantur indicant.

v, n, : quid his litteris significetur, dictum est in adnotatione primo indici praeposita.

In hoc indice tertio verba omnia (praeter ' et ' et ' sum ', quae negleximus) recensuimus quae vera ipsorum interpretum verba esse videntur; haec sunt quae in adnotationibus quas interpretibus ascribendas esse duximus inveniuntur (non autem ea quae inveniuntur in adnotationibus quae amanuensium esse videntur), his exclusis quae ipsius textus sunt, quae in indice primo iam recensa sunt; velut 141.19 *seu eligzbiliores* : verbum *seu* in hoc indice tertio invenies, *eligibiliores* in primo; 141.22-23 *In greco habetur Omnis ars et omnis methodus* : verba *In greco habetur* et *methodus* in hoc indice tertio invenies, non autem *Omnis ars et omnis,* quae textus verba sunt et in primo indice iam recensa sunt.

A *litt. Graeca* ^232.37
a *particula Graeca* L29i.35 342.37,39
a *signum quo ordo vel coniunctio verborum indicatur* v5O.3,6 51.25 52.7 53-18 54-21 55^4 56.1
a(b) v 5o ,8 55.; 1152.17 j 7I z537 i9Ó.?9(Í?) 200.34 206.37 209.36 211.31 213.37(2) 223.36 227.30 234.26,37 236.35,39 254.35 265.39 284.3O-39(.S) ' 285.32-38(4) 2gI.35 3OI.40 303.30-40(77) 309.23-42(5) 32331 33639 342.37 343.33 35°3S 36034-37(6)
ablativus 1347.37 : ab. ca. 1 i87 I3 23437 251.4 267.29,30 283.24,25 284.7 285.18 292.20(3) 293.7 304.19 339-1 364.4,5
abnegado 1156.37
abscondo *k c v O o)* 1211.32
abutor L22y.29
ac L20q.32
accido v57-35 L3og.3<5
accio 1 i 8o .36 346.36 360.32
aCCipiO 1 2O5-36
accusativus v6.is : *vide* acusativas
activus 1 252.26
actus *part, vide, ago*
actus *nomen* v49.io,u L254.3o 265.22, 24(2)
acusative Li78.2
acusativus L274-29 1 acu(s). ca. 1 i67.24 251.17 316.21 369.26
acutus v52.2o
ad v 56.12 57.1 5831 n 79-i 1 i66.34 171.23,25 172.39 173-39 200.39,40 214.38 230.37 237.38 253.31-34(4) 254,34,35(2) 265.23,24 275.35(2),36 292.38 299.30-34(6) 303 28 305.39

309.34 326.36(3) 34°-42 346-36 349-38 360.35
adhuc *-292.36 309.22,24
adiectivum *-*61.13
adiectus *-265.36
adipiscor *-220.37
adiungo *-214.39
adquiro *-234.30(2) 292-39 360.32,39,40
adverbialiter *-210.3 277.17 341.19(2)
adverbium 1-208.26 302.38
adversitas *-175.37
adversor *-201.16
agnosco *'52.4
ago 1-274.42 : actus 254.37(2),38
agricola *-237.38
aio : ait **58.20 L283.3s
akola.sia ¿K-oXama *'200.34 201.18
alienus *'51.2
aliqualiter *227.35
aliquantulum *-171.26
aliquis *172.35 180.36 222.32 227.28 254.34,36 255.32 284.34,35 309.21 326.35 340.36 347.32
aliter *-222.33 275.36 352.36
alius v49.i2 51.4 52.4 60.1 *141.24 *56-35 *75-37 230.37 239.36 253.36 259.35 265.29 268.36 274.39,42 291.29 293-35 302-35 309-39 326.36 329.35,41 333-37 343-37 347.33 348-38 357-38 367-36
alloquor *-305.31
alludo *-201.17
alphabetum *232.36(2)
alter *-166.34 253.3I-38(5) 296.40 3°3-33 3°5-3o 309-21,23 347-33 3.53-38 360.34,35,37
alypia *àXvma* *-291.34,36,37 342.37
alypon aXiurov *-291.39
amativus *-302.32
amator *-303.35-39(5) 309.40
ambo v 52.2 *-156.36 343.33
amicabilis *-326.39
amicicia *-301.38,39 302.34,35 303,34, 35,4° 3O5,32,39 309.23-39(6) 316,36
amicus 1-298.27 299.36 301.36 303.27, 18(2) 304.37 305,30 309.28-36(7) 326.38,39 340-39(2),4I 343.3,,33 346.33 : — dei 309.30
amissus *60.w
amo *-203.34 299.30 309.24,42(2) : amatus *303.35-39(4)
amor *¿pa›s* **93-33 3°3-4° 323.31
analogia 1-309.26
angelus n 88.14
anima v49-4 5°-i7 560 59-9 60.9 *-152.17 196.29 253 33,37
animal v6o.24 **79.12* *-152.17 196.29 260.34
anomoeides *¿vo/aoecS-ijs* *-303.41
ante *-141.24 303.27
antiquus *-172.37
apotelesma aTroreXea/za *-254.37
appellacio *305.30,31
appello *305.31
appono v59-! *347-55
aptus natus (sum) *-253.33(2),37,38
arismetice *adv.* *-234.39
Aristotiles *-227.28 : *pro* Aristophanes (Byzantius) *-211.30
ars **49.13,14 n 92.4
articulus *209.29 314.31
artificiose *-211.33
assuetudo **56.19,22
audacia *-194.38
audax *-192.37
audio v50.5
aufero : ablatus *-309.21
augeo **56.22
Augustinus *-162.28
aut **49.12(2) *-227.27(2)
autem **52.2 54.20 59.9 60.1 (2) 1-141.23 149.35,36 162.25-32(4) 171.23,26 172.34,39 180.38 227.25, 26,30 232.37,38 265.25,32 273.35 274.41 284.31,35 285.36 291.38 292.38,40 299.30,32 302.35 303.35, 37.39 305,*° 309,35,37,38 340.41 342.39 352-32 360.37,39 367.37
' avaricia *227.34
avarus *227.25,36(2)
avis *-299.29

B *litt. Graeca* *-232.37
b *signum quo ordo vel coniunctio verborum indicatur* **50.3,6 51.24 52-7 53-7 54-71 55 u 560

beatus 1162.28
bellor *dep* v58.ia
bene. v54.n L20i.i6(2) 214.29,38 223.36(2) 227.29 236.38,39(2) 252.28(2) 260.36 265.3039(6) 352-35
benefacio 1343.31,33 : -fio 343.33,34
beneficio L2i4.4o : -or I214.40
beneficium 1210.37 343.35
bestialis 1271.32
bestialitas 1-273.32
bibo 1-162.31
bonitas 1265.3c
bona -orum 1220.36(2),37 227.28-29 (4) 309.34-36(4)
bonum -i *nomen* v55.4 60.1 61.11 N7°-9 73-18 l*227-34,35 260.36 326.33,34,35,36 347.33-40(6) : *ei* n i i 6.39(?) : summum — 1309.37
bonus v49-i7,x8 50.9 54.8-23(9) 56.11
bos v6o.i8

c *signum quo coniunctio verborum indicatur* v52.i3 53.12
capitulum 1342.39
careo L2i4-3i 292.42 347.31
carnalis I149.36
caro 1350.38
castitas 1162.25(2),30
castus v49.a6 50.4,6
casus T166.34 185.39 274.28 302.37 352.35 359-38 367.38 : *vide* ablativus, acusativus, dativus, genitivus, nominativus, vocativus
causa v52.6 53.16 1188.39 303.32,36
causalis 1302.38
cetera 1285.35 : etc<etera> v50.6
chairo *paipai* 1171.38
chara *apá* I171.37
charieis -ientes *^apleig -livres* 1*145.34
charis *apis* I14535
cibus 1350.37
Ciprigena 1283.36
circa v 5o .i,2 53.8,17 1209.34(2) 210.35 256.25 260.36 279.5 280.38 284.37
circulus v53-22
civilis : -lia v49-i5
civis 1360.33,39,40
civitas v59,3 1340.36 367.39
cogito 1360.32
cognicio 1253.34
cognosco 1253.38(2) : -nitus 1253.31, 36(2)
cogo : coactus I180.42
colloquor 1299.30
colludo 1303.32
Comedo v59-r 1303.27
comescio 1350.37
Commentator : [Anonymus Graecus] 1274.39 : [Michael Ephesinus] I367.36
commentum I141.31 171.26 285.35,37
communico 1275.38
communis 1172.38 228.36
communiter 1149.35,37 227.36
complementum 1292.32-39(5)
compleo 1292.31
complexive 1179.26
compono 1234.38 : nomen -situm 1291.35 : *vide* diccio
composicio : I201.19 227.26
comprehendo 1260.36
concedo I260.37
concludo v50.7 N94-4
conclusio 1347.37,38
concordo 1346.36
concupiscencia v5o.i,s I200.35 39 • 273.37 302.32
conferens v56.i2
confirmado 1356.37
coniugalis 1198.16
coniungo I171.25 342.36
conor 1360.39
consecucio 1166.33
consequor 1193.36 220.35
considero I180.37
consiliabilis v53.2s 1187.38
consilior v54-i
consilium 1185.38
consimilis 1303.32,33
consono 1200.32
consonus I200.34
conspicio I303.34
constitucio 1292.39

construccio *-*71.22 173.38 180.38 253-31 265-25
consuesco *-227.25
consuetudo **49.10,11
consuetus **417.9
contemplado '"50.10,13
contempno v6o.2
contemptibilis v6o.2i
contemptus v57.u
contineo 1-227.38 228.35
continens n 94-í *-284.38
contingo v53-2° 54-7 : -gens *"253.32, 34,38
continuo *-273.36
contratado 1-236.37
contrapacior ^*236.36,39* 301.40
contrarie ^*299.31,33*
contrarietas '(51 .m
contrarius **90.1 *-271.30 292.37 299.33
contratendo *-273.37,38,39 285.32,33
contratencio *-273,38
contristo *-220.37(2)
conveniencius *'352.38
convenio *-210.35
conversivus v5O.8
convertor v5o.+ *-172.40 209.34 : e -rso v49-ro *-309.31
cooperans v59-s
coordino *-234.38
coproporciono *-234.39
coriarius *"237.38
corporalis *-295.38
corpus v59-7
corrigia *-283.36
corruptus *-274.35 285.37
creditor *-326.36
credo *-285.36 346.34
cum *praep.* V59.J3 *"209.32,36 252.28 265.20 274.29(2) 285.40 292.40 303.27 367.37
cum *con.* *-180.40 214.37 227.28 265.32,39 275.37 303.31 342.36
cupido *-193.33
curo *"360.32

D *UU. Graeca* *-232.38
d *signum quo coniunctio verborum indicatur* **53.13
dado *-2*0.37 32439 326.33-35(4)
dampnum 1-234.30
dativus *-366.34 302.37 347.30 359.38: da. (ca.) *-175.24 364.4
dev5i.i4 *-*41.31 171.36 180,35 200,32 253.32 265.20,28,39 274.26,27 285.37 299-33 3°3-3s(2) 309.39(2) 342.39 352-33,34
debeo 1-210.36 285.36
decet *-210.35
declino *-326.37
deduco v55-i6
deficio *-352.32
deinde **49.10,11
delectabilis *-274.34' 291.33 292.37 3°5-39 343-33 349-41
delectacio v5o.i6 *"149.35,36(8) 284.37 (2),38 293.37,38,39 294.35 303.31-37(6) 309-40 346.33 347.32-42(5) 349-39,40,41 352-3° 365.4°
delecto *-220.36
denarius *-210.37
denomino *-227.30
derivacio *-200.3?
derivo **52.3 *-2*1.31
desiderium v6o.7 *-14*.29,31
desidero *-324.35
deterior v59-i°
determinado *-340.39
determinatus *-340.37,41
deus *-309.24-38(9)
diccio *-302.38 314.31 352.32 360.38,41 : una — **171.36: — composita *-171.36-37 192.38 342.37
dico v49.i2 50.3,7,8 51.10 54.n 55.3 57.7,8 1*84.2 109.18 *-144.35 149.37 162.26,28 171.25 173.40180.40 200.32, 33 2or,16,18 209,33,35 222.40 223.35 227.30-37(5) 232.41 252.26-29(6) 254.30 260.34 265.19-40(74) 273.38 274.41 284.34 285.34 291.36,37,38 299.34,35 303.27-40(5) 305.29(2) 309.29-39(4) 323.31(2) 326.39 340.41 342.37 346.34 349-38-39 360.32,34,36 **417.9
dies **56.22 *-305.36,37
différencia *-209.32
differenter *-346.34,35

differo v58.s L275-34,37 : -ens v5o.8
dignus 1213.37 214-37 308.39,40 343-32,35
diptongos 1172.38
directus 1232.35
disciplinatus I201.17
discipulus 1265.28
disco *5.22-40(8)*
dispono 1 352-41
dissolvo v53-22 1 3°5-32
distancia 1309.25
disto 1309.22,23
dito 1350.36
diversimode I237.39
diversus 1237.38
dives 1 2I4-3° 3o 9-42(2)
divicie v6o.3 1214.29,32
divisus 1309.23
do 1205.36 303.38
doceo v 58.7 1162.27 265.24,26,27 : -0r logicam 1180.40
doctor v49-i9
doctrina n 67.i§ 84.3 1141.24
doleo v59 l6
dominans 1200.39,40
dominus v52.2
domus 1254.33,36
dubium N8g.io
duo v5i.2i 1162.23,32 232.37 340.42 367.36 b 463.i9

e e 1172.38 297.38
e *vide* ex
ebrietas v55-8(2)
ecaue, (?) v 6o .›î
etiam 1173.39 227.34 265.22
etiamsi 1303.35
editicativa (ars) 1254.34,36
edificator 1254.36
edo 1162.30
efficio 1209.36
egritudo v55.2o
eicio v59.12 1 I79-27
eleccio 1141.30,32 t 8o ,35 254.31
eleon è'Àaiov I211.31
eligencia v 53.3,io
eligibilis 1187.38 280.38 350.35-37(4)
eligo 1227.32,35 274.34
enim v5ó.5,zi 57.25 1341.26,29 179.26 380.35 185.39 200.33,35 209.29 211.32 213.37 234.38 222.35,36 227.27 237-39 252.25 254.38 265.21,33,39 273-39 274.28 275.36 283.35 284.33 292.32 299.32 301.39 302.36 309.30, 31,42 326.38 343.33 346.36 360.39
ensis v54-2o
enuncio 1347.32
epi em' 1171.37
epichairekakia *¿TnyatpeKaKÍri L171.37*
episcopus I145.35 149.38 203.35 209.29 222.38 223.37 227.37 232.42 236.39 254-3IA§ 265.41 291.33 3o3-44 3°5-37 309.27,3940,43 346-37 352-41 353-3» : glosa episcopi L147.37 : secundum epicopum Li49.39 : in libro episcopi 1234.29
equalis I234.37 303.31-36(5)
equalitas 1309.26,29
equum I227.27
erastes *¿pacrrr/s* I303.39
ergo 1273.38 347.37
eromenos *¿pdipevos* 1303.40
eros *épais* I193.33 3°3-4° 323.31
eruditus I201.17
Esiodus 1299.34,36
essencia v5O.io
etairu *èralpov* 1326.39
etsi v57-2 59.t6 N8g.i3
eu n i i 6.39(?) L223.36 265.31-36(4)
eubulia 1264.36,37
Eudoxus 1347.32
eusynesia eùcrwecrt'a I265.31
eusynetus evavveros 1265.36,37
eutrapelus eurpaireXos 1223.35
ex, e v5o.4(2) 1180.35 209.28220.36(2) 222.34 265.34,36,37 273.37 292.39 350.36-37(3) 353.38 : *vide* convertor
exameter 1299.34
excellens I145.34
excipio I203.34
exemplar 1172.37 253.36 285.37 357.38
exemplum v49-i4
exhibeo 1303.38
exigo 1166.34
existencia I253.35
existimo v59 2° 1298.27 369.3»

existo *-252.28 253.34 ‘ -ens *-373 40 209.34 230.36 254.37 292.34,36 309.36, 37 343.31,34 360.34,35,36
expendo 3-209.31,34
expeto *-343-32,34
expono 3-274.39
exprobratus L336.39
exterior »86.10
extremum v6t.z
extrinsecus v52.3 *-254.35

faber ɾ ¿kɪo>v *-299.3536
facilis *-304.36
faciliter *-172.40
facio **51.22 56-14 *-210.36 214.38 227.46 234.27,38 236.36 244.38 260.37 274.36 285.34 326.34 360.37 : -tus *■*49.37 210.35 254.36 285.38 309.32, 33
factivus *-254.33
famulatus *-303.37
febricito v55-6
felicitas »8o .i4 *-360.33-41(10)
felix »82.49 1 359-38
femininus *-211.29 260.37 297.37 302.37
fere *-203.34
fero v5i-3
filius V5I.2O »82.18
figulus Ktpapievç *-299.32,35(2),36
filu i/>iAoou *-326.39
fingo *-309.44
finis **53.24 54-4 59-M n 66.i8 1190.2 254.33-36(4) 360.35 : — ultimus *-254.34 360.41 : id quod ad -em *-360.35
fio v50.4 *-234.30(2),37 301.40 303.32 309.33 326.36
fornicari *-274.34,42
forsitan **54-6,9 55-10
forte *adv.* *-305.36
fortis **54.20 57 lO-15.I7 58 2,10 59.15, 19,24 60.4,5 *-180.39 192.36 203.34 273.39 284.35-40(1)
fortitudo *V5s-ll 59-9* 60.7 *-162.29 190.38 193-34 *94-38
fortuitus 1-227.27,33
frequenter *-274.29
fugio **58.19,20

G *litt. Graeca* = *PL232.37*
garulus 1-299.29
gaudeo v6i-s *-171.38 222.35,36 292.35, 37 296.40 305.40
gaudium %ap<L *-171.38 : — de malo emyaipe/raxia *-171.36
geminus *-156.36
gene -arum yerur *vel aiayiuv* »79.12*
generado *-292.38 352.37
generalis **49.14
generaliter v5o.7
genitivus v28.i4 31.16 32.1,23 35.12,15 *-352-34,39 367.38 : genitivi casus »113.12 : ge. ca. *-151.19 160.25 171.1,2,5 *81.23 186.11,24 187.19 189.21,23 195.1t 197 29 200.22 203.2 204.i 208.22,23 209.2,17 211.5 223.23 (2) 239.12,23(2) 248.1 249.17 254.17 282.26 291.3 297.22 329.8 339.1 343-10 35*-9 367-22
genus 1-211.30 214.30 253.31,32(2),37 260.38 297,38 302,37 352.41 : *vide* neuter
geometer **50.23
gracia *-222.34
gramática *-180.40
grece *-265.21 342.37
Greci 1-274.28 347.31
grecus *-141.29 *49-34 201.19 232.36(2) 252.26 292.41 »463.19 : in _0 1-141.22 145.34 171.36-37 185.34,39 192.38 201.18 209.29 291.35 297.38 299.34 302.36 305.28 314.31 326.38-39 352.34 : — sermo *-*41.27-28 : -a lingua r-166.34 200.34 274.26 342.35 : littera -a *-172.37 : more -o *-255.33

habeo v49-*5 51.2 53.15 57.1 5g l8 »93.2 1-141.22 145.34 156.35 172.37 203.34 209.32,35,36 214.30 222.35 227.27(2) 232.35 237.39 239.37 252.27 253.35,36 259.35 265.23,28 275.35,36 (2) 284.35 292.33,35,41 293.35 299.8!, 33 302.36 305-39 324.36 329.41 343-37 347-33 357-3« 367.37
habicio *-227.31
habitus **49.10,11 50.9 55.16 56.18,23

57.1 I204.12 222.35 293 37 353-37
ex -U 1-222.34
Hector v 58.io
Helena V5I.2
heroica (virtus) 1271.31
hic *dem.* v5°-3,6 54.10 55.3 60.25 61.7 1*70.9 82.2 93.2 T-.9d
hic *adv.* 1162.28 200.32 201.17 227.26, 28 232.35 254.30,38 265.19,21,32,33,37 285.37 292.32,38 326.38 342.39 352.41
hinc 1265.34
Homerus 1*114,16
homo v57-« n 77-6 1292.34 309.24(2), 25,36 324,38(2) ·, *ad casum vel genus declarandum* v2i.to 24.10 32.12 34.13 35-l6 4°-+ 42.24 n 92.i
honestus N94 7
honor 1173.41 213.33,35
honoro I213.34
huiusmodi 1180.39 209.37 265.24.29 303.40 3°9-3o
humanus 1 35°-38
humilis 1^50.1,4,6

iam **49.14120106 209.35 273.38 309.33
idem vr6.17 53.11 56.22 I156.36 162.31 17—-39 260.38 265.20,30,33 273.40 275.35,37,38 292.33 301.40 302.37 303.32,36 305.40 367.37
ideo 1265.33 352.38
idoneitas v49.8
igitur 1200.38 252.27
ignoro v55-n
ille v54-io 1274.25 291.33 305.37 309.33.37 323.31
illicio 1285.32-35(3)
impedio 1293.38
impero 1200.40
in *ini* 1171.37 : *praep.* + *abi.* v39.6 4914.15 50.5(2),12 53.6,22 55.1,3,8 56.8 58.10 61.2 n 7q 3 82.2 ic.55: + *infin.* 1209.3! 265.28(2),36,38 274.37 275.35,36: 4- *accus.* v5i.i2 52.3 54.3 55.4.16 1141.29(2),31 200.35,39 201.19 227.25,27 232.37-38(4) 265.19 291.29 301.38 : *vide* grecus, quantum
inanis 1172.36,39
inappellacio *acrpoar/yopPi* I305.29
inbecillis **59.20
incognitus v56.23
incontineo v55-9
incontinencia v 6i.m 1274.25,36 275.37 290.38
incontinens v49.26 50.01*94.1 I273.39, 41 274.37 275.34 284.37 285.33
inconveniens 1273.39,40
indigencia 1292.32-40(7)
indigeo 1292.31
induco I305.32
inequalis 1227.36,38 232.42
inferior K7g.ia*
inferius *adv.* 1141.30
infinitivus 1274.29(2) 342.36
infinitus I291.32
inhabito I254.3S
inhonoracio 1213.38
iniuria v59.n 1234.27
iniusticia L230.36 291.36,37
iniustus v 55-24,25 1234.36,37,38
inobediens 1200.38
inopia v57-n
inops v6o.2
inpersuasibilis 1200.38
inproperium V59-Ir
inproprie **49.12
inpunitas 1200.35 201.19
inquisicio **50.10
inquit N106.19 114.16
insidiatrix 1283.33,34
insinuo I171.26 180.42 265.31
inspicio 1172.37
instinctus 1260.33,36
insum **49.9(2)
intellectualis v49.4 1*95.6
intellectus 1265.19,20(2)
inte.lligo 1141.30 209.28 309.39 347.31 352.37 360.39
intemperancia 1200.33-35(3) 201.18 275-37
intemperatus I200.36 274.33-37(4) 275.34 285.34 296.37 346-32,34
intencio v 49-i6
intendo I326.33 360.40
intensive *adv.* 1342.39
intensivas 1342.38
intensus : -ius 1326.34(2)

interposicio 1-171.23 265.3+
intimidas v57-9
intriste ¿*Xvirov* *-291.38
intristicia *aXvTria* *-291.36,37,38 342.37
invenio *-172.35
invicem *-299.29-34(5) 3°3-2®,35 3o5-*° 309.35
invideo *-299.32
invidia *-299.34
involuntarium **56.10 57-2
iocunditas *-149.37
ipse v55-7,8 *180.36 188.39 222.35 236.35,36 253,35,36 265.28 274.42 284.33 292.39 3OI-4° 3°9.33,34,37 347.38,39 : *vide* sui
ira v 5o .2,s 51.3 59.>7 60.7(2)
iracundus v5o.i,6 *218.39
irracionabilis **77.13 94.5
is v49-9,n 50.4,3 51.9 52.3 54.13 55.13,22,25 56.15,22 57.9 58.22 59.1 60.19 *180.36 186.37 232.41 236.35,39 253.it 260.35 265.33-38(5) 274.35 284.33,34 290.38 292.34 303.36,38(2) 305.31 309.37(2) 350-36 360.34,35 367.38 : id est v35-2i 38.20 41.17 **46.22 49.16,19,21 50.4,5,7,24 54.18** 59.2.22 **65.5 76.1 82.7 92.12 107.19 109.18(3) no.5,12,20 in.3 112.6 114.19 115.5,10,11 116.22,25 117.1 118.10 120.1 121.9 *141.11 146.1 160.1 170.14 173.39(3) 175.13 179.17 180.37,42 186.37 187.38 190.2 192.36,37 193.33 194.14,15,21 I97.12 200.40 201.18 202.32 205.21 206.37 209.31,34 214.28.29.32 220.35 221.35 222.37 227.32.34.38 228.19 229.6 230.23 232.40,42 234.26,27,36(2),37,39 236.33,34.38 237.18 238.5,10 24I.I2 244.37 252.5 253.32-37(5) 254.34-37(4) 255.32 260.34-36(4) 264.22 265.29,34-38(4) 271.31.32 274.12,26,57,37 275.35,36,37 277.9 282.25,36 283.36,37 284.31-39(6) 285.34,40 292.31-37(5) 296.40 298.19 299.7,3! 30O.21 3OI.38 302.32,34 303.31,32 304.37 305.38,39 308.39,40 309.21,32,41 324.35 326.33,36 328.17 336.39 338.26 339.2,38 340.36 343.32,33 345-31 346.3! 347.36,39 349.38,40 35°-36 353-37 357-3® 359-ia 360.32,35 367.38 368.36 369.16(2),24 : éo quod *227.29,35
iste v5O.i2 *162.25 347.30,32 353.38
ita *309.21
itaque *-209.34 265.25 326.34
iterum *273.40
index *-234.36,39 236.37
iudicacio *-265.22,23,32
indico v54-22 56.4 *-265.24-39(5)
iusticia 1-162.27 230.35 291.36
iustum *nom.* *232.40,41 234.39 236.33
iustus *-234.37
iuxta v49-7

kakia *ko.Kia* *-171.38
kalos *KaXws* *265.33(2)
kenoteri «evcórcpot *-172.38
keutho *KtvOw* *-211.32
koinoteri *Koivorepoi* *-172.37

labor v58.i4 *-285.41
Lacon : *accus. pl.* -as **59.20
lapis v55-2i
latine *-174.24 291.36 305.29
latinus *-166.35 172.35 : in -o *-252.27 : -a lingua *-200.33
laudo **93.15
legalitas *-228.19 229.6
lego *-347.36
lekithus X->)k v Oo s *-211.29
leticia *-149.35
levis *-284.35-39(5)
lex *-368.37
liber *-156.35 172.35 203.33 237.39 239.36 259.35 268.36 339.39 342.39 *1463.19 : — episcopi *-234.29 : — Sapiende *-162.26 : — Sophoclis de Philoctete *-274.26
liberalis *-203.34 204.38 209.32,33
liberalitas *-205.35 209.34
licet *con.* *-171.26 189.36 209.33
licitus *-350.35
Lincolniensis : Line. *-172.33 *73-3® 232.38,40 234.40: Lincoln. *-211.33
linea **79.6
lingua *-166.34,35 200.33,34 274.26 342-35

lipij *Xvrrr]* *-342.38 : *vide* lype
littera *-172.37,30 180.34 211.32 232.35, 36 273.36 274.39 285.36 291.,9 302.36 329.35,41333.37 347-35 348.38 367.36,37
locus V5I.2 57.16 M62.28 305.30 360.38
logica *-180.40
lucror *-234.26
lucrum 1 234.3₀
lucius *-303.33(2)
luxus *-162.30
lype *Xvvr/* *-291.35 : *vide* lipij

magis v 6i .6 *-203.34 285.35,36 309.42 326.35-36(3) 347.32
magnanimitas *-173.39
magnanimus *-215.39
magnificus *-209.32-37(5) 210.33,36
magnitudo *-209.31,33
magnus N8ç.i4 *-209.36,37 213.37 : -ior *-220.35,37 : -ximus 1-213.37
male *adv.* *-236.34-36(5)
maledictio 51.19
malicia *-171.38 227.29,30,31 285.35,33
malignus *-222.37
malum *nomen* v5i.2i 55.5 59.24 *-171.36 227.29-35(5) 285.35
malus v49.i7,iS 50.9 54.10 55.16 56.11 *-222.37 227.31
manifeste *-360.36
manifestus v52.i8 Li62.3i
masculus *-260.37
mater *-180.39
mathematicus *-185.38(2)
maxime *-210.35 305.30 309.34,35,35
maximus *vide* magnus
medium *nomen* L5i.6 60.12 *-232.40.41 234.37
medius *-234.37
meionectes *p.eioveKrr)s* (?) *-227.32(2), 38
meionexia /rcioi-cfict *-227.31
melior *-180.34 274.34,37(2) 284.33 343-33
melius *adv.* *-141.26
mencior *-222.34,35,37 274.28
mendacium *-222.36 274.27
mens v5i.z Ni 16.40
mesidicos *p,eai&inovs* *234.36
methodus *p.é8o8os* *-141.23(2)
minor *-220.36 284.34 : -us *nomen* *-227.31-38(5) 232.40(2)
minus *adv.* *-303.43 307.35
mirus v 6o .2
missio *-210.37
moderamen *-200.41
modius *-303.27
modus v5o,8 *-180.36 193.39 *94-36 195.33,36 275 36,37
molestia *-299.34
molestus *-299.33
molestum sum *κοτ¿οί* *-299.35-36
mollicies *-285.36,38
mollis *-284.39
momentum : nullius -i v6o.2i
monoeides ftovoeiS-ij? *-303.34
morior v57.zo 59-34
mors v57-i8,i9 58.16 60.z,6
mos *-255.33 342.35 347-38
motus *-254.37 352.30,37
moueo *'79.-2*
multi *-284.31,32
multitudo *-340.36,39,41
munus *-303.38
mutuus *-305.31

natura v49-6,7,9 56.6,9 *-280.38 291.29 292.31,34
naturalis v56.s *-260.34,36 350.37
natus *vide* aptus
nauta v57-35
navis v58.2i *-180.35
ne **51.20
necessario *adv.* *-209.33 292.40
necessarius *-253.32,34,38 326.33-37(4) 359-39
necesse v49-i9
necessitas v49-6 *-343.34
negacio *-255.33 274.41 325.36 347.41 : gemina— *-156.36-37
negativus *-214.39
nequaquam *- 352.38
neque *-265.25,26 273.36 275.34 296.40 (2) 309.31,33 326.38 349.41
nescio v6o.i

neuter *305.30 : neu. ge. L160.25 226.7 234.13,14 248.15,16 249.17 266.2 298.20-21 367.22
nichil *214.29 222.40
nisi *156.37 222.33,36 360.38
nobilis *214.30
nobilitas *214.28
nocenter *244.37
noceo *222.38
nocivus *254.36
nomen *141.23,24,31,32 149.34,38 161.13 162.24,25,32 200,33 201.17 208.26 227.25-26(3) 265.20,35 291.32(2),35, 37 299.29 305.31 309.27
nominaliter *256.21 366.21
nominativus v6.is LI45.34 185.39 274.28,29 342.35 : no., no. ca. *152.20 161.13 171.6(2) 175.24 190.1,3 zoo.io(2) 202.11(2) 205.29(2) 209.2 213.21 214.15(2),16 234.4 289.12 291.15 293.9 3°5-4,s 314.7 316.21-22 367.22
non VÍ6 *c.75 k 4I7.s
nondum *292.36
nontriste aXturov *291.32(2),39
nontristicia aXviria *291.35
nos v49-9 50.26,27 51.5 52.2 55.1 56.23 N7i.s *141.23,24 145.33 166.34 172.34 227.26 252.26 274.29 292.40,42 352-38
noster v5i.i3 52.4 *285.37 291.38
noto : -a v49.i2 50.10
notus *-162.32
noys *vow* n i i 6.4o (?)
nudus *-172.38
nullus v6o.2i *-214.31 222.34
numeraliter *-340.39,41
numerus *-185.39 232.36 253.32 : *vide* pluralis, singularis
nunc v49-i5 *291.38 360.34 *'417.9
nupcie v53-6
nus *vovs* *265.21
nutrior *3°5-38

obedibilis *-201.16
oblivio *-305.32
obscure *-171.26
occasio *-326.35
occido '"57.24(2) *180.39
OCulUS N92.3
odio *-291.33
OÍ 04 *-172.37
oleum *-211.32
omnino *-214.37 309.25
omnis v 52.4,23 57.13 **73.18 79.3 **75-37 346 36 347.36 349.39 352.35, 37 367-39
operatio (cio) v49.17,18,23,25,20 50.1, 8,14,15 51.16 54.3 56.22 *-149.37 254.30,31,38(2) 265.22,40
operor v5i.i5 52.1,10,22 56.22 *-274.35 285.41 : -ans *-274.33 285.32 : -atus *pass.* *-211.33 '
opinio v53-ti *265.28 273.37(2)
oportet n 92.2 *209.31(2),35(8) 214.38 252.26 253.37 303.31
oppono *162.30 227.30 291.36 305.30
opposicio *-309.35
optime *adv.* *352.41
optimus *295.35
opus *209.37(2) 237.38 254.37,38,40 324.36 326.39
ordino : -a *173.38 253.31 260.33 265.25 274.24,33 275.34 283.35 284.30 291.31 292.31 340.35 346.35 360.32 367.38
ordo *171.22 232.35,36
ostendo *209.29

pacior *234.31,36,38 236.34-39(8)
parabola **438.26
Paris v5*.3
pars *209.28
partibilis *352.36,38
participium *252.25,27,29 292.41(2) 307.12
particula *214.38,39 253.33,37 265.31,36 342.38 347.35
particularis *347 39
parvus *211.32 213.37 299.29
passio *219.38 285.32-35(3) 365.39
pater v5i.2o *180.39
patet *314.31
patiia *350.36
pedagogue *200.39
peccatum **67.14

pecunia I202.32
pelago v 5o .2s
pena v5i.i8
per *praep.* -)- *accus.* ^49.26 50.1 LI72.37,38 203.34 209.32 214.37 234.37 236.37(2) 265.31,33(2) 285.35, 37 297.38(2) 309.26 314.31 326.35 34636 347-38 352.39 : per se v49.2o L222.36 3°9 m ,33 347.39 : per *ai casum ablativum declarandum* v36.2,4 39.4
percucio v59.2
peregrinus 1210.35,36(2) 301.39,40(2) ; amicicia -a 1301.39
perfeccio I292.39
perfecte 1292.36
perfectus 1347.35
peri Trepí 1352.34
periculum "57.21,22
permissio v49.7
permutacio v49.n
permutor v5O.s
persequor v6o.2i 1274.34 291.34,33 296.39
perseverans I284.40
persona L210.36
persuadeo I274.37
persuasibilis 1201.16 274.38
philautus *filAavros* L335-39 336.40
Philoctetes I274.25,26
Pitagorici L171.23
placiditas 1220.12
planus I360.42
pleonectes *ttXeovfkttJ*^ *"2.27.25-38(4)
pleonexia rrAeove^ia 1227.30,34
plerumque I166.35 309.23
pluralis 1379.26 185.39 : plu., plu. nu. 1167.24 171-6(2) 175.24 200.10 202.11(2) 205.19,20 213.21 251.17 291.11 297.29 3°5-8 367-22
plurimum : in — 1200.39 : secundum — 1309.22,23
plus *nomen* 1227.27(8),38 232.40(2) 340.42
pprs *adv.*
politicus 1236.33 359-38 360.32-40(5)
pono v49-i2,i4,i5 1141.23 145.33 171.25 172.34 179-« 232.35 252.26 274.41 291.39 292.40 299.30 301.38 342.39 367-36
populus v59-4
possideo 1 57-2 I206.37
possum 1141.29,*v* 172.39 214.37 232.37 302.37,38 305.29 309.22,25,36 340-39 347-3' 352.36 360.38
post *adv.* v 56.8 : *praep. v55.s*
postea v57-2
postquam 1309.32
potencia v49-4
potens 1214.30
potentatus 1214.29,32
potiri 1324.35
pravus L22 2..'3-37(5)
prebeneficio 1326.4°
precedo L214.39
precepcio 1265.22,23,39
preciosus 1209.36,37 211.33
precipio 1265.29
predico -are v52.6
predico -ere 1274.26 284.30 299.36
preoperor 1326.39
preposicio 1352.33,34
presens 1292.41
prefer 1232.41(2)
preteritus 1252.26,29 292.41
primus I211.32 232.37 351.39
principaliter 1302.34 309.39 326.38
principium "52.3 56.8 ^79.17
prius *adv.* v49-9,11,14
privacio 1305.31
privativus 1342.38
privatorie 1305.29
pro 1141.23 149,36,38 162.26,28,29(2) 179.26 252.26,28,29 274.41 291.38 299.30 347-31 360.38,41
probado v 6o .i6 1171.25
probo 1171.24
probrosus L349-39,4°
procreo v5i-2°
prodicio 1350.36
prodo 1350.36
proficio 1214.38
proficuum : — non est in usu v5o.t2
proicio 1180.35
promissus v5i.i7
proporcionalis 1232.43

proporcionalitas *232.35
proporcionaliter *236.38,39
proprie *adv.* v5°.io 52.4 *149.35(2) 218.39 227.36,37,3s 309.29 326.38
proprietas *-253.33 : — greci sermonis *-141.26-27: —grece lingue *-274.28
proprius v58.rs *-162.31 209.32 305.31
propter v57-2z **93-33(2) 220.37 227.34 274.27,35,36 301.38 309.39,40 : — quod *-253.36
proteccio *-254.35
proverbialiter *-303.27
proximo *adv.* *-339.38,39
proximus *285.31
prudencia *-162.29 265.26(2),29 273.38
prudens *-260.35 265.23(3),29,40 273.41 283.37 291.31
puer *-200.22,35,38
pulcritudo *-303.37
punctum *-352.38
punitio *-200.34 201.17
punio 1-200.36 201.17
puto : -a *-274.25,42

qualis *-252.27 305.31
quam *adv.* v57.i4 *-141.27,28,30 273.40 309.42 326.36
quando *-265.26 305.30
quandoque *-162.25 342.38(2)
quantitas *309.26
quantum v56.2i : in — *-299.32
quantus 1-340.36
quartus *-195.33 232.38
quasi v5o.3 *171.25 227.31 232.41 265.37 274.42 284.34 343.32 346.34
quatuor *-232.38
quemadmodum *-265.26
quero *-236.34,38 360.34,36
questio N86.i *-185.38
questus *-350.35
qui *rei,* v5i.io,i5 52.2,4,18,20 53.17 56.3,4 57-9,22 58.10,!! 59.1 N7716 94.7 ^*plus quam 100 : vide* is
quia v49-6,7 54.11 *-141.24 156.36 222.37 234.37 236.35 255.33 265.30 273.40 274.37 275.35 291.38 303.36 309.25,34 326.39 352-36
quicumque ''49.9,10 55.10 *-282.36
quidam v6o.2t *173.39 203.33 234.36 253.35 260.34 265.25,34,40 301.39 347-39 349-3' **438-26
quidem 1-284.34
quiesco V55-J5
quilibet *213.37 220.36 265.37
quin *-309.24
quintus *-195 36
quis *interr.* v5*-'6 57-I5 *-218.39
quis *indef.* *-186.37 265.27 285.32
quivis *347.33
quod *con.* v49-12 5° * **4*-3I 162.26, 28,31 171.24 172.36 180.36 209.36 222.40 253.34 265.30 285.36,37 305.39 309.21,30,38 349.40' 352.37 360.37,40
quoniam **56.18 57.24 59.10 *-309.35
quotquot *-282.36

racio N94,3,7 *-200.39 201.16 253.34 285.33(2) : secundum -nem *-149.37 200.35-36,40 340.40
racionalis *-254.31
racionativum *-274.35
receptivus *-211.33
recipio *210.37 303-35-37(4)
recte *adv. N54.22*
rectus 1-291.37
regnum *314.31
rego *260.37 352.34
reliquus *302.35 309.22,23
remaneo *200.36 309.22(2),24
replecio *292.32-40(4)
repleo *292.40
repono *254.35
requiro **52.3
res v5o.I0 n8i.2 1227 casum *vel genus declarandum* v28.4 29.6 38.14,21 40.1
residO v5i.j
resumo V52.5 n236 3S 298.27
reticeo ^347.38
retributio *210.37 324.40

sal *303.27
saltus *285.38
salvo *180.36 309.26
sanctus *309.30,3!

sanus v54.iB,i9 1-189.36 350.37
sapiencia 1 i62.27,29 1 liber Sapiencie 1 IÓ2.26
sapiens 4-285.37
satis 4-162.32 172.40 347.35
sciencia v49.4 4-265.27 273.36,40
scilicet v49.22-25(4) 58.4 61.2,10(2) 4-141.30 162.25 171.23,24,37 185.38 192.39 193.34 194.38 198.16 200.22, 38 201.16 204.12.38 205.35,36 209.31 213.33-38(4) 214.40(2) 220.12 222.33 230.35.36 236.35 252.10 253.36 260.34, 35 264.36,37 265.27,28,33 274.33,37, 41,42 283.34,36 285.31 293.37-39(4) 295.35.36 296.37 301.36 307.35 323.30 324.38.40 335.39 339 39 340.40 343.32 346.35 347.35-42(4) 351.39-40(3) 352.29,32 359.39 360.33,37 364.4,5 365.39.40 368.37
scio v6o.i n 92.2 1-172.36 222.40 303.28
scribo 1-297-38
scriptor 3-285.37
secedo v58.2i
secundum 3-141.26-27 149.37 180.37 200.35.40 201.18 211.30 227.26,31 232.35 253.35 254.31 265.35,37,38 274.26,28 309.22-30(6) 340.40 347.34 349.40 352.35 r 4I7-9 463.19 : — quod n 77-6 1 i6z .3o 265.21,23,38 292.38 299.32 367.37
secundus v55 3 4-193.39 232.37 351.40
sed *vide* set
semper 1-166.34 222.40
sencio 1-260.35
sensualis 1-149.36
sensus v5i.2 4-156.36 172.39 284.34 326.34 367 37
separo 4-305.30
sepe v57.i,25 : -ius ^56.22
sequor v49-8 57.22 1-166.35 180.36 273-38 339-38,39 353-38
serenus v5i-3
sermo 4'76.5 93.46 1-141.27,28 223.36 346.36(2) 347-32 360.42 364.4,5
servitus 1-236.36
set v52.4 1-172.36 185.35 200.34 222.34,35 227.36 254.34,37 265.19,21, 26,33,38 273-39,40 274.36,42 275.35 285.36 291.33 297.38 303.36,39 309.23, 25,39 326,39(2) 34°.4° 352.38 367.37 ^-417.IO
seu 1-141.19 145.26 146.3,15,18 147.20 149.25 151.25 I55-18 W-s,-» 158.16, 25 159.3,19 160.5,27 161.4,13,16(2), 26 162.9,11,14,15 163.8,13,15 164.24, 25,26165.6,7166.10,20167.4,21168.24 169.7,10,26 170.9,17 171.1,2.8,18,38 172.2.6.14.36 174.13,19,20,25 175.2,4 176.7,16,23 179.20 180.1 181.3,20 182.13,24 183.1 184.1,5 186.20,2! 187.Ig,25,27 188.r 189.12 191.5 196.18(2) 199.21,25 200.3,4,9,11,38,39 201.16 203.13 206.29 207.5,12 208.13 209.16 210.8 213.14(21,22 214.6 215.14,21 220.1 *(2)* ,17,36 221.15 222.19 224.16 226.11,23 227.1(8) 228.23 254.31 262.6 263.23 281.2 285.32,33 302.32 308.2 314.23 324-6,10 325-6 329 9 333-14 34°-42 346-1,9 349 24 3&45
SÍV55.1,i7 56.22 58.1,19,20 60.2 4-200.35, 38 2O9.35 210.35 234.37 236.36(2) 265.19 275.37 291.36 305.29 326.34 347-35 360.39
sic V5O.4(2) 51.3 n 67.3 78.15 4-141.24, 26,30 145.12 156.35 172.35 173.38 209.33 237.38,39 252.28 253.31 260.34 265.21,25,28 273.36,40 274.25,33 275-34,36 283.35 284.30,34 291.31 292.32 305.32 340.35 346.35 347.33,36 352.35 360.32 367.38
sicut 1-227.26 236.35 252.27 253.36 260.37 265.24 273.37 291.36,37 293.35 329.41 352-37
significatio 4-162.32 252.26 265.38
significo Li4i .31,32 149.35 162.24 166.33 172.38,39 232.36 265.32,32,39 302.37 3°9.76 352.34
signum 1-252.10
similis ^-299.30,32,32 302.35
similiter 4-209.37 210.35 265.30 346.34
similitudo 1 253.35 302.38
simpliciter 1-227.28,32,34,35 254.34 275.35 292.37 305.36 350.32
simul 4-305.39 343.34
sine 1-291.35 343-37

singularis **52.21 *145.34 179.26 : sing. *175.24 200.10
singulus *260.34
sive **146.l3 155.2,'4 I57-l
sobrietas 1*162.24,23,27,28
socialis *299.30 326.39
Socrates *222.40 273.3?
SOl *Ll8^.31*
solsticium '*53.14
solucio vio.i2 50.18 n 77.s
solum *222.34 352.38
solvo *309.35
Sono *200.35 201.29 227.26
Sophocles *274.25,26
sophrosine *aw<f>poavvTj* *162.24
sorcior *234.37
specialis v49.i5
species *253.37 285.35,36 302.33
speculativus *360.36.40,41
speculor *260.35,36
spisse *283.37
studiose *adv.* *283.37
studiosus *274.46 309.28
subiectum **v49.s** 6209.28 275.35-38(8) **3*4-3'**
subintelligo *185.35 347.37 353.38
subiungo 6265.33 309.38
subscripcio "417.9
substancia *-¿06.37
subtraho *211.32
suffero v58.i5 59.23
sui y6.i3 53.15 *591}* 60.1(2) 1*222.40 236.37 265.23 284.35 299.29-33(5) 301.40 3°3*28 3°9-42 343.33,34 360.39.40 : *vide* per
sui ipsius v 52.5 *180.37 260.37(2?) 309.34
summum *vide* bonum
sumo *-149.36,38 162.26,28 265.26,3'9 292.38 326.38
sumptus *209.36
super -f- *aecus.* *162.27
superadjectus *-209.31
superhabundancia v6r.2
superexcellens *309.23,42
superextendo *326.33
superfluo *-325.35
superfluus *347.42
superintendo *-326.33
superius *265.30
supero *-284.31-39(5)
suplecio *-292.32,36 352.35
sup(p)leo : -e *-173.40 *75.37 179.27 188.39 189.36 190.38 193.35(2) 213.34 215.38 222.32 228.35 230.36 232.40 234.30 260.35,37 271.29,34 273.38,39 274.35 275.34,36 279.36 280.38 283.33,35 284.30,32 290.38 291.33 292.34 293.38 294.35 296.39 303.43 304.36 3°9 28 324.39 340.37 346.32 SíO-*2 360.34 367.38 369.36 : -endum *-298.29 : -etus *-292.37
suppono *360.38,4! -
supra *adv.* *209.33 265.20 342.39
suscepcio *210.36
suscipio *200.40
suus *180.35 227.27 232.36 309.3! 346-36 347*38 352-41
synesis -seos cwems *265.19,u(2),25, 30,32,35 (3),36,37,40
synienai *ovviévcu* *265.28,30,34,39

tactus v6o.4o
tagathon ro.yoffoi* *346.31
talis v 56-t i 57*2s 61.13 *171.22 180.38,40 201.15 222.35,37 274.34,35 ■299.34,36 303.34,35,37 350.33
tam *141.30 309.35
tamen *149.37 220.^5 222.37 227.28 299.35 309.22 350-37
tango *265.22 285.31
tanquam *343-3+
taut+j *ravrrj* *30¿.37
telum v52.i9
temperancia *162.24,26,28,3!
temperatus *346.34,35,36
tempestas v57.=5 *180.36
tempus *252.26,29 292.41(9) 305.36
tercius *194.36 232.38 351.41
terra V5O.24
terreo v 58.ix
terribilis v58.3
textus *141.30
theophilus *309.28
thorax v54-2o
thrasideiloi *3paav&ei\oi* *-192.39

timeo v 57.4,5,u 58.12,21 *301.39
timidus v54-2o 58.2
tot *340.40
totus *230.37 291.32 352.36,38
trado v 55-2°
tragedia v6o.n
transcriptum *293.35 343.37 347.33
transfero *141.24,26,29,31 166.35 227.25 232.37 265.19 352-35,39
translacio *200.32 291.37
trepo *rpitrai ^223.36*
tres *232.38 285.31 340.42
trigonum *v53-^2*
tristicia v 6o .8 *284.39,40 291.35,36 342-39
tristis *345.31
tristor *274.27
Troiani v5l.i
tunc *347.37
turpis *285.32 349.40

ubi *145.33 162.26 172.34 274.29 292.40
ulterior *254.35
ultime *adv.*
ultimus *vide* finis
unde v 49.b *214.30 232.37 352.35
unguentum *211.33
universalis *368.36
universaliter ^94.11 *-417.10
unus *166.34 171.36 232.37 255.33 274.41 291.32 325.3s 347-41
unusquisque ''56.21
usus v5o.i2 4-230.37 291.38
ut *adv.* v5i.is,i9 54.3,20 55.3,19 56.5, 19,22 59.6 60.3,13 *177.18 79.12* 88.14 92.13 114.16 Li62.26 180.39,40 200.39 201.18 209.31,33,35(2) 253.31 254.33,35 265.40 274.36 285.33 303.32 309.24 324.35 343-37 346.32 353.37, 38(2) 360.35,36,40 *6417.9
ut *con.* \52.3 54.22 *180.36 200.40 222.37 284.35 291.32 301.40 309.25 340.40.41 352-33
uterque v 56.io ,i7 *141.29 149.38(2) 253-33 275.35 303-33
utilis *-301.38,40 309.39
utique *200.36,39 222.36 260.35 274.35 285.34 3°9-33 346-35
utor *227.29 265.27,28 274.25,29(2)
utpote *274.34 3o3-3i,38 309.37

vanus *172.36,39
varius *283.36
vas *211.32
vel v5-5,4i(2) 6.13 7-4,27 8.8 9.22 10.9,1° II.7 13-23 I49 15-3 19.18 20.13 22.9 23.19 24.15 26.26 27.14,15 28.1 29.16 30.14(2) 31.8,9 33.19,22,23 (2) 35-4,17 36.15 37.4,8 39.2,23,25 40.10 41.7,23,24 42.6 44.10,22,26 47.18,22 48.1 49.4,17,18 50.5,9 56.11 **87.4,10 88-4,18(2) 107.13 *144.23 145.5,12 147.27 . 148.19(2), 21(2) 15117 ÏSS-1.1!^) 180.39(2) 185.10 232.37(2), 38(2) 234.30(2) 236.37,38, 237.38 253.36 266.2 293.35,36' 302.38(2) 305.37 3°9-26 326.33,34,37 329.41 346.35 349-39
velud *214.19 265.24 360.36
venio *200.39 265.35
Venus *283.36
verbum v5O.i2 *141.29 166.33
vere *adv.* *209.37 214.31 340.41 349.41
veridicus *221.35
veritas *349.40
vero *con.* v5O.6 54.10 56.10 *171.24 227.30 232.37 292.39 342.38 347.35 352-36
versus *299.34,35
verto *rpé-rraj* *223.36(2)
verus v55.2 *193.34
via *292.38
vicium *285.37
videlicet *236.36 265.27,36 350.35 352-v
videor v54.io,i7,<9 60.5 N92.i3 *180.34 227.35 265.20 274.35 285.36 3°5-32,39 352-39 360.3s
vinco *284.31-39(5)
vir v59-6 *180.39
virtuosus v59.s *303.39
VirtUS V49.4,13,22,24 56.12 Nyy.tS 81.12 *162.27,29 17339,40 214.31 271.31 302.32
vis v59.7
visio *352-37

vita v5i,3 n 77<i6(?i7 L214.38 359.39
vitandus Li93-35
vitupero v5i-7 ^79.36
Vivo N8q.13 L2I4.37
vocativus : vo.ca. L29O.25
voco V49-T3 1 227.28 234.36 254.38 292.32 3°5-36 3°9-3i 352.41
volo V55-I7 Li86.37 189.36 3O9-33j36,37
voluntarius v5i.i6 6i.m 1 i8o.3ô
voluntas v5i.is L227.27
voluptas Li49.35(2)
vox v5i.i

yperbaton L36o.37

Haec sola verba Graeca infra recensentur quae ab interpretibus laudantur, et praesertim quidem ea quorum interpretatio ab eis diserte proponitur.

a *littera aut numerus* L232.35-37
a *particula privativa aut intensiva* L2gx.35 342.37-38
a-ya^ov *vide ra.ya.00i>*
aKoXacrla L2oo.34-35 201.17-19
aXuirta L2gi.34-39 342.37
dXvTTOv ^291.38-39
dvop.O€t8rjs ¶ 3°3 +i
dirpoarjyopia, L3O5.28-33

p littera aut numerus ^232.35-37

y littera aut numerus ^232.35-38

8 littera aut numerus ^232.35-38

€ LI72.38 297.38
cXdlOV L2II.3I-3Z
em LI7I37
cTuyaipCKaKia 71.36-38
cpaarijs L3°3-39
€pO)[i€VO$ 1 3O3.4o
epcos Li93-33 303-40 323.3!
eralpov L326.39
€¿NIIÓ39(?) L223.36 265.31-34
€V(jw€<rla ^265.31
evcrvv&ros ^265.36,37
evrpaireXos L223.35-36

i; ^297.38
rfiovi] LI49.34-38

0pa<rv8€iXoi, Li92.38-39

KaKLa LI7I.38

KaÀtuç ^265.33
K€VO)T€pOL LI72.38 ,
Kçpapevç L299-35-36
K€V0ÜJ L2II,32
Koréaj L299.35-36

Xr¡KV0o$ L2i 1.29-33
XvTrr] L2gi.35 342-38

p.éOo8os ^141.22-24
/xeiovefta L227.3i
ptlOVGKTTJS (?) ^227.32
/zeatStKov? 1 234-36-37
p,ovo€Lbr¡s 1 3°3-34

vous n i i6.4q(?) 1 265.2!

TTCpl L352.34
TrXeovéKT'qs L227.24-3o
irXeove&a ^227.29-30

auveat? 1 205.19-41
(Td)(^>po(JVVTJ LI62.24-32

rdyadov L34^-3I
TCtUTTJ JjJO2.36-40
T€KT<l)V L299.35-3f
rpÇTTCü L223-36

ΦιΧον L320.39

yalpco Li7i.38
Xapci Li7i.37
Li45-33-35
Xapiff 1 *45-35

Aristotelis Latini volumina sequentia iam edita sunt :

Codices descripserunt G. Lacombe, A. Birkenmajer, E. Franceschini, M. Dulong, L. Minio-Paluello : Volumina tria (1939-1961), iterum imprimenda.

Operum editiones :

I.-5 Categoriae (Transi. Boeth., Compos., Moerb., Lemm. Simplicii, Ps.-August. Paraphr.), ed. L. Minio-Paluello, 1961.

I. 6-7 Categoriarum Supplementa : Porphyrii Isagoge, (Transi. Boeth., Fragm. Victorini), « Liber Sex Principiorum », ed. L. Minio-Paluello, 1966.

II. 1-2 De Interpretatione (Transi. Boeth. et Moerb.), edd. L.Minio-Paluello et G. Verbeke, 1965.

III. 1-4 Analytica Priora (Transi. Boeth. [rec. duae] et Anon. ; Scholia), ed. L. Minio-Paluello, 1962.

IV. 1-4 Analytica Posteriora (ed. ait. Transi. Ioan, et Gerardi ; ed. prima Transi. Iacobi et Moerb.), ed. L. Minio-Paluello et B. G. Dod, 1968.

V. 1-3 Topica (Transi. Boeth. [cum fragm. Recens, ait.] et Anon.), ed. L. Minio-Paluello, 1969.

VII.2 Physica (lib. I et II.1 : Transi. Vatic.), ed. A. Mansion, 1957-

XI. 1-2 De Mundo (ed. ait. Transi. Barthol. et Nicolai ; ed. prima Transi. Rinucii, Argyropuli, Sadoleti. et Paraphr. Apulei), edd. W. L. Lorimer, L. Minio-Paluello, G. F. Muscarella, 1965.

XVII.2.v De Generatione Animalium (Transi. Moerb.), ed. H. J. Drossaart-Lulofs, 1966.

XXV. i-i* Metaphysica (lib. I-IV.4 : Transi. Iacobi [Vet.m!] et Compos. [Vetus]), ed. G. Vuillemin-Diem, 1970.

XXVI. 1-3 (fase, secundus) Ethica Nicomachea (lib. II-III = 'Ethica Vetus' ; lib. I et fragmenta lib. II-X : 'Ethica Nova', 'Borghesiana etc.), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXVI.1-3 (fase, tertius) Ethica Nichomachea (transi. Grosseteste : Textus Purus), ed. R. A. Gauthier, 1972.

XXVI.1-3 (fase, quartus) Ethica Nicomachea (transi. Grosseteste : Textus Recognitus), ed. R. A. Gauthier, 1973.

XXVI. 1-3 (fase, quintus) Ethica Nicomachea Indices, conf. R. A. Gauthier, 1973.

XXIX.r Politica (lib. I et II.1-11 : Transi. Moerb. 'imperfecta'), ed. P. Michaud-Quantin, 1961.

XXXIII Poetica (ed. ait. Transi. Moerb. ; ed. prima Averrois 'Poetriae' Hernianno interprete), ed. L. Minio-Paluello, 1968.